

הקדמת המחבר גרסינו בשבת דף פ"ח ע"ב בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה מה לילוד אשה בינינו וכו' אמר להם למצרים ירדתם לפרעה נשתעבדתם תורה למה תהא לכם כו' פלום אתם עושין מלאכה כו' משא ומתן יש ביניכם כו' לא תרצח לא תנאף לא תגנוב קנאה יש ביניכם יצה"ר יש ביניכם מיד הודו לו וכו': וראוי לנו להתבונן במאמר הזה מה עלתה על דעתן של מלאכי השרת שינתו להם התורה לקיים מצוותיה מה שאין להם שייכות לשום מצוה שבה, וכמו כן סיפורי התורה הם מאבות ובני ישראל מירידתם למצרים ויציאתם משם ורוב המצוות תלויין בזה זכר ליציאת מצרים, ומכ"ש שיאמר להם אשר הוצאתי ממצרים, וזה מבואר הבטיול.

גם יש לדקדק בלשון למה תהא לכם והוי לי' לומר למה לכם, גם יש להקשות שמצינו שהחזיר הקב"ה התורה על שעיר ופארן ולא רצו לקבלה והלא גם הם לא ירדו למצרים ולא נשתעבדו לפרעה: לכן נראה לי שנתפנין בעל המאמר הזה לומר לפי שיש בקבלת התורה שני דברים האחד הוא קבלת המצוות לעשות אותם כפי מה שנצטוו, והשני הוא שינתו להם התורה במתנה כמ"ש ויתן אל משה ככלותו שניתנה לו במתנה, וענין מתנה זו שישלטו בה הם ויחדשו בה דברים והם גופי תורה כמו שאמרו פרק הזהב לא בשמים הוא כבר נתנה תורה לארץ ואין אנו משגיחין בבת קול, הרי שנתנה תורה לישראל לדון בה על פי שפלים שכל האנושי וכאשר יאמרו כן יקום ועל פיהם יהא כל ריב וכל נגע וכל משפט התורה לא שישאלו כל דבר באו"ת או על פי נביא, פי כאשר נתנה לישראל לא בשמים היא רק הם שולטין בה כפי שכלם, וזה שאמרו לא נתנה תורה לישראל אלא מפני שהן עזין ופירש"י להתיש כחן, והיינו שניתנה להם שישתדלו בה ביגיעות רבות עד שיוציאו הדברים לאמיתתם וזה באמת מתיש כח לא עשיית המצוות בלבד: ועל דבר זה ערערו מלאכי השרת שהם רצו שישראל יקיימו מצוות התורה כפי אשר יסכימו עליהן מן השמים וישאלו ע"פ נביא או באו"ת לא שישלטו בה כחפצם, ועל זה השיב מרע"ה שתי תשובות גדולות, תשובה ראשונה על פי מה שאמרו ג' מתנות נתנו לישראל וכולן לא נתנו אלא ע"י יסורין תורה וא"י ועוה"ב, הרי שלא זכו ישראל לאותה מתנה טובה רק ע"י יסורין דהיינו ע"י שעבוד במצרים, וזה שאמר להם פלום למצרים ירדתם לפרעה נשתעבדתם תורה מאיזה צד תהא לכם ולמה תזכו עתה בדבר מה שלא זכיתם עד הנה וישראל זכו בה ע"י יסורין ושיעבוד במצרים שנאמר אשר הוצאתי ממצרים, וכמו כן מה שהי' רוצה ליתנה לשעיר ופארן לא היה רק לקבל עליהם עשיית המצוות לא שנתנו להם במתנה כמו שנתנה לישראל, וכמו שנצטוו ז' מצוות רצה ליתן להם כולם הלכה אף שלא נשתעבדו במצרים היו יכולין לקבל עליהם מצוות, אבל טענת המלאכים שלא הי' על עשיית המצוות רק שהם ישלטו בה, יפה השיב מרע"ה שאין להם זכות זה שלא נשתעבדו לפרעה כשישראל שזכו במתנה זו ע"י יסורין: ובזה תבין היטב מה שפירש"י ז"ל סוף פרשת תבא בפסוק ולא נתן ד' לכם לב לדעת וכו' עד היום הזה, וכתב רש"י ז"ל שם שמעתי שאותו היום שנתן משה ספר התורה לבני לוי וכו' ובאו כל ישראל לפני משה וא"ל משה רבינו אף אנו עמדתו בסיני וקבלנו את התורה ונתנה לנו ומה אתה משליט את בני שבטך עליה ויאמרו לנו למחר לא לכם נתנה לנו נתנה ושמח משה על הדבר ועל זאת אמר להם היום הזה נהיית לעם וכו'.

ויש להפליא במאמר הזה מה מקום יש לטענת בני ישראל לחוש שיאמרו להם הפהנים לא לכם נתנה שְהרי בכל המצות כולן מפורש בתורה דבר אל בני ישראל והרבה מצות אינם שייכים רק לישראל כגון לפדות בפורים וליתן תרומות ומעשרות והיאך יעלה על הדעת כי לא יקיימו ישראל המצות רק הפהנים, גם יש לדקדק שאמרו אף אנו עמדנו בסיני וקבלנו את התורה ונתנה לנו כי מאחר שאמרו וקבלנו את התורה למה הוסיפו לומר ונתנה לנו, ולפי מה שפיתתי הדברים מבוארים פי הם חשבו אשר הוא משליט על התורה רק הפהנים בלבד ועל פיהם יהא כל ריב וכל נגע והם יחדשו בה דברים ומהם יבקשו תורה ולהם נתנה במתנה ואין לישראל רק לקיים המצות בלבד כפי אשר יורו הפהנים והלויים, ועל זה צעקו אל משה מאחר שגם אנו קבלנו התורה דהיינו קבלת המצות ממילא גם לנו נתנה במתנה כמו לכם ורשות נתונה לכל ישראל להגות בה ולחדש בה דברים ע"י היגיעה וההשתדלות בה לא הפהנים הלויים דוקא, ובזה שמת משה מאד על הדבר על פי ראה חשקם לעסוק בתורה לייגע עצמם בה כי זה הוא עיקר רצון הקב"ה מהם ואמר להם היום הזה נהיית לעם.

זו תשובה הראשונה: והתשובה השנייה היתה כי לא יתכן להורות משפטי התורה רק למין האנושי שהם תחת סוג כל עניני התורה והמצות כגון גזילה גניבה ורציחה ובעלי מלאכות לידע איזה דבר נקרא מלאכה לשבות ביום השבת וכדומה לזה, אבל המלאכים שאין נופלים תחת סוג זה כלל ואין ביניהם כל אלה הענינים אין ראוי שישפטו הם בדברים הללו, כי כאשר לא נוכל אנחנו להשיג עניני העוה"ב על בורין לפי שאין הגוף בעולם השפל הזה יכול להשיג ענינים חוץ ממנו כמו כן המלאכים שאינם תחת סוג עניני עה"ז אינן יכולין להשיג טבעי ב"א בעולם השפל בעלי גופים לכוף אין ראוי להשליט על התורה רק שוכני בתי חומר, וזה שאמר להם פלוג גניבה יש ביניכם וכו', וזה ברור לדעתי כפי המאמר הזה: למדנו מכל הנ"ל דעיקר נתינת התורה לישראל במתנה היתה שילמדו אותה ויחדשו בה דברים כל אחד כפי שכלו רק שיאמר דברים הראויים לאומרם בדרך האמת, ועל דרך זה נהגו כל חכמי הדורות מלפנים זה בונה וזה סותר והפל לאמיתה של תורה, אמנם בדור הזה כמעט פסקה אותה מתנה, כי קמו מקצת חלוצי הלב אשר לא יכלו לגשת אל הקודש מקוצר דעתם והטילו אימה יתירה ופחד גדול לחדש שום דבר אפילו אם פיו מפיק מרגליות נגד מה שימצאו היפוכו בדברי אחד מן המדברים ואפילו מן האחרונים וכ"ש אם קדם הרבה בזמן, באמרם כי אין לנו רק מה שכתבו לנו המדברים בקיצור פסקיהם ועליהם אין להוסיף ומהם אין לגרוע, ואנחנו היום כאלו התורה בשמים ולא לנו נתנה תורה ח"ו, ואם יקשה להם בדבריהם ותאמצו בכל עוז ליישב אפילו בדוחק גדול, וההרגל נעשה טבע לנטות מדרך הישר והאמת, ולא כן כתב הרמב"ן ז"ל בהקדמתו לספר המצות וז"ל והנני עם חפצי וחשקי להיות לראשונים תלמיד לקיים דבריהם ולהעמיד לעשות אותם לצוארי רביד ועל ידי צמיד לא אהי להם חמור נושא ספרים תמיד, אבאר דרכם ואדע ערכם, אף כאשר לא יכילו רעיוני אדון לפניכם בקרקע אשפוט למראה עיני, ובהלכה ברורה לא אשא פנים לתורה, כי ה' יתן חכמה בכל הזמנים ובכל הימים לא ימנע טוב להולכים בתמים, עכ"ל.

הרי שעם כל חפצו ליישב דברי הראשונים ז"ל אעפ"כ לא נטה מדרך הישר ולא נשא להם פנים כאשר שיהם קדומים לו בזמן פי ה' יתן חכמה בכל הזמנים לכל מי שנתן לבו

לגשת אל הקודש ולמנוח בדרך האמת לא לעסוק בפלפולים של הבל: והנה בעזה"י נמצא ת"י חיבור גדול על הלכות קידושין וגטין גם על הלכות שחיטה וטרפות ומתנות פהונה ועלה על דעתי להביאם לבית הדפוס, ואחרי שובי נחמתי פי איני רוצה להכניס עצמי באיסורין חמורים כאלה אף כי ידעתי אשר לא יסמוך שום אדם על הכרעתי מ"מ לגודל חומר הנושא מנעתי עצמי מזה, אמנם בחיבור הזה על מסכת גיטין נתרציתי לדברי ידידי תלמידי המקשיבים לקולי ומסרתי אותו להם, וידעתי גם ידעתי כי ימצאו אנשים אשר יקומו עלי יען נטיתי מדרכי המתברים האחרונים שקדמוני, אכן אמרתי ויהי מה מאחר שלא חברתי החיבור הנה רק דרך פירוש וביאור בגמרא ותוס' בלבד לא להלכה ולא למעשה, ותועלת גדול יגיע ממנו למי שיעיין בו למען האמת והצדק לא לקנאת, כי ימצא בו דברים רבים ברורים ונכונים אשר לא שפערם האחרונים וידעתי כי יכול להיות שיקשה עלי ג"כ במקום מן המקומות, ובזה אבקש לדון אותי לכף זכות, כי אני אינני בעל מלאכה הזאת בלבד כי טירדות רבות מוטל עלי מחמת עול הפרנסה אשר אין איש מתחזק עמי על אלה, ונדבר זה קשה עלי מאד עד אשר כמעט אחר נסוגותי מגודל הטירות אשר סבבני, וד' יעזרני למען שמו להמציא לי מנוחה להסיר מעלי כל טירדה כדי שאוכל לשאת עלי עול התורה בלבד כאשר עם לבבי: דברי המתברר יעקב בן לא"א הרבני המופלג המנוח מהו' יצחק ז"ל געזונדהייט מילידי עיר פראגאבעזה"י במשנה המביא גט וכו' ובפני נחתם.

בגמרא מוקמינן מתניתן כר"א וכי לא בעי ר"א חתימה היכי דליפא עדים פלל אבל היכי דאיפא עדים בעי לשמה דמודה ר"א במזונת מתוכו. ולפי זה יש לומר דהיכי דהביא גט בלי עדים חתומים פלל רק למסרו בפני ע"מ סגי שיעיד השליח בפני נכתב לבד וכן משמע לכאורה מלשון המשנה לקמן ד"ט ע"א דקתני אם יש עליו עדים יתקיים בחותמו משמע דפעמים שאין עליו עדים פלל.

אבל באמת ברור שלא האמינו לשליח רק בגט שחתומים בו עדים אבל כל שאין עליו עדים גט זה חספא בעלמא הוא ואף דר"א לא מצריך חתימה פלל היינו בגט הנכתב לפנינו אבל אם לא נכתב לפנינו ולא ידעינו מה טיבו פשיטא שאין ע"א נאמן פלל וכלל והא דקתני לקמן אם יש עליו עדים היינו עדים המפירין החתימות והא דפריך לקמן אי ר"א פתיבה בעי חתימה לא בעי הא בגט זה לכ"ע בעי חתימה ואי חתמו שלא לשמה היינו שלא חתמו שנה גירש לזו הרי פאילו אין בו עדים פלל.

לק"מ דמ"מ פיון שאנו סומכין על מאמר השליח הנה משום דעדים החתומים בו מורין מצד עצמו שנעשה בהכשר רק דחיישינן למיעוט וסומכין בזה על השליח א"כ כל שאתה מאמינו שנכתב לשמה סגי בכך ואי אין אתה מאמינו מה יתן ומה יוסיף במה שיעיד על החתימה פיון דלאו מפיו אנו חיינן אבל באין שם עדים פלל אין לנו שום הוכחה מצד עצמותו שהוא פשר פשיטא שאין ע"א נאמן ותדע עוד שיהרי לרבא דמפרש משום קיום פשיטא דע"כ בעי עדים חתומים בו דזהו עיקר עדותו של שליח על החתימה א"כ אי לרבה הוי סגי בלי ע"ח הוי קאמר נ"מ בין רבה לרבא בהא וע"כ דלכ"ע בלי ע"ח אין השליח נאמן פלל ולענין מה שיש לדקדק בכאן בענין מחוסר מעשה בין פתיבה לנתינה תבאר במקום אחר ואין כאן מקומו: שם מן הרקם ומן הקגר.

היא דלא קתני מרקם ומחגר כמו דנקט ר"א מכפר לודים וכן כל הפתמים הבאים מרקם ולא נקט מהרקם ואין ה' הידוע נופל בשם עצם פרטי כלל. ומזה נראה לי דנדאי רקם גופא מא"י הוא כמו שפירש"י שהוא קדש וברך ושם ישב יצחק ולא יצא לעולם לח"ל ובאמת בש"ס מוכח להדיא דלאו בא"י פליג ר"ג רק בסמוכות ומובלעות פליג.

והיינו דנקט מן הרקם והיינו פלפי שאמר הת"ק שהביא מח"ל ממקום רחוק ממה"י קאמר הוא אפי' הביא מגבול הרקם כי רקם א"י וגבולו ח"ל שהוא עומד על הגבול ממש וכאשר תדקדק בפירש"י תראה שלא פ"י רק רקם וחגר לא פנזר במשנה הרקם ומן החגר משום דר"ג לא זכר כלל שם המקום שהביא משם הגט רק מן גבול הרקם והסמוך לו ורש"י מפרש רקם גופא וחגר גופא מאין ניהו ומפרש דהם קדש וברך דהם מא"י ומגבולם וסביבותיהם הביא הגט וזה ברור: ולפי זה נראה לי דר"י דלקמן באמת פליג על ר"ג וס"ל דאפי' רקם עצמה הוי כח"ל לפי שהיא רחוקה מישוב א"י אבל אין זה דעת ר"ג דמוכח להדיא בש"ס דרק בסמוכות חולק ואפי' במובלעות מודה כ"ש בא"י גופא ועמ"ש בתוס' בד"ה מכפר לודים: שם והמביא ממדינה למדינה במה"י.

לא נתבאר לי מה ביקש לאשמועין בזה פיון דמוליה צ"ל כ"ש ממדינה למדינה במה"י דבין משום לשמה בין משום לקיימו איכא בהא ורחוק בעיני לומר דלא בא התנא רק להשמיענו דיוקא דאותה מדינה ומדינה למדינה בא"י שאין צ"ל: ומלבד זה יש להקשות לס"ד דלרבא במדינה למדינה בא"י צ"ל א"כ אין שום הפרש לדידן בין מה"י לא"י בשום דבר ונהרי משנתנו מפונרשת היא מראש ועד סוף דמה"י חלוק מא"י לענין זה ור"י ציין גבולות א"י כדי לידע ההפרש ביניהם ולרבא אין שום הפרש כלל: לכן נראה לי דעיקר פונות זה התנא לומר במה שפליג עליהו דסמוכות ומובלעות לאו בכלל התקנה הן ולא אמרינן בהא שלא תחלוק במה"י רק כל שאנו רואין דשכיחי וגמירי אין צריף לומר רק המביא ממה"י והמוליה וכן ממדינה למדינה במה"י בהא ונדאי אפי' שכיחי וגמירי צ"ל שלא תחלוק במה"י ומודה בהא לר"ג ור"א דלא פלוג רבנן בהו ואפי' שכיחי וגמירי וכן מוכח לקמן בהו פלוגתא דמביא גט בספינה דפליגו אי הוי כא"י או כח"ל וקשה נחזי אי שכיחי וגמירי או לא וע"כ דכל שהוא בכלל התקנה לא פלוג בהו רבנן אפי' שכיחי וגמירי ועיין מה שפכתתי בפירש"י בד"ה המביא ובתוס' לקמן דף ו' בד"ה מפי אתא: שם ואם יש עליו עוררין.

הרשב"א ז"ל נסתפק במה"י ויש עליו עוררין אי בעי קיום ואף דאמרינן לקמן אי עבדיית אהנית היינו בא"י שאם אמר ואינו צריף לומר מעלינן לי' חד דרגא משא"כ בח"ל ע"כ. ויש לתמונה על דבריו דבש"ס לקמן ספ"ב מבואר להדיא דבח"ל לא מהני עירער דבעל ע"ש וכבר תמה עליו הרב ב"י בא"ה סי' קמ"ב אבל לדעתי דברי הרב ז"ל נכונים דמילתא דפשיטא הוא שלא נסתפק הרב ז"ל אליבא דרבה ג"כ דנימא בינש עליו עוררין דאפי' קיום חותמיו לא מהני רק שיתברר שנקתב לשמה.

דפשיטא פיון דסתם ספרי גמירי ורוב בקיאיין רק רבנן אצריף וסמכו על השליח הלכך כל שאומר השליח מה שהוצרך לומר פבר יצאנו מודי חשש זה ונעשה כא"י ממש ולא גרע ח"ל כשאמר בפני נכתב מא"י ולא אמר פלום רק דמספקא לי' להרב ז"ל דח"ל

עדיף מא"י דאפי' קיום חותמיו לא בעי אף דבא"י בעי כיון שלא אמר אבל פשאמר בפני נכתב עדיף מא"י ולא אמר דאפי' עירער לא מהני והיינו דלא נסתפק אלא לענין קיום בלבד אי בעי קיום או לא אבל לכ"ע בקיום סגי דלא גרע מא"י ולא אמר פלל: והשתא ה"ת הכוונה בפשיטות דר"י קאמר בארץ דלאו על דיבור דידה סמכינן מהימנא ואיהו ונדאי ס"ל טעמא משום לשמה פרבה תדע דאי ס"ל פרבא הרי פללא הוא הלכתא פרבה לגבי ר' יוסף ואנו פרבא דהקא קי"ל ועוד דמוקי ר"י למתניתין דהפל פשרין להביא הגט בח"ל ומפח בפני נכתב ואי משום קיום י"הא סומא דהתם חלוק מאינך דמתניתין דבי מהני קיום ובאינך לא וע"כ מפח לשמה פרבה ובכלהו לא מהני קיום.

ואהא פריף לי' אביי דנהפוך הוא דבארץ דע"כ מפח קיום אתינן עלה א"כ ע"כ בגט שאינו מקונים א"כ אי אתי מערער משגחינו בי ומתפונות לקלקל אבל בח"ל דמשום לשמה אתינן עלה שפיר קתני דנאמנת להביא.

דבהא אי יערער לא מהימן ומצי מיירי בגט מקונים רק בא"י במקונים לא מצי מיירי דשוב אין פאן מה להאמין ובאינו מקונים יש חשש קילקול אבל בח"ל שפיר שנייף להאמינה וקילקול ליכא אבל היכי דאינו מקונים בהא שפיר נסתפק הרב ז"ל אי מהני עירער דבעל בין לרבה בין לרבא: ועוד יש לומר שלא נסתפק הרשב"א ז"ל דמהני עירער דאפי' דיעבד פשניסת תצא דא"כ מאי מהני בפני נכתב כיון דמהני עירער גם הראי' שהביא מהא דקאמר אתי בעל מערער ופסול לי' וממה דמסיק לא אתי לאורועי נפש' לא מוכח רק שלא תנשא אבל לא שתצא פשניסת ולא נסתפק רק שתנשא לכתחילה ונשפיר קאמר האי חומרא היא דאי מצרכת לה תרי לא יוכל לבוא לערער לעכב הנישואין אבל בחזד יבוא ויערער ויעכב הנישואין והשתא ממילא אין ראיה מהך דפ"ב דלקלקל ודאי אי אפטר רק בנסיסת ואז לא מהני עירער דבעל: ובהכי ניחא מה דמסיק הרשב"א ראי' מדלא תנו ברישא ואם יש עליו עוררין כמו בסיפא וקשה הא כתבו התוס' באמת דקאי ארישא ג"כ למאי דס"ד ולהנ"ל ניחא כיון דפשיטא לי' דאי ניסת לא תצא רק לכתחילה מספקא לי' א"כ אי אפטר דקאי ארישא דסיפא אפי' נישאת תצא ומזה דייק דברישא אפי' לכתחילה תנשא מדלא תנו ברישא לענין לכתחילה כדקתני סיפא לענין דיעבד ומ"מ הראשון עיקר: ודע דיש להסתפק בעירער זה אי דוקא בעירער שהוא מזונף אי אפי' בשאר פסולים פגון לשמה ומחזר וכדומה כמו בשטר דקי"ל צריף לקיימו ואף פאן נאמן בשאר פסולים במיגו דמזונף ומ"מ נראה לי דלא דמי דדוקא בשטר דבלי טענתו טענינו מזונף אמרינו הפה שאסר וכו' אבל בגט דלא טענינו מזונף שלא בפניו אין פאן רק מיגו דמזונף והוי לי' פמיגו במקום עדים דכל שהחתימות אמת אנו סהדי דבהכשר נעשה דבא"י בקיאתן לשמה וכן מחזר וכדומה ועמ"ש בספרי ת"י סי' מ"ו פנה: בפירוש"י בד"ה המביא פל ח"ל קרי מדה"י לבר מבבל ואף דפליגי לקמן אי בבבל כא"י או כח"ל משמע לי' להרב ז"ל דלכ"ע אין בבבל בכלל מדה"י דמתניתין שאי היתה בכלל לא הוי מהני מה דשכיחי מתיבתא שלא תחלוך במדה"י כמ"ש לעיל דדוקא בפסוכות ומובלעות פליגי אבל בשאר מדה"י לכ"ע לא מהני שכיחי וגמירי ומדפליגי רב ושמואל בבבל אי שכיחי וגמירי או לא ש"מ דלכ"ע לאו בכלל מדה"י הוא ובזה מיושב קושית התוס' לקמן ד"ו ע"א בד"ה מפי אתא רב לבבל ויתבאר לקמן בס"ד בד"ה צריף וכו' ופליח זה הבעל עצמו שפליח הולכה.

הנה לא ביאר הרב ז"ל דין שלים קבלה אם אפי' יאמר בפני נכתב לא מהני או להיפך דאין צריך שיאמר כלל ולקמן ספ"ב באשה עצמה שהביאה גיטה פליגי בה ודעת רש"י ה"ם דנאמנת בלי בפ"נ כלל אף אין לדון מזה לשלם קבלה לפי טעמו של הר"ן שם ע"ש: ונראה לי ברור דשלם קבלה אינו צריך לומר כלל בפ"נ וכל פמה דלא אתי בעל ומערער מותרת להנשא ואי בא הבעל וערער לא מהני אפי' אומר ואף דבא"י אי עביד מהני שאני היכי דהוא שלים לגרש דהימניהו רבנן אכל שלים קבלה הרי הוא כע"א דעלמא.

ומ"מ בלי ערעור מותרת להנשא לא מפעיל לטעמא דרבה דלא שייך בשלם קבלה כלל דאם באנו לחויש לגטין שנתנו במדה"י אף אתה פוסל כל אנשי מדה"י דכולם בספק ממזרים דלא בקיאי לשמה וע"כ דסתם גט הניחן שם ניתן בפני ב"ד וב"ד בקיאי בכל דיני גטין ואפי' יגרש שלא בפניהם הקול יוצא שנתגרשה וב"ד חוקרין אי נעשה כדין ומהאי טעמא בחלה שלים ראשון שני אומר שלים ב"ד אני ומשמע דחלה בח"ל וע"כ לא חיישינן רק לגט שלא ניתן שם רק נכתב ונשלח לכאן והמון עם אין בקיאי אכל כל שנתגרשה בח"ל הוי כמו גרושה דעלמא מח"ל דפשיטא דמותרת להנשא בא"י וכמו כן לר"ב לא תקנו חכמים להוציא אשה מחזקתה ולעשותה ספק מגורשת רק שתיקנו שלא לגרש בגט בלי קיום או בפ"נ אכל כל שנתגרשה בח"ל לא גרעו פחה מגט בא"י שאם יערער תקינים וכל פמה שאינו מערער מותרת להנשא בלי אמירתו של זה שלא יועיל אמירתו לסלק ערעור הבעל פיון שאינו שלים לגרש והיינו דלא נקט נ"מ בין רבה לר"ב בשלם קבלה וע"כ דלכולי עלמא שלים קבלה דינו כמביא בא"י ממש: בתוס' בד"ה המביא גט וכו' לא הוצרך לפרש וכו'.

פ"ה הרב מהרש"א דבגמרא הוי להו לפרושי הכי כמו בפרק התקבל ולא על התנא קשיא להו והוא תמוה דמבואר בגמרא פאן כמעט בכל דבור דבגט אשה מיירי דקאמר איתחזיק איסורא ודבר שבערנה ולשמה ועגונא וחילוף שטרות ועוד דשם לא הוצרכו לפרש כלל אי הוי מיירי בגט אשה דהא לר"ח ה"ם הוי מפרשינן בפשיטות גט אשה דהא פריה מינה לר"ה והוצרך ליפנו' גיטי ממון אכל גט אשה לא הוצרך לפרש כלל ה"ם.

וברור דכוננת התוס' פיון דס"ס פוננת התנא ה"ם באמרו גט סתם גיטי ממון א"כ הי' לו לתנא לפרש פאן גט אשה פיון דלשטרות נמי קרי להו גט ועל זה תרצו דברוב המקומות במסכת גיטין היכי דקתני גט סתם איירי בגיטי נשים מה שהיא מוכרח במקומו לפי הענין דבגט מיירי לכה לא הוצרך לפרש פאן ג"כ אכל היכי דלא מיירי מענין גיטין כלל כהו פרייתא דמייתי פ"ק התקבל דבב"מ נישנית בנודאי יכלו לומר גט סתם על גיטי ממון אכל בגיטין פיון דברוב המקומות מיירי בגט אשה במקום דמיירי בשטר הי' לו לפרש ומדלא פ"ה ממילא מוכח דבגט אשה מיירי ומ"ש עוד בענין י"ב שיטין עמ"ש בחדושי בא"ה: בד"ה ממה"י ה"א דלא נקט וכו' לאפוקי רקם וחגר.

ולפיר"י בתוס' סד"ה ואשקלון דרקם וחגר מא"י צריך לומר דבא לאפוקי כפר לודים ואף דאי הוי נקט ח"ל והוי ממעטינן רקם וחגר ממילא אימעט כפר לודים דהא חזינו דפליג ר"ג ברקם וחגר ומחיה בפ"ר לודים מ"מ ח"ש התנא דלא נטעי דלא ממעט רק

רקם וְחָגַר דָּהֵן מֵאִי אֶבֶל לֹא כָּפַר לוֹדִים וְשֵׁלָא תַחְלוּק בַּח"ל לְכָךְ נִקַּט מִדַּה"י לְמַעַט כָּפַר לוֹדִים ג"כ: בַּד"ה אַף הַמְבִיא מְרָקָם.

מִשְׁמַע דְּבַרְקָם דְּרִין בְּהַ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' לְכַאוּרָה נִרְאָה דְּכַוְנָנְתָּם דְּאִי אִין דְּרִין בְּהַ יִשְׂרָאֵל רַק שְׂאִירַע שְׂאֲחָד בָּא לְשֵׁם וְשֵׁלַח גַּט מִשָּׁם לְאִשְׁתּוֹ שְׂבֵא"י לֹא הוּי תְקַנּוּ בְּלֹא שְׂכִיחַ דְּלֹא גְזַרוּ רַבָּנָן בְּלֹא שְׂכִיחַ אַף בְּש"ס לְקַמְן מִשְׁמַע דְּרַק אַחַר שְׁלֵמְדוֹ דְּאִינוּ רַק גְּזִירָה שְׂמֵא נְחִזֵּר לְקִילְקוּלוֹ לֹא גְזַרוּ בְּלֹא שְׂכִיחַ אֶבֶל לֹא הִכִּי דְּבַעֵי מִדִּינָא אִפִּי' בְּלֹא שְׂכִיחַ תְּקַנּוּ לוֹמַר.

וְאוּלַי סָמְכוּ עַל מַה שְׁפָתְבוּ לְקַמְן ד"ה ע"א בַּד"ה אִי הִכִּי יָכוֹל דְּלִמְאִי דְּמוֹקְמִינָן אַחַר שְׁלֵמְדוֹ פְּלֵהוּ מִתְנִיתָן מוֹקְמִינָן אַחַר שְׁלֵמְדוֹ וְא"כ ע"כ שְׁדָרִין בְּהַ יִשְׂרָאֵל דְּאִי לֹא שְׂכִיחַ שָׁם יִשְׂרָאֵל לֹא הוּי גְזַרוּ בְּהַ לְמ"ד מִשְׁוֹם לְשֵׁמָה: בַּא"ד דְּאוֹתָן שְׁנוּהֲגִין וְכוּ' פְּוֹנְתָם דְּאִי דַר' יְהוּדָא פְּלִיג דְּהִישְׂרָאֵלִים שָׁם הָיוּ גְרָמִים וְטוֹעִין א"כ תְּקַשִּׁי לַר"י דְּמִתְנִיתָן דְּקֶאֱמַר וְרָקָם כְּמִזְרַח שְׁשָׁם אִין דְּרִין יִשְׂרָאֵל לְפִי דְּעַתּוֹ לְזַה פְּתַבוּ דַר"י מוֹדָה דְּדָרִין יִשְׂרָאֵלִים גְּמוּרִים רַק הַנְּכָרִים הַדְּרִין שָׁם ס"ל דְּהָיוּ גְרָמִים וְטוֹעִין וְזַה שְׁסִימּוֹ וְלַעוֹלָם יִשְׂרָאֵל נְמִי דְּרִין בְּהַ וְהִינּוּ לְהוֹרוֹת דְּלַכ"ע יִשְׂרָאֵל דְּרִין בְּהַ אִפִּי' לַר"י וְלַחֲנָם הָאֲרִיף מְהַרְש"א בְּנָה: בַּד"ה מְכַפֵּר לוֹדִים לְלוֹד.

אוֹמַר ר"י שְׁהַזְכִּיר לוֹד. וְלִפִּי דְּעַתִּי הַפְּוֹנָה בְּמִתְנִיתִין לֹא שְׁהִבִּיא גַט לְלוֹד רַק כָּפַר לוֹדִים מְוִבְלַע מְקַצְתּוֹ בְּתוּף גְּבוּל לוֹד כְּמִין רְצוּעָה וְקֶאֱמַר אֶפִּילוּ הִבִּיא מְאוֹתָה הַרְצוּעָה הַנְּכַנְסַת לְתוּף לוֹד צָרִיף לוֹמַר בְּפִנֵּי נִכְתָּב וְכֵן מִשְׁמַע בְּש"ס לְקַמְן ד"ד דְּקֶאֱמַר לְדִידִי חֲזוּ לִי הֵהוּא אַתְרָא וְהוּי כְּמַבִּי' כּוֹבִי לְפּוֹמְבְּדִיתָא וְרַש"י ז"ל פִּי' שָׁם רְחוּק כְּמַבִּי' כּוֹבִי כּוּ' וְלֹא יָכוֹלְתִי לְכַוְנָן דְּבָרֵי הַלֵּא דְּבָרֵי ר"א לֹא נֶאֱמָרוּ בְּרְחוּק וְקָרוֹב רַק בְּסֻמוּף וּמְוִבְלַע.

וְלַהַנְּ"ל נִיחָא דְּהַפְּוֹנָה כְּמוֹ שְׁנַכְנַס מִבִּי' כּוֹבִי לְפּוֹמְבְּדִיתָא כֵּן נַכְנַס מְכַפֵּר לוֹדִים לְלוֹד וְהִינּוּ דְּאֶמַר אֲבִי' לְקַמְן בְּפִשְׁיטוֹת בְּעֵינֵירוֹת הַסְּמוּכוֹת וּמְוִבְלַעוֹת נְחָלְקוּ דְּמַה שְׂאֶמַר ר"ג מִן הָרָקָם נִתְפַּוֵּן לְסְמוּכוֹת כִּי לֹא תַפּוּל ה' הִיזְדוּעָה בְּשָׁם עֶצֶם פְּרָטִי.

וְע"כ דְּעַל סְמוּכוֹת וְסְבִיבוֹת רָקָם נִתְפַּוֵּן וְר"א שְׁזָכַר לְלוֹד נִתְפַּוֵּן לְמְוִבְלַעוֹת דְּלֹאִיזָה צְוֹרָף זִנְפִיר הַמְּקוּם שְׁהִבִּיא לְשָׁם הַגַּט: בַּא"ד עַל שָׁם בְּנֵי לוֹדִים הַמְּצוּיִן בְּהַ תְּמִיד. הַקְּשָׁה מְהַרְש"א דַּה"ל לְפָרוּשֵׁי פְּלוֹגְתִּי' בְּהַ וְאִין זוֹ קוֹ' דְּמְוִבְלַעוֹ' וְסְמוּכוֹת הַזְּזָרוּ בְּדְבָרֵי ת"ק לְמַעַט אוֹתָם דַּת"ק קֶאֱמַר מִדַּה"י דְּוָקָא רְחוּק וְלֹא קָרוֹב וְבַא ר"ג וְחֹלְק אִפִּי' סְמוּף וְאִימַעַט מְוִבְלַע דְּקָרוֹב טְפִי וְפְלִיג ר"א אִפִּי' מְוִבְלַע אֶבֶל אִי ר"א לֹא מְיִירִי מְעַנֵּן קָרוֹב טְפִי רַק מְצוּיִן אִין זַה מְעַנֵּן ת"ק וְר"ג דְּלֹא אָתוּ לְמַעוּטִי מְעַנֵּן זַה כְּלָל: בַּד"ה וְאַשְׁקִלוֹן כְּדָרוּם וְכוּ' וְאוֹתוֹ רָקָם וְחָגַר בְּמַעְרְבָה וְכוּ'.

לְעֵיל גְּבִי אֲשַׁקְלוֹן ג"כ יֵשׁ לְהוֹכִיחַ לְכַאוּרָה דְּתַרִי הוּי דְּהַא אֲשַׁקְלוֹן ג"כ מְאָרְץ פְּלִשְׁתִּים הוּא כְּדְמוּכַח קָרָא לְהַדְּיָא דְּהִיא אַחַת מִתְּמַשְׁת סְרְנֵי פְּלִשְׁתִּים וְפְּלִשְׁתִּים בְּמַעְרָב וְהַכָּא קֶאֱמַר וְאַשְׁקִלוֹן כְּדָרוּם.

וְאַפְשָׁר דְּמְדָרוּם לְמַעְרָב יֵשׁ לוֹמַר שְׁהִיָּה נְמִשָּׁף מְאָרְץ פְּלִשְׁתִּים עַד דְּרוּם אֶבֶל מִמְזַרְח לְמַעְרָב לֹא שְׁיִיף לוֹמַר כֵּן: בַּא"ד וְגַבִּי רָקָם וְחָגַר וְכוּ'. תְּמוּהָ לִי מְאֹד דְּבִש"ס מוֹכַח לְהַדְּיָא דְּמַח"ל הֵן וְפְּלִיגִי בְּסְמוּכוֹת וּמְוִבְלַעוֹת וְאִי רָקָם וְחָגַר מֵא"י וְר"ג מוֹסִיף אִפִּי' מֵא"י מִתְּמַת

שְׂרָחוּק מִן הַיָּשׁוּב מִנֵּי דְפָלִיג בְּמִוֶּכְלָעוֹת דְר"א וצ"ע: בד"ה וְאִם יֵשׁ עָלָיו עוֹרְרִין וְכוּ' דְמִשׁוּם עֵיגוּנָא אֶקִּילוּ בֵּה רַבָּנִין וְכוּ'.

יֵשׁ לְדַקְדָּק דְלַעִיל גְּבִי מַדְה"י דְקַתְנֵי מִתְנִיתִין דְסָגִי בְקִיּוּם חַד שְׁלֵא בְפָנָיו הָוִי לְהוּ לֹמַר דְדוּקָא מִשׁוּם עֵיגוּנָא אֶבְל בְּעַלְמָא אִפִּי שְׁלֵא בְפָנָיו לָא מְהַנִּי קִיּוּם חַד רַק תְּרִי דְוִקָא. וצ"ל דְלַעִיל פְּשִׁיטָא לְהוּ דַע"כ בְּגַט דְוִקָא מִשׁוּם עֵיגוּן דְהָא מְהַנִּי אִפִּי בָּא וְעָרְעָר דְבְּעַלְמָא בְּמַעְרַעַר פְּשִׁיטָא דְבְּעֵי תְרִי רַק פָּאן בָּא"י דְחֻזִּינֵן דְלִיפָא בְּזַה מִשׁוּם עֵיגוּן דָּא"כ הָוִי מְתַקְנֵנוּ שְׂיֵאמַר בְּפָנֵי נְכַתֵּב פְּדִי שְׁלֵא יוֹכַל לְעָרְעָר פְּמוּ בַח"ל וַע"כ פִּינֵן דְמַצְוֵי לְקִיָּים לִיפָא בְּזַה מִשׁוּם עֵיגוּן א"כ יֵשׁ לְלַמּוֹד לְכַאוּרָה מְזַה לְשִׁטְרוֹת ג"כ דְשְׁלֵא בְפָנָיו לָא טְעַנְיָנֵן מְזוּנְיָ וְלָזַה פְּתַבּוּ דַמ"מ דְוִקָא בְּגַט מִשׁוּם עֵיגוּן אַף דְלֵא שְׂיֵיף בָּא"י עֵיגוּן כ"כ לְהַחְמִיר עַלִּי לְהַצְרִיף בַּפ"נ פְּמוּ בַח"ל אֶבְל עֵיגוּן הוּא שְׁלֵא לְהַצְרִיף קִיּוּם בְּלִי מְעָרְעָר מִשָּׂא"כ שְׁטְרוֹת דְלִיפָא עֵיגוּן פְּלָל: אִיבְרָא יֵשׁ לְתַמּוּהָ אִי ס"ד דְטְעַנְיָנֵן מְזוּנְיָ שְׁלֵא בְפָנָיו בְּעַלְמָא א"כ מַה זֶה שְׁשִׂאֲלוּ לְקַמֵּן וְלִרְבָּא לִיבְעֵי תְרִי מִיַּדִּי דְהָוִי אֶקִּיּוּם שְׁטְרוֹת דְעַלְמָא דְהָא חֻזִּינֵן בָּא"י אִין צְרִיף לֹמַר מִשׁוּם עֵיגוּן א"כ לְמָה יִגְרַע ח"ל שְׂיֵקֶשָׁה עַלִּינוּ לִיבְעֵי תְרִי וְהָא בַח"ל שְׂיֵיף טְפִי עֵיגוּן מָא"י וַע"כ דְבָא"י מְדִינָא אִין צְרִיף לֹמַר דְלֵא טְעַנְיָנֵן מְזוּנְיָ שְׁלֵא בְפָנָיו אַף אֶפְתִּי קַשְׂיָא פִּינֵן דְבְּעַלְמָא נְמִי לָא טְעַנְיָנֵן מְזוּנְיָ מ"ש בַּח"ל שְׂיֵקֶשָׁה עַלִּינוּ דְנִטְעוֹן מְזוּנְיָ טְפִי מְשָׂאָר שְׁטְרוֹת וְגַטִּין בָּא"י.

וַיִּתְבָּאָר בְּזַה לְקַמֵּן בְּמַקּוּמוֹ בַּס"ד ע"ש: בָּא"ד אֶבְל בְּמַמּוֹן טְעַנְיָנֵן וְכוּ' וּמִיָּהוּ מְזַה אִין לְהוֹכִיחַ וְכוּ'. הַרְשָׁב"א ז"ל בְּחִידוּשָׁיו הֵבִיא רָאִי דְטְעַנְיָנֵן מְזוּנְיָ בְּעַלְמָא מִן הִירוּשְׁלָמִי דְקָאָמַר עַלֵּה אַף הַלְקוּחוֹת עוֹרְרִין שְׁלֵא תִטְרוּן מֵהֶם.

וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ בְּאַמְתָּה עַל הַתּוֹס' דְלַקְמֵן ד"ט ע"א בַּד"ה אֶלָּא עִירְעָר דְבַעַל הֵבִיאוּ הִירוּשְׁלָמִי הַזֶּה בְּפִשְׁטוּת וְלְמָה טְרוּחוֹ בְּכָאן וְלֵא זְכָרוּ רָאִי מְפֹרְשֵׁת מִן הִירוּשְׁלָמִי פִּינֵן דְבְּגַט טוֹעַנִין מְזוּנְיָ לְגַבִּי פְתוּבָה כ"ש בְּשִׁטְרוֹת דְעַלְמָא אֶמְנָם הַמְעַיִן בַּתּוֹס' שֶׁם יִרְאֶה שְׂאִין עַנְיָן הִירוּשְׁלָמִי הַזֶּה לְכָאן פְּלָל דְוִדָּאִי יֵשׁ לְתַמּוּהָ מַה זֶה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' דַּה"ה עִירְעוֹר לְקוּחוֹת שְׂבָאָה אִשָּׁה לְטְרוּן מֵהֶן דְמִשְׁמַע דְכְּמוּ דְמוּקִי בְּעִירְעוֹר דְבַעַל פִּן הָוִי מְצִי לְאוּקְמָא בְּעָרְעוֹר לְקוּחוֹת.

וּבְאַמְתָּה הוּא תַמּוּהָ דְהָא לַכ"ע לָא טְעַנְיָנֵן מְזוּנְיָ לְעַכְבַּ הַנְּשׂוּאִין דְהָא קַתְנֵי וְאִם יֵשׁ עָלָיו עוֹרְרִין אֶבְל בְּלִי עוֹרְרִין אֶפִּילוּ עָרְעוֹר חַד דְעַלְמָא אִין מְשַׁגִּיחִין בּוֹ וּמְשַׁנְתִּינוּ לְעַנְיָן הַיָּתֵר וְאִסּוּר נִישׂוּאִין מִיָּרִי דְבַח"ל צ"ל בַּפ"נ וְבָא"י אִין צְרִיף וּמַה עַנְיָן לְקוּחוֹת לְכָאן וַע"כ רַק בְּעָרְעוֹר דְבַעַל מִיָּרִי וַע"כ דַּס"ל לְתוֹס' דְכָל שְׁהַלְקוּחוֹת מְעָרְעָרִין בְּבָרִי שְׁהוּא מְזוּנְיָ וְהֵם בְּעַלִּי דְבָרִים לְעַנְיָן פְתוּבָה מְהַנִּי נְמִי עָרְעוֹר זֶה לְגַבִּי נִשׂוּאִין פְּמוּ עָרְעוֹר הַבַּעַל.

וּלְפִי זֶה מוֹכַח לְכַאוּרָה לְהִיפָּה דְבְּשָׂמָא לָא טְעַנְיָנֵן מְזוּנְיָ אֶפִּילוּ לְגַבִּי פְתוּבָה רַק דַּעַכ"פ אִין לְהוֹכִיחַ מִן הִירוּשְׁלָמִי הַזֶּה דְוִדָּאִי לְאַסְרָה לְהַנְּשָׂא בְּעֵינֵן עָרְעוֹר בְּבָרִי אֶבְל לְעַנְיָן פְתוּבָה בְּלִבְד אִפִּי בְשָׂמָא לָא גְבִי וְאִין מִירוּשְׁלָמִי שׁוּם רָאִי פְלָל: וְלְעַנְיָן מַה שְׁנַתְקַשׁוּ הַמְפָרְשִׁים בְּפִי דְבָרִי הַתּוֹס' אִין לְהַאָרִיף פִּי מְבִנְאָר הוּא דְרָאִיְתָם מְשַׁטֵּר מְכָר לְהוֹכִיחַ דְטְעַנְיָנֵן מְזוּנְיָ וּמִמִּילָא אִפִּי הִיכָא דְלֵא שְׂיֵיף לָא שְׂבַקְתָּ חַיִּי פְּגוֹן בְּכַתּוּבָה דְהָא טְעַנְיָנֵן מְזוּנְיָ וְהָא לָא שְׂיֵיף לְטְעוֹן פְּרוּעַ בְּמַגּוּ דְהַגֵּט מְזוּנְיָ דִּיתְחַיִּיב בְּשָׂאָר פְּסוּת רַק דְטְעַנְיָנֵן

מזונף בעצמותו ונה ברור ומשום דלא סגי להו הך הוכחה דלא שבקת חיי דאיפא למימר דלאו הכרח הוא דלא חשידי לשקר כמו שדחה הרשב"א באמת.

לזה כתבו עוד ראי' מהך דגט פשוט וכינון דלרב מוכח דטוענין מזונף ממילא לדידן נמי. ואי נימא דרב לפי דעתו סובר פן מפת לא שבקת חיי א"כ אין צריף לרא' והדבר מוכרח לדידן ממפר ומתנה פינון שאמה תופס במושלם הך סברא דלא שבקת חיי רק פנונת התוס' להוכיח אפי' נגייח הך סברא אפתי מוכח מהך דרב פינון דהך סברא ליתא מאיזה צד נחלק על רב בדין אי טוענין מזונף.

ונה ברור בכנונת התוס': בא"ד ומוקי לה שמואל באין חייב מודה. והיינו דטוען מזונף דאי פרוע הא שמואל לא חייש לפרעון ועוד דנקהדר לי' ללנה לצור על פי צליחותו וכ"כ התוס' להדיא בב"מ בקושיתם.

ולפי זה צ"ע כמה שפכתו ליישב דאפילו מקיים לי' חיישינו דזינף דהא חזינו בעלמא דטפי חיישינו בשטר לפרעון ממזונף דהא לכ"ע יכול לטעון אישטבע לי דלא פרעתיך וכשהוא מקיים אינו יכול לומר אישטבע לי דאינו מזונף וא"כ בשטר זה דלא חייש שמואל לפרעון כ"ש דאין לחוש שזינף היכי דמקיים לי' ומה שהכריחו התוס' פי' זה דאל"כ אפתי בטעון פרוע הוא אינו מוכרח כלל דנ"מ פשיציאו היורשין שטר יאמר להם אילו הייתי חייב לה פיצד לנה ממני ולא יועיל מה שנטעון על שטרן פרוע דס"ס האיך לנה: בא"ד אפי' ימצא עדי קיום וכו' ומפירש"י ז"ל בב"מ נראה לי דס"ל דהחשש הוא אף דהלנה טוען מזונף היינו לפי שידוע שלא לנה ומילתא דלא רמיא עלי' הוא אבל יכול להיות שפכתו לו עדים שטר ללנה בלי מלנה ונאבד ממנו או שפרעו וקיבל השטר מיד המלנה ולא השגים אז לראות אם החזיר לו או השטר האמתי או מזונף א"כ זה של עכשיו באמת פרוע והוא חושב שהוא מזונף ואף דלא חייש שמואל לפרעון היינו דפרעו והניחו בידו אבל להך פרעון נדאי חייש פינון דקיבל שטרן.

ובהכי ניחא טפי מה דס"ד דנקהדר לי' ללנה והיינו פינון דלרבנו חיישינו דפרוע הוא כנ"ל או שנפל מן הלנה א"כ נקהדר ליה ללנה ואהא משני דמ"מ פינון דהוא טוען שאינו שלו כלל אין להחזיר לו אבל אין מחזירין לו למלנה שפא יגבה שלא פדין ע"י קיום ובאמת מלנה נפל.

ומ"ש עוד אבל אי ליפא וכו' פנונתם ליישב מה שהקשו על זה פ"ק דמציעא ע"ש: ע"ב בגמרא לפי שאין בקיאתין לשמה. תמוה לי מילתא טובא הך בפני נחתם לשמה היכי משפחת לה פינון שהוא מעיד על הכתיבה שנכתב לשמה איזה חשש יש שנחתם שלא לשמה הא אפי' בשטר דעלמא אין העדים חותמין אלא במפירין בעלי הדברים ועד שיקראו מה כתוב בו ובציווי הבעל דבר א"כ פינון שנכתב לשמה ממילא חתמו ג"כ לשמה וכבר חשבו כל אונפני שלא לשמה ריש כל הגט וכלהו לא שייכי היכי דנכתב לשמה.

ורחוק מאוד לומר דחיישינו שנכתב לשם זה ונמלה שלא לגרש ונתנו לאחר או שאבדו והשליכו לאשפה ומצאו אחר והחתים עליו עדים וחזר השני ונמלה ג"כ והחזירו לראשון ולקמן אמרינו בכתב שיטה ראשונה לשמה דסגי בכך דאמרינו מסתמא סימוהו לשמה

ולא חיישינו דנמלה בנתיים כ"ש שאין לחוש היכי דינדענו דנכתב כל הגט לשם זה דנחתם לאחר ואח"כ חזר הראשון לגרש בו ומהאי טעמא נמי אין לחוש דהיה לו שתי נשים ושמותיהן שוות ונחתם להשנית: והי' אפ"ש לומר דעיקר החשש שנכתב ע"י אומר אמרו דקי"ל דלא מהני בגט וכתב הרמב"ן סוף התקבל הטעם משום דבעינן לשמה לא הוי לשמה עד שישמעו מפיו ממש הלכך בח"ל שאין בקיאים חיישינן דחתמו ע"י אומר אמרו דבשטר כה"ג פ"ש כמ"ש התוס' פ"ק התקבל דלא הוי עד מפ"י עד אכל בגט פסול ואינהו דאין בקיאים אין חוששין לזה.

אמנם בש"ס ריש פ"ל הגט מוכח דאומר אמרו לאו משום לשמה הוא מדלא חשוב יתר על פ"נ באומר אמרו וכן דעת הרא"ה ז"ל סוף פ"ק התקבל הנ"ל ועוד דבעי לאוקמא כר"מ ור"מ מכשיר אומר אמרו ורבה גופי' דמפרש הכא משום לשמה ס"ל סוף התקבל דאומר אמרו פ"ש ולא תעשה גם אין נראה לומר לפי מה דקי"ל שצריך שיוציא בשפתיו דוקא שהוא כותב לשמה א"כ בח"ל שאין בקיאים חיישינן שלא הוציא בשפתיו ובשטר כה"ג פ"ש ובגט פסול דהא ליתא דפשיטא דכל שצוה הבעל שיתחתמו והם חתמו דחשיב לשמה ממש וכן בעל שאמר לסופר כתוב גט לאשתי וכתב הסופר פשיטא דחשיב לשמה ממש ואפ"י בבעל עצמו הכותב אין דין זה מוסכם ואינו רק חומרא בעלמא.

ובריש פ"ק כל הגט משמע בהדיא שאין צריך לכל להוציא בשפתיו וכן בריש זבחים ואין להאריך פ"א: וביותר יש לתמוה לפי מה דמוקמינן לקמן כר"י דבעי פתיבה ונתימה לשמה א"כ משמע דבעי מוכח מתוכו א"כ לא חיישינן כלל לשני יב"ש א"כ פשיטא דליכא למיחש דאחר החתים העדים דהא אין כותבין אלא במפירין ואחר ליכא שיהא שמו פ"ד כמו זה ועוד לאיזה צורך יבוא אחר שאין שמו פ"ד להחתים עליו עדים דהא שינה שמו ודאי פסול ובהא בקיאים: הו' אמת ראיתי בתוס' לקמן דכ"ג בד"ה אימא שנחתם שפתבו דד"ר סופרים לכתוב ולחתום גט כד"ה להתלמד.

ולפי זה יש לומר בפשיטות דחיישינן שנכתב לשמה אבל נחתם להתלמד. אבל מלבד דקשה הדבר מאד לחוש על זה ודוקא שנכתב ונחתם להתלמד יש לחוש.

אבל פ"נ שנכתב לשמה מאיזה צד נחוש שנחתם להתלמד א"כ בלא"ה לא נתפוננו התוס' שם דחתמו בו עדים להתלמד דפשיטא דאין עדים חותמין להתלמד שזה שקר מבואר ולא חשידי להעיד שקר רק פוננת התוס' דהסופר חותם חתימות על הגט להתלמד אבל פ"א פ"נ שאומר שחתמו עליו עדים פ"גון שהוא מקוים למה נחוש דחתמו שלא לשמה להתלמד: אשר על פ"נ יראה לי שזה שהוצרכו להעיד על חתימה לשמה הפוננה בזה דעיקר חתימת העדים בכל מקום הוא שיהו מעידין על הכשר הגט והשטר שנעשה בהכשר ועל השטר מעידין שזה ל"ה מזה ומהאי טעמא פ"ל שכתב י"ד יוצא ממקום אחר לא חיישינן לשום פסול דא"נ סהדי פ"ל שחתמו עליו העדים דהכל בהכשר נעשה וכמו כן בגט העדים החתומים בו מעידין על הכשרו של גט: ומהאי טעמא צריך שישמעו העדים פשיטאמר הבעל לסופר כתוב פ"תוב פ"מבואר בספר התרומה ומן פ"ר בסדר הגט הלכך פ"נ דלתנא דמתניתין צריך חתימה על הגט צריך השליח שיעיד שנחתם שנעשה הגט לשמה דכ"נ דאין בקיאים נהי דבאמת נכתב לשמה אבל לא חתמו על זה העדים ואין פ"א חתימת עדים פ"ל פ"נ שלא חתמו על הכשרו של גט ולפי זה יהא ענין בפני נכתב ובפני

נחתם לרבה בפני נכתב לשמה ובפני חתמו עליו העדים שנעשה לשמה וכל שלא חתמו העדים פה לא פרתו ובהכי ניחא דלא מהני בפני נחתם חציו ולא אמרינו פינו דאין חותמין רק זה בפני זה פינו שחתם זה לשם זה גם השני מסתמא חתם לשם זה.

ולחנ"ל ניחא דנהי דחתם לשם זה אבל השני אפשר לא ראה דנכתב לשמה: איברא עדיון יש להקשות תינח לתנא דמתניתין דמצריה פתיבה לשמה א"כ צריה שיחתמו על פתיבתו לשמה ואי לאו הכי לא פרתו.

אבל לר"מ דלא בעי רק חתימה לשמה א"כ אין צריה שיחתמו על פתיבתו שנכתב לשמה שאין זה מהכשר הגט כלל דלא בעי פתיבה לשמה כלל. א"כ לשיטת התוס'.

דלר"מ בעינו מוכח מתוכו ואין פאן רק יב"ש אהד א"כ הרי ממילא חתמו לשמה ובגמרא בעי לאוקמא מתניתין כר"מ רק בפני נכתב קשיא לי וקשה בפני נחתם מי ניחא. אף באמת לק"מ דהא דבעינו לר"מ מוכח מתוכו אין הפנונה שיהא מוכח בתוף הגט שנה גירש לזו דפשיטא דלעולם אין מוכח שנתגרשה דמזה אין עידי חתימה יודעין כלל רק תפיסתה מוכחת שנתגרשה א"כ אפילו הוחזקו שני יב"ש ג"כ תפיסתה מוכחת שנתגרשה רק הפנונה שזו המתגרשת והמגרש שלפנינו הן הם שחתמו עליהן, העדים והיינו לפי שלא הוחזק שם אחר והם שמותיקן כפתיב בגט אבל בח"ל שאין בקיאים לשמה פשיטא דלא חיישי כלל למוכחמתוכו פאן שאין צריה לדעתם שיהיו הם בעצמם שחתמו עליהן העדים ושפיר צריה להעיד שחתם לשמה.

אבל אי לא הוי בעינו לשמה פשיטא דלא בעינו מוכח מתוכו כלל ואפי' בשטר בעינו שיהא זה בעצמו שחתמו עליו העדים ושיעבדו נכסיו שאילו שיעבדו והעידו על אחר בודאי לא מהני ליב"ש אחר דלא גרע משטר שנמחל שעבדו וכ"ש זה שלא שיעבדו מעולם לזה.

אף בלא"ה פבר הוכחתי לקמן והעליתי דהעיקר פדעת רש"י וסיעתו דלא בעי ר"מ מוכח מתוכו כלל א"כ בלא"ה לק"מ: פללו של דבר דלמ"ד דצריה פתיבה ונחתמה לשמה. הפנונה שצריה שיכתב לשמה ונחתמו עליו העדים שנכתב לשמה ונעשה בהכשר ואי לא"ה הוי פאלו אין בו עדים כלל ואין הגט פורת.

ובזה יתבאר לה הרבה סוגיות בפירק זה וביריש פירק ב' כמו שאבאר בס"ד פל אהד במקומו. וידעתי כי דבר זה סותר כמה ענינים בדברי התוס' בכמה מקומות ומיושב הרבה קושיות ואעפ"כ לא מנעתי לכתוב הנראה לע"ד: שם רבא אמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו יש לי בזה מקום עיון בין לרבה בין לרבא אי נתנו לה ולא אמר בפ"נ ובפני נחתם שלא ראה כלל פתיבת הגט אי חזרה האשה אחר עדים המצויין לקיימו וקיימה אותו אי מהני נתינה קמייטא או דבעינו שיחזור ויטלנו הימנה ויתנו לה: ואשר הביאני להסתפק בזה הוא מה ששנינו לקמן רפ"ב המביא גט ולא אמר בפ"נ וכו' פסול ולא זכרו שם קיום חותמיו כמו שזכרו לקמן גבי המביא גט ואי"ל בפ"נ והיינו משום דהתם שנתן שלא פדין דחכמים תקנו שלא ליתן גט ממה"י רק באהד משני תנאים או שיאמר בפ"נ וכו' או שיקיימו קודם אבל פשיטא שאסור ליתנו על סמך לקיימו אח"כ דא"כ בטלת התקנה לגמרי הילכף קמש"ל מתניתין דרפ"ב דלא מהני נתינה זו פלום והגט פסול אבל

לקמן באי "ל שנתנו לה כשהוא פיקח ולא הספיק לומר בפ"נ עד שנתחנש הרי נתנו לה כפי הדין רק שלא הספיק לומר עד שנתחנש לכך מהני קיום חותמיו ומהאי טעמא אמרו לקמן בברייתא לר"מ דהוי הנולד ממזר ואי ס"ד דמהני קיום להכשירו למפרע היאך פסיק ותני הנולד ממזר הא אפתי יכולה לקיימו ומן הסתם תעשה האשה כל טעדיה שיתקיימו.

וע"כ דכל שניתן שלא כמטבע חכמים לא מהני רק שיחזור ויתן לה שנית ואי נשאת קודם הוי ממזר וממילא לרבנן תצא דלא נחלקו ר"מ ורבנן רק למר תצא או לא תנשא לכתחלה ולמר ממזר אבל לכ"ע נתינה קמיינתא לא מהני להכשירה למפרע במה שיתקיימו אח"כ והיינו דלא נקט נ"מ בין רבה לרבא בנתנו לה ולא אמר בפ"נ שלא ראה פתיבת הגט לרבה בעינן שתברר שנקתב לשמה ולרבא לקיימו בחותמיו וע"כ דלתרנוניהו לא מהני כל שניתן שלא כפיין וקודם נתינה היינו בכלל אתי' בי' תרי דדמי למקוים כמו שפתיבו התוס' והא דלא נקט נ"מ באי"ל הא מוקמינן לה לקמן דגם רבה מודה בהא דלא שכיח ע"ש.

ובאמת שדברים הללו ג"כ סותרין דברי הפוסקים אבל נראין לי ברורים. ומינושבין כמה קושיות כמו שאבאר כל אחד במקומו: שם מאי בינייהו.

תמוה לי הא איכא בינייהו שאין השליח יודע כלל אם נכתב לשמה ואומר בפ"נ ובפני נחתם לרבא מהני דהא מ"מ מעיד הוא על החתימות ולרבה לא מהני ואפ"י תימא שאין צורך לשאלו אם נכתב לשמה אבל כשאומר בפ"י שאינו יודע אם נכתב לשמה פשיטא דלא מהני לרבה, ולרבא מהני: לפיכך נראה לי דכיון דלרבא בעינן ג"כ שיאמר בפני נכתב משום איחלופי צריך להעיד על לשמה כמו לרבה ממש דאין סברא כלל שיתקנו חכמים דמשום איחלופי יאמר שראה שנקתב בלבד דהא אנו רואין כתב פתוב לפנינו ופשיטא שנקתב ומהו עדותו בזה ואטו משום איחלופי יתקנו שיאמר דבר שאינו כלל גם לא נתקן חשש איחלופי בזה ובהכרח משום איחלופי תקנו שיעיד על הכתיבה שנקתב לשמה כמו לרבה ממש וזה ששואל בפשיטות מאי בינייהו דכיון דע"כ מודה רבא שצריך שיעיד על הכתיבה לשמה ממש כמו לרבה א"כ מאי נ"מ והוצרך לומר דנ"מ היכא שאין צריך לומר כלל משום קיום דאז לא בעי משום איחלופי לרבא ולרבה צריך משום לשמה בעצם וזה ברור לפע"ד ומינושב קושית התוס' לקמן בד"ה אתי לאיחלופי ע"ש: אלא שיש לדקדק לקמן בהא דאמרין דלרבה ניחא דלא חשוב לשמה בכלל דברים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים דהוי בכלל מוליה ומביא אבל לרבא קשה והשתא הא לרבא ג"כ כיון שמעיד שנקתב לשמה הוי ג"כ בכלל מוליה ומביא אבל באמת לק"מ דדוקא לרבה דאין בקיאות ומדינא קאמר שפיר מוכח ממוליה ומביא לשמה אבל לרבא כיון דלשמה בקיאות כמו כל הלכות גטין רק משום איחלופי צ"ל א"כ אפתי לא מוכח ממוליה ומביא דצריך בשחרור לשמה כמו באשה דשפיר יש לומר דאינו צריך לשמה בשחרור ומעיד על פסול אחר בשחרור משום איחלופי אבל לרבה אינו מעיד רק על מה שאין בקיאות וע"כ דיש בשחרור משום לשמה ועמ"ש עוד בש"ס לקמן שם ובתוס' פאן בד"ה לפי: שם הוי דבר שבערנה.

תמויה מילתא טובא חדא למה לי דבר שבפערונה פינו דאיתחזוק איסורא ואי נקט דבר שבפערונה למה לי איתחזוק איסורא ועוד האיך שיהי איתחזוק איסורא בכאן וכי העד בא להוציא אשה זו מחזקתה, והרי גם לפי דבריו אשת איש הוא עדיין וכמו כן דבר שבפערונה לא הוי מהאי טעמא פדמוכח להדיא לקמן פ"ג גבי המביא גט ומצאו דנאמן השליח לומר שפכירו בט"ע שזה הוא וכשר לגרש בו והוי ממש פהו דהכא שהרי לפי דברי השליח מגרשין בגט זה ולולא דבריו אנו חוששין דגט זה אינו לשם אשה זו וע"כ דכה"ג אינו לא דבר שבפערונה ולא איתחזוק איסורא: אבל באמת הדברים בפשטן דכתיבת גט לשמה ג"כ דבר שבפערונה הוא דהפתיכה פורתת פמו הנתינה דכתיב וכתב ונתן וצריף שיהיו שנים אצל פתיבת הגט וכן מבואר בס' התרומה להדיא שצריף שישמעו העדים שהבעל אומר לסופר פתוב ושלוח זה שפא להעיד על זה שנכתב לשמה ואין אנו משגיחין על עדים החתומים בו שאנו חוששין שלא היו בקיאים הרי מעיד הוא על דבר שבפערונה ואפי' אומר שנעשה בפני שנים הוי דבר שבפערונה כמ"ש הר"ן פרק האשה שנתארמלה להדיא דע"א המעיד בפני נתקדשה ובפני עוד אחר הוי ג"כ דבר שבפערונה דבירור דבר שבפערונה הוי כמו דבר שבפערונה עצמה: אמנם היינו דוקא לאשה המוחזקת בא"א אבל אי לא נתחזקה רק על פי דבריו נאמן על בירור דבר שבפערונה מפת הפה שאסר כמו אשה שאמרה א"א היתי וגרושה אני דנאמנת ואם יש עדים שהיתה א"א אינה נאמנת.

והשתא שפיר איצטרף תרנוניהו דמפת איתחזוק בלבד הי' נאמן דאינה רוצה להוציאה מחזקתה פלל ודבר שבפערונה ג"כ לא מהני אי לא איתחזוק דנאמן על בירור דבר שבפערונה מפת הפה שאסר כנ"ל אבל השתא דאיתחזוק איסור א"א הוי דבר שבפערונה אבל שם בשליח שאבד גט ומצאו דזה ידענו שנכתב גט לאשה זו לשמה רק דלא ידענו אי זה הגט הוא הגט הנמצא ושפיר לא הוי דבר שבפערונה ונאמן להפירו בט"ע כנ"ל: בתוס' בד"ה לפי שאין בקיאים לשמה וכו' ונכתב ביום וכו'.

מדבריהם מוכח דמוקדם גמור שנעשה בפסול לא מתפשר ע"י שליח ולא דמי לגיטין הבאין ממדה"י דכלהו לא ניתנו ביומן ומנהי משום דאית להו קלא דלא מהני טעמא דקלא רק אי נעשה בהכשר וראוי לגרש בו מיד אבל נכתב ביום ונחתם בלילה דאין ראוי לגרש בו מיד ונעשה, בפסול שוב לא מתפשר אח"כ ע"י שליח וכן מבואר בירושלמי דקאמר נכתב ביום ונחתם ביום נכתב לשמה וכו'.

ותמה אני על הפוסקים בא"ה סי' קכ"ז שלא זכרו דברי התוס' הללו: בא"ד זה אינו וכו' לכאורה תמוה דמ"מ תרתי לא שמענו ונאפילו אי לא בעי רק לשמה לחוד ג"כ צריף לומר משום לשמה וצ"ל דכיון דקתני שוין למוליה ולמביא ע"כ דכלהו פסולים שיש בגט יש בשחרור דאל"כ אין שוין פשוט לנו שנעשה הכל בהכשר רק מחובר לא ידענו.

בשחרור אינו צריף ובגט צריף ומדקתני שוין ע"כ מה שיש בגט יש בשחרור תדע דאל"כ תקשי כיון דרבה אית לי דרבא למה לרבה ניקח אפתי לא ידענו לשמה דבלי לשמה צ"ל משום קיום.

וע"כ דלרבה ידענו דאל"כ אין שוין פשהוא מקוים. בגט צריף משום לשמה ובשחרור לא.

[או דבגט צריף בפני נכתב ובפ"נ ובשחרור פיון דליכא לשמה אין צריף רק בפ"נ דרבה לא חגיגש לאיחלופי] אף לא ידעתי למה לא ניחא להו דמשום דלא שכיח לא חששו לומר בפאר פסולים רק לשמה דשכיח חששו.

ומן הירושלמי הנ"ל שהבאתי משמע בהדיא דלשמה לאו דוקא שהרי זכרו נכתב ביום ונחתם ביום ג"כ: בא"ד וקא דפי' בקונ' נראה לי דכוננתם דאי נפרש פל הלכות גיטין בודאי אין מקום לפירש"י דא"כ צריף לשאלו פל הלכות גיטין רק אפי' השתא דאין הפנונה רק משום לשמה ג"כ אין נראה פי' הקונ' דלא אשתמט בשום דוקתא דצריף לשאלו פלל.

ומהרש"א פי' בע"א ולפי דבריו הוי להו לתוס' להוכיח מעיקרא מהא גופא דאין הפנונה פל הלכות גיטין: בא"ד ועוד דא"כ לימא איכא בינייהו וכו'. לפי מה שכתבו לקמן ליישב פירש"י דלא בעי למינקט רק דלמר צריף ולמר לא צריף א"כ לכאורה הא נמי לא קשיא.

אף יש לחלק דנפקותא זו שייך לעולם דלעולם צריף לשאלו. אף כבר פתבתי לעיל בגמרא והוכחתי דאין הפרש בין רבה לרבא לעגנו בפני נכתב בשום דבר וכן מוכח מעובדא דבר הדי' לקמן וברייתא דהוא בבית וסופר בעל' דאל"כ פל הני תיקשי לרבא אם פן אם צריף לשאלו לרבה לרבא נמי משום איחלופי צריף להעיד לשמה כמו לרבה ממש: בד"ה לפי שאין בקיאים קשה דלקמן וכו' מינקט נקט לי' בידי' וכו'.

דבריהם תמוהין לכאורה שהקשו קושית הש"ס לקמן ותירצו מה שתיירץ הש"ס לקמן וכן פירשו בעצמם לקמן קושית הש"ס ותיירוץ כמו שכתבו פאן. אבל פנונתם פשוט דלקמן דמייירי מכת שלא תחלוק אחר שלמדו יש לומר פיון דנקט לי' בידי' אינו נראה פשליח דעלמא אבל פאן דס"ד דבאמת אין בקיאים למה לא יערער דמעיקרא לא הי' בקי ואהא תירצו פיון דאפילו קודם שלמדו רוב בקיאים תו לא מערער וממילא גם לקמן פירשו פה פיון דע"כ צריף לומר תירוץ זה קודם שלמדו כמ"ש פאן ועמ"ש לקמן שם באריכות דבלא"ה לא קשיא קושית זו רק שם ולא פאן והיינו דלא מקשה הכא קושית זו פאן כמו דמקשה לקמן וה"ל להש"ס לתרץ כמו שם בפרט דהכא קשיא טפי דמייירי קודם שלמדו.

ולפי מה שפתבתי שם לק"מ ע"ש: בד"ה מאי בינייהו וכו' לא מצי למימר מוליה איכא בינייהו וכו'. קשה לי דאפתי הוי מצי לומר נ"מ במוליה בפסק ונתתירש דלמ"ד משום לשמה אינו רק גזירה מוליה אטו מביא ולא גזרינו במילתא דלא שכיח אבל למ"ד משום קיום אפילו במילתא דלא שכיח צריף לקיימו דוקא ולא מהני מה שנתתירש, ובשלמא למסקנא דרבה אית לי' דרבא ניחא דלרבה נמי בעי קיום אבל למאי דס"ד השתא איכא נפקותא במוליה ודוחק לומר דס"ד השתא דאפילו במילתא דלא שכיח גזרינו.

דעכ"פ לא הי' לו לשאלו מאי בינייהו הא יש לומר דבלא שכיח לא גזרו פדאמרינו לקמן אחר שלמדו דאינו רק גזירה דבפסק ונתתירש לא גזרו שפא יחזור לקולו. ורחוק בעיני לחלק בין גזירה דשפא יחזור לקולו דליכא למיחש האידינא פלל משא"כ גזירה דמוליה אטו מביא דמוליה ומביא איתניהו בחד זמן דכללא הוא בכל מקום מילתא דלא שכיח לא גזרו בי' רבנו ומנא להו דבהא גזרינו.

גם בלא"ה לא הבנתי טורח זה למה להו כף הוי להו לומר במה נפשך אי ס"ל מוליה
צריה ליכא נפקותא ואי אין צריה הוי בכלל ממדינה למדינה בא"י ולמה חלקו דבריהם
לת"ק ולרבנן בתראי.

לכן נראה לי דכוננת התוס' דהם ידעו דממדינה למדינה בא"י היינו מוליה רק דקשאי
להו דלמה שביק מוליה דנקט תנא במשנה להדיא ובהא איכא בינייהו ולמה נקט ממדינה
למדינה בא"י דלא הוזכר במתניתין פלל ועל זה תירצו דמוליה דמתניתין דקתני דצריה
לומר גם רבה מודה רק שנתחדש מוליה שאין צריה לרבה באינו י"ל, מוליה זה לא הוזכר
במתניתין פלל רק דמוכח מדיוקא דת"ק דנקט המביא ממה"י מוכח דמוליה לא ובאינו
י"ל אפי' רבנן בתראי מודה א"כ נקט ממדינה למדינה בא"י דג"כ מוכח מדיוקא דמה"י
דבא"י לא ונקט תדא וה"ה לאידך: בא"ד גט מקנים איכא בינייהו וכו'.

אין פונותם שהביא גט מקנים שנתקנים בח"ל דמה נ"מ מ"מ צריה לקנים חתימת ב"ד
כמו חתימת העדים ועוד אי נתקנים אפשר דאפילו לרבה לא צריה שכל שהי לפני ב"ד
אין לחוש לשום פסול דנדאי נעשה בהכשר וכן משמע לקמן פ"ב דאפי' חלה בח"ל אין
צריה שיאמר רק שליח ב"ד אני דמסתמא עשו ב"ד פהוגו.

רק פוננת התוס' שהביא גט שהוא מקנים על פי עדים המעידים עליו שזהו חתימתם
ולרבה צריה להעיד על לשמה ועל זה כתבו דהוי בכלל אתי בי' תרי דדמי למקנים.
ועמ"ש בדבור שאחר זה: בד"ה דאתי' בי תרי וקשה אטו בכיפה תלו להו וכו' כתב
מהרש"א דהא דלא תירצו דאמרי ידענו דבעי לומר נפקותא דלמר צריה ולמר לא צריה
כמ"ש התוס' לקמן ואינו נראה פלל דמאי קשאי להו מעיקרא דלמא גט מקנים א"ב דאי
מקנים שם אפתי צריה לקנים חתימת ב"ד והוי נפקותא דלמר צריה בפ"נ ולמר ידענו.

אבל פוננת התוס' דידענו היינו מקנים ממש והוי לי' לומר מקנים איכא בינייהו וע"כ
דאתי' בי תרי אינו מקנים ממש רק דמי למקנים כמ"ש התוס' לעיל: ובקשר מה שהקשו
לפירש"י נראה לי פיון דחזינו בא"י דיכולה לקיימו לא חששו לערעור הבעל וא"כ בח"ל
גמי פיון דיכולה לקיימו עכשיו בכאן שוב לא תקנו דהיא תחוש על עצמה ולא תנשא
פלי שתקיימו וזה שכתב רש"י דאי באנו לחוש לערעור הבעל הרי עדים מצויין לקיימו
והיא תחוש על עצמה לקנים קודם שילכו דמסתמא פשהביאו בי תרי נתנו לב לראות
להפיר החתימות שיוכלו לקיימו ומה שהקשו דכף שוין שנים מן השוק כבר נשמר
רש"י ז"ל מזה דלא פלוג בין בא עם חבורת אנשים לבא יחידי ועוד דמסתמא אותן
העדים המביאין גט נותנין לב להפיר החתימות והבעל ג"כ ששלח שנים היינו כדי
שיוכלו להעיד עליו ואדרבא לפי ריב"א קשה דכף לי שנים מן השוק המעידין שעשאו
שליח בגט זה ואין צריה דאתי' בי תרי אבל לפירש"י גיחא פנ"ל: בא"ד דתו לא מהימן
לומר לא שלחתיים וכו'.

ומ"מ בחד לא סגי שיאמר שליח הבעל אני דהו סברא דלא אתי לאורועי נפשי' לא שנייה
רק כשאומר בפני נעשה הפל והוא לא ראה אבל כשיאמר שליח הבעל אני לא יתברר
שקרו דאינו חשוד לקלקלה הוא יתנצל עצמו דמסר לו גט מזוני' וביקש לקלקלה
ועוד אבאר לקמן בתוס' בד"ה ורבנן טעם אחר לזה: בא"ד ולהאי לא חיישינן וכו' פונותם
דנדאי אף דכל עדים בחזקת פשרות ה"מ אי דנין על בני אדם ידועים כגון אי מקיימין

עדים הסתימות או השליח הרי נודע מי הם ואין חוששין שהם פסולים אבל פאן דלא ידעינן רק שהם שלוחים והסתימות אינם ידועים לנו פלל א"כ פשיטא דיש פסולים בעולם ואי היו ידועים לנו הי' נודע שהם פסולים וע"ז פתבו דלא תשיד לקלקלה: בד"ה ליבעי תרי אפתי לא ידע כו'.

לפי שתוצו לעיל דלכך לא קשיא מבעל שהביא גט משום דרוב בקיאיין פתבו פאן דאפתי לא ידע מהא ומ"מ דעדיפא מינה מקשה ליבעי תרי ובתר דמסיק דרוב בקיאיין ממילא לא קשיא מבעל ג"כ.

אך עדיין קשה שלא הקשה הש"ס פאן מבעל ולינישב כמו שהקשה ומתריץ לקמן ולמה נטרו עד לקמן ולהקשות דרף אי הכי ולקמן שם אבאר בס"ד דבלא"ה לק"מ ע"ש: בד"ה ע"א וכו' ולא הוי לי' להזכיר הפרשת תרומה ושחיטה וכו'.

ולפעד"נ דכוננת רש"י דאי ע"א נאמן באיסורין ממילא ראוי להאמינו בדבר שבפידו אפי' איתחזק איסורא אבל אי הי' דין האיסורין כמו ממון לא הוי מהני פידו דאין ע"א נאמן לממון בדבר שהי' פידו למפרע רק לפי דבאיסור ע"א נאמן מועיל פידו לסלק החזקה והוי פאיסור דעלמא פי אין לדון על החזקה מה שבפידו לסלקה: בא"ד דלא מציינו בשום מקום שיצטרף בגדול אחר ע"ג לכאורה לשונם תמוה דלהיפך מציינו מפורש דלא בעינן ע"ג רק פידע דלא גמיר או בחש"ו והיא משנה שלימה ריש חולין וצ"ל דכוננתם דמה דבעינן ע"ג בחש"ו ובפידע דלא גמיר היינו היודע הלכות שחיטה דאינהו מועדין לקלקל אבל פאן לא נתפוננו רק שיצטרף ע"ג שיראה ששחט וסומכין על רוב מצויין ששחט יפה אבל בלא ראה פלל ששחט לא מהני דאין ע"א נאמן באיסורין ועל זה פתבו דלא מציינו בגדול השוחט שיצטרף ע"ג פלל: בא"ד פיון שבפידה ללמוד לשחוט.

לכאורה דבריהם מגומגמין פיון דמירי באופן דלא שייך רוב מצויין א"כ מה זה שפתבו מעיקרא פידו לשחוט ואי פידו ללמוד לשחוט א"כ הרי מנאמנות האנשים מוכח זה דבפידו ללמוד הוי פידו ולמה הביאו זה מנאמנות הנשים.

וצריך לומר דמירי בפידעין דגמיר ומ"מ לא נאמין לו דהוא שחט ואי הי' ניכר בית השחיטה הוי ניחא דמי ששחט יפה שחט מכח הרוב אבל השתא דאינו ניכר מה בכך דגמיר הא אינו נאמן שהוא שחט וע"כ דבפידו לשחוט.

אך קצת קשה אפתי למה לי נאמנות הנשים הא מאנשים מוכח זה דחזינו דנאמנים אפי' לא ידעינן אי גמירי דליפא פידו מעיקרא. ועמ"ש בבבאורי לי"ד ה"ש בזה: בא"ד וא"ת ומנא לן וכו' ולא ניחא להו לומר מדבעינן קרא דבר דבר בממון דגבי דבר שבפירוה בעינן ב' ש"מ דבעלמא ע"א נאמן.

דמ"מ תיקשי לס"ד דע"א נאמן בכל גוונן ולא ידע לחלק בדבר שבפירוה: בד"ה ע"א נאמן הקשה ר"ת כו'. ולפי מה שכתבתי בש"ס לק"מ דס"ד דעדות השליח אינו פורת פלל והוי כמו איסור דעלמא ומשני דכתיבה לשמה דבר שבפירוה הוא ובעי ב': בד"ה הוי כו' האי דנקט דבר שבפירוה כו'.

דבריהם דחוקין ועכ"פ מה צורך לאיתחזק איסורא וה"ל לומר דבר שבפירוה בלבד, וכבר כתבתי בש"ס לפרש בפשיטות: בא"ד וא"ת וכו' ולדעת נראה דלא קשיא דנודאי

לכ"ע ע"כ עיקר לימוד ע"א באיסור מנדה ילפינן כמ"ש התוס' בעצמם לעיל רק דלא ס"ל לחלק בין איתחזק ללא איתחזק אבל לולא קרא דנדה לא הוי ידעין פלל להאמין ע"א באיסור כמו שהקשו התוס' לעיל מנא לי' דע"א נאמן באיסורין ולא מצאו ללמוד רק מנדה: בד"ה סתם ספרי וכו' והוי כמו מיעוטא דמיעוטא וכו'.

ואף דמה דחייש ר"מ למיעוט אינו רק דרבנן מ"מ לולא דהוי הקא מיעוטא דמיעוטא פשיטא דלא הוי מקילינן משום עיגון דנדאי ר"מ חייש למיעוט אפילו במקום עיגון גבי קטן וקטנה ומכ"ש שיש לחוש באיסור א"א החמור טפי משאר איסורין לא להקל בזה וכן בהך דהקא דקאמר משום עיגונא הקילו היינו שלא להחמיר טפי מבמקום אחר דבעלמא לא חיישינן למיעוטא דמיעוטא פלל והקא חיישינן וסגי בע"א תדע דאפי' לרבנן דלא חיישי למיעוט פלל מ"מ החמירו בכאן לומר וחישו טפי מעלמא ש"מ שאין מקילין בכאן טפי מעלמא רק שאין מחמירין כ"כ טפי מעלמא להצריף תרי ודי שנתחמיר דצריף חד וזהו משום עיגון וכן לקמן בקיום ג"כ החמירו כאן טפי דהא בא"י אין צריף קיום פלל ודי שנתחמיר בח"ל בע"א ולא נתחמיר בתרי משום עיגון: בד"ה ורבנן וקשה אפי' נכתב לשמו פסול לגרש בו לר"מ וכו'.

אין להקשות פיון דלא בקיאי לשמה וחושבין דיב"ש זה יכול לגרש בגט הנכתב ליב"ש חבירו א"כ פשיטא דלא בעי מוכח מתוכו לדעתם. דמ"מ פיון דסתם ספרי בקיאי ואינהו ידעי דבעינן לשמה ובעינן מוכח מתוכו א"כ לא יכתוב הסופר רק בלא הוזהרו ביב"ש.

ובעיקר ענין זה מה שכתבו דלר"מ בעינן מוכח מתוכו ויסדוהו התוס' בכמה מקומות ועיקר ראיותם מהך דפרק פל הגט, אבל פבר הוכחתי לקמן דמהתם מוכח לכאורה להיפוך ועוד כמה ראיות להיפוך, וכ"כ הרשב"א ו"ל דר"מ לא בעי מוכח מתוכו פלל: בא"ד ונאפילו לר"א צריף ע"מ שידעו וכו'.

דברים אלו לא נתבררו לי דמאיזה צד אמרו כהן הא האמינו לשליח שהוא שליח הבעל כמו שהאמינוהו לומר בפני נכתב כמ"ש הרא"ש להדיא. ונ"ל דכוננתם כהן דנדאי ע"מ צריכין לידע בעצמם להעיד שראו פלוני או שלוחו גירש את אשתו בגט פשר על פי הדין אבל אין להם לסמוך על עדות השליח שהוא שליח הבעל א"כ אינן יודעין פלל ששלוחו גירש והוי עד מפי עד והשתא אי לא חיישינן לשיב"ש א"כ תפיסתו מצד עצמו מוכחת שהוא שליח הבעל לא עדות השליח א"כ שפיר הוי ע"מ עדים ששלוחו גירש ובפשרות הגט אם אינו מוזהר או נכתב לשמה זה אין ענין לע"מ רק ב"ד מכשירין הגט וממילא שליח הבעל הוא דתפיסתו מוכחת אבל אי חיישת לשיב"ש א"כ אפי' מעיד לשמה לא מהני דהא צריף להעיד שהוא שליח הבעל דשפא מיב"ש אחר נשלח ואין תפיסתו מוכחת מי שלחו ועל עדות השליח מה שהוא מעיד שבעלה של זו שלחו אין עידי מסירה יכולין להעיד דשלוחו גירש דהוי עדות מפי עד.

ובהכי ניחא מה דקשה על מה שכתבו התוס' דכל דינדעין דשליח הבעל הוא אין חיש פלל דלא חשיד לקלקלה א"כ למה לי שיעיד על הקיום יעיד שהוא שליח הבעל ולהנ"ל ניחא דאי יעיד שהוא שליח הבעל ליכא ע"מ שגירש רק מפי עד אבל אי מעיד בפני נחתם דאינו מוזהר ובזה האמינו חכמים פיון דמדאורייתא אין צריף קיום וממילא תפיסתו

מוכחת שהוא שלים דלא חיישינן לשיב"ש ושפיר מעידין ע"מ דשלוחו גירש בגט פשר פנ"ל:: בא"ד שלא יערער הבעל וכו'.

פוננתם דחשש ליפא באמת כמו שכתבו לעיל דאינו רק לעז. אף יש לדקדק פיון דע"כ הך חשש דלהתלמד אינו חשש גמור דלא חיישינן לזה רק ללעז א"כ למה לי סתם ספרי גמירי ורוב בקיאי דהא פיון דאנו לא חיישינן לב' יב"ש אין חשש רק להתלמד ואין לחוש לזה מן הדין וצ"ל דע"כ לא אמרינן דלהתלמד אינו חשש גמור רק לפי דסתם ספרי דדייני בקיאי לשמה וממילא נזהרין בכך שלא להשליך לאשפה גט שנכתב להתלמד כמ"ש התוס' לקמן ד"ג ע"ב בד"ה שלשה אבל אי הי' מקום חשש דאין בקיאי הוי להתלמד חשש גמור ועוד דאי אין בקיאי יש לחוש באמת לשני יב"ש וכיון דאין בקיאי לשמה לא חיישי ג"כ למוכח מתוכו כמש"ל: אף הא קשיא לי חתימה לשמה למה לי פיון שמעיד שנכתב לשמה ואפילו תימא דעדים אין בקיאי אבל ע"כ אין פאן רק יב"ש זה דהא נכתב לשמה א"כ ממילא הוי חתימתם לשמה דודאי אין לחוש דהעדים חתמו להתלמד ובשטרות נמי נחוש להכי ומאיזה צד נחוש להכי פיון שהי' ביד הבעל וכתבו לגרש בו.

ומזה ראיה למה שכתבתי במשנה דע"ח צריכין להעיד על הכשר הגט שנכתב לשמה, ומעתה יש לומר דהעדים לא היו בקיאי ונחשבו שאין צריף כתיבה לשמה וחתמו אף שלא ידעו אם נכתב לשמה וממילא הוי פאלו אין עדים חתומים בו פלל: דף ג' ע"א בגמרא משום עיגונא אקילו בה רבנן הקשה הרשב"א ז"ל פיון דאתינן להכי למה לי סתם ספרי ורוב בקיאי הא ביבמות גבי עדות אשה שמת בעלה מסקינן דמשום עיגון בלבד ע"א נאמן בדבר שבפירוה ואיתחזק איסור, ותיירץ חז"ל דהתם מתוך חומר שהחמרת עלי' בסופה אתינן עלה רק על מה דמקשה לא ליחמור ולא ליקול מסיק משום עיגון אבל הכא דאי אתי בעל ומערער עלי' בסופה לא משגיחין בי' אינו בדין להקל בתחילתה משום עיגון בלבד: ולפי"ז יש לדקדק בס"ד דמקשה הכא האי קולא חומרא הוא ואי אתי בעל ומערער ס"ד דמשגיחין בי' א"כ הכא נמי שייף מתוך חומר דייקא א"כ מאי פריף האי קולא חומרא הוא הא לא הוי חומרא דמתוך חומר דייקא שנכתב לשמה באמת ואי נימא דמ"מ יערער הבעל בשקר א"כ למה לי להרשב"א לומר דלא משגיחין בי' אפילו משגיחין בי' בסוף לא שייף הכא להקל בתחילתו דהתם מתוך חומר דייקא אבל פאן לא יועיל הדיוק שלה ש'לא יערער, וע"כ דס"ל להרשב"א דהכא נמי דייקא קודם שתנשא ותברר שנכתב לשמה מתוך חומר שייגיע לה בערעור הבעל א"כ ממילא קולא הוא ולא חומרא וצ"ל דס"ל להרשב"א דמ"מ הוי חומרא שאין זה דבר ברור גמור שתידוק כ"כ עד שלא ישאר שום מקום חומרא דהא חזינו התם דלא סגי לן הך סברא דמתוך חומר בלבד להקל בה דהא פריף עלה לא ליחמור ולא ליקול ואי הוי דבר ברור גמור מאי פריף הא מן הדין להאמינו ואי דהקושיא דמ"מ החומרא בסופה אינה מן הדין ולמה הפקיעו הדין להחמיר פדי להקל בה א"כ לא הוי לי' לומר משום עיגונא הקילו רק החמירו דהא הקולא מן הדין הוא וע"כ דרק משום עיגון סמכו על הך סברא דייקא אבל לולא דרצו להקל בעיגון לא היו סומכין על סברא זו דפעמים לא דייקא, וכן מבואר בתוס' ביבמות שם דאין זה עדות גמור הך סברא דייקא רק מדברבנן הוא משום עיגונא.

והשתא שפיר הקשו הכא האי קולא חומרא הוא פנין דכל סברא דדייקא אינו דבר ברור רק להקל בעיגון ובאמת אינו קולא רק חומרא פנין דמן הדין יש לחוש שלא תידוק: ובהכי ניחא מה שתיירץ עוד הרשב"א לחלק בין עיגון דהכא להתם כמו שחילקו התוס' פאן בד"ה האי והיינו דלא ניחא לי' לומר דהתם בצירוף סברא דמתוך חומרא אמינו עלה דגריס התם אלא משום עיגונא וכתב דבהכי ניחא דלא מקשה התם האי קולא וכו' כמו הכא וקשה הא לתירוץ דהתם ודאי לא קשיא הך קושיא פנין דבצירוף סברא דמתוך חומרא אמינו עלה לא שייך חומרא ולפי הנ"ל ניחא דכיון דסברא זו אינו מן הדין רק משום קולא דעיגונא שייך שפיר למיפרך התם ג"כ דאל"כ לא הוי מקשה הכא ג"כ כנ"ל: ומעתה בין תבין כי דברי התוס' בד"ה האי קולא ברורים וסרה תלונת בעל גליון הש"ס כי בין לתירוץ ראשון של הרשב"א בין לתירוץ שני עולים דברי התוס' יפה דלתירוץ שני פשיטא דשייך להקשות התם כמו הכא ממש דהתם נמי לאו משום מתוך חומרא אמינו עלה כלל ולתירוץ ראשון ג"כ ע"כ שייך להקשות התם ג"כ כמו דמקשה הכא דהכא נמי שייך מתוך חומרא לס"ד כמבואר ברשב"א להדיא אף בלא"ה דברי התוס' ברורים כמו שאבאר בס"ד: שם חד אתי בעל מערער ופסיל לי'.

הקושיות בזה רבו בתוס' ומפרשים, ומלבד זה אינו מוכן כלל מה שאמרו מעיקרא מידק דייק ופרש"י יודע שברצון מגרשה דאטו בתנונא דליבא יתיב ומעיקרא רצה לגרש ונמלה ומשנת השולח גט והגיע בשליח תוכיח: לכן נראה לי דכך הפנונה דרבה ורבא חיישי באמת רבה שמה לא נכתב לשמה כמו שפירש"י ורבא חושש לזיוף פנין שאינו מצוי לקיימו לא יתברר זיופו ואינו חושש לזיוף ואהא פריה מאחר שראו חכמים שיש לחוש בדבר איזה קולא היא זו שהקילו בע"א דהא בעלמא חוששין לע"א שהוא משקר ואף פאן שמה באמת משקר ויברר הבעל שלא נכתב לשמה או שהוא מזוהר ונמצא קולא חומרא ואי הוי מצריכין תרי דוקא אי אפשר עוד לברר ולפסול הגט והיינו דמשני מעיקרא מידק דייק השליח דירא דיברר הבעל שקרו ואינו הולך בשליחותו עד שיודע בבירור שנכתב לשמה באמת שלא יוכל לברר שאינו כן.

ובזה נסתלקו כל הקושיות בפשיטות. שוב מצאתי בתשובת מהרי"ק שורש ע"ד נו"ל ופיר"ח האי קולא חומרא היא דאי אתי בעל ומערער ואמר לא לשמה כתבתיו ומייתי סהדי בהאי ופסיל לי' לגט ואלו לשנים היו מעידין מתחילה בפנינו נכתב ונתתם לא הי' יכול לפסלו ונהרי זה מבואר כמו שכתבתי וזה ברור.

ועמ"ש בפרש"י בד"ה חד ובתוס' בד"ה חד: שם ליבועי תרי. קשיא לי בשלמא לרבה שייך להקשות ליבועי תרי דאיהו ממציא חשש לשמה מה דאנו לא חיישינו לזה לכה מקשה לרבה שאמה חושש לאין בקיאיין ליבועי תרי אבל לרבה האייך שייך להקשות ליבועי תרי ולדין מי ניחא אטו ס"ל באמת דבעינו תרי לקיימו חוז השליח או שייקיימו שליח ועוד אחד אדרבא משמע דלרבה לא חיישינו כלל משום קיום דהא במדינה למדינה בא"י אין צריך כלל לדין וכן המביא גט בא"י אצ"ל כלל בפ"נ ולית לן טעמא רק כדר"ל דלא חיישינו לזיוף ומאימקשה לרבה טפי מלרבה ועוד דע"כ ידע טעמא דעיגון דהא בעלמא טוענין מזוהר וכאן בא"י לא ואי דבאמת לא טוענין מזוהר שלא בפניו א"כ הכא נמי שלא בפניו הוא, ואי נימא דהקושיא דס"ד לרבה באמת אי מערער בעי קיום

תרי כמו בא"י רק שלא בפניו אין טוענין מזונות אבל לרבא דמצריה לומר משום ערעור הבעל שהוא מזונות ש"מ דאפי' בפניו סגי לי' בחד קשיתא לי' ליבעי תרי וא"כ מאי פריה חד אתי בעל מערער ופסיל לי' הא ידע דלא פסיל לי' ורש"י פי' להדיא דהוי חד לבהדי חד ועוד אי פה היתה הקושית? הא מוכח מפאן להדיא דבטוען מזונות ג"כ הקיום דרבנן דאל"כ מה משני על זה כדר"ל הא עיקר הקושית על ערעור בעל היתה, וליפא למימר שאני הקא דכבר האמינוהו מעיקרא הא לא האמינוהו מעיקרא כלל דהא בא"י לא בעי קיום כלל וכל נאמנותו מתחלה לסלק ערעור הבעל: לכן נראה ברור דעיקר הקושית הקא דטעמו של רבא פינון שאין מצוין לקיימו ראוי לנו לחוש לזיוף טפי מעלמא כמו שפתימתי מקודם ומפח חשש דידן השתא אנו מצריכין לקיימו והיינו דפריה בפשיטות ולרבא ליבעי תרי והיינו ממש כמו דפריה לרבה ליבעי תרי והיינו מאחר שאתה חושש לאין בקיאים אבל לרבא אין קושיתא דלא חשש כלל לזה, כמו כן מקשה לרבא ליבעי תרי מאחר שאתה חושש לזיוף אבל לרבה ליפא קושיתא דלדידי' ח"ל וא"י שוין בזה ואינו חושש לזיוף כלל ומשני משום עיגונא הקילו ופריה שפיר אתי בעל מערער ופסיל לי' דאז יהא הקיום מדינא ומשני דלא חיישינן לזה או שלא יועיל פינון שפיר האמינוהו.

ועמ"ש בפירש"י בד"ה חד ובתוס' בד"ה חד מענין זה: שם כדר"ל וכו'. אף דר"ל לא מייירי כלל לענין קיום ואדרבא אם אינו מקוים יכולין לחזור ולהגיד.

מ"מ מיייתי שפיר דאי ס"ד דבעי קיום מדאורייתא ממילא לא הוי פמי שפחקה כלל והי' יכול לחזור ולהגיד או דהוי מפי כתבם פינון שלא נגמר אז הדבר אבל אי מדאורייתא לא בעי קיום שפיר הוי פמי שפחקה בב"ד: מפאן הקשו על הרמב"ם דס"ל שטר דרבנן דהוי מפי כתבם והקא מוכח להיפך דאפילו קיום לא בעי מדאורייתא ובספרי ת"י סי' ד"ח פתימתי ליישב דבריו ורואה אני דבלא"ה לק"מ דנדאי יש לומר שאין דנין עדות לראי' מתוך כתב רק צריה שיעידו עדים מפייהם גוף המעשה אבל תוקף השטר נדאי הוא מדאורייתא ויש לומר דאפילו קיום לא בעי דכל שנתברר העדות בעל פה אין לחוש דפרעו וזה השטר מזונות הוא אבל כל כמה שאין לנו שום עדות בעל פה זולת השטר הוי מפי כתבם ולא מהני רק מדרבנן, ואפשר דמהאי טעמא תקנו באמת קיום דלא שבקת חיי אבל מדאורייתא דהי' צריה עדות על המעשה בעל פה לא שייך לא שבקת חיי ואין להאריה: שם חד אתי בעל מערער ופסיל לי'.

פבר פתימתי דהעיקר הוא דהכוננה הקא דיערער בעדים ויגלה שקרו. ואי קשיתא בא"י ג"כ לפה הקילו משום עיגון הא חומרא הוא דיברר שהוא מזונות הא ליתא דבא"י אין זו חומרא דיכולה לקיימו קודם שתנשא דמצוי הוא לקיימו אבל בח"ל אי סגי בחד הרי בהכרח תנשא בלי קיום והוא יבא ויערער.

ועוד דבא"י דמצוי הוא לקיים אין לחוש כלל לזיוף כמו בח"ל דהא מהאי טעמא מצריה רבא בפני נחתם משום דאין מצוין לקיימו והזיוף מצוי טפי כמ"ש לעיל: שם ורבא מ"ט לא אמר פרבה.

נראה לי דעיקר הקושית הקא לפי שאמרו לעיל דאיכא בינייהו בין רבה לרבא באתי' בי תרי ובאותה מדינה וממדינה למדינה בא"י דכל אחד מקיל ומחמיר והיינו דמקשה הקא בין לרבה בין לרבא דבהכרח שיש לכל אחד מהם טעם והכרח לדחות דברי שפנגדו

דאל"כ אף שגרא לא טעמו האיה יוכל להקל ולא יחוש לטעם שפנגדו ולפי זה לפי המסקנא דרבה אית לי דרבא ובטלה הו נפקותא דלעיל ואין לנו מדברי רבה רק להחמיר בלבד שוב אין לנו להקשות למה לא אמר רבא ובטלה הו מחלוקת דפליגי בידינו אי מהני דכל זה מחמת קושיא למה לא אמר רבא ולפי המסקנא לק"מ ומינשב קושית תוס' במקצת מקומות ויתבאר פל אהד במקומו בס"ד.

שוב ראיתי להרמב"ן ז"ל במלחמות ריש פ"ב במתק לשונו כמ"ש ע"ש וברור: שם אתי למיגזינא. לכאורה קשה ליתקנו שלא יאמר פלל רק נשיילי אי נכתב ונחתם לשמה והוא יאמר הו דבלא"ה צריף לשאלו כמו שפירש"י, ונראה לי דהו סברא דמידק דניק לא מהני רק אם השליח ידע או שיצטרף לומר בפני ב' או ג' ואז מדקדק כמו שאמרו מעיקרא דניק אבל אם נשאל אנחנו והוא יאמר הו אין ראי' דדק דאולי לא ידע פלל שישאלו אותו רק עכשיו אומר דחושב דנכתב לשמה אבל לא דיקדק אז שנוכל לסמוך על זה שלא יועיל ערעור הבעל, לכו הוכרחו לתקן שיאמר בעצמו וכיון שפא ואמר נוכל לסמוך דנדאי דק מעיקרא דלא אתי לארועי נפשי': שם ורבה מי דמי.

לפי פשוטות הסוגיא יראה דקושית הש"ס אפתי רבה מ"ט לא אמר רבא ובפני נכתב משום איחלופי אבל קשה מאד לפי זה למה לעיל פשישאלו רבא מ"ט לא אמר רבה ומשני דלא אמר לשמה וקאמר טעמא לרבה דאתי למיגזינא לא חזרו להקשות לרבא אפתי יאמר רבה ולשמה לא קאמר דמיגזינא וע"כ דמשמע לי בפשיטות דרבא לית לי הו חששא דגזינא ומ"ש פאן שחזרו להקשות שנית לרבה דלימא בפני נכתב לאיחלופי איהו לא חייש לאיחלופי פלל ולא ס"ל דתקנו בפני נכתב משום איחלופי: וילדעתי ברור דהקושיא למה לי לרבה לומר נכתב ונחתם תרנוייהו משום לשמה ולאוקמא מתניתין כמ"ד פתיבה ונחתימה לשמה בעינן דהא פריף באמת בתר הכי מאן האי תנא דס"ל כף לימא בפני נכתב משום לשמה ובפני נחתם משום קיום וע"כ דמשום קיום לא הוי מתקני שיועיל בפני נחתם דאתי לאיחלופי א"כ השתא נמי דמשום לשמה הוא תקשי באמת אינה היכר יש דאינו משום קיום דלא ליתי לאיחלופי ואי משום בפני נכתב א"כ יאמר רבא לגמרי ובפני נכתב לאיחלופי והיגו דמשני לרבה לא חיישינן לאיחלופי פיון דמשום לשמה הוא לא מהני ידענו והתם ידענו אבל אי יאמר משום קיום ויועיל ידענו אתי לאיחלופי והא לא ס"ל דרבני נכתב מהני דלא ליתי לאיחלופי פיון דידענו מהני ע"כ אתי לאיחלופי דהא ע"כ משום קיום הוא וכ"ש לדידי' דרבני נכתב משום לשמה הוא ודאי אי בפני נחתם משום קיום אתי לאיחלופי ולא מהני בפני נכתב שפא משום לשמה דלא ליתי לאיחלופי בפני נחתם משום קיום והשתא ממילא לא קשיא פלל דלימא בפני נכתב לאיחלופי כמו שלא הקשו לעיל לרבא דלימא משום דגזינא כמו כן לא קשיא לרבה דלימא בפני נכתב לאיחלופי, ונראה לי דגם רש"י ז"ל ע"כ נתפנון לזה כמו שאבאר בפירש"י.

ועמ"ש בתוס' בד"ה ה"א בפני ובד"ה אטו ה"א: בפירש"י בד"ה חז אתי בעל מערער ופסיל לי דאוקי חז לבהדי חז. מבואר מדבריו דבס"ד הוי ס"ל דבאמת מועיל ערעור הבעל לפסול הגט.

וקשה הא תנו בסיפא ואם יש עליו עוררין משמע דברי שא לא מהני עוררין דליפא למימר דקאי גם ארישא דהא לרבה קנימינו ולא מהני לדידין קיום חותמיו רק שתברר שנתבטב לשמה כמו דלא מהני אתי בי תרי ומקוים והוי לי לאשמעינו דלא מהני הך עדות לסלק ערעור הבעל רק חשש דידן שלא בפניו ואם יש עליו עוררין תברר שנתבטב לשמה ע"י עדים ועוד דתינוח לרבה אבל לרבא ע"כ לא מהני עוררין אפי' בס"ד דאל"כ מה מהני בפ"נ ובפ"נ ומ"ש ח"ל מא"י שאין צריך לומר כלל [ומהאי טעמא פתבו התוס' דמהני שסיפור שלא יאמינוהו אבל זה לא שייך רק אי נימא דלא הוי רק לעז אבל לפירש"י דס"ד דמדינא מופסל לא שייך לתקן להטעותו, ועוד אבאר בתוס' קושיא חזקה לפי זה] ובנדאי לא פליגי רבה ורבא בהא דלא קאמר לעיל נ"מ בהא ועוד פיון דהאי לישנא גופה קאמר בסמוך לרבא היאך נפרש דברי רבה בע"א: לכן נראה לי ברור דנדאי מודה רש"י דמשום לשמה לא מהני ערעור הבעל כלל אפי' בס"ד דאין סברא שיהא ח"ל אחר שאמר גרע מא"י ולא אמר דמהני קיום חותמיו עכ"פ ולא נשתנה דין ח"ל מא"י רק שיאמר ובזה כבר יצאנו מידי חשש לשמה פיון דסתם ספרי בקיאינו ואינו רק חשש בעלמא ומיעוטא דמיעוטא ולא חיישינו אפי' לר"מ רק משום חומר א"א חששו והחמירו שיאמר ולכך סגי להו בע"א וממילא אין לנו שום חשש כמו בא"י דאפילו יבא ויאמר שלא נכתב לשמה פשיטא דאין משגיחין בו פשיטקיים בחותמיו, תדע דלרבא למסקנא לא מהני ערעור הבעל אפי' לענין קיום ש"מ דס"ל דח"ל אחר שאמר עדיף טפי מא"י ולא אמר והיאך נימא לרבה דס"ד דח"ל אחר שאמר יזה גרע מא"י.

ומה שפירש"י דאוקי חד לבהדי חד היינו פיון שיערער שלא צוה לכתבו ואינו יודע מגט זה כלל ממילא תצטרך לקיימו דממילא נכלל בדבריו שהוא מזוהר ולס"ד לא העדיפו פחו במאמרו בפ"נ לענין ערעור יותר מא"י אבל למסקנא מועיל עדותו בפ"נ ובפ"נ לענין קיום ג"כ פיון דלא אתי לארועי נפש' ואומר אמת שנתבטב ונחתם לשמה א"כ אינו מזוהר ג"כ רק לענין לשמה אפילו בס"ד לא הוי חיישינו כל שאמר דלא גרע מא"י עכ"פ] והשתא לס"ד הך ואם יש עליו עוררין קאי נמי ארישא דבתרנוייהו בעי קיום חותמיו ובהכי סגי דלא חיישינו ללשמה טפי מא"י דאחר שאמר חזר דינו כא"י פנ"ל ומה שהקשינו דהיאך נפרש בדברי רבא לקמן דע"כ דלא מהני עוררין דאל"כ מה מהני בפ"נ מ"ש ח"ל מא"י שאין צ"ל כלל לק"מ דס"ל לרש"י כמש"ל בגמרא דרבה ורבא תרנוייהו לאו לסלק ערעור הבעל באו רק אנו הוא דחיישינו לרבה ללשמה שאינו בקיאינו ולרבא פיון שאין מצוי לקיימו יש לחוש טפי לזיוף מבועלמא אבל למסקנא לתרנוייהו מהני אמירתו לסלק ערעור הבעל ג"כ ועדיף מא"י מפח סברא דמידק דייק: ובהכי ניחא מה שיש לדקדק דהכא משמע דעיקר האמונה לרבה ג"כ מפח דלא אתי לארועי נפש' וזהו סברא חזקה עד שראוי להאמין שלא יועיל ערעור הבעל והשתא תיקשי בהנהך חמש נשים דספ"ב דפליגי ר"י ואב"י אי נאמנת בח"ל וס"ל לאב"י פיון דאי אתי בעל ומערער לא משגיחין לא מתפוננת לקלקל וקשה הא עיקר הטעם הכא דלא משגיחין דלא אתיא לארועי נפש' א"כ במה נפש' אי שייך בהני חמש נשים ג"כ הך סברא דלא אתיא לארועי נפש' א"כ מהאי טעמא גופא תהא נאמנת דהא מ"מ לא אתי לארועי נפש' ואי דבהו לא שייך הך סברא דחשידי להעיד שגר אף שיתברר שקרם א"כ היאך אנו

תולין האמונה משום דלא משגחינן הא גופא קשי' פיון שאנו חושדין אותן למה לא יועיל ערעור הבעל הא הקא הי' מועיל לולא סברא דלא אתי לאורועי נפשין'.

ולפי הנ"ל ניחא דכבר בארנו דהתם לענין לשמה קיימינן כמו שהוכחתי לעיל, ולענין לשמה בלא"ה לא מהני ערעור הבעל בלי הך סברא דמידק דייק וכלא אתי לאורועי נפשין' דכל שאמרה בפ"נ כבר יצאנו מידי חשש לשמה ועל זה אנו דנין דהיא משקרת לקלקל וכיון דלא מהני ערעור בעל לא שייך קלקול: שם אתי למיגזייא וכו' הנלד ממזר.

נראה מדברי הרב ז"ל דפוסק כר"מ אף דרבנן פליגי עלי' לקמן אבל אין פירושו מוכרח דאפי' לרבנן חיישינן דגזיין דלא פליגי רבנן רק דאין הנלד ממזר אבל מודים דתצא כמבואר בתוס' לקמן ומ"מ אין ללמוד מפרש"י דס"ל כר"מ רק ס"ל דרבה כר"מ ס"ל וזה שלא שאלו לרבא כמו ששאלו לקמן לרבה דיאמר לאיחלופי פן הוי להו לשאול בקאן דרבא יחוש דגזיין משום דרבא פרבנן ס"ל הלכך אנו דקי"ל פרבא קי"ל נמי פרבנן: בד"ה אטו הקא וכו' הואיל ולדידן טעמא משום קיומא הוא וכו' מבואר מדבריו דס"ל דהא דקאמר דידענו מהני לרבא היינו משום דלדידן טעמא משום קיומא היא.

וקשה הא אנו בהא שקלינן וטרינן דלמא פרבא משום קיום וע"כ דהך מחלוקת דידענו לאו בהא תליא ואפי' יספור רבה פרבא לא יודה דידענו מהני, ואמת דאי נימא דלא כפרש"י רק שיש לרבה טעם אחר דידענו לא מהני כמ"ש התוס' קשה טפי דהוי לי' לומר בפשיטות דלכך לא אמר פרבא משום דלרבא מועיל ע"כ ידענו והוא יש לו הךרס דלא מהני: לכן נראה לי דרש"י ז"ל מפרש כמ"ש לעיל בגמרא שלא נתפוננו בקאן להקשות שיאמר פרבא רק לרבה גופא תיקשי למה לא נחוש לאיחלופי ואיזה היפר יש לו דע"כ דחייש ג"כ לאיחלופי דאל"כ יפרש בפני נכתב לשמה ובפני נחתם משום קיום ובפני נכתב לאיחלופי לא ס"ל לרבה דא"כ יאמר פרבא וא"כ איזה היפר יש לו דלא לייתי לאיחלופי ואהא משני דהיפר שלו דיודע אני לא מהני דלגבי לשמה ודאי לא מהני והיינו דקאמר דלרבא פיון דמשום קיום הוא מה לי יודע אני מה לי בפני ושפיר איצטרייך בפני נכתב דלא לייתי לאיחלופי ועיין מ"ש בתוס' בד"ה אטו הקא דנראה גם פן דהיו מפרשים שיטת רש"י כמ"ש: ובהכי ניחא לי מה שיש לתמוה על פירש"י דהיאך פשיטא לי' דמשום קיום מועיל ידעתי דהא לרבה לא מהני ידעתי רק בפני ומ"ש דלרבא מהני, ואי משום דמרע אנפשי' טובא כמ"ש התוס' א"כ לרבא נמי ומ"ש דבלשמה צרייך שיעיד שראה ובקיום יודע אני דבתרונן יהו שייך הך סברא שפכתבו התוס'.

ולפי הנ"ל ניחא דרבה השתא לפי טעמו דלשמה קאמר דלא חייש לאיחלופי דנימא לקיום קאתי דמי דמי התם בקיום ידעין היינו דמפירין החתימות הקא בפני ואי אמר יודע אני החתימות לא מהני ש"מ דלאו לקיומא קאתי ורבא דס"ל באמת לקיומא קאתי בודאי מהני ידעתי דמה לי בפני מה לי יודע אני, אבל לענין לשמה אי יאמר יודע אני בבירור שנקתב לשמה ג"כ סגי בכך ואי יאמר פן פשיטא דליכא משום איחלופי ודוק: בתוס' בד"ה האי קולא חומרא הוא וכו' מותרת לחזור דבריהם אינם מובנים לכאורה דלמה להו לומר דבתרי יבוא בעלה, בפשיטות הוי להו לומר דבתרי באמת מת ולא יבוא אבל בחד שפא משקר ויבוא.

אָמנָם דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּרוּרִים דּוֹדַי בִּינן שְׁאֵנוּ סוּמְכִין עַל סִבְרָא דְדִיִּיקָא ע"כ שְׁאֵנוּ סוּמְכִין שְׁהַדְיוּק שְׁלָה יְהֵא בְּרוּר גְּמוּר הָרְאוּי לְסַמְנָה עֲלֵיו מִן הַדִּין מְדַאֲוֵרִיתָא כְּבִי תְרִי דַּא"כ מַה בְּכַף דְדִיִּיקָא אִי הִי אוֹתוֹ הַבְּרוּר לְפָנֵינוּ אַכְתִּי לֹא הִיְתָה מְנוֹתְרַת מְדַאֲוֵרִיתָא וְעַדִּינן אָנוּ צְרִיכִין לְסִבְרָא דְדִיִּיקָא וְהִיאָה גְּסַמְנָה אֲנַחְנוּ עֲכָשְׁיוּ עַל סִבְרָא דְדִיִּיקָא וְע"כ דְּהַךְ סִבְרָא דְדִיִּיקָא הִיא דְמַדְיִיקַת וְאִינָה נְשֹׂאת עַד שְׂיֵהָא לָהּ בְּרוּר הָרְאוּי לְסַמְנָה עֲלֵיו מִן הַדִּין הַלְכָה אַף שְׁאִין לָנוּ עֲכָשְׁיוּ בְּרוּר סוּמְכִין עֲלֵי שְׂיֵהָא לֹא תַנְשֵׂא בְּלִי בְּרוּר גְּמוּר שְׂמַת, א"כ מְמִילָא לֹא הָוִי חוּמְרָא מְחַשֵּׁשׁ שְׂיֵבּוּא דְכֻמוּ שְׂלֵא יְבוּא בְּתֵרִי כֵן לֹא יְבוּא בְּחַד, לְזֵה כְּתָבוּ דְהַחֲמוּרָא הוּא דְבְּתֵרִי ג"כ יֵשׁ מְצִיאוֹת שְׂיֵבּוּא פְּדַאֲמֵרִינוּ הֵתָם וְאֵם יִתִּירוּ ב"ד עַל יְדֵי תְרִי מְנוֹתְרַת לְחֲזוֹר אֲבָל אִי יִתִּירוּ ע"י חַד אַף שְׂיֵהָא לֹא תַנְשֵׂא רַק ע"י בְּרוּר גְּמוּר דְדִיִּיקָא מ"מ אִי בָּא אֲסוּרָה לְחֲזוֹר א"כ קוֹלָא אִין לָהּ דַּס"ס הִיא לֹא תַנְשֵׂא בְּלִי בְּרוּר גְּמוּר וְחוּמְרָא יֵשׁ לָהּ דְּאִי הִיְתָה צְרִיכָה לְפָנֵינוּ בְּרוּר גְּמוּר וְכֹא מְנוֹתְרַת לְחֲזוֹר וְעֲכָשְׁיוּ תַצֵּא מְזָה וְעַל זֵה תִּירְצוּ דַּמ"מ קוֹלָא הוּא פְּשֵׁלָא רְאָה רַק אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם וְאִינן יְכוּלִין לְבַא לְכָאן אֲבָל הִיא בְּעֲצָמָה תִּידוּק בְּחַד ע"י ס'י שְׂם אוֹ פְּשֵׁרָאוּ ב' ע"י עֲדִים וְזֵה בְּרוּר.

וְסָרָה קוֹשְׁיַת בְּעַל גְּלִיוֹן הַש"ס מְלַבֵּד מַה שְׂכַתְבִּיתִי לְעֵיל דְּלִק"מ עַל פִּי דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשְׁיוּ אֲבָל מַה שְׂכַתְבִּיתִי כָּאן בְּרוּר בְּכוּנוֹת הַתּוֹס'. וְאִנִּי תַמָּה בְּעֵיקַר קוֹשְׁיַתוֹ שְׂהַקְשָׁה דְכִינּוּן דְדִיִּיקָא וּמְנַסְבָּא לֹא יְבוּא וְהוּא תַמּוּהַ דְּפִשְׁטָא דְטָפִי לֹא דִיִּיקָא מִבִּי תְרִי וְכִינּוּן דְּבָבִי תְרִי כְּתָבוּ הַתּוֹס' שְׂמָא יְבוּא כ"ש שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ שְׂיֵבּוּא אֶפִּילוּ דִיִּיקָא וְהִי לֹא לְהַקְשׁוֹת בְּעֵיקַר דְּבָרֵי הַתּוֹס' לְמָה נִיחוּשׁ בְּבִי תְרִי שְׂיֵבּוּא, וְלִפִּי הַנ"ל לִק"מ: בַּד"ה חַד יֵשׁ לְפָרֵשׁ וְכו', דְרוּב פְּעָמִים לֹא יוֹצִיא וְכו'.

דְּבָרֵיהֶם תַּמּוּהִין מְאֹד דְּאִי ס"ד דְּעֵיקַר בְּפָנֵי נִכְתָּב כְּדִי שְׂיִסְבּוֹר שְׂלֵא יֵאֲמִינוּהוּ א"כ מֵאִי קוּשְׁי' דְּלִיבְעֵי תְרִי וְכֻמוּ כֵן בְּהַךְ קוּשְׁיָא לְרַבָּה נְהִי דְמַעֲיַקְרָא פְּרִיָּהּ שְׂפִיר לִיבְעֵי תְרִי דְאִפְתִּי לֹא יַדַּע דְּטַעְמָא מְשׁוּם לַעֲזוּ עַד לְבַסּוּף כְּמוֹ שְׂכַתְבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל בַּד"ה לִיבְעֵי אֲבָל בְּתַר הָכִי דְמַשְׁנֵי סְתָם סְפָרִי וְרוּב בְּקִיאִין אִי אִין לָנוּ בְּאַמְתָּ שׁוּם חַשֵּׁשׁ אִפִּי יַעֲרַעֵר רַק לַעֲזוּ וְאָנוּ מְצָרִיכִין לֹא יוֹצִיא וְאִי מְפִיק לִי מִיְפְסָל א"כ אִינָה קוֹלָא הַקְּלָנוּ בְּהַ עַד שְׂיֵאֲמַר וְרַבְּנָן הוּא דְאֶצְרִיָּהּ וּמְשׁוּם עֵיגוּנָא הַקְּלָנוּ הָא לֹא הַקְּלָנוּ רַק הַחֲמִירוּ, וְהוּא תַמּוּהַ לְכַאוּרָה.

וְעוֹד לְמָה לְהוּ לְתוֹס' לֹא יוֹמַר דַּבְּס"ד לֹא יְפַסֵּל מִן הַדִּין לְרַבָּא דְהָא בַּא"י נְפַסֵּל מִן הַדִּין בְּעוֹרְרִין וְה"ה בַּח"ל לַס"ד וּבְפָנֵי נִכְתָּב מְהֵנִי שְׂיִסְבּוֹר שְׂלֵא יֵאֲמִינוּהוּ, וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּתוֹס' וְיִתְבַּאֵר בְּתוֹךְ דְּבַרְנוּ: לְכֵן בְּרוּר דְּכָל דְּבָרֵי הַתּוֹס' סוּבְבִים לְרַבָּה דְלְרַבָּא לִק"מ, חַדָּא דְבָהָא אִין צוֹרְךָ לֹא יוֹמַר מְשׁוּם לַעֲזוּ אֲלֵא מְדִינָא מִיְפְסָל כְּמוֹ בַּא"י וְעוֹד דְלְרַבָּא יֵשׁ לֹא יוֹמַר דְּבָפָנֵי נִכְתָּב מוֹעֵיל לְסַלֵּק חַשֵּׁשׁ דִּין דְכֻמוּ דְלְרַבָּה ס"ד מַעֲיַקְרָא דְהָוִי חַשֵּׁשׁ גְּמוּר כְּמוֹ שְׂכַתְבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה לִיבְעֵי, כְּמוֹ כֵן לְרַבָּא לִפִּי שְׂאִין מְצוּיִין לְקִימוּ יֵשׁ לְחוּשׁ טָפִי לְזִיוּף שְׂאִינוּ יֵרָא שְׂיִתְבַּרֵּר זִיוּפוֹ וּמְהֵנִי בְּפָנֵי נִכְתָּב לְסַלֵּק חַשֵּׁשׁ דִּין, רַק לְרַבָּה קִשִּׁי לְהוּ נְהִי דְמַעֲיַקְרָא הָוִי ס"ד דְּהָוִי חַשֵּׁשׁ גְּמוּר אֲבָל בְּתַר דְמַסִּיק סְתָם סְפָרִי וְרוּב בְּקִיאִין ע"כ דִּיַּדַּע דְאִינוּ רַק לַעֲזוּ כְּמוֹ שְׂהַכְרִיחוּ לְעֵיל בַּד"ה לִפִּי, וְאֵהָא קִשִּׁי לְהוּ מֵאִי קְאָמַר חַד אֲתִי מְעַרְעֵר וּפְסִיל לִי בִּינן דְאִינוּ רַק לַעֲזוּ מְהִיכִי תִיְתִי שְׂיִפְסֵל, וְעַל זֵה כְּתָבוּ שְׂיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְפְסִיל לִי מְשֵׁשׁ דְאֶף דְלִיכָא רַק לַעֲזוּ יְפַסֵּל וּמ"מ צְרִיָּהּ לְטַעַם מְשׁוּם עֵיגוּן דְלִילָא הַעֲיָגוּן

היינו מצריכין תרי עכשיו דשמה יבוא ויערער אחר הנישואין ולא יועיל מה שהגט יפסל לסלק הלעז רק משום עיגון סמכו דאפי' באחד לא יבוא שישפוך שלא יאמינוהו ומה שפיתבו ולמאי דס"ד וכו' קאי נמי ארישא, וקשה לכאורה פיון דלרבה קאי מאי מהני קיום חותמיו.

משום דלא באו התוס' פאן ליישב דלא נקט ברישא עוררין דזהו קושית ר"י בסמוך רק שפאו לומר דהשתא דלא מהני אמירת השליח נגד ערעור הבעל א"כ ממילא הך ואם יש עליו עוררין קאי נמי ארישא דס"ס פשוטען מזנף חזר דין ח"ל כא"י ובעי קיום חותמיו לרבה ג"כ דבעוררין מודה דלא עדיף מא"י אבל למסקנא אפי' לרבה מהני אמירת השליח גם לענין קיום פמו דמהני לענין לשמה ותינו דקש' לי' לר"י בתר הכי נהי דהך ואם יש עליו עוררין קאי גם ארישא אבל אמאי לא קתני ברישא עוררין לענין לשמה פמו דקתני בסופא לענין קיום ובהא לא מהני קיום חותמיו רק שתברר שנקתב לשמה: בא"ד ונראה לפרש כו' אבל הגט פשר.

פ"י זה תמוה מאד דמאי קוש' האי קולא חומרא דמאינה צד פשיטא להו דהני חומרא אצלה מה שיש לחוש שיערער והגט לא יפסל כלל ויהא נוח לה יותר שלא נאמין העד רק להצריך תרי.

דפשיטא שיש לומר פיון שאפילו יערער לא יפסל הגט אין זה חומרא מה שנאמין ע"א פיון שלא בא ועירער ובדאי לא יבוא פיון שלא יאמן ומעיקרא פתבו דכיון שישפוך שלא יאמינוהו לא יבוא כ"ש אי אינו נאמן באמת בודאי לא יבוא ולמה יוציא לעז בחנם ואי יבוא לא יתא רק לעז ולא תשא עגונה ולמה לה תרי דנקא, וכל זה הוכרחו לומר לפי דרכם דלרבה אינו חשש כלל רק לעז.

אבל לפי מה שפירש"י לעיל דבאמת יש לחוש לשלא לשמה בח"ל לק"מ בלא"ה דעיקר התקנה לסלק חשש דיון אבל אי מערער לס"דלא עדיף מא"י ומדינא מיפסל פמו שפירש"י אף ה"מ בלי קיום אבל אי יתקיים בחותמיו פשיטא דמהני לרבה ג"כ דחשש לשמה נסתלק בעדות העד ונחזר דין ח"ל כא"י ונהי דס"ד דלא עדיף מא"י אבל לא גרע מא"י.

והשתא לק"מ קושית ר"י פיון דברישא מהני קיום חותמיו ג"כ לרבה פמו לרבה שפיר קאי עוררין דסיפא ארישא ג"כ ועוררין דלשמה ליפא אפי' לרבה פנ"ל: ובעיקר פ"י הסוגיא פבר פתבתי דבס"ד ידע ג"כ דלא מהני עוררין ברישא רק הקוש' פיון דחיישינו בעלמא לע"א דמשקר הני חומרא דשמה יברר בעדים שהוא משקר והשתא לק"מ וכן מצאתי בפ"י ר"ח כמ"ש לעיל: בד"ה אתי לאיחלופי טפי מחציו ראשון.

לפי מה שפתבתי לעיל דאפילו לרבה דס"ל משום לקיימו מ"מ מודה דמשום איחלופי צריך באמת להעיד על לשמה ממש פמו לרבה דהא"י יאמר בפני נכתב וכי לא ידענו שנקתב ונהי אנו רואין כתב פתוב לפנינו ובהכרח דמפת איחלופי צריך באמת לראות שנקתב לשמה ולהעיד על זה ותינו דלא קאמר נ"מ לעיל בין רבה לרבה שאינו יודע אם נכתב לשמה א"כ לק"מ קושית התוס' דשפיר מהני חציו ראשון טפי מחציו אחרון לרבה פמו לרבה: בד"ה הקא בפני אבל ידעתי וכו'.

הרב מהרש"א תמה על מהרש"ל דגריס ידעתי בכל דברי התוס' וכתב דעיקר הגירסא ידענו בכל דבריהם. והוא תמוה דהיאך ס"ד דשנים שיאמרו ידענו ניוחוש להו דלא דייקו והו סברא דמידק דייק לא הונופר רק בחד דאין מן הדין להאמינו רק מחמת סברא דדייק ולא מרע אנפשי' אבל תרי מ"ש מכל עדים דעלמא, והעיקר הוא דמעיקרא גרסי' ידעתי ומוא"ת ואילה הפל ידענו כמו שאבאר: איברא קשה מאד אם נתפוננו התוס' לידעתי החתימות א"כ מה דעתם לרבא אם מודה רבא לסברא זו דידעתי לא מהני הרי אפתי לא אסיק אדעתייהו דרבא יודה בידעתי בחד כמ"ש בדיבור שאחר זה ואי רבא חולק בסברא זו א"כ מאי קשיא להו בטר הכי דלימא פרבא ויועיל דהא רבה ס"ל דאינו מועיל ואי נפשי' לומר דקושיתם ידענו עכ"פ למה לא יועיל לרבה זה אינו תלוי בלשמה וקיום פיון דבהא לא שינו דלא מרע אנפשי' ואי פונונתם ידענו החתימות למה לא יועיל ע"כ משום לשמה א"כ ידעתי פשיטא דלא מהני מהאי טעמא ולמה להו לומר משום דלא מרע אנפשי' הוי להו לומר דידעתי אינו מועיל משום דבעי לשמה ולהקשות ע"ז דלימא פרבא ויועיל וצ"ע לכאורה: לכן ברור דהתוס' מפרשים הו קושיא ורבה מי דמי אין הפונונה להקשות שיאמר פרבא דעל זה לא תירצו פלום דהא לרבא פשיטא לו דידעתי או ידענו מועיל פדקאמר בפשיטות בטר הכי אטו הכא פי אמרי ידעינו וכו' רק הפונונה להקשות דלרבה פיון דלא ס"ל בפני נכתב לאיסלופי תיקשי לדידי' הא אתי לאיסלופי דיחשבו דלקימא קאתי ומשני דלרבה גופא ליכא למיחוש לאיסלופי דבקיום אומר ידעתי והכא בפני דוקא והנה אפשר לפרש דהפנונה התם ידעתי החתימות הכא לא מהני ידעתי החתימות דהא בעי לשמה רק התוס' דקדקו ממה שאמרו התם ידעינו הכא בפני והוי לי לומר התם מעיד על החתימות הכא על לשמה דוקא ומדקאמר התם ידעינו הכא בפני משמע דהכא באמת בפני דוקא ואפילו יאמר ידעתי שנכתב לשמה לא מהני והיינו משום דמרע אנפשיה פשאומר בפני טפי מידעתי שנכתב לשמה, אמנם אי גם לרבא משום קיום שינו ג"כ הו סברא ולא מהני לדידיה ידעתי החתימות כמו דלא מהני לרבה ידעתי שנכתב לשמה זה תלוי בדיבור שאחר זה לפירש"י לקמן מהני לרבא ולפי' רבינו משולם לא מהני ואינו ענין לכאן דלא באו לומר רק לרבה מפח לשמה לא מהני ידעתי שנכתב לשמה דהו מי דמי לרבה בלבד קאי פנ"ל.

ועל זה הקשו עוד דמ"מ למה לא מהני ידענו החתימות לרבה כמו לרבא ותפסו ידענו דהוא אליבא דכ"ע, ולפירש"י לקמן הקושיא גם על ידעתי החתימות דמהני ג"כ לרבא דבהא לא שינו מרע אנפשיה אבל עכ"פ ידענו מהני לכ"ע לרבא וע"כ דלכו לרבה לא מהני משום דבעי לשמה א"כ אפתי תיקשי לימא רבה פרבא ויועיל ידענו ובפני נכתב לאיסלופי ודוק.

ובזה יתיישבו דברי התוס' בדיבור שאחר זה כמו שאבאר בסמוך: אמנם עיקר דברי התוס' נראה לפע"ד דלק"מ מתרי טעמא חדא לפי מה שכתבתי בש"ס דעיקר הקושיא דרבה יחוש לטעמו של רבא ג"כ אבל לא שיאמר משום קיום בלבד דוקא פי חושש באמת לטעמו ג"כ א"כ אין קושיא שיאמר פרבא ויועיל ידענו דע"כ לא מהני ידענו משום לשמה שאין לו הוכחה לדחות טעם לשמה.

ועוד דבלא"ה לא רצו להקשות פלל דרבה יאמר פרכא דבפני נכתב לאיחלופי פמו דרכא אינו רוצה לומר דחיישינן דגניזו רק הקושיא דבהכרח גם לרבה חיישינן לאיחלופי דאל"כ מה לו לאוקמא כמ"ד דבעי פתיבה ונחתימה לשמה נימא בפני נכתב לשמה ובפני נחתם לקיום וע"כ דחייש לאיחלופי א"כ השתא נמי נחוש ומשני דהשתא משום לשמה ליכא למיחש לאיחלופי דינענו לא מהני ותירוץ התוס' תמוה לפע"ד דא"כ לימא דלקה לא אמר פרכא משום דיש לו הכרח דינענו לא מהני וע"כ משום לשמה דאל"כ למה לא מהני ינענו וליכא למימר דלקה לא מהני ינענו משום איחלופי א"כ השתא נמי למה לו לומר בפני נכתב לרכא לא יועיל ינענו משום איחלופי ודוק: בד"ה אטו הכא כי אמרי ינעינן וכו' ינעתי איפא בינייהו וכו'.

לכאורה תמוה דהא ע"כ דהך פלוגתא בידעתי לא תליא בפלוגתא זו אי משום לשמה או קיום דאי בהא תליא נימא פרכא ויועיל, וע"כ דאפי' יספור פרכא ג"כ לא יועיל לדידן' ינעתי א"כ היאך שייך לומר דבהא איפא בינייהו דאין ענין זה לזה.

ומזה ראי' למה שפתיבתי לעיל דלכ"ע מה שחילקו לרבה בין בפני לינעתי היינו לפי טעמו משום לשמה ולא בא לומר דאפי' משום קיום לא יועיל ינעתי דהך ורבה מי דמי חוזר להקשות לרבה גופה למה לא יחוש לאיחלופי דיחשבו דלקיומא אתי ולרבה מחלקינן בין בפני לינעתי, וזה שפירש"י הואיל ולדידיה טעמא משום קיומא הוא, אבל לרבה באמת לא מהני ינעתי משום דבעי לשמה, ושפיר כתבו התוס' דהני לי' לומר איפא בינייהו ינעתי שונכתב ונחתם לשמה.

ונה שלא הקשו לשיטתם ג"כ לימא ינענו איפא בינייהו משום דהא לאו בהא תליא דבלא"ה ע"כ לרבה לא מהני ינענו דאל"כ יאמר משום קיום ויועיל ינענו פמו שהכריחו לעיל אבל לפרש"י קשיא להו דנ"מ פשיאמר ינעתי שונכתב לשמה לא מהני לרבה ולרכא מהני פיון דיודע שונכתב ונחתם לשמה הרי מקנים הוא ג"כ אבל ינענו שונכתב לשמה פשיטא דמהני לכ"ע דאין צריך בתרי לסברא דלא מרע אנפשי' ואין לומר רק ינענו התימות וזה בלא"ה ע"כ לרבה לא מהני אפי' יספור משום קיום פמו שהכריחו לעיל: בא"ד ונראה דלא מהני ינעתי אפי' לרכא וכו'.

על דרך זה יש לומר בפשיטות דפלוגתיהו בהא גופה דרבה סובר פיון דינעתי עכ"פ לא מהני שוב לא אתי לאיחלופי ורכא סובר פיון דינענו מהני אתי לאיחלופי ויש לומר דמודה רבה דינענו מהני ואין צורך לומר דמשמע לי' ממתניתין דפ"ב דינענו לא מהני ומזה ראי' דלא קאי התוס' לעיל לפי רבינו משולם כמ"ש לעיל: בד"ה מאן האי תנא וא"ת למאי דמסקינן וכו'.

בפשיטות הוי להו להקשות אפילו לס"ד מ"מ אפתי רבה מ"ט לא קאמר פרכא עכ"פ דבפני נחתם משום קיום ומה צורך לו לומר דהכל משום לשמה הא כל קושיתו בפני נכתב למה לי ולא מוכח רק פתיבה לשמה ולקושיא זו אין תירוץ עולה יפה פלל רק על דרך זה פפי מה שפתיבו לעיל דרבה הנה לו הכרח דינענו לא מהני א"כ מוכרח דבעינן לשמה דאל"כ למה לא מהני ינענו, אבל פבר פתיבתי דיש לתמוה בזה דלמה לו כל השקלא וטריא לימא דלקה מפרש רבה משום לשמה דיש לו הכרח דלא מהני ינענו.

ובעיקר קושיתם לפי מה שפירשתי דזהו עיקר הקושיא בש"ס דלרבה תיקשי הא יש לחוש לאיחלופי ומשגי דכיון דמשום לשמה הוא לא מהני ידענו א"כ לא אתי לאיחלופי, א"כ מהאי טעמא לא קאמר בפני נחתם רק משום קיום בלבד א"כ מועיל ידענו ואתי לאיחלופי ולא מהני מה שאומר בפני נכתב משום לשמה דלא לייתי לאיחלופי כיון דידענו התימות מהני וע"כ דגם חתימה מכתב לשמה הוא ולא מהני ידענו ולא אתי לאיחלופי ועוד נראה לפי מה שפתיב הרא"ש דכל שהאמינוהו בפני נכתב כו' האמינוהו ג"כ שהוא שליח הבעל א"כ אי ס"ד דאין לחוש ללשמה רק בכתובה בלבד א"כ אם אומר בפני נכתב הרי נאמן שהוא שליח הבעל ושוב ליכא למיחש לזיוף כמ"ש התוס' לעיל באתי בי תרי דלא חשיד לקלקלה אבל לרבה דהכל משום קיום ובפני נכתב רק לאיחלופי א"כ האמינוהו על בפני נחתם הוא דבפני נכתב אין צורך להאמינו כלל א"כ כשאומר בפני נחתם הוא שהאמינוהו שהוא שליח הבעל: בא"ד לפי המסקנא תיקשי וכו' כבר פתבתי דהו קושיא ורבה מ"ט לא אמר פרבא לא שנייה רק בס"ד דרבה מקיל בטעמו במדינה למדינה בא"י אבל לפי המסקנא דרבה אינו מקיל רק מחמיר ולא נ"מ רק באתי בי תרי ובאותה מדינה א"כ לא קושיא כלל דלא אמר פרבא א"כ אין מוכרח דידענו לא מהני לרבה כמו לרבה.

וכבר פתבתי דבלא"ה לק"מ: ע"ב בגמרא אי ר"מ חתימה בעי פתיבה לא בעי. פ"י פתיבה לשמה לא בעי אבל פשיטא דבעי פתיבה דהיינו סיפור דברים דילפינו מספר פרייתות שיהא מוזכר בו סיפור דברים של פרייתות וכן אסור להטיל בו תנאי לפני התנורף דלא מצינו שייחלוק ר"מ בזה דהאי לאו מוכתב ילפינו.

ולפי זה הנה מקום לומר דר"מ בעי שיהא נכתב עכ"פ לשם פרייתות לא להתלמד דהא נמי לאו מוכתב ילפינו רק מספר פרייתות שיהא נכתב לשם פרייתות וקרא קאמר שייחתמו ספר זה הנכתב לשם פרייתות לשמה ומ"מ לא אתיא כר"מ דדוקא בלשמה אין בקיאות דהו דרשה דלה לשמה אינה נראית להם עיקר אבל בלשם גירושין בקיאי וזה שחידש ר"נ בסמוך דאומר הנה ר"מ אפי' מצאו באשפה פשר אפילו נכתב להתלמד.

ובזה מיושב לשון הש"ס בסמוך עם קושית התוס' בד"ה וכי, וכן לקמן דכ"ג ע"א אבאר בס"ד סוגית הש"ס שם בזה: שם אי ר"א חתימה לא בעי. פ"י בעלמא אבל הכא ודאי בעי חתימה כמו שכתבתי במתניתין, וכבר פתבתי שם טעם למה אין צריך לשמה על החתימה לר"א כיון דמודה דכאן בעי חתימה ע"ש ולפי מה שכתבתי לעיל דעיקר חתימה לשמה הפוננה שמעידין על הכשירו של גט שנכתב לשמה א"כ בודאי אין צריך לר"א חתימה לשמה להעיד על הכשירו של גט כמו בעלמא ודי אי חתמו בציווי הבעל וממילא נאמן השליח על הפתיבה ואפילו לא ידעו בהקשר הפתיבה לא איכפת לן לר"א.

ועמ"ש בריש מכילתין: שם וכי לא בעי ר"מ פתיבה לשמה מדאורייתא. ואף דלעיל גבי מחובר לא גזר פתיבה אטו חתימה משום דמחובר אין חשש רק על הסופר ועדים ואינהו בקיאי ולא חיישינו להו בפרט שאין לכתוב לכתחילה על מחובר כלל ממילא לא יכתוב הסופר כלל על מחובר אבל שלא לשמה אי מכשרת לסופר שלא לשמה יטעה הבעל ויקבל גט חתום בעדים מאיש אחר ששמו יגרוש בו לפיכך פסלו שלא לשמה אפי' בכתובה וזה ברור, ולענין מה שיש להקשות חתימה שלא לשמה לר"מ דבעי מוכח מתוכו

היכי משפחת לה פבר נתפאר לעיל באריכות: ועוד נראה לפע"ד דהשפא סליק אדעתה דר"מ לשמה לא בעי דהיגו לשם אשה זו ובעל זה אבל לשם פרייתו בעי דהא לא מוכח דלפינו פדמוכח ריש פרק כל הגט להדיא ומ"מ אין לאוקמא מתניתין כר"מ דבהא בקיאינן כמ"ל דדוקא בדרשה דלה לשמה אין בקיאינן כמ"ש התוס' דאינה נראית להם עיקר אבל לשם גירושין בקיאי, והשפא ממילא שפיר מקשה דמדברבנן בעי לשמה ממש דגזרינן לשמה אטו לשם פרייתו אבל במקורב דליפא למיגזר רק פתיבה אטו חתימה לא גזרינן אבל פתיבה גופה גזרינן לשמה אטו לשם גירושין והיגו דמייתי מר"נ דמחדש אליבא דר"מ אפילו מצאו באשפה פשר ולא חיישינן דנכתב להתלמד ש"מ דלא בעי ר"מ אפילו לשם פרייתו, ובהכי ניחא מה דמייתי מר"נ ולכאורה לא הועיל דהא עיקר הראה דמדברבנן מכשיר והיה לו להזכיר העיקר, ולהג"ל ניחא דנדאי אפילו אי ר"נ מדאורייתא קאמר מייתי שפיר ליישב קושיותו דס"ס מוכח דמצאו באשפה מכשיר ולא בעי לשם פרייתו וכתובה אטו חתימה ממתניתין דמחבר מוכח דלא גזרינן.

ובהכי ניחא ג"כ לשון הש"ס בטר הכי וכי תימא אנו מדאורייתא מתנינן לה ופירש"י להא דר"נ והוא תמוה דמהו פ"י דבר זה שאמר אנו הוי ליה לומר וכי תימא מדאורייתא קאמר. גם היא שייך לשון מתנינן אטו הך דר"נ משנה הוא הא אינו רק מימרא דאמורא, ולפי הג"ל ניחא דנדאי מה שפקשו לומר דר"מ גזר אטו לשם גירושין פבר נדחה בדברי ר"נ רק עכשיו חוזר להקשות דדילמא גזר ר"מ פתיבה אטו חתימה, ועיקר הראה ממתניתין דמחבר דאי חתמו אתנרף קאי ופסול מדברבנן א"כ אין לגזור טופס אטו תנרף אפי' לכתחילה פיו דתנרף גופה דברבנן וע"כ דחתמו אחתימה קאי ואין כותבין אתנרף קאי ש"מ דדיעבד פשר ואהא מקשה דלמא הך מתניתין אנו בדאורייתא מתנינן לה לכך גזרינן שפיר טופס אטו תנרף אבל ר"מ פוסל תנרף רק מדברבנן ולא גזר פלל טופס אטו תנרף ושפיר יש לומר דפוסל תנרף מדברבנן אפילו דיעבד ועל זה קאמר דהא גמי מוכח מדר"נ דאפילו מדברבנן פשר דאל"כ אומר הנה דבר תורה מבעיא ליה: בפירש"י ואין בו אלא ע"א וכתב ידי סופר הא דפירש פשמואל פרק המגרש ולא כרב דכתב ידו שנינו משום דאי נפרש כתב ידו יש לומר דבהא מכשיר ר"א פיו דאפילו לת"ק אינו רק דברבנן דגזר כתב ידו אטו כתב סופר אבל בכתב סופר דלר"מ פסול דאורייתא לא מכשיר ר"א אפילו לכתחילה לכך פירש בכתב סופר ומ"מ פליג ר"א אפילו אין עליו עדים פלל ש"מ דאפילו במה דפוסל ת"ק דאורייתא מכשיר ר"א אפילו לכתחילה וממילא גם לרב קשיא דלא פליגי רב ושמואל אליבא דר"א.

ועוד יש לומר דמשמע לי' פשטא דמתניתין הכי דלמ"ד כתב ידו ועד שנינו א"כ הך בבא אחרונה היינו ממש בבא ראשונה רק דקמ"ל רישא דאפ"ה תנשא דיעבד ובבא אחרונה דלא תנשא לכתחילה אבל בתרונן יהו הפסול שאין עליו עדים א"כ הוי לי' לתנא למיתני הנה בהדי הדדי והך בבא דאין בו זמן בסוף ולמ"ד כתב סופר ועד ניחא דבהא הפסול אינו פהך דרישא ולקמן פרק המגרש כתבתי להחזיק דעת ר"מ דפוסק כמ"ד כתב סופר ע"ש: בד"ה ואם נשאת וכו' ש"מ אפילו לכתחילה מכשיר לא הי' צריך לזה דאפילו אי לא מכשיר ר"א לכתחילה ג"כ מקשה שפיר דכיון דדיעבד פשר לא הוי מתקני לומר בפ"נ כמ"ש התוס' בד"ה דתנן רק קושטא דמילתא נקט דטפי מוכח אפילו לכתחילה.

אף זהו למ"ד התם לת"ק לא תצא א"כ ר"א מכשיר לכתחילה אבל למ"ד לת"ק תצא רק הולד פשר א"כ לא מוכח לר"א רק דלא תצא אבל לא לכתחילה. אף באמת לשון פשר ודאי משמע דלכתחילה פשר: בתוס' בד"ה דתנו וכו' דדיעבד פשר וכו' ועוד דתנו וכו' לכאורה תמוה דמה ס"ד להקשות מה דמפרש לקמן דפסול דיעבד ומחנב פשר דיעבד, ונראה לי דאין פוננת התוס' בהך ועוד ליישב תירוץ אחר דבאמת אין מהתם ראי' פלל דהתם מיירי שלא גירש בו עדיין ופסול ליתנו אבל הכא שפבר נתנו פשר דיעבד או דהתם הפוננה פסול דצריך לחזור וליתנו אבל פאן דאין תקנה להכשירו פשר, רק פוננת התוס' דאי דיעבד פשר לא הוי מתקני לומר בפני נכתב ולא עוד שתקנו דאי לא אמר פסול וכיון דדיעבד פשר לא הוי מתקנים שיאמר ואי לא אמר שיפסול: בא"ד ותימא לר"י.

לפי מה שכתבתי לעיל דעיקר בפני נחתם הוא אף שפבר העיד על הפתיכה א"כ ממילא חתימה לשמה הוא מ"מ צריף להעיד שחתמו העדים על הכשירו של גט שנכתב לשמה דלמאן דבעי חתימה בגט בעינו שיחתמו שנים על כל הפשר הגט וכיון דבעי לשמה צריף שיחתמו גם על לשמה, ולפי זה לר"מ דלא בעי פתיכה לשמה רק חתימה א"כ אין צריכין להעיד על הכשר לשמה בכתיבה פינו שאין צריף רק חתימה לשמה לאפוקי שכתב ויחתם לשם אחר ונמלה וגירש זה ולפי זה לר"מ אי מעיד שנכתב לשמה ע"כ חתמו העדים לשמו דהא זה שנכתב עבורו מסר הגט לשליח ועדים אין חותמין אלא א"כ קראוהו ובציווי הבעל דבר אפילו בשטרות ולפי זה לר"מ בחד סגי או בפני נכתב או בפני נחתם והיינו דנקט לקמן בפרייתא ולא אמר בפני נכתב ובפני נחתם ולא קתני כמו במתניתין רפ"ב ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם בפני נחתם אבל לא בפני נכתב פסול משום דלר"מ דוקא בלא אמר תרנוייהו הנולד ממזר דבכל חדא מנייהו סגי ולכף מתניתין דקתני צריף שיאמר תרנוייהו ואי לא אמר חד פסול ע"כ דלא כר"מ.

ואפשר לומר עוד דאם כתוב יד הבעל פתיכתו פחתמה כמו שכתבו התוס' בד"ה שלשה ובכה"ג סגי שיאמר בפני נכתב לחוד, ולפי שר"מ מחליט דהנולד ממזר נקט שלא אמר פלום אבל אי אמר על הפתיכה בלבד פעמים שאינו ממזר, אבל ממתניתין קשיא לי שפיר דקתני צריף שיאמר תרנוייהו גם יש לומר דהך פרייתא לאו כר"מ לגמרי רק כר"מ דכל המשנה אבל בהא לא סבר כר"מ דלא בעי פתיכה לשמה בא"ד אבל לרבה קשה דלית לי טעמא דאיחלופי וכו' כדפירשנו לא ידעתי לכונן דברייהם בזה דמה ענין זה להך דלעיל שם בקשו לומר דרבה יסבור בפני נחתם משום קיום בלבד ולא מוקי פלל כר"מ ועל זה כתבו דע"כ מוקי לה משום לשמה דאי לקיום ומנהי ידעתי תיקשי לפי המסקנא רבה מ"ט לא אמר פרבא לגמרי דאפילו בפני נכתב לאו משום לשמה רק משום איחלופי ומזה מוכח דרבה גם בחתימה מפרש משום לשמה ולא מהני ידענו.

אבל פאן דאליבא דר"מ קיימין דס"ל דבעי חתימה לשמה א"כ פשיטא דלא מהני ידענו ולא בעי בפני נכתב לאיחלופי וליכא למימר דר"מ יסבור פרבא לגמרי דלא חיישינו לאין בקי אין פלל רק משום קיום דפשיטא דבהא לא נחלקו ר"מ ורבנן אי תקנו בפני

נכתב משום לשמה או משום קיום וכיון דלר"מ משום קיום הוא ונדאי דלרבנן ג"כ מהאי טעמא הוא.

ועוד הוי רבה ורבא פתנאי דר"מ ורבנן. ועוד כיון דר"מ מפרש הטעם משום קיום היאך יחלוק רבה על ר"מ כיון דלא מצינו דרבנן פליגי וליפא למימר דע"כ רבנן פליגי כיון דס"ל ידענו לא מהני פדמוכח ברפ"ב כמ"ש לעיל א"כ לק"מ קושית התוס' דר"מ באמת פרבא ורבה פרבנן דרפ"ב וע"כ דפשיטא להו דלא נחלקו ר"מ ורבנן בפלוגתא דרבה ורבא א"כ בלא"ה אין לומר לר"מ בפני נכתב לאיחלופי כיון דבעי חתימה לשמה ע"כ לא מהני ידענו ולא בעי בפני נכתב לאיחלופי וצ"ע: בד"ה שלשה וכו' דשמא פתבו להתלמד.

לכאורה קשה דאטו התם מיירי בגט שהובא לפנינו ואנו מסופקין בו כיצד נכתב תדע דהא ר"א מכשיר באין עליו הא ופשיטא דלא מהני רק שידע מבחוח שנעשה בהכשר ולפני ע"מ א"כ לת"ק נמי מיירי שאין אנו מסופקין בו בשום פסול רק דפסול מצד שאין עליו עדים או זמן.

וצ"ל דכוננת התוס' להקשות כיון דמתוך הגט אינו מוכח דכשר לגרש בו פסול לר"מ דבעינו מוכח מתוכו ונראה עוד דאפילו לדעת רש"י דר"מ לא בעי מוכח מתוכו מ"מ בהא מודה דפסול לר"מ דהא פשיטא דבעי ע"ח דוקא אף שנתברר לנו בעל פה על ידי ע"מ לא מהני א"כ כאן לא הוי כע"ח כיון דרק על ידי ידיעתנו מבחוח אנו יודעין הפל לא מתוך החתימה דיש לומר להתלמד פתב, ומזה תבין סברת התוס' דס"ל דלר"מ בעי מוכח מתוכו דמה ענין מוכח מתוכו לפלוגתא דר"מ ור"א אי ע"מ פרתו או חתימה.

ולתנ"ל ניחא דהפנונה כיון דלר"מ לא סגי שידע מבחוח הכשירו של גט רק יהא מוכח מתוכו על ידי ע"ח שזה גירש לזו א"כ כיון שצריך להיות מוכח מתוכו שנתרצה לגרש כן צריך להיות מוכח מתוכו שיב"ש זה הוא שנתרצה בגירושין הללו, ולפי זה מי שאינו בקי דבעי חתימה לשמה פשיטא שאינו יודע דבעי מוכח מתוכו, וזו הוא ראיה למה שכתבתי לעיל ד"א ע"ב בגמרא בד"ה לפי שאין בקי אין ע"ש: אמנם בעיקר דברי התוס' אני תמה דפשיטא דהו דהתם כמ"ד דבעי פתיבה לשמה והא דמוקי לה כר"מ היינו לאפוקי מר"י דפוסל מילי בגט דהכי מוקי לה ר"ח כר"י ובחתימת סופר ושמואל מוקי בכתב סופר וכו' ר"מ היינו ר"מ דס"פ האומר לענין מילי והתם גופה מוכח דבעי פתיבה לשמה דאי מצאו באשפה פשר ליפא בזיון בכתובה פלל דאין עליו לכתוב את הגט פלל ורש"י פירש לקמן פרק פל הגט דכ"ט ע"א דעיקר בזיון לפי שעליו לכתוב את הגט ומילי נמי לא שייך לר"מ כיון דמשום לשמה הוא כמ"ש הרמב"ן פרק האומר ור"מ דלא בעי לשמה ליפא משום מילי וע"כ דאין ענין זה לזה דאף דאתיא כר"מ דכל המשנה וכו' וכו' מ"מ דמילי מימסרין לשליח אבל לא בענין זה דלא בעי פתיבה לשמה וכן מדויק לשון הש"ס מוקי לה כדר"מ ולא קאמר מוקי לה כר"מ רק כפי דינו של ר"מ במשנה.

תדע דאי ס"ד דלא בעי פתיבה לשמה האף תחשב פתיבת סופר כע"א ומה בכך דהוי סופר מובהק כיון דמדינא אין צריך לשמה ולא שמיעה מפי הבעל שמא מעצמו פתבו דהא יכול לכתבו ופשיטא דלא הוי עד חתימה עד שיכתוב לשמה ומפי הבעל וסופר זה פתבו באמת על מנת להקדים עליו עדים וכתבו שלא לשמה ולא שמע מפיו וע"כ דלא

אתיא רק כמ"ד דבעי פתיבה לשמה וכיון דהסופר ע"כ פתבו לשמה ושמע מפיו הוי כע"א: בד"ה פתב בכתב ידו וכו' טעמא דפסול וכו'.

דבריהם לא נתבררו לי מפמה טעמים חדא במה שפתבו דלמ"ד שמה יחפה ניקח אפתי קשיא מאי הועילו בתקנתן אפתי יחפה ויכתוב בכתב ידו בלי עדים ולא שייך מה שפירש"י לקמן דלא כתבי ליה סופרי הדוינינים ולא חתמו עלה סהדי נאמת דיש לומר דהתוס' מפרשים מה שאמרו שם אהני דלכתחילה לא תנשא דשוב אין דנין מגט זה להיות גרושה לפנינו פיון דיש בו ריעותא ומוקמינן בחזקת א"א.

אבל בלא"ה קשה מאד שיוכל לחפות בכתב ידו דאטו אם יאמר בעל פה שגירשה ואמן לחפות ומה נ"מ דבורו או כתב ידו. גם מה שתיקצו למ"ד משום פירי לא הבנתי דברור לפע"ד דאפי' למ"ד משעת חתימה אין לו פירות היינו דוקא משעת חתימת עדים אבל בכתב ידו היאך יעלה על הדעת קשה הוא כותב בביתו באין רואה יפסיד פירות ובהא ע"כ משעת נתינה א"כ כמו דר"י לא ס"ל משום פירות דיש לו עד שעת נתינה פן לר"ל בכתב בכתב ידו דלא שייך חשש פירי כמו לר"י דבהא לכ"ע לא הפסיד עד שעת נתינה ולא ידעתי מי הבריחם לכל זה.

ורש"י פי' בפשיטות פירק המגרש דגזרינן אטו כתב סופר בלי עדים ולק"מ ואולי ס"ל פיון דאתיא כר"מ דכל המשנה הוי ממזר וכתבו בדיבור הקודם דכף היה המטבע שלא יפסל בהנהגה שלשה לזה ס"ל דהטעם משום זמן א"כ במה שנפסל לכתחילה ניתקן החשש לקף היה המטבע שלא יפסל אבל אי נימא הטעם בכתב ידו דגזרינן אטו כתב סופר והתם הוולד ממזר א"כ אין מקום לחלק בין שאר תקנות דהוולד ממזר פל ששינה ומ"ש כאן דאין הוולד ממזר: בד"ה יש בו זמן נראה דה"ה אין בו זמן וכו'.

למ"ד כתב ידו שנינו לא מיבעיא להו דהא רישא הוי פאין בו זמן וכשר וכ"ש סיפא רק למ"ד כתב סופר מיבעיא להו דיש לומר פיון שאין בו זמן פתבו להתלמד ולא לגט גמור רק פיון דלמ"ד כתב ידו שנינו יש בו זמן ע"כ לאו דוקא ה"ה למ"ד כתב סופר דבהא לא נחלקו: בד"ה ר"א אומר וא"ת דלמא דוקא כתב בכתב ידו וכו'.

הנה לפירש"י פירק המגרש דטעמא דכתב בכתב ידו מחשש כתב סופר לק"מ דאי ס"ד בכתב סופר מודה ר"א דבעינן ע"ח דוקא א"כ מה הועיל במה שחידש ע"מ מ"מ איפא למיגזר אטו כתב סופר דבהא מודה דלא מהני ע"מ רק דהתוס' לשיטתם דהטעם מפח זמן ושפיר יש לומר דוקא בע"מ לא חייש לזמן דע"מ ע"כ יודעין מה כתוב בו ובאיזה יום ניתן אבל בכתב סופר מודה דלא מהני מפח חסרון חתימה: ודע דלדברי התוס' דטעמא דכתב בכתב ידו מפח חסרון זמן יש להוכיח דמחוסר זמן אינו פסול רק בגט שיש בו ע"ח דאז סומכין מן הסתם על ע"ח שהי' ע"מ יש לחוש לחסרון זמן אבל בגט בלי עדים פלל דע"כ צריכה ע"מ לא חיישינן לחסרון זמן דהא אנו קי"ל כר"א וקי"ל גט שאין בו זמן פסול ונהרי פליג ר"א דכתב בכתב ידו דכשר אף דהוי פאין בו זמן וע"כ דה"מ פאין בו עדים דע"כ צריכה ע"מ אבל ביש בו עדים מודה ר"א דמחוסר זמן פסול.

ומה שכתבו עוד ונראה לר"י משום דמדברי רש"י נראה דמהו דהקא מוכח פן דאל"כ הוי מצי לאוקמא כר"א אף באמת לא נראה להם ראי' זו דאפי' אי לכתחילה פסול רק

דיעבד פֿשר אין לתמן בפני נכתב על זה פמו שפכתבו התוס' לעיל לכה פכתבו ונראה לר"י מטעם אחר: בד"ה וגובה וכו' פדמשמע בפרק בתרא.

רצונם לומר דשם משמע דכה הפונה במשנה גופא בשאר שטרות לא דמתני' בכתובה רק שלמדו שאר שטרות מכתובה. או דכוננתם דמשמע דלית מאן דפליג בהא מדמקשה לרב ולאפוקי מפיר"ח בסמוך דהך סוגיא דפרק גט פשוט פליגא.

ונידון מה שהקשו מפרק גט פשוט נראה לי לנישב דמשטר לא קשיא פלל פסברת רשב"ם שם רק מגט ס"ד להקשות ומשני שאני וכו' ודוק: בד"ה וכי לא בעי ר"מ וכו' פדפרשית לעיל וכו' אין לשונם עולה יפה דעיקר ההכרח לעיל דאל"כ היאך מוכח דלא כר"מ דלמא לכתחילה בעי ואם נפרש פאן דמדרבנן בעי לכתחילה א"כ זהו באמת קושית המקשן פאן ועיקר ההכרח דאי לכתחילה פריה לא מוכח מידי מר"נ דלא קאמר רק דיעבד וע"כ דלכתחילה לא קשיא דלא הוי מתקנים לומר בפני נכתב כמש"ל: בא"ד דהשתא מוקי דמתניתין דמחנבר כר"א.

יש לתמוה א"כ היאך מוכח דר"מ לא בעי פתיבה לשמה דהא התוס' פכתבו לעיל דלמאן דמוקי לה כר"א לא מוכח רק מדר"נ והשתא דלא ס"ד דר"נ לא מוכח מידי ואולי בלא"ה הנה ידוע לר"מ ע"ח פרתו ולר"א ע"מ תדע דלא קאמר ראי' לר"א רק הראה דלר"מ אפילו מדרבנן לא בעי דליכא ליפרושי חתמו אתנרף דמדרבנן בעי תנרף בתלוש דא"כ לא הוי גזרינן טנפס אטו תנרף פינון דתנרף גופא דרבנן ולשמאל ור"י מוכח מדר"נ והיינו דמקשה הך דילמא מתניתין דמחנבר כר"א ותנרף פסול מדאורייתא ושפיר גזרינן טנפס אטו תנרף ולר"מ פסול תנרף בלבד מדרבנן ומשני כדר"נ.

אבל לעיל פכתתי בגמרא לפרש דהקושיא דלמא גזר ר"מ פתיבה לשמה אטו פתיבה דלשם פרישות ובתר הכי בקושיא וכי תימא אנו וכו' הוא דמקשינן דמתניתין דמחנבר כר"א ומדאורייתא פסול תנרף וטנפס אטו תנרף ור"מ פוסל תנרף בלבד מדרבנן אטו חתימה וע"ש דלפי' זה מדויק לשון הש"ס ובגוף דברי התוס' מה שפכתבו להוכיח מדקתני אין כותבין דמייירי בדרבנן אינו הכרח פלל דהם מפרשים הך אין כותבין ג"כ מפח מחוסר קציצה פמו שפירש"י שם אבל לקמן בארתי דהך לאו משום מחוסר קציצה רק משום דנתינה של מחנבר לא חשיב נתינה כמ"ש הרשב"א שם או משום ונתן דבר הנתימן מיד ליד או משום מה ספר בתלוש או פמו שהוכחתי שם טעם אחר שצריך שיצא הגט מידו או מיד שלוחו לא מחצירו דדוקא בדידה חצירה פנדה אבל לא בדידן' מצד הנותן לא הוי נתינה רק בידו או ע"י שלוחו א"כ הך אין כותבין אין הפרש בין פתיבה לחתימה ומצד פתיבה ג"כ פסול דבר זה דלכ"ע בעי שיהא גט פתוב פנוסח גט ויתנוו פנדה ויצא מתחת ידו או משלוחו.

רק דהוי להו להוכיח בפשיטות דהא קתני פכתבו על המחנבר ש"מ דלכתחילה לא נאי מדאורייתא אפי' לכתחילה פשר: דף ד' ע"א בגמרא לעולם ר"א הוא וכו' מודה ר"א בפנויף מתוכו. רבו בזה הפירושים מ"ט דר"א בענין זה גם לשון מודה ר"א משמע מדינא פסול, והרשב"א ז"ל ביקש לומר דמדינא פסול לפי שיטת הרי"ף ז"ל דע"ח נמי פרתו ודחה דבר זה פינון דמיייתי מר' אבא, גם בלא"ה אינו מוכן פלל פינון דאין צנרף לע"ח דהא איכא ע"מ א"כ למה נפסל: ולדעתי דבר חדש בענין זה דהך דינא דר' אבא

דין גמור הוא ג"כ ולא משום חשש כמו שאבאר והיינו דנדאי למ"ד ע"ח נמי פרתו הפנונה שכל שיש פאן ע"ח והם אין פותבין שטר למלנה בלבד בלי לנה הרי בהכרח שפא שטר זה לנד המלנה בתורת חיוב גמור ועידי חתימה הן עידי מסירה ג"כ דעל ידמנתברר שגמסר לנד המלנה ולפי זה אם החתים קרובים או פסולים אף שיש פאן עידי מסירה אחרים פשרים הוי לי נמצא אחד קרוב ופסול פינון דהחתימים מעידין ג"כ על המסירה כמו הע"מ ובשטר שגממא בו פסולים איכא מאן דמכשיר בחתום בתחילה או בסוף דאמרין למילוי חתמו אבל פאן דבאמת לשם עדות חתמו דהא אפילו בלי ע"מ היינו סומכין עליהו כמו ע"מ ממש א"כ הוי לי נמצא אחד קרוב ופסול דכולן בטילין אפילו הכשרים: ומעתה אני אומר דה"ה בגט שלא לשמה פינון דע"ח נמי ע"מ הן ומ"מ פסולין לכריתות דע"ח אין פורתין רק אי חתמו לשמה אף דע"מ לא בעי לשמה דנתינה לשמה לא בעי אבל ע"ח אינו פורתין רק אי חתימי לשמה והשתא פינון דאינהו נמי ע"מ הן כמו הע"מ הוואין המסירה והם פסולין לכריתות זה לפי שחתמו שלא לשמה א"כ הוי לי נמצא אחד קרוב ופסול דכלהו לא פרתו, ואין להקשות פינון שחתמו שלא לשמה והיינו דאחר גירש האף הן ע"מ הא ליתא חדא דכבר בארנו לעיל דעיקר חתימה שלא לשמה פאן הפנונה שלא חתמו על הכשר הגט שכתב לשמה דכיון שכתב לשמה ע"כ חתמו לשמה רק שלא חתמו על הכשר פתיבת הגט ושפיר הוי להו ע"מ ופסולין לכריתות ועוד דמ"מ פינון דאי מייתי ע"מ אנו סומכין עליהם לע"מ דהרי"ף לא ס"ל דסומכין דמן הסתם הוי ע"מ כמבאר בדבריו פרק המגרש א"כ הוי להו ע"מ שהם פסולין לפי שחתמו שלא לשמה ויש לפרש לשיטת הרי"ף בפשיטות דחיישינן שפא לא יתנונו בע"מ פלל רק יסמכו על ע"ח בלבד דאינהו נמי פרתו ואי חתמו שלא לשמה או שהן קרובים ופסולין לא פרתו הלכך מודה ר"א פל שאין ראוי ליתנונו בלי ע"מ דאף בע"מ פסול ודוק ועמ"ש בפירוש רש"י ותוס': שם ומעיקרא מ"ט לא מוקמינן לה כר"י, ואף דאנן כר"י ושמואל קי"ל דמוקמי מתניתן כר"א וחתמו אתנרף א"כ ר"י נמי אתנרף קאי מ"מ מעיקרא למאי דבעי לאוקמא כר"מ הוי לי לאוקמא כר"י ומ"מ נראה לי דר"י נמי לא מצריף פתיבה ונתימה לשמה מדאורייתא אלא דלר"י מציינן למימר דבעי מדרבנן פתיבה אטו חתימה ובה מנשכב קושית התוס' בד"ה עד שתהא פתיבתו ע"ש: שם שלא תחלוק במה"י לכאורה לאוקממא דרבא לא שייף שלא תחלוק במה"י דהא השתא ס"ד דמדינה למדינה בא"י ג"כ צריף לומר א"כ אין מדה"י חלוק מא"י פלל ולמה קאמר שלא תחלוק במדה"י ומזה ראי' למ"ש לעיל במשנה דלעולם מדה"י חלוק מא"י אפילו לס"ד פינון דליכא רק שלש מדינות יהודה ועבר הירדן והגליל הלכך בא"י תליא דאי שכיחי אין צריף לומר ואי לא שכיחי צריף לומר הלכך במובלעות דשכיחי לא היתה בכלל שלא תחלוק והיינו דפליגי רבנן בתראי דאפילו במה"י נמי לא אמרינן שלא תחלוק רק ממדינה למדינה אבל מובלעות וסמוכות מתחילה לא היתה התקנה בהו פלל: בפירוש"י בד"ה במזנרף מתוכו וכו' משחתם עליו קרוב ופסול או שלא לשמה.

לקמן דף יו"ד פירש"י הטעם דילמא אתי למימסרא באפנייהו ומיסמף עליהו ולפי זה בונדאי יש לתמוה תינח בקרוב ופסול דפסולים לע"מ אבל שלא לשמה פשיטא דכשרים למסירה ומאי חשש יש דימסור בפניהם וליכא למימר דהחשש הוא דימסרו ג"כ שלא לשמה דהא בפרק המגרש אמרינן להדיא אימר דבעי ר"א פתיבה לשמה נתינה לשמה

מי בעי: ונראה לי שסובר הרב ז"ל דכל גט התומים עליו עדים אנו דגין שנעשה בהכשר על פי עדים התומים בו וכל גט שאין עליו עדים אין למסרו בע"מ אם לא שידוע לנו שנעשה בהכשר הילכך פשחתימו בו קרוב ופסול פסלוהו לגמרי דאחי למיסמרא לפניהם או למיסמך עליהו והיינו שנסמך עליהם על הכשר השטר או הגט וכל שהם קרובים או שחתימו שלא לשמה אינם עדים על גט זה פלל והוי כגט בלי עדים שאין ראוי לסמך על ע"ח הלו פלל הילכך אפילו נמסרו לפני ע"מ לא מהני דילמא אחי למיסמך עליהו בהכשר הגט פשלא? הא ידוע לנו רק על פי אותן שחתימו נסמך דמסתמא נעשה בהכשר ובאמת אין זו סמיקה של פלום לפי שהם קרובים או שחתימו שלא לשמה ונהי דעכשיו האמינו לשליח וממילא כל השליח מעיד בהכשר הגט נאמן ואין צריך לסמך על ע"ח דהא לא ידעינו פלל רק על פי השליח ולו המנוהו רבנן מ"מ כיון דבעלמא פסול גט בע"ח שלא לשמה ואף פאן אי הי' נודע לנו שחתימו שלא לשמה לא היינו סומכין על השליח פלל הילכך צריך השליח להעיד גם על עידי חתימה שחתימו לשמה והן עדים שזה כתב לגרש וממילא נוכל ליתנו בע"מ פאן פנ"ל לדעת רש"י וכבר כתבתי מה שנראה לי לפירוש לשיטת הר"ף ז"ל דע"ח נמי פרתו ועמ"ש בתוס' בד"ה מודה: בד"ה והוי, רחוק פמבי פובי לפומבדיתא לא יכולתי לכונן דבר זה בפ"י מןבלעות שאין מןבלעות פלוי ברחוק וקרוב וזהו דברי ר"ג דמחדש סמוכות אבל מןבלעות קאמר ולא רחוק וקרוב וכן מה שפירש"י בדיבור הקודם שהוא אתרא שבין פפר לודים ללוד ג"כ לא יכולתי לציירו כיון דכפר לודים מןבלע בתחום א"י ואיזה מקום יש בין פפר לודים ללוד הא לוד מא"י וכפר לודים מןבלע בתחום א"י.

לכן נראה לי שהי' פפר לודים מןבלע מקצתו בתחום א"י ומקצתו חוצה לא"י וכמו כן הי' נכנס מתוך בי' פובי לגבול פומבדיתא וענין המאמר פמו שנסמ מבי' פובי לגבול פומבדיתא כן נכנס מן גבול פפר לודים לתוך לוד ועמ"ש בתוס' במתניתן בד"ה מפפר לודים: בתוס' בד"ה וחתמו וכו' לכתחילה נמי וכו' דלמיחזי פשיקרא לא חיישינו.

שם לא מוכח רק דדיעבד אינו פסול מפח מיחזי פשיקרא אבל לכתחילה שפיר יש לומר דחיישינו גם מהו דטופסי גיטין לא מוכח רק דאינו פסול דיעבד אבל לכתחילה שפיר יש לומר דחיישינו בלי חשש קטטה ועגונות ועוד דיש לומר דפסול לכתחילה משום גזירה דחתימה דזה לא שייך רק לכתחילה פמו מחובר ושם דפוסל דיעבד בלא הנחת ע"כ משום קטטה ועגונות: בא"ד וא"ת ומ"ש וכו'.

לפי מה שכתבתי לעיל דהו רישא אין פותבין לאו משום מחוסר קציצה הוא פלל רק אפילו לא הי' צריך רק פתיבה בלבד אין פותבין דבעינן ונתן ביזדה או מה ספר בתלוש א"כ בכתיבה גופה גזרינן שלא יתלוש ופסול מפח פתיבה במחובר אפילו לר"מ אבל לגזור פתיבה אטו חתימה לא שמענו דחושש ר"מ אפי' לכתחילה: בא"ד דגבי לשמה לא חיישינו צ"ע דאנו חיישינו דמצאו פתוב וחתום באשפה ומעיקרא נחתם לשמה וצ"ל משום דלר"מ בעינן מוכח מתוכו לדעתם ואין חשש רק דנכתב להתלמד ונזרק לאשפה ולעדים אין לחוש דחתימו להתלמד.

אף לפי זה מיושב בפשיטות דנודאי אין לחוש דאחר שימצא כתוב באשפה יחתמונו שלא לשמה דהא ליכא אחר שיחתמו לו וממילא הוי לשמה ולשמה יחתמו להתלמד לא דחיישינו ודוק: בד"ה מודה ר"א תימא ר"י מאי ענגו שלא לשמה למזוגי מתוכו וכו'.

תמוה לי על תמיהתם דפשיטא דאי חתמו שלא לשמה דגרע טפי מקרוב ופסול דפשיטא שנסמוך עליהם שלא פדין דהא לא חתמו כלל שנה פתב לגרש לזו והאיך נוכל להשיאה על פיהם: וביותר תימא מה שפתבו גם בשאר שטרות הי' לנו להצריך חתימה לשמה דפשיטא שבשאר שטרות פשחתמו ליב"ש אַחַד שְׁלוֹה מְזַה מְנַה דְּלֹא הִי' פֶּשֶׁר לִיב"ש אחר ולא יכולתי לצייר אופן שלא לשמה ומ"מ יהיו עדים שנה פתב לגרש דאפי' תימא דס"ל דמשפחת חתימה שלא לשמה אפי' נכתב לשמה והיינו שנתכתב לזה ונמלך ומסרו לזה והחתים עליו עדים ונמלך ומסרו לראשון א"כ ממילא לא חתמו כלל שנה גירש רק אחר והיאך נסמוך עליהם בגירושין של זה שלא פדין.

ולכא למימר דס"ל דלא משפחת באמת שלא לשמה בחתימה כל שנתכתב לשמה רק דחיישינו לאומר אמרו דג"כ פסול מפח לשמה כמו שכתב הרמב"ן סוף האומר ואהא קשיא להו פיון דלר"א לא בעי לשמה מאי איכפת לן אומר אמרו וכשר כמו בשאר שטרות דא"כ מה זה שפתבו דחיישינו דחתמו תחלה על גייר חלק מה ענגו זה לאומר אמרו דחתמו על גייר חלק ועוד דרבה ס"ל סוף האומר דאומר אמרו פשר אפי' בגיטין.

ולפי מה שכתבתי לעיל דעיקר חשש שלא לשמה בחתימה הוא דבעינו שיעידו בחתימתם על הכשירו של גט ובכלל זה שנתכתב לשמה וכל שחתמו ולא ידעו מזה אין חתימתם פלוג ולפי זה מהאי טעמא נדאי דמי לקרוב ופסול שנסמוך עליהם שלא פדין דגט זה נכתב לשמה: אמנם אי קשיא הא קשיא דהיאך יעלה על הדעת פיון דבאמת סתם ספרי גמירי ורוב בקיאי ונאפי' חתמו שלא לשמה אין פאן שום פסול רק שאף שהדבר אמת אין לעשות רק בעדות פשר א"כ היאך מדמה זה למזוגי מתוכו שחתם עליו קרוב ופסול באמת בהא פוסל ר"א דחייש שאין לעשות רק בעדות פשר אכל פאן פיון דרוב בקיאי הרי בנדאי עדות פשר הוא והיאך ס"ד לחוש למיעוטא דמיעוטא להצריך שיאמר בפני נחתם ולפסלו אי לא אמר מהך חשש שאלו הי' חתום שלא לשמה ג"כ אינו פסול ואנן ניקום וניחוש שמה הי' חתום שלא לשמה ומחשש זה נפסלנו כשלא אמר בפני נחתם וכבר פתבתי בש"ס מה שנגראה לי לפרש לשיטת הרי"ף ז"ל דע"ח גמי פרתו דפסול מדאורייתא מטעמנמצא אַחַד קְרוֹב וּפְסוּל דְּמַבְטֵל כָּל הָעֵדוּת או שיתגנו בינה לבינו בעידי חתימה בלבד: בד"ה הא מני ר"י הוא אע"ג דת"ק דר"י מצריף ברפ"ב וכו' בהא סבר לה כר"י.

דבריהם אינם מובנים כלל דאם בקושיא הוי ס"ד דהאי תנא ר"י ממש הוא הוי להו להקשות ממתניתין דידן דקתני בסיפא ר"י אומר מרקם למזרח ש"מ דרישא לאו ר"י הוא ועוד דהא ר"ג ור"א נרשב"ג פלהו ס"ל במתניתין דצריף לומר בפ"נ ובפ"נ וע"כ דבהא סברי לה כר"י א"כ ה"ה ת"ק ועוד דאיכא גמי רבנו בתנאי דקאמרי בהדיא תרנוייהו בפ"נ ובפ"נ ואמרינו בגמרא דלאו היינו ת"ק דרישא ומ"מ סבר לה כר"י גם עיקר השאלה ששאלו מאן האי תנא וכו' לא הנה רוצה להמציא איזה תנא בשמו דוקא דהא איכא תנאי טובא במתניתין.

אָלאַ שְׁהוּקָשָׁה לֹא שְׁלֵא מְצִינֵנו דְּבַעֵי תְּרַוְוִיָּהּוּ רַק לְעַנְנוּ בְּפָנֵי נִכְתָּב וּבְפָנֵי נְחִתָּם בְּשִׁלִּיחַ שְׁהִבִּיא גִט מִמָּה"י וְלָמָּה לֹא מְצִינֵנו שְׁיִחְלוּקָה הָאִי תַנָּא עַל ר"מ וּר"א בְּגוֹף הַגִּט דְּבַעֲיָנוּ תְּרַוְוִיָּהּוּ לְשָׁמָּה, וּמ"ש דְּלֹא שְׁמַעֲיָנוּ לִי לְהָאִי תַנָּא רַק לְעַנְנוּ אֲמִירַת הַשְּׁלִיחַ בַּפ"נ בְּגִט הַנְּשָׁלַח מִמָּה"י וְהִיָּנֵנו דְּקָאָמַר הָא מַנִּי ר"י הוּא דְּשְׁמַעֲיָנוּ דְּפוֹסֵל כְּתִיבָה וְחִתִּימָה בְּמַחְוָרָה וְה"ה שְׁלֵא לְשָׁמָּה וְזֶה בְּרוּר וְאוּלַי פְּוֹנָנְתָם דַּס"ד דְּהָרָה ת"ק דְּרַפ"ב סָבַר לָהּ כְּהָרָה ת"ק דְּמַחְוָרָה דְּכִינֵן דְּפִלִּיג עַל ר"י בְּרַפ"ב, בְּמַחְוָרָה נְמִי פְּלִיג עַלִּי.

וְע"ז פְּתַבּוּ דְּנָהִי דְּפִלִּיג עַלִּי בְּרַפ"ב בְּמַחְוָרָה ס"ל כַּר"י וְאִינוּ אוֹתוֹ ת"ק דְּמַחְוָרָה דְּפִלִּיג לְגַמְרֵי עִם ר"י: בַּד"ה עַד שְׁתָּהָא כְּתִיבָתוֹ וְחִתִּימָתוֹ בְּתַלוּשׁ וּא"ת וְכו' וְהַשְּׁרִישׁ וְחִתְמוּ. דְּבְרִיָּהֶם תְּמוּהִין לְכְאוּרָה דְּאִפְתִּי וְחִתִּימָתוֹ לָמָּה לִי אֲפִילוּ אִי לֹא הוּי בְּעִינֵן חִתִּימָה כְּלָל מ"מ הִיָּה פְּסוּל מִפְּתַח מַחְוָרָה מְעַשָּׂה בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיָנָה פִּינֵן שְׁחִיבְרוּ אַח"כּ וְכ"כ הַטּוֹר סִימָן קכ"ד לְהַדְיָא דְּאֲפִילוּ חִיבְרוּ בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיָנָה וְתַלְשׁוּ מִיְקָרִי מַחְוָרָה מְעַשָּׂה וּפְסוּל וּמְשַׁמַּע בְּהַדְיָא אֲפִילוּ אַחַר חִתִּימָה ע"ש.

אַמְנָם הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו הִבִּיא יְרוּשְׁלַמִי דְּמַסְפָּקָא לְהוּ בְּהָא אִי בְּעִינֵן שְׁיָהָא מַחְוָרָה בְּעַת כְּתִיבָה דְּנָקָא אוּ אֲפִילוּ חִיבְרוּ בְּנִתְיָנִים פְּסוּל, וְיֵישׁ לְתַמּוּהָ עַכ"פּ תַּפְּשׁוּט מַר"י דְּהָקָא דַּא"ל כ"כ וְחִתִּימָתוֹ לָמָּה לִי.

גַּם נִרְאָה לִי שְׁלֵא כְּתַבּוּ הַתּוֹסֵף כֵּן רַק לְפִי דְּעַתָּם דַּס"ל לְקַמֵּן כ"ו ע"ב בַּד"ה קָא פְּסִיק דְּזַמֵּן אִין צְרִיף שְׁיָהָא לְשָׁמָּה כֵּן מוֹכַח לְמַעֲיָנוּ שָׁם. אֲבָל לְדַעַת כָּל הַפּוֹסְקִים דְּצְרִיף שְׁיִכְתּוּב הַזְּמַן לְשָׁמָּה קָשָׁה אִימַת כְּתַב הַזְּמַן אִי בְּמַחְוָרָה הָרִי פְּסוּל וְאִי בְּתַלוּשׁ הָרִי מְוָקְדָם הוּא.

לְכֹן נִרְאָה לִי בְּעֵינֵיךָ קוֹשְׁיָתָם דְּלָכָה נִקְטַת חִתִּימָה ג"כ דְּאִי הוּי נִקְטַת כְּתִיבָה הוּי מְשַׁמַּע דְּרַק מִפְּתַח כְּתִיבָה קָאָמַר קַמְש"ל דְּחִתִּימָה נְמִי מְעַכָּב וּנ"מ לְעַנְנוּ לְשָׁמָּה. וְעוֹד נִרְאָה דְּנִדְאִי לִיכָא לְמ"ד דְּתַצְרִיף תְּרַוְוִיָּהּוּ לְשָׁמָּה מְדַאוּרִיָּתָא דְּבַמָּה נִפְשָׁה אִי וְכַתְּבַת אַחֲחִימַת עֲדִים אוּ עַל כְּתִיבַת גִּט רַק כְּלַפִּי מַה שְׁאָמְרוּ מְעַקְרָא דְּר"מ וּר"א לֹא מְצָרְכִי רַק חַד וְאִינְדָה אֲפִילוּ מְדַרְבְּנוּ לֹא בְּעִי.

מִיָּתִי דְּר"י דְּפוֹסֵל בְּתַרְוְוִיָּהּוּ דְּאִיהוּ גְזוּר כְּתִיבָה אִטוּ חִתִּימָה וְהִיָּנֵנו דְּנִקְטַת וְחִתִּימָתוֹ דְּכְתִיבָה ג"כ מִפְּתַח חִתִּימָה הוּא דְּפְסוּל. וְלְעַנְנוּ עֵינֵיךָ הַדִּין בְּמַחְלוּקַת הַטּוֹר וְהַרְשָׁב"א הַנְּזָל אֲבָאָר לְקַמֵּן דַּכ"א וּבְחִידוּשָׁיו לֹא"ה ס' קכ"ד: בַּד"ה דְּקִי"ל הִלְכָה כַּר"א בְּגִיטִין וְכו' וְלִפְיָכָה יֵישׁ לִיזְהַר דְּבְרִיָּהֶם תְּמוּהִין לְכְאוּרָה דְּבַגִּט פְּשִׁיטָא דִּישׁ לִיזְהַר וְרִאִיתִי לְמַהֲרִיב"ל שְׁכַתְּבַת דְּאִי רַק בְּגִיטִין הוּי מְצִינֵנו לְוֹמַר מְשׁוּם חוּמְרָא דְּגִיטִין ע"ש, וְהוּא תְּמוּהָ דְּהָא שָׁם לְקוּלָא פְּסִיקוּ הִלְכָה כַּר"א דְּהָא פְּלִיג עַל ת"ק דְּפוֹסֵל וְהוּא מְכַשִּׁיר ע"ש: אַמְנָם דְּבְרִי הַתּוֹסֵף בְּרוּרִים, דְּנִדְאִי הָרָה דְּר"א נִחְלַק לְב' חֲלָקִים הַחֲלֵק הָאֲחָד בְּמָה דְּפִלִּיגִי בְּהָרָה וְכַתְּבַת דְּלַר"מ חִתִּימָה הוּא וְלַר"א כְּתִיבָה הוּא, וְלְדַעַתוֹ לֹא הַנּוֹזֶכֶר מִי הֵם הַפּוֹרְתִין בְּקָרָא כְּלָל, וְיֵישׁ לְוֹמַר דַּע"ח כּוֹרְתִין כְּמוֹ ע"מ כְּמוֹ שְׁבַאָמַת דַּעַת הָרִי"ף כְּהָ אֲפִילוּ לַר"א.

אַמְנָם מִמָּה דְּפִלִּיג ר"א אֲפִילוּ בְּשַׁאָר שְׁטְרוֹת דְּכְתִיב בְּהַדְיָא בְּקָרָא וְכַתְּבַת בְּסִפְרָה וְחִתְמוּ וְאִתָּא אִיהוּ וְאִפְקִיָה לְקָרָא מְפִשְׁטִי דְּאִינוּ רַק עֲצָה טוֹבָה ש"מ דַּס"ל מְצַד הַסְּבָרָא שְׁאִין רְאוּי לְהִיּוֹת הַדְּבָר נִגְמַר רַק בַּע"מ וְלֹא ע"ח וּבְהָא פְּלִיגִי דַּמ"ד הִלְכָה כַּר"א בְּגִיטִין הַפּוֹנָנָה

דַּרְךְ בְּהָא הַל' פְּנוּתֵי דְנוֹכְתָב הַפְּנוּנָה פְּתִיבַת גַּט וְכִינּוּן שְׁלֵא הַוּנְפֵר בְּקִרְא חֲתִימָה ע"מ נְמִי פְּרִתִי אָבֵל ע"ח ג"כ פְּרִתִי, אָבֵל אִי הֶלְכָה כַר"א אִפִּי בְּשִׁאָר שְׁטָרוֹת מִמִּילָא ע"ח לֹא פְּרִתִי פְּלֵל דְּבִהָא פְּלִיג ר"א ג"כ דַּע"ח לֹא פְּרִתִי פְּלֵל חוּץ מִמָּה שְׁחֹלֵק אֲנוֹכְתָב דְּקִרְא דְּכִתִּיבַת גַּט הוּא.

וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר פְּתָבוּ הַתּוֹס' פִּינּוּ דְהֶלְכָה כַר"א אִפִּי בְּשִׁאָר שְׁטָרוֹת מִמִּילָא ע"ח לֹא פְּרִתִי פְּלֵל וְצָרִיף לַהֲיוֹת נְזָהָר שְׁיָהִיו ע"מ בְּעַת גְּיָרוּשִׁין, אָבֵל אִי הִיָּה הֶלְכָה רַק בְּגִיטִין אִין הֶלְכָה רַק וְכַתְּב אִינוּ וְחַתְּמ אָבֵל מ"מ ע"ח נְמִי פְּרִתִי פְּמוֹ ע"מ.

וְרֵאזִי בְּרוּרָה לְזָה דְּפָרִיף הֶתֶם לר' יִנְאִי דְקִאָמֵר אִפִּי רִיחַ הַגַּט אִין בּוֹ וּמְשַׁנֵּי לְרַבָּנּוּ אִפִּי רִיחַ הַגַּט אִין בּוֹ, וְקָשָׁה לְמָה לֹא קִאָמֵר בְּפִשְׁטוּת דְּבָלִי ע"מ אִפִּי רִיחַ הַגַּט אִין בּוֹ וְע"כ פִּינּוּ דר' יִנְאִי קִאִי הֶתֶם דְּהֶלְכָה כַר"א בְּגִיטִין וְלֵהֲאִי סְבָרָא מִמִּילָא רַק לְהַקְל קי"ל כַר"א וְלֹא לְהַחְמִיר דְּעֵידי חֲתִימָה לֹא פְּרִתִי וְהַוְצָרָף לֹאמֵר לְרַבָּנּוּ אִפִּי רִיחַ הַגַּט אִין בּוֹ: בַּא"ד פְּדִאָמֵרִינּוּ בְּהַשְׁוֹלַח וְכו'.

וְלִדְעָתִי מִהֶתֶם מוֹכַח פְּהָרִי"ף דְּנוֹדָאִי יֵשׁ לְתַמּוּה דְּפָרִיף מִפְּנֵי ת"ה דְּאוּרִינְתָא הוּא וּמְשַׁנֵּי לֹא נְצָרְכָא רַק לר"א. וְקָשָׁה הָא עֵינָר הַקְּנוּשְׁיָא מְקִרָא וְכַתְּב בְּסִפְר וְחַתְּמ וְהַשְׁתָּא בְּמָה נְפִשְׁףָּה אִי דִינְדַע דַּלר"מ ע"ח פְּרִתִי מְדִינָא א"כ לַס"ד דְּאֲתִיָּא כַר"מ בְּפִשְׁטוּת הַנִּי לִי לְהַקְשׁוֹת הָא לר"מ ע"ח פְּרִתִי וְעוֹד דְּתִקְשִׁי לר"א הָף קִרְא דְהָא יִדַע דַּר"א ס"ל ע"מ פְּרִתִי וְעוֹד דְּלֹא הַנִּי לִי לְהַזְפִּיר ר"מ ור"א פְּלֵל רַק לְהַקְשׁוֹת מְקִרָא וְלִישְׁנֵי דְעֵצָה טוֹבָה קִאָמֵר.

לְכֹן בְּרוּר דַּלר"א ג"כ ע"ח נְמִי פְּרִתִי וְקִרְא לֹא מְשַׁמַּע לִי דְרָף עֵצָה טוֹבָה פְּלֵל רַק דְּאִיִּרִי הִיכִי דְלִיפָא ע"מ וּמִתְנִיחִין בְּדִאִיפָא ע"מ אַז לֹא צָרִיף ע"ח רַק מִפְּנֵי ת"ה אָבֵל לר"מ דְּלֹא מְהַנִּי ע"מ פְּלֵל קְשִׁיָּא לִי שְׁפִיר.

וּבְחִיבּוּרִי לֹא"ה עֵימֵן קַל"ג הָאָרְכָתִי לְבָרֵר דְּבָרֵי הָרִי"ף וְלִינְשֵׁב פֶּל מָה שְׁהַקְשׁוּ עָלֵיו וְעֵשִׂיתִי לוֹ סְמוּכִין בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת וְיִתְבָּאֵר ג"כ פֶּל אַחַד בְּמְקוֹמוֹ: בַּא"ד וְכֹן מְשַׁמַּע בְּפָרֵק בְּתָרָא וְכו'. רֵאזִי זֹה תַּמּוּה מְאֹד לַפַּע"ד דְּכִינּוּן דַּס"ד הֶתֶם דְּבַעֵי פְּתִיבָה וְנִתְיָנָה לְשִׁמָּה לר"א פְּשִׁיטָא דְלֹא מְהַנִּי נִתְיָנָה שְׁאִינָה מְבֹרְרַת לְשִׁמָּה דְהָא אִפִּי אִי ע"ח נְמִי פְּרִתִי מ"מ פְּשִׁיטָא דְבַעֵי ר"א פְּתִיבָה לְשִׁמָּה אִפִּילוּ אִיכָא ע"ח וּפְלִיג בְּהָא אר"מ דְּלֹא בַעֵי פְּתִיבָה לְשִׁמָּה וְלֹא מְהַנִּי חֲתִימָה לְדִידִי רַק לַפְטוֹר ע"מ אָבֵל לֹא פְּתִיבַת הַגַּט לְשִׁמָּה דַּל"כ בְּפִנֵּי נְכַתְּב לְמָה לִי אִפִּילוּ לר"א וְע"כ דְּכִתִּיבָה לְשִׁמָּה לְעוֹלָם בַּעֵי וְה"ה נִתְיָנָה לַס"ד וְאִפִּי אִי בְּעֵלְמָא אֲנִן סְהַדִּי דְנִתְּמֵן לְשִׁמָּה הֶתֶם לֹא מְהַנִּי וְדוּק: בַּא"ד וצ"ל דְּבַמְשׁוֹלְשִׁין אִיִּרִי.

נִרְאָה שְׁהַוְצָרְכוּ לְזָה דַּל"כ לֹא הַנִּי מְהַנִּי ע"ח ג"כ דְּאִינְהוּ נְמִי לֹא יִדַעֵי אִם נִתְּמֵן לְשִׁמָּה פִּינּוּ דְּאִינּוּ מְשׁוֹלְשִׁין לְכָף הַקְּדִימוּ דַּע"כ בְּמְשׁוֹלְשִׁין מִיִּירִי: בַּד"ה וּמֵר סְבֵר וְטַעֲמָא דַּר"א וְכו'. עֵינִין מְהַרְשָׁ"א מָה שְׁהַקְשָׁה בְּזָה, וּלַפַּע"ד דְּהוֹכַחַת הַתּוֹס' דְּאִפִּילוּ לַס"ד ג"כ לֹא יִחְלֹק ר"א אֲתַנָּא בְּתָרָא דַּס"ל ג"כ לְקִינְיָמוּ דְהָא מְצָרִיף לֹאמֵר בְּמוֹלִיף וּמ"מ סוֹבֵר דְּאִפִּי סְמוּכוֹת שְׁכִיחִי ור"א יִחְלֹק דְּאִפִּי מְבֹלְעוֹת לֹא שְׁכִיחִי וְהַנִּי ג"כ ג' פְּלֹגְתוֹת רְחוּקוֹת וְהַשְׁתָּא לֹא ס"ד דְּגִזֵּר מוֹלִיף אֲטוּ מְבִיא: דָּף ד' ע"ב בְּגִמְרָא וּרְבָנּוּ בְּתָרָאִי סְבָרִי גְזָרִינּוּ מוֹלִיף אֲטוּ מְבִיא לְפִי זֶה צָרִיף לֹאמֵר דַּר"ג ור"א ג"כ פְּלִיגִי אֲת"ק בְּמוֹלִיף דְּצָרִיף דַּל"כ

הוּי לְהוּ ר"א וּרְבִינָא בְּתַרְאֵי סְבָרוֹת הַפּוּכּוֹת דְּרַבִּינָא בְּתַרְאֵי שְׁלֵא תַחְלוּק לִית לְהוּ וּמ"מ מוֹלֵיף אִטּוּ מְבִיא גְזֵרֵי וּר"א לְהִיפּוּף שְׁלֵא תַחְלוּק אִית לִי וּמוֹלֵיף אִטּוּ מְבִיא לָא גְזֵר: שָׁם תֵּנּוּ הַמְּבִיא גִט מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה.

לְכַאוּרָה קָשָׁה הָא בְּמַתְנִיתִין גּוּפָא קָשָׁה בֵּין אֵי ס"ל לְתַנָּא פְּרָבָה אוּ פְּרָבָא ס"ס לִיתְנֵי רְבוּתָא טְפִי דְהַשְׁתָּא דְנִקְט מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה אִית בָּהּ תַּרְתִּי לְשִׁמְהָ וּלְקִיּוּמוֹ וְהוּי לִי לְמִיתְנֵי רְבוּתָא בְּאוּתָהּ מְדִינָה אוּ מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה בַּא"י, וְאֵי נִימָא דְס"ל פְּחַד מְנַיִיהוּ וּמ"מ לָא נִקְט רְבוּתָא טְפִי דְאֵי ס"ל פְּרָבָה לָא נִקְט בְּאוּתָהּ מְדִינָה פְּדִי שְׁלֵא נֶאֱמַר דְּבַא"י ג"כ מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה צְרִיף א"כ הַשְׁתָּא נְמִי נִימָא פֶּן דְּבַא"י צְרִיף רַק לְאַפּוֹקֵי אוּתָהּ מְדִינָה קְאָמַר וְכֵן לְהִיפּוּף.

אַבְל בְּאַמַּת לַק"מ דְּוּדָאֵי יָדַע הַתַּנָּא דְּחַד מֵהֵנִי וּדְאֵי חִיַּיְשִׁינּוּ לְרַבָּא מְשׁוּם קִיּוּם מְדַבְּעֵי חֲתִימָה וּסְתָמָא כּוּר"א דְּהִלְכָה פְּנוּתֵי בְּגִיטִין וּלְרַבָּה לְהִיפּוּף דְּלִשְׁמָה יָדַע מְדַמְעִיד בְּפִנֵי נִכְתָּב רַק דְּחַשׁ הַתַּנָּא דְּלָא נִימָא דְּחִיַּיְשִׁינּוּ לְאִידָף ג"כ, וְהַשְׁתָּא לְתַרְנוּןִיְהוּ נִיחָא לְרַבָּא נִקְט מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה דְּבְאוּתָהּ מְדִינָה לָא וְהָא דְּלָא נִקְט מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה בַּא"י דְּלָא נְטָעָה דְּבְאוּתָהּ מְדִינָה בַּמְדָּה"י צְרִיף דְּחִיַּיְשִׁינּוּ לְלִשְׁמָה ג"כ אַבְל הַשְׁתָּא דְּנִקְט מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה בַּמְדָּה"י מוּכַח דְּבְאוּתָהּ מְדִינָה לָא, דְּלִיפָא לְמִימַר לְהִיפּוּף דְּאַפִּי בְּאוּתָהּ מְדִינָה רַק לְמַעַט מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה בַּא"י דְּבָהָא פְּשִׁיטָא לִי דְּצְרִיף מְשׁוּם קִיּוּם וְלִיפָא לְמִיטְעֵי פְּלִל דְּמְשׁוּם קִיּוּם לָא, וְכִמוֹ כֵּן לְהִיפּוּף לְרַבָּה מְשׁוּם לְשִׁמְהָ וּדְאֵי צְרִיף וְלָא חָשׁ הַתַּנָּא שְׁנַטְעָה בְּזֵה דְּאִין צְרִיף לְשִׁמְהָ וְקַתְנֵי מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה בַּמְדָּה"י דְּבַא"י אִין צְרִיף לְהוֹרוֹת דְּלָא חִיַּיְשִׁינּוּ לְקִיּוּם פְּלִל דְּס"ד לְחוּשׁ לְקִיּוּם ג"כ אַבְל הַשְׁתָּא יָדַעִינוּ דְּלָא חִיַּיְשִׁינּוּ לְקִיּוּם דְּאֵי חִיַּיְשִׁינּוּ לִיתְנֵי רְבוּתָא אִפִּי מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה בַּא"י וְלִיפָא לְמִימַר דְּבָא לְוֹמַר דְּבְאוּתָהּ מְדִינָה בַּמְדָּה"י לָא צְרִיף דְּבָהָא לִיפָא לְמִיטְעֵי פְּלִל דְּנִימָא דְּאִין צְרִיף לְשִׁמְהָ: שָׁם הָא בְּהִדְיָא קַתְנֵי לָהּ.

לְכַאוּרָה הָדָּ קוּשְׁיָא לְרַבָּא ג"כ קָשָׁה דְּקַתְנֵי בַּא"י אִינוּ צְרִיף וְאֵי דְּהַפְּנוּנָה בְּאוּתָהּ מְדִינָה א"כ לְרַבָּה נְמִי נִימָא פֶּן, אַבְל בְּאַמַּת לַק"מ פִּינּוּ דְּלְרַבָּה לִיפָא לְמִיטְעֵי פְּלִל דְּלִשְׁמָה אִין צְרִיף פְּנ"ל, וְע"כ דְּלִכְדָּף לָא קַתְנֵי אוּתָהּ מְדִינָה פְּדִי לְמִיזְדַּק דְּמְמַדִּינָה לְמַדִּינָה בַּא"י אִין צְרִיף דְּלָא נִימָא דְּחִיַּיְשִׁינּוּ לְקִיּוּם ג"כ, וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר מְקָשָׁה דְּמַעֲיָקְרָא קַמְש"ל מְדִיּוּקָא דְּבַא"י אִין צְרִיף וְהִזְדַּר קַתְנֵי לָהּ בְּהִדְיָא, וּבֵין אֵי נִימָא בְּאוּתָהּ מְדִינָה אוּ מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה ס"ס פְּבָר נְשַׁמְעַ מַעֲיָקְרָא מְדִיּוּקָא אִפִּי מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה בְּהַכְרַח דְּהָא לִיפָא לְמִיטְעֵי דְּצְרִיף וּבָא לְמַעַט אוּתָהּ מְדִינָה בַּמְדָּה"י דְּהָא לְשִׁמְהָ וּדְאֵי צְרִיף וְלִיפָא לְמִיטְעֵי פְּנ"ל: שָׁם וְאִיפָא דְּמוֹתֵיב לָהּ הִכִּי וְכו'.

קָשְׁיָא לִי דְּהָא פְּשִׁיטָא דַּע"כ יוֹדָה רַבָּא דַּע"כ פְּ חֵלוּק מְדָה"י מַא"י דְּכָל הַמְּשַׁנָּה מְלֵאָה מְזָה וּר"י מְצִיין גְּבוּלוֹת א"י וְע"כ דְּבַמְדָּה"י אֶמְרִינּוּ שְׁלֵא תַחְלוּק בַּמְדָּה"י מְשַׁא"כ בַּא"י כְּמוֹ שְׁפִירְשִׁתִּי לְעִיל בְּמַשְׁנָה וְכֵן מוּכַח מְרַבִּינּוּ בְּתַרְאֵי, דְּמָה עֲנִין מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה בַּמְדָּה"י בְּדַבְּרֵי רַבִּינָא בְּתַרְאֵי) וְע"כ פְּלִפִּי דְּחֵלוּקִין אַר"ג וּר"א דְּלָא אֶמְרִינּוּ בְּמִוּבָלְעוֹת וּסְמוּכּוֹת שְׁלֵא תַחְלוּק קְאָמַר דְּמְמַדִּינָה לְמַדִּינָה בַּמְדָּה"י בְּוּדָאֵי אֶמְרִינּוּ שְׁלֵא תַחְלוּק פֶּל שְׁאִינוּ סְמוּדָּה וּמִוּבָלְעַ וְאַפִּי שְׁכִיחֵי וּגְמִירֵי מְשַׁא"כ בַּא"י, א"כ מְמִילָא לָא קָשְׁיָא דְּאַיפָא לְמִימַר דְּקַמְש"ל מְדָה"י אִפִּי שְׁכִיחֵי וּגְמִירֵי וְלָא פְּלִיג רַק בְּמִוּבָלְעוֹת אַבְל בַּא"י תַּלְיָא אֵי שְׁכִיחֵי אוּ גְמִירֵי.

וְצָרִיף לֹמֵר דְּעִיקָר הַדְּיוּק מִדְּלֵא הַנֶּזְכָּר עַכ"פּ מִמְּדִינָה לְמְדִינָה בֵּא"י דְּצָרִיף לֹמֵר כְּמוֹ שְׁהַנֶּזְכָּר מִדָּבָר ש"מ דְּבֵא"י לְעוֹלָם לֹא צָרִיף. וּבְהִכֵּי גִיחָא טְפִי דְּלֵא מְקַשָּׁה מְסִיפָא דְּקַתְּנִי לְהַדְּיָא בֵּא"י אֵינֹו צָרִיף דְּבָהָא יֵשׁ לֹמֵר הֵיכִי דְּשְׂכִיחֵי דְּבֵא"י לֹא אָמְרִינֵן שְׁלֵא תַחְלֹק אָבֵל מְרִישָׁא דְּיִיָּק דְּלֵא הַנֶּזְכָּר כָּלֵל בֵּא"י דְּצָרִיף כְּמוֹ שְׁהַנֶּזְכָּר מִדָּבָר ש"מ דְּבֵא"י: שְׁם וְאָמַר ר"י עִיר אַחַת הֵיטָה וְכו' נִרְאָה לִי בְּרוּר דְּלֵא בָּא ר"י לִיתָן טַעַם לְרִשְׁבֵּ"ג מְשׁוּם דְּמַקְפִּידוֹת דְּפְשִׁיטָא דְּר"ג סְתָמָא קְאָמַר וּבְכָל גְּוֹנֵי צָרִיף לֹמֵר וְקָאֵי אֶת"ק דְּמֵיִרֵי בְּמַה"י, וְעוֹד דְּקָאָמַר לְפִיכָף הַנֶּזְכָּרוֹ לֹמֵר ש"מ דְּלֵכ"ע צ"ל בְּמַקְפִּידִין רַק ר"י בָּא לְפָרֵשׁ בְּמַאי פְּלִיגֵי ת"ק וְרִשְׁבֵּ"ג וּמְפָרֵשׁ לְפִי שְׁהֵיטָה עִיר אַחַת שְׁהִיּוּ מַקְפִּידִין וְהַנֶּזְכָּרוֹ לֹמֵר בְּהָ מַהְגְּמוּנִיא לְהַגְּמוּנִיא וְהוֹכִיחַ רִשְׁבֵּ"ג מִזָּה דְּמַהְגְּמוּנִיא לְהַגְּמוּנִיא צ"ל וְרַבְּנָן ס"ל דְּהֵתֵם שְׁאֵנִי לְפִי שְׁהִיּוּ מַקְפִּידִין אָבֵל בְּעֻלְמָא לֹא וְהֵינֵנו דְּהִבִּיאוּ בְּש"ס הֵךְ דְּר"י דְּמְבֹאָר מְדַבְּרִיו דְּהֵיכִי דְּקַפְּדִי לֵכ"ע צ"ל וְאֵי לֹא דְּר"י הֵנִי ס"ד דְּלְרַבְּנָן אֵין שׁוּם אֲנָפֹן שְׁיֵאמַר בֵּא"י א"כ ע"כ בְּהָא פְּלִיגֵי רַבְּנָן וְרִשְׁבֵּ"ג וְא"כ רַבְּנָן פְּרַבְּה לְכָף מֵיִתִּי דְּר"י דְּלְכֹלֵי עֻלְמָא צָרִיף לֹמֵר בְּמַקְפִּידִין עַכ"פּ.

וְעֵינֵן מ"ש בְּתוֹס' בְּד"ה וְאָמַר ר"י: שְׁם וְהוֹיִנֵן בְּהָ וְכו'. פִּירֵשׁ מְהֵרָשׁ"א דְּבֵלֵא זֶה הֵנִי מוֹקְמִינֵן בְּאַלֵּם וּמְשׁוּם לְשִׁמָּה מְהֵי פְּתִיבָה אָבֵל מְשׁוּם קִיּוּם דְּהוּא עֵדוּת לֹא מְהֵי פְּתִיבָה לְכָף מֵיִתִּי דְּע"כ בְּחֵרֵשׁ דְּלִישְׁנָא דְּאֵינֹו יָכוֹל לֹא מְשַׁמַּע אֵלֵם כְּמ"ש הַתוֹס'.

וְאֵין דְּבָרֵיו נְכוּנִים מְלַבֵּד מַה שְׁאַבְּאָר לְקַמֵּן פְּנוּנַת הַתוֹס' בְּדָרְךְ אַחַר, אָבֵל בֵּלֵא"ה ע"כ אֵין חִילוּק בֵּין רַבָּה לְרַבָּא לְעֵנֵן פְּתִיבָה דֵּא"כ הֵנִי לִי לֹמֵר לְעֵיל נ"מ פְּתִיבָה דְּלְרַבָּה מְהֵי וְלְרַבָּא לֹא וּלְפַע"ד נִרְאָה פְּשׁוּט לְפִי מַה שְׁפַתְּבַתִּי לְעֵיל דְּנֹקָא הֵיכִי דְּנִתְקַיִים קוּדָם גְּתִינָה מְהֵי לְרַבָּא אָבֵל כָּל שְׁנִיתָן בְּלֵי קִיּוּם וּבְלֵי בְּפִנֵי נְכַתֵּב אֵין גְּתִינָה זֹו כְּלוּם, וְהַשְׁתָּא מְמִילָא הָא דְּקַתְּנִי הָכָא יִתְקַיִים בְּחוֹתְמֵיו הֵינֵנו לְפִי שְׁנִיתָנוּ כְּשֵׁהוּא פִּיקָח וְלֹא הִסְפִּיק וְכו' דְּנִיתָן פְּדִין אָבֵל בְּיָכוֹל לֹמֵר וְלֹא אָמַר לֹא מְהֵי קִיּוּם עַד שְׁיַחְזוּר וְיִטְלָנוּ מִמְּנָה כְּמְבֹאָר רַפ"ב לְהַדְּיָא דְּקַתְּנִי פְּסוּל מְשׁוּם דְּמֵיִרֵי הֵתֵם בְּיָכוֹל, וְהֵינֵנו דְּמַקְשָׁה בְּתַר אֵי הֵכִי יָכוֹל נְמִי דְּלְרַבָּא גִיחָא דְּקַמְש"ל אֵינֹו יָכוֹל מְהֵי קִיּוּם חוֹתְמֵיו לְפִי שְׁנִיתָן פְּדִין אָבֵל יָכוֹל צָרִיף לְחֹזֵר וְלִיטְלוֹ הֵימְנוּ וְלְכָף מֵיִתִּי הֵךְ דְּר"י דְּלֵא מֵיִרֵי מְתַנִּיתִין בְּלֵא רָאָה פְּתִיבַת הַגַּט דְּהַשְׁתָּא לְרַבָּא נְמִי תִיקְשִׁי יָכוֹל נְמִי, אָבֵל לְאוּקִימָתָא דְּר"י רַק לְרַבָּה קָשָׁה וְלֹא לְרַבָּא, אָבֵל לְרַבָּה אֵין לֹמֵר דְּקַמְש"ל אֵינֹו יָכוֹל מְהֵי קִיּוּם וְלֹא יָכוֹל דְּלָמָּה לִי לְמַתְּנִי לְעֵנֵן קִיּוּם אַחַר שְׁלֵמְדוֹ וְלֹא קוּדָם שְׁלֵמְדוֹ כְּמַתְּנִיתִין קְמִיִּיתָא דְּמוּקִי לְהָ רַבָּה מְשׁוּם לְשִׁמָּה וְקוּדָם שְׁלֵמְדוֹ וְלֹא שְׁמוּעֵינֵן דְּבְיָכוֹל בְּעֵינֵן גְּתִינָה מְחַדָּשׁ וְלֹא מְהֵי שׁוּם קִיּוּם וְלֹא בְּרוּר שְׁנַכְתֵּב לְשִׁמָּה פִּינֹן שְׁנִיתָן שְׁלֵא פְּדִין, וְעֵינֵן מַה שְׁפַתְּבַתִּי לְקַמֵּן בְּפִי הַסְּוִגְיָא אֵי הֵכִי יָכוֹל וּבְתוֹס' בְּד"ה אֵילִימָא: בְּפִירֵשׁ"י אֵי מַהְהוּא מְדִיּוּקָא דְּרִישָׁא וְכו'.

כְּנוּנָתוֹ דְּעִיקָר . הַקְּוָשָׁא דְּהֵיִאָף קַתְּנִי בְּהַדְּיָא מַה דְּכָבֵר שְׁמַעְנוּ מְדִיּוּקָא וְהַתְּנָא גְּתַפְּוּוּן לְהַשְׁמִיעֵנוּ זֶה בְּהַכְּרַח כְּמַש"ל אָבֵל מְסִיפָא לֹא קָשָׁא כְּמוֹ לְרַבָּא דִּישׁ לֹמֵר בְּאוֹתָהּ מְדִינָה.

וְהַתוֹס' בְּד"ה אֵי מַהְהוּא פְּתָבוּ דְּכְנוּנַת רִשׁ"י דְּאַסִּיפָא לֹא מְצִי לֹמֵר ה"מ דְּעַבִּיד, וְהָא לִיתָא חֲדָא דְּהָא רִשׁ"י גּוּפָא פִּירֵשׁ כְּפִי ר"י דְּהַכְּנוּנָה דִּיעַבֵּד שְׁלֵא רָאָה א"כ שְׁפִיר שְׁיִיף אֵינֹו צָרִיף, וְעוֹד אֵי לֹא שְׁיִיף בְּסִיפָא לְכַתְּחֵלָה אַכְתִּי תִיקְשִׁי בְּאַמַּת גִּדּוּק מְסִיפָא וְדִיּוּקָא דְּרִישָׁא לְמָה לִי וְעַמ"ש עוֹד בְּתוֹס' בְּד"ה אֵי מַהְהוּא: בְּד"ה וְאֵיפָא דְּמוֹתֵיב הֵכִי וְאֵע"ג דְּהֵנִי מוֹתְבִינֵן לִי מְפָלֵל דְּמַה"י בְּאוֹתָהּ מְדִינָה נְמִי לֹא צָרִיף.

כָּהֵן הוּא גִּירְסַת מְהַרְשֵׁ"ל וְהוּא תְּמוּזָה לְכַאוּרָה וּלְפִי הָעֵנִין ע"כ צָרִיף לְגֵרוֹס בְּאוֹתָהּ מְדִינָה נְמִי צָרִיף, אָבֵל בְּאַמַּת הָעֵיָקָר פְּדֻבְרֵי מְהַרְשֵׁ"ל, דְּוֹדָאֵי יֵשׁ לְתַמּוּזָה דַּמ"מ בְּתַר הֵכִי לְמָה לִּי לְמִיָּדָק מְדִינָה לְמִיָּדָה סֶתֶם הָנִי לִי לְמִיָּדָק מְסִיפָא בְּפִשְׁיטוֹת, וְעוֹד דְּעֵיָקָר הַקְּוֹשִׁיא לְק"מ דְּנִיחָא לִי לְסִתּוֹר טַעֲמָא דְקִיּוּם לְגַמְרֵי דְלֹא נוֹכַל לֹאמַר דְּתַרְוּנֵיהּוּ בְּעֵי עַכ"פ אָבֵל מְסִיפָא לֹא מוֹכַח רַק דְּלִשְׁמָה בְּעֵי ג"כ.

לְכֹן בְּרוּר דְּכָה פְּוֹנַת רַש"י לְמִיָּדָק מְסִיפָא מִפְּח הוֹכְחָה פִּינּוֹן דַּבְּמַדָּה"י בְּאוֹתָהּ מְדִינָה נְמִי לֹא צָרִיף א"כ ע"כ הָא דְקַתְנֵי בַא"י הִיָּנּוּ מְמִדִּינָה לְמִיָּדָה ש"מ דְּלֹא תִּיָּשִׁינּוּ לְקִיּוּם, וְעַל זֶה פֶּתַב דַּמ"מ הָנִי לִי דִּיּוּקָא.

וְנָה בְּרוּר: בַּד"ה אֵלָא מֵאֵי בִּינֵינָהוּ אַתְרֵתִי שִׁינּוּנִי קָא מְהַדַּר וְכו' דָּאֵי קְפָדִי וְכו'. לֹא יִדְעֵתִי לְכַוּוֹן דְּבָרֵי בְּזָה פִּינּוֹן דַּס"ל דְּאַפִּי הַשְּׁתָא דְשְׂכִיחֵי עוֹלֵי רַגְלִים מ"מ אֵיפָא דְקַפְדִּי א"כ לְמָה לִי לֹאמַר דְּאַתְרֵתִי שִׁינּוּנִי מְהַדַּר הָא מְעֵיָקָרָא לֹא קִשְׂיָא דְאַיָּפָא בִּינֵינָהוּ הֵיכִי דְקַפְדִּי אָבֵל הַשְּׁתָא אֵי קְפָדִי מוֹדָה בְּהַ רַבָּה פְּרִיף שְׁפִיר, וְכ"כ הַתּוֹס' בַּד"ה אֵלָא, וְצ"ע: בְּתוֹס' בַּד"ה תַּנּוּ וְכו' וְנִקְטַת הֵכִי לְאַפּוֹקִי רַקָּם וְחַגְר.

וּלְפִי עַנ"ד בַּלֵּא"ה לְק"מ דְּהָא רַבָּה ס"ל דְּפִלְגִי בְּגוֹזֵרַת מוֹלִיף אִטּוּ מְבִיא וְלַת"ק מוֹלִיף לֹא צָרִיף א"כ קַמְש"ל מִמָּה"י לֵא"י דְּמוֹלִיף לֹא צָרִיף וְאֵי הָנִי קַתְנֵי בְּאוֹתָהּ מְדִינָה הָנִי ס"ד דְּמְמִדִּינָה לְמִיָּדָה אִפִּי מוֹלִיף צָרִיף: בַּד"ה אֵלָא אֵימָא וְכו' אֵי נְמִי מְשׁוּם דְּשְׂכִיחֵי עוֹלֵי רַגְלִים פְּדַמְסִיק.

לְכַאוּרָה תְּמוּזָה דְּהָא לְרַבָּה קִיָּמִינּוּ הַשְּׁתָא וְלִית לִי דְרַבָּא וּמָה בְּקִשׁוּ בְּהָא אֵי נְמִי, וְנִרְאָה דְּבָאוּ לִיָּשֵׁב עוֹד קוֹשִׁיא אַתְרַת לְמֵאֵי דְמְסִיק דְרַבָּה אִית לִי דְרַבָּא לִיָּתְנֵי בְּאוֹתָהּ מְדִינָה דְּהַשְּׁתָא דְנִקְטַת מְמִדִּינָה לְמִיָּדָה טְפִי בְּמִשְׁמַע דַּבֵּא"י אֵין צָרִיף מֵאֵי הָנִי קַתְנֵי אוֹתָהּ מְדִינָה וְאַהֵא פְּתַבוּ דַּקְמַש"ל דְּאַפִּילוּ נְחוּשׁ לְקִיּוּם ג"כ מ"מ דְּנִקְא בַּמַּדָּה"י אָבֵל בַּא"י אֵין צָרִיף דְּשְׂכִיחֵי עוֹלֵי רַגְלִים: בַּד"ה אֵי מְהֵהוּא פִּי בְּקוֹנֵי.

כְּפָר הוֹכְחֵתִי לְעִיל שְׁלֵא הִנֵּה זֹאת פְּוֹנַת רַש"י וּבְהַדְּיָא מְבוֹאָר בְּרַש"י דְּמְפָרַשׁ כַּפִּיר"י שְׁהֵבִיאוּ בְּסַמּוּף דְּהַפְּוֹנָה אֵי צָרִיף לְרֵאוֹת הַפְּתִיבָה: בַּא"ד הֵיכִי מְצִי לְמִיָּמַר הֵכִי לְכַאוּרָה דְּבַרְיָהֶם תְּמוּזָהִין דְּשְׁפִיר יֵשׁ לְפָרַשׁ לְקַמְזֵן הַפְּוֹנָה לְכַתְחִילָה וְדִיעֵבַד שְׁלֵא אָמַר רַק בַּפ"ג בְּלַבַּד אוּ בְּפִנֵי נְחַתֶּם בְּלַבַּד.

וְנִרְאָה דְּקוֹשִׁיא לְהוּ אֵי הֵתֶם הַפְּוֹנָה כְּהַ תִּקְשִׁי לְפִי הָאַמַּת דְּמִשְׁנֵי הֵתֶם דְּהָכָא אִפִּי אָמַר אָחַד וְאַפִּילוּ דִיעֵבַד לֹא מְהַנִּי א"כ הֵיאָף מוֹכַח מְהַנִּי תְּרִי בְּבִי דַא"י לְאַפּוֹקִי לְכַתְחִילָה הָא שְׁפִיר יֵשׁ לֹאמַר דְּהַנִּי תְּרִי בְּבִי לְהוֹרוֹת דַּבֵּא"י אָפִילוּ לֹא אָמַר פְּלוּם אֵינּוּ מְעַבַּב דִיעֵבַד וּבְחַד בְּבָא הָנִי ס"ד דְּאַינּוּ חֵלוּק מִמָּה"י רַק דְּבַחַד סָגִי דִיעֵבַד וְע"כ דְּהֵתֶם הַפְּוֹנָה דְּמְהָכָא הָנִי ס"ד דְּדִיעֵבַד בְּלֵא אָמַר פְּלוּם פֶּשֶׁר וְלֹא מְחַלְקִינּוּ בְּהָא פְּלָל: בַּא"ד א"כ מְהַשְּׁתָא.

לְכַאוּרָה צ"ע דַּמ"מ פִּינּוֹן דְּתַנִּי הָכָא תְּרִי בְּבִי מוֹכַח דַּמַּדָּה"י אָפִילוּ דִיעֵבַד. וְעֵיָקָר הַפִּי בְּכַוּוֹנַת הַתּוֹס' דְּוֹדָאֵי אֵי הָנִי תַנִּי הָכָא חַד בְּבָא בַא"י לֹא הָנִי שְׁמַעִינּוּ דַא"י לְכַתְחִילָה לֹא דְאַיָּפָא לְמִיָּמַר מַדָּה"י אִפִּי דִיעֵבַד וּלְכָה תַנִּי תְּרִי בְּבִי דַא"י אָפִילוּ לְכַתְחִילָה לֹא.

אָבֵל מ"מ פִּינּוֹן דַּבֵּא"י אִפִּי לְכַתְחִילָה לֹא שְׁפִיר יֵשׁ לֹאמַר דַּמַּדָּה"י אֵינּוּ רַק לְכַתְחִילָה לְכָה אֵיָצְטְרִיף הָא דַּפ"ב: בַּד"ה פִּינּוֹן דְּאַיָּפָא עוֹלֵי רַגְלִים וְאַע"ג דְּלַעֲנִין מְחַאָה וְכו' וּלְפַע"ד יֵשׁ

לחלק בפשיטות דהתם מה בכה דאיכא עולי רגלים מ"מ זה שהולך מפאן לירושלים אין דרפו דרף העיר שגה דר שם להודיע המסאה, ואף שגה הולך ג"כ לירושלים אין יודעין זה מזה אבל עדים התומים על גיטין ושטרות פשפאין לירושלים חותמין ג"כ גיטין ושטרות ואנשי ירושלים מפירין חתימתם וכל אנשי המדינה יש להם הכירות עם אנשי ירושלים ובקל תוכל לקיים חתימתם: בד"ה ואמר ר"י בלא ר"י נמי יש להוכיח דבא"י וכו'.

לפי מה שפכתתי לעיל בגמרא לכאורה לק"מ דקמש"ל ר"י דלכ"ע חיישינן לקפידא, גם הרב מהריב"ל הקשה על דברי התוס' דבלא ר"י גם לרבא תיקשי הא באותה מדינה שכיחי אבל פאשר תדקדק בתוס' שפכתבו מפאן יש להוכיח דבא"י מייירי מה זה שפכתבו בא"י דכיון דהטעם לקיימו אין הוכחה דמייירי בא"י ואפילו בח"ל יכול להיות כיון דקפדי רק עיקר פנונת התוס' שהביא מר"י עיר אחת היתה בא"י דמשמע דמר"י שמענו שהיתה בא"י ובאמת בא"י בכל אופן ע"כ מייירי דבמה"י בלא"ה אפילו באותה מדינה צ"ל ואפי' לרבה ע"כ בא"י ולא הוי להו להביא מר"י רק שהיו מקפידין אבל בא"י בלי ר"י מוכח דמייירי בא"י: בד"ה שהיו מקפידין וחקירום דידהו הוי טפי מחירום וכו'.

גם מפאן מוכח דהוי ס"ל דר"י לכ"ע אמר דהיכידקפדי צ"ל דאל"כ אין צורך לומר דהוי טפי דלרשב"ג באמת לא מהני מה דשכיחי עולי רגלים וממדינה למדינה בא"י ג"כ צ"ל וע"כ דס"ל דר"י לכ"ע אמר וע"כ דהוי חירום טפי: בד"ה רבה אית לי דרבא וא"ת וכו'.

לפי מה שפכתתי לעיל דלפי המסקנא דרבה אינו מקיל בטעמו פלל רק מחמיר לא קשיא פלל רבה מ"ט לא אמר פרבא וממילא בטלה המחלוקת בינענו ולרבה נמי פל משום קיום ידענו מהני וא"כ איצטריף לדידן ג"כ בפ"נ בא"י דלא לייתי לאיחלופי ולק"מ, וזה ברור: בד"ה אלא מאי בינייהו לעיל וכו'.

ומ"מ יש לדקדק מה ס"ד לשאול מאי בינייהו כיון דאיכא טובא לעיל, ונראה לי דמשמע לקמן דלא חדשו רק במתניתין פבר למדו אבל בימי רבה ורבא בנדאי למדו והוי משמע דעיקר הנפקותא עכשיו רק ממדינה למדינה אבל אתי' בי תרי ואותה מדינה אפילו לרבה אין צריף, והשתא דמחדש דרבה אית לי דרבא א"כ האידנא ליכא נפקותא פלל ומשני דאפילו האידנא צ"ל משום לשמה: דף ה' ע"א בגמרא אי הכי יכול כו' פבר נתחבטו בזה פל בעלי תריסין ולא העלו דבר מחנור המתקבל על הדעת, ולפע"ד נראה דעיקר הקושיא מעיקרא ליתא והפי' פשוט בפסוגיא כמו שאבאר, והוא דפשיטא דלרבא עיקר מה דקמש"ל מתניתין דס"ד כיון דאינו יכול פדמוקמינו לה בפקס ונתחרש, לא בעי קיום פלל.

דבכה"ג לא תיקנו רבנן כיון דנתנו פדין רק שנתחרש עד שלא הספיק לומר, ודוקא במביא גט ונתן ולא אמר אמרינן בפ"ב דפסול דלא הנה לו ליתן הגט בלי שייאמר בפני נחתם אבל זה מאי הוי ליה למיעבד בפרט דהוא מלתא דלא שכיח קמש"ל דלא סגי בלי שיתקיים בחותמיו.

דפשיטא דליכא למימר דקמש"ל דוקא באינו יכול צריף קיום אבל ביכול סגי שייאמר בפ"נ ובפ"נ דהא משנתנו הוא זו המביא גט צ"ל וסגי בהכי גם ליכא למימר ביכול לא

סג' בקיום רק שיאמר בפ"נ דוקא דהא אפילו אתי' בי תרי דדמי למקוים אצ"ל כדאמרין לעיל כ"ש בקיום ממש, וע"כ אין ספק דקמש"ל דאין מקילין באינו יכול שלא להצריך קיום חותמיו: ומעתה תימו לרבא.

אבל לרבה דסובר משום לשמה רק מתניתין דאינו יכול לאחר שלמדו א"כ אי ס"ד דהפוננה לאשמעונו דאין מקילין בתקנה מחמת שאינו יכול מאי אריא אחר שלמדו הא מתניתין קמייטא דקתני בה צריך שיאמר מפרשה רבה משום לשמה וקודם שלמדו א"כ אי בא התנא להשמיענו בטר הכי דאפילו באי"ל אין מקילין בתקנה, הוי ליה לאשמעונו לענו לשמה קודם שלמדו פמתניתין קמייטא דבאינו יכול לומר לא תנשא עד שתברר שנקתב לשמה ואפילו קיום חותמיו לא מהני.

ומ"ש דמייירי במתניתין בטר הכי אחר שלמדו לאשמעונו הא מילתא לענו קיום דבהי גופא דמייירי במתניתין הקודמת איכא לאשמעונו טפי דבאינו יכול לא מהני אפילו קיום עד שתברר שנקתב לשמה, וליכא למימר דבאמת באינו יכול לומר לא תחמירו בלשמה א"כ אין פאן קושיא לרבה פלל דאי"ל לא תחמירו וע"כ פיון דלרבא בעינו קיום דוקא פמו כן לרבה בעינו לשמה דרבה ורבא שוין בזה א"כ הא גופא קשיא למה נקט אחר שלמדו לענו קיום, ובהכרח דלרבה דמייירי אחר שלמדו דוקא קמש"ל הא גופא דלאחר שלמדו בטלה התקנה וסג' בקיום חותמיו והיינו דפריך יכול נמי ליסגי בקיום חותמיו פיון דלמדו ומשני ביכול לא בטלה משום גזירה רק באי"ל קמש"ל דבטלה משום דלא גזרינו במילתא דלא שכיחא, ופי' זה נכון וברור ומסולק פל מה שעמעמו בסוגיא זו, ועיין מ"ש בתוס' בד"ה אי הכי יכול: ובהכי ניחא מה דיש לתמוה לכאורה דמאי קושיא אי הכי יכול נמי, הא איכא למימר דוקא באינו יכול מהני קיום בכה"ג להכשיר נתינה קמייטא למפרע פיון שנתנו פדין פשהוא פקח רק לא הספיק לומר עד שנתחרש אבל ביכול ולא אמר לא מהני קיום להכשיר נתינה שנתן שלא פדין רק צריך שיטלנה הימנה ויחזור ויתן לה, וכ"ש לפי מה שהוכחתי לעיל דבאמת לא מהני האי נתינה פל שניתן שלא פדין, וכן נראה פמתניתין דרפ"ב להדיא דלא קתני יתקיים בחותמיו פדקתני הכא באינו יכול לומר וע"כ דאינו י"ל שאני דניתן פדין, משא"כ יכול א"כ לא קשה מידי.

ולפי הנ"ל ניחא דכל זה יש לומר לרבא דקמש"ל הכי, אבל לרבה אי אפשר לומר פן דא"כ מ"ש דנקט התנא דין זה בלאחר שלמדו הוי ליה לומר פמו במתניתין קמייטא קודם שלמדו ולהשמיענו דדוקא באי"ל מהני שתברר שנקתב לשמה והוא מקוים ומכשירין נתינה זו שנתן לה מעיקרא, אבל ביכול פל שלא נתנו פפי תקנת חכמים לא מהני אפילו תברר שנקתב לשמה ותקיימונו עד שיחזור ויתן לה פי נתינה קמייטא שלא פתקנת חכמים לא מהני ומ"ש דנקט לה אחר שלמדו ולענו קיום דוקא, וע"כ דלרבה אחר שלמדו מילתא אחריתי קמש"ל דאחר שלמדו בטלה התקנה וסג' בקיום חותמיו, ואהא מקשה יכול נמי נימא דבטלה פיון דלמדו, וכל זה ברור לפע"ד: שם והא אשה דלא שכיחא.

תמיהא מלתא טובא שלא אמרו רק בדבר שאין צריך רק משום גזירה אז במילתא דלא שכיח לא גזרו אבל אשה הצריכה מדינא מה בכך דלא שכיח דהא חזינו דקודם שלמדו אפי' אינו יכול דלא שכיח לא מהני ואפי' אי נימא דמוקמינו הך דאשה ג"כ אחר שלמדו

אבל עכ"פ משום קיום צריכה מדינא ולא מהני לא שכיח כמו קודם שלמדו לענין לשמה
נהרי רבה אית לי דרבא וצריכה משום קיום.

ועוד דמנא לי דמיירי אחר שלמדו דילמא קודם שלמדו ואפי' משום לשמה צריכה מדינא
ולא מהני לא שכיח: ומה שפירש"י לי פשוט וברור בפי' סנג'ל' זו והוא דמילתא דפשיטא
הוא דמה שהצריכו לאשה המביאה גט לומר בפ"נ ובפ"נ היינו משום גזירה דשליח
דעלמא.

לא מבעי לרבא דהטעם משום קיום דלא שייך כלל באשה המביאה בעצמה פיון דאי
אומרת שנתגרשה בח"ל לגמרי נאמנת ואינה צריכה לומר פלום כמו שפירש"י להדיא
לקמן דכ"ד ע"א וכן דעת הרמב"ם ו"ל והשתא פשיטא דלא חיישינן דמשקרת ואינה
שליח הבעל כלל דהא בידה לומר נתגרשתי שם וכיון דבעלה מכר לה הגט הרי אינו
מזונוף הוא ועוד דבאשה פשיטא דלא שייך לומר דאי אמרה בפני מידק דייקא דפשיטא
דכל שפאה להתגרש בגט שבידה דדייקא דהא אי יבוא ויערער תצא מזה ומזה.

וכמו כן לרבה משום לשמה מ"מ כמו דשמעין לרבא דאפי' בלא שכיח גזרו ביה אטו
שליח דעלמא ה"ה לרבה באי"ל דבהא לא פליגי רבה ורבא אי גזרו בלא שכיח ועוד
דלרבה גופה ג"כ אי אפשר לפרש משום לשמה ה"ה דא"כ תיקשי מאי קמ"ל דצריכה
לומר בפ"נ מי עדיפא לענין לשמה משליח דעלמא ומה זה שאמרו ובלבד שצריכה לומר
מאיזה טעם לא תהא צריכה וע"כ דקמ"ל אפילו היכי דלא שייך לשמה רק משום קיום
ס"ד דנאמנת בלא"ה פיון דאי אמרה נתגרשתי שם נאמנת קמ"ל דצריכה לומר עכ"פ
מוכח דגזרו בלא שכיח.

ועוד דאפילו נפרש משום לשמה עכ"פ הוי סגי שתאמר ידעתי פיון דלא שייך ביה מידק
דייק טפי באומרת בפני מאם אומרת ידעתי דהא תצא מזה ומזה כנ"ל ומדצריכה לומר
בפ"נ דוקא ש"מ משום גזירה דשליח דעלמא: ואהא משני שלא תחלוך בשליחות דדוקא
לעיל דגזרינן השתא אחר שלמדו אטו שפא יחזור לקולו לא גזרו בלא שכיח פיון
דעכשיו למדו.

אבל פאן הרי השליח האחר ג"כ נוהג עכשיו ואשה זו ג"כ שליח היא לא חילקו בינה
לשליח אחר. ויש לפרש פאן עוד הך שלא תחלוך באופן אחר דבשלמא באשה אמרינן
שלא תחלוך צריכה לומר כמו שליח אחר אבל באינו יכול לא שייך שלא תחלוך
להשוותו ליכול רק לפסלו זה לא אמרינן רק לקמן בתרי דמייתי גיטא ג"כ קאמר שלא
תחלוך והתם אין לפרש רק כמו שפכתתי דאם שניהם לפנינו נוהגין בזמן אחד אמרינן
שלא תחלוך אבל היכי דליכא רק לגזור שפא יחזור לא גזרינן בלא שכיח.

ועמ"ש בתוס' בד"ה שלא תחלוך: שם אי הכי בעל נמי. גם בזה יש לתמוה לכאורה דמה
ענין זה לרבה ורבא תיקשי ליה הך משנה דאשה וברייתא דבעל, ואי משום דשאני בעל
שאינו שליח כלל ולא שייך שלא תחלוך א"כ השתא נמי לק"מ ועוד דלמה לא הקשו
בפשיטות לרבה מהך ברייתא דמבואר ביה דרק משום קיום הוא דמשום לשמה מ"ש
בעל או אחר ואי דהוי מוקי לה אחר שלמדו א"כ השתא נמי לוקמא בהכי: ומה שפירש"י
לי פשוט דוודאי בעל שכיח דרק אשה לא שכיח, כמו שפירש"י דלמה לא תתגרש שם

ומה צורך שתהא שליח אבל בעל שכיח ויהי אי הכי קאי אמה דמשני מעיקרא דיכול צריף משום גזירה אף דבהא לא שניף שלא תחלוך דהא בלא שכיח לא גזרינו ומ"מ בשכיח גזרינו א"כ בעל נמי אפילו תימא לאחר שלמדו מ"מ גזור שמא יחזור לקלוקולו אף דלא שניף בי' שלא תחלוך רק מעיקרא הפסיק לפרש ההפך בין יכול לא"י ולמה אשה נאמנת ובתר הכי חוזר להקשות על גוף הדבר שחידש דביכול גזרינו שמא יחזור דבעל נמי גזור ועוד דמעיקרא לא הי' באפשר להקשות מהך ברייתא דלכ"ע תיקשי דהא חזינו דאשה צריכה לומר אף דמדינא אינה צריכה גזירה שליח אחר ולמה בעל אינו צריף רק השתא דע"כ הטעם באשה שלא תחלוך בשליחות דאל"כ הא לא שכיח א"כ האי טעמא לא שניף בבעל, ולרבא לא קשיא כלל דמחלק בין אשה לבעל דבאשה דהיא שליח אמרינו שלא תחלוך משא"כ בעל שאינו שליח לא שניף שלא תחלוך בשליחות אבל לרבה דגזר אחר שלמדו שמא יחזור לקלוקולו א"כ.

הך שניף בבעל ג"כ ובעל שכיח ולמה לא יצטרף לומר והיינו דלא מקשה בפשיטות לרבה מעיקרא מהך ברייתא דמבואר בה שאין צריף לשמה משום דלרבא נמי תיקשי נהי דטעמו משום קיום וגבי בעל לא שניף זה מ"מ הא באשה ג"כ לא צריף מדינא ומ"מ צריכה לומר רק בתר דמשני דיכול צריף משום גזירה דקודם שלמדו ובאשה הטעם שלא תחלוך שפיר מקשה לרבה ולא לרבא, כנ"ל: שם השתא מינקט נקיט ליה בידו'.

לכאורה משמע מפאן דלמ"ד משום לשמה ג"כ אין החשש רק מפח ערעור הבעל וכל היכי דלא חיישינו לערעור אפילו קודם שלמדו אין צריף לומר דאל"כ אפתי מאי הועיל הא אחר שלמדו פשיטא דליכא דלמיחוש למידי רק דגזרינו שמא יחזור א"כ אז לא שניף האי טעמא וע"כ דאפילו קודם שלמדו לא תקנו בבעל דביה לא שניף לחוש לערעור לעולם.

ובאמת דבר תימה הוא דהא לעיל פירש"י בד"ה ורבנן דרבנן חששו באמת שמא לא נכתב לשמה, וכן מוכח בש"ס לקמן דמוקמינו אחר שלמדו ומוקי לה בניסת ונתנו טעם בניסת דלא תצא השתא בעל לא מערער אנו ניקום ונערער א"כ אי הטעם בלשמה רק משום חשש ערעור הבעל? הא הדין לרבה לעולם בניסת דלא תצא בלי שיאמר פלום נאמת שהתוס' לקמן ע"ב פירשו כן, אבל רש"י מפרש אחר שלמדו, מבואר דקודם שלמדו לא, א"כ אפתי אפילו אחר שלמדו גזור כמו ביכול דגזרינו דפשיטא דלאחר שלמדו לעולם ליכא למיחוש לערעור: לכן נראה לי ברור בדעת רש"י ז"ל דמה דאמרינו גזירה שמא יחזור לקלוקולו, אין הפנונה דחיישינו אטו בפעם אחרת בגט אחר דהא ליתא פינון דמדינא סתם ספרי גמירי ורוב בקיאי ואינו רק חשש בעלמא היאך שניף לגזור בהא אטו פעם אחרת, ועוד דהא ע"כ בלא"ה יראה כתיבת הגט דהא יצטרף להעיד משום קיום דהא רבה אית ליה דרבא ובי תרי לא שכיח דמייתי, א"כ מה יש לנו לחוש שמא יחזור לקלוקולו רק הפנונה דבאמת באותו גט גופא יש חשש דיחזור הדבר לקלוקולו ויבוא בעל ויערער ואז נאמין אותו פינון שחזר הדבר לקלוקול ובאמת גט זה פשר הוא דעכשיו בקיאי רק מתמת שיחזור לקלוקולו יבוא ויערער ויציא לעז ושפיר משני דהא דהבעל עצמו מביאו ליכא למיחוש למידי שיערער בשקר, ולקמן נמי משני שפיר פינון

דאחר ש'למדו אינו רק גזירה דיבוא ויערער וכיון דניסת לא מפקינן לה כל פמה דלא מערער.

ולקמן ע"ב אבאר עוד דהעיקר כפירש"י, ועמ"ש בתוס' בד"ה אי הכי בעל: שם אי הכי חד. גם בזה הענין תמוה לכאורה ונראה לי פשוט דהפוננה דע"כ חד צריף לומר פדמוכח מהה משנה דלעיל דרק אינו יכול סגי בקיום אבל ביכול לא סגי בקיום משום גזירה שמה יחזור לקולו וכמו שפתייתי לעיל דהכרח זה רק לרבה בלבד ולרבה הפוננה באינו יכול ג"כ צריף קיום ע"ש] א"כ אי אמרת השתא דלאחר ש'למדו אינו צריף לומר חד נמי וממשנה דלעיל מוכח דחד צריף לומר, וזה ברור ופשוט: ועוד יש לפרש בפשיטות דעיקר האיבעי' ודאי אי משום קיום או משום לשמה דאי ידע משום קיום אין מקום להסתפק ופשיט לי' משום קיום וקשיא לרבה ומשני דמייירי אחר ש'למדו ומספקא לי' אי התקנה במקומה עומדת או לא ואהא מקשה ליבעי בחד אי בעי לשמה אחר ש'למדו או לא ומ"ש דבעי בתרי ונ"מ במקנים ומשני חד פשיטא לי' משום גזירה דשמה יחזור תרי דלא שכיח מספקא לי' ופשיט לי' דלא תיישני: בתוס' בד"ה אלימא חרש ולא בעי למימר פגון אלם או שלא ראה פתיבת הגט דא"כ הוי לי' למיתני ולא אמר ע"כ.

הרב ב"י בא"ה ע"ס קמ"ב הוכיח מדברי התוס' הללו דכתיבה לא מהני מדלא תירצו דאלם יכול לכתוב, וכ"כ מהרש"א רק שפתיב דלמ"ד משום לשמה מהני כתיבה והוא תמוה דלמה לא קאמר לעיל נ"מ בין רבה לרבה בכתיבה, גם אני תמה מאד בלא"ה היאך פ'רשו גוף דברי התוס' דמה זה שפתיצו דהוי לי' לומר ולא אמר דזה לא שייך רק על הקושיא דלוקמא שלא ראה פתיבת הגט אבל באלם מאיזה צד שייך טפי לישנא דאינו יכול בחרש מבאלם דהא תרנוייהו פומייהו פאיב להו ואינן יכולין לומר.

גם תיקשי באמת למה לי' למיתני בחרש ואי"ל ליתני ולא אמר ולאיזה צורה נקט לה בחרש דוקא בפסקח ונתחרש ליתני באלם דג"כ אינו יכול לומר פיון דכתיבה לא מהני וכשר להבאה דבר דעת הוא: לכן נראה לי ברור דזהו באמת פוננת התוס' בתירוץ דכיון דאלם יכול להגיד על ידי כתיבה או רמיזה ואינו כותב ואינו מרמז וכמו כן מי שלא ראה פתיבת הגט א"כ הוי ליה למיתני ולא אמר בשלמא השתא דמייירי בחרש שפיר קמש"ל אף דמעיקרא ראה פתיבת הגט רק שגאנס עכשיו ומ"מ בעי קיום חותמיו או דקמש"ל דבהא מהני קיום חותמיו להכשיר נתינה שלא פדין פיון דבעת נתינה ניתן פדין אבל בלא ראה לא מהני רק שפתיחור ויטלנו הימנה אחר הקיום ויתן לה והיינו לפי אוקימתא דר"י] אבל אי מייירי באלם הרי לא גאנס פלל דהא גם עכשיו יכול לומר ע"י פתיב או רמיזה וע"כ שאינו יודע לומר פלל או שאינו רוצה לומר וכן מי שלא ראה אינו יודע לומר ולא גאנס פלל, א"כ הוי לי' לומר בפשיטות ולא אמר, וע"כ דמייירי שאינו יכול לומר מצד אונסו וקמש"ל דמ"מ בעי קיום חותמיו ואהא קשיא לי' אי חרש הרי פסול להבאה ומשני דנתנו פשהו פקח.

ועמ"ש לעיל דאין שואלין השליח פלל פשפא עם הגט רק צריף שיאמר מעצמו ואח"כ ס"ל לרש"י דשיילינן לי' ולתוס' סתמא לשמה קא מסהיד, אבל לכ"ע מעיקרא לא שיילינן לי' פלל ע"ש מילתא בטעמא, וזה שפתיבו לא בעי למימר פגון אלם ובא לפנינו ואי"ל ואינו אומר פלום וכן מי שלא ראה פתיבת הגט היינו שאומר לפנינו שאינו יודע

אם נכתב לשמה שלא ראה, ועל זה תירצו דאי כף פוננת התנא למה לי למיתני נא"ל ליתני ולא אמר, ויהא איה שיהי' ס"ס אינו אומר ובעי קיום חותמיו, ולמה לי לתנא לומר באינה אנפן אינו אומר לפי שאנ"ל כגון אלם או שלא ראה אפילו ראה ואינו רוצה לומר פל שאינו אומר בעי קיום חותמיו והוי לי לומר ולא אמר, ולפי זה לישנא דואי"ל אתיא להו שפיר אפילו בלא ראה דנלא אמר היינו אפילו ראה ויודע רק שאינו אומר נא"ל משמע שאין ביכלתו לומר לפי שלא ראה או מחמת אלקמותו רק דקשיא למה לי לתנא למיתני בכה"ג ומה נפקא מינה ס"ס אינו אומר ובעי קיום חותמיו, וע"כ דקמש"ל אפילו נאנס ואינו אומר מחמת אונסו בעי קיום חותמיו וע"כ בחרש ודוק בד"ה אי הכי יכול וכו' אבל יכול סגי באומר בפ"נ וכו' דבריהם תמוהין דפשיטא דיכול סגי בפ"נ דמשנה שלמה היא בריש מכילתין וכל המסקת מלאה מזה וכף הוי להו לומר דקתני אינו יכול להורות דאפ"ה בעי קיום חותמיו אף דאירע לו סיבה במקרה דנתן פשהוא פקח ולא הספיק לומר עד שנתחרש וכיון דרבה אית לי דרבא גימא פן לרבה ג"כ, וכבר כתבתי בגמרא לישב הסוגי' בפשיטות: בא"ד לא פליג בין למדו וכו' גזירה.

נראה לי דכוננתם דמשמע להו דאבעיא דשמואל אי לא פלוג בין בא חידדי לבא בחבורת אנשים אפילו בשניהם שלוחים או לא ואהא מקשה חד נמי ליבעי לי' אי לא פלוג בין למדו ללא למדו דאחר שלמדו משמע להו דאין הפוננה דכל מדה"י למדו דבמאי פליגי רבה ורבא האינדנא רק דמוקמינן הך בעי' במקום דלמדו א"כ הוי לי' למיבעי בחד אי לא פלוג בין למדו ללא למדו היכי דמקנים, ומשני בחד פשיטא לי' דצריף משום גזירה דאותו מקום בעצמו שייחזור לקולו ובתרי דלא שכיח לא שייף לגזור, ומבעי לי' מפת לא פלוג דחד לענין קיום ודוק: בא"ד ובענין זה יש לפרש וכו'.

גם זה דחוק דכי בשביל דשמואל אחר שלמדו פלהו משניות בהכי מייירי, ויותר הוי להו לומר דהפוננה דחד פשיטא לי' דצריף פיון דשמואל אחר שלמדו כ"ש דבימי רבה כפר למדו ומ"מ סובר דבענין לשמה דאל"כ ליכא בינייהו, האינדנא פלל: בא"ד ומתחילה כתב רש"י בפ"א כתב ידו וכו'.

יש לתמוה הא יתקנים בחותמיו קתני, ועמ"ש בספרי ת"י סימן מ"ו דכוננת רש"י יתקנים פשהבעל מערער ולרבא גיחא ולרבה קשיא ע"ש באריכות ועוד הנה נראה לי לפרש בדרף אחר אבל אין להאריף כי כבר כתבתי מה שנראה לי עיקר בא"ד דידענו לא מהני.

לא הבנתי דברים אלו, דדוקא משום לשמה שייף לומר דידענו לא מהני אבל אחר, שלמדו דליכא רק קיום היאך ס"ד דלא מהני ידענו דזהו קיום גמור וצ"ע. ולפי מה שכתבתי לעיל דלפי המסקנא דרבה אית לי' דרבא ממילא מהני ידענו דלא קשיא פלל מ"ט לא אמר כרבא עד שצטרף לחדש דנחלקו בידענו א"כ בלא"ה אי אפשר לפרש פן: בד"ה שלא תחלוק פי' בשליחות דיכול.

וידעתי אין צריף לזה דפשיטא דהכא לא שייף לגזור אטו יכול משום לא תחלוק בשליחות בין יכול לאינו יכול דזהו דוקא באשה דשליח אחר צריף מדינא לא חילקו בין אשה לאחר אבל הכא יכול גופא גזירה היא נאנן לא נחלק אפילו באינו יכול ולא שייף שלא תחלוק במקום דהתם נמי לא צריף רק מפת גזירה ולא שייף לומר רק לגזור אינו יכול לאו משום יכול רק בהא גופא שפא יחזור לקולו בנה אמרינן פיון דלא שכיח

לא גזרו, ושללא תחלוך וגזירה שפא יחזור תרי מזלי ניגהו, דשללא תחלוך הפנונה פינו דבאותו הזמן צריף שלים אחר לומר לא חילקו בין שלים לשלים אבל אחר שלמדו משום לשמה פלהו שלוחים אינם צריכין וליפא שללא תחלוך רק גזירה אטו זמן אחר שאז יצטרכו פלהו אבל אין אנו מחלקין בין שלים לשלים ובהא אמרינן בשכית גזרו ובלא שכית לא גזרו: בד"ה אי הכי בעל נמי וכו' עמהרש"א.

וכבר פתבתי בש"ס מה שגראה לי בענין זה בפשיטות ולק"מ ומה שפירשו התוס' בהך מינקט נקט לי' בידי' הוא דחוק ויש לפרש ענין זה ברויחא טפי אלא שאין להאריף, כי פבר הוכחתי בגמרא ועוד אבאר לקמן בד"ה טעמא מאי עיקר הפנונה בענין זה שללא נאמרו דברים הללו רק אחר שלמדו ומשום גזירה אבל קודם שלמדו אנו הוא דתיישינו, ע"ש שהארבתי: בד"ה שללא תחלוך פי' בשליחות דחד.

גם בזה דבריהם דחוקין ועיקר הפנונה כמו שפירשתי לעיל בהך שללא תחלוך בשליחות דלעיל ע"ש וכמו כן הפנונה פאן: בד"ה פי תרי דמייתי גיטא וכו' ולמאי דחשיב לי' וכו'.

דבריהם צ"ע דאי יוצא מתחת ידי ע"ח אין צריף לומר פלל אחר שלמדו וביוצא מתחת יד עד פתיבה צריכין לומר בפנינו משום גזירה דלא מיקרי פי תרי דמייתי גיטא דלא אינהו הביאו רק עד פתיבה, והתם הפנונה דלאו דוקא ביוצא מתחת יד עד פתיבה דחשיב כשנים על זה ועל זה רק אפילו מתחת ידי ע"ח כשר משום דבי תרי אין צריכין לומר.

ובאמת אין צריף אמירה פלל רק אמירה דנקט משום יוצא מתחת יד עד פתיבה דבהא ודאי צריף ולאפוקי דלא נימא דביוצא מתחת ידי ע"ח דליכא שנים על זה ועל זה אפילו אומרים לא מהני קמש"ל דבהא פשיטא דכשר אפי' בלי אמירה פלל: בד"ה פשניסת והא דתניא וכו'.

הא דלא פירשו פן בגוף הברייתא דקתני אם נתקיים בחותמיו פשר ואי לאו פסול ולקמן קתני הולד ממזר וע"כ דהתם בלא נתקיים ואי משום דהתם ר"מ והקא רבנן א"כ השתא לק"מ ג"כ, וצ"ל דבברייתא גופא בלא"ה לא קשיא דלרבא דמפרש משום קיום פשיטא דקיום עדיף מבפני נכתב ונחתם א"כ פשיטא דהך ברייתא דלקמן בלא נתקיים דקיום עדיף מבפני נכתב ונחתם, אבל לרבה בפני נכתב עדיף משום לשמה רק דמקילין בגיסת קשיא להו טפי דהוי להו לפרש לקמן בלא נתקיים דוקא ואהא כתבו דע"כ צריף לומר אפילו לרבה דהתם בלא נתקיים דוקא, ועמ"ש בסמוך: בא"ד וא"ת וכו' לכאורה קשה הא יש לומר הך דהתם ר"מ והתם הולד פשר הקא הולד ממזר, ונראה דמשום זה הקדימו לומר דהך דלקמן דס"ל ר"מ ממזר בלא נתקיים דוקא אבל אי נתקיים הולד פשר אבל לא ידעתי תנא להו הא דילמא לר"מ אפילו לא נתקיים הוי ממזר והך ברייתא דהקא רבנן, וצ"ל דכוננתם דע"כ לא פליגי רבנן אר"מ רק דממזר לא הוי אבל מודו דתצא אם לא שייחזור ויתן לה ויאמר, וכיון דהקא לא תצא בלי שייחזור ויתן ע"כ דלר"מ לא הוי ממזר אבל מ"מ יש לומר דלר"מ עכ"פ תצא אפילו לא נתקיים והתם ר"מ ולא תצא לכה לא חשיב הך, והשתא לא קשיא לר"י ג"כ: בא"ד ואומר ר"י וכו'.

דבריהם דחוקין דמ"מ קשה לקמן דקאמר והא מדריב"ל וכו' הא מר"י גופא מוכח דסובר לפי שאין מצוין לקיימו דאי לפי שאין בקיאיין לשמה תיקשי לי' ברייתא זו ובגיסת לא

מיינר דא"כ ליחשבי בהדי ג' גיטין דאיהו סובר לא תצא, וקעיקר נראה דבין לר"י בין לרבה לא קשיא דמוקמי לה כר"מ וכמ"ש מקודם: ע"ב בגמרא טעמא מאי וכו'.

מפירש"י מבואר דאחר שלמדו משני פה ויש לתמוה הא אחר שלמדו בלא"ה ליפא למיחוש רק משום גזירה דקודם שלמדו ואז לא מהני זה ואי נימא דבאמת שינוי הך סברא אפילו קודם שלמדו א"כ שפיר גרסינו איבעית אימא דהשתא מוקי קודם שלמדו [ובתוס' פתבו לתמן הגירסא דקודם שלמדו מיינר ו'לקאו' תמוה דע"כ קודם שלמדו מיינר] ועוד דרש"י פירש בהדיא לעיל ד"ב ע"ב בד"ה ורבנו דאנו חיישינו באמת שמא לא נכתב לשמה ולא משום ערעור בלבד: ומפאן מוכח להדיא כמ"ש לעיל דלפירש"י הפנוגה שמא יחזור לקולו ויבוא ויערער בגט זה בשקר ויוציא לעז ואהא שפיר קאמר השתא בעל לא מערער אבל קודם שלמדו אנו הוא דחיישינו ולא מהני מה שאינו מערער: וראי' ברורה לפירש"י דאי ס"ד דמה דמשני פשוניסת היינו אפילו קודם שלמדו ומשום דאפתי לא מערער א"כ מאי פריה לרבה ממתינתין דלעיל לוקמא בפשוניסת ג"כ דמשום לשמה לא חיישינו ומשום קיום חיישינו כדמוכח הך דאפי' ניסת בעינו קיום חותמיו דוקא ולא נצטרף לחדש כלל דגזרינו שמא יחזור דבר לקולו רק קודם שלמדו ובניסת, ועוד קשה אי ס"ד דיש חילוק בין לשמה לקיום דלשמה רק הטעם משום ערעור ולעז לכה בניסת לא חיישינו אבל בקיום פינו דאם יערער תצא מדינא לכה אפי' ניסת בלי ערעור תצא, א"כ מאי קושיא לעיל לרבה ממתינתין דאינו יכול נימא דמשום לשמה באינו יכול כגון פקח ונתחרש שגאנס אפילו לא ניסת יכולה להנשא ומשום קיום לא מהני עד שיתקיים כדמחלקינו הך בלא אמר לענוני ניסת פן נחלק באינו יכול לומר לענוני לינשא לכתחילה, וע"כ דהקושיא לעיל דרבה ורבא שוין הן כל אחד בטעמו כמו דלרבא לענוני קיום לא מהני בשום פנים רק שיתקיים כמו כן לרבה לענוני לשמה, ועוד לס"ד דרבה לית לי' דרבא יהא נ"מ בין רבה לרבא בניסת דלרבה אין צריה ולרבא צריה ולא קאמר לעיל נ"מ בהא וע"כ דדוקא אחר שלמדו הוא דמהני ניסת, וכמו שפירשתי: שם אפי' לא כתב בו רק שיטה אחת לשמה וכו'.

לכאורה יש להוכיח מהנהו עובדי דהלכה כרבה דהטעם משום לשמה אבל קשה דתיקשי לי' לרבא מהו ברייתא דלקמן דמוכח להדיא כרבה דאל"כ לא מתפרש כלל אפילו הוא בבית וסופר בעליה דס"ד לחוש דלמא אינש אחרניא אשכחי' פינו דלא חיישינו ללשמה כלל, וע"כ כמו שכתבתי לעיל ד"ב ע"ב דכינו דרבא מצריה בפני נכתב משום איחלופי צריה לשמה ממש כמו לרבה והיינו דלא נקט נ"מ בין רבה לרבא שלא ראה אם נכתב לשמה פנ"ל, אף דמדברי התוס' במקצת מקומות לא נראה פן.

ועמ"ש עוד בתוס' בד"ה אפילו לא כתב: בתוס' בד"ה ותסברא לא גרסינו ותסברא. ולפע"ד נראה דשפיר גרסינו לה, ואדרבא השתא תיקשי למ"ד לקמן דבי תרי שכיחי וגזרינו דאפתי למה לא הוצרף לומר, לכן נראה דלפי מה דמסיק דהוי אינש אחרניא בהדי, א"כ יש לומר דס"ל כרבא לגמרי ורבא נמי מודה דבדורות הראשונים לא היו בקיאים לשמה רק עכשיו ס"ל דבקיאים ולא חיישינו ורבה ס"ל דגזרינו שמא יחזור לקולו ורבא לא ס"ל לגזור כלל, לכה בס"ד דלא ידע דהוי אינש אחרניא בהדי' ע"כ כרבה ס"ל, ואהא קאמר ותסברא וכו' וע"כ דהוי עוד אחר עמו א"כ אין השרת דס"ל

כַּרְבָּה רַק פָּרְבָּא לְגַמְרִי, וּבְסִמוּף דְקֶאֱמַר הָא מְדַרְיָב"ל סָבַר הֵינְנוּ ג"כ לִס"ד דְלִכְף בְּעֵי בַפְנֵי ב' דְלֹא בְּעֵי קִיּוּם וְלִית לִי דְרָבָא א"כ מוּכַח מְרִיב"ל דְסוּבְר פְּרָבָה פִּינּוּ דְלֹא הָוֵי אַחַר בְּהֶדְנָי אֲבָל לְפִי מַה דְמִקְשָׁה עוּד וְהָא רַבָּה אֵית לִי דְרָבָא מְמִילָא לֹא מוּכַח מְרִיב"ל דַּע"כ אֵינְשׁ אַחֲרֵינָא הָוֵי בְּהֶדְנָי רַק דַּבְלֵא"ה אֵי אֲפָשֶׁר דְפְּלִיגֵי בְּהָא דְהָא ס"ס בְּעֵי בַפְנֵי ג' פִּינּוּ דְאֵית לִי דְרָבָא וְדוּק: בַּד"ה הָא מְדַרְיָב"ל וְכו' לֹא בְּעֵי לִנְשָׁנֵי דְסָבַר פְּאִידָה לִנְשָׁנָא וְכו' יָתֵד הוּא שְׁלֵא תְמוּט.

הַקְשָׁה מְהֵרָשׁ"א דְהָוֵי לְהוּ לִש"ס לְהִבֵּיא מְהָא דַר"י סָבַר לְקִינְמוּ פִּינּוּ דַע"כ עֵיקַר הֶרְאָהּ מְהָא. וְלִק"מ דְבִשְׁלֵמָא מְהָד לִנְשָׁנָא דַב' צְרִיכִין לֹאמַר שְׁמַעֲינּוּ דַס"ל לַר"י מְשׁוּם לְשִׁמָּה, וְקִשְׂיָא לְהוּ לְתוּס' דְלִימָא דַס"ל כְּהָד לִנְשָׁנָא וְאֵהָא תִּינְרְצוּ מְשׁוּם דְהָד לִנְשָׁנָא אֵינּוּ עֵיקַר רַק אִידָה לִנְשָׁנָא אֲבָל פְּשִׁיטָא דְמֵאִידָה לִנְשָׁנָא אֵינּוּ הֶכְרַח דְלֹא ס"ל מְשׁוּם.

לְשִׁמָּה, דִּישׁ לֹאמַר הַטַּעַם דְבֵי תְרֵי לֹא שְׂכִיחֵי וְלֹא גְזַרִינּוּ אַחַר שְׁלֵמְדוּ רַק פִּינּוּ דְאֵין מְדַבְרֵי ר"י הֶכְרַע פְּלָל מְמִילָא מוּכַח מְדַבְרֵי רִיב"ל דְהֶכָא דַר"י סָבַר לְקִינְמוּ וְזֵה פְּרוּר וְעוּד יֵשׁ לֹאמַר דְהָא דְקֶאֱמַר הֵתֵם יָתֵד הוּא שְׁלֵא תְמוּט הֵינְנוּ ג"כ מְהָד עֲנֻבְדָּא גּוּפָא דְרִיב"ל דְהֶכָא דְמוּכַח מִינְהָ דְסוּבְר ר"י לְקִינְמוּ, וּבְעֵיקַר דְבְרֵי הַתוּס' נִרְאָה לִי דְלִנְשָׁנָא דְסוּבְר צְרִיכִין ג"כ מְשׁוּם לְקִינְמוּ הוּא וְלִית לִי הָד סְבָרָא מַה אֱלוּ יֹאמְרוּ שְׁלֵא תַחֲלוּק בְּשְׁלִיחוּת, וְלִנְשָׁנָא בְּתַרָא סוּבְר בֵּי תְרֵי לֹא שְׂכִיחֵי וְלֹא גְזַרִינּוּ אֲבָל לַכ"ע הַטַּעַם מְשׁוּם קִיּוּם וְלִק"מ: בַּד"ה וְהָא קִי"ל וְכו' וְלַפַּע"ד לִינְשָׁב הַגִּירְסָא קֶצֶת וְהַפְּנוּנָה מְעִיקְרָא כְּמוּ שְׁשִׁלִּיחֵי נַעֲשָׂה עַד כְּמוּ כֵן עַד נַעֲשָׂה דִינּוּ וְאֵהָא מְקִשָּׁה הָא קִי"ל אֵין עַד נַעֲשָׂה דִינּוּ אַף דְשְׁלִיחֵי נַעֲשָׂה עַד וְאֵהָא מְשִׁנֵּי דְבַדְרַבְּנּוּ נַחֲלִקוּ כְּמוּ שְׁשִׁלִּיחֵי נַעֲשָׂה עַד בְּדַרְבְּנּוּ אַף בְּמִקוּם שְׁאֵינּוּ רְאוּי לְהִיּוֹת עַד פְּגוּב קְרוּב וּפְסוּל ה"ה נַעֲשָׂה דִינּוּ בְּדָבָר אַף דְבַעֲלָמָא אֵין רְאוּי לַעֲשׂוֹת דִינּוּ וְאֵהָא פְּרִיף דְקִי"ל עַד נַעֲשָׂה דִינּוּ בְּדַרְבְּנּוּ, וְעוּד יֵשׁ לִי לְפָרֵשׁ עַל פִּי שִׁיטַת הַר"ר אֲבִיגְדוֹר כְּהֵן בְּתֻשׁבַת מְהֵרִי"ק ס' ע"ד וְאֵין לִי לְהֵאָרִיף פִּי כְּבָר קִדָּם לְנוּ מִי שְׁפִירֵשׁ כֵּן: בַּד"ה הֶכִּי גְרִיס ר"ת וְה"ה וְכו'.

בְּיָאוּר דְבְרֵיהֶם דְגִירְסַת הַרְשָׁב"א ז"ל פִּינּוּ דְאֵשְׁה עַצְמָה מְבִיאָה אֶת גִּיטָה וְדִינִיק מִינְהָ הַרְשָׁב"א ז"ל דְקְרוּב כְּשֶׁר דְאֵי ס"ד דְפְסוּל לְמָה לִי לֹאמַר בְּמִילְתָא דְלֹא שְׂכִיחֵי הָוֵי לִי לֹאמַר קְרוּב ע"ש שְׁהֵאָרִיף וְלִזָּה הַקְדִּימוּ דְהַגִּירְסָא פִּינּוּ דְאֵשְׁה כְּשֶׁרָה וְהֵינּוּ אֵשְׁה דְעֵלְמָא וְשְׂכִיחָא וְשְׁפִיר אֲמַרִינּוּ דַה"ה קְרוּב: אֲמַנְם דְבְרֵי הַתוּס' נִרְאִין לִי עֵיקַר דְאֵי ס"ד דְרַק אֵשְׁה עַצְמָה שְׁהִבִּיאָה אֵינְה מְצַטְרַפַת דְהִיא בְּעַל דְבָר אֲבָל קְרוּב וּפְסוּל מְצַטְרַף א"כ הִיאָהּ ס"ד לְחוּשׁ דִּילְמָא מִיִּיתֵי אֵשְׁה עַצְמָה דְהָא בְּהָ לֹא חִינְשִׁינּוּ לְזִיוֹף פְּלָל כְּדְמוּכַח לְהֶדְנָא לְעֵיל דְרַק מְשׁוּם שְׁלֵא תַחֲלוּק בְּשְׁלִיחוּת הוּא דְבְּעֵי לֹאמַר בֵּין לְרַבָּה בֵּין לְרָבָא כְּמוּ שְׁהוּכַחְתִּי לְעֵיל בְּהֶכְרַח, וְהַשְׁתָּא פִּינּוּ דְכָל שְׁלוּחִים דְעֵלְמָא סְגִי בְּתַרִי הִיאָהּ ס"ד לְהַחְמִיר בְּאֵשְׁה טְפִי מְשָׁאָר שְׁלוּחִים פִּינּוּ דְאֵיהִי לֹא צְרִיכָא רַק מְשׁוּם שְׁלֵא תַחֲלוּק בֵּינְה לְשָׂאָר שְׁלִיחוּת: אֵיבְרָא יֵשׁ לְדַקְדַּק דְלֹא קֶאֱמַר לְעֵיל אֵיכָא בֵּינֵיהוּ בֵּין רַבָּה לְרָבָא לִס"ד דְלֹא ס"ל דְרָבָא דְלְרַבָּה בַפְנֵי ב' סְגִי וְלְרָבָא בַפְנֵי ג' פְּשִׁהֲשִׁלִּיחֵי קְרוּב אַף לְכֻלְהוּ יֵשׁ לְדַקְדַּק בְּאֵשְׁה עַצְמָה דְבְּעֵי לְרָבָא ג' וְלְרַבָּה ב' וְצ"ע, וְעַמ"ש בְּחִידוּשֵׁי לַא"ה דְכִינּוּ דְנַחֲלִקוּ הַרְשָׁב"א וְתוּס' בְּקְרוּב א"כ אַף דְקִי"ל כַר"י בַפְנֵי שְׁנַיִם מ"מ הָאִידָנָא בְּעֵי בַפְנֵי ג' דִּישׁ

לחוש לקרוב דפשיטא דלא שייך מידע ידעי פיון דאיפא למ"ד דבאמת פשר: בד"ה פיצד
יעשה וכו' או אם נשאת שלא תצא.

מהה סוגיא דפרק המגרש דפ"ו ע"א מוכח דלרבנן אפילו נשאת תצא רק אינו ממזר דהא
מנינא דסיפא התם למעוטי הך ברייתא דהכא ממזר, וקשה יהא מוכח ע"כ דמתניתין דג'
גיטין כר"מ דלרבנן אינו למעוטי הך ברייתא דהא הכא ג"כ לא תצא וע"כ דבלי תיקון
אפילו לרבנן תצא וקתם לא תצא, ועמ"ש שם בזה, גם מהה ברייתא דלעיל דמוקמינן
לה לרבה בנסיסת, וקשה אפילו לא נתקנים לא תצא לרבנן, ומה נ"מ בין נתקנים או לא,
ועמ"ש בחידושי לא' הע סימן קמ"ב: איברא הא קשיא פיון דקי"ל עשו עדים שליחותן
רק בכתבו חספא ואנחו בכיסיכי דלא אהני גט ראשון פלל אז כותבין ונותנין אפילו
מאה פעמים כמבואר לקמן דס"ג ע"ב.

א"כ ה"כ פיון דאהני נתינה קמייתא לרבנן שלא יהא ממזר א"כ הרי נעשה שליחות
הנתינה והיאך יחזור ויתן מה יועיל נתינה בתרייתא, בשלמא בלא נשאת פסלוהו רבנן
לגמרי ויהבעל נתפונן לגט פשר אבל בנשאת פיון נשאתה מכשיר נתינה קמייתא דאל"כ
הוי ממזר, וכיון שפן היאך יחזור ויתן ומה תועלת יש בנתינה זו פיון שפכר נתן ועשה
שליחותו פיון שהנולד אינו ממזר, ומזה יש ראיה דרק לינשא לכתחילה צריף תקנה אבל
בנשאת הכשירו הגט לגמרי בלי תקנה פלל ומ"מ יש לחלק דהיכא דאיפא וולד דהנארכו
להכשיר הנולד אין צריף תקנה פלל, אבל בליפא וולד פוסלין נתינה קמייתא וצריף
תקנה, וצ"ע.

ועמ"ש לקמן פ' המגרש דפ"ד ע"ב בתוס' בד"ה אמר חזקי' בענין זה, ועמ"ש בדיבור
שאח"ז בסמוך: בא"ד דלר"מ אין תקנה. לכאורה יש להקשות לפי מה שכתבו לעיל
בד"ה פנסיסת דלר"מ בנתקנים מהני ולא הוי ממזר, א"כ היאך משוי לי' עכשיו ממזר
דכי בשביל שלא אמר לא תוכל לקיימו ומסתמא תחזור אחר קיום שלא תצא מזה ומזה
והנולד ממזר, והיאך יגזור ר"מ שהוא ממזר עכ"פ אינו רק ספק, ועוד פיון דבאמת אין
חוששין לזיוף שהרי בא"י אין צריף פלום רק תקנת חכמים שלא יערער, א"כ וכי בשביל
שלא תמצא לקיים הוי ממזר פיון דבאמת מקוים הוא ומזה נראה לי עיקר פמו שפכתתי
לעיל דכל שניתן שלא פדין שוב לא מהני קיום עד שיחזור ויטלנו בין לר"מ בין לרבנן
רק לרבנן מהני נתינה שנית ולר"מ הנולד ממזר דכיון שניסת שלא פדין ונתינה ראשונה
אינה פלום כל מה שילדה מכח נתינה קמייתא הנולד ממזר, וכבר הוכחתי לעיל בראות
ברורות שפן הוא, אף שלא נראה פן מהפוסקים: בד"ה יטלנו מפאן משמע וכו'.

קשיא לי פיון דס"ל לרבנן דתצא בלי תקנה אלמא דלא מהני נתינה קמייתא שלא תצא
א"כ מה מהני נתינה בתרייתא שלא תצא פיון דכבר ראויה שתצא מחמת שניסת באיסור
בנישואין ראשונים, ובנתינה זו לא נתקן האיסור שעשתה מעיקרא, ורחוק לומר דלא זו
דפליגי רבנן שאינו ממזר רק בהא פליגי ג"כ דרק לכתחילה צריף לחזור וליתן אבל אי
אמר בלי נתינה שנית מהני אמירה דביתר הכי להכשיר נתינה קמייתא רק מפאן ולהפא
אם אפשר לחזור וליתנו שתתגרש כפי תקנת חכמים צריף לעשות רק בלא אמר פלל אז
תצא, אבל בברייתא משמע דלא פליגי רק לר"מ ממזר ולרבנן תצא אבל לומר דלר"מ
בעינו נתינה נאמירה תכ"ד ואי לא הנולד ממזר ולרבנן לא תצא פלל לא שמענו: לכן

נראה לי דוודאי אי הוי ס"ל לרבנן דנתינה קמיינתא אינה כלום עד שמתוך כך תצא א"כ בנודאי הוי הוולד ממזר ג"כ פיון שהיתה עמו באיסור א"א מדרבנן רק מה שאמרו תצא הוא מפאן ולהבא, דכ"כ גדול פח תקנת חכמים אפילו לרבנן לאפוקי מיני' עד שיעשה כדיון מפאן ולהבא, וכמו שאנו מחלקין בין אשה הרוצה להנשא ובין אשה שפבר נשאת, דיותר אין מניחין לינשא ממה שתצא כמו כן פאן אף שאין מקפידין במה שפבר דר עמה אבל מפאן ולהבא מקפידין שלא ידור עמה עד שיעשה פפי תיקון חכמים, והשתא לענון מה שפבר ניסת מהני נתינה קמיינתא בלי אמירה כלל דלא הקפידו על מה שפבר עבר אבל מפאן ולהבא צריף נתינה ואמירה תכ"ד נאפילו נשרף הגט תצא מפאן ולהבא פנ"ל: ובגוף דברי התוס' מה שהוצרכו לרא' דתכ"ד מהני הכא אף דכלל הוא בעלמא תכ"ד כדביור דמי, ומ"ש פאן דלא.

נראה לי משום דהכא הי' מהראוי שיועיל אפי' אחר כ"ד דאין זו חזרה כלל דהא לא אמר מעיקרא שלא ראה שנכתב רק שלא אמר כלום ואח"כ אומר, ואפ' עדים היו יכולין לחזור כה"ג כל שאין סותרין דבריהם כלל, וע"כ דכף היתה התקנה שיאמר דוקא בעת נתינה, א"כ ס"ד דאפי' תכ"ד לא מהני, לזה הוצרכו לרא' דתכ"ד מהני.

וראיתי מי שכתב דס"ד דדמי למגרש דלא מהני תכ"ד, והוא תמוה, שלא אמרו רק מי שפבר קידש או גירש אינו יכול לחזור בו לבטל הקידושין או הגירושין אבל פאן דרוצה להחזיק הגירושין תכ"ד פשיטא שאין זה בכלל מגרש דנימא שלא תהא מגורשת, דעד עכשיו לא עשה שום דבר שנאמר שאינו יכול לבטל מה שעשה, וזה ברור: בא"ד מדקאמר לעיל.

קצת יש לדחות פיון דמהני שיחזור ויטלנו ויאמר א"כ אי לא הי' נתחרש הי' יכול לחזור וליתן לה רק לפי שנתחרש אינו יכול לחזור וליתן לה אבל לעולם לא מהני אפי' תכ"ד רק בעת נתינה.

אבל לפי מה שהוכחתי לעיל דהא דמהני קיום א"כ דוקא בניתן כפיי תקנת חכמים אבל בלא ניתן כפיי התקנה לא מהני קיום רק שיחזור וינתנו לה, א"כ שפיר מוכח דמהני אמירה תכ"ד, דאל"כ אפי' נתחרש מ"מ הרי ניתן שלא כדיון שהי' לו לומר בעת נתינה ולא מהני קיום חותמיו: בד"ה אפי' לא כתב וכו' פי' שלא ראה וכו' דמסתמא סימיהו לשמה אבל רש"י ז"ל פי' לקמן רפ"ב שיטה ראשונה היינו שם האיש והאשה והזמן, משמע מדבריו דאין צריף לראות רק פתיבת התנור, והיינו פיון דטופס לא בעי לשמה רק משום גזירה דתנור עכ"פ לא תקנו בזה שיצטרף השליח לראות פתיבת הטופס דוקא פיון דאינו רק משום גזירה.

אמנם התוס' לא ניתא להו בזה, דהא חתימה לר"א אינו רק מדרבנן לדעתם, ומ"מ תקנו לומר בפני נחתם, ואפי' דיעבד פסול, א"כ ה"ה טופס הגט פיון דצריף מדרבנן לשמה הי' צריף להעיד עליו, וע"כ משום דאמרינן מסתמא סימיהו לשמה.

ואין להקשות לקמן ריש פרק ב' אמרינן דחציו אחרון פסול, וקשה הא ע"כ התחיל ג"כ לשם זה, דאי לשם אחר, מסתמא הי' מסיים גם לאותו שהתחיל וצריף לומר דהתוס' לשיטתם דעיקר החשש דכתבו להתלמד, הלכך פיון שהתחיל לשמה מסתמא גמרו אבל

קציו אחרון יש לומר דהתחיל להתלמד ואח"כ בא זה וסיימו לשמו, ולקף רש"י לשיטתו דפירש לעיל ד"ב ע"ב בד"ה ורבנן דהחשש דנכתב לאחר, דלהתלמד לא תישינו דרב בדרשה דלה לשמה אין בקיאיין אבל הא יודעין דבעינו לשם פרישות עכ"פ, וכן משמע בירושלמי.

א"כ אי נימא דמסתמא סיים לאותו שהתחיל, א"כ גם בתיצו אחרון נימא הכי, לקף פי' שיטה ראשונה תנרף הגט, ויש ראי' לפי התוס' דהא לרב אשי אפי' לא שמע רק קול קולמס סגי, וע"כ משום דמסתמא כתבו לשמה, א"כ מאיזה צד נימא דכ"כ פליג ר"א דצריך כל התנרף דוקא רק אפי' מקצת תנרף סגי דמסתמא סיים לשמה, רק לפי השני לקמן דקול קולמס היינו קול הפתיכה שפוחתב אין ראיה וצ"ע, ועמ"ש לקמן גבי קול קולמס: דף ו' ע"א בפירש"י בד"ה אפילו שמע תיקון הקולמס והקלף וכו' ולי נראה וכו', ולכאורה יש לתמוה אי הפי' קול הקולמס שהוא פוחתב אם פן מאי פריה יוצא ונכנס מבעי הא ברישא יש לומר ששומע קול הקולמס של כל הגט וקמ"ל אפי' יוצא ונכנס ולפי' ראשון יש לומר דרב תיקון הקולמס שומע בעלי' ולא הכתב כלל הילכך פינו דתיקון הקולמס מהני כ"ש יוצא ונכנס שרואה כותב לשמה, אף ביה גם פן קשה למה לי שיהא בעלי' ילף למקום אחר לגמרי, ומיהו ביה יש לומר דבהא הפנונה שיהא בעלי' בעת שמתחיל לכתוב כדי שישמעקול תיקון הקולמס עכ"פ, והשתא מיושב קושית התוס' לימא ביצא ונכנס בבית לא בבית הסופר דמה נפקא מינה שם יוצא ונכנס הא אינו שומע פלום ותיקון הקולמס פבר שמע מעיקרא קודם פתיכה וע"כ דבבית הסופר קאמר ומ"מ יש ליישב פי' שני של רש"י ג"כ דדייק דע"כ הך יוצא ונכנס לבית הסופר קאמר דאי בבית ועלי' לא שיהו למיתני תרתי בית ועלי' ואפי' יוצא ונכנס דהא היינו הך ועדיפא וכו' הוי לי' למיתני אפי' יוצא ונכנס בבית וסופר בעלי' וכן להיפוך ולא למפלגינהו בתרתי וע"כ דיוצא ונכנס לבית הסופר קאמר והיינו דמקשה פינו דסגי בעלי' בקול קולמס א"כ ביה נמי פשיטא דסגי ביצא ונכנס דמ"ש ולמה נקט יוצא ונכנס בבית הסופר הא כ"ש מבית ועלי' דשליח והוי לי' למיתני יוצא ונכנס בבית או בעלי': והנה בעיקר פי' השני של רש"י דשמע קול קולמס שפוחתב יש לדקדק דהא ונדאי מילתא דפשיטא הוא שאין צריך הסופר שיזכיר בפיו בכל עת וכל רגע שפוחתב שכתבו לשמה ומה שאמרו לעיל צריך אתה לעמוד על כל אות ואות הפנונה דס"ד דצריך שיהא שם אצל הסופר בכל הפתיכה לידע שלא בא אחר בגמתיים וציונה לו שיכתוב עבורו או שנמלך הראשון והוא כתבו מעצמו וגמרו ואהא אמרינו דלא צריך רק שיטה ראשונה אבל פשיטא דאפי' שיטה ראשונה אין צריך שיזכיר בעת הפתיכה לשמה רק שיאמר לו מתחילה שיכתוב לו גט והוא רואה כותב בציווי זו שלא בא אחר באמצע.

והשתא לפירש"י קול קולמס שפוחתב היאך נפרש הך לשמה פינו שאין הסופר מזכיר לשמה כלל בעת פתיכה רק בהתחלת הפתיכה למ"ד שצריך שיאמר בפיו ולמ"ד שאין צריך שיזכיר בפיו סגי באמירת הבעל שיכתוב לשמו והוא כותב ופשיטא שאין הבעל צריך לומר בעת פתיכה וכ"ש לפי מה שפתיבתי בחידושי לא"ה דדוקא בבעל הפוחתב צריך שיזכיר בפה אבל בסופר הכותב מפי הבעל פינו דהוא שליח הבעל באמירת הבעל סגי, וצריך לומר דכוננת רש"י דנדאי קודם פתיכה אומר לו הבעל שיכתוב לו גט לשמו וזה שומע השליח ותיכף יושב לכתוב ושומע קול הקולמס שפוחתב וממילא לשמה הוא

אָבֵל אִי לֹא יִשְׁמַע קוֹל הַקּוֹלֶמֶס שְׁכּוֹתֵב גַּט עַל פִּי צִוּוּי הַבַּעַל אֶף שִׁרְוֹאָה הַגֵּט כְּתוּב אַח"כּ שְׁמָא זֶה נִכְתָּב עַל פִּי צִוּוּי שֶׁל אַחַר לְכָךְ צָרִיךְ שִׁישְׁמַע כְּתִיבְתוּ תִּיכְּפָה עַל פִּי צִוּוּי הַבַּעַל עַל יְדֵי קוֹל קוֹלֶמֶס וְקוֹל הַיְרִיעָה אָבֵל הָא וְנֹדָא אִי אֶפְשָׁר לֹדְמֵר דְּבַעֲיָנָן שִׁיאֵמֵר לוֹ הַבַּעַל בְּכָל רַגַע בְּעֵת כְּתִיבָה וְזֶה בְּרוּר: בְּתוֹס' בּד"ה אֶפְיֵלוּ קֵן קוֹלֶמֶס וְכו' לֹא דְמִי לְסוּמָא וְכו'.

מְלִשׁוֹן הַתּוֹס' מִשְׁמַע דִּישׁ לְהֵם אֵינָה סְבָרָא לְחַלְק בֵּין סוּמָא לְכַתְּוֹן בְּעֵנָן שְׁמִיעַת קוֹל קוֹלֶמֶס מִצַּד עֲצָמוֹתוֹ. וּלְפִי זֶה מוּכַח לְכַאוּרָה דַּס"ל דְּגַם בְּחַתִּימָה מְהִנִּי קוֹל קוֹלֶמֶס בְּפִתּוּחַ דְּאִי ס"ד דְּבַחַתִּימָה לֹא מְהִנִּי כָּלֵל קוֹל קוֹלֶמֶס אֶפְיֵלוּ בְּפִתּוּחַ אֵין צָרִיךְ לְחַלְק בֵּין סוּמָא לְכַתְּוֹן כָּלֵל רַק דְּשִׁאֲנֵי הֵתֵם דְּלֹא מְהִנִּי מַחְמַת חַתִּימָה וְכַאֵן צָרִיךְ שִׁירְוֹאָה בְּאַמַּת הַחַתִּימָה וּע"כ דַּס"ל דְּגַם בְּחַתִּימָה מְהִנִּי קוֹל קוֹלֶמֶס וְהוּצָרְכוּ לְחַלְק בֵּין סוּמָא לְכַתְּוֹן וְנִרְאָה דְּכּוֹנְנָתֵם כְּפִי פִי רֵאשׁוֹן שֶׁל הָרָא"ש דְּלְכָךְ בְּסוּמָא לֹא מְהִנִּי לְפִי שְׁאֵין מְפִיר הַגֵּט אַח"כּ בַּט"ע אָבֵל בְּפִתּוּחַ מְלַבֵּד קוֹל קוֹלֶמֶס צָרִיךְ שִׁיכִיר אַח"כּ הַגֵּט בַּט"ע: וְהִנֵּה הָרָא"ש הִבִּיא בְּשֵׁם הַתּוֹס' לְתַרְזֵן דְּשִׁאֲנֵי סוּמָא דְּנִרְוֹאָה שְׁקֵרָן וְלֹא מִשְׁמַע כָּלֵל שִׁיָּהָא זֶה כְּוֹנֵנַת הַתּוֹס' כְּאֵן וְלְכַאוּרָה לְפִי פִי זֶה ג"כ יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּבַחַתִּימָה מְהִנִּי קוֹל קוֹלֶמֶס דַּל"כ בְּלֹא"ה לְק"מ וְעוֹד שְׁהָרִי דְּקִדְקֵה הָרָא"ש דְּנִרְוֹאָה שְׁקֵרָן בְּאַמְרוֹ בְּפִנֵּי נְחֻתֵם מְבֹנָאָר דְּפִתּוּחַ יְכוּל לֹדְמֵר בְּפִנֵּי נְחֻתֵם בְּקוֹל קוֹלֶמֶס ג"כ: אָבֵל בְּאַמַּת נִרְוֹאָה לְפַע"ד דְּכּוֹנְנַת הָרָא"ש דִּישׁ הַפְּרִשׁ בֵּין בְּפִנֵּי נִכְתָּב לְבְּפִנֵּי נְחֻתֵם שֶׁלִּשׁוֹן נִכְתָּב נוֹפֵל עַל כְּתָב בְּעֵלְמָא אֶף שֶׁלֹּא רָאָה מַה הִי אוֹתוֹ הַכְּתָב וְאֵינָה אוֹתִיּוֹת לְכָךְ בְּאַמְרוֹ בְּפִנֵּי נִכְתָּב אֵינּוּ נִרְוֹאָה שְׁקֵרָן אֶפְיֵלוּ לֹא שְׁמַע רַק קוֹל קוֹלֶמֶס דְּזִהוּ בְּרֵאשִׁית כְּתָב וְאֶפְיֵלוּ סוּמָא הִי יְכוּל לֹדְמֵר כֵּן מִשְׁא"כ נְחֻתֵם מוֹרָה עַל חַתִּימָה וְכֵל שֶׁלֹּא רָאָה שֶׁהִיא חַתִּימָה נִרְוֹאָה שְׁקֵרָן דְּאוֹמֵר שִׁרְוֹאָה חַתִּימוֹת וְהוּא לֹא רָאָה רַק קוֹל כְּתָב וְלֹא רָאָה אֵינָה אוֹתִיּוֹת אִם שֶׁל חַתִּימוֹת אוֹ אַחֲרוֹת וְאִי הִי אוֹמֵר בְּפִנֵּי נִכְתָּב גַּט ג"כ הִי נִרְוֹאָה שְׁקֵרָן רַק לְפִי שְׁאֵינּוּ אוֹמֵר רַק בְּפִנֵּי נִכְתָּב מְהִנִּי מִשְׁא"כ בְּפִנֵּי נְחֻתֵם דְּדֵיִיק וּמְפִרֵשׁ אֵינָה כְּתָב רָאָה וְזֶה שְׁדַקְדַּק הָרָא"ש דְּנִרְוֹאָה שְׁקֵרָן בְּאַמְרוֹ בְּפִנֵּי נְחֻתֵם וְלְכַאוּרָה הוּא תְּמוּהָ דְּלָמָּה נִקַּט בְּפִנֵּי נְחֻתֵם וְלֹא בְּפִנֵּי נִכְתָּב, וּלְפִי הַנ' נִיחָא.

וְהִנֵּה לְפִי מַה שְׁכַתְּבָתִי לְעֵיל בְּפִירֵש"י דְּעֵיִקֵר לְשִׁמָּה הוּא שִׁירְוֹאָה מְעִיקְרָא שְׁאוֹמֵר לְסוּפֵר כְּתוּב לִי גַט וְהוּא יוֹשֵׁב לְכַתּוּב גַּט וְשׁוֹמֵעַ קוֹל קוֹלֶמֶס שֶׁהוּא כּוֹתֵב, אָבֵל לֹא שִׁיָּךְ שִׁיָּכִיר הַסּוּפֵר בְּעֵת כְּתִיבָה בְּכָל פַּעַם שְׁכּוֹתֵב לְשֵׁם זֶה, א"כ פְּשִׁטָּא דְּלֹא שִׁיָּךְ בְּסוּמָא כָּלֵל, דַּס"ס לֹא רָאָה אִם שְׁמַע הַסּוּפֵר מְפִי הַבַּעַל שִׁיכְתוּב גַּט וְאִם אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁמַסֵּר לוֹ הַגֵּט הוּא אוֹתוֹ שְׁאֵמֵר לְסוּפֵר כְּתוּב, וְאֶפְי' יְבָרְרוּ לוֹ ע"י אַחֲרִים אֵין זֶה כְּאוֹמֵר בְּפִנֵּי נִכְתָּב רַק יְדַעְתִּי שְׁנִכְתָּב לְשִׁמָּה, כִּי הוּא לֹא רָאָה, מִשְׁא"כ פִּתּוּחַ רָאָה בְּעֲצָמוֹ שְׁאֵמֵר הַמְּשַׁלַּח הִנֵּה לְסוּפֵר כְּתוּב וְהַסּוּפֵר יֵשֵׁב לְכַתּוּב וְשְׁמַע קוֹל קוֹלֶמֶס .

וְכִבֵּר כְּתִבְתִּי מַה תּוֹעֵלַת יֵשׁ בְּקוֹל קוֹלֶמֶס שֶׁלֹּא נִיחְוֹשׁ דְּכַתָּב גַּט לְאַחַר אַח"כּ אָבֵל בְּשׁוֹמֵעַ קוֹל קוֹלֶמֶס שְׁכּוֹתֵב ע"פ צִוּוּיוֹ שֶׁל זֶה הָוִי כְּמִי שִׁרְוֹאָה שְׁנִכְתָּב לְשִׁמָּה, וְזֶה בְּרוּר בְּכּוֹנְנַת הַתּוֹס'.

וְעַמ"ש בְּחִידוּשֵׁי לֹא"ה סִי קמ"ב: בּד"ה הַשְּׁתָּא הוּא בְּבִית, לֹא בְּעֵי לְמִימֵר אֶפְיֵלוּ נִכְנָס וְיִוצֵא בְּבִית וְכו'. כְּבָר כְּתִבְתִּי לְעֵיל בְּפִירֵש"י בּד"ה אֶפְיֵלוּ שְׁמַע, דְּבַכָּה"ג לֹא שִׁיָּךְ אֶפְי' כִּינּוּן דְּהֵינּוּ הָךְ וְעַדִּיפָא מִינָהּ, וְלֹא שִׁיָּךְ לְמִיתְנִי רַק אֶפְיֵלוּ יוֹצֵא וְנִכְנָס בְּבִית וְלֹא לְמִיתְנִי בְּתַרְתִּי.

ועוד פתבתי שם לפי ראשון של רש"י ע"ש: בד"ה פבל ממדינה למדינה פבל פליגי דבאותה מדינה וכו' אין פנונת התוס' להורות דלא נימא דרק באותה מדינה פליגי אבל ממדינה למדינה לכ"ע צריף, דא"כ לא הוי מקשה ר"י פלל ממתניתין דהא אפילו בח"ל דעלמא באותה מדינה אין צריף, רק דס"ד דתוס' דפליגי בתרתיה, למר פבל עדוף מח"ל דעלמא דאפילו ממדינה למדינה אין צריף, ולמר גרע מח"ל דעלמא דאפילו באותה מדינה צריף, ועל זה פתבו דרק בממדינה למדינה פלבד פליגי אבל באותה מדינה לכ"ע אין צריף: בא"ד ומבבל לא"י נמי לא איגרי וכו'.

ואף דמהו קושיא דר"י דמקשה ממתניתין דמיירי מבבל לא"י משמע דאינהו נמי בהא פליגי, מ"מ כיון דקתני מעיקרא ממדינה למדינה במה"י משמע לי דאהא נמי קאי מעכו לצפון ועכו כצפון, ואדרבא להנה דפליגי אי צריף מבבל לא"י לא קשיא פלל דאיפא למימר רק אממדינה למדינה במה"י קאי דבהא פבל כח"ל אבל לא"י דשכיחי דסקלי ונחתי לא, ולכף לא מקשה רק לרב דהכא דס"ל אפי' בממדינה למדינה אין צריף פבל, והא דקאמר אבל פבל דמרחקא משמע דרחוקה מא"י ולענן המביא לא"י, היינו משום דבקרובה יש לומר שדנו בה דין א"י דאפילו ממדינה למדינה אין צריף, אבל השתא דעכו לא דנו בה דין א"י כ"ש פבל דמרחקא נאפילו לר"מ רק עכו וכו': בד"ה מפי אתא רב לבבל וקשה וכו'.

וכבר פתבתי בריש פרקין דע"כ אי הוי פבל נכלל בכלל מדה"י דמתניתין לא הנה באפשא לבטל התקנה לפי שנתרבו ישיבות, דהא חזינו אפילו בפסמוכות ומובלעות צריף שלא תחלוך במדה"י וע"כ לא פליג ת"ק רק בפסמוכות ומובלעות אבל במדה"י ממש מודה דכל מדה"י צריף שלא תחלוך במדה"י נאפילו שכיחי וגמירי פדמוכח להדני' לקמן בפלוגתא דבריייתות דמביא גט בפפינה, ואהא משני לבר מבבל דלא נכלל בכלל מדה"י פלל שאין זה מדה"י כמו שפירש"י בפמשה רק תלוי פפי הנראה לחכמים פבל עת אי שכיחי וגמירי: בא"ד ולא גריס אמר רב הונא אמר רב.

לפירש"י ניחא להו לגרוס פה דרב עצמו אמר להם דמפי אתא הוא אין צריף לומר, פה גילה להם טעמו של דבר וכן אמר רב הונא משמו שפך אמר רב דמעט ביאתו אין צריף אבל אי הפנונה שהורה להם היתר לא שייף שייאמר להם שהוא מותר מעט ביאתו: בד"ה ומפי ארדשיר וי"ל דלמסקנא וכו' פנונתם דנדאי הא אין להקשות היאך ס"ד משום לשמה לגזור מוליה אטו מביא, דטפי קשה הא רבה אית לי דרבא ומוליה אטו מביא איפא ת"ק דלא גזר, רק שיש להקשות דהוי לי למקשה להקשות נמי הו פמו דמקשה לעיל ועוד גזירה שמא יחזור פה הוי לי להקשות ועוד לגזור מוליה אטו מביא ואהא תירצו פדמקשה רבה אית לי דרבא שוב לא גזרינו, מוליה אטו מביא: בא"ד והשתא פריף שפיר מעיקרא לא הביאו זה ג"כ להוכחה מדפריף והא רבה אית לי דרבא נאי אקטיספון וארדשיר פבל מה בכף דאית לי דרבא משום קיום לא בעינו דשכיחי מתיבתא ומשום לשמה בעי והני גמירי.

דיש לומר דהקושיא במה נפשף אי נימא דאקטיספון חלוק מבבל דהתם לא גמירי פלל, א"כ ע"כ דשם לא שכיחי מתיבתא דאי שכיחי פשיטא דגמירי ג"כ, רק לפי שהוכיחו מקודם בלא"ה, פתבו דהשתא אתי שפיר: בד"ה הני ידעי וא"ת וכו'.

לא ידעתי מאי קשׁיא להו דהקא פל בנׁי העיר הולכין לשוק וחותרמין שם וממילא פל גט
הבא משם שגחתם שם מכירין אלו חתמתם אבל התם מה בכך דבני העיר מכירין חתימת
בני הישיבה מ"מ גט הבא משם אף בני הישיבה בעצמם אין מכירין חתימת בני
עירם דבגירסיהו טרידי ואינן מכירין בחתימת בני עירם וכשבאין לכאן ללמוד וגט פא
מעירם אינן מכירין וא"כ מה יועיל מה שבני העיר של הישיבה מכירין חתימת בני
הישיבה אם לא דאותו גט חתום מעדים שכתב היו פעם אחת פאן ללמוד ונודע חתמתם
לאנשי העיר, ובאמת הא ליתא דלא פד הפנונה דשכיחי מתיבתא רק דבני המתבתא
מעיר הזאת יכירו חתימת בני עירם שבאו משם, ומאן דפליג סובר דאינן יודעין פלל
חתימת בני עירם שבאו משם דטרידי בגירסיהו, וזה ברור ולק"מ, וכן מבואר בפירוש"י
לעיל ע"ש: בד"ה והא רבא קשה דמשמע וכו' ולולי דבריהם נראה לי דאין זה יסוד מוסד
דבבבל בקיאי לשמה, רק בא"י ובבבל לא היתה התקנה ולא אמרינן בהו שלא תחלוך
במדינות כמו דאמרינן במה"י דאפ"י שכיחי וגמירי צריף משום שלא תחלוך במדינות
הים, אבל בבבל וא"י לא אמרינן פן רק תליא אי שכיחי וגמירי אצ"ל, ואי לא שכיחי
וגמירי צ"ל, וכבר הוכחתי זה מהו פלוגתא דספינה דלקמן ושפיר הוצרך להקשות דרבא
ס"ל שאין מצויין לקיימו, והא דלא מוקי דידע רבא דאין בקיאיין לשמה ומודה, דא"כ
למה לא מצריף שייאמר לשמה דאיהו לא חייש דגייז, וכמו כן לרבה ור"ש לא קשׁיא
דבשכונה עצמה הוי ידעי מבית לבית אי בקיאי רק מרחוק לא היו יודעין הני בהני, ולפי
זה אינו מוכרח ג"כ מה שהכריחו לעיל בד"ה מפי ארדשיר דאקטיספון לאו מבבל: ע"ב
בגמרא ניתנו את הגלד וגו' והילדה מקרו ביין וישתו.

עפירוש"י ותוס' והוא דחוק ויש לפרש בפשיטות דבניהם נמכרו שם לעבדים שלא הי'
מי שייספיק פרונסתם, והקונים נתנום ביין משם, ולפי שהם גרמו להם בהליכתם חשב
עליהם פאלו הם מכרום ביין, וכן לפי התוס' מן הירושלמי יש לומר שאותו הלוקח
מכרה ביין משם: ובזה נראה לפע"ד ליישב מה דמקשה מברייטא וקאמר דלא ידע דר"י
הא לא ידע ברייתא, גם היאך יחלוך ר"י על הברייטא, והוא דנודאי בהו רישא דקרא
ניתנו את הגלד בזונה אף דנתכונן לכוננת הפתוב לא עשה פלל שלא פדין דהוסיף תיבת
את וסיפא דקרא לא נתכונן לכוננת הפתוב רק ששיתו יינה של תורה ונהנו מהמכירה
ובכהאי גוונא אפשר דמותר, רק לפי דר"י וברייטא פליגי מר נקט שלשה ומר ארבעה,
ע"כ דברייטא אפי' אינו מכונן לכוננת הפתוב אסור בארבעה, ושפיר עביד ר' אביתר
שלא פדין אבל אי לא ידע דר"י הוי מצי לומר דהיכא דאינו מכונן לכוננת הפתוב אפי'
טובא מותר, והו' וישתו דקאמר אין פנונתו על היין משם דהא הם לא שתו עכ"פ רק
ששתו יינה של תורה שקלמו ע"י זה: בתוס' בד"ה אי עבדיית אהניית.

משמע דבפני נכתב מועיל בא"י אף דהקא מפנין להדיא דמועיל בפני נכתב מ"מ פתבו
דמשמע דמועיל בא"י דאין לחלק בין בבל לא"י משם: איברא הא קשׁיא לכאורה דתינח
לר"י ספ"ב דמוקי הו' דאינה נאמנת בח"ל א"כ שפיר קאמר דבח"ל לעולם אינה נאמנת
ובא"י נאמנת בלא אמרה ואפילו אמרה נאמנת עכ"פ פאחרת שלא אמרה רק שאין
סומכין עליה, אבל לאב"י דמוקי להיפך הו' דאינה נאמנת בא"י, א"כ אי באמרה סמכין
עלה כמו בח"ל היאך קתני אינה נאמנת הא באמרה בפ"נ נאמנת כמו בח"ל ובברייטא
אמרו פשם שאינה נאמנת מת בעלי פד אינה נאמנת להביא את גיטתה, והיאך שייף אינה

נאמנת מה שתאמן באומרת בפני נכתב: לכן נראה לי דלאבני לא קשיא להו לתוס' פלל דאפי' אמרה בא"י אינה נאמנת דכיון דבהו חיישינו לקלוקול ליפא למיסמיה עלה פלל דלא שינה בה לא אתי לארועי נפשעה דמשום פנונת קלוקול מרעי נפשעה דאל"כ לא הוי חיישינו לקלוקולא פלל רק בח"ל נאמנת, דכיון שלא האמינו לשום שליח רק באופן שיסלק ערעור הבעל א"כ אף היא שאומרת בפ"נ מה דעתה אי חושבת שהבעל לא יאמן א"כ ליפא קלוקול, ואי חושבת שיוכל לערער א"כ היא תהא היא נאמנת עכשיו דהא בח"ל אין מוסרין גט שהביא שליח עד שמסלקין ערעור הבעל משא"כ בא"י דהאמינו אף בלי סילוק ערעור הבעל א"כ היא חושבת שתאמן להנשא ולא לסלק ערעור הבעל ומתפוננת לקלקל, וכעין זה פתב הרשב"א שם ספ"ב רק מר"י קשיא להו שפיר דהא בא"י ג"כ אדיבורה סמכינן והוצרכו לתרץ דהתם משום דלא אמרה, ולקמן ספ"ב נדבר עוד מזה בס"ד: בד"ה אמר ר"י שתיים פותבין וכו' ואומר ר"ת וכו'.

נראה לי המשך דבריהם דלולא דברי בה"ג הוי אמרינו דלקה הלכה כר"י דלא פליג אברייתא רק ברייתא באגרת שלומים ור"י לאו באגרת שלומים אבל השתא דפסק בה"ג כר"י אף דפליג אברייתא דידוע הי' שאינו עיקר א"כ ממילא באגרת שלומים אפי' הרבה מותר: בא"ד מיהו בירושלמי, ולפענ"ד דנודאי מי שרצה לכתוב לחבירו דבר אפי' אגרת שלומים רק שפותר לו פנונת פותר הפסוק ממש פגון הו' דירושלמי ראשיתה מצער שנתפונן לאותו המכונן של האומר באיוב ממש או שפותר לחבירו אגרת שלומים שיבטח בד' פגון גול על ד' דרכיה ובטח עליו והוא יעשה שהוא נתפונן להמכונן ממש שבתהילם אבל מי שרוצה לכתוב לחבירו סיפור איזה ענין וכותב איש הי' בארץ הודו אף שכותב שלשה תיבות איש הי' בארץ כמו באיוב מ"מ לא נתפונן זה לאותו המכונן בשם וכן כל פיוצא בזה פנ"ל בא"ד וא"ת דאמר בהקומץ וכו', לכאורה אין מקום לקושיותם דנודאי יש לומר בפתב בעלמא שאין קדושה האחרת בו הקפידו לשרטט שיהא ניכר שהוא פותר מקרא לחלוק פבוד למאמרי התורה אבל בתפילין שמניחים בבתים והו' מקודשין ועומדין מצד המצוה שבהם אולי אין צריך שירטוט פלל, ונראה לי דעיקר הקושיא שמה יפסלו בתוה הפתיכה וישארו פתב בעלמא לזה הי' מהראוי להצריך שירטוט ועל זה תרצו דבאמת שיטה אחת צריכה שירטוט וצ"ל דבזה סגי לכל פתב ולא בעי רק שיטה ראשונה להיכר שהוא פתב מקרא: בא"ד משמע דאין רגילות לשרטט לפי מה שכתבו דאם אינו יכול לכתוב יפה יכול לשרטט א"כ אפתי קשה לוקמא במשורטטין ולדעתי נראה דבכל מקום הצריך שירטוט מחמת הל"מ לא מהני רק במשרטט למצוה זו וכמו שצריך פתיכה לשמה ולשם מצוה כמו כן השירטוט אבל מה שמשרטט לרשות אינו מועיל לו אם רוצה אח"כ לכתוב בו מצוה: בא"ד ואמאי לא יליף מאמיתה של תורה, אין זה הכרח דנודאי מודה רש"י דאין הכרח בקרא שלום נאמת לס"ת דוקא ואיפא לפרושי ג"כ מזוזה רק לפי האמת דלא בעי דוקסוסטוס הכריח רש"י דעל ס"ת קאי אבל לפי התוס' קשה פינון דבאמת הפנונה מזוזה מ"ש שירטוט דילפינון ולא דוקסוסטוס ולפירש"י ניחא דדוקסוסטוס ליפא למילף דס"ת נמי אמיתה של תורה מקרי ולדוקפתרא ושללא בדיו אצטריך לימוד אחר דלא נימא דקאי שלום נאמת אמזוזה ודוק: בד"ה נבוב וכו' פדכתיב בוא אל פלגשי אביה וכו'.

דבריהם תמוהין דפשיטא דע"כ מהנהג פלגשים אין ראי' פלל דהא באונס היו ואפילו נשים גמורות מותרות היו והטעם שהיו צרורות מפני רש בירושלמי סנהדרין פ"ק פ"ה גדול ואיפא מ"ד שהי' מקלען ומקשטן ואומר ליצרו הרע תאבת לה דבר האסור לה אני מתעב לה דבר המותר לה אבל עכ"פ אין להוכיח מהנהג פלגשים שלא הי' דרפן להחזיר פלגש, אמנם קושית התוס' אינה קושיתא פי לשון ותונה עליו משמע רק עליו סרחה, ובנות ממש הני לי למיכתב ותונה פלגשו: בד"ה שלש עבירות בסדר עולם וכו' אבר מן החי.

ביאור דבריהם דלפי הסדר עולם היו השלש בפעם אחת ואתי שפיר טפי דלא תשיב אבר מן החי פי אין זה בפעם אחת אבל לר"ת חילול השם הי' אח"כ לא באותו יום הוקשה להו דליחשוב אבר מן החי ולזה פתבו דלא תשיב רק מה שהי' בפילגש בגבעה: בד"ה עירבתם וכו' ואין נראה וכו', ובאמת לק"מ דפשיטא דע"כ עירבתם כולל עירובי חצירות ג"כ דאל"כ אפתי איפא טפי מג' דברים שצריך לומר בע"ש רק לפי שבמאמר הזה כולל כל העירובין צריך לאמרו עם חשיכה ולא בספק חשיכה לכוף שם במקומו פירש"י חצירות ותחומין וכאן תדא מנייהו נקט, אמנם בעיקר הסוגי' פ"ק ב"מ מדליקין צ"ע, ואין פאן מקומו להאריה: דף ז' ע"א בתוס' בד"ה השתא בהמתן של צדיקים אמר ר"ת וכו' כפר בארתי בחידושי חולין שלי דיש לומר דעיקר הפנונה שאין הקב"ה מזמין לצדיק שיגיע תקלה על ידו לאחרים ואין הפרש בין אכילה לאיסור דעלמא אבל הצדיק בעצמו יוכל להפשל באיסור אם אינו מכשיל אחרים שזה גנאי גדול לצדיק להכשיל אחרים ובה מניושב הכל, וכן משמע התם בהך דתערוכות דמאי, דאף שהי' אפשר שהי' מעושר מ"מ כיון דתקמים אסרו לא הי' הקב"ה מזמין לו להכשיל הפונדקת ב"מ שנתנה לו דמאי או שילמדו ממנו לאכול תערוכות דמאי, אבל לפי התוס' פאן אין הסוגי' מתנישבת שפיר דהתם אפשר שלא הי' אכילת איסור שהי' מעושר באמת בד"ה זיקרא מנא לן דאסור וכו' וראוי להחמיר וכו', פנונתם דלקאורה לא הי' מקום להחמיר רק בבית המשתאות בלבד, אבל כיון שמצינו בירושלמי דהי' מקפיד על שקם ושכב בזיקרא, א"כ משמע דאפי' שלא בבית המשתה אסרו וצ"ל דהא דבעי בית המשתה דלולא זה אינו עונג כ"כ, אבל לשכב ולקום בזיקרא הוי עונג גדול ואפי' שלא בבית המשתה אסרו, הלכך יש להחמיר בכל פיוצא בזה שהוא מתענג ביותר אפילו שלא בבית המשתה, ולפי זה נראה דמה שפתבו ושיר של מצוה וכו' הפנונה דוקא שלא בבית המשתה רק דאסור מפת חומרא במצוה אין להחמיר, אבל בבית המשתה משמע מדבריהם אפילו שיר של מצוה אסרו: ע"ב בגמרא ויהיב תנא סימנא הכי.

עפירש"י ותוס', ולפעד"נ לפרש בפשיטות דעיקר הקושית דדוקא מעיקרא דהי' הפנונה מזרח מזרח העולם ומערב מערב העולם, אתי שפיר דקרי לי משמאלו מערב, אבל השתא דרק רצועה נפקא אין זה מערב העולם רק מערב הדרה בלבד, פי אינו טהור רק רצועה קצרה ממערב הדרה, ואהא קשיא לי וכי תשיב דרה דהוא דבר מועט לומר בו מערב מה שאינו מערב רק לגבי אותו הדרה בלבד, אבל מעיקרא מערב הדרה היינו עד פל סוף א"י כיון דס"ד עפו במזרחו של א"י א"כ מערב הדרה מעכו לכזיב הוי פל א"י כולו, אבל השתא אותה רצועה בלבד לא תשיבה לקרותה מערב רק מצד הדרה בלבד ומייתי ראי' מקרא דיהיב תנא סימנא מזרח השמש למסילה דאינו מזרח ממש דהא לצפון

בית אל קיימא רק מזרחתה של מסילה היא א"כ הכא נמי שפיר שנייה לומר מערב של הדרה אף שאינו מערב בעצמותו.

ועוד אפשר לומר דעיקר הקושא דנקט משמאלו למערב הדרה, ובאמת אין הפוננה רק רצועה קצרה ולא כל מערב עד סופו ואהא מביא מקרא דנקט מזרחתה של מסילה אף דלא מייירי רק משילה בלבד ולא כל המזרח והראשון עיקר, וועמ"ש בתוס' בזה: בתוס' בד"ה הכי גרסינן בתוספתא וכו' ומיהו יש לומר וכו'.

לכאורה דבריהם מוכרחין דאל"כ תיקשי למזרח הדרה למה לי הני לי לומר מימינו טמאה כיון דלעולם ימינו למזרח פשהולף מעכו לכזיב וע"כ דפעמים הדרה מתעקם. אלא דיש להבין למה לי דנקט ימינו פלל הני לי לומר בפשיטות דהדרה ההולף מעכו לכזיב למזרח טמאה ולמערב טהורה, וצריה לומר דהתנא רוצה להשמיענו דעכו משוה לצד דרום טפי מכזיב, וזה ידענו ממה שאמר מימינו למזרח הדרה, ולפ"ז אין הכרח דהדרה מתעקם: בד"ה ונהיב וכו' בה סימנא וקשה וכו' מימינו למזרח סתם דבריהם אינם מוכנים, דאטו הדרה אינו רחב רק פרוחב האיש ההולף, וא"כ הוצרך לומר למזרח הדרה שלא נחשוב מגופו של האדם ההולף מימינו ומשמאלו, ועוד למה שנייה טפי מזרח ומערב בגופו של אדם טפי מן הדרה, וכבר כתבתי בש"ס דעיקר הקושא דנדאי שנייה לומר מזרח ומערב בכל דבר רק אי נמשך המערב עד סופו אבל לא לקרות מערב מה שאינו מערב רק מצד הדרה בלבד, ולכך מעיקרא לא קשיא רק אשינוי' דאבני ע"ש: אמנם גם מה שהקשו על פירש"י אינה קושא למדקדק בלשון רש"י ו"ל דמעיקרא כתב לאתנוחי תנא סימנא עלה ובתר הכי פירש קרא נמי יתיב סימנא רצועה כגון מסילה, וכוננתו דנדאי עיקר הקושא דלא חשובה רצועה לעשות עליה סימן דהיינו שצאמר דאותה רצועה למערב הדרה ההולף מעכו לכזיב ומייתי ראי' כיון דחשובה מסילה לעשות אותה לסימן לדבר אחר דהיינו על שילה כמו כן חשובה לעשות סימן עלי' והשתא לא קשיא קושא השני' של התוס' וקושא ראשונה פשיטא דלא קשיא דאטו השתא ציין גבול א"י דהא לא ידענו כמה רחב הרצועה למערב וכה"ג ס"ד דלא שנייה לאתנוחי עלה מכלהרא סימנא: בד"ה הא ר"י וכו' גרע הכא ממובלעות דלעיל.

אף דאיכא למימר דר"י ורבנן ס"ל כר"א דמתניתין דמובלעות ג"כ צריה לומר ושפיר יש לומר דדמי למובלעות, מ"מ מוכרח לומר דגרע ממובלעות דאל"כ למה לא מוקי לה דפליגי בפלוגתא דר"א ורבנן דמתניתין וע"כ דגרע ממובלעות, אמנם בטעמו של דבר למה גרע ממובלעות, צריה לומר דדוקא קרקע ח"ל המובלע בא"י נראה כגוף אחד ולא שנייה בי' שלא תחלוק במדה"י, אבל נהר הנראה לעין חלוק מא"י אינו מתאחד עם א"י דחזותא מוכיח עליו שהוא ח"ל וניכר ועומד בפני עצמו ושפיר שנייה בו שלא תחלוק במדה"י לכ"ע אפי' לת"ק דר"א, וצ"ל דגם לסמוכות לא דמי דאל"כ אכתי הני לי לאוקמא דפליגי בפלוגתא דר"ג ורבנן דמתניתין, ונראה שמה שסמכו להקש אח"כ מעלי' הוא ג"כ לפי שהי' מקום לומר דשאני עלי' דעומד על גבול א"י ומקנה מכל צד מא"י ואפי' ר"א מודה בזה דעדיף ממובלעות אף לפי שהקדימו דע"כ הו' גרע ממובלעות דאל"כ לוקמא בפלוגתא דר"א ורבנן א"כ הו' טעמא שנייה בעלי' ג"כ דניכר בפני עצמו כמו נהר: בא"ד קרקע שתחתיה בר זריעה הוא וכו'.

לכאורה תמוה דגם ספינה קרקע שתחתיה ראויה להתחייב בגושששת, וצריף לומר דדוקא עלי' הוי הקרקע שהעלי' עומדת עלי' קרקע שתחתיה לפי שעומדת על הקרקע אבל ספינה אין הקרקע קרקע הספינה רק המים קרקע שקלה שהולכת על המים והמים לאו בר זריעה רק בגושששת הוי העפר קרקע הספינה כמו בעלי' דוק: בד"ה אמר ר"י אימתי, משמע דאימתי דר"י בא לחלוק אף דהכא מפניך לחלוק פתבו לשון משמע, משום דאיכא למימר דבאמת בהא פליגי ר"י ואב"י דלכך לא מוקי ר"י פאן בגושששת דלא ניחא לי' לפרש סתם ספינה בגושששת דוקא א"כ ממילא הו' אימתי לחלוק דדוקא היכא דלשון ת"ק סובל דברי ר"י אמרינן האי פלגא אבל לא היכי דמפניך בת"ק להיפך כמו בכסוי הדם שהביאו התוס' בסמוך, ואב"י באמת מפרש אימתי לפרש רק דלא ניחא להו לומר כן שנאמר בשביל כך לחלוק דוקא רק טעמא דר"י דלא ניחא לי' לאוקמא תרתי ברייתות דלא פרבנן רק כר"י.

ומה שהביאו אה"כ ראי' מפסוי הדם היינו פיון דבמתני' דהתם לפרש דהא מהאי טעמא פוסק ר"ת כר"י ש"מ דברייתא ומתניתין פליגי בהא ואין ראי' מאימתי דברייתא למתניתין. ועוד היא אפשר לומר דנתפוננו התוס' להוכיח דאימתי דוקא לחלוק, דלכאורה היא אפשר לומר דלית לי' פלגא פלל רק או פך או פך והכא מפרש לחלוק ופעמים לפרש ג"כ רק אי ס"ד דפעמים לפרש ה"ל לאוקמא פאב"י פאן בגושששת וכלהו כר"י אליבא דת"ק וע"כ דס"ל דוקא לחלוק, ולכך לא מוקי פאב"י דלא ניחא לי' לאוקמא פלהו דלא כת"ק, אלא שיש לדקדק במה שפתבו דרק במשנה לפרש וברייתא לחלוק, דמ"מ גהי דברייתא לית לי' פלגא לפרש אבל מנא לן דוקא לחלוק דלמא לפרש ג"כ היכא דאיכא לפרושי לפרש: בד"ה עציץ נקוב וכו' ומדלא משני פאן בנקובה וכו' חידוש אחר שאינו בעציץ וכו'.

לכאורה משמע מדבריהם דחילוק זה בין עץ לחרס דוקא בספינה הוא ולא בעציץ, אבל באמת הא ליתא דבהדיא פירש"י דעציץ של עץ בעי נקוב ש"מ דשל חרס לא בעי נקוב בעציץ כמו בספינה, וע"כ צ"ל דמה שכתבו שאינו בעציץ הפוננה דבא לומר חידוש אחר שלא חידש מעיקרא בעציץ ובכל חדא משמענו חידוש אחר, מעיקרא קמש"ל לחלק בין נקוב לאינו נקוב ואחר כך קמשמע לן לחלק בין עץ לחרס: איברא יש לתמוה על דבריהם שכתבו דראיית רש"י מדלא משני פאן בנקובה דהא בפשיטות מוכח להדי' דיש חילוק בין עץ לחרס וע"כ דאחד מהן לא בעי נקוב ואי נתפוננו להביא ראי' דלא נימא להיפך כפיר"ת בסמוך, זה באמת לא מוכח פלל מהתם, דהא לפירש"י גם כן היא יכול לומר פאן בנקובה ומרנוניהו בשל עץ רק דבא לומר חידוש אחר אם כן ה"ה לפי ר"ת הוי מצי לומר פאן בנקובה ומרנוניהו בשל חרס רק בא לומר חידוש אחר לחלק בין עץ לחרס ולא נשאר להביא ראיה מהתם רק שיש חילוק בין עץ לחרס דבחד מינייהו לא בעי נקוב, וזה מוכח בהדיא ממה דמשני השתא לחלק בין עץ לחרס וכמו כן אי נימא דנתפונן רש"י להוכיח דלא נימא כפיר"ת השני שזכרו התוס' במנחות שם דשל חרס בעי נקוב ושל עץ אפילו נקוב לא מהני, גם זה לא מוכח מהתם פלל דס"ס כמו שיתרין רש"י לפי פירוש דבא לאשמועין חידוש אחר שלא שמענו עדיין בהו' שינוי' דעציץ כמו כן נימא לפיר"ת הנה דקמש"ל חידוש אחר דבשל עץ לא מהני נקוב.

לכן נראה לי דכוננת התוס' דראיית רש"י דלא נימא להיפך כפיר"ת דבסמוך ולדידי' לא שייך לומר דבא לאשמענו חידוש אחר שלא שמענו בעצמ' דשל עץ לא בעי נקוב, דחילוק זה יותר הוי לי' להשמיענו מעיקרא בעצמ' דאפילו ביבשה מהני אפילו אינו נקוב וכ"ש בספינה דמחלחלת טפי, אבל לפירש"י הוי בספינה רבוותא טפי דאפ"ה בשל עץ בעי נקוב דוקא כנ"ל: בא"ד ואתי שפיר דסתם ספינה של עץ.

לכאורה תמוה דהתם מוקמינן ברייתא דא בשל חרס ועוד פינו דלפיר"ת של חרס בעי נקוב אם כן הך ברייתא דהתם בספינה נקובה א"כ לפירש"י גם כן יש לפירש בשל עץ ובנקובה, לכן נראה לי דנדאי סתם ספינה אינה נקובה וכמו כן של עץ הוא רק דוקא הך ברייתא דהכא מיירי בכל גוונא דהא חזינו דפליג בה ר"י ומחלק בגושפשת ש"מ דת"ק בסתם ספינה מיירי אבלהתם שפיר מוקמינן בשל חרס ובנקובה דלא שמענו דמיירי בסתמא: בא"ד פינו דשם חוץ לארץ על המקום וכו' דשם א"י על המקום וכו'.

תמוה לי פינו דר' זירא קאמר דעצמ' על יתידות תליא בפלוגתא דר"י ורבנן והתם נדאי שם א"י על המקום ואי נכתב גט על יתידות בא"י פשיטא דאצ"ל בפ"נ, והשתא פינו דמדמה לה לפלוגתא דר"י ורבנן א"כ היאך מדמה גט למעשר הא ר"י ורבנן תרנונייהו מודו דשם א"י חל עלה רק מ"מ פליגי למעשר כמו על יתידות ולגבי גט כל ששם א"י עלה אצ"ל בפ"נ, וע"כ דפלוגתיהו דר"י ורבנן בהא גופא אי שם ח"ל עלה או שם א"י, א"כ מה ענין לעצמ' על יתידות דלכ"ע שם א"י עלה וצ"ע: בד"ה דילמא לא היא וכו' ואנחא אסיפי, לכאורה אין כל זה מוכרח שיש לחלק בין אם העצמ' מונח על יתידות והנכב שבו מגולה נגד הקרקע אז אמרינן אוירא כמאן דמנח אארעא, אבל אם העצמ' מונח על היתידות והנכב על יתידות ואינו מגולה נגד הקרקע כלל אז חשוב פתלוש: דף ח' ע"א בגמרא פי ארעא סמיכתא דמיא אף דהשתא ס"ד דנהרות שבא"י אין להם תורת א"י כלל א"כ נהי דמים כעפר דמי מ"מ הוי כעפר ח"ל א"כ וכי עדיף עפר ח"ל מאויר א"י.

מ"מ משמע לי דכיון דמים כעפר דמי אינו חוצץ בין ספינה לקרקע א"י פינו דמים נמי עפר היא אבל אויר דלאו מינא דעפר כלל חוצץ טפי: בתוס' בד"ה כל ששופע ויורד וכו' אמאי נקט ר"י קפלוריא וכו' ולפע"ד נראה ליישב בקל דונדאי כשבא לציינ טורי אמנון עצמו באיזה מקום הוי א"י ובאיזה מקום ח"ל שפיר קאמר דכל שיפוע הדר לפנים א"י ולחוץ ח"ל אבל כשבא למדוד ננסין ע"י חוט מתוח צריף למתוח החוט מראשו ממש במכונן כי אם ימתוח מן השיפוע אינו עולה מכונן, כי גבול א"י מלפנים וגבול ח"ל מלחוץ פלין שניהם עד ראשו ממש א"כ להוציא ננסין של צפון חוץ לחוט צריף ע"כ למתוח מראשו ממש דהיינו מקפלוריא כמו שפירש"י שהוא עומדת בראש גובה הדר ממש: בד"ה ר"י אומר שאל רבינו פטר וכו' והשיב וכו' אבל קשה וכו'.

פוננתם דעדיין תירוץ ר"ת אינו מספיק דמנא לי' לר"י בכל העולם, וע"כ דלא נתפונן ר"י בכאן רק לאותן שפכשו עולי בכל ובהו ידע ר"י שפיר א"כ אין צורך לומר דלא קי"ל כר"י דקושית הר"ר פטר ג"כ לק"מ דאף שאנו במערב מדינות שלנו לא נכבשו מעולי בכל ולא מיירי ר"י בהו: אמנם עיקר קושית התוס' לא הבנתי כלל דונדאי לא תליא פאן בבקיאין ואין בקיאין כל שיש על הגבול שם ח"ל כדמוכח בספינה דלעיל כמו

שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' שְׁלֵא תַחְלוֹק בַּמִּדָּה"י רַק אֵי מִיִּקְרִי א"י אוּ תְלוּי אֵי שְׁכִיחֵי וּגְמִירֵי אֵינּוּ צָרִיף וְאֵי לֹא צָרִיף וְלִיפָא בְּזֵה שְׁלֵא תַחְלוֹק בַּמִּדָּה"י דְּאֵין זֵה מַד"הִי אַבְּל לְרַבְּנָן פִּינּוּ דְּהוּי מַד"הִי אִפִּי יִדְעֵנוּ דְּשְׁכִיחֵי וּגְמִירֵי לֹא מְהַנְּי תַדַּע דְּאַפִּי בֵּא"י מְהַגְמוּנָא לְהַגְמוּנָא בְּמַקּוֹם שְׁמַקְפִּידִין לַכ"ע צָרִיף לֹאמַר אֶלְמָא דֵּא"י בְּלַבַּד לֹא מְהַנְּי רַק שְׁיִהְיֵי שְׁכִיחֵי וּגְמִירֵי רַק בַּמִּדָּה"הִי אִפִּי לֹא מְהַנְּי שְׁלֵא תַחְלוֹק בַּמִּדָּה"הִי פְנ"ל: בַּד"ה הַמּוֹכֵר פְּדִתְנָא בְּסֻמוּף וְכו'.

אֵין פְּנוּנְתָם דְּבַגְט הָיוּ מְהִרָאוּי לֹאמַר דְּפְשִׁיטָא לִי מִפְּחַ בְּרִייתָא דְּבְסֻמוּף דְּהָא בְּהָא בְּרִייתָא אָמְרוּ לְהַדְּיָא דְּמוֹכֵר לְסוּרְיָ' פְּמוֹכֵר לַח"ל וּבְהִקְרַח דְּלֹא יִדַּע מְהָא בְּרִייתָא פְּלַל רַק פְּנוּנְתָם לֹאמַר דְּכֻמוּ דְּחֻזִּינוּ בְּהָא בְּרִייתָא דְּחֻשְׁיָב לְעֵנָן מַעֲשֵׁר וּשְׁבִיעִית כֹּא"י וּמ"מ הָיוּ ח"ל לְעֵנָן גִּט כְּמוֹ כֵּן הָיוּ ס"ד דְּבַעַל הַאֲבַעְיָ' דְּאַף דְּהוּי א"י לְעַבְדָּ לְגִט פְּשִׁיטָא לִי דְּהוּי ח"ל: אֵיבְרָא עֵיקָר דְּבְרִיהֶם תְּמוּהִין לַפַּע"ד חֲדָא לְמָה לֹא בְּעֵי בְּאַמַּת לְעֵנָן גִּיטִין.

וְעוֹד דְּהוּי לִי לְמִיפְשִׁט מְת"ק דְּמַתְּנִיתָן דְּקֶאֱמַר עַפּוּ פְּצָפוֹן וְכ"ש סוּרְיָ' וְאַפִּילוּ ר"מ לֹא פְּלִיג רַק בְּעַפּוּ דְּמִיִּקְרָבָא כְּמוֹ דְּפּוֹשִׁט לְעֵיל לְעֵנָן בְּבַל מִמַּתְּנִיתָן, וְע"כ דְּאַפְתִּי הִי לֹא סָפַק לְעֵנָן מְכִירַת עֶבֶד רַק מְדַנְקֵט ר"מ לְגִטִּין לְהוֹצִיא עֶבְדִּים פְּשִׁיט שְׁפִיר דְּכ"ש סוּרְיָ' דְּהוּי ח"ל לְמְכִירָה מְכ"ש דְּגִטִּין שְׁהָרִי שְׁמַעְנוּ מַר"מ דְּמְכִירַת עֶבֶד הָיוּ טְפִי ח"ל מְגִיטִין, אַבְּל ס"ד דְּבַעַל הַאֲבַעְיָ' נְהִי דְּהוּי ח"ל לְגִיטִין דְּלֹא שְׁכִיחֵי וּגְמִירֵי אַבְּל לְמְכִירַת עֶבְדִּים הָיוּ כֹּא"י, וְזֵה בְּרוּר: בַּד"ה בְּשִׁלְשָׁה דְּרָכִים נָקַט שְׁלִשָׁה לְשׁוֹן זָכָר וְכו' דְּעַבְדָּ וְגִט לְשׁוֹן זָכָר הוּא.

אַף דְּכָל הַתּוֹרָה כְּלוּלָה בְּלְשׁוֹן זָכָר וְאַמְרָה כְּמ"ש הַתּוֹס' רִישׁ קִדּוּשִׁין מ"מ קִשְׁיָא לְהוּי הֵכָא פִּינּוּ דְּסוּרְיָא לְשׁוֹן נְקֵבָה הִיא מְמִילָא הָיוּ לִי לְתַנָּא לְמִיתְּנֵי דְּרָכִים דִּינְדָה בְּלְשׁוֹן נְקֵבָה כְּמוֹ דְּתַנִּי דְּרָכִים דְּאַשָׁה בְּלְשׁוֹן נְקֵבָה בְּרִישׁ קִדּוּשִׁין וְעַל זֵה תִּירְצוּ דְּעַבְדָּ וְגִט לְשׁוֹן זָכָר: אֶלְא דְּאַפְתִּי קִשְׁיָא לִי דְּהָא הֵתָם מְשַׁנֵּי מַעֲיָקְרָא דְּדָרְוָא דְּאַשָׁה לְשׁוֹן נְקֵבָה לְכָף קַתְּנֵי שְׁלִשׁ וְהַשְׁתָּא תִּיקְשִׁי מַה בְּכָף הָא דְּרָכִים גּוֹפִיָהוּ דְּהֵינּוּ פְּסָף וּשְׁטָר לְשׁוֹן זָכָר הֵם כְּמוֹ עֶבֶד וְגִט דְּהָא, וְאַף דְּהֵתָם אֵיפָא בִּיאָה א"כ הָיוּ לִי לְהַקְשׁוֹת מַעֲיָקְרָא תְּנֵי תְּרַתִּי אִטּוּ חֲדָא כְּדַפְרִיף בְּתַר הֵכִי, וּמַעֲיָקְרָא גְרַע דְּנָקַט לְשׁוֹן נְקֵבָה מַה דְּאֵינְהוּ לְשׁוֹן זָכָר, וּבְתַר הֵכִי לֹא קֶאֱמַר רַק דְּלֹא נָקַט דְּבָרִים רַק דְּרָכִים מְשׁוּם הִיא דְּאֵיִקְרִי דְּרָוָא וְהֵנִי צְרוּף דִּינְדָה, אַבְּל הַשְׁתָּא צָרִיף לֹאמַר דְּשַׁנֵּי לִישְׁנֵי מְשׁוּם בִּיאָה, וּמְדָלָא קֶאֱמַר מַעֲיָקְרָא פְּלַל הָא מִילְתָּא ש"מ דְּאַף דְּדְרָכִים גּוֹפִיָהוּ לְשׁוֹן זָכָר פִּינּוּ דְּדְרָכִים דְּאַשָׁה גִּינְהוּ נָקַט לֵה בְּלְשׁוֹן נְקֵבָה, וְה"ה הֵכָא פִּינּוּ דְּדְרָכִים דְּסוּרְיָ' גִּינְהוּ הָיוּ לִי לְמִיתְּנֵי שְׁלִשׁ, וְעַכ"פ פִּינּוּ דְּהָא הָיוּ מְצִי לְמִיתְּנֵי דְּבָרִים הָיוּ לִי לְמִיתְּנֵי בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים, דְּדוּקָא הֵתָם נָקַט דְּרָכִים מְשׁוּם הִיא דְּאֵיִקְרִי דְּרָוָא מְשִׁא"כ הֵכָא: לְכֵן בְּרוּר דְּכּוֹנֵנַת הַתּוֹס' לְחַלְקָא בֵּין סוּרְיָא לְאַשָׁה דְּהֵתָם הַדְּרָכִים גְּתִלִין בְּאַשָׁה כִּי הָאשָׁה פּוֹעֶלֶת אוֹתָם שְׁמַקְבֵּלַת פְּסָף וּשְׁטָר וּמַתְּרַצִּית לְהַתְקַדֵּשׁ, וּלְכָף קַתְּנֵי הֵתָם הָאשָׁה נִקְנִית בְּשִׁלְשׁ דְּרָכִים וְלֹא קַתְּנֵי כְּמוֹ הֵכָא בְּשִׁלְשׁ דְּרָכִים הָאשָׁה נִקְנִית וְהֵינּוּ דְּהָאשָׁה הִיא הַעֲיָקְרִית וְהִיא פּוֹעֶלֶת הַדְּרָכִים לְכָף הֵן גְּתִלִין בְּהָא לֹאמַר בְּלְשׁוֹן נְקֵבָה, אַבְּל הֵכָא נָקַט לְהִיפָף בְּשִׁלְשָׁה דְּרָכִים שְׁוֹנְתָה סוּרְיָא, דְּסוּרְיָ' גְּתִלִית בְּדְרָכִים שְׁאֵין סוּרְיָא פּוֹעֶלֶת הַדְּרָכִים רַק דְּרָכִים מְמִילָא הֵן וְחִלִין עַל סוּרְיָ', לְכָף אֵין צָרִיף לְמִיתְּנֵי לְשׁוֹן הַנּוֹפֵל עַל סוּרְיָא רַק כְּפִי הַדְּרָכִים בְּעַצְמוֹתָן, וְכִינּוּ דְּדְרָכִים בְּעַצְמוֹתָן לְשׁוֹן זָכָר דְּהֵינּוּ עֶבֶד וְגִט

נקט להו בלשון זכר ולא משגיחין על סוריא, וזה ברור: בד"ה פיבוש יחיד וכו' אבל בספרי מפרש וכו'.

תמוה לי דהא הו תנא בספרי ע"כ ס"ל לא שמי פיבוש דהא קאמר להדיא דאין מצות נוהגת שם כלל ומפרש טעמא דדוד שלא פדין פבש, אבל הו מ"ד דהכא ע"כ ס"ל דדוד פדין פבש דהא ס"ל דתיבת במעשר ושביעית כא"י, ואהא קשיא לי לרש"י למה קראה פיבוש יחיד פיון דעל פי הגבורה פבש, לכה הוצרה לומר דכבש לצרכו [ומהאי טעמא אפשר דאין עלי' קדושה גמורה עד שפפרה נחשב כח"ל] וזה ברור ועי' היטב בספרי שם: ע"ב בגמרא בשידה תיבה ומגדל וכו' על גושה גזרו על אוירא לא גזרו.

מפירש"י מוכח דפלוגתא דרבי וריב"י באנהל זרוק אי שמי' אנהל אבל בגזיר דנ"ד מוכיח הש"ס מברייתא דריב"י סובר גם פן לא שמי' אנהל ומסיק דפליגי אי גזרו בלא שכיח וכ"ע על אוירא גזרו ע"ש, והנה מדלא קאמר דכ"ע על גושה ופליגי בלא שכיח, משמע בהדיא דאי נימא על גושה אפי' בלא שכיח גזרו, ולפי זה תיקשי נהי דמשום אוירא לא גזרו בלא שכיח ס"ס טמא משום גושה פיון דאנהל זרוק לא שמי' אנהל הוי פעומד על הקרקע כמו שפי' רש"י שם, ולפי זה צריף לומר דלמסקנא דהתם במנוחת פליגי כמו שפכתבו התוס' שם בס"ד ולא הוי אנהל זרוק כלל ומ"מ משום אוירא טמא דפתוחין מלמעלה כמו שפירש"י שם בס"ד, ולפי זה אין צורך לומר דפליגי הכא באנהל זרוק ומיירי גם פן במנוחת ופתוחין מלמעלה, ומשום אויר טמא רק בסוריא לא גזרו על אויר אבל משום גושה טהור דמנוחת וריב"י ס"ל דאפי' בח"ל לא גזרו על אויר במקום דלא שכיח פגון בשידה תיבה ומגדל, ולפי זה הו גושה דהכא מתפרש שפיר כמו גושה דגזיר הנ"ל ואפי' באנהל מטמא רק שאני הכא דהוי חציצה פיון דמנוחת: ואפשר לומר דמה שפירש"י דהוי אנהל זרוק פוונתו דדוקא לגבי גושה מהני מנוחת אבל לא באויר דגזיר אפי' מנוחת הוי פזרוק, אף ממה שפירש לקמן דגושה אינו מטמא באנהל משמע דמפרש בפשיטות וזהו היפוף סוגיא דגזיר הנ"ל, ועמ"ש בתוס' בד"ה בשידה ובד"ה אלא: בפירש"י בד"ה רבי מטמא וכו' ואשמועינן האי תנא וכו'.

ר"ל ליישב מה שפכתבו התוס' בד"ה בשידה דמלשון זה משמע דכריב"י ודאי אתיא, לזה פירש דתנא אשמועינן דאפי' רבי וכו' ודוק: בתוס' בד"ה בשידה דהא ע"כ וכו' לאו דוקא וכו' שמי' אנהל וכו'.

פבר הוכחתי, דמהו סוגיא דהתם מוכח להדיא דהו שינה במנוחת מיירי דלית בה משום אנהל זרוק כלל, דאל"כ מה צורך לאוקמא פלוגתיהו מפח אויר פיון דע"כ גם בגושה צריף לומר לא שכיח דאל"כ טמא מפח הגוש פיון דאנהל זרוק אינו אנהל וע"כ דמיירי במנוחת, רק באויר טמא מפח שהו פתוחות מלמעלה כמו שפירש"י בגזיר או דלגבי אויר לא מהני מנוחת כמ"ש לעיל ועכ"פ הו שינה דהכא דוקא דבקרין גם בסוריא לא מהני מפח גושה פיון דמאהיל על הגוש ורק בשידה המנוחת ליכא משום גוש רק אויר.

ולפי' התוס' קשה כמו דבסוריא טהור אפי' בקרון משום דאפילו בגושה לא גזרו על מאהיל על הגוש, א"כ נוקמא התם פלוגתיהו דלכ"ע אויר עצמו לא רק בגושה נחלקו אי גזרו בלא שכיח משום מאהיל על הגוש: בד"ה אלא ונהא דמבעי' לן וכו'.

לפי פירושים דלעיל הנוצרכו לזה, דהכא ע"כ גושה הפנונה גוש בלבד לא מאהיל על הגוש והתם הפנונה גושה דמאהיל על הגוש דאי גוש לבד אפי' בקרון הוי טהור למ"ד משום גושה, אבל לפי מה שכתבתי לעיל אין צורך לזה כלל דהכא נמי גושה אפי' מאהיל על הגוש כמו התם, ומ"מ בסוריא טהור בשידה דמייירי במנוחת דהוי אוהל רק בח"ל משום אויר בלבד פמסקנא דנזיר דלרבי אפי' לא שכיח גזרו באויר ומייירי דפתוחות מלמעלה דלגבי אויר לא הוי אוהל: בד"ה דגזרו וכו' דמשום אויר עצמו גזרו וכו'.

לפי המסקנא דנזיר כתבו פן דמסיק דמשום אויר עצמו גזרו, אבל מ"מ צ"ל דגם בס"ד לא מציי למיפשט מהכא דאיכא למימר דמשום אויר לא גזרו רק משום גושה ומאהיל על הגוש וה"מ בח"ל גופה אבל עפר הפא מח"ל לארץ אפי' משום מאהיל על הגוש לא גזרו רק גוש בלבד דבח"ל ראוי לגזור במאהיל דשפא יש מת שלם שהעמים הקדמונים בימי הביית לא היו מקפידים לקבור מתייהם במקום מיוחד, וזה כל עיקר טעם הגזירה הזאת (כמבואר), אבל עפר הפא לארץ דאין לחוש רק לעצם פשעורה והא אינו מטמא באוהל רק התוס' פתבו האמת ודוק: בד"ה אע"ג פדמוכח פרק הדר.

אין ראי' זו מוכרחת, דשאני מכשירין שהי' אפשר לעשותן מערב ולא עשאן לא התירו בשבת אפי' שבות אבל שבות שלא הי' באפשר לעשות מערב אפשר דהתירו בשבת לדבר מצוה: בא"ד דע"י ישראל הי' אסור להרבות בשביל קטן וכו' פנונתם דכל היכי דאסור בישראל עצמו אין לחלק בין דבר מצוה לרשות במלאכת שבת ולא מהני רק פיקוח נפש, ומ"מ יש לדחות דאין הפנונה להרבות רק פיון דאמרה צריכה אני מחמין לה, וממילא מלין התינוק דאז נוכל לחממו בחמין שהוחמו לאמו דגם הוא מסופן כמו האם וכל שלא נחמם לו אח"כ מותר למולו, ודוק היטב: בגמרא עבד שהביא גיטו וכו', פירש"י ממה"י וצריף לומר בפ"נ פאשה המביאה גיטה וכו' ולא נתבררו לי דברי הרב ז"ל דלמה לו לפרש לענין בפ"נ הא בפשיטות אפי' בא"י שאין צריף לומר בפ"נ או בשיחרור שפבר נשתחרר במקומו שפיר שייף האי דינא דעצמו קנה ונקסים לא קנה: ונראה לי שסובר הרב ז"ל פדעת הפוסקים דלא טענינו מזונף שלא בפניו פלל, וגט ושיחרור הנוצרכו לומר בפ"נ לסלק ערעור הבעל והאדון, הלכף הו דהכא ע"כ ביש עליו עוררין אח"כ מייירי, דבלי עוררין לא טענינו מזונף שלא בפניו אפי' למזון א"כ פשלא אמר בפ"נ אף עצמו לא קנה וצריף קיום וע"כ דאמר בפ"נ ולגבי עצמו לא מהני ערעור, אבל למזון פיון דבהא לא תקנו בפ"נ מהני ערעור וצריף קיום דוקא: ועוד יש לומר דס"ל להרב ז"ל דעבד לגבי עצמו פמזון דמי דמפקיעין אותו מיד רבו הלכף דוקא היכי דאמר בפ"נ מהני מתקנת חכמים אבל היכי שאינו אומר בפ"נ פלל צריף קיום וטענינו מזונף שלא בפניו אפי' לגבי עצמו ולא דמי לאשה דלגבי גט לא טענינו מזונף בא"י או פשפבר נתגרשה במקומה במדה"י כמו שפירש"י ספ"ב דעבד שאני דכמזון דמי וטענינו מזונף שלא בפניו: איברא יש לתמוה על דברי הרב ז"ל אי לענין בפ"נ מייירי הכא למה לה להברייתא לצייר דין זה בעבד שהביא גיטו דלא משפחת רק באומר לא תשתחרר עד מקום פלוני ושמ יעשה שליח לקבלה והוא מילתא דלא שכיחא כמו שאמרו להדיא לעיל והא אשה דלא שכיחא ע"ש פירש"י ולמה לא נקטה בשליח שהביא גט שחרור וכתוב בו פ' דעצמו קנה ונקסים לא: לכן נראה לי דהו דהכא בגט שפבר נשתחרר מייירי, וכמו דאשה המביאה גיטה שפבר נתגרשה אינה צריכה שתאמר בפ"נ ומגורשת

כָּל כַּמָּה דְלִיפָא מְעָרְעַר כְּמוֹ כּוֹן עֶבֶד שְׁנִשְׁתַּחֲרַר בְּמִקוּמוֹ אִינוּ צָרִיף כְּלוּם וְקֹאֲמַר
בְּפִשְׁטוּת עֲצֻמוֹ קִנְיָה וְנִכְסִים לֹא קִנְיָה דְטוֹעֲנִין לְגַבֵּי נִכְסִים מְזוּנִיף שְׁלֵא בְּפִנּוּי כְּמוֹ בְּכָל
שְׁטַר שֶׁל מְמוֹן: וְלִפִּי זֶה נִרְאֶה לִי לֹא לְהִפְיֵף דְּאִי בָּא גִט שִׁיחְרוּר לְשַׁחֲרַר כָּאֵן ע"י
בפ"נ או בא"י שְׁאִין צ"ל בְּפִנּוּי נִכְתָּב רַק שֶׁהוּא שְׁלִיחַ הוֹלְכָה אִין מוֹסְרִין הַגֵּט לְעֶבֶד
לְחֻצָּאִין וְלֹא אֲמָרוּ פְּלִגְנִין דִּיבּוּרִין רַק כְּשֶׁכָּבַר הוּא מְשֻׁחָרֵר דְּאִי אֲפִשְׁרֵה לְהַפְקִיעַ שִׁיחְרוּרוֹ
מִשׁוּם שְׁאֵנוּ מְצָרִיכִין קִיּוּם עַל הַנִּכְסִים אֲבָל לְמִסְרוֹ עֲכָשְׁוֹ לְשַׁחֲרָרוּ בְּמָה שְׁאִין אָנוּ
מְאִמְנִים שִׁיחְרוּר זֶה לְגַבֵּי נִכְסִים הַפְּתוּבִין בּוֹ אִין מוֹסְרִין לוֹ עַד שְׁיִקְיָמְנוּ וְאִין ב"ד
עוֹשִׂין דְּבַר הַסּוֹתֵר עֲצֻמוֹ לְמִסּוֹר לוֹ שַׁחֲרוּר כִּי מֵה שְׁאֵנוּ מְחִזְיָקִין אוֹתוֹ לְמְזוּנִיף וּמֵה אִי
טַעֲמָא נִקֵּט לָהּ בְּעֶבֶד שֶׁהִבִּיא גִיטוֹ שְׁכָבַר נִשְׁתַּחֲרַר בְּשַׁעֲהָ שְׁבֵא לִידוֹ כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ לְקַמְן
ספ"ב אֲשֶׁה מְפִי מְטִי גִיטָא לִידָהּ אִיגְרָשָׁא לָהּ, וּבְרִייתָא לָא מִיִּירֵי כָּלֵל בְּהִנְיָה אוֹקִימָתָא
דְּמוֹקְמִין הֵתֵם דְּלָמָּה לָהּ כָּל הַטְּוֶרַח הַזֶּה הָא מְצִי לֹא מְצִי לֹא מְצִי לֹא מְצִי דְּעֵלְמָא, וְע"כ כְּמוֹ
שְׁכַתְבִּיתִי: אָמַם בֵּין לְפִירֵשׁ"י בֵּין לְפִי מֵה שְׁכַתְבִּיתִי קִשְׁיָא לִי מ"ש דְּנִקֵּט הַבְּרִייתָא הָךְ
דִּינָא בְּגִט שִׁיחְרוּר לָמָּה לֹא נִקֵּטָה בְּגִט אֲשֶׁה דְּהָא הָר"ן חֲקַר בְּקָרוֹב שֶׁהִבִּיא גִט אֲשֶׁה
וְכַתוּב בּוֹ מִתְּנַת נִכְסִים אִי אֲמָרִין עֵדוּת שְׁבֵטְלָה מְקַצְתָּה בְּטָלָה כְּלוּלָה אֶלְמָא דְּהָךְ דִּינָא
שְׁיִיף נְמִי בְּגִט אֲשֶׁה, וּמ"ש דְּנִקֵּט לָהּ בְּשִׁיחְרוּר: לְכֹן הִי נִרְאֶה לִי דְּאִי שְׁאֲמָרוּ לְקַמְן אֲשֶׁה
מְפִי מְטִי גִיטָא לִידָהּ אִיגְרָשָׁא וְאִינָה צָרִיכָה לֹא מְצִי בְּפ"נ כָּלֵל הִינְנוּ דְּנִקֵּטָה בְּגִט אֲשֶׁה דְּמִדִּינָא
לֹא טַעֲנִינוּ מְזוּנִיף שְׁלֵא בְּפִנּוּי רַק בְּמְמוֹן לֹא בְּאִסּוּרִין, כְּמ"ש הַרְמָב"ם ז"ל ספ"ז מֵהִלְכוֹת
גִּירוּשִׁין הֵלְכָה אִי שֶׁהִי מִהֲרָאוּי לְתַמְנָן שְׁתֵּאמַר בְּפ"נ דְּנִקֵּטָה לְסַלֵּק עֲרֵעוֹר הַבַּעַל, מ"מ
לֹא תִקְנוּ חֲכָמִים רַק כְּשֶׁעֲדִיין אִינָה מְגוֹרְשֵׁת שְׁלֵא תִתְגַּרֵּשׁ עַד שְׁתֵּאמַר, אֲבָל זֹו שְׁכָבַר
נִתְגַּרְשָׁה וּמִן הַדִּין אִין טוֹעֲנִין מְזוּנִיף בְּאִסּוּר שְׁלֵא בְּפִנּוּי לֹא תִקְנוּ חֲכָמִים בְּפ"נ לְהַפְקִיעַ
הַגִּירוּשִׁין אִם לֹא תֵאמַר, וְכָל זֶה דְּנִקֵּטָה בְּאֲשֶׁה אֲבָל עֶבֶד כְּמְמוֹן דְּמִי, וּמִן הַדִּין רָאוּי לְטַעוֹן
מְזוּנִיף שְׁלֵא בְּפִנּוּי וְאִינוּ מְשֻׁחָרֵר כָּלֵל עַד שְׁיִקְיָים גִּיטוֹ רַק מִשׁוּם עֵיגוֹן דִּידִי תִקְנוּ דְּסָגִי
כְּשִׁיאֲמַר בְּפ"נ, וְלִפִּי זֶה עֶבֶד שְׁכָבַר נִשְׁתַּחֲרַר דִּינוֹ כְּאֲשֶׁה שְׁבֵאָה לְהַתְגַּרֵּשׁ פָּה וְצָרִיף
שִׁיאֲמַר בְּפ"נ, וְהַשְׁתָּא הָכָא בְּעֶבֶד שְׁכָבַר נִשְׁתַּחֲרַר מִיִּירֵי וּמ"מ צָרִיף שִׁיאֲמַר בְּפ"נ, וְלִכְּדָּ
לֹא נִקֵּט בְּאֲשֶׁה דְּבִאֲשֶׁה פְּשִׁטָא כִּינּוּ דְּאִינָה צָרִיכָה לֹא מְגוֹרְשֵׁת הוּא, הִיאָה ס"ד בְּשִׁבִיל
שְׁכַתְבִּיב בּוֹ מִתְּנַת נִכְסִים לֹא תֵהָא מְגוֹרְשֵׁת רַק בְּעֶבֶד דְּעִדִּין אִינוּ מְשֻׁחָרֵר עַד שִׁיאֲמַר
בְּפ"נ, ס"ד כִּינּוּ שְׁאִינוּ נִאָּמַן בְּפ"נ לְנִכְסִים אִינוּ נִאָּמַן ג"כ לְשִׁיחְרוּרוֹ קַמְש"ל דְּאֶפ"ה
פְּלִגְנִין דִּיבּוּרִי: וּבְזֶה יֵשׁ לִי מְקוּם נִכּוֹן לִישֵׁב קוֹשִׁית הַתּוֹס' לְקַמְן בְּד"ה שְׁוֹו לְמוֹלִיף
וְלִמְבִיא שֶׁהִקְשׁוּ אִיזָה עֵיגוֹן יֵשׁ בְּעֶבֶד לֹא לִיתְבִּי וְלֹא יֵאָסֵר בְּבֵת חוֹרִין וְלִפִּי הַנְּ"ל נִיחָא
דְּבִאָּמַת יֵשׁ לֹא מְדַעִיקֵר תִּקְנָה בְּעֶבֶד כְּשֶׁכָּבַר נִשְׁתַּחֲרַר שֶׁם הִיא דְּאִז אִיפָא עֵיגוֹן גְּדוּל
דְּאִסּוּר בְּשַׁפְחָה דְּהָא בְּעֲצֻמוֹ אֲמַר דְּנִשְׁתַּחֲרַר וּמ"מ אָנוּ טַעֲנִינוּ מְזוּנִיף וְאִי לֹא נִאָּמִין לוֹ
יֵאָסֵר בְּשַׁפְחָה וּבֵת חוֹרִין וְעַמ"ש עוֹד בְּתוֹ לְקַמְן: הֵן אָמַת דְּמִבּוֹאֵר בְּרַמְב"ם פ"ו מֵהִל'
עֲבָדִים דְּעֶבֶד דְּמִי לֹא אֲשֶׁה לְעַנְיָן זֶה ג"כ דְּכָל שְׁנִשְׁתַּחֲרַר בְּמִקוּמוֹ א"צ כְּלוּם, וְאִי דְּבִפ"ז
מֵהִלְכוֹת גִּירוּשׁוֹן נִתְּן טַעֲם בְּאֲשֶׁה שְׁאִינוּ דוֹמָה אִסּוּר לְמְמוֹן, סוּבַר הַרְב ז"ל דְּעֶבֶד נְמִי
אִסּוּר הִיא אֲבָל בְּאָמַת מְדַקְחָשִׁיב ג' דְּרָכִים שְׁשׁוּי גִיטִי נָשִׁים וְלֹא חֲשִׁיב הָךְ ש"מ דְּרַק
לְעַנְיָן אֲמִירַת בְּפ"נ שְׁוִין אֲבָל לֹא לְעַנְיָן זֶה אִי כָּבַר נִשְׁתַּחֲרַר שֶׁהִיא נִאָּמַן בְּלֹא כְּלוּם
וְרַחוּק לֹא מְדַעִיק מוֹלִיף וּמְבִיא וּגְדוּלָה מִזוֹ ס"ל לְהִרְאָב"ד לְהִפּוּף דְּבִתְרַנּוּיָהוּ
אֲפִילוּ בְּפ"נ לֹא מְהַיִּי רַק צָרִיף קִיּוּם בְּלִי עֲרֵעוֹר כָּלֵל וְעַכ"פ נִרְאֶה לִי שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בְּנוֹדֵי

בין אשה לעבד דעבד כממון דמי וטענינו מזונתה שלא בפניו ואפילו נשתחרר שם וצריף שיאמר בפ"נ כמו שכתבתי ולפי מה שכתבתי דעיקר התקנה בעבד שפטר נשתחרר דאז איכא עיגון משא"כ בגט שהובא לפנינו ליתן עכשיו ליכא עיגון כלל א"כ אתי שפיר טפי דלא נקט בשליח שהביא גט שיתרוור דכה"ג עצמו נמי לא קנה רק בעבד שהביא גיטו דאיכא עיגון דאסור בתרנוייהו קנה עצמו ודוק: ודע דלפירש"י צריף לומר דגם הנכסים לא הקנה לו שם רק שיעשה שליח הולכה ויקבלנו ממנו ואז יזכה גם בנכסים ויכול העבד להיות שליח כה"ג לעשות שליח הולכה וגם על נכסים, ולפי זה מוכח דעת הרא"ש ריש מכילתין שאין צריף כתב שליחות, דאי יש ביזו כתב שליחות ממילא הי' ראוי להאמינו על הכל ודוק השוה בתוס' בד"ה הדר פי' לאו משום קושיא דרבא וכו'.

ולפעד"נ דנדאי הו' קושיא דרבא הראשונה קשיא טפי מקושיא בתרא דבסברא ראשונה הוי ס"ל לאב"י פ"נ שע"כ דינו להיות ב"ח א"כ ע"כ קנה נכסים פ"נ דבדיבור אחד הם א"כ כשאתה משחררו אתה תופס הדיבור לאמת וממילא יש לו נכסים שאם אי אתה נותן לו נכסים ממילא אינו משוחרר פ"נ דעצמו מכלל נכסי הוא, ואהא מקשה רבא היאך ס"ד ליתן לו נכסים שלא כד"י מה שאינו מגיע לו כלל פדי להחזיק שיתרוור וכו' גם אב"י מודה לו לכה ביקש לומר להיפה הואיל ואי אפשר ליתן לו נכסים שלו ממילא אינו משוחרר פ"נ שאין שיתרוור בא רק מפת לשון כל נכסי והוא בכלל וכ"כ שאין לו נכסים אין לו עצמו ורבא לא ניחא לי' גם כן רק שאין ראוי שיפסיד שיתרוור בשביל מה שאין נותנים לו נכסים ופליגינן דיבורי' ודוק: דף ט' ע"א בגמרא לעולם הוא ב"ח.

הנה רש"י ותוס' פירשו בזה מה שפירשו ויתבאר בתוס' בס"ד, אבל לדעתי פי' הסוגיא בפשיטות דס"ד טעמא דר"מ משום דס"ל פ"נ דאי אמר נכסי לעבדי לכ"ע לא יצא ב"ח ועיקר החירות מפת מאמרו כל נכסי, והשתא פ"נ שאמר אח"כ חוץ מקרקע סתם או קרקע פלונית, הרי ביטל הכלל שאמר מעיקרא כל, וכ"כ שביטל מאמרו כל לגבי נכסים ממילא בטל לגבי עבד ג"כ, אמנם טעמא דר"ש דפליגינן דיבורי' אף שהנכסים ועבד נכללו באותו המאמר כל נכסי מ"מ אמרינן דלגבי עבד הוי כאלו אמר כל ולגבי נכסים נתבטל, ואהא מקשה דהא הלכה כר"מ ותינו דפריף עלה דהא ר"נ גופא ס"ל פליגינן דיבורי' וע"כ דלא דמי הו' דרבא להו' דר"מ ור"ש, דבהו' דר"מ מעיקרא בעת השיתרוור לא נעשה כהוגן ולא פרוט גיטא הוא פ"נ דבמה שאמר כל נכסי שכלל בזה העבד תיכף נתבטל בגוף השיתרוור והוי כמי שאמר נכסי פ"נ שביטל הכלל בגוף השיתרוור אבל בהו' דרבא ובהו' דר"נ מעיקרא הי' השיתרוור כהוגן רק אח"כ נולד לנו ענין שאנו מחלקין בהו' דרבא לפי שאין לו קיום ובהו' דר"נ לפי שעמד אח"כ אבל לא הי' החסרון בעצם השיתרוור מעיקרא בהא שפיר יש לומר דמודו כ"ע דפליגינן דיבורי', ובהכי ניחא ג"כ דלא קשיא לאב"י דכ"ש דהתם פליגינן ועכ"פ הוי כתנאי, ולהנ"ל ניחא שאין ענין ז"ל דאי ס"ל לר"ש דהוי פרוט גיטא ממילא ראוי לחלק הדיבור פי' אנו מקיימין כל השחרור כמות שהוא, אבל להאמין חציו של שחרור וחציו לא, כל שהם בדיבור אחד בהא יש לומר דלכ"ע לא פליגינן, והתם בפרוט גיטא נחלקו לר"מ לא הוי פרוט גיטא ולר"ש הוי פרוט פ"נ שפירש בעצמו כל נכסי חוץ מקרקע פלונית או סתם וזה ברור: ולפירש"י קשה מאד, דהא בלי הו' דר"נ ע"כ ידע דר"מ לאו משום האי טעמא הוא, דהא פליגינן אפי' היכי שאין צריף לחלק הדיבור כגון היכי דפי' קרקע פלונית, ולפי' רש"י אין

עגנו פלגינן דיבורי' בקא רק בקרקע פלונית, ולפי מה שפתי אתי שפיר: ודע דהרשב"א בתשובה סי' אלף רל"ו פסק דדוקא בפלונית כו' פלגינן אבל אני כו' לא פלגינן דכד סלקת לתבת אני כו' לא נשאר שום עדות ע"ש, והרב בעל נודע ביהודה לחלק א"הע סימן ע"ב הקשה עליו מהו סוגיא דהקא דקי"ל פרכא ולא הי' לו להקשות מרכא פי עצמה ונכסיי' דלכ"ע פלגינן ג"כ דמי לאני כו' דאי אמרת לנכסים מזוניף ע"כ גם עצמה מזוניף ואין פאן שחרור, אבל דבריו תמוהין וכבר השגתי עליו בספרי ת"י סי' ל"ד, ולפי מה שפתי מקודם היינו ממש הו' מסקנא דהקא דלאו פרות גיטא הוא ומעיקרא אינו שחרור הראוי שישתחרר בו, וכן התם אין זה עדות בפשעה שפמעיד, אבל הו' דהקא מעיקרא הי' שחרור יפה וכבר נשתחרר רק שאין אנו מאמינים כל השחרור פולו לגבי נכסים משום דאין לו קיום ולגבי עצמו דלא בעי קיום מאמינים הפל ואין אנו צריכין לומר דנכסים שקר משא"כ בהו' דהרשב"א, ובזה מיושב מה שהקשה הר"ן על הרי"ף מן הירושלמי ונתבאר בספרי ת"י סימן נ"א ע"ש: בתוס' בד"ה לעולם חצי שדי אני מוכר לה.

ויש ליישב דשאני קניית שטר דבעינן מוכח מתוכו מה שקנה ואי לא הכי אין השטר קונה פדרה שבעינן מוכח מתוכו לר"מ בכל שטרות וכ"ש שטר מקנה משא"כ בקנין פסוף וחקקה לא שייך זה, ועוד יש לחלק בין שאמר חצי שדי אני מוכר לה או שאמר להיפה כל נכסיי' קנייין לה חוץ מקרקע סתם אלא שאין להאריף דבלא"ה פתי בש"ס דדברי רש"י צ"ע בזה, גם דברי התוס' תמוהין לפע"ד דהיאך רמי דר"נ אדר"נ הא ע"כ טעמא דר"מ לאו משום דסבר לא פלגינן דיבורי' דהא פליג אפי' יש לו הרבה נכסים, והו' דפלגינן דיבורי' לא שייך לדברי התוס' רק פשאין לו רק קרקע זו בלבד: בד"ה הלכה, ורש"י פי' ולפי זה וכו'.

דבריהם תמוהין דנדאי מודה רש"י דבהא נמי לאו פרות גיטא הוא, וכ"ש הוא פיון דאי יש לו שאר נכסים רק ששייר אחת אמרינן דשייר ג"כ לעבד ובטל מה שאמר כל נכסיי' כ"ש היכי דחזינו דביטל כל הנכסים שיש לומר שביטל גם לעבד ולחנופי הוא דקאמר הכי כמו שפירש"י לעיל: בד"ה ואינו חוזר בעבד, וא"ת ואמאי יצא ב"ח וכו'.

הא דלא קאמרי ואמאי אינו חוזר בעבד משום דר"נ טעמא קאמר שכבר יצא עליו שם ב"ח, והינו פיון דהדין בלא עמד שייצא ב"ח פבר יצא עליו שם ב"ח קונדם שעמד ואהא קשיא להו פל עיקר יציאתו ב"ח מ"ט אפי' לא עמד הא הוי גט לאחר מיתה ואי אפשר לומר דכתיבת השחרור הוי שם ב"ח א"כ הוי לי' לר"נ לומר דינו בלא עמד דייצא ב"ח, ומדקאמר דינו בעמד ש"מ בלא עמד מדינא יצא ב"ח, ולכה אפי' עמד פבר יצא עליו שם ב"ח וקשה מ"ט יצא ב"ח בלא עמד: בא"ד דהפל תקנת חכמים היא גם מה שחוזר בנכסים גם מה שאינו חוזר בעבד.

ר"ל דאי מדינא חוזר בנכסים א"כ ע"כ דאומדין דעתו שרצה לחזור בו אם ימות א"כ ה"ה בעבד אין לומר שפמה על דעתינו רק בהפל סומה על דעת חכמים ונחכמים ראו שיוכל לחזור בנכסים ולא בעבד ועל דעת פה נתן השחרור: בד"ה התם דלאו פרות גיטא הוא וא"ת וכו'.

ולפי ענ"ד נראה דהתם הפוננה דהא דאמרינן עשו מטלטלין שיור אצל עבד לאו משום דבעצמותו הוי דין עבד כמטלטלי, רק פינו דניידי כמטלטלי לגבי גט דבעינו פרייתות כה"ג לא הוי פרייתות דאפשר שישיר העבד לעצמו שאצלו הי' נחשב כמטלטלין מחמת דנייד אבל מן הדין עבד כמטלטלין לכל דבר כנ"ל שוב ראיתי לרשב"ם ז"ל שם שפי' כן כפי' שני ע"ש: בד"ה וקא אמר ר"י, אומר ר"ת וכו' פוננתם דאהה דהכא אי אפשר שונאמרו דברי ר"י דהא מיירי בערעור דבעל לא בעדים כדמסיק, וכמו כן בהה דקדושין לא מצי מיירי ע"ש: איברא קשיא לי פינו שלא נאמרו דברי ר"י אהה דהכא א"כ כמו דחלק בקדושין דף ע"ג בין דברי ר"י להה דהתם כמו כן יש לחלק פאן פינו דבעלמא בקיום שטרות בלי ערעור כלל חיישינן לזיוף ובעי קיום רק פאן משום עיגונא הקילו א"כ פשיטא אהד המערער לא הקילו רבנו טפי משטר דעלמא, והרי פשהבעל מערער בודאי בעי קיום הרי דלאו פללא הוא פאן דבעינו תרי דוקא א"כ יש לומר דהד דעלמא נמי, בשלמא לדעת הר"ר אביגדור פהו במהרי"ק שורש ע"ד דהיכי דטוען מזונף הקיום דאורייתא, א"כ יש לומר דשאני בעל פינו דהוא מערער מדאורייתא בעי קיום אבל חד דעלמא פינו דמדאורייתא לא בעי קיום חד לא מעלה ולא מוריד, אבל לדעת הפוסקים דאפי' טוען מזונף הקיום אינו רק מדרבנן, א"כ מאי קושיא אי נימא דבחד נמי חשו רבנו פינו דחזינו דחששו בשאר שטרות אפילו ליפא מערער פלל: לכו נראה לי דעיקר הקושיא דהא השליח בעצמו הוא ע"א שהוא שליח הבעל שמסר לידו גט זה, ולבעל בעצמו לא חיישינן שזינף גט פדי לקלקלה, דמהאי טעמא שנים שהביאו אין צ"ל בפ"נ כמ"ש התוס' לעיל ריש מכילתין, והשתא דוקא אם הבעל מערער הרי מכחיש השליח לקה מהני הערעור אבל חד דעלמא אינו מכחיש השליח פלל רק שהוא מזונף וזה נגד חזקה דלא חשיד לקלקלה בידי שמים, הלכא לא דמי לקיום שטרות דעלמא דחיישינן לזיוף שזינף פדי להרויח ממון, אבל לחוש שהבעל זינף פדי לקלקלה אפי' מדרבנן לא חיישינן והוא נגד חזקה הלכא לא מהני בזה ערעור חד פלל רק ערעור הבעל שהוא מכחיש השליח: ולפי זה נראה לי פשוט דלא מהימן הבעל רק מזונף אבל שאר פסולים לא מהימן במיגו דמזונף דאינו רוצה לומר מזונף דמי זינפו אי הבעל הרי לא חשיד לקלקלה והיאך יאמר על עצמו דהי' חשיד ואי דיאמר דהשליח זינף הרי מכחיש ע"א ולא אמרינן מיגו להכחיש העד גם בלא"ה פבר פתבתי לעיל ריש מכילתין דלא מהימן לערער רק מזונף בלבד ע"ש: בד"ה סמוף אהני, שפוסלין החתימה ולוקמא בחזקת א"א ע"כ.

ולפי פירושם הוי לי' לומר בפשיטות תרי ותרי נינהו ומה בקשו במה שאמרו סמוף אהני דעל תרנוניהו אין סומכין רק מוקמינן בחזקת א"א, ועוד דבפרק האשה שנתארמלה פתבו התוס' דלא הוי בחזקת א"א וכ"ש הכא דגט ביגדה לפנינו וכינו דאוקי תרי להדי תרי סמכינו אגט שבגיגדה, והיאך קאמר מאי אורי' דסמוף אהני, אנו לא סמכינו עלייהו פלל וסלק אותם פמאן דליתא, ונראה לי דס"ד דמיירי דנולד ערעור קודם שניסו דהכי משמע דקאמר אינו צריף שיאמר והיננו קודם גתיגה ועלה קאמר ואם יש עליו עוררין משמע קודם שניסו, והיננו דלא ס"ד בערעור הבעל דקודם גתיגה יכול לבטלו, והשתא תיקשי פינו דתרי אומרים מזונף סמוף אהני שלא ליתן לה הגט פללוממילא אשת איש גמורה היא, ואפילו יתן לה א"כ לא מהני שאין לה חזקה של גירושין פלל פינו שנולד

הספק קונדם שניתן לה, אבל לפי מה דמשני ערעור דבעל ע"כ הפנונה אחר שניתן לה הגט, ונהי דאפשר דאפי' בכהאי גוונא תרי ותרי הוי, אבל לא לזה נתפנונו בש"ס מעיקרא כנ"ל: בד"ה אלא ערעור דבעל וה"ה ערעור דלקוחות פבר פתבתי בריש מכילתין שיש לתמוה בדברי התוס' הללו דהקא לענין איסור א"א מייירי ומה ענין לקוחות לכאן לנשואין, ועוד דעכ"פ למה לא זכרו התוס' הירושלמי הזה לעיל להביא ראי' דטוענין מזניף, וע"ש שפירשתי דהקא בטוענין פרי וכיון דהם בעלי דברים נאמנין לעכב הנשואין ג"כ כמו בעל, אבל בשמא לא מהני רק שלא לטרוף ואין זה ענין למשנתנו, ועוד דתליא אי טוענין מזניף שלא בפניו ואין סברא לחלק בין אי הלוקוחות טוענין בעצמן בין אי לא טוענין דטוענין להו אנו דמה נפקא מינה פנין דטוענין שמא, רק הפנונה כמ"ש גם דברי הרא"ש יש לפרש כן ואין להאריך פי הכל מבואר אצלי בחדושי לא"ה בעאריכות: במשנה אם יש עליו עדים יתקיים בחותמו.

לשון זה תמוה מאד, דהא פשיטא שיש עליו עדים ובלי עדים אין השליח נאמן פלל אפי' יאמר כפ"נ ועוד דהא קתני ואי"ל כפ"נ ובפ"נ הרי בעדים מייירי, ובמשנה ריש מכילתין קתני בפשיטות יתקיים בחותמו וכן לעיל בפריקתא, ומ"ש פאן דלא סגי לי' לתנא לומר יתקיים בחותמו: ונראה לי פשוט לפי מה שהוכחתי לעיל ריש מכילתין בראיות ברורות דכמו דלא מהני כפ"נ אחר גתינה רק צריף לחזור ולתנו שנית ולר"מ הוי ממזר ולרפנן פסול כמו כן לא מהני קיום חותמו אחר שניתן דהגתינה היתה שלא פתקנת חכמים דאסור ליתן הגט לאשה בח"ל רק באחד משני תנאים או שיאמר כפ"נ או שיקיימו באופן שלא יתנו לאשה רק באופן שלא יועיל ערעור הבעל, והשתא אם יש עליו עדים עכשיו בעת שנתחרש מקיימין לי' ומכשירין לי' דכל שעסוקין באותו ענין מהני כפ"נ וכן קיום חותמו כמ"ש התוס' לעיל דף ה' ע"ב בד"ה יטלבו הימנה, אבל אי ליכא עדים עכשיו המפירין החתימות לא אמרינן יתקיים בחותמו דאחר שנסתלקו מאותו ענין שוב לא מהני קיום רק בגתינה שנית והרי נתחרש ולא מהני גתינתו ועוד יש לומר דנדאי יש לחלק בין שליח שלא אמר ברצון שלא ידע פלל לומר ובין שליח זה שנגאנס והי' רוצה לומר, ובזה מהני באמת קיום אח"כ שלא עבר על תיקון חכמים פנין שנגאנס, רק פנין שאינו יכול לומר מנין ידע שהי' יכול לומר וראה פתיבתו וחתמתו ולא אמר לפי שנגאנס שמא לא ידע לומר פלל לזה בעינין שיעידו עליו שהי' יודע לומר כפ"נ ועכשיו מחמת אונסו לא אמר ומ"מ לא מהני מה שאמר לעדים מעיקרא שראה פתיבתו וחתמתו דקונדם גתינה לא מהני כפ"נ כמ"ש התוס' הנ"ל.

והנה לעיל נסתפקו התוס' בהנהך תרתי אי מהני קונדם גתינה ואי מהני אחר גתינה פשעסוקין באותו ענין, ולפי מה שכתבתי תליא בהני שני פירושים הנ"ל: שם אחד גיטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוין למוליה ולמביא וכו'.

הלשון קשה מאד, דהיאך שייך לומר אחד זה ואחד זה מאחר שפא לומר שנה לזה, ולפי מה שאבאר בתוס' בד"ה שוין, דבשחרור עיקר התקנה שנשפתחרר שם דסתם שחרור הוא כן דהא זכות הוא, ואף דבגט כה"ג אצ"ל כפ"נ משום דבעגונא לא טענינן מזניף שלא בפניו, אבל עבד איסורא דאית בי' ממונא הוא דהא מפקיעין אותו מיד רבו רק משום עיגון דידי' סגי בחד לומר כפ"נ, אבל בשחרור שפא לשחרר פאן כגון שאמר

בפי' שלא ישתחרר עד שיגיע לידו בְּהָא ליכא עיגון כָּלל דְּמוֹתֵר בְּשִׁפְחָה, הִלְכָה שְׁפִיר קֶאֱמֵר דְּאָחֵד זֶה וְאָחֵד זֶה נוֹפְלִין תַּחַת סוּג מוֹלִיךְ וּמְבִיא אָבֵל לֹא שׁוֹיֵן זֶה לְזֶה מִמֶּשׁ רַק כָּל חַד הֵיכִי דְשִׁינָה בִּי עֵיגוֹן, וְנִיחָא ג"כ מַה דְקֶתְנִי בְּתֵר הֵכִי שְׁשׁוּוּ גִיטֵי נְשִׁים לְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, וְהַתּוֹס' דְחָקוּ בְּזֵה, וְלֵהֲנַ"ל נִיחָא דְעֵיקָר עֵיגוֹן בְּשִׁחְרוּר הוּא דְנִגְרַע עֲכָשׁוּ מִמָּה שְׁהִי קוֹדֵם מִשָּׂא"כ אִשָּׁה לֹא נִגְרַע פְּחָה וְדוּק: בְּגִמְרָא כְּגוֹן שְׁנַתְנוּ לָהּ פְּשָׁהִיא פִּיקָח וְכו' לְעֵיל כְּתָבוּ הַתּוֹס' דְמִשְׁמַע לִי דְוָקָא בְּחֵרֵשׁ וְלֹא בְּאֵלִם מְדָלָא קֶתְנִי וְלֹא אָמֵר.

וְקִשְׁיָא לִי לָמָּה לִי דְקֶתְנִי מִתְנִיתוּן וְאִי"ל וּבְחֵרֵשׁ דְלָא מִשְׁפַּחַת לָהּ רַק בְּפִיקָח וְנִתְחַרֵּשׁ בֵּין נְתִיבָה לְאִמִּירָה דְלָא שְׁכִיחַ כָּלָל הָא מְצִי לְמִתְנִי הֵךְ דִּינָא בְּאֵלִם דְכָשֵׁר לְהִבְאָה וְאִי"ל בְּפ"נ, וּבְשִׁלְמָא לְרַבָּה נִיחָא דַע"כ בְּלֹא שְׁכִיחַ דְוָקָא יִתְקַיֵּים בְּחוֹתְמִי אָבֵל בְּלֹא"ה לֹא מְהֵי קִיּוּם חוֹתְמִי גְזִירָה שְׁמָא יַחְזוֹר דְבָר לְקִלְקוּלוֹ, אָבֵל לְרַבָּא וְדֹאֵי קִשְׁיָא, וּמִזְה מוֹכַח דְאֵלִם ג"כ בְּרֵ אִמִּירָה הוּא ע"י רְמִיזָה אוֹ פְתִיבָה, וְגַם הַתּוֹס' מוֹדִים בְּזֵה.

וּמַה שְׁהִקְשׁוּ לְעֵיל דְלוֹקְמָא בְּאֵלִם הֵינּוּ שְׁאִינוּ כּוֹתֵב וְאִינוּ מְרַמֵּז וּבְזֵה בְּאֵמַת שְׁוֹה לְאוֹתוֹ שְׁלֹא רָאָה פְתִיבַת הַגֵּט אוֹ שְׁרָאָה וְאִינוּ רוֹצֵה לֹמֵר, וְהָיִי לִי לֹמֵר וְלֹא אָמֵר, וּמִתְנִיתוּן בְּעֵי לֹמֵר שְׁנַאֲנִס וְאִי"ל וְלֹא שְׁמוֹעֵינוּ דַּאֲפ"ה בְּעֵי קִיּוּם חוֹתְמִי, לְכָךְ הִנְצַרְךָ לְאוֹקְמָא בְּחֵרֵשׁ וְעַמ"ש לְעֵיל.

וְדַע שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק פִּינּוּן דְתַקְנוּ רַבְּנָן נִישׁוּאִין לְחֵרֵשׁ ע"י רְמִיזָה וּכְמוֹ כֵּן מְגַרֵּשׁ בְּרְמִיזָה בְּקִידוּשֵׁין דְרַבְּנָן, א"כ הֵךְ תַּקְנִיתָא דְרַבְּנָן לָמָּה לֹא סָגִי בְּרְמִיזָה ג"כ. אָבֵל בְּאֵמַת לְק"מ פִּינּוּן דְעֵיקָר שְׁהֶאֱמִינוּ לְחַד דְמַעֲיָקָרָא מִיָּדָק דֵּינִיק וְזֶה לֹא שְׁיָיָה בְּחֵרֵשׁ, וְאִי הִי בְדַעַת לֹא הִי אוֹמֵר בְּאֵמַת כָּלָל דְלֹא אִתִּי לְאֶרְוֵי נְפִשֵׁי וְעוֹד פִּינּוּן דְעֵיקָר הַתַּקְנָה שְׁלֹא יוֹעִיל עֲרַעוֹר הַבְּעַל, וְכִינּוּן דְחֵרֵשׁ הוּא בְּנֹדֵאֵי יוֹעִיל עֲרַעוֹר הַבְּעַל אַח"כ, וְעַמ"ש לְעֵיל ד"ה ע"א בְּתוֹס' בְּד"ה אִילִימָא: בְּתוֹס' בְּד"ה שְׁוֹו לְמוֹלִיךְ וְלְמְבִיא וּא"ת וְכו' בְּעֶבֶד מֶה עֵיגוֹן יֵשׁ וְכו' לֹא לִיתְבִּי הָאֵי שְׁלִיחַ.

נִרְאָה לִי דְקוֹשְׁיָא זֶה לֹא קִשְׁיָא רַק לְפִירֵשׁ"י רִישׁ מְכִילְתִּין דַּאֲנֵן חִיְיִשִּׁין בְּאֵמַת שְׁמָא לֹא כְּתִב לְשִׁמָּה דְאִיכָּא דְאִשְׁפַּח כְּתוּב וְעוֹמֵד, וְכֵן לְרַבָּא הַפְּנוּנָה דְחִיְיִשִּׁין לְזִיוֹף טְפִי מֵא"י מִשׁוּם שְׁאִין מְצוּיִן לְקִיּוּמוֹ חֲשִׁיד טְפִי לְזִינָה שְׁלֹא יִתְבָּרַר שְׁקִירוֹ וְכַמ"ש שְׁם בְּאֶרִיכוֹת שְׁאִי אֲפִשֵׁר לְפָרֵשׁ הַסּוּגִיָּא בְּאִנְפֵּן אַחַר כָּלָל ע"ש.

אָבֵל כְּפִי הַנִּרְאָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שְׁם דַּאֲנֵן לֹא חִיְיִשִּׁין כָּלָל פִּינּוּן דְרוּב בְּקִיָּאִין וְכֵן לְרַבָּא כְּמוֹ דְבֵא"י לֹא בְּעֵי קִיּוּם כָּלָל כְּמוֹ כֵּן בַּח"ל, רַק תַּקְנִיתָא דִּינָה הִיא שְׁלֹא יְבוֹא הַבְּעַל וְיַעֲרַעַר וְיִוְצִיא לְעַז וְהִיא לֹא תוּכַל לְבָרַר, תַּקְנֵנוּ בְּפ"נ שְׁלֹא יוֹעִיל עֲרַעוֹר הַבְּעַל, אִם כֵּן מְמִילָא בְּעֶבֶד ג"כ אִי לֹא יִתְקַנוּ חֲכָמִים שׁוּם תַּקְנָה יוּכַל לִיתָן הַגֵּט לְעֶבֶד מְדִינָא כִּי אִין רָאוּי לְחוּשׁ לְכָלוּם כָּל כְּמָה שְׁאִין מְעַרְעֵר כְּמוֹ בֵּא"י, וּמְמִילָא פְּשִׁיבּוֹא וְיַעֲרַעַר יְהֵא בּוֹ עֵיגוֹן לְכָךְ תִּיקְנוּ גַם בְּעֶבֶד בְּפ"נ: אֲמַנְם בְּאֵמַת בְּלֹא"ה לְפִי מַה שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל דְסַתְם עֶבֶד מִשְׁתַּחֲרַר בְּמִקוּמוֹ וּמ"מ לֹא דְמִי לְאִשָּׁה דְאִינָה צְרִיכָה לֹמֵר כְּשֶׁנִּתְגַּרְשָׁה בַּח"ל שְׁאִין לְנוּ לְחוּשׁ לְזִיוֹף כָּל כְּמָה דְלִיכָּא מְעַרְעֵר, אָבֵל עֶבֶד דְאִית בִּי מְמוֹנָא רָאוּי לְחוּשׁ לְזִיוֹף מִצַּד הַדִּין כְּמוֹ כָּל שְׁטָרוֹת דְעֵלְמָא, רַק מִשׁוּם עֵיגוֹן דִּינָה סָגִי שְׁיִאֵמֵר חַד בְּפ"נ וּלְפ"ז בְּעֶבֶד אִיכָּא עֵיגוֹן טְפִי מֵאִשָּׁה, וְהֵינּוּ דְנִקְט בְּתֵר הֵכִי שְׁשׁוּוּ גִיטֵי נְשִׁים לְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, וְעַמ"ש בְּסוּמָה: בֵּא"ד דְחֲשִׁיב עֵיגוֹן הָא דְאָסוּר בְּבַת חוֹרִין וּמַה שְׁאִינוּ מְתַחֲיִיב בְּמִצְוֹת.

דבריהם צ"ע לכאורה, דהא מוכח בפרייטא לקמן בין לר"מ בין לרפנן דלא קא חשיב אין יודעין לקרות דבעבד ליפא עיגון כה"ג פנין דמותר בשפחה, וא"כ מ"ש דמוליד ומביא כ"ע מודו דשנין ולענין אין יודעין לקרות לא, וע"כ דהך עיגון דהכא היינו דאסור לגמרי אפי' בשפחה פנין שפבר נשתחרר במקומו כמש"ל, ואפ"ש דס"ל לחלק בין אם נגמר השחרור מצד האדון רק אנו מעפבין מליטנו לעבד להך דהתם שאין השחרור נגמר קלל, והוא דחוק.

ויש לי מקום ליישב עוד קושית התוס' הנ"ל דעבד זה חשוב עגון, דנדאי לא ישא שפחה, שהוא יחזור אחר עידי קיום ושמא יתקיים ויוכל ליקח ב"ח, וממילא יתעגן. וכפי הנראה הרגישו התוס' בדבר זה ולכך האריכו בקושיא בדבריהם האי שלים גט זה ממדה"י, ולכאורה דברי מותר הם רק שפאו לדחות דברים הנ"ל פנין שאינו יכול להשתחרר רק ע"י שלים זה וגט זה דוקא, וכל שלא יתן לו שלים זה הגט ויקרענו ממילא ישא שפחה פי מי יביא לו גט אחר ממדה"י או פשילף השליח למקומו מי יביאנו שנית לקבל ממנו וממילא ישא שפחה ולא יתעגן ודוק בד"ה ששוו גיטי נשים, איפכא הוי לי למימר וכו' דעד השתא איירי בגיטין.

דבריהם אינם מובנים דהא עיקר מה שחידש התנא מעיקרא דשחרור ג"כ בכלל מוליד ומביא ועלה קאמר וזו אחת מן הדרכים, א"כ פשיטא דהוי לי לומר בהיקף דהא בשחרור איירי מעיקרא, ומזה ראי' למ"ש לעיל דהך עבד דהכא הפוננה שפבר נשתחרר, ועיקר עיגון בעבד הוא דמעיקרא הי' מותר בשפחה ועכשיו נאסר בכל, משא"כ אשה לא נגרע פחה ממה שהיתה מעיקרא וגט שנה לשחרור בזה: ע"ב בפירש"י בא"ד דבכל פסולא דאורייתא שווי שחרור לגט אשה דגמרי' לה לה וכו' יראה מדברי הרב ז"ל דכללא פניל פל פסול דאורייתא שנה שחרור לגט אשה א"כ טלי שחרור מעל גבי קרקע לא מהני בעבד כמו באשה, ואי קשיא למה לא חשיב התנא דשווי נמי בהא דאיפא למימר דהא נמי איתא בקדושין דשטר קדושין נמי מעל גבי קרקע פסול, ואף דפליגי הפוסקים בהא יש לומר דס"ל לרש"י באמת דפסול בקדושין או אפ"ש דבכלל מחובר הוא דעיקר מחובר ילפינו מונתן בידה שיהא ניתן מיד ליד, וטלי מעל הקרקע נמי מהא ילפינו לה ונדא מילתא היא, וכמו דלא חשיב מחובר לא חשיב נמי הך, ומ"מ צריף לומר דפסול בקדושין דאל"כ אפתי הוי לי למיחשב הך דליתא בקדושין, וכמו כן לס"ד דלא קא חשיב פסול דאורייתא הא נמי דאורייתא הוא: איברא מדברי הרמב"ם דלא חשיב רק ששה דברים דשווי גט ושחרור ולא חשיב טלי מעל הקרקע משמע דבשחרור כשר, וכמו כן בתוספות לקמן דף י"ג בד"ה האומר שנתנו טעם דתנו לא הוי כזכי דדוקא במוסר מיד ליד הוי כזכי, ותנו משמע שלא מסר לו לידו רק שיקח ממקום שהוא מונח, וקשה למה לי דתנו פהאי גוונא לא הוי כזכי תיפוק לי' דבלאו הכי אי אפ"ש שיהא שליח קבלה דהוי מעל הקרקע ובאמת לא ידעתי איזה סברא יש לחלק בין לשמה ומחובר לטלי מעל הקרקע, ובדברי הרמב"ם הנ"ל יש לומר דנכלל בהדי מחובר פנ"ל, אבל בתוס' אי א"ל פן: בד"ה יחזור, דקסבר ר"מ הפסד וחוב הן וכו'.

קשיא לי לפי מה שפירש"י לקמן דמודו רפנן דאינו משוחרר עד שיגיע לידו דמהאי טעמא לא יתנו לאחר מיתה ולא פליגי הכא רק לענין חזרה וכ"כ הרי"ף להדיא, א"כ

תיקשי באשה נמי איזה חוב הוא לה במה שהוא אינו יכול לחזור פינו דאכתי אינה מגורשת, והרי אמרו בירושלמי הגע עצמך שהיתה מחזרת להתגרש אני אומר חזרה בה, והשתא מאי איכפת לה אם הברירה בידה אם תרצה להתגרש ותגרש והוא לא יוכל לחזור בו, ואם לא תרצה להתגרש לא תתגרש וכיון ששניהם לא ירצו בגירושין מי ימחה בידם וישלכו הגט ויקרעו אותו ואיזה חוב הוא לה מה שנסתלקה הברירה מהבעל וניתן לה, וכמו כן לר"מ קשיא בתרנוניהו איזה חוב הוא לעבד מה שלא יוכל רבו לחזור בו פינו דהוא לא נשתחרר רק פשיגוע לידו.

ואין להקשות להיפך לר"ד דמשנחרר תיכף, איזה זכות הוא לעבד שישתחרר הא דיו לעבד במה שלא יוכל רבו לחזור בו, הא ליתא דאנו אמרינו דהחזרה והגירושין ענין אחד ואי אפשר לזה בלא זה, אבל לר"ד דהחזרה והגירושין שני ענינים קשה פנ"ל: ואפשר לומר דכה"ג נמי חוב הוא לה דפעמים שהוא חוזר בו ומבטל השליח או קורע הגט ושוב לא יגרש, משא"כ אי אינו יכול לחזור בו ושם אח"כ יתרצה להתגרש ויתן לה בע"כ, גם באשה יש לומר עוד דלא ניתא לה דליפוק עלה קלא דגירושין וחוב הוא לה מה שגיטה מונח ועומדת להתגרש, ועמ"ש בתוס' בד"ה לא יתנו: בד"ה בגיטי נשים משום תקנת עגונות.

כבר כתבתי לעיל דמה מוכח דהו עיגון דעבד במוליה ומביא היינו דאסור בשפחה ובת חורין דאל"כ למה התם לכ"ע שנה שחרור לגט אשה, איברא יש לומר דמוליה ומביא בעבד לאו משום עיגון הוא רק מדינא, דנראה לי דשחרור עבד לא הוי דבר שבפירושה.

וכבר כתבתי לעיל דדוקא תרנוניהו צריף איתחזק איסורא ודבר שבפירושה אבל בלא"ה מדינא אחד נאמן, ודוק: בתוס' בד"ה אעפ"י, ואומר ר"י דחזתמיהן עו"ג יש לפסול אפי' כתבו ישראל דלאו בני כריתות נינהו כדאמר לקמן ועוד וכו' ועוד וכו' דברי התוס' הללו תמוהין מאד לפע"ד, ויגעתי מאד לפרשם לנכון ולא מצאתי, כי מה היתה פונת ר"י לחדש בזה והרי פולה מתניתין בכתבו ישראל ועלה מקשה והא לאו בני כריתות נינהו דהא מוקים לה בע"מ ור"א ולא מהני רק בכתבו ישראל ואי בכתבו ישראל לא איכפת לן מה דלאו בני כריתות מה צורך לע"מ, וביותר תימה שחתרו להמציא עוד טעמים מה דמפורש בש"ס טעם דלאו בני כריתות א"כ פשיטא דפסול ומה זה שכתבו יש לפסול גם וכי צריף ועוד לקרא גם לא הבנתי פלל פינו דהשתא לאו לר"ד ע"מ פרתו מייירי רק לר"ד ע"ח פרתו, א"כ מה ס"ד להכשיר בכתבו ישראל פינו דכתיבה לא איכפת לן לר"מ פלל רק חתימה: ואין לי מקום לומר רק שנתפנוין ר"י ז"ל לחדש דבמתניתין לא מוכח רק שגט זה פמות שהוא פסול לגרש בו וכמו כן אי גירש בו אינה מגורשת אבל אי החתים עליו עדים פשרים קודם שנתנו לה פשר דמה איכפת לן מה שחתמו פסולים ג"כ שאינן בתורת כריתות אבל ר"י ז"ל בא לחדש דאפי' כתבו ישראל יש לפסול שלא יוכשר עוד לעולם והטעם פינו שכתבו הסופר על דעת שיחתמו בו עדים שאינן בני כריתות הוי פאלו כתבו ליתן על תנאי לר"ד דכל תנאי פסול אפי' על פה, ולמאן דמכשיר בעל מנת פוסל עכ"פ בחוץ דהוי פאלו כתבו בפ"י שלא לשם כריתות, ומעתה לא מבעי אי נימא דכוננת התוס' עכשיו לר"ד דבעי כתיבה נחתמה לשמה דאתי שפיר, אלא אפי' לר"מ דלא בעי כתיבה לשמה ואפי' מצאו באשפה פשר מ"מ לא מצינו דפליג ר"מ בכתב

גט על תנאי להכשיר לפני התנרף, ובפני אמרו לקמן לפני התנרף דברי הפל פסול וליפא למימר דלר"מ פסול מפח תנאי לפני חתימה דא"כ הוי לי לר"מ לחלוק דלאחר התנרף ג"כ פסול ונהרי אמרו לקמן לאחר התנרף דברי הפל פשר, וע"כ דלכ"ע לא איכפת לן תנאי רק בכתיבה, ובכתיבה אפי' לר"מ פסול דאף דלא ס"ל לר"מ וכתב לה רק אחתימה, אבל ספר פרייתות לכ"ע אפתיבה קאי ומינה דרשינו לשם פרייתות, ונהי דקא סבר ר"מ אפי' פתבו להתלמד חשוב לשם פרייתות [פמו ס"ת כמ"ש התוס' ריש פל הגט בד"ה יתר בתירוץ ב' ע"ש] דהא מכשיר אפי' מצאו באשפה אבל בכתב על תנאי או להחתים בו פסולים הוי ככותב שלא לשם פרייתות ולא מהני אפי' לר"מ והשתא הכא נמי אף דהי ראוי להחתים עליו פשרים מ"מ גבי תנאי ג"כ הי' ראוי ליתנו בלי תנאי מ"מ פיון דמעיקרא הי' תנאי הרי נכתב בפסול, וה"ה פאן פיון שנכתב מעיקרא על דעת חתימת עו"ג שוב לא מהני דנכתב בפסול, וזה שפיימו התוספת דלמאי דמוקי לה בע"ח לא מפסל רק משום מזונו מתוכו, א"כ ממילא יכול להכשירו להחתים עליו פשרים פיון שלא נכתב בפסול דע"מ פרתו ודוק: והשתא ניחא טפי מה שחתרו התוס' להמציא עוד טעמים לפסול דכל שאתה מרבה בפסול העדים נכתב הגט טפי בפסול, שאי אפשר שהי' בדעת הסופר שהגט יתפטר בעדים הללו, שאם הי' מקום לומר שחשב הסופר שיתפטר הי' מקום לומר פמו בכתב על תנאי ולא ידע הסופר רק גילה לשליח פשר [כמבואר בא"ה בע"הג"ה ס' קמ"ז] ה"ה פשלא ידע הסופר שיחתום בפסולים ממילא פשר א"כ בפשרים, אבל עכשיו שיש פמה סברות לפסול בנודאי נכתב בפסול, פנ"ל בכוננת התוס': בא"ד דלא הוי בעי למיפסל עבד לעדות, לכאורה תמוה דמה בקשו התוס' בזה הא התי' רק דרף אלא מעתה קאמר ובאמת פסול אפי' עבד ונראה לי דכוננת התוס' פיון דיליף מק"ו מאשה דראוי' לבוא בקהל, כ"ש עבד דאינו ראוי א"כ הי' מקום לומר דעו"ג הי' ראוי לבוא בקהל דבידו הי' להתגייר משא"כ עבד אין בידו להשתחרר ועל זה פתבו דלא איצטריך ק"ו בעבד רק משום דכתיב אחיו והוא אחיו במצות אבל עו"ג בלי ק"ו פסול: בד"ה מקרעיו להן.

פי' בקונן וכו' פתב לענין שבת אע"פ שהסיקרא לבדה היא פתב, דבריהם תמוהין מאד דבפני אמרו לקמן דאינו פתב גבי גט ושאלו על זה הא גבי שבת הוי פתב וקאמר וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה ופי' רש"י התי' דגם לגבי שבת לא יביא קרבן מספק רק להחמיר אמרו חייב שמים הו' אמת דלקמן פתבתי דמדברי הרמב"ם נראה להדיא דחייב שמים אפי' להביא קרבן וגבי גט פסק דלא מהני, ומזה נראה מבואר דאינו מפרש כפירש"י ובאמת יש לתמוה על פירושו דהיאך שייך חייב שמים על הספק בלי קרבן ומה נ"מ להחמיר אחת או שמים, אבל הפנונה דנדאי ה' בעי' דר"ל היינו באופן דנוכל לקיים חתימתן כמ"ש התוס' בסמוך מן הירושלמי, והיינו דהסיקרא הי' אותיות גדולות וחתמו הן בידו על פל אות גדול אות קטן פמו בקרעים דמרחיב הקרע, ולזה ס"ל לר"ל דדמי ממש לה' דדיו על גבי סיקרא גבי שבת דחייב שמים והיינו פיון שהוא צבע אחר הרי פנים חדשות באו לכאן והוי פתב, א"כ הכא נמי האות הקטן פנים חדשות הוא, ואף שיש מקום לחלק קצת דשאני התי' שנסתלק הצבע של סיקרא ונמחק לגמרי הפתב דמעיקרא הי' הפתב החדש פתב, אבל הכא פיון שהאות הגדול עומד עדיין הוי פתב על פתב, מ"מ לא נראה להם לחלק בזה דס"ס פנים חדשות יש פאן שלא הי' קודם,

וע"ז השיב לו ר"י וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה, להחמיר חיישינו דלא דמי להדדי כנ"ל, ולפי זה בהה דלעיל בדיו על גבי סיקרא גבי שבת דהפנונה שמשק פל הסיקרא ועבר עלי' בדיו לכ"ע חייב שתיים רק גבי גט שאני פיון שהרחיב הפתחון מן העליון ולא נמשק הפתחון לגמרי רק עומד פמקדם יש לחוש דהוי פתב על גבי פתב: ומעשה הי' מקום לנישב גם דברי התוס' פאן, דס"ל ג"כ לפירש כנ"ל, ולפירש"י מסרטיין אין צ"ל דהרחיב הסירוט רק כל סירוט דק מאוד והוא פותב פתב גס מן הסירוט ולא הוי פתב ידן של ראשונים וזה שלא זכרו התוס' הירושלמי רק לפיר"ח מקרעין ממש דאז ע"כ לא משפחת רק בהרחיב הקרע, ומעשה שפיר פתבו התוס' דאין לפסלו דהוי פתב על גבי פתב פתב פתב דחקיקה פזו לאו פתב הוא, ועוד דאפ"י דיו על גבי סיקרא היכי שנמשק הפתחון העליון הוי פתב לגבי שבת ואף דגבי גט מספקא לן היינו לפי שהרחיב פתב הפתחון ונשאר עומד גם אחר שפתב העליון כנ"ל, אבל בהה דהכא דלא נשאר מן הסירוט כלום הוי ממש פתב דשבת ועד דף מיניה דסיקרא הוי פתב גמור וסירוט אינו פתב גמור, ואין להקשות היאך פסיקא לי' לר"ל התיב דמרחיב פתב הסיקרא דלמא להיקפו דכתב הדיו שלמעלה גדול מפתב הסיקרא כמו מסרט דהכא הא ליתא דא"כ אפתי לאו בר קיום הוא פיון שחתימתן תלוי לפי הפתב של פותבי הסיקרא ואם יכתוב הסיקרא מי שפותב גס תהי' חתימתן של אלו משונה מאם יכתוב להם פותב בכתב דק אבל במסורת לעולם דק הוא וחתימתן שלמעלה על הסירוט לעולם בשונה הוא ומתקיימת שפיר, לקח בסיקרא לא משפחת רק במרחיב הסיקרא ושפיר מספקא לי' לר"י בהה: אמנם בעיקר דברי התוס' אני תמה בין מה שפתבו לענין פתב על גבי פתב, בין מה שהביאו הירושלמי לענין קיום פיון דקי"ל כר"א דע"מ פרתו וע"ח רק עצה טובה הוא א"כ מה מקום יש לחוש לכתב על גבי פתב פיון דע"מ על פה משוני פריחות, וע"ח רק עצה טובה שיהא לראי' פשימותו ע"מ, א"כ כל שחתימתן מתקיימת שפיר מה צורך שיהא פתב דוקא והלא סימנא בעלמא סגי ורב צייר פוורא ומה צורך לראי' שיהא פתב, וכמו כן מה זה ששאלו בירושלמי והלא פתב ידן של ראשונים הוא ומה בכך שלא יתקיים הא לא בעינו ע"ח פלל ובע"מ מתגרשת שפיר ואם לא יוכל לקיים יצטרף להביא ע"מ ומה יש לנו לחוש ולא דמי למזונף מתוכו דיש לחוש דנסמוך עלייהו אבל פאן אין לחוש כלום דבלי קיום לא נכשיר חתימתם, וכמו כן קשיא לי באמת בדברי רשב"ג דפסול בשחורור ושאר שטרות מאיזה צד נפסול פיון דלא בעי חתימה פלל רק ע"מ, וביותר קשיא לי בדברי ר"י ור"ל לקמן דף י"ט והא אינהו ס"ל פרק המגרש דהלכה כר"א א"כ מה בכך דהוי פתב על גבי פתב אם תתקיים חתימתן הרי פשר הוא בע"מ ואי לא תתקיים לא נסמוך עלייהו ואמת דיש לומר דגזרו חתימה אטו פתיבה כמ"ש התוס' לעיל בד"ה מודה, אבל אין זה מספיק פתב דעכ"פ לא הי' להם לחוש לעשות מעשה פיון שפך נראה להם דהוי פתב ואפ"י אי אינו פתב לא הוי רק גזירה, ועוד לא שייך לחוש דסופר לא יוכל לכתוב א"כ יכתוב אותו הפותב בסיקרא, גם דברי התוס' הנ"ל בלא"ה צ"ע כמ"ש שם ע"ש: ומפל זה נראה לי ראי' ברורה להרי"ף וסייעתו דלר"א ע"ח נמי פרתו וכל השקלא וטרי' בלי ע"מ פלל רק בע"ח או פשחותמים עדים ממילא פרתו וצריף שיהא פתב כמו שפירש הרשב"א דמזונף מתוכו פסול דאורייתא דכל שחתימתם בו עדים פרתו וצריף לשמה וכן שיהא פתב הפל כמו לר"מ, אבל לדעת הפוסקים דלר"א ע"ח

לא פָּרְתִי כָּלֵל רַק ע"מ וְאִינוּ רַק לַעֲצָה טוֹבָה וְלִרְאִי, לֹא נִתְּבַרְרוּ לִי דְבָרִים הַלְלוּ כָּלֵל כַּמ"ש וְצַע"ג, וְעוֹד נִדְבַר בְּזֶה לְקַמֵּן דִּי"ט בַּס"ד: בַּד"ה קוֹרְאִין לְפָנֵיהֶם וְחוֹתְמִין וְכו' וְבַעֲי שְׁנַיִם קוֹרְרִין אוֹ אֶפְי' יָחִיד וְכו' דְבָרֵיהֶם צ"ע לְכַאוּרָה דְמִשְׁמַע דִּיחִיד וְאִית לִי אִימְתָא גָרַע מִשְׁנַיִם וְלְקַמֵּן מוֹכַח לְהִיפּוּף דְשְׁנַיִם קוֹרְרִין פְּלִיגִי רְשָׁב"ג וְרַבְּנָן וְבִיחִיד וְאִית לִי אִימְתָא כ"ע מוֹדִים דְמִהֲנִי דְהָא קִי"ל פְּרָבָא דְהִלְכָה פְּרָשָׁב"ג וְקִי"ל ג"כ דִּיחִיד וְאִית לִי אִימְתָא פֶּשֶׁר וְעַמ"ש בְּסַפְרֵי ת"י ס' מ"ה בְּזֶה: בְּגַמְרָא וְתוֹ לִיפָא וְהָא אִיפָא וְכו' לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה קִשְׁיָא לִי לְפִי מַה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' לְקַמֵּן דִּי"ג לְחַלְקָא בֵּין הָדָּ דְהָכָא לְהָדָּ דְלַעֲלִיל גְּבִי חֲזָרָה דְפְּלִיגִי רַבְּנָן בְּשִׁיחְרוּר דְהָכָא מִיִּירִי שְׁלֵא מָסַר מִיָּד לִידָּ אוֹ שְׁלֵא נָטְלוּ רַק אַחַר מִיתָה, וְהִשְׁתָּא תִּיקְשִׁי לְמָה לִי לְהַקְשׁוֹת מְנַתִּינָה לְאַחַר מִיתָה הָא בְּחֲזָרָה גּוֹפָא אִיפָא לְרַבְּנָן ד' הִיכִי שְׁלֵא מָסַר מִיָּד לִידָּ, וְהִיכִי דְלָא נָטְלוּ כָּלֵל רַק אַחַר מִיתָה אִין לְהַקְשׁוֹת דְמִמִּילָא פִּינּוֹן שְׁמַת לֹא שְׁיִיף לֹא מֵר לְעַנְנֵי חֲזָרָה אָבֵל בְּלֵא מָסַר מִיָּד לִידָּ בְּנוֹדָאֵי הָוִי לִי לְהַקְשׁוֹת לְגַבִּי חֲזָרָה בְּעַצְמָה דְלַרְבָּנָן נְמִי אִיפָא ד', וּמִזָּה רֵאִי דְלַרְבָּנָן לְעוֹלָם אִינוּ יְכוּל לְחֲזוֹר בּוֹ בְּעַבְדָּ רַק לְעַנְנֵי נְתִינָה אַחַר מִיתָה ס"ל דְלָא הָוִי גִט עַד דְמִטְּנִי לִידָּנִי כְּמוֹ שְׁפִירִש"י וְכַדְעַת הָרִי"ף, וְעַמ"ש בְּפִירִש"י וְתוֹס': שֵׁם וְהָא אִיפָא לְשִׁמָּה וְכו' הִינּוּ מוֹלִיף וּמַבִּיא קִשְׁיָא לִי פִינּוֹן דְמִסְקִינּוֹן לְעִיל דְרַבָּה אִית לִי דְרַבָּא, א"כ אֶפְי' אִי אִינּוֹן שְׁוִינּוֹן בְּלִשְׁמָה ג"כ שְׁוִינּוֹן לְמוֹלִיף וּלְמַבִּיא, א"כ הִיאָף נְכָלֵל לְשִׁמָּה בְּמָה דְנִקְט מוֹלִיף וּמַבִּיא פִּינּוֹן דְבַלֵּא"ה בְּעֵי מְשׁוּם קִיוּם, וְנִרְאָה לִי דְעֵיקָר הַפְּנוּנָה הָכָא דְנוֹדָאֵי מְדַקְתְּנִי דְשְׁוִינּוֹן לְמוֹלִיף וּלְמַבִּיא לְגַמְרֵי שְׁוִינּוֹן הוּ בְּלִי הַבְּדֵל כָּלֵל.

, וְהִשְׁתָּא אִי אִינּוֹן שְׁוִינּוֹן בְּלִשְׁמָה מִמִּילָא אִינּוֹן שְׁוִינּוֹן כִּי בְּאַתִּי בִּי תִרִי בְּעַבְדָּ אִין צָרִיף לֹא מְרַבָּא וְכַאֲשֶׁה צ"ל מְשׁוּם לְשִׁמָּה וְכִינּוֹן דְקַתְּנִי דְשְׁוִינּוֹן לְמוֹלִיף וּלְמַבִּיא מִמִּילָא נְכָלֵל לְשִׁמָּה ג"כ אָבֵל לְרַבָּא קִשְׁיָא וְדַע שְׁאֲנִי מְסַתְּפִק בְּעֵיקָר דִּין מוֹלִיף וּמַבִּיא אִי יְכוּל לְגַרְשׁ הָאֲשֶׁה וְהָעַבְדָּ בַע"כ אָף דְקָל שְׁלִיחַ הוֹלְכָה יְכוּל לְגַרְשׁ בַּע"כ כְּמוֹ מְשַׁלְּחוֹ, אָבֵל פָּאן פִּינּוֹן דְטוֹבַת הָאֲשֶׁה וְהָעַבְדָּ הוּא מְשׁוּם עֵיגוֹן א"כ אִם אִינּוֹן רֹצִין לְקַבֵּל הַגִּט וְאוֹמְרִים שְׁהוּא מְזוּיָף אֶפְי' בְּשִׁמָּה שׁוֹב אִינוּ יְכוּל לְגַרְשׁ בַּע"כ, וְכַמוֹ כֵּן הַמַּבִּיא בַּא"י דְלָא טְעַנְיָנּוֹן שְׁלֵא בְּפִנּוֹי מְזוּיָף מְשׁוּם עֵיגוֹנָא אָבֵל בַּע"כ אִינוּ יְכוּל לְגַרְשׁ: וְאַשְׁרֵי הִבִּיאֲנִי לְזֶה הוּא מַה שְׁאֲנִי תַמָּה, לַר"מ דַּס"ל חוֹב הוּא לְעַבְדָּ שְׁיִצָּא מִתַּחַת יָד רַבּוֹ לְחִירוֹת א"כ הִיאָף חָשִׁיב מוֹלִיף וּמַבִּיא הָא בְּעַבְדָּ פִּינּוֹן דְחוֹב הוּא הִיאָף הַקְּיָלוּ בּוֹ מְשׁוּם עֵיגוֹן דִּישָׂא ב"ח וְיִתְחַיֵּיב בְּמַצּוֹת שְׁהָרִי אַתָּה אוֹמֵר דְחוֹב הוּא לְעַבְדָּ, וּבְשִׁלְמָא בְּאֲשֶׁה נִיחָא נְהִי דְחוֹב הוּא הִינּוּ כְּשִׁישׁ הַבְּעַל פְּהָ אָבֵל בְּשׁוֹלְחַ מַמְד"ה הִי הָוִי עֵיגוֹן פִּינּוֹן שְׁאִין בְּעֵלָה פְּהָ רַק בַּמַּד"ה, אָבֵל בְּעַבְדָּ אִין נ"מ אִי חוֹב הוּא דְזִילָא לִי וְשְׁכִיחָא לִיהָ פְּדָאֵמֵר לְקַמֵּן, א"כ לְעוֹלָם חוֹב הוּא וְהִיאָף שְׁיִיף לְהַקְלֵל בּוֹ מְשׁוּם עֵיגוֹן לְחוֹבָתוֹ, וְע"כ צָרִיף לֹא מְרַבָּא מִתָּא לֹא הַקְּיָלוּ רַק פְּשְׁרוּצָה לְקַבֵּל וְאִינוּ חֲפִץ בְּשִׁפְחָה וְאִינוּ רֹצֵה בְּהַפְקָר, א"כ מִמִּילָא בְּאֲשֶׁה ג"כ כְּפֵּה הַדִּין דְנוֹקָא מְדַעְתָּה דְהָא שְׁוִינּוֹן לְמוֹלִיף וּלְמַבִּיא לְגַמְרֵי כַּמ"ש מְקוֹדֵם: אִיבְרָא קִשְׁיָא לְפִי מַה שְׁהוֹכַחְתִּי בְּרִישׁ מְכִילְתִּין בְּרֵאִיוֹת בְּרוּרוֹת דְלַרְבָּא ג"כ מְשׁוּם אִיחְלוּפִי צָרִיף לֹא מְרַבָּא בַּפ"נ וְלְהַעֲיֵד עַל לְשִׁמָּה כְּמוֹ לְרַבָּה מִפְּשֵׁ, א"כ לְדִידָנִי נְמִי לְשִׁמָּה בְּכָלֵל מוֹלִיף וּמַבִּיא פִּינּוֹן דְצָרִיף לֹא מְרַבָּא בְּפִנּוֹי נְכַתְבַּ בְּעַבְדָּ ג"כ דְהָא שְׁוִינּוֹן לְגַמְרֵי הֵן א"כ מוֹכַח דְשְׁוִינּוֹן לְעַנְנֵי לְשִׁמָּה, וְצָרִיף לֹא מְרַבָּא דַּמ"מ פִּינּוֹן דְלַרְבָּא בְּקִיאִין הֵן בְּכָל הַלְכוֹת גִּיטִין רַק מְשׁוּם אִיחְלוּפִי צ"ל א"כ סְגִי כְּשִׁמְעִיד עַל שְׁאָר הַלְכוֹת הַגִּט דְמַה נְפָקָא מִינָה לְשִׁמָּה אוֹ מְחַוְבָּר וְכַדוּמָה הַלְפָּה אָף דְשְׁוִינּוֹן לְמוֹלִיף וּלְמַבִּיא

אין הַכְרָח דְּבַעֵי לְשִׁמָּה בְּעֶבֶד, ועמ"ש לעיל ריש מכילתין בתוס' בד"ה לפי שאין בקיאיין לשמה: בפירש"י לא יתנו אחר מיתה ואפי' לרבנן דאמרו וכו' מודו רבנן דכל כמה דלא מטי גיטא לידן' וכו'.

זהו דעת הר"ף ג"כ דהתורה והגירושין הם שני ענינים ורבנן פליגי בתורה ומודו בשוקרור דלא הוי עד דמטי' לידן' איברא קשיא לי פיון דשוקרור עבד פשקבל בעצמו אינו רק מטעם גיטו וידו באין פאחד א"כ כה"ג פיון שלא נשתחרר אפתי יד עבד פנד רבו א"כ היאך יכול הזוכה לזפות בשוקרור עבור העבד פיון דהעבד עצמו לא הי' יכול לזכות בו כל שאינו משוקרר ואף דס"ל לרשב"א בשטר רק ע"י אחרים היינו דלדידן' ע"כ לא בעי שליחות מעבד פלל אבל לדידן דעבד משתחרר בשטר בקבלת עצמו ממילא פל דלא מצי עביד לא מהני שליח עבורו וצ"ע, ועמ"ש בתוס' לנישב מה דדברי רש"י סותרין דבריו דלקמן די"ג: בד"ה פי קתני וכו' שאם מסר שטר מתנה וכו' אף דבש"ס לא הביאו רק בציונה לכתוב ולא במוסר שטר מתנה מ"מ דניק הרב ז"ל דע"כ אפילו בכה"ג איתא בשטרות דאל"כ פיון דהכא מסר שטר שוקרור וגט אפתי ליתא בשטרות וע"כ דאפילו כה"ג שטר מתנה ג"כ אמרינן פיון דהקפיד ליתן שטר אמרינן דהקפיד שגייע לידו דנוקא ומהאי טעמא לא משפחת בסיפא רק בתנו מנה לא בשטר: בתוס' בד"ה לא יתנו פי' בקונט' וכו' ונדבר תימא וכו' ורש"י עצמו חזר בו וכו' ולפעד"נ דרש"י אינו סותר עצמו פלל דמה שפי' לקמן שלא מסר לידו בחייו היינו שלא מסר ליד הזוכה בחייו אבל פשיטא שהגיע ליד הזוכה בחייו לא מפת מסירתו רק שנטלו בעצמו תדע שכתב לפיכך לא נחלקו חכמים בדבר לומר שמשעצה ראשונה זכה השליח לעבד להיות משוקרר ואי שלא הגיע לידו פלל וכי עדיף שליח מעבד בעצמו שפל שלא הגיע לידו אינו משוקרר, וע"כ דנודאי הגיע ליד הזוכה בחייו רק הוא לא מסרו לו בחייו ולכך לא נחלקו חכמים דכה"ג הוי טלי מעל גבי קרקע דדעת רש"י דלא מהני בשוקרור כמ"ש לעיל או פפי סברת ר"ת שלא מסר לידו מיז ליד נכאן ג"כ פוונתו רק בתנו מפת טעם ה"ל, ומה שהוכרח לומר דמ"מ לא מצי הדר בי' היינו דקש' לי דאי בכה"ג יכול לחזור ג"כ לרבנן א"כ משפחת לרבנן ד' בתורה גופא בלא מסר לידו רק נטל מעל הקרקע או מחמת שלא הי' מיז ליד וע"כ דלענין חזרה לא איכפת לן מעל הקרקע ולא מה שאינו מיז ליד פנ"ל.

בד"ה מילתא דאיתא בשטרות וא"ת וכו' וי"ל דהשתא סבר פאינד' שינוי' דלקמן. דבריהם צ"ע דהא אפי' לפי מה דמסיק מילתא דאיתא בקידושין דושין לא קתני, מ"מ אפתי צריף להך תירוץ מילתא דאיתא בשטרות, דפשיטא דבקידושין ליתא הך דנתינה אחר מיתה דהא התוס' פירשו מילתא דאיתא בקידושין שיש חידוש בקידושין, והשתא פיון דתורה מיקרי מילתא דליתא בקידושין דאין שום חידוש כ"ש בנתינה אחר מיתה דכי יש קידושין למת וכ"ש קידושין דמדעתה, וע"כ משום דאיתא בשטרות א"כ אפתי תיקשי להך שינוי' דלקמן חוץ מבגיטי נשים דהאיך חשיב ערפאות ולא חשיב נתינה אחר מיתה, ולקמן אבאר בזה במקומו בס"ד, ועיקר קושית התוס' יש לנישב בקל ודוק: בד"ה פי קתני פסולא דרבנן, אע"ג דאיכא נמי מחובר דרבנן מ"מ עיקר מחובר דאורייתא ולפע"ד בלא"ה לק"מ דכיון דגזרינן טופס אטו תורף מאיזה צד לא נגזר בשוקרור ג"כ ומה צורך לאשמועין ואין פאן רק להשמיענו דגם בעבד פסול מחובר ודאורייתא לא

קַתְנֵי וְהֵינּוּ ג"כ מִטַּעַם דְּפִשְׁיטָא לֵן מִפְּחַ גְזִירָה שְׁוֵה דְלָה לָהּ וְלֹא קָא חֲשִׁיב רַק מִקְלָתָא שְׁיִישׁ מְקוּם לױמֵר דְּעֵבֵד לֹא, וּמַהֲאֵי טַעְמָא חֲשִׁיב מוֹלֵיף וּמַבִּיא לְאַשְׁמוּעֵינִין שְׁיִישׁ עֵיגוֹן בְּעֵבֵד ג"כ כַּמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל, וְכֵן חֲזָרָה ס"ד דְּבַעְבָּד הָוֵי זְכוּת קַמ"ל דְּהָוֵי חוּב: אֵיבְרָא דְקִשְׁיָא לִי מ"ש דְּנִקְט עֲרַפְאוֹת דְּרַבְבִּין דְּהָא עֵיקַר הַפְּסוּל דְּאוֹרְיִיתָא וְכֵן לְפִי מ"ש מַה מְקוּם יֵשׁ לְחִלְקַ בֵּין עֵבֵד לְגַט בְּפְסוּל מְזוֹנְיָף מִתּוֹכוֹ פִּינוֹן דְּבָלִי ע"מ פְּסוּל דְּאוֹרְיִיתָא, וּמִזְהָ רֵאִי לְכַאוֹרָה לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּלִר"א ע"מ דְּוִקָא פְּרָתִי א"כ עֲרַפְאוֹת אֵין לוֹ זְכָר מִן הַתּוֹרָה פְּלָל פִּי בְּלִי ע"מ אֲפִילוֹ חֲתִימַת פְּשָׁרִים לֹא מְהֵנִי וּבַע"מ לֹא אֵיכְפַת לֵן עֲרַפְאוֹת וְאַתִּי שְׁפִיר פְּתִירָץ הַתּוֹס' דְּעֵיקַר פְּסוּל דְּרַבְבִּין קָא חֲשִׁיב וְלֹא מַה שְׁעֵיקְרוּ דְּאוֹרְיִיתָא, אָבֵל לְהַרְיִיף וְרַמְב"ם דַּע"ח נְמִי פְּרָתִי א"כ בְּלִי ע"מ פְּסוּל עֲרַפְאוֹת דְּאוֹרְיִיתָא א"כ הָוֵי מִמֶּשׁ כְּמוֹ מְחֻנְבֵר וְאוּלַי יֵשׁ לױמֵר דַּס"ד דְּבַעְבָּד לֹא חֲשׂוֹ לְעֵיגוֹן וּמִמִּילָא טוֹעֲנִין מְזוֹנְיָף שְׁלֹא בְּפִנּוּי א"כ אֵין חֲשִׁשׁ דְּנִסְמוֹן עֲלֵיהּוּ דְּהָא אֲנִן נְטַעוֹן מְזוֹנְיָף וּכְשִׁיתְקִיִּים מְמִילָא גִדַּע שְׁהֵם עו"ג קַמ"ל דַּמ"מ פְּסוּל בְּשִׁחְרוּר דְּבִי ג"כ חֲשׂוֹ מִשּׁוּם עֵיגוֹן וְלֹא טַעֲנִינוּ מְזוֹנְיָף שְׁלֹא בְּפִנּוּי וְנִסְמוֹן עֲלֵיהֶם כְּמוֹ אֲשֶׁה הַמְּבִיאָה גִט בַּע"ח דְּעֵלְמָא דְּסוּמְכִין דְּנִיָּתֵן בַּע"מ מִפְּחַ הַחֲתוּמִים וְעַל זֶה ג"כ נִסְמוֹן, אָבֵל אֵי לֹא הָוֵי שְׁיִיף עֵיגוֹן בְּעֵבֵד לֹא הִי מְקוּם לְחוּשׁ לְזֶה וְצ"ע: בְּגַמְרָא מְכָלֵל מְכָלֵל דַּת"ק סְבֵר לֹא, א"ב שְׁמוֹת מְנוּבְהָקִין וְכו' לְפִי פִּשְׁטוֹת הַסּוּגָ' יִרְאָה דַּלְת"ק אִפִּי בְּשְׁמוֹת מְנוּבְהָקִין וְע"מ פְּסוּל אִפִּי לִר"א וְלִר"ש בְּמְנוּבְהָקִין פֶּשֶׁר, אָבֵל לְקַמֵּן אָבָר בַּס"ד בְּרֵאוֹת בְּרוּרוֹת דְּמְנוּבְהָקִין לַכ"ע פֶּשֶׁר לִר"א, וְת"ק דְּמַתְּנִיתֵן דְּפּוֹסֵל לֹא ס"ל כִּר"א פְּלָל רַק תַּנָּא דְּבִרְיִיתָא דְּהָקָא ס"ל כִּר"א וּמִיָּרִי בְּאֵינֵן מְנוּבְהָקִין, וּלְפִי דְּעֵיקַר מְקוּמוֹ לְקַמֵּן קַצְרִתִי כָּאֵן וּלְקַמֵּן יִתְבָּאֵר מַה שְׁיִישׁ לְדַקְדַּק כָּאֵן אִם לֹא נִפְרַשׁ כַּנ"ל: בְּתוֹס' בַּד"ה בַּע"מ וְר"א הוּא, אַע"ג דְּקַתְנֵי וּכְדַבְרֵי ר"מ בְּאַרְבְּעָה ה"ק לְמֵאֵן דְּסְבֵר כִּר"מ בְּאַרְבְּעָה.

קִשְׁיָה קִצַּת דְּאַפְתִּי תִיקְשִׁי כְּמוֹ דְּחֲשִׁיב ד' לְמֵאֵן דְּסְבֵר כִּר"מ בְּחֲזָרָה וּפְלִיג עֲלֵי בְּכִרִיתוֹת דַּע"מ פְּרָתִי, כְּמוֹ כֵן הָוֵי לִי לױמֵר דְּלְמֵאֵן דְּסְבֵר פְּנוּתִי דַּע"ח פְּרָתִי וּפְלִיג עֲלֵי בְּחֲזָרָה דְּלִיכָא רַק תְּרֵי נְאִי גִימָא דַּמ"מ אֵיכָא תְּלַת בְּכַתֵּב בְּכַתֵּב יָדוֹ וְחֲתָמוּ עֲרַפְאוֹת דְּאָז לִיכָא רַק פְּסוּל דְּרַבְבִּין אִטוּ כְּתֵב סוּפֵר וְעֲרַפְאוֹת, א"כ תִּיקְשִׁי לְמָה לֹא מְשַׁנִּי בְּאַמַּת דְּאַתְיָא כִּר"מ וּבְכַתֵּב בְּכַתֵּב יָדוֹ, וְע"כ דְּבָהָא הָוֵי עֵיקַר עֲרַפְאוֹת דְּאוֹרְיִיתָא בְּכַתֵּב סוּפֵר וְהָוֵי כְּמוֹ מְחֻנְבֵר דְּלֹא חֲשִׁיב, מִשְׂא"כ בַּע"מ בְּחֲתִימָה לִיכָא פְּסוּל דְּאוֹרְיִיתָא פְּלָל מִחֲמַת עֲרַפְאוֹת רַק שְׂמָא יְמָסוּר בְּפִנְיָהֶם ג"כ א"כ אֲפִתִי לֹא הָוֵי רַק תְּרֵי לְמ"ד ע"ח פְּרָתִי וְלִית לִי דַּר"מ בְּחֲזָרָה וְצ"ע: בַּא"ד וְהָא דְּקִאָמֵר הַש"ס נְמִי לְכַאוֹרָה פֶּל דְּבִרְיָהֶם בְּזָה לְמוֹתֵר דְּפִשְׁיטָא דְּהָא נְמִי לְמֵאֵן דְּסְבֵר כִּר"מ קִאָמֵר דְּהָא עֲלָה קָאֵי, וְאוּלַי נִתְפְּוֹנוּ דַּהִי מְקוּם לױמֵר דַּלְר"מ גּוּפְקִי פְּרִיף דְּלִדִּידִי ג"כ אֵיכָא תְּלַת עִם חֲזָרָה רַק עֲרַפְאוֹת לֹא דַּל"כ הָוֵי לִי לױמֵר לִר"מ תְּרֵי א"כ לְדִידִי מֵאֵי מְמַעַט דְּחֲזָרָה בְּכָלֵל הַג' הֵן וְלֹא שְׁיִיף לְמַעוּטִי עֲרַפְאוֹת דְּהָא בְּאַמַּת בְּזָה שְׁוִוִין ג"כ רַק מְדְאוֹרְיִיתָא רַק הַתּוֹס' לֹא נִיחָא לְהוּ בְּהָא דְּלֹא מְצִינוּ לִר"מ מְנִינָא תְּלַת דְּנִהֵי דְּאֵיכָא תְּלַת אָבֵל לֹא מְנַאֵם הַתַּנָּא בְּמִנְיָן דְּנִצְטֵרָה לְמַעוּטִי אֵינְהָ דְּבֵר, וְע"כ דְּלִהָף תַּנָּא דְּסְבֵר כִּר"מ בְּחֲזָרָה וּמוֹנָה אַרְבְּעָה קִשִׁי לִי לְמַעוּטִי מֵאֵי וְדוּק: דָּף י' ע"א בְּגַמְרָא וְהָא חֲזָרָה דְּאוֹרְיִיתָא הוּא וְקַתְנֵי לְכַאוֹרָה יֵשׁ לְתַמּוּהָ דְּמֵאֵי ס"ד לױמֵר כִּי קַתְנֵי דְּרַבְבִּין וְכִי לֹא יַדַּע דְּחֲזָרָה דְּאוֹרְיִיתָא, וְנִרְאָה לִי דַּס"ד דְּוִקָא בְּמִקְלָתָא דְּאוֹרְיִיתָא דְּמִפְּרִישׁ בְּתוֹרָה מַגַּז"ה כֹּא אֵין לְחִלְקַ בֵּין גִּט לְעֵבֵד וְלֹא קָא חֲשִׁיב אָבֵל חֲזָרָה קַמ"ל הָא גּוּפָא דְּגַם בְּעֵבֵד

חוב הוא פמו אשה, תדע דהא רבנו פליגי באמת דזכות הוא בעבד ואינו יכול לחזור, ולפי זה יש לתמונה להיקף דמאי קשיא לי' והא חזרה דאורייתא הוא וצ"ל דהכי מקשה אי לא בא התנא רק לומר דגם עבד חוב הוא לא הוי לי' למתני לגבי חזרה רק דאינה מגורשת עד שיגיע לידם וטובא איפא אי מגורשת ומשוקרר תיכף או אח"כ כל הני נפקותא דקא חשוב לקמן בין ר"ה לר"י באומר על מנת שתתנו לי מאתים וזו אי מגורשת תיכף או לכשתתן ועוד אי זינתה היתה תיבת מיתה וכן העבד שקידש ב"ח ולמה נקט חזרה וע"כ דקמ"ל דכל חוב יכול לחזור בו לבטל והא דאורייתא הוא פמו שפירש"י דכינן שביטל שליחותו ממילא אינו יכול ליתן לו והא דלא חשיב לרבנן בעשאו בפ"י שלים הולכה דכיל לבטל בשניהם פה משנה דריש השולח דבהא אינו שנוין דבאשה סתם שלים הולכה הוא ובעבד דנקא כשפ"י שלא ישתחרר רק כשיגיע לידו דאל"כ זכות הוא ודוק: בתוס' בד"ה פי קתני וכו' וא"ת והאיפא זמן.

ולפע"ד לק"מ דמנין לנו דדין השחרור בזמן שנה לגט דבגט הדין לא תצא לפי שלא פסל הנולד אבל בעבד דהנולד אין בו פסול כלל בלא"ה דעבד הבא על בת ישראל הנולד פשר א"כ יש לומר דבהא תצא, וגם כן יש מקום לומר להיקף דבשחרור לא הקפידו רק לכתחלה דלא שייך בת אחותו ועיין בתוס' פ"ק ד"א שת"צו ג"כ באופן אחר מרנוח יותר ממה שת"צו פאן: בד"ה בשליחות בע"כ וכו', וקשה ליתני דשוו לבע"כ והני ארבע אפילו לרבנן.

ואף דכתבו מקודם דבקיודושין לא הוי חידוש דכיל לחזור פינו דבעינו דעתה פשיטא דכיל לחזור א"כ אי בעבד בעינו דעתו למה אינו יכול לחזור לרבנן דדוקא קיודושין דחוב הוא.

אז אי בעינו דעתה פשיטא דכיל לחזור אבל בעבד דזכות הוא אפי' בעינו דעתו אינו יכול לחזור אבל מ"מ נראה לי ליישב קושיותם בפשיטות דכינן דקא חשיב מוליה ומביא אפי' לר"מ, ע"כ דכיל לשחררו בע"כ דאל"כ לא שייך להקל גבי' משום עיגון דהא חוב הוא לעבד לר"מ ולא יקבל הגט משליח כלל וע"כ לפי שכיול ליתן לו ע"כ והני שפיר עיגון אי לא יאמר בפני נכתב ובפני נחתם דלא יוכל לישא לא שפחה ולא ב"ח ודוק, ובהא ודאי לא פליגי ר"מ ורבנן אי שחרור איתא בע"כ: במשנה כל גט שיש עליו עד פותי, פירש"י דחשידי אעדות שקר, וכן כפל ושילש בד"ה ר"א אוסר ובד"ה לעולם כר"א, ואני תמה דמשמע להדיא בכולה סוגי' דלאו משום דחשידי הוא רק משום שאין בקיאיין ולת"ק כל דכתיבה בקיאיין ג"כ ור"א אוסר לפי שאין בקיאיין בדקדוקי מצות ולרשב"ג הפל תלוי באחזיק, אבל לכ"ע אינו חשודין לעבד אדאורייתא במזיד במה דגם לדעתם אסור, וראי' ברורה דלא קתני רק דפסולין לעדות שבשטר ולא מצינו בפרק זה בורר דחשיב פסולין לעדות שיחשוב פותים בכלל הפסולין, אלא ע"כ דבעדות בעל פה שמעיד מה שראה בנדאי לא חשיד לשקר, אבל בעדות שבשטר פינו שיש פמה וכמה דינים בשטר שאם אין העדים בקיאיין בזה וחתמו השטר פסול כגון מוקדם וכתבו ללנה בלי מלנה בלי הקנאה וכדומה לזה לכה השטר פסול, רק גט שאני פינו דחתם חז ישראל ע"כ דכותי חב"ר הוא פדמוקמינן לה לקמן ועמ"ש בגמרא בד"ה מני מתניתין: שם חוץ מגיטי נשים וש"ע אף דמוקמינן לעיל ברייתא דחשיב ערפאות בכלל ג' דברים ששוו

ג"נ לש"ע משום דס"ל כר"א דע"מ פְּרָתִי א"כ מְמִילָא הָךְ דְּהָכָא דְחָשִׁיב ג"כ בְּפָרְיִיתָא ג"כ כר"א דְּאֵי הָךְ כר"מ דְּוָקָא א"כ לִיכָא תְּלַת ל"כ ע"ד לר"מ לִיכָא עֲרָפָאוֹת וּלר"א לִיכָא עַד פּוֹתֵי וַע"כ דְּהָךְ כר"א נְמִי הוּא וְאַף דְּלִדְיָדְנִי לָא בְּעֵי ע"ח וְאַפִּילוּ חֲתָמוּ וְשִׁלָּא לְשָׁמָּה כְּשִׁירִין מְדַאֲוֵרִייתָא לְדַעַת רַבּוּב הַפּוֹסְקִים א"כ לָא הָוֵי רַק דְּבַר דְּרַבְּנִין וְהִיאָה נְסֻמְוָה עַל פּוֹתֵי מ"מ פְּשִׁיטָא דְּאַפִּילוּ לר"א כָּל שְׁחַתְמוּ עֲדִים עַל הַגֵּט אוֹ עַל הַשְּׁטָר הֵם מְעִידִין עַל הַכְּשִׁירוּ שֶׁל גֵּט אוֹ הַשְּׁטָר דַּאֲל"כ עַל מָה חֲתָמוּ ע"כ עַל כְּתִיבַת הַגֵּט אוֹ הַשְּׁטָר חֲתָמוּ וְעַל הַשְּׁטָר חֲתָמוּ וְשִׁינֵי מְעִידִין שֶׁלֹּא שׁוּם פְּסוּל וְכוּן גֵּט הֵם מְעִידִין שְׁנֹכְתֵב לְשָׁמָּה וְכָל הַכְּשִׁיר הַגֵּט וְשִׁצִּינָה לְכַתּוּב לוֹ גֵּט וּמְמִילָא הָרִי חֲתָמוּ לְשָׁמָּה וְדוּק.

וְכָל שְׁלָא יָדְעוּ כֵּן חֲתָמוּ בְּשִׁקָּר מְדַאֲוֵרִייתָא וְאֵי לִיכָא ע"ח פְּלֵל צָרִיף שִׁיְדַעוּ ע"מ מִהַכְּשִׁיר כְּתִיבַת הַגֵּט, דְּעַל מִי נְסֻמְוָה בְּהַכְּשִׁירוּ שֶׁל גֵּט רַק פְּשִׁישׁ ע"ח סוּמְכִין עֲלֵיהֶם וַע"מ אֵינֹו רַק לְכַרִּיתוֹת בְּשַׁעַת נְתִינָה א"כ כָּל שְׁחַתְמוּ עַל הַגֵּט אוֹ הַשְּׁטָר וְלֹא יָדְעוּ מִהַכְּשִׁיר הַגֵּט שְׁחַתְמוּ עֲלָיו פְּלֵל הָרִי חֲתָמוּ בְּשִׁקָּר וְהַעִידוּ שְׁקָר וְזֶה בְּרוּר: בְּגַמְרָא מְנִי מְתַנִּיתִין.

תמ"י לי מה עננו קונשיא זו להך ברייתא, ומי עדיף מצות פותי מגיטי נשים דמתניתין, ומ"ש דמברייתא דקתני מצות פותי מותרת קשיא לי טפי אשטרות דמתניתין מגיטי נשים דמתניתין דקתני בהדיא דכשרים ומ"ש שטרות דלא, ואי יש מקום לחלק בין ממון לאיסור ממילא גם במצה נחלק פה, וכמו כן יקשה במתניתין מ"ש חדאפי תרי וע"כ צריף לחלק במתניתין גופא משום דעדידי גט אין חותמין זה בלא זה וצ"ע לכאורה: ומה שנראה לי פשוט בענין זה דס"ד דבגיטין וש"ע הוהחזקו אצלנו ובשטרות לא הוהחזקו ונחשידי אצלנו בזה וכדברי רשב"ג בברייתא דמחלק בין הוהחזקו ללא הוהחזקו וכן אמרו בירושלמי לממון נחשדו לממון נפסלו, לעריות לא נחשדו לא נפסלו, אמנם לא ס"ד מה דקאמר רשב"ג דכל מצוה שהוהחזקו בה הרבה מדקדקין בה יותר מישראל רק אף דהוהחזקו שלא לעבור על מצוה זו במזיד, אבל מ"מ לא בקיאי בדקדוק המצוה פישראל, היקף בעינו בגט חד ישראל היודע דקדוקי גיטין וממילא שניהם פשרים לחתימה דלהעיד שקר בגט הוהחזקו שאינו חשודין, והיגו דקאמר דלא אתיא מתניתין פכלהו תנאי דברייתא דלת"ק כל דכתיבה אפילו לא אחזיק סמכינו עליהו א"כ אפי' שאר שטרות נמי (והא ודאי ליכא למימר דידעונו בודאי דמעידין שקר א"כ פשיטא דפסולין לכל עדות) ולר"א אפי' גיטי נשים נמי לא, דליכא למימר דסגי לי לר"א עכ"פ בחד ישראל א"כ אפילו שאר שטרות, וע"כ אי מיקמת לה כר"א לא יקשה שאר שטרות נמי דלדידן לא סגי לי בחד ישראל פיון דאפתי הכותי אינו בקי, א"כ אפילו גט אשה נמי לא, ואי רשב"ג הא ס"ל אי אחזיק הרבה מדקדקין בה יותר מישראל א"כ אפי' תרי פותים והיגו דנקט בקונשיא אליבא דרשב"ג וכי תימא רשב"ג וכו' אפי' תרי נמי, ולכאורה לשון זה מיותר דהא אליבא דרשב"ג קאי השתא, ולהנ"ל ניחא דרק לרשב"ג דקאמר הרבה מדקדקין קשיא לי תרי נמי משא"כ לר"א וכן לת"ק לא שמענו דמדקדקין בכל מצוה רק במצה דדיני חימוץ הוא מקלמא דתליא בסברא לפי הטבע הראוי להתחמץ, משא"כ גט ושחרור דדיניהם הם גזה"כ מדרשא דקראי, יש לומר אפי' הוהחזקו אבל אין בקיאינו, רק לרשב"ג קשיא דקאמר כל מצוה וכו', והיגו דמשני לעולם ר"א ונאפילו חד ישראל לא מהני רק בגט דאין חותמין רק זה בפני זה, א"כ ע"כ פותי חבר הוי דגם הוא הי' בקי, אבל בשטרות לא מהני חד ישראל פיון דהפתי אינו בקי אין פאן רק חד המעיד על

השטר, גם בלא"ה נחא לי דלא מקשה מיך לת"ק תרי נמי משום דאיכא למימר דלת"ק באמת מהני תרי ג"כ, ור"א דקאמר לא הכשירו בו רק חד לא מוקי לה כת"ק רק בתר דקאמר דלת"ק ור"א לא רק פרש"ג, א"כ ר"א דקאמר דלא הכשירו רק חד, ע"כ רק לרשב"ג אמרה דאליבא דמאן אמרה, א"כ יקשה אפילו תרי: בתוס' בד"ה מצת פותי וכו' וא"ת ואמאי יוצא וכו' דקים לן וכו' פדמשמע וכו' קוטע ראשו וכו'.

הרב מהרש"א פתב דלכך לא הקשו אמאי מותרת דיש לומר שניכר שאינו חמץ, והוא תמוה דר"א אמאי אוסר אפי' באכילה, ות"ק מקמש"ל דמותרת הא ממלא אדם פריסו מקמחים ובציקות של נכרים וכ"ש פותי, ומהרש"ל פתב דמותרת לא קשיא להו דסומכין דעשה בכשרות דשמא יתנו לו לאכול משא"כ מצת מצוה אינו ירא דיאכל באמת פיון שאינו חמץ ויאכל אחרת למצוה ע"כ, ואף דבחולין התם מוכח להדיא דלא סמכינו על מה דירא שמא יתנו לו רק צריף ליתן לו באמת, מ"מ לא מפעי בהו דדקורני של ציפורין דכינן דשלו הם אינו ירא פלל, הילקף צריף ליתן לו דוקא ואפילו בשחיטת פותי דמעיקרא יש לומר כל שלא הי' הישראל יוצא ונכנס הי' חושב דלא ידעי פלל דהוא שחט, או לפי שלא נתנו לו לשחוט אינו מוכרח לאכול פשייתנו לו, אבל פאן שנתנו לו עיסה לאפות מצה שפיר ירא שלא יתנו לו וממילא אין צריף ליתן לו פלל דמחמת יראה עשאה בכשרות, ומה דהכריחו למהרש"ל לפרש כה ולא פי' כפשוטו דבאמת נותנין לו לאכול ולכך מעיקרא מותרת לא קשיא להו, רק סיפא ס"ד דלא מהני זה דיאכל אחרת למצוה, משום דקשיא לי' מה שהביאו התו' ראי' לתירוץ מסוג' דחולין ש"מ דהשתא חדשו הא מילתא דנותנין לו לאכול וסייעו דברייהם מהו דחולין ואי דמותרת לא קשיא להו משום דנותנין לו לאכול הרי גם מעיקרא ידעו מבדיקה זו ומה זה שהביאו השתא ראי' מהו דקוטע ראשו של אחד, לזה פי' מהרש"ל דבדיקה זו לא ס"ד פלל בקושא דיש לומר כל שיש חשש דמעיקרא עשאה בפסול י"ל דאין סומכין עליו שלא יודה שנתפגין להכשל הישראל וקילקל עיסתו, רק הא ידעו דכל היכי דירא שיתנו לו ממילא מעיקרא עושה בכשרות עבורו בעצמו, דהא לא חשד שיאכל חמץ רק להכשיל, והשתא לעגן מצת מצוה לא שייך שהי' ירא דשמא הי' חושב או בשעת עשי' דיאכל מצה אחרת, רק דהתוספת תרצו דהשתא עכ"פ קים לן שאין לו מצה אחרת וסומכין על מה שיאכל הוא למצוה, פדמשמע בריש חולין דאפי' אינו ירא סומכין אח"כ על מה שנותנין לו לאכול, וע"כ צ"ל דלא הי' פוננת התוס' דבעת עשיית המצה קים לן, א"כ פשיטא דאין צריף שיתנו לו, דהא עבורו פשיטא שאינו חשוד וע"כ דרק עכשיו קים לן ושפיר הוצרכו לראי', וזה ברור בכוננת מהרש"ל ודוק: אמנם פל זה אינו נוח לי, לפי שיש לדקדק בלא"ה אם באו התוס' להביא ראי' מריש חולין דסומכין על מה שנותנין לכותי לאכול היאך פתבו פדמשמע בריש חולין הא שם מפורש להדיא כה דנותן לו לאכול וסומך עליו, ועוד מה הביאו מסיפא דהו' ברייתא, הא ברישא שם מבואר להדיא דאם שחט חותף פזית בשר ונותן לו אכלו מותר לאכול משחיטתו ולמה שבקו התוס' רישא והביאו מסיפא: ומה שנתראה לי פשוט בכוננת התוס', דמבואר התם בחולין דלכתחילה אין ליתן לכותי לשחוט על סמך בדיקה שיתן לו לאכול, ויש לפרש בו ב' פירושים, חדא שאין סמיכה זו ראו' לסמוך עלי' לכתחילה, וראוי לחוש שמא מחמת שירא לומר שקילקל או שרצה להכשיל יאכל איסור רק דיעבד סמכינו על זה, ויש לומר עוד דנדאי סמיכה

זו טובה וראוי' לסמוך עלי' לכתחילה ג"כ רק דחיישינו דילמא אישתלי ואכיל בלי בדיקה, ונ"מ בזה דלטעם הב' פל שאין לחוש דילמא אישתלי מותר אפילו לכתחילה לסמוך על בדיקת הכותי במה שנותנין לו לאכול, ועיין בתשובת מים עמוקים סי' ט' להרב ר' אלי' מזרחי מבואר שם שני הטעמים הללו ובאמת דבריו צ"ע כי מהו דקוטע ראשו ש"א מהו מוכח דעיקר החשש דילמא אישתלי אבל הסמיכה על מה שיאכל מותר אפי' לכתחילה וזהו פוננת התוס' דמרישא מותרת לא קשיא להו דכיון דעיסת ישראל הוא הני דיעבד, א"כ פשיטא דסומכין על מה שנותנין לו לאכול, רק מסיפא דיוצא בה קשיא להו דהא ע"כ אפי' מוצא מצה אחרת לצאת בה, דאל"כ פשיטא וכי בשביל חשש לא יקנים המצוה פלל כיון דבנדאי לאו חמץ הוא מה בכך שיאכל ואטו בשביל ספק שמא לא שמרה לשם מצה לא יאכל פלל, וע"כ דיש לו אחרת א"כ לכתחילה אין ראוי לסמוך על מה שיאכל הכותי גם לא ידעו מציאות זה שאין לו לפותי מצה אחרת פל הלילה] ועל זה תרצו דקים לן דאין לו מצה אחרת, והביאו ראי' מריש חולין דאפי' לכתחילה ראוי לסמוך עליו פל היכי דלא חיישינו דילמא אישתלי פדמשמע בהו דקורי' של ציפורין שאינם של ישראל רק הכותי שחטם לעצמו והישראל רוצה לקנות ממנו עכשיו לאכול ומ"מ סומך עליו כיון דלא שניי' דילמא אישתלי דלא יקנה רק בנותן לו לאכול, אבל ברישא התם מבואר להיפך דרק דיעבד יכול לסמוך אבל לכתחילה אין ליתן לו לשחוט על סמך בדיקה דילמא אישתלי ונראה לי שזה שאמרו ואדם יוצא בה, דלכאורה תיבת ואדם מיותר ולהנ"ל קמש"ל דאף אדם דעלמא לא אותו שנתן לו יכול לסמוך עליו לאכול אף דלאחר הני לכתחילה גמור דלמה יקח מפותי ולא מאחר, משא"כ אותו שנתן לו לאפות הני קצת דיעבד ודוק: ועיין בי"ד סי' קי"ב ס"ט וצ"ע מדברי התוס' פאן: בד"ה ואדם יוצא זו אף זו קתני ואשמעינו דבקיאתי בשימור לשם מצה ע"כ.

דבריהם צריכין ביאור כי כפי הנראה הוקשה להם דרישא מותר כיון דיוצא ידי חובה פשיטא דמותר לאכול, ועל זה כתבו דלא זו אף זו קתני, והדר כתבו ואשמעינו וכו' משמע דאסיפא קשיא להו דמותרת, אבל פוננת התוס' פשוט ולא נתפוננו לומר לא זו אף זו שהרי לא כתבו רק זו אף זו קתני והיינו דכל היכי דנקט לא זו אף זו רישא לא צריכא רק סיפא וזו ואין צ"ל זו רישא צריכא וסיפא לא צריכא.

וזהו אף זו תרנוייהו צריכי, והשתא הכא קשיא להו דלכאורה הני זו ואין צ"ל זו, כי אם אנו סומכין על הכותי באיסור פרת כ"ש בעשה, ועל זה כתבו דזו אף זו קתני דסיפא נמי איצטרך להשמיענו דבקיאתי בשימור ורישא איצטרך ג"כ דמסיפא ס"ד דוקא בעשה סמכינו והיכי דיצענו שלא נתחמצה קמ"ל רישא דאפילו באיסור פרת סמכינו עלייהו ותרנוייהו צריכי, ומזה מוכח ג"כ דלא פמהרש"א דכתב דמצת פותי ביצוע שלא נתחמצה א"כ רישא מותרת לגמרי ודוק: בד"ה אי ת"ק אומר ר"י מדלא קאמר את"ק אי דאחזיק ולפע"ד אינה ראי' דנודאי לא נחית הכא בפלוגתא דת"ק ורשב"ג ובמקלתא דת"ק דלא הונוכר אחזיק לא קאמר אי דאחזיק דמנא לן דבעי אחזיק ולרשב"ג לא זכר פתיבה רק ממילא אי ת"ק סובר אחזיק יקשה עליו כמו לרשב"ג וכן אי רשב"ג סובר פתיבה יקשה כמו לת"ק: בא"ד מדקאמר אם אחזיק בה מבעי לי' צ"ע דהא כיון דמוקי פלוגתייהו בכתיבה ולא אחזיק דלת"ק מהני, ש"מ דמצה לא אחזיק ואי דרק לס"ד פן א"כ ממה דמקשה אמאחזיק מבעי לי' ג"כ לא מוכח למסקנא, וצ"ל דכוננתם דס"ד דמצה אחזיק

ומ"מ סובר בס"ד דפליגי בלא אחזיק פניו דלא מפרש הת"ק הואיל והחזיקו כמ"ש לקמן, ולזה הוכיחו טפי מהא דפריה אם אחזיק ש"מ דלא ידוע אם אחזיק, ומ"מ אינה ראי' דאיכא למימר דרשב"ג בא לומר בשאר מצות ג"כ דהא קאמר כל מצוה, ושפיר הוי לי לומר אם אחזיק: בא"ד וקשה ולדעת דמהתם ליכא למשמע מינה פלל דלת"ק אחזיק לחוד לא מהני, והיינו דהא נדאי פשיטא לי דלרשב"ג פתיכה לא מהני דהא קאי אמילתא דר"א דקאמר שאין בקיארין וקאמר איהו דבהחזיקו בקיארין, ש"מ אפילו פתיכה בעי אחזיק דהא ר"א מייירי אפי' בכתובה, רק דאי אפשר לומר דלא נתפניו רשב"ג רק להחמיר בלבד, הי' לו לומר אם הוחזקו, ועל זה קאמר דבא להורות בלשונו דבר חדש מה שלא נשמע מדברי ת"ק, והיינו אחזיק בלא פתיכה והיינו דלא קאמר אחזיק בלא פתיכה נמי איכא בינייהו, משום דהו"א ב דמעיקרא פליגי בנדאי אבל בהו"א אין הפוננה דפליגי רק דנ"מ מלישנא דרשב"ג דבר חדש אחזיק בלא פתיכה והת"ק לא מייירי מזה פלל ואי אפשר לדון בו שיחלוק או שיודה: ע"ב בפירש"י גזירה משום פלגם.

עיינו בר"ן מה שפירש לדעת רש"י וכל דבריו תמוהין, דבהדיא מבואר בפירש"י לקמן דקודם שנתנו צריף שיחתמו פולן נאפי' לא נשאת כל שניתן לה הגט ולא חתמו בו פולן הגט בטל לכ"ע, ומה שהקשה מ"ש משאר תנאי דיכולה לקיים אחר הנישואין, הוא תמוה דתנאי דהכא הוי כמו תנאי אם לא באתי כתבו ותנו דמבואר פרק מי שאחזו דכל שכתבו קודם קיום התנאי הגט בטל, והיינו דהתנאי הי' שלא יכתבו ויתנו רק באופן הזה והכא נמי צינה שלא יכתבו ויתנו רק באופן הזה ולא הי' התנאי כמו בעלמא שמתנה בשעת נתינה לקיים התנאי אח"כ, והכא התנה על נתינתו שלא ינתן רק שיחתמו בו עשרה, וראי' ברורה לזה דאם לא פו למה לי דנקט לקמן הנפקותא בין ר"י לר"ל בכתמו השאר אחר עשרה ימים, לימא דחתמו אחר נתינת הגט, דלמ"ד משום עדים בטל, ולמ"ד משום תנאי פשר נאפילו באותו יום הוי נפקותא, וע"כ דאפילו למ"ד תנאי אין ליתן הגט עד שיחתמו פולם כמו שכתבתי, ומה שכתב עוד בשם הרמב"ן, נראה לי דמודה הרמב"ן לדינא דגם למ"ד משום תנאי צריף שיחתמו זה בפני זה, ואף דבהא ליכא חשש לדעתו מ"מ לא גרע מחתמו שנים בלבד בסתם גט, דנדאי ליכא חשש מ"מ גזרינו משום הרבה ואמר פלגם כ"ש שיש לגזור בכלכם סתם שיאמר משום עדים, וראי' דלא קאמר לקמן נ"מ בכתמו זה שלא בפני זה דלמ"ד משום תנאי פשר ומשום עדים פסול: בתוס' בד"ה אי לא דכותי חבר תימא א"כ כולי' שטרך מתקנים אפומא דחד ישראל דחתם לבסוף ולפע"ד לק"מ דפשיטא דכל מה שאנו סומכין על אותו הישראל משום דחתם בהדי' כותי זה דלא חשיד להעיד שקר.

רק שאינו בקי והרי יש בכאן שני עדים פשרים, וממילא דנין על האחרון דידע דהכותי חבר ג"כ ובקי, דאי לא"ה לא הוי מחתים לי מקמלי', אבל לולא עדות הכותי הנה לא היינו סומכין על אותו הישראל פלל וכלל, והשתא פניו דישראל צריף לעדות הכותי לא נפיק כולי' סהדותא על פי הישראל ודוק: בגמרא תני חוץ מבגיטי נשים.

הר"ן והרא"ש כתבו דהו"ה תירוץ לא בא לחלוק אדשמואל דקי"ל כשמואל, רק דבא לומר היכי דליכא דינא דמלכותא בזה, וצ"ע דהא להו"ה תירוץ מתנה ושטר קנין בכלל גט ושחרור הוא וזהו היפך הברייתא דחשבה ג' דרכים דשוו גט ושחרור דליתא בשאר

שטרות מדלא חשבה נתינה אחר מיתה דליתא בקידושין דליכא שום חידוש בקידושין וכמ"ש התוס' לעיל, ועוד דהא פינו שמת וכי יש קידושין למת וחשבה נמי ערפאות, ש"מ דליתא בשטר מתנה וקנין ומאיזה צד נפרש מתניתן דלא פבריינתא פינו שנאמר בלשון זה ממש, ולפי מה שאבאר לקמן בפירש"י ניקח, דתנא דבריינתא ג"כ לא פליג בזה רק דמייירי בע"מ, אבל מתניתן ליכא לאוקמא בע"מ דהא ת"ק פוסל אפילו בשמות מובהקין דמכשיר ר"ש, וע"כ דלית לי' דר"א פלל, הילכך ע"כ חוץ מפגיטי נשים קאמר, ועמ"ש בסמוך: בפירש"י תני חוץ מפגיטי נשים וה"ה דמצי לישנוי' בע"מ וכו', הא דפשיטא לי' לרש"י ז"ל דמהני במתנה ע"מ אף דבגט ושחרור לא מהני דאל"כ תיקשי בהך פבריינתא דחשיב ג' דרכים דשוו גיטי נשים וש"ע ומילתא דאיתא בשאר שטרות ע"כ לא קא חשיב אפי' למסקנא דאל"כ ליחשב נתינה אחר מיתה דליכא שום חידוש בקידושין כמ"ש התוס' לעיל, דלכך לא חשיב חזרה דליכא חידוש בקידושין, א"כ כ"ש נתינה אחר מיתה ולכך לא זכרו רש"י ותוס' לעיל לומר דלכך לא חשיב נתינה אחר מיתה דאיתא בקידושין כמו שזכרו לשמה ומחנך, וע"כ משום דבאמת ליתא בקידושין דכי יש קידושין למת ולמי תתקדש, בפרט דבדעתה תלוי רק דלא חשיב פינו דאיתא בשטרות א"כ ע"כ ערפאות ליתא בשטרות, ואי ס"ד דלא מהני ע"מ במתנה ושטר קנין א"כ ערפאות נמי איתא בשטרות, וע"כ דמהני ע"מ במתנה ושפיר קשי' לי' לרש"י ז"ל לוקמא הך בע"מ, ודברי התוס' בד"ה חספא צ"ע כמו שאבאר בתוס': איברא הא נדאי קשיא היאך קאמר דה"ה דהוי מצי לומר בע"מ דהא ע"כ בע"מ מייירי מדחשיב ערפאות דליתא בשטרות ובין אי נימא משום דמייירי בע"מ או משום דינא דמלכותא, עכ"פ היאך נתחכם אנו לפרש מתניתן תני פגיטי נשים מה דחזינון בהדיא דבריינתא חשבה בהדי ג' דרכים, וע"כ דליתא בשטרות רק פגיטי נשים ושחרור, ועוד דלמסקנא דלקמן מילתא דאיתא בקידושין לא קתני, ע"כ דמייירי בע"מ, דבלי ע"מ איתא נמי בקידושין ומה שנמצא כתוב ברש"י גירסא אחת, דדוקא תנא דבריינתא דנחית למנינא הוא תמוה דמ"מ פינו דתנא דבריינתא מפרשה בע"מ היאך נתחכם אנו להקשות אלא מתנה, ולתרץ תירוצים שלא כתנא דבריינתא, ומאי איכפת להו לתרץ בע"מ כתנא דבריינתא: אמנם באמת דברי רש"י ז"ל ברורים דהר"ן הביא בשם ר"ח דגט הכא בע"מ ושמות מובהקין לא פסלינו לי' דכיון דמוקמינו לר"ש כר"א וקי"ל הלכה כר"א פגיטין ודבריו תמוהין לכאורה דהא ת"ק נמי כר"א ס"ל רק שמות מובהקין איכא בנתינה) והר"ן כתב עליו דהאי לאו הכרע הוא, ובאמת אין הבנה לדבריו כלל דמאי ענין הלכה כר"א פגיטין דהא אליבא דר"א נחלקו: אף באמת דברי ר"ח ז"ל נכונים מאוד, דנדאי יש להבין לעיל דפריה וקאמר ר"ז ירד ר"ש לשיטתו של ר"א ומשני א"ב שמות מובהקין, ואי נפרש הפנונה כפשוטו דא"ב בין ר"ש דמתניתן לת"ק דמתניתן שמות מובהקין דת"ק פוסל מזוהר מתוכו לר"א אפי' מובהקין, ור"ש מכשיר תיקשי הא ר"ז בהדיא קאמר ירד ר"ש לשיטתו של ר"א ש"מ דת"ק לא נאי בשמות מובהקין פליגי כ"ע כר"א ס"ל ולא ר"ש דוקא, ועוד קשה הא בע"מ ושמות שאינן מובהקין לכ"ע לא מהני בגט ושחרור וזה תנא דבריינתא דחשיב ג' דרכים דשוו ג"נ לש"ע לא זכר דברי ר"ש פלל מנין דהך תנא דבריינתא נתפונן להך פלוגתא דר"ש ורבנן, דילמא מייירי באמת בע"מ ושמות שאינן מובהקין ואליבא דכ"ע הוא, ואדרבא פינו דחשיב תלת ולר"מ ארבעה משמע דתלת

לכ"ע הוא ואי בַּשְׁמוֹת מְוֹבְהָקִין לר"ש אינן רק תְּרֵי, ועכ"פ בְּנֻדָּאֵי נֹחַ לֹמֵר דְּהָךְ תַּנָּא דְּבְרֵייתָא נֶקֶט גְּוֹנָא דְשׁוּי ג"נ וש"ע לכ"ע וְהֵינּוּ בע"מ וְשְׁמוֹת שְׁאִינָן מְוֹבְהָקִין וְהוּא מְדַרְבְּנָן וּלכ"ע פְּסוּלִין וְהוּא תְּמוּזָה לְכַאוּרָה: לְכֹן נִרְאָה בְּרוּר דְּהַפְּנוּנָה לְעֵיל בְּפִשְׁיטוֹת דְּמַעְיָקְרָא מְשַׁנֵּי בע"מ וּכְר"א וְהִקְשׁוּ עַל זֶה הָא פִּינּוֹ דְאָמַר ר"ז יָרַד ר"ש לְשִׁיטַת ר"א מוֹכַח בְּהִדְיָא דַּת"ק לִית לִי דְר"א, וְאִי ס"ד דְּתַנָּא דְּבְרֵייתָא פּוֹסֵל אִפִּי לר"א, לְמָה לֹו לר' זִירָא לֹמֵר דְר"ש דְּוֹקָא כְר"א, לִימָא דכ"ע כְר"א, רַק תַּנָּא קָמָא דְּמַתְּנִיתֵן פְּתַנָּא דְּבְרֵייתָא דְּפוֹסֵל אִפִּי לר"א וְכ"ע כְר"א ס"ל, וּמְדַקְאָמַר יָרַד ר"ש לְשִׁיטַת ר"א ש"מ דְּלִיכָא לְמַ"ד שְׁיַפְסֹל בע"מ וּכְר"א, וְא"כ תַּנָּא דְּבְרֵייתָא דְּפוֹסֵל ע"כ דְּלָא ס"ל כְר"א, וּמְשַׁנֵּי א"ב שְׁמוֹת מְוֹבְהָקִין דְר"ז דְּסוּבְרָ דְּלִיכָא מ"ד פְּלָל שְׁיַפְסֹל בע"מ הֵינּוּ בְּשְׁמוֹת מְוֹבְהָקִין, לְכַף הַנְּצָרָה לֹמֵר דְּרַק ר"ש סוּבְרָ כְר"א אָבֵל ת"ק דְּפוֹסֵל לִית לִי דְר"א פְּלָל, אָבֵל בְּרֵייתָא דְּפוֹסֵל אִפִּי לר"א הֵינּוּ בְּשְׁמוֹת שְׁאִינָן מְוֹבְהָקִין, וְהָךְ א"ב דְּקָאָמַר אוֹ הַפְּנוּנָה בְּפִשְׁיטוֹת דַּא"ב בֵּין ת"ק לר"ש שְׁמוֹת מְוֹבְהָקִין דְּבִאִינָן מְוֹבְהָקִין לְכ"ע פְּסוּל רַק בְּמְוֹבְהָקִין נִחְלָקוּ לְכַף לֹולָא דַּת"ק לָא ס"ל פְּלָל כְר"א לָא הִי פּוֹסֵל דְּבִהָא לִיכָא לְמִיחַשׁ לְמַזְוִיָּף מֵתוֹכוֹ לְכַף הַנְּצָרָה ר"ז לֹמֵר יָרַד ר"ש לְשִׁיטַת ר"א וְת"ק לִית לִי דְר"א אָבֵל תַּנָּא דְּבְרֵייתָא בְּאִינּוּ מְוֹבְהָקִין שְׁפִיר פּוֹסֵל אִפִּי לר"א, אוֹ א"ב בֵּין ר"ז לְתַנָּא דְּבְרֵייתָא שְׁמוֹת מְוֹבְהָקִין דְר"ז מֵיִרֵי בְּשְׁמוֹת מְוֹבְהָקִין לְכַף מֵאֵן דְּפוֹסֵל דְּלָא כְר"א אָבֵל תַּנָּא דְּבְרֵייתָא בְּאִין מְוֹבְהָקִין אִפִּי לר"א פְּסוּל וְהַפֵּל אֶחָד, עכ"פ לָא מוֹכַח פְּלָל מֵהָךְ סְגִי' דְּלַעִיל וְלָא מֵהָךְ דְּכָאֵן שְׁיַחְלֹק שׁוּם תַּנָּא דְאִפִּי בְּמְוֹבְהָקִין יַפְסֵל מְזוּנָף מֵתוֹכוֹ אִפִּי לר"א וְאֶדְרַבָּא מוֹכַח לְהִדְיָא כַּמ"ש דְּרַק ר"ש יָרַד לְשִׁיטַת ר"א וְלָא ת"ק פִּינּוֹ דְּפְלִיג אַר"ש דְּאִפִּילוּ מְוֹבְהָקִין פְּסוּל ע"כ לָא ס"ל כְר"א, א"כ אֵנּוּ דְקִי"ל כְר"א מְמִילָא הִלְכָה פְר"ש וּבְמְוֹבְהָקִין פֶּשֶׁר פְּדַעַת ר"ח הַנְּ"ל, וְהֵן הֵן דְּבְרֵי רַש"י דְּנֻדָּאֵי ר"ז מוֹקִי הָךְ דְר"ש דְּוֹקָא כְר"א וְלָא ת"ק וְאֶרְפִּי דְּלַעִיל מוֹקְמִינָן מַעְיָקְרָא תַּנָּא דְּבְרֵייתָא כְר"א וּבַע"מ וְלַס"ד פְּלִיגֵי בְּפִשְׁיטוֹת אִי מְזוּנָף מֵתוֹכוֹ פְּסוּל אוֹ לָא א"כ הִכָּא נְמִי הֵוִי מְצִי לִישְׁנוּיָא פְּהָ, אֶלָּא דְּהָךְ שְׁיַנּוּי' נִדְחָה לְעֵיל רַק שְׁמוֹת מְוֹבְהָקִין אִיכָּא בִּינֵיהוּ, וְזִהוּ רַק לְתַנָּא דְּבְרֵייתָא דְּלָא פְלִיג עֲלֵי ר"ש אָבֵל תַּנָּא דִּידֵן דְּפְלִיג עֲלֵי ר"ש דְּמְכַשִּׁיר בְּמְוֹבְהָקִין דְּוֹקָא ע"כ ת"ק דְּפוֹסֵל לִית לִי דְר"א פְּלָל, דְּבְמְוֹבְהָקִין אִין סְבָרָא לְפִסּוּל פְּלָל מְזוּנָף מֵתוֹכוֹ פְּדַקְאָמַר ר"ז יָרַד ר"ש לְשִׁיטַת ר"א וְלָא ת"ק פְּנ"ל וְזִה שְׁלָא זְכַר רַש"י לְעֵיל בַּד"ה א"ב שְׁמוֹת מְוֹבְהָקִין דַּת"ק פּוֹסֵל אִפִּי מְוֹבְהָקִין נְכַתֵּב פְּלוּמַר וְכו', וְהַפְּנוּנָה לָא דְּנַחְלָקוּ בְּשְׁמוֹת מְוֹבְהָקִין אֶלִּיכָּא דְר"א רַק ת"ק דְּבְרֵייתָא כְר"א ס"ל וּפּוֹסֵל מְשׁוּם מְזוּנָף מֵתוֹכוֹ וְר"ש דְּמַתְּנִיתֵן מְחַדֵּשׁ דְּאֵם מְוֹבְהָקִין הֵן פֶּשֶׁר וְת"ק דְּבְרֵייתָא לָא מֵיִרֵי בְּהָא פְּלָל רַק לְאֶשְׁמוּעִינָן דְּמְזוּנָף מֵתוֹכוֹ פְּסוּל לְכ"ע אִפִּי לר"א, וְאִפִּי נְפָרֵשׁ פְּנוּנַת רַש"י בְּפִשְׁיטוֹת דְּרַק בְּרֵייתָא מוֹקְמִינָן כְר"א וְנַחְלָקוּ עִם ר"ש בְּשְׁמוֹת מְוֹבְהָקִין אֶלִּיכָּא דְר"א מְחַמַּת הִכְרַח דְּחִשְׁבָּה בְּהַדִּי ג' דְּרַכִּים, אָבֵל דְּחוּק הוּא לֹמֵר פְּהָ, וּבְמַתְּנִיתֵן דְּלָא צְרִיכָא לָן לֹמֵר כֹּן לָא נִיחָא לָן לְאֹקְמָא פְּהָ אָבֵל עכ"פ כְּפִי אוֹקִימַתָּא דִּידֵן לר"ז בְּמַתְּנִיתֵן לָא נַחְלָק ת"ק עַל ר"ש רַק דְּלָא ס"ל כְר"א אָבֵל מוֹדָה לְהַכְשִׁיר אֶלִּיכָּא דְר"א בְּמְוֹבְהָקִין וְהֵינּוּ פְּדַעַת ר"ח, רַק דְּתְמוּזָה לִי ע"ז פִּינּוֹ דְּמַצִּינוּ תַּנָּא דְּבְרֵייתָא דְּבִהָכְרַח חוּלְק אַר"ש אִפִּי בְּמְוֹבְהָקִין אֶלִּיכָּא דְר"א מְאִיזָה צַד לָא נִימָא דְּתַנָּא דִּידֵן ג"כ חוּלְק אַר"ש וְסוּבְרָ ג"כ כְר"א, לְכַף נִרְאָה לִי עֵיקַר וּבְרוּר דְּגַם לְעֵיל לָא נַחְלָק תַּנָּא דְּבְרֵייתָא בְּמְוֹבְהָקִין דְּהֵתָם לָא הַנְּזַכַּר ר"ש פְּלָל וְאֶלִּיכָּא דכ"ע קָאָמַר דְּמְזוּנָף מֵתוֹכוֹ

פסול והיינו באינו מובהקין כמ"ש] ואין תימא דקרי לתנא דבריייתא ת"ק דהא גם פאן קראו ת"ק כמבואר ברש"י: ובהכי ניחא דקאמר בסמוך ירד ר"ש לשיטתו של ר"א ופריה וקא אמר ר' אבא מודה ר"א במזונף מתוכו, וקשה הא מת"ק גופה מוכח דהא ע"כ בע"מ ורק מדרבנן פסול להו דהא קא חשיב לה בהדי דרכים דשוו גיטי נשים לש"ע ולא חשבינן רק מילתא דליתא בקידושין ואי לית לי' דר"א ומדאוריין! פסיל להו איתא בקידושין ג"כ וע"כ מדרבנן ומשום מזונף מתוכו, א"כ ממתניתין גופא מוכח דמזונף מתוכו פסול לר"א, ואי דר"ש חולק ומכשיר מזונף מתוכו א"כ מאי קושיא טפי מר' אבא מת"ק דמתניתין, גם מאי מקשה והאי לאו בני פרייתא הא לת"ק ג"כ קשה דעכ"פ אינו רק דרבנן דהא ליתא בקידושין ולמה הא אינו בני פרייתא, ולהנ"ל ניחא דנדאי ר"ז בהדיא קאמר דרק ר"ש ירד לשיטת ר"א ולא ת"ק, ות"ק נדאי מדאו' פסיל להו, ולא פא להקשות מדברי ר' אבא אר"ש רק הכי קא קשיא לי' פיון דשמענו מזונף מתוכו פסול למה לה לומר ירד ר"ש לשיטת ר"א, הא ת"ק נמי יש לומר דאזיל לר"א ומ"מ פוסל משום מזונף מתוכו ולמה קאמר דר"ש דוקא כר"א, ואהא הי משני דר"ש נמי רק בשמות מובהקין מכשיר, דאל"כ חייש למזונף מתוכו, לכה ת"ק דפוסל אפי' מובהקין ע"כ לית לי' דר"א ותנא דבריייתא דחשיב מנינא בנדאי בע"מ ומדרבנן משום מזונף מתוכו ולא היינו תנא דמתניתין דפליג עם ר"ש דאיהו ע"כ מדאורייתא פוסל: הרי נתבאר מהנ"ל שני דברים חדא דהלכה פרי"ש להכשיר בשמות מובהקין דת"ק לא פליג עליו רק דלית לי' דר"א אבל לדידן דקי"ל כר"א ממילא פשר, שנית דבמתנה וכן פל שטר קנין מהני ע"מ אפי' שמות שאינו מובהקין כמו שבארנו, דכה מוכח בהכרח מהו סוגיא דלעיל, ודברי התוס' בד"ה חספא צ"ע.

וההפריש בין מתנה לגט הוא דבג"נ וש"ע נשהם איסור ערוה לא הפקיעו אפי' איסור דרבנן מפח קפידא דערפאות אבל בממון פל דמדאורייתא קנה לא חששו בערפאות לפסול מדרבנן משום דהערפאות מקפידין על פסול שטרותיהן כמ"ש המרדכי ובהג"א ע"ש: ובעיקר קושית רש"י דלא משני בע"מ יש לתמוה דבשלמא לעיל מוקי הו' חוץ מג"נ וש"ע בע"מ והיינו דלעולם פסולים אפי' בע"מ, אבל פאן דנקט פל השטרות פשרים לא שייק לפרש דדוקא בע"מ פשרים דהא שטרי מקר ודכוותא אפי' בלי ע"מ פשר, וע"כ דבכל גוונא פשרים, ועמ"ש בתוס' בד"ה חספא ישוב לזה: בתוס' בד"ה חספא פי' בקונט' עד סוף הדבור.

פבר בארנו פל הצורך בזה בפירש"י בד"ה תנו ולא באתי פאן רק לקצר בדברי התוס' לפי מה שפכתתי לעיל, מה שהקשו לפירש"י דהו' תירוץ נשאר במסקנא פבר הוכחתי דמעולם לא אמרו לעיל דת"ק דמתניתין כר"א ס"ל דמדקאמר ר"ז ירד ר"ש ש"מ דת"ק לא, רק תנא דבריייתא כר"א ס"ל ע"ש, ומ"ש בשם ר"י דבמתנה לא מהני ע"מ פבר הוכחתי בהכרח מסוגיא דלעיל דע"כ במתנה מהני ע"מ דאל"כ תיקשי במסקנא ליתני גתינה אחר מיתה דליתא חידוש בקידושין, וע"כ דאיתא בשטרות, א"כ ערפאות נמי, וע"כ דערפאות ליתא בשטרות דמהני במתנה ע"מ, ולכה בריייתא דמירי בע"מ ליתא בשטרות, רק במתניתין דת"ק דמתניתין לית לי' דר"א צריה לומר תנו חוץ מפגיטי נשים: בא"ד אבל אין לומר וכו'.

לכאורה תמוה דאי נאמר כה בלא"ה לק"מ דהא כלל מתנה בהדי מְכַר דְכֹשֶׁרִין בְּלִי ע"מ כמ"ש לעיל בפירש"י, והנראה בזה דבלא"ה הקשו לקמן דפריה בשטר פְּרִסָּאָה וְהָא הוּי פְּתֵב וְשִׁיכּוּל לְזַיְיָף וּמְשַׁנֵּי בְּאַפִּיצָן וּפְרִיָּה וְהָא בְּעִינָן שְׁיַחְזוּר מְעַנְנָנוּ שֶׁל שֵׁטֶר וּמְשַׁנֵּי בְּמִיקְהָדָר, וְלָמָּה לֹא הִקְשׁוּ כֹּה עַל מִתְנֵיתִין דְּעַרְפָּאוֹת לְכֹן נִרְאֶה לִי דְכָאן יֵשׁ לוֹמַר דְּמִיָּרִי בַע"מ דִּידְעִינוּן שְׁאִין בּוּ שׁוּם זִיוָף, רַק לְפָסְלוּ מִחֲמַת שְׁלֵא נַעֲשֶׂה מִתְחִלָּה פְּתִיקוֹן זֶה לֹא אִיכְפַת לָן בְּעַרְפָּאוֹת דְּהִקְפִּידוּ שְׁלֵא יִפְסְלוּ שְׁטְרוֹתֵיהוֹן, אֲבָל בְּלִי ע"מ שְׁהִי לָנוּ עֲכָשׁוֹן חֲשֵׁשׁ זִיוָף פְּשִׁיטָא שְׁלֵא הִיָּנוּ מְכֹשֶׁרִין, וְהִשְׁתָּא שְׁפִיר הָוִי מְצִי לוֹמַר בַּע"מ וּמְכַר נְמִי בְּהִכִּי מִיָּרִי דְלֹא מִיָּרִי בְּדְמִיקְהָדָר וְאַפִּיצָן וּבְעֵי ע"מ אִי מַה שְׁפַתְבוּ לְהוֹכִיחַ מַהֲ דְלִקְמָן תְּמוּהָ דְלֹא דְמִי כָּלֵל דְּהִתָּם קְתָנִי וְאַפִּי גִיטִי נְשִׁים וְלֹא כָּלֵל אוֹתָם בְּהָדִי שְׁאָר שְׁטְרוֹת, אֲבָל כָּאן דְּקְתָנִי כָּל הַשְׁטְרוֹת וְכָלֵל כְּלוֹן בְּכָלֵל כָּל הַשְׁטְרוֹת אִין סְבָרָא לוֹמַר דְּמְכַר בְּאַנְפוֹן זֶה וּמִתְנָה בְּאַנְפוֹן זֶה וְדוּק: בְּגִמְרָא וְהָא לָאו בְּנִי כְּרִיתָא נִינְהוּ.

פירש"י דכתיב וכתב ונתן מי שישנו בנתינה וכו'. משמע מדבריו דקרוב ופסול יכול לחתום על הגט לר"מ דסובר ע"ח פְּרִתִי וְהִיָּנוּ כָּל שְׁאֵנוּ יוֹדְעִין אֲמִיתַת הָעֵנָן מִפִּי עֵדִים בְּעַל פֶּה רַק שְׁהֵם חֲתָמוּ לְכְרִיתוֹת שְׁכָף מְטַבֵּעַ הֵגֵט שְׁיַחְתְּמוּ שְׁנַיִם אֲבָל אִין לָנוּ מִחֲתִימָתָם שׁוּם דְּבַר מְאַמַת וְשִׁקָר דְּהָא אִיָּנוּ מְעִידִין כְּלוּם דְּהָא בְּכַתִּיבָה אִיָּנוּ מְעִידִין דְּאַפִּי מְצָאוּ בְּאַשְׁפָּה כְּשֶׁר וּא"כ אִין לָנוּ מִחֲתִימָתָם שׁוּם אֲמוּנָה בְּאַמַת וְשִׁקָר הִלְכָף כָּל שְׁיַשְׁנָן בְּתוֹרַת גִּיטִין כְּשֶׁרִין לְחֲתִימָה, וְלֹא יִדְעִתִי מֵאִי קִשְׁיָא לְהוּ תוֹס' דְּהָוִי לִי לוֹמַר מְשׁוּם עֵדוּת דְּאִי מְשׁוּם עֵדוּת מַה צְוֹרָף לוֹמַר דְּאַתְיָא כַר"א דַע"מ פְּרִתִי, אִפִּי לֹא פְּרִתִי כָּל שְׁיַשׁ ע"מ הַמְעִידִין אֲמִיתַת הָעֵנָן סָגִי בְּכָף שְׁאִין אָנוּ צְרִיכִין לְסַמּוֹךְ עַל עֵדוּתָן שֶׁל אֱלוֹ, רַק מִחֲמַת קוֹשְׁיָא דְלָאוּ בְּנִי כְּרִיתוֹת צְרִיָּה לוֹמַר כַר"א דַע"מ פְּרִתִי, גַם הָדָּ טַעְמָא דְּבְנֵי שְׁלִיחוֹת וְלִשְׁמָה נִרְאֶה לִי דְכָל זֶה הוּא מְשׁוּם דְּכַרְתִּי, אֲבָל אִי לָאו דְּאִינְהוּ פְּרִתִי רַק לְשֵׁם עֵדִים לֹא הִי צְרִיָּה לְזֶה כָּלֵל וְדוּק: שֶׁם וְהָא אָמַר ר' אֲבָא.

כָּבֵר פְּתַבְתִּי דִישׁ לְתַמּוּהָ דְלַעִיל תִּירְצוּ בְּפִשְׁיטוֹת לְתַנָּא דְּבְרִיָּתָא בַע"מ וּפְסוּל מְדַרְבָּנָן ש"מ דְּמִזְנוּףָּה מִתּוֹכּוּ פְּסוּל וְלֹא הִקְשׁוּ מ"ט דַר"ש, וְע"כ דַר"ש פְּלִיג דְּכְשֶׁר א"כ ר' אֲבָא נְמִי לְת"ק אֲמָרָה וְלֹא לַר"ש דְּאִי לִיכָא שׁוּם סְבָרָא שְׁיַסְבּוֹר ר"ש לְהַכְשִׁיר מִזְנוּףָּה מִתּוֹכּוּ הָוִי לִי לְהַקְשׁוֹת לַעִיל מ"ט דַר"ש, וְלִיכָא לְמִימַר דְּזָהוּ בְּאַמַת הַפּוֹנוּנָה לַעִיל לְהַקְשׁוֹת מ"ט דַר"ש דְּהָא מְעִיקְרָא דַס"ד פְּסוּלָא דְּאוּרִיָּתָא קִנְשָׁה טְפִי מ"ט דַר"ש.

לְכֹן בְּרוּר דְּהַקְשׁוּיָא הָכָא לְהִפּוֹף פִּינוּ דְּאַמַר ר' אֲבָא דַר"א מוֹדָה בְּמִזְנוּףָּה מִתּוֹכּוּ דְּפְסוּל א"כ לָמָּה לִי לַר"ז לוֹמַר יָרַד ר"ש לְשִׁיטַת ר"א הָא אִפִּי ת"ק מְצִי סְבַר כַר"א וּפּוֹסֵל מְשׁוּם מִזְנוּףָּה מִתּוֹכּוּ, וְאַהָא מְשַׁנֵּי בְּשִׁמוֹת מְנוּבְּהָקִין, לְכָף הַנְּכַרְח ר"ז לוֹמַר דְּפְלִיגִי, ר"ש כַר"א, וְת"ק לִית לִי דַר"א דְּאִי ת"ק נְמִי כַר"א לֹא הִי פּוֹסֵל בְּשִׁמוֹת מְנוּבְּהָקִין דְּבָהָא לִיכָא לְמִיחַש לְמִזְנוּףָּה מִתּוֹכּוּ פִינוּ דְּמְנוּבְּהָקִין.

וּלְפִי זֶה בַע"מ וְשִׁמוֹת מְנוּבְּהָקִין לְדִידוֹן דְּקו"ל כַר"א אִין לְפְסוּל הֵגֵט, כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לַעִיל בְּאַרְיִכוֹת: וּבְהִכִּי נִיחָא מַה שְׁיַשׁ לְתַמּוּהָ דְּמֵאִי קִשְׁיָא לִי מְדַר' אֲבָא, ע"כ לֹא קָאָמַר ר' אֲבָא רַק בְּעַלְמָא דְּפְסוּל מְדַרְבָּנָן אֲבָל בְּעַרְפָּאוֹת דְּחִזִּינוּ דְּאַפִּי פְּסוּל דְּאוּרִיָּתָא הַכְשִׁירוּ בְּעַרְפָּאוֹת כַּמ"ש הַמְרַדְכִי וְהַתּוֹס' לַעִיל דְּאַפִּי בְּשְׁאָר שְׁטְרוֹת חֲכָמִים תִּקְנוּ לְהַכְשִׁיר בְּעַרְפָּאוֹת, א"כ נְהִי דְּבָגַט וְשִׁחְרוּר אִין לְחֲכָמִים לְתַקּוֹן לְהַכְשִׁיר מַה דְּמְדְּאוּרִיָּתָא פְּסוּל,

אָבֵל בַּע"מ דָּאִינוּ רַק מִדְּרַבָּנָן מַנִּין לָנוּ דְלָא תִקְנוּ רַבָּנָן לְהַכְשִׁיר בְּעַרְפָּאוֹת וּר' אַבָּא לָא קֵאָמַר דַּר"א מוֹדָה דְּפָסוּל בְּגִט הַנֶּעֱשֶׂה בְּעַרְפָּאוֹת וְעוֹד קִשְׁיָה הָא בְּעַלְמָא בְּמַזְנוּף מִתּוֹכוֹ מֵאַחַר שְׁחֵתוּם עָלָיו קְרוּב וּפְסוּל שׁוּב אִין לְסַמְנָה עַל שְׁטַר זֶה שְׁנַעֲשֶׂה כְּדִין רַק עַל ע"מ, וּלְכֹה אִפִּי בַע"מ פְּסוּל שְׁמָא נְסַמְנָה עָלָיו בְּלִי ע"מ רַק עַל ע"ח כְּמוֹ עַל שְׁטַר כְּשֶׁר שְׁאָנוּ סוּמְכִין דְּמֵן הַסְתָּם נַעֲשֶׂה כְּדִין לְפָנֵי ע"מ, אָבֵל שְׁטַר זֶה הַנֶּעֱשֶׂה בְּעַרְפָּאוֹת כִּינּוּן דְּלָא מְרַעֵי נִפְשִׁיָּהּ וְנֶאֱמַת הוּא, מְמִילָא יֵשׁ לְדוּן בּוֹ ג"כ דְּמֵן הַסְתָּם נִתְּנָן כְּדִין בַּע"מ כְּמוֹ בְּכָל שְׁטַר רַק שְׁיֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְטַעוֹת דִּיחֻשְׁבוּ דְכֻשְׁרִים לְמַסִּירָה וְדָבָר זֶה לֹא נִשְׁמַע מִדְּבַרֵי ר' אַבָּא כָּלֵל וּר' אַבָּא לֹא דִיבֵר רַק בְּשְׁטַר שְׁיֵשׁ לְחַוֵּשׁ בּוֹ לְשַׁקֵּר דָּאֵז אִין לְדוּן בּוֹ בְּמֵן הַסְתָּם רַק שְׁיִבּוּאוּ ע"מ לְפָנֵינוּ אָבֵל שְׁטַר זֶה דְלִית לָן לְמִיחּוּשׁ לְשַׁקֵּר רַק לְחַוֵּשׁ לְטַעוֹת כְּדִין זֶה לֹא שְׁמַעְנוּ כָּלֵל מִדְּבַרֵי ר' אַבָּא, וְלִהַנְּ"ל נִיחָא דְהַקְוִשְׁיָא לְהִקְפֹּה עַכ"פ מַנִּין לָנוּ דַּת"ק לִית לִי דַּר"א כָּלֵל דְלָמָּא אִית לִי וְאַפִּי בְּעַרְפָּאוֹת חִינּוּשׁ לְמַזְנוּף מִתּוֹכוֹ, וְעַמ"ש לְקַמְן דְּבִזְהָ מִינְשָׁב הֵיטֵב מַה שְׁאָמְרוּ לְקַמְן נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁנַעֲשׂוּ בְּהַדְיוּט וְאִין צְרוּךְ לְדַחּוּק כַּמ"ש רַש"י וְתוֹס' שְׁם ע"ש: שְׁם מוֹדָה ר"א בְּמַזְנוּף מִתּוֹכוֹ.

פִּירַש"י דְלָמָּא אֲתִי לְמִימְסָרָא בְּאַפִּיָּהּ וּמִימְסָרָה עָלֵיהּ. פִּי וְהֵכָא נָמִי יֵשׁ לְחַוֵּשׁ שְׁמָא יִמְסָרוּ לְפָנֵיהֶם דִּיחֻשְׁבוּ דְכֻשְׁרִים לְמַסִּירָה כְּמוֹ לְחַתִּימָה וְאִם יָבּוּא לְפָנֵינוּ לֹא נִדַע שְׁהֵם פְּסוּלִים וְנִחְשׁוּב מֵן הַסְתָּם דְּנַעֲשֶׂה כְּדִין וְנִמְסָר לְפָנֵי עַדִּים כְּשֻׁרִים וּלְכֹה פְּסוּלוֹ חַתִּימַת פְּסוּלִים אִפִּי יָבּוּאוּ ע"מ לְפָנֵינוּ שְׁנִמְסָר לְפָנֵי כְּשֻׁרִים מ"מ אִי נִכְשִׁיר חַתִּימַת פְּסוּלִים פְּעָמִים שְׁיִטְעוּ לְמַסּוֹר לְפָנֵיהֶם וְכֹאשֶׁר יָבּוּא לְפָנֵינוּ לֹא נִדַע שְׁהֵם פְּסוּלִים לֹא נִצְרִיף לְהַבִּיא ע"מ לְפָנֵינוּ כְּמוֹ כָּל גִּט כְּשֶׁר הֵבֵא לְפָנֵינוּ דְּנִין מֵן הַסְתָּם דְּנִמְסָר לְפָנֵי ע"מ כְּדִינוּ, כֹּה הוּא כְּנֻנַת רַש"י ז"ל, דַּאֲל"כ אִין הֵבֵנָה לְדְבַרֵי כָּלֵל וְדוּק: וּלְפִי זֶה נִרְאָה לִי פְּשׁוּט דְמַה דְאָמַר ר"ז יֵרֵד ר"ש לְשִׁיטַת ר"א דַּע"מ פְּרַתִּי אִין הַכְּנֻנָה דְלָא מְכַשִּׁיר ר"ש הֵכָא רַק כְּשִׁישׁ ע"מ לְפָנֵינוּ דַּא"כ הָיִי לִי לֹמַר בְּפִשְׁיטוֹת בַּע"מ וּר"א, וְעוֹד מַה נִּשְׁתַּנָּה גִּט זֶה שְׁנַעֲשֶׂה בְּעַרְפָּאוֹת מְכָל גִּט כְּשֶׁר שְׁאָנוּ דְנִין מִתּוֹךְ ע"ח שְׁהִי ע"מ, וְכֹאן גִּט זֶה הַנֶּעֱשֶׂה ע"י עַרְפָּאוֹת אָנוּ יוֹדְעִין בּוֹ שְׁאִין בּוֹ שׁוּם חֲשֵׁשׁ זִיוָף וְשַׁקֵּר רַק שְׁיֵשׁ לְחַוֵּשׁ שְׁטַעוֹ דְהֵם כְּשֻׁרִים לְמַסִּירָה ג"כ, אָבֵל עַכ"פ כְּשֶׁהֲאֵשָׁה אוֹמְרַת שְׁנִיתָן לָהּ בַּע"מ יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ בִּינְדָה גִּט זֶה בְּעַרְפָּאוֹת לְמָה לֹא תֵּהֵא נְאֻמַּת מ"ש מְלִשְׁמָה וּשְׁאָר פְּסוּלֵי הַגִּט דְּנִאֻמַּת כָּל שְׁיֵשׁ גִּט כְּשֶׁר בִּינְדָה אִף שְׁאִין בְּקִיאִין, וְדוּקָא בְּשִׁמּוֹת שְׁאִין מְבֻהָקִין חִינּוּשִׁין שְׁיִמְסָרוּ לְפָנֵיהֶם וְהֵאֵשָׁה ג"כ תִּחְשׁוּב שְׁהֵם כְּשֻׁרִים וְכִשְׁתְּבוּא לְהַנְשֵׂא נִחְשׁוּב שְׁהֵם יִשְׂרָאֵלִים כְּשֻׁרִים וְלֹא נִחְקוֹר כָּלֵל אִם נִמְסָר לְפָנֵי כְּשֻׁרִים, אָבֵל בְּמֻבְהָקִין נִחְקוֹר עַל זֶה וְכ"ש כְּשֶׁתֵּאֵמַר מַעֲצָמָה בְּלִי שְׁאֵלָה כָּלֵל שְׁנִמְסָר לְפָנֵי יִשְׂרָאֵל הָרִי יוֹדְעַת שְׁצָרִיף ע"מ יִשְׂרָאֵל וְלְמָה לֹא תֵּהֵא נְאֻמַּת כִּינּוּ שְׁיֵשׁ גִּט אֲמַת בִּינְדָה מְסַתְּמָא נַעֲשֶׂה כְּדִין כִּינּוּ שְׁיִדְעָה דְצָרִיף לְמַסִּירָה עִידֵי יִשְׂרָאֵל, וּלְפִי זֶה הָיִי דִינָא דְעַרְפָּאוֹת בְּגִט אֲשֶׁה לַר"ש סְמְכִינּוּ עָלָיו בְּלִי ע"מ כָּלֵל כָּל שְׁהֵאֵשָׁה אוֹמְרַת שְׁנִמְסָר לְפָנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִאֻמַּת כִּינּוּ שְׁיֵשׁ גִּט בִּינְדָה הָרְאוּי לְסַמְנָה עָלָיו שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בּוֹ זִיוָף עַכ"פ, אָבֵל בְּהַדְיוּטוֹת אֲפִילוּ מְבֻהָקִין לֹא מְהַנִּי עַד שְׁתְּבִיא ע"מ לְפָנֵינוּ דַּאֲל"כ לֹא סְמְכִינּוּ עָלֵיהּ כִּינּוּ שְׁגִט שְׁבִינְדָה פְּסוּל הוּא וְאִין רְאוּי לְסַמְנָה עָלָיו שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בּוֹ זִיוָף, וְאִם תְּבִיא הָאֵשָׁה גִּט בְּלִי עַדִּים פְּשִׁיטָא שְׁלֹא נִאֻמִּין לָהּ דַּהִי ע"מ רַק צָרִיכָה לְהַבִּיאָם וְהֵא גִּט זֶה, אָבֵל בְּעַרְפָּאוֹת כִּינּוּ דַּע"מ פְּרַתִּי אִינָה צָרִיכָה ע"מ כָּלֵל רַק נְאֻמַּת שְׁנִמְסָר לָהּ בְּעִידֵי יִשְׂרָאֵל כִּינּוּ שְׁגִט בִּינְדָה הָרְאוּי לְסַמְנָה עָלָיו שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בּוֹ שְׁקֵר

רק הפל אמת וממילא נאמנת שנמסר לה פדין כמו כל גט, וכ"כ הש"ג בשם ריא"ז וכל זה ברור: ובהכי ניחא מה שיהקשו התוס' לקמן בד"ה ליפלוג דבס"ד הוי לי להקשות מ"ש ערפאות מהדיוט לר"ש ומה שתירצו שם, מלבד מה שאבאר לקמן שדבריהם תמוהין, אבל בלא"ה בס"ד דמשני בע"מ תיקשי מ"ש ערפאות מהדיוט דלא ס"ד פלל לגזור, ועוד דהוי לי להקשות מיד מעיקרא ליפלוג וליתני בדידה בד"א בע"מ לפנינו אבל בלי ע"מ לפנינו אפי' בערפאות אנו דנין דמן הסתם ניתן בע"מ אבל לפי ה"ל ניחא דגם פאן אין צריף ע"מ לפנינו רק האשה נאמנת בזה כיון שנעשה בערפאות אבל בהדיוט לא מהני רק בע"מ לפנינו, והיינו דקאמר לא הונופרו רק בנעשה בהדיוט דאז פסולין כל שלא פאו ע"מ לפנינו, ואין להקשות לשיטת הרי"ף דע"ח בלבד ג"כ פרתו א"כ אפתי הוי לי לר"ש לומר בד"א כשניתן בע"מ אבל לא ניתן בע"מ פסולין כיון דלא בני פריטא ניהו, בשלמא לשיטת הפוסקים דלר"א בעינן ע"מ דוקא א"כ כשלא ניתן בע"מ אפי' בחתימות פשרים לא מהני, אבל להרי"ף ה"ל לכאורה קשיא.

אבל באמת לק"מ דלא הוצרך ר"ש לאשמועין פסול דאורייתא דלא בני פריטא רק פסול דרבנן בשמות שאינו מובהקין קמש"ל דפסול, או בהדיוט קמש"ל דחיישינן דמרעי נפשייהו ולא מהני רק בע"מ לפנינו ואין האשה נאמנת כנ"ל, אבל כשלא ניתן פלל בע"מ וחתומים בו ע"ג פשיטא דפסול בגט וזה ברור, ועמ"ש עוד לקמן בזה: דף י"א ע"א בגמרא ליפלוג וליתני בדידה.

פבר פתבתי דלדעת הש"ג בשם ריא"ז אתי שפיר דלא פריף בפשיטות למה בהדיוט פסול בע"מ ושמות מובהקין ולהש"ג ה"ל ניחא דבערפאות בלי ע"מ כשר דהא קאי ארישא דכל השטרות דמייירי בלי ע"מ רק בשטרות דלא בעינן ע"מ פלל בשטר ראי' ממילא כשר אפי' לא ניתן פלל לפני ע"מ, ובגט אשה דבעינן ע"מ לכריתות ממילא דנין מגט זה דבנדאי ניתן בפני ע"מ כיון דידוע דהמעשה אמת הוי כמו כל גט כשר דדנין דנעשה פדין לפני ע"מ רק דצריף שידע עכ"פ שלא טעו דכשרין למסירה ובזה האשה נאמנת כל שבאה ואמרה שניתן לה בפני ע"מ ישראל, אבל בהדיוט לא מהני בלי ע"מ דלא קפדי אארועי נפשייהו וחיישינן לשקר ואין האשה נאמנת רק אם תביא ע"מ לפנינו, וזהו ההפך בין הדיוט לערפאות, וזה ברור לפענ"ד.

ודברי התוס' בזה צ"ע כמו שאבאר בתוס': שם נעשו כמי שנעשה בהדיוט. עפירש"י ותוס'.

ודבריהם דחוקין מאד כמו שאבאר בדבריהם לקמן, אבל אני תמה למה הוצרכו לזה הא פ"ה הסוגיא פשוט ומבואר דנדאי עיקר דין מזוניף מתוכו בהדיוט הוא דכיון דיש חשש שקר יש לחוש בנדאי דלמא סמכינן עליוהו בלי עידי מסירה, אבל בערפאות אין לחוש כל כף לזיוף מתוכו דמה בכך הא ראוי לסמוך עליו דנעשה פדין כיון דלא הי' בו שום חשש שקר וזיוף רק שיש לחוש שיטעו דכשרים למסירה, וזה חשש אחר מה שחידשו בערפאות, ועוד דבערפאות כיון דהכשירו בשטרות משום תקנה, אם כן ס"ד אפילו בגיטין ושיחרור.

כיון דמידי פסול דאורייתא נפיק דהא איכא ע"מ לכריתות רק פסול דרבנן משום מזוניף מתוכו ולא חיישינן מתקנת חכמים בערפאות, ועל זה קאמר דבשמות שאינו מובהקין

אפי' בערפאות נעשו כמי שנעשו בהדיוט דאז נדאי פסול משום מזונף מתוכו, כמו כן בערפאות ג"כ פסול משום מזונף מתוכו וזה ברור ולק"מ.

ואמת דיש לומר דהם הוכיחו דע"כ אין חילוק לענין מזונף מתוכו בין ערפאות להדיוט, דאי יש חילוק מה קשיא להו לעיל מר' אבא אערפאות דמתניתין, אבל באמת הא ליתא דהא פשיטא דלא דמי כנ"ל, רק לעיל הפנונה להקשות בהיקף כמ"ש לעיל בש"ס בד"ה והא אמר ר' אבא, ועוד כיון דת"ק נדאי אפי' במובהקין פוסל דהא סתמא פוסל בגיטי נשים וש"ע ניחא לי טפי לומר דר"ש נמי רק במובהקין מכשיר, אבל פשיטא דעיקר דין מזונף מתוכו שיהו בהדיוט טפי מערפאות לביל כנ"ל: שם סיפא אתאן לגיטי ממון וכו' והכי קאמר וכו' פירש"י דרבנן קאמרי לה וארישא קאי, ופלי תמוה דכיון דקאמר העולין בערפאות ש"מ דהדיוט לא, ועוד דלמה הפסיק בדברי ר"ש, ומלבד זה תמוה מאוד בעיני כיון דת"ק כל השטרות קתני ועלה קאמר לא הונוכרו למה שינו בש"ס לומר גיטי ממון ולא נקטי שטרות ובעלמא הקשו על לשון גט ותיקצו גיטי ממון, ועיין בתוס' ריש מכילתין, ומה צורך להו בכאן לשנות לשון שטרות ולומר גיטי ממון ללא צורך כלל כי לא נזכר לשון גט בלשון ר"ש כלל: אבל לפעד"נ פשוט דקאי שפיר אמילתא דר"ש, דכבר בארנו לעיל בראיות ברורות דדברי רש"י עיקר דבמתנה מהני ע"מ ולא חיישינו למזונף מתוכו דכל שאין השטר חספא מן הדין, לא חששו רבנן בדיני ממונות למזונף מתוכו גבי ערפאות כמו דלא חששו לפסול דאורייתא בשטרי מקר כמ"ש התוס' לעיל, והוכחתי פן בראי' ברורה מדחשבה ברייתא הו' בין ג' דברים דשוו ג"נ לש"ע וע"כ משום דליתא בשטרות והיינו משום דבמתנה מהני ע"מ משא"כ בגט.

והשתא שפיר קאמר ר"ש לפום הו' שינוי' דלעיל דתנו חוץ מכגיטי נשים קאמר ות"ק כולל גיטי נשים וגיטי ממון לפסול [נהנהו קרי גיטי ממון שהם עושין גוף הקנן ומסלקין יד הבעלים כמו גט ושחרור משא"כ שטרות דלראי'] ועלה קאמר ר"ש אף אלו פשרים בע"מ ושמות מובהקין ולכך קאמר לא הונוכרו לפסול רק בנעשו בהדיוט, דנהי דגיטי נשים הונוכרו לפסול אפי' בערפאות בשמות שאינן מובהקין, אבל מתנה כיון דע"מ פרתה לא הונוכרה לפסול רק בהדיוט דבערפאות בממון לא חששו לפסול דרבנן וכ"ש שטרות של מקר דלא חששו לפסול דאורייתא כנ"ל כיון דגוף הקנן מהני מפח ע"מ רק ת"ק לא ס"ל ע"מ פרתה או דמיינרי בלי ע"מ] לפי פי' רש"י ה"ל דמדקאמר ירד ר"ש ש"מ ת"ק לא, לכך כלל גם מתנה בהדי ג"נ כיון דבבחימות הללו חספא בעלמא הוא, אבל לר"א דמיינרי בע"מ ממילא מתנה לא נפסלה רק בהדיוט והיינו גיטי ממון כגון מתנה וכל שטר קנן, וזה ברור: שם תניא עד סוף הסוגיא שפא בשמא מחליף.

לפי פרש"י ותוס' בזה מבואר דלא פדעת הש"ג דבערפאות אין צריף ע"מ לפנינו כלל דא"כ תיקשי כמו דגזרינן בהדיוט בממון שפא יבוא להכשיר בלי עידי מסירה כמו בערפאות, כמו כן יש לגזור בגיטין שפא יבוא להכשיר בלי ע"מ לפנינו כמו בערפאות, וע"כ דבגיטין לעולם אין הכשר רק בע"מ לפנינו דוקא: אמנם פירש"י דחוק מאוד וכן בתוספתא מבואר להדיא דרשב"ג להקל בא ולא להחמיר ע"ש, וזהו דלא כפירש"י וכבר נאמרו פירושים רבים בסוגי' זו, ולדעתי הפנונה בפשיטות כפי דעת הש"ג ה"ל דהכל בלי עידי מסירה מיינרי ומ"מ מכשירין כ"ע בערפאות, דכיון דינענינו דהכל נעשה באמת

בלי שום שקר וזיוף כָּלֵל, ממילא אָנוּ דָּנִין דֶּהֱכַל נַעֲשֶׂה פְּדִין כְּמוֹ כֹּל שְׁטֵר הַחֲתוּם בְּיִשְׂרָאֵלִים, וּבְמָקוֹם שְׁצָרִיף ע"מ דְּוָקָא דָּנִין דְּהִי ע"מ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל עֲכָשְׁוּ מְכַשִּׁירִין בְּלִי ע"מ כָּלֵל בֵּין שְׁטָרוֹת בֵּין גִּיטֵי נָשִׁים וּש"ע, וְהִינּוּ דְקָאָמַר לֹא נִחְלְקוּ רַק בְּהַדְיוּט דַּר"ע מְכַשִּׁיר דְּסוּבְּרָא אֶפִּילוּ הַדְיוּטוֹת הַמְּוַחֲזָקִין שְׂאִינּוּ חֲשׂוּדִין הוּי כְּעַרְפָּאוֹת וּכְמוֹ שְׂרָצָה רְבִינָא לְהַכְשִׁיר לְקַמְן בְּכַנּוּפֵיָא דְאַרְמָאֵי וְלֹא הִנְיָחוּ אוֹתוֹ דְּעַרְפָּאוֹת תָּנַן וְהִינּוּ פְּרַבְּנָן דְּפְלִיגֵי הָכָא אַר"ע דְּדוּקָא עַרְפָּאוֹת אֲבָל הַדְיוּטוֹת חִיּוּשֵׁינּוּ לְשִׁיקְרָא וְלֹא מְהַנִּי מַה שְׂמֻחֲזָקִין שְׂאִינּוּ חֲשׂוּדִין חוּץ מִגִּיטֵי נָשִׁים וּש"ע לֹא פְּלִיגֵי כָּלֵל וְאַפִּי ר"ע פּוֹסֵל בְּהוּ בְּהַדְיוּט דְּכִינּוּן דְּחִמְרֵי וַיֵּשׁ בְּהֵם לְתַא דְּעַרְיֹת לַכ"ע בְּלִי עַרְפָּאוֹת חֲשֵׁשׁוּ לְשִׁיקְרָא וְרַבְּבָ"ג מִיקַל אִפִּי בְּגִיטֵי נָשִׁים רַק מְצָרִיף מְקוֹם שְׂאִין יִשְׂרָאֵל חוֹתְמִין דְּאִי לֹא"ה חִיּוּשֵׁינּוּ שְׂיִסְמְכוּ עֲלֵיהֶם בְּלִי ע"מ כָּלֵל וְשָׂמָא יִטְעוּ וַיִּמְסְרוּ לַפְּנֵיהֶם וְלֹא סָגִי לִי בְּשִׁמוֹת מְוַבְּהָקִין דְּגִזְרֵי מְוַבְּהָקִין אִטּוּ שְׂאִינּוּ מְוַבְּהָקִין דְּשָׂמָא בְּשָׂמָא מְחַלִּיף לְכַף בְּעֵינָן דְּוָקָא מְקוֹם שְׂאִין יִשְׂרָאֵל חוֹתְמִין וְאִזּוּ בְּכָל גְּוֹנָא כְּשֵׁר אֶפִּילוּ אִינּוּ מְוַבְּהָקִין דְּוֹדָאֵי לֹא נְסַמְוּ עֲלֵיהֶם דְּהָא יְדַעִינּוּ דְּלֹא יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ דְּיִשְׂרָאֵל לֹא חֲתִימֵי כָּלֵל, וּפְרִיף לְגִזְרֵי אִטּוּ מְקוֹם שְׂחוֹתְמִין כְּמוֹ דְּגִזְרֵי בְּמְוַבְּהָקִין, דְּאִי בְּמְוַבְּהָקִין לֹא גִזְרֵי לֹא ה"ל לֹמַר דְּוָקָא מְקוֹם שְׂאִין יִשְׂרָאֵל חוֹתְמִין רַק אֶפִּילוּ חוֹתְמִין כְּשֵׁר בְּמְוַבְּהָקִין, וּמְשַׁנֵּי אַתְרָא אַתְרָא לֹא מִיחְלַף וְאִתִּי שְׂפִיר הַכֹּל וְאִין צְוֹרָף לֹמַר דְּגִזְרֵי גִזְרֵיהּ לְגִזְרֵיהּ, וְעַמ"ש בְּתוֹס': בְּפִירֵשׁ"י אֲבָל שְׂמוֹת שְׂאִינּוּ מְוַבְּהָקִין וְכו' שֶׁל מְכָר דְּלֹא קִפְדֵי אַרְוֵעֵי נַפְשֵׁיהוּ וְכו'.

נְתַפְנוּיִן בִּזְהָ לְפָרֵשׁ דְּכְמוֹ דַּת"ק מְחַלְקֵי בֵּין עַרְפָּאוֹת לְהַדְיוּט דְּהִנְהוּ לֹא מְרַעֵי נַפְשֵׁיהוּ וְהִנְהוּ לֹא קִפְדֵי כְּמוֹ כֵּן מְחַלְקֵי ר"ש בְּעַרְפָּאוֹת בְּגִיטֵי נָשִׁים וּש"ע בֵּין שְׂמוֹת מְוַבְּהָקִין לְאִינּוּ מְוַבְּהָקִין וּכְמוֹ דַּת"ק פְּסוּל בְּהַדְיוּט כְּמוֹ כֵּן לַר"ש בְּאִינּוּ מְוַבְּהָקִין אֶפִּילוּ עַרְפָּאוֹת בְּגִיטֵי נָשִׁים וּש"ע, אֲבָל לֹא נְתַפְנוּיִן לֹמַר דְּרַק בְּלִי ע"מ פְּסוּל בְּהַדְיוּט דְּוֹדָאֵי מְזוּנְיָף מְתוּכוֹ פְּסוּל לַר"א אֶפִּילוּ בְּשְׁטָרוֹת רַק אִי הוּוּ קִפְדֵי כְּמוֹ עַרְפָּאוֹת הוּי כְּשֵׁרִין אֶפִּילוּ בְּלִי עֵידי מְסִירָה רַק מְשוּם דְּלֹא קִפְדֵי מִמִּילָא פְּסוּלִין אֶפִּילוּ בְּעֵידי מְסִירָה מְשוּם מְזוּנְיָף מְתוּכוֹ, אֲבָל אִי קִפְדֵי הִי רְאוּי לְסַמְוּ עֲלֵיהֶן כְּמוֹ עַרְפָּאוֹת.

אֲבָל לֹא יְדַעְתִּי מַה צְוֹרָף לְכָל זֶה הָא פְּשִׁיטָא דְּבַגְט גּוּפָא עֵיקַר מְזוּנְיָף מְתוּכוֹ בְּהַדְיוּט הָאֵי דְּחִיּוּשֵׁינּוּ לְשִׁיקְרָא רַק אֶפִּילוּ בְּעַרְפָּאוֹת פְּסוּל מְזוּנְיָף מְתוּכוֹ כְּמוֹ בְּהַדְיוּט מְשוּם טְעוֹת כַּמ"ש לְעֵיל בְּגַמְרָא: בְּתוֹס' בַּד"ה הַנּוֹרְמִין וְכו' אֲבָל הַנּוֹרְמִין לְשַׁבַּח וְכו' אִין רֹאִי זֹו מְוַבְּהָקִין דְּאִי הוּי הַנּוֹרְמִין ג"כ שֶׁם פְּרָסִי שְׂיִיף לְהַתְשִׁיל עַל בְּנֵי אָדָם גְּדוּלִים בְּחֻשְׁבּוֹת וַיִּכּוֹל לְהִיּוֹת שְׁנֵיהֶן הַדְּיִין הִי חֲשׂוֹב גְּדוּל וּמְפֹרְסֵם בְּחֻשְׁבּוֹת, וְהַמְשִׁיל פְּלַגָא דְּלְעֵיל לְהַנּוֹרְמִין שְׁהוּא חֻשְׁבּוֹת גְּדוּל וּפְלַגָא דְּלְמַטָּה לְאָדָם שְׂפָל, וְאִין הַפְּרָשׁ שְׂיִיף? פְּרָסִי אוֹ יִשְׂרָאֵל רַק שְׂיִיף אָדָם גְּדוּל בְּחֻשְׁבּוֹת: בַּד"ה לְיִפְלֹג וְלִתְנֵי וי"ל וְכו'.

דְּבַרְיָהֶם צ"ע דְּאִי ס"ד דְּגִזְרֵינּוּ כ"ה פְּשִׁיטָא דְּטְפֵי יֵשׁ לְגִזְרֵי עַרְפָּאוֹת דְּגַט אִטּוּ שְׁטָרוֹת שְׂלֵא יְבוֹאוּ לְהַכְשִׁיר בְּלִי ע"מ כְּמוֹ שְׁטָרוֹת, וְעַמ"ש לְעוּיִל דְּבִלֵא"ה לַק"מ: בַּד"ה נַעֲשֶׂה, פִּי בְּשִׂאָר שְׁטָרוֹת. דְּבַרְיָהֶם צ"ע דְּתִלִּי תַנְיָא בְּדִלָא תַנְיָא דְּטְפֵי אִיכָא לְמִפְסַל עַרְפָּאוֹת דְּגַט בְּאִינּוּ מְוַבְּהָקִין מִמַּה שְׂנַפְסַל הַדְיוּט בַּע"מ וּש"מ בְּמִמּוֹן וּמֵאִיזָה צַד פְּשִׁיטָא לְהוּ הַדְּ גִזְרֵיהּ עַד שְׂיִאמַר נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׂנַעֲשֶׂה בְּהַדְיוּט וְעַמ"ש בְּש"ס לְפָרֵשׁ בְּפִשְׁטוֹת וְלַק"מ: בַּד"ה לֹא נִחְלְקוּ.

גם בזה דבריהם צ"ע דמשמע להדיא דרשב"ג להקל בא וכן מבואר בתוספתא להדיא, ועוד דמעיקרא קתני אפילו גיטי נשים ש"מ דבהא יש לפסול טפי ועוד היאך שיניף להקשות לרשב"ג פיון דגזר תדא גזירה שיגזור גזירה לגזירה, וכבר פתבתי בש"ס לפרש בפשיטות ע"ש: בגמרא רבינא סבר לאכשורי בכנופאי דארמאי פירש"י בשאר שטרות אבל בגט אפילו אי תשיב פערפאות אין להכשיר ואף דרשב"י פ"א לעיל דדוקא ר"ש ירד לשיטת ר"א אבל ת"ק לא ס"ל כר"א א"כ כר"א דקי"ל כר"א ראו לפסוק כר"ש דאפילו בגט מהני ערפאות, ושפיר יש לפרש דה"ל רוצה להכשיר גט אשה מ"מ פיון דאפילו לר"ש לא מהני רק בשמות מובהקין ועידי מסירה ובהכי אפילו הדיוט פשר בגט אשה כפי פירש"י בפרייתא דר"א בר' יוסי דחכמים פוסלין בהדיוט חוץ גיטי נשים דלכ"ע פשר אפילו בהדיוט בעידי מסירה וש"מ, רק שטרות ס"ל לחכמים דבהדיוט פסול שלא יבואו להכשיר בלי עידי מסירה כמו ערפאות משא"כ גט לעולם בעידי מסירה אפילו בערפאות לכך הוצרך לפרש שאר שטרות, אמנם לפי מה שכתבתי לעיל לדעת הש"ג לפרש בהדיוט בגיטי נשים לכ"ע פסול רק בשטרות נחלקו ורק רשב"ג מכשיר בגיטי נשים גם כן כפשוטא דברייתא, אם כן יש לפרש בפשיטות דברי רבינא בגט אשה: שם האי שטרא פרוסא דמסרי ניהלן באפי סהדי ישראל מגבינן בי' מגבי חרי.

יש לדקדק הנה סהדי ישראל ה"ד אי דינדי נראו שהלוה לו המעות אם כן פשיטא דגובה מבנ"ח, גם מאי מקשה והא בעינן שטר שאינו יכול לזייף, מה בכך מ"מ בנ"ח ודאי גבי כל שיש עדים שלוה, ואפילו למ"ד דלא הכשיר ר"א בשאר שטרות רק בגיטין היינו לענין משועבדים דגזירת הפתוב שאינו שטר דבעינן למען יעמדו ימים רבים אבל בנ"ח פשיטא דגבי, ואי לא ראו העדים שהלוה רק מתורת הודאה מתחייב דמוזה שהוא חייב לו, גם כן פשיטא דבלי שטר כלל גובה מבנ"ח (ודוחק לומר דלענין טענת פרעתי קאמר ועוד פיון דמשועבדי לא גבי בודאי נאמן פרעתי), ונראה לי דהכא מיירי שהוא מחויב עצמו עכשיו בשטר זה וכפי שיטת ר"ת בכתובות ריש פרק הנושא דאינו מחויב רק כשמוסר כתב ידו או שטר גמור חתום בעדים ומוסרו לפני עדים או מתחייב ומשועבד בשטר זה, והיינו דקמש"ל הכא דאפילו בשטר פרסי מתחייב בעידי מסירה ישראל, והשתא פריף שפיר והא בעינן שטר שאינו יכול לזייף, דכיון דאינו שטר פשר לא מהני להתחייב בו אפילו בעידי מסירה ישראל פיון שלא לנה עכשיו לפנייהם כלל ובשטר פסול אינו מתחייב, ועמ"ש בפירש"י: שם והא לא ידעי.

נראה דמקשה הכי דס"ד דע"כ שיש איזה חסרון בשטר זה דלא גבי משועבדי, ולכך דמשני דהכל כהוגן מקשה משועבדי נמי ולכך לא מקשה הכי אמתניתין דבמתניתין דלא קתני דגבי משועבדי ידע דיש לומר דהכל הי' כדיון: שם והא בעינן צריף שיחזור.

הר"ן נסתפק אי בגט צריף שיחזור גם כן ע"ש שהאריף, וכבר פתבתי בפסקי ה"ג שלי שיש לתמוה על הפוסקים בזה דלא שיניף הך דינא רק בשטר, שאין נוסח כל השטרות שונים, ואין למדין משיטה אחרונה שמה הי' חלק והוא כתבו והעדים לא חתמו על זה כלל, אבל בגט שכל נוסח הגט שנה בכל גיטין ובשיטה אחרונה כתוב ודין די יחוי ליכי מנאי וכו' ובלא זה לא הוי גט כלל, אם כן מה יש לחוש אם כתוב בשיטה אחרונה דהא בהכרח הוא לא כתבו בעצמו או האשה דע"כ הי' כתוב לפני העדים דאל"כ על מה חתמו

הא בלא זה אינו גט כולל ודוק: בפירוש"י בד"ה שטררי פרוסאה שעשאוהו בלשון פרוסי וחתמו פרוסים הדיוטות עליו.

אף דמודה ר"א במזונף מתוכו שהוא פסול ואפילו בשטררי ממון כדמוכח פרק זה בורר גבי מתנתא דחתימי עלה תרי גיסי מ"מ היינו דוקא לענין משעבדי אבל לבנ"ח לא איכפת לן מזונף מתוכו, והא דפריה לקמן אי הכי משעבדי נמי לימא משום מזונף מתוכו משום דמשמע לי' מילתא דרבא בכל גונוי לבנ"ח אפילו בשמות שאינו מובהקין גבי ומשועבדים אפ"ל מובהקין לא גבי לקד הנצרה לומר דלית לי' קלא, אף אי נימא דבשטרות אפ"ל עידי מסירה ושמות מובהקין לא מהני דגזרינן אטו ערפאות שמא יבואו להכשיר בלי ע"מ אליבא דחכמים דפליגי על ר"ע בברייתא לפי פירוש"י ותוס' בברייתא דר"א בר"י, א"כ ה"כ ע"כ בערפאות מיירי דאל"כ בלא"ה לא גבי משעבדי רק שיש לומר בכל גונוי מיירי בין בהדיוטות בין בערפאות ובנ"ח גבי בכל גונוי ומשועבדים לא גבי בכל גונוי פנ"ל ועיין ברא"ש: בתוס' בד"ה רשב"ג אומר משמע ה"כא.

הנה לפי פירוש"י ותוס' בהך ברייתא, יש לומר דהפנונה להכשיר הגט ליתנו בע"מ ישראל ורשב"ג לפי טעמו דע"ח פרתיה ממילא מכשירין להחתים בו עכשיו ע"ח ישראל רק במקום שישראל חותמין הוי מזונף מתוכו שמא יבואו להכשיר בלי ע"ח ישראל רק על פי ע"ח העו"ג: אמנם לפי מה שפירשתי הברייתא לעיל יש לי לפרשה בפשיטות טפי, דנדאי מה דמכשירין גיטי נשים בערפאות כמו שאר שטרות אף דשאר שטרות אפילו כתיבתן וחתמתן שלא בישראל וגיטי נשים דוקא בכתבו ישראל משום דכל שנעשה בערפאות כף דנין דנדאי נעשה הכל כדיון, דגיטי נשים דמילתא דאיסורא נדאי לא יעשו רק על ידי ב"ד ישראל, דלא מרעי נפשיהו להוציא מתחת ידם דבר שאינו ואינהו לא בקיאי בדיני גיטין לא יעשו רק על פי ישראל הבקי וסמכין דנדאיסופר ישראל כתבו, ובהדיוט נחלקו דבמזון ס"ל לר"ע דאפילו הדיוט דינדינו דלא מרעי נפשיהו כגון פנופיא דארמאי גם כן פשר ורפנן פליגי, ובגיטי נשים לכולי עלמא לא סמכין בהדיוט דנעשה כדיון רק חיישינו דכתבוהו גם כן ההדיוט ורשב"ג דסבירא לי' עידי חתימה פרתיה ולא איכפת לי' בכתיבה ממילא מכשיר אפילו בהדיוט על ידי שיחתמו בו עכשיו ישראלים דאז אפילו לא כתבו ישראל פשר דעידי חתימה פרתיה, רק במקום שישראל חותמין אין מכשירין שמא יסמכו על החתומים ולא בני פרייתא גינהו פנ"ל: בד"ה והא בעינן, לר"א פריה.

דבריהם דחוקין, חדא דהוי לי' לומר הניחא לר"י, ועוד דלא שייך לפסול משום למען יעמדו רק למשעבדי אבל לא לבנ"ח, ולפי מה שפירשתי בש"ס אתי שפיר, דכל שהשטר בעצמותו פסול לא נתחייב ולא נשתעבד בו בדבר שאינו חייב דבהכי מיירי רבא, כמו שביארנו: בד"ה בדאפיצן משמע כו' וא"ת כו'.

לכאורה תמוה דבפשיטות הוי להו להקשות מהך דקיימא לן דדיפתרא פסול בכוליהו והיינו לא עפיץ והיאך כותבין על קלף שלנו ומה ענין קושיא זו להך דהכא, ועוד דמשמע מדבריהם בתירוץ דזה פשיטא להו דקלפים שלנו אינו יכול לזיין אם כן קשיא בפשיטות דהכא משני בדאפיצן אבל לא אפיצן יכול לזיין ונהרי קלפים שלנו לא אפיצן ואינו יכול לזיין וצריה לומר דנדאי מהך דדיפתרא דלקמן דקאמר דמליח וקמיח ולא

עפיץ ומפורש במשנה דיכול לזינף היינו שלא נעשה בו שום מעשה אחר לסלק הזיוף רק מליח וקמית, אבל כל שנעשה בו פעולה אחרת גם פן מהני שלא יוכל לזינף רק דנקט ולא עפיץ דעפיץ גם פן מסלק הזיוף וה"ה דבר אחר, והשפא אין קושא מקלפים שלנו דנעשה בהם פעולה אחרת המסלקת זיוף, והיינו שדקדקו מהו דהכא דמשני בדאפיצן משמע דליכא דבר אחר המסלקת הזיוף רק אפיץ דאל"כ מאי דוחקין לאוקמא באפיץ דהוא היפך סתם קלפי פרסים שאינו מעובדים באפיצן כמו שפירש"י, וע"כ דליכא פעולה אחרת רק אפיץ, ושפיר קשיא להו היאך כותבין על קלפים שלנו, והא לא הוי מצי להקשות דהא חזינו דאינו יכול לזינף אף שאינו עפיץ, דזה אינו הכרח שאי אפשר לזינף בשום פנים שמא אף דאנו אין יכולים לזינף שמא יש לפעול בו אינה פעולה עד שיוכל לזינף מה שלא נודע לנו אבל באפיץ אי אפשר לזינף בשום פנים, רק הא קשיא להו היאך כותבין פיון דמוכח מהכא דאפיץ דוקא פועל שלא יוכל לזינף ולא דבר אחר, ואהא תירצו דעיבוד סיד שלנו הוי באפיץ שלקחם ובימיהם לא הי' עיבוד סיד, וראיה דהא חזינו שאינו יכול לזינף, ועד שנאמר שיש במציאות לזינף מה שלא נודע לנו, יותר נכון לומר דעיבוד סיד פועל שלא יוכל לזינף כמו אפיץ ואז לא הי' העיבוד הזה ודוק: ע"ב בגמרא עדים החתומים וכו' ושמותיהם כשמות פרסים מהו.

כבר פירשו פירושים רבים בסוגיא זו, ואומר אני מה שנראה לע"ד, דיש לדקדק דהו איתבין פפי הנראה רק על מה שהחמיר ר"י בשאר שמות, ור"י לא זכר העיקר כלל רק מה שהכשיר בלוקס ולוס ואי ר"י קאמר לה מה שאינו נראה כלל למה לי להזכיר מה שביא לידו, כה הוי לי לומר לוקס ולוס פשר ושאר שמות לא, גם מה ס"ד להקשות מה דמפורש בבבלייתא הטעם דלפי טעם זה לק"מ, וכבר הרגישו התוס' בזה: לכן נראה לי לפרש דמספקא לי לר"ל אי פיון דלא שכית כלל שיתתמו על גט רק ישראל, לעולם כל שלא נודע לנו מי הם דנין דהם ישראל, ותליא בהא דאי נימא דאי בא גט לפנינו בעדים שידוע לנו שהם פרסים אי מכשירין בעידי מסירה ישראל, ע"כ משום דלא חיישינו דיסמכו עליהם דאפילו לא ינודע לנו שהם פרסיים לא נסמך עליהם פי מן הסתם נחוש פיון שמשונין בשמותם, א"כ מוכח דכל שאינו ידועים חיישינו גם כן, ואי נימא דכל שידוע לנו אין מכשירין אפילו בע"מ ישראל ע"כ משום דחיישינו דיסמכו עליהם כשלא ינודע לנו שלא חתמו ישראל והיינו דמן הסתם לא נחוש, דלא שכית שיתתמו גט שלא בישראל והא בהא תליא, ועל זה השיב לו ר"י שלא בא לידו גט בעדים הידועים שהם פרסיים רק לוקס ולוס והכשיר, דבהא נדאי לא חיישינו שישמכו עליהם דנדאי אפילו מן הסתם יש לחוש להם, וקאמר הש"ס דדוקא הנה אבל שאר שמות לא ואהא מקשה ר"ל על מה דהשיב ר"י דלוקס ולוס אפילו אינו ידועים חיישינו להו מן הסתם ונהרי בבבלייתא לא מחלקה בין שמות לשמות כלל רק בכל גט אין לחוש אפילו בא בשמות פרסיים ואף דקתני טעמא שרוב ישראל מ"מ הוי לן לחלק בין שמות לשמות עכ"פ, וא"כ אפילו לוקס ולוס יש לפסול בנודע שהם פרסיים, ואהא משני דדוקא בח"ל שאין מקפידין בשמות ורובם שוין בשמותם ממילא אין מקפידין אפילו שמות פאלו ואין הפרש התיב בין שם לשם, אבל בא"י נקראין רק בשמות ישראל ומיעוט אין נקראין ממילא בשמות פאלו אין לחוש כלל פנ"ל: בפירש"י התיב דקתני טעמא וכו' פרבנו דמתניתין.

עיינו מהרש"א, והוא תמוה דלעיל לרש"ב"ג הקשו דלגזור ג"כ גזירה לגזירה כמו שפירשו התוס' והיאך אמר בפשיטות כאן לרבנן דלא גזרינו כ"ה ולרש"ב"ג מקשינו והוצרך לחלק בין ש"מ לאתרא, ודוחק לומר דהכא פאתרא פאתרא הוא ולא מיחלף, וליישוב קושיותו הי' לו לומר בפשיטות דדוקא לעיל בנודע שהם פ"ס יש לגזור אטו שאין מובהקין דנדאי נסמוך עליהם שלא פ"ד, אבל כאן בלא נודע אפילו אינו מובהקין אין כאן בירור דנסמוך שלא פ"ד דש"מ באמת ישראלים הם, אבל מה שיש לתמוה לפירש"י בלא"ה קא כר"ש נמי מצי סבר דבשמות שאינן מובהקין לא הכשיר ר"ש פ"ל וככ"ע הוא, ועוד דלעיל פירש"י דת"ק לא ס"ל כר"א פ"ל ור"י פסק בפ' המגרש כר"א והיאך יאמר פ"ב דמתניתין לכן נראה לי דנדאי לר"ז דקאמר לעיל י"ד ר"ש לשיטת ר"א אבל ת"ק לא ע"כ צ"ל משום דס"ל דר"ש לא הכשיר רק מובהקין הלכך ת"ק דפוסל לית לי דר"א פ"ל כמ"ש לעיל, אבל ר"י ור"ל דהכא דחזינו דהכשירו מובהקין א"כ אי ס"ד דמפ"שי פלוגתא דר"ש ות"ק כר"א ז"א א"כ מאי מבעי' להו והא מפ"רש במשנה דר"ש מכשיר אפי' ידעינן שאינם ישראל ואפילו בהדיוט מכשיר בגט פמבואר בפ"ר י"א דלעיל ומה זה ש"ש ר"י לא פ"א ל"דינו רק לוקס ול"ס ק"א זה נשמע ממתניתין בהכרח דהנה פ"שרים בנדאי לר"ש וע"כ דאינהו לא מפ"שי פלוגתא דר"א ז"א רק דר"ש מכשיר דלית לי מ"ז"ר מתוכו לפ"ס ולא פ"ל ות"ק פוסל משום מ"ז"ר מתוכו וכ"ע כר"א והיינו דמבעי' להו לת"ק בלא ידעינן, אי דנין שהם ישראל או לא ומחלקו בין לוקס ול"ס לשאר שמות ובלוקס ול"ס אפילו לת"ק לא חיישינן ובשאר שמות לת"ק חיישינן אפילו לא נודע, ופסולין אפילו בע"מ, וזה ברור לפע"ד: בתוס' בד"ה עדים פ"א מי א"מרינו וכו' או בע"מ לר"א עמהרש"א מה שנתקשה בדברי התו' הללו, ולפעד"נ פשוט לפי שיש להסתפק כאן בבעי' דר"ל אי לא נסתפק להחמיר לחוש שהן פ"ס רק בחשש דאורייתא פגון לר"מ דלא פ"תי פ"ל וכמו כן לר"א אי ליכא ע"מ לפנינו הוי חשש דאורייתא ש"מ פ"ס הן וממילא אין להם חזקה דנמסר לפני ע"מ, ודוקא ג"ט פ"ר סומכין דנמסר פ"ד ולא ג"ט בשמות פ"לו שאין לסמוך עליו פ"ל והוי כמי שתאמר נתגרשתי בלי ג"ט בי"ד פ"ל, אבל לר"א היכי דע"מ לפנינו דאין כאן רק חשש דרבנן אין לחוש בדרבנן, פ"ן דאפילו י"א פ"ן פ"ר מדאורייתא, וכמו כן יש מקום לומר להיפך דע"כ לא נסתפק ר"ל לסמוך להקל רק היכי דאיכא ע"מ לפנינו דלא הוי רק דבר דרבנן אבל בליכא ע"מ לפנינו וכן לר"מ דהוי חשש דאורייתא אין כאן ספק דנדאי יש לחוש, ושני הפירושים הללו באו התוס' לשלול רק דספיקו דר"ל הן להקל הן להחמיר הי' בכל ג"ט ג"ט אפילו בחשש דאורייתא פגון לר"מ ולר"א אפילו אין ע"מ לפנינו ולהיפך להחמיר אפילו בדרבנן פגון לר"א בדאיכא ע"מ לפנינו גם כן מספקא לי' להחמיר לפ"ס הג"ט, וזה שכתבו בצד ההיתר בין לר"מ דהוי חשש דאורייתא או לר"א בע"מ והיינו אפילו אינם לפנינו דהוי חשש דאורייתא כמו לר"מ מ"מ יש להקל, וצ"ד השני להחמיר אפילו ישנם לפנינו לר"א יש להחמיר, ויצא להם לפ"ר כן, דליכא למימר דרבנן ליכא ספיקא דאין לחוש שהם פ"ס, דא"כ ר"י דהכשיר בלוקס ול"ס והיינו בע"מ לפנינו א"כ אפילו שמות אחרים פ"ר, ועוד דמ"תי מבריתא ונהרי נותן לה לפנינו בע"מ, וע"כ דאפילו בדרבנן חשש להחמיר וכמו כן אין סברא לומר בדאורייתא לא נסתפק פ"ל להקל דלא הי' לו לומר בפשיטות מהו פ"ן דעכ"פ בהא נשמנה דין ג"ט זה משאר ג"ט להצריך ע"מ לפנינו והוי

לי' לומר מהו להכשיר בע"מ לפנינו, וע"כ דבכל גנוני נסתפק, וזה ברור: במשנה אם רצה לחזור בשניהם יחזור.

והיינו דס"ל לר"מ חוב הוא לעבד שיוצא לחירות וקשיא לי דהא ר"מ ג"כ ס"ל דשנין למוליה ולמביא דהא לר"מ שנין בארבעה א"כ מאי עיגון שנין בעבד פניו דחשיב חוב מה שהוא משתחרר, ובשלמא באשה חשוב עיגון דאסורה לינשא, אבל עבד הרי מותר בשפחה כמקדמ, ומה שתירצו התוס' דהוי עיגון מה שאינו מתחייב במצות ומה שאסור בבת חורין לא שנין לר"מ פניו דחשיב השחרור חוב לעבד אף שמתחייב במצות והותר בבת חורין ולפי מה שפיתתי לעיל נחא דבעבד יש לומר דאין צורך לעיגון רק מדינא ע"א נאמן דהותר עבד בבת חורין ולחייבו במצות לא חשיב דבר שבפירוה כלל ונאמן תרתי דוקא בעינו דבר שבפירוה ואיתחזק אסורא כמש"ל ריש פרקין או כמו שפיתתי לעיל דכיון דיכול ליתן לו בע"כ חיישינו דיתן לו השליח בע"כ, ואי לא יתקנו בפ"נ ובפ"נ יאסר בשפחה וב"ח, ועוד אפשר לומר דבאמת לא תקנו בפ"נ רק פשהעבד רוצה לקבל הגט כדי שיתחייב במצות ויהא מותר בבת חורין ואז הוי עיגון אבל בסתם עבד אמרינו דחוב הוא לו, וצ"ע בזה: שם שאם ירצה שלא לזון עבדו וכו'.

יש לדקדק לפי דעת התוס' בשם ר"י לקמן פרק הזורק דע"ח ע"א דבכל גט צריף דעת האשה שתדע שהיא מתגרשת דאל"כ מקרי משלחה וחוזרת ומבואר התם להדיא דמדיעה ואילף הוא דהוי גט ע"ש, והשתא הכא ממילא למה יועיל מה שנתן לו הגט שלא יוכל לחזור הא אפתי אינה מגורשת פניו דמשלחה וחוזרת היא שהרי אינה יודעת כלל אם קיבל שליח גט עבורה ובשלמא בשליח קבלה דעלמא יש לומר כל משלחה שליח לקבל הגט מבעלה ונאסרת תיכף בתרומה שמה קיבל הגט.

מקרי אינה חוזרת שהרי יודעת היא כל רגע שעומדת להתגרש ע"י שליחה, אבל כאן שהיא אינה יודעת כלל פשיטא דחשובה משלחה וחוזרת עד שיוודע לה שנתגרשה א"כ למה לא יוכל לחזור בו קודם ולמה לי טעמא דהוי חוב, ובשלמא בעבד יש לומר דלא בעינו דעתו כלל שהרי יכול למכרו בלי דעתו כלל.

אבל באשה בודאי בעינו דעתה שתדע שהיא מגורשת, ומזה הנה נראה לכאורה ראיה לשיטת הרי"ף דהחזרה וגירושין הם שני ענינים ואף דאפתי אינה מגורשת עד שתדע שנתגרשה, אבל לחזור אינו יכול תיכף כשנסרו לשליח.

ובזה הנה נראה לי לפרש לשון הירושלמי שהביאו התוס' והיינו דקשיא להו למה בעבד אין משגיחין מה שלפי דעתו הוי חוב רק על מה שלפי דעתנו הוי זכות ובאשה להיפך אף דלפי דעתנו זכות דהא הוי כופין להוציא מ הזאיל וטב למיתב טן דו מיקרי חוב, ומחלק דעבד שאני דאין אנו צריכין לדעתו בשחרור שהרי יכול הוא למכרו בלי דעתו כמו כן יכול לשחררו בלי דעתו, אבל אשה אי אפשר שתתגרש רק שתדע שנתגרשה דאל"כ הוי משלחה וחוזרת לכה פניו דבעינו דעתה עכ"פ שתדע שנתגרשה לכה כל שלפי דעתה הוי חוב לא מהני, משא"כ עבד אין משגיחין כלל על דעתו פניו דלא בעינו לדעתו כלל בשחרור, ועוד דאשה פניו דבעינו דעתה כל דהוי חוב אפילו יוודע לה שנתן עבורה גט אינה חושבת שהיא מגורשת פניו דלפי דעתה חוב הוא לה נאמן בעינו נתינה

לגירושין שכל שיתונדע לאשה הנתינה תדע שהיא מגורשת, משא"כ עבד דלא בעינו דעתו שידע שהוא משוחרר כמו דלא בעינו דעתו שידע שנמכר.

ומ"מ בעיקר דברי הירושלמי אבאר בתוס' בס"ד, ולקמן פרק הזורק הקשיתי על דברי ר"י הללו והעליתי שגראה לי עיקר פדברי הפוסקים החולקים עליו שם רק פל שהודיע לעדים אף שלא נודע לאשה סגי בכה, עיי"ש: שם ושלל לזון את אשתו רשאי יש לדקדק בשלמא בעבד הנצרך להאי טעמא דלא נימא חוב הוא מפח מזונות, אבל באשה פיון דגירושין עצמם חוב הם לאשה מה צורך לטעם המזונות, וצ"ל דמתניתין קמש"ל באותן שהיו כופין להוציא פגון מנפה שחין דמצד הגירושין בעצמותן זכות הוא לאשה כמו לעבד רק משום מזונות הוי חוב וזה ברור, ועמ"ש בתוס' בד"ה בגיטי נשים: בתוס' בד"ה בגיטי נשים בירושלמי בעי וכו'.

עיינן מהרש"א, ודבריו דחוקין דלפי דבריו בטל הטעם דזכות וחובה לגמרי אבל לדעתי דברי הירושלמי יתפרשו בפשיטות, דנדאי בלא"ה יש להבין דהא תנא דמתניתין ע"כ בכה"ג הנצרך לטעם דמזונות דאי בסתם גט פשיטא דכלאו הכי הוי חוב דקשין גירושין, רק דקושית הירושלמי כה דנדאי אפילו בעבדו של קצין אין השחרור חוב בעצמותו דמה שנכנס בחיוב מצות ומותר בבת חורין נדאי הוי זכות אפי' בעבדו של קצין, רק מצד גריעותא דעבד לפי דעתו המוטעה הוי חוב דעבדא בהפקירא ניחא לי, וכמו כן מנפה שחין פיון דהוי כופין להוציא בנדאי הוי זכות אפילו מפסדא מזונות, רק לפי דעתה המוטעה של אשה דטב למיתב טן דו מפח חסרון מזונות הוי אצלה חוב, וזה ששאלו בירושלמי מ"ש דבעבד אזלינן בתר דעתנו ואין משגיחין בדעת העבד כלל, ומ"ש באשה משגיחין על דעת האשה ולא על דעתנו, ואהא קאמר דדעתו של עבד בטלה בזה, שהוא עצמו קנוי לאדון ויכול למכרו לאחר בלתי ידיעתו, לכה אין משגיחין בענין זה בדעת העבד כלל, משא"כ אשה פיון שאין במציאות לחוב לה ע"כ בלי ידיעתה, לכה משגיחין על דעתה של אשה, וכל דלפי דעתה הוי חוב אף שבאמת זכות הוא, אין חבין לה בלתי ידיעתה, והיינו דאמרינן ג"כ בש"ס לקמן דאי בעי שקיל ארבעה זוזי מישראל ופסקיל לי הלכה פיון שבידו לחוב לעבד בדבר הזה ע"כ שלא בידיעתו שוב אין משגיחין על דעתו המוטעה רק מה שהוא זכות לדעתנו הוי זכות, משא"כ אשה, ור"מ ס"ל דהכל בדעת העבד תלוי כמו באשה, ובהכי ניחא הא דמסיק עבדא בהפקירא ניחא לי וקשה הא קי"ל הכי בעלמא והכא משמע דרבנן פליגי, ולהנ"ל ניחא דרבנן נמי מודו בהא רק דס"ל דאין משגיחין על דעתו של עבד בדבר שהוא מוטעה בו פיון שגופו קנוי לרבו ויכול למכרו לאחר ולפסלו מן התרומה לכה בטלה דעתו של עבד המוטעה והכל תלוי בדעת רבו כי מה שהוא באמת זכות יכול לעשות שליח לזכות עבור העבד ע"כ פנ"ל: בגמרא ש"מ מדרבנן התופס לב"ח קנה וכו' נאפי' במקום שחב לאחרים.

באמת שסוגיא זו לכאורה תמוה מאד דמלבד קושית התוס' לא הבנתי כלל מאי ענין הך דהכא לתופס דהא ברצונו נתנו האדון לידו וכה"ג בב"ח בנדאי קנה, ואי דהנתינה לא היתה לזכות בו רק למסרו לעבד א"כ פשיטא דאפי' עשה העבד והאשה שליח קבלה מפונרש והאיש או האדון נתנו להולכה דאינה מגורשת ולא משוחרר עד שיגיע לידו, גם לא הבנתי הך חב לאחרים דהכא לא דמי לדעלמא דבעלמא הוי חב לב"ח אחרים והכא

קב לאדון התופס ממנו והגוי כמו בעלמא תופס לב"ח סתם, מיהו בקא הי' נראה לומר דהשליח הוא עצמו חייב לעבד למסנר לו השחרור והוא תופס מעצמו לזכות עבור העבד פאלו מסר לידו כמו אחר שהי' תופס ממנו, ומינשב קושית התוס' ג"כ והשפא הגוי שפיר קב לאחרים היינו לאדון, אף הא נדאי קשיא אי האדון נתרצה בזה אין זה חוב ואי לא נתרצה היאך יוכל לזפות בע"כ של אדון, ודברי התוס' בענין זה דחוקין מאד כמו שיתבאר בתוס': אבל לדעתי ברור דכל מה שאמרו בזה בענין תופס לב"ח וקב לאחרים, לא היתה הפנונה דהקא הגוי תופס לב"ח וקב לאחרים דהא נדאי ליתא פנ"ל רק הפנונה דכל הטעם דלא מהני תופס לב"ח אף דזכנו לאדם שלא בפניו היינו משום דלא אמרינו דזכנ' הגוי כמי שעשאו שליח בפירושו, דהא לא ידע הב"ח מזה כלום רק הפנונה דהתופס יכול לעשות את עצמו שליח עבור הבע"ח, וגבי חובה לא הגוי מהני זה, דאי הגוי ידע אותו שהוא חייב לו הנה מוחה, אבל במידי דזכות פינון שאי הי' יודע הי' מתרצה בשליחות זה יכול אחר למנותו שליח או השליח בעצמו יכול למנות עצמו לשליח, ומ"ד תופס לב"ח לא קנה היינו לפי שאין התופס יכול לעשות עצמו שליח בדבר שאין לו שייכות בו ונדקא אם אותו שהספץ בידו והוא בעל דבר עליו ממנה אותו לשליח לזכות עבור אחר אז נעשה שליח פי בעל הספץ כמו שייכול ליתנו לשליח בעצמו פן יכול למנותו שליח עבור אחר (וכמו כן אם אותו הב"ח או העבד מינהו שליח בפירושו הגוי שליח, למ"ד דמהני שליח בקב לאחרים הטעם דב"ח פינון שייכול לתפוס בעצמו הגוי בעל דבר על הספץ ויכול למנות עליו שליח.

ולמ"ד דלא מהני שליח פינון שעושה אותו שליח לתפוס לא מהני, פי לא שייך בעל דבר על תפיסה כל שלא תפס, ולכך בעבד דהקא אי הי' עושה אותו שליח בפירושו אחר כך שייפה עבורו הגוי מהני לכ"ע לולא דלא חזרה שליחות לאדון, וכמו כן באשה כה"ג לא מהני מטעם לא חזרה כדמוכח לקמן פרק האומר, אבל השליחות מהני בזה פינון שהוא יכול לקבלו מעצמו מהשליח מהני שיעשה על קבלתו שליח כמו כל שליח קבלה, אבל שליח לתפוס לא מהני שאין בידו לתפוס בעצמו בע"כ ולא שייך על זה שליחות], אבל שליח זה שאין הדבר שייך לו כלל אינו יכול להימנות מעצמו לשליח עבור אחר ולא מהני מה שהוא זכות רק שיועיל מינוי השליחות בלי דעתו של הבע"ח או העבד אבל לא שנאמר דהגוי שליח בלי שום מינוי שליחות משום אדם, ומ"ד תופס לבע"ח קנה ס"ל דמהני מינוי שליחות מה שהשליח בעצמו ממנה עצמו לשליח לזכות עבור פלוני והיינו דדניק מהך דהקא פינון דס"ד דתנו לאו פזכו ומ"מ אינו חוזר בו שפכר זכה השליח ע"כ משום דשליח זה עושה עצמו שליח עבור העבד ומהני כמו אי הנה העבד עצמו עושה אותו שליח והגוי כמותו, א"כ ממילא מהני תופס לבע"ח ונאפי' קב לאחרים פינון דנעשה בעצמו שליח הבע"ח ממש והגוי פאלו הוא תפס, דאי לא נימא הקא היאך ישחרר בכאן מי עשאו שליח שיהא כמות העבד הא רבו לא אמר זכו רק תנו, וע"כ דמעצמו נעשה שליח, והא פשיטא להו דלא אמרינו לפי שהוא זכות העבד עשאו שליח מה שלא ידע כלל מקבלתו, ואהא קאמר דהקא האדון עשאו שליח לזכות עבור העבד, וכיון דזכות הוא יכול האדון למנותו שליח קבלה עבור העבד.

אבל אותו הזוכה אינו נעשה מעצמו שליח בדבר שאין לו שייכות בו כגון בשחרור דהקא ותופס לב"ח רק במציאה פינון דייכול לזכות לנפש' איפא מ"ד דייכול לעשות עצמו שליח

לזכות עבור חבירו, ומ"ד לא קנה ס"ל אפי' מציאה כל כמה שלא זכה בה לא שיניף
שיעשה עצמו שליח עבור חבירו כי אין שליח רק מה שנעשה שליח מבעל הדבר לא
שיעשה עצמו שהוא אינו בעל דבר, וכל זה ברור לפע"ד, ולזה נתפגין הר"ן שכתב
לנישב דברי התוס' והאחרונים ו"ל לא נתבררו להם דבריו כי לכאורה לא הועיל פלוג
לקושית התוס'.

ולפי הג"ל ניקח שלא נתפגנו פאן רק להוכיח מפאן שהזוכה בעצמו יכול לעשות עצמו
שליח אף שלא מינהו אותו שנותן לו זכות, ועמ"ש לקמן כי בזה נראין טפי דברי רש"י
ו"ל דמהני עשיית שליח בקב לאחרים דבזה נעשה שליח מאותו שיכול לתפוס בעצמו,
ועמ"ש בתוס' בד"ה ש"מ ובד"ה התופס: בתוס' בד"ה יתיב ר"ה אר"ת וכו'.

ולדעתי ברור דהך ר"ה דבעי מיני' שמואל אינו ר"ה סתם המנופר בכל הש"ס, דזה דבעי
מני' שמואל הי' בימי רבי ור"ח או סמוך להם והוא ר"ה ריש גלותא, ור"ה המנופר בכל
הש"ס הוא חבירו של רב חסדא פדאמר בפ' זה בורר פגון בי דינא דר"ה ור"ח דקאמר
מי קא מטרחנא לך ע"ש, וזה הי' אחר שמואל והוא ג"כ ר"ה דהקא: בד"ה ש"מ, תימא
לר"י.

כבר כתבתי בש"ס מה שנתא לי עיקר בפ"י הסוגיא, ודברי התוס' דחוקין מאד דנהי
דהא לא קשיא דלמה לי באשה טעמא דחוב תיפוק לי' דאינו חייב פלוג, דכבר הוכחתי
בלא"ה דע"כ מתניתין באותן שהיו כופין להוציא, דאל"כ אין צריף לטעם מזונות וכן
בירושלמי הגע עצמך שהיתה אשת מנפה שחין לך הנצרה לטעם דחוב אבל גוף הדברים
תמוהין דס"ס במה נפשך אי נתרצה האדון הרי אינו חב לו כלל, ואפילו חוזר בו עכשיו
כבר נתרצה, ואי לא נתרצה מעולם פשיטא דלא מהני פאן בע"כ, ומה ענין תופס שידענו
שתפס ולא נתרצה להך דהקא דלא ידענו כלל שלא נתרצה: בד"ה התופס אפי' עשא
שליח וכו' ודלא כפירש"י וכו' ובאמת שדברי רש"י ו"ל תמוהין ולא עוד אלא שפי' פ"ק
דמציא דמהני שליח, והביא מהך דכתובות, והתם מפורש ברש"י ובש"ס דעשא שליח,
אבל לפע"ד לנישב פירש"י בפשיטות דודאי הך תופס לב"ח במקום שחב לאחרים דעיקר
תפיסתו שלא יקדמו אחר לתפוס א"כ כל שעשא שליח לתפוס הוי כפירש שיתפוס
עבורו בלבד דאי לא הכי תפיסה זו למה לי הא בלא"ה שיניף לכל הב"ח, אבל בהך
דיימר בר חשו דמלבד בעלי חובות הי' צריף לתפוס מהירשין דאי הי' ברשות יורשין
מטלטלי לא משמעדי, א"כ מה שעשא שליח לתפוס כל שלא פירש בפירוש שיתפוס
ויזכה עבורו בלבד לא נעשה שליח רק לתפוס מרשות יורשין והוא שתפסה וזכה עבורו
לא נעשה על זה שליח ומהאי טעמא פירש"י שם שליח התופס מטלטלין דכמו דלא מהני
התם מה שאמר זיל תפסה דליהוי פאלו עשא שליח בפ"י לזכות עבורו רק לאפוקי
מרשות יורשין, כמו כן השולח שליח לגבות חובו מחבירו והלך ותפוס מטלטלין לא
אמרינו דהוי פאלו נעשה שליח לתפוס, ולפירש"י אתי שפיר טפי הך סוגיא דהקא לפי
מה שפירשנו דעיקר הטעם דלא קנה דאינו נעשה מעצמו שליח בדבר שאין לו בו שייכות
כלל, משא"כ אי עשא שליח, דמי ממש להך דהקא אי עשא העבד שליח בודאי הוי
מהני כמו כן בתופס לב"ח, ולפי' התוס' צריף לחלק כמ"ש לעיל, ולפירש"י אתי שפיר
בפשיטות דכל שנעשה שליח הן מאותו שמסר לו הדבר הן מאותו שקיבל עבורו מהני

רק מעצמו אינו נעשה שליח כנ"ל: והשתא מיושב בפשיטות קושית התוס' מר"י דפ"ק דמצינא דהתם בעשאו שליח דהא קאמר משנתנו דקאמר תנה לי ולא זכה לי אבל הוא מייגרי דקאמר זכה לי, ואדרבא מדלא קאמר ורחב"א אר"י רק אמר רחב"א משמע דלא פליגי פלל רק ר"נ ור"ח בלא עשאו שליח ורחב"א אר"י מייגרי בעשאו שליח, ויש לי עוד דרף אחר בפירש"י ואין לי להאריך פי הנ"ל נראה לי עיקר, דמשמע בהך סוגיא דכתובות דעיקר חב לאחרים מחמת ב"ח אחרים, וקשה הא בלא"ה הוי חב ליורשין פיון דאינהו יש להם זכות בה כמו ב"ח ואי זכי אינהו פטורי מלשלם א"כ הוי חב לדידהו, וע"כ משום דלתפוס מיורשין עשאו שליח בפירוש רק לזכות לו בלבד לא עשאו שליח בפירוש לכה הוי חב לאחרים נגד ב"ח אחרים כנ"ל: בא"ד דמיגו דזכי לנפשי'.

יש לדקדק בהא דפריף רבא לר"נ מהך דמציאת פועל לר"י נמי תיקשי דהתם לא שניף מיגו דזכי לנפשי' דהא פשיטא דהפועל הגביה לעצמו דאי לבע"ה אפי' אמר לו עזר עמי נפש עמי זכה בע"ה, וע"כ דהגביה לעצמו ומ"מ לא זכה ולמה יזכה לבע"ה.

הן אמת שיש לתמוה היאך מדמה לה רבא להך דר"נ, דאפי' תימא המגביה לחבירו קנה התם לא הגביה הפועל פלל לבע"ה והיאך יקנה וע"כ משום דידו פנד בע"ה, וצ"ל דהפוננה כף דנדאי ס"ד דלא זכה בע"ה תיכף רק שיקח המציאה מהפועל ויזכה בה דהפועל לא קנאה רק דדייק דע"כ דהמגביה לחבירו קנה א"כ הגביה זו מלאכת בע"ה היתה שחרי יכול להגבי' אותה עבור בע"ה, אבל אי נימא דאינו יכול להגביה פלל לחבירו א"כ אין זו מלאכת בע"ה פלל ויזכה הפועל לעצמו וינפה שטר פועלה בזו השעה כמו בניפוש ועידור כמו שפירש"י שם ע"ש ואהא משני דידו פנד בע"ה וקנה מיד, אבל הנ"ל קשה וצ"ל או פיון דיכול לחזור בחצי היום חשיב מיגו דזכי לנפשי' או משום דאי נימא לא זכה בע"ה יכול לזכות לעצמו לכה גם לבע"ה יכול לזכות או אפטר דקושית רבא באמת אליבא דכ"ע דהתם מוכח דקנה אפי' תופס לבע"ה דלא שניף מיגו דזכי לנפשי': בד"ה פל האומר תנו וא"ת והא ר"י וכו'.

ולפע"ד יש לחלק בפשיטות דדוקא היכי שאין הקפידא על הנתינה דוקא כגון בשחרור וגט דעיקר הפוננה שישתחרר ולמה לו לעבד גוף הגט שחרור הלכה דנין תנו זכו אבל היכי דבאמת רוצה הוא בנתינה לידו כגון מתנה ומציאה פי לא על הזכות נתפנין רק שיהא שלו ויקח אותה לעצמו וכן מתנה שיקבלה חבירו הלכה ממילא דנין תנו כפשטא, משא"כ בשחרור וגט דאפילו יגיע ליד העבד אין לו בו רק מה שישנה לפי שעה שישתחרר ואין הפרש אי יזכה בו הוא או חבירו הלכה דנין תנו זכו פי למה יתפנין לנתינה ודוק: בא"ד מה הוצרכו לממן מעמד שלשתן דאמר בפרקין דהוי הלכתא בלא טעם תיפק לי דתן כזכי.

לא נתבררו לי דבריהם מה ענין זה להך דהלכתא בלא טעם אפי' יהא בו טעם נכון ס"ס מה צורף למעמד ג' פיון דבלא"ה קנה מפח תן כזכי) גם לשונם מגומגם מאד שפתחו בקושיא מה הוצרכו לממן דהיינו למה להו לחדש קנין מעמד שלשתן ובאמת הקושיא הך להיפך למה הוצרכו מעמד שלשתן דוקא הא בלי מע"ש קנה מפח תן כזכי, גם מה שיקשו אח"כ לאוקימתא דר' זביד מגומגם מאד שפתבו ומוקי לה רב זביד במעמד ג'

ואמאי לא מפרש טעמא דמתניתין משום דתן פזכי והיאך שינה שיפרש הא לעולם הוי תן פזכי דהא פה אמר תנו והוי פזכי ולמה לי מעמד ג'.

לכן נראה לי דס"ל לתוס' דהיכי דקפיד ליתנו במעמד ג' בודאי לא אמרינן תן פזכי דאי הי' פוננתו זכי הרי זכין שלא בפניו ומדהקפיד בפניו ש"מ שנתפנין שיפנינה לו לידו רק קושית התוס' מה צורך לתקנת מעמ"ש, וליפא למימר דאינו תיקון כלל רק מדינא דהא קאמר לקמן דהוי הלכתא בלא טעם ואי שלא לטרונח אחר קנינים הא אי יאמר שלא בפניו יועיל מפת תן פזכי וכן ר' זביד למה לו לפרש במעמ"ש דאז אינו מועיל תן פזכי רק מפת מעמ"ש יפרש מתניתין בלי מעמ"ש ואז הוי תן פזכי.

איברא הא קשיא לכאורה אפי' אי תן לאו פזכי תיפוק לי' דיכול לומר זכי כמו שהקשו התוס' לקמן, וצ"ל דס"ד השתא שפירש מה שאמרו לקמן הלכתא בלא טעמא היינו שאין לנו טעם מה צורך הי' להם לתקן מעמ"ש דיש לו עצה אחרת לומר זכי, רק לפי האמת שפירצו התוס' דזכי לא שינה בע"כ או ששינו ביד אחרים א"כ ממילא הפי' הלכתא בלא טעמא שאין טעם למה יועיל קנין זה כמו שפירשו לקמן ודוק: בא"ד דבמתנה לא הוי תן פזכי.

הקשה מהרש"א היאך חשיב לר"מ ד' הא איתא במתנה, ולק"מ דדוקא תן אינו פזכי אבל זכי מהני ועיקר קמ"ש"ל דגט ושחרור שוין דהוי חוב ולא מהני מה שמזכה הוא אבל מתנה זכות הוא רק תן דמתנה לא הוי פזכי ובדאי איפא טובא דקאמר בפ"י שלא יזכה רק פשיגעי לידו, אבל אין זה ענין לגט ושחרור דלא מהני זכוי שלו כלל דחוב הוא, ומהאי טעמא לא מקשה לעיל לרבנן דליחשיב חזרה פשלא מסר מיד ליד דהאי לאו מפת חוב הוא רק שלא רצה לזכות כלל ובהא טובא איפא בפטרות דיכול לחזור: דף י"ב ע"א בתוס' בד"ה ודילמא לא הוא דחוי' בעלמא הוא ע"כ.

וילדעתי אין צריך לזה כלל דנדאי לר"ח דמדמה לה להך דפאה אפי' ממילא אפי' היכי דשינה מיהו דזכי לנפשי' לא קנה, אבל ר"פ יש לומר דס"ל כר"י דמחלק בין מציאה לבע"ח, הלכך רבנן דהכא דפליגי אר"א דאפי' היכי דשינה דזכי לנפשיהלא קנה היינו דוקא משום דכתיב לא תלקט לעני אבל בלא"ה פה גוונא דיכול לזכות לנפשי' בעלמא קנה: בד"ה אלא דכתיב לא תלקט לעני וא"ת וכו'.

יש לתמוה לפי מה שכתבו התוס' פ"ק דמציעא דהיכי דאמרינן אין שליח עבירה בטל מעשה השליחות, א"כ הך פנין דכתיב לא תלקט לעני ממילא לא מהני זכי דהא הוא מטעם שליחות ואין שליח לדבר עבירה ובטל המעשה ולא קנה וצ"ל דהתם שאני דהשליחות אינה העבירה רק המעשה הוא העבירה אבל פאן אין פאן עבירה רק מה שהוא שליח, ואי אמרינן עביד מהני ממילא הוי שליח ודוק: אמנם נראה לפע"ד ליישב קו' התו' דטעמא דאפי' התם דאי לא מהני למה הוי לקי ולא ס"ל משום דעבר אמירא דרזמנא, וזה לא שינה פאן דשפיר יש לומר דלא לקי רק פשעיקב לעצמו עבור עני ונתנם לו דאז ודאי זכה העני, אז הוי לקי.

אבל כל שלא מסרם לעני רק מניחם פה לא הוי לקי ולא זכה העני: בא"ד וא"ת ונילף מהכא. אי נימא דהך קרא דלעני ולגר גלי אף דבעלמא אי עביד מהני הך לא מהני, א"כ

אין ראי' מפאן ד'שאני הכא דהואיל ועבד איסורא דלא תלקט אכל היכי דלא עבד איסורא שפיר קנה: בגמרא שמעת מיןא יכול הרב וכו'.

יש לדקדק הרבה, נדא היא דייק מיןא הא לפי הנראה עיקר פוננת המשנה להוציא מלב מי שיאמר דהוי חוב מפח הפסד מזונות, ועלה קאמר דבלא"ה יכול שלא לזונו אכל שיוגרע פחו יותר מאי הי' משוחרר מי שמעת מיןא, ועוד דקאמר דכוותה גבי אשה וקשה ולדידה מי ניחא פיון דס"ל דבשביל שיכול לומר לה צאי הוי זכות לאשה, א"כ אפ"ת דטעמא דעבד משום ד יכול לומר עשה ואיני זנה אכל באשה אינו יכול לומר כה אכל עכ"פ והא זכות באשה ממה שיכול לומר צאי וכו' ורחוק לומר דהוי נחלקו באיזה סברא אי מה שיכול לומר לה צאי הוי זכות או לא, מה שלא הוזכר כלל בש"ס, ועוד קשה דקאמר הב"ע דאמר לי' צא מעשה ידי, ואטו באוקימתא מוקמינו לה דהא משוחררו עכשיו, רק דדנין זכות וחובה ממה שיכול לומר, וכך הוי לי' לומר לא לפי שיכול לומר צא וכו' ועוד קשה היא דקאמר דכוותה גבי אשה, הא אשה בעצמותה חוב הוא מה שמתגרשת, ומה בכך דקאמר לה צאי וכו' מ"מ נהי דמצד המזונות אינו חוב מפח הגירושין הוי חוב, גם קשה לס"ד דהכל בספק אינה זכות הוא לעבד פיון דמעשה ידי מספיקין ואי דגוף השחרור זכות א"כ היא ס"ד למידק ד יכול לומר עשה ואיני זנה, ועוד קשה דקאמר עבד נמי דלא ספיק, וקשה מה בכך וכי בשביל זה נוכיח ד יכול לומר עשה ואיני זנה פלל עכ"פ לא מוכח רק בלא ספיק אין צריה להשלים לו אכל לא שיכול ליקח מעשה ידי לגמרי ולא לזונו מי שמעת לי': לכן נראה לי בבבאור הסוגיא כה דנדאי אי אפשר לומר דעיקר החילוק בין אשה לעבד דשחרור בעצמותו זכות הוא לפי שהוא יכול לבא בקהל ישראל וגירושין בעצמותו חוב הו דא"כ נהי דאפתי איצטריה לטעמא דמזונות בעבד דאל"כ הוי חוב מפח הפסד מזונות, אכל למה צריה טעמא דמזונות באשה אפ"י הי' באשה הדין כמו בעבד מ"מ הוי חוב מפח גוף הגירושין כמו שחוששין בעבד לחובה דמזונות אף דהוי זכות מפח השחרור ה"ה באשה להיפה דפשיטא דבעינו שיהא זכות מכל צד, וע"כ משום דתנא דמתניתין מילתא פסיקתא קתני כמו שאמרו בירושלמי הגע עצמה שהיתה אשת מופה שחין דאין הגירושין חוב פלל וכן להיפה עבד מי לא עסקינו בעבד האסור לבא בקהל בלא"ה או דניחא לי' בהפקירא הלכה פסיק ותני זכות וחובה במזונות דבעבד הוי זכות דמפסיד בעבדותו בעסק מזונות ובאשה הוי חובה דמפסדת בגירושין בעסק מזונות, והיינו דקאמר שמעת מיןא ד יכול הרב לומר לעבד עשה ואיני זנה דליכא למימר משום ד יכול לומר לו צא מעשי ידיה למזונותיה ובהא ג"כ הוי זכות לעבד דהא מעשה ידי העודפים על מזונותיו לרבו וכשהוא משוחרר הפל לעצמו, ואף דלעצמו אינו בטוח במזונותיו מ"מ גם אצל רבו אינו בטוח דמ"מ הגע עצמה שהיה עבדו של קצין כמו שאמרו בירושלמי ובהא אין העבד ירא שיאמר לו צא פיון שאדון יש לו פעולה רבה והעבד יש לו תמיד עבודה אצלו ולמה יאמר לו צא וכו' וע"כ לפי שיכול לומר עשה ואיני זנה א"כ שפיר הוי זכות לעבד שהוא משוחרר פי הרב יוכל לומר לו עשה ואיני זנה והיינו דמשני הב"ע דאמר לי' צא ואח"כ מסר לשליח שחרור א"כ אפ"י עבדו של קצין הוי זכות מפח מעשה ידי העודפים על המזונות דכשהוא משוחרר הם שלו ובעבדותו אין לו ממעשה ידי רק מזונותיו בלבד ואם יחסר לו לא ישלים לו, אמנם באשה בנדאי אין זה זכות אפ"י יאמר צאי ואדרבא הוי חובה דס"ס

כְּשֶׁהִיא תַחֲתוֹ בְּטוּחָהּ בְּמִזְנוּתֶיהָ דָּאֵי תַסְפִּיק הַרִי מְסַפְקַת וְאֵי לֹא תַסְפִּיק אֵינּוּ יָכוֹל לֹמַר
צָאֵי וְחִיִּיב לְזוּנָהּ, רַק הַקְּוִשְׂיָא הֵבָא פִּינּוּ דְמַיְירִי בְּאַמַּת בְּאֹמֵר לֹא צָא א"כ הִיאָהּ קַתְּנִי
בְּאַשָׁה אֵינּוּ רִשְׁאֵי הָא רִשְׁאֵי לֹמַר בָּא רַק אָף שֶׁהוּא רִשְׁאֵי אֲצֵלָה חוּב הוּא, וְכֵן אָמְרוּ
לְקַמְן בְּבְרִיָּתָא וְאֵם אָמַר צָאֵי וְכוּ' רִשְׁאֵי וְהִיאָהּ יֹאמֵר בְּמַתְּנִיתִין אֵינּוּ רִשְׁאֵי, וְאֵהָא מְשַׁנֵּי
דְמַיְירִי בְּדָלָא סְפָקָה דָּאֵז אֵינּוּ רִשְׁאֵי וְאֵי הִי' הַדִּין אִפִּי' לֹא סְפָקָה שְׂיָכוֹל לֹמַר לָהּ צָאֵי
נְהִי דְאַפְתִּי זְכוּת לֹא הָוִי פִּינּוּ שְׂאֵינָה מְסַפְקַת מַה תְּרוּיַח בְּגִירוּשִׁין אֲבָל עַכ"פּ חוּב לֹא הָוִי
דְאֵינָה מְרֻנְחַת בְּמַה שֶׁהִיא תַחֲתוֹ דְהָא יָכוֹל לֹמַר צָאֵי אָף שְׂאֵינָה מְסַפְקַת, א"כ הִגְעַ
עֲצָמָה בְּאַשָׁת מְנֻכָּה שְׁחִין דְּבַעֲצָמוּתָהּ הַגִּירוּשִׁין זְכוּת רַק שְׂאֵנּוּ צָרִיכִין לְהַמְצִיא חוּב מִפְּחַ
מְזוּנוֹת וְהַשְׁתָּא אֵין זֶה חוּב וְעַל זֶה קָאָמַר דָּאֵי אֵינָה מְסַפְקַת אֵינּוּ רִשְׁאֵי לֹמַר צָאֵי, א"כ
שְׁפִיר הָוִי חוּב, דְּתַחֲתוֹ בְּטוּחָהּ בְּמִזְנוּתֶיהָ מִשְׂא"כ כְּשֶׁתַּתְּגַרְשׁ, וְאֵהָא מְקַשָּׁה פִּינּוּ דְמַיְירִי
בְּאַשָׁה דְלֹא סְפָקָא א"כ עֲבָד נְמִי דְלֹא סְפִיק א"כ נְהִי דִיכוֹל לֹמַר לְעֲבָד צָא אִפִּי' לֹא סְפִיק,
אֲבָל מ"מ פִּינּוּ דְלֹא סְפִיק נְהִי דְחוּב לֹא הָוִי אֲבָל מ"מ זְכוּת ג"כ לֹא הָוִי דַּס"ס לֹא סְפִיק,
וְאֵנּוּ בְּעֵינֵין לְהַמְצִיא מִהַמְזוּנוֹת זְכוּת לְעֲבָד דְהִגְעַ עֲצָמָה הִיכִי דְהַשְׁחָרוּר בְּעֲצָמוּתוֹ אֵינּוּ
זְכוּת כְּנ"ל, וְעַל זֶה קָאָמַר דְּעֲבָד דְלֹא סְפִיק אֵינּוּ בְּמַצִּיאוֹת וְסַתָּם עֲבָד סְפִיק דְלִמְאֵי מִתְבְּעִי
פִּינּוּ שְׂאֵין מְסַפִּיקִין מַעֲשֵׂי יְדִיו לְמִזְנוּתֵיהוֹן הַלְכָּהּ מִמִּילָא זְכוּת הוּא לֹא) דְּתַחֲתוֹ מַה שְׂיַעֲדִיף
יְקַבֵּל הָאָדוֹן וְמַה שְׂיַחְסֹר לֹא יִשְׁלִים לֹא וְהָוִי הַשְׁחָרוּר זְכוּת, וּבְאַשָׁה בֵּין סְפָקָה בֵּין לֹא
סְפָקָה הָוִי חוּב, רַק אֵי סְפָקָה יָכוֹל לֹמַר צָאֵי וּמ"מ הָוִי חוּב דְּתַחֲתוֹ בְּטוּחָהּ דְּפַעְמִים
שְׁתַּחֲסֹר יִשְׁלִים וְאֵי לֹא סְפָקָה אֵינּוּ יָכוֹל לֹמַר כָּלֵל צָאֵי וּבְזֶה סְרוּ כָּל הַקְּוִשְׂיוֹת לְפַע"ד:
שֵׁם לְהַעֲדָפָה.

פִּירִש"י שְׂמַעֲשֵׂה יְדִיו עוֹדֵפִין עַל מְזוּנוֹתֵיהוֹן, אֲבָל לְקַמְן פִּי' לְהַעֲדָפָה מְזוּנוֹת מְרֻנְחִין יוֹתֵר
מִה שְׂאֵין דְרַף בְּעֵלְיוֹ לְהַאֲכִילוֹ, וּמִזֶּה נִרְאֶה לִי דְכָל שְׂאוֹמֵר לֹא צָא מַעֲשֵׂה יְדֵיהּ אֵינּוּ צָרִיף
לְפָרְגִס בְּצַמְצוּם וְלְהַחֲזִיר הָעוֹדֵף אָף דְהֵרֵב נְדָאֵי יָכוֹל לֹמַר עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵנִי זָנָה בְּצַמְצוּם
כְּדַמוּכַח בַּש"ס לְהַדְיָא לְקַמְן אֲבָל כְּשֶׁאֵין רַבּוּ זָנוּ כָּלֵל רַק אָמַר לֹא צָא מַעֲשֵׂה יְדֵיהּ יָכוֹל
לְהַתְּפָרְגִס מִמַּעֲשֵׂה יְדִיו בְּרִינְחַת רַק הַמּוֹתֵר שֶׁל רַבּוּ, וְעֵינֵין מ"ש לְקַמְן בְּזֶה: שֵׁם מ"ש לְעָרִי
מְקַלֵּט.

נִרְאֶה לִי דְאֵהָא דְקַתְּנִי מַעֲשֵׂה יְדִיו לְרַבּוּ דְהֵינּוּ הַעֲדָפָה לֹא קִשִּׁי לִי כָּלֵל מ"ש דְהָהּ סְבָרָא
דְכִי לִית לִי לֹא יְהִיב לִי לֹא שְׂיִיף רַק בְּעָרִי מְקַלֵּט אֲבָל בְּעֵלְמָא לֹא שְׂיִיף פִי לִית לִי
דְעֲבָדָא דְנִהְיִים כְּרִיסִי' לֹא שׁוּוִי כְּנ"ל, רַק בְּעָרִי מְקַלֵּט שְׂכִיחַ דְּפַעְמִים לִית לִי וְשְׁפִיר
קַמְש"ל בְּעָרִי מְקַלֵּט, רַק הַקְּוִשְׂיָא אֲרִישָׁא דְקַתְּנִי אֵין רַבּוּ חִיִּיב לְזוּנָהּ וְהֵינּוּ כְּשֶׁאֹמֵר לֹא
צָא מַעֲשֵׂה יְדֵיהּ, וְקִשְׂיָה מ"ש לְעָרִי מְקַלֵּט הָא בְּעֵלְמָא יָכוֹל לֹמַר צָא וְאֵינּוּ חִיִּיב לְזוּנָהּ רַק
דְּמַקְשָׁה הָהּ קוֹשְׂיָא הֵבָא דְמַעֲקָרָא קוֹשְׂיָא לִי טְפִי לְמַה מַּעֲשֵׂה יְדִיו לְרַבּוּ וּבְתֵר דְּמַשְׁנֵי לִי
חוּזֵר לְהַקְשׁוֹת עַל גּוּף הַתְּרוּץ דְאָמַר לֹא צָא מַעֲשֵׂה יְדֵיהּ כּו' דַּמ"ש לְעָרִי מְקַלֵּט, וּמְשַׁנֵּי
דַּס"ד דְּבְעָרִי מְקַלֵּט לֹא יוּכַל לֹמַר צָא מַעֲשֵׂה יְדֵיהּ דְּבַעֲיָנּוּ חִיּוּתָא טְפִי קַמְש"ל וְהַשְׁתָּא
הָהּ סְבָרָא דְחִיּוּתָא טְפִי לֹא הַזְנוּפֵר רַק לְעַנְיָן לְהַשְׁלִים לְעֲבָד מַה שְׂנַחֲסֹר לֹא אֲבָל לֹא לְעַנְיָן
הַעֲדָפָה לֹא שְׂיִיף זֶה כָּלֵל, וְלִכְּהַּ לְהַעֲדָפָה מְשַׁנֵּי דְכִי לִית לִי לֹא יְהִיב וְהֵינּוּ ג"כ בְּעָרִי
מְקַלֵּט, וְלִק"מ: שֵׁם וְהָא מְדַקְתְּנִי סִפָּא אֲשֶׁה שְׂגַלְתָּהּ וְכוּ' קוֹשְׂיָא לִי תִיקְשִׁי .

לי בלא"ה הוּד בְּרִייתָא מ"ש לְעָרִי מְקַלְט הָא בְּעֵלְמָא ג"כ בְּעֵלְהָ חֵיב בְּמִזְוֹנוּתִי פִּינּוּ דְלֵא אָמַר לֵה. וְנִרְאָה לִי דַס"ד דְּנִקְא פְּשֵׁהִיא בְּבִיתוֹ תִּקְנוּ לֵה מִזְוֹנוֹת אָבֵל פְּשֵׁאִינָה אָצְלוּ וְהִיא גְרָמָה לְעֵצְמָה שְׁהֶרְגָה בְּשׁוֹגֵג לֵא תִקְנוּ לֵה מִזְוֹנוֹת פְּלֵל, וְאָפִי לֵא אָמַר לֵה ס"ד דְּלֵא לִיחֵיב בְּמִזְוֹנוֹת קַמְש"ל דַּמ"מ חֵיב פִּינּוּ דְהֶרְגָה בְּשׁוֹגֵג לֵא הִפְקִיעוּ מִמְּנָה תִּיקוּן מִזְוֹנוֹת, וְעַכ"פּ מוֹכַח דְּהֵכָא בְּלֵא אָמַר דָּאִי אָמַר לְמָה חֵיב הָא אִפִּי בְּבִיתוֹ אִינוּ חֵיב כ"ש בְּעָרִי מְקַלְט וּמְשַׁנֵּי בְּלֵא סְפָקָה דְּבִבִּיתוֹ חֵיב אִפִּי אָמַר קַמְש"ל דְּאָפִי בְּעָרִי מְקַלְט חֵיב, וּפְרִיף הָא קַתְנִי סִיפָא דְּבָאֵמַר אִינוּ חֵיב, וְהִשְׁתָּא בְּשֵׁלְמָא אִי נִימָא דְּבְעָרִי מְקַלְט אִפִּי לֵא סְפָקָה פְּטוּר בְּאָמַר רַק רִישָׁא בְּלֵא אָמַר, נִיחָא.

אָבֵל אִי נִימָא דְּרִישָׁא בְּאָמַר לֵה חֵיב בְּלֵא סְפָקָה לְמָה קַתְנִי סִיפָא רִישָׁאִי בְּאָמַר וּמְשַׁנֵּי בְּמִסְפָּקָת, וּפְרִיף מֵאִי לְמִימְרָא בְּשֵׁלְמָא אִי מוֹקְמִית פְּוֵלָה בְּלֵא סְפָקָה רַק רִישָׁא בְּלֵא אָמַר חֵיב וְסִיפָא פְּטוּר דְּבְעָרִי מְקַלְט לֵא מְחֵיבִינּוּ לִי לְהַשְׁלִים לֵה דְּבִבִּיתוֹ הִיְתָה מְסָפְקָת רַק בְּעָרִי מְקַלְט לֵא סְפָקָה, וּמָה לּוּ לְבַעַל בְּכֹף, וּבְאָמַר רִישָׁאִי, אָבֵל בְּמִסְפָּקָת פִּינּוּ דְּבִבִּיתוֹ פְּטוּר כ"ש בְּעָרִי מְקַלְט, וּמְשַׁנֵּי דַס"ד דְּעָרִי מְקַלְט חֵיב אִפִּי מְסָפְקָת דְּכָל פְּבוּדָה כְּמוֹ שְׁפִירִש"י, וּמִינְשֵׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בַּד"ה מְסָפְקָת: בְּתוֹס' בַּד"ה עֶבֶד נְמִי בְּלֵא סְפִיק וַא"ת וְכו' וַאֲוֹר"י וְכו'.

מְלַבֵּד מָה שְׁדַּבְּרִיהֶם דְּחֻקִּין מְאֹד אֲנִי אֹמְרָה בְּלִשׁוֹן אַחֲרַת שְׁאִין תִּירוּצָם עוֹלָה יָפָה פְּלֵל דְּהָא עֵיקַר הַפְּוֹנָה לְמִידָק דִּיכּוֹל לֹמַר עֲשֵׂה עִמִּי וְאִינִי וְנָף, א"כ עַכ"פּ מִנֵּן דִּיכּוֹל לֹמַר פָּף, דִּי דִּיכּוֹל לֹמַר צָא אִפִּי לֵא סְפִיק וְלֵא שְׁנֵאמַר שְׁלֵא יִתֵּן לּוּ מַעֲשֵׂה יָדָיו פְּלֵל, וּכְבָר נִתְבָּאֵר בְּגַמ' מָה שְׁנֵאמַר לִי עֵיקַר בְּפִי הַסְּוֹגֵי: בַּד"ה מ"ש לְעָרִי מְקַלְט פִּי אִי אָמַרְתָּ בְּשֵׁלְמָא.

עַמְהֵרִש"א, וּכְבָר פְּתַבְתִּי בְּגַמ' דְּהָךְ וּמ"ש מוֹסֵב אֲדַלְעִיל דְּמוֹקִי בְּאָמַר צָא וְאִין צָרִיף לְהַשְׁלִים לּוּ, וְע"ז אָמַר דַּס"ד דְּבְעֵי חִיּוּתָא טְפִי, אָבֵל לְעַנְיָן הַעֲדָפָה לֵא הַנּוֹזְפֵר פְּלֵל הָךְ סְבָרָא, וְלְעַנְיָן הַעֲדָפָה בְּלֵא"ה לֵא קִשְׁיָא פְּלֵל מ"ש דְּהָךְ סְבָרָא דְּכִי לִית לִי לֵא שְׁיִיף רַק בְּעָרִי מְקַלְט אָבֵל בְּעֵלְמָא עֶבֶדָא דְּנִהִים פְּרִיסִי וְכו' וּמְסַתְמָא אִית לִי.

גַּם לְפִי דְּבִרִיהֶם הִי לְהֶם לֹמַר בְּפִשְׁיטוֹת טְפִי, דְּבְשֵׁלְמָא אִי יְכוֹל לֹמַר עֲשֵׂה וְאִינִי וְנָף ס"ד בְּעָרִי מְקַלְט בְּעִינּוּ וְחִי וְלֵא שְׁיִמּוֹת בְּרַעֲב, אָבֵל חִיּוּתָא טְפִי לֵא ס"ד: בַּד"ה מְסָפְקָת מֵאִי לְמִימְרָא. כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּגַמ' לְפָרִשׁ בְּפִשְׁיטוֹת דְּמַעֲיָקְרָא ס"ד הַפֵּל בְּלֵא סְפָקָה, וּמ"מ פִּינּוּ דְּהָךְ דְּלֵא סְפָקָה מְפַח עָרִי מְקַלְט הוּא וְהִיא גְרָמָה אִין הַבְּעַל חֵיב לְהַשְׁלִים, אָבֵל הַשְׁתָּא דְּאָמַרְתָּ בְּמִסְפָּקָת קִשְׁיָא מֵאִי לְמִימְרָא: בַּד"ה וּמָר סְבָר אִינוּ יְכוֹל וְהָא דְּקָאֵמַר וְכו' כְּמוֹ לַב"ח דְּבִרִיהֶם צָרִיכִין בִּיאֹר שְׁאֵם נִתְכַּוְּנוּ לְהַקְשׁוֹת דְּמָה ס"ד דְּמַקְשָׁה, וּבִקְשׁוּ לִיתֵן קִצָּת טַעַם לְדְבָרֵיו אִף דְּהִתְרַצֵּן לֵא נִיחָא לִי הָךְ, א"כ לְמָה לֵא חֲתָרוּ לִיתֵן טַעַם עַל קוֹשְׁיָא הַשְּׁנִי מ"ש מְשַׁנֵּי בְּצוֹרֶת, גַּם קִשְׁיָא לִי הִיאָף יֹאמַר כְּמוֹ לַב"ח הָא בְּב"ח הַעֲדָפָה דִּידָן וּבְעֶבֶד אִפִּי יִתֵּן לּוּ מַעֲשֵׂה יָדָיו לְעֵצְמוֹ אָבֵל הַעֲדָפָה שְׁל רְבוּ.

לְכֹן נ"ל דְּכּוֹנוֹת הַתּוֹס' אִף דְּבְעֵלְמָא אָמַרִּין אִף דְּכִי לִית לִי לֵא יְהִיב לִי מ"מ הַעֲדָפָה לְרַבּוּ, אָבֵל בְּשַׁנֵּי בְּצוֹרֶת יְכוֹל לֹמַר שְׁיִתֵּן לּוּ מַעֲשֵׂה יָדָיו לְגַמְרִי כְּמוֹ לַב"ח מְמַשׁ אִפִּי הַעֲדָפָה פִּינּוּ דְּכִי לִית לִי לֵא יְהִיב לִי וְרַבֵּן סְבָרִי דְּלְעוֹלָם יְכוֹל לֹמַר עֲשֵׂה וְאִינִי וְנָף רַק הַתְּרַצֵּן בְּעִי לְמַדְחִי דַּעַכ"פּ פִּינּוּ דַּע"כ אֲתָה צָרִיף לְהוֹדוֹת דְּשַׁנֵּי בְּצוֹרֶת הֵכָא דְּנִקְא וְעָדִיף

משאר שנים, דאי אין חילוק פלל תיקשי הוי לי לומר תן לי מעשה ידי בפרנסתי ועוד מ"ש שני בצורת, וע"כ דהכנונה דהואיל ושני בצורת היא יכול לומר שיתן לו אפי' העדפה, א"כ ממילא יש לומר דלכ"ע אינו יכול רק אי יכול לומר צא בשני בצורת פליגי, וה"ה דהוי מצי לומר דבעלמא לכ"ע יכול רק דלא בעי למיפשט דלכ"ע יכול ודוק: בד"ה פי היכי דחזו אינשי, הקשה ר"י בן הר"מ וכו' ולדעת דעיקר הטעם ה"א בעבד שלא יאמינו לו שאין רבו וזנו ולקה רוצה בשחרור דאז חזו לי שהוא משוחרר וירחמו עליו ורבונו סברי מאן דמרחם אבנ"ח ומאמין לו שאין לו במה לפרנס עצמו פן יאמינו לעבד, משא"כ ה"ה לא תליא בחסרון אמונה פלל דרואין שבווי לפנינו: בד"ה אמר רב וא"ת וכי היכי וכו'.

לא ידעתי מאי קשיא להו, דהא אי הקדיש ידי עבדו מעשה פל האברים בכלל, א"כ כמו דאמרינו ה"ה דלא קדיש לדמי דהוי לי לומר דמי עבדי עלי לא שיקדיש גוף העבד, א"כ ה"ה לענין מעשה ידיו לא הי' צריך להקדיש גוף העבד רק ידי עבדו, וכיון שהקדיש פל העבד ש"מ דליהוי עם קדוש קאמר: בגמרא לנה ואוכל עושה ופורע.

פירש"י בפחות משנה פרוטה, משמע מדבריו דאפי' בס"ד צריך לפרש דוקא בפחות משנה פרוטה, והוא תמוה דמשמע להדיא בש"ס דהך קושיא לפום מה דמשני במעלה לו מזונות ולהעדפה דהא חוזר מיד לומר הכי נמי מסתברא, ומאי ענין קושיא זו ותיורין זה באמצע כיון דלעולם צריך לפרש פו, לכן נראה לי דאפי' למ"ד דיכול לומר עשה ואיני זנף מ"מ פשיטא שצריך ליתן לו זמן ועת לבקש פרנסתו אצל אחרים לחזור על הפתחים כמו שפירש"י לעיל אלא חוזר על הפתחים ע"ש, אבל עכ"פ אין לו למחות בו בזה, גם מה שיקבץ לא שייך לאדון, ולפי זה נראה פשוט דאין הפרש אי חוזר על הפתחים באותו עת או שעושה מלאכה בעת זו שאינו עובד את רבו אצל אחר ומקבל ממנו מזונות, ולא אמרו רק עשה עמי דמה שעושה אצלו בחנם הוא ואין צריך ליתן לו מזונות אבל מה שעושה אצל אחר בעת שאינו עושה לרבו לא גרע מחזרה על הפתחים, והשתא בס"ד שפיר קאמר דעושה ואוכל ומה שאמר לנה ואוכל עושה ופורע רבותא קאמר דאפי' ללוות על מזונות יכול ולשלם ממה שיעבוד אצל אחר, ולא אמרינו כיון שפיר הי' לו מזונות ממילא מעשה ידיו אצל אחר ג"כ לרבו, קמש"ל כיון דרבו צריך ליתן לו זמן לבקש טרפו ממילא יכול ללוות על סמך זה והיינו דדייק דיכול לומר עשה ואיני זנף דאל"כ לא הי' יכול להקדיש מבלי שיתן לו מזונות ומשני במעלה לו ולהעדפה, והיינו דפריך ולימא לי הקדש, ומעיקרא לענין עיקר מזונות לא קשיא לי פלל דאצלו ג"כ הי' עושה ואוכל פנ"ל רק העדפה דאצלו לא הי' לו העדפה קשיא לי ומשני דניחא לי דלישבח, ופריך ס"ס כיון דחל על זה הקדש דהא רבו אין צריך לפרנסו ברינח, א"כ אין ביד הקדש למחול, ומשני בפחות משנה פרוטה, והיינו דקאמר בתר הכי דאי לא עבדא מאן פלח לי מאן דבעי יפלחי, וקשה הוי לי להקשות דרב אדרב דכאן קאמר עושה ואוכל והתם קאמר לנה ואוכל ולהנ"ל ניחא, דיש לומר לנה ואוכל רבותא הוא אבל עושה ואוכל ג"כ פנ"ל, רק הך לישנא דאי לא עבדא קשיא לי, דלשון זה מורה דמשגיחין על העבד והיינו דאינו יכול ודוק: שם הב"ע במעלה וכו'.

מְהֵרָשׁ"א דִּיקְדֵּק דְּלֹא קֹאֲמֵר שְׂאֲמֵר לוֹ צֵא מַעֲשֵׂה יְדִיךָ וּלְהַעֲדָפָה, וּכְבָר כְּתַבְתִּי לְעִיל דְּהֵךְ הַעֲדָפָה דְּלְעִיל אֵינָה כְּהֵךְ הַעֲדָפָה דְּהֵכָא דְּהֵךְ הַעֲדָפָה שְׁנִישְׂאֵר לוֹ יְתֵר עַל מְזוֹנוֹתֵי בְּנֵי דְּאִי לְרַבּוּ וְלֹא שְׁיִיךְ הַקְדָּשׁ גִּיחָא לִי דְּכְבָר אָכַל כְּדִי צָרְכוּ וְהֵךְ הַעֲדָפָה שְׁיִתְפָּרְגַס בְּרִינוּחַ גַּם הָאָדוֹן עֲצָמוּ אֵינּוּ מַעֲכָב עָלֵיו פְּשָׁאוֹמֵר לוֹ צֵא לְהַתְּפָרְגַס בְּרִינוּחַ פִּינּוּן שְׂאִין הוּא זִוּנּוּ רַק כְּשִׁנּוּ בְּעֲצָמוּ יָכוֹל לְזוּנּוּ בְּצִמְצוּם: ע"ב בְּגִמְרָא רְפוּאָתוֹ דִּידְנִי הוּא.

תְּמוּהָ לִי מֵאֵי עֲנִין קְוִשְׂיָא זֶה לְהֵכָא דְּקֹאֲמֵר שְׁבַתּוֹ פְּשִׁיטָא רְפוּאָתוֹ אִיְצְטְרִיךְ לִי, דְּהֵכָא בְּלֹא"ה פִּינּוּן דְּלֹא ס"ד בְּסִמָּא חֲרִיפָא תִּיקְשִׁי גּוּפָא דְּמִילְתָא דְּר"י הֵיאֵךְ קֹאֲמֵר רְפוּאָתוֹ לְרַבּוּ הָא לְעֵבֵד הוּא, לְכֵן בְּרוּר דְּאִין הַכְּנוּנָה הֵכָא דְּרְפוּאָתוֹ לְעֵבֵד נֶאֱפִי' יֹאמֵר הֵרַב שְׂאִין רוּצָה לְרְפוּאוֹתוֹ כִּלְל דְּהֵכָא וְדֵאִי לִיתָא דְּרְפוּאָה בְּכִלְל מְזוֹנוֹת וְכִינּוּן דְּמַסִּיק דִּיכוֹל לֹמֵר אֵינִי זְנִיךְ כְּמוֹ כֵּן אִין צְרִיךְ לְרְפוּאוֹתוֹ וְהֵי כְּשׁוּרוֹ וְחִמּוּרוֹ.

רַק הַקְוִשְׂיָא הֵכָא פִּינּוּן דְּשְׁבַתּוֹ פְּשִׁיטָא וְהוּא נוֹתֵן לוֹ שְׁבַתּוֹ כֹּל יְמֵי חֻלְיוֹ עַד שְׁיִרְפָּאוּ וְיִוֹכַל לְשַׁמּוֹר קְשׁוּאִין א"כ רְפוּאָתוֹ ג"כ פְּשִׁיטָא וְאִין הָאָדוֹן מְרוּיִחַ כִּלְל בְּזֵה דְּהֵכָא בְּזֵה מְרַפָּא הָעֵבֵד וְהוּא לֹא נִתֵּן לוֹ שְׁבַתּוֹ רַק כֹּל יְמֵי הַחֻלְיָא וְאִם לֹא יִרְפָּאוּ לֹא יֵהֵא לוֹ אַח"כ מִי שְׁיִשְׁמָר לוֹ קְשׁוּאִין, וְכִינּוּן שְׂאִין הָאָדוֹן מְרוּיִחַ בְּרְפוּאָה זֶה כִּלְל רְפוּאָתוֹ נְמִי פְּשִׁיטָא, אָבַל אִי הָאָדוֹן רוּצָה שְׁלֵא לְרְפוּאוֹתוֹ וּלְהַפְסִיד שְׁבַתּוֹ דְּאַח"כ מִי יִמְחָה בְּיָדוֹ, אָבַל אִין בְּזֵה שׁוּם רְבוּתָא מַה שְׁנוֹתֵן לוֹ לְרְפוּאוֹתוֹ דְּבִשְׁבִיל זֶה אֵינּוּ נוֹתֵן לוֹ שְׁבַתּוֹ דְּאַחַר הַחֻלְיָא כְּפִי הָאָדוֹן וְהָאָדוֹן צְרִיךְ לְרְפוּאוֹתוֹ בְּמִשְׁפָּחָה זְמַן זֶה דְּאַח"כ אִין לוֹ שְׁבַתּוֹ וּמִשְׁנֵי דְּקַמְש"ל צְעָרָא דְּסִמָּא חֲרִיפָא, וְכֵן מוֹכַח לְפַע"ד לְהֵדְיָא מִתּוֹךְ פִּירִישׁ"י ז"ל דְּפִי' דְּלִכְּוֹ לֹא קִתְּנִי צְעָר דְּהֵי בְּכִלְל צְעָרָא דְּסִמָּא חֲרִיפָא וְה"ה נְמִי לְצַעַר הַמְּפָה וּבְחֵר הֵכִי פִי' צְעָרָא דִּידְנִי הוּא וְס"ד צְעָרָא לֹא זְפִי לִי רְחֻמָּא, וְהִשְׁתָּא אִי ס"ד דְּרְפוּאָה דִּידְנִי הוּא בְּאַמְתָּ רַק צְעָרָא דְּרְפוּאָה לֹא מְנִין לְמִידְק צְעָר הַמְּפָה מִצְעָר דְּסִמָּא חֲרִיפָא דְּהֵכָא חֲזִינוּן דְּרְפוּאוֹת הַמְּפָה לְעֵבֵד וְצַעַר הַרְפוּאָה לֹא א"כ ה"ה צְעָר הַמְּפָה לְעֵבֵד וְצַעַר הַרְפוּאָה לֹא, וְע"כ דְּס"ל דְּצַעַר דְּסִמָּא חֲרִיפָא וְצַעַר הַמְּפָה שְׁנֵה הוּא דְּכִמוֹ כֵּן רְפוּאוֹת הַמְּפָה וְצַעַרָא דְּרְפוּאָה שְׁוִין הֵן, אָבַל אִי גִימָא דְּרְפוּאָה שְׁל מְפָה בְּאַמְתָּ עֲדִיף מִן צְעָר הַרְפוּאָה א"כ ה"ה צְעָר הַמְּפָה מִצְעָר הַרְפוּאָה, וְדוּק, וְעַמ"ש בְּתוֹס' בְּד"ה שְׁבַתּוֹ וּבְד"ה רְפוּאָתוֹ: בְּתוֹס' בְּד"ה וְלִימָא לִי לְעֲנִין עֲשֵׂה עִמִּי וְכו'.

כְּבָר כְּתַבְתִּי לְעִיל בְּגַמ' דְּע"כ הֵךְ וְלִימָא לִי וְהֵךְ קוִשְׂיָא דְּקַמָּא קַמָּא קַדִּישׁ הַכֹּל לְפוּם מַה דְּדַחִי בְּמַעֲלָה לוֹ מְזוֹנוֹת, אָבַל מַעֲיָקְרָא ס"ד דְּלֹא חָל הַקְדָּשׁ עַל מַה שְׁעוֹשֵׂה לְאַחֲרִים בְּכַדִּי חֲזִיּוֹ כְּמוֹ שְׂאִינוֹ חָל עַל חֲזֵרַת הַפְּתָחִים דְּהֵרַב גּוּפִי' אֵינּוּ יָכוֹל לְהַחֲזִיקוּ שְׁיַעֲבֹד אֲצִלוֹ כֹּל הַיּוֹם רַק צְרִיךְ לִיתֵּן לוֹ זְמַן לְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים, וּמִמִּילָא כֹּל שְׁעוֹשֵׂה לְאַחֲרִים בְּאוֹתוֹ זְמַן יָכוֹל לְאַכְלוֹ: בְּד"ה פְּחוֹת וְכו' וְהַקְשָׁה ר"י וְכו' שְׂאִין בְּדַעְתּוֹ שְׁל מְקַדִּישׁ שְׁיַחֲוִל עַל פְּחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה.

דְּבַרְיָהֶם צ"ע לְפִי מַה שְׁנִרְאָה מְדַבְּרִיָּהֶם הַקּוֹדְמִים וּמִפִּירִישׁ"י דְּגַם מַעֲיָקְרָא ע"כ צ"ל בְּפָחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה א"כ מֵאֵי פְּרִיךְ וְלִימָא לִי הַקְדָּשׁ פִּינּוּן שְׂאִין בְּדַעְתּוֹ שְׁל מְקַדִּישׁ שְׁיַחֲוִל עַל פְּחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה, וְדוּחַק לֹמֵר דְּמְקַדִּישׁ נְמִי לְטוֹבַת הַקְדָּשׁ נִתְכַּוֵּן כְּדִי לִישְׁבַח עֲבָדָא וּלְכַף מַעֲיָקְרָא דְּלֹא יִדַּע זֶה מְקַשָּׁה וְלִימָא לִי, לְכֵן נִרְאָה לִי דְּהַכְּנוּנָה כְּאִן לְפִי שְׂאִין מַעֲלָה בְּפָחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה נֶאֱפִי' אִי בְּעֵלְמָא יֵשׁ אִיסוּר עַכ"פ אִפִּי' בְּפָחוֹת

מפרוטה אבל פאן לטובת ההקדש התירו לגמרי, ועוד יש לומר דטעמא דאין הקדש חל על פחות מפרוטה שאין אדם יכול להקדיש רק דבר דשייך בי מעילה אבל בפחות מפרוטה דלית בי מעילה אין חל עליו הקדש וכיון דקא חשיב התם הגהגה מן הקדש בשנה פרוטה מעל גם זה בכלל ונדא מילתא הוא, ועוד אפילו אי נימא דהמקדיש פחות מפרוטה חל ג"כ אבל הכא הוא הקדיש ידי עבדו והם קדושים למלאכתן וכל מלאכה שנתחדש מהם ממילא חגיל עלי' הקדש דמהקדש קא רבי הלכה כל שנתחדש פחות משנה פרוטה דאין בו מעילה לא חגיל הקדש על זה ודוק: בד"ה שבתו ורפואתו וה"ה צער וכו' ולא נקט להו משום שאין חידוש שהו לרבו וכו' כמו רפואתו שהוא לעצמו וכו'.

מדבריהם מבואר דרפואתו סתם לעבד הוא, והיינו ממה דקאמר רפואתו דידן' וס"ד צער של רפואה הוי כמו רפואה עצמה אבל צער המכה עדיף טפי ולא הוי שום חידוש מה שהוא לרבו, ואני תמה פיון דחזינו דרפואה של המכה לדידן' וצער דרפואה לא, א"כ צער המכה נמי יש לנו לומר דשייך לדידן' וצער דרפואה לא ולמה צער המכה פשיטא להו דהוי של רבו טפי מרפואה של המכה דהוי לעבד, אבל רש"י ז"ל פי' דצער המכה בכלל צער הרפואה וס"ד באמת דצער המכה ג"כ דידן' ולא זכי לי צערא פלל והיינו לפי שהוא סובר דרפואה נמי לרבו הוא, א"כ ליכא למימר דלכה ס"ד סמא חריפא לעבד כמו רפואה גופה דרפואה נמי לרבו וע"כ דס"ד צער לא זכי פלל ודוק: בד"ה ש"מ יכול וא"ת.

לרב לעיל דפשיט יכול לא קשיא להו הא פבר שמענו לכ"ע אינו יכול דרב יש לומר דפליג רק לר"י קשיא להו דכיון דאוקימנא מילתא דרב אינו יכול א"כ ר"י דלא פמאן: בד"ה רפואתו והא דאמרין בהחובל וכו'.

דבריהם תמוהין דכבר הוכחתי דע"כ רפואתו לרבו רק דפריף דאין בזה שום חידוש דהא צריף לרפואתו לשבתו, אבל החובל בפשוט דפסור כמו שפכתתי לעיל בגמרא וכבר הוכחתי פן מפירש"י ע"ש: בגמרא תניא אמר ר"א.

לפי שסוגי' זו קשי ההבנה וכבר נתקשו התוס' בה ודבריהם דחוקין כמו שאבאר בתוס', לכן נראה לי לבארה על נכון להסיר קצת קושיות התוספת, והוא דכבר בארנו דעיקר מחלוקת ר"מ ונחכמים במשנתנו דרבנן סברי לעיקר דשיחורור עבד הוי זכות מצד שהוא מתחייב במצות פישוראל ונסתלק מן העבדות, ואף שיש עבד דניחא לי' בזה אין אנו משגיחין על זה רק מה שלדעתנו הוא זכות, ור"מ סובר דעיקר בדעתו של עבד תלוי אף דבאמת זכות הוא כל שיש לדון דלפי דעת העבד הוי חוב ממילא לא מהני השיחורור והיינו דקאמרי רבנן בפשיטות ונהלא זכות הוא לעבד, ור"מ השיב להם אף לפי דעתם דעיקר הזכות במה שנתעלה פח העבד במה שנעשה ישראל הלא בעבד פהו נגרע פחו במצות אכילת תרומה ורבנן השיבו לו אף לפי שיטתו זכות הוא שיכול לעבוד עמו ולא לזונו, וס"ד דלגבי תרומה ג"כ תשובה הוא לר"מ דכיון דבידו שלא לזונו פלל לא יאכל תרומה, והיינו דהשיב ר"מ דזו תשובה על המזונות אבל על תרומה אינה תשובה דיכול לאכול אצל אחר, וכי תימא דסברת רבנן הוא פיון שהוא אין צריף לזונו פלל רק במה שיחזור על הפתחים ויקבץ תרומה או על הגרנות ובהו עדיף במה שנעשה ישראל עכשיו בבירור ממה שיהא עבד ויכרוי מצות אכילת תרומה דשמא לא יבוא לידי מצוה זו פלל

שיזרוק לו גט ויפסלנו אכל לעגן מזונות אי לא דיכול לומר עשה עמי לא שיניף לומר אי בעי זריק לי גט דמ"מ עכשיו יש לו מזונות ובזריקת הגט באמת מפסיד, אכל לעגן מצות תרומה בלא"ה ניקא דהא יכול לזונו בחולין תיקף, ואת"ל שיוכל אח"כ לילף על הגרנות מ"מ אין זה בירור דבתוך פה זרוק לו גט א"כ טוב לו שיהא משחרור עכשיו תיקף ויתחייב בבירור במצות מה שישאל חייב, ועל זה השיב ר"מ דמ"מ גם מצות אכילת תרומה מבנרת היא אצלו דיכול לברוח שלא זרוק לו גט ויאכל תרומה אצל אחרים, והיניו דהשיבו רבנן מפני שהוא קנינו דמ"מ יכול למכרו לישאל ואין מצות תרומה מבנרת אצלו, ובתר הכי מקשה לר"מ פיו דלעגן מזונות יפה השיבו לו חכמים א"כ עבד ישראל מאי איכא למימר ומשני דלדידן הוי הפסד מה שמפסיד בשפחה פגענית דעבד ניקא לי בהפקר רק לרבנן דלא ס"ל לחוב מה דלדעת העבד הוי חוב פיו דלפי דעתנו מה שמותר בבת ישראל ומתחייב במצות הוי זכות, מ"מ תיקשי להו עבד פהו דנגרע במצות תרומה, והשתא ניקא דקאמר וכי תימא דאי בעי זריק לי גט וקשה הא לחכמים טעמא אחרניא מה אם ירצה והוי להו לומר הו טעמא, ולהנ"ל ניקא דהו מה אם ירצה הוא תשובה לדברי ר"מ בעבד ישראל ובהא לא שיניף להשיב אי בעי זריק גט דמה בכך כל שלא זרק הוי חוב והוצרכו להשיב מפה מה אם ירצה, אכל לעגן מה ששיב ר"מ לדעתם מצד אכילת מצות תרומה יש להם תשובה אחרת דאי בעי זריק קודם שיבוא לכלל מצנה זו ויפסיד מה שנקנס במצות עכשיו עד שיזרוק לו הגט ותרומה לא יאכל פי יוכל לזונו בנתיים בחולין פנ"ל: שם ומה אלו עבד פהו שברח וכו', וזה אינו אוכל מפאן הרבו להשיב על שיטת הרי"ף דרק לחזרה פליגי אכל משוחרר לא הוי עד שיגיע לידו, דהא מוכח דתיקף אינו אוכל תרומה.

ולפע"ד לק"מ דנדאי אי אפשר לעשות שליח לאדם שלא בפניו רק בדבר שהוא זכות אכל בדבר שאינו זכות אף שאינו חובה ג"כ מ"מ לא נעשה שליח עד שישלחנו הילכך דהא פיו דעיקר הזכות הוא מה שישתחרר כשיגיע לידו א"כ אז נפסל מתרומה: בתוס' בד"ה שאם הו עבד פהו וא"ת טפי וכו' דסברי אדרבה וכו'.

לפי דבריהם אפתי תיקשי לקמן דמשני מפני שמפסידו בשפחה ולמה לא קאמר האי טעמא ואפתי לא ס"ד אדרבה הרי דהא פריף עלי' מהא, אכל לפי מה שפתיבתי לעיל ניקא דר"מ השיב לשיטת חכמים ולדידהו אין שפחה זכות לעבד, ומה שהוא משתחרר הוי זכות בעצמותו שנעשה כשאר ישראל ואין משגיחין על דעת של עבד, רק מתרומה מקשה להו דגם אכילת תרומה מצנה הוא ומפסיד בשחרורו עכשיו מה שהי' יכול לאכול תרומה בעבדותו: בד"ה השבתוני על המזונות רבנן ששיבו לו וכו'.

פוננתם ליישב בזה דהיא קאמר השבתוני על המזונות דהא לא שאל ר"מ מזונות פלל, ועל זה פירשו דיש בכלל דברי ר"מ מזונות ג"כ אכל אפתי אין זה מספיק דאי נתפון ר"מ מצד מזונות למה לו להזכיר תרומה פיו דלא ס"ד דיכול לומר עשה ואיני זנה הוי לי להזכיר מזונות בלבד ואפילו בישאל מפסיד מזונות, לכן העיקר דנדאי ר"מ רצה לשאול לרבנן אפילו לפי שיטתם דאין משגיחין על דעתו של עבד פלל מחמת דהוי זכות שמתחייב במצות דהא מ"מ בעבד פהו מפסיד מצות תרומה דלא שייכא לישאל פלל כמ"ש בגמרא: בד"ה וכי תימא וא"ת ומה בכך וכו'.

בְּהֵן דְקִאָמְרִי רַבְּנָן וּמָה אִם יִרְצָה ל"ק מַה בְּכֶף דְמ"מ זְכוּת הוּא שְׂיִשְׁתַּחֲרַר וְשֵׁלָא יוּכַל לְחַזְרָא בּוּ דְאִי יוּכַל לְחַזְרָא בּוּ שְׂמָא לֹא יִרְצָה לְשַׁחֲרָרוּ כְּלָל וַיֵּאמְרוּ לוֹ עֲשֵׂה וְאִינִי זְנָה, מִשָּׂא"כ הִשְׁתָּא שְׂאֵתָה דִן עֲלִיו דִּיכּוּל לְזַרְקָא לּוֹ גִּט א"כ כָּל עוֹד שְׂלָא זְרַק לּוֹ הֵנִי חוּב וְעִי' מְהַרְש"ל, עוֹד הִקְשָׁה מְהַרְש"ל עַל תִּירוּץ הַתּוֹס' בְּאִשָּׁה ג"כ יְכוּל לְזַרְקָא לָהּ גִּט וְלֹא הֵנִי הֵגֵט חוּב כְּמוֹ בְּעֵבֶד, וּמְהַרְש"א תָּמָה דְהֵינּוּ דְהִשְׁיִב לָהֶם ר"מ וּמְזַפִּיר אֲשֵׁת כְּהֵן כְּמוֹ שְׂכֵתְבוּ הַתּוֹס' לְקַמְן דְכָשֵׁם דְבְּאִשָּׁה הֵנִי חוּב וְע"כ מִשּׁוּם דִּיכּוּלָּהּ לְבָרוּחַ כְּמוֹ כֵּן בְּעֵבֶד נִרְאָה מְבוֹאָר מְדַבְּרִיו שֶׁהֵבִין דַּר"מ מְבִיא רֵא"י לְהֵן עֲצָה דְהִבְרַחָה דְהָא גְבִי אִשָּׁה ג"כ הֵנִי חוּב מְהֵאִי טַעְמָא, וְהוּא תָּמוּה דְאִי כְּהַ גַּבְּ נִתְפָּנוּנוּ הַתּוֹס' לְקַמְן תִּיקְשִׁי לְהוּ לְתִירוּץ ב' דְכָאן דִּיזְרוּק לָהּ סִפְק קְרוּב לּוֹ דְהָאִי דִּינִיק מֵאִשָּׁה בְּאִשָּׁה בְּלֹא הֵכִי בְּסִפְק יִתְחַיֵּב בְּמִזְוֹנוֹת דְכָל מְגוֹרְשֵׁת וְאִינָהּ מְגוֹרְשֵׁת בְּעֵלָה חַיֵּיב בְּמִזְוֹנוֹת מִשָּׂא"כ עֵבֶד, וְע"כ דְלֹא בָּא ר"מ לְמִידָק עֲצָה דְהִבְרַחָה מֵאִשָּׁה רַק אַחַר שְׁנִתְּנָן עֲצָה שְׂיִכּוּל לְבָרוּחַ קִאָמְר דְהִשְׁתָּא עֵבֶד וְאִשָּׁה שְׁוִוִּי דְעֵבֶד נְמִי הֵנִי חוּב כְּמוֹ אִשָּׁה וְא"כ יִפָּה הִקְשָׁה מְהַרְש"ל וּמָה שְׂתִירוּץ מְהַרְש"ל עִיקָר ע"ש: אָמְנָם בְּגוֹף דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת יֵשׁ לְדוֹן דְלָמָּה לְהוּ לְרַבְּנָן לְהִשְׁיִב לַר"מ מָה אִם יִרְצָה שְׂלָא לְזוּנְוָה הָא עַל מִזְוֹנוֹת ג"כ הִי' לָהֶם לְהִשְׁיִב תְּשׁוּבָה זֹו דְאִין חוּב לְעֵבֶד הִפְסֵד הַמִּזְוֹנוֹת, כִּיּוֹן דְבִלֹא"ה יְכוּל לְזַרְקָא לּוֹ גִּט וּמִפְסִיד מִזְוֹנוֹת גַּם תִּירוּץ הַשְּׁנִי אִינּוּ מוּבָן כְּלָל לְרַבָּה וְר"י דְמִפְרָשִׁי לְקַמְן פְּרָק הַזֹּוֹרֵק סִפְק קְרוּב לּוֹ בְּשִׁתִּי כִּיתִי עֵדִים א"כ אִין בִּידּוֹ לְזַרְקָא גִּט לְעֵבֶד שְׂיִחַלְקוּ בּוּ ב' כִּיתִי עֵדִים, וּלְפִי מָה שְׂכֵתְבִיתִי לְעִיל בְּגַמְר' גִּיחָא דְוַדְאִי לְעַנְנִי מִזְוֹנוֹת הֵנִי חוּב דְהָא מ"מ אִכְתִּי לֹא זְרִיק לִי גִט וְאִי יִזְרוּק בְּאִמְתַּי יִפְסִיד וּלְכַף הִשְׁיִב לְעַנְנִי מִזְוֹנוֹת מִצַּד שְׂיִכּוּל לּוֹמַר עֲשֵׂה וְאִינִי זְנָה, אֲבָל עַל מָה שֶׁהִשְׁיִב ר"מ לְפִי דְעַתָּם דְהֵנִי הִפְסֵד מְצֻנָת אֲכִילַת תְּרוּמָה, עַל זֶה יֵשׁ לָהֶם לְהִשְׁיִב דְאִין הַדְּבָר בְּרוּר שְׂיִגִיעַ לְמַצְוָה זֹו דְהָא יְכוּל לְזוּנְוָה בְּתְרוּמָה וּבָאֵם שְׂאִי אֲפָשֵׁר דְבְּמִשְׁפָּה הַזְּמַן יֵאָכֵל תְּרוּמָה ג"כ אוֹ שְׂיִקְבֵּל עַל הַגְּרָנוֹת מֵאֲחֵרִים מ"מ שְׂמָא יִזְרוּק לּוֹ גִּט בְּנִתְיִים וּלְעוֹלָם לֹא יֵאָכֵל תְּרוּמָה אֲבָל מָה שְׂנַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל הוּא מְבוֹרָר אֲצִלוֹ וְאִין מִי שְׂיִכּוּל לְקַחְתָּהּ מִיָּדוֹ כְּנ"ל: בַּד"ה שְׂבִיק לִי וְכו' שְׂמָא מְכָרוּ לְיִשְׂרָאֵל.

צ"ע דְהָא לַר"מ קִיָּמִינָן הִשְׁתָּא וְלֹא ס"ד דִּימְכָרְנוּ לְיִשְׂרָאֵל דֹּא"כ בְּלֹא הֵכִי לֹא הֵנִי זְכוּת כְּלָל אֲכִילַת תְּרוּמָה כְּמוֹ שֶׁהִשְׁיִבוּ לּוֹ רַבְּנָן בְּאִמְתַּי דִּיכּוּל לְמְכָרוֹ וְצָרִיף לּוֹמַר דְלֹא ס"ד דַּר"מ דִּיכּוּל לְמְכָרוֹ כִּיּוֹן שְׂרוּצָה לְשַׁחֲרָרוֹ לֹא יִמְכָרְנוּ דְאִז לֹא יוּכַל שׁוּב לְשַׁחֲרָרוֹ וְחִבְרִי לֹא יִרְצָה לְשַׁחֲרָרוֹ, רַק הָא קִשְׂיָא לְהוּ ס"ס כְּשִׁיבְרַח לֹא יִתְנוּ לּוֹ תְּרוּמָה דְהֵם יִצְטָרְכוּ לְחוּשׁ שְׂמָא מְכָרוּ דְהֵם לֹא יִדְעוּ דְבִדְעַתּוֹ לְשַׁחֲרָרוֹ, וְעַל זֶה תִּירְצוּ דְלֹא שְׂכִיחַ שְׂיִקְנֵהוּ מֵאֲחַר שְׂפָרַח, וְאִי דִימְכָרְנוּ בְּפָחוֹת רַק לְפָסְלוֹ לֹא חִיִּישׁ ר"מ כִּיּוֹן דְבִדְעַתּוֹ לְשַׁחֲרָרוֹ כְּנ"ל: דָּף י"ג ע"א בְּתוֹס' בַּד"ה וּמָה אֵלוֹ עֵבֶד כְּהֵן לְכַף מְזַפִּיר כְּכָר כְּתִבְתִּי דְאִין כְּוֹנֵת הַתּוֹס' דַּר"מ דִּינִיק דַּע"כ מִשּׁוּם שְׂיִכּוּל לְבָרוּחַ דַּל"כ גְּבִי אִשָּׁה לָמָּה הֵנִי חוּב, דְהָא לִיתָא דְבְּאִשָּׁה אִי יִזְרוּק לָהּ גִּט בְּסִפְק חַיֵּיב בְּמִזְוֹנוֹת וְעוֹד דְבְּאִשָּׁה בְּעֲצָמוֹתָהּ הֵנִי חוּב כְּמוֹ שְׂכֵתְבִי מְהַרְש"ל הַנ"ל, רַק הַכְּוֹנָה כִּיּוֹן דְעֵבֶד ג"כ יְכוּל לְבָרוּחַ וּמִפְסִיד אֲכִילַת תְּרוּמָה הֵנִי חוּב כְּמוֹ בְּאִשָּׁה, אֲבָל רַש"י פִּי' לְעִיל דְרַבְּנָן קִאָמְרִי לָהּ, וְהֵינּוּ לְפִי שְׁחָסַר בְּבִרְיָתָא תְּשׁוּבַת רַבְּנָן אֲמָרוּ לּוֹ מְפָנִי שְׂהוּא קִנְיָנוּ, וְלֹא נִקְטָה הַבְּרִיָּתָא רַק סִפָּא דְמִקְלִתָּא דְרַבְּנָן, אֲבָל אִשָּׁה חוּב הוּא לָהּ: בַּד"ה עֵבֶדָא, וְא"ת וְכו' דְמוֹדָה ר"מ.

תמונה לי דהא חשיב לעיל בברייטא לר"מ בארבעה, וקשה הא לא שווו כלל דאשה אפי' קטנה ועבד קטן לא, וע"כ דהך שווו לכל מיילי הוא דאל"כ מאי קאמר לעיל בשלמא לרבה היינו מוליך ומביא, וקשה מה בכה הא אפתי לא שמענו לשמה דצריך מפת קיום לרבה כמו לרבה דרבה אית לי דרבה, וע"כ משום דקתני שוויין והיינו לכל מיילי ואי לא בעי לשמה הרי בגט מקונים בעי לומר בפ"ג ובשחרור מקונים לא, א"כ הכא נמי לא שווו בעבד קטן וצ"ע.

ועיקר גושיתם לא הבנתי כלל דתיקשי להו בלא"ה דהתם פשיטא לי דהוי זכות והכא קאמר מפני שמפסידו הוי חוב והא התם ג"כ מפסידו וע"כ משום דאחר כה פשיטא בשפחה הרי יוכל למחות בנדאמרינו התם הגדילו יכולין למחות ועכשיו הרי זכות הוא אבל הכא אי משוחרר הוא הרי לא יוכל למחות את"כ ולכשיגדל הוי חוב דניחא לי בהפקינא אבל שם אי יתא לי בהפקינא יוכל לחזור בו: בא"ד וא"ת והא ק"ל.

כפר פתבתי לפרש בש"ס דלכ"ע עבדא בהפקינא ניחא לי רק רבנו אין משגיחין על דעתו של עבד המוטעה רק מה שבאמת הוי זכות לפי דעתנו רק ר"מ ס"ל דהכל בדעת העבד תלוי ולדידן קשיא להו הא גם לעבד הוי זכות ב"ח ומשני דניחא לי בהפקינא: במשנה האומר תנו גט זה, פירש"י שלא מסרם ליד השליח בחייו.

כפר פתבתי לעיל ליישב שלא יסתרו דברי רש"י כאן למה שכתב לעיל דף ט' ע"ב, אמנם פעת נראה לפע"ד ליישבו בדרה אחר, דנדאי לעיל דפריה דליתני נמי דשוין לענין נתינה אחר מיתה הוכרח רש"י ז"ל לומר דלחזור בו אינו יכול לעולם לרבנו, דאי ס"ד דהכא מודו רבנו דיכול לחזור בו ג"כ פגון שלא מסר מיד ליד, א"כ מ"ש דקשיא לי דליתני דשוין בנתינה אחר מיתה הא בחזרה גופה איכא לרבנו ארבעה כמו לר"מ כשלא מסר מיד ליד, וליכא למימר דמ"מ אינו שוין דבגט אפי' מסר מיד ליד ובשחרור דוקא בלא מסר דא"כ בנתינה אחר מיתה ג"כ אינו שוין דבגט אפי' מסר לשליח לידו בחייו ובשחרור דוקא בלא מסר, וע"כ דמ"מ בלא מסר שוין הן א"כ לחזרה ג"כ שוין הן ואיכא לרבנו ארבעה כמו לר"מ, וליכא למימר משום דבכה"ג בלא מסר שאר שטרות נמי א"כ נתינה אחר מיתה ג"כ איתא בשאר שטרות בלא מסר והמקשה לא ידע מזה כלל דמילתא דאיתא בשטרות לא קתני, ולזה הוכרח רש"י ז"ל לומר דמחזרה לא הוי מצי להקשות, דיש לומר לרבנו אינו יכול לחזור רק גט לאחר מיתה הוי אבל בטר דמסיק דמילתא דאיתא בשטרות לא קתני, ובלא"ה לא קשיא כלל דליתני הך שפיר יש לומר דחזרה וגירושין ענין אחד הוא וכאן באמת יכול לחזור בו ג"כ לרבנו דמייירי בלא מסר לשליח בחייו וקמש"ל אפילו לא חזר בו אין שחרור וגט לאחר מיתה: אמנם התוס' דלעיל שתמהו על פירש"י דאין סבא כלל לומר דאינו יכול לחזור וגט לא הוי, ולפי זה יקשה עליהו דהוי לי להקשות מחזרה גופה דאיכא לרבנו ארבעה, ונראה לי דס"ל לתוס' דלא דמי חזרה לנתינה אחר מיתה דנדאי לחזרה לא שייך למיתני דשוין הן דהא אין שוין כלל דבשחרור מה שיכול לחזור הוא לפי שלא מסר מיד ליד ולא הוי פזכי כלל, אבל בגט יכול לחזור מטעם דהוי חוב ואפי' אמר זכי, אבל לענין נתינה אחר מיתה מקשה שפיר דס"ס מה שלא יתנו אחר מיתה תרנוייהו שוין בטעמן משום דאין גט ושחרור אחר מיתה, ובאמת אי מסר מיד ליד בשחרור הוי גט אבל לא משום דיש שחרור אחר מיתה רק

דְּכַבֵּר נַעֲשֶׂה מַחֲיִים, אֲבָל כָּל הַיְכִי דָּלָא נִגְמַר רַק אַחַר מִיתָה גֵט כְּדַאיִתָּא וְשַׁחְרֹר כְּדַאיִתָּא בְּתַרְנוּנֵיהּ אִין נוֹתְנִין אַחַר מִיתָה דְּשׁוּוֹן הֵן דְּאִין גֵּט וְשַׁחְרֹר אַחַר מִיתָה וְזֶה בְּרוּר: בְּתוֹס' בַּד"ה הָאוּמַר, אֶתָּא מִתְנִיתִין כַּר"מ.

לְפִי זֶה הָא דְּמַקְשָׁה לְעֵיל וְתוּ לִיכָּא וְהָא אִיכָּא הָאוּמַר תְּנוּ לַר"מ פְּרִיָּה הָא אִיכָּא חֲמִשָּׁה, וְלֹא נִיחָא לִי לֹאמַר דְּהָא דְּנָקַט בְּבְרִיָּתָא וּכְדַבְרֵי ר"מ בְּאַרְבָּעָה לָאוּ לְמַאן דְּסָבַר כַּר"מ רַק ר"מ מִמֶּשׁ דַּס"ל ג"כ ע"ח פְּרִתִי וַא"כ לִיכָּא לְמִיחָשֵׁב עַרְכָּאוֹת כְּדַמּוּכַח הֵתָם רַק חֲשַׁב נְתִיבָה אַחַר מִיתָה וְשַׁפִּיר לָא הָוִי רַק אַרְבָּעָה, דְּקָשְׂיָא לִי דַּמ"מ הָוִי לִי לְתַנָּא לֹאמַר דְּלִדְיָדִין אִפִּיק עַרְכָּאוֹת וְעֵייל הָאוּמַר תְּנוּ: בַּא"ד וְאַשְׁמוּעִינָן בְּמָה דְּנָקַט זֶה וְכו'.

עֵינִין מְהַרְשָׁ"א, וּבְאַמַּת בְּרוּר דְּכַוְנַת הַתּוֹס' אֲגַט אֲשֶׁה דְּאַף דְּהָוִי חוּב ס"ד כִּינּוּן שְׁהַתְחִיל כ"כ מַחֲיִים וְהוּא לֹא חֲזַר בּוּ יִגְמֹר אַחַר מִיתָה דְּכָל שְׁלֹא חֲזַר בּוּ אִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא אִי הִי חִי חֲזַר בּוּ קַמִּש"ל דְּאִין גְּמַר גֵּט אַחַר מִיתָה, אֲבָל אִי נִימָא דְּקָאִי רַק עַל עֶבֶד וְס"ד דְּהָוִי כְּזִכִּי א"כ מַה צְוֵרָה לְגַמְרָה הָא כְּבָר נִגְמַר מַחֲיִים וְמַה זֶה שְׁכַתְּבוּ וְנִגְמַר אַחַר מִיתָה.

וְמַה שְׁהוֹכִיחַ מְהַרְשָׁ"א מְמַה שְׁכַתְּבוּ בְּסוּף דְּבְרֵיהֶם דְּהָוִי לִי לֹאמַר כְּתַבוּ גֵט בְּאַשָּׁה דַּמ"מ גַּם בְּאַשָּׁה רְצָה לְאַשְׁמוּעִינָן רְבוּתָא (וְלֹא נִיחָא לִי לֹאמַר דְּכִינּוּן דְּכַבֵּר הַשְׁמִיעֵנוּ בְּשַׁחְרֹר יַדְעֵנוּ בְּאַשָּׁה דְּהַפֵּל רְצָה הַתְּנָא לְאַשְׁמוּעִינָן בְּתַרְנוּנֵיהּ): אֲבָל בְּאַמַּת לַק"מ דְּבִלָּא"ה יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּמַה שְׁלֹא הוֹכִיחוּ בְּפִשְׁטוּת דְּלֹא גְרָסִינָן דְּאִי גְרָסִינָן זֶה מֵאִי קוֹשְׂיָא לְקַמְנָן נִימָא דְּקַמִּש"ל אִפִּי הַתְּחִיל מַחֲיִים, וְע"כ דְּנִדְּאִי מְעַבְדַּד יֵשׁ מְקוּם לְהוֹכִיחַ בְּפִשְׁטוּת דְּלֹא גְרָסִינָן דְּאִי גְרָסִינָן ע"כ יֵשׁ חִידוּשׁ דַּס"ד דְּכַבֵּר נִשְׁתַּחֲרַר מַחֲיִים, אֲבָל מֵאַשָּׁה אִין לְהוֹכִיחַ רַק הָא גּוּפָא דְּאִין חִידוּשׁ כָּלֵל וְאִין חִילּוּק כָּלֵל בֵּין כָּל הַגֵּט אַחַר מִיתָה אוּ גְמַרוּ שֶׁל גֵּט, וּמִמִּילָא כִּינּוּן דְּמוּכַח דְּאִין חִידוּשׁ ע"כ לֹא גְרָסִינָן, כִּי לֹאִיזָה צְוֵרָה נִשְׁנָה, וְעַל זֶה כְּתַבוּ דְּאִין לֹאמַר דְּאַפְתִּי גְרָסִינָן זֶה, וְהַקְּוִשְׂיָא דְּהָוִי לִי לְמִתְנִי כְּתַבוּ בְּאַשָּׁה דְּבָהָא אִין שׁוּם רְבוּתָא וּבְעֶבֶד תְּנוּ, וְעַל זֶה כְּתַבוּ דְּהָא לָאוּ קוֹשְׂיָא כִּינּוּן שְׁרוּצָה לְשַׁחְרֹר נָקַט בְּאַשָּׁה ג"כ שְׁלֹא לְהַאַרְיָה: בַּא"ד וְאִין נִרְאָה לֹאמַר דְּהָכִי דֵּינִיק וְכו'.

לְפִי דַעַת הָרִי"ף דְּהָכָא נְמִי אִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בְּשַׁחְרֹר רַק גִּיטָא לָא הָוִי עַד דְּמִטְיָא לִידִין, א"כ פְּשִׁיטָא דְּעֵינִיקר הַקְּוִשְׂיָא דְּהָוִי לִי לֹאמַר כְּתַבוּ בְּאַשָּׁה דְּבָהָא לָא הָוִי רְבוּתָא תְּנוּ דְּהָוִי חוּב אֲבָל בְּעֶבֶד פְּשִׁיטָא דְּצָרִיף לְמִתְנִי תְּנוּ לְאַשְׁמוּעִינָן דְּאַף דְּכַבֵּר זָכָה הָעֶבֶד וְאִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוּ מ"מ אִין גֵּט אַחַר מִיתָה, וְעַמ"ש לְקַמְנָן ע"ב וּבְתוֹס' בַּד"ה מְמַאי: בַּד"ה לֹא יִתְנוּ וְקַמִּש"ל וְכו' אַע"ג שְׁמִינָה וְכו' לָא חֲשִׁיב כְּמוֹתוֹ וְכו'.

דְּבְרֵיהֶם צ"ע, דְּלְפִי זֶה מֵאִי פְּרִיָּה לְקַמְנָן דְּלֹא נָקַט כְּתַבוּ דְּהָא שְׁמִיעִינָן בְּעֶלְמָא דְּטְפִי נַעֲשֶׂה שְׁלַחוּ כְּמוֹתוֹ כְּשִׁמוּסָר לוּ גֵט לִיתָן מִשְׂיִאמַר כְּתַבוּ דְּהָא בְּכַתְּבוּ לָא מְצִי לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַחַר דְּהָוִי מִילֵי כִּינּוּן שְׁלֹא מְסַר לִידוּ שׁוּם דְּבָר, וּבְתַנּוּ יָכוֹל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ אַחַר, א"כ כִּינּוּן דְּבָא לְאַשְׁמוּעִינָן דְּלֹא נַעֲשֶׂה כְּמוֹתוֹ מִשְׁמִיעֵנוּ אִפִּי בְּתַנּוּ שְׁמוּסָר לוּ גֵט לָא מִילֵי לָא נַעֲשֶׂה כְּמוֹתוֹ מִפְּשִׁי לְגַרְשׁ אַחַר מוֹתוֹ, וְעוֹד דְּהָא שְׁלִיחַ מְגַרְשׁ בְּפִי בְּשֵׁם מְשַׁלְּחוּ שְׁאוּמַר הָרִי אֶתְּ מְגוֹרְשֵׁת מְפִלוּנִי בְּעֶלְיָהּ וְהָרִי מֵת וְמַה ס"ד שְׁיָהָא כְּמוֹתוֹ.

לכן נראה לי ברור דנדאי עיקר דינא דמתגיתין משום עבד נקט לה לאשמועינו או פדברי הר"ף הג"ל או לפי שלא מסר מיד ליד לא הוי פזכי וקושית הש"ס לקמן מאשה, ותדע דהא לעיל בחזרה אין שום חידוש באשה דהא שמענו בהדיא בכמה מקומות שאין הבעל עושה שלים קבלה ומפנרש במשנה ריש התקבל להדיא, וע"כ דמשום פלוגתא דעבד נקט לה והקושית לקמן מאשה, ועוד אבאר לקמן בראי' ברורה דמעבד ליכא למידק פלל רק מאשה ויתישב קושית התוס' לקמן בד"ה ממאי: בד"ה תנו וכו' ומיירי שהגט כבר בעין וכו' לא שיניף מע"ש לשון זה קשה להולמו פי למאן דמוקי לה במע"ש הפנונה שפבר מגיע לו מעות פקדון ביד השלית א"כ ברישא לא סגי בגט בעין רק בגט ביד השלית.

גם עיקר דבריהם בדבור זה לא נתבררו לי פלל דברישא דקתני לא יתנו פשיטא דלא מיירי דוקא במע"ש או דוקא בכתבו ותנו דלכ"ע בכל גוונא לא יתנו דגבי גט ושטר לא מהני מע"ש ואין פאן מחלוקת ברישא פלל רק בסיפא דיתנו נחלקו למר במע"ש ולמר בשכ"מ, ומה מקום יש לפרש רישא דלא יתנו דוקא בהך גוונא דסיפא דיתנו דאדרבא פינון דסיפא דוקא באופן זה יתנו ובלא"ה לא יתנו א"כ רישא דלא יתנו לא מבני' באופן דלא מיירי בסיפא דלא יתנו דכ"ש הוא מסיפא, אלא אפי' בהך גוונא דבסיפא יתנו, ברישא לא יתנו, ולקמן מקשה הש"ס דבשכ"מ לא מצי מייריפלל ברישא דבהא לא בעינו לומר תנו רק כתבו, ומדנקט תנו לא מיירי בשכ"מ אבל נדאי דרישא בכל גוונא מיירי ולעולם לא יתנו: וראיתי להר"ן ז"ל שפכת להוכיח דמע"ש לא מהני באמת בשום שטר והיינו פינון דסיפא במע"ש ע"כ דרישא אפי' מע"ש לא יתנו, וקשה תינח גט דחוב הוא אבל שחרור למה לא מהני, וע"כ דבשום שטר לא מהני מע"ש ע"ש.

ובאמת אי משום הא לא אריא דשאני גט ושחרור פינון דמדאורי' אינה מגורשת, וכן שחרור אסור בבת חורין לא תקנו חכמים לעקור דבר תורה להתיר האיסור ורק במקום תקנו, ועוד דאפי' קנין דאורייתא לא מהני בגט רק נתינה לידה או לחצירה אבל להקנות גט באגב או בחליפין לא מהני ולא עדיף מעמ"ש דרבנן משאר קנין ד"ת: אלא שיש לי להכריח דינו של הר"ן מטעם אחר דאי ס"ד דבשטר ג"כ מהני מע"ש למה לא חשיב גט ושחרור בהדי דרכים דשוו גיטי נשים לש"ע דלא מיקני במע"ש, וע"כ דכל שטר לא נקנה במע"ש והוי מקלמא דאיתא בשטרות דלא קתני ולעיל פריף דלא חשיב דאין נותנין אחר מיתה ומשני דאיתא בשטרות נאי מע"ש מהני בשטר אפתי הוי לי' למיקשב, דאי הקנהו במע"ש לא קני בגט ושחרור ובשטר קני וע"כ דהא נמי איתא בשטרות: אמנם הדבר צריך ביאור מהו הפנונה דלא מהני מע"ש בשטר דאי שיש בידו שטר מופקד ביד אחר ורוצה להקנות אותו לפלוני פשיטא דלא מהני בלי פתיבה ומסירה דאפי' ימסרנו לפלוני בידו לא קנה, נאפילו יתן לו פתיבה ומע"ש יתא כמסירה מ"מ לא קנה יותר מפתיבה ומסירה דשטר דעלמא ומנהני מחילה נאם הפנונה דימחהו בגוף החוב ע"י הלנה גופא במע"ש והשטר ע"י הנפקד במע"ש דהיא כמו מסירה ויתן לו פתיבה ג"כ בהא פשיטא דאינו יכול למחול ומנהני מתורת מלנה ע"פ והשעבוד קנה ע"י פתיבה ומסירה, נאפי' להר"ן שפכת שאין גופן ממון מ"מ אם נותן לו פתיבה מע"ש הוי עכ"פ כמסירה, לכן נראה דעיקר דברי הר"ן לא נאמרו רק פהך שטר דגט ושחרור שרוצה למסור לחבירו שטר מתנה או שטר חיוב על עצמו והשטר מונח ביד אחר ורוצה להמחות אותו

לפלוגי בהא לא מהני פינון שאין גופו ממון ואין הנפקד יכול לזכות בו לעצמו אינו זוכה לאחרים פנ"ל, ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה גופא: בגמרא אמר רב זביד לעולם בברי וכדר"ה.

יש לדקדק פינון דעיקר הקושא אי בברי מאי ארי ציבורין א"כ לא תירץ ר' זביד פלל על עיקר הקושא דמה בקב דמע"ש קנה, א"כ קשה למה לי ציבורין והי לז להזכיר העיקר וכי אמר רב בפקדון ולקמן פדקאמר ר"פ מ"ט לא אמר כר"ז קאמר דסובר ר"פ ל"ש מלנה ל"ש פקדון ולמה לא זכר ר' זביד דפקדון דוקא ועוד יש לדקדק דכפי הנראה ר' זביד מפרש מתניתין שזה שאמר תנו הי מגיע לו מנה מהם וקאמר רב שהיו ציבורין דהיינו פקדון ומי סגי לי לומר והוא שהיו פקדון גם העיקר חסר בדברי רב שהגיע לו המנה מאותן שאמר להם תנו, לכן נראה לי שזה שאמר והוא שהיו ציבורין לאו למימרא שהי מגיע לו פקדון מאותן שאמר להם תנו רק לפי שהיו ציבורין ומנוחים והוא סילק עצמו מהם ומסר הדבר להם שהם יקבלו הפעות ויתנו לפלוגי והם קבלו על עצמן ונתרצו לזה נעשו שומרין על הפעות והיו פפקדון בידם וממילא נקנה לפלוגי במע"ש דנוהג בפקדון ולא חידש רב כלום רק שהיו ציבורין, דבלי ציבורין לא נעשו שומרין על הפעות פלל ולא הני פלל מע"ש, ואף דבעינו משיכה בשומרין, פבר פתבו התו וקרא"ש נטור דלהתחייב באונסין וכדומה אין צריך משיכה רק קבלת שמירה פל שפילקו הבעלים עצמן וקיבל השומר נעשה שומר עליהם להתחייב [נאפי' לרמב"ם דסובר דצריך משיכה מ"מ משמע מדברי ה"ה בשם הרשב"א דבמנוח בסימטא מהני לכ"ע, וניחא טפי דקאמר ומנוחין בקרון נזית דהיינו בסימטא במקום דנעשו שומרין] וה"ה הקא רק ר"פ דסובר אפי' במלנה איכא מע"ש לא ניחא לי לאוקמא הכי דהני לי לתנא לאשמועינן רבותא אפי' במלנה אבל לאוקמא מתניתין שהי מגיע לו מהם מעות בהלנאה או בפקדון זה לא אמרינן לכ"ע אפי' לר' זביד רק דמירי בצבורין וממילא נעשו פקדון פנ"ל, אבל אי במלנה מהני ג"כ מע"ש למה נקט התנא פה דשמענו דין מע"ש בפקדון הני לי לאשמועינן במלנה ממש דמהני, לכך מוקי בשכ"מ, ובזה מושב קצת קושית התוס' ויתבאר לקמן: בתוס' בד"ה והא לא משה תימה וכו'.

יש לתמוה לכאורה על תמיהתם דכינון דהמקשה פריף אי בשכ"מ מאי ארי ציבורין הרי דאפי' בשכ"מ לא ס"ד לחוש למנה קבור א"כ כ"ש דמקשה שפיר בברי והא לא משה דאי משום מצוה לקיים תיקשי מאי ארי ציבורין כמו בשכ"מ וכ"ש בברי, ונאפי' אי נימא דעיקר פוננת התוס' להקשות על התרצון דמוקי לה בשכ"מ ומשום מנה קבור לוקמא בברי ומשום מצוה לקיים דברי הפת וחישינו למנה קבור ובעי ציבורין ובהכי ניחא טפי הך מצוה פינון דמוקי במע"ש והיינו דמגיע לו מהם פקדון א"כ למה לא מפרש משום מנה קבור בלי מע"ש מפת מצוה פינון דהפעות בידם והם נצטוו מהמת ליתנם לפלוגי עלליהו רמיא ליתנם לקיים דבריו, משא"כ לס"ד דמקשה לא חל עלליהו המצוה ליתן רק על היורשין ואי אין רוצין דינן כמו פל מצות עשה אבל מה ענין הדבר לשלוחים ליתן פי לא עלליהו רמיא, אבל לפי מה דמסיק במע"ש קשיא שפיר ולפי מה שפירשתי לעיל בצבורין ממילא אין קושא אפי' להתרצון: אבל מ"מ לא נתבררו לי דבריהם פלל דבמתניתין דינא קתני דמשום מצוה היאך פסיק ותני יתנו פינון דבאמת לא זכו אם יש ב"ח מצוה טפי לשלם לבע"ח ואסור ליתן הפעות ונאפי' נתנו נראה שצריך להתזיר לב"ח

דמְצוּנָה לְפָרוּעַ חוֹבֵת אַבְיָהֶם וּכ"ש כְּשֵׁיז חוֹב עַל הַיּוֹרְשִׁין דב"ח גּוֹבָה מֵהֶם כִּינּוּן דְּמִדְּנָא זְכוּ הַיּוֹרְשִׁין, וְעוֹד דבּלֵא"ה כִּינּוּן דְּקַתְנֵי רִישָׁא לֹא יִתְנוּ וְאִי מִשּׁוּם מְצוּנָה בְּרִישָׁא נְמִי אִיפֵא מְצוּנָה בְּשַׁחְרֹר, וְאַפִּי' תִּמָּא דְאַתְיָא כְּרַבִּי בִירוּשְׁלָמִי דְלִיפֵא בְּהָא מִשּׁוּם מְצוּנָה, וּכ"ש אִי נִגְרָס תּוּן גִּט זֶה וְשַׁחְרֹר זֶה דְּנֻדְאִי לֹא שְׂיִידָּהּ מְצוּנָה שְׂאִי אֶפְשָׁר לִיתָן.

שַׁחְרֹר זֶה וְאַפִּי' רַבְּנָן דְּרַבִּי מוֹדוּ, מ"מ לְמָה נִקְט בְּסִיפֵא מִשּׁוּם מְצוּנָה בְּגוֹנוּנָא אַחְרִיתָא כִּינּוּן דְּהָדָּהּ מְצוּנָה אִיפֵא בְּהָדָּהּ גּוֹנוּנָא דְּרִישָׁא בְּאֶפְסָן דְּלִכ"ע אִיפֵא מִשּׁוּם מְצוּנָה בְּאֶמֶר שַׁחְרֹר וּמ"ש דְּקַתְנֵי לָהּ בְּמִמוֹן וּע"כ דְּמִתְנִיתִין דִּינָא קַתְנֵי וְלֹא מְצוּנָה, וְזֶה בְּרוּר לִפְעַד וּעמ"ש לְקַמְן בְּתוּס' בד"ה מִמָּאִי: בד"ה אֵית סְפָרִים דְּגָרְסִי וְכו' לְכֵן נִרְאָה דְּלֹא גָרְסִינּוּ וְכו'.

וּלְדַעְתִּי יֵשׁ לִינְשֵׁב הַגִּירָסָא דְּנֻדְאִי לֹא מִיִּירִי כָּלֵל שְׂמוּדָה בְּפַקְדוֹן רַק בְּאוּמָר מְנַכְסֵי הָרִי פִּי' שְׂמַכְל נְכָסִיו יְכוּלִין לִיתָן הַמְנָה וְאִין חֲשָׁשׁ לְמְנָה קְבוּרָה פִּי מֵאִיזָה נְכָסִים שְׂיִרְצוּ יִתְנוּ וְאִם פִּי' זֶה נוֹתְנִין הַמְנָה שְׂפִי' מְנָה סְתָם אִין נוֹתְנִין כָּלֵל דְּחִיּוּשֵׁינוּ לְמְנָה קְבוּרָה אַבְל מְנַכְסֵי מַכְל נְכָסִיו שְׂיִרְצוּ יְכוּלִין לִיתָן.

כַּנ"ל: ע"ב בְּתוּס' בד"ה קְסָבֵר ר"פ וּא"ת וְרַב גּוּפֵא וְכו' לְפִי מָה שְׂפִירְשָׁתִי לְעֵיל דְּהָדָּה צִיבּוּרִין אִין הַכְּנוּנָה שְׂמַגִּיעַ לוֹ פַּקְדוֹן מְכָבֵר דְּהָא לֹא מִשְׁמַע בְּמִשְׁנָה כָּלֵל רַק אוֹתוֹ הַמְנָה שְׂצוּנָה לִיתָן לוֹ הֵם צִיבּוּרִין וּמְנוּחִים אֶצְלוּ בְּקֶרֶן זְוִית וּמִידָּהּ כְּשִׁקִּיבְלוּ הַשְּׁלִיחוֹת נַעֲשׂוּ שׁוּמְרִין וְכֹאֵלוּ הַנְּפִקְדָּה בְּיָדָם וְנִקְנָה בְּמַע"ש וּלְפִי זֶה כִּינּוּן דְּאִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ בְּצִיבּוּרִין דִּיהָא מוּכַח רַק בְּפַקְדוֹן שְׂיִידָּהּ מַע"ש דֹּאֵל"כ הָוִי לִי לְתַנָּא לְאַשְׁמוּעִינּוּ רַבּוּתָא אִפִּי' בְּמִלְנָה כְּשִׁמַּגִּיעַ לוֹ מְכָבֵר, וְאִי דְלוֹקְמָא מִתְנִיתִין בְּלִי צִיבּוּרִין א"כ אִין פָּאן מַע"ש כָּלֵל דַּע"י הַצִּיבּוּרִין נַעֲשָׂה מַע"ש אַבְל בְּמִשְׁנָה נֻדְאִי לִכ"ע אִינוּ בְּמִשְׁמַע דְּמַגִּיעַ לוֹ מְכָבֵר מְנָה: בד"ה מִמָּאִי וּא"ת וְכו' לְרַבְּנָן דְּלִית לְהוּ מְצוּנָה לְקַיָּים דְּבְרֵי הַמַּת פְּשִׁיטָא דְּקַשְׂיָא טְפִי דְּקַמְש"ל תְּנוּ אַף דְּהָוִי כְּשַׁחְרָרְנוּ מ"מ אִין מְקַיָּיִמִין דְּבְרֵי הַמַּת רַק דְּבָהָא הִי' מְקוּם לוֹמַר דְּכִינּוּ דְּקִי"ל כַּר"מ לֹא נִיחָא לִי לְאוּקְמָא מִתְנִיתִין דְּלֹא פְּהֵלְכָה לְכָדָּהּ קַשְׂיָא לְהוּ עַכ"פ דְּלִמָּא קַמְש"ל דְּתְנוּ לֹא הָוִי כְּשַׁחְרָרְנוּ) וּלְפִי זֶה מָה שְׂתִירְצוּ דְּמִסְתַּמָּא כְּרַבְּנָן הִינּוּ רַבְּנָן דְּרַבִּי דְּוִקָא וְלֹא רַבְּנָן דְּר"מ דְּלִית לְהוּ מְצוּנָה לְקַיָּים דְּבְרֵי הַמַּת דֹּא"כ אַכְתִּי קֶשֶׁה כַּנ"ל: אִיבְרָא בְּגוּף דְּבְרֵי הַתוּס' אֲנִי תַמְּהָ מְאֹד דְּנִרְאָה מְדַבְּרִיהֶם לְהַדְּיָא דְּקוּשִׁית הַש"ס מְעַבְדָּ ג"כ, וְהִינּוּ לְפִי מָה שְׂפִתְבוּ לְעֵיל דְּמֵאשָׁה גְּרִידָא לֹא הָוִי מְצִי לְהַקְשׁוֹת דְּלֹא הִי' רוּצָה לְהַאֲרִיף אַבְל בְּאַמַּת הוּא תַמּוּהַ שְׁנִרְאָה לִי בְּרוּר דְּהָדָּה דְּר"ש שְׁזוּרִי וְכֵן הִינְצָא בְּקוּלְרָ וְכִלְהוּ דְּמַהֲנִי בְּהוּ פְתָבוּ הִינּוּ דְּוִקָא בְּאַשָׁה כַּמ"ש הַר"ן פֶּרֶק הַתְּקַבֵּל בְּשֵׁם הַרְבֵּ ר' יוֹנָה דְּכִינּוּן שְׂאֶמְרוּ פְתָבוּ דַּעְתָּן לְגַרְשׁ שְׂלֵא לְעַגְן נְשׁוּתִיהֶם, אַבְל עֶבֶד דְּלֹא נִגְרַע פָּחוּ בְּהַלִּיכַת רַבּוּ מְמָה שְׂהוּא עַכְשָׁיו לֹא מְהַנִּי פְתָבוּ, וְרֵאָז' דְּלֹא חֲשִׁיב בְּהַדְּי דְּרַכִּים דְּשׁוּוּ גִיטִי נְשִׁים לִש"ע דְּמַהֲנִי בְּהוּ פְתָבוּ בְּמִסּוּפָן וְיִנְצָא בְּשִׁירָא, אֲלֵא וְנֻדְאִי דְּלֹא אֶמְרִינּוּ הָא מִילְתָּא רַק בְּגִיטִי נְשִׁים בְּלַבַּד, וּלְפִי זֶה ע"כ דְּמָה שְׂהַקְשׁוּ בְּכָאן מִגַּט אִשָּׁה בְּלַבַּד הַקְשׁוּ, וְכֵן צ"ל לְשִׁיטַת הַרִי"ף דְּלַחְזוֹר אִינוּ יְכוּל, א"כ טוּבָא קַמְש"ל אִפִּי' בְּתְנוּ דְּאִינוּ יְכוּל לְחַזוֹר דְּהָוִי זְכוּת מ"מ לֹא יִתְנוּ אַחַר מִיתָה וּע"כ דְּעִיקָר הַקּוּשְׂיָא דְּהָוִי לִי לֹמַר פְתָבוּ גִט לְאַשְׁתִּי וְתְנוּ שַׁחְרֹר זֶה לְעַבְדֵי וּא"כ לְק"מ קוּשִׁית הַתוּס'.

גַּם לֹא הִבְנִיתִי דְּבְרִיהֶם בְּמָה שְׂפִתְבוּ דְּסִתְמָא כְּרַבְּנָן אַתְיָא דַּע"כ פ' מֵאִי מְקַשְׁהֵמֶר"ש שְׁזוּרִי הָא מְצִי סְבֵר כְּרַבִּי, וּבְזֶה אֶפְשָׁר לֹמַר דְּכִינּוּן דְּהַלְכָה כְּר"ש שְׁזוּרִי מְסִתְמָא אַתְיָא ג"כ

כְּהִלְכָה אָבֵל הַעֵיָקָר נִרְאָה לִי דְבִלְאִ"ה לִק"מ פִּנ"ל: בְּגִמְרָא וְטַעְמָא מַאי, פִּירֵשׁ"י מ"ט
בְּמִלְוָה קְנָה הָא לִיתָא בְּעֵין דְּלִיקְנִי' יִרְאָה מִדְּבָרֵי דְרַב בְּמִלְוָה קִשְׁיָא לָן מ"ש אָבֵל בְּפִקְדוֹן
נִיחָא לְהוּ, וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְתַמּוּהָ דְהָא אִפִּי' בְּפִקְדוֹן לִיכָא טַעְמָא לְמָה מְהַי מַעְמַד שְׁלִשְׁתָּן
אֲדַרְבָּא בְּפִקְדוֹן לֹא שְׁיָיָה טַעְמָא דְרַב אֲשִׁי בְּהָהוּא הִנָּא דְקָא מְשַׁתְּנָא ל'ו' מִמְלָוָה יִשְׁנָה
לְחֻדְשָׁה, גַּם יֵשׁ לְדַקְדַּק דְקֶאֱמַר טַעְמָא דְנַעֲשֶׂה כְּאוּמַר מְשַׁתְּעַבְדָּנָא, וְקִשְׁיָה עֵכ"פ מַאי עֲנִין
מַעְמַד שְׁלִשְׁתָּן אִפִּי' בְּלִי מַעְמַד שְׁלִשְׁתָּן יִקְנָה מְהַי טַעְמָא: לְכֹן נִרְאָה לִי דְנֻדְאֵי הָא לֹא
קִשְׁיָא לִי עַל קִנְיָן מַעֲמ"ש דְכַמְהָ קִנְיָנִים חֻדְשֵׁי חֲכָמִים שְׁיָקִנּוּ רַב הִיָּינוּ דְוָקֵא בְּמִיָּדֵי דְבַר
קִנְיָן הוּא כְּגוֹן מְכִירַת שְׁטָרוֹת, לֹא מִבְּעֵי' לְמ"ד מְכִירַת שְׁטָרוֹת דְאוּרִיָּיתָא אֲלֵא אִפִּי' לְמ"ד
דְרַבְּנָן יֵשׁ בְּמַצִּיאוֹת קִנְיָנוּ דְבַר תּוֹרָה כִּמ"ש הַתּוֹס' פֶּרֶק הַזֶּהָב, וְעוֹד דַּעֲכ"פ הַנִּיָּיר בַּר
קִנְיָן הוּא וְכִיּוֹן דְקִנְיָן הַנִּיָּיר תִּקְנּוּ חֲכָמִים שְׁיָקִנְהוּ גַם הַשְּׁעָבֻד שְׁבוּ מִפְּחֵ אוֹתִיּוֹת שְׁבַנְיָיר
אָבֵל מְלָוָה ע"פ דְאִין פְּאֵן שׁוּם דְבַר לְקִנּוּתוֹ וְלֹא שְׁיָיָה עַל זֶה קִנְיָן כָּלֵל וְאִין בְּמַצִּיאוֹת
קִנְיָתוֹ מִן הַתּוֹרָה כָּלֵל וּבְזָה לֹא שְׁיָיָה שְׁיָיָה שְׁיָיָה וְהִיָּינוּ דְקֶאֱמַר מְסַתְּבָרָא
מִיָּלְתָא דְרַב בְּפִקְדוֹן כִּיּוֹן שְׁיָיָה לְהַקְנוֹת הַחֲפִיץ בְּחִלְפִין וְכַדוּמָה מִן הַתּוֹרָה, תִּקְנּוּ חֲכָמִים
לְהַקְנוֹתוֹ בַּמַּעֲמ"ש מִחֲמַת הַצּוֹרֶךְ שֶׁהִי לְהֵם, אָבֵל מְלָוָה דְלִיתֵי' בְּעֵינֵי' דְלִיקְנִי' הַאִיָּה שְׁיָיָה
שְׁיָיָה חֲכָמִים שְׁיָיָה וְהִיָּינוּ דְקֶאֱמַר אֲמִיָּר כִּיּוֹן דְאִי אָמַר מְשַׁתְּעַבְדָּנָא לְהוּ וְלְכָל דְאִתִּי
מִחֲמַתְהוּ נֻדְאֵי קִנְיָן וְנִשְׁתַּעְבְּד ל'ו' מִדִּינָא שְׁפִיר יֵשׁ פֶּח בְּחֲכָמִים ל'וֹמַר דְאִפִּי' לֹא אָמַר נַעֲשֶׂה
כְּאוּמַר כִּיּוֹן שְׁיָיָה בְּמַצִּיאוֹת קִנְיָתוֹ דְבַר תּוֹרָה וְכִי מְתִקְנּוּ רַבְּנָן מִיָּלְתָא דְאִיתָא דְכּוֹנְתָה
בְּדְאוּרִיָּיתָא: וּבְהִכֵּי נִיחָא מַה שְׁהַקְשׁוּ עַל הַרְאָב"ד וְ"ל דס"ל בְּכַתְבֵּי מְשַׁתְּעַבְדָּנָא לְכָל
דְאִתִּי מִחֲמַתְהוּ אִינוּ יָכוֹל לְמַחֵן דְתִיקְשֵׁי לְאֲמִיָּר הַאִיָּה מְצִי מְחִיל בְּמוֹכַר שְׁט"ח הָא
לְעוֹלָם הָיִי כְּאוּמַר, וְלִהְנִי' לִי נִיחָא דַע"י מַע"ש קְנָה הֵכָא רַב דְמִשְׁנֵי דְאִיתָא דְכּוֹנְתָה בְּאוּמַר
וְהֵם אָמְרוּ דַע"י מַע"ש נַעֲשֶׂה כְּאוּמַר אָבֵל בְּלִי מַע"ש לֹא עֲשִׂאוּ לֹא אָמַר כְּאוּמַר כָּלֵל וְזֶה
בְּרוּר: שְׁם נַעֲשֶׂה כְּאוּמַר מְשַׁתְּעַבְדָּנָא וְכו' הַר"ן הֵבִיא בְּשֵׁם הַרְמְב"ן דַּמ"מ מְצִי מְחִיל
דְמִדְאוּרִיָּיתָא אִין בְּרִירָה וְאִפִּי' אָמַר ל'ו' בְּפִי' כְּהוּ אוּ פְתַב ל'ו' בְּשִׁטְרָה וְהוּא וְ"ל הַשִּׁיב עָלֵי
דְהָאִי לֹא תִלְיָא בְּבִרְיָה דְאִינוּ הֵכִי קְאָמְרִינוּ דְשִׁיעְבַּד עֲצָמוּ בְּזָה אַחַר זֶה לְכַשְׁיִסְתַּלְק זֶה
יִשְׁתַּעְבַּד לְזֶה וְכו' ג לֹא בְרִירָה הוּא דְבְרִירָה הִיָּינוּ אִי דְהָאִי לֹא דְהָאִי אָבֵל פְּאֵן יָכוֹל
לְהִיּוֹת לְשִׁנְיָהם בְּזֶה אַחַר זֶה ע"כ, וְלַפַּע"ד דְבָרֵי הַרְמְב"ן וְ"ל בְּרוּרִים שְׂאִי אֲפָשֶׁר לָנוּ
ל'וֹמַר דְבִשְׁעָה שְׁהוּא מְשַׁעְבֻּד לְזֶה אִינוּ מְשַׁעְבֻּד לְזֶה רַב אַח"כ לְכַשְׁיִסְתַּלְק זֶה וְיִמְחַהוּ
בַּמַּע"ש אֲצֵל זֶה יִשְׁתַּעְבַּד לְשִׁנְיָי א"כ בְּכַה"ג הָיִי דְשִׁלַּב"ל אִפִּי' לֹא הִקְנָה לְנוֹלְדִים כְּדְמוּכַח
לְהִדְיָא מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' פֶּרֶק נַעֲרָה דַּמ"ב בְּד"ה רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר שְׁכֶתְבוּ לְהִדְיָא דְאִי יִיחַד
ל'ו' כְּלִי לְגַבּוֹת הַמִּיָּנָה לְכַשְׁיִעְמוֹד בְּדִין וְיִתְחַיֵּיב אִף דְהַכְּלִי בְּעוֹלָם הָיִי דְשַׁב"ל וְדוֹקָא אִי
הִקְנָה ל'ו' כְּלִי מִיָּד עַל תְּנָאִי אִף דְהַתְּנָאִי אִינוּ בְּעוֹלָם לֹא אִיכְפַת לָן אָבֵל בְּלֹא הִקְנָה ל'ו' מִיָּד
רַב אַחַר קִיּוּם הַתְּנָאִי הָיִי דְשַׁב"ל א"כ וְמָה הָתָם דְיִיחַד ל'ו' כְּלִי דְהַכְּלִי בְּעֵין הָיִי דְשַׁב"ל
כ"ש הֵכָא דְאִינוּ רַב שְׁעָבֻד וְעַכְשָׁיו הוּא מְשַׁתְּעַבַּד לְזֶה וְכִשְׁהוּא אוּמַר שְׁיָשְׁתַּעְבַּד לְאַחַר
כְּשִׁיָּאֵמַר ל'ו' תְּנָהוּ לְפִלוֹנִי בַּמַּע"ש וְיִסְתַּלְק שְׁעָבֻדוֹ? הָא מְשַׁעְבֻּד לְשִׁנְיָי בְּנֻדְאֵי הָיִי דְבַר
שִׁלַּב"ל וְאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ שְׁהָרִי לֹא נִשְׁתַּעְבַּד לְשִׁנְיָהם רַב אוֹתוֹ הַשְּׁעָבֻד שְׁהוּא מְשַׁתְּעַבַּד
עַכְשָׁיו לְזֶה, הוּא מְשַׁעְבֻּד לְשִׁנְיָי לְכַשְׁיִסְתַּלְק זֶה וְיִמְחַהוּ אֲצֵלוּ בַּמַּע"ש וְהָיִי מִמֶּשׁ כְּמוֹ הָתָם
וְגַרְע מִיָּנִי' רַב ר"ה הֵכָא לְטַעְמִי' דְאֵדָם מִקְנָה דְבַר שִׁלַּב"ל אָבֵל לְדִידוֹן אִינוּ רַב דְרַבְּנָן
וְשְׁפִיר מְצִי מְחִיל כְּמוֹ מוֹכַר שְׁט"ח: וּבְהִכֵּי נִיחָא לִי הָא דְקֶאֱמַר אֲלֵא מַעֲתָה הִקְנָה לְנוֹלְדִים

דאָפּי' לר"מ וְלִשׁוֹן זֶה קָשָׁה דְּמָה עֲנֵן ר"מ לְכָאן וְהוּי לִי לֹמֵר וְאַפִּי' לר"מ דְּמִסְתַּמָּא לרַבָּנָן קָאִי, וְעוֹד דְּקָאֵמַר ה"מ לְדָבָר שְׂבָא לְעוֹלָם, אָבֵל לְדָבָר שְׁלֵב"ל מִי אָמַר וְקָשָׁה חָדָא קְוִשׁוֹת הַתּוֹס' דְּהָא ר"מ בְּתַרְנוּנֵיהּוּ ס"ל בְּהַדְיָא אָדָם מְקַנָּה דְּהָא קָאֵמַר לְאַחַר שְׂאֲתַגְיִיר לְאַחַר שְׂתַתְּגִיִּירִי וְעוֹד דְּהוּי לִי לֹמֵר ה"מ דְּבָר שֵׁב"ל וּמָה זֶה שְׂאֵמַר ה"מ לְדָבָר שְׂבָא לְעוֹלָם, וּלְפִי הַנְּ"ל נִיחָא דר"ה וְדָאִי לר"מ קָאִי דְּלַרְבָּנָן אִפִּי' לֹא הִקְנָה לְנוֹלְדִים הוּי דְּשֵׁלֵב"ל פְּנ"ל רַק ה"מ דְּסוֹבֵר ר"מ רַק אִי מְקַנָּה דְּשֵׁלֵב"ל לְדָבָר שְׂיִשְׁנֵנוּ בְּעוֹלָם אָבֵל דְּבָר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם לְדָבָר שְׂאִינוּ בְּעוֹלָם לֹא קָאֵמַר דְּלֹא מְצִינוּ לר"מ שְׂיִסְפּוֹר לְאַחַר שְׂיִתְגַּיִירוּ שְׂנִיָּהֶם שְׂתַהֲא מְקוֹדֶשֶׁת וּכ"ש בְּהַקְנָה לְנוֹלְדִים פְּשִׁיטָא דְּתַרְתִּי אִיפָּא דְּהָא לֹא שְׂיִיף לֹמֵר דְּמִשְׁעַבְד עֲצָמוּ לְמַפְרַע לְזֶה מְלַבַּד דְּאִין בְּרִירָה הָא עֲדִינָן לֹא נוֹלַד פְּלַל אוֹתוֹ פְּלוּנִי וּע"כ דְּאַחַר שְׂיִנְלַד וְנִמְחָהוּ אָצְלוּ יִשְׁתַּעְבְּד לוֹ וְהוּי דְּבָר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם לְדָבָר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם, וְכַן בְּהַדְּפָרָה מִי שְׂמַת דְּקָאֵמַר בְּלִשׁוֹן הַזֶּה ג"כ הַפְּנוּנָה פֶּה פִּינָן שְׂאֵמַר אִם יִלְדָה זָכָר יִטוּל מְנָה הָרִי אִינוּ מִשְׁעַבְד עֲצָמוּ רַק לְכַשְׁתַּלַּד זָכָר אֲזִי יִהְיֶה מִשְׁעַבּוּד א"כ פְּשִׁיטָא דְּמְלַבַּד דְּמַקְנָה לְדָבָר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם הוּי ג"כ דְּבָר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם דְּלֹא עֲדִיף מְפִלִי דָּאִי מִשְׁעַבְדוּ שְׂיִהָא מִשְׁעַבּוּד אַחַר שְׂיִעֲמוּד בְּדִין אָף דְּאֲזִי הַקּוּנָה בְּעוֹלָם הוּי דְּשֵׁלֵב"ל וּכ"ש פֶּאן וְזֶה בְּרוּר וּעַמ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה לְדָבָר וּבְתוֹס' בַּד"ה תְּנָהוּ: בְּתוֹס' בַּד"ה גּוּפָא אוֹמַר רִיב"א וְכַן ר"ת וְכו' בַּע"כ שֶׁל לְוָה אוֹ שֶׁל נִפְקֵד וְכו' לֹא נִתְבָּרְרוּ לִי דְּבַרְיָהֶם בְּזֶה בִּשְׁלָמָא בְּמַלְוָה שְׂיִיף לֹמֵר בַּע"כ פִּינָן שְׂאִין שׁוּם דְּבָר בְּעִין לְקַנּוּת רַק שְׂיִשְׁתַּעְבְּד לוֹ תִּיכְף שְׂלֵא יוּכַל לְחַזֵּר בּוֹ וְשִׁפִּיר יֵשׁ מְקוּם לֹמֵר דַּבְע"כ לֹא מִשְׁתַּעְבְּד וְאַף בַּשְּׂדֵר"נ דְּאוֹרֵייתָא פְּתַב הַר"ן דְּהָא דר"נ לֹא סָגִי אֶלָּא כְּשִׁיגִיעַ זְמַנּוּ פִּקְדִי רַחֲמָנָא לְלוּהַ דְּלִיתִיב לְמַלְוָה קַמָּא, אָבֵל לֹא סָגִי דְּלִיָּהוּ מִהִשְׁתָּא שְׂעַבּוּדָא גְבִי' וְה"ה בַּמַּע"ש פִּינָן דַּע"כ צָרִיף שְׂיִשְׁתַּעְבְּד לוֹ תִּיכְף אִפִּי' לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוּ פְּלַל דַּאֲל"כ מֵאִי קָנָה הָא אִינוּ בְּעִין, לְכַף בַּע"כ לֹא מִשְׁתַּעְבְּד דְּלֹא עֲדִיף מַעַמ"ש מִשְׂדֵר"נ דְּאוֹרֵייתָא דַּמ"מ לֹא מִשְׁתַּעְבְּד לִי מַעַכְשָׁיו, אָבֵל בְּפִקְדוֹן דְּהַחֲפִץ בְּעִין אָצְלוּ א"כ בְּמָה נִפְשָׁף אִי לְעַנְן שְׂיִעֲשֶׂה זֶה בַּע"כ נִפְקֵד שֶׁל זֶה לְכָל דִּינֵי שׁוּמְרִין הָא וְדָאִי לִיתָא דְּהָא אִפִּי' יִקְנָהוּ לוֹ הַפְּקֵדוֹן בְּקִנְיָן דְּאוֹרֵייתָא גְמוּר כְּגוֹן בְּחִלְפִין וְכַדוּמָה מ"מ אִי אִפְשָׁר שְׂנַכְרִיחַ אוֹתוֹ ע"כ שְׂיִהָא שׁוּמַר שֶׁל זֶה, וְאִי אִינוּ רוּצָה צָרִיף שְׂיִטְלֵנוּ הִימְנוּ דְּהָא אִפִּי' לְקַמָּא יְכוּל לֹמֵר טוֹל אֶת שְׁלָףָה וְאַפִּי' אִי נִתְחַיִיב לְהַחֲזִיקוּ אָצְלוּ לְזַמֵּן מָה וְאַח"כ יִחְזִירָנוּ לוֹ ג"כ לֹא שְׂיִיף לֹמֵר שְׂיִהָא ע"כ שׁוּמַר שֶׁל זֶה הַשְּׂנִי עַד תְּשָׁלוּם הַזְּמַן וּפְשִׁיטָא שְׂיִכּוּל לֹמֵר לוֹ טוֹל אֶת שְׁלָףָה וְאִי לְעַנְן שְׂיִהָא הַחֲפִץ שֶׁל זֶה הַשְּׂנִי שְׂיִחְזִירָנוּ לוֹ מֵאִי עֲנֵן הַנִּפְקֵד בְּכָאן לְעַכְבַּ עַל זֶה הָא צָרִיף לְהַחֲזִירוֹ וּמִמִּילָא קָנָה זֶה וְנוֹטְלוֹ הִימְנוּ ע"כ: וְרֵאִיתִי לְהִרְבַּ בַּעַל פ"י שְׂפֵתָב בְּאַמַּת דְּכּוֹנּוֹת הַתּוֹס' שְׂיִהָא ע"כ שׁוּמַר שֶׁל הַשְּׂנִי וּבְזֶה פְּתַב לִיִּישֵׁב מָה שְׂפֵתָבו הַתּוֹס' יִקְנָה בְּאוֹדִיתָא דַּבְע"כ לֹא מְהִי אוֹדִיתָא שְׂיִהָא שׁוּמַר שֶׁל הַשְּׂנִי ע"כ, וְדְבָרֵי תְּמוּהִין וְנִעְלָם מִמְּנוּ דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּעִידָנָא דַּעֲסִיק בִּי שְׁהָרִי הַתּוֹס' הִבִּיאוּ רֵאִי לְדְבַרְיָהֶם מְהָא דְּקָאֵמַר רַבָּא אִי בַּמַּע"ש לֹא אֲזִילָנָא, מוּכַח דָּאִי אֲזִילָנָא קָנָה בַּע"כ וְהִשְׁתָּא פִּינָן דְּלֹא נִסְתַּפְּקוּ הַתּוֹס' רַק לְעַנְן שְׂיִהָא שׁוּמַר לְהַשְּׂנִי א"כ אִפִּי' אִי אִינוּ בַּע"כ שְׂפִיר קָאֵמַר לֹא אֲזִילָנָא דָּאִי אֲזִילָנָא ס"ס לֹא לוֹ יִהְיֶה הַפְּעוֹת וּמָה בְּכַף דְּלֹא יִתְחַיִיב בְּשְׂמִירָה תַּדַּע דְּקָאֵמַר וְלוּדִי אִיסוּר וְכו' נִפְקֵד אוֹדִיתָא וְאִיקְפַּד רַבָּא אָף דְּלִיתָא בַּע"כ לְעַנְן שְׂמִירָה מ"מ אִיקְפַּד רַבָּא שְׂאֵבַד מְעוֹתָיו א"כ גַּם מַע"ש לֹא מוּכַח דָּאִיתָא בַּע"כ וְזֶה בְּרוּר.

גם מה ס"ד שיהא שומר ע"כ דאפי' הי' תקנה לו בקנין גמור דאורייתא לא הי' נעשה שומר של השני ע"כ ולא עדיף מע"ש מקנין דאורייתא וכו' נראה לי באמת עיקר לדינא דנדאי במלנה לא קנה ע"כ כדמוכח לקמן מטעמא דרב אשי, ומה שכתבו התוס' דבלא"ה מפיק לי' מהאי טעמא אינו מספיק כלל דמ"מ מאי קשיא לי' מהנה דבי' אלישויב הוי לי' להקשות אלא מעתה לא יקנה ע"כ אלא נדאי דבאמת בע"כ לא קני, אמנם מהא דקאמר מסתברא מילתא דרב בפקדון משמע דהכי קאמר דכיון דאיתא בעיני' נקנה בע"כ, אבל מלנה כיון דליתא בעיני' מה קנה ואי אפשר שישתעבד זה ע"כ, אבל מדעתו כיון שיכול לשעבד עצמו מחדש לזה מה חידוש הוא דקנה מ"ש מפקדון, אבל באמת הא ליתא דנדאי אי אפשר להתחייב בדבר שאינו חייב רק באופנים המבוארין פרק הנושא אבל בלא"ה לא נשתעבד אפי' מדעתו אבל בפקדון נדאי נראה דקני אפי' בע"כ רק שלא יהא שומר ודברי התוס' צ"ע לפע"ד: בא"ד יקנה באודיתא, כבר תמהו רבים דאפי' אי איתא בע"כ יקנה באודיתא כהה דאיסור דהי' ע"כ.

ולפע"ד נראה דכוננת התוס' לחלק בין אי הפקדון ביז אחרים לא מהני הודאתו של זה שאינו בעל דבר על החפץ שברשות אחר שלא הפקיד אצלו כלל ולא מהני הודאה רק להודות שזה החפץ שהפקיד לפלוני וישנו אצלו והוא בעל דבר עליו הוא מקנה לפלוני בהודאה [והרב מהרש"א כתב דלא ניחא להו לחלק בכך דאל"כ אין ראי' מאיסור אבל לפי מה שכתבתי אדרבא התוס' מחלקים בכך] והיינו דקשי' להו אי נימא דמע"ש אינו רק מדעתו אפתי למה לי מע"ש כיון דהנפקד רוצה יכול הוא להודות שזה הפקדון שהפקיד אצל פלוני של זה המפקיד הוא והמפקיד יודה שהוא של המקבל או שיודה הנפקד שהוא של המקבל בצווי המפקיד הראשון ועכ"פ משכחת לה קנין אודיתא, אבל אי מע"ש מהני ע"כ לא שייך אודיתא כשיהא ביז אחר דהנפקד הראשון לא ירצה להודות והודאת המפקיד הראשון לא מהני כיון שאין הפקדון ביז הנפקד ולא מפעי לפי הג"ה שהוגה ומחקו ה' ועוד דאיתי שפיר אלא אפי' לפי גירסא דידן איתי שפיר דאף דלא שכיח שייפקיד אצל אחר מ"מ אי מע"ש מהני בע"כ לא יועיל אודיתא כי יאמר שאינו בביתו ומי יכחישנו, ועוד דאין צריך לפרש משום דלא שכיח רק משום דיכול לומר לאותו אחר זכי ומאי פסקא דהשני אינו והראשון ישנו אבל באודיתא אי ישנו ביז אחר א"י להקנות כלל: ומה שכתבו אה"כ להכריח דמסתמא הי' ביז רבא ולא פתבו הכרח דאי ביז אחר לא מהני אודיתא, דיש לומר לפי האמת דמהני מע"ש במלנה מועיל אודיתא אפי' ביז אחר ומ"מ הוצרכו לתקן מע"ש דיש לומר במלנה לא מהני אודיתא פדעת הרבה פוסקים ומע"ש מועיל רק למ"ד דרב בפקדון מהני מע"ש ע"כ דאודיתא אינו מועיל במנפקד ביז אחר דאל"כ מה צורך למע"ש יקנה באודיתא, ועוד כיון דבראי' השני לא נחתו התוס' להך הוכחה דיקנה באודיתא א"כ ממילא ליכא ראי' דביז אחרים לא מהני אודיתא, אבל מעיקרא דבאו להוכיח דיקנה באודיתא ע"כ דאודיתא אינה רק בפקדון ביז הנפקד ולא ביז אחר: בא"ד דמסתמא הי' הפקדון ביז רבא מדבריהם מבואר דיכול לומר זכי אף שהנפקד אינו בביתו ואין הפקדון באשר הוא שם רק בביתו מ"מ זוכה תיכף עבור חבירו וצ"ע דלא משמע פן בפוסקים דליכא למימר דמה שכתבו ביז רבא היינו ביזו ממש לזכות בו להגביה עבור חבירו א"כ בלא"ה לא הי' יכול לילך שיאמר להחזירו לו ויתנו לר' מרי וע"כ דביז רבא היינו בביתו לאפוקי ביז אחר והטעם

דמסתמא לא הי' מניחו ביד אחר שפא ינפה בו אותו האחר לאחר מיתת איסור ' והוא הי' רוצה באמת לזכות בהם: בד"ה תנהו לפלוני אומר ר"ת וכו' אמאי מקודשת וכו' אמאי לא מסיק וכו'.

דבריהם מגומגמים לכאורה פי פתחו בקושיא דמהו אוקימתא גופא מוכח דאל"כ אפי' אי קנה אמאי מקודשת להו מ"ד פיון דס"ל דשמואל וכל סמכה דעתה דמהאי טעמא פליג בשטר ואח"כ כתבו מדלא קאמר איבעית אימא, ונראה לי ביאור דבריהם לפי שיש מקום לומר דהא דקאמר במלוה ע"פ במאי פליגי בדר"ה היינו לפי אוקימתא דמוקמינו בשטר כרבי או כר"פ וכ"ע ס"ל דלא פשמואל או דסמכה דעתה ועל זה מפרש על פה במאי פליגי, אבל להנהו אוקימתא בשמואל וסמכה דעתה במלוה ע"פ נמי פליגי בהא רק אי נימא כהו גוי לי' לומר אליבא דר"פ במלוה ע"פ איבעית אימא דפליגי בסמכה דעתה פיון דלא קאי השתא רק לאוקימתא קמיינתא ואפתי לא שמענו לפום הו אוקימתא שום פלוגתא בסמכה דעתה והוי לי' לומר דלר"פ יש עוד לומר דפליגי בעל פה בסמכה דעתה וזה שכתבו התוס' להקשות במה נפשף אי קאי להנהו אוקימתא דפליגי בשטר בסמכה דעתה תיקשי אפי' אי קנה אינה מקודשת ואי להו אוקימתא באמת אינה מקודשת רק דקאי לאוקימתא קמיינתא א"כ הוי לי' לומר לענין בעל פה איבעית אימא דפליגי בסמכה דעתה דבשטר אפתי לא נחלקו בהא וזה ברור, ובזה תבין על נכון דברי הר"ן בזה אשר לכאורה דבריו מגומגמין מאוד אלא שלא נתבררו לי דברי התוס' שפתחו בדבריהם בשטר וסיימו על פה והוי להו לומר בהו דהכא גופא דלא מצי מחיל, ולמה חקרו במלוה בשטר בפרט דהרא"י מהתם רק בעל פה: והנה בסי' ס"ו האריכו לתמוה בענין זה דבשטר לא מהני מעמ"ש פלל ע"ש ומ"מ נראה לי דר"ת לפי שיטתו דמכירת שטרות דאורייתא רק לפי ששני שעבודים יש ושעבוד גוף לא נמכר א"כ פיון דבעל פה לא מצי מחיל ע"מ דבמע"ש נפקע שעבוד גוף של זה ונשתעבד לזה א"כ אם המחה לו גוף החוב במע"ש והשטר מכר לו בכתיבה ומסירה ממילא אינו יכול למחול ויכול לגבות החוב פיון דמכירתו דבר תורה ולא מצי מחיל מפח מע"ש, אבל אי הטעם דמצי מחיל משום דמכירת שטרות דרבנן בודאי דבריהם נכונים, דמה מקום למע"ש בשטר ס"ס פיון שאי אפשר לו לגבות בשטר זה רק מפח הראשון דמכירתו קלוש, א"כ ממילא מצי מחיל ודוקא על פה נסתלק ממנו לגמרי משא"כ בשטר אי נסתלק לגמרי האיהו יוכל לגבות בשטר של זה ואי מפח המכירה הא הוי רק דרבנן ומצי מחיל משא"כ לשיטת ר"ת בעצמו פנ"ל ואין להאריך פאן, פי כבר הארכתה בענין זה בספרי ת"י סי' ס"ו ע"ש: בא"ד וא"ת בפרק החובל וכו', ולפעד"נ פיון דמע"ש אינו יכול למחול והיינו שנסתלק הראשון לגמרי ונעשה בע"ד של השני לגמרי ואין לו על הראשון לא ש"ג ולא ש"נ, א"כ פהאי גוונא אסור לשהות עם אשתו בלא כתובה והוי כמי שפוטב לאחר שטר בשמו שיתחייב כשיגרש אשתו דנדאי לא מהני כמ"ש התוס' פרק החובל, וה"ה נמי במע"ש אי אינו יכול למחול, ולפי זה גם הו דפ"ק דמציעא מיושב דכיון דמירי התם בעודה תחתיו שוב לא חיישינו דמכרה במע"ש, ועוד דלא תקנו חכמים מע"ש באיסור שיקנה: ועוד נראה לי דלא מהני מע"ש רק בחוב שיכול להיות ב"ח של זה ג"כ בדבר זה אבל בכתיבה דנחבל לא שייך בתורת חוב זה רק באשה לא שייך מע"ש שיהא אחר במקומה שאין לאחר שייכות בחוב כזה: בא"ד ועי"ל דהתם גבי שובר.

דבריהם צ"ע, דהה תירוץ לא שייך להה דהחובל, וע"כ משום דבכתובה לא שייך מעמ"ש א"כ מה צורך לתירוץ זה, אבל באמת פוננתם לפי מה שהקשו על תירוץ ראשון פ"ק דמציעא דשמא מקרה אחר שנתגרשה וכתבו שם ליישב דלא תישינו לזה וישקלי וטרני התם בדבר הזה ולא העלו דבר ברור, ולזה נתפוננו בכאן לומר דאפי' אם באנו לחוש בהה דפ"ק דמציעא שמקרה אחר גירושין מ"מ התם ניקא משום שיתפרר ע"י העדים ובהה דהחובל דהיא תחתיו ודאי תירוץ ראשון עולה יפה, ודוק רק מה שפתבו דאם מיקה מוכח שהשובר אמת הוכחה זו לא ידעתי למה וצ"ע: בד"ה לדבר שלא ב"ל הה סוגיא אליבא דר"ה וכו' ור"נ הוי איפקא וכו'.

פוננתם דלר"ה ע"כ לשלב"ל גרע, ונשפיר קאמר בפשיטות אבל לדשב"ל לא, אבל לר"נ יש לומר דשוין ולמ"ד דקני בהא נמי קני, אבל ליפא למימר דלר"נ לשלב"ל עדיף דלמה קאמר המזכה לעובר אפי' לאינו עובר יקנה, ועוד דהא שמעינו להו לרבנן דאפי' לאחר שאתגזיר לא קנה כ"ש לשלב"ל דעלמא, ואי כר"מ ס"ל הא בדבר שלב"ל קנה וא"כ ר"נ דלא פמאן, וברור דמודו התוס' לדברי רשב"ם פ"ק מי שמת דר"נ דוקא בעובר קאמר אבל לדשב"ל בעלמא לא קני, ולפי זה הה דהכא לר"נ נמי לא קני, רק לר"נ לא שמענו דאפי' לר"מ דסובר בדשב"ל קנה לדשב"ל לא קנה, זהו לא שמענו רק לר"ה, ואיפקא דקאמרי היינו דס"ל איפקא מדר"ה מטעם דעובר חשיב לי' כפא לעולם ולא שמעינו לדידן' ממילא דלשב"ל גרע מדשב"ל.

ועמ"ש לעיל לפרש הסוגיא ואין צורך לומר כר"ה דוקא: בא"ד מהיכי שמעינו וכו'. כבר פתבתי דעיקר הקושיא הכא דלכ"ע לאחר שנתגזיר שנינו דאינה מקודשת, והכא נמי הכי הוי כמו שביארנו לעיל באריכות בגמרא: דף י"ד ע"א בתוס' בד"ה פהלקתא בלא טעם פ"י מה שמועיל לקנות כו' דלא שביק.

לכאורה יש בזה טעם נכון שלא רצה להקנות לה כלל, וצריך לומר דמדינא כל פי האי גוונא הוי דברים שפלב, פנין שאם הי' פותב לאחר הי' מועיל ולמה לא יוכל להיות שכתב לה לגמרי כמו לאחר ולכך הוי בלא טעמא שיועיל דברים שפלב: בד"ה אבל מתנה מועטת וא"ת וכו'.

פוננתם דמדמה התם לר"י מתנה מועטת למכר בדברים בלי מעות א"כ ה"ה לרב דסובר במקר לית בי' מחוסרי אמנה ה"ה במתנה מועטת אבל לא נתבררו דבריהם מה ס"ד להקשות מהה דהכא דלעגנן קננן גמור מייירי ופשיטא דלכ"ע אם יאמר אדם שיתן מתנה שאינה מחויב מדינא ליתנה, ונהי דאינו מותר לחזור אבל יכול לחזור ואפי' למ"ד שיש בו מחוסרי אמנה, לכן נראה לי דס"ל לתוס' דהא דקאמר אבל מתנה מועטת לא ליבעי בפניו, אין הפוננה שיקנה לגמרי דמהיכי תיתי לומר פן דמע"ש גופא הלכתא בלי טעמא הוא ומאיזה צד ניקא בלי מע"ש שיקנה לחדש קננן חדש במתנה מועטת בלי מע"ש, רק הפוננה דנדאי רב לא הי' חוזר בו כל שיש משום מחוסרי אמנה בלי מע"ש, ומעיקרא דס"ד דרב מבטיחו שלא יחזור משום דלולא הבטחתו אפי' משום מחוסרי אמנה ליפא ואהא פריה הא לא מצי הדר בי' כלל מדינא ומשני דהפוננה דלא מצי הדר בי' מדינא ופריה הא כבר שמענו זה ומשני דס"ד מתנה מועטת לא בעי בפניו ובלא"ה לא הי' יכול לחזור משום מחוסרי אמנה קמש"ל דוקא באפי' הוא דלא מצי הדר מצד הדין אבל שלא

בפניו אפי' משום מחוסרי אמונה ליכא והי' רב מותר לחזור בו ואהא קשיא להו לתוס' דהא נמי שפעניו מרב דמתנה מועטת לית בה משום מחוסרי אמונה, ותירצו דכה"ג שישנה ביד אחר ס"ד דטפי יש בה משום מחוסרי אמונה מאמר מתנה אני נותן לה דכהא סמך דעת' טפי, כנ"ל: לראיתי לכתוב בכאן קצת הערות בדברי הרא"ש והר"ן ובתוכם יתבאר קצת דברים שנשמטו לעיל בענין אי מעמד שלשון הי' מועיל בע"כ הביאו ראיה דמה צורך למע"ש יאמר זכי או תן פזכי.

ולפע"ד אינה ראי' פלל פי נראה לי דאי יאמר תן או זכי הי' צריך הנפקד להגביה החפץ ולזכות עבור פלוני ופעמים שאין החפץ בידו ממש אי אפשר לו לזכות, ומה שהביאו ראיה מהך דב"ב ברשות הלה שהו מןפקדין אצלו אינה ראי' פלל דהתם לאו מפח זכיות הנפקד הוא רק מה שמקבל עליו להיות שומר של לוקח מקנה לו קרקע מקום שהפקדון שם כמו שהקנה למוכר והך קבלה הפוננה שמיחד לו המקום ומקנה שיהא במקום מוכר ורשות לוקח קונה לו לא מטעם זכי, וכ"מ להדיא מדברי רש"ם שם ע"ש: אמנם מהך דאיסור ודאי משמע דהוי קונה בע"כ אבל לא מן השם הזה, רק דלמה לי לרבא להזכיר אי במעמד שלשון לא אזילנא דהיינו לפי שהי' מתבייש, מה נפקא מינה בזה לא הי' לו לומר רק אי במע"ש איני רוצה פינן בדעתו תלוי ומה צורך הי' לו לומר דלהנצל מבושה לא ילה, וע"כ דלאו בדעתו תלוי רק בזה ינצל שלא ילה, ודע דמהך דלקמן דקאמר נסת דבריה לשיעורין משמע דקני בע"כ, דאי ס"ד דבע"כ לא קני מאי קושיא מהנה דכפתי ושקלי לאלתר דאי לא ירצה לא יקנה וע"כ דלא חילקו חכמים פלל ולעולם קנו והיינו דמקשה מבי בר אלישוב דנתת דבריה לשיעורין: בענין מעמ"ש ע"י שלים הרא"ש והר"ן לדבר אחד נתפוננו דלא מהני, אמנם בהך ראי' מהך דאיסור אין ראיותיהם שוין, כי הרא"ש כפי דעתו דמע"ש אפי' בע"כ, הכריח ראיתו דהי' לו לרבא באמת לירא שישלח שלים, אבל הר"ן ס"ל דע"כ לא הכריח ראיתו דהי' לו להזכיר אי ישלח שלים לא אקבל, וצ"ל דהך ראית הר"ן להרא"ש אינה ראי' פלל דאל"כ תקשי לי אפי' אי לא מהני ע"י שלים הי' לו להזכיר שישלח שלים ויאמר זכי דהא נראה לו דחשק שאינו בביתו, וע"כ דהא לא קשיא לי להרא"ש פלל דהפלל בכלל לא אזילנא הוא, רק אי מהני מע"ש ע"י שלים דמהני לדידי' ע"כ בהא קשיא לי דהי' לו לירא באמת, ולהר"ן לא קשיא לי דיאמר זכי דלו אינו נראה דחשק דאינו בביתו ואין צריך להזכיר זה, רק מע"ש הוי לי להזכיר ויאמר דלא יקבל, עוד כתבו דהמקבל ודאי יכול לעשות שלים לכ"ע, ולא ידעתי מנין להם זה דהא חזינו בעלמא במילתא דזכות זכין לאדם שלא בפניו וכאן הקפידו שיהא המקבל במעמד דוקא א"כ אין לה בו אלא חידוש, דוקא הוא ולא שלים, ולדבריהם אף שלים שלא מדעתו יזכה עבורו) ובאמת כפי הנראה בהך דאיסור ר' מרי לא הי' שם וע"כ דמהני שלים המקבל ואפי' שלא מדעתו פלל, אבל תימה שישנה אחר עבור זה מה שלא קיבל בידו שום דבר: בענין מה שכתב הר"ן דמנה דוקא קאמר ולא שנה, לא משמע פן מדברי הר"ף שכתב סתם דל"ש בין מנה זה למנה סתם ולהר"ן שנה ושנה, גם נראה לי שדבר זה תלוי בהך סוגיא דשבועת הדיינין דשקלינו וטרינו אי סתמא שנה או דוקא לענין טענו חטין והא נמי דכונתה: בענין מה שהשיב הר"ן על הרמב"ן דלא תליא בביריה, כבר כתבתי בגמרא ליישב דברי הרמב"ן: בתוס' בד"ה ולא פש גבי ולא מידי וכו' ומשמע מדבריהם וכו'.

ואני תמה דמדברי הרי"ף מוכח להיפך דהא קאמר דאל"כ בכל שטרי יאמר טעיתי והדבר תמוה ה"א שאני דאיכא מיגו דפרעתי וע"כ דלאו מיגו הוא פלל דאי יאמר פרעתי מפסיד הוא למרא דארעא ועכשיו הוא מפסיד לגינאי, ועוד דהא בקנן מיירי ה"א ואינו יכול לומר פלל פרעתי: ובזה נראה לפע"ד לפרש הסוגיא דקאמר לי"ר"נ תדא דאמר ר"ה אמר רב ועוד דקני מני' וכבר הרגישו התוס' בסמוך וכתבו דס"ד דלא רצה ליתן לא שלא הנה פש, ולשון מאי איבעבד לה לא משמע פן פלל, ועוד מה צורך לו לקנן טפי מר"ה א"ר פינן דמע"ש קני בלי קנן, גם לא הבנתי לישנא דרבא דקאמר אטו האי מי קאמר לא יהבינא דליפא גבאי קאמר, וכי משום דלית גבי' רוצה הוא ליתן הא מ"מ אינו רוצה ליתן, וכך הני לי' לומר אטו האי מי קאמר הדנא בי' טעיתי קאמר.

לכן נראה לי דנדאי ידע ר"נ שטעה וגינאי היו מודים לו רק מרא דארעא הי' תובע ממנו ובא לפני ר"נ וחשב ר"נ שאינו רוצה ליתן למרא דארעא לפי שטעה ונאמן הוא בכך במיגו דפרעתי ועל זה קאמר תדא דאמר ר"ה א"ר ונעשה בעל דבר של מרא דארעא והוא אינו מאמין לו שטעה ומיגו דפרעתי לית לי' לגבין' שהוא אינו רוצה להפסיד למרא דארעא פלל פנ"ל, ועוד דכיון דקני ממה שוב אינו יכול לטעון פרעתי וא"כ לית לה מיגו פלל, ולזה השיב לו רבא שהוא רוצה ליתן באמת למרא דארעא רק שאומר דליפא גבאי והם יחזירו לו מה שימתן או שימתנו לו מעות ליתן למרא דארעא, אבל אינו טוען פלל עם מרא דארעא שלא יתן לו כי לו בנדאי יתן בכל אופן רק טענתו שהם יתנו לו דהם יודעין דלית גבי' פלום, והיינו דהשיב ר"נ אם פן שאינו טוען עם מרא דארעא רק עמהם הני קנן בטעות דהא הם יודעין שטעו: ומה שהביאו התוס' ראי' מפרק ש"ה אינה ראי' לפע"ד פלל דנדאי מה שאמרו מאי אין לה בידי להד"ם אין הפנונה שפך אמר להד"ם דהיאך אפשר שיאמר התנא דבר שאינו דאי אמר אין לה בידי לא יתחייב רק באומר להד"ם, וע"כ דהך אין לה בידי אנו מפרשים פנונתו להד"ם ואין מתרצים דבריו שפרע כמו שאין מתרצין מי שאומר לא לויתי דמהאי טעמא מביא התם בב"ב הך דכל האומר לא לויתי כמ"ש התוס' שם, והשתא ממילא פינן שאין מתרצים דבריו אין מתרצים ממילא לומר טעיתי כמו שאין אומרים דכוננתו שפרע ת"ז, ועוד דמשמע התם דהוא עצמו אומר דכוננתו שפרע ת"ז דאל"כ מה ס"ד לתרץ דבריו פינן שהוא לפנינו ואינו אומר פך וע"כ שהוא אומר שפרע רק שאין שומעין לדבריו ואנו אומרים דלהד"ם אמר והודה דלא פרע וא"כ איך נפרש שטעה מה שהוא אינו אומר פך, פנ"ל: בתוס' בד"ה ומר סבר וכו' והשתא סבר וכו'.

לפי מה שכתב הרא"ש ליישב קושית הר"ר משה שם דלמה לא מהני כמו תופס לבע"ח ותירץ הרא"ש דתופס לבע"ח צריך לסלק הלנה מאחריות ולקבל על עצמו ע"ש א"כ אתי שפיר בפשיטות מתוך שחייב באחריות חוזר אבל אי לא הי' חייב באחריות הני מהני מתורת תופס לבע"ח, אבל באמת הא ליתא דהיאך קאמר מתוך שחייב באחריות הא אי אינו חייב באחריות הי' יכול לחזור מטעם דלא הני זכות פלל כמו שכתב הר"ן לדחות ראית הרי"ף גבי תן גט זה לאשתי ע"ש, שכתב דאי לא הי' חייב באחריות חוב הוא לו א"כ לא הני מהני מתורת תופס לב"ח פינן שהנתפס נסתלק מן אחריות וזה אינו רק שומר חנם ואין רצונו שיהא פקדונו ביז אחר כדמתמה תלמודא לקמן, ושפיר כתבו התוס' דאין זה עיקר רק ה"א מיירי שנתן לשלוח להוציאם והשליח הני כמו לנה עליהם

רק הוא ג"כ לא נסתלק מאחריות לגבי מלנה דידי' והשתא הוי שפיר זכות רק דמ"מ יכול לחזור דהולך לאו פנכי, ועיין מ"ש בסמוך: בד"ה לא דכ"ע, פי' הקונטרס אלא יש לומר כשפטר מלנה מן האחריות.

משמע מדבריהם דאם פטרו שלים מן אחריות וקיבל על עצמו מ"מ לא מהני לשמואל, פינו דלגבי לנה דידי' יש עליו חיוב רק הוא יכול לתבוע משלים לכה אמרינו מיגו.

ונראה דהוכיחו פן דקשיא להו היאך קאמר מחוב שחייב באחריות הא אינו חייב באחריות פשיטא דחוזר דלאו זכות הוא דהוא נסתלק והשלים אינו רק שומר וע"כ דאפי' קיבל השלים על עצמו כל הפסד דאז האחריות על השלים, מ"מ פינו דעליו אחריות לגבי מלנה דידי' חוזר, ולזה הוצרכו לומר דהמלנה פטרו, ועמ"ש בדבור שאח"ז: בד"ה לסוף אישתימיט להו משמע דבדין וכו' אין רצונו שיהא פקדונו ביז אחר וכו'.

דבריהם תמוהין כמו שתמה מהרש"א. ומה שנתראה לי בביתאור דבריהם בפשיטות דנדאי יש לתמוה דקאמר דפליגי במתוך אי אמרינו או לא, והשתא תיקשי לשמואל מאי ארי' מתוך שחייב אי אינו חייב פשיטא דיכול לחזור דלא הוי זכות פלל פינו שהשני אינו רק שומר והוא נסתלק ושמה לא ניחא לי להפקיד בידי פלל, וכמו כן תיקשי לרב דקאמר דלא אמרינו מתוך הא לשיתתו אמרינו מתוך להיפך שהרי כל עיקר מה שאינו יכול לחזור הוא לפי שחייב באחריות, א"כ סברתם הפוכה דלרב אמרינו מתוך שחייב באחריות אינו חייב ולשמואל להיפך לכן ס"ל לתוס' כמש"ל דהך דהכא מיירי שקיבל על עצמו השלים אחריות והיינו שנתן לו המעות שיוכל להוציאם או שנתן לו שנה מנה והוא קיבל על עצמו ליתן לפלוגי מנה וכל כמה שלא נתן חייב באחריות כמו לנה בעצמו ולפי זה לרב אין הזכות תלוי באחריות פלל, שאי הי' הזכות תלוי באחריות הי' חוזר, פי מודה רב דעכ"פ אין ראוי לומר שיגורע מפח מה שחייב באחריות רק דלא אמרינו מתמת חיוב אחריות יוכל לחזור והכא פינו שהלנה קיבל עליו אחריות בלי אחריות המלנה הוי זכות, ובשביל שחייב באחריות לא ס"ל לרב שיוכל לחזור, ושמואל פליג דלפי שחייב באחריות חוזר ולולא אחריות מודה דאינו חוזר פינו דהוי זכות בלי אחריותו של זה פנ"ל, והיינו דמקשה אהא דנקט בפרייתא פקדון דאינו חוזר, וקשה הא פקדון אין השלים רק שומר בעלמא ואין רצונו שיהא פקדונו ביז אחר ומשני דהחזוק כפרן והוי זכות ואהא קשיא להו לתוס' פינו דשלים זה לא רצה לקבל עליו אחריות ואינו רק שומר חנם, א"כ לולא אחריותו של ראשון הוי חוב והי' יכול לחזור ומתמת שחייב באחריות לא יוכל לחזור פלל בהא לא פליג רב פנ"ל והכא בלי אחריותו של ראשון אין רצונו שיהא פקדונו ביז אחר דשני אינו רק שומר כל שנסתלק הראשון ומה שלא יוכל לחזור אינו רק מפח אחריותו של ראשון דאצלו הוי מלנה ובשביל שחייב באחריות אין ראוי שיחזור, וע"ז תירצו פינו דבאמת הי' שולחו בנדאי אי לא הי' אצלו שומר יפה ונאמן לא הי' שולחו והוי שפיר זכות בלי אחריותו של ראשון ושפיר אינו יכול לחזור לרב פינו דמה שאינו יכול לחזור אינו מפח חיוב אחריות והא לא ס"ל ענ לרב דמתמת חיוב אחריות יוכל לחזור ודוק.

ע"ב בגמרא אמאי תיעביד הכי פרש"י שנתרצית להחזיר מיד. הא דלא פ"י ששאלו למה אמר טב רמי לי שזו היתה הטענה שהי' קובל עליו ר"י, דבהא לא הי' צריף להשיב הן אמה רק שרצה מה שהי' מכין לר"י, הרי ראה רשעתם וירא מהם, לזה פ"י דשאל אותו למה מתחילה נתרצית להחזיר, ואפשר שאי לא הי' מתרצה גם הוא לא היו מכין פלל לר"י, ולזה התנצל שהי' מפירם לרשעים אף צ"ע קצת למה לא קנה מהם וכינן שהי' על צד האונס אין הקנן פלום ולמה הי' להם להחזיר וצ"ל דכל שלא רצו לקנות ידעו הם שלא יועיל הקנן באונס ולא רצו רק להחזיר להם: שם אילו הרגו את דוסתאי מי נתן לינאי אבא בר פמותי.

נראה לי לפרש לפי מה שאמרו בכתובות פ"ב טעמא דר"מ עדים שאמרו להם חתמו שקר ואל תהרגו יתרגו ואל יחתמו שקר ופ"י המפרשים דמידת חסידות קאמר, אמנם נראה דהיינו דוקא בפי שאין רבים צריכים לו הי' יכול לעשות מידת חסידות אבל בחכם גדול שכל הדור צריף לו לא הי' יכול לעשות בנפשו מידת חסידות לחסרון דורו, וזה שאמר שלא על עצמו הוא חס רק מי יתן לאביו בן פמותו, כנ"ל: שם לימא בהא קא מפלגי דמר סבר הולף פזכי.

יש לדקדק אי בהולף פזכי פליגי למה נקטי פלוגתיהו במת ולא בחי לענן חזרה, בשלמא לתנא קמא יש לומר דקמש"ל דלא אמרינן כל כמה שאינו חוזר יתן ליורשיו דכשם שצונה ליתן לו כף הי' פוננתו ליורשיו קמש"ל דלא יתן ליורשיו אפי' לא חזר רק יחזור המעות למשלח, אבל הך תנא דמתני יתן ליורשיו מי שנסתלקו לו משום דהולף פזכי למה לי דנקט יורשיו, ונראה לי דקמש"ל דס"ד אף דהולף פזכי היינו שעכ"פ הי' בכדי שיגיע המתנה ליד המקבל ונתרצה שיזכה תיכף.

אבל אי לא הי' בכדי שיגיע המעות לידו פלל פי עד שיגיע לשם מת לא רצה שיזכה לו תיכף פלל קמש"ל דמ"מ הוי פזכי ואין לומר מנא לן דת"ק ס"ל לגמרי לאו פזכי דילמא דוקא בהך גוונא משום דת"ק נקט והלף ובקשו ולא מצאו ש"מ דבשעה שהגיע השליח לביתו עדיין הי' חי רק שהלף משם ומת וא"כ ע"כ דלהיפך קמש"ל אפי' בכהאי גוונא לאו פזכי דליורשיו לא צוה, כנ"ל: שם הו' דמית נותן בחיי מקבל.

פירש"י משום דמשעת מיתת הנותן זכה בהן המקבל משום דמצוה לקיים דברי המת ואפי' הי' פריא, וקש"י לי היאך לא זכר ר"פ פלל בדבריו מצוה לקיים דברי המת פיון דפליגי בה תנאי פדלקמן, ועוד קשיא פיון דהוא אמר הולף ולא צוה שיזכה לו רק להולף לו, א"כ מאיזה צד נימא פשמת יזכה לו השליח הא אין פאן רק מצוה לקיים דבריו ולא נצטוה רק להולף ולא לזכות, ועוד פיון שאם הי' מקבל מת ונותן חי לא הי' דעתו ליתן ליורשיו, ומה נשתנה הדבר פשמת נותן ועדיין לא נתן למקבל ומת מקבל שינתנו ליורשיו.

לכן נראה לפע"ד דר"פ משני דה"מ דהולף לאו פזכי היינו דאמרינן דהשאיר לעצמו מקום שיוכל לחזור בו פשירצה, ואנו דנין פאלו אמר זכי על מנת שלא אחזור בי קודם שיגיע לידו, הלכך פשמת ולא חזר בו ממילא הוי פזכי, דהא בפעלמא הולף פזכי רק במתנה אמרינן מן הסתם לא רצה שלא יהא לו פח לחזור אבל חוץ החזרה באמת רצה שיזכה לו הלכך פשמת זכה לו כמו במלוה ופקדון, ומה שאמרו לקמן מצוה לקיים דברי

המת, יתבאר לקמן בס"ד: ודע דמדברי רש"י ז"ל מבואר דמשום מצוה תיכף זכו בממון דלא כמ"ש הרב בת"ג לעיל בתוס' בד"ה וקא לא משה דמשום מצוה אין פאן רק שפאן אותו ומדברי רש"י הללו מבואר להדיא להיפך: שם וי"א הולך פנכי.

לכאורה קשה מנין דהנה י"א משום הולך פנכי דילמא משום מצוה קאמרי, ואף דר"י הנשיא קאמר משום מצוה, מ"מ למה לא פ"י בהנה י"א דהולך פנכי כמו דמפרש ר"י הנשיא מצוה, לכן נראה לי כמ"ש לעיל דלא אמרינו מצוה רק במת משלח ומקבל חי וברייתא תרתי קתני מת מקבל ומשלח חי ונהדר קתני מת משלח ומקבל חי והיינו דנקטי ר"נ ור"י ליורשי משלח ואפי' מקבל חי דלית להו מצוה, ואתי הנה י"א ובצעי לומר הולך פנכי, לכה נקטי ליורשי מי שגשגת לחו לו דאז מצוה ליכא פיון דמת מקבל ג"כ פנ"ל ואפי' אי נימא דר' יהודה הנשיא סובר דיתנו ליורשי מקבל דבהו גם פן שייך מצוה לא נסתר מ"ש לעיל דיש לומר דס"ל דאומדין דעתו דנתפנין ליתן ליורשין גם פן כל פמה שלא יחזור בו, הלכך פשמת מצוה לקיים דבריו ליתן ליורשין, ולדידי' באמת אפילו נותן חי ומת מקבל כל שלא חזר בו יתן ליורשין אפילו אי הולך לאו פנכי, והיינו דרבנן מספקא להו אי הי' דעתו קרובה אצל בניו גם פן, וכאן אמרו שודא סבירא להו דאומדין דעתו אי היתה קרובה לבניו, כמו שפירש"י: שם מספקא להו, פירש"י אי פנכי ואי מצוה וכו' לכאורה לא הי' צריך לפרש דמספקי להו בתרתי רק חד מנייהו ודאי לא רק באידך מספקא להו, וצ"ל דנדאי אי הוי סבירא להו הולך לאו פנכי משום ספק מצוה לא הוי אמרי יחלוקו להוציא מעות מחזקת יורשין, ועוד אם הנותן חי ומקבל מת למה יחלוקו, וכמו כן אי הוי ס"ל דמצוה לא אמרינו, משום ספק אי הולך פנכי ג"כ לא הוי מוציאין ממון כמו כל תיקו בש"ס רק לפי שיש פאן תרתי, מצוה והולך פנכי סבירא להו יחלוקו,, ועוד אפשר פיון דלא פירשו חכמים במאי מספקא להו ממילא מוכח דבתרנוייהו מספקא להו: בתוס' בד"ה קא בשכ"מ אור"י אע"ג דמת מקבל בחיי נותן וכו' באמת פי דברי ר"י מוכרחין דאז מדברי ר' אבא בר ממל דמוקי ת"ק בבריא, וקשה קא ת"ק מיידי דמת מקבל ונותן חי עדיין אם פן אפילו שכ"מ לא מהני וע"כ דבשכ"מ אפי' כה"ג מהני, וכמו כן ר' זביד למה לי דליתני' למקבל בשעת מתן מעות אפילו איתני' רק שמת אח"כ ונותן חי, וכמו כן מהא דמוקי לקמן.

ר"י הנשיא כר"א מוכח כה פה כמו שאבאר לקמן, אבל מ"מ פיון דבבריא ומת מקבל ונותן חי לא אמרינו דנתפנין ליתן ליורשין ומ"ש בשכ"מ אמרינו דנתפנין ליורשין גם פן, ואף אי נימא דהוי כמסורין למפרע מ"מ ה"מ אי יזכה בהם הוא אבל ליורשין לא, ואפשר לומר דבשכ"מ טעם אחר יש, דדוקא בברי פיון דבבקינשי נותן הולך לאו פנכי כמ"ש הר"ן, אבל בשכיב מרע הולך פנכי באמת דאינו נותן בקוש, וצ"ע: בד"ה ור"י הנשיא ואע"ג דרבי וכו'.

בלא"ה הוי מצי להקשות דס"ס הוי הולך פנכי פתנאי דר"ל ורבי דהתם והכי שקיל וטרני' לאשפוחי תנאי ודחי לה: איברא קשיא לי מה שפירש"י ריש האומר ש"מ הולך פנכי ופלוגתא הוא לעיל דף י"ד, וקשה קא לא דמי פלל הך הולך דהתם להכא, וצ"ל דהתם דייק פיון דקמש"ל דבעל לאו בר משוי שליח קבלה הוא פיון דהיא לא עבדה, אם פן מוכח דהולך פנכי אפי' בעלמא דהא התם לא שויתני' שליח קבלה אם פן מאי קמשמע לן

הולך דִּיכוּל לַחֲזוֹר הָא שְׁלִיחַ הוֹלְכָה מִמֶּשׁ הוּא, וְאֵהָא מְשַׁנֵּי דְהַתְקַבֵּל אֵיזְטָרִיף לִי וְלֹא הוֹלֵךְ וְנִרְאָה לִי עוֹד לַחֲלֵק דְהוֹלֵךְ דְּגַט שְׂאֵנִי דְּאִי לֹא גָמַר בְּדַעְתּוֹ מִמֶּשׁ לְגַרְשׁ לֹא הָוִי מִקְדִּים פְּוֹרְעָנוֹת לְנַפְשֵׁי, א"כ בְּוֹדַי זְכִי הִיְתָה פְּוֹנְתּוֹ פִּינּוֹן שְׁגָמַר לְגַרְשׁ: בַּד"ה וְחֻכְמִים אוֹמְרִים כָּל תִּיקּוּ וְכו'.

וּלְפַע"ד דְּהִכָּא שְׂאֵנִי דְהַסְפֵּק אִי פְּזָכִי א"כ הַסְפֵּק בְּעֵיקָר הַחֲזָקָה דְּאִי פְּזָכִי הֵן בְּרִשׁוֹת מְקַבֵּל לְכָף לֹא שְׁיִיף לְאוּקְמָא בְּרִשׁוֹת מְרִי מִשְׂא"כ בְּעֵלְמָא: בַּד"ה וְכָאֵן אָמְרוּ, מְכָאֵן מְדַקְדָּק ר"ת וְכו'. אַף דְרִש"י ז"ל פִּי פָּאֵן גַּם פֶּן כְּף מ"מ לֹא נִרְאָה לוֹ לִר"ת לְפָרֵשׁ כְּף דְלֹא שְׁיִיף שְׁנַמְסוֹר אֲנִמְד הַדְעַת לְשְׁלִיחַ וְאֲנִמְד דַּעַת נְמָסַר לִב"ד, וְלֹא כָּל אָדָם דַּעְתּוֹ נְכוּנָה לְסַמּוֹךְ עַל אֲנִמְד דַּעְתּוֹ, וְע"כ דְּהַכְּנוּנָה כְּפִי מַה שְׁיִרְצָה וְה"ה הֵתָם: דָּרְפ"ט ו"ו ע"א בְּתוֹס' בַּד"ה וְר"י הַנְּשִׂיא כַר"א וְכו' וְהִכָּא דְמִית פִּירוּשׁ הִכָּא דְמִית נוֹתֵן וְכו' אַבְל דְּבָרֵי שַׁכ"מ וְכו'.

כְּוֹנְנָתָם דְּקִשְׂיָא לְהוּ הָא דְקִאָמַר וְהִכָּא דְמִית דְּהָא מַה דְקִאָמַר כַּר"א ג"כ ע"כ בְּמִית דְּכָל פְּלוֹגְתָא דַּר"א וְרַבְּנָן בְּמִית הוּא, לְזָה פְּתַבּוּ דְהָךְ דַּר"א בְּמִית מְקַבֵּל בְּרִישָׁא וּבְהָא ר"י הַנְּשִׂיא כַר"א, וְהִכָּא דְמִית נוֹתֵן בְּרִישָׁא מְצָנָה לְקִיָּים דְּבָרֵי הַמֵּת, וְדַע דְמַהָא דְמוּקִי ת"ק כַּר"א מוּכַח כֶּן דְּהֵתָם מֵת מְקַבֵּל בְּרִישָׁא וּפְלִיגֵי ר"א וְחֻכְמִים: בַּד"ה אוּ דְקִאָמַר וְכו'.

וּלְדַעְתִּי דְהַסְפֵּק מִשּׁוּם דְלֹא הָוִי לִי לְתַנָּא לְהַזְכִּיר דַּעַת ר"י הַנְּשִׂיא קוֹדֵם ר"ש דְאַחַר ר"י הַנְּשִׂיא לֹא הִי שׁוּם נְשִׂיא ר"ש רַק קוֹדֵם ר"י הַנְּשִׂיא: סְלִיק בַּס"ד פְּרָק הַמְבִיא קַמָּא הַמְבִיא גַּט פְּרָק שְׁנֵי בַּמְשָׁנָה בְּפִנֵּי נְחֻתָם חֻצִּי וְכו'.

אִיכָּא לְמִידָק לְרַבָּה דַּס"ל מִשּׁוּם לְשִׁמָּה א"כ כְּמוֹ דְמְכַשִּׁירִין בְּנֻכְתָּב חֻצִּי רִאשׁוֹן דְּמִסְתָּמָא סִיְיָמוּ לְשִׁמָּה מִשּׁוּם דְטוֹפְסֵי אֵינּוּ רַק גְּזִירָה דְתוֹרָף לֹא חִיְיָשִׁין שְׁיַעֲיֵד הַשְּׁלִיחַ עַל כְּף בְּפִירוּשׁ, א"כ מ"ש נְחֻתָם חֻצִּי פִינּוֹן דְמוּקְמִינּוּ לָהּ לְעֵיל כַּר"א, וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל דְלְכָף בְּעֵי לְשִׁמָּה מִשּׁוּם דְגְזִירִין חֲתִימָה אִטּוּ פְּתִיבָה, א"כ כְּשִׂאוֹמְרֵי נְחֻתָם חֻצִּי וְאִין הַעֲדִים חוֹתְמִין זָה בְּלֹא זָה, א"כ לְמָה לֹא נִימָא מִן הַסְתָּם חֲתָם גַּם הַשְּׁנֵי לְשִׁמָּה, וְהָא אִין לְהַקְשׁוֹת לְמָה צָרִיף עַל חֲתִימָה פִינּוֹן דְאֵינּוּ רַק מִשּׁוּם גְּזִירָה, וּמ"ש טוֹפְסֵי דְאֵינּוּ צָרִיף לְהַעֲיֵד כָּל דְּבַחֲצִי רִאשׁוֹן מְכַשִּׁירִין דְאִיכָּא לְמִימַר כַּמ"ש הַתּוֹס' לְעֵיל דְכִינּוֹן דְכַתְּבֵי תוֹרָף לְשִׁמָּה מִסְתָּמָא סִיְיָמוּ לְשִׁמָּה, אַבְל מְכַתִּיבָה לְחֲתִימָה לֹא אָמְרִינּוּ מִסְתָּמָא חֲתָמוּ לְשִׁמָּה, אַבְל בְּנְחֻתָם חֻצִּי וְכ"ש בְּחֻצִּי אַחֲרוֹן מְאִיזָה צַד נְפִסוּל פִינּוֹן דְאִין חוֹתְמִין זָה בְּלֹא זָה לְמָה לֹא נְסַמּוֹךְ דְגַם הַשְּׁנֵי חֲתָם לְשִׁמָּה: הֵן אָמַת דְלְכְאוּרָה אִפִּי לְמ"ד לְקִיָּמוּ יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְמָה נְפִסוּל בְּנְחֻתָם חֻצִּי פִינּוֹן דְאִין עֲיָדִי הַגֵּט חוֹתְמִין זָה בְּלֹא זָה א"כ ע"כ דַּעַד הַרְאִישׁוֹן חֲתָם לְפָנָיו אוּ לְאַחֲרָיו וְכָל שְׁמַעֲיֵד עַל אַחַד הָוִי מִמֶּשׁ כְּמִי שְׁמַעֲיֵד עַל שְׁנֵיהֶם, אִיכָּרָא בְּהָא יֵשׁ לוֹמַר דַּמ"מ פִינּוֹן שְׂאֵינּוּ מַעֲיֵד רַק עַל אַחַד הָרִי עֵיקָר סְמִיכְתָּנוּ רַק עַל עַד אַחַד, וְשְׂמָא הִי אוֹתוֹ הַעֲד מְשַׁקֵּר וְחֲתָם עֲצָמוּ בְּשַׁקֵּר, וְעַמ"ש בְּתוֹס' וְלִקְמָן בְּגִמְרָא בַּד"ה הַשְּׂתָא אַחַד אוֹמַר, אַבְל לְרַבָּה וְדָאִי קִשְׂיָא לְכְאוּרָה, וּמְזָה נִרְאָה לִי רִאִי דַּר"א ג"כ בְּעֵי חֲתִימָה לְשִׁמָּה מְדְאוּרִיָּתָא כַּמ"ש לְעֵיל אוּ כַּמ"ש עוֹד לְעֵיל דְעֵיקָר חֲתִימָה לְשִׁמָּה הֵינּוּ שְׁמַעֲיֵדִין עַל הַכְּשֵׁר הַפְּתִיבָה שְׁנַעֲשֵׂה לְשִׁמָּה וְכָל שְׂלֵא יָדְעוּ מְזָה הָוִי פָּאִין בּוּ עֲדִים הַלְכָף צָרִיף שְׁיַעֲיֵד עַל שְׁנֵיהֶם וְלְדְבָרֵי הַתּוֹס' דְאֵינּוּ רַק גְּזִירָה דְכַתִּיבָה צ"ל דְהָךְ דְהִכָּא לַכ"ע רַק מִשּׁוּם קִיּוּם הוּא וְלֹא מִשּׁוּם לְשִׁמָּה דְהָא רַבָּה אִית לִי דְרַבָּא וְלַס"ד לְעֵיל דְלִית לִי דְרַבָּא

אה"נ דהגוי מצי להקשות מהך משנה אלא דהגוי מצי למידחי דאתיא כמ"ד דכתיבה ונחתימה בעינן לשמה כר' יהודה ואף דפליג ר"י בסיפא בהא ת"ק נמי כר"י ס"ל כמ"ש התוס' לעיל וכ"ש אי מיירי לאחר שלמדו דאינו רק גזירה פשיטא שלא הי' ראוי לחוש בנחתם חציו משום לשמה פיון דעיקר חתימה אינו רק גזירה אפי' קודם שלמדו ולאחר שלמדו הוי גזירה לגזירה, וע"כ משום דאתיא כר"י דבעי פתיבה ונחתימה לשמה או דלא חיישינן אפילו לרבה רק משום קיום, פנ"ל: שם בפני נכתב חציו.

לא נתבאר בזה בחציו השני אי לא קא מסהיד עלי' פלל או אף דאיפא דקא מסהיד פמו בנחתם חציו, ונדבר ברור דבהא לא שניף האי סברא פלל דכל דאיפא דקא מסהיד על חציו ראשון שוב אין צורך לחציו אחרון והוי פולו בקיום הגט ואינו לחציו, והיינו דלא אידכר מילתא דר' חסדא רק בנחתם חציו אף דבעי למימר לעיל דס"ל משום לשמה, א"כ מ"ש מנחתם חציו דכתבו התוס' אפי' שנים מעידין על השני דנעשה לשמה לא מהני, א"כ ה"ה נכתב חציו, וע"כ דבהא לא שניף הא פלל פיון דחציו אחרון אינו פלום א"כ פמו דאם הוא הי' מעיד על חציו ראשון הוי סגי בכך ה"ה דמסהדי אחרני על חציו ראשון או הוא נאחר ונה ברור.

ומה שהקשה מהרש"א לקמן בגמרא דתיקשי בנכתב חציו קושית הש"ס לקמן השתא אהד אומר, לק"מ, פמו שאבאר לקמן בס"ד: בגמרא ה"א צריף ואי לא אמר פשר קמש"ל. קשיא לי דהא נמי תנינא לעיל המביא גט ואנ"ל בפ"נ ובפ"נ יתקיים בחותמיו, והא ה"תם פבר ניתן הגט פדמוקמינן בגמרא שנתנו לה פשהוא פיקח ולא הספיק לומר עד שנתחרש ש"מ דאפי' דיעבד לא מהני, ומה ה"תם דאנוס הוא שנתחרש קודם שאמר כ"ש ה"א שלא אמר והוא פיקח, ואפשר לי לומר דהפנונה ה"א דקמש"ל אפי' אמר בפני נכתב או בפני נחתם וחיסר אהד מהם פסול אפי' דיעבד ומה"תם ס"ד דוקא בלא אמר פלום פסול, אלא שלא נראה פן מדברי התוס' לעיל ד"ד ע"ב בד"ה אי מההוא, דאי נפרש פן לא הקשו פלום, וע"כ דלא ניחא להו לפרש פך דא"כ תיקשי לפי האמת בא"י לא שמענו שאין צריף לומר פלום לכתחילה וע"כ דלא נחתי ה"א לחלק בין חדא לתרתי לענין לכתחילה ודיעבד א"כ תיקשי פנ"ל: לכן נראה לי דמכאן ראי' דכל היכי שניתן שלא פדין בלי קיום ובלי אמירת בפ"נ ובפ"נ שוב לא מהני קיום אח"כ רק שייחזור ויטלבו ויתנו לה, והיינו דנקט ה"א פסול ולא קתני יתקיים בחותמיו פמו בחרש דלעיל, וע"כ פמו שפתיבתי: שם שיטה אחת, פירש"י שיטה ראשונה שבה שם אשה והאיש והזמן.

לכאורה נראה מדבריו שאין צריף לשמה רק בשיטה ראשונה ובאמת קי"ל דגזרינן טנפס אטו תורף פדמוכח לקמן פ"ג גבי כותב טנפסי גטין, ואי נימא דכונת רש"י פיון דאין הטנפס רק דרבנן לא קפדינן על אמירת השליח בזה וסמכינן אסתם ספרי ורוב בקיאינו, ולפי זה צ"ל דלא ס"ל כדברי התוס' לעיל ד"ד ע"א בד"ה מודה דלר"א בעינן לשמה בחתימה דגזרינן אטו פתיבה א"כ מ"ש מטנפס דאינו צריף להעיד ועל חתימה צריף פיון דתרנונייהו רק משום גזירה והתוס' פירשו לעיל דמסתמא סיממו לשמה ואולי גם רש"י מודה בזה, אלא שיש לי לזקוק דהא קי"ל לעיל פרב אשי דאפי' לא שמע רק קו מגילתא ולמה תפסו בכאן דברי ר"א בשיטה ראשונה, וצ"ל דלא פליגי ור' אלעזר מיירי שלא

שָׁמַע קֹן מְגִילָתָא וְקֹן קוֹלָמָס וּבָהָא בְּעֵינֵי שֵׁטָה רֵאשׁוּנָה וְרַב אַשֵׁי מֵיָרִי בְּשׁוּמַע וְאַפִּי שֵׁטָה רֵאשׁוּנָה לֹא בְּעֵינֵי וְעַמ"ש לְעִיל בְּבִיאָוֹר דְּבָרֵי רַב אַשֵׁי בְּקוֹל קוֹלָמָס: בְּתוֹס' בַּד"ה הַמְבִיא וְתִימָא וְכו' כ"ש בְּפָנֵי נְחָתָם חֲצִיּוֹ וְכו'.

ולפע"ד נראה לנישב בפשיטות דהא באתי בי תרי לא בעי למימר בפ"נ ובפ"נ ופירשו התוס' לעיל פיון דנתפרר דהבעל שלחם שוב לא יוכל לערער לומר לא שלחתי ולא חיישינו שיאמר דמסר לו גט מזונת לקלקלה, והשתא הכא אם נאמין השליח על העד החדתום סגי בכך שהרי זה העד החדתום מעיד הוא שאינו מזונת והשליח ג"כ אומר שהוא שליח הבעל ולא זניף א"כ שוב לא יוכל לערער ואותו העד החדתום מעיד הוא על השני ג"כ שאין חותמין זה בלא זה א"כ הרי לא יוכל לערער קמש"ל דלא האמינו לשליח כשנים רק כשהוא מעיד על שניהם ולא על אחד אף לאותו אחד לא האמינוהו ועוד שאין עדותם שנה דאותו העד החדתום מעיד שאינו מזונת וזה אינו מעיד רק שהוא שליח הבעל רק דמוכח מסברא לפי דבריו שאינו מזונת אין מצטרפין עדותם ושמה אותו העד משקר וחתם בזיוף בלי ציווי הבעל ולא חתם השני כלל, אבל עכ"פ פשיטא דטובא קמש"ל דנחתם חציו פסול, ותירוץ זה מוכרח בש"ס לקמן ע"ב פמו שאבאר לקמן בס"ד, ובהכי ניחא מה שיש להקשות לרבה ג"כ דהא בנכתב חציו ליכא רק משום לשמה ובנחתם חציו איכא תרתי לפי מה דאית לי דרבא, ולהנ"ל ניחא דס"ד דמשום זיוף ליכא למיחש בנחתם חציו מידי ומשום לשמה לא חיישינו בנחתמה אפי' בחציו כמש"ל דנחתמה הוי כחציו ראשון דמן הסתם חתם גם השני לשמה קמש"ל דפסול: בא"ד ואור"י וכו' דחשיב טפי מכתב סופר וכו' לא נתבאר פונות דבריהם בזה, דלמה זכרו כתב סופר פיון דלא מהני, וברור דנתפוננו דעיקר פסול כתב סופר ועד, לפי שיש לחוש דסופר כתבו להתלמד ואינו עד בדבר הנה כלל, ואין כאן רק ע"א, אבל זה שמעיד בפני נכתב הרי מעיד הוא שנכתב בציווי הבעל ואי לא הי' רק כתב סופר ועד אחד חתום בלבד לא הי' השליח נאמן דלא האמינוהו רק בגט חתום בעדים אבל כאן הרי יש כאן חתימת שני עדים ס"ד דסגי להעיד על כתב סופר ועד והוי כמקונים בשני עדים קמש"ל דמ"מ פסול, וזה ברור, ומה שאמרו לקמן השתא אחד אומר בפני נכתב וכו' בפני נחתם חציו מבעי, הא קמש"ל דלא מהני כתב סופר ועד, יתבאר לקמן בס"ד דלק"מ ע"ש: בד"ה או פולו בקיום הגט לפי מה דבעי למימר וכו' דנעשה לשמה.

יש לתמוה אי ס"ד דר"ח ס"ל פרבה א"כ תיקושי היאך קתני במתני' בסיפא אחד אומר בפ"נ ושנים אמרים בפנינו נחתם פשר הרי חציו בתקנה וחציו בקיום הגט, ואפי' אי נימא דלדידן נמי אחד אומר בפני נכתב לאו דוקא כמ"ש התוס' לקמן לרבא, והיינו דמייירי אחר שלמדו ובתרי דלא שכיח לא גזרינו מ"מ תיקושי תינח ביוצא מתחת ידי עידי חתימה אבל ביוצא מתחת יד עד כתיבה פשיטא דצריף לומר ונהרי חציו בתקנה וחציו מדינא וצ"ל דהא דאמרינו דלא דייק השליח פשאין כל העדות מתקנימת על ידו היינו בקיום או בכתיבה אבל פשמעיד על הכתיבה הוי פדבר שלם, ודייק שפיר אפי' אינו מעיד על החתימה רק בחתימה גופא חציו בתקנה לא דייק דלא הוי דבר שלם כמ"ש התוס' בסמוך: בד"ה מי איכא מידי וכו' תימה מה עלה על דעתו של רבא וכו'.

ולפעד"נ ליישב פירש"י דהתם נמי מבואר בח"מ סי' מ"ו דאפי' העידו שנים על כתב ידו של החי לא מהני, דכיון שהחי מעיד על כתב ידו הוי העדאת עדים יתר שהוא פנטול, ואף פאן פיון שהוא ואחר מעידין על השני הוי תיקון חכמים בזה יתר שהוא פנטול פיון שאין צורך להאמינו מתקנה פיון שיש פאן שנים ואין פאן תקנה רק על הראשון שהעיד הוא בעצמו והוי שפיר נכי ריבועא דממונא על פי אחד רק דהכא לא היינו חוששין לזה דהא האמינו לשליח בלבד ג"כ רק דלא אתי לאיחלופי במקום אחר, וזה ברור לפע"ד: ועוד נראה לי דנדאי יש להבין בלא"ה היאך מהני ידעתי הא בנדאי אתי לאיחלופי דהא ע"כ משום קיום הוא ואפי' לשיטת התוס' מה דלא מהני ידעתי היינו דלא דייק כ"כ כמו בפני אבל משום איחלופי ליפא, וקשה מה מועיל בפני נכתב דלא לייתי לאיחלופי פיון דינדענו מהני ע"כ אתי לאיחלופי וצריך לומר דנדאי עיקר חשש איחלופי הוא שלא ידעי לחלק בין גט משום עיגון ובין שאר שטרות רק יחשבו הואיל והוא דרבנן סגי בחד ולכך כשאומר בפני נכתב דחזו דגם לכתיבה סגי בחד ש"מ דגט שאני משום עיגון ולא אתי לאיחלופי והשתא בשנים אומרים ידענו על השני הרי יראו דלא משגיחין בעיגון לענן קיום דהא צריך תרי רק מדינא מהני בעלמא בנפיק נכי ריבועא דממונא אפומי' דחד והראשון עיקר: ודברי התוס' צ"ע לדעתי דהא שם בשנים החתומים על השטר ג"כ הוי ממש כף דהא אם הי' המת חי ומעיד על מנה שבשטר הוי מהני ועכשיו שמעידין עליו שנים לא מהני וע"כ דשאני הוא עצמו דמעיד על מנה שבשטר אבל שנים מעידין על כתב ידו לא מהני וה"ה הכא אי הי' זה מעיד בפני נחתם בנדאי הוי מהני דבהא נאמן בשנים על הכל, אבל ידעתי דאינו נאמן רק בעינן ב' שפיר הוי נכי ריבועא דממונא וצ"ע, גם ממה דמקשה לקמן השתא אחד אומר בפני נכתב וכו' נחתם חציו מבעיא, מוכח להדיא כפירש"י דינדענו מהני דאל"כ תיקשי מנא לן פרבא או פרב אשי דלמא דקא מסהיד עלי' דשני ג"כ רק לא בפני נחתם רק ידעתי והיאך קאמר איילמא דלא קא מסהיד עלי' כלל פשיטא וע"כ דאי הי' מסהיד עלי' דיודע חתימתו עכ"פ הוי מהני באמת פדעת רש"י: ע"ב בגמרא חציו מבעיא.

יש לתמוה היאך ס"ד להקשות פד דהא מתניתין אשמועינן דחציו לאו עדות הוא ולא מהני אף שהוא אומר על כתיבה ונתימה, משא"כ סיפא דאינו מעיד כל אחד על כתיבה ונתימה רק אחד על כתיבה ואחד על נתימה, תדע דהא לא קשיא לי' נחתם חציו בעצמותו פשיטא רק מסיפא קשיא לי', וקשה מה ענין זה לסיפא דחציו ס"ד דהוי ככולו והרי מעיד אחד על הכל, גם קשה קושית מהרש"א בנכתב חציו ע"ש: לכן נראה לי ברור כמ"ש לעיל דהכי קא קשיא לי' דנדאי נחתם חציו מוכח מכ"ש מנכתב חציו פיון דכתיבה אינה עיקר העדות רק משום איחלופי לא מהני חציו כ"ש חתימה, וע"כ דקמש"ל דס"ד פיון שהאמינו לשליח בעדותו והוא מעיד על עד חתימה הרי הוא והעד החתום בשנים דלא זניף כלל דהא אין עידי הגט חותמין זה בלא זה וכל שנכתב חתימתו של אחד הרי הוא כע"א שלא זניף והשליח שהביא הגט בשליחות הבעל הרי מעיד הוא ג"כ שלא זניף והרי יש פאן שנים ולא יוכל הבעל לערער לומר לא שלחתיו ומזניף הוא כמ"ש התוס' לעיל ריש מכילתין דלא חיישינן שפסור לו גט מזניף לקלקלה, והיינו דמקשה השתא אחד אומר בפני נכתב דהאי קא מסהיד אפולא כתיבה והאי אפולא חתימה הרי יש פאן שני עדים ממש דלא זניף דהא אחד מעיד על שני החתימות והשליח מעיד

על הפתיכה שהפעל צנה לכתבו ובשליחותו הלה הרי יש פאן שני עדים ממש שלא זיין ומ"מ לא מהני, כ"ש בנחתם חציו דרישא דאין פאן רק עדות השליח בלבד דכ"ש דלא מהני, והינינו דלא קשיא לי' פלל מנכתב חציו דהתם לא שייך לפסול אם יש שנים על חצי הראשון דאין צריך שוב לחציו אחרון כמו שפתיבתי במשנה וע"כ דמהא לא קשיא פלל דודאי ס"ד דחציו מהני פכולו ואינו ענין לסיפא פלל רק מנחתם חציו קשיא לי' דלהא לא בעינו לה דחציו לא הוי פכולו דזה פבר שמענו מכ"ש מנכתב חציו וע"כ דעיקר קמש"ל דס"ד שיהא העד החרתום שהעיד עליו פאחד ומצטרף עם השליח שלא יוכל לערער וקשיא לי' שפיר דנלמד מכ"ש מאחד אומר בפ"נ ואחד בפ"נ ודוק ולפי מה שפתיבו התוס' במשנה דנחתם חציו קמש"ל דלא תשיב טפי מכתב סופר ועד, צ"ל דעיקר הקושא הקא דודאי עיקר מה דס"ד דמהני הקא פתב סופר משום דמעיד שנכתב בפניו הרי לא נכתב להתלמד והוי הסופר עד, ונהי דאי לא הי' חתום רק אחד לא האמינו לשליח פלל רק בגט חתום בעדים אבל פאן דחתומים שנים דהאמינו לשליח הרי מעיד הוא על סופר ועד והוי פנחתם פולו, והינינו דפריי דמוכח מכ"ש מסיפא אחד אומר בפני נכתב ואחד בפני נחתם והתם הטעם דאפתי חיישינו לאיחלופי פיון דאחד המעיד בפני נחתם אינו מעיד על פתיכה, והשתא כ"ש הקא דהך בפני נכתב בכלל בפני נחתם הוא דהא מעיד על הסופר והוי קיום עד אחד אם פן בודאי אתי לאיחלופי דהא אחד מעיד על החתימות ובפני נכתב אינו מועיל פלל דהא נמי בפני נחתם הוא והוי פמי שלא העיד בפני נכתב פלל ואתי לאיחלופי חדא דמהני קיום פתב סופר ועד אחד בעלמא ועוד דחד יכול לקיים נזה ברור, אלא שיש לדקדק לפי מה דמוכח לעיל ריש מכילתין דאפי' בפני נחתם בלבד הוי סגי לסלק חשש איחלופי לילא דיצענו נמי מהני לרבא, א"כ בפני נכתב פיון דלא מהני ידעתי נהי דמשום קיום הוא גם פן ס"ס לא אתי לאיחלופי וצ"ע והעיקר כמ"ש מקודם: בתוס' בד"ה אני הוא עד שני פסול וא"ת וכו' פדי שתתקיים עדות חתימתו וא"ת וכו' נוגע בעדות ממש ע"כ דבריהם דחוקין לכל מעיין דעיקר חסר בדברי רב אשי פיון שאין טעם זה מספיק פלל וביותר קשיא לי דקאמר או פולו בקיום הגט וכו' והא הקא פיון שאומר אני הוא עד שני הרי מעיד ממש שבפניו נחתם גם השני והוי פולו בתקנה ג"כ, גם לא הבנתי פלל מה שפתיבו פדי שתקיים עדות חתימתו דהא פולהו שלוחי הגט נוגעין פדי שתתקיים שליחותו: לכן נראה לי ברור דודאי לרב אשי אפי' הראה חתימתו לפני עדים שיוכלו לקיימה מ"מ לא מהני דאל"כ היאך פסיק ותני פסול הא יכול לכתוב חתימת ידו אחספא או לפני עדים והם קיימו אותה כמו דאמרינן התם גבי שנים החתומים על על השטר ומת אחד דאי ליכא תרי מאי ניצעביד וכו' ע"ש וכ"ש הקא משום עיגון, והינינו דקאמר רב אשי דפסול הוא ולא מהני אפי' כתוב אחספא או לפני עדים משום או פולו בקיום הגט או פולו בתקנה פדברי ר"ח לעיל ולא נדחו דברי ר"ח רק משום מי איכא מידי דאי מסהיד חד אבל לרב אשי דאי מסהיד איהו בעצמו לא מהני לא שייך מי איכא מידי, וממילא אפי' שנים אחרים מעידין עליו לא מהני משום או פולו בתקנה, אמנם מה דלא מהני שיאמר בעצמו זהו באמת מטעם הירושלמי דנוגע בעדותו, וטעם הנגיפה נראה לי חדא פדאמרינן סוף פרק האומר דגנאי לסופר שלא חתמוהו לעד ולכך חתם סופר פסול ה"ה הקא הוי נוגע שהוא עד דגנאי לו שלא חתמוהו לעד פיון שע"כ הי' שם בעת חתימה ונתינה לשליח.

ועוד נראה לי דנדאי שלים המעיד בפני נחתם מעיד הוא שחתמו לשמה ג"כ דהיינו בציווי הבעל ושידעו מהקשר הגט וחתמו פדין וכשהוא עצמו עד נראה כמעיד על עצמו דחתם בהקשר הגט ולא האמינו לשליח רק להעיד על אחרים ולא על עצמו, ויש לי לומר עוד דכל שאומר שהוא עד ממילא נוגע הוא בעדותו שראה השני שחתם בפניו דאין עידי הגט חותמין זה בלא זה וע"כ שראה שחתם ומנכרח לומר פן, ומ"מ לא נדחה מה שכתבתי לפסול פשעאחרים מעידין עליו משום או פולו בתקנה דאי היו אחרים מעידין עליו לא היו צריכין לומר פלל מי הוא רק דמפירין חתימתו ולא הי' נראה פנוגע, ומהאי טעמא אפי' לפי התוס' דנוגע שמתקנים עדות חתימתו יש לפרש כהנ"ל דהוכרח רב אשי ליתן טעם או פולו דאל"כ הוי מהני שיעידו אחרים על חתימתו אבל מטעם דבעינו פולו בתקנה לא מהני פנין דאי הוא בעצמו מעיד לא מהני ולא שייך מי איכא מידי: בד"ה גידוד חמשה פ' בקונטרס וכו' וקשה לר"ת וכו'.

דבריהם תמוהים לדעתי, דכוננת רש"י בפשיטות דקי"ל מקום המןקף חריץ עמוק עשרה נקרא המקום שהחריץ מקיף אותו רה"י וכן אם מחיצה מקפת אותו גבוה עשרה, ולזה קאמר דחריץ חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפין שיהא המקום המןקף רה"י, אבל אין הכוונה ברשות החריץ בעצמו שרואה פני עשרה רק על המקום שהחריץ מקיף אותו שאינו רואה פני עשרה אין מצטרפין וכן פירש"י בעירובין רק קצת באופן אחר משום דלס"ד התם אינו מודה ר"ח אפי' ברואה פני עשרה וכאן פ' לפי האמת בעירובין דברואה מודה ר"ח ודוק: בגמרא ואלא דקא משי' פלגא פלגא דידן' כו', פירש"י עד הפך הוי מצנת נטילה ונטל חצי השיעור תחלה ונגבה וחסור ונטל חצי האחר.

ואף שאין אני פדאי לדבר דבר נגד מרן ז"ל בפרט בדבר שהפל מודים לו ולא מצאתי מי שיחלוק על פירושו, אף לפי שנתקשה בעיני מאד להבין סוגיא זו כמו שאבאר, לכן לא מנעתי לכתוב מה שנראה לפע"ד אף שהוא נגד פירש"י הנ"ל: והוא בשום לב דמעיקרא רצה לומר בחזקא חזקא יד' וכתבו בתוס' דאין חילוק בין בבת אחת בב' פלים או בזה אחר זה והוא מוכרח מהך ברייתא דפשיט מינה, והשתא נהי דפשיט מהך ברייתא דבכל חזקא יד' שפיר דמי אבל אפתי הוי לי' לומר דבחד יד מבעיא לן אי בעינו דוקא שישפוף בנטילה אחת על כל היד אבל בשני נטילות משני פלים או פלי אחת העושה ב' נטילות מחולקות אפי' בבת אחת לא מהני שצריך לנטול עכ"פ כל היד בנטילה אחת, וזה לא שמענו מהך משנה דהביא ר"ת וכן מבריייתא לפי פירש"י דהתם לא מוכח רק שאין צריך לנטול שתי ידיו בנטילה אחת דוקא, ותדע לה שיהרי גם עכשיו דבעי מפח משקה טופח ע"כ צ"ל דבשתי ידיו אפי' נגוב פשיטא לן דמהני דאל"כ הוי לי' למיבעי בשתי ידיו ונגב האחת אי מהני ומהך ברייתא לא מוכח רק פשהם לחים ולא כשנגב האחת וע"כ דבשתי ידיו אין לחלק בזה א"כ בבת אחת נמי אף דבשתי ידיו פשיטא לי' דמהני ביז אחת לא ומאיזה צד פשיטא להו הקא ביז אחת ג"כ דבבת אחת בב' פלים מהני וביזה אחר זה בנגוב או במשקה טופח מבעי' לן, וכן מפל הפוסקים מוכח להדיא שלא פתבו רק בנטל חצי היד ואח"כ חצי היד השני דלא מהני ובטופח על מנת להטפח מהני עכ"פ פשיטא להו דבבת אחת מהני אפי' משני נטילות דאי בבת אחת משני נטילות לא מהני פשיטא דבזה אחר זה בכל גונוני לא מהני פדמוכח מדברי התוס' להדיא, וקשה הא בחזקא דא הוי ס"ד לפסול בבת אחת מב' נטילות רק דפשיט מבריייתא או ממתניתין דידים

דמהני ובפלגא ופלגא מהתם לא שמענו, והרי ע"כ יש חילוק ביניהם דבחדא דא מהני אפי' נגב ובפלגא לא: ועוד לא יכולתי להבין פלל הך דמשקה טופח מאי מהני, ולכאורה נראה דהפנונה דקי"ל דאסור לאכול בלא נגוב ידים הלכך כל פמה דלא נגב ונטל חצי השני לא היתה הטהרה לתצאין שיהרי קודם גמר הטהרה של חצי ראשון כבר נטל חצי השני ויכול לנגבם פאחד ונטהרו שניהם פאחד משא"כ פשפבר נגב חצי הראשון אם אפה אומר שעלתה לו נטילה הרי היתה טהרת היד לתצאין שחצי הראשון נטהר קודם חצי האחרון, פה הי' נראה לי אבל לא יכולתי להבין לפי זה מה דבעי במשקה טופח כמה נפשף אי משקה טופח חשיב פנגוב וכבר נטהר לא מהני ואי לא חשיב פנגוב בודאי מהני, ואי ביהא מספקא לי' הני לי' למיבעי בנטילת ידים פתיקונן ויש עוד עליהם משקה טופח אי חשובין פנגובין או לא ומה ענין זה לטהרת ידים לתצאין דוקא ועוד דבדין זה דנגוב ידים יש בו דינים מחולקין פי במטביל ידיו לא בעי נגוב פלל וכמו כן בשופף רביעית בפעם אחת לא בעי נגובה פמבואר בהלכות נט"י וא"כ פלל הך דינא בבירא דבהא אפי' נטלם תיקרף זה אחר זה בעוד כל המים עליהם לא מהני ולא נמצא להפוסקים לחלק בכך: ועוד לפי זה מאי מקשה מהך דניצוק וקטפרס ומשקה טופח דאינו חיבור ומה ענין זה לכאן הך דידיו אינו טהורין עד שינגבו הרי לא היתה הטהרה לתצאין פלל: ואם נניח סברא הנ"ל ונאמר דמה שחילקו בין נגוב למשקה טופח לא מן השם הנה דאין טהרה בלא נגוב רק מחמת שהוא טופח חשיב פחדא נטילה, גם זה תמוה לפע"ד דמה ענין זה לחיבור משקה טופח בעלמא דמה בכך דהוי חיבור וכי בשביל החיבור נאמר שנטל חצי הראשון עכשיו בשעת נטילת חצי השני שיהרי מי הנטילה אינו מחוברין למי הנטיל' הראשונה רק למשקה טופח הנשאר ממנה וכיון דבנטילה ראשונה כבר נגמר טהרת חצי היד הוי טהרה לתצאין: לכן נראה דמה דס"ד מעיקרא פחדא דא ונהדר בפלגא הפל באופן אחד ולא מייירי פלל במשי נהדר משי רק הפל בבת אחת פדפשיט מפרייטא ועיקר הספק אי בעינן נטילה אחת בבת אחת דוקא או אפי' בב' נטילות מב' פלים או מפלי אחת השופכת מב' מקומות וס"ד דבעינן שישפוף על שתי ידיו בנטילה אחת דוקא ופשיט מפרייטא דאפי' אחת בנטילה ואחת בפשיטה מהני וכ"ש בשניהם בנטיל' ונהדר קאמר בי' אחת שמחלקה בב' נטילות אפי' בבת אחת או בזה אחר זה אפי' מפלי אחת דבזה אין חילוק, ופשיט מר' ינאי דאין ידים טהורות לתצאין וע"כ בפלגא די' דאי בי' אחת הא נפשט מפרייטא דמהני ואהא קאמר שיש משקה טופח המחבר ב' נטילות והיינו שניטל מפלי המשוקעת מבחוץ לתוכה קצת ומחמת זה מתחלקין המים לכאן ולכאן ושופכין בשני שפיכות רק באמצעי יש משקה טופח המחברן ובהא בעי אי חשוב פנטילה אחת או פשני נטילות והיינו דמדמה לה להך דתנו הניצוק והקטפרס ומשקה טופח דאינו חיבור, והיינו ממש פהך דהכא דהמשקה טופח מחבר שני המימות שבפלי ולא הוי חיבור ומשני בטופח על מנת להטפית וכו' פמו שאבאר לקמן, עכ"פ יצא לנו לפי הנ"ל דכל שנטל ידו אחת משני פלים חצי מפלי זו וחציו מאחרת או מפלי אחת השופכת שנים אפי' בבת אחת לא מהני שאין ידים טהורות לתצאין אבל שתי ידיו בשתי נטילות ואפי' אחת בנטילה ואחת בפשיטה מהני אבל ידו אחת בעינן נטילה אחת פדאמרי דבי ר' ינאי, וכמו כן בנטל חצי היד קודם ואח"כ נטל חצי היד השני לא מהני אפי' יש טופח על מנת להטפית ובכלי אחת השופכת שנים רק שיש משקה טופח המחברן לא הוי חיבור אבל

טופח להטפית הוי ספק אי הוי חיבור או לא, זהו מה שנוראה לי בפי' סוגיא זו, ועמ"ש בסמוך בבבאיור משקה טופח: בתוס' בד"ה הנוטל, פי' בקונטרס וי"ל.

וצ"ע לפי פירש"י דהא ע"כ דהוי ס"ל השתא דנוטל ידו אחת ולא יותר ואסור לו לאכול דאי הוי נטיל' לאכול ביד זה א"כ אין פאן מקום ספק בזה אח"ז דמהני, וא"כ קשה מנין לו דבידו אחת בלבד לא עלתה לו נטיל' עד שלא יסתפק בזה פלל והוי לי' להסתפק בנטל ידו אחת אי הוי נטיל' דהא חזינו דלמסקנא עלתה לו נטילה דקתני ידו טהור, גם צ"ע מה שפי' רש"י דנטל אחת וחזר ונטל אחת, דעכ"פ למה לי' למיבעי פה הוי לי' למיבעי דמשי כל אחת בכלי אחרת ובבת אחת, לכן נ"ל דבאמת פה הכוונה דא דא שלא נטלם בנטיל' אחת רק בב' נטילות לכל דא נטיל' בפ"ע ובין בבת אחת בב' פלים בין בכלי אחת בזה אח"ז מבעי' לן כמ"ש לעיל: דף טז ע"א בגמרא הניצוק ומשקה טופח.

יש להבין הך משקה טופח למאי איצטריך כיון דניצוק וקטפרס שהם שופכין שפיקה רבה אינו חיבור כ"ש משקה טופח, ועוד למה טופח להטפית הוי חיבור וכי גרע ניצוק מטופח להטפית, ולא משמע לחלק דטופח במקום שנה וניצוק אינו פה דהא מדמה להך דר"י דהוי מלמעלה למטה, ונראה לי דניצוק הוא דוקא בב' מימות שבשני פלים או בשני מקומות וכן קטפרס אבל טופח או טופח להטפית מייירי בכלי אחת כמו שפירש"י בעריבה והשתא אי הוי מים הרבה הוי ממש דבר אחד רק לפי שאינו רק טופח להטפית אנו דנין אי הוי חיבור, ובזה יתיישב קצת קושית תוס' שם דלמא לענין מקנאות פירש"י אבל הך לאו משום חיבור מבעי' לן.

דבריו צ"ע דא"כ למה לי' לומר מקנאות הא בלא"ה לא דמי פלל, ולפי מה שפירשתי לעיל דהך נדאי לענין חיבור מבעי' לן וס"ד דהך דטופח על מנת להטפית לענין לחבר ב' מימות קאמר ואהא קאמר דלמא לענין מקנאות כר"י והיינו לענין שיחשב טופח זה פאלו הוא מחובר במים אבל לא שיחבר טופח זה דבר אחר פה דהך: שם בעי' ר' ירמ' חציו בביאה וחציו בנפילה.

הנה לא נתפרש בכאן אי בבת אחת מייירי ומ"מ בהא לא גזרו רק או הפל בביאה או הפל בנפילה או בזה אחר זה מבעי' לן ומסתברא דבבת אחת מייירי דאי בזה אחר זה הוי לי' למיבעי בנפילה גופא שחילקה לחצאין חצי הגוף ואח"כ חצי הגוף אי מהני וע"כ דפשיטא לי' דבעינו שיפלו עליו בבת אחת א"כ ע"כ הספק בבת אחת, ומ"מ לא ידעתי למה פירש"י דוקא שפלו על חצי גופו שילשה לוגין אפי' לא נפל רק לוג וחצי יש לומר דמסקא לי' דלא בעינו ג' לוגין רק על כל גופו אבל חצי הגוף סגי בלוג וחצי רק דחצי לא מהני וכיון שבא חציו בשאובין ממילא מצטרף לג' וחצי: בתוס' בד"ה הניצוק וכו' והך דניצוק ר' יהודה הוא אף דיש לומר דלא מוקמינן רק הך דטופח להטפית כר"י מ"מ משמע להו כיון דקתני משקה טופח אינו חיבור ש"מ דלהטפית הוי חיבור והיינו כר"י, ולפי מה שכתבתי לעיל בגמרא יש לומר בפשיטות דקטפרס אינו מחבר דבר אחד לדבר אחר אבל הקטפרס עצמו הוי כמחובר: בא"ד עוד הקשה עירוב מקנאות.

לפי מה שכתבתי בגמ' יש ליישב בפשיטות דנדאי עירוב מקנאות לא הוי רק כשפופרת הנוד היינו לחבר ב' מקנאות אבל מים הטפוחין בעצמן כמחברין הו והיינו הך דר"י: בא"ד מצי אתיא פרבון.

כּוֹנְנֶתָם דּוֹלְפִיר"ת בְּפִשְׁיטוֹת הַיָּם הַיָּם כְּרִבְּנֵי דְלִרְבָּנֵי ג"כ טוֹפֵחַ לְהִטְפִּיחַ הַיָּם חִיבוֹר לְכֹף קִתְּנֵי מִשְׁקָה טוֹפֵחַ אֵינּוּ חִיבוֹר, אֲבָל לְפִיר"י לְכֹאזְרָה הַיָּם ע"כ דְּלֹא כְּרִבְּנֵי דְהָא קֶאֱמַר דְּלִמָּא כּוֹר"מ הָרִי נִסְתַּפֵּק דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּלִרְבָּנֵי לֹא הָיָה חִיבוֹר א"כ הַיָּם דְּנִינְצוּק ע"כ כּוֹר"י דְּאִי כְּרִבְּנֵי לְמָה נִקְט מִשְׁקָה טוֹפֵחַ אִפִּי לְהִטְפִּיחַ אֵינּוּ חִיבוֹר וְעַל זֶה קֶאֱמַר דְּמִצֵּי אֲתִיָּא כְּרִבְּנֵי דְטוֹפֵחַ הֵינּוּ אִפִּי לְהִטְפִּיחַ: בּד"ה הֵבֵא רֵאשִׁו וְרַבּוֹ אֲבָל טְהוֹר דְּנֻקָּא בְּנִפְלִיָּה.

צ"ע לְפִי דְבִרְיָהֶם הֵיאֵךְ בְּעֵי הֵבֵא חִצְיֵי בְּבִיָּאָה וְחִצְיֵי בְּנִפְלִיָּה דְהָא בְּטְהוֹר לֹא גְזָרוּ בְּבִיָּאָה כְּלָל וְאִי הַכּוֹנְנָה עַל טְבוּל יוֹם לְמָה זָכַר כְּלָל הַיָּם דְּטְהוֹר אֲבָל רִש"י פִּי לְהַד' גַּם רִישׁא בְּטְהוֹר: בְּתוֹס' בּד"ה אֲבָל גַּט יוֹצֵא מֵה שְׂפִי בְּקוֹנְטְרַס וְכו' לְרַבָּא כְּשׁוֹר.

וּלְדַעְתִּי נִרְאָה פְּשׁוּט שְׁנֵה תְלוּי בְּמָה שְׂפִירִש"י לְקַמֵּן דְּטַעֲמָא דְכְּשׁוֹר מִשׁוּם דְּהָרִי עֲדִים מְצוּיִן לְקִיָּיִמוֹ וְכֹתֵב דְּשְׁנֵים דְּעֵלְמָא לֹא מְהִינֵי דְלֹא פְּלוּג וְלֹא מוֹכְחָא מִיְלָתָא, א"כ יֵשׁ לוֹמַר דְּכָל כְּמָה שְׂאִין אֲדוּקִין בּוֹ שְׁנֵיהֶם לֹא נִרְאָה הַשְּׁנֵי כְּשִׁלִּיחַ וְשִׁינְיָה לֹא פְּלוּג רַק הַתּוֹס' לְשִׁיטְתָם דְּהִטְעַם שְׂאִינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר לֹא שְׁלַחְתִּים וּלְפִי דְבִרְיָהֶם וְדִאִי מְהִינֵי אִפִּי אֵין אֲדוּקִין וְאִפִּי אֵין הַשְּׁנֵי שְׁלִיחַ רַק מְעִיד עַל זֶה שֶׁהוּא שְׁלִיחַ, וְמָה שֶׁהִכְרִיחוֹ לְרִש"י לְפָרֵשׁ כֹּף עַמ"ש לְקַמֵּן ע"ב: ע"ב בְּגִמְרָא אֵלְמָא קָא סְבַר שְׁנֵים שֶׁהִבִּיאוּ גַט מִמָּה"י אֵין צְרִיכִין שְׂיִאֲמָרוּ בְּפִינֵינוּ וְכו' עַד סוֹף הַסּוּגְיָא: לְפִי שְׂרָאִיתִי בְּסוּגְיָא זֶה דְּבָרִים קְשִׁים מְאֹד בְּעֵינֵי וּקְצָתָן הִרְגִּישׁוּ הַתּוֹס' וְנִדְחָקוּ מְאֹד.

וּלְדַעְתִּי נִרְאָה לִי לְפָרֵשׁ כָּל הַסּוּגְיָא בְּדִרְבָּךְ אַחַר עַד שְׁכָל הַקְּוִשְׁיּוֹת יִפְלוּ מֵאֲלִיהֶן, לְזֹאת רִאִיתִי לְהִרְחִיב הַבִּיָּאֹר וּלְהַצִּיעַ כָּל מָה שֶׁיֵּשׁ לְדַקְדָּק בְּזֶה וְאִם"פ אֹמֵר מֵה שְׁנִרְאָה (לְפַע"ד: א) מֵה שְׂאֲמַר אֵלְמָא קְסַבְר וְכו' אֵין צְרִיכִין.

וְהִנֵּה כְּפִי הַנִּרְאָה לֹא הִי מְקוּם לְהִסְתַּפֵּק לְמ"ד לְפִי שְׂאִין מְצוּיִין לְקִיָּיִמוֹ דְּב' אֵין צְרִיכִין דְּאֵל"כ בְּלִישְׁנָא בְּתָרָא הַיָּם לִי לוֹמַר דְּפְּלִיגִי בְּהָא גּוּפָא דְלִת"ק צְרִיכִין וְלִר"י לֹא וְלכ"ע לְקִיָּיִמוֹ וְלֹא הִי צְרִיף לוֹמַר רַבָּא כְּלִישְׁנָא קֶמָא דְּנֻקָּא וְע"כ דְּהָא גּוּפָא בָּא לְהוֹכִיחַ דְּסוּבְר לְקִיָּיִמוֹ א"כ הִי לוֹ לֹמַר אֵלְמָא קְסַבְר לְקִיָּיִמוֹ, וְעוֹד דְּמִשְׁמַע לְהִדְיָא לְעִיל פ"א גְּבִי פְּלוּגָתָא דְר"י וְרִיב"ל דְר"י ס"ל לְקִיָּיִמוֹ וְאֵין סְפֵק כְּלָל וְכ"ש לְפִי מָה שְׁכָתְבוּ הַתּוֹס' דְּלִרְבָּה נְמִי יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין צְרִיכִין א"כ לֹא מוֹכַח כְּלָל דְּס"ל לְקִיָּיִמוֹ וְאִי בָּא לְהוֹכִיחַ דְּמִשׁוּם לְשִׁמָּה אֵין צְרִיכִין אַחַר שְׁלֵמְדוֹ א"כ לֹא הוֹכִיחַ כְּלוּם דְּשִׁמָּא סוּבְר לְקִיָּיִמוֹ וְאִי פְּשִׁיטָא לִי דְּמִשׁוּם לְשִׁמָּה אֵין צְרִיכִין א"כ מָה בָּא לְהוֹכִיחַ כִּינּוֹן דְּלכ"ע אֵין צְרִיכִין בְּדִאִי, וְרַחוּק מְאֹד לוֹמַר דְּהָא יָדַע דְּלִמ"ד לְקִיָּיִמוֹ אֵין צְרִיכִין רַק שְׁנִסְתַּפֵּק לוֹ אִי כְּרַבָּה אוֹ כְּרַבָּא וְנִסְתַּפֵּק ג"כ לְרַבָּה אִי צְרִיכִין אִי אֵין צְרִיכִין וְנִפְשֵׁט לוֹ מְדַבְּרִי ר"י עכ"פ דְּאֵין צְרִיכִין וְהָא עֲדִינּוּ לֹא נִתְבָּאָר לוֹ בְּאֲמַת אִי מִטַעֲם דְּס"ל כְּרַבָּא אוֹ אִפִּי לְרַבָּה ס"ל כֵּן אֲבָל הָא נִפְשֵׁט דְּעכ"פ אֵין צְרִיכִין וּבְמַחְלֻקָּת רַבָּה וְרַבָּא נִשְׂאָר בְּסִפֵּק מְלַבֵּד שְׁנֵה רַחוּק אֲבָל בְּלֵא"ה מוֹכַח מְדַבְּרִי ר"י לְעִיל פ"א לְהִדְיָא דְּס"ל לְקִיָּיִמוֹ: ב) מָה שֶׁשְּׂאֵל אֲבִי מְסִיפָא וְכו' מְכַשְׂרֵי רַבָּנֵי, וְהוּא תְמוּהָ כִּינּוֹן דְּדִינִיק בְּאֲחַד אוֹמַר בְּפ"נ וְאֲחַד בְּפנ"ח דְּמְכַשְׂרֵי רַבָּנֵי כ"ש בְּב' אוֹמְרִים בְּפ"נ דְּדִנְאֵי מְכַשְׂרֵי, וְהַתּוֹס' בְּד"ה מְכַשְׂרֵי תִקְנוּ זֶה דְּרוּצָה לְשִׂאוֹל בְּמֵאֵי פְּלִיגִי, אֲבָל אֵינּוּ נִכּוֹן כִּינּוֹן דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּמְכַשְׂרֵי מְכ"ש אֲחַד אוֹמַר לֹא הָיָה לִי לוֹמַר רַק בְּמֵאֵי פְּלִיגִי וְכִמוֹ כֵּן לְקַמֵּן בְּל"ב נְהִי דְּשֵׁם אֵין קוֹנְשִׁיָּא כ"כ דְּמִתְמָה אִפִּי בְּב' אוֹמְרִים בְּפ"נ פְּסָלֵי רַבָּנֵי, אֲבָל מ"מ כִּינּוֹן דְּשִׁמְעֵנוּ דְּפְסָלֵי אִפִּי גַט יוֹצֵא מִמִּילָא פְּסָלֵי בְּסִיפָא ג"כ

דמה נפקא מינה ולא הוי לי' לשאול רק במאי פליגי: ג) דקאמר בלישנא בתרא מר סבר לפי שאין בקי אין לשמה.

וקשה מה בכך מ"מ למה יפסל הא יש פאן שנים על לשמה ואחד שהוא שליח ג"כ על החתימה לשמה ולמה יפסל, ואי דנימא דטעמא דפסול דרבה נמי חייש לאיחלופי ואפי' ב' מעידין על פתיבה ס"ל דיש לחוש לאיחלופי כמ"ש התוס' בד"ה אלמא, ואמת שפן מוכח לכאז' להדי' במתני' דאל"כ תיקשי לרבה מ"ש אחד בפני נכתב וב' בפ"נח פשר ולהיפך פסול הא לטעמא דלשמה אין הפרש בין פתיבה לחתימה ואדרבא פתיבה עיקר וחתימה אינה רק משום מזונף מתוכו וע"כ משום דחייש לאיחלופי, לכך בב' בפנינו נכתב ואחד בפ"ח יש לחוש לאיחלופי אבל להיפך בב' בפנינו נחתם ליפא משום איחלופי ובאמת יש לתמוה בתוס' הנ"ל דה"ל להכריח דבר זה דרבה חייש לאיחלופי מהו דהקא והם הוכיחו מהו דלעיל פ"ק והיינו מדאיצטריך בא"י במקפידות לומר בפ"נ וכו' כן אחר שלמדו, אבל באמת אינו הכרח פלל דנדאי היכי דליפא משום לשמה פלל בנדאי יש לחוש לאיחלופי פיון דמהני ידענו ונהי דלא ס"ל לרבה דניתקן בפני נכתב לאיחלופי אבל פל שיתקנו בפ"נ משום לשמה ממילא היכא דנסתלק חשש לשמה ולא נשאר רק קיום בלבד ממילא מהני ידענו ויש לחוש לאיחלופי, אבל היכא דחשש לשמה ג"כ איפא דלא מהני ידענו מה מקום יש לחוש לאיחלופי דבהדיא מוכח רפ"ק דלרבה פיון דידענו לא מהני אין לחוש לאיחלופי פלל: אמנם מהו סוגיא דהקא וכן ממתניתין בנדאי דברי התוס' מוכרחין לכאורה.

דאפי' היכא דחוששין משום לשמה מ"מ חוששין לאיחלופי ג"כ. אבל אגני תמה ר"י דמכשיר במה נפשף אי רק בגט יוצא מתחת ידי שניהם מכשיר אבל באין גט יוצא וכו' מודה דפסול, והיינו דמודה לת"ק דיש לחוש לאיחלופי אפי' יש שנים המעידין על פתיבה, א"כ תיקשי הא דקאמר לקמן בפרייטא ר"י מכשיר בזו ולא באחרת וקאמר למעוטי בפני נחתם אבל לא בפני נכתב וקשה הוי לי' לומר למעוטי הו גופא אפי' ב' אומרים בפנינו נכתב רק אין גט יוצא מתחת שניהם בהא נמי ס"ל אתי לאיחלופי ועוד פיון דת"ק פשיטא דמירי בכל גונוי דפסול היאך נימא דר"י מכשיר לא קאי רק בגט יוצא פיון דת"ק פוסל בין גט יוצא בין אינו יוצא והוי לי' לומר בלישנא בתרא לא שנא רק בגט יוצא אבל באין יוצא מודה ר"י ומדקאמר אפי' גט יוצא פסלי רבנן ש"מ דבאין גט יוצא נמי איירי ועלה קתני ר"י מכשיר ש"מ דאפי' אין גט יוצא מכשיר וע"כ דנימא דר"י פליג עלי' דת"ק בהא ג"כ דכיון דשנים מעידין על פתיבה אין לחוש לאיחלופי א"כ למה לא זכר פלוגתא זו פלל דפליגי באיחלופי ג"כ כמו שזכר בלישנא קמא פלוגתא דאיחלופי כמו כן הוי לי' לומר בל"ב דפליגי בתרתי, ועוד דמנין לו באמת לאוקמא מתניתין בהו גונוא עד שנצטרף לומר דפליגי בתרתי גם קשה מאד בעיני דדבר זה לחוש לאיחלופי לרבה לא שמענו בשום מקום והתוס' חדשו סברא זו ודחקו מאד בטעמה והש"ס יאמר בפשיטות ולא יזכיר עיקר החידוש דלרבה יש לחוש ג"כ לאיחלופי אף דידענו לא מהני.

ד) פיון דחזינו דלעיל בלישנא קמא לא קאמר וליפלוג ר"י ברישא ש"מ דדוקא בב' מעידין על פתיבה לא חייש לאיחלופי אבל בחד שאינו שליח מעיד על פתיבה מודה ר"י

דחיישינו לאיחלופי א"כ תיקשי עכ"פ למה קאמר למעוטי בפני נחתם אבל לא בפני נכתב הוי לי לומר למעוטי אחד אומר בפני נכתב ואחד בפני נחתם ואין גט יוצא דאפי' ביהא חייש לאיחלופי ומדנקט רק הך בבא דבפני נחתם אבל לא בפני נכתב משמע בנדאי דכל שיש אחד המעיד על פתיבה אפי' אינו שליח לא חייש לאיחלופי וזהו היקף ממה דמוכח ללישנא קמא, גם הקשו בתוס' דהוי לי לומר ולקפלוג מעיקרא פדקאמר דפליגי בלשמה ולקיימו, ועוד דקדקו התוס' במקצת מקומות ואין צורך להזכיר פי לפי מה שאבאר בס"ד ביאור סוגיא זו יפלו אותן הקושיות והדקדוקים שדקדקו התוס' לגמרי ועוד אבארים בס"ד בפ' דיבורי התוס' ומעטה אומר אני מה שנלפע"ד, ומתחילה אקדים הקדמה אחת ליישב הקושיות באות ג' וד', והוא דכבר פתבתי לעיל פרק א' שיש לתמוה למ"ד משום לשמה שהוצרכו לומר בפני נכתב ובפני נחתם והיינו דבעינו פתיבה לשמה ונתימה לשמה הך חתימה לשמה מה טיבה פינון שמעיד הוא על הפתיבה שנכתב לשמה והיינו שצוה לסופר לכתבו וכתבו לשמו א"כ היכי משפחת לה חתימה שלא לשמה דהא כל שטר דעלמא פשיטא שאין העדים חותמין רק שיקראו מה כתוב לפניהם ויודעין על מה חותמין ואין חותמין רק בציווי הבעל ואין כותבין גט לאשה בלי בעלה ואפי' לאיש בלי שיכירו אותו פדמוכח פרק גט פשוט להדיא, וכאן אין לחוש דחתמו לאחר ששמו כף פינון שידענו שנכתב לזה שהשליח מגרש אשתו עכשיו ואין כאן מקום לומר רק דחיישינו שנכתב באמת לזה ונמלה ומסרו לאחר ששמו כף ונחתים עליו עדים ונמלה השני וסור לראשון ונמלה לגרש בו, ותימה הוא לומר כן פינון דרוך בקיאיין הן ואפי' מיעוטא דמיעוטא ליכא והיאך ס"ד לחוש כה"ג, וכ"ש לדברי התוס' בכמה מקומות דלר"מ בעינו מוכח מתוכו ואין חשש רק דנכתב להתלמד א"כ פינון דידעינו דנכתב לשמה היאך ס"ד לחוש לחתימה של שני עדים דהי' להתלמד וכ"ש באותו גט שנכתב לשם מגרש לגירושין ואם יחתמו על גט כזה בלי ציווי הבעל רשעים הן ואפי' יחתמו על שטר חוב בנדאי נפסלו לעדות שהרי מעידין שקר במה שלא נצטוו, ועמ"ש לעיל רפ"א והוכחתי דהך חתימה לשמה הפנונה שהוא מעיד שהעדים חתמו על הכשר כל הגט שנעשה לשמה והיינו שהם שמעו שאמר לסופר כתוב שזהו עיקר חתימת העדים שחותמין שהגט נעשה בהכשר ואם לא היו בקיאיין שצריף לכתוב לשמה ממילא חתמו אפי' לא שמעו שאמר לסופר כתוב ובהא אף שהן חתמו בציווי הבעל הוי כאלו לא חתמו כלל שהרי כל הכשירו של גט אנו דנין על פי החתומים ובלי עדים החתומים פשיטא שהשליח לא הי' נאמן כלל על הגט ועיקר סמיכתנו על העדים דמדאורייתא לא חיישינו לזיוף וכינון שחתמו העדים הרי מעידין שבהכשר שר נעשה רק לפי שאין בקיאיין לשמה תקנו שיעיד השליח על פתיבת הגט ועל חתימתו דהכל נעשה לשמה והיינו שנכתב לשמה והעדים חתמו על זה שנכתב לשמה לא שחתמו סתם בציווי הבעל ולא ידעי כלל דבעי פתיבה לשמה ולא שמעו שאמר לסופר כתוב פי חשבו דהגט מתכשר בלא"ה, כן ביארנו לעיל ריש פרק א' ע"ש.

ומעטה דבר פשוט הוא לפע"ד שכל שליח שאינו מעיד על פתיבת הגט כלל שלא ראה, רק על חתימת העדים אף ששמע מפי העדים שאמרו לו שחתמו על פתיבת הגט שנעשה בהכשר שנכתב לשמה מ"מ פשיטא דאין זה רק כמו ידעתי לא בפני שהרי הוא לא ראה שחתמו על הכשר הגט שנכתב לשמה פינון שלא ראה פתיבת הגט כלל וחקמים לא

האמינו רק בפני דייק שפיר אבל ידעתי לא האמינו לרבה כדמוכח לעיל רפ"א, והשתא
ניחא דתנו במתניתין אחד אומר בפני נכתב וב' בפנ"ח פשר ולהיפך פסול, משום דא'
האומר בפני נחתם לרבה אין פאן רק ידעתי פיון שלא ראה הכתיבה, אבל אחד האומר
בפני נכתב הוי בפני ממש פיון שראה שנוכתב לשמה הילכך פשר, דב' האומרים בפנינו
נחתם אפי' הוי רק ידענו מהני, דבב' לא אמרינו לא דייקו משא"כ להיפך, וזה ברור,
ואין צורך לומר דרבה ג"כ חייש לאיחלופי היכא דאיכא משום לשמה ומהאי טעמא
קאמר הכא בפשיטות מר סבר לפי שאין בקיאים לשמה לכה ממילא אפי' גט יוצא מתחת
ידי שניהם לא מהני דס"ס אותו יחיד האומר בפני נחתם לא הוי רק ידעתי ולא דייק פיון
שלא ראה בפני שחתמו העדים על הכשר הגט שנעשה לשמה פיון שלא ראה פתיבתו
לשמה כלל, והיינו דלא זכרו בל"ב פלוגתא באיחלופי דלא פליגי כלל רק בהא מילתא
בלבד, וממילא פליגי בין גט יוצא בין אין גט יוצא דלרבנו פיון דצריך לשמה לא מהני
אותו יחיד האומר בפני נחתם פנ"ל דהוי רק ידעתי לא בפני, ור"י סובר לקיימו הלכך
ממילא בגט יוצא אין צריך כלל ובאין גט יוצא ג"כ פשר עכ"פ כמו שאומרים דלא
חיישינו לאיחלופי פיון שיש שנים המעידים על הכתיבה, ות"ק דפוסל לאו משום דחייש
לאיחלופי דבהא פליגי בלשון ראשון לא בלשון שני רק הטעם דמשום לשמה לא מהני
בפני נחתם בלי בפני נכתב דהוי רק פידעתי לא בפני דלא מהני לרבה כלל: והשתא כל
הסוגיא כפשטא דמספקא לי' הא גופא אפי' למ"ד לקיימו אי שנים שהביאו צריכין לומר
דלא פלוג רבנו או אין צריכין ופשט מדברי ר"י דאין צריכין, ולשיטת המפרשים דלמ"ד
לקיימו אין ספק כלל רק דמספקא אי ס"ל לקיימו א"כ לקמן דבעי מיני' מרבה בר בר
חנה צריכין או אין צריכין ע"כ משום דמספקא להו או לשמה או לקיימו א"כ מה השיב
להם מה אילו יאמרו בפנינו גירשה דהא אינהו ג"כ ידעו מזה רק דחיישי לטעמא דלשמה
וע"כ דאינהו מספקא להו בהא גופא ורבב"ח פושט להם דאין צריכין והכא נמי דייקינו
מדברי הך סברא גופה דמה אילו יאמרו וכו', ומ"מ לא מצי למימר בלישנא בתרא דפליגי
בהא גופא דפשטא דר"י בכל גונוי מכשיר דהא קתני בזו ולא באחרת ש"מ דבזו מכשיר
בכל גונוי, ועוד דהיאך שייך מכשיר פיון דבאין יוצא פוסל ובין צא אין צריך פלוס וע"כ
דבכל גונוי מכשיר א"כ נצטרף לומר דפליגי בתרתי אי צריכין אי אין צריכין ובאין יוצא
פליגי באיחלופי, ומנין לנו לעשות מחלוקת בתרתי, וזה ששאל באמת לקמן אפי' גט
יוצא פסלי רבנו, והיינו פיון דקתני ור"י מכשיר היאך נימא דפליגי בתרתי בגט יוצא
ואין גט יוצא ולעשות פלוגתא רחוקה, והשיב לו אין, וקאמר במאי פליגי, דבאיזה סברא
נחלקו עד שמפח סברא זו יחלקו ממילא בתרתי, וקאמר מר סבר משום לשמה וכו'
ממילא בכל גונוי פסול דבפני נחתם הוי רק ידעתי ומר סבר לקיימו ממילא בכל גונוי
פשר דלאיחלופי לא חיישינו לכ"ע פיון ששנים מעידים על כתיבה, והיינו דלא קאמר
מעיקרא ולפלוג ר"י ברישא דכיון דסובר לקיימו א"כ מתחילה ניתקן בפני נכתב משום
איחלופי, א"כ ברישא לא מביעני' באין גט יוצא דלא מצי פליג דהתקנה כה היתה
שהשליח שהאמינוהו הוא יאמר בפני נכתב וכל שאין אותו השליח אומר חיישינו
לאיחלופי אלא אפי' בגט יוצא חייש לאיחלופי פיון דליכא תרי על כתיבה והתקנה היתה
דחד שהוא שליח יאמר תרנוניהו, אבל בב' על כתיבה לא גריעי מחד שהוא שליח המעיד
על כתיבה דמי איכא מידי דחד מהני ותרי לא, ובלישנא קמא ע"כ צריך לומר דרבנו

ס"ל פְּרָבָא דְלֵא חֲנִינֵשׁ לְמִי אִיפָא מִיַּדִּי הִיכָא דִּישׁ לְחוּשׁ לְאַיְחְלוּפִי וּר"י פְּרַב אֲשֵׁי, אָבֵל בְּלִישְׁנָא בְּתַרְא לַכ"ע לֹא חֲנִינֵשׁינּוּ לְאַיְחְלוּפִי מִשּׁוּם מִי אִיפָא מִיַּדִּי אָבֵל בְּחַד הָאוּמָר בְּפִנֵּי נִכְתָּב לֹא מְהֵנִי מִשּׁוּם אִיחְלוּפִי דְתַקְנַת חֲכָמִים הֵיִתָּה דְמִשּׁוּם אִיחְלוּפִי יֹאמֵר הַשְּׁלִיחַ בְּעֲצָמוֹ הַמַּעֲיֵד עַל הַחֲתִימָה בְּפִנֵּי נִכְתָּב ג"כ, אָבֵל בְּתַר הֵכִי דְקָאָמַר דַּכ"ע לְשִׁמָּה רַק דְפָלִיגִי אִי גְזָרִינּוּ וְלִמ"ד מִשּׁוּם לְשִׁמָּה לֹא תַקְנּוּ חֲכָמִים פְּלִל לֹאמֵר בְּפִנֵּי נִכְתָּב מִשּׁוּם אִיחְלוּפִי רַק מִשּׁוּם לְשִׁמָּה וְאִז לֹא הֵנִי שְׁיִיף אִיחְלוּפִי פְּלִל הַלְפָּה אַף אַחַר שְׁנִסְתַּלַּק טַעַם לְשִׁמָּה וְאִין לְנוּ לְחוּשׁ רַק מִשּׁוּם קִיּוּם, מ"מ מְאִיזָה צַד נִימָא דְבְּעֵינּוּ מִשּׁוּם אִיחְלוּפִי דְנֻקָּא שְׁיִעִיד אוֹתוֹ הַמַּעֲיֵד עַל הַחֲתִימָה כֹּל שְׁיִישׁ הֵיפֵר בְּעֵלְמָא סְגִי לְסַלַּק חֲשֵׁשׁ אִיחְלוּפִי פִּינּוּ דְלֵא שְׁמַעְנוּ פְּלִל שְׁנַתְקֹן שְׁיֹאמֵר הַשְּׁלִיחַ דְנֻקָּא מִשּׁוּם אִיחְלוּפִי, וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר פְּרִיף וְלִפְלֹג נְמִי ר"י בְּרִישָׁא דְכָל שְׁיִישׁ הֵיפֵר סְגִי לְסַלַּק חֲשֵׁשׁ אִיחְלוּפִי פִּינּוּ דְעֵיקָר הַתַּקְנָה הֵיִתָּה מִשּׁוּם לְשִׁמָּה וּמִשְׁנֵי דְבְּאַמַּת פְּלִיג, וְהֵינּוּ דְקָאָמַר דַּר"י מוֹדָה בְּאוּמָר בְּפִנֵּי נִחְתָּם וְלֹא בְּפִנֵּי נִכְתָּב דְבָהָא לִיפָא הֵיפֵר פְּלִל רְאוּי לְנוּ לְחוּשׁ לְאַיְחְלוּפִי אָבֵל לֹא בְּאַחַד אוּמָר בְּפִנֵּי נִכְתָּב פִּינּוּ דְאִיפָא הֵיפֵר שׁוּב לֹא חֲנִינֵשׁינּוּ לְאַיְחְלוּפִי לְמ"ד מִשּׁוּם לְשִׁמָּה, וְכֹל זֶה בְּרוּר לַפַּע"ד: וּמַעֲתָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ ג"כ מַה שְׁאָמַר אַבְיִי לְעִיל מְכַשְׁרֵי רַבְּנָן וְהֵינּוּ דַס"ד דְכּוֹנְנַת ר"י דְבָגַט יוֹצֵא כְּשֶׁר כְּמוֹ שְׁהֵם אוֹמְרִים דְלֵא חֲנִינֵשׁינּוּ לְאַיְחְלוּפִי פִּינּוּ שְׁהוּא שְׁלִיחַ ג"כ אָבֵל בְּאִין גַּט יוֹצֵא שְׁאִינוּ שְׁלִיחַ פְּסוּל מִשּׁוּם אִיחְלוּפִי וְהֵינּוּ דְפְרִיף תִּינַח רִישָׁא אָבֵל סִיפָא דַב' מַעֲיָדִין עַל כְּתִיבָה הִיאָף ס"ד לְהַכְשִׁיר טְפִי בְּגַט יוֹצֵא מְאִין גַּט יוֹצֵא דְבַתְרֵי אִין נ"מ לְעַנְּנֵי אִיחְלוּפִי אִי הֵם שְׁלוּחִים וְאִדְרָבָא מְבֹנָאָר בְּתוֹס' בַּד"ה בְּמֵאִי דְהִיכָא דְהֵנִי שְׁלוּחִים גְּרַע, וְהַשִּׁיב לוֹ אִין, דְבְּאַמַּת אַפִּי בְּסִיפָא יֵשׁ חִילּוּק דַב' שְׁהִבִּיאוּ אִין צְרִיכִין לֹאמֵר פְּלִל לֹא כְּמוֹ שְׁהִי חוֹשֵׁב דְכּוֹנְנַתוֹ שְׁאִין צְרִיכִין לֹאמֵר בְּפִנֵּינּוּ נִכְתָּב וּבְפִנֵּינּוּ נִחְתָּם רַק סְגִי בְּאַחַד עַל כְּתִיבָה וְאַחַד עַל חֲתִימָה רַק שְׁאִין צְרִיף פְּלִל, וְאַהָא פְּרִיף וְכִי אִין גַּט יוֹצֵא בְּמֵאִי פְּלִיגִי דְמַעֲיָקְרָא דְהֵנִי ס"ד דַּלְת"ק צְרִיכִין רַק דְכְּשֶׁר כְּמוֹ שְׁהֵם אוֹמְרִים, יֵשׁ לֹאמֵר דְסִיפָא בְּאַמַּת לְהִפְּךָ דְנֻקָּא בְּגַט יוֹצֵא פְּלִיגִי דְלַרְבָּנּוּ פִּינּוּ דְצְרִיכִין בְּהָא לֹא שְׁיִיף לְהַכְשִׁיר פִּינּוּ דְשְׁנִינְהֵם שְׁלוּחִין גְּרַע, וּבְאִין גַּט יוֹצֵא לַכ"ע כְּשֶׁר דְלֵא חֲנִינֵשׁינּוּ לְאַיְחְלוּפִי פִּינּוּ שְׁהֵן ב' וּר"י מְכַשִּׁיר ס"ל דְאִין צְרִיכִין לֹאמֵר פְּלִל, הַלְפָּה אַפִּי בְּגַט יוֹצֵא דִישׁ לְחוּשׁ טְפִי לְאַיְחְלוּפִי מ"מ כְּשֶׁר רַק דְבָזָה הוֹקְשָׁה לַר"נ שְׁאִין רִישָׁא וְסִיפָא שְׁוִין, אָבֵל הַשְׁתָּא דְקָאָמַר דְסִיפָא ג"כ עֲדִיף לַרְבָּנּוּ גַט יוֹצֵא מְאִינוּ יוֹצֵא ש"מ דְאַפִּי לַרְבָּנּוּ אִין צְרִיף פְּלִל א"כ בְּאִין גַּט יוֹצֵא בְּמֵאִי פְּלִיגִי וּמִשְׁנֵי דְפְלִיגִי בְּהָא גוּפָא אִי יֵשׁ לְחוּשׁ לְאַיְחְלוּפִי בַתְרֵי עַל כְּתִיבָה.

וּמַעֲתָה כֹּל מַה שְׁהִקְשׁוּ הַתוֹס' בְּזָה מִינּוּשׁב הֵיטֵב וְיִתְבָּאָר כֹּל אַחַד בְּמִקוּמוֹ בַּפִּי דְבַרֵי הַתוֹס': בְּתוֹס' בַּד"ה אֶלְמָא קְסָבֵר פִּי בְּקוּנְטֵרַס וְנִרְאָה דְאַפִּי לְמ"ד מִשּׁוּם לְשִׁמָּה. וּבְאַמַּת דְבַרֵי רַש"י נְכוּנִים פִּינּוּ דְלַרְבָּא אִין לְנוּ שׁוּם סְפֵק דְשְׁנַיִם שְׁהִבִּיאוּ אִין צְרִיכִין כְּמוֹ שְׁכַתְבוּ הַתוֹס' גוּפָא אַח"כ כְּמוֹ שְׁאַבְאָר דְבַרֵינְהֵם, א"כ עֵיקָר מַה שְׁכָּפָא לְהוֹכִיחַ דְסוּבֵר לְקִיּוּמוֹ, וְאִי נִימָא דְלִמ"ד מִשּׁוּם לְשִׁמָּה ג"כ יֵשׁ לֹאמֵר דְאִין צְרִיכִין א"כ לֹא הוֹכִיחַ כְּלוּם, אַף כְּבָר כְּתַבְתִּי דְגַם פִּירַש"י דְחוּק דַּה"ל לֹאמֵר אֶלְמָא קְסָבֵר לְקִיּוּמוֹ וּכְבָר נִתְבָּאָר בְּגִמְרָא פִּי הַסּוּגְיָא לְנִכּוֹן: בַּא"ד דְלַרְבָּא אַפִּי לֹא אָמַר.

כְּוֹנְנַת דְאִי ס"ד דְלַרְבָּא יֵשׁ סְפֵק א"כ הֵנִי לִי לֹאמֵר בְּלִישְׁנָא בְּתַרְא דְפְלִיגִי בְּהָא, וְעוֹד דְלַקְמֹן דְנִיִּק בְּלִישְׁנָא בְּתַרְא מְדַבְרֵי ר' אַמִּי אֶלְמָא קְסָבֵר שְׁנַיִם שְׁהִבִּיאוּ אִין צְרִיכִין וְהִיאָף

דייגן שאני מתגיתין דמעדידין ב' בפנינו נחתם לכה פשר לרבה אכל מנין בב' שהביאו שלא יאמרו פלל, וע"כ דהא גופא מוכיח דעכ"פ סובר לקיימו וממילא פשיטא לן דאין צריכין פלל בב' שהביאו, וזהו פוננת התוס', אף כפר פתבתי דמהא דלא מוקי בלישנא בתרא דפליגי בהא לא מוכח פלל וכמו כן מהו דלקמן לא מוכח פלל לפי שאני אומר דאפי' לרבה כל שצריכין לומר לא מהני שיאמרו רק פפי התקנה דלא פלוג רבנן בתקנה, וראני דלא קאמר לעיל ריש פ"ק נ"מ בין רבה לרבה בשנים אומרים בפנינו נחתם דמוןכר במתניתין להדיא ולמה לי אתי' בי תרי שחידשו אמוראי משום מה אלו יאמרו, וע"כ דדוקא אתי' בי תרי שאין צריה לומר פלל הוי נפקותא, אכל כל שצריכין שיאמרו לא מהני רק פפי התקנה, וישפיר דייגן פניו דמהני בפני נכתב שאינו שלית ש"מ דאין צריכין לומר פלל, ועוד אבאר בזה לקמן בתוס' בד"ה אהד אומר ע"ש: בא"ד וא"ת ולרבה נמי.

כהו הוא עיקר הגירסא דאי גרסינו רבה הו נמי אין לו שחר פלל וכוננת התוס' פשוט דכתבו מקודם דלרבה יש לומר צריכין ויש לומר אין צריכין, ולרבה ע"כ אין צריכין כמו שפתבתי לעיל מנין הוכיחו זה, ואהא קשיא להו דלרבה נמי מנין לנו דאין צריכין דלמא צריכין וכשר כמו שהם אומרים, ואין לומר משום דלא דייגן דהא חזינו לרבה מהני בפני נכתב לחודא ולא אמרינו דלא דייגן ה"ה לרבה מהני בפני נחתם לחודא, ועל זה תירצו דכה"ג יש לחוש לאיחלופי וכתבו דרבה נמי, שהוקשה להם תינח לרבה, אכל לפי מה שפתבו מקודם דלרבה נמי דייגן דאין צריכין וקשה מניו דלמא פשר כמו שהם אומרים ועל זה פתבו דרבה נמי חייש, וזה ברור: איברא עיקר קושית התוס' תמוה לפע"ד דאי ס"ד דבאמת צריכין רק פשר כמו שהם אומרים אם פן תיקשי סיפא בשנים אומרים בפנינו נכתב מ"ש גט יוצא מאין גט יוצא דכיון דאין שלוחים טפי לא שייך איחלופי וע"כ דבגט יוצא אין צריכין פלל, וזה ברור.

ובעיקר דברי התוס' בענין איחלופי לרבה כפר פתבתי בש"ס שיש לתמוה שלא הביאו ראי' מהו דהכא מר סבר לפי שאין בקיאיין לשמה, וכן ממתני' דמחלקה בין אהד בפני נכתב וב' בפני נחתם או להיפך ומהו דלעיל אין ראי' פלל, וע"ש שהעליתי דבאמת לא חיישינו לרבה לאיחלופי רק באהד אומר בפני נחתם בלבד ע"ש: בד"ה הא גט יוצא מפשרי רבנן, ובד"ה אלמא קסבר במאי פליגי ובד"ה ומר סבר ובד"ה ורבה.

כפר נתבאר לעיל פי' כל הסוגי' באריכות ומינשב כל קושיות אלו בפשיטות ודוק היטב: בד"ה ומר סבר לא גזרינו וכו' ובחנם פי' פן דהא מסיק וכו'. הא דלא הוכיחו בפשיטות מדקאמר סד"א הואיל ולא גזר ואי ס"ד דרק בתרי לא גזר מאי ענין זה ללמוד מזה שלא לאיחלופי דהא חזינו בחד גזר רק בתרי דלא שכיח דמייתי ומאי ענין זה לאיחלופי וע"כ דלא גזר פלל וצ"ל דאיכא למימר דבאמת כהו הפוננה דס"ד הואיל ולא גזר לא גזר פלל וממילא איחלופי נמי לא חייש קמש"ל דהא דלא גזר רק בתרי דלא שכיח וממילא חייש לאיחלופי לכה דקדקו הם דהוי לי' לומר דקמש"ל בחד גזר.

אכל באמת הוא תמוה דמה בכך דנימא בחד לא גזר וכי בשביל זה יחלוק דהאומר בפני נחתם בלבד סגי הא מ"מ יש לחוש לאיחלופי, וע"כ הוצרך לומר דמחמת זה ס"ד דלאיחלופי נמי לא חייש, ועוד דהאיך יאמר דקמש"ל בחד גזר הא לא הוי לומר באהד

אומר בפני נחתם בלבד רק אפי' שנים אומרים בפנינו נכתב ג"כ רק כל שלא הביאו שנים גזר אמנם באמת העיקר פדברי התוס' דר"י בכל גונוי לא גזר פלל דאל"כ לא הוי מהני בפני נחתם פלל דהוי פידעתי והוי מודה ר"י אפי' בב' אומרים בפנינו נכתב ואחד בפני נחתם דפסול כל שאין הגט יוצא וכו', א"כ למה קאמר בזו ולא באחרת למעוטי אומר בפני נחתם הא בזו גופא אתי למעוטי באין גט יוצא ובפרט דר"י מכשיר נדאי בכל גונוי הוא דאי רק בגט יוצא לא שייך מכשיר פיון דלא צריך פלל וזה ברור: בפירש"י בד"ה פשר ונהרי עדים מצויין לקיימו וכו' לא פליגי רבנן.

לכאורה תמוה דהא בהדיא מפרש בגמרא טעמא דמה אלו יאמרו והיאך יפרש הוא טעם אחר, ונראה לי דקשיא לי מה יועיל אתי' בי' תרי דאי משום שלא יוכל לומר לא שלחתיים א"כ יאמן אחד לומר שליח הבעל אני ועוד למה לי אתי' בי' תרי אפי' אחד והשני מעיד עליו שהוא שליח ומזה דייק דעיקר הטעם דמסתמא פיון ששלח שנים בנדאי יודעין לקיימו ואפי' לא ראו שחתמו רק ידענו נדאי מהני דבהו לא אמרינו לא דייקי ואפילו אינו מעידין פלל לא חיישינו בתרי דמייתי דמסתמא דייקי דגט פשר הוא דמה אלו יאמרו רק שיש להקשות מה בקב דמצוין לקיימו הא בח"ל ברחוק כ"ע מודי דלא מהני שכחי וגמירי שלא תחלוק במה"י וע"כ לא נחלקו רק במובלעות וסמיכות לא ברחוק לזה קאמר דכיון דתרי מייתו מוכחא מלתא ולא שייך שלא תחלוק אכל לפי התוס' מפת שליחות לא שייך מה אלו יאמרו בפנינו גירשה דהא אינו מעידין פלל שגירשה, וע"כ דאנו דנין דנדאי דייקי ויודעין דגט פשר הוא ואינו צריכין לפרש לפנינו כמו אחד המביא דבחד חיישינו דלא דייק כל שלא פי' לפנינו אכל תרי אין צריכין לפרש דמה אלו יאמרו בפנינו גירשה לא הי' צריכין לפרש דבריהם שהי' בגט פשר כנ"ל: דף י"ז ע"א בתוס' בד"ה אחד אומר בפני נכתב לרבא אפי' ליפא מעיד על הכתיבה פשר וכו' אגב רישא וכו' איברא עיקר דברי התוס' תמוהין לפענ"ד מאוד דא"כ בלישנא בתרא דהוא אליבא דרבא היא קאמר אפי' יוצא מתחת ידי ע"ח פשר אלמא קסבר שנים שיהביאו וכו' וקשה היא קאמר אפי' יוצא מתחת ידי ע"ח ונהו דנימא דהפנונה אפי' אחד מע"ח כמ"ש הר"ן.

אבל עכ"פ אי יוצא מאחר שאינו לא עד כתיבה ולא עד חתימה לא מהני ובאמת לרבא דאיירי אליב' בלא"ה מהני דהא איכא שנים המעידין בפנינו נחתם וכתיבה לא בעינו ויהא הגט יוצא ממי שהוא, ועוד היא קאמר עלה אלמא קסבר וכו' דבמתניתן לאו מהאי טעמא אתינן עלה פלל דאפי' יוצא מתחת יד אחר מהני וכ"ש לפי מה שהוכחתי לעיל דאפי' למ"ד לקיימו לא ברירא לן דאין צריכין רק מדברי ר"י דייקינן א"כ נהו דמוכח דטעמא משום קיום אבל עכ"פ מנין שאין צריכין לומר דהא הכא אמרי וקאי לכו נראה לפע"ד ברור דדוקא בהביאוהו שנים יש נ"מ בין רבה לרבא פדאייתא בריש מכילתין א"ב דאתי' בי' תרי דאז לרבא לא תקנו פלל, אבל כל שהוא באופן דחלה תקנת חכמים שאין ליטון הגט בלתי שיאמר ממילא לא חילקו בתקנתם שצריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ואפי' שנים שאם יאמרו בפני נחתם בלבד יכשירו גם באחד בפני נחתם בלבד ולא פלוג רבנן רק באתי' בי' תרי אז לא תקנו פלל ובהא לא שייך לא פלוג כמו שפירש"י, הלכך שפיר דייק פיון דכשר ביוצא מתחת ידי ע"ח ש"מ משום דלא בעינו שיאמרו פלל דאי בעינו לא מהני עד שיאמרו בפנינו נכתב ג"כ, וע"כ דלא בעינו פלל

ולא קתני לה רק משום יוצא מתחת עד פתיכה דאז בעינן שיאמרו ומהני כמו שאומרים
אבל מתחת ע"ח אין צריף קלל וכן נראה לי מדברי הרמב"ם הובא בש"ע סי' קמ"ב
דכתב ג"כ אמר אחד בפני נכתב וקשה לומר דאיהו נמי לאו בנדוקא נקט לה, ובזה נראה
לנישב גם מה שיקשו התוס' לעיל בד"ה דאתנ' בי' תרי לפירש"י דכף שוין שנים מן
השוק המעידין עליו, ולפי הנ"ל יש לומר דכל שצריף להעיד עליו לא מהני רק שיעידו
על הפתיכה ג"כ דלא פלוג בין שלית לשלית דאי יעידו על חתימה בלבד יכשירו בשלית
אחד ג"כ פשיעיד על חתימה בלבד דהא חשיב בשנים אחרים כנ"ל: בגמרא משום בת
אחותו נראה לי דהיינו דוקא בגט שחתומים בו עדים אבל גט בלי ע"ח רק שניתן בע"מ
יש להכשיר לכתחילה בלי זמן כלל דפשיטא שלא יוכל לחפות דאם לא תביא ע"מ לפנינו
פשיטא שלא נאמין לה שהוא גרושה, תדע דרש"י פי' לקמן דהועילו דלא כתבו לה
סופרי הדיינים ולא חתימו עלי' סהדי מוכח להדיא דבלי סהדי חתומים לא יוכל לחפות
כלל כיון שהוא בחזקת א"א וגרושה לפנינו לא הוי דדוקא בע"ח דנין מן הסתם הי' ע"מ
אבל לא בלי עדים שנה חתומים כלל וכמו כן לר"ל משום פירות ליפא למיחש כלל דהא
אפי' יכתוב זמן יוכל להכחיש שלא גירשה כלל ותצטרף ראי' להוציאה מחזקת א"א א"כ
לא יוכל להפסיד לה פירות: איברא יש לדקדק לר"ש דסובר כיון שנתן עיניו לגרשה
אבד פירות א"כ לדידנ' אפי' לא חתומי סהדי כלל צריף שיכתוב בו זמן דאל"כ תפסיד
משעת פתיכה ולרבנן דס"ל משעת חתימה בדלא חתומי סהדי כלל ליפא למיחוש כלל
ואין צריף זמנהרי יש פאן מחלוקת חדשה בין ר"ש לרבנן מה שלא הוזכר במשנתנו
בעיקר דין תיקון הזמן אי ניתקן בגט בלי ע"ח או לא: לכן הי' אפשר לומר להפוך
דלר"ל דס"ל לרבנן משעת חתימה היינו דוקא בגט בע"ח אז אמרינן כל כמה דלא החתים
עדים לא אבד פירות, אבל בגט בלי ע"ח דלא מיחסר רק נתינה פתיכה דידי' פחתימה
היא ומודי רבנן דמשעת פתיכה אבד הפירות ולפי זה לרבנן נמי צריף זמן בזה.

אף לפ"ז יתחדש עלינו מחלוקת חדשה בין ר"י לר"ל בדליפא עדים עליו כלל דלר"ל גם
בהא צריף זמן ולר"י לא, גם לר"י פליגי ר"ש ורבנן בהא ור"ש מחמיר בהא טפי מרבנן
נהוי להו לומר בש"ס דר"ל לא אמר כר"י דלדידנ' ר"ש מחמיר טפי מרבנן בגט שאין
בו זמן שאין עליו עדים אבל מ"מ יהא איהו שיהא אין לי מקום לדחות דבר זה דכל שאין
עליו ע"ח כלל לר"י דקי"ל פנותי' אין מקום לתיקון הזמן כלל, ואפשר לי לומר עוד
דאדרבא מהאי טעמא לא שאלו בש"ס מאי בינייהו דס"ס בין לר"י בין לר"ל תקנו זמן
ואי לא כתבו פסול ולא תצא, ולהנ"ל יש לומר דהיינו דאיפא בנייהו בגט שאין עליו עדי
חתימה כנ"ל, ובביאורי לא"ה הארכתי בזה: בתוס' בד"ה נכתב ביום וכו' לר"י משום
שפא יחפה ולר"ל משום פירות.

נמשכו בזה למה שכתבו לקמן בד"ה עד, דכל שלא ניתן ביום פתיכתו קול יוצא לדבר
ולכ"ע אמרינן לה אייתי ראי' וליפא לר"י רק משום חיפוי בלבד דלא נתייבוא מספק
כמ"ש מהרש"א לקמן: איברא בעיקר דבריהם אני תמה מאוד דהיאך שייך במתניתין
שפא יחפה דלא שייך חיפוי רק פשתזנה? תן לה גט כזה לחפות עלי' אבל כיון שתקנו
זמן, פשתזנה אם יוכל לכתוב לה גט באותו יום א"כ גם נחתם ביום יוכל לעשות כן
דיאמר בבוקר גירשה וע"כ דלא חיישינן רק שיאמר אתמול גירשה א"כ איזה חיפוי
שייך פאן, ועוד אבאר לקמן בראות ברורות בס"ד דבמתניתין ליפא משום בת אחותו

כָּלֵל לַכ"ע וְכֵן מְפֹרָשׁ בִּירוּשְׁלַמִי לְהִדְיָא ר"י אָמַר מְשׁוּם אֲכִילַת פִּירוֹת וְהִינּוּ דְקָאֵי הָתָם אֲמַתְנִיתֵן וְלִיפָא טַעְמָא דְבַת אַחוּתוֹ כָּלֵל רַק לַכ"ע מְשׁוּם פִּירֵי, וְכֵן מְבֹרָךְ בְּפִי הַמְּשַׁנֵּה לְהֶרְמְב"ם ו"ל דְּכָאן לֹא שְׁיִיף חִיפּוּי כָּלֵל, וְלִקְמָן יִתְבָּאַר עוֹד בִּיאֹר הִירוּשְׁלַמִי מַה שְּׁשָׂאֵל ר"ל גִּיטִין הַבָּאִין מִמ"הִי שְׁמָא נִכְתְּבוּ בְיוֹם ע"ש: וְדַע דְּלְדַבְּרֵי הַתּוֹס' מוֹכַח דְּמִן קִדְּם וְנִכְתְּבַת בְּיוֹם וְגַט שְׁאִין בּוֹ זְמַן כְּלֵהוּ חַד טַעְמָא אֵית בְּהוּ מְשׁוּם בַּת אַחוּתוֹ לר"י דְּמְשׁוּם פִּירֵי לִיפָא דְכָל שְׁלֹא נִיתֵן בְּיוֹם הַפְּתִיבָה יֵאמְרוּ לְקוֹחוֹת אֵייתִי רֵאִי כִּמ"ש הַתּוֹס' לְקַמָּן וְלִפִּי זֶה ע"כ דְּמִן קִדְּם וְנִכְתְּבַת בְּיוֹם ג"כ לֹא תַצָּא, וְהָר"ן פָּרַק הַמְּגַרֵּשׁ כְּתַב דְּלִשְׁיטַת רִש"י כִּף הַדִּין דֵּהוּא סוֹבֵר דְּלַעוֹלָם צָרִיכָה רֵאִי אֵימַת מְטִי לִידָה מְשַׁמַּע דְּלִשְׁיטַת הַתּוֹס' דְּאָמְרִינּוּ מִסְתַּמָּא בְּיוֹם שְׁנִכְתְּבַת נִמְסַר יֵשׁ בְּמִן קִדְּם מְשׁוּם פִּירֵי אֲבָל בְּאַמַּת הָא לִיתָא דְּמוֹדִים הַתּוֹס' בְּזֶה מְטַעַם אַחַר דְּכָל גִּט שְׁלֹא נִיתֵן בְּיוֹמוֹ קָלָא אֵית לִי כִּמ"ש לְקַמָּן בַּד"ה עַד שְׁעַת נְתִיבָה ע"ש: בַּד"ה ור"ש מְכַשִּׁיר דְּלִית לִי שְׁמָא יִחְפָּה.

דְּבַרִּיהֶם צ"ע דֹּא"כ אָנּוּ דְּקִי"ל כִּר"ש בְּשַׁעַת הַדְּחַק ע"כ דְּבִשְׁעַת הַדְּחַק לֹא חִיִּישִׁינּוּ לְחִיפּוּי א"כ לְמָה לֹא נִכְשִׁיר גִּט שְׁאִין בּוֹ זְמַן בְּשַׁעַת הַדְּחַק פִּינּוּ דְּעֵיקַר טַעְמָא מְשׁוּם בַּת אַחוּתוֹ הוּא וְהָרִי בְּשַׁעַת הַדְּחַק לֹא חִיִּישִׁינּוּ לְבַת אַחוּתוֹ, וְהֶרְמְב"ם בְּפִי הַמְּשַׁנֵּה כְּתַב לְהִדְיָא דִּר"ש ג"כ סוֹבֵר שְׁמָא יִחְפָּה רַק בְּנִכְתְּבַת בְּיוֹם לֹא שְׁיִיף זֶה, וְעֵיקַר הוֹכַחַת הַתּוֹס' מְדַקְאֵמַר בְּגַמ' פִּי קְאָמִינָא לְרַבִּנּוּ לר"ש לֹא קְאָמִינָא ש"מ דִּר"ש לִית לִי שְׁמָא יִחְפָּה אֲבָל לְקַמָּן אֲבָרָא דְּאִין מְזָה שׁוּם רֵאִי וְכ"ע אֵית לֵהוּ חֲשֵׁשׁ חִיפּוּי לר"י ע"ש: בַּא"ד וַא"ת וְנִיחוּשׁ שְׁמָא נִכְתְּבַת בְּלִילָה וְכו' דְּבַרִּיהֶם צָרִיכִין בִּיאֹר דְּמַה ס"ד שְׁהַעֲדִים יִחְתְּמוּ עַל מִן קִדְּם פִּינּוּ שְׁתוּכַל לְטָרוּף שְׁלֹא כְּדִין, וְנִרְאֶה לִי לְפָרֵשׁ דְּבַרִּיהֶם דְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַבִּין הָךְ נִכְתְּבַת בְּיוֹם דְּפָסוּל לַת"ק הֵיכִי מְשַׁפְּחַת לֵה דְּמִי מוֹדִיעַ שְׁכֵף הִי, וְעוֹד שְׁהַעֲדִים שְׁעִשׂוּ כִּף גְּפָסִלִין שְׁחַתְּמוּ עַל מִן קִדְּם וְכֵן שְׁאֵלוּ בִּירוּשְׁלַמִי עַל מְשַׁנַּת מִן קִדְּמִין פְּסוּלִין וְשֵׁם אָמְרוּ דְּכְתְּבוּ לְלוּהַ בְּלִי מְלוּהַ וְלֹא יָדְעוּ דְּרַב אֲסִי וּמֵאן דְּלֹא יָדַע דְּרַב אֲסִי לֹא נִפְסַל וְזֶה לֹא שְׁיִיף כָּאן וּמְזָה הִי נִרְאֶה לְכַאוּרָה דְּשִׁאֲנִי גִט מִן קִדְּם מְשַׁטֵּר מִן קִדְּם דְּוִדְּוִקָא שְׁטֵר דְּעֵיקְרוּ לְטָרוּף הוּא לְכֵף כָּל שְׁחַתְּמוּ עַל מִן קִדְּם פְּסוּלִין וְאִינּוּ נְאָמְנִין לוֹמַר מִן קִדְּם הוּא, אֲבָל גִּט מִן קִדְּם פִּינּוּ דְּאִינוּ רַק לְגִירוּשִׁין וְהֵם חֲתְּמוּ עַל הַגִּירוּשִׁין שְׁזָה גִירוּשׁ לְזוֹ וְהִינּוּ דְּאָמְרִינּוּ בִּירוּשְׁלַמִי עַל זֶה חֲתְּמוּ וְעַל זֶה לֹא חֲתְּמוּ וְהִינּוּ שְׁלֹא עָלָה עַל דְּעַתָּם שְׁיִוְכַל לְהַגִּיעַ הַפְּסַד לְקוֹחוֹת ע"י גִּט זֶה וְהֵם לֹא חֲתְּמוּ רַק עַל הַגִּירוּשִׁין הַפְּתוּבִים בְּגִט וְאֵהָא קִשְׂיָא לֵהוּ לְתוֹס' דְּנִיחוּשׁ אֲפִילוּ לר"ש שְׁמָא נִכְתְּבַת בְּלִילָה וְהַעֲדִים חֲתְּמוּ עָלָיו שְׁהֵם לֹא חֲתְּמוּ רַק עַל עֵיקַר הַגִּירוּשִׁין כְּמוֹ דְּלַת"ק דְּפָסוּל אֲפִי נִכְתְּבַת בְּאַמַּת בְּיוֹם מ"מ נְאָמְנִין לוֹמַר דְּנִכְתְּבַת בְּיוֹם כְּמוֹ כֵּן לר"ש נִיחוּשׁ שְׁמָא נִכְתְּבַת בְּלִילָה וְהַקְדִּימוּ זְמַן שְׁל יוֹם, וְאֵהָא תְּרַצוּ דְּלַעוֹלָם אִין הַעֲדִים חוֹתְּמִין אֲפִי בְּגִט אֲשֶׁה רַק כְּשִׁיּוֹדְעִין שְׁנִכְתְּבַת בְּיוֹם הַפְּתוּב בְּגִט לֹא שְׁהוֹקְדִים לְמַפְרַע וְנִכְתְּבַת בְּיוֹם לַת"ק שְׁאֲנִי דְּלֹא חֲתְּמוּ בְּשִׁקְרָא כָּלֵל שְׁהָרִי בְּאַמַּת נִכְתְּבַת בְּיוֹם וְהֵם חֲתְּמוּ עָלָיו שְׁכֵף הִי כְּמוֹ שְׁפְתוּב בְּגִט וְאִף דִּיּוֹכַל לְבֹא הַפְּסַד מ"מ פִּינּוּ שְׁלֹא חֲתְּמוּ שְׁקַר לֹא נִפְסְלוּ מִשָּׂא"כ כְּשִׁלֹּא רָאוּ שְׁנִכְתְּבַת בְּיוֹם וְהֵם חוֹתְּמִין בְּלִילָה עַל זְמַנּוֹ שְׁל יוֹם הָרִי חוֹתְּמִין שְׁקַר שְׁנִכְתְּבַת בְּיוֹם זֶה וְהֵם לֹא יָדְעוּ מְזָה ע"כ אִין חוֹתְּמִין רַק כְּשִׁיּוֹדְעִין שְׁבִנְמוּ הַפְּתוּב בְּגִט בְּאוֹתוֹ זְמַן נִכְתְּבַת.

ובעיקר קושיות תוס' נראה לי לפי מה שפיתתי דע"ח מעידין על הכשר הגט שנכתב לשמה א"כ צריך שיראו פתיבת הגט וידעו אימת נכתב ולק"מ: בד"ה מפני מה וכו' מיגו דאי בעי טמין את גיטה.

קשיא לי הא לקמן בד"ה עד שעת נתינה פירשו התוס' משום דיכולה להראות גיטה לב"ד, והשתא אפתי יכול לומר כר"ל וע"כ תצטרף להראות הגט ותפסיד מזונות וכמה נפשך חזא מנייהו תפסיד: ונראה דכוננת התוס' לפי מה דס"ל עכשיו שזהו תקנה לפניה שלא תוכל לברר ע"י מסירה, א"כ מלבד שאין תועלת בזמן למזונות אדרבא יוכל להגיע הפסד ע"י הזמן דבלי זמן טמין את גיטה ולא תראנו עד שתראה לינשא אבל פשיש בו זמן לא תוכל להטמין פי תגלה כל אימת שתראנו וע"י הזמן תפסיד פשיגרא שנה אחר זמן הפתיבה הלכה אף שיש תיקון בזמן לענו פירי ומזונות בצירוף, לא שייך לומר שתקנו זמן מה שע"י הזמן יכול לבוא לה הפסד: ועל זה תירצו עוד דבלא"ה אין תועלת בזמן דיכולה לברר ע"י מסירה ולא נתפוננו להקשות על זה שמא לא תרצו דנדאי אין צריך לתקן זמן בשביל שמא לא תרצו ולפסול הגט בשביל זה, דהא גט שאין עליו עדים כלל פשר ולא פסלוהו משום שמא לא תרצו רק הך ומיהו נמשך לחזק תירוץ ראשון גם כן דלכאורה אין פאן רק תירוץ ב' בלבד כי הראשון נדחה דאי אפשר לפרשו רק אם ע"י הזמן תפסיד והשתא אין פאן הפסד כלל דהא יכולה לברר, ועל זה כתבו דמ"מ גם תירוץ ראשון אחי שפיר דשמא לא תרצו ואדרבא ע"י הזמן תפסיד דנדאי הא לא שייך לתקן זמן מה שיש במציאות הפסד ע"י הזמן כשלא תרצו, ודוק: והנה מהרש"א הקשה דנימא משום הפסד הבעל ותירץ דיכולה להטמין ודבריו תמוהין דדוקא באין בו זמן יכולה להטמין כמבואר בתוס' שלא תראנו עד שתראה להנשא אבל פשיש בו זמן לא שייך להטמין שהרי תגלה אח"כ כשתראה לינשא בו, ועוד שהרי כתבו התוס' אח"כ ואדרבא ע"י הזמן תפסיד, ופי' מהרש"א דקאי אדמעיקרא וקשה הא גם בזמן יכולה להטמין ולא תפסיד ע"י הזמן, ועיקר קושיתו לק"מ דלמשועבדים אין מוציאים למזונות רק מהבעל א"כ מי ימחה בידו לכתוב זמן להנצל מהפסד או שלא תתן עד שיכתבו לו שגירשה או שיבוא לב"ד ויאמר גרשתי ולא שייך לתקן זמן רק לטובת האשה שמגרשה בע"כ: בא"ד היינו דוקא מכאן ולהבא ואפי' מכאן ולהבא וכו'.

לא ידעתי מה הוצרכו לזה, דכאן לא שייך רק לענו למפרע, ואולי נתפוננו לומר דס"ד כל שנאמן מכאן ולהבא הרי בחזקת גרושה היא וממילא לא תוכל להוציא מזונות מספק שמא נתגרשה קודם כמו שכתבו לקמן לענו חיפוי דלא היו הורגין מספק כל שהיא גרושה לפנינו, לזה כתבו דאפי' מכאן ולהבא אינו נאמן במכחישתו.

איברא קשה דלא משני בב"ב דף קל"ד ע"ב תרי מימרי דר"י דכאן במכחישתו פאן באין מכחישתו ותרונייהו להבא. ועוד קשיא לי דאי ס"ד דנאמן להבא ולא תוכל להוציא מזונות למפרע מספק א"כ ממילא אינו נאמן כלל דהא אין בידו לגרשה דאי גרשה בנדאי ישלם מזונות עד עכשיו משא"כ באמרו שפבר גירשה רוצה להרויח מזונות א"כ אינו נאמן כלל: והנה מדברי התוס' נראה דאי הי' נאמן למפרע הנה מקום לומר דתיקון הזמן משום מזונות, וצ"ע כמה שכתבו בב"ב לתמוה דמה ס"ד דנאמן למפרע דהרי יחפה על בת אחותו, ולהנ"ל יש לומר דאי נאמן למפרע יש תועלת בזמן למזונות, וצריך לומר

דעיקר הקושיא דר"י התם קאמר לה ור"י בפירושו אמר בת אחותו דאל"כ בלא"ה לק"מ דיש תועלת לפירות כר"ל לקמ"ל דאינו פן וע"כ משום דר"י גופו קאמר בת אחותו ותתתי למה לי, ולפי זה למ"ד לקמן איפוד קמיינתא בלא"ה לק"מ קו' התוס' דהתם: בא"ד שיעידו לפני ב"ד או עדים.

הלשון מגומגם דמה יועיל עד מפי עד ומפי הפתב, ואולי פוננתם דתביא עידי מסירה ויעידו לפני ב"ד או עדים אחרים שראו הגירושין ויעידו לפני ב"ד דאין צריך דוקא ע"מ שנתניח דו לכה, עוד אפשר לומר דכה"ג דהוי מילתא דעבידא לאגלוויי אפי' עד מפי עד נאמן: אף מה שכתבו או לומר לעדים וכתבו לה שטר אחר שמאותו יום נתגרשה הוא מגומגם מאד דקשה לפרש דהכל קאי על שמא לא יתראו דגם זה לא יתראו לומר לעדים שיכתבו לה דמה זה שסיימו וכתבו לה שמאותו יום נתגרשה, ונראה לי שיש חילוף בתוס' והו' או לומר צריך להיות קודם ומיהו, דמעיקרא כתבו שהיום נתגרשו והיינו שתביאם תיקף באותו יום או אם לא תוכל להביאם באותו יום שאינם פאן מ"מ גם לאחר זמן תוכל לומר להם שיכתבו לה שמאותו יום נתגרשה, וזה שכתבו קודם היום נתגרשו ובתר הכי מאותו יום נאח"כ כתבו ומיהו שמא לא יתראו נאדרבא וכו' כמו שפירשתי לעיל, פנ"ל: בא"ד נאפי' למ"ד עדין בכתומיו זכין לו וכו'.

אין דבריהם מוכרחים דלאפיי ג"כ לא מהני רק במטי' לידני', וכבר פתבתי בספרי ת"י סי' ס"ה דמהני בייטול בזה הלכך כשמסר לאחר קודם הוי פאלו נתבטל ראשון ונשרף משא"כ שמסר לזה בעצמו שכתבו לא בעינן מוכח מתוכו פלל פנ"ל: בד"ה משום בת אחותו וכו' גרושה לפנינו וכו' איכא למידק למ"ד ע"מ פתתי ודעת התוס' וסייעתם דלא מהני ע"ח רק ע"מ דוקא א"כ היא הו' היא גרושה לפנינו דלמא לא ניתן בע"מ ובעלמא אמרינן דמסתמא ניתן פדין אבל גט זה בנדאי יש לחוש דניתן פדי לחפות בלי ע"מ פלל ואינה גרושה לפנינו פלל וצ"ל דמ"מ פנין דאי לא באו עדים שזינתה היינו מחזיקין אותה בגרושה גמורה שאין לנו שום ריעותא בגט זה הלכך אפי' באו עדים שזינתה לא היו הורגין אותה מספק פנין שיש גט פשר בלי ריעותא פכל גיטין: איברא איכא למידק דמאי פריה לקמן מג' גיטין פסולין מאי הועילו בתקנתן, וקשה מאי קושיא התם בגט שידענו שניתן פדין בע"מ רק דעבר אסתנתא דרבנן דיו לפסלו לכתחלה אבל פשיבוא לחפות בגט פזה בנדאי פל פמה דליכא ע"מ פסלינן לי' לגמרי דמאן לימא לן דניתן פדין פנין דפסול הוא, ועיין בא"ה ע"ס קכ"ד וק"ל דכל שיש בו פסול בעינן ע"מ לפנינו נאפי' לא פא לחפות לא ידעתי מנין לנו דגט פזה בלי ע"מ שגדון בו דמסתמא נמסר פדין פנין דאית בי' פסול ולא הכשירו התם רק בע"מ לפנינו א"כ פשיטא דליכא חשש חיפוי פלל, ועמ"ש לקמן בגמרא ישוב נכון לזה, ומינשב בזה דברי הטור ריש סי' קכ"ז התמוהין לכאורה: בד"ה ר"ל אמר משום פירות וא"ת גט מאןחר יפסל וכו'.

למ"ד משום בת אחותו לא קשיא להו דיש לומר באמת מאןחר פסול ונתם מקושך הוא דמכשירין דאי יפתחנו ולא נדע שהי' מקושך הרי יפסל באמת דמאןחר פסול ואי יפתחנו ונדע שהי' מקושך לא יוכל לחפות וכמו כן אי ימתין עד הזמן ואז יפתחנו א"כ לא יוכל לחפות, אבל למ"ד משום פירי קשיא להו דהוא יאמר שהי' פשוט והיא עצמא מקושך והיא לא תרגיש לבוא לב"ד כמ"ש מהרש"א ומהאי טעמא פוסל הרמב"ם גט מאןחר

דקי"ל משום בת אחותו לכה מאןחר פסול ומקנשר פשר כנ"ל: אמנם לדעת אינה קונשיא כלל, דאם הוא ירצה להוציא ממנה הפירות הרי בנדאי תראה גיטה ואם ימתין עד הזמן וירצה להוציא פירות מאיזה צד יאמן הוא לומר שהי' פשוט נעשאתו מקנשר להוציא מינה, לכן לא נתבררו לי דברי התוס': והנה ה"ן הביא ראי' ממתינתין דשביעית דחשיב שטרי חוב ופרוזבול ולא חשיב גט בין מוקדם בין מאןחר פסול ולדעתי לק"מ דהך מאןחר דגט דפסול אין האיחור גורם הפסול רק מה שאין בו זמן עד אותו הזמן שנתאחר והוי כמגרש בגט שאין בו זמן, אבל מוקדם ומאןחר דשטר ופרוזבול הקדמתו ואיחורו גורמין הפסול דמחמת הקדמה דשטר ואיחורו של פרוזבול יוכל לבוא גבי' שלא כדין אבל אם לא הי' בו זמן כלל לא יוכל לבוא גבי' שלא כדין כלל ופיסולו לאו משום שאין בו זמן רק לפי שיש בו ונתאחר, אבל בגט אין הפסול מחמת זמנו שנתאחר שהרי אם ישנו עד זמנו פשר לגרש בו דמאי חשש יש, רק מעיקרא פסול כמו כל גט שאין בו זמן, וכבר שמענו דגט שאין בו זמן פסול מפלל מ גיטין וה"ה מאןחר פסול לגרש בו קודם שיגיע זמנו האמיתי שהרי אין בו זמן עד אותו זמן וזה ברור: ודעת הרמב"ד ו"ל דמאןחר פשר לגמרי והקשו עליו שהרי יש לחוש לבת אחותו שיתן לה גט מאןחר, אבל המעיין ברמב"ד יראה שלא הכשיר מאןחר רק בניתן לפנינו בע"מ כדינו אבל כל שלא ניתן לפנינו בע"מ חוששין לו פנין שאין דרך לעשות מאןחר דלחפות עלי' נתנו לה וכיון שהיא רוצה להציל עצמה בגט זה ויש בו ריעותא דמאןחר מה שאין דרך לעשות פן אין דינין בו כדין גרושה לפנינו עד שתביא ע"מ, ולא הכשיר הרמב"ד מאןחר רק בע"מ: בא"ד ואין הגירושין חלין עד הזמן.

דין זה צ"ע לפע"ד פנין דקי"ל דכל תנאי פוסל בגט ואפי' נתקיים התנאי, וכן אפי' על פה קודם פתיבת התנאי דהפתיבה צריף להיות לשם פריית גמור, א"כ נהי דהך אינו כתנאי רק פקביעת זמן מ"מ פנין שאיחר זמנו בגט הרי פתבו הסופר על דעת שלא יחולו הגירושין עד הזמן הוי כאלו לא נכתב לשם פריית פנין שפתב הגט שלא יגרש רק אחר זמן אפי' יתנו מיז, ודוקא אי מתנה בעת נתינה שלא תתגרש רק אחר ל' מהני, ולא שיכתבנו הסופר על דעת פן וכ"ש פאן שפתבו בתוכו: בא"ד דאם הי' רוצה הבעל לא הי' מקפיד.

ולפעד"נ דלק"מ דכיון דאמר מעיקרא פלכם חתומו הרי נכללו פולם בדיבור אהד שלא יחתמו זה בלא זה ואח"כ פשירצה להכשירו בשנים החתומים ע"כ יבטל הדיבור שאמר מקודם פלכם חתומו א"כ גם חתימת השנים הוי כאלו חתמו בלי ציווי הבעל פנין דדיבור ראשון נתבטל והי' צריף מינוי מחדש, וכן משמע בב"י סי' ק"כ, ואף דשם נמצא פסול מ"מ מה בכהך כל שלא חתמו לא שייף שיבטלו הכשרים דאין פאן עדות כלל ולא נצטרפו רק הטעם פנין שנמצא אהד פסול והוא מבטל הדיבור דמעיקרא: צריף מינוי מחדש וצ"ע וכן: ע"ב בגמרא זנות לא שכיחא.

והקשו ע"ז מהא דריש פתובות דחששו לטענת בתולים אלמא חיישינן לזנות, ולדעתי לק"מ מכמה טעמים חדא דהתם לא תקנו רק שתנשא לכתחלה בריעי, אבל פשיטא דאם נשאת בשלישי או בחמישי בדיעבד הוי נשואה לכל דבר אבל פאן לפסול דיעבד גט שאין בו זמן שנתגרשה בו בנדאי לא שייף לפסולו משום זנות ועוד לפירש"י התם

דְּהַחֲשֵׁשׁ שְׁמָא יְבוֹאוּ עֵדִים וְזֶה שְׁיִיךְ בְּכָל הַנָּשִׁים שֶׁפִּיר חֲשִׁישׁוֹ לְזָנוּת אֲבָל כָּאֵן לְחֹשׁ לְזָנוּת דְּבַת אַחֲוֹתוֹ דְּמָה שְׁאֲמָרוּ בַּת אַחֲוֹתוֹ דְּנִקָּא הוּא פְּדִמוּכַח בְּרֵא"ש לְהִקְדָּא א"כ זָנוּת דְּבַת אַחֲוֹתוֹ לֹא שְׂכִיחַ, וּלְפָנֵי הַתּוֹס' שֶׁם דְּהֵתָם נָמִי לֹא חֲיִישִׁינָן רַק בְּאַשְׁתּוּ כִּהֵן וּפְחוּתָהּ מַג' מ"מ לְדַעְתָּם כֹּל שְׁיִמְצָא טַעֲנַת בְּתוּלִים תִּיאָסֵר עָלָיו א"כ טַעֲנַת בְּתוּלִים בְּנִדְאֵי שְׂכִיחַ דְּמִשְׁכַּחַת לָהּ קוֹדֵם שְׁנִתְאַרְסָה וּבְאִנְסָה וּמְנַפֵּת עֵץ וְכָל שְׁיִמְצָא לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים וְלֹא יְבוֹאוּ לַב"ד הָרִי אֲסוּרָה עָלָיו, וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר דְּהֵתָם עֵיקַר הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁקִדּוֹ וְלֹא הֶוֹנְפֵר בְּמִתְנִיתִין דְּלֹא לִיתִי לְזִלְזוּלֵי בֵּה כַּמ"ש הַר"ן, וְכִינּוּן שֶׁהוֹצֵרְכוּ לְתַקֵּן זְמַן מִשּׁוּם שְׁקִדּוֹ תַקְנּוּ מִמִּילָא בְּרַבִּיעֵי לְחֹשׁ לְזָנוּת, אֲבָל לְתַקֵּן זְמַן מִשּׁוּם זָנוּת גְּרִידָא לֹא שְׁמַעְנּוּ, וְעַמ"ש בְּתוֹס': שֶׁם וּר"י מ"ט לֹא אָמַר כַּר"ל וְכו' עַד פִּירֵי דְּמִשְׁעַת כְּתִיבָה עַד שְׁעַת חֲתִימָה אֵיפָא בִּינְיָהוּ.

אֵיפָא לְמִידָק לִימָא דַּס"ל לַר"י לַכ"ע מִשְׁנַתָּן עֵינָיו לְגִרְשָׁה שׁוּב אֵין לְבַעַל פִּירוֹת כַּר"ש, וְא"כ ע"כ טַעֲמָא דַּת"ק דְּפוֹסֵל נִכְתָּב בִּיּוֹם מִשּׁוּם בַּת אַחֲוֹתוֹ הוּא דְּמִשּׁוּם פִּירֵי לִיפָא דְּכַדִּין טְרַפָּה, וְכִינּוּן דְּשְׁמַעְנּוּ לַת"ק דְּחִישִׁינָן לְבַת אַחֲוֹתוֹ מִמִּילָא מִשּׁוּם הִכִּי אֵינְתִּיקִין זְמַן שְׁהָרִי מִעֵיקָרָא שְׁאֵלוֹ מ"ט לֹא אָמַר ר"ל כַּר"י וּמִתְרַצִּינָן דְּזָנוּת לֹא שְׂכִיחַ וְכִינּוּן דַּלְר"י מוּכַח ע"כ לַת"ק דְּנִכְתָּב בִּיּוֹם פְּסוּל מִשּׁוּם זָנוּת א"כ מִמִּילָא לְהִכִּי אֵינְתִּיקִין זְמַן, וְעוֹד הָא גּוֹפָא קִשְׁיָא מְנָא לִי לַר"י לְחֲלוּקָה עַל ר"ש בְּגִבְיַת פִּירוֹת כִּינּוּן דְּלֹא שְׁמַעְנּוּ לְחֲכָמִים שְׁיִחְלְקוּ עָלָיו בְּהָא רַק מִשּׁוּם בַּת אַחֲוֹתוֹ פְּסוּלֵי נִכְתָּב בִּיּוֹם, וְעוֹד קִשְׁיָא מֵאֵי פִּירֵי ר"ל מ"ט לֹא אָמַר כַּר"י הָא כִּינּוּן דַּר"ש לִית לִי שְׁמָא יְחַפֵּה לַכ"ע א"כ כִּינּוּן דַּס"ל טַעֲמָא דְּרַבְּנָן מִשּׁוּם פִּירֵי דְּמִשְׁעַת חֲתִימָה א"כ מֵאֵיזָה צַד נִימָא דְּרַבְּנָן אֵית לְהוּ חִיפּוּי כִּינּוּן דְּבַלֵּא"ה פְּסוּלֵי נִכְתָּב בִּיּוֹם מִשּׁוּם פִּירֵי וְעוֹד מֵאֵי קִשְׁיָא לִי עַל ר"ל מַר"ש דְּלֹא ס"ל שְׁמָא יְחַפֵּה וְהָוִי לִי לְאַקְשׁוּיֵי ר"ש מ"ט לֹא אָמַר כְּרַבְּנָן וְעוֹד הֵיאָךְ הַכְּשִׁירוּ לְקַמְּן נִכְתָּב בִּיּוֹם בְּשַׁעַת הַדְּחַק כִּינּוּן דְּגַט שְׁאִין בּוֹ זְמַן פְּסוּל אִפִּי בְּשַׁעַת הַדְּחַק וְלֹא פְּסוּלִינָן לִי רַק מִשּׁוּם בַּת אַחֲוֹתוֹ וְהָא טַעֲמָא שְׁיִיךְ מִמֶּשׁ בְּנִכְתָּב בִּיּוֹם וְעוֹד קִשְׁיָא דְּהָוִי לִי לוֹמֵר פְּלוּגְתָּא חֲדָשָׁה בֵּין ר"ש לְרַבְּנָן בְּגַט שְׁאִין עָלָיו עֲדִים דַּר"ש מִחְמִיר בֵּה טְפִי מְרַבְּנָן דְּלְרַבְּנָן כְּשֶׁר דְּלִיפָא מִשּׁוּם בַּת אַחֲוֹתוֹ וְלַר"ש פְּסוּל מִשּׁוּם פִּירֵי כַּמ"ש לְעֵיל וּבְמִשְׁנָה מִשְׁמַע דַּר"ש מִיְקַל טְפִי מְרַבְּנָן, וּבְאַמַּת בְּגַט שְׁאִין עָלָיו עֲדִים נִהְפֹּךְ הוּא, וְעוֹד כִּינּוּן דְּאַמְרִינוּ לְקַמְּן כְּתַב בּוֹ שְׁבֻעַ שְׁנָה חוֹדֶשׁ כְּשֶׁר דְּאַהֲנִי לְשְׁבֻעַ דְּלַקְמִי א"כ פְּשִׁיטָא דְּנִכְתָּב בִּיּוֹם אַהֲנִי לִיּוֹם הַקּוֹדֵם וְהֵיאָךְ ס"ד דְּהֵתָם לְכָל הַשְּׁבֻעַ לֹא חֲשִׁישׁוֹ לְזָנוּת וְהֵכָא לְזָנוּת דִּיּוֹמָא חֲיִישִׁינָן, וּמָה שְׁפִתְבוֹ הַתּוֹס' לְקַמְּן דְּהֵתָם הַנְּתִינָה וְהַכְּתִיבָה כִּי הַדְּדִי צ"ע כְּמוֹ שְׁאַבְאָר בְּתוֹס': וְעַל כָּל אֵלֶּה נִרְאָה לִי בְּרוּר דְּלֹא שְׁיִיךְ בַּת אַחֲוֹתוֹ רַק בְּגַט שְׁאִין בּוֹ זְמַן דְּחִישִׁינָן שְׁיִחְפֵּה עָלָי וְיִכְתּוּב לָהּ גַּט כְּזֶה, אֲבָל כֹּל שְׁנִכְתָּב הַגַּט שְׁלֹא עַל דַּעַת לְחַפּוֹת כְּלָל רַק שְׁנִיחּוֹשׁ דְּאַח"כ יֵאָרַע זָנוּת וְיִחְפֵּה עָלָי בְּגַט זֶה, כִּינּוּן שְׁלֹא הַנִּיחוּ עַד הַלִּילָה עַל דַּעַת לְחַפּוֹת שְׁאֵי הִנֵּה רוּצָה לְחַפּוֹת עָלָי בִּיּוֹמוֹ הִי מִחֲתִים עֲדִים בִּיּוֹם רַק מִעֲצָמוֹ נִתְעַכֵּב עַד הַלִּילָה לֹא חֲיִישִׁינָן, תַּדַּע דָּאֵי ס"ד דְּחִישִׁינָן כַּה"ג לְחִיפּוּי א"כ נִכְתָּב וְנִחְתָּם בִּיּוֹם וְנִתְּן בְּלִילָה פְּשִׁיטָא דַּג"כ שְׁיִיךְ חֲשִׁישׁ בַּת אַחֲוֹתוֹ וְהַשְׁתָּא בְּמִתְנִיתִין ע"כ נִתְּן בְּלִילָה כִּינּוּן שְׁנִחְתָּם בְּלִילָה א"כ לְמָה לִי נִחְתָּם בְּלִילָה אִפִּי נִחְתָּם בִּיּוֹם פְּסוּל, וְע"כ דַּכַּה"ג לֹא שְׁיִיךְ חִיפּוּי כְּלָל דְּאַהֲנִי לְקַמְּי וְדוּקָא בְּמוֹקְדָם שְׁיִיךְ חֲשִׁישׁ זֶה שְׁכּוֹתָב עֲכָשְׁיוֹ וּמִקְדִים עַל מְקוֹדָם וְזֶה בְּאַמַּת פְּסוּל לַכ"ע כַּמ"ש הַתּוֹס' לְעֵיל אֲבָל בְּנִכְתָּב בִּיּוֹמוֹ לֹא שְׁיִיךְ חֲשִׁישׁ בַּת אַחֲוֹתוֹ כְּלָל, וּבְגַמְרָא הִכִּי פִּירוּשָׁא בְּשִׁלְמָא לַר"ל

הינינו דקא מכשיר ר"ש דמדינא אית לה פירי משעת פתיבה אבל לר"י דאין לה רק משעת נתינה מ"ט דר"ש הא תטרוןף שלא כדין מעת פתיבה ומשני פי קאמינא דיש לו עד שעת נתינה רק לרבנו לר"ש לא קאמינא ולדידין מודינא דיש לה מעת פתיבה, והינינו דפריה בשלמא לר"י היינו דאיכא בין ר"ש לרבנו דלרבנו עד נתינה ולר"ש מפתיבה אבל לר"ל במאי פליגי אי מגיע לה משעת פתיבה מ"ט דרבנו ואי עד שעת נתינה תינח בנכתב ביום גט שאין בו זמן למה יפסל כיון דיש לו עד שעת נתינה וע"כ דלדידין לית להו לרבנו עד שעת נתינה.

א"כ מ"ט פסלי בנכתב ביום ומשני דלדידין פליגי לרבנו משעת חתימה ולר"ש משעת פתיבה: והכי איתא להדיא בירושלמי אמתניתין ר"י אומר משום אכילת פירות וכבר נתקשו רבונותא ז"ל דבש"ס דידן איפכא שמעינן להו עד שמתוה כה בקשו לומר דאיפוך קמייתא ולהנ"ל לק"מ דבמתניתין לכ"ע משום אכילת פירות הוא ולא משום בת אחותו: [ואגב אבאר עוד לשון הירושלמי בתר הכי אשר נתקשו בו המפרשים ז"ל, ונ"ל הירושלמי שם ר"י אומר משום אכילת פירות אומר לי' ר"ל מעתה תחוש לגיטין הבאין ממה"י שפא נכתבו ביום ונחתמו בלילה א"ל זה זיפוך מדבר אחר.

ונראה לי דהכי פירושא דנדאי אי הי' פסול נכתב ביום מה שנוגע לגוף הגירושין מענין הגט ממילא ראוי לדון על כל גט שנכתב ונחתם ביום דעדים החתומים עליו מעידין על הכשרו של גט בכל פרטיו, אמנם פסול אחר משום פירות דהגט אין ענינו לגבין רק לגירושין והעדים לא חתמו בשקר עליו שהרי כה חתמו עליו ככתוב בו והרי באמת נכתב באותו יום א"כ גט הבא ממה"י דעיקר מה שאנו סומכין על השליח דמדאורייתא כמי שנחקקה בב"ד רק רבנו אצרכו קיום ומשום עיגונא האמינו ע"א, אבל לענין נכתב ביום דאין מן העדים החתומים ראי' מאחר שאין בו פסול הנוגע לגירושין ועל זה חתמו דפלוני גירש פלונית, א"כ בגט הבא לפנינו הנעשה כאן יש להתברר ע"י העדים וכדומה שנכתב ונחתם ביום אחד אבל בגט הבא ממה"י נחוש להכי ולמה נאמין לשליח כיון דאין מן העדים החתומים ראי' שלא נעשה כן ואפשר אי הווי לפנינו היו אומרים בעצמן דנכתב ביום והיו נאמנין דעל זה לא חתמנו רק על הגירושין ואהא משני זה זיפוך מדבר אחר שלא ניתן ביום ובלא"ה ראוי לחוש לגבין שלא כדין וממילא צריך ראי' אימת מטי' גיטה לידה ואין משגיחין על הזמן הכתוב בו פלל וממילא אין חשש מה שנכתב ביום, כנ"ל ברור פי' הירושלמי וכעין זה פתבתי לעיל בתוס' בד"ה ור"ש ע"ש]: ולפ"ז כל מה שהקשו לקמן מגיטין הבאין ממה"י וכתבתי ואותבתי בכיסתי הפל משום טירפא שלא כדין ולא משום זנות דלא שייך פלל היכא דאהני לקמין ולא נכתב כדי לחפות פלל, ומה שהקשו התוס' לקמן מלשון מאי הועילו לק"מ, דכל הני קושיות קאי אמתניתין דתקנו חכמים דנכתב ביום פסול והינינו משום גבי' שלא כדין ואהא הקשו מאי הועילו חכמים בתקנתן שפסלו נכתב ביום הא פתבתי ואותבתי וכו' וגיטין הבאין ממה"י יש בהו חשש טירפא שלא כדין ומשני הני קלא אית להו: ואי קשיא כיון דטעמא דמתניתין משום פירי הוא לכ"ע א"כ ע"כ צריך לומר דלא תצטרך ראי' אף שלא ניתן ביום ולא אמרינן דאית לי' קלא רק בגיטין הבאין ממה"י א"כ תקישי באמת קושית התוס' למה פותבין גט לאיש בלי אשתו שפא יתנו אה"כ ותטרף שלא כדין ומה שתירצו התוס' מכת קלא ליתא לפי הנ"ל דהא במתניתין פסלוהו מהאי טעמא ולא אמרינן דיהא לו קול: ואמת פי לכאורה

יש לתמונה בגוף דברי התוס' הא לקמן אמרו לא מקדים אינש פורענות לנפש' א"כ מהאי טעמא כותבין דמסתמא ימסור ביומו ולא דמי לשט"ח כלל, וכן תירץ הר"ן באמת: אף באמת דברי התוס' נכונים ודברי הר"ן תמוהין לכאורה, דאי ס"ד דלא תיזישין שלא ימסור ביומו כלל א"כ הו"ל טעמא דר"ל משום פירי היכי משפחת לה פיון שנקתב ונמסר ביומו אין פאן חשש הפסד פירות האשה כלל, וליפא למימר דטעמא דר"ל דאי לא יהא בו זמן יאכל אחר הגירושין ויאמר גרשתי אח"כ משא"כ בזמן כל אימת שתוציא גיטה תטרון מפנו מזמן הפתוב בו, וכן משמע קצת לכאורה מפירש"י לעיל בד"ה משום פירות וכן הבין הר"ן פוננת רש"י אבל כל זה לפירש"י, אבל לפי מה שכתבו התוס' והר"ן דלהא ליפא למיחש כלל להפסד אחר גירושין דיכולה להראות גיטה דמהאי טעמא לר"י דאי לי' עד שעת נתינה אין חשש דיכולה להראות גיטה א"כ ע"כ לר"ל החשש שיאכל שלא כדין קודם גירושין וקשה הא מסתמא יתו ביומו דלא מקדים אינש פורענות ואין פאן חשש כלל, וע"כ כמו שכתב הר"ן גופא לר"ל דתיזישין דיגמור באמת לגרש ואח"כ יראה קמה לקצור ענבים לבצור ושמית ואכיל להו ולא דמי לכתבין ואותבין בכיסתין דהא ודאי לא יעשה להכין גט לגרש אח"כ, אבל הא תיזישין דיגמור לגרש רק שיראה אח"כ פירות לקצור ויעכב הנתינה, א"כ תיקשי לר"י נהי דמשום הא אין צריך זמן דיש לו מדינא עד שעת נתינה, אבל עכ"פ היאך כותבין לו גט בלי אשתו נחוש שיראה אח"כ פירות וירצה לאכלם ויעכב הגירושין ואח"כ תטרון האשה שלא כדין מזמן הגט ומהאי טעמא הוכרחו התוס' לומר דכל שלא ינתן ביומו תצטרף ראי' ודברי הר"ן צ"ע: אבל באמת נראה לפע"ד דלק"מ, ולנה נתפנון הר"ן ג"כ דנדאי לר"ל שפיר יש לחוש שיגמור לגרש ויראה אח"כ קמה לקצור ויעכב הגירושין ויגרש אח"כ דלא איכפת לי' פיון שאין בו זמן יאמר עכשיו כתבו, אבל לר"י לענן לכתוב לו גט בלי אשתו פיון דבאמת יש בו זמן שוב אין לחוש שיעכב מלגרש מחמת שיראה קמה לקצור דממילא שוב לא יתן גט זה כלל דכיון שיש בו זמן לא יתן גט שנקתב קודם, שיראה מתוכו שהקדים פורענות לנפש' וממילא ישרון הראשון ויכתוב אחר דכיון דלא עבידי אינשי דעבדי הכי ירא שלא יאמרו שהכין לו גט לגרש אשתו, וזה ברור בכוננת הר"ן: ובזה מיושב לשון הרמב"ם ז"ל בפ' המשנה שכתב דטעמא דר"ש לפי שאין תועלת בזמן רק משום בת אחרותו ובין יום ולילה לא שייך זה, ובאמת מוכח בש"ס דר"ש לית לי' שמא חפה כלל רק משום פירי כמו שפירש"י ולהנ"ל ניחא דנדאי מודה ר"ש לר"י דגט שאין בו זמן פסול משום בת אחרותו ר בנקתב ביום לא שייך בת אחרותו כלל לכה מכשיר, ות"ק דפוסל דס"ל דאין לה רק מעת נתינה ויש בו משום טירפא שלא כדין וזה ברור: שם איפוך.

הרא"ש הביא בשם העיטור דמפרש איפוך קמייטא וראי' מהו דלקמן פרוק כל הגט דמפרש טעמא דארוסה משום גיטה קודם לבנה ולר"י אין צריך לנה דבלא"ה איפא משום בת אחרותו, ולדעתי הוא תמוה פיון דפירשו טעמא דמתניתין לר"י משום שמא חפה, א"כ ע"כ דר"ש לית לי' שמא חפה כמ"ש התוס' לעיל, א"כ לדידן ע"כ זמן משום פירי איתקין וכן פירש"י בהדא בד"ה אליפא דר"ש לא קאמינא, א"כ הוצרך התם לפרושי טעמא בארוסה לר"ש ולא הוזכר התם הניחא לר"י אבל לר"ל מא"ל רק הניחא למ"ד משום בת אחרותו אבל למ"ד משום פירי והיינו ר"ש, ור"י נמי מודה דלר"ש משום

פירי הוא ולקמן פליגי ר"י ור"ל גופייהו אליבא דר"ש אי הכשיר לאלתר או אפי' עד
עשרה ימים וקי"ל כר"ש בשעת הדחק,, א"כ פשיטא דאיצטריף לי לעולא ליתן טעם
לר"ש בארוסה: שם ג' גיטין פסולין ואם ניסת וכו' יש לתמוה פנין דעיקר פלוגתא דר"י
ור"ל אהה משנה קאי דמשנתינו אינה מכרחת תיקון הזמן כלל כמו שכתב הר"ן, א"כ
היא מקשה ג' גיטין פסולין הוי לי להקשות אפתי מאי הועילו בתקנת הזמן פנין דכשר
בניסת, ועוד קשה לי פנין דבלי הה משנה לא קשיא לי דס"ד דגט פנה לא יועיל לחפות
פנין דפסול א"כ מנין לנו מהה משנה שיוכל לחפות התם מיירי באשה שלא זינתה כלל
וגירש לפנינו בגט שאין בו זמן פדינו א"כ למה נפסלנו פשניסת, אבל פשיבוא לחפות
בגט פנה בנדאי יפסל לגמרי פי מנין לנו שניתן בע"מ פנין שיש בו פסול לא שייך לומר
מסתמא נמסר לפני עדים, אדרבא מסתמא מסרו בלי עדים ואפי' מכאן ולהבא לא יהא
גט כלל ולא תהא גרושה לפנינו כלל ונוקמא בחזקת א"א כמ"ש התוס' לעיל: לכן נראה
ברור דהה קושיא הקא להה תנא דפוסל ג' גיטין דס"ל ע"ח פרתו ולא בעי ע"מ כלל א"כ
כל שיש גט בידה חתום בעדים ע"כ גרושה לפנינו היא וישפיר יוכל לחפות, אבל ר"י
ור"ל ס"ל כר"א דע"מ פרתו ופליג על ת"ק דג' גיטין וליפא לדידן רק גט שאין בו זמן
בלבד ולדידן נדאי לא יוכל לחפות דכיון דפסול הוא אין דנין ממנו שנמסר לפני עדים
פכל גט וכ"ש פשזינתה וקא לחפות, רק קושית הש"ס להה תנא דפוסל ג' גיטין מאי
הועילו חכמים בתקנתן הא יוכל לחפות דע"כ גרושה לפנינו היא ואהא משני דאהני
דלכתחלה לא תנשא ולא כתבו לי ולא חתמו לי כמ"ש רש"י: ובהכי ניחא דברי הטור
ריש סי' קכ"ז דמוכח מדבריו שם דבלי זמן הורגין אותה מספק ותמה עליו הב"ש דבש"ס
מוכח להיפוך ומה שתיגרץ שם תמוה למעיין בטור ובב"י בלשון הריב"ש שהביא שם
ע"ש ולהנ"ל ניחא דנדאי לדין בע"מ פרתו לא יוכל לחפות כלל רק קושית הש"ס לתנא
דפוסל ג' גיטין דע"ח פרתו דלדידן גרושה לפנינו היא וישפיר יוכל לחפות וזה ברור
לפענ"ד: בפירש"י בד"ה עד שעת נתינה הילכך זמן פתיבת הגט לא מהני מידי דכי אתיא
למיקטרף בעי לאתויי סהדי אימת מטי' גיטא לידה כל המפרשים הבינו פנונת רש"י דכל
גט צריכה להביא ראי' ומפח זה הקשו עליו התוס' והר"ן והרא"ש מסוג' דפ"ק דמציעא:
אבל לדעתי מעולם לא נתפנון רש"י לד"ז ודבריו הם ממש דברי הר"ן מעיקרא שכתב
דהה פלוגתא דר"י ור"ל לא קאי על משנתינו דמשנתינו אינה מכרחת תיקון הזמן כלל
דנכתב ביום שאני דהוא מוקדם ויש לחוש לגב' שלא פדין משא"כ גט שאין בו זמן כלל
אין לחוש שתגבה שלא פדין דכיון שאין בו זמן תצטרף להביא ראי' אימת מטי' גיטא
לידה וזהו פנונת רש"י כאן דלר"י דאית לי עד שעת נתינה א"כ פשיטא דאין לחוש
שיגבה בעל שלא פדין דהא מדינא מגיע לו עד נתינה ואחר נתינה הרי גיטה בידה וכמו
כן להיפוך אין לחוש מאחר שאין לה לאשה רק משעת נתינה שתגבה פירי דקודם נתינה
דבלי זמן לא תגבה דצריכה ראי' כמ"ש הר"ן הנ"ל, וזה שכתב הילכך זמן פתיבת הגט
לא מהני מידי, דייק דלא מהני מידי דלדידן נדאי לא מהני דהא אית לי מדינא וליפא
למימר דמהני לדידה שלא תגבה קודם נתינה דכי אתיא למיקטרף צריכה ראי' פנ"ל, ובזה
מיושב קושית התוס' לקמן בד"ה ואנחי' ושם יתבאר בס"ד ועיין בפירש"י בד"ה לשבוע
דכתרא מבואר ג"כ פנ"ל: ועוד נראה לפע"ד דאפי' נפרש פנונת רש"י דאפי' עכשו
שתקנו זמן צריכה ראי' היינו דוקא לפום מה דס"ד השתא דר"י לא יאמר טעמא דבת

אחותו פלל רק כר"ל משום פירי א"כ כמו לר"ל פשיטא דכל שפוטב זמן יכול ליתן הגט
אימת שירצה שכבר נסתלק חשש פירי דר"ל במה שפכתב זמן כמו כן לר"י יחא פה הדין,
והשתא פיון דס"ל לר"י עד שעת נתינה א"כ בנדאי צריכה ראי דמאינה צד לא נחוש
שנתן לה אח"כ פיון שמונתר ליתנו דהא אית לי פירי עד נתינה וכל שרואה אח"כ קמה
לקצור מאחר נתינתו ובנדאי ליפא למימר דלר"י יחא הדין דאסור ליתנו אח"כ פוסול
כמו אין בו זמן דהא ליתא דכי בשביל שלא להטריח האשה אחר ראי נפסיד הבעל פירי
דידן בחנם מה שמגיע לו מדינא ורופה לאונקלם קודם נתינתו ור"ל ג"כ לא ס"ל הכי רק
שתקנו זמן וכל שפכתב זמן סגי בכך והיאך נימא לר"י דבר חדש דאפי' כתב זמן מוכרח
הוא ליתנו ביומו ואי לאו פוסול ולא שבקינן לי לאכול פירי דמגיע לו עד נתינה ואי
נכתוב גט חדש מפסיד פשיטי דספרי וכי בשביל חשש הפסד האשה שמה לא תמצא ראי
נפסיד לבעל בנדאי ולא שינוי פלל בזה שיאמר כר"ל דלא שמענו מר"ל דבר זה פלל
וממילא אין לנו לומר רק שיוכל ליתנו אח"כ ויהא פשר גם לר"י א"כ לא מהני הזמן
מידי פיון דס"ס צריכה ראי א"כ בלי זמן ג"כ יועיל לה ראי, אבל לפי האמת דס"ל
לר"י זמן משום בת אחותו משום מילתא דאסורא לא משום הפסד בעלי דברים פלל
א"כ פשיטא דכל שלא נתנו ביומו הגט פוסול כמו אין בו זמן שהרי לא תיקון חשש בת
אחותו פלל א"כ ממילא אמרינן דכל גט אינה צריכה ראי פלל דמסתמא נמסר פתיקון
חכמים דבשביל שירצה אח"כ לאכול פירות לא יתן לה גט פוסול מתיקון חכמים והשתא
לק"מ מה שהקשו התו' והרא"ש והר"ן מהה דפ"ק.

דב"מ דהתם קאי לפי האמת דר"י אית לי משום בת אחותו א"כ פשיטא דאינה צריכה
ראי רק בגט שנפל דאיתרע חישינן לי דניתן שלא כדן משא"כ בסתם גט וזה ברור:
ועוד אני אומר דאפילו יהיבנא להו דס"ל לר"ש"י דלעולם לר"י צריכה ראי אפי' לפי
האמת דהזמן משום בת אחותו, מ"מ לק"מ פל מה שהקשו עליו שהרי דיקדק הרב ז"ל
דכי אתיא למיטרף והיננו שאי תבוא היא לטרוף פירי שיאכל הבעל וימכור אחר
הגירושין ולא קאמר שאי יבוא הבעל לאכול הפירות שלה משום דבהא פשיטא דלא
מהני הזמן מידי דאי יהא הגט בינדה לא יוכל לאכול ואי לא יהא הגט בינדה מה יועיל לה
הזמן ואין לנו לומר רק שהיא יאכל שלא יהא הגט בינדה ויועיל לה הזמן שאח"כ שתמצא
הגט תטרוף ממנו מה שאכל כבר ובהא פשיטא דנדאי צריכה ראי ואין לה ריעותא גדולה
מזו במה דשבקה לי לאכול הפירות ומסתמא אפתי לא נתגרשה אז רק שניתן לה אח"כ
דאי היתה מגורשת לא היתה מניחה לאכול הפירות והשתא התם בסתם גט כה"ג שהיא
רוצה להוציא פירות מלקוחות שמכר הבעל אחר הגירושין ידע המקשה דנדאי צריכה
ראי דמסתמא ניתן אח"כ דאי מעיקרא היא שבקה לי לבעל לאכול ולא תלינן דלא הי'
הגט בינדה שנאבד דלא שכיח, אבל בגט הנפל באמת ונמצא, שפיר פריה דבהא ס"ד דלא
תצטרף ראי פיון שלא הי' הגט בינדה שהרי ידענן שנפל והוחזר א"כ אין ראי ממה
דשבקה לי לאכול הפירות עד עכשיו, ובאמת פיון דנפל איתרע נחוש שמה ניתן אח"כ
כמו בשט"ח ומשני דלקוחות ידעי לומר אייתי ראי מפח ריעותא דנפילה ולא דמי
לשט"ח כדמחלק שם וגם זה ברור לפענ"ד: ועוד בר מן דין לא הבנתי פלל מה שהרעישו
הראשונים ז"ל על רש"י בזה דמ"מ ס"ס מודים התוס' דאי לא נמסר ביומו קול יוצא
וצריכה ראי כמו שהוכיחו התוס' דאל"כ היאך כותבין לו גט בלי אשתו נחוש שיתן

אח"כ ולא תצטרף ראי' ותגבה שלא פדין וע"כ דאי באמת ינתן שלא בזמנו קול יוצא ותצטרף ראי' א"כ יפה כתב רש"י דאי אפשר לומר לר"י זמן משום פירי כיון דאית לה רק משעת נתינה א"כ מה הועילו אם יתן באמת אח"כ, שימצא קמה לקצור וירצה לאכול הפירות ויעבב מליתנו כמו שהקשו התוס' גופייהו דיש לחוש להכי א"כ ממילא יאכל הפירות גם של אחר גירושין ולא יועיל לה הזמן מידי שיצא הקול שלא יתן ביומו, וע"כ דלא סגי לה רק בראי' א"כ מה צורך לזמן בלי זמן תוכל להנצל מפירי דאחר גירושין בראי' ולק"מ, ועמ"ש בתוס' בד"ה עד ביותר ביאור בזה: בד"ה היינו דאיפא בין ר"ש לרבנן וכו' לרבנן פסול גט מוקדם משום בת אחותו וכו' הא נדאי דגט מוקדם יש בו משום בת אחותו דלעולם יקדים הזמן פדי לחפות ולא אהני מידי, אבל רבנן דפסלי נכתב ביום דלא נכתב פדי לחפות בהא פבר כתבתי בש"ס בראיות ברורות דלא שייך בזה בת אחותו פלל דאהני לקמין כמו בשבוע דלקמן, ועוד ראי' דאי ס"ד פהאי גוונא שייך בת אחותו א"כ יתחדש מחלוקת חדשה בין ר"י לר"ל מה שלא הוזכר בש"ס פלל דלר"ל כל שנכתב בגט זמן פשר ליתנו אימת שירצה דליפא למיחוש למידי דמדינא מגיע לה משעת פתיבה ונתימה ולר"י דטעמו שפא יחפה אפי' כתב בו זמן פתקונו ועיכבו מליתנו עד למחר עדיין פסול הוא כמו שלא הי' בו זמן דאפתי יש בו משום בת אחותו ויבדאי לא הוי שתקי בגמרא מהא נהוי להו לומר מאי בנייהו איפא בנייהו שנתנו למחר לר"ל פשר ולר"י פסול ועכ"פ הוי לי' לומר דר"ל לא אמר כר"י דמתניתין לא פסלה רק גט שאין בו זמן ולא גט שיש בו רק שאיחר מליתנו ומשנתנו לא פסלה רק נכתב ביום ונחתם בלילה לא שנכתב ונחתם ביומו, ועוד דדינו של ר"י דס"ל יש לבעל פירות עד שעת נתינה ופליגי לקמן מאימתי מוציאין לפירות א"כ פלוגתייהו בגט פסול דהכי משפחת לה עד שעת נתינה הא הגט פסול כל שאיחר מליתנו משום בת אחותו, ורחוק לומר דרק בגיטין הבאין ממה"י נחלקו.

ועוד מצא גט אשה דפריה בש"ס פ"ק דב"מ אלא למ"ד עד שעת נתינה מא"ל וקשה למה ניקחיש שגירש בגט פסול ואי נימא הואיל דנפל חיישינן א"כ איפא חששא בלא"ה דהגט פסול מלבד חשש פירי, ועוד הארכתי לעיל והוכחתי דרק באין בו זמן או במוקדם יש בו בתאחותו דכל אימת דיבואו עדים ויאמרו שזינתה אז יקדים גט ויתן לה, משא"כ בנכתב ביום או שאיחר מליתנו או שכתב זמן שבוע דאי יבואו שזינתה קודם שבוע לא יוכל לחפות ואהני לקמין וכ"ש כשנכתב ביום או שאיחר נתינתו דאהני לקמין וזה ברור: בד"ה אהני דלכתחילה לא תנשא וכו' לא כתבי לה סופרי הדיינים ולא חתמו עליה סהדי וכו'.

לטעמי' אגיל שפי' לקמן פרק המגרש דטעמא דכתב בכתב ידו גזירה אטו כתב סופר, אבל משום דהוי כאלו אין בו זמן לא חיישינן בזה דכמו שאינו נאמן לומר בעל פה גרשתי אשתי למפרע כמו כן אינו נאמן בכתב ומה נ"מ דיבורו או כתב ידו, אבל לפי התוס' דטעמא דכתב בכתב ידו דהוי כאין בו זמן ויש בו משום בת אחותו, א"כ אפתי תקשי מה בכך דלא כתבי לי' הדיינים הא יכול לחפות בכתב ידו, וצ"ל דס"ל לתוס' דהפוננה אהני דלכתחילה לא תנשא דכיון דרבנן פסלו גט פנה לינשא בו לכתחילה שוב לא יוכל לחפות בו דמוקמינן לה בחזקת א"א ולא הוי גרושה לפנינו כיון דאיתרע וגט פסול הוא, ולפי זה יהא מוכח דמה שהקשו אח"כ גזי' לזמן דבהא פשר אפי' לכתחין

דאל"כ אפתי לא יוכל לחפות פיון שיפסל ונראה דמזה דייק הרמב"ם דחתף הזמן פשר דס"ל ג"כ פדברי התוס' הג"ל, גם דברי הטור מיושבין בזה היטב דכתב דעכשיו דתקנו זמן שוב לא יוכל לחפות בגט שאין בו זמן דתצטרף ראי' שנתגרשה קודם, ולפירש"י הוא נגד הש"ס וכבר פתבתי לעיל ליישב, ולפי דברי התוס' הג"ל בלא"ה ניחא דכל גט שהוא פסול אינו מוציאה מחזקת א"א למפרע דלא מיקרי גרושה לפנינו פיון דגט פסול הוא פנ"ל ועמ"ש בסמוך בד"ה גזי': בד"ה גזי' לזמן וכו' וכשמוציאתו הרי הוא בחזקת מגורשת ולא הות מיקטלה וכו'.

וניש לתמוה דבפרק ד' אחין פ"א בהדיא דמחקה לזמן היו קטלינו לה והתוס' סתרו דברי רש"י דהתם מהו סוגיא דהקא וכתבו דדוחק לומר דלא פריף הקא רק למ"ד משום פירי, והוא תמוה, דבהדיא פירש"י הקא למ"ד משום בת אחותו דלא קטלינו לה והנה לכאורה הי' אפשר לומר לפי מה שפתבתי לעיל ליישב דברי הטור דהו סוגיא דהקא רק לת"ק דפוסל ג' גיטין דע"ח פרת'י אבל למ"ד ע"מ פרת'י לא הוי גרושה לפנינו כלל דבגט פסול אין דנין דמסתמא נמסר לפני ע"מ, ולפי זה יש לומר דהתם פ"א לפי האמת דע"מ פרת'י אבל באמת במחקה לזמן נראה לי דלא שייף זה דהא באמת הי' בו זמן ובשביל שנמחק אח"כ לא נפסל הגט לדונו שלא נמסר בע"מ, ורחוק לפרש דמחקה לי' עד שלא ינודע כלל שהי' בו זמן: אמנם נראה לי דדברי רש"י נכונים.

דבלא"ה יש להבין דקאמר פאן לרמאי לא חיישינו וקשה אפי' נימא דבעל לא יעשה זה שיהא נראה לרמאי אבל האשה פשיטא דכל טצדקי דתוכל למיעבד תעשה להנצל ממיתה וכי שייף לומר שתיגר ולא תעשה רמאות דס"ס תנצל ממיתה, ועוד קשיא למה שם אמרו מחקה לי' וכאן גזי' ושם לא תירצו לרמאי לא חיישינו רק פאן בגזי': לכן ברור דמה שאמרו פאן גזי' לזמן הכוונה שיחתכנו באופן שלא יהא ניפר כלל שהי' בו זמן וע"כ לא אמרינו התם דהות מיקטלה רק פשידענו שהי' לה גט בזמן אז צריכה להראות הזמן לפנינו אבל במחקה היו קטלינו לה דחזינו דאיתרע דמחקה הזמן, אבל בנייתן לה גט בלי זמן א"כ כמו דכתבי לה ספרי דדייני בפסול עכשיו כמו כן יש לומר דכתבי לה קודם ומספיקא לא הו קטלינו לה והיינו דקאמר התם דמחקה לי' לא שהוא יתן לה גט מחוק דלרמאי לא חיישינו דכ"ש הוא מגזי' רק הוא יתן לה גט שלם והיא תמחקנו להציל עצמה, ועל זה קאמר דכיון להצלה קאתי פל שלא תביא הגט עם הזמן הו קטלינו לה, אבל הקא לכוונה גזי' לזמן שלא נודע כלל שהי' בו זמן ויכתבנו לגט באופן שאם יחתוף הזמן לא יהא ניפר ויתן לה לחפות עלי', ומשני לרמאי לא חיישינו שיעשה רמאות נגלה וניפר באופן שלא יהא ניפר לא עבידי אינשי דעבדי ולא חיישינו להכי ואם היא תחתוף הזמן בגט סתם הוי כמו מחיקה דהתם ולא מהני רק דס"ד דיוכל לכתבו באופן שלא יהא ניפר שנתתה, וזה ברור והשתא מיושב ג"כ מה שפסק הרמב"ם חתף הזמן פשר היינו באופן שניפר שהי' בו זמן א"כ ממילא פשר דלא יכול לחפות כלל ובש"ס הכוונה דחתוף שלא יהא נודע כלל שהי' בו זמן, ועמ"ש בתוס': בד"ה לשבוע דקמין' שאם זינתה כו'.

לכאורה תמוה דמ"מ ס"ס לעולם יחפה עלי' ויכתוב גט שכתב בו שבוע וצריף לומר דודאי היא לא תגיד לו שזינתה עד שיבואו עדים דאל"כ יומא גופא מי ידעינו ותיכף

שְׁתַּנְּנָה תַּגִּיד לוֹ וַיִּכְתֹּב לָהּ גַּט בְּאוֹתוֹ יוֹם וַיֹּאמֶר דְּקוֹדֵם זְנוּת גִּירָשׁ, וְעַ"כ דְּהִיא לֹא תַּגִּיד לוֹ עַד שְׂבִיבֹאוּ עֵדִים וְאִז יִרְצָה הוּא לְחַפּוֹת עֲלֵי, וְהִשְׁתָּא שְׁפִיר אַהֲנֵי אִם יָבֹאוּ עֵדִים שְׁזִינְתָה בְּשָׁבוּעַ דְּקַמְיָ דְּלֹא יוּכַל לְחַפּוֹת, וְזֵה שְׁאָמְרוּ דֹאלַת"ה יוֹמָא גּוֹפֵא וְכו': בַּד"ה וְלִשְׁפֹנַע דְּבִתְרָא לְפִירוֹת שְׂאִם יִמְכֹּר בְּהֵם תּוֹצִיא גִיטָה וְתַגְבֵּם וְכו'.

וַיֵּשׁ לְתַמּוּהַ תִּינַח אֵי נִפְרַשׁ כְּפִירֵשׁ"י לְעֵיל בַּד"ה עַד שְׁעַת נְתִינָה כְּפִי מַה שֶּׁהֲבִינוּ הַתּוֹס' דַּעֲתוֹ דְּעִיקָר חֲשֵׁשׁ פִּירוֹת הֵינּוּ שְׂיֵאכֹל אַחַר נְתִינָה שְׁלֵא יְהֵא הֲגַט בְּיַדָּה מוֹכֵן א"כ מְהֵנִי לְשָׁבוּעַ דְּבִתְרָא שְׁלֵא יוּכַל לְאַכּוֹל בְּשָׁבוּעַ דְּבִתְרָא עַכ"פ, אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁכְּתָבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה עַד שְׁעַת נְתִינָה דְּכָל שְׁנִיתָן לָהּ הֲגַט שׁוֹב אֵין חֲשֵׁשׁ רַק עִיקָר חֲשֵׁשׁ ע"כ שְׂיֵאחַר נְתִינָתוֹ, דְּקוֹדֵם נְתִינָה יְכוּלָּה לְהִרְאוֹת גִּיטָה וְאֵין צָרִיף זְמַן, א"כ הִיאָרְ ס"ד דְּנִימָא כְּאֵן דְּהִזְמֵן מוֹעֵיל אֵי יֵאחַר נְתִינָתוֹ עַד שְׁבוּעַ דְּבִתְרָא, דְּאֵי יִתֵּן בְּתוֹרָה הַשְׁבוּעַ אֵין צָרִיף לְזְמַן דְּגִיטָה בְּיַדָּה, וְקוֹדֵם נְתִינָת הֲגַט אֵרְף בְּזְמַן לֹא יוֹעִיל דְּהֵא לֹא נִכְתַּב אִימְתִי, וְע"כ דְּלֹא מְהֵנִי רַק כְּשִׂיֵאחַר נְתִינָתוֹ מִפְּתִיבְתוֹ כָּל הַשְׁבוּעַ וְהֵרִי כְּתַב הֲר"ן דְּעִיקָר מַה דְּחִיִּישִׁינוּ שְׂיֵאחַר הוּא דִּיגְמֹר בְּאַמְתָּ לְגִרְשׁ וַיִּמְצָא קָמָה לְקִצּוֹר וְזֵה לֹא שְׂיִיף בְּכָל הַשְׁבוּעַ, וְנִרְאָה דְּזֵה הַכְּרִיחוֹ לְרִשׁ"י ו"ל בַּד"ה עַד שְׁעַת נְתִינָה לְפִירֵשׁ כְּפִירוֹשׁוֹ וְלֹא כְּפִי הַתּוֹס' דְּכָל שֶׁהֲגַט בְּיַדָּה אֵין לְחוּשׁ דְּהֵא הֵכָא ע"כ עִיקָר הִזְמֵן שְׁלֵא יֵאכֹל אַחַר הַשְׁבוּעַ אַחַר נְתִינָת הֲגַט כְּנ"ל, וְצ"ל לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְּאַהֲנֵי עַכ"פ כְּשִׂיֵגְרֵשׁ בְּסוֹף הַשְׁבוּעַ, וּמ"מ אִפִּי כְּשִׂיֵגְרֵשׁ בְּתַחֲלִיל שְׁבוּעַ צָרִיף זְמַן דְּלֹא פְּלוּג רַבְּנָן אֵרְף דְּלֹא אַהֲנֵי מִיַּדִּי דְּנִדְּאֵי לֹא יַעֲכַב הַגִּירוֹשִׁין כָּל הַשְׁבוּעַ בְּאוֹתוֹ גַּט, וְלְפִי זֵה גַם לְשָׁבוּעַ דְּקַמְיָ יֵשׁ לְפִירֵשׁ כֹּן דְּאַהֲנֵי כְּשִׁתַּנְּנָה בְּסוֹף שְׁבוּעַ דְּקַמְיָ וְלֹא יוּכַל לְגִרְשׁ בְּתַחֲלִיל שְׁבוּעַ דְּבִתְרָא לְחַפּוֹת עֲלֵי וְצ"ע: בְּתוֹס' בַּד"ה זְנוּת לֹא שְׂכִיחָא וְכו' וּמִסְתַּבְּרָא דְּטְפִי אֵיכָא לְמִיחֵשׁ לְשָׂמָא תַּנְּנָה מְלִשְׂמָא זִינְתָה דְּבִרְיָהֶם אֵינָם מְבֹאָרִים, וְאַנִּי אֲפִרְשׁ דְּנִדְּאֵי הֵךְ תַּקְנֵתָא דְּהֵתָם לֹא הִיְתָה כְּדִי לְגִדּוֹר הַזְּנוּת שְׂאֵי הִיְתָה נִשְׂאֵת בְּיוֹם אַחַר הִ' גּוֹרָם זְנוּת וְתַקְנֵן שְׁתַּנְּשָׂא בְּרַבִּיעֵי כְּדִי שְׁלֵא תַּנְּנָה דְּהֵא וְדֵאֵי לִיתָא דְּפִשְׁיטָא דְּבִלֵּא"ה לֹא תַּנְּנָה עַל סְמֵךְ אֵיקְרוּרֵי דַּעֲתִי רַק הַפְּנוּנָה שְׂמָא זִינְתָה וִיהֵא לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים וַיָּבֹאוּ לַב"ד מִשְׂא"כ הֵכָא הִיְתָה הַפְּנוּנָה דְּחֲשֵׁשׁוֹ שְׂמָא תַּנְּנָה מִחֲמַת שְׂיִוְכַל לְחַפּוֹת עֲלֵי בְּנְתִינָת גַּט, וְכְּדִי לְגִדּוֹר הַזְּנוּת תַּקְנֵנוּ הִזְמֵן וּמִמִּילָא לֹא תַּנְּנָה דְּאֵין לָהּ סְמִיכָה שְׂיַחֲפָה עֲלֵי לְהַצִּילָה מִמִּיתָה וְשְׁפִיר כְּתָבוּ הַתּוֹס' דְּטְפִי יֵשׁ לְחוּשׁ כְּאֵן שְׂמָא תַּנְּנָה מִחֲמַת חֲסֵרוֹן הִזְמֵן שְׁזֵה יְגֵרוֹם הַזְּנוּת מִהֵתָם דְּהַפְּנוּנָה שְׂמָא זִינְתָה דְּאַפִּי אַחַר הַתַּקְנָה אֲמַרְיֵנוּ שְׂמָא זִינְתָה וַיָּבֹאוּ לַב"ד אֲבָל כְּאֵן לֹא חִיִּישִׁינוּ שְׁזִינְתָה כָּלֵל רַק לִילָא הַתַּקְנָה שְׂמָא תַּנְּנָה וְעוֹד יֵשׁ לְפִירֵשׁ דְּכּוֹנוּת הַתּוֹס' לִיִּישֵׁב עִיקָר הַקְּוִשָׁא מִהֵתָם דְּהֵתָם רַק לְעַנְיָן לְכַתְּחִילָה תַּקְנֵנוּ דְּחֲשֵׁשׁוֹ שְׂמָא תַּנְּנָה וַיְהִי לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים וְכָל אִשָּׁה שְׁתַּנְּנָה כְּשִׁתַּנְּשָׂא לֹא יוּכַל לְבֹאוּ לַב"ד אֲבָל אֵין שָׁם שׁוּם מְצִיאוֹת לְחוּשׁ עַל אִשָּׁה שְׂמָא זוֹ זִינְתָה דְּאֵין שָׁם תִּיקוֹן רַק לְכַתְּחִילָה אֲבָל דִּיעֲבַד לֹא שְׂיִיף הֵתָם תַּקְנָה כָּלֵל אֲבָל הֵכָא פְּסִלוֹ מִי שְׁנַתֵּן גַּט בְּלֵי זְמַן שְׂיַפְסֵל דִּיעֲבַד וְע"כ דְּחוּשְׁשִׁין לְאִשָּׁה זוֹ דְּזִינְתָה וַיַּחֲפָה עֲלֵי בְּגַט זֵה וּפְסִלוּהוּ שְׁלֵא יוּכַל לְחַפּוֹת כַּמ"ש לְעֵיל דְּהַתּוֹס' מְפִרְשִׁים אַהֲנֵי דְּלְכַתְּחִילָה לֹא תַּנְּשָׂא דַּע"י כְּפֵה שְׁהוּא פְּסוּל לֹא מְהֵנִי לְחַפּוֹת הַלְּפָךְ הֵכָא דְּפְסִלוּהוּ דְּחֲשֵׁשׁוֹ שְׂמָא זִינְתָה שְׁפִיר קְאָמֵר זְנוּת לֹא שְׂכִיחַ וּמִסְתַּמָּא אִשָּׁה זוֹ שְׁנַתְּגִרְשָׁה דִּיעֲבַד בְּלֵי זְמַן לֹא זִינְתָה, אֲבָל שָׁם לֹא חִיִּישִׁינוּ שְׂמָא זִינְתָה כָּלֵל עַל אִשָּׁה מִיּוֹחֲדַת דְּכָל שְׁנַשְׂאֵת דִּיעֲבַד לִיכָא תַּקְנָה כָּלֵל וְהַתַּקְנָה רַק לְכַתְּחִילָה עַל כָּל הַנְּשִׁים שְׂמָא תַּנְּנָה אַחַת וַיָּבֹאוּ לַב"ד אֲבָל אֵין דְּנִין דִּיעֲבַד כָּלֵל שְׁזִינְתָה וְדוּק: בַּא"ד וְחֲשׂוּ שְׁלֵא תִּיאָסֵר

עליו עולמית וניתפסנה באיסור כו' לכאורה קשה לפי מה שכתבו התוס' לקמן דהכא נמי איכא למיחש שלא יחפה עלי' שלא תיאסר עליו דגרושה שזינתה מותרת לחזור א"כ קכא נמי יש לחוש לאיסור עולמית וצ"ל דלא כתבו התוס' לקמן רק כשכבר תקנו זמן משום בת אחותו ממילא לא בטלו התקנה בזה"ז מהאי טעמא, אבל מהאי טעמא בלבד אין ראוי לתקן זמן דלא תישינו שתונה והוא ירצה להשהותה באיסור ואף דהתם תישינו לזה לאיקרוי דעת' היינו לא מבצעי' לפירש"י דתהא מותרת לו מס"ס פל שלא יבואו עדים אלא אפי' לפי התוס' מ"מ אינה אסורה רק מספק והוא לא ישגיח על זה ויחשוב שלא זינתה תחתיו או מןפת עז, אבל לחוש שירצה לדור עמה באיסור ונות לא תישינו רק בזה"ז לא בטלו התקנה מטעם זה, וכ"כ הרא"ש לקמן ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה הגהו: בד"ה עד שעת נתינה וכו' אמרינו שמייד מסר לו.

לכאורה מוכח מדברי התוס' דאין העדים צריכין לראות המסירה רק כיון שהי' מלנה שם אמרינו מסתמא מסר לו מיד אבל קשה מהא דפריי' פ"ק דמציעא לרב אסי ממתינתין דמצא שטררי חוב הא אמרת' כי ליכא מלנה בהדי' לא כתבינו ומשני כיון דנפל תישינו דאיקרי וכתב, והשתא אי ס"ד דאין צריכין לראות המסירה הוי לי' לומר הואיל דנפל תישינו דלא מסר לו מיד ולמה לן לומר דתישינו דאיקרי וכתב שלא פדין ואבני' לא תישי השתם דאיקרי וכתב.

תדע דהיאך קאמר התם משום דקשיא לי' לאבני' וכו' לאיקרי וכתב לא תישינו א"כ אפתי תיקשי דהוי לי' לומר כרב אסי ול' תישינו דאיקרי וכתב שלא פדין רק שלא מסר לו מיד כיון שאין צריכין לראות המסירה, וליכא למימר דהא נמי לא ס"ל לאבני' מה דבעלמא אמרינו מסתמא מיד מסר לו, מחמת ריעותא דנפילה אין ראוי לחוש לאפוקי מסתמא דעלמא, הא ודאי ליתא דהא גבי מצא גט אשה בשוק שם פריי' וניחוש דלמא פתב ליתן בניסן והיינו מכח ריעותא דנפילה מפקינו לה מסתמא דעלמא דאמרינו מסתמא ביום שנכתב נמסר דאל"כ הוי להו להקשות אמתינתין דכותבין שטר ללנה כמ"ש התוס' שם וכאן בסמוך וע"כ דבעלמא מסתמא נמסר ביומו רק מחמת נפילה תישינו, וליכא למימר דהו סוגיא אינה לאבני' אבל לאבני' לא תישינו פלל לאפוקי מסתמא דעלמא דא"כ הוי לי' לומר מעיקרא גבי גט אשה הנתיח לאבני' וכו' פדקאמר התם בסמוך גבי גט שחרור וע"כ דלכ"ע דוקא שלא פדין לא תישינו דאיקרי וכתב אבל לאפוקי מסתמא תישינו בנפל א"כ תיקשי פנ"ל, וע"כ דעדים צריכין לראות המסירה דוקא גבי שט"ח לקב' אפי' נפל לא תישי אבני' דאיקרי דלא ראו המסירה וזהו שלא כדברי התוס' פאן: לכן נראה לי דכוננת התוס' דנדאי אף דצריכין לראות המסירה מ"מ יכולין למסור השטר ללנה שימסרנו בפניהם ואי לאחר שמסרו ללנה לא רצה הלנה למסרו מיד לאינה סיבה צריכין הם להוציא קול שלא נמסר לפניהם הלכך בשטר סתם הבא לפנינו לא אמרינו אייתי ראי' שנמסר ביומו דמסתמא כיון דהעדים לא הוציאו קול שלא מסר לפניהם מסתמא נמסר תיקב' דלקב' צריכין לכתוב בפני המלנה כדי שימסור בפניהם ואי אירע דלא מסר הוי מוציאין קול פנ"ל: בא"ד משום עיגונא פנונתם דבשט"ח דליכא עיגון הדין שלא יכתבו בלי מלנה וממילא אין צריי' ראי', ובגט משום עיגון הדין להיקב' דכותבין בלי אשתו נאח"פ אמרינו אייתי ראי', אבל הא לא שייק' לומר דמשום עיגונא לא חששו לטריפה שלא פדין דא"כ לא הוי מקשי אח"כ וא"ת היאך פותבין כדפריי' גבי פותבין

שֵׁטֶר לַלּוּה דְשֵׁאנִי גַט מְשׁוּם עֵיגוּן: בַּא"ד אָבֵל קֶשֶׁה לַר"י וְכו' מִסְתַּמָּא בְיוֹם שְׁנִכְתַּב נְמִסֵּר כּו' כְּבָר כְּתַבְתִּי בְפִירֵש"י דְלִק"מ מַד' טְעָמִים ע"ש: בַּא"ד וְאוֹר"י וְכו' תְּבִיא גִיטָה לַב"ד.

לְכַאוּרָה קֶשֶׁה דַּא"כ מַאי חֲשַׁשׁ פִּירֵי יֵשׁ לַר"ל פִּינּוּן דְּמִנְתִּינַת גַּט וְאִילָךְ לִיכָּא לְמִיחַשׁ דְּהָא גִיטָה בְּיָדָהּ וְקוֹדֵם נְתִינָה הָא אֲמַרִינּוּ מִסְתַּמָּא בְיוֹם שְׁנִכְתַּב נְמִכָּר וְלִיכָּא חֲשַׁשׁ פִּירֵי לַר"ל פְּלִל.

הֵן אֲמַת דְּלִפִּי מַה דְּמִסְקֵי הַתּוֹס' בְּתַר הֵכִי דְכָל שְׁלֵא נִיתָן בְּיוֹמוֹ יֵשׁ לוֹ קוּל א"כ הָא נְמִי נִיחָא דְסֵתָם גַּט שְׁאִין לוֹ קוּל אֲמַרִינּוּ מִסְתַּמָּא בְיוֹם שְׁנִכְתַּב נְמִסֵּר דַּא"כ הִי לוֹ קוּל אָבֵל לַר"ל חֲזִישִׁינּוּ לְפִירֵי דְבִאֲמַת לֹא יִמְסוֹר בְּיוֹמוֹ וִיחָא לוֹ קוּל שְׁלֵא נְמִסֵּר בְּיוֹמוֹ וּמ"מ יֵאכֵל שְׁלֵא פְדִין קוֹדֵם נְתִינָה פִינּוּן שְׁאִין בּוֹ זְמַן לֹא יִדְעוּ מְתִי נְכַתְב.

אֲמַנָּם מְלַבֵּד מַה דְּאֶכְתִּי לֹא אֶסְקוּ הַתּוֹס' אֲדַעְתִּינָהּ הָא אָבֵל בְּלֹא"ה מְמִילָא לַק"מ לְפִירֵש"י דְּאֶפִּי תִימָא דְלֹא בְּעֵי רַאִי אָבֵל עַכ"פ הִיאָךְ אֲפִשְׁר דְּתַקְנוּ זְמַן מְשׁוּם פִּירֵי דְמַאי הוֹעִילוּ פְּשִׁיתָן אַח"כ וִיחָא לוֹ קוּל בְּאֲמַת וְתַצְטַרַךְ רַאִי וְלֹא תוּכַל לְהַנְצִל בְּלֹא זֶה א"כ בְּלִי זְמַן נְמִי יוֹעִיל לָהּ רַאִי, וְכִבָּר כְּתַבְתִּי מְזַה לְעִיל בְּפִירֵש"י בְּתִירוּץ הַד' ע"ש: וְצ"ל דְּנִדְאִי הַשְׁתָּא ס"ד דְּלַעוֹלָם אֲמַרִינּוּ מִסְתַּמָּא בְיוֹם שְׁנִכְתַּב נְמִסֵּר רַק לְבַתֵּר דְּחִידֵשׁ ר"י דְּתִבִּיא גִיטָה לַב"ד נְתַחֲדֵשׁ לָנוּ בְּאֲמַת מְדַבְרֵי ר"ל דַּע"כ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁלֵא יִתָּן בְּיוֹמוֹ וְהָיִי מְצִי לְאֶקְשׁוּנִי בְּאֲמַת לְמָה לֹא תַצְטַרַךְ רַאִי רַק דְּעַדִּיפָא לְהוּ לְהַקְשׁוֹת הִיאָךְ פּוֹתְבִין פִּינּוּ דְאִין צְרִיכָה רַאִי פְדִמוּכַח פ"ק דְּמְצִיעָא, וְכַתֵּר דְּמַתְרַצִּי דִּישׁ לוֹ קוּל מְמִילָא הַכֵּל נִיחָא דְסֵתָם גַּט שְׁאִין לוֹ קוּל אִינָה צְרִיכָה רַאִי וּמ"מ פּוֹתְבִין וְלֹא חֲזִישִׁינּוּ שְׁיִאֲחַר דְּאִי יִאֲחַר יָחָא לוֹ קוּל וְתַצְטַרַךְ רַאִי, וְכַאֲמַת לְפִי זֶה יֵשׁ מְקוּם לְקַיָּים פִּי רִש"י רַק מְמִילָא פִינּוּ שְׁחִדְשׁוּ פִיר"י דְּתִבִּיא גִיטָה לַב"ד מְמִילָא בְשׁוּם גַּט אִין תּוֹעֲלַת בְּזִמַּן.

אָבֵל לְפִירֵש"י בְּכָל גַּט יֵשׁ תּוֹעֲלַת רַק בְּגַט שְׁלֵא יִנְתָן בְּיוֹמוֹ לֹא יָחָא תּוֹעֲלַת, וְזֶה בְּרִיר וְעִינּוּ מ"ש בְּסִמּוּף: בַּא"ד וַא"ת וְלַר"י הִיאָךְ פּוֹתְבִין וְכו' כְּבָר כְּתַבְתִּי דְנִמְשְׁכוּ בְּקוֹנְשִׁיא זֹו לְפִיר"י דְּאֲחַר נְתִינָה אִין תּוֹעֲלַת בְּזִמַּן א"כ אִי אֲפִשְׁר לְפִירֵי דַר"ל רַק שְׁיַעֲכַב הַנְּתִינָה וְאִף דְלֹא מְקַדִּים אִינְשׁ פּוֹרְעָנוֹת לְנַפְשֵׁי הֵינּוּ דְנוֹקָא בְּכַתְבִּי פְדִי לְהַנְיָחוּ בְּכִיסוֹ אָבֵל פְּשִׁיגְמוֹר לְגַרְשׁ בְּאֲמַת יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁיַעֲכַב פְדִי לְאֲכֹל פִּירוֹת כַּמ"ש הַר"ן, א"כ לַר"י הִיאָךְ פּוֹתְבִין נִיחָוּשׁ שְׁיַשְׁהֵנוּ מְלִיתָנוּ, אִף הָא קִשְׁיָא הָא לְקַמְן הַקְשׁוֹ הִיאָךְ פּוֹתְבִין שְׁמָא יַחֲפָה וְתִירְצוּ דְלֹא מְקַדִּים א"כ הָא נְמִי לֹא קִשְׁיָא דְלֹא חֲזִישִׁינּוּ שְׁיַשְׁהֵנוּ דְלֹא מְקַדִּים, וְע"כ דְּמִנְכַרְח הוּא דְחִישִׁינּוּ דַּא"כ פִּירֵי דַר"ל לֹא מְשַׁכַּח לָהּ, א"כ אֶכְתִּי תִיקְשִׁי הִיאָךְ פּוֹתְבִין שְׁמָא יַחֲפָה וְהוּא יַשְׁהֵנוּ מַחֲמַת שְׁמַצָּא קָמָה לְקַצוֹר, וְלְקַמְן בְּסוּף הַדְּיָבוּר אָבִיאָר פְּנוּנַת הַתּוֹס' בְּזֶה: בַּא"ד וַא"ת נְכַתְב בְּיוֹם וְכו' וַא"ת וְאִמַּי פּוֹתְבִין.

עַמְהַרְש"א שְׁיַעוֹר דְּבִרֵי הַתּוֹס' בְּזֶה, וְעַמ"ש לְקַמְן בְּתוֹס' בַּד"ה הִנְהוּ שְׁאִין צוֹרַךְ לְכָל דְּבִרֵי בְּזֶה ע"ש בְּאַרְיִכוֹת אִף הָא אֶכְתִּי קִשְׁיָא מַה שְׁתִּירְצוּ דְמִסְתַּמָּא יִתָּן מִיָּד דְּהָא כְּבָר הוֹכַחְתִּי ע"כ דִּישׁ לְחוּשׁ שְׁיַשְׁהֵנוּ מַחֲמַת פִּירוֹת שְׁיַמְצָא קָמָה לְקַצוֹר, וְנִרְאֶה לִי דְכּוֹנְנַת הַתּוֹס' דְּנִדְאִי מְעִיקְרָא כְּשֶׁהַקְשׁוֹ מְחַשַׁשׁ פִּירֵי דְלְקוֹחוֹת לֹא סָגִי לְהוּ לֹמַר דְּמִסְתַּמָּא יִתָּן מִיָּד דְלֹא מְקַדִּים, דְּנִדְאִי יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיַשְׁהֵנוּ לְאֲכֹל פִּירוֹת פְּדִמוּכַח מְפִירֵי דַר"ל פְּנ"ל, רַק פִּינּוּן שְׁתִּירְצוּ דְלְהַפְסֵד פִּירוֹת אִין לְחוּשׁ דִּיחָא לוֹ קוּל וְיִאֲמָרוּ אִינִי רַאִי, רַק דְּקִשְׁיָא לְהוּ

מ"מ מספיקא לא קטלינו לה וניחויש שְמא יחפה, ואהא תירצו דמסתמא יתנו מיד ולא ישְהנו, הלפך לחויש לתרתי שישְהנו לפירות ושְמא תזנה ויחפה לא חיישינו, ואם הי' זה הקשש שישְהנו לפירות שכיח לגמרי בנדאי הנה ראוי לחויש ממילא שְמא תזנה ג"כ אבל לפי דמסתמא אינו פן ונותנו מיד דלא מקדים הלפך אין ראוי לחויש לתרתי לאפוקי מסתמא שְהנו אח"כ ושְמא תזנה ג"כ כ"ה לא חיישינו, וזה ברור: ובהכי ניחא מה דלכאורה קושית התוס' ותירוץ הוא קושית הש"ס והתירוץ ממש מכתבי' ואותבי' בכיסתין' ולהנ"ל ניחא דנדאי בכתבי' ואותבי' בכיסתין' דכתבנו לכתחלה להשהותו בנדאי לא מקדים אבל קושית תוס' היא דפותבין גט שגומר לגרש שְמא ישְהנו מחמת שיימצא קמה לקצור וממילא שְמא תזנה ויחפה, ועל זה תירצו דמ"מ פיון דמסתמא אינו פן רק שיש לחויש שישְהנו לפירות לא חיישינו תרתי והא אין לחויש דבלי שום טעם ישְהנו דלא מקדים וכיון שכתב גט בנדאי גמר לגרש רק שְמא יארע אח"כ שיימצא קמה לקצור וכיון דמסתמא אינו פן לא חיישינו לה פיון דאפתי אנו צריכין לחויש שתזנה ג"כ ודוק: איברא אפתי יש לדקדק קצת בגמרא גופה למה שאלו על פתבי' ואותבי' בכיסתין' ולא שאלו על משנת פותבין גט לאיש בלי אשתו, אבל באמת לק"מ דנדאי בס"ד דלא ידע דלא מקדים ניחא לי טפי להקשות מכתבי' ואותבי' בכיסתין' דבכותבין גט פיון שגמר לגרש לא חיישינו שישְהנו, ומקשה מכתבי' ואותבי' פדי שישְהנו ומשני לא מקדים, והשתא איפא לאקשוני טפי מכותבין גט לאיש דלא שייך לא מקדים אם ישְהנו לסיבה לאכול פירות, וזנה צ"ל פתירוץ התוס' דכיון דכתב לגרש מיד מסתמא יגרש ולא יארע חידוש אכילת פירות ובלי שום חידוש לא ישְהנו דלא מקדים ומסתמא גמר לגרש ודוק, ועמ"ש לעיל בגמרא בד"ה ור"י מ"ט לא אמר כר"ל דבכל הני ליפא משום בת אחותו פלל.

דאהני לקמין כמו שבוע שנה, ולק"מ קושית התוס' בלא"ה: בד"ה איפוך ר"ל אמר משעת פתיבה פ"י משעת חתימה עכ"ל. לכאורה יש לתמוה שאם נתפוננו לומר דאין סברא שייסבור ר"ל משעת פתיבה כר"ש לא פרבנו, א"כ אף אי לא יהא איפוך ג"כ צריך לומר פך דלא יהא ר"י כר"ש לא פרבנו: אבל באמת דברי התוס' נכונים דלר"י יש לומר דסובר פלהו משעת פתיבה ס"ל וטעמא דרבנו שְמא יחפה ואף דלעיל קאמר דר"י סובר משעת גתינה זהו קושית הש"ס דאיפכא שמעינו להו אבל השתא לר"ל שפיר פתבו דע"כ הפוננה משעת חתימה דאל"כ יהא ר"ל כר"ש דלדידן' ע"כ פירי דמשעת פתיבה עד שעת חתימה איפא בינייהו: בד"ה גזי' לזמן והא דאמר.

פבר פתבתי בש"ס בפ"י לרמאי לא חיישינו דלק"מ, דהפוננה שייחתוה ולא יהא ניפר ויחשבו שהעדים פתבו לו בטעות בלי זמן ואז לא תיקרג, ומשני דלא חיישינו לרמאי שיוכל להטעות כ"כ שלא יהא ניפר שחתכו וכל שיהא ניפר הוי כמחיקה ואז היו הורגין אותה ע"ש: בד"ה פתבי' ואנחתי' פי הדדי גינהו וכו'.

פבר פתבתי דקשה מאד דאי פי הדדי גינהו אין חשש לפירי דתוכללהראות הגט, וצריך לומר דכוננתם פי הדדי באותו זמן ואי הזמן שבוע הם בשבוע אחד משא"כ נכתב ביום וגיטין הבאין ממה"י הנתינה אינה באותו זמן הפתוב בגט, וכבר פתבתי והוכחתי לעיל בגמ' בדיבור ור"י מ"ט ל"א כר"ל דבכלהו באמת לא שייך שְמא יחפה וביארתי פל

הסוגיא על נכון ועוד יתבאר לקמן דף י"ח בגמרא ותוס': דף י"ח ע"א בגמרא פתבי
ואותבי בביבלי וכו' גיטין הבאין ממה"י.

לפי מה שפתבתי לעיל בגמרא והוכחתי דכל שפתב בו זמן ואינו מוקדם לא שינוי בת
אחותו דאהני לקמי' כמו בכתב שבוע א"כ הני פירכי קא רב משום פירי הוא דניחוש
שפא תטרוף שלא פדין משעת כתיבה וקאי אמתניתין דפסלו נכתב ביום והוא מתקנת
חכמים מחשש שתטרוף שלא פדין, ועלה קאמר דמה הועילו בהנה דאיפא בהו חשש
טירפא שלא פדין ומשני דאית להו קלא, והשתא לק"מ גושית התוס' בד"ה הנהו דבההוא
למה תקנו זמן ולהנ"ל ניחא דהו קלא רב לפירי לא לזנות לכה תקנו בהו זמן משום בת
אחותו דאהני לקמי' ואי משום שתטרוף שלא פדין בהא אית להו קלא ויאמרו אייתי
ראי, וזה ברור, ועמ"ש בתוס' בד"ה הנהו וכבר הארכתי לעיל בגמרא בדיבור ור"י מ"ט
ל"א כר"ל ע"ש: בתוס' בד"ה ואנחי בביבלי מאי פי' בקונטרס מה הועילו חכמים
בתקנתו כו'.

ברש"י שפנינו לא נזכר זה כלל ובגמ' לא הוזכר בכאן רק מאי והיינו שהי' רוצה לשאול
אי גט כזה או פסול, ואי הי' משיב לו פשר הי' שואל לו מאי הועילו ואי פסול הי'
שואל לו למה כותבין בלי אשתו נחוש להכי, והשיב לו דלא שכיח ולא חשו רבנן להכי,
אף ממה שפירש"י מפי מטי' גיטא לידה הוא דאיגראשא ודאי מוכח דל"ל קאי אף
דבעלמא חשיב לה גרושה משעת חתימה לענין פירי אבל השתא דכתבו להניח בביבלי
לא הוי גרושה לפירי רק מפי מטי' גיטא לידה, ולפי מה שפתבתי לעיל בכ"ה הב' לשיטת
רש"י ז"ל בד"ה עד שעת נתינה דלפי האמת דהטעם משום בת אחותו מודה רש"י דלא
צריכה ראי' כלל דכל שנייתן שלא בזמנו גט פסול הוא ולא חיישינן שגירש בגט פסול
לענין פירי א"כ הוכרח לפרש פאן דהקושיא לר"ל דלר"י אין חשש כלל דבאמת פסול
ליתנו אח"כ כמו גט שאין בו זמן רק לר"ל משום פירי פשר ליתנו אח"כ דמה יש לחוש
פל שפתוב בו זמן, ועל זה שואל דאי פתבי להניח בביבלי מאי דבהא אין לה רק משעת
נתינה אפי' לר"ל: בא"ד הי' מגרשה לאלתר.

אין הברח בפירש"י דסובר בגיטין הבאין ממה"י דלתרנוניהו פריה ויש לומר דהפל לר"י
ולדידן' יש לחוש לזנות ולפירי שלא פדין דהיינו הפסד לקוחות, רק שהתוס' הכריחו
דע"כ פירי דהקא לר"ל הוא דלר"י כבר כתב רש"י לעיל דצריכה ראי' בכל גט אימת
מטי' לידה, אבל לפי מה שפתבתי לעיל בכ"ה הא' לפירש"י דמודה דאינה צריכה ראי' כל
שפתב בו זמן א"כ ממילא לק"מ, גם נראה דהתוס' לשיטתם לעיל דבמתניתין ליכא
משום פירי כלל וכן כל גט שלא ניתנו ביומו יש לו קול א"כ ליכא חשש טירפא שלא
פדין כלל, אבל מאחר שלא הקשו התוס' כה רק דלשון מאי הועילו לא אתי שפיר ע"כ
משום דאין הברח שייספור רש"י כה דזה יצא להם לעיל דאל"כ למה כותבין גט לאיש
ולפרש"י ה"מ לא קשיא להו כלל א"כ אין הברח שייספור רש"י דבר זה א"כ פשיטא
דיש לפרש בפשיטות דאליבא דר"י פריה לזנות ולפירות אמנם קושטא דמילתא דנדאי
לר"ל ג"כ קשה דמאן לימא לן דהי' מגרשה פאן לאלתר אולי רוצה באמת לאכול פירות
עד זמן הנתינה ואי היתה פאן לא הי' מגרשה רק לפי שאינה פאן שולח לה גט דעד
שתגרוש יאכל הפירות פאן, ולשון מאי הועילו שדקדקו גם כן לק"מ לפע"ד דאמתניתין

קאי דתקנו נכתב ביום פסול משום טירפא שלא כדיון, ועל זה שאל דמה הועילו בגיטין הבאין ממה"י דיש חשש זה: בד"ה הנהו קלא אית להו תימא דלעגין זנות וכו'.

לכאורה הוי להו להקשות בפשיטות נכתב ביום למה פסול במתניתין הא ג"כ אית לי קלא לפי שלא ניתן ביומו, ומה שחילקו לעיל בין גט ע"י שליח היינו דבקה יצא עדות ברור, וזה לא ס"ל לרש"י דהא כתב דבעי לאתויי סהדי אימת מטי גיטא לידה ש"מ דעל קול בעלמא שלא ניתן ביומו היתה נהרגת א"כ בנכתב ביום גם כן איכא האי קלא כמו שפירש מהרש"א לעיל בתוס' בד"ה עד, ומהאי טעמא פירשו התוס' במתניתין משום שפא יחפה דפירי ליכא דיש לו קול: אבל דברי מהרש"א בתוס' הנ"ל לא נתבררו לי כלל, ודבר ברור הוא דכוננת התוס' בפשיטות דמעיקרא תירצו על מה שהקשו למה כותבין נחוש להפסד לקוחות כמו בשט"ח ומירצו דכל מגרש מגרש בפרהסיא ויצא קול ויאמרו אייתי ראי' ובין אי נימא דמחמת הקול היתה נהרגת ג"כ או שלא תיהרג סוף סוף משום זנות לא ניתקן דאי ירצה לחפות בנדאי לא יתן בפרהסיא ועל זה הקשו באמת בסוף גהי דלהפסד ליכא למיחש נחוש לזנות ואהא כתבו דבמשליש ניתקן הפל דכיון דחזינו דנותן ע"י אחר בנדאי ינתן בפרהסיא ואו דהיתה נהרגת מחמת הקול או כמו שכתבו התוס' פאן דנדע יום ברור מחמת הזמן ואהא כתבו דנכתב ביום למה פסול הא יש לו קול ומירצו לחלק דע"י שליח יש לו קול כיון דיתן בפרהסיא אבל ע"י עצמו דוקא לפירי אין לחוש דאי יתן לגרש בנדאי יתן בפרהסיא אבל לחפות חיישינן דאי ירצה לחפות יתן בצניעא, אבל לא נחתי התוס' לחלק בין ע"י שליח דיש קול ברור גמור משא"כ ע"י עצמו אין פאן רק קול לעגין פירי כמ"ש מהרש"א הנ"ל דלמה להו לתוס' לומר במתניתין דיתן בצניעא והם דקדקו בהדאי לחלק דע"י שליח ממילא פרהסיא הוא וע"י עצמו יתן בצניעא והיינו כמו שכתבתי דנכתב ביום חיישינן שיתן בצניעא ולא יתן לו קול כלל אבל כל שנותר בפרהסיא ממילא קול גמור יש לו אפי' ע"י עצמו.

ומה שכתבו התוס' שם מעיקרא דיאמרו אייתי ראי' אף דנותן בפרהסיא והוי קול גמור הא ליתא דלעגין הפסד לקוחות חיישינן דלמא מיייתי ע"מ משא"כ לזנות לא חיישינן להכי, ועוד דדוקא אי זינתה נותנין על לבם לידע יום המסירה ולא בלא זינתה, ועוד דאפתי לא חידשו דבעינן לבת אחותו קול גמור וכאן הוא שהשיגו על פירש"י וכתבו בפשיטות דעכ"פ בעי ראי' וכל זה ברור לפענ"ד בכוננת התוס' הנ"ל דלא כמהרש"א: ובעיקר קושית התוס' נראה לי דלק"מ דנדאי הנך גיטין כיון דבאמת ניתנין אח"כ והקול יוצא רק שאין עדות ברורה אבל עכ"פ הקול יוצא שזינתה כשהיא א"א שהקול יוצא שלא נתגרשה אז, מדע דאי יכתוב בניסן פאן והגט מטי להתם בתשרי ויבואו עדים שזינתה בניסן או באייר, א"כ הרי היו הורגין אותה ומועיל הזמן ולא גרע משבוע דאהני לקמי' כ"ש פאן דאהני בתר הכי וע"כ דמ"מ לא היו הורגין אותה דיש לחוש לגמלא פרחא או לקפיצה אבל עכ"פ הקול יוצא דזינתה כשהוא א"א, הלכך כיון דחזקת א"א והקול מצטרפין לא יועיל לה מה שהיא גרושה לפנינו להצילה כנגד הקול והחזקה, וזה ברור: בא"ד וא"ת ובהוא למה תקנו זמן כו'.

לפי מה שכתבו התוס' לעיל דבעסקין באותו ענין וראוי לגרש בו לכ"ע יש לו משענת פתיבה דיש לו קול לפי זה יש לומר דגיטין הבאין ממה"י דאית להו קלא כשנכתבין

בכאן מחמת שנשאלחין ע"י שליח ובהא לכ"ע משעת פתיבה אין לו פירות אפי' לר"י אם כן שפיר הועילו בזמן לענגן פירי לכ"ע, לכה תקנו זמן: אמנם בלא"ה לא הבנתי פלל קושית התוס' דהא ודאי משמע מפאן להדיא דאין צריף לכתוב מקום עמידת האשה בעת פתיבת הגט דאל"כ לא שייף קלא אית להו הא מוכיח מתוכו להדיא שלא ניתן ביומו א"כ היאך ס"ד דתכמים יתקנו בגט זמן ובגט הנשלח לא יתקנו זמן א"כ מנין ידעי הסופר והעדים איזה גט הוא זה אי ישלחנו או יגרש פה ופשיטא דכלהו צריכין זמן רק דקושית הש"ס דאפתי יש חשש בהו ומשני דקלא אית להו ואין בהו חשש אבל פשיטא שאי אפשיך לחלק בתקנה שלא להצריף בפאלו, כנ"ל: בא"ד וא"ת ובוזה"ז.

נמשכו בזה לדלעיל דאי הי' צריף לומר דבגיטין הבאין ממה"י אין תועלת בזמן פלל ואפ"ה צריף זמן, והיגנו דכיון שתקנו זמן לא פלוג אפי' היכי שאין בו תועלת א"כ הי' מקום לומר דה"ה בזה"ז פיון שכתב תקנו זמן אז לא בטלו אפי' עכשיו שאין בו תועלת כמו גיטין הבאין ממה"י אבל לפי שתיקצו דיש בהו תועלת מקשה להו, דהא ע"כ צ"ל בגיטין בזה"ז דכל שתקנו זמן אפי' עכשיו לא פלוג אף שאין בהו תועלת א"כ כ"ש אז בגיטין הבאין ממה"י דבלא"ה לק"מ דלא פלוג מכ"ש בזה"ז, ועל זה תיקצו דאף בזה"ז יש תועלת, אבל בגיטין הבאין ממה"י אין תועלת פלל דבלי זמן גזע הפל בבירור והוצרכו לומר דע"י הזמן גזע ולא בלי זמן ודוק: בא"ד שפא יחפה על בני' ממזרין, פוננתם כמ"ש הרא"ש שלא ירצה שיצא קול עליהם שהם ממזרים אבל ממזרים בלא"ה לא הוי דרוב בעילות אחר הבעל ואי קשיא מאי איכפת לן שיחפה בכף הא ליתא דאי יחפה יתן לה בציועאגט בלי ע"מ והוי גט פסול לגמרי: בא"ד א"נ שלא יאמרו.

לכאורה נראה פוננתם שיחפה עלי' שלא תיאסר עליו וכן הבין הרא"ש והוא תמוה דהא א"א שזינתה מותרת להתניחד אפי' בלי עדים דלא חיישינן שיבוא עלי' דמאיסא לי' כמבואר בא"ה סי' קי"ז וכ"כ התוס' להדיא פרק המגרש דף ע"ט ע"ב בד"ה ב"ש מן הירושלמי, ומה שחששו רפ"ק דכתובות לא מבעי לפירש"י דהוי ס"ס אלא אפי' לפירוש התוס' הוא יחשוב דהי' באונס ואינה תחתיו או מוכת עץ, אבל לא כשייתברר לו שזינתה וכ"ש מן הנשואין בנדאי אין חשש שיחזור וישאנה: לכן ברור שלא נתפוננו התוס' בכאן שהוא יחפה עלי' דא"כ מה לשון שלא יאמרו שכתבו אלא פוננתם שפא הוא יגרשה בלי זמן לפי תומו ואס"כ יבואו עדים שזינתה ומחמת שגירשה יאמרו שזינתה אחר גירושין ויחזירנה, אבל כשיגרש בזמן יתברר שזינתה קודם גירושין וזה ברור: בגמרא ושמואל אומר משעת פתיבה.

יש להסתפק בענגן זה אי משעת פתיבה ממש קאמר ואפי' כתב גט בלי עדים פלל רק ניתן בעידי מסירה דקי"ל כר' אלעזר דכשר מונין לגט מפתיבה או בנכתב ביום ונחתם בפליה לר' שמעון או לדין למאן דמכשיר בעסוקין או דכתיבה דקאמר חתימה הוא כמו שכתבו התוס' לעיל בהך דמאימתי מוציאין לפירות דכתיבה הפנונה חתימה וה"ה הקא והנה לפי דעת הפוסקים דפסקו לעיל כר"ל מהך סוגי' דהקא כמ"ש הרי"ף לדעתם, א"כ ע"כ דכתיבה דהקא ג"כ חתימה הוא פיון דבפירי תליא מלתא, אמנם לפי מה שהשיג הרי"ף דהקא שאני דביחוד תליא מלתא א"כ יש לומר דכתיבה ממש קאמר פיון שלא נתניחד אף דברי הרי"ף באמת לא נתבררו לי דבש"ס מבואר להדיא דלא תליא ביחוד

כָּלֵל דָּהָא קְתַנֵּי בְּפְרִיָּתָא וּלְגַט יִשְׁן אֵין חוֹשְׁשִׁין שְׁהָרֵי לֹא נְתִיחָד, וּבְוִדָּאֵי גְרָאִין הַדְּבָרִים דְּלָאוּ בְּיַחְדָּא תְּלִיא מְלִתָּא רַק מְשׁוּם שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׁתֵּי נָשִׁים, וְהֵינּוּ בֵּינָן דְּקִי"ל דְּאָפִי הֵי חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֶסוּרִין דְּלִיכָּא מְשׁוּם יַחְדָּא לֹא פְּלוּג רַבְּנָן א"כ הֵכָּא נָמִי לֹא פְּלוּג בֵּין גְּרוּשָׁה דְּעָלְמָא לְזוּ רַק טַעְמָא דְּשְׁמוּאֵל דְּזוּ בֵּינָן שְׁזַמְנָה קוּדָם קָלָא אֵית לִי שְׁהוּא גְּרוּשָׁה וְלִיכָּא מְשׁוּם לֹא פְּלוּג וְרַב סוּבְּר דְּמַנְתִּינָה הֵיא דְּאֵית לִי קָלָא, וּלְפִי זֶה יֵשׁ לֹמַר דְּתְּלִיא בְּאַמְתָּ בְּהָדָּ דְּלַעִיל דְּלַר"ל דַּס"ל מְשַׁעַת חֲתִימָה אֵית לָהּ פִּירֵי א"כ מְשַׁעַת חֲתִימָה יוֹצֵא קוּל הַגְּרוּשִׁין וּלְכָּהּ לֹא שְׁיִיף לֹא פְּלוּג וּלְר"י דְּסוּבְּר דֵּינֵשׁ לוֹ עַד שְׁעַת נְתִינָה מְמִילָא אֵין קוּל יוֹצֵא רַק מַעַת נְתִינָה וְלֹא מְשַׁגְּחִינוּ בְּזַמְנָן גִּיטָה וְשְׁיִיף לֹא פְּלוּג וּלְפִי זֶה אֵי נְפֹסְקָא פְּאַן כְּשִׁמוּאֵל מְמִילָא גַם בְּהָדָּ דְּלַעִיל אֵיפּוּף קַמְיִתָּא וְהִלְכָּה מְשַׁעַת חֲתִימָה, וּבְזֶה יֵשׁ לֹמַר דְּנַחְלָקוּ הַבְּרִיָּתוֹת לְר"י נַחְלָקוּ בְּפְלוּגְתָּא דְּר"ש וְרַבְּנָן בְּמְשַׁנְתִּינוּ דַּמ"ד צְרִיכָה ג' חֲדָשִׁים מְנַתִּינָה ס"ל פְּרַבְּנָן מְשַׁעַת נְתִינָה, וְלָמ"ד דְּמִנְתַּרְתָּ לִּינְשָׂא מִיַּד ס"ל כַּר"ש מְשַׁעַת פְּתִיבָה וּבְהָא פְּלִיגֵי הֵנָּה אַמּוֹרָאֵי דַּמ"ד דְּהִלְכָּה מְשַׁעַת פְּתִיבָה ס"ל כַּר"ל מְשַׁעַת חֲתִימָה, א"כ בֵּין לְר"ש בֵּין לְרַבְּנָן מְשַׁעַת חֲתִימָה קָלָא אֵית לָהּ וְע"כ דְּהָדָּ בְּרִיָּתָא דְּמַצְרִיף ג' חֲדָשִׁים מְדַחְלֵי לְגַמְרֵי וּמ"ד מְשַׁעַת נְתִינָה סוּבְּר כַּר"י לַעִיל וְלְרַבְּנָן מְשַׁעַת נְתִינָה וְהוּי הָדָּ בְּרִיָּתָא פְּרַבְּנָן לְכָּהּ פְּסוּקוּ פְּרַבְּנָן וְאֵי לֹא נְפָרֵשׁ כַּר"ל לֹא נְתַבָּאָר בְּמֵאֵי פְּלִיגֵי הֵנָּה אַמּוֹרָאֵי וְאֵיזָה סְבָרָא יֵשׁ לָהֶם לְפֹסְקָא אוֹ פְּזָה בֵּינָן דְּפְלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי הוּא וְלֹא נְתַבָּאָר כָּלֵל מִי הֵם הַחֹזְקִים וְלֹא שְׁיִיף לֹמַר דְּפְלִיגֵי אַמּוֹרָאֵי בְּסְבָרָא לְהַכְרִיעַ בְּמָה דְּנַחְלָקוּ תַּנָּאֵי וְלֹא נִודַע מִי הֵם הַחֹזְקִים וּלְפִי מָה שְׁפַתְבְּתִי נִיחָא דְּתְּלִיא בְּהַנְ"ל, וּבְהַכִּי נִיחָא דְּלֹא מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּתַקְנוּ זַמְנָן מְשׁוּם הַבְּחִנָּה לָמ"ד מְשַׁעַת פְּתִיבָה כְּדֵי שְׁיִהָא זַמְנָן גִּיטָה מוֹכִיחַ עֲלֵי, וְע"כ דְּהַפֵּל תְּלוּי בְּפְלוּגְתָּא הַנְ"ל וְדוּק: וְדַע שְׁיֵשׁ לְבָרַר בְּאֵיזָה אֲנָפֵן נַחְלָקוּ רַב וְשְׁמוּאֵל וְאֵי דוּקָא בְּגַט הַנְּשַׁלַּח מִמְּקוֹם לְמְקוֹם אוֹ שְׁמַגְרֵשׁ בְּמְקוֹמוֹ ע"י שְׁלִיחַ אוֹ אֲפִי בְּסֵתֶם גִּט שְׁכוּתְבִין לֵאִישׁ בְּלֵי אֲשֵׁתוֹ וְנִשְׁתַּהֲהָ אֲצֻלוֹ וְאַח"כ נִתְּנוּ לָהּ ס"ל מְשַׁעַת פְּתִיבָה, וְהֵנָּה לֹא מְבַעֵי לְדַעַת מִי שְׁפּוֹסֵל גִּט שְׁלֹא נִיתָן בְּיוֹמוֹ דְּהוּי מְוָקְדָם ע"כ דְּהָכָּא ע"י שְׁלִיחַ מִיָּרֵי אֲלֵא דַּמ"מ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אֵי עָבַר וְנִתְּנוּ אַח"כ בְּעַצְמוֹ אוֹ ע"י שְׁלִיחַ שְׁיֵשׁ מְכַשִּׁירִים אֵי מוֹעִיל לְחֻשׁוֹב מְשַׁעַת פְּתִיבָה, וְנִרְאָה לִי דְּכָל שְׁלֹא יֵצֵא הַגִּט מִתַּחַת יַד הַבַּעַל כָּלֵל לַכ"ע לֹא חֲשׁוּבָה כְּגְרוּשָׁה כָּלֵל וְלֹא עֲדִיף מִהֵתָּה רְדוּפָה לִילָף לְבֵית אֲבִיהָ וְכָל הֵנִי דְּקָא חֲשִׁיב פֶּרֶק אַע"פ דְּצְרִיכָה הַבְּחִנָּה מְשׁוּם לֹא פְּלוּג רַק פְּלוּגְתִּיהוּ כְּשִׁפְכָר הוֹצִיא הַגִּט מִתַּחַת יָדוֹ לְמַכְרוֹ לְשַׁלֵּיחַ לְגֵרֵשׁ בּוֹ כִּי מַעַת הַזֹּאת בֵּינָן שְׁגָמַר בְּלָבוֹ וּמְכָרוֹ לְגֵרֵשׁ בּוֹ קוּל יוֹצֵא שְׁהוּא גְּרוּשָׁה וּמִהֵנִי לַעֲנִין הַבְּחִנָּה וְרָאֵי לְזֶה לְפִי מָה שְׁפִירֵשׁ"י בְּמְשַׁלֵּישׁ דְּהִלְף לְדַרְכּוֹ א"כ אֲפִתִי לֹא מוֹכַח כַּר"ג דְּמַגְרֵשׁ בְּעִיר ע"י עַצְמוֹ וְע"כ דְּאֵינְהוּ נָמִי כַּר"ג מִיָּרֵי וְנִרְאָה דְּמִהָאֵי טַעְמָא פִּירֵשׁ"י שְׁהִלְף לְדַרְכּוֹ דְּכָל שְׁהוּא בְּעִיר אֲפִי מְסָרוֹ לְאַחַר אֲפִתִי לֹא גָמַר לְגֵרֵשׁ בּוֹ וְהוּי רַק כְּאֵלוֹ מְכָרוֹ לְפַקְדוֹן בֵּינָן שְׁבִידוֹ לִיקַח מִמֶּנּוּ כָּל שְׁעָה שְׁיִרְצָה וּלְכָּהּ צִינְהוּ שְׁלֹא יִתְּנוּ תִּיכְף שְׁיִהָא בְּיָדוֹ לְחֹזֵר לְכָּהּ אֵין מוֹנִין מַעַת פְּתִיבָה רַק בְּהִלְף לְדַרְכּוֹ דְּוִדָּאֵי גָמַר לְגֵרֵשׁ רַק צִינְהוּ שְׁלֹא יִתְּנֵהוּ מִיַּד שְׁהִי חוֹשֵׁב שְׁיָבוֹא בְּחֻזְרָה קוּדָם כְּלוֹת ג' חֲדָשִׁים, אֲבָל כָּל שְׁלֹא בָּא מְמִילָא הוּי כְּגְרוּשָׁה מֵאֵז שְׁפַתְבַּר הַגִּט בֵּינָן שְׁהִלְף לְדַרְכּוֹ וְהַנִּיחַ לָהּ גִּט וְעַמ"ש בְּתוּס' בַּד"ה הַמְשַׁלֵּישׁ: שְׁם שְׁתֵּי נָשִׁים בְּחֻצָּר אַחַת, פִּירֵשׁ"י שְׁלֵ אֲדָם אֲחָד שְׁפִירֵשׁ לֵימָּ וּמְסָר שְׁנֵי גִיטִין לְשְׁתֵּי נָשִׁים בּוֹ בְּיוֹם וְכו' עַכ"ל וְלֹא יִכּוֹלְתִי לַעֲמֹד עַל דַּעַתוֹ דְּמְשַׁמַּע לְהַדְיָא מְדַבְּרֵי דְּבוֹ בְּיוֹם שְׁפִירֵשׁ לֵימָּ גִירֵשׁ שְׁתִּיהֵן קוּדָם שְׁפִירֵשׁ דְּמָה לָנוּ בְּמָה שְׁפִירֵשׁ אַחַר

גירושין לים וכל שנתן להם הגיטין מה נ"מ אי פירש לים או הוא בכאן, ואולי פנונתו לומר דכל שישנו בכאן וגירש אין הדבר ידוע כ"כ שנתן לשתייהן ביום אחד ויחשבו שזו גירש היום וזו לפני חודש רק בפירש לים וגירש מחמת עיגון לא מחמת קטט ומריבה שביניהן הכל יודעין שביום שפירש גירש שתייהן כי למה יגרש לזו קודם לזו פה נראה לי לדעתו ז"ל, ולפי מה שכתב הר"ן דכל גט שלא ניתן ביום לא מתפטר רק במקום דאיכא עיגון יש לפירש בפשיטות דאי לא פירש לים לא הי' יכול ליתן גט שנכתב קודם חודש אבל אין צורך דהפנונה פשוט בשליח שהביא ב' גיטין לשתי נשים ביום אחד בקצור אחת וכתבתו של גט אחד קדים והנהו קלא אית להו פדאמרין לעיל ויאמרו זו אסורה וזו מותרת: שם עסוקין באותו ענין.

מפירש"י משמע להדיא דרק בשטרות מהני עסוקין [אבל בגט לא וטעמו כיון דבגט שנייה בת אחותו לא מהני עסוקין אבל משום טירפא שלא כדיון לא שנייה במתניתין לפירש"י דיאמרו אייתי ראי'] ולפי מה שהוכחתי לעיל דבמתניתין לא שנייה בת אחותו כלל מ"מ אין ראוי להקשיר בעסוקין כיון דע"כ הטעם משום טירפא שלא כדיון וכיון דיש לו עד שעת נתינה לא שנייה עסוקין כלל: והנה הרא"ש הביא דברי הרמב"ם דבגט לא מהני עסוקין וכתב שאין לסמוך על זה ולשון זה תמוה דהיאך שנייה שאין לסמוך כיון דהרמב"ם מחמיר, גם אינו מוכן כלל המשך לשונו כי מה ענין דברי הרמב"ם להך דמעיקרא שנסתפק אי הלכה כשמואל: לכן נראה לי דכוננת הרא"ש, דלכאורה יש לדייק מדברי הרמב"ם דפוסל בגט עסוקין דס"ל פה"ן דלא מהני עסוקין רק בשטרי הלואה ולא בשטרי חיוב, וכבר הקשה הט"ז סי' מ"ג להר"ן מכתובה וגט ומהאי טעמא פוסל הרמב"ם בגט ולפי זה תיקשי למה הכשירו בכתובה עסוקין וע"כ דרק דחוי' בעלמא מדחי' לי בש"ס דיש לומר בהא נמי מהני עסוקין, אבל באמת הלכה כשמואל דלא בעי עסוקין כלל וממילא אמרינן דראב"ז לא הכשיר עסוקין רק בשטרי חיוב, ועל זה כתב הרא"ש דאין לסמוך על זה להתיר בכתובה בלי עסוקין דיש לומר דנקא בגט פוסל משום בת אחותו ולא בכתובה כנ"ל ודוק: שם מ"ט דר"ש, לפי מה שפירשו רש"י ותוס' לעיל דבמתני' טעמא דת"ק לאו משום פירי רק משום בת אחותו יש לתמוה היאך שנייה לשאול מ"ט דר"ש דאי אית לי חשש זנות לא הועיל במה שסובר כיון שנתן עיניו לגרשה אין לו פירות ואי לית לי חשש זנות ממילא אפילו לת"ק ראוי להכשיר וצריך לדחוק דעיקר הקושיא דנדאי ר"ש ג"כ פוסל גט שאין בו זמן א"כ ע"כ דלית לי עד שעת נתינה א"כ למה מכשיר במתניתין נהי דזנות לית לי משום פירי איכא לדידך' ומשני קסבר משעת פתיבה אבל לפי מה שכתבתי לעיל דבמתניתין לכ"ע ליכא משום בת אחותו כלל רק משום פירי אתי שפיר בפשיטות דפריה מ"ט דר"ש הא יש לחוש לטירפא שלא כדיון דמהאי טעמא פוסל ת"ק וזה ברור: בתוס' בד"ה השולח פי' וכו' דהא לגט ישן אין חוששין וכו'.

ביאור דבריהם דליכא למימר דקמ"ל בפשיטות דלא חיישינן לגט ישן ולא יגרש בו לכתחלה כלל קמ"ל דכיוול לגרש בו לכתחלה רק אח"כ צריכה להמתין. דא"כ תיקשי מקמש"ל בשולח גט לאשתו אפי' בעיר אחת ואפי' לא גירש ע"י שליח לא חיישינן לגט ישן כל שלא ידענו שנתניח דכמוכח לקמן פ"ק הזורק ולקמן בפרייתא דהמשליש כפי מה שפירשו התוס' לקמן דמירי בעיר אחת, וע"כ דלא בא לומר פאן רק להשמיענו

דלאו משום חשש שפא עלי צריכה הבחנה דהא לגט ישן אין חוששין ואי הוי חיישין
שפא עלי הי' מהראוי לחוש לגט ישן שלא לגרש פלל וע"כ דהטעם שפא יאמרו שתי
נשים: בד"ה המשליש וכו' ונקט הך ברייתא המשליש לרבנותא וכו' פנונתם להביא ראי'
לדבריהם דמיינרי בעיראחת, והשתא ניחא דנקט המשליש לרבנותא אפילו בעיר אחת
אבל לפירש"י דפי' דוקא בהלך לדרך למה נקט פאן המשליש ולא השולח פהך ברייתא
דמעיקרא, וע"כ דמה שפירש"י וקהל לדרך בחנם פי' פן אף אפתי יש לדקדק לדברי
התוס' ג"כ למה לי דנקט המשליש לימא בפשיטות שהוא בעיר וישנו בידו וגירש אחר
זמן, ומזה ראי' למה שפכתתי לעיל דכל היכי שלא הוציא הגט מתחת ידו פלל ולא מסרו
לגרש בו לכ"ע אין מונין רק מנתינה ומהאי טעמא סובר רש"י דוקא בהלך לדרך דבעיר
אפתי לא גמר לגרש פנ"ל והתוס' ס"ל דמ"מ פיון שהשלישו לגרש בו מונין מפתיבה:
בד"ה מאימתי פתובה משמטת וכו' שכר שכיר והקפת חנות כו'.

ולפע"ד לק"מ דטעמא דהקפת חנות הוא לפי שהחונני לא נתן לו בתורת חוב פלל וכן
השכיר לא עשה פעולתו שישאר לו חוב עליו ולא הוי פמלוה אבל מחייב בעצמו בחיוב
פמו פתובה נדאי לא עדיף מה שהתחייב בעצמו בתורת חוב מחוב שפא ע"י מלוה והוא
עצמו נתחייב שישאר עליו חוב תדע דזקפן במלוה מהני אף שלא הלנה פלום ומעיקרא
לא פא בהלואה א"כ ה"ה בנתחייב תיקף בתורת חוב דחשוב פמלוה, ועיין בפ"י הרמב"ם
שם בטעמא דהקפת חנות דהוא ממש פמו שפכתתי: בד"ה אונס וכו' יש בו בןשת ופגם.

דברי התוס' יש לפרשם על ב' פנים, חדא דנתפוננו לומר דבןשת ופגם אינו משמט ג"כ
לקה נקט אונס דכולל גם בןשת ופגם, ויש לפ' ג"כ דכוננתם דמש"ר קרא התנא קנס לפי
שאין בו רק קנס אבל אונס לא הי' יכול התנא לקרותו קנס שיש בחיובו גם ממון ולא
נדע מאמרו קנס שיכונן על אונס לקה נקט אונס בפירוש אבל באמת הפנונה רק קנס
דהיינו נ' פסף ולא בןשת ופגם, וכן נראה לכאורה מפירש"י וכן משמע מדברי הרמב"ם
בפי' המשנה אבל מדברי הר"ש מן הירושלמי משמע דאפילו בןשת ופגם אין משמיטין,
וכן התוס' דס"ל לעיל דכתובה אינה משמטת דלא הוי מלוה א"כ כ"ש בןשת ופגם, לכן
העיקר דנתפוננו כפי' הראשון הנ"ל: בד"ה מה מעשה ב"ד וכו' דמשעת פסק דין איפא
קלא כו'.

פי' לפי שרש"י ז"ל פי' דחייבי משום פסק דין הוא וכמו כן בכתובה משעת קירוב חתנות
ואהא קשיא להו במה נפשה אי מאן דפליג סובר דבכתובה ליפא חיוב משעת קירוב
חתנות א"כ מה מועיל עסוקין פיון דליפא קנין ולא חיוב כמ"ש הר"ן דבשטר חיוב לא
מהני עסוקין וע"כ דכ"ע מודים דמשעת קירוב חתנות נשתעבד א"כ למה לי עסוקין,
לזה פירשו דעיקר בקלא תליא מילתא ומעשה ב"ד מהני משום קלא ולזה ס"ל לשמואל
דכתובה נמי קלא אית לה ובהא פליג רב דלית לה קלא רק בעסוקין אבל בעיקר השעבוד
מודה דאל"כ אף עסוקין לא מהני כף נראה לי: אף צ"ע לפע"ד דמשמע מפירש"י ותוס'
דמשעת פסק דין משתעבד א"כ מה זה דקאמר נכתבין ביום ונתחמין בלילה אפי' נכתב
ונחתם לאחר כמה ימים יכול להקדים זמנו על יום שנפסק הדין דהא פסק דין הוי פקנין
דמיד משתעבד ואית לי' קלא, ורחוק לומר דדוקא בכתיבה אית לי' קלא ולא פשנתב
אח"כ וכן בעלמא פשאמרו פשעמד בדין משמע דהעמדה בדין בלבד סגי, וצ"ע: בד"ה

אף פתובה וכו' ואין נכון לעשות פן משום תוספת וכו' מדבריהם מבואר דלא ס"ל פהרי"ף ורמב"ם דפסקו דלא פשמואל דא"כ בלא"ה אין נכון לעשות פן משום דרב פליג דוקא בעפוקין, ודוחק לפרש דכוננתם בעפוקין וחקשו דתוספת לית לי' קלא אפי' בעפוקין, ועוד דהוי להו לומר פן על מילתא דראב"צ לא אמילתא דשמואל: בד"ה אבל עפוקין באותו ענין דאית לי' קלא פאלו חתמו פינון שהם מזמנים לחתום כדפרקישית לעיל עכ"ל.

לכאורה משמע מדבריהם דעפוקין מהני אפי' בגט דכה פתבו לעיל הואיל ויש לו קול וראוי לגרש בו, אבל באמת זה אינו ולעיל פתבו פה לר"ל דסובר משעת חתימה רק שיש לחוש מעת פתיבה בהא מהני עפוקין אבל לר"י דקי"ל פנותי' דיש לו עד שעת נתינה לא מהני עפוקין, ועוד שיש לחוש לבת אחותו רק פנונתם פאן בשאר שטרות ומה שפתבו כדפרקישית לעיל היינו לענין דעפוקין יש לו קול: ע"ב בגמרא חיישינן שמא פייס.

קשיא לי דהא לקמן פרק מי שאחזו פריה וליחוש שמא פייס ומשני באומר נאמנת עלי לומר שלא באתי ופירשו התוס' פאן דהפנונה פינון שהאמינה שוב לא יוציא לעז א"כ תיקשי הא הך הוא נותן הגט אח"כ ומגרש ברצונו א"כ היאך שייך שיוציא לעז כדאמרין השתא מינקט נקט לי' בידי' ונרעורי מערער עלי': לכן נראה לי דנדאי שני מינים יש בענין חשש שמא פייס חדא משום גט ישן וביטול הגט לפי פירש"י ותוס', ועוד יש בכאן חשש אחר מה דלא שייך התם היא טריפת לקוחות שלא פדין ופסול משום מוקדם והוא לפי שלא הכשיר ר"ש רק לפי שפובר פינון שנתן עיניו לגרשה אין לבעל פירות אבל פל שפייס בינתיים ואח"כ נתן הגט לכ"ע אין לה רק משעת נתינה או מחתימה, תדע דלעיל פריה פתבי' ואותבי' בכיסתי'.

דכי מפייסה תיפייס מאי ופירשו רש"י ותוס' דלר"ל ג"כ פריה דאף דיש לו מחתימה פינון דאי מפייסה תיפייס מודה ר"ל דיש לו עד נתינה וכ"ש פאן דבאמת פייסה בינתיים דנדאי לא אבד פירות במה שנתן מתחילה עיניו לגרשה הלכך בהך דפרק מי שאחזו לא שייך חשש זה פלל דכיון שפובר נתן לה הגט לידה בנדאי אבד פירות לכ"ע רק החשש שיוציא לעז על גט ישן וביטול הגט ושפיר משני דאמר נאמנת עלי ושוב לא יוציא לעז אבל פאן לא מהני זה להפסד לקוחות ויש לחוש למוקדם, ומשני דא"א דפייס קלא אית לי' והתם לא שייך זה דאפתי יש לחוש ללעז, ועמ"ש בסמוך: בתוס' בד"ה שמא פייס ואין להקשות וכו' אבל מהמשליש קשה כו'.

לפי מה דמסיק פרק מי שאחזו דבמתניתין לא קשיא דהא לא אתא, א"כ לק"מ מהמשליש לפי מה שפירש"י דהלה לדרכו ואינו פאן לא חיישינן שפייס, ואולי מהאי טעמא פירש לעיל פה: אמנם בעיקר הדברים להשוות פל הסוגיות למה פאן נחלקו ר"י ור"ל אי חיישינן שפייס ולקמן פרק פל הגט ופרק מי שאחזו משמע דלכ"ע חיישינן שמא פייס ובגישין הבאין ממה"י ובמשליש לא חיישינן לכ"ע: ונראה לי בדרה פלל פה בפשיטות, דנדאי הך ובפרק פל הגט ופרק מי שאחזו יש ראי' וסברא לחוש לפייס פינון דחזינו דכתב גט היום ולא מקדים אינש פנרענות ומדלא חתמו רק אחר עשרה ימים ש"מ שנמלה בינתיים, וכן בפרק מי שאחזו שנתן הגט אם לא באתי או אם אעבור שאנו רואין

שדעתו לעכב הגירושין, אָמַנְם שֶׁם חָשׂוּ בְּנֵדָאֵי הוּא לְפִי שְׁפָכְרָא נָתַן לָהּ הַגֵּט, אָבֵל כָּאֵן דְּעַכְשָׁיו רוּצָה לְגַרְשָׁה אֵין חוֹשֵׁשִׁין שְׂיוּצִיא לְעוֹ שְׁגִירָשׁ בְּגֵט בְּטֵל אוֹ פְּסוּל לְקַלְקְלָהּ רַק הַחֲשָׁשׁ לְהַפְסֵד לְקוֹחוֹת כְּמוֹ שְׁפִירְשָׁתִי בְּשׁ"ס וְעַל זֶה ס"ל ר"י דְּלֹא חִיִּישִׁינָן כִּינּוּן דְּלִית לִי קְלָא, אָבֵל שֶׁם דְּכָבֵר מְסַר הַגֵּט וְחִיִּישִׁינָן לְלַעֲזוֹ שְׁהַבְעֵל יַעֲרַעֵר לֹא שְׂיִיף קְלָא בְּזֵה וּלְכַף בְּעִינָן נְאֻמָּנָת עָלֵי וְאִז לֹא יוּצִיא לְעוֹ, אָבֵל בְּגִיטִין הַבָּאִין מִמָּה"י אֵין לָנוּ שׁוּם סְבָרָא וְרָאִי' לְחוּשׁ לְפִיּוֹס דְּהָא שׁוֹלַח גֵּט בְּדַרְכּוֹ, גַּם כֹּל שְׁשׁוֹלַח ע"י שְׁלִיחַ אֵין לְחוּשׁ כֹּלֵל לְבִיטוּל כִּינּוּן שְׁלֹא בִיטוּל הַשְּׁלִיחַ, וּבְפִרְקָא כֹּל הַגֵּט שְׂאֵנִי דְּהוּא מְסָרוֹ לְאַחַר וְחִיִּישִׁינָן שְׂמָא בִיטוּל לְרֵאשׁוֹן וְלִשְׁנֵי לֹא הוֹדִיעַ דְּלֹא יָדַע לִי כֹּלֵל וְעוֹד כִּינּוּן שְׂמָסֵר לוֹ גֵּט הָאֲמִינוּ לִיתָנוּ כֹּל אֵימַת שְׁלֹא יֵאמֵר שְׂבִיטְלוּ אוֹ יְבָרַר בְּעֵדִים אָבֵל לִשְׁנֵי לֹא הָאֲמִין כֹּלֵל, וְהַשְּׂמָא מִמִּילָא בְּמַשְׁלִישׁ לִק"מ דְּכִינּוּן דְּמְסָרוֹ לוֹ בְּשְׁלִישִׁית הָאֲמִין לוֹ שְׂיִתָּנוּ לְגִירוּשִׁין כֹּל אֵימַת שְׁלֹא יֵאמֵר הוּא שְׂבִיטְלוּ וּכ"ש לְפִירְש"י בְּהַלְוָה לְדַרְכּוֹ לְמַסְקָנָא דְּהָתָם הָא לֹא אֲתָא וְלֹא חִיִּישִׁינָן כֹּל שְׁלֹא הִי' כָּאֵן: בַּד"ה שְׂמָא פִּיּוֹס פִּירְשׁ בְּקוּבְטָרַס וְכו' וְאֵין נִרְאָה לְר"ת וְכו' הַמְעִינָן בְּפִירְש"י פִּרְקָא מִי שְׂאֲחִזּוּ יִרְאָה דְּגַם הוּא לֹא פִּירְשׁ שֶׁם כֹּלֵל מִשׁוּם גֵּט יִשָּׁן שְׁהָרֵי זָכַר עַרְעוּרוֹ שֶׁל בַּעַל וְהִינּוּ מִשׁוּם לְעוֹ א"כ הֵיאָף שְׂיִיף לְחוּשׁ לְלַעֲזוֹ שֶׁל גֵּט יִשָּׁן כִּינּוּן דְּגֵט יִשָּׁן בְּנִתְגַרְשָׁה תְּנַשָּׂא לְכַתְּחִילָה וְאֵיזָה לְעוֹ שְׂיִיף בְּזֵה רַק כָּאֵן הֵנוֹכְרַח לְפִרְשׁ מִשׁוּם גֵּט יִשָּׁן דְּאֵי מִשׁוּם בִּיטוּל הַגֵּט חָדָא הָא ע"כ אֵי אֲפִשָׁר לְפִרְשׁ רַק מִשׁוּם לְעוֹ כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ אַח"כ א"כ אֵיזָה לְעוֹ שְׂיִיף כָּאֵן כִּינּוּן שְׂמָגְרָשׁ בְּעֵצְמוֹ וְהַשְּׂמָא מִיְנֻקְטָא נֻקְטָא לִי' בִּינְדִל' כְּדָאֲמַרִּינָן לְעֵיל, וְעוֹד אֲפִי' הַחֲשָׁשׁ כָּאֵן לְבִיטוּל הַגֵּט מִן הַדִּין לֹא שְׂיִיף הֵכָא כִּינּוּן שְׂמָגְרָשׁ בְּעֵצְמוֹ לֹא חָשׂוּד לְקַלְקְלָהּ בְּגֵט בְּטֵל וְעוֹד דְּלָמָּה לִי' לְר"ל לְפִירוּשֵׁי מִילְתָּא דְּר"ש שְׂצוּנָה לְהֵם תִּיכְרַף לְחַתוּם בְּעַת פְּתִיבָה יְפִרְשׁ דְּבִשְׁעַת חֲתִימָה צְנָה לְחַתוּם וְאֲפִי' אַחַר עֲשָׂרָה יָמִים וְאֵי דְּמִשְׁמַע לִי' דְּנֻקְטָא בְּמַתְנִיתִין נִכְתָּב בַּיּוֹם וְנִחְתָּם בְּלִילָה דְּנֻקְא תִּיכְשִׁי בְּמַתְנִיתִין גּוּפָה הָוִי לִי' לְמִיְנֻקְטָא אֲפִי' אַחַר עֲשָׂרָה יָמִים כְּשִׂצוּנָה לְהֵם אַח"כ לְזֵה הֵנוֹכְרַח רַש"י לְפִרְשׁ דְּכָאֵן שְׁלֹא גָמַר לְחַתְמוֹ רַק אַחַר עֲשָׂרָה יָשׁ לְחוּשׁ טְפִי לְגֵט יִשָּׁן אֲפִי' לֹא יָדַעְנוּ שְׁנַתְיִיחַד מִשָּׂא"כ בְּכַתָּב וְחַתְמוֹ וְנִתְנוּ אֵין לְחוּשׁ רַק בִּינְדַעְנוּ דְּנַתְיִיחַד וְזֵה בְּרוּר בְּכּוֹנְנַת רַש"י, אֵף כְּבָר כְּתַבְתִּי דְּנִרְאָה לִי בְּרוּר דְּהֵכָא הַחֲשָׁשׁ מִשׁוּם פִּירֵי וְהַפְסֵד לְקוֹחוֹת וְהַשְּׂמָא וְדָאֵי אֵין זֵה עֲנִין לְהָף דְּהָתָם: בַּא"ד וּמִיָּהוּ אַהֵהוּא דָּאֵם לֹא בָּאֵתִי וְכו'.

וּלְדַעֲתִי אֵינּוּ מְוַכְרַחֵינִשׁ לּוֹמֵר דְּכֹל שְׂאֲמַר אִם לֹא בָּאֵתִי לֹא נִתְפָּוִין רַק כְּשִׂיבּוֹא בִּיאָה מְפִירוּסְמַת אָבֵל בִּיאָה שְׁלֹא נּוֹדַע בִּיאָתוֹ כֹּלֵל לֹא שְׂמִי' מַתִּיא כֹּלֵל רַק דְּחִיִּישִׁינָן שְׂבִיטְלוּ הַגֵּט וְאֲפִי' בְּמַעַכְשָׁיו מְהִינֵי בִיטוּל בְּרִיצוּי שְׂנִיָּהֶם לְדַעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים: בַּא"ד וּמִיָּהוּ גַם עַל פִּיר"ת קִשָּׁה.

וּלְפַע"ד לִק"מ דְּכָמוֹ לְמ"ד שְׁלִישׁ נְאֻמָּן דְּהָא הִימְנִי' וְאֲפִי' מְסַר לוֹ לְפַקְדוֹן לֹא לְגִירוּשִׁין, כְּמוֹ כֵּן כָּאֵן כְּשִׂאֲמַר נְאֻמָּנָת עָלֵי, עַל דַּעַת כְּפֹה מְסַר לָהּ שְׂאֵם הִיא תֵּאמֵר שְׁלֹא בִיטוּל אֲפִילוּ בִיטוּל בְּאֲמַת יְהֵא גֵט: בַּא"ד מִשׁוּם לְעוֹ בְּעֵלְמָא.

דְּבָרֵי רַש"י ז"ל לֹא נִתְבָּרְרוּ לִי כֹּלֵל דְּמָה יַעֲנָה בְּהָף דָּאֵם לֹא בָּאֵתִי וּמַת תּוֹף יב"ח דְּלֹא שְׂיִיף לְחוּשׁ לְלַעֲזוֹ שְׁהָרֵי מַת וְאֵי דְּאַחֲרִים יוּצִיאֻוּ לְעוֹ מַה יוּעִיל נְאֻמָּנוֹת שְׁלוֹ, וְע"כ דְּהָתָם לְחֲשָׁשׁ שְׂבָא וּקְיָים תְּנָאוּ חִיִּישִׁינָן מְדִינָא א"כ הֵיאָף קָאֲמַר מ"ד אֲמַתְנִיתִין כ"ש אֲבָרְיִיתָא, וְיָמָה עֲנִין זֵה לְזֵה שְׁהָרֵי ע"כ חֲלוּק קִיּוֹם הַתְּנָאֵי מִבִּיטוּל הַגֵּט דְּבָהָא חִיִּישִׁינָן מְדִינָא וְהָא

אינו רק לעז ואיזה כ"ש יש בברייתא ממתניתין ועוד קשיא לי לפיר"י הך שפא פנים דהקא ללעז פשיטא דליכא למיחש פשמגרש בעצמו דפשיטא דלא יערער עליו כמבואר לעיל פ"ק להדיא, נאפי' יפרש פאן מדינא לפי שלא חתמו רק אחר זמן כמו שכתבו לעיל לחלק בכך, מ"מ פשיטא דאין לחוש במגרש בעצמו שיגרש בגט בטל ויקלקלה פיון שבידו לגרשה בגט פשר כמו שכתבו התוס' דף ר"ז ע"ב בד"ה מעולם לא חתמנו בשם ר"י גופי'.

ואמת שגם רש"י פירש שם משום לעז שהרי זכר ערעור הבעל אבל לפירש"י ניקא הפל דודאי לס"ד דהקושפא אמתניתין אלמא דחיישינן שפא בא אף שלא נודע לנו מביאתו דלעז ליכא התם פיון שמת רק דחיישינן מדינא א"כ כ"ש בברייתא דיש לחוש מדינא וממילא נאמנת מהני כמו שכתבתי לעיל כמו בשליש דהימני' אבל לפי מה דמסיק דבמתניתין לא חיישינן פיון שלא נודע ביאתו, א"כ ה"ה בברייתא אין לחוש מדינא לביטול פיון שלא נודע ביטולו פלל רק ללעז חיישינן ובמתניתין לא קשיא פלל דלא שייך לעז פיון שמת, אבל לשיטת התוס' דלא שייך נאמנת עלי פל היכי שיש לחוש מן הדין לביטול א"כ ע"כ דליכא לאקשויי מביטול פלל רק מחשש לעז א"כ לא הוי כ"ש ממתניתין וזה ברור, ויתר הדברים בענינים אלו יתבאר לקמן פירק מי שאחזו ובחידושי לא"ה ע"י קמ"ד באריכות: בגמרא וכו' משום תנאי פירש"י ותנאי גמור הטיל בגט זה וכו'.

ויש לדקדק הא כל תנאי פוסל לפני התנאי אפי' על פה וכו' דאי תנאי פוסל רק פשהתנה על נתינת הגט שיינתן על תנאי פה וכו' הלכך פיון שכותב על דעת שיינתן על תנאי לא נכתב לכריתות, אבל פאן דהנתינה לא תהא על תנאי פלל רק קודם נתינה יאה התנאי ואי לאו לא ינתן בכה"ג לא הוי כתב גט על תנאי, ומהאי טעמא פירש"י בסמוך דקודם שנתנו לה חתמו פולן דליכא למימר דהי' התנאי שייחתמו אחר נתינה א"כ הרי כתב גט על תנאי: אבל מדברי הרמב"ם ז"ל פ"ח מה"ג הלכה ג' נראה דאפילו בכהאי גוונא פוסל תנאי לפני התנאי שפך כתב שם פיצד מגרש אדם על תנאי לא שייאמר כתבו גט לאשתי על תנאי זה או כתבו ותנו לה על תנאי וכו' משמע לכאורה דהך דמעיקרא נתפונן לומר שלא ינתן על תנאי רק יאה נכתב על תנאי שאם לא יאה פה לא יתנו או שאמר כתבו ותנו על תנאי פה וכו' א"כ הך דהקא דמאי לכאורה ממש להך דרישא דקאמר כתבו על תנאי ואפשר לי לומר דכל תנאי הפוסל בגט היינו דוקא בתנאי התלוי להתקיים ע"י הבעל או האשה או אחר חוץ הסופר הכותב הגט ובכהאי גוונא פיון שסופר זה כתבו על צד הספק אינו פרייתות, אבל פל תנאי שהוא מצנה על הסופר בלבד ואומר לו על תנאי שיעשה פה בכהאי גוונא פיון דקיום התנאי ביז הסופר בעצמו הוא לא חשוב גט על תנאי, והקא נמי פיון שאמר לעשרה כתבו על תנאי פה וכו' שייחתמו פולן הרי תלה קיומו של תנאי ביזם הוי שפיר פרייתות, ועל דרך זה יש לומר דאפי' חתמו אחר נתינה מהני דס"ס נכתב לכריתות פיון שביזם לחתום פולן: אף יותר נראה לי שאין להקפיד על תנאי של קודם נתינה שפל שיינתן בלי תנאי הוי פרייתות, וכן הוכחתי לקמן סוף פ' מי שאחזו ברא"י ברורה ע"ש.

וּלְפִי זֶה לְפִירֵשׁ"י בְּסוּמוֹ דְלִכ"ע צָרִיךְ שְׂיִחְתְּמוּ קוֹדֵם גְּתִינָה אֵין פֶּאן חֲשֵׁשׁ גַּט עַל תְּנַאי כָּלֵל, וּמָה שֶׁפֶּתַב הַרְמַב"ם לֹא שְׂיֵאמַר פֶּתְבוּ עַל תְּנַאי לְאוּ לְמִימְרָא שְׂהִתְנַאי אֵינוֹ עַל הַגְּתִינָה רַק קוֹדֵם גְּתִינָה רַק פֶּךָ הַכּוֹנֵנָה דְבְרֵיִשָׁא מִיִּירֵי שְׂאוּמַר פֶּתְבוּ גַט וְרוֹצֵה לִיתֵן בְּעֵצְמוֹ וְאוּמַר לְסוּפֵר שְׂיִכְתּוּב לּוֹ גַט וְהוּא בְּעֵצְמוֹ יִתְנוּ עַל תְּנַאי פֶּךָ וְכָךְ וְהִדַּר קֶאֱמַר בְּאוּמַר פֶּתְבוּ וְתִנּוּ עַל תְּנַאי שְׂמַצְנָה לְסוּפֵר שְׂהוּא יִתְנוּ ג"כ עַל תְּנַאי אֲבָל בְּתַרְנוּוֹיִהוּ מִיִּירֵי שְׂהִתְנַאי הוּא עַל הַגְּתִינָה שְׂיִנְתֵן עַל תְּנַאי אֲבָל כָּל שְׂיִנְתֵן בְּלִי תְּנַאי אִפִּי פֶתְבוּ עַל תְּנַאי לְקִימּוֹ קוֹדֵם גְּתִינָה לֹא אִיכְפַת לֵן, כֵּן נִרְאֶה לִי בְּרוּר, וּמ"מ לְדַעַת הַמְכַשִּׁירִים לְחַתְמוֹ אַחַר גְּתִינָה לְמ"ד מִשּׁוּם תְּנַאי פֶּמְבֹאָר בְּאֵ סִימֵן ק"ך ע"כ צָרִיךְ לְחַלֵּק כְּסֻבְרָא רֵאשׁוּנָה דְשְׂאֵנִי תְּנַאי שְׂתִלּוּי בְּסוּפֵר וְעֵדִים מִתְּנַאי שְׂמַתְנָה עִם הָאִשָּׁה אוֹ הַתִּלּוּי בְּדַעַת הַבַּעַל וְאַחַר לְקִימּוֹ כּוּ"ל: וְלַעֲנִין מַה שְׂחִסְרוּ בְּכָאן מִשְׂפֻטֵי הַתְּנָאִים לֹא מִבְּעֵינָא אֵי נִכְרַשׁ שְׂאֵמַר לְהֵם לְכַתּוּב וְלִחְתּוּם וְלִיתֵן ג"כ דְּבִכְהֵאֵי גִוּוּנָא כִּינּוּ דְמִיתְּנִי בְּהִדְלִי שְׂלִיחַ לֹא בְּעֵי מִשְׂפֻטֵי הַתְּנַאי כּוּ"ש הַר"ן פ' מִי שְׂאֲחִזּוּ אֶלְא אֶפִּילוּ וְתִנּוּ בְּעֵצְמוֹ לֹא שְׂיִיךְ הֵכָא מִשְׂפֻטֵי הַתְּנַאי כִּינּוּ שְׂצוּהָ שְׂיִחְתְּמוּ כְּוָלָן כָּל שְׂלֵא חֲתָמוּ בּוּ כְּוָלָן נִתְבַּטַּל הַדִּיבּוּר וּמַעֲשֵׂה קִימִים לֹא שְׂיִיךְ פֶּאן שְׂהִירֵי לֹא נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה כָּלֵל וְכָל שְׂלֵא חֲתָמוּ בּוּ כְּוָלָן אֵינוֹ גַּט, וְדוּקָא בְּנוֹתָן גַּט אוֹ מְקַדָּשׁ עַל תְּנַאי שְׂיִיךְ לִזְמַר דְּמַעֲשֵׂה הַגִּירוּשִׁין וְהַקְדוּשִׁין קִימִין כָּל שְׂחִסְרוּ מִשְׂפֻטֵי הַתְּנָאִים מִשָּׂא"כ תְּנַאי כְּזֶה עַל חֲתִימַת הַגַּט שְׂיִחְתְּמוּ בּוּ כְּוָלָן לֹא שְׂיִיךְ לִזְמַר מַעֲשֵׂה קִימִים דְּאִיזָה מַעֲשֵׂה נַעֲשֵׂה פֶּאן, וְזֶה בְּרוּר: שָׁם ה"ד וְכו' מֵאֵי בִינְיָהוּ.

נִרְאֶה לִי דִהָךְ קוּשְׂיָא נִמְשָׁךְ לְפִי מַה שְׂמַכְרִיחַ דְּאֵמַר פֶּלְכֵם, וְהַכּוֹנֵנָה פֶּךָ אֵי דְלֹא אָמַר פֶּלְכֵם אֵי אֶפְשָׁר וּע"כ דְּאֵמַר פֶּלְכֵם א"כ תִּיקְשִׁי מֵאֵי בִינְיָהוּ, וְהִינּוּ דְבָלִי פֶּלְכֵם הִי' אֶפְשָׁר לִזְמַר דַּר"י ס"ל דְּלֹא נִתְכּוֹנֵן כָּלֵל שְׂיִחְתְּמוּ רַק לְבִינְיָהוּ שְׂיַעֲמְדוּ שָׁם וְלַר"ל צָרִיכִין לְחַתּוּם וְהִינּוּ דְמַקְשָׁה דְבִהָא לִכ"ע אֵין צָרִיכִין לְחַתּוּם כְּמִבְּוֹאָר בְּמַשְׁנֵה וּע"כ דְּאֵמַר פֶּלְכֵם וּבִהָא וְדֵאֵי לִכ"ע צָרִיכִין לְחַתּוּם וּמֵאֵי בִינְיָהוּ: וּבִהָכֵי נִיחָא מַה שְׂפִירֵשׁ"י בַּד"ה מֵאֵי בִינְיָהוּ דְהִכֵּי נִמִּי תִנּוּ בְּסִיפָא דִּהִהוּא וְלִכְאוּרָה קֶשָׁה הָא אֵי לֹא תִנּוּ וְאֵין צָרִיכִין לְחַתּוּם כְּוָלָן ג"כ קֶשָׁה מֵאֵי בִינְיָהוּ, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְאֵי לֹא תִנּוּ גַבִּי כְּוָלְכֵם הֵוִי מְצִינּוּ לִזְמַר דְּפִלְיָגִי בְּכִלְכֵם לַר"י אֵין צָרִיךְ שְׂיִחְתְּמוּ רַק ב' וְהַשְּׂאָר יַעֲמְדוּ שָׁם וְלַר"ל צָרִיכִין לְחַתּוּם כְּוָלָן, וְלַכּוּד הַוָּצְרֵךְ לִזְמַר דְהִכֵּי נִמִּי תִנּוּ בְּסִיפָא: אֵיבְרָא קֶשָׁה מַה שְׂפִירֵשׁ"י בַּד"ה וּב' חוֹתְמִין וְנ"ל וּקְשִׂיא לְתַרְנוּוֹיִהוּ דְאֵמְרֵי כְּוָלָן צָרִיכִין לְחַתּוּם, וְהוּא סוּמַר לְכָל הַנְּ"ל דְלֹא קְשִׂיא רַק לַר"ל לֹא לַר"י, אֲבָל בְּאַמַּת לִק"מ דְכִינּוּ דְלֹא זָכְרוּ בְּמַתְנִיתִין רַק ב' חוֹתְמִין ש"מ דְבָלִי כְּוָלְכֵם אֵין צָרִיכִין לַעֲמֹד שָׁם כָּלֵל מְדִלָא קֶאֱמַר וְהַשְּׂאָר יַעֲמְדוּ שָׁם וְלֹא חֲשׁ לְפִרְשׁ דַּר"י הַקְּשִׂיא מִמָּה שְׂאֵין צָרִיכִין לַעֲמֹד מִשּׁוּם דְקוּשְׂטָא דְמִילְתָא גַם לַר"י צָרִיכִין לְחַתּוּם אֲבָל לִוְלֵא הַמַּשְׁנֵה דְקַתְנִי ב' חוֹתְמִין וְדֵאֵי הֵוִי מְצִינּוּ לִזְמַר דְּפִלְיָגִי בַּהֲנַ"ל לַר"ל צָרִיכִין לְחַתּוּם וְלַר"י לַעֲמֹד שָׁם, כּוּ"ל בְּרוּר: שָׁם וְאִינְךָ עַד עֲשָׂרָה יָמִים.

יֵשׁ לְדַקְדָּק דְהֵוִי לִי לִזְמַר אִיכָא בִינְיָהוּ דְחַתּוּם בִּי תְרֵי בְיוֹמָא וְאִינְךָ בְּלִילָה דְבִהָא מִיִּירֵי מַתְנִיתִין נִכְתַּב בְּיוֹם וְנִחְתַּם בְּלִילָה וְלֹא הַוָּצְרֵךְ עֲשָׂרָה יָמִים רַק אֵלִיבָא דַר"ש בְּמַחְלוּקַת רַ"י וְר"ל לְעֵיל, וְעוֹד דְאֵלִיבָא דַר"ש אִפִּי יֵאמַר ר"י מִשּׁוּם עֵדִים ג"כ פֶּשֶׁר בְּשַׁעַת הַדְּחָק דְאִהוּ מְכַשִּׁיר לַר"ש אֶפִּילוּ אַחַר עֲשָׂרָה יָמִים, וְעוֹד יֵשׁ לִי לְדַקְדָּק בְּמַתְנִיתִין דְקַתְנִי נִחְתַּם בְּלִילָה לְמָה לֹא קַתְנִי נִחְתַּם חֲצִיו בְּיוֹם וְחֲצִיו בְּלִילָה כְּדַקְתְּנִי לְעֵיל רַפ"ב דְהָא הֵכָא נִמִּי מִטַעַם נִחְתַּם חֲצִיו בְּיוֹם וְחֲצִיו אַחַר עֲשָׂרָה פְּסָלִינּוּ לִי לְמ"ד מִשּׁוּם עֵדִים: לְכֵן נִרְאֶה לִי

דבגט פֿינן שײַן העדים חותמין זה בלא זה רק במעמד פֿולן א"כ פֿל שׁחתמו בֿי תרי בֿיומא ע"כ הֿיו פֿולם מִזִּנְיָנִים לחתום וְהוּי פֿעסויקין בֿאותו עִנְיָן כּמ"ש התוס' לעיל דטעמא דעסויקין דמהני פֿינן שׁהיו מִזִּנְיָנִים לחתום ומהאי טעמא לא נקט בֿמתניתין נחתם קציו דבֿהא פֿינן שׁהשני ע"כ הֿי מִזִּנְיָן לחתום לכ"ע פֿשר, ומִזִּה ראי' לדעת הפוסקים דעסויקין בֿאותו עִנְיָן פֿשר גם בֿגט כּנ"ל: שֵׁם וְעַד עֲשֶׂרָה יָמִים, פֿירש"י וְקוּדָם שׁנִתְּנוּ לָהּ חֲתָמוּ פֿוּלָן.

כּוּנְתוּ דאִפֿילוּ לְמ"ד מִשׁוּם תְּנָאֵי מ"מ צָרִיךְ לְקַיֵּים קוּדָם נְתִינָה דְלִיכָא לְמִימַר דְקִשְׁיָא לִי לְהִרְבּוּ ו"ל דְלִמְ"ד מִשׁוּם עֵדִים בְּלֹא ה"פ פֿסול פֿינן שׁנִתְּנוּ לָהּ קוּדָם אֲבָל לְמ"ד מִשׁוּם תְּנָאֵי מוּדָה רש"י דְכָשֶׁר דֹּא"כ תִּיקְשִׁי מַה צִּוְרָךְ עַד עֲשָׂרָה יָמִים וְנִתְּנוּ לָהּ אַחַר חֲתִימָה הָא אִיכָא נִפְקוּתָא בֿיומָא פֿשָׁנְתְּנוּ קוּדָם חֲתִימָה דְלִמְ"ד מִשׁוּם תְּנָאֵי פֿשר וְלִמְ"ד מִשׁוּם עֵדִים פֿסול וְע"כ דלכ"ע צָרִיךְ שׁיִחְתְּמוּ קוּדָם נְתִינָה וּכ"ש לְפִי מַה שׁפֿתַּבְּתִי לְעִיל דְאַחַר נְתִינָה יֵשׁ לְחוּשׁ לְתִנְאֵי לְפָנֵי הַתְּנָרָף, וּבְחִידוּשֵׁי לֹא"ה ע הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה: אִיבָרָא דְקִשְׁיָא לְכֹאֲרָה פֿינן דטעמא דר"ל דפוסל מִשׁוּם מְקַדָּם לר"י נְמִי יְפֿסֵל פֿינן שׁאִיִּחַר נְתִינָתוּ הִרִי יֵשׁ בּוֹמִשׁוּם בֵּת אַחֲתוֹ וּכ"ש לְמָאן דְמְכָשִׁיר מְקַדָּם גְּמוּר גַּם פֿן ע"י שְׁלִיחַ א"כ אֵין נ"מ בֿין ר"י לר"ל דלִתְרַנְיָהוּ צָרִיךְ פֿאן לִיתְּנוּ ע"י שְׁלִיחַ מִשׁוּם מְקַדָּם, לְכּוֹ נִרְאֶה לִי דְמְכָאן רִאִי בְּרוּרָה דְכָל גִּט שׁנְכַתֵּב וְנִחְתָּם פֿהוּגָן שׁוֹב אֵין בּוֹ לְחוּשׁ לְשׁוּם פֿסול, דְלֹא פֿסְלֵי רַק גִּט שְׁלֹא נְכַתֵּב וְנִחְתָּם פֿהִלְכְּתוּ אֲבָל פֿל שְׁהוּכָשֶׁר מְעִיקָרָא שׁוֹב אֵינוּ בָּא לִידֵי פֿסול מְעַצְמוֹ, וְזֶה בְּרוּרָה לְפַע"ד: שֵׁם אֵי נְמִי פֿגוֹן שׁנְמַצָּא אַחַד קְרוֹב וּפֿסול.

פֿירש"י וְקִי"ל בְּסִנְהֶדְרִין אִפֿי מֵאָה וְכוּ' עֵדוּתָן בְּטִילָה. מְבִנְיָר מְדַבְּרֵי דְמַצֵּד עֲצָמוֹתוֹ שֵׁל זֶה אֵין קִפִּידָא אִפֿי לְמ"ד מִשׁוּם עֵדִים דְלֹא נִתְפַּוּיָן שׁיְהִיו פֿשְׁרִים לְעֵדוּת דּוּקָא מִדִּין תּוֹרָה רַק פֿמוֹת שְׁהֵם יְהִיו עֵדִים, רַק הִטְעַם דְפֿסול דְמְבַטֵּל הַשְּׁאָר וְהוּי פֿאלוּ פֿוּלָם קְרוֹבִים וּלְפִי זֶה אֵינוּ פֿסול רַק מְדַרְבְּנָן פֿמוֹ פֿל גִּט הַמְזוּנָף מִתּוֹכוֹ אֲבָל אֵי הִי קִפִּידָא דְבַעַל פֿשְׁרִים דּוּקָא הִי פֿסול מְדֹאֲרִינָתָא גַּם מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' בְּד"ה אֵי נְמִי מוֹכַח כּפֿירש"י פֿמוֹ שׁאֲפֿרִשׁ שֵׁם בְּס"ד: שֵׁם אֲתִי לֹאִיחְלוּפִי בְּשִׁטְרוֹת דְעֵלְמָא.

נִרְאֶה לִי דְהַכּוּנְנָה דָּאֵם יֹאמַר פֿוּלְכֶם בְּשִׁטְרוֹת ג"כ יִכְשִׁירוּ פֿמוֹ בְּגִט וּבְאַמַּת אֵין אוֹמְרִין תְּנָאֵי רַק בְּגִט דְנִתְפַּוּיָן לְבִיִּישָׁה אֲבָל בְּשִׁטְרָה לְכ"ע מִשׁוּם עֵדִים, וּכְשִׁנְכָשִׁיר בְּגִט חֲתוּם בְּתַחֲלִילָה קְרוֹב יֹאמְרוּ מִדְּחֲתוּם בְּתַחֲלִילָה בְּנֹדָאֵי לְעֵדוּת חֲתָם וּמ"מ פֿשר וְה"ה בְּשִׁטְרָה, וְאֵי קִשְׁיָא הִיאָף יְבוֹאוּ לְטַעוֹת דְמִשׁוּם עֵדִים פֿשר הָא כ"ע יְדַעֵי דְנִמְצָא אַחַד קְרוֹב וּפֿסול עֵדוּתָן בְּטִילָה דֹּא"כ הִי לִי לּוֹמַר דִּיחְלִיפוּ לְהַכְשִׁיר נִמְצָא קְרוֹב בְּכָל עֵדוּת, לְק"מ דִּיחְשְׁבוּ דְלִכְּךָ פֿשר בְּגִט מִחֲמַת דַּע"מ פֿרְתִי וּמִמִּילָא ה"ה שִׁטְרָה וְדוּקָא בְּדֹא' קְרוֹב מְבַטֵּל שְׁאָר הָעֵדוּת מְגוּזָה"כ, אֲבָל גִּט וּשְׁטֵר דְכָשֶׁר בְּלֹא ה"ה דַּע"מ פֿרְתִי רַק מִשׁוּם מְזוּנָף מִתּוֹכוֹ בְּהָא אֵין קְרוֹב מְבַטֵּל שְׁאָר הָעֵדוּת וּמִהָאֵי טַעְמָא פֿסְלוּ גַם בְּגִט, וּכְאֲשֶׁר תְּדַקְדַּק בְּדַבְּרֵי הַרְמְב"ם ז"ל וְהִרְאָב"ד בְּהַשְּׁגוֹת תְּמַצָּא דְבִרְיָנוּ אֵלָה מְבִנְיָרִים שֵׁם וּלְחַנָּם נִתְחַבְּטוּ הַמְפֿרָשִׁים ז"ל שֵׁם בְּעִנְיָן זֶה, וְהַשְּׁתָּא מִמִּילָא לֹא קִשְׁיָא מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' מַהִּךְ דְחִזְקִי דְמִילָאוּהוּ בְּקְרוֹבִים פֿשר, דְבִהָא וְדֹאֵי לִיכָא לְמִיחַשׁ לְמִידֵי דְאִמְרִינָן שְׁלֹא לְשֵׁם עֵדוּת חֲתָם וְהָכָא לֹא אִמְרִינָן רַק אֲתִי לְהַכְשִׁיר בְּשִׁטְרָה פֿשִׁיאִמַר פֿוּלְכֶם פֿמוֹ בְּגִט, וְהַשְּׁתָּא נְמִי לֹא קִשְׁיָא מִגִּט קְרוֹב דְכִינּוּ דְלֹא אִמַר פֿלְכֶם לֹא יִחְשְׁבוּ פֿלָל דְלְעֵדוּת חֲתָמוּ רַק פֿךְ טוֹבוֹ

של גט מקונשר להצריף שלשה וחתם קרוב ברישא, אבל פאן בגט שאמר פולקם וחתם קרוב ברישא יחשבו דאמרינו לשם עדות חתמו ומ"מ פשר דע"מ פרתו דאי לתנאי לא הי' חותם ברישא פנ"ל: בתוס' בד"ה ואינך ובמעמד פולן.

לכאורה יש לומר דכוננתם דאי בלי מעמד פולן פסול למ"ד משום עדים אפי' ביומין אבל למ"ד משום תנאי מודים דאין צריף מעמד פולן, אף לפי זה אפתי תיקשי מה צורף עד עשרה ימים הא ביומין יש נ"מ פשלא חתמו במעמד פולן דלמ"ד תנאי פשר ולמ"ד משום עדים פסול ועוד דמה בקשו התוס' בזה פאן פשיטא דבעינו מעמד פולן והכי איתא להדיא לעיל, וע"כ דכוננת התוס' דאפילו למאן דאמר תנאי בעינו במעמד פולן כיון דבעלמא בשנים בעינו זה בפני זה דהתם לא שייך גזירה כלל רק משום פולקם כ"ש בפולקם גופא שיש לחוש משום פולקם עדים, ובחידושי לא"ה הע הארכתו בזה בסימן ק"ך ע"ש: בד"ה אי נמי פגון שונמץ אחר קרוב ופסול.

דאע"ג דאמרינו וכו' הקא לא שייך וכו'. לכאורה נראה דכוננתם להקשות דלמ"ד משום תנאי גם כן פסול דיאמר לאסהודי אבל הוא תמוה דמ"מ שפיר קאמר נפקותא פשיאמרו למיחזי וצריף לומר דהתוס' ס"ל גם כן דלמ"ד משום עדים אין קפידיא בגוף העד הקרוב רק מה שמבטל עדות השאר ואהא קשיא להו במה נפשך אי יאמר למיחזי גם למ"ד משום עדים פשר דאינו מבטל האחרים ואי יאמר לאסהודי גם למאן דאמר משום תנאי פסול, ועל זה תירצו דהקא לא שייך דלמ"ד משום עדים הוי להו עדים ולמ"ד תנאי מסתמא לתנאי חתמו דהם חתמו לדעת הבעלים ובזה תבין כי הרב מהרש"א לא פגון יפה לקמן בסוף בד"ה אמרי לה, ויתבאר לקמן: בד"ה אמרי לה פסול דשאני גט מקונשר כו' ביאור דבריהם דגט מקונשר דבעי שלשה עדים ואי לא"ה לא מתכשר הלכך אין תימא במה שחתם למעלה כיון שהוא מצורף הגט ג"כ ולא יחשבו מחמת זה דחתם לשם עדות אבל בגט פשוט שאין צורף להכשר הגט רק ב' אין סברא שיחתום אותו שאינו מצורף הגט למעלה מפולקם, והנה גירסת התוס' והרי"ף בקיום שטרות דעלמא ולכאורה הוא קשי הבה, וצריף לומר דהכוננה לפי גירסא זו דיש לחוש בשטר שיבואו לקיים מהו דכיון שהם למעלה יחשבו דנדאי לעדות חתמו ויתקיים בקרובים והא דלא קאמר דחיישינו בגט עצמו שיתקיים בקרובים דבגט יאמרו לתנאי חתמו וקרובים הן רק בשטר יאמרו דנדאי לעדות חתמו ויתקיים בקרובים וצ"ע וגירסת רש"י ז"ל נכונה יותר וכ"ש לפי מה שפרשתי לעיל: בא"ד ואין נראה לר"י וכו' דבריהם תמוהין לפענ"ד ופשיטא דלק"מ דנדאי לכ"ע אם קיים ע"י שנים שיכרר שאינם קרובים פשיטא דמהני רק בלא ידעו צריף פלהו א"כ ה"מ דאותן השנים שלמטה באמת אינן קרובים דהא לא הי' רק שטר בב' עדים בלבד, א"כ יעשה שטר בשיטה אחת עם שני עדים מזוויפיים ויקיים בשני עדים שלמטה שאינן קרובים באמת ופשר קאמר דכל פהאי גוונא אין מקיימין מעדים של מטה אפי' יכרר שאינם קרובים רק מעדים של מעלה תדע דאפתי תיקשי היאך קאמר דאין מקיימין רק מעדים של מעלה וקשה הא פמו דבעלמא לא סגי בעדים של מעלה שפא קרובים הן אף פאן מה בכך דלא זייף שפא קרובים הן, וע"כ דהכוננה ע"י שיכרר שאינם קרובים ומ"מ מעדים של מטה אין מקיימין שפא זייף: בא"ד ומאן דמכשר הקא לא מכשר רק בתחלה אבל בסוף פסול לכ"ע.

דבריהם צריכין ביאור דמעיקרא זכרו לפסול אמצעים ואחרונים וכאן לא זכרו אמצע
כלל גם פתבו מכשר בתחלה משמע באמצע לא וסיימו אבל לבסוף פסול לכ"ע משמע
באמצע פשר, גם לא נתבאר למ"ד דפסול בתחלה מה דינו באמצע וסוף פי אי נימא
דפסול נפל הך א"ב נמצא קרוב בבירא דלעולם פסול לכ"ע, וכבר הארכתי בזה בחידושי
לא"ה סי' ק"כ ואין לי להאריך פי כבר כתבתי לעיל בפ"י הסוגיא פפי דעת הרמב"ם
ולק"מ מפל קושיות התוס' בלא"ה פנ"ל: בא"ד ואומר ר"ת דשאני שטר.

עמהרש"א שעמד בזה דלמה לא תרצו לעיל פה בד"ה אי נמי ע"ש, ולפי מה שפירשתי
לעיל הוא תמוה דהקושיא היתה במה נפשו אי למיחזי למ"ד משום עדים ג"כ פשר ואי
לאסהודי גם למ"ד משום תנאי פסול א"כ מה יועיל תירוץ זה והוכרחו לתרץ דחתמו
לדעת הבועלים: דף י"ט ע"א בגמרא פדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק.

פירש"י שהלך זה לזרכו או ניסת כבר בגט זה, מבואר מדבריו דלת"ק אפי' ניסת תצא
ואף דגט שאין בו זמן לכ"ע אם ניסת לא תצא צריף לומר דנכתב ביום גרע אף קשה אי
נימא דצריכה ראי' אימת מטי' גיטא לידה כמו שפירש"י לעיל, א"כ אין פאן חשש טירפא
שלא פדין רק משום בת אחותו א"כ מ"ש מגט שאין בו זמן דאי ניסת לא תצא אפי'
לרבנן, ועוד אי נכתב ביום גרע א"כ כמו דמכשירין בהלך לזרכו כ"ש שיש לנו להכשיר
אין בו זמן בהלך לזרכו ובאמת בהא ליכא למ"ד דכשר רק בניסת וצריף לומר דנדאי
הא מלתא תליא בפלוגתא דר"י ור"ל דלעיל דלר"י דס"ל זמן משום בת אחותו ופירי יש
לו עד שעת נתינה א"כ שעת הדחק דהקא היינו הלך לזרכו דאי ניסת אפי' לרבנן לא
תצא דמ"ש מגט שאין בו זמן רק לר"ל דסובר לרבנן עד שעת חתימה ויש בנכתב ביום
חשש טירפא שלא פדין שפיר יש לומר דבהא תצא כמו מוקדם דעלמא משא"כ אין בו
זמן שאין בו חשש טירפא שלא פדין מלקוחות רק הפסד האשה, ולפי זה יש לומר שעת
הדחק שניסת, ומה שהוכרח רש"י לפרש הלך לזרכו מדלא הקשו בש"ס מר"י דלעיל
ולומר דבהא נמי כר"ל ס"ל דזמן משום פירי איתקון, וע"כ דלכ"ע קאמר שעת הדחק
ש"מ דהלך לזרכו ג"כ שעת הדחק הוא והנה הרא"ש רצה להוכיח מפאן דהלכה כר"ל
ואינה ראי' לפי עניות דעתי ואין להאריך ועמ"ש בחידושי לאבן העזר: במשנה על העלה
של זית פתבו התוס' והר"ן והרשב"א דקמש"ל דעלה של זית דבר של קניימא הוא לפי
ששנינו בתוספתא על עלי בצלים על עלי ירקות פסול והיינו דבעינו שיהא הגייר דבר
המתקנים קמש"ל דעלה של זית מתקנים הוא אבל מדברי הרמב"ם ז"ל ריש פ"ק ד'
מה"ג משמע בהדיא שאין קפידא בגייר כלל רק בדיו וכן משמע להדיא במתני'
דלדבריהם הוי לי' למיתני ועל כל דבר המתקנים ולהזכיר אותן הפסולים ולא על כל
דבר שאינו מתקנים כדקתני ברישא: ומה שהביאו התו' והרשב"א והר"ן ראי' מן
התוספתא הנ"ל נראה דלאו ראי' הוא כלל דבלא"ה יש לתמוה דתוספתא זו נישנית
במסכת שבת פ"ק הבונה לענין כותב בשבת ושם כתב הרמב"ם ז"ל פי"א מה"ש הלכה
ט"ו וז"ל אין הכותב חייב עד שיכתוב בדבר הרושם ועומד כגון דיו וכו' ויכתוב על דבר
שמתקנים הכותב עליו אבל הכותב בדבר שאין רושמו עומד כגון משקין ומי פירות וכו'
או שכתב בדיו וכיוצא בו על עלי ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור אינו חייב עד
שיכתוב בדבר העומד על דבר העומד עכ"ל, והנה מבואר הוא שדבר זה הוציא הרב ז"ל
מה דתוספתא דשבת ומפרשה הרב ז"ל לא מצד שאין הגייר דבר של קניימא רק שאין

הדין מתקנים על אותן העליון ותרתמי בעינו חדא שיהא עצם הדין דבר המתקנים לאפוקי מי פירות ובעינו שיהא נכתב על דבר שהדין מתקנים עליו, וכן נראה באמת בתוספתא דאי כמו שהבינו הרשב"א והר"ן לא הני לה לערבינהו פיון שאין ענין זה לזה זה מצד הדין וזה מצד שאין הנגיד של קנימא וע"כ דהכל מצד שאין הכתב מתקנים על אותן העליון: ומעתה יש לתמוה למה שביק הרב ו"ל להך תוספתא גבי גט פיון שנישנית בגיטין ג"כ ולא עוד שיש לתמוה דשם אמרו בתוספתא לחלק בין קורע על העור לרושם על העור וזכרה ג"כ הרמב"ם ו"ל שם בה"ש וכאן גבי גט נזפר ג"כ בתוספתא דגיטין לחלק בקדו ובפני' כתב הרב ו"ל בגט להיפוך דבין קורע בין רושם פשר וכבר עמד בזה ה"ה והניח בצ"ע: אבל באמת דברי הרמב"ם ו"ל ברורים דדוקא גבי שבת דילפינו ממשכון בעינו שיהא כתב הראוי לעמוד פדךך שעשו בקדשי המשכון לסי' הלכה בעינו שיהא נכתב על דבר שהדין מתקנים עליו, אבל גט לא בעינו רק שיכתב בדין ולא במשקין שאינו כתב כלל לפנינו, אבל כל שכתב בדין לא איכפת לן על מה כתבו ומה שפסלו בתוספתא דגיטין לא מן השם הזה רק דאתיא כר"מ וכת"ק דמתניתין דלקמן דס"ל דאין כותבין על דבר שיכול להזדייף כל שכתבו על עליון שאין הדין מתקנים עליו הרי יכול הוא להזדייף והיינו דנקט במתניתין על העלה של זית דבהא לכ"ע פשר דאינו יכול להזדייף והכתב נבלע ועומד בו ויד של עבד מוקמינו לה באמת בכתובת קעקע, והשתא נקט מה דלכ"ע פשר בין לר"מ בין לר"א ונהדר נקט בסיפא דאין כותבין על דבר שיכול להזדייף ונכלל בזה כל הני שאינו בתוספתא הנ"ל הלכה אנו דקי"ל פחכמים המכשירין כר"א דס"ל ע"מ פרתמי ממילא על הפל כותבין, וזה שכתב הרמב"ם הלכה ב' על הפל כותבין את הגט וכו' וכותבין על דבר שיכול להזדייף והוא שיתנו לה בע"מ פיצד כותב על הנגיד המחוק ועל הדיפתרא ועל החרס ועל העליון וכו' ולא כתב עלה של זית דבהא אפי' לר"מ פשר רק על העליון סתמא אף שיכול להזדייף פשר דקי"ל פחכמים המכשירין על הפל ופסק ג"כ דבין קורע על העור בין רושם פשר דלא חילקו בהא בתוספתא גבי גט רק אליבא דר"מ, ולפי זה הך דינא שהוציאו הרשב"א והר"ן מן התוספתא דבעינו שיהא הנגיד דבר של קנימא אין לו מקום כלל ועד אימת יתקנים וכמה הוא השיעור בזה ובאפי' בשבת לא בעינו זה ולא נתפוננו בזה בתוספתא כלל כמו שבארנו ועמ"ש לקמן ד"כ ע"ב בגמרא מתניתין לרבא לא קשיא בע"מ וכו"א: בגמרא תני ר"ח פתבו באבר וכו' פשר הא דלא קאמר נמעיקר' לאתוויי הא דר"ח פתבו הפוסקים משום דר"ח דוקא דיעבד פשר ולא לכתחלה ובמתניתין מרבה אפי' לכתחלה אבל הנה דר' חנינא אפי' לכתחלה כ"כ ה"ה פ"ד מה"ג שפך דקדק הרמב"ם בטוב עינו ע"ש, ולפי פירש"י שפי' דשיחור היינו קנקנתם דמתניתין מוכח דס"ל דהך דר"ח נמי אפילו לכתחלה דקנקנתם פשיטא דאפי' לכתחלה יכול לכתוב ועוד דהיאך אפשר דנקט ר"ח אבר ושחור דאינם רק דיעבד מעיקרא ונהדר נקט שיחור דעדיף טפי דאפי' לכתחלה וע"כ דכל הני אפי' לכתחלה, וממילא אין ראי' מה דלא נקט לאתוויי דר"ח דכיון דקנקנתם נקט במתניתין ונקט ובכל דבר שהוא של קנימא ש"מ שפא לרבות מיני דיו שהן גרועים מקנקנתם א"כ היאך אפשר דבא לרבות הנה דר"ח פיון דנקט שיחור לבסוף ע"כ דאבר ושחור לא גריעי משחור וזה ברור ועמ"ש בתוס': שם אחרי לה חייב מוחק הוא פירש"י ולא כותב שמתחילה ה"י פתוב הגון מעתה ודברי תימה הם דהיאך אפשר דמשום מוחק חייב דהני

על מנת לכתוב ומשום פתיכה זו בעצמה לא מיחייב והיאף יתחייב משום מוחק על מנת לכתוב פתיכה זו, ובאמת נראה שהתוס' בד"ה מוחק הרגישו בזה ולהנצל מזה פתבו דלקה חייב משום מוחק דהוי על מנת לכתוב שנית בדיו על הסיקרא דמסתמא יכתוב שנית בדיו ומלבד הדונק שיש בדבריהם קשה מה זה דקאמר מקלקל הוא במ"נ אי לא ס"ל דמסתמא יחזור ויכתוב א"כ אין מחלוקת בקלקול כלל, דמ"ד חייב ג"כ מודה דהוי מקלקל רק שיחזור ויכתוב בדיו, והוי לי' לומר דמאן דפטר ס"ל דלא הוי על מנת לכתוב ואי דמודה דיחזור ויכתוב בדיו לא הוי מקלקל כלל, גם קשה דקאמר מוחק הוא והוי לי' לומר חייב משום מוחק.

כדקאמר לעיל חייב שפתיים אחת משום פותב ואחת משום מוחק: לכו נראה ברור דכף הפנונה דנדאי העיקר מה דחייב שפתיים בדיו על הסיקרא אף שאותו האות שהי' פתוב עומד עתה ולא חידש כלום מ"מ פיון שהוא צבע אחר מן הראשון הוי פאלו נמחק הראשון ונכתב אחר במקומו, ולכף בדיו על גבי דיו פיון שהוא צבע אחר הוי פאלו הראשון עומד וממילא לא הוי פותב פי לא חידש כלום והיינו דקאמר בסיקרא על גבי דיו אמרי לה חייב מוחק הוא שהרי צבע אחר הוא וכיון דמוחק הוא חייב שפתיים דכיון דנמחק הראשון הרי חידש אות חידש העומד עתה ואפתי חייב שפתיים והיינו דקאמר מוחק הוא ולא משום מוחק דחייב משום פותב ג"כ פהף דמעיקרא רק הטעם דמוחק הוא [וכדכף שאמרו לעיל מ"ד פשר תנאי הוא ודינו כמו מעיקרא בנמצא קרוב] ומ"ד פטר לא פליג עליו בזה דמוחק הוא רק פטר משום דמקלקל הוא שהראשון הי' הגון ביותר ולא הוי מוחק על מנת לכתוב פיון שהוא מקלקל וזה ברור והכי איתא להדיא בגמרא דבני מערבא דבין בדיו על הסיקרא בין בסיקרא על הדיו חייב שפתיים אחת משום פותב ואחת משום מוחק והיינו כמו שפירשתי, וזה ברור: ודע שגמרא לפע"ד ברור דדונקא גבי שבת שייף לחלק בין דיו על סיקרא לסיקרא על דיו דמקלקל הוא אבל מ"מ פשיטא דלא הוי פתב על גבי פתב דלא ליחשב פתב רק אף דהוי פתב פטור דמקלקל פטור גבי שבת, אבל לענין גט פשיטא דאין לחלק בזה כלל דמה בכף דהוי מקלקל מ"מ פתב הוא ואטו אם ימחוק גט שהי' פתוב בדיו לגמרי ויחזור ויכתוב עליו בסיקרא לא יתב פתב מפני שקלקל ומה ענין מקלקל לגט וה"ה בהעביר סיקרא על דיו דהוי פתב גמור לגבי גט וזה דבעי מני' ר"ל מר"י מהו שיכתבו להן בסיקרא ויחתמו לאו למימרא דלהיפך פשיטא לי' דלא הוי פתב רק לפי דמספקא לי' שאל טפי דאפי' דיו על סיקרא אפשר דלא מהי' אבל נדאי לא שנו לי' בגט בין דיו על סיקרא או להיפך פנ"ל אף שמלשון רש"י ז"ל לא נראה לי כף, ועמ"ש לקמן גבי פתב גט שלא לשמה והעביר עליו קולמס לשמה בענין זה: שם פתב עליון פתב או אינו פתב.

תמוה לי הא ר"י ור"ל תרנוייהו ס"ל בפירק המגרש דהלכה כר"א דע"מ פרתו ואין העדים חותמין על הגט רק מפני תיקון העולם דילמא מייתי ע"מ, א"כ מאי איכפת לן הךא לגבי חתימות עדים אי הוי פתב מן הדיו במה נפשף אי יכול להתקיים בחותמיו מה איכפת לן דלא הוי פתב ואי אינו יכול להתקיים אפי' אי הוי פתב מאי מהי' ועוד אי לא תוכל לקיימו באמת תצטרף עידי מסירה, וביותר אני תמה על מה שהקשו על פירש"י דפירש מקרעין מסרטין דחקיקה פתב הוא והוי פתב על גבי פתב דמה ענין פתב על גבי פתב לחתימות עדים פיון דלפנינו חתימה מעליא הוא ובנדאי אין לומר דכמו דלר"א פסול

בְּחַתְמוֹ שְׁלֵא לְשִׁמָּה מְשׁוּם דְּגִזְרִינָן חַתְיָמָה אִטּוּ כְּתִיבָה כְּמוֹ שְׁכָתְבוּ הַתּוֹסֵס' לְעֵיל דָּף ד' בד"ה מוֹדָה א"כ ה"ה כַּל דְּבַר הַפּוֹסֵל בְּכַתִּיבָה פּוֹסֵל בְּחַתְיָמָה, הָא נְדָא לִיתָא חֲדָא דְלֵא שְׁיָיָה לְגִזְרָה בְּהָא כְּלָל דְאִטּוּ סוֹפֵר אִינוּ יוֹדְעַ לְכַתּוּב עַד שְׁיִכְתְּבוּ לוֹ מְעִיקְרָא בְּסִיקְרָא וְעוֹד דְּגַבֵּי עֲדִים שְׁיָיָה לֹמַר שְׁאִין יוֹדְעִים לְחַתּוּם וְאוּתָן הַרוּשְׁמִין לְהֵם בְּסִיקְרָא פְּסוּלִין לְחַתְיָמָה שְׁהֵם קְרוּבִים אֲבָל בְּסוֹפֵר א"כ אוּתָן הַרוּשְׁמִין יִכְתְּבוּ הֵם וְהַפֵּל כְּפִשְׁרִין לְכַתִּיבַת הַגֵּט וְעוֹד דְּחָה זֶה שְׁאָמַר ר"י וְכִי מְפַנֵּי שְׁאָנוּ מְדַמִּין וּמַהוּ הַפְּחַד הַזֶּה פִּינּוּ דְמַדִּינָא נִרְאָה לוֹ דְּהוּי כְּתִיב א"כ הִיאָהּ שְׁיָיָה לְחֹשֶׁשׁ לְזֶה אִטּוּ כְּתִיבָה פִּינּוּ דְבַאֲמַת גַּם גַּבֵּי כְּתִיבָה כְּתִיב הוּא וְנָהִי דְבְּכַתִּיבָה הִי חוֹשֶׁשׁ לְעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה אֲבָל בְּחַתְיָמָה דְאִינוּ רַק גְּזִירָה לְמָה לוֹ לְחֹשֶׁשׁ לְעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה, וּבְנֹדָא נִרְאִין הַדְּבָרִים דְּיֵשׁ מְכָאן רֵאִי בְּרוּרָה לְהַרִי"ף וְסִיעֲתוֹ דְאָפִי לְר"א ע"ח נְמִי כְּתִיב רַק ע"מ בְּלִי ע"ח גַּם כֵּן כְּתִיב אֲבָל כַּל שְׁחַתְמוּ עֲדִים לְכַרִּיתוֹת הֵן חוֹתְמִין וְסִמְכִינּוּ עַלִּיהוּ בְּלִי ע"מ כְּלָל, וְשִׁפִּיר נְסַתְפַּק אִי הוּי כְּתִיב כְּמוֹ בְּכַתִּיבָה, וְעַמ"ש בְּסִמּוּךְ מַה שְׁיֵשׁ לִיִּישֵׁב עוֹד בְּזֶה: שֶׁם וְכִי מְפַנֵּי שְׁאָנוּ מְדַמִּין נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה, פִּירֵשׁ"י אִפִּי לְעַנְנֵי שְׁבַת אִי בָּא מַעֲשֵׂה לִיִּדְנֵנוּ לֹא הֵייתִי סוּמָה עַל דְּבָרֵי לְהִבְיָא חוֹלִין לְעֲזָרָה עַכ"ל.

אֲבָל מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל פֶּרֶק י"א מַה"ש מוֹכַח לְהַדְיָא דְבַאֲמַת חֲזִיב שְׁתִּים וְלֹא מְסַפֵּק, גַּם לְשׁוֹן חֲזִיב שְׁתִּים מְשַׁמַּע הָכִי דְאִי אִינוּ רַק סַפֵּק מַה נ"מ אַחַת אוֹ שְׁתִּים, וְלִפִּי זֶה צָרִיף לִיִּישֵׁב לְפִי דְעֵתוֹ מַה שְׁאָמְרוּ כָּאן וְכִי מְפַנֵּי שְׁאָנוּ מְדַמִּין דְאִי אֲפִשְׁרֵי שְׁהִי מְפִירֵשׁ כְּפִירֵשׁ"י כַּנ"ל: וְנִרְאָה לִי לְפִי מַה שְׁאָמְרוּ בִּירוּשְׁלַמִי אַהָא דְאָמְרִינּוּ מְקַרְעִין וְכו' דְּהֵלֵא כְּתִיב יָדוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹנִים הוּא פִּי וְאִינָה מְתַקְּיָמַת כְּלָל, וְחִירְצוֹ דְמַרְחִיבִין לְהֵם הַקְּרַע שְׁיָהָא נִרְאָה חַתְיָמַת שֶׁל אַחֲרוֹנִים בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ, וְלִפִּי זֶה נִרְאָה לִי דְאִי דְלַעֲלִיס"ל לְר"י וְר"ל בְּפִשְׁטוֹת בְּדִיו עַל הַסִּיקְרָא דְחֲזִיב שְׁתִּים הֵינּוּ דְנֹקָא לְעַנְנֵי שְׁבַת שְׁהַעֲבִיר דִּיו עַל כָּל פְּנֵי הַסִּיקְרָא דְנִמְחַק כְּתִיב הִירָאשׁוֹן לְגַמְרֵי אִז חֲזִיב שְׁתִּים מְשׁוּם מוֹחַק וּמְשׁוּם כוֹתֵב אֲבָל אִי לֹא נִמְחַק הִירָאשׁוֹן רַק הוּא כְּתִיב אוֹת קֶטֶן עַל אוֹת גְּדוֹל בְּהָא יֵשׁ לֹמַר דְאִינוּ כְּתִיב פִּינּוּ דְרֵאשׁוֹן לֹא נִמְחַק אִין כָּאן לֹא מוֹחַק וְלֹא כוֹתֵב, וְהֵינּוּ דְקָאֵמַר כְּתִיב עֲלִיוֹן כְּתִיב דְבַהֲהוּ דְלַעֲלִיל אִין כָּאן רַק כְּתִיב אַחַד אֲבָל כָּאן יֵשׁ תַּחְתּוֹן וְעֲלִיוֹן, רַק דְר"ל לְמַד מְר"י בְּאֲמַת דְאָפִילוֹ בְּכַה"ג חֲזִיב גַּבֵּי שְׁבַת דְמ"מ כְּמוֹ בְּדִיו עַל הַסִּיקְרָא חֲזִיב מְשׁוּם כוֹתֵב לְפִי שְׁחִידֵשׁ אוֹת אַף כָּאן הָרִי חִידֵשׁ אוֹת הַקֶּטֶן שְׁלֵא הִי נִרְאָה קוֹדֵם וְהֵינּוּ דְקָאֵמַר וְהֵלֵא לְמַדְתְּנוּ רַבִּינוּ וְכו' וְהֵי דְלַעֲלִיל לֹא מְצִינוּ שְׁלֵמַד מְר"י רַק תַּרְוֵנוּיָהּ אָמְרוּ דִין זֶה] וְעַל זֶה הַשִּׁיב לוֹ ר"י וְכִי מְפַנֵּי שְׁאָנוּ מְדַמִּין וְחוֹשְׁבִין מֵאֲנָמֵד לְבָנוּ דְאָפִי כַה"ג הוּי כְּתִיב אֲבָל לֹא נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה לְסִמּוּךְ עַל זֶה לְהַקֵּל, הַלְכָה גַבֵּי גֵט פִּינּוּ שַׁע"כ כְּתִיב הִירָאשׁוֹן עוֹמֵד יֵשׁ לְחֹשֶׁשׁ דְאִינוּ כְּתִיב דְּהוּי כְּתִיב עַל גַּבֵּי כְּתִיב פִּינּוּ שְׁלֵא נִמְחַק הִירָאשׁוֹן, וְאִם לְחֲשֵׁף אֲדָם לֹמַר מ"מ הוּי לִי לְהַרְבּ ו"ל לְהַנְפִיר גַּבֵּי שְׁבַת מַה שְׁלֵמַד ר"ל מְר"י דְּהוּי סַפֵּק כְּפִשְׁהִירָאשׁוֹן עוֹמֵד אֲנִי אוֹמְרָה בְּלִשׁוֹן אַחֲרַת עַל דְּרָף הַנ"ל מְשֵׁשׁ דְּהֵי וְהֵלֵא לְמַדְתְּנוּ רַבִּינוּ קָאִי בְּאֲמַת אַהָה דְמְעִיקְרָא וְר"י הַשִּׁיב לוֹ דְכִי מְפַנֵּי שְׁאָנוּ מְדַמִּין וְחוֹשְׁבִין דְבִגֵּט ג"כ כֶּף הַדִּין דְס"ס חִידֵשׁ אוֹת חִידֵשׁ מַה שְׁלֵא הִי קוֹדֵם וְנְדָמִי לְדִיו עַל הַסִּיקְרָא דְחֲזִיב לְפִי שְׁחִידֵשׁ אוֹת מ"מ לֹא נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה לְסִמּוּךְ עַל זֶה וְלַמַּעֲשֵׂה אֲנִי חוֹשֶׁשׁ דְלִמָּא לֹא דְמִי גֵט לְשְׁבַת כַּנ"ל, וְהַשְׁתָּא יָפָה פְּסַק הַרְבּ ו"ל גַּבֵּי שְׁבַת דְחֲזִיב שְׁתִּים אֲבָל גַּבֵּי גֵט פְּסַק דְרוּשְׁמִין בְּרוּק אוֹ בְּכָל דְבָר שְׁאִין רִישׁוּמוֹ נִכְפָּר כְּלָל וְלֹא בְּדִיו עַל הַסִּיקְרָא כַּנ"ל: אֲמָנָם יַעֲזֵב דְבַלֵּא"ה אֲנִי תַמָּה מְאֹד דְּהָא חֲזִינּוּ דְבִשְׁטָרוֹת הַתְּקִירוֹ יוֹתֵר דְלֹא מְהַנִּי אִפִּי בְרוּק וְרוּק פְּשִׁטָּא דְלֹאוּ כְּתִיב הוּא וְאִין לְחֹשֶׁשׁ מְשׁוּם כְּתִיב עַל גַּבֵּי

כתב, ועוד דפשיטא דלא שייך בשטרות כלל הך דינא דכתב על גבי כתב ואתו חקיקה של תוכות דלא הוי כתב בגט ובשטרות פשיטא דכשר גם בגט אין מכשירין רק ברוק וכיוצא בו שאין רישומו ניכר ופשיטא דאפי' רישומו ניכר כל שהוא צבע אחר אין בו משום כתב על גבי כתב, לכן ברור דבכתומיה טעמא אחרנינא איכא בשטרות משום דקשה לקיימו כמו דתקנו תקנה גדולה לפרש שמותיהן בגט כדי שיוכל לקיימו כמו כן עדים שאין יודעין לחתום רק על דרך זה קשה מאוד לקיימו פנין שאין דרכו לחתום כלל ואין לו חתימה ומי יעיד על כתב ידו רק בגט משום עיגון הקילו לחתום אף שאין יודעין רק דוקא ברוק אבל בדבר שרישומו עומד דאי הוי הרושמים פשרים לחתימה הוי הן העדים א"כ חששו שמה הרוואה יאמר דאלו חתמו על הגט והם פסולין או בלא ציווי הבעל שהבעל לא צוה להם רק לאחרונים ויבואו להתיר אשת איש או שיוכל אח"כ ליתן דיו על הסיקרא במקום חתימתם של אחרונים וישאר חתימת ראשונים בסיקרא וכיוצא בו ויקיים על ידם ובאמת הוא גט פסול שהם קרובים או שלא שמעו מפי הבעל ולכך אין לחתום עדים שאין יודעין לחתום אפי' בגט רק באופן שהראשונים לא ירשמו בדבר דהוי כתב רק ברוק וכיוצא והיינו דקאמר ר"י וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה פי' וכי מפני שאנו מדמין גט לשבת לענין כתב על גבי כתב נעשה מעשה להחתיים עדים דיוכל לבוא קלקול מזה פנ"ל, והכי משמע להדיא בירושלמי שהשיב לו ר"י וכי מפני שאנו עסוקין בהלכות שבת נתיר אשת איש והיינו שנתיר אותה ע"י החותמים הראשונים פנ"ל, ובזה הי' מקום ליישב גם מה שהקשינו לעיל פנין דע"מ פירתי מאי איכפת לן בכתב על גבי כתב, ולהנ"ל ניחא דהכא טעמא אחרנינא איכא דיוכל לבוא לידי זיוף פנ"ל, תדע דבשטרות פשיטא דלא שייך לפסולו משום כתב על גבי כתב ומ"מ פסול וע"כ פנ"ל, ומ"מ אי נימא דע"ח פירתי פפי שיטת הרי"ף הנ"ל אתי שפיר טפי דכיון דגזירת הכתוב דבעינן חתימה דוקא בכהאי גוונא חושש ר"י דכיון שאין יודעין לחתום רק ע"י חתימת הראשונים היא נעשית לא הוי חתימה שיועיל לכריתות פנין דאין חתימתן רק בצירוף הראשונים ולא דמי לשבת דהפוחת הי' כותב בלי אות התחתון ג"כ משא"כ הכא, והיינו דקאמר וכי מפני שאנו מדמין גט לשבת או שאנו אומדין מסברא דה"ה גבי גט כף הדין נעשה מעשה דשמה שאני גט פנ"ל: שם מקרעין להם נייר חלק.

פירש"י מסרטין. והתוס' והר"ן הקשו עליו דלשון מקרעין לא משמע כן, ואני תמה דהא בלא"ה פירושו תמוה דהיאך שייך לפרש מסרטין א"כ למה קאמר נייר חלק הא על הגט הם מסרטין ואי הפנונה מקום החתימות הא כל גט חלק הוא שם, וע"כ כפי' ר"ח דלוקחין נייר אחר שאינו גט ומקרעין בו אותיות, והוא תמוה לפע"ד, ורחוק לפרש דכוננת רש"י דרב קאמר דמסרטין להו חלק שתהא הסריטה חלק לאפוקי משמואל דקאמר דרושמן באבר א"כ אין הרשימה חלק ורב מקפיד שתהא הסריטה חלקה בלי שום מראה כתב והני לי' כמו רוק דא"כ הני לי' לומר מסרטין להם חלק או הנניר חלק ומדקאמר נייר חלק ודאי לאו אגט משתעי, ואין לי מקום לומר רק דס"ל לרב דלא יסרטו הראשונים כל שנכתב הגט דאז נראה שהם חותמים על הגט ובאמת הם לא שמעו מהבעל או שהן פסולים, ואפשר דאפי' מדינא פסול דכיון שהבעל צוה להם שהם יחתמו אין לחתום אחרים אף דאח"כ מחקו התחתונים דהקפיד שלא יחתמו כלל תדע דאי יחתמו אותן שלא שמעו ויחתמו אותן ששמעו ג"כ בודאי פסול דהקפיד שלא יחתמו רק הם והני

כּמִזְוֵיָּהּ מִתּוֹכוֹ, וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ גַּם טַעֲמָא דר"י כִּי דַּאֲרֵי דְמִסְבְּרָא נִרְאָה כִּינּוּן שְׁנֵי מַחֲסָק הַתְּחִתּוֹן וְאִינוּן כָּאֵן רַק עֲלִיוֹן נִתְקַיֵּים צִוּוּי הַבְּעַל אֲבָל אֵין לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה דְכִינּוּן שְׁלֵא צְוָה שְׁיִחְתְּמוּ רַק אֵלוּ אֵין לְהַחֲתִים אַחֲרִים כְּלָל, וְזֶה שְׁאָמַר דְּמִקְרַעִין נִיָּיר חֲלָק בְּלִי גִט כְּלָל דַּאֲז אֵין כָּאֵן חֲתִימָה כְּלָל רַק מַעֲלִיוֹנִים בְּלִבְד, גַּם יֵשׁ לוֹמַר דְּחֻשׁ רַב לְמַחְסָר מַעֲשֵׂה בֵין כְּתִיבָה לְנִתְיָנָה וּלְכַף הַקֶּפִּיד שְׁיִהָא הַנִּיָּיר חֲלָק בְּעַת שְׁיִסְרְטוּ הַתְּחִתּוֹנִים וְהַשְׁתָּא לֹא קִשְׁיָא מַה שְׁהַקְשָׁה הַר"ן דְּחִיקָה כְּתִיבָה הִיא דְמַה בְּכַף מ"מ לֹא גִרַע מְדִיו עַל סִיקְרָא, וּמַה שְׁחֻשׁ ר"י הוּא לְפִי שְׁיִהָא נִרְאָה דְהֵם חוֹתְמִים עַל הַגִּט אוֹ דְהוּי מְחֻסָר מַעֲשֵׂה אֲבָל עַל נִיָּיר חֲלָק אֵין קִפִּידָא, וצ"ע: שְׁם אֲבָל בְּשִׁטְרוֹת לֹא.

כִּבְר כְּתִבְתִּי שְׁאֵי אֲפֻשֶׁר לְפָרֵשׁ דְּפִסּוּל בְּשִׁטְרוֹת מִשּׁוּם חֻשׁ כְּתִב עַל גְּבִי כְּתִב חֲדָא דְרוּק פְּשִׁיטָא דְלֹאוּ כְּתִב הוּא וְעוֹד דְלֹא שְׁיָיָה לְפִסּוּל כְּתִב עַל גְּבִי כְּתִב בְּשִׁטְרוֹת כְּמוֹ דְלֹא פְּסִלִינוּ חִיקָת תּוֹכוֹ אֲרֵי דְלֹא הוּי כְּתִב רַק הַטַּעַם דְּקֻשָׁה לְקַיֵּים חֲתִימָתָן כֹּל שְׁאֵין יוֹדְעִין לְחַתּוּם בְּעֶצְמָן דְּמִי יוֹכֵל לְהַעִיד עַל כְּתִב יָדוֹ גַּם אֵין כְּתִבֵּן יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר רַק בְּגִט הַקִּילוּ מִשּׁוּם עֵיגוֹן וּמ"מ לֹא הַקִּילוּ רַק בְּרוּק וּכְיוּצָא בּוֹ שְׁאֵין רִישׁוּמָן נִיָּכָר כְּלָל אֲבָל בְּדָבָר שְׁרִישׁוּמוֹ נִיָּכָר יֵשׁ לְחוּשׁ דְּיִחְשְׁבוּ דְאֵלוּ חוֹתְמִין אֲרֵי שְׁלֵא שְׁמַעוּ מִפִּי הַבְּעַל וּכ"ש כְּשֵׁהם קְרוֹבִים יִחְשְׁבוּ דְקְרוֹבִים חוֹתְמִים, וְעוֹד שְׁיִכּוֹל לְמַחְסָר חֲתִימָתָן שְׁל אַחֲרוֹנִים וַיִּשְׂאֵר הַתְּחִתּוֹן וַיִּתְקַיֵּים בְּתְחִתּוֹנִים בְּפִסּוּל, וְעוֹד טַעֲמִים אַחֲרִים מִשּׁוּם קִפִּידַת הַבְּעַל שְׁכָל שְׁחֻתְמוּ אוֹתָן שְׁלֵא צְוָה אֲרֵי דַּאֲח"כ נִמְחַק בְּעֲלִיוֹנִים, וּכ"ש לְפִי הִירוּשְׁלֵמִי דְמַרְחִיבִין לְהֵם הַקֶּרַע אֵינוּ נִמְחַק כְּלָל יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם קִפִּידָא דְבְּעַל שְׁחֻתְמוּ אוֹתָן שְׁלֵא צְוָה גַּם יֵשׁ בּוֹ חֻשׁ מְחֻסָר מַעֲשֵׂה ע"ש שְׁהַאֲרַכְתִּי: שְׁם וְנִגְדִי' ר"כ.

דְּקִדְקוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּהַשְׁטֵר כְּשֵׁר דִּיעֲבַד וּכ"כ הַטּוֹר, וּבְחִידוּשֵׁי לֹא"ה וּבְסִפְרֵי ת"י ס' מ"ה כְּתִבְתִּי לְתַמְנָה עַל הַטּוֹר בְּזֶה דְהָא לְקַמְן אֲמַרִּינוּ תִּירְגְּמָה אַקְרִיאָה מוּכַח בְּהִדְיָא דְחֲתִימָה גִרַע מְקַרִּיאָה א"כ אֲנִן דְקִי"ל כְּלִישְׁנָא קַמָּא דְרָבָא וּבְקַרִּיאָה פִּסְק הַטּוֹר דְּפִסּוּל דִּיעֲבַד בְּיַחֲדִיד א"כ כ"ש חֲתִימָה, וְלִיכָּא לְמִימַר דְּדוֹקָא קַרִּיאָה בְּשָׁנִים עֲדִיר מְחֻתִּימָה דְהָא בְּשָׁנִים ל"כ"ע כְּשֵׁר רַק בְּיַחֲדִיד נְחַלְקוּ, דְהָא פִּסְק הַטּוֹר בֹּא"ה סִימָן ק"ל דְבִגִּט כְּשֵׁר בְּיַחֲדִיד וְהִיָּינוּ דְבִגִּיטִין ל"כ"ע כְּשֵׁר וְאֵי ב"ב נְחַלְקוּ לְמָה הַכְּשִׁיר בְּגִט בְּיַחֲדִיד קוֹרָא, וְעֵינִן שְׁם שְׁכְּתִבְתִּי לִיִּישׁב קִצַּת וצ"ע: בְּתוֹס' ב"ד"ה דִּיו דְיוֹתָא וּכו' דְלֹא תָנוּ אֲלֵא הַנָּךְ וּכו'.

מְבוֹנָר מְדַבְרִיהֶם דְהָךְ דר' חֲנִינָא אֲפִי לְכְתְּחִילָה מוֹתַר אֲרֵי דְקַתְנִי לָהּ בְּלִשׁוֹן דִּיעֲבַד דֹּא"כ הוּי לְהוֹכִיחַ דַּע"כ לֹאוּ הִיָּינוּ דר"ח מְדַקְתְּנִי לָהּ דִּיעֲבַד וְהִיָּינוּ מְדַקְאֵמַר לְאֲתוּיִי דר' חֲנִינָא ש"מ דְמַרְבִּינּוּ לָהּ אֲפִי לְכְתְּחִילָה כְּמוֹ הַנָּךְ דְמַתְּנִיתִין, וְעֵיקַר דְבַרִּי הַתּוֹס' יֵשׁ לְדַחוֹת כֹּל רְאִיָּתָם אֲלֵא שְׁאֵין לְהַאֲרִיף כִּי כְּבָר כְּתִב הַר"ן לְדַחוֹת דְבַרִּיהֶם בְּזֶה: ב"ד"ה קְנַגְנָתוּם וּכו' וְאִינוּן נִרְאָה דְלֹא תָנוּ בְּבְרִיָּתָא וּכו'.

גַּם מְזָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דַּס"ל דְהָךְ דר' חֲנִינָא ג"כ אֲפִילוּ לְכְתְּחִילָה מוֹתַר דֹּא"כ הוּי לְהוֹכִיחַ מְזָה דְלֹאוּ הִיָּינוּ דְמַתְּנִי וּכ"ש דְמוּכַח מִפִּירַש"י דַּס"ל שְׁיַחֲזוּר הִיָּינוּ הָךְ א"כ ע"כ אֲפִילוּ לְכְתְּחִילָה מְכָשִׁיר וַיֵּשׁ לְתַמְנָה עַל הַפּוֹסְקִים שְׁכְּתִבוּ בְּכְשִׁיטוֹת דְמְדָלָא קְאָמַר לְאֲתוּיִי דר' חֲנִינָא מוּכַח דְדוֹקָא דִּיעֲבַד מְכָשִׁיר וְלֹא מִשְׁמַע כֵּן מִפִּירַש"י וְתוֹס' וּבְעֵיקַר דְבַרִּיהֶם נִרְאָה לִי לְדַקְדַּק מְלִשׁוֹן רַש"י דְקְנַגְנָתוּם הוּא דִּיו הַעֲשׂוּי מְחַרְתָּא דְאֲשְׁכְּפִי וְדִיו זֶה נִקְרָא אֲדַרְמִינ"ט, אֲבָל הָךְ דר' חֲנִינָא הִיָּינוּ שְׁכְּתִב בְּחַרְתָּא דְאֲשְׁכְּפִי בְּעֶצְמוֹ, וְלִזְהָ גְּבִי

הך דר' תינא לא פיא אדרימנ"ט רק חרְתָא דְאִשְׁכְּפִי וְלַעֲיֵל פְּיִרְשׁ אַדְרִימִינ"ט, אַךְ בַּפְרִשׁ"י
בְּמִסְכַּת שַׁבַּת קָשָׁה לְפָרֵשׁ בֶּן ע"ש.

בד"ה דיו על גבי דיו תימא דהכא משמע וכו' וה"ה לעגנו גט ומשמע דליכא מאן דפליג
וכו' ועוד דר"א וכו' עכ"ל. דבריהם צריכין ביאור, דהא בפרק הבונה איתא להדיא
במשנה פתב על גבי פתב פטור ומאי קשיא להו טפי בדברי ר"יור"ל דהכא דהם לא
חידשו פלום ממה דקתני במתניתין, גם מה שהקשו לרב אחאי תיקשי לי מתניתין דשבת
הנ"ל, ובפרק הבונה קאמר להדיא אהך משנה מתניתין דלא כר"י דבריייתא גבי שם,
נאמת דהתוס' דקדקו ומשמע דליכא מאן דפליג והיגו דע"כ ר"י ור"ל קמש"ל דליכא
דפליג דאי לרבנו דוקא מה חידשו על מתניתין דהבונה ואין זה מוכרח דעיקר באו לחידוש
בדיו על סיקרא ולהיפך], אבל מ"מ הך דרב אחא מאי ענינו לכאן תיקשי לי מתניתין
דשבת, וברור דכוננת התוס' דנדאי יש מקום לחלק בין גט לשבת דשאני שבת דבעינו
מלאכת מחשבת הלכך אף דהוי פתב פיון דבלי פתיבתו הי' עומד פתב לא הוי מלאכת
מחשבת לחייב עלה, אבל לעגנו גט ושם פיון דהכתב העומד לפנינו הוא פתבו וחידשו
והראשון איגו הוי פתב וכשר, רק לפי דבסמוך מדמה גט לשבת ש"מ דכמו דלא הוי
פתב לעגנו שבת כמו כן לעגנו גט, ואהא קשיא להו דא"כ היאך יודו כ"ע בדין זה דשם
וגט נדאי דמי להדיא וגט מדמה לשבת, וכמו כן לרב אחא קשיא להו דכמאן אתיא,
ולדידי' גופי' יש לחלק בין שבת דבעי מלאכת מחשבת לשם וגט רק דלא ניחא להו לומר
דרב אחא יחלוק על ר"י ור"ל דמדמי תרונניהו גט לשבת, ואהא תירצו דשאני התם בגט
דמתקן לשמה וכן בשם לכך חשוב פתב משא"כ שבת: אף לפ"ז קשה קושית מהרש"א
דכיון דעיקר קושית התוס' דלא יחלוק רב אחא על ר"י ור"ל, א"כ אפתי יחלוק, דהא
בעדים דלקמן ג"כ מתקן לשמה, וצ"ל או דגבי עדים לא חשוב תיקון פי הראשונים ג"כ
חותמין לשמה דהא פדי שיחתמו האחרונים חתמו והיגו על גט זה לא חשוב תיקון
לשמה, ואפי' אי נימא דמ"מ פיון שהבעל לא צנה לראשונים לחתום לא מיקרי לשמה
וכ"ש פשהם קרובים ופסולים דאין חתימתם פלום ואין לה תיקון גדול מזה, נראה לי
דלק"מ דנדאי בלא"ה יש לתמוה בתוס' דמה בכך דמתקן לשמה ה"מ דחשוב תיקון אי
הוי פתב.

אבל אנו על זה אנו דנין אי הוי פתב ואי לא הוי פתב אינו מתקן פלום: לכן נראה לי
דכוננת התוס' דדוקא היכי שאי הי' פתב התחתון נכתב לשמה הי' מועיל רק החסרון לפי
שאינו כגון בכתיבת גט או שם בס"ת שפיר אמרינו פיון דאותו פתב העומד לפנינו ידענו
שנכתב לשמה רק לפי שלא חידש צבע אחר הוי פאלו התחתון עומד, וע"ז אמרינו דמה
בכך אי התחתון נכתב לשמה ג"כ פשר ומה בכך דעומד ס"ס נכתב לשמה, אבל גבי
עדים דאפי' נכתב הראשון לשמה אינו עדים, הלכך כל שלא חידש בצבע פלום רק דיו
על דיו והוי פאלו התחתון עומד ואין פאן חתימה, דלחתימה בעינו לעליון בלי התחתון
פלל, משא"כ לכתיבה דאי הי' באפשר לתקן התחתון לשמה הי' ג"כ פשר ובהעברת
קולמס נתקן שפיר, וזה ברור לפע"ד: ורא' ברורה לדברי ממה שכתב בס"הת בהלכות
תפילין סימן ר"ד, וז"ל שם, וכיון שהאות פסול אין להכשירו ע"י חוזר ומעביר עליו
קולמס וכו' לר"י דמועיל משום שהאות נעשה לו פתיקונו ואינו מחוסר אלא לשמו כגון
גבי שם וגבי גט דבעי לשמה, אבל חק תוכות שאין שם אות עליו מודה דהעברת קולמס

לא מְשׁוּנֵי לִי גַט וּכ"ש לְרַבֵּן דְּאִינוּ מוֹעִיל דְּהָא דְתַנּוּן פְּרָק הַבּוֹנָה פְּתַב עַל גַּבֵי פְּתַב פְּטוּר
לֹא קִשְׁיָא לְרַב אַחָא וּכְו' דְּכַתַּב ב' מוֹעִיל לְהַחְשִׁיבוּ לְשׁוּנֵי לְשִׁמוּ אַבְל לְשׁוּנֵי אֹת בְּלִי
שׁוּם תּוֹסַפְתָּ אִינוּ מוֹעִיל, עכ"ל: וְלִכְאוּרָה דְּבְרִיו תְּמוּהִין מְאֹד דְּפְשִׁיטָא דְּחַק תּוֹכוֹת עֲדִיף
טְפִי דְּאִינוּ אֹת פְּלָל וּפְשִׁיטָא דְּמַתְקַן בְּפְתַב הַשְּׁנֵי פּנ"ל, גַּם אִינוּ מוֹבֵן פְּלָל מַה שְּׁהַכְּנִיס
בְּתוֹךְ דְּבְרִיו הַקְּשִׁיָּא לְרַב אַחָא כִּי מָה עֲנִין זֶה לְזֶה: אַבְל בְּאַמַּת דְּבְרֵי סֵפֶר הַתְּרוּמָה
בְּרוּרִים, דְּהוּא ז"ל לֹא ס"ל לִינְיָשֵׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' פְּרָק הַבּוֹנָה לְרַב אַחָא כְּמוֹ שְׁתִּירְצוּ
הַתּוֹס' שֵׁם דְּדוֹקָא בְּגַט שְׁהִי פְּתוּב שְׁלֵא לְשִׁמָּה הוּי פְּתַב עֲלִיוֹן פְּתַב לִכ"ע שְׁהַחְרוֹן מַתְקַן
יוֹתֵר מִן הָרֵאשׁוֹן שְׁעוֹשֶׂהוּ לְשִׁמָּה, אַבְל פְּשָׁאִין פְּתַב הָעֲלִיוֹן מַתְקַן פְּלוּם לֹא הוּי פְּתַב
עֲלִיוֹן פְּתַב, וּלְפִי דְּבְרֵיהֶם מִלְּתָא דְּפְשִׁיטָא הוּא דְּכַה"ג דְּכַתַּב הַתְּחַתּוֹן פְּסוּל לְגַמְרֵי שְׁאִינוּ
אֹת פְּלָל דְּפְשִׁיטָא דְּכַתַּב הָעֲלִיוֹן הוּי פְּתַב וּכְתַב עֲלִיוֹן לְאוּ חַק תּוֹכוֹת הוּא פְּלָל: אַמְנָם
הָרַב בְּעַל סֵפֶר הַתְּרוּמָה לֹא ס"ל כֹּה רַק דְּכַתַּב עֲלִיוֹן אִי אֶפְשָׁר שְׁיִהָא פְּתַב פְּלָל כָּל שְׁפַתּוּב
עַל דִּין וְלֹא נִתְחַדַּשׁ צוּרָה חֲדָשָׁה פְּלָל אַף דְּכַתַּב דְּלִמְטָה אִינוּ פְּתַב מִן הַדִּין לְהַכְשִׁיר בּוֹ
גַט אוּ ס"ת אַבְל לְפְסוּל פְּתַב שְׁעֲלִיו הוּי פְּתַב כִּינּוּן שְׁלֵא חֲדַדַּשׁ הָעֲלִיוֹן צוּרַת אוֹתִיּוֹת פְּלָל,
וְאִי קִשְׁיָא לְרַב אַחָא דְּס"ל דְּלְרַבֵּן ג"כ פְּשָׁר בְּגַט, א"כ הֵךְ מִתְּנִיתִין דְּשַׁבַּת כְּמָאן אַתְיָא
דְּלִכ"ע פְּתַב עַל גַּבֵי פְּתַב הוּי פְּתַב לְרַב אַחָא, בְּזֶה ס"ל לִס"ה דְּמָאִי דְּמַכְשִׁיר ר"י וְלִר"א
בְּגַט אֶפִּילוּ רַבֵּן לְהַעֲבִיר בְּקוּלְמַס לְשִׁמָּה לְאוּ לְמִימְרָא דְּכַתַּב הָעֲלִיוֹן חֲשׁוּב פְּתַב רַק פְּתַב
הַתְּחַתּוֹן מִתְּכַשֵּׁר בְּמָה שְׁהַעֲבִיר עֲלִיו קוּלְמַס וּפְעַל בּוֹ פְּעוּלָה לְשִׁמָּה וְנָהִי דְּלֹא הוּי פְּתַב
אַבְל פּוֹעֲלַת עכ"פ לְשִׁמָּה בַּתְּחַתּוֹן וּמִתְּכַשֵּׁר הַתְּחַתּוֹן לְכֹה גַבֵי שַׁבַּת אִי אֶפְשָׁר לְחִיבּוֹ
מִחֲמַת הַתְּחַתּוֹן שְׁלֵא הוּא פְּתַבּוּ פְּלָל אַבְל בְּגַט וּס"ת לְעֲנִין לְשִׁמָּה מִתְּכַשֵּׁר בַּתְּחַתּוֹן אַבְל
כְּשֶׁהַתְּחַתּוֹן אִינוּ אֹת דְּהוּי חַק תּוֹכוֹת אִי אֶפְשָׁר לְהַכְשִׁיר הַתְּחַתּוֹן בְּהַעֲבַרְתָּ הַקּוּלְמַס
לִישׁוּנֵי אֹת בְּמָה שְׁלֵא הִי אֹת וּכְיִנּוּן דְּתְּחַתּוֹן אִינוּ מִתְּכַשֵּׁר פְּתַב עֲלִיוֹן וְדָאִי אִינוּ פְּתַב
לְעוֹלָם בֵּין לְרַבֵּן בֵּין לְר"י, וְזֶה בְּרוּר וְנִכּוֹן בְּכּוֹנֵנַת בְּעַל סה"ת וּתְמַהֲנֵי שְׁלֵא רְאִיתִי מִי
שְׁבִיָּאָר כְּוֹנְתוֹ: וְדְּבְרֵי סה"ת הַנֵּ"ל נֶאֱמְרוּ בְּשֵׁם ר"י וְיַגִּיד עֲלִיו רִיעוּ כִּי גַם דְּבְרֵי הַתּוֹס'
בְּשֵׁם ר"י נִתְפְּוֹנוּ לְכֹה, וְעוֹד דְּלְפִי דְּבְרֵי מְהַרְשֵׁ"א לֹא הִי לְהֵם לּוֹמֵר דְּר"ח מְשַׁמַּע לִי
דְּמִתְּנִיתִין דְּשַׁבַּת אֶפִּילוּ בְּכַתַּב ס"ת אוּ גַט רַק בְּפְשִׁיטוֹת כְּמוֹ דְּר"י וְר"ל לִית לְהוּ חִילּוּק
זֶה כֵּן לֹא ס"ל לְר"ח, וְע"כ כְּמוֹ שְׁפַתְּבְתִּי וְזֶה בְּרוּר: אַמְנָם בְּעִיקַר קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' מֵהֵךְ
דְּמַסְכַּת שַׁבַּת לְרַב אַחָא נִרְאָה לִי לִינְיָשֵׁב בְּפְשִׁיטוֹת, דְּוְדָאִי יֵשׁ לְהַבִּין לְפִי תִירוּץ הַתּוֹס'
דְּעכ"פ הוּי לְהוּ בְּש"ס לִידְחוּי' הֵתָם דְּמָצִי אַתְיָא ככ"ע וּכְמוֹ דְּדְחִי רַב אַחָא לְקַמֵּן הֵךְ
דְּר"ח כֵּן הוּי לְמִידְחִי הֵתָם דְּהֵתָם נְמִי ר"ח קָאֵמֵר לְהַ דְּאַתְיָא דְּלֹא כְר"י וְהוּי לִי לְרַב אַחָא
לְמִידְחִי דְּשִׁאֲנִי מִתְּנִיתִין דְּמִיָּרִי דְּלֹא תִיקֵן לְשִׁמָּה וּמִדְּקָאֵמֵר בְּפְשִׁיטוֹת מִתְּנִיתִין דְּלֹא כְר"י
מְשַׁמַּע דְּלִכ"ע הוּא.

וְעוֹד קִשְׁיָא לִי דְּלְקַמֵּן קָאֵמֵר ר"ח בְּגַט שְׁהַעֲבִיר עֲלִיו קוּלְמַס לְשִׁמָּה בְּאִינוּ לְמַחְלֻקַת ר"י
וְרַבֵּן דְּמָה בִּיקְשָׁה בְּזֶה הָא מְשַׁנָּה שְׁלִימָה הִיא פְּתַב עַל גַּבֵי פְּתַב פְּטוּר וְאִינוּ פְּתַב וְהַלְכָה
כְּסֵתָם מִתְּנִיתִין וְר"י וְר"ל תְּרַוּוּיָהוּ ס"ל הִכִּי הָכָא, וְעוֹד דְּדְחִי רַב אַחָא מְשׁוּם זֶה אֵלִי
וְאִנּוּהוּ וּמְשׁוּם הִכִּי אִין רְאוּי לְפְסוּלוּ רַק לְכַתְּחִילָה, וּכְתַב עַל גַּבֵי פְּתַב וְדָאִי דְּאַפִּי דִיעֲבַד
פְּסוּל: לְכֵן בְּרוּר דְּוְדָאִי רַבֵּן דְּקָאֵמֵר אִין הַשֵּׁם מִן הַמְּוֹבָחָר לְשִׁיטַת ר"י אֶמְרוּ כֵּן דְּאַפִּילוּ
הוּי פְּתַב אִינוּ מִן הַמְּוֹבָחָר וְהִכִּי אִיתָא לְהַדְּיָא בִּירוּשְׁלַמִי דְּכְשִׁיטָתוֹ הִשְׁבִּיחֵהוּ אֶפִּי לְדִידְךָ
דְּהוּי פְּתַב אִינוּ מִן הַמְּוֹבָחָר, וְהִינּוּ דְּבָא ר"ח לְחַדַּשׁ פְּאֵן דְּגַט שְׁהַעֲבִיר עֲלִיו קוּלְמַס לְשִׁמָּה

באנו למחלוקת ר"י ורפ"ן ונ"מ בכתב בדיו על סיקרא או להיפך דבגט לא שינה מקלקל כמ"ש לעיל ובהא לר"י הוי גט פשר דס"ל מעביר עליו קולמס, אבל לרפ"ן פ"ן דהשיבו לר"י דאפילו הוי פתב אינו מן המוכח א"כ אפילו בדיו על הסיקרא או להיפך דהוי פתב מ"מ אינו מן המוכח, והיינו דדחי רב אחא דהא דפליגי רפ"ן על ר"י ב"מ המוכח דוקא בשם משום זה אלי ואנוהו אבל בעלמא לא ואפי' לכתחלה פשר, ואין עג"ן הך דר"ח ור"א להך דר"י ור"ל, דהכא לעג"ן אי הוי פתב נחלקו והתם היכי דהוי פתב אי העברת קולמס לשמה הוי מן המוכח או לא, נחלקו, והשתא הך מתניתין דשבת ע"כ דלא כר"י דס"ל אפי' דיו על דיו הוי פתב דבס"ת אין כותבין רק בדיו ומתניתין לכ"ע כרפ"ן דלשיטתו השיבוהו דאינו מן המוכח, אבל לדידהו אפי' פתב לא הוי גבי ס"ת רק דנ"מ בעלמא בכתב בסיקרא על דיו או להיפך דלא הוי מן המוכח לרפ"ן, וזה ברור לפע"ד, ור"י ור"ל דהכא דזכרו בדיו על דיו דפטור לא נתפוננו לחדש על מתניתין דשבת אלא מה שפאו לחלק בדיו על סיקרא ולהיפך פנ"ל: בא"ד דמשמע לי ב"כ עג"ן.

אבל הך דר"י ור"ל דהכא ע"כ פאו לומר מה דלכ"ע פטור, דאי לרפ"ן דוקא מה חידשו על מתניתין דהבונה וע"כ אפי' לר' יהודה, היינו דבאו לומר באינו מתקן לכ"ע פטור, ולק"מ קושית מהרש"א וזהו עיקר קושית התוס' מעיקרא שכתבו ומשמע דליכא מאן דפליג, כמו שפירשתי לעיל ע"כ בגמרא א אם יודעין לקרות ולחתום וכו' ודוקא ר"נ עי"ן ברא"ש מה שכתב בזה לדעתו וילדעת הרי"ף, וכבר הארכתי בזה בספרי ת"י סימן מ"ה ובא"ה ע"ס ק"ל ופירשתי דעת הרי"ף ורמב"ם דלכ"ע כל שיודעין לקרות מהני אפי' אין קורין רק ב' קורין לפניהם או יחיד וראש ב"ד רק פשאינו יודעין לקרות בהא פליגי לרפ"ן מהני קורין לפניהם ולרש"ב"ג לא מהני ובארתי שם טעם הדברים והלכה פרש"ב"ג הלכה באין יודעין לא מהני שום צד שיחתמו כדמשמע פשטא דלישנא דרש"ב"ג, וביודעין לקרות אז מהני ב' קורין לפניהם או יחיד וראש ב"ד וכן דעת רפ"ן ור"ח כמו שביארנו שם באריכות וכל עיקרי הדברים בסוגיא זו נתבארו שם לכן קצרתי שם והא לא ידעי למיקרי.

לכאורה הוי לי לומר שקראו לפניהם ב' למ"ד דהלכה ב' קורין, ומזה ראי' גם כן דדוקא ביודעין לקרות מהני זה לרש"ב"ג אבל באין יודעין לקרות לא מהני שיחתמו בשום פנים כמ"ש"ל, ועמ"ש בספרי ת"י סימן מ"ה במחלוקת הסמ"ע והש"ף בכוננת בע"ה: שם נתן לה נ"י חלק, פירש"י סתם נ"י של עשבים וכו' ונראה לי דבלא"ה נמי ע"כ בלא אפי"ן דאל"כ הא"כ ס"ד דמגורשת ודאי הא הוי שטר שיכול לז"יף שיעביר על חתימת העדים במי נרא ויכתוב למעלה מה דבעי וע"כ בלא אפי"ן דניכר הוא דהוי יכול לז"יף כמו כל נ"י דלא אפי"ן ולעולם לא יכשירו ב"ד רק בע"מ, ודוק: שם חיישינו שפא במי מילין פתבו וכו' עד סוף הסוגיא שמואל נמי חיישינו קאמר.

הקושיות בסוגיא זו לפי פי' הפוסקים ורש"י ז"ל רבו למעלה, א) מה ס"ד להקשות פ"ן דבהדיא קאמר שמואל חיישינו ואלא מוכח מברייתא דודאי אינה מגורשת ואם נמצא לפעמים חיישינו שהוא ודאי אבל מנא לן להקשות, ב) קשה למסקנא דספק קאמר הוי לי לחזור בו מבדיקה דכ"ן דספק קאמר לא קשיא כלל מברייתא, ורחוק לומר דבאמת הדר בי מבדיקה כמ"ש הרש"ב"א מדלא קאמר אלא, ג) דבמסקנא משמע דעיקר החשש

שָׁמָא לֹא נִבְלְעוּ יָפָה כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י, א"כ הֵךְ חִיּוּשֵׁינוּ שָׁמָא בְּמִי מִילִין נִכְתַּב אִין לֹו מְקוּם דְּלֹא זֹו הִחְשָׁשׁ דְּהָא וַדַּאי נִכְתַּב כְּךָ דְּבִדְקִינוּ לִי וְעֵיקָר הִחְשָׁשׁ שְׁלֹא נִבְלְעוּ לֹא זִכְר שְׁמוּאֵל כְּלָל, וּכ"ש לְמ"ד דְּבָלִי בְּדִיקָה לֹא חִיּוּשֵׁינוּ כְּלָל.

א"כ אֵימַת חִיּוּשֵׁינוּ שָׁמָא בְּמִי מִילִין נִכְתַּב קוּנְדָם בְּדִיקָה לֹא חִיּוּשֵׁינוּ וְאַחַר בְּדִיקָה הָרִי וַדַּאי נִכְתַּב בְּמִי מִילִין, ד) דְּפָרִיף הַשְׁתָּא הוּא דְּפָלִיט וּמַאי עֲנִין קוּנְשֵׁיא זֹו עֲכָשְׁיוּ הָא לְעוֹלָם קִשָּׁה הִיאָף ס"ד דְּמַגְנֵרְשֵׁת וַדַּאי הָא בְּלוּעוֹת הָיוּ וְאִינוּ כְּתָב וּמַה כְּכָף דְּנִכְתַּב בְּמִי מִילִין, גַּם קִשָּׁה ב' קוּנְשֵׁיּוֹת הַתּוֹס', וּמַה שְׁתִּירְצוּ דְּאִיְרִי דְּקָרִי' קִשָּׁה מְנָא לֹן לְהַקְשׁוֹת, וְעוֹד לְוִקְמָא בְּרִיּוּתָא בְּלֹא קָרִי', וְעַמ"ש בְּתוֹס' בּוּד"ה טַעְמָא: וְעַל כָּל אֵלֶּה אֲנִי אוֹמֵר דְּעֵיקָר חִידוּשׁוֹ שְׁל שְׁמוּאֵל דְּנָתַן לֵה נִייר חֶלֶק יֵשׁ מְקוּם לְוִמֵר דְּנִכְתַּב בְּדָבָר שְׁאִינוּ מְתַקְנִים וְעֵבֵר הַכְּתָב, אֲמַנָם יֵשׁ לְוִמֵר דְּנִכְתַּב בְּמִי מִילִין וְאִינוּ נִיכְר עֲכָשְׁיוּ אֲבָל כְּתָב גְּמוּר הוּא, וְהִיָּינוּ דְּקָאֵמֵר חִיּוּשֵׁינוּ שָׁמָא בְּמִי מִילִין נִכְתַּב, אֲבָל לְהָא לֹא חִיּוּשׁ שְׁמוּאֵל שָׁמָא לֹא הִי' גַּט כְּלָל דְּאִי הָכִי אֲפִילוּ סְפֵק מַגְנֵרְשֵׁת לֹא הָיוּ דְּהָא לֹא יָדְעִי עֵיזִי מְסִירָה אִי הִי' גַּט, וְכַה"ג פְּרִיף בְּפָרֵק הַמְּגַרְשׁ גְּבִי שְׁנַיִם שְׁשָׁלְחוּ ב' גִּיטִין וּמַה דְּמַשְׁנֵי הֵתָם לֹא שִׁיָּיָף הֵכָא וְע"כ אוֹ דַס"ל לְשְׁמוּאֵל כִּינּוּן שְׁאֵמֵר הָרִי זֶה גִיטָף וּבַעַל שְׁאֵמֵר גְּרִשְׁתִּי נֶאֱמַן מִכַּח בִּידוֹ הָיוּ כְּרָאוּ שְׁהוּא גַט אוֹ דְּקָרִי' מְעֵיקָרָא וְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ שְׁהוּחֶלֶף, רַק לְזֶה יֵשׁ לְחוּשׁ אִי לֹא הִי' דְּבָר הַמְּתַקְנִים אוֹ מִי מִילִין וְזֶה אִין צָרִיף לַע"מ לִידַע בְּעַת מְסִירָה רַק כָּל שֶׁהִי' בְּאַמַּת מְתַקְנִים הָיוּ גַט (וְזֶה מוּכַח ג"כ מֵהָךְ סוּגְיָא דְּהַמְּגַרְשׁ הֵתָם ע"ש) וְהִיָּינוּ דְּמַקְשָׁה דְּמַבְרִיּוּתָא מוּכַח דְּאִי הִי' חֶלֶק הִי' נֶאֱמַן לְוִמֵר חֶלֶק הִי' בְּלִי גַט וְאִי שְׁאִין מְקוּם לְהַסְתַּפֵּק כְּלָל שְׁאִינוּ גַט הִיאָף יֵהָא נֶאֱמַן לְחִזּוֹר בּוּ כִּינּוּן שְׁכָבֵר אֵמֵר הָרִי זֶה גִיטָף אוֹ דְּקָרִי' וְעַמ"ש בְּתוֹס' בּוּד"ה טַעְמָא פִּי' הַקּוּנְשֵׁיא בְּש"ס טַעְמָא דְּאִיכָא כְּתָב) וּמַשְׁנֵי דְּשְׁמוּאֵל נְמִי לֹא ס"ל דְּלֵהָא לֹא חִיּוּשֵׁינוּ שְׁאִינוּ גַט רַק דְּבִדְקִינוּ לִי בְּמִי נִרָא וְיָדְעִינוּ דְּהוּא גַט אֲבָל בְּלֹא"ה מוֹדָה דִּישׁ לְחוּשׁ שְׁאִינוּ גַט וְאִי קָרִי' דְּהוּחֶלֶף.

וְהַשְׁתָּא כִּינּוּן דְּמוּקִי לֵה דְּבִדְקִינוּ לִי אִי גַט הוּא מְשַׁמַּע לִי דְּשְׁמוּאֵל וַדַּאי גַט קָאֵמֵר אַחַר בְּדִיקָה וּמַה שְׁאֵמֵר חִיּוּשֵׁינוּ הִיָּינוּ לְבִדְקוּ בְּמִי נִרָא לְרֹאוֹת אִי גַט הוּא, וְאֵהָא מַקְשָׁה כִּי פְּלִיט מַאי הָיוּ הַשְׁתָּא הוּא דְּפָלִיט אֲבָל מְנָא לֹן דְּלֹא נִכְתַּב בְּדָבָר שְׁאִינוּ מְתַקְנִים רַק אִפְתִּי לֹא עֵבֵר הַכְּתָב לְגַמְרִי, וְעוֹד כִּינּוּן שְׁמַעְבִּיר עָלָיו מִי קְלִיפַת רַמּוֹן דְּהוּא דְּבָר הַמְּתַקְנִים מְתַחֲזֵק הַכְּתָב אֲבָל מְעֵיקָרָא נִכְתַּב בְּדָבָר שְׁאִינוּ מְתַקְנִים וְהִי' עוֹבֵר לְגַמְרִי, וּמַשְׁנֵי שְׁמוּאֵל נְמִי חִיּוּשֵׁינוּ קָאֵמֵר שָׁמָא נִכְתַּב בְּמִי מִילִין וְשָׁמָא נִכְתַּב בְּדָבָר שְׁאִינוּ מְתַקְנִים, רַק קוּנְדָם בְּדִיקָה אִין חִשָּׁשׁ כְּלָל שְׁהוּא גַט וְאֵמֵרִינוּ דְּהוּחֶלֶף כִּינּוּן שְׁהוּא חֶלֶק לְפָנִינוּ וְאִין כְּאֵן ע"מ כְּלָל, כְּנ"ל, וְנִסְתַּלְקוּ כָּל הַקּוּנְשֵׁיּוֹת: שָׁם הַשְׁתָּא הוּא דְּפָלִיט, פִּירֵשׁ"י וּכְשֶׁהָיוּ בְּלוּעוֹת לֹא הִי' כְּתָב וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל פִּירוּשׁוֹ כִּינּוּן שְׁלֹא נִתְבָּרַר לַע"מ אִי הִי' כְּתָב וְאֵנּוּ בְּעֵינֵינוּ כְּתָב שְׁלֹא נִבְלַע דְּוִקָא, א"כ אִפִּי' סְפֵק לֹא הָיוּ כְּדְמוּכַח פְּרֵק הַמְּגַרְשׁ לְהַדְיָא דְּפָרִיף וְהָא לֹא יָדְעִי עֵיזִי מְסִירָה בְּהִי מַנִּיָּהּ מִיָּגְרָשָׁא וּמַשְׁנֵי דְּלֹא בְּעֵינֵינוּ נְתִינָה לְשִׁמָּה, אֲבָל כַּה"ג דְּהֵכָא מְשַׁמַּע וַדַּאי דְּלֹא מְהַנִּי כִּינּוּן דְּבִלוּעוֹת אִינוּ גַט כְּלָל, וְצָרִיף לְוִמֵר דְּשְׁמוּאֵל ס"ל דְּכִינּוּן שְׁבַעַל שְׁאֵמֵר גְּרִשְׁתִּי נֶאֱמַן וּכְשֶׁהוּא אוֹמֵר הָרִי זֶה גִיטָף בְּוַדַּאי גַט הוּא וְאִין צָרִיף עֵיזִי מְסִירָה לְרֹאוֹת אִם הוּא גַט הַלְכָף אִי הִי' הַכְּתָב נִגְלָה וְנִרְאָה בְּאַמַּת הָיוּ גַט, אֲבָל לְדִינָן דְּקוּ"ל כְּרַב דִּימִי לְקַמֵּן בְּאַמַּת אִין כְּאֵן מְקוּם לְחוּשׁ לְגַט זֶה, דְּכִינּוּן דִּישׁ לְהַסְתַּפֵּק דֵּהִי' בְּלוּעַ וְהֵם צָרִיכִין לְרֹאוֹת הַגַּט וְלְקָרוֹתוֹ, א"כ מְמִילָא צָרִיף שְׁיָהָא מְבוֹרֵר בְּעַת נְתִינָה

לעדים שהכתב גלוי ונראה ולפיכך השמיט הרי"ף מימרא דשמואל לגמרי דכיון דפסק פרב דימי אין לדינו של שמואל מקום כלל, איברא הא ודאי קשיא לפירש"י דהך קושיא דמעיקרא הי' בלועות אין ענין השתא ובלא"ה קשה במימרא דשמואל גופה, ולפי מה שכתבתי לעיל גיחא: ועוד נראה ליתן טעם להשמטת הרי"ף דס"ל דמי מילין הוא מתחילתו אינו נראה ואח"כ נראה א"כ כל שקראוהו שוב אין חשש כלל דכיון שהי' נראה שוב אינו נבלע כלל רק דשמואל ס"ל דלא פרב דימי דאין צריף לקרותו הלפ"ד חיישינן שמא נכתב במי מילין ולאחר זמן יהא גיפר, והא דפריף השתא הוא דפליט הפונוה שמא נכתב בדבר שאינו מתקיים כלל והשתא פליט שעדיין לא עבר הכתב לגמרי אבל בתר הכי לא הי' פולט כלל או מחמת מי קליפת רימון פולט כמש"ל, אבל לרב דימי כיון שקראו הגט מעיקרא אפי' אי נכתב במי מילין לא הי' נבלע כלל דאדרבא דרף מי מילין להתגלות אחר זמן יותר כנ"ל, ועמ"ש לקמן במימרא דרבינא: בתוס' בד"ה טעמא דאיכא כתב, וא"ת הא דבעינו דאיכא כתב משום דחזר ואמר וכה"ג בנייר חלק אי חזר ואמר חלק הי'.

דבריהם צריכין ביאור דהיאך יעלה על הדעת שיהא נאמן לומר חלק הי' בלי גט ומה נפקא מינה שאין מאמינים לו שהוא שטר פסים ואמנה או חלק אנו אמרינן דהי' גט גמור, אמנם גם קושית הש"ס גופא תמוה מאד דהיאך קאמר טעמא דאיכא כתב אינה כתב יש כאן הא נשרף ונאבד והוא אומר שלא הי' גט נאמן לא מהימנין לי' רק שהי' גט, אבל באמת דברי התוס' ברורים דקושית הש"ס היא דקתני בטלתו וזרקתו לאור וקשה למה לי דהגט נאבד ואינו אפי' ישנו לפנינו משפחת דין זה והוי רבותא טפי והיינו שנוראה לפנינו חלק ובעלמא כה"ג מגורשת פדשמואל כיון שאמר הרי זה גיטף ואמרינן דבמי מילין נכתב ואי חזר ואמר חלק ממש הי' אינו נאמן ולמה לי' לתנא בגוונא דנשרף דוקא, וע"כ דליתא לדשמואל רק בנראה חלק אינה מגורשת כלל בלי חזרתו לכה"א אי אפשר רק בנשרף דאי ישנו לפנינו אי חלק הוא אינו גט בלי חזרתו ואי גט הוא הרי מגורשת ואי שטר פסים הוא אינה מגורשת.

ואהא קשיא להו לתוס' דלמא לעולם בנראה חלק בלי חזרתו הוי גט ומ"מ לא משפחת הך דינא דברייתא בלא נשרף רק נמצא חלק דנהי דבלי חזרתו מגורשת אבל כשחזר ואמר חלק ממש הי' נאמן כיון שיש ריעותא דחלק לכה"א אין במציאות רק בנשרף ונאבד דאז לא מהימן לומר כלל שלא הי' גט כיון שאין כאן ריעותא ועל זה תירצו דריעותא דחלק אינה ריעותא וכו', וזה ברור בכוננת התוס': אמנם לדעתי פ"י הסוגיא בדרף אחר ולק"מ קושית התוס', והוא דעיקר הקושיא עכשיו דבאמת נשרף ונאבד מה צורף לומר דאמר שטר פסים שטר אמנה מאיזה צד מוכרח לומר דהי' שטר חתום בעדים כיון שנשרף יאמר שלא הי' כתב כלל ולימא דאינו נאמן דנדאי הי' גט ולא כל הימנו לאוסרה אלא ע"כ דכל גט לא מהימי שנתן רק שיראו בעת גתינה עכ"פ שהוא כתב בדמיון גט ושטר ואי לא"ה אינו גט כלל לכה"א לא משפחת שייאמר רק שטר פסים שטר אמנה (דשט"ח גמור מאיזה צד יתן לה) אבל חלק אי אפשר דע"כ ראו דהי' כתב ולשמואל דאפילו נתן לה חלק מגורשת אלמא שאין צורף לראות כלל שהוא כתב וקשיא לי' מברייתא והיינו דלקמן מקשה כה"ג על רב דימי דס"ל צריף למיקרייא והיינו שיראו שהוא גט ממש דא"כ אפילו שטר פסים לא מצי אמר רק השתא עכ"פ מדייק דבעינו

שִׁיחָה נִרְאָה לְעֵדִים פֶּתַח לְכַף שֹׁטֵר פְּסִים יְכוּל לֹמֵר רַק שְׂאִינוּ נֶאֱמָן אֲבָל חֶלֶק לֹא מְצִי אָמַר פִּינּוֹן דַּע"כ רָאוּ שֶׁהִי פֶתַח וְקִשְׂיָא לְשִׁמוּאֵל, וְלִפִּי זֶה מִמִּילָא לִק"מ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דְּפִשְׁיטָא דְכָל שְׁנִשְׁרַף וְאִינּוּ אִינוּ נֶאֱמָן לֹמֵר חֶלֶק כְּמוֹ שֹׁטֵר פְּסִים וְלָמָּה נִקְטַ שֹׁטֵר פְּסִים דְּנֻקָּא וַע"כ מִשּׁוּם שְׁכָל גִּט צָרִיף שְׂיָרָאוּ בְּעַת נְתִינָה שֶׁהוּא פֶתַח עַכ"פ: אִיבְרָא יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה לִפִּי מַה דְּמַסִּיק לְקַמְן דְּהוּ בְּרִייתָא בְּקָרִי וְעִיילָן לְבִי יִדִי דְלֹא חִיִּישִׁינּוּ דְהוֹחֵלֶף א"כ תִּיקְשִׁי קוֹשְׁיַת הַנ"ל פִּינּוֹן דְּהַבְעֵל אָמַר שֶׁהוֹחֵלֶף וְלֹא הִי גִט מַה צְרִיף לֹמֵר דְּאֹמַר שֹׁטֵר פְּסִים שֹׁטֵר אֲמָנָה לִימָא דְהִי חֶלֶק וְלֹא פֶתַח כְּלָל, וְקוֹשְׂיָא זֹו קֹשֶׁה בְּאַמְתַּ בְּלֹא"ה לְקַמְן: אֲבָל בְּאַמְתַּ נִרְאָה לִי דְלִק"מ דְּנֻדָּי אִף דְלֹא חִיִּישִׁינּוּ שֶׁהוֹחֵלֶף הִינּוּ דְנֻקָּא שְׂרָאוּ עַכ"פ בְּעַת נְתִינָה כְּדִמְיוֹן גִּט וְשֹׁטֵר חֲתוּם בְּעֵדִים לְכַף אִין לְחֹוֶשׁ דְּהִי בְּיָדוֹ בְּעַת הַזֹּאת שֹׁטֵר פְּסִים וְאֲמָנָה וְהַחֲלִיף, אֲבָל בְּלֹא רָאוּ בְּיָדוֹ פֶתַח כְּלָל בְּעַת נְתִינָה לֹא מְהַנִּי קְרִיָּא דְמַעֲיָקְרָא כְּלָל דְּנֻדָּי יְכוּל לְהִיּוֹת שֶׁהַחֲלִיף הִגִּט בְּנִייר דְּעֵלְמָא חֶלֶק אֲבָל לְהָא לֹא חִיִּישִׁינּוּ שֶׁהִי בְּיָדוֹ שֹׁטֵר אֲמָנָה שֹׁטֵר פְּסִים בְּעַת הַזֹּאת וְהַחֲלִיפוּ.

וְהַשְׁתָּא לְשִׁמוּאֵל מִקְשָׁה שְׁפִיר דְּמוֹכַח דְּאָפִי לֹא רָאוּ פֶתַח כְּלָל הָנִי גִט, אֲבָל לְרַב דִּימִי דְלֹא קְאָמַר רַב דְּצָרִיף לְמִיקְרִינִי כָּל שֶׁקְרָאוּהוּ מַעֲיָקְרָא וְאַח"כ רָאוּ פֶתַח כְּדִמְיוֹן גִּט וְשֹׁטֵר חֲתוּם בְּעֵדִים לֹא חִיִּישִׁינּוּ שֶׁהִי בְּיָדוֹ שֹׁטֵר פְּסִים וְהַחֲלִיפוּ בְּגִט וְהִינּוּ דְנֻקְטַ בְּבְרִייתָא שֹׁטֵר אֲמָנָה שֹׁטֵר פְּסִים מִשּׁוּם דְּהַעֲדִים ע"כ בְּשַׁעַת נְתִינָה רָאוּ כְּדִמְיוֹן גִּט חֲתוּם בְּעֵדִים וְשֹׁטֵר גְּמוּר בְּנֻדָּי לֹא יִתּוֹן לָהּ לְכַף לֹא חִיִּישִׁינּוּ שֶׁהִי בְּיָדוֹ לְעַת כְּזֹאת שֹׁטֵר פְּסִים וְאֲמָנָה חֲתוּם בְּעֵדִים לְהַחֲלִיפֵם בְּגִט, וְזֶה בְּרוּר: בֹּא"ד א"נ דְּאִיִּירִי דְקָרִי, צ"ע דְלֹא מוֹקִי בְּרִייתָא בְּלֹא קָרִי וְקַמְש"ל רְבוּתָא אִפִּי לֹא קָרִי, וְאִי כְּוֹנֵת הַתּוֹס' דְּאָפִילוּ אִיכָּא פֶתַח בְּעִינּוּ קְרִיָּא א"כ הִכָּא נְמִי ע"כ בְּקָרִי בְּלֹא"ה וְלִשׁוֹן דְּאִיִּירִי בְּקָרִי מִשְׁמַע דְּנֻקָּא בְּחֶלֶק מִפְּחַ קוֹשְׂיָא שֶׁהַקְשׁוּ מַעֲיָקְרָא, וַצ"ל דְּבַב' הַתִּירוּצִים נִסְתַּפְקוּ אִי שִׁמוּאֵל כְּרַב דִּימִי ס"ל, וּבְתִירוּץ רֵאשׁוֹן בְּקִשְׁוֹ לִיִּישׁב אֲפִילוּ אִי נִימָא דְשִׁמוּאֵל דְלֹא כְּרַב דִּימִי וּבְתִירוּץ ב' ס"ל בְּאַמְתַּ דְּכְרַב דִּימִי ס"ל וַא"כ בְּרִייתָא ג"כ ע"כ בְּקָרִי אֲבָל כְּכָר פֶתַח לְפָרֵשׁ סוּגִית הַש"ס דְּבִלֹא"ה לִק"מ: בֹּא"ד וְנִייר חֶלֶק וְכו' לֹא יִדְעָנָא מַאי בְּקִשְׁוֹ בְּזֶה כָּאֵן וְאִם נִתְכַּוְּנוּ לֹמֵר שֶׁהִי קֹשֶׁה לְהֵם שְׁלֹא לְחֹוֶשׁ לְהוֹחֵלֶף שְׁנֹאמַר דְּנִבְלַע בְּזִמְן מוּעֵט כְּזֶה וְלְכַף זְכָרוֹ דְלֹא מִיִּירִי דְרָאוּ תִיקְרַף חֶלֶק א"כ תִּיקְשִׁי מַאי פְּרִיף לְקַמְן הַשְׁתָּא הוּא דְפָלִיט הָא יֵשׁ לֹמֵר דְּמַסְתַּמָּא גַם מַעֲיָקְרָא הִי פֶתַח פִּינּוֹן דְקָרָאוּהוּ וְהִיאָף יְהֵא נְבִלַע בְּזִמְן מוּעֵט כְּזֶה וְהִכָּא מִשְׁמַע לְהוֹ לְחֹוֶשׁ מִשּׁוּם זֶה לְהוֹחֵלֶף כ"ש בְּמָקוֹם שְׂאִין אָנוּ מְוַכְרְחִין לְחֹוֶשׁ לְהוֹחֵלֶף שְׂאִין לְחֹוֶשׁ שְׁנִבְלַע בְּזִמְן מוּעֵט, וְיֵשׁ לִי לְפָרֵשׁ דְּבְרִיָּהֶם וְהוֹאִיל וְהוּא רְחוּק לֹא פֶתַח בְּתִירוּץ וַצ"ע: בְּד"ה שִׁמוּאֵל נְמִי חִיִּישִׁינּוּ קְאָמַר הַשְׁתָּא לֹא צָרִיכִי לְאֹקְמָא דְבְּדִקְיָנִי דְכִי לֹא בְּדִקְיָנִי נְמִי אִיכָּא לְמִיחַשׁ וְהַרְשָׁב"א ז"ל הַקְשָׁה עַל זֶה דֹא"כ הָנִי לִי לֹמֵר אֲלֵא, לְכֹן ס"ל דְכָל שְׁלֹא בְּדִקוּ אִינוּ כְּלוּם, וְהַר"ן הִבִּיא בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְלֹא מְסַפְקִינּוּ כְּלָל אִי נִייר אוּ גִט דְּבַעַל שְׂאֵמַר גְּרִשְׁתִּי נֶאֱמָן רַק מְסַפְקִינּוּ שְׂאֵמַר הִי הַכְּתָב נְבִלַע אוּ לֹא, וּדְבָרֵיו תְּמוּהִין לְפַע"ד חֲדָא דְהֵאֵי דְקְאָמַר דְּבְּדִקְיָנִי לִי אִין לֹו מְקוֹם כְּלָל דְּאִי לְבָדוּק שֶׁהוּא גִט אִין אָנוּ מְסוּפְקִין כְּלָל דְּבַעַל שְׂאֵמַר גְּרִשְׁתִּי נֶאֱמָן וְעַל הָאוֹתִיוֹת לִידַע אִי נְבִלַעוּ לֹא נִתְבָּרַר כְּלָל ע"י בְּדִיקָה זֹו וְעוֹד דְּהֵאֵי מְבְּרִייתָא מוֹכַח בְּהִדְיָא דְנֻקָּא חֲזוּר וְאָמַר שֹׁטֵר פְּסִים שֹׁטֵר אֲמָנָה הוּא דְלֹא מְהַנִּי אֲבָל בְּחֶלֶק נֶאֱמָן לֹמֵר חֶלֶק הִי א.

והשתא פיון דבעל שאמר גרשתי מיקרי היאך יהא נאמן לומר חלק הי' במה שפבר אמר גרשתי ואי באנו לחלק בין הך דשמואל דעומד בדבריו להך פרייטא דחוזר בו אין פאן קושיא מפרייטא פלל כמ"ש התוס' להדיא בד"ה טעמא.

אמנם גם דברי הרשב"א ז"ל לא נתבררו לי בזה דאי נימא דבלי בדיקה לא חיישינן פלל שהוא גט א"כ הך חיישינן שמה במי מילין נכתב אין לו מקום פלל דקודם בדיקה אין חשש פלל דנכתב במי מילין ואחר בדיקה אי פליט הרי נדאי נכתב במי מילין ועוד דעיקר הקושיא מפרייטא לא מוכח דאינו גט נדאי וכל שאתה אומר ספק מגורשת שוב אין קושיא מפרייטא א"כ מאיזה צד נימא דאינו גט נדאי היפך ממה דס"ד מעיקרא דהוי נדאי גט על ריש דברי הר"ן שם דנראה מדבריו דבס"ד ג"כ ידע דשמואל ספק קאמר אני תמה דא"כ לא קשיא מידי מפרייטא]: ובדברי התוס' יש לדון אי נתפוננו לומר דבלי בדיקה נמי איפא למיחש היינו שמה גט הוא והוא סברא שלישית דלא פהר"ן בשם יש מפרשים ודלא פהרשב"א רק דהוי ספק אי נזיר או גט הוא או דנתפוננו כפי דעת הר"ן בשם יש מפרשים דהוי גט נדאי רק הספק בבליעת האותיות הלפך ממילא בלי בדיקה ג"כ חיישינן לבליעת האותיות וספק בבליעת האותיות לא תליא בבדיקה פלל והא דאמרינן דבדקינן לי היינו בס"ד דלא ידע מספק בבליעת האותיות שפיר יש לומר דחיישינן שמה אינו גט פלל אכל לפי מה דמסיק דיש ספק בבליעת אותיות ממילא ע"כ צריף לומר דלא חיישינן פלל שאינו גט דאי יש ספק בזה ממילא קודם בדיקה הוי ס"ס ספק נזיר ספק נבלעו ולא הי' מהראוי לחוש וזה חיישינן משמע דהוא ספק מגורשת ואפילו נשרף ונאבד לכה דקדקו התוס' דהשתא בלי בדיקה חיישינן לבליעת אותיות משום דבגט אין אנו מסופקין פלל ואי נימא דס"ל דעת שלישית דהא נמי ספק הוא אי גט אי נזיר צריף לומר דס"ל דהא לא חשיב ס"ס רק שם אחד שמה גט הוא פנ"ל, ועמ"ש בחידושי לא"ה סי' קל"ה בגמרא הני בי תרי דיהיב גיטא קמיהו צריף למיקרייא לכאורה נראה דלמ"ד דע"ח נמי פרתו בלי ע"מ הך דרב דימי דהכא ע"כ מיירי בגט בלי ע"ח דאי איפא ע"ח אין צריף ע"מ פלל וכ"ש שאין צריף לקרותו, ולפי זה יש להקשות מאי קושיא מפרייטא דלמא מיירי בע"ח ולא בעי קריאה, אבל באמת לק"מ דה"מ דע"ח פרתו רק פשהגט יוצא מתחת ידה בע"ח הוי אינהו ע"מ שפסר לה ששה מסרוהו לבעל שאין רשאי ליתנו לאשה וכיון שהוא ביד האשה הרי אינהו סהדי דמסר לה כמ"ש הר"ן פ"ק המגורש דאינהו פרתו בשעת מסירה במה שחתומים בו או כמו שכתב הרמב"ן שם דאנו סהדי דמסר לה פיון שפידה גט בע"ח אבל בנשרף ונאבד לא מהני ע"ח פלל ולא הוי פאלו ראו המסירה פלל נאפי' נאמין לבעל מפח שאומר גרשתי הוי פאומר גרשתי ביני לבינה בלי עדים פלל דלא מהני והשתא בשלמא בלי רב דימי אמרינן דכל שראו עדים הנתינה לידה שאמר הרי זה גיטף ונאמן הבעל שהוא גט הרי ראו הם המסירה נאפי' נשרף אח"כ סגי בהכי אבל לרב דימי שאמר שאינם עידי מסירה רק שיראו הגט בעצמותו שהוא גט א"כ התם בנשרף אין פאן לא ע"ח שיעידו על הנתינה ולא ע"מ פיון שלא קראוהו וע"כ דקראוהו א"כ מי מצי אמר לה הכי, ולפי זה יש לומר דהך דרב דימי נמי בסתם גט חתום בעדים מיירי פכל גט ולא בא לומר רק הני בי תרי דיהיב גיטא קמיהו לא חשיבי ע"מ להעיד שגירשה רק בקראוהו ובנדאי אי הגט פינה אח"כ חתום בעדים בלא"ה מגורשת מפח ע"ח שבו דאינהו מעידין על הנתינה מפח שפסרו לה ויוצא

מתחת ידה כנ"ל אבל לא ע"מ מעידין ע"ז ונ"מ אי נשרף אח"כ דע"ח לא מהני מידי פיון
שאין יוצא מתחת ידה פלום לא מהני ע"מ להיות עדים שגירשה פיון שלא ראו הגט ולא
קראוהו, והיינו דפריה מברייתא דמוכח דאפי' נשרף ונאבד הוי גט אפי' לא קראוהו
והיינו דכל שראו שנתן לה נזיר ואמר הרי זה גיטף סגי בהכי ונשיבי עדים שגירשה:
ולפיכך השמיט רבינו הגדול ז"ל מימרא דשמואל בנזיר חלק ולא זכרה פלל דכיון דקי"ל
כרב דימי דצריה למיקר'י וכל שלא קראו אינה מגורשת פלל אפי' אומר הא גיטף דכיון
שלא נתברר לע"מ שהי' גט אין פאן ע"מ, א"כ התם בנמצא חלק ולא נתברר אי הי' כתב
בעת נתינה דאפי' פליט שמא מעיקרא ג"כ הי' חלק א"כ אין פאן ע"מ פלל שנתן לה גט,
ושמואל באמת סובר דכל שנתן לה גט ואמר הא גיטף ונאמן בזה מכח בעל שאמר גרשתי
שפיר הוי אינהו ע"מ שמסר לה גט וגירשה והיינו דלא כרב דימי כנ"ל: וראיתי להר"ן
ז"ל בזה דברים שלא נתבררו לי שכתב על ה' מימרא דאף דס"ל דשמואל דכל שאומר
הבעל שהוא גט מהימן שאני הכי דכיון דאינהו ע"מ וכו' פגון ר"נ וספרי דייני וכו', ולא
ידעתי פנונתו אטו שמואל לא ס"ל ע"מ פרת'י ובהדיא ס"ל פרק המגרש דהלכה כר"א,
ואם נתכונן לומר לפי שיטת הרי"ף שם דר"א מודה דע"ח נמי פרת'י ומיירי שמואל בע"ח
וה' מימרא דרב דימי בגט בלי ע"ח הא ליתא, דלא מיבעי' אי נימא פדברי הרמב"ן ז"ל
שם דכל שיש ע"ח אנו סהדי שנמסר לידה פיון שהגט יוצא מתחת ידה א"כ הכא שנתן
לה נזיר חלק, ואפילו למה דמסיק דפליט מ"מ לא נתברר אי הי' גט בעת נתינה דהא
בלוע לפנינו א"כ אין פאן ע"מ פלל ולא מהני לר"א פלל לכ"ע ואפי' לפי מה דמסיק
הר"ן שם דע"ח גופייהו ע"מ נינהו פיון שחתומים על הגט מ"מ פיון שהוא בלוע לפנינו
מאי אולמ' דע"ח מע"מ דאינהו נמי לא ראו שהי' בידו כתב בעת נתינה כמו ע"מ ועוד
אי נתכונן הר"ן ז"ל להקשות למסקנא דמוקמינו דבדקיני' הוי לי' לתרץ דשאני התם
דבדקיני' וקריאה מהני אח"כ ג"כ וע"כ דהא לא חשיב לי' קריאה פיון שלא ידענו אי הי'
בלוע אז או לא א"כ אף ע"ח לא מהני בהא וכמו כן אי פנונתו להקשות לס"ד דלא מוקים
לה דבדקיני' או למסקנא למ"ד דבלי בדיקה חייש שמואל עכ"פ מאי אולמי ע"ח מע"מ
בזה: ונראה לי דכוננת הר"ן ז"ל דנדאי ה' דשמואל מיירי גם כן דקראו קודם כמ"ש
התוס' לעיל רק דלא מקשה מה' דשמואל דעדיפא לי' להקשות מברייתא וכמו דמוקי
ברייתא פ' מוקמינו מימרא דשמואל, רק הא קשיא לי' דבנזיר חלק בנדאי לא סגי ה' קריאה
דראוי לחוש להחלף פיון דחלק לפנינו רק שאנו סומכין על מאמר הבעל שאמר
הא גיטף דלא הוחלף וגט הי' א"כ קשיא לי' שפיר למה לי קריאה לגמרי נסמך על הבעל
במה שאומר הא גיטף שהוא גט, ואהא קאמר דכיון דאינהו עבדי פרייתות אי אפשר
שיכרתו רק שיראו גט בידו פהלכתו רק פל שראו בידו פ' לענן איחלופי שפיר סומכין
על מאמר הבעל שאמר הא גיטף אף לא נמלטנו עדדין מקושאיהנן"ל דמ"מ פיון שיש
חשש שהוא בלוע לפנינו ויש ספק שמא הי' בלוע בעת נתינה א"כ אין פאן ע"מ פלל ולא
ע"ח, וע"כ כמ"ש לשיטת הרי"ף דשמואל לית לי' דרב דימי פלל: עוד כתב הר"ן ז"ל
על ה' קושא מברייתא וז"ל והא דלא שני לי' דהוא בע"ח וכו' משמע לי' דמיירי נמי
בלי ע"ח עכ"ל וגם בזה צ"ל שנתכונן לדברי הרי"ף פרק המגרש דע"ח נמי פרת'י, אבל
תירוצו אינו מובן פלל דהא לכתחילה מודה הרי"ף דצריה ע"מ פכל גט פמבואר בדבריו
פרק המגרש וע"ח נמי בעי מפני ת"ה, א"כ ממילא מיירי ברייתא בסתם גט פכל גט

שהוא בע"ח וע"מ, אָבֵל עֵינֵקֶר קוֹנְשֵׁינְתוֹ לִק"מ כְּמוֹ שְׁכַתְבֹתִי לְעֵיל דְּכָל שְׁנֵשְׁרָף הֵגֵט תִּינְכָף וְאֵינְנוּ, ע"ח לֹא מַעְלִין וְלֹא מוֹרִידִין כְּמוֹ ע"מ דְּלֹא עֲדִיפִי ע"ח הַבָּאִין לְהַעֲיֵד עַל הַמְסִירָה מִפֶּחַ הוֹכְחָה מֵע"מ בְּעֶצְמָן וְכִינּוֹן דְּלֹא קִרְיָא וְנִשְׁרָף וְאֵינְנוּ אֵין פְּאֵן עֲדִים כְּלָל, רַק אֵי נִימָא דְלֹא פְּרַב דִּימֵי רַק מַה שְׁהַבְעֵל אוֹמֵר הָא גִּיטָה הִנּוּ אֵינְהוּ עֲדִי מְסִירָה בְּמַה שְׁרוֹאִין הַנְּתִיבָה אֲתֵי שְׁפִיר דְּמַגְנֵרְשֵׁת מִפֶּחַ ע"מ אָבֵל לְרַב דִּימֵי קִשְׁיָא, וז"ב: שֵׁם מְזוֹנְתָא בִּינֵי דְנֵי לָא שְׁכִיחַ.

פְּתַב הָר"ן ז"ל וז"ל וְהָאֵי עֲנֹבְדָא מִיִּירֵי בְּעֵינֵילִי לְבִי יִדִי וְאֵי לָאו דְּמְזוֹנְתָא בִּינֵי דְנֵי לָא שְׁכִיחַ לָא חֵינְשֵׁינּוּ דְחֵילוּפֵי חֲלָפִי אָבֵל כִּינּוֹן דְּלֹא שְׁכִיחַ אֵינְהָ מַגְנֵרְשֵׁת כְּלָל וְכוּ', וְדַבְּרִי צ"ע דְּכִינּוֹן דְּקִרְיָא וְלֹא חֵינְשֵׁינּוּ לְחֵילוּף מִשׁוּם דְּלֹא שְׁכִיחַ א"כ מַה בְּכָף דְּמְזוֹנְתָא בִּינֵי דְנֵי לָא שְׁכִיחַ ג"כ מ"מ כִּינּוֹן דְּלוּלָא זֶה מַגְנֵרְשֵׁת וְדָאֵי הִיאָף נִימָא מְחַמַּת הָף סְבָרָא דְּדוֹדָאֵי חֲלָפוּ דְפְּשִׁיטָא דְכְּמוֹ כֵּן לָא שְׁכִיחַ שְׁיַחְלִיפְנוּ כִּינּוֹן שְׁקִרָאוּ שְׁהוּא גֵט וְלַעֲיֵל גְּבִי נִיִּיר חֲלָק דְּדוֹדָאֵי לָא שְׁכִיחַ שְׁיַעֲשֶׂה חֲלָק מַה שְׁהִי כְּתוּב מ"מ לָא חֵינְשֵׁינּוּ לְחֵילוּף הוֹאִיל וְקִרְאוּהוּ, וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל דְּבִלָא קִרְאוּהוּ מִיִּירֵי, גַם מַה שְׁכַתְבֵי אֵי נְמִי בְּלֹא קִרְיָא וְכוּ' כָּף הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל דְּסוֹבֵר בְּלֹא קִרְאוּ הִנּוּ סְפַק מַגְנֵרְשֵׁת, אָבֵל לְשׁוֹן הַגְּמָרָא מְדָהָא הִנּוּאֵי הָא נְמִי הִנּוּאֵי מִשְׁמַע דְּמַגְנֵרְשֵׁת גְּמוּרָה דִּינֵינּוּ לָהּ וְהִינּוּ מִשׁוּם שְׁאוּמֵר הָרִי זֶה גִּיטָה נְאֻמָּן הוּא בְּכָף, וְלִפְיָךְ הַשְּׁמִיט הָרִי"ף גַם הָף מִימְרָא דִּר"נ בְּמְזוֹנּוֹת שְׁהוּא סוֹבֵר בְּלֹא קִרְיָא אֵינְהָ מַגְנֵרְשֵׁת כְּלָל שְׁאֵי הֵיחָה סְפַק מַגְנֵרְשֵׁת מִשׁוּם סְפַק אֵי הִי' גֵט הִי' הַבְעֵל נְאֻמָּן בְּכָף כְּמוֹ שְׁנְאֻמָּן גְּרִשְׁתִּי וְע"כ שְׁאֵין סוֹמְכִין בְּדַבְּרֵי שְׁבַעְרוּהָ עַל נְאֻמָּנוֹת הַבְעֵל רַק עֲדִים בְּעֵינּוּ וְכָל שְׁלֹא נִתְבָּרַר לְעֲדִים אֲפִילוּ הִי' בְּאֻמַּת גֵּט לֹא מְהַנִּי, א"כ מִמִּילָא אֵין מְצִיאוֹת לְדִין זֶה שְׁאֵם קִרְאוּהוּ לָא חֵינְשֵׁינּוּ שְׁהַחְלִיפוּ וְכ"ש שְׁאֵין לֹאמֵר שְׁאֵינְהָ מַגְנֵרְשֵׁת כְּלָל מְחַמַּת הַמְזוֹנָה וְאֵי לֹא קִרְאוּהוּ בְּלֹא"ה אֵינְהָ מַגְנֵרְשֵׁת נְאֻמָּן נְמֻצָא תְּרִי וְתַלְת וְר"נ בְּאֻמַּת כְּשִׁמוּאֵל ס"ל דְּנִיִּיר חֲלָק מְהַנִּי שְׁאֵין צְרִיף רַק שְׁיִרָאוּ הַמְסִירָה וְבַעַל נְאֻמָּן שְׁהוּא גֵט, וְאֵין פְּרַב דִּימֵי קִי"ל שְׁצִרִיף שְׁיִקִּרָאוּ ע"מ שְׁהוּא גֵט כְּנ"ל בְּרוּר: בְּתוּס' בִּד"ה צְרִיכֵי לְמִיִּקְרִיָא, קוֹדֵם נְתִיבָה אֵיִירֵי וְכוּ' וְא"ת וְכוּ'.

הַמְשֵׁף דְּבִרְיָהּ דָּאֵי נִימָא דְּאֶחָר נְתִיבָה צְרִיף ג"כ קִרְיָאָה שְׁנִית מִמִּילָא לָא הִנּוּ קִשְׁיָא מְהַתֵּם כְּלָל דְּקִרְאוּהוּ מֵעֵיקְרָא וְלֹא קִרְאוּהוּ שְׁנִית, וְלִזְהָ בְּאוּ תוּס' לְהַקְדִּים דְּקוֹדֵם נְתִיבָה אֵיִירֵי וְלֹא מִיִּירֵי מְקִרְיָאָה אֶחָר נְתִיבָה דְּכִינּוֹן דְּקִרְיָאָה זֹו מְעַכְבֵּי דִיעַבְדֵּי מְדָלָא מְשַׁנֵּי דְלֹא קִרְיָא א"כ אֵם פְּנוּנְתוֹ גַם אֶחָר נְתִיבָה לֹא מְהַנִּי מַה דְּקִרְיָא וְעֵינֵילִי כִּינּוֹן דְּלֹא קִרְאוּהוּ אֶחָר"פ, וְע"כ דְּלֹא מִיִּירֵי רַב דִּימֵי רַק מְקִרְיָאָה דְּקוֹדֵם נְתִיבָה, א"כ מִמִּילָא מְנִין לְנוּ לְהַמְצִיא קִרְיָאָה אֶחָר נְתִיבָה אֲפִי לְכַתְחִילָהּ מַה דְּלֹא מִיִּירֵי רַב דִּימֵי בְּהָא כְּלָל, וְאֵהָא הַקְשׁוּ מְהָף דְּהַתֵּם אֵי לֹא קִרְאוּהוּ אֲפִי לֹא הוֹחֵלֵף לָא הִנּוּ גֵט וְאֵי קִרְאוּהוּ שׁוּב אֵין צְרִיף לְקִרוֹתוֹ עוֹד וְלָמָּה קְאָמֵר אֵיבְעֵי לָהּ לְאִקְרוּיָא וְע"מ"ש בְּסֻמוּף: בִּא"ד וְדִיִּיק עֲלָהּ בְּהַאֲשָׁה רַבָּה כו'.

לְכַאוּרָה לֹא הוֹצֵרְכוּ לָזֶה וְבִלָּא"ה קִשְׁיָא מְהָף מְשַׁנָּה גּוּפָה אֵי קִרְאוּהוּ הִיאָף הוֹחֵלֵף וְאֵי לֹא קִרְאוּ בְּלֹא"ה לָא הִנּוּ גֵט וְאֵי בְּקִרְאוּהוּ וְעֵינֵילִי לְבִי יִדִי גַם מְהַתֵּם לָא קִשְׁיָא כְּמוֹ שְׁתִּירְצוּ תוּס' בְּסֻמוּף, וְכְרוּר דְּכִנּוּנַת תוּס' דִּינְדְּעוּ דִּיש לֹאמֵר דְּקִרְאוּהוּ וְהוֹחֵלֵף דְּעֵינֵילִי לְבִי יִדִי רַק דְּקִשְׁיָא לְהוּ הַתֵּם דְּקְאָמֵר דְּקִנְסוּיָה דְּאֵיבְעֵי לָהּ לְקִרוֹת הֵגֵט כִּינּוֹן דְּאֵין צְרִיף קִרְיָאָה אֶחָר נְתִיבָה לָמָּה קִנְסוּיָה וְעַל זֶה תִּירְצוּ אֶחָר"פ דִּמ"מ כִּינּוֹן שְׁבָאָה לִיִּדֵי קְלָקוּל קִנְסוּיָה

דְּהוּי לָהּ לָהּ לַחֲזוֹר וְלִקְרוֹתוֹ כַּמ"ש הָרָא"ש דְּבַדְבָּר מוּעָט פְּשָׁאֲרַע קַלְקוּל קַנְסִינָו לָהּ, וּלְפִי זֶה מוּכַח מִדְּבַרֵי הַתּוֹס' דְּאֶפִּילוּ עֵינֵילָן לְבֵי יְדִי' אֵין צָרִיף קְרִיאָה שְׁנִית מְדִינָא אִפִּי לְכַתְחֵלָה דַּא"כ כִּינּוֹן שְׂיַדְעוּ דִּישׁ לֹמַר דְּעֵינֵילָן לְבֵי יְדִי' א"כ לַק"מ דְּקַנְסוּהָ שְׁפִיר וְע"כ מִשׁוּם דְּאֶפִּילוּ בְּהָא לֹא בְּעֵי קְרִיאָה שְׁנִית מְדִינָא כְּמוֹ שְׁהַקְדִּימוּ לֹמַר דְּרַב קוֹדֵם נְתִיבָה מִיָּרִי רַב דִּימִי: בַּא"ד אִפִּי לֹא הוֹחֵלְפָה לָהֶם כּו'.

צ"ע דְּאִי לֹא הִי מְוַחֵלְפָה הֵינּוּ יְכוּלִין לִקְרוֹתוֹ עַכְשָׁיו וּמִהֵנִי כְּמוֹ שְׁפִינְיָמוּ הַתּוֹס' דְּבְּהָא פְּשִׁיטָא דְּמִהֵנִי, וְלִיכָּא לְמִימַר מִשׁוּם דְּלֹא מִהֵנִי רַב בְּקִרְאוֹ תִּיְקַף אֲבָל אַחַר זְמַן לֹא מִהֵנִי קְרִיאָה אַח"כ דַּמ"מ יֵשׁ לֹמַר דִּישׁ לָהֶם סִי' בְּגִט וְאִי לֹא הִי מְוַחֵלְפָה הֵנִי מִהֵנִי קְרִיאָה עַכְשָׁיו רַב עַכְשָׁיו נִתְחַלְפָה, וְרַחוּק לֹמַר דְּחֵינְשִׁינּוּ שְׂמָא אַז מְסַר לָהּ דְּבָר אַחַר רַב אַח"כ מְסַר לָהּ הַגֵּט (דְּהָא לִיכָּא לְמִימַר שְׁהִי לָהֶם סִימָן בְּנִינִיר שְׁנַתָּן לִידָה דְּלֹא הֵנִי פְּלִיג ר"א), וְעוֹד דְּמִשְׁמַע בַּתּוֹס' דְּקְרִיאָה אַח"כ לְעוֹלָם מִהֵנִי, וְרִיאִיתִי לְהֵרַב בְּעַל פ"י שְׁכַתְּבַת דְּכּוֹנֶנַת הַתּוֹס' דְּלָמָּה נִקַּט הוֹחֵלְפוּ לִיתְנִי נְשֻׁרָף וְנֶאֱבַד וּכ"ש הוֹחֵלְפוּ, וְגַם בְּזֶה קָשָׁה לִי דְּרַבּוּתָא קַמְש"ל הוֹחֵלְפוּ דַּס"ד שְׁלֹא לְחֹזֵשׁ לְחֵלִיפִין כְּלָל וּקְנוּנְיָא עָשׂוּ וּמִמִּילָא הֵנִי מִהֵנִי קְרִיאָה אִפִּי עַכְשָׁיו שְׁהוּא בְּיַד הַבְּעַל, וְע"כ צָרִיף לֹמַר דְּאֶפִּי לֹא נְחֹזֵשׁ לְחֵלִיפִין כְּלָל מ"מ אִי אֲפָשֵׁר לְהַכְשִׁירוּ כְּשֶׁהוּא בְּיַד הַבְּעַל כִּינּוֹן שְׁלֹא קְרִאוּהוּ אַז כְּלָל וְכָל גֵּט שְׁלֹא קְרִאוּ כְּלָל וְיִנְצָא אַח"כ מִיַּד הַבְּעַל וְאֹמַר שְׁלֹא נְתַנּוּ אַז כְּלָל פְּשִׁיטָא דְּלֹא הֵנִי גֵט: אִף לְפִי זֶה מִמִּילָא דְּבַרֵי הַתּוֹס' בְּרוּרִים וְאֵין צָרִיף לֹמַר מִשׁוּם דְּהֵנִי לִי לְמִיתְנִי נְשֻׁרָף וְנֶאֱבַד רַב כִּינּוֹן דְּפְלִיגִי רַבָּנָן וּר"א אִי לֹא אַחַר זְמַן מִהֵימָן אֲבַד זְכוּתוֹ שֶׁל שְׁנֵי אִו לֹא וְהַשְׁתָּא אִי בְּלֹא קְרִי' אֶפִּילוּ אִי לֹא נְחֹזֵשׁ לְהוֹחֵלְפָה כַּר"א מ"מ פְּסוּל מְצַד שְׁלֹא קְרִאוּהוּ וּקְרִיאָה דְּאַח"כ לֹא מִהֵנִי רַב כְּשֶׁהוּא בְּיַד הָאִשָּׁה וּכ"ש כְּשֶׁהוּא בְּיַד הַבְּעַל דְּלֹא מִהֵנִי קְרִיאָה אַח"כ וְהִיאִף שְׂיָיָף לֹא כָּל הֵימָנוּ לְאֲבָד הָא בְּלֹא"ה אֵינּוּ גֵט כְּלָל כִּינּוֹן שְׁלֹא קְרִאוּהוּ וְאִי בְּעֵי כְּבִישׁ לִי לְגַט וְלֹא הֵנִי פְּלִיג ר"א כְּלָל, וּבְמִשְׁנָה מְבֹנָאָר דְּפְלוּגְתָּא דַּר"א וְרַבָּנָן הוּא דְּלַרְבָּנָן לֹא חֵינְשִׁינּוּ לְקְנוּנְיָא וְאֲמַרִּינּוּ דְּהוֹחֵלְפָה וְלַר"א חֵינְשִׁינּוּ לְקְנוּנְיָא וְאִי מִיָּרִי בְּלֹא קְרִאוּהוּ אֶפִּילוּ תִּימָא דְּחֵינְשִׁינּוּ לְקְנוּנְיָא מ"מ פְּסוּל אֶפִּילוּ לֹא הוֹחֵלְפָה דַּס"ס לֹא קְרִאוּהוּ וּקְרִיאָה דְּאַח"כ פְּשִׁיטָא דְּלֹא מִהֵנִי רַב כְּשֶׁהֲגַט בְּיַד הָאִשָּׁה לֹא כְּשֶׁהוּא בְּיַד הַבְּעַל וּכ"ש כְּשֶׁאֹמַר שְׁלֹא גִירָשׁ בּוּ וְאִי בְּעֵי כְּבִישׁ לִי לְגַט וּמִיְפָסֵל, וְזֶה בְּרוּר: אֲמַנְם עֵיקַר קוּשְׁיַת הַתּוֹס' לֹא הִבְנִיתִי כְּלָל דְּהָא שָׁם בְּהָאִשָּׁה רַבָּה אֲמַרִּינּוּ ג"כ בְּאִשָּׁה שְׂבָאוּ עֵדִים שְׁמַת בְּעֵלָה וְנִיֶּסֶת וְאַח"כ בָּא בְּעֵלָה תִּצָּא מִזָּה וּמִזָּה מִשׁוּם דְּאִתִּי גְבָרָא וְקָאִי וְכְמוֹ כֵּן בְּגִט אוֹ שְׁטַר הַנֶּפֶל וְאִיתְרַע חוּשְׁשִׁין דְּעֵדִים עָשׂוּ שְׁלֹא כְּדִין א"כ כ"ש כְּאֵן מִיָּרִי שְׁנִיתָן לָהּ בַּע"מ וְהִלְכוּ לָהֶם, וְאִי לֹא הֵינּוּ חוּשְׁשִׁין לְהוֹחֵלְפָה אֲמַרִּינּוּ מְסַתְּמָא עָשׂוּ כְּדִין וּקְרִאוּהוּ וְנִיֶּסֶת כְּדִין וְעַכְשָׁיו קְנוּנְיָא עוֹשִׁין וְרַבָּנָן ס"ל דְּלֹא חֵינְשִׁינּוּ לְקְנוּנְיָא רַב מְסַתְּמָא הוֹחֵלְפָה וְהַעֲדִים עָשׂוּ שְׁלֹא כְּדִין מְפַח רִיעוּתָא דְּרוּאִין הַגֵּט בְּיַד הַבְּעַל אֲנּוּ מְכַרִּיחִין דְּלֹא קְרִאוּהוּ בְּאַמְתָּ, וּר"א ס"ל דְּלֹא כָּל הֵימָנוּ וְכו' וּקְנוּנְיָא הֵם עוֹשִׁין א"כ מְסַתְּמָא נִיֶּסֶת כְּדִין וּקְרִאוּהוּ וְזֶה בְּרוּר: בַּא"ד אִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא דְּבַרֵי הֶם תְּמוּהִין לְפַע"ד חֲדָא דְּמֵאִי מְקַשָּׁה עֲלָה בְּהָאִשָּׁה רַבָּה מֵאִי הֵנִי לָהּ לְמִיְעַבַּד הָא פְּשָׁעָה שְׁנִיֶּסֶת מֵהָ שְׁהִי אֲסוּר לָהּ לְהַנְשֵׂא וְהוּא תְּמוּהָ לְפַע"ד וְעוֹד קָשְׁיָא לִי הָא שָׁם מְחַלְקֵי ר"א בֵּין לְאַלְתֵּר לְזִמְן מְרֻנְבָה וּפְלִיגִי בְּהָ שְׂמוּאֵל וְרַב"א, וְהַשְׁתָּא בְּשִׁלְמָא לְרַב"א דְּמְפָרֵשׁ לְאַלְתֵּר לֹא נִיֶּסֶת וְאַחַר זְמַן נִיֶּסֶת א"כ אֲתִי שְׁפִיר דְּלֹאֲלֵתֵר אֵינּוּ גֵט וְאֶפִּילוּ נִיֶּסֶת אַח"כ תִּצָּא מְפַח דְּהוֹחֵלְפוּ וְלֹאֲחַר זְמַן כְּשֶׁנִּיֶּסֶת לֹא חֵינְשִׁינּוּ לְהוֹחֵלְפוּ הֵנִי גֵט וְלֹא תִצָּא דְּמְפַח

קריאה ג"כ לא איכפת לן פֿינן שניסת, אָבֿל לשמואל דמפּרש לאַלְתֿר עֶסוקין וכו' ולאחר זמן היינו עֶמְדוֹ ותרנוני' בלא נִיסת, והשְׁתֵּא בְּמֵה נִפְשֵׁהּ אִי גַם עֶכְשָׁיו פֿשְׁבֵּאוֹ לְדוֹן עַל זֶה לֹא נִיסת היֵאָה יאמר ר"א הרי זֶה גַט פֿינן דְּאֶסוּרָה לְהַנְשֵׂא, וְעוֹד היֵאָה יאמר לֹא כֵּל היֵמְנוֹ לְאֶבֶד זְכוּת הָרְאוּי לְשִׁנֵי דְהֵיֵאָה הָנִי זְכוּת הָרְאוּי לְשִׁנֵי מֵה דְאֶסוּרָה לֹו בְּלֵא"ה, וְאִי הַפְּנוּנָה דְעֶכְשָׁיו נִיסת פֿכֵּר רַק הַמְעַשֶׂה דְחִלְפִין נוֹדַע לְאַחַר זְמַן אוֹ לְאַלְתֿר, א"כ מֵה מִקְשָׁה לְשִׁמּוּאֵל מֵאִי שְׁנֵי דְכֵינן שְׁנִיסת שְׁפִיר קְאָמַר זְכוּתוֹ שֶׁל שְׁנֵי דְהָא יֵשׁ פֿאַן שְׁנֵי וּלְמֵה לֹו לֹוֹמַר זְכוּת הָרְאוּי לְשִׁנֵי, וְע"כ דְמִשְׁמַע לִי דְמִסְתְּמָא מֵיִרֵי ר"א דְבָאוּ לְדוֹן תְּיִכְף פֿשְׁנוֹדַע דְהַחֲלִפוּ א"כ אֶסוּרָה לְהַנְשֵׂא בְּלֵא"ה, וְהֵיֵאָה יאמר הָרִי זֶה גַט גַם היֵאָה מְאֶבֶד זְכוּת הָרְאוּי לְשִׁנֵי פֿינן דְאֶסוּרָה לֹו בְּלֵא"ה וְאִין לֹו זְכוּת רַק פֿשְׁתְּנֵשׂא לֹו בְּאִיסוּר, וצ"ע:

בא"ד א"נ הֵתֵם בְּעֵיִלְיָ לְבֵי יֵדִי.

צ"ע פֿינן דַּע"כ צְרִיף לֹוֹמַר דְעֵיִלְיָ לְבֵי יֵדִי א"כ לְמֵה לֹו לְהַקְשׁוֹת מְבַרְיִתָּא לְרַב דִּימֵי לִיִּפְרִיף מִמְשִׁנָּה גּוֹפֵא דְקַתְנֵי דְהַחֲלִיף וְאִי קֵרִי היֵאָה הַחֲלִיף וְלִישְׁנֵי ג"כ דְעֵיִלְיָ לְבֵי יֵדִי, וְצְרִיף לֹוֹמַר דְהָא יָדַע הַמְקַשָּׁה דְמִשְׁפַּחַת לָהּ בְּעֵיִלְיָ לְבֵי יֵדִי רַק דַּס"ד דְנוֹקָא הֵתֵם דְחִזְיִנן דְהַחֲלִיף, אָבֿל הָכָא מִשְׁמַע לִי דְלֵא ס"ד פֿלֵל לְחוּשׁ לְהַחֲלִיף פֿינן שְׁקֵרָאוּהוּ, וּמִשְׁנֵי דְהָכָא נְמִי אִפִּי לֹא רְאִינוּ שְׁהַחֲלִיף ס"ד פֿינן דְעֵיִלְיָ לְבֵי יֵדִי לְחוּשׁ לְהַחֲלִיף קִמְש"ל דְלֵא חֵיִישִׁינן.

וְדַע דְהָא עֵיִלְיָ לְבֵי יֵדִי אִין הַפְּנוּנָה פֿמוֹ הָכָא בְּיַד הַבַּעַל דַּא"כ לֹא הִי מְקוּם לְחוּשׁ לְהַחֲלִיף רַק דְקֵרָאוּ בְּיַד הַסּוֹפֵר וְהַסּוֹפֵר עֵיִלְיָ לְבֵי יֵדִי וְאַח"כ טַעְמָה וּמְסַר בְּהִיָּפּוּף: בא"ד דְבַר פֿשוּט הוּא דְמַגְוֵרְשֵׁת.

הִנֵּה נִדְאִי אִי יִדְעִינן בְּבִירוֹר גְּמוּר דְאוּתוֹ הַנְּיִיר מְסַר לָהּ אַז פֿגוֹן שְׁהִי לָהֶם סִימֵן בְּנְיִיר רַק לֹא קֵרָאוּ אַז נִדְאִי דְבַר פֿשוּט הוּא דְמַהֲנֵי קֵרִיָּה אַח"כ וְהָרִי רְאוּ שְׁמֶסֶר לֹו גַט, אָבֿל אִי לֹא נוֹדַע שְׁאוּתוֹ הַנְּיִיר מִמֶּשׁ מְסַר לָהּ אֲנִי חוֹכֵף מְאֹד דְהָא בַּעַל שְׁאֵמַר גְּרִישְׁתִּי נֶאֱמַן מִפְּחַ בְּיָדוֹ, א"כ אֶפִּילוֹ לֹא קֵרָאוּ פֿלֵל הָרִי פֿינן שְׁאוּמֵר הָא גִיטָה מְסַתְּמָא גַט הוּא וּמ"מ לֹא מַהֲנֵי רַק צְרִיף לְקֵרוֹתוֹ וְהֵיִינוּ דְלֵא מִיִּקְרִי ע"מ רַק פֿשְׁרָאוּ בְּעַצְמָם שְׁהוּא גַט לֹא לְסַמְנָה מִן הַסְּתָם עַל נְאֻמָּנוֹת בַּעַל, א"כ מֵה בְּכָף דְקֵרָאוּהוּ אַח"כ הָא יְכוּל לְהִיֹּת שְׁמֶסֶר לָהּ אַח"כ גַט בְּלִי ע"מ, וְאַף דְבַעֲלָמָא אֵינָה צְרִיכָה ע"מ פֿשִׁישׁ גַט בְּיָדָה חֲתוּם בְּעֵדִים הֵיִינוּ דְדַנִּין מִן הַסְּתָם נְמֶסֶר לָהּ בְּפִנֵי עֵדִים שְׁרָאוּ שְׁהוּא גַט וְאִי הָיוּ לְפִנֵינוּ הָיוּ מְעִידִין פֿו, אָבֿל פֿאַן דְעִידֵי מְסִירָה אֵינן יוֹדְעִין שְׁמֶסֶר לָהּ גַט רַק לְסַמְנָה עַל מִן הַסְּתָם וְזֶה לֹא מַהֲנֵי רַק לְמ"ד ע"ח נְמִי פֿרְתִי בְּנִדְאִי מַהֲנֵי קֵרִיָּה אַח"כ בְּכָל גּוֹנוֹי, וצ"ע: בְּגַמְרָא לְמֵאִי נִיחּוּשׁ לָהּ.

לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְבְּלִי קֵרִיָּה פֿלֵל הָנִי סְפַק מְגוֹרְשֵׁת אֲתִי שְׁפִיר בְּפִשִׁיטוֹת לְחוּשׁ אַף דְלֵא קֵרָאוּ וְלְמ"ד דְבְּלִי קֵרִיָּה אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת פֿלֵל, צ"ל דְחֵיִישׁ לְבָדְקוּ בְּמֵיָא דְנָרָא דְאַפִּי לְמ"ד דְבְּלִי בְּדִיקָה בְּמִי דְנָרָא לֹא חֵיִישִׁינן פֿלֵל דְהוּא גַט הֵיִינוּ בְּנִשְׂרָף וְנֶאֱבֵד, אָבֿל בִּישְׁנוֹ, חוֹשְׁשִׁין לְבָדְקוּ אַף דְלֵאחַר בְּדִיקָה ג"כ יֵהָא סְפַק מִשּׁוּם שְׁמָא נְבָלְעוּ בַּעַת גִּירוּשִׁין מ"מ פֿל מֵה דְאִיפֵא לְבְּרוּרֵי מְבַרְרִינן, וְלְמ"ד דְכָל שְׁלֵא קֵרָאוּהוּ קוֹדֵם אֵינן גַט אִפִּי קֵרָאוּהוּ אַח"כ וּכְמ"ש לְעֵיל דְכָל שְׁלֵא נְתַבְּרַר לְעֵדִים אִי הִי גַט וְלֹא נְבָלְעוּ לָהּ הָנִי ע"מ פֿלֵל, צ"ל דְר"י ל"ל דְרַב דִּימֵי רַק פֿשְׁמוּאֵל לְעֵיל וּמְדַבְּרֵי הָרִי"ף שְׁהַשְׁמִיט הָד דְר"י אִין רֵאִי דְכֵינן

דלא קמש"ל רק אין מי מילין על גבי מילין וְהָא פְּבָר זְכָרָה הָרִי"ף לְעֵיל, רק בלא"ה פְּתַבְתִּי לְעֵיל דְהָרִי"ף לִית לִי דְשִׁמוּאֵל מְשׁוּם דְלִית לִי לְשִׁמוּאֵל הָךְ דְרַב דִּימִי וְאַנְן פְּרַב דִּימִי קו"ל: דף כ ע"א בְּתוֹס' בד"ה אי מְשׁוּם פְּרִיתוֹת וכו' תִּימָא דר"י דְשִׁמְעֵתִין לָא סָבַר לָה פְּנוֹתִי וכו'.

דְבַרִּיהֶם דְחֻקִּין מְאֹד, מְלַבֵּד שְׂיֵיש לְדַקְדָּק דְלָא קְאָמַר הָכָא דְקַמְש"ל הָא גּוּפָא דְסוּבְרָ סְתָמָא פְּסוּל דְלָא פְּהֵנָּה מ"ד בְּעִירוּבִין. ולפע"ד נְרָאָה דְלִק"מ בלא"ה דְוַדַּאי גְּבִי סוּטָה דְכָל פְּרִשְׁת סוּטָה פְּתוּבָה בְּתוּרָה פְּמוֹת שְׁהִיא פְּתוּבָה בְּמַגִּילַת סוּטָה מְמַש הֶלְכָּה שְׁפִיר אָמְרִין פִּינּוּ דְמוֹחֲקִין לָה מִן הַתּוּרָה סְתָמָא הָנִי לְשָׁמָּה, אָבָל פְּרִשְׁת גִּירוּשִׁין שְׁבַתוּרָה פְּשִׁיטָא דְאָפִי' פְּתַבָּה לְשָׁמָּה מְמַש וְאָפִי' אַקְדִּים וְנִהִיב זְוִי לְסַפְרָא אִין פֶּאן גִּט פֶּשֶׁר דְהָא אִין בּו זְמַן וְנִנְסַח גִּט וְדָן דִּי יְהוּי לְכִי מִנְאִי וְהָרִי אֶת מְוַתְרַת רַק מִיחַשׁ הוּא דְחִינֵישׁ לִי ר"י אִי פְּתַבָּה לְשָׁמָּה דְגִט פְּסוּל נְמִי חִינֵישִׁין לִי אָבָל פְּשִׁיטָא אִי פְּתַב סְתָמָא שְׁלָא נְתַכְוִין מְעוּלָם שְׁיִרְצָה אֶחָד לְגַרְשׁ בּו דְמִי הוּא זֶה שְׁיִגְרֵשׁ בְּגִט פְּסוּל וְלֹא עָלָה עַל דְעַתּוּ פְּלַל דְבָר זֶה וְהוּי פְּמוּ לְהַתְלַמֵּד וְגַרְע מִינָּה, וְזֶה בְּרוּר: וְעוֹד נְרָאָה לְפַע"ד דְבַלֵּא"ה יֵשׁ לְהִבִּין שְׁם בְּעִירוּבִין דְפָרִיף הָתָם לְרַאב"י וְלִית לִי לְגַרְשׁ וְנִמְלָךְ, וּמְשַׁנֵּי לְחֶלֶק דְגְבִי סוּטָה וְעָשָׂה לָה פְּתִיב וְלֹא וְכַתְב לָה, וְהַשְׁתָּא תִּיקְשִׁי לָמָּה לֹא מְקַשָּׁה לְהָךְ מ"ד שְׁם מְעַיקְרָא דַס"ל מוֹחֲקִין לָה מִן הַתּוּרָה וְלִית לִי גְבִי גִט דְפְּסוּל בְּלִהַתְלַמֵּד כְּדְמוּכַח רִישׁ פֶּל הַגִּט, וְהַתּוֹס' שְׁם הַקְּשׁוּ לְר"פ כְּפֶה וְתִירְצוּ לְחֶלֶק בֵּין לְהַתְלַמֵּד דְגִט לַס"ת, וְנְרָאָה דְלִכְּפֶה לֹא הַקְּשׁוּ בְּפְשִׁיטוֹת לְהָךְ תִּנָּא דְמוֹחֲקִין לָה מִן הַתּוּרָה מְשׁוּם דְלִדְיָדִי' ה"מ לְשַׁנּוּיֵי לְחֶלֶק דְבַסוּטָה וְעָשָׂה לָה פְּתִיב וְלֹא בְּעִינּוּ פְּתִיבָה לְשָׁמָּה פְּלַל כְּדְמְשַׁנֵּי הַשְׁתָּא לְרַאב"י רַק לְר"פ קְשִׁיא לְהוּ טְפִי דְאִי אָפְשֶׁר לְתַרְזַן פְּלַל וְעָשָׂה לָה פְּתִיב דְהָא פּוֹסֵל לְהַשְׁקוֹת סוּטָה אַחֲרַת ש"מ דְבְּעִי פְּתִיבָה לְשָׁמָּה וּמ"מ מְכַשִּׁיר סְתָמָא.

אִי יֵשׁ לְתַמּוּהַ דְלָמָּה לֹא הַקְּשׁוּ דְכִי לִית לִי מְשַׁנֵּי הַפּוֹתֵב טוֹפְסִי גִיטִין דְמוּכַח דְאָפִי' לֹא פְּתַב לְהַתְלַמֵּד לֹא מְהֵנִי, גַּם קְשָׁה מַה שְׁהַקְּשׁוּ שְׁם אַח"כ מְבַרְיִיתָא דְצָרִיף שְׁיִשְׁמַע מְפִי הַבְּעַל דְוָקָא, וּמַה שְׁתִּירְצוּ דְאִינוּ רַק דְרַבְּנָן הוּא לְהִיפָּךְ מְדַעַת פֶּל הַפּוֹסְקִים וְהָרִי"ף וְרַמְב"ם מְפַלְלֵם דְכָל שְׁלָא שְׁמַע מְפִי הַבְּעַל הַגִּט בְּטַל לְגַמְרִי.

לְכֹן נְרָאָה לִי שְׁאִין עֲנִין גִּט לְסוּטָה מְהֵאִי טַעְמָא גּוּפָא, דְבִגִּט פְּתִיב וְכַתְב דְבְּעִינּוּ שְׁיָהָא הוּא הַפּוֹתֵב אוּ שְׁלוּחוּ לְמ"ד דְבְּעִי שְׁלִיחוֹת אוּ צְנוּאֵת פְּתִיבָה לְכָל הַפְּחוֹת, דְהַבְּעַל הוּא הַמְּגַרְשׁ וְהוּא פּוֹתֵב אוּ בְּצְנוּאָתוּ וּלְכָךְ בְּעִינּוּ שְׁיִשְׁמַע מְפִי הַבְּעַל דְוָקָא כְּמוּ שְׁכַתְב הַנ"י פֶּרֶק גִּט פְּשׁוּט וְהַרְמַב"ן הִבִּיאוּ הָר"ן סוּף הַתְּקַבֵּל וּלְכָךְ סְתָמָא פְּסוּל מְמִילָא דַס"ס לֹא שְׁמַע מְפִי מְגַרְשׁ פְּלַל, אָבָל בְּסוּטָה אִפִּי' תִּימָא דְבְּעִי לְשָׁמָּה פְּשִׁיטָא דְלָא בְּעִינּוּ צְנוּאֵת פְּתִיבָה מְשׁוּם אָדָם, א"כ פֶּל מִי שְׁפּוֹתֵב לְשָׁמָּה סְגִי בְּכָךְ, וְאִי סְתָמָא הָנִי לְשָׁמָּה מְמִילָא מְהֵנִי סְתָמָא, אָבָל בְּגִט אִי אָפְשֶׁר שְׁיִזְעִיל סְתָמָא פִּינּוּ שְׁלָא שְׁמַע מְפִי הַמְּגַרְשׁ פְּלַל וְאַנְן צְנוּאֵת פְּתִיבָה בְּעִינּוּ, הֶלְכָּה לְר"פ הָתָם וְכֹן לְמ"ד מוֹחֲקִין מִן הַתּוּרָה לֹא קְשִׁיא פְּלַל מְשַׁנֵּי הַפּוֹתֵב טוֹפְסִי גִיטִין דְשִׁאֲנִי גִט דְבְּעִינּוּ צְנוּאֵת פְּתִיבָה מְהַבְּעַל, אָבָל לְרַנְב"י דְקָאֵמַר הָתָם דְאָפִי' אִי מַגִּילְתָּה כְּשֶׁרָה לְהַשְׁקוֹת אַחֲרַת אָבָל ס"ת דְלִהַתְלַמֵּד לֹא, וְהַשְׁתָּא פִּינּוּ דַס"ל דְגַם בְּסוּטָה בְּעִינּוּ לְשָׁמָּה וּמ"מ פֶּל שְׁכַתְב לְזוּ בְּהַכְּשֶׁר כְּשֶׁרָה לְאַחֲרַת, א"כ אִי בְּגִט נִימָא פֶּל שְׁכַתְבוּ בְּהַכְּשֶׁר מְפִי מְגַרְשׁ שְׁשִׁמוּ כְּפֶה הָנִי לְשָׁמָּה וְכִינּוּ שְׁכַתְב בְּהַכְּשֶׁר

יוכל לגרש אחר שישמו פה, ואי משום דבעינן צנואתו של מגרש זה דוקא מ"מ לא גרע מלשמה ממש דסוטה דבעינן לשמה מ"מ כל שכתב לשמה יכול להשקות אחרת וה"ה גט, ומשני דבגט פתיב לה משא"כ בסוטה לא בעינן לה רק בעשני וכתובה סגי לשם סוטה גרידא.

ועכ"פ ה"א לא קשיא מידי דכינן שנקתב בלא ציווי הבעל כלל אפי' הי' כותב לשמה לא מהני והינן דקאמר וליחוש דלמא אקדים ונהיב וכו' והינן דלא מהני עד שיצנה לו לכתוב.

נדע שיש עוד להקשות על זה מהך סוגיא דריש זבחים דדייק ממשנת הפותב טופסי גיטין דסתמא פסול משא"כ בזבחים ומפרש שם הטעם דאשה לאו לגירושין עומדת, וקשה בלא"ה שאני גט דבעינן צנואת פתיבה, ויתבאר לקמן ריש פ"ק כל הגט בס"ד: בד"ה ה"א בעינן, אע"ג דמתניתין וכו'.

עיינו מהרש"א, וביאור דבריו דלר"מ הני ממזר דאורייתא, ולדידיה אין להוכיח דבלא כתב פשר לגמרי דיש לומר דפסול מדרבנן רק פינן דעכ"פ ה"א ודאי מוכח דבלא כתב אינו פסול דאורייתא מדקתני שינה, א"כ ממילא לרבנן דלית להו כל המשנה אי אפשר שידו לר"מ רק דפסול מדרבנן, דמאיזה צד יפסול מן התורה פינן דבלא כתב פשר מן התורה וכל המשנה לית להו, והשתא ממילא מוכח דבלא כתב פשר לגמרי לרבנן מדנקט שינה ולא נקט לא כתבו, ועל זה דחו התוס' דע"כ לר"מ פסול מן התורה לא כתבו ושינה היינו בב' שמות, א"כ ממילא יש לומר דלכ"ע פסול מן התורה ואפי' שינה בב' שמות פסול מן התורה כפשוטא דקתני ומודים חכמים לר"מ, והא דהוצרכו התוס' לומר בקושא לרבנן פשר לגמרי, אפי' יהא פסול מדרבנן ג"כ קשה דר"י קאמר למאי נחוש לה נהרי יש חשש דמדאורייתא פשר, דניחא להו לתוס' להקשות טפי דאפי' מדרבנן פשר והוי גט גמור, ולפי המסקנא באמת פסול לרבנן ג"כ מדאורייתא כמו לר"מ: איברא יש לתמונה לכאורה למה לי להרב מהרש"א כל הפורח הנה, ה"א יש לפרש להיפך דנדאי כל המשנה לר"מ ג"כ דרבנן כמו שכתבו התוס' לקמן בשם הר"ר יוסף, ולפי זה מודים חכמים לר"מ היינו דרבנן ומוכח בלא כתב פשר לגמרי וע"ז תירצו דלר"מ בלא כתב ע"כ פסול דאורייתא א"כ שינה ג"כ פסול דאורייתא, והא דפסלינן התם רק מפח כל המשנה וכו' משום דשינה בב' שמות ובזה הני דרבנן ורבנן מודו לר"מ בזה, אבל באמת לק"מ דאי כה פנונת התוס' א"כ לפי המסקנא לא מוכח דלרבנן פסול בלא כתב דאורייתא רק לר"מ פסול דבעי מוכח מתוכו ולא לרבנן דהא שינה דפסלי אינו רק דרבנן בב' שמות ולא מוכח כלל בלא כתב דפסול דאורייתא א"כ אפי' תימא דפסול דרבנן מ"מ היאך קאמר למאי נחוש לה, אבל לפי מהרש"א לפי מה דמסקי התוס' מוכח בלא כתב פסול דאורייתא דכמו לר"מ פסול דאורייתא בשינה בב' שמות ה"ה לרבנן דהא מודו לר"מ בהא, וכינן דשינה בב' שמות פסול דאורייתא ע"כ בלא כתב פסול דאורייתא, דאי פשר או מדרבנן היאך יפסול בשינה בב' שמות דאורייתא, וזה ברור, ועמ"ש לקמן דף ע"ט ע"ב בתוס' בד"ה וצריכה גט מזה ומזה, ועמ"ש עוד בזה בא"ה ע"ס קכ"ט באיזה מקומות בדברי התוס' הללו, גם שם ביארתי דכוננת התוס' דוקא שם דגליל ביהודה אבל לא במגרש במקום אחד ויש לו עוד שם במקום אחר ולא כתב רק שמו שיש לו שם במקום

שְׁגִירֵשׁ דְּהִינּוּ הֵךְ בְּרִייתָא דְלִמְנָן פְּרָק הַשּׁוֹלֵחַ בְּהָא לָא מִיִּירֵי הַתּוֹס' פְּלֵל ע"ש בְּאַרְיִכוֹת:
וְדַע דְּרַבִּינוּ יוֹאֵל הַלְוֵי הִבִּיאוּ הַמְרָדְכֵי רִישׁ כָּל הַגֵּט, דַּעְתּוֹ דְּבִלְא פְּתַב הַשְּׁמוֹת פְּלֵל כְּפֶשֶׁר,
וְהוּא תְּמוּהָ מֵהֵךְ סוּגְיָא דְּהִכָּא, אֲבָל בְּאַמַּת הַמְעֵינָן בְּדַבְרֵיו יִרְאֶה דְּלֹא קָאָמַר רַב בְּכַתְּב
כַּנְּסוּחַ גֵּט, שְׁפָרָה דִּיקְדָּק וְכַתְּב אִי הִי פְּתוּב פְּהֵלְכְתּוֹ דְּכִינּוֹן שְׁפּוֹתַב אֲנִי פְּטָרִית וּע"מ רוֹאִין
שְׁהוּא מְגַרֵשׁ סְגִי בְּהִכֵּי, מִשָּׂא"כ הִכָּא שְׂאִינוּ נִנְסַח גֵּט פְּלֵל וְאִינוּ מְפָרֵשׁ שְׁשׁוּם אֶחָד
מְגַרֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ בְּהָא לִכ"ע אִפִּי רִיחַ גֵּט לָא הָוִי, אִיבְרָא גַם רְאִית רַבִּינוּ יוֹאֵל אִינְהָ רֵאִי
לְפִי טַעְמוֹ שֶׁל הַר"ן דְּלִכְרָה בְּעֵינָן שְׁמוֹ וְשָׂמָה מִשׁוּם דְּבִלְא"ה לָא הָוִי סִפּוּר דְּבָרִים, א"כ
שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר כָּל שְׂיֵשׁ שְׁמוֹ וְשָׂמָה שְׁפִיר הָוִי סִפּוּר וְאִפִּי אִינוּ מוֹכִיחַ מִתּוֹכּוֹ: בְּגִמְרָא
גֵּט שְׁפָתְבוּ שְׁלֹא לְשָׂמָה.

כְּבָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל דְּכָל גִּוּוֹנֵי תִלְיָא בְּפִלּוּגְתָא דְר"י וְרַבְּנָן וְאִפִּי הַעֲבִיר בְּדִיו עַל סִיקְרָא
אוֹ לְהִפְרָה דְּלַרְבָּנָן דְּפִלְיָגִי עַל ר"י דְּאִינוּ מִן הַמְּוֹבָחָר אִפִּי כַה"ג אִינוּ מִן הַמְּוֹבָחָר דְּהָא
לְר"י הָוִי פְּתַב וּמ"מ פְּלִיגִיעֵלִי רַבְּנָן דְּאִינוּ מִן הַמְּוֹבָחָר וְכַשִּׁיטְתּוֹ הַשִּׁיבוּהוּ דְלִדְיָדְהוּ לָא
הָוִי פְּתַב רַב לְשִׁיטְתּוֹ אִינוּ מִן הַמְּוֹבָחָר פְּדֹאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי לְהִדְיָא א"כ נ"מ בְּגֵט אִפִּי
בְּדִיו עַל סִיקְרָא אוֹ לְהִפּוּף לָא מְהִי לַרְבָּנָן וְאִינוּ מִן הַמְּוֹבָחָר וְרַב"י דְּחִי לָהּ דְּדוֹקָא
בְּשֵׁם פְּלִיגִי בְּמִן הַמְּוֹבָחָר מִשָּׁם זֶה אֵלֵי וְאִנְהוּ, אֲבָל בְּגֵט מוֹדוֹ דְּאִי הָוִי פְּתַב כְּפֶשֶׁר אֲבָל
בְּדִיו עַל דִּיו פְּלִיגִי בִלְא"ה דְּלֹא הָוִי פְּתַב וְהִינּוּ דְמוֹקְמִינָן בְּשַׁבַּת הֵךְ מִתְּנִיתִין דְּכַתְּב עַל
גְּבִי פְּתַב פְּטוּר דְּלֹא כַר"י וְקָשָׁה הָא לְרַב"י לָא מְצִי אֲתִיָּא כַכ"ע, וְלְפִי הַנְּ"ל נִיחָא דְּלֹא
מְחַלֵּק רַב לְעֵינָן פְּלִיגִיעֵי הֵךְ בְּמִן הַמְּוֹבָחָר דְּבְּגֵט לָא אִיכְפַת לָן וְזֶה שְׁפָסַק הַרְמַב"ם דְּלֹא
מְהִי הַעֲבָרַת קוּלְמָס בְּגֵט וְכַטְל לְגַמְרֵי וְלֹא חָשׁ לְדַרְב אֲחָא מִשָּׁם דְּבִהָא מוֹדָה דְּלַרְבָּנָן
פְּתַב עַל גְּבִי פְּתַב פְּטוּר וְהַרְמַב"ם לָא מִיִּירֵי רַב בְּדִיו עַל דִּיו דְּבְּדִיו עַל סִיקְרָא פְּסַק בְּשַׁבַּת
דְּחִיבִי שְׁפִיטִים דְּהָוִי פְּתַב וְה"ה בְּגֵט וְזֶה בְּרוּר לְפַע"ד: שֵׁם וְנִתְּפִינָן לְכַתְּבוּן יְהוּדָא.

מִכָּאֵן מוֹכַח לְכַאוּרָה שְׂאִין צָרִיף לְהוֹצִיא בְּפִיו לְשָׂמָה דַּל"כ לְמָה לִי שְׁנִתְּפִינָן לְכַתְּבוּ
יְהוּדָא תִּפּוּק לִי שְׁלֹא הוֹצִיא בְּפִיו הַשֵּׁם וְאוּלַי אָף שְׁצָרִיף לְכַתְּבוּ הַשְּׁמוֹת בְּפִנֵי עֲצָמָן
לְשֵׁם קְדוּשַׁת הַשֵּׁם מ"מ סְגִי לְהַזְכִּיר בְּכָל קוֹדֵם הַפְּתִיבָה אֲנִי כּוֹתֵב הַס"ת לְקְדוּשַׁת הַס"ת
וְהַשֵּׁם לְקְדוּשַׁת הַשֵּׁם וּבְהִכֵּי סְגִי לְכָל הַסְּפָר וּלְכָל הַשְּׁמוֹת לְכָרָה בְּעֵינָן הִכָּא שְׁיִתְּפִינָן לְכַתְּבוּ
יְהוּדָא, שׁוּב רֵאִיתִי בַט"ז הַלְכוֹת הַס"ת שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַב"ח הוֹכְחָה זֹו וְלְפִי עֲנַד"נ כַּמ"ש
וְדַבְרֵי הָאוּמֵר שְׁצָרִיף שְׁיִזְכִּיר בְּפִה כָּל שֵׁם בְּפִנֵי עֲצָמוֹ בְּאַמַּת צ"ע: אִיבְרָא לָא יְכוּלְתִי
לְעַמּוֹד עַל תּוֹכָן פְּנוּנַת הַרְמַב"ם ז"ל פ"א מֵהַלְכוֹת תְּפִילִין שְׁפַתְבוּ, וְז"ל הַכּוֹתֵב הַס"ת אוֹ
תְּפִילִין אוֹ מְזוּזָה וּבִשְׁעַת פְּתִיבָה לָא הִיָּתָה לוֹ פְּנוּנָה וְכַתְּב אֲזַכְרָה מִן הָאֲזַכְרוֹת שְׁפָהֵן שְׁלֹא
לְשֵׁם פְּסוּלִין עַכ"ל וְהִנֵּה אָף דְּאִין לְתַמּוּהָ מַה שְׁלֹא זָכַר דִּין הַעֲבָרַת קוּלְמָס כְּמוֹ שְׁזָכַר
גְּבִי גֵט בְּהַלְכוֹת גִּירוּשִׁין לְפִי שְׁכָל שְׁפַתְבוּ שְׁהֵם פְּסוּלִין מִמִּילָא מוֹכַח דְּלֹא מְהִי הַעֲבָרַת
קוּלְמָס דַּל"כ פְּשִׁיטָא שְׁצָרִיף לְהַעֲבִיר בְּקוּלְמָס לְהַכְשִׁירָן שְׁלֹא יְהִי טַעוּנָן גְּנִיזָה.

אֲמַנָּם יֵשׁ לְתַמּוּהָ מַה שְׁפַתְבוּ וּבִשְׁעַת פְּתִיבָה לָא הִיָּתָה לוֹ פְּנוּנָה מַהוּ פִּי דְּבָר זֶה גַם לָא
הִי לוֹ לּוֹמַר רַב שְׁפַתְבוּ אֲזַכְרָה בְּלֹא פְּנוּנָה פְּסוּלִין, גַּם מְדַשְׁינָה בְּאֲזַכְרָה וְכַתְּבוּ שְׁלֹא לְשֵׁם
ש"מ שְׂאִין זֶה מַה שְׁזָכַר קוֹדֵם בְּלֹא פְּנוּנָה בְּאִפְּוֹן שְׁכָל דְּבָרֵיו תְּמוּהִין לְכַאוּרָה, לָא רֵאִיתִי
מִי שְׁפָרֵשׁ דְּבָרֵיו פְּלֵל: וּמַה שְׁנִרְאֶה לִי שְׁסוּבֵר הָרַב ז"ל דְּלֹא בְּעֵינָן פְּתִיבַת הַס"ת לְשָׂמָה
פְּלֵל רַב בְּלֹא פְּנוּנָה ג"כ כְּפֶשֶׁר רַב לְהִפְרָה בְּנִתְּפִינָן שְׁלֹא לְשָׂמָה צָרִיף לְגַרְוֵר אוֹתָהּ תִּיבָה

ולכתוב אחרת וזה שלא זכר בכלל העשרים דברים המעפבים בס"ת פתיכה לשמה רק כתב האזכרות בלא פנונה וכן מוכח שם בהרבה מקומות דלא בעינו פנונה רק באזכרות בלבד וכן משמע באמת בש"ס לקמן דנ"ד, ולפי זה אם כתב כל הס"ת לשם קדושת ס"ת ממילא אין הפרש בין השמות לשאר תיבות ואין צריף לכונן באזכרות יותר, מאחר שפולה לשם קדושת ס"ת נכתבה, וא"כ ממילא אפי' נתפנון לכתוב יהודא וטעה ולא הטיל בו דלי"ת אין צריף העברת קולמס פלל דאפי' אותה תיבה שנתפנון לכותבה לשם ס"ת נכתבה וכיון שטעה וכתב שם הרי השם לקדושת ס"ת נכתב ולא משפחת האי דינא רק בכתב פולה בלא פנונה פלל דבכולה לא איכפת לן רק בכותב פה צריף לכונן בשמות שכותב השם לקדושת ס"ת ואם כתבו סתם בלא פנונה הי' מועיל ג"כ העברת קולמס כיון שלא קילקל בכוננתו רק סתם.

במה שיעביר עליו קולמס ופועל בו פעולה מחודשת לשמה סגי בכך כמש"ל רק בנתפנון לכתוב תיבה אחרת קילקל בכוננתו, ואי אפשר שיוציא זה הקילקל רק אי נימא כתב עליון כתב, אבל בלא"ה נהי דעכשיו כיון לשמה מ"מ הכתב התחתון נכתב בפ"י שלא לשם קדושת השם וכיון שקל הס"ת נכתב בלי פנונה הרי קילקל בכוננתו ולא ניתקו הקילקל, והיינו דקאמר הקא ונתפנון לכתוב יהודא דבלא"ה הוי מהני העברת קולמס כיון דמעיקרא נכתב סתמא וכמו כן בהי' כותב פולה לשם קדושת ס"ת בכלל אפי' העברת קולמס לא הי' צריף, ובזה פל דברי הרמב"ם מבוארים ועמ"ש בסמוך:.

שם דבעינו זה אלי ואנוהו וליפא, לכאורה משמע דהפנונה לפי מה שאמרו לקמן דנ"ד דמודה ר"י היכי דכלהו אזכרות לא נכתבו לשמה דמחזי כמנומר א"כ יש לומר דרבנן פליגי דאפי' באזכרה אחת מחזי כמנומר ולא הוי ואנוהו, אף אי אפשר לומר פן דא"כ אפי' בתיבה אחרת לא ליהני העברת קולמס לכן נראה לי דהפנונה על המצוה של פתיכת השם לשמה דבעינו שיעשה המצוה פהוגן בשלימות ועכשיו שלא נכתב רק העביר בקולמס לשמה אינה מן המובחר אבל גט שאינו מצוה סגי בהעברת קולמס: ועל דרך זה יש ליישב ג"כ קושית התוס' לעיל דלראב"י הוי הך משנה דשבת דלא כמאן ואי לראב"י נחלק בין היכי שמתקן לשמה הוי לי' להש"ס למידחי התם דאמאי כר"י ג"כ פדדחינו הקא, גם קשה לפי התוס' פינון דלא הוי כתב מאי מתקן, גם קשה קושית מהרש"א שם דמשמע בתר הכי דאפילו לתקן לשמה לא הוי כתב, ולהנ"ל יש לומר דלרבנן לא הוי כתב פלל ולכך לא הוי מן המובחר רק בגט מהני שמתפטר בכתב התחתון הואיל ועשה בו פעולה מחודשת לשמה בהעברת הקולמס אבל בס"ת דהוא מצוה לא סגי בהכי רק לשמה גמור דבעינו ואנוהו לא שישתדש בה מעשה לשמה, והשתא הך משנה בשבת נדאי דלא כר"י דלדידן פינון דמותר לעשות לכתחלה פה ש"מ דהוי כתב עליון כתב ונכתב לשמה גמור, אבל לרבנן פינון דלא חשיב לי' מן המובחר ש"מ דכתב עליון אינו כתב רק בכתב התחתון עשה פעולה לשמה ולא מהני בהא גבי מצוה וכן בשבת פשיטא דלא מהני פינון שכתב התחתון לא נכתב בשבת ור"ח ס"ל דגט ושם שונוין וגבי גט ג"כ לא מהני פעולה בכתב התחתון לשמה רק בעינו לשמה גמור ודוק: שם אמר ר"ח קילקל למפסלינהו לכולי גיטי דעלמא.

בסוגי' זו יש לדקדק הרבה אף הואיל וכבר הארכתי בזה בא"ה סי' ק"כ ראיתי לקצור פאן, א' מה זה שאמר יכילנא למיפסל דמשמע דבאמת לא הי' פוסלם א"כ פיון דלא ס"ד דרבנן אקני לי' הרי באמת פסולים, גם מה השיב לו רבא דילמא וכו' הא ע"כ פה הוא באמת, גם קשה דלקמן בבעי' דרמב"ח משמע דלא אקני' לי' רבנן כלל, ועוד דקאמר תדע דשלחו מתם והא זו הוא גנושית ר"ח באמת פיון שאין הגט שנה פרוטה, גם למה לא הוכיח ממתניתין על עלה של זית וכלהו גיטי ג"כ חזי לאיצטרופי ועוד שם בא"ה מה שיש לדקדק בזה: לכן נראה לי דידע ר"ח דאינם פסולים דהך וכתב הפוננה צוואת פתיבה כמ"ש הנ"י פ"ק גט פשוט להדיא רק ר"ח אומר שיש פח בידו לפסול הגיטין והיינו שפרש וכתב שיהא הוא הפותב ולא תסייע האשה בכתבתו פלום וכל שיש פאן סייע מן האשה לא מיקרי וכתב, ועל זה השיב לו רבא דאפי' יפרש פו אין לפוסל' דילמא אקני לי' רבנן ואין פאן סיוע דידה כלל והיינו דלא תקינו רבנן דליתבי' לי' ויתן הוא לסופר דא"כ אפתי מסייעת האשה בכתבתו והדר קאמר ואלא משום ונתן דכיון דלא אקני לי' רבנן רק שתהא מגורשת ואי לא תתגרש ממילא יהא שלה א"כ לאו מידי יהיב לה דאי לא יגרשה אינו שלו כלל ולא הי' פוננת ר"ח לפוסלם באמת פי יש לפרש צוואת נתינה או פמו שאבאר לקמן דונתן הפוננה שלא יהי' האותיות פורחת באויר רק רבא השיב דאפי' יפרש פו לק"מ דאין הפוננה רק נתינת גט ולא בעינן דבר השנה אצלו פלום תדע דאפי' איסורי הנאה פשר ואינו שנה פלום וממילא כה"ג אף שאין הגט שלו רק לגרש בו פשר, וילענן הקנאות קלף וידו וביאור דברי הר"ן בזה הפל מבואר אצלי בא"ה סי' ק"כ באריכות.

וילענן גט שפכתו על דבר העומד לשריפה ג"כ מבואר אצלי שם בא"ה ריש סי' קכ"ד ושם מבואר פי הרב הב"ש שם לא פיון יפה בהשיגו על הח"מ מהש"ס פריחות ע"ש היטב: בתוס' בד"ה דלמא נתינת גט הוא וכן שלף איש נעלו ונתן וכו', לא ידעתי למה הביאו הך, דהתם בלא"ה ניחא פיון דכלי הוא יש לומר דחשיב ואפי' פחות משנה פרוטה חשוב נתינה דהא במודה מקצת דכתיב פי יתן איש לרעהו פסוף או כלים קי"ל אפי' טענו שני מחטין והודה באחד חזיב וכן מה שהביאו מהך דתרומה אינו ענין לכאן דהתם שאני שאין הנתינה פוטרת הפרי רק הפרשה וכל שהפריש אפי' לא נתנו לפהו מיקטר הפרי ובהפרשה לפטור הפרי לא בעינן רק חטה אחת ואף שצריך ליתנו לכהן מלבד שנואה לי שאין חיוב כלל על בע"ה ליתנו לכהן דבלא"ה הפרי שוב אינו טבל רק מתוקן ואפי' נגבב ונאבד לא איכפת לן אלא אפי' אי נימא מדכתב ונתן לו יש מצנה על בע"ה בפני עצמה ליתן מתנות לכהן מ"מ יכול להמתין להצטרף עד שיהא נתינה ואז יתן לו או שיתן לו ע"י צירוף דבר אחר שיהא נכלל הפל בנתינה.

ולפי זה ממילא לא קשיא מה שהקשו מזר שאכל תרומה דהכא שאני דהך ונתן לא בעי לומר שיתן לה דבר חשוב רק שיתן לה מידו או מיד שלוחו לאפוקי טלי מעל הקרקע ושגרשה בנתינת פתב לידה לא בדבר אחר אבל אין הפוננה שייגע לה מידו איזה דבר חשוב אבל ונתן לפהו הקודש דהפוננה הייתה שיתן לפהו מעות תשלומין בנודאי נתינה חשובה בעינן וכן אשר יתן ממנו על זה, וזה ברור: בגמרא ת"ר וכתב ולא נתקן וכו', למימרא דחקיקה לאו פתיבה הוא וכו', ראוי לשום לב בפסול זה דחקיקת תוכו, פי לכאורה נראה מפירש"י משום דהכתב נעשה מעצמו לא ע"י אותו שצריך לכתוב וכתוב

וְכַתֵּב שִׁיכְתוּב יְרִיכוֹת הָאוֹתִיּוֹת לֹא שִׁיעֲמָדוּ מֵאֵילֵיהֶן וְכֵן מִשְׁמַע בְּלִשׁוֹן הַפּוֹסְקִים שִׁפְתָּבו
דְּכַתִּיב וְכַתֵּב וְהוּא לֹא עָשָׂה שׁוּם מַעֲשֶׂה בְּגוֹף הָאוֹת: אֵיבְרָא יֵשׁ לְתַמּוּהָ מַה שֶּׁאֲמָרוּ וְכַתֵּב
וְלֹא וְחֻקָּה, וְאֵי עֵיקָר הַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁאֲמָרְנוּ אֵין נ"מ אֵי הִי פְתוּב וְחֻקָּה אוֹ וְכַתֵּב וְעֵיקָר
הַפְּנוּנָה שִׁיכְתוּב הַכּוֹתֵב וְלֹא שִׁיחָא נְכַתֵּב מֵאֵלָיו וְאֵפִלִּי הִי נְכַתֵּב וְחֻקָּה, ג"כ הֵי אֵימְעַט
חֻקִּיקַת תּוֹכוֹת כִּי לֹא חֻקָּה גּוֹף הָאוֹת וְכֵן עֲכָשְׁיוּ דְכַתִּיב וְכַתֵּב לֹא אֵימְעַט חֻקִּיקַת דְּוִקָּא רַק
פְּתִיבָה ג"כ אֵימְעַט כְּגוֹן נִייר שֶׁהִנְשַׁחַר פְּלוֹו בְּדִיו וְחֻקָּה תּוֹכוֹ וְסִבִּיבּוֹ אוֹ פְתָב תּוֹכוֹ
וְסִבִּיבּוֹ בְּסִיקָרָא עַד שֶׁנִּשְׁאַרוּ אוֹתִיּוֹת פְּתוּבִים בְּדִיו מ"מ פְּסוּל וְעֵיקָר פְּסוּל זֶה שֶׁלֹּא
נְכַתֵּב גּוֹף הָאוֹת ע"י מִי שֶׁצָּרִיךְ לְכַתְּבוֹ אוֹ בְּצוֹנְאָתוֹ וְלֹא נְכַתֵּב לְשִׁמָּה וְהֵי כְּמַצָּא גֵט פְּתוּב
דְּפְסוּל, וְעוֹד שֶׁהִקְשׁוּ עַל זֶה מְצִיץ וְהָא בְּעֵינֵי מְכַתֵּב וְלִיכָּא וּפִי רש"י מְכַתֵּב פְּתוּחֵי חוֹתָם
וְקָשָׁה דְהֵי לְהוּ לְהַקְשׁוֹת מְקָרָא וְיִכְתְּבוּ עָלָיו שֶׁלֹּא כְּתָבוּ רַק נְכַתֵּב מֵעֲצָמוֹ: אֲמָנָם מְדַבְּרֵי
הֶרֶמְב"ם ז"ל מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְטַעְמָא הוּא מִשׁוּם דְּהַפְתָּב הָעוֹמֵד לְפָנֵינוּ ע"י חֻקִּיקַת תּוֹכוֹ
לְאוּ פְתָב הוּא, וְאֵפִילוּ אֵי הִי הִדִּין דְּלֹא בְּעֵינֵי בְּגַט לְשִׁמָּה וְלֹא צוֹנְאָת פְּתִיבָה רַק עכ"פ
כְּתָב בְּעֵינֵי דְבַכְתִּיבָה מִתְגַּרְשָׁת וְלֹא בְּדַבְּרָא אַחַר, וְכֵן בְּעֵינֵי סֵפֶר פְּרִיתוֹת וְכָל שֶׁאֵינּוּ כְּתָב
לֹא מִיקָרֵי סֵפֶר וְהֵינּוּ דְקָאֲמַר לְמִימָרָא דְחֻקִּיקַת לְאוּ פְתִיבָה הוּא וְהֵינּוּ שֶׁאֵין כְּתָב כָּלֵל
לְפָנֵינוּ, וְלִפִּי זֶה כָּל שֶׁנְכַתֵּב עַל נִייר וְדִיו אֶף שֶׁהָאוֹת עוֹמֵד מֵאֵלָיו ע"י שֶׁחֻקָּה תּוֹכוֹ וְסִבִּיבּוֹ
מ"מ אֵין לְפְסוּלוֹ מִפְּתַח חֻק תּוֹכוֹת פִּינּוּ שֶׁהַפְתָּב הַבָּא לְפָנֵינוּ אוֹתִיּוֹת פְּתִיבוֹת בְּדִיו עַל הַנִּייר
פְּשִׁיטָא דְכַתֵּב הוּא, וְהֵינּוּ דְקָאֲמַר וְכַתֵּב וְלֹא וְחֻקָּה דְחֻקִּיקַת דְּוִקָּא הוּא דְלֹא הֵי כְּתָב וְגַם
בְּהָא דְוִקָּא חֻקִּיקַת שֶׁל תּוֹכוֹת אֲבָל חֻקִּיקַת שֶׁל יְרִיכוֹת מִיקָרֵי כְּתָב: וּמַהֲאֵי טַעְמָא נִרְאָה
לִי שֶׁהַשְּׂמִיט הֶרֶי"ף ז"ל בְּרִייתָא דְחֻק תּוֹכוֹת וְלֹא זְכָרָה כָּלֵל וְהוּא דְבָר הַנְּהוּג בְּכָל גִּיטִין
לְפִי דַעַת הַפּוֹסְקִים (כְּמוֹ שֶׁאֲבָאָר דְּבַרְיֵהֶם בְּסִמּוּד וּבְרִייתָא זֹו אֵין חוֹלֵק עָלָיו, וְלִפִּי הַנִּי"ל
נִיחָא דְסוּבֵר הֶרֶב ז"ל דְּלֹא שִׁינְיָה דִּין זֶה רַק לר"מ דס"ל אפ"י מְצָאוּ בְּאֲשֶׁפָּה כְּשֶׁר אֲבָל
מ"מ מוֹדָה דְּבַעֲינֵי פְתָב דְּהָא דִּילְפִינֵי בְּכַתִּיבָה מִתְגַּרְשָׁת לְאוּ מַהֲוֹ וְכַתֵּב לֵה יְלִפִּינֵי דְפְלִיג
עָלָה ר"מ דְּלֹא קָאֵי אֲכַתִּיבַת גֵּט רַק אֲחַתִּימַת עֲדִים, רַק מוֹכְתָב לֵה בְּתָרָא יְלִפִּינֵי לֵה כמ"ש
הַתּוֹסֵ' לְקַמְן דָּף כ"א ע"ב בד"ה בְּכַתִּיבָה מִתְגַּרְשָׁת, וּבְהָא מוֹדָה ר"מ ג"כ דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן
דְּפְלִיג ר"מ דְּחֻק תּוֹכוֹת כְּשֶׁר בְּגַט וְהֵינּוּ דְמוֹדָה דְּאֵינָה מִתְגַּרְשָׁת רַק בְּכַתֵּב רַק אֲפִילוּ
מְצָאוּ כְּתוּב סְגִי בְּכָף וְלֹא בְּעֵינֵי לְשִׁמָּה וְצוֹנְאָת פְּתִיבָה, אֲבָל חֻק תּוֹכוֹת שֶׁאֵינּוּ כְּתָב לְפָנֵינוּ
פְּסוּל לר"מ ג"כ אֲבָל לר"א דְקִי"ל כְּוֹנְתִי אֵין נ"מ בְּדַבְּרָא זֶה כָּלֵל דְּבִלְא"ה פְּסוּל שֶׁלֹּא
נְכַתֵּב הָאוֹת בְּצוֹנְאָת הַכּוֹתֵב וְלֹא לְשִׁמָּה פִּינּוּ שֶׁעוֹמֵד מֵאֵלָיו וְאֵפִי בְּכַתִּיבָה כה"ג פְּסוּל אֶף
דְּהֵי כְּתָב גְּמוּר לְפָנֵינוּ כנ"ל: אֲמָנָם מְדַבְּרֵי הֶרֶמְב"ם ז"ל שֶׁהִבִּיא הֵךְ בְּרִייתָא דְּחֻק תּוֹכוֹת
בְּגַט פְּסוּל אֶף דְּפּוֹסֵק כר"א דְּבַעֲי פְתִיבָה לְשִׁמָּה וְצוֹנְאָת פְּתִיבָה, נִרְאָה דס"ל דְּהִכָּא וְלֹא
דְּלֹא הֵי כְּתָב כָּלֵל הִי כְּשֶׁר אֵפִי לר"א דְּלֹא מִיקָרֵי עוֹמֵד מֵאֵלָיו כָּלֵל פִּינּוּ דְּמַעֲיָקָרָא לֹא
הִי אוֹת עוֹמֵד כָּלֵל רַק ע"י חֻקִּיקַת תּוֹכוֹ וְסִבִּיבּוֹ נַעֲשֶׂה אוֹת, וּפְעוּלָה זֹו עָשָׂה לְשִׁמָּה
וּבְצוֹנְאָת פְּתִיבָה שֶׁפִּיר הֵי כְּשֶׁר רַק מִשׁוּם דְּלֹא הֵי כְּתָב כָּלֵל שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה ע"י שְׂקִיעָה
בְּיְרִיכוֹת מְצָד זֶה אוֹ מַעְבָּר הֵב' כְּמוֹ בְּצִיץ, אֲבָל כָּל שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה בְּשְׂקִיעָה רַק בּוֹלְטוֹת לֹא
הֵי כְּתָב: וּרְאִי בְּרוּרָה לְזֶה מִמָּה שֶׁכְּתָב פ"ד מה"ג הִלְכָה ו' ו'ז"ל חֻקָּה גֵט עַל הַלּוּחַ אוֹ
עַל הָאֲבָן אִם חָפַר יְרִיכֵי הָאוֹתִיּוֹת כְּשֶׁר וְכֵן אִם חֻקָּה הִיְרִיכוֹת מֵאֲחוּרֵי הַטַּס עַד שֶׁבְּלָטוּ
בְּפָנֵי הַטַּס אֲבָל אִם תְּפַר תוֹף הָאוֹת עַד שֶׁיִּרְאוּ הִיְרִיכוֹת גְּבוּהוֹת מְכָאן וּמְכָאן כְּכַתֵּב דִּינְרֵי
זֶה־בֵּי אֵינּוּ גֵט שֶׁאֵין זֶה כְּתָב, עכ"ל: וּמַעֲתָה אֵי ס"ד דְּעֵיקָר הַפְּנוּנָה בְּכָאן לְפִי שֶׁגּוֹף הָאוֹת

העומד לפנינו לא עשה בו הכותב פעולה רק הסיר תוכו וסביביו ועומד מאליו הוא ולא הכותב כתבו, א"כ מי יתן ידעתי מה הפרש יש בין חפר תוכו וסביביו לחפר ירה האות בשלמא אי דחק ירה האות עד שדחקו למטה ונעשה האות הרי האות עומד על ידי דחיקתו של זה אבל חפר בו ביריכו הרי לא עשה בגוף האות פלום רק הסיר מעליו מלמעלה והפל נשאר כמקדם ומה נ"מ בהסיר מצידו עד שנשאר אות או הסיר מעליו ס"ס הוא לא גרס רק אוריר בעלמא במה שחפר בו אבל לא עשה בגוף האות פלום דפשיטא דאין האות האוריר שבתוך השקיעה רק העץ או האבן הוא האות ובהא לא עשה פלום, ודוק היטב, ובש"ס לא נשמע רק שדחק האות עד שנשקע ובהא שפיר האות העומד דחקו מה שהי' למעל' דחקו למטה וכמו כן בדחק מאחורי הטס, , אבל חפר ביריכו לא עשה מעש' בגוף האות כלל, והוא תמוה לפע"ד: וע"כ צריף לומר דלא מן השם הזה פסול דנדאי כל שנעש' אות ע"י פעולתו לא הוי פנקתב מאליו רק הפסול הוא דלא הוי כתב לפנינו, ובזה מסלקין דכל שנעש' ע"י שקיעה בירה האות הוי כתב אבל כל שאינו ע"י שקיע' רק בולט ולא הושקע מאחוריו ג"כ זה אינו כתב כלל ואף שהוא עשאו פסול, לפי שלא כתב רק חק, שזה אינו כתב: ועוד אני אומר דאפי' תימא דמודה הרמב"ם ז"ל דאי מחק נייר שהושחר פלוו בדיו תוכו וסביביו או כתבו בסיקרא עד שנשאר או תיבות פתיבות בדיו פסול, דאף דהוי כתב לפנינו מ"מ הוא לא עשה מעשה בגוף האות כלל ולא נכתב לשמה ובצנאות פתיבה, מ"מ הוצרה להביא הך פסולא דחקיקה דס"ל מה שאמרו לקמן דמחקרין חריץ לאו למימרא דלא מיכנה כלל דפשיטא דאיכא למימר דמיכנה ג"כ רק פינון דמחקרין חריץ לא בא הפתב ע"י פניפה לגמרי לא הוי כתב, אבל לענין לשמה פינון שגם הכניפה מסייעת וזה נעש' לשמה הרי סייע לשמה בגוף האות ומ"מ משום חק תוכות דלאו פתיבה הוא מופסל: ועכ"פ לפי מה שביארנו בין להרי"ף בין להרמב"ם לא משפחת דין זה רק גבי גט דכשר לכתבו על כל דבר אפי' על טבלא ואבן, אבל בס"ת תפילין ומזוזות שאינן כשרים רק בדיו על הנייר לא משפחת דין זה של חק תוכות כלל פינון שזה הפתב העומד לפנינו אי אפשר להכחיש שהוא כתב ככל פשיטא דלא חק תוכות נינהו, וזה שלא זכרו הרי"ף ורמב"ם בשום מקום פסול זה של חק תוכות, וכן בש"ס לא הוזכר בשום מקום רק כאן גבי גט.

דבכל מקום שצריף ספר ודיו לא משפחת האי דינא כלל פינון שהוא כתב לפנינו, וכן בפרק הבונה משמע להדיא דהוי כתב כה"ג, ואף שיש לחלק בין שבת לגט מ"מ נצטרף לומר דמה שחייבו שם בכתרי לגג' דחיי"ת או תגי' דדלי"ת היינו דוקא שלא עשה פן בס"ת אבל בס"ת וגט לא דכיין דלא תיקון הספר הרי לא כתב שתי אותיות להתחייב בשבת, ולעיל כתבו התוס' דלכך מוקמינו מתניתין דפרק הבונה דקתני כתב על גבי כתב פטור דלא כר"י משום דמשמע לי' דאירי בכל גונוי אפי' כתב דגט וס"ת שהיו צריכין תיקון כגון שנכתבו שלא לשמה, א"כ פשיטא דהך ברייתא נמי דקתני הגיה אות אחת חייב משמע אפי' הגי' בגט וס"ת חייב אלא ודאי דלא שייך האי דינא דחק תוכות רק בטבלא ואבן אבל בנייר ודיו דהוי כתב ממש לפנינו לא שייך האי דינא כלל וכ"כ הרשב"א בחדושי פירק הבונה דכה"ג לא' הוי חק תוכות: ומעתה לפי זה לא ידעתי מנין למדו כל הראשונים ז"ל לפסול בגט טיפת דיו שנפלה וקלקלה אות לגרור הטפיפה משום דהוי חק תוכות, דמאיזה צד נפסלו דאי משום דחק תוכות לאו כתב הוא, הרי בכאן הוא

כתב לפנינו כתוב בדיו על הנייר והיא ניקא שאינו כתב ומה נשתנה מכל כתב, ואי משום שהאות עומד מאליו, לא מיבעי' אי ניקא פסברא ראשונה שכתבתי לעיל דכה"ג לא מיקרי עומד מאליו פיון שע"י חקיקתו נעשה כמו שהוכחתי לעיל מלשון הרמב"ם ז"ל, אלא אפי' אי ניקא דבהא ודאי פסול היינו דוקא פשלא עשה הוא מעשה באות פלל אבל זה שכתב כל האות בידו רק שנתקלקל וחסר ותיקנו א"כ פיון שכתב הוא לפנינו והוא כתבו מכל צדדיו ונכתב לשמה היא שייך לפסלו, מאחר שהוכחתי דעיקר פסול דחק תוכות דאינו כתב ולא בכאן שאי אפשר להכחיש שהוא כתבו וכתב הוא לפנינו: וביותר יש לתמוה במה שכתב בס"הת דאפי' העברת קולמס: לא מהני בזה דבמה נפשך אם אתה אומר שהוא כתב א"כ בלי העברת קולמס פשר ואם אינו כתב א"כ פיון שהסתחון אינו כתב למה יגרע מדיו על הסקרא דחשוב כתב פיון דסתחון אינו כתב ליתכשר בעליון, דהא לא הוי כתב על גבי כתב וביותר תימא שכתב דאפי' לר"י דמכשיר בגט העברת קולמס לענין לשמה מודה בהא דלא, והוא תמוה מאד דאטו בשביל דאינו כתב יגרע מאי ה' כתב גמור רק שלא לשמה, ואי משום דמתקן בכתב השני הכא אין לה תיקון גדול מזה שאינו כתב פלל ומתקן למעלה כתב: הו אמת שפבר כתבתי לעיל די"ט ע"א בתוס' בד"ה דיו ליישב דברי סה"ת בזה ולזה נתפוננו גם התו' שם, אף דברי התו' במס' שבת פרק הבונה אי אפשר לפרש פן דשם דקדקו בהדיא דכתב עליון הוי כתב היכי דמחדש לשמה ושם לא זכרו דבריהם בשם ר"י פלל, ונראה לי שהוא תירוץ אחר באמת ולתירוץ זה ודאי פשיטא דמהני העברת קולמס בחק תוכות כמו שבארנו: בתוס' בד"ה למימרא וכו' הוי מצי לאקשוני' מלוחות וכו', וילדעתי לק"מ דנדאי פיון דכתיב בהדיא חקיקה חרות על הלוחות לא איכפת לן מה דכתיב בהו לשון כתיבה דליכא למיטעי כתיבה דוקא אבל היכא דכתב כתיבה גרידא שפיר אמרינו כתיבה דוקא ולא חקיקה, אבל מציין פרי' שפיר בטר דמשני לחלק בין תוכות ליריכות למה נעשה הציץ תוכות אף דכתיבה חקיקה ג"כ ניקא חקיקת יריכות לקיים כתיבה דוקא דתוכות לאו כתיבה הוא וכה"ג תרצו התוס' פ"ק דחולין גבי עורביים מבעי' לי': ע"ב בגמרא א כתב לה גט על טס של זקב וכו', נתקבלה גיטתה ונתקבלה כתובתה.

הקשה הרשב"א ז"ל הא הגט פורח באויר ותיגרז דהוי פאומר התקבלי גיטתך ומחלי כתובתך. ודבריו צ"ע מכמה טעמים חדא למאן דאמר מחילה צריכה קננין כל היכי שיש שטר בינד המוחל א"כ הכא דכתובה בינדה לא מהני מחילה וליכא למימר דעל תנאי כף נתן לה הגט שתמחול, א"כ היאך פסיק ותני נתקבלה גיטתה הא ברצונה הדבר תלוי שאם לא תרצה להחזיר שטר כתובה אינה מגורשת, ועוד דחסרו להו משפטי התנאי ואפי' לא מחלה תתגרש: ועוד לפי דבריו דוקא במגרש ברצונה ומאי מקשה מברייטא דילמא במגרש בע"כ לכה בעינן שאר דבלא"ה אותיות פורחות באויר, ועוד דלפי דבריו אפי' אין הטס שונה פשיעור הכתובה מחלה כתובה ולא כן מבואר ברמב"ם דרק פדי שיווי הטס הוא ש"מ דלפרעון חשבינו לה וכן הטור כתב בהדיא והתפרעי כתובה בזהב שבו הרי מפורש שאפי' נתנו בפ"י לפרעון הכתובה מהני, וכן משמע להדיא בפירש"י ותוס' דדנין דנתנו לפרעון ומ"מ מגורשת, ועוד לדבריו למה לי טס של זקב בכל גט כף הוא מיהו בהא אפשר לומר דבכל גט פשיטא לן דמחילה הוא פיון שקיבלה הגט ונתרצית, אבל פאן ס"ד דלפרעון קיבלה קמש"ל דמ"מ הוי מחילה, אף הא קשיא למה לי כתובה

דוקא אפ"י חוב דעלמא פ"ה הדין פ"ה דמתורת מחילה אמינו עלה וראיית הרשב"א מקידושין ג"כ בחוב דעלמא הוא ולא אישתימיט שום פוסק לומר דהרי זה גיטף והתקבלי חובה מהני ג"כ: לכן נראה לי ברור דלק"מ והוא דעיקר דבריו שכתב דאותיות פורחות באויר לא הבנתי פלל דהא פשיטא דהה פריחה באויר לא ימלט רק על שלשה פנים או שלא יהיו פורחות באויר ביז הבעל פגון במגרש בנייר שאינו שלו פלל או שלא יהיו פורחות ביז האשה פגון באומר והנייר שלי דברגע שמתגרשת פורחות ביזדה באויר או דתרנוייהו בעינו ביזו ובידה ועכ"פ פאן אחד משלש אלה אין לה דביז הבעל הפל שלו ואינו פורחות באויר וביז האשה ברגע שמתגרשת נעשה הפל שלה ונהרי אינו פורחות באויר והאותיות עם הנייר מתחלפין מרשות הבעל לרשותה ואין פאן פריחה באויר פלל ומהאי טעמא פירשו רש"י ותוס' דעיקר החשש ה"א דאפילו לרבא דס"ל דנתינת גט הוא ואפילו אינו שנה פרוטה אבל עכ"פ בעינו שיתנונו לה לגירושין לא שיתנו לה לפרעון פתובה ומ"מ פשיט לי' דמגורשת דכיון דחייב הפתובה תלוי ג"כ בגירושין ולולא הגירושין אין עליו לשלם הפתובה, א"כ מה שנעשה הטס שלה עבור הפתובה ע"י הגירושין הוא והני שפיר נתינה לגירושין שהרי לולא הגירושין אין לה פלוס, ולפי זה בחוב דעלמא שאינו פתובה ואמר לה התקבלי גיטף והתקבלי חובה אינה מגורשת דכיון שקיבלה בעד החוב לא נתגרשה דאין החוב תלוי בגירושין וכמו כן דוקא טס של זקב ובכדי שיווי הטס ואפ"י גירשה בע"כ מגורשת, והנינו דמקשה מברייתא דמוכח דצריף שיתנו לה מתנה גמורה לגירושין דוקא, וזה ברור לפע"ד ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה התקבלי עוד בזה: שם הרי זה גיטף והנייר שלי אינה מגורשת.

פירש"י משום דאותיות פורחות באויר, משמע מדבריו שאי הי' אומר והגליון שלי דאינו פורחות באויר מגורשת, וכן מוכח מאבעי' דר"פ בטר הכי דדוקא בין שיטה לשיטה מבעי' לי' אבל בגליון פשיטא לי' דמהני: איברא דקשיא לי מה ששנינו לעיל על קרן הפרה ונותן לה הפרה דלמה לי פולי האי לימא הרי זה גיטף והפדה שלי ובנדאי אין לומר דבאמת פ"ה הפונה דהא קתני ונותן לה העבד ולא פא לאשמועינו שלא לקצץ יד העבד, וע"כ דבא לומר שצריף שיתנו לה פל העבד בתורת גט וכמו כן הפרה: לכן נראה ברור דהנינו טעמא שאי אפשר שיקנה לה קרן הפרה פל שמשנייר הפרה לעצמו דאי אפשר שיתקנה הקרן על פרה שלו רק ע"י דבר אחר והני טלי גיטף מעל הקרקע דלא לקנות הקרן בפני עצמו פ"ה שהוא מעורב ויונק מן הפרה ובטל לגבי פרה, וכמו כן יד העבד אי אפשר לקנותו רק מהני, אבל אחר דלא מהני בגט רק שיתקנה בנתינה לידה א פשנותו נייר גדול וסציו פתוב עליו גט וסציו חלק יכולה לקנות חלק שפתוב עליו גט והחלק שלו, ועוד אבאר לקמן במשנה דאין כותבין במחנבר לקרקע טעם נכון שאי אפשר שיתקנה האשה קרן הפרה ויד העבד והגוף יהא שלו דאפתי אגידא בי' פ"ה דעכשיו הקרן והיד אבר מאיבריו הוא ואח"כ ביז הבעל להפריד וליקח שלו וישתנה הקרן והיד ממה שהי' א"כ אפתי אגידא בי' שהרי הבעל יכול לשנות את שלה לענין אחר ממה שהי' בעת נתינה והני פמו גט בידה ומשיחה ביזו שפ"ל שיקול לנתקו אינה מגורשת, ע"ש באריכות: ובהכי ניחא לי מה דמבואר בירושלמי דאפ"י נותן לה הפרה סתם מגורשת, וק' הא ה"א קאמר טעמא משום דאויר מגילה הוא, אבל בלא"ה לא אמרינו דמסתמא נותן לה הפל, א"כ גבי פרה דלא שניף לומר דפרה אויר הקרן הוא למה מהני נתינה

סתם, ולהג'ל ניקח, דכאן בעינן טעמא דאור מגילה דאי לאו הכי אמרינן דלא נתן לה השאר כיון דמתגרשת אף אי השאר שלו, אבל בפרה כל ששייר גוף הפרה לעצמו אינה מגורשת דאגידא בי, א"כ אפי' נתן סתם בודאי נתן פולה בתורת גט דאל"כ אינה מגורשת פלל פנ"ל: שם על מנת שתחזירי לי הגייר.

לא נתבאר הפוננה אי על הגירושין בעצמותן הוא מתנה שאינו רוצה שתתגרש רק באופן שתחזיר לו הגייר או על נתינת הגייר הוא מתנה ואי הי' יכול לגרש שהגייר יהא שלו הי' מגרשה לחלוטין רק לפי שצריך נתינה מתנה הוא על הנתינה אלא שיש לדקדק למ"ד דלא בעי משפטי התנאי במקום א"כ כיון דעל הגירושין אינו מתנה פלל למה לי משפטי התנאי וצריך לומר דמ"מ כיון דמשונה נתינה זו משאר נתינות שהרי נותן לה ע"כ, א"כ דנין בה ג"כ דיני תנאי כמו בגירושין, ודוק: שם בין שיטה לשיטה.

משמע בהדיא דהכוננה כמו והגייר שלי דאינו חותם הגייר קודם נתינה רק נותן לה פמות שהיא ומשיירו לעצמו וה"ה בין שיטה לשיטה, הפוננה שהיא משייר לעצמו בין שיטה לשיטה, וזהו דלא פנראה מתוס' והרא"ש לקמן דף כ"א ע"ב סד"ה יוצא דחותם באמת בין שיטה לשיטה, ועמ"ש שם: ובנדאי ליפא למימר דכה"ג הוי ג"כ מחוסר קציצה כיון שעומד ליקצץ וקצוץ דמי כמו שכתב הר"ן דהא נדאי ליפא דדוקא לענין ב' ספרים שייך לומר כן דכיון דעומד ליקצץ קצוץ דמי והוי ב' ספרים, אבל לענין מחוסר מעשה לא שייך זה פלל דהא לא עשה שום מעשה פלל והיא שייך לומר שהיא מחוסר מעשה והוי כמו שנעשה מאליו, וזה ברור: איברא שיש מקום לומר דקשיא להו לתוס' דלפי דברי הר"ן משמע דהא מילתא רק לר"ש דס"ל עומד לישרף פשרוף ועומד ליזרק פזרוק והכא נמי כיון דעומד ליקצץ קצוץ אבל לרבנן דפליגי על ר"ש וס"ל עומד לישרף לאו פשרוף א"כ הכא כיון דס"ס לא קצוץ לא הוי ב' ספרים פלל וא"כ מאי מקשה ותפוק לי' הא שפיר מבעיא לי' לרבנן דלדידהו לא הוי ב' ספרים פלל, ומזה הוכיחו התוס' שפיר דע"כ דבאמת קצץ והוי מחוסר קציצה, אבל באמת לק"מ ודברי הר"ן נכונים דכמו דקי"ל לולב של אשירה פסול דכתומי מכתת שיעור' דעומד לשרפה וליפא דפליג בזה פלל והיינו אף דפליגי רבנן עלי' דר"ש היינו דלא אמרינן דהוי כמו שאינו בעולם פלל, וכמו כן להקפד לא אמרינן דהוי ממש כמו שזרק דליהוי כמו שלא הי' לו ידיעה בשעת סליחה גבי אשם תלוי פ"ב דכריתות, אבל מ"מ מודו רבנן דכתומי מכתת שיעור' וחסר לי' שיעורא וכמו כן פאן לענין חיבור שיהא מחובר ממש שיהא ספר אחד מודו רבנן דעכ"פ לא מיקרי חיבור יפה וכתומי מכתת חיבורי' והוי פשני ספרים ואנן בעינן ספר אחד ממש אבל לענין מחוסר מעשה פשיטא דלא הוי מחוסר מעשה פלל כיון שלא עשה שום מעשה בין פתיבה לנתינה, ועוד שהרי תוכל לומר שנקצץ קודם פתיבה ולמה יהא נקרא מחוסר מעשה בין פתיבה לנתינה: שם ספר אחד וכו' עיינן בתוס' סוטה די"ח ע"א דמבואר התם דאפי' שני גיטין שלמים פסול והביאו ראי' מפירק לולב הגזול לינקט פרתיו או תלת פרי אחד אמר רחמנא וכו', ועוד הביאו ראי' מפירק שור שנגח ד"מ ע"א פופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה כופרין, ודבריהם תמוהין לכאורה, שלא אמרו גבי אתרוג רק שאי אפשר דנתפזין הפתוב ליקח פלפלין כיון שאי אפשר לצאת בו רק בב' או ג' והתורה אמרה פרי אחד א"כ ע"כ שלא נתפזין הפתוב לפלפלין רק אתרוג דסגי באחד וכמו כן בכופר שאי אפשר שחייבה התורה לשלם כופר לשותפין כיון שלא ימלט

רק שישלם ב' כופרין דבלא"ה לא יצא ידי חובתו והתורה לא חייבה רק כופר אחד, אבל אם יקח ב' אתרוגים פיון שיכול לצאת באחד מי שמעת לי' שלא יצא בב' וכמו כן אם ישלם לאחד ב' כופרין פשיטא שיצא ידי חובתו וה"ה בגיטין פיון דסגי באחד מנין שלא תתגרש בב' גיטין: אבל באמת דברי התוס' ברורים, דנדאי באתרוג אף דמצות אין צריכות פנונה מ"מ בנתפיון שלא לצאת לא יצא ידי חובתו, וכמו כן בגירושין הפל תלוי בדעתו ורצונו, ואי מגלה דעתו שאינו נותן לה שתתגרש בו אינה מגורשת והשתא שפיר כתבו התוס' כמו בכופרין אמרינן פיון שאינו יוצא ידי חובתו באחד אי אפשר שיצא בב' דכופר אחד אמר רחמנא, א"כ ה"ה ב' אתרוגים או ב' גיטין פיון שאינו רוצה שתתגרש באחד הרי באמת לא תוכל להתגרש רק בב' והתורה אמרה דבספר אחד תתגרש ולא בב', וכן באתרוג פיון שאינו רוצה לצאת באחד הרי אי אפשר שתתקיים המצוה רק בלקיחת ב' אתרוגים והתורה אמרה פרי אחד, כללו של דבר דמחמת דעתו וכוננתו הוי גט שלם ואתרוג שלם כמו חצי גט ופלפל, ומה שהביאו התוס' מאתרוג וכופר ולא סגי להו בהו דהקא ספר אחד אמר רחמנא ונגדוק מינה דה"ה ב' שלימים פיון שלא נתפיון לגרש רק בב' דהא מהתם ג"כ לא מוכח טפי, היינו משום דס"ד לחלק בין דבר שהוא חצי באמת כהו דהקא בין דבר שלם, לזה הביאו ראי' דהא חזינו דאפילו בדבר שלם הקפידה התורה שלא תתקיים המצוה רק באחד לא בצירוף שנים, וה"ה בגיטין לאו דוקא ב' חצאי גט רק אפילו ב' שלימים כל שלא תתגרש רק בב' אינה מגורשת: ולפ"ז דבר פשוט הוא דהיינו דוקא בנותן לה ב' גיטין שתתגרש בשניהם אינה מגורשת מפח ב' ספרים, אבל ביש לו ספק בשמות איש ואשה או שאר ספק שנותן לה שנים שאינו יודע איזה מהן פשר יותר לגרש בו, לכ"ע אין כאן בית מחוש דכיון שמגרש רק באחד לא דמי כלל להו דלילב הגזול ולהו דב' כופרין כמו שביארנו וזה ברור: בתוס' בד"ה התקבלי וכו' אלא בתורת פרעון.

מדלא נתנו התוס' שום טעם למה באמת מהני, משמע לי דס"ל דלא בעינן נתינה כלל רק שלא יפרחו האותיות באויר וכאן פיון דעד גמר הגירושין שלו הוא ובגמר הגירושין נעשה שלה האותיות עם הנזיר מתחלפין מרשותו לרשותה ואין כאן רגע שיפרחו באויר, וכן משמע לכאור' מפירש"י בד"ה והנזיר שלי דפי' משום דאותיות פורחות באויר ולא משום דבעינן עכ"פ נתינת גט ונהרי לא נתן לה פלוס וכן משמע לכאורה מדבריו בד"ה הא, דעיקר הקושיא דלא נתן לה מתנה לגירושין רק לפרעון ודחינו דלעולם לא בעינן מתנה לגירושין כלל רק שלא יפרחו באויר, ולפי זה אפילו יתן לה לפרעון על חוב אפשר דמהני, וזה שלא זכרו רש"י ותוס' רק לפרעון ולא לפרעון פתובה: ובזה ניחא לי מאד לפרש הו' מימרא דלעיל דקאמר ר"ח יכילנא למיפסל כל גיטי דעלמא ורבא משיב לו דלמא נתינת גט, וקש' למה קאמר דלמא הא כהו הוא באמת, גם ר"ח דלא ידע מזה למה קאמר יכילנא ולמה באמת כשיריו, ולפי ה"ל ניחא, דנדאי לפי האמת ונתן הפנונה רק שלא יפרחו באויר רק יכילנא למיפסל דנפרש ונתן שימתן לה מתנה לגירושין וע"ז השיב לו רבא דאפילו הקפיד' תורה על נתינה היינו נתינת גט לא שיהא שנה פלוס, ואהא בעי רבא אי נתן לפרעון מהני דלא הוי נתינת גט כלל, ופשיט לי' דלא בעינן כלל רק שלא יפרחו באויר כנ"ל: בד"ה על מנת וכו' לא סבר כו'.

אין הפנונה דלא סבר דבעינו שלא יסתור התנאי המעשה דהא פינו דעל מנת כמעכשיו אינו סותר המעשה פלל, ורביא ע"כ על מנת כמעכשיו ס"ל דהא ס"ל החזירו יצא ואי אינו כמעכשיו למה יצא רק כה פנונת התוס' לפי דהה לישנא סובר על מנת אינו כמעכשיו לכה התנאי סותר המעשה ורביא לא סבר לה כה רק על מנת כמעכשיו א"כ אינו סותר המעשה פלל והינו מדס"ל החזירו יצא לא החזירו לא יצא, ול"ל דלכה יצא משום דתנאי סותר המעשה ותנאי בטל א"כ לא החזירו למה לא יצא וע"כ דעל מנת כמעכשיו רק רביא מפרש ברייתא פטעמו דהוי מעשה קודם לתנאי ואפי' אי על מנת כמעכשיו ס"ל דבעינו תנאי קודם למעשה רק באתרוג באמת אמר בהיפוף באופן המועיל, וזה שכתב דלפי המסקנא דאי על מנת כמעכשיו לא בעינו משפטי התנאי פלל אפי' תנאי קודם למעשה צריף לומר דהכא בלא החזירה אינה מגורשת רק רביא לס"ל פן רק אפי' ע"מ כמעכשיו בעינו עכ"פ תנאי קודם למעשה גם לא ניחא לי לפרש ברייתא דאינה מגורשת רק בהחזירה דסתמא קתני לכה מפרשה משום דמעשה קודם לתנאי ותנאי בטל ולעולם מגורשת אפי' לא החזירה וז"ב, ועמ"ש בפירק מי שאחזו ובתוס' שם: בד"ה ספר אחד וא"ת והיכי מכשירין וכו' כדאמרינן פ"ב דסוטה.

לכאורה יש לדקדק בס"ד דלא ס"ל לחלק בין ב' קלפים לקלף אחד, למה להו להקשות מסוטה הא פאן מוכח דשני ספרים לא, וצריף לומר דינדעו התוס' דהתם בקלף אחד דהא קתני וכתבו בדף השני ש"מ דעל קלף אחד הם רק מסוטה קשיא להו דקתני ב' דפים ולא ב' קלפים ש"מ דאפילו בקלף אחד הוי ב' ספרים, ועל זה תירצו דהתם בב' חתיכות ועשאן אחד של שני דפין ולפי זה מוכח מדברי התוס' דאפילו חיברו והיו לאחדים פסול ואף דבתפילין מהני דיבוק לא מבעי' בחיברו אחר כתיבה דלא דמי לתפילין דהתם על הנחה קפיד קרא ואז אות אחד הם.

אבל פאן על כתיבה קפיד קרא שיכתוב על אחד אלא אפי' חיברו קודם כתיבה משמע מדברי התוס' בסוטה דלא מהני, והינו דבתפילין לפינו הוי אות אחד אבל פאן בעצמותו הוי ב' ספרים, ועוד בתפילין אין החיבור ניכר בעת הנחה אבל בגט החיבור ניכר לא מהני חיבור אפי' קודם כתיבה, ועמ"ש לעיל דאפילו ב' גיטין שלמים פסול אם רוצה לגרש בשניהם לא מחמת ספק, אמנם אם כתב ב' גיטין שלמים על דף אחד לא ידענא מאי אידון בהו אי פינון שהם שלמים הוי כב' ספרים או פינון שהם בקלף אחד לא איכפת לן ומן התוספתא גט שכתבו בחמשה לשונות משמע לכאורה דכשר ודוק: בד"ה לא צריכי דמעורה וכו' רגל ד' של שיטה עליונה וכו' וכתב ע"ז הר"ן דהא אינו כשר דמקלקל הכתב וכן פסק בהג"ה ש"ע סימן קכ"ה וכתב עוד שם מקודם שיש לערות האותיות שיהיו מגיעין עד השיטה למטה ואם לא עירה יש פוסליו, ולכאורה יש להבין היאך הוכיחו מכאן דלא בעינו היקף גויל, נהי דאין לפרש דמעורה כמו שדחה ר"י מפח קושיות הר"ן דהאות נשתנה ופסול בהא, אבל הא יש לפרש מעורה כדברי הג"ה הקודם, אבל באמת לק"מ דפשיטא דלא נתפנונו לזה בש"ס פאן דבהא אפתי הוי שני ספרים פינון ששייר לעצמו בין תיבה לתיבה ובין שיטה לשיטה, א"כ מה בכך שקצת אותיות גיעו עד השיטה התחתונה פינון שלא יהיו נוגעין דבעינו היקף גויל ואי גיעו ממש עד השיטה גיעו כנגד בין תיבה לתיבה ועכ"פ אפתי הוי ב' ספרים ואדרבא בהא לא שייך פלל לא צריכי דמעורה דכל גט צריף להיות כה, ומ"מ לענין ב' ספרים לא הועיל פלום כל ששייר

לעצמו בין שיטה לשיטה ובין תיקה לתיקה, ודברי הגר"א שהקשה על הרב שם מהר סוגיא דהכא דמוכח דבלא מעורה בנדאי פשר, תמוה לפע"ד דפשיטא דלא נתפוגן הרב להרד"ק מעורה בש"ס כמו שביארנו, וזה ברור: שם בעי רמב"ח היו מוחזקין בעבד שהוא שלו.

משמע דוקא בהיו מוחזקין שהוא שלו מבע"ל לן אבל בלא היו מוחזקין פלל וכ"ש במוחזקין להיפך לא מבע"ל לן פלל, וכ"כ הטור להדי' סימן קכ"ד והיינו דאל"כ תקשי לי' לרמב"ח מתניתין על היד של עבד לימא מנפשי' עייל ושל בעל הוא וע"כ בעידי מסירה נהרי בס"ד לא ידעו מזה דמתניתין בע"מ, וגם לפי המסקנא קאמר בכתובת קעקע ולא מיירי בע"מ, א"כ תקשי לימא מנפשי' עייל, וע"כ דרק בהיו מוחזקין שהוא שלו מבע"ל לי', ומתניתין לא מיירי בהכי ואין לחוש רק לזיוף, ושפיר מוקי לה בכתובת קעקע: איברא יש לתמוה מה בכך דלא היו מוחזקין ס"ס אי אפשר שתתגרש רק שיהא העבד קודם גירושין שלו וע"כ הקנתה לו העבד, א"כ פשהוא בידה למה תתגרש לימא מנפשי' עייל פיון שע"כ הי' של בעל קודם שבא לידה, וליכא למימר דנאמנת במיגו דאי בעי הוי אמרה שהוא שלה מעולם דא"כ לא תתגרש, וע"כ צריכה לומר שהקנתה אותו לבעל ובעל קנה אותו באחד מדרכי הקני', א"כ מה נ"מ בהיו מוחזקין דהא לעולם מוחזקין אנו ע"כ שהי' שלו דאי אפשר שיגרשה בשלה והאשה ע"כ מודה בזה: ובנדאי אי אפשר לומר דהא שאני פיון שהי' שלה אף שהקנת' לו מסתמא על דעת שיגרש בו הקנתה, וכיון שהוא בידה מגורשת, הא נדאי לימא דמלבד שאני מסתפק מאד אי מהני הקנאה פזו על מנת לגרשה דאפתי לא מיירי ונתן פלל דנתינה זו לקיים תנאו הוא ולולא שיתן לה אינו שלו, אלא דבלא"ה אין בזה מעלה ארוכה פלל דהא בהיו מוחזקין שהוא שלו וגט פתוב עליו ג"כ ע"כ רצה לגרשה בו שהרי כתב עליו גט לשמה והחתים עדים ומ"מ אמרינו שמה נמלה ולא רצה לגרש בו ומנפשי' עייל, א"כ ה"ה פשהקנתה לו האשה מ"מ שמה חזר בו ולא רצה לגרש ומנפשי' עייל, וכ"ש פשהקנתה לו רק על דעת לגרשה א"כ פשחזר בו ולא גירש ממילא שלה הוא לכך הוא בידה וגרע טפי מהיו מוחזקין שהוא שלו דצריף לומר מנפשי' עייל, ובהא בלא"ה יש לחוש שלא נתן לגירושין פלל פנ"ל והוא תמוה מאד לפע"ד: אבל לדעתי נראה פשוט דבכל גונוי מבע"ל לי' לרמב"ח, ומה שאמר בהיו מוחזקין שהוא שלו משום דבעי בתר הכי בטבלא אי אשה ידעה לאקנויי והשתא בלא היו מוחזקין פלל הי' לנו ספק אחר אי ידעה לאקנויי לבעל פיון שלא ידענו מה נעשה בו, והשתא מבע"ל לי' ספק אחר אי לחוש מנפשי' עייל לכך בעי לה בהיו מוחזקין דאין לנו ספק בהקנאת האשה דשלו הי' בנדאי רק הספק אי מנפשי' עייל, ולכך לקמן בעי לה בטבלא ולא בעבד משום דבעבד יש ספק אי מנפשי' עייל והוא לא בעי רק אי ידעה לאקנויי לכך בעי לה בטבלא דהוי חזקה גמורה ולא חזקתוין רק אי ידעה לאקנויי, והנה הב"י כתב על דברי הטור הנ"ל שזה מתבאר גבי על הפל פותבין על יד העבד וקרן הפרה, וכוננתו כמו שכתבתי לעיל דע"כ משנתנו בלא היו מוחזקין ובהא ליכא ספיקא דאל"כ תקשי לפי המסקנא דמוקי מתניתין בכתובת קעקע ובלי ע"מ דאפתי איכא חששא דרמב"ח דמנפשי' עייל, וכן לס"ד דלא ידע מע"מ וכו"א ומקשה דהוי יכול לזיוף, וקשה בלא"ה הא איכ' ה' חששא גופא דרמב"ח ותיפשט לי' ממתניתין: אבל באמת לא קשי' ולא מידי לפע"ד, ואדרבא יש לדקדק מה שאמר בע"מ ור"א הוא, וקשה

למה לי כר"א דוקא אטו לר"מ לא משפחת לה שיש עדים שראו הגט שנמתן לה שלא נזדניף וכ"ש לפי מה שפיתבו התוס' בשם ר"ת דאפילו לר"מ צריף עדים בשעת נתינה דאין דבר שבערונה פחות משנים וע"כ משום דלר"מ בעינן מוכח מתוכו ולא מהני ע"מ בדבר שיכול להזדניף ולכך קאמר ור"א הוא, ונראה לי עוד דאפילו אי נימא דלענין שיב"ש לא בעי ר"מ מוכח מתוכו כמו שכתב הרשב"א דלא פתוס' ריש כל הגט, מ"מ נראה לי דבכהאי גוונא דאינו מוכח מתוכו כלל שהוא ספר פרישות לכ"ע בעינן מוכח מתוכו פנין דע"ח פרתו בעינן שיהא מוכח שהוא גט והם חתומים על הגט ואי לא"ה לא מיקרי ע"ח כלל רק מה שאנו יודעין על פה שלא נזדניף [רק מפירש"י לקמן גבי מאן תנא משמע דבכל גוונא לא בעי מוכח מתוכו ודבריו צ"ע ועמ"ש שם].

והשתא לק"מ דהא ידעו דאיפא לאוקמא מתניתין כשיש עדים שנמסר לה לגירושין ולא עייל מנפשי' והא בנדאי אפי' לר"מ מהני, אבל לרבא דמקשה דהוי שטר שיכול לזניף שפיר מקשה דתיקשי לי מתניתין דבהא לא מהני עדים פנין שאינו מוכח מתוכו, ומשני דמתניתין בע"מ ור"א הוא דאינהו פרתו ולא בעינן מוכח מתוכו אבל לרמב"ח דע"כ מייירי בלי ע"מ דאל"כ אין לספק דמנפשי' עייל שפיר מקשה ותפוק לי דהוי יכול להזדניף ולפי זה לפי המסקנא דמוקי לה בכתובת קעקע לאו למימרא דלא מייירי בע"מ כלל דאפתי יש לחוש דמנפשי' עייל רק אין צורך לאוקמא כר"א דאפי' לר"מ דע"ח פרתו מהני עדים דלא עייל מנפשי' פנין דגוף הגט אינו יכול להזדניף ואי קשיא למה דחיק לאוקמא בכתובת קעקע פנין דע"כ מייירי בע"מ א"כ נימא ר"א הוא, הא לאו קושיא הוא דא"כ השתא נמי תיקשי למה לן לדחוק בכתובת קעקע הא פשיטא דיותר נוח לאוקמא בע"מ וכו"א, ועוד דהא במתניתין על הפל פותבין קתני דהיינו דמותר לכתחילה ובכתובת קעקע אפי' לר"ש אסור עכ"פ לעשות פן ועמ"ש בתוס': ודבר ברור הוא דעיקר מה דדחיקא להו לאוקמא מתניתין כר"א דוקא משום דבמשנה דבתר הכי קתני פלוגתא דריב"ב ורבנן דריב"ב ס"ל אין פותבין על דבר שיכול להזדניף והיינו אפילו בע"מ ורבנן פליגי דבע"מ פותבין א"כ אי הוה משנה הקודמת דוקא למ"ד דיכול לכתוב בע"מ א"כ הוי לי סתם ואח"כ מחלוקת ואנן כר"א קי"ל וברבנן דלקמן, והיינו דקאמר דהו מתניתין לא נחית הך פלוגתא כלל ועיקרה באה לאשמועינן דיכול לכתוב לכתחילה על בעלי חיים דלא כר' יוסי הגלילי דפליג דאין פותבין על דבר שיש בו רוח חיים, ובענין הך פלוגתא לריב"ב בכתובת קעקע ולרבנן בע"מ וכו"א, ולכך הוצרך להמציא במתניתין ג"כ אופן בלי ר"א דלא ליהוי סתם כר"א ואח"כ תיקף מחלוקת בהא, וזה ברור, ולפי מה שאבאר לקמן בס"ד פ"א אחר בסוגיא זו פשיטא דלא מוכח דינו של הטור וב"י כלל ומינשבים קושיות הנ"ל בפשיטות ע"ש, ועמ"ש לקמן בפניאור דברי הג"א ותלמוד ישוב לדברי הטור מתוך דברי הרמב"ם ע"ש: שם מי אמרינן אקנויי אקני לה או דילמא מנפשי' עייל מלשון זה משמע לכאורה שצריף להקנות העבד בקנין מיוחד וכ"כ בספ"י וכתב שדך זה במחלוקת הרשב"א והר"ן הובאו בב"י סימן קכ"ד ודבריו תמוהין ואין ענין זה לזה, והמענין בדברי הרשב"א מבואר להדיא שלא נתפנין לומר רק שיפרש שנמתן לה כל העבד בתורת גט אבל בסתם יש לומר שמשנייר העבד לעצמו רק היד נותן לה, ונהרי זה גיטף והעבד שלי לכ"ע לא מהני, ומאן דפליג עלי' סובר דאפילו בסתם ממילא פנונתו שנמתן לה כל העבד בתורת גט כמו אור מגילה

ועדיף מינה פיון שאם ישיר עבד לעצמו אינו גט מסתמא נותן שתתגרש וכל חיישינו
דלא ידע וחשב שתתגרש ביד בלבד והעבד יהא משווייר לו זהו עיקר המחלוקת בזה,
אבל לכ"ע כל העבד בתורת גט הוא ואין צריף שום קנין רק הנתינה לידה כמו כל נתינת
גט דעלמא, ועוד דאי לשון אקנויי אקני בדוקא הוא א"כ למה קאמר מנפשי עייל כל
שלא הקנה בפ"י לא מהני אפילו נתן לגירוישין: נאמת שגם בלשון הרב ב"י אני תמה
שכתב להשיג שם על רבינו ירוחם דמצריף שיהא העבד פפות דדוקא בהו דרבא
דמתגרשת מטעם חצר בעינן פפות, אבל במתניתין דכל העבד גט הוא וכשהיא זוכה
בעבד באחד מדרכי הזכי זכתה בגט עיי"ש, משמע לכאן דאם מקנה לה העבד בקנין
אחר מגורשת, אבל באמת הוא תמוה מאד בעיני דפשיטא דלא מהני שום קנין בגט רק
נתינה מידו לידה או לרשותה אבל כל קנין שאינו ונתן בידה לא מהני בגט, תדע דמשיכה
לא מהני בגט אף דבעלמא הוי קנין גמור מ"מ ונתן בידה לא הוי וטלי גיטף מעל גבי
קרקע אפילו תקנה אותו בקנין לא מהני ואדרבא כל שלא זכתה רק בקנין שתעשה הוי
טלי גיטף מעל הקרקע ועוד דלא מציינו קנין בע"כ ונתינת גט מהני בע"כ אלמא שאין
ענין נתינת גט לקנין דעלמא הלכך לא זכתה בעבד להתגרש רק פשיטאנו לה בדרף נתינת
גט לא שתסייע האשה בקנין לזכות בו או שיקנה לה הבעל באיזה קנין ולקמן אבאר
בס"ד ליישב בזה דברי ר"י דמצריף להיות העבד פפות] רק שיתן לה מידו לידה או
לרשותה, ולהרשב"א צריף לומר בפירוש שנותן לה כולו בתורת גט, ולהחולקים אפילו
בסתם, ולפי זה גם מה שפקפק הרב הנ"ל דמחוסר הקנאה לק"מ, דכיון דנתינת גט הוא
ובנתינתו מתגרשת מה שנותן כל העבד בתורת גט כקלף גדול א"כ זו היא הנתינה והיא
שייף מחוסר מעשה הא כל גט מחוסר נתינתו והקפידא שלא יחסר חוץ הנתינה, ומה
שאמרו בקאן אקנויי אקני לה אין הפנונה רק נתינת גט ונקרא לשון קנין כמו וקונה
עצמה בשתי דרכים וכ"ש לפי מה שאבאר בסמוך פ"י אחר בסוגיא זו פשיטא דאתי שפיר
לשון אקנויי אקני לה ובדוקא הוא לא נתינת גט כמו שאבאר בס"ד ויתיישבו בזה עוד
קושיות בסוגיא ע"ש: שם ותיפוק לי דהוי פתב שיכול להזדייף.

תמוה מילתא טובא נהי דע"מ אין כאן אבל פשיטא דהו דרמב"ח נמי משפחת לה שיש
עדים שפך הי פתוב בגט בעת חתימה ולא נזדייף או דע"ח גופייהו מעידין פה: ומזה הי
נראה לי ראי' לדעת הר"י דס"ל דבכל גט אין אנו דנין דמסתמא נמסר לפני עדים
דמאיזה צד נימא פן רק הטעם דמהני אפילו אין ע"מ לפנינו דע"ח פרת, א"כ הו
דרמב"ח פיון דליפא ע"מ ע"כ אנו דנין דע"ח פרת א"כ לא הוי מוכח מתוכו כמו לר"מ
ולא פליג ר"א על ר"מ רק היכא דאיפא ע"מ דאינהו נמי פרת אבל כל דע"ח פרת ר"מ
ור"א שוין דבעינן מוכח מתוכו משא"כ במתניתין יש לומר דע"מ לפנינו ואינהו פרת
ולא בעי מוכח מתוכו פלל, ע"ש ברי"ף פ"ק המגרש דמבואר להדיא פן: ובהכי ניחא
דקאמר ולרבא קשיא מתני' וקשה מה ענין קושיא זו לרבא הא בלי רבא קשיא מתניתין,
ואפילו נדחוק דהפנונה ולרבא דקשיא לה על רמב"ח תיקשי לה מתניתין, אבל בסמוך
דקאמר מתניתין לרבא נמי לא קשיא אינו מוכן פלל, דאין לפרש דלכך לא קשיא לי
מתניתין דמוקי לה בכתובת קעקע א"כ גם לרמב"ח לא קשיא פלל: ולפי הנ"ל ניחא
דבלי רבא הוי ס"ד דכל שנודע על פי עדים שאין בגט זה שום זיוף פשר אפילו דבר
שיכול להזדייף, תדע דבאמת פה הוא דעת רש"י לקמן דאי הוי סהדי קמן אפילו ע"ח

כְּשֶׁר אֶפְיָלוּ לַת"ק דְּחֻכְמִים דְּלִקְמֵן וְהַתּוֹס' הַקְּשׁוּ שָׁם עָלָיו דְּלֵא מְהֵי לַר"מ דְּבַעֵי מוֹכַח מְתוּכוֹ, וְזֶהוּ שְׁנֵתְחַדֵּשׁ לוֹ לְמִקְשָׁה מְתוּדָה דְּבַרֵי רַבָּא דְּמִקְשָׁה לַרַמְב"ח, וְקִשְׁיָה דְּלֵמָּא דְּאִיפָּא ע"ח הַמְעִידִין שְׁלֵא נִזְדַּיְיָף, וְע"כ דְּלֵא מְהֵי לְפִי שְׁאִינוּ מוֹכַח מְתוּכוֹ א"כ תִּיקְשִׁי לִי מִתְּנִי, וּמְשַׁנֵּי לִי דְּמִתְּנִיתִין לֵא קִשְׁיָא דְּמוֹקְמִינן לֵה כַר"א וְלֵא בְּעֵי מוֹכַח מְתוּכוֹ אֲבָל לַרַמְב"ח דְּלִיכָּא ע"מ וְאָנוּ סוּמְכִין עַל ע"ח דְּאִינְהוּ פְּרִתֵי שׁוּב לֵא מְהֵי רַק שְׂיֵהָא מוֹכַח מְתוּכוֹ וּכְבָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל לְפָרֵשׁ מַה דְּדַחִיקָא לֵהוּ לְאוֹקְמָא מִתְּנִיתִין כַר"א עַד דְּמוֹקִי לֵה בְּכַתּוּבַת קַעֲקַע ע"ש] אֲבָל לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דַּלְר"א ע"ח לֵא פְּרִתֵי וְאִי לִיכָּא ע"מ אִין דְּנִין עַל פִּי פְּרִיתַת ע"ח רַק דְּאִמְרִינן מְסַתְמָא נְמָסֵר וְדָאִי קִשְׁיָה קוֹשְׁיָא הַנְּ"ל דַּלְרַמְב"ח נְמִי מְצִי לְאוֹקְמָא כַר"א וְדְנִין דְּמֵן הַסְּתָם נְמָסֵר לְפָנֵי עֵדִים כְּכָל גֵּט רַק שְׂיֵשׁ לְחֹוֹשׁ דְּמִנְפְּשֵׁי עֵיִל, אֲבָל הַשְּׂתָא יְדַעִינן עַל פִּי ע"ח שְׁלֵא נִזְדַּיְיָף: אֲמַנְם נִרְאָה לִי לִינְשֵׁב לְשִׁיטַת הַחֹולְקִין עַל הַרִי"ף עַל דְּרָף זֶה, וְהוּא, דְּאִי דְּבַעֲלָמָא אִשְׁהָ הַמְּבִיאָה גֵט בְּלֵי ע"מ דְּנִין דְּמֵן הַסְּתָם נְמָסֵר לֵה בְּעֵדִים פְּדִינוּ, הֵינּוּ דְּנִין בְּסַתְמָא גֵט שְׁאִין עֵינְנוּ רַק לְגֵרֵשׁ בּוּ, וְכִינן שְׁאִינוּ רֹאִין הַגֵּט בְּיַדָּה הַרִי בָּא לֵה מִיַּד הַבַּעַל, א"כ לְאִיזוּ צוּרְף נְתָנוּ לֵה אִם לֵא לְגֵרֵשׁ בּוּ וּמְסַתְמָא נְמָסֵר לֵה פְּדִין בַּע"מ, אֲבָל ע"י הַעֲבָד דְּהַעֲבָד בְּעַצְמוֹ הוּא דְּבָר הַנְּקָנָה לְעַצְמוֹתוֹ לֵא לְגִירוּשִׁין כְּלָל רַק גֵּט כְּתוּב עַל יָדוֹ, א"כ פְּשִׁטָּא דְּאִי הִי הַדִּין דַּע"מ דְּנִין פְּרִתֵי א"כ אִין בְּיַדָּה גֵט גָּמוּר כְּלָל דַּע"מ הוּא דְּעַבְדֵי פְּרִיתוֹת רַק לְדוֹן מֵן הַסְּתָם נְמָסֵר וְזֶה לֵא שְׂיֵיף כָּאן דְּאֶפְיָלוּ תִימָא דְּשִׁלָּה הוּא פִּינן שְׁהוּא בְּיַדָּה אֲבָל לֵא לְגִירוּשִׁין נְמָסֵר לֵה רַק הַקְּנָה לֵה בְּדְרָף הַקְּנָאת עֲבָד לְשׁוּם מְמוֹן וּבְמִתְנָה אוּ בְּמִכָּר נְתָנוּ לֵה כְּמוֹ אִם הִי בְּיַד אַחַר פִּינן דְּהוּא שְׂיֵוִי מְמוֹן וְדְבָר הַנְּמָכֵר וְנִיתָן מְצַד עַצְמוֹתוֹ לֵא בְּתוֹרַת גֵּט דְּנִין וּמְאִיזָה צַד נְדוֹן שְׁהִי ע"מ, וְכִינן דְּהַגֵּט אִינוּ פּוֹרַת בְּעַצְמוֹ רַק בְּצִירוּף ע"מ וְזֶה אִין בְּיַדָּה אִינוּ גֵט וְע"כ דְּבַעֲיָא דַּרְמַב"ח לַר"מ הוּא דַּע"ח שְׁבּוּ פְּרִתֵי וְהַגֵּט שְׁבִינְדָה לֵא מִיַּחְסָר מִיַּדֵי וְהִי הִיא גְּרוּשָׁה לְפָנֵינוּ בְּגֵט גָּמוּר, הַלְכָף דְּנִין אִי נְחוּשׁ דְּמִנְפְּשֵׁי עֵיִל אִזְ הִי כָּאֵלוֹ אִין בְּיַדָּה כְּלָל אֲבָל כָּל שְׁאִין לְחֹוֹשׁ דְּמִנְפְּשֵׁי עֵיִל רַק שְׁלָה הוּא הַרִי בְּיַדָּה גֵט גָּמוּר דְּלֵא מִיַּחְסָר מִיַּדֵי שְׁפִיר מְגוֹרְשָׁת, וּמִי שְׁרוּצָה לְפָסְלוֹ לֹוּמֵר שְׁלֵא נִיתָן לֵה לְגִירוּשִׁין עָלָיו הַרְאָנִי, מִשָּׂא"כ לַר"א שְׁאִינְהוּ גְּרוּשָׁה כְּלָל לְפָנֵינוּ דְּהָא מִיַּחְסָר ע"מ דְּאִינְהוּ פְּרִתֵי רַק לְדוֹן מֵן הַסְּתָם דְּהִי ע"מ, וְזֶה לֵא שְׂיֵיף כָּאן, וְכֵן מְשַׁמַּע הַלְשׁוֹן בַּע"מ וְר"א מְשַׁמַּע דְּאָנוּ לְאוֹ לַר"א קְיָיִמִין רַק לַר"מ, אִיף מְכָל הַפּוֹסְקִים שְׁהִבִּיאוּ הֵךְ אֲבַעֲיָא דַּרְמַב"ח לְדִינָא מְשַׁמַּע דַּלְר"א נְמִי שְׂיִיכָא וּבּוֹדָאֵי קִשְׁיָה כַּנְּ"ל: וְלֵא אוֹכַל לְהַתְעַלֵּם מַה שְׁנִרְאָה לְפַע"ד בְּעִיקָר פִּי סוּגִיָּא זֹו שְׁלֵא כְּדְבָרֵי הַמְּפָרְשִׁים וְיִתְיַשְׁבוּ בְּזֶה כָּל הַקּוֹשְׁיֹוֹת הַנְּ"ל, א) דְּקָאֵמֵר הִי מוֹחֲזָקִין בְּעַבְדָּא שְׁהוּא שְׁלוֹ, וּכְבָר הוֹכַחְתִּי דַּעֲפִי אִין אָנוּ מוֹחֲזָקִין הִי מוֹחֲזָק דְּהָא ע"כ אִין לְגֵרֵשָׁה רַק בְּשְׁלוֹ, וְכֵן הַק' הַב"ש ס' קכ"ד ס"ק י"ז ע"ש ב) הֵךְ קוֹשְׁיָא הָא לַרַמְב"ח ג"כ מְשַׁפְּחַת דַּע"ח מְעִידִין שְׁאִין בּוּ זִיוֹף ג) מַה שְׁאָמֵר אֲקוּנִי אֲקוּנִי לֵה וּכְבָר בִּיאָרְנוּ בְּרֹאִיוֹת בְּרֹוֹרוֹת דְּלֵא בְּעִינן בְּכָאן שׁוּם הַקְּנָאָה רַק נְתִינָה כְּכָל נְתִינַת גֵּט דְּעָלְמָא וְאִדְרָבָא בְּקִנְיָן אַחַר לֵא מְהֵי מִיַּדֵי בְּגֵט, ד) בְּהַךְ אֲבַעֲיָא דְּבַתֵּר הִי מוֹחֲזָקִין בְּטְבֵלָא שְׁהוּא שְׁלָה וְגֵט יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ וּפִירֵשׁ"י שְׁבָא לְגֵרֵשָׁה בְּגֵט זֶה אִי אֲמַרִינן אֲקוּנִי אֲקוּנִיתִי לִי אוּ אִשְׁהָ לֵא יְדַעָה לְאֲקוּנִי, וְהַשְּׂתָא תִיקְשִׁי בְּמַה נְפָשָׁף אִי הַכּוֹנֵנָה דְּאִשְׁהָ לֵא יְדַעָה לְאֲקוּנִי אֶפְיָלוּ הוּא מְגֵרֵשׁ לְפָנֵינוּ וְאָנוּ מְלַמְדִין אוֹתָהּ לְהַקְנוֹת קִנְיָן גָּמוּר א"כ לְמָה לִי לְמִיבְעִי בְּהִי מוֹחֲזָקִין הִי לִי לְמִיבְעִי בְּפִשְׁטוֹת אִי יְכוּלִין לְכַתּוּב גֵּט עַל קֶלֶף אוּ טְבֵלָא שְׁלֵא אִשְׁהָ וְאִי נִימָא דְּנִין בְּכַה"ג שְׁאִין

אנו יודעין כָּלֵל רק שְׁהִיוּ מוֹחֲזָקִין בְּשֵׁלָה וְיוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ בְּהָא מִבְּעֵי לָן אִי יִדְעָה לְאֶקְנוּיִי מַעֲצָמָה, אָבֵל כְּשֶׁאֲנוּ מְלַמְּדִין אוֹתָהּ לְהִקְנוֹת לִכ"ע יִדְעָה לְאֶקְנוּיִי א"כ לָמָּה לִי לְמִיבְעֵי כְּשֶׁהִגֵּט בְּיָדוֹ וְרוֹצֵה לְגַרְשָׁה עֲכָשְׁיוֹ דְּאִפְתִּי יְכוּלָה לְהִקְנוֹת לוֹ עֲכָשְׁיוֹ בְּפִנְיֵנוּ וְהָיָה לִי לְמִיבְעֵי כְּשֶׁכָּבַר גִּירְשָׁה אִי מְגֻרְשָׁת אוֹ לֹא: וְטָרַם שְׁאֲתַחֲיִל בְּפִי הַסְּנוּגִי לְיִישָׁב כָּל הַנְּ"ל נְעִתִיק דְּבָרֵי הַר"ן ו"ל לְקַמֵּן גַּבֵּי אִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּיטָהּ, וְנ"ל וְתַמְיָהֲנִי הֵיאָה אִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּיטָהּ וְהָא מְחַסְרֵת הַקְּנָאָת הָאִשָּׁה לְבַעַל בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיָנָה וְכוּ' וְלִיכָּא לְמִימַר דְּבִשְׁהִקְנָתָה הַקְּלָף לְבַעַל מַעֲיָקְרָא עֲסָקִינוּ דְּהָא לְעִיל פְּשֻׁטִינוּ מִינָּה בְּעֵינֵינוּ דְּמוֹחֲזָקִין בְּטַבְלָא שְׁהוּא שְׁלָה וְגַט כְּתוּב עֲלֵי וְהָרִי הֵיא יוֹצֵאָה מִתַּחַת יָדוֹ מֵהוּ דְּמִשְׁמַע דְּאֲנִן לֹא יִדְעִינוּ בְּמִלְתָּא מִיָּדִי אֲלֵא חֲזָקַת טַבְלָא שְׁלָה וְשְׁהֵיא יוֹצֵאָה מִתַּחַת יָדוֹ, וְעוֹד דְּאִי בְּנִתְיָנָה קוֹדֵם כְּתִיבָה עֲסָקִינוּ וְדָאִי בְּקִיָּאָה הֵיא בְּהִלְכוֹת הִגֵּט וְיִדְעָה לְאֶקְנוּיִי וּמִתּוּךְ הַדּוֹחֵק יֵשׁ לִי לֹאמַר דְּהַקְּנָאָה כִּינּוּן שְׁאִינוּ מַעֲשָׂה בְּגוּפוֹ שֶׁל גֵּט דְּוִמְיָא דְּקִצִּיצָה לֹא מִיְקָרִי מְחֻסָּר דְּדוּמְיָא דְּכְתִיבָה בְּעֵינֵינוּ כִּינּוּן דְּכְתִיב וְכָתַב וְנָתַן עַכ"ל, וְדְבָרֵינוּ תַּמּוּהִין לְפַעַנ"ד דְּמָה שְׁאֲמַר דְּבְעֵינֵינוּ מַעֲשָׂה בְּגוּפוֹ שֶׁל גֵּט דְּוִמְיָא דְּכְתִיבָה, הוּא תַּמּוּהִי דְּהָא אֲנִן אֲמָרִינוּ שְׁלֹא יַחֲסֹר רַק נִתְיָנָה לֹא דְבָר אַחַר א"כ חֲסָרוֹן דְּוִמְיָא דְּנִתְיָנָה הוּי חֲסָרוֹן וּפְשִׁיטָא דְּהַקְּנָאָה הוּי דְּוִמְיָא דְּנִתְיָנָה, וְרֵאָזִי בְּרוּרָה דְּלֹא כְּהַר"ן שְׁהָרִי בְּפָרְק פְּסוּי הַדָּם חֲשִׁיב מְחֻסָּר פְּדִי בְּקִדְשֵׁי ב"ה לְמְחֻסָּר מַעֲשָׂה בֵּין שְׁפִיכָה לְכִסּוּי אַף דְּלֹא הוּי מַעֲשֵׂה בְּגוּפוֹ, וְכָבַר הוֹדָה הַר"ן ו"ל בְּעֲצָמוֹ שְׁהוּא דּוֹחֵק, וְמָה שְׁאֲמַר שְׁמִתּוּךְ הַדּוֹחֵק הַנְּצָרָה לֹאמַר כֵּן לֹא יִדְעִתִּי מִי דְּחָקוּ לָזָה, דְּנִדְאִי כְּשֶׁהַקְּנָאָה מַעֲיָקְרָא אֵינִירִי וְהֵינּוּ בְּעֵינֵינוּ דְּרַמְב"ח אִי סְמִכִינוּ עָלֶיהָ דְּהַקְּנָאָה מַעֲיָקְרָא וְיִדְעָה לְאֶקְנוּיִי אוֹ לֹא, וּפְשִׁיט מֵהוּ מִשְׁנָה דְּאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּיטָהּ ש"מ דְּסְמִכִינוּ עָלֶיהָ בְּהַקְּנָאָה מַעֲיָקְרָא, וְמָה שְׁכָתַב דְּנִדְאִי בְּקִיָּאָה הֵיא בְּהִלְכוֹת הִגֵּט הוּא תַּמּוּהִי לְפַע"ד דְּלְכָל הַפִּירוּשִׁים ע"כ צָרִיךְ שְׁתַּקְנָה לוֹ הַקְּלָף, וְזֶהוּ מֵהִלְכוֹת הִגֵּט דְּכְתִיב וְנָתַן א"כ מָה ס"ד דְּלֹא יִדְעָה לְאֶקְנוּיִי וְע"כ שְׁאֲנוּ מְסוּפָקִין דְּשָׁמָּא לֹא יִדְעָה לְהִקְנוֹת קִנְיָן גְּמוּר וְחוֹשְׁבֶת שְׁבִמָּה שְׁנוֹתַת לוֹ הַקְּלָף וְהַטַּבְלָא דִּיּוּ בְּכַף שְׁיַחֲזוֹר וַיִּתֵּן לָהּ וְהוּי וְנָתַן לָכֵן דְּבָרֵינוּ צ"ע לְפַע"ד.

, וְדָבָר בְּרוּר הוּא דְּבְעֵינֵינוּ הַקְּנָאָה קוֹדֵם כְּתִיבָה דַּל"כ הוּי לִי מְחֻסָּר מַעֲשָׂה בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיָנָה וְרֵאִיתִי בְּסִפְר הַתְּרוּמָה בְּסִדֵּר הִגֵּט שְׁכָתַב דָּאִם כְּתַבּוּ הַסּוֹפֵר בְּקִלְף שְׁלוֹ וְהַקְּנָה אַח"כ כְּשֶׁר וְרֵאָזִי מֵהַכּוֹתֵב טּוֹפְסֵי גִיטִין ש"מ דְּכּוֹתֵב מִשְׁלוֹ, וְהוּא תַּמּוּהִי לְפַע"ד דְּכִמּוֹ דְּטוֹפְס כְּשֶׁר שְׁלֹא לְשִׁמָּה כִּמּוֹ כֵּן אִין מְחֻסָּר מַעֲשָׂה פּוֹסֵל בּוֹ וְקוֹדֵם שְׁיַכְתּוּב תְּנַרְךָ צָרִיךְ לְהִקְנוֹת, וְלִדְיֹדוּ דְּגִזְרִינוּ טוֹפְס אִטּוּ תְּנַרְךָ צָרִיךְ לְהִקְנוֹת קוֹדֵם: וּמַעֲתָה אֲנִי אוֹמֵר דְּכָל הַסְּנוּגִי כְּפִשְׁטָא וּשְׁנֵי הָאֲבָעִיּוֹת בְּאִנְפֵּן אַחַד נְאֻמְרוּ, וּבְעִי רֵאשׁוּנָה הֵיא בְּהִיו מוֹחֲזָקִין בְּעֵבֶד שְׁהוּא שְׁלוֹ וְעֲכָשְׁיוֹ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ וְגַט כְּתוּב עָלָיו, מִי אֲמָרִינוּ כִּינּוּן שְׁהוּא בְּרִשׁוּתָהּ מִסְתַּמָּא הַקְּנָה אֶת הָעֵבֶד לָהּ כְּכָל דְּבָר שְׁפִיז אָדָם בְּחֻזְקָתָהּ שְׁהוּא שְׁלוֹ א"כ פְּסוּל לְגַרְשׁ בּוֹ דְּאֲנִן וְנָתַן בְּעֵינֵינוּ שְׁהֵיא שְׁלוֹ וְלֹא שְׁלָה וְעֲכָשְׁיוֹ לֹא מֵהֲנִי הַקְּנָאָה כִּינּוּן שְׁכָבַר נְכָתַב הִגֵּט הוּי לִי מְחֻסָּר מַעֲשָׂה בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיָנָה אוֹ דְּלִמָּא מִנְפָּשִׁי עֵינִיל וְאִפְתִּי שְׁלוֹ הוּא וְיְכוּל לְגַרְשׁ בּוֹ וְהוּי מִמֶּשׁ כְּהָרְבֵי דְּבַתֵּר הָכִי אִי יְכוּל לְגַרְשׁ בּוֹ אוֹ לֹא, וְה"ה בְּבְעִי הַקּוֹדֶמֶת וּמַעֲיָקְרָא בְּעִי בְּהָרְבֵי גִוּוּנָא וְהַסְּפֵק אִי מִנְפָּשִׁי עֵינִיל אוֹ הַקְּנָה לָהּ וְשְׁלָה הוּא וּבַתֵּר הָכִי בְּעִי לְהַפּוֹדָה בְּמוֹחֲזָק לְשִׁלָּה וְנִמְצָא בְּיָדוֹ וְלֹא בְּעֵבֶד דְּבָהּ אֲמָרִינוּ מִנְפָּשִׁי עֵינִיל רַק בְּטַבְלָא דְּנִדְאִי שְׁלוֹ הוּא עֲכָשְׁיוֹ רַק הַסְּפֵק שְׁמָא לֹא הַקְּנָתָהּ לוֹ יָפָה דְּלֹא יִדְעָה לְאֶקְנוּיִי וְהֵינּוּ דְּקִאֲמַר אֶקְנוּיִי אֶקְנִי לָהּ דְּלֹא לְגִירוּשִׁין עֲסָקִינוּ הָכָא דְּפְשִׁיטָא דְּכִינּוּן שְׁאִין לָהּ ע"מ אִינָה מְגֻרְשָׁת

דכאן לא שייך דמסתמא נמסר לה בע"מ כמש"ל והם בעצמן אינם אומרים פלל שנתגרשה רק רוצה הוא לגרשה עכשיו בגט זה ואין להקשות פיון דבעל שאמר גרשתי אשתי נאמן דכידו לגרשה, הכא נמי ניהמני' שהוא שלו ומנפשי' עייל חדא דכיון שהוא בידה אין להאמינו שהוא שלו לאפוקי' מחזקתה ואפ' היא מודה לו אינה נאמנת שפל שהיא בחזקתה לפנינו והגט כבר פתוב עליו אי אפשר לנו לסמוך על דבריו פיון שאין בידה להקנות עכשיו ואם יזכה עכשיו בו בהודאתה הרי היא כמו שהקנתה לו עכשיו ואפתי הוי מחוסר הקנאה שהרי מחמת הודאה זו נעשה שלו אחר הפתיבה, ועוד שאין הבעל נאמן לומר רק גרשתי מכבר בגט פשר גמור, אבל לא שיאמן על גט שהוא מגרש לפנינו שלדעתנו אינו גט אין סומכין על דבריו שהוא גט תדע דבי' תרי דיהיב גיטא קמיהו צריכי למיקרייא ואי לא קראו אינו גט אף שהבעל אומר לפניהם שהוא גט ובעל שאמר גרשתי נאמן מ"מ לא מהימן לומר שהוא גט ואין ע"מ מעידין שנתגרשה רק ברואין שהוא גט לא על פי דיבורו של בעל, וכאן ג"כ פיון שלפי החזקה שבידה שלה ולא מיקרי ונתן אינו יכולין ע"מ להעיד שנתן על פי דיבורו של בעל פיון שהם לא ראו נתינה פלל ודוק והיינו דפשיט מר"ל דהגודרת אין לה חזקה א"כ אפתי הוי בחזקת שלו ושפיר יכול לגרש בו דמיקרי ונתן פיון דבחזקת שלו הוא וזה ברור: ומעתה אתי שפיר מה שהקשה רבא ותיפוק לי' דכתב שיכול להזדייף הוא דכיון דעכשיו בא לגרש בו פשיטא דלא מהני שום עדות על זה דכיון דעל יד של עבד בקל נמחק יש לחוש שנמחק בידה וכתבה עליו שנית כמו שהי' פתוב בו וכתבה זו השני' אינה פלום שלא נכתבה בציווי הבעל וע"ח אינו מעידין עליו שנתב בהכשר פיון שיכול להזדייף ואפ' זוכרין שלא נשתנה הגט ממה שהי' ולא מחקה שום תנאי מ"מ אפי' כתבה פדמעיקרא פסול לגרש בו ואפילו אפתי שלו הוא פסול לגרש בו והיינו דמקשה ממתניתין דהא כתב שיכול לזייף הוא ומשני דמתניתין בע"מ ור"א דכיון דמידו בא לידה בע"מ שוב אין לחוש לכלום, אבל לרמב"ח פיון שהגט כבר הי' בידה אי אפשר לגרש בו פיון דיכול לזייף שפא נמחק וכתבה שנית עליו ואינו גט ומשני בכתובת קעקע שאינו נמחק פלל וגם זה ברור: והיינו דבעי בתר הכי בטבלא שלה ועכשיו יוצא מתחת ידו, אי אמרינן דאשה ידעה מעצמה לאקנויי שפיר או דלמא לא ידעה להקנות בקנין גמור ועכשיו שפבר נכתב הגט אי אפשר להקנות דלא מהני הקנאה בין פתיבה לנתינה כההו בעי' הקודמת ובהו יצאתי י"ח מפל מה שהקשינו לעיל והסוגיא מתפרשת יפה בלי שום דוחק כמו שבארנו ועוד אבאר לקמן פשיטות דזקן ואשה דלפי הנ"ל אתיין שפיר בפשיטות ע"ש: אמנם מה שיש לדקדק בעיקר דין זה אי נימא דמחוסר הקנאה פוסל בין פתיבה לנתינה, א"כ הו מתניתין דלקמן פרק המגרש חמשה שכתבו פלל בתוך הגט פלוני גירש פלונית ופלוני פלונית ונתן לכל אחת ואחת והשתא הא לא ימלט בכאן רק שתהא הקנאה אחרת בנתיים שבשעה שמגרש זה צריך שיהא הנזיר שלו וכשגירש ונעשה של אשה היאך יגרש השני וע"כ בהקנאה, הרי מבואר הוא לכאורה שאין מחוסר הקנאה פוסל, ויש לתמוה לכאורה על הר"ן ז"ל שלא הקשה ממשנה זו: אבל באמת נ"ל דלק"מ ומכאן ראי' דאין מחוסר מעשה פוסל רק כשהי' החסרון בשעת פתיבה אבל כל שבשעת פתיבה ל"ה מחוסר מעשה רק אחר פתיבה נתחדש בו ענין שנעשה מחוסר מעשה לא איכפת לו, וראי' ברורה לזה מדברי התוס' שפירשו הא דאמר ר"י לקמן עד שתהא פתיבתו

ונחתימתו בתלויש היינו שפכתבו על אילן תלויש ואח"כ נטעו והשריש וחתמו דאל"כ היאך משפחת פתיבה בתלויש נחתימה במקונבר, והשתא תיקשי ס"ס מה צורך לחתימה אפי' בלי חתימה כלל פסול אפתי מכח פתיבה דס"ס יש חסרון בין פתיבה לנתינה, וע"כ כל שנקתב בתלויש מצד פתיבה פשר רק מצד חסרון בין חתימה לנתינה פסול דנקתם במקונבר, והשתא ממילא התם פינו דבשעת פתיבה הי' ראוי לכל אחד ואחד לגרש בו תיקף רק שחבירו קדמו וגירש בו ונה נולד אח"כ ולכל אחד ואחד לא נכתב על מקונסר מעשה שהרי הי' ראוי לכל אחד ואחד לגרש בו בלי חסרון כלל רק שנתינה שחבירו יגרש קודם ודוק: ואין להקשות ס"ס צריך הסופר להקנות לבעל הקלף והדין קודם פתיבה א"כ אי מקונסר הקנאה פוסל, בתמשה שפכתבו כלל בתוך הגט למי מקנה הסופר הקלף והדין אי לאחד הרי השני אינו יכול לגרש בו והוי מקונסר בעת פתיבה הא ליתא דס"ס יכול הסופר להקנות ע"י אחר שיזכה עבור אותו שיגרש בו ראשונה והם הסכימו שיוכל כל אחד מהם שירצה לגרש בו ראשונה א"כ ממילא מי שיגרש ראשון הרי קנה הקלף והדין, ומ"מ לא הוי מקונסר מעשה גם להנשאר גם דהא בשעת פתיבה הי' ראוי גם להם לגרש בו מי שירצה ובשביל שאח"כ גירש אחר לא נעשה בזה מקונסר מעשה, ועוד נראה דלא מיקרי מקונסר מעשה רק דבר המעכב בגירושין שאי אפשר לגרש בגט זה בלעדי מעשה זו אבל כל שראוי לגרש בו ממילא אין זה חסרון כלל שהרי אינו חסרון המעכב הפרישות, ונה ברור לע"ד, ועוד אבאר לקמן במקומו בדין מקונסר קציצה בס"ד ענין זה באריכות: בתוס' בד"ה בכתובת קעקע וכו' ומיהו איסורא דרבנן איכא וכו' דאפילו אפר מקלה אסור ליתן על גבי מפתו וכו' ואפילו הוי איסורא דאורייתא דבריהם צ"ע דשם במסכת מכות מסיק דמותר דמפתו מוכיח עליו וכתבו שם התוס' דכן הלכה, ונראה לי דס"ל דוקא במפה אמרינו דמוכח המפה שאינו מכונן לכתובת קעקע רק שצריך לזה לרפאות המפה, אבל פאן פינו שאינו צריך לכתוב הגט על יד העבד דוקא א"כ לא שייך בזה מפתו מוכיח עליו) ומ"מ נראה לי מדקתני במתני' על הפל פותבין לכתחילה בנדאי משמע דליכא איסורא כלל, והיינו דאפילו למ"ד דאפר מקלה אסור היינו דאינו הוכחה כ"כ דיכול להיות מחמת פתיבה שמקעקע על בשרו נעשה המפה, אבל פאן בגט פתוב על יד העבד הפל יודעים שהוא גט ולא נכתב לשם פתובת קעקע, ועוד אני אומר פינו דקרא פתיב וכתובת קעקע לא תתנו בבשרכם משמע דוקא על בשרכם הוא דאסור אבל על בשר עבד פנעני לא אסרה תורה כלל: איברא מצאתי בתוספתא דמפות הפותב על עבדו פדי שלא יברח פטור משמע דוקא פדי שלא יברח אבל בלא"ה חייב, אמנם הרמב"ם השמיט דבר זה אף שזכר כל דיני התוספתא השנויין שם גם מן התוספתא אין כ"כ ראי' דאולי בעבד עברי מייירי וצ"ע בזה: והנה הרמב"ם ז"ל כתב שהיו העדים חקוקים על ידו ג"כ, ותמה הב"ש פינו דאיכא איסורא דרבנן עכ"פ הרי נפסלו מדרבנן ואינה קושיא כלל דברבנן הוי בעי הכרזה, ואפילו למ"ד דלאותו עדות לא הוי בעי הכרזה היינו דוקא היכי שפסולו הוא העדות כמ"ש הנ"י פ"ק זה בורר אבל היכי דפסולו אינו העדות רק מצד אחר הוי בעי הכרזה, ועמ"ש האחרונים סימן לד"ס"ק כ"ג ומ"ש שם בספרי ת"י בזה והוכחתי דכל פי האי גוונא הוי בעי הכרזה, אף מדברי התוס' הנ"ל משמע דעדים לא בעינן כלל דאל"כ אי איכא איסורא דאורייתא בנדאי פסולין, אף יש לומר דמודים התוס' דעדים בעי חקיקה אף לא חקיקה גמורה

שהוא איסור דאורייתא דבלא"ה ג"כ אינו נמחק רק דכתבו דכתיבת הגט אפילו איסור דאורייתא אינו מזיק, וכן הרמב"ם לא זכר גבי עדים פתובת קעקע רק חקיקה סתם ודוק: ובטעמו של דבר למה בעי עדים חקוקין האריה הב"ש סימן קכ"ד והעלה שאין לחוש לעדים פלל, ודבריו תמוהין דפשיטא פנין שהכשירו לכתחילה לכתוב על דבר שיכול להזדייף ע"י ע"מ אפילו בלי פתובת קעקע, א"כ ע"כ אסורין לחתום בלי פתובת קעקע פל שהגט כתוב בכתובת קעקע דאל"כ יעשה זיוף פשיהא נכתב הכל בלי פתובת קעקע ותמחוק ותכתוב בכתובת קעקע ולא תצטרף ע"מ, וע"כ דכל שאין העדים חקוקים בכתובת קעקע אפתי צריכה ע"מ שמהא הי' פתוב סתם והיא מחקה וכתבה בכתובת קעקע, וזה ברור: בא"ד פ"א שם עבודת גלולים.

פוננתם שלא נפרש שם של הכותב או שם של אחר, ובגט פותב ג"כ שמו ושמה לזה כתבו דהפני' שם עו"ג א"כ לר"ש פשיטא דליכא פאן רק איסור דרבנן: בא"ד דהא מתהני באיסורי הנאה.

לכאורה דבריהם תמוהין נהי דהקא בכתובת קעקע פשר לגרש בו אבל גבי איסור פנין דקי"ל השוחט מסופנת בספין של עו"ג הבהמה אסורה כמ"ש בש"ע י"ד סימן ק"פ והוא מדברי הרמב"ם שם א"כ פאן ג"כ אפ"י דיעבד למה יהא פשר לגרש בו ואפילו גירש אני חוקה דאי עביד לא מהני, ואפילו להחולקים שם צריף עכ"פ להוליה הנא' לים המלח, וכאן משמע מפל הפוסקים דכשר לגרש בו עכ"פ דיעבד: ונראה לי דכוננת התוס' דס"ל דנדאי ההנא' מן הגירושין בגט זה אינו הנא' פלל פנין שאינו מרויח פלום שיכול לגרש אפילו על דבר שאינו שנה פלום ומנטל באשפ' ועל עלה של זית המנטל בהפקר, רק הא ס"ל לתוס' דכתיבה גופא הנא' מיקרי במה שפותר ואפילו לכתוב דבר אחר שאינו גט אסור על איסורי הנא' וכיון שנהנה מגופו אסור, והשתא דמי ממש להי' דהקא דאחר פתיבה פבר נעשה האיסור ויכול לגרש בו דהגירושין פנין שאינו נהנה מגופו ואינו מרויח פלום לא הוי הנאה, ובשביל שעשה איסור בכתובה לא נפסל כמו בכתובת קעקע, ועמ"ש בש"ע סימן קכ"ד: כתב בהג"א בשם א"ז וז"ל ואני הפותר בעניו דעתי אני מבין דלפי מה שפשט מגודרת הי' משמע דאפ"י בכתובת קעקע אינה מגורשת וצ"ע עכ"ל וכוננתו להקשות על דברי הרמב"ם מה שנראה מדבריו דבכתובת קעקע מגורשת גמורה וכלי פתובת קעקע מספק, ובאמת בש"ס מוקמינן אבעי' דרמב"ח בכתובת קעקע ומ"מ פשטינן מדר"ל דאין לה חזקה ואמרינן מנפשי' עייל: ולברר דברי הרמב"ם בזה צריף אני להעתיק לשון הרמב"ם ז"ל, וז"ל פ"ד מהלכות גירושין הל' ד', הי' הגט חקוק על ידו של עבד בכתובת קעקע והי' יוצא מתחת ידה והיו העדים חקוקים על ידו הרי זו מגורשת אע"פ שאין לה ע"מ שהרי אין יכול להזדייף אפ"י היו מוחזקין בעבד שהוא שלו וגט חקוק על ידו והוא יוצא מתחת ידה והיא אומרת בעדים נמסר לי הרי זו ספק מגורשת שמה מעצמו נכנס לה שהגודרת אין להם חזקה עכ"ל: ויש לדקדק הרבה בדבריו חזא מה שפסק בדין הקודם דמגורשת נדאי דמה בכך שאינו יכול להזדייף מ"מ ניהוש דמנפשי' עייל, ואי נימא דס"ל כמו שכתב הטור דאבעי' דרמב"ח דוקא במוחזקין שהוא שלו אבל בלא היו מוחזקין שהוא שלו לכ"ע מגורשת, א"כ מלבד שיקשה עליו ג"כ מה שהקשיתי לעיל על הטור דמ"מ פנין דאי אפשר לגרש בשלה רק שיהא מקודם שלו א"כ בכל אופן ע"כ הי' שלו קודם ואפתי ניהוש דילמא מנפשי' עייל, ועוד אי דוקא

בְּהִיוּ מוֹחֲזָקִין מִבְּעַיְלָ לִי א"כ מֵה זֶה שְׁכַתְּב אֲפִי הִיוּ מוֹחֲזָקִין הָא רַק בְּהָא מִבְּעַיְלָ לִן וּבְלִי מוֹחֲזָקִין וְדַאי מְגוֹרְשָׁת, וְרַחוּק לֹא מֵר דְּהָא אֲפִילוּ שְׁכַתְּב נִתְפַּוּן לֹא מִבְּעַיְלָ בְּלֵא הִיוּ מוֹחֲזָקִין וְדַאי מְגוֹרְשָׁת אֲלֵא אֲפִילוּ מוֹחֲזָקִין שְׁהִי שְׁלוּ מְגוֹרְשָׁת עַכ"פ מְסַפֵּק דַּס"ד בְּהִי מוֹחֲזָקִין שְׁהוּא שְׁלוּ לֹא תִתְגַּרְשׁ כָּלֵל כִּינֹן דְּאִין לֵה חֲזָקָה קַמְש"ל דַּמ"מ מְגוֹרְשָׁת, אֲבָל אַם כֶּף פְּנוּנְתוֹ לֹא הִי לֹא לֹא מֵר דְּהָרִי זֹו סַפֵּק מְגוֹרְשָׁת שְׁמָא מַעְצָמוּ נְכַנְס ש"מ דְּבָא לֹא מֵר הֲצַד שְׁאִינְה מְגוֹרְשָׁת וְלֵהנָ"ל בָּא לֹא מֵר צַד שְׁהוּא מְגוֹרְשָׁת וְלֹא יִפּוּל עַל זֶה הַטַּעַם שְׁמָא מַעְצָמוּ נְכַנְס, גַּם לְשׁוֹן אֲפִי הִיוּ מוֹחֲזָקִין מִשְׁמַע דְּבָלֵא הִיוּ מוֹחֲזָקִין ג"כ כֶּף הַדִּין דְּהָרִי סַפֵּק רַק אֲפִי הִיוּ מוֹחֲזָקִין הָרִי סַפֵּק וְהִיאָה נִימָא בְּלִי מוֹחֲזָקִין וְדַאי מְגוֹרְשָׁת לְדַעְתּוֹ, וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק מַה שְׁהַכְּנִיס הָרַב ו"ל הָא דְּהִי הֲגַט יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָה בֵּין חֲקִיקַת הֲגַט לְחֲקִיקַת הַעֲדִים וְכֶף הִי לֹא לֹא מֵר הִי הֲגַט חֲקוּק עַל יָדוּ שְׁל עֶבֶד בְּכַתָּן קַעֲקַע וְהִיוּ הַעֲדִים חֲקוּקִים עַל יָדוּ וְהִי יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָה הָרִי זֹו מְגוֹרְשָׁת, וְלָמָּה הַפְּסִיק בֵּין חֲקִיקַת הֲגַט לְחֲקִיקַת הַעֲדִים שְׁהָרִי ע"כ כָּל הֲגַט עִם הַחֲתִימוֹת יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָה: וְמַה שְׁנִרְאָה לִי בְּבִיאור דְּבָרֵי הָרַב ו"ל הוּא כֶּף, דַּס"ל דְּהָא אֲבַעַיְלָ דַּרְמַב"ח אִינְה רַק פְּשָׂאוּ הֲגַט נְגַמֵר לְגַמְרֵי שְׁלֵא תַחַת יָד הָאֲשָׁה וְאַח"כ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָה אִז אֲמַרִינֹן כִּינֹן שְׂרָאוּהוּ נְגַמֵר וְאִז לֹא נִתְגַּרְשָׁה אִף עַכְשָׁיו אִינְה מְגוֹרְשָׁת דְּשְׁמָא מִנְפָּשָׁי עֵינִיל, אֲבָל בְּנִמְצָא בְּיָדָה גַּט כְּתוּב עַל יָד הַעֶבֶד מַה שְׁלֵא נִרְאָה מְקוּדָם כְּשֵׁלֵא הִי בְּיָדָה אוּ לֹא חִיִּישִׁינֹן כָּלֵל דְּמִסְתַּמָּא כִּינֹן שְׁהַבְּעַל כְּתוּב עָלָיו גַּט וְהַחֲתִים עֲדִים מִסְתַּמָּא גִירֵשׁ בּוּ דְלֵא מְקַדִּים אִינְשׁ פּוֹרְעָנוּת לְנַפְשָׁי וְכָל שְׁכַתְּב לְגִרֵשׁ וְנִמְצָא בְּיָדָה אֲמַרִינֹן מִסְתַּמָּא גִירֵשׁ בּוּ רַק בְּהִיוּ מוֹחֲזָקִין בְּעֶבֶד שְׁהוּא שְׁלוּ וְגַט כְּתוּב עַל יָדוּ וְאַח"כ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָה בְּהָא מִבְּעַיְלָ לִן כִּינֹן דְּמַעֲיָקְרָא הִינְיוּ מוֹחֲזָקִין שְׁהוּא שְׁל בְּעַל כְּמוֹת שְׁהוּא בְּגַט כְּתוּב עָלָיו א"כ מַאִינְה צַד נִימָא עַכְשָׁיו דְּגִירֵשׁ בּוּ וְכַמוּ דְּמַעֲיָקְרָא לֹא גִירֵשׁ אִף שְׂרָאוּנוּ כְּתוּב עָלָיו גַּט כְּמוּ כֵן עַכְשָׁיו מִנְפָּשָׁי עֵינִיל אֲבָל בְּלֵא רְאוּנוּ אוֹתוֹ הַעֶבֶד כְּתוּב עָלָיו גַּט כָּלֵל רַק כְּשֵׁהוּא בְּיָד הָאֲשָׁה רוֹאִין גַּט כְּתוּב עָלָיו מַאִינְה צַד נִימָא שְׁהַבְּעַל כְּתוּבוּ שְׁלֵא לְגִרֵשׁ בּוּ וּמִנְפָּשָׁי עֵינִיל וְאַמְרִינֹן שְׁכַתְּב עָלָיו גַּט לְגִרֵשׁ וּגִירֵשׁ תִּיכְף דְּלֵא מְקַדִּים אִינְשׁ פּוֹרְעָנוּת לְנַפְשָׁי וְלִכְף לֹא הוֹחֲזַק אוֹתוֹ הַעֶבֶד בְּגַט זֶה שְׁלֵא בְּיָד הָאֲשָׁה כִּי לֹא נִכְתְּב רַק לְגִרֵשׁ בּוּ מִשָּׂא"כ בְּהִיוּ מוֹחֲזָקִין בּוּ שְׁהִי שְׁלוּ עִם הֲגַט הַכְּתוּב עָלָיו וְאַח"כ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָה בְּהָא מִבְּעַיְלָ לִן, וְכַמוּ כֵן בְּלֵא הוֹחֲזַק הַעֶבֶד הַזֶּה בְּגַט חֲתוּם בְּעֲדִים רַק תַּחַת יָד הָאֲשָׁה ג"כ לֹא חִיִּישִׁינֹן דְּמִנְפָּשָׁי עֵינִיל כִּינֹן שְׁלֵא הוֹחֲזַק שְׁהִי עָלָיו גַּט גְּמוּר רַק ת"י הָאֲשָׁה לֹא חִיִּישִׁינֹן שְׁהִי גַט כְּבָר בְּיָד הַבְּעַל וּמִנְפָּשָׁי עֵינִיל לְבֵית הָאֲשָׁה דְּכָל שְׁהַחֲתִים עָלָיו עֲדִים מִסְתַּמָּא גִירֵשׁ בּוּ וּל"ח לְנִמְלֵךְ כִּינֹן שְׁלֵא נָפַל, וּמַעֲתָה דְּבָרֵי הַרְמַב"ם עָלוּ כַּהֲנֹן דְּמַעֲיָקְרָא מִיָּרִי שְׁלֵא הוֹחֲזַק הֲגַט חֲתוּם בְּחֲתִימוֹת רַק תַּחַת יָד הָאֲשָׁה וְלִכְף מְגוֹרְשָׁת וְאַח"כ מִיָּרִי שְׁהִי כָּל הֲגַט הוֹחֲזַק בְּיָד הַבְּעַל, לִכְף כְּשִׁיּוֹצֵא מִתַּחַת יָדָה חִיִּישִׁינֹן דְּמִנְפָּשָׁי עֵינִיל וּבְעַיְלָ דַּרְמַב"ח דוֹקָא בְּהִיוּ מוֹחֲזָקִין בְּעֶבֶד שְׁהוּא שְׁלוּ שְׁהִי כְּתוּב עָלָיו גַּט שְׁגַם בְּזֶה הוֹחֲזַק בְּיָד הַבְּעַל שְׁנִכְתְּב עָלָיו גַּט גְּמוּר חֲתוּם בְּעֲדִים אֲבָל בְּהוֹחֲזַק שְׁהוּא שְׁלוּ וְלֹא הוֹחֲזַק בְּכַתִּיבַת גַּט חֲתוּם בְּעֲדִים רַק בְּיָד הָאֲשָׁה נִרְאָה עָלָיו גַּט חֲתוּם בְּעֲדִים בְּהָא לֹא מִבְּעַיְלָ לִן כָּלֵל, וְמַה שְׁאָמַר הָרַב ו"ל אֲפִי הִיוּ מוֹחֲזָקִין הִינְיוּ בְּכַהֲאִי גְּוּנָא שְׁנִרְאָה עָלָיו הֲגַט נְגַמֵר כִּינֹן וְלֹא הִי תַחַת יָדָה, א"כ אִי הִיוּ מוֹחֲזָקִין שְׁהִי שְׁלֵה הִי מְקוּם לְחוּשׁ דְּלֵא יָדְעָה לְאִקְנוּיִי וְלִכְף הוֹחֲזַר לֵה הַעֶבֶד וְלֹא נִתְגַּרְשָׁה כָּלֵל רַק אֲפִי הִי מוֹחֲזַק לְשְׁלוּ וְנִמְצָא בְּיָדָה הוֹאִיל וְהוֹחֲזַק בְּיָדוּ בְּגַט גְּמוּר כְּתוּב עָלָיו חִיִּישִׁינֹן דְּמִנְפָּשָׁי עֵינִיל, וּבְזֶה יֵשׁ

לְיִשָּׁב דְּבָרֵי הַטּוֹר ג"כ שֶׁפֶסֶק בְּלֹא הַחֲזוֹק מְגוֹרְשֵׁת הֵינּוּ בְּהֵן גְּנוּנָא שְׁלֵא הַחֲזוֹק בְּגִט פְּתוּב עָלָיו רַק בְּיַד הָאִשׁ אֲזֵ אֲמַרִּינָן דְּנֹדָאֵי פִּינָן שֶׁפֶתַב עָלָיו גִּט וְהַחֲתִּים עֵדִים לְגֵרֵשׁ בּוּ בְּנֹדָאֵי גֵירֵשׁ תִּקְרָף וְלֹא תִּיּוֹשִׁינוּ דְּנִמְלָף וּמִנְפָּשֵׁי עֵינִיל, וְדוּק הֵיטֵב: בַּד"ה ת"ש וַא"ת מִתְּנִיתִין הֵנִי לִי לְאַתּוּנֵי וכו'.

דְּבָרֵיהֶם דְּחֻקִּין מְאֹד, וְהַעֲיָקֵר נִרְאֶה לִי בְּזֵה דְּבִלְא"ה יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּקֶאֱמַר מִנְפָּשֵׁי עֵינִיל וְקִשְׁיָה אֲפִילוּ לֹא עֵינִיל מִנְפָּשֵׁי רַק הוּא שְׁלַחוּ אֲצִלָּה לְאִינְה עֵנִין מ"מ לֹא לְגֵירוּשֵׁינָן שְׁלַחוּ, וְע"כ צָרִיף לֹמַר פִּינָן שֶׁהִי פְּתוּב עָלָיו גִּט בְּנֹדָאֵי הִי מְקַפִּיד שְׁלֵא יִשְׁלַחְנוּ לָהּ כָּל כְּמָה שְׂאִין רְצוּנוּ לְגֵרֵשׁ רַק דְּחִיּוּשֵׁינוּ שְׂמָא מִנְפָּשֵׁי עֵינִיל לְהַתָּם, וְכֵן אָמְרוּ בִּיבְמוֹת פִּינָן דְּשָׁמִי כְּשָׁמִי לֹא מְקַפִּיד גְּבִי וְכ"ש הָקָא, וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר פְּשִׁיט מַר"ל דְּקֶאֱמַר הַגּוֹדְרוֹת אֵין לָהֶם חֻזְקָה וְהַפְּנוּנָה בַּהִמ' שֶׁהִיא שְׁמוּרָה בְּגִדְרָה שְׁלֵא תוּכַל לִילָף לְמָקוֹם אַחַר אֲלֵמָא דְּבַע"ה מְקַפִּיד עֲלֵי מ"מ פִּינָן שְׂאִינְה מְסוּרָה לְרוּעָה חִיּוּשֵׁינוּ שְׂמָא מְעַצְמָה קִפְצָה וְהִלְכָה לְשֵׁם, וְה"ה הָקָא חִיּוּשֵׁינוּ דְּמִנְפָּשֵׁי עֵינִיל אַף דְּהֶאֱדוֹן מְקַפִּיד שְׁלֵא יִלָּף מ"מ אֵי אֲפֹשֶׁר לְהַשְׁגִּיחַ עָלָיו בְּכָל עֵת, וְכֵן בְּבַהֲמ' דְּנֹקָא מְסוּרָה לְרוּעָה דְּלַעוּלָם הוּא מְשִׁיגִיחַ עֲלֵי וּמְשַׁמְרָה מִשָּׂא"כ גּוֹדְרָת, וְזֵהוּ פִּי נָכוֹן וּלְכָף קִרְאוּהָ גּוֹדְרָת וְזֵה בְּרוּר: בַּד"ה אֲשֶׁה לֹא יַדַּע' לְאַקְנוּנֵי פִי בְּדָבָר שֶׁהוּא מְחֻזָּר לָהּ וכו': הַר"ן פְּתַב בְּזֵה ב' פִּירוּשִׁים, אַחַד דְּלֹא יִדְעָה שְׁצָרִיכָה לְהַקְנוֹת לוֹ הַנְּיִיר, וּפִי הַב' בְּדָבָרֵי הַתּוֹס' וְהִנֵּה לְפִי הֶרְאֵשׁוֹן פְּשִׁיטָא דְּאֵי מְלַמְדִּין אוֹתָהּ לְהַקְנוֹת שְׁפִיר דְּמִי, וַא"כ ה"ה לְפִי הַב' דְּנֹדָאֵי לֹא נִפְקָא מִינְה לְדִינָא וְזוֹ הִיא רֵאִי דַּע"כ מְחֻסָּר הַקְנָאָה פּוֹסֵל דַּא"כ לְמָה לִי לְמִיבְעֵי בְּאִנְפִין שֶׁיְכוּלָה לְהַקְנוֹת עֲדִינָן לְפִנְיָנוּ הֵנִי לִי לְמִיבְעֵי שְׁפָבֵר גֵּירֵשׁ אֵי מְגוֹרְשֵׁת: בַּא"ד טְבִלָא דִּינְדָה לֹא מִיקְנֵי לִי.

אֵין פְּנוּנָתָם לְחֻלְקָה בֵּין נְיִיר לְטְבִלָא דַּא"כ מֵאֵי קוּשְׁנֵי מִמִּתְנִיתִין לֹקְמָא בְּנְיִיר, רַק פְּנוּנָתָם דְּדוּקָא שְׂכָר סוֹפֵר דֵּהִיא רְנֻצִית לִיתְנוּ לְסוֹפֵר שְׁפִיר אֲמַרִּינָן דְּאַקְנֵי לִי וּמִיָּדוּ יֵהָא לְסוֹפֵר, אֲבָל נְיִיר שֶׁהוּא שְׁלֵה וְאִינְה רְנֻצִית כָּלֵל לְהַקְנוֹתוֹ דֵּהִיא לְעוּלָם יֵהָא שְׁלֵה לֹא אַקְנֵי רַבְּנָן, וּלְפ"ז יֵשׁ לֹמַר דֵּה"ה פְּשִׁיטָא שֶׁל סוֹפֵר אֵין צָרִיף הַקְנָאָה אֲפִי בְּנְיִיר וְדִינָא דֵּהִיא פִּינָן שֶׁהַסוֹפֵר יוֹדֵעַ שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת יָדוֹ וְלֹא לוֹ יֵהִי אַקְנֵי לִי רַבְּנָן לְבַעַל כְּמוֹ שְׂכָר סוֹפֵר שֶׁל אֲשֶׁה, אַף כְּבָר הוֹכַחְתִּי בַּא"ה עַי"ק"כ דְּמַהֲדָה דְּלַעֲיִל מוּכַח דְּלֹא אַקְנֵי לִי רַבְּנָן נְיִיר וְדִינָא כָּלֵל וְכ"ש לְפִי מַה שְׁפִתְבַּתִּי לַעֲיִל דֵּהִיא אַקְנֵי לִי רַבְּנָן לֹא קֵאִי לְמַסְקָנָא כָּלֵל רַק וְכַתְּבִי צְנוּנָת פְּתִיבָה כְּמ"ש הַנִּי פֶּרֶק גִּט פְּשׁוּט וּר"ח וְרַבָּא יִדְעוּ מִזֵּה א"כ בַּלֵּא"ה לְק"מ קוֹשְׁיָת הַתּוֹס' דֵּהִקָּא: בַּא"ד דְּמִצִּי לְדַחוּנֵי דְּכוּתְבַת עַל קַלְף שֶׁל בַּעַל, לְפִי מַה שְׁפִתְבַּתִּי לַעֲיִל דֵּהִיכִי דְּמַקְנָה לְפִנְיָנוּ בְּנֹדָאֵי מְהִנֵּי א"כ מִצִּי לְאֹקְמָא בְּמַקְנָה לְפִנְיָנוּ, אַף קִשְׁיָה לִי לְרַבָּא דְּדַחֵי דְּלֵמָא זָקוּן שְׂאֵנִי דִּינְדָע לְאַקְנוּנֵי וְכִי לֹא יִדְעַ סִּפָּא דֵּהִיא מְשִׁנָּה דְּעַדִּיּוֹת דְּקַתְנֵי עָלָה מִדְּבָרֵיהֶם לְמַדְנֵי דְּאֲשֶׁה פּוֹתְבַת אֶת גִּיטָה וְכו' ש"מ דְּאֲשֶׁה יִדְעָה לְאַקְנוּנֵי וּמִדְּמָה לָהּ לְזָקוּן וְרַבָּא לֹא מוּקִי לָהּ בְּקַלְף שֶׁל בַּעַל דַּא"כ גַּם מְזָקוּן לֹא קִשְׁיָא, וְנִרְאֶה לִי דְּנֹדָאֵי בְּזָקוּן הֵנִי ס"ד שֶׁהִי קַלְף שְׁלֵו וְלֹא הַקְנָה לְפִנְיָנוּ דְּקַתְנֵי וְכֵן מְעַשֶׂה לְפִנְיָנוּ חֲכָמִים ש"מ דְּהַפֵּל הִי עוֹשֶׂה מְעַצְמוֹ גַּם אֵי הִי קַלְף שֶׁל לֹנָה שְׁמִסֵּר לוֹ לְכַתְּבוּ בְּהָא פְּשִׁיטָא דְּמַהֲנֵי דְּנֹדָאֵי אֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין אֵי הַלֹּנָה פּוֹתְבֵי אוֹ מְצִנָּה לְכַתְּבוּ לְסוֹפֵר אוֹ לְמַלְוָה רַק שֶׁהִזְקוּן הִנֵּה מְעַצְמוֹ הִי פּוֹתְבֵי וּקְמ"ל פִּינָן שֶׁהַחֲתִּים עֵדִים מִדְּעַת הַלֹּנָה מְהִנֵּי דְּעֵינֵיךְ הַשְׁעֵבּוּד בְּחַתִּימָה תְּלוּי, אֲבָל הָא דְּקֶאֱמַר עָלָה מִדְּבָרֵיהֶם לְמַדְנֵי שְׁפִיר יֵשׁ לֹמַר בְּקַלְף שֶׁל בַּעַל אוֹ שֶׁהַקְנָתָה לְפִלּוּנֵי וְלֹא בָּא לְאַשְׁמְעִינוּ רַק דְּכַתְּבֵי יִדְעָה מְהִנֵּי לְהִיּוֹת כְּרִיתוֹת דְּעֵינֵיךְ הַפְּרִיתוֹת בְּחַתִּימָה תְּלוּי וְעַמ"ש

בְּדִבְרוֹר שְׁאֶחָר זֶה עוֹד בְּזָה: בַּד"ה וְכוּתָב וּא"ת מֵאֵי עֲנִין שְׁטָרֵי הַלְוָאָה לְגַט וְכו') קָשָׁה
דְּהוּי לְהוּי לְהַקְשׁוֹת אֲמַתְנִיתִין גּוּפָה דְמֵאֵי קַמְש"ל דְּהוּי פּוֹתָב בְּכַתָּב יָדוּ פִינּוּ דְשִׁטְר רֵאִי
הוּא, וְעוֹד אֵי צָרִיף לְהַשְׁמִיעֵנִי זֶה עַכ"פּ מֵאֵי קָאָמֵר עֲלָה מְדַבְּרִיָּהֶם לְמַדְנּוּ אִשָּׁה פּוֹתָבָת
גִּיטָה וּמֵאֵי עֲנִין שְׁטָרֵי הַלְוָאָה לְגַט הֵתָם שְׁטָר רֵאִי וְלֹא מְהַנִּי בְּגַט דְּבַעֲיִנּוּ סִפְרָ מְקַנָּה
וְצָרִיף לֹאמֵר דַּס"ל לְתוֹס' דְּנֻדְאֵי הָעִיקָר בָּא לְאַשְׁמוּעֵינּוּ הֵתָם דְּכַתָּב יָד הַמְלִיָּה מְהַנִּי דַּס"ד
דְּעִיקָר חַיִּיבוּ וְשִׁעְבוּד בְּשִׁטְר הוּא וּמְהַנִּי טַעְמָא צָרִיף אִימְלוּכִי בִי וְכָף פְּתוּב וְאָמֵר לָנוּ
כְּתוּבו, א"כ ס"ד דְּבַעֲיִנּוּ בְּכַתִּיבָה ג"כ צִוּוּי הַלְוָה קַמְש"ל דְּהַפְּל בְּחַתִּימָה תְּלוּי וְעֲלָה
קָאָמֵר מְדַבְּרִיָּהֶם לְמַדְנּוּ דְגַם בְּגַט הָאִשָּׁה פּוֹתָבָת גִּיטָה דְּרַק בְּחַתִּימָה תְּלוּי וְלֹא הִשְׁוּוּ
בְּמִשְׁנָה גַט לְשִׁטְר רַק לְעֲנִין זֶה דְּעִיקָר בְּחַתִּימָה תְּלוּי אֲבָל לְעֲנִין הַקְּנָאָה שְׁפִיר יֵשׁ לֹאמֵר
דְּבִזְקוֹן לֹא בְּעִינּוּ סִפְרָ מְקַנָּה פְּלָל וְזֶה בְּרוּר: אִף אֲפַתִּי קִשְׁיָא פִינּוּ דְּבַגְט ע"כ צָרִיף הַסּוֹפֵר
שְׁיִשְׁמַע מִפִּי הַבְּעַל וְאִיפָא לְמ"ד דְּצָרִיף לְהִיּוֹת שְׁלוּחוֹ א"כ מֵאֵי קָאָמֵר מְדַבְּרִיָּהֶם לְמַדְנּוּ
דְּמָה ס"ד דְּלֹא מְהַנִּי פְּתִיבָת יָדָה פִינּוּ שְׁכּוֹתָבָת בְּצִוּוּי הַבְּעַל וּמ"ש הָאִשָּׁה אוֹ סוֹפֵר אַחַר
בְּשִׁלְמָא בְּזְקוֹן קַמ"ל אִפִּי פּוֹתָב שְׁלֹא בְּצִוּוּי הַלְוָה וִידִיעְתּוּ מִשָּׂא"כ גַּט פְּשִׁיטָא דְכָה"ג לֹא
מְהַנִּי וְאִי נִימָא דְּעִיקָר מַה דְּמִשְׁנָה אוֹתָם לְעֲנִין דְּנִימָא דִּינְדְעָה לְאַקְנוּי, א"כ תִּיקְשׁוּ קוֹשְׁיָת
הַתּוֹס' אֲמַתְנִיתִין דְּעַדִּיּוֹת גּוּפָה מַה עֲנִין שְׁטָר רֵאִי דְּלֹא בְּעִי קַנְיָן לְגַט דְּבַעֲיִ קַנְיָן: לְכוּ
נִרְאָה לִי דְּהָךְ מַתְנִיתִין דְּהֵתָם לְמ"ד ע"ח פְּרַתִּי וּקַמְש"ל דְּכַתִּיבָה אִינָה פְּלוּם וְלֹא בְּעִי
צִוּוּי הַבְּעַל כְּהָךְ שְׁטָר רֵאִי דְּזְקוֹן, וְעִיקָר בְּחַתִּימָה תְּלוּי כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ שְׁם שְׁאִין קִיּוּם הַגַּט
אֲלֵא בְּחוֹתְמֵי אֲבָל לְמ"ד ע"מ פְּרַתִּי דְּבַעֲיִנּוּ שְׁלִיחוֹת הַבְּעַל וְצִוּוּי אִין עֲנִין זֶה לְזְקוֹן.
וְהִינּוּ טַעְמָא דְּלֹא קִשִּׁי לִי לְרַבָּא וְאַבְיִי רַק מְזַקוֹן וְלֹא מְהָךְ דְּאִשָּׁה פּוֹתָבָת דְּהִיא סִיפָא
דְּמַתְנִיתִין דְּזְקוֹן דַּס"ל דְּהֵתָם לֹא לְעֲנִין הַקְּנָאָה מִיָּרִי דְּנֻדְאֵי בְּעִינּוּ שְׁתַּקְנוּהוּ לוֹ לְבַעַל
בְּפִי לְפִנְיֵנוּ [וְהֵתָם מְהַנִּי הַקְּנָאָה לְכ"ע אִפִּי אַחַר פְּתִיבָה קוֹדֵם חַתִּימָה פִינּוּ דַּע"ח פְּרַתִּי]
רַק דְּקַמְש"ל דְּכּוֹתָבָת בְּעַצְמָה בְּלִי צִוּוּי הַבְּעַל כְּהָךְ דְּזְקוֹן וְרַב אִשִּׁי דְּפְשִׁיט לָהּ לֹא מְהָךְ
מִשְׁנָה פְּשִׁיט רַק מִמִּשְׁנָה דְּלַקְמֵן דְּהֵתָם דְּלֹא חֲשִׁיב עו"ג בְּהַדִּי חַש"ו ש"מ דַּר"א הוּא,
וְהָכִי מוֹקִי לָהּ אֲמוּרָאֵי טוּבָא לְקַמֵּן כַּר"א וְע"כ דְּמָה דְּקַתְנִי סִיפָא שְׁאִין קִיּוּם הַגַּט רַק
בְּחוֹתְמֵי הַפְּנוּנָה שְׁאִין לְחוּשׁ דְּלִמָּא לֹא יְדַעָה לְאַקְנוּי פִינּוּ שְׁעַדִּים חַתוּמִּים בּוֹ עַל כָּל
הַכְּשִׁירוֹ שְׁל גַט הֵם חוֹתְמִים וּמְסַתְמָא הַקְּנָתָה לוֹ פְּדִין, אֲבָל בְּעַדִּיּוֹת דְּקַתְנִי מְדַבְּרִיָּהֶם
לְמַדְנּוּ ש"מ דְּבָא לְלַמּוֹד כְּהָךְ דְּזְקוֹן א"כ ע"כ ר"מ הוּא וּמ"מ לְפִי הָאָמֵת דְּגַם בְּזְקוֹן מִיָּרִי
בְּשִׁטְר מְקַנָּה כַּמ"ש הַתּוֹס' וְכְמוֹ שְׁאָפְרָשׁ לְקַמֵּן מִמִּילָא יֵשׁ לֹאמֵר דְּהָךְ מִשְׁנָה דְּעַדִּיּוֹת ג"כ
ר"א וְלְעֲנִין הַקְּנָאָה מִיָּרִי דְּבִין בְּזְקוֹן בִּין בְּאִשָּׁה לֹא חִיָּשִׁינּוּ שְׁמָא לֹא הַקְּנָה דְּעַדִּים
הַחַתוּמִּים מְעִידִין עַל הַפְּל שְׁנַעֲשֶׂה בְּהַקְּשֵׁר פְּנ"ל בַּא"ד גַּם הֵם הָיוּ עוֹשִׁין לוֹ טוּבָה וְכו'.

צ"ע דְּהִיאָךְ אֲפָשֵׁר דְּהִי עוֹשִׁין לוֹ טוּבָה תְּמוּרַת הַלְוָאָה הָא הֵנִי רִיבִית וְאָסוּר אִפִּי מְוַקְדָּמַת
וּמְאֻחֲרַת, וְלִדְעָתִי הַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים פִּי בְּלִי סִפְק לְפִי הָעֲנִין הִי הָעֶסֶק הַזְּקוֹן וּפְרָנְסוּ בְּדַבְּר
הַזֶּה וּבּוּדְאֵי הִי עוֹשֶׂה בְּאֻפְּן הַמְּוַתֵּר שֶׁהִי לוֹקַח מִהֶם שְׂדוֹת וְכַרְמִים בְּמַכִּירָה וְהִי
מוֹכְרָלָהֶם אַח"כ בִּיּוֹקֵר פְּשִׁיט רּוֹצִין לְשַׁלֵּם אוֹ בְּמִשְׁכַּנְתָּא בְּנַכְיִיתָא וְכָל אֵלוּ שְׁטָרֵי מְקַנָּה
הֵם פִּי שִׁט"ח הִי אָסוּר מְשׁוּם רִיבִית, וְנִרְאָה עוֹד דְּהַמְקַשָּׁה דִּינִיק דַּע"כ כְּהָךְ הִי דַּאֲל"כ
מֵאֵי קַמ"ל דְּהִי פּוֹתָב פִּן נִרְאָה לִי: דָּךְ כ"א ע"א בְּתוֹס' בַּד"ה אֲלֵא מְהַכָּא וְכו' קָשָׁה לְר"י
וְכו'.

לפענ"ד נראה ליישב בפשיטות לפי מה שפכתבו התוס' לעיל דלקה שטר ראי' לא הוי בעי ספר מקנה דאפילו מלנה ע"פ הי' גובה ממשעבדי לולא דאין לו קול, ולפי זה נראה לי דהיינו דנקא מן הלנה שקיבל המעות דין הוא שייגבה ממשונעבדים אבל מן הערב פיון דקי"ל לא יתבע הערב תחילה ממילא אין עליו חיוב רק כשאין ללנה לשלם אבל שישמעבדו נכסיו תיכף בעת הערבות שלא יוכל למוכרם אינו רק מחמת שמשעבד עצמו בשטר וכה"ג בעי ספר מקנה, והשתא שפיר מיימי פיון דקתני ערב אחר חיתום גובה כנ"ח ש"מ דבעת מתן מעות קודם חיתום גובה ממשונעבדים, והכי איתא להדיא התם וכ"ע מודו בזה כל היכי דכתוב ופלוני ערב ש"מ דידע לאקנויי, ובהו יש ליישב קושית התוס' לעיל דמאי ענין שטרי ראי' לגט, ולפי הנ"ל יש לומר דאביי לטעמין דסובר של"ד רק בשטר ש"ד, והכי איתא התם ס"פ ג"פ [וכן הכרעתי בס' ת"י סי' ל"ט] וכן פירש"י בקדושין דבשטר שהוא משעבד עצמו משמעבד, א"כ בשטר זה הוא משמעבד ובעי ספר מקנה, ועמ"ש בס' ת"י סי' מ' ביישוב קושית התוס' בזה: בגמרא אמר רבא פתב לה גט ונתנו ביד עבדו וכתב לה שטר מתנה עליו קנאתהו ומתגרשת בו.

פירש"י ז"ל משום דגיטתה ונחצירה באין כאחד, וכן כתב הרשב"א ז"ל בקדושין ואני תמה למה לא שאלו כאן נחצירה מה שקנתה אשה קנה בעלה כמו ששאלו לקמן פ"ק הזורק בעובדא דרבא בשכ"מ והתם איפסיף רבא עד דהדר אמר דגיטתה ונחצירה באין כאחד, וביותר אני תמה דשם העלה הרשב"א ז"ל מכח קושית התוס' דהא במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות, דונקא התם דלא היתה הקנאה גמורה רק כדי שתתגרש והוי כשאלה אבל במתנה לגמרי הוי נחצירה ממש א"כ הכא אין צורך לומר מכח גיטתה ונחצירה כלל דכיון דהייב לה העבד והחצר במתנה גמורה שלא הוא ואינו אוכל פירות כלל ואולי לא נתפנוין רש"י ז"ל לומר דכאן הוי ממש כהו דהזורק מכח קושית דמה שקנת' אשה קנה בעלה, רק עכ"פ כמו דהתם מהני נחצירה שלא הי' לה מקודם רק ברגע הגירושין כמו כן כאן אף דקודם הגירושין לא הי' לה החצר וברגע שקנת' החצר מתגרשת וס"ד דבעינו שיהא נחצירה קודם שיתן הגט לשם קמשי"ל דמהני אף שבאין כאחד ודוק: ובהו נראה לפע"ד ליישב מה שתמה הרשב"א ז"ל על דברי הרמב"ם שכתב דאפילו לא הי' העבד פפות מגורשת כשיגיע לידה דכיון דלא נתגרשה מכח חצר צריך לחזור וליתנו לה לידה דאל"כ הוי לי' טלי גיטתה מעל גבי קרקע ע"ש, ולפי הנ"ל לק"מ דנדאי אי נימא דהכא מטעם גיטתה ונחצירה באין כאחד אמינו עלה א"כ כל שהי' חצר מהלכת ולא נתגרשה הרי לא נתן כלל לחצירה רק לחצירו והוי טלי גיטתה מעל הקרקע אבל הרמב"ם ס"ל דהכא שהוא נותן מתנה גמורה הוי נחצירה ממש ואפילו חצר מהלכת ס"ס נתן לחצירה ונתמקיים ונתן בידה דהיינו ה"ה נחצירה כדילפינו ריש הזורק ואף שעדיין לא קנתה הגט ולא נתגרשה בנתינה זו מ"מ אי נתן בידה וישנה או לפקדון ג"כ לא נתגרש' בנתינה זו דלא בעינו נתינה לשם גירושין כלל כדאמרינו בהמגרש אימר דבעי ר"א פתיבה לשמה נתינה לשמה מי בעי רק כל שנתן בידה ואפילו לא נתגרשה או יכולה להתגרש אח"כ ואינה צריכה נתינה שנית, ומה דקי"ל טלי מעל הקרקע לא מהני היינו היכא דלא נתן בידה או לרשותה כלל רק מחמת נטילתה מעל הקרקע בא לידה, אבל כל שנתן בידה או לרשותה אף שלא נתגרשה עדיין רק בקנייתה בנטילת מה מ"מ מגורשת,

ותדע שְהרי פְּתוּב בְּסוֹד הַגֵּט שְׁלֹא חָרַשׁ שְׁנֵתוּן הַגֵּט בְּיַד תַּקְפוּץ יָדָה וְתַחֲזוּק בּוֹ, וְנִימָא דְהוּי טְלִי מְעַל הַקְּרָקַע וּע"כ דְּכָל שְׁנֵתוּן הוּא בְּיַדָּה שׁוּב לֹא אִיכְפַת לָן וּז"ב.

אֵלָּא דְעֵדֵינָן יֵשׁ לְפַקְפֵּק בְּמָה שְׁכַתְבֵּהּ רַמְבַּ"ם ו"ל רפ"ה מה"ג שְׁאֵם זָרַק לְחֻצְיָה וְלֹא עֲמָדָה אֲצִלוּ אִינְהָ מְגוֹרְשֵׁת עַד שְׁתַּעֲמוּד בְּחֻצְיָה וּמְדָלָא זָכַר הֵתָם דְּכַתְבֵּהּ לָהּ דִּין וּדְבָרִים ע"כ מְשׁוּם דַּס"ל פְּרָבָא דְגִיטָה וְחֻצְיָה בְּאִין פְּאָחַד כַּמ"ש ה"ה שְׁם א"כ הִיאָהּ פְּתוּב עַד שְׁתַּעֲמוּד בְּחֻצְיָה פִּינּוֹן דְּמַעֲיָקְרָא לֹא נִתְגַּרְשָׁה הָרִי לֹא נָתַן לְחֻצְיָה פְּלָל רַק לְחֻצְיָרוֹ פִּינּוֹן דְּמָה שְׁקֻנְתָּ אִשָּׁה קָנָה בַּעֲלָהּ א"כ הִי בְּדִין שְׁיִחְזוֹר וְיִטְלָנוּ וְיִתְּנוּ לָהּ: אֲבָל בְּאַמַּת נִרְאָה לִי דַלְק"מ מִתְּרִי טַעֲמָא חֲדָא שְׁאֲנִי אוֹמֵר אֲפִילוּ לְדַעַת הַרְשָׁב"א ו"ל דְּבִנְטַלְתּוּ אִינְהָ מְגוֹרְשֵׁת פְּאֵן אֲבָל בְּכַפְתָּהּ לְעַבְדָּ וְזָכְתָּה בּוֹ מְטַעַם חֲצָר מוֹדָה דְּמְגוֹרְשֵׁת אָף דְּבִשְׁעַת נְתִיבָה לֹא הִי לְחֻצְיָה פְּלָל שְׁלֹא הִי פְּפוּת מ"מ כְּמוֹ דְּמַהֲנִי בַשַּׁכ"מ פְּרָק הַזּוֹרֵק בְּמָה שְׁהַקְנָה לָהּ הַחֲצָר וְהִיא אֲזֵלָא וְתִיחְזָד וְתַפְתַּח לְקִנּוּתוֹ בְּחֻצְיָה אָף דְּמַעֲיָקְרָא הִית' הַנְּתִיבָה לְחֻצְיָרוֹ וְאַח"כ שְׁבָא לְחֻצְיָה הִיא עֲשֻׁתָּה בְּמָה שְׁקֻנְתָּה הַחֲצָר, וְגַהֲ דְנִימָא כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' שְׁם דְּמָה שְׁנַעֲתַק הַגֵּט מְרֻשׁוּתוֹ לְרֻשׁוּתָהּ הָרִי כְּנִתְּנוּ לְיָדָה מ"מ הַעֲתָקָה זֹו נַעֲשִׂית עַל יָדָה וְלָמָּה לֹא הָרִי טְלִי מְעַל הַקְּרָקַע, וּע"כ צְרִיף לֹא מְרֻשָׁה לְוֹמֵר דְּדוֹקָא טְלִי מְעַל הַקְּרָקַע לֹא מְהַנִּי, שְׁמָה שְׁבָא הַגֵּט לְיָדָה לֹא מְחַמַּת הַגִּירוּשִׁין הוּא שְׁאֲפִילוּ לֹא הִית' מְגוֹרְשֵׁת הָרִי יִשְׁנּוּ בְּיַדָּה לְפִנְיָנוּ אֲבָל שְׁם לֹוּלֹא הַגִּירוּשִׁין לֹא הִי בְּחֻצְיָה פְּלָל רַק בְּחֻצְיָרוֹ רַק מְחַמַּת הַגִּירוּשִׁין נַעֲשִׂיָה חֻצְיָה וּבָא הַפֵּל פְּאָחַד, וְאַפִּילוּ לַס"ד דְּלֹא יָדַע מְגִיטָה וְחֻצְיָה בְּאִין פְּאָחַד מ"מ מְחַמַּת חֻצְיָה דִּיקָה לֹא נַעֲשִׂית חֻצְיָה רַק מְחַמַּת הַקְּנָאָת הַבַּעַל וְהַבַּעַל הוּא הַמַּעֲתִיק מְרֻשׁוּתוֹ לְרֻשׁוּתָהּ לֹא הָאִשָּׁה אֲבָל טְלִי מְעַל הַקְּרָקַע הִיא נְטַלְתּוּ לְיָדָה שְׁאֲפִילוּ לֹא יִרְצָה הַבַּעַל וְהִיא תִּטְלָנוּ הָרִי הוּא בְּיַדָּה וְמָה שְׁהוּא בְּיַדָּה אִינוּ מְחַמַּת הַבַּעַל פְּלָל מִשָּׂא"כ הֵתָם, וְהִינּוּ טַעֲמָא הֵכָא ג"כ דְּמַהֲנִי שְׁטַר מִתְּנָה אָף דְּמַעֲיָקְרָא נָתַן לְחֻצְיָרוֹ וְאַח"כ הָאִשָּׁה זֹוּכָה בְּמִתְּנָהּ מְרֻצוֹנָה וּבְקִנְיָתָהּ, דְּרָבָא וְדָאִי לֹא דוֹקָא בְּשְׁטַר קְאָמֵר אֵלָּא אֲפִילוּ בְּחֻצְיָה כַּמ"ש הַרְמַב"ם לְהֵדְאִי סַפ"ה מַה"ג וְלָמָּה לֹא הָרִי כְּמוֹ טְלִי גִיטָה מְעַל גְּבִי קְרָקַע, וּע"כ דְּהֵכָא שְׁאֲנִי דְּלוּלֹא הַקְּנָאָת הַבַּעַל לֹא הִי הַגֵּט בְּחֻצְיָה פְּלָל רַק מְחַמַּת הַקְּנָאָת הַבַּעַל נַעֲתַק הַגֵּט מְרֻשׁוּתוֹ לְרֻשׁוּתָהּ, וּמַעֲתָהּ לְפִי זֶה מְמִילָא אֲפִילוּ נָתַן בְּיַד עַבְדּוֹ מְהֵלֵף וְכַתְבֵּהּ לָהּ שְׁטַר מִתְּנָה עָלָיו וְאַח"כ כַּפְת' הַעֲבָד מְגוֹרְשֵׁת, דַּס"ס מְחַמַּת הַגִּירוּשִׁין וְהַקְּנָאָת הַבַּעַל נַעֲתַק הַגֵּט מְרֻשׁוּת הַבַּעַל לְרֻשׁוּתָהּ וְאִי לֹא הִי נִתְגַּרְשָׁה אִינוּ בְּרֻשׁוּתָהּ פְּלָל דְּמָה שְׁקֻנְתָּ אִשָּׁה קָנָה בַּעֲלָהּ [וְאִי נָתַן לָהּ מִתְּנָה גְּמוּר' פְּשִׁיטָא דְּמָה שְׁבָא לְרֻשׁוּתָהּ ע"י הַבַּעַל הוּא] רַק מְחַמַּת שְׁהַקְנָה לָהּ וְנִתְגַּרְשָׁה נַעֲשִׂיָה הַגֵּט מְנוּחַ בְּרֻשׁוּתָהּ.

, וְלִכְּוֹ מְמִילָא מוֹדָה הַרְשָׁב"א דְּמַהֲנִי פְּאֵן כְּפִיתָה אַח"כ, רַק בְּנְטַלְתּוּ בְּיַדָּה ס"ל דְּלֹא מְהַנִּי דְּבָהָא מָה שְׁהַגִּיעַ לְיָדָה נַעֲשִׂיָה ע"י הָאִשָּׁה לֹא עַל יְדֵי הַבַּעַל פְּלָל, וּמַעֲתָה דְּבָרֵי הַרְמַב"ם נְכוּנִים דְּכָאן פְּתוּב דְּאֲפִילוּ נְטַלְתּוּ מְהַנִּי מְשׁוּם דְּלִדְיָדָה לֹא מְשׁוּם גִּיטָה וְחֻצְיָה אֲתִינּוּ עֲלָהּ רַק חֻצְיָה מְשׁוּ, וְגַהֲ דְּמַהֲלֵף לֹא קָנְתָה אֲבָל כְּבָר נָתַן בְּחֻצְיָה וּמִתְגַּרְשֵׁת אַח"כ בְּקִנְיָתָה ע"י נְטִיל' וְרִישׁ פ"ה מַה"ג דְּמִיָּרִי בְּחֻצְיָה נְכָסֵי מְלוּג מִפְּתַח גִּיטָה וְחֻצְיָה בְּאִין פְּאָחַד כַּמ"ש ה"ה בְּהָא לֹא הַכְּשִׁיר רַק שְׁתַּעֲמוּד בְּחֻצְיָה דְּאַפְתִּי הַעֲתָקַת הַגֵּט מְרֻשׁוּתוֹ לְרֻשׁוּתָהּ רַק ע"י הַבַּעַל הוּא וְלוּלֹא הַבַּעַל וְגִירוּשִׁיו לֹא הִי בְּרֻשׁוּתָהּ פְּלָל וְהָרִי כְּמוֹ כְּפִיתָה דְּהֵכָא וּז"ב: וְעוֹד נִרְאָה לְפַע"ד דְּאֲפִילוּ תִימָא דְּהֵכָא ג"כ מְטַעַם גִּיטָה וְחֻצְיָה בְּאִין פְּאָחַד אֲתִינּוּ עֲלָהּ מ"מ מְגוֹרְשֵׁת אֲפִילוּ נְטַלְתּוּ אַח"כ אוֹ שְׁכַפְתָּה הַעֲבָד, וְהוּא שְׁאֲנִי אוֹמֵר דְּמָה

שְׁהִקְשׁוּ בְּפָרֶק הַזֹּרֵק חֲצִירָה מֵה שְׁקִנְתָּ אִשָּׁה קָנָה בְּעֵלָהּ לְאוּ לְמִימְרָא דְלֵא הָוֵי נְתִינָה לְחֲצִירָה כְּלָל דְּהָא לִיתָא דְאָרְף דְּהַבְּעֵל אוֹכֵל פִּירוֹת וּמִקְנֵי לִי לְפִירוֹת בַּע"כ שֶׁל אִשָּׁה מ"מ פְּשִׁיטָא דְּמִקְרֵי נְמִי חֲצִירָה דְּהָא אֵינּוּ יָכוֹל לְמַכְפֹּר וּלְתַנּוּ בְּמַתְנָה וּלְחַפּוֹר בְּהֵם בּוֹרוֹת רַק שְׁלָה הֵם וּמִשְׁעֵבְדֵי לִי לְדִידֵי לְפִירֵי וְעֵיקָר קְוָשִׁית הַגַּמ' פִּינּוּ דְּבַעֵל נְמִי יֵשׁ לוֹ קִנְיָן בְּהֵם אִי אֶפְשָׁר שְׁתַּזְכֶּה הָאִשָּׁה מֵה שְׁמוֹנָח בְּתוֹכָם כְּמוֹ חֲצַר דְּעֵלְמָא שְׁזוֹכָה אֲבָל מ"מ נָתַן לְחֲצִירָה רַק שְׁלָא נִקְנָה הֵגַט בְּנְתִינָה זֶה, תַּדְע דַּאל"כ תִּיקְשִׁי מֵה שְׁהִקְשׁוּ פָּרֶק הַזֹּרֵק חֲצִירָה מֵה שְׁקִנְתָּה אִשָּׁה קָנָה בַּעַל' וְקָשָׁה הָא מְקָרָא יִלְפִינּוּ לָהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ אֵין לִי אֵלָא יָדָהּ גְּגָה חֲצִירָה מְנִין וּפִי' רַש"י מְדַלָּא כְּתִיב וּבְיָדָהּ יִתְנַנּוּ אֵלְמָא נְתִינָה כָּל דְּהוּ וְאֶפְּלִלוּ לְרִשׁוּתָהּ, וּכ"כ הַטּוֹר סִימָן קל"ח לְהֶדְיָא, א"כ פִּינּוּ דַס"ד דְּלִיכָא חֲצַר לְאִשָּׁה כְּלָל וְשׁוּם רִשׁוּת א"כ תִּיקְשִׁי קָרָא גּוּפִי, וְלִיכָא לְמִימֵר דְּבִאֲמַת אַקְרָא קְשִׁיָּא לָן הָא וְדַאי לִיתָא דְכָמוּ דַגְזוּרַת הַכְּתוּב הוּא לִיתָן בְּיָדָהּ וְלֵא מְעַל גְּבִי קַרְקַע כְּמוֹ כֵּן סְגִי בְּנְתִינָה לְיָדָהּ אוֹ לְחֲצִירָה שֶׁל נְכֶסֶי מְלוּג וְלֵא אֶשְׁכַּחַן בְּעֵלְמָא נְתִינָה קוֹנָה ע"כ רַק בְּגַט וּכְמוֹ כֵּן קוֹנָה לָהּ חֲצִירָה וְהִיאָּ שְׁיִיךְ לְהַקְשׁוֹת עַל הַכְּתוּב מֵה שְׁקִנְתָּ אִשָּׁה קָנָה בְּעֵלָהּ: וּבְרוּר דְּעֵיקָר הַקְּוָשִׁיָּא פִּינּוּ דְּחִזְיָנוּ בְּנָתַן בְּיָדָהּ לְפַקְדוֹן אוֹ יְשִׁינָה מְהִינֵי נְתִינָה זֶה לְהַתְגַּרְשׁ אַח"כ אָרְף דְּנְתִינָה לֵא הִיתָה לְגִירוּשִׁין וְלֵא קָנְתָה בְּנְתִינָה זֶה מ"מ מְהִינֵי אוֹתָהּ נְתִינָה שְׁתַּתְגַּרְשׁ אַח"כ וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר הַקְשׁוּ אַמְתַּנִּיתִין דְּקִתְנֵי הַזֹּרֵק לְתוֹף חֲצִירָה מְגוֹרְשֵׁת וְקָשָׁה הָא מְקָרָא לֵא נִשְׁמַע אֵלָא דְּנְתִינָה לְחֲצִירָה הָוֵי כְּמוֹ נְתִינָה לְיָדָהּ אֲבָל לְשִׁתְקָנָה הֵגַט בְּחֲצִירָה לְהַתְגַּרְשׁ בּוֹ תִּיקְפֵּי לֵא שְׁמַעְנוּ, וְאוּלֵי צְרִיכָה לִיטְלוּ בְּיָדָהּ לְקִנּוֹת הֵגַט פִּינּוּ דְּלֵאוּ חֲצִירָה הוּא לְגַמְרֵי אֵין רְאוּי לְקִנּוֹת עַל יָדוֹ וְהָוֵי כְּמוֹ נָתַן בְּיָדָהּ לְפַקְדוֹן אוֹ יְשִׁינָה עַד שְׁתַּקְנָה הִיא הֵגַט וְלֵא הָוֵי טְלִי מְעַל גְּבִי קַרְקַע פִּינּוּ שְׁנָתַן בְּחֲצִירָה וְהָוֵי בְּיָדָהּ, וּמְנִין לָנוּ לְלַמּוֹד דְּקִנְתָּה הֵגַט תִּיקְפֵּי בְּחֲצִירָה וְהָרֵי בְּיָדָהּ ג"כ פְּעֻמִּים לֵא קָנְתָה תִּיקְפֵּי רַק אַח"כ פְּגוֹן בִּישְׁינָה וּמ"מ מְהִינֵי וְלֵא בָּא הַכְּתוּב לוֹמֵר רַק נְתִינָה לְחֲצִירָה הָוֵי כְּנָתַן בְּיָדָהּ אֲבָל הִיא צְרִיכָה לְקִנּוֹתוֹ בְּאִפְּסֵי הַמוֹעִיל לֵא ע"י חֲצִירָה שְׁיֵשׁ לוֹ לְבַעֵל קִנְיָן בּוֹ לְפִירוֹת וְהַשְׁתָּא מְמִילָא אֶפְּלִלוּ נָתַן לְחֲצִירָה וְלֵא נְתַגְרִשָּׁה עַדִּין פְּגוֹן שְׁאִינָה עוֹמְדַת אֲצֵלוֹ אוֹ בְּחֲצַר מְהִלְכַת מ"מ פִּינּוּ שְׁקִיִּים בָּהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ אוֹ לְחֲצִירָה יְכוּלָה לְהַתְגַּרְשׁ אַח"כ ע"י נְטִילְתָה דְּלֵא הָוֵי טְלִי מְעַל הַקְרַקַע רַק כְּשֶׁלֵּא נָתַן בְּיָדָהּ אוֹ לְחֲצִירָה רַק בְּנְטִילְתָה אֲבָל לֵא כְּשֶׁנָּתַן בְּיָדָהּ אוֹ לְחֲצִירָה אָרְף שְׁעַדִּין לֵא נְתַגְרִשׁ לֵא אִיכְפַת לָן כְּלָל, וּלפ"ז עָלוּ דְּבָרֵי הַרְמְב"ם ז"ל בְּלֵא"ה נְכוֹנִים, וְדוּק: וּבְעֵיקָר דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א וְרַש"י דְּהָכָא מְטַעַם גִּיטָה וְחֲצִירָה אֲתִינּוּ עֲלֵהּ, אָרְף דְּלִכְאוּ' נִרְאָה שְׁאִין צְרִיךְ לָזֶה כָּאֵן כְּלָל כְּמוֹ שְׁכַתְבִּיתִי לְמַעְלָה פִּינּוּ שְׁנָתַן לָהּ מַתְנָה גְּמוּרָה, מ"מ לְפִי מֵה שְׁכַתְבִּיתִי לְקַמּוֹן פָּרֶק הַזֹּרֵק שֶׁם וְהוֹכַחְתִּי דְּלִפִּי הַמַּסְקָנָא יָדָהּ ג"כ אֵינָה מְתַגְרִשֵׁת רַק מְטַעַם גִּיטָה וְיָדָהּ בָּאֵין כְּאֶחָד וְהִינּוּ מִכַּח הוֹכַחָה דִּיד הָעֶבֶד דְּאִי ס"ד דְּיָדָהּ אֵינָה כְּיָדוֹ כְּלָל וְנִפְיָק הֵגַט מְרִשׁוּתוֹ לְרִשׁוּת אַחֵר, א"כ גְּבִי עֶבֶד ג"כ הִי' מְהִרְאוּי שְׁלָא יִשְׁתַּחֲרַר רַק ע"י אַחֵר כְּמוֹ דַס"ל לְרַשֵׁב"א בְּקִידוּשִׁין דְּבִשְׁטֵר ע"י אַחֲרִים וּמְפָרֵשׁ הֵתָם טַעְמָא מֵאִשָּׁה מֵה אִשָּׁה עַד שְׁיִוצִיא הֵגַט לְרִשׁוּת שְׁאִינָה שְׁלוֹ ה"ה עֶבֶד, וְלִרְבִּנּוּ דְּמִשְׁתַּחֲרַר ע"י עֲצָמוֹ ס"ל דְּבִאֲמַת אִשָּׁה ג"כ יָדָהּ קָנְיָא לִי לְבַעֵל רַק מִכַּח גִּיטָה וְיָדָהּ בָּאֵין כְּאֶחָד אֲתִינּוּ עֲלֵהּ וְה"ה עֶבֶד, כֵּן הוֹכַחְתִּי פָּרֶק הַזֹּרֵק בְּרִאיוֹת בְּרוּרוֹת ע"ש, וּלפ"ז מַתְנָה שְׁנָתַן לָהּ בְּעֵלָהּ ע"י שְׁמוּסָר לָהּ שְׁטֵר מַתְנָה ג"כ לֵא קָנְיָא רַק מִכַּח מַתְנָת' וְיָדָהּ בָּאֵין כְּאֶחָד, שְׁפִינּוּ שְׁהוּא נוֹתַן לָהּ מַתְנָה מְמִילָא נוֹתַן לָהּ יָדָהּ לְגַמְרֵי שְׁתוּכֵל לְזַכּוֹת בְּמַתְנָה וְאַחֵר דְּעֵלְמָא שְׁנָתַן לָהּ מַתְנָה ע"מ

שָׂאִין לְבַעַל רְשׁוּת בּוֹ אִף דִּינָה פִּיּוֹ מ"מ בַּעַל זֹכֶה עֲבוּרָה ע"מ שָׂאִין לוֹ רְשׁוּת אֲבָל הוּא עֲצָמוּ הַיֵּאֵף יִתֵּן לָהּ, וּע"כ מְשׁוּם דְּמִתְּנָתָהּ וְיָדָה בְּאִין פְּאָחַד וּמִמִּילָא פְּאֵן גִּיטָה וְיָדָה וְחֲצִירָה בְּאִין פְּאָחַד, וּמ"מ לֹא הִקְשׁוּ פְּאֵן לְרָבָא דְאִיפְּא לְמִימַר דִּינָה לֹא קִנְיָא לִי לְבַעַל כֹּלל כַּדְקָס"ד בְּהַזְרֵק רַק שָׁם בְּמִסְקֵנָא דִּינָה נְמִי קִנְיָא לִי רַק מִפְּחַ גִּיטָה וְיָדָה בְּאִין פְּאָחַד שְׁפִיר מִקְשָׁה עֲלֵי דְרָבָא דְלֹא ס"ד דְּנִימָא גִיטָה וְיָדָה וְחֲצִירָה בְּאִין פְּאָחַד וְהָדַר קְאָמַר דְּגִיטָה וְיָדָה וְחֲצִירָה בְּאִין פְּאָחַד, כַּנ"ל, וּעַמ"ש פֶּרֶק הַזְרֵק שָׁם בְּעֵנִין זֶה, זֶהוּ מַה שְׁרָצִינוּ לְבָאָר בְּעֵנִין זֶה אִי מְהֵנִי נְטִילְתָה אַח"כ בְּחֲצָר מְהִלְכַת אוֹ פְּפִיתָה אַח"כ: וְעַדִּין יֵשׁ לָנוּ לְבָרַר בְּעֵנִין זֶה הַיֵּאֵף מְהֵנִי פְּאֵן בְּמָה שְׁכּוֹתֵב שְׁטַר מִתְּנָה עַל הָעֶבֶד וְחֲצָר הָא מ"מ ס"ס לֹא יֵצֵא הֶגֶט מִיָּדוֹ לְרְשׁוּתָהּ רַק מְרְשׁוּתוֹ לְרְשׁוּתָהּ וְהָרִי בְּפִירוּשׁ פְּתַב הַטּוֹר סִימָן קל"ח וְנ"ל אִינוּ דּוֹמָה נְתִינַת הַבַּעַל לְקַבְּלַת הָאִשָּׁה דְּנִתְיָנְתוּ צָרִיף שְׂיֵהָא מִיָּדוֹ מִמֶּשׁ אוֹ מִיָּד שְׁלוּחֹו אֲבָל קַבְּלָה אִין צָרִיף שְׁתַּקְבְּלוּ בִּינְדָה מִמֶּשׁ אֲלָא לְרְשׁוּתָהּ מִדְּלָא פְּתִיב וְנִתְּן לָהּ אֲלָא בִּינְדָה דְּרְשִׁינָן לְרְשׁוּתָהּ כּוֹ עכ"ל, וּמַעֲתָה תִּיקְשִׁי הָא הֵכָא מְבֹאָר שְׂהֶגֶט יוֹצֵא מְרְשׁוּתוֹ לְרְשׁוּתָהּ וּמְהֵנִי וְהָרִי נְתִינַת בַּעַל וְקַבְּלַת הָאִשָּׁה שְׁוֹוִין, וְכַמוֹ כֵּן קִשׁ בְּהָךְ שַׁכ"מ דְּלִקְמָן פֶּרֶק הַזְרֵק דְּהָא מ"מ לֹא יֵצֵא הֶגֶט מִיָּדוֹ רַק מְרְשׁוּתוֹ, וְהָרִי דְטָלִי גִיטָה מַעַל גְּבִי קַרְקַע לֹא הָרִי הֵכָא וְהֵתָם דְּמַה שְׁנַעֲתַם הֶגֶט מְרְשׁוּתוֹ לְרְשׁוּתָהּ הָרִי עַל יָדֵי הַבַּעַל וְלוּלֹא הַבַּעַל שְׁהִקְנָה לָהּ הַחֲצָר וְגִירָשָׁה לֹא הִי בְּרְשׁוּתָהּ כֹּלל כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל מִשָּׂא"כ טָלִי מַעַל הַקַּרְקַע לוּלֹא הַבַּעַל בָּא לִינְדָה וְאִפִּילוֹ לֹא הִי' מִתְּגַרְשָׁת כֹּלל כִּינָן שְׁנַטְלָתוֹ הָרִי הוּא בִּינְדָה אֲבָל עכ"פ הָא קִשְׂיָא שְׁלֵא יֵצֵא הֶגֶט מִיָּד הַבַּעַל אֲזִ שְׁלוּחֹו רַק מִחֲצִירוֹ, וְדִנְקָא בְּזוֹרֵק גֵּט לְחֲצִירָה דִּין הוּא דְמְהֵנִי דִּינְצָא מִיָּדוֹ לְרְשׁוּתָהּ כִּי הַפֵּל בָּא פְּאָחַד הֶגֶט וְהַחֲצָר אֲבָל פְּאֵן שְׁנַתְּנוּ בִּינְדָה עֶבְדוֹ הָרִי חֲצִירוֹ הוּא וְאַח"כ שְׁכּוֹתֵב שְׁטַר מִתְּנָה הָרִי יֵצֵא מִחֲצִירוֹ לְחֲצִירָה וְלֹא מִיָּדוֹ לְחֲצִירָה אֲבָל בְּאַמַּת לִק"מ דְּהָךְ וְנִתְּן בִּינְדָה כּוֹלָל שְׁנֵי דְבָרִים וְנִתְּן שְׂיֵצֵא הֶגֶט מִיָּדוֹ אוֹ מִשְׁלוּחֹו וְיִגִיעַ לִינְדָה מִפְּחוֹ לֹא ע"י נְטִילַת הָאִשָּׁה בְּעֲצָמָה, וְהַשְׂתָּא הֵכָא בְּשַׁעָה שְׁנַתְּנוּ הֶגֶט בִּינְדָה עֶבְדוֹ הָרִי יֵצֵא מִיָּדוֹ וְאַח"כ בְּהַקְנָאת הַחֲצָר יֵצֵא מִחֲצִירוֹ לְחֲצִירָה וְהָרִי כְּאֵלוֹ הַגִיעַ לִינְדָה עַל יָדֵי הַבַּעַל כִּינָן שַׁע"י הַקְנָאתוֹ נַעֲתַם מְרְשׁוּתוֹ לְרְשׁוּתָהּ וְאַף דְּבִינְתִינִים הִי מְוַנַּח בְּחֲצִירוֹ לֹא אִיכְפַת לָן וְהָרִי כְּנִתְיָנָה אֲרִיכְתָא כִּינָן דַּס"ס יֵצֵא מִתַּחַת יָדוֹ וּמ"מ טָלִי מַעַל הַקַּרְקַע לֹא מְהֵנִי כִינָן שְׁלֵא הַגִיעַ לִינְדָה ע"י הַבַּעַל רַק בְּנְטִילַת מַעַל הַקַּרְקַע אִף שְׁהֵנִיחוֹ הוּא עַל הַקַּרְקַע לֹא מְהֵנִי: וּמַעֲתָה נִרְאָה לַפַּע"ד פְּשׁוּט אִם פְּתַב גֵּט עַל יָד הָעֶבֶד וְאַח"כ רוּצָה לִיתָן הָעֶבֶד בְּתוֹרַת חֲצָר בְּמִתְּנָה ע"י שְׁטַר מִתְּנָה לֹא מְהֵנִי, דְּאִפִּילוֹ תִימָא דְּאִפִּילוֹ כַּה"ג מִתְּגַרְשָׁת בְּתוֹרַת חֲצָר מ"מ הָרִי לֹא יֵצֵא הֶגֶט מִיָּדוֹ רַק לְעוֹלָם הוּא בְּחֲצִירוֹ וְאַנָן בְּעֵינֵינוּ וְנִתְּן שְׂיֵצֵא מִתַּחַת יָדוֹ אוֹ שְׁלוּחֹו וְאִי אֶפְשָׁר שְׁתַּתְּגַרְשׁ רַק ע"י שְׂיֵהָא הָעֶבֶד עֲצָמוֹ גֵּט כְּקִלְף גְּדוֹל וְלֹא מְהֵנִי שְׁטַר מִתְּנָה עַל גֵּט רַק עַל חֲצָר כַּנ"ל, וְיִתְּבָאָר עוֹד בְּסִמּוּף וּלְקַמָּן בְּמִתְּנִיתִין אִין כּוֹתְבִין בְּמַחְוֶבַר לְקַרְקַע בְּאַרְיִכוֹת: וְכַתְּבַת עוֹד הַרְשָׁב"א ז"ל וְנ"ל וְא"ת מִקְמַש"ל רָבָא מִתְּנִיתִין הִיא עַל הַיָּד שֶׁל עֶבֶד וְנִתְּנוּ לָהּ הָעֶבֶד, וְעוֹד כִּי מִקְשָׁה אֲדַרְבָּא וְהָא חֲצָר מְהִלְכַת הוּא אִמְאִי לֹא אֶקְשִׁי הֵכִי אִמְתְּנִיתִין, לֹא הִיא דְּמִתְּנִיתִין בְּכּוֹתֵב עַל יָד הָעֶבֶד וְנִתְּנוּ לָהּ הָעֶבֶד בְּתוֹרַת גֵּט כְּנִתְּנוּ לָהּ גֵּט הַכְּתוּב בְּסִפְרָא אֲבָל הָא דְּרָבָא כְּנִתְּנוּ גֵּט בִּינְדָה הָעֶבֶד וְהִיא קוֹנָה אֶת הֶגֶט ע"י הָעֶבֶד מִדִּין חֲצִירָה עכ"ל: אֲמַנָם רַבִּינוּ רְיֹחָם ז"ל הִבִּיאוּ הַב"י בְּסִימָן קכ"ד כְּתִיב דְּבִמְשַׁנְתִּינוּ צָרִיף הָעֶבֶד ג"כ לְהִיּוֹת כְּפּוֹת, וְהַקְשָׁה עָלָיו הִרְבַּ ב"י דְּמְשַׁנְתִּינוּ שְׂאֵנִי שְׁעֶבֶד כְּלוֹ גֵּט הוּא וְלֹא חֲצָר וְנִסְתִּיעַ מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א הַלְלוּ,

והנה קושיא הראשונה שהקש' הרשב"א ו"ל דמאי קמש"ל רבא לא הבנתי פלל דנדאי
אפילו אי נפרש מתני' דקנתה הגט מתורת חצר מ"מ גם גוף הגט הגיע לידה כגון שקנתה
העבד בתיקוה וכדומה א"כ הרי גם גוף הגט נמסר לידה עם העבד רק פיון שהיז מחובר
לעבד אי אפשר שתקנהו רק מתורת חצר אבל ונתן בידה ממש איפא הכא, אבל רבא
קמש"ל דאפילו לא נתן העבד פלל רק ע"י שטר מתנה שנתן לה על העבד מתגרשת, וזה
לא נשמע פלל ממתניתין, ובאמת נראה דהרשב"א ו"ל סובר דעיקר חידושה דרבא
דגיטה ונחצירה באין כא' ואי נימא דמתניתין ג"כ מטעם חצר מתגרשת נשמע זה ממתני'
אבל אין זה מוכרח ואיפא למימר דקמש"ל דמגרשת אף שנתן הגט ביז עבדו ולא לידה
רק אח"כ נתן לה שטר מתנה מתגרשת בנתנית שטר מתנה לא בהעסקת הגט פלל משא"כ
במשנה דלא ע"י שטר מתנה מתגרשת רק בקנין בגוף העבד דגם הגט נעסק לידה בכלל
עם העבד: אלא שאני תמה על רבינו ירוחם באופן אחר שהרי בש"ס אמרו להדיא דהני
תיתי מימרא דרבא איצטרף דס"ד לגזור פפות אטו שאינו פפות, והשתא אי גם
במתניתין צריף פפות ש"מ דלא גזרינו א"כ הוי סגי לי' לרבא לומר עכ"פ בחצר בלבד
ולמה נקט תיתי עבד וחצר, ועוד קשיא לי למה לי' לרבא לחדש בכתב גט ונתנו ביז
עבדו דהוא באופן אחר השנוי במתני' הוי לי' לומר דבריו במשנה גופה דלאו דוקא בנותן
לה העבד מיד ליד אלא אפי' כתב לה שטר מתנה עליו מתגרשת בו ועל פרחנו אנו צריכין
לומר דמתניתין לאו מטעם חצר אחינו עלה פלל, והטעם פיון שהיז מחובר לעבד וגוף
אחד הוא אי אפשר שיתחלק ואי חצר הוא פולו חצר הוא והגט פורח באויר, ואי גט הוא
פולו גט הוא ולא חצר שאי אפשר להפריד ולומר דהיז שהגט פתוב עליו גט הוא ושאר
גופו חצר הוא פיון דגוף אחד הם והי' פסול מטעם מחובר ומחוסר קציצה ע"ש] לכו' לא מהני
לעיל דכל שלא יצא הגט לחצר מתחת יד הבעל לא מיקרי ונתן כמו שפכת הטור ריש
סי' קל"ח [וכמו שאבאר עוד לקמן בדיני מחובר ומחוסר קציצה ע"ש] לכו' לא מהני
במתניתין שטר מתנה פלל רק לגרש בכל העבד כמי שפולו הוא גט וזה ברור גם קושיא
השני' של הרשב"א ו"ל ונדאי קשיא דהא לא הקשו במתניתין דהוי חצר מהלקת כמו
שהקשו על רבא ש"מ דלאו חצר הוא רק פולו גט, ודברי הרב בעל גט פשוט בסי' קכ"ד
במה שפיקש ליישב דברי ר"י תמוהין מאוד ע"ש ואין להאריך: אמנם נראה לפע"ד
דדברי רבינו ירוחם ברורים ואין מדברי הרשב"א הנ"ל שום תפיסה עליו, והוא באשר
נדקדק עוד במה שפכת דין זה דמתניתין בדיני פתיבת הגט וכתב וז"ל, פותב על יד העבד
ונותן לה העבד ובכפות ואח"כ בדיני נתינת גט זכר דברי רבא בכאן עם קושית הש"ס
דהוי חצר מהלקת, ומעתה יש להקשות למה פתבו בדיני פתיבת גט פיון שפכתו אח"כ
בדיני נתינת גט, גם קשה שזכר שם על קרן הפרה ג"כ ולא זכר שתהא הפרה פפותה
דפרה נמי חצר מהלקת היא ועכ"פ למה לא זכר בדיני פתיבת גט דהפיתה הוא מטעם
חצר מהלקת כמו שפכת אח"כ בנתינת גט: לכן נראה לי ברור דרבינו ירוחם ו"ל לא
הוצרך העבד להיות פפות מטעם חצר מהלקת דפשיטא דמשנתנו לאו מתורת חצר
מתגרשת רק עבד פולו גט הוא רק טעמא אחרינא היא דהא קי"ל בשבת דצ"ד המוציא
בהמה חי ועוף לר"ה בין חייב בין שחוטין חייב ר"נ אומר על שחוטין חייב על חייב פטור
שהחי נושא את עצמו ואמר רבא דע"כ לא פליגי רבנן אלא בבהמה חי ועוף אבל אדם
חי מודו רבנן דפטור דנושא עצמו ומסקינן התם דמודה ר"נ בכפות, ופירש"י בין עוף

בין אדם עכ"פ מבואר דלרבנן דקי"ל פְּנוּתִיהוּ בְּבַהֲמָה חֲזִיב אפ"י חיינ ובאדם פטור רק בכפות חזיב והשתא הקא ג"כ פִּינן שְׁהַעֲבָד הוא הגט בעצמותו וצריף שְׁתִּינְנוּ לָהּ בְּיָדוֹ לְיָדָה או לרשותה ועבד זה פל שאינו כפות אינו בכלל נתינה פלל דמעצמו נותן את עצמו ואינו נותן בידה בעינן שיהא הוא הנותן ולא יהא שום סיוע בנתינתו כמו שפיתבו הפוסקים בסוגי' דהזורק בשלפתו מאחוריו דכל שיש שום סיוע משום אחר לא הוי נתינה וכ"ש פאן שְׁהַעֲבָד עצמו ממציא עצמו לָהּ וילקף צריף שיהא כפות דאז הוי נתינה מיד הבעל בעצמו וילקף בכפה לא זכר כפות פלל דבבהמה קי"ל פרבנן דחזיב אפ"י חיינ ולא אמרינן דנושא עצמו, ומה שלא הקשו במתניתין כמו שיקשו על רבא ולאוקמא בכפות דאיכא למימר דרבנן פליגי עלי' דר"נ אפ"י באדם, ומתניתין דשבת את החי במטה פטור אף על המטה דהמטה טפילה לו אתיא כר"נ כדקס"ד התם בשבת רק רבא דחי דרבנן מודו לר"נ באדם, אבל להקשות במתניתין אי אפשר דאיכא למימר דרבנן פליגי אפ"י באדם אבל חצר מהלכת לכ"ע לא קנה, אבל לפי מה דקי"ל פדדחי רבא דבאדם מודו רבנן דבעינן כפות דוקא א"כ משנתינו ג"כ ע"כ בכפות וזה ברור, ועוד דכיון דלאו מטעם חצר הוא רק בתורת גט בנודאי לא מיקרי נתינה רק בכפות ונתא אין צריף לפרש דבריו, אבל רבא דמייירי בענין אחר שאין העבד גט רק חצר ואמורא צריף לפרש דבריו דמייירי בכפות דכפות דידי' מטעם אחר הוא לא מאותו הטעם הצריף במשנה כפות לקף ס"ד דמייירי אפ"י מהלך, לקף הקשו עליו דהוי חצר מהלכת: ומעתה פיון דאשפחנא טעמא דרבינו ירוחם אשפחנא נמי מרגניתא, והוא, שאני אומר דכל שצריף העבד להיות כפות כשהוא פולו גט צריף שיהא כפות בשעת כתיבה דאל"כ הרי מחוסר כפיתה הוא בין כתיבה לנתינה, ונראה לי עוד דאפ"י להר"ן ז"ל דמכשיר מחוסר הקנאה בין כתיבה לנתינה היינו שזה אינו מעשה בגופו דהקנאה יכולה להיות בלי שום שינוי בגט אבל כשהעבד הוא גט ואין ראוי ליתנו פלל דמי ממש למחוסר קציצה פיון שצריף לכפות העבד שהוא הגט ובשעת כתיבה לא הי' ראוי ליתנו פלל והוי ככותב על מחובר פיון שאינו ראוי לנתינה רק שיקצצנו פסול כמו כן ככותב על עבד שאינו כפות הרי אינו ראוי לנתינה פלל ומחוסר כפיתה, וז"ב, אבל בהך דרבא דהכפית' מטעם חצר מהלכת ואין העבד הגט, יכול לכפותו קודם נתינה שאינו מחוסר מעש' פלל דהגט הוא ביז העבד ואינו מחוסר כלום רק המעשה בחצר הוא עושה וז"ב: וזה שכתב רבינו ירוחם דין דמשנתינו שְׁהַעֲבָד יהא כפות בדיני כתיבת הגט שזהו מדיני הכתיב' שצריף שיקתבנו על עבד כפות דוקא, אבל הך מימרא דרבא פתב בדיני נתינת גט שאין זה מדיני כתיבה כי אינו צריף שיהא כפות בעת כתיבה פלל ומעתה ניחא ג"כ הא דס"ד לגזור כפות אטו שאינו כפות דבמתניתין לא שייף זה פיון דצריף שיהא כפות בעת כתיבה וסתם ספרי דדיינו מוגמר גמירי וממילא יאמרו לו שצריף שיהא כפות אח"כ ג"כ, אבל בהך דרבא פיון שנכתב הגט לא הי' העבד כפות פלל רק על נזיר אחר נכתב ואח"כ הוא בעצמו נותנו ליד העבד וכותב לה שטר מתנה על העבד שפיר יש לחוש שמא לא יהא כפות וכ"ש לפי מה שכתבתי דבמתניתין יש לומר דאתיא פרבנן דר"נ כדקס"ד בשבת דלא בעי כפות פלל אפילו באדם, כנ"ל.

הרי ביארנו שיש לדברי רבינו ירוחם פנים בהלכה, גם הוספנו שְׁהַעֲבָד צריף להיות כפות בעת כתיבה דוקא וכ"ש לדעת הרשב"א ז"ל שכתב לקמן גבי אין כותבין במחובר

לקרקע דהטעם הוא דבעינן שיהא דבר הנחתן מיד ליד א"כ עבד שאינו פפות לא הוי דבר הנחתן, אבל אין צורך לזה כמו שבארנו: שם ואמאי חצר מהלכת היא.

יש לדקדק שלא הקשו בכאן הא בעינן עומדת בצד חצירה וכמו כן הל"ל להקשות הא בעינן משתמר לדעתה, ונהי דנפרש והלכתא בכפות דכפות וישן בעינן, מ"מ לס"ד הוי להו להקשות הא ג"כ, ודוחק לומר דהא ידע דאיכא ליפרושי בינן ועומדת בצידו אבל פפות לא משמע לי: ובנדאי נראין הדברים כן דנדאי משמע להדיא ריש פרק הזורק דהא דבעינן משתמר לדעת' מינה ילפינן דאמרי' התם מה ידה משתמרת לדעתה וכו' ודלא פהרא"ש פרק הזורק דכתב דמסברא הוא לא גזירת הפתוב מפח ידה דישינה אינה משתמרת לדעת' דא"כ למה לי לה' מ"ד אפילו היא בצירפורי ליתן טעם כינה מה ידה משתמרת תיפוק לי' דבלא"ה בעינן משתמר מסברא, וע"כ דסברא זו לא שייך בגט כלל דדוקא במתנה או במציאה במקום שהחפץ הוא העיקר המבוקש יש לומר מסברא דאדם רוצה שיהיו חפציו מונחים במקום משתמר לדעתו כמ"ש הרא"ש, אבל גט שאינו נצרך לגופו רק לרגע להתגרש בו ואינו שנה ממון כלל א"כ לא שייך סברא זו כלל רק מפח ידה בעינן משתמר והשתא דוקא התם דנתן לה גט בידי עבדה דמתגרשת מפח ידה בעינן משתמר אבל פאן דמקבלת שטר מתנה ע"כ מרצונה הוא והכל בא פאחד החצר והגט והיא מקבלת אותו ברצונה הרי לא בעינן מטעם ידה כלל ולא גרעה משליחות פיון דזכות הוא לה וכמו בשליח לא בעינן עומדת ולא משתמר כמו כן בינה המתגרשת מרצונה פה' דהכא ורא' לזה ממה שכתבו הרשב"א והר"ן פרק הזורק דאפי' מגרש מדעתה בעינן עומדת מפח הירושלמי דפרק התקבל הגע עצמך שהיתה מחזרת להתגרש אני אומר ושם חזרה בה א"כ הכא דליכא למיחוש לזה דהא ברגע קבלת שטר המתנה מתגרשת דגיטתה וחצירה באין פאחד א"כ לא שייך חזרה כלל ולא בעינן עומדת ולא משתמר אבל חצר מהלכת בעינן דחצר מהלכת לא קני אפילו במידי דזכות ואפילו למ"ד דבמתנה בעי' ג"כ משתמר היינו מסברא כמו שכתב הרא"ש הנ"ל אבל בגט לא שייך סברא זו כלל פנ"ל ולכ"ע לא בעינן משתמר ואף דהרא"ש שם כתב דחצר מהלכת מגזירת הפתוב בינה ואפילו במידי דזכות משום דאפקי' רחמנא בלשון יד מ"מ אין דבריו מוכרחין שהרי לדברי מי שאומר דבמידי דזכות פגון במתנה לא בעינן משתמר ולא עומדת והיינו משום דלא גרעה משליחות א"כ תיקשי מ"ש ממהלך דלא קני אפילו במידי דזכות ואי דאפקי' בלשון יד א"כ נבעי משתמר ג"כ כינה ואי דמשתמר לא מוכח מינה רק מסברא כמ"ש הרא"ש חזא דכבר הוכחתי דמשתמר ע"כ מינה ילפינן ועוד ניבעי במתנה מסברא משתמר וע"כ דס"ל דדוקא מהלך לא קני בשום מקום מסברא דאין חצר קונה רק כשפל החצר ברשותו תמיד אבל אי נייד לרשות אחר לא קני וכל שאלו מהלך לא קני וכו' אבל משתמר לא בעינן רק מפח ידה ובמידי דזכות לא גרע משליחות, ולפ"ז בגט אפילו למ"ד דבעינן משתמר במידי דזכות היינו דאית לי' מסברא כמ"ש הרא"ש אבל בגט דלא שייך סברת הרא"ש כלל לא נשאר רק מפח ידה ובזכות דלא גרע משליחות לא בעינן לא משתמר ולא עומדת וזהו דעת הרמב"ם דגבי נתן בידי עבדה זכר משתמר אבל גבי נתן בידי עבדו לא זכר רק פפות ולא משתמר דבהא לא שייך זה כלל פיון דמדעתה ורצונה מתגרשת פנ"ל: ועוד נראה לפע"ד לפי מה שפירש"י פרק הזורק משתמר לדעת' פלומר על פיה ועל פי ציווי' לאפוקי הא דאמר בפרקין לקמן נתן בידי

עבדה געוור אינו גט עכ"ל, מבואר מדבריו דמה שמשפטר על פיה הוי פאלו היא משפטר בעצמי דהא אפילו חצירה במקום אחר מיקרי התם משפטר לדעתה א"כ עבד זה דיוד פידה ועל פי ציווי הוא עושה א"כ פשיטא דחשוב משפטר לדעתה ומה נ"מ היא משפטר או עבד' רק התם בנתן ביד עבדה דגט חוב הוא לא שנייה משפטר לדעתה והיא אינה מתרצית בשמירתו פלל ולדעתה הי' צרייה להשליכו ונאפילו מחזרת להתגרש לא מהני שפא חזרה בה, אבל הכא דבקבלת שטר המתנה מדעתה מתגרשת הרי משפטר הוא לדעתה ביד עבדה דיד עבד' פידה ושמירתו פשמירת' וזה ברור ועמ"ש עוד בתוס' בד"ה והלקתא בכפות: בתוס' בד"ה והלקתא בכפות פפות וישן בעיניו וכו' ידיו פפותו בחבל וכו'.

היינו אי נימא דכפות לחוד מועיל וישן לחוד מועיל א"כ ממילא אי ידיו פפותו סגי לענין משפטר ולא לענין מהלה פיון שאין רגליו פפותו אבל לדידהו לא מהני פפיתת ידיו אפילו לענין משפטר דאל"כ למה לי הכא פפות וישן לימא בכפות ידיו ורגליו דהשתא ליכא למיחוש לכלום וע"כ דלפי דעתם לא מהני פפיתה פלל לענין משפטר רק ישן וכמו כן צרייה לומר דס"ל דאפילו למ"ד דכפות לחוד סגי למשפטר ומהלה מ"מ בכפות רגליו בלבד לא סגי אפילו לענין מהלה פיון שאין ידיו פפותו, ולפ"ז אפילו ישן וכפות רגליו לא מהני לשיטת התוס' במסקנא דכיון דס"ל דאין ישן מועיל לגבי מהלה פלל כמו עומד ויושב רק פפיתה מועלת וכיון שאין רגליו פפותו מועיל למהלה אפי' ישן ורגליו פפותו אינו מועיל דליכא למימר דבאמת מועיל ישן ורגליו פפותו וממילא להנהיג דלא מצרכי תרתי מועיל פפות רגליו בלבד לענין מהלה עכ"פ, א"כ מאי קשיא להו לתוס' תיפוק לי' אפילו הוי ידיו פפותו דלמא קמש"ל להיפך אפי' הוי רגליו פפותו אינו גט מפח דאינו משפטר פיון שאין ידיו פפותו וע"כ דרגליו פפותו פשיטא להו דאפי' למהלה לא מהני, ולפ"ז אין דבריהם מוכרחים באמת, ויש לומר דידיו פפותו מועיל למשפטר וכן רגליו מועיל למהלה, והשתא לק"מ דקמש"ל גיעור אינו גט אפי' הוי רגליו פפותו וישן דהרי זה גט מייירי ג"כ ברגליו פפותו לכה הוי גט והכא בתרנויייהו פפותו, גם מה שפכתבו דבס"ד הוי מצוי להקשות מנייעור תיפוק לי' דהוי חצר מהלקת לק"מ לפע"ד דודאי הו דאינו גט ידע דאיכא למימר דמייירי בכל גונוי אפילו פפות דליכא משום מהלה רק רישא דנקט הרי זה גט לא משמעלי' בכפות דוקא, וזה ברור: והנה הרמב"ם ז"ל פ"ה מה"ג הל' י"ז פתב וז"ל נתן הגט ביד עבדה והוא גיעור והיא משפרתו אם הי' פפות הרי זה גט ופאלו הגיע לחצירה שהיא עומדת בצידו ואם אינו פפות אינו גט, נתנו ביד העבד והוא ישן ומשפרתו הרי זה פסול ואם הי' פפות הרי זה מגורשת עכ"ל: ויש לתמוה עליו חזא במה שפסק בינין בלי פפות דהוי פסול מדרבנן כמו שביאר בעצמו ריש פרק י' מה"ג דכל מקום שישנה פסול אינו רק מדרבנן, והשתא במה נפשך אי ס"ל פדברי האומר דכפות וישן בעיניו א"כ פיון דאינו פפות מדאורייתא לא יתא גט דהא חצר מהלקת מדאורייתא לא קני דהא בנעור אינו גט, ואי ס"ל דינין מועיל לחוד וכפות לחוד א"כ ליתכשר לגמרי בינין לחוד, ועוד יש לתמוה במה שכתב ואם הי' פפות הרי זה מגורשת מאחר שפכר זכר דבכפות מגורשת אפי' גיעור כ"ש בינין וכפות, והוא תמוה לכאורה: אבל באמת דברי הרב ז"ל ברורים שהוא ז"ל סובר דמה שאמרו בכל המקומות לתרץ והלקתא בכפות ולא אמרו הב"ע בכפות, ומה ענין התרצון

להזכיר ולהלכתא, וכבר הרגיש רש"י ו"ל בב"ק דף י"ב בזה ורצה לתקן והוא דחוק ע"ש, ודבר ברור הוא משום דלענין לתרוצי הקושיות שהקש' הי' יכול לתרץ בינן ולא דמי לעומד ויושב כלל דזה ראוי להלך וינשן אינו ראוי לילך כלל פמות שהוא ינשן עד שינענר רק דהש"ס קאמר דהלכתא דלא קנה רק בכפות, וכן נמי מה שהקשו לרבא פ"ק הזרק וכי תימא ינשן שאני והאמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות ג"כ הפנונה פה דנדאי יש לתמוה מה קושית והיא מדמה ינשן לעומד ויושב, ובשלמא בעלמא דמקשה וכי תימא בעומד מקשה שפיר אבל לדמות ינשן לעומד ויושב מי שמעית לי, תדע דדעת קצת פוסקים דישן מהני באמת כמו פפות וע"כ דעיקר הקושית היינו דס"ד דלרבא פלגא הוא כל שאילו מהלך לא קנה היינו אפילו עכשיו אינו ראוי לילך כל שאילו הי' מהלך לא קנה ועומד ויושב לאו דוקא דהא כל שאילו מהלך קאמר וינשן נמי בכלל כל שאילו מהלך לא קנה, אבל באמת לפי מה דקאמר והלכתא בכפות דכפות אינו בכלל דברי רבא א"כ פשיטא דגם ינשן אינו בכלל דברי רבא דכיון דלא פלגא הוא רק בראוי להלך מייירי ולא בכפות א"כ הוי לי' לומר רבותא אפילו ינשן מיקרי ראוי לילך ומדקאמר עומד ויושב ע"כ דישן קנה והיינו דקאמר והלכתא בכפות דלא מהני רק פפות אבל הך דרבא ממילא בלי פפות מתוקמא דכיון דכפות נדאי מהני ע"כ דגם ינשן מועיל לדידן' דלא פהלכתא פיון דנקט עומד ויושב אף הא נדאי פיון דרבא ס"ל ינשן הוי גט גמור ממילא אפילו אליבא דהלכתא דלא מהני רק פפות אינו רק מדרבנן דבין ינשן לניעור טעו אינשי אבל בין פפות לאינו פפות לא גזרינו פיון דעביד בי' מעשה הפיתה אבל ינשן אינו ניכר דמחמת שהוא ינשן מהני דהא מעצמו הוא ינשן וגזרינו ינשן אטו ניעור, תדע דס"ד ה"א לגזור פפות אטו שאינו פפות וכ"ש ינשן אטו ניעור: ובאמת יש לתמוה על הפת הסוכרים דכפות וינשן בעינו ה"א ג"כ, למה לי' לומר דס"ד דגזרינו פפות אטו שאינו פפות, הוי לי' למימר דס"ד דגזרינו ינשן אטו ניעור ופשיטא דטפי איכא למיגזר אטו ניעור מאטו פפות: וצ"ל לדעתם לפי מה שכתבו התוס' בד"ה אבל חצר דהא נמי מעבד שמעינו לה, ותירצו דבעבד נדאי לא גזרינו דאירי בכפות ומילתא דלא שכיח הוא לא גזרו בי' רבנן, וצריף לומר דכפות אטו שאינו פפות דס"ד דגזרינו היינו פיון שאנו חוששין שיתנו לו באינו פפות לא שייך לומר שלא לגזור לפי שאינו שכיח פפות דהא על זה דנין שלא יכפתנו כלל ויהא שכיח ולפ"ז ה"מ אם נגזור אטו שאינו פפות אבל אי נימא דלא גזרינו רק ינשן אטו ניעור אבל פפות יהא באמת א"כ לא שכיח הוא ולא גזרינו בי' כלל כמו דלא גזרינו אטו חצר הכא לאחר מכן, וזה ברור, ולפ"ז עכ"פ לדעת הסוכרים דישן בלבד מועיל לרבא בנדאי יש לומר דגזרינו אטו ניעור והיינו דקאמר והלכתא בכפות אבל ינשן גזרינו אטו ניעור: ומעתה ממילא דברי הרמב"ם ברורים דלכך פסק בינשן בלבד פסול מדרבנן דלא פרבא פיון דבא הלכתא ואפיקותי'.

דרכ בכפות מהני דלא גזרינו אטו שאינו פפות ולא בינשן וסובר ג"כ דמה שאמר רבא ינשן ומשמרתו לאו דוקא ינשן אלא אפילו ניעור כל שהוא משמרתו והיינו שאחזתו בידי הוי משמרת לדעת' ורבא נקט ינשן דבהא הוי גט ואפילו משום מהלך ליכא פיון דישן דלדידן' הוי ינשן פכפות ואי דסובר דהוי גט מדאורייתא או אפילו מדרבנן ולדידן' לא גזרינו כלל] וסיפא נקט ניעור ולא זכר ומשמרתו דבהא מהני מטעם חצר המשמרת כמו ינשן כל שהיא משמרתו רק בנעור ואינה משמרתו מייירי ולא הוי גט אפילו הי' פפות

רגליו שאינו בכלל מהלך מ"מ לא הוי גט ורישא הוי גט בכל גונו וסיפא לא הוי גט בכל גונו, ולפ"ז בנעור ומשמרתו והוא כפות לית בזה לא משום משתמר ולא משום מהלך וישן ואינו כפות יש בו משום מהלך מדרבנן ובכפות רגליו אפי' מדרבנן מהני, וזה שהוצרך הרב ז"ל לומר שנית בכפות מהני בישן משום דס"ד דישן אינו מועיל למהלך כלל כמו עומד ויושב א"כ פינון שהוא אינו משמרתו כמו בנעור רק מצד שהוא ישן א"כ לא מהני כפות רגליו לענין מהלך קמ"ל דכפות רגליו בלבד מהני לענין מהלך אפילו אינה אוחזתו בידיו כלל רק ישן, וזהו היפך סברת התוס' הנ"ל דלא מהני כפות רגליו וישן קמש"ל דמהני אבל ברישא דמיינרי בנעור ומשמרתו והיינו שאחזתו בידיו או קשורים בחבל ואחזתו דבהכי הוי שימור בנעור בהא ודאי בכפיתה מהני וסיפא קמש"ל אפילו כפיתה שאינה משמרתו בידי' רק מחמת שהוא ישן והיא עומדת אצלו ס"ד דלא מהני כפיתה לענין מהלך רק כשידי' ג"כ קשורות ולא בישן, וזה ברור: בגמרא לגזור משום חצירה הבאה לאחר מכן, פירש"י שנתן בחצר של אחר וקנתה היא החצר מבעל החצר והא ודאי אינה מגורשת דמאן מגרש לה דכשנתן הבעל הגט לחצר וכו' וכי אתא האי חצר לידה לאו מפח הבעל אתיא דנהיגוי נותן לה החצר והגט ביחד.

משמע מדבריו דאי עשה הבעל לאותו בעל החצר שליח לגרש דהשתא אתא מפח שלוחו של בעל הוי מהני הקנאת בעל החצר את החצר לאשה: אמנם לכאן יש לתמוה דדוקא רשות הבעל הוא דחשיב פידו וכיון שע"י הקנאה זו יצא מרשותו לרשותה הוי כאלו יצא מידו לרשותה, אבל רשות בעל החצר אינו פיד הבעל כלל ובעל החצר בעצמו הוא שליח הבעל אבל אין חצירו של בעל החצר שליח הבעל דחצר לאו בר שליח כלל רק לבעל החצר הוא זוכה מטעם ידו אבל לא חשיב חצירו של שליח פיד המשלח ולא שלוחו של משלח, וכבר פתבתי בחיבורי לא"ה ע"ס ק"מ דמהאי טעמא מספקא לי' לטור אי מהני חצירו של שליח קבלה כמו חצר האשה וכתבתי שם דנדאי לא מהני מטעם הנ"ל וה"ה חצירו של שליח הולכה לא מהני כמו חצר הבעל: אף באמת הא ליתא ובשליח הולכה ודאי מהני) דפשיטא דגם בחצירו של בעל אי אפשר לומר דרשותו הוי פידו וכל שיצא מרשותו הוי כפיצא מידו דפשיטא דלא איתרבי חצר להיות פיד רק לזכות ולקנות ולא לענין להקנות וכל היכי דבעינו ונתן פידו לידה לא מהני ליתן מחצירו שאין חצירו שליח ולא יד להקנות רק לזכות ולקנות, וכ"כ הטור להדיא סי' קל"ח שאינו דומה נתינת בעל לקבלת אשה דהאשה יכולה לקבל בחצירה משא"כ נתינת בעל צריף שיצא מידו או מיד שלוחו ולא מחצירו והיינו מטעם דאמרו, ועל פרחינו אנו צריכין לומר דלכך מהני כאן הקנאת החצר אף שאין הגט יוצא רק מרשותו לרשותה, או כמו שפתבתי לעיל דמאחר שפיר יצא מידו לחצירו כבר נתקיים ונתן אף שלא נתגרשה אז דלא בעינו נתינה לגירושין כלל וכמו כן לא איכפת לן מה שהי' מונח בינתיים בחצירו קודם שיגיע לחצר האשה דהוה ונתן בידה כולל פירתי חזא ונתן שיצא הגט מידו או משלוחו ובעינו ג"כ בידה והוה בידה אינו דוקא מידו לידה רק מפחו סגי לידה כמו בנרק גט מידו למרחוק והגיע לידה או לחצירה דיצא מיד הבעל ממש ובא לידה לא מידו רק מפחו לכך מהני כאן ג"כ מה שיצא מידו לחצירו ואם"כ בא לחצירה מפחו ע"י הקנאתו ובהכי סגי וא"כ ממילא ג"כ ביצא מידו ליד שלוחו או לחצירו של שליח והשליח הקנה החצר לאשה ג"כ מהני דס"ס יצא מיד הבעל ממש והגיע לחצר האשה מפח שלוחו שהוא כמו בעל: ועוד

נראה לי לומר דהקא היינו טעמא דמהני שאנו אומרים דהקנאה זו שהבעל עושה בחצירו כיון דהוא בגופו מקנה לה הוי פאלו יצא הגט מידו לחצירה והוי פאלו נטלו בידו מחצירו ונתנו לחצירה כיון דהשתנות מרשותו לרשותה פא ע"י גופו של בעל במה שהקנה לה ונתן לה שטר מתנה וכן משמע לי לשון התוס' פ"ק הזורק בד"ה תיזיל שכתבו דהשתנות הגט מרשותו לרשותה חשוב פאלו נותנו לה והיינו דהוי פאלו נתנו בעצמו לה לא מרשותו יצא לרשותה דהא לא הוי מהני דבעינו שיצא מידו או מיד שלוחו רק הקנאה זו הוי פאלו נתנו בידו א"כ כל שמניח אחר לשליח הולכה והקנה אותו אחר חבירו שהגט בתוכו לאשה הוי פאלו נתנו בידו לה וידו הוא שליח הבעל כמותו, וזה ברור, אמנם לשיטה זו הי' מהראוי להיות מועיל בכותב על יד העבד להקנות לה העבד ע"י שטר מתנהו וכו' במחנפר לרקע הי' ראוי להיות מועיל להקנות ע"י שטר מתנה פל הרקע כיון דזהו פאלו נתנו בידו לרשותה והא ודאי לא מהני כדמוכח מדברי רבא שלא אמר דבריו על המשנה בכתב על יד העבד דמהני שטר מתנה על העבד, וכן במחנפר לרקע פשיטא דלא מהני דאי מהני היאך נקט בהך משנה על הפל כותבין על יד העבד והיינו בנותן לה העבד ונהדר קמני אין כותבין במחנפר לרקע, והא בנותן פל הרקע מהני כמו בעבד ומ"ש דבהא נקט כותבין ובהא אין כותבין וע"כ דלא מהני אפי' יתן פל הרקע ורק בעבד מהני בנותן פלו בתורת גט, אבל רקע שאי אפשר שיתן פולה בתורת גט דגט צריך שיתן מידו לידה ובתורת חצר ליתן שטר מתנה לא מהני אפי' בעבד, אמנם צריך ליתן טעם בזה כי אי נימא דמה שיצא מידו לחצירו מיקרי ונתן הוי אתי שפיר דהתם לא נתן לחצירו וכן בעבד אי בתורת חצר הרי לא נתן לחצר, אבל לפי מה שכתבתי דהקנאה חשיב כנתינה בידו צריך ליתן טעם למה לא מהני בעבד וברקע כה"ג ויתבאר לקמן בס"ד במתניתין אין כותבין במחנפר לרקע באריכות בזה: איברא קשיא לי לפי מה שכתבתי דאם עשה לבעל החצר שליח לגרש מהני הקנאת בעל החצר כמו הקנאת בעל בחצר הבעל א"כ היכי ס"ד לגזור משום חצירה הבאה לאחר מן במה נפשו אם יעשו שליח באמת מהני ואם לא יעשה אותו שליח אפי' יתן לידו ולא יעשהו שליח והוא נתנו בידו לאשה לא מהני והיאך יטעו דאם נתן לחצירו והקנה לה מהני בלי שליחות של בעל ולמה? והא עדיף נתינה לחצירו והקנאת חצירו מנתינה לידו ונותן לידה דלא מהני בלי שליחות: ונראה לי דכך הפוננה דהבעל בעצמו? מסור לה שטר מתנה של בעל החצר ויאמר לה הא גיטך ויחשוב כמו אם נתן לה על חצירו מהני דהוא נותן לידה כמו כן מהני בנותן לה מתנה על חצר חבירו, ובאמת הא לא מהני דאין הבעל המעתיק הגט לרשותה רק בעל החצר הוא הנותן והבעל הוא שלוחו בנתינת החצר והנותן הגט הוא בעל החצר וכיון שלא נעשה שליח לא מהני כנ"ל: בתוס' בד"ה אבל בחצר, וא"ת הא שמעינו שפיר מעבד דלא גזרינו וכו' דאיירי בכפות וכו'.

וצריך לומר דאטו אינו כפות ס"ד דגזרינו דאינו כפות שכית ובהא גופא טעו דלא בעי כפות, אבל משום חצירה הבאה לאחר מן פל שלא נטעה דלא בעי כפות לא חיישינו, אף יש להקשות נגזור משום חצר ממש הבא לאחר מן דשכית, וצריך לומר דחצר אטו עבד לא גזרינו דעבד קודם נתינה לאו חצר הוא פלל רק יד עבד פניד רבו והוי פאלו תפסו בידו, תדע דאפילו מהלך לא איכפת לן עד רגע אחרון של נתינת שטר המתנה דאז בעי כפות כשנעשה חצירה [ואפילו כפתוהו אח"כ כפתתי לעיל דמהני], אבל קודם

שנעשה חצירה לא בעי פפות דיד עבד פנד רבו, משא"כ בחצירו שפיר יש לגזור אטו חצר אף לפי זה נראה דבלא"ה לא קשיא מידי, דבעבד לא שנייה לגזור פלל אטו עבד של אחר, דעבד שלו הוי פידו דיד עבד פנד רבו ממש, תדע דבפרק השואל דף צ"ט ע"א פריה יד עבד פנד רבו ופירש רש"י והוי פאלו הוליקה הוא ואף דהתם הוי מהלה, וע"כ דאפי' אינו חצר פלל פנד רבו הוא ממש משא"כ חצר אפילו הוי פידו היינו לזכות בו אינה דבר אבל פל שלא לזכות בו איזו דבר אינו רק חצר ולא הוי פידו משא"כ עבד, הלכך ממילא עבד של אחרים אין לגזור אטו שלו פלל, דשל אחרים אינו פידו ולא מיחלף משא"כ חצר מיחלף דחצר שלו גם כן אינו פידו פל שאינו זוכה בו שום דבר ודוק: בגמרא מפדי חצר מהיכי איתרבי מינה וכו' בע"כ ליתא.

מדלא מקשה הכא במתניתין גופה דקתני ונותן לה את העבד, ובין אי נפרש מפח ידה בין אי נפרש מפח חצר קשה, דאי מפח ידה הרי מבואר הוא דידה נמי איתא מדעתה דוקא לפי מה דמשמע מדברי הרב ב"י סי' קכ"ד דצריה שתקנה העבד באחד מדרכי הזכי, וכ"כ הרב בעל פ"י לעיל בגמרא אקנויי אקני לה דצריה להקנות לה העבד בקנין, א"כ פשיטא דאין קנין בע"כ, ואי נפרש מתורת חצר א"כ תיקשי במתניתין גופה הא הוי חצר מתנה: ומזה ראי' ברורה למה שכתבתי לעיל דבמתניתין נותן לה העבד בתורת גט אינו צריה שום קנין רק נתינה לידה ואדרבא לא מהני קנין פלל בגט, וכבר הקשו על פירש"י ז"ל שפירש פרק הזורק דהקנה באגב דאין גט נקנה באגב רק ליתן בידה וממילא מתגרשת היא ע"ש ודברי הב"י ה"ל צ"ע לפע"ד: בתוס' בד"ה אטו שליחות וא"ת וכו'.

ולפע"ד נראה דלק"מ מתרי טעמי, חדא דדוקא לענין שלא בפניו שפיר אמרינו דכיון דאיתרבי חצר משום ידה ממילא לא גרע משליחות דידה לעולם עדיף משליח, הלכך כיון דחצר ידה הוא אין ראוי שיגרע לזכות משליח, אבל פאן ע"כ גרע מידה שהרי ידה מתגרשת היא ע"כ וזכתה בגט וכאן אינה מתגרשת ואינה זוכה בגט רק בדעתה ורצונה הרי גרע מידה, וכיון דגרע מידה ממילא אין לדון בזה דיהא כשליח, ושפיר יש לומר דלא הוי שליח וגרע משליח גם כן משא"כ היכי דחצר קונה פמו ידה ממש אז אמרינו דלא גרע משליח והיינו במתנה דידו ג"כ אינה זוכה רק ברצונו והחצר יש בו פח פמו ידו שפיר אמרינו דלא גרע משליח] דהא ודאי פשיטא דלא אמרינו דהחצר משום שליחות הוא באמת דאין החצר נעשה שליח לפי שאינו בתורת שליחות ותורת גיטין וקדושין, רק לכ"ע משום יד איתרבי רק במידי דזכות אמרינו דלא גרע משליחות ומהני אפילו אינה עומדת בצידו] אבל פאן כיון דגרע מידה בנדאי גרע נמי משליחות ולא איתרבי חצר שיהא פידה רק אי יכול לקנות פמו ידה ממש אבל לא היכא שאי אפשר שיקנה פידה לא איתרבי לחצאין ואינה קונה פלל, משא"כ לענין שלא בפניו קונה היא לגמרי פמו ידה ואין פאן גרעון בגוף הקנין, אמרינו דלא גרע משליחות לקנות אפי' אינה עומדת שם: והיינו דמקשה לי' רשב"א משליחות לקבלה, דחזינו אף דבעלמא ראוי דלהני שליחות, לפי שאפשר לו להיות פמותו ממש דהוא עצמו ג"כ אינו זוכה רק מדעתו וכן שלוחו, אבל שליחות לקבלה נימא כיון דאי אפשר לו להיות פמותה ממש לא מהני לחצאין וע"כ דמ"מ פל מה דאפשר שיהא פמותה איתרבי וה"ה חצר מתנה אף שאינו פידה ממש הוי פידה במה דאפשר, ועל זה דחי אב"י דשליחות מושלח ושלחה ילפינו וכיון דגלי קרא יתירא דאשה נמי שווי' שליח ש"מ דנעשה שליח לחצאין, אבל חצר

מנין לנו דגלי קרא על חצר מתנה דלמא דוקא על חצר שהי' לה מכבר דהוי פידה ממש
אבל כל שא"א שזינפה כמו ידה לא איתרבי לחצאין ואינה מגורשת כלל, וזה ברור
לפע"ד, והה' ואיבעית אימא יתבאר לקמן פירושו בתוס' בד"ה ואי בעית אימא]: ועוד
נראה לפע"ד פשוט דודאי מה שאמרו במידי דזכות לא גרע משליחות לאו למימרא
דנעשה שליח מצד רצון בעל החצר שהיא מתרצה בשליחותו, דודאי פשיטא שאין
החצר נעשה שליח בציווי בעל החצר רק הפתוב עשה לכל חצר של אדם שיהא שלוחו
במידי דזכות, והיינו דוקא בדבר שהוא זכות בעצמותו אבל כל שבעצמותו הוא חובה
לא עשה הפתוב לחצר שליח הלכך ממילא אפילו יתרצה הוא בחובתו וירצה שיהא
שלוחו לא מהני, דחצר לאו בר שווי' שליח הוא רק מעצמותו הוא שליח וכל שצריך
רצונו של בעל החצר משום דהוי חוב אין החצר בגדר לעשותו שליח וזה ברור הלכך
הכא דגוף הגירושין חוב הם רק שהאשה מתרצית בחובתה אין החצר נעשה שלוחה רק
מפח ידה והא לא מהני פיון דליתא בע"כ כמו ידה: אמנם מה שיש לדקדק מה הפירוש יש
בין מהלך לאינו עומד בצידו ולמה מהלך לא קני אפילו במידי דזכות, ואינו עומד בצידו
קני במידי דזכות אי משום שליחות הרי שליח מהלך ואי משום חצר הרי חצר בעיני
עומד בצידו, והתוס' לא זכרו בזה שום חילוק להבין ההפירוש ביניהם ובה לא שייך כל
הנ"ל גם כן דלכאורה תרנוייהו שוין: אבל באמת נראה לי דלא קשיא מידי דמה דמהלך
לא קני לאו משום דומיא דידה כלל דידה גם כן מהלכת הוא, ומה שפתבו דידה גיח
והיא מסגי לה, מ"מ מילתא דפשיטא הוא דמשום זה אין ללמוד דמהלך לא קני דאם כן
גילף כל ציור היד וכל שאינו פתבנית יד לא קני וביותר קשה דחזינו חצר מהלכת בין
היכא דקני משום יד לא מהני כגון נתן ביד עבדה דפרק הזורק ובין אי קני מטעם חצר
פה דהכא דאיכא למימר דהוי שליח פיון דמדעתה הוא ומ"מ לא מהני, לכן נראה לי
ברור דמהלך לא קני מטעם דכל שהוא מהלך לאו חצר הוא כלל, ואנן רק חצר איתרבי
בין ליד בין לשליחות אבל מהלך אינו בגדר חצר כלל, ומידי דנייד ולא גיח לאו חצר
הוא ולא איתרבי לא לשליחות ולא ליד משא"כ ענין עומד בצידו אינו חסרון בגוף החצר
שאמר דאי אינו עומד לאו חצר הוא הלכך פיון דזכות הוא מהני כמו שליח שלא בפניו
ובחובה בעיניו בפניו וזה ברור: איברא קשיא לי לכאורה לפי זה על מה שפסק הרמב"ם
ז"ל סוף פרק ה' מה"ג ונהביאו הרשב"א ז"ל בחידושו דאפי' לא הי' העבד כפות מתגרשת
פשיגיע הגט לידה, והשתא אי חצר מהלך לאו חצר הוא כלל הרי לא נתנו לחצירה כלל
ולמה לא יצטרך לחזור וליתנו בידה ובשלמא אי נימא דחצר מהלך מיקרי חצר רק לא
קנה אז שפיר יש לומר דכל שנתן ליד עבדה הרי נתנו לחצירה והוי כנתן בידה וישנה
דאף דלא קנתה עדיין מ"מ מהני נתינה קמייתא ואינו צריך לחזור וליתלו וליתנו לידה
נחצירה ג"כ הוי פידה רק שאינו קונה עד שתקנה אותו כמ"ש לעיל באריכות, אבל אי
נימא דחצר מהלך לאו חצר הוא כלל הרי לא נתן לחצירה כלל ולמה יועיל מה שתקח
הגט בידה הא הוי כמו טלי מעל הקרקע ממש: אבל באמת נראה לי דלק"מ דשאני יד
עבדה דאפי' מהלך שאינו חצר מ"מ יד עבד פיד רבו אפי' מהלך כדמוכח פרק השואל
דפריה התם ביד עבדו יד עבד פיד רבו ופירש"י והוי כאלו הוליקה הוא ואף דהתם מהלך
הוא רק דאי אפטר שתתגרש כאן ביד עבדה דאינו בתורת גיטין וקידושין ואי אפטר
שתתגרש רק בתורת חצר לכך בעינינו כפות דוקא אבל באינו כפות נהי דמונח בידה אינה

מתגרשת והוי פנתו בידה והיא ישינה שאינה אז בתורת גיטין אינה מגורשת, אבל ננערה אינו צריך לחזור ולקטלו הימנה, וכן נמי ביד עבדה פינו דיד עבד כיד רבו הוי פמנח בידה רק שאינה מתגרשת אז לפי שאין העבד בתורת גיטין, אבל נמתו בידה כבר נתקנים וכל שפא לידה שהיא בתורת גיטין מהני כמו ישינה וננערה, ודוק: בא"ד וא"ת אטו לא ידע.

כבר כתבתי דלפי מה שכתבתי לעיל דעיקר קושית אב"י פינו דחצר איתרבי מידה אין ראוי לרבות רק חצר שזכה כמו ידה, אבל חצר שאי אפשר שזכה בידה לא איתרבי לחצאין, והשתא אתי שפיר דס"ד דר"ש ב"א פינו דמצינו שליחות דאיתרבי לגירושין בדידה אף דלא דמיא לשליחות דבעל ודעלמא דאמרין שלוחו פמותו אבל שליח קבלה שאי אפשר לו להיות פמותה דהיא מתגרשת בע"כ ושליח אינו רק מדעתה מ"מ מהני עכ"פ השליחות להיות פמותה פשמתרצית א"כ ה"ה חצר דאיתרבי מידה יש לנו לומר אף דאינו בידה ממש להתגרש בע"כ מ"מ הוי בידה לענון פשמתרצית ודחי אב"י דשליחות שאני פינו דילפינו מושלחה דאשה עושית שליח ע"כ צריך לומר דמהני אף שאינו פמותה, אבל מה דמרבין מידה פינו דאיפא חצר דידה מפבר דהוי כמו ידה ממש דמתגרשת בע"כ יש לנו לומר דלא איתרבי רק זה ולא חצר מתנה פינו דע"כ לא יזכה בידה ממש לענון בע"כ לא איתרבי פלל להיות בידה: אמנם לפי שיש לדקדק עוד בלישנא דרשב"א דקאמר והא שליחות לקבלה דמדעתה איתא בע"כ ליתא וקא הוי שליח לקבלה ורש"י ז"ל פי' אשה עושה שליח קבלה מדעתה וכו' ונהרי הוא פאשר יאמר והא שליחות לקבלה דמדעתה הוי שליח ובע"כ לא והוי שליח קבלה ולמה חזר ואמר וקא הוי שליח דכבר זכר מעיקרא דמדעתה איתא גם אינו מוכן הך ואי בעית אימא מלבד מה שהקשו התוס' בד"ה ואי בעית, ותיירוצם תמוה כמו שאבאר בתוס' לכן נראה לי לפרש הסוגי' בסגנון אחר קצת ויתיישב הפל ויתבאר בסמוך בתוס' בד"ה ואי בעית ע"ש: בד"ה ואי בעית אימא שליחות לקבלה נמי אשפחן ע"כ ותימא וכו' כגון חצר שהי' לה קודם לכן וכו' דיכולה להפקירו עכ"ל.

דבריהם תמוהין, דאי חצרה דעלמא גם פן לא הוי רק מדעתה, אם פן מאי קשיא לי' לאב"י פינו דחצר איתרבי מידה ע"כ לא איתרבי רק מדעתה ולא דומיא דידה דאם לא פן לא משפחת חצירה פלל דכל חצירה לא הוי בידה דאיתה בע"כ משא"כ חצירה אינו רק מדעתה דיכולה להפקירו, ואי דמ"מ הא חשוב בעל פרתה פינו דמ"מ בלי הפקר מגרשה בחצירה בעל פרתה, א"כ פינו דמצינו חצר בע"כ, מהני נמי חצר מתנה כמו בשליחות קבלה ואמת שהתוס' הרגישו בחולשת דבריהם וכתבו שהוא דוחק, אבל הדברים תמוהין נאפילו בדוחק אי אפשר לאמרו פלל פי דברי אב"י סתורין בעצמותן כמו שבארנו: לכן נראה לי דונדאי עיקר פוננת אב"י להקשות דכיון דחצר משום ידה איתרבאי יש לנו לומר דלא הוי בידה רק אי הוי יד בעצמותו כמו ידה דעל פרתה ידה הוא שאי אפשר לבטלו מתורת יד נאפילו לא יקנה אבל ידה הוא, כמו כן חצר בעינו שיהא ידה ע"כ לא מחמת שתתמצה שיהא ידה, ובלי רצונה אינו ידה פלל כגון חצר מתנה דהכא דבאין פאחד, אי אינה מתרצית בגירושין אינו ידה פלל, ועיקר מה שהוא יד ברצונה תלוי, ולא הוי דומיא דידה פלל, ואהא מקשה לי' רשב"א דהא שליחות לקבלה דמהני מטעם שלוחה פמותה ומ"מ אינו פמותה ממש דבדידה לא בעינו רצונה בעת

קבלתה, אבל בשליח קבלה אף שנעשה שלוחה מ"מ פשאינה מתרצית בגירושין אינה מגורשת על ידו, ואם פן מהראוי הי' שלא יועיל שליחותו כלל פיון שאי אפשר לו להיות פמותה ממש להתגרש על ידו על פרוחה כמו על ידה, והיינו דמדעתה איתא היינו בעת קבלת הגט בע"כ ליתא אף שפבר עשאתו שליח ומפל מקום יכולה לעשותו שליח, וקשה למה יהא שליח הא אינו פמותה בעת קבלתו.

, והיינו דקאמר לי' אב"י דשליחות מושלחה ילפינו ושלח דהוא עושה שליח ושלחה דהיא עושה שליח, אם פן ממילא מהני שליחות שלה כמו שליחות הבעל אף דבדידה לא יהא פמותה דהיא ע"כ מקבלת ושלח אינו רק מחמת רצונה שיקבל, אבל חצר מידה איתרבי יש לנו לומר דלא איתרבי חצר רק שינדמה לידה ממש פגון חצירה מפבר ולא חצר מתנה דעל פי רצונה נעשה חצר מחמת שמתרצית בגירושין, פנ"ל, והיינו דקאמר נאי בעית אימא משום דקשיא לי' מפל מקום ראוי לנו למילף חצר משליחות כמו דחזינו דלא הקפידה תורה בשליחות האשה אף שאינו פמותה ממש ולא דמי לשליח הבעל ושליחות דעלמא ה"ה בחצר איתרבי אף שאינו פידה ממש כמו מתנה ועל זה קאמר דהא חזינו בשליחות קבלה דהאב מקבל גט לבתו קטנה בע"כ ש"מ דנעשה שליח לקבלה ומהני קבלתו ע"כ, א"כ הי' מהראוי למילף דכל שליח קבלה כל שנעשה שליח יכול לקבל ע"כ כמו האב, וע"כ דלא ילפינו לענין זה והיכי דאיתמר איתמר, א"כ ה"ה לא ילפינו חצר משליחות דאף דשליחות מהני אף שאינו פמותה בחצר לא איתרבי רק חצר דהוי פידה לגמרי: ויש לי לומר עוד באופן אחר קרוב להפ"ל דכבר נתבאר דעיקר קושיות אב"י דמה שחצר הוא יד אינו רק מדעתה דבלי דעתה מלבד הגירושין שהיא מעפכת, מעפכת היא גם פן על גוף היד שאינו יד כלל, מה שאין פן בחצר שלה מפבר אפילו הי' הדין שאין אדם יכול לגרש אשתו בעל פרוחה הי' החצר ידה על כל פנים וכמו שלא יכול לגרש בעל פרוחה פידה פן בחצירה משא"כ חצר מתנה מלבד מה שמעפכת על הגט מעפכת היא בדעתה על גוף היד שאינו יד כלל בלי רצונה, ואהא קאמר דשליחות קבלה גם פן בלי רצונה אינו שליח כלל ומשני לי' דשליח הוי רק על הגירושין היא מעפכת דאין חבין רק בפניו תדע שהאב מקבל גט בשליחות בעל פרוחה והיינו דקטנה שאינה יכולה לעכב הגירושין נעשה שליח קבלה שלא מדעתה ומינה מה דבעלמא לא מהני אינו מצד עיפוב השליחות דשליח הוי רק מצד דיכולה לעכב הגירושין, ומפל מקום הראשון עיקר לפע"ד: בד"ה שפן אב מקבל גט וכו' ואפילו בעל פרוחו של אב וכו'.

ע"י מהרש"ל ומהרש"א. ודברי מהרש"ל ומהרש"א תמוהין, דדברי מהרש"ל ברורים וכוננתו פיון דהיא עושה שליח שלא מדעת אביה דאי מדעת אביה פשיטא דעושה שליח ולא הי' מקום ספק דהא ברצון האב נעשה ועל פרוחו דהספק שלא מדעתו אם פן כל שפן שיכולה היא עצמה לקבל שלא מדעתו וממילא אפילו בחצר אביה מתגרשת שלא מדעתו מדלא בעי אי מתגרשת שלא מדעת אביה ותליא אי פיד אביה אי בחצר אביה ועל פרוחו דהיא עצמה מקבלת שלא מדעת אביה בכל גוונא רק על שליחות מספקא לן, אם פן מוכח דיכול לגרשה בחצר של אביה ממש על פרוחו של אב, והרב מהרש"א לא פיון יפה בכוננת מהרש"ל וכתב עליו שאין ראיתו מברעת ובאמת דבריו ברורים כמו שפכתתי: אמנם בעיקר דברי התוס' לכלהו פירושיו לא יצאו ידי חובת ביאור בגוף דבריהם ובעיקר הראיות שהביאו כמו שאבאר והוא דדבר זה נתחלק על שני פנים, האחד הוא אם האב

מסלק עצמו לגמרי ואומר שאינו רוצה פלל בזכות זה שזכתה לו תורה, וכמו בַּמַּת הָאֵב יכול לַגְרָשָׁה בְּעֶצְמָה לְכוּלֵי עֲלָמָא כְּמוֹ כֵּן בְּחֵי יָכוֹל לֹמַר הֲלֹא זֶה זְכוּת הוּא שְׁזָכְתָה לִי תוֹרָה כְּמוֹ שְׁזָכְתָה לִי בְּקִידוּשֵׁינִי כְּמוֹ כֵּן גִּירוּשֵׁינִי וְהִיאָה יְתֵן לוֹ בְּעַל פְּרָחוֹ בְּמָה שְׁאִינוֹ רוֹצֵה בְּזְכוּת זֶה פְּלֵל.

אָמְנָם יֵשׁ מְקוֹם לֹמַר דְּבִבְהָא גִּוּוֹנָא לֹא נִסְתַּפְקוּ הַתּוֹס' דְּנֻדָּאֵי אִינוּ יָכוֹל לַגְרָשׁ ע"כ רַק כְּוֹנְנָתָם פְּשֵׁהָאָב מְעַכְבַּ הַגִּירוּשֵׁינִי לַגְמָרִי וְאִינוֹ רוֹצֵה שְׁיַגְרֵשׁ אֶפְיֵלוּ ע"י הַבַּת וּבְהָא אָמְרִינֵן בְּמָה נִפְשָׁה אִם אַתָּה מְסַלֵּק זְכוּתָהּ הֲרִי יָכוֹל לַגְרָשׁ הַבַּת בְּעֶצְמָה ע"כ כְּמוֹ בַּמַּת הָאֵב וְאִי אִין אַתָּה מְסַלֵּק זְכוּתָהּ מִמִּילָא אַתָּה בְּמִקוּמָהּ וְאִנִּי מְגַרֵשׁ אוֹתָהּ בַּע"כ, אָהּ אִי גִימָא פְּהָ לְמָה לְהוּ כָּל הַטְּוֹרַח הַזֶּה הָא בְּפִשְׁיטוּת הָרִי לְהוּ לְהוֹכִיחַ מִהֶתָּם שְׁאִין הָאָב יָכוֹל לַעֲכַב עַל גִּירוּשֵׁי הַבַּת לְרַבְּנֵן, אוֹ כַּמ"ש מְהַרְשָׁ"ל פִּינֵן דְּעוֹשֵׂה שְׁלִיחַ שְׁלֹא מִדְּעֵתוֹ כ"ש דְּמִקְבַּלְתָּ בְּעֶצְמָה שְׁלֹא מִדְּעֵתָהּ, אוֹ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ מְהַרְשָׁ"א דְּאִי מִדְּעֵת אַבִּי לֹא הָרִי פְּלִיג ר"י, וְכִינֵן דְּשִׁמְעֵנוּ מִהֶתָּם דְּהַבַּת מִתְּגַרְשֵׁת שְׁלֹא מִדְּעֵת אַבִּי מִמִּילָא אִין פֶּאֵן מְקוֹם סָפֵק דְּאִי יִרְצֵה לַגְרָשׁ הָאָב דְּנֻקָא בַּע"כ הָא בְּהָא לֹא נִסְתַּפְקוּ הַתּוֹ' פִּינֵן דְּזְכוּת הוּא יָכוֹל לֹמַר מַה לְּךָ אֶצְלֵי אִינִי רוֹצֵה בְּזְכוּת זֶה וְאִנִּי מְסַלֵּק עֲצָמִי וְאִי רוֹצֵה לַעֲכַב עַל הַגִּירוּשֵׁינִי לַגְמָרִי פְּשִׁיטָא שְׁאִינוּ יָכוֹל וְלָמָה לְהוּ לְהוֹכִיחַ מִן הַבַּת עַל הָאָב פִּינֵן דְּהַסְפֵּק הִי עַל הַבַּת, וְע"כ צָרִיף לֹמַר דְּכּוֹנְנַת הַתּוֹס' לְהוֹכִיחַ דִּיכוֹל לַגְרָשׁ הָאָב בַּע"כ שֶׁל אָב בְּכָל גִּוּוֹנֵי אָהּ שְׁאִינוּ מְעַכְבַּ עַל גִּירוּשֵׁי הַבַּת, וְלפ"ז מִמִּילָא אִין שׁוּם רֵאִי מִהֶתָּם פְּלֵל דְּמָה דְּמַהֲנֵי הֶתָּם לַגְרָשׁ הַבַּת שְׁלֹא מִדְּעֵת אַבִּי בְּמָה נִפְשָׁה אִי יַעֲכַב מִצַּד זְכוּת שְׁזָכְתָּ לֹו תוֹרָה בְּגִירוּשֵׁינִי א"כ אַתָּה בְּמִקוּמָהּ וְיָכוֹל לַגְרָשׁ ע"כ כְּמוֹ שְׁמַגְרֵשׁ אוֹתָהּ וְאִי מְסַלֵּק עֲצָמוֹ וְהוּי כְּמַת הָאָב א"כ מְגַרְשֵׁי מִצַּד עֲצָמָה, אֲבָל לַגְרָשׁ הָאָב בַּע"כ בְּמִקוּם שְׁמְסַלֵּק עֲצָמוֹ לַגְמָרִי וְאִינוּ מְעַכְבַּ פְּלֵל עַל הַגִּירוּשֵׁינִי רַק שְׁאוּמֵר שְׁהוּא כְּמִי שְׁאִינוּ מִי שְׁמַעַת לִי, וְכֵן בְּהָרִי רֵאִי רֵאֲשׁוּנָה דְּקֶאָמַר הֶתָּם גִּירוּשֵׁינִי דַּבַּע"כ בֵּין הִיא בֵּין אַבִּי לֹא מוֹכַח רַק שְׁאִין הָאָב יָכוֹל לַעֲכַב עַל הַגִּירוּשֵׁינִי לַגְמָרִי, וְכִינֵן שְׁהוּא אִין יָכוֹל לַעֲכַב לֹא בְּעֵינֵן דְּעֵתוֹ, א"כ יָכוֹל לַגְרָשָׁה עַל יְדֵה ג"כ פִּינֵן דְּלֹא בְּעֵינֵן דְּעֵת הָאָב בְּגִירוּשֵׁינִי שְׁהָרִי אִינוּ יָכוֹל לַעֲכַב, אֲבָל לַגְרָשׁ אֵת הָאָב בַּע"כ פְּשֵׁהוּא מְסַלֵּק עֲצָמוֹ וְאִינוֹ רוֹצֵה בְּזְכוּת זֶה פְּלֵל כְּמִי שְׁאִינוּ לֹא מוֹכַח מִהֶתָּם פְּלֵל שְׁיַגְרֵשׁ אוֹתוֹ בַּע"כ: וְאֲדַרְבָּא מִהֶתָּם מוֹכַח לְהִפּוּף כִּי אִי גִימָא שְׁאִינוּ יָכוֹל לַגְרָשׁ הָאָב בַּע"כ אֲתִי שְׁפִיר טְפִי דְּמַחֲלֵק בֵּין קִידוּשֵׁינִי לַגִּירוּשֵׁינִי דְּגִירוּשֵׁינִי פִּינֵן דַּבַּע"כ הֵן ע"כ זְכָתָה תוֹרָה לָהּ ג"כ יָד לְקַבֵּל דְּאִי אִין לָהּ יָד פְּלֵל פְּשֵׁלֹא יִרְצֵה הָאָב לְקַבֵּל מַה יַּעֲשֶׂה דְּוֹנָדָאֵי אִין לְהַכְרִיחַ הָאָב בְּמִיָּדִי דְּחֹב הוּא לֹו שְׁיִקְבֵּל גִּט בְּתוֹ וְאִי אִין יָד לָהּ פְּלֵל בְּטָלוּ גִירוּשֵׁינִי דַּבַּע"כ וְע"כ דִּישׁ לָהּ ג"כ יָד לְקַבֵּל וּמִמִּילָא יָכוֹל לַגְרָשׁ בַּע"כ כִּי אִם לֹא יִרְצֵה לְקַבֵּל יַגְרֵשׁ אוֹתָהּ וְכִינֵן דַּבַּע"כ יֵשׁ לָהּ יָד מִמִּילָא אָמְרִינֵן אִפִּי הָאָב רוֹצֵה לְקַבֵּל יָכוֹל לַגְרָשׁ אוֹתָהּ מִשָּׂא"כ קִידוּשֵׁינִי דְּאִינֵן רַק בְּרִצּוֹן שְׁפִיר לֹא זְכָתָה תוֹרָה רַק לָאָב בְּלִבָּד לֹא לָהּ: וּבְאַמְתָּ דְּלִשְׁיטַת דַּס"ל דְּדוֹנָקָא נַעֲרָה יֵשׁ לָהּ יָד אֲבָל קִטְנָה לֹא, יֵשׁ לֹמַר דְּכּוֹנְנַת הַתּוֹס' לְהוֹכִיחַ דְּאִין הָאָב יָכוֹל לַעֲכַב עַל הַגִּירוּשֵׁינִי שְׁלֹא יְסַלֵּק עֲצָמוֹ וְלֹא יִרְצֵה לְקַבֵּל פְּגוֹן בְּקִטְנָה שְׁאִין לַגְרָשׁ רַק לֹו וְלָמָה הוֹכִיחוּ מִהָרִי דְּהֶתָּם דִּיכוֹל לַגְרָשׁ בַּע"כ שֶׁל אָב וְאִינוּ יָכוֹל לַעֲכַב וְכְמוֹ כֵּן מוֹכַח דְּנַעֲרָה מִתְּגַרְשֵׁת ע"כ שֶׁל אָב אָהּ שְׁהוּא בְּתוֹרַת חֲצַר שֶׁל אָב א"כ נְהִי דְּבַנְעֵרָה אִין נ"מ פְּלֵל דַּמ"מ לָאָב אִינוּ יָכוֹל לַגְרָשׁ בַּע"כ פִּינֵן שְׁאִינוּ רוֹצֵה לְקַבֵּל מִמִּילָא מְסַלֵּק הוּא דְּאִינוּ יָכוֹל לַעֲכַב עַל גִּירוּשֵׁינִי דִּיָּדָה וּמְגַרֵשׁ אוֹתָהּ, אֲבָל מ"מ כְּמוֹ דְּמַגְרֵשׁ נַעֲרָה דְּהִיא מִפְּתַח חֲצַר

הָאָב בע"כ שֶׁל אָב כִּמוּ כֵן יָכוֹל לְגַרֵשׁ בְּחֻצָר מִמֶּשׁ שֶׁל אָב בְּקִטְנָה בע"כ שֶׁל אָב וְאִינוּ יָכוֹל לִזְמַר שְׂאִינוּ רוּצָה בְּגִירוּשֵׁין פֶּלֶל וְהוּא אִינוּ יָכוֹל לְגַרֵשׁ רַק לֹו מִמִּילָא אִינוּ מְגַרֵשׁ פֶּלֶל מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּעוּמַד בְּזִכּוּתוֹ לְעַכְבַּ הַגִּירוּשֵׁין מִמִּילָא הוּא מְתַגְרֵשׁ בע"כ כִּמוּ הֵבֵת בְּלִבָּד דְּבִמְקוּמָה קָאֵי רַק אֵי מְסַלֵּק לְגַמְרֵי וּמְסַפִּים עַל גִּירוּשֵׁי הֵבֵת דְּהוּא מְסוֹלֵק כִּמוּ אֵי הִי מֵת בְּהָא מְגַרֵשׁ הֵבֵת בע"כ, אָמְנָם בְּתוֹס' אֵי אֶפְשָׁר לְפַרֵשׁ כֵּן דַּס"ל בְּכַמָּה מְקוּמוֹת לְהִדְיָא דְנַעֲרָה ה"ה קִטְנָה דְּלָא כִפִּירֵשׁ"י א"כ מִמִּילָא אֵין מְצִיאוֹת לְדִינָם פֶּלֶל דְּכִינּוֹן דְּיָכוֹל לְגַרֵשׁ הֵבֵת בע"כ שֶׁל אָב פְּשִׁיטָא שְׂאִין יָכוֹל לְגַרֵשׁ הָאָב בע"כ שֶׁל אָב דְּכִינּוֹן שְׂאִינוּ רוּצָה לְקַבֵּל חוֹב הוּא לֹו וְלֹא זָכְתָה תוֹרָה רַק זְכוּת וְלֹא חוֹב ע"כ שֶׁל אָב וְכִינּוֹן שְׂאִינוּ רוּצָה מִמִּילָא מְסוֹלֵק הוּא דְפְשִׁיטָא שְׂאִינוּ יָכוֹל לְעַכְבַּ שְׂלֵא לְגַרֵשׁ הֵבֵת דְאַפִּי' יְרַצָּה הָאָב לְקַבֵּל יָכוֹל לְגַרֵשׁ הֵבֵת שְׂלֵא מְדַעַת הָאָב, גַּם לִיפָא לְמִימַר דְּכּוֹנְנָתָם בְּקִטְנָה שְׂאִינָה יָכוֹלָה לְשַׁמְרַן גִּיטָה דַּס"ל דְּמְתַגְרֵשֶׁת ע"י הָאָב וּבְהָא וּנְדָאֵי עַל יָדָה לֹא וְאִם אִינוּ רוּצָה לְקַבֵּל יָכוֹל לְגַרֵשׁ אוֹתוֹ בע"כ פִּינּוֹן דְּמַעְכָּב עַל פֶּל הַגִּירוּשֵׁין, אָבָל בְּאַמַּת הָא לִיתָא דְאִין הוּא מַעְכָּב עַל הַגִּירוּשֵׁין וְאַפִּי' הִי מֵת לֹא הִי יָכוֹל לְגַרֵשׁ אוֹתָהּ א"כ אֵין הוּא הַמַּעְכָּב וְיָכוֹל הוּא לִזְמַר הַרְיָנֵי כְּמִי שְׂאִינוּ וְאִינֵי רוּצָה בְּזִכּוּת זֶה דְּגַם בְּקִטְנָה שְׂיָכוֹלָה לְשַׁמְרַן גִּיטָה לְמ"ד דְּאִינָה מְתַגְרֵשֶׁת כְּשִׁישׁ לָהּ אָב אָנִי חוֹכֵף אֵי נִימָא דְאַפִּי' מְסַלֵּק עַצְמוֹ לְגַמְרֵי לֹא מְהַנִּי לְהַךְ מ"ד פִּינּוֹן שְׂהוּא חֵי, א"כ נְרָאָה לִי ג"כ שְׂאִינוּ יָכוֹל לְגַרֵשׁ הָאָב ע"כ דְּמָה לֹו לְאָב בְּכַף הוּא אִינוּ רוּצָה לְזִכּוּת בְּהַ גִּירוּשֵׁי' פֶּלֶל וְהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה לֹו לְחֻבְתּוֹ ע"כ רַק כִּמוּ קִידוּשֵׁין דְּמַדְעַתּוֹ הֵם, וְאֵי דְמִמִּילָא הוּא מַעְנֻכָּב עַל יָדוֹ בְּגִירוּשֵׁין עֵיפּוּב זֶה אִינוּ מְצִידוֹ רַק הַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה לָהּ יָד לְקַבֵּל כֹּל שְׂהוּא חֵי וְהֵנִי כְּמִי שְׂאִינָה יָכוֹלָה לְשַׁמְרַן גִּיטָה אָבָל הוּא מְסַלֵּק עַצְמוֹ מִמְּנָה וְאֵי נִימָא דְסִילּוּק מוֹעִיל לִכ"ע שְׂיִגְרֵשׁ לְקִטְנָה א"כ מִמִּילָא אֵי מַעְכָּב עַל הַגִּירוּשֵׁין לְגַמְרֵי יָכוֹל לְגַרֵשׁ בע"כ וְאֵי אִינוּ מַעְכָּב רַק מְסַלֵּק עַצְמוֹ מְגַרֵשׁ אוֹתָהּ כִּמוּ שְׂפִאֲרָנוּ: גַּם בְּעִיָקָר רְאִיית הַתּוֹס' מְהַךְ בְּעִי' דְנַעֲרָה עוֹשָׂה שְׁלִיחַ נְרָאָה לִי דְלָאוּ רֵאִי' הוּא פֶּלֶל מְלִבָּד הַנְּ"ל, וְהוּא שְׁנַרְאָה לִי בְּרוּר שְׂזָה שְׂאֲמָרוּ שֶׁם כִּיז אַבִּי' דְּמִינָא לָאוּ מְתוֹרַת יָד אַבִּי' בְּאִינוּ עֲלָהּ אוּ מְתוֹרַת חֻצַר אַבִּי' חֻצָא דְמֵאִיזָה צַד לֹא נִימָא דְמַצַּד יָדָה אֲתִינּוּ עֲלָהּ דַּת"ק ס"ל דְשִׁתִּי יָדִים זִכּוּת אַבִּי' וְהִיא מַצַּד עַצְמָהּ, וְעוֹד אֵי פְחָצַר אַבִּי' דְּמִינָא מְקַשָּׁה הֵתָם מְהַךְ דְּרָבָא נַעוֹר אִינוּ גִט וְא"כ תְּקַשִּׁי לָן אַפִּי' אֵי כִיז אַבִּי' הָא בְּעִינּוּ כִיזָה מַה יָדָה מְשַׁתְּמַר לְדַעַתּוֹ אַף חֻצַר מְשַׁתְּמַר דְּהָא חֻצַר נְמִי מְטַעַם יָד הוּא, וְא"כ אַפִּי' אֵי יָד אַבִּי' לְמָה מְהַנִּי הָא אִינוּ כִיזוֹ דְמְשַׁתְּמַר לְדַעַתּוֹ לְכֵן בְּרוּר דְלָא כְּפֹה הַפְּנוּנָה דְּנוּדָאֵי מְתַגְרֵשֶׁת הִיא מַצַּד עַצְמָהּ רַק הַסְּפֵק הוּא אֵי הֵנִי כִיז אַבִּי' וְהֵינּוּ דִיזָה הֵנִי כ"כ חֻזַק כִּיז אַבִּי' וְכִמוּ דְאַבִּי' מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ הוּא נְמִי מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ דְאַלִּים יָדָה כִיז אַבִּי' מִמֶּשׁ אוּ דִיזָה לֹא אַלִּים רַק כִּמוּ חֻצַר אַבִּי' דְקִלִּישׁ הוּא וְלֹא הֵנִי יָד מִמֶּשׁ רַק שְׂפּוֹעַל עַל יָדָה בְּגִירוּשֵׁין כִּמוּ שְׂהִי פּוֹעַל בְּחֻצַר אַבִּי' וְיָד דִיזָה לֹא אַלִּים רַק כִּמוּ חֻצַר, אָבָל לֹא מִפְּחַ גִּירוּשֵׁי הָאָב מְתַגְרֵשֶׁת רַק אַפִּי' בְּקַבְּלַת יָדָה אִינוּ רַק כִּמוּ גִירוּשֵׁי שֶׁל חֻצַר וְהֵינּוּ דְפִרְיָהּ מְרָבָא דְחֻצַר לֹא הֵנִי רַק הַמְשַׁתְּמַר ע"י אַחַר זֶוּ אֵי חֻצַר הֵנִי הַרִי מְשַׁתְּמַר עַל יָדֵי עַצְמָהּ וְלֹא מִיְקָרִי חֻצַר וְכֵן דִּינִיק רַש"י הֵתָם בְּהִדְיָא ע"ש שְׂבָא לְשִׁלּוֹל דְלָא נִימָא דְהַקְוָשִׁיא הֵיזָה דְאִין אַבִּי' מְשַׁמְרָה כִי לֹא בְּאִינוּ פֶּלֶל מְתוֹרַת הָאָב רַק שְׂאֵי אֶפְשָׁר שְׂתַתְּגַרֵשׁ מְתוֹרַת חֻצַר כְּאִלוּ נִתַּן לְחֻצְרָהּ דְאִין לְאַדָם נַעוֹר הַמְשַׁמְרַן עַצְמוֹ תּוֹרַת חֻצַר כִי חֻצַר הוּא הַמְשַׁתְּמַר ע"י אַחַר, וְהַשְׁתָּא פְּשִׁיטָא דְאִין מְהֵתָם שׁוּם רֵאִי' פֶּלֶל וְאַנִּי תְמָה מְאוּד עַל הַפּוֹסְקִים הַרְאִשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים בַּא"ה ע

סי' קמ"א שלא זכרו מדין זה פלל אי יכול לגרש האב בע"כ והוי להו להזכיר עכ"פ דברי התוס' בזה בפרט דדבריהם צ"ע כמו שבארנו, ועמ"ש עוד בזה לקמן פרק האומר דף ס"ד ע"ב במשנה שם: ע"ב בגמרא ליקצינא וליתבני לה הא דלא קשיא לן בלי קציצה ליתבני לעבד ופרה ויאמר העבד והפרה שלי פדמוכח לעיל דלא פסלו רק והנניר שלי משום דאותיות פורחות באויר, אבל בלא"ה פגון שיאמר והגליון שלי לא איכפת לן: וראיתי להרב בת"ג שפכת דבעבד פיון דלא אפשר למיקצינא והיד והעבד צריכים זל"ז הוי פאלו יש לבעל חלק בגוף היד שהאותיות פתובות עליו וכמו כן במקום דאי אפשר לקצוץ משום מחוסר קציצה ג"כ לא מהני אפילו לא יקצוץ ויאמר והשאר שלי, משום דכיון דאי אפשר לקצוץ משום מחוסר קציצה אפתי אגיד גבי ע"ש: אבל לפע"ד הוא תמוה חדא דאפתי בקרן הפרה פאן שישאלו ליקצינא וליתבני לה פיון דאפתי לא ידעו דמחוסר קציצה פוסל למה לי למיקצינא ליתבני פמות שהוא ויאמר והפרה שלי ועוד דלעיל גבי ה"ז גיטף והנניר שלי למ"ד דפסלינו קציצה מדבר תלוש מ"מ משמע דמודה דאי אמר והגליון שלי פשר וליפא למימר דבהא כ"ע מודו דלא הוי רק דבר מועט דמשמע בהדיא דרק דבר מועט פדי ליפותו לא הוי מחוסר מעש' אבל היכי שהוא מקפיד עליו מצד עצמו שרוצה בו בנדאי הוי מחוסר קציצה וכיון שאומר והגליון שלי הרי מקפיד עליו לא ליפותו ומ"מ פשר אף דאי הי' קצוץ פסול ועוד דהרי הרי זה גיטף והנניר שלי לא פסלינו רק משום דאותיות פורחות באויר אף דנדאי דבר חשוב הוא להיות בו משום מחוסר קציצה ועוד דבטס של זהב משמע ג"כ בהדיא דאי לא אמר אמרינו אויר מגילה הוא הרי דקמ"ל דלא נימא בלא אמר, הגליון שלו קמ"ל דבלא אמר הפל שלה אבל משום דאגיד גבי לפי שאינו יכול לקצוץ לא פסלינו לי: הן אמת פי לכאו' יש להוכיח מדברי התוס' בד"ה יצא, ומדברי הרשב"א בחידושו דכל היכי דפסול משום מחוסר מעשה וכן שאר פסולים ממילא אפילו אינו קוצץ פסול דהם פתבו להוכיח דבדבר מועט לא מיקרי מחוסר קציצה דהא בין תיבה לתיבה בין שיטה לשיטה לא פסלינו לי משום מחוסר קציצה, ולכאו' הוא תמוה דאטו מיירי שחתף בין תיבה לתיבה רק שאמר בין תיבה לתיבה שלי ואינו עושה שום מעש' פלל: והרשב"א ז"ל הוסיף ואמר דכמו דפריף תיפוק לי דהוי שנים ושלש ספרים אף דעכשו הוי ספר אחדומ"מ רוצה לפסלו ה"ה משום מחוסר קציצה, ובאמת הוא תמוה דאפי' אי נימא דמשום שלשה ספרים פסול דחשבינו מה שהוא שלו פאלו אינו' אבל משום מחוסר מעשה היאך שייך לפסלו שהרי לא עשה פלום ואטו אי אירע שנעשה בו מעצמו מה שלא היינו צריכין לאותה מעשה פלל להקשר הגט נאמר דהוי מחוסר מעשה הא לא עשה שום מעשה ומה דחשיב מעצמו פאלו נקצץ לא שייך לפסלו משום מחוסר מעשה, ומזה נראה דס"ל להרשב"א דמה דפסלו משום שלשה ספרים הטעם דכל שאי ינטל את שלו יפסל הגט ממילא פסול דאגיד גבי וה"ה אי יפסל משום מחוסר קציצה ממילא פסול בלא קצוץ משום דאגיד בי, ובהכי ניחא לי ג"כ מה שיש לתמוה על הרשב"א ז"ל שהביא ראי' דצריף שיאמר בפני דכל הפרה וכל העבד נותן דהא לעיל לא אמרינו רק משום אויר מגילה הוא אבל הכא דלא שייך לומר פרה אויר הקרן צריף שיאמר בפני והדבר תמוה דמאחר שסובר הרב דאי נתן סתם הגט פסול דמסתמא שנייר לו הפרה והעבד א"כ ממילא יש לומר דהכא לא בעינו לטעמא דאויר פלל דע"כ נתן לה פולו דאל"כ אינו גט פלל ונהרי רוצה הוא לגרשה

אָבֵל לְעֵיל דְאַפִּי? יתן לה הגט חוץ הגליון מגורשת ממילא לולא טעמא דאור מגילה הוא
הי' הגט שלה והגליון שלו ודוק ולהנ"ל ניקח דסובר הרב ז"ל דלמאן דפוסל קציצה
מדבר התלוש כל פהאי גוונא שמשפיר לעצמו הגליון ג"כ הגט פסול כיון דאי אפשר
לקצצו ממילא אגידה בי' והוי ממש כמו עבד ופרה דמתניתן ומ"מ טעמא דאור מגילה
אָבֵל בלא"ה אף שלא היתה מגורשת לא אמרינן מסתמא נתן לה הכל וה"ה הכא וזה
ברור בכוננת הרב ז"ל: אָבֵל מ"מ אין הדעת נוחה בכל זה, חדא דהא גבי פרה דהכא
מוכח דאפי' לס"ד דליפא משום מחוסר קציצה בעינו דוקא דליקצינא וליתבין אָבֵל
בלא"ה לא מהני א"כ ע"כ טעמא אחרניא איפא דלא מהני שיאמר והפרה שלי, ועוד
שאין הסברא נותנת בזה כלל דמשום שיפסול בקצץ יפסול ג"כ בלא קצץ דמ"מ היא לא
אגידא בי' והוא אין לו חלק בשלה כלל ולקמן פרה הזורק גבי גט בידה ומשיחה בידו
פסול ביכול לנתקו דוקא אָבֵל כל שאין לו שום שליטה בחלק שלה מה בכך דאינו יכול
לקצצו, והראי' שהביא הרשב"א משלשה ספרים לא מבעי' לפי מה שאבאר בתוס' בד"ה
יצא דהתם טעמא אחרניא איפא דלא מוכח מידי אָבֵל בלא"ה הרי פי' הר"ן בטעם משום
דעומד לקצץ פקצוץ וכבר פרשתי פוננתו לעיל דאפי' לרבנן דפליגי אר' שמעון בעלמא
הכא מודי דכתותי מוכתת חיבורי' ואין פאן חיבור יפה עכ"פ שיתאחדו השיטות להיות
ספר אחד והאי טעמא לא שייך כלל לענן מחוסר מעשה דבשביל דהוי פקצץ לא שייך
לומר דעשה מעשה ולפסלו משום מעשה בין פתיבה לנתינה מה שלא עשה פלום גם
פשטא דסוגי' לעיל מוכח דבגליון שלי מהני אפי' בטס של זהב: ומעתה צריך ליתן טעם
למה לא יוכל לומר והפרה שלי אפי' לס"ד דלא מ'פסול משום מחוסר קציצה, ונראה לי
דהיינו טעמו דלא מבעי' אי נימא שאין אבר מאיברי בעל חי נקנה במשיכת בעל החי או
בהגבתו כיון שאינו מושך הדבר שרוצה לקנותו רק בשל חבירו מה שאינו קונה כלל
הוא מושך אלא אפי' אי אפי' בכהאי גוונא מהני משיכה היינו שיהא לו אותו אבר כמות
שהוא דבוק בבהמה אָבֵל לקנותו כשהוא דבוק שיהא שלו בתלוש אחר שיתחנה נראה
לי דלא מהני, הלכך פאן דע"כ צריכה שתזפה בגט במה שנטלתו בידה שיהא הקרן שלה
לכשיתלוש דאי כשהוא מחובר אפתי אגידא בי' רק שתתגרש במה שיהא שלה אחר
שיתחנה אותו א"כ לא שייך לומר שתקנהו עכשיו להתגרש תיכף שיהא שלה אחר
שיתלוש וזהו דוקא בפרה ועבד דאחר תלישה נשתנה ממה שהי' קודם הלכך לא שייך
שתקנה עכשיו במחובר שהוא ענין אחר ממה שיהא כשיתלוש, אָבֵל בנייר וגליון שלא
ישתנה אחר שיתחנה ממה שהוא עכשיו וכל חתיכה לחודא קאי שפיר מתגרשת אף
שיאמר והגליון שלי דחלק שלה עומד בפני עצמו וחלק שלו בפני עצמו משא"כ פרה
ועבד עכשיו אינו עומד בפני עצמו וחלק מבעל חי הוא ובטיל לגבי החי לא שייך בו קנין
על לאחר כף כשיתלוש ודוק, ועמ"ש בתוס' בד"ה יצא עוד טעם אחר שאינו יכול לומר
העבד ופרה שלי, ושם יתבאר ג"כ טעם פסול שלשה ספרים אף שאינו חותם פלום
משא"כ לענן מחוסר קציצה ע"ש שהארבתי בזה: שם מי שאינו מחוסר אלא פתיבה
ונתינה יצא זה שמחוסר פתיבה קציצה ונתינה.

יש לדקדק פתיבה מאי בעי הכא הא עיקר המיעוט שלא יהא מחוסר מעשה בין פתיבה
לנתינה וכך הני לו לומר מי שאינו מחוסר אלא נתינה יצא זה שמחוסר קציצה ונתינה,
ומזה נראה לי ראי' דלא פסלינן מחוסר מעשה רק אי הי' מחוסר בעת פתיבה דבעינו

שלא יהא מחוסר רק פתיבה ונתינה יצא זה שהיא מחוסר פתיבה קציצה ונתינה אבל אם נכתב בתלויש אפילו חיברו אח"כ פשר דבעת פתיבה לא הי' מחוסר רק פתיבה ונתינה, מיהו אפשר לומר דבא לאשמועינן דלא תימא דוקא אם פבר גמר הפתיבה אז לא יהא מחוסר שום מעשה רק נתינה אבל כל שלא גמר הפתיבה דמחוסר אפתי פתיבה לא איכפת לן אי מחוסר עוד מעשה אחר כמו קודם פתיבה דנדאי לא איכפת לן, לזה קמש"ל דאפילו עדיין מחוסר פתיבה גם פן צריף שלא יחסר רק פתיבה ונתינה לא מעשה אחר, ועיין מ"ש לקמן במתנייתו עד שתהא פתיבתו ונתימתו בענין זה: בתוס' בד"ה יצא זה, פ"י רבינו שמואל וכו' ובה"ג פוסל וכו' מדקאמר בסמוך וכו' דאפילו בנקוב מכשיר ע"כ.

ולפע"ד דברי רבינו שמואל נכונים דנדאי יש להבין אטו לא יודה רבינו שמואל דבחרס דוקא שנותן פולו דהא בהדיא קאמר דשקיל לה ונהיב לה ניהלה וא"כ תיקשי למה הא הוי קציצה מדבר תלויש, גם לדברי פולם קשה למה נקט בחרס נקוב מה נ"מ בחרס נקוב או אינו נקוב ס"ס תלויש הוא, גם קשה לשיטת ר"ת היאך שייף לומר דנקט רבותא דאב"י פיון דאין חילוק במחוסר מעשה בין מן המחוסר לקוצץ מתלויש מאי רבותא איפא בזה, ואי דינדעו בש"ס שיש מקום לחלק בזה פסברת רבינו שמואל פשיטא דהוי להו ליפרושי דבאמת כה"ג בתלויש הוי נמי מחוסר קציצה: לכן נראה ברור דס"ל לרבינו שמואל דכמו דגזר רבא בעלה שמא יקטום כמו כן גזר בחרס נקוב שלא יקטום אטו עלה דאי נכשיר לקטום מן החרס יבואו להכשיר גם בעלין לקטום וכיון דניקב הוא הוי מחוסר קציצה אבל ליתן פולו לא גזרינן שמא יקטום וקטימה אטו עלה כ"ה לא גזרינן והיינו דנקט בחרס נקוב דבאינו נקוב יכול לשפור ג"כ וליתן לה דליפא למיגזר אטו עלה דאפילו בעלה פשר רק בחרס נקוב אינו פשר רק ליתנו פולו ואפשר דאפילו אב"י דפליג דלא חיישינן שמא יקטום היינו דכיון דלא מציינו קטימה בהיתר פלל לא גזר וראי' דלא גזרינן במתנייתו בקרון הפרה שיקטום ולא משמע לי' לחלק בין פרה לעציץ אבל קטימה גופא אפילו אב"י מודה דאי נתיר קטימה בחרס יכשיר אפ"י בעלה) אבל לשפור ממנו גזרינן חרס אטו עליו, אמנם בפירש"י דפירש לקמן בחרס הטעם דלא חיישינן שישפור דלא מפסיד לי' לעציץ משמע דפוסל קציצה מדבר תלויש, ולהיפך כתבו הרא"ש ומרדכי בשמו דמכשיר כרבינו שמואל, והנה ברא"ש ומרדכי הי' נראה לי דלא נתפוננו לרש"י רק ר' שמעי' כמו שהעתיקו התוס' בשמו אבל בלא"ה מוכח מפירש"י גופא בטר הכי דפירש בד"ה שמא יקטום דהוי קציצה מן המחוסר ש"מ דוקא במחוסר הוי מחוסר קציצה והוא סותר עצמו: ובדברי הרמב"ם ז"ל ג"כ יש לדקדק שכתב דין כתבו על עלה של עציץ נקוב פסול שמא יקטום ולדידך' נדאי נקוב דוקא דלא שייף לומר לרבותא דאב"י ש"מ דמכשיר קציצה מדבר תלויש, ואולם בחרס פתב דכותב על חרסו של עציץ ונותן לה, ובנודאי אין פונותו דכותב על חרס השבור דפשיטא דתלויש גמור הוא כמו כל גט וע"כ פשהעציץ שלם קאמר, ומדלא קאמר שיקול לשפור וליתן לה רק ונותן לה משמע דכולי' עציץ יהיב לה דאי לא"ה הוי לי' מחוסר קציצה ודבריו סותרין זה את זה, ואמת דברמב"ם יש לומר כמ"ש לעיל לרבינו שמואל דגזר חרס אטו עלה כמו דגזר בעלה שמא יקטום רק בעציץ שלם קאמר, ונהיב פול' לא גזרינן תרתי חרס אטו שיקטום וקטימה דחרס אטו עליו, אבל יען פי ברש"י אי אפשר לומר פן פנ"ל, נראה לי דרף אחרת בדעת רש"י ורמב"ם ז"ל מוספמת לדעת רבינו שמואל ולא מוטעמי' כמו שאבאר:

והוא דכבר פתבתי שיש לתמוה בפרה לס"ד דאפשר למקצינא מ"מ פשיטא לן דאי אפשר שיאמר הרי גיטא והפרה שלי שהרי לא שאלו רק לקצינא וליתבין לה, אבל שימתן לה פולה ויאמר והפרה שלי לא אף דבגליון הגייר משמע להדיא דמהני, וליכא למימר דהתם שאני דאין מחוסר קציצה פוסל בו פסברת רבינו שמואל הנ"ל לכה גם במעפב לעצמו מהני אבל הכא דקציצה פוסל אף במעפב לעצמו פסול דהא הכא בפרה ס"ד דאין קציצה פוסל ומ"מ לא מהני רק למיקץ וליתן לא שימתן לה פולה וישגיר הפרה לעצמו, ועוד דהא בחרס של עציץ נקוב ג"כ מבואר דיהיב לי פולה ולמה לא מהני שיאמר והשאך שלי, וכן מפורש בירושלמי דאי אמר הא גיטא סתם מגורשת דמסתמא נותן לה פולה אבל באומר והשאך לכתובתה נתקבלה גיטא ונתקבלה פתובתה משמע בהדיא דוקא שמתן לה עכ"פ פולה, אבל לא שמשגיר לה לעצמו, ועל פרחנו אנו צריכין לומר דשאני עבד ופרה ועציץ דעבד ופרה פיון שגוף אחד הוא אי אפשר שיתחלקו חלק זה שלה וחלק זה שלו ואף דמצינו במבפרת שיכול להקנות אונה לפטרה מבכורה היינו להקנות לו בקנין אחר אבל משיכה אינו נראה לי דמהני פיון דשל חבירו הוא מושא, ועוד דאפילו מהני קנין כה"ג אבל בגט דלא מהני שום קנין אחר רק ליתן בידה וזהו קנינה שהרי מתגרשת היא בנתינה זו ע"כ, ואין קנין בע"כ רק בנתינה לידה מתגרשת, הלכך כל כי האי גוונא פיון דגוף אחד הוא כל שמשגיר הגוף לו גם היד והקרן וחלק העציץ אינו ניתן בידה פיון דחלקה אדוק טפי בשלו הרי עדיין הוא אצלו יותר מאצלה, וכמו כן עציץ פיון דגוף אחד הוא וחלק שלה משלים לתואר הפלי שלו אי אפשר שיתפרדו שיהא זה שלו וזה שלה פיון שאין חלקה עומד בפני עצמו רק גוף אחד הוא עם שלו ומשלימין זה לזה ואין מתחלקין וזה ברור, והיינו דמתחלקין בירושלמי בין כתב על זכרותו של קרן דזהו בגוף הפרה ולא בנרתיקו של קרן דזהו כפרוש הוא ואינו נחשב מגוף הפרה ע"ש: ועוד נראה לפע"ד לומר בכל זה בפשיטות טפי, והוא, דכלל הוא שצריך שימתן לה כל הגט שתהא נכרתת ממנו שלא יהא לבעל שום השתתפות בעצם הגט דאל"כ אפתי אגידא בי, ומהאי טעמא בגט בידה ומשיחה בידו כל שיכול לנתקו אינה מגורשת שהרי יש לבעל כח בגוף הגט שבידה, ומהאי טעמא כל שיש לבעל עוד כח בגוף הגט לפעול בו עוד פעולה לשנותו ממה שהיא אפתי אגידא בי, ולכך בעציץ נקוב ויד העבד וקרן הפרה אי אפשר שנאמר שיהא חלק שהגט פתוב עליו שלה והשאך שלו שהרי עכשיו הקרן והיד ב"ח הן פאבר מאיברי הפרה דמייירי בזכרותו פדאמרינן בירושלמי הנ"ל דהוא כמו גוף הפרה, והוא, פיון שמשגיר הפרה לעצמו הרי יש כח בידו להפריד ליקח שלו וישתנו הקרן והיד מב"ח לאינו ב"ח והרי עדיין שולט הוא בשלה הלכך עדיין אינם מופרדים ואגידא בי, וכמו כן בעציץ נקוב שהעלה הזאת פשהוא מחוברת קרקע הוא, ובפני עצמה מטלטלין היא, וא"כ פשימתן לה העלה והשאך שלו הרי עדיין אגידא בי דמתמת חלק שלו קרקע הוא ובלעדי זה מטלטלין הוא, וכמו כן בכלי שפותב על דופן הפלי גט אי אפשר שימתן לה שיהא מקום הגט שלה והשאך שלו, דהא מתמת חלק שלו גם שלה פלי הוא בכלל הפלי ומצד חלקה בלבד פשיפריד שלו חרס הוא ואין לה אגידא בי יותר מזה והוי כמו משיחה ביכול לנתקו דאינה מגורשת פלל, העולה ויד העבד וקרן הפרה ועלה של עציץ וחלק מחלקי הפלי אי אפשר שימתן לה שיאמר הא גיטא והשאך שלי כמו שבארנו: ומעתה אני אומר בפשיטות גמור שזה שפסלה תורה מחוסר קציצה הפוננה דרק פתיבה ונתינה

יפעלו הגירושין אבל כל שצריך סיוע מעשה אחר לגירושין אינו גט, והשתא כל קציצה דבלעדי הקציצה אי אפשר שיתן לה ויאמר והשאר שלי בלי שיקצוץ הוי מחוסר קציצה אף שיכול ליתן פולו פיון שאינו רוצה ליתן לה פולו הוי מחוסר מעשה, אבל כל קציצה דבלעדי הקציצה ג"כ יכול לגרש שיאמר זה שלה וזה שלי ואינו צריך לקצוץ פלל ממילא אפילו קצץ לא איכפת לן דלא מחמת הקציצה נעשו הגירושין ולא סייעה הקציצה לגירושין פלל: והשתא כל הדברים מבוארים דיפה הכשיר רש"י בגט על .

קלף וחתכו דבזה יכול ליתן לה כל הגט שיאמר הא גיטף ושאר שלי דכל חלק מן הגייר בפני עצמו הוא ואינם גוף אחד והוי כמו נתיקו של קרן דמפניו בירושלמי ד יכול לקצוץ ג"כ, וה"ה גייר פיון שאין חלקה משתנה מחמת חלקו פלל הלכך ממילא יכול לקצוץ ג"כ, אבל עציץ שהוא פלי וכן עלה של עציץ נקוב דבזה אינו יכול ליתן לה שיאמר והשאר שלי ממילא בקצץ פסול פיון שהקציצה מסייע לגירושין, רק בעלה דוקא בנקוב דאז משתנה מקרקע למטלטלין אבל בשאינו נקוב הוי פפוש כמו חתיכת גייר, ועלו דברי רש"י והרמב"ם ז"ל לנכון: ולפי מה שכתבתי מןושב מה דקי"ל פיו"ד שלא יכסה דם החיה עד שיבדוק הריאה והקשה בספר ב"ה בהג"ה סימן ל"ג דהא קי"ל מי שאינו מחוסר רק שפיכה וכיסוי וכאן הרי מחוסר בדיקה, ולפי הג"ל לק"מ דהא פשיטא שאי אפשר לומר שלא יכסה דם החי פלל דהא רובם פשרות א"כ פיון שיכול לכסות בלי בדיקה ממילא אין הבדיקה מחוסר מעשה פלל משא"כ קדשי בדיקת הבית דבלי פדי אין ראוי לכיסוי פלל שאינה שחיטה ראוי' ואי אפשר לכסות בלי פדי הלכך הוי שפיר פדי מחוסר מעשה, אלא שאי אפשר להביא ראי' מהו דהתם פי דברי המחבר הג"ל בלא"ה תמוהין דדוקא פדיה דהוי חסרון בגוף המצוה משא"כ בדיקה אינה רק לברר ספיקתנו לברך על הכיסוי אבל מעשה המצוה של פיסוי בעצמה אינה מחוסרת פלל, וזה ברור ועמ"ש לקמן בדברי התוס' עוד בענין זה וידין תלוש ולכסוף חקירו יתבאר עוד לקמן במשנה דבסמוך: וראיתי בספ"י שכתב ליישב שיטת רש"י, וכל דבריו תמוהין, חזא דלפי דבריו הוי להו ליפלוג בלא חתכו פלל ונתן לה הכל דלמר פסול דמחוסר הקנאה ולמר פשר דאזיר מגילה הוא, גם מה שכתב דלא הוי פרישות דהוי שיור, כפר הוכחתי דע"כ באומר והגליון שלי כ"ע מודו דמהני פדמוכח בש"ס ומיקרי שפיר פרישות, גם כפר נתבאר לעיל בראיות ברורות דכל שנותן פולו בתורת גט אין צריך הקנאה פלל לכ"ע רק להרשב"א וסיעתו צריך שיאמר בפירוש שנותן פולו לשם גט ע"ש, גם מה שכתב בכוננת רש"י תמוה דמבואר להדיא בפי' רש"י דרק על מה דלא גזרינו שמה תשפור הוצרך לומר דלא מפסיד לי, ולדברי הרב הג"ל בלא"ה אי לאו סברא דלא מפסיד לי לא הי' מועיל מדינא אפילו יהיב פול' דמחוסר הקנאה, גם עיקר קושיתו מהו דכסוי הדם אינה קושיא פלל כמו שכתבתי לעיל דבדיקה אינה רק לברר הספק לברך על המצוה אבל אין המצוה מחוסרת מעשה דבמה נפשך אי הספין יפה בלי בדיקתו נעשה המצוה, ואי אינו יפה מה בכך דבדק ואין בדיקה גורם המצוה, משא"כ פאן פיון שאינו רוצה ליתן לה פולו רק קוצץ הוי מחוסר מעשה, אבל מה שכתבתי הוא ברור דהעיקר תלוי במקום שיכול לומר הרי זה גיטף והשאר שלי יכול לקצוץ ג"כ, ובמקום שאינו יכול לומר והשאר שלי אז הוי מחוסר קציצה, לכך לא הוי מחוסר קציצה רק בעבד ופרה ומחוסר לקרקע וכלי שלם דבהני פלהו א"א שיגרש באופן שיאמר

והשאָר שלי כְּמוֹ שְׂבִיארָנוּ: בא"ד דָּאִין הָאִשָּׁה קוֹנָה וכו', דְּבָרֵיהֶם צ"ע דא"כ תִּיקָשִׁי לְהוֹ
עַל יַד הָעֶבֶד דְּמַתְּנִיתָן דְּעֶבֶד ג"כ אִינוּ נִקְנָה רַק בְּחֻזְקָה וְכִסְף וְשֵׁטֶר וְלֹא בְּמַשִּׁיכָה רַק פְּעִין
חֻזְקָה שְׂתַקְפוּ וְהִבִּיאוּ אֶצְלוֹ פְּמִבְּוֹאָר בְּרַמְבַּ"ם וּא"כ הִיאָה תִקְנָה הָעֶבֶד וְע"כ דְּכָל שְׁנוֹתָן
פְּלוֹ בְּתוֹרַת גֵּט לֹא בְּעֵי קִנְיָן פְּלִל רַק בְּנִתְיָנָה לִיָּדָה מִתְּגַרְשָׁת וְלֹא שִׁינְיָה קִנְיָן בְּגֵט פְּלִל
שְׁהָרִי מִתְּגַרְשָׁת הִיא ע"כ וְאִין קִנְיָן בְּע"כ וְעוֹד אֵי צָרִיכָה לְקִנּוֹת הָוִי פְּטִילי מְעַל גְּבִי קַרְקַע
דְּלֹא מְהַנִּי בְּגֵט רַק בְּנִתְיָנָה פְּלוֹ לִיָּדָה מִתְּגַרְשָׁת וְאֵי סְבִירָא לְהוֹ לְתוֹס' דְּדוֹקָא עֶבֶד מְהַנִּי
נִתְיָנָת פְּלוֹ אֶבֶל קַרְקַע לֹא מְהַנִּי שְׂיִתָּן פֶּל הַקַּרְקַע וְגַרְע לְעִנְיָן זֶה מְעֶבֶד א"כ הָךְ פְּסוּל
דָּאִין כּוֹתְבִין בְּמַחְנֹבֶר לְקַרְקַע לְאוּ מְשׁוּם מְחֹסֶר קְצִיצָה נִגְעוּ בָּהּ דְּהָא אֶפִּילוּ נוֹתָן פְּלוֹלָה
לֹא מְהַנִּי וְע"כ כּמ"ש הַרְשֵׁב"א מְשׁוּם מָה סֶפֶר בְּתוֹלֹשׁ א"כ מָה בְּכָךְ דְּפָסִיקַת יְנִיקָה לֹא
מִיקָרִי מְחֹסֶר מַעֲשֵׂה ס"ס נִכְתָּב עַל מְחֹנְבֶר וּבְמָה יִנְכָשֶׁר אַח"כ, וְעֵיקָר דְּבָר זֶה אֶבְאָר
בּס"ד לְקַמְן בְּמַשְׁנָה אִין כּוֹתְבִין בְּמַחְנֹבֶר לְקַרְקַע בְּאַרְיִכוֹת ע"ש: בא"ד ור"י מִיִּיתִי רֵאִי
וכו'.

וּלְפִי מָה שְׂפַתְבְּתִי לְעֵיל אִין זֹו רֵאִי פְּלִל דְּהֵתָם מַעֲשֵׂה הַתְּלִישָׁה מְעַפְכַּת הַשְּׂרִיפָה אֶבֶל
הָכָא פִּינּוֹן שְׂיָכוֹל לֹמֵר וְהַשְּׂאָר שְׂלִי בְּלִי קְצִיצָה מִמִּילָא אֶפִּילוּ קְצִיץ לֹא אִיכְפַת לָן שְׂאִין
הִגֵּט צָרִיף לְאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה פְּלִל אֶבֶל הָא לֹא מְהַנִּי מָה שְׂיָכוֹל לִיתָן פְּלוֹ בְּתוֹרַת גֵּט דּמ"מ
פִּינּוֹן שְׂאִינוּ רוֹצֵה לִיתָן לָהּ פְּלוֹ וְאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְשִׁיירוֹ לְעֶצְמוֹ בְּלַעְדֵי קְצִיצָה הָוִי מְחֹסֶר
מַעֲשֵׂה: בא"ד כְּדָא מְרִינּוֹן לְעֵיל גְּזִי לְזַמָּן.

לְפִי מָה שְׂפַתְבְּתִי לְעֵיל דְּגִזִּי לְזַמָּן הַפְּנוּנָה שְׂיִחְתוּף וְלֹא יְהֵא נִיכָר שְׁהִי בּוֹ זַמָּן פְּלִל א"כ
לְק"מ דְּהוּא יִצִּיל אוֹתָהּ אֶפִּי יִדַע שְׁהוּא פְּסוּל, וְכ"ש לְפִי מָה שְׂפַתְבְּתִי מְקוֹדָם דְּכָל שְׂאִין
צָרִיף לְאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה לְגַבִּי הַכְּשִׁירוֹ שֶׁל גֵּט לֹא אִיכְפַת לָן א"כ מָה בְּכָךְ שְׂיִחְתוּף הַזַּמָּן הָא
בְּלִי שְׂיִחְתוּף פְּשִׁטָא דְּגֵט כְּשֶׁר הוּא: בא"ד בֵּין שִׁטָּה לְשִׁטָּה וכו'.

דְּבָרֵיהֶם תְּמוּהִין לְכֹאוּרָה דְּאִטוּ מִיִּירִי פֶּאן שְׁחוּתָהּ בֵּין שִׁטָּה לְשִׁטָּה רַק שְׂאוּמֵר שְׂיָהּ
שְׂלוֹ וּמָה מְחֹסֶר מַעֲשֵׂה יֵשׁ בְּזֶה הָא אִינוּ עוֹשֵׂה כְּלוּם, וְרֵאִיתִי לְהַרְשֵׁב"א ז"ל שְׂפַתְבְּתִי פְּעִין
זֶה רַק הוֹסִיף כְּמוֹ דְּפָרִיף וְתִיפּוֹק לִי דְּהָוִי שְׂלֵשָׁה סְפָרִים אַף דְּבִאָמַת סֶפֶר אֶחָד הוּא כְּמוֹ
כּוֹ יֵשׁ לְפָסְלוֹ מְשׁוּם מְחֹסֶר מַעֲשֵׂה וְהִנֵּה לְפִי מָה שְׂפַתְבְּתִי הַר"ן טַעַם הַפְּסוּל בְּשִׁלְשָׁה סְפָרִים
דְּעוֹמֵד לְקַצֵּץ הָוִי פְּקָצוּץ א"כ פְּשִׁטָא דְּאִינוּ דוּמָה לְמַחְנֹסֶר מַעֲשֵׂה דְּאִטוּ בְּשָׁבִיל דְּהָוִי
פְּקָצוּץ הָוִי עוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה וְלֹא גָרַע מְפָסִיקַת יְנִיקָה אַף שְׁנַעֲשֵׂה מְטִלְטֵלִין מ"מ לֹא חֲשׁוּב
מַעֲשֵׂה כ"ש דְּמָה דְּהָוִי פְּקָצוּץ לֹא חֲשׁוּב מַעֲשֵׂה, וְנִרְאֶה דַס"ל לְתוֹס' וְהַרְשֵׁב"א דְּלֹא
פְּהַר"ן הֵן רַק הַטַּעַם דְּכָל דְּבִלְעָדִי זֶה הִגֵּט פְּסוּל אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְעַפְכוֹ לְעֶצְמוֹ א"כ ה"ה אֵי
פְּסוּל מְשׁוּם מְחֹסֶר מַעֲשֵׂה: אֶבֶל בְּאָמַת דְּבָר בְּרוּר הוּא דְּעֵיקָר קוֹשְׁיַת הַש"ס כְּמוֹ בְּאוּמֵר
וְהַנְּיִיר שְׂלִי פְּסוּל דְּכָל שְׂהָאוֹתִיּוֹת צָרִיכוֹת לְנִיִּיר מִתְּחַתִּיהֶן גַּם הַנְּיִיר בְּעֶצְמוֹ בְּכָלֵל גֵּט הוּא
וְהוּא צָרִיף שְׂיִתָּן לָהּ הִגֵּט לֹא שְׂיִשְׁיִירָנוּ לְעֶצְמוֹ א"כ פִּינּוֹן דְּצָרִיף נִיִּיר לְחַבֵּר שׁוֹרוֹת הִגֵּט
שְׂיָהּ סֶפֶר אֶחָד א"כ גַּם הַנְּיִיר שְׂבִין הַשִּׁיטוֹת הָוִי בְּכָלֵל עֶצְמוֹ הִגֵּט כְּמוֹ נִיִּיר שְׂתַחַת
הָאוֹתִיּוֹת דְּמָה נְפָקָא מִיָּדָה תְּחַתִּיהֶן אוּ בְּצִיָּדוֹן וְהַפֶּל בְּכָלֵל גּוּף הִגֵּט הִיא א"כ פְּסוּל מִצַּד
שְׂמִשְׁיִיר גּוּף הִגֵּט לְעֶצְמוֹ לֹא מְחַמַּת שְׂלֵשָׁה סְפָרִים וְזֶה בְּרוּר, וּמַעֲתָה זֶהוּ דוֹקָא בֵּין שִׁטָּה
לְשִׁיטָּה לַס"ד דְּאִינוּ מְעוֹרָה אֶבֶל כְּשֶׁהוּא מְעוֹרָה אַף דְּאֵי יְקַצֵּץ יְהֵא פְּסוּל מְשׁוּם מְחֹסֶר
קְצִיצָה מ"מ אִין זֶה מְכָלֵל הִגֵּט בְּעֶצְמוֹתוֹ שְׁהָרִי אֵי הִי קוֹצֵץ קוֹדָם כְּתִיבָה הִי הִגֵּט סְגִי

במה שנושאר רק אי לא קצץ קודם וקוצץ אח"כ נפסל מפת מה שחידש מעשה בגט, משא"כ לס"ד פשאנו מעורה אי אפשר לגט בלעדי חתיכות אלו כמו שאי אפשר בלי נייר שפתח האותיות ואפי' הי' חותם קודם פתיבה לא הי' אפשר להכשיר הגט פיון שאין חיבור לשורות הגט לקף הוי מכלל הגט ממש ואי אפשר שיאמר שהגט בעצמותו יהא שלו משא"כ אי אינו פסול רק משום מחוסר מעשה וזה ברור: בד"ה תלמוד לומר וא"ת אימא וכתב פלל כו' ולפירש"י בד"ה וכתב לק"מ דעיקר הלימוד מיתורא דוכתב לה מיותר לגמרי דלא הוי לי' למכתב רק ונתן ספר פרייתות בינדה דלשמה ילפינו מוכתב לה השני המנופר בפירשה כמ"ש התוס' ד"ה בכתיבה: בד"ה מה ספר דבר שאין בו רוח חיים לא בעי למימר וכו' שפא לא חשיב כ"כ כו'.

התם משמע דלאו משום ב"ח אתינו עלה דהא קאמר אבל גידולי קרקע לא ש"מ דאי הי' פא מב"ח דאינו גידולי קרקע הוי כמו צאן א"כ משמע דיהא פא מב"ח קפדינו ואי נימא דלקף גט גידולי קרקע משום דבא לומר לאידך גיסא דאי קתני גורן ה"א דוקא גידולי קרקע א"כ הא גופה קשיא למה לא קאמר מה גורן דבר שאין בו רוח חיים וע"כ דיותר נוח לומר דקרא קפיד במה דאית בי' מדנימא שהקפיד על השלילה ואף פאן הוי לי' לומר פא מב"ח דאית בי' ולא אין בו רוח חיים דהוא מה דלית ליה ונראה לי דבלא"ה לק"מ דראוי לומר בכאן דבר שאין בו רוח חיים ואינו אנוכל משום דדרך פתיבה בכף שלא יהא בו רוח חיים דנייד ולא יהא אוכל שתהא הפתיבה מתקיימת אבל פא מב"ח אינו ענין לכתיבה פלל ואולי גם התוס' נתפוננו לזה בתירוץ ב': בד"ה ואינה מתגרשת בכסף הך דרשה לרבא וכו' לפי שהיא פשוטה ע"כ.

דבריהם דחוקין פיון דבש"ס קידושין דף ג' אמרו בפשיטות שאינה יוצאה בחליצה מהך דרשה דספר כורתה א"כ מה זה שהקשו בדף ה' שם ור"י הגלילי דמפיק לה להאי קרא לדרשה אחריתי שאינה מתגרשת בכסף מנא לי' הא ידע מהך דרשה דספר כורתה והיתה פשוטה כ"כ עד שתפסוה אפי' לרבנן.

לכן נראה לי דמאי דמעט חליצה מפרייתות היינו ספר פרייתות השני המנופר בפירשה וכמו דרשינו תרי וכתב לה כף דרשינו תרי ספר פרייתות והיינו טעמא משום דאי אפשר למעט חליצה וכסף מחד קרא דאיפא למימר דוקא כסף אימעט אבל חליצה דאתא מק"ו אין לנו להניח ק"ו פל שאין לנו מיעוט בפ"י וממילא איצטרך תרתי דאי חדא הוי ממעטינו מינה כסף ולא חליצה, גם יש לומר להיפך ג"כ דכסף דנלמד מהיקוש פל פמה שאין לנו מיעוט בפני עצמו על זה ע"כ היקישן הכתוב ועכ"פ בעינו תרתי והיינו דקאמר דגליף מאידך פרייתות ורבנן צריכי לה לדבר הפורת בינה לבינו אבל הך דחליצה לכ"ע הוא: בד"ה שלא תלכי תימא כו' או אם מקרו כו' דכל יוצאי חלציו וכו'.

הרשב"א בחידושו פתב וז"ל ובתוס' תירצו דהתם בנדריים הוא דאמרינו שאם מת האב מותר ליכנס דבנדריים הך אחר לשון בני אדם אבל הך פל יוצאי יריכו קרוי בת אביו כו' ועוד מקרו לאחר מא"ל: ויש לתמוה לכאורה בדברי הרב ז"ל טובא חדא מה שפתב לחלק בין נדרים להך דהקא ומדברי התוס' משמע לכאן שאין חילוק בזה פלל שהרי עיקר החילוק הוא דבית אביו שאני דכל יוצאי חלציו קרוין בית אביו, וכן מפורש בש"ע י"ד סימן ר"ו ס"ד בהג"ה דה"ה גפי נדרים אם אמר לבית אביו פל יוצאי חלציו

במשמע, גם מה שהקשה מכרו לאחר מא"ל הוא תמוה לכאורה, דמה בכה פיון דאמרין דבית אביה אין הפוננה פלל בית דוקא רק יוצאי חלציו, א"כ אפי' מכרו ס"ס אסורה לילה ליוצאי חלציו, וכ"כ הש"ך שם ס"ק י"ב בכוננת התוס' והשיג על מהרש"א, ובלא"ה דברי מהרש"א אינם לפי מה דמוכח מדברי הר"ן פ"ק השותפין דדוקא בשינה מקומו אבל בנאו מאותן עצים של אותו שופל, אבל אם בנה בית חדש או קנה בית חדש לא חל עליו הגדר, א"כ ממילא ה"ה הקא א' מכרו אפילו קנה בית אחר לא חל עליו התנאי, והרב בעל מ"ל פ"ק ח'.

מה"ג הלכה י"א פתב על פי מה שכתב הריב"ש הביאו המחבר סימן רי"ו דאם חזר וקנאו אסור בו, א"כ אפתי תוכל לחזור לאיסורה פשיחזור ויקנה אותו, וכל זה אינו מספיק פלל דמ"מ פשתקנה היא עצמה ממנו אותו הבית לא תחזור לאיסורה פלל, אבל נדאי דברי הש"ך הנ"ל לכאורה ברורים דעיקר פנונת התוס' לתרץ דבית אביו אין הפוננה בית רק יוצאי חלציו, ומעתה אין מקום להקשות לא ממת ולא ממפרו דס"ס אסורה ליכנס ליוצאי חלציו: אף באמת המעיין היטב יראה פי קושית הרשב"א קושיא הוא גם הרב בהג"ה לא נתפונן פלל לדברי הש"ך דבלא"ה יש לתמוה בדברי הרב ז"ל מלבד דפסק בפשיטות הפופד דברי הרשב"א הנ"ל דמחלק בין גדרים לגיטין וכתב פ"ה בשם התוס' בעצמן ודברי המרדכי שהביא המציין שם הם דברי התוס' והרי העיד הרשב"א שלא נתפוננו התוס' לומר פ"ה בגדרים, אבל בלא"ה הקשה הש"ך שם על מה שכתב הרב שאני נכנס בו ה הלשון מורה על הבית ובלשון זה בית אביו דוקא ולא יוצאי חלציו ע"ש: לכן נראה לי ברור דכוננת הרשב"א פ"ה דקשיא לי' בדברי התו' אי ס"ד דכוננתם דהו' בית אביו היינו יוצאי חלציו דהם נקראים בית אביו, א"כ תיקשי קושית הר"ן דהא יוצאי חלציו נמי אפטר דמיייתי, ועוד אי בית אביו אין הפוננה על הבית פלל רק יוצאי חלציו של אביו, א"כ אפילו אב חי תהא אסורה לילה לכל יוצאי חלציו וכן בגדרים כה"ג, ומשמע בהדיא מדברי הרב בהג"ה דרק במת אמרינן דאפ"ה אסור ליכנס לביתו אבל בחי או מת לילה לבית אחר לא אמרינן פלל דאסור לילה ליוצאי חלציו במקום אחר, נאמת דמדברי הש"ך ס"ק י"ב משמע הכי שכתב דאם מכרו מותר אלא שאסור לילה ליוצאי חלציו, אבל הוא תמוה דא"כ למה לא יוכל לילה לבית האב ממש אפילו לא מכרו פיון שלא נתפונן לבית פלל והרי הוא פמי שאמר קונם שלא אלה ליוצאי חלציו אביו, ועוד אפילו לא מכרו תהא אסורה לילה ליוצאי חלציו אפילו בבית אחר.

לכן ברור דכוננת התוס' פ"ה דבית אביה אפילו מת האב פיון דיוצאי חלציו נכנסו בבית ויורשין אותו והם באים מפחו אפתי נקרא הבית בית אביו ואף שלשון התוס' משונה מלשון הרשב"א שכתבו דכל יוצאי חלציו קרוני בית אביו פנונתם דכל יוצאי חלציו היושבין במקומו בבית והבית שייך להם ואפילו משפירין מפחו לאחרים קרוני הם בית אביו כמו אי הי' דר האב בעצמו והרא"ל הוא מתמר שבי אלמנה בית אביה אף שהיה מת רק יוצאי חלציו היו שם במקומו, ומעתה לק"מ קושית הר"ן דמ"מ יסתלק האסור פשימותו פל יוצאי חלציו, דהא ליתא פיון שאומר לה שלא תלה לבית אביה א"כ אי ימותו פולם הרי היא יורשת הבית ואי שתמות היא א"כ לא תהא מותרת פל ימיה לילה בו דאי יהיו יוצאי חלציו חוץ ממנה אסורה, ואי ימותו ולא תשאיר רק היא אפתי הוי בית אבי' מפחה וזה ברור וכמו כן לפי זה אם האב חי אין יוצאי חלציו פלל בכלל דאינהו

במקום שְהָאָב חַי לָאוּ פְלוּם נִינְהוּ רַק בֵּית אָבִיו נְאָסְרָה, רַק בְּמַת וְהַבֵּית שִׁינְיָה לְיוֹצְאֵי חֲלָצִיו ג"כ נִקְרָא בֵּית אָבִי וְאֶפְתִּי אֲסוּרָה לְכַנְס בּוֹ אָבֵל לְבֵית אַחֵר שֶׁל יוֹצְאֵי חֲלָצִיו בְּנֹדְאֵי מוֹתֶרֶת בֵּין בְּחַיָּיו בֵּין בְּמוֹתוֹ דְּלִכ"ע בֵּית מִמֶּשׁ קָאָמַר כְּמוֹ שְׂבַאֲרָנוּ: וּמַעֲתָה יָפָה פְתַב הַרְשָׁב"א דְּגַבֵּי נְדָרִים כְּשִׂאוֹמֵר קוֹנָם בֵּיתָהּ שְׂאֲנֵי נְכַנְס ג"כ הִי מִהֲרָאוּי לּוֹמַר דְּאָפִי' מַת יְהָ אָסוּר בֵּינוֹן דְּמַפְחָ יוֹצְאֵי חֲלָצִיו אֶפְתִּי נִקְרָאת עַל שְׂמוֹ וְהוּי לִי בֵיתָהּ, וְעַל זֶה פְתַב הַרְשָׁב"א דְּבַנְדָרִים הִלְךָ אַחֵר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְהָאוֹמֵר לְחַבְרֵי קוֹנָם בֵּיתָהּ מִסְתַּמָּא פְּוֹנָתוֹ שְׂאִינוּ רוֹצֵה לִילֵךְ לְבֵיתוֹ מִמֶּשׁ וְלֹא כְּשִׂמּוֹת שְׂאִינוּ בֵיתוֹ מִמֶּשׁ.

אָמְנָם כֹּל זֶה בְּאוֹמֵר לוֹ קוֹנָם בֵּיתָהּ אָמְרִינוּ כֵּינוֹן דְּהַקוֹנָם הִי כְּנִגְדוֹ עַל בֵּיתוֹ קִפִּיד אָבֵל הָאוֹמֵר לְחַבְרֵי קוֹנָם בֵּית אָבִיהָ שְׂאֲנֵי נְכַנְס כֵּינוֹן דְּהַקוֹנָם לֹא הִי לְאָבִיו רַק לְבָנוּ וְאָמַר לוֹ קוֹנָם בֵּית אָבִיהָ א"כ מִמִּילָא אָפִילוּ מַת אָבִיו אָסוּר שְׁהָרֵי לֹא עִם אָבִיו הִי מְדַבֵּר רַק אָבִיו הִי הַדְּבָר שְׂאָסַר עַל עֲצָמוֹ שְׁפִיר אָמְרִינוּ דְּכָל שְׂנַקְרָא בֵּית אָבִיו אָסוּר רַק בְּקוֹנָם בֵּיתָהּ לֹא אָמְרִינוּ שְׂנַתְּפוּנוּן כֹּל שְׂיֵהָ נִקְרָא עַל שְׂמוֹ, וְזֶה בְּרוּר בְּכַוְנַת הַרְבֵּ וְזֶה שְׂפַתְב שְׂאֲנֵי נְכַנְס בּוֹ דְּלִכ"ע הַכְּוֹנָה עַל הַבֵּית מִמֶּשׁ וְאָפִילוּ מַת, אוֹתוֹ הַבֵּית בֵּית אָבִיו הוּא כֵּינוֹן דְּשִׁינְיָה לְיוֹצְאֵי חֲלָצִיו, וְהֵינּוּ דְּקִשְׂיָא לִי לְהַרְשָׁב"א דֹּא"כ מְכָרוּ מֵא"ל דַּס"ס כֵּינוֹן דְּלִיכָא בֵּית בְּטַל הַפֶּל וּבְאָמַת הַרְבֵּ סְמָה עַל הַתּוֹס' וּמְרֻדְכֵי דְּתִרְצוּ כְּוָה, וְלַעֲנִין מְכָרוּ צ"ל דְּסַבְרָא לְהוּ בְּאָמַת דְּכָל הֵיכִי דְּאָבִיו דָּר, אוֹתוֹ הַמְּקוֹם אֲסוּרָה לִילְךָ, וְזֶה נְכַלְל בְּדַבְרֵיהֶם כֵּינוֹן דְּאָפִילוּ מַת וְנִשְׁתַּמְנָה הַבֵּית לְרִשׁוֹת יוֹרְשֵׁין מ"מ כֵּינוֹן שְׂשִׁמוֹ עָלָיו אָסוּר כ"ש בְּאָבִיו חַי אָף שְׂנַשְׁתַּמְנָה הַמְּקוֹם מ"מ כֵּינוֹן שְׂשִׁמּוֹ אָבִיו עָלָיו אָסוּר וְאָפְשֵׁר דֵּה"ה בְּקוֹנָם וְלֹא ס"ל מַה דְּמִשְׁמַע מְדַבְרֵי הַר"ן הַנ"ל דְּרַק בֵּית שְׂדָר בְּשַׁעַת הַנְּדָר נְאָסַר וְלֹא בְּאַחֵר, וְדַבְרֵי הַש"ךְ הַנ"ל צ"ע כְּנ"ל: בְּד"ה ור"י הַגְּלִילִי מְפַרֵת פְּרִיתוֹת, וְקִשְׂיָה לר"ת וכו' דְּלֹא דְרָשִׁי כְּלָל.

דְּבַרֵיהֶם תְּמוּהֵין לַפַּע"ד דְּבִלֵּא"ה לֹא קִשְׂיָא וְלֹא מִיַּד דְּהָא דְּפָרִיף הֵתָם וּרְבָנוּ הָאֵי פְרִיתוֹת מֵאֵי עֲבָדֵי, פְּשִׁיטָא דְּלֹא קָאֵי עַל ר"י הַגְּלִילִי דְּלִדְיָדִי' לִק"מ דְּאִיֶּצְטְרִיף לְסַפֵּר פּוֹרְתָהּ וּמְדַקְאָמַר הֵתָם דְּאִיֶּצְטְרִיף לְעַל מְנַת שְׁלֵא תִלְכִי ש"מ דְּעַל אִינְדָּה רְבָנוּ דְּרֵאב"ע קָאֵי, דְּלֹא מִשְׁמַע לְהוּ דְּכּוֹלְהוּ ס"ל דָּאִין כּוֹתְבִין עַל דְּבָר שְׂיֵשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים כְּר"י הַגְּלִילִי דְּהִקָּא וְעַלִּיָּהוּ פְרִיף הָאֵי פְרִיתוֹת מֵאֵי עֲבָדֵי, וּמִשְׁנֵי לְשְׁלֵא תִלְכִי, וְשְׁפִיר קָאָמַר עַלִּיָּהוּ פְרִיתוֹת לֹא דְרָשִׁי, אָבֵל לר"י הַגְּלִילִי בִלֵּא"ה לִק"מ דְּאִיֶּצְטְרִיף לְסַפֵּר פּוֹרְתָהּ, וְזֶה בְּרוּר וְלֹא קִשְׂיָא מִיַּדִּי: בְּמִשְׁנָה אִין כּוֹתְבִין בְּמַחְזְבֵּר לְקַרְקַע, פִּירִש"י דְּכַתִּיב וְכַתֵּב וְנָתַן מִי שְׂאִינוּ מְחַסְרֵי אֵלָא כְּתִיבָהּ וְנִתְּנָה ע"כ וַיֵּשׁ לְתַמּוּהַ דְּלֵהָאֵי טַעְמָא אִם נוֹתֵן לָהּ כֹּל הַקַּרְקַע הִי רְאוּי לְהֵיזֵית מוֹעִיל דְּהָא לֹא מִיְחַסְרֵי פְלוּם כְּמוֹ לְעִיל בְּעֶבֶד וּפְרָה, וּמ"ש דְּלְעִיל נִקְטַע עַל הַפֶּל כּוֹתְבִין וְכָאֵן נִקְטַע אִין כּוֹתְבִין כֵּינוֹן דְּתַרְנוּיָיָהוּ שְׁוִין דָּאֵי נוֹתֵן כְּוֹלוֹ כְּשֵׁר: וְרֵאִיתִי לְהַרְשָׁב"א ז"ל בְּחִידוּשֵׁיוֹ שְׂפַתְב לְהַדְּנָה דְּאָפִילוּ נוֹתֵן לָהּ כֹּל הַקַּרְקַע אִינוּ מוֹעִיל אֵלָא שְׂנַתֵּן טַעַם עַל פִּי הִירוּשְׁלָמִי מִשׁוּם מַה סְפָר בְּתִלוּשׁ אָף כֹּל בְּתִלוּשׁ, וְדַבְרֵיו תְּמוּהֵין לַפַּע"ד דְּהָא בְּש"ס לְעִיל אָמְרִינוּ דְּרְבָנוּ לֹא דְרָשִׁי סְפָר לְעַנְיָן עַל מַה יְכַתּוּב רַק סְפִירַת דְּבָרִים כְּמוֹ שְׁפִירִש"י לְעִיל לְהַדְּנָא, וְע"כ מִשׁוּם דְּכָל שְׂנַדְרוּשׁ עַל מַה יְכַתּוּב ע"כ צְרִיף לְדְרוּשׁ ג"כ לְמַעַט בְּעִלֵי חַיִּים דָּאֵי נְחַלֵּק בֵּין תְּלוּשׁ לְכַעֲלֵי חַיִּים הָוִי לָן לּוֹמַר דְּטַעְמֵיָיָהוּ דְּרְבָנוּ דְּדַרְשֵׁי מַה סְפָר בְּתִלוּשׁ, תַּדַּע שְׁהָרֵי בִירוּשְׁלָמִי אָמְרוּ דְּבָר זֶה עַל פְּלוּגְתָּא דְּר"י הַגְּלִילִי וּרְבָנוּ דְּר"י הַגְּלִילִי סוֹבֵר מַה סְפָר שְׂאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּרְבָנוּ ס"ל מַה סְפָר בְּתִלוּשׁ, אֵלְמָא דְּש"ס דִּילוֹן דְּנִקְטִי טַעְמֵיָיָהוּ דְּרְבָנוּ דְּסַפֵּר לְסְפִירַת דְּבָרִים אֲתִי ס"ל דְּרְבָנוּ לֹא דְרָשִׁי כְּלָל

ספר לענין על מה יכתוב כמו שפירש"י לעיל, ותדע לה שְהרי הרמב"ם ז"ל פ"א מה"ג מונה במספר עשרה דברים שהם עיקר הגירושין ומנה בתוכם שלא יהא מחוסר מעשה בין פתיבה לנתינה, ואי ס"ד דמחוסר פסול מטעם מה ספר בתלוש א"כ עיקר בפני עצמו הוא ואינו בכלל העשרה דברים כלל ולמה לא חשבו הרב ז"ל בפני עצמו, ואח"כ בפרט פתב דין שאין כותבין במחוסר לקרקע, וע"כ דנכלל בהדי מחוסר מעשה או באינה, ולא משום מה ספר בתלוש אבל הא ודאי קשיא דמשמע להדיא דאינו מועיל שימתן כל הקרקע וכן מוכח מדברי הרמב"ם גופי' שם דכתב דין דכותבין על יד העבד ונותן לה את העבד ותקופ פתב דאין כותבין על מחוסר לקרקע ולא זכר שימתן לה הקרקע ש"מ דלא מהני שימתן לה הקרקע, א"כ צריך לדעת מאיזה טעם הוא פינון שאינו מחוסר מעשה כלל, ואי מטעם אחר איזה טעם הוא ובאיזו עיקר מן העשרה עקרים נכלל מחוסר לקרקע עד שלא חשבו בפני עצמו, ועוד קשה לי למה בעצמי נקוב פשר דשקיל לי' ונהיב לי' ניהל' הא ס"ס נכתב בפסול במחוסר: גם הטעם השני שפתב הרשב"א ז"ל משום דכתיב ונתן בידה דבר הניתן מיד ליד לא נתברר לי, דהא חזינן בנתן גט בתצירו וכתב לה שטר מתנה עליו קנאותו ומתגרשת בו אף שלא ניתן מיד ליד אלמא דמה שמקנה לה חצירו ונשפנה הגט מרשותו לרשותה חשוב כאלו נתנו לידה כמ"ש התוס' פרק הזורק בד"ה ותיזיל, א"כ הכא נמי למה לא יועיל להקנאת הקרקע, ומ"ש דהגט מונח בתצירו או מחוסר לתצירו פינון דלית כאן פסול מחוסר בפני עצמו כלל: ועוד יש לי לדקדק בין לפירש"י בין לטעם השני של הרשב"א ז"ל חדא מה זה שהקשו לעיל בקרן הפרה לקציא וליתב' לה, וברי משנתינו מפורשת אח"כ דתלישה פסול אחר חתימה לכ"ע, והני להו להקשות על משנה זו ולא לדייק מהו דלעיל מדיוקא מה שיש לדחות דקמ"ל דבעינן שימתן פולה לידה ממש לא שתקנה בקנין כמו שאמרו בירושלמי דמוסירה לא מהני אף דבהמה גסה נקנית במוסירה וכן שאר קנינים אבל במשנה דהכא מבואר להדי' דתלישה לא מהני בין פתיבה לנתינה ועוד דלמה לא נקטו במשנה גופה הך דינא דתלישה קודם חתימה ולאחר חתימה פלוגתא דר"י ורבנן בקרן הפרה ולמה זכרו זה כאן במחוסר לקרקע דוקא, ולטעם הראשון של הרשב"א ז"ל הני ניקח דכאן לאו משום מחוסר קציצה איתנו עלה כלל רק דכתיבה על ספר בעינן שהוא תלוש ונחלקו אי פתיבה או חתימה או תרנוייהו אבל הך דלעיל לאו משום דכתיבה בעינן בתלוש הוא רק משום מחוסר מעשה בין פתיבה לנתינה ולכך לעיל הקשו ליקציא וליתב' לה פינון דנכתב בתלוש מה איכפת לן דליקציא וחדשו טעם אחר שלא יהא מחוסר מעשה אבל הכא אין צורך לטעם זה כלל רק בלא"ה פסול משום דנכתב בפסול, אבל פבר הוכחתי דא"א לומר לפי ש"ס דילן הך טעמא כלל כמו שביארנו: ומה שנגראה לי ברור בענין זה על שני פנים, ואף שהדבר האחרון הוא העיקר לפע"ד מ"מ לא מנעתי לכתוב גם דבר הראשון לפי שהוא ג"כ דבר נכון לפע"ד, והוא, דכבר פתבתי שיש לתמוה על לשון הטור סימן קל"ח שפתב אינו דומה נתינת הבעל לקבלת האשה דקבלת האשה מהני לידה או לתצירה או לשלוחה אבל נתינת הבעל לא מהני רק שיצא מידו או מיד שלוחו לא מחצירו, ויש לתמוה דהא בהך דלעיל בכותב לה שטר מתנה על החצר הרי יוצא הגט מחצירו לרשותה וכתבו התוס' פרק הזורק דמה שנשפנה הגט מרשותו לרשותה חשוב כאלו נתנו לה אם כן הרי נתינת בעל וקבלת האשה שוין הן: לפיכך נראה לי דודאי בעינן שיצא הגט מיד הבעל דוקא או משלוחו

אָבֵל כֹּל שִׁיבָא פֶּעַם אַחַת מִתַּחַת יָדוֹ אִף שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדֵינָן לְרִשּׁוֹת הָאִשָּׁה רַק אַח"כּ לֹא אֵיכָפֶת לָן וְהוּי כְּנִתְיָה אֲרִיכְתָא, וּמֵהָאֵי טַעְמָא אָמַר רַבָּא לְעִיל כְּתַב לָהּ גִּט וּנְתָנוּ בְּחֻצְרֵי אוֹ בֵּיד עֲבָדוּ אָבֵל בְּמִתְנִיתִין עַל יַד הָעֶבֶד לֹא מְהֵי זֶה שִׁיכְתוּב לָהּ שָׂטֵר מִתְנָה לְקִנּוּת מִתּוֹרַת חֻצֵר פִּינּוֹן שֶׁלֹּא יֵצֵא הֶגֶט מִיָּדוֹ לְחֻצְרֵי וְאֵי אֶפְשָׁר רַק שִׁיתָן פְּלוּל בְּתוֹרַת גִּט דְּאִזּוּ יוֹצֵא מִיָּדוֹ לִיד אִשְׁתּוֹ, וְהִינּוּ טַעְמָא דְּאִין כּוֹתְבִין עַל מְחֻבְּרָא לְקַרְקַע דְּהִיאָף יִגְרַשׁ, לִיתָן כֹּל הַקְּרַקַּע בְּתוֹרַת גִּט אִינוּ יָכוֹל, דְּלֹא מְהֵי קִנְיָן בְּגִט רַק נְתִינָה לִידָה אוֹ לְחֻצְרָה וְלִיתָן לָהּ בְּתוֹרַת חֻצֵר לְהַקְנוֹת הַחֻצֵר הָרִי לֹא יֵצֵא הֶגֶט מִיָּדוֹ לְחֻצֵר, וּמֵהָאֵי טַעְמָא בְּעֻצִּיץ נְקוּב מְהֵי שִׁיתָן לָהּ כֹּל הָעֻצִּיץ אִף שֶׁלֹּא תַפְסֵק הִינִיקָה וְאִין צְוֹרָף לֹמַר דְּפִסִּיקַת יְנִיקָה לֹא הוּי מַעֲשֵׂה רַק אֶפְיִלוּ לֹא פִסֵּק הִינִיקָה מ"מ מֵה בְּכֹף דְּהוּי פְּקַרְקַע אִי הִי יָכוֹל לִיתָן לָהּ הַקְּרַקַּע לִידָה הִיתָה מִתְגַּרְשָׁת רַק מְחֻבְּרָא לְקַרְקַע אִינוּ יָכוֹל לִיתָן הַקְּרַקַּע לִידָה לְכֹף אִינָה מְגַרְשָׁת בּוּ מִשָּׂא"כּ בְּעֻצִּיץ נְקוּב שִׁיכוֹל לִיתָן לִידָה הוּי כְּמוֹ גִּט דְּעֵלְמָא וְאֶפְיִלְהּ הוּי פְּקַרְקַע מִתְגַּרְשָׁת בּוּ, וְעַל דְּרָף זֶה נִרְאֵה לִי לֹמַר דְּאִי תִלְשׁוּ מִן הַקְּרַקַּע ג"כּ אִין צְרִיף לְפִסְלוֹ מִטַּעַם מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה רַק שְׁכַתֵּב עַל דְּבָר שֶׁלֹּא הִי רְאוּי לִיתָנוּ פְּסוּל מִכַּח כְּתִיבָה שְׁהִיתָה בְּפִסּוּל שְׁהָרִי לֹא הִי אֶפְשָׁר שִׁיִּגְרַשׁ בְּדָבָר הַכּוֹתֵב עָלָיו כְּמוֹ דְּדִרְשִׁינוּ וְכַתֵּב וְנָתַן מִי שִׁישְׁנוּ בְּנִתְיָה יִשְׁנוּ בְּכְתִיבָה כְּמוֹ כֵּן בְּעִינוּ דְּבִלְשַׁעַת כְּתִיבָה יֵהָא רְאוּי לְנִתְיָה כְּמוֹת שְׁהוּא מִשָּׂא"כּ בְּהָד דְּלְעִיל בְּקִרְן הַפָּרָה דְּבַעַת כְּתִיבָה הִי רְאוּי לִיתָנוּ כְּמוֹת שְׁהוּא דְּהָא יָכוֹל לִיתָן כֹּל הַפָּרָה וְאִין כָּאֵן פְּסוּל בְּכְתִיבָה כֹּל שְׁפִיר קִשְׂיָא לְהוּ לִיקְצִינָא וְלִיתְבִּי' נִיְהֵלְלִי, וּמִשְׁנֵי דְּמְחֻסָּר מַעֲשֵׂה בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיָה פּוֹסֵל אֶפְיִלוּ הִיתָה הַכְּתִיבָה בְּהַכְּשָׁר וְלְכֹף לֹא זָכְרוּ הָד דְּתִלְשׁוּ וְנִתְמָו וְנִתְמָו לָהּ לְעִיל רַק כָּאֵן בְּמְחֻבְּרָא דְּעִיקָר הַפְּסוּל מִכַּח כְּתִיבָה שְׁהִיתָה עַל דְּבָר שֶׁאִינוּ רְאוּי לִיתָנוּ לְאִשָּׁה לְגִרַשׁ בּוּ מִשָּׂא"כּ הָד דְּלְעִיל הִטַּעַם שְׁצִרִיף שִׁיתָן פְּלוּל דְּהוּי מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיָה אָבֵל כְּתִיבָה הִיתָה בְּהַכְּשָׁר לְכֹף לֹא שִׁיף לְמִתְנִי אִין כּוֹתְבִין וְנִקַּט עַל הַכֹּל כּוֹתְבִין, אָבֵל כָּאֵן בָּא לֹמַר מִצַּד הַכְּתִיבָה עַל מְחֻבְּרָא שְׁהִיא בְּפִסּוּל וְכֹל שְׁהִי בְּעַת כְּתִיבָה בְּהַכְּשָׁר שׁוּב לֹא אֵיכָפֶת לָן אִם חִיבְרוּ אַח"כּ וְתִלְשׁוּ, דְּדוֹקָא לְעִיל הוּי מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה פִינּוֹן שֶׁאִינוּ רוּצָה לִיתָנוּ פְּלוּל הָרִי מְחֻסָּר הוּא, אָבֵל כָּאֵן לֹא נִשְׁתַּנָּה הֶגֶט מִמָּה שְׁהִי אַחַר כְּתִיבָה מִמָּה שְׁהוּא עֵתָה, וּבִשְׁבִיל שְׁהוּא חִיבְרוּ וְתִלְשׁוּ בֵּין כְּתִיבָה לְנִתְיָה לֹא מִפְּסֵל, וְלִפְיִי זֶה אִין מְקוּם לְמַה שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים בְּעִנְיַן תְּלוּשׁ וּלְבִסּוּף חִיבְרוּ בְּעִנְיַן זֶה כֹּל, וְהִינּוּ דְּלֹא זָכַר רַבָּא בְּחֻלִּין דִּין תְּלוּשׁ וְחִיבְרוּ בְּגִט מִשּׁוּם דְּעִיקָר פְּסוּל מְחֻבְּרָא לְפִי שֶׁלֹּא יֵצֵא מִיָּדוֹ לְחֻצֵר וּבְתוֹרַת גִּט צְרִיף שִׁיתָנוּ לִידָה אוֹ לְחֻצְרָה לֹא בְּקִנְיָן, א"כּ מֵה נ"מ תְּלוּשׁ וְחִיבְרוּ כֹּל שֶׁאִינוּ יָכוֹל לִיתָנוּ פְּלוּל בְּתוֹרַת גִּט מִיָּדוֹ לִידָה לֹא מְהֵי וּמֵה נ"מ אִי הוּי כְּמְחֻבְּרָא אוֹ כְּתְלוּשׁ: אָמְנָם לְפִי מֵה שְׁכַתְּבִי לְעִיל שִׁישׁ לֹמַר דְּכֹל שְׁמִקְנָה לָהּ הַחֻצֵר בְּקִנְיָן מֵה שְׁנִשְׁתַּנָּה הֶגֶט ע"י הַקְּנָאָה מְרִשּׁוֹתוֹ לְרִשּׁוֹתָהּ חֲשׁוּב כְּאִלוּ נִתְנוּ בְּיָדוֹ לְרִשּׁוֹתָהּ וְהוּי כְּאִלוּ יֵצֵא מִתַּחַת יַד הַבַּעַל, א"כּ בְּטַל טַעַם הַנ"ל לְגַמְרֵי דְּמְחֻבְּרָא לְקַרְקַע ג"כּ יָכוֹל לְהַקְנוֹת לָהּ הַקְּרַקַּע שְׁתַּגְּרַשׁ מִתּוֹרַת חֻצֵר, וּמִלְבַּד זֶה קִשָּׂה עָלֵי דְּבָר זֶה לְפִי שְׁנִצְטָרָף לְחֻדֵשׁ דְּאֶפְיִלְהּ הִי מוֹנַח בְּתְלוּשׁ בְּחֻצֵר וְכַתֵּב גִּט כְּמוֹת שְׁהוּא מוֹנָה ג"כּ פְּסוּל לְפִי שֶׁלֹּא יֵצֵא מִיָּדוֹ לְחֻצֵר וְלֹא מְהֵי הַקְּנָאָה רַק שִׁיקַח אוֹתוֹ מְחֻצֵר וְיִתְנָנוּ לָהּ, וְדָבָר זֶה לֹא מְצִאתִיו בְּשׁוּם פּוֹסֵק אִף דְּמִתְנִיתִין דְּקִתְנֵי מְחֻבְּרָא אִין רְאוּי דְּבִמְחֻבְּרָא אִין כּוֹתְבִין אָבֵל בְּתְלוּשׁ כּוֹתְבִין שִׁיכוֹל לְקַחְתּוֹ וְלִיתָנוּ לָהּ וְכֵן לִישְׁנָא דְּרַבָּא לְעִיל כְּתַב לָהּ גִּט וּנְתָנוּ בֵּיד עֲבָדוּ וּבְחֻצְרֵי, גַּם כֵּן מִשְׁמַע דְּנִקָּא שְׁנִתְנוּ לְחֻצְרֵי לֹא שְׁהִיָּה מוֹנַח שָׁם: אָף בְּלֵא"ה

נראה לפע"ד דבר ברור ועיקר דלא מהני פתיכה במחנך מטעם אחר, והוא דנזקא אי כותב גט ונתנו בקצור ומקנה לה החצר הרי הגט מונח בתצורה ומתגרשת פאילו נתנו לידה כמ"ש התוס' לעיל אבל פתבו במחנך לקרקע פינן דא"י ליתן פולו בתורת גט דגט בעצמו לא מהני שום הקנאה רק נתינה לידה פמבואר בירושלמי ה"ל דלא מהני מוסירה בפרה אף דמקח ניקנית עיי"ש וכ"ש קנין אחר תדע דמתגרשת בע"כ ואין קנין בע"כ כלל רק הנתינה היא הפועלת הגרושין לא הקנין וקרקע אי אפשר ליתן ואי יכתוב לה שטר מתנה שתתגרש מתורת חצר ג"כ אי אפשר, דכמה נפשך אי יכתוב לה על כל הקרקע גם על המקום הגט הרי מקנה לה הגט בקנין בשטר מתנה ולא מהני, ואי שיקנה לה הקרקע חוץ מקום הגט רק שתתגרש מפח מה שהגט בתצורה, זה ג"כ אי אפשר פינן דמקום הגט קרקע הוא, בפני עצמו הוא עומד ומקום הגט שלו הוא ולא שייך לומר דקרקע מונח בקרקע והוי פשני אנשים לזה קרקע זו ולזה קרקע זו וכל קרקע בפני עצמה עומדת ולא שייך לומר של זה מונח בשל זה שיקנה בתורת חצרו, ומהאי טעמא נמי ביז עבד וקרן הפרה אי אפשר רק שיתן לה פולו בתורת גט אבל לכתוב לה שטר על העבד והפרה אי אפשר דלהקנות פולו אף מקום הגט, אין אשה מתגרשת בשטר מתנה על הגט רק בנתינה לידה ואי יכתוב שטר מתנה על העבד והפרה חוץ היד והקרן, ג"כ לא מהני פינן שהעבד חצר הוא הרי מקום הגט ג"כ חלק מחלקי החצר הוא ועומד בפני עצמו ושייך לו והשאר שלה וזה ברור: ועל דרך זה ג"כ מיושב פל ה"ל דהך דמתניתין דלעיל בקרן הפרה ויד העבד הפתיכה היתה בהכשר שהרי כתב על דבר הראוי ליתנו לה רק משום מחוסר מעשה פסול, אבל בהך משנה דמחנך לולא שנכתב על מחנך דלא היתה הפתיכה בהכשר שכתב על דבר שאינו ראוי ליתנו כמות שהוא בעת פתיכה ואנו וכתב ונתן בעינו שיהא הפותב בר נתינה והגט בר נתינה אבל אי היתה הפתיכה בהכשר אפי' חיברו ותלשו אח"כ לא איכפת לן פינן שלא נעשה בו מעשה שנשפנה הגט ממה שהי' בעת פתיכה כמש"ל, וכן בהך דעציץ נקוב אתי שפיר דשקיל ויהיב לה ניהל' אפי' בלי פסיקת יניקה פינן שיכול ליתנו מידו לידה לא איכפת לן כלל מחנך לקרקע הפל פנ"ל, רק בזה חלוק דרך זה מדרך הראשון לענן תלוש ולבסוף חיברו דאי נימא דהוי בתלוש יש לומר דכאן ג"כ פשר בכתב על מחנך כזה דכינו דהוי בתלוש הוי הגט פמונח על הקרקע וכינו שכתב לה שטר מתנה על הקרקע תוכל להתגרש מתורת חצר והגט פמטלטלין המונחים בחצר אבל אי נימא דהוי פמחנך ממילא עומד בפני עצמו ואינה מתגרשת בזה מתורת חצר פנ"ל: שם עד שתהא פתיבתו ונתימתו בתלוש הרשב"א ז"ל דיקדק מכאן שני דברים חדא דתלוש ולבסוף חיברו לענן גט הוי פמחנך בר ועוד דמחוסר קציצה אינו פוסל רק אי בעת פתיבת הגט הי' מחוסר מעשה זו אבל חיברו ותלשו בין פתיכה לנתינה פשר, והיינו משום דקשיא לי פינן דכתיבתו בתלוש היאך אפשר לחתימתו שתהא פמחנך וע"כ שחיברו אחר פתיכה א"כ מוכח דתלוש וחיברו הוי פמחנך בגט גם מוכח דמפח פתיכה לא איכפת לן פינן שבשעה שנכתב לא הי' מחוסר פלום רק מפח חתימה פסול שבשעה שנחתם הי' מחנך ומחוסר קציצה, וכתב אף דבירושלמי מבעי' לן בהא, בש"ס דילן פשיטא להו פנ"ל, ע"כ דבריו: ותמהני עליו חדא פינן דעיקר דיוקו של הרב ז"ל הוא מפשנתינו מלישנא דר"י דנקט פתיבתו ונתימתו, א"כ היאך מבעי' להו בירושלמי תפשוט ממתניתין וע"כ דאיפא

למִידָחִי מִמִּתְנִיתִין א"כ הַיֵּאֵד נִיקוּם אַנְן וְנִידוּק מִמִּתְנִיתִין מֵה דְבִירוּשְׁלָמִי לֹא מִשְׁמַע לְהוּ
לְמִידָק הָכִי וּבִש"ס דִּילֵן לֹא הֵנְזַפְר לְהִיפֹד וְעוּד דְעֵיקָר הֵהָכְרַח שְׁהִכְרִיחַ הָרַב ו"ל אִינוּ
הִכְרַח כְּלָל מִכְּמָה טְעָמִים כְּמוֹ שְׁכַתְבִּיתִי לְעֵיל דָּף ד' ע"א בּד"ה עַד שְׁתָּהָא, וְעוּד שְׁאַנִּי
אוּמַר דְלִר"א דס"ל ע"מ פְּרָתִי וְע"ח אִינְן רַק לְרֵאָנִי בְּעֵלְמָא שְׁמָא יָמוּתוּ ע"מ א"כ כְּמוֹ
דְקו"ל בִּשְׁט"ח דְאִין כּוֹתְבִין שְׁטָר לְמַלְנָה שְׁיָהָא בְּיַד הָעֵדִים מִשּׁוּם דְמִיחְזִי כְּשִׁיקְרָא אוּ
שְׁמָא יִפְּנֹל מִיָּדָם אֲבָל מְדִינָא כְּשֵׁר אַף דְבַעַת חֲתִימָה אִינָה כְּלוּם רַק אַח"כ בְּהִסְכַּמַּת הַלְוָה,
מ"מ פִּינֹן דְאִין חֲתִימָתָם רַק לְרֵאָנִי בְּעַת שְׁמוּצִיאִין חֲתִימָתָם וּמוֹסְרִין לְמַלְנָה בְּהִסְכַּמַּת
הַלְוָה נַעֲשֶׂה שְׁטָר גָּמוּר, וְה"ה בְּגִט כְּשִׁיקְרָא לְהָם כְּתָבוּ וְחֲתָמוּ גִט לְאִשְׁתִּי, וְכ"ש לְדִידֹן
דְאוּמַר אִמְרוּ פְּסוּל דְחֲתָם סוֹפֵר כְּשֵׁר פְּשִׁיטָא שְׁאִין הִפְרִישׁ אִי חֲתָם הַסּוֹפֵר קוֹדָם שְׁכַתְבִּי
שְׁהָרִי כְּבָר שְׁמַע מִפִּי הַבַּעַל שְׁיִכְתּוּב וְיַחֲתוּם גִּט, וְעַל עֲדוּתוֹ שְׁשִׁמַּע מִפִּי הַבַּעַל לְגִרְשׁ הוּא
חֲתָם וְאִין בְּכָאן רַק מִשּׁוּם מִיחְזִי כְּשִׁיקְרָא בְּלַבַּד אֲבָל הִגֵּט וְדָאִי כְּשֵׁר, הַלְכָּף שְׁפִיר
מִשְׁכַּחַת לְהָ שְׁאִמַר הַבַּעַל כְּתָבוּ וְחֲתָמוּ גִט לְאִשְׁתִּי וְהַלְכָּף לּוֹ דְכַתִּיבָה וְחֲתִימָה הַפֵּל בְּיָדָם
הוּא וְחֲתָם הַסּוֹפֵר עַל מְחֻנְבָר וְתִלְשׁוּ וְכַתְבִּי הִגֵּט לְמַעְלָה, וּפְשִׁיטָא דְלָמ"ד ע"ח לֹא פְּרָתִי
הִגֵּט כְּשֵׁר מְדְאוּרִינְיָתָא וְאִפִּילוּ מְדַרְבְּנֹן אִין בְּכָאן רַק מִשּׁוּם מִיחְזִי כְּשִׁיקְרָא בְּלַבַּד, קַמִּש"ל
ר' יְהוּדָה דְכַתִּיבָה וְחֲתִימָה בְּעֵינֵן בְּתִלוּשׁ דְנוֹקָא דְחֲתִימָה ג"כ עֵיקָר בְּגִט כְּמוֹ כְּתִיבָה וְכִינּוּן
דְחֲתִימָה כּוֹרְתַת בְּעֵינֵן שְׁיָהָא בְּתִלוּשׁ דְנוֹקָא וּבְנֹדָאִי דְמַהֲאִי טְעָמָא בְּעֵינֵן לְשִׁמָּה ג"כ דְהָכִי
דְיִיק רַב אִשִּׁי לְעֵיל דָּף ד' מַר"י דְהָכָא וְתִלוּשׁ וְלְשִׁמָּה חַד טְעָמָא הוּא וּמִמִּילָא פְּסוּל
בְּמֻחְנָבָר מִצַּד שְׁלֹא הִי כְּתוּב עָלָיו קוֹדָם שְׁחֲתָם אֲבָל אִי לֹא הִי מְזַכִּיר ר"י חֲתִימָה ס"ד
דְחֲתִימָה לֹא אִיכְפַת לָן וְאִינָה רַק לְרֵאָנִי כְּמוֹ לִר' אֶלְעָזָר וְכַשְׁרָה בְּמֻחְנָבָר ג"כ כְּשִׁחֲתָם
קוֹדָם שְׁכַתְבִּי וְדוּק: גַּם מֵה שְׁהוֹכִיחַ הָרַב ו"ל דְתִלוּשׁ וְחִיבָרוּ הוּי כְּמֻחְנָבָר אִינָה רֵאִי כְּלָל
לְפַע"ד, דְהָא בְּאִילָן שְׁנִטְעוּ וְהִשְׁרִישׁ לִכ"ע הוּי כְּמֻחְנָבָר כְּמוֹ שְׁכַתְבּוּ הַתּוֹס' לְהִדְיָא בְּחֻלִּין
וּבַע"ז שִׁם וְאִם כֵּן מִשְׁכַּחַת הָכָא שְׁכַתְבּוּ עַל אִילָן תִּלוּשׁ וְנִטְעוּ וְהִשְׁרִישׁ וְכֵן כְּתָבוּ הַתּוֹס'
לְעֵיל דָּף ד' בְּהִדְיָא אֲבָל תִּלוּשׁ וְחִיבָרוּ בְּיָדָם שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר דְהוּי כְּתִלוּשׁ גַּם מֵה שְׁהוֹכִיחַ
מְדָלָא מְבַעֲנִי לְהוּ בְּחֻלִּין לְעַנְנֵן גִּט ש"מ דְהוּי כְּמֻחְנָבָר, תְּמוּדָה לִי דְאִטוּ הֲתָם מֵה דְפְשִׁיטָא
לִי לֹא קָאֵמַר הָא בַע"ז פְּשִׁיטָא לִי דְהוּי כְּתִלוּשׁ וְקָאֵמַר פְּשִׁיטָא לִי וְכֵן בְּהַכְשֵׁר זְרַעִים
תְּנָאִי הוּא, וְאִי בְּגִט פְּשִׁיטָא לִי דְהוּי כְּמֻחְנָבָר הוּי לִי לְהַזְכִּיר דְבְּגִט פְּשִׁיטָא לִי דְהוּי
כְּמֻחְנָבָר, וְעֵיקָרָן שְׁל דְבָרִים מֵה דְלֹא בְּעֵי הֲתָם בְּגִט וְלֹא פְּשִׁיטָא לִי מִשּׁוּם שְׁאִין עֵנִין זֶה
לְגִט כְּלָל דְכָל שְׁנִתְחַבַּר אִפִּילוּ אִי בְּעֵלְמָא הוּי כְּתִלוּשׁ לְעַנְנֵן עו"ג וְזַרְעִים אֲבָל לְעַנְנֵן
מְחֻסַּר מַעֲשֶׂה לֹא בְּהָא תִלְיָא דְנוֹדָאִי פִינּוּן שְׁנִתְחַבַּר חֲשׁוּב מַעֲשֶׂה גָמוּר כְּמָה שְׁקַצְצוּ, וְלֹא
מְבַעֲנִי לְדַעַת הַפּוֹסְלִים קְצִיצָה בְּתִלוּשׁ וְהַרְשָׁב"א ו"ל בְּעַצְמוֹ לֹא הִכְרִיעַ מִקּוֹדָם וּמִסִּיק
דַּעַתוֹ לְפִסּוּל א"כ פְּשִׁיטָא דְהוּי כַה"ג מְחֻסַּר מַעֲשֶׂה, אֲלָא אִפִּילוּ לְדַעַת רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל
הִינּוּ שְׁקוּצִין מְדַבֵּר הַתִּלוּשׁ, אֲבָל קוּצִין מְחֻסַּר לְקַרְעֵה אַף שְׁנִתְחַבַּר לְקַרְעֵה ע"י אָדָם
הוּי מְחֻסַּר מַעֲשֶׂה וְאִין זֶה עֵנִין לְעו"ג וְשִׁחִטָה וְזַרְעִים דְהֲתָם גְזִירַת הַכְּתוּב דְבְּמֻחְנָבָר
תִּלוּי אֲבָל כָּאן לֹא זְכָרָה תּוֹרָה שְׁיָהָא מְחֻסַּר תְּלִישָׁה מִן הַמְּחֻסַּר רַק וְכַתְבִּי וְנִתְּן כְּתִיב
שְׁלֹא יִהְיֶה מְחֻסַּר מַעֲשֶׂה אַחֵר, וְאִפִּילוּ הַקְּנָאָה בִּיקֻשׁ הָר"ן ו"ל לְפִסּוּל לִילָא דְהוּי מַעֲשֶׂה
שְׁלֹא בְּגוּפּוֹ אֲבָל מַעֲשֶׂה בְּגוּפּוֹ בְּנוֹדָאִי כֹל שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה חֲשׁוּב פּוֹסֵל וּמָה שְׁהִבִּיא מֵהָדָּ
דְּמֻחְסַּר חֲפִירָה לֹא כְּלוּם, הֲתָם לֹא הֵנְזַפְר מְחֻסַּר חֲפִירָה רַק מְחֻסַּר תְּלִישָׁה וְהִינּוּ
לְתִלוּשׁ הַקּוֹרָה מִן הָאֲרִץ וְהִיא לֹא חֲשׁוּב חֲזִיבוּר כְּלָל, אֲבָל כְּשִׁחִיבָרוּ יָפָה דְתִלְישָׁתוּ הוּי

מעשה גמור בנודאי מחוסר מעשה מיקרי, גם עיקר דקדוקו מדברי ר"י לאו מילתא הוא, דהא על מה שאמר ת"ק ד'כול לתלוש קודם חתימה וסגי שתהא חתימה בתלוש קאמר דלא מהני רק שיתלוש קודם פתיבה פדי שתהא פתיבה וחתימה בתלוש ואי הוי אמר פתיבה בלבד הוי ס"ד דרב בכתובה מקפיד ובאמת קפיד בתרנוניהו, ונהי דאין נ"מ לענין מחובר דכבר נתלש נ"מ לענין לשמה: שם לא על הנזיר המחוק.

מפירש"י ו"ל משמע לכאורה דמפרש שהיו שניהם על המחוק, אבל הרשב"א ו"ל פתב בשמו שהוא מפרש שהוא על המחוק ועדיו על הנזיר, וצ"ל דמפרש מה שכתב רש"י דהא עדים נמי על המחוק חתומים הפנונה דלמעלה מהם מחוק והם חתומים עליו כמו חתם על השטר אין הפנונה שתחת חתימתו פתוב שטר רק על גבי חתימתו ואף פאן ע"כ דכתבו נחנו סהדי חתימי אנזירא ושטרא אמחוקא דאל"כ בלא"ה פסול דיש לחוש דהי על הנזיר ומחקו ולא מפני שיכול לזניף וע"כ דחתמו עדים על זה שכתב על המחוק דאין לחוש דהי על הנזיר מ"מ פסול דיש לחוש שזניף וימחוק שנית ולא יהא ניכר דיתשבו רק פעם אחת נמחק ועדים חתומים עליו שהי בו מחוק ויכשירוהו, אמנם לקמן בתוס' בד"ה ולא על נזיר מחוק אבאר שאין פ"י זה נכון כלל, כמו שכתב מהרש"א שם: לכן נראה לי דכוננת רש"י ו"ל דמשמע לי' נדאי דמזירי הקא שכתב ונחתם הפל על המחוק רק שהובא נזיר מחוק לפניהם לא שנמחק עכשיו לפניהם דמאינה צד ימחקו אותו לכתוב עליו וכל שכתב נמחק אין פותבין עליו שיכול להזניף שימחוק שנית וכל שלא נמחק בפניהם מוכח להדיא בפרק גט פשוט דיש לחוש שימחוק שנית ולא מוכחא מילתא כלל, ועוד יש לומר דכוננת רש"י כפי' התוס' ממש דלקמן והי לחזור שכתב הפנונה דעכשיו יש בו מחוק במקום חתימות והוא יחזור וימחוק למעלה מן החתימות ויכתוב מאי דבעי, או דהי לחזור על ולכתבו קאי שכתב הי' פתוב והוא יחזור וימחוק ויכתוב שנית, ועוד יש לי לומר דמשמע מתוך דברי הרב ו"ל דהחשש דהבעל יעביר תנאי שהי בו, ומשמע לי' להרב ו"ל הכי דאי מחשש דהאשה תזניף הי' מהראוי להכשיר לת"ק ג"כ בע"מ כמו לחכמים דאיהו לא ס"ל דלר"מ בענין מוכח מתוכו כדמוכח מפירושו בכמה מקומות ואחד מהם לעיל ריש מכילתין דף ב' ע"ב בד"ה ורפנו, וכיון דלחכמים ג"כ אינו פשר רק בע"מ מ"ש דלת"ק פסול, וע"כ דחזינין ג"כ שהבעל בעצמו יחזור בו מתנאי שהיה בו וימחוק ויכתבנו שנית, וכיון דסהדי דחתימי בי' אינהו פתתי כל שמחק הגט וכתב עליו בעצמו שוב לא פתתי דלא על זה חתמו, ומעתה לפי זה אפילו שניהם על המחוק לא מהני דבתר בעל לא דזיקינן כלל פיון שפידו לגרשה וכל שתביא ע"מ שנתגרשה בגט זה בנודאי נתיר אותה לינשא, ובאמת אפילו אי נתגרשה בגט זה פמות שהוא יש חשש דהבעל עצמו זניף לאיזה סיבה להעביר תנאי שהי בו פנ"ל, ובזה יתיישבו דברי רש"י לקמן במה שהקשו עליו התוס' בד"ה מאן חכמים, ועמ"ש עוד בתוס' לקמן בד"ה לא על נזיר המחוק עוד בענין זה, ועמ"ש בגמ' לקמן בד"ה אבל בשטרות פ"י אחר דנזיר מחוק הפנונה נזיר שיכול למחוק ויכול להיות ג"כ שכתב הי' נמחק ואינו ניכר והוי ממש כמו דפתרא רק זה בנזיר וזה בקלף, ופ"י זה עיקר לפע"ד: בגמרא פתבו על המחוקר והא אמרת רישא אין פותבין וכו' והוא ששייר מקום התנרף.

יש לדקדק אטו לא שמענו במקום אחר דין השנוי במשנתנו דלכתחלה אין פותבין ודיעבד פשר, וראיתי להר"ן ו"ל שכתב דכיון דדינא דאורייתא הוא ליפא למיפלג בה

בין לכתחילה לדיעבד, ולא הבנתי דבריו) דאי פשיטא להו דהוי דאורייתא מצד הפתוב דונכתב ונתן שלא יהא מחוסר מעשה, א"כ סיפא גופא תיקשי דקתני כתבו כשר ולמה יכשר וקא בתלשו אחר חתימה פסול דלא מכשרת רק תלשו וחתמו, וליפא למימר דמסיפא ס"ד דוקא חתימה פוסל ומרישא קשיא דקתני אין כותבין, א"כ אפתי תיקשי דלמא בכתיבה רק לכתחילה פסול מדרבנן גם הא דמשני והוא ששייר מקום התנרף אינו מוכן פלל דמה בכך ס"ס רישא נמי בשייר מקום התנרף ואפתי תיקשי רישא לסיפא גם לא הבנתי המקשה מה הי' דעתו בפירושא דמתניתין תלשו וחתמו אי תנרף א"כ מה ס"ד דטופס פסול אפילו דיעבד ואי חתמו חתימה ממש א"כ מה ס"ד להקשות פיון דע"כ ר"מ הוא דחתימה עיקר, גם לא הבנתי לישנא דר"ל חתמו שנינו דאטו נחלקו בלשון המשנה היאך נשנה וקא נוסח הלשון לדברי הכל חתמו רק בפירושא נחלקו אי חתימה או גמרו כמו תורה חתימה ניתנה, והיאך יאמר חתמו שנינו, גם לשון המשנה תלשו וחתמו בנא"ו ולמה בדברי ר"ל לא נזכר רק חתמו בלא לכו נראה לי דוודאי ס"ד דעיקר פסולא דמתניתין משום מחוסר מעשה בין פתיבה לנתינה ובהא הי' מקום לומר דדוקא אם כפר נגמר הגט בשלימותו שוב אין צריך שייחסר רק נתינה דכתיב וכתב ונתן ואין בין זה לזה פלוגא אבל כל שעדיין לא נגמר הפתיבה לא הוי מחוסר מעשה בין פתיבה לנתינה דאפתי לא גמר הפתיבה וס"ד דפירושא דמתניתין כתבו על המחנך תלשו וגמרו בתלוש פשר, והיינו דקשיא לי' וקא אמרת רישא אין כותבין במחנך לקרקע ואי הי' הפנונה במתני' מפח מחוסר מעשה למה לא יכתוב על מחנך הא על קרן הפרה יכול לכתוב רק שלא תלשו וה"ה פאן, וע"כ דפסול זה ענין אחר כמו שכתב הרשב"א משום מה ספר בתלוש והפסול תלוי בעת פתיבה א"כ מה נ"מ אי נכתב מקצתו בפסול או פולו ואפילו לפי מה שכתבתי לעיל לדחות הך טעמא דמה ספר בתלוש מ"מ ס"ס פיון דע"כ אינו יכול ליתן לה פל הקרקע כמו שבארנו לעיל א"כ ממילא דרשינו וכתב ונתן שפל שישנו בנתינה ישנו בכתיבה וה"ה נמי שיכתוב על דבר הראוי ליתנו פמות שהוא, וא"כ ממילא היתה הפתיבה בפסול פיון שנכתב על דבר שאינו ראוי ליתנו פמות שהוא רק ע"י מעשה אחר ומחוסר מעשה פסול א"כ נכתב בפסול ואין נ"מ במקצתו או פולו, והיינו דמשני ר"י אמר שמואל ששייר מקום התנרף וכינון דלא כתב רק טופס אין שום דבר פוסל בו דעיקר וכתב דקרא אתנרף הוא דכתיב ונהרי גמר פל תנרף הגט בהכשר, ור"ל אמר חתמו שנינו והיינו חתמו במלאפום דקאי על חתימת העדים וגריס לה בלא נא"ו דלא קאי על אותו הכותב והתולש דמעיקרא רק חתימת העדים והם לא עשו שום דבר רק חתימה ושפיר שייך חתמו בלא נא"ו, ומלאפום בסוף וגזרינו שפיר שלא יחתום דאפי' אהד יחתום במחנך פסול ודיעבד פשר אם חתמו שניהם בתלוש גם נראה לי דעיקר הגזירה דעל פי רוב הסופר חותם לעד דחתם סופר ועד פשר ומשום פיסופא מחתמי לי' כדמוכח סוף פרק התקבל, וכינון שהוא כותב במחנך יש לחוש שיחתום ג"כ במחנך ונתימה אחת במחנך פוסלת לר"מ פנ"ל פירושא דהאי שמעתתא: שם אין כותבין טופס שפא יכתוב תנרף.

הקשה הר"ן ז"ל מ"ש דבמחנך פסול לכתחילה וכשר דיעבד ולגבי לשמה לקמן בטופסי גיטין פסול אפילו דיעבד ולקמן גבי פתיבת חש"ו פשר אפי' לכתחילה בטופס, ותיגרין דג' חילוקים הם טופסי גיטין דשכיח פסולו אפילו דיעבד, ומחנך דלא שכיח כ"כ פסולו

לכתחילה ודיעבד פֿשר, וכתִּיבַת חש"ו דְּלֹא שְׂכִיחַ כָּלֵל אֶפִּילוּ לְכַתְּחִילָה פֿשר: וְדַבְּרִי תִּימָה הֵם לִפְעֵי ד' דַּא"כ הֵי ת"ק דְּכּוֹתֵב טּוֹנְפְסֵי גִיטִין ור"א דְּהֵתֵם סְבָרוֹת הַפּוֹכוֹת דְּאִיהוּ ס"ל דְּכּוֹתֵב טּוֹנְפְסֵי גִיטִין עֲדִיף דְּאֶפִּילוּ לְכַתְּחִילָה יְכוּל לְכַתְּבוּ, ור"א ור"י דְּהֵתֵם ס"ל לְהִיפּוֹף דְּהֵכָא פֿשר דִּיעֵבַד וְהֵתֵם אִפִּי דִּיעֵבַד פֿסוּל, וְעוֹד דְּקָאָמַר הֵתֵם ר"י א"ש אָמַר דַּת"ק נְמִי כַר"א וְעֵבִיד צְרִיכוּתָא בְּהַף מִתְּנִיחָא, וְאִי פְּדַבְּרֵי הָרַב ז"ל פֿשִׁיטָא דְּכִלְהוּ צְרִיכֵי דְּהָא קַמ"ל בְּכָל חֵדָא לַר"א דִּין אַחַר פְּאָן אֲסוּר לְכַתְּחִי' וְהֵתֵם אֶפִּילוּ דִּיעֵבַד וּבַחש"ו אִפִּי לְכַתְּחִילָה, אָבֵל עֵיקַר קְוָשִׁית הָרַב ז"ל לֹא הִבְנִיתִי כָּלֵל דְּהָא הֵף פֿירוּשָׁא דְּטוֹנְפֵס וְתוֹרַף ר"י אָמַר שְׂמוּאֵל מוֹקִי לָהּ הֵכִי וְכַר"א, וְאִיהוּ מוֹקִי כָּל הֵנִי מִתְּנִיחָא דְּהֵתֵם כַר"א, א"כ לְדִידִי' הָא דְּפִלִּיג ר"י הֵכָא עַד שְׁתֵּהּא פְּתוּבָה וְחִתִּימָה בְּתִלוּשׁ הַפְּנוּנָה טוֹנְפֵס וְתוֹרַף א"כ פּוֹסֵל ר"י אֶפִּילוּ דִּיעֵבַד וְהֵינּוּ מִפֿשׁ ר"י דְּהֵתֵם בְּכּוֹתֵב טּוֹנְפְסֵי גִיטִין דְּפּוֹסֵל אֶפִּילוּ דִּיעֵבַד ור"א דְּמִכְשִׁיר הֵכָא מִכְשִׁיר ג"כ הֵתֵם וְאֶפִּילוּ לְכַתְּחִילָה מִשׁוּם תְּקַנַּת סוֹפְרִים דְּלֹא שְׁיִיף רַק בְּלִשְׁמָה לֹא בְּמַחְנֹבֵר, וְכַתִּיבַת חש"ו דְּכִשְׁר לְכַתְּחִילָה בְּטוֹנְפֵס פֿשִׁיטָא דְּלֹא קִשְׂיָא מִיַּד, אִף דְּלֹא שְׁיִיף בְּהָא תְּקַנַּת סוֹפְרִים מ"מ ס"ס פֿינּוּן שְׁהִתִּירוּ לְסוֹפֵר לְכַתְּבוּ טוֹנְפֵס בְּפִי שְׁלֵא לִשְׁמָה כ"ש שְׁאִין לְפִסְוֹל כְּתִיבַת חש"ו בְּטוֹנְפֵס מִפֿח שְׁאִינוּ יוֹדַע לְכוּנוּ לִשְׁמָה, וְאִין לְהַקְשׁוֹת לָמָּה לֹא זָכְרוּ מַחְלֻקַּת ר"י בַּחש"ו דְּפּוֹסֵל אִפִּי דִּיעֵבַד כְּמוֹ בְּטוֹנְפְסֵי גִיטִין, דְּכִינּוּ דְּכָבֵר הַנוֹזֵר מַחְלֻקַּת ר"י בְּמַחְנֹבֵר וְלִשְׁמָה מַה צְוֹרָף לְהַזְכִּיר הֵתֵם וּגְבִי טוֹנְפְסֵי גִיטִין נְמִי לֹא הִי מִהַצְוֹרָף לְהַזְכִּירוּ פֿינּוּן שְׁכָבֵר הַנוֹזֵר כְּאִן בְּמַחְנֹבֵר רַק לְפִי שְׁנַתְּחַדֵּשׁ הֵתֵם עֲנִין דַּת"ק מִכְשִׁיר אֶפִּילוּ לְכַתְּחִילָה מִשׁוּם תְּקַנַּת סוֹפְרִים הַצְוֹרָף לְהַבִּיא דְּאֶפִּי בְּהָא פִּלִּיג ר"י אִפִּי דִּיעֵבַד, וְעוֹד דְּקַמֵּשׁ ל' דְּפּוֹסֵל בְּכּוֹלָן אֶפִּילוּ בְּשִׁטְרוֹת אֲטוּ גִיטִין אָבֵל בַּחש"ו לֹא הַצְוֹרָף לְהַזְכִּירוּ עוֹד, וְנָה בְּרוּר: וּבְהֵכִי נִיחָא לִי מַה שְׁיִשׁ לְדַקְדָּק לְעִיל רִישׁ מְכִילְתִּין דְּמִשְׁנֵי רַב אֲשִׁי מִתְּנִיתִין דַּבֿ"נ וּבִפֿ"נ כַר"י דְּהֵכָא דְּקָאָמַר עַד שְׁתֵּהּא פְּתִיבְתוּ וְחִתִּימְתוּ בְּתִלוּשׁ, וְהִשְׁתָּא תִּיקְשִׁי פֿינּוּן דַּלְר"י א"ש דְּהֵכָא דְּמוֹקִי לָהּ כַר"א וְהַפְּנוּנָה טוֹנְפֵס וְתוֹרַף לֹא שְׂמַעְנוּ כָּלֵל מִדַּבְּרֵי ר"י דַּס"ל כְּתִיבָה וְחִתִּימָה בְּעִי לִשְׁמָה, וְאִי לְמֵאָן דְּמוֹקִי לָהּ כַר"מ קָאָמַר א"כ עַכ"פ מַה פֿרִיף וּמַעֲיַקְרָא מ"ט לֹא מוֹקְמִינּוּ לָהּ כַר"י פֿינּוּן דְּאֲנִן בְּאֶמַת כַר"י א"ש קִי"ל דְּמוֹקִי מִתְּנִי' דְּמַחְנֹבֵר בְּטוֹנְפֵס וְתוֹרַף, וְלִהַצְ"ל נִיחָא לִי דְּכּוֹנְנַת רַב אֲשִׁי דְּשְׂמַעְנוּ מִדַּבְּרֵי ר"י דְּגִזֵּר טוֹנְפֵס אֲטוּ תוֹרַף אֶפִּילוּ דִּיעֵבַד א"כ מִמִּילָא גְזַרִינּוּ חִתִּימָה אֲטוּ כְּתִיבָה אוּ לְהִיפּוֹף אֶפִּילוּ דִּיעֵבַד וְכִינּוּ דְּפּוֹסֵל דִּיעֵבַד שְׁפִיר תִּיקְנוּ בְּפִנִי נְכַתֵּב, תַּדַּע דְּבְעִי לְאוּקְמָא, כַר"מ מִשׁוּם גְּזַרְהָ אֲטוּ חִתִּימָה רַק דְּמַקְשָׁה דְּשְׂמַעְנוּ לַר"מ דְּלֹא גְזַר כָּלֵל וּלְכָף מוֹקִי לָהּ כַר"י דְּמִשׁוּם גְּזַרְהָ פּוֹסֵל אִפִּי דִּיעֵבַד וְכִינּוּ דְּפּוֹסֵל בְּמַחְנֹבֵר ה"ה שְׁלֵא לִשְׁמָה וְעוֹד וְגַבִּי טוֹנְפְסֵי גִיטִין ג"כ פּוֹסֵל דִּיעֵבַד רַק פֿינּוּן דְּהֵף הַנוֹזֵר מַעֲיַקְרָא מִבִּיא דַּבְּרִיו לְעֲנִין תִּלוּשׁ וְה"ה לִשְׁמָה, אָבֵל אִין לּוֹמַר דְּרַב אֲשִׁי מוֹקִי לְמִתְּנִיתִין דְּרִישׁ מְכִילְתִּין ג"כ בְּטוֹנְפֵס וְתוֹרַף וּמִפְּרִישׁ בְּפִנִי נְחָתֵם כְּמוֹ חִתְמוּ דְּהֵכָא, דְּהָא וְדַאי לִיתָא דְּהֵי לְהוּ לְתַקֵּן בְּפִנִי נְכַתֵּב כְּלוּ דְּהָא בְּפִנִי נְכַתֵּב חֲצִיו לֹא סְגִי כְּדַמוּכַח רַפ"ב וְלָמָּה לוּ לּוֹמַר תְּרַתִּי אֵלָא וְדַאי כְּדַאֲמָרְוֹן דְּמִפֿח גְּזַרְהָ אֲתִי עֲלָה דְּלִשְׁמָה וּמַחְנֹבֵר שְׁוִוִין וְכְמוֹ דְּגִזֵּר בְּטוֹנְפֵס וְתוֹרַף כְּמוֹ כֵּן גְזַר חִתִּימָה אֲטוּ כְּתִיבָה וְכֵן לְהִיפּוֹף כַּנ"ל: שְׁם גְּזַרְהָ שְׂמָא יַחְתּוּם.

אִף דְּבִלְשְׁמָה לֹא גְזַר ר"מ אֲטוּ חִתִּימָה אִפִּי לְכַתְּחִילָה הֵינּוּ בְּמַצְאוּ בְּאֲשְׁפָה דְּשׁוּב אִין לְחוּשׁ בְּגַט זֶה בְּעַצְמוֹ שְׁזָה שְׂמַצְאוּ יַחְתּוּם עֲלֵיו עֲדִים וּמִמִּילָא חִתִּימִי לִשְׁמָה דְּאִין עֲדִים חוֹתְמִין עַד שְׁיַקְרָאוּ הַגַּט וּבְצִוּוִי הַבַּעַל דְּבַר הַמַּצְנוּהָ לְהֵם לְחַתּוּם וּמִמִּילָא הֵי לִשְׁמָה.

וּכְמוֹ כֵן בְּכוֹתֵב טוֹפְסֵי גִישֵׁין דְּלִקְמָן לר"מ שְׂרֵי אֶפְיֵלוֹ תוֹרְרָה לְמֵאן דְּמוֹקֵי מְשׁוּם תְּקַנְתָּ סוֹפְרִים דְּסוֹפֵר וְדָאֵי לֹא יַחְתּוּם עֵדִים וּמִי שְׂיִקְבֵּל הֵגֵט מְמַנּוּ הוּא יַחְתּוּם עֵדִים אֲבָל בְּמַחְנֹבֵר יֵשׁ לְחַוֵּשׁ בְּאוֹתוֹ הֵגֵט בְּעֵצְמוֹ פִּינּוֹן שְׂפּוֹתֵב בְּמַחְנֹבֵר יַחְתּוּם בְּמַחְנֹבֵר לְכַף חֵיִישׁ ר"מ לְכַתְּחִילָה, וְעוֹד דְּהֵכָא פִּינּוֹן שְׂנֹכְתֵב עַל מַחְנֹבֵר הָרִי אִי אֶפְשָׁר שְׂיִנְכֹשֶׁר רַק לְעִשׂוֹת בּוֹ מַעֲשֵׂה לְתַלְשׁוֹ וְאִזּוֹ יִנְכֹשֶׁר וְשִׁפִּיר חֵיִישֵׁינּוּ דְּלֹא עֵבִיד מִשָּׂא"כ בְּלִשְׁמָה וּכְעֵין תִּירוּץ זֶה הָאֲחֵרוֹן פְּתוּבוֹ הַתּוֹס' לְעִילַד' בּד"ה וְחַתְמוּ, עֵינּוֹן שָׁם: שָׁם עַל עֵלָה שָׁל עֲצִיזֵין נְקוּב אֶבְיֵי אָמַר פֶּשֶׁר רַבָּא אָמַר פְּסוּל.

פְּתַב הָר"ן ו'ל וְנ"ל, וְתַמְהֵנִי וְכוּ' דָּאֵי לֹא קִנְאַתּוֹ פְּדָאֲמַרִּינּוּ וְכוּ' עַד שְׂיַחְזִיק בְּזַרְעִים וְכִינּוֹן שְׂפִין אִיכָּא לְמִיפְסֵל כּו' וְנִיחָא לִי וְכוּ' שְׂאוֹתָה תְּלִישָׁה אֵינָה נִיפְרַת פְּלֵל וְכוּ' עכ"ל, וְגַם בְּזֶה לֹא נִתְבָּרְרוּ לִי דְבָרֵי, חֲדָא בְּמָה דְּפִשְׁטָא לִי דְּבַעֲי פְּסִיקַת יְנִיקָה מְשׁוּם דְּבִלָּא"ה לֹא קִנְאַתּוֹ לֹא יִדְעֵתִי מְאִיזָה צַד פִּשְׁטָא לִי דְּבִגֵּט צְרִיכָה לְעִשׂוֹת קִנְיָן הַצְּרִיף בְּמַקְחָ וּמְמַכְרָ, וְאִדְרַבָּא אִי הֵימָה צְרִיכָה לְקִנּוֹת הֵגֵט בְּקִנְיָן וְאִי לֹא לֹא מְתַגְרָשֶׁת, א"כ הוּי לִי פֵל גֵּט כְּמוֹ טְלִי מְעַל הַקְּרַקַע שְׁהָרִי בְּקִנְיָתָה מְתַגְרָשֶׁת, וְעוֹד שְׂלֵא שְׂמַעְנוּ קִנְיָן בַּע"כ וְהֵי אֶפְשָׁה מְתַגְרָשֶׁת בַּע"כ רַק גֵּט שְׂאֵנִי דְּנִתְיַבַּת הֵגֵט לִידָה הוּא הַגִּירוּשֵׁין וּבְגִירוּשֵׁין נַעֲשֵׂה הַדְּבָר שְׂלֵה הַלְכָּה אֶפְיֵלוֹ לֹא פְּסִיקָה יְנִיקַת הַעֲלָה, מ"מ פִּינּוֹן שְׂנֵתָן לִידָה מְתַגְרָשֶׁת בְּנִתְיָנָה זֹו וְנַעֲשֵׂה עַל דִּי הַגִּירוּשֵׁין וְהַנְּתִיבָה לִידָה שְׂלֵה, אֲלֵא שְׂיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּזֶה בְּאוֹפְן אַחַר פִּינּוֹן דְּמַחְנֹבֵר פְּסוּל אֶפְיֵלוֹ נוֹתֵן כֹּל הַקְּרַקַע דָּא"כ לְמָה לֹא יְכַתּוּב עַל מַחְנֹבֵר כְּמוֹ עַל קִרְוֹ הַפְּרָה, וְע"כ דְּפְסוּל אֶפְיֵלוֹ לֹא תְּלֹשׁ פְּלֵל מְשׁוּם מַה סָפֵר בְּתַלוּשׁ א"כ לֹא מְהֵנִי נְתִיבַת הַעֲצִיזֵין כְּלוּל דְּאֶפְתִּי הוּי מַחְנֹבֵר וּבְזֶה לֹא הוֹעִיל הָר"ן בְּתִירוּצוֹ פְּלֵל דְּאֶפְיֵלוֹ תִּימָא דְּפְסִיקַת יְנִיקָה לֹא חֲשׁוּב מַעֲשֵׂה ס"ס פְּתוּבוֹ בְּמַחְנֹבֵר וְנִפְסֵל שְׂנֹכְתֵב בְּפְסוּל, אֲמָנָם כְּבָר פְּתַבְתִּי לְעִיל לְדַחֹת דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ו'ל, אֲלֵא טַעְמָא דְּמַחְנֹבֵר דְּפְסוּל לְפִי שְׂאֵי אֶפְשָׁר שְׂיִגְרַשׁ בּוֹ פְּמוֹת שְׂהוּא לִיתָן לִידָה כְּלוּל, אֲבָל אִי הִי אֶפְשָׁר לִיתָן כֹּל הַקְּרַקַע לִידָה לֹא אִיכְפַת לָן, א"כ מְמִילָא הֵכָא אֶפְיֵלוֹ לֹא פְּסִיקַת יְנִיקָה פֶּשֶׁר פִּינּוֹן שְׂנֵתָן כְּלוּל לִידָה, וּכְמוֹ כֵּן אֶפְיֵל פְּסִיקַת פֶּשֶׁר פִּינּוֹן שְׂאֵינּוּ צְרִיכָה לְגִירוּשֵׁין פְּלֵל כְּמוֹ שְׂבִיארְנוּ לְעִיל בְּאַרְיִכוֹת, וּבְזֶה מִינְשָׁבִין דְּבָרֵי רַש"י אֶשֶׁר הֵם סְתוּרִין לְכַאוּרָה וְהַקְשָׁה עָלֵינוּ הָר"ן שָׁם וְלַהֲנַ"ל לְק"מ כְּמוֹ שְׂבִיארְנוּ לְעִיל בְּאַרְיִכוֹת ע"ש: דָּף כב ע"א בְּגַמְרָא בְּתַר נְקוּבוֹ אֲזַלִּינוּ, פִּירַש"י שְׂמַשְׁם הוּא יוֹנֵק וְתִיבָב בְּמַעֲשֶׁר.

וְלַכַּאוּרָה קֶשֶׁה הָא קִי"ל פִּירוֹת א"י שְׂיִצְאוּ לַח"ל פְּטוּרִין מִמַּעֲשֶׁר וּלְדְבָרֵי הַרְמַב"ם פ"א מֵהַלְכוֹת תְּרוּמוֹת אֶפְיֵל מְדַרְבְּנָן פְּטוּרִין וּלְדְבָרֵי הַרְאָב"ד שָׁם עכ"פ אֵינּוּ רַק מְדַרְבְּנָן א"כ אֶפְיֵלוֹ גִּדְלוּ לְגַמְרֵי בַּא"י כֹּל שְׂיִצְאוּ לַח"ל פְּטוּרִין וְאִי בְּחִזּוֹר וְהַכְּנִיסָן לֹא"י הָא דַּעַת הַכ"מ שָׁם בְּחִזּוֹ תִּירוּץ דְּפִירוֹת ח"ל שְׂפָאוּ לְאַרְצֵי חֵיבִין מְדַאוּרִייתָא א"כ אֶפְיֵל חֲשַׁבְתָּ לָהּ כַּח"ל חֵיבִין, וְנִרְאָה לִי דְּהֵכָא הֵינּוּ טַעְמָא פִּינּוֹן דְּעִיקָר קָאֵי בַּא"י אֲזַלִּינוּ בְּתַר עִיקָר וְהוּי כְּמִי שְׂמֻנְחִין בַּא"י פִּינּוֹן שְׂיִוֵּנֵק עַכְשָׁיו מַא"י הוּי כְּמֻנְחִין שָׁם, וּבְהֵכִי נִיחָא לִי מַה שְׂפִירַש"י בְּתַר נוֹפוֹ וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשֶׁר מִן הַתּוֹרָה בַּח"ל, וְיֵשׁ לְהֵבִין פִּינּוֹן דְּבַתַּר נוֹף אֲזַלִּינוּ הוּי כְּפִירוֹת ח"ל הַמְּוַנְחִין בַּח"ל דְּפְטוּרִין לְגַמְרֵי, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דַּמ"מ פִּינּוֹן שְׂיִוֵּנֵק בַּא"י וְעִיקָר הַפְּרִי מִפְּחַ יְנִיקַת א"י בָּא אִי אֶפְשָׁר לְפִטְרוֹ מִן הַמַּעֲשֶׁר רַק דְּהֵךְ מ"ד ס"ל פִּינּוֹן דְּנוֹפוֹ בַּח"ל הוּי כְּפִירוֹת לַח"ל וְתִיבָבִין מְדַרְבְּנָן כְּדַעַת הַרְאָב"ד הַנְּ"ל: וּלְפִי זֶה נִרְאָה לִי לְפִרְשׁ מַה שְׂאֲמָרוֹ אֶשְׂרוּשׁ וְלֹא אֶשְׂרוּשׁ לֹא כְּמוֹ שְׂפִירַשׁ הַרְשָׁב"א ו'ל דְּהַפְּוֹנָה שְׂיִצְאוּ שְׂרָשׁוּ דְּרָף

הַנְּקָב וְהַשְּׂרִישׁוּ בַּקֶּרֶע וְלֹא אֲשֶׁרוּשׁ שְׁלֵא הַשְּׂרִישׁוּ בַּקֶּרֶע רַק בְּעֵצִי בְּלִבְד, וּבְאַמַּת שְׁיֵשׁ לְתַמּוּהַ עַל פִּי' זֶה דְכִינּוּן דְהַעֲצִיץ נְקוּב הוּא מַה נְפָקָא מִינֵה אַם הַשְּׂרִישׁ בַּקֶּרֶע הָא בְּכָל מְקוּם נְקוּב כְּמַחְנֹפֵר דְמִי לְכָל מִיָּלִי וּמֵאִיזָה צַד נִחְלַק בְּהַשְּׂרִישׁ אַבְּל לְפִי הַנְּ"ל הַכּוֹנֵנָה פְּשׁוּט דְאֲשֶׁרוּשׁ שְׁהַשְּׂרִישׁוּ בְּעֵצִי דְאִז אֲמַרִינּוּ דְחָשׁוּב פְּאֵלוּ הֵם מְוַנְחִים בְּאַרְצ, אַבְּל בְּלֹא אֲשֶׁרוּשׁ כָּלֵל בְּעֵצִי אַף דְעֵיקָרָן בְּעֵצִי שְׁהוּא א"י מ"מ פִּינּוּ דְנוֹפּוּ בַח"ל וְהַעֵיקָר לֹא אֲשֶׁרוּשׁ לֹא חָשׁוּב הַעֵיקָר דְנִימָא פְּאֵלוּ הַנּוֹף ג"כ בְּאַרְצ רַק נוֹף שְׁהוּא הַפְּרִי הוּא הַעֵיקָר וְהַרִי הַפְּרִי בַח"ל וּפְטוּר: וְכֵן מוּכַח לְהַדְיָא בְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ם וְ"ל פ"א מְהֵלְכוֹת תְּרוּמוֹת שְׁאֶחָר שְׁזָכַר שָׁם כָּל הַדִּינִים מִן פְּרִיּוֹת א"י שְׁיִצְאוּ לַח"ל וְלְהִיפּוּ, כְּתַב הַרְמַב"ם דִּינָא דְעֵצִיץ נְקוּב וְ"ל בְּהַלְכָה כ"ה עֵצִיץ נְקוּב שְׁהִי בּו זָרַע שְׁלֵא הַשְּׂרִישׁ וְהִי עֵיקָרוּ בְּאַרְצ וְנוֹפּוּ בַח"ל הוֹלְכִין אֶחָר הַנּוֹף וְהִינּוּ דְפַסְק פְּרָבָא, וְעַכ"פ מְבֹרָךְ דְבְּלֹא הַשְּׂרִישׁ כָּלֵל בְּעֵצִיץ מִיָּרִי וְכִינּוּן דְהַעֵיקָר לֹא הוֹשְׁרֵשׁ לֹא חָשׁוּב לְשִׁדּוֹת נוֹף בְּתַרְנִי, וְאַבְּיִי ס"ל דַּמ"מ פִּינּוּ שְׁנַזְרַע בְּעֵצִיץ נְקוּב וְרֵאוּי לְהַשְּׂרִישׁ הַעֵיקָר חָשׁוּב וְשִׁדְיִנּוּ נוֹפּוּ בְּתַר עֵיקָרוּ: שָׁם וּבְדֹאֲשֶׁרוּשׁ לֹא פְּלִיגִי וְהַתְּנָן שְׁנֵי גִינּוֹת כּו' הֵתָם כְּדַקְתְּנִי טַעְמָא וְכו'.

לְכַאוּרָה יֵשׁ לְתַמּוּהַ הָא מְסִיִּים שָׁם הוּאִיל וְשְׁנִיָּהֵם יְכוּלִין לְמַחּוֹת רוֹאִין מֵהִיכָן יִרְק זֶה חֵי אֲלֵמָא דְלֹא בְּהָא פְּלִיגִי, וְעוֹד דְמַדְמָה לְהַ הֵתָם לְאִילָן הַיּוֹצֵא מִן הַגְּזַע אִי הָרִי שֶׁל בַּעַל הַקֶּרֶע אוֹ שֶׁל בַּעַל הָאִילָן וְכֵן לְעַנְיָן עֲרָלָה, וְהֵתָם לֹא שְׁיִיף הָאִי טַעְמָא, וְהַתּוֹ' בַּד"ה וּבְדֹאֲשֶׁרוּשׁ כְּתַבוּ קַס"ד וְכו', וְלֹא יִדְעִתִּי מַה הוֹעִילוּ, הָא לְמַסְקָנָא בְּאַמַּת קַשְׂיָא מֵהַר דְהֵתָם וְהֵם הַקְּשׁוּ מַעְרָלָה, וּבְאַמַּת בְּלֹא הַכִּי קַשְׂיָא: לְכֵן נִרְאֵה לִי דְהַכּוֹנֵנָה כְּפֵי דְנוֹדָאִי לְכ"ע בְּדֹאֲשֶׁרוּשׁ בְּתַר עֵיקָר אֲזַלִּינוּ, וּר"מ דְקֶאֱמַר טַעְמָא דִּיכּוּל לִיטּוּל עֲפָרוּ מִשּׁוּם דְבִלֹא"ה פִּינּוּ שְׁהַתְּחַתּוֹן יְכוּל לְמַלְאוֹת גִּינּוֹתוֹ לְכִלּוֹת הַיִּרְק חָשׁוּב שְׁלוּ, וְהַנּוֹצֵר לּוֹמַר דְהַעֲלִיּוֹן ג"כ יְכוּל לְכִלּוֹתוֹ וְשׁוּב אֲזַלִּינוּ בְּתַר עֵיקָר, וּר"י סוֹבֵר דְכַח הַתְּחַתּוֹן חָשׁוּב טְפִי דְהוּא יְכוּל לְכִלּוֹת הַיִּרְק עַכְשָׁיו, מִשָּׂא"כ עֲלִיּוֹן הַיִּרְק הַנּוֹטָה א"י לְכִלּוֹת עַכְשָׁיו רַק הַעֵיקָר הַמְּוַנְחַת בְּתוֹךְ עֲפָרוּ לְכָף לֹא שְׁדִינּוּ נוֹף בְּתַר עֵיקָר, וְהִינּוּ דְקֶאֱמַר רַבָּא הֵתָם בְּעֵיקָרוּ כ"ע לֹא פְּלִיגִי דְבְּהָא פִּינּוּ דְעֲלִיּוֹן יְכוּל לִיטּוּל עֲפָרוּ עִם הַעֵיקָר פְּשִׁיטָא דְלַכ"ע לֹא שְׁדִינּוּ עֵיקָר בְּתַר נוֹף רַק בְּנוֹף פְּלִיגִי מִטַּעְמָא דְאַמְרֵן: וְהַשְּׂמָא פְּשִׁיטָא דְלֹא דְמִי כָּלֵל לְהַרְדָּה דְהַקָּא דְלַעֲנִין מַעְשָׂר בִּינִיקָה תְּלִיא מִיְלִתָּא דְמִמְקוּם שְׁיִוְנָק תְּלוּי חַיִּיב הַמַּעְשָׂר מִשָּׂא"כ יִרְק דְהֵתָם לֹא תְּלִיא בִּינִיקָה רַק כְּפִי כַח כָּל אֶחָד בִּיְרֵק וְכִינּוּ דְעֵיקָר בְּנוֹדָאִי שֶׁל עֲלִיּוֹן, פְּלִיגִי אִי שְׁדִי נוֹף בְּתַר עֵיקָר אוֹ פִּינּוּ דְלָזָה יֵשׁ כַּח בְּנוֹף מִשָּׂא"כ לְבַעַל הַעֵיקָר לֹא שְׁדִינּוּ נוֹף בְּתַר עֵיקָר, וְהִינּוּ דְקֶאֱמַר וְאַזְדִּי לְטַעְמִיָּהוּ דְהֵתָם נְמִי לֹא תְּלִיא בִּינִיקָה כָּלֵל רַק בַּעַל הַקֶּרֶע יֵשׁ לוֹ כַּח בַּקֶּרֶע וּבַעַל הָאִילָן בְּאִילָן, וּפְלִיגִי אִי שְׁדִי נוֹף בְּתַר עֵיקָר וְכֵמוּ כֵן בְּעֲרָלָה לֹא תְּלִיא כָּלֵל בִּינִיקָה שְׁהַרִי אִי הִי הַגְּזַע יוֹתֵר מִג' טְפָחִים בְּנוֹדָאִי לֹא נִתְחַיֵּיב בְּעֲרָלָה אַף דִּיּוֹנָק מִן הַקֶּרֶע, וְשִׁפִּיר פְּלִיגִי אִי שְׁדִי נוֹפּוּ בְּתַר עֵיקָרוּ אוֹ לֹא, מִשָּׂא"כ הֵכָא בִּינִיקָה תְּלִיא מִיְלִתָּא וּמִמְקוּם שְׁיִוְנָק תְּלוּי חַיִּיב מַעְשָׂר וְס"ד הֵכָא דְהֵתָם נְמִי תְּלִיא בִּינִיקָה וּמִשְׁנֵי כְּדַקְתְּנִי טַעְמָא דְלֹא בִּינִיקָה תְּלִיא רַק לְפִי שְׁהַעֵיקָר שֶׁל עֲלִיּוֹן בְּנוֹדָאִי וְהַנּוֹף רֵאוּי לְהִיּוֹת שֶׁל תְּחַתּוֹן שְׁיִכּוּל לְמַלְאוֹת הַגִּינָה מ"מ ס"ל לר"מ דְשְׁדִי נוֹף בְּתַר עֵיקָר, וּר"י פְּלִיגִי דְלֹא שְׁדִינּוּ, וְכָל זֶה בְּרוּר וְלִק"מ קוֹשְׁיַת תּוֹ הַנְּ"ל, וְעַמ"ש עוֹד בַּתּוֹ הַנְּ"ל לִיְיָשֵׁב קוֹשְׁיַת מְהַרְשָׁא ע"ש: שָׁם מֵאִי לֹא מְקַצָּת נוֹפּוּ בְּאַרְצ וְכו' לֹא מְקַצָּת שְׁרָשְׁיוּ וְכו' פִּי מְקַצָּתוֹ שֶׁל נוֹף נוֹטָה לַח"ל וּמְקַצָּתוֹ בְּאַרְצ שֶׁפֶל נוֹף מִתְחַלֵּק חֲצִיּוֹ בְּאַרְצ וְחֲצִיּוֹ בַח"ל וְס"ד דַּס"ל לְרַבִּי דְלֹא אֲזַלִּינוּ

רק בַּתֵּר נוֹף הַלִּפְּהַּ פִּינּוֹן שֶׁהַנּוֹף מִתְחַלֵּק טָבֵל וְחוֹלִין מְעוֹרְבִין, וְרִשְׁבֵּ"ג ס"ל דְּבַתֵּר עֵיקָר אֲזֵלִינוּ וְרוֹאִין אֵי שְׂרָשְׁיוּ בְּאַרְץ חֲזִיב וְאֵי שְׂרָשְׁיוּ בַח"ל פְּטוֹר, וְזֶהוּ הַכּוֹנֵנָה הַגְּדֹל בְּחִיּוֹב שְׂעֵיקָר גִּידוּלוֹ בְּחִיּוֹב חֲזִיב וְאֵי גְדֹל בְּפִטוֹר פְּטוֹר, וְאַהֲא מְשַׁנֵּי דְלַדְבְּרֵי הַפֶּל בַּתֵּר עֵיקָר אֲזֵלִינוּ רַק דְּמִיָּגְרֵי שְׂעֵיקָר מִתְחַלֵּק, וְסוֹבֵר רַבִּי דְהֶדְרֵי עַרְבֵי וְרִשְׁבֵּ"ג סוֹבֵר דְּמִפְסִיק צִינְמָא וְלֹא עַרְבֵי, וְהַנּוֹפּוֹת הַגְּדֹלִין מְשַׂרְשֵׁי א"י חֲזִיבִין וּמְשַׂרְשֵׁי ח"ל פְּטוֹרִין דְּלֹא עַרְבֵי: בְּתוֹס' בַּד"ה עֲצִיץ שֶׁל אֶחָד ה"ה דְּהַנִּי מְצִי לְאֲשִׁמוּעֵינוּ וְכוּ' בְּתוֹף עֲצִיץ שֶׁלּוֹ.

הַר"ן ז"ל תִּמָּה עַל זֶה. דְּהָא נְמִי שְׂמַעֵינוּ בְּעֲצִיץ וְזַרְעִים שֶׁל אֶחָד דְּכִינוּ דְּמִשְׁפָּה הַעֲצִיץ שֶׁלּוֹ הוּא וּמ"מ לֹא קָנָה זַרְעִים, וּבְאַמַּת אֵינוֹ מְוַכְרַח דְּכִינוּ דְּזַרְעִים לֹא נִקְנּוּ בְּמִשְׁכָּה אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת קִנְיָן חֲדָשׁ שֶׁל מְשִׁכָּה לַקְּנוֹת הַזַּרְעִים, דְּקוֹדֵם שְׁנִגְמַר הַמְּשִׁכָּה אֵינָם בְּתוֹף שֶׁלּוֹ וְהָרִי בְּשַׁעַת מְשִׁכָּה אֵינָם בְּתוֹף שֶׁלּוֹ, רַק הֵיכִי דְהַעֲצִיץ מִקְּנוֹדֵם שֶׁלּוֹ הָרִי מוֹשֵׁף הוּא בְּתוֹף שֶׁלּוֹ ס"ד דְּמַהֲנֵי, וְאֵי יֵאמֵר דְּמִשְׁפָּה וְהַדָּר מְשַׁף א"כ הָרִי מִמֶּשׁ הוּא עֲצִיץ שֶׁל אֶחָד וְזַרְעִים שֶׁל אֶחָד פִּינּוֹן שֶׁכֶּבֶר קָנָה עֲנִיץ מְעִיקָרָא: וְהַר"ן תִּירַץ דְּכִינוּ דְּקָנָה שְׁנִיָּהֶם כָּל שְׁלֹא קָנָה רַק עֲצִיץ אִפִּי' עֲצִיץ לֹא קָנָה פִּינּוֹן שֶׁכֶּבֶת אַחַת מְכַר לוֹ שְׁנִיָּהֶם וְאֵי אֶפְשָׁר לוֹמַר רַק שְׁמַכְר לוֹ רַק אֶחָד א"כ לֹא שִׁיָּף רַק בְּעֲצִיץ שֶׁל אֶחָד וְזַרְעִים שֶׁל אֶחָד לְאֲשִׁמוּעֵינוּ אִפִּילוֹ בְּתוֹף שֶׁלּוֹ לֹא קָנָה זַרְעִים, וְהַרְבֵּ בַעַל כ"מ פ"ג מֵהַלְכוֹת מְכִירָה הַבֵּין דְּמָה שֶׁכֶּתֵב הַר"ן וְאַפְשָׁר הוּא לְחַלּוֹק עַל הַתּו' וְהָא לִיתָא דְבָא לִיְיָשֵׁב מַה שֶׁהַקְּשָׁה עַל הַתּו', אִף גּוֹף דְּבָרֵי הַר"ן אִף דְּהָא אֵין לְהַקְּשׁוֹת מִמָּה שְׂאֵמְרוּ בְּסִמּוּף הַחֲזִיק בְּעֲצִיץ אִף עֲצִיץ לֹא קָנָה, וְלַדְּבָרֵי הַר"ן אִפִּילוֹ מְשַׁף הַעֲצִיץ אִפִּי' עֲצִיץ לֹא קָנָה פִּינּוֹן דְּלֹא קָנָה זַרְעִים לֹא קָנָה כְּלוּם, דִּישׁ לוֹמַר דְּהַחֲזִיק קמ"ל רְבוּתָא דס"ד דְּחֻזְקָה זֹו מִתְּפַשְׁטָא אִף עַל הַזַּרְעִים פִּינּוֹן שְׁמִנְחִים בְּתוֹכוֹ וְהָנִי כְּהַחֲזִיק בְּזַרְעִים קמ"ל דְּלֹא מַהֲנֵי וּכ"ש מְשִׁכָּה דְלֹא מַהֲנֵי אֲזַרְעִים וְלֹא קָנָה כְּלוּם: אֲמַנָּם מִדְּבָרֵי הַתּו' בְּדִיבּוֹר שְׂאֵחַר זֶה דְּנִסְתַּפְּקוּ אֵי בְּעֵי אַגַּב וְקִנֵּי וְלֹא כְּתִבוּ דְהִקָּא שְׂאֵנֵי פִּינּוֹן דְּמְכַר לוֹ בְּבַת אַחַת אֵי לֹא נִתְּפִינֵן שִׁיקָנָה עֲצִיץ מִמִּילָא לֹא קָנָה כְּלוּם דְּמְשִׁכָּה בְּעֲצִיץ הָנִי כְּחֻזְקָה בְּזַרְעִים, וְכִמּוֹ דְּלֹא מַהֲנֵי מְשִׁכָּה בְּעֲצִיץ לַקְּנוֹת עֲצִיץ בְּלַבַּד כָּל שְׁמַכְר בְּבַת אַחַת ה"ה חֻזְקָה בְּזַרְעִים, א"כ מִמִּילָא יֵשׁ לְדוֹן דְּאַגַּב וְקִנֵּי קְאָמַר, וּמִזֶּה מוֹכַח דס"ל דְּאַחַד קָנָה בְּקִנְיָן הָרְאוּי לוֹ דְּלֹא כְּהַר"ן, וְעֵיקָר קוֹשִׁית הַר"ן כְּבָר כְּתִבְתִּי דְּלֹא קִשְׂיָא מִיָּדִי בְּלֹא"ה: אֵיבְרָא בְּגוֹף דְּבָרֵי הַתּו' מַה דְּפְשִׁיטָא לְהוּ דְּאַפִּילוֹ בְּעֲצִיץ וְזַרְעִים שֶׁל אֶחָד וּמְכַר אֶחָד בְּלַבַּד נִקְנָה בְּקִנְיָן הָרְאוּי לוֹ, וְלִדְעִתִּי צ"ע בְּזֶה דְּנִדְּאֵי יֵשׁ לְתַמְוָה מַה בְּקִשׁוּ כָּאֵן בְּהַף דִּינָא דְּבִסְמוּף עֲצִיץ וְזַרְעִים שֶׁל אֶחָד מֵאַחַר שְׂשִׁמְעֵנוּ דְּעֲצִיץ מִטְּלִטְלִין וְזַרְעִים קִרְקַע א"כ מְשַׁנָּה שְׁלִימָה הִיא דְּחֻזְקַת קִרְקַע מוֹעֲלֵת לְמִטְּלִטְלִין וּבְעֵלְמָא פְּרַכִּינוּ כַה"ג מִקַּמ"ל תְּנִינָא, וְכוּן לְהִיָּפּוּף דְּחֻזְקַת עֲצִיץ אֵינוֹ מוֹעִיל הָא כְּבָר שְׂמַעֵנוּ דְּעֲצִיץ אֵינוֹ נִקְנָה רַק בְּמִשְׁכָּה, גַּם לֹא יְדַעְתִּי פִּינּוֹן דְּאֵי מְשַׁף הַעֲצִיץ קָנָה עֲצִיץ וְזַרְעִים לֹא, הָנִי לִי לוֹמַר דְּרַף הַמְּמוֹצֵעַ דְּעֲצִיץ קָנָה וְזַרְעִים לֹא, וְאַפִּילוֹ לְהַר"ן הַנ"ל מְשַׁכַּחַת לָהּ שְׁלֹא מְכַר בְּבַת אַחַת רַק בְּמְכִירוֹת נִפְרָדוֹת בְּאֹפֶן שְׂאֵין קִנְיִית עֲצִיץ תְּלוּי בְּזַרְעִים כָּלֵל: לְכֹן נִרְאָה לִי דְּבַעֲצִיץ וְזַרְעִים שֶׁל אֶחָד אֵין אֶחָד מֵהֶם נִקְנָה כָּלֵל לֹא עֲצִיץ וְלֹא זַרְעִים פִּינּוֹן דְּהַעֲצִיץ וְזַרְעִים צְרִיכֵי לְהַדְּדִי אֵין נִקְנִין בְּמִשְׁכָּה וְחֻזְקָה זֶה בְּלֹא זֶה דְּכַגּוּף אֶחָד הֵם וְהָנִי כְּמוֹ יֵד הַעֲבָד וְקָרוֹן הַפְּרָה שְׂאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר הָרִי זֶה גִּיטָף וְעָבָד שְׁלִי אוֹ פְּרָה שְׁלִי רַק אוֹ לִיתָן כְּוֹלוֹ אוֹ לְקַצֹּץ הַקָּרוֹן מְעִיקָרָא אֲבָל שְׂיֵאמֵר הַקָּרוֹן שְׁלֵף לְגִירוּשִׁין וּפְרָה שְׁלִי אֵין זֹו נְתִינָה פִּינּוֹן דְּגוּף אֶחָד הוּא וְהָא נְמִי לֹא שִׁיָּף כּוּ קִנְיָן רַק מִי שְׂרוּצָה לְהַקְּנוֹת לְחַבִּירוֹ חֲצִי בְּהֵמָה צְרִיף לְהַקְּנוֹת לוֹ

ע"י דבר אחר פגון להקנות אונן מבפנת לאינו יהודי אבל לא שיקנה במשיכת הבהמה, הלפף פאן פינו דזרעים מתגדליו ע"י העציו ועציו צריה לזרעים הוי פגוף אקוד ואין נקנין זה בלא זה במשיכה וחקקה, והיינו דקאמר דוקא בעציו וזרעים של שנים דאז מהני שיימפרו זה לזה שיהא פולו לאקוד, וכן הרמב"ם ו"ל זכר ה' דינא בעציו של אקוד וזרעים של אחר ורחוק לומר שנתפונן לרבותא כמו שכתבו התוס': והשתא ניחא דקאמר אח"כ בעציו וזרעים של א' ומכר שניהם לאחר דחוקת זרעים מהני דס"ד פינו דלא מהני חוקת זרעים לקנות זרעים עצמן בלי קניית העציו פינו דקניית העציו אינו רק מחמת זרעים א"כ היאך יקנה, קמ"ל דקנין עציו וזרעים פאין פאקוד כמו באשה ועבד דאמרין גיטה ויגדה פאין פאקוד הכא נמי פינו דאי קנה עציו יכול לקנות הזרעים ובחוקה זו של זרעים הפל פא פאקוד, וכמו כן אם החזיק בעציו ס"ד דחוקה זו מועלת לזרעים פינו דהעציו מסייע לזרעים א"כ נקנה הפל, קמ"ל דלא מהני, וכ"ש משוה עציו דלא מהני, פנ"ל ברור (בהבנת דברי הגמרא והראשונים ו"ל ולא לקפוע הלכה בענינים פאלה אשר אין להם בזמנים הללו פח בפועל): בד"ה החזיק בזרעים, צ"ע אם צ"ל אגב וקני וכו' וכן גבי שטר ושמה התם וכו' משום דשטר אפסרא דארעא הוא עכ"ל.

מדבריהם משמע דפשיטא להו דבשטר לא בעינו אגב וקני וכתבו לדחות דשמה שטר שאני דאפסרא דארעא הוא, והוא תמוה לכאן דלא הוזכר התם ה' סברא רק לס"ד דבעי ציבורין ורצה למיזק מהו דשטר ודחי דלמא שאני שטר, אבל לפי מה דמסיק דציבורין לא בעינו ואגב וקני בעינו משמע התם דאין חילוק פלל בין שטר למטלטלין דעלמא דבעינו אגב וקני, וכ"כ הראב"ד להדיא פ"ב מהלכות מכירה, ועכ"פ היאך פשיטא .

להו לתו דגבי שטר לא בעינו אגב: ונראה לי דכוננת התוס' בפאת להסתפק הכא וכן גבי שטר, ושיעור דבריהם דהכא צ"ע אי בעי אגב וקני שיש סברא לומר דלא בעי אגב דבטל לגבי זרעים וכן גבי שטר דקי"ל דנקנה בכל מקום שהוא יש להסתפק פה ואף דהתם לא שייך ה' סברא דהכא ממש מ"מ יש לומר משום דאפסרא דארעא הוא וכמו דדחי התם בה' סברא אף דבעלמא בעי ציבורין בשטר לא, הכי נמי יש לומר לענין אגב וקני פנ"ל, וכאשר תדקדק בדברי הר"ן תראה שגם הוא הבין פה פוננת התו דאל"כ אין הבנה לדבריו פלל, ודוק: בד"ה פתר נקבו אזלינו למ"ד בהעור והרנוטב וכו'.

עיקר פוננת התו בכאן דהכא בעציו נקוב דהוי פמחנפר העיקר חשוב ובעציו שאינו נקוב הנוף חשוב ולא עיקר, לזה פתבו דלא דמי נוף היכי דהוא חשוב פגון פאינו נקוב לשורש היכי שהוא חשוב פגון פנקוב דהיכי דעיקר חשוב גריר גוף פתרי' והיכי דנוף חשוב לא מיגרר עיקר פתרי' רק לנוף גופא והיינו דלא דמי יניקת הנוף אפילו פאינו נקוב פיניקת שורש פנקוב, ומה שהקדימו לומר דה"ה לענין מעשר משום דיש מקום לומר דלא דמי מעשר לטומאה פלל דמעשר פיניקה תליא מילתא ואין נוף בעצמו פגדר חייב מעשר רק מחמת עיקר, א"כ בלא"ה לא הוי קשיא פלל דהתם לענין טומאה לא גריר עיקר פתר נוף אבל הכא לענין מעשר פיניקה תליא ואין נוף בפני עצמו פכלל חייב מעשר ולזה הקדימו לומר דגם לענין מעשר שייך בנוף עצמו כמו לענין טומאה, ושפיר צריה לחלק דלא דמי יניקת נוף ליניקת שורש: אמנם בגוף דברי התוס' אני תמה דמה הפרש יש בין נקוב לאינו נקוב, ולא הוצרכו בכאן נקוב רק לענין מעשר משום דהדבר

תלוי בקרקע א"י ואי אינו נקוב הרי אינו יונק מקרקע א"י, אבל לעגנו מה שאין הדבר תלוי רק בתוך העצמי בלבד פשיטא דיניקת עצמי נקוב ואינו נקוב שוין רק באינו נקוב היניקה בתוכו ובנקוב היניקה מקרקע שתחתיו, וא"כ יש להקשות בלא"ה למה פאן אזלינו בתר עיקר והתם לא, דמה בכך דהתם אינו נקוב ס"ס עיקר היניקה בתוך העצמי והוא תלוש, ולמה לא יגרר נוף בתר עיקר כמו הכא, וע"כ שאין עגנו טומאה דהתם למעשר דהכא דהתם אף שיונק מן מה שבתוך העצמי ג"כ מ"מ מה שיונק מן הקרקע שבחוץ משוי לי' מחובר להפריח טומאה מני' ות"ק ס"ל דמה שבפנים ג"כ יונק מבחוץ ויש בו קצת מחובר ואזיל לי' מני' טומאה, אבל הכא הפל ביניקה תליא מילתא, וכיון שיונק מעצמי אזלינו בתר' לעגנו מעשר, ומדברי הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלכות טומאת אוכלין מוכח דמפרש הך דהתם בעצמי נקוב ומה שבתוך העצמי הוי מחובר, ולת"ק אפי' מה שיצא לחוץ טהור, ולר"ש מה שבחוץ פתלוש, ולפי זה בטלו כל דברי התוס' דהכא ודפרק העור והרוטב דלת"ק בתר עיקר אזלינו ולר"ש פיון דחשיב לי' תלוש מה בכך דיונק משם הא כל מחובר שנתלש מקבל טומאה, ואף זה פיון שיצא לחוץ הוי פתלוש: בד"ה ובדאשרוש לא פליגי וכו' קס"ד וכו' ותימא וכו', הקשה מהרש"א למה לא קשיא להו ממכירה דמיתתי התם דפליגי ובלא"ה יש לתמוה דמירק גופא קשיא פיון דקאמר התם דתליא בפלוגתא דמכירה ובאמת לק"מ דנדאי משמע דעיקר התירוץ פאן פיון דהוא דבר התלוי בב' בני אדם לא שייך לומר להפקיע מזה הירק בשביל העיקר של חברו, פיון דמדינא שייך לו הואיל ויכול למלאות גינתו עפר וכן גבי מכירה פיון דלילא העיקר הי' ראוי להיות שייך לבעל האילן בשביל העיקר אין להפקיע ממנו לשדות נוף של זה בתר עיקר של זה, משא"כ הכא לעגנו חיוב מעשר, ואהא קשיא להו מערלה דהתם נמי פליגי דהוי כמו הכא במעשר: אמנם פבר פתבתי דלק"מ מערלה ג"כ, דשאני מעשר דתליא ביניקה, תדע דאפילו למאן דאזיל בתר נוף חייב מדרבנן כמו שפירש"י, וע"כ פיון דנתגדל מכת א"י חשוב כפירות א"י רק דפטורין מדאורייתא לפי שיצאו לח"ל, ואי הוי כפירות ח"ל ממש אפילו מדרבנן פטורין, והשתא פיון דתליא ביניקה באשרוש לכ"ע חייב במעשר אבל בערלה לא תליא ביניקה כלל פיון שאם הי' הגזע גבוה יותר לכ"ע הוי פטור אף דהכל יונק מן הקרקע ואינו עגנו למעשר כלל: בד"ה לא על נייר מחוק שהכתב על הנייר וכו' ואף דבנחנו סהדי חתמנו אמחקה ושטרא אנזירא בין עד לעד על המחק כשר, מ"מ מתניתין מייירי דליכא מחק רק במקום חתימות, תדע דאי מחק גם מקום פתיכה בנדאי כשר רק מתניתין מייירי שלא נמחק רק מקום חתימות עדים, א"כ ממילא מייירי דליכא מחק רק פשיעור שני החתימות לא יותר, דאי יכתוב נחנו סהדי על נייר קודם לא מהני, ובין עד לעד ליכא שיעור לכתבו שלא נמחק רק שיעור ב' שיטין, ובספ"י כתב ליישב למ"ד כתב סופר ועד פשר יש לחוש שיחתוך חתימת העד האחרון עם נחנו סהדי וישאר כתב סופר ועד על המחק, והא לימא דהא התוס' פרק גט פשוט הקשו למה פסלו הוא על הנייר ועדיו על המחק והכשירו שניהם על המחק הא יותר יש להכשיר הוא על הנייר שלא נעשה בו זיוף ולפסול שניהם על המחק מטעם שמה הי' על הנייר ומחקו, ומירצו דשכיח גבי סופרים טופסי שטרות שנמחקו שלא פיון בהם המעשה ואינו רוצה להפסידו, והשתא בכתב סופר ועד פשיטא דיש לנו להכשיר הוא על הנייר עם נחנו סהדי כמו שהכשירו בכל שטרות ולפסול כתב סופר ועד על המחק דבהא לא

שִׁינָה תִּקְנַת סוּפְרִים דִּיכּוּל לְכַתּוּב תַּרְנוּנֵיהוּ עַל הַמַּחֲקָה, וְלָמָּה נִפְסוּל בְּחֻנָּם הוּא עַל הַנְּיִיר
אֲפִילוּ בְּחֻנּוֹ סִהְדִי, וְזֶה בְּרוּר לְכּוֹן הָעֵינָקָר בְּזֶה כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי לְעֵיל: וְהִנֵּה הֶרֶב מֵהַרְשָׁ"א
כָּתַב דְּלֹא מוֹקִי לְמַתְנִיתִין לְהִיפּוֹף בְּהוּא עַל הַמַּחֲקָה וְעַדִּיו עַל הַנְּיִיר דְּלֹא שִׁינָה שִׁיכּוּל
לְהַזְדַּיִיף וְתַמָּה בִּסְפִי הַנְּיִ"ל דְּמִפְּנֵי פֶּרֶק גִּט פְּשוּט לְהִיפּוֹף דְּפִסּוּל מִפְּנֵי שִׁיכּוּל לְמַחֲקָה
שְׁנֵי פְּעָמִים אֲפִילוּ כְּתוּב נַחְנוּ סִהְדִי לְפִי שְׁאִינוּ נִיפְרָר פִּינוֹן שְׁאִין כְּנִגְדּוֹ נִמְחַק פַּעַם אַחַת
בְּאוֹתוֹ נְיִיר, וּבְאַמַּת לֹא דַק בְּכּוֹנֶנֶת מֵהַרְשָׁ"א רַק כְּוֹנֶנֶתוֹ דְּמִשְׁמַע בְּמַתְנִיתִין דְּכַמּוֹת שֶׁהוּא
אִין בּוֹ חֲשָׁשׁ רַק שִׁיכּוּל לְזַיִיף וְיִשְׁתַּנֵּה וְנִכְשִׁיר אוֹתוֹ שְׁלֵא גִדַּע כָּלֵל שְׁיֵשׁ בּוֹ זִיוָף, וְזֶה לֹא
שִׁינָה רַק בְּהוּא עַל הַנְּיִיר וְעַדִּיו עַל הַמַּחֲקָה וּפְסוּל מִפְּנֵי שִׁיכּוּל לְזַיִיף לְעִשּׂוֹתוֹ שְׁנִינָה עַל
הַמַּחֲקָה וְנִכְשִׁיר מְדִינָא, אֲבָל בְּהוּא עַל הַמַּחֲקָה וְעַדִּיו עַל הַנְּיִיר אִין הַפְּסוּל שִׁיכּוּל לְזַיִיף רַק
כָּל אִימַת שְׁיָבֵא לְפָנֵינוּ נִפְסוּלְנוּ דְּכָבֵר מַחֲקוֹ, וּבְזֶה אִין כּוֹתְבִין מִשּׁוּם שְׁאֵם יָבֵא לְפָנֵינוּ
נִפְסוּלְנוּ שְׁכָבֵר עֲשֵׂה בּוֹ זִיוָף אֲבָל לֹא מִפְּנֵי שִׁיכּוּל לְהַזְדַּיִיף וְכּוֹן מוֹכַח בְּאַמַּת פֶּרֶק גִּט פְּשוּט
דְּבְהוּא עַל הַמַּחֲקָה אִין לוֹ תִּקְנָה שְׁיָבֵא לְפָנֵינוּ לְהַכְשִׁירוֹ דְּכָל מָה שִׁיעֲשֵׂה בּוֹ נִפְסוּלְנוּ רַק
הַחֲשָׁשׁ דְּכָבֵר זַיִיף וְזֶה בְּרוּר בְּכּוֹנֶנֶת מֵהַרְשָׁ"א: אִיבְרָא הָא קִשְׂיָא לִי הָא בְּמַתְנִיתִין קְתַנִּי
דִּיפְתָרָא ג"כ וּבְהָא ג"כ אִין הַחֲשָׁשׁ שִׁיכּוּל לְזַיִיף וְנִכְשִׁירְנוּ, דְּלְעוֹלָם יִפְסוּל מַחֲמַת שֶׁכְּתוּב
עַל דִּיפְתָרָא, וּמָה נִפְקָא מִיַּנְיָה דִּיפְתָרָא אוֹ כְּתוּב עַל הַמַּחֲקָה, וּצ"ל דַּס"ל דְּבְאַמַּת הָא שִׁיכּוּל
לְזַיִיף דְּנִקַּט מִשּׁוּם נְיִיר הַמַּחֲקוֹק נִקַּט לָהּ, וּמ"מ אִין דְּבָרִיו מְוַכְרְחִין וְלִישְׁנָא דִּיכּוּל לְזַיִיף
אִינוּ מְוַכְרַח דְּנִקָּא לְזַיִיף אַחַר כֶּף רַק שְׁאוֹתוֹ הַנְּיִיר בְּעִצְמוֹתוֹ יְכוּל לְהַזְדַּיִיף וְכּוֹן פִּי
הַרְשָׁפ"א בְּאַמַּת וְאֲפִשֵׁר לוֹמַר דְּשִׁאנִי דִּיפְתָרָא דְּמִיִּקְרִי שְׁפִיר יְכוּל לְהַזְדַּיִיף דְּהַדִּיפְתָרָא
מִצַּד עֲצָמוֹתוֹ מְזַדַּיִיף הוּא לְמַחֲקוֹ וְלַחֲזוֹר וְלְכַתּוּב אֲבָל עַל הַנְּיִיר הַמַּחֲקוֹק לֹא שִׁינָה מִפְּנֵי
שִׁיכּוּל לְהַזְדַּיִיף שֶׁהַנְּיִיר הַמַּחֲקוֹק אִינוּ מְזַדַּיִיף רַק הַנְּיִיר הַחֲלֵק נְזַדַּיִיף שְׁנִמְחַק וְכַתְּבָה עֲלָיו,
אִף אִם כְּתוּב בּוֹ נַחְנוּ סִהְדִי הָיִי מִמֶּשׁ כְּמוֹ דִּיפְתָרָא דְּאִין פּוֹסְלִין מִטַּעַם שְׁהִי חֲלֵק רַק שְׁכָבֵר
הִי מַחֲקוֹק וּמַחֲקוֹ שְׁנִית, רַק דְּמִשְׁמַע לִי לְמֵהַרְשָׁ"א דְּלֹא מִיִּירִי הַתּוֹס' בְּנַחְנוּ סִהְדִי דַּא"כ
גַּם בְּהוּא עַל הַנְּיִיר כְּשֶׁר כְּנ"ל, אֲבָל מ"מ כְּוֹנֶנֶת מֵהַרְשָׁ"א וְדַאי כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי: אֲמַנְם עֵינָקָר
דְּבָרִי הַתּוֹס' תְּמוּהִין לַפַּע"ד מִטַּעַם אַחַר, דַּאי ס"ד בְּהוּא עַל הַנְּיִיר וְהַחֲשָׁשׁ שִׁיעֲשֵׂנוּ עַל
הַמַּחֲקָה.

א"כ פִּינוֹן שֶׁהַחֲלִיטוֹ הַתּוֹס' דְּכָאן כְּשֶׁר בְּשְׁנִינָה עַל הַמַּחֲקָה אֲפִילוּ לַת"ק וְהִינּוּ דְּלֹא חִיִּישִׁין
לְזִיוָף כָּלֵל, א"כ אֲפִילוּ בְּלִי ע"מ פְּשֵׁר, דַּאי דְּנִקָּא בַּע"מ א"כ הִינּוּ הָא פְּלוּגְתֵינְהוּ וְלָמָּה
פִּירְשׁוּ בְּהוּא עַל הַנְּיִיר דְּנִקָּא, וְע"כ דְּבְהָא כְּשֶׁר לַכ"ע בְּלִי ע"מ, וְכּוֹן מוֹכַח בְּאַמַּת פֶּרֶק גִּט
פְּשוּט כַּמ"ש הַתּוֹס' דְּלִיכָא לְמִיחּוּשׁ לְמִידִי דְּאִינוּ דוּמָה נִמְחַק פַּעַם אַחַת וְכו' א"כ תִּיִּקְשִׁי
מ"ט דְּחֻכְמִים דְּמִכְשָׁרִי עַל הַנְּיִיר הַמַּחֲקוֹק וּמִפְּרִישִׁין בְּגִמְרָא דְּאַתִּיָּא כַּר"א דַּע"מ כְּרַתִּי,
וְקִשְׂיָה מָה בְּכֶף ס"ס שְׁטַר פְּסוּל הוּא שְׁהָרִי עוֹמֵד הוּא לְזַיִיף לְעִשּׂוֹתוֹ שְׁנִינָה עַל הַמַּחֲקָה
וּכְשִׁיבּוֹא לְפָנֵינוּ נִכְשִׁירְנוּ בְּלִי ע"מ כְּמוֹ כָּל שְׁטַר הַבָּא הוּא וְעַדִּיו עַל הַמַּחֲקָה א"כ שְׁטַר
כְּזֶה פְּסוּל הוּא וּמַכ"ש שְׁאִין רִשְׁאִין הָעֵדִים לְחַתּוּם עַל שְׁטַר כְּזֶה וְלֹא לְסוּפֵר לְכַתְּבוֹ
וְהִיאָה יִכְשִׁירוּהוּ חֻכְמִים, וְדְּנִקָּא בְּהוּא עַל הַמַּחֲקָה וְעַדִּיו עַל הַנְּיִיר שְׁאִינוּ יְכוּל לְעִשּׂוֹת בּוֹ
זִיוָף לְהַכְשִׁירוֹ רַק מִפְּנֵי שְׁהִי בּוֹ זִיוָף מְכָבֵר שְׁפִיר מְכָשִׁירִין בַּע"מ אֲבָל לֹא בְּהוּא עַל
הַנְּיִיר וְהוּא תְּמוּהָ מְאֹד לַפַּע"ד, וְרַחוּק מְאֹד לוֹמַר דַּס"ל לְתוֹס' דְּלֹא כְּהַפּוֹסְקִים אֲלֵא דְּלֹא
פְּלִיגִי חֻכְמִים רַק בְּדִיפְתָרָא לֹא עַל הַנְּיִיר מַחֲקוֹק דְּלָמָּה קְתַנִּי נְיִיר מַחֲקוֹק פִּיחִידַאי פִּינוֹן דְּהַפֵּל
מוֹדִים וְאִין לִי מְקוֹם לִיִּישׁב דְּבָרִי הַתּו' אֲלֵא לוֹמַר דַּס"ל דְּדְּנִקָּא בְּשְׁטַר חוֹב הַכְשִׁירוֹ הוּא

וְעָדְיוֹ עַל הַמַּחֲקָה בְּלִי ע"מ, דְּהֵתָם עָדְיוֹ בְּחַתּוּמָיו זָכִין לוֹ אוֹ הַקִּנְיָן וּמִזֶּה בָּא הַשְּׂעִיבוֹד וְהַחַיִּיב הַיְלָפָה פֶּל דְּאִינוּ נִיפְרַר הַמַּחֲקָה שְׂמַחֲקָה ב' פְּעָמִים פֶּשֶׁר בְּלִי ע"מ אֲבָל בְּגַט דַּע"מ עֲבָדֵי הַכְּרִיתוֹת וְעַל יָדוֹן הוּא מְתַגְרָשֶׁת, א"כ מִהֲרָאוּי הִי שְׂתַבִּיא ע"מ לְפָנֵינוּ לְעוֹלָם אִפִּי בְּגַט גָּמוּר רַק דְּהַקִּילוּ עֲלֵי וְסָמְכוּ עַל מִן הַסֵּתָם שְׁנַמְסַר לְפָנֵי עָדִים אֲבָל פֶּל הִיכָא שְׂיִישׁ רִיעוּתָא קֶצֶת בְּגַט שְׁנַכְתַּב וְנַחֲתָם עַל מַחֲקָה אֵין סוּמְכִין עַל מַה שְּׂאִינוּ נִיפְרַר הַפְּרִישׁ בֵּין מַחֲקָה לְמַחֲקָה רַק שְׂתַבִּיא ע"מ לְפָנֵינוּ פִּינּוֹן דַּע"מ פְּרָתֵי רַק לַר"מ דְּסוּבְרָ ע"ח פְּרָתֵי אֲזַ גַּם בְּגַט יֵשׁ לְהַכְשִׁיר בְּלִי ע"מ בְּשִׁנְיָהֶם עַל הַמַּחֲקָה מְחַמַּת הַיְפָר שְׂלֵא מַחֲקָה ב' פְּעָמִים וְזֶה שְׂפַתְבוּ הַתּוֹס' דְּאִין לְפָרֵשׁ נִינְר מַחּוּק רַק עַל הַנְּיִיר דְּאִי שְׁנִיָּהֶם עַל הַמַּחֲקָה פֶּשֶׁר לַת"ק דַּע"ח פְּרָתֵי, דְּאִינוּ דוּמָה נְמַחֲקָה פַּעַם אַחַת רַק עַל הַנְּיִיר פְּסוּל שְׂמָא יְמַחּוּק וְיִנְכָשֶׁר, אֲבָל לַר"א דַּע"מ פְּרָתֵי גַם עַל הַנְּיִיר פֶּשֶׁר דְּלְעוֹלָם צְרִיף ע"מ אֲפִילוּ בְּשִׁנְיָהֶם עַל הַמַּחֲקָה, רַק בְּנִינְר חֻלְקָא אֵין צְרִיף ע"מ פְּנ"ל, וְדוּק: בַּד"ה שְׂלֵשׁ עוֹרוֹת הֵן, פִּי בְּקוּנָ' וְכו' וְעוֹד אוֹמַר ר"י וְכו' דְּבְרִיָּהֶם צ"ע, דְּפִשְׁטָא דְּכּוֹנֶנְת רש"י כפ"י ר"י מִמֶּשׁ דְּבַהֲדָה דְּלָא שְׂמִי עוֹר לָא סְגִי לִי דַּמ"מ הָנִי לִי לֹאמַר ד' שְׂעִיבֵינִי הֵן מִצָּה חִיפָה דִּיפְתָרָא וּקְלָף וּבְהֵדָה תִּירוּץ דְּכָבֵר נְשִׁנָּה בְּמִשְׁנָה לָא סְגִי לִי, דַּמ"מ הִיאָדָה קְאָמַר שְׂלֵשׁ עוֹרוֹת הֵן דְּהָא ד' הֵן, וְלָזֶה הַנְּצָרָה לֹאמַר דְּלִישְׁנָא אֲתִי שְׂפִיר דְּעוֹרוֹת אֵינּוּן רַק שְׂלֵשׁ וְלִמְיָחֻשְׁבִּי בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אֵין צְרִיף שְׂשִׁנוּי בְּמִשְׁנָה וְכָף פִּירֵשׁ"י לָא שְׂמִי עוֹר וְשְׂעִיבֵינִי תַנּוּן וְכו' וְהִינּוּ כְּמוֹ שְׂפַתְבִּתִּי, וְזֶה .

בְּרוּר: בַּד"ה פְּדֵי לְכַתּוּב עָלְיוֹ אֵת הַגֵּט הִינּוּ כְּרַבְּנָן דְּמַכְשָׁרֵי וְכו' וְאֵלוֹ הַשְּׂעִיבֵינִי וְכו' עכ"ל. ר"ל פִּינּוֹן דְּאֲתִיָּא כְּרַבְּנָן נִיחָא מִשּׁוּם דְּרַגִּילִין דְּמִוֹתֵר לְכַתְּחִילָה, אֲבָל אֵי נְפָרֵשׁ כְּרִיב"ב וּמַכְשִׁיר דִּיעֵבַד לָא הִי בְּאַפְשָׁר לְפָרֵשׁ מִשּׁוּם דְּרַגִּילִין פִּינּוֹן דְּלְכַתְּחִילָה עכ"פ אֵין כּוֹתְבִין רַק לְפִי שְׂהַקְדִּימוּ דְּהִינּוּ כְּרַבְּנָן, דְּלִרִיב"ב אִפִּי דִּיעֵבַד פְּסוּל וְלָא מְצִי אֲתִיָּא כְּלָל כְּוֹנְתִי אִם כֵּן עֵיקַר הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּרַגִּילִין: וּמ"מ בְּעֵיקַר דְּבְרִיָּהֶם יֵשׁ לְפַקְפַק, כִּי וְדִאֵי נִרְאָה מְדַהֲעֵמִידוֹ בְּגַמ' דְּבְרִי ר"ח עַל רִיב"ב וְלָא עַל חֲכָמִים דְּמַכְשָׁרֵי ש"מ דְּלִכ"ע הָנִי שְׂעִיבֵינִי פְּדֵי לְכַתּוּב הַגֵּט, וְהִינּוּ דְּרִיב"ב לָא פְּסֵל דִּיעֵבַד רַק לְכַתְּחִילָה אֵין לְכַתּוּב שְׂמָא יְסָמְכוּ עַל קִיּוּם הַחֲתִימוֹת אֲבָל דִּיעֵבַד בְּדִאִיכָא ע"מ אוֹ ע"ח הַמְעִידִין שְׂאִין בּוֹ זִיוָף מוֹדָה דְּכָשֶׁר וְחֲכָמִים מַכְשִׁירִין אֲפִילוּ לְכַתְּחִילָה פִּינּוֹן דְּלְעוֹלָם בְּעֵי ע"מ לָא חִינְשִׁינּוּ וְלֹא בְּרַגִּיל תַּלְיָא מִיְלִתָּא רַק שְׂאִין דְּרָף לְטְרוֹחַ בְּעוֹר כ"כ רַק בְּשְׂעִיבֵינִי חָשׁוּב הֲרָאוּי פְּדֵי לְכַתּוּב גֵּט אֲבָל פְּחוֹת מְשִׁיבֵינִי זֶה אֵין עוֹשִׁין לְצוּר דְּלְצוּר לָא הִי טוֹרוּחַ כ"כ לְעַבְדוֹ פְּנ"ל, וּמִזֶּה רִאִי דְּלָא בְּעֵי לַר"מ מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ כְּמוֹ שְׂאֲבָאָר לְקַמְּן וְעַמ"ש בְּתוֹס' בְּדִיבּוֹר שְׂאֲחַר זֶה: בְּגַמְרָא מֵאֵן חֲכָמִים ר"א הוּא.

לְפִי מַה שְׂפַתְבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל לְפָרֵשׁ עַל הַנְּיִיר הַמַּחּוּק הִינּוּ הוּא עַל הַנְּיִיר וְעָדְיוֹ עַל הַמַּחֲקָה, צ"ל הָא דְּפִלְגִי חֲכָמִים וּמַכְשָׁרֵי מִשּׁוּם דַּס"ל כַּר"א אֵין הַכּוֹנֶנְתָּה בַּע"מ לְפָנֵינוּ רַק בְּדִיפְתָרָא אֲבָל בְּנִינְר מַחּוּק מַה תּוֹעֵלַת בַּע"מ אֲטוּ בְּלִי ע"מ יֵשׁ בּוֹ חֲשֵׁשׁ זִיוָף, דְּכִינּוֹן דְּהוּא עַל הַנְּיִיר אֵין לְחוּשׁ לְכֻלּוּם רַק שְׂיַעֲשֻׁנוּ עַל הַמַּחֲקָה אֲבָל פֶּל שְׂבָא לְפָנֵינוּ עַל הַנְּיִיר מַה יֵשׁ לְחוּשׁ, וְכִמוֹ כֵּן מ"ט דַּת"ק דְּפּוֹסֵל בְּזֶה פִּינּוֹן דַּע"מ לָא מְעַלִּין וְלֹא מוֹרִידִין בְּזֶה, וְע"כ נ"ל דְּבַהֲדָה עֵיקַר פְּלִגְתִּיָּהוּ לְפִי מַה שְׂפַתְבִּתִּי לְעֵיל דַּע"כ ס"ל דְּלִמְ"ד ע"מ פְּרָתֵי אִפִּי שְׁנִיָּהֶם עַל הַמַּחֲקָה צְרִיכָה לְהִבִּיא ע"מ לְפָנֵינוּ, וְלָא מְהִינֵי סְבָרָא דְּאִינוּ דוּמָה נְמַחֲקָה פַּעַם אַחַת רַק בְּשִׁטְרָה, דְּבַכְתִּיבַת.

השטר וחתמתו משתעבד אבל בגט לא, וכמו כן לר"מ דע"ח פְּרָתִי אפ"י בגט פֶּשֶׁר כָּל שֶׁהוּא שְׁנִיָּהֶם עַל הַמַּחֲקָה, וְהַשְׁתָּא ת"ק פּוֹסֵל לְפִי שְׂיָכוּל לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁנִיָּהֶם עַל הַמַּחֲקָה וְיִנְכָשֶׁר בְּלִי ע"מ, אָבֵל לר"א דע"מ פְּרָתִי לֹא יוֹכֵל לְזַיְיַף דְּאִי יַעֲשֶׂנוּ שְׁנִיָּהֶם עַל הַמַּחֲקָה יִצְטָרֵף ע"מ לְפָנֵינוּ, אָבֵל פֶּשֶׁר לְפָנֵינוּ פְּתוּב עַל הַנְּיָר וְעָדִיו עַל הַמַּחֲקָה מֵה צוּרָה לַע"מ וְכָשֶׁר לְחַכְמִים בְּלִי ע"מ כָּלֵל כְּמוֹ כָּל גֵּט אָבֵל בְּדִיפְתָרָה הַמַּחְלֻקָּת בְּעִנְיָן אַחֵר דַּלְת"ק פֶּסוּל וְלַחֲכָמִים פֶּשֶׁר ע"י ע"מ לְפָנֵינוּ שְׁלֵא זַיְיַף, וּמ"מ יֵשׁ מְזָה סִיּוּעַ לְהַמְפָּרְשִׁים דְּהָכָא בְּנִיָּר מְחוּק לְגַמְרֵי מִיָּרֵי כְּפִי הַנְּרָאָה מִפִּירֵש"י בְּמִשְׁנָה וּכְמוֹ שֶׁפִּירֵשְׁתִּי דְּבָרָיו לְעִיל אוֹ בְּהוּא עַל הַמַּחֲקָה וְעָדִיו עַל הַנְּיָר, וְהַשְׁתָּא הוּי נִיָּר מְחוּק וְדִיפְתָרָה עֲנָנוּ אַחַד וּמַחְלֻקָּת אַחַת וְעַמ"ש בְּסוּמָה בְּתוֹ ד"ה מֵאֵן: בְּתוֹס' בַּד"ה מֵאֵן, פִּי בַקּוּנְטָרְס וְכו' מִשְׁמַע אִי הוּי סְהָדִי קָמֵן הוּי פֶּשֶׁר וְכו'.

משמע לכאורה דס"ל לדעת רש"י דאי יבואו ע"ח לְפָנֵינוּ פֶּשֶׁר וְכֵן מִשְׁמַע בְּהַדְלָ' מִתּוֹף דְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א ז"ל שֶׁפְּתַב ג"כ כְּדָבָרֵי הַתּוֹס' וְכַתֵּב עָלָיו וְלִיתָא פִּינּוּן שְׂאִין מוֹכִיחַ מִתּוֹף הַחֲתִימָה אֶף כִּשְׂיָבוֹאוּ וְיַעֲיָדוּ הֵם בְּכָף אִין בְּכָף פְּלוּם וְכו', הָרִי לְהַדְיָא דְלִרְש"י אִי יָבוֹאוּ ע"ח וְיַעֲיָדוּ פֶּשֶׁר אֶף יֵשׁ לְתַמּוּהָ מֵה נ"מ בֵּין ת"ק לְחַכְמִים פִּינּוּן דְּחַכְמִים מְכַשִּׁירִין ע"י ע"מ לְפָנֵינוּ אֶף דְּבַעֲלָמָא לֹא צָרִיף הָכָא צָרִיף כְּמוֹ כֵּן לַת"ק מְכַשִּׁיר בַּע"ח לְפָנֵינוּ אֶף דְּבַעֲלָמָא לֹא צָרִיף הָכָא צָרִיף וְאִין כְּמוֹ מַחְלֻקָּת כָּלֵל, וּמְזָה נְרָאָה דַּע"כ מוֹדָה רְש"י דַּע"ח לְפָנֵינוּ לֹא מְהַנִּי דְחִיּוּשֵׁינוּ שְׁמָא יִסְמְכוּ עַל קִיּוּם חֲתִימָתָן רַק בַּע"מ לְפָנֵינוּ ס"ל דְּכָשֶׁר כְּמוֹ לַת"ק לֹא חִיּוּשֵׁינוּ שְׁיִסְמְכוּ עַל ע"ח בְּקִיּוּם חֲתִימָתָן כְּמוֹ בְּעַלְמָא ה"ה לְרִיב"ב בַּע"מ לְפָנֵינוּ פֶּשֶׁר וְהָא דְנִקְט רִיב"ב אִין כּוֹתְבִין מִשּׁוּם דְּלִדְיָדָ' אִין גֵּט נִיתָן כָּלֵל בַּע"מ אָבֵל לְחַכְמִים דְּלַעוּלָם נִיתָן בַּע"מ לְכָף מְכַשִּׁירִין אָבֵל אִי נִיתָן בַּע"מ אפ"י לַת"ק פֶּשֶׁר, וְלִזְהָ גַּתְּפוּיָן מְהַרְש"א שֶׁפְּתַב סְהָדִי קָמֵן ע"מ וְהִיָּנוּ לְאַפּוּקֵי ע"ח מִכַּח הַכְּרַח הַנְּ"ל דְּבַהָא מוֹדָה רְש"י דְּפֶסוּל, וְזִהוּ דְלֹא כְּהַרְשָׁבָ"א הַנְּ"ל אֶף מ"מ נְרָאָה לִי עֵיָקָר בְּכּוּנּוּת הַתּוֹס' דְלֹא כְּמַהַרְש"א, דְּאִי ס"ד דְּבַע"מ לְפָנֵינוּ מְכַשִּׁיר ת"ק כְּמוֹ לְחַכְמִים א"כ אַפְתִּי תִיקְשִׁי בְּמֵאִי פְּלִיגִי פִּינּוּן דְּבַהָא גְּוּנָא דְּחַכְמִים מְכַשִּׁירִין גַּם ת"ק מְכַשִּׁיר רַק דַּס"ל לְתוֹס' דְּכִינּוּן דְּרִש"י מְפָרֵשׁ דְּעֵיָקָר הַטַּעַם שְׁמָא יִסְמְכוּ עַל קִיּוּם הַחֲתִימָה וּבְאַמַּת מְדִינָא אִין לְסוּמָה פִּינּוּן שְׂיָכוּל לְהַזְדַּיְיַף א"כ עכ"פ רַק לְכַתְחִילָה אִין כּוֹתְבִין כְּמוֹ בְּמַחְזָר מְעֵיָקָרָא פִּינּוּן דְּאִינוּ רַק גְּזִירָה פֶּשֶׁר עכ"פ דִּיעֵבַד וְאֶף כְּמוֹ דִּיעֵבַד וְיֵשׁ עֲדִים לְפָנֵינוּ הֵן ע"ח הֵן ע"מ פֶּשֶׁר רַק לַת"ק פֶּסוּל לְכַתְחִילָה וְלְחַכְמִים אפ"י לְכַתְחִילָה פֶּשֶׁר פִּינּוּן דְּלִדְיָדָ' ע"מ עֵיָקָר בְּגֵט לֹא חִיּוּשֵׁינוּ שְׁיִסְמְכוּ עַל קִיּוּם ע"ח מִשְׁא"כ לַת"ק דְּבַעֲלָמָא ע"ח עֵיָקָר חִיּוּשֵׁינוּ לְכַתְחִילָה שְׁמָא יִסְמְכוּ עָלֵיהֶם ע"י קִיּוּם חֲתִימָתָן אָבֵל פֶּשֶׁר לְפָנֵינוּ דִּיעֵבַד פֶּשֶׁר, וְעַל זֶה דְּחֹו דְּבָרֵי רְש"י דַּלְת"ק אפ"י דִּיעֵבַד פֶּסוּל מְדִינָא דְלֹא מוֹכַח מִתּוֹכוֹ [וְאַפִּילוּ אִינִימָא דַּלְת"ק אַפִּילוּ דִּיעֵבַד פֶּסוּל גַּם לְרִש"י, דְּהָא חֲשָׁשָׁא אֵלִים לְפֶסוּל דִּיעֵבַד אָבֵל עכ"פ מְדִינָא פֶּשֶׁר וְאִינוּ רַק מְדַרְבְּנָן אָבֵל אִי הַטַּעַם מִכַּח מִתּוֹכוֹ פֶּסוּל דְּאוּרִיָּתָא], וְלִפִּי זֶה מֵה שֶׁכְּתָבוּ הַתּוֹס' לְרִש"י בְּסְהָדִי קָמֵן פֶּשֶׁר הִיָּנוּ בֵּין ע"ח בֵּין ע"מ דִּיעֵבַד פֶּשֶׁר רַק לְכַתְחִילָה פֶּסוּל מְחַשֵּׁשׁ שְׁיִסְמְכוּ עַל עֵיָדֵי חֲתִימָה בְּקִיּוּם: אָמְנָם בְּעֵיָקָר דְּבָרֵי הַתּוֹס' בֵּין לְפִי הַרְשָׁבָ"א הַנְּ"ל אֲנִי תַמָּה דַּמ"מ ס"ס מֵה נ"מ בֵּין רִיב"ב לְחַכְמִים פִּינּוּן דְּלְחַכְמִים נְמִי בְּעַלְמָא סוּמְכִין עַל ע"ח בְּקִיּוּם חֲתִימָתָן מ"מ בְּיָכוּל לְהַזְדַּיְיַף לֹא חִיּוּשֵׁינוּ שְׁיִסְמְכוּ עַל קִיּוּם וְכָשֶׁר בַּע"מ לְפָנֵינוּ) א"כ מ"ש דַּלְת"ק אִין כּוֹתְבִין הָא בְּיָכוּל לְהַזְדַּיְיַף אִין לְחֹוּשׁ שְׁיִטְעוּ לְסוּמָה כְּמוֹ

באין יכול להזדייף דאל"כ גם ל"מ"ד ע"מ פְּרָתִי יֵשׁ לְחוּשׁ גַם בְּלֹא"ה לְשׁוֹן רִשׁ"י ז"ל
מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְלֹא בְּיָכוֹל לְהַזְדִּיף קָאָמַר רַב קָל אֵשֶׁה הַבָּאָה לִינְשָׂא צְרִיכָה לְהֵבִיא ע"מ,
וְהִנֵּה בְּלִימִיד הִיְשִׁיבָה אֲמַרְתִּי לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רִשׁ"י ז"ל בְּפָנִים שׁוֹנִים וְלֹא פְּתַבְתִּי פֶּאֶן רַב
מֵה שְׁנֵרָאָה לִי עֵינָר בְּפִי הַסּוּגִיָּא כְּמוֹ שְׂאָבָאָר: וְהוּא דְעֵינָר פְּלֹגְתִּינְהוּ דְרִיב"ב וְחַכְמִים,
דְּלִרִיב"ב פִּינֵן דַּע"ח פְּרָתִי וְכָל שְׁחַתְמוּ בּוּ עֲדִים אֲפִילוּ לֹא נִתְּנָן בַּע"מ הֲגַט פֶּשֶׁר לְגַמְרִי,
וּמַעֲתָה הִיאָה נּוֹכַל לְהַכְשִׁיר לְכַתְּוֹב עַל דְּבָר שְׂיָכוֹל לְהַזְדִּיף פִּינֵן שְׂאָם יִמְסְרֵנוּ פֶּה בְּלִי
ע"מ ג"כ פֶּשֶׁר גְּמוּר הוּא וְכִשְׂיָבוּא לְפָנֵינוּ נְפֻסוּל גַּט פֶּשֶׁר גְּמוּר שְׂלֵא פְּדִין דְּהָא יָכוֹל
לְהִיּוֹת שְׂלֵא זִינְפָּה פְּלָל, וְאִי נִימָא דְנִכְשִׁיר אֹתוֹ, שְׂמָא זִינְפָּה, לְכָה מִמִּילָא אִין לְכַתְּוֹב גַּט
פְּזָה פְּלָל, דְּאִי נְפֻסְלֵנוּ אַח"כ הִיאָה נְפֻסוּל גַּט שְׂפִכְר הִנְכָּשֶׁר וְנִתְּנָרְשָׁה בְּגַט גְּמוּר, וְאִי
נִכְשִׁירֵנוּ שְׂמָא זִינְפָּה אֹתוֹ, אֲבָל לְמַ"ד ע"מ פְּרָתִי פֶּל גַּט לֹא הִנְכָּשֶׁר רַב שְׂיָנְתָּן בַּע"מ
וְלֹלֵא זֶה אִינוּ גַּט, א"כ אֲפִילוּ עַל יָכוֹל לְהַזְדִּיף כּוֹתְבִין, דַּע"כ יָנְתָּן בַּע"מ א"כ יִנְכָּשֶׁר
כְּשִׂיבֹאוּ לְפָנֵינוּ, וְאִין לֹמַר מ"מ בְּעֵלְמָא לֹא בְּעֵינֵן ע"מ לְפָנֵינוּ וְאַף פֶּאֶן נִימָא אִי לֹא
תִמְצָא ע"מ נְפֻסוּל הֲגַט שְׂלֵא פְּדִין בְּמָה שְׂפִכְר נִתְּנָרְשָׁה וְלָמָּה נִתִּיר לְכַתְּוֹלָה לְכַתְּוֹב גַּט
פְּזָה, הָא לִיתָא, דְּאִטּוּ מִי גְרַע מַגַּט בְּלִי ע"ח פְּלָל דְּכוֹתְבִין לְכַתְּוִילָה דְּאִזּוּ נִדְּאִי צְרִיכָה
לְהֵבִיא ע"מ לְפָנֵינוּ דְּכִינֵן דְּהַכְשִׁיר הֲגַט בַּע"מ בְּנוֹדְאִי צְרִיכָה לְהֵבִיאָם רַב עֲצָה טוֹבָה תִּקְנוּ
לְהַחֲתִים ע"ח, שְׂאָם יָמוּתוּ אוּ יִלְכוּ ע"מ ג"כ יוֹעִיל לָהּ אֲבָל מ"מ אִין דְּבָר זֶה מְעַכְב
מִלְכַתְּוֹב לְכַתְּוִילָה בְּלִי ע"ח פְּלָל, דְּכָמוֹ דְּצְרִיכָה ע"מ בְּעַת פְּתִיבַת הֲגַט כְּמוֹ כֵּן תִּצְטָרְף
בְּאֲמַת לְהֵבִיא אֹתָם תִּיכְרָף לִב"ד וְיִכְתְּבוּ לָהּ שְׁנִתְּנָרְשָׁה, כְּמוֹ שְׂפִתְבוּ הַתּוֹס' בְּסוּגִיָּא דְנִכְתְּב
בִּיּוֹם, א"כ מִמִּילָא כּוֹתְבִין ג"כ בְּדָבָר שְׂיָכוֹל לְהַזְדִּיף דְּאִין בְּזָה שׁוּם גְּרִיעוּתָא רַב מֵה
שְׂתַצְטָרְף לְהֵבִיא הַע"מ לִב"ד וְלֹא גְרַע מַגַּט בְּלִי עֲדִים, אֲבָל לְמַ"ד ע"ח פְּרָתִי חֲתִימַת
ע"ח גּוֹמְרַת הֲגַט וְכָהּ נַעֲשֶׂה הַפְּרִיתוֹת וְהִיאָה יְכַתְּוֹב עַל דְּבָר שְׂיָכוֹל לְזִינְיָה שְׁנַצְטָרְף
לְהוֹסִיף בְּגַט זֶה עֲנִין אַחַר לְמִסְרוֹ בְּעֲדִים מֵה שְׂפִכְר נִתְּנָרְשָׁה בְּלִי עֲדִים וּמַחֲמַת שְׁנַכְתְּב
עַל דְּבָר הַמְזְדִּיף נְפֻסְלֵנוּ בְּלִי הוֹסְפָה זֹו שְׂלֵא פְּדִין אִפִּי לֹא זִינְפָּה פְּלָל דְּבְּאֲמַת נִתְּנָרְשָׁה
בְּלִי הוֹסְפָה זֹו, וְדוּק הֵיטֵב וְזֶה נ"ל פְּנוּנַת רִשׁ"י דְלְמַ"ד ע"מ עֵינָר הַבָּאָה לִינְשָׂא צְרִיכָה
לְהֵבִיא ע"מ לְפָנֵינוּ וְהִינֵנוּ בְּלִי ע"ח, דְּעֵינָר דְּבָרֵי ר"א הֵם פְּרַק הַמְּגַרֵשׁ בְּגַט שְׂאִין עָלֵיו
עֲדִים דְּכָשֶׁר בַּע"מ וּבְנוֹדְאִי צְרִיכָה לְהֵבִיאָם רַב עֲצָה טוֹבָה הוּא אִי רוּצָה לְהַחֲתִים ע"ח
לֹא תִצְטָרְף לְהֵבִיאָם אַח"כ לִב"ד רַב לְמִסְרוֹ לְפָנֵי ע"מ בְּלִבְד, הִלְכָּה עַכ"פ כְּמוֹ דְמִהְנִי
ע"מ בְּלִי ע"ח לְכַתְּוִילָה וְאִין מְעַכְב מֵה שְׂתַצְטָרְף לְהֵבִיאָם, כְּמוֹ כֵּן יָכוֹל לְכַתְּוֹב עַל דְּבָר
שְׂיָכוֹל לְזִינְיָה וְאִינוּ מְעַכְב מֵה שְׂתַצְטָרְף לְהֵבִיא הַע"מ פְּנ"ל, אֲבָל לְמַ"ד ע"ח פְּרָתִי לֹא
מִבְּעַל דְּאִין לְכַתְּוֹב מִצַּד שְׂתַצְטָרְף לְקַבְּלוֹ בַּע"מ דְּוִקָא וּבְאֲמַת פֶּשֶׁר בְּלַעֲדֵי זֶה וְהָרִי נְפֻסְלֵנוּ
שְׂלֵא פְּדִין פְּנ"ל, אֲלֵא אֲפִילוּ אִי נִימָא דְתֵבִיא ע"ח לְפָנֵינוּ, מ"מ פִּינֵן דְּכָל גַּט אִינְה צְרִיכָה
לְהֵבִיא ע"ח רַב קִיּוּם חֲתִימַתָּן וְע"ח אִינוּ בְּעַת גְּרִירוּשִׁין רַב בְּעַת חֲתִימָה וְהַגְּרִירוּשִׁין יָכוֹלִין
לְהִיּוֹת בְּמָקוֹם אַחַר לְגַמְרִי אוּ אַחַר זְמַן א"כ אִי יְכַתְּוֹב עַל דְּבָר שְׂיָכוֹל לְזִינְיָה הָרִי הֲגַט
פֶּשֶׁר גְּמוּר הוּא וְאִינוּ צְרִיף פְּלוּם שׁוּם דְּבָר וְהִיאָה נּוֹסִיף בּוּ לֹמַר שְׂצְרִיכָה לְהֵבִיא ע"ח
לְפָנֵינוּ מֵה שְׂפִכְר נִתְּנָרְשָׁה בְּלַעֲדֵי זֶה וְאִי לֹא תֵבִיא אֹתָם נְפֻסְלֵנוּ שְׂלֵא פְּדִין, אֲבָל לְמַ"ד
ע"מ פְּרָתִי לְעוֹלָם אִין הֲגַט נְגַמַר אַחַר פְּתִיבַתוֹ לְמִסְרוֹ פֶּה רַב לִיתְּנֵנוּ בַּע"מ וְזֶהוּ עֵינָר
הַגְּרִירוּשִׁין וְכִפִּי נּוֹסַח הֲגַט מִן הַדִּין צְרִיכָה לְהֵבִיאָם ג"כ רַב אִם הַחֲתִים עָלֵיו עֲדִים עֲשֶׂה
עֲצָה לְסַלֵּק זֶה וְאִין זֶה מְעַכְב.

א"כ שפיר יכול לכתוב על דבר שיכול לזיין, וזה ברור לפע"ד בפי' הסוגי' ורש"י ז"ל: ועיין מה שפכתתי לעיל במשנה דנראה מלשון רש"י ז"ל דהקשש גם על הבעל דהוא זיין וימחוק ואף דבידו לגרשה פעמים מקפיד על פתיבת גט אחר ויגרש בזה ע"ש, ולפי זה הי' מקום לפרש בפשיטות דלמ"ד ע"מ פרתי פשר דאפילו זיין הבעל מתפטר ע"י ע"מ, אבל למ"ד ע"ח פרתי לא מהני ע"מ דס"ס לא ע"ז תתמו העדים, אבל לכתוב על סמך שיבואו ע"ח לכ"ע אין פותבין פינן שאינן בעת גירושין פלל פנ"ל, אף לשון רש"י ואי הוי תנאה וזינפתי משמע דעל האשה דנין, אף דהתו' העתיקו לשונו וזינפי' אבל לשון רש"י אינו פו, לכן העיקר פנ"ל: בא"ד ואי אפשר לומר פו דלר"מ בעינן שיהא מוכח מתוך הגט פדמוכח פרק כל הגט וכו'.

הנה לפי הנראה מדברי התוס' מעיקרא כפי מה שכתב הרשב"א הנ"ל דלמ"ד ע"ח פרתי חיישינן שמא יסמכו על קיום החתימות, רק למ"ד ע"מ פרתי לא חיישינן, א"כ יש לתמוה דפשיטא דלק"מ מפרק כל הגט דהתם נמי ע"כ ר"א, דלר"מ אין לגרש הגדולה אפי' בע"מ שמא יסמכו על קיום החתימות רק לר"א אין לחוש פינן דע"מ פרתי ומה נ"מ בין דבר שיכול להזדיין או שיש לו שתי נשים ששמותיהן שוות, הא בתרונניהו פל שיש עידי מסירה אין חשש ומ"מ אין פותבין כה"ג לר"מ שמא יסמכו על ע"ח, א"כ ע"כ הך דהתם ר"א, ונראה דמזה ראי' לפי מהרש"א הנ"ל דדוקא על ע"ח לפנינו אין סומכין לרש"י אבל על ע"מ סומכין אפי' לכתחילה, אבל מ"מ די בזה ליישב פירש"י דבאמת יש לומר דכוננתו דאפי' בע"מ אין לכתוב למ"ד ע"ח פרתי כמו שפכתתי לעיל וכ"ש לפי מה שפכתתי לעיל לפרש בפשיטות דלמ"ד ע"ח פרתי אין לכתוב שום גט באופן שגפסלנו שלא פדין פשלא ינתן בע"מ א"כ ה"ה בגט שיש לו ב' נשים בשמות שווין ולק"מ וזה ברור ובעיקר דברי התוס' אי בעינן מוכח מתוכו לר"מ אבאר לקמן פרק כל הגט שם במקומו דאדרבא מהתם יש להוכיח דלר"מ לא בעי מוכח מתוכו פלל עיין שם באריכות: ע"ב בגמרא ר"א הוא.

יש לתמוה לשיטת הרי"ף פרק המגרש דלר"א ע"ח נמי פרתי כמו ע"מ, א"כ מה הפרש יש בין ת"ק לחכמים, ובין לפירש"י ותוס' בין לפי מה שפכתתי לא אתי שפיר פלל לשיטת הרי"ף הנ"ל, ורחוק מאד לומר דפרש הרי"ף דחכמים פליגי ומכשרי באמת בע"מ בלבד דאז ליכא למיחש למידי אבל פל שחתמו בו עדים פסול לכ"ע שייסמכו עליהם או כמו שפכתתי לעיל שפינן שפבר הוכשר אין לעשותו באופן שגפסלנו אחר שהוכשר שלא פדין פשינתו בלי ע"מ, הלכך לת"ק דע"ח פרתי אי אפשר לכתוב על דבר שיכול לזיין וחכמים מכשירין לכתוב שיכול למסרו בע"מ ולא יחתום עליו עדים, ובאמת שפי' זה היה נכון ופשוט, אבל מ"מ לפי מה שאבאר לקמן דאי אפשר לומר דלמ"ד ע"מ פרתי נצטרף פאן שתביא ע"מ ממש לפנינו ויעידו שלא הי' תנאי דא"כ לא הוי פוסל ר"א אחר עשרה ימים דודאי אין לומר על עדים ששכחו דא"כ בטלת פל עדות שניה ואי נפרש שיטת הרי"ף פנ"ל א"כ אי אפשר רק שיבואו לפנינו, לכן נראה לי דטעמא דחכמים דלמ"ד ע"מ פרתי אף דע"ח נמי פרתי מ"מ צריף ליתנו לכתחילה בע"מ אפי' יש בו ע"ח כמו שכתב הרי"ף פרק המגרש להדיא, הלכך פינן שפל גט ניתן בע"מ אף בזה הכשירו דמסתמא ינתן בע"מ ולא יפסל, אבל למ"ד ע"ח פרתי אין נותנין גט בע"מ פלל לכה אין לכתוב שיפסל אם ינתן בלי ע"מ ודע דלפי מה שכתבו התו' במקצת

מקומות דאפי' לר"מ צריף ע"מ דאין דבר שבערוה פחות משנים יש להקשות פאן פיון דלכ"ע בעי ע"מ דוקא למה לת"ק לא יכתוב ולחכמים יכתוב הא ס"ס ע"מ בעיניו, וצ"ע בזה, ועמ"ש בסמוך, ורחוק מאד לומר דהני ע"מ דר"מ אין צריכין לקרות הגט רק לר"א צריכין לקרותו דמה נ"מ פיון דמשום דבר שבערוה הוא כל שלא קראוהו אינו עדים שגירש, ולשיטת התוס' דלר"מ בעיניו מוכח מתוכו אתי שפיר אבל פבר פתבתי שיש לפקפק בזה, גם הרשב"א ו"ל חולק עליהם בזה: שם לא הכשיר ר"א אלא לאלתר וכו' שפא הוי בי' תנאה וזינפתי'.

יש לתמוה לפי מה דמשמע מפירש"י בד"ה ר"א דצריף ע"מ לפנינו, א"כ מה ס"ד לחוש לעדים ששכחו א"כ בטלת כל עדות שבעולם והרי אמרו פ"ב דכתובות פותב אדם עדותו על השטר ומעיד עלי' אפילו אחר כמה שנים ופליגי בה אי בעיניו שזינפן מעצמו או ע"י הפתב אבל לכ"ע במעיד עדות ישינה על פה לא חיישינן ששכח, ואף פאן פיון שפאו ע"מ ומעידין שגירש בלי תנאי מאיזה צד גיחוש ששכחו תנאי שהי' פתוב בגט: ובנדאי נראין הדברים דמה שהוצרכו בכאן ע"מ לאו למימרא שצריף להביאם לפנינו להעיד שלא הי' בו תנאי שאילו היינו מצריכין להביאם לא הי' באפשרי להכשיר לכתוב גט בזה שאם לא יבואו ע"מ נפסלנו שלא פדת דשפא לא זינפה פלל והיא פבר נתגרשה, רק הפנונה דכל שניתן בע"מ ממילא לא תזינף הגט שהרי הם ידעו שהי' בו תנאי וכשפאו לינשא יכחישוה, רק למ"ד ע"ח פרתו שאין גט ניתן בע"מ פלל, לא הכשירו לכתבו על מנת שינתן בע"מ דוקא, שאם יתנו בלי ע"מ נפסלנו שלא פדת כמה שפבר נתגרשה גירושין גמורין אם לא זינפה, והיינו דקאמר ר"א דדוקא לאלתר פשר דמן הסתם לא זינפה, פיון דהאינדנא ניתן בע"מ לא זינפה אבל לאחר זמן חיישינן שזינפה וסוברת שהעדים שפחנה ולא עלה עוד על לבם מגירושין שלה אכל פשיבואו ע"מ ויעידו שנתגרשה בלי תנאי ליפא למ"ד דכשר וכן נראה מבואר מלשון רש"י ו"ל בד"ה אלא לאלתר שפכתב דכיון דהאינדנא הוי ובע"מ לא חיישינן לזינפא, ואי ס"ד דע"מ לפנינו ומעידין שלא זינפה היאך ס"ד לחוש לזינפא, וכן ממה שפכתב בד"ה וזינפתי' וז"ל וכבר שפחנה העדים ולשון זה מורה ששכחו אותה לגמרי לא ששכחו התנאי דהני לי' לומר ושכחוהו העדים וע"כ כמ"ש דבאותו יום העדים זוכרין שאשה זו נתגרשה על תנאי וכשתרצה לינשא בלי קיום תנאי יבואו ויכחישוה וממילא לא חיישינן שזינפה, אבל אחר זמן אינה חוששת לע"מ דכבר נסתלק הדבר מלבם ושפחנה לגמרי, ור"י ס"ל דאפי' אחר זמן אי הוי בי' תנאי נוהגין אל לבם לזפור וכל אימת שתנשא בלי תנאי יכחישוה והיא ממילא לא זינפה: אמנם מלשון רש"י ו"ל בדיבור הקודם משמע לכאורה דצריכה להביא ע"מ לפנינו שפכתב דלמ"ד ע"מ פרתו אשה הבאה לינשא צריכה להביא עדים שנמסר לפניהם, ואפי' לפי מה שפירשתי לעיל דכוננתו היכא דליפא ע"ח פלל, אבל עכ"פ פכיול לזינף צריכה להביאם לפנינו אפי' בדאיפא ע"ח, וזה סותר להנ"ל אמנם יש לומר דלא נתכונן רש"י לומר רק דלא מהני בירור אחר פגון שידוע שהי' הגט פיד הבעל והוא פתבו דבנדאי מסרו לה ואפי' בינו לבין עצמה מהני וכמו כן היכי דאיפא ע"ח דנדאי מידו בא לידה מהני בינו לבין עצמה וע"ז פתב דלמ"ד ע"מ עיקר לא מהני רק שיהא ידוע שנמסר לה לפני עדים אפי' ידוע שפסרו לה לא מהני כל שלא נודע שנמסר לה בעדים והיכא דאיפא ע"ח דגין דמסרו לה פדין לפני עדים וממילא פיון דנמכר לה בעדים

לא חיישינו שזייפה פנ"ל, ואפ"ל לא נתפנוין רש"י ז"ל להנ"ל נראה לי פ"ל הסוגיא ברור כמו שפתיבתי: ומעתה אחי שפיר בפשיטות מחלוקת ת"ק ונחכמים דלת"ק דע"ח פתי אין לכתוב גט כזה שהרי אפילו ינתן בלי ע"מ פשר גמור הוא ואנו נפסלנו שלא פדת מחשש שזייפה ואולי לא זייפה, אבל למ"ד ע"מ פתי בלא"ה ע"כ בלי ע"מ פסול הוא א"כ ע"כ ינתן בע"מ ולא חיישינו לזיופא רק ה"מ ליתנו לאלתר אבל אחר זמן חיישינו פנ"ל: שם אבל בשטרות לא דכתיב ונתתם וכו'.

עפירש"י ותוס', ולולא דבריהם נראה לי לפרש בפשיטות דכל נזיר ודיפתרא היכול להזדייף ממילא אין הדיו נבלע בו בחוזק ולכך יכול לימחק ואינו ניפר, א"כ פתי זה אינו ראוי לעמוד עליו ימים רבים כי אחר זמן רב אין הפתי ניפר בו, וכבר פתי לעיל לפרש התוספתא שפסלה על עלי בצלים ועל עלי ירקות משום שאינו דבר של קנימא, והוכחתי מדברי הרמב"ם דהפנונה שאין הדיו מתקיים עליו ויכול להזדייף ואנו לא קי"ל הקא דקי"ל כר"א, ולכך השמיט הרמב"ם התוספתא הנ"ל אף דלענין שבת זכרה דהתם לענין לרשום להפיר אח"כ בענין יכול להתקיים, והיינו דקאמר ר"א דבשטרות בעינו למען יעמדו ימים רבים, ור"י פליג עלי דאינו רק עצה טובה ולפי זה יש לפרש בפשיטות נזיר המחוק היינו נזיר שיכול לימחק ולא יהא ניפר וכן דיפתרא, וניחא דלא מפרש במשנה אי הוא על הנזיר ועדיו על המחק או להיפך דתרונויהו על המחק פשר, ולהנ"ל ניחא דהפנונה כמו דיפתרא שפתי על נזיר שיכול לימחק ולא יהא ניפר, ומינשב קושית התוס' בסמוך בד"ה אבל, וענין מה שפתי שם: והנה הרי"ף השמיט מחלוקת ר"א ור"י בזמן מרובה ולא זכרה כלל רק פתי דבשטרות לא, והיינו כר"א במחלוקת השנית, ודבר תימה הוא דמאחר שפסק כר"א בנודאי הוי לי להזכיר גם מעיקרא דדוקא לאלתר, ואי מעיקרא פסק כר"י הוי לי להזכיר דבהא הלכה כר"י ובהא כר"א: ובאמת לפי פשוטו נראה לי דס"ל פדברי ר"י שהביאו ביאו התו' והרא"ש דר"א פוסל בשטרות מגזירת הפתי ור"י פליג דאזיל לטעמי' דדכירי אפ"ל לזמן מרובה, ולפי זה פיון דפסק כר"א בשטרות ע"כ מוכח דבגט ג"כ אין להכשיר רק לאלתר, דאי ס"ד דגם לזמן מרובה דכירי ממילא גם בשטרות יש לנו להכשיר דהא יכול לעמוד ימים רבים ובאמת שיש לתמוה על הרא"ש דפסק בקמייטא כר"י דהוי רבי דר"א ובתר הכי פתי פיר"י הנ"ל וכתב דבהא הלכה כר"א ולפיר"י הנ"ל דבריו סותרין זה את זה: איברא דבר קשה מאד לומר שייסבור הרי"ף כר"א נגד ר"י דמה שהוכיחו מהו דדיפתרא דקאמר פדי לכתוב עליו גט אינה ראיה פלל, דסתם גט פתי בענין אחד כי אין דרף לכתוב תנאי בגט וכל גוסחי גיטין אחד הם, אבל בשטרות אין דומה שטרו של זה לשל זה ולא שייף ליתן שיעור פדי לכתוב שטר, גם הראי' שהביאו מהא דפריף לעיל בפשיטות והא בעינו פתי שאינו יכול להזדייף לא מבעיא מהו דהוי חתומי עלי סהדי ישראל דאין ראי' דהא לא הי' ע"מ פלל ובנודאי בלי ע"מ פסול לכ"ע, אלא אפ"ל מהו דמסרי באפי סהדי ישראל גם פן אינה ראי' פלל דאי ס"ד דהתם פריף משום דגזירת הפתי דבעינו ראוי לעמוד ימים רבים יקשה ודאי לענין שיהא שטר גמור לגבות בו משועבדים שייף זה, אבל לענין בנ"ח פיון שיש פאן ע"מ מה ס"ד דבזה גז"הכ שלא לגבות בו אף דע"מ לפנינו ומעידין שמסרו לו, והרי בלי שטר פלל הי' גובה בנ"ח ע"י יעדים: לכן נראה לי דהו' מחלוקת ר"י ור"א רק בהנך שטרות דומיא דגט דעיקר המעשה פבר נעשה ואין צורך אח"כ לגט רק לראי'.

שְׁנֵתֶּיךָ, וְאִי אֵין הַגֵּט בְּיָדָהּ כִּלְלַל וַיֵּשׁ בְּיָדָהּ רְאִיָּה שְׁנֵמְסָר לָהּ גֵּט ג"כ מְגֹרֶשֶׁת, הַלְּפָנֶיךָ
ס"ל לר"י דְּהוּי כְּמוֹ גֵּט וְקָרָא עֲצָה טוֹבָה, וְלֹא הִנְחָרָה הֶרֶב ז"ל לְהַזְכִּיר זֶה דְּכָבֵד כְּתֹב
הָא דְקִי"ל אֵין הַעֲדִים חוֹתְמִין רַק מִפְּנֵי ת"ה מְשׁוּם דַּע"מ כְּרִיתִי וְדִלְמָא מִיִּיתִי תְּקִינִי ע"ח
א"כ ע"כ דְּקָרָא וְכָתֵב בְּסִפְרֵי וְחָתֵם עֲצָה טוֹבָה הִיא פְּדָא מְרִינֵי הֵתֵם לְהַדְיָא א"כ בְּהַדְיָא קָרָא
גוּפָא קְאָמֵר לְמַעַן יַעֲמְדוּ, א"כ פְּשִׁיטָא כְּמוֹ דְחִתִּימָה עֲצָה טוֹבָה כְּמוֹ כֵּן לְמַעַן יַעֲמְדוּ, רַק
בְּשִׁטְרֵי מְלִינָה דְבָלִי שְׁטֵר אִפִּי יַעֲזִידוּ עֲדִים שְׁנֵמְסָר לֹו שְׁטֵר אֵין זֶה פְּלוּם דְשִׁמְא פְּרַע
וְנִמְחַל וְכִחְוִיר שְׁטֵרוֹ רַק מַה שְּׁבִידוּ שְׁטֵר הוּא שְׁגוּבָה מִן לְקוּחוֹת וְאֵינוּ יָכוֹל לְטַעוֹן
פְּרַעְתִּי, א"כ כִּלְלַל שְׁהַשְׁטֵר בְּעֲצָמוֹתוֹ אֵינוּ כְּלוּם וְאֵין לְדוֹן בּוֹ רַק ע"י הַעֲדִים שְׁנֵמְסָר אֵינוּ
שְׁטֵר כִּלְלַל וְהוּי כְּמִלְנָה ע"פ מִמְשָׁ וְלֹא מְהַיְי ע"מ בְּשִׁטְרֵי מְלִינָה רַק בְּצִירוּף שְׁטֵר אֲזִי גוּבָה
מְשׁוּעֲבָדִים וְאֵינוּ יָכוֹל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי, הַלְּפָנֶיךָ בְּעֵינֵי שְׁיָהָא אֵינוּ יָכוֹל לְזַיְיף אֲבָל שְׁטֵר מְכָר
וּמִתְנָה שְׁכָבֵר נַעֲשֶׂה הַכֹּל בְּשַׁעֲהָ שְׁמָסֵר וְאֲח"כ אֵינוּ רַק לְרָאָה וְאֵין צְרִיף שְׁטֵר כִּלְלַל אֲח"כ
רַק הַמּוֹכֵר שְׁזָדָה בְּעֲדִים גוּבָה מְשׁוּעֲבָדִים לֹא בְּעֵינֵי אֵינוּ יָכוֹל לְזַיְיף, וְהִנֵּה בְּש"ס עֵיקָר
הַגִּירָסָא אֲבָל בְּשִׁטְרוֹת לֹא וְכֵן הַגִּירָסָא בְּרִש"י וְתוֹס' וְרֵא"ש וְרִשְׁב"א וְכֹל הַפּוֹסְקִים דְּלֹא
כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּסִפְרֵים שְׁלָנוּ אֲבָל בְּשַׁאֲרֵי שְׁטְרוֹת, דְּעֵיקָר הַמְּחַלְקָת בְּשִׁטְרוֹת כְּמוֹ גִּיטִין,
אֲבָל הַרִי"ף כְּתֹב אֲבָל בְּשַׁאֲרֵי שְׁטְרוֹת וְכו' כְּדִכְתְּבִינֵי לְעִיל וְהִינֵנוּ הִנֵּה דְלַעִיל דְּמִיָּירִי
בְּשִׁטְרֵי מְלִינָה שַׁע"י הַשְׁטֵר דְּוָקָא גוּבָה מְשׁוּעֲבָדִים לֹא ע"י ע"מ בְּלִבְד, הַלְּפָנֶיךָ כִּלְלַל שְׁטֵר
הַשְׁטֵר בְּעֲצָמוֹ אֵינוּ יָכוֹל לְזַיְיף הוּי כְּמֵאן דְּלִיתָא וְלִיכָא רַק ע"מ בְּלִבְד וְאֵין דִּינוּ רַק כְּמִלְנָה
ע"פ וְיָכוֹל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי, וְהַדְיָא דְלַעִיל דְּקָאָמֵר גוּבָה מִבְּנ"ח הַפְּנוּנָה שְׁאֵינוּ יָכוֹל לְטַעוֹן
פְּרַעְתִּי דְּאֵי לְעֵגֵן שְׁלֹא יֵאמֵר לֹא לְוִיתִי פְּשִׁיטָא כִּינֵן דְּאִיכָא ע"מ וְכָלִי שְׁטֵר כִּלְלַל הִיא גוּבָה,
וְע"כ דְּרַק מְשׁוּעֲבָדִים לֹא גְבִי דְלִית לְהוּ קְלָא אֲבָל בְּנ"ח גְבִי כְּמוֹ בְּשִׁטְרֵי מִמְשָׁ, גַּם נִרְאָה
לִי דְהַדְיָא שְׁטֵרָא פְּרַסָּאָה מִיָּירִי בְּחִתִּימַת יִשְׂרָאֵל פְּרַסִּיִים דְּאֵי כְּמוֹ שְׁפִירָש"י שְׁם קָשָׁה בְּמַה
נִפְשָׁה אֵי אֵינוּ מְוָבְהָקִין מַה בְּכָה דְאַפִּיצֵן וְאֵי מְוָבְהָקִין הָא בְּלִי ע"מ לְעוֹלָם לֹא יִגְבָּה וְאֵין
לְחוּשׁ פְּלוּם, לְכָה נִרְאָה בְּחִתִּימַת יִשְׂרָאֵל רַק לְפִי שְׁהֵם פְּרַסִּיִים אֵינוּ מוֹצִיאִין קוֹל שְׁלֹא
הֵיוּ הַהֵמוֹן מְבִינִים לְשׁוֹנָם וְלִית לִי קְלָא, וְהַדְיָא שְׁטֵר פְּרַסָּאָה דְחִתִּימַת סְהַדִּי יִשְׂרָאֵל דְּגוּבָה
מְשַׁעֲבָדִי הֵינֵנוּ שְׁחִתוּמִים יִשְׂרָאֵל בְּלִשׁוֹן יִשְׂרָאֵל דְּכִינֵן דְּהֵם יִשְׂרָאֵלִים בְּלִשׁוֹן יִשְׂרָאֵל
מוֹצִיאִין קוֹל, כְּנ"ל: בְּתוֹס' בְּד"ה אֲבָל וְכו' פִּי בְּקוּנְטֵרֵס דְּלָמָּה יֵשׁ לָנוּ לְטַעוֹת וְכו'.

וּלְפַע"ד לֹא נִתְפָּוֵן רִש"י כִּלְלַל לְזָה רַק שְׁיַעוֹר דְּבָרֵינוּ דְּבִשְׁטְרוֹת כִּינֵן דַּע"מ יִשְׁכַּחוּ לְזִמְן
אֲרוּךְ ע"כ צְרִיכִין אָנוּ לְסִמְנוּף עַל ע"ח וְא"כ צְרִיף לְעֲשׂוֹתוֹ בְּאִנְפֵּן שְׁנוּכֵל לְסִמְנוּף עַלִּיהֶם
וְכִיכּוֹל לְזַיְיף לֹא נוּכַל לְסִמְנוּף וּמִמִּילָא אִפִּי לְאַלְתֵּר שְׁאֵין צְרִיף לְסִמְנוּף עַלִּיהֶם פְּסוּל לְפִי
שְׁאֵינוּ רְאוּי לְעַמּוֹד יָמִים רַבִּים, כְּנ"ל בְּרוּר כְּפִינֵת רִש"י וְעַמ"ש בְּסִמְנוּף עוֹד לְיִישָׁב
פִּירָש"י לְפִי הַבְּנַת הַתּוֹס': וְדַע דְּלַעִיל דְּרַף ד' וְדַף י' כְּתִבּוּ הַתּוֹס' דְּלִר"א לֹא בְּעֵי ע"מ רַק
בְּגֵט וְלֹא בְּשַׁאֲרֵי שְׁטְרוֹת אִפִּי בְּמִכְרֵי וּמִתְנָה וְסָגִי בַּע"ח וְאֵינָהוּ כְּרִיתִי, וְא"כ יֵשׁ לְדַקְדָּק
דְּהוּי לְהוּ לְפָרֵשׁ כְּאֵן דְּבִשְׁטְרוֹת לֹא דְבָהָא ע"ח כְּרִיתִי, וּפְשִׁיטָא דְּמוֹדִים הַתּוֹס' דִּישׁ לְחוּשׁ
לְסִמְנוּף עַל ע"ח הִיכָא דְּאֵינָהוּ כְּרִיתִי כְּמ"ש מְהַרְש"א לְהַדְיָא כְּדִמְוָכַח מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' בְּדִיבּוּר
הַקּוּדָם, וְכֵן מוּכַח לְהַדְיָא דְּלָמ"ד ע"מ כְּרִיתִי לֹא מְהַיְי שְׁיָבוֹאוּ ע"ח לְפָנֵינוּ רַק ע"מ, דְּאֵי
נְסִמְנוּף עַל ע"ח לְפָנֵינוּ נְסִמְנוּף עַל קִיּוּם חִתִּימַתֵּן דְּאֵל"כ מֵאֵי פְּרִיף לְעִיל לְרַמְב"ח וְתִיפּוֹק
לִי דְּהוּי כְּתֹב שְׁיָכוֹל לְזַיְיף, נְהִי דְלֹא מְצִי מִיָּירִי בַּע"מ לְפָנֵינוּ מ"מ בַּע"ח לְפָנֵינוּ מְצִי
מִיָּירִי, וְאֲרֻנוּחַ לֹו בְּזָה גְוָשִׁית הַתּוֹס' מְפָרֵק בְּתֵרָא וּמְהַדְיָא דְּשִׁדִּי מְכוּרָה לְהַדְיָא דְּהֵתֵם לִיכָא

ע"ח פלל ואין לחוש לסמוך בלי ע"מ, לכן ברור דהתוס' אולי פאן בשיטתם לעיל מעיקרא דלעולם ע"מ פרתו לר"א והיינו דקשיא להו למה נחוש לטעות, ולפי זה מה שתיקצו התו' דהיכא דעומדים לקנות לפי שעה לא בעינו למען יעמדו אבל עכ"פ ע"מ בעינו לפנינו דאל"כ יש לחוש לסמוך על קיום, וכבר הארכתי בזה בספרי ת"י סימן מ"ב ע"ש: בא"ד והא דפריה לר"י.

דבריהם צריכין ביאור דלפירש"י ג"כ קשה דהא לא קאמר דחיישינן שיסמכו רק לזמן ארוך פשיטתו ע"מ הדבר וכיון דר"י לא חייש לזה לא קשיא לדידן ואי נחלק דדוקא עד י' ימים אבל לזמן ארוך שפיר יש לחוש א"כ גם לפיר"י יש לומר פן, גם יש לתמוה לפירש"י מה צורך לו לזה דאפילו לא נסמוך הרי אינו ראוי לעמוד ימים רבים דלא יוכל לגבות בו פשיטתו ולמה לי סמיכה זו: אבל באמת לק"מ, והוא, דהך דבעינו שיהא ראוי לעמוד כל שיכול להיות שלא ישפחו חשוב ראוי לעמוד, ובשביל שיכול להיות פשיטתו ולא יגבה לא חשוב בזה אינו ראוי לעמוד והיינו דקשיא לי לרש"י דמעיקרא נחלקו ר"י ור"א דר"א חייש אפילו ע"מ לפנינו שפחו תנאי ור"י לא חייש, והשתא אי נפרש הך אינו ראוי לעמוד בפשיטות שלא יוכל לגבות בו תינח לר"א דאין סומכין על ע"מ אחר זמן שפחו אבל לר"י דלא חייש כל שהם לפנינו א"כ מה בכך שיכול להיות פשיטתו עד שלא ידעו ע"מ, מ"מ ראוי לעמוד פשיטתו ולא ישפחו, לזה פירש"י דלזמן ארוך שיש מקום לומר פשיטתו אין מכשירין אפי' יבואו מחשש טעות שנסמוך על ע"ח אפילו ישפחו באמת ולא יזכרו והשתא שפיר פריה אפי' לר"י דמ"מ לזמן ארוך מודה דפסול מחשש טעות לסמוך על ע"ח פשלא יזכרו ע"מ, וא"כ ממילא אינו ראוי לעמוד פלל ימים רבים, שאנו מוכרחים לפסלו, ושפיר פריה לר"י, ומשני אף דלזמן ארוך יפסל אבל בזמן קצר פשר דלא איכפת לן ראוי לעמוד דאינו רק עצה טובה: ואהא קשיא להו לפירש"י דמאיזה צד נחוש לטעות לסמוך על ע"ח ופיר"י דאין הפסול מכח טעות רק לאחר זמן לא נאמין העדים של מסירה דשפחו, ואהא קשיא להו דמאי פריה לר"י הא איהו ס"ל דכל שהעדים לפנינו לא חיישינן פשיטתו א"כ הרי ראוי לעמוד כל שיבואו ע"מ ויעידו ומשום שיכול להיות פשיטתו לא חשוב אינו ראוי לעמוד פלל, ודוק: אמנם בעיקר קושיתם לפירש"י מלבד מה דכבר פתבתי לעיל דלא נתפונן רש"י פלל לסמוך בטעות רק פוננתו כפיר"י ממש אבל אפילו לפי הבנת התוס' לק"מ לפירושו: והוא דקשיא לי בהך פלוגתא קמיינתא היאך ס"ד לחוש על ע"מ לפנינו שפחו עדותן וא"כ בטלת כל עדות אחר זמן, וע"כ דבהא פליגי דר"א סבר דלאחר זמן יש לחוש פשיטתו אפני התנאים באמת וכל פשיטתו יסמכו על ע"ח דאף דע"מ עיקר היינו לעגן עיקר הגירושין אבל לעגן תנאי שהי' בו חיישינן שיסמכו על ע"ח פשלא יזכרו ע"מ ור"י ס"ל דדכירי ולא חיישינן פלל פשיטתו, ולפי זה לזמן ארוך דנדאי יש חשש דישפחו באמת אפילו לר"י אי אפשר להכשירו שפחו יסמכו על ע"ח דלא פליגי רק דדכירי ושפיר פירש"י הטעם דלזמן ארוך חיישינן פשיטתו ויסמכו על ע"ח ור"י נמי מודה בזה בזמן ארוך ולא פליגי רק בזמן קצר וא"כ ממילא בשטרות פסול אפילו בזמן קצר שאינו ראוי לעמוד, וזה שדיקדק רש"י עד זמן ארוך ושפחו והיינו דבהא אפילו ר"י מודה: בא"ד וא"ת לר"א מ"ש.

לפי מה שפירשתי בגמ' דההך דהכא הפנונה דכיון דנכתב על דיפתרא ויכול להזדייף אין הפתב שפעליו מתקנים ונשפיר אינו יכול לעמוד אבל הוה דהתם דנכתב יפה מיקרי ראוי לעמוד ולק"מ, גם מה שהקשו מהו דכתב על התרס אינו קושיא פלל דלא שנייה לפסול משום למען יעמדו רק דבר הצריף שטר דוקא פגון שטרי מלוג דגובה משועבדים וע"מ בלבד לא מהני רק בצירוף שטר, אבל במקר דמוכר בעדים גובה מבנ"ח ואין צורך לשטר פלל אח"כ, א"כ בשביל שכתב שטר שאינו ראוי לא נתבטל המכירה שהרי אי ישורף השטר תיקף ג"כ ממפרו ממפר משא"כ שטר הלוגה דהשטר נעשה שיהא ראוי לעמוד לגבות בו דבלי שטר לא מהני פלל ודוק: והנה דברי הרא"ש בענין זה לא נתבררו לי וכבר האריף מהרש"ך סי' מ"ב ס"ק א' לדחות דברי הטור שכתב לדעת הרא"ש דפוסל לאלתר בשטר ופי' שם דבמסקנא פסק הרא"ש כר"ח, ודבריו דחוקין מאד בבניאור דברי הרא"ש כי מאחר שכתב ולא מסתבר היאך יפסוק מיד פנותי, ועוד שאם בא ליישב דבריו לא הי' לו לומר ועוד יש לומר רק אף יש לומר שהרי לא כתב שום דבר ליישב קודם עד שיאמר ועוד, אבל מ"מ עכשיו ראיתי שדברי מהרש"ך עיקר ואלו מטעמי, והוא דנדאי הרא"ש חולק על ר"ח גם במסקנתו, והיינו דר"ח ס"ל דאין חילוק בין גיטין לשטרות פלל ובתרונייהו פשר אפילו אחר זמן כר"י, ועל זה השיג הרא"ש דאם נפרש דר"י חולק בכל גונוי הרי מבואר בהו סוגיא דדיפתרא ובהו סוגיא דפריף והא בעינן פתב שאינו יכול לזייף דלית הלכתא כר"י, ועל זה כתב עוד דעוד יש לפרש דר"י גופא אינו חולק רק לאלתר בשטר ומסתייע פי' זה שלא נצטרף לומר פלל דהו קושיא לר"א דוקא ולא לר"י, וא"כ פשיטא שאין מקום להכשיר לזמן מרובה בשטרות כמו בגט דר"י נמי מודה בזה אבל לפי פי' זה באמת יש לומר דהלכה כר"י, ומ"מ טפי לא מסתברין דברי ר"ח דמשנה שטרות לגיטין, ודוק: במשנה האשה פותבת את גיטה.

עיינו ר"ן שהקשה הא הוי מחוסר הקנאה וכבר הארכתי בזה לעיל באפעיא דכתב על טבלא, ולא באתי הנה רק לבאר מה שכתב הר"ן דנדאי בקיאה היא בהלכות הגט דכוננתו אי צריף להקנות קודם א"כ דין זה של הקנאה צריף פל סופר לידע אותו דהוא מעכב הכתיבה, אבל אי אינו צריף רק אח"כ אין זה מן הדינים הנצרכים לסופר, ונשפיר מבפעיא לן אי ידעה לאקנויי אבל כבר ביארנו לעיל דמהו סוגיא דהתם מוכח לכאורה להדיא דהקנאה קודם כתיבה בעינן דוקא עי"ש: בגמרא והא לאו בני דיעה נינהו.

נראה לי דס"ד להקשות הכי דאי ס"ד דלא בעינן לשמה פלל בכתיבה מאי אורי' חש"ו אפי' כתבו שלא לשמה רק לאחר או מצאו באשפה פשר ומדקתני אפי' חש"ו משמע לי' דבעינן הכשר בכתיבה ג"כ רק אלו כשירין לכוף פריף והא לאו בני דיעה נינהו: בתוס' בד"ה והא לאו בני דיעה לר"א פריף עמהרש"א משום דמתוקמא רישא לחכמים מכשירין כר"א וכ"כ הרא"ש ע"כ, ואינו נכון, כי לא לזה נתפנין הרא"ש דבשביל דמוקמינן וחכמים מכשירין החולקין על ת"ק כר"א אינו מוכרח דהו סתמא כר"א רק פנונת הרא"ש להו רישא דאין כותבין במחוקר לקרקע דמוקמינן לה כר"א וכ"כ הרשב"א.

ש להדיא ע"ש: בא"ד והא דתנן וכו' ולהכי נמי וכו' ומיהו הכא וכו': המשך דברייהם לפי שהי' מקום לומר דמה דמכשיר הכא היינו לר"מ ומדרבנן, והשתא משחיטה לא קשיא

דהתם דאורייתא אף לפי זה הוי קשיא מחליצה דהתם דאורייתא ולמה לי מפת קריאה אכל משוטה דחליצה הוי ניתא דהוא דאורייתא, ולזה הקדימו דהקא לר"א פריה וקשיא להו משחיטה וצריה לחלק בין רואין לעע"ג ולכה לא קשיא מחליצה דהתם עע"ג אף צריה לחלק בין שוטה דגט לשוטה דחליצה: אמנם לשונם שכתבו התם מיירי שאינו מלמדו הקא מיירי שמלמדו צ"ע.

מה בקשו בזה הא פשיטא פיון דלפי האמת לא בעי פנונה לשחיטה דוודאי מיירי שאינו מלמדו וכמו כן פאן פשיטא דמיירי שמלמדו דמה יתן ומה יוסיף מה שיעמד עליו סתם, ואולי ס"ד לומר דכתיבת חש"ו שכותב גט לפנינו בשמות האיש והאשה הוי לשמה רק דס"ד דכותב בינו לבין עצמו קשיא לי דילמא אחר יאמר לו לכתוב גט ויכתוב לשמו ולא בני דיעה הו להבחין שזה אסור ומשגי דגדול עומד עליו עד פלות הפתיכה שלא נכתב לאחר ועל זה פתבו דמיירי דמלמדו לכתוב לשמה: ובעיקר דברייהם לחלק בין רואין לעע"ג, משמע דבקדשים דבעינן פנונה עכ"פ עע"ג מהני, ולא כן דעת הרמב"ם פ"א מהלכות פסולי המוקדשין דאפי' עע"ג לא מהני, ואולי יפרש פאן דרק בטנפס קאמר, או ר"ה לר"מ קאמר ומחליצה לא קשיא דאזיל לטעמי' דחרש וחרשת אינה חליצה פלל ומשום פנונה הוי חליצה פסולה עכ"פ: בא"ד וא"ת והא אפתי לאו בני שליחות וכו' ולדעתי נראה דלא מפקינן כל הני משליחות רק אם מבלעדי מעשה השליחות נתחדש איזה ענין פגון ששלחו לקדש אשה דהשליחות הוא ליתן מעות לאשה לומר לה שתקדש לו, ובזה מבלעדי מעשה השליחות נתקדשה האשה ונעשית א"א, או לתרום תרומה דמבלעדי מעשיו נפטר הכרי ומה שתרום יש לו דין תרומה, וכן פל כה"ג, אז אמרינן דאין פח בחש"ו לפעול במעשייהם איזה ענין, אכל פאן דהשליחות הוא שיכתוב גט לשמה ולא נתחדש שום דבר יותר רק מעשה השליחות וכיון דבגדול עע"ג יכול לכתוב לשמה והרי עשה מעשה השליחות ושוב אין אנו מחדשין ע"י מעשיו שום דבר פי הגירושין אינם על ידו ולא נתחדש ממנו רק המעשה שעשה וכיון שהוא בר דעת לעשות מעשה זו יכול להיות שליח, תדע דחליצה לולא שאינו בן קריאה הוי מהני חליצתו פיון שיכול לחלוץ בכנונה ואף פאן נהי שאינו יכול לגרש לפי שאינו בן דעה מ"מ לכתוב גט, פיון שיכול לכתוב גט לשמה ויש לו לזה דעת פמו פיקח ולא נתמעטו משליחות רק שיתחדש ע"י מעשיו דבר שאין הוא ראוי שיתחדש ע"י אותו דבר מצד חסרון דעתו, ומהאי טעמא נראה דאפי' א"י הי' יכול לכתבו לולא דאדעת' דנפשי' קא עביד דכיון שיכול לכתוב גט לשמה הרי לפנינו מעשה השליחות שעשה ולא נתמעט רק לפעול בשליחותו דבר שמחמת מעשי השליחות יחול על הפרשתו שם תרומה ויצא הכרי לחולין וכדומה ומהאי טעמא לא קשיא ג"כ מה שהקשו שאינו בן פרייתות דכיון דכתיבה זו אינה כורתת פלל רק נתינת הבעל לאשה לפני ע"מ או חתימת העדים לר"מ א"כ לא שייך לפסול מחמת שאינו בן פרייתות לפי שכותב גט שלא נתחדש פרייתות בכתיבתו פלל: בא"ד אכל מטעם דלאו בני פנונה גינהו וכו'.

והא דלחליצה הוי כשר ולגרש פסול משום דבחליצה אפי' הוא מוטעה בדעתו חליצה מוטעת כשרה אכל גט מוטעה פסול הלכה פל שהוא חש"ו אף שידע מה שעושה מוטעה הוא ואי הי' לו דעת הי' יודע שלא טוב לפניו לגרש פלל ולא הי' מגרש פנ"ל [דכיפור זה

שׁינָה לְעֵיל קוֹדֵם ד"ה הקודם לזה]: בא"ד אָבֵל קִשָּׁה דְּמִשְׁמַע דְּלֵא פְּסוּל א"י וכו' ומה צָרִיךְ נְמִי לְאַתְוִי בְּרִיָּתָא.

עֵינָן מְהֵרָשׁ"א, וְלְכַאוּרָה הִי נִרְאָה דְקוֹשְׁתָּהּ הַתּוֹס' מֵהַתְּנִינָא תְּנִינָא דְבְּסִמוּךְ וּכ"כ מְהֵרָשׁ"ם, אָבֵל אֵינוֹ נִכּוֹן דְּכִמוּ דְּלֵא בְּעֵי בְּכַתִּיבָה לְשִׁמָּה לר"מ פָּמוּ כֵּן לֹא בְּעֵי בְּן פְּרִיתוֹת: לְכֵן נִרְאָה לִי דְכַנּוּנַת הַתּוֹס' דְּנִדְּאֵי אֵין לְהַקְשׁוֹת מֵאֵי קִשְׁיָא לִי לר"נ הֵכִי נְמִי דְּכָשֵׁר שְׂאֵנִי אֵינוֹ יְהוּדֵי דְּאֵינוֹ בְּן פְּרִיתוֹת, דר"נ הֵכִי קָא קִשְׁיָא לִי אֵי ס"ד דֵּא"י לֹא יְכַתּוּב לְפִי שְׂאֵינוֹ בְּן פְּרִיתוֹת הֵיאֵךְ קִתְּנִי בְּמַתְּנִיתִין הַפֵּל פְּשָׁרִין לְכַתּוּב וְלֹא קִתְּנִי חוּץ מֵאֵינוֹ יְהוּדֵי פָּמוּ דְקִתְּנִי בְּסִיפָא לְעַנְנֵן הַבָּאָה, וּבְשִׁלְמָא אֵי מִיִּירֵי בְּלִי עוֹמֵד עַל גְּבּוּ לֹא קִשְׁיָא דְּלֵא קִתְּנִי חוּץ מֵא"י דְּאֵיהּ בְּלֵא"ה לֹא יְכַתּוּב מִחֲמַת לְשִׁמָּה וְלֹא קִשְׁיָא דְּנִקְטַת הַפֵּל פְּשָׁרִין לְכַתּוּב, דֵּא"י לֹא יְכַתּוּב מִשּׁוּם שְׂאֵינוֹ נִאָּמֵן שְׁכַתְּבוּ לְשִׁמָּה וּבְמַתְּנִיתִין לֹא קִתְּנִי הַפֵּל נִאָּמְנִין עַל פְּתִיבַת הַגֵּט פְּדִקְתְּנִי לְקַמֵּן אֶף הַנְּשִׁים שְׂאֵינוֹ נִאָּמְנוֹת רַק פְּשָׁרִין לְכַתּוּב קִתְּנִי דְקַמ"ל אֶפְּלִי חֲשׁוּ יֵשׁ בְּהֵם דַּעַת לְכַתּוּב לְשִׁמָּה אָבֵל פְּשִׁיטָא דְּאוֹתָן שְׂאֵין לְסַמְּנָה עֲלֵיהֶם שְׂאֵין נִאָּמְנִין לוֹמַר שְׁכַתְּבוּ לְשִׁמָּה וְטוּבָא אֵיפָא דְּאֵינוֹ נִאָּמְנִין פְּגוּן פְּסוּלֵי עֲבִירָה וְכַדוּמָה וְלֹא מִיִּירֵי בְּהֵכִי מַתְּנִיתִין, אָבֵל לְפִי מַה דְּמַסִּיק ר"ה בְּעוּע"ג דְּבִקְהָא אֵין צְוִרָה שׁוּב לְסַמְּנָה עַל הֵא"י א"כ ע"כ דֵּא"י כְּשֵׁר, דְּאֵי פְּסוּל מִשּׁוּם שְׂאֵינוֹ בְּן פְּרִיתוֹת הֵוִי לִי לוֹמַר חוּץ מֵא"י וְהֵיאֵךְ קִתְּנִי פְּלֵלָא הַפֵּל פְּשָׁרִין לְכַתּוּב וְלֹא מִפִּיק א"י, וְהֵינּוּ דְּלֵא מְקַשֵּׁי הַתּוֹס' רַק עַכ"פ מַה צְוִרָה לְאַתְוִי בְּרִיָּתָא הָא זֶה יְדוּעַ דְּאֵינוֹ בְּן פְּרִיתוֹת וְקִשְׁיָא לר"ה, גַּם מִשְׁמַע דְּבִאָּמַת אֵינוֹ פְּסוּל רַק אֲדַעְתִּי דְּנִפְשִׁי קָא עֲבִיד וְתִפְּוֹק לִי דְּאֵינוֹ ב"כ, כְּנ"ל בְּכַנּוּנַת הַתּוֹס': בא"ד אָבֵל פְּתִיבָה לר"א דְּלֵא לְשֵׁם עֵדוּת וכו'.

לְפִי פִירֵשׁ"י לְעֵיל דְּהַקְוִשְׁיָא דְּכַתִּיב וְכַתֵּב וְנָתַן מִי שְׁיִשְׁנֵנוּ בְּנִתְּנָה יִשְׁנֵנוּ בְּכַתִּיבָה א"כ מִמִּילָא לר"א יֵשׁ לְפִסְוֹל מִפְּחַ פְּרִיתוֹת פִּינָן דְּוִכְתֵּב אֶפְתִּיבָה קָאֵי וּמִי שְׁיִשְׁנֵנוּ בְּנִתְּנָה וכו' וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּוִקָא לר"מ דְּרִשְׁיָנָן הֵכִי מִשּׁוּם דְּלִישְׁנָא דְּקָרָא הֵכִי דִּיִּיק, דְּהֵיאֵךְ יֹאמַר וְכַתֵּב סִפְּרָה פְּרִיתוֹת וְנָתַן שְׂאֵין הַכּוֹתֵב הַנּוֹתֵן פְּלֵל, דְּכּוֹתֵב הֵם הַעֲדִים וְנּוֹתֵן הַבְּעַל, וְע"כ דְּהַפְּוֹנָה מִי שְׁיִשְׁנֵנוּ בְּנִתְּנָה יְכַתּוּב, אָבֵל לר"א לֹא דִּיִּיק פְּלֵל פִּינָן דְּהַכּוֹתֵב בְּאָמַת הוּא הַנּוֹתֵן כְּנ"ל: בא"ד דְּגִזְרִינָן פְּתִיבָה אֵטוּ חֲתִימָה.

צ"ע פִּינָן דְּלְפִי תִירוּץ זֶה לֹא הִחְלִיטוּ הַתּוֹס' אֵי בְּעֵינָן שְׁלִיחוֹת וְכָרִיתוֹת אוֹ לֹא, פְּמִבְּוֹרָא בְּלִשׁוֹנָם בְּסִמוּךְ א"כ מַה יוֹעִיל עוּע"ג נְגִזּוֹר גַּם מִפְּחַ שְׁלִיחוֹת וְכָרִיתוֹת פְּתִיבָה אֵטוּ חֲתִימָה, אָבֵל בְּאָמַת לְק"מ דְּפְּשִׁיטָא דְּלֵא חִיִּישִׁינָן דִּיחֲתִמוּ פְּסוּלֵי עֵדוּת לְעֵדִים דְּפְּשִׁיטָא דְּכַמָּה פְּסוּלֵי עֵדוּת וְאִשָּׁה וְקָרוֹב פְּשָׁרִין לְכַתִּיבָה וְלֹא חִיִּישִׁינָן שְׁיִחֲתִמוּ פְּסוּלִים לְעֵדוּת לְחֲתִימָה רַק בְּלִשְׁמָה דְּגַם פְּשָׁרִים לְעֵדוּת צָרִיכִין לְחֲתוּם לְשִׁמָּה שְׁפִיר יֵשׁ לְחוּשׁ בְּכַתִּיבָה אֵטוּ חֲתִימָה שְׁיִחֲתִמוּ שְׁלֵא לְשִׁמָּה וְאֶפְּלִי פְּשָׁרִים לְעֵדוּת פְּסוּל, וְדוּק: בא"ד וּמֵהֵנִי אֶפְּי בְּשׁוּטָה.

עֵמַהרֵשׁ"א דְּהֵךְ חִילוּק שְׁחִילְקוּ בֵּין רוֹאֵין לְעוּע"ג לְהַתְּלַמֵּד קָאֵי גַם לְתִירוּץ זֶה דְּלֵא תִיקְשִׁי מֵהֵךְ דְּחִילוּן ע"כ, וְאֵינוֹ נִכּוֹן דְּלְפִי תִירוּץ זֶה לֹא קִשְׁיָא מֵהֵךְ דְּחִילוּן פְּלֵל דְּדִיִּיק שְׁפִיר דְּלֵא בְּעֵינָן פְּוֹנָה לְשִׁחִיטָה מִשׁוּטָה דְּכָשֵׁר לְשִׁחִיטָה דְּבִי לֹא מֵהֵנִי עוּע"ג בְּדִאוּרִיָּתָא: בא"ד דְּאֵלוּ חֲרַשׁ וְקָטוּן, אָבֵל שׁוּטָה לֹא מֵהֵנִי עוּע"ג.

והרב מהרש"א פתב דלקה לא מוקי ר"ה כר"א בעע"ג משום דכשר להבאה, והוא תמוה דהא התוס' ס"ל השתא דשוטה פסול אפי' עוע"ג בדאורייתא ולר"א דאורייתא הוא, ואי אפשר לאוקמא מתניתין כר"א בעוע"ג מפח שוטה ועל זה סובבים כל דברי התוס' והרב מהרש"א אגב שיטפני' העתיק דברי התוס' דאלו חש"ו וליתא דהתוס' לא פתבו רק דאלו חרש וקטן והשמיטו שוטה מטעם הנ"ל, וזה ברור: בא"ד ועוד נראה וכו'.

לא הועילו פלום בתירוץ זה ואפתי צריף לכל החילוקים והסברות שחדשו קודם ועוד אומר ר"י, רק דמיושב מה דהוי קשה מאי קושיא דלמא ר"מ ולפי תירוץ זה לכ"ע קשה, אף לא ידעתי היאך יפרשו שאין קיום הגט אלא בחותמיו ולר"א מפרשינו ע"מ אבל לר"מ לא שיניף לומר פן וצ"ע: בא"ד ונקט חש"ו וה"ה לא"י אי נמי וכו' אף דזה צריף לומר לכל הפרושים מ"מ פתבו זה פאן לפי שרצו לומר אי נמי וזה לא קאי רק לתירוץ האחרון בלבד דלתירוץ ראשון דר"ה לר"א קאמר פשיטא דליכא למימר הכי דא"כ מאי קאמר ר"נ לאו מילתא הוא דאמרי הא אליבא דר"א דקאי אליבא פה הוא האמת ומתניתין נמי באמת פנותי' רק הך משנה דלקמן כר"מ, ולתירוץ הב' פשיטא דאי אפשר לומר דהא ס"ל בתירוץ זה דלא מהני עוע"ג בשוטה בדאורייתא א"כ ליכא לאוקמא כר"א מפח שוטה דמתניתין רק לתירוץ האחרון יש לומר דה"ה א"י ויש לומר נמי דאתיא כר"א, והרב מהרש"א פתב דכל דברי התוס' מן ונקט עד לבסוף קאי לכל הפרושים וליתא פדאמרן: דף כ"ג ע"א בגמרא והוא שהי' גדול עוע"ג.

פירש"י דקסבר ר"ה מתניתין ר"א דבעי פתיבה לשמה ולפי דעתו מבואר דאפי' לר"א מהני עוע"ג ואפי' בתנרף ואפי' לכתחלה ור"נ נמי לא פליג עלי' וכן שמואל מוקי לה בששייר מקום התנרף דלא ניחא לי' לאוקמא בגדול עוע"ג ונקא פמו שפירש"י לקמן: אבל לדעתי יש לתמוה הרבה על פי' זה וזה חזק פיון שפיל עיקר דברי ר"ה לר"א הם וא"כ לא חידש ר"נ רק לאוקמא מתניתין כר"מ, א"כ היאך לא זכר העיקר דמתניתין ר"מ רק קאמר הא מני ר"א הוא דבעינו פתיבה לשמה משמע דעד האי דנא לאו לר"א משמע, ועוד קושיא לי פיון דר"נ ס"ל באמת לס"ד שיש להכשיר גדול עוע"ג אפי' בא"י א"כ מה ענין קושיא זו לר"ה בלא"ה תיקשי לי' ברייתא דאינו מכשיר א"י למה לא יכשר ואי דנוקמא באין עוע"ג א"כ לר"ה נמי נוקמא פה, ועוד יש לתמוה להנה דמפרשי וזה ונדאי בלשון קושיא ומשני אומר הי' ר"מ, דמה ס"ד להקשות הא בהדיא קאמר ר"א הוא דבעי פתיבה לשמה אבל ר"מ לא בעי, גם יש לתמוה מאי דפריף לי' רבא לר"נ וכי לא ס"ל לרבא פללה דר"מ ס"ל ע"ח פרתו והוי לי' להקשות לעיל לר"י ור"ל דמר מוקי מתניתין דמחנבר כר"א וחתמו אתנרף ומר מוקי כר"מ וחתמו על עדים אבל לכ"ע לר"מ לא קפדינו במחנבר אפי' בתנרף והוי לי' להקשות פל מה שהקשה לר"נ דלשמה ומחנבר שוויון הו' בנודאי דהא לעיל פריף למ"ד לפי שאין בקיאים לשמה דלא מצי אתיא כר"מ מהך משנה דמחנבר, ועוד מה חידש ר"נ על פל אמוראי דכלהו ס"ל לר"מ לא בעי פתיבה לשמה ואי דחידש אפי' מדרבנן מ"מ מה ס"ד להקשות דלר"מ יפסל מדרבנן הא חזינו במחנבר לר"מ פשר מדרבנן ג"כ ועכ"פ הוי לי' לישני' בפשיטות דר"מ לא בעי פתיבה לשמה ומה זה שאמר אפי' מצאו באשפה: לכן נראה לי דכולהו סוגי' לר"מ הוא פדמשמע פתר הכי דקאמר שמואל ור"א הוא דעד השתא לאו לר"א קיימינו ותינו דס"ד דר"מ נמי בעי פתיבה לשם גירושין לשום אשה בעלמא לא להתלמד ותינו דהא ילפינו מספר

פְּרִיטוֹת שְׂיָהָא נִכְתָּב לְשֵׁם פְּרִיטוֹת פְּדוּתֵי דְבִי ר"י לְקַמְן רִישׁ פֶּל הַגֵּט וּר"מ נְמִי מוֹדָה בְּזָה, אוֹ דַס"ל דְּנִכְתָּב לָהּ אִין הַפְּנוּנָה לְשֵׁם אִשָּׁה זֹו דְּנִקָּא רַק לְשׁוּם אִשָּׁה לְאַפּוֹקֵי לְהַתְּלַמֵּד רַק פִּינּוֹן דַּס"ל ע"ח פְּרִיטֵי מִמֵּילָא בְּעֵי לְשָׁמָּה מִמֵּשׁ דַּא"ל כֵּי אִינּוֹן עֵדִים שְׂזָה גִירָשׁ לְזוּ, אָבֵל פְּתִיבָה סְגִי לְשֵׁם אִשָּׁה דְּעֵלְמָא לְאַפּוֹקֵי לְהַתְּלַמֵּד, וְהִינּוּ דְּמִקְשָׁה וְהָא לָאו בְּנִי דִיעָה נִינְהוּ וְלֹא יִדְעֵי לְכַתּוּב לְשֵׁם פְּרִיטוֹת פֶּלֶל, וּפְרִיק ר"ה בְּגָדוֹל עוּע"ג וְאִתָּא מִקְשָׁה לִי ר"נ פִּינּוֹן דְּבְגָדוֹל עוּע"ג הָוִי לְשָׁמָּה א"כ א"י נְמִי יְנִכְשֵׁר וּבְרִייתָא תְּנִיָא דַּא"י לֹא, וּבְשָׁלְמָא בְּלִי ר"ה נֹאמֵר דְּלֹא בְּעֵינּוֹן לְשָׁמָּה פֶּלֶל לִר"מ וּבְרִייתָא כִּר"א דְּבְעֵי לְשָׁמָּה, אָבֵל לְדִידָךְ דְּמִןקַמְתָּ בְּעוּע"ג אָבֵל לְשָׁמָּה בְּעֵי א"כ א"י נְמִי אִפִּי לִר"א יְנִכְשֵׁר דְּהָא חֲשִׁיב לְשָׁמָּה וּמִשְׁנֵי א"י אֲדַעְתָּא דְּנִפְשֵׁי עֲבִידוּלָא הָוִי לְשָׁמָּה אֲפִילוּ עוּע"ג, הִדֵּר אָמֵר ר"נ לָאו מִקְלָתָא הוּא פִּינּוֹן דְּאִינוּ פֶּשֶׁר לְהַבְּאָה ש"מ לְכַתִּיבָה פֶּשֶׁר וּבְרִייתָא ר"א הִיא דְּבְעֵי פְּתִיבָה לְשָׁמָּה, וּפְרִיק וְהָא וְדַאי א"י אֲדַעְתָּא דְּנִפְשֵׁי עֲבִיד וְאֲפִילוּ לְשֵׁם פְּרִיטוֹת לָא הָוִי וְאִפִּי לִר"מ לֹא יִכְשֵׁר, וּמִשְׁנֵי לִר"מ אִפִּי מְצָאוּ בְּאִשְׁפָּה פֶּשֶׁר וְלֹא בְּעֵי אֲפִילוּ לְשֵׁם פְּרִיטוֹת וְהָוִי נִכְתָּב לֹא קָאִי אֲפְתִיבָה פֶּלֶל רַק אֲחַתִּימָה, וְלֹא ס"ל ג"כ פְּתִיבָה דְּבִי ר"י לְמִדְרָשׁ מְסַפֵּר פְּרִיטוֹת רַק דְּאִתָּא שְׂיָהָא בּוֹ סִפּוּר דְּבָרִים שֶׁל פְּרִיטוֹת אוֹ לְסַפֵּר פּוֹרְתָהּ אוֹ לְדַבֵּר הַפּוֹרֵת בֵּינָה לְבֵינּוּ, הַלְפָּה לְעֵיל גְּבִי מְחֻנְפֵר לֹא אִקְשִׁי רְבָא פֶּלֶל כֹּל הַנִּי גְּוִשְׁיּוֹת, דְּפִשִׁטָּא פִּינּוֹן דְּמְחֻנְפֵר לָאו מְנִכְתָּב יְלִפִּינּוֹ וְלֹא מְסַפֵּר פְּרִיטוֹת רַק מוֹנְחֵן בִּינְדָה, א"כ פִּינּוֹן דְּעִיקָר הַגֵּט ע"ח הוּא לֹא קִפְדִּינוּ אֲמִחְוּבָר רַק אֲחַתִּימָה, רַק לְעֵנְנֵן פְּתִיבָה לְשָׁמָּה ס"ד דְּמוֹדָה עכ"פ דְּבְעֵי לְשֵׁם פְּרִיטוֹת לְאַפּוֹקֵי שְׂלֹא לְשׁוּם אִשָּׁה פֶּלֶל רַק לְהַתְּלַמֵּד, וְאִתָּא מִקְשָׁה רְבָא מְהָרְ בְּרִייתָא וְנִכְתָּב לָהּ לְשָׁמָּה וְהִינּוּ שְׂיָכְתוּב עכ"פ לְשׁוּם אִשָּׁה שְׂתַתְּגַרְשׁ וּס"ד דְּאִתָּא ככ"ע, וְכֹן מְהָרְ דְּכָל גֵּט שְׂנִכְתָּב שְׂלֹא לְשׁוּם אִשָּׁה פֶּסוּל אֲפִילוּ לִר"מ, וּמִשְׁנֵי שְׂנִכְתָּב אוֹ דְּאִתָּא כִּר"א אָבֵל לִר"מ לֹא בְּעֵינּוֹן לְשָׁמָּה פֶּלֶל וְאֲפִילוּ שְׂלֹא לְשׁוּם אִשָּׁה פֶּשֶׁר.

וּלְפִי זֶה לֹאמֵר דְּלִר"נ דְּמוֹקֵי כִּר"מ דְּלֹא בְּעֵי לְשָׁמָּה פֶּלֶל מִמֵּילָא יֵשׁ לֹאמֵר דְּלִר"א לֹא מְהִינֵי עוּע"ג פֶּלֶל וְכֹן לְשִׁמּוּאֵל, רַק לִר"ה דְּמוֹקֵי לָהּ כִּר"מ וּס"ד דְּבְעֵי לְשֵׁם פְּרִיטוֹת עכ"פ, הַנּוֹצֵרָה לֹאמֵר ע"כ דְּבְעוּע"ג הָוִי לְשָׁמָּה וּר"נ מִקְשָׁה עֲלֵי הַפֶּל כַּנ"ל, וְעֵינּוֹן מ"ש לְעֵיל דָּף ד' דְּמִןשָׁב גַּם כֹּן סוּגִית הַש"ס שֶׁם דְּמִבִּיא הָר"נ עַל דְּרָף הַנ"ל גַּם כֹּן ע"ש: שֶׁם אֵלָא מַעֲתָה א"י וכו'.

לְפִי מַה שְׂפִירְשִׁתִּי לְעֵיל נִיחָא הָרְ אֵלָא מַעֲתָה דְּקָאמֵר דְּבִלִי ר"ה נִימָא דְּלֹא בְּעֵינּוֹן לִר"מ לְשָׁמָּה פֶּלֶל כְּמוֹ שְׂבָאָמַת דַּעַת ר"נ כְּדָ וּבְרִייתָא כִּר"א, אָבֵל לְדִידָךְ דְּבְעֵינּוֹן לְשָׁמָּה וּמ"מ בְּעוּע"ג חֲשׁוּב לְשָׁמָּה א"כ אִינוּ יְהוּדֵי נְמִי.

וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ ג"כ עוֹד דְּבִלִי ר"ה הָוִי אֲמַרִּינוּ דַּחַש"ו פִּינּוֹן שְׂשׁוּמְעֵין מִפִּי הַבַּעַל וְכּוֹתְבִין גֵּט כְּהוֹגֵן בְּשִׁמּוֹת אִישׁ וְאִשָּׁה חֲשׁוּב לְשָׁמָּה, אָבֵל אִינוּ יְהוּדֵי אִין סוּמְכִין עֲלֵיו בְּזָה שְׁכּוֹתְבִין לְשָׁמָּה אָבֵל הַשְּׂתָא דַּחַש"ו לֹא חֲשׁוּב לְשָׁמָּה רַק מְחַמַּת הַגְּדוֹל א"כ אִינוּ יְהוּדֵי נְמִי מְחַמַּת הַגְּדוֹל הַעוּע"ג יְחַשׁוּב לְשָׁמָּה, וּמִשְׁנֵי דְּלֹא מְהִינֵי גְדוֹל רַק בַּחַש"ו שְׂאִין לוֹ דַּעַת אָבֵל א"י שְׂיֵשׁ לוֹ דַּעַת לֹא מְהִינֵי בִי עוּע"ג דְּאֲדַעְתָּא דְּנִפְשֵׁי עֲבִיד: בְּתוֹס' בַּד"ה אֵלָא מַעֲתָה פִּי וכו'.

נִרְאָה לִי דְּדַבְרֵיהֶם הֵם לְפִי סְבָרָא רַאשׁוֹנָה לְעֵיל בַּד"ה וְהָא לָאו בְּנִי דִיעָה דְּלִר"א פְּרִיק, אָבֵל לְשִׁנֵי סְבָרוֹת אַחֲרוֹנוֹת דְּלִר"מ פְּרִיק דְּלִידִי' נְמִי בְּעֵי פְּתִיבָה לְשָׁמָּה מְדַאֲוֵרִיתָא אוֹ

מדרבנן א"כ אתי שפיר בפשיטות דבלי ר"ה נימא דלא בעי ר"מ לשמה פלל כמו שבאמת סובר ר"נ פה ובריינתא ר"א דבעי פתיבה לשמה, אבל לר"ה דסובר לר"מ ג"כ בעי לשמה רק גדול משוי לי לשמה א"כ אינו יהודי נמי אפי' לר"א ינכשר, רק לפי מה שפיתבו לעיל דלר"א פריה, קשיא להו הכא הך אלא מעתה וביאור דבריהם דבלי ר"ה הוי אמרינו דחש"ו יודעין לכתוב לשמה וגם אנו יודעין שפיתב לשמה על פי הבעל מזה יש היפר שפיתב לשמה וכיון שיודע לכתוב לשמה סגי בכה אבל אינו יהודי נהי שיודע לכתוב לשמה אבל מנין נדע שפיתב לשמה, אבל לר"ה דמוקי בעו"ג דבלא"ה לא ידעי לכתוב לשמה פלל רק מחמת הגדול הוי לשמה א"כ אינו יהודי נמי וע"כ בלי עו"ג א"כ תיקשי וקא לאו בני דיעה דלדידה פל שלא עמד על גביו גדול לא הוי לשמה, כנ"ל ביאור דבריהם: בד"ה א"י לדעתא דנפשי, תימא לר"י וכו'.

וידעתי דלא דמי לשמה דגט למילה פלל, דהתם פיון שמצוה אותו למול והולך ומל לפנינו מה שייך אדעתא דנפשי' הא ע"כ פדי למול הוא חותף דמאיזה צד יחתוף בבשר אדם חי אדעתא דנפשי' ומה שמכונן מה שיודע שאינו פו לא מפיק מפלל לשמה משא"כ גט כותב הוא לשם אחר באמת, או שמכונן שפא יצטרף אחר לכתוב גט כנ"ל: בד"ה אימא שנוחתם אף דבסיפא קתני וכו'.

ולפע"ד נראה דהך קושיא לאו ממתני' דריש פל הגט הוא רק בריינתא דלא נקטה רק ברא קמא בלבד דאי מתניתין הוא לא הוי שביק רבא מתניתין ומקשה מעיקרא מבריינתא, וליפא למימר דקושיא ראשונה ממשנה דכותב טופסי גיטין דסיימו שם שפאמר וכתב לה לשמה דהתם בהדיא ר"א נקט לה ומה מקשה לר"מ וע"כ דבריינתא הוא אם פו על פרוף הא נמי בריינתא הוא: בד"ה והוא ששייר אמאי דאקשי לעיל וכו' מבואר מדבריהם דשמואל לא בעי עו"ג פלל ולא קאי אר"ה רק על עיקר הקושיא דלעיל, אבל מדברי הרמב"ם ז"ל מוכח להיפך רק דצריף ביאור מה שנתן טעם בעבד שאינו בתורת גיטין, וביאור יהודי לפי דאדעתא דנפשי' עביד, וצ"ל דבא למעט אפילו ישראל המבעט במצות וביתר הדברים וביאור דברי הר"ש והר"ן פבר הארכתי בזה בחדושי לא"ה סי' קכ"ג ע"ש: במשנה הפל כשרין להביא את הגט וכו'.

הרא"ש והרשב"א והר"ן הביאו פאן דברי בה"ג בשם ר' חנינאי גאון עם מה שפחלקו עליו רבנן דהשתא, והרא"ש תמה על דבריהם והר"ן סיים ולא ידעתי מאי שייטא דר"א הכא ע"ש: אמר המחבר ראיתי ונתתי אל לפי בדין המבואר בש"ע א"ה ע סימן קמ"א סל"ה לשלוח גט בידי אינו ישראל שיתגנו לשליח הולכה שלו, וכתב הרב בהג"ה שם שיש חולקין בזה, וסיים גם לא ראיתי נוהגין פה.

והנה בזה"ז שכיחא מילתא טובא אשר רבים מרחיקין נדוד לארצות אמעריק"א אשר אי אפשר לשלוח שליח ישראל מיוחד משם לכאן, וכמעט אין לנשים הללו תקנה רק לשלוח גט על בי דואר ליד שליח ישראל פה, לכן ראיתי לברר דברים הללו לנכון: והנה שורש ומקור הדברים מדברי בה"ג הביאו הרא"ש הג"ל, ונ"ל, פתב בה"ג בעי רבנן קמי ר' חנינאי גאון בכלה רבתי וכו' ורבנן דהשתא כו' וקי"ל הלכה כר"א, ע"כ.

וטרם שפאמר דעתינו בדברי הגאונים הנ"ל וליישב הקושיות החזקות הנפלות בדבריהם ולברר שלא מצאו כל אנשי חיל ידיהם בביאור דבריהם ולכתוב העולה מדבריהם לדינא

בנידון דינו, אכתוב תחילה הדין היצא לפי דעתו של הרא"ש והרשב"א והר"ן בדברי הגאונים הנ"ל, ואח"כ אומר מה שנלפע"ד: והנה הרא"ש כתב על דברי הגאונים הנ"ל ונ"ל, ודבריו תימה הם דונדאי אם עשה אותו הבעל שליח ואמר לו שימנה הוא את הישראל במקומו הני פסול דאין לו שליחות לגיטין וגם אינו בר פריחות, אבל הכא פיון שלא עשה שום מעשה שליחות והבעל מינה בכתבו את ישראל שבאותו מקום שליח, למה יפסל הגט, וכן נוהגין באשכנז וצרפת על פי דברי ר"ת לשלוח גט וקידושין על ידי אינו ישראל וממנה בכתבו ישראל שבאותו מקום שליח עכ"ל.

אבל הר"ן ו"ל סייעם בזה ולא ידעתי מאי שיטא דר"א הכא משמע דס"ל פדברי ר' חנינאי דלא כבה"ג, והרשב"א העתיק דברי הגאונים ולא כתב פלום: ודבר ברור הוא דהרשב"א והרא"ש והר"ן לא פליגי פלל דהר"ן מפרש דברי הגאון פפי אופן הראשון שכתב הרא"ש, שהרי לא נזכר בדברי הגאון פלל שימנה בכתבו את הישראל שליח, ואדרבא פיון שכתב בפשיטות ומימר לא"י אמטי האי מנא לישראל פלוני וליתבני לאינתתי משמע שפך אומר לו שיאמר לישראל שימתן אותו לאשתו לא ששולח לו בכתב דלמה לי להזכיר מה שיעשה הישראל בדבר שימסור לו פיון ששולח לישראל בכתבו מה שיעשה בו: וכן נראה להדיא מדברי המרדכי פרק כל הגט בפיסקא אלא אומר שליח ב"ד אני שהביא דברי ר"ח גאון בלבד, וכתב על זה ואומר אני דבמקום שב"ד ירצו לעשות שליח שלהם על הגט שבא לידם ע"י שליח שהעיד בפניהם בפ"נ ובפ"נ יכולין ב"ד לשולחם ע"י אינו ישראל כה"ג ליד שליח פשר והוא יתנונו לה ויאמר שליח ב"ד אני עכ"ל, מבואר הוא שהבין דברי הגאון שהוא חושש שהוא עושה את האיניו ישראל לשליח שהוא ימנה את הישראל או אפי' אינו מתכונן כך חושש דלמא אתי למיסמך עלי' בפליח גמור כמו שחששו לר"א בכתומת פסולים דלמא אתי למיסמך עלייהו כמו שפירש"י לעיל דף י' ע"ב, פן יש לחוש בקאן דלמא אתי למיסמך עלי' שימסרו לאשה או שימנה הוא את הישראל לשליח, וע"ז כתב דבמקום שהוא שליח ב"ד פגון בפליח שצריך לומר בפ"נ ובפ"נ בהא יכולין ב"ד לשלחו ע"י אינו ישראל דלב"ד טועין לא חיישינן ובנדאי לא יעשו אותו שליח גמור רק הם ימנו את הישראל והאינו ישראל יוליכנו ליד הישראל, וכן מוכח עוד במרדכי פרק זה בשם ראבי' דפסק דיכולין לשלוח ע"י אינו ישראל דאדם יודע שאינו יכול להעשות שליח לגט ולא טעו ליתן לו לשליחות גמור ע"ש, א"כ ממילא ר"ח גאון דפוסל ס"ל דחיישינן שהוא עושה אותו שליח גמור, ולכך כתב הר"ן דלא ידע מה שיטא דר"א הכא, דאפילו לר"א לא יוכשר אינו ישראל לשליחות הגט.

והרשב"א שהעתיק דברי הגאונים ולא כתב פלום משום דס"ל דונדאי אינו עושה אותו שליח גמור רק משום חשש דלמא אתי למיסמך עלי' בשליחות גמור אין ראוי לפסלו לגמרי רק שלא תנשא לכתחלה, ולפ"ז מדברי פולם נלמד דבכה"ג דהכא בפליח ב"ד שהם ממנין את הישראל לשליח גמור רק משלחין ע"י אינו ישראל הגט והכתב שליחות שימנו את הישראל לשליח ליכא למ"ד דפסול ואפי' לכתחילה פשר ליתנו: ומעתה אני תמה על מה שכתב הרב בהג"ה הנ"ל ויש חולקין והמציינין ציינין על זה בשם הגאונים והרשב"א והר"ן, והוא תמוה דכה"ג שהוא ממנה את הישראל פה לשליח ומודיע לו ע"י האיניו ישראל ליכא למ"ד שיפסול דמאיזה טעם נפסלנו, דאי משום דס"ל לגאון שהשליח צריך לקבל הגט מיד הבעל דוקא הא מבואר להדיא פ"ק דגיטין דף י"ג דשליח הולכה

אין צריף לקבל מיד הבעל דוקא רק אפי' מעל הקרקע פשר פמבואר להדיא בכל הפוסקים שם ודוקא בקבלת האשה פסול מעל הקרקע ולא בשליח הולכה, גם ליפא למימר משום דהוי שלא בפניו, דהא איפסקא הלכתא פרק כל הגט בין בפניו בין שלא בפניו, ובין לפירוש"י ובין לפי הרי"ף שם מוכח דשליח הולכה נעשה שלא בפניו דשליח, וכ"כ הר"ן גופא שם בשם בה"ג דאפי' שליח קבלה נעשה שלא בפניו ומשמע שם בהדיא דכ"ש שליח הולכה נעשה שלא בפניו לדעת הר"ן ובה"ג, והיאך יאמרו בכאן להקפיד דפסול, וע"כ משום שליחות האיננו ישראל נגעו בה, דלא ניחא להו לפרש דברי הגאון שמינה בכתבו את הישראל לשליח דהא נדאי פשר כמו שתמה הרא"ש רק שעשה הוא את האיננו ישראל שליח שימנה את הישראל, לכה לא הבין הר"ן מדוע חולק עליו בה"ג אבל בכה"ג פשר לכ"ע וזה ברור: והנה ראיתי בד"מ סי' קמ"א שכתב על דברי הטור בשם הגאון והרא"ש הנ"ל דברי המרדכי הנ"ל פרק זה, ודברי המרדכי הנ"ל פרק כל הגט וכתב ע"ז לבסוף וע"ל סי' זה כתבתי דיש סוברין דאין למנות שליח ע"י כתב עכ"ל מבואר להדיא שלא נתפונן הרב לדברי הגאונים והרשב"א והר"ן, דהא באותו ענין מייירי השתא בדברי הגאונים שהביאו הטור והרשב"א והר"ן, והב"י מביא שם דברי הר"ן במקומו א"כ פשיטא דלא נתפונן להם, אמנם חפשיתי בכל הד"מ סי' זה ולא מצאתי שייביא שום חולק דלא מהני שליח בכתב, וברור דנתפונן לדברי המרדכי פרק התקבל והביאו הד"מ בסי' ק"כ אות ו' ונ"ל, וכתב המרדכי סוף התקבל ולפי זה אין אדם יכול לשלוח כתב ידו לב"ד במקום פלוני שיגרשו אשתו עכ"ל, וברור דלזה נתפונן הרב בהג"ה ולא משום יד אינו ישראל באמצע דא"כ הוי לי' לומר דיש סוברים שאין לשלוח גט ע"י אינו ישראל אפי' כה"ג ומאי ענין למנות שליח ע"י כתב לכאן, וברור דכלפי מה שכתב המחבר ומינה הבעל בכתבו לאותו פלוני שליח להוליך הגט לאשתו על זה כתב דיש חולקין שאין למנות שליח בכתב דכתיבה לא הוי כהגדה לענין זה והיינו כמ"ד דאפי' בפקח לא מהני כתב מן התוספתא פמבואר במרדכי פרק התקבל הנ"ל, אבל בכה"ג שהוא ממנה בפה לפני עדים שליח רק שהשליח אינו פאן לפניו הרי איפסקא הלכתא דמהני שלא בפניו בלי חולק כלל שהרי אפי' אותן הפוסקים דלא מהני כתב יד בפקח מודים דשליח הולכה וקבלה מהני שלא בפניו, גם אני תמה על הרב גופי' דאפי' הנהך דנחלקו התם היינו דוקא בכותב שיכתבו לו גט, דבכתיבה בעינן שמיצה מפיו דוקא ואפי' אמר אמרו לא מהני אבל שליח הולכה ליפא למ"ד דלא מהני אף אפי' אי איפא מ"ד דלא מהני אפי' בשליח הולכה היינו דוקא בכותב עיקר השליחות בכתב אבל בממנה בפה רק שלא בפניו ליפא למ"ד שלא יועיל.

ומעתה בנידון דידן דהוא שליח ב"ד וממנין הישראל שליח גמור רק שולחין לו ע"י הדי דואר כתב שנתמנה שם לשליח ליפא למ"ד דלא מהני ולא נתפונן הרב ו"ל לזה כלל ובשליח ב"ד ג"כ אין לחוש לטעות שייסמכו עליו לשליח גמור בפרט על הדי דואר לא שייך זה כלל שהרי אינו מדבר עם האיננו ישראל כלל ואינו יודע מה הוא ואף דמדברי הגאון נראה דאפי' אינו יודע מה יש בתוכו דהא כתב למיפרכי לגיטא בסד מנא, מ"מ מדבר הוא עמו ומצוה לו שייאמר לישראל שיתננו לאשתו, והרי האיננו ישראל ממנה את הישראל לשליח, אבל על הדי דואר לא שייך זה, שאינו מדבר עם הדי דואר כלל ואינו מצוה לומר לישראל למי יתננו, וזה ברור: אמנם מה שאני חוכך בגט זה והוא עומד

לנגדי פחומה, והוא שנלפע"ד שלא עמדו כל המחברים הנ"ל על דעת הגאונים הנ"ל והגאונים ז"ל רוח אחרת עמם בזה כמו שאבאר דנדאי יש לתמוה בדברי הגאון ר' חנינאי מאיזה טעם הוא פוסל אותו הגט דהא שליח הולכה מהני שלא בפניו גם מעל הקרקע גם אין לפרש מטעם שהוא עושה את האיניו ישראל שליח למנות את הישראל דא"כ היאך פתב דכי נפיק גט מידא דבעל בעיניו דימטי' לידא דאיתתא או לידא דשליח ישראל דקאי במקום בעל או לידא דשליח דשנוייתי' איתתא גופה דקאי במקום איתתא, הרי מבואר מדבריו שדעתו שאין להפסיק שום אחר שאינו פשר לשליחות בין הבעל לאשה או שלוחה רק צריך שיצא מידו תיקף לבר שליחות או לאשה או לשלוחה ולא זכר הגאון לומר כלל טעם לפי שהאיניו ישראל הוא שליח הבעל למנות שליח, גם בה"ג לא זכר רק בן פרייתות ולא שאינו בר שליחות לגט, משמע דלאו מפח שליחות איתנו עלה וא"כ יש להבין מאי טעמייהו דפסלי, ויותר יש לתמוה בדברי רבנן דהשתא דמאי ענין זה לר"א אי ע"מ פרת' או לא כיון דמודה דלא מנסבינן לה משום דלאו בן פרייתא הוא א"כ היאך לא תצא בנשאת אטו לר"א בן פרייתות הוא וכשר לגרש ע"י אינו ישראל, וביותר תימא שכתב לא מפקינן לה משום דר"ש דאמרין ירד ר"ש לשיטתו של ר"א, ומה ענין דר"ש לכאן הא לא מוכח מדבריו רק דס"ל כר"א ונהרי בלא"ה פתב דאנן כר"א קי"ל והוי לי' לומר בפשיטות דלא מפקינן לה משום דר"א דאנן כר"א קי"ל, ועוד דהא פשיטא דכר"א קי"ל אפילו לכתחילה דהא פליג על ת"ק דפוסל ג' גיטין רק לא תצא בנשאת ופליג הוא דכשר ש"מ דאפילו לכתחילה מכשר, והרב בעל העיטור פתב על דברי בה"ג הללו דכיון דקי"ל כר"א אפילו לכתחילה ממילא פשר הכא אפילו לכתחילה, ואני תמה היאך תלי תניא בדלא תניא מאחר שדברי הגאון נעלמים מאי ענין דר"א לכאן כמו שתמה הר"ן והיאך נבוא להוכיח מדבריו דאנן דקי"ל אפילו לכתחילה כר"א נכשיר לכתחילה ונהרי מודה הגאון דקי"ל כר"א ואי אפשר שיאמר דר"א גופי' לא מכשיר רק דיעבד מה דמפורש פרק המגרש במשנה להיפך, ועוד דאפילו אי ר"א דיעבד הכא איכא ע"ח ג"כ ופשיטא דכשר לכתחילה גם אפילו אי נפרש דברי בה"ג דלר"א רק דיעבד אפתי לא עמדנו על דעתו מה ענין דר"א לכאן, והוא תמוה לפע"ד: אשר על פן הט אונגה ושמע ביאור דברי הגאונים ז"ל אשר לא יסתפק לה שזאת היתה פנונתם כמו שאבאר.

והוא לפי מה שאמרו פ"ק דף ד' ע"א מודה ר"א במזניף מתוכו שהוא פסול, והנה רוב הפוסקים פירשו דמדרבנן הוא דפסול דלמא אתי למיסמך עלליהו, והיינו דלדעת האומרים דת"ה שייחתמו ע"ח, הוא דאי מייתי ע"מ אנו סומכין על ע"ח דמסתמא נמסר לידה פדיו, והיינו שהם אין חותמין גט רק לבעל למסרו לידו וכיון שיוצא מתחת יד האשה הרי בא מן הבעל לאשה ומסתמא ניתן פדיו, אבל כל שחתמו קרובים ופסולים שוב אין לנו לדון מן הסתם דניתן לפני ע"מ, הילכך אפי' ע"מ לפנינו פסול כמ"ש התוס' שם דף ד' בד"ה מודה, וילדעת הרי"ף דס"ל ע"ח נמי פרת' ות"ה הי' דנסמך על ע"ח שבו דאינהו פרת', הלכך בקרובים ופסולים או שחתמו שלא לשמה פסול דאי נסמך עלליהו לא מהני דאינהו לא פרת' ודילמא אתי למסמך עלליהו בלבד, הלכך לא מכשרין לר"א רק בשמות מובהקין דמוכח מתוכו דאינהו לא פרת' וליכא למיחש שייסמכו עלליהו לכריתות: ומעתה גט זה הנמסר ליד אינו ישראל שהוא ימסרנו לישראל השלוח ליתנו לאשה לא מבעיא לשיטת תוס' הנ"ל דפסול דהוי לי' מזניף מתוכו ממש שהרי אי אפשר

לנו לדון מחמת ע"ח שבו שפא לינדה בהכשר שפיון שפא ליד מי שאינו בן פרייתות א"כ אי בא לינדה מיזו אינו גט א"כ אינה מסתמא יש פאן לומר שפא לינדה מיזו ישראל מאחר שקונדם שפא לינדה הי' ביז אינו ישראל ואין לנו לסמוך רק על ע"מ ישראל דמיד שליח ישראל בא לינדה א"כ הוי לי' מזונף מתוכו דאי תבא לפנינו בלי ע"מ נסמוך מפת ע"ח שבו דניתן בהכשר וזה אינו אמת, וכבר כתבו התוס' שם דאפי' הדבר אמת אין לעשות רק בעדות פשר דמ"מ אחר זמן יסמכו שלא פדין כמו שהביאו התוס' ראי' מהו דפרק ד' אחין דקאמר התם זימנין דחזו בכתבא ואתו ומסהדי ואף דעכשיו רואין הדבר אמת ע"ש, והכא נמי אפילו נמסר לה בע"מ ישראל מ"מ אחר זמן נכשיר שלא פדין מפת סמיכת ע"ח שבו ובאמת אין לסמוך על זה כל שפא מיזו הבעל ליד אינו ישראל וכשהוא יוצא מתחת ידה אין ראוי לדון דמן הסתם נמסר לה פדין בע"מ ומיד ישראל, ולפי שיטה זו ראוי שיהא דינו של גט זה דלכתחילה לא תנשא ואם נשאת לא תצא כל שניתן באמת לפני עידי מסירה ומיד ישראל: וכמו כן לשיטת הרי"ף הנ"ל דלדידן' יש לפרש בפשיטות דמזונף מתוכו פסול דדילמא אתי למיסמך עלייהו לכריתות בלי ע"מ פלל הכא נמי פסול, דפשיטא דע"ח שבו כל שפא ליד אינו ישראל לא פרתו פלל דעיקר פרייתת ע"ח אינו בעת חתימתם דהא אפתי לא נתגרשה פלל רק כורתין הם שעל ידם האשה מתגרשת בגט שבידה דמוכח מפת חתימתם דמהבעל בא לינדה דאינהו אסורין לחתום גט רק ביז הבעל וכיון שיוצא מינדה מבעלה ניתן לה או משלוחו הלכך כורתין הנבעת מסירה כמ"ש הר"ן פ"ק המגרש, ומהאי טעמא לר"מ דע"ח פרתו בעינן מוכח מתוכו ואי הוה חזקו ב' יב"ש לא פרתו לפי שאין מוכיח מתוך הגט שבידה בע"ח שנתגרשה מבעלה לכה לא פרתו פלל, הלכך ממילא כל ששקה הגט שלא ביזו ישראל דאין לנו לדון דבא לינדה מבעלה או משלוחו הפשר לגרש בו שוב לא פרתו ע"ח פלל וא"כ אפי' לר"א פסול מפת מזונף מתוכו: אמנם הרשב"א בחידושי שם מפת קושית התוס' דמאי ענין שלא לשמה למזונף מתוכו פיון דלא בעינן חתימה לשמה למה יפסל דאפילו אי נסמוך עליהם פדין נסמוך ולהרי"ף הנ"ל לק"מ כמש"ל] ומתוך כך פתב דהא דר' אבא מדינא דאורי' הוא פיון דאנו סומכין על ע"ח שבו בהכשר הגט דלאו מזונף הוא וכדין נמסר לה בפני שנים וכדין נעשה לשמה ובתלוש ובשאר תיקוני הגט וכיון דאינהו משוו לי' גט פשר מכלל פתיבת הגט הוא ובעי לשמה, עוד פתב דלדעת הרי"ף דע"ח נמי פרתו לשמה בעי מדאורייתא, דנכתב קאי אפתיבת גט וחתימת עדים ע"ש: ומעתה לפי תירוץ השני של הרשב"א ז"ל הכא הגט בטל מדאורייתא פיון דכבר ביארנו דכששקה הגט שלא ביזו ישראל לא פרתו ע"ח פלל כמ"ש הר"ן פ"ק המגרש לשיטת הרי"ף הנ"ל וז"ל דהוי להו ע"ח כע"מ שהרי הגט יוצא מתחת ידה בעדים הללו ובכדוע שהבעל מסרו לה ונמצאו כאלו הן עצמן מעידין על המסירה עכ"ל.

א"כ בפנינו דיון שפא ליד אינו ישראל ורק ע"מ מודיעין שפא לינדה מהבעל או משלוחו לא פרתו ע"ח פלל רק ע"מ וא"כ פיון דע"ח לא פרתו ממילא הגט בטל דכל שחתומים בו עדים בעינן שפחתמו לשם פרייתות והרי הבעל מצנה אותם לחתום על הגט לשם פרייתות ומהאי טעמא אי ליכא ע"מ סומכין עליהם דאינהו פרתו וכל שאין כורתין הגט פסול וגדולה מזו נראה לי דאפי' לר"מ דס"ל מחמת חתימתן הם כורתין לא מחמת דהוי כע"מ מ"מ בכהאי גוונא הגט פסול דלא פליג ר"מ רק דס"ל דאפי' ראו המסירה לא מהני

רק עיקר הפרישות הוא מחמת החתימה שמוכיח מתוכו שנתגרשה לא ע"י עדים מבחוץ א"כ בכה"ג דאינו מוכיח מתוכו שנתגרשה רק ע"י עדים מבחוץ דוקא הגט בטל גם הרמב"ן פ"ק המגרש כתב בדברי הרשב"א ה"ל דלהרי"ף דע"ח נמי פ"תי מזניף מתוכו פסול מדאורייתא פ"ן שהם הכותרים בעיניו שיחתמו לשמה א"כ מכ"ש אי חתמו ולא פ"תי דהגט בטל כה"ג דהכא.

ומעתה דברי הגאונים מבוארים דר"ח גאון ס"ל פדעת הרי"ף ה"ל וכן מה שפ"תבו הרשב"א והרמב"ן ה"ל דכל שחתומים בו עדים צריף שיפ"תו הם גם כן והלכ"ף ממילא צריף שלא יצא הגט מתחת יד הבעל רק לשלוחו או לאשה או לשלוחה.

ד"ל שיצא ונשתתה שלא ביד ישראל שוב לא פ"תי ע"ח שבו והגט בטל מדאורייתא, ור"בן בתראי באו לסתור זה הדעת רק דמזניף מתוכו אינו רק פסול מדרבנן פ"ן דע"מ פ"תי אין צריף לכריתות ע"ח שבו והביאו ראי' מר"ש דמכשיר בשמות מובהקין משום דס"ל כר"א, אלמא דוקא מדרבנן פוסל ר"א מזניף מתוכו דאי מדאורייתא מה בכ"ף דאיכא שמות מובהקין ס"ס לא פ"תי וכ"ן דחתומי סהדי צריף שיפ"תו ויחתמו לשמה, וע"כ ד"ק מדרבנן פוסל דלמא אתי למיסמך עליהו, להתוס' ה"ל יסמכו עליהם דמסתמא ג"תן לפני ע"מ מה שאין לסמוך עליהם מן הדין ולהרי"ף יסמכו עליהם לכריתות מה שאינן כורתין הלכ"ף בשמות מובהקין דליכא למיחוש להכי פ"ש, א"ב אי מדאורייתא פוסל ר"א מה מועיל לר"ש ב"מ דס"ל כר"א, וזו באמת ראי' גמורה וזה שפסקו דלכתחילה לא תנשא ואי נשאת לא תצא דמזניף מתוכו ודאי ה"י דכ"ן ששהה הגט שלא ביד ישראל שוב אין לסמוך עליהם מן הדין כלל רק על ע"מ לפנינו ואם כן אפילו אי איכא עידי מסירה פסול דמזניף מתוכו: ורא' זו בעצמה של ר"בן בתראי כח"ב הרשב"א בחידושיו שכתב שם וז"ל, אלא שיש לדקדק ר"ש שירד לשיטתו של ר"א ה"י מכשיר אפי' בשמות מובהקין דמ"מ פתיבת העדים בעי לשמה וליכא, וזו היא ממש ראית ר"בן בתראי דלר"א לא פסיל מזניף מתוכו רק מדרבנן דלמא אתי למיסמך.

על ע"ח וזה ברור: ומעתה ג"ט זה הנשלח שלא ע"י ישראל לא מבעי' שהוא פסול מדרבנן עכ"פ אלא אפי' קרוב הדבר שהוא בטל לגמרי דבאמת ראית ר"בן בתראי יש לדחות כמו שדחה הרשב"א ז"ל שם וז"ל, וי"ל דחתומים שמות מובהקין בגט אינה חתימה כלל וכמאן דמליא בדיוטא דמי והלכ"ף לא מיפסל בחתימתו עכ"ל, ויש לי לאומרה עוד בלשון אחרת ט"פ דהתם לא מחתים להו לכריתות כלל דידוע דלאו ב"ני פרייתא גינהו וה"י כמאן דלא חתומי כלל, א"ב הכא דסהדי פ"שים גינהו והבעל מצוה להם לחתום לשמה ולשמו ולשם פרייתות פ"ן דאינהו ג"מי פ"תי להרי"ף ה"ל א"כ כל שנשתתה שלא ביד ישראל לא פ"תי ונתבטל הגט, ולשון מודה ר"א במזניף מתוכו ה"י משמע דמודה לר"מ בר פלוגת' ואי מדרבנן קאמר לא שייף דמודה לר"מ דלר"מ פסול דאורייתא ולדיד' רק מדרבנן ואי נשאת לא תצא, ועכ"פ אין לנו מקום להכשיר ג"ט הנשלח שלא ביד ישראל אפילו למסרו ליד שליח ישראל כמו שבארנו: אמנם ב"דון דידן בגט הנשלח על ה"י דואר נראה לדון להכשיר לכ"ע, והוא דב"ה שייף שפיר חזקה שליח עושה שליחותו ומסרו לישראל השליח דע"י ה"י דואר ב"דון דידן חזקה שכל מי ששולח איגרת על ה"י דואר לחבירו שיגיע ליד חבירו ממש לא ליד אחר, וכ"ש הכא שאין לחוש שיגיע מכתב

מן הכי דנאר לנד האשה פיון שלא נשלח על שמה רק על שם השליח, וכל כה"ג מסתמא נמסר לישראל שנשלח לו וממילא ע"ח שבו פרתי ככל גט ולא הוי ג"כ מזניף מתוכו, וכ"ש אם מקבל כתב מן הכי דנאר הנקרא רעציפיס דבכהאי גוונא ברור הדבר שיגיע הכתב לנד מי שנשלח ממנו לא לנד אחר שהרי אותו שנשלח לו צריך לחתום בכתומת ידו שקיבל האיגרת ואי לאו אין מוסרין לו האיגרת פידוע לפי נימוס הכי דנאר, א"כ פשיטא דאין פאן מקום לחוש פלל, וז"ב: איברא ממקום אחר יש לדון לחוש בגט זה אפי' על הכי דנאר לפי מה שפירשנו דברי הגאונים הנ"ל והוא דהתוס' דכ"ב ע"ב בד"ה והא, הקשו למה תלו טעמא דלא יכשר אינו ישראל לכתובה משום שאינו כותב לשמה תיפוק לי' דלאו בן פרישות הוא ותימצו דלא שייך למיפסל משום דלאו בני פרישות רק במידי דבעי שליחות או עדות, ולדבריהם יש להקשות דלעיל שם פריה והא לאו בני פרישתא גינהו וכתבו שם התוס' ה"ה דהוי מצוי למימר כו' והשתא בשלמא אי הו' דלאו בני פרישתא הוא פסול בפני עצמו שייך לומר דהוי מצוי למימר פסול זה ונקט פסול זה אבל עכשיו דפסול פרישות תלוי בשליחות ועדות א"כ למה לו להזכיר הטפל הוי לי' לומר העיקר, והוא תמוה לכאורה, ומזה נראה לי דוודאי בני פרישות לא תלו פלל בעדות ושליחות ואפי' במידי דלא בעי שליחות ועדות בעי בני פרישות רק ה"מ בדבר הכורת פגון מסירה לר"א ונתימה לר"מ דאינהו פרתי אבל כתיבה לא פרתי פלל ומידי דאינו כורת לא בעי בן פרישות, לקו בכתיבה הנצרך לומר טעם משום לשמה אבל לעיל בכתומת דס"ד ע"ח פרתי נתן טעם דאינו בן פרישות: ומעתה נראה לפע"ד ברור דלמ"ד ע"ח פרתי הפרישות מתחיל מעת חתימת העדים עד גמר הנתינה וצריך שלא יסייע האינו ישראל בנתינת הגט אפי' במידי דלא בעי שליחות פלל רק פיון שהוא ממציא הגט לנד השליח ישראל והוא נותן לו הגט הרי פעל בגוף הפרישות, וגדולה מזו אני אומר דשליח זה שנעשה שלא בפניו ליתן הגט לנד האשה פל כמה דלא מטי גיטא לנדו לעשות שליחותו אינו שליח א"כ בהבאת הגט לנדו הוא נעשה שליח ליתנו ושליחות זה מקלל הפרישות הוא ונהרי זה שממציא לו הגט פועל בגוף הפרישות, משא"כ לר"א דע"מ פרתי עיקר הפרישות מתחיל מעת מסירתו לאשה ומעיקרא אין פאן פרישות א"כ ממילא לא איכפת לן סיוע האינו ישראל פל שמסייע במידי דלא בעי שליחות, ורא' לזה מהא דאמרין פרק פל הגט כי משוי ב"ד שליח בפניו פירש"י והר"ן בפניו דשליח קמא ויש להבין הא ע"כ בעינו רצון השליח שיתרצה שזה יהא שלוחו א"כ תיכף נעשה שליח והוי בפניו דשליח קמא, ואי נימא דמספקא לן אי מהני שלא בפניו של שני א"כ למה פירשו שלא בפניו דקמא וע"כ אף דקמא נתרצה בשליחותו של שני פל כמה דלא מטיא גיטא לנדו לא נעשה שליח רק אח"כ כשב"ד מוסרין לו הגט נעשה שליח ואז ליכא קמא לפניו קמ"ל דמ"מ מהני, א"כ פאן פיון שעל ידי מה שממציא לו הגט הוא נעשה שליח למוסרו לאשה הרי פעל פעולה בגוף השליחות והוא אינו בן פרישות, ועל דרך זה יתפרשו ג"כ דברי הגאונים דר"ח גאון סובר פדעת הרי"ף וכפי סברת הרשב"א והרמב"ן דע"ח פרתי אפילו לר"א פל שחתמו על הגט, וכיון שפן צריך שלא יהא זד אינו ישראל באמצע להמציא הגט לשליח, ורבנן דהשתא הוכיחו מהו דר"ש דע"כ לר"א לא פרתי פלל דאל"כ מה הועיל במה דס"ל כר"א הא אפתי פיון דחתימי בעינו דכרתי והני לאו בני פרישתא גינהו וע"כ דלר"א לא פרתי ע"ח פלל רק משום מזניף מתוכו פסלינולי והקא

נָמִי לֹא הָיָה רַק מְזוּנָף מְתוּכָה וּפְסוּל מְדַרְבְּנָן וְאִי נִשְׁאֵת לֹא תִצָּא, וְלִדְבָרֵי ר"ח גָּאוֹן אֲתִי שְׁפִיר מִה שֶׁנִּתְּנוּ טַעַם דְּלֹא יִנְכָשֶׁר לְהִבְאֵה מִשּׁוּם דְּלֹאֵהוּ בַר הַיִּתְרָא וְהִקְשׁוּ בְּתוֹס' דְּנִימָא מִשּׁוּם שְׁלִיחוֹת וְלִדְבָרֵי ר"ח גָּאוֹן נִיחָא דְּמִשּׁוּם שְׁלִיחוֹת בְּמִיּוֹדֵי דְּלֹא בְּעֵי שְׁלִיחוֹת הִי כְּשֶׁר אֲבָל מִשּׁוּם פְּרִיתוֹת פְּסוּל אִפִּי' בְּמִיּוֹדֵי דְּלֹא בְּעֵי שְׁלִיחוֹת רַק לְמִסְנֵר לְיִשְׂרָאֵל שְׁלֹחוֹ, וְלִפִּי זֶה הָיָה מְקוֹם לְהַחְמִיר אִפִּי' בְּגִט הַנְּשָׁלַח עַל הַבֵּי דְּנֹאֵר דְּאִפִּי' תִּימָא דְּבִקָּא ע"ח פְּרִתִי שְׁפִיר מ"מ הָרִי סִייעַ בְּכִרְיָתוֹת, דְּכִינּוֹן דְּכִרְיָתוֹת מִתְּחִיל מִתְּחִימָה וְאֵילָף כָּל שְׁפִייעַ בְּכִרְיָתוֹת מִתְּחִימָה וְאֵילָף הִגֵּט פְּסוּל: וְרָא' לְדָבָר זֶה הוּא מִמָּה שֶׁכָּתַב הַג"א בְּמַעֲשֵׂה דְּקִלוּנְיָא שְׁשָׁכְרוּ אֵינוֹ יִשְׂרָאֵל לְהִבְיָא הִגֵּט לְמַגְנָצָא וְעָשׂוּ שְׁלִיחַ לְהַר"ר בְּרוּךְ שְׁיִקְבֵּל הִגֵּט מִיָּדוֹ וְלִתְּנֵהוּ לְאִשָּׁה, וְלִשְׁוֹן זֶה קָשָׁה לְהוֹלְמוֹ דְּמָה טִיבּוֹ שֶׁל שְׁלִיחוֹת זֶה לְקַבֵּל מִיָּד הָאֵינוֹ יִשְׂרָאֵל וְלִהְיֵ' לְנִיחָא שְׁנַעֲשֵׂה כְּדֵי לְצַאֵת גַּם יְדֵי ר"ח גָּאוֹן דְּדוֹנָקָא אִם נִשְׁלַח לְהַמְצִיא הִגֵּט לְיִשְׂרָאֵל וְעַל יְדֵי הַבְּאָתוֹ וּמְסִירָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ כַּנ"ל הָיָה שְׁפִיר סִייעַ בְּגוּף הַפְּרִיתוֹת אֲבָל כַּה"ג דְּהִגֵּט מְנַחַח בְּיָד אֵינוֹ יִשְׂרָאֵל וְהִיִּשְׂרָאֵל נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ לְקַבְּלוֹ מִיָּדוֹ לֹא הָיָה רַק כְּמִי שְׁיִאֲמַר לוֹ טוֹל גִּט מֵעַל הַקְּרָקַע וְתִתְּנֵהוּ לְאִשְׁתִּי וְלֹא פָּעַל הָאֵינוֹ יִשְׂרָאֵל כְּלוּם וְהִיִּשְׂרָאֵל נַעֲשֵׂה שְׁלֹחוֹ קוֹדֵם שְׁקִיבֵל מִיָּד זֶה.

דְּלִזָּה שְׁלַחוֹ לְקַבְּלוֹ מִיָּד הָאֵינוֹ יִשְׂרָאֵל, וְזֶה שְׁאָמְרוּ שָׁם דְּהָאֵי גִט כְּשֶׁר וְהִגּוֹן הוּא דְּכָשֶׁר לַכ"ע, אֲבָל כַּה"ג דְּהִקָּא שְׁיִשְׁלַחוֹ הִגֵּט וְכָתַב שְׁלִיחוֹת עַל יְדֵי הַבֵּי דְּנֹאֵר לִיד הַשְּׁלִיחַ הָרִי בְּמִסִּירָת הַבֵּי דְּנֹאֵר לִידוֹ הוּא נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ וּא"כ יֵשׁ לְחוּשׁ בּוֹ לְדַעַת ר"ח גָּאוֹן הַנ"ל, אֲמַנְם לְדַעַת רַבְּנָן דְּהַשְׁתָּא אֵין לְחוּשׁ בּוֹ לְכָלוּם וְאִפִּי' פְּסוּל דְּרַבְּנָן לִיכָּא דְּכָבֵר בְּיִאֲרָנוּ דְּעַל הַבֵּי דְּנֹאֵר סְמִיכִינוּ שְׁפִיר עַל ע"ח דְּנִמְסֵר כְּדִין כְּמוֹ בְּגִט דְּעֵלְמָא דְּחִזְקָה דְּבָא לִיד שְׁלֹחוֹ, כְּמוֹ בְּמִסְרוֹ לְשְׁלִיחַ דְּדִנְיָן מִפְּחַח חִזְקָה דְּנִמְסֵר לְאִשָּׁה ה"ה עַל הַבֵּי דְּנֹאֵר חִזְקָה שְׁבָא לִיד שְׁלֹחוֹ וּמְשֻׁלּוֹחוֹ לְאִשָּׁה בְּעִידֵי מְסִירָה כִּינּוֹן שְׁהִגֵּט יוֹצֵא מִתְּחַת יַד הָאִשָּׁה, וְזֶה בְּרוּר לְפַע"ד: הַעוֹלָה מִכָּל מַה שְׁפָתַבְתִּי, דְּלִכְתַּחֲזִילָה לְצַאֵת יְדֵי כָּל הַדְּיָעוֹת רְאוּי לְעֲשׂוֹת כְּדֵי, שְׁיַעֲשֵׂה הַבְּעַל שָׁם שְׁלִיחַ רֵאשׁוֹן וַיֹּאמֶר לְפָנָי ב"ד בַּפ"נ וּבַפ"נ וַיַּעֲשׂוּ הוּא וְהַב"ד שְׁלִיחַ לְאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁבָכָאן שְׁלֹא בְּפָנָיו לְפָנָי עֵדִים, וְיִכְתְּבוּ לוֹ שְׁנֵי אִיגְרוֹת בְּאֶחָד יִהְיֶה מְנַחַח הִגֵּט וְיִכְתְּבוּ עַל אוֹתוֹ הָאִיגְרָת שְׁיִשְׁאֵר מְנַחַח עַל הַבֵּי דְּנֹאֵר עַד שְׁיָבֹא זֶה שְׁנִכְתַּב עַל שְׁמוֹ בְּעֲצָמוֹ וְיִקְבְּלוּ מִן הַבֵּי דְּנֹאֵר וְנִקְרָא בְּלִשׁוֹנָם פֹּאסְטַע רַעְהָעֵאנְטַע] וְהָיָה מִמֶּשׁ כְּמוֹ מַעֲשֵׂה דְּקִלוּנְיָ, וְהָאִיגְרָת הַשְּׁנֵי יִשְׁלַחוֹ עִם כְּתַב שְׁלִיחוֹת כְּדֵי שְׁאֵר אִיגְרוֹת וְיִכְתְּבוּ בְּכַתַּב הַשְּׁלִיחוֹת שְׁנַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ לִילָף לְקַבֵּל הִגֵּט הַמְּנַחַח עַל הַבֵּי דְּנֹאֵר וְיִתְּנֵהוּ לְאִשָּׁה וְיִקְבְּלוּ כְּתַב הַנִּקְרָא (רַעְצִיפִים) מִהַבֵּי דְּנֹאֵר כְּדֵי שְׁיִהְיֶה בְּטוֹחַ שְׁיִגִיעַ הִגֵּט לִיד אוֹתוֹ שְׁנַשְׁלַח לוֹ, וּבְזֶה יִצְאָנוּ יְדֵי חוֹבֵת כָּל הַדְּיָעוֹת וְכִינּוֹן שְׁהוּא שְׁעַת הַדְּחָק רְאוּי לְסַמְּוֹף עַל זֶה: אֲמַנְם דִּיעְבַּד הִיכִי דְּהָיָה עֵיגוֹן גְּדוֹל אִפִּי' שְׁלַחוֹ הִגֵּט וְכָתַב שְׁלִיחוֹת בְּיַחַד לִידוֹ וְלֹא קַבְּלוּ שָׁם כְּתַב מִהַבֵּי דְּנֹאֵר, ג"כ כְּוִלִין לִיתֵן הִגֵּט, דְּבִלֵּא"ה נָמִי חִזְקָה שְׁבָא לִידוֹ כְּפִי נִימוּס הַבֵּי דְּנֹאֵר גַּם מִצַּד סִייעַ הַנ"ל יֵשׁ לְהַקְל בְּמִקוֹם עֵיגוֹן גְּדוֹל כִּינּוֹן דְּבִלֵּא"ה הַרְבֵּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִין עַל הָרִי"ף דַּע"ח לֹא פְּרִתִי כָּלֵל, גַּם הַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דְּכָל מִיּוֹדֵי דְּלֹא בְּעֵי שְׁלִיחוֹת לֹא אִיכְפַת לָן מִה שְׁאֵינוֹ בֵּן פְּרִיתוֹת א"כ בְּמִקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְסַמְּוֹף עַל כָּל הַנִּי פּוֹסְקִים בְּפִרְטָא שְׁאֵין מִדְּבָרֵי ר"ח גָּאוֹן הַכְּרַע לְזֶה, וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּטַעְמוֹ דַּע"ח שְׁבָגַט זֶה לֹא פְּרִתִי אֲבָל מוֹדָה דְּסִייעַ לֹא אִיכְפַת לָן, א"כ עַל הַבֵּי דְּנֹאֵר דְּלִכ"ע ע"ח פְּרִתִי שְׁפִיר כְּמוֹ שְׁבִיאָרְנוּ, גַּם ר"ח גָּאוֹן מוֹדָה דִּיכּוֹל לְגַרְשׁ בּוֹ, אֲבָל לְכַתְּחִילָה וְכֵן שְׁלֹא בְּמִקוֹם עֵיגוֹן גְּדוֹל וְדֹאֵי צְרִיף לְעֲשׂוֹת כַּנ"ל.

וְכָל זֶה לְשִׁלּוּחַ עַל הַבַּי דְּנֹאֵר אֲבָל אִם נִשְׁלַח שְׂלֵא ע"י הַבַּי דְּנֹאֵר נִרְאֶה לִי בְּרוּר דְּפָסוּל לְגַרְשׁ וְנֹאפִי דִיעֵבֵד לֹא תִנְשָׂא, וְנֹאפִי נִשְׂאָת אֲנִי חוּכָה פִּינּוֹן דְּלִדְעַת ר"ח גָּאוֹן תִּצְאָ כְּמוֹ שְׂפִינְיָרְנוּ: שָׁם קִיבֵל הַקְטָן וְהַגְדִּיל פִּירֵשׁ י"ו לְקוֹדֵם שְׁמִסְרוּ לָהּ וְהִנֵּה בְּנוֹדָאֵי לֹא נִתְפָּוּן הָרַב ו"ל בְּדָבָר זֶה שְׂלֵא נִפְרַשׁ שְׁהַגְדִּיל אַחַר הַמְסִירָה, דְּעַד אֵימַת יְהֵא קָטָן דְּהֵא פְּשִׁיטָא שְׂיִתְגַּדֵּל, וְנִרְאֶה לִי שְׂבָא הָרַב ו"ל לֹמַר שְׂלֵא נִפְרַשׁ שְׁהַגְדִּיל תְּיַכְרֵךְ קוֹדֵם שְׁהַלֵּךְ בְּשִׁלְיָחוֹתוֹ דְּבָזָה סוֹבֵר הָרַב ו"ל פִּינּוֹן שְׂשַׁמַּק וְהִנִּיחוּ לִילָךְ וְלֹא קִיבֵל מִמֶּנּוּ הֲגַט בְּחִזְרָה נִתְרַצָּה בְּשִׁלְיָחוֹתוֹ הִרְאִשׁוּנָה וְהָוִי פְּאֵלוּ מִיָּנָה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ בְּגִדְלוֹת לְזָה פִי שְׁהַגְדִּיל קוֹדֵם הַמְסִירָה אַחַר שְׂכַבֵּר הַלֵּךְ בְּשִׁלְיָחוֹתוֹ וְאִינְנוּ, כֵּן נִרְאֶה לִי: וְדַע שְׂיֵשׁ לְהַפְלִיא בְּלִשׁוֹן הַמְשָׁנָה דְּבְרִישָׂא נִקְטַת חֲרֵשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן סוּמָא וּא"י וּבְסִיפָא נִקְטַת קָטָן חֲרֵשׁ סוּמָא שׁוֹטָה וּא"י וְדָרְךָ הַתַּנָּא לְפָרֵשׁ בְּמָה דְּסִינִים אוֹ בְּמָה דְּפִתַּח אֲבָל לֹא לְשִׁנּוֹת סִדְרָא לְגַמְרֵי וְעַמ"ש בְּש"ס בְּאוּקִימַתָּא דְר"י מַה שְׁנִרְאֶה לִי בְּזָה: שָׁם סוּמָא וְנִתְפַּתַּח.

תְּמוּזָה לִי מֵאֵי קַמ"ל דְּלֹא מְהִנֵּי נִתְפַּתַּח פִּינּוֹן דְּפָסוּלוֹ שְׂלֵא רְאָה פְּתִיבַת הֲגַט וְאִינוּ יָכוֹל לֹמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ א"כ מַה בְּכָךְ דְּעַכְשָׁיו נִתְפַּתַּח אִטּוּ אֵי יְהֵא פְּתוּחַ מְעַיְקָרָא וְלֹא רְאָה פְּתִיבַת הֲגַט עַד שְׂאִינוּ יָכוֹל לֹמַר בַּפ"נ יְהֵא פְּשֵׁר, וְרַחוּק לֹמַר דְּלֹא נִקְטַת לָהּ רַק אִינְדִי אִינְךָ דְּהֵא מְשַׁמַּע בְּגַמְרָא דְרַק סִיפָא דְהִדְרָא וְנִתְפַּתַּח הַנְּצָרָךְ לֹמַר אִינְדִי וְנֹאפְשֵׁר לִי לֹמַר לְפִי מַה שְׂפִתַּב הִרְא"ש פ"א גְּבִי קוֹל קוֹלְמָס דְלִכְךָ אִין לְהַכְשִׁיר סוּמָא ע"י קוֹל קוֹלְמָס דְנִרְאֶה שְׁקָרָן פְּשִׁאוֹמֵר בַּפ"נ וְהוּא לֹא רְאָה וְאִם יֹאמֵר שְׂמַעְתִּי קוֹל קוֹלְמָס לֹא מְהִנֵּי שְׂלֵא אָמַר פְּתִיבַת חֲכָמִים, וְלְפִי זֶה פִּינּוֹן דְּסוּמָא יָכוֹל לֹמַר בַּפ"נ כְּמוֹ פְּתוּחַ רַק מְשׁוּם מְרִאִית הָעֵינַן דְנִרְאֶה שְׁקָרָן, ס"ד כָּל שְׁהוּא פְּתוּחַ לְפִנְיָנוּ עַכְשָׁיו שׁוּב לִיכָּא מְרִאִית הָעֵינַן קַמ"ל דְּאִפִּי נִתְפַּתַּח פְּסוּל דִּישׁ לְחֹוֹשׁ דְנִרְאֶה שְׁקָרָן לְמִי שְׂיִוְדַע שְׁהִי סוּמָא וְנִתְפַּתַּח עַכְשָׁיו, וְעַמ"ש בְּגַמְרָא לִישֵׁב עוֹד בְּדָרְךָ אַחַר בְּזָה: בְּגַמְרָא בְּשִׁלְמָא חֲש"ו לֹא בְּנִי דִיעָה נִינְהוּ פִירֵשׁ י"ו גְּבִי שְׁלִיחוֹת אִישׁ בְּעֵינַן וְלֹא קָטָן וְכו', לֹא רְצָה הָרַב ו"ל לְפָרֵשׁ דְּפָסוּל קָטָן מְשׁוּם דְּאִינוּ כֵּן דַּעַת דְּאִיכָּא קְטָנִים טוֹבָא דִּישׁ בְּהוּ דַּעַת כְּמוֹ גְּדוֹל וְשִׁלְשׁ מְדוּת בְּקָטָן מְנוּ חֲכָמִים ש"מ שְׂיֵשׁ לוֹ דַּעַת לְכָךְ פִי מְשׁוּם דְּבַעֲיָנוּ אִישׁ וְלֹא קָטָן אֲמַנְם טַעְמָא דַּח"ש לֹא נִתְבָּרַר אִי הַטַּעַם מְשׁוּם דְּאִינוּ בְּנִי דִיעָה וְאִינוּ רְאוּיָן לְגִירוּשִׁין דְּנִפְשִׁיָּהּוּ רַק קָטָן חֲשִׁיב רְאוּיָ דְאַתִּי לְכָלֵּל גְּדוּלוֹת פְּדַמְחֵלֵק לְקַמְּן פְּרַק הַמְגַרְשׁ לְכָךְ בְּעֵינַן בְּקָטָן טַעְמָא דְּאִישׁ וְלֹא קָטָן] דַּא"כ הָוִי לִי לְכָלֵּל א"י בְּהַדְיָהּוּ דְכִלְהוּ חַד טַעְמָא שְׂאִינוּ בְּתוֹרַת גִּיטִין, אֲלֵא נִרְאֶה לִי דְסוֹבֵר הָרַב ו"ל דַּח"ש ג"כ בְּתוֹרַת גִּיטִין הֵן כַּמ"ש הַתּוֹס' לְעֵיל הוֹאִיל וְאִי נִשְׁתַּפָּה הַשׁוֹטָה וְנִתְפַקַּח הַחֲרֵשׁ רַק טַעְמָא דְבַעֲיָנוּ דְהַשְׁלִיחַ יְהֵא רְאוּיָ לְשִׁלְיָחוֹתוֹ בְּעַצְמוֹ וְכָל שְׂאִינוּ רְאוּיָ לְשִׁלְיָחוֹתוֹ מִצַּד עַצְמוֹ אַף שְׂעוּשָׁה ע"י אַחֲרִים הָוִי לִי כְּמַעֲשֵׂה קוּרָא בְּעַלְמָא, תַּדַּע דְלְעֵיל לְעַנְנָן לְשִׁמָּה חֲשִׁיב לִי פְּתִיבָה לְשִׁמָּה ע"י גְּדוֹל עוֹע"ג, וּמ"מ הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' לְעֵיל דְלֹא בְּנִי שְׁלִיחוֹת נִינְהוּ ש"מ דְכָל שְׂאִינוּ רְאוּיָ לְשִׁלְיָחוֹתוֹ בְּעַצְמוֹ אִינוּ נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ וְכַה"ג צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דְבְרֵי ר"ש בְּסַמּוּךְ כְּמוֹ שְׂאֲבָאָר וְכֵן מְשַׁמַּע מִפִּירֵשׁ י"ו בְּסַמּוּךְ בַּד"ה הָא לֹא חֲזַר: וְאִיכָּא לְמִיזְדַּק דְהָוִי לִי לְמִימַר דְכִלְהוּ לֹא בְּנִי סְמִכָא נִינְהוּ וְלֹא מְבַעֲיָ בַח"ל דְּאִינוּ נִאֲמָנִין בַּפ"נ אֲלֵא אִפִּי בַא"י מ"מ פִּינּוֹן דְּחִזְיָנוּ דְחֲמֵשׁ נְשִׁים פְּסוּלִין לְהַבִּיא גִט דְחֲשָׁדִינוּ לְהוּ דְמְשַׁקְרֵי א"כ הִנְךָ פְּלַהּוּ נּוֹדָאֵי אִין לְסַמּוּךְ עֲלֵיהֶם בְּהַבָּאָת הֲגַט אֲפִילוּ בַא"י, וְלְהַפּוֹסְקִים דְלֹא בְּעֵינַן תְּחִילְתוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת כָּל שְׁהֵם בְּנִי שְׁלִיחוֹת אֲתִי שְׂפִיר דְהֵא אִפִּי סוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת פְּסוּל הִכָּא, אֲבָל לְפִי מַה דְּמוּכַח מִדְּבְרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה ה"ה כְּמוֹ שְׂאֲבָאָר

דָּקָל הַיָּכִי דְפָסוּל בְּעֵינָיו תְּחִילָתוֹ וְסוּפוֹ בְּכַשְׁרוֹת, וְכֵן דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים א"כ הָיוּ לִי לֹמֵר דְּאֵינָן כְּשָׂרִים מֵהַאי טַעְמָא, וְצ"ל דְּנִקְטַת הַדָּ טַעְמָא דְבִקְהָא פְּסוּל אִפִּי' נִתְקַיְיִם בְּחֻתְמֵיו דְּלִיכָא לְמִיחָשׁ לְשִׁיקְרָא כְּלָל, וְעַמ"ש בְּסוּמָא דְּבְּאוּקִימָתָא דַּר"י.

שָׁם לְפִי שְׂאִינוּ יוֹדַע מִמֵּי נָטְלוּ וּלְמִי נָתְנוּ וְכו' הַיָּאָה סוּמָא מִן תַּרְבֵּי בְּאִשְׁתּוֹ וְכו' בַּט"ע דְּקָלָא. יֵשׁ לְתַמְנֵה לַר"ש לְמָה לִי דְנִקְטַת סוּמָא הָיוּ לִי לֹמֵר לְמִי שְׂאִינוּ מְפִיר הַבְּעַל וְאִשָּׁה יֵהָא סוּמָא אוֹ פְּתוּחַ, וְעוֹד הַיָּאָה פְּסִיק וְתַנִּי פְּסוּל וְאִפִּי' נִתְפַּתַּח דְּהָא אִי יִתְבַּרַר לָנוּ שְׂמַהֲבַעַל קִיבְּלוּ פֶּשֶׁר, וְהַיָּאָה כְּלָל אוֹתוֹ בְּהַדִּי אֵינָה דְלִית לְהוּ תְּקַנְתָּא, וְעוֹד הָדָּ סוּמָא וְנִתְפַּתַּח וְכֵן סִיפָא פְּתוּחַ וְנִסְתַּמָּא וְנִתְפַּתַּח הַכֹּל מִן תַּרְבֵּי דְאִפִּי' נִתְפַּתַּח אֵינוּ יוֹדַע מִמֵּי קִיבְּלוּ וְהָרִי גַם סוּפוֹ בְּפְסוּל, וְכֵן סִיפָא פִּינָן שְׂיֹדַע מִמֵּי קִיבְּלוּ וּלְמִי נֹתֵן פְּשִׁיטָא דְכָשֶׁר וְאֵינָה פְּסוּל יֵשׁ בּוֹ דַּקמ"ל דְּכָשֶׁר תּוֹ קְשִׁיא לִי ר"י דְּמַקְשָׁה עֲלֵי' מַט"ע דְּקָלָא דְּדוֹנְקָא פְּתוּחַ שְׂיִנְיָה לֹמֵר דְּמְפִיר בְּעַצְמוֹ בַּט"ע דְּקוֹל אָבֵל סוּמָא אִי אֶפְשָׁר שְׂיִפִּיר רַק מְצַד שְׂיִאֲמָרוּ לוֹ קוֹל זֶה שְׂאִתָּה שׁוֹמֵעַ הִיא אִשָּׁה זֶה, א"כ אִי בְּהַכִּי מֵהַנִּי לְמָה לוֹ ט"ע דְּקוֹל הָיוּ לִי לְהַקְשׁוֹת בְּפְשִׁיטוֹת דְּמָה בְּכָה דְּהוּא אֵינוּ יוֹדַע אֲחֵרִים יֹאמְרוּ לוֹ שְׂזוֹ הִיא וְאִי לֹא מֵהַנִּי דִּיעָה ע"י אֲחֵרִים רַק שְׂיִפִּיר בְּעַצְמוֹ א"כ אֵין רֵאִי' מַב"א בְּנִשְׁוֹתִיהֶם בְּלִילָה דְּמְפִירִין בְּעַצְמָן אָבֵל סוּמָא אֵינוּ מְפִיר בְּעַצְמוֹ הַקוֹל רַק ע"י שְׂיִאֲמָרוּ לוֹ אִשָּׁה זֶה בְּקוֹל זֶה אִשְׁתּוֹ שָׁל זֶה הִיא, א"כ לֹא עֲדִיף ט"ע דְּקוֹל ע"י אֲחֵרִים מִמָּה שְׂיִאֲמָרוּ לוֹ שְׂזוֹ הִיא מִמָּשׁ כְּשִׁיתֵּן לִידָה: לְכֹן נִרְאֶה לִי בְּרוּר דְּנֹדָאֵי טַעְמָא דַּר"ש דְּסוּמָא לֹא בַר שְׁלִיחוֹת הוּא וְהָיוּ מִמָּשׁ כְּמוֹ אֵינָה דְּקָא חֲשִׁיב בְּהַדִּי, וְנִתְּנָן טַעַם עַל זֶה לְפִי שְׂאִינוּ יוֹדַע מִמֵּי נָטְלוּ וּלְמִי נָתְנוּ וְאֵינוּ רְאוּי לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוֹתוֹ בְּעַצְמוֹ רַק ע"י אֲחֵרִים וְהָיוּ כְּמוֹ חֲש"ו דְּהָיוּ פְּסוּלִין לְכַתִּיבַת גִּט לִילָא דְּלֹא בְּעִי שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה אָבֵל אִי הָיוּ בְּעִי שְׁלִיחוֹת לֹא הָיוּ מֵהַנִּי עוֹע"ג פִּינָן שְׂאֵינָן בְּנִי דַּעַתְלַעֲשׁוֹת שְׁלִיחוֹתוֹ בְּעַצְמָן כְּמוֹ שְׁפִירש"י בַּד"ה הָא לֹא חֲזַר גְּבִי חֲש"ו, וְה"ה סוּמָא פִּינָן שְׂאִינוּ רְאוּי לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוֹתוֹ בְּעַצְמוֹ אֵינוּ נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ, אָבֵל פְּשִׁיטָא דְּפְתוּחַ הַמְפִיר ע"י אַחַר פֶּשֶׁר, דְּקָל הַפְּרָה בְּעוֹלָם כְּהָ הוּא דְּאִטוּ מְפִיר אוֹתוֹ מַעַת הַנִּלְדוֹ אוֹ שְׁעַמַּד בְּעַת הַקִּידוּשִׁין רַק כָּל שְׂיִכּוֹל לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה הַשְׁלִיחוֹת לְגַרְשׁ בְּעַצְמוֹ ע"י דִּיעָתוֹ פֶּשֶׁר, אָבֵל סוּמָא אֵינוּ יְכוֹל לְגַרְשׁ בְּעַצְמוֹ כְּלָל שְׂאֵין לוֹ שׁוּם יְדִיעָה בְּעַצְמוֹ וּבְעַת גִּירוּשִׁין צְרִיף שְׂיַעֲמוּד אַחַר אֲצָלוֹ וְיֹאמֵר שְׂזוֹ קִיבְּלָה הַגִּט לְכָה פְּסוּל הוּא לְשְׁלִיחוֹת הַגִּט כְּמוֹ חֲש"ו וְאֵינוּ יִשְׂרָאֵל, וְהֵינָנו דְּמַקְשָׁה לִי ר"י דַּע"כ דַּט"ע דְּקוֹל מֵהַנִּי וְהָיוּ הַפְּרָה מְעַלְיָא א"כ סוּמָא נְמִי פֶּשֶׁר דִּיכּוֹל לְגַרְשׁ בְּעַצְמוֹ וְיֹדַע שְׂזוֹ קִבְּלָה ע"י שְׂמִפִּירָה בַּט"ע דְּקוֹל מְעִיקְרָא ע"י אֲחֵרִים וְהָיוּ כְּמוֹ הַפְּרַת פְּנִים, וְאַח"כ יִפִּיר אוֹתָהּ בֵּינוּ לְבִינָה בְּלִי אֲחֵרִים וְהָיוּ שְׁלִיחַ מְעַלְיָא וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הִנֵּה נִרְאֶה פִּינָן דְּלֹא פְּלִיג ר"י עֲלֵי' דַּר"ש כְּלָל רַק דַּע"י ט"ע דְּקוֹל פֶּשֶׁר א"כ הַיָּכִי שְׂאִינוּ מְפִיר בַּט"ע דְּקָלָא אוֹ אִפִּי' פְּתוּחַ שְׂנַתְּנָן הַגִּט וְלֹא הַפִּיר מוֹדָה דְּפְסוּל רַק דְּלֹא נִיחָא לִי לְפָרֵשׁ מִתְּנִיתִין הַכִּי דְּסִתְמָא קְתַנִּי סוּמָא פְּסוּל וְאִפִּי' הַפִּיר ע"י ט"ע דְּקָלָא ע"י אֲחֵרִים מְעִיקְרָא, וּבְהַכִּי הָיוּ נִיחָא לִי טְפִי הָא דְּקָאֲמַר בְּסוּמָא ה"ה אִפִּי' לֹא חֲזַר וְנִתְפַּתַּח וְאֵינִי דְּקְתַנִּי וְכו' וְיֵשׁ לְהַבִּין דְּמַשׁוּם אֵינִי יֹאמֵר דְּבַר שְׂאֵינוּ דְּאִפִּי' לֹא חֲזַר וְנִתְפַּתַּח פֶּשֶׁר, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְּנוֹדָאֵי פְּעָמִים דְּפְסוּל כָּל שְׂאֵינוּ מְפִיר בְּעַצְמוֹ בַּט"ע דְּקוֹל רַק דְּקְשִׁיא לִי לְמָה נִקְטַת חֲזַר וְנִתְפַּתַּח הָא פְּעָמִים דְּכָשֶׁר אֶפְּלוּ לֹא נִתְפַּתַּח, וְקָאֲמַר דְּאֵינִי אֵינָה נִקְטַת לִי בְּגוּוֹנָא דְּבְּעֵינָן חֲזַר וְנִתְפַּתַּח דוֹנְקָא דְּהֵינָנו כְּשְׂאֵינוּ מְפִיר בְּטְבִיעַת קוֹל: אֲלֵא שְׂיֵשׁ לְתַמְנֵה לְפִי זֶה לְמָה הַשְּׁמִיטוֹ כָּל הַפּוֹסְקִים דְּבַרִּי ר"ש לְגַמְרִי פִּינָן דְּלִדְנָא מוֹדָה לוֹ ר"י

והגוי להו להביא דאפי' בא"י פּעמים סומא פּסול באינו מפיר בט"ק וכן אפי' פתוח שגירש ולא הפיר פּלל, לכן נראָה לי דכל שראוי הוא לעשות שליחותו בעצמו באיזה אופן ממילא אפי' גירש ולא הפיר פּשר, דבר שליחות הוא, ודוקא חרש ושוטה דאינו ראוי לשליחתו פּלל, דלאו בני דעת הן פּסולין לשליחות, אבּל זה פּינן שראוי הוא לעשות שליחותו בעצמו ע"י ט"ע דקול ממילא אפי' לא הפיר רק נתברר שנתן לה פּשר, ולכּף פּינן שהמציא ר"י ט"ע דקול שוב ליכא נפקותא בהך דר"ש פּלל פּנ"ל, ועמ"ש בתו' בד"ה ממי נטלו: שם הָכא בח"ל עסקינן.

קשיא לי דהא קתני במתניתין קיבל הקטן והגדיל וכו' סומא ונתפתח, משמע דבשעת קבלה הי' סומא אבּל אי קיבל פּשהי' פתוח פּשר ומכח בפ"נ בלא"ה פּסול פּל שהי' סומא בעת פתיכה ולא בקבלה תליא מילתא פּלל רק בכתיבה: והנה בהא הנה אפּשר לומר דקמ"ל קבלה דפּסול אפי' הנה פתוח קודם שפּא הוחלף בעת קבלה ואינו יכול להעיד שגט זה נכתב בפניו, אלא שיש להקשות לפי זה למה יהא פּסול בנתפתח פּינן שיכול להפירו אח"כ שנה הוא, נאפי' תימא דהכא מייירי שאינו מפירו אח"כ אבּל עכ"פ למה לא מוקי סיפא דחזר ונתפתח בכהאי גוונא דהנה פתוח בעת פתיכה ונסתמא בעת קבלה דמהני חזר ונתפתח פּשמפירו עכשיו שלא הוחלף: ועוד קשיא לי פּינן דבח"ל מייירי היאך קתני קיבל הקטן והגדיל אפי' הנה גדול בעת קבלה וכן כולו מ"מ פּסול פּינן שהנה קטן בעת פתיכת הגט והיאך נקט פּסילייהו על הקבלה, דנהי שהיו פּשרים לשליחות מ"מ פּסולים כמו סומא, ופשיטא דכולהו בח"ל מייירי פּדמוכח לקמן דקאמר רישא וסיפא בח"ל מציעתא בארץ והיינו הך משנה, ש"מ דכולהו בח"ל משמע: ואין לי מקום ליישב דבר זה אם לא שנאמר דוודאי קיבל הקטן והגדיל בקבלה תליא, שפּל שהנה גדול בעת קבלה יכול להעיד בפ"נ על מה שראָה קודם ואף דלא חשיב לה התם בהדי הנה דברים דנאמן קטן להעיד בגדלו מה שראָה בקטנו דהתם מייירי בהנה דברים דבעינו עדות מעליא גוון בקיום שטרות ולכּף בעינו התם גדול עמו דוקא אבּל הך דהכא דאשה ועבד פּשרים לזה רק קטן פּסול מטעם שאין סומכין עליו דלא דייק אבּל פּשהגדיל והלך בשליחותו מסתמא יודע שפיר שנקתב לשמה ולא מרעי נפשי' כמו גדול דעלמא פּינן דסתם ספרי בקיין בלא"ה, וכן לזיוף בא"י לא חיישינן פּלל רק בכאן חששו והאמינו ע"א פּסול הלכּף גדול נמי נאמן להעיד על מה שראָה בקטנו וכ"ש בזמן קצור פּזה מפתיה לקבלה בונדאי לא חיישינן דלא דייק, וכמו כן חרש פּינן דיש לו דעת אפי' בעת חרשותו שהרי תקנו לו רבנן קידושין וגירושין רק שאין סומכין עליו בעת חרשותו אבּל פּשנתפקח בין פתיכה לקבלה יכול הוא להעיד ולזפור יפה שראָה שנקתב לשמה, אמנם סומא פּשיטא דאפילו הנה פתוח בעת קבלה לא מהני פּינן שהנה סומא בעת פתיכה וכמו כן שוטה פּשיטא דלא שייך שייזפור שנקתב לשמה בעת שטותו פּינן שלא הנה בו דעת פּלל וכלל אינו נאמן, והשתא מתניתין מילי מילי קתני קיבל הקטן והגדיל חרש ונתפקח והנה בקבלה תליא, והדר נקט סומא ושוטה ואינהו לאו בקיבל תליא רק בכתיבה, והיינו דערבינהו התנא בסיפא ולא נקט להו פּסדר דנקט להו ברישא חש"ו סומא רק נקט להו קטן חרש סומא שוטה, ודרך התנא לפרש במה דסיים או במה דפתח, אבּל לא לשנות הסדר לגמרי ולהפ"ל ניחא דמעיקרא נקט קטן דתלוי בקבלה וקמ"ל אפי' חרש בקבלה תליא פּינן שיש לו דעת קצת, והדר נקט סומא דע"כ לא תלוי רק בכתיבה, ונקט

שוטה דאיהו נמי לאו בקבלה תלוי אף שראה הפתיכה פניו שלא היה בדעת כלל והדר נקט א"י אפי' יש לו דעת לא סמכינן עליו בגט להעיד על מה שראה קודם, ומליא נמי בכתיבה: אמנם הא קשיא לי עדיין בדברי ר"י דהיאך אפשר שיכלול התנא סומא בהדי הנה בחד כללא פניו דאי נתקיים בחותמו סומא פשר שאין צריף לומר בפ"נ והנה דנקט בהדי סומא אפי' נתקיים בחותמו פסול, ואפילו נימא דסובר פרבה משום לשמה ולא מהני קיום חותמו, מ"מ מלבד דקי"ל כר"י וקי"ל פרבא, בפרט דליפא בכאן אוקומתא אחריתא כלל רק כר"י, אבל בלא"ה עכ"פ אי יתברר ע"י עדים שנקתב לשמה ואינו מזוהר ליפא למיחש בסומא כלל והנה בלהו אפי' בכהאי גוונא פסולין, ורחוק לומר דסובר ר"י דכולה מתניתין לא מיירי רק להביא הגט לא שיגרשו הם רק כמעשה קורב בעלמא למסור לאחר וכלהו פסולין מפח בפני נכתב, דא"כ אפי' פשרים גמורים אינו יכולין להביא דשליח שלא ניתן לגירושין אינו נאמן לומר בפ"נ כמבואר בא"ה הע סימן קמ"ב: ועוד יש להקשות לר"י פניו דמפח שאינו יכול לומר בפ"נ אתי עלה, הני לי' למיתני ומי שלא ראה פתיבת הגט, יהא סומא או פתוח, ועוד שהרי משנה שלמה שנינו לעיל המביא גט ואי"ל כו' יתקיים בחותמו, ומה התם דמתחלה הי' יכול לומר רק שנתחרש אחר נתינה לא מהני כ"ש במי שלא ראה כלל פתיבת הגט כגון סומא וכן לעיל רפ"ב המביא גט וכו' ולא אמר פסול.

ומה בקשו בכאן בדין הסומא, נאמת דיש לומר דקמ"ל סומא אף ששמע קול קולמס דבאחר מהני ובסומא לא אבל מלבד דדעת הרבה פוסקים דלא מהני קול קולמס רק בכתיבה לא בחתימה, א"כ הרי כבר שמענו דבפני נכתב ולא בפני נחתם פסול, ובלא"ה זה לא יתכן אי נימא דבעינון שיפיר אח"כ בט"ע שזהו הגט שנקתב, כמ"ש הרא"ש לעיל פ"א, א"כ פשיטא דלא שייך זה בסומא, וא"כ כל מי שלא ראה הפתיכה ואינו מכיר בט"ע פסול להביא, ומאי ענין סומא דוקא דנקט ומה קמ"ל טפי מפל הני מתניתין דלעיל דכל שלא אמר בפני נכתב ובפני נחתם פסול גם קשיא לי הך סומא ונתפתח דקתני במתניתין לר"י מקמ"ל מאי תועלת יש במה שנתפתח ס"ס הרי אינו יכול לומר בפני נכתב.

ואפי' הי' פתוח מעיקרא ואי"ל פסול, ומה שכתבתי לעיל במשנה ליישב קצת אינו רק לדברי הרא"ש בחד תירוץ דסומא אינו פסול רק משום מראית העין בלבד דנראה שקרו, אבל לאינה פירושי דהתם לא שייך זה ובנודאי העיקר דבסומא לא מהני קול קולמס מדינא פניו שאינו מכיר הגט בט"ע א"כ מה יתן ומה יוסיף במה שנתפתח עכשיו שיוכשר, והוא תמוה לכאורה: לכן נראה לפע"ד ברור, דנודאי עיקר הקושיא ששאלו בגמרא אלא סומא אמאי לא לאו משום דפשיטא להו דסומא פשר לעדות דאדרבא הרי הקשו הפוסקים דבב"ב מבואר דפסול והוצרכו לחלק דהכא משום עיגוונא הקילו ועכ"פ היאך פשיטא להו להקשות כאן אלא סומא אמאי לא, רק עיקר הקושיא דעל פרחנו אנו צריכין לומר דסומא זה פסול לשליחות כמו אינה דקא חשיב בהדי' דאל"כ אין דין של סומא שנה לאינה פסולין דפסליהו משום שאינו בני שליחות ונ"מ בנתקיים בחותמו דמשום עדות ליפא ומשום שליחות איפא, ואהא מקשה הש"ס מאיזה צד יפסל סומא לשליחות הגט ואתי ר"ש ופריק לפי שאינו יודע וכו', וכבר הוכחתי לעיל בהקדמ דמטעם זה פסול לשליחות לר"ש פניו שאינו ראוי לעשות שליחותו מצד עצמו כלל ומעשיהו

אינו רק מעשה קוף ואינו יודע אם עושה שליחותו והוי כמו חרש ושוטה דכיון שאינו עושה שליחותו בדעתו לא הוי שליח כמו שפירש"י בד"ה הא לא חזר, ודחה ר"י דבריו דכיון דכול להפיר בט"ע דקול הרי ראוי הוא לעשות שליחותו מדעתו כל שפבר הפיר בט"ע דקול כמ"ש לעיל ע"ש, ואתי ר"י ופריק דסומא פסול לשליחות הגט לפי שאינו ראוי לומר בפ"נ ובפנ"ח לכה פסלוהו חכמים לשליחות הגט דשמא לא תמצא עדים לקיים ותשאר עגונא לכה אין לשלוח שליח בח"ל רק מי שראוי לראות פתיבת הגט וכל שראוי לראות פשר לשליחות דלא חששו שלא יראה דמסתמא יראה הפתיבה ואם אירע שלא יראה לא נפסל לשליחות אבל סומא שאינו ראוי לכל לראות הפתיבה פסלוהו לשליחות שלא לסמוך על קיום רק לשלוח שליח הגון הראוי להעיד בפ"נ ואפי' לא תמצא לקיים יועיל, הלכה הכא כל שהי' פתוח בעת קבלה פשר הוא לשליחות דאפי' אירע שלא יראה בזה לא חששו דישלחו פתוח ולא יראה דבידם שיראה פתיבת הגט ואפי' כבר כתבו וכתבו אחר, ועוד דלא חיישינו לסומא ונתפתח בין פתיבה לקבלה כמו שלא חששו לעיל לפקח ונתחרש דמילתא דלא שכיחא הוא, והשתא כל הקושיות הנ"ל מיושבין על נכון, דכלהו אפי' סומא אפי' נתקיים לא מהני דפסולין לשליחות וכל שהיו פשירין בעת קבלה פשירין לשליחות ומדין בפ"נ אי נאמין לקטן ואינה גם אי סומא שנסתמא עכשיו אי פשר לא מייירי מתניתין כלל ויכול להיות שצאמנין ותליא אי בעינו תחילתו וסופו בכשרות רק הא ונדאי דלא נפסלו לשליחות רק אי היו פסולין בעת קבלה וכל שהיו פשירין בעת קבלה פשירין לשליחות הגט והיינו דקתני סומא ונתפתח דאפי' עכשיו פשר לשליחות בעת קבלה פסול הי' ואפי' נתקיים שאינו צריך לומר בפ"נ מ"מ פסול, והשתא ממילא בטלו כל מה שהקשו בהך סומא דהכא מהך דב"ב דסומא פסול דלענין עדות לא מייירי הכא כלל רק לענין שליחות, ופשיטא דכל שהי' פתוח בעת שישלח דכשר לשליחות וכל זה ברור לפענ"ד: ודע שיש להקשות עוד בכאן לפי מה שכתבו התוס' לעיל ד"ה ע"א דאלם אין י"ל בפ"נ, ופי' מהרש"א שם דלא מהני פתיבה א"כ תיקשי דהוי לי' לחשוב הכא במתניתין אלם כמו סומא דג"כ פסול מצד בפ"נ, ולפי מה שכתבתי שם בפ"י דברי התוס' דאלם יכול להגיד על ידי פתיבה דלא כמהרש"א אתי שפיר וזו היא ראי' למ"ש לעיל: שם טעמא דחזר ונתפתח למ"ד דשליח מצטרף לב"ד ואינו צריך לומר רק בפני שנים יש לומר דלכה נקט חזר ונתפתח דאז הוי פשאר שליח אבל בלא חזר ונתפתח אפתי אין דינו כמו שוטה שנסתפה וחרש שנתפקח דאינהו פשרין גמורין כמו כל שליח לומר בפני שנים אבל זה כיון דסומא הוא אינו מצטרף ולפי שכלל אותו במתניתין בהדי הנה הוצרך לומר חזר ונתפתח דאז כולן שווין בכשרות ואולי בא לומר למ"ד דאין שליח מצטרף כלל אפי' בעלמא או כיון דאשה גמי פשרה להביא את הגט וכן קרוב ואינו מצטרפין א"כ שפיר שייך למיתני פשר אף שאין מצטרף, ועוד דמשום הא סגי כשנתפתח אחר גתינה תיקף אלא שאני מסתפק גם בחרש אי מועיל נתפקח תכ"ד לנתינה ודוק: שם דיקא גמי יש לדקדק מה צורך להוכחה דהא אין לה הוכחה גדולה מזו שאין לנו שום טעם למה יפסל וזו היא עיקר הקושיא מעיקרא סומא אמאי לא ונראה לי דאב"י דייק דר"י קאמר משום דלא מצי אמר ואהא קשיא לי' אפי' לא חזר ונתפתח ונכשר, אבל לולא דברי ר"י הי' אפשר לומר לפי דרכו של ר"י משום דצריך לומר בפ"נ וסומא אינו נאמן על זה כמו בהך דב"ב בעדות קרקע כמו שהקשו

בְּאֵמֶת הַמְּפֹרָשִׁים וְאֵהָא קְאָמַר דְּיִיקָא נְמִי דְמִשּׁוּם דְלָא מְצִי אָמַר הוּא אָבֵל סוּמָא כְּשֵׁר לְעֵדוּת בַּפ"ג מְדַקְתָּנִי כָּל שְׁתַּחֲוִילָתוֹ וְסוּפּוֹ בְּדַעַת: שָׁם בְּעֵי מִינְיָ מַר' אֲמִי עֶבֶד מֵהוּ פִירֵשׁ"י ז"ל דְּבִין בְּקַבְלָהּ בֵּין בְּהִלְכָהּ מִבְּעֵי לְהוּ וּר"א פְּשִׁיט קַבְלָהּ מֵהוּלְכָהּ, אָבֵל הֶרַמְבַּ"ן וְהַר"י הִלּוּי פְתָבוּ דְוָקָא בְּקַבְלָהּ אָבֵל בְּהוּלְכָהּ פְּשִׁיטָא לְהוּ דְכָשֵׁר וּר' יוֹחָנָן נְמִי לָא פְּלִיג רַק בְּקַבְלָהּ וּר' אֲמִי לָא מִשְׁמַע לִי לְחַלְקָא.

וּמ"מ יֵשׁ לְדַקְדָּק לְדַעַתְמָם בֵּינוֹן דְהִנְיָ דְבְּעֵי מִינְיָ לָא נִסְתַּפְקוּ בְּהוּלְכָהּ כָּלֵל א"כ לְמָה פְּשִׁיט לְהוּ מֵהוּלְכָהּ דְפְּשִׁיטָא לְהוּ: לְכֹן נִרְאָה לִי דְבִלְא"ה יֵשׁ לְדַקְדָּק דְקְאָמַר מְדָקָא פְּסֵל לִי כּו' מְכָלֵל דְעֶבֶד כְּשֵׁר וּבְאֵמֶת אֵין הַהוּכְחָה רַק מְדָלָא קְתָנִי עֶבֶד, וּמִטַּעַם זֶה אָנִי אוֹמֵר דְהַפְּנוּנָה כְּףֵי דְדִיִּיק דְהָא ע"כ דְהוּלְכָהּ נְמִי בְּכָלֵל פְּרִיתוּת הוּא דַאל"כ דְהוּלְכָהּ אֵינָה בְּכָלֵל עֵיקַר הַגְּיּוּרִישׁוֹן כְּמוֹ שְׁתַּחֲוִילַק הֶרַ"ן בְּשֵׁם הֶרַמְבַּ"ן א"כ לְמָה יְפָסֵל א"י אֲפִי בְּהוּלְכָהּ, וְלִיפָא לְמִיפָסֵל לְפִי שְׁאֵינּוּ בֶן כְּרִיתוּת דְהָא הוּלְכָהּ לָא בְּעֵי פְרִיתוּת דְהָא חֲזִינוּ עֶבֶד דְפָסוּל לְקַבְלָהּ וּמ"מ כְּשֵׁר לְהוּלְכָהּ, וְע"כ מְדָקָא פְּסִיל לִי לַא"י בְּהוּלְכָהּ ש"מ דְבְּהוּלְכָהּ ג"כ בְּעֵינּוּ שְׁלִיחוּת גָּמוּר, א"כ עֶבֶד הַכָּשֵׁר לְהוּלְכָהּ ע"כ כְּשֵׁר לְקַבְלָהּ ג"כ דְאֵי תַחֲלַק בֵּין הוּלְכָהּ לְקַבְלָהּ א"כ א"י בְּהוּלְכָהּ לְמָה יְפָסֵל וְהָא לָא ס"ל לַר' אֲמִי טַעְמָא לְפִי שְׁאֵינּוּ בֶן כְּרִיתוּת פְּדַמְסִיק לְקַמֵּן לַר"י דַס"ל בְּתַרוּמָה נְמִי לָא חֲזִי כַר"ש דְסוּבֵר תְּרוּמַת א"י אֵינָה כְּלוּם, וְשִׁפִּיר דְיִיק מְדָקָא פְּסִיל לִי לַא"י דְאֵין הַפְּרֵשׁ בֵּין קַבְלָהּ לְהוּלְכָהּ כָּלֵל, וְזֶה בְּרוּר, וְעֵינּוּ מַה שְׁפַתְבִּיתִי בְּתוֹס' בַּד"ה אֵינוּ יְהוּדִי וְלְקַמֵּן ע"כ בְּדַבְּרֵי ר' יוֹחָנָן עוֹד בְּזֶה: בְּתוֹס' בַּד"ה אֵינוּ יְהוּדִי נְמִי, הֵנִי מְצִי לְמִימַר וְכו' דְשִׁינְיָ אַף בְּעֶבֶד.

דְּבַרֵיהֶם צְרִיכִין בִּיאוּר בֵּינוֹן דְבְּעֶבֶד פְּלִיגִי לְקַמֵּן אֲמוּרָאֵי וּפְשִׁטָא דְמַתְנִיתִין דְקְתָנִי אֵינוּ יְהוּדִי וְלָא עֶבֶד מִשְׁמַע דְעֶבֶד כְּשֵׁר, וְלְמָה לִי לְמַקְשָׁה לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ בְּמַחְלוּקַת זֹו לִיתָן טַעַם בְּאֵינוּ יְהוּדִי לַר"י דְוָקָא: וְנִרְאָה לִי דְכּוֹנְנָתָם כְּףֵי דְלָא מִבְּעֵי לַר"י וְדָאֵי צְרִיף לְהֵף טַעְמָא דַאל"כ הִי עֶבֶד כְּשֵׁר אֲלָא אֲפִי לַר' אֲמִי צְרִיף הֵף טַעְמָא דְוָדָאֵי יֵשׁ לְהַבִּין דַר' אֲמִי דְיִיק דְעֶבֶד כְּשֵׁר מְדַקְתָּנִי א"י וְלָא עֶבֶד, וְקִשְׁיָה מ"מ מִינְיָ לְנוּ דְעֶבֶד יְכוּל לִיתָן גֵּט לְאִשָּׁה דְיִקְלָא בֵּינוֹן שְׁאֵינּוּ בְּתוֹרַת גִּיטִין אֵינוּ יְכוּל לְהַתִּיר וּמ"מ שְׁלִיחַ יְכוּל לְהִיּוֹת אֲפִילוּ בְּמִיַּדֵי דְבְּעֵי שְׁלִיחוּת וּנ"מ אִם נִשְׁתַּחֲרַר כְּשֵׁר דְשְׁלִיחַ יְכוּל לְהִיּוֹת אֲפִי בְּעַבְדוּתוֹ וּלְגַרְשׁ יְכוּל כְּשֵׁן שְׁתַּחֲרַר וּלְכַף לָא נִקַּט בְּמַתְנִיתִין עֶבֶד, וְע"כ דְגַם ר' אֲמִי סוּבֵר דְכָל הֵיכָא שְׁאֵינּוּ רְאוּי לְעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה הַשְּׁלִיחוּת אֵינוּ יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ אֲפִי הוּא בֶן כְּרִית וְרְאוּי לְשְׁלִיחוּת דְעִלְמָא מ"מ בְּעֵינּוּ שְׁיָהָא רְאוּי לְמַעֲשֵׂה הַשְּׁלִיחוּת שְׁנִשְׁתַּלַּח לְעֲשׂוֹתוֹ, וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר דְיִיק דַע"כ דְגַם עֶבֶד יְכוּל לְהַתִּיר לְמִסוּר הַגֵּט לְאִשָּׁה, דְאֵי ס"ד שְׁאֵינּוּ יְכוּל לְהַתִּיר אֲפִי שְׁלִיחַ לָא מְצִי לְהִיּוֹת, אַף דְבְּעִלְמָא בַר שְׁלִיחוּת הוּא בֵּינוֹן שְׁאֵינּוּ רְאוּי לְמַעֲשֵׂה הַשְּׁלִיחוּת זֶה, וַא"כ אֲפִילוּ נִשְׁתַּחֲרַר קוֹנְדָם מְסִירָה לְאִשָּׁה לָא מְהַנִּי, דְמַעֲיָקְרָא לָא הֵנִי בַר שְׁלִיחוּת, א"כ הֵנִי לִי לְתַנָּא לְמִתְנִי עֶבֶד, וּמְדָלָא קְתָנִי רַק א"י ש"מ דְעֶבֶד יְכוּל לְהַתִּיר וּלְכַף יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ וּר"י סוּבֵר דְנִקַּט א"י וְה"ה עֶבֶד, וְלְתַרְנוּנֵיהוּ הֵף טַעְמָא אֵיתָא שְׁפֵל מִי שְׁאֵינּוּ רְאוּי לְהַתִּיר לָא נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ ג"כ וְאֲפִילוּ בַעַת מְסִירָה נַעֲשֵׂה רְאוּי, לְכַף נִקַּט הֵף טַעְמָא דְשִׁינְיָ אַף בְּעֶבֶד, לְכַף מַר סוּבֵר דְעֶבֶד נְמִי פָּסוּל וּמַר דְיִיק מִינְיָ דְעֶבֶד יְכוּל לְהַתִּיר, אָבֵל אֵי לָא הֵנִי שְׁמַעְנוּ הֵף טַעַם רַק טַעְמָא דְבֶן כְּרִית א"כ טַעַם זֶה לָא שְׁיָיָף בְּעֶבֶד כָּלֵל, א"כ לָא הִי יְכוּל ר' אֲמִי לְמִידָק כָּלֵל דְעֶבֶד כְּשֵׁר, דְשִׁפִּיר יֵשׁ לוֹמַר דְעֶבֶד אֵינוּ יְכוּל לְגַרְשׁ לְפִי שְׁאֵינּוּ בְּתוֹרַת גִּיטִין, אָבֵל שְׁלִיחַ מְצִי לְהִיּוֹת בֵּינוֹן שְׁהוּא בֶן כְּרִית וְאִם נִשְׁתַּחֲרַר כְּשֵׁר לְגַרְשׁ, לְכַף

נתנו הטעם האמיתי שאינו יכול להיות שלים כל שאינו ראוי לעשות שליחותו שנשפלת לעשותו וזה הטעם שינה אף בעבד אי לא הנה ראוי לגרש, ומזה דניק ר' אמי דע"כ יכול לגרש, ודוק: בד"ה ממי נטלו, מפאן משמע וכו' ושמה יש לחלק וכו'.

יש לתמוה למה נסתפקו התוס' בזה דבהכרח צריה לחלק בין סומא לאחר כמבואר להדיא פ'ק כל הגט בעובדא דאבא בר מניומי, ועוד דכאן ג"כ הוא מוכרח דאי ס"ד דגם באחר הדין פ' א"כ מ"ש דנקט סומא הוי לי' לומר ומי שאינו מפיר הבעל והאשה יהא סומא או פתוח ועוד אי ס"ד שצריה שיפיר בעצמו ולא מהני מה שאחרים יאמרו לו א"כ מאי מקשה עלי' ר"י מט"ע דקלא הא פ'ינן דסומא הוא אפתי אינו יודע רק ע"י אחרים שיאמרו לו שזה בקול זה הוא הבעל ושמו כה ואשה זו בקול זה היא אשתו, ואי לא מהני מה שיאמרו לו מה יועיל ט"ע דקול ולא דמי לבני אדם בליקלה דמפיר אותה בקולה בעצמו ואי דר"י באמת פליג עלי' דמהני הפרה ע"י אחר א"כ תיקשי תדא למה לא הקשה לו בפשיטות דאחרים יאמרו לו שזה היא, ועוד מה בקשו התוס' בהה' ספק הא אגון כר"י ק"ל ולא כר"ש.

וראיתי בהג"א פ'ק כל הגט בעובדא דאבא בר מניומי כתב דמשם מוכח דכל שיאמרו לו עדים בעת נתינה דהיא זו יכול למסור לה הגט ושאני סומא פ' טעה ודבריו נראין לכא' דדברי התו' ממש, אבל יש לתמוה בכל הנה"ל: לכן ברור שלא נתפוננו התוס' לדברי הג"א הנה"ל כלל והא פשיטא להו דכל שיאמרו עדים בשעת נתינה דזו היא והוא רואה אותה ומסר לה דהא נדאי הוי הפרה גמורה שהרי עכשיו מפירה בפני' ויודע ששמה כה וכל הפרה בעולם כה הוא ואטו צריה שיהא דוקא אצל הנישואין שיפיר שזו אשתו של זה רק כל שע"י אחרים נתברר לו הוא מפיר אותה בעצמו, לכה התם בהה' דאבא בר מניומי הנה יכול למסור לה הגט ע"י אחרים שיאמרו לו שזה היא רק עיקר ספיקם של בעלי התוס' דס"ד דאין הטעם בסומא מפח טעות רק מחמת שהסומא אפי' יאמרו לו שזה היא אינו מפיר אותה בעצמו מצידו כלל אפילו עכשיו והא לא מהני, ולפי זה ה"ה אחר שיתן גט לאשה שאינו יודע מי היא אף שאח"כ יתברר לו שזו היא לא מהני, דהשליח צריה שיפיר בעצמו בעת שמוסר לה הגט שהיא זו, ור"י לא פליג עלי' רק דסובר דסומא נמי יכול להפיר בעצמו בשעת מסירת הגט שהיא זו ע"י אחרים שיאמרו לו קודם, שזו בקול זה אשתו של זה ואח"כ מפיר אותה בעצמו בקולה, ועל זה כתבו דשמה יש לחלק בין סומא לאחר דטעמא דסומא רק משום שמה יטעוהו, וזה ברור בכוננת התוס': גם נראה לי ברור שאין הכרע מדברי התוס' לומר דבסומא באמת פסול ע"י אחרים, דיש לומר דוקא לר"ש יש לחוש לטעות פ'ינן דלית לי' הפרה בעצמו כלל, אבל לר"י דאית לי' לסומא הפרה בעצמו כמו פתוח ע"י ט"ע דקול, ממילא ליכא למיחוש גבי' שיטעוהו כמו בפתוח: אמנם בעיקר דברי התוס' כבר כתבתי והוכחתי דנדאי טעמא דר"ש משום דפסול לשליחות כל שאינו עושה שליחותו מדעתו והוי כמו מעשה קוף לענן זה פ'ינן שאינו יודע מה שעושה כלל אמנם ה'ינו דוקא לר"ש אבל לר"י פ'ינן שראוי הוא לעשות שליחות בעצמו ע"י טביעת קול ממילא פשר הוא לשליחות ואפילו ע"י אחרים מהני, וכ"ש אחר שהוא פתוח אפי' לר"ש מהני.

רק סומא ס"ד דר"ש שאינו ראוי להפיר בעצמו ופסול לשליחות ואין צורך לפרש משום טעות, וזה ברור: בד"ה ה"ה והא דאמר ביש נוחלין וכו' שאני הכא תדע וכו' סומא אמאי לא כו'. הרא"ש הביא בשם הרמ"ה ז"ל דרשעים בשעת קבלה וחרו בתשובה פשרים לעדות בפ"ג, והרא"ג דלא בעינן תחילתו וסופו בכשרות בעדות אשה דהא פתוח ונסתמא קאמר הכא דכשר אף דפסול לעדות ממון עכ"ד: והנה אף דלפום ריהטא דברי התוס' הם כדבריו ממש, אבל באמת הפוכין הם לגמרי דהתו' ס"ל דסומא דהכא אינו פסול כלל כמו אשה רק כמו פתוח שלא ראה פתיבת הגט וכל שראה פשר גמור הוא לעדות אשה, אבל היכי שהוא פסול לעדות אשה אפי' יודע להעיד, שאינו נאמן, שפיר בעינן תחלה וסוף בכשרות, שהרי הם הביאו ראי' מהא דפריה מעיקרא סומא אמאי לא ש"מ דבאו להוכיח דסומא אינו פסול כלל לעדות אשה אפי' תחלה וסוף רק לפי שאינו יודע להעיד אבל הרמ"ה ס"ל דטעמא דכשר הכא פתוח ונסתמא אף דבסומא פסול לעדות אפי' יודע להעיד דבעדות אשה לא בעינן תחילתו וסופו בכשרות, ויש לתמוה באמת על הרמ"ה ז"ל מנא לי' הא דמהו דהכא אין ראי' כמו שהוכיחו התוס' דהא אפי' סומא מעיקרא פשיטא להו דכשר בס"ד שאין צריך בפ"ג, גם נראה לי ברור שעיקר פנונת התוס' לא נתפוננו בכאן להכשר הסומא דהוי להו לומר דבריהם מעיקרא כדפריה סומא אמאי לא להקשות דסומא פסול בעלמא, ועוד מאי אולמי הו' ראי' ממה דמקשה הש"ס מהו דקאמר בהדיא פתוח ונסתמא פשר עד שיאמרו תדע, רק לפי שידעו התוס' שיש לפרש בכאן דלכך פשר לפי דלא בעינן תחילתו וסופו בכשרות כסברת הרמ"ה הנ"ל, ועל זה באו לשלול דבר זה דשאני הכא דסומא בעצמותו פשר הוא לעדות אשה כמו אשה רק לפי שאינו יודע להעיד וכל שידע פשר גמור הוא והביאו ראי' שהרי אפי' סומא מעיקרא הקשו מקודם סומא אמאי לא אלמא דלאו משום דלא בעינן תחילתו וסופו בכשרות נגעו בה רק דסומא פשר הוא מתחילתו ועד סופו, ומ"מ יש ליישב דברי הרמ"ה דס"ל דוקא בח"ל שייך לפסול סומא לעדות שצריך להעיד בפ"ג אבל בא"י לס"ד בנדאי אין מקום לפסול סומא שאינו מעיד כלל, ולמסקנא בח"ל שפיר יש לומר משום דלא בעינן תחילתו וסופו בכשרות ומ"מ נראין דברי התוס' בזה דהא חזינן דחמש נשים אפי' בא"י לא מהימני משום דחשידי לשקר, ש"מ דאפי' בא"י אנו סומכין על נאמנות השליח, א"כ אי סומא פסול בעדות אשה רק תחילתו וסופו לא בעינן בכשרות מאי פריה סומא אמאי לא, ומ"מ לפי מה שפתיבתי לעיל דעיקר קושית הש"ס לעיל לא הי' כלל מטעם עדות רק הקושיא למה יפסל לשליחות, דע"כ צריך לפרש מתניתין לכ"ע דסומא פסול לשליחות כמו אינה דקא חשיב בהדיא, דאל"כ בגט מקנים בסומא פשר ובאינה פסול.

וזה אי אפשר פיון דכלל להו התנא בהדא וא"כ ממילא אין ראי' דסומא פשר לעדות אשה כל שתחילתו וסופו בפסלות רק פתוח ונסתמא פשר כדברי הרמ"ה הנ"ל, עכ"פ יצא לנו מהנ' דלדעת התוס' בעינן בכל הפסולין תחילתו וסופו בכשרות אפילו בעדות אשה רק סומא פשר הוא לעדות אשה אפי' תחילתו וסופו בפסלות כל שידע להעיד וכל זה ברור ועמ"ש לקמן בד"ה אין העבד: ע"ב בגמרא אמר ר"א אמר ר"י וכו' לפי שאינו בתורת וכו'.

גם בזה פי' ר"י הלוי דו"ח לקבלה פליג אבל להולכה מודה, והרמב"ן ז"ל חזיק דבריו לחלק בין הולכה וקבלה, עיין בר"ן: ומהני על דבריהם דא"כ תקשי בס"ד דמקשה

לר"י מתרומה הוי לי להקשות ממתניתין גופה דאיהו נותן טעם לפי שאינו בת"ג דאינו מספיק רק לקבלה הא אפילו להולכה פסול במתניתין וע"כ משום דבעינו שלים ישראל, והוי ליה לישנוני משום דבעינו בן ברית פדמשני השתא שהרי ע"כ לשיטת הר"י הלוי והרמב"ן אין טעם לפסול בהולכה רק לפי שאינו בן ברית, א"כ למה להו להכריח דבר זה מפח קושיא מתרומה מה דבמקומו הוא מוכרע ממילתא דר"י גופי' בגט גרידא, וע"כ דהו סברא לפי שאינו בת"ג מספיק בין להולכה בין לקבלה, והוא תמוה לכאורה, ובנודאי ליפא למימר דלא פריה הכי משום דלא פריא להו הא מילתא לחלק בין הולכה לקבלה לר"י דא"כ מאיזה צד פריא להו לר"י הלוי ורמב"ן מה דבש"ס מספקא להו עכ"פ: אמנם נראה לפע"ד דלק"מ דבס"ד הוי ס"ל באמת דא"י הוי פשר לשליחות הולכה כמו עבד רק פפי אוקימתא דר"י דמוקי בח"ל ומפח בפ"נ א"כ פסול מפח בפ"נ והינו דלא קתני עבד דעבד פשר לעדות בפ"נ כמו אשה, אבל מפח שליחות להולכה תרנונייהו פשרים רק לפי המסקנא דבעינו בן ברית א"י בלא"ה אינו פשר אפי' להולכה וזה ברור: אף לפי זה יהא מוכח מדברי ר"י הלוי ורמב"ן ה"ל דבעינו תחילתו וסופו בכשרות אפי' בעדות אשה דלא כהרמ"ה שהביא הרא"ש דהא בס"ד הוי ס"ל דרק מפח בפני נכתב פסול ומ"מ קתני ונתגייר פסול ש"מ דתחילתו וסופו בכשרות בעינו ושאני סומא כמ"ש לעיל לשיטת התו', אלא שיש לדחות לפי מה שפכתתי לעיל בפ"י הסוגי' דכל שלים שאינו יכול להעיד בפ"נ פגון סומא או מי שלא יאמן ממילא פסול הוא מדרבנן לשליחות הגט דלא רצו חכמים שישלחו שלים שיצטרכו להדר בתר קיום פניו דבח"ל אין מצו לקיים ותשאר עיגונא רק בלא ראה הפתיכה לא פסלו פניו שיכול לראות מאיזה צד ישלחו שלא יראה ע"ש א"כ הכא נמי יש לומר דאי הי' פשר בעת קבלה אף שהי' פסול בעת פתיכה פשר דתחילתו וסופו בכשרות לא בעינו בעדות אשה רק שאני הכא דקיבל פשהוא פסול לשליחות והוי כמו סומא ודוק, ועמ"ש בתו' בד"ה אין: שם טעמא במילתא דליתא קשיא לי דהא בפ"ב דקידושין קאמר דקרא דגבי תרומה לא איצטרף לגופה דשני שלים דמגירושין ילפינו רק איצטרף דבעינו בן ברית ופריה הא למה לי קרא מדר"י נפקא דפוסל עבד לפי שאינו בת"ג וא"כ א"י נמי לפי שאינו בתורת תרומה ומשני דאיתא בתרומה דנפשי' ע"ש, והשתא תיקשי התם מה פריה וכי דברי ר"י מילתא דפשיטא הוא שאין צריך קרא פלל ונהרי ר' אמי חולק עליו בזה ועוד אי מילתא דפשיטא הוא מסברא למה לי דר"י א"כ איפא למימר דר"י יליף לה מקרא דתרומה, וע"כ דדייק דר"י מסברא קאמר לה דאי מתרומה יליף איפא למיפריה שאני תרומה שפן קודש לגבי גט דמהאי טעמא לא ילפינו התם קדשים מגירושין ותרומה שהן חול לגבי קדשים וכמו כן ליפא למילף לפסול בגט מתרומה, וע"כ דמסברא קאמר לה א"כ למה לי קרא בתרומה וא"כ מאי מקשה הכא לר"י מתרומה לפי האמת דישנו בתורת תרומה דנפשי' דמ"מ מתרומה לא ילפינו ואיצטרף לפסול בגט מפח סברא לפי שאינו בת"ג: ועוד קשה דהא ע"כ הו לפי שאינו בת"ג אין הפנונה לפי שאינו יכול להתיר אשת ישראל דהא על זה דנין אי יכול להתיר דליפא למימר דפשיטא לן שאינו יכול להתיר ועיקר הספק על השליחות ונ"מ עבד שנשתחרר דהא ונדאי ליתא דהא ר' אמי מכשיר להיות שלים לגרש אפי' לא נשתחרר, וע"כ הפנונה לפי שאינו בת"ג דנפשי' אינו יכול להתיר לאחרים, וכן להיות שלים להתיר א"כ תיקשי בהו סוגי' דקידושין דקאמר הא למה לי קרא מדר"י נפקא,

א"כ ע"כ הוי ס"ד דא"י אינו בתורת תרומה דנפשי' כמו עבד בת"ג ויהי' משני עלה איצטרף ס"ד הואיל ואיתא בתורת תרומה דנפשי' דהא זו הוא עיקר הקושיא שהי' סובר שאינו בתורת תרומה דנפשי' ובנדאי נראה לכאורה דבס"ד הי' סובר דא"י לפי שאינו בחיוב תרומה פלל מיקרי שאינו בתורת תרומה כמו עבד בת"ג ומשני דס"ד נהי שאינו בחיוב תרומה מ"מ אם תרם משלו תרומתו תרומה, והשתא תיקשי ה"מ ס"ד להקשות למה לי קרא דהוי ס"ל לפי שאינו בחיוב תרומה מיקרי שאינו בתורת תרומה, והכא פרי' להיפוך דלמה לי לר"י לפי שאינו בתורת גיטין הא א"י שישנו בתורת, תרומה ג"כ אינו נעשה שליח, הא פשיטא שיש לומר דא"י נמי לפי שאינו בחיוב תרומה חשיב שאינו בתורת תרומה כדקס"דהתם להקשות לר"י מהו סברא דא"י לא חשיב בתורת תרומה לפי שאינו מחוייב ודוק: לכן נראה לי לפרש דנדאי ר"י דהכא דפוסל עבד לשליחות לפי שאינו בת"ג, הפוננה לפי שאינו בת"ג דנפשי' אינו יכול להתיר אשת ישראל, וממילא פינון שאינו יכול להתיר לא נעשה שליח, ואפי' נשתחרר אח"כ פינון דמעיקרא לא הוי שליח הואיל ואינו ראוי להתיר אז, אמנם בתרומה בלא"ה דעינו דא"י פסול לתרום של ישראל מקרא דאתם כמו דממעטין אתם ולא אפטרופסין אתם ולא התורם את שאינו שלו כדאיתא ה"מ, ממילא אימעט א"י ג"כ דאתם ישראל או בני ברית תדע דאל"כ אלא מיתורא דאתם הא צריך אתם לכל הני דמעט ה"מ וע"כ דממילא אימעט, והא דקאמר ה"מ גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית, היינו על השליחות שאינו יכול להיות שליח, ונ"מ אפי' תרם כשנתגייר לא הוי מהני, דמאתם לא ילפינו רק לתרום אבל לא שלא? הא שליח לתרום וכל שתתם ביהדות הוי תרומה קמ"ל גם אתם דלא מצי לשנוי' שליח פלל והינו דמקשה הא למה לי קרא גם לרבות שליח למעט א"י משליחות הא מר"י נפקא פינון דמאתם אימעט מתרומה ממילא לא נעשה שליח פינון שאינו ראוי אז לעשות שליחותו בשעה שנתמנה, דמהאי טעמא פוסל ר"י עבד אפי' נשתחרר אח"כ פינון דלא הי' ראוי למעשה השליחות כשנתמנה לפי שאינו בת"ג לא נעשה שליח, ואהא משני ס"ד פינון דאיתא בתרומה דנפשי' שליח נמי מצי להיות אף דליתא בתרומת ישראל ודאי פינון דאיתא בדנפשי' ונ"מ אם נתגייר הי' יכול לתרום של ישראל אפי' נעשה שליח מקודם.

ור"י דמפיק לי מסברא לעבד משליחות ג"כ לפי שאינו בת"ג פלל אפי' בדנפשי' הלכך אפי' שליח אינו, אבל א"י לתרומה מצי להיות שליח קמ"ל גם, למעט א"י משליחות והינו דמקשה הכא שפיר להיפוך פינון דאיתא בתרומה דנפשי' ומ"מ לא נעשה שליח לפי שאינו ישראל למה לי לר"י טעמא לפי שאינו בתורת גט דהא בלא"ה כל שאינו ישראל לא נעשה שליח ומשני דוקא שאינו בן ברית אימעט ולא עבד, והשתא נמי לא קשיא דלמא ר"י מתרומה לא יליף שכן קודש דהא ליתא דדוקא ה"מ דלא נחית להו סברא דאיתא בתרומה דנפשי' שפיר מקשה לר"י דמתרומה לא יליף שכן קודש, אבל השתא דא"י איתא בתרומה דנפשי' לא שני' לומר שכן קודש דהא תרומת א"י ג"כ קודש רק ה"מ בקושיא לא נחית פלל לתרומת א"י רק מתרומת ישראל מייירי, דבהא פשיטא לי דא"י לא מצי לתרום של ישראל מאתם פנ"ל: ובהכי ניחא לי מה דלכאורה יש להבין דלמא קרא לא קאמר רק פן תרימו גם אתם דאין התורם רק ישראל, ור"י קמ"ל דאינו יכול להיות שליח אפי' נעשה מעשה השליחות ביהדות ולפי ה"ל ניחא, דזה מאתם

מוכח, ומדקאמר גם אתם למעט א"י מתרומה ש"מ אפילו להיות שליח אימעת, ולפי הג"ל ניקח לי מה שהביא הרמב"ם קרא דגם אתם למעט א"י משליחות אף דפוסק כר"ש דתרומת א"י אפי' בדנפשי' אינה תרומה, ולפי הג"ל ניקח פינון דקרא דאתם ע"כ ממעט א"י כמו אפוטרופס ואינך דהתם ולדידך איצטריך גם לרבות שליח דמגירושין ושיין וקדשים לא ילפינו כדאיתא התם, א"כ ממילא אימעת א"י משליחות ג"כ מקרא ולמה לי לומר מסברא מה דממילא אימעת מקרא, והא דקאמר הכא לאו משום דכתיב אתם גם אתם לאו למימרא דמגם דוקא ילפינו דא"י שפתרם אין תרומתו תרומה דהא מאתם בלבד ילפינו רק מגם אתם מוכח ממילא דאפילו שליח לא הוי ואפי' נתגזיר ומאתם ילפינו דא"י אינו תורם, מגם אתם דאינו נעשה שליח, ודוק: בתוס' בד"ה אין העבד וא"ת ומתניתין ליתני עבד וכ"ש אינו יהודי.

לדעת הפוסקים דבעינו תחילתו וסופו בכשרות דלא כהרמ"ה שהביא הרא"ש וכפי הנראה ג"כ מדברי התוס' לעיל בד"ה ה"ה, פשיטא דלק"מ דהא הוי פסול אפי' נתגזיר בין כתיבה לקבלה דהוי שליח פשר, מ"מ פינון דבח"ל מייירי ובעת כתיבה הי' פסול דינו כמו סומא מפח בפ"ג, משא"כ עבד כל שהי' משוחרר בעת קבלה לענין בפני נכתב פשר גמור הוא כמו אשה, והיינו דלא דייק רב אמי לעיל מפח דליתני עבד ולא א"י רק דהוי לי' למיתני עבד ג"כ, ואף דהוא פשר בנשחרר קודם קבלה מ"מ כמו דקתני קיבל הקטן ליתני עבד דתלוי ג"כ בקבלה פינון דמא"י לא נשמע עבד, ועוד נראה לי לפי מה שכתב הרא"ש דא"י פסול אפי' לא נעשה שליח לגרש רק למנות שליח אחר לפי שאינו בר שליחות לגיטין ולפי זה עבד שהוא בר שליחות שהוא בן ברית יכול להיות שליח למנות שליח אחר שאין לפסלו לפי שאינו בת"ג פינון דלא נעשה שליח לגרש א"כ מתניתין דקתני א"י פסול אפילו למנות שליח אחר משא"כ עבד כה"ג פשר, ואמת דהרא"ש הוסיף שאינו בן פרייתות, ולא ידעתי למה בעי בהא בן פרייתות פינון שאינו שליח לגרש, שהרי במוסר לא"י למסרו לשליח שעשאו בעצמו בכתב ולא עשה הא"י שליח ס"ל דכשר, א"כ עיקר החסרון מצד שליחות והרי עבד בר שליחות, אמנם גם בא"י צ"ע למה לא יוכל למנות שליח שהרי דבר זה מידי דלא בעי שליחות הוא רק כל שנתגלה לפלוני שזה רוצה בו להיות שלוחו די בכך, כמו כל השומע קולי, וכן פתבו ותנו, א"כ אי אמר לא"י שימנה לפלוני שליח אין צריך שיהא הא"י שלוחו לזה רק כמו כתב בעלמא שהוא מודיע אותו דפלוני מתרצה בו, וכן אי אמר לו שיתנו לכל מי שירצה הרי נתרצה בכאן לכל מי שיסון לו הא"י יהא שלוחו, והוי ממש כמו כל השומע וכו', גם לפי תירוץ זה האחרון קשה לפי אוקימתא דר"י דמייירי בח"ל אי הפנונה למנות שליח הוי לי' שליח שלא ניתנו לגירושין ואינו יכול לומר בפ"ג אפי' הנה פשר והעיקר כמ"ש מקודם: בא"ד וילי' שפא דאמר ר"י וכו' זהו לפי סברתם לעיל בתוס' בד"ה והא לאו בגי' דיעה דלא בעינו שליחות בכתיבה ולא בן פרייתות, אבל לפי הסברא שם דבעינו שליחות וכריתות בכתיבה א"כ אי הוי קתני עבד הוי שמעינו דא"י נמי פשר לכתיבה דע"כ דאתי כר"מ דאל"כ עבד למה יוכשר לכתיבה הא אינו בן פרייתות: בד"ה לפי וכו' והא דמתגרשה וכו' מטעם קצר.

ונאפן' למ"ד חצור משום שליחות ניקחא להו דגזירת הכתוב הוא שיועיל חצור כמו שלית
אבל להתגרש ע"י עבד מטעם שלית מלבד חצור א"א שאינו בת"ג: בד"ה האיננו יהודי,
פ"א בקונ' כו' ונראה לר"י וכו'.

רצונם בזה דלפירש"י קשה דפליגי אמוראי פרק השולח אי יש קנן לא"י ובנדאי לא
נחלקו בפלוגתא דתנאי דהכא. אבל לא הבנתי כלל מה ענן פלוגתא זו אי יש קנן להכא
דהך פלוגתא הוא לענן לפטור הישראל שיוכל לאכול בלי מעושר אבל הא"י לכ"ע
פשיטא דאינו חייב בתרומה ויכול לאכול בלי שיתרון כלל רק אי תרם תרומתו תרומה,
נאפ"א תימא שאין תרומה זו פוטרת את הישראל וכשרוצה לאכול צריך לתרום, אבל
תרומת הא"י חשוב תרומה כמו שנודרים נדרים, ומ"מ יש לומר אף דהקדישו הקדש
היינו אי מקדיש סתם, אבל אי בתורת תרומה קאמר אי אינו חייב בתרומה הני לי
כהקדש טעות, לכה צ"ל דמייירי למ"ד אין קנן ויש בזה חייב תרומה לכה מהני תרומת
הא"י: בד"ה תרומתו תרומה, והא דאמרין וכו'.

וילדעתי דלת"ק נמי אין מועלין בה דבהא מודה דמעילה בשל ישראל דוקא רק אסורה
לזרים כהקדש דעלמא אבל אין בה דין מעילה ואולי לזה נתפנוין רש"י במה שפי'
שאסורה לזרים:.

בד"ה ותנו, הני מצי לישנויי כו'. וילדעתי דעיקר הקוש' מהך ברייתא דקתני בה משלחם
מבואר דבשל ישראל לא, והא ע"כ לאו כר"ש דלדיד' אפ"א ש"ל אינו תרומה, וממילא
מיייתי נמי ממתניתין דמסתמא נמי לאו כר"ש אתיא פיון דחזוין דאפ"א ת"ק סובר דאינו
תרומה בשל אחרים, ולפי זה גרסינן פאן דתניא, וכן הוא האמת דליתא במתניתין הך
תיבת משלחם, ולפי מה שפכתתי לעיל דהך אתם לכ"ע דרשינן ולא א"י דממילא אימעט
כמו אפוסטרופס ותורם שאינו שלו בלא"ה ניקחא דוק: בד"ה מה אתם, לענן ריבית כו'.

לא נתבררו לי דבריהם דהא לר"ש מהאי טעמא לא איצטריך משום דמסברא ידעין לה
לפי שאינו בתורת תרומה כמו בגט א"כ ה"ה בריבית פיון שאינו בתורת ריבית לא בעי
קרא כלל: בד"ה מ"ט דרבי גרסינן ולא ר"י וכן מוכח סוגיא התם.

ר"ל דלא נימא דנגרוס פאן ר"י ונגרוס התם עובר ירך אמו, ועל זה כתבו דהסוגיא
מוכחת על הגרסא דלאו ירך אמו וע"כ דכאן לא גרסינן ר"י רק רבי בד"ה ונעשה כמי
שהקנה, תימא לר"י וכו'.

נאני תמה על תמיהתם דאטו כל מי שמוסר גט לעבדו או לאשתו אמרינן דהיז קיבל הגט
רק הגוף קיבל באמצעות היז ואין היז מצד עצמו בר קבלה רק בכחות הגוף ואמרין
דהגוף קיבל ע"י היז וכל הגוף קיבל קבלה זו, ואף פאן פיון שהעובר מפלל האיברים
שלה אף הוא קיבל בקבלה זו ומפחו קיבלה היז וכמו כן בשיחורר בולה חוץ ידה מ"מ
נשתחורה דהגוף קיבל השיחורר לא היז וכה הוא דרך קבלת הגוף במה שמונח ביד פי
אי אפשר שייחננו בתוך הגוף וזה ברור ויתר הדברים בסוגיא הנ"ל מבואר אצלי
בחדושי לא"ה ע"סמ"א ע"ש: במשנה אף הנשים וכו'.

יש לתמוה לפי מה דמשמע מדברי הרא"ש לעיל דפסולי עבירה רק בח"ל אין נאמנין
להביא את הגט אבל בא"י נאמנין ע"ש, א"כ למה לא חשיב הכא פסולי עבירה לר"י

דמוקי מתגיתין בא"י דלעדוות מיתה אין נאמנין וילהביא גט נאמנין, דהכתב מוכיח, ועוד דאפילו לדעת הרמב"ם ז"ל פ"ו מה"ג דאפ"י בא"י אין פסולי עבירה פשרין להבאת הגט, נראה דהיינו דוקא לאפ"י דקי"ל פנותי דבא"י ג"כ חמש נשים פסולות דמכונני לקלקלה, א"כ ממילא פסולי עבירה ג"כ אין נאמנין, דבהו פשיטא דיש לחוש דמשקרי לאיזה סיבה ונהנאה, תדע דאפ"י בח"ל דחמש נשים פשרים לר"י הגי פסולין, דחמש נשים כל דליפא למיחש דמכונני לקלקלה לא משקרי, אבל אינהו בלאו הכי משקרי לאיזה טעם אחר, אבל לר"י דסובר חמש נשים בא"י פשרין, דכל דאין צורך לסמוך אדיבור דידהו רק על הכתב, אין הפרש בין אלו לאחר, א"כ ה"ה פסולי עבירה בא"י הא מ"מ הכתב מוכיח, ואם אתה אומר דחיישינן בהו ולא מהני כתב, נוחש בחמש נשים ג"כ, וא"כ תיקשי מ"ש דנקט במתגיתין חמש נשים ולא פסולי עבירה דאורייתא דבהו ג"כ כתב מוכיח: בשלמא הא לא קשיא להיפך למה לא חשיב לעיל פסולי עבירה דבח"ל פסולין לכ"ע והתם בח"ל מוקמינן לה לעיל, דיש לומר דלא חשיב רק הגי דפסולין מתורת שליחות לא מטעם שאין נאמנין ואפילו סומא אינו פסול מטעם אמונה רק מפח שלא ראה או כמו שפכתתי לעיל דפסול ג"כ מדרבנן לשליחות הגט ע"ש, ונ"מ למ"ד דלא בעינן תחילתו וסופו בכשרות בפסולי עבירה, א"כ בחזרו בתשובה פשרין וכן ראיתי בספ"י לעיל: אלא שיש לדקדק עדיין אי הנה פסולי עבירה פשרין לשליחות רק מפח חסרון אמונה א"כ למה פסק בנתקיים פסול מדרבנן פיון דבני שליחות ניהו, וראיתי להרב הג"ל שכתב דפסול מדרבנן דחיישינן שאינו שליח הבעל כלל ע"ש, ולכאורה עדיין לא הועיל דהא משמע מדברי הרב ז"ל בהדיא דרק להבאת הגט פסולין אבל לשליחות קבלה פשרין שיהי בפירוש כתב מעיקרא הכל פשרין לשליחות הגט בין לקבלה בין להולכה ונהבאה חוץ מחמשה, ומדכתב בתר הכי דפסולין מדאורייתא, פסולין להבאת הגט, משמע ודאי דלקבלה פשרין, וא"כ אי מטעם שלא קיבל מיד הבעל לגירושין א"כ הרי לקבלה נמי פסולין דאף דשליח קבלה צריך עדים היינו עידי אמירה ועידי קבלה, דוקא בנקרע אבל בישנו ביזו אין צריך רק עידי אמירה א"כ פסולי עבירה נוחש שאם לא בא לידו מן הבעל כמו שאתה חושש בשליח הולכה אפילו ישנו ביזו שלם: אבל מ"מ הא לא קשיא כלל דנדאי שליח קבלה יכולין להיות דכיון דע"כ איש זה נעשה שליח האשה לקבל דהא עידי אמירה בעי בכל גוונא אפי' ישנו ביזו שלם, א"כ פשיטא דליכא למיחש דנפל מיד הבעל ומצאו שליח האשה דלנפילה דיחיד פשיטא דליכא למיחש, אבל שליח הולכה בנדאי יש לומר דמצאו ומשקר לומר שהוא שליח ואינו שליח כלל רק נפל ומצאו זה כמש"כ הרב הג"ל, ומה שפסלו הרמב"ם לשליחות הבאה אף דהוי ג"כ נפילה דיחיד משום דשליח הבאה אין צריך עדות כלל, הלכך בפסולי עבירה חיישינן דאינו שליח כלל רק מצאו ואומר שהוא שליח הבאה אבל שליח קבלה יכולין להיות, וזה ברור, אבל הג"ל ודאי קשה דעכ"פ לר"י דהכא למה לא חשיב פסולי עבירה דכשרין ג"כ בא"י אף דפסולין לעדות מיתה משום דהכתב מוכיח: איברא לדעת הרמב"ם הג"ל אפתי יש ליישב ולומר דאפילו לר"י דחמש נשים נאמנות בא"י אבל פסולי עבירה אפילו בא"י אין נאמנים, והיינו כפי סברא ראשונה של הרב הג"ל דחיישינן שמסרו ביזו לפקדון, ואף דשליש נאמן, דהימני, אבל ברשעים דחזינו דחשידי לשקר לא שייך זה.

אָלֵא שׁיֵשׁ לְתִמּוֹה עֲלֵיו לְמָה בְּשָׁלִיחַ קַבְּלָה פְּשָׁרִין ס"ס פְּשִׁישׁ בְּיָדוֹ שְׁלֵם דְּלֵא בְּעֵי עֵינֵי קַבְּלָה נִיחּוּשׁ שְׁבֵא לִידוֹ לְפִקְדוֹן, אָבֵל בְּאַמַּת לֵק"מ דְּוִנְדָּאֵי בְּשָׁלִיחַ קַבְּלָה שְׁיִיף הִימְנִיָּה אִפִּי' בְּרִשְׁעִים כִּמ"ש הַתּוֹס' בְּסוּגְיָא דְשָׁלִישׁ דְּכָף גָּמַר בְּלָבוֹ לְגַרְשׁ אִפִּי' מְשַׁקֵּר, אָבֵל גְּרָאָה דְלֵא שְׁיִיף גָּמַר זֶה רַק בְּשָׁלִיחַ קַבְּלָה אָבֵל בְּשָׁלִיחַ הוֹלְכָה לֹא שְׁיִיף גָּמַר בְּלָבוֹ רַק בִּי סְבָרָא דְהִמְנִי' כִּפְשֻׁטָא, דְּמִסְתַּמָּא פִּינּוֹן שְׁמִסֵּר לֹו הִגִּט הִימְנִי' שְׁלֵא יִשְׁקֵר וּמִסְתַּמָּא אַמַּת אוֹמֵר וְכִינּוֹן דְּרִשְׁעֵי נִינְהוּ לֹא שְׁיִיף הִימְנִי' פִּינּוֹן דִּינְדְעִינּוֹ דְּמִשְׁקֵרִי, וְגָמַר בְּלָבוֹ לֹא שְׁיִיף בְּהוֹלְכָה פִּינּוֹן שְׁלֵא גָמַסֵּר שְׁתַּגְרֵשׁ בְּמַכִּירָה זֹו פְּלָל אִפִּי' לְדַבְּרֵי הַשְּׁלִיחַ, וְהִשְׁתָּא אִפִּי' לַר"י דְּוָקָא חֲמֵשׁ נְשִׁים נְאַמְנוֹת דְּכִינּוֹן דְּלֹאוֹ רִשְׁעֵי נִינְהוּ אַף דְּאַנּוֹ חִיִּישִׁינּוֹ לְהוּ אָבֵל אִינְהוּ מְוַחֲזָקִין בְּכִשְׁרוֹת שְׁפִיר שְׁיִיף הִימְנִי' וּמִמִּילָא תְּפִיסְתָּן מוֹכַחַת הַכֹּל שְׁהֵם שְׁלוּחִים וְשְׁפִיר קַתְנִי שְׁהַפְתָּב מוֹכִיחַ אָבֵל פְּסוּלֵי עֲבִירָה נְהִי דְּהַפְתָּב מוֹכִיחַ שְׁאִינוֹ מְזוּיָף אָבֵל אִינוֹ מוֹכִיחַ שְׁנִיתָן לֹו לְגִירוּשִׁין פִּינּוֹן דְּלֵא שְׁיִיף הִימְנִי': וְנִרְאָה לִי לֹוּמֵר עוֹד דְּאַפִּי' הָרָא"ש מוֹדָה דְּאַפִּי' בַּא"י פְּסוּלִין וּמָה דְּנִקֵּט ח"ל דְּבָהָא אִפִּי' יִדְעֵנוּ שְׁהוּא שְׁלִיחַ הַבְּעַל לֹא מְהִי רַק שְׁיִאמֵר בַּפ"נ וְהוּא אִינוֹ נְאַמֵּן כָּלֵל, אָבֵל בַּא"י מְהִי בְּעֵדִים שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ הַבְּעַל, תִּדְעַ דְּכִינּוֹן דְּקִי"ל קְאָבִי דְּחֲמֵשׁ נְשִׁים בַּא"י אִין נְאַמְנוֹת וְהִינּוֹ דְּחִיִּישִׁינּוֹ לְהוּ דְּמַכּוֹנִי לְקַלְקוּלָא וְלֹא מְהִי הוֹכַחַת הַפְתָּב א"כ פְּשִׁטָא דַּכ"ש פְּסוּלֵי עֲבִירָה, וְאַף דְּבָהוּ לֹא שְׁיִיף לְחוּשׁ לְקַלְקוּל מ"מ הָא חִזִּינּוֹ דְּחִיִּישִׁינּוֹ בְּהוּ בְּלִי קַלְקוּל דְּהָא בַּח"ל דְּלֵא שְׁיִיף לְחוּשׁ לְקַלְקוּל חֲמֵשׁ נְשִׁים נְאַמְנוֹת וְאֵלּוֹ פְּסוּלֵי עֲבִירָה אִינוֹ נְאַמְנִים א"כ כ"ש בַּא"י דְּחֲמֵשׁ נְשִׁים אִין נְאַמְנוֹת וְלֹא מְהִי הוֹכַחַת הַפְתָּב כ"ש דְּפְסוּלֵי עֲבִירָה אִינוֹ נְאַמְנִין וְע"כ דְּכּוֹנֶנַת הָרָא"ש כִּמ"ש וְזֶה בְּרוּר: בְּגִמְרָא פֶּאן בְּאַרְץ פֶּאן בַּח"ל.

בַּמ"ל פִּי"ב מַה"ג נִסְתַּפֵּק בְּנִפְל לְמִים שַׁא"ס וְהַעֲיָדוֹ הִנֵּה חֲמֵשׁ נְשִׁים עֵדוֹת הַמוֹעֵיל לִינְשָׂא לְכַתְּחִלָּה אִי סְמַכִּינוּ עֲלֵיהוּ רַק לְעַנְיָן לִינְשָׂא לְכַתְּחִלָּה ע"ש: וְלְכַאוּרָה מְהִי סוּגְיָא דְּהָקָא אִיפָא לְמִיפְשֻׁט סְפִיקוֹ שֶׁל הָרַב הַנִּזְכָּר שְׁהָרִי בְּהַדְיָא פְתַב הָרַמְבַּ"ם פ"ז מַה"ג דְּאִי לֹא עָמַד הַשְּׁלִיחַ אֲצֵל הַפְתִּיבָה וְלֹא נִתְקַיֵּים וְנִתְּן לָהּ הָרִי זֶה פְּסוּל עַד שְׁיִתְקַיֵּים, וְכַלְלָהּ פְּיִיל הָרַב ז"ל פ"י מַה"ג דְּכָל הִיכִי שְׁזָכַר גִּט פְּסוּל הִינּוֹ דְּלְכַתְּחִלָּה לֹא תִנְשָׂא וְאִי נִשְׂאָת לֹא תִצָּא, וּמ"מ בֵּין לַר"י בֵּין לְאַבְיֵי הָקָא לֹא מְהִימְנִי חֲמֵשׁ נְשִׁים בַּח"ל רַק לְאַבְיֵי טַעְמָא מְשׁוּם בַּח"ל לִיפָא לְמִיחּוּשׁ לְקַלְקוּלָא, אָבֵל לַכ"ע אֲפִילוֹ לְעַנְיָן לִינְשָׂא לְכַתְּחִלָּה לֹא הִיאִינוּ לְחֲמֵשׁ נְשִׁים: אָבֵל בְּאַמַּת לִיפָא לְמִיפְשֻׁט מִיָּדִי מִכְּפָה טַעְמִים, חֲדָא דְּהָקָא לֹאוֹ לְעַנְיָן לְכַתְּחִלָּה בְּלַבַּד סְמַכִּינוּ רַק דְּאַפִּי' יְבוּא הַבְּעַל וְיַעֲרַעַר לֹא יוֹעִיל דְּבִלִי עֵדוֹתָן הִגִּט בְּטַל כְּשֶׁהוּא מְעַרְעֵר וְאִי נִימָא דְּבְאַמַּת בְּהוּ יוֹעִיל עַרְעֵר הַבְּעַל רַק שְׁנִסְמוּף לְהַתִּיר בְּלִי עַרְעֵר, הָא וּנְדָאֵי לִיתָא דְּכָל הִיכִי דְּמְהִי עַרְעֵר הַבְּעַל אִי אֲפֻשֵׁר לְהַתִּיר בְּלִי קִיּוּם דְּכָף הוּא עֵינְקֵר תְּקַנְתָּ חֲכָמִים לֹוּמֵר בַּפ"נ כְּדִי שְׁלֵא יוֹעִיל עַרְעֵר הַבְּעַל וְכָאן לֹא הוֹעִילוּ בְּתַקְנָתָן כָּלֵל, וְרַחוּק לֹוּמֵר דַּמ"מ נְסִמּוּף עֲלֵיהוּ דְּדִקְדָּקוֹ שְׁפִיר דְּבְרָצוֹן מְגַרְשָׁה וְלֹא יְבוּא וְיַעֲרַעַר וְכֵן מְשַׁמַּע לְכַאוּרָה מִפִּירֵש"י לְעִיל דְּרַף ג' ע"א בַּד"ה מְעִינְקֵרָא מִיָּדִי דְּיִינְק, אָבֵל בְּכָל הַסּוּגְיָא מְשַׁמַּע דְּכָל הִיכִי דְּמְהִי עַרְעֵר הַבְּעַל לֹא מְהִי בַּח"ל בְּלִי קִיּוּם וְעוֹד דְּוָקָא בְּנִפְל לְמִים שַׁא"ס דְּכָבֵר יִצָּאת מְחִזְקַת א"א מְדַאוּרִיָּתָא ס"ד דְּמְהִי עֵדוֹת חֲמֵשׁ נְשִׁים לְהַתִּיר לְכַתְּחִלָּה, אָבֵל פֶּאן אִשָּׁה זֹו לֹא נִתְגַּרְשָׁה כָּלֵל וְא"א גְּמוּרָה הִיא וְאָנוּ נִתִּיר לְגַרְשָׁה שְׁלֵא פְתִיקוֹן חֲכָמִים פִּינּוֹן דְּעַל עֵדוֹת חֲמֵשׁ נְשִׁים אִין לְסִמּוּף לְכָף אִין מִתִּירִין לְגַרְשׁ וּמִמִּילָא א"א גְּמוּרָה הִיא, גַּם לְפִי סְבָרָא הַשְּׁנִי' שֶׁל הָרַב בְּעַל מ"ל שֵׁם דְּכִינּוֹן דְּאִי נִשְׂאָת לֹא תִצָּא

לא שייך לחוש לקלוקלא ודבריו צריכין ביאור דמ"מ ס"ס אי יבוא חי תתקלקל וזו המעידה שמת שקר מעידה, וצ"ל דכוננתו פנין דאי נשאת לא תצא בלי עדותה הרי בלא"ה אנו תופסין שמת ונדאי א"כ אף זו אפי' אינה יודעת שמת מ"מ לא שייך שתרכזה לקלקל דמ"מ חושבת שבנדאי מת פנין שנפל בתוך מצולות ים כמו שאנו תופסין שמת ולא שייך קלוקול, ומעתה ה"כ לא שייך זה דכל שהיא משקרת יודעת שבאמת לא נתגרשה ושפיר תתקלקל ע"י עדים ורא'י, כמ"ש התוס': ועוד נראה לפע"ד דמודה הרמב"ם ו"ל דאפי' נשאת אסור לדור עמה עד שתקנין רק אפוקי בגט לא מפקינו לה מיני', ואף דבעלמא בפסול דרבנן יכול לדור עמה היינו היכי דאי אפשר לתמן, אבל ה"כ פנין דאיכא תקנתא בקיום אסור לו לישוב עמה באיסור ופסול דרבנן עד שימקו: ורא'י ברורה לזה דאל"כ תיקשי לי' להרמב"ם ה"א דמוקמינן לעיל פ"ק ברייתא דקתני המביא גט ולא אמר בפ"נ ובפ"נ אם נתקנין בחותמיו פשר ואי לאו פסול, ומקשינן מינה לרבה ומוקי לה אחר שלמדו ובגיסת.

והשתא תיקשי אי ניסת בלא"ה לא תצא אפי' לא נתקנין וע"כ דבלא נתקנין פסול הוא ואסור לדור עמה עד שיקנין וזה ברור ולפי זה ממילא מהני הך עדות אפי' לענין אי נשאת לכה אין חמש נשים נאמנות: שם בארץ דלאו אדיבור דידה סמכינן וכו' איפכא מסתברא עד תניא פנותי'.

בסוג' זו יש לדקדק הרבה ונדא פנין דבח"ל לא מהימנא א"כ ע"כ דחיישינן שזייפא הגט א"כ מ"ש דבא"י לא נחוש להכי שהרי בשליח דעלמא אין אתה חושש שזייף וכל שאומר בפ"נ נאמן וזו אינה נאמנת, וע"כ דמשום שנאה חיישינן שזייפא א"כ בא"י נמי נימא ה"כ ואף דבעלמא לא חיישינן בהני חיישינן, ועוד פנין דקתני במתניתין שהפכת מוכיחאלמא דסומכין על הפכת שאינו מזוהר א"כ מ"ש דבח"ל חיישינן שזייפה, ועוד לאביי מה זה שאמרו מה בין גט למיתה ה"א ההפך שבאור דבהא יש לחוש שמתפוננת לקלקל ובגט לא שייך זה, ואפי' במיתה בלי פתב אי לא הי' מקום לחוש לקלוקול לא היינו חוששין, ומה זה שאמר שהפכת מוכיח, גם קשה מה שהקשה הרשב"א ו"ל דמה בכך דאינה מתפוננת לקלקל מ"מ מתפוננת להוציאה מבעלה דזהו עיקר הנגיעה שלהם ומה שתיגרז הרשב"א ו"ל דרק לקלקלה חיישינן אבל לאפוקי לא דתפנס אחרת תחתיה, דברים אלו לא נתבררו לי פלל דא"כ אפי' תקלקלה הרי תפנס אחרת ותרצה לקלקל גם זו, וע"כ דזו חושבת דרק זו היא עמה בשנאה אבל עם אחרת תהיה באהבה א"כ פשיטא דאפילו לא תוכל לקלקלה עכ"פ למה לה להיות עמה ואין אדם דר עם נחש בכפיפה, גם מפל הסוגיא ביבמות יש לדייק שם דעיקר השנאה לאפוקי מבעלה לא לקלקל דוקא ובשביל שאינה יכולה לקלקלה לא תעשה לה עכ"פ לאפוקי מבעלה דבר זה זר מאד: לכן נראה לי בביאור סוגיא זו, והוא שאני אומר ונדאי יש ב' מינים בהני חמש נשים ונדא שיעשו לטובתם לאפוקי מבעלה, ושנית לנקום נקמתה ממנה, ויש הפך בין זה לזה דכל שהוא לטובתה פל שגייע לה נזק מזה דמרעי נפשה טובא וכדומה לא תעיד שקר, אמנם לנקום נקמתה הרי אמרו שם דאפילו נשאת צרתה אינה נאמנת דאמרת תמות נפשי עם פלשתים ומעידה שקר אף אם יגיע לה נזק: ומעתה אני מפרש על שני פנים קרובים זה לזה, ונדא דר"י ס"ל דכל היכא דכתב מוכיח שוב ליכא למיחש לזיוף פלל, רק ההפך בין א"י לח"ל הוא דבא"י שאין אנו צריכים לעדותם רק על הפכת דנין

א"כ בהו נמי הפתב מוכיח, אבל בח"ל דאפי' בפליח דעלמא בעינן שיראה פתיבת הגט ונעיד על זה שראה ואי לא ראה פתיבת הגט לא מהני, א"כ עלליהו אין לסמוך שראו פתיבת הגט, ומשקרי במה שאומרים שראו פדי שינתן הגט ולאפוקי מבעלה, ונהי דלהא ליכא למיחש שמתפוננת לקלקל דהא לא יועיל ערעור הבעל אבל עכ"פ יוצאת היא מבעלה הלכה אינה נאמנת, אבל לזיוף לא חיישינן דהפתב מוכיח רק היא לא ראתה פתיבת הגט ואומרת שראתה פדי שינתן לה ותצא מבעלה עכ"פ, זהו שיטתו של ר"י, ואב"י ס"ל להיפך דוודאי היכא דליכא למיחש לקלקול רק לטובתה לאפוקי מבעלה, א"כ כמו דבשליח דעלמא אמרינן דכל שאומר בפני נכתב האמת אתו דלא אתי לארועי נפשי, וסברא זו ודאי שייך אף בהנהגה חמש נשים דאל"כ בלא"ה בח"ל למה יונכשרו להביא הא לא שייך בהו סברא דלא מרעי נפשיהו, וע"כ דגם בהו שייך הך סברא א"כ לא חיישינן שפעשה דבר ותעיד שקר לטובתה במה שיוכל לבוא לה רעה, אמנם לנקום נקמתה ממנה בודאי חיישינן משום תמות נפשי עם פלשתים, והיינו דקאמר בארץ דיש לחוש לקלקולא חיישינן שזייפה הגט, ואף דמרעי נפשה טובא פשיטברר לבעלה שהוא מזוניף והיא זייפה מ"מ אינה חוששת פיון דהיא תתקלקל על"י עדותה אבל בח"ל פיון דלא שייך קלקול דלא משגחינו בי' ואין פאן חשש רק לחוש דלטובתה זייפה הגט בודאי לא חיישינן דלא מרעי נפשה בשביל זה כמו שליח דעלמא, דוודאי מה שאנו חוששין הוא שעושה לאיזה הנאה דאין אדם חוטא ולא לו ומ"מ משום סברא דלא מרעי נפשי' נאמן, וה"ה בהנהגה חמש נשים: ועוד אני אומר קרוב לזה, דלכ"ע לא חיישינן בחמש נשים שזייפא הגט דמעשה לא עבדי רק דיבור חיישינן, והיינו דקתני מתניתין שהפתב מוכיח דלזיוף לא חיישינן פלל, רק אב"י ס"ל דבא"י נהי דבעלמא לא בעי קיום דלא חיישינן לזיוף, אבל מ"מ עיקר מה שאנו סומכין דניתן לשליח לגרש בו ברצון הבעל, הוא דלא חיישינן דשליח יעשה פן דלא ניטן לו לגירושין והוא ילך ויתנונו לגירושין, אבל בהנהגה חמש נשים יש לחוש דלא ניטן להו לגירושין ואף דאי יבוא הבעל ויערער מרעי נפשה טובא דהא הבעל יודע שיקרה, מ"מ מתפוננת לקלקלה ותמות נפשה עם פלשתים, אבל בח"ל דקלקול ליכא ממילא לא חיישינן דמשקרת שלא ראתה פתיבת הגט או שלא ניטן לה לגירושין דלא מרעי נפשה פיון דאינה יכולה לקלקלה, ולפי' זה ניחא לי טפי מה דלא חייש אב"י דמתפוננת לקלקלה על ידי עדים וראי' שהוא מזוניף, ולפי' זה ניחא דלזיוף ליכא למיחש פלל דהפתב מוכיח, ועיקר החשש דלא ראתה פתיבת הגט או לא ניטן לה לגירושין ובהה קשה הדבר לברר בעדים ולא חיישינן פנ"ל ועמ"ש עוד בתוס' בד"ה אדרבא].

ומעתה פל הקושיות מיושבין על נכון, דשפיר קתני במתניתין לאב"י מה בין גט למיתה דאף דבגט לא שייך קלקול מ"מ שייך דמתפוננת לאפוקי וזייפא הגט, ועל זה אמר שהפתב מוכיח שאינו מזוניף, ולפי' הראשון ה"ל לאב"י דוקא בח"ל הוא דאז פתב מוכיח כמו בעלמא בכל גט אבל בא"י לא דמי פלל לשאר גט דלא חיישינן לזיוף דלא חשיד אינש לזיוף אבל זו מחמת תמות נפשי עם פלשתים לא שייך זה פלל ויש לחוש בה שזייפה, רק בח"ל פיון דתמות נפשי וכו' ליכא רק לעשות לטובתה כמו דלא חיישינן בעלמא שזייף אדם שטר לטובתו ה"ה בהנהגה, ולפי' השני ה"ל דלא חיישינן לזיוף לכ"ע רק שלא ניטן לה לגירושין ג"כ אתי שפיר במתניתין לאב"י דשפיר קאמר דכתב מוכיח,

דאין לחוש לזיוף שאילו הנה מקום לחוש שזיופה א"כ ממילא מתפוננת לקלקלה דונדאי תברר שהוא מזונף רק דלזיוף ליכא למיחש פלל כמו בעלמא דמעשה לא עבדי ואין פאן רק לחוש על הדיבור בא"י יש לחוש שלא גיפת לגירושין ובח"ל יש לחוש שלא גיפת לגירושין ולא ראתה פתיבת הגט לכה בא"י דיש לחוש שמתפוננת לקלקל אמרינו שפיר דמשקרת דלא גיפת לה לגירושין ואף דמרעי נפשה דבעל ידע דמשקרת מ"מ תמות נפשי עם פלשתיים, אבל בח"ל דלא תקלקלה דבעל לא יאמן ממילא לא תעיד שקר לטובתה לאפוקי מבעלה במה שתהא משקרת בבעלה כ"כ שהרי תגלה לו שקרה שהעידה שקר, כנ"ל ברור: והנה הרמב"ן והרשב"א נחלקו בחמש נשים בא"י לאביי אי מהימני' עכ"פ פשאומרת בפ"נ כיון דבהא לא מהני ערער הבעל וכתב הרשב"א דאינה נאמנת דלאו כ"ע דיני גמירי, ובאמת הוא דחוק מאוד שהרי ונדאי אשה זו יודעת דבא"י משגיחין בי ובח"ל לא מפח בפ"נ א"כ בא"י פשאומרת בפ"נ ונדאי יודעת דאי אתא מערער לא משגיחין בי דאל"כ אלא שלא נאמין לה רק להנשא, מה צורך לבפ"נ דהא יודעת דבא"י אין צריך לומר ואי לא מהימנא להנשא לא תאמן עם בפ"נ כל שיועיל ערער הבעל אלא שאני חוכה במה שאמרו בפרייתא פשם שאינן נאמנות לומר מת בעלי פה אינן נאמנות להביא גיטה והיאך שייך לומר אינן נאמנות מה שנאמנת אם תאמר בפ"נ והרי פה אמרו במשנה אף הנשים שאינן נאמנות וכו' נאמנות להביא גיטה והיינו בח"ל ע"י אמירת בפני נכתב, ולמה קראו בפרייתא אינן נאמנות מה שנאמנות באמירת בפ"נ מה דבמשנה אמרו על זה נאמנות: לכן נראה לי לפי מה שכתבו התוס' דר"י ס"ל דיכולה לקלקלה ע"י עדים וראי' וצ"ל דאביי לא חייש להך כיון דאין מצוין לקיימו ממילא קשה לברר בעדים וראי', אבל בא"י דמצוי לקיים שפיר יש לומר דמתפוננת לקלקל ע"י עדים וראי', והא דקאמר איפקא מסתברא בארץ דאי אתי מערער משגיחין בי היינו לסתור דברי ר"י קאמר איפקא מסתברא כיון דס"ל בארץ מהימנא בלי בפ"נ פלל, אבל לדידי באמת עכ"פ גרע א"י דיכולה לקלקל ע"י עדים וראי', גם בלא"ה נראה לי בעיקר מה שהחליטו דבא"י נאמן השליח בפ"נ אפי' לסלק ערער הבעל והיינו ממה שאמרו לעיל ואי עבדיית אהניית, ולי אין זו ראי' פלל דשאני התם דהי' בכבול או כפר סוסאי שהוא מןבלע בתחום א"י אבל ח"ל הוא ואיכא מ"ד דבהנה צ"ל הלכה אף שהוא מיקל שאין צ"ל אבל שפיר קאמר לי' ואי עבדיית שאתה תופס כמ"ד שצריך לומר אהניית דלא יועיל ערער הבעל אבל בא"י דלא הי' תקנת חכמים פלל לומר בפ"נ לכ"ע ליכא למ"ד שיועיל מה שיאמר מעצמו בפ"נ לסלק ערער הבעל מה דמדינא צריך תרי דוקא והיינו דקאמר בפשיטות הפלל ארץ וח"ל דבארץ ליכא גוונא להכשיר חמש נשים פלל כנ"ל, ועמ"ש לעיל ד"ו ע"ב בתוס' בד"ה ואי עבדיית אהניית: שם אשה נאמנת להביא גיטה מק"ו וכו' ומקום שבאת סוגיא זו צריכה ביאור דיש לתמוה בה הרבה, חדא דבמתניתין קתני ובלבד שצריכה לומר ש"מ שהי' מקום לומר דאינה צריכה לומר פלל, והכא יליף לה מק"ו דנאמנת להביא, ועכ"פ היאך תהא עדיפא משליח דעלמא דנאמן להביא גט ולהעיד על מיתה ומ"מ צ"ל בפ"נ, ועוד דהכא משמע דמדינא צריכה לומר ממקום שבאת, ולעיל פרייך והא אשה דלא שכיחא וכו' ומשני שלא תחלוך בשליחות, אלמא דמן הדין לא הייתה צריכה לומר רק משום שלא תחלוך, ועוד מה ענגן חמש נשים דנאמנין, לאשה עצמה, דמ"מ כיון דבח"ל לא שייך שתקלקלה הוי להו הנה פמו שלים דעלמא דנאמנין, ואם בא

לומר דאשה דמיא לשליח דעלמא ממש, א"כ לאו מחמש נשים גיליף לה רק מפל שלוחים דעלמא, וע"כ דיש סברא לומר דאשה עצמה גרועה משליח דעלמא א"כ אף מה' נשים לא מוכח מידי לפי סברת אב"י דלא שייך בהו שום חשש שקר פל שאומרים בפ"נ והוי להו כמו שליח דעלמא: לכן נראה לי דהפוננה פה דונדאי ס"ד דבעיקרא דמילתא שתהא אשה מביאה גט שהיא לטובתה שתנשא בו חיישינן לזיוף, ודוקא שליח דעלמא משום חזקה דאין אדם חוטא ולא לו נאמן בא"י בלי קיום ובח"ל ע"י בפ"נ, אבל זו מחמת שהיא רוצה להנשא יש לחוש שזייפה גט להנאתה ואף דמת בעלי נאמנת, דהתם יראה שישבוא אבל בגט דליפא דמכחיש לה חיישינן, והיינו דיליף מק"ו מחמש נשים שאין לחוש לאשה שתזייף גט להנאתה טפי מלומר מת בעלי, שהרי חמש נשים אינו נאמנין על מיתה ומ"מ להביא גט נאמנין ולא חיישינן שזייפה הגט, ש"מ דלזיוף גט טפי ליפא למיחש מלהעיד על מיתת הבעל, וליפא למימר דשאני ה' נשים משום דבגט ליפא למיחש לקלקול, הא ליתא דאי יש לחוש שזייפה הגט להנאתה אפ"ל בלי קלקול הי' לנו לחוש פדי לאפוקי מבעלה עכ"פ, דזהו עיקר מה שהיא מבקשת, וע"כ דדוקא היכי שרוצית לנקום ממנה אמרינן דמרעי נפשה פדי לנקום ממנה משום תמות נפשי עם פלשתים אבל בשביל הנאתה לא חיישינן שתזייף גט, ועוד אי יש לחוש שזייפה ממילא קלקול נמי איפא דמסתמא יברר הבעל שהיא מזויף, וע"כ דבאמת לא חיישינן שזייפה רק דחיישינן שלא ראתה פתיבת הגט ואף דלא אחי לארועי נפשה, אבל זו הואיל ומתפוננת לקלקלה יש לחוש רק משום דאי יבוא ויערער לא משגחינן בי' שוב ליפא למיחש למידי רק בא"י חיישינן שלא ניתן לה לגירושין, ואף דאח"כ יפיר הבעל בשיקרה ומרעי נפשה מ"מ מתפוננת היא לקלקל כמ"ש לעיל, ועכ"פ מוכח דלא חיישינן שזייפה גט להנאתה, א"כ ה"ה באשה עצמה פיון דלא חיישינן שתעיד שקר על מיתת בעלה בשביל הנאתה כ"ש דאין לחוש על גט דחזינו דזה קיל יותר לשקר מלשקר על פתיבת גט שהוא גט פשר והבעל שלחה מה שאינו פן רק היא זייפה: אבל עכ"פ פיון שנתברר דלא חיישינן באשה שזייפה גט ממילא הי' מקום לומר דאפ"ל בפ"נ אינה צריכה דדוקא שליח דעלמא לא מהני שיאמר שליח הבעל אני בלבד, דלא דייק כ"כ פשאומר בפני נכתב משיאמר שליח הבעל אני ואפילו ידעתי לא מהני, אבל אשה עצמה דונדאי דייקא שפיר דאי יבוא ויערער תתקלקל א"כ פשיטא דדייקא ואפ"ל בלי בפ"נ תהא נאמנת, ועוד פיון שנתברר דלא חיישינן שזייפה גט להנאתה, א"כ נהי דשליח דעלמא צ"ל, אבל זו פיון שאם תאמר שכבר נתגרשה לא תצטרף כלום פיון דלא חיישינן בה שזייפה גט, א"כ נאמנת שהבעל שלחה במיגו דכבר נתגרשה אבל לולא הק"ו ממילא לא הייתה נאמנת לומר דכבר נתגרשה], והיינו דקאמר ומקום שפאת, דכיון דעיקר הלימוד שנאמין לאשה עצמה בגט שבידה שלא לחוש לזיוף לטובתה נלמד מה' נשים, וכיון דאינה צריכי לומר בפני נכתב תקנו גם באשה עצמה שתאמר שלא תהא עדיפא מהם ואי היא לא תצטרף לומר אף הם לא יאמרו, לכך תקנו שתאמר גם היא: והשתא ניחא דקאמר לעיל והא אשה דלא שכייחא וכו', ולכאורה הוא תמוה דמה בכך הא בפקח ונתחרש גופא צריף קיום חותמיו אף דלא שכייח, א"כ ממילא באשה צריף בפ"נ ולהנ"ל ניחא דאשה עצמה ג"כ מדינא אינה צריכה פנ"ל רק מחמת גזירה דחמש נשים הואיל ומנייהו מפקא, א"כ במילתא דלא שכייח לא גזרו רבנן כמו אחר שלמדו לרבה, ומשני דוקא לגזור משום שפא יחזור

לקקולו דעכשין ליכא למיחש פלל גבי לא שכיח לא גזרו, אכל באשה דהחשש דגם שליח אחר לא יאמר פגון ה' נשים וכ"ש שליח אחר, א"כ אפ"ל בלא שכיח גזרו שלא תחלוך בשליחות, ודוק, ועמ"ש לעיל שם: ובהכי ניקח מה דלא מצינו רמז בפוסקים דאשה בא"י לא תהא נאמנת פלל פיון דמחמש נשים מפקינו לה, ולהנ"ל ניקח דכיון שנתברר לנו שאין לחוש שזיניפה גט להנאטה, רק חמש נשים מחמת דמכונני לקלקל חיישינו להו בא"י אכל זו דלא שייך זה ממילא נאמנת, ובהא לא שייך שלא תחלוך פיון דכלהו שלוחים בא"י אינו צריכין לומר, ושפיר לא גזרינו אטו ה' נשים פיון דלא שכיחא לא גזרו בה רבנו, ודוקא היכי דשייך שלא תחלוך דכלהו שלוחים צריכי לומר, שפיר גזרו באשה אטו פלהו אפילו בלא שכיח, ודוק: בתוס' בד"ה אדרבא וכו' ור"י סבר דמ"מ יכולה לקלקלה ע"י עדים וראי' שלא שלח לה הגט פנונתם יש לפרש על שני פנים, האחד דשיעור דבריהם פך הוא דר"י סבר דחיישינו שמה לא שלח לה באמת הגט רק היא זיניפה ויברר בעדים שהוא מזויף דאי שלח לה הגט לא הוי חיישינו לזה דכבר פתבו לעיל רפ"א דלא חיישינו דבעל ישלח לה גט מזויף לקלקלה, לזה כתבו פאן שלא שלח לה הגט פלל רק השליח זיניפו, ועוד יש לפרש בפשיטות דס"ל דלהא ליכא למיחש שזיניפה הגט דהא פתב מוכיח, ור"י ס"ל דכתב בלבד מוכיח כ"ש פתב ופה ועכ"פ היאך נחוש לזיוף, רק החשש דיברר בעדים וראי', שלא שלח לה הגט רק ממנו נפל ומצאתו או הופקד בידיה ואינה שליח לגירושין פלל: איברא יש לתמוה בין אי נימא דחיישינו לזיוף לר"י בין אי נימא דחייש שמה לא ניתנו לה לגירושין, עכ"פ מאי עדיפותא דא"י שלא נחוש לר"י להכי דמתפוננת לקלקלה ע"י עדים וראי' והיא זיניפה הגט, ואי דהכתב מוכיח שלא זיניפה א"כ גם בח"ל אינו מזויף, וליכא למיחש לקקול דלערעור בלבד לא משגיחין בי, ובאמת לפי מה שכתבתי לעיל רפ"א דעיקר ההפך לרבא בין ח"ל לא"י דבא"י לא חיישינו לזיוף פיון דמצוי לקיים ובח"ל חיישינו טפי פיון שאינו מצוי לקיים עביד טפי לזיניף א"כ אתי שפיר, אכל מדברי התוס' וכל המפרשים מוכח התימ דאין הפרש בחשש זיוף בין א"י לח"ל פלל רק בח"ל חשו שייבוא ויערער ובא"י אי יבוא ויערער באמת תצטרף קיום, א"כ פיון דחושש ר"י בח"ל דבאמת זיניפה עד שיברר בעדים א"כ פשיטא דאיכא למיחש בא"י להכי, וצ"ע לכאורה: וצ"ל דכוננת התוס' דונדאי עכשין אין לחוש לזיוף פלל בין בארץ בין בח"ל רק פיון דבחו"ל רצו חכמים לתקן שלא יועיל ערעור הבעל ומעמה היאך נסמך על עדותה של זו דאף אי יבוא ויערער לא נשגיח בו הא אי יערער ראוי לנו לחוש לזיוף ומה תאמר שנסמך על מה שהעידה זו בפ"נ הלא אז ראוי לנו לחוש שזיניפה והעידה פדי לקלקלה ע"י שיברר בעדים וראי' וא"כ ממילא אפ"ל לא בירר בעדים וראי' חיישינו אז לערעור הבעל, וכל היכי דיועיל ערעור הבעל שוב אי אפשר להתירה אפ"ל בלי ערעור, משא"כ בא"י נהי דאי יערער ודאי יש לנו לחוש אכל עכשין בלי ערעור לא חיישינו להתירה עכשין, דכל עוד שאינו מערער לא חיישינו לזיוף פלל, ואי יערער באמת תצטרף קיום, ודוק.

אמנם בעיקר דברי התוס' פבר פתבתי בפסוגיא מה שנ"ל לפרש בזה, ובלא"ה א"ש הפל: דף כ"ד ע"א בגמרא אשה מכי מטי גיטא לידה איגראשא. בזה נחלקו הפוסקים פי מפירש"י והרמב"ם מבואר דהפוננה דכל שנתגרשה שם שוב אין צורך לאמירת בפ"נ פלל ובלא"ה מותרת לינשא בלי קיום, אכל הרמב"ד ז"ל חולק דכל שנתגרשה שם לא

מהני בפ"נ וצריכה לקיימו, וכבר הוכחתי לעיל ריש מכילתין גבי הא דפריה והא אשה דלא שכיחא דע"כ אשה עצמה מדינא אפי' לא נתגרשה שם אינה צריכה לומר בפ"נ והיינו או דנאמנת במיגו דנתגרשה שם או דבלא"ה פינו דכל מה שצריה בפ"נ הוא דתיישינו לערעור הבעל וכשאומו בפ"נ מידק דייק דמגרש ברצון א"כ אשה עצמה פשיטא דמדייקת שלא יבוא ויערער דאל"כ אלא דמדינא צריכה לומר מה בכה דלא שכיחא, הא בפקח ונתחרש גופה לא ימלט מן קיום חותמיו ולא מהני לא שכיח ע"ש, גם בלא"ה אין מקום כלל שלא תאמן פשנתגרשה שם שהרי למדו מחמש נשים דלא תיישינו באשה שתזיין גט טפי מאחר א"כ ממילא אין ראוי לומר דמחמת תקנת חכמים תבטלו הגירושין שפבר נתגרשה ונאמנת מן הדין ודוקא שלים שהביא גט שיניף לומר שתקנו לומר שלא ינתן עד שיאמר ואי עבר הוי ממזר לר"מ דכל המשנה וכו' ולרבנן תצא אבל זו שנתגרשה שם כדיון ולא עברה על שום תקנה וכי בשביל שבאה לכאן תבטל גירושין שלה פינו דמן הדין אין לחוש לזיוף כלל וכמו כן לרבה משום לשמה לא מבעי אחר שלמדו דכאן שאינה שלים כלל לא שיניף לא תחלוך בשליחות אלא אפי' קודם שלמדו פשיטא דלא חששו רק לגט הנשלח לכאן לגרש בו שלא נעשה שם בפני ב"ד, אבל גט שפבר נתגרשה שם פשיטא שאין אנו חוששין על נשי מדה"י שלא להתחמתן בם מחשש שאין בקיאות, וע"כ דכל גירושין נעשין בפני ב"ד שוב לא תיישינו, תדע דאי חלה אומר בב"ד של ח"ל בפ"נ ושלים ב' אינו אומר רק שלים ב"ד אני ומן הסתם עשו ב"ד כדיון וזה ברור: אף בעיקר הפי' בפסוגיא זו יש לפרש הפנונה בפשיטות דעיקר תקנת בפ"נ לא הי' רק בשעת נתינה שהרי אמרו לעיל פיצד יעשה יטלבו הימנה ויחזור ויתנה לה ויאמר, ודקדקו שם התוס' דבעינו דוקא בעת נתינה, והוצרכו התם לראיה דתכ"ד עכ"פ מהני אבל אחר נתינה ודאי לא מהני, והיינו דמקשה פינו דכי מטי גיטא לידה איגרשא והיא תאמן לומר בפ"נ אחר נתינה, ופי' זה אתי שפיר בין לדעת הרמב"ם בין להראב"ד הנ"ל: שם אתנחילי אארעא ושקלי'.

יש לדקדק פינו דקתני הכא אשה מביאה גיטה ולעיל חשיב הנה דפסולין להביא אתהגט, א"כ משמע ודאי דבהך גוונא דאשה כשרה אינהו פסולין להביא, וקשה פינו דלא צוה רק להניחו לארץ אין זה רק מעשה קוף בעלמא, וכבר כתב הרא"ש לעיל דבכהאי גוונא אפי' א"י כשר כל שאינו ממנה שלים מדעתו אפי' צוה לו למסרו לפלוני ע"י כתב שעשאו שלים וכ"ש להניחו לארץ, וצריה לומר דמ"מ בח"ל פסולין אפי' בכהאי גוונא כמו סומא, דכינון דשלים שלא ניתן לגירושין הוא אינו נאמן בפ"נ, והא דאשה הכא נאמנת דכינון שמצוה לה ליקח מן הארץ הוי פשלים לגירושין, אבל התם דהוא אינו עושה רק מניח לארץ אינו נאמן בפ"נ, גם למ"ד דבעינו תחלתו וסופו בכשרות בעדות אשה יש לומר דפסולין להעיד בפ"נ ואפי' הי' סופן בכשרות, דתחילתו בפסול, אבל למ"ד דלא בעינו תחילתו וסופו בכשרות בעדות אשה.

ע"כ משום שאינם שלוחים לגרש לא מהימני בפ"נ, ויש מזה ראי' לדברי רשב"ץ בא"הע סימן קמ"ב: שם וכי מטית התם הוי שלים לקבלה. לשון זה קשה מאד דלמה תהא שלים לקבלה תקבל מפת עצמה דהיא המתגרשת ולמה תהא שלים קבלה שלה, וצריה לומר פינו דעיקר הקפידה שלא תהא מגורשת מכבר קודם אמירת בפ"נ רק בעת אמירה, א"כ אי תתגרש מפת עצמה א"כ תיכף מגורשת מפי מטית התם, אבל אי מפת שליחות

מתגרשת ע"כ תתגרשה היא להיות שליח קבלה שלה דלא נעשית בע"כ שליח שלה א"כ קודם שנעשית שליח קבלה תאמר בפ"נ ותיכף תתגרש אבל בלי שליחות, מתגרשת היא ע"כ תיכף כשתגיע לשם פי מפת עצמה לא בעינו דעתה ורצונה: שם שני שליח קבלה.

יש לדקדק פיון דקי"ל כל מילתא דאיהו לא מצי עביד השתא לא מצי שני שליח, אם פן אשה זו שאינה יכולה לקבל בעצמה הגט מפני לא חזרה שליחות אצל הבעל א"כ היא תעשה שליח לקבל הגט, וצ"ל דמ"מ פיון שיכולה להתגרש כשיתן לה הבעל הגט בעצמו אף דהשתא דאמר לה הני שליח להולכה עד התם לא מצית להתגרש לא מיקרי בזה איהו לא מצי עבדא, ומ"מ צ"ע בזה: ודע שיש לתמוה מה מהני דתעשה שליח קבלה הא שליח קבלה זה ג"כ אינו ראוי להיות שליח שהרי לא חזרה שליחותו אצל משלחו דהיא נעשית בעל דבר שהרי ממנה הוא מקבל ולמי לחזור, ולפי פירש"י משמע דאי אפשר שיהא שליח רק המשפלת מזה לזה דאז ראוי לחזור לשולחו לומר עשיתי שליחותי א"כ שליח קבלה זה ג"כ לא חזרה שליחותו: לכן נראה לי דכיון דהבעל אמר לה שני את שליח קבלה הני לי שליח קבלה זה שלוחו של בעל כמו שהבעל הי' עושה אותו, ואף דאין הבעל יכול לעשות שליח קבלה היינו לפי שאין חבין לאדם רק בפניו וגט חוב הוא, ואפי' היתה מחזרת להתגרש אמרינן שמה חזרה בה פדאיתא בירושלמי ריש התקבל, אבל זה שנשלח לקבל מיד האשה בעצמו א"כ לא שייך שחזרה בה שהרי ברגע שהוא מקבל היא נותנת לו בעצמה א"כ הני זכות גמור ונפיר מיקרי חזרה שליחותו אצל הבעל: ובהכי ניחא מה שהניחו התוס' בצ"ע דלא משני הכא בקדמה ושוני שליח מעיקרא דליכא לא משום חצירה הבאה לאחר מפני ולא משום בזיון, ולהנ"ל לק"מ דאי מפת שליחות דידה, כה"ג לקבל מידה לאו שליח הוא דלא חזרה שליחות אבל משלחו כלל, וע"כ מפת שליחות דידה ואפתי איכא משום חצירה הבאה לאח"מ, אף בלא"ה כבר פתבתי ליישב קושית התו' בכמה פנים ע"ש: בתוס' בד"ה והא לא חזרה וכו' שליח לא מיקרי וכו' ובקונ' לא פי' פן עכ"ל.

לקמן דף ס"ג פירש"י בעצמו פדברי התוס' פאן, וכוננתו פשוט דקשיא לי דכאן פשיטא להו דלא חזרה דלא קאמר הניחא או תפשוט, ולקמן מספקא להו, לזה פי' דכהו דהכא דנעשה בעל דבר אין פאן ספק, רק התם דלא נעשה בעל דבר רק שליח האשה מספקא לו, והרשב"א בחידושי שם הוכיח מזה דהכי דלא הי' ראוי מתחילה לחזור פהו דהכא הני ודאי, ולפי זה מוכח דרש"י לא ס"ל פן מדהוצרך להמציא טעם אחר, ועמ"ש בדיבור שאחר זה: בד"ה חצירה הבאה לאחר מפני, פי' בקונטרס וכו' לקמן דס"ג הארכתי בענין זה לבאר הך חשש דחהל"מ פי' לכאורה הוא קשי הבנה מאוד, ושם אבאר שיש להסתפק למ"ד משום בזיון אי יכול ליתן לחצירה וכ"ש אי אין לה חצר שתקנה חצר שיתן הגט בתוכו אי שייך בי' בזיון כמו שליח קבלה, כמו כן יש ספק אי קנתה חצר שיתן הגט בתוכו אי יש בו ג"כ משום חלה"מ, ולכאורה כ"ש הוא פיון דבשליח קבלה גזרינן מפת חצר כ"ש בחצר עצמו שיש לגזור, וביארתי שם דרף אחר דעיקר החשש שתקנה חצירו של שליח שהגט בתוכו דתחשוב דכמו דמהני חצירו של בעל כה"ג דגיטה וידה באין פאחד, כמו כן חצירו של שליח הולכה, ובאמת כה"ג הני חלה"מ ממש כמו שבארתי שם, לכה אסרו שלא תעשה האשה שום אמצעי לקבלת גיטה רק לקבל בעצמה מיד שליח הולכה ע"ש, וכה יש לפירש פירש"י ג"כ דחצר חבירו היינו חצרו של שליח הולכה

דינחשבו דהוי פידו והוי פמונח בינד שלים הולכה פמו אי מונח בחצירו של בעל הוי פמונח פידו דאל"כ היא תתגרש בקניית החצר הא ליפא ונתן בינה וע"כ דהעתקה זו מרשותו לרשותה הוי פנומן מידו לידה, וא"כ ה"ה גבי חצר של שלים פשתקנה ממנו החצר הוי פנומן לידה, ובאמת חצר אינו שלים כלל רק יד, הלכך גבי בעל שייך לומר שהוא ידו, אבל בשלים פיון שהוא אינו רק שלים א"כ חצירו אינו יכול להיות שלים רק יד ואי אפשר שיהא ידו של משלם שהרי אינו חצירו רק בעל החצר הוי שלים של משלם, אבל החצר של שלים אינו יכול להיות שלים של המשלם פי אין חצר רק משום יד והחצר של שלים אינו יד של הבעל, ודוק, ע"ש היטב: בא"ד וא"ת למה לי למינקט.

לפי מה שפיתתי לעיל ולקמן דס"ג דאין הפנונה כלל משום חהל"מ לגזור ב' שלוחים אטו חד רק בב' שלוחים גופא שייך הך גזירה, דחצר של שלים הוי שלים קבלה שלה, וא"כ הרי עשה הוא שלים הולכה ממך והיא עשתה לחצירו לשלם קבלה, אבל לגזור בב' שלוחים אטו חד לא גזרינו כלל, ולפי זה הכא נמי ליפא למיגזר משום לא חזרה דלא גזרינו ב' שלוחים אטו אחד: אף בעיקר דברי התוס' יש להבין הא לקמן גופא קשה למה נקט הך מ"ד משום חהל"מ ולא משום חזרת שליחות, ועוד דמה זה שתירצו דאינו ברור, הא מעיקרא אמרו הך טעמא בפ"י ומפח זה הנצרך הש"ס לומר דמעשה שלים אחר לקבלה, גם יש לדקדק מה שהניחו בצ"ע דלוקמא בקדמה ושווי', הא מ"מ איפא משום לא חזרה, וטפי משני דליפא למיחוש כלל, וצ"ל דכוננת התוס' פה דלקמן אין קושיא דלא קאמר חזרת שליחות דאולי לא ס"ל, דמספקא לן לקמן בהא, רק פאן פיון דמקשינו מעיקרא והא לא חזרה א"כ הוי לי' לומר בטר הכי הך גזירה, וע"ז תירצו דנדאי מספקא לן, ולעיל הקשו דעכ"פ תפשוט מהכא דלא חיישינו ללא חזרה, אבל בטר הכי דקאמר הניחא לא מצי להקשות מכח לא חזרה דאולי הך מ"ד לית לי', וליפא למיפשוט מהכא מידי דהנהו דחיישי לחזרת שליחות כר' חנינא ס"ל דלא חייש כלל לשום גזירה ולכך הנצרך להקשות מכח חהל"מ (דהא קשיא לכולהו אוקימתא והיינו דמקשה לוקמא בקדמה ושווי' פיון דמשום לא חזרה ליפא למיפשוט מידי שפיר מצי לאוקמא בהכי: אמנם לפירש"י וכן לפי הרשב"א הנ"ל דהכא לא מספקא לן כלל דנעשה בעל דבר או שלא הי' מתחילה שליחות הראוי לחזור לק"מ, דנדאי הא דקאמר למ"ד משום חהל"מ מא"ל, אין הפנונה כלל דוקא דלגזור הכא משום חהל"מ רק פיון דלמ"ד משום בזיון לא גזרינו כלל והכי דלא קפיד פשר, אבל למ"ד דגזרינו א"כ הכא יש לגזור באמת תרתי משום חהל"מ ומשום לא חזרה שליחות ואף דהתם לא קאמר רק חהל"מ דהתם לא הוי רק ספק לא חזרה דאינו רק שלים ולא בעל דבר, אבל הכא נדאי לא חזרה דנעשה בעל דבר גם לא הי' מתחילה שליחות הראוי לחזור, והיינו דלא משני בקדמה ושווי', דמה בכך אפתי משום לא חזרה שליחות איפא נדאי בלי ספק כלל: אמנם לפי הרשב"א הנ"ל אפתי יש לדקדק למה שם משני בקדמה ושווי', הא בהא הוי נדאי לא חזרה דלא הי' מתחילה שליחות הראוי לחזור, ומה בכך דליפא משום חהל"מ משום לא חזרה איפא, ואמת דגם לפירש"י יש להקשות דאפתי היאך קאמר נ"מ בקדמה ושווי' דנהי דהוי ספק לא חזרה דאינו רק שלים אבל מה צורך לומר נפקותא דלא ברירא פיון דבלא"ה איפא נפקותא טובא היכי דלא קפיד בעל וכה"ג, אבל באמת לק"מ דהתם בקדמה ושווי' ליפא משום לא חזרה כלל דהא התם הם ב' שלוחים, רק לגזור משום שלים אחד א"כ וכי

שׁיִיף לְגִזּוֹר פְּשַׁעֲשָׁה הִיא שְׁלִיחַת קַבְּלָה שְׁיַעֲשֶׂנוּ הַבַּעַל שְׁלִיחַת הַחֶלֶק עַד מְקוֹם פְּלוֹנִי וְאִם כ"פ יֵהָא לְקַבְּלָה מְאִיזָה צַד נְחוּשׁ לְכָה, וּכְבָר אֲמָרוּ לְעִיל וְהָא אֲשֶׁה דְלָא שְׁכִיחָא וּפִירִשׁ"י דְלָא שְׁכִיחָא שְׁיַעֲשֶׂה כָּה הַלְפָה וְדָאִי לָא גְזָרִינוּן בְּב' שְׁלוּחִים אִטוּ חַד שְׁיַעֲשֶׂנוּ הַבַּעַל לְהוֹלְכָה עַד מְקוֹם פְּלוֹנִי אֲבָל בְּכָאן שְׁהוּא עֲשֶׂה הָאֲשֶׁה שְׁלִיחַת הַחֶלֶק עַד מְקוֹם פְּלוֹנִי א"כ שְׁפִיר יֵשׁ לְגִזּוֹר אַף כְּשִׂאֲמַר שְׁוִי שְׁלִיחַת קַבְּלָה שְׁמָא יֵאמֵר שְׁהִיא בְּעֲצָמָה תְּהִיא שְׁלִיחַת לְקַבְּלָה וְלֹא חֲזָרָה שְׁלִיחֹת: אַף לְפִי מַה שְׁכַתְּבִיתִי שֶׁם דְלָא גְזָרִינוּן כְּלָל ב' שְׁלוּחִים אִטוּ אֲחַד, רַק בְּב' שְׁלוּחִים יֵשׁ לְגִזּוֹר מִשּׁוּם חֵהֱל"מ א"כ בְּקַדְמָה וְשְׁוִי לִיכָא לְמִחֻשׁ כְּלָל דְכִינּוּן דְלִיכָא מִשּׁוּם חֵהֱל"מ מְמִילָא לָא גְזָרִינוּן ב' שְׁלוּחִים אִטוּ אֲחַד, וּמִן־שָׁב בְּפִשְׁטוּת דְקִאֲמַר הֵתֵם בְּקַדְמָה וְשְׁוִי, וּלְפִי זֶה אֶכְתִּיב קִשְׁיָה קְוִשְׁתִּית הַתּוֹסֵ' דְלוֹקְמָא הֵכָא בְּקַדְמָה וְשְׁוִי: וְכִמוּ כֵן יֵשׁ מְקוֹם לֹמַר דְלָא גְזָרִינוּן רַק מִשּׁוּם חֵהֱל"מ הוּאִיל וּמְצִינוּ חֲצָר אֲחַד לְשִׁנְיָהם בְּמִגְרָשָׁה בְּעֲצָמָה ע"י חֲצָר מִתְּנָה, לְכָה גְזָרִינוּן דְאֶפִּי בְּאֲנֹפֶן דְהוּי לְאַחַר מִכּוֹן וְכִשְׁרוּ, אֲבָל מִפְּתֵחַ לֹא חֲזָרָה לָא חִיְשִׁינוּן פִּינוּ דְלָא מְשַׁכַּחַת לֹא חֲזָרָה רַק בְּשְׁלִיחַת אֲחַד וּלְעוֹלָם אִינוּ הֵיטֵר בְּשְׁלִיחַת אֲחַד דְנִיחֻשׁ שְׁיַעֲשֶׂנוּ בְּאֲנֹפֶן הָאִסוּר, וּלְפ"ז ג"כ יְכוּל לְאוּקְמָא כְּאִן בְּקַדְמָה וְשְׁוִי, וְרַחוּק לֹמַר דְכָאן הוּי בְּשְׁלִיחַת אֲחַד פִּינוּ דְלִיכָא רַק אִישׁ וְאִשָּׁה וְשְׁלִיחַת: אֲבָל בְּאַמְתַּת כְּבָר כְּתִבְתִּי בְּגַמ' דְבִלְא"ה לְק"מ, דְבְּקַדְמָה וְשְׁוִי הוּי לֹא חֲזָרָה מִמֶּשׁ דְלָא חֲזָרָה שְׁלִיחֹת לְקַבְּלָה אֲצֵל הָאֲשֶׁה כְּמוֹ שְׁכַתְּבִיתִי לְעִיל, גַּם בִּלְא"ה נִרְאָה לִי דְלָא שְׁיִיף כְּלָל לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַת שְׁיִיחָה שְׁלִיחַת מִיַּד בְּעֵת עֵשִׂי בְּדָבָר שְׁהוּא צְרִיף לוֹ עוֹד לְשְׁלִיחֹתוֹ כְּגוֹן שְׁיֵאמֵר הוּי שְׁלוּחִי לְהוֹלְכָה וְלֹא מְסַר לוֹ הַגֵּט א"כ לֹא שְׁיִיף לֹמַר דְנַעֲשֶׂה שְׁלוּחוֹ טָרַם שְׁמִסַּר לוֹ הַדְּבָר שְׁנִשְׁתַּלַּח לְעֲשׂוֹתוֹ וְאִזּוּ כְּשִׁמְסַר לוֹ מִתְחִיל שְׁלִיחֹתוֹ, וְכֵן שְׁלִיחַת קַבְּלָה דְעֵלְמָא תִּיכְף כְּשַׁעֲוִשָׁה אוֹתוֹ לִילֵף לְקַבְּלָה הוּי שְׁלִיחֹתָה אֲבָל כְּשִׂאֲמַרְתָּ לוֹ שְׁיִיחָה שְׁלוּחָה לְקַבְּלָה לְקַבְּלָה גַּט מִמֶּנָּה א"כ הָרִי עֵיקַר הַשְׁלִיחֹת בְּיָדָה עַדִּינוּ תְּלוּי וְלֹא הוּי שְׁלִיחַת רַק בְּעֵת שְׁנוֹתְנָת לוֹ הַגֵּט לְקַבְּלָה וְאֶכְתִּיב יֵשׁ לְגִזּוֹר מִשּׁוּם חֵהֱל"מ, וְגַם זֶה בְּרוּר לְפַע"ד, וּבְעֵיקַרִי דְבָרִים הַלְלוּ מְבוֹאֵר לְקַמְן דָּף ס"ג, וּבִא"ה עַד סִימָן ק"מ בְּאַרְיִכוֹת ע"ש: בְּד"ה וְכִי מְטִית הֵתֵם, וְא"ת וכו'.

דְּבָרֵיהֶם תְּמוּהִין לְכַאוּרָה דְהָא הֵתֵם גּוּפָא מְוַכְרַח לֹמַר כְּתִירוּצָם דְהָא מְשַׁמַּע הֵתֵם בְּהַדְיָא דְאֶבָא בְּרַ מְנִיּוּמִי בְּוִנְדָאִי הִיָּה יְכוּל לְקַבְּלָה הַגֵּט מִמֶּנּוּ, וְקִשְׁיָה הָא הוּי שְׁלִיחַת שְׁלֵא נִימְן לְגִירוּשִׁין וְאִינוּ יְכוּל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַת וְע"כ מִשּׁוּם שְׁנַצְטָנָה עֲלֵיו לְעֲשׂוֹתוֹ, א"כ הֵכָא נְמִי צִינָה הַבַּעַל בְּכָה, וְצ"ל דְס"ד דְוָקָא בְּאוּמַר בְּפִי לְמִי יִתְנוּ יְכוּל לִימְן לוֹ כְּמַעֲשָׂה קוּף בְּעֵלְמָא, אֲבָל הֵכָא פִּינוּ שְׁהָאֲשֶׁה בּוֹחֲרַת לָהּ שְׁלִיחַת אַחַר כְּפִי רְצוֹנָה קִשְׁיָה לְהוּ דְאִינָה יְכוּלָה לְמַנּוֹת שְׁלִיחַת, וְעַל זֶה תִּירְצוּ דְאֶפִּי כַה"ג כָּל שְׁמַצְנָה לָהּ יְכוּלָה לְמַנּוֹת שְׁלִיחַת, וּלְפִי זֶה י"ל דְבְּאַמְתַּת הַף וְאִיבְעִית אִימָא רוּצָה לֹמַר דְבַכָּה"ג אִינָה יְכוּלָה לְמַנּוֹת שְׁלִיחַת דְהוּי שְׁלֵא נִימְן לְגִירוּשִׁין רַק שְׁצוּנָה לָהּ שְׁתַּעֲשֶׂה הַב"ד דְדָשָׁם שְׁלִיחַת וְהוּי כְּאִלוּ פִי לָהּ מִי הַשְׁלִיחַת וְהוּי כְּמוֹ הַף דְאֶבָא בְּרַ מְנִיּוּמִי מִמֶּשׁ דְיְכוּל לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַת שְׁלֵא בְּפִינוּ וְהִיא אִינָה עוֹשֶׂה רַק מַעֲשָׂה קוּף בְּלִבָּד, וְנִרְאָה שְׁזֹאת הִיָּתָה כְּוָנַת הָרִי"ף שְׁלֵא זָכַר רַק תִּירוּץ בְּתִרָא וְהוּסִיף תִּיבַת פְּלוֹנִי, וְהִינּוּ שְׁפִי לָהּ הַב"ד וְהוּי כְּמוֹ שְׁמִינָה בְּפִי שְׁלִיחַת בְּכָאן וְהָאֲשֶׁה אִינָה רַק מַעֲשָׂה קוּף אֲבָל תִּירוּץ א' נִדְחָה לְפִי שְׁאִינָה שְׁלִיחַת לְגִירוּשִׁין אִינָה יְכוּלָה לְמַנּוֹת שְׁלִיחַת כְּדִקְס"ד דְתוֹסֵ' בְּקוּשְׁיָא: אַף לְפִי זֶה יֵהָא מוּכַח לְכַאוּרָה דְאֶפִּי כַה"ג דְאִין הַמְבִיא הַגֵּט עוֹשֶׂה כְּלוּם רַק הַבַּעַל עֲשֶׂה שְׁלִיחַת וְהַמְבִיא אִינוּ עוֹשֶׂה רַק מַעֲשָׂה קוּף מ"מ נְאַמֵּן הַמְבִיא לֹמַר בְּפ"ג,

וְזָהוּ דְלֵא פְּרָשְׁבֵּי"ץ סִימָן קמ"ב דכה"ג אִינוּ נֶאֱמָן בַּפ"ג, וצ"ל דמ"מ לֹא תִשָּׁב הֵכָא מַעֲשֵׂה קוּף לְגַמְרֵי פִּינּוּן שְׁלֵא עֲשָׂאָם בְּפִי שְׁלִיחַ שְׁלֵא בְּפִינְיָהֶם רַק עַל יְדֵהּ הֵם נַעֲשִׂים שְׁלוּחִים, וְכֹן בְּהֵךְ דְּאַבָּא בַר מְנִיּוּמִי לֹא עֲשָׂאוּ בְּפִי שְׁלִיחַ שֵׁם רַק עַל יְדֵי שְׁלִיחַ זֶה רַק לְעַנְנּוּ שְׁלִיחַ שְׁלֵא נִיתֵן לְגִירוּשֵׁין עֲדִיף פִּינּוּן שְׁפִי לֹו לְמִי לְמִנּוּת יְכוּל לְמִנּוּתוֹ אִפִּי' לֹא נִיתֵן לְגִירוּשֵׁין אֲבָל מ"מ אִינוּ כְּמַעֲשֵׂה קוּף פִּינּוּן שֶׁהוּא מְמַנָּה אוֹתוֹ פָּאן, וְכִמּוֹ כֵּן מְהֵךְ דְּלַעֲיִל דְּמוֹקִי ר"ה בַּר מְנוּחַ דְּקֶאֱמַר אֲתַנְחִי אֲאַרְעָא אִין רֵאִי דְלֵא פְּרָשְׁבֵּי"ץ הַנ"ל (מְלַבֵּד מַה שְׁכַתְּבִתִּי לְעִיל) דמ"מ נְהִי דְהָוִי ס"ל דְּטָלִי גִיטָהּ מַעַל גְּבִי קַרְקַע מְהֵנִי, אֲבָל בְּהָא מוֹדָה עכ"פ שְׁצָרִיף שְׁיִצָּא הֵגֵט מִתַּחַת יַד הַבַּעַל אוֹ שְׁלוּחוֹ כמ"ש הַטּוֹר רִישׁ סִימָן קל"ח, הַלְכָהּ ע"כ אֲשֶׁה זֹו הָוִי שְׁלִיחַ הַבַּעַל וְנֶאֱמַנְתָּ בַּפ"ג פנ"ל: בד"ה אִימַר קמ"ב"ד, תִּימָה מַה לִּי הִיא מַה לִּי ב"ד וְאַמַּאי קֶאֱמַר וְאִיבְעִית אִימָא.

כְּוָנְתָם דְּאִי הָיָה מְקוּם לְחַלְקָא לְעַנְנּוּ אֲמִירַת בַּפ"ג הִיא מְקוּם לֹוּמַר דְּזָהוּ שְׁחִידְשׁוּ אִימַר קמ"ב"ד, אֲבָל בְּאַמְתָּ פִּינּוּן שְׁאִין חִילּוּק מַאי אִיבְעִית אִימָא: אַף בְּאַמְתָּ לַק"מ לַפַּע"ד, דְּלַתִּירוּץ רֵאשׁוֹן אִיכָא תַרְתִּי לְגִרְעִיּוּתָא חֲדָא לְפִי הַנְּרָאָה מִפִּירֵש"י דְּבַעֲיָנּוּ שְׁתַּמְתִּין בְּקַבְלַת הֵגֵט כְּשִׁיעוֹר שְׁיִכּוּלָה לְחִזּוֹר וְעַדִּינּוּ לֹא תִהֵא בַּעַל דְּבַר, וְעוֹד שְׁנַצְטָרְהּ בְּכָאן לֹוּמַר בַּפ"ג בַּעַת שְׁתַּמְנָה שְׁלִיחַ וְאַח"כּ פְּשִׁיטֵן לָהּ הַשְׁלִיחַ אַחַר זְמַן יֵאמַר שְׁלִיחַ ב"ד אֲנִי, כִּי מִינּוּי הַשְׁלִיחוֹת וְקַבְלַת הֵגֵט הֵם שְׁנֵי עֲנִינִים בְּזַמְנִים שׁוֹנִים, אֲבָל הַשְׁתָּא שְׁצִנְהָ לָהּ לַעֲשׂוֹת הַב"ד דְּשֵׁם לְשְׁלוּחִים [אוֹ לְמוֹסְרוֹ לַב"ד וְהֵם יַעֲשׂוּ שְׁלִיחַ] לֹא בַּעֲיָנּוּ כְּלָל שְׁיִהֵא שְׁלִיחוּתָהּ שְׁלִיחוֹת הַרְאִוִי לְחִזּוֹר הַלְכָהּ יְכוּלָה תִּיְכַף לֹוּמַר בַּפ"ג וְלַקְבֵּל הֵגֵט וְאִין צָרִיף עוֹד לֹוּמַר שְׁלִיחַ ב"ד אֲנִי, דְּהֵם שְׁנַעֲשׂוּ שְׁלוּחִים, לְפִינְיָהֶם אֲמַרָה בַּפ"ג וְמַה צְוֹרָה יוֹתֵר, אֲבָל כְּשִׁתַּעֲשֵׂה שְׁלִיחַ אַחַר אִפִּי תַעֲשֵׂה אוֹתוֹ לְפָנֵי ב"ד מ"מ יִצְטָרְהּ הַשְׁלִיחַ אַח"כּ לֹוּמַר שְׁלִיחַ ב"ד אֲנִי, וְהִינּוּ דְּקֶאֱמַר וְאִימַר קמ"ב"ד, דְּבַעֲלָמָא יְכוּל לֹוּמַר בַּפ"ג שְׁלֵא בְּפָנֵי הַשְׁלִיחַ הַשְּׁנִי וּמִמֵּינִן אוֹתוֹ שְׁלֵא בְּפָנֵי אֲבָל בְּכָאן תֵּאמַר בַּפ"ג בְּפָנֵי הַב"ד הַנַּעֲשִׂין שְׁלוּחִים כְּדִי שְׁלֵא יִצְטָרְהּ עוֹד לֹוּמַר שְׁלִיחַ ב"ד אֲנִי פִּינּוּן דְּהֵם הַב"ד וְלְפִינְיָהֶם כְּבַר אֲמַרָה בַּפ"ג, וְדוּק, וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי מַה שְׁנַרְאָה לִי בְּזָה לְשִׁיטַת הַרִי"ף: וְהַרְבּ מְהַרְש"א הַקָּשָׂה עַל תִּירוּץ הַתּוֹס' דְּאַפְתִּי מַה נִּפְקָא מִינָהּ הִיא אוֹ ב"ד ע"ש וְלַק"מ דְּהַתּוֹס' מְפָרְשִׁים דְּהַב"ד מְמַנִּין שְׁלִיחַ לֹא שְׁיִהִיו הֵם שְׁלוּחִים כְּמִבְּוֹאָר בְּקוֹשְׁיָתָם מַה לִּי הִיא וְמַה לִּי ב"ד, וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר כְּתַבוּ דְּאִי הָאֲשֶׁה מְמַנְתָּ שְׁלִיחַ יוֹתֵר נִכּוֹן לֹוּמַר בַּעַת גִּירוּשֵׁין וְאַף דְּאִז אִין הֵגֵט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵהּ פִּינּוּן שְׁיִוְצָא מִיַּד שְׁלִיחַ שְׁלָה הָוִי פִּיּוֹצָא מִיַּדָּהּ, אֲבָל לְתִירוּץ בְּתַרָּא דְּהִיא מוֹסְרַת הֵגֵט לַב"ד וְהֵם מְמַנִּין שְׁלִיחַ א"כ ע"כ צָרִיכָה לֹוּמַר בְּשַׁעָה שְׁיִוְצָא הֵגֵט מִתַּחַת יְדֵהּ לֹא בְּשַׁעָה שְׁמִקְבְּלַת הֵגֵט פִּינּוּן דְּשְׁלִיחַ זֶה הַנּוֹתֵן לָהּ אִינוּ שְׁלִיחַ הָאֲשֶׁה שְׁנַצְמַר דְּהָוִי פִּיּוֹצָא מִתַּח"י הָאֲשֶׁה, וז"ב, וְעוֹד דְּאַפִּי אִי נִימָא דְּהָאֲשֶׁה עוֹשֶׂה הַב"ד לְשְׁלוּחִים אִפִּי לְתִירוּץ בְּתַרָּא מ"מ לַק"מ, דְּדוּקָא אִם עֲשִׂתָּה אַחַר לְשְׁלִיחַ, הָוִי קַבְלַת הֵגֵט וּמִינּוּי הַשְׁלִיחוֹת שְׁנֵי עֲנִינִים גְּפָרְדִים יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁאוֹתוֹ הַב"ד שְׁמִינְתָּה שְׁלִיחַ אִינָם אוֹתוֹ הַב"ד שְׁתַּתְּגַרֵּשׁ לְפִינְיָהֶם הַלְכָהּ טוֹב יוֹתֵר שְׁיִשְׁמְעוּ הַב"ד שְׁתַּתְּגַרֵּשׁתָּ לְפִינְיָהֶם בַּפ"ג לֹא שְׁלִיחַ ב"ד אֲנִי, אֲבָל כְּשֶׁהַב"ד הֵם שְׁלוּחִים הָרִי ע"כ אוֹתוֹ הַב"ד שְׁשִׁמְעוּ בַּפ"ג לְפִינְיָהֶם תַּתְּגַרֵּשׁ, א"כ מַה נ"מ אִימַת תֵּאמַר בַּפ"ג פִּינּוּן שֶׁהַב"ד שְׁתַּתְּגַרֵּשׁ לְפִינְיָהֶם יִשְׁמְעוּ בַּפ"ג, פנ"ל: סְלִיק בַּס"ד פָּרַק הַמְּבִיא תְּנִינָא כֹּל הֵגֵט פָּרַק שְׁלִישִׁי בְּמַשְׁנָה כֹּל הֵגֵט שְׁנַכְתַּב שְׁלֵא לְשׁוּם אֲשֶׁה פְּסוּל וְכו'.

הלקה זו צריכה ביאור רחב לפי שישיש לתמונה בה הרבה, שפפי הנראה אין באלה הבבות רק משום לתא דלשמה, ובאמת יש בזה עוד שלא שמע הסופר מפי הבעל ואפי' צנה הבעל ע"י אמר אמרו לא מהני כדאיתא לקמן פרק מי שאחזו להדיא, ומעתה כמה נפשף אי משום לתא דלשמה צריף שמיצה מפי הבעל, יקשה שלא אמרו במשנה יתר על פן אפי' כתב לשמו ולשמה ולשם גירושין על פי ציווי הבעל כל שלא שמע מפיו ממש לא חשיב לשמה, ואי הא דבעינן שמיצה מפי הבעל לאו משום לתא דלשמה היא, א"כ היאף קתני לפסול משום לשמה מה דבלא"ה פסול משום שלא שמע מפי המגרש ואפי' לא הוי בעינן לשמה או שפכת לשמה, שנית למ"ד שהסופר צריף להיות שליח הבעל דוקא תיפוק לי' הלא שלא נעשה שליח הבעל, ומלבד זה יש לתמונה הרבה בסוגיא רפ"ק דזבחים ויתבאר בסמוך, ומתחילה נבוא לבאר ענין הנ"ל: והנה התוס' הקשו לעיל דף כ"ב ע"ב בד"ה והא לאו בני דיעה נינהו דתיפוק לי' דלאו בני שליחות נינהו ותירצו דלא בעינן שליחות בכתובה, והא דבעינן שישמע מפי הבעל דבלא"ה לא חשיב לשמה, ולכאורה יש לתמונה תינח בלא צנה הבעל כלל אבל התם אפי' אמר אמרו פסלינן ואפי' פי' פלוני ופלוני, ומפרשינן התם הטעם משום דמילי לא מימסרן לשליח, ואי ס"ד דלא בעינן שליחות כלל בכתובה מה בכף דמילי לא מימסרן לשליח הא לא בעינן שליחות כלל, ואי נימא דבהא ג"כ חשיב שלא לשמה כל שלא שמע מפי הבעל ממש, א"כ מה ענין זה למילי לא מימסרן לשליח, אבל באמת פונת התוס' פשוט דוודאי כלל הוא כל שלא שמע מפי הבעל לא חשיב לשמה ומ"מ אי מילי מימסרן לשליח הוי האי שליח פמות הבעל וכאלו שמע מפיו ממש דמי, אבל השתא דמילי לא מימסרן לשליח א"כ הרי לא שמע מפי הבעל ולא חשיב לשמה, אבל כל ששמע מפי הבעל אף דאינו בר שליחות פשר, וכ"פ הר"ן סוף התקבל ליישב קושית הרא"ה ז"ל על הרמב"ן, וילכך נתפוננו התוס' ג"כ אלא שישיש לתמונה פינון שאנו מחליטין דכל שלא שמע מפי הבעל בעצמו לא חשיב לשמה, א"כ הרי יש עוד מדרגת לשמה יתר על כל הני דקא חשיב במתניתין ולמה לא קתני לה, ואמת דהתוס' לשיטתם דכתבו פ"ק דעירובין דף י"ג דהא דצריף שמיצה מפי הבעל אינו רק דרפנן ע"ש ומדאורייתא הוי לשמה, א"כ לא שייף לומר יתר על פן דהני פלהו דאורייתא, אבל לפי דעת כל הפוסקים לקמן פרק מי שאחזו דכל שלא שמע מפי הבעל ואפי' באמר אמרו הגט בטל מדאורייתא בנודאי קשיא: אמנם הרמב"ן ז"ל כתב סוף התקבל ענין אחר בזה הביאו הר"ן שם וז"ל, דשאני גט דכינן דבעינן לשמה ובעינן נמי וכתב לה פלומר שיכתבנו לה הבעל ואין הסופר והעדים במקום הבעל אלא פששמעו הם מפיו אבל בשאר הדברים עושה אדם שליח שלא בפניו עכ"ל, והנה אי אפשר לפרש פונתו כדברי התוס' הנ"ל דכל שלא שמעו מפיו לא חשיב לשמה, דא"כ מה זה שפכת דבעינן נמי וכתב לה פלומר שיכתבנו לה הבעל וכו' במקום הבעל, ואם פונתו בפשיטות לפי שהסופר צריף להיות שליח הבעל א"כ אכתי לא הועיל פלום פינון דאדם עשווי למנות שליח שלא בפניו למה לא יהא פאן שליח הבעל, ועוד מה זה שפכת דבעינן לשמה, וברור דכוננת הרמב"ן ז"ל דדוקא בעלמא יכול אדם למנות שליח שלא בפניו היינו לעשות מעשה או לדבר דבר אבל פאן לעשות שליח לכתוב גט דמלבד הכתיבה צריף לכתבו לשמה ואין למנות שליח שלא בפניו לכתוב לשמה שיהא פמותו ממש רק בשומע מפיו ואי לא הי' צריף שליחות בכתובה הוי שפיר לשמה במה שפכת

הסופר לשמה, אבל פיון שצריך שליחות בכתיבה ולכתוב גט לשמה אין אדם נעשה כמות משלחו רק בשומע מפיו, ואי הוי מילי מימסרן לשליח כל ששמע מפיו שלוחו של בעל הוי בשומע מפיו, אבל פיון דמילי לא מימסרן לשליח רק שיהא שליח שלא בפניו על זה אינו יכול למנות שליח שלא בפניו שיהא כמותו פאלו הוא פתבו לשמה כל שלא שמע מפיו ממש: ומעתה לא קשיא דלא חשיב הכא יתר על פן שלא שמע מפיו הבעל דלא חשיב לשמה דלא מן השם הנה הוא, רק לפי שצריך להיות שליח הבעל ואין אדם נעשה שליח על פתיבה לשמה רק בשומע מפיו, וכל שלא שמע מפיו אף דהוי לשמה לא הוי במקום הבעל, עכ"פ הוכחתי דאי נימא דהא דבעינן שמיעה מפיו הבעל דאורייתא הוא פדעת רוב הפוסקים שלא כדברי התוס' בעירובין ה"ל, ע"כ צריך לומר דהסופר צריך להיות שליח הבעל ופיסול שמיעה מפיו הבעל היא כדברי הרמב"ן ה"ל דאי משום לתא דלשמה דלא חשיב לשמה כל שלא שמע מפיו, א"כ ממילא קשה במתניתין דליתני יתר על פן אפי' פתב לשמה ובציווי הבעל כל שלא שמע מפיו לא חשיב לשמה: איברא הא אפתי קשיא עכ"פ פיון דהסופר צריך להיות שליח הבעל, א"כ מתניתין דלא מייירי באמר אמרו תיפוק לי' דלא הוי שליח הבעל ואפי' פתב לשמה ממש מ"מ פסול, ובשלמא באמר אמרו בעינן פיסולא דלשמה דאל"כ הוי נעשה שליח שלא בפניו, אבל במתניתין אפי' לא בעינן לשמה כלל אינו שליח הבעל: אבל באמת הא פשיטא דלא קשה מידי ואדרבא מפאן יש להוכיח שהסופר צריך להיות שליח הבעל דהא בגמרא יליף לה תנא דבי ר"י מספר פרייתות לשם פרייתות וכתב דבעינן לגירושין דידן' לה לשמה לגירושין דידה, ויש להבין אי נימא שאין הסופר צריך להיות שליח הבעל א"כ ע"כ הך וכתב אינו רוצה לומר שיכתבנו הבעל רק שתתגרש בפתב, כמו שפכת הרמב"ם ז"ל פ"ב מה"ג להדיא, לפי שסובר שאין צריך שליחות בכתיבה כמ"ש הב"ש סי' קכ"ג ס"ק ה', א"כ תיקשי היאך יליף מהך וכתב דבעינן לשם גירושין דידן' אבל למ"ד דסופר צריך להיות שליח הבעל והך וכתב היינו שיכתבנו הבעל שפיר קאמר פיון דכתיב וכתב א"כ צריך הסופר להיות במקום הבעל א"כ ע"כ צריך שיכתוב הגט עבורו שאם לא יכתוב עבורו אינו עושה שליחותו כלל והיאך? הא במקומו בכתיבה פיון שאינו כותב כלל עבורו, תדע שהרי שליח הולכה צריך שיתנו לה בשליחותו של בעל כמבואר בסדר הגט, אף דנתנה לשמה לא בעי מ"מ צריך שיתן לו מחמת שליחותו של בעל א"כ ה"ה בכתיבה, וכמו כן פיון שהבעל צריך שיכתבנו לשמה צריך הוא לכתבו עבורו ולשמה דאל"כ לא הוי שליח כלל ואינו כמות הבעל שיהא פאלו הבעל פתבו, והשתא לא שייך להקשות תיפוק לי' שאינו שליח הבעל דברישא דאיתנו עלה מצד ספר פרייתות בלי וכתב א"כ ממילא אין צריך להיות שליח והוי סגי שיכתוב לשם פרייתות, רק פיון דכתיב וכתב שצריך שיהא שלוחו בכתיבה ממילא בעינן שיכתוב לגירושין דידן' דאל"כ אינו שלוחו, כללו של דבר דהך דבעינן שליחות ולשמה, עגן אחד הוא, ואי לא בעינן לשם גירושין דידה דלא דרשינן וכתב ממילא לא בעינן שליחות בכתיבה, וכן אי לא בעינן שליחות לא בעינן לשם גירושין דידן' כמו שבארנו: ובהכי ניחא הא דדייק בריש זבחים דסתמא פסול ממשנת הפותב טופסי גיטין, וקשה דלמא משום שלא נעשה שליח הבעל, ולהנ"ל ניחא דאי סתמא פשר א"כ לא בעינן רק שלא יכתוב להתלמד רק לכריתות, א"כ ע"כ לא דרשינן וכתב, דאי דרשינן פשיטא דסתמא פסול דבעינן שיהא שלוחו שיכתוב עבורו

וכינן דפסול הֶתֶם בְּכוֹתֵב טוֹפְסֵי גִיטִין ש"מ דְּסִתְמָא פְּסוּל, וְהִינּוּ בְּאַמַּת לְפִי שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ הַבְּעַל וּבִמְקוֹמוֹ: אֵיבְרָא אַפְתִּי קִשְׂיָא לִי הָא דְפָרִיף בְּרִישׁ זַבְחִים וְרַמִּי מִתְנִיתִין דְּהֶתֶם אִמְתְּנִיתִין דִּידֵן וּמְשַׁנֵּי אֲשֶׁה לְאוּ לְגִירוּשִׁין עוֹמְדָת, וְקִשְׂיָא מְאִי קוּשְׂיָא הָא הֵכָא מְקַרָא יִלְפִינּוּ לָהּ דְלֹא סְגִי בְּמָה שְׁנֹכְתֵב לְשֵׁם פְּרִיתוֹת דְּזֵהוּ סִתְמָא רַק צָרִיף לְגִירוּשִׁין דִּידָנָה וְדִידָה מְקַרָא דְנֹכְתֵב לָהּ, וּכ"ש אִי נִימָא פְּנ"ל דְּמִפְּחַ דְּבַעֲיָנּוּ שְׁלִיחוֹת לֹא מְהַנִּי סִתְמָא א"כ מְקַרָא יִלְפִינּוּ לָהּ, וּמְאִי קִשְׂיָא לִי לִר"ל הֶתֶם, אֲבָל בְּאַמַּת לִק"מ לְפִי שְׁאַנִּי אוֹמֵר דְּגַם מַה שְׁצָרִיף שְׁיִכְתוּב הַבְּעַל הֵגֵט אוּ שְׁלוּחוּ בִּמְקוֹמוֹ הִינּוּ ג"כ מְהַד טַעֲמָא גּוּפָא דַּאֲל"כ הָוִי לִי סִתְמָא וְלֹא מִיְקָרִי לְשִׁמָּה וְכוּלָּהּ מְשׁוּם לְשִׁמָּה אֲתִינּוּ עֲלֵהּ, וְהִינּוּ דְמִקִּשְׂיָא לָמָּה בְּזַבְחִים סִתְמָא חֲשׁוּב לְשִׁמָּה וּבְגֵט לֹא מְהַנִּי רַק שְׁיִכְתוּב הַבְּעַל אוּ שְׁלוּחוּ עֵבּוּרוֹ וְאִז הוּא דְחֲשִׁיב לְשִׁמָּה, וּמְשַׁנֵּי לְחֻלְקָא דְאֲשֶׁה לְאוּ לְגִירוּשִׁין עוֹמְדָת הַלְפָּה לֹא חֲשִׁיב לְשִׁמָּה רַק כְּשִׁיכְתוּב הַבְּעַל אוּ שְׁלוּחוּ בִּמְקוֹמוֹ, וְהִשְׁתָּא פְּשִׁטָא דְלֹא קִשְׂיָא הֵכָא תִּיפּוּק לִי שְׁאַנִּי שְׁלִיחַ דְּהַפְּלֵ מִפְּחַ לְשִׁמָּה הוּא, דְּבָלִי שְׁלִיחוֹת הָוִי לִי סִתְמָא פְּנ"ל בְּרוּר: וְעֲדִינּוּ יֵשׁ לְבָרֵר מַה שְׁיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְכַאוּרָה הָא דְטָרַח בְּרִישׁ זַבְחִים לְאַשְׁכּוּחֵי דְסִתְמָא פְּסוּל בְּגֵט וְרָצָה לְהוֹכִיחַ מְהַד מְשַׁנֵּי דְהֵכָא וְדַחֲינּוּ לָהּ עַד שְׁהוֹצְרָה לְהֵבִיא מִמְשַׁנֵּי הַפּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִיטִין, וְקִשְׂיָא הָא בְּהֵדִיא מוֹכַח הֵכָא דְסִתְמָא פְּסוּל מְקַרָא, דְּהָא מְסַפֵּר פְּרִיתוֹת הָוִי יִלְפִינּוּ דְלֹא בַעֲיָנּוּ רַק לְשֵׁם פְּרִיתוֹת דְּהִינּוּ סִתְמָא לְאַפּוֹקִי לְהַתְלַמֵּד, וְקֹאֲמֵר עֲלֵהּ דְכְּתִיב וְכַתֵּב דְלֹא סְגִי בְּהֵכִי רַק לְשֵׁם גִּירוּשִׁין דִּידָנָה אֲלֵמָּא דְסִתְמָא פְּסוּל, דַּאֲל"כ בְּלִשְׁמַיָּה פְּרִיתוֹת בְּלַבַּד סְגִי, וּכ"ש לְפִי מַה שְׁפִתְבְּתִי דְמַהַד וְכַתֵּב מוֹכַח שְׁצָרִיף שְׁיִהֵא שְׁלִיחַ הַבְּעַל וְלִכְתוּב עֵבּוּרוֹ שְׁיִהֵא בִּמְקוֹמוֹ, א"כ פְּשִׁטָא דְסִתְמָא פְּסוּל, וְנִרְאָה לִי דְלִק"מ דְּנֻדְאֵי לְפִי הֵאָמַת דְסִתְמָא פְּסוּל, מִמִּילָא דְרָשִׁינּוּ וְכַתֵּב כְּפִשְׁטָא דְהַבְּעַל יְכַתוּב אוּ שְׁלוּחוּ בִּמְקוֹמוֹ וְלֹא מְהַנִּי לְשֵׁם פְּרִיתוֹת אֲבָל אִי נִימָא דְסִתְמָא פְּשִׁר, אֲנִן הֵכָא קְאָמְרִינּוּ דְאִי כְּתֵב רַחֲמֵנָא סְפֵר פְּרִיתוֹת הָוִי אֲמִינָא לְמַעוּטֵי לְהַתְלַמֵּד אֲבָל כָּל שְׁפִתְבוּ לְכְרִיתוֹת אִפִּי כְּתֵבוּ לְאַחַר בְּפִי לֹא אֵיכְפַת לֵן קַמ"ל וְכַתֵּב דְבַעֲיָנּוּ לְשֵׁם גִּירוּשִׁין דִּידָנָה, וּבְנוּדְאֵי סִתְמָא נְמִי הָוִי כְּפִי לְשֵׁם גִּירוּשִׁין דִּידָנָה רַק עַכ"פ פִּינּוּ דְבַעֲיָנּוּ לְשֵׁם גִּירוּשִׁין דִּידָנָה עַכ"פ דְלִיקְהוּ סִתְמָא מִמִּילָא אֲמַעֲט כְּתֵב לְגַרְשׁ וְנִמְלֵף דְלֵאוֹתוֹאֲחַר אִפִּי סִתְמָא לֹא הָוִי רַק סִתְמָא לְשֵׁם פְּרִיתוֹת וְלֹא סִתְמָא לְגִירוּשִׁין דִּידָנָה פִּינּוּ דְאֵינְתֵק בְּפִי לְאַחַר אֲבָל כָּל שְׁפִתְבַּת סִתְמָא וְלֹא אֵינְתֵק הָוִי סִתְמָא לְגִירוּשִׁין דִּידָנָה וְדִידָה, וְהִינּוּ דְדַחֲי הֶתֶם דִּילְמָא שְׁאַנִּי הֶתֶם דְאֵינְתֵק לִי לְגִירוּשִׁין דְּהֵהוּא.

וּבְהֵכִי נִיחָא מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' שֵׁם דְּהֵיִאָף ס"ד לְוִמְרָה דְּהָא הָוִי סִתְמָא, וְלֵהֲנָ"ל לִק"מ דְּפִשְׁטָא דְּפִשְׁטָא שְׁפִיר פִּינּוּ דְחֻזִּינּוּ דְנִמְלֵף לֹא, ש"מ דְלֹא סְגִי בְּלִשְׁמַיָּה פְּרִיתוֹת רַק בַּעֲיָנּוּ לְגִירוּשִׁין דִּידָנָה דַּעַכ"פ לְשֵׁם פְּרִיתוֹת הָוִי, וּמִמִּילָא פִּינּוּ דְלֹא סְגִי בְּלִשְׁמַיָּה פְּרִיתוֹת, ש"מ דְּסִתְמָא פְּסוּל, דְּהָא כָּל שְׁלֵא כְּתֵב לְהַתְלַמֵּד חֲשִׁיב סִתְמָא פְּדִמוּכַח הֶתֶם לְהֵדִיא וְאִי סְגִי בְּלִשְׁמַיָּה פְּרִיתוֹת מִמִּילָא לֹא בַעֲיָנּוּ לְגִירוּשִׁין דִּידָנָה פְּלֵל, א"כ לָמָּה יִפְסֵל בְּנִמְלֵף דְּהָא עַכ"פ סִתְמָא הָוִי וּמְשַׁנֵּי דְּנֻדְאֵי בַעֲיָנּוּ לְגִירוּשִׁין דִּידָנָה אֲבָל סִתְמָא הָוִי כְּמוֹ לְגִירוּשִׁין דִּידָנָה בְּפִי, וּבְנִמְלֵף לְעַנְנֵן גִּירוּשִׁין דִּידָנָה אִפִּי סִתְמָא לֹא הָוִי וְלֹא נִשְׁאַר רַק לְכְרִיתוֹת לְאַחַר וְזֵה לֹא מְהַנִּי מִפְּחַ וְכַתֵּב דְבַעֲיָנּוּ עַכ"פ שְׁיִהֵא סִתְמָא לְגִירוּשִׁין דִּידָנָה וְלֹא בְּפִי לְאַחַר.

אֲבָל לְפִי הֵאָמַת דְּסִתְמָא פְּסוּל, מִמִּילָא הָא דְּדַרְשִׁינּוּ מוֹכְתֵב כְּפִשְׁטָא דְבַעֲיָנּוּ שְׁהוּא יְכַתוּב אוּ שְׁלוּחוּ עֵבּוּרוֹ וְאִי לֹא הֵכִי הָוִי לִי סִתְמָא וּפְסוּל, וְכָל זֶה בְּרוּר: וּבְהֵכִי נִיחָא מַה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּהָוִי לִי לְמִיתְנֵי יִתֵּר עַל כֵּן סִתְמָא, דְּכָל הֵנִי דְּהֵכָא לֹא מוֹכַח דְּסִתְמָא פְּסוּל וְהָוִי לִי

למיתני יתר על פן הכותב טופסי גיטין, ולהג"ל ניקח דונדאי פשטא דמתניתין מוכח דסתמא פסול, דאי פשר ולא בעינן רק לשם פרייתות ולא דרשינן וכתב שיכתוב הוא או שלוחו עבורו א"כ ממילא נמלה ג"כ פשר, דהא עכ"פ נכתב לשם פרייתות ולגירושין דידן' לא בעינן כלל רק דדחוי' בעלמא היא דדחינן התם דאיפא למימר דהך וכתב אינו דכתוב הוא או שלוחו רק לאפוקי שלא יכתוב לשם אחר, אבל באמת לא סגי כלל בלשם פרייתות גרידא פדתנא תנא דבי' ר"י רק דבעינן גירושין דידן' מפניך דנכתב הפוננה שיכתוב הוא או שלוחו והא גופא משמענו במתניתין דסתמא פסול ולא מהני רק לגירושין דידן' ולא שנייה למיתני יתר על פן, רק אנו לא מצינו למידק מהא דילמא אין הפוננה פה במתניתין, אבל השתא דשמענו בהכרח דסתמא פסול ממילא גם תנא דידן לא נתפנון לכה וזה ברור, ועמ"ש בתוס' בזה: שם פתב לגרש את אשתו ונמלה.

הקשה הר"ן ו"ל הא קי"ל פ"ק גט פשוט דשני יב"ש אין מגרשין גשוחיהן זה בלא זה ומן הסתם אין מוסרין לו הגט עד שיגרש לפנינו, ותמהני דהא פשיטא דלק"מ, , קדא דמנין לו שזה הגט נמסר לו, דילמא נמלה לגרש ונשאר אצל הסופר ומצאו חבירו וסיפר לו שלא גירש ואמר שמי פשמה, ואמת דבחידידושי הר"ן פתב בסיגנון אחר ומשמע דאין כותבין לו כלל גט בלי חבירו ויש קצת ראי' לדבריו, דהא תנו התם ואין כותבין למלנה עד שיהא לנה עמו וקי"ל בח"מ סי' ל"ט דאפילו אמר פתבו ויהא בידכם עד שיבוא הלנה אין לכתוב משום שמה יאבד וימצאנו, א"כ הכי נמי איפא למיחוש להכי, אבל מ"מ אני תמה מאוד דהא הך בבא ונדאי כר"א אתיא א"כ העיקר בכתיבה תליא מילתא דבעינן כתיבה לשמה א"כ פשיטא דאין קפידא לכתוב הגט בלבד אפילו למסרו לו דמה יעשה בו דפשיטא דאי תבוא להנשא בגט בלי עדים דצריכה להביא ע"מ לפנינו, ומה שאמרו שם ואין כותבין למלנה וכן פלהו הפל על חתימת העדים קאי דבלי חתימה אינו פלום ומי ימחה בידו לכתוב מעצמו גט, גם מאן לימא לן דמתניתין לאו בכתבו מעצמו איירי פנין דבעינן כתיבה לשמה א"כ כן פלה מתניתין בכתיבה בלבד מירי ואח"כ רוצה חבירו לגרש בו או למסרו בע"מ או להחתיים בו עדים ומ"מ פסול לפי שנכתב שלא לשמה וזה ברור, וכן משמע מדברי התוס' ריש זבחים בד"ה פתב לגרש, למדקדק בדבריהם, דג"כ הבינו הך פתב לגרש דכתבו בעצמו לא ע"י סופר, תדע דנקט בבא אחרונה אמר ללבקר ש"מ דמעיקרא לא מירי בהכי: אמנם אי קשיא קשיא לי לפי מה שהוכחתי לעיל בכמה מקומות דמחוסר הקנאה פוסל בגט דלא כהר"ן, א"כ נהי דברישיא ליפא לאקשוני תיפוק לי דהוי מחוסר הקנאה דהא נכתב להתלמד משום דפשיטא אי הוי פשר גט הנכתב להתלמד לא הוי בעינן שלא יהא מחוסר מעשה בעת כתיבתו, דהא לר"מ דכשר מצאו באשפה לא איכפת לן מחוסר מעשה בכתיבה, אמנם בסיפא בכתב לגרש ונמלה דכבר שמענו דבעינן לשם פרייתות עכ"פ, א"כ ונדאי דמחוסר מעשה פוסל בו א"כ תיפוק לי דלחבירו הוי מחוסר מעשה, ואפשר לומר דמירי שהקנה הסופר מעיקרא הקלה וניקה ע"י אחר למי שיגרש בו ובא זה וציונה לו לכתוב לו גט ואח"כ נמלה ורוצה חבירו לגרש ולא הוי גם לחבירו מחוסר מעשה שאם יגרש הוא ממילא נקנה לו הגט מעיקרא, ובהכי הוי ניקח מה שהקשו התוס' ריש זבחים בד"ה פתב לגרש, דמה ס"ד לומר דהוי סתמא, ולהג"ל ניקח דקשיא להו תיפוק לי דהוי מחוסר הקנאה וע"כ דמעיקרא הקנה לכל מי שירצה לגרש א"כ הוי לי לכ"ע סתמא, ואהא דחי דלמא שאני התם פנין דבתר הכי

פֶּשֶׁבַּא זֶה וְצוּה לֹו לְכַתּוּב אֵינְתָּק לִי לְגִירוּשֵׁינ דְּהֵהוּא, וּבְעֵת פְּתִיבָה לֹא פְתַבוּ רַק לְזֶה בְּלַבַּד, וְשׁוּב לֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שְׁיִמְלֶךְ וַיִּגְרַשׁ אַחַר, וּבְהֵכִי נִיחָא לִי ג"כ מַה שְׁיִשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּלָמָּה קִתְּנִי נְמַלְךְ פִּינּוּ דס"ד דְּלֹא בְּעֵינּוּ לְשֵׁם גִּירוּשֵׁינ דִּידְנָי וְדִידְהָ אִפִּי פְּכָר גִּירַשׁ הֵרַאשׁוֹן לָמָּה לֹא יִגְרַשׁ בּוּ הַשְּׁנִי לֹולֹא דְלֹא הֵוִי לְשֵׁם גִּירוּשֵׁינ דִּידְנָי, וְלֵהֲנָ"ל נִיחָא דְּאִי פְּכָר גִּירַשׁ שְׁפִיר הֵוִי לִי מְחֻסְרַת הַקְּנָאָה: אֵיבְרָא לְפִי מַה שְׁכַתְּבִי לְעִיל לְפָרַשׁ מִתְּנִיתִין דְּפָרַק הַמְּגַרֶשׁ חֲמַשָּׁה שְׁכַתְּבוּ כָּלֵל בְּתוֹךְ הַגָּט דְּלֹא הֵוִי מְחֻסְרַת הַקְּנָאָה וְכַתְּבִי שָׁם לִיִּישׁב, וּלְפִי זֶה מִמִּילָא הֵכָא אִפִּי פְּכָר גִּירַשׁ יְכוּל הַשְּׁנִי לְגַרֶשׁ בּוּ לֹולֹא דְּבַעֲי לְשָׁמָּה, גַּם לְחַד תִּירוּץ שָׁם לֹא בְּעֵינּוּ כָּלֵל שְׁיִקְנָה הַסּוֹפֵר לְכָל מִי שְׁיִגְרַשׁ רַק אִפִּי הַקְּנָה לְאַחַד בְּפִי שׁוּב לֹא הֵוִי מְחֻסְרַת מַעֲשָׂה פִּינּוּ דְּרֹאֵי לְגַרֶשׁ בּוּ, וְדוּקָא מְחֻסְרַת וְכַדוּמָה אוֹ שְׁלֹא הַקְּנָה כָּלֵל דְּאִין פְּתִיבְתוּ רֹאֵי לְגִירוּשֵׁינ כָּלֵל בְּלִי מַעֲשָׂה פְּסוּל אֲבָל כָּל שְׁכַתְּבִיתוּ רֹאֵי לְגַרֶשׁ בּוּ שׁוּב לֹא הֵוִי מְחֻסְרַת מַעֲשָׁה, וּלְפִי זֶה אִפְתִּי קַשְׂיָא נְמַלְךְ לָמָּה לִי, וְנִרְאָה לִי דְּאִפִּי לְפּוּם הַף סְבָרָא דְּלֹא בְּעֵינּוּ רַק לְשֵׁם פְּרִיתוֹת בְּלַבַּד מ"מ דְּוִקָא נְמַלְךְ וְלֹא גִירַשׁ יְכוּל לְגַרֶשׁ בּוּ אַחַר מִפְּחַ לְשֵׁם פְּרִיתוֹת, אֲבָל אִם פְּכָר גִּירַשׁ הֵרַאשׁוֹן פְּכָר פְּקַע פְּחַ לְשֵׁם פְּרִיתוֹת שְׁבַגְט שְׁכַבְרַת עֲשָׂה פְּעוּלְתוֹ וְלֹא נִשְׂאָר לְשָׁנִי רַק כְּמִי שְׁנִכְתַּב לְהַתְּלַמֵּד בְּלַבַּד, וְהַשְׂתָּא מִיּוֹשֵׁב בְּפִשְׁטוֹת ג"כ קו' הַתּוֹסֵ' בְּזַבְחִים הַנְּ"ל דְּשְׁפִיר דְּיִיק דַּע"כ דְּאִפִּי כְּתַב לְשֵׁם פְּרִיתוֹת פְּסוּל, דְּלִיפָּא לְמִימַר דְּהַף גְּוֹנָא ג"כ מִשׁוּם שְׁלֹא נִכְתַּב אֲפִילוּ לְשֵׁם פְּרִיתוֹת פִּינּוּ דְּאֵינְתָּק לְגִירוּשֵׁינ דְּהֵהוּא, א"כ לָמָּה לִי דְּנִקְטָא נְמַלְךְ לִימָא שְׁכַבְרַת גִּירַשׁ וְלֹא מְהֵי פִּינּוּ דְּכַבְרַת נִפְקַע פְּחַ פְּרִיתוֹת שְׁבוּ, וּמְדַקְתְּנִי נְמַלְךְ ש"מ דְּבָא לְפִסְוֹל אִפִּי הֵיכִי דְּאִפְתִּי הֵוִי לְשֵׁם פְּרִיתוֹת רַק מִשׁוּם דְּבַעֲינּוּ בְּפִי לְגִירוּשֵׁינ דִּידְנָי, וְהֵיִינוּ דְּמִשְׁנֵי דְּקמ"ל הָא גּוֹפָא דְּמַחְמַת דְּאֵינְתָּק לְגִירוּשֵׁינ דְּהֵהוּא אִפִּי לֹא גִירַשׁ ג"כ אִפִּי לְשֵׁם פְּרִיתוֹת לֹא הֵוִי וְכ"ש בְּגִירַשׁ, וְדוּק: שָׁם זֶה שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי פְּסוּל לְגַרֶשׁ בּוּ.

תְּמוּהָ לִי דְּנִקְטָא כְּוִלָּה בְּמִתְּנִיתִין בְּשִׁמּוֹת שְׁוִינ וּמִתּוֹךְ כְּוִלָּה הַנְּצָרָה לְאִוְקָמָא בַּע"מ כַּר"א, הָא פְּשִׁטָא דְּכוּלְהוּ גְּוֹנֵי דְּמִתְּנִיתִין מְצִינּוּ לְאַשְׁפּוּחֵי בְּאֵינּוּ שְׁוִינ כָּלֵל בְּשִׁמּוֹת רַק שְׁכַתְּבִי כָּל הַגָּט לְשֵׁם אַחַר שְׁרַצָּה לְגַרֶשׁ וְנְמַלְךְ עַד שְׁלֹא כְּתַב שִׁמּוֹת כָּלֵל, וּבָא חֲבִירוֹ וְרוּצָה לְגַרֶשׁ בּוּ וְלְכַתּוּב שְׁמוֹ, וּפְסוּל מִפְּנֵי שְׁנִכְתַּב הַגָּט לְשֵׁם אַחַר וְכֵן בְּשִׁתִּי נְשִׁים: הֵן אִמַּת רֹאִיתִי לְהַג"א פ"ב דְּגִיטִין שְׁכַתְּבִי דְּאִם כְּתַב כָּל הַגָּט שְׁלֹא לְשָׁמָּה רַק הַשִּׁמּוֹת לְשָׁמָּה כְּשֵׁר, וְהוּא מִן הִירוּשְׁלַמִּי עַל מִשְׁנַת הַפּוֹתֵב טּוֹפְסֵי גִיטִין, וּלְפִי זֶה יֵשׁ רֹאִי נְכוּנָה מִמִּתְּנִי לְזֶה מְדָלָא מְצִי לְאַשְׁפּוּחֵי גְּוֹנָא דְּשְׁלֹא לְשָׁמָּה רַק בְּשִׁמּוֹת שְׁוִינ דְּאִי בְּאֵינּוּ שְׁוִינ כָּל שְׁכַתְּבִי הַשִּׁמּוֹת לְשָׁמָּה סְגִי בְּכָף: אֲמַנָּם כְּאִשְׁרַת עֵינֵינִי בִירוּשְׁלַמִּי הַנְּ"ל, נִרְאָה לִי כְּרֹוֹר שְׁלֹא נִתְּפֹונוּ לְוַמַר דְּכָל הַגָּט לֹא בְּעֵי לְשָׁמָּה כָּלֵל רַק עַל מִשְׁנַת הַפּוֹתֵב טּוֹפְסֵי גִיטִין קֹאִי דְּוִקָא, דְּהֵתֵם כְּתַבוּ הַסּוֹפֵר לְשָׁמָּה רַק לְפִי שְׁלֹא צְוָהוּ הַבַּעַל בְּפִי חֲשַׁבִּינּוּ לִי סְתָמָא רִישׁ זְבָחִים וּמִהַף מְשַׁנָּה דְּיִיקִינּוּ הֵתֵם דְּסְתָמָא פְּסוּל, ע"ז נְחַלְקוּ בִירוּשְׁלַמִּי וּס"ל לַר"י דְּאֵינּוּ צָרִיף שְׁיַיִטֵּחַ הָרִי אֶת מוֹתֶרֶת דְּוִקָא בְּשִׁמּוֹ וּשְׁמָה שְׁהוּא דְּבַר הַמְּגַלָּה מִי מְגַרֶשׁ לְמִי בְּהָא בְּעֵינּוּ בְּפִי לְשָׁמָּה וְלְשָׁמָּה אֲבָל בְּנוֹסַח הַגָּט הַשְּׁנִי בְּכָל גִּיטִין אֵין צָרִיף רַק לְשֵׁם פְּרִיתוֹת בְּלַבַּד, דְּמַסְפֵּר פְּרִיתוֹת יְלִפִּינּוּ לְשֵׁם פְּרִיתוֹת וְהֵיִינוּ נוֹסַח הַגָּט הַפּוֹרַת, וּמְוִכְתַּב לָהּ יְלִפִּינּוּ גִירוּשֵׁינ דִּידְנָי וְדִידְהָ הֵיִינוּ שְׁיִכְתּוּב הַשִּׁמּוֹת לְשֵׁם זֶה שְׁמִי לְגַרֶשׁ לֹא לְחֲבִירוֹ, אֲבָל פְּרִיתוֹת שְׁבַגְט סְגִי בְּסְתָמָא דְּהֵיִינוּ לְשֵׁם פְּרִיתוֹת, וְאַמַּת דְּבַגְמָ' זְבָחִים דְּרַצּוֹ לְמִידָק סְתָמָא פְּסוּל וְדֹאִי אִפִּי בְּעִיָּקֵר נוֹסַח הַגָּט דְּהֵיִינוּ הַתּוֹרָה סְתָמָא פְּסוּל, דְּהָא דְּיִיקִינּוּ לָהּ מְרִישָׁא דְּמִתְּנִיתִין דְּלֹא

ס"ד פלל מפת שמות רק מפת דלא נכתב לשם פרייתות ומ"מ פסול והיינו דדייקינו
ממשנת הפותב טופסי גיטין ומייתי עלה מימרא דר"י אמר שמואל דצריף שיניח אף
מקום הרי את מותרת לכל אדם, דמזה מוכח דאפי' עיקר פרייתות שבגט סתמא פסול,
אבל ממתניתין גרידא יש לומר דוקא השמות צריף בפ' לשמה שיצוה לכתוב אבל לא
גופו של גט, אבל ר"י בירושלמי ס"ל באמת שאין צריף להניח רק השמות והזמן מפת
מוקדם] אבל הרי את מותרת אין צריף להניח ובהכי ניחא לי מה דקאמר הכא דרישא
בסופרין העשוין להתלמד וקשה הא באמת פינו דסתמא פסול, בלא"ה פסול אפילו
כתיב לגירושין וביותר תמוה על הרי"ף שהביא אוקימתא דר"פ, ולמאי נפקא מינה פינו
דסתמא פסול ואפי' נכתב לגירושין, ולהנ"ל ניחא דס"ל באמת פאן דסתמא פשר והינו
בהך דרישא דאיירי בפסולא דלשם פרייתות לא מפת גירושין דידי' ודידה א"כ אינו
פסול רק להתלמד אבל כל שכתבו לכריתות פשר, ואף דבאמת בעינו לגירושין דידי'
ודידה מפת יתר על כן, מ"מ נ"מ לפי אוקימתא דר"פ דאם כתב השמות לשמו ממש
ולשמה אפי' כל הגט נכתב סתמא פשר, וזה שהשמיט הרי"ף לקמן מימרא דר"י אמר
שמואל, דמהך סוגיא דהכא מוכח דסתמא פשר בגופו של גט חוץ השמות וא"כ אין צריף
שיניח רק השמות בלבד, אבל אי לא נימא כן הוי לי להרי"ף לזכרו, דנהי דנימא דס"ל
דאפי' טופס אין לכתוב מ"מ נ"מ טובא בין כתב טופס או עיקרו של גט דבהא אינו רק
איסור לכתחלה או דיעבד עכ"פ אינו רק מדרבנן אבל עיקרו של גט הנולד ממזר
מדאורייתא ולהנ"ל ניחא דס"ל באמת דחוץ השמות אין איסור לכתוב רק מדרבנן כמו
טופס: ובזה תבין ביאור הירושלמי ריש כל הגט דקאמר התם דמר"ל מוכח דכולן פוסלין
לכהונה אפי' ראשון ומר"י מוכח דאין פוסלין, והדבר תמוה מאי ענן זה לזה, והמפרש
שם דחק מאד אין צורך להשיב על דבריו, ועם כל הלחץ הנצרך להגיה בירושלמי
דמר"ל מוכח דאין פוסלין לכהונה ומר"י דפוסלין ע"ש ולהנ"ל ניחא בפשיטות דוודאי
ברישא דמתניתין משמע בהדיא דעיקר פסולא בשמות שכתבו להתלמד שהרי לא
הוזכר רק סופרין מקרין איש פלוני מגרש פלונית ותיקף בא זה ואמר זה שמי, ונכתב
אח"כ הרי את מותרת לשמו מ"מ פסול, דאי הכונה דוקא דנכתב כולו להתלמד הוי לי
לומר ששמע מקרין הרי את מותרת ג"כ, גם לשון מקרין משמע בעת כתיבה מלמדו
כתוב כף והתלמידים כותבין על פיו, אלא אף דאפתי לא כתב רק השמות לא הרי את
מותרת, מ"מ פסול, דנכתבו השמות שלא לשמה, א"כ ממילא לר"ל פוסל לכהונה, דכיון
דהרי את מותרת עיקר הגט דפוסל אם נכתב בטופס, וכיון דנכתב עיקר הגט בהכשר אף
דהשמות אינן בהכשר, יש בו ריח גט ופוסל לכהונה, אבל לר"י פינו דאין הרי את מותרת
צריף לשמו ולשמה ויכול לכתבו בטופס, ועיקר הגט הן השמות שבגט, הלכך כל שכתב
השמות שלא לשמה אפי' כתב הרי את מותרת לשמה אינו כלום.

כי הרי את מותרת לא מעלה ולא מוריד בגט וכן אמרו שם בירושלמי על משנת הפותב
טופסי גיטין דר"י דס"ל כתב תורפו בטופס פשר יליף לה דמפסולו אתה למד הכשרו
אם כתב כל הגט לשמה ושמות שלא לשמה שמה אינו פסול דכונתה להיפך פשר, והינו
דהא מוכח במתני' דשמות ודאי מעפבין אפי' נכתב הגט לשמה כנ"ל ואפילו ריח גט אין
בו לשיטתו כנ"ל א"כ ממילא להיפך פשר, דאל"כ אלא שהוא מעפב בגט כמו השמות,
למה לא הוזכר במתניתין להיפך ג"כ ולמה לי שמוטיהן שוות רק אפי' כתב השמות

פהונגן רק שפכתב פל הגט לאחר או להתלמד פסול, ומדלא קתני במתני דמעכב רק השמות ואפי' נכתב עיקרו של גט בהכשר, ש"מ דהרי את לא בעי לשמה כלל [רק סתמא סגי פנ"ל] ור"ל ס"ל דלקה קתני במתניתין בשמות דבהא פוסל לכהונה אבל להיפך אפי' לכהונה אינו פוסל כיון דלא נכתב עיקרו של גט לשמה פנ"ל, ועמ"ש לקמן ע"ב בגמ' בד"ה ואלא רישא במאי, בביאור סוגיא דזבחים: בתוס' בד"ה פל הגט, כדפרשין פ"ק שני.

דבריהם צ"ע, דהו סברא שכתבו לעיל לחלק לא שינוי רק לפי האמת דבעינו לגירושין דידן דכתיב ובלא"ה לאו איהו כתב פדלקמן, אבל בהו רישא דהכא דאפתי לא פסלינו לי' רק מכח ספר פרייתות דבעינו לשם פרייתות וזה אפי' לשם פרייתות לא הוי א"כ דמי ממש לסוטה, וכבר פתבתי לעיל שם לחלק באופן אחר, דשאני גט אי פתבו להתלמד ממילא לא עלה על דעתו שיבוא לידי גירושין שיארע אחד ששמו ושם אשתו כהו שירצו לגרש, ובנודאי למחר יושלף לאיבוד, אבל ס"ת דנכתבה לקיום פל שיארע סוטה ימחקו לה ממנה, וכמו כן אפי' בס"ת דגט לא מהני שאינו עולה על דעתו של הכותב שיגרש אדם בכריתות של ס"ת, דאפי' תימא דחישינו לי' אבל פשיטא דלכ"ע אינו גט גמור ואין מגרשין רק.

בנוסח גט פהלכתו, משא"כ פרשת סוטה דכתיבה פהלכתה ע"ש ונהו התוס' בדיבור שאחר זה פתבו לחלק בין להתלמד דגט להתלמד דס"ת, וזה יספיק גם כן, רק דהאמת פתבו לפי דס"ת ג"כ פסלינו בפ"ב, אבל לפי ה"ל פשיטא דגם מס"ת דגט לא קשיא כלל פנ"ל: בד"ה יתר מכן, וא"ת דהאי הוא לשם רחל וכו' לשם לאה יש לדקדק בדבריהם שזכרו רחל ולאה וזה בשמות שוין איירי הכא ועוד דנדאי לענין מה שנתוסף בסיפא דבעינו לשם גירושין דידן דוקא, גרע שנקתב לאחר, אבל ברישא לא אמינו עלה רק מצד ספר פרייתות לשם פרייתות דלא הוי אפי' לשם פרייתות ואפתי לא בעינו כלל לגירושין דידן א"כ ודאי רישא גרע ואי הקושיא דהכא להתלמד לא מהני אפי' למיחשב לשם גירושין ונהתם מהני קושיא זו כבר פתבו לעיל לתרץ לחלק בין גט לסוטה, וצריף לומר דכוננתם דאפי' לענין לשם גירושין יש לומר דלהתלמד עדיף שפל שכתב לרחל כיון דללאה לא מהני אינו עולה על דעתו שינדמן עוד רחל אחרת להתגרש, והוי ממילא חוץ אותה רחל שכתב עברה שלא לשם גירושין כלל משא"כ להתלמד הוי לכל רחל שנתגרש לשמה: בא"ד וא"ת בהפכותב טופסי גיטין וכו' וי"ל לא תנא כלל לאשמועינו דפסול סתמא וכו'.

צ"ע דמ"מ תיקשי דהוי לי' למיתני יתר על כן לאשמועינו דסתמא פסול כמו דנקט פל הני דמתניתין, וצ"ל דנדאי י"ל דכל הני דמתניתין באמת סתמא נינהו, דאל"כ כיון דבאמת סתמא פסול למה לא נקט להו בסתמא, וע"כ דהתנא לא ס"ל כדדחינו בריש זבחים דלאו סתמא נינהו רק כדקס"ד בזבחים, ונהג' בזבחים לא מצוי להוכיח מהו משנה דאיכא לידחיני דגרע מסתמא אבל לבתר דדייק ממשנת הכותב טופסי גיטין דס"ל לתנא סתמא פסול ממילא ע"כ כולה מתניתין בסתמא, רק דקשיא להו דהא חזינו דתנא גופא לא הוי ס"ל דהא הוי סתמא דהא תנא בתר הכי משנת הכותב טופסי גיטין להשמיענו דסתמא פסול וע"כ דדרגא דרגא נקט והני לאו סתמי נינהו ולמה לא תני יתר על כן ועל

זה תירצו דלא נקט הך משנה דטופסי גיטין רק לאשמועינן היתר טופס אבל סתמא משמע לי' מהך משנה גופא דהנהך פלהו סתמי ניגהו כדקס"ד בנבחים הנ"ל, וז"ב, ועיין מהרש"א שהקשה דהוי לי' למיתני יתר על פן ס"ת ולא ידעתי דהא ס"ת בלאו הכי פסול לעיל פ"ב דליפא ביה שמו ושמה וקרי את מותרת: ע"ב במשנה יתר על פן אמר ללבקר פתוב לאיזה שארצה אגרש פסול לגרש בו.

קשיא לי למה לי טעמא לפי שלא נתברר לבעל איזה שירצה אפי' כבר פתר לו הבעל איזה שירש והודיע גם לאחרים מ"מ פיון שלא נתברר לסופר הרי לא פתב הסופר לשמה וקרי לי' לומר ולאיזה שאני רוצה אגרש פסול, ואפי' תימא דלא מהני שאני רוצה דבעינו שיהא ידוע לעדים שפותר לשמה ואינו נאמן הבעל בעצמו לומר מה שהי' בלבו, וכ"ש לפי מה שפכתתי ריש מכילתין והוכחתי דכתיבת גט לשמה הוי דבר שבערוה ובעינו שנים אבל עכ"פ בהודיע לעדים ודאי מהני ומ"מ פסול שהסופר לא ידע.

לכן נראה לי אף דלא מהני מחשבת לשמה של בעל לגבי סופר דהא חש"ו פסולין לכתוב אף דבעל חושב לשמה מ"מ אם הסופר פתב לדעת הבעל לשמה של אותה שהודיע הבעל אף שלא נודע לסופר פיון דעכשיו מבורר הוא חשיב לשמה לכה בעינו ונקא לאיזה שארצה דאינו מבורר פלל בעת פתיבה לשום אדם אבל מה שלא נתברר לסופר לא איכפת לן פיון שפותר לדעת הבעל והבעל יודע הרי כותב הוא לשמה ממש: ובה ניחא לי לשון המשנה אמר ללבקר ולא נמצא בכל המסכת שיקראו לסופר הכותב הגט ללבקר רק סופר ובהך משנה גופא אמרו מקודם קול סופרים מקרין ופירש"י כותבי גיטין, ולמה שינה התנא בכבא זו לקרות לסופר בשם לבקר מה שלא נקרא פן בשום מקום, ולהנ"ל ניחא לי כי סופר בכל מקום הוא ממונה ע"ז מפי ב"ד והוא בקי בכל דיני גיטין כמו שאמרו לעיל סתם ספרי דדייני מגמר גמירי ור"מ חכם וסופר ושם לבקר אינו פה רק בקי במלאכת הפתיבה בלבד, הלכך לא נקט התנא אמר לסופר, דבהא לא הוי מוכח דעיקר הקפידא מפח אין ברירה רק לפי שלא הוברר לסופר.

ומה שלא אמר לאיזה שאני רוצה והודעתי לאחרים דכמו דקי"ל דסופר צריך להכיר האיש והאשה, ופי' רשב"ם פירק גט פשוט דהחשש הוא דהבעל ירצה לקלקל לאשתו להשיאה שלא כדיון, והשתא פיון דחיישינן להכי ממילא אין לסופר לכתוב על דעת הבעל, דנהי דחשיב לשמה מ"מ יש לו לחוש שמה יגרש אשתו השני' להשיאה שלא כדיון לקלקלה והוא אמר לאחרים לאחרת, ואין לו לכתוב רק שיודע הסופר למי הוא פותר ויגרשנה בפניהם ומתניתין דבא לומר מפת פסול לשמה הוצרך לומר לאיזה שארצה, דאז כל שיגרש לזו הוי ממילא לשם זו ומ"מ פסול לפי שלא נודע לסופר לא חשיב לשמה אבל לא מפת אין ברירה לכה בלבקר שאינו בקי פלל בהלכות הגט וכל מה שאומר לו הבעל עושה הלכך ממילא פיון דנקט לאיזה שארצה ולא שאני רוצה, שמעינן בנדאי דמטעם אין ברירה נגעו ביה אבל פל שיהובר בעת פתיבה אפי' לא נודע לסופר לא איכפת לן, ודוק, ועמ"ש בתוס' בד"ה לאיזה שארצה: בגמרא ואלא רישא במאי.

פי' דליפא למימר דרישא מייירי שכתבו בעצמו בשמות אלו ולא צינה לו שום מגרש דא"כ היאך קתני יתר על פן, הא סיפא גרע דנכתב בפי' לאחר ואהא משני בסופרין

העשויין להתלמד ורישא גרע דנכתב להתלמד אבל סיפא נכתב לגירושין: איברא תמוה לי מאוד דבש"ס ריש זבחים בעי למידק דסתמא פסול מההו רישא דמתניתין ודחו התם דילמא כדר"פ בסופרין העשויין להתלמד, והשתא היאך ס"ד למידק פיון דקתני סיפא יתר על פן ע"כ רישא בהכי מייירי והיאך ס"ד דרישא בסתמא והיינו שנכתב לשם גירושין דא"כ עדיפא רישא מסיפא כנ"ל, והיאך קאמר דילמא כדר"פ והא ר"פ מפתח קושיא דאלא רישא במאי מפרש לה הכי ומוכרח הוא לפרש כה, תדע דאל"כ אלא שיש מקום לפרשה בסתמא, ופסול משום דסתמא פסול א"כ נהי דהתם דחינו לה הכי, אבל לפי האמת מסקינן בזבחים דסתמא פסול, א"כ מה צורך הכא לאוקמא בהכי לוקמא באמת בסתמא, וע"כ דליפא לאוקמא בהכי, דא"כ סיפא גרע מרישא ומתניתין יתר על כן אמרה דסיפא עדיפא א"כ תיקשי סגני דהתם היאך ס"ד לפרשה בסתמא דלא כר"פ: ועוד קשיא לי בעיקר ענגן זה, במה שחקרו בזבחים אי סתמא פסול, דהא הכא גליף לה תנא דבי ר"י מקרא דספר פרישות שיהא נכתב לשם פרישות, וקרא דנכתב דבעינו לגירושין דידן, לה, דבעינו לגירושין דידן, והשתא במה נפשח אי לא בעינו רק לשם פרישות א"כ אי לא נכתב להתלמד הרי נכתב לגירושין מפורש ולמה הוא נקרא סתמא, ואי לא סגי במה שנכתב לגירושין דבעינו וכתב, א"כ היאך יועיל סתמא, דהיינו לגירושין גרידא, דהא לא סגי בהכי, וקרא אחי למעט דלשם פרישות לא סגי, ואי קשיא הא זבחים גם כן ילפינן מקראי התם סוף פרק בית שמאי דבעינו לשם ששה דברים ומ"מ פשר בסתמא, הא לימא דהתם שאני דנהי דאין המחשבה הולכת רק אחר העובד ולא משגיחין במחשבת הבעלים, היינו הכא דחושב שלא לשמו היפך דעת הבעלים וב"ד, אבל בסתמא, פיון דבעלים נתנו לו על דעת כן אפי' בסתמא נמשכת עבודתו כפי מחשבת הבעלים, אבל פאן פיון דכתיב קרא דבעינו לגירושין דידן ולא לשם פרישות גרידא היאך יועיל סתמא דהיינו לשם פרישות גרידא דליכא לשם גירושין דידן פלל לא בעלים ולא סופר, ורחוק מאד לומר דכמו דהתם לולא קראי דבעינו לששה דברים אפי' שינה הוי פשר, והשתא דכתיבי קראי בשינה פסול ובסתם פשר, ה"ה הכא אי לא הוי פתיב רק ספר פרישות אפי' שינה לכתבו לשם אחר הוי פשר דלא בעינו לשם מגרש פלל, והשתא דכתיב קרא, ממילא בשינה פסול.

אבל סתמא פשר דחשיב פלשמו, זה רחוק מאד, בפרט לפי מה שכתבתי דהתם שנייד לומר סתמא הולך כפי מחשבת הבעלים, משא"כ פאן פיון דלא מהני לשם פרישות גרידא וקראי אחי למעוטי לשם פרישות דלא מהני א"כ היאך נימא דמהני הא ליכא לשם גירושין דידן פלל: לכן נראה לי דלאו פללא היא דסתמא היינו כשנכתב לשם פרישות דהא לימא דאי לא בעינו רק לשם פרישות לא הוי סתם רק מפרש ואי לא סגי בהכי רק לגירושין דידן אפי' סתמא לא הוי, רק כה הפנונה דאי נימא דלא בעינו רק לשם פרישות יש בו פתם ומפרש, מפרש הוא כשפוטב גט בלי השמות והזמן וכותב הרי את מותרת ג"כ וכתבו לשם פרישות זהו מיקרי בפ"י לגירושין, דהא פל מי שירצה לגרש וכל אימת שירצה ראוי לגרש בו א"כ נכתב רק לכריתות אבל הפוטב גט בלי בעלים וכותב שמות וזמן ומקום ג"כ זהו סתמא, שאם ימצא אחד ביום זה ומקום זה בשמות אלו יהא לגירושין ואי לאו יושלף לאשפה א"כ גט זה אינו בנדאי לגירושין ונכתב סתמא לגירושין או לאשפה, והיינו דס"ד בזבחים דהיינו פירושא דרישא דמתניתין ופסול אפי' לא הוי פתוב

רק ספר פרייתות לשם פרייתות דהא הוי סתמא פיון דאי לא ימצא זה יושלף לאשפה פנ"ל ור"פ לא ניקא לי' לשנויי הכי אף דבאמת סתמא פסול משום דאי לאו שנכתב להתלמד למה יעשה פו לכתוב קודם השמות, וע"כ דכותב להתלמד, רק דמ"מ יכול להיות דכותב לכריתות ג"כ אם יארע איש פנה רק זהו סתמא ופסול, והתם דחיונו דלמא כדר"פ ולא איפתב לשם פרייתות פלל דלא נכתב רק להתלמד ולהשליכו או שישאר ביד התלמידים ולא לגירושין פלל, והקא לא סינימו הכי רק להתלמד בלבד דאפי' נכתב לכריתות ג"כ הוי לי' סתמא ופסול: אמנם בענין מדרגת לשמה דלשם גירושין דידן' ג"כ יש סתם, ומפרש, והיינו אם בא אחד וצנה לו שייכתוב לו גט והוא כתב הגט רק חישב אם יארע אחר ששמו פה יגרש האחר ג"כ ויכתוב אחר לזה, וכ"ש אי הי' יודע שאחר ג"כ רוצה לגרש, וכי האי גוונא הוי לשם פרייתות מפני דאו זה יגרש או אחר, אבל לשם גירושין דידן' הוי לאותו אחר סתמא, דאף שכתבו ליב"ש מ"מ לא נכתב בפ"י עבורו, ומ"מ סתמא דלשם גירושין דידן' הוי פיון שנכתב עכ"פ ליב"ש שייגרש וכיון שייגרש הוא הוי סתמא לשמו, משא"כ בלא כתב שמות פלל אפילו סתמא דלשם גירושין דידן' לא הוי, פיון שלא נכתב פלל לשם יב"ש דוקא והוי מצי לאשכוחי בכתב בלי בעלים פלל וכתב שם יב"ש דהוי סתמא דלשם גירושין דידן', רק בהא הוי נמי סתמא דלשם גירושין פיון דאפשר שלא יגרש שום אדם בו, אבל כה"ג הוי לשם גירושין ודאי רק לגירושין דידן' הוי סתמא, ואהא משני התם דילמא פיון דזה צנה לו שייכתוב לו גט ממילא כתבו לשמו ממש ולא עלה על דעת לשם אחר פלל א"כ הוי לי' לישני שלא לגירושין דידן' פלל [ואין להקשות פיון דס"ד דהוי סתמא א"כ לראשון נמי הוי סתמא הא ליתא פיון דראשון יגרש בודאי שצנה לו לכתוב הוי לדידן' מפני, רק לחבירו פיון שאינו ברור שייגרש שלא צנה הוי לי' סתמא ומשני דהוי לישנא מפני שלא לגירושין דידן'], וכן מהו בבא שלישיית הפל על דרוך זה, דלקטנה הוי סתמא ולגדולה מפני, והדר מיייתי מבבא אחרונה דהוי לתרוננייהו סתמא פיון שלא נתברר איזה יגרש, ומשני דחיישניו דנתרצה מקודם להאחרת והוי לאידך כמו מפני שלא לשמה, והדר מיייתי מהכותב טופסי גיטין דמוכח מינה דסתמא פסול, אמנם פכר כתבתי לעיל דמה שצריך שייניח גם הרי את מותרת ואף דאי הניח השמות הרי כתב לשם פרייתות ודאי דבעינו שיהא כל הגט כתוב לשם גירושין דידן' ודאי, אבל ר"י בירושלמי פליג עלה דהרי את לא בעי לשם גירושין דידן' רק השמות צריך שייכתוב לשם גירושין דידן', והנה כתבתי מריש הפרק עד כאן בענין זה ובסוגיא דזבחים על פנים שונים והמענין יבחר: והנה התוס' בעירובין דף י"ג כתבו דהא דקאמר פרק מי שאחזו כתב פופר לשמה פסול עד שיאמר לסופר כתוב אינו רק מדרבנן ע"ש, והוא תמוה לכאורה דא"כ מאי מקשה בזבחים הנ"ל קדשים אגט, דהא בגט באמת אינו רק מדרבנן דלא אשכח סתמא דפסול רק בכותב טופסי גיטין, והרי שם כתב הסופר לשמה ולשמו כמו שפירש"י שראה תגר ביניהם וא"כ אינו רק מדרבנן, ואין קושיא למה פסלו רבנן בגט ולא בקדשים להצריכו להביא אחרת חולין לעזרה ועוד דפשיט מהכותב טופסי גיטין ומיייתי מימרא דשמואל וכתבו שם התוס' דבלא זה יש לפרש כר"מ משום תקנת סופר ע"ש, והשתא הא השתא נמי לר"א אינו רק מדרבנן, וצריך לומר דלא כתבו התוס' רק בסופר שכתב לשמה שנודע לו שגמר לגרש אשתו בודאי רק לא צנה לו לכתוב, הא הוי מדרבנן, אבל סתמא

אפי' כתבו הסופר לשמו כגון שראה תגר ביניהם מ"מ פסול מדאורייתא דכינון שלא גמר לגרש כלל הוי לי' סתמא ופסול, ובהכי ניחא לי טפי שהביאו הך דשמואל, דבמשנה גופה י"ל דהוי דרבנן והיינו אי יכתוב השמות ג"כ גזרו שמה יכתוב מפניו לאחר ואז הוי לאותו שיגרש שלא לשם גירושין דידן' ודאי אבל בלא פתב שמות רק הרי את מותרת פינו דנהיג בכל גיטין מאיזה צד יכתוב נוסח הגט השנה בכל לשם זה דוקא פינו שיהוא סופר הכותב טופסי גיטין לכל מי שירצה לגרש, ומדצריף שנייח מקום הרי את ש"מ דהוי דאורייתא, פנ"ל: שם הא קמ"ל דאין ברירה.

משמע דאי יש ברירה הוי פשר וכן משמע בפוגיא דלקמן דמקשה מפסחים דהך מילתא תליא בברירה, ודלא כמ"ש התוס' דאפי' למ"ד יש ברירה פסול דבגט בעינו מבןרר בעת פתיבה וכתבו דכף משמע לקמן, ובאמת לקמן לא משמע הכי כלל דא"כ לאיזה צורך קאמר בהא קאמר ר"י דאין ברירה דבעינו לה לשמה, וקשה הא באמת יש ברירה רק דמעיקרא לא הוברר, תדע דבבכורות דקא עביד צריכותא בין מעשר בהמה לאחין שחלקו, קאמר גם פו בהא קאמר ר"י דומיא דבנה מה בנה ברור לה, ולא אמרו בהא קאמר ר"י דאין ברירה פינו דבאמת יש ברירה רק בעינו בנה ברור לה וקא נמי לא הוי להו להזכיר דאין ברירה, ועוד דקאמר אבל התם מר אמר רחמנא וכו', וקשה בפשיטות הוי לי' לומר אבל בעלמא יש ברירה פינו דבגט ג"כ יש ברירה, ועוד דעכ"פ משמע דהא לאו עיקר טעמא הוא רק אי לא הוי גט רק גט הוי ס"ד לומר פו אבל באמת טעמו דאין ברירה) ועוד תיקשי לשיטת התוס' היאך אמרו לקמן דאחרון פוסל לכהונה פינו דלא תליא בברירה מאיזה צד יפסל לכהונה, ועוד אבאר בתוס' מה שיש להקשות על דבריהם: איברא יש לתמוה דהא בגמ' ריש זבחים מוכח לכאורה להדי' דהך לא תליא בברירה כלל, דהא בעי למידק דסתמא פסול מהך בבא, ודחינו דלמא משום דאין ברירה, מוכח להדיא דאי סתמא פסול אפי' אי יש ברירה פסול, רק אפי' אי פשר, הך פסול משום דאין ברירה, והשתא פינו דקי"ל במסקנא דזבחים דסתמא פסול ממשנת הכותב טופסי גיטין א"כ מוכח דאפי' יש ברירה פסול וע"כ משום דבגט לא מהני ברירה דבעינו מבןרר בעת פתיבה.

וראיתי להר"ן ז"ל שהקשה נהי דאין ברירה הא סתמא מיהו איפתב, וסתמא מהני פלשמה פדמוכח בסוטה ע"ש, והוא תמוה דבפירוש מסקינן בסוגיא דזבחים דסתמא פסול בגט, והוי לי' להקשות סתמא דגט דלא מהני אסתמא דסוטה דמהני ועוד דבהדיא דחי התם דילמא משום דאין ברירה מוכח להדיא דאפי' אי סתמא פשר פסול מפח אין ברירה כמו שפירש"י שם ע"ש, גם מה שתיירץ דבסוטה לא בעינו כלל פתיבה לשמה רק מחיקה, צ"ע, דא"כ מאי קאמר דאפי' למ"ד מגילתה פשרה להשקות סוטה אחרת אבל תורה לא וקשה פינו דלא בעינו לשמה כלל פשיטא דמקללה טפי בקלות שפתורה מקלות דחבירתה וצ"ע, וכבר כתבו התוס' לעיל פ"ב ליישב זה לחלק בין גט לסוטה, אבל הנ"ל ודאי קשיא דבהך סוגיא דזבחים מבואר דאי סתמא פסול לא מהני ברירה כלל ואפי' אי יש ברירה פסול, א"כ פינו דקי"ל סתמא פסול למא תלאו הך דהכא בכאן בברירה, ועוד דפשיטא דליכא למ"ד דסתמא פסול ופוסל לכהונה ולמה פאן נחלקו דפוסל לכהונה ופירש"י דדלמא יש ברירה, ומה בכך מ"מ פסול מפח סתמא ואי נימא דאי יש ברירה אינו דומה לסתמא והוי כמו מפניו א"כ תיקשי סוגיא דזבחים היאך הוי

ס"ד למיזק מהו דהכא דסתמא פסול, במה נפשף אי יש בריקה בנודאי פשר דלא הוי כלל סתמא, ואי אין בריקה אפי' אי סתמא פשר, פסול, כדדחי התם: לכו נראה לי ברור להשוות שתי הסוגיות על דרך זה, והוא דנודאי יש בכאן שני מינים בענין בריקה גבי גט, המין האחד הוא שנאמר דבעת שצוה לכתוב לא הי' לו באמת שום נטי' לשום אחת מהן ולא הי' יודע כלל איזה מהן יגרש ולפ"ז הוי סתמא, רק אי נימא יש בריקה כמו באחין שחלקו, שנאמר בינו דאח"כ גירש לזו, הוברר דלזו נכתב וכינו דקתני במתניתין דפסול פשיטא דלא אמרינו בריקה זו ופשר דניק דסתמא פסול, דמ"מ מה בכך דלא אמרינו בריקה זו מ"מ סתמא מיהא הוי וסתמא פשר, אמנם יש מין אחר בגט שנאמר דמעיקרא ג"כ הי' לו נטי' בלבד לאחת מהן אף שלא זכר בפ' לפני הסופר והי' רוצה אז באחת מהן, והשתא אי הנה רוצה לאותה שגירש באמת עדיף מסתמא וכשר ואי הנה רוצה להאחרת גרע מסתמא ופסול, והיינו דדחי התם דלמא סתמא פשר והתם הפסול דאין בריקה דנימא דלזו שגירש כה הנה דעתו ונטייתו בעת פתיבה רק להיפך להאחרת נתפונן כי אז הנה רצונו להאחרת יותר וא"כ גרע מסתמא וכך פירש"י התם להדיא, אבל בס"ד הוי ס"ד דבעת פתיבה לא הנה לו שום נטי' רק דנימא מעצמינו הוברר דלזו נכתב בינו שלזו גירש כמו באחין שחלקו למ"ד יש בריקה, ובהא ע"כ דמתניתין לא ס"ל כה דא"כ למה פסול הא הוי מבורר לשמה, וע"כ דלית לי' לתנא הו בריקה או ספוקי מספקא לי' בהא, עכ"פ מוכח דסתמא פסול דמה בכך דאין בריקה לא גרע מסתמא ומשני דילמא משום דאין בריקה גרע מסתמא דנתפונן בעת פתיבה להאחרת והיינו דקאמר הקא קמ"ל דאין בריקה, ואי סתמא פסול, פסול מפת סתמא, ואי פשר פסול מפת דאין בריקה דנתפונן להאחרת, והשתא א"ש פלוגתיהו הקא בפסול כהונה דמאן דפוסל לכהונה ס"ל נהי דסתמא פסול מ"מ מספקא לן דילמא יש בריקה והוי מבורר לא סתמא, ומאן דמכשיר לכהונה ס"ל דאין בריקה נדאי והוי סתמא ופסול לגמרי ואפי' לכהונה אינו פוסל, אף למאן דמכשיר לכהונה ע"כ צריך לומר דס"ל כס"ד דנבחים דלא אמרינו דנתפונן בעת פתיבה לאחת מהן רק סתמא הוא ורק מפת דאין נימא בריקה מפת דבסוף גירש לזו, הא לא אמרינו, אבל אי נימא דדנין דגם בעת פתיבה נתפונן לאחת ופסול משום דנתפונן להאחרת, בהא לא שייך לפסלו נדאי דפשיטא דליכא למימר דנודאי נתפונן להאחרת ופשר י"ל טפי דנתפונן לזו שגירש והוי ספק עכ"פ, דאי נתפונן לזו שגירש עדיף מסתמא, רק דהו מ"ד ס"ל דלא נתפונן כלל בעת פתיבה רק הוי סתמא נדאי, רק מפת דנימא אין בריקה כמו כל בריקה דעלמא, בהא ס"ל דאין בריקה נדאי ונשאר הדבר כמקדם סתמא ופסול ואינו פוסל לכהונה: ובהכי ניחא מה שיש לתמוה ברמב"ם דפסק פ"ג מה"ג בהו בבא דהוי ספק מגורשת, ש"מ דמספקא לי' דשמא יש בריקה, ואולם בעלמא בדאורייתא פסק אין בריקה נדאי, ולהנ"ל ניחא דהוא תופס הו סברא דמסיק בנבחים דדנין כאן דמעיקרא הנה דעתו על אחת מהן ופסול דאין בריקה ושמא הנה דעתו להאחרת לכך ע"כ ספק הוא דשמא הי' דעתו לזו שגירש ועדיף מסתמא, אבל בעלמא דברייה אינו תלוי בדעת האדם כפי מחשבתו רק דאין אמרינו בריקה כגון באחין שחלקו וכדומה, בהא פסק בפשיטות דאין בריקה נדאי, אבל כאן נהי דבגדר זה אין בריקה נדאי אבל בהו דנימא דהוברר דגם מעיקרא הנה דעתו לזו שגירש בהא ע"כ ספק הוא דלא שייך לומר דנודאי להאחרת כיוון מעיקרא, רק שיש מקום לומר דלא נתפונן כלל והוי

סְתָמָא , אַבְל כַּיּוֹן דְדַחֲיָנָו בְּזַבְחִים דִּילְמָא מְשׁוּם דְאִין בְּרִירָה ש"מ דְחִיָּשִׁינָו שְׁמָא נְתַפְנוּן לְהַאחֲרָת וְאִפִּילוּ אִי סְתָמָא פֶּשֶׁר , פְּסוּל , א"כ כ"ש שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ דְנִתְפְּנוּן לְאוּתָהּ שְׁגִירָשׁ , וְאִפִּי אִי סְתָמָא פְּסוּל , פֶּשֶׁר , לְכֹף הָוֵי סְפֵק וז"ב , וְלִשְׂיֵטְתוּ אִין צְרִיף לֹמַר דְהֵנִי אֲמוּרָאֵי דְפְסָלֵי לְכַהֲנֹנָה מְסַפְקָא לְהוּ בְדִין בְּרִירָה דְעֵלְמָא כַּמ"ש רש"י וְהַרְשָׁב"א , רַק הֵךְ דְהֵכָא ע"כ סְפֵק הוּא לְדַעְתָּם כְּדַחֲיִית הַגְמ' בְּזַבְחִים הַנ"ל וְלֹא דְמֵי לְדַעְלָמָא , ור"י ס"ל כְּדַקְס"ד בְּזַבְחִים הַנ"ל דְהֵךְ דְהֵכָא הָוֵי סְתָמָא וְדַאי , דְלֹא נְתַפְנוּן מְעַיקְרָא פְּלִל רַק לְדוּן בְּהַ דִּין בְּרִירָה דְעֵלְמָא וּבְזֵה ס"ל דְאִין בְּרִירָה כְּמוֹ בְּעֵלְמָא וְאִין בְּזֵה סְפֵק פְּלִל , פְּנ"ל , ועמ"ש לְקַמָּן בְּצַרְיְכוּתָא דר"י: שֵׁם קְטָנָה הוּא דְלֹא מְצִי מְגַרְשׁ וְכו'.

יֵשׁ לְתַמּוּהַ מַה ס"ד דְרַבָּא לְהַקְשׁוֹת דְלַגְדוּלָה לֹא מְצִי מְגַרְשׁ מְחַשֵּׁשׁ נְפִילָה דְהָא בְּמַתְנִיתִין מְשׁוּם לְשִׁמָּה אֲתִינָו עֲלָה וּגְבִי קְטָנָה הוּא דְאִכָּא מְשׁוּם לְשִׁמָּה וְלַגְדוּלָה לֹא , וְאִטּוּ לֹא מְשַׁכַּחַת שְׁיִגְרָשׁ לְפָנֵינוּ וְאָנוּ רוּאִים שְׁנִתְגַּרְשָׁה , וְלַקְטָנָה אִפִּי לְפָנֵינוּ לֹא מְצִי מְגַרְשׁ , וְהַנְּהָה לְפִי שִׁיטַת הַתו' בְּכַמָּה מְקוּמוֹת וְכָאן בַּד"ה בַּע"מ דַּלר"מ בְּעֵינָו מוּכַח מִתּוֹכּוּ הָוֵי אֲתִי שְׁפִיר לְכַאוּרָה כַּיּוֹן דַּס"ד דְרַבָּא כַּר"מ א"כ לֹא מְהַנִּי שׁוּם דְבָר רַק שְׁיֵהָא מוּכַח מִתּוֹכּוּ , אַבְל קְשִׁיָּא לִי מַאי עֲנִין זֶה אִי שִׁיב"ש מוּצִיאִין שֵׁט"ח עַל אַחֲרִים , ס"ס אִפִּי תִימָא דְמוּצִיאִין וְלֹא חִיָּשִׁינָו לְנְפִילָה מ"מ מִתּוֹכּוּ לֹא מוּכַח רַק מִכַּח מַה שְׂיֵשׁ בְּיָדָהּ דְבְדִידָהּ מְחֻזְקִינָו לִי וְאִי נִימָא דַּמ"מ כַּיּוֹן דְלֹא חִיָּשִׁינָו לְנְפִילָה חֲשִׁיב מוּכַח מִתּוֹכּוּ כַּיּוֹן דְלֹא בְּעֵינָו עֲדִים רַק בְּגַט שְׁבִידָהּ מוּכַח שְׁהִיא נִתְגַּרְשָׁה א"כ מַאי קְשִׁיָּא לְהוּ לְתו' מְשִׁנֵּי גִיטִין מִמַּה"י וְהָא הֵתָם שְׁנִשְׁלַחוּ ב' גִּיטִין לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְנְפִילָה דְחִבְרִיתָה ג"כ יֵשׁ לָהּ גִּט וּמִתְגַּרְשָׁת הִיא בְּגַט שְׁבִידָהּ וְהָוֵי שְׁפִיר מוּכַח מִתּוֹכּוּ , וְאִפְשָׁר לֹמַר דְדוּקָא אִם מִתְגַּרְשָׁת הִיא בְּגַט שְׁבִידָהּ בְּלִבְד חֲשִׁיב מוּכַח מִתּוֹכּוּ , אַבְל כָּל שְׁאָנוּ מְכַרְיָחִין דְבָר זֶה מְצַד אַחַר הֵן ע"י עֲדִים אוּ ע"י גִּט אַחַר הַנְּמָצָא בְּיַד חִבְרִיתָה חֲשִׁיב כָּל גִּט הַמְעִיד עַל חִבְרִיו כְּמוֹ עֲדִים מְעִידִין עֲלֵיו וְלֹא הָוֵי מוּכַח מִתּוֹכּוּ , אַבְל גִּט הַמְתַּפְשָׁר בְּעֲצָמוֹ מִכַּח תְּפִיסַת יָדָהּ הָוֵי מוּכַח מִתּוֹכּוּ [וּמַהֲאִי טַעְמָא לֹא מְשִׁנֵּי רַבָּא דְגְדוּלָה מְצִי מְגַרְשׁ פְּשִׁיגְרָשׁ קְטָנָה ג"כ דְלִיכָּא לְמִיחַשׁ לְנְפִילָה דְקְטָנָה נִתְגַּרְשָׁה בְּפָנֵי עֲצָמָה וְע"כ דְכָל שְׁהַגֵּט צְרִיף עוֹד גִּט אַחַר לְהַעֲיֵד עֲלֵיו הָוֵי כְּמוֹ עֲדִים] אֲמַנָּם אֲנִי אוּמְרָה בְּלָשׁוֹן אַחֲרָת דְלֹא בְּעֵינָו מוּכַח מִתּוֹכּוּ פְּלִל רַק לר"מ דַּע"ח פְּרָתֵי צְרִיף שְׁיַעֲיָדוּ הֵם עַל הַגְּיּוּרִישִׁין וְאִז פְּרָתֵי , אַבְל אִם אִין בְּחַתִּימָתָן שׁוּם עֲדוּת עַל הַגְּיּוּרִישִׁין לֹא פְּרָתֵי פְּלִל וְהָוֵי כְּמוֹ גִּט בְּלִי ע"ח , הַלְכֵף דוּקָא אִי לֹא חִיָּשִׁינָו לְנְפִילָה א"כ אִינְהוּ פְּרָתֵי דְבְּגַט בְּלִי ע"ח פְּשִׁיטָא שְׁלֹא הִיָּתָה נְאֻמָּנַת פְּלִל שְׁנִתְגַּרְשָׁה רַק מִכַּח ע"ח שְׁבוּ דְנִין שְׁנִתְגַּרְשָׁה דְהֵם אִין חוֹתְמִין רַק לְבַעַל וְעַכְשָׁיו יִשְׁנוּ בְּיָדָהּ הָרִי נִתְגַּרְשָׁה , אַבְל בְּב' יב"ש דִּישׁ לְחוּשׁ לְנְפִילָה רַק ע"י עֲדִים שְׁנִתְגַּרְשָׁה א"כ אִין בְּחַתִּימָתָם שׁוּם תּוֹעֲלַת לְגִירוּשִׁין , דְאִי לֹא יֵהָא לָהּ עֲדִים בְּחוּץ שְׁנִתְגַּרְשָׁה לֹא יוֹעִילוּ הֵם .

, וְאִי תְּבִיא עֲדִים אִין צְוֹרָף לְגַט פְּלִל רַק כָּל שְׁתַּבִּיא רַאִי שְׁנִתְגַּרְשָׁה מְגַרְשָׁת , א"כ אִין תּוֹעֲלַת בְּחַתִּימָתָם לְשׁוּם עֲדוּת עַל הַגְּיּוּרִישִׁין לְכֹף לֹא פְּרָתֵי פְּלִל , הַלְכֵף לַס"ד דְרַבָּא דְאֲתִיא כַּר"מ דְדוּקָא ע"ח בְּעֵינָו לְכַרִּיתוֹת , שְׁפִיר מוּכִיחַ דְשִׁנֵּי יב"ש מוּצִיאִין שֵׁט"ח וְלֹא חִיָּשִׁינָו לְנְפִילָה , וְלִפִּי זֶה מְמִילָא לֹא קְשִׁיָּא פְּלִל קוֹשְׁיַת הַתו' דְהֵתָם כַּיּוֹן שְׁשִׁלְחוּ ב' גִּיטִין דְלִיכָּא לְמִיחַשׁ לְנְפִילָה שְׁפִיר פְּרָתֵי עִידֵי חֲתִימָה שְׁבוּ דְלוּלָא הֵם וּנְהִי דְלַנְפִּילָה לֹא חִיָּשִׁינָו דִּישׁ גִּט לְחִבְרִיתָה ג"כ אַבְל שְׁמָא לֹא נִתְגַּרְשָׁה פְּלִל , רַק ע"י ע"ח שְׁבוּ דְעֵינָו דְבַעֲלָה שְׁלַח לָהּ גִּט וְשְׁפִיר פְּרָתֵי , וְלִפִּי זֶה נִרְאֵה לִי דְלֹא בְּיַי דְמוּקִי בַּע"מ הַכּוֹנֵנָה דְלִיכָּא ע"ח בְּגַט

פָּלַל, דָּאֵי אִיפָּא ע"ח, לְמַ"ד דְּמוּדָה ר"א דע"ח נָמִי פָּרְתִי וְכָל שְׁחֲתוּמִים בּוֹ עֲדִים צָרִיף
שְׁיֵהִיּוּ הֵם פּוֹרְתִין כַּמ"ש לְעֵיל דָּף כ"ג בְּאַרְיִכוֹת לְדַעַת הַגְּאוּנִים בְּגִטְהֵנְשֶׁלַח ע"י אִינוּ
יְהוּדִי, וְעוֹד דְּהוּי לִי פָּמוּ מְזוּנָף מִתּוֹכוֹ ע"ש, א"כ הֵכָא דְּוָקָא בְּגִט בְּלִי עֲדִים פָּלַל, וְהִינּוּ
דְּלֵא ס"ד דְּרָבָא דְּמִתְנִיתִין מִיָּרִי בְּגִט שְׁאִין בּוֹ ע"ח מְשׁוּנָה מְכָל גִּיטִין דְּעֵלְמָא, וְאַבְיִ
מְשִׁיב לּוֹ דע"כ מִיָּרִי בְּהֵכִי מִפְּח רִישָׁא: וְעוֹד נִרְאָה לִפְעַ"ד דְּלִכְּהָ לָא נִיחָא לִי לְרָבָא
לְפָרֵשׁ בַּע"מ אוּ מְשׁוּם שְׁיִכּוֹל לְגָרֵשׁ לְפָנֵינוּ שְׁהוּקְשָׁה לּוֹ דְּקַתְנִי מִתְנִיתִין בְּגוּנָא דְּכַתְב
לְגָרֵשׁ הַגְּדוּלָה, הָא אִפִּי פְּתַב סְתָמָא פְּסוּל פְּדַמְסָקִינוּ בְּזַבְחֵי וְהוּי לִי לֹאמֵר דְּכַתְב לְגָרֵשׁ
שְׁתִּי נָשִׂיו וְשְׁמוּתִיהֶן שְׁוֹת פְּסוּלִין לְגָרֵשׁ בּוֹ וְגַם יְכוּל לְגָרֵשׁ בְּגִט אַחַד לְשִׁנְיָהֶם פָּמוּ חֲמִשָּׁה
שְׁפִתְבוּ פָּלַל בְּתוּדָה הֵגֵט וְאִם פְּתַב לְגָרֵשׁ שְׁתִּי נָשִׂיו וְשְׁמוּתִיהֶן שְׁוֹת פְּסוּלִין לְגָרֵשׁ בּוֹ וְהוּי
רְבוּתָא טְפִי דְּהוּי סְתָמָא וּפְסוּל לְשִׁנְיָהֶם וּמְזָה דִּינִיק רָבָא דְּתַנָּא קַמ"ל דְּגְדוּלָה מְצִי מְגָרֵשׁ
וְלֵא חִיּוּשִׁינוּ לְנִפְיָה וְאַבְיִ מְשִׁיב לּוֹ דָּאֵי אֶפְשָׁר לֹאמֵר כֵּן דֵּא"כ תִּיקְשִׁי רִישָׁא וַע"כ בַּע"מ
וּר"א וְהֵכִי נָמִי סִפָּא בַּע"מ וּר"א וְצָרִיף לֹאמֵר דַּבְּע"מ לֵר"א יְכוּל לְגָרֵשׁ וְלֵא הוּי
פָּמוּ מְזוּנָף מִתּוֹכוֹ שְׁמָא יְסַמְכוּ עַל ע"ח שְׁבוּ קַמ"ל דְּלֵא חִיּוּשִׁינוּ אֶבְל לֵר"מ אֶפְשָׁר דְּבִאָמַת
חִיּוּשִׁינוּ כִּינּוּ דע"ח עִיקָר יֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁיִסְמְכוּ עֲלֵיהֶם, וּבִאָמַת בְּשִׁיב"ש יֵשׁ לְחֹוֹשׁ לְנִפְיָה,
וּלְפִי זֶה פְּשִׁטָּא דְּלֵא מוֹכַח מִהֵכָא דְּבַעֲיָנוּ מוֹכַח מִתּוֹכוֹ לֵר"מ, וּבְהֵכִי נִיחָא מַה שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק
מֵאִי קִשְׁיָא לִי לְרָבָא הָא מְצִי אִיָּרִי שְׁמִתָּה אַחַת מִהֶן וּקַמ"ל קְטָנָה לָא מְצִי מְגָרֵשׁ אַף
דְּמִתָּה גְּדוּלָה אֶבְל גְּדוּלָה מְצִי מְגָרֵשׁ כְּשִׁמְתָה קְטָנָה, וְלֵהֲנָ"ל נִיחָא דַּס"ד דַּע"כ מְשִׁמֵּעֵנוּ
הַתַּנָּא דְּלֵא חִיּוּשִׁינוּ לְנִפְיָה דֵּאל"כ הוּי לִי לְמִיתְנִי בְּסְתָמָא כְּנ"ל, וַע"מ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה
בַּע"מ: בְּפִירֵשׁ"י הָא אֶמְרִינוּ וְכוּ' פְּתַבוּ לְאַשְׁתּוֹ וְנִמְלָף וְלֵא גִירְשָׁה וְהִשְׁלִיכוּ לְאַבוּד מִדַּעַת.

יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּבַפְּרָק גֵּט פְּשׁוּט קְתָנִי כּוֹתְבִין גֵּט לְאִישׁ אַף שְׁאִין אֲשֶׁתּוֹ עֲמוּ וּפְרִיף וְלִיחֹוֹשׁ
לְשִׁיב"ש דְּמַמְטִי גִיטָא לְאַיְתָתָא דְּהִיאָף וּמְשַׁנֵּי הֵכִי אָמַר רַב שִׁיב"ש אִין מְגָרְשִׁין זֶה בְּלֵא
זֶה וְהִשְׁתָּא תִּיקְשִׁי חֲדָא לְמָה לֵא פִירֵשׁ"י דִּישׁ לְחֹוֹשׁ דִּיב"ש פְּתַבוּ לְרַמְאֹת לְגָרֵשׁ אֲשֶׁת
חֲבִירוֹ, וְאִי דְּלֵא חִיּוּשִׁינוּ לְהָא כִּינּוּ דֵּאִין מְגָרְשִׁין רַק זֶה בְּפָנֵי זֶה א"כ לְמָה נִיחֹוֹשׁ לְנִמְלָף
וְהִשְׁלִיכוּ לְאַיְבוּד וְאִי דִּישׁ לְחֹוֹשׁ לְזֶה אִפִּי מְגָרְשִׁין זֶה בְּפָנֵי זֶה א"כ מַה הוֹעִילּוּ שָׁם בְּמָה
דְּמְשַׁנֵּי דְּמְגָרְשִׁין זֶה בְּפָנֵי זֶה אִפִּי זֶה אֲפִתִּי יֵשׁ לְחֹוֹשׁ לְנִמְלָף וְאִי דְּבִאָמַת תַּצְטָרֵף לְעוֹלָם ע"מ א"כ
מַה צְרוּף לְזֶה בְּפָנֵי זֶה: וְנִרְאָה לִי דְּבִלֵּא"ה יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּסוּגָי דְּגֵט פְּשׁוּט דְּפְרִיף וְלִיחֹוֹשׁ
לְשִׁיב"ש מְבוּאָר דְּבִלֵּא הִנְחֹזְקוּ מִיָּרִי דָּאֵי בְּהוֹחֲזָקוּ לֵא שְׁיָיָף וְלִיחֹוֹשׁ וְעוֹד דָּאֵי דְּוָקָא
בְּהוֹחֲזָקוּ קִשְׁיָא לִי לִישְׁנֵי דְּמִיָּרִי בְּלֵא הִנְחֹזְקוּ וְלֵא חִיּוּשִׁינוּ וַע"כ דְּאַפִּי בְּלֵא הִנְחֹזְקוּ
קִשְׁיָא לִי דְּלִיחֹוֹשׁ לְשִׁיב"ש, א"כ מֵאִי מְשַׁנֵּי הֵכִי אָמַר רַב שִׁיב"ש אִין מְגָרְשִׁין זֶה בַּל"ז
הָא אִין יוֹדְעִין פָּלַל מִיב"ש שְׁיִבוּא, וַע"כ דְּמָה עֲנִין קוֹשְׁיָא זֹו לְהָף מְשַׁנָּה בְּכָל גֵּט יֵשׁ
לְחֹוֹשׁ לְהֵכִי דְּאַפִּי תִימָא דֵּאִין כּוֹתְבִין רַק בְּאַשְׁתּוֹ עֲמוּ אֲפִתִּי יֵשׁ לְחֹוֹשׁ לְהֵכִי, תַּדַּע דְּהָא
דְּקָאמַר רַב דְּשִׁיב"ש אִין מְגָרְשִׁין זֶה בְּלֵא זֶה בְּוֹדֵאֵי אִפִּי בְּאַשְׁתּוֹ עֲמוּ כְּףֵה דִּין, א"כ לֵא
תְּלִיא פָּלַל הָף חֲשִׁשָׁא בְּהָף דְּתַנּוּ כּוֹתְבִין גֵּט לְאִישׁ בְּלִי אֲשֶׁתּוֹ וְצָרִיף לֹאמֵר דְּוֹנְדֵּאֵי ס"ד
דְּכָל שְׁאַשְׁתּוֹ עֲמוּ אִין לְחֹוֹשׁ לְרַמְאֹת שְׁאַשְׁתּוֹ תְּבוּא לְהַתְּגָרֵשׁ בְּרַמְאֹת הִלְכָף שְׁפִיר קִשִּׁי
לִי לְמָה נְכַתּוּב בְּלִי אֲשֶׁתּוֹ נִיחֹוֹשׁ לְרַמְאֹת וְלֵא יְכַתְּבוּ לּוֹ רַק בְּאַשְׁתּוֹ עֲמוּ, תַּדַּע דַּע"כ
ס"ד כְּףֵה דֵּאל"כ כְּכָר פְּתַב הַרְמַב"ן בְּחִידוּשֵׁיו לְהִדְיָא דְּכָל חֲשִׁשׁ דְּאַפִּי בְּאַשְׁתּוֹ עֲמוּ יֵשׁ
לְחֹוֹשׁ לּוֹ מְמִילָא אִין חוּשְׁשִׁין לּוֹ דֵּאִין לְדָבָר סוּף ע"ש, וַע"כ דַּס"ד דְּבִאָמַת עֲמוּ אִין
לְחֹוֹשׁ לְרַמְאֹת וְהִינּוּ דְּמְשַׁנֵּי הֵכִי אָמַר רַב דְּכָל שְׁיֵשׁ שִׁיב"ש אִין מְגָרְשִׁין רַק זֶה בְּפָנֵי זֶה

ואפ"י באשתו עמו לא מהני דחיישינן לרמאות א"כ אם באת לחוש לב' יב"ש אפי' באשתו עמו לא הועלנו פלום א"כ ממילא לא חיישינן לזה פ"ן שא"א לתקנו כמ"ש הרמב"ן ה"ל: ומעתה לק"מ מפל ה"ל דונדאי לא חיישינן לרמאות פ"ן שאין מגרשין רק זה בפני זה רק לנמלה והשליכו לאיבוד חיישינן אפי' זה בפני זה דמ"מ אחר פתיכה נמלה והשליכו, ואי קשיא אפתי מאי הועילו במה שמגרשין זה בפני זה הא מ"מ יש לחוש שפא ימלה וישליכנו לאיבוד דכל חשש שאין לסלקו אפי' באשתו עמו ואפ"י זה בפני זה אין לחוש לו פדברי הרמב"ן ה"ל, אבל מ"מ אח"כ בבאה לפנינו וגט בידה חיישינן לנמלה ובעי ע"מ ומ"מ צריף לגרש גם זה בפני זה דשפא תלה למקום שלא הוחזקו ולא נחוש פלל להצריכה ע"מ לכך חוששין לרמאות לסלק חשש רמאות לגרש זה בפני זה, אבל לחוש לנמלה בעת פתיכה ליכא למיחוש דאין לסלק חשש זה פלל, דאי גדע שיש ב' יב"ש נצריכה ע"מ ואי לא גדע לא נחוש פלום הלכך כל מה שיש בידינו להועיל לסלק חשש רמאות מצריכין לגרש זה בפני זה אבל כל חשש דאפי' אשתו עמו ואפ"י זה בפני זה אין לסלקו לא חיישינן פנ"ל, ולא נתבררו לי דברי הר"ן שכתב להוכיח דהך סוגי' דג"פ ע"כ לר"מ דלר"א אין לחוש דתביא ע"מ, ועוד דבידו לכתוב גט למסרו לה וכל שבידו לא חיישינן, ודברים אלו תמוהין דפשיטא דהתם קתני לכתוב גט פכל גיטין בע"ח, דבלי חתומים פלל מה ס"ד שלא לכתוב פ"ן שיכול לכתוב מעצמו ואפ"י אין מפירין וא"כ פל גט אינו צריכה להביא ע"מ פלל אפי' לר"א וכמו כן אין בידו פלל לחתום עדים, ואין פאן מקום לומר רק דאח"כ נצריף ע"מ פ"ן דהוחזק ב' יב"ש א"כ גם לר"מ יש תקנה פה ועוד יש לחוש שפא אחר לא יוחזק ולא נצריף ע"מ וצ"ע, ונראה לי דמה שפירש"י והשליכו לאיבוד מדעת הפנונה דבדעתו השליכו לאיבוד פדי שתמצאנו חבירתה אשת חבירו להתגרש בו דאי לנפילה סתמא והיא מצאתו פשיטא שאין לדמות לב' יב"ש שאין אחר יכול להוציא עליהן שט"ח דמעיקרא קיבלו מהל"ן השני, אבל מ"ן לחוש לנפילה אבל להשליכו בכיוון יש לחוש אף שיש בזה רמאות דהא בב' יב"ש ג"כ יש רמאות שהוא תובע אותו שלא הלוהו פלל, וזה שפירש"י אח"כ בדיבור שאחר זה ומסרו לזו אשת חבירו, ולכאורה דבריו סותרין זה את זה, ולה"ל נ"ל ניחא דמעיקרא ג"כ הפנונה דבכוננה עשה שתקחנו אשת חבירו פנ"ל: בתוס' בד"ה לאיזה שארצה וכו', ואור"י מבנרר בשעת פתיכה וכן משמע בגמרא.

פבר פתבתי בש"ס דאדרבא בגמרא לא משמע הכי פלל דהא פמה אמוראי ס"ל דפוסל לכהונה משום ספק דיש ברירה, גם הקושיות מפסח משמע שלא פדברי ר"י, ואולי י"ל דס"ל לתוס' דכולה סוגי' דהכא ס"ל דסתמא פשר, תדע דמוקמינן הכא בסופרין העשויין להתלמד דהכי מוקמינן לה בזבחים דלא גידוק דסתמא פסול וע"כ לא אמרינן דנכתב לה מורה דבעינן מבנרר בעת פתיכה רק פל מה דבעינן בגט לשמה בעינן בעת פתיכה ואי בעינן לשם גירושין בעינן שיהא לגירושין בעת פתיכה, ואי בעינן מפנרש לשמה בעינן בעת פתיכה מפנרש לשמה וזה שכתבו התו' דאפי' למ"ד יש ברירה הכא פסול דבעינן מבנרר היינו לפי מה דמסיק בזבחים דסתמא פסול בגט רק לשמה מפנרש לכה בעינן בעת פתיכה לשמה מפנרש אבל הך סוגי' דהכא דתליא בברירה היינו כדקס"ד בזבחים דסתמא פשר ומשנת הפותב טופסי גיטין כר"מ משום תקנת סופר, לכה אי יש ברירה ממילא פשר דאפי' בעינן מבנרר בעת פתיכה מ"מ לא בעינן רק סתמא והרי בעת פתיכה סתמא

הוּי רַק אִי אֵין בְּרִיָּה אפִי סְתָמָא לֹא הוּי כְּמוֹ שפִירשׁ"י בְּנִבְחִים דְּשָׂמָא נְתַפְנִין לְאַחֲרֵת, וְכֵן הִי נִרְאָה קִצֵּת מִדְּבָרֵי הָרִי"ף, שְׂזָכַר מִמָּרָא דר"פ בְּסוּפְרִין הָעֲשׂוּיִין לְהַתְלַמֵּד וְהַשְׁמִיט מִמָּרָא דר"י א"ש לְקַמֵּן בְּהַכּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִיטִין, וְכָל זֶה מוֹרָה דס"ל סְתָמָא כְּשֵׁר וּלְפִיכָּה תְּלִיָּא הֵכָא בְּבְרִיָּה: אָמְנָם נִרְאָה לִי לֹמַר עוֹד דְּמָה שְׂפִתְבוּ הַתּוֹ' פֶּאן דְּגַבֵּי גִט לֹא שְׂיִיף בְּרִיָּה הִינּוּ הֵךְ בְּרִיָּה דְּעֵלְמָא כְּמוֹ בְּאַחִין שְׂחֵלְקוּ דְּאַנּוּ אָמְרִינוּ בְּרִיָּה וְאִין בְּרִיָּה.

, אַבְל הֵךְ גִּוּוֹנָא דְּהֵכָא שְׂיִישׁ בְּגִט דְּנִתְפְּנִין מְעִיקְרָא לְזוֹ אוֹ לְאַחֲרֵת, בְּהָא אִי יֵישׁ בְּרִיָּה הוּי מְבֹרָר בְּעַת פְּתִיבָה דְּלֹא בְּעִינוּ מְבֹרָר לְסוּפְרֵי רַק לְבַעַל דַּל"כ הוּי לִי לְמִיתְנֵי לְאִיזָה שְׂאַנֵי רוּצָה וְגַמְרֵתִי בְּלַבֵּי כַּמ"ש לְעֵיל, וְע"כ דְּרַק לְבַעַל בְּעִינוּ מְבֹרָר וְאִי יֵישׁ בְּרִיָּה הָרִי מְבֹרָר לְבַעַל וְהִינּוּ דְּאַמְרִינוּ הֵכָא הָא קַמ"ל דְּאִין בְּרִיָּה דְּלֹא אָמְרִינוּ הֵבֵרֵר דְּלְזוֹ הִי דְּעַתוֹ מְעִיקְרָא וְהַתּוֹ' לֹא נְתַפְּנִינוּ לֹמַר רַק מֵאן דְּסִבֵּר בְּעֵלְמָא יֵישׁ בְּרִיָּה דְּהִינּוּ אַחִין שְׂחֵלְקוּ וְכַדוּמָה בְּלִי שׁוּם נְטִי' רַק מְעַצְמֵנוּ אָמְרִינוּ בְּרִיָּה זֶה לֹא שְׂיִיף בְּגִט דְּבְּעִינוּ הַפִּל בְּעַת פְּתִיבָה כַּמ"ל, וּמ"מ כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּש"ס מָה שְׂנִרְאָה לִי עֵיקָר בְּבִיאֹר סוּגְלֵי זֹה לְהַשׁוּוֹתָה עִם סוּגְלֵי דְּנִבְחִים וּלְקַמֵּן אָבָאָר עוֹד בְּדְבָרֵי ר"י בְּצָרִיכּוּתָא בְּש"ס: בְּתוֹס' בַּד"ה בַּע"מ ור"א.

הָר"ן בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן פְּתַב לִינִישׁב דְּלִכְּהָ לֹא מְשַׁנֵּי ר"מ דְּרִישָׁא לֹא אֲתִיָּא כַּר"מ, וְהוּא תְּמוּזָה דְּעֵיקָר הוֹכַחַת הַתּוֹ' דְּלִאִיזָה צְנִיף קְאָמַר ור"א הוּא מָה נ"מ רַק הוּי לֹו לֹמַר בַּע"מ וּלכ"ע מְהֵנִי גַם בַּלֹּא"ה כְּבָר הוֹכַחְתִּי דְּמְעִיקָר דִּיוֹקוּ שָׁל רַבָּא מוֹכַח לְהַדְיָא לְכַאוּרָה דְּלֹא מְהֵנִי רַק שְׂיִיָּה מוֹכַח מֵתוֹכוֹ דַּל"כ פְּשִׁיטָא דַּנ"מ פְּשִׁמְגָרֵשׁ לְפִנֵּינוּ וְעוֹד פְּשִׁמְתָה אַחַת אוֹ שְׂמְגָרֵשׁ שְׂנִיָּהֶם כַּמ"ש לְעֵיל בְּגַמְרָא וְשֵׁם פְּתַבְתִּי לִינִישׁב קוֹשִׁית הַתּוֹ' בְּאַרִיכוּת: בַּא"ד אוֹ פִּהוּ.

תְּמוּזָה לִי דְּהֵתָם קִתְנֵי וְנִתְעַרְבוּ וּלְדְבָרֵי הַתּוֹ' אִין פֶּאן עֵירוּב גִּיטִין כָּלֵל דְּהָא יוֹדַע כָּל גִּט מִמֵּי קִיבְלוֹ רַק פֶּאן אִין יוֹדְעִין מִי הַפְּהוּ וּמִי הַיִּשְׂרָאֵל אַבְל הַגִּיטִין לֹא נִתְעַרְבוּ כָּלֵל, גַּם מָה שְׂהִקְשׁוּ מְפָרַק גִּט פְּשׁוּט כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּפִירשׁ"י לְעֵיל דְּבַלֹּא"ה הֵךְ סוּגְלֵי תְּמוּזָה, וּלְפִי מָה שְׂפִתְבְּתִי שֵׁם מְמִילָא לַק"מ ע"ש: דָּף כ"ה ע"א בְּגַמְרָא וּצְרִיכָא בְּהָא קְאָמַר ר"י דְּאִין בְּרִיָּה מְשׁוּם דְּבְּעִינוּ לָהּ לְשִׁמְהָ אַבְל הֵתָם מְכָר הוּא דְּאָמַר רַחֲמָנָא וְכוּ' יְרוּשָׁה וּמְתָנָה לֹא.

לֹא נִתְבָּאָר פִּי מְסַפִּיק בְּעַנְיָן זֶה, דְּאִי נְתַפְּנִין לֹמַר כַּמ"ש הַתּוֹ' לְעֵיל דְּבְּעִינוּ מְבֹרָר בְּעַת פְּתִיבָה א"כ לֹא הוּי לִי לֹמַר דְּאִין בְּרִיָּה, הָא יֵישׁ בְּרִיָּה רַק אַח"כ הֵבֵרֵר לְמַפְרַע, וּבְגִט בְּעִינוּ מְבֹרָר בְּעַת פְּתִיבָה, גַּם לֹא הוּי לִי לֹמַר אַבְל הֵתָם יֵישׁ בְּרִיָּה וְנִרְאָה לִי דְּהַפְּנִינָה כָּה, בְּשִׁלְמָא בְּגִט ע"כ צְרִיף לֹמַר דַּמַּח"כ הֵבֵרֵר עַל לְמַפְרַע דְּבְּעִינוּ פְּתִיבָה לְשִׁמְהָ בְּעַת פְּתִיבָה א"כ ע"כ דְּמַמָּה שְׂגִירֵשׁ אַח"כ לְזוֹ דְּנִין עַל לְמַפְרַע, וּבְהָא שְׂפִיר אָמְרִינוּ אִין בְּרִיָּה לְדוֹן מַאח"כ לְמַפְרַע אַבְל הֵתָם אִין לְדוֹן עַל לְמַפְרַע רַק אֲזַ תִּיכְרַף בְּעַת חֲלוּקָה אִינוּ מְכָר רַק יְרוּשָׁה וְאִינָה חוּזְרֵת בִּיּוּבֵל וְאִין צְרִיף לְדוֹן בְּהָ דִּין בְּרִיָּה שְׂנַאָמַר אִין בְּרִיָּה קַמ"ל דְּלוּלָא דְּנִין דְּלְמַפְרַע בְּעַת מִיתָה זֶה הִי חֲלָקוּ מְכָר הוּא, דְּמָה שְׂזָה יוֹרֵשׁ אִין זֶה יְרוּשָׁתוֹ רַק מְכָר מֵאַחִיו וְכֵן לְהִיפּוֹ כַּמ"ל: שֵׁם אִי נְמִי פְּתַחְזִילָה.

גַּם בְּזָה לֹא הִתְבָּאָר פִּי מְסַפִּיק בְּלִשׁוֹן זֶה, גַּם יֵישׁ לְתַמּוּזָה דְּהָא לְהֵךְ טַעְמָא דְּכַתְחִילָה אַפְתִּי צְרִיף לֹמַר דְּגַבֵּי גִט דְּלֹא שְׂיִיף פְּתַחְזִילָה מ"מ רַק לְחוּמְרָא יֵישׁ בְּרִיָּה, דְּאַפִּי תִימָא דְּפּוֹסֵל

לכהונה אבל עכ"פ פסול לגרש בו ג"כ כמפורש במשנה ולא אמרינו יש ברירה רק לחומרא א"כ בלקוחות דדנין לחומרא מה צורך לסברא דכתחילה, לכן הנה נראה לי דנדאי באחין שחלקו אי אין ברירה לגמרי, הי' מהראוי לומר שתבטל חלקותו לגמרי וחלק פל אחד יחזור לכולם עד שתהא פל הירושא לכולם ויחלקו פעם אחרת ומדדנינו דחלוקה קמייתא במקומה עומדת רק מחזירין זה לזה והדר שקלי כמעיקרא, אלמא דדנינו עכ"פ לעגנו זה ברירה.

דחלק זה חלק ירושה הוא רק לא נתייחד ליורש זה דוקא אבל החלוקה קאי כמעיקרא א"כ ה"א ממילא יש לפסול לכהונה דיש בו ריח גט, פינון שדנין דין ברירה במקצת גם גבי אחין שחלקו, וכן נראה מדברי הרמב"ם שכתב בהלכות שמיטה פרק י"א דמחזירין זה לזה והחלוקה לא נתבטל ע"ש, אלא שיש לדקדק דשם בבכורות קאמר ה"ו צריכותא לעגנו מעשר בהמה וקאמר גמי אי גמי פתחילה, וצריך לומר דהתם גמי הפנונה כ"ו דכינון דדנינו בכאן דין ברירה לעגנו להחזיק החלוקה פירושה שגפלה בג' חלקים הללו, א"כ הרי יש בזה צד ירושה ותייב במעשר בהמה וכ"ש בגושפתפו אח"כ פדמיירי התם א"כ הדר הוי הפל כתיבית הבית דתייב במעשר, וכמו כן לפירש"י צריך לומר דהפנונה ה"א דלאו משום דהוי לוקח גמור מחזירין זה לזה רק אפי' הוי ירושה מ"מ פינון דדנינו דהקפידה תורה שיחזור השדה כמות שהיתה אף כאן אמרינו שתחזור כמות שהיתה קודם חלוקה אבל יורש הוא, לכה גם שם במעשר בהמה תייב במעשר דמ"מ לאו לוקח הוא רק יורש, רק ביורש דעלמא אינו חוזר ביובל פינון דהוא חד למי יחזור ה"א מעיקרא הנה ג"כ לחד, אבל בשני יורשין ושלש אף דירושא הוא מ"מ מעיקרא הי' הפל אחד ושייף לאחד חוזרת ביובל שיהא ירושה אחת בכלל לא מחולק לחלקים לשנים ושלש ודוק, רק לפירושו קשה פנ"ל, דהא חזינו בגט פשיטא דלכ"ע אינו רק לחומרא דהא פסול לגרש בו, א"כ מה צורך באחין שחלקו לסברא דכתחילה פנ"ל, ולפי ה"ל גיחא: והי' נראה לי לומר עוד דהפנונה כאן לחלק דדוקא באחין שחלקו פינון דמעיקרא ע"כ לא הי' חלק מבןרר לשום אחד מהן א"כ חוזרת כתחילה אבל בגט יש לומר דגם מעיקרא נתפנון לזו שגירש ולזו גמר במחשבתו גם אז, אלא דלפי זה קשיא בה"ו דבכורות ג"כ נימא פינון דמעיקרא לא הי' חלק מבןרר לאחד מהן, א"כ ע"כ השתא לקוח הוא ופטור ממעשר בהמה, דאי אפשר לומר ירושה הוא דהא מעיקרא לא הי' לו חלק זה דוקא בירושה ודנין כמעיקרא ומ"מ נראה לי דלק"מ דכה"ה הפנונה דגבי שדה דנין במ"מ אי בתורת מקר הרי חוזרת: ביובל ואי בתורת ירושה דנין כתחילה דהי' הפל שייף לכולן וממילא שייף לכולן וכמו כן שם במעשר בהמה דנין בתורת ירושה ואי אמת כתחילה ג"כ חייבין במעשר בהמה דבתפיסת הבית חייבין וזה ברור לפע"ד: בתוס' בד"ה קטן ואנפול"י וא"ת וכו' דתניא וכו' ובפרק מצות חליצה וכו'.

פל דבריהם אחד דמהו דפרק האשה רבה לא קשיא פלל דאיכא למימר ביאה פוסלת בין בתחילה בין בסוף חליצה פוסלת בתחילה לכה הוצרכו להביא ה"ו דשמואל דחליצת קטן אינו פלום ומהו דשמואל לא קשיא פלל דאיכא למימר לר"מ פליגי דלבני מערבא אפי' לר"מ אינה פלום, לכה הוצרכו לה"ו דהאשה רבה, דלר"מ עשו חליצת בן תשע כגט בגדול, וכן מבואר בתוס' פרק האשה רבה דף צ"ו בד"ה ר"מ ע"ש: בא"ד ולא משום דס"ל כר"מ.

דבריהם צ"ע פיון דמודה שמואל דהלכה כרבנו, מה בקשו בני מערבא לחלוק עליו בזה, הא ע"כ מודים דיש פסולה במתניתין דפוסלת דהא שמאל ולילה לכ"ע פוסלת א"כ מאן לימא לן דהך פסולה אין הפי' פה ואתיא כרבנו דוקא, ולא ידעתי מה צורך לזה.

אדרבא אינהו פליגי בהא, דשמואל סובר דכולהו לישנא פסולה דקתני במתניתין מסתמא שוין, א"כ ע"כ הפנונה פסולה ופוסלת, א"כ פיון דסתם משנה סתם לה כר"מ הלכה כסתם משנה, ובני מערבא פליגי עלי' דלא דמי, דהתם הפנונה פסולה ואינה פוסלת וכן אנפול'י, וממילא בהך פלוגתא דר"מ ונחכמים הלכה כרבנו: בד"ה ואי אשמועינו שדה, וא"ת לקולא נמי שמעינו להיפך נמי הוי להו להקשות דשם בבכורות עביד צריכותא בין אחין שחלקו למעשר בהמה וקאמר אי אשמועינו שדה דלחומרא אי נמי פתחילה, וקשה הא לקולא נמי שמעינו לי' לר"י בגט דאינו פוסל לכהונה, וצריך לומר ממילא דגט שאני דכתיב לה לשמה, א"כ ה"ה במעשר בהמה, ואולי פנונתם לפי מה שפכתבו לעיל דהפנונה פאן לה לשמה דבעינו מבורך בעת פתיבה לכה משמע להו טפי דמגט לא קשיא דשאני גט דבעינו מבורך בעת פתיבה, אבל הך דרשה דבנה ברור לה לא משמע להו דעדיף מלה לשמה, וכיון דכתיב לה לשמה וח"מ יש ברירה כ"ש במעשר בהמה, וכיון דשמעינו במעשר דאין ברירה הוי גט כ"ש ואהא תירצו דמ"מ לא נשמע גט משום דומיא דבנה: אמנם בעיקר קושיותם נראה לי דלק"מ, דנדאי שאני גט דאפי' ריח גט פוסל לכהונה וריח גט אפי' ספק לא הוי, דליכא למ"ד באומר ואי את מותרת לכל אדם שתהא ספק מגורשת לחייב אשם תלוי וכדומה רק ריח גט פוסל אם פן שפיר יש לומר אף דבמעשר אפי' לקולא אין ברירה אבל לעגן גט הוי ריח גט דפוסל, והא דלא קאמר הך לחלק דאי אשמועינו שדה לא הוי שמעינו גט דריח פוסל בו, דאפילו תימא דגבי שדה ג"כ שייך ריח מ"מ עכ"פ מחזיר ביוכל, ואפילו אי מטעם ספק אחינו עלה אתי שפיר דלחומרא מחזירין, אבל פשיטא דליכא למילף ממעשר בהמה ג"כ, דשאני גט דריח פוסל בו אפי' היכא דליכא ספיקא פלל משא"כ מעשר בהמה אין לחייבו רק בספק עכ"פ, ואי הוי קתני גט לא הוי שמעינו מעשר בהמה דשאני גט דכתיב וכתב לה כדאמרינו הך: בגמרא מאי עגן פסחים אצל גיטין.

לשון זה קשה להולמו דהא לא בא לחלק פלל בין גט לפסח רק דהתם מייירי דאמנינהו מעיקרא ואינו עגן לברירה פלל, ונראה לי לומר דהפנונה פיון דמשני דהאב הטעה את הבנים ולקחם אמר שישחוט על מי שיעלה ראשון אבל בלבד הנה להימנות פולם ולכה לא תליא בברירה, ולכה קשיא לי' דגבי גט נמי נימא אף דאמר לסופר לאיזה שארצה אגרש מ"מ בלבד פכר גמר לגרש זו, רק לאיזה טעם לא ביקש לגלות דעתו לסופר עכשיו ואמר לאיזה שארצה, והיינו דקאמר מאי עגן פסחים אצל גיטין בפסח כל שהאב המנה אותם סגי בכה אף דלא גילה להם רק התנה עמהם, ואף דצריך דעת המתמנה, היינו שיתרצה להמנות על הפסח, אבל פאן פיון דהאב ידע בהם שהם רוצין להימנות וגם הוא נתרצה להם ושחט עליהם אף שהטעה אותם על מי שיעלה ראשון מ"מ הוי שפיר למנוייו וכ"ש קטנים דאדם שחט על בניו הקטנים, אבל בגט הסופר הפותב הגט צריך שיקתבנו לשמה ולא מהני מה שבלבו של בעל רק צריך שהסופר יכתוב לשמה, הלכה פל שאמר

לסופר לאיזה שארצה אף שבלבו גמר לגרש אותה שגירש לא כתב הסופר לשמה ותליא
בברירה פנ"ל, ועוד אבאר בתו' דרף אחר בפ' דבר זה, ע"ש: שם קא בעי מינ' תולה
בדעת אחרים וקא פשיט לי' וכו' ונהדר מותיב לי'.

נראה לי דהפוננה פה דבמה נפשך קשיא לי' דקא בעי מינ' דעת אחרים ופשיט לי' דעת
עצמו דעיקר ספיקו של ר"א לחלק בין דעת אחרים לדעת עצמו, ור"א ג"כ למה קיבל
פשיטתי', דאי בגיש בריה בלבד מספקא לי', וכי לא ידע ממתניתין דפסול, ואי נימא
דהפשיטות הוא להיפך, פיון דבמתניתין קתני יתר על פה ולא קתני רבותא עוד יתר
על פה אפי' איזה שתצא בפתח תחלה דהני רבותא טפי ש"מ דבהא באמת פשר, דהא תנא
דמתניתין נקט פל הגי בבי ביתר על פה דכל חדא הני רבותא טפי מההו הקודמת א"כ הני
לי' למיתני הך נמי ביתר על פה, והשתא אם פה למה הקשה לו מפסחים פיון דגיש בריה
פשיט לי', וע"כ דידע דאין בריה פשיט לי', א"כ תיקשי בלא"ה היאך פשיט לי',
ואיהולמה קיבל פשיטותי', פנ"ל, ועמ"ש בתו' קרוב לזה: שם שני לגיון שאני עתיד
להפריש.

יש לתמוה הא פירש"י הך תולה בדעת עצמו לפי שגילה דעתו שהי' פוסק על שתי
הסעיפים, וזה לא שייך כאן כלל ונדמי ממש לתולה בדעת אחרים, וצריך לומר דהכא
נמי פיון שתרומה זו תלוי לפי מה שסתפק מן היין קודם בואו למקום שיפריש ואם
יסתפק הרבה יהיו ב' לגיון אחרים תרומה מאם לא יסתפקו ממנו רק מעט הלכך הני
שפיר תולה בדעת עצמו שלא הנה יודע איזה ב' לגיון יהיו תרומה ושמה יהיו אחרים,
הלכך אח"כ פשהפריש הנה מהראוי לומר אין בריה דאלו נפרשו מקודם ושיתה מן
היין שאז לא הי' יודע כמה ישטה, ובהכי ניחא מה שיש לדקדק דאפי' לתולה בדעת
אחרים לא דמי הכא, דאלו התם בעת אמירתו נסתפק בדבר ולא ידע היאך יפול דבר
ואיזה תצא תחילה או איזה ירושה תפול לו בחלקו, אבל כאן הרי ידע בבירור שיפריש
ב' לגיון פיון ששומה מהן א"כ בודאי יפריש, ולמה לא נימא דהוי פמוכרשין קודם פיון
דבלי ספק יפרישם ולהנ"ל ניחא דעיקר החשש הכא דבעינו שיפריש ויקבע מקום שיהא
תרומה מבותרת דזו תרומה וזו חולין, וע"כ אנו צריכין לדון דב' לגיון שהפריש אח"כ
הו בעצמן הפריש מעיקרא ועל זה אמרינו פיון שנסתפק מעיקרא ולא ידע כמה יסתפק
מן היין עד בואו לביתו, א"כ אין לדון דהוברר דב' לגיון הללו הפריש מעיקרא פנ"ל:
בפירש"י מבין הכותים וכותים גירי אמת וכו'.

לכאורה לא הוצרך לזה דהא ר"י ור"ש אית להו גירי אריות פרק ר' ישמעאל ומיירי
בסיפא, וטעמייהו משום דאין בריה, וע"כ דס"ל לא הי' קנין לנכרי בא"י להפקיע מן
המעשרות, א"כ גם לת"ק ניחא, הן אמת דר"מ ס"ל דלא היו משפירין להם שדות משום
דיש קנין, אבל מה צורך לרש"י דבר זה פאן, ונראה לי דקשיא לי' דקתני מבין כותים.

ומה נפקא מינה פיון דצריך לעשר, ודאי הני לי' לומר מבין העו"ג ובשמן דליכא בי'
משום איסור רק שאינו מעושר, וע"כ משום דס"ל לת"ק יש קנין והי' מפקיע ממעשר
לכך נקט לה בכותים וס"ל גירי אמת הן והכי אית לי' לר"מ באמת כמ"ש התו' במנחות
שם, ור"י ור"ש ס"ל גירי אריות ס"ל לא הי' קנין ואינהו את"ק קאי, אף הא קשיא לפי
דעת הירושלמי שהביאו התו' במנחות דר"י ור"ש אית להו יש קנין קשיא אהך דהכא

דכינן דגירי אריות הן נפקיעו ממעשר, וצריך לומר דאינהו מוקי לה בכתב שדה מישראל או באינה גונוי שכתבו התו' לעיל דף כ"ג ע"ב ע"ש, ועמ"ש בתו' שם: בתוס' בד"ה אי אמרת בשלמא, תימה וכו' דסוגיא דהכא איירי אי שיה לבית אבות דארזי' ע"כ.

דבריהם תמוהין לכאורה, חדא דנהי דהכא איכא למימר דעיקר בא ליישב דלא תליא בברירה ובין אי אמנינהו או שיה לבית אבות לאו דארזיתא לא תליא כלל בברירה ונקט אמנינהו דסוגיא אזלא הכי אבל שם בנדריים דדייק דשה לבית אבות לאו דארזיתא, וקשה הא לא מוכח כלל דיש לומר דמיירי דאמנינהו וישפיר יש לומר דארזיתא, ועוד קשה דהא סוגיא דהכא איתא נמי ממש בפסחים פ"ט ורצה להוכיח דיש ברירה ומשני ר"י לזדון וקאמר דיקא נמי כהה דהכא ממש, והשתא התם פשיטא שאין לומר דשה לבית אבות דארזיתא דא"כ אפתי לא הועיל כלום, דנהי דמהו לא מוכח דיש ברירה ס"ס מוכח מהו משנה הקודמת יתום ששחטו עליו אפוטרופין דבעי למידק יש ברירה, ומשני שיה לבית אבות לאו דארזיתא כמו שפי' התו' שם, ובאמת התו' שם פ"ט תירצו דכאלו אמנינהו קאמר ולאו דארזיתא ולא תירצו כהה דהכא, והינינו דהתם אי אפשך לומר פו, א"כ קשה דהוי להו לומר פאן ג"כ כה פיון דבהקרח צריך לומר פו שם, ועוד דהכא נמי אי ס"ל שיה לבית אבות דארזיתא תיקשי לי' מהו דיתום הנ"ל דמוכח דיש ברירה כמו דמקשה מהו דמי שיעלה ראשון לירושלים: ומה שגרא לי בבניאר דברי התו' דס"ל דודאי יש להבין דקאמר מה ענין פסחים אצל גיטין ונהרי לא בא לחלק כלל בין גיטין לפסחים רק דהתם לא מיירי במקום דשייך ברירה דלזרזו קאמר ואמנינהו פולם מעיקרא, ועוד יש לתמוה אי לזרזו קאמר מאי קאמר פיון שנקנס ראשון ראשו ורובו, גם מאי ומזפה אחיו עמו הא פלהו אמנינהו, ואי האב ביקש לזרזו תנא מאי בעי הכא בהא עד שיאמר זכה ומזפה וכיון שנקנס ראשו ורובו והכל בכדי תנא לכאורה, בשלמא אי שיה לבית אבות לאו דארזיתא ולזרזו קאמר, יש לומר נהי דאין צריך למנותם אבל האב כדי לזרזו לא רצה ליתן להם מפסחו רק למי שיעלה ראשון רק הוא יכול לזכות אחיו מחלקו משום דשה לבית אבות לאו דארזיתא ואפ"ל כבר נשחט הפסח, אבל אי מיירי באמנינהו מעיקרא רק הטעה את הבנים לא הוי לי' לתנא למינקט בכדי זכה ומזפה וכיון שנקנס, פיון שיהכל אינו אמת כלל, ואי לאו דאמנינהו בעצמו אין בנו יכול לזכות ואף הוא לא זכה דאין ברירה, וצ"ע לכאורה: לכן נראה לי דמה דמשני לזרזו לאו למימרא דלא תליא כלל בברירה, רק כה הפנונה, דס"ד דהאב לא רצה לשחוט רק על מי שיעלה ראשון, רק הן בעצמו מזפה אח"כ לאחיו משלו וא"כ תליא ממש בברירה כהה דהכא, וישפיר קשיא לי' גיטין אפסחים, ואהא משני דהפנונה לזרזו וכה היתה פנונתו ששחיטה שלו על מי שיעלה ראשון והם יזכו מפחו של זה שהוא יזכה להם, ועלליהו באמת אינו רוצה לשחוט רק מיד הספים שיזכו הם מפחו של מי שיעלה ראשון ועשה פו כדי לזרזו, ולפי זה אפתי הדבר בברירה תלוי, שאין השחיטה חלה עליהם רק מפח מי שיעלה, ונהרי לא נתברר מי שיעלה ראשון, והינינו דקאמר מאי ענין פסחים אצל גיטין דאי יגרש לזו לא יגרש לזו ואין על השני' שום פתיבה לשמה, וכן להיפך, משא"כ פאן פיון שכל מי שיעלה יזכו השאר מפחו, א"כ בכל אופן תהא השחיטה על פולם דאחד מהם יעלה ראשון ודאי, ובדאי שיש מקום לומר דאי אין ברירה אפי' כה"ג לא מהני ולא הוי מניני פיון שלא נתברר אז מי שיעלה ראשון ואף אותו שיעלה ראשון לא נשחט

עליו פראוי דאז לא היז מבורר שיעלה הוא רק מ"מ לא דמי לגט כנ"ל, והשתא בנדריים דייןק שפיר דשה לבית אבות לאו דאורייתא משום דס"ל באמת בכל גונוי אין ברירה ולא מהני אפי' ישחוט כה"ג, וע"כ דשה לבית אבות לאו דאורייתא ומעיקרא אין צריך מינוי פלל רק הוא לא רצה שיאכלו מפסחו רק אותו שיעלה ראשון כדי לזרז לקד יכול הוא לזכות להם אח"כ וכן הוא זכה אח"כ, וכמו כן בפסחים דקאמר בפשיטות שמעת מינה יש ברירה ע"כ הפנונה לזרז, ושה לבית אבות לאו דאורייתא, דאי באמיניהו מעיקרא אפתי מוכח דעכ"פ בכהאי גוונא יש ברירה, והש"ס רוצה לדחות דלא שמעינן ברירה מפאן פלל, אבל הכא דאין צורך רק ליישב הקושיא מגיטין שפיר מצי קאי אפי' אי שה לבית אבות דאורייתא רק דאמיניהו מעיקרא וכל כה"ג יש ברירה ולא דמי לגט, לקד שם בפסחים הוצרכו התוס' לומר פאלו אמניהו קאמר ושה לבית אבות לאו דאורייתא, ודוק: בד"ה הדר מותיב לי, על זה אינה תמיה וכו'.

ולפעד"נ לפרש דעיקר הקושיא פיון דקיבל פשיטות ר' יהודה ממתינתין ולא השיב לו לחלק בין תולה בעצמו לאחרים, ש"מ דגם לר"א הני פשיטות גמור, דלא משמע לי' לחלק, א"כ מה מקשה עלי' מפסחים, תיקשי לי' מתנייתין דהכא אמתינתין דפסחים ואי דבלא ר"י הני מחלק בין מתנייתין דינן להו דפסחים הני לי' לומר שאני מתנייתין, ואהא משני רבא דמעצמו לא נחלק בין תולה בעצמו לאחרים פיון דלא מצינו חילוק זה רק מהו דפסחים רוצה ר"א להכריח חילוק זה: בד"ה הלוקח יין וכו' גירי אריות.

מפירש"י משמע דלמ"ד גירי אריות בלא"ה לא אתי שפיר דמפקיעין ממעשר, וצריך לומר דס"ל לא הי' קננו לנכרי בא"י להפקיע ממעשרות, אבל קשה דשם פרק ר' ישמעאל הביאו התוס' ירושלמי דס"ל לר"י ור"ש יש קננו, א"כ תיקשי מהו דהכא, אבל לא ידעתי מה צורך לזה דבלא"ה פתבו התוס' לעיל דף כ"ג ע"ב כמה גונוי דאפי' למ"ד יש קננו יתחייב, ואחד מהם שחכר שדה מישראל, ועמ"ש בפירש"י ובגמרא: בד"ה עשרה מעשר ראשון לאו דוקא עשרה וכו'.

ולפעד"ד בלא"ה ניחא דודאי כותים זהירים כמה דכתיב באורייתא רק דחיישינן דלא קפדי אלפני עור א"כ פשיטא דלחומרא יש לחוש שפא הפריש תרומה, דחטה אחת פוטרת הפרי או שהפריש לעצמו ואח"כ נמלה למוכרם ולא הפריש מעשר וכן פלהו, הלכך צריך להפריש הפל פמות שהוא, ועוד פיון דעיקר דלא קפדי אלפני עור יש לחוש דתרומה שפא הפריש פיון שאינו מחסרו ובמעשר שמחסרו הרבה לא קפיד, ועיין בסמוך: בד"ה שני לוגין כותים אפי' תרומה גדולה וכו' ועוד סומכין כותים אהא דדרשינן בב"מ ואכלת ולא מוכר ע"כ.

ואף דהאי קרא במעשר הוא דכתיב מ"מ בתרומה בלאו הכי לא קפדי על גזל הפנהים פיון דחטה אחת פוטרת הפרי לא חשיב גזל ומה שזכרו מעיקרא לכהן וללוי לאו משום תרומה גדולה הוא רק מפח תרומת מעשר השייך לכהן, אף אפתי יש לדקדק דמשמע דבאמת מוכר חייב והא קי"ל דבאמת מוכר פטור וכן פסק הרמב"ם ז"ל רפ"ב מהלכות מעשר, וצריך לומר דחיישינן שפא נגמרו בידו על מנת לאכול ונמלה למוכרו, וכותים סומכין דאפי' פהאי גוונא פיון שמוכרם פטור: ועוד דעכ"פ חייב מדרבנן ובדרבנן חשידי, והנה רואה דעכ"פ מה שפתבו התוס' בדיבור הקודם דעשרה לאו דוקא ליתא כמ"ש

לעיל, דנדאי לענגן תרומה פֿינן דאָפֿי' מוכר חייב מדאוריינטא רק דחיישינו דלא קפדי אלפני עור, א"כ לחומרא נדאי חיישינו שְמא הפריש תרומה, דאינו נדאי שירצה להכשיל ועוד שְמא רצה לשנות ממנו בעצמו והפריש אַבֿל מעשר דאינו רק מדרבנן לא הפריש, ואי נִימא דאינו רק דרבנן, צריף לומר דעיקר ברירה בתרומה הוא, דבמעשר דרבנן נדאי יש ברירה והנה דאָסרי ע"כ משום בקיעת הנוד א"כ מה ס"ד להקשות מפאן להוכיח דאין ברירה דע"כ משום בקיעת הנוד אָסרי וצריף לומר דס"ד אפי' בדרבנן אין ברירה לדידהו או דס"ל דהוי דאוריינטא דחיישינו שְמא נגמרו בידו לאַכּוּל פנ"ל, תדע דאי מדרבנן לא הוי חיישי לבקיעת הנוד במילתא דרבנן, אף גם הנ"ל צ"ע דאכתי איפא ס"ס ספק נגמרו בידו לאַכּוּל וספק בקיעת הנוד, וצ"ל פֿינן דטבֿל הוי איתחזק איסורא לא מהני ס"ס: ע"ב בגמרא דתנן מהו באותן הימים ר"י אומר הרי היא כא"א לכל דבריה וילכי מִיית הוי גִיטא פירש"י דקתני רישא הרי זה גט ואיירי ר"י במה היא באותן הימים אלקא לא פליג ברישא וכו'.

מבואר מדבריו דעיקר ההוכחה מרישא ולא זכרו דברי ר"י בסיפא רק להורות דר"י איירי בה, והוא תמוה לפע"ד דעכ"פ הוי לי' להזכיר העיקר מעיקרא רישא דקתני הרי זה גט וקתני עלה מה היא באותן הימים ר"י אומר, ומדקא מִייתי הו' דר"י מעיקרא דס"ל הרי היא כא"א לכל דבריה, משמע דעיקר ברירה תליא בהו', ועוד לדבריו לר' יוסי דס"ל מגורשת ואינה מגורשת ג"כ מוכח דאית לי' ברירה מפת רישא דכי מִיית הוי גִיטא ולמה זכר רב משרשיא ר' יהודה ולא ר' יוסי דהא תרנוייהו אוסרין בתרומה ורבינא נמי דדייק לאשכוחי ר"ש דמחלק וטרח לאתויי ברייתא דעל מנת שירצה אפא ולמה לא פריף מר' יוסי דהקא על ר' יוסי דגט דאיירי בה כמו ר' יהודה [ועיין מה שכתבתי בתוס' בד"ה ר"י]: לכן נראה לי דנדאי פֿל מעשה הנעשה על תנאי פהו דגט לא תליא בברירה פֿלל שיכול הוא להתנות תנאי במעשה שעושה פפי שירצה דמה שחילק רש"י בין דבר שהוא בידו קשה מעל מנת שתתנו לי מאתים וזו דלא מהני מחולין לה פמבואר לקמן פֿרק מי שאחזו א"כ אין בידו ורחוק לומר דכל שהוא ביד אדם חשוב בידו] רק פֿללה הוא דכל תנאי שמתנה על מעשה אינו נכנס מתוך התנאי לגדר ברירה ונדקא בתנאי הגורם ביטל לגוף המעשה פגון על מנת שירצה אפא דיש בצד השני פֿשלא ירצה פוונה לשם זנות הלפֿד אין המעשה לגמרי לקדושינו ושוב אינה מועלת וצד זנות מגרע לה בשעת מעשה ונעשה המעשה שלא על צד המועיל לגמרי הלפֿד תליא בברירה שנא' הוברר שלא הי' בכאן שום צד זנות פֿלל וזה שזכרו הרבני כו' דוקא.,

אַבֿל קדושי פֿסֿף פֿינן שפֿסֿף לפקדון ג"כ נעשין קדושינו שפיר לא תליא בברירה פי צד לפקדון אינו מגרע לצד קדושינו ויכול לקדש במעות פקדון ג"כ ולא נתבטלו הקדושינו לגמרי משא"כ בשל זנות שוב אינו יכול לקדש הלפֿד גירושין ג"כ פֿינן שיכול לגרש בגט הנייתו לפקדון שִיאמר תיקף לגירושין אפי' פֿבר ניתן א"כ לא נתבטל מעשה הניתנה באותו הצד שאינו לגירושין הלפֿד שפיר יכול לומר אם לא מתי יהא לפקדון ואי מתי לגירושין שאף שפֿבר יש בניתנה זו צד פקדון יכול להיות לגירושין ודוק: אָמַנֿם מה שהכניסו מעשה הגט בכאן בגדר ברירה היא לר' יהודה דוקא מטעם אחר כמו שאבאר דלקמן פֿרק מי שאחזו פֿריף על הו' מתניתין וילכי מִיית הוי גִיטא והא אין גט אחר מיתה ומשני באומר מעת שאני בעולם ופירש"י דלא מִיירי באומר מהיום רק מעת שאני בעולם

בְּהָא ס"ל לר' יהודא דמעיקרא א"א גמורה היא דהוברר שלא נתגרשה אז פיון שלא מת
רק אח"כ ור' יוסי ס"ל דהוי ספק מגורשת דכל שעתה קאי בספיקא שפא ימות בזו הרגע
ואף דאח"כ הוברר שלא מת אז אין ברירה והנה לפי פירושו אתי שפיר בפשיטות דעיקר
הרא' דס"ל לר' יהודא יש ברירה הוא ממה דס"ל דמעיקרא הוי א"א גמורה דאמרינו
הוברר דמעיקרא לא נתגרשה פיון שמת אח"כ ולא במהיום מיירי רק באומר מעת שאני
בעולם כדמוקמינו לקמן ור' יוסי ס"ל להיפך אין ברירה ולכך מייתי דר"י ולא דר' יוסי:
איברא פירש"י דהתם תמוה מאוד לכאורה כמו שהקשו התו' שם דא"כ יהיו דברי ר'
יוסי סותרין זה את זה דמעיקרא הוי ספק מגורשת דאין ברירה ולכי מיית הוי מגורשת
ונדאי לכ"ע ש"מ דיש ברירה ועוד קשיא למה מייתי הכא הך דלכי מיית הוי גיטא פיון
דבלאו הכי מוכח דיש ברירה: אבל באמת נראה לי דל"מ דדוקא הך דמעיקרא תליא
בברירה אבל מה שמגורשת לכי מיית לא תליא בברירה כלל דלא בעינו כלל שדע בעת
נתינת הגט וכן ברגע שמתגרשת דאותו רגע היא מתגרשת ומאי איכפת לן אי נתברר
לנו בעת מיתתו דזו הרגע לפני המיתה נתגרשה, תדע דלעיל פתבו התו' דאפי' ל"מ"ד יש
ברירה גט שאני דבעינו שיהא מבונר בעת פתיבה דוכתב לה משמע הכי אבל נתינה
פשיטא דלא בעינו נתינה מבונרת בעת נתינה הלכך לכי מיית מתגרשת שפיר אפי' לר'
יוסי, רק מעיקרא לענין שתהא א"א גמורה בהא ע"כ אין לדון כה רק מטעם ברירה
שקרי ע"כ הי' הדבר מעיקרא כל רגע ספק שפא ימות רק טעמ' דר' יהודא דכיון דלא
מת אז הוברר דמעיקרא לא היתה מגורשת כלל והבא עלי' בחנק ור' יוסי ס"ל דמעיקרא
היתה בספק ולא אמרינו הוברר ודינו כבא על ספק אשת איש, והיינו דקאמר דהך דר'
יהודא תליא בברירה פיון דס"ל דהוי כא"א לכל דברי' וכדי דלא נטעה לומר דטעמו של
ר"י להיפך דס"ל אין ברירה ואף אח"כ כשמת אינה מגורשת דבעינו בירור בעת
שמתגרשת דבאותה רגע מתגרשת לכך קאמר ולכי מיית הוי גיטא ש"מ דאח"כ מגורשת
גמורה א"כ ע"כ מה דהוי א"א מעיקרא מפח דיש ברירה היא אבל מר' יוסי לא קשיא
כלל דסובר אין ברירה ומ"מ לכי מיית הוי גט דלא בעינו בירור ברגע שמתגרשת דבאותו
רגע מתגרשת כנ"ל: ובאמת אפי' לפי התו' לקמן דהפנונה נעשה כאומר מעת שאני
בעולם ולר"י בין מעיקרא בין אח"כ יש ברירה ומעיקרא א"א ואח"כ מגורשת ונדאי ור'
יוסי מספקא לי' אי מעכשיו קאמר אי מעת שאני בעולם, ולפי זה עכ"פ מוכח גם לר'
יוסי דיש ברירה, ואני אומר כה דר' יוסי פשיטא לי' דמעכשיו קאמר הלכך לדיד' ונדאי
לא תליא בברירה כלל דכל תנאי אינו בגדר ברירה רק לר' יהודא פיון דבאותו הצד
שימות ג"כ לא הוברר שעה שמתגרשת תליא בברירה משא"כ לר' יוסי מצד שפא יחי'
ולא ימות כלל זהו תנאי ואין בו ברירה כנ"ל, ומה דס"ל לי' לר"י דמעיקרא ספק מגורשת
היינו דמ"מ הבא עלי' קודם פיון דעכ"פ מעיקרא לא ידענו היאך יפול דבר ע"כ ספק
א"א היתה ולא דמי למי שאכל ספק חלב ספק שומן ולאחרים ידוע ששומן הוא דבשעת
אכילה באמת שומן הי' רק הוא לא ידע אבל כאן בשעת ביאה ספק גמור הי' ואח"כ
נתחדש שנתגרשה למפרע, והראשון עיקר לפע"ד כנ"ל פי' סוג' זו ברור, ועמ"ש בתו'
עוד בזה: בתוס' בד"ה ומיחל פי' בקונטרס וכו'.

ואין נראה וכו' ולדעתי פירש"י נכון ונדאי מודה דצריך להפריש אח"כ ואז יהא חל
החילול למפרע שפך פי' שני לוגין שאני עתיד להפריש וכו' וע"כ צריך שפיריש,

ואדרבא מהאי טעמא מהני חילול בלי קביעות מקום דכינן שאמר מה שאני עתיד להפריש הרי בהכרח כבר יש בכאן מעשר שני מופרש ועומד בפני עצמו שאי אפשר שיתערב כלל שהרי זה הוא מה שיפריש אח"כ והרי הוא בפני עצמו והוי כמו שקבע לו מקום ועדיף מינה שאי אפשר שיתערב כלל והיינו דלא קאמר הכא בצפוננו או בדרומו כמו בדמאי דהתם בתאנים מיירי והוא דבר העומד בפני עצמו לקח פשקובע לו מקום הוי כמופרש אבל פאן בינו אם יקבע לו מקום הרי יתערב בין היינו והוי הכל טבל וכולין מעורבין זה בזה אבל עכשיו שאומר מה שאני עתיד להפריש ממילא מה שיפריש הוא המעשר שני ועומד בפני עצמו כמו קובע מקום רק הוא עכשיו אינו יודע מקומו רק אח"כ יתברר וזה ברור לדעת: ומה שהביאו התו' בסנפך והר"ש ראי' מן התוספתא דלא מהני חילול בלי קביעות מקום ואפי' לר"ש דוקא בתוכה דמשמע באמצעיתה אבל בלא"ה לא, ולק"מ דהתם פיון שעכשיו הוא מפריש בדיבור זה לא מיקרי הפרשה בלי קביעות מקום אבל פשאומר מה שאני עתיד להפריש ואז יהא מקום קבוע ואנו אומרים בריה דהוי כמי שהפריש מעיקרא שהרי מה שיפריש כבר הוא עומד בפ"ע ואח"כ נעשה מעשר למפרע ואין לה קביעות מקום גדול מזה, שלא נשתנה המעשר מעת שאמר עד שהפריש, ואותו שאמר אותו הפריש, רק מעיקרא לא הו' נודע על איזה מהן אמר ועכשיו נודע למפרע שע"ז אמר, ונדע שהוא פן דאי בלי קביעות מקום לא הוי הפרשה היאך ישתה בכאן, וע"כ כה"ג הוי קביעות מקום גמור א"כ מהני חילול פנ"ל: בד"ה דברי ר"מ, משמע דאית לי' לר"מ בריה וכו' עד סוף הדיבור.

דבריהם תמוהין לדעתי דס"ס תיקשי מאי מקשה על ר"י במרובה, דבין אי נימא כל הנלקט בין פלהמתלקט, ס"ס קשיא ר"י דאחין אסתם דר"מ דדמאי, וע"כ לא ימלט רק שיש חילוק לר"י בין מברר דבריו בפ"א או לא, א"כ כל המתלקט ג"כ ניחא, ואי דהש"ס ביקש לומר כל הנלקט אבל לא להקשות דר"י אדר"י דהא להך דכל הנלקט ג"כ קשיא, ומה שצאמר לחלק נימא ג"כ בכל המתלקט, גם מה שתיקצו דהוי קשיא אינך דר"י דלעיל לא ידעתי, דא"כ אפי' אי כל הנלקט ג"כ קשיא דר"י אסתם דדמאי דסובר ר"י הלכה כסתם וכמו שהקשו במרובה משמו של רבינו טובי' ע"ש דכתבו לתרץ בין מברר דבריו, א"כ קשיא ר"י דלעיל, וע"כ כמו שכתבו שם דגט שאני דבעינו מבורר בעת פתיבה א"כ אפתי כל המתלקט לא קשיא כלל: וביותר יש לתמוה שם במרובה שזכרו קושית הר"ר טובי' ותיקצו לחלק בין מברר דבריו ור"י דלעיל משום דבעינו בעת פתיבה מבורר, וא"כ תיקשי להו מאי קושיא לר"י דכל המתלקט אר"י דאחין עד שהכריחו מפח זה דכל הנלקט פיון דאפי' אי כל הנלקט צריכין אנו לחלק לר"י בין מברר דבריו בפ"א או לא, א"כ גם כל המתלקט ניחא: הו' אמת דעיקר קושית הר"ר טובי' שם אינה קושיא כלל לדעתי דנדאי אי כל הנלקט קאמר דאיכא שתי סתמות הפוכות מה בכך דלא אולמי האי סתמא מהאי סתמא ס"ס פללא דקאמר הלכה כסתם משנה אינה רק פשאין פאן רק סתם אחד אבל בשתי סתמות הפוכות ליתא להאי פללא וחזר הדבר כמו בעלמא דהלכה פרבים נגד יחיד, וכינון דר"י ור"י ור"ש נחלקו בברייתא אר"מ, פסק פנוטיהו, ועיקר קושית הגמרא רק אי כל המתלקט קשיא דר"י אדר"י, אבל אי כל הנלקט לא קשיא כלל אפי' מהו סתמא דדמאי, דהו' דכל הנלקט סותרה, תדע דהתם נמי מסיק ר"י סתמא אחרינא אשפח, אלמא אף דהו' דצנועין סתמא הוא מ"מ פיון דהו' סתמא דאין הגונב

אחר הגנב סותרת, ממילא ליתא בההוה פלל לא דהלכה כסתם משנה, וכ"ש פאן דבההוה סתמא דדמאי איפא ר"י ור"י ור"ש בברייתא דפליגי עלי דר"מ, ואולי גם התו' ס"ל פמו שפתבתי ולא חשו לקושיות הר"ר טובי' הנ"ל פלל: אמנם לפום הוה סוגיא דהכא דכלהו ס"ל יש ברירה, בנודאי הוה סתמא עדיפא, ועוד דמההוה סתמא דהתם אינה ראי' פלל דלהחמיר אמרו פל הנלקט, אבל אין ראי' דהלכה אין ברירה, ועוד דיש לומר לרבותא נקט פל הנלקט אף שאינו ברשותו או שאין חילול במקונו, דילפינו קודש קודש ממעשר אבל הוה דדמאי סתמא מפונש להדיא דיש ברירה, והיאך יחלוק ר"י: לכן נראה לי לנישב עיקר קושיות התוס' בפשיטות דנודאי יש שני מיני ברירה האחד פההוה דתרומה דהכא וגט לאיזו שארצה או לאיזו שתצא בפתח דס"ס אהני מעשיו דיגרש לזו או לזו וכו' שני לוגין יהיו תרומה נדאי, וכמו כן בגט שכיב מרע בפעוה אחת תהא מגורשת רק לא ידעונו אינה פעוה, ואף דיש צד שיקח זהו בגדר תנאי ואינו בגדר ברירה כמ"ש בגמרא, ועיקר ברירה מצד שלא הנברר פעוה קודם המיתה, אבל עכ"פ לשני הצדדים תהא פעוה אחת פשימות, אבל בההוה ברירה דעל מנת שירצה אבא דגדר הברירה לפי שיש צד שלא יועילו מעשיו פלל [ואף שהוה תנאי נכנס בגדר ברירה פינו שאי אפשר שתתקדש בביאה בשל זנות כמ"ל באריכות], ובהא לא שיקח לחלק שמברר דבריו בפ' דאכתי הדבר בספק מצד עצמותו שאפשר שלא תתקדש פלל, ודוקא במין ברירה הראשון דהבירור הוה אינהו, שפיר יש לחלק דהיכי דמברר דבריו בפירוש שאמר שני לוגין שאני עתיד להפריש או אינה שתצא יש ברירה שהרי מברר אותה שארצה ושני לוגין שאפריש אבל בההוה ברירה דהיא מחמת שמא לא יועילו מעשיו פלל, א"כ לא שיקח שמברר שלא בירר ולא יוכל לברר ודוק: ומעתה דבר פשוט הוה דבההוה דכל המתלקט דהתם לא שיקח לחלק פלל לפי שמברר דבריו בפירוש לפי שעיקר הברירה שם הוה שהחילול הנה יש בו ספק שאינו פלום שלא יתלקט פלל דפשיטא דלא נחשדו על הגזל רק שאפשר שימצאו רשעים וילקטו, א"כ בעת חילול אינו מברר אם הוה חילול או אינו פלום וכמו כן בשביעית דהוי הפקר מ"מ פשיטא שהיו מציינים ג"כ חוץ החילול, דעצה זו של חילול בלא"ה אינה עביהיוט כמ"ש התוס' שם רק דבעי לתקן פל מה דאפשר, א"כ פשיטא דהיו מציינו דבזה יכול להיות דמתקון לגמרי, א"כ פשיטא שיש מקום גדול שלא ילקטו פלל ואינו חילול, לכך הוי בגדר ברירה, ולא שיקח פלל לומר בזה שמברר דבריו בפ' שאין ספק זה בגדר בירור כמ"ש מקודם ולא שיקח לומר דלכך הוי בגדר ברירה לפי שאינו מברר אינה פירות יתלקטו, דהא על פולם הוי חילול אפילו יתלקטו פולם ועוד דעכ"פ גם מצד זה הוי ברירה שלא יתלקטו פלל, ובהא לא מהני מברר דבריו בפ', וליפא למימר דזה הוי בגדר תנאי דפשיטא דכה"ג לאו תנאי הוה שאין בחילולו רק מה שאמר, והוי כמגרש אחר זמן שאינו בגדר תנאי, וכמו כן באומר פל המתלקט הרי כמי שישלל על פירות אלו שלא נאמר דעל אחרים התנה שלא יתחללו, תדע דאטו אי לא פ' כפי משפטי התנאי לא מהני והוי חילול במקונו, וע"כ דהאי לאו תנאי הוה שאין חילול רק על מה שפירש הלכך תליא שפיר בברירה, ועמ"ש בסמוך: בא"ד ולעיל נדאי פי מצריה וכו'.

דבריהם דחוקין, דכיון דהוה סברא לחלק בין מברר דבריו מציינו לר"מ ור"י דמתלקין בכך וע"כ ר' יוחנן ג"כ מתלק בכך, א"כ למה נקט סברא אחרת מה דלא מציינו לר"י שישלח בכך, אבל לדעתו אין צורך לזה חזא דיש לומר ע"כ לא מתלקין בין מברר

דְּבָרָיו בְּפִירוּשׁ לְאִינוּ מְבָרַר רַק הֵיכִי דְאִינוּ מְבָרַר ג"כ הַדְּבָר תְּלוּי בְּבְרִירָה, וְאִזּוּ פִּינוּן שְׂבִינְר בְּפִירוּשׁ יֵשׁ בְּרִירָה אֲבָל הֵיכָא דְעִיָּקָר גְּדָר הַבְּרִירָה מִפְּחַ שְׂבִינְר וְאִי לֹא הֵיָה מְבָרַר דְּבָרָיו לֹא נִכְנַס תַּחַת סוּג בְּרִירָה כְּלָל רַק הָוֵי סְתָמָא דְלֹא מְהַי בְּגַט, תַּדְע דְּבַס"ד בְּזִבְחִים דְּפָסוּל מִפְּחַ סְתָמָא אִפִּי לְמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה פָּסוּל, דְּהָא דְחֵי לָהּ דִּילְמָא מְשׁוּם דְּאִין בְּרִירָה ש"מ דְּאִפִּי אִי יֵשׁ בְּרִירָה רְאוּי לְפָסוּל סְתָמָא דְּאִין סְתָמָא בְּגָדָר בְּרִירָה כְּלָל, א"כ פִּינוּן דְּכָל מַה שְׂנַכְנַס בְּגָדָר בְּרִירָה הוּא מִפְּחַ מַה שְׂאָמַר לְאִיזָה שְׂאָרְצָה, א"כ לֹא מְהַי מַה שְׂבִינְר דְּנִימָא אִף דְּבַעֲלָמָא אִין בְּרִירָה הֵכָא יֵשׁ בְּרִירָה בְּשִׁבִיל שְׂבִינְר: וְעוּד נִרְאָה לִי דְמַה שְׂאָמְרוּ לְעִיל אִי נִמִּי כְּתַחֲלִילָה כְּפִי הַכְּנֻנָה דְּאִחִין שְׂחֻלְקוּ פִּינוּן דְּמַתְחִילָה לֹא הֵיָה שׁוּם בְּרִירָה, אִף עֲכָשְׁוּ דְנִין כְּתַחֲלִילָה, אֲבָל בְּגַט אִף מְעִיָּקָרָא הִי בְּרִירָה, שְׂבִינְר דְּבָרָיו לְאִיזוּ שְׂאָרְצָה הָרִי פִי שְׂלִזוּ שְׂיָרְצָה הוּא כּוֹתֵב מִשָּׂא"כ בְּאִחִין שְׂחֻלְקוּ, וְזֶה בְּרִירָה לְדַעֲתִי: בַּא"ד שְׂמוּאֵל אֲדַשְׂמוּאֵל.

וּלְפִי מַה שְׂפַתְבְּתִי לְעִיל בְּגְמָרָא דְּהָדָּ דְּגַט מַה שְׂהִיא מְגוֹרְשָׁת אִינוּ בְּגָדָר בְּרִירָה מִתְרִי טַעֲמִי, אִזּוּ מִחֻמַּת שְׂאִין צְרִיף בְּרִירָה כְּלָל בְּעַת נְתִיבָה רַק בְּמַה שְׂנַתְנוּדְע אַח"כ סְגִי, וְנִהִי דְּנִדְאִי כָּל כְּמַה שְׂלֹא נִתְבָּרַר הָוֵי סְפִק אֲבָל אַח"כ כְּשִׁמַּת נִתְגַּרְשָׁה לְמַפְרַע וְדָבָר זֶה אִין צְרִיף לְבְרִירָה שְׂנִאֲמַר דְּהַבְּרַר מְעִיָּקָרָא, וְהָוֵי כְּמִי שְׂיַדְעֵנוּ מְעִיָּקָרָא שְׂנַתְגַּרְשָׁה דְּמֵאִי אִיכְפַת לָן אִי לֹא יַדְעֵנוּ מְעִיָּקָרָא, וְדוּקָא בְּתְרוּמָה מֵאֲחַר שְׂהוּא שׁוֹתֵה תִּיכְפֵּי ע"כ צְרִיף שְׂכָפָר יַדְעֵנוּ שְׂהַפְרִישׁ וְכִמוֹ כֵּן בְּגַט לר' יְהוּדָה דְּמַחֲשֵׁב לָהּ א"א לְכָל דְּבְרִיָּה מְעִיָּקָרָא ע"כ צְרִיף לֹא מְעִיָּקָרָא יַדְעֵנוּ שְׂהִיא א"א דַּא"כ בְּשִׁבִיל שְׂנַתְנוּדְע אַח"כ אִין דִּין חֲנֻקָּה בְּזִינְתָה דַּס"ס אִזּוּ הִי סְפִק וְע"כ מְשׁוּם בְּרִירָה דְּהַבְּרַר דְּהִיָּתָה א"א גְּמוּרָה בְּלִי סְפִק קוֹנְדָּם וְכִמוֹ כֵּן בְּהַרְנִי בּוֹעֲלִיף עַל מְנַת שְׂיָרְצָה אֲבָא דַּע"כ צְרִיף לֹא מְשׁוּם שְׂאִין שׁוּם סְפִק מְעִיָּקָרָא, שְׂאִי הִי מְעִיָּקָרָא בְּגָדָר סְפִק הָרִי יֵשׁ צַד לְשֵׁם זְנוּת וּמְמִילָא אִי אֲפִשֵׁר שְׂיִהִיו קִידוּשִׁין רַק דְּנִימָא יֵשׁ בְּרִירָה דְּלֹא הֵיָה מְעִיָּקָרָא צַד זְנוּת כְּלָל אֲבָל בְּהָדָּ דְּשְׂמוּאֵל דְּאֹמַר מְעַכְשָׁיו וְאַח"כ מַת אִין צְרִיף לֹא מְעִיָּקָרָא לֹא הֵיָה צַד סְפִק דְּמַה בְּכָדָּ דְּהִי סְפִק, אַח"כ מְגוֹרְשָׁת וְנִדְאִי לְפִי שְׂנַתְבָּרַר לְנוּ שְׂהִיָּתָה מְגוֹרְשָׁת מִפְּחַ מְעַכְשָׁיו, וְכִמוֹ כֵּן לְהָדָּ סְבָרָא שְׂפַתְבְּתִי דְּכָל תְּנַאי אִינוּ בְּגָדָר בְּרִירָה כְּלָל וְשְׂאִי הַרְנִי בּוֹעֲלִיף דְּצַד זְנוּת מְגַרַע לְקִידוּשִׁין, וְדוּקָא הָדָּ דַּר' יְהוּדָה בְּגָדָר בְּרִירָה שְׂלֹא נִתְבָּרַר אִיזָה שְׂעָה, א"כ הָדָּ דְּשְׂמוּאֵל ג"כ לֹא דְּמִי לְבְרִירָה כְּלָל דְּהָוֵי תְּנַאי גְּמוּרָה.

וְגַם זֶה בְּרִירָה: בַּד"ה ר"י וְר"י וְר"ש מְשַׁמְע וְכו' אֲבָל לְמַאן דְּלֹא מְחַלְק קִשִׁי וִי"ל וְכו' אִזּוּ לֹא יַעֲשֶׂה וְכו'. בְּיָאוּר דְּבְרִיָּהֶם דְּלִהָדָּ מ"ד דְּהֵכָא דְּדִיָּיק מְדַבְּרִי ר' יְהוּדָה דְּמַחֲלֵק מְמִילָא גַם לר' יוֹסִי לֹא קִשְׂיָא דְּמַחֲלֵק, וְהָא לֹא קִשְׂיָא לְהוּ כְּלָל לְמַה לֹא דִיָּיק הֵכָא מַר' יוֹסִי דַּא"כ הִיאָדָּ כְּתִבוּ דְּלְמַאן דְּמַחֲלֵק גִּיחָא הָא אֲפַתִּי קִשְׂיָה לְמַה לֹא דִיָּיק מְדַבְּרִי ר' יוֹסִי וְע"כ דְּהָא לֹא קִשְׂיָא לְהוּ דְּמְשַׁמְע לְהוּ דְּנִקְט ר"י וְה"ה ר' יוֹסִי רַק הַקְּשִׁיָּא לְמַסְקָנָא, דְּלֹא מְחַלְק וְשְׂאִי הֵכָא מִפְּחַ בְּקִיעַת הַנּוּד.

א"כ תִּינַח לר' יְהוּדָה דְּהֵכָא אֲבָל לר' יוֹסִי פִּינוּן דְּשְׂמַעִינוּ לִי בְּמַעֲשֵׁר שְׁנִי דְּלֹא חִילָל כְּלָל ש"מ דְּלִית לִי בְּרִירָה כְּלָל, וְקִשְׂיָא מְהָדָּ דְּגַט, וְאִהָא תִּיָּרְצוּ לְחַלְק דְּבַגְט הוּא דְּבָר הָעוֹמֵד לְהַתְבָּרַר אֲבָל הֵכָא מִפְּחַ חֲשֵׁשׁ דְּבְקִיעַת הַנּוּד אֲפִשֵׁר שְׂלֹא יְבוֹאוּ לִיָּדֵי הַפְּרִשָׁה כְּלָל וּבְהָא אִין בְּרִירָה אִפִּי בָּא לִיָּדֵי הַפְּרִשָׁה בְּאַמַּת, וְכִמוֹ כֵּן הֵתֵם בְּמַעֲשֵׁר שְׁנִי מִחֻמַּת חֲשֵׁשׁ שְׂלֹא

יעלה סלע פלל אפי' עלה אין ברירה: ולפי דברי התוס' יש מקום לומר דמה שתינצו פאן בסמוך דטעמיהו דר"י ור"ש מפח בקיעת הנוד ג"כ אין הפוננה משום דחיישינן שפא יבקע אבל אם באמת לא בקע יש ברירה דבכמה מקומות בש"ס מיימי בפשיטות הך בריתא לעגנן ברירה, גם קשה מאד לומר דאינהו חיישי טפי לבקיעת הנוד מר"מ דחייש בעלמא טפי למיעוטא מרבנן, ולהנ"ל יש לומר דהפוננה דהתם מטעמא אחרניא אין ברירה שאין ספיקו מתברר מזה הצד שלא יבוא לידי הפרשה מעולם הלפך אין ברירה, ומאן דדייק לחלק בין תולה בעצמו לאחרים הוי ס"ד דרק לדבריו קאמרי אבל לדידהו בלא"ה אין ברירה לפי שאמרו לו אי אתה מודה משמע דלדידהו בלא"ה אין ברירה, ומאן דדחי ס"ל דזהו באמת עיקר טעמיהו לפי שאינו מתברר אבל בלא"ה יש ברירה [אמנם בעיקר הטעם למה בגט חשיב עומד להתברר הא ג"כ אפשר שלא יבוא לידי גירושין פלל פשיחיה יתבאר בסמוך], והנה לפי מה שפכתתי לעיל בגמ' דמה שהיא מגורשת לר' יוסי פשמת אינו פלל בגדר ברירה, לא מיבעיא אי מייירי באמר מעכשיו דאין תנאי בגדר ברירה, ואפי' אי מייירי ג"כ באומר מעת שאני בעולם ג"כ אינו בגדר ברירה, שאין צריך לידע ברגע שהיא מתגרשת שאז היא מתגרשת ואפי' נתברר אח"כ סגי בכך, רק מפח דהוי א"א מעיקרא דייקנן לר' יהודה דיש ברירה, א"כ לר' יוסי באמת אין ברירה ולק"מ, וכמו כן לפי מה שפכתבו התוס' לעיל לחלק בין מברר דבריו בפירוש א"כ לפי מה שפכתתי שם דכל דגדר הברירה היא שפא לא יועילו מעשיו פלל לא שייך שפברר בפי', הלפך גבי כיס ונין לא אמרינן ברירה אף שפברר דבריו, משום אותו הצד שפא לא יעלה ויבקע הנוד אבל גבי גט באומר מעת שאני בעולם מהני, לפי שפברר דבריו בפי' ואף דיש צד שייחזי זהו מחמת תנאי וכל תנאי אינו בגדר ברירה ולא היינו צריכין לחלק חילוק זה שעומד להתברר בנודאי רק בהך שחילקו מקודם בין מברר דבריו בפי' הוי סגי לקושיא זו ג"כ, רק לפי זה אי נפרש הך דלקמן ג"כ דמחמת בקיעת הנוד אין ברירה ובהא לא מהני מברר דבריו, א"כ עדיין יקשה לר"ש דבהך דהריני בועליך על מנת שירצה אבא ג"כ לא מהני בירור בפי' כמ"ש לעיל ומ"מ סובר ר"ש יש ברירה, ובהא צריכין לסברת התוס' לחלק בין עומד להתברר, ודוק היטב: בא"ד אי יחי או ימות אבל הקא וכו'.

דבריהם צריכין ביאור דמ"מ גבי גט ג"כ לא יבוא לידי גירושין פלל, וצריך לומר דכוננתם דגבי גט פיון שהוא המציא במאמרו ספק זה אי יחזי או ימות במה שתלה הגירושין בתנאי מיתה, הלפך פיון שספק זה שהטיל עומד להתברר אמרינן יש ברירה, אבל בכיס נוד הוא לא הטיל בספיקו רק אינה מהן יהי תרומה ואינה סלע יהא מחולל.

אבל צד זה שלא יבוא לידי הפרשה מעצמו פא מצד אחר שיבקע הנוד או לא יעלה סלע מן הכיס הלפך לא חשיב ספיקו עומד להתברר, ובזה תבין דברי מהרש"א שפכתב דלר' יהודה ליכא למימר הכי ולכאורה לא נתבאר למה, ולהנ"ל ניחא דכוננתו דס"ל לתוס' דלר' יהודה לא הטיל תנאי אי יחי או ימות רק שנתן גט שייחול שעה אחת קודם מותו ותלוי בברירה לפי שלא נתברר אינה שעה יהיו הגירושין, והשתא ממילא דמי להך דלוקח יין דהתם נמי אין ספיקו מתברר מחמת שפא ימות ולא יבוא לידי גירושין פלל, אבל לר' יוסי שתלה תנאי אי יחי או ימות א"כ ספיקו מתברר שייחזי או שיימות, וז"ב, אף באמת אין דברי מהרש"א נראין פלל דלדידי' תיקשי מאי קושיא לר"ש הא התם ג"כ

עומד להתברר וע"כ דר' משךשניא לא ס"ל הך סברא, והיינו פינן דלא ס"ד מבקיעת הנוד לא שייך הך סברא פלל וכוונת התוס' פשוט כמש"ל: בא"ד תימא למאי דס"ד וכו'.

לפי מה שפכתתי לקמן כוף השולח דקא עביד צריכותא בשני פלוגתות דר"י ור"ל עכ"פ מוכח שיש לחלק בין מוכר לפירות בין מוכר לגמרי רק שיוצאת ביובל מצד הדין א"כ אף דשמעין לי' לר"י בהחובל לאו פקנן הגוף, מ"מ אינו מוכרח שישבור דאחין שחלקו לא מיייתי ביפורים דנהי דלקוחות הן לא דמי להתם דאין לו קנן הגוף פלל משא"כ באחין דגוף נקנה לו עד היובל עכ"פ רק לר' יוחנן קאמר שפיר דאי הוי ס"ל כר"ל דאפי' לוקח שדה בזמן שהיובל נוהג לא מיייתי ביפורים לא הוי מצא ידיו ורגליו אבל לר' יהודא לא קשיא פלל ע"ש, גם בלא"ה נראה לי דדוקא ר"י הוא דס"ל מחזירין זה לזה ביובל והיינו דהחלוקה קיימת רק מחליפין חלקם אבל אין הכרח לומר פן ור' יהודא יכול לסבור דחזור פתחילה לגמרי דכלהו שותפין בי' ושותפין מיייתי ביפורים א"כ נהי דאין לו קנן הגוף לגמרי אבל יש לו קנן בגוף כמו שאר האחין שביובל יחזור לכולן והוא בכלל, ומלבד זה לא ידעתי מה מקום תימא יש פאן דכיון דלס"ד דר' יהודא לית לי' ברירה ע"כ מחלקינן בין תולה בעצמו לאחרים א"כ ממילא גם לר' יהודא ניחא דאחין שחלקו אין מחזירין לפי שלא נתלה בדעת עצמו משא"כ בלוקח יין דהוי תולה בדעת עצמו, גם בלא"ה פינן דבפי' עבדינן לעיל צריכותא לר"י דאפי' אי אין ברירה בגט באחין אינו חוזר דמכר אמר רחמנא, ירושה ומתנה לא א"כ נהי דר' יוחנן באמת לא ס"ל לחלק בקד' אבל ר' יהודא יש לומר דמחלק בקד' בד"ה מה הוא באותן הימים וי"ל דלעולם קאי אמהיום וכו' הרי היא כא"א וכו' א"כ לא חל הגט מחיים עכ"ל, וקשיא לי פינן דבאומר מעת שאני בעולם נחלקו בשעות הקודמת לר' יהודא כא"א ולר' יוסי ספק שמה ימות קודם א"כ פשיטא דה"ה בחי ולא מת פלל דהוי להו לחלוק דלשעות הקודמת הוי ממש פחי דהא לא מת רק אח"כ, ומ"מ לר' יוסי מעיקרא ספק דהי' עלול למות א"כ ה"ה בחי לגמרי א"כ אפתי מאי קושניא נהא אין גט לאחר מיתה דילמא בחי פליגי לר' יהודא א"א ולר' יוסי ספק עד שיעמוד מחליו, גם קשיא לי למה תנא התם בפרייתא ובלבד שישמות דכמו דפליגי בשעות הקודמות פן ראוי שישחלקו בחי לגמרי, ולקמן פרק מי שאחזו אבאר בזה בס"ד: בד"ה ולכי מיית וכו' דהריני בועליך.

פבר פתבתי בש"ס דהכא שאני דכל שיש בביאתו צד זנות אינו מועלת לקדושין הלכך בעינן ברירה שלא הי' צד זנות פלל משא"כ בשאר תנאי וכן מהך דעירובין ונדאי מוכח פן דמה שפכתבו דלמאן דאית לי' ברירה קאמר א"כ לא שייך אלא מעתה, וכבר דחקו התו' שם מאוד בזה ולפי מה שפכתתי בש"ס אתי שפיר: בא"ד תימא וכו'.

לא ידעתי מה מקום תימא יש פאן פינן דלא ס"ד התם מבקיעת הנוד דהא במסקנא דחי לה בהכי, ונהרי מוכח הכא בהדיא דלולא חשש דבקיעת הנוד, מוכרח לחלק בין תולה בדעת עצמו לאחרים כמו שפכתבו התוס' בעצמם: איברא גם שם בעירובין יש לדקדק דפריה לר' יוסי אדר"י דקינין וכתבו התוס' דהוי מצי לחלק בין תולה בעצמו לאחרים וקשה פינן דלא ס"ד מבקיעת הנוד ע"כ צריך לחלק בקד' דאל"כ תיקשי מגט שכיב מרע: אף באמת נראה דלק"מ דבלא"ה הקשו התוס' שם על מה דמשני בהתנו דמה בקד' אפתי בברירה תלוי ונדחו פירש"י מחמת קושניא זו, ובאמת נדא בתבירתה מנושב דהך סברא

לחלק בין תולה בעצמו לאחרים לא שיניף רק במתנה כמ"ש התוס' שם בדרך הקודם לתרץ דברי ר' יהודה דשופרות, הלכך כף הפנונה דמשני בהתנו ממילא יש ברירה פיון שתלה בדעת אחרים אבל תולה בעצמו פגון הלוקח יין לית לי ברירה, ומה שהקשו מאי למימרא, היינו בשלמא אי בלי התנו קמש"ל דיש ברירה אבל אי מוקמית לה בהתנו ע"כ דלא בא התנא לאשמועינן דיש ברירה בהתנו דהא לא נזכר תנאי כלל ואי הא בעי לאשמועינן פשיטא דהוי לי לומר דהתנו, וע"כ דעיקר קמש"ל ענין אחר ומיירי באופן דליכא משום ברירה וקשיא לי מאי קמש"ל ומשני כדר"ח זוזי ודוק: אגמם בלא"ה אני תמה בעיקר קושית התוס' שם דכיון דהתנו שמה שישחוט הפהו עבורה יהא שללה פשיטא דלא תליא בברירה כלל דאין אנו צריכין לומר כלל דגם מעיקרא הי' שללה רק אז נעשה שללה כמו שהתנו, ודוקא בלוקח יין דצריך לשתות קודם ע"כ מצד ברירה אמינו עלה משא"כ בקינין.

ושפיר פריף מאי למימרא, ומשני דהא קמ"ל דאין צריך לקבוע בעת לקיחה רק בעת עצמי' ג"כ מהני ולכך לא בעינן ברירה, וז"ב: בא"ד ומיהו קשה וכו'. ונדעתי לק"מ דנדאי ר"י אין נראה לו לחלק משום דס"ל מסברא אפי' בתולה באחרים אין ברירה, אבל אי הוי ס"ל בעלמא יש ברירה מה צורך לו לומר דאין פליג לגמרי דאין ברירה ומתוך כך צריך לדחות דבריו וסותר למתניתין טובי דמוכח דר' יהודה אית לי ברירה דיו שפירש דברי אי' כפשטן ורק בתולה בעצמו פליג ולא בתולה באחרים ומדקאמר ר' יוחנן וכבר בא חכם, ש"מ משום דאיהו ס"ל אין ברירה לגמרי לכך מפרש דברי אי' דבכל גונו לא של מהני ואולי גם התוס' נתפוננו לנה: בא"ד אבל קשה וכו'.

ביאור דבריהם דהי' סוגיא דהתם דשופרות לא אתיא לא אליבא דרב דעירובין ולא אליבא דר"י, דלרב היא אפרינן דטעמא דר"י כדאיו הא לרב ע"כ לאיו ס"ל לר' יהודה בתולה באחרים עכ"פ יש ברירה ולר' יוחנן לאיו לא אפרינן ברירה כלל, אבל לדידן ע"כ ליתא לאיו מקמי' מתניתין, א"כ אי נימא ר' יהודה דשופרות כדאיו נצטרף לומר דגם ר' יהודה דשופרות ליתא מקמי' פלהו מתניתא דשמעינן לר' יהודה להיפך ובעיקר קושיתם כבר כתבו בעירובין ליישב דדוקא במתנה מהני תולה באחרים ולא בלא מתנה כלל ע"ש: דף כ"ו ע"א בתוס' בד"ה בין לר"י כו' ור' יוסף דמסיק לפי מה שכתב הר"ן בשם הרמב"ן דהיכא דמתנה על דבר אחר לא שיניף ברירה רק בעל מנת שירצה אפא קלוי בברירה לפי שהוא דבר מסור ללב, ולפי זה היינו דוקא אי על מנת שירצה היינו שיאמר הן אבל אי שלא ימחה חזר הדבר כמו בעלמא במתנה בדבר אחר, וכ"כ הרמב"ן להדיא דמהאי טעמא קי"ל בקידושין על מנת שורצה אפא מקודשת דקי"ל שלא ימחה, א"כ פשיטא דלק"מ קושית התוס' דר' יוסף לשיתנו דאיהו מפרש שלא ימחה בהאומר, א"כ לדידן לא מוכח כלל דס"ל לר"ש יש ברירה ושאני על מנת שירצה אפא דמתנה בדבר אחר, ושפיר יש לומר דסובר ר"ש אין ברירה: איברא גוף דברי הרמב"ן צריכין ביאור וכוננתו שכל שלא חידש זה רק חידוש אחר ברור ומתנה תנאי שאם לא יהא כף לא חידש פלום זה אינו תלוי בברירה, אבל כל שמחדש דבר של ספק או כף או כף ובשני הצדדים הוא מחדש דבר הא תליא בברירה הלכך בב' עירובין הוא מחדש בדבריו לקנות שביתה שלא בעירו רק מחדש או כף או כף תליא בברירה, אבל בעירוב אחר שאם לא יהא כף אינו מחדש פלום רק נשאר בעירו כשאר בני העיר לא תליא בברירה,

ובלא"ה יש מקום לומר דסובר ר"י דהריני בועליך ג"כ לא תליא בברירה לפי שהיא תנאי ולא ס"ל לחלק מה שכתבתי לעיל אבל אין צורך דכינון דלא ס"ד מבקיעת הנוד ממילא מחלקינו בין תולה בעצמו לאתרים כמ"ש לעיל ש במשנה הפותב טופסי גיטין צריף שיניח וכו' יש לדקדק בלשון זה שהתחיל לומר הפותב טופסי גיטין, ובאמת לולא שצריף שיניח הי' פותב פולו, ובשלמא לשמואל.

דמוקי לה כר"א דבעי פתיבה לשמה וצריף שיניח הרי את מותרת ניחא דנקט הפותב טופסי גיטין דפשיטא שלא יכתוב תנרף הגט דהיינו הרי את מותרת דפשיטא שצריף לשמה רק דס"ד דשמות יכול לכתוב בכלל הטופס קמ"ל דצריף שיניח השמות אבל למאן דמוקי לה כר"מ אין הלשון מכונן לכאורה ונראה לי דהא קשיא לי לרש"י ז"ל לכה פ"י שזה שאמר הפותב טופסי גיטין ענינו שסופר הוא ורוצה לכתוב גיטין שיהיו מזומנים בידו וממילא אינו פותב רק טופס כי אוננו יודע מי ומי יבואו להתגרש ואם יכתוב שמות לא יועילו לו כלום ועלזה קאמר שאם אירע שראה תגר בין איש לאשתו שידוע שהם יתגרשו לא יאמר הריני פותב כל הגט קמ"ל דמ"מ צריף שיניח וכו' משום לשמה: ובהכי ניחא לי לשון הירושלמי פאן דפליגי ר"י ור"ל אי כתב הרי את מותרת בכלל הטופס דלר"י פשר ולר"ל פסול וקאמר דמתני' קשיא לר"י דקתני הפותב טופסי גיטין צריף שיניח כו' ומשני פתר לה בתרפו עמו, והמפ' שם הגיה ר"ל במקום ר"י דלר"י לא קשי' פלל, ולהנ"ל ניחא בפשיטות ואין צורך להגיה, דפלוגתיהו דר"י ור"ל אינו רק בהרי את מותרת לא בשמות כמבואר בירו' שם פתר הכי להדיא, ואהא מקשה פינון דקתני במתני' הפותב טופסי גיטין צריף שיניח שמות וזמן ש"מ דבלי שמות וזמן ג"כ אינו פותב רק טופס, ואי ס"ד דהרי את מותרת יכול לכתוב א"כ הרי פותב כל הגט חוץ השמות והיאך יאמר הפותב טופסי גיטין הא גם תנרף פותב, וע"ז משני דטופס נקרא שפיר כל הגט והסופר פותב תנרפו עמו דהיינו הרי את מותרת רק השמות צריף שיניח [ואף דקודם שזכר הנחה זכר טופסי גיטין הפנונה כפירש"י הנ"ל, ובעיקר דברי הירושלמי אבאר לקמן באש בגמרא בס"ד: שם ומקום הזמן.

יש לחקור בהנחת הזמן אי הפנונה משום שפא לא יגרש ביומו ויפסל הגט משום מוקדם אבל אם אירע שגירש ביומו דליכא לא משום פירי ולא משום בת אחותו פשר, או דילמא פינון שצריף זמן בגט צריף לכתבו לשמה ואפ"י גירש ביומו פסול ודינו של זמן כמו השמות דאפ"י פתב שם המגרש והמתגרשת פסול לפי שלא נכתב לשמה, וה"ה בזמן אפ"י גירש באותו הזמן פסול ב והנה למאן דמוקי לה כר"מ משום קטטה פשיטא דאם פתב זמן וגירש ביומו דנדאי אין בו בית מיוחד דהא ליכא משום קטטה פלל ומשמע דאין נ"מ בעיקר ההנחה בין למאן דמוקי לה כר"א בין מאן דמוקי לה כר"מ רק בהרי את מותרת בלבד, ואי נימא דלר"א צריף הזמן לשמה יש נ"מ בהנחת הזמן לר"א אפ"י גירש ביומו פסול ולר"מ פשר, ומזה מוכח לכאן דלכ"ע זמן משום מוקדם: והנה מפירש"י בד"ה צריף שיניח גבי שטר מלנה שפי' לא יאמר אנים מקום הזמן לבדו שלא יהא שטר מוקדם כו', והנה בלי ספק הוקשה לו להרב ז"ל דליכא למימר דקמ"ל התנא עיקר הנחת הזמן במלנה דהא משנה שלימה מוקדמין פסולין ומקמ"ל ואינו פלל גזירה אטו גיטין, לזה פ"י דלא בא התנא לאשמועינן הנחת הזמן במלנה רק הפנונה שצריף שיניח השמות עם הזמן שלא יאמר אנים הזמן בלבד, וז"ב, ומעתה אי נימא דבגט אפ"י

גִּירֵשׁ בְּיוֹמוֹ פְּסוּל לֹא הִיא צָרִיף הָרֵב ו"ל לְכָל הַטּוֹרַח הַזֶּה וּקמ"ל אפ"ל יְלֹנָה בְּיוֹמוֹ פְּסוּל מִשׁוּם גְּזִירָה אֲטוּ גִיטִין כְּמוֹ הַשְּׁמוֹת דְּאֵפ"ל יְלֹנָה זֶה הָאִישׁ מֵאִישׁ זֶה פְּסוּל וְה"ה בְּזִמְנוֹ, וּמִזֶּה נִרְאֶה שְׁסוּבֵר הָרֵב ו"ל דְּגַם בְּגִט הַטַּעַם מִשׁוּם מְוָקְדָם וְאִם גִּירֵשׁ בְּיוֹמוֹ פֶּשֶׁר, לְזֶה הַנּוֹצֵרֶף לְפָרֵשׁ דְּלֹא בָּא הַתַּנָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ הַנְּחַת הַזְּמַן בְּמִלְנָה כָּלֵל רַק הַשְּׁמוֹת, וְאִי קוֹשִׁיא בְּגִט ג"כ תִּיקְשִׁי לִי מֵאִי קמ"ל דְּמְוָקְדָם פְּסוּל הָא כְּבָר שְׁמַעְנוּ מִמְּשַׁנֵּת נִכְתָּב בְּיוֹם וּמְקמ"ל, הָא לָאו קוֹשִׁיא הִיא וְאֲדַרְבָּא מְהָא דְיִיקִינֵן בְּאַמַּת דְּקמ"ל אפ"ל גִּט אַרוּסָה דְלִית לָהּ פִּירֵי מ"מ מְוָקְדָם פְּסוּל כמ"ש הַתּוֹס' לְקַמְן בַּד"ה קָא פְּסִיק ע"ש: אִיבְרָא יֵשׁ לְדַחוּת וְלוֹמַר דַּס"ל לְרַש"י זְמַן פְּסוּל מִשׁוּם לְשִׁמָּה אִף פִּינּוֹ דְכָל תִּיקוּן הַזְּמַן אֵינּוּ רַק דְּרַבְּנֵן מִמִּילָא אֵין כָּאן רַק פְּסוּל מְדַרְבְּנֵן וְא"כ לֹא שְׁיִיף לְגִזּוֹר בְּהָא שְׁטָרוֹת אֲטוּ גִיטִין פִּינּוֹ דְבְּגִיטִין גּוֹפִיָּהוּ לִית כָּאן חֲשֵׁשׁ פְּסוּל דְּאוֹרֵייתָא כָּלֵל, וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ לְכַאוּרָה מִמָּה שְׁפִי לְקַמְן גְּבִי מִילְתָּא דַר' שְׁבִתִי דְלִדִּידִי אֵין צָרִיף שְׁיַנִּיחַ הָרֵי אֶת מְוָתֶרֶת אֲלֵא מְקוֹם הַשְּׁמוֹת בְּלִבְד מִשׁוּם קִטְטָה וְזְמַן מִשׁוּם מְוָקְדָם, מִשְׁמַע דְּלִמָּאן דְּמוֹקִי כַר"א זְמַן לָאו מִשׁוּם מְוָקְדָם, דְּאִי לַכ"ע מִשׁוּם מְוָקְדָם הָנִי לִי לְשִׁתּוֹק מְזַמֵּן לְגַמְרֵי וְאֵע"פ שְׁיֵשׁ לְדַחוּת וְלוֹמַר שְׁבִא לְפָרֵשׁ מִשׁוּם קִטְטָה דְּלֹא נִימָא הַכֵּל מִשׁוּם קִטְטָה וּבְאַמַּת בְּזִמְנוֹ לִיכָּא קִטְטָה, לְכָּהּ פִּי דְזְמַן לְדִידִי נְמִי מִשׁוּם מְוָקְדָם.

, מ"מ מֵה שְׁפִי לְעֵיל גְּבִי מְחֻבֵּר דְתוֹרָף הוּא שֵׁם הָאִישׁ וְהַאֲשָׁה וְהַזְּמַן מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְאֵפ"ל גִּירֵשׁ בְּיוֹמוֹ דְּלִיכָּא לֹא מִשׁוּם פִּירֵי וְלֹא בַת אַחוּתוֹ מ"מ פְּסוּל מִשׁוּם מְחֻבֵּר א"כ ה"ה לְשִׁמָּה דְלִשְׁמָה וּמְחֻבֵּר חֲדָא מִילְתָּא הוּא, וְעַל כְּרַחֲנוּ אֵין לָנוּ לוֹמַר אֲלֵא כְּלִשׁוֹן רֵאשׁוֹן דְּאֵפ"ל גִּירֵשׁ בְּיוֹמוֹ פְּסוּל מִשׁוּם לְשִׁמָּה לַר"א: אֲלֵא שְׁיֵשׁ לְתַמּוּהַ דְּלִקַּמְן בַּד"ה ל"ש מִן הָאֲרוּסִין פִּי רַש"י ו"ל, הַמְּגַרֵשׁ לְאַרוּסָתוֹ צָרִיף לְכַתּוּב זְמַן פֶּשֶׁר וְלֹא מְוָקְדָם ע"כ, מוּכַח לְהִדְיָא דְרַב מִשׁוּם מְוָקְדָם הַנּוֹצֵרֶכוּ הַנְּחַת הַזְּמַן אֲבָל כָּל שְׁגִירֵשׁ בְּיוֹמוֹ פֶּשֶׁר לַכ"ע, וְאוּלַי ס"ל לְרַש"י דְּהָא קוֹשִׁיא לְקַמְן אֲלִיכָּא דְמָאן דְּמוֹקִי לָהּ כַר"מ הוּא דַּלְר"א פִּינּוֹ דְּמִשׁוּם לְשִׁמָּה הוּא לֹא שְׁמַעְנוּ כָּלֵל אַרוּסָה דְּהָא לֹא דְיִיקִינֵן הָכִי לְעֵיל גְּבִי נִכְתָּב בְּיוֹם רַק פִּינּוֹ דְכְּבָר אֲשַׁמוּעֵינּוּ דְּמְוָקְדָם פְּסוּל מֵאִי קמ"ש"ל כָּאן, וְע"כ דְּקמ"ש"ל אפ"ל גִּט אַרוּסָה כמ"ש הַתּוֹס' בַּד"ה קָא פְּסִיק, אֲבָל לַר"א לֹא קִשָּׁה מִיֵּדִי דְּמִמְשַׁנֵּת נִכְתָּב בְּיוֹם לֹא שְׁמַעְנוּ דְּאֵפ"ל גִּירֵשׁ בְּיוֹמוֹ פְּסוּל מִשׁוּם לְשִׁמָּה וְהֵכָא קמ"ל מִשׁוּם לְשִׁמָּה כְּמוֹ הַשְּׁמוֹת וְע"כ דַּלְר"מ פְּרִיף דְּלִדִּידִי ע"כ מִשׁוּם מְוָקְדָם הוּא דְּלִיכָּא בְּזִמְנוֹ קִטְטָה, וְא"כ מֵאִי קמ"ל הָא כְּבָר שְׁמַעְנוּ מִנְּכַתָּב בְּיוֹם וְע"כ דְּקמ"ל אפ"ל אַרוּסָה, אִף לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדַּק מ"מ כְּמוֹ דְּנִפְרָשׁ הַנְּחַת הַזְּמַן דְּמִלְנָה דְּהַכְּנֻנָּה שְׁלֵא יֵאמַר אֲנִיחַ הַזְּמַן בְּלִבְד אֲבָל לֹא בָּא לְאַשְׁמוּעֵינּוּ שְׁיַנִּיחַ הַזְּמַן, כְּמוֹ כֵּן נִפְרָשׁ בְּרִישָׁא גְּבִי גִט וְנִימָא דְּעִיקָר קמ"ש"ל שְׁלֵא יֵאמַר אֲנִיחַ הַזְּמַן בְּלִבְד רַק צָרִיף שְׁיַנִּיחַ הַשְּׁמוֹת ג"כ וְלֹא מוּכַח כָּלֵל דְּגִט אַרוּסָה צָרִיף זְמַן וְצ"ל דְּדוֹקָא בְּמִלְנָה שְׁכְּבָר זָכַר הַתַּנָּא הַנְּחַת הַזְּמַן מְעִיקָרָא שְׁיִיף לוֹמַר שְׁלֵא יַנִּיחַ הַזְּמַן לְבִדּוֹ אֲבָל מְעִיקָרָא גְּבִי גִט שְׁלֵא זָכַר כָּלֵל עַנְיֵן הַזְּמַן אִי לֹא בָּא לְאַשְׁמוּעֵינּוּ הַנְּחַת הַזְּמַן הָנִי לִי לְשִׁתּוֹק מְזַמֵּן כְּמוֹ שְׁלֵא זָכַר הָרֵי אֶת מְוָתֶרֶת לַר"א דְּפִשְׁטָא לִי שְׁצָרִיף שְׁיַנִּיחַ ה"ה זְמַן לַר"מ פִּינּוֹ דְּפִשְׁטָא דְּמְוָקְדָם פְּסוּל לֹא הִזְיָה לוֹ לְזַכְרוֹ כָּלֵל: אִף אִף דְּמִפִּירֵשׁ"י בְּמִתְנִיתִין גְּבִי מִלְנָה, וְדִאִי מִשְׁמַע דְּאֵפִילוּ לַר"א פְּסוּל לְשִׁמָּה בְּזִמְנוֹ אֵינּוּ רַק דְּרַבְּנֵן וּלְכָּהּ בְּשְׁטָרוֹת לַכ"ע בְּלֹנָה בְּיוֹמוֹ פֶּשֶׁר רַק מְוָקְדָם פְּסוּל, אֲבָל מִכָּל הַפּוֹסְקִים וּמִכָּלֵל הַרְּמַב"ם ו"ל מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְּכָל שְׁכַתָּב זְמַן שְׁלֵא לְשִׁמָּה אוֹ שְׁכַתָּבוּ חֲש"ו פְּסוּל מְדַאוֹרֵייתָא כְּמוֹ הַשְּׁמוֹת, וּלְדִידִיהוּ

אָתִיא מִתְּנִיתִין אַלִּיבָא דר"א כַּפְּשֻׁטָא, דְּבְרִישָׁא בְּגֵט פְּסוּל הַכֹּל מִדְּאִוִּי וּבְמִלְוֵה הַכֹּל פְּסוּל מִדְּרַבְּנָן גְּזִירָה אִטוּ גִּיטִין וְאַפִּי לְוֵה בְּיוֹמוֹ, וְשִׁפְרִי קמ"ל דְּצָרִיף שְׁיַנִּיחַ הַזְּמַן, וּנ"ל הַטַּעַם דְּדָאף דְּזַמְּן תְּקַנְתָּ חֲכָמִים הוּא מ"מ בֵּינָן שְׁפַתְבּ זְמַן וְגִילָה בְּזֵה אִימַת נִתְגַּרְשָׁה וְאִימַת לֹא הִיָּתָה מְגוֹרְשָׁת, מִמִּילָא הָוִי עֵיקְרוּ שְׁל גֵּט כְּמוֹ הַשְּׁמוֹת וְצָרִיף לְשִׁמָּה מִדְּאִוִּרִיבָא, וְכֹה"ג פְּתַב הָרֵשׁ ב"א לְעִיל רפ"ק גְּבִי עֵדִים שְׁחַתְמוּ שְׁלֹא לְשִׁמָּה לר"א דְּדָאף דְּלֹא בְּעֵי עֵדִים אִי חַתְמוּ שְׁלֹא לְשִׁמָּה פְּסוּל מִדְּאִוִּרִיבָא וּמ"מ אפ"י מֵאֵן דְּפָלִיג בְּעֵדִים אַבְלָבְזַמְּן מוֹדָה דְּהוּא בְּגוּף הֵגֵט בְּעֵצְמוֹתוֹ, וְרַחוּק בְּעֵינֵי ל׳וֹמֵר דְּגַם רש"י ו"ל יוֹדֵה דְּפְסוּל מִדְּאִוִּרִיבָא, וּמָה שְׁפִירֵשׁ בְּמִשְׁנֵה גְּבִי מִלְוֵה כַּנ"ל אַלִּיבָא דְּמֵאֵן דְּמוֹקִי לָהּ כַּר"מ הוּא דְּלִדְיָדִי וְנָדָא ע"כ צָרִיף לְפָרֵשׁ כֹּה, דְּלָמָּה יִפְרֵשׁ רש"י בְּמִשְׁנֵה אַלִּיבָא דַּר"מ דְּנוֹקָא מָה דְּקִימָא לֵן כַּר"א, וְעֵינֵן מ"ש עוֹד בְּתוֹס' לְקַמְּן בַּד"ה קָא פְּסִיק: בְּגַמְרָא וְצָרִיף שְׁיַנִּיחַ אַף מְקוּם הָרִי אַתְּ מוֹתֵרַת וּר"א הוּא.

יֵשׁ לְדַקְדָּק מ"ש דְּנִקְט ר"י א"ש כָּאֵן הָרִי אַתְּ מוֹתֵרַת טְפִי מְכָל הָנִי דְּלְעִיל מְחַוְּבָר וּכְתִיבַת חַש"ו שְׁלֹא זָכַר מְפֻרָשׁ הָרִי אַתְּ מוֹתֵרַת רַק תְּנַרְף סְתָם, דַּמ"ש הָרִי אַתְּ מוֹתֵרַת מְשַׁאֵר תְּנַרְף הֵגֵט וְהָא עֵיקְרוּ שְׁל גֵּט הָרִי אַתְּ מוֹתֵרַת הוּא, כְּדִתְנֵן פ' הַמְּגַרֵשׁ גַּם יֵשׁ לְדַקְדָּק שְׁהַשְׁמִיט הָרִי"ף מִימְרָא דַּר"י א"ש לְגַמְרִי וְנָהִי דְּפִסַּק כַּר"א דְּפוֹסֵל בְּגִיטֵי נְשִׁים אֲפִילוּ טוֹפְס מ"מ פְּשִׁיטָא דְּאִינוּ רַק דְּרַבְּנָן אַבְל אֲפִתִי הָוִי לִי לְאִשְׁמוּעֵינָן דְּהָרִי אַתְּ מוֹתֵרַת בְּכָלֵל תְּנַרְף וּפְסוּל דְּאִוִּרִיבָא שְׁלֹא לְשִׁמָּה: וְרֵאִיתִי בִּירוּשְׁלַמִי דְּנַחְלִקוּ ר"י וּר"ל אִם כְּתַב תְּנַרְפוּ בְּטוֹפְס דַּלְר"י כְּשֵׁר וּלְר"ל פְּסוּל, וּפְשִׁיטָא דְּלֹא נַחְלִקוּ בְּשְׁמוֹת דְּמְפֻרָשׁ בְּמִשְׁנֵה דְּפְסוּל, וְע"כ דְּבִהָרִי אַתְּ מוֹתֵרַת נַחְלִקוּ, אַף יֵשׁ לְהַבִּין בְּאַמַּת מ"ט דַּר"י בֵּינָן דְּהָרִי אַתְּ מוֹתֵרַת עֵיקְרוּ שְׁל גֵּט, לְכֵן נִרְאֵה לִי דְּפִלְגְּתִיבָהּ דַּס"ל לַר"י דְּנוֹקָא בְּשְׁמוֹת אִישׁ וְאִשָּׁה, בֵּינָן דְּבִזָּה מְגַלָּה שְׁנֵה מְגַרֵשׁ לְזוּ מִמִּילָא בְּעֵינָן שְׁיַכְתָּוּב לְשֵׁם זֵה מִמֶּשׁ עַל פִּי צִוּוּי, אַבְל בְּכַרִּיתוֹת שְׁבַגֵּט דְּהוּא שְׁנֵה בְּכָל גִּיטִין בְּהָא אפ"י סְתָמָא כְּשֵׁר, דְּמָה דְּיִלְפִינָן מִסְפָּר כְּרִיתוֹת לְשֵׁם כְּרִיתוֹת הֵינָנו עֵיקְר כְּרִיתוֹת שְׁבַגֵּט לֹא בְּעֵינָן רַק לְשֵׁם כְּרִיתוֹת, רַק וְכַתְּב לָהּ דְּיִלְפִינָן לְגִירוּשִׁין דִּידִי וְדִידָהּ בְּהָא בְּעֵינָן לְשִׁמָּה מִמֶּשׁ דְּיִלְפִינָן מוֹכְתָב לָהּ, וְהֵינָנו דְּקָאֵמֵר הָתָם טַעְמִי דַּר"י מְפִיִּסוּלוּ אַתְּהָ לְמַד הַכְּשִׁירוּ אֵלּוּ כְּתַב כְּלוֹל לְשִׁמָּה וְשְׁמוֹת שְׁלֹא לְשִׁמָּה שְׁמָא אִינוּ פְּסוּל וְדַכְּוֹתָהּ כְּתַב כְּלוֹל שְׁלֹא לְשִׁמָּה וְשְׁמוֹת לְשִׁמָּה כְּשֵׁר, ע"כ וְהַדְּבָר תְּמוּהָ לְכָאוּ וְאִין לוֹ הַבְּנָה, וְלַהֲנָ"ל נִיחָא דְּאִי ס"ד דְּכַרִּיתוֹת שְׁבַגֵּט בְּעֵינָן לְשִׁמָּה וְלְשִׁמָּה מִמֶּשׁ א"כ מִנִּין לָנוּ לְהַצְרִיף שְׁמוֹת לְשִׁמָּה דְּהָא הַשְּׁמוֹת אִינָן כְּרִיתוֹת וּמָה שְׁאֵמֵר וְכַתְּב לָהּ הַכְּוֹנָה שְׁהַכְּרִיתוֹת יַכְתָּוּב לְשִׁמָּה וְלְשִׁמָּה, וְנָהִי שְׁצָרִיף שְׁמוֹת לִידַע מִי הוּא הַכּוֹרֵת לְמִי אַבְל לְשִׁמָּה אִין צָרִיף רַק בְּכַרִּיתוֹת שְׁבַגֵּט, וְע"כ דְּהָא כְּרִיתוֹת שְׁבַגֵּט לֹא בְּעֵינָן רַק לְשֵׁם כְּרִיתוֹת בְּלַבַּד וְאַפִּי סְתָמָא כְּשֵׁר דְּסְפָר כְּרִיתוֹת הַכְּוֹנָה לְשֵׁם כְּרִיתוֹת וְע"כ דְּנוֹכְתָב לָהּ עַל הַשְּׁמוֹת דְּהָא בְּעֵינָן לְשִׁמָּה, וְהֵינָנו דְּדִיִּקִּינָן בְּזַבְּחִים סְתָמָא פְּסוּל מְהָד מְשֻׁנָּה וּמִיִּיתִי עֲלֵה דַּר"י א"ש, וְלַכָּאוּ' מִמִּשְׁנֵה גּוּפָא מוֹכַח הָכִי, וְלַהֲנָ"ל נִיחָא דְּמִשְׁנֵה ס"ד דְּכַרִּיתוֹת שְׁבַגֵּט סְתָמָא כְּשֵׁר קמ"ל דְּאַפִּי בְּהָא סְתָמָא פְּסוּל וְהֵינָנו כַּר"ל בִּירוּשְׁלַמִי, אַבְל ר"י פְּלִיג דְּכַרִּיתוֹת שְׁבַגֵּט סְתָמָא כְּשֵׁר, וּלְפִי זֵה בְּמַחְזְבָר מוֹדָה ר"י דְּכַתְּב תְּנַרְפוּ בְּמַחְזְבָר פְּסוּל וּבְהָכִי נִיחָא הָא דְּפָרִיף הָתָם וּק' עַל דַּר"י אִם שְׁכַתְּב תְּנַרְפוּ בְּטוֹפְס בְּדָא חֲכָמִים מְכַשִּׁירִין וְהַדְּבָר תְּמוּהָ מֵאִי קוּשְׁיָא עַל חֲכָמִים אִם אִי אֲפָשֵׁר לְהַכְּשִׁיר תִּיקְשִׁי עַל ר"י דְּמְכַשִּׁיר, וְלַהֲנָ"ל נִיחָא דְּעֵיקְר הַקּוּשְׁיָא מְהָד דְּמַחְזְבָר דְּשֵׁם קַתְּנִי בְּסוּף וְחֲכָמִים מְכַשִּׁירִין וְקָאֵמֵר הָתָם לִית הָא

פליגא על ר"י דקאמר כתב תנרפו בטנפס פשר וס"ל דהה נחכמים מכשירין על פוליה מתניתין קאי או משום דמוקמינן לה דהה חכמים ר"א ורישא גמי ר"א], וכך הפנונה קא פינון דלר"י אפי' הרי את מותרת בכלל טנפס א"כ גבי מחובר למה יוכשר, וכן גבי פתיבת חש"ו פריה הכי דהתם גמי בהרי את מותרת למה יוכשר אבל לר"ל ניקא דבכולהו הפנונה טנפס לבד בר מהרי את מותרת ונראה לי דמהאי טעמא השמיט הרי"ף מימרא דר"י א"ש דס"ל כר"י בירושלמי דהלכתא פנותי' לגבי ר"ל וכן מדמוקמינן הך משנה דריש כל הגט בפופרין העשויוין להתלמד ש"מ דסתמא פשר דבהכי דחינון פריש זבחים מאי דבעי למידק דסתמא פסול, ובזה תבין דברי הג"א לעיל דף ד' שהביא הירושלמי דאם כתב כל הגט שלא לשמה ושמות לשמה פשר ע"ש ולהג"ל ג"כ הפנונה שכתבו סתמא ושמות לשמה ופליג אדשמואל דהכא דאפילו הרי את מותרת סתמא פסול:.

שם וצריכא. יש לתמוה פינון דחזינון דשמואל קאמר פאן דצריה שנינים הרי את מותרת והיינו פינון דלא הונזר במשנה רק שמות קמש"ל דצריה שנינים הרי את מותרת, א"כ הוי לי' לומר דלכך הוצרכו קא לומר ר"א הוא דס"ד פינון שהונזר שצריה שנינים השמות ולא זכר הרי את מותרת ש"מ דכר"מ אתאי ואין צריה רק שמות משום קטטה ונהרי את מותרת לא קמ"ל דהא גמי כר"א, והוא תמוה לכאורה: לכן נראה לי דמפאן ראי' דלא פא ר"י א"ש לאפוקי דלא נפרש מתניתין ר"מ מדלא זכר הרי את מותרת, דכינון דקתני הכותב טנפסי גיטין ש"מ דמתנרף לא מייירי דהא נדאי צריה שנינים דאל"כ היאך שנייה הכותב טנפסי גיטין דעד שנזע שצריה שנינים הרי כותב פולו והוי לי' לומר הכותב גט צריה שנינים.

וע"כ דאינו כותב בלי הנחה שזכר רק טנפס ולא תנרף, ומה שזכר שמואל דצריה שנינים הרי את מותרת היינו דס"ד דאפי' לר"א אין צריה להניחו דסתמא פשר בהא כמש"ל, וע"כ נפרש הכותב טנפסי גיטין לפי שלא יכתוב תנרף בלא"ה שאינו יודע מי יגרש וקאמר אש"פ דאפי' רואה תגר ביניהם כפי' רש"י במשנה, והשתא שפיר מקשה דלא הוי לי' לומר רק צריה שנינים הרי את מותרת נדאי ר"א הוא פהה סתמי דלעיל והוצרכו לשנויי דס"ד מדסיפא ר"א רישא לאו ר"א קמש"ל, ודוק, ולענן מה שיש לתמוה פינון דכל הני מתנייתא חלוקין בדיניהם פאן לכתחילה ופאן דיעבד ופאן אפילו דיעבד פסול, אם פן היאך שנייה להקשות שלא יאמר בכלהו עמ"ש לעיל דף כ"א ע"ב בגמרא בד"ה אין כותבין טנפס שפא יכתוב תנרף באריכות מזה: שם שטרות אטו גיטין לא גזר.

יש לתמוה פינון דלת"ק הדין בהיפך דטנפס אטו תנרף לא גזר שטרות אטו גיטין גזר א"כ למה לא זכר ר' יונתן דעת הת"ק, והוי לי' לומר ת"ק סבר טנפס אטו תנרף לא גזרינון משום תקנת סופרים שטרות אטו גיטין גזרינון, ור"י סבר גזרינון בתרנוייהו ור"א סובר טנפס אטו תנרף גזרינון שטרות אטו גיטין לא: ומזה נראה לי ראי' לדעת רש"י דר"א לא מכשיר בשטרות רק טנפס אבל תנרף מודה, והשתא לא נחלקו ר' יהודה ור"א דסיפא רק אי גזרינון לגזירה או לא א"כ ממילא לא היה יכול ר' יונתן להזכיר בדברי הת"ק רק דלא גזר טנפס אטו תנרף ובהה פלוגתא לא מייירי כי לא נודע דעתו אי הי' גזר טנפס אטו תנרף או הי' גזר גזירה לגזירה או לא, משא"כ אי נימא דר"א מכשיר

אפי' תנרף א"כ פליגי ת"ק ור"א בשטרות א"כ פשיטא דהי' לו להזכיר דעת הת"ק בשטרות דהוא להקפד מר"א פנ"ל: אף יש לתמוה מלבד מה דלישנא דשטרות אטו גיטין לא גזר משמע דלא גזר כלל הך גזירה ולפירש"י גזר הוא רק גזירה לגזירה לא גזר, ועוד קשיא לי דלקמן מוקמינן מתני' כר"מ נגט משום קטטה א"כ קשה שטרות למה פסול, ובנדאי לא שייך לומר דגזרינן שטרות אטו גיטין מה דבגיטין גופא אינו רק משום קטטה, וגדולה מזו בזמן דשטרות פירש"י שלא יאמר אנית מקום הזמן והינינו דליפא למימר דקמש"ל הנחת הזמן דבמה נפשך אי שלא יהא מוקדם פבר שמענו בשביעית דמוקדם פסול, ואי ילנה ביומו לא שייך לגזור אטו גיטין פיון דגיטין גופייהו אינו רק מדרבנן כמש"ל, א"כ פשיטא דאי בגיטין אינו רק משום קטטה דלא שייך לגזור בשטרות אטו גיטין ועוד קשיא לי דלקמן קאמר דע"כ לא פליגי רבנן עלי' דר"מ רק בגיטין נשים דבעינו פתיבה לשמה אבל בשאר שטרות לא, ש"מ דאפי' מצאו באשפה פשר בשטרות לרבנן ונהרי לכ"ע פסול בלא"ה דגזרינן אטו גיטין: לכן נראה לי דלכ"ע תנרף דשטרות פסול מצד עצמו לא משום גיטין כלל, ואפי' לר"מ דמכשיר בגט מצאו באשפה דלא בעי לשמה אבל שטרות גרע תדע דאי לא הוי בעינן לשמה בגט הוי מכשירין גט פתוב וחתום ליב"ש זה שייגרש בו יב"ש אחר פדמוכח במשנה ריש פרקין, ופשיטא דבשטרות אף דלא בעינן לשמה לא נכשיר שטר שנקתב ונחתם לזה שילנה יב"ש אחר והינינו פיון דבשטרות העדים מעידין שזה נתחייב לזה בשטר זה א"כ היאך ילנה בו אחר, וכמו כן תנרף דשטרות פיון דבזה הוא מתחייב פשיטא דאין לכתוב חובתו רק בציווי.

ובנדאי אי צוה לעדים שיכתבו לו שטר ואחר ג"כ צוה וכתבו שני שטרות או אחד אין מדקדקין כמו בגט שיכתבו כל שטר לשם מי שצוה לו דלא בעינן לשמה אבל אי לא צוה לו כלל אין פותבין חובתו של זה בלי ציווי ובהא גט עדיף דאי לא הוי בעינן לשמה יכול לגרש אפי' מצאו באשפה שאין בכתיבת הגט שום דבר רק שיתרצה לגרש בו והיא אינה מתגרשת רק בכתיב וכל שיש כתב מגרש בו משא"כ שטר הלפך בשטר לכ"ע אין פותבין תנרף ואפי' לר"מ וכ"ש לר"א, רק אשרתא לולא דמיקוזי פשיקרא הי' יכולין לכתוב דאין בזה שום ענין רק עדות בעלמא ואי הוי מעידין בעל פה בלי כתב הוי מהני משא"כ שטר דהחייב תלוי בכתיבה דוקא, ולפי זה גט לר"מ וטופס דשטר ונמחל שיעבודו אפי' תנרף אין בזה רק משום מיקוזי פשיקרא, אבל תנרף דשטר בלאו הכי לא מהני בלי מיקוזי פשיקרא, פנ"ל, והינינו דלא מפרש לר"מ משום קטטה טעמא דשטרות דבהא שנה להך מ"ד דמוקי כר"א, והשתא ניחא דקאמר שטרות אטו גיטין לא גזר והינינו דלא גזר כלל שטרות אטו גיטין דפוסל בתנרף אינו מכח גזירה רק מצד עצמו רק לר"י דפוסל אפי' טופס בשטרות ע"כ דגזר שטרות אטו גיטין פנ"ל, ועמ"ש בסמוך בתוס' בד"ה ור"א: בתוס' בד"ה ור"א, פי' בקונן' וכו' וקשה לר"י מאי מיקוזי פשיקרא איפא וכו'.

ולפע"ד נראה דנדאי שייך מיקוזי פשיקרא בטופס שיהי אינו מניח רק מקום השם בלבד כגון ראובן ושמעון אבל כל מה שפתוב חוץ מזה פותב ונהרי נכתב בתוכו ואמר לנו פתבו וכו' לויתי מפלוני, וזה הפל אינו אמת שיעדיין לא לנה ואין לה שקר גדול מזה.

גם מה שיהקשו עוד דלרבנו נמי קשה, לדעתי לק"מ, דרבנו מכשרי באמת מפני התקנה דהיינו משום תקנת סופרים וכן אמרו בסמוך להדיא בדין הוא דאפי' טנפס לא לכתוב רק משום תקנת סופרים שרי רבנו, הרי דהתקנה היפה הדין הראוי להיות א"כ ה"ה משום מיקוץ פשיקרא משא"כ לר"א דאינו משגיח בתקנת סופרים שפיר פריה קא מיקוץ פשיקרא, ועיין מה שפתיבתי בספרי ת"י בח"מ סימן מ"ח בענין זה ובמה שפתיבתי לעיל בגמרא: בא"ד ונראה לר"י וכו'.

לכא' קשה קא זמן נמי בכלל תנורף והיאך יכשיר ר"א בהא דהא מוקדם פסול, וצ"ל או דס"ל דלא מיירי במוקדם רק בלנה ביומו ומ"מ פוסל ת"ק דגזר אטו גיטין דאפי' גירש ביומו בעינן לשמה או דמפרש דלא בא התנא פלל להשמיענו הנחת הזמן רק השמות כמו שפירש"י שלא יאמר אגית מקום הזמן לבדו וכו': בא"ד מדקתני משום שגאמר וכתב לה וכו'.

דבריהם צ"ע דהא במשנה שגאמר וכתב לה קתני ואדרבא משמע דלא קאי רק על תנורף א"כ אפתי מנין דר"א פוסל אפי' טנפס דלמא לא פסול רק תנורף והו' שגאמר אכולהו קאי דהנה פוליהו מפת וכתב לה פסלי ומנין דקאי רק על ר"א בלבד דגידוק מינה דפסול אפי' טנפס, ועיין מה שפתיבתי בדיבור המתחיל חוץ, בזה: בא"ד דא"א דלא מכשיר וכו'.

גם זה אינו מוכרח דכיון דת"ק ור"י נחלקו מהיפה להיפה ור"א מקריע נקט לי' בא"פ, והיינו דפסיק רב פנותי' דהלכה פדברי המכריע: בד"ה חוץ מגיטי נשים ואין לומר וכו'. נראה לי דלכך פתבו בלשון זה ואין לומר, משום דכתבו מקודם דדייק מדברי ר"א דפסול אפי' טנפס מדנקט משום שגאמר ש"מ דפוסל טפי מת"ק ואי גרסינן וש"ע אינה ראי' דלפי שמוסיף גם שחרור נקט דכתיב וכתב לה לשמה וממילא שחרור גם כן פסול דכתיב ג"כ לה משא"כ אי הטעם משום קטטה לא מיפסל רק גט אשה לא שחרור, לכך פתבו ואין לומר וכו': בא"ד ליתני וקדברי ר"א בארבע וכו'.

דבריהם תמוהין לכא' דבין לס"ד לעיל דאורייתא לא קתני פשיטא דלק"מ דהא פתבו התוס' שם דלכך לא נקט מחובר דרבנו דעיקר מחובר דאורייתא א"כ ה"ה טנפס שלא לשמה ולמסקנא דאיתא בקידושין לא קתני פשיטא דלא קשיא מידי דבמה נפשך אי נימא דבהא נמי הואיל ועיקר איתא בקידושין לא קתני לה א"כ בהא נמי נימא כן, ואי נימא דמחבר לא נקט דמחבר דרבנו ג"כ איתא בקידושין א"כ לשמה דהכא נמי נימא דטנפס דרבנו נמי איתא בקידושין, ורחוק לומר דקושית תוס' לס"ד דקאמר דלא נקט לשמה דהיינו מוליה ומביא, א"כ תיקשי ליתני טנפס דאינו בכלל מוליה ומביא דאין צריך בפ"נ רק על שיטה ראשונה כדלעיל ריש פ"ב א"כ תיקשי ליתני לר"א ארבע בטנפס דרבנו דכיון דבלא"ה מקשה טפי ממחבר.

ולפי מה דמשני גם מהא לא קשיא מידי, ואולי נתפוננו לפום מה דבעי ר"ל בקידושין שטר אירוסין שפתבו שלא לשמה מהו, ויש לתמוה תפשוט מברייתא דלא חשיב לשמה הואיל ואיתא בקידושין וצ"ל דסובר פרבה והוי בכלל מוליה ומביא ומחבר איתא בקידושין, והשתא תיקשי ליתני לר"א ארבע בטנפס דליתא בכלל מוליה ומביא וע"כ דבשחרור לית לי' לר"א הכי ומן התוספתא משמע לכאורה להדיא פדברי התוס' ע"ש: בד"ה אבל סיפא וכו' תימה וכו'.

לכאורה יש לתמוה דמנא להו דהא דמייתי לעיל רבב"ח היינו הך דמחנך דלמא ידוע להו דרבב"ח אמרה אחש"ו ג"כ מלבד מה שאמר על מחנך, וצ"ל דקשיא להו אי הוי אמר בתרנוניהו הוי להו לומר צריכותא פהו דהכא, אבל באמת נראה דלק"מ דנדאי מחנך ולשמה דחש"ו שאין דינם שנה בנדאי הוי ס"ד לומר, דאתיא חדא כר"מ דלר"א סתרי אהדי, אבל הכא דאיכא תרתי בלשמה דמותר הלכה אי הוי קתני מחנך וחדא מהנה ממילא הוי שמעינן כולהו דהא חזינו דלשמה מכשיר ומחנך פוסל.

לכה הוצרך לומר דהך דחש"ו לא הוי מוקמינן כר"א מפח לישנא דבחוחמיו והך דהכא משום סיפא: בד"ה מפני התקנה מקום הזמן דתנא ברישא כו'. ולפעד"נ בפשיטות לפי מה שכתבתי לעיל לפירש"י דעיקר הקושיא לקמן למאן דמוקי לה כר"מ דלדידן זמן משום מוקדם ומוקדם כבר שמענו מנכתב ביום וע"כ דקמש"ל אפי' ארוסה, לכה מייתי מעיקרא לאסוקי מתניתין כר"מ ונהדר פריה קא פסיק ותני, וכמו כן לפי מה שאבאר לקמן דעיקר הקושיא למאן דמוקי כר"א או לר"א דסיפא ג"כ ניחא דמייתי מעיקרא פירושא דמתניתין ונהדר מקשה על זמן דלמאן דמוקי לה כר"מ לא קשיא דמוקדם פסול אפי' בארוסה מחשש פירי כמו שהקשה הרשב"א באמת ע"ש: ע"ב בגמרא משום קטטה לר"מ הוא.

כבר כתבתי לעיל לפירש טעמא דר"מ דפוסל בשטרות דלא שייך לומר דגזרינן אטו גיטין דאינו רק משום קטטה, גם כבר כתבתי לעיל לפירש מה שפירש"י ומקום זמן משום מוקדם דמזה מוכח דלר"א אפי' גירש ביומו פסול ע"ש: שם ומעגן ומותיב לה.

פירש"י פשהיא מגורשת, והרשב"א ז"ל פי' דנריק לה גט ספק קרוב לה, ואינו נראה כלל דכה"ג ליכא עיגון דכפינן לי' או פנוס או פטור וחיוב במזונות ומדלא קאמר הכא דאזיל למדינות הים ש"מ דאפי' פאן יש עיגון ועוד דנריקת גט ספק קרוב לה מילתא דלא שכיח הוא וכבר טרחו אמוראי לקמן פרק הזורק ליפרושי מתניתין דספק קרוב לה בשתי פתי עדים וכדומה, ופשיטא דלא חיישינן להכי, ומה שדקדק הרשב"א מלשון ונריק לה אינה קושיא כלל דנדאי נריק לה, דאף דהוא רתח עלה היא לא תרצה לקבל גט וצריף לזרון לה על פרוסה, ומה דקרינן לה עיגונא היינו משום דבכעסו זרקו לה חושבת שנייח מפעסו ויחזירנה והיא ממתנת עליו גם הוא מעגנה לפטור ממזונות ואח"כ אפטר שישאנה פנ"ל: שם קא פסיק ותני וכו' משום פירי איכא.

הקשה הרשב"א ז"ל הא הך פירי דהכא אין הפנונה בפירי דהתם רק דהיא תגבה שלא פדין ובהא אפי' למ"ד משום בת אחותו איכא משום פירי, ע"ש מה שדחק ליישב, עוד הקשה בד"ה אלא ארוסה דארוסה נמי שייך פירי דלמא נסיב לה וא"ת דלא חיישינן שיתתמו עדים וכו' דאי לא למאי ניהוש וכו' ע"ש שהאריה וכיוצא בזה איתא בתוס' בד"ה הכי נמי: ואני תמה על דבריהם דמה זה שהכריח הרב ז"ל דע"כ חיישינן שישטעו העדים ויחתמו שלא פדין דאי משום שאמרו צריף שנייח אדרכא כה הפנונה שאם לא יניח פסל הגט ולא יועיל פלוס פי העדים לא יחתמו שלא פדין ובכדי יטריח.

הלכה בנשואה שפיר אמרו שכל שיכתוב זמן איבד מה שטרח פי גט מוקדם פסול בנשואה אי משום פירי או משום בת אחותו, אבל בארוסה אפי' לא יניח הזמן יועיל הגט לארוס וארוסה שיבואו להתגרש ואי נסיב לה נדאי לא חתמי סהדי על גט מוקדם של

נְשׂוּאָה אֲבָל לְאַרוּסָה יוֹעִיל דְּסִקְדֵי מְוֹתְרִין לְחֻתָּם דְּאִין בְּזַה מְשׁוּם פִּירֵי דְּאִין לְבַעַל פִּירוֹת
בְּאַרוּסָה: וְעוֹד אִי ס"ד דְּבַנְשׂוּאָה ע"כ"פ חֲזוֹנֵינָן שְׁלֵא יִדְקְדְּקוּ הָעֵדִים כְּמוֹ שְׁתִּירָץ
הַרְשָׁב"א ז"ל, א"כ מָה הוֹעִילוּ בְּמָה שְׁתִּקְנּוּ זְמַן מְשׁוּם בֵּת אַחֻתוֹ וְכֵן מְשׁוּם פִּירֵי הָרִי
יִחְתָּם עֵדִים עַל גִּט מְוֹקְדָם וְהֵם לֹא יִדְקְדְּקוּ וְע"כ"פ דְּלֹא חֲזוֹנֵינָן לְהִכִּי וְאַדְרַבָּא מְהֵאֵי טַעְמָא
אִין לְסוּפֵר רַק לְהַנִּיחַ הַזְמַן לְפִי שְׁלֵא יוֹעִיל אַח"כ שְׁיִפְסֹל וְלֹא יִחְתָּמוּ עֵדִים עָלָיו: אִיבְרָא
יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת אַפְתִּי מֵאֵי מְשׁוּנֵי מְשׁוּם גִּיטָה קוֹדֵם לְבְנָה וְהִיגִנוּ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י שְׁמָא יִשְׁאַנְהָ
וְהָרִי לֹא יִחְתָּמוּ עֵדִים עַל גִּט מְוֹקְדָם שְׁלֵא נְשׂוּאָה, וְאִי נִימָא דְּהַחֲשֵׁשׁ הוּא שְׁיִחְתָּם עֵדִים
בְּעוֹדָה אַרוּסָה וְאַח"כ יִשְׁאַנְהָ וְיִגְרֵשׁ אַח"כ, א"כ מְהֵאֵי טַעְמָא גוּפָא נִיחֻשׁ לְמְוֹקְדָם ג"כ
דְּאִפִּי לְאַרוּסָה לֹא יוֹעִיל שְׁלֵא יִחְתָּמוּ עָלָיו עֵדִים שְׁמָא יִשְׁאַנְהָ אַחַר כֶּף וְאִיבְרָא
מְשׁוּם פִּירֵי שְׁתִּגְבָּה שְׁלֵא כְּדִין וּבְאֵמַת יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הַרְשָׁב"א ז"ל שְׁהִי לֹו לְהַקְשׁוֹת
כֶּף דְּאִיבְרָא מְשׁוּם מְוֹקְדָם בְּאַרוּסָה שְׁמָא אַחַר שְׁיִחְתָּם עָלָיו עֵדִים לֹא יִגְרֵשׁ בּוֹ רַק יִשְׁאַנְהָ
וְאַח"כ יִגְרֵשׁ, וְע"כ"פ דְּלֹא חֲזוֹנֵינָן לְהִכִּי דְּכָל שְׁיִחְתָּם עֵדִים בְּנֻדָּאֵי יִגְרֵשׁ דְּלֹא מְקֵדִים אִינְשׁ
פְּוֹרְעָנוֹת לְנַפְשֵׁי אִם כֵּן מְשׁוּם גִּיטָה קוֹדֵם לְבְנָה ג"כ אִין לְחֻשׁ, וְע"כ"פ דְּהַחֲשֵׁשׁ שְׁמָא
יִחְתָּם עֵדִים אַחַר שְׁיִשְׁאַנְהָ אֲלֵמָא דְּחֲזוֹנֵינָן שְׁהָעֵדִים לֹא יִדְקְדְּקוּ וְיִחְתָּמוּ עַל גִּט מְוֹקְדָם
שְׁלֵא נְשׂוּאָה, וְלִכְאוּ דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א מְוֹכְרֵינָן: אַף בְּאֵמַת עֲדִינָן אֲנִי תְּמָה עַל הָרַב ז"ל
דְּאִפִּי דְּחֲזוֹנֵינָן שְׁיִחְתָּמוּ עֵדִים עַל גִּט מְוֹקְדָם שְׁלֵא נְשׂוּאָה אוֹ שְׁיִחְתָּם בְּעוֹדָה אַרוּסָה
וְאַח"כ יִשְׁאַנְהָ, וְא"כ מְמִילָא אִפִּי גִט אַרוּסָה מְוֹקְדָם פְּסוּל, אֲבָל הִכָּא לֹא עַל גִּט מְוֹקְדָם
קִשְׁיָא לֹו רַק דְּקַתְנֵי בְּמַתְנֵי שְׁצָרִיף לְהַנִּיחַ מְקוֹם הַזְמַן וְהִיגִנוּ שְׁיִנִּיחַ מְקוֹם פְּנוּי לְכַתּוּב
הַזְמַן, וְקָא פְּסִיק וְתַנִּי ל"ש נְשׂוּאָה וּל"ש אַרוּסָה וְהָרִי בְּאַרוּסָה אִין צָרִיף זְמַן כָּלֵל וְאִין
צָרִיף לְהַנִּיחַ מְקוֹם הַזְמַן כִּינּוּ שְׁאִין לֹו לְכַתְּבוּ כָּלֵל וְלָמָּה יִנִּיחַ עָלָיו מְקוֹם פְּנוּי, וְהַשְׁתָּא
מְמִילָא לֹא קִשְׁיָא כָּלֵל גַּם מָה שְׁהַקְשָׁה הַרְשָׁב"א ז"ל מְעִיקְרָא דְּקָאֵמַר מְשׁוּם בֵּת אַחֻתוֹ
אִיבְרָא וְהָרִי הֵף פִּירֵי דְּהִכָּא אִיבְרָא גַם לְמ"ד מְשׁוּם בֵּת אַחֻתוֹ, וְלִהְיֵ"ל לְק"מ דְּאִי לֹאוּ
מְשׁוּם בֵּת אַחֻתוֹ כִּינּוּ דְּפִירֵי לִית לִי לֹא הִי צָרִיף לְהַנִּיחַ מְקוֹם זְמַן כָּלֵל רַק יִכְתּוּב כְּדִרְכּוֹ
בְּלִי זְמַן כָּלֵל רַק מְשׁוּם בֵּת אַחֻתוֹ צָרִיף זְמַן וְלָמ"ד מְשׁוּם פִּירֵי צָרִיף זְמַן מְשׁוּם פִּירֵי,
אֲבָל אַרוּסָה לָמָּה לִי זְמַן כָּלֵל וְלִיכָּא לְמִימַר דְּאִפִּי בְּלִי זְמַן יֵשׁ לְחֻשׁ דְּמ"מ תְּגַבָּה שְׁלֵא
כְּדִין אִי נְסִיב לָהּ כִּינּוּ דְּכַתּוּב בְּגִט אַרוּסָתִי הָא וְנֻדָּאֵי לִיתָא דְּהַרְשָׁב"א גוּפָא לֹא חֲשׁ רַק
בְּיֵשׁ בּוֹ זְמַן דְּאִז אִינְהָ צָרִיכָה רֵאִי כִּינּוּ דְּכַתּוּב זְמַן נְדוֹן דְּבִזְמַנּוֹ גִּירֵשׁ אֲבָל בְּשִׁבִיל שְׁכַתּוּב
אַרוּסָתִי בְּלִבְד לֹא תוּכַל לְהוֹצִיא פִּירוֹת דְּהָא בְּגִט נְשׂוּאָה ג"כ יְכוּל לְכַתּוּב אַרוּסָתִי
כְּמִבְּנָאָר בְּב"י בְּטוֹר א"ה ע"ס קכ"ו וּבש"ע שָׁם, וּפְשִׁיטָא דְּכָל שְׁאִין בּוֹ זְמַן צָרִיכָה רֵאִי
אִימַת נְתַגְרָשָׁה וְלֹא חֲזוֹנֵינָן כָּלֵל, גַּם לִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְהִיפֹף שְׁיִגְבָּה הוּא מְמַנָּה פִּירוֹת שְׁלֵא
כְּדִין עַד שְׁעַת נְתִינָה דְּבַמָּה נִפְשָׁף אִי יִחְתָּם עֵדִים בְּעוֹדָה אַרוּסָה א"כ פְּשִׁיטָא דְּלִכ"ע יֵשׁ
לֹו עַד שְׁעַת נְתִינָה כְּשִׁנְשָׁאָה אַח"כ דְּלִיכָּא לְמִימַר מְשַׁעַת חֲתִימָה כִּינּוּ שְׁחֻתָּמוּ קוֹדֵם
שְׁנִשְׁאַה, וְאִי יִחְתָּם עֵדִים לְאַחַר נִשְׂוֹאִין פְּשִׁיטָא דְּלִיכָּא לְמִיחֻשׁ שְׁיִחְתָּמוּ עֵדִים עַל גִּט
שְׁאִין בּוֹ זְמַן בְּנְשׂוּאָה דְּהָא כֶּף הוּא עֵיקַר תְּקַנְתָּ הַזְמַן שְׁלֵא יִחְתָּמוּ עָלָיו עֵדִים כְּשִׁאִין בּוֹ
זְמַן דְּאִל"כ בְּטִלְתָּ כָּל הַתְּקַנְתָּ בֵּין לְמ"ד מְשׁוּם בֵּת אַחֻתוֹ בֵּין לְמ"ד מְשׁוּם פִּירֵי, אֲבָל
לְאַרוּסָה וְאַרוּסָה נְוֻדָּאֵי כְּשֵׁר אִפִּי אִין בּוֹ זְמַן דְּלִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְמִידי לְמ"ד מְשׁוּם פִּירֵי:
וְאִין לֹוּמַר דְּעַל עֵיקַר הַזְמַן ס"ל לְהַרְשָׁב"א דְּאִי אֲפָשֵׁר לְהַקְשׁוֹת כָּלֵל דְּכִינּוּ דְּתִקְנּוּ זְמַן
בְּגִט לֹא פְּלוּג בֵּין אַרוּסָה לְנְשׂוּאָה הָא וְנֻדָּאֵי לִיתָא דְּא"כ אִפִּי תִימָא דְּאִין לְחֻשׁ לְמְוֹקְדָם

בארוסה אפתי משום לא פלוג תקנו זמן ופשיטא דלא תקנו רק זמן אמיתי דאי מוקדם פשר בו הרי הוא פאין בו זמן פלל וכמו בנשואה צריה זמן אמיתי כמו כן ארוסה משום לא פלוג, וע"כ דלא נחית פאן משום לא פלוג רק כל שאין טעם בארוסה לכתוב זמן לא הי צריה לכתבו פלל, וא"כ שפיר קשיא לן למ"ד משום פירי פיון דארוסה לית לה מה צורה לזמן לגמרי והיגו דמשני משום גיטה קודם לבנה דנהי דאינה יכולה להוציא הפירות אפי' כתוב בגט ארוסתי דבגט נשואה שנקתב ארוסתי פשר אבל לעז איפא שייאמרו גיטה קודם לבנה שנתגרשה בארוסין והולד מפנוי וכל זה ברור לפענ"ד: ובהכי ניחא מה שהקשו התוס' דלמה לא דייק ממשנת נכתב ביום קא פסיק ותני ולהנ"ל ניחא דגט מוקדם אפי' בארוסה פסול שמה ישאנה ואיפא משום פירי רק הכא על גט ארוסה שאין בו זמן פלל קשיא לן דקא פסיק ותני שיניח מקום פנוי לזמן ונהי אין צריה זמן פלל דבלי זמן אין לחוש לפירי פלל כמו שבארנו: אמנם בעיקר דברי הרשב"א ו"ל שכתב שיש חשש פירי בגט ארוסה אינו נראה לי פלל דכיון דארוסה אין לה פירות היא תוכל לומר שפכר פירותי בעודה ארוסה מה שלא הי' ת"י הבעל פלל מעולם ונהי הפירות ביד האשה הי' ומה טיבו של בעל למפור פירות שאינם שלו ואינם ברשותו ולא שייך חשש פירי רק בנשואה שהפירות ביד הבעל, וא"כ ע"כ תודה שנשאת וא"כ צריכה ראי' אימת נשאת, ומעתה הקושיא בפשיטות ארוסה מי אית לה פירי ואפי' ישאנה אין חשש פלל ואפילו יכתוב זמן לא איכפת לן ומשני משום גיטה קודם לבנה, ולפי זה יש לומר בפשיטות דלא חיישינן פלל שהעדים יחתמו בטעות רק אנו אמרינן דכל שיניח זמן לא יהא תועלת בגט ואיבד מה שטרח פי לא יחתמו בו העדים ואהא פריה תינח בנשואה בארוסה יועיל פשיביא ארוס וארוסה לגרש ואז יוכלו העדים לחתום שפיר דליפא משום פירי ואפי' תנשא לו קודם לא איכפת לן דמ"מ ליפא חשש פירי דע"כ תודה שנשאת פנ"ל ומשני משום גיטה קודם לבנה, ואי קשיא תינח פשישאנה ואח"כ יחתמו אבל בארוס וארוסה מאי איכפת לן.

ואי נימא דמתניתן איסורא לסופר קאמרינן כסברת הרשב"א ניחא דאסור לו למסור לו שמה ישאנה ויחתמו ואיפא משום גיטה קודם לבנה, אבל לפי מה שכתבתי דלא חיישינן שיחתמו שלא כד"א אי ישאנה לא יחתמו העדים מפח גיטה קודם לבנה, וא"כ ממילא יוכל הסופר למסורו לארוס וארוסה דבהא ליפא משום גיטה קודם לבנה, אבל באמת לק"מ דחיישינן דאחר חתימת העדים ישאנה ואיפא משום גיטה קודם לבנה, ולא אמרינן בזה לא מקדים איניש פרענות לנפשי' פיון דכבר עבר הזמן בלא"ה הוי כמו גט שאין בו זמן דחיישינן שישנהו פדמוכח להדיא בסוגי' דנכתב ביום דאל"כ לעולם ליפא חשש פירי לר"ל ע"ש ובר"ן רק במי שמצנה לסופר לכתוב לו גט וכתב בזמנו אז אמרינן לא מקדים הלכה בעינו שיניח הזמן שפול אימת שיבוא לגרש יכתבו ואז לא חיישינן שישנהו עד אחר נשואין דלא מקדים איניש וכו', ועמ"ש עוד בתוס' בד"ה קא פסיק ובד"ה הכי נמי: שם כתבו גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה אינו גט וכו', והקשו התוס' דהא ביבמות אמרו על זה הרי זה גט.

וילדעתי לא קשיא ולא מידי דכאן אמר כתבו גט לארוסתי, והיגו שאמר לסופר ועדים שיכתבו ויחתמו לו גט, אבל שם אמרו אמר ללבלר כתוב גט לארוסתי דייק בהדיא שרק לסופר אמר לכתבו אבל לא החתים עליו עדים פלל, והשתא לא מפעלי' אי החתים עליו

עדים אח"כ דלא שניף בזה משום גיטת קודם לבנה פיון דעדים יודעין שחתמו משנשאת וליפא לעז אלא אפי' מסרו בע"מ לא מבועי' בלא כתב זמן כלל לפי מה שהוכחתי לעיל בסוגיא דנכתב ביום דגט בלי ע"ח אין צריף זמן דלית בי' לא משום בת אחותו ולא משום פירי, א"כ ליפא למיחש למידי משום גיטת קודם לבנה, אלא אפי' יש בו זמן פיון שאין עליו עדים הוי פאין בו זמן כלל דאינה גרושה רק על פי ע"מ והם יודעין דמשנשאת נתגרשה, וז"ב לפע"ד, ועמ"ש בתו' בזה: ודע דלכאורה משמע דענלא לית לי' טעם דר"י משום בת אחותו, אבל באמת כב' כתבתי לעיל והוכחתי דכל היכי שמצנוה לסופר לכתוב גט וכותב בזמנו אפי' ישנהנו אח"כ ליפא בזה משום בת אחותו ע"ש בסוגיא דנכתב ביום, ולפי זה גם הך דענלא ניקח: שם ואפי' בשאר שטרות נמי והא אמר ר"פ וכו' פירש"י במה דפליג ר"א אר"י ומכשיר בטופסי שאר שטרות כו', והקשו עליו התוס' והרא"ש לעיל דלת"ק נמי תיקשי לר"פ, וכב' כתבתי לעיל דלת"ק לא קשה מידי משום תקנת סופרים רק לר"א דלית לי' תקנת סופרים קשיא לי' שפיר וביותר אני תמה על הרא"ש פיון דס"ל דכל מה ששנינו במשנה לפסול הפל לכתחילה ולא דיעבד, א"כ לדידן נמי תיקשי לר"פ מכלהו דמשום מיקוזי פשיקרא ע"כ פסול דיעבד, דאל"כ מאי קושיא מנמחל שיעבודו דפסול דיעבד, וע"כ דר"פ פוסל ג"כ דיעבד ואינהו במתניתין לא חיישי רק לכתחילה לדעת הרא"ש אף הו קשיא לכאורה למה לא קאמר לר' יהודה טעמא משום מיקוזי פשיקרא ולמה לי בשטרות גזירה טופס אטו תנרף משום גיטין דהוי גזירה לגזירה אבל באמת לק"מ דודאי ר' יונתן לעיל לא ס"ל כר"פ רק הו קא מקשה על ר"פ מדרב דמאדם חשוב כרב פרכינן לכלהו אמוראי כמו שפירש"י בריש פתובות ובשאר דוכתי, ועמ"ש בתוס' בד"ה הו קא נמי בתרא דלפי הנ"ל מיושב קושיתם בפשיטות: שם וליתא מדר"נ.

משמע דמהך דרב לא נדחו דברי ר"פ לגמרי דאיפא למימר משום מיקוזי פשיקרא שרינו משום תקנת סופרים אפי' לר"א אבל משום לשמה לא שרי ר"א מפני תקנ"ס, ועמ"ש בתו' בד"ה וליתא: שם אבל משום שיקרא לא חיישינו.

פירש"י אם הוה נחתם על מלנה זו אע"פ שנכתב קודם הלואה פשר אם בו ביום נכתב עכ"ל, משמע מדבריו דהשקר הוא לפי שנכתב שלנה ונחתם והוא עדיין לא לנה, ויש להבין למה לא מקשה ממתני' דתנו כותבין שטר ללנה בלא מלנה ש"מ דלמיקוזי פשיקרא לא חיישינו שיהי פתבו וחתמו שלנה ולא לנה עדיין, וע"כ משום דהוי מוקמינו או בשטרי הקנאה או פאפיי דעדין בחתומיו זכין לו א"כ ה"נ נימא דקמש"ל אפי' בקנין מ"מ מפח נמחל שיעבודו פסול, וליפא למימר דכוננת רש"י אם הי' נחתם על מלנה זו בלי ציווי הלנה כלל, דבהא פשיטא דפסול לכ"ע ובשקר חתמו, וצ"ל דכוננת רש"י דעיקר השיעבוד שבו הוא החתימה, הלכך טעמא שפכר נחתם ג"כ על הלואה אחרת אבל אי הי' נחתם ג"כ על הלואה זו אפי' לא נכתב עלי' בציווי הלנה כלל לא איכפת לן ולר"פ אפי' בכה"ג פסול, אבל הך דכותבין שטר ללנה שאני דהפתיבה היתה על מלנה זו בציווי הלנה אבל הו קא נכתב בשקר שלא בציווי הלנה כלל, ומ"מ אי היו חותמין על מלנה זו הוי סגי בכך ומ"מ צ"ע דשאני הו קא פיון דנכתב בציווי הלנה על מלנה ראשונה ונכתב בכשרות אי לאו דנמחל שיעבודו היתה הפתיבה והחתימה שניהם פשרים ואין פאן שיקרא כלל: לכן נראה לי דעיקר הפנונה הו קא דחתימה גופה שיקרא היא שפרא

משטר זה דעדים מעידין על הלואתו שהרי מוסר לו שטר חתום בעדים על הלואה של עכשיו ובאמת לא ראובלי הוחזקו לכ"ע, ועיין מ"ש בתוס' בד"ה חוששין: ודע שיש לחקור בהם עובדא דר"ה אי מיירי שהבעל לפנינו והוא אבדו ואמר שכתבו לאותו הגט בשמות אלו והחתים עליו העדים הוא דבר שאינו עולה על הדעת כלל לחוש בכה"ג לשני שוירי דהא הבעל בנדאי נאמן לומר שאבד גט כזה דהא נאמן גרשתי להבא ואם באנו לחוש לאחר צריף לחוש לעיר אחרת כזו ושמות המגרשים ושמות העדים בשם שנים לכל השמות שבכאן, וכבר אמרו לקמן דלא חיישינן דאיתרמי שמה פשמה ועדים בעדים וכ"ש שאין לחוש לעיר בעיר ושמה פשמה ועדים בעדים, ואי נימא דחיישינן דאותן עדים בעצמן שחתמו פאן על גט זה חתמו ג"כ ביום זה בעיר אחרת ששמה כה על גט בשמות המגרשין, זו קשה מן הראשונה דאיתרמי דבאותו יום הלכו לעיר אחרת ששמה כה שלא הוחזק לנו כלל ואיתרמי דחתמו שם על גט ששמותיו פשמות שבגט שחתמו פאן וגט זה הובא ג"כ לכאן ונאבד ג"כ: לכן נראה לי דהכא מיירי ששליח תובעו ואמר שנאבד ממנו, הלכך אנו חוששין שמה לא אבד זה גיטו כלל ולא ידענו כלל שזה השליח היה בידו גט בעדים הללו רק יב"ש, הלכך חיישינן שפיר לעיר אחרת וגט זה אינו כלל של השליח ואותן עדים לא חתמו כלל על גיטו של השליח והשליח אינו נאמן כלל, והיינו דמספקא לי לר"ה אי חיישינן לשני שוירי, ואי לא חיישינן ע"כ של זה הוא: ונראה לי דמהאי טעמא פירש"י בב"מ שנפל מן השליח דאי מהבעל לא הי' מקום לחוש לכ"ע ומ"מ הוצרך לפרש במקומם דאל"כ גם בשליח יש לחוש שנמלך הבעל וביטלו בפני השליח והשליח אינו נאמן שלא ביטל מחמת ריעותא דנפילה, אבל פשפך קיימו הבעל בנדאי לא ביטלו, ונלא משום דחיישינן מפח הקיום דנמסר לאשה דדוקא בשט"ח אמרינן לנה לא מקיים שטרו אבל בעל יכול לקיים הגט, רק אי מסר לשליח מקוים פיון שטרו לקיימו שוב אין לחוש לנמלך, פנ"ל: ובהכי ניחא דקאמר לקמן ואע"ג דלא הוחזקו, ומשמע דקאי אהא דקאמר לרבה אי הוחזקו שיב"ש אין אי לא לא, עלה פליג ר"ז דאפי' לא הוחזקו שיב"ש ויש להבין תיפוק לי אפי' ידענו דאין שם שיב"ש בנדאי מ"מ חיישינן לב' עיירות כדס"ל לר"ה חוששין לב' שוירי ואפי' אין שם ב' יב"ש בנדאי, כמו שפירש"י בב"מ בד"ה חיישינן לב' שוירי ע"ש ולהנ"ל ניחא דדוקא בהם דר"ה דלא מצאו השליח בעצמו רק אחר שפיר חיישינן, אבל במתני' דמצאו השליח בעצמו איירי דאל"כ חיישינן לנמלך כמ"ש לעיל במשנה, וכיון שמצאו בעצמו א"כ נאמן שאבד גט זה בשמות וחתמות הללו א"כ אי ידענו דלא הי' שם במקום שנכתב שיב"ש שוב ליכא למיחוש לעיר בעיר ושמה פשמה ועדים בעדים ועמ"ש בתוס' בד"ה בבי דינא, ולפי מה שכתבתי מיושבין היטב דברי.

הרב בהג"ה בא"ה ע"ס קל"ב התמוהין לכאורה, ונתבאר שם בס"ד באריכות ע"ש: בפירש"י בד"ה מודה, שאומר ליתנו לה עכ"ל. הנה אין ספק שנתפנון הרב ז"ל שלא נפרש כפשטא שמודה שפכר גירשה ומחזירין לה בתורת חזרה לא לגירושין והיינו דאי אפשר לפרש כה דקי"ל בעל שאמר גרשתי את אשתי למפרע אינו נאמן ועוד אי נאמן אין הפרש בין לא לתר לזמן מרובה ולא הוי פריף מידי וכ"כ התוס' להדיא לקמן בד"ה בזמן דיחזיר הכוונה שתתגרש בקבלה זו עכשיו, ולזה נתפנון רש"י לומר שאומר ליתנו לה: אלא שאני חוכך מה שפירש הרב ז"ל לשון מודה כה, דנדאי משמע דמודה שממנו

נפל וכן פירשו התוס' בהדיא לעיל, רק יחזיר הוי לי' לפרש דייחזיר ע"י שתתגרש עכשיו, דאף דהוא אומר דכבר גירשה אינו נאמן למפרע רק צריף לגרשה עכשיו מחדש: ונראה לי דקשאי לי' להרב ו"ל אי ס"ד דבעל מודה שגירשה כבר א"כ לפי הודאתו אין הגט שלו נאפי' אי הוי דעינן בבירור שפבר גירש פבר יצא הגט מרשותו ואינו שלו וא"כ היאף גרש בגט שאינו שלו רק שלא, ודחוק מאד לפרש יחזיר לאשה ע"י שתקנה לו הגט ותמן לו במתנה וא"כ פ"פ גירש, ועוד ס"ס היאף שיניף יחזיר לאשה הא צריף להחזירו לאיש שיקנה אותו ואי ירצה גירש בו, וכ"ש לפי מה שהוכחתי לעיל בכמה מקומות דמחוסר הקנאה פוסל בין פתיבה לנתינה כמו מחוסר קציצה, א"כ לא מהני כלל הקנאה עכשיו ופסול לגרש בו, לזה הוכרח רש"י ו"ל לפרש לשון מודה שאומר ליתנו לה לגירושין לא שפבר גירש: איברא דקשאי לי' הא איפסקא הילכתא פרק יש נוחלין דאפי' אומר גרשתי למפרע נאמן עכ"פ שתהא מגורשת מפאן ולהבא, וא"כ מה צורף לגרש מחדש נהי שאינו נאמן על למפרע עכ"פ נאמן על להבא וכמו שאמר גרשתי בלי גט לפנינו כלל נאמן שתהא מגורשת עכ"פ מפאן ולהבא ואין צורף לגרש עכשיו כלל, ומ"ש פאן דצריף לגרש מחדש וכי בשביל שיש גט ג"כ לפנינו גרע שלא י'הא נאמן אפי' להבא ועכ"פ נאמן לו שהיא מגורשת מפאן ולהבא, ועוד קשאי לי' נהי דקי"ל למפרע אינו נאמן היינו התם דאומר גרשתי בלי גט כלל, אבל פאן שיש גט לפנינו ולפי האמת לא חיישינן דשיל אחר הוא א"כ הרי דעינן בנדאי שכתב גט לגרש ולא מקדים אינש פורענות לנפשי', א"כ מהיכי תיתי לא יאמן לומר שפבר גירש ביומו, ומה ענין להתם דאינו נאמן גרשתי למפרע בדיבור בעלמא שאין בידו גט כלל [ועמ"ש בתוס' בד"ה בזמן בזה באריכות ומינושב ג"כ פירש"י]: ומיהו בהא אפשר לומר דקשאי לי' לרש"י ו"ל קושית התוס' בפרק יש נוחלין שם דמאי קמש"ל דאינו נאמן למפרע פשיטא דאי נאמן יספה על בת אחותו והניחו בקושאי, לזה ס"ל לרש"י דאפי' בכה"ג דיש גט לפנינו פהף דהכא אינו נאמן למפרע דבהא לא שיניף שפא יספה כלל, ובאמת יש לתמוה על התוס' שם כי לפי דעתם פאן בד"ה בזמן דאפי' פהף דהכא אינו נאמן למפרע פשיטא דלק"מ, אבל מ"מ יש ליישב פירש"י בזה אבל הנ"ל קשה, ובעיקר פי' הפרייטא פבר פתבתי בתוס' בד"ה בזמן ליישב קושית התוס' בפשיטות והפוננה הכא פפשיטא דמודה שפבר גירשה וייחזיר לה בתורת חזרה ע"ש: בתוס' בד"ה הא אמר תנו נותנין תימה וכו' אפי' אמר תנו אין נותנין וכו' הא אי לא הוי חיישינן לנמלה וכו'.

עמהרש"א, ולדעתי לא נחתי התוס' הכא להא מילתא אי בעל שאמר גרשתי נאמן למפרע או לא, רק הכא פוננתם דעכ"פ באמר תנו לגרש עכשיו בנדאי לא מהני מחשש דגט אחר הוא הא אי לא הוי חיישינן לנמלה הוי מחזירין בלי תנו כלל מטעם שפבר גירש לראי' בעלמא, אבל השתא דחיישינן לנמלה לעולם אין מחזירין דבאמר תנו לגרש פשיטא דאין מחזירין דהא אומר בעצמו דלא גירש ואי לא אמר תנו ג"כ אין מחזירין דשפא לא גירש עדיין, ושיעור דבריהם דלמא באמר תנו לגרש עכשיו אין מחזירין מחשש דשיל אחר הוא ובהא באמת לא בעינן לטעמא דנמלה דהא אומר שלא גירש רק לגרש עכשיו רק הא דבעינן נמלה משום דבלי חשש נמלה הי' מקום להחזיר מעצמנו בלי אמירת הבעל כלל רק שגדון דכבר גירש ולראי' בעלמא נחזור, אבל אי הבעל אינו אומר תנו ואומר שפבר גירש בהא לא נחתי התו' הכא כלל ותלוי בדברי התו' לקמן בד"ה בזמן אי הבעל

נֶאֱמַן בָּקָא אוֹ לֹא, כַּנ"ל: בַּא"ד אִפִּי אֵינָהּ שְׁלֵהּ פִּינָן דְּאֵינָהּ צְרִיכָה רַק לְרֵאָלִי פְּנוּנְתָם דְּדִלְמָא מִתְּנִיתִין מִיָּרִי בְּאַנְפִּין שְׂרָאוּ גִט בְּיָדוֹ כְּזֵה מִמֶּשׁ דְּלֹא חִיִּישִׁין לְטְרִיפָה שְׁלֵא פְּדִין כְּלָל דְּזֵה הֵגֵט הִנְמַצָּא זְמַנּוֹ מִמֶּשׁ כְּמוֹ הֵגֵט הַנִּרְאָה בְּיָדוֹ, תַּדַּע דַּע"כ כֹּל עֵינְקָר פְּנוּנַת הַתּוֹ בְּרָאוּ גִט בְּיָדוֹ דַּא"כ אֵין מְקוּם לְקוֹשְׁיָתָם כְּלָל דַּמ"מ לָמָּה לִי שְׂאֲנִי אוֹמֵר פְּתוּבִים וְנִמְלָה תִּפּוּק לִי שְׂזֵה הֵגֵט שֶׁל אַחַר הוּא וְזֵה לֹא כְּתַב גִּט לְאַשְׁתּוֹ כְּלָל וְאַפִּילוּ לֹא חִיִּישִׁין לְנִמְלָה אֵין מְקוּם לְהַחְזִירוֹ לָהּ, וַע"כ דַּעֲיָקָר קוֹשְׁיָתָם דַּקְמַש"ל אִפִּי רָאוּ גִט בְּיָדוֹ דְּזֵה אֵי לֹא הָוִי חִיִּישִׁין לְנִמְלָה הָוִי אֲמַרִּין דְּכִבֵּר גִּירֵשׁ קַמַּש"ל דְּחִיִּישִׁין לְנִמְלָה, וְהַשְׁתָּא מִמִּילָא פְּנוּנְתָם שְׂרָאוּ בְּיָדוֹ גִּט פְּתוּב בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁל זֵה הִנְמַצָּא דְּגַם מִשׁוּם טְרִיפָא שְׁלֵא פְּדִין לִיפָא וְדוּק: וַמ"מ עֵינְקָר קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' נִרְאָה לִי לִיִּישֵׁב בְּפִשְׁטוֹת דְּנִדְּאִי לִישְׁנָא דְּשְׂאֲנִי אוֹמֵר פְּתוּבִים וְדִאִי מִשְׁמַע דְּרַק מְזֵה הֵגֵט אֲנּוּ מוֹכִיחִים שְׁכַתְּבִי לְגִרֵשׁ לֹא דִידְעִין שְׁכַתְּבִי לְגִרֵשׁ דַּא"כ לֹא שְׂיָיִף שְׂאֲנִי אוֹמֵר פְּתוּבִים הָוִי דְּהָא יְדַעִין דְּכַתּוּבִים הָוִי וְדִאִי.

וְהַשְׁתָּא אֵי חִיִּישִׁין דְּשֶׁל אַחַר הוּא לָמָּה לִי שְׂאֲנִי אוֹמֵר פְּתוּבִין וְנִמְלָה תִּפּוּק לִי דִישׁ לְחוּשׁ דְּלֹא כְּתַב כְּלָל שׁוּם גִּט וְזֵה שֶׁל אַחַר הוּא, וַע"מ"ש בְּסִמּוּף בַּא"ד וַא"ת וּמָנָא לִי, עוֹד בְּזֵה: בַּא"ד מִשְׁמַע דְּנִמְלָה וְחִזּוּר בּוֹ וְכו'.

דְּבַרֵיהֶם צ"ע דַּמ"מ הֵף נִמְלָה מֵאֵי עֲבִידְתִּי אֵי לַעֲנִין שְׁלֵא גִירֵשׁ כְּבָר הָוִי לִי לּוֹמֵר וְלֹא נִתְּנוּ כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' וְאֵי שְׁלֵא לְגִרֵשָׁה עֲכָשְׁיוֹ מַה צְוֹרָה לְחַזְרָה תִּפּוּק לִי כֹל שְׁלֵא אָמַר תְּנוּ הָרִי אֵי אֲפִשֵׁר לְגִרֵשׁ בְּלִי שְׁלִיחוֹת שֶׁל בַּעַל וְאַפִּי הָוִי יְדַעִין שְׁלֵא חִזּוּר בּוֹ כְּלָל, אִם לֹא שְׁנַדְּחוּק דְּכִבֵּר עֲשֵׂה הַבַּעַל שְׁלִיחַ קוֹדֵם שְׁנַאֲבַד מִמֶּנּוּ רַק עֲדִין לֹא מְסֵרוּ לְשְׁלִיחַ (דִּאִי מְסֵרוּ לְשְׁלִיחַ וְנִאֲבַד מִשְׁלִיחַ ס"ל לְתוֹס' לְקַמֵּן דְּבִשְׁלִיחַ לִיפָא לְמִיחַשׁ לְנִמְלָה) רַק פִּינָן שְׁכַבֵּר עֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ לִילֵא דְּחִיִּישִׁין לְנִמְלָה הִי שְׁלִיחַ יְכוּל לְמְסֵרוֹ בְּלִי יְדִיעַת הַבַּעַל אִפִּי לֹא נִמְסַר לִידּוֹ עֲדִין וַע"ע: בַּא"ד וַא"ת וּמָנָא לִי אִפִּי לְזִמְן מְרוּבָה.

תְּמוּזָה לִי דְּהָא מִתְּנִיתִין דְּקַתְּנִי שְׂאֲנִי אוֹמֵר פְּתוּבִים הָוִי לֹא מִיָּרִיבָאֵמֵר תְּנוּ רַק דְּדִיִּיקִין הָא אֵי אָמַר תְּנוּ נוֹתְנִין א"כ וְדִאִי לְזִמְן מְרוּבָה הוּא, דְּהֵיאִף מִשְׁכַּחַת לָהּ לְאַלְתֵּר, דִּאִי מִצַּד הָאִשָּׁה שְׁלֵא עֲבָרָה רַק הָאִשָּׁה וְאָנּוּ דְּנִין דְּמִמְנָה נָפַל א"כ הָרִי וְדִאִי נִתְּגַרְשָׁה וְנִחְזוּר לָהּ לְרֵאָלִי, וְאֵי מִצַּד הַבַּעַל שְׂרָאוּ בְּיָדוֹ עֲכָשְׁיוֹ גִּט וְאַבְדַּ תִּיָּקָף א"כ הָרִי וְדִאִי לֹא גִירֵשׁ וּמַה ס"ד לְהַחְזִיר בְּלִי אֲמִירְתּוֹ תְּנוּ, וּבִשְׁלֵמָא בְּאֵמֵר תְּנוּ מִשְׁכַּחַת לָהּ לְאַלְתֵּר שְׂרָאוּ גִט בְּיָדוֹ וְאַפִּי לֹא רָאוּ שְׂאֲבָדוֹ נֶאֱמַן בְּזֵה שְׂאֲבָד גִּט כֹּל שְׁמִצְנוּהָ לְגִרֵשׁ עֲכָשְׁיוֹ דְּלֹא חִיִּישִׁין שְׂיָשְׁקָר לְקַלְקֵלָהּ, אֲבָל בְּלֹא אָמַר תְּנוּ אֵין כָּאֵן מְצִיאוֹת לְאַלְתֵּר דִּאִי רָאוּ גִט בְּיָדוֹ וְאָנּוּ דְּנִין מִפְּחַ לְאַלְתֵּר דְּמִמֶּנּוּ נָפַל א"כ הָרִי לֹא גִירֵשׁ בְּנִדְּאִי וְלָמָּה לִי פְּתוּבִים וְנִמְלָה, וַא"כ מוֹכַח מְדִיוּקָא דְּבַכָּה"ג דְּהָוִי זְמַן מְרוּבָה דְּנִקָּא לְנִמְלָה חִיִּישִׁין אֲבָל אָמַר תְּנוּ מִחְזִירִין אִפִּי לְזִמְן מְרוּבָה: וְנִרְאָה לִי דְּכּוֹנְנַת הַתּוֹס' דְּנִמְשְׁכוּ לְדְּבַרֵיהֶם הַקּוֹדְמִים דְּנִדְּאִי עֵינְקָר שְׂאֲנִי אוֹמֵר קַמַּש"ל דְּלֹא נִימָא כְּבָר גִּירֵשׁ רַק דְּהַקּוֹשְׁיָא מְדִלָּא קַתְּנִי וְלֹא נִתְּנָן ש"מ דְּנִקְטַת נִמְלָה לְהוֹרוֹת דְּתְּנוּ נוֹתְנִין.

א"כ שְׁפִיר יֵשׁ לּוֹמֵר דַּקְמ"ל נִמְלָה לְהוֹרוֹת דְּתְּנוּ נוֹתְנִין לְאַלְתֵּר וּמִתְּנִיתִין וְדִאִי לְזִמְן מְרוּבָה מִיָּרִי וְקַמַּש"ל דְּלֹא נִימָא כְּבָר גִּירֵשׁ וְנִחְזוּר לְרֵאָלִי, וְהָא דְּלֹא נִקְטַת וְלֹא נִתְּנָן רַק נִמְלָה דְּבָא לְהוֹרוֹת דִּין אַחַר דְּבַתְּנוּ נוֹתְנִין לְאַלְתֵּר עַכ"פ וּבַתְּנוּ מִשְׁכַּחַת לָהּ לְאַלְתֵּר בְּרָאוּ גִט בְּיָדוֹ וְהוּא מְצָנָה לִיתְּנוּ לָהּ וְזֵה שְׁכַתְּבוּ וַא"ת וּמָנָא לִי בְּנֹא"ו דְּמִשְׁמַע דְּנִמְשָׁף קוֹשְׁיָא זֹו

מדבריהם הקודמים והיגונו כמו שפכתתי: ומעתה לפ"ז לפי מה שפכתתי לנישב עיקר קושית התוס' הראשונה דמשמע לי' למקשה דלא ידעינן פלל שכתב גט רק מפח זה הגט שנמצא אני אומר כתובים היו ש"מ דאי אמר תנו נותנין, דאי אין נותנין דתיישינן של אחר הוא א"כ בלא אמר תנו למה לי שאני אומר תיפוק לי' שזה לא כתב לגרש פלל רק אחר כתבו ואבדו, ולפי זה ממילא מוכח דאפי' לזמן מרובה לא תיישינן של אחר דהא הך שאני אומר כתובים ונמלה ע"כ לזמן מרובה הוא פנ"ל ולא תיישינן של אחר ואפי' בתנו: לא שייך לאלתר כיון שלא ראו גט בידו אינו נאמן שאבדו לאלתר דשמא כבר אבדו ואומר בדינמי לפי שסבור שזה הוא, ור"ז לקמן דדייק מבריינתא ולא ממתינתין ס"ל דהך שאני אומר כתובים ונמלה דקתני משום אינה דקתני במתינתין קתני להו אבל בגט תיישינן נמי של אחר הוא נאפי' אמר תנו אין נותנין רק לאלתר דבגט תיישינן לשיב"ש ולפי מה שפכתתי לקמן והוכחתי דלא כמהרש"א דר"ז מודה לדיוקא מ"מ יש לומר כיון דלא דייק ל' שאני אומר, אין פאן קושיא רק מלישא דנמלה ואינו רק מדוקא ושפיר יש לומר דקמ"ל לאלתר, אבל בריינתא דקתני סימא יחזיר, בכל גוונא משמע אפי' לזמן מרובה]: בא"ד ארחי' דמילתא קתני.

יש לתמוה אי נמלה לאו דוקא קו קושית התוס' הראשונה דלא מוכח פלל דתני נותנין רק דמש"ל שאני אומר דלא נימא כבר גירש, א"כ למה לי' לר' לפרש לאלתר הא בלא"ה לא מוכח פלל דתנו נותנין, ועמרש"א דכתב דאה"נ רק דנקט האמת דתנו מהני לאלתר, ודבריו דחוקין ובב"מ קאמר להדיא דילמא הא אמר תנו נותנין לאלתר, ש"מ דמודה לדיוקא וכן מורה להדיא לכל מעיון לשון הש"ס בסמוך לר"ז: וכן פירש"י לקמן להדיא: אבל באמת דברי התוס' פשוטים וברורים דודאי אי נפרש דתנו ג"כ לא מהני, א"כ אפי' אמר תנו קאמר התנא דאין מחזירין א"כ לא שייך דנקט נמלה אורחי' דמילתא דהיאך שייך אורחי' מילתא שנמלה מלגרש והוא מצווה לגרש עכשיו וטפו אורחי' מילתא שלא הספיק ליתנו משנאמר שכתב ליתנו וחסר בו וענו חוזר מחזרתו ורוצה לגרש, וכיון דנקט נמלה אורחי' דמילו ש"מ דרק בלא אמר תנו אין מחזירין ולכך הני נמלה אורחי' א"כ עכ"פ מוכח דתנו נותנין רק ממילא מוכח: ולא דקתני נמלה לדקדק דתנו נותנין וכיון דממילא הוא שפיר יש לומר לאלתר, אבל אי נמלה אתי להורות דתנו נותנין ע"כ לזמן מרובה דלאלתר פשיטא, וז"ב בכוננת התוס': בא"ד דנא דשטרי חליצה ומיאונין.

אבל בלא"ה מתינתין שפיר יש לומר לאלתר בראו גט בידו כמו שכתב. מהרש"א, וא' לא ראינו שאבד ממנו נאמן שאבדו דלא חשיד לשקר לקלקלה אבל בלא ראו גט בידו פלל בנדאי הקא גרידא לא שייך לאלתר פלל דאפי' יאמר הבעל תנו שאבדו לאלתר אינו נאמן כמאינו נאמן בט"ע דשמא כבר אבדו ואינו חושש שמאחר אבד זקר, אבל בראו עכשיו גט בידו ע"כ אבדו עכשיו דאי לא אבדו פלל ע"כ משקר הוא לקלקלה ולא תיישינן כמ"ש התוס' לקמן בד"ה לעולם ע"ש, ודוק: בד"ה הא אמר תנו, וא"ת וכו' ואור"י וכו'.

דבריהם תמוהים לכאורה מכמה טעמים, חדא דשם פ"ק דב"מ פריה אברייתא וקאמר הניחא למ"ד כיון שנתן עיניו לגרשה אלא למ"ד יש לבעל פירות עד שעת גתינה מאי איפא למימר, ובהא פליגי ר"ש ורבנן לעיל בסוגיא דנכתב ביום, והשתא בברייתא דקתני

בְּהִקְיָא יַחְזִיר שְׁפִיר קַשְׂיָא לִי דְלָא נִיחָא לִי לֹוּמַר דְלָא אֲתִיָּא כַּכּ"ע אַבְל בְּמִתְנִיתִין לֹא יַחְזִיר קַתְנִי רַב דְדִיִּיקִינוּ מְדִיוֹקָא דְבָאֲמַר תְּנוּ נֹוֹתְנִין, א"כ לִיכָא לְאַקְשׁוּיִי פְּלִל דְנִקְט הֵךְ טַעְמָא דְאֲתִיָּא כַּכּ"ע אַבְל לְהֵךְ טַעְמָא דְשְׁמָא פְּתַב לִיתָן בְּנִיסָן אִינוּ רַב לְמ"ד יֵשׁ לֹו פִּירוֹת עַד שְׁעַת נְתִינָה וְנִקְט טַעְמָא דְאִיתָא אַלִּיבָא דַכּ"ע וְעוֹד קַשְׂיָא לִי מֵאִי עֲנִן קַשְׂיָא זֹו לְהֵךְ דִּיוֹקָא דְדִיִּיקִינוּ הֵכָא הָא אָמַר תְּנוּ נֹוֹתְנִין אִפִּי לֹא נְדִיִּיק פִּךְ דְהֵיִנוּ לֹר' זִירָא דְלִקְמָן דַּס"ל נְמִלְהָ אֹוֹרְחִי דְמִילְתָא קַתְנִי נְאֻפִי אָמַר תְּנוּ אִין נֹוֹתְנִין, רַב אִי לֹא הֵוִי חִיִּישִׁינוּ לְנְמִלְהָ הֵוִי מְחִזִּירִין לְרֵאָנִי כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' לְעִיל מ"מ קַשְׂיָא הֵךְ קַשְׂיָא לְמָה לִי שְׁמָא פְּתוּבִים הֵוִי וְנְמִלְהָ שְׁלֵא לִיתָנְן תִּיפּוֹק לִי אִפִּי לֹא הֵוִי חִיִּישִׁינוּ שְׁלֵא נְתָנְן אֹו אִפִּי הֵוִי יְדַעִינוּ דְמִמְנָה נְפַל מ"מ אִין מְחִזִּירִין שְׁמָא פְּתַב לִיתָן בְּנִיסָן וְלֹא פְּתַב עַד תְּשֻׁרִי וּבְמִתְנִיתִין גּוּפָא קַשְׂיָא, וְגִדּוּלָה מְזֹו דְאֵהָא לֹא תִירְצוּ הַתּוֹס' פְּלוּם, דְמָה בְּכַךְ דְאָמַר תְּנוּ שְׁרוּצָה עַכְשָׁיו לְגַרְשׁ הָא בְּמִשְׁנָה לֹא נִזְכַּר אָמַר תְּנוּ רַב מְדִיוֹקָא דִיִּיקִינוּ לָהּ וְהֵךְ דִּיוֹקָא מוּכַח אִפִּי יְדַעִנוּ דְמִמְנָה נְפַל אֹו אִפִּילוּ לֹא הֵוִי חִיִּישִׁינוּ שְׁלֵא נְתָנְן אִין לְהַחְזִיר דְבָהָא יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא פְּתַב לִיתָן בְּנִיסָן וּמִתְנִיתִין לֹא מִיִּירִי בְּאָמַר תְּנוּ, וְדוּק: אַבְל בְּאַמַּת דְּבַרִי הַתּוֹס' נְכוּנִים, דְנֹוֹדֵי בְּמִתְנִיתִין גּוּפָה לֹוֹלָא הֵךְ דִּיוֹקָא דְאָמַר תְּנוּ לִיכָא לְאַקְשׁוּיִי מִיִּדִי דְנִקְט הֵךְ טַעְמָא דְאֲתִיָּא כַּכּ"ע פְּקַשְׂיָא רֵאשׁוּנָה הַנְּ"ל, רַב עֵיקַר הַדִּיוֹק דְנִקְט נְמִלְהָ וְלֹא נִקְט וְלֹא נְתָנְן לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְאָמַר תְּנוּ נֹוֹתְנִין, וְע"כ דְעֵיקַר הַדִּיוֹק דְנִקְט נְמִלְהָ וְלֹא נִקְט וְלֹא נְתָנְן לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְאָמַר תְּנוּ נֹוֹתְנִין דְמָהֵי טַעְמָא דִיִּיקִינוּ אִפִּי לְזִמְן מְרוּבָה דְלֹאֲתַר לֹא אִיִּצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינוּ כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת לְעִיל, א"כ שְׁפִיר קַשְׂיָא לְהוּ וּלְיַחוּשׁ דְלִמָּא פְּתַב לִיתָן בְּנִיסָן דְכִינֹו דְקַתְנִי נְמִלְהָ הֵרִי בָּא לְאַשְׁמוּעִינוּ דְתְנוּ נֹוֹתְנִין וְהוּי מְשֵׁשׁ כְּמוֹ הַבְּרִיִּיתָא דְקַתְנִי יַחְזִיר, וְאֵהָא תִירְצוּ דְהָא דְדִיִּיקִינוּ מְנַמְלְהָ דְבָא לְאַשְׁמוּעִינוּ דְתְנוּ נֹוֹתְנִין הֵיִינוּ שְׁבָא לְגַרְשׁ עַכְשָׁיו לְפִנְיֵנוּ דְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְשְׁמָא פְּתַב לִיתָן בְּנִיסָן דְאִית לִי קְלָא וַיֹּאמְרוּ אֵיִתִי רֵאִי, וְזֵה בְּרוּר: אָמְנָם בְּעֵיקַר קַשְׂיָא הַתּוֹס' אָנִי תְמָה דְנִרְאָה לִי דְבִלֹא"ה לְק"מ דְהֵכָא שְׁפִיר יֵשׁ לֹוּמַר דְמִיִּירִי שְׁנַמְצָא בְּיוֹם שְׁנַכְתַּב דְלִיכָא לְמִיחוּשׁ לְמִיִּדִי, אַבְל בְּרִיִּיתָא דְקַתְנִי בְּזִמְן שְׁהַבְעֵל מוֹדָה שְׁאוּמַר שְׁכַבְרִי גִירֵשׁ וְאִי בְּנַמְצָא בְּיוֹם שְׁנַכְתַּב הָא בְּעַל שְׁאֲמַר גְּרַשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי נֶאֱמַן בְּיוֹמוֹ בְּלִי גִט וּמֵאִי קַמ"ל, וּבְנֹוֹדֵי לִיכָא לְמִימַר דְקַמ"ל הָא גּוּפָא דְנֶאֱמַן גְּרַשְׁתִּי דַא"כ לֹאֲתַר נְמִי נִימָא הֵכִי דְקַמ"ל דְנֶאֱמַן גְּרַשְׁתִּי וַיַּחְזִיר בְּלִי גִירוּשִׁין פְּלִל, וְע"כ דְאִין עֲנִן זֵה לְהֵךְ דְמַצָּא גִט אִשָּׁה וּבְלִי גִט פְּלִל שְׁיִיךְ הֵךְ דִּינָא אַבְל הֵכָא דְאוּמַר תְּנוּ לְגַרְשׁ וְלֹא גְרַשְׁתִּי, שְׁפִיר יֵשׁ לֹוּמַר בְּיוֹם שְׁנַכְתַּב מִיִּירִי וְקַמ"ל אִפִּי לְזִמְן מְרוּבָה, וְזֵה בְּרוּר: בַּא"ד וַא"ת וְהִיכִי רְמִי וְכו'.

וּלְדַעֲתִי לְק"מ דְהֵךְ דִּינָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְשְׁמָא פְּתַב בְּנִיסָן אִינוּ עֲנִן לְמַצָּא גִט אִשָּׁה בְּאוּפֹן שְׁאֲנוּ מְסוּפְקִין מְמִי נְפַל וְשְׁמָא לֹא גִירֵשׁ פְּלִל רַב בְּיָדוּעַ שְׁנַפַּל מְהֵאִשָּׁה שְׁכַבְרִי נְתַגְרֵשָׁה רַב דַּס"ד לְחוּשׁ מְפַח רִיעוּתָא דְנִפְיִלָה דְנַכְתַּב בְּנִיסָן וְנִיתָן בְּתִשְׁרִי וְה"ל לְאַשְׁמוּעִינוּ דְלֹא חִיִּישִׁינוּ: בַּא"ד דְדִילְמָא בְּיוֹם שְׁנַכְתַּב אֵיִירִי וְכו' זִמְן מְרוּבָה מְשַׁמַּע בְּכַל עֲנִין.

נִרְאָה לִי בִיאוּר דְבְרִיָּהֶם דְהָא לֹא נִיחָא לְהוּ לֹוּמַר דְבְרִיִּיתָא אֲשְׁמוּעִינוּ רְבוּתָא וְאָנוּ נִדַע זֵה מְפַח דְקַשְׂיָא לֹן פְּשִׁטָּא, וּמְזֵה נּוֹכִיחַ דְקַמ"ל הֵךְ, הָא לֹא נִיחָא לְהוּ רַב דְבְרִיִּיתָא מְשַׁמֵּעֵנוּ מְפַח דְסִתְמָא נְקֻטָה, הֵלְכָה אִי נְפָרֵשׁ לֹאֲתַר דְנִקְטָא וְלֹא מִיִּירִי בְּסִתְמָא מְמִילָא אִין לְהוֹכִיחַ דְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְכַתַּב בְּנִיסָן דְמִיִּירִי נְמִי בְּיוֹם שְׁנַכְתַּב פִּינֹו דְבִלֹא"ה לֹא מִיִּירִי

סְתָמָא, אָבֵל אִי מִיִּירֵי לְזִמְן מְרוּבָה ג"כ שְפִיר מוּכַח מְדַקְתְּנִי סְתָמָא אָפִילוּ אַחַר יוֹם שְׁנֹכְתָב אָמְנָם מְלִבְד הַדּוּחַק שְׁיֵישׁ בְּדַבְרֵיהֶם לֹא יִדְעֵתִי אִי בְיוֹם שְׁנֹכְתָב מִיִּירֵי א"כ בְּלֹא הָכִי נְאֻמָּן מִפְּחַ גְּרִשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי כַמֶּש"ל: בַּא"ד זְמַן מְרוּבָה מִשְׁמַע בְּכָל עֲנָוָה.

גַּם בְּזֶה יֵשׁ לְתַמְנָה דְבָלָאוּ הָכִי ע"כ שְׁלֹא בְּאוֹתוֹ יוֹם דְּאִי בְּאוֹתוֹ יוֹם אִין חִילוּק בֵּין לְאַלְתֵּר לְזִמְן מְרוּבָה דְלַעוֹלָם נְאֻמָּן מִפְּחַ בַּעַל שְׁאֲמַר גְּרִשְׁתִּי וְאַפְתִּי קִשְׁיָא פְּשִׁיטָא, וְלִיפָא לְמִימַר דְּהָא גּוּפָא קַמֶּש"ל, דַּא"כ נְפָרֵשׁ לְאַלְתֵּר וּקַמ"ל הָא גּוּפָא דְנְאֻמָּן גְּרִשְׁתִּי וְאִין צְוֹרָה לְגִרְשׁ מְחֻדָּשׁ: בַּא"ד אֲלֵא דְעֵדִיפָא מְשַׁנֵּי אִפִּי לְמ"ד אִין לְבַעַל פִּירוֹת מְשַׁעַת חֲתִימָה.

עַמ"ש לְקַמְן בְּדַבְרֵי הַתּוֹ בַּד"ה בְּזִמְן וּבְדַבְרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה לְעוֹלָם מַה שְׁיֵישׁ לְתַמְנָה עַל דְּבַרְיָהּ בְּזֶה: בַּד"ה פָּאן וַא"ת כּו'. דְּבַרְיָהּ צְרִיכִין בִּיאוּר דְּכִינּוּן דְּרַבָּה דִּינִיק דְּנִמְלָךְ דְּמַתְנִיתִין ע"כ לְהוֹרוֹת תְּנוּ נוֹתְנִין אִפִּי לְזִמְן מְרוּבָה דְלֹאֲלֵתֵר פְּשִׁיטָא וְהִינּוּ דְכָבֵר שְׁמַעְנוּ מִמַּתְנִיתִין דְּהָכָא דְלֹאֲלֵתֵר פְּשִׁר, א"כ הִיאָהּ יֹאמַר בְּשִׁירוֹת מְצוּיוֹת וְלֹא הִנְחִזְקוּ מַה שְׁשַׁמְעֵנוּ בְּפִי תִּיכְרָה בְּמִשְׁנָה דְכָל מַעֲשֵׂה ב"ד יַחְזִיר דְּמִיִּירֵי בְּהָכִי וְכַמוֹ דְּלֹא מְצִי מִיִּירֵי לְאַלְתֵּר כִּן לֹא מְצִי מִיִּירֵי בְּהָכִי וְנִרְאָה לִי דַס"ל לְתוֹ דְּלֹא ס"ל לְרַבָּה דְּמַתְנִי דְכָל מַעֲשֵׂה ב"ד ע"כ בְּשִׁירוֹת מְצוּיוֹת דְּלֹא קִתְּנִי שְׁנַמְצָאוּ בַּב"ד רַק מַעֲשֵׂה ב"ד, רַק דִּיּוּקוֹ שְׁל רַבָּה דַּע"כ בְּשִׁירוֹת מְצוּיוֹת דְּאִי שְׁאִין שִׁירוֹת מְצוּיוֹת וְלֹא הִנְחִזְקוּ מִנְּמַלְךְ דְּלַעִיל יִדְעִינוּ דְּבַתְּנוּ יַחְזִיר וְלֹא חִיִּישִׁינוּ אִפִּי לְזִמְן מְרוּבָה, וְע"כ מִשׁוּם דְּמִנְּמַלְךְ לֹא מוּכַח רַק בְּאִין ש"מ וְלֹא הִנְחִזְקוּ קַמֶּש"ל פָּאן אִפִּי שִׁירוֹת מְצוּיוֹת, וְאַהָא קִשְׁיָא לְהוֹ לְתוֹס' דְּהוּי לִי לְפָרוּשֵׁי כְּמוֹ בְּמַעֲשֵׂה ב"ד דְּסַמּוּף לִי דַמ"מ אִיצְטְרִיף תְּרוּנְוִיָּהוּ דְּבַחַד הוּי מְפָרְשִׁינוּ בְּלִי ש"מ וְלֹא הִנְחִזְקוּ, וְעַל זֶה תְּרַצּוּ דְּהָךְ עֲבֻדָּא הוּי בְּרִישָׁא וּפְשִׁיט לִי יַחְזִיר בַּש"מ וְהָכָא מְשַׁמְעִינוּ לְהִיפּוּף דַּס"ל דְּשַׁנֵּיָהֶם שְׁוֹוִין וּקַמ"ל דְּשַׁנֵּיָהֶם שְׁוֹוִין, וּבְזֶה יִתְבָּאֵרוּ דְּבַרְיָהּ הַתּוֹס' לְקַמְן בַּד"ה פֶּל, הַתְּמוּהִין לְכַאוּרָה כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ שֵׁם ע"ש: בַּא"ד מְנָא יִדְעִינוּ דְּשֵׁל זֶה הוּא.

עַמְהַרְש"א וְכַוּוֹנָתוֹ עַל פִּי דְּבַרְיָהּ הַתּוֹס' דְּלַעִיל דְּשַׁאנֵּי אוֹמַר פְּתוּבִים וְנִמְלָךְ לְהוֹרוֹת דְּלֹא נִימָא דְכָבֵר נְתָנוּ וְנִחְזִיר לְרַאָּה רַק מִנְּמַלְךְ דִּיִּיקִינוּ דְּתָנוּ מִחְזִירִין וּבְהָא שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר דְּנְאֻמָּן דְּאָבַד גֵּט כְּזֶה דְּלֹא חֲשִׁיד לְקַלְקַל: אָבֵל מ"מ דְּבַרְיָהּ הַתּוֹס' נְכוּנִים דְּכִינּוּן דְּהָךְ נִמְלָךְ מוֹרָה שְׁחִזּוּר בּוּ וְאִינוּ רוּצָה לְגִרְשׁ א"כ תִּיִקְשִׁי תִּיפּוּק לִי דְּאִינוּ אוֹמַר תְּנוּ וְשַׁמָּא שְׁל אַחַר הוּא, וְאַפִּי רֵאוּ גֵט בְּיָדוֹ שְׁמָא לֹא אָבַד גִּטּוֹ כְּלָל שְׁהָרִי אִינוּ לְפָנֵינוּ שְׁיֹאמַר תְּנוּ לְזֶה הַנְּצָרְכוּ הַתּוֹס' לוֹמַר דִּיִּדְעִינוּ דְּאָבַד גֵּט, הַלְכָהּ לוֹלֵא דְּנִמְלָךְ וְחִזּוּר הִיוּ נוֹתְנִין וְכִן בְּאֲמַר תְּנוּ נוֹתְנִין וּבְאֲמַת דְּלַעִיל ג"כ יֵשׁ לְתַמְנָה בְּתוֹס' דַּס"ס אָפִילוּ לֹא חִזּוּר הִיאָהּ נְגִרְשׁ בְּלִי שְׁלִיחוֹתוֹ וְצ"ל כַּמ"ש לַעִיל דְּכָבֵר עֲשֵׂה שְׁלִיחַ קוֹדֵם שְׁאָבְדוּ וּלְעִיל הוּי ס"ד דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ שְׁל אַחַר הוּא, אָבֵל הַשְׁתָּא דְּחִיִּישִׁינוּ רַק מִחֲמַת שְׁאִין ש"מ וּבְהַנְחִזְקוּ רֵאוּי לְחוּשׁ א"כ אִפְתִּי הָךְ חִזּוּרָה שְׁלֹא לְגִרְשׁ עֲכָשְׁיוּ מַה טִּיבָה כֹּל שְׁאִינוּ אוֹמַר תְּנוּ מְנָא לִן שְׁאָבַד גִּטּוֹ: וּבְהָכִי נִיחָא מַה שְׁיֵישׁ לְתַמְנָה בְּתוֹס', דְּכַפִּי הַנְּרָאָה הָךְ הִנְחִזְקוּ מִיִּירֵי שְׁנַאָבַד בְּמִקּוּם אַחַר וְהוּבָא לְכָאן וְשֵׁם הִנְחִזְקוּ כְּמוֹ שְׁהוּכַחְתִּי לַעִיל בַּש"ס בְּאַרְיִכוֹת, וְעוֹד דְּהִיאָהּ שְׁיִיף אִין ש"מ כִּינּוּן שְׁגָם זֶה דָּר כָּאן וְאִי שְׁיֵישׁ מְקוּם בְּאוֹתוֹ עִיר שְׁנַמְצָא שֵׁם הַגֵּט וּבְאוֹתוֹ מְקוּם אִין ש"מ וְאַמְרִינוּ דִּיב"ש הַשְּׁנִי לֹא הֵלָךְ בְּכָאן רַק זֶה, א"כ מֵאִי קִשְׁיָא לְהוֹ לְתוֹס' כִּינּוּן דְּזֶה הֵלָךְ כָּאן וְזֶה לֹא הֵלָךְ וְנִדְּאִי שְׁל זֶה הוּא, וְע"כ דְּעִיקַר גְּוַשְׁתִּי הַתּוֹס' כִּינּוּן שְׁאִין זֶה תּוֹבַע

שְׂאָבֵד גִּיטוֹ אִי אֶפְשָׁר לְהַחְזִיר לְאִשְׁתּוֹ שֶׁל זֶה מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ פָּאן אַחַר וְלֹא מְהִי אִין ש"מ
רַק אַם זֶה אָבֵד גִּט עכ"פּ בְּנוֹדָאִי, אָבָל פֶּשְׁאִין שׁוּם יב"ש לְפָנֵינוּ אִין יוֹדְעִין כָּלֵל מִי אָבֵד
וּמַה בְּכֹף דָּאִין ש"מ, וְעַל זֶה תִּרְצוּ דִּידְעֵינוּ שֶׁזֶה אָבֵד גִּט דְּלִיכָא לְמִימַר פִּינּוּן שְׂאוּמַר תְּנוּ
הָרִי אוֹמֵר שְׂאָבֵדוּ וְנֶאֱמַן דְּהָא מִתְּנִיתִין בְּלִי תְּנוּ מִיָּרִי דְּהָא קִתְּנִי דָּאִין מְגַרְשִׁין לְפִי שְׂנַמְלָהּ
וְחִזְר וְאִינוּ רוּצָה שְׂיִגְרֵשׁ א"כ תִּיקְשִׁי תִּפּוּק לִי הִיכִי מְהַדְרִינוּ מְנָא יְדַעֵנוּ דְּשָׁל זֶה הוּא,
וְכָל זֶה בְּרוּר: אֲלֵא שֶׁיֵּשׁ לְדַקְדַּק בְּמַה שֶׁתִּרְצוּ דִּידְעֵנוּ שְׂמִזָּה נָפַל דֹּא"כ הָרִי בְּנוֹדָאִי לֹא
גִּירֵשׁ עֲדִינּוּ א"כ הִיאָה קִתְּנִי לֹא יִחְזִיר דְּמִשְׁמַע לְבַעַל נְמִי לֹא יִחְזִיר הָרִי בְּנוֹדָאִי לֹא גִירֵשׁ
עֲדִינּוּ וְנִחְזִיר לְבַעַל פִּינּוּן דְּנוֹדָאִי שְׁלוֹ הוּא וְדוּחַק לֹמַר דְּהַתּוֹס' מְפָרְשִׁים לֹא יִחְזִיר רַק
לְאִשָּׁה אוֹ שְׂנַפֵּל מִבֵּין שְׁנֵיהֶם וְלֹא יְדַעֵנוּ אִי מִבַּעַל אוֹ מֵאִשָּׁה, וְאֶפְשָׁר לֹמַר עוֹד דָּאִין
כְּוֹנֵת הַתּוֹס' שְׂרָאִינוּ שְׂנַפֵּל מִהַבַּעַל רַק הַבַּעַל קוֹדֵם שְׂנַמְצָא עֵבֶר כָּאִן וְאָמַר שְׂאָבֵד גִּט
וְנֶאֱמַן בְּזֶה דְּלֹא חֲשִׂיד לְשַׁקֵּר רַק הַשְׁתָּא לֹא יְדַעֵנוּ אִי נְמַלְהּ אוֹ לֹא לְכֹף פִּינּוּן שְׂאִין אוֹמֵר
תְּנוּ חוֹשְׁשִׁין דְּחִזְר בּוּ, אָבָל הָא יְדַעֵנוּ דְּאָבֵד גִּט עכ"פּ, וְעַמ"ש לְקַמֵּן בְּתוֹ בַּד"ה לְעוֹלָם,
עוֹד בְּעֵנֵינוּ זֶה: בַּא"ד אֲתִיָּא כַר"א אַף דַּלְר"א ג"כ עכ"פּ אִין מְגַרְשִׁין רַק זֶה בְּפָנֵינוּ זֶה
כְּמִבּוֹנָאָר פֶּרַק גִּט פְּשׁוּט, א"כ הִיאָה אֶפְשָׁר לְחַוֵּשׁ לִב' יב"ש בְּהַחְזִיקוּ דָּאִי הִי מְגַרְשִׁי הַשְּׁנִי
הִי יְדוּעַ דֵּינֵשׁ לֹמַר דְּמִיָּרִי שֶׁהוּבָא מִמְּקוֹם אַחַר וְנֶאֱבֵד כָּאִן וְשֵׁם הַחְזִיקוּ, אָבָל לַר"מ כָּל
שְׂפָתָבוּ שֵׁם גִּט ע"כ לֹא הַחְזִיקוּ שִׁיב"ש: בַּד"ה בְּבִי דִינָא דַּר"ה וְכוּ' דָּאִין הַבַּעַל יְכוֹל
לְבַטֵּל וְכוּ'.

דְּבַרֵיהֶם צ"ע דְּהִיאָה ס"ד שְׂאֵנוּ חוֹשְׁשִׁין לְנַמְלָהּ וְשֶׁלֹּא בִּידְעֵת הַשְּׁלִיחַ דֹּא"כ בְּכָל שְׁלִיחַ
נִיחּוּשׁ שְׂמָא בִּיטֵל הֵגֵט בְּלִי יְדִיעַתוֹ וְע"כ דְּעִיקַר הַחֲשָׁשׁ מִשׁוּם דְּנָפַל אִיתְרַע א"כ ע"כ
דְּהַחֲשָׁשׁ שְׂבִיטֵל בִּידְעֵת הַשְּׁלִיחַ וְלְכֹף נָפַל מִמְּנוּ דָּאִי בְּלִי יְדִיעַתוֹ לֹא הִיָּתָה אֲבִידָה זֹו מִפְּחַ
הַבִּיטוּל וְלָמָּה נִחּוּשׁ בְּשְׁלִיחַ זֶה טְפִי מְשָׁלִיחַ דְּעִלְמָא, וְע"כ שְׂאֵנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׂבִיטֵל בְּפָנֵינוּ
הַשְּׁלִיחַ וְהַשְּׁלִיחַ אִינוּ נֶאֱמַן שֶׁלֹּא בִּיטֵל דְּכִינּוּן דְּנָפַל אִיתְרַע, גַּם מַה שֶׁהִקְשׁוּ עַל פִּירֵשׁ"י
דְּמֵאִי מוֹעִיל קִיּוּם לַק"מ לַפַּע"ד דְּנוֹדָאִי מְקִיּוּם הֵגֵט אִין רֵאִי דְּכִבֵּר גִּירֵשׁ דְּרַק בְּלִנְהָ
אֲמַרִינוּ לֹא מְקִיּוּם שְׁטָרוֹ רַק הוֹכְחָה הוּא שֶׁלֹּא בִּיטֵל פִּינּוּן שְׂטָרַח לְקִיּוּמוֹ, וּמַה שֶׁלֹּא
פִּירֵשׁ"י שְׂנַפֵּל מִהַבַּעַל, כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּש"ס דַּס"ל דְּכִינּוּן דְּהוּא צִינְהָ לְעֵדִים לְחַתּוּם וְהוּא
יּוֹדַע דְּזֵהוּ שְׂמוּתָם כְּפָתוּב בְּגִט לֹא חִיִּישִׁינוּ דִּילְמָא אִיתְרַמִּי עִיר כְּעִיר וְשְׂמָא כְּשְׂמָא וְעֵדִים
כְּעֵדִים ע"ש: בַּד"ה חִיִּישִׁינוּ לְשְׁנֵי שְׁנוּרֵי הָא דְּלֹא נִקַּט וְכוּ'.

כְּבָר כְּתַבְתִּי דִּמְפִירֵשׁ"י פ"ק דְּמִצִּיעָא מְשַׁמַּע בְּהִדְיָא דְּאֶפְלִי לְמ"ד בְּש"מ בְּלֹא הַחְזִיקוּ
חִיִּישִׁינוּ לָאו לְשִׁיב"ש חִיִּישִׁינוּ דְּבָהָא פִּינּוּ דְּלֹא הַחְזִיקוּ בְּנוֹדָאִי אִין שֵׁם דָּאִי הִי יב"ש
וְכַתּוּב גִּט פִּינּוּן שְׂהַחְזִיק זֶה לֹא הִי כּוֹתֵבִין בְּלִי זֶה וְהִי הַדְּבָר מִתְּבָרַר בְּנוֹדָאִי רַק הַכּוֹנֵנָה
דְּאֶפְלִי לֹא הַחְזִיקוּ בְּאוֹתָהּ עִיר חוֹשְׁשִׁין לְעִיר אַחֲרָת דְּשָׂמָה כְּשֵׁם עִיר זֹו וְכְבָר כְּתַבְתִּי דָּאִי
לֹא הַחְזִיקוּ שֵׁם עִיר אַחֲרָת כְּזֹו וְהַבַּעַל לְפָנֵינוּ וְאוֹמֵר שְׂפָתָבוּ לְגִט זֶה בְּחַתִּימוֹת אֵלוּ וְאָבֵדוּ
אִין סְבָרָא לְחַוֵּשׁ לְעִיר אַחֲרָת הִיכִי דְּלֹא הַחְזִיקוּ: בַּד"ה כָּל מַעֲשֵׂה ב"ד וַא"ת וְכוּ' וְאוֹר"י
וְכוּ' וְהִכִּי אִיתָא וְכוּ'.

דְּבַרֵי הַתּוֹ הִלְלוּ תְּמוּהֵינּוּ מְאוֹד דְּמַה בְּקִשׁוּ בְּקוֹשְׁיָא זֹו מַה דְּמְפִירֵשׁ בְּב"מ בְּש"ס הַקּוֹשְׁיָא
וְתִירָץ ר"י, וְאִם גַּתְּפִינוּ לֹמַר דְּהוּי לְהוּ לְהַש"ס כָּאִן ג"כ לְהַקְשׁוֹת וְלְתַרְץ א"כ לֹא
הוֹעִילוּ כְּלוּם, וּבִיּוֹתֵר תִּימָא שְׂפָתָבוּ לְתַרְץ בְּשֵׁם ר"י מַה דְּהַש"ס בְּב"מ מְתַרְץ עַל הַדְּ

קוֹשֵׁא גּוּפָה: וְנִרְאָה לִי דְכּוֹנֵנַת הַתּוֹס' דַּס"ד דְּהַךְ סוּגְיָא דְהָכָא ס"ל ג"כ כדקס"ד בב"מ שְׁנַמְצָאוּ ב"ד דְּהָא דִּינִיקֵינָן מִינְהָ דְשִׁינְרוֹת מְצוּיוֹת וְלֹא הִוְחָזְקוּ מְהֻדְרִינָן, א"כ הָיִי לָן לְהַקְשׁוֹת גַּם כַּאֲן לר"ז וּלְאַבְיִי מִהַךְ מִשְׁנָה, וְעַל זֶה תִּרְצוּ דְכּוֹלְהָ סוּגְיָא דְהָכָא דְהָךְ פֶּל מַעֲשֵׂה ב"ד אִינוּ הִכְרַח שְׁנַמְצָאוּ ב"ד וְהָא דִּינִיק רַבָּה מִהַךְ מִשְׁנָה דְשִׁינְרוֹת מְצוּיוֹת מְהֻדְרִינָן לָאוּ מִשׁוּם דַּס"ל דְּמִינְרֵי דְנוֹקָא שְׁנַמְצָאוּ ב"ד רַק פִּינָן דַּס"ל לְרַבָּה דְהָךְ נִמְלֵךְ דְלַעִיל לְהוֹרוֹת דְתַנּוּ נוֹתְנִין וְלֹא חִיָּשִׁינָן שְׁל אַחַר הוּא, א"כ אִי ס"ד דְדוֹקָא בְּלִי ש"מ וּבְלִי הִוְחָזְקוּ מְהֻדְרִינָן לְמָה לִי נִמְלֵךְ מִהַךְ מִשְׁנָה גּוּפָא דְכָל מַעֲשֵׂה ב"ד יַחְזִיר שְׁמַעְנוּ דְמַחְזִירִין וְלֹא חִיָּשִׁינָן שְׁל אַחַר הוּא וּמִזְהָ דִּינִיק רַבָּה דַּע"כ אִפִּי שִׁינְרוֹת מְצוּיוֹת מְהֻדְרִינָן, וּלְכַף אִינְצִטְרָה נִמְלֵךְ ג"כ דְּבַחַד מְנִיְהוּ הָיִי ס"ד דְּנוֹקָא בְּלִי ש"מ וּבְלִי הִוְחָזְקוּ מְהֻדְרִינָן, אָבֵל ר"ז דְּלֹא דִינִיק נִמְלֵךְ דְּאוֹרְחֵי דְמִילְתָא קְתַנִּי כַּמ"ש הַתּוֹס' לַעִיל א"כ מְמִילָא לֹא מוֹכַח פֶּל מְעֵשֵׂה ב"ד אִפִּי שִׁינְרוֹת מְצוּיוֹת וְכַמ"ש לַעִיל בְּתוֹס' בַּד"ה פֶּאן ע"ש: בַּד"ה אִין הַבְּעַל מוֹדָה וְאִינְהָ נְאֻמְנַת לומר גְּרַשְׁתַּנִּי דְאִיפָא גַט דְּמַסִּיעַ לָהּ.

לְכַאוּרָה נִרְאָה לִי דְדוֹקָא אִי אִין חוֹשְׁשִׁין פֶּל דְשְׁל אַחַר הוּא אִין הָיִי הַגַּט סִיּוּעַ . אִוֵּל הִיכִי דִישׁ לְחוֹשׁ דְשְׁל אַחַר הוּא לֹא הָיִי הַגַּט סִיּוּעַ פֶּל דְשְׁמוֹ שְׁל אַחַר הוּא וְאַפִּי הוּא שְׁלוֹ שְׁמָא לֹא גִירָשׁ וּבִקְהָא פְּשְׁאוֹמְרַת גְּרַשְׁתַּנִּי נְאֻמְנַת, וּלְפִי זֶה הִי מְקוּם לְפָרֵשׁ בְּפִשְׁטוֹת הַקּוֹשֵׁא מְבַרְיִתָא מְסִיפָא דְקְתַנִּי אִין הַבְּעַל מוֹדָה לֹא יַחְזִיר לָהּ ש"מ דְּבַעַל מוֹדָה מְחֻזְרִין אִפִּי לְזַמְן מְרוּבָה וְלֹא חִיָּשִׁינָן שְׁל אַחַר דְּאִי חִיָּשִׁינָן א"כ בְּאִינוּ מוֹדָה לְזַמְן מְרוּבָה נְחֻזִיר לָהּ דְּאוֹמְרַת גְּרַשְׁתַּנִּי דְּאִין הַגַּט מְסִייעַ פֶּל וּבְנוֹדָאֵי לֹא שִׁינְרָה לומר דְּבְסִיפָא יְהָא לְהִיפּוּדָה לְאַלְתֵּר אִין מְחֻזְרִין וְלְזַמְן מְרוּבָה מְחֻזְרִין, וְעוֹד דְּבְאִין מוֹדָה לֹא שִׁינְרָה לְאַלְתֵּר פֶּל, וְעַמ"ש בְּסוּמָה: ע"ב בְּגִמְרָא הָא בְּזַמְן שֶׁהַבְּעַל מוֹדָה הִלְשׁוֹן קָשָׁה מְאוֹד דְּלְכַאוּרָה לֹא מְדִיּוֹקָא דִּינִיקֵינָן ל רַק בְּהִדְיָא קְתַנִּי בְּזַמְן שֶׁהַבְּעַל מוֹדָה יַחְזִיר, וְנִרְאָה לִי דְעִיָּקֵר הַקּוֹשֵׁא מְסִיפָא דְרִישָׁא יֵשׁ לומר לְאַלְתֵּר אָבֵל בְּסִיפָא בְּאִינוּ מוֹדָה לֹא שִׁינְרָה לְאַלְתֵּר דְּהָא לֹא רְאִינוּ שְׁנַפְל מְמַנָּה לְאַלְתֵּר וְגַם הוּא אִינוּ מוֹדָה שְׁנַפְל מְמַנָּה לְאַלְתֵּר א"כ ש"מ דְּנוֹקָא בְּאִינוּ מוֹדָה, אָבֵל בְּמוֹדָה כַּה"ג מְחֻזְרִין אִפִּי לְזַמְן מְרוּבָה.

עוֹד דְּמַשְׁמַע דְּנוֹקָא בְּאִינוּ מוֹדָה אָבֵל פֶּל שְׁמוֹדָה מְחֻזְרִין דַּא"כ לְפִלִּיג וְלִתְנִי בְּדִידִין בְּמוֹדָה דְלְזַמְן מְרוּבָה לֹא, וְזֶה בְּרוּר, וְלְפִיָּה שְׁכַתְבַּתִּי לַעִיל בְּתוֹס' בַּד"ה אִין ג"כ נִחָא דְדִינִיק רַק מְסִיפָא כַּה"ל: .

שָׁם בְּשִׁלְמָא דְרַבָּה לֹא אָמַר כַּה"ז מְתַנִּיתִין אֲלִימָא לְאַקְשׁוּיִי. נִרְאָה לִי דְּאִין הַפּוֹנוּהָ לְהַקְשׁוֹת לְמָה ר לֹא פְּרִיָּה מְבַרְיִתָא דְאַפִּי אִי לֹא אֲלִימָא לִי מְתַנִּיתִין מִהִיכִי תִינִי יְקָשָׁה עָלִיו שְׁהִי לוֹ לְהַקְשׁוֹת מְבַרְיִתָא כַּה"ז, וְעוֹד דְּהוֹנִי לומר רַבָּה לֹא פְּרִיָּה כַּה"ז, אֲלֵא עִיָּקֵר הַקּוֹשֵׁא לְהַךְ לִישְׁנָא דְאַמַר דַּר"ז פְּלִיג עַל רַבָּה דַּס"מ בְּלְבַד מְסִיפִיק שְׁלֹא לְהַחְזִיר יְנוּ דְקָאמַר בְּשִׁלְמָא דְרַבָּה לֹא אָמַר כַּה"ז מִשׁוּם דְּהָךְ קוֹשֵׁא מְתַנִּיתִין אֲלִים לִי דַּע"כ דְּבָא לְהוֹרוֹת דְתַנּוּ מְחֻזְרִין דַּא"כ לוּלִי נִמְלֵךְ, וְהַשְׁתָּא מְמִילָא אִי אֲפָשֵׁר לומר דְּרַק בְּאִין ש"לֹא הִוְחָזְקוּ מְחֻזְרִין אֲפִתִי מֵאִי קַמ"ל הָא מִשְׁנָה שְׁלִימָה בְּתַר ה דְּכָל מַעֲשֵׂה ב"ד יַחְזִיר לְפִי דְלֹא חִיָּשִׁינָן דְּנִמְלֵךְ וְלֹא חִיָּשִׁינָן דְשְׁל אַחַר הוּא שְׁשִׁמוּ כָּה, וְע"כ דְּבָא לְהוֹרוֹת אִפִּי ש"מ מְחֻזְרִין, אָבֵל ר"ז מ"ט לֹא אָמַר כְּרַבָּה דְאַפִּי ש"מ מְחֻזְרִין פֶּל שְׁלֹא הִוְחָזְקוּ, וְעַל זֶה אָמַר דַּר"ז לֹא קוֹשֵׁא מְתַנִּיתִין דְתַנּוּ נוֹתְנִין וְלֹא לְהוֹרוֹת דְּנוֹקָא דְתַנּוּ נוֹתְנִין

ונמלה אורחין דמילתא קתני א"כ לא קשיא לי' רק מבריינתא, ובהא שפיר יש לומר דאפי' ש"מ ולא הוה חזקו אין מחזירין ובריינתא באין ש"מ דוקא, והיינו דקאמר בשלמא דרבה והיינו מה דמוכח מרבה דאפי' ש"מ פל' שלא הוה חזקו מחזירין, ודוק: ותדע דאי ס"ד דהקושן רבה למה לא פריה כר"ז א"כ אפי' לא אלימא לי' מתניתין טפי מבריינת' נחא לי' טפי להקשות ממתניתין דבהא מוכח דבעינן דוקא ש"מ והוה חזקו דאי ס"ד בש"מ בלבד לא מהדרינן ונמלה אתי להורות דבלי ש"מ ולא הוה חזקו מהדרינן הא מסיפא דוכל מעשה ב"ד דמחזירין עכ"פ בלי ש"מ ובלי הוה חזקו, וע"כ דזהו באמת קושית הש"ס דמ"ט לא ס"ל לרבה כר"ז דבש"מ בלבד לא מהדרינן ומשני משום דאלימא לי' הקושן ממתניתין ולר"ז לא קשיא לי', כנ"ל: שם דקאמרי עדים מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד של יב"ש.

תמוה לי פיון דכתוב זמן. בגט א"כ מה צורך שיאמרו מעולם לא חתמנו תיפוק לי' פל' שלא חתמו באותו יום רק ליב"ש אחד כבר יצאנו מחשש דשיל אחר הוא דנדאי פשיטא דליכא למיחש דחתמו על מוקדם ולדעת הפוסקים דמאן אחר פשר אפשר לנישב קצת דהקא מייירי דעדים אמרו ביום שנפל ממנו קודם שנמצא דלא חתמו העולם רק על זה לאיש זה כמו שפירש"י דאי דאמרו אחר שנמצא הרי רואין חתימתם כמו שהקשו התוס' בד"ה לעולם דמאי למימרא וע"כ דאמרו קודם שנמצא דאותו שאבדו העמיד העדים כדי שאם ימצאנו יוכל לגרש בו, והשתא שפיר קאמרי מעולם לא חתמנו דאי חתמו מעולם שפא מאן אחר הי' ונתאחר על זמן זה, אבל לדעת הרמב"ם הפוסל גט מאן אחר כמו מוקדם בנדאי קשי', ובנדאי ליכא למימר דהואיל דגט זה נפל ונמצא נחוש דנחתם בפסול ולכך נפל והוי מוקדם או מאן אחר דהיאך ס"ד לחוש על עדים שחתמו על גט פסול בפרט כאן דעדים עצמן אומרים שלא חתמו בפסול ואי באנו לחוש פן בכל גט שנמצא אפילו ידעו דשיל זה הוא נחוש לפי שנפל דגט פסול ממינים הפוסלים בגט, וע"כ דהא ליתא, וצע"ג לפע"ד, ואולי יש לומר דאינו נאמנין רק פשעמדין שלא חתמו לעולם רק על גט אחד ורק בשם זה דאל"כ פל' שחתמו מעולם עוד גיטין וכ"ש אי חתמו על כפה יב"ש שוב הוי מילתא דלא רמיא עליהו ויש לחוש שפא באותו יום חתמו ליב"ש אחר ואינו זוכרין, ודוק, ועמ"ש בתוס' בד"ה לעולם: שם נקב יש בו בצד אות פלוני.

עמ"ש לקמן בבריינתא מה שיש לדקדק בזה ושם העליתי דרב אשי דוקא מספקא לי' אי ס' דרבנן ואין צורך למה שפירש"י בד"ה מספקא ליה, ע"ש: שם רבב"ח אירכס לי' גיטא וכו' לא ידענא וכו'.

הנה אי אפשר לומר דרבב"ח מעיקרא נמי ידע דט"ע מהני רק בסי' בלבד הוא דמספקא לי' אי מהני, א"כ לא נתחדש לו לרבב"ח מפח מעשה זו שום דבר ונשאר הספק כבתחילה, ומה נ"מ בסיפור ענין זה שהיה לו ספק ונשאר בספק, אלא נראה דרבב"ח בט"ע נמי נסתפק דאפי' בצ"מ יש מקום לחוש בכה"ג לבד דמי לפי שנראה לו מצד עצמו שזה הגט בנדאי ש'לו מפח השמות ואין נראה לו לחוש שגם יב"ש אחר אבד גט כמו בעל דלא חיישינן לי' דמשקר ומ"מ אינו נאמן בט"ע כמ"ש התוס' בד"ה לעולם והיינו דקאמר שנתברר לו שהחזירו לו הגט בכאן ע"י סי' וט"ע רק אינו יודע אי סימנים הועילו דסי' דאוריית' אבל ט"ע לא, או להיפך ט"ע הועיל ועכ"פ סי' וט"ע מהני במה נפשה, ולפי זה

ט"ע בלבד אֶפְשֶׁר דְּאָפִי' לַצ"מ אִין מַחְזִירִין, וְעַמ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה מְצָאוּ קְשׁוּר: בְּתוֹס' בַּד"ה בְּזִמּוֹן, וְא"ת פִּינּוֹן וְכו' וַיִּחְזִיר דְּקַתְּנֵי וְכו' דְּבָרֵי הַתּוֹס' הִלְלוּ קִשְׁיִן לְהוֹלִימוֹ, חֲדָא דְמַה ס"ד דְּתוֹס' הָא מְפָרֵשׁ בְּיַד נוֹחְלִין דְּלַמְפָּרַע לֹא, וְעוֹד תִּיקְשִׁי עַכ"פ נֶאֱמָן מִפְּאֵן וְלַהֲבֵא אִפִּי' בְּלִי גִט פְּלִל, א"כ כ"ש פֶּאֵן שְׂיֵהָא נֶאֱמָן עַכ"פ שְׂתֵּהָא מְגוֹרְשָׁת לִיתָן לָהּ הֲגַט לְרֹאזִי, וּמַה בְּכֹה שְׂלֵא נִיתָן עֲכָשְׁיוּ זֶה הֲגַט בְּתוֹרַת גִּירוּשִׁין הָא שָׁם לֹא אָמַר רַק גְּרֻשְׁתִּי לְמַפְרַע וְאִין פֶּאֵן גִּט פְּלִל, וּמ"מ נֶאֱמָן שְׂתוּכַל לְהַנְשֵׂא בְּלִי גִט פְּלִל מִפְּאֵן וְאִילָךְ וּמ"ש פֶּאֵן דְּצָרִיף לְגֻרְשָׁה מְחַדָּשׁ עֲכָשְׁיוּ, וְכִי גִרַע גִּט זֶה הֲנִמְצָא מֵאִי הִיָּה אֹמֵר גְּרֻשְׁתִּי לְמַפְרַע בְּלִי גִט לְפָנֵינוּ פְּלִל, שְׂאָרָא שְׂאִינוּ נֶאֱמָן לְמַפְרַע אִין צָרִיף לְגֻרְשׁ מְחַדָּשׁ עַכ"פ, גַּם יֵשׁ לְדַקְדָּק שְׂלֵא זָכְרוּ בְּקוּשְׁתֵּי פְּלִל מְפָרֵק יֵשׁ נוֹחְלִין רַק בְּתִירוּץ זָכְרוּ מְקוּמוֹ בְּיַד נוֹחְלִין, גַּם יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרֵיהֶם דְּהֵם מְפָרְשִׁים יַחְזִיר דְּבָרֵיהֶם אִפִּי' לְפִי הָאֱמַת דְּלֹא חִיִּישִׁין דְּשָׁל אַחַר הוּא דְּצָרִיף לְגֻרְשָׁה מְחַדָּשׁ, וּמָנָא לְהוּ הָא.

כְּמוֹ שְׂהִקְשִׁיתִי לְעֵיל לְפִירַשׁ"י בַּד"ה מוֹדָה ע"ש: וּמַה שְׂנִרְאָה לִי בְּכּוֹנֶנֶת הַתּוֹס' בְּפִשְׁטוּת הוּא כְּה, דְּנִדְּאִי מַה שְׂאָמְרוּ פֶּרֶק יֵשׁ נוֹחְלִין דְּפִלְגִינּוּ דִּיבּוּרֵי' וְנֶאֱמָן לְהֵבֵא הֵינּוּ דוּקָא כְּשִׂאוּמֵר גְּרֻשְׁתִּי לְמַפְרַע בְּלִי שׁוּם גִּט פְּלִל וְכִשְׂאֵנוּ מֵאֲמִינִים לְהֵבֵא לֹא נִמְסַר בְּיַדָּהּ שׁוּם דְּבַר הַמּוֹרָה גִּירוּשִׁין לְמַפְרַע, אֲבָל אִם מְחַמַּת שְׂנִמְיָן לּוֹ מִפְּאֵן וְלַהֲבֵא יִגִּיעַ תּוֹעֵלַת לְמַפְרַע פְּשִׁיטָא דְּאָפִי' מִפְּאֵן וְלַהֲבֵא אִינוּ נֶאֱמָן דְּלֹא שְׂיֵיף בְּיַדוֹ לְגֻרְשָׁה פִּינּוֹן דְּכּוֹנֶנְתּוֹ שְׂיִגִיעַ תּוֹעֵלַת לְמַפְרַע מַה שְׂלֵא יוֹעִיל בְּגִירוּשִׁין עֲכָשְׁיוּ: וְאֵהָא קִשְׁיִן לְהוּ לְתוֹס' דַּס"ד יַחְזִיר בְּתוֹרַת חֲזָרָה א"כ ע"כ דְּהַבְּעַל נֶאֱמָן שְׂגִירַשׁ דַּל"כ אִפִּי' לֹא נִחוּשׁ דְּשָׁל אַחַר הוּא לְמָה נֶאֱמִין לּוֹ שְׂגִירַשׁ שְׂלֵא יִצְטָרֵף לְגֻרַשׁ מְחַדָּשׁ.

א"כ פִּינּוֹן דְּנֶאֱמָן שְׂגִירַשׁ אִפִּי' חִיִּישִׁין דְּשָׁל אַחַר הוּא ס"ס נֶאֱמָן שְׂגִירַשׁ כְּבָר וּמַחְזִירִין לָהּ לְרֹאזִי' אִפִּי' אִינוּ שְׂלֵא, וְזֶה שְׂלֵא הִבִּיאוּ מְפָרֵק יֵשׁ נוֹחְלִין דְּמַהֲכָא גּוּפָא מוּכַח דְּנֶאֱמָן גְּרֻשְׁתִּי דַּל"כ לְמָה יַחְזִיר בְּתוֹרַת חֲזָרָה בְּלִי גִירוּשִׁין מְחַדָּשׁ: וְעַל זֶה תִּירְצוּ דְּלֹא מַהִימָן רַק הִיכִי שְׂאִין מוֹסְרִין בְּיַדָּהּ שׁוּם דְּבַר רַק שְׂתוּכַל לְהַנְשֵׂא מִפְּאֵן וְלַהֲבֵא אִזְ נֶאֱמָן דְּבִידּוֹ לְגֻרְשָׁה, אֲבָל פֶּאֵן דְּמוֹסְרִין בְּיַדָּהּ גִּט מְזִמּוֹן לְמַפְרַע מִמִּילָא אִינוּ נֶאֱמָן אִפִּי' מִפְּאֵן וְלַהֲבֵא דְּלֹא שְׂיֵיף בְּיַדוֹ לְגֻרְשָׁה דָּאֵז לֹא יֵהָא לָהּ גִּט בְּזִמּוֹן לְמַפְרַע וְאִי נִימָא דְּהִלְקוּחוֹת יִאֲמְרוּ אִיִּיתִי רֹאזִי' וְאִין נ"מ לְמַפְרַע פְּלִל, הָא לִיתָא פִּינּוֹן דְּאִין מַחְזִירִין הֲגַט לְגֻרַשׁ בּוֹ עֲכָשְׁיוּ דְּחִיִּישִׁין שְׁלֵא אַחַר הוּא א"כ לֹא יִאֲמְרוּ הִלְקוּחוֹת אִיִּיתִי רֹאזִי' פִּינּוֹן שְׂהוּחְזוּר לָהּ בְּתוֹרַת גִּירוּשִׁין מְכָבֵר ע"כ הָאֱמִינוּהוּ שְׂגִירַשׁ אִזְ פִּינּוֹן דְּעֲכָשְׁיוּ לֹא גִירַשׁ, וְעַל זֶה פְּתַבּוּ דִּיחְזוּר דְּקַתְּנֵי אֶפִּילוֹ לְמַסְקָנָא דְּאִין חוֹשְׁשִׁין דְּשָׁל אַחַר הוּא ע"כ בְּתוֹרַת גִּירוּשִׁין דְּבְתוֹרַת חֲזָרָה לֹא יִאֲמְרוּ אִיִּיתִי רֹאזִי'.

דְּאִי גַם בְּתוֹרַת חֲזָרָה יִאֲמְרוּ אִיִּיתִי רֹאזִי', אֶפִּילוֹ נִיחוּשׁ דְּשָׁל אַחַר הוּא נֶאֱמָן לְהַחְזִיר לָהּ, פִּינּוֹן דְּאִין נ"מ לְמַפְרַע דְּלַעוּלָם יִאֲמְרוּ אִיִּיתִי רֹאזִי', וְדוּק הֵיטֵב: אִיבְרָא שְׂיֵשׁ לְדַקְדָּק אֶפִּיתִי מֵאִי פְּרִיף דִּילְמָא בְּיוֹם שְׂנִכְתַּב מִיָּרִי וְשְׂפִיר נֶאֱמָן לּוֹמַר גְּרֻשְׁתִּי כְּמִבְּנֹאֵר פֶּרֶק יֵשׁ נוֹחְלִין לְהִדְּאִי ע"ש בְּרַשְׁבָּ"ם וּמ"ש הַתּוֹס' לְעֵיל דְּאִי לְזִמּוֹן מְרֻבָּה מִיָּרִי מִמִּילָא אִפִּי' אַחַר כְּמָה יָמִים מ"מ נּוֹקְמָא לְאַלְתֵּר וּבּוֹ בְּיוֹם, וְלֹא קִשְׁיִן פְּשִׁטָא דְּקַמ"ל יַחְזִיר בְּתוֹרַת חֲזָרָה לֹא לְגִירוּשִׁין דְּנֶאֱמָן גְּרֻשְׁתִּי, וְצ"ל דְּאִי דְּקַמ"ש"ל דְּנֶאֱמָן גְּרֻשְׁתִּי בְּלִי גִט פְּלִל נֶאֱמָן גְּרֻשְׁתִּי הַיּוֹם וּמָה עֲנִין זֶה לְכָאן בְּגִט הֲנִמְצָא, וְלִכְּן לֹא הִבְנֵיתִי פְּלִל דְּבָרֵי הַתּוֹס' לְעֵיל דְּכְתַבּוּ דְּלִכְּוֹד

פְּרִיָּה בב"מ וְלִיחֻשׁ וְלֹא מוֹקִי בּוֹ בַּיּוֹם דְּלִזְמַן מְרֻבָּה מִשְׁמַע אִפִּי אַחַר כַּמָּה יָמִים דְּהָא בְּלֵא"ה לֹא מְצִי לְאוֹקְמֵי בּוֹ בַּיּוֹם דֵּא"כ אִפִּי לְזַמְן מְרֻבָּה קִשִּׁי פְּשִׁיטָא כְּמוֹ בְּלֵאֲלִתְרַ דְּס"ס נְאָמְן גְּרֻשְׁתִּי אִפִּי תִימָא דְחִינְשִׁינּוּ שֶׁל אַחַר הוּא פִּינּוּן שְׁהוּא בּוֹ בַּיּוֹם וְלֹא הָוִי רַק מְפָאן וְלֵהֲבָא, וצ"ע וּבְעַיְקָר קְוָשִׁית הַתּוֹס' נְרָאָה לִי דְבֵלֵא"ה לֵק"מ דְּהָא ר"י ור"ל פְּלִיגִי אִי יֵשׁ לְבַעַל פִּירוֹת מְשַׁעַת חֲתִימָה עַד נְתִיבָה אוֹ לֹא וּלכ"ע פְּלִיגִי ר"ש וְרַבְּנָן בְּהָא א"כ כְּמוֹ דְּפְרִיָּה פ"ק דְּב"מ הִנִּיחָא לְמ"ד פִּינּוּן שְׁנַתּוּן עֵינָיו לְגְרֻשָׁה וְכו' כְּמוֹ כֵּן מִקְשָׁה הֲכָא לְהִיפּוֹף עכ"פ לר"ל אִפִּי לְרַבְּנָן וְלר"י לר"ש דְּאָבְד הַבַּעַל פִּירוֹת מְשַׁעַת חֲתִימָה א"כ לְדִידֵי פְּשִׁיטָא דְלֹא יֵאמְרוּ לְקוֹחוֹת אֵינִי רֵאִי דְהָא פְּדִין טְרַפָּה אִפִּי נְתַגְרָשָׁה אַח"כ וְהִשְׁתָּא אִי חִינְשִׁינּוּ שֶׁל אַחַר הוּא הִיאָף נְחִזִיר לָהּ הֲגַט הָא כַּה"ג פְּשִׁיטָא דְאִינוּ נְאָמְן לוֹמַר גְּרֻשְׁתִּי שְׁתַּטְרוּף לְקוֹחוֹת לְמַפְרַע וְהֵם לֹא יוֹכְלוּ לוֹמַר אֵינִי רֵאִי דְהָא מְזַמְן הֲגַט מְגִיעַ לָהּ פִּירוֹת וְשָׂמָא בְּאַמַּת אִין זֶה הֲגַט שְׁלוֹ, תַּדַּע דְּהַתּוֹס' גּוּפָא פְּתִבוּ לְעִיל דְּלִכְּהָ פְּרִיָּה לְקַמְן מֵאִי לְמִימְרָא מְשׁוּם דְּבָא לִינְשִׁב לְמ"ד מְשַׁעַת חֲתִימָה אָבְד הַפִּירוֹת א"כ פְּשִׁיטָא דְמַהֲאִי טַעְמָא לִיכָּא לְמִימַר דִּיחֲזִיר מִכַּח דְּנְאָמְן גְּרֻשְׁתִּי דְתִנַּח אִי לֹא חִינְשִׁינּוּ שֶׁל אַחַר הוּא דְאָז לכ"ע אִין לְחוּשׁ לְטְרִיפָא שְׁלֵא פְּדִין, דְּלִמ"ד יֵשׁ לְבַעַל פִּירוֹת עַד נְתִיבָה יֵאמְרוּ אֵינִי רֵאִי כְּדִאֲמַרְיָן הֵתֵם וְלִמ"ד שְׁאָבְד מְשַׁעַת חֲתִימָה פְּדִין תַּטְרוּף אָבְל אִי יֵשׁ לְחוּשׁ דְּאַחַר הוּא פְּשִׁיטָא דְלִמ"ד דְּאָבְד מְשַׁעַת חֲתִימָה דְאִינוּ נְאָמְן כָּל דְּגִירָשׁ אִפִּי לְעַנְגְן מְפָאן וְלֵהֲבָא דְהָא תַּטְרוּף שְׁלֵא פְּדִין לְמַפְרַע, וְלִיכָּא לְמִימַר דְּלַעֲנָן טְרִיפָא שְׁלֵא פְּדִין לֹא חִינְשִׁינּוּ דְשֶׁל אַחַר הוּא וְרַק לְעַנְגְן אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ חִינְשִׁינּוּ, הָא לִיתָא, דְּאִפִּי לְעַנְגְן אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ אִין לְהַחֲזִיר לָהּ דְּבִשְׁבִיל שְׁאוּמַר גְּרֻשְׁתִּי אִין לְהֵאֲמִין אִפִּי לְהֲבָא פִּינּוּן שְׁיֵשׁ נ"מ בְּדַבְּרִיו לְמַפְרַע לֹא שְׁיִיף בִּידּוֹ לְגְרֻשָׁה, אָבְל כָּל הִיכִי דְלִקְוֹחוֹת יֵאמְרוּ אֵינִי רֵאִי שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר דְּנְאָמְן גְּרֻשְׁתִּיבְכָה"ג דְּהָכָא, וּמַעֲתָה לֹא מְבַעֲנִי לְפִי הֵאֲמַת דְּלֹא חִינְשִׁינּוּ לְשֶׁל אַחַר דְּמַחֲזִירִין לָהּ בְּתוֹרַת חֲזַרָה לֹא לְגִירוּשִׁין דְּנְאָמְן גְּרֻשְׁתִּי לְהֲבָא וְאִין צְרִיף לְגַרְשׁ מַחֲדָשׁ כְּמוֹ בְּלִי גִט כָּלָל, וְאִף דְּאוּמַר לְמַפְרַע לֹא אִיכְפַת לָן פִּינּוּן דְּלִקְוֹחוֹת יֵאמְרוּ אֵינִי רֵאִי, אֲלֵא אִפִּילוּ לֹס"ד דְּחִינְשִׁינּוּ שֶׁל אַחַר ג"כ יַחֲזִיר לָהּ מִכַּח מֵאֲמָרוּ שְׁגִירָשָׁה לְרֵאִיָּה שְׁתַּנְשֵׂא מְפָאן וְלֵהֲבָא, וְאִף דְּמַחֲזִירִין לָהּ גִט כְּתוּב לְמַפְרַע מ"מ אִין נ"מ לְמַפְרַע דִּיאֲמָרוּ אֵינִי רֵאִיָּה, וְלֹא הֵאֲמִינוּהוּ רַק מְשׁוּם דְּפְלִגִּינוּ דִּיבּוּרֵי, וְעַיְקָר הַקְּוָשִׁיא הֲכָא לְמ"ד דְּאָבְד בַּעַל פִּירוֹת מְשַׁעַת חֲתִימָה דְּבָהָא לֹא יוֹכְלוּ לוֹמַר אֵינִי רֵאִיָּה, וְאִי חִינְשִׁינּוּ שֶׁל אַחַר וְדֵאִי אִין לְהַחֲזִיר, כַּמ"ש, וְזֶה בְּרוּר לְפַע"ד [וְעֵינִין מַה שְׁפַתְבְּתִי לְקַמְן בְּתוֹס' בַּד"ה לְעוֹלָם מַה שְׁיֵשׁ לְתַמּוּהָ גַם כֵּן לְפִי הַנ"ל]: וְהִנֵּה הַתּוֹס' בַּב"ב דָּף קל"ד בַּד"ה לְמַפְרַע פְּתִבוּ תִימָא דְמֵאִי קַמְש"ל פְּשִׁיטָא דְאִינוּ נְאָמְן לְמַפְרַע גְּרֻשְׁתִּי אֲשֶׁתִּי שְׂאֵם הִי נְאָמְן מֵאִי הוֹעִילוּ בְּתַקְנַת זְמַן בְּגִיטִין דְּלְעוֹלָם יַחְפָּה שְׁיֵאמַר גְּרֻשְׁתִּי קוֹדֵם הַזְּנוּת ע"ש: וּמַעֲתָה יֵשׁ לְתַמּוּהָ לְפִי מַה שְׁפַתְבוּ כְּאִן דְּאִפִּי כְּאִן שְׁנַמְצָא גִט מְסִיעַ לְדַבְּרִיו שְׁגִירָשׁ אִינוּ נְאָמְן גְּרֻשְׁתִּי לְמַפְרַע, א"כ בְּכַה"ג לֹא שְׁיִיף שְׂמָא יַחְפָּה כָּלָל וּמ"מ אִינוּ נְאָמְן, וּמֵאִי קִשְׁיָא לְהוּ שָׁם, וצ"ל דְּדוֹקָא הֲכָא בְּגִט שְׁנַפְל דְּאִיִּתְרַע אֲמַרְיָן דְאִינוּ נְאָמְן לְמַפְרַע, דְּלִקְוֹחוֹת יַטְעוּ וְלֹא יֵאמְרוּ אֵינִי רֵאִי וְאִין חִינְשִׁינּוּ דְלֹא גִירָשׁ בִּיּוֹמוּ.

אָבְל אִי אָמַר גְּרֻשְׁתִּי לְמַפְרַע וְנוֹדַע ע"פ עֵדִים שְׁפַתְבּוּ לְגַרְשׁ בְּאוֹתוֹ יוֹם רַק לֹא נוֹדַע שְׁגִירָשׁ, וְדֵאִי נְאָמְן אִפִּילוּ לְמַפְרַע דְּמַסְתְּמָא גִירָשׁ דְּלֹא מְקִדִים אִינְשׁ פּוֹרְעָנוֹת לְנַפְשֵׁי, וְהָא לִיכָּא לְמִימַר דְּקַמ"ל הֵתֵם בְּכַה"ג דְּהָכָא בְּנַפְל, הָא פְּשִׁיטָא דְכָל שְׁנַפְל אִינוּ נְאָמְן נְגִיד

לקוחות: אף אפתי יש לדקדק במה שכתבו התוס' שם דלמ"ד לא פלגינן אתי שפיר, דקמ"ל אפילו להבא אינו נאמן ויש להבין הא למ"ד פלגינן ג"כ בכה"ג דבא לחפות אינו נאמן למפרע אפי' שתתגרש מכאן ולהבא דהא לא שייך בידו לגרשה כיון שבא לחפות למפרע א"כ שפיר קמ"ל דאינו נאמן אפילו להבא וצריך לומר דס"ל לתוס' דע"כ אפי' אומר על צד שיש נ"מ למפרע, מ"מ כיון שאין מאמינים אותו בזה פלגינן שתתגרש מכאן ולהבא כיון דלענין זה בידו לגרשה, וכיון שאין מאמינים לו למפרע והוא עומד בדבריו, אי באמת לא גירש כלל לא הי' מניחה להנשא מכאן ולהבא והי' מגרשה דלא חשיד לקלקלה, דאל"כ אלא כל שלפי דבריו יש נ"מ למפרע שוב אינו נאמן להבא ג"כ, א"כ למ"ד פלגינן דנאמן להבא היינו בגוונא שאין שום נ"מ למפרע, א"כ מה נ"מ במה שאינו נאמן למפרע, וע"כ שיש נ"מ למפרע ומ"מ נאמן להבא כיון שאין אנו מאמינים על למפרע נשארה מגורשת עכ"פ להבא, כנ"ל בכוננת התוס' שם: ומעתה לפי זה נראה לי דה"ה הכא יחזיר בתורת חזרה ואין צורך לגרש מחדש, דאף דאומר למפרע מ"מ כיון שאין מאמינים אותו בזה ולקוחות יאמרו אייתי ראיה ממילא פלגינן דנאמן על להבא ואין צורך לגרש מחדש כמו בלי גט כלל רק התוס' ס"ל דלקוחות יטעו בזה כיון שניתן בתורת חזרה כמו בשט"ח דאמרינן דטעו ולא יאמרו אייתי ראי' א"כ ממילא אינו נאמן אפילו להבא רק צריך לגרש מחדש, ואי יש לחוש דש' אחר הוא אפי' גירושין מחדש בגט זה לא מהני אצל לפי מה שכתבתי דבלא"ה לק"מ אין צורך לזה.

ודוקא בשט"ח אמרינן דטעו אצל בגט לא טעו כלל כמו דאמרינן התם דבגט יאמרו משום עיגון הוחזר לה שתנשא ולא לענין טריפת לקוחות, ועוד דאפילו תימא אי יש לחוש של אחר הוא, ומ"מ יחזיר לה טעו לקוחות דע"כ רק על מאמר הבעל סמכו והוא אומר כפר גירשה באותו יום דאל"כ היאך הוחזר.

אצל לפי האמת דלא חיישינן של אחר הוא ממילא ידעו לקוחות דרק על הגט סמכו משום עיגון שפבר גירש אצל לא אימת גירש דמן הגט אין ראי' אימת גירש. ודוק היטב בכל הנ"ל.

בד"ה מעולם לא חתמנו על גט אהד וכו' ותימא וכו'. עיין מהרש"א מה שכתב ליישב קושית מהרש"ל, והנה תירוץ ראשון הוא תמוה מאד דמ"מ הוי מצוי ליפרושי בידעיןן שממנו נפל, וע"כ לא כתבו התוס' לעיל דוקא באין ש"מ רק לתירוץ רבה אצל לר' ירמ' דמוקי לה בעדים אומרים לא חתמנו מה בכה"ג דש"מ בלא"ה לא חיישינן לאחר ג"כ דהא לא חתמו רק לאחד, גם תירוץ השני תמוה דמ"מ מה הועילו התוס' לעיל בתירוץ דמ"מ תיקשי ברייתא, אצל פוננת התו' פשוט ומבואר דלעיל לא מצוי ליישב משום דאינו חשוד לקלקלה דהא במתניתין לאו באומר תנו מיירי דהא קתני שמא פתובין ונמלה וכיון דלא אמר תנו מה צורך לנמלה הא בלא"ה מנא ידעין דש' זה והוצרכו לומר דידעין דממנו נפל אצל הכא בברייתא לא שייך לאוקמא דידעין דממנו נפל דהא קתני בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה וע"כ דלא נפל ממנו והוצרכו לומר דנאמן דאינו חשוד לקלקלה, ותירוץ לעיל שייך על המשנה ותירוץ פאן שייך על הברייתא ולק"מ: איברא יש לתמוה בגוף דברי התוס', דלעיל סוף ד"ה הא אמר תנו כתבו דלכה פריה פאן מאי למימרא ולא קאמר דקמ"ל דלא חיישינן לשמא כתב ליתן בניסן דעדיפא משני אפי'

למ"ד דמשעת חתימה אבד הבעל פירות, והשפא הרי דבריהם סותרין זה את זה פיון דעיקר תירוצו של ר' ירמיה' הוא משום דנאמן הבעל דעל שלו חתמו משום דנאמן לומר גרשתי והרי לכ"ע למפרע אינו נאמן, וכיון דאבד בעל פירות משעת חתימה שוב לא יאמרו לקוחות אייתי ראי' והיאך נאמין לבעל שנתגרשה למפרע והיא תטרוף לקוחות שלא פדיו, וממילא פיון שיש נ"מ בדבריו לעגנו למפרע שוב אינו נאמן אפי' להבא דאין בידו שתתגרש למפרע וממילא אינו נאמן גרשתי כלל והוא תמוה לפע"ד וע"כ דכל תירוצו של ר' ירמיה' רק למ"ד יש לבעל פירות עד שעת נתינה ואפתי מה פריה מאי למימרא הא קמ"ל דלא חיישינן לשמא כתב ליתן בניסן משום דלקוחות ידעי להזהר לומר אייתי ראיה: אבל לדעתי עיקר קושית התוס' יש ליישב בפשיטות דמייירי שראו גט ביד הבעל בשמות אלו ואז לא ראו להכיר החתימות אם דומות לאותן החתימות שפגט זה הנמצא וכיון שהעדים אומרים שלא חתמו רק על אחד ע"כ זהו שראוהו ביד הבעל, ולעיל הוצרכו התוס' לומר דידעינן דממנו נפל דברא' בלבד אין ראיה שאבד גיטו כלל ושמא לא אבד כלל וזה הנמצא אחר אבדו אבל פאן דעדים מעידין שלא חתמו רק אחד בראיית גט ביד הבעל סגי בכך ולא ראו אי נתנו או לא ובעל מודה שנתנו מחזירין דלא חיישינן לאחר פיון דעדים מעידין דרק על אחד חתמו ולא חיישינן דילמא איתרמי שמא פשמא ועדים פעדים: בד"ה פגון, פי' בקונטרס וכו' ושליו לא מהימן וכו'.

ובעל נמי לא מהימן דיש לומר דלפי שהוא סבור שהוא שלו ואינו חושש ליב"ש אחר אומר דידע דשלו הנה בו נקב זה כמ"ל, אף קצת יש לדקדק לפי דעתם דבשליח לא חיישינן לנמלה א"כ בלא"ה לא מצוי ליפרושי דקאמר השליח דהא רב אשי משני על המשנה דקתני פתובים ונמלה א"כ ע"כ לא מייירי בשליח: אמנם גם על פירש"י יש לדקדק מה שפירש האי שליח וכיון דשליח נאמן כ"ש בעל, והוי לי' ליפרושי דאומר הבעל וכ"ש בפרייתא דקתני בזמן שהבעל מודה ושליו מאן דכר שמי', ונראה לי דכוננת רש"י ז"ל דלעיל גבי פתובים ונמלה פיון דלא מייירי באמר תנו א"כ ממילא אין הבעל נותן סימן, דאי הוא לפנינו ונותן סימן הרי ידענו אי נמלה אי לא וא"כ תיקשי תיפוק לי' דיש לחוש דשול אחר הוא, לזה הוצרכו לפרש דשליח אבדו ונותן סימן ומ"מ חיישינן לנמלה לולא דאין הבעל אומר תנו, וכמו כן בפרייתא קשיא לי' אי ס"ד דבעל נותן סימן א"כ תיקשי סיפא דקתני אין הבעל מודה תיפוק לי' דאינו נותן סי' ואפי' מודה אין מחזירין ובנדאי לא הוצרכו להשמיענו דאי נותן סימן מ"מ פיון שאינו מודה אין מחזירין דפשיטא פיון שאין להחזיר רק ע"י נאמירתו שנותן סי' א"כ פשיטא שאין להחזיר פשאומר שלא גירשה במיגו דשתק ולא הי' נותן סימן, דליכא למימר דנותן סימן כדי שנתחזיר לו דמזה אין ראי' דלא גירש דאפי' גירש יודע הסימן לזה הוכרח לפרש דבריייתא מייירי דשליח אבדו ונותן סי' ואומר שגירשה רק דחיישינן שמא משקר ובעל נמלה קמ"ל דבמודה מחזירין אבל הפל בשליח מייירי ובאמת יש לתמוה על התוס' לעיל דבשליח לא חיישינן לנמלה דא"כ הו' משנה דב"מ במאי מייירי אי שליח אבדו הרי לא חיישינן לנמלה ואי בעל אבדו תיפוק לי' דאינו נותן סימן דהא אינו לפנינו כלל ויש ליישב קצת דברי התוס' על פי פירושם לעיל בד"ה הא אמר תנו קמא ודוק אבל רש"י לטעמי' בנדאי יפה פירש בשליח דוקא: איברא גוף דברי התוס' הללו צריכין ביאור, חדא דמה קשי' להו להו ספרים דגרסי דאמרי עדים עד שכתבו ויש לומר גם מה ס"ד

דעדים לא מהימני וביותר אני תמה שפיתבו אפילו ראוהו פכר דמה בקשו בהה תיבת פכר
הא ברואין הנקב באות פלוני לפנינו מהני פיון דמעידין דגט הנאבד הנה לו נקב פנה
באות פלוני כמו זה הנמצא גם אני תמה היא אפשר לפרש דקאמרי עדים דהיא שנייה
לומר דאמרי עדים נקב יש בו דהא הפל רואין נקב לפנינו העדים והב"ד רק עיקר עדותם
דהגט הנאבד ידעו שהי' בו נקב באות פלוני כמופנה, ובשליח שנייה שפיר שאומר שיש
בו שאין לו לראות הגט כלל ואומר שיש בו נקב ואנו רואין בגט שפדכריו פן הוא, אבל
בעדים אין דנין על הגט הנמצא רק על הנאבד והיא שנייה לומר דקאמרי עדים נקב יש
בו, ועכ"פ הוי לי' לומר פגון שיש בו נקב וכו' וקאמרי עדים דגט הנאבד ג"כ הנה בו
נקב פנה ונאמנין בתורת עדות, אבל השתא דקאמר דאמרי נקב יש בו בצד אות פלונית
בנדאי קשה פנ"ל: לכן נ"ל ברור בכוננת התו' דלכ"ע אפילו להך גירס' דקאמרי עדים,
דברי רב אשי פפושטא, דעדים נותנין בו סימן ואמרים דגט זה יש בו נקב, ולא שהם
רואין לפנינו נקב בגט זה רק דמעידין על גט הנאבד שיודעין שהי' בו נקב פנה, דבכה"ג
לא מהימני פלל דכיון דאז בשעת שראו הגט קודם שנאבד הוי מילתא דלא רמיא עליהו
דמה איכפת להם או באינה אות יש בו נקב, הלכך פשרואין עכשיו נקב בגט הנמצא הם
חושבין דגט הנאבד ג"כ הי' לו נקב באות זה ובאמת אפשר שטעו ולא הי' אז אצל אות
זה כלל, וכה"ג אמרינו בשבועות פרק הדיינין באומר פרעתיך בפני פלוני ופלוני ואתי
ואמרו להד"ם דמילתא דלא רמי עליה דאינש לאו אדעתיה ולא הוחזק בפירו, וליכא
למימר דשאני התם דבשעה שאמר שפרע בפניהם לא רמי עליה גם פן דהא אין צרייה
לפרעו בעדים אבל כאן עכשיו רמי עליהו לזפור יפה וכן פ"י רש"י פרק הדיינין להדיא:
אבל באמת ע"כ הא ליתא דהא מהך סוגי' יליף המרדכי פ"ק דחולין דמי שאינו יודע
ה"ש ששחט ואמר ברי לי שלא שהיתי ולא דרסתי לא מהני משום דאז לא רמי עליה,
ש"מ אף דעכשיו רמי עליה דהא פכר ידע ה"ש מ"מ לא מהני ומדמה לה המרדכי להך
דהתם, וצ"ל או דס"ל להמרדכי דלא כפירש"י פרק הדיינין רק כפ"י הרמב"ם שם דהא
דקאמר רבא מילתא דלא רמי עלי' על העדים איתמר הן אמת דבחיבורי להלכות שחיטה
פתבתי לחלק בין הך דשבועות להך דחולין אפילו לדעת הרמב"ם, אבל ע"כ אין זה דעת
פל הפוסקים דאיפסקא הילכתא פדברי המרדכי הנ"ל וכ"כ פל הראשונים.

ומוכח מהתם דאפילו תרי נמי לא מהימני בכה"ג, דלא אישתמיט שום פוסק לומר דאי
ראהו חד אחרניא ג"כ דלא גמיר ואומר שלא שקה ולא דרס מהני, תדע דע"כ עיקר דינם
הוא בהך גנוני דאיכא תרי דאי בחד בלא"ה שחיטה איתחזק איסורא ואין ע"א נאמן פל
שאינו מפלל רוב מצויין פגון זה דלא גמיר ודאי, וע"כ דקמש"ל דמהאי טעמא אפילו תרי
לא מהימני, ובהכי ניחא טפי מה שיש לתמוה על המרדכי הנ"ל דאמאי לא קאמר פ"ק
דחולין דקמ"ל אפילו למד הלכות שחיטה ואמר ברי לי שלא שהיתי ולא דרסתי והרשב"א
ז"ל כתב ליישב שם דהא נמי פשיטא דלאו אדעתיה והוא תמוה לפע"ד, פיון דהך דינא
למדו מהך דשבועות ונהרי התם סבר ר"ש למימר הוחזק בפירו, וא"כ היאך ס"ד להקשות
פשיטא מה דר"ש הוי ס"ל להיפה, אבל להנ"ל ניחא דהתם מייירי בחד א"כ בלא"ה לא
מהימן דשחיטה איתחזק איסור', לכך הוצרך לומר דקאמר אפילו שחט ד' וה' פעמים
שפיר, אבל לדינא באמת מהאי טעמא אינו נאמן ונ"מ דאפילו תרי לא מהימני פנ"ל, וכ"ש
לדברי הרמב"ם הנ"ל ודאי תרי נמי לא מהימני: והיינו דקאמר נקב יש בו בצד אות

פְּלוּגֵי דְצָרִיכִין לִיתָן סִימָן מִמֶּשׁ כְּמוֹ כָּל נוֹתֵן סִי' שְׂאִינוּ רוֹאֵה הַדָּבָר וְנוֹתֵן סִימָן מְוֹבָהֵק, וְאֵהָא קִשְׁי' לְהוּ לְתוֹס' פִּינּוֹן דַּע"כ אַף הֵם אֵינְם נְאָמְנִים רַק בְּמָה שְׂנוֹתְנִים סִימָן, א"כ מֵאֵי אִוְרִי' עֵדִים בְּהָא שְׁלִיחַ וּבַעַל דְּבָר נְמִי מְהִימְנֵי וְעַל זֶה פְּתַבּוּ דִּישׁ לִוְמֵר דְּעֵדִים מְהִימְנֵי אִפִּי' רְאוּהוּ כְּבָר הֵינּוּ אַחַר שְׂנַמְצָא קוֹדֵם שְׂנוֹתְנִין סִימָן רְאוּהוּ לְגַט כְּבָר וּמ"מ נְאָמְנִין לִוְמֵר שְׁלֵא רְאוּ הִסִּי', וְהִסִּימָן הַזֶּה שְׂנוֹתְנִין בּוֹ מְדַעַת עֲצָמָם אִוְמְרִים פֶּן לֹא בְּשָׁבִיל שְׂרָאוּ הִסִּי' כְּשִׂרָאוּ הִגֵּט אֲבָל שְׁלִיחַ אֵינּוּ נְאָמְן אֲלֵא קוֹדֵם שְׂרָאֵהוּ דְאֵי רְאוּהוּ פַּעַם אַחַת חוֹשְׁשִׁין דְּרְאָה הִסִּי' וְלֹא מְלַבּוּ אִוְמֵר הִסִּי' מִשָּׂא"כ עֵדִים לֹא מְשַׁקְרִי, פִּנְ"ל בְּרוּר, דְּלֵהָד גִּירָס' אִפִּי' עֵדִים שְׂרָאוּ הִגֵּט עִם הִסִּי' לְפִנְיֵנוּ רַק אִוְמְרִים שְׂהַנְּאָבָד הִי' לוֹ ג"כ סִימָן פְּזָה לֹא מְהִימְנֵי מְהֵאֵי טַעְמָא דְאִמְרוּן וּכ"ש פֶּאן דִּישׁ לְחוּשׁ לְבַדְדָּמִי לְפִי שְׂנִרְאָה לְהֵם שְׁנָה הוּא וְאִין חוֹשְׁשִׁין לִיב"ש אַחַר וְהִי כְּמוֹ עֵדִים שְׂמַת בְּמִלְחָמָה דְאִיפֵא מ"ד דְאִפִּילוּ בְּשִׁנֵּי עֵדִים יֵשׁ לְחוּשׁ לְבַדְדָּמִי וְה"ה הִכָּא, וְאִפְשֵׁר דְאִפִּילוּ לְמ"ד הֵתָם דְּבַתְרִי לֹא חִיִּישִׁין לְבַדְדָּמִי, אֲבָל הִכָּא דְהוּי מִקְלָתָא דְלֵא רִמִּי' עַלְיָהּ ג"כ נ"ל דְלִכ"ע לֹא מְהִימְנֵי, פִּנְ"ל.

בד"ה סִימְנִין, הָא דְמְהַדְרִין וְכו' הֵינּוּ בְּעֵדִים וְכו' וְא"ת וכו'. עִמְהַרְש"א וּבְאֵמַת פְּנוּנַת הַתוֹס' פְּשוּט דַּע"כ דְּבַעֲדִים מְהַדְרִין דְאֵי ס"ד דְּוִקָא בְּסִימָן מְוֹבָהֵק הִיכִי אִמְרִין בְּב"מ אַף הַשְּׂמֵלָה הֵיטָה בְּכָלֵל וְכו' מַה שְּׂמֵלָה יֵשׁ לָהּ סִי' וְיֵשׁ לָהּ תוֹבְעִין וְהַשְּׂמֵתָ אֵי עֵדִים לֹא מְהִימְנֵי רַק סִימָן מְוֹבָהֵק מְאִיזָה צַד שְׂמֵלָה מִיְנוּחְדַת שְׂיֵשׁ לָהּ סִי' מְוֹבָהֵק וְאִפִּי' לְמֵאֵי דְמִסִּיק דְסִי' פְּדִי נְסָבָה רַק תוֹבְעִין אִיִּצְטְרִיף לִי, מ"מ פִּינּוֹן דְּבַעֲי סִימָן מְוֹבָהֵק דְּוִקָא מְאִיזָה צַד שְׂמֵלָה מִיְנוּחְדַת טְפִי מְשַׁאֵר דְּבָרִים דְּלֵא מְיִאֵשׁ מִיָּנָה, וְע"כ דְּוִדָּאֵי עֵדִים מְהִימְנֵי לְהַפִּיר בְּט"ע הַלְפָּה שְׂמֵלָה מִיְנוּחְדַת שְׂיֵשׁ לָהּ בְּעֵלִים וְלֹא מְיִאֵשׁי מִשׁוּם דְּיוּכַל לְהַפִּיר בְּט"ע ע"י עֵדִים לְאִפּוֹקִי דְּבָר שְׂנִתְיִאֵשׁוּ הַבְּעֵלִים אֲבָל אֵי לֹא מְהִימְנֵי רַק סִימָן מְוֹבָהֵק לְמָה יִצְאָת שְׂמֵלָה: אֲלֵא שְׂיֵשׁ לְדִקְדָּק קֶצֶת לְפִי מַה שְּׂתִירְצוּ הַתוֹס' דַּע"י סִי' מְפִיר בְּט"ע לְכָּהּ יֵשׁ חִילוּק בֵּין יֵשׁ בּוֹ סִי' לֹאִין בּוֹ סִי' א"כ לְמָה קָאֵמֵר סִי' פְּדִי נְסָבָה הָא מְצִי לְמִימֵר דְּהַפְּנוּנָה שְׂיֵשׁ לָהּ סִי' וְיֵשׁ לָהּ תוֹבְעִין דַּע"י הִסִּי' יֵשׁ לָהּ תוֹבְעִין לְפִי שְׂיִכּוּלִין לְהַפִּיר ע"י ט"ע, וְיֵשׁ לִיִּישׁב ג"כ וְאִדְרָבָא לְפִי רְש"י הֵתָם דְּקָרָא אִסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא פְּהָ הוּי לִי לִוְמֵר מְדְרַבְּנָן וּקְרָא אִסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא, וּמְדַקְאֵמֵר פְּדִי נְסָבָה הַפְּנוּנָה דְּהַעֲיָקֵר הוּא תוֹבְעִין וְסִי' לֹא אִיִּצְטְרִיף רַק דְּאוּרְחָא דְּמִקְלָתָא דַּע"י סִי' יְכוּל לְחַזְרוֹר אַחַר עֵדִים שְׂיִפִּירוּ בְּט"ע וְצ"ע: בד"ה וְדוּקָא צוּרְבָא מְרַבְּנָן אִוְמֵר ר"ת וכו'.

רְאִיָּה זֶה מְהָד דְּקִדְוִישִׁין אֵינִי מְפִיר דְּפִשִׁיטָא דְּמִי שְׂרוּאָה אָדָם וּמְבִיט בּוֹ יָפָה פְּדִי שְׁלֵא יְחַלִּיפֵהוּ בְּוִדָּאֵי מְפִירוֹ יָפָה מִשָּׂא"כ לְהַפִּיר חֲפָץ שְׁנָה הוּא מַה דְּאָז בְּשַׁעָה שְׂרָאֵהוּ לֹא הוּי רִמִּי' עֲלִי' כ"כ לְהַבִּיט בּוֹ יָפָה לְהַפִּירוֹ אַח"כ, וְעוֹד דְּאִין דּוּמָה צוּרַת אָדָם לְחַפְץ דְּהָא בְּט"ע דְּקָלָא הַפִּל מְפִירִין כְּדָמוּכַח לְעֵיל סוּף פְּרָק הַמְבִיא תְּנִינָא, וְע"כ דִּישׁ דְּבָר שְׂהַשִּׁינוּי מְזָה לְזָה נִיפְרָה הוּא לְכָל בְּקַל וְכֵן הוּא בְּצוּרוֹת בְּנֵי אָדָם מִשָּׂא"כ בְּחַפְץ, וְעוֹד דְּהֵתָם אִם יְחַלִּיפֵהָ יוּכַל לְהַפִּיר בְּטוֹב שְׂאִינָה זֶה וְהֵם ג"כ יְחוּשׁוּ לְהַחֲלִיף וְלֹא יִסְמְכוּ שְׁלֵא יִפִּירָה וְיִחְשׁוּב שְׂזוֹ הִיא, אֲבָל לְסִמּוֹן עֲלִיו לְהַפִּיר שְׂהוּא זֶה אִין סוּמְכִין וְדוּק: וְהִנֵּה רְש"י פִּירִשׁ דְּיַדַּע בְּט"ע וְלֹא מְשַׁנֵּי בְּדִיבּוּרִי' וְנִרְאָה שְׂהוּא סוּבֵר לְחַלֵּק בְּתַרְתִּי דְּלֵא יַדַּע וְגַם מְשַׁקֵּר, וְלִדְעָתִי נִרְאָה דְּעִיקָר הַחֲשֵׁשׁ בַּע"ה שְׂאִינוּ יוֹדַע עַד כְּמָה הוּא הַשִּׁיעוּר שְׁל ט"ע שְׂיִוְכַל לִוְמֵר דְּבָר בְּרוּר, דְּוִדָּאֵי יֵשׁ ט"ע גְּמוּר וְיֵשׁ שְׂהוּא דּוּמָה וְאֵינּוּ יוֹדַע עַרְף שְׂיַעוּר הַהַפְּרָה עַד שְׂרָאוּי לִוְמֵר עַל זֶה דְּבָר בְּרוּר כִּי הוּא זֶה מִשָּׂא"כ ת"ח יוֹדַע אִימַת לִוְמֵר דְּבָר בְּרוּר עַל

הפּרָתוֹ: אָמַנְם בְּגוֹף הַדָּבָר יֵשׁ לְתִמּוֹה דְּהִיאָף אֶפְשֶׁר דַּצ"מ גָּאָמַן בְּאִיִּתְחִזֵּק אִיסוּרָא וְדָבָר שְׂבַעְרָוּה וְלִיכָא לְמִימַר דְּשִׂאֲנֵי הֵכָא שְׂאָנוּ מֵאֲמִינִים שְׂזֵהוּ לְגֵרֵשׁ בּוּ וְלֹא שְׂכִבְרַּנְתָּ גְּרָשָׁה לְכֹף לֹא הוּי דָּבָר שְׂבַעְרָוּה.

דְּהָא לִיתָא, דְּמִבְּנֹאָר לְעִיל רִישׁ פְּרָקִין דְּעֵדוּת שְׂנִכְתָּב לְשִׁמְהָ הוּי דָּבָר שְׂבַעְרָוּה וְלִוּלָא דְּרוּב בְּקִיאִין לֹא הִי אֶחָד גָּאָמַן וּבְנֹדָאֵי דְּאֶפִי צ"מ לֹא מְהִימַן בְּדָבָר שְׂבַעְרָוּה, וְנִרְאָה לִי דְּנֹדָאֵי אִי לֹא נֹדַע כְּלָל שְׂפִתָּב גֵּט לֹאֲשַׁתּוּ הוּי דָּבָר שְׂבַעְרָוּה וְלֹא מְהִימַן, אֲבָל בְּנֹדַע שְׂהִי לֹא גֵט לְשִׁמְהָ וְאִינוּ מְעִיד רַב שְׂזֵה הוּא הָא לֹא הוּי דָּבָר שְׂבַעְרָוּה וְנָאָמַן ע"א בְּאִיסוּר וּמ"מ ע"ה לֹא מְהִימַן אָף דְּבַעְלָמָא בְּאִיסוּר גָּאָמַן הֵכָא שְׂאָנֵי דְּאוּמַר בְּדִדְמֵי וּבְצוּרְבָא מְרַבְּנֵן לֹא חִיִּישִׁינֵן לְהֵכִי וְעֵינֵן מַה שְׂפִתְבְּתֵי בְּחִידוּשֵׁי לֹא"ה ע"ס' קל"ב וְלִקְמֵן בְּתוּס' בַּד"ה מְצָאוּ קְשׁוּר וּבַד"ה מְצָאוּ בְּחִפְסָה: בְּגָמְרָא ת"ר אִיזְהוּ שְׂלֹא לְאַלְתֵּר.

כְּבָר בְּיִאָרְנוּ בְּחִידוּשֵׁי לֹא"ה ע"ס' קל"ב בְּאַרְיִכוּת בְּיִאוּר סוּגְיָא זֵו וְדָבָרֵי הַפּוֹסְקִים בְּזֵה וְאַכְתּוּב פָּאן בְּקִיָּצוּר מַה שְׂנוּגַע לְבִיאוּר הַבְּרִיָּתָא בְּלַבַּד, וְהוּא דְּהָא וְדָאֵי דְּלִכ"ע כָּל שְׂנַמְצָא לְאַלְתֵּר אֶפִי שְׂיִירוֹת מְצוּיֹת וְהוֹחֲזָקוּ ג"כ מְהִדְרִינֵן, וְהִשְׁתָּא לְמ"ד דְּתִרְתִּי לְרִיעוּתָא בְּעֵינֵן הֵכָא הֵכִי פִירוּשָׁא דְּר"נ סוּבְר דְּהוּאִיל דִּינְדַעִינֵן שְׂלֹא שְׂהָה כְּדִי שְׂתַעְבְּרוּר שְׂיִירָא וְתִשְׁרָה מִיקְרֵי לְאַלְתֵּר, הִלְכָף אֶפִי שְׂיִירוֹת מְצוּיֹת וְהוֹחֲזָקוּ מְהִדְרִינֵן וְרִשְׁבִּי"א סוּבְר דְּהוֹחֲזָקוּ בְּלַבַּד חִיִּישִׁינֵן וְלֹא מְהִדְרִינֵן רַב בְּלֹאֲלֵתֵר וּס"ל דְּלֹא נְפִיק מְכָלֵל לְזַמַּן מְרוּבָה רַב בְּיָדַעִינֵן שְׂלֹא עֵבֵר אָדָם דְּבִמָּה דִּינְדַעִינֵן שְׂלֹא שְׂהָתָה שְׂיִירָא לֹא הוּי רַב פָּאִין ש"מ וְכִינֵן דְּהוֹחֲזָקוּ חִיִּישִׁינֵן, וְלֹא מִיקְרֵי לְאַלְתֵּר רַב בְּלֹא עֵבֵר אָדָם, וְיֵשׁ אוּמְרִים סְבָרֵי בְּיָדַעִינֵן שְׂלֹא שְׂהָה סְגִי דְּבָהָא עֲדִיף מֵאִין ש"מ פִּינֵן דִּינְדַעִינֵן שְׂלֹא שְׂהָה מִשְׂא"כ פָּאִין ש"מ יְכוּל לְהִיֹּת שְׂשָׂהָה אָדָם, וְלִמ"ד לְעִיל בְּחַד מְהִינֵן סְגִי דְּלֹא לִיְהִיֵּדֵר אוּ בִש"מ אוּ הוֹחֲזָקוּ הַפְּנוּנָה פְּשׁוּט דְּר"נ סוּבְר דְּבִכְה"ג אֶפִי ש"מ וְהוֹחֲזָקוּ מְהִדְרִינֵן דְּבִמָּה שְׂנוּדַע בְּבִירוּר שְׂלֹא שְׂרָתָה שְׂיִירָא עֲדִיף מֵאִין ש"מ וְהוֹחֲזָקוּ דְּהֵתֵם יְכוּל לְהִיֹּת שְׂעֵבְרָה וְשְׂרָתָה אֲבָל הִשְׁתָּא דִּינְדַעִינֵן שְׂלֹא עֵבְרָה הוּי לְאַלְתֵּר וְרִשְׁבִּי"א סוּבְר דְּבָהָא לֹא הוּי לְאַלְתֵּר וּבְעֵינֵן דוּקָא שְׂלֹא עֵבֵר אָדָם וְאָף דְּאֶפִי עֵבֵר אָדָם לֹא הוּי ש"מ בְּזֵה מ"מ בְּהוֹחֲזָקוּ בְּלַבַּד לֹא מְהִדְרִינֵן רַב בְּלֹאֲלֵתֵר וְלֹאֲלֵתֵר לֹא הוּי רַב בְּהָא.

וְיֵשׁ אוּמְרִים דְּכָל שְׂלֹא שְׂהָה הוּי לְאַלְתֵּר וְאֶפִי ש"מ וְהוֹחֲזָקוּ מְהִדְרִינֵן דְּהוּי בְּהָא לְאַלְתֵּר: וְלִפִּי זֵה אֶפִי אִי גִימָא דְּהִלְכָה כְּמ"ד שְׂלֹא עֵבֵר הֵינֵנוּ דוּקָא בְּהוֹחֲזָקוּ עַכ"פ דָּאֵז לְזַמַּן מְרוּבָה אֶפִילוּ אִין ש"מ לֹא מְהִדְרִינֵן וְכָל שְׂלֹא רָאָה שְׂלֹא עֵבֵר אָדָם הוּי לְזַמַּן מְרוּבָה,, אֲבָל בְּלִי הוֹחֲזָקוּ אֶפִי ש"מ לֹא שְׂיִיף לֹאֲמַר דְּבִשְׂבִיל שְׂעֵבֵר אָדָם לֹא מְהִדְרִינֵן, דְּכָל שְׂלֹא עֵבְרָה שְׂיִירָא בְּנֹדָאֵי הוּי פָּאִין ש"מ וְלֹא הוֹחֲזָקוּ א"כ מַה בְּכָף דְּהוּי לְזַמַּן מְרוּבָה הָא אִין ש"מ וְלֹא הוֹחֲזָקוּ [וְלִיכָא לְמִימַר דְּחִיִּישִׁינֵן לְשְׂיִירוֹת שְׂעֵבְרוּ כְּבָר א"כ בְּטַל פְּלֵהוּ שְׂיַעוּרֵי דְּכְלֵהוּ דְּמַה בְּכָף שְׂלֹא שְׂרָתָה עֲכָשְׁוּ וְלֹא עֵבְרָה הָא יֵשׁ לְחוּשׁ לְאוּתָן שְׂעֵבְרוּ כְּבָר וְע"כ דִּיּוּתֵר נוּחַ לֹאֲמַר שְׂזֵה שְׂנֵאָבַד כְּבָר גְּרַמְס וְאִינְנוּ וְזֵה שְׂנֵאָבַד עֲכָשְׁוּ גְּמֵצָא, מְשִׁנְאֵמַר לְהִקְפֹּף שְׂזֵה שְׂנֵאָבַד עֲכָשְׁוּ גְּרַמְס וְאִינְנוּ וְהִנְאָבַד כְּבָר גְּמֵצָא שְׂלֵם], הִלְכָף בְּהָא לְכ"ע הִשְׂיַעוּרֵי שְׂלֹא שְׂהָה אָדָם דָּאֵז אָף דְּבִש"מ אֶפִילוּ לֹא הוֹחֲזָקוּ לֹא מְהִדְרִינֵן, אֲבָל זֵה דִּינְדַעִינֵן שְׂלֹא שְׂהָה אָדָם הוּי פָּאִין ש"מ וְלֹא הוֹחֲזָקוּ, דְּעִיָּקֵר חֲשֵׁשׁ שְׂיִירוֹת דְּשְׂהָה אֶחָד מִן הַשְׂיִירָא וְאָבַד וְאֶפִי רִשְׁבִּי"א יוּדָה בְּהָא רַב הוּא מְיִירֵי בְּהוֹחֲזָקוּ לֹא סְגִי בְּמַה דְּהוּי פָּאִין ש"מ רַב בְּעֵינֵן

לאלתר ולא מיקרי לאלתר רק בלא עבר: ומעתה באו דברי הרי"ף ורמב"ם לנכון, דאף דפסק כמ"ד שלא עבר כתב ונקא בהחזקו דאי לא החזקו אפי' עבר אדם כל שלא שקה נהי דלא לאלתר לא הוי אכל פאין ש"מ הוי וכל שלא החזקו ואין ש"מ אפי' לזמן מרובה מחזירין, וכן הרמב"ם פסק בהד"ל בש"מ בלא החזקו אז השיעור שלא שקה אדם דבהא נפיק מחשש ש"מ והוי כמו אין ש"מ עכ"פ ואי לא הנה ש"מ כלל לא הוי בעינן שיראה שלא שקה רק לפי שש"מ בעינן שיראה שלא שקה אכל בהחזקו פסק שלא עבר אדם דאז בעינן שיהא לאלתר ולא מהני אין ש"מ, ודוק, ויתר הדברים מבוארים אצלי בא"ה ע"ס קל"ב באריכות ע"ש: שם פדי שיהא עומד ורואה.

נראה לי דהפנונה דהי' זמן כ"כ מן הנפילה עד המציאה עד שיוכל אדם לראות מארבע רוחות דלא עבר אדם דאי עבר הי' רואה אותו עדיין בזמן מועט פנה אכל אם הי' זמן רב עד שלא יוכל אדם לראות אם עבר דכבר נכסה מן העין הוי לזמן מרובה, ויש אומרים ס"ל זמן יותר עבר ושהה ואם עבר אדם ושהה הנה רואהו בזמן מועט פנה אכל אי עבר בלבד לא יוכל לראותו דכבר חלף ונכסה מן העין וכן נראה מלשון הטור סימן קל"ב, ופירש"י דחוק לפע"ד, ומ"מ פשוט הוא דתרונייהו אמת או ברואה ממש או שיעור רואה פנ"ל הוי פראה דלא עבר: שם פדי לכתוב את הגט גם בזה פירש"י שיעורא בעלמא והוא תמוה, דאינה סברא יש בשיעור זה נאטו מן שיעורין דהל"מ הוא, ונראה דס"ל כמו שאמרו דעדים החותמים יעשו סימן בגט שלא יחליפוהו ולכך צריכין לקרות הגט קודם נתינה ואחר נתינה אולי החלף כמו כן באבד חששו דכיון שאבד הגט כתבו גט אחר להטעות השליח שיסתן לה ונעשה בערמת האשה או אחר ולכך צריף שיעור פדי לכתוב הגט דאז חיישינן דהחלף פנ"ל, ור"י אומר פדי לקרות דיש לומר דהי' גט מוכן רק לקרותו אם ראוי לאשה זו נאחרים ס"ל תרונייהו לכתוב ולקרות דאז חיישינן דהחלף פנ"ל: שם דאמרי נקב יש בו בצד אות פלונית וכו', דאמרי ארוך וגוץ.

לכאורה הנה תרי בבי קשיין אהדדי דברי שא משמע ונקא סימן מובהק בעינן פהו דרב אשי אכל נקב בעלמא לא דסי' דרבנן ואולם בסיפא מבואר ונקא ארוך וגוץ דאפילו סימן שאינו מובהק לא הוי אכל סימן שאינו מובהק מהני דהא ביבמות דבעי לידחוי דלא יאה מוכח ממתינתין דסימנים דרבנן וקאמר דארוך וגוץ דהא אפי' סי' שאינו מובהק לא הוי כמו שפירש"י שיש פאלה רבים, ואפי' נדחוק דארוך וגוץ דגט הפנונה יותר מי"ב שיטין או פחות דכה"ג אפשר דהוי סי' שאינו מובהק עכ"פ, אכל עכ"פ למה לא פשיט מהו רישא דהכא דסי' דרבנן פיון דבעינן סימן מובהק עכ"פ ואדרבא מהו סיפא דמצאו קשור בכיס בעי למיזק דסי' דאורייתא, והשתא תיקשי ברייתא גופא רישא לסיפא ונראה לי דהו דאמרי לאו לישא דברייתא הוא רק הש"ס מפרש לה הכי לפי שאמרו לעיל דרב אשי מספקא לי' אי סי' דאורייתא או דרבנן לכך פירשו ברישא נקב בצד אות פלונית דלא נידוק סי' דאורייתא ובסיפא פירשו דארוך וגוץ דלא נידוק דסימנים דרבנן ובכל חדא דחויי מדחינן לה: ואפשר לי לומר עוד דהא דקאמר נקב בצד אות פלונית אין הפנונה פהו דרב אשי דלעיל דהתם הפנונה במצמצם המקום פגון באות ב' של דיתיצבין והיינו דקאמר רב אשי אכל נקב בעלמא אף במצמצם מקום הנקב בפניר לא מהני רק בעינן נקב באות פלוני של תיבה זו אכל אי הי' הפנונה נקב באות פלוני פגון באות צ' הי' איה שיהי' ממילא הוי סגי נקב בעלמא במקום הפניר בראשו או בסופו אכל בפרייתא

הפנונה באות פלוני באות א' או ב' יהא באיזה מקום שיהוא, ומסתייע פ'י זה ממה דקאמר
בסיפא ארוך וגוץ דהוי סי' גרוע ש"מ ברישא בסי' אמצעי, ומ"מ לא מצי להוכיח מינה
דסי' דאוריית' דאיכא למימר שאני גט דנכתב בו יב"ש ואין ראוי לחוש ליב"ש אחר רק
משום חנוך עריות, וכשיש סימן אמצעי ג"כ סגי בהכי, והיינו דקאמר לעיל דרב אשי
מספקא ל'י אי סי' דאורייתא או דרבנן ולא קאמר דפשיטא ל'י דרבנן, משום דאי פשיטא
ל'י סימנים דרבנן היינו משום דכ"ע סימנים דרבנן פלישנא בתרא דרבא ביבמות א"כ
תיקשי הך ברייתא וע"כ משום דשאני גט מפח יב"ש א"כ ה"א נמי סגי בנקב בעלמא
בסימן אמצעי וע"כ משום דמספק' ל'י, והיינו דפליגי תנאי בהא, והשתא מבריית' ליכא
למפשט דיש לומר דסבר סי' דאוריית' לכה מהני אבל אי סי' דרבנן אפילו בגט לא מהני
ואנו חיישינו להך מ"ד דסי' דרבנן, אבל אי הוי פשיטא לן סימנים דרבנן דכ"ע דרבנן
הוי מוכח מבריית' דבגט לכ"ע סגי בסי' אמצעי מדקאמר ארוך וגוץ דוקא, פנ"ל:
בפירש"י מעידים עליו, סימנים אלו להכשירו.

פ'י דקשי' ל'י אי הפנונה עדים מעידין עליו פ'יין דהם ג"כ אם רואין הסי' לפ'ינו אין
נאמנין להעיד דאותו הגט הנאכד הנה בו סימנים אלו דמילת' דלא רמי' עלייהו הוא בפרט
פ'אן דאמרי בדדמי לפי שלא נראה להם לחוש לשיב"ש אחר כמו שפכתבתי לעיל בתוס'
בד"ה פגון ואי אין רואין הסי' רק הם אומרים הסימן מה צורך לעדים להעיד פ'ל מי
שנותן סימן סגי בכך, לזה פ'י דהפנונה דהסי' בעצמותן מעידין על הכשר הגט אבל לא
ידעתי היאך יפרש סיפא ואין מעידין על סי' הגוף דבהא אין לפרש דאין הסי' מעידין
דהוי ל'י לומר ואין מעידין סי' הגוף, גם לישנא דאמרי נקב יש בו משמע דעל עדים
קאי, לכן נראה לי דהפנונה דעדים מעידין על גט הנאכד שהיה בו סימנים הללו ויפה פח
העדים אפ'י ראו הגט הנמצא כבר, נאמנין לומר שהסי' הזה שנותנין לא ראו אותו בשעה
שראו הגט רק מלבם, וכמו שפכתבתי לעיל בתוס' בד"ה פגון בתוס' בד"ה מצאו קשור
בכיס: בפרק בתרא דיבמות וכו' ותימא וכו' ואומר ר"י וכו' עד סוף הדבור הנה דברי
ר"י תמוהין לפע"ד דאי במצאו בעצמו נאמן שלא השאיל והיאך דניק מינה דחיישינו
לשאלה ועיין מהרש"א פ'רק א"מ שם מה שדחק בזה ויותר נראה לומר דאף דס"ד במצאו
בעצמו מ"מ יש לומר שאינו יודע אם השאיל, תדע דלקמן הקשו התוס' דר' קושניא
ניחוש לשאלה במצאו בחפיסה אף דע"כ מייירי במצאו ונהי דהש"ס הוי מצי
לתרץ כמו שתירצו התוס' לקמן דידע שלא השאיל ניחא ל'י להש"ס לתרץ משום דכיס
וארנקי לא מושלי דבהכי ניחא טפי דנקט בבריית' פ'יס וארנקי וטבעת ואי ב'ודע שלא
השאיל למה לי דנקט הני דוקא, וע"כ דנקט הני דלא מושלי אינשי אבל בלאו הכי קשה
דאי במצאו בעצמו לא הוי מקשה ביבמות אמתניתין מהך ברייתא ועכ"פ הוי ל'י להש"ס
התם ליישב הך קושני' להך לישנא דסימנין דרבנן כמו דמיישב התם מתניתין דאע"פ
שיש סי' בגופו להך לישנא דסימנין דאוריית' אשר על פ'ן נראה לי דר' אחר בענין זה
ליישב קושני' התוס' פ'אן וגם קושני'תם ביבמות שם ויתיישבו ג"כ הרבה קושיות מה
שיש לד'ייק בסוגיא דפרק א"מ כמו שאבאר לקמן והוא בשום לב בהך סוגיא דפ' א"מ
דד'ייק רבא התם דסי' דאוריית' מהך דתכריף של שטרות דבהא לא שניי' לומר דתקנת
חכמים הוא דניחא ל'י ללנה ומסיק רבא מפ'ח זה דסי' דאוריית' ומיד בתר הכי קאמר רבא
את"ל סי' דאוריית' ופריף והא מפשט פשיטא ל'י וקאמר משום דאיכא למימר פ'דשנינו

והיינו דהך דרשהו אם הוא רמאי היינו בעדים ויש לתמוה ס"ס הא מהך דתכריף של שטרות דניק רבא דסימנים דאוריית' ובהא ליפא למידחי כלום, וביותר תימא דבפרק בתרא דיבמות מסיק רבא דכ"ע סי' דרבנן היפך מה שהוכיח שם בפשיטות דבי' דסי' דאוריית': לכן נראה ברור בישוב פל הג"ל דנדאי יש לתקור בהך בעי' דפרק א"מ מה הנה הספק אי הספק דיש לחוש דמשקר אפי' אומר סי' ולא אבד חפץ זה פלל רק מאחר נפל אבל אי הוי ידעינן דהוא אבד חפץ זה בסימנים אלו שוב לא היינו חוששין דגם אחר אבד חפץ כזה בסימנים הללו, א"כ תיקשי היאך פשיט מהך דאין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם הא התם ליפא למיחש לשקר פלל דהא עדים נאמנין דבעלה של זו הנה לסימנים הללו ומ"מ אין מעידין א"כ אפי' תימא דרבנן קשי', ואי נימא להיפך דהא פשיטא לן פל שאומר סי' ונדאי נפל ממנו חפץ כזה בסימנים אלו, רק הספק שפא גם אחר אבד חפץ כזה, א"כ תיקשי היאך דניק בתר הכי מתכריף של שטרות ודניק סימנין דאוריית' והא התם אין לחוש רק או מלנה או ממלנה, וכל שנאמין שנפל ממלנה שוב ליפא למיחוש למידי, וע"כ צריף לומר דהספק הנה בכולה אי חיישינן דמשקר ואי חיישינן דמאחר ג"כ נפל, וזה שפירש"י דנ"מ בשליח שאבד גט דיש בו תרתי חששות דמשקר וגם אחר אבד גט, אבל להחזיר גט לאשה בסי' אין פאן רק ספק אחד דמשקרת דאי לא משקרת כבר נתגרשה עכ"פ והיינו דלא נקט נ"מ בעיגונא דליפא רק חשש דאחר ג"כ הי' לו סי' הללו ונהרג, והיינו דפשיט מעיקרא מאבידה גופא דאיפא בה תרתי והיו מחזירין ודחי לה וחדר פשיט מיבמות דאין מעידין על סי', א"כ מוכח עכ"פ דחיישינן דאחר ג"כ אבד גט ואין מחזירין גט לשליח כמו דחיישינן התם דאחר הי' לו סי' הללו ג"כ ודחי לה והשתא מהך דמצאו קשור בכיס ליפא למיפושט מידי דיש לומר דמחזירין לבעל הגט דהוא נאמן שאבד גט עכ"פ דאינו משקר דבידו לגרשה ולהא באמת לא חיישינן דאחר ג"כ אבד גט אבל להחזיר גט לשליח שאבד ליפא למיפושט מינה דנהי דאין לחוש דאחר ג"כ אבד גט אבל הוא משקר ולא נפל מיזדו גט פלל וכן באבידה סי' דרבנן מחשש דמשקר, ודוקא מהך דיבמות דקתני אין מעידין נפשט עכ"פ דגם לשליח אין מחזירין, אבל ממצאו קשור דקתני מחזירין אין לדניק להחזיר לשליח שאבד גט אבל חשש שאלה שפיר מוכח מינה דאינו נאמן שלא השאיל פל שלא מצאו בעצמו דאומר פן לפי שנראה לו שזה הוא ואינו חושש ליב"ש אחר כמ"ש התוס' לעיל אבל ביבמות דפריף אהדדי משנה דאין מעידין אהך ברייתא דמצאו קשור בכיס א"כ תרנוייהו שוין ממש דהתם בהרוג אין חשש רק אחר ג"כ הנה לו סי' הללו וכן במצאו קשור בכיס יש לחוש דאחר ג"כ אבד גט בסימנים הללו ולמה שם אין מעידין ופאן פשר, אמנם בתר הכי דחקר רבא את"ל סי' לאו דאוריית' למה תיקנו חכמים להחזיר בסימנין ומסיק מהך דתכריף של שטרות שאין בזה שום טעם רק ע"כ סי' דאוריית' א"כ פשיטא דלא מוכח מזה רק דלא חיישינן מדאוריית' לכל מי שנותן סי' דמשקר ולא נפל ממנו פלל אבל הא לא מוכח דלא חיישינן דגם אחר אבד חפץ כזה, ותכריף של שטרות שאני דאין לחוש רק או מלנה או ממלנה רק רבא הביא מהך דרשא דעד דרוש אחיף אותו דרשהו אם הוא רמאי, ואם נחשוב זה לדרשא גמורה יהא מוכח בכל אופן סימנים דאורייתא רק באמת אין זה מוכרח דאיפא למימר בעדים כדמשנינן לעיל, והיינו דקאמר רבא בתר הכי את"ל סימנין דאוריית' והיינו בהך דאין לחוש דאחר ג"כ אבד דאל"כ פשיטא דעדים עדיפי דאין הסי'

מכחישין לעדים פלל ולכה קאמר את"ל דבהא לא ברירא לי דאיפא למימר פדשנינו רק את"ל סי דאוריית' מ"מ עדים עדיפי, אבל הא דדייק רבא מתכריף של שטרות דסי דאוריית' קאי להלכה דבהא מהני סי מדאז' דלא נימא דזה משקר לגמרי ולא אבד פלל חפץ פזה ומלבו הוציא סי מה שלא ידע פלל ובהכי ניחא דהביא הרמב"ם פולה סוגי' דהתם דהיא אומרת סי הגט נקב בצד אות פלוני ולכאורה בלא"ה פיון דסי דרבנו לא מהני רק בהכי פרב אשי דהקא, ולהנ"ל ניחא דלא מצריף רב אשי רק לענון לחוש לאחר ולא לענון חשש שקר, וגבי אשה דהתם דליכא רק חשש שקר לולא דיש לומר דראתה לא הוי בעינו סי מןבהק ובהה ישתבי בחידושי פמה לשונות הרמב"ם התמוהין לכאורה ע"ש: והשתא ניחא הא דקאמר רבא ביבמות דכ"ע סי דרבנו אף דמסיק בפרק א"מ מתכריף של שטרות דסי דאוריית' דהתם לאו לענון שקר משמע רק לחוש לאחר ג"כ בסי הללו בהא סי דרבנו אבל לענון לחוש דמשקר ומלבו הוציא סי מה שלא ידע רק במקרה אומר הסי בהא סי דאוריית' פגון הו דשטרות דלא חיישינו רק דמשקר ומחמת הסי ידעינו שפיר דהמלנה אבד אותם, ומעתה מנושב ג"כ מה שהקשו התוס' שם דרבא היא דפרש הו דמצאו קשור בכיס פיון דסי דרבנו, ולהנ"ל ניחא דמייירי בלא הוחזקו שני יב"ש ולדידה בלא הוחזקו לא חיישינו ליב"ש פלל ומה דאיצטריף סי היינו להאמינו שזה שליח של זה הגט ונפל מידו ואי לא"ה לא מהימן ובסי מהימן דלענון שקר סי דאורייתא אבל לאביי שפיר מקשה מהתם דס"ל בלא הוחזקו ג"כ חיישינו לשיב"ש ולדידה מה שלא הוחזקו גרע מסי דהא בסי יש ספק ובלא הוחזקו חייש אביי בודאי ולא מהני פמה סימנים פדמוכח במתניתין דקתני אף שיש סימנים פגופו ובכליו א"כ הו יב"ש וסי הכיס הוי ממש פהו דמתניתין סי פגופו ובכליו והוצרף אביי לשנויי הא ר"א הא רבנו, אבל לרבא לא קשי פלל, ולכה פדמוקי רבא דכ"ע סי דרבנו לא איצטריף לשנויי פלל פרייתא דמצאו קשור בכיס, ויש לומר עוד בפשיטות טפי דמייירי בהוחזקו רק אין ש"מ ולאביי גם בהא חיישינו פמו שכתב הרא"ש דה"ה להיפף נחלקו אבל לרבא לא חיישינו רק פיון דהוחזקו מנא ידעינו דמזה נפל כמ"ש התוס' לעיל לזה צריף סי שהוא אבד ובהא סי דאוריית' וכל שינדענו שהוא אבד שוב לא חיישינו לרבא דגם אחר אבד אפי' הוחזקו פיון דאין ש"מ ולפי זה אתי שפיר טפי מה דקתני בפריית' אפי' לזמן מרובה, ודוק: ולפי זה יש לומר בפשיטות ג"כ הא דלא פשיט בב"מ מהו דמצאו קשור בכיס דיש לומר ג"כ דמייירי בלא הוחזקו ולא מוכח רק דמשש שקר סימנין דאורייתא אבל לא מוכח בנאבד משליח בהוחזקו דיש לחוש דמאחר נפל דבהא יש לומר סי דרבנו רק בלא"ה לא קשה מידי כמש"ל דהתם ליכא למיפשט דיש לומר דבעל בעצמו תבעו, דליכא למיחש לשקר פלל רק לאחר, בהא דאוריית', אבל היכא דאיכא למיחש לשקר לא הוי רק דרבנו, ועכ"פ מיושבין פל הקושיות הנ"ל בפשיטות: בא"ד שמצאו אחר וכו' לא ידעתי מי דחקם לזה ואדרבא לפי מה שכתבו לקמן דמצאו בין פליו היינו בביתו א"כ במצאו בעצמו איירי ומ"ש רישא דס"ד דוקא במצאו אחר ובפשיטות הוי להו לומר דמעיקרא הוי משמע דמצאו בעצמו רק אינו מפיר בט"ע רק בסי ובתר הכי ס"ל דמפיר בט"ע, ועיין מ"ש בסמוך: דף כ"ח ע"א בתוס' בד"ה או שמצאו בין פליו, פ"י בביתו.

ואף דביבמות דייקינו מינה דסימנין דאורייתא ואי מצא בעצמו לא מוכח מידי כמש"ל, מ"מ יש לומר דמעיקרא הוי ס"ד שאינו מפיר בט"ע רק ע"י סי' הפיס רק בב"מ דדייק קשש שאלה צ"ע דהא יודע שלא השאיל וצריך לומר דניחא לי טפי לומר משום דכיס וארנקי לא מושלי דאי נימא דמיירי ביודע שלא השאיל למה לי דנקט פיס וארנקי וטבעת דמ"ש הני משאר תפצים, והמקשה נמי דדייק מהא דחיישינן לשאלה ג"כ משמע לי דע"כ דקמ"ל דלא חיישינן לשאלה, דאי ביודע שלא השאיל ומפיר בט"ע מה קמ"ל פשיטא דכשר, ואי דקמ"ל דמהני הפרת הפיס בט"ע לישמועין בגט עצמו וע"כ דקמ"ל דמתזירין הגט בט"ע דכיס וְלא חיישינן לשאלה, גם יש לומר דס"ל לתוס' דמעיקרא הוי ס"ד דרק הך בבא דאו שמצאו מיירי במצאו בעצמו אבל מעיקרא במצאו אחר, והיינו דקתני מצאו קשור בכיס וארנקי וטבעת או שמצאו, תרתי שמצאו למה לי. וע"כ דמעיקרא שמצאו אחר ואח"כ שמצאו בעצמו בד"ה מצאו בתפיסה וכו' נאמן במיגו. ואף דחיישינן לעיל.

דאינו נראה לו לחוש ליב"ש אחר ואף דבידו לגרשה ובעלמא נאמן גרשתי מ"מ בהא אינו נאמן, א"כ מ"ש דנאמן במיגו, וצ"ל דמה שאינו נאמן לאו דאומר בדינמי רק דמשקר ומשום בידו לגרשה אינו נאמן דלמה לו לגרשה כיון שגראה שזה הוא, אבל הכא דאיכא מיגו דשתיק בנדאי אינו משקר, אף מלשון הרא"ש משמע דאומר בדינמי ובהא נראה דלא מהני מיגו ובחידושי לא"ה ע"י קל"ב הארכתי הרבה בדיעות הפוסקים בדברים הללו, וקצתני פה ולא פתבתי רק מה שנוגע לביאור פי' הסוגי' בלבד: בא"ד וא"ת וניחוש לשאלה.

לא ידעתי מאי קשיא להו דהא להך לישנא דסי' דרבנן לא חיישינן לשאלה כלל כדמוכח ה"מ רק להך לישנא דסי' דאורייתא קשיא לן הא דקתני אע"פ שיש סי' בגופו ובכליו וקאמר פליו דחיישינן לשאלה, והשתא להך לישנא פשיטא שלא יפרשו רק כמו אם מפירו דהיינו שלא נאבדו כלל בתפיסה מ"מ אם מפיר את הגט פשר ולכך בעינן הפרה דוקא וְלא מהני סי' כיון שלא מצאו במה שאבדו הוי הוכחה גדולה שאינו שלו לך צריך שיפיר בט"ע אבל אי גפרש ומפירו שמפיר התפיסה בט"ע קשה למה לי ט"ע הא בסי' סגי כיון דסי' דאורייתא וביותר תמוה לי דכפי הנראה הוי ס"ד דתוס' עכשיו דמה שמצאו בתפיסה ויודע שבתפיסה אבדו הוי סי' שאינו מובהק עכ"פ, ועוד בסמוך פתבו דאפי' הוי סי' שאינו מובהק סי' מובהק לא הוי וגם על זה הקשו מהך דפ' א"מ א"כ תיקשי להך לישנא דסי' דאורייתא מה צורך להפריה הא בהכי סגי במה שמצאו בתפיסה דאפי' אי הוי סי' שאינו מובהק מהני אי' סי' דאורייתא וע"כ דלהך לישנא אין הפוננה למפירו רק כמו אם מפירו א"כ מאי קושיא דניחוש לשאלה: בא"ד אי נמי ביודע שבתפיסה או בדלוסקמא איבדו.

פי' דארנוח לן בזה שאין צורך לומר שלא השאיל מעולם לשום אדם רק אפי' השאיל פעם אחת לא חיישינן שהחזיר לו חבירו וגט בתוכו דמ"מ שלו להיכן אזיל אבל אי אינו יודע אם בתוכו איבדו צ"ל שלא השאיל מעולם לשום אדם דשמא הוא לא אבד בתפיסה רק חבירו החזיר לו התפיסה וגט בתוכה, אף קצת קשה אפי' לתירוץ ראשון שיודע שלא השאיל מעולם לשום אדם אפתי צ"ל דיודע שאבדו בתפיסה, דאל"כ נהי שלא השאיל

שְׁמָא לֹא אָבַד בְּחִפְיָהּ כְּלָל רַק חִפְיָהּ נֶאֱבַד בְּפָנָי עֲצָמוֹ מִמֶּנּוּ וְחִבְרֵי מִצְאוֹ וְהֵנִיחַ גֹּט בְּתוֹכָהּ וְאָבְדָה כְּמוֹ שְׁאֵתָה חוֹשֵׁשׁ שֶׁהִתְחַזֵּיר לוֹ גֹּט מִנְּחָה בְּתוֹכָהּ וּשְׂכַחוֹ לַגִּמְרֵי כֵן יֵשׁ לְחוֹשׁ לְאַבְיָדָה דַּמ"ש בְּשֵׁאלָהּ אוֹ בְּאַבְיָדָה בְּאֵלֵינוּ כִּי אָבַד הַחִפְיָהּ א"כ שְׁמָא מִצְאוֹ אַחֵר וְהֵנִיחַ גֹּט בְּתוֹכָהּ, וְצ"ל דְּלֵהָא לֹא חִיְיָשִׁינוּ עַל דְּבַר אֶחָד שְׁנֵה אָבְדוֹ וְנִמְצָא וְנֶאֱבַד שְׁנֵית אַף דְּלֵהָא חִיְיָשִׁינוּ שְׁנֵה אָבַד וְגַם חִבְרֵי אָבַד מ"מ לֹא חִיְיָשִׁינוּ שְׁאוֹתוֹ דְּבַר שְׁאָבַד זֶה מִצְאוֹ חִבְרֵי וְאָבְדוֹ ג"כ: בַּא"ד וְיָדוּעַ שֶׁהוּא שְׁלוֹ וְגַם שְׁבִתוֹכָהּ אֵיבְדוֹ וְכוּ', הֵינּוּ לְסַלֵּק חֲשֵׁשׁ שְׁאֵלָה וְאַרְנוּחַ לֵן בְּגִירָסָא זֹו שְׁאִין לְהַכְרִיחַ מִכָּאן דְּמָה שִׁיִּדְעַע שְׁבִתוֹכָהּ אֵיבְדוֹ לֹא הָוֵי סִי' דִּישׁ לִזְמַר דְּבִאֲמַת כְּשֶׁר בְּסִי' זֶה וְלֹא כְּתָבוּ וְיָדוּעַ שֶׁהוּא שְׁלוֹ רַק לְפִי שְׁנִסְתַּפְקוּ בְּהָא אִי הָוֵי סִי' נְאִי לֹא הָוֵי סִי' ע"כ שִׁיִּדְעַע שֶׁהוּא שְׁלוֹ וְגַם בְּתוֹכָהּ אֵיבְדוֹ מִחֲשֵׁשׁ שְׁאֵלָה וְדוּק: בַּא"ד א"נ דְּנִקָּא אִם מְכִירוֹ עֵמֵהֵרֵשׁ"א.

וְאֵינוּ נִכּוֹן דְּלֵא שִׁיְיָ לִזְמַר דְּקַמְש"ל רְבוּתָא כְּגוֹן שְׁאֵינוּ יוֹדַע דְּהֵיכָן נִזְכָּר בְּכַרְיָתָא שְׁאֵינוּ יוֹדַע שְׁבִתוֹכָהּ אֵיבְדוֹ אֲדַרְבָּא מְסַתְמָא יוֹדַע לְכַף לֹא נִיחָא לְהוֹ לְתוֹ לִזְמַר כֵּן: וְדַע שִׁישׁ בְּסוּגֵי' זֹו קוֹשְׁיָא עֲצוּמָה אֲשֶׁר כְּבָר נִתְקַשּׁוּ בֵּה הֶרְאִישׁוּנִים ז"ל, הוּא מָה שְׁפָסַק הֶרִי"ף בְּכָאן כְּהָךְ לִישְׁנָא דְאַפִּי' לֹא הִתְחַזְקוּ רַק שִׁיִּירוֹת מְצוּיֹת חִיְיָשִׁינוּ לְב' יב"ש וְלֹא מְהֵנִי רַק אוֹ כְּדָרְב אֲשֵׁי אוֹ כְּדַר' יְרַמְל' וְאוּלָם בִּיבְמוֹת פֶּסַק כְּרָבָא דְלֵא חִיְיָשִׁינוּ לְתַרִי יֶצְחָק, וְע"כ הֵתָם בְּשִׁיִּירוֹת מְצוּיֹת וְלֹא הִתְחַזְקוּ דְאִי תַרְנוּנֵיהוּ אֵינְתֵינְהוּ לֹא הָוֵי פְּלִיג רְבָא וְאִי תַרְנוּנֵיהוּ לִיתְנֵיהוּ לֹא הָוֵי פְּלִיג אַבְיָי, וְהֶרָא"ש כְּתָב לְחַלֵּק בֵּין גֹּט דְאַפְשֶׁר בְּאַחֵר לְהָךְ דְּהֵתָם דְאִי אֲפִשֶׁר לְעַגְנָה כֹּל יְמֵי וּבִאֲמַת שׁוּבְרוֹ בְּצִידוֹ דְהָא אַבְיָי הֵתָם מֵיְיָתִי רֵא"ל לְדַעְתוֹ מִגֹּט הַנִּמְצָא דְחִיְיָשִׁינוּ, וּמֵאִי זֹו רֵא"ל מָה דְמוּדָה בֵּה רְבָא, גַּם הֶרַב הַנִּי' תִּירוּץ לְחַלֵּק בֵּין נִמְצָא בְּמִקּוֹם כְּתִיבַת ו, לֹא יִדְעַתִּי לְמָה לֹא תַרְצוּ כָּאן הָךְ רִוְמְל' אֶהְדְּדִי כָּאן שְׁנִמְצָא בְּמִקּוֹם כְּתִיבַתוֹ כָּאן בְּמִקּוֹם אַחֵר: אֲבָל לְדַעְתִּי דְבַר עֲמוּק בְּעִנְיָן זֶה עַד שֶׁהִקְוִשְׁיָא מַעֲיָקְרָא לִיתָא, וְהוּא דְנוּדָא בְּהָךְ דָּאִין ש"מ יֵשׁ בּוֹ עַל שְׁנֵי פָּנִים וְהוּא דְבִהָךְ גְּוֹנָא שְׁלֵא נוֹדַע כְּלָל שְׁנֵה הַתּוֹבְעוֹ אָבַד גֹּט וְאֵנוּ חוֹשְׁשִׁין דְאַחֵר הוּא שְׁאָבַד אֲזִי הָךְ דָּאִין ש"מ אֵינוּ מְסִיַע כְּלָל דְמַחְמַת זֶה לֹא נְחוּשׁ לְאַחֵר דְמָה בְּכַף דָּאִין ש"מ הָא אֶחָד עֶבֶר וְאָבַד וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין מִי הוּא, וְלֹא מְבַעֲי' בְּהִתְחַזְקוֹ שְׁאֵין בְּזֶה שׁוּם מַעְלָה בְּמָה שְׁאֵין ש"מ אֶלָּא אַפִּי' בְּלֵא הִתְחַזְקוֹ אֵין לְנוּ לְדוֹן רַק מִכַּח לֹא הִתְחַזְקוֹ דְנוּדָא אַחֵר לֹא אָבַד דְאָנוּ דְנִין דָּאִין שָׁם רַק זֶה אֲמַנְם אִי נִימָא דְגַם בְּלֵא הִתְחַזְקוֹ רֵא"ל לְבַדּוֹק שְׁאֵף שְׁלֵא נוֹדַע לְנוּ שְׁמָא יֵשׁ עוֹד אַחֵר מִמִּילָא מָה שְׁאֵין ש"מ אֵין שׁוּם סִיּוּעַ שְׁלֵא נְחוּשׁ לְאַחֵר, וְהֵינּוּ פְּלִגְתֵינְהוּ דְאַבְיָי וְרְבָא בִּיבְמוֹת דְמִיָּרִי הֵתָם בְּלֵא הִתְחַזְקוֹ וְאֵין ש"מ וְסוּבְר אַבְיָי דְאַפִּי' לֹא הִתְחַזְקוֹ רֵא"ל לְחוֹשׁ לְאַחֵר וּמִמִּילָא לֹא מְהֵנִי כְּלָל מָה שְׁאֵין ש"מ דְהָא אָנוּ מְסוּפְקִין אִם זֶה שְׁאָנוּ יוֹדְעִין הֵלֵךְ מְקוֹרְטָבָא לְאַסְפְּמִי' וּמַת אוֹ זֶה לֹא הֵלֵךְ רַק אַחֵר וְכִינּוּ דְאַחַד נוּדָא הֵלֵךְ מָה בְּכַף דָּאִין ש"מ, תַּדַּע דְבְּהִתְחַזְקוֹ וְאֵין ש"מ הִקְשׁוּ הַתּוֹ לְעֵיל מְנָא יִדְעִינוּ דְמָזָה נְפֵל וְתַרְצוּ דִּידְעִינוּ דְמָזָה נְפֵל, א"כ מִמִּילָא אִם גַּם בְּלֵא הִתְחַזְקוֹ חִיְיָשִׁינוּ לִיב"ש אַחֵר שְׁלֵא נוֹדַע לְנוּ מִמִּילָא לֹא מְהֵנִי אֵין ש"מ דְמְנָא יִדְעִינוּ דְזֶה הֵלֵךְ וְלֹא אַחֵר, וְהֵינּוּ דְלֹא אֵינְדְּכֵר הֵתָם כְּלָל ש"מ דְשָׁם הַמַּעֲשֶׂה שְׁבָא כְּתָב מֵאַסְפְּמִי' שְׁאֶחָד מֵת שָׁם וְאָמַר לְפָנָי מוֹתוֹ שְׁשָׁמוּ יֶצְחָק וּבָא מְקוֹרְטָבָא לְכָאן א"כ תִּלְיָא הַכֹּל אִי חִיְיָשִׁינוּ בְּלֵא הִתְחַזְקוֹ לְאַחֵר שְׁלֵא נוֹדַע לְנוּ לֹא מְהֵנִי אֵין ש"מ, וְרְבָא ס"ל דְכָל שְׁלֵא הִתְחַזְקוֹ בְּלֵבָד אֵין לְחוֹשׁ כְּלָל לְאַחֵר שְׁלֵא נוֹדַע לְנוּ רַק אִי הִי' ש"מ הָוֵי חִיְיָשִׁינוּ לְאַחֵר שֶׁהִי' בְּכָאן מִמִּקּוֹם אַחֵר אוֹ לְעִיר אַחֵרָת, אֲבָל עַכְשָׁיו דָּאִין ש"מ וְאֵין לְחוֹשׁ רַק

לאיש אחר פאן וכינן שלא הוֹחֵזק אין לחוש: אַמְנָם פֿוֹלָה סוּגְלִי דְהֵכָא מִיִּירֵי שְׂאִין אָנוּ מְסוּפְקִין כִּלְלֵי אִם זֶה אָבֵד גִּט וּמִשְׁקָר רַק פֿל הַסְּפֵק אִם שְׂמָא אַחַר ג"כ אָבֵד גִּט כְּמוֹ זֶה וּבִהָא לִכ"ע בְּלֹא הוֹחֵזקוּ לֹא חִיִּישִׁינוּ פֿל שְׂאִין ש"מ דָּאָז מַה שְׂאִין ש"מ בְּמִקּוֹם שְׁנִמְצָא מְסִייעַ שְׂלֵא אָבֵד אַחַר וְיֵשׁ פֿאן תְּרַתִּי לְמַעְלִיּוֹתָא שְׂאִין שְׂמ אַחַר פֿינן דְּלֹא הוֹחֵזקוּ וְאֵת"ל דִּישׁ שְׂמ אַחַר פֿינן שְׂאִין ש"מ בְּמִקּוֹם שְׁנִמְצָא בְּנוֹדָאֵי לֹא עֵבֵר שְׂמ אַחַר וְלֹא אָבֵד עוֹד אַחַר שׁוּם דְּבָר, אָבֵל מִצַּד לֹא הוֹחֵזקוּ בְּלֵבֵד חִיִּישִׁינוּ לְאַבְיֵי שְׂמָא יֵשׁ עוֹד אַחַר שְׂלֵא נוֹדַע לָנוּ וְרַבָּא ס"ל בְּלֹא הוֹחֵזקוּ בְּלֵבֵד שׁוּב לֹא חִיִּישִׁינוּ לְאַחַר כִּלְלֵי וְלֹא בְּעֵינֵי תְּרַתִּי לְמַעְלִיּוֹתָא, רַק מַה דְּבְעֵינֵי הֵכָא אִין ש"מ הוּא מְשׁוּם שְׂאִי הִי' ש"מ נְהִי דְלִית פֿאן אַחַר אָבֵל מְעַלְמָא בָּא לְכָאן הַלְפָּה מְמִילָא אִפִּי' בְּגוֹנוֹנָא דְמַה שְׂאִין ש"מ אִינוּ מְסִייעַ כִּלְלֵי לְלֹא הוֹחֵזקוּ פֿהָךְ דִּיבְמוֹת מ"מ לֹא חִיִּישִׁינוּ לְאַחַר שְׂלֵא נוֹדַע לָנוּ, וּלְפִי זֶה לְאַבְיֵי הָךְ דְּשִׁטְרֵי חֲלִיצָה וּמִיֵּאוּנִין דַּע"כ מִיִּירֵי שְׂלֵא נוֹדַע לָנוּ כִּלְלֵי שְׁחֲלֻצָה אוּ מִיֵּאָנָה דַּאל"כ הָיוּ מְחִזְרִין לְרַאָ' כַּמ"ש הַתּו' לְעֵיל מְמִילָא מִיִּירֵי דְבְדָקוּ שְׂאִין שְׂמ אַחֲרֵת רַק זֶה, רַק דְּחִיִּישִׁינוּ שְׂמָא מְעַלְמָא הִיְתָה אַחֲרֵת וְזֶה תְּלוּי לְמ"ד דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ לְשִׁירוֹת מְצוּיוֹת רַק בְּהוֹחֵזקוּ אִפִּי' נִמְצָאוּ בַב"ד לֹא חִיִּישִׁינוּ הֵתֵם וְלְמ"ד דְּחִיִּישִׁינוּ מִיִּירֵי שְׁנִמְצָאוּ חוּץ לַב"ד דָּאָז אִין ש"מ וְלֹא חִיִּישִׁינוּ דָּאָתוּ מְעַלְמָא וְכָאן נוֹדַע שְׂאִין שְׂמ יב"ש אַחַר דְּלַאבְיֵי אִפִּי' לֹא הוֹחֵזקוּ בְּעֵינֵי בְּדִיקָה דוֹקָא וְלְרַבָּא בְּלִי בְּדִיקָה פֿנ"ל וּלְק"מ, וּבְחִנָּם נִתְחַבְּטוּ גְדוּלֵי הָרֵאשׁוּנִים בְּזָנָה: וְנִרְאָה לִי דְמַהֲאֵי טַעְמָא פִּירֵשׁ"י דְּהֵאָשָׁה תּוֹבְעָתוּ לְפָנֵינוּ וְהִינְנוּ דְאֵי הַבְּעַל תְּבַעוּ לְגֵרֵשׁ בּוֹ הָרֵי נִאָמְרוּ שְׂאָבֵד גִּט דְּלֹא חֲשׂוּד לְקַלְקֵלָה וּמְמִילָא מְסִייעַ אִין ש"מ שְׂלֵא לְחוּשׁ דְּגַם אַחַר אָבֵד גִּט וּלְכ"ע הֵיכִי דְאִיכָּא תְּרַתִּי לְמַעְלִיּוֹתָא לֹא חִיִּישִׁינוּ, לְכָךְ פִּי' דְּהֵאָשָׁה תּוֹבְעָתוּ דָּאָז ע"כ לֹא נוֹדַע שְׁנִתְגַּרְשָׁה זֶה דַּאל"כ הָיוּ מְחִזְרִין לְרַאָ' א"כ מַה שְׂאִין ש"מ אִין שׁוּם מְעַלָּה שְׂלֵא לְחוּשׁ לִיב"ש אַחַר פֿאן וְאִין פֿאן רַק מַה שְׂלֵא הוֹחֵזקוּ וּבִהָא ס"ל לְאַבְיֵי דְּחִיִּישִׁינוּ לִיב"ש שְׂלֵא נוֹדַע לָנוּ וּבְתַר הֵכִי ג"כ פִּירֵשׁ"י לְבִדּוֹק פֿל הָעוֹלָם שְׂמָא אַנְדְּרִינְלָאֵי אַחַר הִי' בְּנִהְרְדַעֵי וְהֵלֶךְ לוֹ וְהִינְנוּ דְּנוֹדָאֵי לְחוּשׁ לְאַנְדְּרִינְלָאֵי מְמִקּוֹם אַחַר אִין לְחוּשׁ דְּהָא אִין ש"מ רַק אַרְי דְּבְדָקוּ וְלֹא נִמְצָא פֿהָ אַחַר יֵשׁ לְחוּשׁ דְּהֵלֶךְ לוֹ.

אִיבְרָא שְׂיֵשׁ לְדַקְדָּק בְּפִירֵשׁ"י מֵאִיזָה צַד נְחִזִיר לְאַשָׁה שְׂמָא עֲדִינן לֹא גִירֵשׁ וְנִהִי דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ לְאַחַר שְׂמָא פֿתֵב לִיתָן וְלֹא נָתַן וְצ"ל דְּהִי' מְקוּיָם דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ לְנִמְלָךְ וְלֹא נָתַנוּ אוּ דְהוֹאִיל דְּנִכְתָּב בְּצַד קְלוּנְיָא מְתָא בְּנוֹדָאֵי הָיוּ הִגְרִוּשִׁין שְׂמ דְּשָׂם מְקוֹם נְתִיבָה עֵיקָר וְכִינן שְׁנִמְצָא פֿאן וְאַנְדְּרִינְלָאֵי לֹא הִי' פֿהָ רַק אַשְׁתּוּ בְּנוֹדָאֵי מְמָנָה נִפְל רַק דְּחִיִּישִׁינוּ לְאַשָׁה אַחֲרֵת וּבְעַל אַחַר שְׂשָׂמָם כֶּךָ וּבִהָא פְּלִיגֵי אִבְיֵי וְרַבָּא, וְכִל זֶה בְּרוּר וְנִכּוֹן: בְּמִשְׁנָה וְהַנִּיחוּ זָקֵן אוּ חוּלָה יֵשׁ לְדַקְדָּק לְאַבְיֵי דַס"ל דְּזָקֵן אִפִּי' הִגִּיעַ לְגַבּוּרוֹת בְּחִזְקַת שְׁהוּא קִיָּים, א"כ כ"ש חוּלָה דְּהָא בְּזָקֵן ס"ל לְרַבָּא דְּחִיִּישִׁינוּ וְעַכ"פ הָיוּ זֶה וְא"ל זֶה וּמִזָּה נִרְאָה לְכַאוּרָה דְּאַבְיֵי דְּפְלִיג עֲלֵי' דְּרַבָּא בְּזָקֵן פְּלִיג עֲלֵי' נְמִי בְּחוּלָה דְּאַפִּי' גּוֹסַס בְּחִזְקַת שְׁהוּא קִיָּים וּכְדַעַת הָרַבָּא בְּזָקֵן דְּפִסְק הֵכִי, וְהֵשְׁתָּא נִקְט שְׁפִיר בְּמִתְנִיתִין זָקֵן אוּ חוּלָה, לְרַבָּא בְּזָקֵן שְׂלֵא הִגִּיעַ לְגַבּוּרוֹת וְחוּלָה שְׂאִינוּ גּוֹסַס, וְלַאבְיֵי זָקֵן אִפִּי' הִגִּיעַ לְגַבּוּרוֹת וְחוּלָה אִפִּי' גּוֹסַס, אַמְנָם יֵשׁ לוֹמֵר דְּאַפִּי' לְמ"ד גּוֹסַס לֹא הִינְנוּ דְּנוֹקָא גּוֹסַס דְּרוּבָה לְמִיתָה לְאַלְתֵּר אָבֵל חוּלָה טְרִיפָה נְהִי דְּרוּבָה לְמִיתָה מ"מ פֿינן שְׂיִכּוֹל לְחִיּוֹת יב"ח דְּנִין אוֹתוּ בְּחִזְקַת קִיָּים עַכ"פ עַכְשָׁיו עַד אַחַר הִגְרִוּשִׁין כִּי אִין בּוֹ רוּב שְׂיִמוֹת לְאַלְתֵּר כְּמוֹ גּוֹסַס, וּלְפִי זֶה יֵשׁ לוֹמֵר

דחולה דמתניתין אפי' נעשה טריפה, ובחידושי לא"ה הארכתי בזה: שם נותן לה בחזקת שיהא קנים.

קשיא לי דמשמע דאפי' אחר הגירושין אין צריך לברר אם היא חי בשעת גירושין אפי' אפשר לברר, דליכא למימר דהפוננה נותן לה בחזקת שיהא קנים ולא תיזשין שלא ליתן מספק דאין נותנין גט ספק קמש"ל דלא תיזשין אבל בתר הכי באמת צריך לברר, א"כ תיקשי מה מקשה בגמ' דלמה לי סיפא דתרומה הא טובא קמ"ל אף דליכא ליברורי פלל מותרת לאכול בלי ברור פלל משא"כ נתינת גט אפתי ליכא איסורא ובאמת תברר אם הנה חי, וע"כ דמשמע להו דלא בעינו ליברורי פלל, וא"כ תיקשי מ"ש מרובא דרוב מצויין א"ש מומחין הו דלא סמכינו על רובא וחזקה היכי דאפשר לבררו ונהרי רובא עדיף מחזקה ולמה נסמוך בכאן על חזקה לגמרי לכתחילה, ועוד דאמרין בגמ' תרומה אפשר גט לא אפשר, וקשה עכ"פ פל מה דאפשר לברר תברר אחר הגירושין קודם שתנשא, ונראה לי דמזה ראיה לדעת הראב"ן שהביא הב"ח ביו"ד ריש סי' א' דאפי' מצוינו למירדף אבתרי' פל שאינו לפינו סמכינו ארובא רק בישנו לפינו דוקא הלכך גם כאן אין צריך לברר את"כ רק מותרת להנשא מיד, ומ"מ צ"ע אם יכולה לברר בקל אי סמכינו אחזקה בהו דהכא וצ"ע: שם בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדה"י וכו'.

הנה לא נתבאר במתניתין אי גם בהא אפי' הלך זמן וחולה בחזקת קנים דיינינו לי, דא"כ הוי לי למיתני ואם הנה פהו אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לידה, ומדקתני בבא בפני עצמה משמע דלאו בזמן וחולה משתעי ואפשר לומר דבתרומה פיון דאפשר נהי דבברי לא חששו אפילו אפשר משום דזימניו דלא אפשר אבל בזמן וחולה כ"ה לא הקילו רבנן במקום דאפשר בחולין: ודע שיש לדקדק לרבא דס"ל בהגיע לגבורות תיזשין אי גם בתרומה תיזשין וא"כ הו אוכלת בחזקת שיהא קנים היינו עד שיגיע לגבורות אבל בתר הכי פוסקת, או דנימא דשאני תרומה דמוקמינן לה בחזקת היתר לתרומה, ולכאורה לקמן דעביד צריכותא משום דתרומה אפשר יקשה הא בלאו הכי איצטריך דאוכלת אפי' הגיע לגבורות ואינה פוסקת ואפי' תימא דהו סוגי' דלקמן לאפני הוא דלא ס"ל לחלק בגבורות, עכ"פ הוי סברות הפוכות, דלרבא באמת תרומה עדיף ומקילין בה טפי ולאפני ס"ד להקפיד דתרומה מחמירין לפי דאפשר ומעיקרא נמי לא תיכול, ועמ"ש בגמרא בד"ה ואיבעת אימא: בגמרא שרוב גוססין למיתה.

משמע דכל דליכא רובה למיתה לא תיזשין, ואולם ברישא משמע דדוקא רובא לחיים בעינו וכל דליכא רובא לחיים תיזשין ונראה לי דע"כ רישא לאו דוקא דעיקר הטעם פירש"י במתניתין דמדאורייתא ילפינו בהפל שוחטין העמד דבר על חזקתו, א"כ ממילא פל דליכא רוב פנגד החזקה מעמידין על החזקה, ולפי זה יש לדון ג"כ בנעשה טריפה דלא תיזשין, דנהי דנדאי ימות אבל ליכא רובא דכבר מת בעת גירושין, ובחידושי לא"ה הארכתי: שם פיון דאיפליג איפליג.

פירש"י דעד תשעים תיזשין ומתשעים ואילך לא תיזשין, והינו דליכא למימר דהשעור עד מאה דהא קתני אפי' בן מאה שנים, ש"מ דמעיקר' פשיטא דלא תיזשין לזה הוכרח לפרש עד תשעים, אבל הרמ"ה הביאו הטור א"ה פסק עד מאה, ונראה

שלא היה גורס אפי' רק והניחו בן מאה וכן הוא הגירסא ב"ר"ן ע"ש: אמנם נראה לי דרף אחרת דהא קרא פתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה הרי מבואר דלכל היותר אפי' מי שהגיע לגבורות לא יחיה רק שמונים דמשבעים עד שמונים הם גבורות, ומי שחי יותר משמונים איפליג מדרף כל הארץ וזה פשוט, וזה שלא זכרו שום שיעור עד כמה הוי איפליג, פנ"ל: שם שאני התם שהרי אסרה עליו שעה אחת פירש"י דכיון דאיכא שעה אחת דנדאי אסורה בכל שעתא איכא ליספוקי דלמא זו היא, ואיכא למידק תינח לאביי דלא מחלק בגבורות אבל לרבא דס"ל דמגבורות ואילף לא מוקמינו לי בחזקת קנים א"כ מהאי טעמא נימא דאפי' שעה אחת לא תיאסר שלא ימות קודם לגבורות וכשיגיע לגבורות באמת לא אכלה, וצריף לומר דמודה רבא בתרומה דאוכלת אפי' הגיע לגבורות חזקת היתר לתרומה מסייע לה, והיינו דלא קתני במתניתין דמפסקה מלאכול כשיגיע לגבורות, אף לפי זה לרבא לא קשי' פלל תרומה אחרונה בלא"ה דשאני מתניתין דאיכ' חזקת היתר לתרומה משא"כ התם דאיתרע במה שנתן לה גט, וזה דמשני רבא בתר הכי לחלק בין שמה מת לשמה ימות, משום דרישא קשי' לי דמוקמינו בחזקת קנים דליכא רק חזקת חי בלבד, א"כ ה"ה בתרומה לולא חזקת היתר אוכלת עכ"פ עד שיגיע לגבורות בחזקת חי ולמה תיאסר לאכול בתרומה מיד, ולא ניחא לי לחלק בין גט דלא אפשר לתרומה דאפשר, ובהכי ניחא לי דפריף אביי גט אחרונה ולא תרומה אחרונה, משום דבהא הוי אפשר דס"ל לרבה פרבא, וע"כ משום חזקת היתר לתרומה, א"כ לא קשי' פלל מהתם דאיתרע חזקת היתר, אבל השתא דמשני לי לחלק בין גט דלא אפשר מקשי לי תרומה אחרונה, ואיהו באמת לא ס"ל לחלק בין חזקת היתר לתרומה משני לי הואיל ואסרה ורבא משני לי משום שמה מת דלא ניחא לי לחלק באפשר וקשי' לי גט דרישא, ועמ"ש בתוס' בד"ה תרומה אפשר פי' הסוגי' על נכון באופן אחר, ומה שפתיבתי שם הוא העיקר לפי ענ"ד: שם דלמא איהי מייחא בריש'.

יש לדקדק פינון דכל ההיתר הוא דמוקמינו בחזקת קנים, א"כ היאך אמה דן היתר מזה פינון דע"כ אמה צריף לחוש למיתתה של האשה דאל"כ ע"כ אסרה שעה אחת, וצ"ל דמ"מ פינון דאין פאן שעה ברורה לאיסור כל שעה מוקמינו תרנונייהו בחזקת חי ומותרת, ואולי יש לומר ג"כ דמיתת האשה שכיח טפי כמ"ש התוס' ריש פרק הכותב דרוב פעמים מסופנת היא בלידה, וכן מוכח באמת בש"ס התם להדני' דמיתתה של האשה שכיח טפי מהאיש, ועמ"ש לקמן ע"ב בגמ' והא בעי סמיכה: שם הא ר"מ דלא חייש למיתתה הא ר"י דחייש למיתתה פי' רש"י דר"מ לא חייש לבקיעת הנוד ור"י חייש, ובאמת שפך נראה סוגי' דבסמוך דפריף והא נוד דכשמה ימות הוא ופליגי אף דלא זכרו בכאן הך דבקיעת הנוד סמכו על מסקנא דלעיל דדחי דאין הטעם משום ברירה רק בקיעת הנוד' אבל לא ידעתי מה צורך לזה פינון דחיישינו שמה ימות אפילו לאלתר א"כ יש לחוש שמה ימות קודם שיפריש והרי אכל טבלים למפרע, והרי הוא אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש והרי לא הפריש פלל ואולי יש לומר דיכול להתנות שני לוגין שאני או אחר במקומי עתידין להפריש ועושה שליח במקומו לכל מי שרוצה להפריש, וצ"ע: בתוס' בד"ה והניחו זמן תימה כו'.

בפּרָק המפּקיד רצו לומר דמיירי דהגיעה לגבורות ודחו פּינן דחיישינן גם לברתה א"כ סבּתא אפּליג וצ"ל דמשמע להו דתיכּף שפּנשבו נסתפקו בנכסיה דאל"כ יש' לומר דחיישינן דסבּתא מתה בגבורות ולאחר זמן הגיעה ברתה לגבורות ומתה, גם צ"ל דגבורות וחולה לכ"ע חיישינן אפי' לאפּי דאל"כ הא התיב אפּי הוא דחייש ולית לי דרבא בגבורות, וע"כ דינדעו דשבוי הרי הוא פחולה עכ"פ ונהוי חולה וגבורות, ואח"כ תירצו דשאני שבוי דיש לחוש בו טפי מחולה: אפּמנם בגוף דברי התוס' נראה לי דלק"מ , דהא מסקינן בסמוך שפּא ימות חיישינן א"כ הוּ סבּרא דאין מורידין קרוב לנכסי קטן הוא על להבא דחיישינן שפּיפסיד וכדומה, א"כ מה נפקא מינה אם פּבּר מתה בעת שמורידין או שתמות אחר ההורדה תיכּף ס"ס יש לחוש בו מה שיש לחוש בקרוב בנכסי קטן א"כ חיישינן שפּא תיכּף תמות, משא"כ פּאן דכל שחי רגע בעת גירושין פּבּר נתגרשה ועוד דעכ"פ חיישינן שפּא תמות א"כ אימת נוציא מיזו הנכסיה ונהרי אנו מוסרין עכשיו ממילא נכסי קטן פּיז קרוב וזה ברור לפע"ד: בד"ה תרומה אפּשר תימה כו'.

לא ידעתי מנין להו דהמתירן רצה לתירן לו דרף תירוצי הא יש לומר דרף קושני קאמר לי היאך אתה מקשה גט אתרומה אבּל יודע דיכול להקשות תרומה אתרומה, אבּל מה דקושני לי הוא על המקשה גופני' הא ע"כ ידע לחלק בין גט דלא אפּשר דאל"כ למה נקט במתניתין תרתי פּבּי ועכ"פ למה לו כ"ה הוי לי להקשות תרומה אתרומה ונהנה פּבּר פּתבתי בגמ' מה שיש לפרש בזה, אבּל בפּאמת נ"ל עיקר בפּי הסוגי' בפּשיטות דנדאי תרומה אתרומה אי אפּשר להקשות פּלל דשאני התיב דהגירושין מפּסיקין אותה מלאכול בתרומה ואנו צריכין לגרוע פּח הגט עכשיו פּמה שנאמר שלא ימות, הא לא אמרינן רק דנין בחזקת גרושה דהא נתגרשה לפּנינו והגירושין מפּסיקין אותה מן התרומה אבּל בפּשנה לא נשתנה בה ולא נתחדש שום חידוש שלא תאכל בתרומה יותר ממה שהיתה עד עכשיו הלכּף נשארה בחזקתה, אפּמנם בגט דמתניתין ודאי קשי' דהא עד עכשיו לא היתה גרושה ואנו מחזקין בה שנתגרש' מחמת חזקת חי א"כ כ"ש בתרומ' ומשני לחלק בין אפּשר ללא אפּשר, א"כ עכ"פ מוכח דליתא לחילוק הפּ"ל ומדינא לעולם מוקמינן בחזקת חי דאל"כ מה בכך דלא אפּשר רק דיש לומר דמדברבּנן החמירו היכי דאפּשר, א"כ בחזקתא דרבּנן לא שפּיף לחלק בהפּ"ל פּלל פּינן דמדינא אין חילוק פּלל ודוק: בד"ה שאני התיב פּי' הלה וכו'.

לא נתברר פּוננתם דמ"מ פּינן דלא ס"ד לחלק בין שפּא מת לשפּא ימות א"כ לא חיישינן שימות אחר שפּעה ונעמידנו בחזקת חי אחר שפּעה ותאכל עכשיו, ואולי פּוננתם דמ"מ ס"ס הורע פּחה ממה שהיתה עד עכשיו דמ"מ תיאסר מחיים שפּעה אחת דהא עכ"פ ימות פּודאי ועד עכשיו היתה מותרת פּל מי חייב ובגט זה הורע פּחה שפּעה אחת פּודאי וכיון דהורע פּחה שוב אין מעמידין אותה בחזקתה פּלל, ודוק: בד"ה הא ר"מ חייש לשפּא ימות לזמן מרובה פּדתנן וכו' פּוננתם דע"כ חשש' דהתיב רק לזמן מרובה הוא דאי גם לאלתר א"כ יש חילוק לגמרי בין שפּא מת לשפּא ימות, והשפּת' ס"ד דאין חילוק רק לזמן מרובה ע"כ יש חילוק, ועיינן מהרש"א וגם זה נכון אבּל אין צורך פּנ"ל: אפּמנם בעיקר דברי התוס' נראה לפע"ד דלא מוכח מידי, דהא מחלק התיב דתרומה זימנין דלא אפּשר בפּרט שאנו אוסרין עליה אכילת תרומה מה שהיתה אוכלת עד עכשיו אבּל התיב

מאיזה צד לא נימא דיחלון להוציא מידי חשש ביטול מצנות יבמין ויהא אפשר פדהתם לכ"ע חיישינו בפרט שיש לפנינו עכשיו ב' דרכים לחלון או לניבם למה לא נימא שיחלון לאפוקינפשיין מחשש ביטול מצנה, ומה שהביאו ראי' מהך דלקמן פרק בתרא הוא תמוה לפע"ד דהתם כל אימת שתמות הוי שיור וע"כ צ"ל שהוא ימות קודם או הגרושה א"כ הא ונדאי שכית שתמות אחותה קודם כמו שתמות הגרושה קודם, משא"כ פאן שאין אנו מתירין לאכול רק עכשיו ובכל עת שאוכלת אמרינו חי הוא משא"כ התם גט זה הוי שיור כל אימת שתמות אחותה אם לא שתמות הגרושה או בעל אחותה קודם א"כ בהא הוי ונדאי מיתת אחותה קודם שכית כמו מיתת הגרושה ובעל אחותה קודם, גם מה שהביאו ראיה לר"י אינה ראיה דיש לומר ונדאי כל שיצא למקום שאם היה מת היה נשמע אין לחוש אבל אי יצא למקום שאם מת לא היה נשמע יש לחוש לאלתר, פנ"ל: ע"ב בגמרא והא בעינו סמיכה פירש"י דתנן בת"כ ידו ולא ידו בנו ידו ולא ידו שלוחו, משמע דאין לעשות שליח לסמוך פלל ולא ידעתי למה לא יועיל בכאן שליח דבכל התורה שלוחו של אדם פמותו, גם לא הבנתי הך ולא ידו בנו מה טיבו אי שליח הוא הרי אימעט ואי אינו שליח היאך יסמוך ולולא פירש"י היה אפשר לפרש הסוגי' לפי מה דמוכח מהך סוגי' דפסחים שהביאו התוס' גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהו דכל היכי דלא בעי סמיכה אין לסמוך מספק ופטורין מפסח שני, א"כ הקושני' הכא דקתני השולח חטאתו והיינו דהוי חטאת שמתו בעליה הא בכל קרבנות איצטריף דסומכין בחזקת שהוא קיים, וכן בחטאת דהא חוץ מהקרבן צריף להעמידו בחזקת חי דאל"כ אי אפשר לסמוך דאי מת אין השליח סומך אף דירוש ושלוח מקריבין הקרבן אבל אין סומכין דידו ולא ידו בנו ולא ידו שלוחו אבל ודאי בחי ועושה שליח לסמוך הוי פמותו וכמו שהוא סומך בעצמו דמי, ואהא משני דמתניתין קמש"ל בקרבן נשים אף דמיתה שכיחא בהו טפי פדמוכח ריש פרק הכותב מ"מ מקריבין בחזקת קיים וקרבן נשים לא בעי סמיכה הלכך לא משפחת רק בחטאת ובתר הכי משני בחטאת העוף וקמש"ל פדמסיק דס"ד מספיקא לא ליעול חולין לעזרה והיינו דחטאת העוף באה על הספק וס"ד דבהא אין מקריבין דיש תרתי לגריעותא שפא אינו מחויב ואת"ל דמחויב שפא מת קמש"ל דאפ"ה מקריבין, וניחא בזה הא דמסיק אבל חטאת העוף דלכאורה תיבת העוף אין לו הבנה פלל ולהב"ל ניחא, פנ"ל ובזה נסתלקו הרבה קושיות בתוס' דבכל מקום מהני שליח לסמוך רק היכי שיש ספק אם לסמוך או לא בהא אין מקריבין שאין סומכין מה שאין ראוי לסמוך, ועמ"ש עוד בתוס' בד"ה והא בעי סמיכה: בתוס' בד"ה והא בעי סמיכה.

והנה לכל דבריהם יש לתמוה בכאן שהקשו הא בעי סמיכה דמאי קושני' פיון דאי אינו יכול לסמוך מקריבין בלא"ה אם פן משפחת לה גמי שאי אפשר לבוא לסמוך פגון שיעבור בכל תאחר או ערל וטמא בפרט דהך משנה בזקן וחולה מייגרי כמו רישא דאל"כ לא הוי עביד צריכותא, וא"כ אי אפשר לו לבוא לסמוך [וכבר כתבתי בש"ס לפרש באופן אחר ולדרוך זה מיושבין רוב קושיות התוס' פאן]: לכן נ"ל אף דכתבו התוס' דמזובו מוכח דלא איכפת לן ראוי לבילה, וכן מהא דממעט טמא מראיה מ"מ ליכא למילף חטאת מינה ובחטאת סמיכה מעכבה כל שאינו ראוי לבילה ואפשר דלעולם מעכבה פיון דלכפרה אתי ולא דמי לשאר קרבנות דכיון דבא על חטא ולכפרה בעי סמיכה דוקא

ועכ"פ כל שאינו ראוי לביקלה מעכב בו, והיגנו דפריה הכא דוקא והא בעי סמיכה דקתני השולח חטאתו אבל התם דקתני השולח קרבנותיו לא פריה כלל דפשיטא לי דאיפא לאוקמא באופן שאינו יכול לבוא בעצמו ולסמוך רק הכא בחטאת שפיר מקשה פן נ"ל: בד"ה אבל חטאת, וא"ת וכו'.

תמוה לי דמה עגנו ספק אי מחויב חטאת העוף להך דהכא דיש ספק אם יש בכאן מי שמחויב חטאת דכבר מת, דודאי פינון שיכול לבוא על הספק הוי כמו אשם תלוי דלא הוי חולין לעזרה דכך הוא חיובו, אבל חטאת שמתו בעליה וכי בשביל שאין אנו יודעין עכשיו אם מת ס"ס אם באמת מת הוי חולין לעזרה, ובעיקר סוגי' זו כבר הארכתי הרבה בחידושי לא"הע סי' קמ"א ולא פתבתי פה רק מה שנוגע לביאור הסוגי' בלבד: במשנה על עיר שהקיפה פרקום.

הרא"ש הביא ירושלמי דוקא פרקום של אותה מלכות אבל של מלכות אחרת הוי ספק חי ספק מת ודברים תמוהים הם לפע"ד דני דנימא דשל מלכות אחרת אין חסין על העיר מ"מ פינון שלא נכבשה עדיין מאיזה צד נימא דכבר נכבשה לעכב נתינת הגט שהובא משם וכבר איפסק' הלכתא לעיל דוקא גוסס דרוב גוססין למיתה אבל פאן פשיטא דאין פאן רוב דכבר נכבשה העיר עד עכשיו, גם קשה למה לא נקט בסיפא הקיפה פרקום של מלכות אחרת ואם נפרש הירושלמי דקאי אהך משנה יש לי לומר בהיפך דקאי אסיפא דמתניתין והפנונה דוקא של אותה מלכות הוי ספק מת דכיון שמרדו במלכות שלהם דינם למיתה וכשנכבשה העיר כל הנמצא בה ספק חי ספק מת אבל של מלכות אחרת פינון שלא מרדו בהם רק הם רוצין לכבוש העיר אינו באין על עסקי נפשות רק כל פנונתם לכבוש ת"י הלכך הוי בהא בחזקת חי, אמנם המעיין בירושלמי יראה להדי' דלא קאי התם רק לעגן פהנת הנמצא שם, וכבר האריך בזה הרב בעל קרבן עדה שם, וכן נראה מדברי הרי"ף והרמב"ם שהשמיטו הירושלמי הזה: שם ועל הספינה שאבדה ביים.

לשון זה לא נתבאר לי אי הפנונה שטבעה ביים וכן מלשון רש"י דמעיקרא גבי מוטרפת ביים פירש ועדיין לא טבעה, משמע דסיפא שטבעה ביים, אבל יש לדקדק דהיאך עירב ותני פלהו בהדי הדדי, דבהא אם נשאת לא תצא פדין נפל למים שאל"ס, אבל באינך פשיטא דאפי' נשאת תצא, גם הוי לי לומר שטבעה ביים, אלא נ"ל דכך הפנונה דרישא מיירי שראו ספינה מטרפת ביים והלכו ולא ידעו מה היה בסופה וסיפא מיירי שבאו תיכף למקום הזה ולא ראו אותה ולא נודע אי נטבעה במקומה או דהים הטיל אותה למרחוק וזהו הפנונה שאבדה ובהא אפילו נשאת תצא, ומ"מ יש לומר אפילו נפרש שטבעה ביים ג"כ יש לומר דמיירי שלא ראו בד' רוחות אם עלה מן המים וכל שלא שהו עליו עד שתצא נפשו לא הוי בכלל מים שאל"ס שלא תצא אם נשאת, פנ"ל: בגמרא מיתבי כל מקום שיעמדו שנים וכו' בורח שאני.

יש לדקדק מה קוש'י' מהך דהתם אטו לא ידעינן דהך זכות דחזו לי בפר גמר דין לאו לעיפובא הוא, תדע דלעולם ניהוש דלמא אחר ימצא לו זכות, וכמו כן אם הנהרג אינו ת"ח ניהוש שמה אם הי' יודע היה מלמד על עצמו זכות, וע"כ דכל שנגמר דינו מחויב מיתה הוא רק אם יש פאן מלמד זכות לפנינו חוששין לו לשמוע דבריו, אבל כשבא למקום אחר כל שנתברר שהוא מחויב מיתה פשיטא דלא פטרינו לי רק ביש מלמד זכות

לפנינו, משא"כ פאן זה האיש בחזקת חי הוא ואין לנו לדון שפכר מת להוציא מחזקתו רק בפדבר ברור גמור, אבל שם אין מוציאים אותו מחזקתו כלל שהרי בחזקת מחזיק מיתה הוא שהרי נגמר דינו למיתה אבל פאן לדון שמת דמוציאים אותו מחזקת חי שפיר חיישינו ואי נמא דמתניתין דהתם מיירי שלא נודע זה האיש אם ברח או שנפטר ובא לכאן לא פבורם והשתא פיון דחזינו דהכא לזכות חיישינו ולבריחה לא חיישינו ש"מ דזה נקל ביותר שימצאו לו זכות ממה שיברח, א"כ תיקשי התם מהא גופא נידוק דנדאי מצאו לו זכות דאל"כ היאך לא הרגוהו וזה קל יותר למצוא זכות ממה שיברח, אף על זה לא תירץ פלל בורח שאני, ורחוק לומר דבתרוץ ס"ל דידעינו דברח, גם בלא"ה לא נתבאר לי הך תירוץ בורח שאני דכי בשביל זה אי אפשר ללמד עליו זכות, ואי הפנונה הואיל וברח ממילא לא למדו עליו זכות פיון שלא יצא ליהרג א"כ אפתי היאך הורגין שפא התם הי' זכות עליו וכאן הרי לא נודע פלל טיבו של הפסק הנגמר עליו ללמד עליו זכות, ואי הפנונה הואיל וברח מסתמא לא נמצא עליו זכות דאי הנה זכות ונפטר לא הנה בורח, א"כ ע"כ שהעידו העדים שברח אחר שיצא ליהרג רגע קודם שבקשו להרגו א"כ הרי יודעין שלא ללמד עליו זכות ולא נפטר: לכן נראה לי דעיקר הקושל' הכא דמשמע דיהרג שם ואין צריף לשלוח אותו בחזרה למקומו שיהרג שם באופן שיוכל היודע לו זכות ללמד עליו זכות, והשתא פיון שיש חשש זכות למה הרגו אותו פאן יסתרו הדין וישמעו העדים פעם שנית, דמשמע במתניתין שהם פורטין העדים ועכ"פ לשלוח אותו לב"ד שגמרו דינו והם יתרגוהו, וע"כ דלזכות לא חיישינו פלל ואהא משני דבורח שאני פיון שברח שוב אין ממתניין לו שפא יברח שנית רק הורגין אותו תיכף לקיים מצות עשה פיון שידוע שנגמר דינו למיתה: שם דילמא בורח שאני.

לשון דילמא אינו מדוקדק דדוקא ללישנא בתרא שייך לשון זה דאינו רק לדחות הסיוע, אבל פאן דמקשה לר"י ע"כ בורח שאני וצ"ל פיון דאיכא תרי לישנא יש לומר דמפח הך קושל' נכריח כל"ב, ודחי שפא בורח שאני וכלישנא קמא: בתוס' בד"ה וקתני ישיאו את אשתו וכו' דאיכא לאוקמי מקמי דליחתם פורסי שפמג.

דבריהם צ"ע, חדא דפשיטא דיוצא ליהרג היינו אחר שחתם פורסי שפמג דאל"כ למה לי לר"י לאוקמא מתניתין בסנהדרין של ישראל דוקא הא מצי מיירי בפורסים וקודם שחתם וע"כ דכיון דקתני יוצא ליהרג בודאי פבר חתם דבלי חתימתו אינו יוצא ליהרג, ועוד תמוה לי דנראה מדבריהם דבריית' מיירי דהפורסי אמר שיצא ליהרג ויצא למות לא מת ונהרג וכן בישראל, ולא ידעתי היאך יפרשו מ"ש אילימא מת מת ממש ונהרג נהרג ממש כו' והרי לא נסתפקו פלל בזה דמת ודאי מת ממש רק הספק שלא אמר פלל מת רק יוצא למות והיאך שייך לומר אילימא מת מת ממש, ועוד היאך ס"ד לישבש הבריית' דקתני מת דנימא יוצא למות ואי הפנונה דאר דבריית' נקטה מת הפנונה שאמר יוצא למות דכיון דמת משיאין פשיטא דלא הוי נקט מת מה שבלשון זה משיאין והוא רוצה לומר אין משיאין: לכן ברור דהפנונה פה דנדאי ברייתא דקתני מסנהדרין ש"י מת ונהרג משיאין, ע"כ לא פלט אחת משתי אלה או דהפנונה דאנו דנין על פי דבריהם דמת ממש ונהרג ממש וקמ"ל דלא נחוש פיון שאינו מעיד לעדות להתיר האשה רק דרף סיפור בעלמא שפא לא הנה רק שנגמר דינו למיתה ויצא למות מחמת דנדאי ימות אמרו מת ואין משיאין קמ"ל דסומכין על דבריהם פמות שהו דבאמת מת, ויש לומר ג"כ

דנדאי חיישינו להכי דלא הנה רק גמר דין ויצא למוות רק בהכי סגי ג"כ להתיר האשה דנדאי מת ונהרג אח"כ, והינו דקאמר אילימא מת ממש ונהרג ממש א"כ פרסי נמי דכונותה מסל"ת מהימן והינו דדייק דהי' מסל"ת דאי בנתפנוין להעיד פשיטא דישאל גאמן ומאי קמש"ל וע"כ דדנין דיצא ליהרג ויצא למוות ומ"מ משיאין ש"מ דלא כר"י, והשתא מסיפא לא קשי' כלל דכיון דהפרסי אמר מת ונהרג רק דדנין דעל פסק דין אומר כה"כ ממילא יש לחוש דלא חתם עדנין פורסי שנמג ומחמת שנמג דינו למיתה אומר מת ונהרג דלהפרסי אין הפרש שיאמר מת אחר שחתם או קודם שחתם שהוא לא יעפב מלומר מחשש שחזד, והינו דלא אידכר יוצא ליהרג רק גבי ישראל דאף דאיפא למימר נמי שיאמר מת על גמר דין אבל הוא לא מוכח מבריית' ויש לומר דרק על יוצא ליהרג אומר נהרג אבל הוא עכ"פ מוכח דעל יוצא ליהרג דנין דמת ונהרג, אבל מפרסי לא מצי להקשות ויש לומר גם על גמר דין אומר מת ונהרג וקודם שחתם פורסי שנמג, וכל זה ברור לפע"ד: ודע דרש"י ז"ל פירש מת היינו שהכניסוהו לכיפה, ולא ידעתי היאך פירש יוצא למוות דמנין דכבר מת דפשיטא שאין לזה זמן קבוע שימות ויכול לחיות הרבה עד שיבקע פריסו מאכילת שעורים ולא פל אדם שנה בזה, לכן נראה פיון דמד' מיתות הם הרג וסגק ש"מ דהרג נקרא רק בפיוף והפנונה מת היינו סגק ונהרג היינו סיוף: דף כ"ט ע"א בתוס' בד"ה אבל בסנהדרין ש"י, מ"מ א לא שכיח.

יש להסתפק אי נימא פיון דבמתניתין משוי' לי' בספק מת ספק חי ובכה"ג ודאי אפי' נשאת תצא בהא הוא דמחלק ר"י דבסנהדרין ש"י פיון דלא שכיח לא הוי ספק מגורשת אבל מ"מ לא עדיף מנפל למים שאל"ס דלא תנשא, ופשיטא דלא שכיח שינצל במים טפי מהכא דחזינו דאחד רוכב על סוס להניף בסודרין על איזה זכות, ואפשר לומר ג"כ דהתם נטבעין שכיחי הלכך חששו חכמים שמא יארע פעם אחת שינצל אחד, אבל כאן פיון דלא שכיח שינצל וגם אי ינצל יוודע הדבר אי נהרג או לא וממילא לא חששו שיארע שינצל ולא יוודע הדבר הלכך אפי' לכתחילה תנשא, והנה הרי"ף השמיט פל הסוגי' רק הביא מתניתין פפושטא ובריית' פפושטא, ונתן טעם בפרסים דעבידי לאחזוקי שיקרייהו מבאר דאינו מחלק כלל בין סנהד' ישראל לפרסים ולעולם דנין ספק חי ספק מת והינו משום דמספקא לי' איזה לשון דר"י עיקר ומ"מ פיון דלמרת' לישני אמרו הך סברא דעבידי לאחזוקי שיקרייהו פסק הכי, וז"ב, ותמהני על הרא"ש שלא הבין כה"כ דעת הרי"ף גם מה שכתב דלא פליגי רק בלא חתם פורסי שנמג הוא תמוה פיון דיוצא ליהרג קמני ע"כ כבר חתם כמש"ל, ודברי הרמב"ם ז"ל בענין זה לא נתבררו לי כלל דבהלכות גירושין כתב היוצא ליהרג בב"ד פרסים, ובהלכות תרומות כתב בשל ישראל בחזקת קנים רק שהוסיף שם והניחוהו בבית הסקילה, והרב בכ"מ כתב דלולא זה חיישינו לזכות משום דאחד מניף בסודרין, והוא תמוה לפע"ד דא"כ לוקמי בסנהדרין של ישראל ולא הניחוהו בבית הסקילה והנראה אצלי דפסק ג"כ כמ"ש לעיל לדעת הרי"ף דבין בסנהדרין ש"י בין בב"ד פרסים חיישינו והוי ספק מת ספק חי רק בהניחוהו בבית הסקילה ס"ל דלכ"ע הוי בחזקת מת ובהא לא פליגי כלל הני תרי לישני דליפא למיחש דחזו לי' זכותא, ולכך בה"ג הביא ב"ד של פרסים דמילתא פסיקתא הוא דלעולם חיישינו משא"כ בסנהדרין ש"י שיש חילוק בין הניחו אותו בבית הסקילה או לא ולא חש הרב ז"ל לבאר שם פיון דאפי' בספק אין נותנין הגט כ"ש בנדאי מת ולא הוצרך

לומר רק בפרסים לעולם הוי ספק אפי' אחר שחתם, ובהלכות תרומות דיש נ"מ לאכילת תרומה דבת פהו אוכלת זכר סנהדרין של ישראל והניחו אותו בבית הסקילה ובהלכות עירוכין לא זכר רק סנהדרין ש"י וגמר דין בלבד דלענין עירוכין או דמים הפל בגמר דין הדבר תלוי שכל שנגמר דינו על פי דת אין לו ערה ודמים.

וכל זה ברור לפע"ד, אף את זה לא יכולתי להבין מה שלא זכר הרמב"ם בהלכות תרומות בפ"י דבת פהו תאכל רק פתב בחזקת קנים ולא תאכל אשתו ומעיקרא נמי דלא הוי רק ספק אינה אוכלת, ורחוק לומר דנתפנון לומר דמעיקרא פתב בת פהו ובת ישראל לא תאכל מספק ואח"כ פתב לא תאכל אשתו ובא להורות דרק מצד שהיא אשתו לא תאכל דהיינו בת ישראל לכהן אבל להיפך אוכלת, וצ"ע שלא חש להזכיר עיקר חידוש דין שלו ונקט לשון אחר למיזק מדיוקא מה שאין זרכו של הרב ז"ל בזה פלל: במשנה המביא גט וחלה מבואר בש"ס דוקא חלה ויש לי ספק בלא חלה ועשה שליח וניסת אי תצא, פי לפי מה שכתב הר"ן בתירוץ ראשון דמדאורייתא אפי' לא חלה דמידי חלה פתיב רק רבנן אצרכו חלה דוקא, א"כ אפ"ש לומר דעכ"פ אם ניסת לא תצא ואפ"ש אפי' לא נשאת כל שנתגרשה דיבעבד, וכן יש להוכיח קצת מהא דפריה לרב פהנא פשיטא חלה תנו וקשה מאי קושיא במתניתין קתני חלה דבהא אפילו לכתחלה יכול ליתן משא"כ בלא חלה לכתחלה לא ישלחנו ביד אחר, , אבל דיבעבד ס"ד דמהני אפי' לא חלה ואתא רב פהנא וקאמר דחלה דוקא ומעכב ואפי' עבד לא מהני, וע"כ דבאמת דיבעבד מהני אפי' לא חלה פיון דאינו רק דרבנן, אמנם לתירוץ שני של הר"ן וכפי המבואר ג"כ בתוס' משמע דמדאורייתא לא הוי שליח בלי חלה א"כ אין לחלק בהנ"ל ופשיטא דאפי' עבד לא מהני, וכן משמע מסתימת הפוסקים: בגמרא מהו דתימא ה"ה אפי' לא חלה.

יש לדקדק לפי תירוץ האמצעי בש"ס דאת הולך וחתה קתני א"כ. אפתי תיקשי מאי קמ"ל רב פהנא במה נפשך באת הולך היא ס"ד אפי' לא חלה הא קפיד להדיא ואפי' ת"ק דרשב"ג מודה בזה לכל הפירושים ואי דס"ד דנפרש בהולך ואפי' לא חלה רק אורחין דמילתא א"כ בהא באמת מהני אפי' לא חלה בפרט דנראה להדיא דעיקר קושית הש"ס לרב פהנא הוא דבלי רב פהנא הוי מוקמינן בהולך ות"ק וחתה אורחין דמילתא רק לרב פהנא דחלה דוקא קשיא להו א"כ הו תירוץ אמצעי לכאורה לא אתי שפיר פלל, וצריף לומר דקמש"ל רב פהנא חלה דוקא דאז דענין דבאת הולך מייירי מתניתן ואפי' בהא מהני חלה דבלא"ה נפרש חלה לאו דוקא ובהולך מייירי אבל באת הולך לא מהני חלה דחלה לא מעלה ולא מוריד קמש"ל דחלה דוקא ובאת הולך מהני חלה דאי בהולך לא בענין חלה: שם איבעית אימא הולך וכו' ואיבעית אימא רשב"ג וחתה שאני וכו'.

הרי"ף הביא מחלוקת דיש פוסקים פרבנן דרשב"ג ולא נתבאר פנונתם אי פתירוץ בתרא ס"ל ופסקו פרבנן או פתירוץ האמצעי דבין לתירוץ האמצעי בין לתירוץ בתרא לרבנן הדין בשונה דבהולך לא בענין חלה ובאת הולך מהני חלה, ובר"ן מבואר דטעמייהו פתירוץ האמצעי, ובאמת יש לתמוה אי לא ס"ל פתירוץ בתרא מאיזה צד לא נחוש לתירוץ ראשון דבהולך לא מהני רק בחלה ובאת הולך לא מהני חלה ויותר נראה דטעמייהו דפסקו פמסקנת הש"ס רק לא ס"ל פרשב"ג רק פרבנן וכן נראה לכאורה מלשון הרי"ף שהשיג עליהם דאין משגיחין על מחלוקת בפרייתא פיון דסתם משנה

פְּרִשְׁבֵּי"ג וְאֵי פְּהָרִ"ן אֵינְהוּ נְמִי מוֹדֵי בְּהָא רַק דְּלֵא מוֹקֵי לֵה לְמַתְנִיתִין פְּרִשְׁבֵּי"ג רַק פְּרִבְּנִין פְּתִירוּץ אֲמָצְעֵי וְאַמַּת דְּהָרִי"ף בָּא לְסַתְּוֹר הַפֵּל שְׁפַתְב דְּמַסְקְנָא דְסַתְּמ מַתְנִיתִין פְּנוּתִין וְאִין מְשַׁגְּיחִין עַל מַחְלֻקַּת בְּבִרְיִיתָא וְהִינּוּ דְּוֹדַי רָאוּי לְפִסְוֹק פְּמַסְקְנָא דְש"ס דְּמַתְנִיתִין רִשְׁבֵּי"ג וְלֵא פְּתִירוּץ אֲמָצְעֵי וּלְפִי תִירוּץ זֶה רָאוּי לְפִסְוֹק פְּרִשְׁבֵּי"ג דְּסַתְּמ מַתְנִיתִין פְּנוּתִין, אֲבָל בְּאַמַּת אִין צְוֹרָף לְזֵה דְאַפִּי תִימָא שְׁנַסְתַּפֵּק לָן אִיזָה מִן הַתִּירוּצִים אַמַּת מ"מ אִי אֲפִשֵׁר לְהַקְל בְּהוּלָף בְּלִי חֻלָּה פִּינִן דְּלֵב' תִּירוּצִים בְּהָא לֹא מְהַנִּי בְּלִי חֻלָּה וּכְמוֹ כֵּן יֵשׁ לְהַקְל בְּאֵת הוּלָף וְחֻלָּה פִּינִן דְּלֵב' תִּירוּצִים מְהַנִּי בְּהָא חֻלָּה: וְהִנֵּה הֶרְאָבִ"ד הִקְשָׁה לְהַנְדֹּף דְּפִסְקוּ הוּלָף בְּלִי חֻלָּה מְהָא דְּלִקְמוֹן דְּלֵא שְׂאֵל רַבָּא אִי אָמַר הוּלָף אוֹ אֵת הוּלָף וְקֹאמַר בְּפִשְׁטוּת הָא אָנוּס עֵינִן בְּר"ן וְלִדְעָתִי לִק"מ דְּבִלֵּא"ה יֵשׁ לְהַבִּין מַה ס"ד דְּרַבָּא דְּהָא לֹא הוּי פְּחֻלָּה וּמ"ש חֻלָּה אוֹ אָנוּס אַחַר וְכָאן הִקְשׁוּ לְרַב פְּהֵנָא פְּשִׁיטָא וְלֹא קֹאמַר דְּקַמְש"ל חֻלָּה דְּוֹקָא וְלֹא אָנוּס אַחַר דְּפִשְׁיטָא לְהוּ דְּאָנוּס וְחֻלָּה שְׁוִינִן אֲבָל בְּאַמַּת הַכְּנוּנָה פְּשׁוּט דְּס"ד הֵתֵם פִּינִן שְׁהִתְנָה עָלָיו שְׂאֵל יִתֵּן רַק אַחַר ל' הִקְפִּיד שְׂאֵל יִמְסַרְנוּ לְאַחַר דְּלְזֵה הֵאָמִין שְׂאֵל יַעֲבֹר עַל צִוּוּיָו וְלֹא לְאַחַר, וְהִינּוּ דְּס"ד פִּינִן שְׂיֵשׁ לֹמַר שְׁהִקְפִּיד לֹא מְהַנִּי אָנוּס, וְאֵהָא קֹאמַר כְּמוֹ דְּחֻלָּה מְהַנִּי וּבְעֵינִן דְּוֹקָא חֻלָּה ש"מ דְּבְלִי חֻלָּה חִיּוּשִׁין דְּהִקְפִּיד וּמ"מ בְּחֻלָּה לֹא הִקְפִּיד, א"כ כְּמוֹ כֵּן פָּאן אָף שְׂיֵשׁ לֹמַר דְּהִקְפִּיד עַכ"פ בְּאָנוּס לֹא הִקְפִּיד וְשִׁפִּיר יֵשׁ לֹמַר דְּחֻלָּה לֹא בְּעֵינִן רַק בְּאֵת הוּלָף וְהֵתֵם בְּאֵת הוּלָף דְּמִי לִי, וּמ"מ בְּרוּר פְּהָף דִּיעָה דְּלַעוּלָם בְּעֵינִן חֻלָּה דְאַפִּי תִימָא פְּרִבְּנִין הָא לֹא פְּסִיקָא לָן לְרַבְּנִין דְּלֵא בְּעֵינִן חֻלָּה וְלְרִשְׁבֵּי"ג פְּסִיקָא לָן דְּבְלִי חֻלָּה לֹא: אָף מַה דְּפִשְׁיטָא לְהוּ לְכַלְהוּ דְּבִאֵת הוּלָף מְהַנִּי חֻלָּה צ"ע לְפַע"ד דְּכִינִן דְּלֵהָף אִיבְעִית אִימָא אֲמָצְעֵי ג"כ לְרִשְׁבֵּי"ג מְהַנִּי אֵת הוּלָף בְּחֻלָּה דְּהָא בְּרִייתָא בְּלֵא חֻלָּה מוֹקְמִינִן לֵה, א"כ יֵשׁ לֹמַר דְּתִירוּץ בְּתֵרָא הוּא דְּלְרִשְׁבֵּי"ג בְּהוּלָף מוֹקְמִינִן לֵה, דְּמַה דְּס"ל לִת"ק לְחַלְק בְּלֵא חֻלָּה בֵּין הוּלָף לְאֵת הוּלָף ס"ל לְרִשְׁבֵּי"ג דְּבְלִי חֻלָּה אִין חִילּוּק אֲבָל בְּחֻלָּה מְחַלְק בֵּינֵיהֶם וּמַתְנִי בְּהוּלָף וְחֻלָּה פְּרִשְׁבֵּי"ג וְהָף אִיבְעִית אִימָא בְּתֵרָא אַסְמִינִת' קֹאֵי דְּמַעֲיָקְרָא מְשַׁנִּי בְּהוּלָף וְחֻלָּה כַּת"ק וְקֹאמַר הִשְׁתָּא פְּרִשְׁבֵּי"ג וּבְרִשְׁבֵּי"ג לֹא מְזַפִּיר מִיָּדִי מְשׁוּם דְּלֵא פְּסִיקָא לָן פְּלֵל רַק שְׂיֵשׁ לֹמַר בְּהוּלָף וְחֻלָּה וְיֵשׁ לֹמַר בְּאֵת הוּלָף ג"כ: תַּדַּע דְּאִי ס"ד דְּתִירוּץ בְּתֵרָא הוּא דְּלְרִשְׁבֵּי"ג מְהַנִּי אֵת הוּלָף וְחֻלָּה א"כ מַה מְחַדָּשׁ עַל תִּירוּץ אֲמָצְעֵי וּבְאַמָּצְעֵי אַתִּי מַתְנִיתִין כַּכ"ע וּבְבִתְרָא רַק פְּרִשְׁבֵּי"ג, וְדוּחַק לֹמַר מְשׁוּם דְּמוֹקְמִינִן מַתְנִיתִין בְּהוּלָף ג"כ דְּהָא לְתִירוּץ אֲמָצְעֵי ג"כ בְּכָל גְּוֹנָא מִיָּרִי דְּבְחֻלָּה בְּכָל גְּוֹנֵי עוֹשָׂה שְׁלִיחַ רַק בְּלֵא חֻלָּה יֵשׁ חִילּוּק וּמִזָּה נִרְאָה דְּבָא לְחַדָּשׁ בְּהָף תִּירוּץ בְּתֵרָא דְּלֵא מְהַנִּי אֵת הוּלָף אִפִּי חֻלָּה רַק מַתְנִיתִין פְּרִשְׁבֵּי"ג בְּהוּלָף וְחֻלָּה, וְכֵן מְשַׁמַּע לִי קִצָּת מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה רִשְׁבֵּי"ג כְּמוֹ שְׂאַבְאָר בַּתּוֹס': שְׁם תַּנּוּן הַמְּבִיא גִט וְכו' וְרַמְיָנָהוּ.

הָא דְּלֵא מוֹקְמִינִן בְּלֵא חֻלָּה כְּמוֹ הָף בְּרִיית' דְּלַעֲיִל דְּמוֹקְמִינִן בְּלִי חֻלָּה וּמ"ש דְּמַהָף מְשַׁנָּה קִשִּׁי לָן טְפִי מְבִרְיִית' דְּלַעֲיִל דְּקַתְנִי לֹא יִשְׁלַחְנוּ בְּיַד אַחַר וּמוֹקְמִינִן לֵה בְּלִי חֻלָּה, וְאַפְשֵׁר לֹמַר דְּלֵר"י הֵתֵם פְּשִׁיטָא לְהוּ לַכ"ע דְּלֵא מְהַנִּי אִפִּי אָנוּס מִפְּחַ מִיָּלִי, וּמְשַׁמַּע דְּלֵא פְּלִיג ר"מ עַל ר"י פְּלֵל בְּשִׁנִּים רַק בְּשִׁלְשָׁה, וְעוֹד דְּמְשַׁמַּע הֵתֵם דְאַפִּי אִין יְכוּלִין לְכַתּוּב כְּףֵה הִדִּין כְּמוֹ שְׂאֵמַר ר"י יְלַמְדוּ וְיִכְתְּבוּ וְזֵה הוּי כְּמוֹ חֻלָּה, דְּלִיכָא דְּלִימַר דְּוֹקָא חֻלָּה דְּחִיּוּשִׁין שְׂמָא יְמוּת, אֲבָל אָנוּס אַחַר כָּל שְׂיָכוּל לְהַמְתִּין עַד שְׂיִסְתַּלַּק הָאָנוּס מְחוּבֵּב לְהַמְתִּין, הוּי לִי לֹמַר לְרַב פְּהֵנָא דְּקַמְש"ל חֻלָּה דְּוֹקָא וְלֹא אָנוּס אַחַר וְע"כ דְּכָל אָנוּסִין שְׁוִין א"כ

מוכח מהתם דאפי' אונס לא מהני, אף לפי מה שאבאר בסמוך דעיקר הקושל' מניתנו, א"כ בלא"ה ניחא דכמו דיקתבו אפי' אנוסים ה"ה ניתנו: שם אינהו אין אכל שלים לא.

לפי שנתראה לפע"ד לפרש סוגי' זו בדרך אחר ממה שפירשו בה המפרשים ז"ל, ולדעת פ"י זה ברור ונכון בסוגי' לכו ראייתי להציע בכאן מה שיש להקשות בסוגי' זו לפירש"י והמפרשים, ואח"כ אמר מה שנלפע"ד: א) מה זה שאמרו אינהו אין אכל שלים לא, דמשמע דמדיוק' דייקנין לה, והא זהו עיקר דין המשנה שם דהם דוקא יכתבו משא"כ אמר לג' תנו יכולין לצוות לאחר, וכל פוננת המשנה רק לזה להורות דהם בעצמן יכתבו: (ב) מה שפירש"י בזיון דבעל שעליו לכתוב הגט הוא דחוק מאוד, מלבד קושית התוס' דלמה ניתנו הם, לא ידעתי היאך שינה בזיון, וכל הש"ס מלא דסופר פותב השטרות והגיטין וכן אמרו לעיל סתם ספרי מנגמר גמירי ש"מ שפך הנה דרפם שהסופר פותב הגיטין והוא לא בעי למיטרח לכתוב, שאין פתיבת הגט כשאר פתיבה ובעי טירחא יתירה וצריך שיהא רגיל בכתבתו והסופר רגיל בזה ולא אחר שלא כתב גט מעולם ואין פאן בזיון שלא פתבו בעצמו: ג) דקאמר מה בינייהו, הא פשיטא דאיפא בינייהו בגט גופי' כשהרשהו לעשות שלים בפירוש, ואי נימא דבהא כ"ע מודו דמהני לר"מ פיון דמכשיר באומר לג' תנו כ"ש באומר אמרו כדמוכח לקמן סוף האומר דאומר אמרו עדיף מאומר לג' תנו, ולר"י לכ"ע לא מהני דטעמי' ודאי לאו משום בזיון הוא, א"כ תיקשי היכי קאמר דפליגי בפלוגת' דרב ושמואל הא שמואל מצי סבר פאפיי רק לפי שסובר הלכה כר"י אומר כן, אכל לר"מ שפיר יש לומר משום בזיון ואי נימא דאפיי ורבא אליב' דר"י נמי נחלקו א"כ פשיטא דלכ"ע לאפיי באומר אמרו פשר ובפרק האומר מוכח דלר"י אומר אמרו פסול, ועוד דהוי לי לומר איפא בינייהו בהא: ד) מה זה דקאמר הכא בעל לא קפיד, הא ליפא קפידא פלל, ורש"י ז"ל בד"ה לא קפיד פתב דמה קפידא איפא.

אכל לפי דבריו הוי לי לומר הכא ליפא קפידא ומדקאמר לא קפיד משמע דקפידא איפא רק חזינו דלא קפיד: ה) בעיקר הקושל' דפריה מהה משנה, ותיקשי לי' בלא"ה הא קי"ל שלים עושה שלים, ובהכרח או משום בזיון או משום מילי תדע דהא מסקינן לקמן פרק מי שאחזו במשנה ובריית' דאפי' אומר אמרו לא מהני בכתיבה, ובהא ודאי בשליחות הולכה מהני, וע"כ דבהא טעמא אחרנא איפא שצריך שישמע מפי הבעל ומילי לא מימסרן לשלימ: ו) יש לדקדק בהה משנה דפריה מינה דמעיקרא במילתא דר"מ באמר לשנים תנו ולשלשה פתבו ותנו קתני יכתבו וניתנו, ובתר הכי באומר לשלשה תנו קאמר דיאמרו לאחרים וכתבו, ולא זכר תנו וכן בעדותו של ר' חנינא לא קתני רק יכתבו ואח"כ בדברי ר"י אמר יכתבו וניתנו ובנדאי לאו בכדי שינה התנא דבריו פאן יכתבו בלבד ופאן יכתבו וניתנו ומלבד כל זה קשה דהוי לי' לחלק דמתניתין חלה שאני, ועוד יתבאר בתוס' בד"ה ומילי ובד"ה משום, מה שיש להקשות עוד בזה, ומינשב לפי מה שאבאר: ועל כל אלה אני אומר דעיקר קושית הש"ס לאו מכתבה הוא דמהא פשיטא לי' דלא קשי' ליה פלל דנדאי פתיבה שאני דבעינן שישמע הסופר מפי הבעל ומילי לא מימסרן ואפילו אומר אמרו פסול לר"י רק וניתנו דנקט קשי' ליה דמשמע דוקא אינהו תנו ולא אחר דאל"כ הו' וניתנו למה לי, ולא ניחא להו מה שכתבו התוס' דאידי יכתבו נקט תנו ועוד דלמה בתר הכי לא קתני תנו רק בדברי ר"י, ותינו דמתרץ אפיי דהתם טעמא מאי משום בזיון דבעל, ופי' בזיון הוא דגנאי הוא לו שאינה מקבלת הגט בעצמה

מִיָּדוּ רַק מְשֻׁלְחוֹ וְכֵה"ג אָמְרוּ לְקַמֵּן פֶּרֶק הָאוֹמֵר וְלַעֲיִל סוֹף פֶּרֶק שְׁנֵי ע"ש, וְהֵכָא נִמְי כֶּה הַפְּנוּנָה אוֹ דְגוּף הַגְּיָרוּשִׁין גְּנָאֵי הוּא לּוּ, מִשָּׂא"כ הֵכָא הָא חֲזוּנִין דְּלֹא קִפִּיד דְּהָא שְׁלַח הֵגֵט לְמָקוּם אַחַר וְשֵׁם הַכֹּל יָדְעֵי דְגֵרְשָׁה וְלֹא נָתַן לָהּ הֵגֵט בְּעַצְמוֹ מִשָּׂא"כ הֵתֵם הוּא בּוֹשׁ בְּדָבָר לְפָנֵי אַחַר רַק מְאַלּוֹ אֵינוֹ מְתַבְיִישׁ וְאַחֲרִים יִחְשְׁבוּ דְקִיבְלָהּ מִיָּדוּ כִּינּוּן שְׁשֻׁנֵיהֶם בְּמָקוּם אֶחָד, וְרָבָא מְשֻׁנֵי מְשׁוּם דְּמִילֵי לֹא מִמְסָרְוֹן לְשִׁלְיָת, וְעַנְיָנוּ כֶּה דְלַכ"ע כֹּל שְׁלֹא מְסַר לּוֹ שׁוּם דְּבָר רַק מִילֵי לֹא נַעֲשֶׂה פְּמוֹתוֹ תִּיקָף בְּעַת מִינוּי הַשְּׁלִיחוֹת רַק בְּעַת עֲשִׂיַת הַשְּׁלִיחוֹת וּר"מ וּר"י נִחְלְקוּ דַר"מ ס"ל דַּעֲכ"פ בְּעַת עֲשִׂיַת הַשְּׁלִיחוֹת הָיוּ פְּמוֹתוֹ אִפִּי אֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה רַק מִילֵי כִּינּוּן שְׁצִנָּה לּוֹ לֹמַר לְפָלוּנִי שְׁיִכְתּוּב בְּעַת אֲמִירְתוֹ לְפָלוּנִי נַעֲשֶׂה פְּמוֹתוֹ וּר"י סְבִירָא לֵיהּ כִּינּוּן דְּמִילֵי גִינְהוּ אֵינוֹ פְּמוֹתוֹ כֹּלֵל אֲפִילוּ בְּעַת אֲמִירְתוֹ לְפָלוּנִי, אֲבָל אִם צִנָּה לּוֹ לְכַתּוּב וְלִיתָן גֵּט אֶז בְּכַתִּיבָה לַכ"ע אֵינוֹ יָכוֹל לֹמַר לְאַחֲרִים דְּאִמְתִּי נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ כִּינּוּן שְׁלֹא מְסַר לּוֹ רַק מִילֵי וְלֹא עֲשֶׂה ג"כ שְׁלִיחוֹתוֹ כֹּלֵל וְכִינּוּן שְׁהוּא לֹא נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ הַיָּאֵף יַעֲשֶׂה לְאַחַר שְׁלִיחַ, אֲבָל בְּנִתְיָנָה סוֹבֵר אֲבִי כִּינּוּן שְׁבִשְׁעָה שְׁמוּסַר הֵגֵט לְשִׁלְיָת אַחַר יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּיָדוֹ נַעֲשֶׂה אֶז פְּמוֹת מְשֻׁלְחוֹ וְרָבָא סוֹבֵר כִּינּוּן דְּמַעֲיָקְרָא בְּעַת מִינוּי הַשְּׁלִיחוֹת אִפִּתִּי הָיוּ מִילֵי לֹא נַעֲשֶׂה פְּמוֹתוֹ רַק בְּעַת שְׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ דְּהֵינּוּ לְמִסְרָה לְאַשָׁה וְכֹל כְּמָה שְׁלֹא נָתַן לְאַשָׁה אֵינוֹ פְּמוֹת מְשֻׁלְחוֹ לְמִנּוֹת שְׁלִיחַ מִשָּׂא"כ בְּמוּסַר גֵּט לְשִׁלְיָת נַעֲשֶׂה פְּמוֹתוֹ תִּיקָף וְיָכוֹל לְמִנּוֹת אַחַר: וְהֵינּוּ דְקִאָמַר נ"מ בְּשִׁלְיָת מִתְנָה וְלֹא מְצִי לֹמַר נ"מ בְּאוֹמֵר אָמְרוּ דְּהָא בְּפִלּוּגְתָא דַר"מ וּר"י תְּלִי דַר"מ כְּשֵׁר וּלְר"י פְּסוּל כְּמִבְּנָאָר לְקַמֵּן סוֹף הָאוֹמֵר רַק לְעַנְיָן שְׁלִיחַ מִתְנָה אִם צִנָּה לְכַתּוּב וְלִיתָן שְׁטַר מִתְנָה, לְאַבְיִי דְבִזְיוֹן לִיכָא יָכוֹל לִיתָנוּ ע"י אַחַר וְלְרָבָא אֲפִילוּ בְּנִתְיָנָה הָיוּ מִילֵי כִּינּוּן שְׁבִשְׁעָה שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לִיתָן לֹא הִי בְּיָדוֹ פְּלוּם וְקִאָמַר דְּפִלְיָגִי בְּפִלּוּגְתָא דְרַב וְשְׁמוּאֵל דְּהֵם נִמְי לְעַנְיָן נִתְיָנָה נִחְלְקוּ אֵי הָיוּ מִילֵי, וְהֵינּוּ דְלֹא הִבִּיאוּ הֵךְ דְּשְׁמוּאֵל דְּהֵכָא בְּסוֹף הָאוֹמֵר לְרֵאז' דַּס"ל מִילֵי לֹא מִמְסָרְוֹן לְשִׁלְיָת דְּהֵכָא אֵין עַנְיָן לְפִלּוּגְתָא דַר"מ וּר"י דַר"מ נִמְי פְּלִיגִי) לְכֶה הִבִּיאוּ הֵךְ דְּשְׁמוּאֵל דְּהֵלְכָה כַר"י אֲבָל מְהֵכָא לֹא מוֹכַח כֹּלֵל דְּהֵלְכָה כַר"י: וְהַשְּׁתָא נִיחָא דְלֹא נִקְטַת הֵתֵם יְכַתְּבוּ וְיִתְנוּ רַק בְּמִילְתָא דַר"מ בְּרִישָׁא וּבְמִילְתָא דַר"י בְּסִיפָא דְכֹל כְּמָה שְׁצָרִיכִין לְכַתּוּב בְּעַצְמָן ע"כ יִתְנוּ ג"כ בְּעַצְמָם דְּהָיוּ מִילֵי ג"כ כְּרָבָא אוֹ מְשׁוּם בְּזִיוֹן כְּאַבְיִי, אֲבָל הִיכִי דִיכוּלִין לְצוּוֹת לְאַחַר לְכַתּוּב כְּגוֹן לַר"מ בְּאוֹמֵר לְשִׁלְשָׁה תְּנוּ לֹא זָכַר רַק פְּתִיבָה בְּלִבְד דְּעַל נִתְיָנָה קִפִּיד דְרַב הֵם יִתְנוּ כְּמוֹ בְּכַתְּבוּ לַר"מ דְּקִפִּיד אֲפִילוּ בַּג' ה"ה בְּתָנוּ דְקִפִּיד עַל נִתְיָנָה אִפִּי בַּג' וְלְרָבָא מִפְּחַ מִילֵי דְכִינּוּן שְׁצִנָּה לְהֵם לִיתָן כֹּל שְׁלֹא יַעֲשׂוּ שְׁלִיחוֹתָם אֵינָם פְּמוֹתוֹ בְּנִתְיָנָה כֹּלֵל, וְזֵה בְּרוּר לַפַּע"ד, וְעַמ"ש בְּתוֹס', וְעִיקָר עַנְיָן זֶה יְתַבָּאָר לְקַמֵּן פֶּרֶק הָאוֹמֵר בַּס"ד כִּי שֵׁם מְקוּמוֹ: בְּתוֹס' בַּד"ה רְשָׁב"ג אוֹמֵר, וְהָא דְדַרְשִׁינוּ כו' הֵינּוּ הִיכָא דְאֵין הַבְּעַל מְקִפִּיד.

הָא דְלֹא קִשִׁי לְהוּ לְרַב כְּהֵנָּא דְקִאָמַר חֲלָה דְוָקָא דְהָא שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ דְּמִשְׁמַע לְהוּ דִישׁ לְפָרֵשׁ קָרָא בְּחֲלָה דְוָקָא דְלֹא פְּהַר"ן שְׁכַתְּבַת דְקָרָא וְדֹאֵי בְּכֹל גְּוֹנֵי, הַלְכֶה לֹא קִשִׁי לְהוּ רַק לְרְשָׁב"ג דְלִדְיָדִי לֹא מְהַי חֲלָה רַק שְׁיֵשׁ לְהַבִּין אֵי לַס"ד דְלֹא מְהַי לְרְשָׁב"ג חֲלָה כֹּלֵל קִשִׁי לְהוּ א"כ הָיוּ לְהוּ לֹמַר דְּאִצְטְרִיף הִיכִי דְהַבְּעַל מְרָשָׁה בְּפִירוּשׁ לְמִנּוֹת אַחַר, דְּבַמָּה דְלֹא שְׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ שְׁמַקְפִּיד לֹא סָגִי לְרְשָׁב"ג, וְצָרִיף לֹמַר דְּלִפִּי הַמְּסַקְנָא מִיָּרִי וּס"ל דְּלְרְשָׁב"ג מְחַלְקִינוּ בֵּין הוֹלֵף לְאַת הוֹלֵף בְּחֲלָה וּבְאַת הוֹלֵף קִפִּיד וּבְהוֹלֵף לֹא קִפִּיד

ועל זה פתבו דאיצטוריך בהולך דלא קפיד ובחלה דבלא חלה בעינון שירשהו בפירושו:
בד"ה משום בזיון דבעל פ' בקונטרס וכו' והא דקאמר כו' אי נמי וכו'.

עמהרש"א, ולק"מ דע"כ הי' דעתם דרבא מודה לאב"י לטעמא דבזיון רק דמחודש מילי
ג"כ דאל"כ תיקשי למה לא קאמר נ"מ בין אב"י לרבא בנתינה דאי שייך מילי בנתינה
קשה לתירוץ קמא ואי לא שייך קשה לתירוץ בתרא, וע"כ דמודה רבא לאב"י לטעמא
דבזיון, אף יש לדקדק מה ביקש רבא בהא פיון דלר"י דהלכה פנותי' בלא"ה לכ"ע ודאי
מילי לא מימסרן לשליח ולמה לו לרבא לחדש לר"מ ג"כ משום מילי פיון דבלא"ה איפא
משום בזיון, גם לא הבנתי כלל היאך קאמר דפליגי בפלוגתא דרב ושמואל הם פליגי
בפלוגתא דר"מ ור"י, אבל לא נתבאר כלל טעמא דר"מ או לא ס"ל מילי כלל או מודה
דמילי לא מימסרן, רק לרב ע"כ טעמא דר"מ משום בזיון ופוסק כר"מ, אבל לשמואל
אין הפרת דר"ת ס"ל מילי לא מימסרן אדרבא פיון דשמענו ממנו סוף האומר דקאמר
בהדי' הלכה כר"י דמילי לא מימסרן לשלוח משמע דלר"מ מימסרן א"כ ע"כ פאב"י ס"ל
ובנדאי ליכא למימר דאב"י נתן טעם אליבא דכ"ע משום בזיון ולא ס"ל מילי כלל אפי'
לר"י דא"כ פולה סוגי' דס"פ האומר ומי שאחזו ופרק המגרש דשקלי וטרבי' אי מודה
ר"י באומר אמרו או לא ואפסקא הלכתא פרק התקבל דבכל גונוי הגט בטל עד שישמעו
מפיו א"כ הכל דלא פאב"י, ועוד באינה סברא נחלקו באומר לג' תנו דלר"מ ליכא בהא
בזיון ולר"י איכא, ולפי מה שפכתתי בפי' הסוגי' דהכל בנתינה פליגי ורב ושמואל נמי
פליגי בנתינה דרב ס"ל בנתינה ליכא משום מילי הלכה מתנה לכ"ע אינה פגט בנתינה
דבזיון ליכא ג"כ ושמואל סובר בנתינה איכא משום מילי הלכה אפילו במתנה אין להם
ליטן לאחר שיתן דמילי לא מימסרן לשליח ולר"מ יכולין ליתנו לאחר באופן המותר
בגט וזה ברור.

ועיין מה שפכתתי בתוס' בד"ה בא"ד וא"ת ומאי בזיון איכא והא תנו וכו'. פנונתם
דמשמע ו.

להו דהתם מייירי שלא פתבה האשה על פי ציווי הבעל ממש. דאל"כ מה קמש"ל מה נ"מ
הסופר או האשה פיון שהיא מצנה לה לכתוב וע"כ דקמש"ל דאין עליו לכתבו ואינו
מקפיד בהא כלל מי שיכתוב ואפי' על אשתו אינו מקפיד, ואהא תירצו דמייירי בנדאי
בציווי הבעל ממש רק דקמש"ל דאשה ידעה לאקנויי אבל קצת יש לדקדק במה שפנתחו
בקוש' מאי בזיון איכא דמשמע דעל הבזיון קשי' להו וסיימו אלמא אין על הבעל לכתבו
ונה באמת מוכח במשנה פרק גט פשוט דעליו לכתבו, ועוד דנדאי אין להקשות ממה
דחזינו דאחר פותב דפשיטא דבמקומות אין מספר מצינו דסופר פותב, תדע דהרי גותן
השכר ש"מ דהוא אינו פותב אף שעליו לכתבו רק מסתמא אמרינו דמקפיד, אבל נדאי
משפחת לה טובא שפותב אחר בציווי הבעל.

וע"כ פנונת התוס' כמ"ש דמשמע להו דקמ"ל דאינו מקפיד, ותירצו דקמ"ל דידעה
לאקנויי אבל מייירי שפכתה בציווי הבעל ממש: בד"ה ומילי ר"מ ור"י וכו' פדמוכח
מתניתין דהתם וכו' דבריהם תמוהין לכאורה דמה בקשו בכאן להזכיר פלוגתא דר"מ
ור"י התם וכתבו פדמוכח מתניתין דהתם דאי בעי לומר דמוכח דמודה ר"מ בשנים

ובשלישה בכתבו בזה לא שייך הוכחה מה דמפורש במשנה להדיא דר"מ כ"ס"ל והוא
הך ב"בא דמקשה מינה ה"בא והן דברי ר"מ וא"כ לומר דמוכח דמודה ר"מ דמילי לא
מימסרן בשנים ב"בא ע"כ ליכא הוכחה.

דא"כ תיקשי לאב"י דקאמר טעמא לאו משום מילי רק משום בזיון. והנראה לי בכוננתם
דקשיא להו באמת מה תידש רבא טעמא דמילי פנין דמודה ע"כ לטעמא דבזיון דהא
וייתנו קתני ובהא ס"ל דליכא משום מילי א"כ ע"כ משום בזיון הוא, א"כ מה ה"כרס הי'
לו דסובר ר"מ מילי ג"כ עד שהוצרך לחדש משום מילי לזה פתבו דר"מ ור"י פליגי
התם בשלישה תנו ובשנים תנו ובשלישה פתבו משמע דמודה ר"מ לר"י וכה באמת מוכח
התם דבהא ליכא פלוגתא פלל והשתא ממילא ע"כ טעמא משום מילי דאי משום בזיון
ממילא אפי' בשנים יש פלוגתא ביניהם דלר"מ באומר אמרו פשר ולר"י פסול וזו הוא
הוכחת רבא דלר"א ג"כ יש משום מילי ובשנים מודה לר"י לגמרי וליכא פלוגתא פלל
ואב"י סובר דרק ב"בא דמייירי מתניתן דלא אמר אמרו לא פליגי בשנים אכל באומר
אמרו באמת אפי' בשנים פליגי כמו דפליגי בשלישה או דס"ל דגם ר"י מודה באומר
אמרו וליכא פלוגתא פלל בשנים, אלא שיש לדקדק קצת לפי זה דהוי לי' לומר נ"מ
באומר אמרו, ויש לי לומר עוד בדרך אחר קרוב לה"ל דרבא הוכיח שפור טעמא דר"מ
משום מילי דס"ל אף דהך טעמא דבזיון ונדאי אמת ווייתנו קתני ג"כ ובהא ע"כ משום
בזיון ש"מ דבזיון הוא לו לכתוב גט ע"י אחרים אכל ה"מ בכתיבה, אכל בחתימה פשוטא
שאינו בוש דהא הוא אינו צריך לחתום ודוקק אחרים צריכין לחתום, והשתא בחתימה
משום בזיון ליכא ומילי איכא א"כ כמו דפליגי ר"מ ור"י בשלישה פליגי נמי בשנים
בחתימה ובמשנה התם משמע דבב' לא פליגי פלל ומודה לר"י וע"כ דמודה ר"מ משום
מילי ואף דשמואל ס"ל בהיפוך אינו סברות הפוכות דונדאי אי בכתיבה ליכא בזיון
וכותבין אחרים ממילא מקפיד על חתימה דאיכא סופר ועדים והוי פירסום טפי, אכל אי
בכתובה איכא בזיון ואין אומרים לסופר לכתוב פלל ליכא בחתימה בזיון פלל דאינהו
ונדאי לא יגלו שהוא לא כתב ואף דבנתינה הוי בזיון אפי' פתבו וחתמו בעצמן כמו
שכתבו התוס' לעיל היינו משום דבעינן חלה דוקא או נאנס הלכך לא סליק אדעתיהו
דנאנסו ואין יכולין ליתנו בעצמן לאשה וע"כ דבעל צינה להם שיאמרו לאחר שיתן ולמה
לא צינה בעצמו וע"כ דלא כתב הגט בעצמו רק הם לכה עשאם שלוחים לכתוב ולומר
לאחר שיתן ושפיר ירגיש שלא פתבו הבעל, אכל בחתימה פל שאינן יכולים לחתום
אנוסים נינהו ויכולין לצוות לאחר ושפיר ידעי דמסתמא אינן יכולין לחתום ולא ירגישו
שהבעל לא כתב הגט] והא דלא קאמר איכא בינייהו חתימה דבזיון ליכא ומילי איכא
דיש לומר דאב"י דמוקי באמת משום בזיון ס"ל להיפוך דבכתיבה ליכא בזיון רק
בחתימה ויכתבו היינו וחתמו, והשתא לא קשיא דלא נקט מחלוקת בב' בכתיבה דבהא
לא שייך פלוגתא זו דבלא"ה ס"ל לר"מ בכתיבה אפי' מצאו באשפה פשר א"כ ממילא
אפי' אי יסבור משום מילי ליכא למימר נ"מ בכתיבה דבהא בלא"ה ליכא לר"מ משום
מילי דאפי' מצאו באשפה פשר רק בחתימה ובהא איכא משום בזיון לדידי', ואף שיש
לומר ג"כ דמודה אב"י לרבא בהא דעיקר בזיון בכתיבה רק דס"ל דאינו מודה רק
בכתיבה אכל בחתימה באמת פליגי אפי' בב', אכל הש"ס רוצה לומר נ"מ מה דבהכרח
יש נ"מ אכל לענין חתימה אין הכרח דיש לומר דס"ל לאב"י כדס"ל לשמואל כמו שכתבו

התוס' בסמוך: ועיין מהרש"א שהקשה דתיקשי לן התם בלא"ה מ"ש שנים משלשה, ולק"מ דהא ס"ד דכל שאמר כתבו או תנו אף שאין לנו סברא למה יקפיד אין לנו לשנות משליחותו לכה בג' יש לדייק פיון דלא אמר רק תנו ולא זכר כתיבה דעשאן ב"ד ולא יכתבו הם דאי הי' פנונתו שיכתבגהי' מזכיר כתבו כמו תנו, אבל בשנים פיון שלא עשאן ב"ד הוי כמו שאמר כתבו ג"כ ואהא משני דוקא היכי דאיכא קפידא אין לשנות משא"כ היכי דליכא קפידא: בא"ד וקסבר שמואל וכו' פנונתם דנדאי אמ לא ס"ל הכי רק בכתיבה איכא בזיון דאל"כ הוי לי' לומר איכא בזיוהו כתיבה דמשום בזיון ליכא ומילי איכא, גם ליכא למימר דמספקא לן בהא דא"כ הוי לי' לומר לקמן בס"ד דבהא מספקא לי' לשמואל שם רק דלא פריה ממתינתין דיש לומר דס"ל לשמואל בכתיבה ליכא בזיון היפוך מה דס"ל באמת דבכתיבה איכא בזיון: אף קשה לכאורה לפי מה שכתבו התוס' לקמן בחד תירוץ דלר"מ ונדאי לא איכפת לן בכתיבה מילי דאפ"י מצאו באשפה פשר, א"כ הוי לי' לומר בהיפוך נ"מ בכתיבה דמשום בזיון איכא ומשום מילי ליכא וצ"ל כמש"ל דס"ל לתוס' דרבא מודה לאב"י לחשש בזיון רק דמחדש מילי ג"כ: בא"ד ומיהו הוי מצי למיפרה משמואל דהכא לפי מה שכתבתי לעיל בפ"י הסוגיא לא קשיא פלל מהכא דעיקר פלוגתיהו אי שינה מילי בנתינה או לא, אבל מצי סבר כר"מ ואי כתבו כתב ידן לא הוי מילי פלל לר"מ כמו אמר לג' תנו שנתרצה שיכתבו אחרים והוצרה להביא דהלכה כר"י דאז אפי' אומר אמרו פסול כדמסיק התם:

בגמרא פאן שנה רבי אין השואל רשאי להשאיל. יש לתמוההיכי יליף ריש לקיש הך דינא ממתינתין דהא מלתא דפשיטא הוא דבמתינתין אם מכרו לאחר ונעשה שינוי בחפץ שאין על זה הראשון שום חיוב תשלומין ואפ"י נאכד בפשיעה אצל אחר או למ"ד שומר שפסד לשומר חייב בעלמא, אבל הכא פשיטא דפטור דדוןקא אם מכר לראשון חפץ ונעשה עליו שומר ומכרו לאחר שינה לחייב לראשון למ"ד חייב אפי' באונסין ולמ"ד פטור עכ"פ אם איבע דבר שהשומר חייב יכול לתבוע מן הראשון משא"כ הכא זה הראשון לא קיבל שום דבר מהבעל רק גט ופשיטא דאם מסר הגט לאחר לא נתחייב בזה בפשיעת החפץ שלא הי' בידו מעולם ואפ"י גורם דגורם לא הוי, ועוד דאפ"י יש בזה קצת גורם בגזק אבל ה"מ אם זה מקפיד שלא ימכרונו לאחר אבל אם אינו מקפיד פשיטא שלא עשה פלום ואין עליו שום חיוב שמירה פלל וכלל, ולפי זה ממילא פשיטא דלכ"ע הכא לא ישלחנו ביד אחר דאפ"י בעלמא אין יכול לומר אין רצוני דהתם עכ"פ הראשון שומר שלו וחיוב בכל מה שיאירע לשני באופן שחייב לשלם, אבל הכא פשיטא דהקפיד דאי לא יקפיד הרי יפקע הראשון לגמרי משמירת החפץ ואפ"י יפשע השני אין לו על הראשון פלום אבל בעלמא שפיר יש לומר דהשואל רשאי להשאיל פיון דהראשון נשאר בחיובו כמקדמם בכל מה שיאירע כמו שאם הייתה תחת ידו של ראשון, והוא תמוה לכאורה וצ"ל דדייק פיון דמתינתין מייגרי בחלה ונאנס ומסתמא פל טצדקי אית לן למיעבד שיעשה שליח משום עיגון, וא"כ היאך קתני לא ישלחנו הא אם יקבל עליו אחריות החפץ כמו אותו האחר ששלח בידו שפל שיתחייב הוא ישלם הוא יכול לשלוח והיאך פסיק ותני לא ישלחנו וע"כ דאפ"י אם הראשון נשאר בחיובו מ"מ הוא מקפיד, ועמ"ש בסמוך בתוס' בד"ה פאן לפרש דבריהם על נכון לפי הנ"ל: בתוס' בד"ה פאן שנה רבי וכו' אפי' למ"ד וכו'.

יש לתמוה שלא הקשו קושניא זו במתני' דקתני לא ישלחנו שאין רצונו שיהא פקדונו
ביד אחר תיקשי למ"ד שומר שמסר לשומר פטור דדנין דהרשהו למסור לאחר, וצ"ל
ג"כ כמו שתמצו דמ"מ לכתחלה אין לו לעשות, ובאמת לפירש"י שפירש הך דלא
ישלחנו שמא ישנה ויתן הגט קודם וישאר החפץ בידה ויהי ביד אחר היינו אשתו אתי
שפיר דעל אשתו בנדאי לא קושניא פניו שפפי' הקפיד ומצד האחר באמת אין קפידא כלל
הלכך במתניתין באמת לא קושניא דאיכא למימר פנ"ל וכו"י, רק לר"ל דקאמר פאן שנה
רבי ולא מייירי מתניתין מענין הגט רק מן החפץ בלבד א"כ קושניא שפיר הא שומר שמסר
לשומר פטור ולא אמרינו אין רצוני איברא קשה מאוד לומר פן בתוס' מאחר שדחו פי'
רש"י לקמן ולפני' ריב"א במתני' גופה קושניא ועוד יש לי לתמוה בתוס' דהיאך אפשר
דהך דינא למ"ד חייב הוא והיינו מפתח אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר והוי פושע ממש
עד שחייב לשלם מפתח זה אפי' ישבע שנגאנס, א"כ מאי קמש"ל ר"ל פשיטא היאך יעלה
על הדעת שיוכל לפשוע בחפץ חבירו לכתחלה דהא פושע הוי מזיק וכי מותר להזיק
חבירו שיהי הניגז גמור הוא שיהי חייב לשלם עבור זה, גם יש לדקדק בתוס' דבפרק
המפקיד הקשו דרף קושניא מהך משנה גופה ותרצו כמו שתמצו פאן וכאן לא הקשו דרף
קושניא רק כתבו בפשיטות דאפי' למ"ד פטור הדין פו: לכן ברור דכוננת התוס' דונדאי
הכא לא הקשו במתניתין דיש לומר דשאני הכא שהראשון לכ"ע נפקע מחיוב לגמרי רק
הכא בדברי ר"ל שפיר הקשו דמייירי בשומר ממש שמוסר לשומר וממילא לא יכלו
להקשות דרף קושניא למ"ד פטור דאי למ"ד חייב פשיטא דקושניא פנ"ל, וע"כ דגם למ"ד
פטור אסור לכתחילה ולכך כתבו בפשיטות דאפי' למ"ד פטור לכתחלה אסור דדברי
ר"ל מוכרחין לומר פן דליכא למימר כלל דסובר כמ"ד חייב דאי מטעם אין רצוני הרי
פשיטא דאסור לפשוע לכתחלה ולמ"ד משום את מהמנת לי א"כ הרי לא אמרינו אין
רצוני לחייבו, ומ"מ לכתחלה אסור אף שחייב לשלם מפתח את מהמנית לי, וע"כ דברי
ר"ל מוכרחין בדבר זה אבל שם בהמפקיד הקשו דרף קושניא ממתניתין דס"ס פבר
שמענו מפאן בין לר"ל בין לר"י דהכא דהך דמתני' אפי' יקבל עליו חיוב אחריות לא
ישלחנו, א"כ יש לומר דמתניתין כמ"ד חייב וקמש"ל דאפי' גיטא לא הוי כר"י או דאפי'
היכי דאיכא עיגון אסור ולמ"ד פטור קושניא ותרצו דמ"ד פטור סובר דעכ"פ לכתחלה
אסור אבל מר"ל דהכא דקמש"ל רק אין השואל רשאי להשאיל ע"כ ס"ל דאפי' למ"ד
פטור דלא אמרינו אין רצוני מ"מ אסור לכתחילה: ובהכי יש לפרש בפשיטות הא דאמר
ר"י זו אפי' תיננות של בית רבן יודעין אותו ורש"י דחק בפירושו למה הוא כ"כ פשוט
לר"י ולהנ"ל ניהא דר"י לשיטתו דשומר שמסר לשומר חייב א"כ פשיטא דאסור לפשוע
בחפץ חבירו, וע"כ דמתניתין קמש"ל דאפי' גט לא הוי ואף דלרבא אפי' למ"ד חייב לא
אמרינו אין רצוני לחייבו, יש לומר דר"י באמת פאפיי ס"ל דמשום אין רצוני חייב גם
בתוס' כתבו שם בשם ר"ח דפוסק פאפיי, גם לא ידעתי מנא להו לתוס' התימ דרבא
קאמר אליבא דר"י ומשמע דמעצמו אומר פן אכל לר"י פניו דקאמר בפשיטות חייב
משמע אפי' יכול לישבע בעצמו שנגאנס חייב דפשע במה שמסרו לאחר ודוק: בגמרא
דכ"ע היכי דנפקא לאפי' וכו'.

ראיתי לבאר סוגי' זו בקיצור דעת רש"י דהעיקר תלוי אם ניתן הגט בלי שינוי כלל רק
כמו שצינה רק שהי' שינוי בחפץ שהגיע ליד אחר לכ"ע פשר פניו שלא הי' שינוי בנתינת

הגט פלל רק בחפץ אכל אם הי' שינוי בנתינת הגט שציונה ליתנו אחר קבלת החפץ וניתן קודם לר"ל לא הקפיד בזה שלא יהא הגט גט ולר"י אפי' גט לא הוי בו ובשלוחו, וילפי זה הך דמעיקרא מיירי ג"כ דאמר שקול חפץ וחדר הב גיטא רק שנעשה פה רק ע"י אחר ולא הוי שינוי בנתינה רק בחפץ, והתוס' בשם ריב"א ס"ל דכל שתלה שליחות הגט בחפץ אפי' לא הי' שום שינוי בנתינת הגט רק בחפץ פסול לר"י פיון שתלה זה בזה השינוי בחפץ הוי קפידיא בעיקר הגט אף לא נתבאר מה יפרש ריב"א רישא דלא פליגי אי בתלה זה בזה א"כ לר"י פסול אפי' לא שינה בנתינה רק בחפץ ואי בלא תלה זה בזה א"כ אפי' נתן הגט ואח"כ קיבל החפץ מהני פיון שלא תלה לא הקפיד פלל אם יקח קודם החפץ, ומה שפירש מהר"ש א"כ בזה הוא תמוה דמה קאמר דכ"ע לא פליגי דהא פשיטא פיון שלא הגיע החפץ ליד אחר ולא שינה פלל בין בגט בין בחפץ: לכן ברור דכוננת ריב"א פה דונדאי כל שלא תלה החפץ בגט אין שינוי בחפץ פוסל בגט רק ה"מ אם השינוי בחפץ לא נעשה ע"י נתינת הגט כגון שקיבל החפץ ואח"כ נתן הגט דנתינת הגט אח"כ הי' בלי שום שינוי והוא לא תלה הגט בחפץ, אבל אם ע"י נתינת הגט בשעת נתינתו נעשה השינוי בחפץ כגון שנתן לה הגט קודם דע"י נתינת הגט הגיע החפץ ליד אחר, בהא ס"ל לריב"א דאפי' לא תלה הגט בחפץ הוי קפידיא גם על הגט דהוי כמו שינוי בגט פיון שע"י נתינת הגט נעשה השינוי בחפץ, ועוד אבאר בתוס' בס"ד: אמנם לדעתי נראה לפרש הסוגי' בפשיטות דהעיקר תלוי אם ע"י שעשה שליח אחר על הגט ולא נתנו בעצמו הגיע החפץ ליד אחר בהא פליגי ולר"י פסול, וברישא הטעם פיון דנפקא לאפי' ונתנה מעצמה החפץ לשליח שני מבלי שיתן לה תמורתו הגט רק היא נתנה לו קודם החפץ מעצמה, א"כ מה שנשתלח לגרש לא גרם השינוי בחפץ דבלי הגט הי' ג"כ החפץ מגיע לידו אבל אם הוא תבע ממנה החפץ כדי שיתן לה הגט אז מחמת הגט בא השינוי פסול לר"י ולר"ל אפי' שינה הוא בעצמו אין קפידיא פלל על הגט, ומה שאמרו כי פליגי היכי דאמר לי שקול מינה חפץ וכו' לאו דמעיקרא לא איירי בהכי רק דמעיקרא עיקר הטעם דנפקא לאפי' ויהבה לי חפץ לא תמורת הגט רק מעצמה רצתה ליתן לו, א"כ לא בא השינוי בחפץ מפח שליחות הגט רק משום דבתר הכי דפליגי בא לומר דר"י פוסל בו וכ"ש שלוחו ור"ל מכשיר בתרונותיו הוצרך לפרש שהוא אמר פה והוא שינה דאל"כ לא שייך פסול בו פלל דהא עשה כהונן ובשלוחו באמת בכל גונוי הוי שינוי כל שבא אצלה בגט שבידו ואמר לה שיתן לו חפץ תמורת הגט שבידו וקיבל החפץ ונתן הגט הוי שינוי: ובהכי ניחא לי פלוגתניהו דר"י ור"ל מה דמדמה לה ר"י לגירשה בשמאל דלמה נקט הך מילתא דהוא בלי טעם פלל רק לפי שאמר בפ"י פה, אבל פאן לא דנין קפידיא רק במלתא דמסתבר להקפיד ולהנ"ל יש לומר משום דס"ל לר"ל דלקב לא איכפת לן השינוי בחפץ לבטל הגט פיון דבין אי יהא גט או לא יהא גט לא יתקן השינוי דס"ס שינה בחפץ ובא ליד אחר לכה אין השינוי מעכב הגירושין, ור"י סובר כמו באל תגרשה רק בימין דבהא נמי אי אפי' אינו גט הרי שינה במה שגירש בעלי ובשמאל ולא שייך לומר דלא נתפנו רק לגירושין מעלי' אבל השתא דאינו גט לא איכפת לי דמאיזה צד נימא פו הא לא ידעינן טעמא פלל, א"כ יש לנו לומר דהקפיד על עצם נתינת הגט לידה לגירושין וכיון שהוא נתנו לגירושין כפי דת הגירושין הרי שינה, ותדע שהוא פו דאל"כ הי' בדין שאם נטל הגט מידה ונתן לה שנית בבית או בימין שהוא גט, ולא משמע

בן בפוסקים דהא פלגו הך דינא לאומר תגהו במקום פלוני ונתנו במקום אחר דהתם
ידעינן טעמו דהקפיד על לעזו המקום, א"כ פשיטא דכל ששינה וגירשה במקום אחר
דבטל שליחותו וה"ה בבית ועלי דנין קפידיא דילי' שלא יתן לה לגירושין לא מה שיהא
אח"כ גט על פי הדין דוקא פיון שהוא גירש פהלכה רק מחמת השינוי אינו גט ולא
אמרינן פיון שאפי' אי אינו גט פבר שינה ולמה לא יהא גט וע"כ דכל ששינה נתבטל
שליחותו, ואף פאן כל שבא השינוי בחפץ מחמת הגירושין אף דבביטול הגט לא יתבטל
השינוי דס"ס שינה בחפץ מ"מ בטל שליחותו, פה נראה לי בענין זה בתוס' בד"ה היכי
דנפקא לאפיה, נקט הכי וכו'.

פבר פתבתי לפרש הסוגי' דהך נפקא לאפיה דוקא הוא ועוד אבאר לקמן בדברי הרי"ף
בזה ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה ר"י ובביאור דברי הרא"ש בזה: ע"ב בפירש"י בד"ה
ואזל איהו וכו'. הנה לא נתבאר פוננת הרב ז"ל אי פא לומר דבאמת ליכא קפידיא
במתניתין רק לכתחילה שפא ישנה בשליחותו, וכן נראה מדברי הרא"ש להדי' דלפירש"י
אם שלח ביד אחר ולא שינה פשר, או דכוננת רש"י ז"ל דאנו דנין דהוא
הקפיד שלא ישלח ביד אחר שפא לא ימסור לו פהווייתו וכיון דהקפיד ממילא כל שעבר
על פוננתו בטל הגט, ואין לומר מה נפקא מינה הוא או שלוחו ס"ס אם ישנה יפסל הגט
ואם לא ישנה מה איכפת לי ועדיין יכול לרדותה בעיגון עד שתתן בשלוחו כמו בו, הא
ליתא דיש לומר דלא ניחא לי דליפסל גיטא וקפיד שלא ישלח ביד אחר שפא ישנה
ויפסל הגט והוא רוצה בקיומו רק שתתן החפץ, וכן נראה להדי' מלשון רש"י שכתב
ויהא משנה ומיפסל גיטא ואי הי' פוננתו דאנו חיישינן לזה לא הוי לי לומר ומיפסל גיטא
דמה בכך שיפסל מ"מ פיון שחלה ונאנס ושלח ביד אחר ואם לא ישנה יהא פשר והוי
לי לפרש החפץ להיפך דשפא ישנה והגט יהא גט, ובאמת פסול הוא, וע"כ דקשי' לי
מה בכך שישנה פיון שיפסל אפתי יכול לרדותה בעיגון עד שתתן כמו בשליח ראשון
ומה נ"מ ראשון או שני, לזה פי' דהבעל רוצה בקיום הגט ג"כ ואינו רוצה לשלוח ע"י
מי שיוכל לבוא לידי פסול מחמת שינוי, ורא' ברורה דכוננת רש"י פה דהא ר"ל קאמר
פאן שנה רבי וכו' ולא בביתול הגט מייירי רק בשליחות החפץ ואינו רק לכתחילה כמו
שכתבו התוס' לעיל להדי', א"כ אי ס"ד דאפי' לר"י ג"כ הך לא ישלחונו רק לכתחילה
הוא שפא ישנה, א"כ מקמ"ל הא בלא"ה אסור לכתחילה בכל גונוי מחמת אין השואל
רשאי להשאיל וע"כ דאי הגט תלוי בזה אפי' דיעבד אינו פלום, פנ"ל, אף שהרא"ש לא
הבין פה פוננת רש"י ועיין מה שכתבתי בתוס' בד"ה ר"י: בתוס' בד"ה שקול מינה חפץ
וכו' ותימא וכו'.

ואני תמה על תמי' זו דמילתא דפשיטא הוא לפע"ד דהכא אפי' שינה ממש לא הי' על
השליח הנה שום חיוב תשלומין אפי' פשע השני דהא לא קיבל שום דבר שיהא נעשה
עליו שומר ויתחייב עליו רק גט קיבל ממנו ואפי' גורם דגורם לא הוי הילכך לא שייך
הכא לומר לתקוני שדרתיך פלל רק התם דיש חיוב על השליח שמסר לו מעות שפיר
יכול לומר אני מסרתי לה מעות או תחזיר מעותי או השטר הלכך אפילו אמר לו הב זוזי
ושקול שטרך אין ראי' שלא הקפיד כי מה לו להקפיד, השליח יתחייב להחזיר מעותיו
פל שלא יחזיר לו השטר אבל הכא שאין על השליח שום חיוב פנ"ל והפל רק בקפידת
הבעל תלוי הלכך לא הוי קפידיא כל שלא הקפיד בפלי, וזה ברור לפע"ד, והר"ן הביא

בְּשֵׁם הַרְמַב"ן דְּבִאֲמַת ה"ה לְהִיפָּךְ רַק הֵכָא לֹא מֵיִירֵי רַק מֵדִין הֵגֵט אַבְל תְּשְׁלוּמִין מְשַׁלֵּם אֶפְיֵלוּ בְּהִיפָּךְ ע"ש.

וּלְדַעְתִּי לִיפָּא הֵכָא עֲנִין תְּשְׁלוּמִין כְּלָל כְּמוֹ שְׂבִיאָרְנוּ: בַּד"ה ר"י פּוֹסֵל בּוּ וְכוּ' הֵיִינוּ בִּיד אֲשֵׁתוֹ. לְכַאוּרָה אֶפְיֵלוּ נוֹכַל לְפָרֵשׁ כֵּן קִשָּׁה דַּמ"מ לְמָה יִקְפִיד עַל הַשְּׁלִיחַ דְּהָא אֲפִתִי יְכוּל לְרַדוּתָהּ בְּעִיגוֹן דְּהָא אֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת כָּל שְׁנֵתָן הֵגֵט מְקוּדָם וְצָרִיף לֹמַר דְּכַוְנַת רַש"י דְּלֹא נִיחָא לִי הָא גּוּפָא שְׂוִישְׁנָה וְיִפְסֵל הֵגֵט, וּמ"ש הַתּוֹס' וְזֶה נִרְאֶה דוֹחַק, נ"ל דְּכַוְנַת רַש"י דְּנֻדָּאִי מִתְּנִיתִין לְעֲנִין הַשְּׁלִיחוֹת שֶׁל הַחֲפֵץ גַּם כֵּן מֵיִירֵי דְּאֵין לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּתֵי אֵין רְצוֹנֵי שְׂוִיָּהּ פְּקוּדוֹנֵי בִּיד אַחַר רַק ר"י קְאָמַר דְּזוּמְנִין דְּגִיטָא נָמִי לֹא הוּי מְהֵף סְבָרָא, וּלְפִי זֶה הוּי בִּיד אַחַר בִּאֲמַת הַכּוֹנֵנָה אוֹתוֹ אַחַר דְּהָא אֲסוּר לַעֲוֹלָם אִפִּי הֵיכִי דְּלֹא מֵיפְסֵל גִּיטָא מִפְּתֵי הַחֲפֵץ: בַּא"ד וְנִרְאֶה לְרִיב"א.

כְּבָר בִּיאָרְנוּ לְעִיל כְּוֹנַת רִיב"א דַּה"מ דְּמַחְלִקִינוּ בֵּין תְּלָה הַחֲפֵץ בְּגֵט אוֹ לֹא רַק אִם נָתַן הֵגֵט אַחַר שְׁקִיבֵל הַחֲפֵץ דְּאֵז הַשְּׁיִנוּי שֶׁל הַחֲפֵץ נַעֲשֶׂה קוּדָם הַגִּירוּשִׁין וְהַגִּירוּשִׁין אַח"כ בְּלִי שְׁיִנוּי, הִלְכָּף בְּהָא מַחְלִקִינוּ שְׂאֵם תְּלָה הַחֲפֵץ בְּגֵט אֵז הַשְּׁיִנוּי שֶׁל הַחֲפֵץ הוּי כְּאִילוּ שְׂוִיָּהּ בְּגֵט וְאִם לֹא תְּלָה הַחֲפֵץ בְּגֵט אֵז הַשְּׁיִנוּי שֶׁל הַחֲפֵץ בְּפִנֵי עֲצָמוֹ וְכַבֵּר נִשְׁתַּנָּה וְהֵגֵט אַח"כ בְּפִנֵי עֲצָמוֹ, אַבְל אִם נָתַן הֵגֵט וְקִיבֵל הַחֲפֵץ דְּאֵז מִחֲמַת נְתִינַת הֵגֵט כֹּא הַשְּׁיִנוּי בְּחֲפֵץ בְּהָא אִפִּי לֹא תְּלָה לֹא הוּי גֵט לְכַף לְעִיל בְּעִינֵן דִּינְהָבָה לִי חֲפֵץ וְהֵדַר שְׁקִלָה גִיטָה אֶפְיֵלוּ לֹא תְּלָה, וְהָא דְּמוֹקֵי לָהּ כְּאֵן בְּתְּלָה הוּי לִי לֹמַר דְּפְלִיגֵי בְּלֹא תְּלָה רַק שְׁנֵתָן הֵגֵט וְקִיבֵל הַחֲפֵץ מִשׁוּם דְּבְּעֵי לְמִימַר דְּפְלִיגֵי בּוּ וּבְשְׁלוּחוֹ וְכוּ' לִיפָּא לְמִימַר רַק בְּשְׂוִיָּהּ הִלְכָּף בְּעִינֵן תְּלָה דַּא"כ בּוּ כְּשֶׁר לַעֲוֹלָם: אֲמָנָם הָרַא"ש יֵשׁ לוֹ דְּרַף אַחַר בְּכּוֹנַת רִיב"א דְּלְעִיל מֵיִירֵי שְׁנֵתָנָה הַחֲפֵץ לְשְׁלִיחַ רַאשׁוֹן וְקִיבֵלָה הֵגֵט מְשַׁלֵּיחַ שְׁנֵי אַח"כ, וְהֵדַר קְאָמַר הֵיכִי דְּקְאָמַר שְׁקוּל חֲפֵץ וְהֵדַר הֵב גִּיטָא אִם שְׂוִיָּהּ בּוּ וּבְשְׁלוּחוֹ פּוֹסֵל ר"י וּמִתְּנִיתִין מֵיִירֵי שְׂוִיָּהּ לְכַף בּוּ לַכ"ע כְּשֶׁר רַק בְּשְׁלוּחוֹ פְּסוּל שְׂאֵין רְצוֹנֵי שְׂוִיָּהּ בִּיד אַחַר נִמְצָא שְׂוִיָּהּ נִגְמַר שְׁלִיחוֹת הַחֲפֵץ עַד שְׂוִיָּהּ לְרַאשׁוֹן, א"כ בְּעַת נְתִינַת הֵגֵט לֹא נִתְּגַרְשָׁה שְׂוִיָּהּ נִגְמַר עַדִּין שְׁלִיחוֹת הַחֲפֵץ וְצָרִיף לְחִזוֹר וְלִיטּוֹל הֵימְנָה אַחַר שְׂוִיָּהּ הַחֲפֵץ לִיד שְׁלִיחַ רַאשׁוֹן עַכ"ד: וְהֵנָּה מַה שְׂכַתֵּב שְׂצָרִיף לְחִזוֹר וְלִיטּוֹל הֵימְנָה נִרְאֶה לְכַאוּרָה דַּס"ל שְׁלִיחַ שְׂוִיָּהּ יְכוּל לְחִזוֹר וְלִיטּוֹל וּלְגַרְשׁ, וְלֹא יְדַעְתִּי מָנָא לִי הָא פִּינוּ שְׂוִיָּהּ בְּטַל שְׁלִיחוֹתוֹ וְצָרִיף שְׁלִיחוֹת מְחֻדָּשׁ וְכ"ש כְּאֵן שְׂבָא הַחֲפֵץ לִיד אַחַר וְאִפִּי בְּמָה שְׂאִינוּ גֵט לֹא יִתְקַן הַשְּׁיִנוּי וְהִיאֵף יְחִזוֹר וְיִגְרַשׁ, וְאִי נִימָא דַּמ"מ פִּינוּ שְׂוִיָּהּ לְרַאשׁוֹן אֵין כְּאֵן שְׂוִיָּהּ א"כ תִּתְּגַרְשׁ תְּקִיפָה פִּינוּ שְׂנִמְצָא שְׂוִיָּהּ כְּלָל, וּמ"מ נִרְאֶה לִי דַּע"כ לֹא אָמַר הָרַא"ש ז"ל רַק הֵכָא שְׂוִיָּהּ רַק בְּחֲפֵץ וְלֹא בְּגֵט בְּעֲצָמוֹ רַק שְׂוִיָּהּ נְפִסֵל מִפְּתֵי שְׂוִיָּהּ הַחֲפֵץ בְּגֵט הִלְכָּף כָּל שְׂוִיָּהּ הַחֲפֵץ לִיד רַאשׁוֹן וְנִתְקַן שְׂוִיָּהּ הַחֲפֵץ יְכוּל לְחִזוֹר וּלְגַרְשׁ שְׂוִיָּהּ בְּגוּף הֵגֵט כְּלָל וְלֹא נִתְּבַטַּל עַדִּין שְׁלִיחוֹת הֵגֵט אַבְל אִם שְׂוִיָּהּ בְּגֵט בְּעֲצָמוֹ כְּגוֹן שְׂאָמַר לוֹ אַל תְּגַרְשׁ רַק בְּמָקוֹם פְּלוּנֵי וְיִגְרַשׁ בְּמָקוֹם אַחַר מוֹדָה הָרַא"ש שְׂאִינוּ יְכוּל לְחִזוֹר וּלְגַרְשׁ בְּמָקוֹם שְׂוִיָּהּ עַד שְׂוִיָּהּ מְחֻדָּשׁ שְׂוִיָּהּ בְּגוּף הֵגֵט בְּטַל שְׁלִיחוֹתוֹ, כְּנ"ל: וּבְעֵיקַר דְּבָרֵי הָרַא"ש ז"ל יֵשׁ לְתַמּוּהָ, חֻדָּא בְּמָה שְׂפִירֵשׁ בְּדַעְתּוֹ שֶׁל רַש"י דְּמְכַשִּׁיר בְּשְׁלִיחַ בְּלֹא שְׂוִיָּהּ כְּבָר בְּאַרְנוּ דְּאִי אֶפְשָׁר לֹמַר כֵּן דְּאִי לְכַתְּחִילָה בְּלֹא"ה אֵינוּ יְכוּל לְשַׁלְּחַן מִפְּתֵי הַחֲפֵץ, גַּם מַה שְׂפִירֵשׁ בְּשֵׁם רִיב"א הוּא תְּמוּהָ לְפַע"ד פִּינוּ דְּעֵיקַר טַעְמָא דְּפְלִיגֵי פִּינוּ דְּאָמַר שְׁקוּל חֲפֵץ וְהֵב גִּיטָא הַקְּפִיד שְׂוִיָּהּ שְׁלִיחוֹת הַחֲפֵץ קוּדָם נְתִינַת הֵגֵט

וכיון ששולח ע"י אחר אפי' קיבל החפץ קודם מ"מ לא נגמר בזה שליחות החפץ כל שלא בא ליד ראשון א"כ מה צורך לומר לעיל דלא פליגי פשהקדימה ונתנה לשליח ראשון דבהא לכאורה ליכא שום רבותא דהא לא שינה אין רצוני כלל והוי כמו שאר שליח הגט שיכול לשלוח ע"י אחר, וצריך לדחוק דהעיקר קמ"ל דס"ד שהקפיד שלא ימסרונו כלל ליד אחר דבמסירה זו הנה באפשר שיגיע החפץ לידו ואין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר, והשתא הוי לי' לומר בפשיטות דלא פליגי היכי דלא הקפיד דוקא בחפץ תחלה אף דהקפיד על החפץ ביד אחר מ"מ הוי גט פיון שהגיע אח"כ לראשון לא חיישינו לקפידא דמעיקרא, וכבר כתבתי מה שנ"ל עיקר בכוננת ריב"א פפי מש"כ התוס' בשמו: ודברי הרי"ף בענין זה לא נתבררו לי כלל, פי לכאור' נראה שהוא מחלק בין אי אמר ונהדר הב גיטא או ותן לה גט זה דאי לא אמר ונהדר לא קפיד איזהו מהן קודם ומכשיר ר"י בו עכ"פ רק בשלוחו אפי' בלי ונהדר רק ותן לא מהני פיון שנתן לה הגט קודם בא לו החפץ ע"י נתינת הגט ובחפץ קפיד שלא יבוא לידי אחר, הלכך כל שע"י נתינת הגט בא החפץ ליד השליח לא הוי גט, לכה ברישא דביקש לומר דלכ"ע הוי גט אפי' בשליח הוצרך לומר דנהבה לי חפץ ונהדר שקלה גיטה ולכה קאמר דנפקא לאפיה דלא בא החפץ לידו מפח הגט כלל רק מעצמה נתנה לו החפץ ואח"כ דפליגי בו ג"כ הוצרך לומר דקאמר ונהדר דאל"כ בו הוי גיטא דבלי ונהדר לא קפיד איזה מהן קודם, ויש לי לפרש עוד דהרי"ף לא מחלק כלל בין הדר לתן רק בתרונניהו קפיד, רק שהוא מחלק דמעיקרא לא פליגי בלא שינה כלל רק כמו שאמר ואח"כ פליגי פשיטינה אלא דצ"ע במה שאמר ונפקא איתתא לאפי' דרחוק מאד לומר דהוא נמי לאו דוקא נקט, לכן נראה לי שאם נפרש כן ברי"ף ג"כ צריך לומר דלא מכשיר ברישא רק בכה"ג דחזינו שלא שינה במה שמסר הגט לשני דהא בלא"ה בא החפץ לידו גם בלי הגט הלכך לא שינה בגט כלל אבל אם הלה השליח וקבל החפץ ואח"כ נתן או להיפך הרי מחמת שנסר לו הגט בא לידו החפץ מה דקפיד שלא יגיע ליד אחר הוי שינוי בגט, כנ"ל, ובחידושי לא"ה ע"י קמ"א הארכתי בזה לענין דינא: במשנה המביא גט ממ"ה.

לכאורה נראה דוקא אם הביא ממ"ה לא"י דהכי משמע סתמא המביא ממ"ה הי כמ"ש התוס' ריש מקילתין, והינו דוקא בחלה בא"י קודם שהגיע למקום האשה אבל בחלה במ"ה לא מהני מה שיאמר בפני נכתב בפני ב"ד במ"ה ושלוח השני יביאנו לא"י דאטו עדיף הך אמירת בפני נכתב במקום שנכתב הגט דחיישינו ללשמה ומזוהר אף שיאמר שהבעל שלחו ממקום שנכתב הגט ומ"ש המביא ממקום שאמר שם בפני נכתב דסגי שיאמר שליח ב"ד אני דמה בכך שמה אין בקיאי ומזוהר הוא אבל באמת הא ליתא, דנדאי לב"ד טועין לא חיישינו ואפי' ספרי דדייני אמרינו לעיל דגמירי, רק החשש שיכתוב גט וישלחנו ביד שליח ויקח גט מיד אחר ושלוח זה אין עושין אותו בב"ד כלל הלכך חיישינו, אבל זה שבא לב"ד ונעשה שליח בב"ד שוב לא חיישינו אפי' נעשה שליח במה"י דב"ד עושין פדיו והוי כמו בפני נכתב, ואין להקשות למה תקנו בפני נכתב וכו' יתקנו שיבוא ויאמר שליח ב"ד אני ונעשה באמת השליח בב"ד ומסתמא ב"ד ידעי שנכתב לשמה, הא ליתא, דהרבה פעמים הוא בוש בדבר ורוצה שלא יוודע ששולח גט לאשתו, ועוד דאין דרך לעשותו בב"ד והוא טירחא יתירה ומ"מ נראה לי דאפי' נעשה שליח בב"ד אין השליח ראשון נאמן לומר שליח ב"ד אני בלי בפני נכתב דלא פלוג

רפנו, ורק בשליש שני פיון שלא ראה כתיבת הגט באמת תקנו לומר שליש ב"ד אני במקום בפני נכתב אבל לא בשליש ראשון, פה נראה לי, ועמ"ש בגמ' דנראה לי להקפיד דבא"י יכול לעשות כמה שלוחים אפילו נכתב במדינות הים, ע"ש: ודע דהתוס' לעיל דף ה' ע"ב בד"ה יטלנו נסתפקו אי מהני קודם נתינה וכתבו דמפאן אין ראי' דהכא אומר בעת שיצא הגט מידו בב"ד ע"ש, ואני תמה דפשיטא דמוכח מהכא דמהני קודם נתינה דאי ס"ד דבעלמא אפי' אומר בב"ד בפני נכתב ומגרש אח"כ לא מהני, א"כ היאך יעלה על הדעת דלפי שעשה שליח מהני וכי שלוחו עדיף ממנו, והיאך תהא שמיעה משליח שני עדיף מראי' משליח ראשון, גם לא הבנתי כלל פיון שבתורת שליחות נותן לו פשיטא דחשוב פאלו הוא ביזו דשלוחו פמותו בעינן דהא נתינת הגט מידי דבעי שליחות הוא ואנו מחשבין פאלו הוא נותן לה וביזו הוא, א"כ אי בעלמא לא מהני קודם נתינה ה"ה הכא, ואי נימא דהכא שאני דחלה, א"כ הוי להו למידחי בפשיטות דחלה שאני, ועוד פיון דבחלה מהני מנין נחלק דבלא חלה לא דהא לא עקרו רפנו תקנתא פלל בחלה ש"מ דבכף מתקנים תקנות חכמים וכו' נראה לי דהכא מהני אחר נתינה לשליח שני דהו נתינה לא חשיב כנתינה לאשה דאפתי ביזו הוא, והיינו דקתני עושה שליח בב"ד ומשלחו ואומר לפניהם ולכאורה הו ומשלחו אין לו הבנה פלל רק להורות דיכול לעשות שליח ולשלחו ואחר שהלך מב"ד יכול לומר בפני נכתב, שאין השליח הב' צריך לשמוע מה שיאמר הראשון רק שיאמר אח"כ שליח ב"ד אני ומסתמא עשו ב"ד פדין שאמר לפניהם, וא"כ ממילא מוכח דמהני אפי' אחר שיצא הגט מת"י הראשון לשני דחשוב פאלו הוא עדיין ביזו, וא"כ ממילא מוכח דלעולם מהני בפני נכתב קודם נתינה לאשה ועמ"ש בש"ס באבועי דאבמי: שם ואין שליח אחרון צריך שיאמר בפני נכתב אלא אומר שליח ב"ד אני לכאורה נראה לי מלשון זה דאם השליח הב' תי' אצל הפתיכה יודע לומר בפני נכתב אין צריך לעשותו בב"ד והוי כמו שליח בא"י דמהני חוץ לב"ד לפי שאין צריך לומר בפני נכתב ואף זה הוא פמוהו דהא אין צריך לומר דהשליח הב' יודע לומר פשיטא לנו לאשה, וכן יש לדקדק מלשון המשנה ואין צריך שיאמר בפני נכתב משמע דבהכי ודאי הוי מתני רק שאין צריך וסגי בשליח ב"ד אני, ומ"מ נראה לי דאין מזה ראי' פלל דע"כ אין פנונת המשנה לזה, ודא דאי ס"ד דהפנונה לאפוקי שלא יצטרך השליח השני שיאמר שבפניו נכתב א"כ קשה פיון שאמר ואומר לפניהם בפני נכתב פשיטא שהשני אין צריך שיאמר, דאי צריך שיראה באמת כתיבת הגט ולומר, מה צורך לאמירתו של ראשון דהא חד הימנוהו רפנו לומר בפני נכתב, ועוד כמה נפשך אי לא ראה כתיבת הגט היאך שייך ואצ"ל והיאך יאמר מה שלא ראה, ואי ראה באמת טוב לו יותר שיאמר כמה שיאמר שליח ב"ד אני דכיון שידע לומר מה צורך לו להיות נמנה בב"ד דוקא והוי קולא טפי שלא יצטרך להיות בב"ד כמו שליח בא"י במשנה הקודמת, וע"כ צ"ל חדא מהני תרתי או דאפי' יודע לומר בפני נכתב לא ימלט שיהא שליח בב"ד דלא האמינו בפני נכתב רק לשליח שנשתלם במקום כתיבתו מיד הבעל אבל אחר שאינו שליח אינו נאמן, וזה ג"כ פיון שלא קיבל הגט מיד הבעל לא מהני מה שראה הפתיכה ואינו בא רק מפני שליח ראשון וצריך שימנה בב"ד והגט מתפטר באמירת הראשון דוקא, והיינו דקאמר שאין צריך שיאמר ג"כ בפני נכתב רק סגי בשליח ב"ד בלבד או דהפנונה שאין צריך שיאמר ששמע משליח ראשון בפני נכתב רק שליח ב"ד אני בלבד,

ומסתמא עשו ב"ד פדין ואמר לפניהם, ומ"מ בגוף הדין אי מהני אמירת השני אם ראה פתיבת הגט לומר בפני נכתב צ"ע: ונדע שאני מסתפק קצת באמר לו טול לי ממנה חפץ פלוני אי יכול לעשות שליח לר"י דס"ל בטל גיטא ג"כ, ואשר הביאני לזה דקשני לי דהני לי להזכיר הך דינא דטול חפץ הכא בתר דין שליח של מה"י שחלה כיון דאכולהו קאי ולמה פסק התנא בדבר זה בין שני השלוחים, לפיכך נראה לי דע"כ לא חיישינו שמא לא ימסור דברים פהונותן או לא ידקדק השני רק בשליח בא"י שאינו עושה בפני ב"ד רק לבדו, אבל שליח בח"ל, דצריך לעשותו בפני ב"ד מסתמא ב"ד ידקדקו שימסור דברים פהונותן ויזהירו לשני לדקדק כראוי שלא ישנה בשליחותו, ומ"מ היינו דוקא לפירש"י הג"ל אבל לפי ריב"א הג"ל נראה לכאורה שאין לחלק בזה כלל: בגמרא שליח דשליח וכו' עד לא מבעני לן מדקתני אלא אומר שליח ב"ד אני.

דברים הללו צריכין ביאור, חדא מה ס"ד דרבנן למבעי אי שליח משני שליח מה נ"מ חד שליח או טובא, גם הני להו למבעי בהך משנה דלעיל בשליח בא"י כיון שיש לחלק בין אחד לב', שנית היא ס"ד דאבימי למבעי אי בעי בב"ד כיון דקתני בהדני' אלא אומר שליח ב"ד אני, וכן להך איפא דאמרי: ונראה לי לפרש הסוגי' פה, דנדאי משמע להו לרבנן דקתני עושה שליח בב"ד ומשלחו ואומר לפניהם, דהך שליח הב' אין צריך שישמע בפני נכתב מפי הראשון, וכן מדקתני ואין האחרון צריך שיאמר וכוונאי לאו על עיקר בפני נכתב קאי דמנא ידע, ואי ידע ומהני מה צורך שיאמר הראשון וע"כ דעל שמיעת בפני נכתב מהראשון קאי דאין צריך רק שיאמר שליח ב"ד אני ומסתמא עשו ב"ד פדין ואמר לפניהם, ואהא קא מבעני' להן שליח זה שלא שמע בפני נכתב כלל רק שהוא שליח ב"ד בלבד אי יכול למנות שליח אחר משום דה"מ דמהני פשהוא מגרש בעצמו וכשאומר שליח ב"ד אני הני כאומר בפני נכתב דבפני ב"ד הנה אמר הראשון, אבל שימנה השני שליח אפי' בב"ד כיון שהוא לא שמע בפני נכתב כלל זה השלישי שיאמר שליח ב"ד אני אין בכלל מאמרו בפני נכתב כלל דאפילו בפני ב"ד לא הועד בפני נכתב כלל רק לפני ב"ד הראשון לא לפני השני והשתא ממילא אין ראי' ממה שאמרו ואין השליח האחרון דנדאי משפחת לה שליח שלישי רק ה"מ אם השני שמע בפני נכתב אז כיון שמעיד לפני ב"ד השני ששמע שהועד בפני נכתב בפני ב"ד הראשון א"כ זה השלישי אף שלא שמע פלוס כל שאומר שליח ב"ד אני הרי בכלל מאמרו בפני נכתב, דבפני ב"ד הועד בפני נכתב בראשון ובשני אבל זה השני דמייירי רישא באמת אינו יכול למנות אחר כיון שלא שמע בפני נכתב כלל, וכן זה האחרון שלא שמע אינו יכול למנות עוד שליח: והיינו דקאמר להו אבימי דמ"מ מוכח ממתניתין דקתני ואין שליח האחרון דרצה לאשמועין דשליח האחרון אין צריך שיידע פלוס רק שיאמר שליח ב"ד אני, ודין זה הני לי' לאשמועין בשני גופא, וע"כ דרצה התנא לאשמועין דעושה שליח שלישי, ואי באופן שיידע בפני נכתב פשיטא דכיון שהשני פשגגרש מהני אפי' אינו יודע כמו כן פשיטא דמהני בשלישי בזה האופן ששמע השני בפני נכתב והשלישי אינו יודע וע"כ דכה"ג גופא דמייירי בשני יכול למנות שלישי: ואהא קאמר להו אבימי פי תיבעי לכו אי משני שליח בב"ד דוקא או שלא בב"ד דאף דקתני במתניתין דשליח אחרון אומר שליח ב"ד אני היינו משום דמתניתין מייירי דשליח שני לא שמע כלל מה שאמר הראשון לפני ב"ד כמו שהוכחתי לעיל מדקתני ומשלחו ואומר וכו' ולכך צריך

שִׁיעֶשֶׂה הַג' ב"ד דְּנֻקָּא אֲבָל כְּשֶׁהַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי שָׁמַע בְּאַמַּת מַה שְּׁאָמַר הָרֵאשׁוֹן בְּפָנֵי ב"ד
בְּפָנֵי נִכְתָּב יָכוֹל הוּא לְשַׁלֹּחַן אַחַר שְׁלֵא ב"ד וְלוֹמַר לוֹ מַה שְּׁשָׁמַע מֵרֵאשׁוֹן בְּפָנֵי ב"ד
וְהַשְּׁלִישִׁי יֹאמַר לְפָנֵי ב"ד מַה שְּׁשָׁמַע מֵהַשְּׁנִי וְאִין צָרִיךְ שְׂיֵהָא שְׁלִיחַ ב"ד דְּנֻקָּא, וְאִהָּא
קְאָמְרִי לִי אֵינְהוּ דְּהָא נָמִי לֹא מִבְּעַיְלָא לְהוּ פִּינּוֹן דְּקַתְנִי אֲלֵא אֹמַר שְׁלִיחַ ב"ד אֲנִי וְאִי ס"ד
דְּאִיפֵּא גִּוְנִי שְׁאִין צָרִיךְ לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ ב"ד א"כ הִיאָרְךָ שְׁיִיךְ לֹמַר שְׁאִין צָרִיךְ שְׂיֵאמַר
בְּפָנֵי נִכְתָּב אֲלֵא אֹמַר שְׁלִיחַ ב"ד אֲנִי וְהָא לְהִיפּוֹךְ ג"כ פְּעֻמִּים שְׂיִוְדַע לֹמַר שְׁשָׁמַע מִשְּׁנֵי
שְׁשָׁמַע מֵרֵאשׁוֹן לְפָנֵי ב"ד בְּפָנֵי נִכְתָּב וְאִין צָרִיךְ לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ ב"ד, וְע"כ דְּשְׁלִיחַ ב"ד
צָרִיךְ לְהִיּוֹת לְעוֹלָם אִפִּי שְׁמַע מִשְּׁנֵי שְׁשָׁמַע מֵרֵאשׁוֹן בְּפָנֵי נִכְתָּב לְפָנֵי ב"ד רַק דַּס"ד
דְּצָרִיךְ ג"כ שְׂיֵאמַר מַה שְּׁשָׁמַע וְצָרִיךְ לְהַעֲיִד עַל בְּפָנֵי נִכְתָּב ג"כ וְקָאמַר דְּאִין צָרִיךְ
דְּבִשְׁלִיחַ ב"ד בְּלִבְד סָגִי אֲבָל הָא וְדָאִי דְּלְעוֹלָם צָרִיךְ שְׁלִיחַ ב"ד, וְעַל דְּרַךְ זֶה יִתְפָּרֵשׁ הָךְ
אִיפֵּא דְאָמְרִי, כְּךָ נִרְאֶה לִי בְּרוּר בְּפִי סוּגְיָא זֹו: שֶׁם אָמַר רַבֵּה שְׁלִיחַ בַּא"י עוֹשֶׂה כְּמָה
שְׁלוּחִים וְכו' מֵת רֵאשׁוֹן בְּטָלוּ כְּנֻלָּן.

גַּם בְּסוּגְיָא זֹו יֵשׁ לְדַקְדָּק, חָדָא פִּינּוֹן דְּבַא"י מִיְיָרִי לְמָה לֹא נִקְטַל לְהָא לְעִיל בְּמִשְׁנָה דְּמִיְיָרִי
בַּא"י, וְעוֹד מִקְמ"ל דְּעוֹשֶׂה כְּמָה שְׁלוּחִים פִּינּוֹן שְׁעוֹשֶׂה אֶחָד שְׁלֵא ב"ד מ"ש כְּלֵהוּ דְּלֵא
הָא שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ, וְאִדְרַבָּא ס"ד לְעִיל דְּכְלֵהוּ לֹא בְּעֵי ב"ד רַק רֵאשׁוֹן, גַּם קָשָׁה מַה
ס"ד דְּרַב אֲשִׁי דְּמֵת רֵאשׁוֹן בְּטָלוּ כְּנֻלָּן וְעוֹד מ"ש רֵאשׁוֹן אִפִּי שְׁנֵי בְּטָלוּ כְּנֻלָּן, וּבְנֻדָּאִי לֹא
כָּא רַב אֲשִׁי בְּכָאן לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּדֻנְקָא מֵת רֵאשׁוֹן אֲבָל מֵת שְׁנֵי כְּשֶׁר רֵאשׁוֹן לִיטְלוּ מִיְיָרְשִׁי
כַּמ"ש הַטּוֹר בְּשֵׁם הַרמ"ה דְּהָא עֵיקַר חִידוּשׁוֹ לְאַשְׁמוּעֵינּוּ דְּבִטְלוּ כְּנֻלָּן וְטָפִי הֵנִי לִי לֹמַר
דְּכָל שְׁלִיחַ שְׁמַת בְּטָלוּ אוֹתָן שְׁלֵא חֲרִיּוּ יְהָא רֵאשׁוֹן אוֹ שְׁנֵי אוֹ שְׁלִישִׁי, גַּם לִישְׁנָא דְּעוֹשֶׂה
כְּמָה שְׁלוּחִים אִינוּ מְדִיּוּק כְּלָל דְּהוּא אִינוּ עוֹשֶׂה רַק אֶחָד וְשְׁנֵי שְׁלִישִׁי וְכֵן כְּלֵהוּ: וּמַה
שְׁנִרְאֶה לִי דְּנֻדָּאִי רַבֵּה אֲמַתְנִיתִין קָאִי בְּגִט הֶבָא מַמ"הִי וְחִלָּה, וְקָאמַר דְּנֻקָּא בַּח"ל אֲבָל
שְׁלִיחַ הַנְּעֻשָׂה בַּא"י שְׁבָא הָרֵאשׁוֹן לֹא"י וְאָמַר שֶׁם בְּפָנֵי נִכְתָּב וְעֻשָׂה שְׁלִיחַ שֶׁם זֶה הַשְּׁלִיחַ
דִּינוּ כְּמוֹ הַמְּבִיא גִּט בַּא"י דִּיכּוֹל לְעֻשׂוֹת כְּמָה שְׁלוּחִים שְׁלֵא ב"ד דְּשְׁלִיחַ הַשְּׁנֵי שְׁקִיבְלוּ
בַּא"י מְסַתְמָא קִיבְלוּ פְּדִין, וְכֵמוּ שְׁאִין חוֹשְׁשִׁין בְּמְבִיא גִּט מַא"י כְּמוֹ כֵן אִין חוֹשְׁשִׁין
בְּמְבִיא גִּט מַא"י שְׁבָא לְשֶׁם מַמ"הִי דְּמְסַתְמָא נְעֻשָׂה בְּהַכְּשֶׁר וְכָל אֶחָד מוֹסֵר דְּבְרִיּוֹ לְחֻבְרִיּוֹ
שְׁלֵא ב"ד פִּיצֵד כָּא לִידּוֹ וְאִין צָרִיךְ עוֹד ב"ד כִּי כָּל שְׁאָמַר פְּעַם אַחַת בַּא"י בְּפָנֵי נִכְתָּב
סָגִי בְּכָךְ וְדִינוּ כְּמִי שְׁנִכְתָּב בַּא"י, וְלֹא מִבְּעַיְלָא לְמ"ד מְשׁוּם לְקִיּוּמוֹ דְּכָל שְׁאָמַר בְּפָנֵי נִכְתָּב
בַּא"י הֵנִי כְּנֻתְקִיּוּם בַּא"י וְשׁוּב לֹא חִיּוּשִׁינּוּ כָּאן לְעַרְעוֹר הַבְּעַל דְּנוּכַל לְכַרֵּר שְׁאָמַר בְּפָנֵי
נִכְתָּב בַּא"י, וְכ"ש כְּשִׁישׁ בְּיָדוֹ: כְּתַב מַב"ד שְׁאָמַר בְּפָנֵי נִכְתָּב אִין צָרִיךְ שְׂיִתְמַנּוּ כָּל
הַשְּׁלוּחִים ב"ד עוֹד, וְכֵמוּ כֵן לְהָךְ טַעְמָא דְּלְשָׁמָה בַּא"י וְדָאִי נְעֻשָׂה כְּהוּגֵן וְלֹא יוֹעִיל
עַרְעוֹר הַבְּעַל, וּמַה שְּׁצָרִיךְ בְּמִשְׁנָה לֹמַר שְׁלִיחַ הָאֲחֵרוֹן שְׁלִיחַ ב"ד אֲנִי הֵינְנוּ בְּחִלָּה בְּמַה"י
דְּנֻקָּא, דְּמַה שְּׁאָמַר הָרֵאשׁוֹן בְּמַה"י בְּפָנֵי נִכְתָּב לֹא יֵצֵא יְדֵי הַתְּקִנָּה דְּכָל גִּט הֶבָא מַמַּה"י
מִמְקוֹם לְמְקוֹם אוֹ לֹא"י צָרִיךְ שְׂיֵאמַר רַק דְּהַקְלוּ דְּסָגִי בְּשְׁלִיחַ ב"ד אֲנִי וְהֵנִי כְּמוֹ בְּפָנֵי
נִכְתָּב אֲבָל חִלָּה בַּא"י כְּכָר נְפִטֵר מִיְדֵי תְּקִנַּת חֲכָמִים בְּאַמִּירַת הָרֵאשׁוֹן הַמְּבִיא אוֹ הֵנִי כְּאֵלוֹ
נִכְתָּב שֶׁם בַּא"י וְשׁוּב הַמְּבִיא אוֹ מְשֶׁם אִין צָרִיךְ שְׂיֵאמַר כְּלוּם וְיָכוֹל לְמַנּוֹת כְּמָה שְׁלוּחִים
שְׁלֵא ב"ד, וְהֵינְנוּ דַּס"ד דְּרַב אֲשִׁי דְּמֵת רֵאשׁוֹן בְּטָלוּ כְּנֻלָּן דְּכְלֵהוּ מִפְּחוּ קְאָתִי מִפְּחַ
אַמִּירַתוֹ בְּפָנֵי נִכְתָּב.

ולולא אמירת הראשון אינם כלום הלכך ס"ד דהם נתלין בו דוקא ואם מת בטלו פולן, ולכך דוקא ראשון אבל שני לא בטלו פולן אפי' לרב אשי ודחי לי' מר בר רב אשי דמ"מ לעונן גוף שליחות הנתינה פלהו בבעל תלינו להו, ואף שאין צריכין לומר בפני נכתב מפת הראשון שכתב אמר אבל מ"מ מפת בעל קאתי והיינו דנקט הך דינא במביא במה"י ולא לעיל דבהא פשיטא לי' דיכול למנות פמה שלוחים גם במת ראשון לא בטלו פולן דבמ"הי שכל אחד אומר שליח ב"ד אני לא תליא בשלפניו כלל וכן בא"י דכלהו אין צריכין לומר, רק פאן דכלהו לא אמרי מפת אמירת הראשון דדנין פאלו נכתב שם והוי שליח הראשון כמו בעל השולח מא"י ואם מת בטלו פולן.

ודוקא ראשון אבל שני שאין צריף לומר שוב אין מיתתו מבטל שלאחריו כלל אפי' לרב אשי: ויש לי עוד דרך אחר לפי מה שנסתפק ה"ר"ן ז"ל בשליח העושה שליח ושני שלישי אי בעי חלה דוקא או אפילו לא חלה דרך בראשון בעינו חלה ע"ש, ונראה לי שיש לחלק בזה בין א"י לח"ל דבא"י אין סברא כלל להצריך חלה דכיון שחלה הראשון ויכול למנות אחר יכול למנות פמה שלוחים דמה נ"מ אחד או הרבה והיינו שיאמר אתה תהא שלוחי עד מקום פלוני ושם תמסרנו לפלוני וכן פלהו, אבל בח"ל כיון דכולם צריף שיהיו בב"ד דוקא, א"כ ממילא אין יכול למנות פאן רק אחד בלבד שהוא נמנה פאן בב"ד אבל שיימנה שליח אחר במקום אחר זה השלישי לא יהא שליח ב"ד כלל [וכ"ש אי נימא כיון שלא נעשה שליח לגרש אינו נאמן לומר כלל שליח ב"ד אני רק אי נעשה לגרש וחלה אומר שליח ב"ד אני ועושה אחר לגרש משא"כ אי לא נעשה מתחלה לגירושין כלל] רק שהשני ימנה מעצמו שליח אחר, א"כ אין שליח עושה שליח רק בחלה משא"כ בא"י פלהו מפת ראשון הם שהוא ממנה פמה שלוחים וכלהו מפחו קאתי נהרי חלה הראשון, והיינו דקאמר רבה שליח בא"י כשחלה עושה פמה שלוחים תיקף דכלהו מפחו קאתי נהרי חלה הוא אבל בח"ל חד מחברי' אתי ובעינו חלה בכלהו דוקא וכל אחד אינו ממנה רק אחד, והיינו דס"ד דרב אשי דמת ראשון בטלו פולן דכלהו מפחו קאתי משא"כ בח"ל וניחא לי לפי' זה לישנא דעושה פמה שלוחים כמו שכתבתי ומ"מ ראשון נראה לי עיקר דמשמע דקאי אהא דמעיקרא דבעי פלהו בב"ד דוקא וקאמר איהו דשליח בא"י עושה שלא בב"ד דכל שפא מא"י הוי פאלו נכתב שם פנ"ל ואין צריף למנות בב"ד: שם והא שליח שלא ניתן לגירושין הוא איפסוי.

יש לדקדק בזה מאיזה צד פשיטא להו דשליח שלא ניתן לגירושין אינו יכול למנות שליח אפי' שלא לגרש כלל רק למנות שליח שיעשה מה שנצטונה הוא ולא מצינו רמז מזה במקום אחר וע"כ דכ"כ הוי פשיטא להו מסברא עד דאיפסוי רבא, ונראה לי לומר דשליח לגרש הוא דהוי פמות משלחו ויכול למנות שליח אחר, אבל זה שאינו לגירושין הוי כמו מקלי ואינו פמות משלחו ואין לו לעשות רק כמו שנצטונה שיתן הוא ואין בו פת למנות שליח אף לא לגרש כי מעשיו אינן רק מעשה קוף ואין פת בידו לשנות ממאמר הבעל שום דבר: ובהכי ניחא לי מה דיש להבין כיון דפשיטא להו דשליח שלא ניתן לגירושין אינו יכול למנות אחר מה מקשה רב אשי מי קאמר לי' אבא בר מניומי ולא את מה בכך דהי' מרנצה עליו ג"כ מ"מ כיון שאינו מכירה הרי לא ניתן לגירושין ואם נפרש דעכשיו ג"כ אפתי שליח הוא כשיפירה ע"י עדים לכך מיקרי שליח לגירושין, א"כ נצטרף לומר שהשליח אינו צריף שפיר האשה בעצמו רק ע"י עדים סגי, וזהו

היָפֶה הַמְבֹנָאָר לְעֵיל ספ"ב דְּצָרִיף שְׁיַפִּיר בְּעֶצְמוֹ וְהַתּוֹס' דְּחָקוּ שֶׁם לְחֻלְק דְּסוּמָא שְׁאֵנִי וְלַהֲנָ"ל נִיחָא בְּפִשְׁיטוּת, פִּינּוֹן דְּס"ס אִי הָיָה מְפִירָה הָיָה הוּא שְׁלִיחַ לְגַרְשׁ וּמְמִילָא יוֹדֵעַ הַבְּעַל שְׁיִכּוּל לְמִנּוּת אַחַר וְלֹא הַקְפִּיד עַל זֶה א"כ אַף שְׁנִסְתַּלַּק מִשְׁלִיחוּתוֹ לְגַרְשׁ מ"מ לֹא הִדַּר וְקָפִיד מַה דְּלֹא קָפִיד מְעִיקְרָא [וְעוֹד דְּלֹא בִיטַל כָּלֵל שְׁלִיחוּתוֹ רַק הוּא יֵהָא שְׁלִיחַ גְּמוּר עַד מְקוּמוֹ שֶׁל אַבָּא בַר מְנַיּוּמִי וְהוּא יְמַנֶּה אוֹתוֹ מִפְּחוֹ, וְהֵינּוּ דְקָאָמַר מִי קָאָמַר לִי אַבָּא בַר מְנַיּוּמִי וְלֹא אֶת, וְהֵינּוּ דְאָבָא בַר מְנַיּוּמִי יֵהָא שְׁלִיחַ מְעַתָּה וְהוּא אֵינוֹ רַק מְעַשֶׂה קוּף רַק לֹא סִילַק שְׁלִיחוּתוֹ רַק הוּא יְמַנֶּה אוֹתוֹ מִפְּחוֹ] אָבֵל עַכְשָׁיו שְׁאֵינוֹ מְפִירָה שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר שְׁאֵינוֹ יְכוּל לְגַרְשׁ ע"י עֵדִים שְׁיִאָמְרוּ לוֹ שְׂזוֹ הִיא, כְּמוֹ סוּמָא: אֵיבְרָא שְׁיֵשׁ מְקוּם לְפָרֵשׁ בְּפִשְׁיטוּת לְפִי מַה שְׁפַתְבּ ב"י בֵּא"ה ע ס' קמ"ב בְּשֵׁם הַרְשָׁב"ץ דְּאֵם שְׁלַח שְׁלִיחַ לְמִסּוּר הַגֵּט לְשִׁלּוּחוֹ אֵינוֹ יְכוּל לוֹמַר בְּפִנֵּי נִכְתָּב פִּינּוֹן דְּאֵינוֹ רַק מְעַשֶׂה קוּף אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר בְּפִנֵּי נִכְתָּב, וּא"כ יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּפִשְׁיטוּת דְּעַל מַה שְׁאָמַר מְסוּר מִיָּלְדָּה דְּהֵינּוּ בַפ"נ כְּמוֹ שְׁפִירָש"י הַקְשׁוּ עָלָיו דְּהָיָה שְׁלִיחַ שְׁלֹא נִיתַן לְגִירוּשֵׁין וְאֵינוֹ נֶאֱמָן בְּפִנֵּי נִכְתָּב, וְדִנְקָא בְּאֵם צְוָהוּ שְׁהוּא יַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ מִפְּחוֹ נֶאֱמָן בְּפִנֵּי נִכְתָּב כְּמוֹ שְׁפַתְבּ הַרְשָׁב"ץ שֶׁם כִּדְמוּכַח לְעֵיל ספ"ב בְּאֲשֶׁה הַמְבִיאָה גִיטָה, אָבֵל אִם צְוָהוּ לְמִסּוּר לְפִלוּנֵי אוֹתוֹ פְּלוּנֵי שְׁלִיחַ הַבְּעַל הוּא וְזֶה אֵינוֹ רַק מְעַשֶׂה קוּף וְאֵין אֲמִירְתוֹ בַפ"נ מְהֵי כְּמוֹ דְּלֹא מְהֵי אַחַר שְׁאֵינוֹ שְׁלִיחַ הַבְּעַל לְגַרְשׁ, וּלְפִי זֶה ג"כ יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּפִשְׁיטוּת הָא דְרַב אֲשֵׁי מִי קָאָמַר לִי אַבָּא בַר מְנַיּוּמִי וְלֹא אֶת, וְאֵין צָרִיף לוֹמַר דִּיכּוּל לְמִסּוּר הַגֵּט ע"י הַפְּרָה שֶׁל אַחֲרִים רַק הֵינּוּ טַעְמָא דְּהָא מְעִיקְרָא עֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְזֶה מִמֶּשׁ רַק לְפִי שְׁאָמַר לוֹ שְׁהוּא: אֵינוֹ מְכִירָה צְוָה לְמִסּוּר לְאָבָא בַר מְנַיּוּמִי הַלְכָּה אֲמַרִּינוּ לֹא שְׁבִיטַל שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל זֶה לְגַמְרֵי וְכֵאֵן עֲשֶׂה הַבְּעַל לְאָבָא בַר מְנַיּוּמִי לְשְׁלִיחַ וְהוּא לֹא יֵהָא רַק מְעַשֶׂה קוּף רַק הוּא יֵהָא עַכְשָׁיו שְׁלִיחַ הַגֵּט כְּמִקְדָּם עַד מְקוּם פְּלוּנֵי וְשֶׁם יַעֲשֶׂה הוּא שְׁלִיחַ לְאָבָא בַר מְנַיּוּמִי וְהוּא מִמֶּשׁ כְּמוֹ הַךְ דְּאֲשֶׁה דְּספ"ב הָרִי אֶת שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה.

עַד מְקוּם פְּלוּנֵי וְשֶׁם תְּמַנֶּה אַחַר דְּבַכְה"ג נֶאֱמָן לוֹמַר בַפ"ג, כְּמוֹ אֲשֶׁה דְּהַתָּם: וּלְפִנֵּי זֶה צ"ל דְּלֹא הָיָה פְּנוּנַת רַב סְפָרָא לְהַקְשׁוּת עַל מַה שְׁאָמְרוּ לוֹ מְסוּר מִיָּלְדָּה קָמִי דִּינּוֹן אֵלֹא אִפִּי הָיָה אַבָּא בַר מְנַיּוּמִי בְּכֵאֵן לֹא הָיָה יְכוּל לְמִסּוּר לוֹ הַגֵּט לְפִי מַה שְׁהָיָה חוֹשֵׁב רַב סְפָרָא דְּהָיָה פְּנוּנָתוֹ אַבָּא בַר מְנַיּוּמִי וְלֹא אֶת, וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִפִּירָש"י דְּלֹא ס"ל כְּרַשָׁב"ץ הַנָּ"ל שְׁהָרִי פִי מְסוּר מִיָּלְדָּה שְׁיִאָמַר בְּפִנֵּי נִכְתָּב וּפִי שְׁלִיחַ שְׁלֹא נִיתַן לְגִירוּשֵׁין וְאֵינוֹ יְכוּל לְמִסּוּר לְאַחַר מִשְׁמַע בְּהֵדָּה דְּלֹאבָא בַר מְנַיּוּמִי יְכוּל לְמִסּוּר כְּאֵף שְׁאֵינוֹ שְׁלִיחַ לְגִירוּשֵׁין: וּמ"מ אֲפָשֶׁר לְדַחּוּת דְּמוּדָה רַש"י דְּשְׁלִיחַ שְׁאֵינוֹ רַק לְמִסּוּר לְשְׁלִיחַ הַבְּעַל אֵינוֹ נֶאֱמָן בְּפִנֵּי נִכְתָּב רַק דְּלֹא מִשְׁמַע לִי לְפָרֵשׁ הַקּוּשָׁי כִּר' סְפָרָא כְּהַדְמָשְׁמַע דְּלֹא קָפִיד רַב סְפָרָא רַק לְפִי דְּלֹא אֲשַׁכַּח לְאָבָא בַר מְנַיּוּמִי וְע"כ דְּלִכ"ע הָיָה הוּא שְׁלִיחַ עַד מְקוּמוֹ שֶׁל אַבָּא בַר מְנַיּוּמִי וְהוּא יַעֲשֶׂה לְאָבָא בַר מְנַיּוּמִי שְׁלִיחַ כְּמוֹ אֲשֶׁה דְּספ"ב הַנָּ"ל רַק דְּמ"מ מְקַשֶׁה פִּינּוֹן דְּאֵינוֹ שְׁלִיחַ רַק לְמִנּוּת שְׁלִיחַ אֵינוֹ יְכוּל לְמִסּוּר לְאַחַר וּמִשְׁנֵי לִי דְּכִינּוֹן דִּיכּוּל לְגַרְשׁ ע"י הַפְּרַת עֵדִים הָיָה שְׁלִיחַ לְגַרְשׁ מִמֶּשׁ, אִף הַמְעַיִינּוּ בְּלִשׁוֹן רַש"י יִרְאֶה דְּמִשְׁמַע לְהֵדָּה דְּמִפְרָשׁ אַבָּא בַר מְנַיּוּמִי וְלֹא אֶת הֵינּוּ אַבָּא בַר מְנַיּוּמִי יֵהָא שְׁלִיחַ מְעַתָּה וְלֹא הוּא וְכִינּוֹן דְּהוּא שְׁלִיחַ מְעַכְשָׁיו וּמ"מ לֹא שְׁאָל ר' סְפָרָא רַק עַל מַה שְׁמִכְרוּ לְאַחַר אָבֵל לְאָבָא בַר מְנַיּוּמִי יְכוּל לְמִכְרוּ ש"מ דְּלֹא כְּרַשָׁב"ץ הַנָּ"ל, גַּם נִרְאֶה לִי מִפִּירָש"י בְּלִישְׁנָא קָמָא דְּאֵין פְּנוּנַת רַב אֲשֵׁי לְדַחּוּת מִפְּחוֹ הַפְּרַת עֵדִים רַק אִפִּי אִי נִימָא דְּאֵינוֹ יְכוּל לְגַרְשׁ כָּלֵל

מ"מ פיון דמתחילה עשהו שלים לגרש לילא דלא ידע לה א"כ עדיין הוא בתוקף שליחותו פמו שלים גמור ונהרשהו לעשות כל מה ששליח לגירושין יכול לעשות פיון שמה שאינו מגרש אינו רק מפח דלא ידע לה לא מחמת קפידת הבעל, ועמ"ש בחדושי לא"הע סימן קמ"ב באריכות: שם חלה טעמא מאי.

פבר פתבתי לעיל שגראה לי דכוננת רבא דס"ד בכה"ג שהתנה שלא ליתן עד אחר ל' ביהא ודאי קפיד שלא ימסרנו לאחר ואהא קאמר דהא חזינו בלי חלה לא ישלחנו ש"מ דאמרין דקפיד או באת הולך ומ"מ בחלה לא קפיד, א"כ ה"כא נמי אף אי לא איתגיס קפיד אבל בנאנס לא קפיד, ומינשב מה שהקשה הרב"ד הביאו הר"ן לעיל: שם דלבתר תלתין יומין.

משמע מלשון זה דהוא מצנה להם לעשות שליח לבתר תלתין יומין דכיון דהוא נצטנה לגרש לבתר תלתין אי אפשר לו לעשות שליח אחר בתוך תלתין רק שימסרנו לב"ד ויצנה להם לעשות שליח לבתר תלתין, דהשתא: שליח זה הנעשה אחר תלתין מפחו הוא דמפח הב"ד אי אפשר דהם אינן יכולין להיות שלוחין בתוך ל' רק כמעשה קורף בעלמא וכמו כן ביהא דאבא בר מניומי לעיל י"ל דלא עשה הב"ד שלוחים והם יעשו לאבא בר מניומי דהוא נצטנה למסרו לאבא בר מניומי לא לעשות שליח אחר רק שמצנה להם על שליחות אבא בר מניומי וגם בזה ס"ד דלא מהני שאין לו לשנות ממה שנצטנה למסרו לאחר רק הוא בעצמו ימסרנו לו ותל' כפי הפירושים שכתבתי לעיל]: שם וליחוש שמה פייס וכו'.

פירש"י אלמא טעמא דאמר הכי אבל האי דלא אמר הכי ליחוש, ולפי פירושו הך קושיא לא קאי אהא דקאמר מסור מילך רק אפי' לא איתגיס פלל לא הוי מהני הגירושין מחשש דפייס, אבל יש לדקדק למה איכסוף רבא תיכף מנין דלא אמר הכי אדרבא מן הסתם נעשה פהוגן גם למ"ד דחשש שמה פייס היינו שביטל הגט, א"כ לא ידעתי אם שיהי זה בשליח דאסור לבטל שלא בפניו ועכ"פ במאמין השליח שלא ביטל הגט סגי בכה"ג ונראה לי דעיקר הקושיא ה"כא פיון דעכ"פ תלי בשליח א"כ היאך יוכל לעשות שליח אחר דהוא לא האמין רק לזה ולשני לא האמין פלל, וכל כה"ג דתל' בנאמנות אין לו לעשות אחר, כה נראה לי, ועמ"ש לעיל דף י"ח ע"ב בגמרא בד"ה וליחוש שמה פייס: בתוס' בד"ה הכי גריס כו', נראה לי דתל' ביהא דרש"י ס"ל דל"ב קאמר דאבא בר מניומי יהא שליח ולא הוא שאי אפשר לו להיות שליח לפי שאינו מכירה וממילא בטיל שליחותו לגמרי ור"ת ס"ל דלעולם יכול לגרשה ע"י הפרת עדים ולא דמי לסומא דלעיל דחיישינן שמה יטעוהו כמש"ל, הלכך ממילא אי אפשר לומר דהוא נתבטל לגמרי שהרי אם ימצא עדים המכירין אותה יוכל לגרשה בעצמו לכה שפיר משוי שליח, ועיין מה שכתבתי לעיל סוף פ"ב ביהא דסומא דהתם: דף ל ע"א בגמרא פי משוי ב"ד שליח.

פירש"י מי בעי בפניו דשליח קמא, וכוננתו דרבא קאמר דימסור מילי דלבתר תלתין משוינן שליח דבתוך ל' לא משוינן שליח ולבתר תלתין לא יהא שליח קמא לפנינו ומספקא לי' לרבא אי פדין עביד דלא בעי בפניו או לא, והיינו דבהך קושיא דשמה פייס נתברר דעביד פדין דארוסה הנאי, וקאמר דבהא מספקא לי' אי עביד פדין דשמה בעי בפניו וה"כא לאחר ל' לא יהא שליח קמא ולק"מ גושית הרא"ש על רש"י: אמנם הרי"ף

יש לו פיל אחר בזה וגירסא אחרת והספק אי בעי בפניו דשליח בתרא, ודבריו צריכין ביאור דמאיזה צד נבעי בפניו וכי אין אדם עשוי למנות שליח שלא בפניו, ונראה לי דהספק הי' אי בעינן שידע שליח בתרא שזה הגט בא ליד ב"ד משליח קמא ואמר לפנייהם בפ"נ ואז מהני שיאמר שליח ב"ד אני, אבל אם לא ראה פלוס לא מהני דהוא לא ראה פתיבת הגט וגם לא שמע ממי שמסרו לו בפ"נ, ואהא פשיט דלא בעי בפניו והיגו מדקתני במתניתין ואין שליח האחרון צריף שיאמר בפ"נ, וע"כ אי אפשר לפרש שיאמר בפניו ממש נכתב דמנא ידע ועוד אי צריף שיאמר מה צנרף לאמירת הראשון וע"כ דהפוננה שאין צריף שיאמר ששמע בפני נכתב מראשון רק שליח ב"ד אני ומסתמא עשו ב"ד פהוגן וא"כ לא בעי בפניו פלל, ולפי זה שפיר יש לומר דקאי אהא דמעיקרא דראשון אמר דבריו בתוף ל' והם היו עושין שליח אחר ל'.

וא"כ הרי לא הי' מסירתו לב"ד ואמירתו בפ"נ בפני שליח השני ושפיר מספקא לי לרבא אי מהני: בתוס' בד"ה מי זיהיב לה וכו' אין טענת אונס וכו' וא"ת וכו' בדבר גדול וכו'. דבריהם צ"ע לדעתי מכמה טעמים, חדא דלפירושם לא תליא פלל ביש אונס ואין אונס רק אי הנה פוננתו בדבר גדול הרי ידע שאין לו דבר גדול וסבר וקיבל, ועוד דלישנא דר"י דקאמר מידי תרקבא דדינרי בעי למיתב לה משמע דס"ל בל"ב דפייסנא אין צריף דבר גדול רק שפייס סגי וקניי תנאו וא"כ לא תליא פלל ביש אונס ואין אונס, ועוד דלישנא דקאמר בל"ב הא פייסה ולא איפייסא לא משמע פלל דהפוננה דקניי תנאו דפייסה דלא הני לי לומר ולא איפייסא שאין דנין רק על הפיוס, גם לפי פירושם הני ל"ב כמ"ד יש אונס ואנן אין אונס קי"ל: ולולא דברי המפרשים הייתי מפרש להיפך שזה הלשון אי פייסנא לה עד תלתין הפוננה אם לא תתפייס לו עד תלתין להיות עמו יאה גט אזל פייסה ולא נתפייסה אם פן נתקיים התנאי שהרי לא נתפייסה וקאמר ר"י דעדיין לא נתקיים שאי הי' נותן לה תרקבא דדינרי היתה מתפייסת לו וזה שאין לו הני אונס ואינו גט, ובל"ב קאמר מידי תרקבא דדינרי בעי למיתב לה הרי פייסה במה דאפשר ולא נתפייסה ונהרי נתקיים התנאי ואף שאפשר אי הי' לו תרקבא דדינרי היתה מתפייסת לו מ"מ אין לנו במה שאין לו ואין אונס בגיטין ושפיר הני ל"ב כמ"ד אין אונס, וקושית תוס' לק"מ דנדאי אי הנה נותן לה תרקבא דדינרי ולא היתה מתפייסת הני גט מעליא דהא קאמר אי לא פייסנא ונהרי פייסה שלא נתפייסה, פנ"ל: במשנה מפריש עליהן.

לכאורה נראה דהך מפריש עליהן לאו דוקא הוא דהא אפי' יפריש סתם פירותיו מתוקנין רק למפנר אח"כ התרומה מוכר בחזקת קניימין פי אם מתו אינו יכול למכרם דהו גוזל מתנות קמ"ל דבחזקת קניימין הם ויכול למוכרם: אלא דקשה לומר פן דלפי זה אי הנה הדין דמתו אין צריף רשות מן היורשין אין מקום לדין זה פלל דלהפריש יכול בכל אופן ולמפנר ג"כ יכול אפי' מתו וא"כ הני לי למיתב מעיקרא הך דינא דצריף ליטול רשות ובתר הכי דאי לא ידעינן מחזקינן להו קניימין, גם לפי זה עיקר הדין במתניתין דאין צריף ליתן לידו, ומקושית הש"ס לא משמע הכי דהני לי לומר והא לא אתי לידו, ועוד פינון דעיקר הדין על המכירה הוא מה לו להזכיר הפרשה: לכן נראה לי דנדאי צריף שיפריש עליהן ממש דאי יפריש סתם יש לכל פהנים זכות בהם ואין לבעלים רק טובת הנאה ליתנם למי שירצה שדעתו מתקרבת לו אבל לא שיתנם למי שיקבלם בהלואתו רק צריף שיפרישם תיכף עבור פהן זה, והשתא ממילא אפילו אי מתו אין צריף ליטול

רשות צריף לאשמועינו דמועיל הפרשה שלו דהוי בחזקת קנימין דאי מתו אינו מועיל כלל מה שהפריש כיון שעל זה הפריש ומת, והיינו דפריף בש"ס ואע"ג דלא אתי לידן, דמדלא קתני שצריף ליתגם אח"כ לאותו פהן ולקבלם ממנו משמע דיכול למוכרם בלי שיגיע לידו והיאף יצא ידי נתינה אבל נדאי תרומה מעלי' היא ופירוטיו מתקנים רק ידי נתינה לא יצא: שם מתו צריף ליטול רשות מיורשין.

לא נתבאר לי למאן דמוקי לה במכרי פהונה מה ס"ד שיועיל ליורשין הא אינהו לאו מכרי דידן' נינהו, ועוד אפי' נטילת רשות מה יועיל ס"ס לא עדפי יורשין מהאב אי לא קיה ממכרי הי צריף שיגיע לידו או לזכות לו ע"י אחר ורחוק לומר דאסחי פהני דעתייהו גם אי מתו דכיון דאבנה הוי ממכרי ומסתמא יתן ליורשין, ואי נימא דיורשין נמי מכרי דידן' ופועמים הי' נותן להם א"כ אי חי היאף יועיל כיון דאיפא מכיריו בר מינן, ועמ"ש בתוס' בסמוך בד"ה במכרי יישוב לזה: בתוס' בד"ה במכרו.

ולדעתי נראה דכף הפונה דאיס"ד דיועיל מכרי הוי לי' לתנא לאשמועינו בהדן' דעכשין לא ידענו דמהני דיש לומר דבאמת צריף לזכות ומ"ד מכרי ס"ל דטפי יש לומר דמזפה לא מהני דכיון דחבירו זוכה אין לו להחזיר לו עבור הפהן לפרוע חובו של פהן בלי רשותו וכיון שהוא זכה עבורו אין לו להחזיר, ועוד אולי פרע לו הפהן או מחל לו בע"ה, ואי ס"ד דבאמת מהני מזפה הוי לי' לתנא לאשמועינו בהדן': ובהכי ניחא לי טפי הא דנקט בסיפא דמהני רשות מיורשין דאינהו נדאי לא מכרי פהונה נינהו כמ"ש לעיל, ולהנ"ל יש לומר דבהא כ"ע מודו דמהני זכוי כיון שנוטל רשות מהם וברצונו הוא מזפה ונטלם בחזרה משא"כ באב דלא בעי רשות מינן' כלל קשי' להו דמזפה לא קתני ומאן דמוקי לה כר"י ס"ל דמתרונניהו לא הוי מהני מדינא מכרי ומזפה רק עשו שאינו זוכה כזוכה ועוד יש לומר דהפונה אי לא הי' שום מציאות רק מכרי הוי התנא מפרש להדן', וכן מזפה בלבד הוי לי' ליפרושי רק לפי דיש מציאות מזפה ומכרי לא חש לפרש, והיינו דקאמר פירושאי לא מוקמינן דאף דפסק שמואל כר"י מ"מ התנא הוי לי' ליפרושי, דמעצמנו פירושאי לא מוקמינן: בד"ה פירושאי לא מוקמינן אע"ג דשמואל פסק וכו' ולפי ענ"ד לק"מ, דנדאי הך דהקא לא הי' מהצנרף לעשות שאינו זוכה כזוכה דהא יכול לזכות ע"י אחר רק ר' יוסי ס"ל דאפי' בכה"ג עשו שאינו זוכה כזוכה פהן דכל שחליפיו ביז פהן פטור מן המתנות אף שיכול לזכות ע"י אחר אבל שמואל לא פסיק בהא כר"י רק בהך דהשוכר הפועל ילקט בנו אחריו דשם הנצרכו לעשות שאינו זוכה כזוכה: בד"ה ופוסק כשער הזול אפי' פוסק הרבה פחות משער הזול.

עמהרש"א מה שפירש בכוננת רש"י ותוס' דלרש"י כל כה"ג אסור כל שיצא השער אין לו לפסוק בזול רק הכונה כשלא יצא השער יכול לפסוק עמו בכף וכף אף דבעלמא אין פוסקין עד שיצא השער, ומשמע להו לתוס' דהך ואין בו מיירי ג"כ כשיצא השער כמו הך דפוסק בזול, ועמ"ש בתוס' בד"ה כיון דהנכרח רש"י לפרושו' ליישב קושית התו' מפרדיסא דאסר רב: בד"ה הא קמש"ל וכו' או תן לי קנה וכו'.

דבריהם תמוהין לפע"ד דבהדן' מבואר בפירש"י שם דטעמא דיכול לומר כף הוא משום דבלא"ה יכול לחזור בו ואין עליו רק מי שפרע וכן פי' התוס' להדן' שם ריש א"כ הקא דקאמר לקמן דבע"ה אינו יכול לחזור בו פשיטא דבעלמא כה"ג אינו יכול לומר תן לי

מעוטיני או תן לי כזה ומ"מ הכא יכול לומר פן וזהו דקמ"ל פאן משא"כ בעלמא: בד"ה
פינון דכי לית לי' וקא דאסר רב בפרדיסא וכו' הכא התירו משום תקנת פהו.

דבריהם דחוקין דהוי לי' לומר בפשיטות משום תקנת פהו ולמה לי' לומר משום דכי
לית לי' פינון דקא לא מהני, אמנם עיקר קושיתם הוא רק לפי שיטתם לעיל בד"ה ופוסק
פפי מה שפירש מהרש"א אבל לפי רש"י דעיקר הפנונה הכא לפסוק אף שלא יצא
השער אבל לפסוק פחות מהשער אסור, א"כ הו' פרדיסא דקתם שהיא קונה בפחות
הרבה כמו שפירש"י קתם שפיר אסור דהוי אגר נטר אף דאית בי' תיוקא וקא לא
התירו רק לפסוק קודם יציאת השער מה דבעלמא אסור: בד"ה לא שנו, אפי' לרבנו
הכא לא גרע וכו' אי נמי כדפי' בקונטרס דקא דאין לו למשוך ממנו פלום וכו'.

הנה דברי רש"י צריכין ביאור, דמה נ"מ פהו או בע"ה דס"ס אי אמרינו דלא מיחסרה
משיכה למה יוכל הפהו לחזור ואי מיחסרה משיכה משום דעשו לכהן כזוהא א"כ לגבי
בע"ה נמי מיחסרה משיכה, והי' נראה לי דכוננת רש"י פשוט, דנדאי בע"ה שנתן לפהו
המעוה לא על דעת פרעון נתן לו דקא אי אין לו פירות אין מחויב להחזיר המעוה פלל
וכן מבואר לקמן להדי' דאי העשיר העני זכה הלה במה שבידו ופירש"י דהלוהו ע"מ
שלא יפרע ממנו א"כ לא דמי בעלמא בלוקח ומוכר דהחויב חל על המוכר להחזיר הדמים
פל שלא יתן לו פירות הלקח בתרנוניהו מיחסרה משיכה אבל פאן לגבי מעוה שקיבל
הפהו ועני לא מיחסר שום משיכה שהרי אפי' יעשיר ולא יהא לו פירות פלל המעוה
מתנה, אבל לגבי בע"ה שפיר מיחסרה משיכה, דלולא זה אינו יכול למוכרם ולקבל
חובו, ולפי זה היינו ממש תירוץ ראשון בתוס' והיאך כתבו אי נמי כדפי' בקונטרס
ואפשר דס"ל לתוס' בכוננת רש"י דדוקא אם בע"ה רוצה לחזור וכהו ועני עומד בדבריו
א"כ לא מיחסר פלום שהרי פירותיו בידו וכל כמה שאין הפהו חוזר לא מיחסר פלום,
אבל כשהפהו חוזר ובנדאי חזרתו אחר הפרשה דקודם הפרשה היאך יחזור הא בידו
להפריש על אחר ולא יהא לו פלום ויצטרף להחזיר המעוה ולאחר הפרשה שלו הם
וכשחוזר בו אין לבע"ה קנין בהם ושפיר מיחסר משיכה ויכול לחזור אבל לדעתי העיקר
בכוננת רש"י כמו שפתיבתי: אמנם בלא"ה נראה לי דעיקר כוננת הש"ס להביא ראיה
דמדינא יכולין לחזור בלי משיכה הילכך ממילא הכא דוקא בע"ה אינו יכול לחזור משום
תקנת פהו אבל פהו דינו כמו בעלמא דבהא לא שייך תקנת פהו שלא ישיג ללות מעוה
דמאי איכפת לי' לבע"ה אי יחזיר לו מעותיו ולא הפסיד פלום כף נראה לי, והנה
מהרש"א הקשה למ"ד דבר תורה מעוה קונות למה יוכל לחזור והוא תמוה, דהכא לא
שייך קנין מעוה דבשעה שנתן לו המעוה לא הנה עדיין פלל פירות לקנות אבל להיפך
הפהו קנה המעוה דלא מיחסר משיכה למעוה, ועמ"ש לקמן ע"ב בתוס' בד"ה הילך
דמיו: ע"ב בתוס' בד"ה איכא בינייהו עניי כותים אור"י כו'.

ולא ניחא להו לומר דפליגי בהא גופא אי תקינו לעניי העיר דוקא או אפי' דעלמא ונ"מ
בליכא עניי, דמדקאמר ת"ק עניי ישראל ורב אחא עניי עולם ש"מ דלאו בהא פליגי
רק בכותים דאל"כ הוי לי' לת"ק לומר עניי עיר דלכ"ע עניי ישראל בעינו וע"כ דבכותים
פליגי: איברא מה שהקשו לפירש"י לק"מ דנ"מ טובא היכי שהלוה מעוה לכותים דלת"ק
לא הועיל פלום ואסור להפריש מעשור עניי בשביל כותים ולישראל לא הלוה פלל ולמ"ד

פותים גירי אמת מותר להפריש מ"ע עבורם, ועוד דנ"מ דיעבד אם הפריש מעשר עני בשביל פותים לא עשה פלום, ולתנא בתרא להיפך אם הפריש מעשר עני בשביל ישראל דעלמא אינו פלום דהם לא זכו בה פלל דשייך לכותים שבעיר: בד"ה תניא וכו' ואסיפא קאי.

כל הפוסקים חולקין על דברי התוס' הללו ופירשו דארישא קאי ודוקא יורשין שירשו מהני נטילת רשות אבל בירשין שלא ירשו פלל לא מהני נטילת רשות פלל פיון שלא הוטל עליהם פלל לפרוע הלואה של אביהם לא שייך שפריש תרומה ומעשר וימכור אותם פיון שאינו מגיע לו פלום מאותו שהפריש עליו ובכה"ג לא עשו שאינו זוכה פזוכה וכ"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות וכן מבואר ברמב"ם בהלכות תרומות: אבל לדעת דברי התוס' ברורים דנדאי יש להבין בעיקר הקושני ומי איפא יורשין דלא ירתי, דנדאי פשיטא דאיפא טובא שלא ירשו פלום ולא הניח אביהן שום דבר וע"כ דהקושני פיון דקרי להו יורשין ע"כ ירשו, והשתא אי ס"ד דארישא קאי ולהורות דבלא ירשו לא מהני נטילת רשות קשה מה קושני? הא שפיר הוי ס"ד דאפי' לא ירשו מהני נטילת רשות ונקט יורשין דאפי' יורשין בעינן נטילת רשות ולעולם אפי' לא ירשו מהני רשות עכ"פ קמ"ל רבי דלא מהני רשות רק בירשין שירשו.

וע"כ שגפרש להיפך דקאי ארישא וס"ד דבלא ירשו עדיף ולא בעי נטילת רשות ושפיר הקשו דכ"ש בלא ירשו שצריך ליטול רשות, פנ"ל: בד"ה וכמעשה דקטינא דאבני ואע"ג וכו' ה"א תקנתא דרבנן.

וילדעתי נראה פשוט דה"א הוי ממש פהך דהתם דהא חזינו דוקא אי אמר לי' דהוא הני חמשין דמי קטינא סליקא סלקי' אבל בלא"ה גובה וחזור וגובה, א"כ ה"א לא מבעי' אי קאי ארישא פיון שנוטל רשות מירשין א"כ פיון שפנגד המחט גובה וכבר הוא בידו א"כ ממילא מי סילקו דהא מה שגבה הי' בידו א"כ ממילא חוזר וגובה עד גמירא פיון שהי' בידו משלם ומלא מחט בעינן דבזה יש במציאות בחוב דעלמא שייגבה פל חובו כשלא יאמרו לו הני דמי קטינא, א"כ ממילא הוי חוב שיוכל להפריש עליו ולא שייך ה"א הך סברא דהתם דהא אינו טורף פלל רק לפי שבחוב דעלמא הי' יכול לטרוף, ודוק: בד"ה הילך דמיו וקשה לר"י הא לא מיחסר משיכה וכו' פנונתם דדוקא לעיל יכול הפהן לחזור בו דבשעה שנתן לו הפעות עדיין לא הי' המעשר פלל בעולם ופשיטא שאי אפשר שיקנה בע"ה הפירות מפת גתינת הפעות, הילכך אפי' אי אס"פ לא מיחסר משיכה במה קנה אותם, ודוקא הפהן קיבל הפעות וקנה אותם שלא יצטרף להחזירם ואפי' לא יהא מעשר פלל אס"פ אבל בע"ה במה קנה הפירות אבל ה"א שנתן לו מעות וקנה ממנו המעשר המונח ת"י בהא ודאי מעות קונות פיון דלא מיחסרה משיכה שהרי ברשותו הם, ולחנם האריך מהרש"א בזה: וליישב שיטת רש"י נ"ל דהוי ס"ל דהלוי גופי' לא קנה הפירות בקנין גמור עד שיוכל להקנותם לזה במעות, ואף שיוכל לעשות אותם תרומת מעשר היינו לפי שפבר הפריש בשביל וואין לו לחזור מהמעשר ליתן לאחר מפת שארית ישראל לא יעשו עולה פדאמרין בהנהגה אבל אינם שלו בקנין גמור שיוכל להקנות' במעות שקיבל, וכן פירש"י להדיא דאימת קניא האי לוי דליקני' לישראל בקבלת מעות הלכך אף דלא מיחסר משיכה במה יקנה, אבל לענין לעשותם תרומת מעשר אין צריך

קננו גמור דכל שלא יחזור בו מפת שארית ישראל לא יעשו עולה יכול לעשותם תרומת מעשר, ולשון התוס' בתירוץ דחוק מאוד שכתבו ומשני לי כפר תרומת מעשר מעיקרא דהא עכשיו אומר לו פור מעשר והאיה ניהוש דכבר עשאו דהא מעיקרא לא ידע כמה הוא מעשר וע"כ לומר דתיקף שאמר לו עשאן תרומת מעשר וקיבל המעות, ובזה אתי שפיר טפי לישנא דשקלי דמי ומשני לי דהפל הי' בשעה אחת קבלת הדמים ועשיית המעשר: בד"ה מעשר לאביה בידי הילך דמיו תימא וכו' וי"ל בדוחק וכו'.

ולדעתו לק"מ והפנונה פשוט דמייני הכא שהודיע לאביו שיש לו מעשר בידו ונתרצה למכרם לו רק שיתן לו הדמים ועכשיו רוצה ליתן הדמים לבנו ואהא קאמר דחיישינו שעשאן תרומת מעשר דכיון שעדיין לא קיבל אביו הדמים יכול להיות שחזר בו, וכלפי מה דמקשה מעיקרא אטו ברשיעי עסקינו דשקיל דמי ומשני תרומת מעשר משני לה באב דלא שקיל דמי ולא רשיעי הוא פשוט וישאן תרומת מעשר, אבל בכה"ג שלא נתרצה למכרם כלל והיו מונחים אצלו על דעת להחזירם לו בהא פשיטא דחיישינו רק דס"ד כיון שהניחם אצלו על מנת לקבל דמים ס"ד דלא חיישינו קמ"ל דמ"מ חיישינו כל שהי' סכום ידוע, גם מה שהקשו דחזקה על חבר לק"מ לדעתו דהיינו דוקא במה שנגמץ ברשות החבר אבל כאן ס"ס לא הי' באפשר שיאכלם בע"ה עד שיתן דמים כי של לוי הו"א לא הי' מהצורך לגלות שעשאן תרומת מעשר כי פשיטא ליתן דמיהם יאמר לו וקודם לכן בלא"ה אסורין: בד"ה וכי נחשדו חברים תימא וכו' ובפרק הגהב.

נראה לי דעיקר קושיתם לפי מה שכתבו לקמן בד"ה לתרום דאפי' שתייהו לפניו אסור גזירה אטו תרומה גדולה, אבל לפירוש"י דפי' דעיקר שלא מן המוקף דהכא היינו מחשש שמא אינו בעין א"כ בשתייהו לפניו דלא שייך האי טעמא לא בעינן מוקף א"כ לא קשיא מבפורים דהתם הפנונה דלא בעינן כמו תרומה גדולה אבל שתייהו לפניו בעינן שמא אינו בעין בשעת הפרשה, והשתא אין צריך לפרש הו"ד בכורים מדאורייתא ולדחוק דצריך שיעור למעלה רק מדרבנן נמי לא בעי מוקף סמוכים רק בשתייהו לפניו סגי, והשתא ממילא לא קשיא מהו דההב דהתם דקאמר דרשאי לעשותן תרומת מעשר היינו באמת באופן שיהיו שתייהו לפניו שלא יחוש שמא אינו בעין אף שאין סמוכין דהא עדיין לא נתן לו הפירות כלל רק מונחים אצל הישראל אבל יודע הוא שהכל בעין: גם בלא"ה נראה לי באשר נדקדק בלשון רש"י שכתב אסור לחבר לומר וכו', ויש להבין הו"א גם לע"ה אסור רק ע"ה עושה אף שאינו רשאי והני לי' לומר אסור לומר, לכן נראה לי דס"ל לרש"י דהו"ד חשש דוקא בחבר לפי שחבר שמת כל מה שנגמץ ת"י בחזקת מתוקן הוא הלכך כל שאינו יודע שהוא בעין אסור לומר שמא עד שיוודע לו שהכל בעין ימות ויאכלו טבל דבאמת לא הי' בעין, אבל ע"ה לא חיישינו דבלא"ה אם ימות הפל אינו בחזקת מתוקן ולא יבוא מכשול ע"י פלל הלכך יכול להפריש וכשינודע לו שהוא בעין יאכל, והיינו דנקט התם בההב ישראל שאמר לכו לוי, לפי שהוא ע"ה ורשאי לעשות תרומת מעשר רק שאסור ליתן ללוי ע"ה מעשר וקאמר לו מפת אביו שהיה ת"ח, ולכך התם רשאי, אבל כאן דלהאב הפריש מעשר וע"כ ת"ח היה ולא נחשד לתרום שלא מן המוקף: ומה שהקשו מהמפקיד פירות לא הבנתי פלל דהא פשיטא דע"כ מהתם לא קשיא מידי דהא פריש עלה דרנב"י מברייתא דקתני לפיכך בע"ה עושה אותן תרומה ומעשר, דמאי לפיכך, דהא בהא תלי' דלכך לא יגע לפי דחיישינו שעשאן, ומשני הכי קאמר

השפא דאמר רבנן לא גזבין דחיישינן לפיכה בע"ה עושה אותן, והנה עדיין יש להבין למה לא יגע פינן דאי יהא מותר ליגע אין לו לעשותן וע"כ דאנן חיישינן דעשאן אע"פ שלא יהא רשאי ולפי דחיישינן ממילא רשאי, א"כ מה קושל' מן שלא מן המוקף הא בלא"ה אינו רשאי לולא שאמרו לא יגע וע"כ דחיישינן אף שאינו רשאי אף הא נדאי קשיא ממה שאמרו לפיכה עושה אותן והיאף יאמרו לעשות שלא מן המוקף, אף לפי זה גם דברי הי"מ שהביאו התו' תמוהין דמ"מ היאף יאמרו לפיכה עושה אותן, וצ"ל דהפוננה דעשייתו מועיל ומהני, משא"כ אי הנה הדין שיגע בהן לא הנה מועיל עשייתו שפא מוכרן גם בלא"ה למ"ד תרומת פירות דרבנן אפשר דלא חיישינן בדרבנן לשלא מן המוקף כלל וכן משמע בהך דהאשה רבה שהביאו התוס', ואין צורך לפרש דמחמת שבת ויו"ע מותר רק הטעם התם דלא הותר רק בשבת וי"ט משום דעדיין לא היו שלו כמו שפירש"י התם, גם בלא"ה לפי מה שפירש"י מוקף הכא לא שינה התם לחוש כלל בכלפלה שאינה שלו כלל רק פשיביאם יתן לו, ודוק: בד"ה לתרום פי' בקונטרס ואינו נראה.

כבר כתבתי בדיבור הקודם דמה שהכריחו לרש"י לפרש כן הוא מה שהקשו התוס' מהך משנה דבכורים ומפרק הזהב, ומה שתיקצו דהתם מדאורייתא לא ניחא לי' מפי דקתני דיש לה שיעור ומדאורייתא אין שיעור ובאמת לא הבנתי הך קושיא דס"ס חשיב שפיר שתי דרכים למעשר בדאורייתא ושתי דרכים לתרומה בדרבנן], ולפירש"י ניחא דהתם הפוננה אף שאין סמוכים אבל על כל פנים בעינן שתיקה לפניו מחשש שפא אינו בעין: בד"ה פינן דלא קיץ וא"ת וכו' ליחוש דילמא תקוני תקני בע"ה.

לכאורה תמוה דהא אנן חוששין קאמרינן וחישינן דלא תקני, וצריף לומר דנתשכו למה שכתבו בדיבור שאחר זה דכל שהרשות בידו לתרום בנדאי תרם כדמוכח מסיפא היכי דקיץ דמחזיקין לי' לנדאי תרם רק דלא נחתי הכא לזקדק בזה דבמה נפשף אי מספק ג"כ מתירין בסיפא אף ברישא נתיר ואי הוי נדאי פינן שיכול לתרום ממילא הכא נמי נדאי: אמנם נראה לפע"ד ליישב קושיא זו גם קושיא השני' בדיבור שאחר כה, והוא דאין דנין לדבר ברור דתקנו בע"ה רק פינן דרשות בידו לתרום יש לחוש שתתם והשתא אי אמר כור מעשר פינן דע"כ הרה"ה לו מקום המעשר שידע איזהו מקום המעשר א"כ לאיזה צורך אמר לו כור מעשר פינן דכל המעשר המונח ללוי זה דליכא למימר דהי' מונח הרבה ורצה למדוד כור ללוי זה והשאר ללוי אחר דא"כ מנא לן דקיץ רק שרוצה ליתן ללוי זה כור מן הקנפה וע"כ דאין שם רק מעשר זה ללוי זה ולמה קאמר לי' כור וע"כ דבאמת הפריש מאומד ולפי האומד נשאר לו כור ולכה גילה לו שאם יהא יותר מכור צריף ליקח עוד להשלים לתרומת מעשר כפי חשבון יותר מכור דנדאי אף דתאנמד מהני היינו שיהא חל עליו שם תרומת מעשר אבל אם מדד ונודע שטעה ופיחת נדאי צריף להוסיף להשלים לשיעור מעשר הלכה גילה לו כמה יש בו לפי האומד שלו, אבל בלא פי' סכום כמה הוי ספק באמת שפא הופרש או לא ומספק חוששין, תדע דאי ס"ד דהיכא דלא קיץ דנין דנדאי לא הופרש תיקשי למה לו לרב אנשי להפך הגירסא מחוששין לאין חוששין הא יש לפרש לפי דרכו הברייתא בפשיטות דאי אמר לו מעשר יש לה בדי אין חוששין לתרומת מעשר שבו שפא כבר ניטל תרומת מעשר רק אמרינן דעדיין לא ניטל ממנו ויכול לעשותו כולו תרומת מעשר על שאר תבואה, אבל אמר כור מעשר

חוששין לתרומת מעשר שבו שָׁמָא כְּבָר נִיטְל מִמֶּנּוּ וְהוּי מִן הַפְּטוֹר עַל הַחַיִּיב וְע"כ צָרִיף לומר דאפי' בלא קיין ספק מיהו הוי וְהִינּוּ שָׁמָא הַפְּרִישׁ מֵאֲנָמְד אוּ מִדְּוֵה הַפְּרִישׁ וְלֹאֵיזָה צוּרְף יֵאמֵר לוֹ שְׁמִדְד רַק שֶׁהִפְלִי יִתֵּן לְאוֹתוֹ לְוִי, אֲבָל בְּסִיפָא פִּינּוּן שְׁזָכַר פּוֹר ע"כ כְּבָר נִיטְל תְּרוּמַת מַעְשָׂר וּלְפִי שְׁתָּרַם מֵאֲנָמְד הַנְּצָרָה לְהוֹדִיעַ שָׁאֵם יִרְאֶה ע"י מְדִידָה שְׁנִמְצָא יוֹתֵר מְכוּר יוֹסִיף עַל תְּרוּמַת מַעְשָׂר לְהַשְׁלִים לְמַעְשָׂר: דָּף ל"א ע"א בְּפִירֵשׁ"י וּבְמַחְשָׁבָה וְכו' וּבְתַרְנוּנְיָהּ נִפְקָא לִי מוֹנְחָשֵׁב וְהָא דִּילֵיף תְּרוּמַת מַעְשָׂר לְעֵנִין אֲנָמְד הוּא דִּילֵיף מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי דְכּוֹנְנָתוֹ דַּת"מ עַל וּתְרוּמָה גְדוּלָה נִפְקֵי מוֹנְחָשֵׁב לְעֵנִין מַחְשָׁבָה, וְלְעֵנִין אֲנָמְד יְלִיף תְּרוּמַת מַעְשָׂר מִתְרוּמָה גְדוּלָה אֲבָל מְפִירֵשׁ"י בְּכוֹרוֹת דָּף נ"ח מוֹכַח לְהִדְיָא דְאֲנָמְד וּמַחְשָׁבָה נִפְקֵי מוֹנְחָשֵׁב וְא"כ קָשָׁה הָאֵיף יְלִיף מִתְרוּמָה גְדוּלָה הָא הִפְלִי בְּתְרוּמַת מַעְשָׂר כְּתִיב: וְרֵאִיתִי לְהַתּוֹס' בְּכּוֹרוֹת שֶׁם שְׁפָתָבוּ פִּינּוּ דְכְּתִיב קָרָא כְּדָגוּן מִן הַגֹּרֵן ש"מ דְּדָגוּן פְּשוּט לוֹ טְפִי מִמַּעְשָׂר וְהוּא דְחִוּק מְאוּד, גַּם קָשָׁה הָאֵיף פְּלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֵי פִּינּוּן דְּהַפְּלִי גִלְמִד מוֹנְחָשֵׁב דְּכְתִיב בְּתְרוּמַת מַעְשָׂר וְאֲדָרְבָּא מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלַמִי שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' לְעֵיל רַק לְעֵנִין מוֹנְחָשֵׁב תְּרוּמַת מַעְשָׂר מְלַמֵּד וְאֵינּוּ לְמַד מִשְׁמַע דְּלָכָל שְׁאָר דְּבָרִים לֹא: לְכּוֹן נִרְאֶה בְּרוּר דְּהָא וְתַרְנוּנְיָהּ דְּפִי רִש"י הָכָא ג"כ הַפְּוֹנָה אֲנָמְד וּמַחְשָׁבָה תַרְנוּנְיָהּ נִפְקָא לִּן מוֹנְחָשֵׁב רַק ה"מ תְּרוּמָה גְדוּלָה פִּינּוּ דִּידְעֵנוּ דְּמַהֲנֵי בְּמַחְשָׁבָה מִמִּילָא מוֹכַח אֲנָמְד דְּכִינּוּ דְּמַחְשָׁבָה מַהֲנֵי עַל תְּרוּמָה דְּאוֹרְיָתָא כְּמוֹ כֵּן אֲנָמְד מַהֲנֵי אִם מוֹסִיף עַל הַתְּרוּמָה עַד כְּפִי שְׁיַעוֹר חֲכָמִים דְּלֹא גָרַע אֲנָמְד מִמַּחְשָׁבָה אֲבָל בְּתְרוּמַת מַעְשָׂר דְּבָעֵי שְׁיַעוֹר מִדְּאוֹרְיָתָא א"כ נִהוּ דְּמַחְשָׁבָה מַהֲנֵי הִינּוּ שְׁיַחְשׁוּב מִיְדָה מְצַנְמָצְמַת שְׁיִודַע שְׁיִישׁ בּוֹעֲשָׂרָה כּוֹרִין וְהוּא חוֹשֵׁב עַל פּוֹר אֶחָד בְּצַד זֶה וְאוֹכַל בְּצַד אַחֵר אֲבָל בְּאֲנָמְד לֹא שְׁמַעֲנוּ מוֹנְחָשֵׁב, מִשָּׂא"כ תְּרוּמָה דְּלִפִּי אֲנָמְדוֹן דְּעֵתוֹ הוּא תוֹרֵם וְלֹא גָרַע מִמַּחְשָׁבָה פִּינּוּן דַּע"כ"פ חֲטָה אַחַת בְּוֹדָא יֵשׁ וּכְפִי מַחְשָׁבָתוֹ הוּא תוֹרֵם, וְדוּק.

וְזֶה שְׁפָתָב רִש"י דְּלֹא יְלִיף תְּרוּמַת מַעְשָׂר מִתְרוּמָה גְדוּלָה רַק לְעֵנִין אֲנָמְד אֲבָל מַחְשָׁבָה מוֹנְחָשֵׁב גּוֹפָא מוֹכַח תְּרוּמַת מַעְשָׂר, אֲבָל אֲנָמְד לֹא מוֹכַח רַק תְּרוּמָה גְדוּלָה וּמַהֲקִישָׁא תְּרוּמַת מַעְשָׂר כְּנ"ל: בְּתוֹס' בַּד"ה כָּשֵׁם וְכו' וּמִיָּהּ אִם בְּמַתְּכּוּנִין מוֹסִיף וְכו' עַד וְהֵתֵם מְרַבָּה בְּמַתְּכּוּנִין וְכו'.

דְּבָרֵיהֶם תְּמוּהִין לְכְּאוּרָה, דְּלָמָּה לְהוּ כָּל הַטּוֹרַח הִנֵּה דְּבָהֲדִי מוֹקְמִינּוּ לָהּ הֵתֵם בְּתְרוּמַת מַעְשָׂר וְכֹא"א ב"ג מוֹכַח דְּלֹא"א ב"ג יְכוּל לְהוֹסִיף בְּמַתְּכּוּנִין: וְנִרְאֶה לִי דְּכּוֹנְנָתָם מְשׁוּם דְּאִיפָא לְמִימַר בְּמוֹסִיף מִשְׁלֵי לֹא מַהֲנֵי וְשָׂאֵנִי הֵתֵם בְּתוֹרֵם תְּאֵנִים עַל גְּרוּגְרַת לֹא הוּי מוֹסִיף פִּינּוּן ש"מ מַעְשָׂר מִקְרֵי בְּמִנְיָן וְעַל זֶה הִבִּיאוּ דְּהָא פְּרִיף הֵתֵם מַעֲיָקְרָא דְּהוּי מְרַבָּה בְּמַעְשָׂרוֹת ש"מ דְּכֹה"ג מִקְרֵי מְרַבָּה בְּמַעְשָׂרוֹת וּבְקוֹשְׁי' ג"כ הוּי מוֹקְמִים לָהּ בְּתְרוּמַת מַעְשָׂר כְּדְּמוֹכַח סִיפָא דְּקִתְנֵי עֲשָׂר תְּאֵנִים דְּאִי לֹא"ה הוּי מְצִי לְמִימַר דְּבַס"ד דְּלֹא מִיִּירֵי בְּתְרוּמַת מַעְשָׂר שְׁהוּא בְּמִנְיָן עֲשָׂר הוּי מְרַבָּה אֲבָל לְמַסְקָנָא בְּמִנְיָן עֲשָׂר לֹא מִקְרֵי מְרַבָּה כְּלָל, וְעַל זֶה הוֹכִיחוּ דַּע"כ גַּם מַעֲיָקְרָא בְּתְרוּמַת מַעְשָׂר הוּי מִיִּירֵי, וּמִשְׁמַע לְהוּ בְּתְרוּמַת מַעְשָׂר וְלֹא בְּמַעְשָׂר מְשׁוּם תוֹרְמִין דְּקִתְנֵי כַּמ"ש בְּסוּף הַדִּיבּוֹר וְה"ה אִי מִיִּירֵי בְּמַעְשָׂר ג"כ נִחָא דַּע"כ"פ מוֹכַח דְּמ"מ הוּי מְרַבָּה אִף דְּבְמִנְיָן הוּי מַעְשָׂר רַק הֵאֱמַת נְקִטֵי דְּמַפְחַת תוֹרְמִין דְּקִתְנֵי מִיִּירֵי בְּתְרוּמַת מַעְשָׂר, וְכִינּוּן דְּבַתֵּר הֵכִי מוֹקְמִינּוּ לָהּ כֹּא"א ב"ג ש"מ דְּלִדְיָדִי מְרַבָּה לֹא אִיכְפַת לָן: אֲבָל יֵשׁ לְדַחוֹת דְּוֹדָא לִס"ד דְּלֹא יִדַע דְּתְרוּמַת מַעְשָׂר נִיטְל בְּאֲנָמְד וּמַחְשָׁבָה וּבְעֵינֵי יָפָה בְּוֹדָא הוּי מְרַבָּה, אֲבָל לְפִי הֵאֱמַת דְּמַעְשָׂר נִיטְל בְּעֵינֵי יָפָה כָּל

ששם מעשר עליו מותר דלא הני רק עין יפה אבל כל שהוסיף עד שאין עליו שם מעשר
כלל יצא מפלל גדר מעשר ולא מהני דהוי מרבה במעשרות כנ"ל: בד"ה נישטלת מאומד
מצנה לתרום מאומד וכו' וא"ת דבכ"ק דתרומות תנו המונה משנבח.

לכאורה יש לומר דהך דהמונה משנבח לאו בכלי שהוא תורם בו מיירי רק הפרי שהוא
תורם ממנו ובזה מבואר ריש תרומות דיכול להיות במדה ומשקל ומנין רק מה שתורם
לא יתא במדה רק באומד, וצ"ל דעיקר הקושיא בירושלמי דמשמע ריש תרומות דבהכי
ג"כ יכול לתרום אבל לא שיהא משנבח מאומד, ולכך משני לה בתרומת מעשר דבהא
מונה עדיף אף לפי זה יש לומר דהך דהמונה ג"כ פאבא אלעזר אתיא וליכא מצנה רק
על התרומה שתורם לא על הפרי דבהא בתרומת מעשר עדיף מאומד, אמנם מדברי
הרמב"ם ריש תרומות משמע דנדאי ליכא מצנה רק בתרומה אבל תרומת מעשר צריף
שיעור ומונה עדיף ומ"מ ילפינן מתרומה דעכ"פ באומד ג"כ מהני ולא בתרומה דדוקא
באומד והשתא ניחא דיליף תרומת מעשר מתרומה אף דונחשב בתרומת מעשר כתיב,
ולתנ"ל ניחא דאי אפשר לפרש קרא בתרומת מעשר דונחשב משמע במחשבה דוקא,
וכיון דמעשר יש לו שיעור אי אפשר לומר במחשבה דוקא ואם אינו ענין לתרומת מעשר
תנהו ענין לתרומה גדולה, ומקיש תרומת מעשר לתרומה דמהני עכ"פ במחשבה ג"כ:
בד"ה כף תרומת מעשר כו' בקונט' וכו'.

כפר כתבתי דכוננת רש"י בהך תרנוייהו דאומד ומחשבה נפקי מונחשב אבל ה"מ תרומה
גדולה כיון דאין לה שיעור ומהני במחשבה מהני נמי אומד דלא גרע ממחשבה, אבל
תרומת מעשר לא נפיק רק מחשבה אבל אומד לא מוכח כיון דבעי שיעור וצריף למילף
מתרומה גדולה, ומה שהקשו על פירש"י בבכורות, המענין התם יראה דלק"מ דס"ל מה
שאינו מונה התם הוי כמו מחשבה כמו שפירש"י התם להדני' ולכך הוצרך להזכיר
מחשבה בד"ה במחשבה פי' בקונט' וכו' וכן נדאי וכו' לכאורה יש לדחות דדוקא היכי
דתורם ממש סגי בלי דיבור אבל היכי דלא תורם כלל רק נותן עיניו בעיניו דיבור עכ"פ
ואפשר שלזה נתפוננו במה שכתבו ולענין לאכול, והיינו כיון דהפרשה בכל מקום אינה
מעפכה כלל ממילא אין סברא דלכך מהני אלהם מפח מעלה דהפרשה: ומ"מ מה שהחליטו
התוס' דלאכול בלי הפרשה אין קפידא כלל והוכיחו מהך דהלוקח יין, אין ראיה לפע"ד,
דיש לומר נהי דתרומה הוי בלי הפרשה ואוכל מדאורייתא מצד השני אבל מדרבנן
תרומתו תרומה אבל אין לו לאכול מצד השני עד שיפריש כמו שחששו בכל מקום כמו
בספין פגומה מצד אחד שלא ישחוט בצד הב' שמא יטעה לשחוט בצד הפגום כמו כן
בנותן עיניו בצד זה יש לחוש שמא יאכל בצד השני אבל בהלוקח יין כל מה שאוכל
ושותה מתקן הוא ונדאי שלא יתא תרומה רק מה שעתידי להפריש וכל מה שישתה
מתקן וכן משמע פ"ק דחולין דדוקא דמאי התירו ליתן עיניו בצד זה ולאכול בצד אחר
אבל טבל לא, גם לא ידעתי מנא להו דבשבת יכול לתקן טבל ע"י שימתן עיניו בצד זה
ורק מדומע התירו וס"ל לר"י דלכך מעלין ג"כ אבל טבל גמור לא התירו כלל וצ"ע, גם
יש לומר דהתם באמת מעיקרא נותן עיניו ואח"כ מעלה דהשתא במעלה אינו מתקן לר"י
ורשב"א ס"ל דמ"מ אין לתקן אבל היכי דמפריש ובזה הוא תורם הוי מתקן לכ"ע כנ"ל:
במשנה המניח פירות להיות מפריש עליהן וכו'.

לשון זה קשה להולמו פי למה צריך שנייחם להפריש עליהן ולא הני לי למיתני רק אם הניח פירות באיזה מקום יכול להפריש אח"כ עליהן תרומות ומעשרות ולשון המשנה מורה שצריך להניחם מתחלה על דעת להפריש עליהן, ואין לי מקום לומר רק פיון דלא הניח מתחלה על דעת להפריש אמרינו מילתא דלא רמי' עלי' דאינש לאו אדעתין' ושמא אין בהם שיעור להפריש עליהם או נטלו משם וכדומה וכ"ש לפי מה שכתבו התוס' דמעשר אינו נטל מאומד רק לריב"י וא"כ צריך למדוד לשם הפרשה אבל כל שהניח על דעת להפריש יכול להפריש עליהן על סמך שהניחן דמסתמא נתן דעתו לידע בביורור כמה יש שם להפריש עליהן פנ"ל ועמ"ש בתוס' בד"ה המניח: שם אם אבדו הרי זה חושש מעת לעת פירש"י הלך לבדקו ומצאן שאבדו מוכח מפירושו דאין הפנונה דנאבדו לגמרי ואינם רק שמצאן אבודין שנקבו ונתקלקלו עד שאין ראוי להפריש עליהן, ועמ"ש בתוס': בתוס' בד"ה המניח, בערבי שבתות ויו"ט איגרי דשרי שלא מן המוקף ולשיטתם אזלי שכתבו ביבמות דף צ"ג דהתם מטעם שלא מן המוקף נגעו בה, אבל מפירש"י דהתם משמע דלאו משום שלא מן המוקף אתינו עלה רק מפח שאינם שלו עדיון, ונראה טעמו דהתם לא בעי מוקף כלל חדא דמיגרי בפירות שאינן רק דרבנן, ועוד דלא חיישינן התם שמא אינם בעין דאי לא יביא לו ממילא אינם שלו כלל והדר לטיבלי' כמ"ש לעיל והרמב"ם פתב דרק דיעבד אם הפריש מהני אבל אין להפריש לכתחלה שלא מן המוקף, ונראה דס"ל תרומת פירות דאורייתא לכהן שם דמיגרי בתרומה פתב כהן, אבל בהלכות מעשר לא זכר מוקף כלל בפירות ולפי זה תיקשי באמת בהך משנה דקתני תרומות משמע תרומה ותרומת מעשר, והיא קתני לכתחלה מפריש ואולי בכה"ג דכבר הניח והוקצה אותן לתרומה אי לא יתרום עליהן יפסיד הוי כדיעבד, אמנם לדעת הפוסקים דתרומת פירות דרבנן בלא"ה ניחא פנ"ל.

בד"ה מעת לעת, בנדה דייק וכו' ותימא דהכא מ"ט וכו'. ולדעתי לק"מ דהתם ברגע שראתה טמאה ויכול להיות דמקודם טהורה ואי באתה לטמאה מספק תהא טמאה מפקידה לפקידה, אבל כאן כל שנקבו עד שנתקלקלו לגמרי עד דאפי' מן הרעה על היפה לא הוי א"כ אי אפשר שנתקלקלו ברגע אחת ושיערו חכמים מעת לעת לקלקול זה וכן מצינו ביין בחבית פ"ק דנדה ששיערו ג' ימים כה"ג, וכן למ"ד משעת הנחה הפנונה שאי אפשר שיעשו תיקוף מקולקליו אחר הנחה עד שלא יהיו ראויין לתרום עליהן רק מעת לעת ולק"מ, ועמ"ש בסמוך בגמ': ע"ב בגמרא חלוקין עליו חביריו דתנו מקנה שגממד.

נראה לי דהיינו דוקא להך מ"ד מעת לעת של בדיקה והיינו דקשני' לי דהתם מטמאין למפרע לעולם אבל למ"ד מעת לעת של הנחה נראה לי דלא קשיא כלל דשאני מקנה דוודאי יש לחוש שנסחר תיקוף אחר הבדיקה, אבל כאן כל שהניח פירות יפין ומצאן שהרקבו עד שאינן ראויין כלל ואפי' מן הרעה על היפה לא הוי בכה"ג אי אפשר שיקלקלו כ"כ תוף מעת לעת של הנחה, תדע דגבי יין כה"ג אמרינו בריש נדה דשיעורו ג' ימים מהנחה ולא פריף עלה ממקנה רק דבמקנה ונדאי והתם מפאן ואילף ספק, אבל על מה דהתם מחזיקין בג' ימים הראשונים ליינן ובמקנה מטמאין משעת בדיקה ראשונה ואילף לא פריף כלל דשאני יין שאין ראוי שיחמיץ לגמרי עד אחר ג' ימים ומתחיל להתקלקל מעט מעט עד שצפשה חומץ גמור, וה"ה הכא רק להך מ"ד מעת לעת של

בדיקה חוששין ולמעלה מזה אין חוששין קשיא לי שפיר דהתם מטמאין למפרע, וליכא למימר דהכא נמי על מה דקתני חוששין קשיא לי ודהתם ונדאי, א"כ לא הוי לי לישנווי מאי למפרע מעת לעת דאפתי למה שם מטמאין ונדאי והכא ספק והוי לי לומר דס"ד דמטמאין מספק ואי קשיאמאי פריה פשיטא דילמא קמש"ל דר"א משעת בדיקה קאמר, דכינן דאיתותב הו"מ"ד לעיל לא שינה לומר דקמש"ל דלא פנותי פנין דלא קתני עד מעת לעת ממילא שמעינן מעת לעת של בדיקה: אלא דאפתי יש לדקדק מה דמשני מאי למפרע מעת לעת דאפתי חלוקין דהתם ונדאי מטמאין והכא ספק דהא חושש מעת לעת קתני כדפריה התם בריש גדה מקנה אחרית: לכן נראה לי דהא דמקשינן התם חבית אמקנה היינו לס"ד דכל ספק טומאה בר"ה טהור הלכה ע"כ פנין דטמא בר"ה ונדאי הוא ולמה בחבית ספק, והוצרכו לאוקמא כר"ש, אבל לפי מה דמסיק דטעמא דר"ש דגמר סוף טומאה מתחילת טומאה ורבנן ס"ל דוקא תחילת טומאה ספיקה ברשות הרבים טהור דמספיקא לא מחתינו לי לטומאה אבל להיפך בסוף טומאה מספיקא לא מסלקינן לי מטומאתו לטהרו, ולפי זה גבי מקנה נמי לרבנן אינו ודאי טמא רק מספק רק לא הותר ספק טומאה בר"ה רק בתחילת טומאה ולא בסוף טומאה ספיקו טמא וכן מוכח להדיא מדברי הרמב"ם ז"ל פ"י מהלכות מקנאות שכתב שם דה"מ דטמאות למפרע בר"ה רק בטומאה דאורייתא אבל בטומאה דרבנן ספיקו טהור, והשתא אי ס"ד דנדאי הוא מ"ש בדרבנן דמטהרין וע"כ דרק להחמיר משוינן לי פנדאי לטמא אם הוא דאורייתא אבל להקל פשיטא דלא חשבינן לי פונדאי רק ספק ולכך בדרבנן מקילין כמו כל ספק דבריהם, וזה שפסק הרמב"ם ז"ל גבי חבית פ"ה מהלכות תרומות דהוי ספק אף דפסק ברבנן במקנה משום דלפי המסקנא אין זה ודאי רק ספק ולק"מ מה שהקשה הכ"מ שם, וכן הכא פסק בפשיטות שאינו מעשר ודאי רק ספק דלהקל לא חשבינן לי פנדאי כלל, וכל זה ברור לפע"ד, וכן מבואר בלשון הרמב"ם ז"ל פ"ק ז' מהלכות שאר אבות הטומאות דאפי' ספק טומאה ברה"י שספיקה טמא רק להחמיר הוא כמ"ש שם ומפני מה החמירו בספק רה"י וכו', עכ"פ פנין דכל מה שאמרו גבי חבית ספק וכן גבי מעשר דהכא הפל להחמיר הוא ממילא לא קשי' כלל ממקנה וז"ב: שם תנא בקידום של מוצאי החג של תקופה.

הרמב"ם ז"ל השמיט ברייתא זו ולא זכר רק דברי ר"י דמתניתין וכתב הכ"מ שם דאינו יודע למה השמיטו, ולדעתי נראה פשוט פנין דפסק בהלכות קידוש החודש דמעברין על תקופת גיסן אם מאחרת עד ט"ז בו, וכבר כתבו התוס' סנהדרין דאם תקופת גיסן נופלת בט"ז אז לא ימלט דתקופת תשרי נופלת בכ"א או כ"ב, וא"כ ממילא אם תקופת גיסן נפלה בט"ו ע"כ לא נתאחר תקופת תשרי עד כ"ב א"כ לעולם הוי מוצאי החג של תקופה, שאי נופלת אחר החג ע"כ הייתה תקופת גיסן אחר ט"ו בו ואז מעברין ונמצא החג הרבה אחר התקופה, ועיין מה שכתבתי שם בתוס': בתוס' בד"ה בקידום וכו' וא"ת כו'.

ולוא דבריהם הי' נראה לי לפרש לפי דמתניתין אמרה מוצאי החג ולא זכרה איזה אי מוצאי יו"ט הראשון של חג או אחרון ובאה ברייתא לפרש דמוצאי חג של תקופה אי נפלה תקופה קודם יו"ט ראשון הוי מוצאי החג של יו"ט ראשון מוצאי חג של תקופה ואי נפלה באמצע הוי מוצאי יו"ט אחרון של תקופה, אף הא קשיא דטפי הוי להו להקשות דר"י גופי' ס"ל פולגי' חג בתקופה בעינן ולעולם תקופה קודם לחג לגמרי, ומ"מ אפשך

דבריימתא פליגא בהא על ר"י וס"ל מקצת חג בתקופה לכה הוצרכה לומר של תקופה, ור"י דס"ל כולל חג בתקופה לא הוצרכה להזכיר תקופה כלל: בד"ה לפני הוצרע וכו' תימא.

וילדעתי לק"מ דלפני הוצרע דרף התבואה להתניקור דרבים קונים תבואה לזריעה ובשעת הוצרע דכבר קנו הכל מ"מ עובדי האדמה טרודים בזריעה ומי שיש לו תבואה אינה מוליקה אז לעיירות למכור והתבואה מתניקרת לכה אז העת למכור תבואה מי שיש לו: בד"ה אי הכי כו' אהאי קרא קאמר כו' ומ"מ אמת הוא כו' וילדעתי הפנונה פשוט פיון דכתיב ותה השמש על ראש יונה ש"מ שלא הי' רוח חזק או דאי הי' רוח לא הי' שולט בו החממות כ"כ פי הרוח מנשב ומקרר, גם מה שהביאו ראי' מקרא ברוח קדים יש לדחות, דהיינו דקמ"ל דאפי' ברוח קדים משבר, כי אם רוצה הוא עז וקשה: בד"ה אנא לא צריכנא להו פ"י בקונ' וכו'.

ובאמת בלא"ה דברי רש"י צ"ע דלשון לא צריכנא להו מורה שאינו צריך להם אבל לא להיפך ואי הי' חתני דבי נשיאה היו הפל צריכים לו והפל בידו: בד"ה שדיא נשיב ארוח מזרחית קאמר וכו' והיינו ממימרא דרבה בתר הכי, ואינו מוכרח, דבאמת הי' אז רוח דרומי שולט ולפי שהוא קשה ומחריב העולם, שולט רוח מזרחי פנגדו להשקטו מעט, ולפי שהי' לו חממות גלי' לדרעי' והרגיש ברוח דרומי ואמר שדיא נשיב, ולפי שהוצרכה לגלות זרועו מחמת החום קאמר לי' הכי אמר רב וכו': סליק בס"ד פרק כל הגט השולח גט פרק רביעי דף לב ע' א במשנה השולח גט וכו' נראה לי דלא בא התנא להשמיענו בכאן שיכול לבטל שליחות הגט דפשיטא שכל אדם יכול לבטל שליחותו קודם שנעשה מעשה, ועוד דהוי לי' לאשמועינן במגרש בעצמו למ"ד דסופר צריך להיות שליח הבעל שאם אמר לסופר פתוב גט יכול לבטלו כל שלא כתבו דלאחר פתיבה אפילו ביטלו חוזר ומגרש בו, ועוד דאי לעולם אינו חוזר ומגרש בו כל שביטל גוף הגט, א"כ הוי לי' לאשמועינן במגרש בעצמו שביטל את הגט ואפי' למ"ד שאין צריך להיות שליח הבעל, גם למה לא נקט בשליח קידושין שיכול לבטלו וע"כ דהא מילתא דפשיטא הוא שיכול אדם לבטל שליחותו קודם שנעשה מעשה השליחות, רק דקמש"ל כל הני רבותא דאיתמר בגמרא דלא שייך רק במגרש על ידי שליח ותקנת ר"ג שלא יבטל שלא בפניו דלא שייך רק במגרש על ידי שליח ועיין מה שכתבתי בתוס' בד"ה השולח: שם או ששלח אחריו שליח וכו' יש להסתפק אי חל הביטול תיכף כששלח שליח לבטל ואפי' הגיעו אחר שהגיע גט לינה פיון שפבר נתבטל קודם שהגיע לינה ואף דאסור לבטל שלא בפניו ואיכא מ"ד דאפי' ביטלו אינו מבטל היינו לבטלו פאן בלי שיודיע לשליח ואשה, אבל כששולח שליח לבטל ועכ"פ בנדאי יודיע לה קודם שתנשא אין לחוש כלל, ובלא"ה אסורה לינשא שלשה חדשים משום הבחנה, וליכא לא משום ממזרות ולא משום עיגון כלל, הלכך שליחות זה הוי ביטול מעכשיו: ואשר הביאני להסתפק בזה הוא מה שראיתי להמרדכי והג"א בשם ריב"א שכתב וז"ל, מפרש ריב"א פגון שיש לשליח השני עדים ששמו הבעל שליח קודם שהגיע הגט ליד האשה שאם לא פן חיישינן לקנוניא דאפי' אם יאמר אחר שהגיע הגט לינה אני שלחתי לבטלו לא נאמינו עכ"ל, ואי ס"ד דלא מהני ביטול הב' רק כשיגיד לשליח השני קודם שנתן הגט לאשה לא ידעתי להלום דבריהם כלל, דהא הפל קודם שהגיע לינה משמע ואיזה קנוניא שייך, וכל שיש לו

עדים שהיא שליח הבעל הרי ע"כ קודם שהגיע לידה נעשה, וגם למה לו עדים פל שבא אצלו ואמר לו שהבעל ביטלו שוב אין לו ליתן הגט ואם לא יאמינו ישאלו פי הבעל ואז נדאי ליכא קנוניא, ותנא דמתניתין עיקר דינא אחי לאשמועינן דשליח יכול לבטל לשליח ומה צורך לו לריב"א לאוקמא פגון שישיש לו עדים וע"כ דס"ל לריב"א כמש"ל דעיקר הביטול חל בעת ששאלו ובכה"ג לא הוי ביטול שלא בפניו פיון ששולח שליח להודיעו ואפ"י הגיע גט לידה קודם מבטול הוא מעיקרא, והיינו דקאמר פגון שישיש עדים שעשאו הבעל שליח דאל"כ חיישינן לקנוניא ואפ"י הבעל מודה לו אינו נאמן, ועמ"ש בגמרא עוד סעד לדברי ריב"א הללו, גם לשון המשנה אם משהגיע גט לידה משמע פדברי ריב"א דהוי ליה לומר הגיע גט לידה ולשון אם משהגיע אין לו שחר כלל, ולהג"ל ניחא דהפוננה אם אחר שהגיע לידה שלח שליח לבטלו לא מהני ואינו יכול לבטלו מאחר שפבר ניתן, פנ"ל, ועיין בסמוך: שם אם משהגיע גט לידה שוב אינו יכול לבטלו.

מספקא לי אי נימא דלא כמש"ל בשם ריב"א רק כפי הנראה מכל הפוסקים דלא מהני ביטול ע"י שליח רק קודם שהגיע הגט לידה אף ששאלו קודם אי מהני עכ"פ בכאן ביטול תכ"ד לנתינה, ואף דבמגרש בעצמו אינו יכול לחזור בו תכ"ד דבמקדש ומגרש תכ"ד לאו פדיבור דמו, אבל במגרש ע"י שליח שאני, והוא לפי מה שפכתב הר"ן בטעם הדבר דבמקדש ומגרש לא מהני חזרה תכ"ד דהואיל דהוא דבר חמור גמר בדעתו תיקף, א"כ במגרש ע"י שליח ושלח אחריו שליח לבטלו שאילו הי' משיגו רגע קודם לא היתה מגורשת ובשביל ששהה שליח זה בדירה רגע נימא דכבר גמר בדעתו, שהרי הבעל בנדאי לא גמר בדעתו שהרי שלח שליח לבטלו ואז כששלח לגרש עדיין לא נתגרשה ואין ידוע לו זמן הגירושין, והשליח כשגרש לא שיף גמר בדעתו דלאו בדעתו תלוי הלכא יש מקום גדול לומר דמהני ביטול תכ"ד לנתינה כמו דמהני תכ"ד בכל מקום, ועכ"פ לא הוי להו להקשות בגמ' על זה פשיטא דקמ"ל דאפ"י תכ"ד לא מהני אפ"י שלח לבטל, ומזה מוכח לכאורה דבאמת מהני תכ"ד ועמ"ש בסמוך: בגמרא ולא אמרינן לצעורא קא מכונן וכו'.

תמוה לי דמשמע דאי הנה פוננתו לצערה אי נהו לה הגט מגורשת ולקמן פרק מי ששחזו מבואר להדיא גבי איצטלית דאפ"י נתכונן לצערה קפידתו קפידא וכל שלא צערה אינו גט, וא"כ פאן ג"כ מה בכך דלא נתכונן רק לצערה ממילא אין לו ליתן הגט דאי יתננו לה הרי לא צערה כלל: לכן נראה לי ברור דנדאי כל שבטל השליחות שוב אין לו לגרש בלי שיתודע דעתו שמתרצה לגרשה, ועיקר הפוננה הכא לא מפע"י למ"ד דאינו חוזר ומגרש בו דס"ד דלא נתכונן רק לצערה ולעכבה עד שיאמר לצערה די ויתרצה לגרשה אבל גוף הגט לא ביטל, אלא אפ"י למ"ד דבלא"ה גוף הגט לא בטל אבל עכ"פ שליחות השליח נתבטל לגמרי וצריך מינוי מחדש לפני עדים למ"ד דשליח הולכה צריך עדים] כמו פל שליח הולכה מתחילתו והיינו דקאמר דס"ד שלא ביטל שליחות השליח רק לעכב הגירושין לצערה זמן מה עד שירצה ותיקף פשרוצה לגרש יכול השליח ליתנו לה פי לא נתבטל שליחותו קמ"ל דכבר נתבטל והוי פכותב גט מחדש לגרש שאין כל אדם יכול ליתנו לאשה מבלי שימנה אותו שליח גמור כמו כן צריך למנות שליח זה פי נתבטל מינוי הראשון לגמרי, וז"ב, ונראה לי שלזה פנון רש"י ז"ל בד"ה ולא אמרינן, דאל"כ

אין פיל לדבריו פלל, ועיין מה שפתי ב'תוס' בד"ה ולא אמרינו דבזה מיןשב מה שהקשו
שם: .

שם לא אלימא שליחותא דבתרא משליחותא דקמא וכו'. לא נתבאר הכוונה מה ס"ד
דלא מהני ביטול ע"י שליח פנין שהוא עצמו יכול לבטל מ"ש הוא או שלוחו, והוי לי
לאשמועינן בעלמא בכל מיגלי דשליחות שיכול לבטל שליחות ע"י שליח, ומכ"ש דקשה
לשיטת ריב"א שפתי לעיל דהביטול הוא תיכף בעת ששולח השליח ואמר לו שהוא
בטל, א"כ הרי מבטלו בעצמו: ונראה דאדרבא מפאן ראיה לריב"א הנ"ל, ולפי שיטתו
כף הכוונה דס"ד דשליחות דבתרא לא עדיף מקמא וכמו דיכול לבטל שליחות דקמא כן
יכול לבטל דבתרא קמ"ל דתיכף ששלחו לבטל פבר מבטל הוא נאפלי' יבטל הב' לא
מהני עד שימנה הראשון מקדש, גם אי נימא דלא פריב"א הנ"ל ובאמת אינו מבטל עד
שיגיע את השליח ויודיע לו מן הביטול, יש לפרש דהכוונה כף דס"ד דלא הוי ביטול
גמור דכמו דחזינו דביטול שליחות הראשון כן יש לחוש שביטול גם את השני וביטול זה
מהני שלא בפניו דליכא למיחש לא לממזרות ולא לעגונות קמש"ל דראשון דחזינו
דבטלי' מבטל, והשני כל כמה דלא ידענו דחזר בו בחזקתו קאי ולא חיישינו שביטלו
כמו שביטל לראשון כנ"ל: שם משהגיע גט לידה.

פבר פתי שיש להקשות בזה דהוי לי' לומר דקמ"ל דאפלי' תכ"ד לא מהני ביטול אף
שיש סברא לומר דבזה מהני תכ"ד לפי סברת הר"ן, אמנם נראה לי דע"י שליח אפלי'
היה הדין דגם בגט מהני תכ"ד או בד"מ דמהני תכ"ד בעלמא אבל כה"ג לא שלא אמרו
לחזור תכ"ד רק תכ"ד של זה החזור בו אבל לא שיחזור המשלח תכ"ד של השליח
דשליח זה לאחר שעשה שליחותו מסתלק והולך והוא פבר עשאו לשליח מפבר וכך
שלא חזר משליחותו קודם שנעשה השליחות שוב אי אפשר שיחזור בו אחר שנעשה
השליחות מצד תכ"ד, דאף דשלוחו כמותו אבל הוא אינו השליח שיחזור בו תכ"ד של
דיבור השליח רק השליח כמות משלחו לעשות השליחות לא שיעשה המשלח מה
שהשליח צריך לעשות ושליח נמי נראה שאינו יכול לחזור תכ"ד אחר שעשה השליחות
פי תיכף מסתלק והולך ולא מהני בי' תכ"ד [כנ"ל: שם לא צריכי דמיהדר עלי' מעיקרא
לבטולי'.

אם נפרש דהכוונה לפי שראינו מהדר לבטל אמרינו דנדאי בטלי' מעיקרא שלא בפניו
קמש"ל דלא חיישינו שביטל שלא בפניו הוי אתי שפיר דלא קאמר בפשיטות דקמ"ל
בשלח שליח לבטל דחזינו בפירוש דמהדר לבטולי' דכיון דשלח שליח לבטל ממילא אין
לחוש שביטלו שלא בפניו והוצרך לומר דחזינו דמהדר לבטל שרדף אחריו ולא השיגו
ושפיר ס"ד לחוש שביטלו שלא בפניו קמש"ל דלא חיישינו אבל אי נפרש כפשטא דמה
שראינו רודף ומהדר לבטל ובסוף ביטלו בפניו חשבינן ההידור בעצמו מעיקרא לביטול
גמור דהא כפי' אמר שרוצה לבטלו ומחזר אחריו לבטל קמש"ל דהא לא חשיב ביטול
רק מה שביטל בפניו ואז הוי אחר שהגיע לידה ולפי זה בנדאי קשיא דהוי לי' לומר
בפשיטות דקמ"ל בשלח שליח לבטל דס"ד פנין ששלחו קודם לבטל מהני אף שהגיע
לידה קמ"ל דלא, וע"כ יש ראי' מזה לדברי המרדכי והג"א בשם ריב"א הנ"ל דבשלח
שליח לבטל מהני הביטול אפלי' אחר שהגיע הגט לידה, ועמ"ש בתוס' בד"ה לא צריכא:

בפירש"י בד"ה פראשונה וכו', הי' מבטלו בפני שלשה וכו' והיא ניסת בו לכאורה תמוה דבש"ס מוכח דלמ"ד בשלשה משום עיגונות הוא גם למה נקט כר"ש ובש"ס פסיק להדיא הלכתא פנתמן ופירש"י לקמן דביטול בפני שנים: ומה שנראה לי פשוט דיש להבין בלשון הרי"ף והרא"ש דכתבו דהלכה כר"נ דר"י קאי פנותי' והדבר תמוה למה להם ליתן טעם למה הלכה כר"נ מאחר דבפני' אמרו בש"ס הלכתא פנתמן לכן ברור דהם ס"ל דהלכה כר"נ ולא מטעמי' דאיהו סובר שנים שדנו דיניהם דין וב"ד הוי שנים אבל אנו קי"ל אין דיניהם דין ולא איפסקא הלכתא כר"נ רק משום דר"י קאי פנותי' ואיהו לאו מהאי טעמא אתי עלה רק דס"ל דמה שאמרו במשנה ב"ד משום דמעצמו הי' רגיל לעשות פן שהי' חושש על ממזרות ובג' יודע הדבר אף מ"מ פעמים שלא הי' מוצא ב"ד הי' מבטלו בפני ב' פנין שהי' רוצה לבטלו והוצרכו ר"ג לתקן שלא יבטלו כלל בפני ב' משום חשש ממזרות וממילא תיקון דאפי' בג' לא יעשו משום עיגונות כמ"ש התוס' לקמן אבל משום עיגונות לא הי' מתקן איסור לבטל ולמ"ד משום עיגונות משום הא גופא תיקון שלא יעשו ואתי שפיר פירש"י בהלכה אליבא דר"י, ועמ"ש עוד לקמן בש"ס: בתוס' בד"ה השולח לרבי דאמר בטלו מבטל וכו' היא גופא אתי לאשמועינן וכו' ר"ל דמשמע להו דתנא דמתני' עיקר דין ביטול הגט ע"י שליח אתי לאשמועינן ותני' כל אונפני הביטול ע"י עצמו וע"י שליחו והא דקאמר בש"ס דלא אמרינן לצעורא קא מכונן, לאו למימרא דתנא הא גופא קמש"ל רק הש"ס דנייק להקשות פנין דקתני הגיע ולא הגיעו ולא אמרינן לצעורא כ"ש שלח אחריו שליח ואהא תרצו בסוף דתנא דמתניתין לא פא להשמיענו כלל אונפני ביטול הגט רק הני רבותא דאיתמר בש"ס ונשלא בפניו דליפא רבותא לא קתני וכבר פתבתי במשנה ג"כ דע"כ לא הי' פנונת התנא לאשמועינן דין ביטול גט רק תקנת ר"ג והני רבותא דבש"ס: ודע דלפי מה דפירש"י בקדושין ד"יב דרב מינגד למאן דמבטל גיטא אפי' בפניו וביבמות סוף פרק האשה שלום פירש דהנה דרב מינגד איסורא הוא מימי המשנה וכן מוכח התם בש"ס, א"כ לא שייך תירוץ האמצעי דלא נקט לפי שאסור לעשות פן דגם הנה דנקט במשנה אסור, אבל יש לתמוה דמשמע לכאורה במשנה להדיא דבהא ליפא איסורא כלל ולא תיקון ר"ג רק שלא בפניו ונראה לי דהא דרב מינגד היינו במבטל בפניו שלא בעדים דיש לחוש שפא ימסרנו לה השליח והבעל לא יאומן לומר שבטלו בפניו כמו שאינו נאמן לומר שפסר לו לפקדון הלכך מנגדינן לי', אבל במבטל בפני עדים ליפא איסורא כלל שאין לחוש לכלום ואין לחוש שיימותו העדים, ועמ"ש בקיבור שאח"כ: בד"ה ולא אמרינן, וא"ת וכו' פנין שאינו מביא עדים על כך וכו'.

לשיטתם אזלי שכתבו בקדושין דף י"ב דביטול בפניו ליפא איסורא ולא חיישינן שהשליח ימסור לאשה אחר הביטול, אבל לפירש"י שם ע"כ ה"א בדאיפא עדים דבלי עדים איפא איסור לבטל ומתניתין באיסור לא מיירי ובעיקר קושית התוס' כבר פתבתי בש"ס דלק"מ דעיקר הפנונה דס"ד דחוזר ומגרש בו לר"ש, ולר"נ עכ"פ אין צריך מינוי שליחות מחדש אבל פשיטא דאפי' אי נימא לצערה אין לגרש רק פשמתרצה לגרש ע"ש, וכן הוא פנונת רש"י: בא"ד אי נמי הוי חיישינן להחמיר.

דבריהם צ"ע, דמ"מ היאך אפשר דהוא נתפנון שיגרש רק לצערה ביטל דהיאך עלה על דעתו שנכשיר הגט לגמרי מאחר שבטל בפירוש ועכ"פ נדון אותו לספק א"כ לא תהא

מגורשת וא"כ לא נתפגין לצערה דהא באמת לא תתגרש, ועוד לפי מה שכתבו לעיל ריש מכילתין דלר"א בעינן שיידעו ע"מ שהיא שליח הבעל א"כ פאן דשליח עצמו אינו יודע אם הוא שליח דשמא נתבטל א"כ אפי' נתפגין לצערה אינו גט פגין דשליח אינו יודע כ"ש דע"מ אינן יודעין, והעיקר כמש"ל: בד"ה איהו וכו' ותימא וכו'.

ולפע"ד לק"מ דדוקא גבי שליח הוי ממילא רביתא טפי ממה שרץ אחריו, אבל באשתו הוי קידם רביתא טפי דאי הי' דעתו רק לבטל למה לו לקדם השליח למהר לבוא אצלה או לשלוח לה שליח שימהר לבוא קודם ביאת השליח הי' לו לבטל לשליח דהא קודם בואו לא תתגרש וע"כ שכינן לצערה והיינו דקאמר נודאי לצעורא קא מכונן רק דאמרין דנתפגין נמי לבטל והקדים לבוא אצלה לצערה בביתוול זה קודם וזה ברור: בא"ד נזדמן אצל אשתו ממילא או שלוחו וכו' פי' מהרש"א דהכוננה דהוי לי' למיתני נזדמן בו או בשלוחו ע"ש, ולא ידעתי מאי ענין סברא דנזדמן בשליח דכי בשביל דשליח נזדמן נתפגין הבעל בשליחותו לצעורא.

גם מה שכתב דתרתני נזדמן לא איצטרף ג"כ לא הבנתי, דהשתא נמי תיקשי פגין דכבר קתני נזדמן ברישא למה לי תו נזדמן באשתו דלענין נזדמן אין חילוק בין בשליח בין ביה מיהו ביה יש לומר דמ"מ איצטרף נזדמן ביה דס"ד דוקא בשליח לא אמרינן לצערה אבל ביה אמרינן אבל הנ"ל קשיא, ולכאורה הי' נראה לפרש דכוננת התוס' דהוי לי' למיתני נזדמן אצל אשתו או שלח אצלה שליח.

אבל לא הי' הכוננה בשליח בנזדמן אף קשה על זה דאי הוי קתני הכי לא הוי שיידע איהו לא טרח וכו' דהא לא טרח פלל לכן העיקר כפי' מהרש"א, והכוננה דשליח זה הי' דרכו בלא"ה לשם נזדמן לבעל ושלוחו לבעל אצלה והוי רביתא טפי דשליח לא טרח: בד"ה מהו דתימא, ורבא דקאמר לקמן וכו'.

ולפע"ד לק"מ שאין ענין הך דהכא להך דאב"י ורבא דהכא אמרינן דמה דמהדר לבטל אין זה ביטול פגין שאחר כך ביטול באמת א"כ לא הי' דעתו לבטל רק כשישיגנו ושלח בפגיו לא רצה לבטל פלל, אבל התם בנודאי רצונו הי' אז בביתוול רק לפי שלא ביאר בפ"י לא מהני ולרבא מהני דגילוי דעת מהני והתם הי' בפגיו ולא הי' שום ביטול אח"כ אבל הכא אמרינן דאף שאמר שרוצה לבטל בפ"י אין זה ביטול רק נתפגין לבטל אח"כ בפגיו והביטול הוא אח"כ וזה ברור: בא"ד וסבור שליח דהא דרהיט וכו'.

כתבו פן לפי האמת דאפי' רהיט לא הוי גילוי דעת, אבל לס"ד דאב"י דרהיט הוי גילוי דעת מייירי הכא דלא ידע שליח פלל דמה שהיא רץ הי' אחריו רק אח"כ פשבא וביטול נתגלה למפרע והוי דברים שבלב והיינו דלא מקשה אב"י לרבא מהכא ודוק: בא"ד ואין להקשות וכו' ועדיפא מינה וכו'.

ר"ל דעיקר השושיא דכינון דמקשה לקמן לרשב"ג מי איכא מידי משמע דבלא"ה ניתא, והשתא הרי בלא"ה אנו צריכין לומר כל המקדש במשנה גופא ועל זה תרצו דכהך דהכא דיש לדמות לדברים שבלב ידעו דבהא יש פח לעקור דבר תורה משום כל המקדש רק ארשב"ג קשיא לי' להש"ס ולזה הביאו ראי' דביטול שלא בפגיו ב"ד לכ"ע לא מהני ומ"מ לא שאלו.

ש"מ דבֵּהָא יֵשׁ סְבָרָא נְכוּנָה לְחוּשׁ לְמַמְזוּרוֹת יָדְעוּ דִּישׁ פֶּחַ בְּחֻכְמִים לְעַקְוֹר וְה"ה בְּהָא
שְׂיֵישׁ סְבָרָא דְדַבְרִים שְׂפֵלְב וְדוּק: בֵּא"ד וצ"ע כִּי שְׂמָא בְּיִטוּל שְׂלֵא בִב"ד וכו' לְדַבְרֵיהֶם
יֵשׁ . .

לְהַקְשׁוֹת לְקַמְן דְּפִרְיָהּ עַל רִשְׁבֵּ"ג מִי אִיפָּא מִיָּדִי מֵאִי קוּשְׂיָא דְלִמָּא פְּלַפִּי שְׂאָמַר רַבִּי בְּטָלוּ
מְבֻטָּל אִפִּי לְהַקְלֵה קְאָמַר הוּא דְלִהְקַל אִינוּ מְבֻטָּל אֲבָל לְהַחְמִיר מוֹדָה וּלְק"מ מִי אִיפָּא
מִיָּדִי, וְיִתְבָּאָר עוֹד בְּזֵה לְקַמְן: בְּגַמְרָא לְמִימְרָא דְבְּטָל לִישְׁנָא דְלִיבְטָל מִשְׁמַע וְכו': הָא
דְלָא מְקַשָּׁה הִכִּי בְּמַתְנִיתִין דְּקַתְנִי בְּטָל הוּא הָרִי זֵה בְּטָל מִשׁוּם דְּאִיפָּא לְמִימַר דְּלָאוּ מִשׁוּם
דְּלִישְׁנָא דְלִיבְטָל הוּא רַק אִפִּי הוּי לִישְׁנָא דְלִשְׁעֵבֶר כָּל שְׂגִילָה דְעַתּוֹ שְׂחַפִּץ בְּבִיטוּלוֹ מְהַנִּי
גִּילּוּי דְעַתְּנִי כִּי הָאִי אִפִּי בְּלִשׁוֹן גְּרוּעַ אֲבָל בְּבְרִייתָא קוּשְׂיָא לְהוּ שְׂפִיר דְמַחְלָקָה בֵּין בְּטָל
לְפָסוּל ש"מ מִשׁוּם דְּלִישְׁנָא דְלִהְבָּא דְנֻקָּא מְהַנִּי וּלְפִי זֵה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּאִי אָמַר בְּפִירוּשׁ
פָּסוּל יְהֵא ג"כ מְהַנִּי כְּמוֹ בְּטָל בֵּינָן דְלִהְבָּא הוּא, דְלִיפָּא לְמִימַר דְּלִישְׁנָא דְפָּסוּל בְּעַצְמוֹ
גְּרוּעַ כ"כ דְלָא מְהַנִּי אִפִּי בְּלִהְבָּא א"כ מְמִילָא לֹא קוּשְׂיָא מְבְרִייתָא ג"כ כְּמוֹ בְּמַתְנִיתִין
דְּאִיפָּא לְמִימַר דְּלִישְׁנָא מְעַלְיָא מְהַנִּי אִפִּי אִינוּ לְהַבָּא וְלִישְׁנָא גְּרוּעַ לֹא מְהַנִּי כָּלל, וְע"כ
דְּפָסוּל נְמִי כָּל שְׂפִירֵשׁ לְהַבָּא מְהַנִּי כְּמוֹ בְּטָל רַק לִשׁוֹן פָּסוּל הוּא אִינוּ מִשְׁמַע לְהַבָּא וְלִשׁוֹן
בְּטָל הוּא מִשְׁמַע לְהַבָּא: וְאִף דְּלִכְאוּרָה נִרְאָה מְלִשׁוֹן רִשְׁ"י ו"ל בִּד"ה פָּסוּל שְׂפִי לֹא
מִשְׁמַע דְּאִיהוּ מְבֻטָּל לִי אֲלֵא מוֹצִיא עָלָיו שֵׁם פָּסוּל וְהָא לִיפָּא, מִשְׁמַע לְכְּאוּרָה דְעֵיקַר
טַעְמָא הוּא דְלִשׁוֹן פָּסוּל לֹא מְהַנִּי לְבִטּוּלִי גִיטָא אֲבָל אִי אֲפִשְׁר לֹמַר כֵּן כְּמוֹ שְׂהוֹכְחִתִּי,
אֲלֵא נִרְאָה לִי דְעֵיקַר טַעְמוֹ דְּדוּדָאִי לִישְׁנָא דְבְּטָל הוּא וּפָּסוּל הוּא לְכְּאוּרָה חֻדָּא מְיֻלְתָּא
הוּא, וְאִם נִפְרָשׁ בְּטָל יְהֵא, גַּם בְּפָּסוּל נִפְרָשׁ כֵּן לְזֵה רְצָה לְבָאָר עֲנִין זֵה דְּדוּדָאִי לִשׁוֹן בְּטָל
הוּא וּפָּסוּל הוּא לִישְׁנָא דְהָהּ מִשְׁמַע, הִלְכָּהּ בְּלִשׁוֹן בְּטָל יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַכְּנוּנָה שְׂהוּא מְבֻטָּלוּ
עַכְשָׁיו בְּדִיבּוּרוֹ וּמְמִילָא יְהֵא בְּטָל, אֲבָל לֹא שְׂיֵיךְ לֹמַר שְׂהוּא פּוֹסְלוֹ עַכְשָׁיו בְּדִיבּוּרוֹ,
וּמְמִילָא הַכְּנוּנָה שְׂהוּא מוֹצִיא עָלָיו שֵׁם פָּסוּל שְׂהוּא פָּסוּל מְכַבֵּר הִלְכָּהּ מְמִילָא לִישְׁנָא
דְּבְּטָל הוּא לְהַבָּא וְלִישְׁנָא דְפָּסוּל הוּא לְשְׂעֵבֶר, כִּי מְאִיזָה צַד פּוֹסְלוֹ עַכְשָׁיו מִפְּחַ פָּסוּל
שְׂיֵישׁ בּוֹ מְכַבֵּר וְהָא לִיפָּא אֲבָל בְּאוּמַר יְהֵא פָּסוּל שְׂפִיר מִשְׁמַע דְּהוּא מְבֻטָּלוֹ עַכְשָׁיו וּמְמִילָא
יְפָסֵל אַח"כ דְּמִפְּחַ בְּיִטוּלוֹ הוּא נִפְסָל אַחַר שְׂבִיטָל וּלְפִי זֵה יֵשׁ לְדוֹן אִם שְׂלַח שְׂלִיחַ לְבִטָּל
וְאָמַר בְּהִנְהוּ לִישְׁנָא דְלִשְׂעֵבֶר כְּגוֹן פָּסוּל הוּא, אִי נִימָא כְּפִי הַנִּרְאָה מְדַבְרֵי הַמְּרָדְכִי דְעֵיקַר
הַבְּיִטוּל הוּא בְּשַׁעָה שְׂשׁוּלַח לְבִטָּל רַק הַשְּׂלִיחַ מוֹדִיעַ הַבְּיִטוּל א"כ שְׂפִיר שְׂיֵיךְ לִשׁוֹן
לְשַׁעֲבֵר דְּכָבֵר נִפְסָל בְּבִיטוּל הַבְּעַל, וְאִי נִימָא דְהַשְּׂלִיחַ הוּא הַמְבִטָּל לֹא הַבְּעַל א"כ בְּעִינָן
בְּשְׂלִיחַ ג"כ לִישְׁנָא דְלִהְבָּא וְעוֹד אֲבָאָר לְקַמְן בְּגַמְרָא בְּעִנְיָן זֵה: בְּפִירִשְׁ"י בִּד"ה לֹא אָמַר
כְּלוּם, וְאִם יֵשׁ לוֹ ב"ח וְכו', וּבִד"ה בְּטִילָה הִיא וְכו' הוֹדָאָת בְּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים.

הִנֵּה לֹא בִּיָּאָר הֶרֶב ו"ל הַטַּעַם לָמָּה מְהַנִּי הוֹדָאָתוֹ לְחוּב לְאַחֲרִים בֵּינָן דְּאִיפָּא ב"ח וְקִי"ל
הָאוּמַר שְׂטֵר אֲמָנָה אִינוּ נֶאֱמָן לְחוּב לְאַחֲרִים, וְנִרְאָה לִי דְמִיָּרִי בְּמִלְוָה ע"פ בְּלִי אַחֲרִיּוֹת
נְכֻסִים דְּאִינוּ יְכוּל לְגַבּוֹת רַק מִיָּנִי הִלְכָּהּ מְעִיקְרָא פִּי דְב"ח גּוֹבָה דְקוּשְׂיָא לִי מַה נִּפְקָא
מִיָּנֵה דְמִי יְכָרִיחוּנוּ לְהַחְזִיק בְּמַתְנָתוֹ בְּע"כ לְזֵה פִּי דְאִי יֵשׁ ב"ח גּוֹבָה אוֹתָהּ וְלֹא מְהַנִּי
לִשׁוֹן זֵה לְהַפְקִיעַ מִמְנוּ הַמַּתְנָה וּבִתְרַ הִכִּי דְמְהַנִּי הוֹדָאָתוֹ מְהַנִּי נְמִי נֶגֶד ב"ח דְּבִידּוֹ לְמַכְרָה
וְלִיתָן לְזֵה בְּמַתְנָה וִיחָא מוֹפְקָע מִב"ח וּבִכְה"ג לֹא הוּי חָב לְאַחֲרִים כְּנ"ל: בְּתוֹס' בִּד"ה
מְבֻטָּלָת וְכו' תִּימָא דְבְּפָרְק בְּתָרָא דְכָרִיתוֹת וְכו'.

הנה כל הישגים דחוקים מאוד כמבואר למעניין, ולדעתי הם שני מימרות ולא ראי זה כראי זה דעתם מייגרי בקרקע והוא מסר לו שטר מתנה שדי נתונה לה הלכה בלשון להבא הוי לשון הפקר ובלשון לשעבר אינו פלום דכיון שפסד לו שטר מתנה והוא קיבל השטר היאך יאמר שאינה מתנה ולא שייך בזה הודאה ונדקא באומר פתבתי ונתתי והוא אומר לא פתב ולא נתן שייך לומר שהודה שלא נתן לו מעולם, אבל פאן שאומר שנתן לו וקיבל השטר רק שאינה מתנה אין בדברים אלו פלום דע"כ מתנה הוא, אבל להבא הוי שפיר לשון הפקר שהוא מפקיר שלו ולס"ד דהדר למרא, הפוננה דס"ד שאומר שלא יאה מתנה רק כמו שהיתה קודם שנתנה לו א"כ ממילא אין שום אדם יכול לזפות רק בעלים הראשונים ומסיק דכל הקודם כו' אבל הכא מייגרי במטלטלין והוי ממש להיפוך דכיון שנתן לו החפץ לידו והוא אומר א"כ אלה הלשונות אי להבא קאמר אינו פלום כי אין זה לשון הפקר כלל דהיאך מפקיר מה שהוא מונח ברשותו ובידו ותיכף זוכה בה וצריך להוציאם מרשותו וכיון שאומר והם ת"י אינו מפקיר, אבל לשעבר שפיר הוי לשון הודאה שמודה שקיבל החפץ לפקדון לא לשם מתנה לכה מהני מטעם הודאה והשתא אתי שפיר הפל והוי מצי נמי להקשות הכא מהו מימרא דהתם דס"ס מוכח מהתם ג"כ דלשעבר הוא דמהאי טעמא בקרקע לא מהני הודאה פנ"ל אף גם בזה יצדק תירץ אב"י דנודאי דעתו של זה לבטל המתנה לגמרי אבל לא להפקיר הלכה עד שיהא כמו הפקר נוח לו שיהא שלו דאז יוכל ליתנה לנותן במתנה משא"כ אי יאה פמוההפקר הלכה הוי לשון לשעבר לשון דמהני בי' לרצונו, ועמ"ש בסמוך בבבאור דברי ר"י: בא"ד משום שפשוט לו וכו' דהוי לשון הפקר.

לכאורה יש לתמוה דהא מקשה פאן מבטילה דהוי לשעבר ש"מ דאינו לשון הפקר והיאך אפשר דקתני אי אפשי ובטילה בסד דבריו קיימים והם מחולקים בדינם דאי אפשי לשון הפקר ובטילה של מרא קמא ונראה לי דכוננתם דע"כ בטילה אינה לשון הפקר דאי הוי לשון הפקר ולהבא א"כ תבטל נדאי הוי לשון הפקר ולמה לא אומר פלום, וע"כ דביטול אינו לשון הפקר כלל רק מטעם הודאה מהני ומ"מ הוי כמו הפקר כיון שהנותן סילק עצמו ממתנה זו שהרי מודה שנתנה לו וזה הודה שאינו שלו ממילא הוי כמו הפקר, וכיוצא בזה פתבו התו' לקמן לפירש"י כמו שאבאר בסמוך: בא"ד דאי ליבטל משמע להבא א"כ הוי דבריו קיימין והוי כמו הפקר וכו'.

עמהרש"א דלכה נקטו התוס' דהוי כמו הפקר ולא דהדרא למרא כס"ד בכריתות דאל"כ תיקשי הכא מאי אפשי אאי אפשי כמש"ל עכ"ל ודבריו תמוהין, דפשיטא דלס"ד בכריתות דהוי למרא קמא ע"כ ג"כ להבא הוא דאי משום דהוי לשעבר תיקשי למה בתיבטל דבריו קיימים דהא נדאי להבא הוא, וע"כ דאפי' להבא שייך לומר דהוי למרא קמא לס"ד כמש"ל, דס"ד דכה נתפונן שלא תהא מתנתו פלום ותחזור פמות שהיתה ולא יזכה בה רק בעלים הראשונים, והשתא ממילא לא קשיא מאי אפשי אאי אפשי דהוי שפיר להבא, רק דהתו' נקטי קושטא דמילתא כמסקנא דכריתות דהוי כמו הפקר, וכ"ש לפי מה שאפרש לקמן אתי שפיר טפי תירוץ אב"י אי נימא דהוי כמו הפקר מדנימא דהוי למרא קמא דבהא יש לומר טפי דהוי עילוי במה שמתבטלה המתנה כמו בגט כיון דחזינו שהיא חפץ בבטולה: בא"ד הרי הוא כאומר כל מתנות.

דבריהם דחוקין וטפי הוי להו לומר דלישנא דמעיקרא לא מהני דלא שיניך הודאה בכה"ג דהוי דברים שבלב פנין דמעיקרא נתן לו מתנה והוא קיבל אף שאומר שהי' בלבו שלא לשם מתנה לא מהני ולא דמי לאומר פתבתי ונתתי והוא מודה שלא פתב דהודה שלא קיבל מתנה כלל, אבל פאן דאומר שנתן לו מתנה וקיבל רק בלבו לא הנה פה, אף אי האמת פדבריו הוי דברים שבלב: בא"ד וטוב לו שלא יתבטל המתנה.

גם בזה צל"ע דהא בסמוך הקשו מהו דריש האומר ותירצו דהתם דרוצה לגרשה הוי הגט טובה לו וכאן שחפץ לבטל הוי הביטול טובה לו. א"כ מתנה נמי פנין שחפץ לבטל למה לא יהא הביטול טובה לו ואולי פנונתם דנדאי שתתבטל ותחזור למרא קמא טוב לו יותר מקיום המתנה, אבל פאן שאם יתקיימו דבריו הוי כמו הפקר כמ"ש קודם ובה נדאי ניחא לי טפי שלא תתבטל משתתהא כמו הפקר, דאי תהא שלו יוכל ליתנה בחזרה למי שנתנה משא"כ אי תהא הפקר, לכך הוי קיומה עילוי למקבל המתנה פנ"ל, ומינישב קושית מהרש"א הנ"ל: בא"ד ומשני לא דבריו קיימים ולא הדרא למרא.

הקשה מהרש"א דמה מקשה פאן מבטלה הוי לי לומר דהוי כמו הפקר פדמשני התם בכריתות וכמו דלא מקשה מאי אפשי כמ"ש התוס' לעיל והניח בצ"ע, ודבריו תמוהין למעינין היטב בכוננת התו' דפשיטא דאי אפשר לפרש בטלה דהוי הפקר מפח לישנא דלהבא דא"כ תבטל למה לא הוי כמו הפקר הא נדאי להבא הוא וע"כ דביטול אינו לשון הפקר כלל או כמו שכ' התוס' דשדה שלא באה לידו לא הוי כמו הפקר רק במטלטלין דאתי ליד' דמהאי טעמא לא הוי אי אפשי כמו הפקר ומה דמשני התם דלא הדרא למרא היינו מטעם הודאה דזה הודאה שנתן וזה הודאה שלא קיבל ולא ס"ד לחלק דהנזותן לא נתן רק אדעתא דלקבלי מיני' וזה שפכתבו דהוי מצי לתרץ דשאני בטלה דלא הוי כמו הפקר מפח הודאה דהנזותן לא נתן רק אדעתא דלקבלי מיני' אבל פשיטא דבטלה, לאו מפח הפקר הוא מפח לישנא דלהבא, וכל זה מבואר בתוס' להדיא ולא ידעתי מאיזה צד נתקשה הרב ז"ל בזה הא פשיטא דלק"מ כמ"ש: ע"ב בגמרא אמר אחר אפיי נקטינן שלים מתנה הרי הוא פשלים הגט נ"מ להולף לאו פזכי הרי"ף פרק התקבל הוכיח מהו דהכא דאפי' היכי דעשתה שלים קבלה ואמר הבעל הולף לאו פזכי דע"כ ה"א מיירי שעשתה שלים קבלה דאל"כ אפי' זכי לא מהני וידעתי כל דברי הפוסקים תמוהין בענין זה דמה ענין דברי אפיי בהולף לאו פזכי להו דהכא ולקמן פרק התקבל הוי לי לומר זה, גם מאיזה צד עדיפא לי גט ממתנה עד שתלה מתנה בגט, גם לשון נ"מ להולף לאו פזכי אינו מובן כלל דהא זהו עיקר חידוש דינו של אפיי דהולף לאו פזכי, וכך הוי לי לומר שלים מתנה ושלים גט הולף לאו פזכי ולעיל ספ"ק דשקיל וטרני' טובא אי הולף פזכי במתנה ולא זכרו דברי אפיי כלל רק פאן שאין פאן מקומו כלל לכן ברור דנתפוננו בכאן להשוות מתנה לגט בענין לשונות של ביטול הגט ע"י שלים דהני לישני דמהני בגט מהני במתנה והנה דלא מהני לא מהני במתנה ע"י שלים אף דלכאורה הי' אפשר לומר דמתנה שאני דמהני גילוי דעת' שאינו רוצה ומסתמא חפץ בבטיולה קמש"ל דשוין, גם פלפי מה שאמר קודם לחלק בין גט למתנה בלשון בטיולה הוא וקאמר דהינו דוקא בלישנא דמקבל מתנה אבל בנזותן השולח מתנה על ידי שלים דינו כגט ממש בלשונות הביטול, והינו דקשיא לי מה נפקא מינה בשלמא בגט דחוב הוא נ"מ בהא אבל מתנה זכות הוא ובלא"ה אינו יכול לבטל, ועל זה קאמר דנ"מ במה שאנו משוין

מתנה לגט בלשונות הביטול להולך לאו כזכי דאז במתנה גם כן יכול לבטל קמש"ל דבהני לישגי דמהני בגט מהני במתנה, וזה ברור לפע"ד אף שכל גדולי הראשונים ז"ל לא פירשו כן: שם בטל מהו.

קשיא לי לפי מה שכתב הרשב"א ז"ל דהא דמקשה אבני לעיל דבטילה לשעבר משמע עיקר הקושיא משום דקתני בהדי אי אפשי בה דמפח להבא אתינן עלה אבל ממתניתין לא מקשה דאפי' לשעבר הוא נאמן במיגו שפיר דלא קאמר רשב"ג רק כשמבטל שלא בפניו אבל פאן דבטיל מעיקרא באופן שאם ישיג את השליח קודם שנתנו לה יהא בטל למפרע בנדאי ליכא פאן משום תקנת ר"ג שלא יהא מבטול, ולפי זה תיקשי מה נ"מ בהך בעי' דבטל ס"ס אפי' תימא דלשעבר הוא ג"כ מהני דנימא דכבר ביטל שלא בפניו ונאמן בזה במיגו כמ"ש הרשב"א ז"ל דאי בעי מבטל לי' עכשיו וצ"ל דמיירי הכא בגוונא דליכא מיגו דתיקף שמסרו לשליח אמר לו לשון זה דנדאי לא ביטל מעיקרא, ולפי זה יש לדקדק מה ראי' מהרי הוא הקדש התם נאמן מפח מיגו שהקדיש כבר דאי בעי מקדיש עכשיו, ואולי לזה נתפגין רש"י ז"ל שהביא מהך דהרי הו מוקדשין לשמים דשם נדאי לא הקדיש מעיקרא רק עכשיו, ולפי זה מיושב קושית התו' מכפר זה הקדש דהתם אפי' אי לשון עבר הוא נאמן שהקדיש דכידו להקדיש ודוק ועמ"ש בתוס' בזה: אמנם בגוף קושית הרשב"א לעיל דאפי' לשעבר נהימני במיגו דמבטל לי' השתא, נראה לי דלא קשיא כלל דכבר ביארנו דמיגו לא אמרינו רק שאנחנו נכריח שזה הטענה שטוען אמת דאי שקר הנה לו לטעון שקר היותר מבונרר שיאומן, אבל אי אומר אמת אין לטעון עליו שלא טען שקר שיאומן בבירור דאינו רוצה לטעון שקר, אבל דבר שאינו תלוי באמת ושקר לא שייך מיגו כלל פי אפי' אם האמת בדבריו למה לא ביטל עכשיו כדנינו וע"כ שלא ידע מלשונות הביטול והי' חושב דמהני א"כ אין להאמינו במיגו פנ"ל: בתוס' בד"ה להוליה וכו'.

פוננתם משום דאי עשתה שליח קבלה באמת הולך כזכי כדמוכח פירק התקבל וקרי"ף פירק התקבל דחה סוגיא דשם מהלכה מפח דברי אבני דהכא ולזה רצו התו' לתקן זה וכבר כתבתי דבלא"ה לק"מ: בד"ה מאי שנא, תימא וכו' ואני תמה על תמיהתם דפשיטא דבהקדש מועיל לשון לשעבר דמ"מ ס"ס שו"ן חז"א ונהי הקדש משא"כ גט אינו מועיל לשון לשעבר כלל והא דמדמה הקדש לגט היינו בהך שפירש"י דאמר הרי הו מוקדשין לשמים דהתם ע"כ להבא דלשעבר לא היו שלו כלל, וכמו כן בהפקר בהניחם על הסלע דכל שהם ביזו לא הוי כמו הפקר רק בהנחה וע"כ דלהבא משמע, וז"ב לפענ"ד: והרא"ש כתב דברי התוס' וכתב דלא דמי לגמרי להקדש וכו', ולא ביאר דבריו, דהא בש"ס מדמה להו להדדי ונראה פונתו דנדאי יש להבין מ"ש בטל הוא מחרס הוא דהא חזינו דחרס יהא מהני א"כ ע"כ דחרם הוא לשון עבר הוא א"כ בטל הוא, למה הני להבא וע"כ דכך הפוננה דוקא בטל הוא שזכר הביטול בלשונו שפיר יש לפרש שהוא מבטלו עכשיו כדיבורו ומחמת זה יהא בטל ממילא אבל לשון הנה הוא כאומר אני מבטלו עכשיו כדיבור זה אבל חרס אינו לשון ביטול כלל רק כשאומר חרס יהא ממילא נשמע שהוא מבטלו עכשיו ומתוך כך יהא אח"כ כחרס, משא"כ הפקר שפיר שייך לומר שמפקירו עכשיו כדיבורו ומתוך כך יהא כמו הפקר על פי הדין.

אבלהרי הוא חרס אינו לשון הנה פלל רק הספק אי עבר או להבא ושפיר פשיט מהפקר דהוי להבא כי לשון זה אינו לשון הנה ולמה מהני אבל כפר זה הפקר אינו מפת להבא רק מפת הנה כמו בטל הוא, כנ"ל: והנה הרי"ף השמיט אבעי' דבטל מהו וזכר הו אבעי' דהרי הוא חרס, ויש לתמוה למה השמיטה, ונראה לי דס"ל דכל מה דשקלינו וטרינו בלישנא דבטל הוא וכן בבטל אי להבא אי לשעבר היינו לרשב"ג דס"ל בטלו אינו מבוטל לכה לא מהני לשעבר כיון שבטל שלא בפניו ובעינו להבא דוקא, אבל אנו דקי"ל פרבי דבטלו מבוטל אפילו לישנא דלשעבר מהני כיון דבידו לבטלו, אבל חרס הוא מטעם אחר לא הוי גט פל שהוא לשעבר לפי שאין הגט שנתבטל פחרס דהא חוזר ומגרש בו רק להבא שאומר שלא יגרש בו וילך לאיבוד ולאשפה פחרס אבל לא שיאמר שפכר הוא פחרס אבל בטל אפי' לשעבר מהני כיון דבטלו מבוטל, כנ"ל: בגמרא התם דיבור ודיבור הוא.

פירש"י ונ"ל מתחילה היתה מתקדשת וכו' ומיהו המעות לא בטלו וכו' מבואר מדבריו דבאמת הכא לא מהני ביטול לבטל הגט כמו דשם אין המעות בטילין, והוא תמוה לפע"ד דממה נפשך אי המעות אינן בעין פשיטא דאי אפשר לקדש בהם שנית דהוי מקדש במלנה ממש, ואי ישנו אצלה והוי פקדון היאך שייך שאינן בטילין הא אפי' לא קידש לעולם יכול לקדש בפקדון שיש לו בידה והוא בעין, אבל נתינה זו לקידושין דלא למלנה דמי ולא לפקדון דמי באמת נתבטל רק או מלנה או פקדון [ואי נימא כמ"ש בחידושי לא"ה הע הלכות קידושין שיש מקום לומר דר"י לא ס"ל רק דחזרת אבל מודה דיכולה לחזור מחזרתה דאתי דיבור ומבטל דיבור א"כ מה קושיא הכא דרוצה לחזור ולגרש בו מהני והתם נמי אי חזרה בה מחזרתה מהני וע"כ דכל דיבור שנגמר ואינו חסר פלום שוב אי אפשר לבטלו הלכך אי אפשר לחזור מחזרתה דכבר נגמר חזרתה ואינו חסר פלום, רק לפ"ז יש לפרש פאן הפוננה דמחלק דדוקא התם דיבור ודיבור ואתי דיבור ומבטל ושוב נתבטל ואין פאן רישם קידושין לפנינו שאין על קידושין הללו רק דיבור בלבד וכשנסתלק הדיבור מעות בעלמא הן ושוב אי אפשר שיחזרו להיות קידושין אבל הכא נהי דאי ביטל לשליח שוב אין פאן רישם שליחות שאין פאן שליחות רק בדיבור וכשנסתלק הדיבור הוי פאדם דעלמא, אבל הגט בעצמו אחר הביטול שם גט עליו שהרי הוא גט לפנינו, הלכך יכול לחזור ולבטל מה שבטל והגט פשר, ודוק]: לכן נראה לי פשוט דנדאי לא אתי דיבור ומבטל מעשה לכ"ע, ונתינת מעות ליד אשה נהי דחשיב מעשה כמו פתיבה דהכא אבל מ"מ הוא אינו מבטל רק דיבור הקידושין וממילא הנתינה בטילה דנתינה בדיבור הקידושין תלוי וכי בטל דיבור בטילה נתינה אבל פאן אי אפשר לומר דמתמת ביטול השליחות תבטל הגט דמה ענין גט לשליחות הא בלי שליחות פלל יכול להיות גט ובביטול הדיבור של שליחות לא תבטל המעשה ואין לנו רק שנגמר שייבטל המעשה מצד עצמה ובזה שפיר אמרינו לא אתי דיבור ומבטל מעשה.

ונה ברור לפע"ד, ואתי שפיר שתי הסוגיות, דבאמת הפל תלוי אי בביטול השליחות נתבטל הגט, ומ"מ א"י לבטל הגט בפירוש ג"כ כי לא אתי דיבור ומבטל מעשה, ועמ"ש בתוס': בתוס' בד"ה ר"ש אמר וכו' דכל זמן שלא הגיע כו' לכאורה קשה דהא ר"י מקשה עלי' דר"ל בקידושין מהו משנה דהכא דקתני ביטול מועיל, וקשה ולדידיה מי ניחא הא פתיבה הוי מעשה, וע"כ משום דלא הגיע ליד האשה לא חשיב מעשה א"כ ה"ה נתינה

לשליח ואדרבא לכאורה פתיכה הוי מעשה טפי מנתינה לשליח כדקס"ד דתוס' בקושיא, וע"כ צ"ל דס"ל לר"י כר"נ דחוזר ומגרש בו, וא"כ לא ביטל כלל מעשה הפתיכה דעיקר המעשה של פתיכה שיהא מוכן לגרש ונהרי עדיין מוכן הוא לקב.

אבל לר"ל דסובר נתינת מעות הוי מעשה א"כ ה"ה נתינת גט ולמה יוכל לבטל שלא לגרש על ידי שליח זה, והשתא תיקשי דפריה הלכתא אהלכתא, וקשה הא ע"כ לא ס"ל לר"י כר"ש דתיקשי לדידן' הא פתיכה הוי מעשה ולא אתי דיבור ומבטל מעשה שלא יהא ראוי לגרש בו כלל ולדידיה ליפא למימר דשאני הכא שלא הגיע ליד האשה דא"כ גם מנתינה לשליח לא תיקשי לר"ל וצ"ל דס"ל לר"י דכתיבה גרע מנתינה לשליח ונתינת מעות לאשה דבנתינה לשליח שוב לא בעינן לדעתו של משלח כלל והוא עצמו הולך ומגרש בו לקב דמאי לי' לנתינת מעות לאשה אבל פתיבת גט נהי דנכתב שיהא מוכן לגרש בו אבל אפתי בעינן דעתו ורצונו שיצוה לגרש בו ואי לא"ה חספא בעלקמא הוא הלכך אפי' לבטלו מתורת גט לא חשיב מעשה כלל לר"י וגרע מנתינה לשליח ונתינת מעות לאשה, כצ"ל לדעת התוס' וז"ב: אמנם אני אומר בלשון אחרת ואין צורך להנ"ל והוא שלא אמרו לא אתי דיבור ומבטל מעשה רק אי לא יוכל הדיבור לבטל המעשה תהא המעשה קנימת אז לא אמרינן שיבטל הדיבור המעשה אבל כאן פיון דשליחות השליח נדאי בטל אם פן אפי' תימא דאין הדיבור מבטל המעשה של פתיכה מ"מ אין למעשה זו קיום מצד עצמה פיון שחזר בו מלגרש ואין לה קיום רק פשיחזור בו מחזרתו וירצה לגרש, אבל כל שביטל שליחות הגט הרי המעשה אין לה קיום מצד עצמה ומעשה כזו יכול לבטל בדיבור שאפי' ירצה אח"כ לגרש לא יועיל פיון דלעת עתה בעת הביטול אין תוקף למעשה כלל מצד עצמה, וזה ברור: ומעתה שפיר קשיא לי' לר"י אר"ל בקידושין דלר"ל דס"ל נתינת מעות לאשה הוי מעשה וה"ה נתינת גט לשליח א"כ אי לא יוכל הדיבור לבטל המעשה תתקיים המעשה והשליח יתן הגט מבלי להשגיח על ביטולו דלא יוכל לבטל מעשה נתינת גט לשליח אבל אי נימא דנתינת גט לשליח: לא חשיב מעשה ויכול לבטלו אפי' תימא דכתיבת גט חשיב מעשה מ"מ בביטול השליחות ע"כ נשבר פחה ואינה מתקיימת מצד עצמה רק פשיחזור בו לגרש הלכך פיון דלעת עתה אין קיום למעשה בלא"ה יכול לבטלה קודם שחוזר מחזרתו שלא יהא לה קיום עולמית, ודוק היטב: בד"ה התם דיבור ודיבור הוא מתוך הלשון משמע וכו' לכאורה יש להכריח מסוגיית הש"ס גופא דאם ביטלו בפירוש בטל דהא ע"כ טעמא דר"נ דס"ל חוזר ומגרש בו אף דמודה דאתי דיבור ומבטל דיבור דהא מפורש במשנה להדיא דשליחות השליח בטל.

וע"כ משום דס"ל דכתיבה הוי מעשה ולא אתי דיבור ומבטל מעשה א"כ מאי מקשה לר"י מאיזה צד יחלוק ר"י אר"נ דכתיבה לא הוי מעשה ואדרבא פיון דלא ס"ל לר"י לחלק בין הגיע לידה ללא הגיע כמבואר בקידושין פרק האומר שם א"כ ממילא פתיכה הוי מעשה וע"כ דהוי משמע להו דנתינת מעות לאשה וכתיבה שוין וכיון דבנתינת מעות פליג ר"י דחוזרת וס"ל דלא הוי מעשה א"כ ה"ה פתיכה לא הוי מעשה, והשתא אם הי' פוננת התרצו לתרץ דהתם דיבור ודיבור הכא הוי מעשה א"כ לא תירץ פלוג על עיקר הקושיא דהא ע"כ גם המקשה ידע דכתיבה הוי מעשה כדמוכח במשנה דדיבור מבטל דיבור ואפי' נתינה לשליח דר"י מדמה לה לנתינת מעות לאשה וע"כ דמשמע לי' דכתיבה

ונתינת מעות לאשה שוין ולמה לא זכרו בתירוץ לחלק בזה, וע"כ דבאמת אינו מחלק ביניהם רק שאני הכא שאינו מבטל פלל רק השליח משא"כ התם הוא מבטל הקידושין ומוכח דאי ביטל בפירוש הגט באמת מבטל: איברא נדאי הוה לישנא דיבור ודיבור הוא משמע שפא לחלק התם דיבור פאן מעשה ואף דבקדושין לא נזכר זה מ"מ מפני ש התם מעיקרא דטעמא דר"י דאתי דיבור ומבטל דיבור ואי נימא הכא דבטלו בפירוש מבטל אין הטעם פלל משום דיבור ודיבור ואי דמשמע ליה דכתיבה נמי הוי דיבור א"כ לר"נ גופא תיקשי למה שליחות השליח בעל וכתובה לא.

לכן נראה לי ברור פמו שפכתתי לעיל בש"ס דנדאי משמע להו דנתינת מעות לאשה וכתובה שוין, ואי הא חשיב מעשה הא נמי, ואי לא חשיב מעשה הא נמי לא הוי מעשה, ואהא משני דהתם דיבור ודיבור הוא דהמעשה תלוי בדיבור ואי מבטל הדיבור מתבטל המעשה ממילא אבל הוא אינו מבטל רק הדיבור אבל הכא מפת ביטול הדיבור אין המעשה מתבטלת ואין לנו רק שביטול המעשה מצד עצמה ולא אתי דיבור ומבטל מעשה ויתר הדברים מבוארין אצלי בקידושי לא"הע באריכות: בגמרא איתמר בפני כמה הוא מבטלו.

הנה מפל המפרשים מוכח שפירשו הוה פלוגתא דר"נ ור"ש אקודם תקנת ר"ג ואהא קשיא להו מה נ"מ בהא ותיקצו לענגן בטלו אינו מבטל כל מה שקודם תקנה לא היו עושין, אבל ברי"ף א"א לומר פן דלא זכר שום הפירוש רק בפשיטות בטלו מבטל פרי ומ"מ זכר הוה פלוגתא דר"נ ור"ש וכתב דהלכה כר"נ גם בלא"ה פכתתי בתוס' שיש לתמונה לתירוץ הזה הרבה ע"ש, גם לא דעתי היאך יפרשו לשון בפני כמה הוא מבטלו שזה מורה בבבאור דעקשין נחלקו דאל"כ הוי לי לומר בפני כמה הנה מבטלו: ואני תמה מאי קשיא להו לרבנותא ז"ל הא פירוש הסוגי' פשוט וברור דפלוגתיהו האידנא אפי' במבטל בפניו דר"נ סובר דמבטלו בפני ב' בלבד דאין דבר שבערונה פחות משנים ואם לא? הא לו עדים פשיטא שלא? אומן לומר שביטלו [וכ"כ המרדכי בשם ריב"א דצריף עדים על הביטול דאל"כ חיישינן לקנוגיא] ור"ש סובר פנין דקתני במתניתין הי' עושה ב"ד אף דמעיקרא לא חששו לממזרים ועגינות דר"ג הוא שחידש תקנה זו ומ"מ הי' עושה ב"ד ש"מ שאין ביטול מועיל לגרע פח הגט רק בב"ד דב"ד אלימי ולא עדים ואל תתמה בזה שחרי כמה דברים מצינו דעדים לא אלימי וב"ד אלימי פגון מזאון פליגי ב"ש וב"ה פרק בית שמאי, דב"ש סברי דוקא בב"ד דהוי ג"כ פועין ביטול ואפי' בדרכן וכ"ש גט דאורייתא אי בא לבטלו צריף ב"ד, ולעיל ג"כ אמרו דס"ד לא אלים שליחות דבתרא מקמא ליבטלי' אלמא דבעינן לבטל פח חזק וכ"ש לר"ש דס"ל אינו חוזר ומגרש בו דגוף הגט בטל בעינן ב"ד דוקא לבטלו ור"נ סובר דבי' תרי סגי דליהוי עלי' סהדי מפת דבר שבערונה והיינו דקאמר בפני כמה הוא מבטלו ודייקי לה ממתניתין קודם תקנה דשלא בפניו הי' אז פמו בפניו, וכמו דאז הי' צריף ב"ד פן עקשין, ור"נ סובר דבי' תרי הוי סגי דלבי' תרי ב"ד קרי' לי' והיינו דאפסקא הלכתא כר"נ ולכך לא זכר הרי"ף שום דבר מבטלו אינו מבטל רק מיייתי פלוגתיהו דר"נ ור"ש ופסק הלכה כר"נ ובתר הכי פסק בפשיטות דשלא בפניו לעולם בטלו מבטל, פנ"ל ברור ועיין מ"ש בתוס' .

בתוס' בד"ה ור"נ וכו' אין לומר צ"ע דהא פתבו התוס' פ"ק דסנהדרין דתרי לאו דוקא ה"ה חד א"כ פשיטא שאין ראוי דתרי איקרי ב"ד ממה דדיניהם דין דהא חד נמי דינו דין ומ"מ פשיטא דלא איקרי ב"ד ואולי לא נתפוננו רק להיפך דלא נימא דוקא ר"נ יכול לספור תרי איקרי ב"ד, אבל למ"ד אין דיניהם דין ע"כ לאו ב"ד מיקרי לזה דחו דאפ"י למ"ד אין דיניהם דין איקרי ב"ד מפח פרוזבל דסגי בתרי: אמנם בעיקר דבריהם יש לדקדק פי כפי דעתם ע"כ בפרוזבל נמי סגי בתרי פיון דקי"ל כר"נ ור"י דסגי בתרי, אבל מדברי בעה"ת שער מ"ה ומדברי הטור סי' ס"ז מוכח להדיא דבעינו שלשה בפרוזבל והינו כמו שדחו פאן דאטו פי רוכלא ליחשב וליזל ובנודאי צריף להבין דעתם בזה דהא קי"ל כר"נ ור"י: ומה שנגראה לי דס"ל להנה פוסקים דנודאי ר"נ ס"ל דסגי בתרי מטעם דתרי נמי ב"ד איקרי והינו כפי טעמו דשנים שדנו דיניהם דין, אבל ר"י דס"ל כר"נ לאו מהאי טעמא הוא רק דס"ל דמעיקרא הי' יכול לבטל בפני ב' מן הדיון, ומה דקתני מתניתין הי' עושה ב"ד מעצמו הי' רגיל לעשות פן דכיון דרצה לבטל הגט שמתחזור לו הי' רוצה שיודע הדבר לאשה שלא תנשא ותיאסר עליו ומה יועיל לו הביטול אבל לא הי' בזה שום תיקון והי' יכול לבטל בפני ב' ג"כ ואתי ר"ג והוצרך לתקן שיהא אסור לבטל בפני ב' משום חשש ממזרות וממילא תיקן שלא יבטלו אפ"י בפני ג' משום עיגונות כמ"ש התוס' לקמן בד"ה ובי' תרי וזה שכתבו הרי"ף והרא"ש בלשונם דהלכה כר"נ דר"י קאי פנותי, ודבר תימא הוא דהא אפסקא הלכתא בש"ס להדיא כר"נ לקמן דל"ד.

, ולהנ"ל ניחא דנתפוננו לומר דאין הלכתא כר"נ מטעמי' רק משום דר"י קאי פנותי' דאיהו ס"ל דיניהם דין ובי' תרי איקרי ב"ד אבל אנו כר"י ס"ל דאין דיניהם דין ומ"מ סגי בתרי פנ"ל ולפי זה פרוזבל נמי בעינו שלשה פנ"ל, וכבר כתבתי לעיל במשנה דגם רש"י ז"ל נתפוני לזה ולכך פירש ב"ד שלשה ונתן טעם משום ממזרות אף שהיא לכאורה היפוף הסוגי' ולהנ"ל ניחא נדוק: בא"ד וא"ת ומה נפקא מינה השתא וכו' עד סוף הדיבור דבריהם צ"ע לפע"ד חדא פיון דעיקר פלוגתיהו דר"נ ור"ש דר"ש ס"ל דמשום ממזרות בטלו אינו מבטל ור"נ ס"ל דאפ"י מחשש ממזרות בטלו מבטל רק בחד אינו מבטל א"כ פיון דס"ל לר"נ מצד הסברא דאין ראוי להיות מבטל אפילו משום חשש ממזרות, א"כ למה לי משום דבי' תרי נמי ב"ד קרי לי אפ"י יחא ב"ד שלשה דוקא מ"מ כמו דס"ל השתא מפח תקנות ר"ג דאפ"י בתרי דאיכא ממזרות מבטל פן יכול לספור קודם תקנה פיון דמדינא אין צריף רק משום חשש ממזרות אם בטלו מבטל ומאי ענין פלוגתא זו דנימא דב"ד תרי: ועוד קשיא לי הא בסמוך פריף לרשב"ג ומי איכא מידי וקשה הא אפ"י לרבי ע"כ צריף לומר אפקעינהו דאל"כ תיקשי ומי איכא מידי בב' לר"ש ובחד לר"נ גם קשה לי בפלוגתא דר"י ור"ל לקמן ויתבאר לקמן בתוס' בד"ה ובי' תרי ע"ש) ואולי נתפוננו כפי מה שכתבו לעיל בד"ה מהו דתימא דביטול שלא בב"ד אין מועיל להחמיר אבל לא להקל ולכך לא קשיא ומי איכא מידי, אבל כבר כתבתי לעיל דגם זה צ"ע ע"ש: ודע שיש לתמוה בדברי התוס' בעיקר הקושא דמנא להו דבאמת לר"נ אפ"י בשלשה אין לבטל דכיון דסובר בפני ב' א"כ בב' תיקן ר"ג מחשש ממזרות אבל בג' מותר לבטל, אבל לר"ש אפ"י בג' תיקן שלא יבטל ואתי שפיר טפי דברי ר"י לקמן ג"כ ולא קשה קושית התוס' בד"ה ובי' תרי והוי שפיר נפקותא בפשיטות לדיון:

ונראה לי דמה שהרחיקו התוס' פ"ג ד' דמשמע להו דלכ"ע תיקון ר"ג אפי' בג' דנהי דלר"נ
בי' תרי גמי ב"ד קרי להו, אבל ג' נודאי איקרי ב"ד וכינן דקתני התקין ר"ג שלא יהא
עושין פן והינינו שלא יבטלו בפני ב"ד ממילא מוכח דבג' נמי לא יבטלו דנודאי הרבה
פעמים בטלו בפני ב"ד של ג' ג"כ דבעל גופא הי' רוצה שיודע לה שלא תיאסר עליו
והוא התקין שלא יעשו פן הינינו שלא יבטלו בפני ב"ד פלל בין בפני שנים בין בפני
שלשה: אבל מ"מ אפי' לפי זה אני אומרה בלשון אחרת דנודאי אפי' לרבי דס"ל בטלו
מבטל לאו משום דלא ס"ל הפקעת קידושין דכמה פעמים מציינו דהפקיעו קידושין
במקום הצריף להם רק דרבי סובר דבאמת עיקר התקנה משום ממזרים אבל משום
עגונות בלבד לא הוי מתקני פלל, הלכך מחשש ממזרים פח ב"ד יפה אפי' אי בטלו
מבטל דמאיזה צד יעבור על התקנה הא יכול לבטל בפני ג' ואדרבא בהא לא תיאסר
עליו שלא תנשא שתדע מהביטול, הלכך כל שתקנו שלא לבטל לא יעבור על התקנה,
ואף דמשום עגונן ג"כ חשו מ"מ פיון דמשום זה בלבד לא היו מתקנים אין ראוי שיהא
מבטל מחשש עגונן בלבד כל שאין חשש ממזרות, אבל אי נימא דעיקר התקנה משום
עגונן היתה דמעיקרא נמי היו מבטלין בפני ג' ותיקון ר"ג שלא יבטלו משום עגונן, א"כ
בהא אי לא נימא בטלו אינו מבטל אין פח ב"ד יפה פלל דאם ירצה לחזור בו יעבור על
התקנה ויבטל בפני ג' וכינן דלא נתקיימה התקנה רק אי בטלו אינו מבטל בנודאי לכ"ע
אינו מבטל, והשתא בהא פליגי ר"נ ור"ש דר"ש סובר דב"ד ג' הו ועתה תיקון ר"ג שלא
יעשו פן, א"כ ממילא מוכח דסתם לן תנא דמתניתין דבטלו אינו מבטל, ור"נ סובר דבי
תרי גמי ב"ד, ושפיר אתיא מתניתין פרבי דבטלו מבטל והינינו דפסק ר"נ לקמן הלכה
פרבי דלדידך מתני' אתיא פנותי' משא"כ לר"ש, והינינו נמי פלוגתיהו דר"י ור"ל לקמן
ולא דפליגי בפלוגתא דתנאי רק בפירושא דמתני' דלר"י אתיא מתניתין פרבי ולר"ל
פרשב"ג וכבר כתבתי בש"ס מה שנ"ל בזה: בא"ד בפחות משנים דאיכא למיחוש טפי
עמהרש"א שהקשה בתרתי חדא דלקמן כתבו התוס' בחד מפח דבר שבערוה ולא מתקנה,
ועוד דלעיל בד"ה מהו דתימא מוכח דמדינא לא הוי ביטל ע"ש והנה מה שהקשה מהו
דלעיל תמוה דכוננת התוס' ג"כ מפח תקנה כמו שבערוה דבריהם לעיל ע"ש ומהו דלקמן
ג"כ אין קושיא מלבד מה שיש לומר דהכא נמי כוננתם בפחות משנים ביחד דמשום דבר
שבערוה ליכא רק משום תקנה ומשמע להו דבהא אינו מבטל לר"נ פיון דקתני ב"ד נהי
דתרי גמי ב"ד קרי להו, אבל נודאי כל היכי דלא איקרי ב"ד לא מהני ותרי שלא ביחד
פחד הוי לעגנן ב"ד, אבל בלא"ה לק"מ דדוקא הכא בשליחות גט לא הוי דבר שבערוה
דאין הגט עומד להשתלח ע"י שליח דוקא ובשביל שביטל השליח הרי הגט בתקפו ולא
מיקרי ביטל השליחות דבר שבערוה פיון שאין הגט עומד לכה, אבל לקמן דמבטל
הפתיכה כגון אמר לעשרה כתבו שפיר הוי דבר שבערוה דכתיבת גט לשמה הוי דבר
שבערוה ונהי מבטל הפתיכה לגמרי ודוק: בד"ה לתרי גמי ב"ד קרי להו וא"ת וכו'
ואור"י אי נמי וכו' תמוה לי בעיקר הקושיא דהא כתבו בעצמם פירק בית שמאי דלמ"ד
בשנים ביחיד נמי מהני א"כ ע"כ דהפנונה שלשה דאי בתרי היא קאמר מפני שהוא
ב"ד פיון דמהני בחד ולא מיקרי ב"ד ואיכא רננה, וביותר יש לתמוה במה שתרצו אי
נמי דמאון דומיא דחליצה דבמה נפשך אי ס"ל דכל שאין מאון צריף ג' ביחיד סגי,
א"כ למה לי דומיא דחליצה דהא מאון גופא ניחא דחד לא מיקרי ב"ד ואיכא רננה ואי

ס"ל דְּדוֹקָא תְּרֵי בְּעֵי רַב שְׁלֵשָׁה אֵין צְרִיךְ, א"כ הָיִי לְהוּ לֹמַר בְּפִשְׁטוּת דְּמִיאוּן דְּוֹמְיָא דְּחִלְיָה וְאֵי תְּרֵי לָא הָיִי כְּחִלְיָה דְּחִלְיָה אוּ ג' אוּ א' וּע"כ דְּגַם מִיאוּן שְׁלֵשָׁה: וְלְכַאוּרָה הִיא אֲפֻשֶׁר לֹמַר דְּעֵיקַר קְוֻשְׁתָּהּ הַתּוֹס' אִף דְּבְעֵינָן שְׁלֵשָׁה מ"מ שְׁפִיר קְאָמַר מְפָנִי שְׁהֵם ב"ד בֵּינָן דְּתַרְיג"כ ב"ד קָרִי וּמָה בְּכַף דְּיֵשׁ כְּפָאן יוֹתֵר מְב' הֵיטֵר הַנְּיֻשׁוּאִין רַב מִפְּחַ ב' שְׁהֵם ב"ד, , וְעַל זֶה תְּרַצּוּ מְדַלָּא נְקֻט תְּרֵי רַב ב"ד ש"מ דְּהֵיטֵר הַנְּיֻשׁוּאִין מִפְּחַ דְּהֵם שְׁלֵשָׁה הוּא, אֲבָל לְפִי זֶה יִקְשָׁה עַל תְּרִיזָן הַב' דְּמָה בְּכַף דְּהָיִי דְּוֹמְיָא דְּחִלְיָה ס"ס הֵיטֵר הַנְּיֻשׁוּאִין מִפְּחַ תְּרֵי הוּא בֵּין בְּמִיאוּן בֵּין בְּחִלְיָה, וּע"כ דְּהָא לָא קְשִׁיָּא לְהוּ פְּלִל דְּאֵי בְּעֵינָן שְׁלֵשָׁה תְּרֵי לָא מִיְקָרִי ב"ד כְּמוֹ שְׁפִתְבוּ בְּדִיבּוּר הַקּוּדְם בְּקִיּוּם וְאוּדִיתָא רַב הַקְּשִׁיָּא דְּלָא בְּעֵינָן רַב תְּרֵי וְעַל תְּרַצּוּ שְׁפִיר דְּוֹמְיָא דְּחִלְיָה הוּא דְּבְעֵי ג', וּלְפִי זֶה קְשָׁה כְּנ"ל, גַּם לָא יִדְעָתִי מָה צְוֹרָךְ לְהוּ לֹמַר דְּמִיאוּן דְּוֹמְיָא דְּחִלְיָה דְּאֵי לָא אֲתָמָא כְּמ"ד חִלְיָה בְּחַד מְמִילָא קְשָׁה מְחֻלְצָה בְּפָנִי טַעְמָא דְּב' דְּבָהָא וְנִדְאֵי תְּלִתָא בְּעֵינָן וְדְבָרֵיהֶם צְרִיכִין אֲצִלִי תְּלִמוּד: דָּף ל"ג ע"א בְּתוֹס' בְּד"ה לָא שְׁנָא וְכו' וּבְקוּנָט' פִּי' בַע"א הֵנָּה בֵּין לְפִירֵש"י בֵּין לְדְבָרֵיהֶם נִיחָא דְּפָרִיךְ הָךְ קוּשְׁיָא לְר"ש דְּוֹקָא דְּלֵר"נ קַמְש"ל עֵדִים דְּוֹמְיָא דְּדִינָן פְּדָאֵר מְעִיקְרָא, רַב לְר"ש קְשִׁיָּא לִי וְהַצְרִיךְ לֹמַר דְּקַמְש"ל ל"ש וְכו' אֲלָא דְּלָא נִיחָא לְהוּ פִירֵש"י מִשׁוּם דְּמִיחֻזִי כְּשִׁיקְרָא דְּכְתִיב דְּוֹכְרוּ סְהִדוּתָא וְחִתְמוּ פְּלוּנֵי דִינָן וְכו' לְהִפּוּף, אֲבָל לְפִי הַתּוֹס' נִיחָא אִף אֵין מוּבָן מָה עֲנָן פְּלוּנֵי וְפְלוּנֵי עֵדִים לְכָאן עַל מָה הֵם מְעִידִין וְאֵין לְהֵם שְׁיִיכוּת בְּשִׁטְר פְּלִל: בְּד"ה וְכו' תְּרֵי וּא"ת וְלִיתְקֵנוּ שְׁיִבְטֵל בְּפָנֵי ג', וִי"ל מְפָנֵי ת"ע.

לְכַאוּרָה יֵשׁ לְתַמּוּהָ דְּהָא ר"ל ג"כ מוֹדָה דְּבִי תְּרֵי מִשׁוּם מְמַזְרִים, א"כ בֵּין לְר"י בֵּין לְר"ל מִשׁוּם מְמַזְרִים וְעַגּוּנוֹת אִיתְקֵנוּ וּבְמֵאֵי פְּלִיגֵי וְצ"ל דְּעֵיקַר פְּלוּגְתִּיהוּ דְּלֵר"י עֵיקַר הַתְּקֵנָה מִשׁוּם מְמַזְרִים אֲבָל מִשׁוּם עִיגּוּן לָא הָיִי מְתַקְנִים רַב לְפִי שְׁהַצְרִיכוּ לְתַמּוּן מִשׁוּם מְמַזְרִים חָשׁוּ נְמִי לְעִיגּוּן דְּאֲפִי' בְּג' לָא יִבְטֵל כְּמוֹ שְׁפִתְבּוּ מְהֵרָש"א וְלֵר"ל עֵיקַר הַתְּקֵנָה מִשׁוּם עִיגּוּן, וּלְפִי מָה שְׁפִתְבְּתִי לְעִיל דְּמ"ד בְּפָנֵי ג' הֵינָנו אֲפִי' בְּפָנֵי שְׁאֵין בְּיִטּוּל רַב ב"ד נִיחָא בְּפִשְׁטוּת דְּר"ל לִית לִי חָשׁוּ מְמַזְרוֹת פְּלִל דְּקוּדְם ג' לְהַבְחָנָה וְיִוָּדַע לָהּ: אִף עֵדִין יֵשׁ לְתַמּוּהָ מָה נְפָקָא מִינָהּ בְּפְלוּגְתָא זֹו בֵּין לְר"י בֵּין לְר"ל חָשׁוּ לְמַמְזָרוֹת וְעִיגּוּן וְאֵינּוּ יְכוּל לְבַטֵּל לָא בְּפָנֵי ב' וְלָא בְּפָנֵי ג', וּבְנִדְאֵי לִיכָא לְמִימַר דְּנ"מ פְּלוּגְתָא דְּר"נ וְר"ש, הָא לִיתָא, דְּפְלוּגְתָא זֹו לָא נִתְחַדְשָׁה מִפְּחַ פְּלוּגְתָא דְּר"י וְר"ל רַב לְהִיפּוּף לְפִי דְּפְלִיגֵי בְּפְלוּגְתָא דְּר"נ וְר"ש הַצְרִיכוּ לְחַלּוֹק בְּטַעְמָא דְּתִיקוּן הָעוֹלָם אֲבָל לָא נִתְחַדְשׁ מְפְלוּגְתָא זֹו שׁוּם נְפָקוּתָא רַב מָה דְּנ"מ בֵּין ר"נ לְר"ש, וְדוּק נְאֻמַּת דְּבְדָבְרֵי ר"י יֵשׁ לֹמַר דְּלְפִי שְׁלָא נְרָאָה לֹו מְצַד הַסְּבָרָא לֹמַר דְּתַקְנּוּ תְּקֵנָה מִשׁוּם עִיגּוּן הַצְרִיךְ לֹמַר דְּבִיטּוּל בְּפָנֵי ב' דַּאל"כ מֵאֵי תִיקוּן הָעוֹלָם אֲבָל לְר"ל לָא שְׁיִיךְ לֹמַר כֵּן דְּאֲפִי' אֵי יִסְבּוּר בְּפָנֵי ב' ג"כ יְכוּל לְסַבּוּר דְּמִשׁוּם עִיגּוּנוֹת ג"כ תִיקוּן, וּבְשִׁבִיל שְׁהוּא סוּבֵר דְּגַם מִשׁוּם עִיגּוּן רָאוּי לְתַמּוּן תְּקֵנָה אֵין לְהַכְרִיחַ דְּבִיטּוּל בְּפָנֵי ג' וּמ"מ אֲפֻשֶׁר לֹמַר דְּנִדְאֵי מְעַצְמֵנוּ הֵינָנו לְנוּ לֹמַר בְּיִטּוּל בְּפָנֵי ג' כְּפִשְׁטָא דְּמִתְנִיתִין דְּקִתְנֵי עוֹשָׂה ב"ד וְסַתֵּם ב"ד ג', רַב לְפִי שְׁהוּקְשָׁה לְר"י שְׁיִתְקֵנוּ תְּקֵנָה מִשׁוּם עִיגּוּן הַצְרִיךְ לְהַפְקִיעַ מְפֻשְׁטֵי' דְּב"ד ב', אֲבָל ר"ל דְּסוּבֵר דְּמִשׁוּם עִיגּוּן גַּם כֵּן רָאוּי לְבַטֵּל מְמִילָא קָם לִישְׁנָא דְּמִתְנִיתִין כְּפֻשְׁטֵי' דְּב"ד ג' וְשְׁפִיר יֵשׁ נ"מ בְּפְלוּגְתָא זֹו דְּמִחְמַת זֶה סוּבֵר ר"י שְׁנֵים וְר"ל שְׁלֵשָׁה אִף בְּגוּף דְּבָרֵי הַתּוֹס' יִפְלָא מִנָּן לְהוּ דְּלֵר"י אֲסוּר לְבַטֵּל בְּפָנֵי ב' ג"כ עַד שְׁהַקְשׁוּ לִיתְקֵנוּ שְׁיִבְטֵל בְּג' דְּהָא בְּמִתְנֵי לָא קְתַנֵּי רַב בְּרַאשׁוֹנָה הִיא עוֹשָׂה

ב"ד וכיון דהה' ב"ד שנים לא תיקון ר"ג רק מחשש ממזרות אבל בג' יכול לבטל ושפיר איכא נפקותא בין ר"י לר"ל בפשיטות.

דלמר משום עיגון מותר לבטל ולמר לא, וצ"ל פמו שפתבתי לעיל דהתוס' הוכיחו מלשון המשנה הי' עושה ב"ד, ונהי דנימא ב"ד ב' מ"מ תלתא ודאי מיקרי ב"ד, ועלה קתני בפשיטות דהתקין ר"ג שלא יעשו פו, משמע ודאי דבכל ב"ד לא יעשו אפי' ב"ד של שלשה גם פו: ונראה לי לומר עוד דהם הכריחו מהה' ברייתא דלקמן דס"ל לרשב"ג בטלו אינו מבטל משום מה פח ב"ד יפה.

והשתא תיקשי לר"י אי ס"ד דבפני ג' מהני הביטול א"כ מ"ט דרשב"ג הא פח ב"ד יפה ויפה שכל שתקנו שלא יבטל בפני ב' ממילא בטל החשש, כי למה יעשה פו פיון דבג' מותר לבטל הא יכול לבטל בפני ג', והוא עצמו ניחא לי' בהא פדי שיוודע לה ולא תנשא ומיאסר עליו ובודאי לא שביק היתרא אפי' בקצת טירחא ועבד איסורא, ומזה מוכח דלר"י ג"כ אסור לבטל אפי' בפני ג', ושפיר חששו שיבטל בפני ב' גם פו או בפני ג' פיון דס"ס עובר על התקנה ולפי זה יש מקום לומר דלר"י נהי דגם בג' חשו מ"מ פיון דמשום זה לא היו מתקנים שלא לבטל, א"כ אפי' רשב"ג דסבירא לי' בטלו אינו מבטל היינו דוקא אם ביטל בפני ב' אבל ביטל בפני ג' מודה לרבי דמבטל דמשום עיגון לא חשו כ"כ לעקור דבר תורה, דהא לילא חשש ממזרים לא היו מתקנים כלל משום עיגון בלבד, ולפי זה מ"ש התוס' לעיל דנ"מ לרבי אפי' לרשב"ג יש נ"מ דלר"נ בשלשה בטלו מבטל אפי' לרשב"ג רק דכתבו נ"מ לרבי דר"נ פסק פרבי לקמן]: ובהכי ניחא לי דקדוק לשון התוס' וליתקנו שיבטל בפני ג', דאטו התקנה לבטל, התקנה שלא לבטל, וכף הוי להו לומר וליתקנו שלא יבטל בפני ב' ולהנ"ל ניחא פיון דקושיתם הוא פיון דהיו רוצין לתקן חשש ממזרות הנה להם לתקן ולומר בפירוש דבג' מותר לבטל דאם ירצה לבטל יבטל בג' ולא יעבור על התקנה משא"כ אי היו מתקנים סתם שלא יעשו פו לא ידעו ויחשבו דהתקנה שלא לבטל כלל שלא בפניו, ופעמים שאם ירצה לבטל יבטל בפני ב' דס"ס יעבור על התקנה אבל אם יתקנו בפירוש דבג' מותר שוב ליכא למיחש שיעבור על התקנה, ואהא תירצו דגם בג' תקנו שלא לבטל מחשש עגונות אפי' לר"י, פנ"ל: בד"ה ובי תלתא, ואע"ג וכו' והא דאמר כו'.

פוננתם דהשתא קשיא להו במה נפשף אי ענין גט שאין קול יוצא כ"כ אפי' בג' לא יזעיל פמו מלוה ע"פ ואי בהא קול יוצא טפי ממלוה ע"פ למה לא מהני בב' פמו מקר, ומ"ש דחילקו פאן בין ב' לג' וגבי מקר והלואה במקר דקול יוצא מהני ב' ובהלואה לא מהני אפילו טובא ואהא פתבו דגט הוי דרוך ממוצע בין מקר להלואה דקול יוצא טפי מהלואה אבל לא כ"כ פמו מקר פי פעמים האשה במרחקים וצריף קול טפי, וזה שלא הקשו לעיל בבי תרי ממפר ונפרו עד השתא: בד"ה ושמעה ונדעה וכו' אע"ג דבדין וכו' ובדין הוא אפי' טופס וכו' עכ"ל.

לא נתבארו לי דבריהם דמה אולמי להו הך סוגיא דהתם טפי מהכא דמפרש להדיא טפי דחשיב עיגון, ואדרבא מהה' סוגיא דהתם אין ראי' כלל לכאן דהתם רוצה באמת לילף למדה"י ולגרש אשתו קודם שילף ואין לו סופר חששו לעיגון שאם ילף תתעגן אבל פאן הא מעיקרא היתה עגונה שם רק הוא רוצה לשלוח גט וכיון שרוצה לבטלו תהא פמקדם

משא"כ התם דרוצה לגרשה רק שאין לו סופר, ונראה לי שבאו לשלול שלא נפרש דהענין הוא שביטול אחר שהגיע גט לידה והיא תשמע מהביטול ותחשוב דקודם שהגיע גט לידה ביטול ולא תנשא שלא כדין.

לזה כתבו דכדין נמי חשיב עיגון וממילא הפנונה פשוט, ונראה דמשמע להו לפרש פן מדנקט ושמעה ונדעה וכו' מעיקרא ולא שמעה ולא ידעה ומה הוא השמיעה והידיעה הא היינו הך וע"כ דשמיעה קאי על הביטול והידיעה על זמן הביטול, ובפני ב' לא שמעה ואי תשמע לא תדע זמן הביטול ותחשוב שהיה אח"כ ובפני ג' תשמע ותדע זמן הביטול ולא תנשא והיינו כדין ומ"מ חשיב עיגון, ואולי נתפוננו עוד לומר דלא נפרש דפליגי ר"י ור"ל בהא דלר"י לא חשיב עיגון כיון דכדין מתעגנה, ולפי זה יקשה מה שהקשו קודם וליתקנו שביטול בפני ג' כיון דלא חשיב עיגון, ואהא קאמרי דלכ"ע חשיב עיגון כדלקמן רק לר"י משום הא בלבד לא הוי מתקנים שלא לבטל רק בשביל שהוצרכו לתקן משום ממזרים כנ"ל אבל לכ"ע עיגון מיקרי: בגמרא ומי איפא מידי.

כבר כתבתי לעיל שיש להקשות לדברי התוס' הנ"ל דנ"מ לרבי דמה שלא הותר קודם תקנה מודה רבי דאינו מבטל א"כ גם לרבי קשה ומי איפא מידי, אמנם נראה לי כעת ליישב דבלא"ה יש להבין במה דקאמר רשב"ג א"כ מה פח ב"ד יפה, ולכאורה הפנונה דא"כ יעבור על התקנה וכו' נראה מפירש"י, ולפי זה יקשה כיון דהיו מכין מכות מרדות למי שמבטל גט שלא בפניו א"כ בודאי תתקיים התקנה וצ"ל דעיקר הפנונה דס"ל ל"י לרשב"ג דראוי להיות פח ב"ד יפה שלא יועילו מעשיו כלל והיינו דמקשה דמי איפא מידי דמשום מה פח ב"ד יפה שרינו אשת איש לעלמא ונהי דבעלמא אמרינו כל המקדש וכו' ה"א לרבי בחד או בב' לר"ש משום ממזרים יש לנו לחוש בכל אופן שמא יבטל וכ"ש לר"נ בחד דאם להענישו יכחיש שלא ביטול כלל, אבל בג' דליפא רק משום עגונות פשיטא דדיו התקנה במה שתקנו שלא יבטל והיו מכין אותו מכות מרדות ומשום מה פח ב"ד יפה אין ראוי להתיר אשת איש, ומשני אין כיון דיש פח בתקנים להפקיע לא שרינו א"א כלל, כנ"ל: שם אין כל דמקדש וכו' תינח קדיש בכספא וכו'.

הנה סוגיא זו נמצאת בכמה מקומות בש"ס והמחברים הראשונים ז"ל להניחו לנו דברים אלו בלי פ"י מספיק כלל והדברים מרפסן איגרי לכאורה כמו שאבאר ע"כ ראיתי להאריה ולברר ענין זה על נכון, והנה בקצת מקומות נמצא ענין זה גבי גט דרצון חכמים שיהא גט והוא מעכב שלא יהא גט ובאלה המקומות נזכר כל המקדש כהך דהכא, ובקצת מקומות נזכר בענין מי שקידש שלא ברצון חכמים והפקיעו קידושו בלי גט כלל, ובאלה המקומות לא נזכר כל המקדש רק הוא עשה שלא כהוגן ואפקעינהו רבנו לקידושין מיני: והנה כפי פ"י המפרשים ורש"י ותוס' ז"ל מכללם הפנונה דחכמים הפקיעו למפרע הקידושין שפך קידש על דעת חכמים והוי כמקדש על מנת שירצו חכמים, ודבר זה אצלי מן התימא מאד דהיאך אפ"ל באיש שדר עם אשתו וקידשה כדת והוליד בנים דחכמים הפקיעו הקידושין למפרע והגע עצמה שני אחין שנשאו ב' אחיות ומת אחד בלי בנים דמותרת לשוק בלי חליצה, א"כ אח"כ פשיטא קוטט זה עם אשתו וישלח לה גט ויבטלנו תהא אשתו פנויה למפרע, וכיצד יצאת אחותה ונשאת לשוק בלי חליצה, וח"ו תהא תקנת חכמים קלקלתם, וכיצא בזה רבות מן המכשולות שיוכלו לבוא ע"י תקנה

זו, ומלבד זה קושית רשב"ם דיחפה על בת אחותו שזינתה, גם אין צורך לתקון הזמן בגט פי בלא"ה יוכל לחפות על דרך זה (ועמ"ש בתוס' בזה) ומה שתיירץ רשב"ם דבדין יחפה מלבד דלא הועיל על תקון הזמן אבל בלא"ה היא אפשר שיתנו חכמים מכשול על סמך שיחפה עלי' כה: ועוד למה בנפל למים שאל"ס לא הפקיעו קידושין משום עיגון דהתם רוב מתים ומיעגגא שלא פדין ונהרי פאן הפקיעו משום עיגון אף דמיעגגא פדין כ"ש התם דמיעגגא שלא פדין וכ"ש לדעת רש"י ז"ל שפי' בשבת דלקה ע"א נאמן שמת בעלה דהפקיעו קידושין אלמא דבלי גט פלל מפקיעין א"כ כ"ש בנפל למים שאין להם סוף דעדיף מע"א דרובן למיתה ומדאורייתא מותרת לגמרי שיהרי אם נשאת לא תצא ולמה להו לעגגא בחנם והוא תמוה מאוד, גם מה קשיא להו קידוש בביאה וכי לא נמצא קידושי ביאה על תנאי ונהריני בועליה על מנת שיירצה אבא יוכיח דאם לא רצה האב אינה מקודשת גם למה קידוש בכספא הוי ניהא דהא ג"כ יש אח"כ ביאות של זנות, גם לפי מה שנראה מפירוש"י במקצת מקומות דבכסף הטעם דהפקרן הי' הפקר וכן פירשו התוס' בכתובות ע"ש, קשיא לי היאך שייך לומר דהפקירו כספו מה שפבר נאכל ואיננו והי' פח בחכמים להפקיר מה שיש בעולם ת"י אחר ולא מה שאינו בעולם וכי שייך על זה הפקר: ומעתה הט אונף ושמע מה שאומר לה בביאור סוגיות הללו ואקדים לה מה שכתב המרדכי פ"ק השולח וז"ל, כתב בספר החכמה וז"ל אני שאלתי מורי קרובי ז"ל מאחר דהלכה כרבי בשתייהו ואם בטלו מבטל מה תקנה יש למשלחי גיטין שלא יבטלוהו ורציתי לומר דיש תקנה ע"י ביטול מודעה כמו שכתוב בשטר פל מודעה וכו' ושאיני עתיד למסור פולם בטלתי בפניכם הכי נמי בשעת נתינת הגט להולכה יבטל ויאמר כל מה שאני עתיד לבטלו ולעשות יהא בטל ומורי אמר לי דלא מהני מידי ולא ידעתי מנא לי: עכ"ל: ומעתה אני אומר שזה שאמרו כל המקדש וכו' אין אנו דנין דעת המקדש דמסתמא עושה כן דהא ליתא ואדרבא למה ירצה לעשות היפך החזקה דאין אדם עושה בעילתו כו', רק כה הפנונה דכל המקדש מוכרח הוא לקדש אדעת חכמים והיינו דבמעשה הקידושין הללו מבטל כל ביטול וכל דיבור שיעשה לבטל הגט אשר ישלח אח"כ נגד דעת חכמים הרוצים בקיום הגט דאי אינו רוצה לבטל היו מפקיעין ממנו תיכף הקידושין והיו מפקירין ממונו ואין פאן קידושין, וממילא זה פשהו מקדש וחזקה אין אדם עושה בעילתו כו' ועוד שהו מקדש קידושין גמורים לפנינו א"כ ע"כ מבטל הוא דעתו לדעת חכמים ובכל גט שיירצו חכמים שיהא גט מבטל הוא הביטול שיבטל הוא הגט אח"כ, ולא מיבעיא לפי דעת בעל ספר החכמה הנ"ל דנדאי מהני אלא אפי' לדעת מורו נראה ברור דהיינו משום דכינן דאתי דיבור ומבטל דיבור א"כ ממילא יכול לבטל אח"כ כל הדיבורים שדיבר מקודם, אבל פאן אין זה דיבור רק מעשה שיהרי במעשה הקידושין ביטל כל דיבור שיידבר אח"כ לבטל הגט נגד רצון חכמים דלולא זה אין פאן קידושין פלל וכינן שקידוש וכ"ש פשבועל הרי עשה מעשה לבטל כל דיבור שיידבר אח"כ בביטול הגט ולא אתי דיבור שאח"כ ומבטל מעשה הקודמת לו, והשתא זה שאמרו ואפקעינהו רבנן לקדושין מינן! אין הפנונה דהכא אפקעינהו דהא ליתא שכל שקידוש וביטל כל דיבור שיידבר לא הפקיעו פלל והוי קידושין גמורין ואי אפשר שיתבטלו לעולם רק טעמא הוא דיהיב למה כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש לפי שהפקיעו חכמים כל קידושין מינן! ואין לו פח לקדש פלל בלי דעתם, ועכשיו שקידוש לדעתם ממילא כל

ביטול שיבטל הגט פבר נתבטל קודם במעשה הקידושין, והיגו דמקשה תינח קדיש בכספא מוכרח הוא לקדש אדעתא דרבנן אבל קדיש בביאה למה לו לקדש לדעתם ומה יעשו לו חכמים להפקיע קידושיו, ומשני דיש פח בידם לעשות בעילתו כו' ולכך גם קידש בביאה מוכרח לקדש לדעת חכמים והיגו דבכל המקומות גבי מי שקידש שלא פהוגו לא זכרו כל המקדש כלל דאדרבא זה שקידש שלא לדעתם דהא שלא פהוגו קידש מיז מפקיעין הקידושין רק בענין גט דחכמים רוצים בקיומו והוא מעכב בהא בענין לטעמא דכל המקדש מוכרח לקדש לדעתם וכיון שקידש לדעתם ממילא ביטל כל דיבור שיגרום ביטול לגט שיצאו חכמים בקיומו והיגו דלא מצינו הפקעת קידושין בלי גט דכל שקידש ברצון חכמים אי אפשר להפקיע קידושין כלל וכלל רק למי שקידש שלא לדעתם מפקיעין תיכף ולא במי שקידש פהוגו, וז"ב: ובזה בטלו כל הקושיות שאין אשה זו נפקעת ממנו למפרע רק כמו כל גרושה דעלמא ושלום על מורי ישראל ואין פאן שום תקנה ובית מיוחד כמו שבארנו, ועיין בתוס' יבמות דף צ' ע"א: ודע שיש לחקור לרשב"ג דבטלו אינו מבטל, אי הפנונה דוקא פשוטתן הגט ולא נודע מהביטול אבל אי נודע הביטול קודם אין נותנין הגט, או דנימא פיון שביטל שלא בפניו מה שתקנו שלא לעשות פן אין הביטול מועיל ונותנין הגט, ולפי סברא האחרונה נדאי יש להקשות לפירוש"י ותו' הג"ל דהפקיעו עכשיו הקידושין למפרע א"כ מה צורך לגט כלל דהא אינה מגורשת כלל רק הקידושין נפקעו וכלי גט כלל תצא פיון שביטל שלא בפניו, ויתבאר זה לקמן בס"ד בפלוגתא דרבי נרשב"ג באמר לעשרה ע"ש באריכות מזה: בתוס' בד"ה ואפקעינהו הקשה הר"ר שמואל דאם פן יחפה על בת אחותו וכו'.

לכאורה יש לתמוה דהא ס"ס צריך שיגיע גט לידה דכלי גט פשיטא שאין מפקיעין כמו שפירש"י להדיא דבגט זה מפקיעין א"כ פשתזנה ותבא לדין לא יניחו ליתן לה גט לידה ולא יועיל הביטול שאלו פלום וצ"ל דשליח גט ע"י שליח שימסור לאחר שינקה עבורה ובכה"ג הוי זכות גמור ועכ"פ ספק הוי טפי ממזנה גט לאשתו במקום יבם וקטטה ואח"כ יבטלנו שלא בפניו קודם שיגיע ליד הזוכה ואח"כ יתן לזוכה הגט שינקה עבורה, אמנם עיקר קושיא זו מלבד מה דלק"מ כפי מה שפכתתי לעיל בפי' כל המקדש אבל בלא"ה בכה"ג שזינתה שוב ליפא למיחוש לממזרים ועיגונות ולא תיקנו בכה"ג כלל: בא"ד פדין מחפה.

לכאורה קשה מ"מ למה תקנו זמן שלא יוכל לחפות ס"ס בלא"ה יוכל לחפות ונראה דמתקנת הזמן לא קשיא להו כלל דכמו דר"ש לעיל לית לי' שמא יחפה רק משום פירי דזנות לא שכיח פן רשב"ג יש לומר דלא ס"ל תקנת זמן משום בת אחותו רק משום פירי, רק הקושיא נהי דזנות לא שכיח ולא תקנו משום זה זמן לתקן משום זנות אבל לא יתקנו חכמים דבר הגורם לידי חיפוי על זנות אף דלא שכיח ואהא תירץ ר"י דכדין יחפה לא חיישינן בא"ד דאל"כ נזיר שהיה שותה יין ומטמא למתים אמאי הי' לוקה דאם אמרו לו אל תשתה וכו'.

לשונם תמוה מאד דהא מרישא גופא קשה אמאי לוקה ולמה להו סיפא דאל תשתה ונדברי מהרש"א תמוהין בזה דהו נזיר שהי' שותה הנה לוקה היא רישא דשם ולמה להו סיפא. ומה שפירא לי פשוט דנדאי ס"ד כל ששתה יין ונטמא למתים שוב בטלה נזירתו רק הי'

לוקה והשפא אף דקי"ל בשבועות דאם נשבע על כפר אפי' אכלה פולה נשאלין אפי' במזיד פדי להפטר מן חיוב מלקות היינו אי מחויב מלקות אבל אי אתה אומר דלא ילקה אי אפשר לישאל והא בקה תליא, ועל זה הביאו דאם אמרו לו אל תשפה אל תשפה חייב על כל אחת ואחת אלמא דאף דעבר על נזירתו עדיין מוזהר הוא על היין א"כ אפי' תאמר דלא ילקה יכול להשאל על נזירותו פדי שיוכל לשפות יין עוד והוי כמו נשבע על כפר ושייר ממנה פזית דלכ"ע נשאלין עליו אפי' בלי חיוב מלקות, וזה ברור ועוד יש לי לומר דכוננת התוס' דס"ד דכל שהותרו בו פעם אחת שוב אין צריך התראה דהוי כמו חבד שאין צריך התראה, ולפי זה הוי גיחא דמשפחת נזיר הי' לוקה פשפשה שני שיעורין דשיעור ראשון הי' צריך התראה ואינו לוקה דהוי ספק שפא ישאל אבל מ"מ בגדר חבד הוא שאין צריך התראה על שיעור הב' והי' לוקה, ועל זה הביאו מהר"ד דאל תשפה אל תשפה דצריך התראה בכל שיעור ושיעור א"כ לעולם לא ילקה דכל שיעור הוי התראת ספק וכן פתבו התוס' בנזיר שם דמשנה קמש"ל דבעי התראה בכל שיעור ושיעור ומ"מ הראשון עיקר: בא"ד שפא ישאל.

הקשה מהר"ש"א בלא"ה היא משפחת נזיר שהי' לוקה הא בנדאי ישאל, ותיגרין דאי ידע דחכם שעבר לא יתיר רק התראת ספק הוי שפא לא יוודע לחכם ויתיר לו ע"ש, ובתנאים סימן ע"ג תמה עליו מדברי הטור ומחבר שם דמבואר דאם מחמת אימת המלקות מתחרט מתירין לו ע"ש, ודבריו תמוהין מלבד מה שפכתתי בספרי ת"י שם ליישב, דשם לא עבר כלל אותה שבועה שמתירין לו רק אח"כ לאחר ההיתר יעבור עלי' ואז לא איכפת לו ולא פתב מהר"ש"א רק שאין מתירין שבועה שפכר עבר קודם ההיתר ונתחייב עליה מלקות, ושבועה שניה אדרבא אחר ההיתר קניים אותה ולא יעבור כלל, וז"ב: איברא בגמ' שבועות גבי נשבע על כפר ואכלה אפי' פתוהו על העמוד נשאל עליו משמע דלא פמהר"ש"א, ונראה לי דנדאי אין מתירין לו בתרטה מחמת המלקות דאין פותחין בנולד רק צריך שימצא פתח מלבד זה וא"כ אין זה ברור שימצא פתח, ומצינו בש"ס נדרים דטרחו רבנן הרבה ולא מצאו פתח והוא אינו מתחרט מעיקרו כלל רק מחמת המלקות וזה הוי נולד ולא מהני, הלכך התראת ספק שפיר הוי אבל נזיר משפחת שהי' לוקה כנ"ל: בגמרא אמר לעשרה כתבו גט לאשתי.

פשוט הוא דמייירי שאומר כתבו ותנו דאל"כ אין יכולין ליתן בלי דעת הפעל א"כ לכ"ע יכול לבטל שלא בפניו דליכא למיחוש למידי אלא שאני מסתפק בהך פלוגתא דרבי ורשב"ג אי פליגי בשבטל סתם וס"ל לרשב"ג דדנין דעתו דכולם בטל דכי היכי דבטלי' להאי בטל לאינהו (וכן משמע לקמן מפירש"י גבי עידי הולכה ע"ש) ורבי סובר דרק לזה בטל אבל אי פירש בפירוש שאינו מבטל רק לזה בלבד ואינהו לא לכ"ע לא בטלה פולה, וכמו כן אם פירש בפירוש שמבטל את כולם לכ"ע בטלה פולה, ולפי זה מודה רבי לרשב"ג בבטל כולם לפני אחד מהן דכולם לא נתבטלו דהא הכא מודה רבי דאפי' דיעבד אינו מבטל כמ"ש התוס' בד"ה רבי והנה לפי מה שכתבו התוס' ורש"י לעיל דרבנן הפקיעו הקידושין כאן למפרע בעבר על התקנה א"כ נדאי בפירוש בפירוש שיתבטלו פולן מודה רבי דכולן אינו מבטלין דכיון דע"כ אנו צריכין להפקיע קידושין מפח אותן שבטל שלא בפניהם דהכא מודה רבי דאינו מבטל א"כ ממילא מופקעין הן אף לאותו שבטל בפניו ויכול ג"כ לכתוב וליתן: אמנם לפי מה שפכתתי לעיל דלא

הפקיעו בכאן שום קידושין רק הביטול שלו אינו פלום דהי' מוכרח לקדש אדעת' דרבנן לבטל כל דיבור שידבר נגד דעתם ורצונם א"כ יש לומר לרבי אפי' ביטל פולם בפירוש רק הנה שביטל שלא בפניהם אינם בטילין אבל זה שביטל בפניו בטל דמצד עצמותו ס"ל לרבי דלא בטל פולו ומצד המבטל מה שביטל בפניו מועיל ומה שביטל שלא בפניו אינו מועיל.

אבל לרשב"ג פיון דמצד עצמותו בטל פולו אי אפשר לחלוק אותם כלל. אמנם אי נימא דהקא טעמא דרשב"ג דכך אנו דנין דעתו דבטלה פולה ומ"מ אין מחלקין ביניהם, א"כ בפירוש בפירוש ע"כ מודה רבי לרשב"ג דג"כ אין מחלקין ביניהם כלל דבהא לא פליג ארשב"ג כלל דאל"כ נימא דרבי ג"כ סובר דבטלה פולה רק מחלקין ביניהם, מה שפפניו בטל ושא לא בפניו לא בטל, וע"כ דאי בטלה פולה לכ"ע אין לחלק בין זה להנשארים אף הא גופא קשיא למה באמת לא נוכל לחלק ביניהם, ומ"ש אי פירש בפירוש שאינו מבטל רק זה ואינה אינו מבטל דמהני, ומ"ש אנו דלא נוכל לומר פו, ובשקמא לשיטת רש"י ותוס' הנה"ל ניחא דכיון דהוצרכו להפקעת קידושין ע"כ פולם אין מבטלין פנ"ל, משא"כ בפירוש בפירוש שאין צריכין להפקיע קידושין מה שביטל בפניו מהני, אבל לפי מה שכתבתי לעיל דלא הפקיעו קידושין כלל כל שקידש פהוגן ודאי קשיא, וע"כ צ"ל דטעמא דרבי לאו משום דדנין דעתו פה רק דבעצמותו אי אפשר שיתחלקו פיון דדיבור אחד אמר להם כתבו וכשהוא מבטל אחד מהן מצד דאתי דיבור ומבטל דיבור ע"כ דיבור קמא בטל לגמרי רק מה שעכשיו רוצה דאינה יכתבו צריף דיבור מחדש לפניהם דסופר צריף שישמע מפי הבעל ונקא והשתא אינו מפי הבעל דאינם לפניו, הלכך אפי' פירש שזה יתבטל ולא אינה לרשב"ג פולן בטילין וכיון דשלא בפניהם הוא אינו מבטלין, והיינו דקתני אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה דמשמע שאין מציאות לבטל רק בפני פולן וקשה הרי יש מציאות לבטל בפירוש לזה ואינה לא, ולהנה"ל ניחא דע"כ פולהו בטלין ושא לא בפניו אינו מבטל וע"כ אפי' אותו שביטל בפניו אינו בטל, אמנם רבי סובר דהו פתבו דמעיקרא הוי פאילו אומר לכל אחד ואחד פתוב וכשהוא מבטל אחד לא נתבטל מאמר כתבו לאינה ועדיין ציווי הראשון קיים, הילכך ממילא לדידן אפי' פירש דמבטל פולן הני דשלא בפניו אינו בטילין והני דבפניו בטילין, רק לשיטת התוס' דהפקיעו קידושין למפרע ודאי בפירוש אפי' לרבי פולן אינו בטילין: אמנם אם פירש בפירוש שאינו מבטל רק זה ואינה לא אף דיש לומר לשיטת התוס' פיון דכאן אין צורף להפקיע קידושין מודה רשב"ג דהני דביטל בפניהם בטילין ואינה לא מ"מ נראה לי דמודים התוס' דאפי' בהא לא בטלו פולן, והיינו דמצד עצמותו ס"ל לרשב"ג דאי בטל הנה דבפניהם ע"כ פולן בטילין דכבר נתבטל מאמרו פתבו דמעיקרא והשתא אינו שומעין מפי הבעל ואפתי יש בזה תקנה דר"ג, וע"כ פולן אינו בטלין דאל"כ תיקשי לדידהו למה אמר רשב"ג אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה, הא יכול לבטל ולפרש שזה מבטל ואינה לא, ועוד פיון דללישנא בתרא דס"ל לרשב"ג דצריכי בי עשרה למישלפא ע"כ אפי' פירש בפירוש שאינו מבטל רק זה בלבד אינו מבטל, א"כ ללישנא קמא נמי הכי הוא דאל"כ אדמבעיא לן לקמן באמר להו פלכם אי פלישנא קמא או בתרא הוי להו למבעי בביתל בפירוש לזה ולא לאינה אי טעמא משום בטלה פולה בהא דלא בעינו הפקעת קידושין, זה שביטל בפניו בטל ואינה לא, או טעמא משום דצריף עשרה ואפי'

פירוש בפירוש לא מהני, וע"כ דללישנא קמא נמי אפי' פירוש בפירוש שאינו מבטל רק זה אף זה אינו בטל, דאי נימא בטל ע"כ כולן בטילין פיון שנקללו בדיבור אחד ואותו דיבור נתבטל ועכשיו הוי שלא בפניו ונאנו בעינו שישמע מפי הבעל, וכיון דכולהו בטילין עבר על התקנה ואינו מבטל כלל.

ונה ברור: שם במאי קא מיפלגי בעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה וכו' דע שיש לחקור לרשב"ג דס"ל בטלו אינו מבטל וכן לרבי באופן דמודה לרשב"ג כמו שכתבו התוס', אי נימא דוקא פשיטתן הגט לאשה ולא נודע מהבטול אז אין הבטול מועיל משום ממזרים ועיגונות אבל פשיטתן הבטול קודם שניתן הגט לאשה אין נותנין הגט לכ"ע או דנימא כיון דעבר על התקנה ובטל שלא בפניו אפי' נודע הבטול לשליח ואשה קודם שניתן הגט מ"מ אין משגיחין על הבטול ונותנין הגט: והנה לפי מה שכתבו רש"י ותוס' בטעמא דבטלו אינו מבטל משום דהפקיעו קידושין למפרע, א"כ יש להוכיח דלא הפקיעו רק פשיטתן ולא נודע מהבטול דאי ס"ד אפי' נודע קודם שניתן נותנין הגט ואין משגיחין על הבטול משום דהפקיעו קידושין א"כ למה לי ליתן הגט תצא בלי גט כלל והרי פירש"י להדיא לעיל דדוקא בגט זה הפקיעו הקידושין והיינו משום דכבר נתגרשה הרי יש בו משום ממזרות ועיגונות לכה הפקיעו, אבל כל כמה דלא נתגרשה לא הפקיעו פיון שאם ינודע לה יועיל הבטול וליכא למיחש למידי, הן אמת כי לפי מה שפירש"י לעיל פ"י עיגונות פדי שלא יטרח לשלוח שליח, א"כ האי טעמא שייך לכאורה אפי' לא ניתן הגט אבל באמת הוא ליתא.

דמ"מ פיון דאי ניתן הגט קודם שנודע הבטול, הגט גט שוב לא יבטל שלא בפניו ולא יטריח אחר שליח לשלוח, תדע דלמ"ד משום ממזרים ודאי לא שייך בנודע קודם שניתן.

א"כ ודאי דגם למ"ד משום עיגונות כף הוא, דלא נחלקו בדינא כלל אליבא דרשב"ג, אמנם לפי מ"ש לעיל לפירוש דבמעשה הקידושין ביטל כל ביטול שיבטל נגד רצון חכמים א"כ יש לומר דבאמת כל שבטל שלא בפניו לא מהני ונותנין הגט לכתחילה ומ"מ צריך ליתן הגט דלא הפקיעו קידושין למפרע כלל אלא במקדש שלא לדעת חכמים ולא במקדש לדעתם אבל מ"מ אינו מוכרח דנדאי אין רצון חכמים שיבטל שלא בפניו מפח חשש ממזרות ועיגון, אבל כשבטל שלא יועיל הבטול רק פשיטתן לה קודם נתינה ואם לא ינודע לא יועיל זהו לדעת חכמים הוא וחכמים אין מקפידין בזה כלל, א"כ ממילא פשיטתן קודם שניתן אין נותנין הגט והבטול מועיל, פנ"ל ברור: ומעתה יש לנו להקשות אהא דאמרינן הך עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה וכיון דהוי שלא בפניו אין הבטול מועיל אפילו להנה דבפניו דכיון דעיקר מה שאינו מועיל הבטול הוא רק אז כשכבר ניתן ולא נודע מהבטול, א"כ מאיזה צד נימא שיכתבו הנה שבטול בפניהם כמה נפשאי יכתבו האחרים ויתנו ולא ידעו מהבטול א"כ מה תועלת בכתיבתם של אלו פיון שתתגרש בלעדי פתיבתם, ואי לא יכתבו ויתנו הם עד שיבואו הנה אצל האשה א"כ הרי נודע מן הבטול ומאיזה צד יתנו הם דכיון שנודע מן הבטול באמת בטלו כולם אפי' הנה דשלא בפניהם כמו שבארנו וצ"ע, ועיין מ"ש לקמן בתוס' בד"ה צריכי בזה: בתוס' בד"ה רבי סבר, וא"ת מנא לי' להש"ס וכו' דבריהם צ"ע דהיאך קאמר יכול לבטל זה בפני זה דמשמע דעכ"פ צריך שיבטל לזה בפניו רק שלא בפניו, ואי מטעם

בטלו מבוטל אפי' שלא בפני פולן מבוטל גם מה שדקדקו מפרק הזהב אין ראי' פלל ולקאורה יש לתמוה על דבריהם דנדאי יש לומר דיכול מורה אף לכתחילה אבל מ"מ פל היכי דקתני יכול נדאי ס"ד דאינו יכול אפי' דיעבד דאל"כ ליתני מותר ומדקתני יכול ש"מ דיש רבותא מה דס"ד דאפי' דיעבד לא מהני ושפיר פריה יכול פשיטא ומשני אלא אימא מותר אף באמת דברי התוס' נכונים בזה דנדאי קושית הש"ס שפיר אבל מ"מ התם בעי למידק להקשות אמאן דאמר דצריה לקיים דהא אמר ר"י האומר לתבירו מתנה אני נותן יכול לחזור בו, והשתא אי לשון יכול פולל לכתחילה ג"כ ממילא מוכח דמותר, ומה צורך להוכיח מפח הך קושית דיכול פשיטא, וע"כ דיכול אינו פולל לכתחילה רק דדייק מפח הך קושית דע"כ אלא אימא מותר, אם פן ממילא ה"כ לא קשיא מידי: אבל מ"מ לק"מ מהך דהתם, דנדאי הך דיכול דהתם הוא בדבר שאינו בקום עשה רק שב ואל תעשה ואין שם דיעבד פלל דלעולם צריה לקיים דבריו, ובכה"ג שנייה לשון יכול אף דאינו מותר, רק הפונה שיש פח בידו לחזור, ובין לכתחילה בין דיעבד צריה לקיים דבריו מצד מחוסרי אמנה, אבל היכי דקתני יכול והוא דבר התלוי בקום ועשה לא שנייה לשון יכול פל שאסור לכתחילה לעשות פן: בא"ד דיכול לבטל אפי' בפני אחד.

פוננתם אבל לענין הנה דשלא בפניהם לא מהני ביטול לפני אחד ואפילו בטלו אינו מבוטל וכמ"ש בסמוך כדפרישית לעיל דדוקא ג' וכו' וזה נמשך גם לתירוץ ראשון, אבל ליכא למימר דפוננתם דלהנה דשלא בפניהם אפי' בטלו אינו מבוטל מפח דבר שבערונה דא"כ אפתי יכול לספור בטלה פולה, רק ה"כ שאני דהוי דבר שבערונה ומדינא לא נתבטלו השאר, וזה דאינו דבר שבערונה בטל דלא אמרינו עדות שלא בטלה מקצתה לא בטלה פולה רק להיפך עדות שבטלה מקצתה בטלה פולה, אף אפתי קשה מה בכך דהוי שלא בפניו ויש לחוש לממזרים מ"מ פנין דלא ביטל רק בפני אחד מדינא לא בטלו פולן דהנה הוי דבר שבערונה וא"כ אין לחוש לכלום ורחוק לומר דגם להנה דשלא בפניו לא הוי דבר שבערונה לפי שביטל לאחד שהוא שליח, וצריה לומר דפוננת התוס' דנדאי רבי בכל גונוי מייירי בין בביטל לפני אחד בין ביטל לפני ב', והשתא שפיר קאמרינו דרבי ע"כ לא בטלה פולה ס"ל, דאי ס"ד בטלה פולה וכוננתו דכלהו בטילין דבטלו מבוטל, דמה יעשה בביטל לפני אחד דאז פלהו אי אפשר שיתבטלו דהוי דבר שבערונה ושא לא בפניו באופן דאיכא למיחש לממזרות טפי, ומדקתני סתמא ע"כ דס"ל לא לא בטלה פולה ואז בכל גונוי זה בטל ואינה לא, משא"כ אי ס"ל בטלה פולה יהיו דברי רבי מוחלקין בביטל לפני אחד רק הוא בטל ובביטל לפני ב' פלהו בטילין, ולפי זה יש לפרש בפשיטות דבהך תירוץ דמעיקרא לא נחת התוס' למה שפירשו לעיל דלפני אחד יש לחוש לממזרות טפי, רק לפני אחד לגבי אינה דשלא בפניהם הוי דבר שבערונה.

וע"כ דרק זה בטל וה"ה בפני ב' ג"כ רק הנה בטילין: אמנם לא יכולתי לעמוד על תוכן דבריהם במה שפיתבו ליישב עוד דאפי' אי צריה שנים מפח דבר שבערונה מ"מ סגי אי מבטל בפני ב' זה שלא בפני זה ומצד שלא בפניו בהא אפי' דיעבד אינו מבוטל, דאי ביטל סתם או פירש רק לזה מבטל א"כ הוי דבר שבערונה דלכל אחד לא ביטל רק אותו ואינו יודע מביטולו של חברו, ואי פירש שיתבטלו פולן א"כ היאך נימא לא בטלה פולה הא בפירוש ביטל פולן, וצ"ל דנדאי הוא ביטל פולן אבל מצד שלא בפניו אין הביטול מועיל אבל הנה דבפניו מהני, אבל אי בטלה פולה ע"כ גם הנה דבפניו לא היו מבוטלין

דאי יהיו מבוטליו תבטלו פולם ואינה שלא בפניו הם ומודה רבי להך שלא בפניו דאינו מבוטל אבל השתא דלא בטלה פולה מחלקיו דבריו אותן שבטל בפניהם בטילין והשאר לא, אלא שיש לתמונה לשיטת התוס' דהפקיעו קידושין א"כ ע"כ אף הנה דבפניו בטילין, וצ"ל דלשנים אמר שהוא מבטל אותו ונבחרו ואי בטלה פולה ע"כ פלהו בטילין וצריף להפקיע קידושין מפח הנה דשלא בפניו וע"כ לא בטלה ס"ל: בא"ד פעמים יטעו וכו' גם זה צריף עיון דתינוח אם לא ביטל רק אחד או ביטל סתם אבל פירש דמבטל פולן פשיטא דליכא למיחש למידי ולמה יגרע מבטול שלא בפניו גמור דבטלו מבוטל ועכשיו דביטל בפני אחד מהו יגרע, ושפיר הוי מצי לאוקמא פשבטל פולן לפני אחד וסובר בטלה פולה דדיעבד בטלו מבוטל, וביותר קשיא לי היאך כתבו דאתי שפיר מה שמסתפק הש"ס הי כרבי והי פרשב"ג אפי' להך לישנא דהיאך יסבור פרשב"ג הא אמר דאינו יכול לבטל רק זה בפני זה, וקשה הא יכול לבטל פולן לפני א' דבהא ליכא למיחש למידי ונהי דרשב"ג לטעמין דס"ל לעולם בטלו אינו מבוטל אבל אנו דקי"ל כרבי היאך נפסק פרשב"ג דאינו יכול לבטל רק זה בפני זה, וצ"ע: בא"ד לא דמי אהדדי.

פוננתם דמפירש"י משמע דלא מפרש כדבריהם הללו דהוא פירש דהפל מתקנת ר"ג ולדבריהם ע"כ לא דמי למ"ד משום עגונות דהכא משום טעות דממזרים לכ"ע ותקנת ר"ג משום עיגון, רק למ"ד משום ממזרים הוי תקנת ר"ג דהכא נמי משום ממזרים, ומזה מוכח דלא יפרש רש"י כדברי התוס' רק למ"ד משום ממזרים הכא נמי משום ממזרים ולמ"ד משום עגונות הכא נמי משום עגונות רק הש"ס נקט ממזרים להך מ"ד דס"ל בפני שנים כר"ג ודברי מהרש"א מגומגמין בזה], וזה שכתבו ולפירושו שמשנה אותם כו', ויש לומר עוד דכוננתם דהיאך דטרח לבטל בפניו לא שייך משום עיגון כלל, א"כ ליכא למימר דהכא משום תקנת ר"ג אתינו עלה למ"ד משום עיגון, וע"כ דהכא משום ממזרים אתינו עלה באפי' בג' משום טעות, והראשון עיקר בכוננת התוס': ע"ב בגמרא אמר לשנים וכו' הב"ע בעידי הולכה.

קשיא לי פיון דפליגי בעדות שבטלה מקצתה בטלה פולה ומחשש ממזרות, א"כ במה נפשף הא לא מסר להם רק גט אחד א"כ אם הוא ביד זה שבטלו ליכא חשש כלל דיכול לשרפו ולקרעו ושפיר בטלו שניהם, ואי דהגט ביד אותו שלא ביטל למאי נ"מ פליגי אם נתבטל זה שאין הגט בידו, ואי דיגיע הגט לידו א"כ ע"כ שעדיין לא ניתן דלאחר שניתן לאשה מה צורך ליתנו עוד, א"כ אפתי תבטלו שניהם ולא יתן הגט כלל פיון שידע שבטלו ושניהם בטילין וצ"ל דמ"מ פיון דלענין שיוכל השני ליתנו צריף לומר דראשון לא נתבטל גם פן דאי נתבטל נתבטל פולו הלקף אף לענין שיתן זה שבטלו גם אמרו שלא נתבטל דלא מחלקינן בתקנה דאם יתן הוא נתבטל ואם יתן השני לא נתבטל וכעין שכתבו התוס' בד"ה צריכי, ועמ"ש שם: שם הנ"מ, פירש"י דבעידי הולכה קאמר וטעמא משום חששא דילמא אזיל האי דלא ידע ויהיב לה עכ"ל.

משמע מפירושו דהך הנ"מ בא להכריח בעיקר המחלוקת דע"כ בעדות שבטלה מקצתה נחלקו ולכאורה לא מוכח מידי דשפיר י"ל אפתי דפליגי אי צריכי בי עשרה למישלפא נאמת דרש"י ז"ל הכריח פי' זה דאל"כ למאי נמי יאמר הך הכי נמי מסתברא דהא כבר דחה הפשיטות לא בעידי הולכה ושוב לא מוכח מידי, ואטו אנו צריכין לראיה דמיידי

בְּעֵינֵי הַחֶלֶקֶת אִי מְצִי מִיָּרֵי בְּעֵינֵי הַחֶלֶקֶת שׁוֹב לֹא נִפְשֵׁט הָאֲבָעִיָּא, וְע"כ דְּהָךְ הֵנ"מ בָּא לְהוֹרוֹת דְּמוֹכַח לְהִיָּפּוּף דְּרַק בְּעֵדוֹת שְׁבֻטְלָה כְּנֻלָּה פְּלִיגִי, וְצָרִיף לֹמַר דֵּה"מ דְּאֲמָרִינֵן דְּצָרִיכֵי בִּי עֲשֻׂרָה רַק בְּכַתִּיבָה דְּכָל אֶחָד יָכוֹל לְכַתּוֹב לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתוֹ א"כ פִּינֵן דְּכֻנְלָם שְׁלִיחוּתֵין בְּדָבָר הַזֶּה הָיִי שְׁפִיר מִלְתָּא דְּמִתְעַבְּיָד בְּאִפִּי עֲשֻׂרָה אָבָל בְּעֵינֵי הַחֶלֶקֶת דְּע"כ לֹא יִתֵּן רַק אֶחָד וְהַשְּׁנֵי אֵינֻן כְּלוּם וְהָיִי כְּאֵלֹו עֲשֻׂה שְׁלִיחַ בְּפָנֵי אַחֲרִים הֵכִי לֹא יוֹכֵל לְבַטֵּל רַק דְּנוֹקָא בְּפָנֵי אוֹתָן הַשְּׁנַיִם שְׁעֲשֻׂאוֹ שְׁלִיחַ בְּפָנֵיהֶם, וְהָיִי כֹל שְׁלִיחַ הַחֶלֶקֶת נִעְשֵׂה בְּעֵדִים וְאִטּוֹ לֹא יוֹכֵל לְבַטֵּל אִפִּי בְּפָנֵיו רַק בְּפָנֵי אוֹתָן הֵב' שְׁעֲשֻׂאוֹ שְׁלִיחַ בְּפָנֵיהֶם, וְע"כ דְּדְנוֹקָא אִי פְּוֹלָן נִעְשֻׂו שְׁלִיחוּתִים כְּגוֹן לְכַתִּיבָה דְּאַרְף אִי זֶה כּוֹתֵב יָכוֹל גַּם הָאֲחֵר לְכַתּוֹב וְאִיזָה שְׁיִבְחָר הַבְּעַל יִגְרֵשׁ בּוֹ, מִשָּׂא"כ עֵינֵי הַחֶלֶקֶת דְּאִי זֶה יִתֵּן אִין זֶה הַשְּׁנֵי שׁוּם שְׁלִיחַ רַק שְׁנִעְשֵׂה בְּפָנֵיו וְעוֹד אֶפְשָׁר דְּדְנוֹקָא כְּתִיבָה מִיָּקָרִי עֵדוֹת וְצָרִיף בִּי עֲשֻׂרָה אוֹ תְּרִי לְמִישְׁלָפָא אָבָל הַחֶלֶקֶת אֵינֻן עֵדוֹת כְּלָל וְלֹא שְׁיָיִף בְּזָה צָרִיכֵי בִּי עֲשֻׂרָה, כְּנ"ל: שָׁם וּמְדָהָא פְּרָשָׁב"ג.

יֵשׁ לְדַקְדָּק אִפִּי אִי נִימָא דְּמִשְׁמַע לִיה לר"י מְצַד הַסְּבָרָא דְּמִסְתַּמָּא כְּשִׁחְזַר מְזָה חֲזַר גַּם מְבַטְלוֹ מְבֻטָּל עכ"פ הִיאָף אָמַר בְּפִשְׁטוּת וּמְדָהָא פְּרָשָׁב"ג, הָא רַב דִּימִי בְּהָךְ דְּשׁוּם הַדְּיָיִנִים קָאָמַר לָהּ וְלֹא בְּבַטְלוֹ מְבֻטָּל וְהָיִי לִי לֹמַר וּמְדָהָא חֲזַר בּוֹ הָא נְמִי חֲזַר בּוֹ וּמְדָהָא פְּרָשָׁב"ג וְכו', וּמְדָמַר בְּפִשְׁטוּת וּמְדָהָא פְּרָשָׁב"ג מִשְׁמַע דְּבַבְטְלוֹ מְבֻטָּל קָאָמַרְלָהּ רַב דִּימִי וְזֶה וְדָאִי אֵינֻן, גַּם יֵשׁ לְדַקְדָּק לְמָה לִי לְמִידָק מר' יֵאֲשִׁי' דְּסַבְר פְּרָשָׁב"ג פִּינֵן דְּרַבִּי חֲזַר בּוֹ, גַּם הִיאָף פְּלִיג עַל זֶה ר"נ, וְמָה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' לְקַמֵּן דְּנִיחָא לִי טְפִי לְהַקְשׁוֹת מִדְּר"נ אֲדַר"נ הוּא תְּמוּהָ לְדַעְתִּי, דְּתִינַח אִי הָיִה ר"נ אוֹמַר הַלְכָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ אָבָל עֲכָשְׁוֹ שְׁאוּמַר הַלְכָה כְּרַבִּי וְדָאִי קָשְׂיָא טְפִי אִי רַבִּי גּוֹפָא לֹא סָבַר לָהּ וְחֲזַר בּוֹ, גַּם תִּיָּקָשִׁי קוֹשְׁיַת הַתּוֹ' דְּלָמָּא שְׁאֵנִי מְמוֹן מְאִיסוֹר: לְכֹן נִרְאָה לִי דְּוִדָאִי הָךְ וְלֹא יִדְעָנָא דְּקָאָמַר ר' שְׁמוּאֵל ב"י אִין הַכְּנֻנָה שְׁפִירֵשׁ לוֹ ר' אָבָא וְשַׁכַּח רַק סֵתָם אָמַר לוֹ וְלֹא יָדַע לְמָה גַּתְּפוֹנוֹן, וְהַשְּׁתָּא דְּיִיָּק רַב יוֹסֵף דְּע"כ דְּלר' אָבָא כְּלָהּ מָה כַּח ב"ד יָפָה שְׁוִין אֶצְלוֹ וְלָכָף סֵתָם דְּכָרִיו דְּכִינֵן דְּיִדְעָנוּ דְּחֲזַר רַבִּי בְּמָה כַּח ב"ד יָפָה יָדְעִינוּ דְּבָהָא הַלְכָה פְּרָשָׁב"ג וּמְדָהָא פְּרָשָׁב"ג הָא כְּרַבִּי אָבָל אִי הִי' ר' אָבָא מְחַלֵּק בִּינֵיהֶם הִיאָף לֹא פִירֵשׁ דְּכָרִיו דְּמִנֵּן גִּדְעָ בְּאִיזָה מְהוֹן הַלְכָה כְּרַבִּי וּבְאִיזָה מְהוֹן הַלְכָה פְּרָשָׁב"ג, וְהִיָּנוּ דְּקָאָמַר בְּפִשְׁטוּת פִּינֵן דְּחֲזַר רַבִּי בְּמָה כַּח ב"ד יָפָה ש"מ דְּבָהָא גַּתְּפוֹנוֹן ר' אָבָא דְּהַלְכָה פְּרָשָׁב"ג וְאִידָף כְּרַבִּי, וְהִיָּנוּ דְּיִיָּק מר' יֵאֲשִׁי' דְּכִינֵן דְּאִיגְהוֹ לֹא קָאָמַרִי נְכָלֵל חֲדָא כְּרַבִּי אֵינֵן מְוַכְרְחִין לְהָךְ דִּיּוֹקָא לְזִמּוֹת בִּיטוּל כַּח ב"ד לְשׁוּם הַדְּיָיִנִין, וְשְׁפִיר יֵשׁ לֹמַר דְּנוֹקָא לְבִיטוּל שְׁלֹא כַּח ב"ד דְּמִי וְהָא דְּפָרִיף לר"נ דִּידִי' נִימָא נְמִי דְּדְמִי לְבִיטוּל שְׁלֹא כַּח ב"ד אֶפְרֵשׁ בְּסִמּוּף בְּדָבָרִי ר"נ] כְּנ"ל, וּמִיָּנֻשָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בְּד"ה וְחֲזַר: שָׁם וְאָמַר לְהוֹ, פִירֵשׁ"י ר' יֵאֲשִׁי' לְסִהָדִי.

וְגִירְסָא דִּידֵן אָמַר לָן זִילוֹ אִיטְמַרו, וּמ"מ אִפִּי לְפִי גִירְסָא דִּידֵן אִין הַכְּנֻנָה שְׁפֻלָּם יִטְמִירוּ דְּהָא לֹא אָמַר כְּוֹלָכֶם וְאִין צָרִיכִין לְחַתּוּם כְּוֹלָן רַק שְׁצוּנָה דְּאוֹתָן שְׁיִכְתְּבוּ וְיִחַתְּמוּ הֵם יִטְמִירוּ עֲצָמוֹ, וְגַם רש"י ז"ל לְכָף גַּתְּפוֹנוֹן, וְהַשְּׁתָּא שְׁפִיר קָאָמַר לְיָבְדוֹר אִיבְדוֹרִי דְּאִי יִתְבַּדְּרוּ כְּוֹלָם אִין צוֹרָף שְׁיִטְמִירוּ אִפִּי הַכּוֹתְבִין, וְעוֹד נִרְאָה לִי דְּאִפִּי אִי לֹא הָיִי בְּכָאן רַק שְׁנֵי כּוֹתְבִין וְלָהֶם אָמַר שְׁיִטְמִירוּ ג"כ שְׁפִיר פָּרִיף לְיָבְדוֹר אִיבְדוֹרִי דְּאִי ג"כ דְּצָרִיכִין לְחַתּוּם זֶה בְּפָנֵי זֶה הִיָּנוּ שְׁיִדְעוּ זֶה מְזָה מִי הַחֲוֹתָם עֲמוֹ אָבָל וְדָאִי בְּאָמַר לְשְׁנַיִם כְּתָבוּ גַט לְאִשְׁתִּי יָכוֹל הָאֶחָד לְחַתּוּם וְלְשִׁלּוֹחַ הַגַּט לְחַבְּירוֹ שְׁיִחַתּוּם דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ לְמִיָּדִי דְּהָא כֹּל אֶחָד יוֹדַע מְחַבְּירוֹ וְאִי אֶפְשָׁר רַק שְׁיִחַתְּמוּ הֵם וְהַגַּט בְּיָדָם וְלֹא יִגִיעַ לִיד אַחֵר כְּלָל, וְעַמ"ש

בתוס' בד"ה ליבדור: שם וְהָא אָמַר ר"נ כְּבַר פְּתַבְתִּי דְמַהֲדָה דְלַעִיל לָא קִשִּׁי לר"נ דְאִיהוּ מְדַמָּה לָהּ לְבִיטוּל שְׁלֵא ב"ד, וְהֵינּוּ דְהֶתֵּם שְׁפִיר שְׁיָיָה לומר מה פת ב"ד יפה פִּינּוּ שְׁיִתְבַּטַּל עַל פִּי עֲצָמוּ אֲבָל בְּבִיטַל ב"ד עכ"פ יפה פת ב"ד שְׁאִינּוּ מִתְבַּטַּל מְעַצְמוּ רַק ע"י ב"ד, אֲבָל הָד דְשׁוּם הַדְּיִינִים אִי אֲמַרְתָּ בְּטַל הַשּׁוּם אִין פִּתּוֹן שֶׁל ב"ד יפה פִּלְל דְהָא מְעַצְמוּ בְּטַל, וְלִכְּה פְּרִיָּה שְׁפִיר מַהֲדָה דר"נ דִּידְנִי דְהֶתֵּם נְמִי פת ב"ד יפה פְּשָׁאִינוּ מוֹחִין בְּגַדְלוֹת וְאִין שׁוּם אֲחָד יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ וּמ"מ ס"ל לר"נ מה פת ב"ד יפה .

א"כ ה"ה בְּבִיטוּל ב"ד פנ"ל: בתוס' בד"ה צְרִיכִי, וְאֲפִי אִוְתָן שְׁנִים וְכו' וְתִימָא כּו' וי"ל וכו'. דְבַרְיָהּ תְּמוּהִין לְכָאוּ' כְּמוֹ שְׁתַּמָּה מְהַרְשָׁ"א וְמָה שְׁפַתְב דְקָאִי לְתִירוּץ רֵאשׁוֹן תְּמוּהָ ג"כ, חָדָא פִּינּוּ דְאֲפַקְעִינָהּ רַבְּנָן לְקִידוּשִׁין לְגַבֵּי הֶהָדָה דְשְׁלֵא בְּפִנְיָהּ מִמִּילָא מְנַפְקָעִין הֵן לְגַבֵּי אוֹתוֹ שְׁבִיטַל בְּפִנְיָו ג"כ וְאִף הוּא אִינוּ מְבִטַּל וְעוֹד פִּינּוּ דְעֵדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּטָלָה פְּוֹלָה ע"כ אִף הוּא אִינוּ מְבִטַּל דְאִי יִתְבַּטַּל בְּטָלוּ פְּוֹלָן וְאִיפָא חֲשַׁשׁ דְכַתְבִּי (: ' וְיִהְיִי וְשָׂרִי א"א לְעֵלְמָא: אֲבָל פְּוֹנַת הַתּו' נ"ל פְּשׁוּט לְפִי מָה שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל דְכָל שְׁנַתְבַּרְר קוֹדֵם שְׁנִיתָן הֵגַט מְבִיטוּלוֹ אִין רָאוּי לִיתָן הֵגַט לְהַפְקִיעַ קִידוּשִׁין פִּינּוּ שְׁנוּדַע מְהַבִּיטוּל וְאִהָא קִשְׂיָא לְהוּ לְתוּס' לְאִיזָה צְוֹרָה יִכְתְּבוּ הֵן, אִי יִכְתְּבוּ הֶהָדָה דְשְׁלֵא בְּפִנְיָו וְיִתְנוּ.

מָה צְוֹרָה לְכַתִּיבְתוּ שֶׁל זֶה, וְאִי לֹא יִכְתְּבוּ הֵם וְיִתְנוּ רַק זֶה בְּלִבָּד א"כ הָרִי יְדוּע לּוּ מִן הַבִּיטוּל וְלָמָּה יִכְתְּבוּ, וּבְשֵׁלְמָא אִי מְדַאֲוֵרִייתָא בִּיטוּל שְׁלֵא בְּפִנְיָהּ אִינוּ פְּלוּם נִיחָא דַע"כ אִף הוּא אִינוּ בְּטַל דְאִי יִתְבַּטַּל יִתְבַּטְלוּ פְּוֹלָם וְאִין בִּיטוּל שְׁלֵא בְּפִנְיָו מוֹעִיל פְּלָל אֲבָל עֲכָשְׁוֹ דְמְדַאֲוֵרִייתָא פְּלָהּוּ בְּטִילִין רַק מְדַרְבְּנָן אֲפַקְעִינָהּ לְקִידוּשִׁין וְלֹא הַפְקִיעוּ רַק פְּשִׁינְתָן הֵגַט, א"כ אִם יִתְנוּ הֶהָדָה דְשְׁלֵא בְּפִנְיָהּ פְּתִיבְתוּ שֶׁל זֶה אִינוּ פְּלוּם וְאִין בּוּ צְוֹרָה פְּלָל וְאִי לֹא יִתְנוּ רַק זֶה יִכְתֹּב וְיִתְנוּ הָרִי נוֹדַע לּוּ מְהַבִּיטוּל וְלֹא הַפְקִיעוּ, וְע"ז תִּינְרָצוּ דְכִינּוּן שְׁהוֹצְרָכוּ לְתַמְנָן שְׁאִין בִּיטוּל מוֹעִיל לְאוֹתָן שְׁיִכְתְּבוּ וְיִתְנוּ בְּלִתִּי יְדִיעַתָּם מִן הַבִּיטוּל מִמִּילָא תִּינְקְנוּ שְׁלֵא יוּכַל לְבַטַּל פְּלָל בְּגַט זֶה פִּינּוּן שְׁהוֹצְרָכוּ לומר הַפְקַעַת קִידוּשִׁין לְגַבֵּי אִינְיָה שְׁיִוִּכְלוּ לְכַתֹּב וְלִיתָן: אֲמָנָם מָה שְׁהַעֲמִידוּ הַתּוּס' דְבַרְיָהּ הֵכָא דְבִלְא"ה לֹא קִשְׂיָא פְּלָל כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ לְעֵיל לְפִירִש"י דְרִשְׁבִּי"ג לֹא פְּלִיג אֲדַרְבֵּי רַק עַל מָה דַס"ל דְיְכוּל לְבַטַּל לְכַתְחִלָּה דְאָסוּר לְגֵרוֹם הַפְקַעַת קִידוּשִׁין לְגַבֵּי אִינְיָה אֲבָל מוֹדָה דְבְּטָלוּ מְבִטַּל עכ"פ אוֹתוֹ שְׁבִיטַל בְּפִנְיָו, אֲבָל מְדַקְאֵמֵר דְפְּלִיגִי אִי צְרִיכִי בִי' עֲשֶׂרָה ש"מ דְהָדָה דְבִיטַל בְּפִנְיָו ג"כ יְכוּל לְכַתֹּב אִפִּי' דִיעֵבַד וּבּוֹנוֹדָאִי לִיפָא לְמִימֵר דְהִנֵּי תִרִי לִישְׁנָא פְּלִיגִי בְּדִינָא אִי דִיעֵבַד יְכוּל לְכַתֹּב אוֹתוֹ שְׁבִיטַל בְּפִנְיָו דַא"כ לָמָּה לֹא בְּעֵי בְש"ס בְּהָא מָה דִינוּ שֶׁל זֶה פְּדַבְעֵי לְהוּ בְּכַלְכֵּם וְהָרִי בְּהָדָה גּוֹנָא דְהֵכָא גּוֹפָא אִיפָא לְמַבְעֵי אִי פְּלִיגִי בְּעֵדוּת שְׁבִטְלָה וְיְכוּל זֶה שְׁנַתְבַּטַּל בְּפִנְיָו לְכַתֹּב אוֹ אִי צְרִיכָא בִי' עֲשֶׂרָה וְאִף הוּא אִינוּ יְכוּל לְכַתֹּב וְאִהָא קִשְׂיָא לְהוּ לְפּוּם הָדָה לִישְׁנָא אֲלִישְׁנָא קִמָּא לָמָּה לֹא יִתְבַּטְלוּ אוֹתָן שְׁבִיטַל בְּפִנְיָהּ וְזֶה בְּרוּר, וְעַמ"ש בְּש"ס בְּעֵידי הוֹלְכָה דַג"כ צְרִיָּה לומר פְּתִירוּץ הַתּוּס' הַנְּ"ל: בד"ה אָמַר ר"י אַע"ג דר"י וכו', דְרַב מִינְגַד וכו'.

לְפִי מָה שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל שְׁיִשׁ מְקוּם לומר דְלָמ"ד מְשׁוּם מְמַזְרִים אִי מְבַטַּל בְּפִנְיָו ג' דְלִיפָא רַק חֲשַׁשׁ עֲגוּנוֹת לְכ"ע בְּטָלוּ מְבִטַּל אִף דְלְכַתְחִלָּה וְנוֹדָאִי אִין לְעֵשׂוֹת דַא"כ קִשְׂיָה לְתַמְנָן שְׁבִיטַל בְּפִנְיָו ג' כְּמוֹ שְׁהַקְשׁוּ הַתּוּס' לְעֵיל, אֲבָל מ"מ מְשׁוּם עִיגוֹן סוֹבֵר דְלֹא אָמְרוּ בְּטָלוּ

אינו מבוטל פניו דמשום עיגון לא היו מתקנים פלל לדידן ובהא מאן דמבטל מינגד רב, אמנם דברי הרמב"ם משמע דבג' לא מינגד רב פלל, ונראה דסובר דר"י לית לי חשש עיגון פלל ומותר לבטל בפני ג' לדידן ותקנת ר"ג לא היא רק שלא יבטל בפני ב' ומינשב קושית התוס' מה נ"מ בין ר"ש לר"נ עכשיו: בא"ד פי היכי דמינגד רב.

אין פוננתם לדמות הך דהכא אף דאין מבוטל למקדש בשוק או בביאה דמה ענין זה לזה התם אסרו לקדש בביאה משום פריצות וכן בשוק, משא"כ הכא פניו דאינו מבוטל מה איכפת לן רק פוננתם דונדאי ידעי דיש איסור לגרום הפקעת קידושין רק דס"ד דלא מינגד רב רק במה שיוכל לבוא מכשול ממעשיו אח"כ פגון חתני דדייר בי' חמו' או מסירת מודעה אבל היכי שלא יגיע מכשול ממעשיו לא מינגד רב לזה הביאו פמו דמינגד מקדש בביאה ובשוק אף שלא יגיע איסור פלל מזה רק לפי שעשה עכשיו מה שאין נכון לעשות: בד"ה וחו' רבי וכו' דמי טפי לביטול שלא בב"ד דבריהם צריכין ביאור פניו דעיקר קושיתם דהך דהתם לא דמי לביטול הגט למה להו למאי דדמי הוי להקשות דלמא לא דמי הך דהתם לביטול הגט דצריך לומר אפקעינהו לקידושין ונראה לי דונדאי משמע להו דעיקר שאלת ר' פרטא ממה דאמרינו דעלמא מה פח ב"ד יפה דאל"כ הרי מפניו פלוגתיהו דתקמי' ורשב"ג דתקמי' לית להו מה פח ב"ד יפה ומאי קשיא לי לר' פרטא, וע"כ דקשיא לי דעלמא אמרינו מה פח ב"ד יפה אפי' בגט וכ"ש פאן ואהא קשיא להו דלמא מביטול שלא בב"ד קשיא לי דבהא מודה רבי שאינו מבוטל ומשמע לי דלא גרע ממון מביטול שלא בב"ד בגט.

ונה שזכרו בתירוץ דר"י מדמה להו ולכאורה הוא שפתי יתר דעד השתא לר"י קאי ולמה לא זכרו בקושית מנא לי' לר"י, ולהנ"ל ניחא דונדאי ר' פרטא ע"כ לא מדמה לביטול בב"ד לממון דאי ס"ד דמדמה היאך מקשה על רבי הא לית לי' מה פח ב"ד יפה בגט וה"ה פאן רק ר' פרטא ס"ל דרק לביטול שלא בב"ד דמי לגט ולא לביטול בב"ד רק ר' יוסף מדמה להו פניו דחזינו דלא מצינו פלוגתא דרבי יחלוק לביטול שלא בב"ד רק לביטול בב"ד ובשום הדיינים ש"מ דרבי מדמה להו להנ"ל בס"ד דהא שלא בב"ד לא ס"ד לחלוק פלל מעולם וכאן חולק בהנ"ל תרתי ש"מ דרבי מדמה להו הלכך מסתמא פשחור מאחד חזר גם מהשני ומדיוק פפל לשון בתוס' מדמה להו דראשון קאי לר' יוסף ושני קאי לרבי דיוק היטב, ובעיקר דברי התוס' פבר פתבתי בש"ס מה שפראה לי בזה: בד"ה ליבדור איבדורי וכו' אע"ג דהשתא ליכא למיחוש דלמא אזלי הנ"ל וכו' דבריהם צ"ע לדעתי דלמה ליכא למיחוש הא לרשב"ג אף זה שביטול בפניו אינו מבוטל כל שביטול גם הנ"ל דשלא בפניו א"כ פשיבטל לראשון הרי ביטול שלא בפני הנשארם ועדות שבטלה מקצתה בטלה פולה א"כ אף הוא אינו מבוטל ומותר לכתוב א"כ אף אי יבטל השני ג"כ מותר השני לכתוב וכן פולם עד האחרון וכשהוא מבטל גם האחרון פניו דאיתן שלפניו מותרין לכתוב הרי הוא ממש פמו ביטול שלא בפניהם דיש חשש דאזלי הנ"ל וכתבו ויהבו ומותר אף הוא לכתוב הלכך פל שיתבדורו ולא ידע אחד מתבדורו בשעת שביטול ממילא פולין יכולין לכתוב לרשב"ג ועמ"ש בש"ס בד"ה נאמר להו, ובספרי לא"ה סי' קמ"א: דף ל"ד ע"א בתוס' בד"ה יתומים שפאו אומר ר"ת וכו' עד סוף הדיבור.

הנה נראה מדבריהם דהו יתומים שבאו בקטנים מיירי שרוצים לחלוק ביניהם וכן משמע לכאורה מפירש"י, אבל לדעתי כל הענין תמוה דאטו קטנים יש להם רצון ודעת שהם רוצים ואינן רוצים ואין משגיחים על דעתם ורצונם כלל רק הכא מיירי שמת והניח יתומים גדולים וקטנים ורוצים הגדולים לחלוק הנכסים מייד אז ב"ד היו מעמידין אפטרופס לקטנים וחולקין הנכסים, אבל אם אין שם גדולים כלל אין חולקין רק מעמידין אפטרופס לכולם לפרנסם מנכסים שנפלו, ולפי זה אין מקום לכל דברי התוס' בכאן, גם נראה לי פשוט דאם יש שני גדולים ואחד אינו רוצה אין משגיחין עליו כי הגדול ונדאי אין לו פח למחות בחלוקה כי מצד הגדולים ונדאי חולקים רק דקמש"ל אף שיש קטנים אין מעפבין הגדולים, רק מעמידין אפטרופס וחולקין, א"כ היאך ימחה הגדול בחלוקה זו, ולפי שהי' הדבר קשה בעיני הפרש היפה דברי התו' חפשי בספרים, וראיתי להרמב"ם ז"ל פרק י' מהלכות נחלות שכתב להדיא הו' מימרא דשמואל ור"נ בלשון הזה מי שהניח יתומים מקצתן גדולים ומקצתן קטנים ורצו לחלוק בנכסי אביהו כדי שיטלו הגדולים חלקם מעמידין ב"ד אפטרופס לקטנים וכו', וכתב ה"ה ומה שכתב רבינו מקצתן גדולים ומקצתן קטנים הוא מפני שאם היו כולם קטנים למה יחלקו וכו' והדבר מבואר להדיא כמו שפרשתי, ומלתא דפשיטא שאין מחאת הקטנים בענין זה כלום שאין דעתם דעת כלל, ולק"מ פנ"ל: בד"ה ב"ד מעמידין, אומר ר"ת וכן ר"ח דבוררין להם ב"ד וכו' אבל רש"י פירש דאפטרופסין בוררין ונראין דבריו דלפיר"ת הני לי לומר מעיקרא דין הברירה ואח"כ העמדת האפטרופס דהא ב"ד בוררין ואח"כ מעמידין ומדקאמר ב"ד מעמידין וכו' ובוררין ש"מ דעל האפטרופסין קאי דהן בוררין, ועוד למה לי העמדת האפטרופס כאן טפי מכל יורשין קטנים ואי דקמש"ל דמעמידין לכל אחד ואחד גם בזה יש להקשות למה לי כ"ה ואטו אין מעמידין אפטרופס אחד לכמה מיני יתומים מפמה בתי אבות כל שיש פח בידי לפקח על עסקי כולם ומ"ש דאם הם מאב אחד אין מעמידין אפטרופס אחד לפקח על עסקי כל אחד ואחד, ולפירש"י ניתא דכל אחד יברור ליתום שלו חלק יפה: בא"ד ונדקא בדבר שאין שייך בו גוד או איגוד חולקין פוננתם בדבר דשייך בו גוד או איגוד אין אפטרופסין חולקין אפי' דרף גוד או איגוד כי דנקא גדולים אומרים זה לזה גוד או איגוד אבל לא בקטנים ע"י האפטרופסין אבל אין לפרש דכוננתם בדבר דשייך בו גוד או איגוד אין חולקין אלא אומרין גוד או איגוד דא"כ מאי ראי' הביאו בסמוך מפרק אלמנה, וע"כ דס"ל דאין חולקין כלל רק נשאר בשנותפות בשנה ועיין בסמוך: בא"ד ומדקדק ר"ת וכו' אמאי דחיק וכו' יכולים למחות בגוד או איגוד וכו'.

דבריהם צ"ע דכמו דקשיא לשמואל דקאמר יכולין למחות כמו כן קשה לר"נ דקאמר אין יכולין למחות דכיון דלא טעו מה יש להן למחות ולדידי' ליכא למימר בגוד או איגוד דאיהו לית לי' דינא דגוד או איגוד כלל אפי' בגדולים וכו' ש בקטנים אבל לדידן דקי"ל כמ"ד דאמרינן גוד וכו' שפיר יש לומר דאפי' בקטנים חולקין אפי' דבר דשייך בו גוד או איגוד, גם מה שהקשו דלא קאמר יכולין למחות אם טעו פחות משתות ג"כ לק"מ דהא שמואל דקאמר יכולין למחות ע"כ בכל גוונא קאמר בין טעו פחות משתות בין בשתות ועלה קאמר ר"נ אין יכולין א"כ פשיטא דאי הי' מחלק הי' לו לפרש דרק בטעו פחות משתות חולק, ולכך הנצרך לאוקמא דלא טעו כלל רק לענין למחות ברוחות ולא

מייירי פֿלל בֿטעות, גַם לֹא הִבְנִיתִי מַה שֶׁפִּתְּבוּ דְלָא מְסַתְּבַר וְכוּ' דְפִשְׁיטָא דַע"כ לֹא יִחְלֹק שְׂמוּאֵל אֶתְרוּנְיָהוּ אַחְכָּמִים וְרַשְׁבַּ"ג דַּכ"ע מוֹדֵי דְוָקָא בְּשִׁתּוֹת מְכָרָן בְּטַל דְקַתְּנֵי בְּהַדְיָא שְׁפִיחְתּוּ שְׁתוֹת אוֹ הוֹתִירוּ שְׁתוֹת ש"מ דְּפָחוֹת מְשִׁתּוֹת לַכ"ע קַיִים וְכִינּוּ דַהֲש"ס מְדַמָּה הֵךְ דְשׁוּם הַדְיָיִנִים לְאַפּוֹטְרוֹפְסִין דְּפָרִיף לַר"נ אֶהְדְּדִי, א"כ ע"כ דְלָא מְיִירֵי שְׂמוּאֵל בְּפָחוֹת מְשִׁתּוֹת דְבָהָא לַכ"ע מְכָרָן קַיִים וַצ"ע: בַּא"ד וְכ"ש וְכוּ' פְּוֹנְתָם לְמַה שֶׁפִּתְּבוּ פֶּרֶק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ י"ב ע"ב בַּד"ה אָבֵל, לְתַרְץ אַהָּא דְאַמַר רַבָּא דְבִשְׁלִיחַ אַפִּי פָּחוֹת מְשִׁתּוֹת אָמַר לְתַקּוּנֵי שְׁדַרְתִּיף דְבִפְרָק אֶלְמַנָּה אָמַרִינוּ שְׁלִיחַ פְּדִינָיִים וְתַרְצוּ בְּסוֹף דְהֵי פְּדִינָיִים דְמְכָרָן קַיִים אָבֵל אֲוֹנָאָה צָרִיף לְהַחְזִיר וּבְשְׁלִיחַ אַפִּי פָּחוֹת מְשִׁתּוֹת צָרִיף לְהַחְזִיר אֲוֹנָאָה וְלֹא הָיִי מְחִילָה פִּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם, וּלְפִי זֶה הֵךְ דְמְכָרָן קַיִים הַפְּוֹנָה דְאֲוֹנָאָה צָרִיף לְהַחְזִיר בַּב"ד בְּשִׁתּוֹת וּבְשְׁלִיחַ בְּפָחוֹת מְשִׁתּוֹת, וּלְפִי זֶה אֲתִי שְׁפִיר דְלָא מְצִי לְאוֹקְמָא הֵךְ דְשְׂמוּאֵל בְּפָחוֹת מְשִׁתּוֹת דְאַפִּי תִימָא דְהֵי פִשְׁלִיחַ דְעֶלְמָא וְאִין מְיִיפִין כְּחֹן אָבֵל עַכ"פ הַמְקַח קַיִים רַק אֲוֹנָאָה מְחִזִיר וְהִיאָף יֹאמַר שְׂמוּאֵל יְכוֹלִין לְמַחוֹת דְמִשְׁמַע דְהַחְלֹקָה חוֹזְרִת: בַּד"ה הֵתָם מְמוֹנָא וְכוּ' אַע"ג דְרַבֵּי גּוֹפְיָי לֹא מְפִלִיג.

עֵינֵי מְהַרְש"ל וּמְהַרְש"א מַה שֶׁהָאֲרִיכוּ בְּזֶה, וְלַדְעָתִי גִירְסָא שְׁלַפְנִינּוּ עֵינָר, וְהַפְּוֹנָה אָף דְקוֹדֵם חֲזָרָה מְצִינּוּ דְרַבֵּי לֹא מְפִלִיג בֵּין אִיסוּר לְמִמּוֹן דְטַעוּ וּבְתַרְוּנְיָהוּ סוֹבַר דְלֹא אָמַרִינוּ מַה פַּח ב"ד יָפָה מ"מ ר"נ מְפִלִיג אֶלְיָבָא דְרַבֵּי לְבַתֵּר חֲזָרָה בֵּין מִמּוֹן לְאִיסוּר, דְבְּמִמּוֹן דְטַעוּ אָמַרִינוּ מַה פַּח ב"ד יָפָה לְרַבֵּי וּבְאִיסוּר לֹא, וְלֹא אָמַרִינוּ כְּמוֹ דְלֹא מְפִלִיג קוֹדֵם חֲזָרָה ה"ה לְאַחַר חֲזָרָה וּכְשֶׁם שְׁחִזֵר מְזַה חֲזֵר מְזַה רַק דְוָקָא בְּמִמּוֹן חֲזֵר וְלֹא בְּאִיסוּר, וְר"נ גּוֹפְיָי ס"ל אַפִּי בְּמִמּוֹן פִּינּוּ דְטַעוּ לֹא אָמַרִינוּ מַה פַּח ב"ד יָפָה, כַּנ"ל, וְאֲתִי שְׁפִיר הַפֶּל וּבְעֵיקָר דְרַבֵּי הַתּוֹס' כְּבָר כְּתַבְתִּי לְעִיל בַּגַּמ' מַה שֶׁנ"ל בְּזֶה: בְּגַמְרָא אֲטוּ ר"ש מְבַטֵּל גִּיטָא דְאִינְשֵׁי הָיָה אִיהוּ בְּטָלָה.

פִּירֵשׁ"י וְאָמַר בְּהַדְיָא לִיבְטַל, וְכֵן פִּי בַּד"ה דְפִנּוּי שְׁבִיטְלוּ וּב"א מְפִין אוֹתוֹ לְמַה מְבַטְלוּ לְכַף אָמַר ר"ש צְנָה לְבַטְלוּ, וְדַבְרֵיו צ"ע, דְאִי ס"ד שְׁבִיטְלוּ בְּפִירוּשׁ לְמַה הָיוּ מְפִין אוֹתוֹ דְהָא ר"ש סוֹבַר אִינוּ חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוּ כְּשֶׁבִיטְלוּ, א"כ מַה יוֹעִיל שְׁיַכּוּ אוֹתוֹ ס"ס צָרִיף גַּט אַחַר, לְכֵן נִרְאֶה דְהַפְּוֹנָה דְבְּאוֹתוֹ דִּיבּוּר שְׁאָמַר לִיבְטַל גִּיטָא גְּתַפּוּנִין לְבַטְלוּ רַק הַקְּדִים לוֹמַר ר"ש שְׁהִיָּה גְּרָא מְפִינֵי ב"א הַמְכִין אוֹתוֹ וּלְכַף אֲצָרְכוּ ר"ש גִּיטָא אַחְרֵינָא מְפִינֵי שְׁאִינוּ חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוּ: שֶׁם תִּנָּא אֲשַׁקְלִי.

פִּירֵשׁ"י שְׁנָה שְׁנִית וְכִפְהוּ לְצוּת לְכַתּוּב אַחַר עַכ"ל וְלֹא יְדַעְתִּי לְמַה פִּי אֶלְיָבָא דַר"ש דְאִינוּ חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוּ, וְאִי מְשׁוּם דְקָאֲמַר וּכְתִיבּוּ לִי מְשׁוּם דְבַטְלִי קוֹדֵם כְּתִיבָה, וּמְלִשׁוֹן רַש"י נִרְאֶה שְׁפָבַר גְּכַתֵּב וְכִפְהוּ לְכַתּוּב אַחַר, וְאוּלַי סוֹבַר פְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דָּאִם מְבַטֵּל בְּפִירוּשׁ לַכ"ע אִינוּ חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ בּוּ, אוֹ דִישׁ לוֹמַר דְבִיטַל בְּעַת כְּתִיבָה בְּאַמְצַע וּבְהָא פִּינּוּ שְׁלֹא נִגְמַר לַכ"ע יְכוֹל לְבַטְלוּ וְצָרִיף לְכַתּוּב אַחַר, אָבֵל לֹא יְדַעְתִּי מַה צְוִרָף לְכָל זֶה וְלְמַה לֹא פִי דְהִי הַפֶּל קוֹדֵם כְּתִיבָה וּבִיטַל שְׁלִיחוֹת הַסּוֹפֵר: שֶׁם וְאָמַר אַבְיֵי וְכוּ' לֹא שְׁמִי מְתִנָּא וְרַבָּא אֲטוּ הֵתָם וְכוּ' דַע שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק בְּסוּגְיָא זֹו הַרְבֵּה מַה שְׁלֹא רְאִיתִי מִי שְׁנַתְעוֹרַר בְּזֶה, וְהוּא בְּשׁוּם לֵב דְהָא בְּמִשְׁנָה אָמְרוּ לְהַדְיָא מְשִׁהֲגִיעַ גַּט לִינְדָה אִינוּ יְכוֹל לְבַטְלוּ, א"כ זֶה שְׁפָבַר גִּירֵשׁ וְנָתַן הַגַּט בְּיַדָה אַפִּי יְבַטֵּל בְּפִירוּשׁ מַה יוֹעִיל לוֹ, וְע"כ צ"ל דְמִיִּירֵי בְּתַנָּאי בְּאִם דְאִינָה מְגוֹרֶשֶׁת רַק כְּשִׁיתְקַיִים הַתַּנָּאי, וְכָל שְׁלֹא גְּתַקַּיִים יְכוֹל לְבַטֵּל הַגַּט וְלְהוֹסִיף

בתנאי, ואף דרבא פסק הלכתא כר"י דזמנו של שטר מוכיח עליו ואפי' תנאי ב'אם הוי כמו מעכשיו, מ"מ יש לומר דשמואל לא פסק פנותי' דר"י או כמו שפתי' ב'חידושי לא"הע והוכחתי בראיות ברורות דדוקא ב'מת סברי רבותינו דמגורשת למפרע אבל לא בלא מת, ע"ש: אבל מה שאני תמה על זה הוא מה שאמרו פ"ק דכתובות ודייק מהך עובדא דאין אונס בגיטין ודחי דלמא אונסא דמיגל'י שאני דהוי לי' לאתנווי ולא אתני, והשתא תיקשי ח'דא היאך דייק מינה דאין אונס מאי אונס יש שם פ'ין דמיירי בתנאי אם וקודם שנגמר הגט היינו קודם שנשלם זמן בואו א"כ הרי יכול לבטל הגט בפשיטות, וכמו דאמר ח'זו דאתאי כמו כן יכול לבטל ולהוסיף בתנאי כפי מה שירצה ואינו אונס כלל בקיום הגט, משא"כ היכי דאי אפשר שיבטל הגט רק ע"י קיום התנאי והוא אונס בקיומו מאן שמעת לי' דאין אונס, ועוד ה'א דדחינן דהוי לי' לאתנווי וכו' וקשה ה'א אפתי לא בשלם הזמן ויכול לבטל התנאי ולהתנות מחדש כפי שירצה, א"כ מה בכך דמעיקרא לא התנה עכשיו והוא מתנה ואומר ח'זו דאתאי ואינו צריך לבוא לעיר דוקא ויכול הוא לחדש עכשיו מה שירצה, ועוד לפי מה דמשמע פ'אן דהכוננה ח'זו דאתאי היינו פי לפי דעתו קיים התנאי ב'מה ש'בא לנהר ונתראה לאנשי העיר א"כ מה בכך דהוי אונסא דמיגל'יא מאחר דלפי דעתו קיים תנאו ב'מה שיעמוד על שפת הנהר א"כ מה צורך ה'נה לו להתנות, באופן שלא נתבררו לי דברים הללו לכאורה, גם לא ידעתי אי מיירי בתנאי אם, שיכול לבטל הגט והתנאי קודם הזמן א"כ למאי דמסיק דטעמא דרבא משום צנועות ופרוצות היאך שייך ה'כא האי טעמא פ'ין דבידו לבטלו בלא"ה ולבטל התנאי ולחדשו באופן שירצה, מאי איכפת לן אם גם מצד האונס יתבטל כפי הדין ולמה לן להפקיע קידושין ב'זה, מיהו ב'הא יש לומר דהך טעמא דצנועות ופרוצות באמת לא קאי רק בתנאי על מנת וכדומה אבל הך דשמואל למסקנא נמי משום דאונסא דשכיח הוא, תדע דבלא"ה פ'ין דלא עבר הזמן והיא אסורה לינשא עד שיעבור הזמן ש'מא יבוא, א"כ בתוך הזמן כשאנו דנינעל אונס היאך נחוש ב'זה לצנועות ופרוצות ולא שייך לחוש רק אחר עבור הזמן שהיא מותרת לינשא והיא לא תדע באונסו או להיפך משא"כ בתוך הזמן, ובהכי ניחא מה שהקשה הר"ן ב'גדרים דף כ"ז דמאי מקשה לרבא מהך עובדא דהא טעמא דרבא משום צנועות ופרוצות ועיי"ש מה שדחק ליישב, ולהנ"ל ניחא דהך דשמואל ע"כ או משום דאין אונס בגיטין מן הדין או משום דמיגל'יא אונס'י אבל הנ"ל ודאי קשיא: ואין לי מקום לומר ב'זה אלא דהך עובדא וכן הנהך דב'תם הכי כולו הוי שלא בפני האשה רק הוא שלח גט על ידי עדים או שאמר לעדים כתבו ותנו גט לאשתי על תנאי אם לא באתי עד ל' יום והם נתנו לאשה ואח"כ ב'א מעבר הנהך ואמר להנהך ס'הדי ח'זו דאתאי דהשתא לבטל הגט או לחדש בתנאי אינו יכול, דאפי' אי בטלו מבוטל אבל לבטל לכתחילה אינו יכול רק לקיים התנאי או לבוא עליו מטענת אולם בתנאי והשתא שפיר מקשה ה'כא ס"ס מגלה דעתו שאינו חפץ בגט ונהרי הוא ביטלו לגט ואפי' שלא בפניו אם בטלו מבוטל וא'הא קאמר רבא דאיהו לא בעי לבטולי גיטא שאסור הוא לבטלו רק לקיים התנאי שהוא אונס הוי כמו שקיימו ואין פ'אן גילוי על ביטולו שאם מן הדין לא נתקיים התנאי אינו חפץ בביטול הגט שלא בפניו מה דאסור לעשות כן ומכ'ן למי שעושה כן, והשתא שפיר מקשה ב'כתובות מהך עובדא דמוכח דאין אונס דנדאי אונס הוא דאינו יכול לבטלו ולא להוסיף בתנאי ולא לבטל התנאי שלא בפני האשה, ומשני דאונסא

דשכיח הוא והגוי ליי' להתנות ולפני זה אין לפרש לקיומי תנאי אתי היינו שהוא חושב דבכף מתקנים התנאי שפא פפי מה שהתנה פמו שגורא מפרש"י דא"כ אפתי הגוי אונס ולא הגוי ליי' להתנות פמו שפתבתי לעיל רק הפנונה דמחמת האונס חשיב פאלו קנים התנאי והעיקר הפנונה דלאו מצד ביטול הגט פא רק מצד התנאי הוא פא שהוא אומר דכיון שפא לשפת הנהר ורצונו לבוא רק אונס מעפבו הגוי פמי שפא: וכמו כן הנה עובדי דבמר הכי באופן זה מיירי, דהכל הגוי שלא בפני האשה דאסור לבטל ולהוסיף ולגרע מן התנאי רק מפח תנאי הראשון פא, והשפא שפיר קאמר אי משום גילוי דעת' בגיטא דכיון דטרח בצרכי החופה הרי אינו חפץ בגט וממילא אפילו שלא בפניו מבטל, והינו דקאמר פלוגתא דאב"י ורבא דהכא לא שנייה אטו ליבטולי גיטא דמ"מ פשטרח בחופה שפיר הי' מותר לבטל אז דבלא"ה לא י'הא גט פיון שישאנה ויתקנים התנאי, ועוד מה יכול לעשות הא מוכרח לטרוח בצרכי החתונה וזה מותר לו, וממילא מגלה דעתו שאינו חפץ בגט והגוי ביטול, וע"כ דתליא אי גילוי דעת מילתא הוא, וכן בהה עובדא דבמר הכי דכיון דקאמר לריש ירחא דניסן אמרי ושקר אומר בונדאי לביטול נתפנון רק גרא לבטל שלא בפניו ואומר פה דטעה שיקנים התנאי ולכף תליא בפלוגתא דאב"י ורבא ומיושב קושית התוס' בד"ה ואי: שם והלכתא פנחמני היינו פאב"י נאני מסתפק הו פלוגתא דאב"י ורבא אי דוקא בשליח הולכה נחלקו דכיון שמסר לו גט הגוי שליחות גמור ואינו יכול לבטלו רק בדבור בפירוש לא בגילוי דעת, אבל בשליח קבלה של האשה דלא הגוי רק מילי ואינו נמסר לשליח א"כ י"ל דבגילוי דעת מתבטל, בפרט דגט חוב הוא וכל שגילתה דעתה שאינה רוצה בו אין חבין לאדם שלא ברצונו גם לא ידעתי מה ס"ל בעלמא, פי מדברי אב"י דאמר גילוי דעתא בגיטא לאו מילתא משמע דבעלמא מילתא ומרבא משמע להיפך ולא נתבאר בעלמא דעכ"פ ודאי לא פליגי בעלמא רק בגט מה ס"ל לתרנוניהו וצ"ע בזה, והנה יש עוד לדקדק הרבה בסוגיא זו ובדברי התוס' וכבר פתבתי מזה בחידושי לא"ה הע סימן קמ"א ומה שחסר פאן מבואר שם בס"ד: הרי"ף והרא"ש והר"ן ז"ל הביאו פאן הו סוגיא דעירובין פרק משקלי עלי, והאריכו הפוסקים בענין ביטול מודעה וכיצד תקנתו עיין ברמב"ם נרשפ"א ור"ן, והנה אף פי הדברים אשר אני רוצה לומר הם היפך פל דברי הפוסקים אעפ"כ לא אמנע לכתוב מה שגורא לי ברור בבואור הסוגיא דשם אשר גראה לי שלא יצאו המפרשים הנ"ל ידי חובת ביאור פי במשנה שם לא הונכר ביטול מודעה פלל רק רוצה אני ובגמ' דייק דלא קאמר עד שימתן וע"כ עד דמבטל לי' למודעה, ובנדאי יש להפליא אם בכנונה נתפנונו במשנה ולא אמרו עד שימתן רק רוצה אני להורות ביטול מודעה א"כ היאך אמרו עד שיאמר רוצה אני מה שלשון זה אינו מועיל פלל דהא צריך לבטל מודעה גם בהא לא סגי פי אולי מסר מודעה למודעה וצ"ל פלשון הרמב"ם או הרשפ"א לפסול עדים והיאך רמזו פל זה באמרם רוצה אני ובארו עד שיאמר רוצה אני לאפוקי עד שימתן, ואין לשון זה חלק מעשר מה שצריך לומר לדעת הפוסקים, וכן בעיקר מה שאמרו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני האריה הרמב"ם ליתן טעם למה מהני פפיה זו מה שאינו רוצה בלבו פלל ודבריו דחוקין מאד, ע"ש: לכן נ"ל פי דבר ברור הוא שאין ענין המודעה שימסור מודעה ויגלה דעתו עכשיו היפך מה שיוציא בשפתיו אט"כ דהא ליתא דהא יכול להיות דבאמת יחזור בו וירצה וכי לא נתן מקום לדעתו ורצונו לעשות אט"כ מה שירצה היפך המודעה, ועוד

דאָתי דײַבור דאָח"כ וּמבטל דײַבור דײַמקרא, רק פֿך ענגן המודעה שמוסר מודעה על מה שיעשה כגון על הגירושין דבעינן פיו ולבו שוין שירצה בלבו לגרש ואין אנו רואין ממנו רצון רק מחשבתו גיפרת מתוך מעשיו, וכזה מוכר מודעה לידע דמחשבתו אינו פן ובאונס יעשה מה שיעשה, וכאלו היה נגלה מחשבתו היפך מעשיו ולא מיקרי דברים שבלב מאחר שגילה מתחילה דעתו בפירוש: אמנם אם אומר אח"כ בפירוש שרוצה בלבו לגרש אין המודעה מועלת כלל וממילא מתבטלת בדבורו עכשיו שהוא אומר היפך המודעה ואף אם יחשוב בלבו להיפך הוי דברים שבלב ממש כי פשיטא שיכול להיות דבאמת חזר בו מהמודעה ורוצה עכשיו בנתינת הגט לגרש כפי מה שאומר, וכיון שיכול להיות פן מה שחושב בהיפך ממה שאומר בפירוש הוי דברים שבלב, וזה ענין כופין עד שיאמר רוצה אני כי מעשה הנתינה בלבד אינו מספיק כי גילה דעתו במסירת מודעה שאין מחשבתו לכך רק מעשה בלבד אבל פשאומר בפירוש דלבו שנה לגרש שוב אין משגיחין על מה שבלבו דהוי ממש דברים שבלב כי יכול להיות דאמת חזר בו ורוצה לשמוע דברי חכמים לגרש ברצון כמו שאומר, והיינו דס"ד התם פיון שפפוהו ונותן הגט סגי קמ"ל דצריף שיאמר בפירוש שרוצה בזה וכל מודעותיו בטילין ממילא, פן נ"ל ברור שאין צריף שום אריכות לשון רק לומר שרוצה בלבו לגרש וסגי בכך וקצרתי פאן לפי שאינו נוגע לכאן, ובחידושי לא"ה סי' קל"ד הארכתי בענינים אלו ע"ש: ע"ב במשנה בראשונה היה משנה שמו וכו' פירש"י כשהיו לו שני שמות וכו' ואין לשון הי' משנה שמו אחי שפיר כלל לפי זה דבמה שלא כתב רק אחד אין זה שינוי ועוד קשיא לי דבמתניתין משמע דאינו רק תיקון העולם ומדינא פשר ונהרי בפרייתא שהביאו בש"ס מבואר דאינה מגורשת כלל, וכ"ש לפירש"י דאינו רק שלא יוציאו לעז ולמה לא תהא מגורשת כלל, ודחוק לומר דברייתא ר"מ הוא דסובר כל המשנה וכו' הנולד ממזר, גם הך מירא דר"י א"ש לא משמע כלל כפירש"י דלא הוי לי' לומר שמו יוסף וקוראין לו יוחנן רק שיש לו ב' שמות אחד שם ואחד פאן ובנדאי אין לפרש בפשיטות לפי דעת רבינו יואל הלוי במרדכי ריש פל הגט דאין צריף לכתוב בגט השמות כלל, ולכך בראשונה היה משנה ממש ולא היה איכפת לו דכיון שאין צריף לכתבו אם שינה פשר כמ"ש התוס' פרק הזורק שם, רק תקנת ר"ג היתה שלא ישנה רק יכתוב וכל שום אבל זה אינו דהא בשינה מודים חכמים לר"מ פמבואר בהזורק ש"מ דמדאורי' הוי הנולד ממזר דכל המשנה לית להו לרבנן, ודוק]: ונראה לי דהפנונה פך, דמתחילה היה הדין שצריף כל אדם לפרט שמותיו שיש לו ואי הי' ידוע שיש לו שם אחר במקום אחר הנה צריף לפרט אותו ג"כ והי' בא הדבר לידי תקלה דפעמים שלא הנה רוצה לגלות שמו האמיתי והי' משנה אותו כדי שלא יפירוהו והי' משנה אותו השם שהי' לו במקום שפא משם לזה התקין ר"ג שלא יפרט כל שמותיו בפירוש רק יכתוב שם הידוע לנו פה ויכתוב וכל שום לכלול שאר השמות שיש לו במקום אחר ולא יגיע שום תקלה שלא יצטרף לשנות שמו כלל ומפני ת"ה הפנונה שהנה בא הדבר לידי ממזרות פשנתברר שאין זה שמו, וזה שהביאו בגמרא ששלחו לו בני מדה"י לר"ג ב"א הבאין משם לכאן וקוראין לו פאן בשם אחר לא באותו שיש לו שם א"כ היאך יגרשו נשותיהן דכיון שצריף לפרט שמותיו ואינו ידוע לנו שמו האמיתי בשם מה הוא רק על פיו א"כ פשישנה יבוא הדבר לתקלה, ועמד ר"ג והתקין שלא יפרט רק יכתוב שם הידוע לנו ויכלול כל השמות שיש

לו בּוֹכֵל שׁוֹם וְשׁוֹב אֵין פֶּאן שׁוֹם חֲשׁוּשׁ שׁוֹנוֹי הַשֵּׁם [נְאֻם נִפְשָׁה לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן מִשְׁנֵה כְּמוֹ מִשְׁנֵה תוֹרָה דְתַרְגַּם אוֹנְקְלוֹס פִּתְשָׁגֵן אוֹרְיִיתָא עַל שֵׁם הוֹאִיל מִשְׁה בְּאֵר אֶת הַתּוֹרָה יְהֵא הַכּוֹנֵנָה בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה מְפָרֵשׁ וּמְבַאֵר כָּל שְׁמוֹתָיו בְּבִיאֹר וְהַתְקִין ר"ג שְׁלֵא יִכְתּוֹב רַק אֶחָד וְהַשְׂאָר יִכְלֹל בְּוֹכֵל שׁוֹם], וְהֵינּוּ דְקָאֵמַר עֲלֵה רַב אֲשֵׁי דְהֵינּוּ בְּאַתְחֻזַּק שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּמָקוֹם שְׁפֵאֲמִשֵּׁם אֲזֵי הִי הַדִּין מְעִיקְרָא שְׁצָרִיף לְפָרֵט וְהַתְקִין ר"ג וְכָל שׁוֹם אֲבָל בְּלֵא אִיתְחֻזַּק פֶּאן שְׁיֵשׁ לוֹ עוֹד שֵׁם אֵין כּוֹתְבִין רַק אוֹתוֹ הַשֵּׁם שְׁיֵשׁ לוֹ פֶּאן וְאַהָא מִיִּיתִי בְּרִייתָא דְמִיִּירֵי קוֹדֵם תְּקֵנָה כִּי דְבָרֵי רַב אֲשֵׁי נְאָמְרוּ בֵּין קוֹדֵם תְּקֵנָה לְעֵנֵן שְׁלֵא יְפָרֵט בֵּין אַחַר תְּקֵנָה שְׁלֵא יִצְטָרֵף וְכָל שׁוֹם וְקִתְנֵי דְאֵם יֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת צָרִיף לְפָרֵט שְׁנֵינְהֶם וְהָדָר קִתְנֵי אֵם יִצָּא לְמָקוֹם אַחַר כְּשֵׁר בְּאַחַד אֲלֵא ש"מ מִשׁוֹם דְּבִיהֻדָא וְגָלִיל שֶׁהִי דָר בְּאוֹתָן הַמְקוֹמוֹת מְסַתְמָא הַחֻזַּק שְׁיֵשׁ לוֹ ב' וּבְמָקוֹם אַחַר דְּלֵא אִיתְחֻזַּק אֵין צָרִיף רַק אֶחָד וּמְמִילָא בְּתַר תְּקֵנָה לְעֵנֵן וְכָל שׁוֹם דְּוָקָא בְּאִיתְחֻזַּק כַּנ"ל: וְהָכִי מִשְׁמַע לְהַדְיָא בִּירוּשְׁלַמִי דְגָרְסִינּוּ עַל הַף מִשְׁנֵה הַגַּע עֲצָמָה דְהָוִי שְׁמִי רְאוּבֵן וְאַפִּיף שְׁמִי שְׁמַעוֹן אֲלֵא אֲנִי פְלוֹנִי וְכָל שֵׁם שְׁיֵשׁ לִי, וְכַבֵּר הָאֲרִיכוּ הַמְפָרְשִׁים בְּבִיאֹר הַמְאַמֵּר הַזֶּה וְנִרְאָה לִי פְּשׁוּט שְׁפֵא לְפָרֵשׁ הַף מְפָנִי ת"ה דר"ג דְּמָה הִי הַתְּיָקוֹן וְאִיזָה חֲשׁוּשׁ בָּא לְתַקֵּן וְעַל זֶה אָמְרוּ הַגַּע עֲצָמָה דְהָוִי שְׁמִי רְאוּבֵן וְאַפִּיף שְׁמִי שְׁמַעוֹן, א"כ מִתּוֹף שֶׁהִי צָרִיף לְפָרֵט הַשְׁמוֹת הִי בָּא שְׁוֹנוֹי הַשֵּׁם, לְכַף תְּיָקוֹן אֲנִי פְלוֹנִי וְכָל שֵׁם שְׁיֵשׁ לִי וְלֵא הִי פּוֹרֵט כָּלֵל רַק כּוֹתְבִין שֵׁם הַנּוֹדַע לְנוּ וְכָל שְׁמוֹתָיו שְׁיֵשׁ לוֹ עוֹד בְּמָקוֹם אַחַר נִכְלָלוּ בְּוֹכֵל שׁוֹם: אָמְנָם הָא מִשְׁמַע מִפִּירֵש"י מִפִּירֵש"י דְהַפֵּל מִיִּירֵי כְּשֶׁהֲגִירוּשִׁין בְּמָקוֹם אֶחָד לֵא שְׁכוֹתֵב פֶּאן וְנוֹתֵן בְּמָקוֹם אַחַר אֲבָל כְּשֵׁשׁ לוֹ בְּמָקוֹם כְּתִיבָה שֵׁם אֶחָד וּבְמָקוֹם נְתִיבָה שֵׁם אַחַר לֵא נִתְבָּאֵר כָּלֵל מֵהוּ תְּקֵנָתוֹ, וְאַפְשָׁר דְּבִהָא לֵא מְהֵנִי כָּלֵל וְכָל שׁוֹם פִּינּוּ שְׁלֵא יְהֵא מוֹנָפֵר כָּלֵל בְּגֵט בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה שְׁמוֹ שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם וּר"ג לֵא מִיִּירֵי בְּהָכִי וְצָרִיף לְכַתּוֹב אֲנִי פְלוֹנִי דְמִיתְקָרִי בְּמָקוֹם פְלוֹנִי כֶּף וּבִהָא לֵא חִיִּישִׁינּוּ ג"כ לְשִׁינוֹי פִּינּוּ שְׁאֵם: יְרֵאוּ בְּמָקוֹם נְתִיבָה שְׁלֵא הַוֹנָפֵר שְׁמוֹ לֵא: יְתַנּוּ הַגַּט, וְאַתִּי שְׁפִיר אֵף לְפִי מַה שְׁפִרְשִׁיתִי לְעִיל) רַק כְּשֶׁמְגַרֵּשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד אֲזֵי לֵא הִי חוֹשֵׁשׁ לְכַתּוֹב רַק שְׁמוֹ הַנּוֹדַע בְּמָקוֹם גִּירוּשִׁין דְּהֵינּוּ מְקוֹם כְּתִיבָה וְנְתִיבָה, וְתִיָקוֹן ר"ג לְכַתּוֹב וְכָל שׁוֹם אֲבָל כְּשֶׁהָיָה שׁוֹלַח הַגַּט לְמָקוֹם אַחַר בְּנוֹדָאֵי אֵף קוֹדֵם תְּקֵנָה הִי צָרִיף לְהַזְפִּיר דְכָאן שְׁמוֹ כֶּף וּבְמָקוֹם נְתִיבָה שְׁמוֹ כֶּף כְּדִי שְׁיִוְכְלוּ לִידַע בְּמָקוֹם נְתִיבָה שְׁנֵה גִירֵשׁ וְיִתֵר הַדְּבָרִים בְּעֵנֵן זֶה מְבוֹאֵר אֲצֵלִי בְּאֲרִיכוּת בֵּא"ה ס'י קכ"ט ע"ש, וְלֵא בְּאַתִּי הֵנָּה רַק לְבָאֵר מַה שְׁנוֹגַע לְפִי הַסְנוּגָא בְּלִבְד: בְּתוֹס' בְּד"ה וְכָל שׁוֹם שְׁיֵשׁ לוֹ, בְּטוֹפְסֵי גִיטִין שְׁל ה"ג וְכו' וְאֵין נִרְאָה וְכו' לְכַף נִרְאָה וְכו' וְתִיָקוֹן ר"ת וְכו' שְׁרָה דְמִיתְקָרִיא מְרִים וְכו' דְבָרֵי הַתּוֹס' הִלְלוּ קִשִׁין לְהוֹלְמֵן מִכְּפָה טְעָמִים כְּמוֹ שְׁאַבְאֵר, חֲדָא לְמַה הִרְחִיק פִּירוּשׁ בֵּה"ג בְּמִתְנִיתִין דְּהַכּוֹנֵנָה שְׁיִכְתּוֹב וְכָל שׁוֹם מֵאַחַר דְּמִתְנִיתִין מִיִּירֵי שְׁיָדוּעַ לְנוּ שְׁיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת וְלִיכָא שׁוֹם תְּקֵלָה דְהָא גַם לְפִיר"ת ע"כ שְׁיָדוּעַ לְנוּ הַשְׁמוֹת פִּינּוּ שְׁפָרֵט אוֹתָם א"כ מַה תְּקֵלָה שְׁיָיָף אֵם יִכְתּוֹב וְכָל שׁוֹם שְׁנִית קִשָּׁה הִיאָף יְפָרֵשׁ דְבָרֵי רַב אֲשֵׁי וְהוּא דְאִיתְחֻזַּק בְּתַרִי שְׁמִי פִינּוּ דְהַכּוֹנֵנָה שְׁפּוֹרֵט הַשְׁמוֹת וְאִי לֵא אִיתְחֻזַּק הִיאָף יְפָרֵט.

שְׁלִישִׁית תְּמוּדָה לִי דְהָא בְּהָף עוֹבְדָא דְמְרִים וְשְׁרָה לְקַמֵּן מוֹכַח בְּהַדְיָא דְכוֹתְבִין וְכָל שׁוֹם דְּהִיאָף אֲפָשָׁר לְפָרֵשׁ בְּאַשְׁה שְׁיָדוּעַ לְנוּ שְׁמוֹתֵי וְהוּא קוֹרָא אוֹתָהּ מְרִים וְשְׁרָה וְהִיאָף יֵאמַר עַל הַשֵּׁם הַשְּׁנִי וְכָל שׁוֹם וְדוֹקָא בְּמִתְנִיתִין שְׁאֲנוּ דְנִין עַל אִישׁ וְאַשְׁה נְעֻלְמִים שְׁיָיָף לֹמַר שְׁיִכְתּוֹב פְלוֹנִי עִם כָּל הַשְׁמוֹת מִשָּׂא"כ לְקַמֵּן דְאֲנוּ דְנִין עַל אִשְׁה יְדוּעָה בְּשִׁנֵי שְׁמוֹתֵי

והוא תמוה מאוד, ובנודאי ליפא למימר שהי גירסת ר"ת מרים דמתקריא שרה דקא התוס' בעצמם בדיבור שאחר זה הביאו בדברי ר"ת הגירסא פמות שהיא לפנינו גם קשה שאמר שרה דמתקריא מרים וקא רובה מרים הוי ולהיפוך הוי להו לומר מרים דמתקריא שרה, גם לשון ותקין ר"ת לא א"ש פיון שפך הוא דין המשנה לפי פירושו גם קשה קושית הרמב"ן בחידושו דאי כותב דמתקריא להיפוך נמי פשר ולמה אמרו ולא שרה פיון שפורט שניהם: לכן נ"ל לפרש דברי ר"ת ו"ל מאחר דקושית ר"ת על בה"ג היתה דאין ראוי לכתוב וכל שום היכי שיוכל לבוא תקלה ע"י זה א"כ גם במתניתין תיקשי פיון דשם אין שמו כף פשיבא זה הגט לשם הרי אין בו השם שנקרא שם כלל רק שם אחר א"כ יחשבו דאחר הוא פיון שלא כתבו עיקר שמו כלל, וע"כ דאין לחוש בזה א"כ שפיר יש לכתוב בכל גט וכל שום לזה אמר דלכך פיר"ת גם במתניתין שלא הי' כותב וכל שום רק הי' פורט שמותיו דאי יכתוב וכל שום יחשבו דאחר הוא וס"ד דאפי' לא אמתזיק אין כותבין הגט עד שיתברר שאין לו שם במקום שפא משם שם אחר או שיתברר אותו השם שיקתבוהו ג"כ מפניו בגט ועל זה קאמר רב אשי דדוקא באיתחזק פורטין שניהם אבל בלא איתחזק אין חוששין שפא יש לו שם במקום אחר ולעפ"כ הגט עד שיתברר מה שמו במקום שפא משם קמ"ל דלא חיישינן אלא כותבין שם זה שפכאן בלבד ואפי' נתברר אח"כ שיש לו עוד שם הגט פשר, ומעתה כל זה במי שאין לו .

רק שם אחד או שידוע לנו שיש לו ב' ב' מקומות דאז לא שייך לכתוב וכל שום מחשש דבאותו מקום שלא הונכר שמו יחשבו דאחר הוא או דיחשבו שיש לו פאן עוד שם ואחר הוא דנה אין לו פאן רק שם אחד והיינו משם חששא דר"ת, ודוק, אבל מי שיש לו ב' שמות במקום אחד עיקר וטפל וכדומה, בהא ודאי הנה מהראוי לכתוב עיקר וכל שום לכלול הטפל כמו שאמרו בש"ס מרים וכל שום, ולא יחלוק ר"ת בזה כלל, אף לפי דעת בה"ג לכתוב וכל שום וכו' הי' כתוב בטופסי גיטין שלו, והיינו שפך יכתבו בכל גט, תיקין ר"ת מתקנת עצמו כדי שלא יבוא לכתוב וכל שום בסתם גט כבה"ג, שלא יכתבו בשום גט אפי' למי שיש לו ב"ש במקום אחד עיקר וטפל, רק כהו דאמרינן בגמרא במרים ושרה יכתוב שרה דמתקריא מרים, דכיון דאינו כותב וכל שום רק פורט שייך לכתוב טפל ודמתקריא על העיקר, דכיון שהרוב קורין אותה כף שייך לומר דמתקריא משא"כ להיפוך אין לכתוב עיקר דמתקריא על הטפל כיון דאין קורין רק מיעוט לא שייך לכתוב דמתקריא מה שאין קורין אותה כלל כף רק מיעוט, וזהו הפי' בש"ס מרים וכל שום ולא שרה וכל שום רק שרה דמתקריא מרים וכמו שכתב הרמב"ן ה"ל דהיכי דפורט יכול לכתוב טפל דמתקריא רק טפל וכל שום אין לכתוב, והיינו שפיימו ולא שרה דהוא מיותר לכאורה, ולה"ל הפנונה שרה וכל שום אין כותבין רק שרה דמתקריא מרים אבל להיפוך מרים כותבין מרים וכל שום ולא מרים דמתקריא שרה כנ"ל רק בב' שמות בב' מקומות שייך לכתוב דמתקריא שם כף וכו', והיינו ברייתא דלקמן ודוק, (ואם על פירוש אתה רוצה לומר שיש איזה טעות סופר בתוס' אף אני אומר דכף צריך להיות שרה דמתקריא מרים כדאמרינן בגמ' אחא בר הדיא דמתקריא איי' מרי, ואתי שפיר בפשיטות טפי וכן מבואר ברא"ש שפך גירסתו בתו' פנ"ל], וכל זה ברור לפע"ד אף שאין נראה כן דעת כל הפוסקים: אמנם בעיקר דברי בה"ג נראה לי דלשון המשנה וכל שום מורה בדברי בה"ג דהרי לא שאלו על זה שום שם מבעיא לי, כמו ששאלו בב"ק

חב המזיק חייב המזיק מבע"א לי' והוצרף לשנויי האי תנא ירושלמי הוא, ש"מ דכף הוא לשון הגט שנסדר בלשון ארמי לכה לא הקפידו לכתוב לשון ארמי כמו בפרק המגרש ודן די יהוי לכי מינאי, ולשיטת בה"ג יש לפרש לשון הירושלמי הגע עצמה דהוי שמי' ראובן ואיפה שמי' שמעון אלא אני פלוני וכל שם שיש לי, וכבר טרחו הפוסקים לפרשו, ולשיטת בה"ג יש לפרשו בפשיטות פי לכאורה לפי הלשון השנוי במשנה איש פלוני וכל שם שיש לו מורה שהי' צריף לפרט השמות פי אם הנה פתוב לשון זה בגט לא שייף לומר איש פלוני שיש לו וקשיא לי' להירושלמי מה הועיל בתקנה פיון שצריף לפרט השמות א"כ אפתי שמא יהפך שמו שיש לו בשם לשם אחר ויבוא תקלה, פי הוא לא ירצה לגלות שמו האמיתי בשם לסיבת יראה שברח משם מחמת מרדון וכדומה ועל זה משגי אלא אני פלוני וכל שם שיש לי, והיינו שפך פותב בגט אני פלוני וכו' שיש לי והיינו פדעת בה"ג ומה שהביאו התוס' מברייתא דבסמוך פכר פתבתי במשנה דמהף ברייתא מוכח כבה"ג ומיירי קודם תקנה ולכה אינה מגורשת פשלא פתב רק אהד פי צריף לפרט כל השמות ור"ג התקין שלא, יפרט רק וכל שום מחשש תקלה שמא ישנה פלל ועוד דכל שיש לו שם אחר במקום אחר צריף לכתוב וכל שום שיש לי במקום פלוני שלא נטעה דכאן יש לו שם אחר, ושפיר יש לפרש ברייתא בתר תקנה ושם דגליל עמו דקתני היינו שיכתוב וכל שם שיש לי בגליל כמו שאבאר בתוס' בסמוך: בד"ה והוא דאיסתזוק וכו' והביא ראי' מתוספתא וכו' וכתב חניכתו כו'.

וידעתי אין אלו ראיות פלל דנדאי היכי שאי אפשר לטעות שזהו שמו האמיתי והפל יודעין שיש לו עוד שם עיקר פגון גר שכתב שם גיות דהפל יודעין שזהו שם גיות בפרט דכותבין להדיא בגט שהיא גר פמבואר בש"ע סימן קכ"ט, א"כ הפל יודעין דשם העיקר שלו חסר ומאיזה צד יחשבו דאחר הוא יתא אינה שיהא חסר שמו וכמו חנינה הפל יודעין שאין זה עיקר השם רק חניכה אבל ביש לו ב' שמות וכותב אהד דיחשבו דאין לזה רק שם זה בלבד וכיון דבאמת יש לו ב' הוי שינוי, וכבר פתבתי בחידושי לא"הע לפרש דברי הרמב"ם במה שנתחבטו בכוננתו פל הפוסקים, ולהנ"ל דבריו פשוטים וברורים ע"ש: בא"ד דאיסתזוק בשני שמות בב' המקומות חד במקום הפתיכה וחד במקום הנתינה.

דברי ר"ת ו"ל צ"ע בזה, דלמה לו לחלק הגט לב' מקומות פתיכה ונתינה הא שפיר מצי מיירי שמגרש הפל במקום אהד רק ה"מ דסגי באהד כשישלו ב' שמות במקום א' אבל אם השמות מחולקין במקומות במקום זה שם אהד ובזה שם אחר בהא צריף לכתוב שניהם דבמקום זה לא ידעו שזה גירש, ואדרבא אי ס"ד דבעינו דוקא שיהא נכתב במקום אהד וניתן במקום אחר א"כ הף דרב אשי דקאמר והוא דאיסתזוק הפנונה דבלא איסתזוק אפי' יכתוב שם של מקום פתיכה בלבד פשר, אף דשם של מקום נתינה עיקר ושם לא ידעו פלל שזה גירש, א"כ היאף מייתי ראיה מברייתא דכיון דעד שגירש אשתו שביהודה הפנונה שימן הגט ביהודה וכתוב שם של נתינה ושם של פתיכה עמו, א"כ יצא למקום אחר וגירש היינו שנתן שם הגט, א"כ פיון שהסתזוק במקום נתינה בשם אהד מהן הרי פתב של מקום נתינה ומנין נדע דבכתב שם של מקום פתיכה בלבד דכשר פיון דשם של נתינה עיקר, דפשיטא כשיוצא למקום אחר לגרש צריף להחזיק שמו שם וכן פירש"י להדיא ואי נפרש יצא למקום אחר היינו שכתב ונתן שם פשיטא דלא מוכח מידי שהרי פתב שם של פתיכה ונתינה, ומאיזה צד נפרש יצא למקום אחר וגירש היינו שכתב

במקום אחר ושלחו לגליל או ליהודה ובגט פתב שם של אותה העיר שלא שלח הגט לשם כלל, דאדרבא פשיטא דהוה וגירוש דסיפא דמי לעד שגירוש דרישא, ובחידושי לא"ה ע"ס קכ"ט פתבתי לנישב דברי ר"ת ודברי הרא"ש התמוהין לכאורה בזה גם סותרין דבריו בתשובה ע"ש שהארכת בזה: בא"ד דהא לא קתני היו לו ב' שמות ביהודה כו'.

אין זו ראי' פלל דיש לומר דברייתא מיירי במגרש במקום אחד, לכך לא מבעיא ביש לו שם ב' שמות דצריף לכתוב שניהם אלא אפי' אין לו רק שם אחד בלבד הואיל ויש לו עוד שם במקום אחר צריף להזכירו וכן פתבתי באמת לפירש"י לעיל דהכל במגרש במקום אחד מיירי וכל שיש לו ב' שמות צריף לפרט שניהם קודם תקנה ולאחר תקנה לכתוב וכל שום לבה"ג או לפרט לר"ת: בא"ד ומהתם נמי משמע.

עיינן מהרש"א ובאמת פוננת התו' פשוט דאי מיירי הפל במגרש במקום אחד הרי מבואר בהוה ברייתא דהכא דאפי' פותב שם שיש לו שם במקום שמגרש לא מהני ולמה נקט בתוספתא ששינה וכתב שם של מקום אחר גם רשב"ג היאך פליג דכשר אם פתב שם שאינו של פתיבה ונתינה פלל וע"כ שמגרש בב' מקומות, וכמו כן מוכח דכתיבה עיקר דנהי דהוה סיפא יש לומר דיעבד מ"מ ברישא דקתני פסול למה לי ששינה שם של מקום נתינה לימא רבותרא אפי' פתב שם של נתינה רק לא של פתיבה פסול, דהא מבואר הוה דאפי' שם של נתינה פסול בלי שם של פתיבה, וזה ברור, אמנם בעיקר ראית התוס' מן התוספתא והירושלמי כבר הארכתי בחידושי לא"ה ע"ד דאין מזה ראיה כלל, ואין פאן מקומו להאריף רק מה שנוגע בבניאר הסוגיא בלבד ושם מבואר בס"ד בניאר דברי הפוסקים עם מה שיש לדון בדבריהם במשנה התקין ר"ג הגזן שתהא נודרת ליתומים וכו' פירש"י יבחרו להם דבר קשה להדירה בו כגון קונם מיני מזונות עלי אם נהגייתי מפתנתתי, ובתר הכי בד"ה וגובה פתונפתה פי' ואם נתקבלה תחילה הרי היא נאסרה בכל מזון הלכך לא הוי הדרא ושקלא דלא חשידה לעבור על נדרה, נראה מדברי הרב ז"ל שהוא מפרש דאוסרת כל מיני מזונות עלי' אף שאי אפשר לקיימו א"כ תיקף עוברת ומותרת אח"כ כמו שבועה שלא אישן ג' ימים דחייב וישן לאלתר א"כ בכה לא תחוש לעבור שלא תהא באיסור פל ימיה, לזה פי' דהנדר על תנאי אם תקבל הפתונה שנית, וכבר פתבו התוס' לקמן סוף ד"ה ונודרת דכל שהוא על תנאי אינה עוברת לאלתר רק שתהנה ושפיר הוית באיסור פל ימי' ויש מקום לומר עוד דס"ל לרש"י דנדר אינו חל כלל על דבר שאי אפשר ונדר שוא לא אפשרון כמ"ש הר"ן בנדרים, לכך פי' דתלתה בגביית פתונה דאז חל פיון שפינה שלא ליטול הפתונה ובהא פשיטא דאינה עוברת עד שתהנה דהא בעת גביית פתונה לא הנה רק שוא דאפתי לא עברה ומשום שוא לא לקי כלל ואינה עוברת רק בגביית פתונה תהא מוכרחת לעבור על נדרה להנות אכל פשיטא דליכא איסור רק פשתנה, ועמ"ש עוד בתוס' לקמן בד"ה ונודרת: בגמרא מאי אריא אלמנה אפי' כ"ע נמי.

יש לדקדק דמשמע בכולה סוגיא דעיקר החשש דמורה היתרא דטרחה קמי יתמי וקיבלה דרוה גזל וגניבה דבר מועט ומורה ואמרה דיכולה ליקח זה לעצמה שלא לפירעון פתונה, אם כן שבועה זו שלא קבלה כלום לא שניף במקום אחר רק גבי אלמנה אכל בעלמא

אין נשבעין רק על פרעון בלבד ובזה גם האלמנה יכולה לישבע וקמ"ל דאלמנה משביעין שלא קיבלה שלא לפירעון ולכה נמנעו מלהשביעה, לכן נראה דנדאי אפי' אלמנה אין משביעין אותה רק בדבר שהשטר פתובה עומד לכה פגון טענת פרעון, אבל לא שמא קיבלה דרה גזל וגניבה דאל"כ היא שיהי הוראת היתר נשביע אותה שלא קיבלה פלום עבור טירחתי ואי תשבע שלא קיבלה והיא קיבלה הרי נשבעת לשקר ואיזה הוראת היתר יש פאן, רק באמת אין להשביע רק בטענת פרעון בלבד דבאמת פפי הדין אם קיבלה דרה גזל וגניבה ממילא הוי פרעון כמו שכתב הר"ן ותיישנו שתשבע לשקר שלא נפרעה דחושבת שזה שקיבלה עבור טרחתה לא חשוב פרעון אבל השבועה לעולם אינה רק שלא נפרעה, ושפיר פריה אפי' כ"ע נמי וזו היא ג"כ פוננת התוס' שהקשו דלא נתנה פתובה לגבות מחיים ולכאורה לא שיהי זה הכא דהחשש שקיבלה עבור טירחתי, ולהנ"ל ניחא דאין משביעין רק על פרעון וכל שהוא ת"ז אין להשביע, ודוק: שם אלמנה איצטרקא לי' כו' משום חינא.

יש לדקדק כיון דקתני נמנעו מלהשביעה הרי מוכח להדיא דמשביעין אותה ואין משגיחין בחינא, ונראה לי דאין הפוננה דס"ד אלמנה אינה צריכה שבועה כלל דבכמה מקומות מוכח דמשביעין את האלמנה כמו שהקשו התוס' מפרק הכותב ואפי' מוקמית לה בגרושה גרושה נמי בעי חזן, רק מהתם ס"ד דנדאי אי היא אינה רוצה לישבע אינה נוטלת אבל אם היא רוצית לישבע רק שאין מוסרין לה שבועה לאיזה טעם אינה מפסדת משום חינא, ודוקא בעל חוב בנדאי אינו נפרע רק בשבועה וכל שאינו נשבע מן הדין או מפני חשש מפסיד אבל אלמנה אינה מפסדת קמ"ל פאן אין אלמנה נפרעת אלא בשבועה ומדקתני סיפא נמנעו מלהשביעה ש"מ דרישא קמש"ל דאינה נפרעת בשום פנים רק בשבועה והא קמ"ל במה דקתני אין אלמנה נפרעת דדינה ג"כ שלא תפרע בשום פנים רק בשבועה ונמנעו מלהשביעה היתה מפסדת כמו שפירש"י, ובהכי ניחא מה שהקשו התוס' דלימא דקמש"ל אלמנה אפי' ת"ז, ולהנ"ל ניחא דהכל מוכח מסיפא נמנעו מלהשביעה וכן מה שהקשו דמוכח פרק הכותב דאין משגיחין בחזן ולהנ"ל לק"מ דלא מוכח רק שצריכה לישבע ולא שתפסיד אי אין מוסרין לה שבועה, ודוק: בתוס' בד"ה אין אלמנה וא"ת והא לא נתנה פתובה לגבות מחיים ואמר ר"ל בב"ב וכו'.

דבריהם צ"ע לכאורה, דמה ענין קושיא זו להי פלוגתא דאפיי ורבא ור"ל בב"ב דהא ר"ל לא קאמר רק הקובע זמן אבל סתם הלואה לא כמ"ש התוס' שם והכא לא שיהי קביעת זמן דהא הטעם פתב הסמ"ע ריש סי' ע"ח דבקובע זמן גלי דעתה' שהוא צריה למעות עד תשלום הזמן וזה לא שיהי הכא, ואם הפוננה דדוקא התם הוצרה ר"ל לקובע זמן דהחייב יגיע בנדאי אבל פתובה דאין החייב ברור דשמא תמות לא בעינן להאי טעמא, זה לא הנופר בדברי.

ר"ל כלל ואם היא סברא מצד עצמה לא יחלקו אפיי ורבא כלל דהא טעמייהו דעביד אינש דפרע פי היכי דלא ליטרדו וזה לא שיהי בכתובה כלל דאין החייב רק פשימות ויגרש ונדבר זה תלוי בדעתו, ועוד דהוי להו להקשות ממשנה שלימה גבי בכור בתוה ל' בחזקת שלא נפדה ומודה אפיי לרבא מחמת שאין החייב ברור כמו שכתבו התוס' פ"ק דב"ב שם, ועכ"פ הי סברא השניה בכתובה לא הנופר שם בב"ב כלל בין לר"ל בין

לאב"י ור"בא וענין בפני עצמו הוא ולמה תלאו קושיותם בזה דהתם: אבל באמת דברי התוס' נכונים שלא נתפוננו להקשות מהך דר"ל דהתם, שאי היה פוננתם כה הוי להו לסדר דבריהם בהיפך וכה הוי להו לומר וא"ת וקא בב"ב אמר ר"ל הקובע זמן לחבירו וכו' והקא נמי קא לא ניתנה פתובה לגבות מחיים, אבל הם ז"ל נתפוננו להקשות בפשיטות בדבר המוספם לכ"ע דכל דבר שלא ניתן לגבות מחיים הוי ת"ז ואינו נאמן לומר דפרע רק דס"ד לגבי נתמי עכ"פ שבועה בעי, ואקא מייתי דר"ל אמר בב"ב בקובע זמן ואמרינו הלכתא פונת' ואפי' מייתי והשתא ק"ו הוא ומה התם דאיכא פלוגתא בהא ואב"י ור"בא לית להו פלל הך חזקה ומ"מ איפסקא הלכתא כר"ל ואפי' מייתי, א"כ כ"ש בהך חזקה דכ"ע מודו בה דהוי חזקה גמורה וליכא פלוגתא דדין הוא דמהניא אפי' לגבי נתמי וזה ברור: בא"ד דטפי הוי לי' לאשמועין בב"ח.

לכאורה תמוה דהא הם בעצמם הקשו בסמוך דאלמנה נמי שמעינן בכתובות ותירצו דהתם איכא לאוקמא בגרושה א"כ מאי קוש' דטפי הוי לי' לאשמועין בב"ח הא ב"ח כבר שמעינן בעלמא וכולן צריכין שבועה בפירק הפותב.

גם לא ידעתי מאיזה צד פשיטא להו דב"ח לאחר זמנו הוי רבותרא טפי מאלמנה ת"ז. אבל באמת פוננת התוס' פשוט דונדאי כדקתני סיפא נמנעו מלהשביע את האלמנה ממילא גזע ת"ז, רק דכוננת התוס' להקשות כמו דמשני השתא משום חזנא אף דממילא מוכח מסיפא וע"כ כמו שכתבו לקמן פיון דאיכא חידוש באלמנה משא"כ בב"ח נקט רישא נמי באלמנה, ואקא קשיא להו דהוי להו לומר דקמש"ל ת"ז וכיון דאיכא חידוש באלמנה ת"ז נקט רישא נמי באלמנה, ועל זה תרצו דמ"מ לא שייך למיתני רישא נמי באלמנה פיון דהך חידוש דאלמנה ת"ז נשמע מסיפא הוי לי' למיתני רישא סתמא אין נפרעין או קבא ליפרע דיש רבותרא בצד אחד בהני שאין להם מתנאי ב"ד כמו אלמנה, אבל השתא דמשני משום חזנא בהא ונדאי שייך לומר דנקט רישא נמי באלמנה פיון דאלמנה לא משגיחין בחזנא בהא ונדאי כ"ש ב"ח ולא הוי בב"ח רבותרא טפי אבל מצד ת"ז הוי בב"ח רבותרא ג"כ שאין לו מתנאי ב"ד ואין לחוש בו לצררי משא"כ אלמנה ודוק, ועמ"ש בסמוך: בד"ה מאי אורי' וכו', והוי חידוש באלמנה טפי מב"ח.

וענין מהרש"א ודבריו צ"ע דאפתי הוי להו לומר דקמש"ל אלמנה ת"ז ואי משום דהוי לי' לאשמועין בב"ח מ"מ פיון דאצטריף לאשמועין בסיפא אלמנה משום ת"ז נקט רישא נמי באלמנה או דקמש"ל אלמנה דנמנעו להשביע נקט רישא נמי באלמנה, לכן נראה דכוננת התוס' דבאמת יש חידוש באלמנה טפי ת"ז וחזנא ואקא קשיא להו דמ"מ מסיפא מוכח זה לכה פתבו דנקט רישא נמי באלמנה אבל פל היכי דלא הוי באלמנה חידוש טפי הוי לי' למיתני רישא בב"ח דאית בי' חידוש דליכא באלמנה, אבל השתא דאיכא באלמנה חידוש טפי מב"ח ממילא נקט הפל באלמנה וכמש"ל: בד"ה אלמנה איצטריף לי' וכו', דגרושה נמי בעי חז.

ולפע"ד בלא"ה לק"מ דהקא נמי לא קאמר משום חזנא רק דס"ד דאינה מפסדת לגמרי, אבל גרושה פיון דמשביעין אותה ואינה מפסדת לא איכפת לן משא"כ אלמנה ראוי לומר שלא תפסיד משום חזנא פיון דאין משביעין אותה כמש"ל בגמרא: דף ל"ה ע"א בגמרא וקא רב לא מגבי פתובה קא דלא מקשה ממתיני דקתני נודרת ולמה לא נשבעה חוץ

לב"ד משום דאיכא למימר דנדר חמור ליתומים משבועה חוץ לב"ד ויכולין הם לעכב שתידור דוקא והי' זה מתקנת ר"ג להחמיר עלי', אבל לרב דלא מגבי פתובה פלל קשיא לי' שפיר דונדאי ליכא למימר דכ"כ יכולין יתומים לעכב אפי' אי נדר קיל שלא תשבוע רק בב"ד א"כ למה מודה רב בקופצת ונשבועת הא מ"מ לא נשבועה בנק"ח ונהרי פל מי שנשבוע בלי נק"ח במקום שצריך נק"ח חוזר ונשבוע דהוי טועה בד"מ, וע"כ דכיון דתיקון ר"ג נודרת להחמיר עלי' אין לנו רק או שתידור או שתשבוע חוץ לב"ד וכיון דנדר קיל סגי בשבועה חוץ לב"ד ונהנה דעת ר"ח הביא הרא"ש דשבועה להבא משביעין דלא חמור כ"כ ויש להבין הא נודרת ג"כ הוא להבא ולמה לי נודרת אפי' שבועה כה"ג משביעין וצריך לומר דנדר פי הך חמור משבועה דנדר פיון שאי אפשר לקיימו תיכף יצא מפ"ל לשוא משא"כ שבועה אינה רק להבא ממש: בתוס' בד"ה לא הי' ימים מועטים, וא"ת וכו' כדר"כ ור"א וילדעתי לק"מ דשאני שבועה שיש בה כפירת ממון בין אדם לחבירו ומשתבע להפטר מחבירו חמור טפי ואין לו לישבוע רק בדבר ברור שהאמת כן הוא פי השבועה לברר קא אתי ואי ישבע מה שאינו כן לעולם לא יתברר ע"י שבועה וכן בשבועת עדות חזינן דהקפידה תורה דוקא על שבועה שיש בה כפירת ממון ש"מ דהך חמורה טפי וכ"ש נגד בעל דין ונהי דר"כ ור"א כפי דעתו שהוא עכשיו בלבו הוא נשבוע שפך יש לו ידיעה עכשיו שפך אמר רב ואי טעה לא נשבוע לשקר דהוא כן הי' יודע בעת שבועה משא"כ בין אדם לחבירו על עיקר המעשה הוא נשבוע לא כפי ידיעתו, ועוד דלא אמרינן לכה אנסה רק בדבר שהוא כן לעולם כגון פהנא ור"א דאפי' יאמר רב פאחד לא נשתנה ידיעת השני בזה רק שהוא אנוס בדמיונו אבל היכי דנתברר לו בעצמו שטעה והי' זה מחמת שלא נתן אל לבו כהך דהכא שהי' לה לידע היכן הניחתו והי' לה ליתן אל לבה ולא מיקרי אנוס פנ"ל, גם מה שהביאו מנדרי שגגות לא דמי בלא"ה דהתם הוי שבועה להבא שתלה איסור פירות אבל הכא בשעה שנשבועת יצאת שבועה לשוא: בד"ה ל"ש, לא כמו שפ"ל בקונטרס שם וכו' וילדעתי עיקר פנונת רש"י התם היפוך שבועה כמו שפ"ל שם גבי פוגמת רק דקשיא לי' איזה פקחות יש בזה אם תהפוך יוכל הוא להפוך עלי' לשבועה דרבנן לזה פי' דהנ"מ הוא דבשבועה דאורייתא שלא תוכל להפוך לעולם תצטרף לישבוע בנק"ח, אבל בשבועה דרבנן תוכל להפוך ואח"כ פשיהפוך הוא עלי' לא יגיע לה רק שבועה קללה בעלמא דהוא לא יוכל להפוך שנית כהך שבועה ממש רק להקסת, ודברי רש"י עולין בשנה שם וכאן: בד"ה ונודרת ונדוקא שבועת הבאי.

פנונתם דבלא זה הוי אתי שפיר דשבועה הוי לקי על שוא ונדר לא, לכה דוקא שבועת הבאי אסורין אבל השתא דנדר ג"כ הוי לקי על שוא מאי איכא בין נדר לשבועה, ולזה פתבו דמ"מ חומר הוא שבועה מנדר: בא"ד וא"ת בפירק בתרא כו'.

לכאוו' יש לתמוה דקושטא זו קשה לכל הפירושים דס"ס אמרינן הוי מפין וישן לאלתר אבל באמת פנונת התוס' פשוט דאי נימא דנדר אינו חל על דבר שאי אפשר לקיימו ולא לקי פלל משום נדר שוא כמ"ש הר"ן בנדרים שם לא הוי קשה מהתם מידי דכיון דלא לקי משום נדר שוא פשיטא דאינו עובר עד שיהנה דאז הוי לוקה פיון שבשעה שנדר הי' על תנאי ולא יצא מפיו לשוא, דקודם לכן על מה ילקה דמה שיהא מוכרח לעבור אין בו רק משום שוא ונדר שוא לא איכפת לן, אבל לפי מה שכתבו דנדר שוא ג"כ הוי

לקי כמו שבועת שוא א"כ התם פי אנסקי' מיד עבר, ואהא תירצו דארף דהוי לקי משום
גדר שוא היינו אם עבר בשעה שיצא מפיו הגדר לשוא אבל אם בשעה שגדר היה על
תנאי ולא הי' לשוא אף דאח"כ אנסקי' מ"מ אינו עובר עד שיהנה פיו דבשעת דאנסקי'
לא גדר לשוא, ונה ברור, ולק"מ קושית מהרש"א, ודע שיש להקשות לשיטת התוס'
בהה סוגיא דקונם עיני בשנה היום דפריה אי דלא יהיב שיעורא מי שבקינן לי' דהוי לי'
לומר שתלה גדרו בתנאי שאם יישן היום יהא אסור לישן לעולם ואז אינו לוקה עד
שיישן למחר אף שיישן היום כמ"ש התוס' ויש ליישב ואין להאריך פאן: ע"ב בד"ה גט
במין הוי וכו' וקשה דלא הי' להם להזכיר גט.

ולפע"ד נראה דסובר רש"י דכל שפסלה על כל האחין ואי אפשר שתניבם ממילא מגיע
לה הפתובה אף קודם חליצה, ועי' תשו' מהרד"ך בית ב' באריכות, ותמהני שלא זכר
מדברי התוס' הללו ורש"י דנחלקו ממש בהה: ומה שהוכרח רש"י לפרש פן כתב
מהרש"א דלדידן' אתי שפיר דלא פלוג בין אלמנה לאלמנה והוא דחוק, ולדעתי דכוננת
רש"י דכל שלא נתיבמה כל האחין יורשין הם ושפיר שייך דטרחה קמי יורשין כמו גבי
יתמי אבל פשנתניבמה וגירשה לגמרי פשיטא דגרושה אינה מורה היתר דטרחה קמי
בעלה דהא בעלה חי ואינו רוצה בה, ולזה הוצרכו התוס' לומר דטרחה קמי אחיו משא"כ
לרש"י הוי שפיר דטרחה קמי יורשין כי כולם יורשין הם כל שלא נתיבמה לאחד מהן:
בגמרא פי לא ניסת גמי.

יש לדקדק דתיקשי בלא"ה במשנה גופא דילמא מיפר לה בעל דהא בסמוך פריה לר"נ
בפשיטות ניסת ודאי מפר לה בעל אלמא דפשיטא להו בלי ר"ה דיש לחוש להפרה, וכמו
כן קשה לקמן דפריה וליחוש דאזל לגבי חכם, ודברי התוס' בד"ה וליחוש צ"ע דאי בלי
ר"ה לא קשיא מאי קושיא לר"נ ניסת ודאי מיפר לה בעל דהא לא שמענו לר"נ דלא
מהני לאתרי, לכן נראה לי דבלי ר"נ ור"ה במתני' לא קשיא פלל דאיכא למימר דלא
מהני שום הפרה והתרה לעבור באיסור גזל לגבות פתובה שלא פדין ואפי' אי לא תגיד
לחכם פיו דבאמת עיקר ההיתר לגבי פתובה שלא פדין דבלא"ה אינה אסורה פלל לא
מהני התרה פלל והוא לא חשודה לעבור על גדרה, אבל לר"ה דסובר דכה"ג מהני הפרה
וחיישינן להפרה קשיא להו שפיר, וכמו כן לר"נ פיו דקאמר אפי' ניסת ואי ס"ל דלא
מהני התרה פל שיהא פדי להחזיק באיסור לא שייך אפי' ניסת דאין הפירש בין ניסת
ללא ניסת והכי הוי לי' לומר בין ניסת בין לא ניסת מדירין אותה ומשני דקמש"ל אפי'
ניסת מדירין ברבים דארף דחמור לא הוי פשבועה פנ"ל: שם תנאי הוא.

פירש"י לקמן פליגי בה בפרקין, ותמוה הוא לפע"ד כמה נפשך אי ידעו בש"ס הכא מהני
תנאי דלקמן א"כ הרי מבואר הוא דר"י סבר אין לו הפרה ורבנן ס"ל יש לו הפרה א"כ
מאי קושיא לר"ה אי סובר יש לו הפרה פרבנן מהה ברייתא דהא ע"כ הו' ברייתא ר"י
הוא וכיון דמקשה מהה ברייתא ע"כ לא ידעו מתנאי פלל א"כ היאך קאמר תנאי הוא
ולא קאמר מי הם התנאי דכל כמה דלא גזע התנאי מנין לו לר"ה לחלוק אברייתא, וזו
היא עיקר הקושיא: לכן נראה לי דודאי מה דמשני לא דנדרה מעיקרא הפנונה דקמש"ל
דרק מעיקרא מהני אבל עכשיו לא דאל"כ פשיטא דנדרה מעיקרא מהני ואי לאשמעין
דאינו מיפרבוקדמין הא הוי לי' לאשמעין בלא ניסת פלל דניחוש דלכי מינסבה מיפר

לה בעל פדמקשה הָכָא ומדקתני גיסת ש"מ דקמש"ל דאינה גובה רק בנדרה מעיקרא ואמת דמלשון רש"י נראה דקמש"ל גיסת דס"ד פיון דעיקר הגדר בגביית כתובה תלוי כמו שפירש במשנה כמו שכתבתי לעיל בבבאור דבריו א"כ ס"ד דלא מיקרי קודמין קמ"ל פיון דנדרה מעיקרא הוי קודמין, אבל להתוס' דאינה נודרת כל פירות לא תלוי כלל בגביית כתובה), והינו דמשני תנאי הוא היינו הנה תרי ברייתות פיון דכאן נקט אם נדרה וכאן קתני נודרת וגובה ש"מ דהה ברייתא ס"ל דלא מהני רק אם נדרה והה ברייתא ס"ל דנודרת עכשיו ופליגי בהא דהה מ"ד סובר יש לו הפרה והה מ"ד סובר אין לו הפרה פנ"ל, ועמ"ש בתוס' בד"ה אבל דבזה מיושבין קושית מהרש"א בתוס' שם: שם זימנין דגניזו לי' לדיבורי' וחקם מה דשמע מיפר.

פירש"י בד"ה וחקם ונ"ל אינו מיפר אלא לדעת וכו' פירות מין פלוני ובד"ה משום איסורא פ"ל ונ"ל שפא על דבר איסור נדרה פגון על גיבוי כתובה וכגון יאסרו עלי כל פירות שבעולם כו', ודבריו צריכין ביאור פי למה פ"ל מעיקרא פירות מין פלוני והדר כל פירות שבעולם, ונראה לי דכוננתו דמה שאמרו צריף לפרט הפוננה חוץ מה שיאמר מה שגדר צריף שיגלה אם על אינה תנאי נדר, ונהו הפוננה דמ"ד אין צריף לפרט סובר פעמים דגניזו לי' לדיבורי' ויאמר סתם נדרתי פה וכה ויחשוב החכם דכה נדר ויתיר על דעת פה והשתא חשש זה לא שריף רק בפירות מין פלוני דאי בכל פירות ידע החכם דע"כ הי' על תנאי דהא אי אפשר לקיימו כלל ומ"ד צריף לפרט סובר משום פעמים שיידור על תנאי של איסור פגון גיבוי כתובה ובהא אין החשש רק בפירות עולם דבמין אחד לא חיישינן שהיא לגיבוי כתובה דתוכל לקיימו ולא איכפת לה ואין מדירין רק בדבר קשה כמו שפירש"י במשנה: בתוס' בד"ה אבל גיסת וא"ת ותאכל לאלתר.

יש לדקדק הא בלא"ה אכילת פפר זה לא הוי נדרי עינוי נפש כלל ואינו יכול להפר ואי פוננתם דבלי שתאכל לפנינו חיישינן שתקיימין נדרה פיון דאינו רק על פפר אבל עכ"פ מה הועילו במה דנוקמא כר"א הא מ"מ אינו יכול להפר נדר פזה דלא הוי עינוי נפש ולא דברים שבינה לבינו וצריף לומר דכוננתם דכל נדר שתעבור הוי דברים שבינה לבינו פי בעון נדרים בנים מתים ולא ניחא לי' באשה עוברת על נדר, לכה פיון דעוברת לאלתר יכול הוא להפר קודם אותו נדר לר"א: איברא הא קשיא להו מה צורף להו לידור על פפר ותאכל לאלתר הא יכולה לידור מפל פירות ותיקף עוברת בשעה שיצא מפיה, והרי כתבו לעיל דלכה לא גרסינן כל פירות משום דלא תחוש כל שלא תהא באיסור כל ימיה כמו שתיקצו פאן, אבל פאן בס"ד הוי להו להקשות דתאסור כל פירות ואין פאן מקום להפר כלל דלא נאסרה כלל רק חייבת ונהנית לאלתר וכה"ג פשיטא דאפי' לר"א קשיא דכיון דלא נאסרה כלל מה יפר ואינו יכול להפר קודם רק מה שיכול להפר אח"כ אבל מה שאינו בגדר הפרה כלל אח"כ פשיטא שאינו מיפר קודם ואטו יוכל להפר מה שתשבע לשוא אח"כ, ודבר פשוט הוא דבהה דלא אישן ג' ימים לא מהני שום התרה דהוי שבועת שוא ממש ואין להפר שבועת שוא דכל דהוי שוא בשעה שיצאת מפ"ל אינו בגדר הפרה והתרה וזה ברור ודברי התוס' צריכים עיון בזה: בא"ד וכן קשה בסמוך דפריף וליחוש וכו'.

ואף דקיי"ל נדר על פפר ואכלו אף שלא נשתייר ממנו פלום מתירין לו מ"מ פשיטא דאין מתירין רק לפטרו בשוגג מקרבן או במזיד מחייב מלקות אבל פאן דנדרה על תנאי גביית פתובה ופשיטא דבלא"ה ליפא מלקות דלא ידעינו אי עברה על נדרה כלל דשמא לא קיבלה מפתובה, וכינן דליפא מלקות וכבר עברה אין מתירין לה: בא"ד ולר"א אתי שפיר.

דבריהם תמוהין לכאורה דמאי פריה כי לא ניסת נמי הא ביהא אין בעל יכול להפר אפילו לר"א פמו שתמה מהרש"א, וכן הך קושיא וליחוש לא קשיא אפי' לר"א: אבל פנונת התוס' פשוט והוא דבלא"ה יש לתמוה במה שפכתבו דלר"א ניחא דמה בכך מ"מ מאיזה צד מוקי ר"ה מתני' כר"א והוצרך לאוקמא בלא ניסת לוקמא פרבנן ואפי' ניסת, וכה"ג הקשו ריש נדרים לשמואל דמשני דמוקי מתניתין כר"י דמאי דוחקן' ואמרינן מתניתין קשיתין, וע"כ דהקא נמי פנונת התוס' דר"ה מתניתין קשיתין דקתני נודרת וגובה, וכן כל מה שיצאו לא משמע כלל דעוברת לאלתר רק בנדר בלבד גובה וכן לעבור לאלתר לא שייך כל מה שיצאו וע"כ דמתניתין כר"א ובניסת לא דלא מהני לר"א לאלתר, והיינו דמקשה עלי' דר"ה דהא ע"כ מתניתין לאלתר מייירי דבלא ניסת נמי נחוש דיפר לה בעל אח"כ וע"כ לאלתר, א"כ אפתי למה לי לאוקמא כר"א וניסת לא, לימא פרבנן ואפי' ניסת ולאלתר, וכן הך קושיא וליחוש על דרך זה דמהאי טעמא מתניתין ע"כ לאלתר א"כ מה דוחקן' לאוקמא כר"א ובלא ניסת, וכן פכתבו התוס' בד"ה וליחוש דבלי ר"ה הוי מוקמינן מתניתין לאלתר רק ר"ה לא משמע לי' לאלתר א"כ תיקשי לי' לא ניסת נמי וע"כ לאלתר, וזה ברור בפנונת התוס', ועיינן מה שפכתתי בתוס' בד"ה וליחוש: בא"ד קיים לכי.

ולפעד"נ דהקמה לא מהני כלל רק אם באמת רוצה להקים אבל אם בלבד אינו רוצה להקים רק אומר פן פדי להגבות הפתובה לא הוי הקמה כלל ולא הוי כה"ג דברים שבלב דבפירוש מקיים פדי להגבות פתובה: בא"ד וידידה על דעת רבים וכו'.

וידעתי דלא שייך על דעת רבים רק כשהנדר שאסרה על עצמה ידוע לרבים שנאסרה בדבר זה אבל בנדר על תנאי אם גבתה פתובה דהאסור פמוס בלבה אם קיבלה מפתובה או לא ביהא לא מהני כלל על דעת רבים, והיינו דלא אידכר בש"ס לגבי מתני' דנודרת על דעת רבים רק נדר ברבים, פנ"ל: בא"ד וכינן דלר"ה ברבים וכו' ה"ה על דעת רבים.

אין פנונתם דברבים ג"כ שייך הך סברא לחלק בין בעל לאחר משום דיכול להתיר בלי רצונה דא"כ תיקשי דקאמר תנאי הוא דהא לר"ה אף אי בעלמא אינו יכול להפר פאן יכול להפר אלא רק על דעת רבים תליא ביה סברא דאינו משגיח בדעת רבים פיון דאינו משגיח בדעתה אבל לענין ברבים חכם ובעל שוין: בא"ד והא דאמר אמימר וכו' וא"ת לאמימר וכו'.

עמהרש"א מה שהאריך בקושיות. ובאמת לק"מ לפי מה שפכתתי לעיל בגמ' והוכחתי דהך תנאי הוא דקאמר ה"כ ע"כ הפנונה דהנה ב' פרייתות פליגי ביהא דכאן תני אם נדרה דמשמע השתא לא נכאן תני נודרת ופליגי בנדר שהנדר ברבים אי יש לו הפרה, ולפי זה לתירוץ ראשון בתוס' שפיר קאמר אפי' למ"ד היינו הך מ"ד דתני אם נדרה ולא

נתפונן פֿלל לתנא דלקמן, אָבֿל השתא שתיקצו דאין חילוק בין בעל לאחר בעל דעת רבים, א"כ לאמימר דע"ד רבים לכ"ע אין לו הפרה לא מוקי פֿלל הנה ברייתות פתנאי דהא ע"כ אם נדרה הפוננה נדרה השתא דהא יכול להדיר על דעת רבים וכינן דע"כ הפוננה נדרה השתא שוב ליכא תנאי פֿלל והיא קאמר אפילו למ"ד דהא בהא תליא אי על דעת רבים ג"כ פליגי יכול להיות תנאי אָבֿל אי על דעת רבים לכ"ע אין לו הפרה אין פֿאן תנאי פֿלל, ועל זה פתבו דנתפונן לתנא דלקמן דמשמע לי' דפליגי רבנן על ר"י בהא, ואהא קשיא להו מנא לי' לאמימר פֿינן דלאו בְּכֿל גוונני מנירי דילמא ברבים ג"כ מודו דאין לו הפרה: ובהכי ניחא דלא קשיא להו מעיקרא כדאמר הניחא למ"ד דהא ע"כ לא קאי לר"ה דלר"ה לא קשיא פֿלל דסובר צריף לפרט, ולפי ה"ל ניחא דזה ששואל הניחא אפתי לא ידע לחלק בעל דעת רבים ושפיר מקשה להו תנא דברייתא דתני אם נדרה דלדידן' מוכח דצריף לפרט אָבֿל לאמימר דמחלק בעל דעת ע"כ לא הוה הנה ברייתות פתנאי פֿלל, וכ"ז ברור, ונדע דמדברי התוס' משמע לי דגם מר"י אין ראיה מפורשת דסובר אינו יכול להפר רק אממר דייק לי' פֿה, אָבֿל יש לפרש פֿינן ששעשטה פריצות לידור ברבים לא יחזיר וכן משמע בש"ס, דאל"כ למה לא הקשו לר"פ מהו משנה דלקמן דהא לא ידעו שום טעם בניסת דאין מדירין רק משום הפרה, ואי משום דת"ק חולק א"כ מה קושיא מברייתא פֿינן דס"ל כת"ק דיכול להפר: בד"ה וליחוש, משמע דאדר"ה פריף וכו'.

הא דלא קשיא להו מעיקרא כדפריף פי לא ניסת נמי דתיקשי להו במשנה גופא, ודוחק לומר דס"ד דלא חיישינן להפרת בעל פֿינן שאינו מפר רק לרצונו תחוש שמא לא ירצה להפר ולא תסמוך על זה משא"כ חכם דמיפר לרצון השואל, אָבֿל באמת מעיקרא לא קשיא פֿלל דודאי יש לחלק בין ברבים בין על דעת רבים גבי בעל נמי והי' מקום לומר דמדירין על דעת רבים רק ר"ה ע"כ דלית לי' לחלק בזה גבי בעל כמ"ש התוס' לעיל שפיר מקשה פי לא ניסת נמי והנה מהרש"א הקשה.

דגם לתרוץ ראשון דגבי חכם מודה ר"ה ג"כ לא קשיא אמתניתין דאיכא למימר דמדירין ברבים רק לר"ה פריף דלדידן' יש לו הפרה, ולק"מ פֿינן דעיקר הקושיא על ר"ה משום דלדידן' איכא לאוקמא ברבים א"כ לר"ה נמי מה קושיא לוקמא על דעת רבים וחכם אינו מתיר אָבֿל בעל מתיר, ומה שכתבו התוס' לעיל דבלא"ה משני שפיר היינו אי נימא דהמקשה לא נתפונן להכי פֿלל, אָבֿל אי עיקר קושית המקשן לר"ה דוקא משום דברבים לא מהני לדידן' פשיטא דהוי לי' לאוקמא על דעת רבים דכ"ע מודו ולא בצריף לפרט דאיכא פלוגתא, ועיין מה שכתבתי לעיל בגמרא ליישב עיקר קושיא זו דרק לר"ה דוקא פריף אָבֿל בלא"ה הוי ס"ד דלא מהני הפרה והתרה נגד איסור אפי' דיעבד וכ"ש נגד תומים דנודרת על דעתן ובפניהם, רק לר"ה דחייש להפרה ש"מ דמועיל הפרה פריף שפיר פי לא ניסת נמי וכן לחכם, וכמו כן לר"נ פריף שפיר דאי לא מהני הפרה והתרה פֿלל אין פֿאן רבותא בניסת מלא ניסת ולמה קאמר אפילו ניסת בא"ד ותאכל לאלתר.

כבר כתבתי שיש לתמוה על זה דמאי פריף לר"נ מנא לן דאית לי' דבעינן דוקא שתהא באיסור פל ימיה, וצריף לומר דמשמע להו דלא פליג ר"נ רק בניסת אָבֿל בלא ניסת לא פליג עם ר"ה פֿלל, ואי נימא דלר"נ מהני לאלתר הרי גם בלא ניסת פליגי דלר"ה בעינן

איסור פל ימיה ולר"נ סגי בלאלתר, ועוד נראה לי דנהי דנימא דהיכי דאי אפשר סגי בלאלתר לר"נ אבל בלא ניסת דאפשר באיסור פל ימיה ודאי דאין מדירין בלאלתר א"כ היאך קאמר אפי' ניסת דמשמע דסגי באותה הדרה דבלא ניסת ובאמת אינו פן דבלא ניסת מדירין באיסור פל ימיה ובניסת בלאלתר וכבר פתבתי שאני תמה בדברי התוס' דלמה להו בלאלתר בלא"ה הוי להו לומר דאוסרת פל מיני מזונות והוי דבר שאי אפשר ועוברת מיד דחייב וישן לאלתר ולא שייך הפרה פלל, ובזה אתי שפיר טפי לישנא דמתניתין נודרת פל מה שירצו, ואי על פכר.

לא שייך לשון זה פלל: בא"ד מפרש בירושלמי כו'. פירושם בירושלמי מגומגם מאד ויש לי בזה פי' פשוט ונכון גם בהך פלוגתא דיה"כ ואין להאריך, רק לענין מה שהקשו התוס' ודאי דשאני דיעבד דכיון שאין צריך לפרט לא תגלה לחכם שהיה בפני יתומים ונתיר לה, תדע דלא קאמר לקמן דלכך צריך לפרט דשמא נדר בפני חבירו דלא מהני התרה וע"כ דשאני דיעבד, גם יש לחלק בין נדר הנעשה בפני חבירו בגלוי לנדר על תנאי הכמוס בלבה לא שייך להתיר בפניו דוקא כיון דבלא"ה אינו ידוע לחבירו פלל אם נאסרה או לא, ועוד הארכתי בזה וקצתתי פאן: בד"ה קסבר וא"ת בפרק שום היתומים וכו' הוי כתנאי ומיהו וכו'.

דברי התוס' צריכין ביאור תדא דהיאך הוי כתנאי הא כ"ע לית להו דר"ה דר"א לא פליג רק דאין לו הפרה אבל אי יש לו הפרה מודה לר' יהושע ש"מ דאין צריך לפרט שנית מה מקום קושלי' יש פאן אטו ר"ה קאמר הך דצריך לפרט אנו הוא דמקשינו קושלי' על דברי ר"ה דבניסת אין מדירין דניחוש לחכם, ומתריצין קסבר צריך לפרט, וא"כ וכי אין לו רשות לר"ה להחזיק בדעת אחד מן התנאים והא פשיטא דכל אחד מאמוראים סובר פחד תנא פנה או פנה וא"כ הוי פלהו כתנאי, רק אם נמצא מאמר לאחד מן האמוראים שיאמר הלכה כמה שחזקו תנאים ולא יזכיר לומר הלכה פי האי תנא על זה יקשה דהוי כתנאי, וזהו דפריך התם מעיקרא לר"ה דקאמר הלכה אין אדם עושה קנוניא על הקדש אבל הך דצריך לפרט לא זכר ר"ה פלל רק מפללא נשמע מדבריו שהו סובר כה ויכול באמת לסבך פחד מהני תנאי, וזה ברור, גם לא הבנתי פלל הך ומיהו שסיימו, דמה הועילו בזה דמ"מ כמו דמקשה מעיקרא כתנאי דג"כ לא קאי מסקנא הכי פן הוי להו להקשות בתר הכי, ועוד קשיא לי טובא בדבריהם דהא פשיטא דאין הכרח דר"ה סובר צריך לפרט דבפירוש כתבו לעיל דיש לומר דטעמו דמדירין על דעת רבים רק דכאן קאמר צריך לפרט כמסקנא דעירוכין דלא פליגי בהא אבל שם בעירוכין לא הוי מצי להקשות כתנאי דיש לומר דמודה דאין צריך רק טעמא דמדירין על דעת רבים: ואפשר לומר דעיקר פנונת התוס' להקשות כה כמו דפריך מעיקרא דר"ה הוי כתנאי א"כ הוי לי' להקשות אח"כ דר"ה לא יתא פחד והוי לי' לומר דפליגי בצריך לפרט לא אי נדר שהנדר ברבים יש לו הפרה או אין לו הפרה דא"כ הוי ר"ה דלא כמאן, ומיושבין שתי הקושיות הראשונות ולענין שתי האחרונות יש לומר דלכך נתפנונו התוס' בהך ומיהו שכתבו דכאן קאי למסקנא דהתם והתם בס"ד ס"ל דטעמו של ר"ה דמדירין על דעת רבים: בד"ה תנו הנושא נשים ה"ה דהוי מצי למיפרך ממתניתין דהכא ולפע"ד לק"מ דבמתניתין לא קשיא דאיכא למימר דמדירין אותה בכל פירות שבעולם וחיובת ומותרת לאלתר כמו שבועה שלא אישן ג' ימים או דמדירין על פכר ואוכלת לאלתר ולא

שִׁינָה בְּזֶה הַיָּמִים חָכָם כָּלֵל רַק לִר"ה מִקִּשָּׁה שִׁפִּיר לְעֵיל פִּינּוּן דַּס"ל בְּנִיסַת לֹא ע"כ דַּס"ל דְּבַעֲיָנוּ שְׁתָּהָא כָּל יָמֵיהּ בְּאִסּוּר, אָבֵל פֶּאן לְעַנְנֵי פְּלוּגְתָּא דְּצָרִיף לְפָרְט שִׁפִּיר יֵשׁ לֹמֵר דְּמִדִּירִין שְׁתַּעֲבֹר לְאַלְתֵּר וְלֹא שִׁינָה הַתְּרָה כָּלֵל אָבֵל בְּהַךְ מִשְׁנֵה דְּבִכּוּרוֹת דְּנוֹדֵר עַל לְהִפָּא אִפִּי יַעֲבֹר אַח"כ וְלֹא יִגְרֵשׁ אוֹ שִׁשְׁאַנָּה שְׁנִית יָכוֹל לְהִתִּיר פִּינּוּן דְּבַעַת שְׁנִדֵּר לֹא הִי לְשִׁנָּה דְּאַכְתִּי לֹא עֵבֶר הַתְּנָאִי כַּמ"ש הַתּוֹס' לְעֵיל בַּד"ה וְנוֹדֵרַת מִשְׁא"כ בְּמַתְּנִיתִין דְּהִיא נֹדֵרַת עַל לְשַׁעֲבֵר שְׁפָבֵר קִנְבְּלָה הָרִי יוֹצֵא מִפִּיהּ לְשִׁנָּה וְלִיפָּא הַתְּרָה כָּלֵל, וְזֶה בְּרוּר לִפְעַד, וְעֵינֵין מַה שְׁאַכְתֹּב בְּסוּמָה דְּבִזָּה מְיוֹשֵׁב קְוֹשֵׁיַת הַתּוֹס' בְּדִיבּוּר שִׁאח"ז ג"כ: בַּד"ה וְתַנִּי עֲלֵהּ וְכו' קִשָּׁה לִר"י כו'.

וְלִדְעִיתִי נִרְאָה לִינִשְׁבַּע עַל שְׁנֵי פָּנִים, חָדָא דְּכָלֵי הֵךְ בְּרִינְתָּא הֵנִי מְצִינּוּ לֹמֵר דְּאִין מִקְפִּידִין רַק דְּבִשְׁעַת עֲבוּדָה תְּהֵא מְגֻנְרֵשֶׁת מִמֶּנּוּ פֶּשֶׁר לְעֲבוּדָה, וּמַה שְׁצָרִיף שְׁיִדּוּר הַנְּאָה הֵינְנוּ דְּחִינְשִׁינּוּ שְׁמָא בִּיטֵל הַגֵּט קוֹדֵם אוֹ קִינְדֵּשׁ אוֹתָהּ מְעִיקְרָא שְׁתָּהָא מְקוֹנְדֵּשֶׁת לְאַחַר שְׁיִגְרֵשָׁה דְּפִסְק הַרְמַב"ם פ"ז מֵהַלְכוֹת אִישׁוֹת דְּמְקוֹנְדֵּשֶׁת, וְהַשְׁתָּא שִׁפִּיר יֵשׁ לֹמֵר דְּמִדִּירִין אוֹתוֹ מְכָל פִּירוֹת אוֹ מִפְּכָר וְיֹאכֵל לְאַלְתֵּר אִם הִיא עֲדִינּוּן אֲשֶׁתּוֹ בַּעַת עֲבוּדָה וְהֵנִי הֵךְ הַדְּרָה עַל לְשַׁעֲבֵר וְלִיפָּא הַתְּרָה כַּמ"ש לְעֵיל בְּדִיבּוּר הַקּוֹדֵם, אָבֵל הַשְׁתָּא דְּקַתְּנִי בְּבְרִינְתָּא דִּיּוֹרֵד וּמְגֻרֵשׁ דְּהַגִּירוּשִׁין אַח"כ וְהוּא נֹדֵר הַנְּאָה עַל לְהִפָּא שִׁפִּיר יָכוֹל לְהִתִּיר כַּמ"ש"ל, וְדוּק: וְעוֹד נִרְאָה לִי דְּנֹדָאֵי עֵיקֵר פְּלוּגְתָּא דְּצָרִיף לְפָרְט אוֹ אִין צָרִיף הֵינְנוּ לְפָרְט עַל מַה נֹּדֵר וְהִיאָה נֹדֵר כְּגוֹן אִי יֵשׁ בּוֹ מִקְלָתָא דְּאִסּוּרָא צָרִיף לְגַלּוֹת הַכֵּל אָבֵל פְּשִׁיטָא שְׁצָרִיף לְפָרְט לַכ"ע מַה שְׁנִדֵּר וְאָסֵר עַל עֲצָמוֹ, וְהַשְׁתָּא יֵשׁ לֹמֵר דְּאִין מִדִּירִין כָּלֵל רַק עַל הַתְּשֻׁמִּישׁ שֶׁל נְשִׁים פְּסוּלוֹת לוֹ וְיֹאמֵר קוֹנֵם הַנְּאָת תְּשֻׁמִּישׁ נְשִׁים פְּסוּלוֹת לִי עֲלֵי וְהַשְׁתָּא אִם יִלְהֵךְ לְחַכְמֵי צָרִיף שְׁיֹאמֵר לוֹ מַה שְׁנִדֵּר עַכ"פ וְשׁוֹב לֹא יִתִּיר, אִף אִי יְדוּר כֶּף צָרִיף לְגֵרֵשׁ קוֹדֵם דְּקוֹנֵם גִּירוּשִׁין אִינּוּ חָל קוֹנֵם עֲלֵיהּ פִּינּוּן דְּבִלְא"ה אִסּוּרָה לוֹ כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת הָרַא"ש לְהַדְּיָא בְּנִדְרִים דָּף ח' דָּאִם אָמַר קוֹנֵם נְבִלָה עֲלֵי אִינּוּ חָל דְּאִין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר וְנִדֵּר אִינּוּ חָל רַק לְבִטֵּל מְצִנָּה עֵי"ש, אָבֵל אִי יִגְרֵשׁ קוֹדֵם הָרִי אִין תְּשֻׁמִּישָׁה אִסּוּר עֲלֵיו עַד שְׁיִקְדֵּשׁ, דְּבַעַל וְלֹא קִינְדֵּשׁ אִינּוּ לֹקְהָ א"כ חָל עֲלֵיהּ קוֹנֵם, וְהַשְׁתָּא פִּינּוּן דְּקַתְּנִי בְּבְרִינְתָּא דְּמְגֻרֵשׁ אַח"כ ע"כ דְּאִינּוּ אוֹסֵר הַנְּאָת תְּשֻׁמִּישָׁה רַק אֲכִילַת פִּירוֹת אוֹ כְּפָר וּא"כ אִי אִין צָרִיף לְפָרְט יָכוֹל לְהִתִּיר וְאִף דֵּינֵשׁ לֹמֵר דְּאִי אָמַר קוֹנֵם תְּשֻׁמִּישׁ נְשִׁים פְּסוּלוֹת עֲלֵי חָל בְּכוֹלֵל אֲפִילוּ עַל אֲשֶׁתּוֹ גְּרוּשָׁה שְׁלֹא גִירֵשׁ מִיגוֹ דְּחִינְיֵל עַל הַנְּהָ דְּלָא קִינְדֵּשׁ, מ"מ מְאִיזָה צַד מְפָרֵשׁ תְּנָא דְּבְרִינְתָּא מַתְּנִיתִין דְּוִקָא לְמָאן דְּאִית לֵיהּ כּוֹלֵל, לִימָא דְּמְגֻרֵשׁ קוֹדֵם וְאַלְיָפָא דַּכ"ע, וְע"כ דַּס"ל דְּלֹא מְהַנִּי קוֹנֵם עַל אוֹתָהּ דְּבָר שְׁהוּא חָשׁוּד לְעֲבֹר דְּמַה נְּפָקָא מִינָהּ אִי רְכוּב עֲלֵהּ אִסּוּר גְּרוּשָׁה אוֹ קוֹנֵם נְּמִי וְצָרִיף לְאַסּוּר עַל עֲצָמוֹ דְּבָר חָדֵשׁ דְּהֵינְנוּ אֲכִילַת פִּירוֹת וּא"כ מְמִילָא אִי אִין צָרִיף לְפָרְט יָכוֹל לְהַפֵּר, וְדוּק הֵיטֵב וְרַש"י פ"י יְדוּר הַנְּאָה מְמַנָּה לְגֵרֵשָׁה, וְיִרְאָה שְׁהוּא מְפָרֵשׁ דְּמַהֲאֲשָׁה הוּא נֹדֵר הַנְּאָה כְּדִי לְגֵרֵשָׁה, וּמ"מ אִין רְאִיָה דְּלִית לִי כְּהָרַא"ש הַנִּי"ל דֵּינֵשׁ לֹמֵר דְּנוֹדֵר כָּל הַנְּאָוֹת וּמְמִילָא חָל עַל תְּשֻׁמִּישׁ ג"כ: דָּף ל"ו ע"א בַּתּוֹס' בַּד"ה אָמַר אָמִימֵר וְכו' דַּאֲדַר"נ נְּמִי קַא'.

עִמְהַרְש"א, וְאִין דְּבְרִינּוֹ נְּכוּנִים כָּלֵל וְקוֹשְׁיָתוֹ לִק"מ דְּפְשִׁיטָא אֲפִילוּ אִי יִסְבּוּר ר"נ אִין לוֹ הַפְּרָה מ"מ יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עֲלָיו דַּס"ס מוֹכַח דְּלִמ"ד יֵשׁ לוֹ הַפְּרָה דְּצָרִיף לְפָרְט א"כ הֵךְ מ"ד דְּאִין לוֹ הַפְּרָה לֹא נִחְלַק עֲלָיו בְּזֶה דְּאִין צָרִיף לְפָרְט, וּמְאִיזָה צַד יוֹכֵל ר"נ לְסַבּוּר אִין צָרִיף לְפָרְט לְחִלּוֹק עַל הֵךְ תְּנָא, וְהַשְׁתָּא שִׁפִּיר יֵשׁ לֹמֵר דְּלֹא קָאִי רַק עַל ר"נ דְּאִין

צָרִיף לְפָרֵט אֲבָל עַל הַדֶּרֶךְ דַּרְ"נ דְּמַעֲיָקְרָא לָא קָאֵי כָּלֵל דְּבִאָמַת סוֹבֵר אֵין לוֹ הַפְּרָה וְלֹא שְׁיָיֵף לְהַקְשׁוֹת הַנִּיחָא כָּלֵל לְזֵה פְתָבוּ דִּישׁ לֹמַר דְּקָאֵי גַם אַדְר"נ גּוֹפֵא דְמַתְרַץ לְעִיל דְּמַדְרִינֵן לֵה בְרַבִּים הַנִּיחָא לְמַ"ד אֵין לוֹ הַפְּרָה אֲבָל לְמַ"ד יֵשׁ לוֹ מַא"ל, וּמְשַׁנֵּי דְמַדְרִינֵן עַל דַּעַת רַבִּים, וְאֵף שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' לְעִיל בְּחֵד תִּירוּץ דְּכַבְעֵל אֵין חִילּוּק בֵּין בְּרַבִּים לְעַל דַּעַת רַבִּים הַיֵּינוּ לַר"ה דְּנֻקָּא פִּינֵן דַּס"ל בְּנִיסַת לֹא, אֲבָל לַר"נ יֵשׁ לֹמַר דְּמַחְלָק, וּבִלֹּא"ה כְּבָר תִּירוּצוּ הַתּוֹס' לְעִיל דַּלְכ"ע יֵשׁ חִילּוּק גַּם בְּבַעַל רַק ר"ה לֹא סָבַר פְּאָמִימָר, וְגַם יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּכּוֹנֵנַת הַתּוֹס' אֵי ר"נ סוֹבֵר בְּאָמַת אֵין לוֹ הַפְּרָה א"כ אֵין הַפְּנוּנָה הַנִּיחָא אֵי יִסְבֹּר ר"נ דְּהָא וְדָאֵי סוֹבֵר פֶּה רַק הַקּוֹשְׁיָא לְהַדְמָ"ד תִּיקְשִׁי מִתְנִיתִין דְּנוֹדֵר וְעוֹבֵד דְּלֹא פְּלִיג שׁוּם תַּנָּא עַל הַדֶּרֶךְ מְשַׁנָּה, וְע"כ דְּהָדָּ תַּנָּא צָרִיף לְפָרֵט ס"ל, א"כ מְאִיזָה צַד יִסְבֹּר ר"נ אֵין צָרִיף לְחַלּוֹק עֲלֵיו בְּזֵה מַה דְּלֹא מְצִינוּ שׁוּם תַּנָּא שְׁיַחְלֹק עֲלֵיו, אֲבָל אֵי ר"נ ג"כ יֵשׁ לֹמַר דְּסוֹבֵר יֵשׁ לוֹ הַפְּרָה קָאֵי הַנִּיחָא לַר"נ אֵי סָבַר אֵין לוֹ נִיחָא, אֲבָל אֵי סָבַר יֵשׁ לוֹ קֹשְׁיָא לְדִידֵי מְשַׁנָּה דְּכּוֹרוֹת וְגַם מְשַׁנָּה דְּנוֹדֵר פִּינֵן דְּלֹא מְהַנִּי הַדְּרָה בְּרַבִּים דְּזוּק וְעַכ"פ דְּבָרֵי מְהַרְש"א תְּמוּהִין בְּזֵה: בַּד"ה אֲבָל לְדַבֵּר מְצֻנָה, אוֹמַר ר"ת וְכו' פְּלוּנֵי וּפְלוּנֵי.

אֲבָל הַר"ן חוֹלֵק בְּזֵה וְנִרְאִין דְּבָרֵיו, דְּכִינֵן דְּקָאֵמַר אֵין לוֹ הַפְּרָה, וְאֵי דְּמַפְרֵשׁ פְּלוּנֵי וּפְלוּנֵי לְמַה אֵין לוֹ הַפְּרָה הַרִי יָכוֹל לְהַפֵּר בְּהַסְכְּמַתָּם, וְהַרִי הַנוֹדֵר מִחֲבִירוֹ בְּפִנְיוֹ אֲמָרוּ אֵין מִתִּירִין רַק בְּפִנְיוֹ וְלֹא אֲמָרוּ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפֵּר וְע"כ דְּהַפְּנוּנָה שְׁאוּמַר עַל דַּעַת רַבִּים סְתָם וְצ"ע, וְדַע דְּנִחְלָקוּ הַרְמַב"ם וְהַרְאָב"ד בְּהַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת בְּפִי דְּבַר מְצֻנָה בְּהוּא עוֹבֵדָא דְּמִיקְרֵי דְּרַדְקֵי ע"ש, וְשְׁנִיָּהֶם לֹא פִּינֵנוּ לְפִירֵשׁ"י שְׁפִירֵשׁ בְּפִשְׁטוֹת שְׁאוּתוֹ מִיקְרֵי דְּרַדְקֵי הִיָּה מְוַכָּח לִידוֹר עַל דַּעַת רַבִּים שְׁלֵא יִלְמַד תִּינוּקוֹת וְהַתִּירוּ לוֹ לְפִי דְּלֹא מְצֻאָו דְּדִיִּיק פְּנוּתֵי, וְפִי זֵה פְּשׁוּט וּבְרוּר: בְּגַמְרָא מְפִי ת"ה דְּאוּרִיָּתָא הוּא לֹא צָרִיכֵי לַר"א פִירֵשׁ"י וּקְרָא עֲצָה טוֹבָה, וּפִירוּשׁוֹ צ"ע דַּא"כ מַה קּוֹשְׁיָא אִמְתְּנִיתִין טְפִי מִלְר"א דְּמַה בְּכָה דְּקַתְּנֵי מְפִי ת"ה קְרָא נְמִי רַק עֲצָה טוֹבָה וְאֵי נִימָא דְּהוּי פְּשִׁיטָא לְהוּ דְּקָרָא דִּינָא קָאֵמַר א"כ מַה הוֹעִיל בְּמַה דְּמוֹקֵי כַר"א: לְכֵן נִרְאָה לִי דְּמַפְאֵן רֵאָזָה לְשִׁיטַת הַרִי"ף ז"ל דַּע"ח נְמִי פְּרַתִי לַר"א הַלְכָה קְרָא וְדָאֵי דִּינָא קָאֵמַר וְשְׁפִיר מְקַשָּׁה אִמְתְּנֵי וּמְשַׁנֵּי ר"א הִיא דְּאָמַר הִיא דְּאִיפָא ע"מ אֵין צָרִיף ע"ח וְהַשְׁתָּא קְרָא הִיא דְּלִיפָא ע"מ אֲבָל תִּיקוּן הָעוֹלָם אִפִּי אִיפָא ע"מ יַחְתְּמוּ דְּלִמָּא מִיָּתִי, וְכֵן נְמִי מְהָא דְּקָאֵמַר דְּלִמָּא מִיָּתִי מוֹכַח פְּהַרִי"ף דְּאֵי הַפְּנוּנָה דְּמַחְמַת ע"ח נְסִמּוּךְ דְּמַסְתְּמָא נְמַסֵּר לְפִנֵי ע"מ הִיוּ מְתַקְנִים שְׁיַחְתְּמוּ אַחַר הַגִּירוּשִׁין תִּיקְרָף וְאִז הוּי יְדַעִינוּ בְּבִירוֹר שְׁנַמְסֵר לֵה כַּדִּין לְפִנֵי ע"מ וְלְמַה תִּקְנוּ שְׁיַחְתְּמוּ קוֹדָם בְּיַד הַבַּעַל בְּלִי אֲשֵׁתוֹ עִמוּ כָּלֵל, וְעַמ"ש בַּסִּי קַל"ג עוֹד רֵאָזוֹת בְּרוּרוֹת לְדְבָרֵי הַרִי"ף וְעוֹד אֲזַפִּיר קְצָתָם בְּפִרְקֵי הַמְּגַרֵשׁ בַּס"ד: וְדַע שְׁהַרִי"ף הַקְשָׁה עַל דְּבָרֵיו מְהָא דְּצָרִיף שְׁלִיחַ לֹמַר בְּפִנֵי ב' אוֹ ג' בְּפִנֵי נְכַתְבֵּי, וְתִירוּץ דְּהַתָּם מְשׁוּם קִיּוּם וְעוֹד דְּלַכְתְּחִילָה בְּעֵינֵן ע"מ וְהִנֵּה תִירוּץ ב' תְּמוּהָה לְכְאוּרָה דְּהִיאָף יֹאמַר הַרִי"ף דְּבָר שְׁאֵינוֹ דְּפְשִׁיטָא דְּהַתָּם אִפִּי דִיעֵבַד לֹא מְהַנִּי אִם נָתַן שְׁלֵא בְּפִנֵי ב', וְאוּלַי פְּנוּנָתוֹ דְּדִיעֵבַד אִם מְקִיָּמָתוֹ אַח"כ פֶּשֶׁר אִפִּי נָתַן לֵה בִּינָה לְבִינוֹ וְתִירוּץ רֵאָשׁוֹן דְּאִפִּי דִיעֵבַד לֹא מְהַנִּי מְשׁוּם דְּהוֹצְרָכוֹ חֲכָמִים דְּהַשְׁלִיחַ לֹא יִתֵּן רַק יֹאמַר דְּנֻקָּא דְּשָׁמָא לֹא תִמְצָא קִיּוּם וְיָבוֹא וְיַעֲרַר הַלְכָה אִם נָתַן שְׁלֵא בְּפִנֵי ב' הוּי כְּלֵא אָמַר בַּפ"נ, וְתִירוּץ שְׁנִי הוּא דְּאִפִּי תִימָא דְּקִיּוּם מְהַנִּי אַח"כ אִפִּי נָתַן לֵה בִּינוֹ לְבִינָה אֲבָל עַכ"פ לְכַתְּחִילָה וְדָאֵי אֵין לִיתֵן בְּלִי ע"מ שְׁלֵא תִצְטָרֵף לְקִיָּמוֹ, וְצ"ע: שְׁם אֲנִי פְּלוּנֵי עַד כו'.

פירש"י מעיקרא לא היו חותמים אלא אני פלוני חתמתי עד ולא הי' נוקב שמו, ותמוה לי דמה יתן ומה יוסיף תיבת פלוני אם אינו מזכיר שמו וה"ל לכתוב אני חתמתי עד ויפירו פתבו, גם מאי פריה עלה בתר הכי ובסי' לא וקשה סי' מאן דכר שמייה הא מעיקרא ג"כ לא היו חותמין סי' רק פלוני וכולם חתמו בשנה משא"כ היכי שכל אחד יש לו סימן אחר שפיר דמי לכן נראה לי כמו שאמרו לקמן פרק המגרש דידעונו בהא חתימה דלאו דייעקב ופריה ודילמא סי' שונו' ומשני לא חציף אינש לישונו' שמיה דאבנה סי' מבואר דשם של אחר יכול לכתבו לסימן, ושפיר קאמר דמעיקרא לא הי' פותב שמו האמיתי רק הי' פותב אני פלוני ר"ל שם של אחר והתקין ר"ג שיפרשו שמוותיהו דיכול לקנים שמו האמיתי בקל משא"כ סי' קשה לקנימו, ופריה וסי' לא וקא רב צייר ומשני דשאני אינהו דהוי פקיע סימניהו ובהכי ניחא לי דנקט אני פלוני חתמתי עד ולשון זה חתמתי אינו מוכן דלמה לו לכתוב בחתימתו חתמתי ואין דרוך לכתוב כה פלל ואטו אם יכתוב שמו האמיתי יכתוב אני ראובן חתמתי עד, ובפירוש אמרו בפ' המגרש איש פלוני עד בן איש פלוני עד ולא הונפר חתמתי פלל, רק לפי שאין כותב שם של עצמו רק של אחר כותב חתמתי עד.

, והפוננה שם זה חתמתי לעד להורות שאינו שמו רק משתמש בו לחתימה לסי' בעלמא פנ"ל, ועמ"ש בחידושי לא"הע סי' ק"ל ס"ק י"ח בענין זה בבבאור דברי הטור שם: בתוס' בד"ה והעדים, ר"ת מחק וכו'.

אין דבריהם מוכרחים דר"ג סתם אינו ר"ג הגזק המנוצר במשנה רק בן בנו פידוע בשלשלת הנשיאים וכן מבואר בפירש"י דכלהו תקנת ר"ג הגזק הם ור"ג דברייתא נתפונן לתקנת ר"ג הגזק, רק בלא"ה מבואר לכל מעיין במשנה שאי אפשר לכונן כלל הלשון והעדים: בגמרא ועברו על מה שכתוב בתורה השמר לה.

יש לדקדק מהו האיסור בזה אם אינו רוצה להלוות מחשש שמקשה וכי מחויב הוא ליתן במתנה והפתוב קראו בליעל משמע שיש איזה ערמה ומחשבת רשע בזה, והי' מקום לפרש כי ראוי ליתן לעני צדקה בדרוה הלואה שלא יתבייש וכל הפתוב הפל בעני המקבל דרוה צדקה משמע פמבואר שם פתוח תפתח את ידך והעבט מעביטנו הכוונה שיתן לו דרוה הלואה, ועל זה מזהיר קרא שלא יערים לומר הן קרבה שנת השמיטה ואי אפשר ליתן בהלואה כי מי פתי ילנה בעת הזאת ומחמת זה לא יתן לו פלוס ועל זה פתיב השמר לה פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכו' רק נתן תתן לו כי אם אי אפשר בהלואה יתן לו במתנה לא שלא יתן לו פלל.

אבל בפסג' ונדאי משמע דבאמת יש איסור בהלואה גמורה שלא להלוות מחמת יראה שמשמיטנו בשביעית: ואפשר לומר באופן אחר כי לעת הזאת אין דרוה ליתן לעני צדקה כי יחשוב קרבה שנת השבע וגם את הפל יקח העני כמו שנאמר ואכלו אביוני עמה ובהלואה ג"כ אין דרוה ליתן מחמת חשש שמקשה ועל זה הזהיר הפתוב השמר לה פן יהא דבר עם לבבך בליעל קרבה שנת השבע וכו' ורעה עינה והיינו שיהא רע עיניו שיתן להעני והעני יהא לו הרבה בקרוב מהפקר רק נתן תתן לו ומה שיקח העני בשנת השמיטה לא משלקה הוא לו קח כי עבור זה יברכה ד' כמו שכתוב וצויתי את ברכתי ועשיתה התבואה לשלוש שנים, א"כ למה תהא צר עין על העני וכיון שראה הלל שנמנעו מלהלוות מחמת

שמיטה ועוברין ג"כ על מה שפיתוב השמר לה ואין נותנין לו צדקה לזה תיקון פרוזבל כדי שיתנו לו בהלואה עכ"פ כנ"ל: שם אמר אביי בשביעית בז"הו ורבי הוא תמוה לי לפירוש"י שפירש דיובל לא הי' נוהג בבית שני במה נפשף אי פנונת אביי בז' היינו לדידן אחר התורכו תיקשי למה מוקי בזה"ז הא גם בימי הלל כף הי' פינו דאין יובל נוהג ואי הפנונה בזמן הזה היינו בזמן שאין יובל נוהג, א"כ למה קאמר בשביעית בזה"ז דמשמע דהוא מחדש לאוקמא בקי הא פשיטא דבשביעית בז"הו מנירי דהא בימי לא הי' נוהג יובל ולא תיקון על שלפניו, גם מה ס"ד דתיקון לימות המשיח וא"כ ממילא מנירי בשביעית בז"הו ולא הוי לי' לומר רק הא מני רבי הוא דבשביעית בז"הו דרבנן ומדקאמר בשביעית בז"הו ורבי הוא מוכח דהוא מחדש לאוקמא בשביעית בז"הו וכרבי והוא תמוה לכאורה לפע"ד.

ואין לי מקום לומר אלא כמו שפיתתי לקמן סוף פרק זה דבבית השני היו זמנים שונות פי פאשר באו שונאים ונתפזרו ישראל פסק היובל וכאשר חזרו ונתקבצו חזר היובל ומוקי אביי דתקנת הלל בזמן שלא הי' היובל נוהג והיינו בשביעית בז"הו וגם בימי הלל בזמן שלא הי' היובל נוהג, עיי"ש מה שהוכחתי זה מהש"ס שם דמחלק בין יובל ראשון לשני: בתוס' בד"ה מי איפא מידי.

השטא לא בעי רבא לישגי' וכו', ואע"ג וכו' לא הי' לו ללמוד וכו' ויבגונ' פי' וכו' ודרשה דספרי וכו' עכ"ל דבריהם צריכין ביאור פי לא נתבאר מהו פנונתם במה שהקשו ממוסר שטרותיו לב"ד שאם נתפזרו לומר דהיינו פרוזבל כפי הנראה מפירוש"י בכמה מקומות בפרט לקמן בד"ה דתפסי להו בי' דינא א"כ תיקשי להו בש"ס גופא מאי פריה מי איפא מידי הא דאורייתא אינו משמט והי' נראה לכאורה דכוננת התוס' פינו דחזינו בשביעית בז"הו דאינו משמט דבר תורה ומ"מ מפת הפקר סנהדרין משמט וע"כ דדוקא התם לא עקרו מצות פריעת ב"ח לגמרי רק בשמיטה אבל פאן מחמת הפקר יעקרו מצות שמיטה אין פח בחכמים לדבר זה ואהא קשיא להו פינו דחזינו שהתורה נתנה מקום לעקור מצות שמיטה במסירת שטרות לב"ד א"כ הי' גם בחכמים פח לעקרה ע"י פרוזבל מפת הפקר סנהדרין אף לעקור כל המצוה דלא הקפידה תורה בכאן על עקירת המצוה ולזה תרצו דבההו דהלל נעקרת לגמרי דלימד דעת את העם, אבל מסירת שטרות אינו ידוע כ"כ ואינו מצוי דפעמים שאינם בינו ואינו יודע מזה כמ"ש הר"ן, אבל הלל לימד את העם בפום בי' לעקור מצות שמיטה וזה הי' נכון לכאורה, אבל קשיא לי לפי זה מה שפיתבו דלפירוש"י צריה לומר דדרשה דספרי רק דרבנן דהא רש"י ע"כ לא ס"ל הו סברא דלא הי' לו ללמד דא"כ מה בקו דדרשה דספרי דרבנן ס"ס היאה משני רבא אדאורייתא הפקר סנהדרין הא עוקר מצות שמיטה ולא הי' לו ללמד, ואין לי להאריה פאן בזה פי הפל מבואר אצלי באריכות בספרי ת"י סי' ס"ז ס"ק א' וס"ק י"א ע"ש היטב, ועוד אבאר לקמן בזה בס"ד: בד"ה בזמן.

פי' בקונטרס וכו' ובבית שני וכו' והא דאמרין בערוכין וכו', וקשה לר"ת ונראה לר"ת וכו' ואר"ת וכו'. דבריהם צריכין ביאור דמה זה שהכניסו הו אי יובל נוהג בבית שני בדבריהם הראשונים דלכאורה אין ענין זה לזה כלל דבין אי נפרש כרש"י נוכל לומר דבבית שני הי' נוהג יובל כמ"ש ר"ת אח"כ גם אי נפרש כר"ת נוכל לומר דלא הי' נוהג

כְּרִשׁ"י וְנִרְאָה לִי דִלְפִירֵשׁ"י דְהַךְ דְרִשְׁשָׁה דְהִקָּא וְהַךְ דִּירוּשְׁלָמִי הֵם שְׁנֵי עֲנִינִים דְהֵתָם לְמַדּוּ דְכָל זְמַן שְׁיֻבְל נֹהֵג נֹהֵג שְׁמִיטָה דְהֵינּוּ שְׁבִיעִית וְכָאן לְמַדּוּ דְבִזְמַן דְשְׁבִיעִית נֹהֵג דְהֵינּוּ קַרְקַע: נֹהֵג כְּסָפִים א"כ מְנֻכְרָח לְכַאוּרָה דְבְבִית שְׁנֵי לֹא הִי' נֹהֵג יֻבְל דְאִי נֹהֵג א"כ בְּבִית שְׁנֵי הִי' נֹהֵג הַפֵּל א"כ הַךְ לְמִוּד בְּזְמַן שְׁיֻבְל נֹהֵג נֹהֵג שְׁבִיעִית מְיֻתָר לְגַמְרֵי כִּינּוּן דְלְמַדְנֵי דְבִזְמַן דְעֵבֻדַת קַרְקַע נֹהֲגַת נֹהֵג כְּסָפִים וּבִזְמַן שְׁאִינוּ נֹהֵג אִינוּ נֹהֵג כְּסָפִים א"כ מְנֻכְרָח הוּא עַכ"פ דִּישׁ זְמַן שְׁאִינוּ נֹהֵג עֵבֻדַת קַרְקַע וְהֵינּוּ בִזְה"ז, א"כ מַה צְוֹרֵךְ לְהַךְ לְמִוּד בְּזְמַן שְׁאִינוּ הַיֻּבְל נֹהֵג דְהָא בְּזְמַן הַבֵּית נֹהֵג יֻבְל וְעַכְשָׁיו בְּלֹא"ה מוּכַח דְאִינוּ נֹהֵג עֵבֻדַת קַרְקַע דְאִי נֹהֵג עַל אִימְתִי הוּא הַלְיָמוּד הַזֶּה בְּזְמַן שְׁאֵתָה מְשַׁמֵּט קַרְקַע בְּזְמַן שְׁאִי אֵתָה מְשַׁמֵּט קַרְקַע הָא לְעוֹלָם מְשַׁמֵּט וְע"כ דְבְבִית שְׁנֵי לֹא נֹהֵג יֻבְל, וְהַשְׁתָּא מַהַךְ דְרִשְׁשָׁה דְהִקָּא הֵוֹי ס"ד דְנֻקָּא בִזְה"ז אִין עֵבֻדַת קַרְקַע נֹהֵג וּמְמִילָא גַם כְּסָפִים, אָבֵל בְּזְמַן הַבֵּית גַּם עֵבֻדַת קַרְקַע נֹהֵג וְהֵינּוּ דְדִרְשִׁינוּ דְתִלְיָא עֵבֻדַת קַרְקַע בְּיֻבְל וּמוּכַח דְגַם בְּזְמַן הַבֵּית לֹא נֹהֵג וְאִי הֵוֹי נְקֻט הַךְ דְרִשְׁשָׁה דְיֻבְל לֹא הֵוֹי שְׁמַעִינוּ עֵבֻדַת קַרְקַע אָבֵל כְּסָפִים הֵוֹי ס"ד דְנֹהֵג קַמְש"ל דְכְּסָפִים תְּלוּי בְּעֵבֻדַת קַרְקַע וְלִזְהָ פֶּאֶשֶׁר בְּאִי ר"ת לְסִתּוֹר דְבְרֵי רִשׁ"י וּפִי' דְהַךְ דְרִשְׁשָׁה דְהִקָּא וְדִירוּשְׁלָמִי חֲדָא וּבְשִׁנְיָהֶם הַפְּנוּנָה בְּזְמַן שְׁיֻבְל נֹהֵג נֹהֵג שְׁבִיעִית וְאִין כְּאִין שְׁתֵּי דְרִשְׁוֹת כְּלָל וְאָמַר ר"ת דְיֻבְל הִי' נֹהֵג בְּבִית שְׁנֵי אָבֵל לְפִירֵשׁ"י הַקּוּדְם הֵינּוּ מְנֻכְרָחִין לֹמַר דְלֹא הִי' נֹהֵג וּז"ב: בֵּא"ד וְהֵתָם לֹא שְׁיִיף כְּלָל לְאַתּוּנֵי אֵלָא הַךְ דִּירוּשְׁלָמִי כְּפִינְתָם אִף דְנֻדָּא בְּהַךְ דְרִשְׁשָׁה דְהִקָּא יִסְפִּיק גַּם שֶׁם לְרֵאָז' דְעֵבֻדַת קַרְקַע חֲרִישָׁה וְזִרְיָעָה מְוֹתָר בִּזְה"ז דְאִי גַם בְּזְמַן הַזֶּה אֲסוּר הִיאָה אֲמָרוּ בְּזְמַן שְׁאִי אֵתָה מְשַׁמֵּט קַרְקַע אִימְתִי הוּא הַזְמַן שְׁאִינוּ מְשַׁמֵּט קַרְקַע, א"כ מְנֻכְרָח מַהַךְ בְּרִייתָא דְחֲרִישָׁה וְזִרְיָעָה בִּזְה"ז דְרַבְּנָן, רַק כְּפִינְתָהּ הַתּוֹס' כְּלָפִי מַה שְׁאֲמָרוּ דְהִקָּא לֹא יִסְפִּיק הַךְ דִּירוּשְׁלָמִי דְלֹא שְׁמַעְנֵנוּ עַדִּינּוּ כְּסָפִים אָבֵל הֵתָם אִין צְרִיף אֵלָא הַךְ דִּירוּשְׁלָמִי, וְשִׁיעוּר דְבְרִיָּהֶם דְהֵתָם לֹא שְׁיִיף לְאַתּוּנֵי רַק הַךְ דִּירוּשְׁלָמִי בְּלִבְד וְלֹא שְׁיִיף לְאַתּוּנֵי עוֹד הַךְ דְהִקָּא כְּלָל: בֵּא"ד וְהַשְׁמַטַת קַרְקַע קָרִי לְיֻבְל וְכו' דְשְׁמִיטָה מְשַׁמַּטַת כְּסָפִים וְלֹא יֻבְל וְכו'.

הַנְּצָרְכוּ לְזֶה מְשׁוּם דַּס"ל בְּאַמַּת חֲרִישָׁה וְזִרְיָעָה ג"כ אִינוּ רַק דְרַבְּנָן וְקֻשְׁיָ' לְהוּ מ"ש דְנֻקֵּט כְּסָפִים, וְאֵתָה כְּתָבוּ דְקָרִי לְשְׁמִיטָה שְׁמִיטַת כְּסָפִים לְפִי שְׁאִין כְּסָפִים נֹהֵג רַק בְּשְׁמִיטָה וְלֹא בְּיֻבְל, וְהַפְּנוּנָה בְּזְמַן שְׁנֹהֵג יֻבְל נֹהֵג שְׁמִיטָה, וְכַעֲיִן זֶה כְּתָב הַר"ן וְדִלֵּא כַּמ"ש הַכ"מ פ"ט מַהֵל' שְׁמִיטָה דְמַדְבְּרֵי הַרְמַב"ם וְתוֹס' מוּכַח דְעֵבֻדַת קַרְקַע בְּשְׁמִיטָה הֵוֹי דְאוּרְיָתָא, וְלִיתָא דְהָא בְּאוּ לִיִּשְׁב מַה שְׁאֲמָרוּ בְּמוֹעֵד קִטּוֹן דְחֲרִישָׁה וְזִרְיָעָה שְׁרִי מַהַךְ דְהִקָּא וְכֵן מַדְבְּרֵי הַרְמַב"ם פ"י שֶׁם מוּכַח לְהַדְיָא דְלֹא כַּהֲכ"מ, דְכְּתָב שֶׁם הַלְכָה ט' דְבִזְמַן שְׁיֻבְל נֹהֵג נֹהֵג שְׁבִיעִית בְּאַרְצָא, א"כ ע"כ דְאִי אִינוּ נֹהֵג אִין שְׁבִיעִית נֹהֲגַת דְאוּרְיָתָא בְּאַרְצָא, וְהַךְ מַדְבְּרִיָּהֶם שְׁפָתָב בְּסִיפָא קָאִי גַם עַל שְׁבִיעִית בְּאַרְצָא עֵי"ש, וְכַבֵּר כְּתָבְתִי מְזַה בְּאַרְיִכוֹת בְּסַפְרֵי ת"י רִישׁ סִימָן ס"ז ע"ש: בֵּא"ד וְע"ע אִינוּ נֹהֵג וְכו'.

לֹא יִדְעָתִי מַה זֶה רֵאָזָה דְהָא פִירֵשׁ"י לְהַדְיָא דְע"ע לֹא וְנֻקָּא רַק לְכָל יִשְׂרָאֵל ג"כ הֵוֹי שְׁפָחָה חֲרוּפָה, וְאוּלַי כְּפִינְתָם דְזִהוּ וְנֻקָּא לְמ"ד דְחֻצְיָה שְׁפָחָה וְחֻצְיָ' ב"ח תְּפָסִי בְּהַ קִידוּשִׁין אָבֵל לְהַךְ מ"ד דְלֹא תְּפָסִי ע"ע וְנֻקָּא כִּינּוּן שְׁמֹתָר בְּהַ וְכֵן נִרְאָה בְּאַמַּת בְּפִירֵשׁ"י לְקַמּוּ, וְאִף דְאַנּוּ קִי"ל דְתְּפָסִי קִידוּשִׁין מ"מ רֵאָזִיתָם לְמ"ד דְלֹא תְּפָסִי קִידוּשִׁין בְּיִשְׂרָאֵל הִיאָה יְפָרֵשׁ הַךְ דְאִילִי צֹאן עַל אֲשַׁמְתָם כִּינּוּן דְאִינוּ נֹהֵג: ע"ב בְּתוֹס' בַּד"ה וְתִקְוֹן רַבְּנָן כו' שְׁתֵּי שְׁנִים רְצוּפוֹת הֵינּוּ בְּיֻבְל וְנֻקָּא אָבֵל שְׁבִיעִית וְדִי אֲסוּר אִפִּי' עֵבֻדַת קַרְקַע

וּדְלָא כִסְמ"ע ס"י ס"ז שֶׁהֵבִיא מִדְּבַרֵי הַתּוֹסֵ' דְעֵבֻדַת קַרְקַע אֲפִי' מִדְּרַבְּנָן מְוַתֵּר וְהָא לִיתָא, וְגִדּוּלָהּ מִזּוּ בִּיקְשָׁה הַכ"מ הַג"ל לֹמַר דְלִדְעָתָם אֲפִי' דְאִוְרֵייתָא אָסוּר וְנִהֵי דְקָא לִיתָא כִמ"ש לְעִיל אָבֵל מִדְּרַבְּנָן וְדַאי אָסוּר, וְזֶה שְׁפַתְבוּ וְהָא דְלָא תִיָקֵן נְמִי יוֹבֵל אָבֵל שְׁבִיעִית מוֹדוּ דְתִיָקֵן וּז"ב: בְּגִמְרָא מְה עֲנִין רָאשִׁים אָצֵל אַבּוּת.

אֵע"ג דְבִקְרָא פְתִיב ג"כ וַיִּגְשׁוּ רָאשֵׁי הָאֲבוּת, מִהֶתֶם אֵין רֵאִי דְמִשׁוּם שֶׁהִי לְכָל שְׁבֵט פְּמָה בְּתֵי אַבּוּת וְהִי רֵאשׁ לְכָל בֵּית אָב וְנִשְׂיָא לְכָל הַשְׁבֵּט בְּכוֹלֵל וְאוּתָן רָאשֵׁי הָאֲבוּת לֹא הָיוּ מִנְחִילִין לְיִשְׂרָאֵל כָּלֵל רַק נִשְׂיָא הַשְׁבֵּט פְּמִבּוֹאֵר פְּרִשְׁת מִסְעִי, וּמִדְקָאֵמַר אֱלֹהֵי הַנְּחָלֹת אֲשֶׁר נָחִלוּ רֵאשׁ הָאֲבוּת דְיִיָק שְׁפִיר דְמָה אַבּוּת מִנְחִילִין וְכו': שָׁם לְמֵאֵי נְפָקָא מִיָּנָה לְבִטּוּלִי.

לְפִי מַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסֵ' לְעִיל בַּד"ה וְמִי אִיכָא מִיָּדֵי דְמוֹסֵר שְׁטְרוּתֵיו הָיוּ דְאִוְרֵייתָא וְלֹא תִיָקֵן הִלֵּל רַק לְיָמֵד דַּעַת אֶת הָעָם, לֹא יִדְעָתִי מַה ס"ד לְבִטּוּלִי פִינּוּן דְבָאֵמַת מְהֵנִי מִדְאִוְרֵייתָא, וְע"כ צ"ל אוּ דְפְרוּזְבוּל אֵינּוּ כָּלֵל הֵךְ דְמוֹסֵר שְׁטְרוּתֵיו אוּ דְאֲפִי' מוֹסֵר שְׁטְרוּתֵיו לֹא הָיוּ רַק דְרַבְּנָן, וְצ"ע בְּזֶה: שָׁם אִיבְטְלִינִי וְהָא אֵין ב"ד יָכוֹל לְבִטֵּל.

מִפִּירֵש"י מִשְׁמַע דְכָל זֶה בְּכָלֵל פְּשִׁיטוֹת הָאֲבַעְיָא דְמִנָּה מוֹכַח דְרַק לְדוּרוּ תִיָקֵן, וְלְפִי פִירוּשׁוֹ קִשָּׁה דְלֹא הָיוּ לִי לְהַזְכִּיר שְׁנִית הֵךְ דְאֵין ב"ד יָכוֹל לְבִטֵּל מֵאַחַר שְׁפִירוּשׁ אֲמָרוּ מִעִיקְרָא דַּנ"מ לְבִטּוּלִי וְכִינּוּן דְקָאֵמַר אַבְטְלִינִי' ש"מ דִּיכּוֹל לְבִטֵּל, וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ דְהַפְּשִׁיטוֹת מִדְקָאֵמַר אִם אֵינִישׁר חִילִי אַבְטְלִינִי' ש"מ דְבָלִי אֵינִישׁר חִילִי' אֵינּוּ יָכוֹל לְבִטֵּל ש"מ דְלְכוּלִי עֲלֵמָא תִיָקֵן דְאֵי לְדַרְי' בְּלִבְד לְמָה לֹא בִיטְלָהּ פִינּוּן שְׁהִיָּה נִרְאָה לּוֹ לְבִטְלָהּ, וְאִהָא מִקְשָׁה הִיאָךְ יָכוֹל לְבִטֵּל אֲפִי' אֵי יִישַׁר חִיל הָא בְּעֵינּוּ גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻמְקָהּ וּמִנִּין וּמִשְׁנֵי דְאֵינִישׁר חִיל יוֹתֵר מִהִלֵּל קָאֵמַר, וְהַשְׁתָּא נִיחָא דְלִפִּירֵש"י קִשָּׁה לְפּוּם מַה דַּס"ד לְמִיפְשִׁט דְלְדוּרוּ תִיָקֵן לְמָה לִי' אֵינִישׁר חִיל וְלְמָה לֹא בִיטְלָהּ בְּאֵמַת פִינּוּן דְאֲפִי' קָטָן יָכוֹל לְבִטֵּל שְׁלֹא תִיָקֵן רַק לְדוּרוּ כַּנ"ל: שָׁם אִיבַעְיָא לְהוּ הָאֵי עוֹלְבָנָא וְכו' יֵשׁ לְדַקְדַּק דְהִי לּוֹ לְפִשְׁנוּט מִבְּרֵייתָא דְבְּסִמוּךְ הַנְּעֻלְבִים וְאֵינָם עוֹלְבִין שׁוּמְעִים חֲרַפְתָּם כּו' ש"מ דְחֻנְצָפָה הוּא, וְצ"ל דְבְּרֵייתָא ג"כ יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּהִיפּוּף שְׁחִבְרִירוּ מְחַרְפוּ וְהוּא מְשִׁיבוּ בְּנַחַת וְאֵינּוּ כּוֹעֵס עֲלֵיו אוּ שׁוֹתֵק וְהָיוּ כְּמוֹ לְיִשְׁנָא דְנִיחּוּתָא וְהִנֵּה רַש"י פִי' לְנִיחּוּתָא לֹא עֲשָׂאוּהוּ אֱלֹא לְנַחַת הַדְּיָינִין וְלֹא יִדְעָתִי הִיאָךְ יֹאמַר שְׁמוּאֵל הִיפּוּף הַמְּפֹרָשׁ בְּמִשְׁנָה דְנַעֲשָׂה מְחַמַת שְׁהִיו עוֹבְרִין עַל הַשְּׁמֵר לָךְ כּו', וּבְרוּר דְנִדְאֵי נַעֲשָׂה לְתוֹעֲלַת שְׁלֹא יַעֲבְרוּ עַל לָאוּ, רַק זֶה הִנֵּה אֲזִי שְׁהִיו נִמְנָעִין מִלְּהִלוֹת אָבֵל בִּימֵי שְׁמוּאֵל אֲכֻשֵׁר דְרָא וְאֵמַר שְׁאֵין תּוֹעֲלַת בְּפְרוּזְבוּל זֶה רַק נַחַת הַדְּיָינִין: בְּתוֹסֵ' בַּד"ה אֱלֹא אִם כֵּן, וְא"ת ה"ד וְכו'.

דַּע שֶׁהַתּוֹסֵ' פָּרַק אֵין מִעֲמִידִין הַקְּשׁוּ שָׁם קוֹשְׂיָא זֹו מִהֵךְ דְשְׁמוּאֵל דְבְּסִמוּךְ דְקָאֵמַר אֵי אֵינִישׁר חִיל יוֹתֵר מִהִלֵּל אַבְטְלִינִי' בְּמָה נִפְשָׁךְ אֵי פְּשִׁטָּה אֲפִי' גְדוֹל לֹא מְהֵנִי וְאֵי לֹא פְּשִׁטָּה לְמָה לִי גְדוֹל אֲפִי' קָטָן יָכוֹל לְבִטֵּל, וְרַצּוּ לְתַרְץ דְלֹא פְּשִׁטָּה וּמ"מ בְּעֵינּוּ גְדוֹל שְׁהִיו יָכוֹלִין לְעֲמּוֹד, וְכַתְּבוּ ע"ז דְתִיָמָה הוּא לֹמַר שְׁלֹא פְּשִׁטָּה תִקְנַת פְּרוּזְבוּל, וְכֵאֵן פְּתָבוּ בְּפִשִׁיטוֹת לְתַרְץ דְבְּעֵינּוּ תִרְתִּי וְכֵאֵן לִיכָא רַק חֲדָא, וְהַשְׁתָּא תִיָקֵשִׁי הָא פְּשִׁיטָא דְכֵאֵן אִיכָא תִרְתִּי דְפִשְׁט וִיכוֹלִין לְעֲמּוֹד דְמֵאֵי אִיכַפַּת לָהֶם וּמָה יִזִּיק לָהֶם טְפִי מִשְׁאָר יְמוֹת הַשְּׁנַיִם שְׁאֵין שָׁם אֲפִי' פְּרוּזְבוּל, וּבִיּוֹתֵר תִיָמָה שְׁפַתְבוּ אָבֵל הֵכָא אֵי פִשְׁט וְלֹא הָיוּ יָכוֹלִין לְעֲמּוֹד אוּ יָכוֹלִין לְעֲמּוֹד וְלֹא פִשְׁט, וְהִיכִי ס"ד דְפְרוּזְבוּל לֹא הָיוּ יָכוֹלִין לְעֲמּוֹד, גַּם יֵשׁ לְדַקְדַּק לְמָה

שם לא הקשו מהם דהכא רק מהם דבסמוך: והי' נראה לי לומר דעיקר קושית התוס' לאו מהם דהכא בפרוזבול דיש לומר דהכא אפי' גדול לא מהני רק לפי שהוצרכו להביא ראי' שאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו וזכרו הם משנה דעדיות ושם מהני גדול, רק קושית התוס' הם גופא למה מהני גדול, ועל זה תירצו דהתם ליכא רק חדא, וממילא הכא שפיר יש לומר דלא מהני גדול, ולפי מה דמסקי הכא לפי שעמדו עליהן בנפשי' ממילא לא קשיא פלל אפי' מהם דשמואל דבסמוך, הלכך שם פירק אין מעמידין לא רצו התוס' להקשות בגוף משנה דעדיות דבזה יש לומר דלא פשט או אינו יכול לעמוד ולכך הקשו משמואל דהכא איישר חילי יותר מהלל והכא תימה לומר דלא פשטה אלא דאפתי קשה לי דהביאו לסתור תירוץ זה מהם דמגילה, ונהי דיש לומר דהתם קשיא להו טפי דמשמע להו דוקא לפי שתקנו אנשי כנה"ג אנו דזוטרי מינייהו אינו יכולין לבטל אבל בלא"ה היו יכולין לבטל, אבל למה לא הביאו מהם דשמואל דבסמוך דמוכח דגדול יכול לבטל וכאן פשטה ויכולין לעמוד: לכו נראה לי דהתוס' דהכא ס"ל דמפרוזבול לא קשיא פלל דבדבר הנוגע לממון דהי' ביז הסנהדרין פח להפקיר אף מה שבדין תורה אינו פן כ"ש שיש בידם להפקיע תיקון חכמיםמה דמדאורייתא אינו פן לאוקמא אדאורייתא, תדע דב"ד ראשון שתקנו ג"כ מפח הפקר סנהדרין הוא ולמה לא יוכלו לעשות הפקר בהיפוך, לכך לא הקשו פאן רק בגוף מתניתין דעדיות דלאו בתקנתא דממון מייירי במה נפשך, ואהא שפיר תירצו לחלק בין היכי דאיכא תרתי לחדא, ועל זה הקשו ממגילה דשם ג"כ לאו בממון משתעי ומ"מ גדול יכול לבטל, ויש לומר עוד דמהם דהכא דפרוזבול לא קשי' להו דיש לומר פיון דצריף ב"ד כר' אמי ורב אסי לא הוי פשטה בכל העולם, ואף דלא תיקון שיתפשט מ"מ גדול עכ"פ מהני כמ"ש מהרש"א בסוף דברי התוס', אבל מהם דמגילה קשיא להו שפיר דפשט בכל ישראל, אף גוף דברי מהרש"א תמוהין לפע"ד דאפי' אי בעינן ב"ד כר' אמי ורב אסי הוי פשט בכל ישראל דהא בכל מקום ב"ד פזה עושין פרוזבול והתקנה פשטה בכל מקום באופן זה שיתכתבו ב"ד חשוב, וזה ברור: בד"ה דאלימי ר"ת פתב פרוזבול וכו' תנו במסכת שביעית וכו'.

לא נתבאר מה ענין הירושלמי בפ' משנה דמוקדמין להם דר"ת פתב פרוזבול ואין דרפם של התוס' פלל להביא ממשנה ממקום אחר ולהביא פ' הירושלמי מה שאין ענין להם דהכא פלל וגם לא חדשו בה דבר פלל, ונראה לי דכוננת התוס' דודאי יש להוכיח פסברת ר"ת מהא דקי"ל דנאמן פרוזבול הי' לי ואבד משום דלא שביק היתרא, והשתא אי ס"ד דבעינן דוקא ב"ד חשוב כר' אמי ורב אסי מי יימר דמוזקקי לי' ודילמא לא מיתרמי לי' פמו שהקשה הרמב"ן ז"ל באמת, אף אם זה הפ' פרוזבול מוקדם פמו שפי' הרמב"ם בפירוש המשנה דבעינן שיהא הפרוזבול קודם להחוב, א"כ ממילא אין ראי' דמי מכריחו שילנה פיון שאם ילנה לא יועיל לו פרוזבול וממילא הלנה יטריח להדר אחר פרוזבול ולא עלי' דמלנה רמי' למיטרת, ולזה הביאו הירושלמי דפי' מוקדמין הוא להיפך דכל שפרוזבול קודם לחוב לא מהני רק בעינן שיהא הפרוזבול אחר החוב א"כ דברי ר"ת מוכרחין דע"כ בי דינא דר' אמי ורב אסי לאו דוקא רק פל ב"ד חשוב שבכל דור ודור, דאל"כ לא הי' נאמן פרוזבול הי' לי ואבד: אלא שאני תמה בעיקר דברי הירושלמי הנה דלמה יפסל מאןחר פמו דנאמן לומר פרוזבול הי' לי ואבד משום לא שביק היתרא א"כ מאןחר נמי למה לא יועיל לחוב שהלנה קודם פתיבתו באמת דלמה לא נאמין לו פיון

דלא שביק היתר ואכל איסור ובשלמא במתניתין יש לפרש באמת דמאן חר פסול היינו בחוב שמודה שנעשה אחר כתיבת הפרוזבול וכן מוקדם פשר אפי' בחוב הנעשה אחר זמן הפרוזבול כל שאמר שהוא מוקדם אבל החוב קודם וכ"ש אי נתברר בעדים כי אין לחוש בזה לגבין' שלא פדין פינון שבידו לעשות בהיתר, אבל בירושלמי משמע דפסול לגמרי וכן מוקדם הורע פחו ולקף פשר ולא ידעתי למה ואולי ס"ל לירושלמי באמת כמ"ד דאינו נאמן לומר פרוזבול הי' לי ואבד והינו דבעינו ב"ד חשוב ודלמא לא איתרמי, ועיין מה שאכתוב בזה למן פדין פרוזבול הנה לי ואבד: והנה הרי"ף השמיט הך דר' אמי ורב אסי לגמרי, ונראה לי טעמו משום דס"ל דהלל לא תיקן רק בשביעית דרבנן כפי הנראה להדיא בדבריו שהביא דברי אבני מעיקרא בשביעית בזה, והשתא ס"ל דהא דאמר שמואל לא כתבין פרוזבול אלא אי בי דינא דסוריא, דהלל לדרי דעלמא נמי תיקן ולא תיקן רק לב"ד דכנותי, מ"מ היינו דוקא לפי שהוא סובר דהלל לשמטה של תורה תיקן הלכך לא תיקן רק לב"ד חשוב דאלימי לאפקועי אבל אנו דקי"ל דלא תיקן רק לשמיטה דרבנן בכל ב"ד סגי דמסתמא תיקן הלל בכל ב"ד, ונראה דהינו דפליגי שמואל ור"נ דשמואל ביקש לבטלו אי הנה לו פח יותר מהלל משום דראה שכותבין פרוזבול אף ב"ד שאינו נראה לו דאלימי כפי דעתו של הלל הלכך רצה לבטלו, אבל ר"נ סובר דהלל לא תיקן דוקא לב"ד דכנותי' רק לקל ב"ד פינון דלא תיקן רק לשמיטה דרבנן כנ"ל: בד"ה דכתיב נתן ולא כתיב הסריח, אע"ג דאית לי למכתב לישנא מעליא מ"מ הוי מצי למכתב עזב.

לכאורה אינו מובן דהא כפי' אמרו ולא כתיב הסריח והוי לי לומר ולא כתיב עזב ועוד פינון דעיקר הוכחה כמו שפירש"י אף שוכר קלקוליהו הנפיר במראית חזקה, ומה מראית חזקה יש טפי בנתן מעזב, ונראה דעיקר הפנונה דאף בשעה שעשו העגל עדיין לא נתרוקנו ממצות לגמרי עד שלא נשאר בהם ריח טוב פלל וממילא הוי סירחון העגל כם רק עדיין נשאר בהם ריח טוב ג"כ, ושיעור הפנונה אף דלא רצה לכתוב הסריח עכ"פ לא הוי לי לומר נתן דמשמע שעדיין נשאר בו ריח טוב ג"כ רק הוי לי לומר עזב דהפנונה עזב פולו ולא נשאר בו ריח טוב פלל וע"כ דעדיין חביבותי' גבן שלא נתרוקנו מריחם הטוב לגמרי כנ"ל: דף ל"ז ע"א בגמרא יתומים אין צריכין פרוזבול פירש"י שאין שביעית משמטת חוב של אביהם המת ע"כ, ומדקתני עלה טעמא דר"ג ובית דינו אביהם של יתומים ש"מ דוקא ביתומים קטנים אבל גדולים צריכין פרוזבול וזהו דלא כמו שאמרו בספרי שמוט כל בעל משה ידו ולא היורש משמע בהדיא דכל יורש חוב מאביו אינו צריך פרוזבול והר"ן הביא בשם הר"א דהכא בהלואה שהלוי הם ע"י אפוטרופס ומ"מ אין צריכין פרוזבול דר"ג ובית דינו וכו' ונראה לי דנחלקו בתרתי דלרש"י יורש גדול מאביו וקטן שהלנה הוא משמט ולהר"א ה' תרנוייהו אינו משמיטיו, ונראה טעמו של רש"י דדוקא בהלואה של מת הוי ב"ד אביהו תיקף פשמת והאפוטרופס הוי מיז ב"ד אבל במה שהלנה האפוטרופס צריך פרוזבול דלא הוי פנומפר לב"ד, גם בהך דרשה דספרי סובר רש"י דאין סברא פלל לומר דמעט יורש גדול בחוב של אביו דהא חזינון פל דבר דבהתחלתו אינו משמט אבל פשוטקף למלנה משמט א"כ מה בכך דהוא לא הלנה פשמת אביו נזקף עליו במלנה ונשתעבד ליורש גוף ונקסים וע"כ דעל יורש של לנה קאי

דכינן דנפקע שיעבוד נכסים של אביו כשמת הלנה אין שביעית משמטת פן נראה לי:
שם אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע.

פירש"י שלא תקנו אלא בזמן כשהחוב פשאר רוב שטרות שהו נגבין מן הקרקע, והתוס'
בארו ביותר דשכיח הוא שמלנה למי שיש לו קרקע לפי שאינו יכול לכלותו ועציץ נקוב
לא פלוג רבנן אבל הוא תמוה דלמה תלינו הקרקע בעת כתיבת פרוזבול פיון דעיקר דלא
שכיח הלנאה בלית לי קרקע א"כ עיקר תלוי אי הי' לו קרקע בעת הלנאה, גם למה מהני
זיכוי עכשיו וכי בשביל זה שכיח וכמו כן כל שהוא למה מהני ומשום מעשה דקטינא
דאביי לא ילנה מעותיו שמא לא יפדה ויחזור ויפדה וכ"ש פשאין לו כלל רק הוא מזכיהו
כל שהוא, וביותר אני תמה על פירש הר"ש דהטעם דהוי פגבוי ובתר הכי בכל שהוא
פ"י דגבוי ונהדר גבוי וזה תימא דגבוי שני' תליא אם יפדה והיאך הוא עכשיו פפדוי וכ"ש
במזכיהו לו כל שהוא: לכן נראה לי דטעמא דבעינו קרקע דלא תקנו חכמים להושיב ב"ד
רק באופן שע"י הפרוזבול יציל קרקע כל החוב או מקצתו אבל חוב שאינו להציל קרקע
לא חששו חכמים לתקן פרוזבול ולהושיב ב"ד דאם לא ירצה לומר אעפ"י פה מה שאין
רוח חכמים נוחה הימנו יכול להשמט ממנו במטלטלין בלא"ה רק כל שיש לו קרקע חסו
חכמים על שיעבוד הקרקע שלא יפסידו והיינו דמהני זיכוי אף דהוי חוב דאי לא תקנו
פרוזבול ממילא הוי זכות וינקה בקרקע ג"כ ועכ"פ הוצרכו לתקן פרוזבול להציל אותו
קרקע וזה נכון מאוד בקושיא זו כי דברי הר"ן דחוקין מאוד בזה ע"ש פנ"ל: שם השאילו
מקום לתנור וכו' נראה לי דהיינו דוקא כשהשאיל לו לזמן ועדיין לא פלה הזמן דאז
כותב עליו פרוזבול שיוכל ליקח ממנו בתוך הזמן כשלא ישמט והוי להציל קרקע אבל
כשהשאילו סתם או לזמן ויכלה הזמן קודם שביעית דבלא"ה יוכל ליקח ממנו אותו
המקום לא מהני לכתוב עליו פרוזבול דמה בכך דהשאילו פיון דבידו ליקח ממנו כל
אימת שירצה וצריך זיכוי שלא יוכל לקבלו ממנו בחזרה: ודע דמשמע לי מדהביאו
בש"ס דרבנן דבי רב אשי מסרי מילייהו להדדי אהא מלתא דקרקע דאינהו לא הוי
צריכין זיכוי קרקע כלל דדוקא בכתיבת פרוזבול הוצרכו קרקע שלא תקנו להושיב ב"ד
לכתוב פרוזבול רק להציל חוב שעל הקרקע, אבל רבנן דבי רב אשי שהיו מוסרין בעל
פה פשם שהקילו בלי כתיבת פרוזבול כה הקילו גם בלי זיכוי קרקע כלל פנ"ל: גם נראה
לי דהוי מסרי חובתם שבעל פה דלשון מסרי מילייהו משמע הכי וגם לשון צריכים מידי
אחרנא אמר לי לא צריכא משמע כמו שכתבתי: שם לו ולערב אין להם קרקע ולחייב
לו יש לו קרקע וכו' משמע דקאי אחייב של לנה בלבד דאל"כ הוי לי לומר ולחייב להם
יש לו קרקע וכן פירש"י להדיא אבל ברא"ש ור"ן הגירסא ולחייב יש לו קרקע ונוכל
לפרש דקאי גם אחייב של ערב ובאמת שיש לתמוה לפירש"י הך ערב מאי בעי הקא
מעיקרא נקט לי דבא לאשמועינן דיש לערב קרקע מהני, אבל השתא אי לא בא לומר
דמהני חייב של ערב רק לחייב של לנה למה לי למינקט מילתא ביש לו ערב בלנה בלבד
סגי ועכ"פ פה הוי לי לומר אין לו קרקע ולחייב לו או לערב יש לוקרקע כותבין עליו
פרוזבול, וע"כ דהכוננה דמהני נמי לחייב של ערב: אף באמת נראה לי דלאו ראיה היא,
והא דנקט ערב דקמ"ל כל שיש לחייב של לנה קרקע גובה גם מן הערב אף שלערב אין
לו קרקע דאף שאין לערב שום שייכות בקרקע זו מ"מ ערב גופא אינו בכלל שמיתה
כלל רק בתר לנה גריר, שכל שנשמט אצל הלנה נשמט הערבות וכל שהלנה חייב הערב

ג"כ חייב, הלכך כל דמהני קרקע אצל הלנה מהני ג"כ אצל הערב, ובטעמא דמילתא למה לא מהני קרקע לחייב של ערב דלנה של ערב לא נעשה בעל דבר של המלנה כלל כמו לנה של לנה פיון דהוא עצמו אינו בעל דבר רק ערב והוי רק כמו נכסי הלנה דערבין בי, פנ"ל: שם שטר שיש בו אחריות נכסים אינו משמט.

פירש"י דכגבוי דמי וכמי שהקרקעות בתוקת המלנה הן וגבויות ממש ואין פאן חוב עכ"ל, ודבריו צ"ע דהא בתר הכי קאמר הא מני ב"ש הוא וכו' א"כ משמע בהדיא דטעמא דר"י לאו משום דהוי פגבוי, ודוחק לומר דדוקא לענין פרוזבול בפשיטה דרבנן הקילו דלקהוי פגבוי ודחי ר"י דמברייתא אין ראי' דלמא בעלמא נמי ס"ל דהוי פגבוי לכו נראה לי דהטעם דלא קרינן בי' לא יגוש פיון שהחוב בטוח על נכסיו שוב אין צריף לנגוש אותו רק גובה מנכסים שיש לו או שמוכרם ולא קרינן לא יגוש רק באין בו אחריות דאז צריף לנגוש את הלנה לפרוע לו פי בלתי נגישת הלנה אין לו ממה לגבות והיינו דקאמר דמברייתא אין ראיה דלמא ב"ש הוא דהוי פגבוי אבל לבית הלל דאינו פגבוי לא מהני: שם סיים לו שדה וכו' ולא עוד וכו'.

הלשון קשה להולמו פי אם באחריות בלבד מהני למה לי סיים ונראה לי דהו סיים הפנונה שלא פתב לו בשטר רק בעל פה סיים לו שדה אחת אינו משמט, ולא עוד אלא אם פתב מהני בלא סיים ותרנוויהו איצטריף: והנה כל הפוסקים הסכימו דסיים ג"כ לא מהני לרב ושמואל וראייתם מהו משפנתא באתרא דמסלקי דמשמט, ולדעתי לק"מ דהתם מייירי בת"ז לכה לא הוי פגבוי עדיין, ואי קשי' הא בתוה זמן בלא"ה אינו משמט הא ליתא שאני התם דאכילת הפירות הוא הנגישה ומשמט אפי' בת"ז אבל הכא בת"ז אינו משמט ולאחר זמן הוי פגבוי פיון דסיים: ונראה לי דבמשפנתא אחר זמנו ג"כ משמט דלא דמי כלל לסיים רק בתוה זמן דמי לסיים ועדיף מינה פיון דאוכל הפירות אבל גרע מינה בזה הצד דבתוה הזמן לא הוי פגבוי כלל ומ"מ משמט פיון דאכל הפירות לא יגוש קרינן בי' אפי' בתוה הזמן, ועמ"ש בספרי ת"י סי' ס"ז בזה: שם וכי מפני שאנו מדמין.

הרמב"ן הביא ראיה דשמטת פספס בזה דאורייתא דלא פרבי דאי דרבנן לא הנה אומר וכי מפני שאנו מדמין, ולדעתי הוא תמוה דא"כ למה לי' לאוקמא ברייתא כב"ש הוי לי' לאוקמא פרבי דשביעית בזה דרבנן פיון דבשמיטה דרבנן מודה כדאוקימנא לעיל עיקר תקנת הלל פרבי וצ"ע, ויש ליישב: שם תנן התם, והמוסר שטרותיו לב"ד.

כפר פתבתי בענין זה בדברי התוס' לעיל בד"ה מי איפא מידי, ואכתוב פעת מה שנתחדש לי בענין זה במה שהקשה הר"ן ז"ל למה לו להלל לתקנת פרוזבול פיון דמוסר שטרותיו מהני, והנה בזה הנה נראה לי לומר דלא מהני מוסר שטרותיו לשות עצות להפקיע דין שמיטה רק אם לפי תומו מכר שטרותיו לב"ד שהי' אץ לדרפו וכדומה והגיע שמיטה ועדיין לא גבי ב"ד אז מהני אבל למסור לב"ד בשביל דבר זה בלבד כדי להפקיע דין שמיטה באמת לא מהני אבל הלל תיקן פרוזבול להפקיע דין שמיטה באמת, וזהו פוננת התוס' לעיל בד"ה מי איפא מידי דלא הנה לו להלל ללמד דעת את העם להפקיע דין שמיטה, והיינו כמו שפתבתי שלא התירה תורה למסור לב"ד להפקיע דין שמיטה רק אם מסר לב"ד מצד עצמו ממילא אינו משמט, פנ"ל: אמנם יען דבלא"ה הקשה הר"ן ז"ל דהא יכול להתנות שלא ישמטנו, וכן יש להקשות בקרא דכתיב קרבה שנת השבע

והרי יכול להתנות שלא ישמט שביעית, לכן נראה לי דלא מהני תנאי רק שלא תשמט סופה של שביעית אבל לנגוש בתוך שביעית לא מהני תנאי כי עיקר התנאי דמהני הוא לפי שמתחייב עצמו לשלם וחייב זה לא מהני רק על אחר שביעית דבתוך שביעית לא עדיף מחייב ממש דמשמט הלכה אי אפשר להתנות שיוכל לנגוש בשביעית, וכמו כן מסירת שטרות דילפינו מאת אשר יהיה לה את אחיה תשמט ידה, לא מהני רק אחר שמטה אבל בתוך שמטה דכתיב לא יגוש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה, אין נ"מ הוא או הב"ד, והשתא שפיר הכתוב אומר השמר לה פן יהי דבר עם לבבה בליעל דלפי שלא יוכל לנגוש אותו בשנת השמיטה לא ירצה להלות לו ובא הלל ותיקן פרוזבול שאגבנו כל זמן שארצה ואפי' בשמיטה עצמה, ובזה מדין תורה לא יוכל להנצל שלא תשמט שביעית עצמה עכ"פ שיוכל לנגוש, כנ"ל: שם דתפסי להו סנהדרין.

פירש"י מטעם הפקר וגבי מלנה לא קרינו בי' לא יגוש ע"כ לשונו מגומגום כי אם נתפונן לומר דמהני מטעם הפקר סנהדרין כמו פרוזבול דלעיל א"כ מה צורך דגבי מלנה לא קרינו בי' לא יגוש, ועוד דלשון הש"ס דתפסי להו בי דינא משמע דקאי על השטרות שהם תופסין השטרות: ואפשר לומר דכוננתו דכל שמסר שטרותיו לב"ד שוב נסתלק פח המלנה מאותן השטרות מטעם הנ"ל ולא קרינו בי' לא יגוש כנ"ל: בתוס' בד"ה אלא על הקרקע משום דמילתא דשכיחא הוא וכו' דאין אונאה לקרקע.

ולכלהו פירושי קשיא מה מועיל זיכוי קרקע וכי בשביל זה שכיח גם מחמת שאין לו אונאה ילנה על כל שהוא, וכבר כתבתי בש"ס מה שצנראה לי בזה: בד"ה מדר"ג, הלכה כר"ג דרבא בפרק כל שעה וכו'.

מהו דהקא דקתני בפשיטות דכותבין פרוזבול מדר"ג וקי"ל הקא בלי חולק אין להוכיח דקי"ל כר"ג דאיכא למימר כמו שהקילו בפרוזבול לענין זיכוי קרקע אף דבעלמא לא מהני דהוי חוב כמו שכתב הר"ן כמו כן יש לומר דהקילו לסמוך על דר"ג אף דבעלמא לא מהני אבל מהו דפרק כל שעה שפיר מוכח אמנם מה דצריה בפרוזבול דר"ג דוקא הוא משום דנעשה בעל דבר של זה אבל מפח דיש לו לזה שיעבוד על הקרקע לא חשיב פיש לו קרקע ויש ראיה מזה למה שכתבתי דלחייב דערב לא מהני קרקע פינו דלא נעשה בעל דבר, כמו שכתבתי בגמרא: בד"ה שטר שיש בו אחריות, הא דאמרינו וכו' אלים טפי מלבד שתרופים דחוק לא ידעתי מה הועילו בכתובה דמפרש בה אחריות, וצ"ל דכוננתם דמשפגמה בטלה הכתובה ונעשית מלנה ואין בה אחריות רק מפח העמדה בדין, אבל לדעתי נראה ליישב בלא"ה, חדא דנדאי כל שאין לו קרקע לא מהני אחריות רק שיש לו קרקע באמת, והנה דהתם י"ל דאין לו קרקע לכה משמט, ועי"ל שאין שיעבוד נכסים של חייב ב"ד מצלת משמיטה דמעולם לא חייבו ב"ד לשלם בשמיטה שנאמר דהוי כגבוי דלענין שמיטה הוי כלא חייבו ב"ד כלל, כנ"ל בד"ה דתפיס לי, פי' בתורת משפון ודרשינו בספרי ולא של אחיה בינדה.

כוננתם דס"ד דהוי כגבוי ותפיס לי' בתורת גוביינא אבל אין יכול לתפוע החוב, וזה לא ניקח להו דמשמע דאין משמיטין ויכול לתפוע חובו ככל מלנה, ואהא קאמרי דתפיס לי' בתורת משפון כי דרשינו בספרי ולא של אחיה בינדה דכל שיש לו בינדה כנגד החוב אף מה שיש בינדה הלנה אינו נשמט: בד"ה אלא מעתה הלוהו כו' אין לפרש וכו' וילדעתי דנדאי

לא הוי מצי לומר הלנהו ויש בידו משפון דבמה נפשך אי הלנהו על המשפון היינו הך דאמרן דאינו משמט ואי שהי' בידו פקדון בלא"ה א"כ לא מיקרי תפיס פלל דאם תבצענו פקדונו יצטרף לנגשו המעות פינן שלא ניתן מתחילה על החוב ופקדון הוא בידו וצריך לעשות תביעה מחדש שאינו רוצה להתזיר לו פקדונו רק רוצה להתזיקו למשפון ושפיר קרינו בי' לא יגוש משא"כ בתצירו ודר בתצירו בשכירות וכדומה שאינו יכול להוציאו פלל וממילא הוי תפוס בחובו ואפי' יש בידו משפון על חוב אחר מ"מ מלבד דזה קל המציאות טפי מיש בידו שני הלואות אבל בלא"ה גם בזה פינן שאם יפרע לו חוב שעל המשפון יצטרף לומר שמעפבו על חוב שאינו על המשפון לא קרינו בי' לא יגוש, רק בדר בתצירו בשכירות שפיר מקשה ומשני הואיל דלא ניתן למשפון לא קנאו, ומדברי רש"י שפי' מטלטלין משמע פדברי התוס' דמהלוהו על תצירו מקשה ומשני דמטלטלין שאני, ודוק אבל לשון הש"ס שאני משפון לא משמע הכי רק הא דמקשה מינה לאו משפון הוא פלל רק בלא"ה דר בו: בד"ה שאני משפון וא"ת וכו'.

וידעתי לק"מ דמה שאמרו שם דלא אמר ר"י שלא בשעת הלואתו היינו שאז אינו ש"ש או שואל דלא קני משפון בשעת הלואתו אבל אם הגיע זמן פרעון ולא פרעו בנדאי קני משפון דכי בשביל שישנו אצלו לא קנאו הא אז תפסו למשפון ולענין זה קיבלו למשפון שאם גיע הזמן תפסנו בחובו ולא יצטרף לנגשו על פי ב"ד רק יהא תפוס בו וממילא קנאו, והשתא ה"א לענין שמטת דת"ז אינו משמט רק פשהגיע הזמן ממילא קנה המשפון והתם בהאומנין קשיא להו שפיר דקתני דהוי ש"ש תיכף ואז לא קנה, וכמו כן לענין חמץ כמו דבאחריות דפשיטא שאינו שלו לקדש בו אשה מ"מ פינן שאפשר שיהא אח"כ לגמרי ברשותו פשיגוב ויאבד אף עכשיו עובר, א"כ כמו כן פינן שפשיגיע הזמן יהא שלו ולא יצא פלל מרשותו אף עכשיו שאינו שלו אפתי לגמרי עובר עליו, פנ"ל: ע"ב בגמרא המחזיר חוב כו'.

פירש"י בזמן שהשביעית נוהגת וכו' וכן פי' הר"ן, ולשון זה קשה להולמו דהא לעולם נוהג מדרבנן, וליכא למימר דס"ל דאף דעשו זכר לשמיטה היינו לענין שישמט החוב אבל לא בכל פרטיו שיצטרף לומר משמט אני דהא בסמוך בעובדא דאבא בר מרתא משמע בהדיא דאפי' בזמן הנה צריך לומר משמט אני, לכן ברור דעיקר פוננתו דקשיא לי' לישנא בשביעית דהא בתוך שביעית אינו משמט פלל אף דאסור לתבוע אבל אין צריך לומר משמט אני, ולזה פירש דהכונה באותו העת שנוהג שביעית והיינו בהתחלת שנה שמינית דאז נוהג דין שמיטת כספים של שביעית ולא בשביעית אבל נדאי דשביעית לעולם נוהג מדרבנן עכ"פ, פנ"ל: שם ותלי לי' כו' איתבין אביי כו' תלי לי' גמי.

לא נתבאר מה הנה קושית אביי ותירוצו של רבה, וכ"ש לפי פירוש המפרשים שתולה עיניו ומצפה דמה ס"ד להקשות, ונראה לי לפי דק"ל פפוהו ויהיב לאו פלום הוא אבל פפוהו ופורע חובה פינן דחייב לשלם רוח חכמים נוחה בקה מהני והיינו דמקשה אביי דצריך שיאמר מתנה אני גותן ובנה לא מהני פפוהו ויהיב ומשני דכה"ג פינן דחייב לשלם חובו וכך הוא רצון חכמים שיתן לו מתנה מתנה כזו מהני פפוהו כמו במקר וחוב ונראה לי דכל זה פשהביא לו מעות לשלם רק רוצה לחזור בו וליטלם אבל לכפותו שישלם לו נדאי אסור דהוי לא יגוש גמור, והשתא לק"מ מה שהקשו על רש"י דבטלת פל דיני

שמיטה דנדאי לא בטול כלום ומשמיט חובו ואינו יכול לכופו: שם השתא מיהת אמטינהו
ניהלי.

נראה לי דכוננת אבני דהוי ס"ד דלא מהני אעפ"י פה רק פשהמעות ביד המלנה הלכה
אף שאמר משמט אני מהני אעפ"י פה, אבל פשפך קיבל המעות בחזרה מחמת מאמר
המלנה משמט אני שוב אין חיוב על הלנה לחזור ולפרוע דכבר מחל לו המלנה, לזה אמר
לו פיון דאי הי' אומר לו אז לא הי' מקבל המעות ממילא לא נמחל עדיין וצריה להחזירו
ולומר אעפ"י פה לקיים דברי חכמים להחזיר חוב בפשיעית: שם לא שביק היתרא.

כבר פתבתי שיש להקשות על זה פרוזבול המאןחר למה יפסל לגמרי הא ליפא למיש
כלל לגביה שלא פדין דבחוב שלנה אחר הפרוזבול לא יסמוך על פרוזבול זה דלא שביק
היתר ואכיל איסור ובנדאי יעשה פרוזבול חדש, לכן ברור דרב פרש"ג ס"ל דסובר
בתוספתא דכל פרוזבול קודם החוב הוא דוקא הלכה שפיר שייך לא שביק דלמה ילנה
לו בלי פרוזבול והלנה יטריח לבקש פרוזבול, אבל אנו דקי"ל פה מתניתין דמאןחר
פסול ופרוזבול דוקא אחר החוב ממילא לא אמרינו לא שביק דמי ימר דמיתרמי לי' בי
דינא וגבי גר הצריה שלשה סתם אמרינו מי ימר דמנדקקי לי' כ"ש פאן דצריה עכ"פ
ב"ד חשיב שבדור ולפיכך השמיט רבינו הגדול מימרא דרב יהודה לגמרי וזכר סתם
משנה דכתובות דבלי פרוזבול לא יפרע משום דקי"ל פרוזבול המאןחר פסול כמו
שביארנו: וכתב הרמב"ן ז"ל דאם אמר תנאי הי' לי שלא תשמיטני בפשיעית ג"כ נאמן
במיגו, ולא הי' צריה הרב ז"ל למיגו כלל דהו סברא דלא שביק מהני ג"כ לטענת תנאי
דאי לא התנה הי' עושה פרוזבול ונ"מ במלנה ע"פ דלדברי הרמב"ן ז"ל מיגו לא אמרינו
להוציא, אבל הו סברא דלא שביק מהני להוציא ג"כ ומ"מ אני חוכה במלנה ע"פ שאין
עלי' עדים כלל לא מבעי לדברי הרמב"ן הנ"ל דלא מהני מיגו דהא הלנה יש לו מיגו
דלא לנה כלל אלא אפי' לדידי אפשר דאי אית לי' לנה מיגו לא מהני סברא דלא שביק
כמו דלא מהני חזקה דת"ז היכי דאיכא מיגו פנגדה: בתוס' בד"ה לא שביק ואומר ר"ת
דמהאי טעמא נאמן בלא שבועה.

לא נתבאר פוננת ר"ת ז"ל דאינה שבועה יש פאן פיון שטוען שפא ואין נשבעין על שפא
ומתניתין קא חשיב נשבעין שלא בטענה ולא הוזכר לישבע על פרוזבול ואולי פוננת
ר"ת להורות דהו סברא דלא שביק כמו דאליה להוציא ממון כמו כן פותרת משבועה
ונ"מ פשטוען תנאי הי' דהלנה מכחישו, ומפח סברא דלא שביק אפילו שבועה אין צריה:
בגמרא במאי עסקינו פתב הרש"ב"א דעיקר הקושיא דמשמע להו דלא ישמעבד לראשון
קאמר וכן לאחר יאוש אמאי ישמעבד לראשון, אבל רבו שני אפשר להשמעבד בו דקני
לי' משבאי וכו' וכתב עוד דאפשר דהאי מקשה הוי ס"ל דשבאי לא קני וקרא דוישב
ממנו שבי לא דרשי לקנון ע"ש, ואני תמה כי לפי דעתו דלמ"ד דקני שבאי אין חילוק
בין לפני יאוש לאחר יאוש דלעולם קני לי' שבאי, א"כ ע"כ דלאבני לא קני שבאי כלל
דהא מוקי בהדיא דלפני יאוש לרבו ראשון וקשה הא קני לי' שבאי, אף כבר פתבתי
בסמוך דבש"ס מוכח להדיא דלא פהרש"ב"א בנה ע"ש: שם לעולם לאחר יאוש הרש"ב"א
ז"ל דעתו דה"ה לפני יאוש רק משום סיפא דלשם ב"ח נקט אחר יאוש ויש להבין דעתו
פיון דלשום עבד הוי לשני לשום ב"ח למה ישמעבד לראשון מה בכה דהוי לפני יאוש

הא קני ליי שבאי ושני פדהו לב"ח וקנה את עצמו ומה נ"מ אם פדהו השני עבור עצמו או עבור העבד, וצריך לומר דכל לפני יאוש לא פקע רשות רבו מינן ואי אפשר לעבד שיקנה עצמו ונדוקא לשום עבד דקנאו השבאי למעשה ידיו קונה השני ממנו ג"כ למעשה ידיו, אבל כל שפקע רשות אחרים ממנו רשות רבו ע"כ חוזר עליו ואין העבד קונה עצמו למעשה ידיו: אבל מ"מ אני תמה מאוד דלדבריו הא דקאמר בסמוך אי לפני יאוש קאמריתי היינו פשם ולאחר יאוש פדחוקין, וקשה הא גם לפני יאוש בעינו פדחוקין דבלי הו דחוקין לשום עבד ישמעעבד לשני ומפח דחוקין לראשון ודוקא כמו שהכריע הרשב"א ז"ל גופא אח"כ דהעיקר כפירש"י דלא סגי שישמעעבד מפח דחוקין רק לרבו ראשון: וליכא למימר דהפנונה אי לפני יאוש קאמריתי היינו פאבני דפליג עלי דרבא דשבאי לא קני דהא מוקי לפני יאוש ולשום עבד לראשון הא נדאי ליטא דמי תלה הו דשבאי אי קונה אי לא בהו אי לפני יאוש מיירי או לאחר יאוש ובנודאי יש לפרש לפני יאוש ושבאי קונה ולשום עבד ישמעעבד לשני, וכיון דמספקא ליי לרשב"ג בלאחר יאוש ג"כ ע"כ דס"ל שבאי קונה א"כ גם לפני יאוש בעינו הו דחוקין שלא ישמעעבד לשני ומה שהכריחו להרשב"א ז"ל לפרש פן הוא קושית הרב"ד שהביא שם גם כל הראיות שהביאו בש"ס לא משמע דקנין יאוש הוא רק חזקת מלחמה כמו פסך דמיירי בלי יאוש, אבל לדעתו לק"מ דהכא לא שייך יאוש פלל כמו שהקשה הרשב"א והרב"ד [ומה שרצה הרמב"ן ליישב פבר דהו הרשב"א שם] רק הכא עיקר הקנין חזקת מלחמה וכל שנתיאש שאינו יכול להציל הרי גבר במלחמתו וקנה, אבל כל שיכול להציל עדיין לא גבר במלחמתו ולא הוי חזקת מלחמה פלל וכ"כ הר"ן בד"ה במאי עסקינו ע"ש: והשתא ניחא הא דקאמר רשב"ג בין פה ובין פה ישמעעבד ולשיטת הרשב"א תיקשי פינו דמספקא ליי אי לפני יאוש אי לאחר יאוש היאך יאמר דבר אחד שיתחלק לשנים דבלפני יאוש פנונתו לשום עבד לשני ולב"ח לראשון ולאחר יאוש בתרנוניהו לראשון, ולהנ"ל ניחא דלפני יאוש ג"כ לעולם לראשון דלא קרינו ביי שביו רק פשאינו יכול להציל, אבל בלא"ה לא הוי חזקת מלחמה פנ"ל פשוט וברור: שם שלא יחא פל אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגניסות.

יש לדקדק מ"מ למה ישמעעבד לעולם לראשון הא אי נימא לשום עבד ישמעעבד לראשון שוב לא יפיל עצמו לגניסות דמאיזה צד יסמוך שיפדהו לב"ח מסתמא יפדהו לעבד בפרט דרשב"ג באמת ס"ל דמצנה לפדות עבדים כמו ב"ח וליכא למימר דמ"מ פינו דלשום עבד ישמעעבד לראשון מפילא יסמוך שיפדהו לב"ח דלמה יפדנו לעבד פינו דלא לו יחא, הא ליטא דלעבד יקבל דמיו מראשון כמו ששנינו בתוספתא, ולב"ח לא יקבל דמיו ויפסיד ואולי יש לומר דה"מ שאמרו בתוספתא נותן דמיו היינו לפני יאוש דבהכי איירי התוספתא כמו שפ"י הר"ן אבל לאחר יאוש מפח הו דחוקין אינו נותן דמיו פלל דאי יצטרך ליתן דמיו אפתי יפיל עצמו לגניסות שמה לא ירצה רבו ליתן דמיו או שלא יחא לו דמים ויצא מתחת ידו: אלא שיש להקשות להנה דסברי דבהו דחוקין סגי שישמעעבד לשני וכל שישמעעבד שוב לא יפיל עצמו לגניסות דמנא ידע דשני נוח לו, א"כ תיקשי למה בלשום ב"ח ישמעעבד הא פל שיהא הדין לשום עבד ישמעעבד לשני פשיטא שלא יסמוך העבד להפיל עצמו לגניסות דמאיזה צד יפדהו לב"ח פינו דמצנה לפדות עבדים כמו ב"ח ואין צורך להפקיע משורת הדין מפחדחוקין רק הפל פפי הדין

לשום עֶבֶד לְשָׁנִי וּלְשׁוּם ב"ח לֹא יִשְׁתַּעֲבָד, ועמ"ש בְּתוֹס' בד"ה בֵּין פָּה: שָׁם מֵיִתְּבִי אָמַר לָהֶם רִשְׁבֵּ"ג וְכו' לֹא יָדַע מֵאֵי קֶאֱמָרִי רִבְנָן וְכו'.

הִנֵּה מִפְּשֻׁטוֹת הַסּוּגָל נִרְאָה דְרָבָא חוֹלֵק עַל אַבְיֵי דְלַפְנֵי יֵאוּשׁ לֹא פְּלִיגִי וּלכ"ע אוֹקְמָא אֲדִינָא וְלֹא נִתְחַדְּשׁ בֵּה דְבַר מְדָלָא קֶאֱמַר בְּפִשְׁיטוֹת דְּבִתְרַנּוּיָהּ פְּלִיגִי וּכְמוֹ כֵּן לְאַבְיֵי לֹא פְּלִיגִי אַחַר יֵאוּשׁ כְּלָל דְּנֻדָּאֵי לכ"ע שְׁבַאי קוּנָה, רַק לְפִי דְרָבָא קֶאֱמַר בְּהִדְיָא פְּרִיָּה לְרָבָא מִי קְנִי לִי שְׁבַאי אֲבָל לְפִי מַה דְּמַסִּיק מִשְׁמַע דְּלכ"ע קְנִי לִי שְׁבַאי, וְעוֹד עכ"פ בְּהָא לֹא נִחְלַקוּ שׁוּם פּוֹסֵק דְּהִלְכָה דְּשְׁבַאי קוּנָה לְמַעֲשֵׂה יָדָיו, וּלְפִי זֶה אַבְיֵי לְרִשְׁבֵּ"ג וְרָבָא לְחַכְמִים שְׁנוּיָן הֵן מִמֶּשׁ לְדִינָא וּלְפִי זֶה מַה שְׁנַחְלַק הֶרְאָב"ד עַל הֶרִי"ף דְּפִסְק פְּחַכְמִים רַק הִלְכָה כְּרַש"ב חֲגִינּוּ פְּרָבָא וְרִשְׁבֵּ"ג דְּאֵי פְּאַבְיֵי וְרִשְׁבֵּ"ג חֲגִינּוּ הֵן דְּרָבָא וְחַכְמִים, וְכֵן מוּכַח מִמַּה שְׁדַּחוּ רֵאשִׁית הֶרְאָב"ד מִן הִירוּשְׁלַמִּי דְּהִירוּשְׁלַמִּי פְּאַבְיֵי לְכַף יוֹתֵר מִסְתַּבְּרִין דְּבַרֵּי רִשְׁבֵּ"ג דְּפִסְק דִּינָא לֹא תִקְנָתָא, אֲבָל לְרָבָא מִסְתַּבְּר טַעְמִין דְּחַכְמִים וְהִשְׁתָּא אֵי כְּוֹנֵת הֶרְאָב"ד לְפִסְק פְּאַבְיֵי וְרִשְׁבֵּ"ג א"כ מַה בְּכַף דְּהִירוּשְׁלַמִּי פְּאַבְיֵי, כִּף הוּא דַּעְתּוֹ לְפִסְק פְּאַבְיֵי וְזֵהוּ רֵאשִׁיתוֹ מִן הִירוּשְׁלַמִּי אֲלֵא בְּרוּר מְדַפְּלִיג עַל הֶרִי"ף דְּפִסְק פְּרָבָא וְחַכְמִים ש"מ דְּהוּא בָּא לְפִסְק פְּרָבָא וְרִשְׁבֵּ"ג דְּאֵי פְּאַבְיֵי וְרִשְׁבֵּ"ג חֲגִינּוּ הֵן, וְזֵה בְּרוּר: וּמַעֲתָה אֲנִי תַמְהָה עַל הָרַב בַּעַל כ"מ פ"ח מְהִלְכוֹת עֲבָדִים דְּפִי מַה שְׁפַתְּב הֶרְאָב"ד שָׁם זֵהוּ פְּרִשְׁבֵּ"ג וְכַאבְיֵי דְבָא לְהַשִּׁיג דְּהִלְכָה פְּאַבְיֵי וְרִשְׁבֵּ"ג דְּלֵא פְּהֶרְמַב"ם דְּפִסְק פְּחַכְמִים וְהוּא תַמְוִה דְּכֶבֶר הוֹכַחְתִּי דְּפִשְׁיטָא דְּלֵא יְפִסְק הֶרְאָב"ד פְּאַבְיֵי, וְעוֹד מִנֵּן לּוֹ בְּרַמְב"ם דְּפִסְק פְּרָבָא וְחַכְמִים דְּהָא חֲגִינּוּ הֵן לְדִינָא, וְעוֹד מַה בָּא לְהַשִּׁיג הָא חֲגִינּוּ הֵן, גַּם הֵיאֵךְ קֶאֱמַר זֵהוּ פְּרִשְׁבֵּ"ג וְכַאבְיֵי דְּמִשְׁמַע דְּדְבַרֵּי הֶרְמַב"ם כִּף הֵם, וּבְרוּר דְּעִיָּקֵר כְּוֹנֵת הֶרְאָב"ד לְהַשִּׁיג דְּהוּא סוֹבֵר פְּרָבָא וְרִשְׁבֵּ"ג וּבִין אֵי יְסַבּוֹר הֶרְמַב"ם פְּרָבָא וְחַכְמִים אוֹ פְּאַבְיֵי וְרִשְׁבֵּ"ג רָצָה הֶרְאָב"ד לְהַשִּׁיג עֲלָיו רַק לְפִי דְּהָא בְּרוּר לּוֹ טְפִי דְּהִלְכָה פְּרִשְׁבֵּ"ג מִפַּח כָּל הֶרְאִיּוֹת שְׁהִבִּיא נִיחָא לִי טְפִי לְפָרֵשׁ דְּבַרֵּי הֶרְמַב"ם דְּפִסְק פְּרִשְׁבֵּ"ג וְכַאבְיֵי מִשְׁיַפְרֵשׁ פְּרָבָא וְחַכְמִים רַק גַּם בְּזֵה לֹא נִיחָא לִי דְּרָאוּי לְפִסְק פְּרָבָא וְרִשְׁבֵּ"ג לֹא פְּאַבְיֵי אִף דְּבִירוּשְׁלַמִּי פִּסְק פְּאַבְיֵי אֵין רָאוּי לְהַשִּׁיג עַל זֶה לְסַתּוֹר הַכָּל דְּהִלְכָה פְּרָבָא לְגַבֵּי אַבְיֵי וְזֵה בְּרוּר: גַּם מַה שְׁפַתְּב שָׁם בכ"מ לְתַמּוּהָ עַל הֶר"ן שְׁפַתְּב דְּמַתּוֹסְפָתָא מִשְׁמַע דְּאִפִּי לְשׁוּם ב"ח רַבּוֹ נוֹתֵן דְּמִיּוֹ וְכַתְּב הוּא דְּהוּא תַמּוּהָ דְּמוּכַח בְּתוֹסְפָתָא לְהִיָּפּוּף רַק לְשָׁם עֶבֶד רַבּוֹ נוֹתֵן דְּמִיּוֹ, וּדְבַרֵּי תַמּוּהִין וְלֹא יֵרַד לְסוּף דַּעַת הֶר"ן דְּנֻדָּאֵי לַת"ק רַק בְּלִשָּׁם עֶבֶד רַבּוֹ נוֹתֵן דְּמִיּוֹ דַּס"ל לְשָׁם ב"ח לֹא יִשְׁתַּעֲבָד כְּלָל א"כ הֵיאֵךְ יִתֵּן דְּמִיּוֹ, אֲבָל מְדַקְאֶמַר רִשְׁבֵּ"ג בֵּין כִּף וּבִין כִּף יִשְׁתַּעֲבָד וְרַבּוֹ נוֹתֵן דְּמִיּוֹ מוּכַח בְּהִדְיָא דְּאִפִּי לְשָׁם ב"ח כָּל שְׁהוּא מִשְׁתַּעֲבָד רַבּוֹ נוֹתֵן דְּמִיּוֹ, וְהִשְׁתָּא פִּינּוֹן דְּפִסְק הֶרְמַב"ם בְּלַפְנֵי יֵאוּשׁ דְּלְשׁוּם ב"ח יִשְׁתַּעֲבָד לְרַבּוֹ רֵאשׁוֹן הָיִי לִי לְפִסְקוֹן שְׁיִתֵּן דְּמִיּוֹ דְּהָא לֹא שְׁמַעְנוּ מִי שְׁחוֹלֵק עַל רִשְׁבֵּ"ג בְּזֵה וְאֲדַרְבָּא הָא ע"כ אֲלִיבָא דְּרִשְׁבֵּ"ג הוּא דַּלְת"ק לֹא יִשְׁתַּעֲבָד כְּלָל וְאִף אֵי נִימָא דְּהַתּוֹסְפָתָא מִתְּפָרְשָׁה לְפָנֵי יֵאוּשׁ מְדַס"ל לַת"ק לְשׁוּם עֶבֶד יִשְׁתַּעֲבָד לְרֵאשׁוֹן, אֲבָל אֲנִי פְּרָבָא קו"ל דְּפִלְגִינָהּ אַחַר יֵאוּשׁ אֲבָל לְפָנֵי יֵאוּשׁ לכ"ע יִשְׁתַּעֲבָד לְרֵאשׁוֹן.

אֲבָל מ"מ פִּינּוֹן דְּהָא דִּינָא דְּרַבּוֹ נוֹתֵן דְּמִיּוֹ הוּא מִן הַתּוֹסְפָתָא הַזֶּה וְכִינּוֹן דְּבַתּוֹסְפָתָא מִשְׁמַע דְּאִין חִילּוּק כְּלָל וְכָל הֵיכִי דְּמִשְׁתַּעֲבָד לְרֵאשׁוֹן אִפִּי בְּלְשׁוּם ב"ח רַבּוֹ רֵאשׁוֹן נוֹתֵן דְּמִיּוֹ ה"ה לְדִידֵן דְּמוּקְמִינּוֹ לְאַחַר יֵאוּשׁ, וְלְכּוֹלֵי עֲלֵמָא בְּלַפְנֵי יֵאוּשׁ אִפִּילוּ לְשׁוּם ב"ח יִשְׁתַּעֲבָד לְרֵאשׁוֹן, הִנֵּה לּוֹ לְפִסְקוֹן דְּרַבּוֹ רֵאשׁוֹן יִתֵּן דְּמִיּוֹ וְזֵה בְּרוּר בְּכּוּנֵת הֶר"ן.

ובאמת צ"ל דהרמב"ם הא מילתא דרבו יתן דמיו מסברא קאמר לה ולא מן התוספתא הנ"ל דס"ל דע"כ דלאו דסמכא היא מדלא מקשינו מינה לרבא דמוקי לאחר יאוש הלפך היכי דלשום ב"ח פדאו אמרינן דהוא מסתלק ואין לו דמים אף שיש לומר דנתפנין להפקיר רק שיהא ב"ח ולא שישתעבד מ"מ פנין דלא פדאו לעצמו והפקיר ממנו אין לו פלוג, אבל נדאי מן התוספתא מוכח להדיא דלעולם יתן דמיו וזה ברור, ויש לתמוה על הכ"מ שחשב הר"ן לטועה, ובאמת דבריו ברורים כמו שפתיבתי, ואפשר ליישב עוד דברי הרמב"ם ו"ל דס"ל דהו תוספתא לאחר יאוש ומ"מ רבו נותן דמיו דאף דמשתעבד לשני דראשון אייזש אבל מ"מ פנין דהעבד לא קנה עצמו ביאוש הזה כל עוד שלא נסתלק רשות בעלים ממנו ממעשה ידיו ממילא יכול רבו ראשון לפדותו בממון ממנו אבל לב"ח דקנה העבד עצמו אינו יכול ליתן דמיו, ורשב"ג סובר דלעולם ישתעבד כדחזקי' והיינו לשני וממילא רבו יכול לפדותו ממנו, אבל לפני יאוש לכ"ע אינו נותן דמיו כל שפדהו לב"ח פנין דלולא הראשון לא היה משתעבד לשני כלל, אבל אחר יאוש לחזקי' פנין דלולא הראשון משתעבד לשני מפח דחזקי' לכוף צריף ליתן דמיו, ומה שהקשה הרשב"א דהיא"ס ד"ד שישתעבד לשני פנין שפדאו לב"ח לק"מ דלא פדאו רק שיהא ב"ח לא שישתעבד לראשון, ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה בין כה: שם אתם קונים מהם וכו' זה את זה.

הא דנקט מעיקרא זה מזה נהדר נקט זה את זה, נראה לי דזה מזה הפנונה שיש כאן מקנה וקונה ונקנה, וזה את זה הפנונה שהיא קונה העבד מהעבד בעצמו ולכוף אינו רק למעשה ידיו כי אינו קונה רק מדעת אחרת המקנה אותו ולא שיהא דבר הנקנה הוא המקנה אבל למעשה ידיו שפיר יכול להקנות בעצמו כי גופו אינו נקנה: בתוס' בד"ה לעולם לפני יאוש וכו' לפני יאוש הוא.

ואף דלרבו ראשון לא הוי א"כ מה בכך דלפני יאוש הוא פנין שאינו לראשון בשום פנים דלמא מימנעי ולא פרכי מ"מ קשיא להו שפיר, דע"כ לא אמרינן מימנעי רק אי ישתעבד לראשון ולא יהא ב"ח, אבל מראשון לשני לא שייך מימנעי כמו שכתבו התוס' בסמוך הלפך שפיר הוי מצי לומר לפני יאוש דלרבו שני לא דלא אייזש ומימנעי לא שייך בזה ועמ"ש בסמוך: בד"ה דלמא מימנעי ולא פרכי וא"ת וכו' ואף דלכאורה משמע דלת"ק ליכא מצנה לפדות עבדים א"כ מה בכך דמימנעי פנין דלשום עבד הוא לא איכפת לו, וצריף לומר דמשמע להו דע"כ דחששו לפדותו אפי' לעבד דאל"כ השתא נמי לא היה להם לחוש דילמא מימנעי דהא ישאר עבד, וליכא למימר דהקפידו שיהא ב"ח דהא משחרר עבדו עובר בעשה והיכן מצינו מצנה לפדות עבד לב"ח רק עיקר החשש שלא ישתקע ביד השבאי: איברא יש להקשות אי פנונתם להקשות דכשפדאו לשום עבד ניהוש ולשום ב"ח ניהוש א"כ מה זה שתירצו דאין ראוי לגזול דכיון דלב"ח לא משתעבד כלל אינו גוזל פלוג במה שפודהו לשם עבד, גם יש לדקדק דתחלת לשונם מורה דשייך הטעם רק אין ראוי לגזול וסוף לשונם דלא שייך הטעם רק במצנה: לכן נראה לי דקושייתם מתחלקת לתרתי דמעיקרא הקשו דיהא הדין בלשם עבד ישתעבד לשני' ובהכי סגי לסלק חשש דילמא מימנעי ומה צורך לחדש לשם ב"ח לא ישתעבד דטובא איכא דפרכי לשם עבד פנין שישתעבד לשני וממילא אפילו תימא דלב"ח ישתעבד לראשון לא מימנעי דפרכי לי' לעבד, ואף דליכא מצנה לפדות עבדים ה"מ דבעינו מצנה דלולא

זה לא מפסיד מעותיו לפרקו לשום ב"ח אבל לפרקו לשום עבד בלי מצנה פרקנו ואהא תירצו דאין ראוי לגזול שאם אתה אומר לב"ח משתעבד לראשון לשום עבד גזול הוא מזה עבדו, אמנם יש עוד מקום לומר דניחוש בתרנונייהו דילמא מימנעי והשתא לא שנייך דגזול לתבירו פנין דלב"ח ג"כ לא משתעבד, ואהא פתבו דלא שנייך האי טעמא רק אי פודהו לשום מצנה ומ"מ ישתעבד אז מימנעי אבל השתא דלשום מצנה לב"ח לא ישתעבד אף שישתעבד בלשם עבד לא מימנעי דמ"מ ימצא מי שיפדהו למצנה לב"ח משא"כ אי לא היה מצנה בנדאי לא הוי פרקי לי להפסיד בחנם רק לפי דהוא מצנה לא מימנעי משא"כ אי גם למצנה ישתעבד לראשון בנדאי מימנעי, ודוק: בד"ה בין פה וכו' ומיהו נוכל לומר כו' ולדעתי יש להוכיח מסוגיות הש"ס דבין לשום עבד בין לשום ב"ח ישתעבד לרבו שני לרשב"ג מדקאמר לקמן אי לפני יאוש קאמריתו היינו פשם אי אחר יאוש היינו דחזקי, וקשה פנין דהך דחזקי מהני להפקיע משורת הדין כ"ש דמספיק שלא ניחוש דילמא מימנעי מפח הך דחזקי וא"כ לפני יאוש נמי יכול לחלוק על רבנן מפח הך דחזקי וע"כ משום דסגי לחזקי שישתעבד לשני לכה קאמר להו פשם דמשתעבד לראשון, גם מה שהקשה הרשב"א פנין דשני לב"ח פרקי היאך ישתעבד לו, ואינה קוש' דלא פרקי רק שיהא ב"ח לא שישתעבד לראשון, וכן צריך לומר בתוספתא דס"ל לרשב"ג בין פה ובין פה ישתעבד ורבו נותן דמיו והיינו אפי' לב"ח וקשה הא לב"ח פרקי והפקיר ממונו וע"כ דלא הפקיר רק שיהא ב"ח לא שישתעבד לראשון אף כפר פתבתי בש"ס שיש להקשות ע"ז דמה צורך להפקיע משורת הדין לחזקי נמא לשום עבד לשני ולב"ח הוי ב"ח וממילא לא יפיל עצמו לגייסות דמאיזה צד יסמוך שיפדהו לב"ח פנין דמצנה לפדות עבדים כמו לב"ח בנדאי יפדהו לעבד וישתעבד וע"כ דכל שלא ישתעבד לראשון יפיל עצמו לגייסות, כפירוש רש"י: בד"ה אי לפני יאוש קאמריתו אעפ"י שמתפק וכו'.

תמוההוא דהיאך יחלוק רבא על רשב"ג, ומה דשמעינן לי לרשב"ג דיש לומר דפליגי רבנן בהא יסבור רבא בהחלט דלא פליגי, ואולי יפרש רבא הא דקאמר רשב"ג לא ידע מאי קאמרי רבנן הפנונה דלא ידע אי רק לפני יאוש אמרי או רק אחר יאוש או בתרנונייהו וברא לחלוק בכל אופן, והשתא רבא פחר לו דפליגי גם אחר יאוש ורבנן ורשב"ג בכל גוונן אף כפר השגתי לעיל על הרשב"א דלרבא לפני יאוש לא קני לי שבאי רק אחר יאוש דוקא אף אי נפרש הך דחזקי לרבו שני ניחא ונפיר יש לפרש דלפני יאוש ג"כ קני לי שבאי וצ"ע: דף ל"ח ע"א בתוס' בד"ה בחזקה, פי' בקונטרס וקשה וכו'.

דבריהם תמוהין לפע"ד, דהמענין היטב בפירוש"י יראה מבואר דמפרש דהך חזקה אינה חזקה של עבד פנעני דהיינו חזקה של עבדות אבל פאן בחזקת מלחמה מיירי דהיינו חזקת יאוש דבלי יאוש אינה חזקת מלחמה כל שייכול להציל ולא גבר במלחמתו, וכן מבואר בר"ן להדיא ממש כפירוש"י דאינה חזקת של הנעילו הלבישו רק חזקת יאוש ומלחמה, ע"ש: בד"ה עמון ומואב, וכי היכי דקנו ארצם וכו'.

ולדעתי דאדם גופא ילפינן מינה דנדאי לא הרג סיחון כל אנשי מואב ועמון רק כבש העיירות ומשל עליהם, א"כ כאשר גברו ישראל והורישו את הארץ כל הבהמה ושלל הערים היאך הנה מותר להם שלל עמון ומואב וע"כ משום דסיחון קני להו למעשה

ידיהם וכל שללם הי' של סיחון וכשלקחו מהם ישראל מסיחון נטלו ולא מהם וש"מ
דסיחון קנה עמון ומואב למעשה ידיו ועמ"ש בסמוך: בד"ה דכתיב וישב ממנו שבי, ואם
תאמר למה לי השתא וכו' אי לאו דאשפתן דטהרו וכו' דבריהם צריכין ביאור דמה ענין
הך דטהרו למילף קנין מנישב ממנו שבי ואי לא טהרו לא.

וברור דכוננת התוס' דנדאי מהך דעמון ומואב ליפא למילף קנין אדם כמו שפיתבו מקודם
רק קנין קרקע רק הואיל וכבר למדו קנין אדם מק"ו למדו דקונה בחזקה כמו קרקע.
והשתא פנין דשמענו דחזקת מלחמה דהיינו שבי הוי לי' קנין א"כ פדכתיב וישב ממנו
שבי ש"מ דכמו שבי דעלמא הוי דהוי קנין הכא נמי הוי קנין, אבל אי לאו דטהרו בסיחון
לא הוי ידעינו פלל דשבי הוי קנין לאדם וממילא לא מוכח דוישב ממנו שבי הפוננה
קנין דבעלמא נמי שבי לאו קנין הוא הלכך הפל בעינו ק"ו להורות קנין באדם דאין
ללמוד אדם מקרקע לעיקר קנין, תדע דאדם אינו קונה גופו וקרקע קונה גופה רק פנין
דכבר שמענו דקונה אדם בכסף עכ"פ ילפינו מקרקע דקונה גם בחזקה והדר עמון ומואב
להורות קנין חזקה, וישב ממנו שבי דגם את ישראל קונה, ולפי מה שפיתבתי לעיל
דמאדם גופא ילפינו מעמון ומואב ג"כ ניחא דכיון דנקט קרא בסיחון ובנותיו בשבית
למלאך אמורי סיחון והתם הוי שבי קנין א"כ הכא נמי וישב ממנו שבי הפוננה קנין כמו
שבית דהתם אף לפי זה יקשה הך ק"ו דמעיקרא למה לי, אבל לפי מה שכתבו התוס'
לעיל דרק קרקע ילפינו מהתם אתי שפיר ולק"מ קושית מהרש"א: אף יש לדקדק אי
ס"ד דלא ילפינו מעמון ומואב רק קנין קרקע כמ"ש התוס' א"כ מנא לן דקני סיחון
בחזקה דלמא משום דעמון ומואב ג"כ לא קני לקרקע שלהם רק כל שהם היו יושבין
עליה אמרה תורה לא תצורם אבל פשאינם עליה והם לא קני להו דאינהו ג"כ במלחמה
לקחו אותה פדכתיב פרשת דברים וכל שנגזשו ע"י סיחון ממילא אפ"ל לא קנה סיחון
היו יכולים ישראל לירש ארצו.

ואי נימא דאפתי נשארו עמון ומואב על אדמתם רק סיחון הי' מושל עליהם א"כ הדר
מוכח קנין דאדם גופא וצריף לומר דנדאי נשארו ומ"מ ליפא למילף קנין אדם רק מחמת
הקרקע אבל ממה שלקחו שלל הערים פנין שהיו מטלטלין קנה אותם סיחון בנדאי והוי
כשלו וישראל ממנו לקחום רק הקרקע אי לאו דקנאוה סיחון במלחמה פנין שנשארו
ממואב שם אף שנהרגו פולם ע"י ישראל מ"מ הרי נשארו מהם ביתר ערי מואב ולא
היו יכולין לירש הארץ והוי כמו סביבות מואב השניף להם אף שאין דרין שם בנדאי
הי' אסור וע"כ דסיחון קנה הארץ בחזקה, ונראה לי שזה פוננת הפתוב עתה ילחכו הקהל
את כל סביבותינו פלחוף השור את ירק השדה, והיינו שחשבו פנין שיהוטר להם ארץ
סיחון אף שהי' מהראוי שלא לירש פנין דשניף להם ש"מ שלא נאסרו רק במקום שהם
דרים ויושבים ממש אבל בסביבות שלהם לא נאסרו ובאמת הי' זה טעות כי ארץ סיחון
שאני שקנה סיחון בחזקת מלחמה אבל סביבות עמון ומואב נאסר להם: בגמרא קשיא
דר"י אדר"י.

קשיא לי היאך מודה הך דהכא לדחוקי' פנין דאם יפדוהו ישמעבד א"כ היאך יעלה על
הדעת דלכך יפיל עצמו לגייסות על סמך שיברח, ועוד אי ס"ד דחיישינו להכי מאי משני
השתא לקטלה וכו' הלא הפל עושה פדי שיהא ב"ח ומה שהפיל עצמו הי' לברוח פדי

שִׁיחָא ב"ח פִּינּוּן שְׂפָרָה הַדִּין דַּע"י זֶה נַעֲשֶׂה ב"ח וְרַחוּק לֹוֹמֵר דְּבִאֲמַת כֶּף הַכּוֹנֵנָה הַשְּׂמָא לְקַטְלָא וְכוּ' דְהֵינּוּ דְלֹא חֵיִשִּׁינּוּ שְׁיִפִּיל עֲצָמוּ לְגִיּוֹסוֹת עַל סְמָךְ לְבָרוּחַ לְפִי שְׁיִשׁ חֲשַׁשׁ סִפְנָה דְאִין זֶה בְּמִשְׁמַע כָּלִל: וְנִרְאָה לִי דְמַכְּפָאן רֵאִי לְהִנָּה דְמַפְרָשִׁי דְלַחֲזַקְיָ לְעוֹלָם לְרַבּוּ רֵאשׁוֹן וּבּוֹדַאי דְלְכֹאזְרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְדִידְהוּ מַה מוֹעִיל בְּמָה שְׂאָם יִפְדוּהוּ יִהְיֶה לְרַבּוּ רֵאשׁוֹן ס"ס יִפִּיל עֲצָמוּ וְיִחְשׁוּב שְׂלֵא יִפְדוּהוּ כָּלִל וְאִי נִימָא דְכָל שְׁיִפְדוּהוּ יִהְיֶה לְרַבּוּ רֵאשׁוֹן שׁוֹב לֹא יִפִּיל עֲצָמוּ דְיִבְרָא שְׁיִפְדוּהוּ וְיִחְזוֹר לְרַבּוּ, א"כ בְּעֵבֶד שְׂבָרַח לְמֵאִי נִיחֻוּשׁ ס"ס לֹא יִפִּיל עֲצָמוּ מִחֲשַׁשׁ שְׁיִפְדוּהוּ.

אַבְל בְּאֲמַת לַק"מ דְלִהָדָּ דִיעָה אֲמֵרִינוּ דְעֵיקָר פְּנוּנְתוֹ לְהַפְקִיעַ עֲצָמוּ מִיַּד רַבּוּ זֶה יִהְיֶה בְּיַד מִי שֶׁהוּא אֲדָה"מ אִם הוּא מְוֹפְקָע מְמַנּוּ לְגַמְרִי, אַבְל אִם לֹא מְהֵנִי יֵאוּשׁ וְאִינוּ מְוֹפְקָע מִרֵאשׁוֹן אֲרָף שְׂלֵא יִהְיֶה ת"י שׁוֹב לֹא יִפִּיל עֲצָמוּ לְהִיּוֹת תַּחַת שְׁנֵי אֲדוּנִים כִּי רְשׁוֹת וְשִׁיעֵבּוּד רַבּוּ רֵאשׁוֹן עֲדִינּוּ עֲלֵיו וְגַם הַשְּׁנֵי לְכָף תִּקְנוּ חֲכָמִים שְׂלֵא יִהְיֶה מְוֹפְקָע מִתַּחַת יַד רַבּוּ רֵאשׁוֹן וְלֹא יוֹעִיל יֵאוּשׁ וּמְמִילָא לֹא יִפִּיל עֲצָמוּ לְגִיּוֹסוֹת, וְהַשְּׂמָא מְמִילָא אִי בְּרַח ג"כ רֵאִי שְׁיִשְׁתַּעֲבֵד כִּי מְאִיזָה צַד לֹא יִשְׁתַּעֲבֵד ע"כ מִשׁוּם דְּפָקַע רְשׁוֹת רַבּוּ רֵאשׁוֹן מְמַנּוּ בְּיֵאוּשׁ, וְאִם אִתָּהּ אֲוֹמֵר כֵּן יִפִּיל עֲצָמוּ לְגִיּוֹסוֹת דַּס"ס פָּקַע רְשׁוֹת רַבּוּ רֵאשׁוֹן מְמַנּוּ וְע"כ דְלֹא פָקַע וְלֹא מְהֵנִי יֵאוּשׁ א"כ מְמִילָא לֹא מְהֵנִי בְּרַח פִּינּוּ דְהוּי כְּלֵא נְתִיבֵאֵשׁ כָּלִל וְאִתָּהּ מְשִׁנֵי דְעֵבֶד כְּזֶה דְבוֹרַח מְגִיּוֹסוֹת וּמְכַנִּים עֲצָמוּ בְּסִפְנָה מְעִיקְרָא לֹא תִקְנוּ גַבִּי דְלֹא מְהֵנִי יֵאוּשׁ דְלֹא חֵיִשִּׁינּוּ שְׁיִפִּיל לְגִיּוֹסוֹת פִּינּוּ דְחֻזִּינוּ דְנִכְנַס בְּסִפְנָה לְבָרוּחַ מְהֵם וְזֶה בְּרוּר, אַבְל לְהִנָּה דַּס"ל דְּמַפְחַח דְחֻזְקִי לְרַבּוּ שְׁנֵי סְגִי אֲלֵמָא דְעֵיקָר שְׁיִפִּיל לְגִיּוֹסוֹת כְּדִי שְׁיִחָא ב"ח לֹא שְׁיִשְׁתַּעֲבֵד א"כ אִי אֲפֻשֵׁר לְחֻוּשׁ עַכְשָׁיו בְּזֶה הָעֵבֶד רַק שְׁיִפִּיל לְגִיּוֹסוֹת כְּדִי שְׁיִבְרַח דַּא"כ הָרִי יִשְׁתַּעֲבֵד לְגִיּוֹסוֹת וַא"כ קָשָׁה חֲדָא מַה ס"ד לְחֻוּשׁ לְזֶה וְעוֹד מֵאִי מְשִׁנֵי עֲלֵה פִינּוּ שְׁעוּשָׁה כְּדִי לְבָרוּחַ כַּנ"ל וְדוּק: שָׁם שְׁלַחוּ לִי אֲנִי פְרַשְׁבָּ"ג ס"ל אֲתָּ וְכוּ'.

יֵשׁ לְהַבִּין לְאִיזָה צוּרָף שְׁלַחוּ לּוֹ דַּעְתָּם הוּי לְהוּ לְשַׁלּוֹחַ בְּפִשְׁיטוֹת דְּפִרְקוּהָ לְשׁוּם אֲמֵהָתָא וּבִינּוּ לְרַשְׁבָּ"ג בֵּין לְרַבְּנָן יִשְׁתַּעֲבֵד בָּהּ, וְנִרְאָה לִי בְּרוּר דְכָף הַכּוֹנֵנָה דְנוּדַאי הֵם פְּרַקוּהָ תִיכְרָף עַל מְנַת לְשַׁלּוֹחַ אוֹתָהּ לְשְׁמוּאֵל וּלְפִי שְׁיִשׁ נ"מ אִי פְרַקוּהָ לְב"ח אִין רַבּוּ נוֹתֵן דְמִיּוֹ וְאִי לְשׁוּם עֵבֶד רַבּוּ נוֹתֵן דְמִיּוֹ כְּמוֹ שְׁפַתְבַּהּ הַרְמַב"ם פ"ח מַה"ע לְהַדְיָא וְהֵם הָיוּ רוֹצִין לְהַחְזִירָהּ לּוֹ בְּחֻנָּם וְלֹא שְׁיִחָא דְרָף מִתְּנָה רַק שְׁיִפְטֵר מִן הַדִּין לְשַׁלֵּם לְזֶה שְׁלַחוּ לּוֹ דְהֵם לְפִי דַּעְתָּם פְּרַשְׁבָּ"ג הָיוּ פוֹדִים אוֹתָהּ לְשֵׁם ב"ח וּבְדִין הוּא שְׁתַּשְׁתַּעֲבֵד בְּחֻנָּם לְרַבָּה רֵאשׁוֹן רַק מִחֻמַּת שְׁהָיוּ יִרְאִים שְׂמָא הוּא דַּעְתוֹ כְּרַבְּנָן וְלֹא יִשְׁתַּעֲבֵד בָּהּ לְזֶה פְרַקוּהָ לְשֵׁם עֵבֶדוֹת אַבְל כְּמוֹ דְלַב"ח אִין לְהֵם דְמִים דְהַפְקִירוּ מְמוּנָם כְּמוֹ שְׁפַתְבַּהּ הַכ"מ שָׁם כְּמוֹ כֵּן לְשֵׁם עֵבֶדוֹת הַפְקִירוּ מְמוּנָם רַק שְׁפַדְאוּהָ לְעֵבֶדוֹת כְּדִי שְׁיִשְׁתַּעֲבֵד בָּהּ שְׁמוּאֵל אֲפִי לְרַבְּנָן וְכִינּוּ שְׁהַפְקִירוּ מְמוּנָם מְמִילָא הַשְּׁפַחָה חוּזְרַת לְשְׁמוּאֵל דְהָא לְפָנֵי יֵאוּשׁ הִיא וְשְׁלוֹ הִיא וְדְמִים הַפְקִירוּ וְהֵינּוּ דְקָאֵמֵר דְהוּי ס"ל לְפָנֵי יֵאוּשׁ הוּי דְאִי לְאַחַר יֵאוּשׁ הוּי וְס"ל כְּרַבָּא א"כ הוּי לְהוּ לְשַׁלּוֹחַ בְּפִשְׁיטוֹת דְּפִרְקוּהָ לְאַמְהָתָא דְמִדִּינָא פְּשִׁיטָא דְחֵיב לִיתֵן דְמִים דְלֹא שְׁיִיָּד בְּזֶה הַפְקָר דַּא"כ זְכָה הָעֵבֶד בְּעֲצָמוּ דְלְאַחַר יֵאוּשׁ הוּא רַק ע"כ צְרִיכִין הֵם לְזַפּוֹת בְּעֵבֶד לְקַנּוּתוֹ מְשַׁבְּאִי א"כ פִּינּוּ דְאַחַר יֵאוּשׁ הוּא הָרִי נוֹתֵנִין אוֹתָהּ לְשְׁמוּאֵל בְּמִתְנָה וְאִי רְצוּ לִיתֵן אוֹתָהּ לּוֹ בְּמִתְנָה יֵאֲמָרוּ בְּפִשְׁיטוֹת דְּפִרְקוּהָ לְאַמְהָתָא שְׁיִשְׁתַּעֲבֵד בָּהּ, וּלְק"מ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בְּזֶה וְעַמ"ש בְּתוֹס': בְּתוֹס' בַּד"ה וְאִינְהוּ ס"ל, תִּימָא וְכוּ' לְתַת לּוֹ בְּמִתְנָה.

דבריהם צריכין ביאור תדא דלמה להו לומר מרשב"ג מהא דקאמרי את אי פרבנן ס"ל ג"כ מוכח פן דאי לאחר יאוש משמעבד לשני נהם לא היו רוצים ליתן לו מתנה גם קשיא לי במה נפשך אי קבלו דמים משמואל עבורה אין זו מתנה ואי לא קבלו דמים השתא נמי דהוי לפני יאוש הוי לי מתנה דהא קי"ל דרבו נותן דמיו כמו ששנינו בתוספתא להדיא, וליכא למימר דמשום דהוי ס"ל פרשב"ג והיו רוצים לפורקה לב"ח לולא דהוי חיישי דאיהו פרבנן ס"ל וממילא הפקירו ממונם, דמ"מ אפתי תיקשי דאפי' אי ס"ל פרשב"ג הי' להם לגלות לו באיזה אופן רצו לפורקה דנ"מ בנתינת דמים: ומה שגראה לי בכוננת התוס' בהקדים שתי הקדמות, תדא דס"ל דלפני יאוש בין פדאו לשם ב"ח בין לשום עבדרבו נותן דמיו כמו ששנינו בתוספתא להדיא רשב"ג אומר בין פדו ובין פדו ישמעבד ורבו נותן דמיו כמו שכתב הר"ן דלא פהרמב"ם פירק ח' מה"ע דמחלק בזה, שנית ס"ל דה"מ לפני יאוש אבל לאחר יאוש כל שהדין לרבו ראשון מפת דחזקת' אינו צריף ליתן דמיו כלל דאל"כ לא הועילו בתקנתם כלל דאפתי יפיל עצמו פשיקניטנו רבו פדי להפסידו כמו שאמרו גבי מדליק הגדיש, ועוד פעמים שלא יהא לו מעות ולא ישוב עוד לרבו, וכבר הוכחתי דבר זה לעיל בראיה ברורה דאל"כ תיקשי כל שיהא הדין לשום עבד לרבו ראשון סגי בכך דשוב לא יפיל עצמו לגניסות דיפדוהו לשם עבד ומאיה צד יחשוב דיפדוהו לב"ח פיון דמצנה לפדות עבדים כבני חורין מסתמא יפדוהו לעבד פיון שיקבל דמיו מרבו ראשון וע"כ דלחזקת' אינו מקבל דמיו כלל מתקנת חכמים.

והתוספתא אליבא דאביי לפני יאוש כמו שכתב הר"ן להדיא וכן ברמב"ם לא זכר רק בלפני יאוש דנותן דמיו: ומעתה כל דברי התוס' מבוארים דנדאי קשיא להו דקאמרי אנו פרשב"ג ס"ל את אי פרבנן ס"ל אנו לשום אמהתא וכו'.

וקשה אליבא דרשב"ג ג"כ הוי להו להודיע לשמואל אי לשום ב"ח פרקוה או לשום אמהתא פרקוה וע"כ דלרשב"ג אין כאן שום נפקותא בהא רק לרבנן יש נ"מ דבהא תשמעבד ומהא לא, והשתא שפיר כתבו דאי נימא דלרשב"ג לשום עבד לרבו שני ניחא דדייק שפיר לפני יאוש הוי, והיינו דלא זכר בדברי רשב"ג פיצד פרקוה דלעולם לראשון ורבה נותן דמיה ואין נ"מ אבל אי לאחר יאוש מיירי פיון דלשום עבד לרבו שני א"כ הי' חייב ליתן דמי ולשום ב"ח לרבו ראשון ואינו נותן דמיו דמפת ה' דחזקת' פשהוא לרבו ראשון אינו נותן דמיו פנ"ל, א"כ אפי' לדעתם פרשב"ג הנה להם להודיע פיצד פרקוה, וליכא למימר דלכך לא הודיעו משום דס"ס לא רצו ליתול דמי' שהיו רוצים לתתה לו במתנה, על זה כתבו דלא מסתבר שהיו רוצים ליתן אותה במתנה אבל למאן דמפרש בלאחר יאוש מפת דחזקת' לעולם לרבו ראשון אפי' לשם עבד בנדאי קשה דמנא לן לפני יאוש דלמא אחר יאוש, ולדידהו דהיו סוברים פרשב"ג לא היו צריכין להודיע כלל דס"ס לרבו ראשון מפת דחזקת' ואינו נותן דמיו, פנ"ל, וניחא אחר יאוש כמו לפני יאוש, וזה ברור לפע"ד בכוננתם, ומ"מ כבר כתבתי בש"ס ליישב עיקר הקושיא אפי' למ"ד לחזקת' לעולם לרבו ראשון ע"ש: בד"ה אלא אפי' גיטא דחירותא, כאביי ס"ל דלרבא פיון דאמר ישמעבד בעי גט שיחרור.

לכאורה קשה למה יועיל גט שיחרור פיון דאחר יאוש הוא ורק לשני משמעבד, וצריף לומר דוקא כשאין לו רשות שום רב עליו אז לא מיקרי עבד אבל כל שיש רשות אחרים

עָלְיוֹ אֶכְתִּי לֹא פָקַע רְשׁוֹת רַבּוֹ מִמֶּנּוּ לְעַנְּנֵי שִׁיחְרוֹר מִשֵּׂא"כ לְאַבְיֵי זָכָה הָעֶבֶד בְּעֶצְמוֹ
אֲחֵר יְאוּשׁ וְאֵין לוֹ שׁוּם רְשׁוֹת רַבּוֹ עָלְיוֹ לֹא בְּעֵי גִט שִׁיחְרוֹר פֶּלֶל: וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס'ס'
מוֹכַח דְּאַבְיֵי וְשִׁמוּאֵל חוֹלְקִין עַל רַבָּא דְאַחֵר יְאוּשׁ לֹא מִשְׁתַּעֲבָד לְשִׁנֵּי וּקְרָא דְוַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ
שְׂבִי לֹא דְרָשִׁי פֶּלֶל, אֲבָל כְּבָר הוֹכַחְתִּי לְעִיל דְּדַעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּבָהָא לֹא פְּלִיגֵי אַבְיֵי
וְרַבָּא פֶּלֶל רַק אַבְיֵי לִית לִי תַקְנָתָא דְחִזְקִי לְרִשְׁבִּי"ג וְרַבָּא לִית לִי תַקְנָתָא דְמִימְנָעֵי וְלֹא
פָּרְקִי לְרַבִּנּוּ, גַּם בְּאַמַּת מִשְׁמַע הָכִי בִּשְׂ"ס לְעִיל דְּלִיכָא מֵאן דְּפָלִיג בְּהָא דְשַׁבְּאֵי קוּנְהָ
בְּשַׁבְּאֵי בְּחִזְקַת מְלַחְמָה, גַּם הָוֵי לְהוּ לִשְׂ"ס לְהַקְשׁוֹת לְרַבָּא מִשְׁמוּאֵל דְּמוֹכַח דִּס"ל דְּשַׁבְּאֵי
לֹא קָנִי פֶּלֶל: לְפִיכָּךְ אֲנִי אוֹמֵר דְּהָא בְּהָא תְּלִיָא דְשִׁמוּאֵל לְטַעְמֵי דְּמַפְקִיר עֲבָדוֹ אֵין צָרִיךְ
שִׁיחְרוֹר פֶּלֶל, הַלְּפָדָּה נְהִי דְשַׁבְּאֵי קוּנְהָ לְמַעֲשֵׂה יָדָיו אֲבָל הוּא כְּבָן חוֹרִין גָּמוּר הוּא פִּינּוּ
דְּאַיִצְאֵשׁ רַבּוֹ מִינֵי אֵין צָרִיךְ שִׁיחְרוֹר פֶּלֶל א"כ יִשְׂרָאֵל הַקּוּנְהָ אוֹתוֹ מִן הַשַּׁבְּאֵי הָוֵי כְּשַׁבְּאֵי
שִׁשְׁבָּה יִשְׂרָאֵל גָּמוּר וְקָנְהוּ יִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ דְּפָשִׁטָא שְׂאִינּוּ מִשְׁתַּעֲבָד בּוֹ דְּלֹא מְצִינּוּ ע"ע
יִשְׂרָאֵל רַק בְּמַכְרוּהוּ בְּגִבְתּוֹ אוֹ מוֹכֵר עֶצְמוֹ, וְכָל זֶה בְּזַמַּן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג דְּנוֹקָא אֲבָל לְקִנּוּת
ע"ע מִיָּד שַׁבְּאֵי לֹא שְׁמַעְנּוּ וְאֵינּוּ יָכוֹל רַק לְתַבְּנֹעַ דְּמִיּוֹ מִן הָעֶבֶד כְּדַכְתִּיב אוֹ דוֹדוֹ אוֹ כּוֹן
דוֹדוֹ יִגְאָלְנּוּ וְלֹא שִׁיִּשְׁתַּעֲבָד עִמּוֹ, אֲבָל לְדִידִין דְּקִי"ל דְּצָרִיךְ גִּט שִׁיחְרוֹר מִמִּילָא לְכ"ע פִּינּוּ
דְּשַׁבְּאֵי קָנִי לִי וְעַדִּין שֵׁם עֶבֶד עָלְיוֹ כֹּל הַקּוּנְהָ אוֹתוֹ מִשַּׁבְּאֵי הָוֵי עֶבֶד גָּמוּר דִּידִין
וּמִשְׁתַּעֲבָד עִמּוֹ, כְּנ"ל בְּרוּר בְּזֵה: בְּד"ה הַמַּפְקִיר עֲבָדוֹ אֵין לְהַקְשׁוֹת וְכו'.

דְּבַרְיָהֶם צ"ע מֵאֵד חָדָא דְהָוֵי לִי לְהַקְשׁוֹת תִּיכְפֵּה לָמָּה לִי שְׁטֵר יִפְקִירְנּוּ כְּמוֹ דְּמַקְשָׁה אַח"כ
בְּע"ע, גַּם מַה שֶּׁפְּתַבּוּ וּמֵאֵי מְשַׁנֵּי נְמִי הֵתֵם כּו' וְהָא קוֹשְׁיָא זֹו לֹא עַל שְׁטֵר דְּע"ע דְּבַרְיָתָא
קוֹשְׁיָא הָא בְּמִשְׁנֵה דְּקַתְנֵי שְׁטֵר דְּעֶבֶד כְּנֻעֵי קִשָּׂה לָמָּה לִי שְׁטֵר יִפְקִירְנּוּ, וְהִנֵּה לְכַאֲוֵרָה
חֲשַׁבְתִּי דְּכַנּוּנַת הַתּוֹס'ס' דְּנֻדָּאֵי פִּינּוּ דְּבִפְרִיזֵשׁ אֲמַר שִׁמוּאֵל מַפְקִיר אֵין צָרִיךְ שְׁטֵר ע"כ
דְּסוֹבֵר הַפְּקֵר וְשְׁטֵר תְּרֵי מִיְלֵי גִינְהוּ וְהָא מְהֵי וְהָא מְהֵי רַק פִּינּוּ דְּחִזְזִינּוּ הֵתֵם דְּמַקְשָׁה
לָמָּה לִי שְׁטֵר לִימָא זִיל ש"מ דְּהָא לֹא אֲמַרִּינּוּ זִיל וְשְׁטֵר תְּרֵי מִיְלֵי גִינְהוּ וְהָא מְהֵי וְהָא
מְהֵי דַאל"כ לֹא הָוֵי מַקְשָׁה הֵתֵם מִיְדֵי, א"כ תִּיְקַשֵּׁי לְשִׁמוּאֵל לָמָּה לִי שְׁטֵר זִיל מְהֵי
וְשִׁמוּאֵל לִית לִי גּוֹפּוֹ קְנֻי דַאל"כ גַּם הַפְּקֵר לֹא הָוֵי מְהֵי דְּכִינּוּ דְּגּוֹפּוֹ קְנֻי בְּעֵי שְׁטֵר דְּנוֹקָא
וְע"כ דְּלֹא אֵיכְפַת לִי לְשִׁמוּאֵל גּוֹפּוֹ קְנֻי דְּלִיבְעֵי שְׁטֵר דְּנוֹקָא א"כ גַּם זִיל מְהֵי וְהַשְׁתָּא
ס"ל דְּהַשְׂ"ס דְּהֵתֵם דְּמִשְׁנֵי גּוֹפּוֹ קְנֻי לִית לְהוּ דְּשִׁמוּאֵל גַּם בְּהַפְּקֵר וְהַדָּר הַקְשׁוֹ דְּהַפְּקֵר
נֻדָּאֵי מְהֵי וְכְמוֹ דְּמַקְשָׁה לִימָא זִיל הָוֵי לִי לְהַקְשׁוֹת יִפְקִיר דְּלכ"ע לְעַנְּנֵי הַפְּקֵר לֹא אֵיכְפַת
לָן גּוֹפּוֹ קְנֻי דְּלכ"ע לֹא בְּעֵי שִׁיחְרוֹר רַק לְהַתִּיר בְּבַת חוֹרִין וְזֵה לֹא שְׁיִיךְ בְּע"ע, וְאַהָא
תִּירְצוּ וְכו': אֵיבְרָא לֹא נַח דְּעַתִּי בְּפִי זֵה דְּכִינּוּ דִּידְעוּ הַתּוֹס'ס' דְּמַהַפְּקֵר לֹא קוֹשְׁיָא דְּתֵרִי
מִיְלֵי גִינְהוּ הָוֵי לְהוּ לְתַרְזַן גַּם הֵתֵם דִּיִּפְקִיר לֹא קוֹשְׁיָא פֶּלֶל דְּשְׁטֵר מְהֵי וְהַפְּקֵר מְהֵי כְּמוֹ
דְּלֹא קוֹשִׁי לְהוּ לְשִׁמוּאֵל הָכָא לָמָּה לִי שְׁטֵר יִפְקִירְנּוּ: לְכֹן נִרְאָה לִי דְּהַפְּקֵר בְּעֶבֶד כְּנֻעֵי
לֹא קוֹשְׁיָא פֶּלֶל דְּטוֹבָא מִשְׁכַּחַת לָהּ דְּלֹא שְׁיִיךְ הַפְּקֵר רַק שְׁטֵר כְּגוֹן שְׁמַכְרוֹ לְאַחֵר לְמַעֲשֵׂה
יָדָיו אוֹ שְׁנֻשְׁבָּה וְנִמְכַר לְאַחֵר לְמַעֲשֵׂה יָדָיו אוֹ שְׁעֻשָׂאוֹ אֲפּוֹתִיכִי דְּדוֹקָא שִׁיחְרוֹר מַפְקִיעַ
מִיְדֵי שִׁיעֲבוּד וְלֹא הַפְּקֵר שְׂאִינּוּ יָכוֹל לְהַפְּקִיר מַה שְׁמַכְר וְשִׁיעֲבַד לְאַחֲרִים וְאַז מְהֵי שְׁטֵר
שִׁיחְרוֹר מִשֵּׂא"כ בְּעֶבֶד עֲבָרֵי דְּאֵינּוּ נִמְכַר לְאַחֵר פֶּלֶל וְאֵינּוּ נִיטָן כְּמוֹ שֶׁפְּתַבּ פֶּרְק ד'
מַהֲלָכוֹת עֲבָדִים הִלְכָה י' עֵי"ש, א"כ קוֹשְׁיָא לְהוּ שְׁפִיר לִימָא יִפְקִירְנּוּ וְלָמָּה לִי שְׁטֵר
וְשִׁיעוֹר דְּבַרְיָ הַתּוֹס'ס' כֶּף דְּנֻדָּאֵי הַפְּקֵר לֹא שְׁיִיךְ רַק בִּישְׁנֵי בִּידוֹ אֲבָל לֹא מִר זִיל שְׁיִיךְ שְׁפִיר
אֲפִי הוּא אֲצֵל אַחֵר דְּהוּא מְסַלֵּק נְפִישֵׁי מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם וְגּוֹפּוֹ קְנֻי לֹא שְׁיִיךְ בְּעֶבֶד כְּנֻעֵי

דמעצמו הוא ב"ח כל שאין רשות רבו עליו מקרא דכתיב עבד איש וא"כ תיקשי לשמואל למה לי שטר בע"כ לימא לי זיל דחזינן דהוה לישנא מהני בע"ע לולא דגופו קנוי והקא בע"כ לא שינה זה פנ"ל, ואהא הקשו עוד דלימא התם ג"כ דהוא הפקר ואף דגופו קנוי מ"מ הא חזינן דאפי' הנה דלית להו הקא דרשא דעבד איש מ"מ מודו דיצא לחירות רק דצריה גט שיקרוה להתירו בבת חורין ובע"ע דלא שינה זה אפי' גופו קנוי מ"מ יצא לחירות ואין צריה שטר אף דלא פתיב בי עבד איש, וע"ז תירצו דדוקא הפקר מהני דאינו לשון שבשטר רק דרף אחר לגמרי, אבל לומר בעל פה לשון הפתוב בשטר לא מהני כל היכי דגופו קנוי בין בעברי בין בכנעני, ודוק: בגמרא ה"ד אי דמצו פרקי לה למה לי גיטא דחירותא וכו' חבורי מחברי ופרקי לה.

פ"י רש"י ז"ל חבורי מחברי בני העיר אהדי ופרקי לה אבל לשם עבדות לא היו רוצין לפדותה לו דלית להו דר"ש, ויש לתמוה על פירושו דאי לית להו דר"ש יפדוה לשם ב"ח ולא תשתעבד ולמה לי גיטא דחירותא, דפשיטא דלכ"ע הוי מצוה לפדות עבד לשם ב"ח כמו ב"ח דאל"כ היאך אמרו לעיל דלמא מימנעי דהשתא נמי מימנעי וע"כ דלשם ב"ח לא מימנעי דנדאי הוי מצוה לכ"ע: ומה שגראה לי דבלא"ה יש לתמוה מה הוא זה דקאמר חבורי מחברי מה נפקא מינה אי אחד יפדה או רבים ועיקר השאלה הייתה אי השבאי היה רוצה לתתה בנדמים או לא, והוי להו לתרץ דמצוי פרקי לה רק שלא רצו רק שפתה ב"ח דלית להו דר"ש ועיקר התירוץ חסר לגמרי רק חבורי מחברי מה שאין נ"מ פלל בזה: לכו נראה דעיקר הקושיא מעיקרא הייתה פה אי דמצוי פרקי לה הנה אינשי דשליחו לר' אבא א"כ גט חירות למה לי במה נפשך אי דס"ל פרושך"ג יפדוה לעבדות ואי ס"ל פרבון יפדוה לב"ח פנ"ל, ואהא משני לעולם דמצוי פרקי רק לא אינהו בלחוד רק חבורי מחברי ופרקי לה, הלכך אי לא דשדר גט חירות לא מיחברי דכלהו לא ס"ל כר"ש דמצוה לפדות עבדים ולא יתקצו לפדותה דלא יאה בזה מצוה לדעתם, דאפי' יפדוה לב"ח לא יאה מצוה מפח הנה דס"ל פרושך"ג דתשתעבד לראשון וכפי הנראה הם היו הב"ד, הלכך הנה דלית להו פרושך"ג לא מיחברי לפרקה ולכך ביקשו שישלח גט חירות ואז מחברי לפדותה, פנ"ל: שם מיתזלא באפי' ומפרקי לה פירש"י ז"ל נותנה בכדי פדיונה.

ולא נתבאר פנונתו בזה ואדרבא לעיל פ"י דלא מצוי פרקה לתתה לו בנדמים והיינו שאינו רוצה לתתה בכל הון א"כ למה פ"י דמפרק לה דיתן אותה בכדי פדיונה: ונראה לי דלפי תירוץ זה לא ניחא לי להרב ז"ל לפרש דלא מצוי פרקי בכל הון דעלמא באהבתה אותה א"כ לא הוי מהני מה דמיתזלא דמ"מ הי' פובשה ת"י לבוא אלי' בציונעה לזה בא לפרש דלא מצוי פרקי הפנונה שהי' רוצה יותר מפדי דמי' ואין פודין השבוין יותר על פדי דמיהו וכיון דשדר לה גיטא דחירותא מיתזלא באפי' ויתננה להם בכדי דמי' פנ"ל: שם הוי פייפנא לי למרי' וכו' פי הא מודה ר"י וכו' יש .

לדקדק פינו דמסיק לקמן דטעמי' דאביי שכיכול למנסרה לעבד ומנטר לה, א"כ אפי' בלי דר"י א"ש היאך יכוף לשחרר פינו שכיכול למנסרה לעבד ואי דלא סגי בהכי א"כ אפי' לר"י א"ש נמי כמו בשפחה דבסמוך, ורחוק לומר דע"י עבד מנטר ולא מנטר ואי לאו דר"י א"ש לא הוי סגי לן בגטירותא מועטת רק משום דר"י א"ש סגי לן בהה גטירותא

דא"כ למה לא הוזכר בדברי אב"י שמסרה עכ"פ לעבד למינטר אותה: ונראה לי דעיקר פלוגתיהו דאב"י ורבינא דטעמין דרבינא פל דאיכא איסורא ממילא מחנניבין ב"ד לעשות טעמין לאפרושי מאיסור, וטעם הפקר סנהדרין שנייה בזה, והם אינו עוברין על עשה כלל דלאו אדונים נינהו לעבד זה, והשתא הסנהדרין הפקירו אותה שלא ישמעבד בה וממילא ליכא עשה גם לדידי' דלעולם בהם תעבדו פיון שאינו משמעבד בה ואינו עובר בעשה ליתן לה שיקרור כמו שכתבו התוס' בד"ה כל המשחרר להקדיא ולאב"י הוי ס"ד דס"ל דעיקר האיסור הוא על שטר שיקרור שנותן לה וכזה עובר בעשה והיינו דמקשה מהו דשפחה חצי' ב"ח שפפו את רבה משום מנהג הפקר ש"מ דכל שאינו משמעבד בה ליכא איסור עשה ואהא משני דדוקא התם דלא חזי' לא לעבד ולא לב"ח ולא אוהו קא גרים בשיקרור הנה דמה הי' לו לעשות אבל הכא פיון דאפשר דמיחד לה לעבדו ולא היינו צריכין לשחרר כלל והוא שלא עשה כן איהו קא גרים במה שסנהדרין הפקירו אותו וכופין לשחרר ועבר מצנת עשה והוי פמי שהפקיר ושחרר אח"כ דודאי עבר פיון שהפל בעשה על ידו משא"כ בשפחה לאו איהו גרים דמה הוי לי' למיעבד אבל השתא אין סומכין למוסרה לעבד פיון דלא מסר לה עד עכשיו ולא חש לזה אין מאמינין לו בזה ואין סומכין בפרט שפבר יצאה וקלקלה עם כמה אנשים לא יועיל נטירת העבד כלל רק הפוננה דמתוה שהי' יכול למוסרה מתחלה לעבדו שלא תבא לידי כף כלל עובר בעשה פשיטתן גט שיקרור: שם מעשה באשה אחת.

רבים תמהו לפי דעת הרשב"א שכתב פ"ק דשבת דלכף היו כופין את הרב לשחרר חצי עבד נחצי ב"ח ולא אמרינן אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירו דבחצי' עבד אינו יכול לשעבד בו וליכא בזה משום לעולם בהם תעבדו ולא עבר עשה בשיקרור.

והשתא מאי מקשינן הכא לאב"י מהו שפחה דהכא, דהכא ליכא עשה כלל דאינו יכול לשעבד בה. והנה לפי מה שכתבתי מקודם דהא גופא מקשה דעכ"פ מוכח דהיכי דאינו יכול לשעבד בה לא עבר עשה בשיקרורו א"כ הכא מפקיעין אותה ממנו הסנהדרין ושוב אינו עובר עשה דאינו יכול לשעבד בה ובהפקר סנהדרין ונדאי ליכא עבירת עשה דלאו שפחה דסנהדרין היא אף עכ"פ לא הוי לי' לומר התם לא לב"ח חזי' פיון דבלא"ה התם אינו יכול לשעבד בה להרשב"א הנ"ל ומ"מ אינה קושיא דכיון דהוצרכו לומר עכ"פ דהכא אפשר דמיחד לה לעבד' פנ"ל נקט האמת דהתם לא אפשר ואפי' הי' יכול לשעבד בה מן הדין בעלמא מותר לשחררה: אמנם בלא"ה תמהני מאוד על תמיהתם דפשיטא דלא קשיא ולא מידי להרשב"א ז"ל דלא קאמר הרב ז"ל רק בחצי' עבד דמן הדין אינו משמעבד בו מפת חצי' ב"ח שבו, ואף דס"ל לב"ה עובד את רבו יום אחד היינו למשנה ראשונה דאין כופין את רבו לשחררו תקנו שיעבדו רבו יום אחד והיינו דקאמר לקמן תקנתם את רבו דתקנה הוא לרבו לעבדו בו יום אחד, אבל לב"ש ולמשנה אחרונה דהיו מפקיעין אותו לגמרי ממנו אפילו קודם שמשחרר אינו משעבד בו פלוס וכ"כ הרשב"א ז"ל לקמן דף מ"ב בד"ה נגחו שור וז"ל דאילו למשנה אחרונה פיון שכופין את רבו אפי' בעוד שלא פפו אותו אינו עובדו ומעשה ידיו לעצמו הן עכ"ל, והשתא זהו בחצי' עבד אבל בחצי' שפחה דאין כופין את רבה כלל אפי' למשנה אחרונה ממילא משמעבד בה לחצאין עכ"פ או עובדת יום אחד פפי דברי ב"ה למשנה ראשונה וכיון שכן פשיטא דאיכא בה עשה דלעולם בהם תעבדו ואיסור לשחררה וזה ברור: בתוס' בד"ה פל

המשחרר והא דקאמר וכו' הנה לא נתבאר פנונת דבריהם דאי משום מצנה לקניינים דברי המת יכול לעבור בעשה, א"כ למה להו כ"ה שאני התם משום מצנה ואי דלא משמע להו לעבור בעשה משום מצנה פזו א"כ מה הועילו בתירוץ זה אפתי כמה שאין משעבדין עברי בעשה, וראיתי להרשב"א ז"ל שהבין דבריהם דהאב עצמו שיחרר אותה בדיבורו והקשה עליהם שאין בלשון הנה לשון שיחרור, ודבריו תמוהין דבהדיא מבואר בתוס' דמה שאין משעבדין בה משום מצנה לקניינים דברי המת הוא ולא משום שנשתחרר במאמר האב: לכן נראה דכוננתם פה דליכא עבירת עשה רק פשעושה מעשה אבל פשיטא דמי שיש לו עבד אין עליו חיוב לשעבד בו ואי ישב בטל ולא ישעבד יעבור בעשה, זו לא שמענו מעולם והלכך פינון שצנה האב שלא ישעבדו מצנה לקניינים דבריו שלא ישעבדו בה פינון דמניעת השיעבוד אין עוברין בעשה וממילא אין רשאין לשעבד בה משום צוואת האב וממילא יכולין לשחרר ג"כ פינון דאסורין לשעבד מפח צוואת האב שוב ליכא עבירת עשה בשיחרור, וז"ב: בא"ד ונחציו עבד וכו' התם כדדרשינו הקא משום מצנה דרביים.

דבריהם מחוסרי הבנה דמהו זה הלשון כדדרשינו הקא וכי איזה דרש דרשו פאן ולא אמרו לקמן רק מצנה שאני, ואפ"י אי פנונתם מצנה דרביים כמ"ש מהרש"א אבל עכ"פ פה הני להו לומר כדאמרינן בסמוך מצנה שאני או מצנה דרביים שאני גם לא ידעתי המשוף דבריהם לדברים הקודמים, וכבר נראה מדברי הרשב"א ז"ל בחידושי שיעבדתי דבריהם והקשה על דבריהם ולא סגי לי' רק להביא גם הך סוף דבריהם ש"מ דהבין שענין אחד הוא, ונראה לי דהמשוף דבריהם פה לפי שראו בכאן דרצו להתיר לשחרר משום להציל מעבירה ואפ"י לא נחלק רק לפי דיכול למסרה לעבדו וכמו כן בחציו עבד חזינו דמשום שבת כופין לשחרר ולא משגחינו בעשה הני ס"ד לפרש גם הך דיתומים הטעם דמשום מצנה לקניינים דברי המת לא משגחינו בעשה, ועל זה כתבו דהא ליתא דהא דיתומים משום דליכא עשה פלל פנ"ל והך דחציו עבד הוי מצנה רבה כדדרשינו, והינו פמו שדרשו שם במשנה ובשאר מקומות שהביאו התוס' לקמן שם ע"ש, והקא משום דהוי מצנה דרביים לאפרושי רבים מאיסורא אבל משום מצנה גרידא לא עקרינו עשה פנ"ל המשוף דבריהם.

שוב אמרו לי דבמהר"ם שיף הגירסא כדשרינו הקא, וגירסא זו עולה יפה אף שאין פן בכל ספרי הש"ס שראיתי, ומ"מ אפ"י לגירסא זו המשוף דברי התו' פנ"ל, ועיין מה שכתבתי לקמן ע"ב בעיקר קושית התוס' בזה, דכל היכי דמצנה נעשית בעת השיחרור ממש לא בעינן מצנה דרביים דוקא, ולפי זה אם משחררין לקניינים מצנות אביהן שפיר דמי אפ"י לא הוי מצנה דרביים: ע"ב בגמרא הכי השתא וכו'.

מה שיש להקשות על זה דא"כ אפ"י אי לאו דשמואל היאך הנה כופה את רבה, כבר כתבתי לעיל בגמ' בד"ה מעשה באשה אחת: שם מיתבי מעשה בר"א וכו'. תמוה לי דהא בסמוך פריף ודילמא ר"א סבר לה כמ"ד רשות וקאמר לא ס"ד, והשתא הקא מאי קסבר אי לא ידע היאך ס"ל לר"א דלמא ס"ל רשות ואי ידע דס"ל חובה קשיא דר"א אדר"א, וביותר קשה בהך סוגיא דברכות דמ"ז דמקשה מהך דר"י א"ש והוי ליה להקשות מהך דר"א גופא: לכן נראה לי ברור דהך עובר בעשה אין הפנונה פמו עשה דעלמא פמי

שְׁעוֹבֵר עַל מִצְוֹת סוֹפָה וּתְפִילִין וְכדוּמָה דְפְשִׁיטָא דְבִכְה"ג לֹא מְהַנִּי שׁוּם מִצְוָה וְאִפְּלוּ מִצְוָה דְרַבִּים רַק עֲבִירַת עֲשֵׂה דְהִקָּא הַפְּנוּנָה פְּהֵי דְפָרֵק הַתְּכַלֵּת דְמִלְאָכָא אֲשַׁכְחִי לִר' קִטִּינָא דְמִיפְסִי סְדִינָא וְאָמַר לִי עֲנִישִׁיתִי אַעֲשֶׂה וּמְסִיק הֵתָם דְהַפְּנוּנָה טַצְדְּקִי לְמִיפְטָר נִפְשִׁי מִצִּיצִית אֲלֵמָא דְכַה"ג שְׁהוּא עוֹשֶׂה דְבָר דְמִיפְטָר נִפְשִׁי מִמִּצְוֹת עֲשֵׂה בְּמָה שְׁהִי מְחֻיָּב בָּהּ אֵילוּ לֹא הִי פּוֹטֵר עֲצָמוּ קְרִי לִי דְעֵבֵר עֲשֵׂה וְהִקָּא גְרַע מִהֵתָם דְאֵילוּ הֵתָם מְעוּלָם לֹא נִתְחַיֵּיב רַק שְׁעֲשֵׂאָה בְּאִנְפֵּי שִׁיפְטָר פְּטָר אָבֵל כְּאֵן פִּינּוּן שִׁישׁ לוֹ עֵבֵד שְׁיִכּוֹל לְקַיָּים עֲשֵׂה וְהוּא מְשַׁחֲרָוּ וְנִפְטָר מִעֲשֵׂה עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה, אָבֵל פְּשִׁיטָא שְׁאִין בְּזָה אִיסוּר עֲבִירַת עֲשֵׂה דְאוֹרִינְיָתָא דְעֵלְמָא דְהָא לֹא אֲמָרָה תּוֹרָה רַק שְׁמִצְוָה לְעֵבֵד בְּעֵבְדוֹ הַפְּנֻעֵנִי שִׁישׁ לוֹ וְלֹא מִי שְׁאִין לוֹ עֵבֵד, וְזֶה שְׁשִׁיחֲרָר אִין לוֹ עֵבֵד וְאִין מִצְוָה לְעֵבֵד בְּיִשְׂרָאֵל, רַק הָאִיסוּר הוּא שְׁעֲשֵׂה מִעֲשֵׂה לְהַפְּקִיעַ עֲצָמוּ מִמִּצְוֹת עֲשֵׂה שִׁיפְטָר מְמַנָּה מַה שְׁהִי יְכוֹל לְקַיָּיְמָה, וְנִרְאָה שְׁלִזָּה כְּיִנּוּן הִר"ן ו"ל שְׁפִתְב דְּלָאו עֲשֵׂה גְמוּרָה הִיא דַּאֲל"כ לֹא הֵנּוּ דְחִינּוּ לָהּ מִשׁוּם מִצְוָה, וְכֵן נִרְאָה לִי מְדַבְּרֵי הִרְבָּמ"ם פ"ט מַה"ע הַלְכָה ו' שְׁפִתְב הָאֲשֵׁה קוֹנָה שְׁפִחוֹת וְלֹא עֲבָדִים מְפָנִי הַחֲשָׁד וְאִם קְנָתָה אוֹתָם הִרִי זֹו קְנָתָה גּוּפָם פְּאִישׁ וְכֵן אִיסוּר לְאֵדָם לְשַׁחֲרַר עֵבֵד כְּנֻעֵנִי וְכָל הַמְּשַׁחֲרָרוּ עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה וְכוּ' וְאִם שְׁחָרְרוּ מְשֻׁחָרָר כְּמוֹ שְׁבִיאָרְנוּ עַכ"ל, וְדָבָר תִּימָה הוּא הָאִי וְכֵן מֵאִי עֲבִידְתִּי וְכִבֵּר עֲמַד בְּזָה בַּעַל כ"מ שָׁם, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְסוֹבֵר הִרְבּוּ ו"ל דְהָאִי אִיסוּרָא לְשַׁחֲרַר מִשׁוּם דְעוֹבֵר בַּעֲשֵׂה לְאוֹדְאוֹרִינְיָתָא הוּא רַק דְרַבְּנָן כְּמוֹ אִיסוּר קְנִינִית עֲבָדִים דְאֲשֵׁה וּבִשְׁנִיָּהֶם אִינוּ רַק לְכַתְּחִילָה וְדִיעֵבֵד מְשֻׁחָרָר וְקֻנּוּי דְלֹא אֲסָרוּ רַק לְכַתְּחִילָה וְכָל זֶה בְּרוּר לִפְעֵ"ד: וְרֵאָל' בְּרוּרָה לְדַבְּרֵי דְהָא בְּבִרְכוֹת דָּף מ"ז פְּרִיף עֲלָה דְהֵנּוּ מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבִירָה וּמִשְׁנֵי מִצְוָה דְרַבִּים שְׁאֵנִי, וְדָבָר תִּימָה הוּא דְלֹא מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבִירָה בְּעֵלְמָא דְמַהֲנֵי לְרַבִּים וְאִטּוּ אִם אֲתָרוּג הַגְּזוּל בְּמָקוֹם שְׁאִין שָׁם אֲלֵא הוּא וְרַבִּים צְרִיכִין לוֹ מוֹתֵר לְצִאת בּוּ, גַּם יֵשׁ לְתַמּוּנָה לְמָה כְּאֵן תִּיָּרְצוּ בְּפְשִׁיטוֹת מִצְוָה שְׁאֵנִי וְלֹא הַקְּשׁוּ דְהֵנּוּ בָּאָה בַּעֲבִירָה, גַּם יֵשׁ לְדַקְדָּק דְשָׁם אָמְרוּ לְדָבָר מִצְוָה שְׁאֵנִי וְהִקָּא אָמְרוּ מִצְוָה שְׁאֵנִי, תּוּ קִשְׂיָא הֵתָם מַה עֲנִין הֵי קוּשְׂיָא לִר"א לְהֵי מִימָרָא דְרִיב"ל דְתַשְׁעָה וְעֵבֵד מְצַטְרָפִין: לְכֵן נִרְאָה לִי בְּרוּר דְנוֹדָי פִּינּוּ דְעֵיקָר עֲבִירַת הַשִּׁיחֲרוּר שְׁהוּא מְפָקִיעַ עֲצָמוּ בְּמַעֲשֵׂה שִׁיפְטָר אַח"כ מִמִּצְוֹת עֲשֵׂה הַלְכָּה כָּל שִׁישׁ מִצְוָה בְּגוּף הַשִּׁיחֲרוּר שְׁהַשִּׁיחֲרוּר בְּעֲצָמוֹתוֹ מִצְוָה לֹא אָמְרוּ רַבְּנָן כָּלָל וְלִיכָּא אִיסוּרָא כָּלָל, וְהֵינּוּ הֵי דְהִקָּא דְמִיָּירִי לְפִי מְסַקְנָא דְבִרְכוֹת דְלִית הַלְכָּתָא פְּהֵנִי שְׁמַעְתָּתָא דְתַשְׁעָה וְעֵבֵד אִין מְצַטְרָפִין כָּלָל וְלֹא מְהַנִּי רַק שִׁישְׁלִים לְמַנִּין עֲשֵׂרָה יִשְׂרָאֵלִים, וְכַה"ג גּוּף הַשִּׁיחֲרוּר מִצְוָה הוּא דְתִיכְפַּר בְּשִׁיחֲרוּרוֹ נְגַמֵּר הַמַּנְיָן וְבִי עֲשֵׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל שְׁכִינְתָּא שְׂרִי' מִשָּׂא"כ הֵתָם בְּבִרְכוֹת בִּס"ד דְתַשְׁעָה וְעֵבֵד מְצַטְרָפִין וְהֵי דִר"א מִיָּירִי שְׁהִי' ח' יִשְׂרָאֵלִים וּשְׁנֵי עֲבָדִים וְשִׁיחֲרַר חֵד דְהַשְׁתָּא בְּשִׁיחֲרוּרוֹ עֲדִיין לִיכָּא מִצְוָה רַק שִׁישְׁעִיל שְׁיִכּוֹל אַח"כ לְצַרְפוֹ לְתַשְׁעָה אָבֵל אִין כְּאֵן מִצְוָה רַק בְּעַת הַצִּירוּף בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה לֹא בְּעַת הַשִּׁיחֲרוּר כִּי כָּל כְּמָה שְׁלֹא נִצְטָרַף בְּתַפְלָה אִין כְּאֵן עֲשֵׂרָה כָּלָל כִּי פְשִׁיטָא דְרַק בְּתַפְלָה כְּשִׁמְתַּפְּלִין בְּיַחַד מְצַטְרָף וְלֹא דְנִתְשַׁבֵּי' בַּעֲשֵׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל דְשְׁכִינְתָּא שְׂרִיָּא בְּלֹא"ה וְכָל שְׁלֹא יִתְפַּלְלוּ לֹא יְהִי כְּאֵן עֲשֵׂרָה כָּלָל וְאִין הַשִּׁיחֲרוּר בְּעֲצָמוֹתוֹ הַמִּצְוָה וְהֵינּוּ דְמִשְׁנֵי לְדָבָר מִצְוָה שְׁאֵנִי, אִפִּי אִין הַשִּׁיחֲרוּר בְּעַת הַשִּׁיחֲרוּר מִצְוָה אָבֵל מוֹעִיל הוּא לְמִצְוָה אַח"כ שְׁיִתְפַּלְלוּ בְּצִיבוּר ע"י זֶה, וְע"ז מְקֻשָּׁה הִיא מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבִירָה הוּא דִמ"מ מְעִיקָרָא לֹא הִי מִצְוָה בְּשִׁיחֲרוּר רַק עֲבִירָה וְאַח"כ דִּיהָא מִצְוָה ע"י עֲבִירָה בָּאָה דְבִשְׁלֵמָא אִי הִי מִצְוָה בְּגוּף הַשִּׁיחֲרוּר

ליפא עבירה פלל, אכל פינו דאין השיחרור מצוה ואח"כ יהא מצוה באה המצוה ע"י עבירה ומשני מצוה דרבים שאני ואפי' ליפא מצוה בעת השיחרור רק שיועיל אח"כ למצוה דרבים שוב ליפא עבירה, אכל בלי מצוה דרבים אז לא מהני רק אם השיחרור בעצמותו מצוה: והיינו דמשני הכא בפשיטות מצוה שאני דכיון דמירי למסקנא דתשעה ועד אין מצטרפין ורק חד עבד הי' שם, א"כ השיחרור בעצמותו מצוה דתיכף השלים שיהיו עשרה מישראל ושכינה שורה ולא מקשה הכא דהוי מצוה בעבירה דליפא עבירה פלל, ולפי זה עכ"פ מוכח דאינו רק דרבנן דאי מדאוריין איפא איסורא פשיטא דליפא לחלק בין דבר מצוה, דחזינו מצוה של טבל אסור לאכלה לצאת בה בפסח ולא מהני מצוה: והשתא ממילא לא קשי' מה שהקשו התוס' שם בברכות על בעל ה"ג שכתב דמי שאירע לו אכל ביו"ט שני אין יו"ט דרבנן דוחה אבילות דאורייתא, והקשו התוס' דהא חזינו דמצות תפלה דרבנן דחי עשה דאורייתא, ולהנ"ל לק"מ דפשיטא דהך דר"י א"ש נמי אינו רק דרבנן ור"י א"ש הוא דחזית לן דאי הוה זה איסור גמור בפשיטות, א"כ הוי מקשה התם מדר"א אדר"א דס"ל חובה וע"כ אף דהוא חובה אין הכרח שיהא אסור לשחרר בפרט שיש קצת מצוה שמתחייב במצות קמש"ל ר"י א"ש דיש איסור בזה דמפקיע עצמו ממצות עשה כמו ציצית דרב קטינא הנ"ל, ועל פרחנו אנו צריכין לומר דמה שכתב הר"ן ז"ל דלאו עשה גמורה היא אין הפנונה דעיקר העשה דלעולם בהם תעבדו אינה עשה גמורה שהרי מנאה הרמב"ם ז"ל במגן המצות מצוה רל"ה, ואי הי' דעתו לחלוק על הרמב"ם הי' לו לזכרו פזרפו, וע"כ הפנונה דמה שעובר בעשה אינו עובר בעשה גמורה כמו העובר על מצות תפילין וסופה וכדומה רק כמש"ל: והנה ראיתי להרב מהרש"א שם בברכות שעמד בדברי התו' בקושיתם על בה"ג דהא דוקא במצוה דרבים דחזינו הכא, ודחק דשמחת הרגל הוי כמו דרבים, וחסר והקשה מהך דחתן דריש פתובות דהתם לא הוי דרבים, ובאמת דברי התו' ברויים דהתם לא בעינן מצוה דרבים רק משום מצוה הבאה בעבירה וזה לא שייך פלל בהך דאבילות דיו"ט בעצמו חל עליו ועל כל העולם ולא שייך בזה מצוה הבאה בעבירה רק בלולב שנוטל הגזול וכיוצא בזה אבל לא בשמחת יו"ט דמעצמו חל עליו יו"ט וכל דלא איכפת לן דיחזה דרבנן דאורייתא שוב אין זה בגדר מצוה הבאה בעבירה, ודוק היטב, אכל לפי הנ"ל נדאי דברי בה"ג נכונים דהך איסור דמשחרר עבדו ג"כ לאו דאורייתא הוא רק איסורא דרבנן בעלמא ולא ענשינו עלה רק בעידן ריתחא כדאיתא פרק התכלת ופשיטא דעובר עשה גמורה דהוי עבריין גמור: והשתא ממילא לא קשיא מהך דמי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי אל ישמעאלו בה דכופין לשחררה משום מצוה לקיים דברי המת דהתם פינו דבעת השיחרור נעשית המצוה והשיחרור בעצמותו מצוה הוא לא אסרו פלל אפי' לאו מצוה דרבים: ולפי דרבננו הנ"ל יש ליישב קצת מה שיש לתמוה על הרמב"ן ז"ל דתירץ דלכך מהני הכא מצוה דעיקר האיסור משום לא תחנם הנאמר בפנענים וכיון דהוא לצרכו לא הוי חנינה, והרשב"א ז"ל תמה עליו ע"ש, ולא קשיא מידי דנדאי לא נתפנון הרמב"ן לאסור חנינה רק פנונתו שאסרה תורה חנינה רבה כזו, אבל מה שיש לתמוה עליו הוא מהש"ס דברכות הנ"ל דמאי מקשה מצוה הבאה בעבירה הוא הא פינו דהוא לצרכו מותר, ולפי דרך הנ"ל יש ליישב דדוקא אם השיחרור בעצמותו לצרכו מותר אבל אם השיחרור אינו לצרכו רק שיוכל לבוא אח"כ אינה צורך לא מהני, דהצורך אח"כ

זוהי מצוה הבאה בעבירה, ומשני מצוה דרבנים שאני, אבל הכא דהמצוה היא בעת השחרור לא הוי מצוה הבאה בעבירה כלל כנ"ל, אף לפי מה שפיתבתי דאין זה איסור גמור כלל אין צורך לסברת הרמב"ן ו"ל דבלא"ה לק"מ: שם בהני תלתא מילי וכו'.

נראה לי ליתן טעם בזה דבהך דמפקי עבד לחירות פיון שפול אדם הוקצב פרנסתו כדאמרין במס' ביצה הלכה לזה הוקצב פרנסתו ע"י עבדיו שיעבדו לו ונמצאו לו פרנסתו וזה שמוציאם לחירות נחסר לו ממה שהוקצב לו מה שהי' משתפר ע"י עבדיו ששיחרר ולכה יורד מנכסיו, וכן מאן דמסייר נכסי בשבת פיון דכתיב אם תשוב משבת רגליה ממצוא חפצה וגו' והאכלתיה נחלת יעקב ודרשו על זה שנותנין לו נחלה בלי מצרים, מפלל הן אתה שומע לאו, שאם יפקח על עסקיו בשבת ירד מנחלתו, וכן נמי מאן דקבע סעודתא בעידן בי מדרשא פיון שפול המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני א"כ זה שמבטל התורה מחמת תענוגים רבים יבוא לידי כף שלא יהא לו להתענג ומייתי עלה ראי' דס"ד דליכא איסורא בהא דעונג שבת מצוה הוא, לכה מייתי ראי' דאיסורא הוא וממילא דינו לירד מנכסיו ולכה לא מייתי רק תלת ולא הך דקבע בע"ש כי אף דאיכא איסורא אינו ענין לירד מנכסיו רק כשאר איסור, כנ"ל: שם מ"ט גופא לא קדיש לדמי לא קאמר דליהוי עם קדוש קאמר.

רש"י ו"ל פירש פיון שיש במשמע בדבריו, דליהוי עם קדוש לכה לא קדיש לימכר משא"כ בהמה טמאה דלא שייך בגופה לשון קדושה וכתב עוד אח"כ דאפי' אמר בהדיא דיהא קדוש לימכר הוי כמתפס תמימים וכו', והקשו עליו בתוס' קושיות חזקות, ואף שפיתבתי ליישב קושיות התוס' רובם ככולם מ"מ לא מסתבר לי פירושו מדמקשינו עלה מהך דהמקדיש נכסיו וקשה שאני התם דנדאי לא לעם קדוש קאמר דהא כללא פניל פלהו נכסי דלא שייך בהו קדושה, גם פ"ה התו' דחוק מאוד כמו שאבאר בתוס' ועוד אבאר לקמן בגמ' מה דקשה לפירש"י:

ומה שנראה לי בפ"ה סוגי' זו דנדאי כל הקדש ביד הבית לא קנוי גופו להקדש רק קדושת דמים דאי קדושת הגוף לא הוי בר פדי' כלל וכן בר מכירה אמנם המקדיש בהמה טמאה אותו המקדיש בנדאי סילק עצמו גם מגופה רק הקדש ב"ה אינו נתפס בקדושת גוף רק קדושת דמים לימכר והגוף תלוי ועומד וכשמוכרין אותה לאחר זה הלוקח קונה אותה לגמרי גם גופה לפי שהמקדיש סילק עצמה ממנה לגמרי וזהו דוקא בבמה טמאה וכה"ג, אבל עבד כל שסילק המקדיש ממנו כל פחו אפי' מגופו הרי זכה העבד בעצמו בגופו וממילא יצא לחירות והיגו דקאמר גופי' לא קדיש לדמי לא קאמר דהיינו שנימא דנתפונין ליתן דמיו להקדש דכה לא אמר דליהוי עם קדוש קאמר, והיינו משום דבעינו בלישני' לשון שחרור ונהרי לא אמר, ועל זה קאמר דיש בלשוננו לשון שחרור או דהפוננה דס"ד דנתפונין שיהא דמיו להקדש ואי דעבד קונה גופו יצטרך ליתן דמיו להקדש ואהא קאמר דלדמי לא קאמר דליהוי עם קדוש קאמר שזכה בגופו ויצא לחירות: והיינו דפריי' ממקדיש נכסיו והיו בהן עבדים דליכא לאוקמא באומר בפ"ה דיהא קדוש למכר דבמה נפשך אי יש בלשוננו הנה לשון סילוק שהוא מסתלק מגופו לגמרי א"כ פיון דאין ההקדש קונה הגוף ממילא זכה העבד בעצמו ואי אין בלשוננו הנה לשון סילוק מגופו, א"כ היאך מהני שחרור הגזבריונאחרים דהא עדיין רשות רבו על גופו, וע"כ דהעבד אינו זוכה

כָּלֵל בְּגוּפוֹ אִם דְּהָרַב מְסַתְּלָק מִמֶּנּוּ מִחֲמַת קַדְוֶשֶׁת דְּמִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ וְכִינּוֹן דְּכֹהֵן הַקָּדִישׁוֹ שְׂיֵהָא קְדוּשָׁה לִימְכַר לֹא זָכָה הָעֶבֶד בְּעֲצָמוֹ אִם דְּהָרַב מְסַתְּלָק רַק אַחֲרַיִם שְׂקוּנִין אוֹתוֹ זוֹכִין בְּגוּפוֹ כְּמוֹ בְּהֵמָה טְמֵאָה פְּנ"ל: שֵׁם אֵיבְעִי לְהוּ צָרִיף גֵּט שְׂיַחְרוּר וְכוּ' קִשְׂיָא לִי בְּמַקְדִּישׁ הַיָּאָה ס"ד דְּלָא לִיבְעִי גֵּט שְׂיַחְרוּר אִפְּלִי תִימָא דְלִיָּהוּי עִם קְדוּשָׁה קְאָמַר מ"מ לֹא עֲדִיף מֵאִי אָמַר הָרִי אֶתְּ יִשְׂרָאֵל אוֹ הָרִי אֶתְּ ב"ח דְּלָא מְהַנִּי לַכ"ע בְּלִי שְׂטָר אִפְּלִי לְמ"ד מְפָקִיר אִין צָרִיף שְׂיַחְרוּר דֹּאֵל"כ לְמָה לִי שְׂטָר בְּעֶבֶד פְּנַעֲנִי לִימָא לִי זִיל אוֹ הָרִי אֶתְּ ב"ח כַּמ"ש הַתּוֹס' לְעִיל בַּד"ה הַמְּפָקִיר וּמ"ש עִם קְדוּשָׁה דְּמַהֲנִי בְּלִי שְׂטָר: לְפִיכָה נִרְאָה לִי דְעִיקָר הַבְּעִלִּי בְּמַפְקִיר הוּא לר' יוֹסֵף וְהִינְנוּ דְקָאָמַר מְעִיקָרָא מ"ד מְפָקִיר אַבְּל מַקְדִּישׁ לֹא, וְלִכְאוּרָה הַכֹּל מִיְנִוְתָר מֵאֲחַר דְּתַרְנוּנִיָּהוּ אָמַר וְאִי לֹא שְׂמִיעַ לִי לר' יוֹסֵף הָא דְאָמַר ר"ח ב"א א"כ מְנָא לֵן לְמַפְשֵׁט מִינִי פִּינּוֹן דַּר"י לִית לִי הָא, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְמַחְמַת זֶה נוֹלֵד לוֹ סָפֵק זֶה דְקִשְׂיָא לִי פִּינּוֹן דְּמַפְקִיר עֲדִיף מִמַּקְדִּישׁ לְמָה לִי דְנִקְטַת מְפָקִיר הָוִי לִי לֹאמַר מַקְדִּישׁ וְשְׂמַעֲיָנוּ מְפָקִיר מִשָּׂא"כ מִמַּקְדִּישׁ לִיכָא לְמִילָף מְפָקִיר גַּם אִי אָמַר תַּרְנוּנִיָּהוּ קִשְׂיָה מְפָקִיר לְמָה לִי וְלִכָּהֵן ס"ד דְּלִכָּהֵן קְאָמַר מְפָקִיר מִשּׁוּם דְּמַקְדִּישׁ צָרִיף שְׂיַחְרוּר וּמְפָקִיר אִין צָרִיף וְהַנְּצָרָה לֹאמַר שְׂפִיר תַּרְנוּנִיָּהוּ דָּאִי הָוִי נִקְטַת מְפָקִיר לֹא הָוִי שְׂמַעֲיָנוּ מַקְדִּישׁ וְהָוִי ס"ד דְּלִדְמִי קְאָמַר וְלֹא יֵצֵא לְחִירוֹת כָּלֵל וְאִי הָוִי קְתַנִּי מַקְדִּישׁ הָוִי אֲמִינָא דְנִיָּהוּ דְּמַפְקִיר שְׂמַעֲיָנוּ מַכ"ש, אַבְּל צָרִיף ג"כ גֵּט שְׂיַחְרוּר בְּמַקְדִּישׁ לְכָהֵן נִקְטַת תַּרְנוּנִיָּהוּ וּפְשִׁיט מַר"ח ב"א דְשִׁנְיָהֶם דִּין אֶחָד לְהֵם דְּצָרִיף גֵּט שְׂיַחְרוּר פְּנ"ל וְעַמ"ש לְקַמְן דָּף ל"ט בְּגַמְרָא בַּד"ה מֵאִי לֹא בְּהָא קָא מִפְּלִגִי לְפִירִשׁ: שֵׁם ת"ש אִף כָּל חֶרֶס וְכוּ' פִירִשׁ"י שְׂאֵם הַקָּדִישׁ מְקוֹדְשִׁים לַב"ה וְכִינּוֹן דְּיִלִּיף טַעְמָא מְקָרָא קִשְׂיָא לְרַב עַכ"ל, וְתַמִּיָּהָ לִי דְהָא הָךְ קָרָא ע"כ בְּחֶרְמֵי פְּהֵגִים מְשַׁתְּעִי דְהָא כְּתִיב לֹא יִמְכַר וְלֹא יִגָּאֵל מִשּׁוּם דְּחֶרְמֵי פְּהֵגִים אִין לְהֵם פְּדִיוֹן וְכִבָּר פִירִשׁ"י בְּחֻזְמֵשׁ דְּלִמ"ד סֶתֶם חֶרְמִים לְפְּהֵגִים הֵכָא בְּסֶתֶם חֶרְמִים מִיָּרִי וְלִמ"ד לַב"ה הֵכָא בְּחֶרֶם מְפֹרֵשׁ לְפְּהֵגִים וְכִינּוֹן דְּשְׂמַעֲיָנוּ לִי לְרַב דְּקָאָמַר בְּעִירוּכִין זַכ"ח דְּהִלְכָה כַּרִיב"ב דְּסֶתֶם חֶרְמִים לַב"ה, ע"כ הָךְ קָרָא בְּמַפְרֵשׁ לְפְּהֵגִים, א"כ תִּיקְשִׁי חֲדָא הַיָּאָה פִירִשׁ"י דְּמַקְדִּישִׁין לַב"ה וְעוֹד הַיָּאָה ס"ד דְּהֵכָא יֵצֵא לְחִירוֹת פִּינּוֹן דְּבִפְּלִי אָמַר שְׂיֵהָא לְפָהֵן: וּבִיּוֹתָר אֲנִי תַמָּה דְּמִשְׁנֵי הַב"ע דְּאָמַר לְדְמִי וּפִירִשׁ"י דְּמִי עָלִי לְהַקְדִּישׁ וּקְרָא בְּהַדְּיָא כְּתִיב לֹא יִמְכַר וְלֹא יִגָּאֵל וְאִי לְדְמִי קְאָמַר לֹא קְדוּשָׁה כָּלֵל וְאִין עָלִיו רַק דְּמִים, וְעוֹד אַבְּאָר בַּתּוֹס' מַה שְׂיֵשׁ לְתַמְנָה עַל רִשׁ"י בְּזֵה: וּלְפִי מַה שְׂפַרְשְׁתִּי לְעִיל דְּעִיקָר טַעְמִיל דְּרַב פִּינּוֹן שְׂהַמַּקְדִּישׁ סִילְקַת עֲצָמוֹ מְכַל וְכֹל, וְכִינּוֹן שְׂאִין גּוּפוֹ נִתְפַּס בְּקַדְוֶשָׁה זָכָה הָעֶבֶד בְּעֲצָמוֹ, וְהַשְׁתָּא שְׂפִיר מְקַשָּׁה דְּהֵכָא נְמִי ס"ס אִפְּלִי בְּחֶרְמֵי פְּהֵגִים מְטַעַם קַדְוֶשָׁה אֲתִינּוּ עָלָה דְּהָא עֲדִינּוּ לֹא הִגִּיעַ לִיד פָּהֵן וְהָרִי הֵם בְּהַקְדִּישׁ כָּל שְׂלֵא הִגִּיעוּ לִיד פָּהֵן פְּדִיאָרִינּוּ הֵתֵם בְּעִירוּבִין א"כ פִּינּוֹן שְׂאִין גּוּפוֹ נִתְפַּס בְּהַקְדִּישׁ וְהוּא סִילְקַת עֲצָמוֹ זָכָה הָעֶבֶד בְּעֲצָמוֹ וְאֵהָא מִשְׁנֵי דְּבִפְּלִי אָמַר שְׂכָל עוֹד שְׂיִגִיעוּ לִיד פָּהֵן אִינוּ מְסַלְקַת מִגּוּפוֹ רַק קַדְוֶשֶׁת דְּמִים וְכִשְׂיִגִיעוּ לִיד פָּהֵן אִזּוּ מְסַלְקַת עֲצָמוֹ לְגַמְרִי וְהַפְּנוּנָה שְׂהַקְדִּישׁוֹ לְדְמִי וְאִינוּ מְסַלְקַת עֲצָמוֹ מִגּוּפוֹ עַד שְׂיִגִיעוּ לִיד פָּהֵן אַבְּל מְעִיקָרָא לֹא יוּכַל לְאוּקְמָא בְּהַכִּי הָךְ דְּהַמַּקְדִּישׁ נְכִסִּיו פִּינּוֹן דְּהַקְדִּישׁ לַב"ה גְּמוּר וְלֹא לְפְּהֵגִים אִי לֹא סִילְקַת עֲצָמוֹ אִין כַּח בְּגַזְבָּרִים וְאַחֲרִים שְׂלִקְחוּ מִהַגְּזָבָר לְשַׁחְרָרוּ כָּלֵל כִּי אִין לְהֵם בּוֹ קַנְיָן גּוּפוֹ כָּלֵל וְלֹא שְׂיָיָה לֹאמַר שְׂהַקְדִּישׁ וְלֹא סִילְקַת עֲצָמוֹ רַק כְּשִׂימְכַר לְאַחַר דְּבַכָּה"ג לְאַחַר אִינוּ יְכוּל לְהַקְדִּישׁ עַכְשָׁיו בְּאוּפֹן הַזֶּה פִּינּוֹן שְׂעֲדִינּוּ לֹא לְקַחוּ אַחַר כָּלֵל, אַבְּל בְּחֶרְמֵי פְּהֵגִים דְּשְׂיָיָה מְעַצְמוֹ לְפְּהֵגִים שְׂפִיר יְכוּל לְהַקְדִּישׁ שְׂיֵהָא

גופו ג"כ לכהן וקודם שיגיע לכהן אינו מסולק מגופו רק קדושת דמים כמו הקדש ב"ה כנ"ל בענין זה, ועמ"ש בתוס' ליישב פירש"י בזה: בתוס' בד"ה גופי' לא קדיש, פי' בקונטרס וכו' ומיהו קשה וכו'.

ובאמת יש ליישב פל קושיות התוס' דמה שהקשו דיצטרף ליתן דמיו כמו מקדיש תמימין דנפדין עכ"פ לק"מ ואדרבא מדלא פירש רש"י ו"ל מעיקרא דלכך לא אמרינן דקדוש לימכר כמו בהמה טמאה דהוי כמתפס תמימים, רק אח"כ בברייתא דקאמר דליפא לאוקמא דאמר לדמי, הקשה רש"י ו"ל דנוקמא דאמר דיהא קדוש לימכר ותיבין דהוי מתפס תמימים, והיינו דלעיל בלא"ה לא אמרינן הכי דאמרינן דליהוי עם קדוש קאמר ולא נתכונן להקדש כלל כמו דלא אמרינן דנתכונן לדמי רק בברייתא דקשיא לי' נוקמא דאמר בפירוש שיהא קדוש לימכר, על זה כתב דהוי כמתפס תמימים ובאמת צריף ליתן דמיו אבל יצא לחירות, ואפתי קשי' גיזברין מאי עבידתיהו וכן אחרים פנין דמעצמו יוצא לחירות רק נותן דמיו, ואדרבא בהכי ניחא טפי דקאמר ועוד מאי מפני שהוא כמוכרו לו, ויש להבין דהוי לי' להקשות בהא דקאמר אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא דלמה יועיל זה, וע"כ משום דברישיא לא קשיא דאיפא לאוקמא דאמר בפירוש דיהא קדוש לימכר ומפח מתפס תמימים נותן דמי עצמו ויוצא, ולכך לא קשיא לי' רק על הטעם דהוי כמכרו לו ואי הוי כמתפס תמימים בלא"ה יוצא לחירות ואין צורף דהוי כמכרו לו: ועוד נראה לי דלא דמי הך דהקא למתפס תמימים דהתם אין המזבח זוכה בעצמו בקדושת גופן וכל עלייהו הקדש ב"ה רק שאין נפדין להיותו חולין פנין שראוין למזבח אין יוצאין לחולין רק נפדין לצורף מזבח, אבל כאן פנין שהעבד זוכה בעצמו בגופו ויוצא לחירות והקדש אינו נתפס בגופו הלכך פנין דפקע קדושת הגוף וזכה העבד בו קדושת דמים ממילא מןפקע ואין צריף ליתן דמים כלל, כנ"ל: ומה שהקשו מחרם דלקמן דלא שייף עם קדוש לק"מ דכמו בלשון הקדש אמרינן דליהוי עם קדוש קאמר ה"ה חרם דענין חרם שיהא מובדל ומפירש לה' וכן הקדש הוא כף כמו שפירש"י קדושים תהיו הו פרושים וכו' הלכך שפיר שייף דליהוי עם קדוש, ולפי מה שאבאר לקמן בלא"ה לק"מ: ומה שהקשו עוד דמאי משני לדמי א"כ אפי' חבירו ואפילו עבדים גמי, תמוה לי מאד דהוי להו להקשות בפשיטות דהא קרא בתרמי פהגים פתיב וקמ"ל דתרמי פהגים אין נפדין דלא ימכר ולא יגאל פתיב א"כ היאף אפשר לפרש דאמר לדמי, ואי נימא דהפנונה דכל שאמר דמיהו עלי לפהגים לא ימכר ולא יגאל אותו הדבר עד שיתן דמיהו א"כ גם קושית התוס' לק"מ דדוקא בעבדיו הפנענים אמרינן דגופן משועבד עד שיתן דמיהו ואין לו למוכרם לאחר עד שישלם לכהן אבל חבירו ועברי אי אפשר שישתעבדו לכהן, הלכך לא שייף בזה לומר דמיהו עלי שלא ימכר ולא יגאל עד שיתן דמיהם, וזה ברור: אמנם יען דבלא"ה יש לתמוה על פירש"י בהך קושית הש"ס מאף כל חרם חדא דפירש שאם הקדישם מקודשים לב"ה נהרי הך קרא בתרמי פהגים פתיב דלא ימכר ולא יגאל, ועוד פנין דאמר בפירוש לכהן היאף נימא דליהוי עם קדוש קאמר, ואי נימא דגם בהא אמרינן דהוי כמתפס תמימים וכמו דלא מהני אי אמר בפירוש דיהא קדוש לימכר כמו כן לא מהני אי אמר בפירוש לפהו, קשה חדא דעכ"פ הוי לי' לרש"י לומר כן בהך קושיא דאף כל חרם דעיקר הקושיא משום דמתפס תמימין אין יוצאין מידי מזבח ומעיקרא לא פירש"י פלום רק אח"כ אהא דקשי' לי' לוקמא הך דגיזברין

דאָמער בּפּירוש דיהא קדוש לימכר ולפי הנ"ל עיקר הקושיא מעיקרא משום הכי הוא והני לי ליפרושי פה: ועוד דמילתא דפשיטא הוא לפע"ד דהך דמתפיס תמימים הוא רק בקדשי ב"ה שאין גופן קדוש לב"ה רק לימכר אז אמרינו דנפדין למזבח אבל חרמי פהנים דגופן שניף לכהו ואין נפדין פלל בנדאי אפי' החרים לכהו תם אינו נפדה פלל.

וכן משמע ברמב"ם להדיא שכתב בפירושו דהמקדיש תמימים לב"ה וכן מוכח מפירוש"י בעירובין דפירוש דלקה במחרים קדשי קדשים נפדין אפי' בחרמי פהנים לפי שאין הגוף שלו להחרים ש"מ דמחרים חולין אפי' תמימים אין נפדין פינו דהגוף שלו, ועוד קשה דפי' לדמי שיאמר דמיהו עלי וקשה היא שניף לא ימכר ולא יגאל הא אין לפהו בהם פלוס, ועוד דבחרמי פהנים לא מהני רק שיחרים חפץ ולא שיחרים מעות כמו שפכתבו התוס' להדי' פרק בתרא דתמורה דל"ב ע"ש: אשר על פו נראה לפע"ד דרף אחר בכוננת רש"י ז"ל וממילא לא יקשה פל מה שהקשו התוס' מאף פל חרם כמו שאבאר, והוא דעיקר קושית הש"ס מדנקט קרא אף פל חרם וכו' לא ימכר ולא יגאל וכא הפתוב לבאר ההפך שבין הקדש ב"ה לחרמי פהנים דבחרמי פהנים קדוש קדושת הגוף ואינו נפדה עד שיגיע ליד פהו והקדש ב"ה נפדה דאינו רק קדושת דמים, א"כ שפיר מוכח פינו דקא חשיב בהדי חרמי פהנים עבדיו ושפחותיו ש"מ דחיייל הקדש בידק הבית עכ"פ לדמיהו דאי לא קדיש פלל ויצא לחירות לא שניף לומר אף פל חרם לא ימכר דהא הקדש אינו קדוש פלל, וזהו פוננת רש"י שכתב שאם הקדישם מקודשים לב"ה ועלה אומר קרא שאם החרים הני לכהו ולא ימכר ולא יגאל ואהא משני דאמר לדמי, וזהו ההפך דהקדש חל על דמיו אבל חרם אינו חל רק על הגוף ולא ימכר ולא יגאל אבל הקדש חל על הדמים, והיינו דלא הנצרו רש"י השתא להך דמתפיס תמימים פלל רק אחר פה במקדיש עבדיו, והשתא לק"מ מפל קושיות התוס' דלאו מחרם מקשה רק מהקדש פנ"ל, גם הך דחרם לא מיקרי פלל לדמי רק גופו, ושפיר נקט דוקא עבדיו הפנענים ולא עבדים וחבירו: בא"ד ליאסר בהנאה כמו בהמה טמאה דמועלין בה ואפי' במחנפר איסור מיהו איפא וכו'.

הרשב"א ז"ל פתב ג"כ פדברי התוס' וכתב על זה דיש לו לרב איזה דרשה על זה דאין גופו נאסר בהנאה ואין מועלין דלא כבהמה טמאה, וקשיא לי דלקמן קאמר אדמפילגי בשערו ליפלגי בגופו וקשה דלמא לכ"ע גופי' לא קדיש ליאסר בהנאה ולמעול בו ומ"מ העבד לא יצא לחרות דס"ל כמ"ד לעיל מפקיר אבל מקדיש לא דלדמי קאמר, והיינו קדוש לימכר לפי התוס' ובשערו נחלקו דאי הני כמטלטלי מועלין בו כמו בהמה טמאה דעלמא דקדושה לימכר ומועלין בה ומ"ד כמקרקעי אין מועלין אפילו בשערו אבל בגופו לכ"ע אין מועלין אפי' הני מטלטלי, דהא חזינו דאפי' איסורא דמחנפר ליפא בגופו מפח שום דרשה כמ"ש הרשב"א הנ"ל, ולקמן בד"ה אי הכי פתבתי ליישב קושיא זו ואדרבא מהך סוגיא יש ראיה לפי התוס' עיי"ש, והא לא קשיא היא קאמר לעיל דלמא לדמי הא אפי' הך תנא דפליג עלי' דרב לא ס"ל לדמי כמ"ש התוס', הא ליתא דהך תנא ע"כ ס"ל דעבד כמטלטלי ומועלין בו לכה אמרינו דקדיש לגופיה או דאמר כפי' לגופי' או פינו דכלל בהדי פל נכסים ממילא פלהו לגופיה קאמר, אבל הך מ"ד דמפקיר נדאי ס"ל דעבדא כמקרקעי ואין מועלין בו משום מחנפר ממילא גופי' לא קדיש, או דקמש"ל דאפי' נודה לרב בהך דרשא דגופי' לא קדיש מ"מ מקדיש לא דאמרינו לדמי ובאמת

אותו שְׁהַקְדִישׁ צָרִיף לַפְדוּתוֹ, אֲבָל הַנָּ"ל נִדְאֵי קִשִׁי לְכַאוּרָה וְצ"ל כַּמ"ש לְקַמֵּן: אֲמַנָּם
גוּף דְּבָרֵי הַתּוֹס' שְׁפָתָבוּ דְאוֹתוֹ שְׁהַקְדִישׁוּ יִפְדְּנוּ לֹא הַבְנִיתִי כָּלֵל דְּכַמוּ בְּמַקְדִישׁ בְּהִמָּה
טְמֵאָה יֵשׁ רְשׁוֹת לְגִזְבָּרִים לְמַכְרָם וְאוֹתָן הַקּוֹנִינִים קוֹנִינֵי גוּפּוֹ ג"כ כְּמוֹ כֵּן בְּמַקְדִישׁ לְיִמְכַר
הוּא נִדְאֵי סִילַק עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי וְהוּי בְּמַכְרוֹ לְאַחֲרֵים דְּנִדְאֵי אוֹתוֹ אַחַר יְכוּל לְשַׁחְרְרוֹ, א"כ
ה"ה בְּהַקְדֵשׁ כִּינּוּן שְׁהוּא סִילַק עֲצָמוֹ רַק שְׁאִין הַקְדֵשׁ נִתְפַס בְּגוּפוֹ מ"מ תְּלוּי הוּא וְעוֹמֵד
וְכָל שְׁנַמְכַר לְאַחֲרֵים קוֹנִינֵי גוּפּוֹ ג"כ וְצָרִיף עֵינּוּן בְּזָה וְעֵינּוּן מְהַרְשָׁ"א: בַּד"ה אִין הַגִּזְבָּרִין
וְכו' דְקָא מְזַלְזְלֵי וְכו'.

כְּתָבוּ כֵּן לְפִי מַה שְׁפִירְשׁוּ לְעֵיל דְהַד בְּרִייתָא ס"ל דְּגוּפּוֹן קְנוּי לְהַקְדֵשׁ לְאִיסוּר הַנְּאָה
וְלַמְעִילָה וְאִהָא קְשִׁיָא לְהוּ יוֹעִיל הַשְׁיַחְרוּר וְהַנְּצָרְכוּ לֹמַר דְּסַבְרֵי דְמְזַלְזְלֵי, אֲבָל לְפִירְש"י
אִין צְוִרָה לְזָה רַק הַד בְּרִייתָא פְּלִיגָא אֲדַרְב דְּלֹא אֲמַרִינּוּ דְלִיְהוּי עִם קְדוּשׁ וְלֹא שְׁיִיף בְּזָה
לְשׁוֹן קְדוּשָׁה וּמְמִילָא הוּי הַקְדֵשׁ כְּמוֹ כָּל הַקְדֵשׁ ב"ה וְאִין הַגּוּף נִתְפַס כָּלֵל כִּינּוּן שְׁאִינוּ
רְאוּי לַב"ה וְלַמְזַבַּח וְיֵשׁ לוֹ פְּדִיוֹן הַלְּכָף אִין יְכוּלִין לְשַׁחְרְרוֹ, אֲמַנָּם גַּם לְפִי הַתּוֹס' נִרְאָה
לִי שְׁאִין צְוִרָה לְזָה, דְּנָהִי דְהַקְדֵשׁ קוֹנָה גוּפּוֹ אֲבָל גִּזְבָּר אִינוּ קוֹנָה וְהוּי כְּמוֹ אֲפּוֹטְרוֹפּוּס
דְּלִיתוּמִים וְנִדְאֵי קְנוּי גוּפּוֹ וּמ"מ אִין אֲפּוֹטְרוֹפּוּס יְכוּל לְשַׁחְרַר ה"ה גִּזְבָּר וְלֹא מְהַי שְׁחַרוּר
רַק מְרַבּוּ שְׁל הַעֲבָד מִמֶּשׁ אֲבָל הַגִּזְבָּרִין אִינָם רַבּוּ, כַּנ"ל: דָּף ל"ט ע"א בְּגַמְרָא הָא מְנִי
ר"מ הִיא קְשִׁיָא לִי דַא"כ דַּר"מ פְּלִיג אֲדַרְב א"כ הוּי רַב כְּתַנְאֵי וּבַתֵּר הִכִּי מְהַדַּר לְאַשְׁכּוּחֵי
תַּנְאֵי דְפְּלִיגֵי בְּדַרְב וְהָרִי בַלֵּא"ה ע"כ פְּלִיגֵי תַנְאֵי בְּדַרְב דַּר"מ לִית לִי דַרְב, וְעוֹד מַה עֲנִין
מְעַרְיָה לְהַד דְהָכָא דְלֹא הוּצִיא דְבָרֵי לְבַטְלָה וְלַעֲמֵם קְדוּשׁ קְאָמַר, וְאַף דְכָפִי הַנְּרָאָה הַרְגִישׁ
רַש"י בְּזָה וְקָאמַר דְאִין מוּצִיא בְּלִשׁוֹן הַקְדֵשׁ מ"מ הָא לֹא מוּכַח כָּלֵל מַר' מְאִיר דְמְעַרְיָה:
לְכוּ נִרְאָה לִי דְעַקְרָה הַקְדֵשׁ הָכָא אִי פִי שְׁיִיָּהָ קְדוּשׁ לְגוּפּוֹ הָא לֹא קְדִישׁ לְרַב וְאִי אָמַר
לְדַמְיוּ פְּשִׁיטָא דְעוֹשָׁה וְאוֹכֵל וְע"כ דְהַקְדֵישׁ סְתָם ש"מ דְלֹא אֲמַרִינּוּ דְלִיְהוּי עִם קְדוּשׁ
קְאָמַר וְאִהָא מְשַׁנֵּי לְעוֹלָם דְהַקְדֵישׁ גוּפּוֹ בְּפִירוּשׁ לְהַקְדֵישׁ לֹא לַעֲמֵם קְדוּשׁ, וְאִי קְשִׁיָא לְמָה
יְהָא קְדוּשׁ הָא גוּפִי לֹא קְדִישׁ וְאִינוּ הַקְדֵישׁ כָּלֵל הָא מְנִי ר' מְאִיר הוּא דְאָמַר אִין אָדָם
מוּצִיא דְבָרֵי לְבַטְלָה, הַלְּכָף אַף שְׁהַקְדִישׁ גוּפּוֹ אָדָם יוֹדַע דְאִין גוּפּוֹ קְדִישׁ וְגַמַר וְהַקְדִישׁ
לְדַמְיוּ לְכָף עוֹשָׁה וְאוֹכֵל, וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר רַב יְכוּל לְסַבּוֹר דַּר"מ ג"כ וְאִין עֲנִין דַּר"מ לְהַד
דַּרְב כָּלֵל רַק שְׁהַקְדֵישׁ בְּפִירוּשׁ גוּפּוֹ וּמַכַּח אָדָם יוֹדַע כְּמוֹ בְּמְעַרְיָה וּלְק"מ, כַּנ"ל: שְׁם
מְאִי לֹא בְּהָא קָא מִיפְּלִגֵי.

יֵשׁ לְתַמְנָה לְפִירְש"י לְעֵיל דְלַדְמֵי הַפְּנוּנָה דְמִי עֲבָדֵי עָלֵי, א"כ אִיכָא לְמִימַר דַּכ"ע דְלֹא
כְּרַב רַק הַמַּקְדִישׁ עֲבָדוּ לְת"ק אֲמַרִינּוּ לְדַמֵי קְאָמַר כַּמ"ד מְפָקִיר לְעֵיל וּלְכָף אִין מוּעֲלִין
בוּ כִי אִין עָלִיו רַק דְמִי וְרַשְׁב"ג ס"ל כְּהַד בְּרִייתָא דְלְעֵיל בְּמַקְדִישׁ גְּכִסּוּי וְהוּי בְּהֵן עֲבָדִים
דְהֵם קְדוּשִׁים לְיִמְכַר, דְלַדְמֵי ע"כ לֹא ס"ל לְהָאֵי תַנְאֵי דַא"כ מְאִי אִין הַגִּזְבָּרִים כְּמוֹ שְׁהַקְשׁוּ
לְעֵיל וְע"כ דְקְדִישׁ לְיִמְכַר וּלְכָף מוּעֲלִין בוּ כְּמוֹ בְּהִמָּה טְמֵאָה: וְאַמַּת דְגַם לְעֵיל יֵשׁ
לְהַקְשׁוֹת לְפִירְש"י דְלְמָה קְאָמַר מַקְדִישׁ לֹא דְדַלְמָא לְדַמֵי הוּי לִי לֹמַר מַקְדִישׁ לֹא מְשׁוּם
דְקְדִישׁ לְיִמְכַר כְּבִהִמָּה טְמֵאָה כְּהַד בְּרִייתָא דְפְּלִיגָא אֲדַרְב וְלְמָה לוֹ לְהַמְצִיא עֲנִין אַחַר
דְלַדְמֵי קְאָמַר: לְכוּ נִרְאָה לִי דַס"ל לְרַש"י ו"ל דְמָה שְׁאָמְרוּ לְעֵיל מ"ד מְפָקִיר אֲבָל מַקְדִישׁ
לֹא, לֹא לְמִימָרָא דְלִדְיָדִי לֹא קְאָמַר רַב בְּמַקְדִישׁ כָּלֵל דְהָא ר"ח ב"א דְפִשְׁט מְנַיָּן נִקְט
תְּרוּנִיָּהוּ מְשַׁמֵּי דַרְב רַק דְכָף הַפְּנוּנָה דְנוּדְאֵי כ"ע ס"ל דְלַרְב כָּל שְׁהַקְדִישׁ גוּפּוֹ אוּ לְיִמְכַר
כְּבִהִמָּה טְמֵאָה הוּי כְּמַתְפִּיס תְּמִימִים וְלֹא קְדוּשׁ רַק יִצְא לְחִירוֹת רַק בְּמַקְדִישׁ סְתָם נִחְלָקוּ

דמ"ד מקדיש ס"ל דלא אמרינו לדמי ולא התפס תמימים פלל דאית לן למימר טפי עם קדוש קאמר ומ"ד מפקיר ס"ל דמקדיש סתם אמרינו לדמי ולא הוי כמתפס תמימים פלל, אבל לומר דלקה מ"ד לא דיבר רב במקדיש פלל זה אי אפשר דלכ"ע סובר רב מקדיש עבדו יצא לחירות מפח הך דר"ח ב"א רק שיש לומר שלא אמר רק במקדיש בפ"י לימכר כבהמה טמאה דהוי כמתפס תמימים, והך ברייתא ע"כ פליגא אדרב דלא הוי כמתפס תמימים רק כל שהקדיש לימכר קדוש והינו דקאמר הכא כתנאי בהא אי קדיש לימכר קדוש או לא, והשתא הך ת"ק במה נפשך אי ס"ל דלדמי קאמר ע"כ הטעם דקדיש לימכר לית לי דהוי כמתפס תמימים דאי קדיש לימכר אית לי לכ"ע לא אמרינו לדמי פיון דבפשיטות חל הקדש כמו כל הקדש ב"ה ולא אמרינו לעיל לדמי רק לרב דלולא דאמרינו לדמי לא קדיש פלל ויצא לחירות מפח מתפס תמימים על זה אמרינו דלמא לדמי, והשתא אי גם האי תנא אית לי לדמי ע"כ ס"ל פרב דהוי מתפס תמימים א"כ הוי רב כתנאי וזה ברור: שם אי הכי אדמפלגי בשערו ליפלגי בגופו לשון זה קשה להולמו חדא דהוי לי להקשות בפשיטות מועלין בשערו הא פיון דכמטלטלי דמי בכולי נמעול בי, ועוד מאי אי הכי הא מעיקרא דבקדוש ואינו קדוש פליגי פשיטא דקשיא הכי נמעול בכולי תו קשיא לי לפי פ"י התוס' לעיל דגוף עבד אין מועלין בו אפי' אי יש מעילה במקושר וכתב הרשב"א ז"ל דיש שום דרשה לזה ע"ש, א"כ מאי קשיא לי הכא ליפלגי בגופו דלמא בגופי' אין מועלין דלא דמי לבהמה טמאה כמ"ש התוס' והרשב"א לעיל ולכך לא פליגי רק בשערו: לכן נראה לי ברור דכך הפנונה דנדאי ידע דיש מקום לומר דכ"ע מודי דגופי' לא קדיש לאסור בהנאה ולמעול בו אפי' אי קדיש לימכר כבהמה טמאה, אבל מעילה ואיסור והנאה בגופו לא, פדברי התוס' והרשב"א ה"ל והינו דלא מקשה מעיקרא דפליגי בקדוש ואינו קדוש דמועיל בכולי' דגופי' לכ"ע אין מועלין בו רק השתא דקאמר דפליגי אי עבד פקרקע או כמטלטלין קשיא לי למא להו ליפלגי לענין מעילה, דבהא ליכא למיפלג רק בשערו פיון דעיקר מחלקותם אי עבד פקרקע בהא איכא טובא דנ"מ לענין גופו ג"כ והוי להו לאיפליגי בענין אחר במה ששייך המחלקת בגופו של עבד אי הוי פקרקע או כמטלטלין, משא"כ השתא דפליגי במעילה לא שייך רק בשערו פנ"ל: בתוס' בד"ה הא מני ר"מ הוא הכא משמע וכו' לי לא ס"ל וכו'.

לפי מה שפכתתי לעיל בגמרא דאין ענין דברי רב להך דר"מ פלל רק דמוקי לה שהקדיש בפ"י לגופו ומשום אין מוציא דבריו לבטלה הוי קדיש לדמי עכ"פ א"כ לק"מ ונשפיר מצי סבר רב כר"מ בהא, אבל מקדיש סתם אמרינו דליהוי עם קדוש קאמר: בד"ה עבדא פקרקעי וכו', דאין מעילה במקושר וכו' לא כמו שפ"י רבינו שמואל וכו' פשעק מן הבור חולי' עכ"ל הנה נדאי דברי רבינו שמואל תמוהין בפירט שפ"י בפ"י בב"ב הטעם דדוקא בתלוש בענין נהנה ופגם אבל במקושר אפי' לא פגם יש בו מעילה וכו' דעתו לפרש הא דלמדו במעילה חטא חטא מתרומה על דרך זה למדו, וזה מבואר הבקטול למעין התם רק להיפוך למדו אפי' פגם ונהנה אין בו מעילה, וכן מבואר בכמה מקומות שם להדיא דאין מעילה במקושר: אמנם גם דברי התוס' אצלי דברי תימה, דאי ס"ד דכל שעקר חולי' מן הבור מועלין בו אף שהקדישו במקושר, א"כ ת"ק דס"ל אין מועלין בשערו תיקשי לי הא אי גזז מועלין בשערו ואדרבא עיקר דרך מעילה בשער הוא

בְּתִלוּשׁ, וְהֵיכָא פְּסָק וְתַנִּי אֵין מוֹעֲלִין בּוֹ וְעוֹד גַּם בְּעֵבֶד גּוֹפִין נִמְעוֹל כָּל שְׁעֵשֶׂה מְלָאכָה בְּתִלוּשׁ וְהוּא נִהְיָה מִמְעֵשֶׂה יָדָיו דְּהָא נִהְיָה מֵהֶם בְּתִלוּשׁ, וְע"כ דְּכָל שְׁהַקְדִּישׁ בְּמַחְנֹפֵר שׁוֹב אֵין בּוֹ מְעִילָה תַּדְע דְּהָא יִלְפִינן הֵתָם חֲטָא חֲטָא מִתְרוּמָה וּבְהַדְיָא לְגַמְרֵי מִדְּמִינָן לָהּ הֵתָם לְתְרוּמָה וְכָל שְׁתָּרַם בְּמַחְנֹפֵר אֵין מוֹעֲלִין אִפִּי אַח"כ תִּלְשׁוּ, אֲלֵמָא דְּבַתְרָא שְׁעַת הַקְדִּישׁ אֲזִלְיָנן וּמַהֲאֵי טַעְמָא בְּתִלוּשׁ וְחִיבִירוּ הָוֵי בְּתִלוּשׁ לְעַנְנָן מְעִילָה אָף דְּבַעֲלָמָא הָוֵי בְּמַחְנֹפֵר מִשׁוּם דְּמִתְרוּמָה יִלְפִינן וְכָל שְׁתָּרַם בְּתִלוּשׁ אִפִּי חִיבִירוּ אַח"כ הָוֵי תְרוּמָה דְּגִידוּלֵי תְרוּמָה תְרוּמָה וְה"ה בְּמְעִילָה, וְכִמּוֹ כֵּן לְעַנְנָן שְׁבוּעָה בְּגִפְנֵים טְעוּנוֹת אָף דְּהַשְׁתָּא תִּלוּשִׁין הֵן דְּאֵל"כ הָוֵי הֵילָף מ"מ בְּתַר שְׁעַת מְסִירָה אֲזִלְיָנן פִּינּוֹן דְּמַעֲיָקְרָא מַחְנֹפֵר הָוֵי לֹא מְהֵי אִפִּי תִלְשָׁן אַח"כ מִן הַמַּחְנֹפֵר: וְרֵאִיתִי לְהַרְשָׁב"א ו"ל בְּחִידוּשֵׁיו שְׁפַתְבּוֹ לְהַדְיָא דְּהָדָּ פְּלוּגְתָּא דְּהֵכָא בְּשַׁעְרוֹ בְּעוֹדֵן מַחְנֹפֵרִין דְּוָקָא אֲבָל פְּשָׁגוּן לַכ"ע מוֹעֲלִין בְּהֵן וְהִבִּיא רֵאִי מַהֲא דְּאִיתָא בְּמְעִילָה הַדְּשׁ קַלְעִילִין בְּשֻׁדָּה הַקְדִּישׁ מְעַל דְּאַבְקָא מְעַלִּי לְהוֹ ע"ש, וּבְאַמַּת אֵין זֹו רֵאִי פְּלֵל דְּהֵתָם הַפְּנוּנָה שְׁאַבְקָה הַשְׁדָּה תִּלוּשׁ הוּא שְׁאִינּוֹ מַחְנֹפֵר לְעִיקְרוֹ וּכְבָר נִעְקָר הוּא מִן הַקְּרַקַע וְגַם כְּמָה פְּעָמִים הָרוּחַ מְבִיאֵו מִמְקוֹם אַחַר וְנִהְיָה הוּא בּוֹ שְׁהוּא יָפָה לְדִישָׁה וְהַרְשָׁב"א ו"ל הַעֲתִיק מְעַלִּי לְהוֹ וְהֵינּוּ לְקַטְנוּת, וְזֵה אֵינּוּ רַק שֵׁם אָמְרוּ מְעַלִּי לָהּ וְהֵינּוּ לְדִישָׁה וְהַדְּשׁ בְּשֻׁדָּה נִהְיָה הוּא בְּאַבְקָה שְׁהוּא תִּלוּשׁ וְגַם בְּשְׁעַת הַקְדִּישׁוֹ תִּלוּשׁ הִי: וְכֵן מוֹכַח לְהַדְיָא מִדְּבַרֵי הַרְמַב"ם ו"ל פ"ה מֵהֵלְכוֹת מְעִילָה הִלְכָה ה' וְנ"ל אֵין מְעִילָה אֲלֵא בְּתִלוּשׁ מִן הַקְּרַקַע וְכו' נָטַל מֵאַבְקָה וְנִהְיָה בּוֹ וּפְגָמָה מְעַל הַדְּשׁ בְּשֻׁדָּה הַקְדִּישׁ מְעַל שְׁהַאֲבָק שְׁלָה מוֹעִיל לְדִישָׁה וְכו' וּמַעֲתָה אֵי ס"ד דְּטַעְמוֹ לְפִי שְׁהַאֲבָק מוֹעִיל לְקִיטְנִיּוֹת קֻשָּׁה חֲדָא דְּלֹא זָכַר מַה הִי דְּבָר שְׁדָשׁ בְּשֻׁדָּה, וְעוֹד שְׁפַתְבּוֹ בְּהַדְיָא שְׁהַאֲבָק מוֹעִיל לְדִישָׁה, וְעוֹד אֵי ס"ד דְּכָל שְׁתִּלְשׁ מִן הַמַּחְנֹפֵר וְנִהְיָה מוֹעֲלִין בּוֹ לְמָה פְּתַב מְעִיקְרָא נָטַל מֵאַבְקָה וְנִהְיָה בּוֹ אֲבָק מֵאֵי בְּעֵי פְּאֹן, בְּשִׁלְמָא בְּדִישָׁה דְּאַח"כ זָכַר אֲבָק שְׁהַאֲבָק מוֹעִיל דְּוָקָא אֲבָל מְעִיקְרָא ה"ל לֹאמַר נָטַל מְעַפְרָה אוֹ עָקַר חוּלִי וְלָמָּה לִי דְקַתְנֵי אֲבָק דְּוָקָא, וְע"כ דְּכָל שְׁהַקְדִּישׁ בְּמַחְנֹפֵר אִפִּי תִלְשׁוּ אֵין בּוֹ מְעִילָה דִּילְפִינן מִתְרוּמָה כְּנ"ל, רַק אֲבָק שֶׁל הַשְׁדָּה שְׁאִינּוּ דְּמַעֲיָקְרָא נְמִי תִּלוּשׁ הוּא שְׁהוּא תִּיחּוּס וְנִעְקָר וְנִתְלַשׁ וְאֵינּוּ מַחְנֹפֵר לְקַרְקַע, הֵלְכָף דְּוָקָא נָטַל מֵאַבְקָה מְעַל וְכֵן הַדְּשׁ בְּשֻׁדָּה אִפִּי לֹא נָטַל פִּינּוֹן שְׁהַאֲבָק יָפָה לְדִישָׁה הָרֵי נִהְיָה בְּאַבְקָה שְׁהוּא תִּלוּשׁ וְגַם פְּגָם בְּשְׁעַת דִּישָׁה, וְזֵה בְּרוּר לְפַע"ד, וּלְעַנְנָן מַה דְּקַשְׂיָא לְהוֹ בְּבוּר דְּמוֹעֲלִין בּוֹ הֵינּוּ נְמִי בְּעַפְרֵי תִּיחּוּס וְנִטְשָׁטְשׁ ע"י הַמֵּיִם שְׁבוּ וְהָוֵי בְּתִלוּשׁ וְאֵם נָטַל מִמְּנוּ מְעַל וְהָרֵי עֵיקְרֵי דִין זֵה נִשְׁנָה שֵׁם בְּכֻלָּה דְּשָׁאָר דְּבָרִים תִּלוּשִׁין דְּמוֹעֲלִין בְּהֶם וְלֹא הוֹנְפֵר שֵׁם דְּבָר זֵה רַק לְהוֹרוֹת דְּגִידוּלֵי הַקְדִּישׁ פְּהַקְדִּישׁ, אֲבָל כָּל שְׁהִי בּוֹר רֵיק וְנִתְמַלֵּא מִיִּם אֵין מוֹעֲלִין בְּהֶם וְרִישָׁא תַנִּי דְּאֵי הָוֵי בּוֹ מִיִּם בְּעַת הַקְדִּישׁ מוֹעֲלִין בּוֹ וּבְמָה שְׁבַתּוֹכוֹ וְנִקְטַב בּוֹ מִשׁוּם פְּלֵהוּ דְּחֻשְׁבֵי הֵתָם, וּכְבוּר נְמִי מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּעַפְרֵי הַמְטוּשְׁטֻשׁ וְנִימּוּחַ שְׁבוּ מַחְמַת מִימֵי דְּחֻשְׁבֵי בְּתִלוּשׁ כְּנ"ל, וְז"ב: וְדַע דְּהַרְמַב"ם ו"ל פ"ה מֵהֵלְכוֹת מְעִילָה פְּסָק דְּמַקְדִּישׁ עֲבָדוּ אֵין מוֹעֲלִין אִפִּי בְּשַׁעְרוֹ וְהֵינּוּ כְּדַמְסִיק הֵכָא דְּכַמָּה דְּקִימֵי אֲשִׁבוּחֵי מְשַׁבַּח, וְאוּלָּם פ"ו מֵהֵלְכוֹת עֵירוּכִין וְחַרְמִין פְּסָק בְּמַקְדִּישׁ עֲבָדוּ דְּאַסוּר לְהַנּוֹת בּוֹ עַד שְׁיִפְדָּה, וְצָרִיף לֹאמַר דְּס"ל כְּמוֹ שְׁפַתְבוֹ הַתּוֹס' לְעִיל דְּבְמַחְנֹפֵר מְעִילָה הוּא דְּלִיכָא הָא אִיסוּרָא אִיכָא, אֲבָל לֹא יְדַעְתִּי דְּבְכָל הֵנָּה דְּאַסוּר לְהַנּוֹת וְאֵם נִהְיָה לֹא מְעַל כְּתַב הַרְמַב"ם ו"ל בְּפִי שֶׁם כְּףָּ כְּמוֹ מְעִינָן הֵינְצָא מְשֻׁדָּה הַקְדִּישׁ וְשְׁמָרִים שֶׁל הַקְדִּישׁ שְׁנַתְּנָן עֲלֵיהֶם מִיִּם.

ואולם במקדיש עבדו כתב בפשיטות אין מועלין ולא זכר דאסור להנות אפי' בגופו ואם
גנהה אפי' בשערו לא מעל, ואולי סמך על מה שכתב בהלכות עירובין.

בגמרא איתבין ר' אבא לעולא וכו'. יש לדקדק היאך ס"ד לדמות מפקיר וחי למת בלא
יורשין דבחי אמרינן דלא פקע איסורא מיני' אבל במת ואין לו יורשין ע"כ פקע איסורא
מיני' ג"כ ואין צריף שיקרו, ועוד יש לדקדק תיקושי לי' לאבא שאול כמה נפשך אי
ס"ל דצריף שיקרו מ"ש גדולים דיצאו לחירות מי כתב גט שחרור לאלו, ואי ס"ל דלא
בעי גט שחרור קטנים נמי, ובאמת התוס' הרגישו בזה וכתבו דס"ל לאבא שאול דקטנים
מיקרי רשות רבן עליהם, והוא דחוק מאד פינון שמת איזה רשות רבן יש עליהן ותיקף
ב"ח הם ואין אחר יכול לזכות בהם כלל: ונראה לי דעיקר הקושיא מרבנן דאבא שאול
ונדאי ס"ל דדוקא מפקיר וחי צריף שיקרו דלא פקע איסור בהפקירו.

אבל במת דפקע מיני' ע"כ ממילא כל מי שזוכה בממונא זוכה באיסור ג"כ דפקע מרב
ונעשה הפקר מעצמו פינון שאין לו יורשין, הלכך גדולים שזוכין בממון זוכין באיסור
ואין אחר יכול לזכות בהם אבל קטנים דלא בני זכי' ניהו כל שמחזיק בהם זכה בממון
ואיסור אבל ת"ק דלא מחלק בין גדולים לקטנים ע"כ דס"ל שאין הטעם מפת זכי' דלפי
שפקע זוכין באיסור דקטנים לא בני זכי' ניהו וע"כ דבהפקר פקע איסורא לגמרי ואין
צריף זכי' ושחרור כלל דאל"כ אלא דבהפקר לא סגי לאיסורא רק לפי שמת ע"כ פקע
מיני' ונעשה הפקר א"כ קטנים לא בני זכי' ניהו ומי כתב גט שחרור להם, ודוקא
גדולים פינון שנעשה הפקר ע"כ זכו מן ההפקר אבל קטנים דלא זכו מי כתב להם שחרור
ואהא משני עבדא כי אשתו דמיתה מתרת פשחרור אבל אבא שאול סובר דאין מיתה
מתרת רק במת ע"כ פקע מיני' ונעשה הפקר וכל שקודם וזכה זכה בממון ואיסור, וקטנים
דלא בני זכי' ניהו כל שהחזיק זכה בהם אבל בחי אינו יכול להפקיר איסורא כלל
וצריף שחרור, ועמ"ש בסמוך: שם אי הכי הפקיר עבדו ומת נמי.

לכאורה תמוה דפשיטא דהך ברייתא קשיא לאמימר בכל אופן דס"ס קתני דקנו עצמן
בני חורין ויהא איף שיהי' מ"ש מפקיר ומת ממת בלא יורשין, ונראה לי דהפוננה כף
דבלא"ה יש לומר דסובר אממר דאין מיתה מתרת כלל רק הטעם דמיתת זה מהני הוא
כמו שכתבתי מקודם דדוקא מפקיר וחי צריף שחרור שאין החי יכול להפקיר רק ממון
ולא איסור אבל במת ע"כ ממון ואיסור מופקר הוא, וכשיש לו יורשין יורשין הפל אבל
כשאין לו יורשין ע"כ הפל מופקר הוא הלכך העבד שזוכה בממון זוכה גם באיסור
דשניהם יחד מופקירין ובאין פאחד ליד הזוכה, וזהו במת בלא יורשין אבל במפקיר ומת
דמעיקרא כשהפקיר לא פקע איסור וזכה העבד רק בממון ונשאר איסורא לרב, ועכשיו
שמת והופקר גם איסורא מ"מ איסורא גרידא לאו בר זכי' הוא ולכך אין לו תקנה,
ואמימר באמת פאבא שאול ס"ל והפל מטעם זכי' הוא, אבל השתא דחדית לן דר"י דס"ל
צריף כת"ק ס"ל ומיתה מתרת ג"כ לאו מטעם זכי' א"כ מפקיר ומת נמי, ועמ"ש בתוס'
בד"ה אלמא: בתוס' בד"ה קטנים וכו' והכא לא שייך האי טעמא וכו' ר"ל דאי הוי שייך
הכא שהוא טעמא אף דלא שייך לומר דמפני דרכי שלום שרינן איסורא דאורייתא שזכו
עצמן ב"ח מה דמדינא אינו פן דמ"מ פינון שאסור לזכות בהן מפני דרכי שלום ממילא

לא יזכה בהן אחר וכשיגדלו יזכו בעצמן מן הדין, לזה כתבו דלא שייך בקאן סברא דדרכי שלום קלל: בא"ד דהא בפ"ק דקידושין.

ואף דלקמן קאמר רבא בהדני' צרור ונרקו אגוז ונטלו זוכה לעצמו יש לומר מדרבנן מפני דרכי שלום והכא לא שייך זה אבל אי נימא דמדינא זוכה בפסק קשיא הך דקידושין: אמנם בעיקר קושית התוס' נראה לי לומר דכמו דחזינו דיש חילוק בין תופס לעצמו דקונה אפי' היכא דחב לאחרים משא"כ תופס בשביל אחר אף דזכין לאדם שלא בפניו מ"מ היכי דחב לאחרים לא זכה ש"מ יד דידני' עדיף לקנות מהיכי דיד אחר קונה עבורו לא אלים כ"כ, ולפי זה יש לומר דיד דקטן לא אלים כ"כ אפי' יד דידני' פיד גמור הלכך היכי דקונה דבר שאינו חב לאחרים קלל יכול לקנות פיד גרוע דידני' פגון לולב דזה המקנה רוצה שיקנהו ואחר אינו יכול לזכות בו, הלכך פיון דלא חב לאחרני קלל יכול הקטן ג"כ לזכות אבל היכא דחב לאחרני פי הכא אין יד הקטן לזכות בעצמו דיד דידני' גרוע ואולי לזה נתפוננו התוס' ג"כ: בד"ה וכי מי פתב גט שחרור לאלו וטעמא דאבא שאול כו'.

ולפי מה דמשני דעבדא כו' פי אשתו צריף לומר דאבא שאול באמת סובר פשמואל ומליא ברשות רבו וקטנים רשות רבן עליהם, אבל אי יספור מיתה מתרת מה סברא יש לחלק בין קטנים לגדולים, אבל כבר כתבתי בש"ס לפרש בדרף אחר ע"ש: בד"ה אלמא אמר אממר וא"ת וכו' עד לבסוף.

ועמהרש"א מה שהצריף להקשות בזה, גם כפי הגירסא מרבנן ואבא שאול קשה דלמה להו להזכיר רבנן ואבא שאול דהא בהך ברייתא עסוקין והוי להו לומר מהך ברייתא, אבל אני אפרש דברי התוס' דהם מפרשים דעיקר הקושיא פאן אי הכי מ"ש מת בלא יורשין מפקיר ומת נמי יצא לחירות במיתת האדון אלמא אמר אממר מפקיר ומת לא, ואהא קשי' להו הא מעיקרא נמי תיקשי מפקיר ומת נמי יהא הטעם איך שיהי', ועל זה כתבו דברייתא פהך תנא דס"ל פשמואל ואממר למ"ד צריף קאמר ומת אין לו תקנה דלא מורית איסורא לברני', אבל השתא דקאמר עולא דלר"י דאמר צריף עבדו כו' פי אשתו קשי' לאממר דעל ר"י רבו לא יחלוק אממר, ואהא כתבו דבהכי ניחא דלא פריף לקמן ללישנא קמא דאממר דס"ל המפקיר עבדו אין לו תקנה מהך ברייתא דלדידני' קשיא טפי מלר"י דלר"י לא קשיא רק מרבנן ולא מאבא שאול כמו שכתבתי לעיל דיש חילוק בין מפקיר וחי למת בלא יורשים דע"כ פקע מינני' איסורא ומי שזוכה בממון זוכה באיסורא ג"כ, אבל לאממר קשיא מתרנניהו דאיהו ס"ל אין לו תקנה נאפי' ימות לא מהני וקשה אפי' לאבא שאול עכ"פ יש לו תקנה במת דאז יזכה העבד באיסורא וע"כ משום דהך ברייתא לאממר פולה למ"ד אינו צריף מיירי ואיהו למ"ד צריף קאמר דאין לו תקנה, ואי גרסינן בתוס' מרבנן דאבא שאול ג"כ אתי שפיר דמאבא שאול יש לומר דאממר דוקא פל כפה דחי אין לו תקנה דאינו יכול להקנות איסורא בשחרור רק איסור וממון, אבל במת ממילא פקע איסורא וזוכה בו העבד שזכה בממון, אבל מרבנן דאבא שאול דקטנים נמי יצאו לחירות ש"מ דמהניא הפקר גם לאיסורא דאל"כ קטנים למא יצאו לחירות, ודוק: בד"ה הלכה פאבא שאול וכו' פדמוכח פרק בתרא דמגילה וכו'.

והתוס' בחולין פרק גיד הנשה הביאו בשם ר"ת לרחות הראיה דר"י לא פליג אדריב"ל רק אף בית תפלה גדול קאמר ע"ש, ודברי תימא הם דהא קאמר התם תסתמינן דריב"ל אמר בית תורה וכו' מוכח להדיא דר"י פליג אדריב"ל: לכן נראה לי דבלא"ה יש לתמונה שם דקאמר פנותי דר"פ מסתברא דאמר ריב"ל והיאך שינוי לומר מסתברא מה דריב"ל אמר ממש להדיא הך דינא דר' פפי.

ועוד דהוי לי לומר ובפלוגתא דריב"ל ור"י פיון דפליגי בהא ממש לכן נ"ל דר"פ ור' פפי לא מייירי פלל לעשות מבית הפנסת בה"מ רק להשתמש מפלי בה"כ לבה"מ או להיפוף, וענין מחלוקת זה שנוח לקור ריב"ל ור"י אי בית תורה איקרי גדול או בית תפלה בנדאי אין לו ענין לקדושת בה"מ אי עדיף מקדושת בה"כ בנדאי לענין קדושה בה"מ עדיף ומ"מ בית גדול על בית תפלה נא' דתפלה איקרי גדולות כמ"ש ספרי נא לי הגדולות וגו' והיינו דע"י תפלה נעשו נסים גדולים ומזה הצד בה"כ עדיף, אבל מ"מ לא ראי זה כראי זה דיש בבה"כ מה שאין בבה"מ וכן להיפוף, ולענין לעשות מבה"כ בה"מ בנדאי אי נימא דבה"מ קדושתו מרובה דהוא חיי עולם אף דע"י בית הפנסת מתקדש שם ה' יותר בנסים שע"י תפלה מ"מ בנדאי ה' אסור לעשות מבה"מ בה"כ מזה הצד שהו חיי עולם וקדושתו מרובה בעצמותו והיינו דדייק מריב"ל דס"ל דמותר לשנות מבה"כ לבית המדרש ש"מ דאיהו ס"ל דבה"מ קדושתו מרובה וגם בית גדול איקרי, ובית תפלה נגרע בכל צד מבה"מ.

אבל אי ה' ס"ל דבה"כ קדושתו מרובה אף דבה"מ איקרי בית גדול לדעתו לא הנה ראי לשנותו לבה"כ מצד קדושה יתירה שבו ור"י באמת פליג דאסור לעשות מבה"כ בה"מ, ואין הטעם דבה"כ קדושתו מרובה רק מפני דבה"כ איקרי בית גדול ומזה הצד אין לשנותו, והשתא ממילא לענין להשתמש מפלים של בה"כ לבה"מ פיון דאין מבטלין הבה"כ פלל הא ודאי בקדושה יתירה תלי, וכיון דשמענו לריב"ל דקדושת בה"מ עדיף ור"י לא פליג עלי' רק דמ"מ אין לשנות דבה"כ איקרי בית גדול וריב"ל סובר דבה"מ איקרי בית גדול, אבל בהא כ"ע מודו דקדושת בה"מ עדיף לפי שהו חיי עולם פנ"ל, וא"ש הפל פן ע"ב בגמרא וקא דייקת מנינה כאשה.

עפירש"י והוא על פי פירושו דאין לו תקנה דאסור בבת חורין ושפחה אבל לפי מה שהוכיחו התוס' לקמן דמותר בשפחה אי אפשר לפרש פן, גם פירושו דחוק מאד ולא ידעתי מה צורך לו לפרש פן דהא ע"כ צ"ל דלענין מיתה מייירי דאם לא פן היאך מיייתי ראי' לאבא שאול דמייירי במת, וע"כ דהפנונה פיון דמאשה יליף כמו באשה שטר ומיתה אינו מתיר רק אסור ולא ממון כמו כן בעבד אין מיתה מתרת רק אסור ולא ממון וקטן דאיכא ממונא לא, והיינו טעמא דאבא שאול דפליג ארבנן ומודה ג"כ דעבדו כו' כי אשתו רק משום דבקטני' איכא ממונא וכן שטר לא מהני אחר הפקר בקטן דכיון דמצי זכי פל עלמא הוי ממונא: בתוס' בד"ה מה אשה, וא"ת היאך עבד משתחרר וכו'.

וידעתי לק"מ דפשיטא דהך איסורא וממונא דאמרינן הכי לאו איסורא וממונא דידי' דהא פאשה קאמר והתם איסורא דעלמא הוא וכן ממונא דעלמא אינו מפקיע אבל ממונא דידי' ודאי מפקיע בגט ירושתה ונכסי מלוג ומעשי ידי' וכדומה ועוד דאיסורא דעבד ג"כ איסורא דעלמא הוא והוא להתירו לבוא בקהל רק הפנונה כמו באשה אינו מפקיע מעלמא

רק איסורא ולא ממונא שאין לשום אדם שום הפקעת זכות בגט זה כמו כן גט שחרור דוקא איסור דעלמא מפקיע דהיינו להתירו בקהל אבל להפקיע זכות אחרים שהי' להם בו במזון לא שאין השחרור מהני רק פשאנו מפקיע מאחרים רק איסור דהיינו בעבד ש'לו דבקהא פ'נון שאינו מפקיע מעלמא רק איסור מה שמפקיע ממונא דידן' לא איכפת לן פלל כמו באשה פנ"ל: ודע דהתוס' לא הוי ס"ל לפ'רש כפירש"י רק כמו שפ'תבתי לעיל ובה' נמשך הקושיא שפיר אבל לפירש"י אין לה ענגו, אבל כב' פ'תבתי דהעיקר דלא כפירש"י רק עיקר הלימוד דמיתה אינו מתיר רק איסור, ועל זה קאמר דיש לומר לאידך גיסא מה אשה בין גדולה בין קטנה נ'תרת במיתה אפי' היכי דאין גט מתיר פ'גון קטנה שאינה יכולה לשמור גיטה ש"מ דמיתה מתרת טפי מגט וה"ה בעבד יש לומר דמיתה מתרת אפילו קטן דאית בי' ממונא: בגמרא אמר מר וקא תנא רבי אומר אומר וכו' הכי קאמר וכו' ולאפוקי מהאי תנא.

הסוג'ו' הזו קשה להקלמה ודא דהיאך ס"ד דס"ל לרבי דשום עבד אינו נ'תר רק בשטר לא בכסף היאך קאמר אומר אני אין לו תקנה רק בשטר והא בכלהו עבדים פ' הדין ולא נשתנה דינו משאר עבד בשלמא לפירש"י שפי' לעיל דאין לו תקנה אפי' בשפחה יש לומר דקמש"ל דנה אין לו תקנה פלל עד שישתחרר ומקודם אסור בשפחה וב"ח, אבל לפי מה שהוכיחו התוס' דבשפחה מותר א"כ הרי דינו כשאר עבד ממש וע"כ דבא לומר דשאר עבד יוצא בלי שטר וזה דוקא בשטר: ועוד קשה דקאמר ולאפוקי מהאי תנא דמאיזה צד נתחדש לו דבר זה עכשיו ולעיל הוי להו לומר דהו דרבי לאפוקי מהאי תנא: וראיתי להרמב"ם ז"ל בתשובותיו הנקראין פ'אר הדור סי' כ"ח שהשיב לחכמי לינול ונ"ל, וא"ת אם פ' הוא מאי אתא לאשמועינן ונהלא דברי' דויעים הם שפ'ל עבד פ'נעני שבעולם קונה עצמו בשני דברים בכסף ובשטר ולא בא רבי אלא לאפוקי להאי תנא דתנא וכו' עכ"ל.

ודבריו אלו תמוהין דאי הו' ולאפוקי אמלתא דרבי דהכא קאי מאי קשיא לן בדבריו דאדרבא להאי תנא אתי שפיר טפי ועכ"פ אין אנו צריכין לומר דלאפוקי מהאי תנא אמר פ' דהא עיקר בא לומר דאין לו תקנה רק בשטר ולא מהני יאוש ובשביל שאנו מתרצין דברי רבי דמודה בעלמא דמהני פ'ס'פ' מכח קושיא מדידן' אדידן', אבל לא נתפנון רבי פ'כאן להשמיענו דלא פ'האי תנא ואי הפ'נונה אמילתא דרבי דלעיל פ'שיטא דלא קשיא דהוצ'ר' להשמיענו דלא כת"ק דהרי פ'אמת פ'סק הרמב"ם כת"ק דהתם אף דפסק דלא פ'ר"ש רק פ'ס'פ' גומר, וא"כ מאי קשיא לי' עד שהוצ'ר' לומר לאפוקי מהאי תנא: לפיכך נראה לי דס"ד דעיקר בא רבי לאשמועינן פ'אן דלא מהני יאוש לאיסורא ואין לו תקנה רק בשטר, ואהא קשיא לי' דהא רבי ס"ל ה'תם דנותן דמי עצמו יוצא ש"מ דבהקדש פ'קע איסורא ולא נשאר רק ממונא לבדק הבית לכ' מהני פ'ס'פ' להפקיע ממונא ות"ק ס"ל דאין הקדש מפקיע איסורא וממילא לא מהני פ'ס'פ' להפקיע איסור, וא"כ תיקשי לרבי כמו שם הקדש מפקיע ה"ה הפ'ק'ר פ'אן ולמה בעי שטר, ואהא משני דלכ"ע אין הקדש מפקיע איסור רק טעמא דרבי דכסף מפקיע איסור ג"כ דלא כי האי תנא והכא פ'קע פ'ס'פ' בעי שטר דוקא משא"כ בהקדש פ'ס'פ' מפקיע הפ'ל ות"ק ס"ל דכסף אינו מפקיע כר"ש ודיינו דקאמר לאפוקי מהאי תנא, אבל מעיקרא ס"ד דכלהו פי האי תנא ס"ל אבל אי נימא דלא פ'ליגי בהא פלל רק בענגו אחר כפי הנראה מפירש"י לעיל ומדברי

הַרְמַב"ם בְּתִשְׁבֵּה הַנ"ל, א"כ הַיָּאָה קָאָמַר לְאַפּוֹקֵי הָא קַמְש"ל דְּלֵא כַת"ק בְּסִבְרָא אַחְרַת וְע"כ דְּאִין לְנוּ מְקוּם לֹמַר רַק אִו דְּנִחְלָקוּ אִו הַקְדָּשׁ מִפְּקִיעַ אִיסוּר וְנִכְלְהוּ כַר"ש ס"ל רַק דְּקַשְׁיָא לֵן מַהֲדָּ דְּרַבִּי דְּהִכָּא מְוַכְרְחִין אָנוּ לֹמַר דְּרַבִּי לִית לִי דַר"ש וְאִין לְהַקְשׁוֹת אִי מַעֲיָקְרָא הוּי ס"ל דַּכ"ע כַר"ש תִּיקְשִׁי מִתְּנִיתִין דְּעֵבֵד פְּנַעֲנִי קוּנָה עֲצָמוּ בְּכֶסֶף לַק"מ דְּהַפְּנוּנָה דְּקוּנָה שְׁיַעֲבֹוד שְׂבֹו שְׁלֵא יַעֲבֹוד עוֹד, אֲבָל לֵא לְהַתִּירוּ בַב"ח בְּעֵינֵן שְׁטַר דְּוִקָּא דְּאִי נִימָא לְהִיפּוּף דְּמַעֲיָקְרָא כ"ע דְּלֵא פְּר"ש הַיָּאָה שְׁיִיף לֹמַר עַכְשָׁיו לְאַפּוֹקֵי, וְאִי דְּקַשְׁיָא לִי מַקְמַש"ל הָא טוּבְאִקְמַש"ל דְּלֵא כַת"ק וְע"כ דְּבָהָא פְּלִיגִי פַנ"ל, וְזֵהוּ פְּנוּנַת הַרְאַב"ד שְׁהַשִּׁיג עַל הַרְמַב"ם כְּמוֹ שְׁהַשִּׁיגוּ חַכְמֵי לִינוּל הַנ"ל, וְלֵא חָשׁ לְתִשְׁבֵּתוֹ שְׁל הַרְמַב"ם אָף שְׁהַרְמַב"ם תְּמָה עַל קְוִשְׁיָתָם מְאוּד וְהִינּוּ כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי דַע"כ מוּכַח בְּסוּגְלֵי דְּהָא בְּהָא תִלְיָא פַנ"ל: שְׁם אֹרְעָה כָּל הַפְּרָשָׁה כּוֹלָה לֵא חֲנוּפְשָׁה, פִּירֵש"י כָּל מַקְרָא הַפְּרָשָׁה וְכו' עַד קִידוּשֵׁין תוּפְסִין בְּהָ, לְכַאוּרָה יִרְאָה מְדַבְּרֵיו דְּכֶסֶף לְאַיְסוּר כָּלֵל לֵא רַק שְׁעֵבֹוד מְסַלֵּק וְאִינִי יוֹדַע הַיָּאָה נְפָרֵשׁ קָרָא וְהַפְּדָה לֵא נְפָדְתָּה פְּדִי וְאִינָה פְּדִי דְּבַמָּה נְפָדִית אִי בְּכֶסֶף הָא אִינוּ גּוֹמַר וְלִיכָּא אֲשֶׁם כָּלֵל וְאֲפִי' הִי כּוֹלָה בְּכֶסֶף וְאִי חֲצִי בְּשְׁטַר הַיָּאָה קָאָמַר דְּרַבּוּתָא אֲשֶׁמוּ עֵינֵן הָא חֲצִי דְּוִקָּא דְּאִי כּוֹלָה בְּשְׁטַר הָרִי נְפָדִית לְגַמְרִי, וְעוֹד דְּהָא מְשַׁמַּע דַּר"ש הָּ וְהַפְּדָה לֵא נְפָדְתָּה בְּכֶסֶף מוּקִי לָהּ דְּלִכְּהָ קָאָמַר לֹמַר לָּהּ שְׁטַר גּוֹמַר בְּהָ וְאִין כְּסָף גּוֹמַר בְּהָ, גַּם קַשִׁי לִי לְרַבִּי הָּ וְהַפְּדָה לֵא נְפָדְתָּה אִו חֲנוּפְשָׁה לֵא נִימְן לָהּ הַיָּאָה מְפָרֵשׁ לָהּ: לְכֵן נִרְאָה לִי דְּוִדָּאֵי מוֹדָה ר"ש דְּכֶסֶף פּוֹעֵל בְּאַיְסוּר ג"כ רַק שְׁאִינוּ גּוֹמַר לְחַיִּיב מִיְתָה רַק פּוֹעֵל בְּמַקְצַת לְחַיִּיב אֲשֶׁם, וְפִי' הַכְּתוּב וְהַפְּדָה לֵא נְפָדְתָּה חֲצִי פְּדוּי' וְחֲצִי' אִינָה פְּדוּי' בֵּין שְׁנֵינְפָדִית חֲצִי בְּכֶסֶף בֵּין בְּשְׁטַר אִו חֲנוּפְשָׁה לֵא נִימְן לָהּ אֲפִילוּ נְפָדִית כּוֹלָה בְּכֶסֶף רַק חֲנוּפְשָׁה לֵא נִימְן לָהּ ג"כ לִיכָּא מִיְתָה רַק אֲשֶׁם, וְלְרַבִּי כְּהָ יִתְפָּרֵשׁ וְהַפְּדָה לֵא נְפָדְתָּה חֲצִי פְּדוּי' וְחֲצִי' אִינָה פְּדוּי' בְּכֶסֶף אִו חֲנוּפְשָׁה לֵא נִימְן לָהּ אֲפִי' לֵא נְפָדִית בְּכֶסֶף כָּלֵל רַק חֲצִי פְּדוּי' וְחֲצִי' אִינָה פְּדוּי' בְּשְׁטַר וְהַפְּנוּנָה אִו שְׁלֵא נְגַמַר פְּדִיוֹנָה בְּכֶסֶף אִו שְׁלֵא נְגַמַר פְּדִיוֹנָה בְּשְׁטַר אִיכָּא אֲשֶׁם אֲבָל נְגַמַר פְּדִיוֹנָה בֵּין בְּכֶסֶף בֵּין בְּשְׁטַר חַיִּיב מִיְתָה אִיכָּא דְּכֶסֶף גּוֹמַר בְּהָ: שְׁם וְלֵא הוּא אֲלֵא מְשׁוּם דְּהוּי לִי כְּלִיו שְׁל מַקְנָה.

הַרְמַב"ם ז"ל פָּסַק דְּאִין עֵבֵד קוּנָה עֲצָמוּ בְּחַלִּיפִין וְהַקְשׁוּ עָלָיו מַהֲדָּ דְּהִכָּא דְּמוּכַח לְהַדְיָא דְּקוּנָה עֲצָמוּ בְּחַלִּיפִין לְוִלִי דְּהוּי כְּלִיו שְׁל מַקְנָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' וְהָּ דְּהִכָּא וְדָאֵי בְּחַלִּיפִין אִימְתַר פִּינוּ דְּהוּי בְּאַמְתַּת כְּלִיו שְׁל מַקְנָה לֵא שְׁיִיף בְּתוֹרַת כְּסָף כָּלֵל וְע"כ בְּתוֹרַת חַלִּיפִין וּמ"מ שְׁל קוּנָה מְהַנִּי גַם בְּש"ס קִידוּשֵׁין מְבִנְיָאָר דְּעֵבֵד נַקְנָה בְּחַלִּיפִין וְה"ה דְּקוּנָה א"ע דַּמ"ש, וְהַרְמַב"ם ז"ל חָשַׁב ה' דְּרַכִּים דְּעֵבֵד נַקְנָה וְחַלִּיפִין בִּינְיָהוּ וּבְקוּנָה עֲצָמוּ חָשִׁיב ג' דְּרַכִּים וְלֵא חָשִׁיב חַלִּיפִין: אֲבָל לְדַעֲתִי דְּבְרֵי הַרְמַב"ם בְּרוּרִים, דְּהָא מְפָרֵשׁ הֶתֶם בְּקִידוּשֵׁין בְּשְׁטַר ע"י עֲצָמוּ וְאַחֲרֵים דְּנִתְּנוּ לוֹ עַל מְנַת שְׁיִשְׁתַּחֲרַר בְּהֶם, וּמוּכַח הֶתֶם דְּקַנִּי לֵא מְהַנִּי דְּקַנִּי עֵבֵד וְקַנָּה רַבּוּ רַק גּוֹתֵן לוֹ רַק לְהַשְׁתַּחֲרַר דְּקַנִּין כְּסָף אִין צוּרָה שְׁיִקְנָה הַעֵבֵד הַכְּסָף דְּהָא נְפָדָה ע"י אַחֲרֵים שְׁנוּתָנִים לְאַדוֹן וְהַשְׁתַּא הִכָּא אִי הִיָּה הַדִּין דְּחַלִּיפִין בְּכְלִיו שְׁל מַקְנָה הִיָּה מוֹעִיל שְׁתַּקְנָה עֲצָמָה דְּגִיטָה וְיָדָה בְּאִין כְּאַחַד וְהִינּוּ דְּקָאָמַר קַנִּי הָא וְקַנִּי נְפִישָׁה, אֲבָל לְהִיפּוּף אִי בְּעֵינֵן כְּלִיו שְׁל קוּנָה הָרִי ע"כ צְרִיף שְׁתַּקְנָה הַפְּלִי מַעֲיָקְרָא קוּדָם שְׁתַּקְנָהוּ לְאַדוֹן א"כ הוּי לִי קַנִּי עֵבֵד וְקַנָּה רַבּוּ דְּמָה שְׁקַנָּה עֵבֵד קַנָּה רַבּוּ, וְלִכְּהָ דְּוִקָּא נַקְנָה יְכוֹל בְּחַלִּיפִין אֲבָל לְקַנּוֹת עֲצָמוּ פִּינוּ דְּקִי"ל בְּכְלִיו שְׁל קוּנָה לֵא מְשַׁפַּחַת בְּחַלִּיפִין, פַּנ"ל בְּרוּר: וְדַע דִּישׁ לְדַקְדַּק בְּמָה דַּס"ד דַּר"נ כַר"ש ס"ל דַּמ"מ הַיָּאָה קָאָמַר

דלא עשה ולא פלום פיון דפקע שיעבוד עכ"פ מינה ולכאורה הנה אפשר לומר פיון דמתורת גיטה וידה באין פאחד אמינו עלה כל שאינה משוחררת לגמרי לא קנתה הכלי של חליפין ג"כ אבל מ"מ אינו מספיק פיון דהשיעבוד מסתלק בכסף בלי גט שחרור ממילא בהסתלק השיעבוד יש לה יד לקנות הכלי ובאין פאחד הפקעת השיעבוד וקנין הכלי, ואולי יש לומר דס"ד דר"נ ס"ל פאמימר דמת אין לו תקנה הלכה ודאי לא נתפונן רק שתשתחרר לגמרי דלא הי' רוצה לגרוע פחה שלא יהא לה תקנה עולמית: בתוס' בד"ה אמר להו, ולא שינה להזכיר פאן מתנת שכיב מרע.

ובאמת פוננת רש"י דאי הנה מצנה לבניו מחמת מיתה שתקנה עצמה במתנת שכיב מרע ודאי הוי מהני דכל מצנה מחמת מיתה לא בעי קנין רק הכא שאני דלא צנה לבניו רק הנה מתפונן דבקנין זה תהא משוחררת: בד"ה משום דהוי לי' פליו של מקנה אבל אם הנה וכו' פבר פתבתי דדעת הרמב"ם דכליו של קונה פשיטא דלא מהני, גם מה שהקשו על פירש"י מהא דלא מהני פירי דכתיב נעלו לק"מ לפע"ד דוודאי נעל בהדיא כתיב, אבל מ"ד גואל נתן לפועז פשיטא שאין לו שום הכרח מן הפתוב דכה הנה המעשה דאל"כ למה פליגי בסברא דניחא לי' לקונה הא בקרא פליגי וע"כ דאין שום משמעות מקרא רק מ"ד פליו של קונה מפח סברא דניחא לי' לקונה מוקי קרא דבועז אמר לגואל ומ"ד בכליו של מקנה ס"ל פיון דקרא סתמא קאמר ולא הוזכר שום רמז מי שלף ונתן למי ש"מ שאין קפידא וגואל לפועז נמי מהני משא"כ נעלו דמפונרש בקרא להדיא: דף מ' ע"א בגמרא כ"כ יש בינה נאני שונה הפותב שטר ארוסין לשפחתו וכו' עד הב"ע וכו' אין בלשון הנה לשון שחרור.

בסוגיא זו יש לתמוה הרבה וראיתי לבארה על נכון חדא דהיא ס"ד דר"מ ורבנן פליגי אי אמרינן דכבר שיחררה פה דרבי א"כ היא קתני הכותב שטר ארוסין לשפחתו מה נפקא מינה פמה קידש בכסף או בשטר הוי לי' למיתני המקדש שפחתו ר"מ אומר מקודשת וכו', ועוד שהיא מתמיה כ"כ יש בינה וברי ר"מ ס"ל ג"כ מקודשת, ומהו התימה אם רבי כר"מ ס"ל, ועוד קשה דלפי מה דמוכח בפסגיא נדחה הך תירוץ דרבו השיאו אשה לגמרי דהא מקשינן עלה ומי איכא מידי, נאנו צריכין לומר דפליגי בצאי בו והתקדשי בו, א"כ שפיר יש לומר דבהתקדשי גרידא לכ"ע מקודשת דכבר שיחררה פמו שפירש"י, ואין צורה לאוקמא פשרבו השיאו אשה דבלא"ה לק"מ מהה פרייתא ואי נימא דבאמת נדחה הך אוקימתא לגמרי קשה מלבד דהני לי' לומר אלא אמר רנב"י אבל בלא"ה כל הפוסקים ומפללם הרמב"ם ז"ל פסקו הך דר"י דוקא פשרבו השיאו אשה, וליכא למימר משום דס"ל פמו דבתפילין בעינן דוקא פשרבו הניח לו תפילין ה"ה הכא הא ודאי ליתא דשאני תפילין דאין בזה איסור כמ"ש התוס' בד"ה פשרבו משא"כ הכא דאיכא איסורא רבה למה לן פשרבו השיאו אשה פיון דבלא"ה לק"מ, וביותר תימא דהרמב"ם ז"ל ספ"ו מהלכות עבדים הביא הך פרייתא ואמר אע"פ שאמר צאי בו לחירות והתקדשי בו אין בלשון זה לשון שיחרור ואינה מקודשת, וקשה מאי אע"פ הא בהתקדשי גרידא מקודשת לכ"ע, וע"ש בלח"מ מה שדחק בדברי הרמב"ם הללו, ועוד קשיא לי דפריה מי איכא מידי וקשה היא מדמה זה לזה, הכא שפשא בת חורין בנדאי איכא איסורא אבל במקדש שפחתו מה איסור איכא בקידושין ואי אינן תופסין לא עשה ולא כלום משא"כ בהך דר"י להשיאו אשה דאיכא איסורא, ועוד קשיא לי דמוקי פרייתא

דאָמער ליה צאי בו וְהִתְקַדְשִׁי בו כִּינּוּן דְּלֵא קְתַנִּי בְּבְרִייתָא כְּלָל לְשׁוֹן שְׁאָמַר לֵה רַק הַפּוֹתֵב
שְׁטַר אִירוּסִין לְשִׁפְחָתוֹ וְעַלֵּה קְאָמְרִי חֲכָמִים אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת וְהִיאֵף נִימָא דְכָפִי פְּשֻׁטָּה
דְּבְרִייתָא דְכַתֵּב לֵה שְׁטַר אִירוּסִין וְאָמַר הֲרִי אֶת מְקַדְּשֶׁת לִי בו מוֹדוֹ חֲכָמִים דְּמְקַדְּשֶׁת
וְלֹא נִחְלְקוּ רַק בְּאִוְפֵן שְׁאָמַר צָאִי בו דְּלֵא הַזְּנוּפֵר כְּלָל בְּבְרִייתָא וְאִדְרַבָּא מִשְׁמַע לְהִיפּוֹף
דְּדוּקָא לְפִי שְׁיֵשׁ בו לְשׁוֹן שְׁחֵרוּר ס"ל לר"מ מְקַדְּשֶׁת אֲבָל בְּהִתְקַדְּשִׁי דָּאִין בו לְשׁוֹן
שְׁחֵרוּר לְכ"ע אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת, אֲבָל לֹא לֹמַר בְּהִיפּוֹף דְּבָאִין בו בְּנֻדָּאִי לְשׁוֹן שְׁחֵרוּר לְכ"ע
מְקַדְּשֶׁת, זֶהוּ מִן הַתִּימָה: וְכַדִּי לְסַלֵּק מְעַלְּנֵנוּ טוֹרַח קְנֻשִׁיּוֹת הַלְלוּ, אֹמַר אֲנִי דְכִּי הַסּוּגְלִי
כֹּף דְּעֵיקַר הַקְּנֻשִׁיא דְּדוּקָא בְּכוֹתֵב שְׁטַר אִירוּסִין נִחְלְקוּ אִי שְׁטַר הִזֵּה שְׁחֵרוּר הוּא אוֹ לֹא
אֲבָל בְּקִידוּשִׁי פְּסָף לְכ"ע אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת וְלֹא אֲמַרִינּוּ דְכָבֵר שְׁחֵרְרָה כִּינּוּן שְׁקִידוּשָׁה
בְּעֻצְמוֹ ש"מ דְּלִיתָא לְהַף סְבָרָא וְאִפִּי ר"מ לֹא פְּלִיג רַק בְּשְׁטַר דְּס"ל דְּהָא גּוּפָא שְׁחֵרוּר
הוּא אֲבָל בְּכֶסֶף לֹא דַאל"כ לְמָה לִי דְּפְלִיגִי בְּכוֹתֵב שְׁטַר לִיפְלִיגִי בְּקִידוּשִׁין סְתָם וְאֵהָא
מְשַׁנֵּי כְּשֶׁרְבּוּ הַשִּׂיאֵו אֵשֶׁה דְּלֵא עֲבִיד אִיסוּרָא אֲבָל קִידוּשִׁין לִיכָא אִיסוּרָא כְּנ"ל, וְאֵהָא
קְשִׁי לִי מ"מ הִיאֵף קְאָמְרִי חֲכָמִים אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת הָא אִם יִשְׁאַנָּה אִתְּכֶם ע"י קִידוּשִׁין
הַלְלוּ הֲרִי תְהֵא מְקַדְּשֶׁת לְמַפְרַע דְּנֻדָּאִי לֹא עֲבִיד אִיסוּרָא בְּעֻצְמוֹ וְלֹא הֲוִי לְהוּ לְרַבְּנָן
לְסִתּוּם דְּאֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת, וְאֵהָא קְאָמַר רַבִּי דְּלֵא זֹו דְּפְלִיגִי רַבְּנָן בְּהִתְקַדְּשִׁי גְרִידָא רַק
אִפִּי אָמַר צָאִי בו פְּלִיגִי, וְכַדִּי אֵינָהּ בְּכָל גּוּנְיִי מִיִּירִי וְר"מ ס"ל אִפִּי בְּהִתְקַדְּשִׁי יֵשׁ בְּלְשׁוֹן
זֶה לְשׁוֹן שְׁחֵרוּר וּמְקַדְּשֶׁת לְגַמְרִי וְרַבְּנָן ס"ל אִפִּי אָמַר צָאִי בו וְהִתְקַדְּשִׁי בו אִין בְּלְשׁוֹן
הִזֵּה לְשׁוֹן שְׁחֵרוּר, וְהִשְׁתָּא שְׁפִיר קְאָמְרִי אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת דְּבִמְאָמַר זֶה אֵינָהּ מְשַׁתְּחַרְרַת
דָּאִין בְּלְשׁוֹן הִזֵּה לְשׁוֹן שְׁחֵרוּר, וְלַעֲנֵנּוּ אִי יָבוּא עָלֵיהָ אִתְּכֶם דְּאִיכָא אִיסוּרָא לֹא פְּסִיקָא
לִי דָּאִי אָמַר הַתְּקַדְּשִׁי מְהֵנִי אֲבָל אִי אָמַר צָאִי בו אִין רֵאִי מִמָּה שְׂבָא עָלֵי דְּהָא חֲשֵׁב דִּישׁ
בְּלְשׁוֹן הִזֵּה לְשׁוֹן שְׁחֵרוּר דְּבְּפִירוּשׁ אָמַר צָאִי בו וְכַדִּי אֵינָהּ בְּכָל גּוּנְיִי מִיִּירִי וְנִקְט
בְּפִישִׁיּוֹת לְר"מ בְּכָל גּוּנְיִי מְקַדְּשֶׁת מִחֲמַת לְשׁוֹן זֶה בְּעֻצְמוֹ וְלַרְבְּנָן בְּכָל גּוּנְיִי אֵינָהּ
מְקַדְּשֶׁת בְּכָל לְשׁוֹן שְׁיֵאמַר, וְדוּק, וּמְנֻשְׁבִין כָּל הַקְּנֻשִׁיּוֹת הַנִּזְכָּרִים לְכַוֵּן, כְּנ"ל בְּרוּר: וְדַע
כִּי גְּנוּסְחַת הָרֵא"ש וְהֲרִי"ף בְּדְּבָרֵי ר"י וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׂכּוּפִין אֶת רַבּוֹ וְכוֹתֵב לוֹ גִּט שְׁחֵרוּר
וְכֹן דַּעַת הַרְמַב"ם ז"ל לְהִדְיָא, וְכַדִּי אֵינָהּ לְתַמּוּהָ ע"ז כִּינּוּן דְּעֵיקַר טַעְמָא דְּלֵא עֲבִיד
אִיסוּרָא בְּמָה שְׁהַשִּׂיאֵו אֵשֶׁה א"כ מְזַה רְאֵיהָ שְׁנַתָּן לוֹ שְׁחֵרוּרָדָּאִי לֹא נִתֵּן לוֹ שְׁחֵרוּר
הֲרִי אִפִּתִּי עֲבִיד אִיסוּרָא דְּכָל כְּמָה דְּלֵא קִיבֵל שְׁחֵרוּר אִיסוּר בְּבַת חוּרִין, וְהִיא אֲפֻשֶׁר לֹמַר
דְּהַטַעַם דְּלַעֲנֵן אִיסוּרָא אִין אָנוּ סוּמְכִין עַל סְבָרָא זֹו לְהַתִּירוֹ בְּבַת חוּרִין רַק דְּשִׁיעֵבּוּדוֹ
מִןפְּקַע וּמִמִּילָא כּוּפִין עַל שְׁחֵרוּר כִּינּוּן שְׁאִינּוּ יָכוֹל לְשַׁעֲבֵד בו.

אֲבָל הָרֵא"ש ז"ל סִתַּר זֶה הַדַּעַת וְהִבִּיא רֵאִי מִהַף דְּהַפּוֹתֵב שְׁטַר אִירוּסִין לְשִׁפְחָתוֹ דְּמִשְׁמַע
דְּמַהֵף סְבָרָא דְּלֵא עֲבִיד אִיסוּרָא אֵשֶׁתּוֹ הִיא בְּקִידוּשִׁין הַלְלוּ, וְאֲנִי תְמַה דַּע"כ הֵתָם אִיסוּר
לְדוּר עֲמָה עַד שְׁיִשְׁחַרְרָנָה דְּבִמְאִי עֶסְקִינּוּ אִי דְּאָמַר דְּכָבֵר מְסַר לֵה גִּט שְׁחֵרוּר א"כ הִיאֵף
קְאָמְרִי חֲכָמִים אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת בְּמָה נִפְשָׁף אִי הִיא אוֹמְרַת ג"כ שְׁקִיבְלָה גִּט שְׁחֵרוּר א"כ
לְדְּבָרֵי שְׁנֵיהֶם מְקַדְּשֶׁת וּשְׁחַד"א וְצָרִיכָה גִּט וְאִפִּילוּ אִי הִיא אוֹמְרַת דְּלֵא נְשַׁתְּחַרְרָה מ"מ
יָאִסַר הוּא בְּהָ לַעוֹלָם כְּשֶׁנִּיסַת לְאַחַר דְּלִפִּי דְּבָרֵי זִנְיָתָה תַּחֲתִיו וְנִהִי דְּקָרֻבוֹת לִית לֵה
לְשִׁפְחָה שְׁיֵאִסַר בְּהֵן אֲבָל אִי תַנְשֵׂא לְאַחַר וּיְגַרְשָׁנָה אוֹ יָמוֹת אִיסוּרָה עָלֵיו וְלַחֲכָמִים מִשְׁמַע
דְּאֵינָהּ מְגַוְרֶשֶׁת כְּלָל, וְאִי אֹמַר שְׁלֵא שְׁחֵרְרָה הִיאֵף נִימָא שְׁהִיא מְקַדְּשֶׁת וּמִןתָּר לְדוּר
עֲמָה דְּהָא שְׁוּנִי חַד"א שְׁלֵא נְשַׁתְּחַרְרָה עֲדִינּוּ, וְנִרְאָה שְׁזַהוּ כְּנֻנַת הַר"מ הַלְלוּ שְׁהִבִּיא

הרא"ש, אָמַנָם מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל מוֹכַח דְּלַעֲנָן גַּט שִׁיחְרוּר אֵין מִשְׁגִּיחִין כָּלֵל עַל הַף סְבָרָא רַב דְּאָמְרִינָן דְּהַשְׁיֵעְבוּד מְוַפְקַע בְּלַבַּד וּבְנִדְאֵי קִשְׁיָה עֲלֵיו כַּנ"ל ע"ש: וַיֵּשׁ לִי לֹוֹמֵר בְּעֵנָן זֶה לְפִי מַה שִּׁפִּירֵשׁ"י לְעִיל דְּמַעְוֹכַב גַּט שִׁיחְרוּר אָסוּר בְּשִׁפְחָה וּב"ח, א"כ י"ל דְּהֵכָא מִיִּירֵי שְׁהַשְׁיֵאוּ אִשְׁהַ בֵּת חוֹרִין הַמְעוֹפְכַת גַּט שִׁיחְרוּר וְהֵינּוּ דְנִקְט בֵּת חוֹרִין וְלֹא נִקְט יִשְׂרָאֵלִית וְאָף דְּחֻצֵי עֶבֶד וְחֻצֵי ב"ח אָסוּר בְּשִׁפְחָה כְּמוֹתוֹ הֵינּוּ דְאִתִּי צַד עֲבָדוֹת וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּצַד חִירוֹת, אָבָל מְעוֹפְכַב גַּט שִׁחְרוּר מִוֹתֵר בְּמֵינוּ עַכ"פ וְהֵינּוּ דְאָמְרִינָן פִּינּוּ שְׁהַשְׁיֵאוּ ב"ח בְּנִדְאֵי הַפְקִיעַ מִמֶּנּוּ שְׁעֵבּוּדוֹ דְּאֵי לֹא אָסוּר בְּב"ח הַמְעוֹפְכַת גַּט שִׁחְרוּר אָבָל לְעֵנָן שְׁלֹא לְהַצְרִיכוֹ גַּט שִׁחְרוּר לֹא אָמְרוּ כָּלֵל דֹּא"א דְנִתְּנָן לוֹ שִׁיחְרוּר קִלָּא אִית לְמִילְתָּא (כְּמוֹ דְּאָמְרִינָן בְּב"ב דְּק"ל"ד ע"ש גְּבִי בַעַל שְׁאֲמַר גְּרַשְׁתִּי] וְהָא דְאָמְרִינָן בְּהַכּוֹתֵב שְׁטַר אִירוּסִין לְשִׁפְחָתוֹ דְּאֵי עֶבֶד אִיסוּרָא מְקַנְדָּשַׁת הֵינּוּ לְעֵנָן שְׁתַּהֲא מְקַנְדָּשַׁת דְּתַפְסִי בְּהַ קִידוּשִׁין פִּינּוּ שְׁיֵעְבוּדָה מְוַפְקַע וּמְסַתְמָא פִּינּוּ שְׁקִידוּשָׁה עַל דַּעַת לְכֹונְסָה בְּקִידוּשִׁין הִלְלוּ בְּנִדְאֵי כְּבָר מְוַפְקַע שְׁיֵעְבוּדָה וְתַפְסִי בְּהַ קִידוּשִׁין וְיִכוּל לְכֹונְסָה ע"י שִׁיחְרוּר, אָבָל אֵי לֹא הַפְקִיעַ שְׁעֵבּוּדָה כָּלֵל לֹא תַפְסִי קִידוּשִׁין כָּלֵל וְאִפִּי' יִשְׁחַרְרֵנָה בְּשִׁיחְרוּר אַח"כ לֹא יוֹעִילוּ הַקִּידוּשִׁין הָרֵאשׁוֹנִים כָּלֵל כַּנ"ל, וּמ"מ דְּרַכּוּ שֶׁל הַר"מ הַלְוִי עֵינָר וַיֵּשׁ לְכֹונְנוֹ בְּדְבָרֵי הַרְמַב"ם ג"כ וְכָבֵר כְּתַבְתִּי דְּלִק"מ קֹוֹשִׁית הָרֵא"ש, וְעַמ"ש לְקַמְן בְּתוֹס' בְּד"ה אוֹתוֹ: שָׁם אֵי אַתָּה מוֹדָה שְׁבָנִי עֲבָדִים.

פִּירֵשׁ"י דְּאֵל יִשְׁתַּעְבְּדוּ אֵינוּ לְשׁוֹן שִׁיחְרוּר וּפִירוּשׁוֹ דְּחוּק מְאוּד, דְּהֵיִאָף אָמְרוּ אֵי אַתָּה מוֹדָה פְּשִׁיטָא דְּאֵינוּ מוֹדָה דְּהָא כּוֹפִין לְשִׁיחְרוּר קְאָמַר וְע"כ דַּס"ל דְּלְשׁוֹן שִׁיחְרוּר הוּא, וְנִרְאָה דֵר' דִּימִי ס"ל דְּאָף דְּהוּא לֹא אָמַר לְשׁוֹן שִׁיחְרוּר מ"מ פִּינּוּ שְׁהֵם אֵינּוּ יִכוּלִין לְשַׁעְבְּד בְּהַ מַפְחַ מְצוּהָ לְקַיִים דְּבָרֵי הַמַּת מִמִּילָא כּוֹפִין כְּמוֹ עֶבֶד שְׁפָרַח, וְאֵהָא מְקַשִּׁי לִי אֵי אַתָּה מוֹדָה שְׁבָנִי עֲבָדִים דְּדוֹקָא לְשַׁעְבְּד בְּהַ אָסוּרִין אָבָל בְּבָנִי מוֹתְרִין א"כ לֹא דְמִי לְעֶבֶד שְׁפָרַח דְּהֵתָם פִּינּוּ דְנִתְּיֵאָשׁ אֵינוּ נִפְסַד בְּשִׁיחְרוּר כְּלוּם, אָבָל כְּאֵן יַפְסִידוּ שְׁיֵעְבוּד בְּנִי וְגַם יַעֲבְרוּ עַל עֲשָׂה פִינּוּ דְמִשְׁכַּחַת שְׁיֵעְבוּד בְּבָנִי, וְעוֹד יֵשׁ לֹוֹמֵר דַּס"ד דְּלִכְהַ כּוֹפִין לְשִׁיחְרוּר דְּמַה שְׁיֵשְׁעֵבְדוּ בְּבָנִי ג"כ הוּי שְׁעֵבּוּד לְהַ שְׁתֵּרְאָה בְּנִי מִשְׁתַּעְבְּדִין לְכַה אֵין תַּקְנָה רַב לְשַׁחְרַר דְּאֵז גַּם בְּנִי מִשְׁוֹחְרִין וְעַל זֶה קְאָמַר אֵי אַתָּה מוֹדָה בְּבָנִי שְׁיֵשׁ לְהַ מְכָבֵר קוֹדֵם שִׁיחְרוּר שְׁהֵם עֲבָדִים א"כ אֵי הָא הוּי שְׁיֵעְבוּד הָרִי עֲדִינּוּ תִשְׁתַּעְבְּד וְע"כ דְּהָא לֹא מִיִּקְרִי שְׁיֵעְבוּד לְהַ א"כ לְמָה יִכְפוּהוּ לִיתְּנָן לְהַ שִׁיחְרוּר.

וְהֵנָּה הָרֵא"ש פִּי לְפִי דְרַכּוּ דִּלְר"י פְּקַע אִיסוּרָא בְּמִיתָה דְּהַפְּוֹנָה בְּמַה נִּפְשָׁה אֵי הוּי הָאֵי לִישְׁנָא הַפְּקַעַת מְמוֹן לֹא לִיבְעִי גַט שִׁיחְרוּר וְאֵי לֹא הוּי הַפְּקַעַת מְמוֹן לְמָה כּוֹפִין אָבָל לְפִי מַה שְׁאָבָאָר לְקַמְן דִּלְר"י אִיסוּר מוֹרִית לְבָרִי' וְכֵן מוֹכַח לְקַמְן בְּהַכְרַח לִיתָא לְפִי' זֶה: שָׁם כּוֹפִין אֵת הַיּוֹרְשִׁין וַיַּעֲשׂוּ לְהַ קוֹרְתֵי רוּחַ.

פִּירֵשׁ"י וְאֵם אֵין רוּחָה נִתְקַרְרָה בְּלִי שִׁיחְרוּר יִשְׁחַרְרוּהָ, וְנִרְאָה טַעְמוֹ דְּלֹא נִיחָא לִי לְגִרוּס אֵלָא דְּנִוְדָאֵי אֵין לְהַכְחִישׁ דְּהֵם שְׁאֵלוּ לִר"י בְּעֲצָמָן אֵי אַתָּה מוֹדָה רַב שְׁמוּאֵל בְּר' יְהוּדָא שְׁמַע מִר"י תִּירוּץ עַל קוֹשִׁיאַ זֹו דְּהוּא מִיִּירֵי דְאָמַר אֵל יִשְׁתַּעְבְּדוּ מִחַמַּת שְׁיֵעְשׂוּ לְהַ קוֹרְתֵי רוּחַ הַלְכָה מִמִּילָא אֵי לֹא נִתְקַרְרָה דַּעְתָּה רַב בְּשִׁיחְרוּר צְרִיף לְשַׁחְרָרָה וְהֵינּוּ דְּלֹא נִקְט לְעִיל מ"ט מְצוּהָ לְקַיִים דְּהַשְׁתָּא בְּמִסְקַנָּא מְפָרֵשׁ טַעְמָא דִּר"י וְדְבָרֵי ר' שְׁמוּאֵל בְּר' יְהוּדָא מְסַקְנַת דְּבָרֵי ר"י הֵם, אָבָל מְהֵרִי"ף וְרַמְבַּ"ם מוֹכַח דְּשִׁיחְרוּר אֵינוּ בְּכָלֵל קוֹרְתֵי

רוח פָּלַל וְכֵן נִרְאָה מֵהַסּוּגָל דְּלִקְמָן דְּרַק לְשׁוֹן שִׁיחְרוּר בְּעֵינָיו: בְּתוֹס' בַּד"ה פְּשָׁרְבוּ הַנִּיחַ לֹו תְּפִילִין וְלֹא מִשׁוּם דְּלֹא מְעַבֵּיד לִי אִיסוּר וְכו', דְּאִין עֲבָדִים רְגִילִין בְּתְּפִילִין וְהוֹסִיף הַרְשָׁב"א ו"ל בְּיָאוּר בְּזֵה דְכִינּוּ דְאִין רְגִילִין נִפְיָק עֲלֵי קָלָא דַב"ח וְלֹא נִיחָא לִי לְרַבִּי בְהָא וְהוּא דְחֻק מְאוּד דַּא"כ הַנִּיחַ בְּפִנֵּי רַבּוּ נָמִי יִצְא לְחִירוֹת דְכִינּוּ דְאִין עֲבָד רְגִיל בְּתְּפִילִין נִפְיָק עֲלֵי קָלָא דַב"ח: וְלִדְעָתִי עֲבָד לֹא דְמִי פָּלַל לְאִשָּׁה, דְּאִשָּׁה אִפִּי בְּמַצְנָה שְׁהִיא פְטוּרָה יְכוּלָה לְבַרְךְ אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ דְבְכָלל יִשְׂרָאֵל הִיא וְקִדְשָׁנוּ וְצִינּוּ הִינּוּ לְכָלל יִשְׂרָאֵל [פְּמוֹ שְׁאֵבֵל מְבַרְךְ שְׁהַחֲיִינוּ מִשׁוּם דְּמְבַרְכִין בְּלִשׁוֹן רַבִּים וְקִאֵי לְכָלל יִשְׂרָאֵל כְּמִבְּנָאָר בַּס"ח] אָבֵל הָעֲבָד דְּפְטוּר מִצַּד שְׁאִינוּ מְצַנּוּהָ לְמַצְנָה זֹו, לֹא שְׁיָיֵךְ שְׁיִבְרַךְ שְׁאִינוּ בְכָלל יִשְׂרָאֵל לְעַנְיָן זֶה פָּלַל וְאִפִּי בְּלִי בְּרַכָּה נִרְאָה לִי שְׁאִסוּר לְעֲבָד לְהַנִּיחַ תְּפִילִין שְׁהֵם עֲדוֹת שְׁהוֹצִיאָנוּ מִמְצָרִים וְהוּא מְעִיד עֲדוֹת שְׁקַר שְׁלֹא יִצְא מִמְצָרִים, וְאוּלֵי מֵהֵאֵי טַעְמָא פְתַב הַרְמַב"ם בְּרִאשׁוֹ דְזֵהוּ עֲדוֹת לְכָל אָבֵל שְׁל יָד לֹא הֵוִי אוֹת לְאַחֲרִים.

אִף שְׁיֵישׁ לֹוּמַר ג"כ שְׁנִתְּפִינּוּ לְסִבְרַת הַרְשָׁב"א הַנְּ"ל: וְהֵנָּה הַרְמַב"ם ו"ל פְתַב דְּאֵם אָמַר לֹו לְקִרוֹת ג' פְּסוּקִים יִצְא לְחִירוֹת, וְלֹא יִדְעָתִי מִנֵּין לֹו דַא"כ בְּתְּפִילִין נָמִי אֵי אָמַר לֹו לְהַנִּיחַ תְּפִילִין יִצְא לְחִירוֹת, וְלָמָּה בְּעֵינָן שְׁרַבּוּ הַנִּיחַ לֹו תְּפִילִין וְאוּלֵי לֹא מִיָּיֵרִי רַק שְׁהִי רַבּוּ שְׁלִיחַ צִיבוּר דְּאִזְ הֵוִי פְּאֵלוּ הַנִּיחַ לֹו תְּפִילִין וְכ"כ הִרְא"ש לְהַדְיָא שְׁהֵנָּה רַבּוּ שְׁלִיחַ צִיבוּר, גַּם מִשְׁמַע פִּינּוּ דְקָא חֲשִׁיב בְּבְרִייתָא הֵךְ בְּתַר הַנְּחַת תְּפִילִין ש"מ דְּקִרִיאַת ג' פְּסוּקִים עֲדִיף מֵהַנְּחַת תְּפִילִין, וְכִינּוּ דְבְּתְּפִילִין מְהַנִּי הַנִּיחַ לֹו תְּפִילִין ה"ה בְּקִרִיאַת מְהַנִּי פְּשָׁהוּא שְׁלִיחַ צִיבוּר אִף דְּעִשְׂאוּ אִפְטְרוּפוּס לֹא מְהַנִּי אִפִּי עִשְׂאוּ בְּעַצְמוֹ וְדוּק: וְדַע שְׁיֵישׁ לְדַקְדָּק פִּינּוּ דְבְּעֵינָן דְּנֻקָא שְׁרַבּוּ הַנִּיחַ לֹו תְּפִילִין בְּרִאשׁוֹ, מִשְׁמַע דְּלֹא מְהַנִּי אֵי רַבּוּ נִתַּן לֹו תְּפִילִין אוֹ קְנָה לֹו תְּפִילִין, א"כ מ"ש דְּרַבּוּ הִשְׁיִאוּ אִשָּׁה מְהַנִּי דְמָה עֲשָׂה הָאֵדוֹן הַזֶּה בְּנִישׁוּאִין הִלֵּא לֹא עֲשָׂה רַק מָה שְׁדִיבֵר עֲמָה וְעָמוּ שְׁיִשְׂאוּ זֶה לְזֶה וְלָמָּה בְהָא מְהַנִּי וּבְתְּפִילִין כַּה"ג לֹא מְהַנִּי, וְאִפְשָׁר לִי לֹוּמַר דְּהֵךְ שְׁהִשְׁיִאוּ אִשָּׁה הַפְּנוּנָה שְׁרַבּוּ שִׁיחְרוּר שְׁפָחְתוּ עַל מְנַת שְׁיִשְׂאָנָה הָעֲבָד הַזֶּה דְבָהָא הֵוִי כְּעַבֵּיד מְעִשָּׂה גְמוּר, וּבְהַכִּי נִיחָא לִי דְנֻקַּט עֲבָד שְׁנִשְׂא ב"ח וְלֹא נֻקַּט בַּת יִשְׂרָאֵל דְּמִיָּיֵרִי שְׁרַבּוּ הִשְׁיִאוּ אִשָּׁה וְהִינּוּ שְׁשִׁיחְרוּר לֹו שְׁפָחָה שְׁתַּנְשָׂא לֹו, כֵּן נִרְאָה לִי: בְּגִמְרָא אָמַר אֲמִימָר הַמְּפָקִיר עֲבָדוּ אִין לֹו תְּקַנָּה.

פִּירַש"י דְּאִין לֹו תְּקַנָּה פָּלַל אִפִּי בְּשְׁפָחָה, וְיֵישׁ לְתַמּוּנָה עַל דְּבְרִיו דְּתִיקְשִׁי לְאֲמִימָר הֵךְ דְּרַבִּי לְעִיל דְּקָאֲמַר נְתִיאֲשְׁתִּי מִפְּלוּנִי עֲבָדִי אִין לֹו תְּקַנָּה רַק בְּשִׁטְר ש"מ דְּמְהַנִּי שְׁטֵר וּבְהָא לֹא שְׁיָיֵךְ לֹוּמַר צָרִיךְ וְאִין לֹו תְּקַנָּה, וְעוֹד תִּיקְשִׁי הֵא דְאֲמַרִּינּוּ לְעִיל בְּעֲבָד שְׁנִשְׂבָּה וּפְדָאוּהוּ לְשֵׁם ב"ח וְלֹאֲחַר יְאוּשׁ דְּמִשְׁתַּעַבְד לְרִאשׁוֹן מִפְּחַ הֵךְ דְּחֻזְקָי, וְקִנְשָׁה בְּמָה נִפְשָׁךְ פִּינּוּ דְּמַדִּינָא נְאָסַר בְּשְׁפָחָה אֵי אִפְתִּי בְּאִיסוּרוֹ עוֹמֵד אִף לְאַחַר תְּקַנָּה קִנְשָׁה הִיאֵךְ תְּקַנּוּ חֻכְמִים שְׁלֹא יְהֵא לֹו תְּקַנָּה וְחֻזִּינּוּ בְּחֻצֵּי עֲבָד תְּקַנּוּ לְהִיפָךְ דְּכוּפִין אֵת רַבּוּ וְהִיאֵךְ יַעֲשׂוּ תְּקַנָּה שַׁע"י תְּקַנְתֶּם לֹא יְהֵא לְעֲבָד תְּקַנָּה, וְאֵי נִימָא אִף דְּמַדִּינָא אִיסוּר בְּשְׁפָחָה שְׁהִי נְתִיאֲשׁ וְנִפְדָּה לַב"ח מ"מ מְחַמַּת תְּקַנְתֶּם חֻכְמִים נַעֲשָׂה עֲבָד גְמוּר וּמִתַּר בְּשְׁפָחָה, בְּזֵה יֵישׁ לְתַמּוּנָה בְּיִתְרָא דְּתְּקַנּוּ חֻכְמִים לְעִקּוּר דִּין תּוֹרָה לְהַתִּיר בְּשְׁפָחָה מָה שְׁהִי אִיסוּר בְּהַ מְחַמַּת יְאוּשׁ בְּעֵלִים: לְכֵן נִרְאָה לִי דְדוּקָא בְּהַפְקָר ס"ד דְּס"ל לְאֲמִימָר דְּאִין לֹו תְּקַנָּה דַּע"כ הוּא הַפְּקִירוֹ לְגִמְרֵי מְמוּנָא וְגוּפוֹ וְאִין לֹו בְּגוּפוֹ ג"כ שׁוּם תְּפִיסָה, שְׁהִי אֵי הִנָּה עֲבָד קָטָן וְזָכָה בּוֹ אַחַר יְכוּל הָאֲחַר לְשִׁחְרוּרָו בְּשִׁיחְרוּר רַק דְּס"ל לְאֲמִימָר דְּאִין עֲבָד יוֹצֵא לְחִירוֹת בְּלִי שִׁיחְרוּר הַלְכָף פִּינּוּ שְׁזָכָה בְּעַצְמוֹ וְאֵי אִפְשָׁר לֹו לְשִׁחְרוּר עַצְמוֹ עֲדִינּוּ נִשְׂאָר בְּאִיסוּרוֹ לְכָף

ס"ל דאין רבו יכול לשחררו שלא נשאר בו שום תפיסה אפי' בגופו רק מה שהעבד אסור על ידו בבת חורין וזהו דוקא בהפקר, אבל ביאוש כגון שנשבה וברח דלא קנאו שבאי רק למעשה ידיו וכן אחר הקונה משבאי לא קנאו רק למעשה ידיו ממילא נשאר לו תפיסה בגופו דמזה לא מהני יאוש כלל והוא נמי לא מתניאש רק ממעשי ידיו אבל לא מתפיסתו שיש לו בגופו דאי יקנהו במקומו וכדומה עדיין יהא לו בו תפיסת יד רק ממעשי ידיו ושנוני אינאש ולפי זה ללישנא קמא דאמימר מוקי הך דרבי ביאוש גמור שברח מבית האסורים שהשתא שפיר מותר בשפחה ומהני שטר שחרור דיש לו תפיסה בו, ורש"י דפי' לעיל דאין לו תקנה בשפחה היינו ללישנא בתרא דאמימר דבחי יש לו תקנה ומפרש נתיאשתי היינו שהפקירו כמו שפירש"י להדני' התם ובהא אסור בשפחה, והשתא ממילא מיושב קושית התוס' בד"ה אותו ובד"ה צריף מהך דרב שמן בר אבא דביאוש מודה אמרימרכמ"ש, ועמ"ש בתוס' בד"ה אותו ובד"ה צריף: ודע שיש לדקדק לאמימר כמו דתקנו חכמים בתציו עבד והפקיעו שיעבוד רבו שהרי אפי' קודם שחרור אין לשעבד בו כמו שכתב הרשב"א ז"ל להדיא לקמן גבי נגחו שור וכן דעת הרמב"ם ז"ל, א"כ פאן ג"כ למה לא הפקיעו זכות העבד שלא יוכל לזכות בעצמו כדי שיהא לו תקנה, ונראה לי דכמו דלא תקנו בתציה שפחה פינון דלא מפקדה חיישינו דאפילו אחר שחרור לא תנשא כמ"ש התוס' לקמן ה"ה בעבד דכה"ג אין עושין תקנה כדי שיהא עבד ויהא מותר בשפחה דכיון דעבד לא מיפקד שפא גם אח"כ לא ישא שפחה, ועבד בכאן הני ממש כמו חצי שפחה דהתם: בתוס' בד"ה אותו העבד, ואין נראה מדקאמר לעיל וכו'.

ואף דאמימר ע"כ פליג אהך דלעיל כמ"ש בדבבור שאח"ז דהא התם קאמר דמהני שחרור מ"מ קשיא להו שפיר פינון דאמימר לא יהיב טעמא רק למה דלא מהני שחרור, אבל למאי דאין לו תקנה ואסור בשפחה ג"כ לא יהיב טעמא ש"מ דהא לכ"ע הוא ושפיר קשיא להו הא התם מוכח דיש לו תקנה בשפחה דאל"כ מאי קמש"ל דכופין וע"כ דגם אממר לא קאמר רק דאין לו תקנה בב"ח, ולא ניחא להו לומר ג"כ דעיקר דקמש"ל התם דמהני שטר דלישנא דולא עוד לא משמע הכי, גם לא ניחא להו לחלק דהתם דהוא גרם לו במה שברח ס"ד דגרע מחציו עבד ולא עשו לו תקנה, דאדרבא אם בתציו עבד עשו לו תקנה להפסיד רבו כ"ש התם דאין רבו מפסיד ויפה עשה שברח דהא חכמים רוצין בכך דהא חששו דלמא מימנעי ולא פירקי ש"מ שחששו שהעבד יצא מתחת יד העו"ג ולרבו לא הפסיד פלום, אף לפי מה שפכתתי בש"ס דביאוש מודה אממר דמהני שחרור ומותר בשפחה ג"כ ולא אמר רק בהפקר דע"כ לגמרי הוא מפקיר שהרי אי זוכה בו אחר מוציא לחירות פשהעבד קטן, אבל ביאוש דאי אפטר שינפה בו אחר רק למעשי ידיו דשבאי אינו קונה אותו רק למעשה ידיו בהא עדיין לרבו תפיסת יד בו בגופו דמגופו לא מהני יאוש רק ממונא אינאש גם לא מייאש מגופו כלל הלכך בהא מותר בשפחה ויוצא בגט שחרור ולפי זה לק"מ: אף בלא"ה נראה לי דלק"מ דאפי' לפירש"י נראה לי דדוקא בשפחה אסור ובב"ח, אבל בשפחה בדומה לו המעונכת שחרור מותר בה ולא דמי לחציו עבד דאסור במינו דהתם אתי צד עבדות משתמש בצד חירות אבל כה"ג אין בו צדדים רק ברייתו כף מופקע משיעבוד ומחוסר שחרור הלכך מותר במינו א"כ הא פכר הקשו התוס' לקמן למה נכוף רבו הא יכול לישא חצי שפחה ומירצו

דמשמש בצד חירות א"כ שפיר ס"ד דהקא דמותר במינו אין כופין קמש"ל, והטעם דדוקא בתיקון עבד שיש לרבו רשות בו בתיקון הוצרכו לטעם שאינו יכול לישא אשה אבל זה שאין לרבו רשות בו כלל בלא"ה כופין, וכבר פתבתי לעיל דבזה יש לפרש דהו גירסא דלעיל ולא עוד, דלכא"ו תמוה פניו דצריך שיקרור הרי אפי' הפקיע שיעבודו אפתי עביד איסורא ולהג"ל יש לומר דמייירי ששהיאו בת חורין במינו המעונפת גט שיקרור, לכה לולא דהפקיע שיעבודו עביד איסורא אבל השתא לא עביד איסורא דמותר במינו, ע"ש: בא"ד וכן הוא דאמר בירושלמי תיפוק לי וכו'.

דבריהם תמוהין לכא"ו במה נפשף אי ס"ל דאף מן השעבוד לא נפקעה רק מפת מצוה לקיים דברי המת א"כ מה קושני' לולא דמצוה לקיים דברי המת היתה שפחה גמורה או עבד גמור ולא יצאה לחירות כלל, ואי ס"ל כמ"ש הרשב"א לעיל לדעתם דבלי מצוה נפקע מן השעבוד כמאמר האב בלבד, א"כ תיקושי לדידהו ג"כ אפי' מותר בשפחה מ"מ למה לי טעמא דמצוה לקיים דברי המת תיפוק לי דהא בההו דרב שמן בר"א דליכא מצוה מ"מ כופין כל שאין לו לרבו רשות עליו, וליכא למימר דבורח שאני וחסו עליו דהא בס"ד התיב לא ס"ד דבורח שאני ומ"מ כופין, ועוד פניו דמותר בשפחה למה חסו עליו טפי משאר עבד וע"כ דכל שאין לרבו רשות עליו כופין ליתן גט א"כ למה לי בירושלמי טעמא דמצוה: ונראה לי דכוננתם דנדאי לא שייך כפי' רק על גט שחרור דזהו בינדם אבל מה שלא ישתעבדו בזה לא שייך כפי' רק כל שמפקיעין שיעבודו מפת מצוה ממילא אינו משתעבד ואין צורך לכופם והיינו דקשיא להו פניו דאינו משתעבדין בה מה צורך לכופר מפת מצוה הא הכפי' ממילא בא פניו שאינו משתעבד בה מפת מצוה: אבל מ"מ תמהני מאוד מאי קשיא להו לתוס' דהא הו טעמא דתיקון עבד לא שייך רק בעבד ולא בשפחה א"כ הא בירושלמי בשפחה מייירי התיב וכן הו דרב שמן הוצרך לומר דכופין משום שאין לרבו רשות בו דאז אפי' שפחה כופין, והוצרך לומר ולא עוד, והוא תמוה לפע"ד: בד"ה צריך ואין לו תקנה, תימא דתיקושי לי מאידך דרב שמן בר אבא אומר ר"י.

כבר פתבתי דמהתיב לא קשיא כלל דביאוש ע"כ מודה אמרימר דיוצא בגט שיקרור דאל"כ תיקושי לי הו דרבי דלעיל נתייאשתי מפלוני עבדי וכן הו דחזקיה דלעיל דמוכח להדיא דיוצא בשחרור וע"כ דדוקא הפקר קאמר, אבל ביאוש מודה כמ"ש לעיל ע"ש: בד"ה הא אמרה בלשון שיקרור, תימא דלעיל קאמר וכו'.

ואני תמה על תמיהתם ואדרבא מהו דלעיל מוכח להיפך דנדאי לא שייך לומר דהו קושניא אי הכי המפקיר ומת נמי קאי אמתניתא דאבא שאול דכמו מת בלא יורשים יצא לחירות כן מפקיר ומת בלא"ה נמי קשי' לאמרימר מהו ברייתא כמו שהקשו התוס' לעיל שם, אבל הפנונה התיב פשוט דהקושני' כמו מפקיר יוצא בגט שיקרור לר"י כמו כן מפקיר ומת, בשלמא בלא"ה לא קשיא דיש לחלק בין מפקיר ומת למפקיר וחי כדמחלק אמרימר דאיסורא גרידא לברני' לא מורית, אבל השתא דמשני לר"י דמיתה מפקעת במת בלא יורשים וביורש לא ש"מ דאיסור מורית לברני' א"כ ישחררו בניו, וליכא למימר דהוי איסורא גרידא ולא מורית א"כ מיתה מפקעת כמו במת בלא יורשים, ועכ"פ למה אין לו תקנה במה נפשף עכ"פ שחרור מועיל אלמא אומר אמרימר אין לו תקנה, ולפי זה בלי

אמימר הדרן לדינא דאיסור ג"כ מורית לברין ומהני שיקרוור אבל שיקרוור צריף ושם לא הונזר בקושא דיצא בלי גט פלל רק המפקיר ומת נמי פלומר כמו מפקיר וחי דקאמר ר"י יצא לחירות בגט שיקרוור כמו כן מפקיר ומת לכל הפחות יצא בגט שיקרוור דאי אין מיתה מתרת ע"כ מורית לברין ויוצא בגט עכ"פ, וזהו ג"כ דעת הר"י"ף, ולק"מ קושית הרא"ש, ולא כפי רש"י דפי' לעיל דהקושא דיצא בלי גט שיקרוור, והיגו דמפרש דהקושא אבריתא וזה אינו, כמו שפתבתי, וכן משמע להדיא בהה סוגיא דהכא דעיקר הקושא דמקשה לאמימר מרב דימי היגו דבא להוכיח דאיסורא מורית לברין דאי דמודה לו בזה לדידן נמי תיקשי מר' דימי גט שיקרוור למה לי, ולא מפעיא לתירוץ ראשון של התוס' דעכ"פ המקשה ע"כ ג"כ פליג אדר"י דלעיל דהתם לר' שמואל בר יהודה איתמר ולא לרב דימי א"כ איהו נמי פרשב"י ס"ל, ואפי' לתירוץ האחרון עכ"פ הי' לומר דלדידן ניתא דצריף גט שיקרוור מדרבנן וע"כ דלדידן ניתא דאיסורא מורית לברין וזהו דעתו של ר"י ג"כ ושפיר צריף שיקרוור מדינא, ולק"מ: בגמרא ההוא עבדא דבי תרי וכו' פאשר עשה וכו'.

יש לדקדק דמה ענין הו' עובדא להו' דהכא, לקמן בסוגיא דחציו עבד וחציו ב"ח הוי להו' לאתווי הו' עובדא, גם קשה מה שהקשו התוס' ולא העלו דבר מחנור לכאורה: ומה שנגראה לי דאף דקטן קונה היכי דדעת אחרת מקנה אותו היגו קנן ממון אבל קנן איסור פיון דהוא לא שייף בזה פלל ואינו יכול לשחרר עבדו לא קני לי' רק לדמיו להיות אצלו להנות בעבודתו אבל לא לענן להתירו בבת חורין, וזהו פוננת אותו האב שהקנהו לבנו קטן, והשתא אף דאיסורא נמי מצוי מקנה דלא פאמימר אבל ה"מ היכי דלא מפקיע ממון אחרים כמו אשה דאיסורא ולא ממונא, אבל הכא פיון שהקנהו לבנו קטן וקונהו לדמיו הרי אם ישחרר האב מפקיע ממונא מבנו, ודוקא מפקיר יכול לשחרר דאינו מפקיע ממון אחרים פלל אבל פשהקנהו לבנו קטן שוב אינו יכול לשחרר להפקיע ממונא דברי' והיגו דקאמר פאשר עשה פו' יעשה לו, דנדאי הנה פוונתו של זה פיון דבנו אצלו הוא ממילא יהא העבד שלו לזה מוקמינן לי' אפטרופוס לברין שיהא שטרו של העבד שיתן על חציו דמיו ת"י האפטרופוס ולא יהא לאב חלק בו פלל ומ"מ צריף לקרקש לי' זוזי לקטן דכיון שאין לו רק קנן דמים בעבד יכול הוא בעצמו להקנותו פיון דהוא פשיעור פעוטות וממילא אין עושין בלי דעתו ועוד שאין פח ביד האפטרופוס למפור עבדים רק להאכיל ולא להניח והכא פיון שהוא אצל אביו לא הוי להאכיל לכף מקרקשין לי' בזוזי דמה שמהנין אותו בזוזי דמקרבא דעת' להו' הוי פמו להאכיל ויכול למכרו ומ"מ צריף שיקרוור מן האב דקטן אין לו קנן בעבד באיסור פלל ואיסורא אפתי נשאר אצל האב רק לפי שאינו יכול להפקיע ממונא דברי' תקנו למכרו לעבד בזוזי ושוב כופין האב לשחררו בשיקרוור להפקיע איסורא דלא קי"ל פאמימר דאיסורא גרידא לא מקני לי' פנ"ל, ועמ"ש בתוס': ע"ב בתוס' בד"ה וכתוב לי' גיטא דחירותא על שמי, לא נהירא לרבינו שמואל פי' הקונטרס וכו'.

דבריהם דחוקין וכבר פתבתי בש"ס מה שנגראה לי אמנם גם לפי דבריהם דהקטן קנה העבד לגמרי ממונא ואיסורא עד שיועיל שיקרוורו ג"כ נראה לי לפרש בפשיטות טפי והוא דהכא לא נתברר לנו אי ניזיל בתר אונמדנא דלא הקנה פלל רק להבריח ואין קנן זה פלום ונכוף לאב לשחרר או דבאמת הקנה, והשתא יהיב עצה לצאת ידי שניהם ליקח

שיחרור מן האב, ומשום שמה הקנה באמת מפקינן לי' מרשות קטן בכסף ואף דקטן אינו מוציא בשיחרור כמו אשה דאין קטן מוציא בגט, אף ה"מ בגט דילפינן לה לה מאשה, אבל בכסף פינו דאין אשה יוצאה בכסף כלל לא ילפינן יציאות כסף ממנה, הלכך שפיר יכול להוציא בכסף ע"י אפוטרפוס רק מקרקשין לי' בזווי כדי שיהא להאכיל כמו שפתי לעיל, כנ"ל: בגמרא האומר עשיתי אעשנו וכו' וכולן בשטר.

פירש"י דהך האומר אינו ר"ל אמירה רק כותב כף בשטר דאמירה לא מהני ואיפא למידק דהא לקמן תני בבבביתא האומר עשיתי והוא אומר לא עשאני מוכח בהדיא דהאי לישנא מהני בלי שטר דבשטר היאך יאמר לא עשאני פינו שפתי שטר וע"כ דבהאי לישנא אמרינן דכבר שיחרור בשטר והיאך יאמר ר"י וכולן בשטר דמשמע דרישא נמי בכותב שטר דוקא: וראיתי להר"ן ז"ל שכתב דאף דאמירתו מהני היינו דוקא שיהא ב"ח אבל להיות מותר בבת חורין לא, והביא ראי' מעבד שנשא אשה בפני רבו שרבו השיאו אשה ומ"מ בעי גט שיחרור ונאני תמה על זה דאין כאן ראי' כלל דהתם לאו מטעם הודאה הוא רק אנו הוא דמוכחינן דאי לאו דשחררי לא עביד איסורא להשיאו בת חורין ועל פרחנו אנו צריכין לומר או כמו שכתב הרא"ש דהטעם שלא יאמר עבדי אתה או כסבת הרמ"ה שהביא הרא"ש דהך הוכחה אינה גמורה לענין להתיירו בב"ח לכה בעי שיחרור, אבל באומר בפ"י ששיחררו מאן לימא לן דאינו נאמן להתיירו בבת חורין וכ"ש פשהעבד מודה לו ואינו מכחישו כלל: אף אמנם בעיקר הדין נראה לכאורה דתליא בהך דב"ב דף קל"ד ע"ב בבעל שאמר גרשתי אשתי דלמ"ד התם דנאמן על להבא נראה לכאורה ברור דהכא נמי דהא הכא ג"כ בינו לשחררו ואף דינש לחלק קצת דהכא שאני דעובר בעשה דלעולם בהם תעבדו הילכך אינו רוצה לעבור לפנינו בעשה משא"כ עכשיו שפבר שיחררו יכול להיות לדבר מצוה שיחררו, אבל באמת זה אינו מתרי טעמא, חדא פינו דמודה הר"ן ז"ל דעכ"פ נאמן בהודאה זו לחייבו במצות כמו שכתב להדיא א"כ ממילא אסור בשפחה א"כ פינו דאפתי אסור בב"ח ג"כ הרי דינו חרוץ לכופו על השיחרור א"כ למה יכפוהו פינו דע"כ יתן שיחרור ואינו עובר בעשה נאמן אותו שפבר שיחרר דהא בינו לשחרר ע"י כפי דע"כ מוכרח ליתן שיחרור ודוק, ועוד שאין ענין בינו מפת מיגו שנאמר דאין רצונו מטעם עבירת העשה רק כל שבינו נאמן בלי ענין מיגו כלל אבל אין צורך לזה דנדאי מיקרי בינו כנ"ל: אמנם לפי מה דמסקינן בב"ב שם זיל חוש לה דאינו נאמן להבא ולא מהני בינו דא"א דגירשה קלא אית לה כמ"ש הרשב"ם שם א"כ נראה לכאורה פשוט דהכא נמי אינו נאמן דא"א דשיחררו בגט שיחרור קלא אית לי': אלא דאפתי קשיא דהא התם מספקא לן בדברי ר"י שאמר אינו נאמן אי פוננתו דוקא למפרע או אפי' להבא אינו נאמן ומהאי טעמא אמרינן חוש לה, והשתא נפשוט מהכא דאינו נאמן אפי' בינו לשחררו דהא ר"י גופא קאמר הכא דוקא בשטר ואפשר לי לומר להיפוך דלא פהר"ן הנ"ל רק אי אינו נאמן אינו נאמן כלל לאיסורא אפי' לאסרו בשפחה הלכך ממילא ליכא למיפשט מהכא דהכא לאו בינו מפת שאינו רוצה לעבור לפנינו בעשה ממילא מותר בשפחה דאינו נאמן רק להפקיע ממונא כמו מפקיר עבדו דלדעת רוב הפוסקים מותר בשפחה קודם שיחרור ואין כופין כלל ושפיר אין בינו מפת העשה, אלא שגם בזה אני חוכך דמשמע דלכ"ע כל שנפקע ממנו השיעבוד כופין לשחרר אפי' אי מותר בשפחה פהך דרב שמן בר אבא

דלא הוי רק יאוש ומ"מ פופין: לכו נראה לי דהוה לישנא דעשיתי יש לפרשו דכבר עשאו, ויש לפרשו ג"כ דעכשיו עושה אותו ב"ח בדבור זה, והשתא בהוה ברייתא דלקמן דאמר לא עשאני שפיר חיישינן שמהוה לישנא גופא משחררו רק דחיישינן ג"כ שמהוה זיפה הילכה הוה דסיפא דאעשה ע"כ דעבד אומר לא עשאני דלשון זה ודאי אינו במשמע דעשאו כבר א"כ ע"כ רישא נמי אפי' אומר לא עשאני הוי משחרר והוצרה ר"י לאוקמא בשטר דאי אומר בעל פה הוי ספק פהוה דלקמן ולפי' זה יהא מוכח דהוה חיישינן דלקמן ספק הוא ולא ודאי שלא כדברי התוס' שכתבו דהוה חיישינן הוי ודאי אפי' לדברי התוס' יש לומר דס"ל דהתם ע"כ שאמר בפי' דעשאו כבר ב"ח ע"י שיחרור דאי בלשון הזה אמר מאיזה צד נימא דזיפה לו ע"י אחר הוי לן לומר דכוננתו דבלשון הזה משחררו עכשיו וכיון דיש להם הכרח דהוה חיישינן הוי ודאי כמו שאבאר לקמן ממילא ע"כ שפי' דכבר שיחררו בשיחרור ולכה מהני שם, אבל הוה דמייירי שאמר בלשון הזה שפיר יש להסתפק שמהוה עכשיו הוא משחררו ולכה מוקי ר"י בשטר ועיין מ"ש בתוס' בד"ה חיישינן ודע שיש לדקדק עוד לפירוש"י דהוי לי' להביא בפשיטות דאינו משתחרר בלשון הזה עכשיו דא"כ מה בכך דאמר לא עשאני כיון דבלשון הזה הוא משתחרר, וע"כ דאין בלשונות הללו לשון שיחרור רק שיתן שטר או יכתוב אותם בשטר, ודוק: בתוס' בד"ה חיישינן, האי חיישינן הוי ונדאי.

ולא נתבאר טעמם, ונראה לי דס"ל הוה דקתני בסיפא הודאת בעל דין כמאה עדים גבי עבד פשיטא דלאו משום הודאתו ניתר בשפחה מה שהי' אסור בה בלי הודאתו רק בבית חורין נאסר מפח הודאתו, והשתא ממילא דינו לכופו ליתן גט שיחרור וכבר כתב הרשב"א ז"ל לקמן גבי נגחו שור בחציו עבד דכל שדינו לכופו לשחרר אינו משמעבד בו, והשתא אי הפנונה הוה חיישינן והוי ספק א"כ מה הפרש בין רישא לסיפא וע"כ דהוה חיישינן הוי ודאי ומותר בבית חורין ובסיפא מפח הודאת בעל דין אסור בב"ח עד שישחררנו, אבל מ"מ אין צורך לדמות הוה חיישינן להוה דלעיל דהוה הפנונה כיון דהודאת עבד אינה מבותרת והודאת אדון מבותרת ממילא אצלנו בתר הודאת אדון, אבל מפירוש"י ז"ל משמע דבהודאתו הוי עבד ויכול רבו לזכות בו, וזה תימא לפע"ד ועמ"ש בדבור שאחר זה ולפי דברי התוס' הנ"ל יש לתמוה על הר"ן שכתב דבהודאת האדון אסור בב"ח עד שיתן גט שיחרור דאפתי מה נפקא מינה בין רישא לסיפא: בד"ה הודאת בעל דין, בנותן כו' וזכה בה משמע דלא קאמרי הכי רק בשדה דבהא אמרו דבנותן לא אמרינן הכי אבל בעבד לא שייך זה כמ"ש מקודם כיון דודאי אסור בשפחה וב"ח וכופין לשחרר ואינו משמעבד מאי קשיא לן על המשחרר רק בשדה קשיא להו דמהני הודאה שיהא של נותן וקשה נימא להיפה: אמנם בעיקר פירוש"י ותוס' דהוה הודאה על מקבל קאי, הוא דחוק מאד דא"כ היאך שאל מי אוכל פירות פשיטא דכולה שייך לנותן ולדעת הפנונה דהודאת נותן כק' עדים דנתנה והודאת מקבל כק' עדים דלא קיבלה והשדה בספק עד שיתברר בעדים, דמוקמינן הודאתו של זה כנגד זה וסומכין על הבירור בעדים, ועל זה שאל מי אוכל פירות עד שיתברר וקאמר דבמקבל חי נותן אנוכל מפח חזקת מרא קמא ואי מת רק בנו הוה משלשין דלא הוי הודאה גמורה כ"כ דשמה טעה ולא ידע שנמסר לאביו, ואפשר לומר דה"ה במת נותן משלשין דברי' ל"ל חזקת מרא קמא דלא היתה שלו מעולם: ודע שיש מקום לפרש הוה שאלה מי אוכל פירות בפשיטות ג"כ והוא

דנדאי בגוף הקרקע אין שאַלָה כָּלֵל דְּשִׁינָה לְנוֹתֵן פִּינּוֹן שֶׁהוּדָה וְאַמְרִינוֹ הוּדָתָת בְּעַל דִּין כַּק' עֵדִים רַק הַשְּׂאֵלָה בְּפִירוֹת שֶׁגָּדְלוּ קוֹנְדֵם הוּדָתָה אִי נִימָא אַף דְּהוּדָה, עַכְשָׁיו הוּא מִקְנָה לֹו בְּהוּדָתָתוֹ וְאִינוֹ רוּצָה בְּמִתְנָתוֹ וְאוֹמֵר דְּרָף הוּדָתָה, אָבֵל פִּירֵי דְקוֹנְדֵם הוּדָתָה שֶׁל מִקְבֵּל, אוֹ פִּינּוֹן דְּהוּדָה שְׂלֵא קִיבֵל מְעוֹלָם הָוִי לְנוֹתֵן וְכֵה"ג מִמֶּשׁ אִיתָא בְּב"ב דָּף ל"ג ע"א דְּהוּדָה דְּהוּא קְרוֹב טְפִי וְקֶאֱמֵר לִיהִדֵּר לִי פִירֵי עַד הַשְּׂתָא, וְאֹמֵר זֵהוּ שְׂאוּמְרִים עָלָיו אָדָם גְּדוֹל הוּא עֵי"ש פִּי רְשָׁב"ם דְּהוּא מִמֶּשׁ כְּמוֹ שְׂפִתְבִּתִּי וְאֹף דְּהֵתָם ס"ל לר"ח דְּלֵא יַחְזִיר הַפִּירוֹת וְהָא ס"ל נוֹתֵן אוֹכֵל פִּירוֹת הֵינְנוּ דְּהֵתָם קוֹנְדֵם הוּדָתָה הִי' אוֹמֵר שֶׁהוּא קְרוֹב טְפִי רַק אַח"כ הוּדָה מִשָּׂא"כ הָא פִּינּוֹן דְּלֵא אֹמֵר מְעוֹלָם שְׂקִיבֵל מִתְנָה שְׂפִיר שִׁינָה לְנוֹתֵן, וְהֵינְנוּ דְקֶאֱמֵר דְּבִבְרִי' מְשַׁלְשִׁין דְּכִינּוֹן דִּישׁ סְבָרָא לֹוּמֵר דְּלֵא יַדַּע בְּמִילֵי דְאַבְנֵה רַק עַכְשָׁיו הוּא מִקְנָה לֹו בְּהוּדָתָתוֹ שְׂאִינוֹ רוּצָה בָּהּ מְעַכְשָׁיו, מִשָּׂא"כ בִּי דְאוֹמֵר שְׂלֵא קִיבֵל גְּרַע וְנוֹתֵן אֲנִיכָל בְּמָה פִירוֹת: וְהִנֵּה מִדְּבָרֵי הָרִי"ף נִרְאָה דְּהָא דְקֶאֱמֵר בְּבִרְי' לֵאוּ שְׂמַת הָאֵב רַק שְׂאִינוֹ מְצוּי, לְכֹף מְשַׁלְשִׁין שְׂמָא יָבּוּא הָאֵב וְיִתְבָּרַר אִי קִיבֵל הַמִּתְנָה אוֹ לֵא וְנִרְאָה טַעְמוֹ דְּאִי מַת מֵאִי יְשַׁלְשׁוּ אִיזָה בְּיָרוּר יְהָא כְּאֵן דְּאָפִי יָבּוּאוּ עֵדִים הוּדָתָת בְּע"ד יוֹתֵר מְעַדִּים, אָבֵל לֵא יַדַּעְתִּי לְפִי פִירוּשׁוֹ פִּינּוֹן דְּהָאֵב חֵי הִיאָף יוֹכֵל הֵבֵן לְהוּדוֹת בְּנִכְסֵי הָאֵב וְמָה יוֹעִיל הוּדָתָתוֹ שֶׁל זֶה, וְאוּלַיכְשֶׁהֲנִיחוּ אֶפְטָרוֹפּוֹס עַל נִכְסָיו: בְּגִמְרָא שׁוֹרֵת הַדִּין אִין הָעֶבֶד חֲזִיב כְּלוּם לְרַבּוֹ שְׁנֵי לְכַאוּרָה מִשְׁמַע דְּמָה שְׁהָעֶבֶד כּוֹתֵב שְׁטָר עַל דְּמִיו ג"כ אִינוֹ רַק מִת"ה דְּמֵן הַדִּין אִינוֹ חֲזִיב כְּלוּם, אָבֵל קִשְׁיָא לִי דְמוֹקֵי פְּלוֹגְתִּיָּהוּ בְּמִזִּיק שְׁיַעֲבֹדוּ שֶׁל חֲבִירוֹ וְקִשְׁיָה מָה בְּכֹף דְּפִטוֹר הָא הָעֶבֶד וְדֵאִי פִטוֹר דְּקִתְנֵי שׁוֹרֵת הַדִּין אִינוֹ חֲזִיב כְּלוּם, וְהָרַב אִפִּי לְמ"ד פִּטוֹר מ"מ פְּשִׁיטָא דְחֲזִיב בְּדִינֵי שְׁמִים דְּהָא לֵא גְרַע מִהֲנָף ד' דְּבָרִים דְּחֲשִׁיב פֶּרֶק הַפּוֹנֵס דְּגָרִיעֵי מְדִינֵי דְגָרְמֵי דְּהָא לְכ"ע פִּטוֹר מְד"א וּמ"מ חֲזִיב בְּד"ש כ"ש מְזִיק שְׁיַעֲבֹד דְּאָפִי לְמ"ד גְּרָמֵי פִטוֹר מְחֲזִיב כְּאֵן כְּמ"ש הַתּוֹס' לְקַמֵּן א"כ כ"ש לְמֵאֵן דְּפּוֹטֵר אִפִּי בְּמִזִּיק שְׁיַעֲבֹד דְּע"כ"פ חֲזִיב בְּד"ש, א"כ יוֹתֵר רָאוּי לְחֲזִיב רַבּוֹ מְפִנֵי ת"ה אִפִּי בְּד"א מָה שְׂמִתְחֲזִיב בְּלֵא"ה בְּדִינֵי שְׁמִים מְלַחֲזִיב הָעֶבֶד דְּשׁוֹרֵת הַדִּין דְּפִטוֹר לְגִמְרֵי: לְכֹן נִרְאָה לִי דְּהָא דְקֶאֱמֵר שׁוֹרֵת הַדִּין אִין הָעֶבֶד חֲזִיב כְּלוּם הֵינְנוּ לְפִי שְׁמֵן הַדִּין הוּא מְשׁוֹחֲרָר וְאִין צָרִיף עוֹד גִּט חֲזִירוֹת מֵן הַשְּׁנֵי אָבֵל פִּינּוֹן דְּתִקְנוּ רַבְּנֵן דְּצָרִיף גִּט חֲזִירוֹת מֵן הַשְּׁנֵי מְדִינָא אִין הַשְּׁנֵי מְחֻיָּב לְמִסּוֹר גִּט עַד שְׁיִשְׁלַם לֹו פִּינּוֹן שְׁמִשׁוֹן עֶבֶד לֹו וְאִין חֲזִיב עַל הַשְּׁנֵי לְשַׁחֲרָרוּ בְּלֵא כְלוּם פִּינּוֹן שֶׁהוּא רוּצָה לְהַפְקִיעַ עֲצָמוֹ מִמֶּנּוּ, וְאֹף שְׂאִין צָרִיף לֹו רַק מְדַרְבְּנֵן ס"ס פִּינּוֹן שְׂצָרִיף לְשַׁחֲרָרוּ חֲזִיב לְשַׁלֵּם לֹו דְּמִיו, וְהַשְּׂתָא שְׂפִיר קֶאֱמֵר פִּינּוֹן דְּמִזִּיק שְׁיַעֲבֹדוּ פִטוֹר רָאוּי לְחֲזִיב הָעֶבֶד מֵן הַדִּין מְלַחֲזִיב רַבּוֹ שְׂלֵא כְּדִין: וּבְהִכֵּי נִיחָא לִי מָה שְׁיֵשׁ לְתַמּוּהָ לְכַאוּ' בְּמָה נִפְשָׁף אִי בְּאַפּוֹתִיקֵי בְּאֵןפֵן שְׂפִשְׁיָמוֹת הָעֶבֶד וְכְדוּמָה יִגְבֶּה מְשָׂאָר נִכְסָיו א"כ מָה בְּכֹף דְּמִזִּיק שְׁיַעֲבֹדוּ פִטוֹר הָא מ"מ לֵא גְרַע מָה שְׂשִׁחֲרָרוּ מֵאֵם הִיָּה מַת דְּהָוִי חֲזִיב לְשַׁלֵּם חוּבוֹ מְשָׂאָר נִכְסָיו, וְאִי דְשְׁיַעֲבֹד לֹו הָעֶבֶד דְּאָפִי יָמוֹת לֵא יִגְבֶּה מְשָׂאָר נִכְסָיו כְּלָל א"כ לְמָה יִפְטֹר הַמְזִיק הָא שְׁלֹו מִמֶּשׁ הַזִּיק פִּינּוֹן שְׂאִין לֹו לְהַשְׁתַּלֵּם רַק מְזָה, וְאֹף שְׁהִי יָכוֹל לְסַלְקוּ בְּזוּזֵי מ"מ כְּשֶׁהוּא מְזִיק אוֹתוֹ הָרִי שְׁלֹו הוּא מְזִיק פִּינּוֹן שְׂלֵא יְשַׁלֵּם עוֹד וְהָרִי נִמְצָא שְׁהָעֶבֶד זֶה הוּא מְעוֹתָיו שֶׁל זֶה מִמֶּשׁ וְשְׁלֹו מִמֶּשׁ הַזִּיק וְהַכֵּל בָּא כְּאֶחָד דְּבַעַת שֶׁהוּא מְשַׁחֲרָר וְלֵא שְׁיִיף שׁוֹב סִילּוּק, בְּשַׁל חֲבִירוֹ הוּא מְשַׁחֲרָר, וְלֵא דְמִי לְהָא דְפֶרֶק הַמְנִיחַ בְּשַׁחֲטוֹ דְּהֵתָם אִפְתִּי יָכוֹל לְסַלְקוּ מֵן הַבְּשָׂר וְנִמְצָא שְׂלֵא הַזִּיק רַק שְׁיַעֲבֹד, מִשָּׂא"כ כְּאֵן דְּלֵא שְׁיִיף שׁוֹב סִילּוּק, וְרָאָה דְּלֵא נִקְט פֶּרֶק הַמְנִיחַ שְׁהַרְגוּ וְהָאֲכִילוּ

לכלבים או שאין הנבילה שנה פלום ומ"מ פטור, וע"כ דכה"ג לא הוי מזיק שיעבוד פי בעת שהזיק בשל חבירו ממש הזיק פינון דלא שייך סילוק, ודוק: וראיתי לה"ה ז"ל פ"ק ז' מהלכות חובל ומזיק שפי' דברי הרמב"ם ג"כ באפותיקי מפרש שאפי' ימות לא יגבה ממקום אחר מפת קושא הנ"ל דאל"כ לא גרע שיקרר ממת, אבל מלבד מה דקשה לכונן ברמב"ם דמיינרי דוקא כה"ג אבל בלא"ה קשה דכה"ג אינו בכלל מזיק שיעבוד רק מזיק של חבירו ממש, פנ"ל: ולהנ"ל ניחא לי דנדאי מיינרי באפותיקי סתם דדינו שפ"ל זמן שיש במציאות להפרע ממנו אינו נפרע משאר נכסים רק במת שאין במציאות להפרע רק משאר נכסיו הלכך לא מיקרי רק מזיק שיעבוד ואי קשיא הא לא גרע שיקרר ממת לק"מ דכינון דמדינא אין רבו שני מחויב לשחררו שיקרר דרבנן עד שישלם לו מעותיו או יכתוב לו שטר על דמיו א"כ אפי' שיקררו ראשון אפתי יש לו מקום להפרע ממנו פינון דאגיד גבי' מפני ת"ה לקבל ממנו גט שחרור ואין לו פ"רעון רק מזה ואין על האדון שום חיוב כמו קודם שיקררו, והיינו דפליגי במזיק שיעבודו של חבירו דלמ"ד חייב רבו ראשון חייב מטעם אחר דמה בכה"ג דאינו חייב לשלם מפת החוב דאפתי יש לו מקום גבי' בעבד מ"מ חייב מטעם מזיק שיעבוד דמעיקרא הנה לו בטוחות על חובו גוף העבד ועכשיו נהי דעבד יכתוב לו שטר מ"מ אין לו שיעבוד על חובו ומזיק שיעבוד חבירו חייב והשתא פינון דס"ס חייב לו המשחרר שנית אינו כותב רק משחרר פינון דבלא"ה חייב המשחרר להעמיד לו שיעבוד אחר על חיובו ושאר נכסיו משתעבדין לו וממילא העבד פטור ורבנן סברי מזיק שיעבוד פטור הלכך אף דמעיקרא הנה לו שיעבוד ועכשיו לית לי' מ"מ פטור ואי משום מלנה ראשונה הא העבד קיים ויש לו מקום להפרע ממנו א"כ עדיין לא דמי למת שאין לו מקום להפרע פ"ל משא"כ שיקררו דיוכל להיות שישלם על ידי העבד, ועיין מ"ש עוד בתוס' בד"ה במזיק: בתוס' בד"ה הקדש חמץ ושיקררו, פי' בקונט' וכו' אבל קדושת דמים לא פדמשמע בעירוכין ובפרק אעפ"י וכו' דקדושת הגוף ניהו משמע וכו' ע"כ.

צ"ע שלא הביאו סוגיא מפורשת בפסחים פ"ל היכי דאקדיש לנה ונבין לנה אתי מלנה ופריק, ומייתי התם הך דמוסיף דינר מבואר להדיא דקדושת דמים אינו מפקיע מידי שיעבוד ולמה להו להביא מפרק אע"פ מדיוקא דמשמע דדמים לא והתם מבואר להדיא: בא"ד וקשה לר"ת וכו' ואור"י דרבא לטעמין וכו'.

לדבריהם צ"ל דלאפיי אין קדושת הגוף מפקיע מידי שיעבוד, וקשי' לי דקאמר התם בפסחים דאקדיש לנה ונבין לנה דכ"ע לא פליגי דאתי מלנה ופריק פי' פליגי דאקדיש מלנה, וקשה הא גם באקדיש לנה פליגי בקדושת הגוף דלרבא מפקיע השיעבוד ולאפיי לא פינון דלמפרע גובה ואף דלא משפחת קדושת הגוף רק במטלטלין כגון שור וכדומה ובהא בלא"ה אפי' עשאו אפותיקי אינו גובה דלית לי' קלא, מ"מ מלבד מה דבהקדש לא שייך זה אבל בלא"ה גם בבית משפחת לה בע"ג שעשאו אפותיקי והשתחנה לה או שפרס על מת דלרבא מפקיע ולאפיי לא וכמו כן לאפיי אם הקדיש מלנה קדושת הגוף ג"כ חל, וזה אי אפשר דהא אין עבד שנשחרר חוזר ומשתעבד, א"כ כששיקררו או בדבר אחר והקדיש קדושת הגוף היאך יהא מוקדש פינון שאם יסלק זה בזווי אין לו למלנה פלום, וממילא כשהקדיש קדושת הגוף תו לא פקע: לכן נ"ל ברור כמו שאמרו במוכר שט"ח דשיעבוד גופו לא נמכר רק שיעבוד נכסים וכשהוא מוחל הגוף נכסים

ממילא מןפקע כמו כן פאן לכ"ע קנין גופו שיש לו ללנה באותן הנכסים פגון בעבד לשחררו ובהמה למזבח לא חל עלי' שיעבודו של מלנה כלל ונחשיב ברשותו של לנה וכשהוא מקדיש הגוף ומשחרר ממילא קנין דמים שיש למלנה נפקע אבל קנין דמים לא נחשיב ברשותו של לנה פנין דמשועבד למלנה ולכך קדושת דמים אינו מפקיע מידי שיעבוד ולהיפך במלנה קדושת דמים הוי ברשות של מלנה פנין דלמפרע הוא גובה אבל קדושת הגוף אינו ברשותו כלל כנ"ל ולר"ב אפי' קדושת דמים אינו ברשותו של מלנה רק הלנה ג"כ אינו יכול להקדיש דאינו מפקיע שיעבוד של מלנה ולא נחשיב ש"ל פל כמה דחל שיעבוד המלנה אבל קדושת הגוף לכ"ע ביד הלנה הוא ולא שייך על זה שעבוד כלל וכשהוא מקדיש שעבוד דמיו שיש לו למלנה ממילא מןפקע כנ"ל: בא"ד דכיון דאינו יכול לסלקו בזווי אפי' לר"י וכו'.

דבריהם תמוהין מאד כמו שתמהו מהרש"ל ומהרש"א דנהפוך הוא דלר"י יכול לסלקו בזווי, ואף דבפרק המניח לא קאמר נ"מ בין ר"י לר"ע רק בהקדושו נזק פבר פתבו התוס' התם דה"ה דהוי מצי לומר הך נ"מ וטובא איפא התם, אבל נראה לי דעיקר פוננת התוס' דשם מבואר בהך ברייתא דמחלקת בין עמד בדין ללא עמד בדין ונתם כר"י אתי דהא קתני שחטו מה שעשה עשוי, ומפרש שם לא נצרכא רק לפחת שחיטה דאין מזיק חייב ולר"ע דשנתפי ניהו לא הוי מזיק שיעבוד כלל דהוא שנתפי בגוף השור, ואפילו תימא דכר"ע נמי אתיא ומ"מ פנין שיכול להודות וליפטר לא הוי רק שיעבוד אבל עכ"פ כר"י ודאי אתיא, ועוד דמכרו מכור מוקמינו לרד"א כדמוקמינו לה לר"י לעיל, והשתא ממילא מוכח דאחר שעמד בדין שוב לא מצי לסלוקי בזווי אפי' לר"י דאל"כ אפתי לא הוי רק מזיק שיעבוד ולמה אחר שעמד בדין חייב בפחת שחיטה וע"כ דאז פבר הנוחלט השור כשלא שילם ולא סילקו אפי' לר"י א"כ ממילא בהקדושו נאח"פ עמד בדין ולא סילקו קודם במעות ממילא אין הקדש מפקיע דבהא מודה ר"ב דלמפרע גובה פנין שאינו יכול לסלקו, כנ"ל ברור פוננת התוס', ואף דמדברי הרמב"ם בהלכות נזקי ממון מבואר דהך ברייתא כר"ע מדקאמר הקדושו מוקדש כר' אפנה מ"מ עכ"פ מבואר מדברי ה"ה שם דכר"י נמי אתיא, ומכ"ש שאין להקשות על התוס' דיש לומר דס"ל דכר"י אתיא דלר"ע אינו מכור לרד"א כלל ומכ"ש שאינו מזיק שיעבוד כלל כנ"ל, ויש לי לנישב ג"כ סתירת דברי התוס' מהך דהכא למה שכתבו בב"ק שם דמייירי בבעל מום אבל בתם דקדוש למזבח מפקיע דהתם קאי להך ברייתא דר' תחליפא דאתיא כר"י ור"ע ע"ש, וא"כ ע"כ דלכ"ע מכור לרד"א והיינו משום דיכול להודות עדיין אינו של נזק, א"כ בתם דקדוש למזבח ודאי אין צורך לדר' אפנהו, אבל הך ברייתא דמחלקה בין עמד בדין כר"י אתיא פנין דלא קרי לי' רק מזיק שיעבוד ולר"ע לא שייך זה הלכה לר"י שפיר יש לומר דאפי' תם אינו קדוש משום למפרע הוא גובה כמ"ש פאן ואין להאריף: בא"ד וא"ת כו' פל לנה יפקיע נכסיו.

דברי התו' הללו צריכין ביאור פי לכאורה לק"מ מפמה טעמים חזא דדוקא קדושת הגוף מפקיע פגון קונם דינדים של אשה דאמרה יקדשו ידי דאין להם פדיון, אבל קונם נכסיו על חבירו יש להם היתר פגון שימפור אותם לאחר הותר זה ג"כ בהם והיינו דפריף בפשיטות ריש פרק המדיר וכיון דשיעבוד לה היכי מצי להפקיע שיעבודה דהתם במזונות מייירי ושפיר הוי קדושת דמים שלא הדירה רק להנות משלו אבל כשיצאו יכולה להנות

וַיֵּשׁ לָהֶם פְּדִיּוֹן וְהָיָה מִמֶּשׁ כְּמוֹ קְדוּשַׁת דְּמַיִם: וְהָא דְפָרִיף בְּנִדְרִים דַּט"ו ע"ב אַהָא דְקֶאָמַר
קוֹנָם שְׂאֲנִי מִשְׁמֵשֶׁף וְהָא מִשְׁתַּעְבַּד לָהּ מִדְּאוּרֵיִתָּא וְקִשָּׁה הָא קוֹנָם מִפְקִיעַ וּבְזָה מְוַכְרְחִין
אֲנִי לְכַאוּרָה לְתִירוּץ הַתּוֹס' דְּאֶלְמוּהָ לְשִׁיעְבּוּד דְּאִשָּׁה וְכ"כ הָר"ן שֶׁם אָבֵל לְדַעְתִּי הֵתָם
בְּלֹא"ה לַק"מ שְׂלֹא אֶמְרוּ קוֹנָם מִפְקִיעַ רַק שִׁיעְבּוּד שְׂאִין לוֹ עַל גּוּף הַדְּבָר בְּעֶצְמוֹתוֹ פְּלוּם
פְּגוֹן בְּעַל חוּב שְׂיֵשׁ לוֹ שִׁיעְבּוּד עַל לְהַבָּא אוֹ יָדִים שֶׁל אִשָּׁה שֶׁהֵן מְשׁוּעָבְדִין לְמַעֲשֵׂי יָדֵי
אָבֵל אֵין לוֹ בְּגוּפָן פְּלוּם אָבֵל שִׁיעְבּוּד דְּבַעַל הַגּוּף בְּעֶצְמוֹתוֹ מְשׁוּעָבְדִין לָהּ וְהָיָה פְּשִׁלָּה מִמֶּשׁ
וְאֵין קוֹנָם מִפְקִיעַ פְּלֵל וְהָיָה כְּמוֹ מְלִנְהָ שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ וְאֵין לוֹ לְפָרוּעַ דְּאִזּוּ הַנְּכָסִים שְׁלוֹ מִמֶּשׁ
וְאֵין קוֹנָם מִפְקִיעַ כְּמוֹ כֵּן פְּאֵן, וְעוּד עֲדִיף מִיָּנָה דְּהֵתָם מְחַוְסָר שׁוּמָא לְבַד וּמְצִי לְסְלוּקוֹ
בְּזוּזֵי מִשְׂא"כ פְּאֵן וְזָה בְּרוּר: וּבְהִכִּי נִיחָא מַה שְׁפִירש"י רִישׁ פְּרָק הַמְדִיר דְּאֵין עוֹנָתָהּ
נְאָסָר עַלִּי דְּהָא מְשׁוּעָבְדִין לָהּ הִילְכָף בְּשִׁבִיל עוֹנָה אֵין לָנוּ לְכוּפּוֹ לְהוֹצִיא וְהִנָּתָת מְזוֹנוֹת
בְּגִמְרָא פְּרִיף וְהָא מְשׁוּעָבְדִין לָהּ וְהִקְשׁוּ עָלֵינוּ בְּתוֹס' דְּלָמָּה לוֹ לְהַקְשׁוֹת מֵהָךְ קוֹנָם שְׂאֲנִי
עוֹשֶׂה לְפִיף הָא בְּמִשְׁנָה גּוּפָה קִשָּׁה דְּהָא עוֹנָה לֹא אֵיכְפַת לָן מִפְּחַ שִׁיעְבּוּד וּמִתּוֹף כְּף
מְפָרֵשׁ ר"ת דְּלִהְנוֹת לֹא מִשְׁמַע רַק מְזוֹנוֹת עֵי"ש, וְלִהְנוֹ"ל לַק"מ דְּשְׂאֲנִי הֵתָם דְּגוּפּוֹ
מְשׁוּעָבְדִין לָהּ כְּנ"ל וְלֹא מְצִי לְסְלוּקֵי בְּדָבָר אַחֵר וּלְכ"ע אֵינוֹ מִפְקִיעַ וְהוֹצֵרְכוּ לְהַקְשׁוֹת
מִמַּעֲשֵׂה יָדֵי דְּאֵין פְּאֵן רַק שִׁיעְבּוּד וּמ"מ אֵינוֹ מִפְקִיעַ וְאֵף דְּהֵתָם הוֹצֵרְכוּ מִפְּחַ אֶלְמוּהָ
רַבְּנָן לְשִׁיעְבּוּדָא דְּבַעַל הֵיִינוּ מִשׁוּם דְּהָיָה קְדוּשַׁת הַגּוּף אָבֵל מְזוֹנוֹת דְּהָיָה קְדוּשַׁת דְּמַיִם
כְּנ"ל בְּלֹא"ה אֵינוֹ מִפְקִיעַ כְּנ"ל: וְעוּד בְּעֵיקַר קוּשְׁיַת הַתּוֹס' יֵשׁ לְדִיִּיק דְּדוֹקָא קוֹנָמַת דְּפָרֵק
אֵע"פִּי בְּאוּמְרַת יִקְדָּשׁוּ יָדֵי דְּלְעוֹלָם אֵין בְּהֵם רַק שִׁיעְבּוּד וְלֹא יֵהִיוּ בְּעֶצְמוֹתָן שְׁלוֹ פְּלֵל
הִילְכָף פִּינּוֹן דְּקוֹנָם מִפְקִיעַ שׁוּב אֵין פְּאֵן שִׁיעְבּוּד, אָבֵל פְּאֵן וְכִי בְּמִאֲמָרוֹ קוֹנָם נְפָטָר
מִתְשַׁלּוּמִין וְהָרִי כְּשִׁמְכַר הַחֹב לְאַחַר יִגְבֶּה אוֹתוֹ אַחֵר וְכֵן כְּשִׁילְוָה מֵאַחַר דְּהִשְׁיַעְבּוּד לֹא
פָּקַע פְּלֵל, א"כ כְּשִׁיגִיעַ זְמַנּוֹ דְּהָיָה גְבִי' וְלֹא שִׁיעְבּוּד מְמִילָא אֵין קוֹנָם מִפְקִיעַ גְבִי' וּבְשִׁלְמָא
אֵי הִי הִשְׁיַעְבּוּד מְנָפְקַע לְגִמְרֵי מְחַמַּת הַקוֹנָם מְמִילָא אֵין פְּאֵן גְבִי' אַח"כ, מִשְׂא"כ הִשְׁתָּא
דְּאֵין הַקוֹנָם מִפְקִיעַ הִשְׁיַעְבּוּד פְּלֵל וְעוּד אֲנִי אוּמְרָה בְּלִשׁוֹן אַחֲרַת שְׂאִין קוֹנָם מִפְקִיעַ
שִׁיעְבּוּד רַק כְּשֶׁהִשְׁיַעְבּוּד סוּתַר הַקוֹנָם אָבֵל פְּאֵן מַה בְּכָף דְּאוּמַר קוֹנָם בְּשִׁבִיל זָה אֵין
צָרִיף לְהַפְקִיעַ הִשְׁיַעְבּוּד דְּהִשְׁתָּא נְמִי שְׁהֵם מְשׁוּעָבְדִין לוֹ אֵין לוֹ לְהַנּוֹת מֵהֶם בְּלִי רִשׁוּת
הַלְוָה וְגִזְל וְרִיבִית הֵם בְּיָדוֹ כְּשִׁיְהִנְהָ רַק שְׁהֵם מְשׁוּעָבְדִין כְּשִׁיגִיעַ זְמַנּוֹ יִפְרַע מֵהוֹן, וְא"כ
אֵין הִשְׁיַעְבּוּד נְפָקַע פְּלֵל וְאַח"כ הָיָה לִי שְׁלוֹ מִמֶּשׁ וְלֹא שִׁיעְבּוּד וְאֵין קוֹנָם מִפְקִיעַ שְׁל
חֲבִירוֹ מִשְׂא"כ קוֹנָם דְּפָרֵק אֵע"פִּי דְּיָדִים מְשׁוּעָבְדִין לוֹ תִּיכָף וְהִשְׁיַעְבּוּד סוּתַר הַקוֹנָם
לְכָף מִפְקִיעַ לוֹלֵא דְּאֶלְמוּהָ רַבְּנָן לְשִׁיעְבּוּדֵי דְּבַעַל: וְדָבָר בְּרוּר הוּא לְפַע"ד דְּעֵיקַר פְּוֹנָת
הַתּוֹס' לְהַקְשׁוֹת שְׂיִאמַר נְכָסִים אֵלוֹ עָלֵיף קוֹנָם דְּבַכְה"ג אִפִּי מֵת וּמְכָרָן לְאַחַר אֲסוּרִין
עָלֵיו הַלְכָף מְמִילָא פִּינּוֹן דְּבִימֵי שִׁיעְבּוּדוֹ חַל הַקוֹנָם, חַל אַח"כ ג"כ בְּעַת שְׁנַעֲשִׂין שְׁלוֹ
דִּיכּוֹל אָדָם לְאַסּוֹר דְּבָר שְׁבִרְשׁוֹתוֹ אֵף אַח"כ כְּשִׁיְצָאוּ מִרְשׁוֹתוֹ אִם אוּמַר נְכָסִים אֵלוֹ
וְכַה"ג הָיָה שְׁפִיר קְדוּשַׁת הַגּוּף ג"כ שְׂאִין לָהֶם פְּדִיּוֹן פְּלֵל וּבְטָלוּ כָּל הַתִּירוּצִים הַנְּלִ
זוּלַת מַה שְׁפַתְבְּתִי לִיִּישַׁב הָךְ דְּפָרֵק הַמְדִיר וְהָךְ דְּנִדְרִים דְּזָה וְדִאֵי נְכוֹן וְאֵין צָרִיף לוֹמַר
אֶלְמוּהָ רַבְּנָן לְשִׁיעְבּוּד הָאִשָּׁה כְּנ"ל רַק מַה שְׁהִקְשׁוּ מִב"ח הָא לְכַאוּרָה אִפְתִּי קִשְׁיָא
כְּשִׁיִּיאמַר נְכָסִים אֵלוֹ כְּנ"ל: אֲמַנָם נִרְאָה לְפַע"ד דְּהָא נְמִי לֹא קִשְׁיָא פְּלֵל וְהוּא דַּע"כ לֹא
אֶמְרוּ דְּשִׁיעְבּוּד אֵינוֹ דוּחָה קוֹנָם רַק שְׁלֹא יַחוּל הַקוֹנָם בִּימֵי שִׁיעְבּוּדוֹ, וְהִשְׁתָּא הִקְדָּשׁ
חֲמִץ וְשַׁחְרוּר וְכֵן קוֹנָמַת דִּיקְדָּשׁוּ יָדֵי לְעוֹשִׂיָהוֹן דְּכָל שְׁחַל עַכְשָׁיו שׁוּב אֵינוֹ נְפָקַע דָּאֵי

אפשר שיקדש למזבח לשעה רק ע"כ חל לעולם וכן שיקרור אין עבד המשתחרר חוזר ומשתעבד כמו שאמרו בירושלמי, אבל קונם דב"ח נהי שאין השיעבוד מעכב הקונם לחול בימי שיעבודו אבל מעכב הוא שלא יחול אח"כ ונהי דאינו יכול לעכב שיקחול בימי שיעבודו, אבל מעכב הוא שלא יאסור אח"כ הילכך פיון שיכול לומר נכסי עליה חרם דאז חל בימי שיעבודו ואינו חל אח"כ רק הוא רוצה לומר נכסים אלו פדי שיהיו אסורין אח"כ בזה השיעבוד מעכב משא"כ חמץ והקדש ושיקרור וקונם דיקדשו ידי דאי יעכב השיעבוד אינו יכול לחול כלל דאי חל שוב אינו נפקע לעולם ע"כ ולאו מדיבורי דידן שאפ"י יאמר שיהא קדוש למזבח לזמן או יהא משוחרר לזמן קדוש ומשוחרר הוא לעולם לכך הקדש ושיקרור מפקיע השיעבוד משא"כ קונם דב"ח פיון שיכול לאסור בימי שיעבודו באופן שלא יאסור אח"כ כלל ממילא השיעבוד מעכב עליו שלא יוכל לומר נכסים אלו כמו שבארנו פנ"ל: ועוד נראה לי בעיקר קנשית התוס' לפי דקי"ל דאם אמר נכסי עליה חרם אותו שואסר עליו אף שאסור להנות, אבל מלקות ליכא גבי פיון שלא אמר פלום אבל זה שאסר על חבירו אם הנהגו עובר בלאו ומלקות, והשתא יש לומר ה"מ דקונם מפקיע שיעבוד היינו היכי דאיכא חיוב מלקות כגון יקדשו ידי דאי עשתה מלאכה היתה חייבת מלקות, אבל קונם דב"ח ליכא אלא איסורא גרידא דב"ח ונדאי אינו עובר דהוא אינו מהנהגה והמלוה ג"כ אינו עובר דלא אמר פלום וליכא אלא איסורא גרידא ואיסור גרידא אינו מפקיע כלל שיעבוד, משא"כ בהקדש מזבח דהכל מועילין בו שפיר מפקיע: בא"ד ולאב"י דאמר פרק כל שעה וכו' תמוה לי דהא מצי לפרש שפיר כענלא רק רבו ראשון שיקררו, ושורת הדין אין עבד חייב במצות כי שיקרור אינו מפקיע שיעבוד רק מפני ת"ה שהרי יצא עליו שם ב"ח, כופין רבו שני וכותב לו שיקרור ואדרבא השתא ניחא טפי דרבו שני קרי לי רבו דהוא עיקר רבו וראשון נמי שייך לקרותו משוחרר דהא אי הוי מסלק לי בזוזי הי' מועיל שיקרורו תדע דאל"כ תיקשי להו דפריה בש"ס ענלא מ"ט לא קאמר פרב וקשה דלמא ס"ל הקדש אינו מפקיע שיעבוד, וע"כ דמ"מ יכול לפרש פרב והיינו פנ"ל והוצרך לומר דס"ל באמת שיקרור מפקיע מידי שיעבוד ומשום דרבו שני לא שייך לקרותו רבו גם מה שתוצו דרוצה לסלקו בזוזי הוא תמוה לפע"ד דהוי להו לומר דהתם לא קאמר אב"י למפרע גובה רק היכי דחזינן עכ"פ עכשיו דנדאי שלו דהגיע זמן ואינו מסלק לו בזוזי אז אמרינן דלמפרע הוי שלו אבל הכא איזה גילוי יש כאן עכשיו, דהא כבר מחל שיעבודו ולמה לו לסלקו בזוזי כי אין מגיע לו שום זוזי ואי הי' מגיע לו הי' מסלקו, גם דברי מהרש"א לא נתבררו לי בזה דבפ"י כתבו התוס' דרק חלקו משוחרר ולא העולה יותר על חובו, ואין להאריך יותר בזה: דף מא ע"א בגמרא וכותב שטר על דמיו, פירש"י על דמיו העודפים על החוב, והוא דחוק מאוד דלא הונזכר העיקר דהעבד שנה יותר גם לשון על דמיו לא משמע פן כלל, ונראה לי דכל שנפקע חוב של רבו שני והעבד עדיין אינו משוחרר ממילא זכה בו רבו ראשון לגמרי כי מה שנגה עבד שייך לרבו פיון שאינו משוחרר כלל מן הדין וצריך העבד לפדות עצמו מיד רבו ראשון בכסף מלא כפי שונו' וזה נראה לי ברור: אלא שיש להסתפק לרשב"ג דס"ל אין העבד כותב רק משחרר כותב אי גם המשחרר כותב על כל דמיו או פיון דאם לא שיקרר הי' מגיע לו חובו ועכשיו פקע חובו א"כ למה ישלם לרבו ראשון כסף מלא הא

לא הזיק לו רק העונף בשלמא העבד מחויב ליתן לרבו הפל שהוא לא קנה החוב וכיון דרבו שני נפקע החוב ממנו זכה בו האדון ואי קשיא באמת כיון דאין השיחרור פלום למה נפסיד רבו שני חובו הא ליתא דמ"מ הוא מחל החוב ונהי דאין שיחררו פלום אבל החוב נמחל, וזה מוכרח לכל הפירושים] אבל רבו שני מאיזה צד ישלם הפל, ולפרש דאינו פותב רק על העונף זה קשה יותר דיהא פ"ה העבד פותב אינו באותו הפוננה דמשחרר פותב דמשמע דלא פליגי רק מי פותב לא בכמות הכתיבה, לכן נראה לי דנדאי כיון שזה מחל החוב זכה בו האדון והעבד חייב ליתן לרבו ראשון דמי פולו וזה המשחרר חייב לעבד לשלם לו עבור מה שהזיקו בשיחרור זה שהוא אינו רוצה רק להיות עבד או משוחרר ולא ליתן דמים והוא מכריחו ליתן לרבו דמיו לכך מחויב הוא לשלם לעבד וממילא פותב הוא השטר לרבו כי הפוכי מטרתא למה לי, פנ"ל: בתוס' בד"ה במזיק שיעבודו, וכגון דאמר לי וכו'.

משמע דס"ל דמייירי שפי' שלא יהא לו פרעון ואפ"י ימות כמ"ש הר"ן וה"ה הנ"ל, אבל כפר כתבתי דכה"ג לא מיקרי פלל מזיק שיעבוד דהזיקו של זה בא פאחד בעבדו של זה, והוא דבב"ק בשור ששחטו המזיק דחשיב מזיק שיעבוד אדרבא מהתם ראי' שלא אמרו שהרגו והזיקו ושפרודבהא כיון דלא שייך לסלוקי בזווי הרי הזיק בשלו, אבל בשחטו כיון דמצי לסלוקי בזווי גוף בשר השור לא שייך לומר דחיותו דנפיק בשחיטה הנה של הנזק וגופו של מזיק, דאין חיות בלי גופו של שור, משא"כ כאן בשחרור, ומ"מ אינו חייב החוב דאפתי יש לו פרעון מפח העבד בעצמו דכותב לו שטר מן הדין על דמיו כמ"ש לעיל, וראי' לזה דבסמוך קאמר על אמי שפיר נאה תתרגם שמעתתי' ולא קאמר כף על הך דרב דלפי פירושו ע"כ באפוחיקי מפנרש, ולהנ"ל ניחא דלרב מצי מייירי שפיר באפוחיקי שייגבה משאר נכסיו כשימות, ומ"מ כיון שהעבד מחויב על פי הדין לכתוב שטר על דמיו ממילא אפתי יש לו פרעון מן העבד והמשחרר פטור: בא"ד דלא מוקי פלוגתייהו בגרמי.

לכאורה תמוה דאי פנונתם דהא חשיב גרמי שלא הזיק בגופו של עבד רק שיחררו וע"י השיחרור גרם שנפקע השעבוד א"כ מה זה שתיקצו דאפ"י מאן דפוטר גרמי מחייב במזיק שיעבוד, וקשה מה בכך הא ה"א איפא תרתי גרמי ושיעבוד וכיון דגורם להזיק ממון פטור כ"ש גורם להזיק שיעבוד, וצ"ל דנדאי ס"ל דמה ששיחרר העבד והפקיע השיעבוד חשיב מזיק בשיעבוד ממש ולא גורם הזיק לשיעבוד רק דס"ד דענין מזיק שיעבוד שלא הזיק בממונו ממש של חבירו רק הזיק שיעבודו הא חשיב גרמי ואהא קשיא להו למה לי דנקט במזיק שיעבודו הוי לי' לומר דפליגי בדינא דגרמי, ועל זה כתבו דאפילו מאן דפוטר בדיני גרמי מחייב במזיק שיעבוד דשיעבוד הוי טפי כממון בעצמו ומזיק שיעבוד הוי כמזיק ממון, אלא שיש לדקדק קצת בהך דפרק המניח דף ל"ג ע"ב בשור תם ששחטו המזיק דפטור מפחת שחיטה דהוי מזיק שיעבוד וקאמר עלה זאת אומרת המזיק שיעבוד פטור ופריה פשיטא ומשני מהו דתימא זיקא בעלמא שקלי מינה אבל בעלמא חייב וקאמר והא אמר רבה השורף שטרותיו וכו' ומשני התם ניירא בעלמא קלאי מינה אבל חפר בה בורות לא קמ"ל, והשתא הך דהכא נדאי גרע משחיטת השור ומשוריפת שט"ח דלא עשה בגוף העבד פלום וצ"ל דמ"מ כיון שלמד משם למזיק שיעבוד ש"מ דכל שעשה בגוף השיעבוד הוי כחפר בורות ולא דמי לשורף שטר דלא עשה בגוף

השיעבוד שאין השטר בעצמותו השיעבוד רק לרא' על השיעבוד לכה לא הני רק גרמי
אבל כל שהזיק בגוף השיעבוד הן ע"י תפירת בורות או דמפיק חיותא דשור או במסירת
השיחרור ליד העבד פאן חשיב מזיק ממש ולא גורם ולא נחלקו רק לפי שלא הזיק בגוף
ממונו של חבירו רק בשעבודו בד"ה בהזיק שאינו ניפר לרב דמוקי לה בשחררו רבו
ראשון וכו'.

הנזכרו לזה ולא סגי להו לומר דכיון דהכא חשיב ניפר טפי מהד דהנזקין כמו שפיתבו
אח"כ ס"ל לרב דלכ"ע בהא שמי' הזיק דא"כ תיקשי הא דפריה נרב מ"ט לא אמר פעולא
וקשה הא לא מצי לפרש פעולא דס"ל לכ"ע שמי' הזיק, וע"כ דמ"מ פיון דאינו ניפר
הוא הני לי' לומר דפליגי בהא א"כ השתא נמי לימא דפליגי בהא, וע"כ דברבו ראשון
חשיב הזיק ניפר לגמרי פיון דמדאורייתא משוחרר: אלא דאפתי קשיא לי פיון דע"כ הו
ברייתא דפרק המניח דף ל"ג ע"ב דקתני מה שעשוי עשוי אי אפטר לפרשה רק בפחת
שחיטה ומזיק שיעבוד פטור והני ממש פהז מזיק שיעבוד דהכא א"כ מאי קשיא להו
לתוס' על רב עד שהנזכרו לומר דברבו ראשון חשיב ניפר דאי דיאמר דפליגי בהזיק
שאינו ניפר א"כ במזיק שיעבוד מה דעתם אי לכ"ע פטור א"כ מה בכך דהזיק שאינו
ניפר חייב הא אפי' חפר בורות בשיעבוד או שחט השור פטור כ"ש באינו ניפר ומ"ט
דרשב"ג, ואי לכ"ע חייב תיקשי הו ברייתא דהתם דפוטרת בשוחט השור דלא כמאן,
ועוד דנצטרף לומר דאף דמזיק שיעבוד חייב הזיק שאינו ניפר פטור, ואנו להיפך
שמעינו התם מדברי התוס' גופא דכתבו דהו מ"ד דפוטרת במזיק שיעבוד הני אליבא דרב
דהכא דלא פרשב"ג מבואר דלעולא הני שפיר פרשב"ג דאף דמזיק שיעבוד פטור אבל
הזיק שאינו ניפר חייב א"כ מה קוש' שיאמר רב להיפך דמזיק שיעבוד לכ"ע חייב ומ"מ
בהזיק שאינו ניפר פטרי רבנו, וניחא לי' טפי לומר דפליגי במזיק שיעבוד ובהזיק שאינו
ניפר לכ"ע חייב וצ"ע, גם בעיקר דבריהם נראה לי שיש לחלק בין היכי דיש לניזק
תפיסה בגוף הדבר אז בעינו שזיק אותו הדבר הזיק הנזכר שישתנה ממה שהיה, אבל
כשאין לניזק רק שיעבוד ועיקר מה שיש לו אינו דבר הנזכר כלל היאך שייך שזיק בו
בדבר הנזכר ובהא לכ"ע שמי' הזיק ודוק: בד"ה גובין משאר נכסים, פלומר אם רצה
מוכר את אלו ר"ל דלא נפרש בשטפה נהר ואין גובין הזינו להחמיר וגובין להקל
כדמשמע פשטא דלישנא דגובין ואין גובין, אבל אי אפטר לפרש פן דפשיטא דכל נכסיו
אחראין אם אי אפטר להשתלם מזה כמו שכתב הרא"ש, וע"כ דגובין הוא להחמיר על
האשה וב"ח ולהקל על הלנה הוא: בד"ה אשה אינה גובה, דתיקון רבנו שלא יתקנים
המקח כלל ובטל לא לתר וכן מוכח בירושלמי כו'.

ולפי זה מוכח דפליגי הכא במקרו לשעה אבל לעולם לכ"ע לא מהני אפילו בב"ח דהא
בירושלמי מיייתי מהכא דפלוגתא דר"י ור"א ג"כ במקרו לשעה ולא הבנתי כלל מה
שכתב הר"ן דהרי"ף לא הביא הירושלמי רק דמייירי במקרו דבהדיא מבואר בירושלמי
דאפותיקי ונצ"ב שנוין בזה דמכרו לעולם לא, ולשעה נחלקו, וממילא נדחה ג"כ מה
שהביאו ראי' דהלכה פרשב"ג מהו דלקח מן האיש, דהתם במקרו לעולם דלכ"ע לא
מהני רק דס"ד דמכירת האשה מהני קמש"ל דיכולה לומר נחת רוח עשיתי, אבל במקרו
לשעה דפליגי רשב"ג ורבנו לא מוכח כלל מהתם מידי: במשנה תקנתם את רבו כו'.

מלשון זה משמע דמה שאמרו ב"ה עובד את רבו יום אחד ועצמו יום אחד לאו מצד הדין הוא רק מתקנה כי אם יהיו מעשה ידיו לעולם בשנותפות נפסיד רבו דהא אינו יכול לכופו בשום פעם לעבוד פניו דהעבד שנתן בעצמו ויכול לומר איני רוצה פעת לעבוד וכדומה, והיינו דקאמרי ב"ש תקנתם את רבו, ולפי זה יש לי לומר עוד דהפנונה בדברי ב"ש שע"י שתקנו את רבו לא תקנתם את עצמו דאי יהא הדין שיהא לעולם בשנותפות ראוי שפיר לכוף רבו לשחררו כי עשה דלעולם בהם תעבדו ליכא שאין שום שעה שיכול לכופו לעבוד פניו שהוא שנתן אבל עכשיו שתקנתם את רבו את עצמו לא תקנתם כי אינו יכול לישא פלום ולשחררו ג"כ אי אפשר מפח עשה דלעולם בהם תעבדו אלא אין מתקנין פלל וכופין את רבו, ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה פופין, ועוד אבאר לקמן בגמרא גבי נגחו שור עיי"ש: בתוס' בד"ה לישא שפחה אינו יכול, וא"ת אפי' יכול לישא שפחה וכו' פניו דאנוס הוא וכו' דבריהם דחוקין דמשום שבת נמי לא היה לנו לכוף פניו דאנוס הוא, אבל לדעתנו בלא"ה לק"מ דלא חל פלל מצנת פרו ורבו על חלק ב"ח, דמעיקרא בעבדותו לא הי' מחויב בדבר ובשביל זה ששחרר חציו לא הוטל עליו חיוב פ"ור דלא חייבה תורה רק גוף שלם לא חציו גוף אבל שבת שהי' העבד מחויב בדבר קודם ובשביל ששחררו של זה לא נסתלק מעליו חיוב שבת, ונהי שלא ניתוסף על חציו פר"ו אבל שבת במה נעקר ממנו היקף ראוי לכוף לשחררו, והיינו דקאמר לא תהו בראה וכו' ולא קאמר מצנת פר"ו, ואי נימא דעבד מחויב בפר"ו בלא"ה לק"מ דב"ש קאמרי דעצמו לא תקנו פלל אפי' צד עבדות דאי הי' יכול לישא שפחה הוי מתקנים צד עבדות דהוא יוצא מצנת פר"ו בשפחה ג"כ רק התוס' בכאן אזלי בסברתם בכבא בתרא דף י"ג דעבד אינו מחויב פלל בפר"ו עיי"ש: בא"ד ולייתי עשה דפר"ו כו'.

פוננתם פאן שישא ב"ח דכבר הוכחתי דס"ל הכא דעבד אינו מחויב בפר"ו פלל וצד חירות אינו מקיים בשפחה וע"כ שישא ב"ח, אבל בריש חגיגה פוננתם שישא שפחה דשם ס"ד עבד מחויב בפר"ו וזה שלא תירצו בתגיגה תירוץ הג' שתירצו פאן דהיא לא מיפקדא דפשיטא דלאו לא יהי' קדש לא נאמר רק על הישראל לא שהעבד והשפחה הונוהרו בלאו שלא ישאו ישראל דאיסור העבד והשפחה מצד עבדות שבהם ולא הונוהרו העבד שלא ישא ישראל ואפ"ת שיש איסור לעבד ושפחה להכשיל הישראל אבל פשהישראל אינו עובר פשיטא דהם אינם עוברים, אבל פאן ובב"ב דאזלי בשיתתם דעבד פטור מפר"ו וקושיתם שישא ב"ח שפיר תירצו תירוץ ג' דהיא לא מיפקדא והיא עוברת בלאו ואינה מקיימת עשה ואפ"י מיפקדא אפשר בכינצא בה, וז"ב: אמנם בעיקר דבריהם בער אנכי ולא אוכל לידע מאיזה צד פשיטא להו דבכה"ג עשה דוחה ל"ת דאטו בביאה זו ובאשה זו קיים העשה שהרי אם מתה אשתו או שהה עמה עשר שנים ולא ילדה או שילדה נקבות לא קיים מצנת פר"ו פלל וצריף לישא אחרת א"כ כל ביאות של זה יעבור בלאו ועשה לא קיים פלל ודוקא עשה דיבום וכדומה דתיכף בביאתו מקיים העשה אמרינו דדחי ולא פאן דלא תליא פלל קיום העשה בביאה רק שתלד לו זכר ונקבה ואם תמות או יגרשנה או שלא יזכה להבנות ממנה עבר בלאו ולא קיים עשה פלל וזה ברור לפע"ד, ולפי מה שכתבתי מקודם דעל חציו החירות לא חל פלל עשה דפר"ו דלא חייבה תורה רק גוף שלם בלא"ה לק"מ, ואין להקשות בחציו שפחה דכפו את רבה וס"ד כר"י בן ברוקה דעל שניהם הוא אומר פרו ורבו ש"מ דעל חציו גוף חל פרו ורבו אי

משום הא לא תבִּרָא דְאִי לֹא הִיְתֵה אִשָּׁה בְּכָלֵל פְּרוּ וּרְבוּ מִשׁוּם שְׁבֵת לֹא הָיוּ כּוֹפִין דְּשָׂמָא אַח"כ ג"כ לֹא תִנְשָׂא פִינּוֹן דְּלֹא מִיִּפְקֵדָא אֲבָל לְרִיב"ב פִּינּוֹן דְּאַח"כ מְחַוֵּינֵיבֵת שְׁפִיר כּוֹפִין מִשׁוּם שְׁבֵת כּמ"ש הַתּוֹס' בּד"ה לֹא תִהוּ בְּרָאָה ע"ש: בּא"ד דְּהִכָּא אֶפְשָׁר לְמַנֵּי לְמַנֵּי ע"י כּפִי.

הַקְּשָׁה מְהֵרָשׁ"א לִידְחִי עֲשֵׂה דְלַעוֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ לָאוּ דְלֹא יְהֵא קֹדֶשׁ ע"ש, וּלְק"מ, חָדָא דְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת רַק אִי מַעֲשֵׂה הִלָּאוּ הוּא הַעֲשֵׂה בְּעֲצָמָה אֲבָל הִכָּא אִטּוּ בְּבִיָּאָה זֹו מְקַיִים עֲשֵׂה דְלַעוֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ רַק שְׁעַל יְדֵי בִיָּאָה זֹו לֹא יִצְטָרֵף הָאָדוֹן לְעַבְדָּר בְּעֲשֵׂה אַח"כ לְשַׁחֲרָר, אֲבָל פְּשִׁיטָא דְבָלִי בִיָּאָתוּ אִין הָאָדוֹן עוֹבֵר כָּלֵל שְׁנֵאמַר שְׁזַה מְקַיִים בְּבִיָּאָתוּ הַעֲשֵׂה וְעוֹד דְּאִין הַעֲבָד עוֹבֵר בְּעֲשֵׂה רַק הָאָדוֹן, וְאַף דְּאַכְתִּי לֹא ס"ד דְּתוֹס' תִּירָץ זֶה רַק בְּתִירוּץ הַג' הִיָּינוּ דְּהֵא ס"ל דּמ"מ פִּינּוֹן שְׁהִיא עוֹשִׂית עִמּוּ הַעֲשֵׂה בְּעֲצָמוּתָה ס"ד דְּדְחִי אֲבָל פֶּאן אִין הַעֲבָד עוֹשֵׂה הַעֲשֵׂה כָּלֵל פְּשִׁיטָא דְלֹא דְחִי, וּז"ב וּלְק"מ: בּא"ד וְעוֹד דְּכִי מִיעֲקָרָא לָאוּ לֹא מְקַיִים עֲשֵׂה.

כֶּף הוּא לְשׁוֹנָם פֶּאן וּבב"ב דָּף י"ג, אֲבָל בְּחִגִּיגָה לְשׁוֹנָם דְּכִי מִיעֲקָר לָאוּ וּכּו' וְנִרְאָה לִי דְּבַכּוֹנָה פְּתָבוּ כֶּף, דְּכִבְרָ פְּתָבִי דְּצַד עֲבָדוֹת לְעוֹלָם אִינוּ עוֹבֵר בְּלָאוּ שְׁלֹא הִנּוֹזְהָרוּ רַק יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא לְהַדְבִּק בְּהֵם אֲבָל הַעֲבָד וְהַשְׁפָּחָה לֹא שְׁיָיֵף שְׁהִנּוֹזְהָרוּ בְּלָאוּ וְכָל שְׁאִין הַיִּשְׂרָאֵל עוֹבֵר פְּשִׁיטָא דְאִין הַשְׁפָּחָה עוֹבֵרָת וְכֵן לְהִיָּפָף רַק שֵׁם פְּנוֹנָת הַתּוֹס' דִּישָׂא שְׁפָחָה דּס"ל הֵתָם עָבָד מְחַוֵּינֵיב בּפּר"ו וְעַל זֶה כְּתָבוּ דְּבַעֲדִינָא דְּמִיעֲקָר לָאוּ וְהִיָּינוּ דְּהִלָּאוּ עוֹבֵר צַד חִירוֹת שְׁבוּ וְהַעֲשֵׂה מְקַיִים צַד עֲבָדוֹת שְׁבוּ, וּבַעֲיָנּוּ עכ"פ שְׁיָהִיו בְּעַת אַחַת צַד זֶה עוֹבֵר וְצַד זֶה מְקַיִים, וְכָאן פְּנוֹנָתָם שְׁיָשָׂא ב"ח וְכֵן בּב"ב דּס"ל עָבָד אִינוּ מְחַוֵּינֵיב בּפּר"ו כְּמוֹ שְׁכְּתָבוּ לְקַמָּן וּבב"ב לְהַדְיָא וְכֵן הוֹכַחְתִּי לְעֵיל בְּדִיבּוּר זֶה לְהַדְיָא וְהַשְׁמָא מְצִידוֹ אִין פֶּאן עֲבִירָת הִלָּאוּ כָּלֵל כִּי חֲצִי חִירוֹת נוֹשָׂא ב"ח וְחֲצִי עֲבָדוֹת אִינוּ עוֹבֵר רַק מְצִידָה בָּא עֲבִירָת הִלָּאוּ, וְשְׁפִיר כְּתָבוּ דְּמִיעֲקָרָא לָאוּ, וְהִיָּינוּ דְּנָהִי דְּעֲשֵׂה שְׁל זֶה יְדָחָה ל"ת שְׁל זֹו אֲבָל עכ"פ בְּעִינּוּ שְׁתַּעֲבֹר זֹו בְּעַת שְׁמַקְיִים זֶה וְלֹא שְׁתַּעֲבֹר זֹו בְּשִׁבִיל שְׁזַה יְקַיִים אַח"כ, וְזֶה שְׁכְּתָבוּ פֶּאן וּבב"ב תִּירוּץ שְׁלִישִׁי דְּאַפִּי הָיוּ בְּעִידִנָא מִמֶּשׁ אִין רָאוּי שְׁזֹו תַּעֲבֹר וְזֶה יְקַיִים, אֲבָל בְּחִגִּיגָה דְּהִלָּאוּ וְהַעֲשֵׂה מְצִידוֹ הוּא דְּשֵׁם הַכּוֹנָנָה שְׁיָשָׂא שְׁפָחָה לֹא מְשַׁמַּע לְהוּ לְתַרְץ דְּאַפִּי הָיוּ בְּעִידִנָא לֹא יְדָחָה עֲשֵׂה דְּצַד זֶה לָאוּ דְּצַד זֶה פִּינּוֹן דּמ"מ גּוּף אֶחָד הוּא וְאוֹתוֹ גּוּף מְקַיִים עֲשֵׂה, מִשָּׂא"כ פֶּאן דְּגוּף אַחַר עוֹבֵר תִּירָצוּ תִירוּץ ג' וְכֵן בּב"ב וְדוּק הֵיטֵב: לְפִי שְׁרָאִיתִי לְהַרְבֵּה הַגְּדוֹל בְּעַל שְׂאֲגַת אַרִי בְּסִפְרוֹ טוֹרִי אֲבָן בְּרִישׁ מִסְכַּת חִגִּיגָה שְׁשִׁפָּף סוּלְלָה עַל כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹס' הִלָּלוּ וְהִאָרִיף בְּקוֹשִׁיּוֹת רַבּוֹת לְסַתּוֹר דְּבָרֵיהֶם וְאַנְכִי הִרְוָאָה שְׁאִין בְּכָל דְּבָרִיו מִמֶּשׁ לְסַתּוֹר אִפִּי לֹא הָיוּ דְּבָרֵי הַתּוֹס' רַק מְדַבְּרֵי הָאֲחֵרוֹנִים, לְכֵן אִמַּרְתִּי יַעֲבֹרוּ דְּבָרִיו לְפָנַי אַחַת לְאַחַת: וְהִנֵּה רִאשִׁית דְּבָרִיו הַקְּשָׁה עַל מַה שְׁכְּתָבוּ הַתּוֹס' לְתַרְץ דְּבַעֲדִינָא דְּמִיעֲקָרָא לָאוּ לֹא מְקַיִים עֲשֵׂה דְּהֵא סְדִין בְּצִיצִית ג"כ בְּשַׁעַת עֵיטוּף לֹא מְקַיִים רַק אַח"כ כְּשֶׁהוּא מְכוּסָה וּמ"מ דְּחִי, וּלְק"מ לְפַע"ד דְּסְדִין בְּצִיצִית הָיוּ כְּמוֹ מֶל וְלֹא פְּרַע דְּלֹא קַיִים עֲדִינּוּ הַמְצָנָה וּמ"מ פִּינּוֹן דְּהַמִּילָה חֵלֶק מִהַמְצָנָה הוּא דְּחִי וְה"ה סְדִין בְּצִיצִית פִּינּוֹן דְּהַמְצָנָה הוּא שְׁהוּא מְכוּסָה וּמְעוֹטָף בְּטִלִּית שְׁיָשׁ בּוֹ צִיצִית הָרִי הַעֵיטוּף חֵלֶק מִחֵלְקֵי הַמְצָנָה רַק שְׁנִשְׁלָם כְּשֶׁהוּא מְעוֹטָף כְּלוֹ אֲבָל מְקַצְתוֹ ג"כ מִחֵלְקֵי הַמְצָנָה הוּא מִשָּׂא"כ פְּרוּ וּרְבוּ דְּעִיָּקָר קִיּוּם הַמְצָנָה הוּא לְהוֹלִיד וְאִין הַעֲרָאָה חֵלֶק מִן הַמְצָנָה כָּלֵל רַק שְׁאִי אֶפְשָׁר לְמַצְנָה בְּלַעֲדָה, אֲבָל סְדִין בְּצִיצִית זֶה הַעֵיטוּף אֵף שְׁאִינוּ מְצָנָה בְּעַת הַעֵיטוּף אַח"כ יִצְטָרֵף בְּעֲצָמוֹ

להשלים המצוה כי אין מצוה רק שיהא מעוטף בציצית וז"ב: ומה שהביא ראי' מהך דזבחים דף צ"ו בעצם שיש בו מוח דלולא דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש הוי דחי אף דבעידנא דשובר העצם לא מקנים מצות עשה רק באכילת המוח ג"כ לק"מ לפע"ד, דונדאי מודינא דאי פלל המצוה לא משפחת לה רק בעבירת הלוא קודם בנדאי דחי דכה"ג הוי פגוף המצוה אבל בהך דהקא דעיקר המצוה הוא בלי שיעבור קודם בלאו רק בעבד זה ששיחררו רבו חציו אי אפשר לו לקנים מבלי שיעבור שיעבור על לאו בהא שפיר לא מהני פיון שאינו בעידנא, וכמו כן בכל מקום דעשה דוחה ל"ת אי לא משפחת לה עיקר המצוה בכללה רק שיקדים הלוא הוי מכלל המצוה ולא איכפת לן מה שאינו בעידנא, אבל אי עיקר המצוה הוא בלי שיעבור בלאו פלל רק באיש פרטי לפי ענינו אי אפשר לו רק לעבור בלאו, בהא אי הלוא בעת המצוה ממש דחי ואי אינו בעידנא לא דחי וכן בהך דשעטנז בכהן העובד עבודה דלא משפחת לה מצות עבודה רק בכלאים ממילא לא איכפת לן בעידנא ומ"מ בתציו עבד דעיקר מצות פרו ורבו אינו לעבור בלאו קודם רק בזה האיש פרטי בעינו בעידנא דוקא גם בלא"ה עיקר קושיתו לק"מ לפי מה שביארנו לעיל דלא פתבו התוס' פן רק פאן דאותו שעובר הלוא אינו מקנים העשה פלל פגון שישא ב"ח דהיא או חלק העבדות עובר בלאו והעשה מקנים חלק ב"ח אז אפי' גימא דיכול אחר לעבור לאו פדי שיקנים זה עשה אבל עכ"פ בהא ודאי בעינו בעידנא דהא ודאי אין ראוי שיעבור זה לאו פדי שיקנים זה עשה אח"כ לא בעת שעובר זה אבל בעלמא דאותו שעובר בלאו מקנים העשה בהא שפיר יש לומר דלא בעינו בעידנא, פנ"ל: ובעיקר הקושיא מהך דזבחים לק"מ לפע"ד, דהמענין התם יראה דר"ש פן מנסיא התם לאו מעצם לא תשברו דפסח שני יליף לה רק מפסח ראשון, וכיון דכתיב ואכלו את הבשר דיש לפרש בין על העצם בין בתוף העצם וכתיב ועצם לא תשברו ויש לפרש בין עצם שיש בו מוח בין עצם שאין בו מוח וע"כ חדא מנייהו אין הפי' פך דהוי תרתי דסתרי והשתא פיון דחזינו בעלמא דעשה חמור מל"ת א"כ הי' מהראוי לשפור ולאכול פולו לקנים העשה משלא נשבר מחמת חשש הלוא דעשה חמור לן מלאו דהא בעלמא דחי, והינו דדייקינו פיון דתפסינו קרא דנאכלו דוקא שעל העצם וקרא דנעצם לא תשברו אפי' יש בו מוח ש"מ משום דל"ת שבמקדש חמור מעשה וש"מ דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש, והשתא ממילא לא קשיא דלא הוי בעידנא דזהו אי יש עשה לפנינו ולאו לפנינו ואינו בעידנא לא דחי אבל אנו לא ידעינו פי' הפסוק, ואי עשה שבמקדש ג"כ דוחה ל"ת ש"מ דחמיר עשה שבמקדש מל"ת פשיטא דהוי לן לפרש ואכלו את הבשר אפי' מה שבתוף העצם ונעצם לא תשברו בו בעצם שאין בו מוח ואין פאן ל"ת פלל, ולמה נפרש עצם שיש בו מוח ונפרש ואכלו דוקא על העצם דהא קיום העשה חמיר לן מביטול ל"ת אפי' במקדש: והמענין בסוגי' דפסחים דף פ"ה ע"א יראה מבואר פמו שפכתמי דהתם תניא נעצם לא תשברו בו אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח ומה אני מקנים ואכלו את הבשר בלילה הנה בבשר שעל גבי העצם או אינו אלא בבשר שבתוף העצם ומה אני מקנים נעצם לא תשברו בו בעצם שאין בו מוח אבל עצם שיש בו מוח שובר ואוכל ואל תתמה שהרי יבוא עשה וידחה ל"ת פשהו אומר נעצם לא ישברו בו בפסח שני שאין ת"ל כו' ע"כ, והקשו התוס' שם קושית הרב הנ"ל דהיכי יליף מינה בזבחים ואמאי נמי צריף קרא הא לא הוי בעידנא ואני תמה בלא"ה מה ענין

זו למה דבעלמא עשה דחי דאי הפנונה נאכלו בפשר שעל גבי עצם אין פאן עשה ואי הפנונה ועצם לא תשברו בעצם שאין בו מוח אין פאן לאו ולא שינה בזה עשה דוחה ל"ת גם היא קאמר ואל תתמה שהרי יבוא עשה וידחה הא אינו ענגן לעשה דוחה ל"ת פלל, וברור דהפנונה כמו שכתבתי שיש לפנינו שני דרכים או לפרש בשר שבתוך העצם ועצם שאין בו מוח או לפרש בשר שעל העצם ועצם שיש בו מוח ואל תתמה לפרש פן להכניס עצמנו בספק לאו דשבירת עצם שהרי עשה דוחה ל"ת אלמא עשה חמיר לן מל"ת א"כ יותר ראוי להכניס עצמנו בספק ביטול ל"ת מלהכניס עצמנו בספק ביטול עשה ומספק יש לנו לפרש להחמיר שיתקנים העשה בשלימות וע"ז גלי קרא בפסח שני להורות דאין בזה עשה פלל רק ע"כ בפשר שעל העצם הפנונה ועצם לא תשברו היינו עצם שיש בו מוח אבל שם בזבחים ר"ש בן מנסה לא מיימי מפסח שני פלל רק מהו ועצם לא תשברו דפסח ראשון, והשתא פיון דעשה חמיר מל"ת ראוי להחמיר לפ' עצם שאין בו מוח וע"כ דעשה שבמקדש לא חמיר כל"ת שבמקדש חמיר לן טפי מעשה הלכה ממילא מפרשינו להחמיר דלא ליגע בל"ת שבמקדש, וז"ב ולק"מ והמעיין בתו' בזבחים שם פשהקשו קושיא זו של הרב הג"ל הקדימו לומר דמפסח שני ילפינו לה ע"ש, וזהו מורה דאי מפסח ראשון לק"מ, ובאמת הו' ברייתא דר"ש בן מנסה אינה פלל הו' ברייתא דפסחים הג"ל: עוד הקשה הרב הג"ל על תירוץ השני של התוס' דכיון דהיא לא מיפקדא נאפלי' מיפקדא אפשר בכיוצא בה דאפתי ישא בת מינו לריב"ב דהיא מחויבת ותרנוייהו מקיימין עשה וצריכין זה לזה ואי אפשר באחר ואחרת, זהו תורף דבריו: ותמהני שלא דק פלל דפשיטא שלא נתפוננו התוס' במה שהקשו אח"כ שישא את בת מינו דבזה קיים מצנת פרו ורבו, דהא ליתא, פיון דאי הוליד עבד לא קיים פרו ורבו כמו כן בהוליד חצי עבד לא קיים המצנה רק שיווליד זכר ונקיבה שיהיו ב"ח בשלימות רק דהתוס' כתבו מקודם דמפח פרו ורבו אין כופין כל שמקיים שבת כל דהו, ואהא קושיא להו ישא בת מינו ויקיים שבת וממילא אין לכוף לשחרר, והשתא ממילא אפלי' לריב"ב לא אתי עשה דתרנוייהו ודחי ל"ת דאינו מקיימין פלל פרו ורבו, ונתוס' בב"ב שם ובגיטין שתיירצו תירוץ זה ס"ל שם דעבד אינו מחויב בפרו ורבו רק הפנונה דצד חירות קיים פרו ורבו ופשיטא שאינו מקיים רק פשויליד זכר ונקיבה ב"ח בשלימות לא חצי עבד ואי ישא בת מינו הרי הולד חצי עבד: ובהכי ניחא שלא תירצו התוס' בחגיגה תירוץ זה דהיא לא מיפקדא דהתם ס"ל עבד מחויב בפרו ורבו, ויש להקשות שישא שפחה פדי שהעבד קיים, והשתא לא יועיל דהיא לא מיפקדא ואי מיפקדא אפשר לה בכיוצא דמ"מ תיקשי לריב"ב ישא בת מינו וידחה עשה דשניהם הלאו, ובהו פיון דיוצא המצנה במה שמוליד עבד דפשיטא דעבד מקיים המצנה במה שמוליד עבד.

א"כ וכי בשביל שהולד יהא חצי ב"ח לא קיים המצנה פיון דאפילו בכולו עבד קיים כ"ש בחציו אבל פאן דס"ל עבד אינו מחויב פלל רק קושיתם שישא ב"ח דצד חירות קיים, שפיר תירצו דהיא לא מיפקדא נאפלי' לריב"ב אי אפשר שישא חצי שפחה ונחצי' ב"ח דמ"מ שניהם אינו מקיימין המצנה דצד חירות אינו מקיים פשויליד ולד שחציו עבד וז"ב: ומה שהקשה על תירוץ השלישי בתוס' דמשחרר עבדו עובר בעשה, פבר קדמו מהרש"א בתוס' פאן וכבר כתבתי לעיל דלק"מ: ומה שכתב ליישב עפ"י מה שכתבו

התוס' דעבד אינו מצננה על פר"ו ואין ראוי שיעבור צד עבדות בלאו ואינו מקיים עשה כלל וחסר תירוץ זה מפרק דם חטאת דאמרין אי פסולה תפסל ולא אתי עשה דאכילת קדשים ודחי לא תעשה דפסולה שנבלע בה משום דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש וקשה מנא לן דלמא לכך לא דחי משום דבאכילת פסולה לא מקיים עשה ע"כ, ודבריו תמוהין ולא קרב זה אל זה דהתם זה האדם העובר ואוכל הכשירה מקיים עשה בכשירה הלכך אף דבפסולה לא מקיים עשה לא איכפת לן כיון דמקיים בכשירה אבל הקא צד חירות מקיים עשה וצד עבדות אינו מקיים עשה כלל ועובר בלאו: תדע שאי היה עבד מחנויב בפר"ו היה מודה הרב הג"ל דשפיר דחי ואף צד חירות אינו מקיים עשה רק בצד חירות אבל בצד עבדות לא מקיים ונהרי עובר הוא בצד עבדות דידה בלי קיום עשה כלל והוי ממש כפסולה דהתם ומ"מ הוי דחי דאל"כ מה צורך לו לומר משום דעבד אינו מצננה על פר"ו וע"כ דמשום הא לא איכפת לן דכיון דמקיים בזה עשה דפר"ו בצד חירות דידה לא איכפת לן מה שבצד עבדות דידה ליכא קיום עשה וה"ה הך דנבחים, וז"ב: אמנם עיקר דבריו תמוהין לפע"ד ג"כ שאני אומר שאין עבד ושפחה מוזהרין כלל שלא ישא ישראל וישאאלית רק הצד חירות מוזהר על עבד אבל כל שמצד הישראל אין איסור פשיטא דאין חל איסור על העבד ושפחה דלא שייך לומר דהישראל מותר בהם והם אסורין בישראל ומעתה אין לנו לומר רק צד חירות עובר בצד עבדות דידה בלי קיום עשה ובהא מודה הרב הג"ל דדחי פנ"ל, גם מהך דנבחים מוכח פן: גם מה שתמה על התוס' שלא תירצו דפר"ו הוי עשה דלפני הדיבור ולא דחי ל"ת דלאחר הדיבור ג"כ לק"מ דדוקא מצה הוי עשה דלפני הדיבור שנאמרה לאותו הדור בעצמו ולישראל נתחדשה ונאמרה שלא בשעת הדיבור רק קודם אבל מצנת פר"ו נאמרה שלא לישראל כלל ובשעתה נאמרה לאותו הדור אין בה גריעותא דלפני הדיבור כלל, גם צריך לומר לפי תירוץ זה דמה שאמרו ביבמות ד"ה מה להנה שפן לפני הדיבור אין הפנונה דהו עדיפותא דהא אדרבא גריעותא היא רק הפנונה שאין ללמוד מהנה דדחי עשה ל"ת שיש בה פרת בעלמא דהא חזינו דהנה לפני הדיבור ודחי מה דבעלמא לא דחי וה"ה בכרת אין ללמוד מהנה לדעלמא: גם מה שתירץ על עיקר הקושיא דלכך לא דחי דמדאורייתא יש תקנה בממזרות נראה לי דלכך לא תירצו התוס' פן משום דבעי' בעי' לה בירושלמי פ"ב דיבמות בהא דאמרין דכנו הוא לכל דבר אי הוי בנו לפר"ו, והשתא אי נימא משום דיש תקנה בממזרות תיקשון אבעי' דר' אבין בירושלמי דקיים פר"ו בממזר, והתוס' שהקשו ישא ממזרת אין הפנונה לקיים פר"ו רק שבת? הא מקוים כמ"ש בהדיא דמשום פר"ו אין כופין כל שיקול לקיים שבת, ועוד דעכ"פ תפשוט להיפך דלא קיים בממזר, אבל אין צורך דהא אי הי' יכול לישא שפחה לא היו כופין אף שאינו מקיים פר"ו וה"ה ממזרת, הן אמת דבש"ע א"ה סי' א' פסק בהג"ה בפשיטות דקיים פו"ר בממזר והוא מדברי ב"י בשם הרשב"א והרשב"א מיייתי לה מן הירושלמי, אבל המעיין בירושלמי יראה דהדבר בספק, וכבר תמה בזה מפרש הירושלמי על הרשב"א וש"ע ע"ש, אבל עכ"פ אין תלונה על התוס' שלא תירצו פה: גם מה שכתב לתרץ דב"ד מפקיעין שיעבוד הוי שב ואל תעשה וממילא כופין בקום עשה דליכא עשה כיון שפכר נפקע השיעבוד ותמה על התוס' דמה צורך להו לומר דלשבת יצרה הוי מצוה רבה, וגם זה אינו דא"כ תיקשי הא דאמר אבני אי לאו דאמר ר"י א"ש עובר בעשה הוי פייפנא לי' כו' וקשה

פינון דלולא ר"י א"ש הי' ראוי לכופו להפקיע שיעבודו א"כ ממילא מאי איכפת לן ר"י א"ש נפקיע ממנו שיעבודו וממילא ליכא עשה וע"כ פינון דהתם ליכא מצוה רבה כ"כ דאפשר דמיחד לה לעבדי אין מפקיעין ואין כופין, והוצרכו שפיר לומר דלשפת יצרה הוי מצוה רבה: גם מה שתיגרז עוד פינון דמדינא עובד יום אחד לעצמו לא שייך עשה דלעולם בהם תעבודו הוא תמוה דא"כ חצי' שפחה נמי ליכא בה עשה ומה הקשו על אב"י מחצ'י' שפחה, הן אמת דכדברי הרב מפנרש ברשב"א במסכת שבת אבל כבר פתבתי לעיל ליישב, אבל דבריו א"א ליישב כלל וכבר הארכתי בזה לעיל במקומו גם בישוב הסוגיות דברכות וגיטין דשם פריה מצוה הבאה בעבירה ומשני מצוה דרבים וכאן בגיטין לא קאמר רק מצוה שאני, וישוב דברי הר"ן שתמה הרב הנ"ל והוא קושית הרב בעל מ"א סי' צ' ס"ק כ"ט הפל פתבתי ליישב שם ע"ש: ומה שהקשה על תירוץ התוס' דאסור למכור עצמו בע"ע מהה' דקידושין דף ס"ח דמוכח דלצורך מותר אינה קושיתא כלל פינון דהקפידה תורה כל שיש מקום להצילו שלא ימכור עצמו היו כופין רבו לשחררו כדי שלא יצטרך למכור עצמו פינון שאינו מפסיד כלום דבלא"ה אינו יכול לשעבד בו והא ג"כ הוי מצוה רבה שלא ימכר בע"ע ולא יצטרך לישא שפחה, ואדרבא לדידי נראה לי ראי' מהה' סוגיא דהתם דנודאי יש לתמוה למה קאמר זיל גנוב פינון דהוי איסורא הוי לי' לומר מאי אמת זיל מכור עצמך וע"כ משום דאסור למכור עצמו בע"ע רק העצה שייגנוב ע"מ להחזיר לו אח"כ רק ב"ד לא ידעו מזה וימכרו אותו ואפ"ל על מנת למיקט לא מיקרי דלא מכונן כלל לצערו (ונחבירו נמי מתרצה בכה' שהוא כדי להתיר זרעו בקהל), ואי משום דכה"ג אפשר דאסור בשפחה דהוא יודע בעצמו שלא גנוב כלום ואסור לעשות פן להטעות ב"ד להתירו בשפחה שלא פדין, על זה נאמר כמ"ד דמוכר עצמו ג"כ מותר בשפחה ולא גרע ממוכר עצמו רק מוכר עצמו יש בו איסור לכתחילה והשתא דהוא אינו מוכר רק ב"ד לא עביד כלום רק גרמא בעלמא ובלא"ה הרי התוס' באמת הי' מפקפק בידיים תירוץ זה דשפא כה"ג מותר למכור עצמו ולכה' תירצו עוד תירץ אחר ובגיטין לא פתבו רק תירוץ האחרון בלבד: ומה שהקשה על תירוץ שני של התוס' מהה' דכהנת שנתערב ולזה ע"ש דבריו תמוהין מכמה טעמים חדא דספק ישראל ספק פהו ג"כ אינו נמכר מהאי טעמא גופא דלא מיקרי שב אל משפחתו דאינו יודע משפחתו כלל אם הוא מישראל או עבד, ועוד דהא לא קושיתא רק למ"ד אפ"ל מוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה פנענית וכן אפ"ל אין לו אשה ובנים ורק בזמן שהיובל נוהג דבימי שמאי והלל הי' היובל נוהג אבל פשיטא דלא קושיתא לרבא דמפרש דכופין דמוכר לפרש מתניתין אליבא דהלכתא ג"כ דאי אין לו אשה אין מוסרין לו ומוכר עצמו אין מוסרין לו ולא דנקא בזמן שהיובל נוהג דמתניתין לעולם איתמר אפ"ל בזמן שאינו נוהג יובל וזה ברור ועוד דע"כ לא הוצרכו התוס' לתירוץ זה האחרון רק בחצ'י' עבד דס"ד דאין ראוי לכופו רבו פינון שנה יכול למכור עצמו אבל שם דיש ביז העבד בעצמו לשחרר ולא יצטרך למכור עצמו פשיטא דלכ"ע כופין לשחרר בפרט דהתם פשיטא דליכא עשה כלל דשניהם בספק וזה ברור ומה שתיגרז הוא מפת מצות פר"ו פנונתו דהכא לא שייך דאנוס הוא פינון שיכול לשחרר זא"ז ודוק ואמת דגוף דברי התוס' לא הבנתי כלל דלכא"ו נראה דאסור לישראל למכור עצמו בע"ע רק לישא שפחה, דא"כ בטלת לאו דלא קודש דכל אחד שירצה לישא שפחה ימכור עצמו וע"כ דלא התירה תורה רק למוכר עצמו

מפני דוחקו וממילא מותר בשפחה אבל לא למי שאינו מוכר עצמו רק לישא שפחה וצריף לומר דכוננתם דעבד זה מפנין שגשפתחרר חציו ואז אין לו כלום יכול למכור עצמו, ולפי זה פשיטא דלא קשיא מהו דכהנת כלל.

אף יותר נראה דס"ל לתוס' דאפי' כה"ג דהוא רק לישא שפחה מהני מכירת עצמו מההוא דקידושין הנ"ל כמו שפירשו שם רש"י ותוס', אבל לפי מה שפירשתי לעיל שפיר י"ל דכה"ג לא מהני: ולק"מ: גם מה שהקשה במילואים שם אהא דאמרינן בחצ"ל שפחה דכפו רבה לריב"ב או דמנהג הפקר נהגו בה וקשה הא יכולה להנשא לממזר וליכא בזה משום ריבוי ממזרים פנין דלא תפסי בה קידושין הוי בשפחה ומטהרת ממזרים כמו חציו עבד שאין בנו מתייחס אחריו פנין שאינו בר קידושין כמו שכתבו התוס' לקמן, ע"כ ת"ד.

וגם בזה נראה לי שאין דבריו מכוננים מפמה טעמים חדא דדוקא בחציו עבד פנין דלא משפחת גבי תפיסת קידושין כלל ממילא אין ורעו מתייחס אחריו ואינו יורשו אבל לגבי דינא מה בכך שאין אצלה תפיסת קידושין פנין דלגבי ממזר שפא עלי' יש לו תפיסת קידושין בעלמא ממילא ורעו מצד חירות מתייחס אחריו והוי ממזר מצד חירות שגמשה אחר האב דדוקא צד עבדות הוי פמותה ולא צד חירות וזה ברור.

ומה שהקשה בסוף שם מההיא אמתה דעבדו בה איסור והרי יכול למסרה לממזר לק"מ דבלא"ה הי' יכול למסרה לעבד ש"מ דמ"מ הי' חשש איסור, ועוד דדוקא בחציו עבד דלא משפחת לה תפיסת קידושין כלל דאפי' ישא ממזרת אי אפשר שיהא מותר בכולה ע"י קידושין דאיתי צד עבדות כו', אבל להיפוך בחצ"ל שפחה דלא שייך גבה איסור זה א"כ שפיר תפסי בה קידושין בממזר פנין דמותרת לכולו וחזי' לכולו ודוקא חציו עבד דלא משפחת לה גבי תפיסת קידושין כלל: גם בעיקר דבריו שכתב דלפי שאין ורעו מתייחס אחריו חשיב כעבד גמור אינו נראה כלל, דהא חזינו דאסור בשפחה אלמא דצד חירות שבו אלים ואסור בשפחה אף שאין בו תפיסת קידושין וכמו כן נראה לי פשוט דקיים פר"ו בבת חורין דמהאי טעמא לא הקשו התוס' על בת חורין אינו יכול דאפי' יכול לא קיים פר"ו פנין שאין בו תפיסת קידושין, וע"כ דאף שאינו מתייחס אחריו אבל קיים פר"ו שהוליד בן המתניחס אחר אמו ונחשיב כישאראל ודוקא בהוליד עבד שאינו מתייחס כלל לא קיים פר"ו ולא בהוליד מבת חורין דהוא כישאראל וז"ב ועוד אבאר לקמן בס"ד בזה: בא"ד וא"ת וימכר עצמו בע"ע וכו' וי"ל וכו' לקמן בחצ"ל שפחה דקאמר לריב"ב פופין לא קשיא הא יכול למסרה לע"ע או למכרה למי שיש לו ע"ע דדוקא הקא קשיא להו דבמי ב"ש והלל הי' יוכל נהג אבל הו מעשה לא הי' יוכל נהג: בא"ד וישא ממזרת וכו' ולפעד"נ דלק"מ שלא התירו רק ממזר בשפחה לפי שבניו באין לידי תקנה אבל עבד בממזרת שלא נתקנו בניו לא התירו כלל וכן מוכח להדיא מדברי הרמב"ם ז"ל פט"ו מה' אסורי ביאה, והיינו לפי דעתו דלא יהי' קדש אינו לאו גמור רק מדרבנן ולק"מ דשהוא לאו גמור ג"כ יש לומר פנין דע"י השפחה ניתקנו בניו טפי מממזרת לא שייך לא יהא קדש אבל להיפוך דהוי ממזר וגם מעבד שייך לא יהא קדש פנ"ל: בא"ד וישא נתינה וכו' בכאן לא שייך דאין תקנה להרבות נתינים כישאראל דזהו בממזר דהוא מישאראל ומרבה ממזרים כישאראל אבל נתין אינו מישאראל ולא שייך שמרבה

בְּיִשְׂרָאֵל וּמִ"מ אֵין תִּירוּצִים עוֹלָה יָפָה לְפִי פִרְשׁ"י פֶּרֶק יֵשׁ מִןתְּרוֹת וְלוֹלֵא דְבַרְיָהֶם הִי נִרְאָה לִי דְצַד עֲבָדוֹת וְצַד חִירוֹת נֶאֱסְרוּ בְעֶבֶד בְּעֶצְמוֹ שְׂאֵסוֹר לוֹ לְפִי שְׁמַעְרַב עֲבָדוֹת בְּחִירוֹת וּמָה שְׂאֵמְרוּ בְּמִשְׁנֵה לִישָׁא שְׁפָחָה וְכו' לִישָׁא ב"ח הִינּוּ מְשׁוּם דַּס"ד דְעֵשָׂה יְדָחָה ל"ת וְקֵאֲמַר לִישָׁא שְׁפָחָה הָרִי צַד חִירוֹת שְׁבּוּ אֵינוּ מְקַיִים עֵשָׂה ב"ח הִיא עוֹבְרַת בְּלֵאוּ וְדוּק, וְלְפִי זֶה מִיִּשְׁבַּב גְּוָשִׁית הַתּוֹס' ג"כ שְׂיִשָּׂא בַת מֵינוּ וְתִירוּצִים אֵינוּ מוּבָן כְּלָל וְצָרִיף לְפָרֵשׁ מְשׁוּם דְצַד עֲבָדוֹת שְׂנַאֲסַר לָאו מְשׁוּם שְׂאֵינוּ מֵינוּ פִי עֶבֶד בְּב"ח מֵינוּ הוּא וְכִינּוּן שְׂלֵא נֶאֱסַר מִכַּח אֵינוּ מֵינוּ אֵין לְהַתִּיר מִכַּח שְׂיִשָּׂא בַת מֵינוּ וְדוּק, אֲבָל לְהַנְ"ל אֵין צִוְרָף לְזֶה: ע"ב בַּתּוֹס' בַּד"ה לֹא תִהוּ בְּרָאָה הָא דְלֵא נֶקַט פִּר"ו וְכו'.

כְּבָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל דְפָרוּ וּרְבוּ לֹא שְׂיִיף כְּלָל הֶכָא פִּינּוּן שְׁמַעוּלָם לֹא הִי עָלִיו חַיּוּב וְאִי אֲפָשֵׁר שְׂיִתְחִיל חַיּוּב עַל חֲצִי גוּף רַק שְׁבַת שֶׁהִי מְקוּדָם בְּמָה נִסְתַּלַּק: בַּא"ד וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת בִּירוּשְׁלָמִי פְּנוּנְתָם דְּהִיאָף הִבִּיאוּ רַאִי בִירוּשְׁלָמִי מִמְתַּנִּיתִין דְּלֵמָא לְצַד חִירוֹת קֵאֲמַר וְע"כ דְקִשְׁיָא לִי לִירוּשְׁלָמִי דְנֶקַט שְׁבַת וְלֹא פָרוּ וּרְבוּ וְע"כ דְּהַפְּנוּנָה צַד עֲבָדוֹת ג"כ וְשְׁבַת אִיכָא וְלֹא פָרוּ וּרְבוּ, אֲבָל אִי הִי פְּנוּנַת הִירוּשְׁלָמִי לְהוֹכִיחַ פִּר"ו מִמֶּשׁ לֹא מוּכַח כְּלָל מִמְתַּנִּיתִין וְדַבְרֵי מְהֵרָם בְּכּוֹנְנַת הַתּוֹס' תְּמוּהִין דְּכְתָבוּ דְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת וְלְדַבְרֵי מְבִנְיָאָר פֶּן לְהַדְיָא: אֲמַנְם דְּבַרֵי הַתּוֹס' בְּחִגְיָה צ"ע לְכַאוּרָה דְשֵׁם הִבִּיאוּ לְהִפּוּף מִן הִירוּשְׁלָמִי ע"ש, אָף הַמְעַיִן הֵיטֵב הֵתָם יִרְאָה דְהִנּוּ יֵשׁ מְפָרְשִׁים הֵתָם לֹא נִחְתִּי כְּלָל לְפִי רִיב"ם פֶּאֵן רַק דַּס"ל לְהוּ דְבְעֶבֶד לִיכָא שׁוּם חַיּוּב לֹא פָרוּ וּרְבוּ וְלֹא שְׁבַת רַק שְׁבַת מוּטַל עַל כ"ע דְקִרָא דְלֹא תִהוּ בְּרָאָה לֹא לִיחִיד נֶאֱמַר רַק עַל הַכְּלָל מוּטַל שְׂלֵא יִהִיא תִהוּ וְעַל זֶה דְחוּ הַתּוֹס' דְּבִירוּשְׁלָמִי מוּכַח דִּישׁ חַיּוּב עַל הָעֶבֶד גּוּפָא, אֲבָל לֹא נִחְתִּי הֵתָם אֵיזָה חַיּוּב אוּ שְׁבַת אוּ פָרוּ וּרְבוּ וְכַאֵן הוֹכִיחוּ כְּרִיב"ם דְּרַק שְׁבַת וְלֹא פָרוּ וּרְבוּ, תַּדַּע דְּכְתָבוּ שְׁם וְעוֹד דְּלִישְׁנָא וְכו' וְאִי ס"ד דְּכּוֹנְנַתָם עַל פָרוּ וּרְבוּ דְנוּקָא אֲדַרְבָּא מִמְתַּנִּיתִין לְהִפּוּף מוּכַח דְהָא לֹא נֶקַט רַק שְׁבַת וְלֹא פָרוּ וּרְבוּ וְע"כ דְּלֵא נִתְפְּנוּנוּ רַק לֹא נִתְפְּנוּנוּ ג"כ יֵשׁ חַיּוּב וְזֶה בְּרוּר: בַּד"ה כּוֹפִין וַא"ת אָף דְּכָבֵר כְּתָבוּ לְעֵיל גְּבִי הִיא אֲמַתָּא דְשְׂאֵנִי הֶכָא דְהוּי מְצוּה רַבָּה מ"מ קִשְׁיָא לְהוּ הֶכָא דְכָדִי שְׂיַעֲשֵׂה חֲבִירוּ מְצוּה רַבָּה לֹא אֲמַרִּינוּ חֲטָא דְהָא בְּהָד דְשְׁבַת ג"כ הוּי מְצוּה רַבָּה אִיסוּר סְקִילָה אֲמַנְם תִּירוּצִים דְּחוּק מְאוּד וְכָבֵר פְּתַבְתִּי לְעֵיל לִישְׁבַּב בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א וְכֵן מִשְׁמַע בְּמְתַנִּיתִין תְּקוּנָתָם אֶת רַבּוּ, גַּם נִרְאָה לִי דְהָדָא שְׁבַת הוּא מְצוּה הַפּוּטְלַת עַל הַכָּל כְּמוֹ שְׁכְּתַבְתִּי לְעֵיל וְהוּי פְּדִי שְׂיִזְכָּה עֲצָמוּ, וְעוֹד פְּתַבְתִּי לְעֵיל לִישְׁבַּב קוּשָׂא זֹו ע"ש: בְּגַמְרָא מְחַלְקַת בְּשִׁטֵּר יֵשׁ לְדַקְדַּק הָאִי שְׁטֵר ה"ד אִי ע"י עֲצָמוּ הָא לֹא מְהַנִּי בְּעֵלְמָא רַק מְשׁוּם גִּטּוּ וְיָדוּ בְּאֵין פְּאָחַד וְכַאֵן דְּלֵא נִשְׁתַּחֲרַר רַק חֲצִי לֹא שְׂיִיף זֶה דַּמ"מ אֵין לוֹ יָד לְקַבֵּל מִכַּח צַד עֲבָדוֹת הַמְעוֹרְבָה בְּהָא ע"י אֲחֵרִים הָא פִּינּוּן דְּאִיהוּ לֹא מְצִי עֲבִיד שְׁלִיחַ נְמִי לֹא מְצִי מְשׁוּנִי, וְהִנֵּה בְּקוּדִישִׁין דַּכ"ג בְּעֵי רַבָּה לְרִשְׁבָּ"א עֶבֶד מִהוּ שְׂיַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּטּוּ מִיָּד רַבּוּ פִּינּוּן דְּגָמַר לָהּ לָהּ מְאֵשָׁה פְּאֵשָׁה אוּ דְלֵמָא אֵשָׁה דְמְקַבֵּלֵת גִּטּוּ מְשׁוּנִי שְׁלִיחַ עֶבֶד דְּלְרִשְׁבָּ"א לֹא מְקַבֵּל גִּטּוּ שְׁלִיחַ נְמִי לֹא מְשׁוּנִי וּמִסִּיק דְּגָמַר לָהּ לָהּ וּמְשׁוּנִי שְׁלִיחַ, וְהַשְׁתָּא לְפִי פִּשְׁטוּת הַסּוּגָי' דְּדוּקָא הֵתָם לְרִשְׁבָּ"א מְשׁוּנִי שְׁלִיחַ מִכַּח לָהּ לָהּ כְּמוֹ אֵשָׁה אֲבָל לְדִינּוּ דְעֶבֶד דְּעֵלְמָא מְקַבֵּל גִּטּוּ בְּעֲצָמוּ דְּגִיטּוּ וְיָדוּ בְּאֵין פְּאָחַד א"כ פְּשִׁיטָא דִּיכּוּל לְעֵשׂוֹת שְׁלִיחַ א"כ בְּחֲצִי עֶבֶד שְׁפִיר יֵשׁ לֹא דְלֵא מְשׁוּנִי שְׁלִיחַ וְלֹא אִיכְפַת לָן לָהּ דְהָא גְּבִי אֵשָׁה כַּה"ג לִיכָא כְּלָל וְעוֹד פִּינּוּן דְּשְׁפִיר מְשׁוּנִי שְׁלִיחַ בְּכּוּלוּ עֶבֶד כְּמוֹ אֵשָׁה לֹא שְׂיִיף לֹא מְשׁוּנִי שְׂאֵינוּ יְכוּל לְעֵשׂוֹת בְּעֲצָמוּ, וְדוּקָא לְרִשְׁבָּ"א

אי לא יוכל לעשות שליח לעולם לא יעשה: אמנם מפירש"י התם בד"ה או דלמא משמע דהיכי דזוכין לו אחרים לא בעינן שליחות כלל, אבל לפי השני בתוס' שם שם צ"ע לכאורה: שם דכ"ע גזירה שנה עדיפא ומשום דאיפא למיפרה כו' לא מצינו כה"ג לךחות בפירקא רק ק"ו וכה"ג אבל גז"ש לא שנייה לךחות בפירקא כלל ונראה לי דהפנונה ה"א פ"ג דע"כ תברא לגז"ש דלאו לכל מילי הוא שהרי אשה אינה יוצאה בכסף בעבד ממילא יש לנו לקיים ההיקש ולא לךחותו לגמרי מפח הגז"ש פ"ג דבלא"ה לאו לכל מילי איתמר נימא דלהא נמי לא איתמר ואפשר לפרש עוד דהפנונה דהא בהא תליא דאשה אין ענינה שהיא זנפית עצמה רק הבעל מגרשה בע"כ והפל מ"ג"ה הוא ומהאי טעמא אינה יוצאת בכסף שתמן לו כסף ותזכה בעצמה שאין זה דרף יציאת האשה אבל יציאת העבד שהיא זוכה בעצמו שהרי נותן כסף וזוכה בעצמו הלכך יכול לזכות בחצי, אבל אשה דמינן' הוא הפל אינו יכול לגרש חצי: ודע שאני מסתפק במה שאמרו ריש פרק חרש גשטטית לא יוציא עולמית ומפרש טעמא דבעינן שתהא משלחה ואינה חוזרת, אי עבד שוטה משתחרר אי נימא דאינו משתחרר כמו אשה א"כ במשחרר חצי אין לה משלחו וחוזר כזה דהא צד חירות ג"כ אינו משולח ממנו כלל דצד עבדות מעכב עליו ואי נימא דלא בעינן הא בעבד א"כ ממילא הוי לי' לומר בפשיטות דאשה אינה מתגרשת לחצאין דכה"ג משלחה וחוזרת היא משא"כ עבד דלא בעינן גבי' שיהא אינו חוזר וצ"ע והנה לפי מה שאמרו לקמן בעבד של שני שותפין ודברי הפל הוי מצי למימר בפשיטות דמה לעבד שפן יוצא לחצאין בעבד של שני שותפין לכ"ע משא"כ אשה דלא חזי' לתרי דאינה יוצאה לחצאין כלל: בתוס' בד"ה מה לאשה וכו' מופנית הוא וכו'.

לא ידעתי דאדרבא פ"ג דילפינן מינה כמה מילי לאו מופנית היא כלל דאיצטרף לשאר מילי ולא הוי קרא יתירא רק דמ"ד דילפינן ולא משגחינן בפירקא הוא משום דאין אדם דן גז"ש רק בקיבלה מרבו אין להשיב עלי' כמו שפירש רש"י בד"ה דכ"ע: דף מ"ב ע"א בתוס' בד"ה בעבד של שני שותפין וא"ת וכו'.

כבר האריכו מהרש"ל ומהרש"א בבבאיור דברי התוס', ודברי מהרש"א תמוהין דכ"ג דר"א דהתם לית לי' כמשנה אחרונה ואין כופין א"כ ממילא עובד רבו יום אחד ויש לו פירות ולמה לא יצא בשן ועין: אמנם בגוף דברי התוס' עיקר דבריהם נבנו על יסוד שאמרו שם דילף מכירה משחרור, אבל באמת נראה לי דהא ליתא דהא חזינן ה"א בסמוך דשחרור לא מהני ומכירה מהני, אבל התם הפנונה פשוט דוודאי ילפינן מכירה מדין יום או ימים ומ"מ בשן ועין בעינן קרא אחרניא עבדו המנוחד לו, והיינו דכ"ג דס"ל דכי כספו היינו כספו המנוחד לו מוכח ממילא שאין להם בו תפיסת יד למכרו דאל"כ הוי כספו המנוחד לו פ"ג ש"כ לומר ואין לחבירו חלק בו וע"כ דס"ל לר"א דאין יכולין למכרו כל אחד בפני עצמו כלל, לכה לא הוי כספו המנוחד לו ופשיטא דליפא למילף מזה ליוצא בשן ועין דהא חצי עבד ושל שותפין בר מכירה הוא לכה בעינן קרא אף דהוי בר מכירה מ"מ בעינן עבדו המנוחד לו, אבל התם דהלימוד מכספו ע"כ שאינו בר מכירה דאל"כ הוי כספו, וזה ברור לפע"ד ולק"מ: בגמרא א אבל שחרר חצי ומכר חצי.

פירש"י ומכר תחילה חצי' או בבת אחת ע"כ, ולא ידעתי אי במכר תחילה חצי' מיירי מה בא לאשמועין דהא היינו הך עבד של שני שותפין דיכול לשחרר חלקו ואי דבא לאשמועין דיכול למכור חצי' הוי לי' לומר מחלוקת לשחרר אבל למכור לכ"ע יכול, וצ"ל דכוננתו דבהנהך תרתי מיירי רבה במכר תחילה או בבת אחת ועיקר קמח"ל דבבת אחת מהני, אף לשון רבה אינו מדוקדק דהוי לי' לומר מכר חצי' ושחרר חצי', ואפשר לומר דכל שגילה דעתו שרוצה לשחרר חצי' ולמכור חצי' והי' עוסק בשחרורו ובמכירתו אף ששחרר חצי' תחילה השחרור תלוי ועומד שאם מכר חצי' ממילא משוחרר הוא פנ"ל, ועמ"ש בסמוך: שם ובכולו לא פליגי והתנא חדא וכו' הא רבי וקא רבנן וכו' לא אידי ואידי רבנן הא דאמר פולו וכו'.

תמוה לי טובא בהא מילתא, חדא דלאינה צורף הביא הך ברייתא ראשונה וקא מאידך גרידא תיקשי דעכ"פ קתני בה לא קני וכמאן אתיא, הא לרבי ודאי קנה דאפי' חצי קנה, וע"כ פרבנן ואפי' בכולו פליגי, גם המתירן דמתירן לחלק בין פולו לחציו למה לי ומה נפקא מינה אי קמיינתא ג"כ פרבנן, הא שפיר מצי אתיא פרבי רק בתרייתא פרבנן כדקס"ד דמקשה ובאמר חצי חצי, ולמה לו להתירן לחצו דקמיינתא פרבנן ובאמר פולו, תו קשיא לי דהיכי מקשה עלי' דרבה מהך ברייתא הא בפירוש אמר רבה בשחרר חצי' ומכר חצי' וכמו שפירש"י לעיל דבבת אחת מיירי ועכ"פ המכירה ודאי הוי מכירה לכ"ע לקף גם השחרור מהני שיהי אין לו בו רק חציו והוי כעבד של שני שותפין, אבל בהך ברייתא דהמכירה אינה פלוג' והשחרור אינו פלוג', דמכירה לעבד אינו מכירה ולא מהני המכירה רק אי משוחרר חציו וכיון דשחרר חציו לא מהני אין פאן לא מכירה ולא שחרור ומאי ענין הך ברייתא להך דרבה, תדע דלא קאמר רבה שחרר חצי' ושחרר חצי' דמהני רק מכר חציו משום דמכירה ודאי מהני הלכך ממילא מהני השחרור פנ"ל, ועוד קשיא לי היאך ס"ד לאוקמא ברייתא קמיינתא פרבי פינן דס"ל לרבי דמשחרר חצי עבדו בלבד קנה למה לי לאשמועין דקנה היכי דנפיק מינ' פולו: לכן נראה לי ברור בפ' סוגיא זו פה, דנדאי מהך ברייתא בתרייתא לא קשיא פלל לרבה כמו שפתי דהתם ליכא לא מכירה ולא שחרור רק הקושא הוא פינן דקתני בקמיינתא דקנו ע"כ פרבי אתיא והשתא תיקשי לרבה היאך נקט רבי למילת' היכי דנפק פולו פינן דאפי' בחצי גרידא קנה, וע"כ דכולו גרע מחצ' דבחצ' אפתי נשאר גבי' חציו השני ובידו לשחררו ג"כ, אבל במכר חציו כגון הכא דלא נשאר בידו לשחרר חציו השני ונמצא שאינו משחרר רק חצי', וכיון דבעת שחרורו פולו בידו לא מהני שחרור חציו, ונדקא משחרר חצי' קנה דכיון דיכול לשחרר חצי' השני ס"ל לרבי דמשחרר פלגא פלגא קנה כמו שמשחרר פולו אבל לא ששחרר חציו שלא יוכל לשחרר חציו השני פלל, אפי' לרבי ס"ד דלא מהני, קמח"ל דאפ"ה קני, והשתא היאך יאמר רבה דבכולו אפי' רבנן מודו ונהרי מהך ברייתא שמענו דס"ד דכולו גרע מחצ' דאפי' רבי יודה, ועכ"פ היאך נימא להיכף דאפי' רבנן לא פליגי בכולו, ומבריינתא קמא גרידא ליכא לאקשוני דאיכא למימר דאתיא פרבנן ומודו בכולו, אבל מפח בתרייתא מוכח דקמיינתא פרבי ש"מ דעכ"פ פולו גרע מחצ' פינן דקמ"ל לרבי דכולו קנה מה דשמענו לדידנ' אפי' חצי קנה, והיינו דמשני דהנהך תרתי פרבנן אתיין, אבל לרבי לא שניף להזכיר הך מילתא פלל פינן דאפי'

בְּחֻצֵי מַמֶּשׁ קִנְיָה כ"ש בְּכֹלֹוּ רַק לְרַבְּנָן קָאֵי וְקַמְיִיתָא דְאָמַר פְּלוּ וּבְתַרְיִיתָא בְּחֻצֵי חֻצֵי, וּבִיאֹר הֶהָפְרַשׁ בֵּין פְּלוּ לְחֻצָּי יתְבָאָר בַּס"ד בְּתוֹס' בַּד"ה הָא דְאָמַר: שְׁם פְּאָן בְּבַת אַחַת.

יֵשׁ לְתַמּוּהַ פִּינּוּ דְעֵיקָר הַחֲסָרוֹן בְּזֵה אַחַר זֵה דְקָמָא קִנְיָ קוֹדֵם דְאֵי לֹא קִנְיָ הָיִי פְּמוּ בַת אַחַת פִּינּוּ דְקוֹדֵם דְבִתְרָא לֹא קִנְיָ וְע"כ דְקִנְיָ קוֹדֵם וְהִיאָהּ קְאָמַר דְתַרְנוּיָהּ לֹא קִנְיָ, וְנִרְאֵה לִי דְבִאָמַת הֵימָּה פְּנוּנַת הַמְתַּרְיָ לְחֻלְקָ בְּחֻצֵי חֻצֵי בֵּין בַּת אַחַת לְזֵה אַחַר זֵה דְלֹא פְרִישׁ"י פְּמוּ שְׁהַקְשָׁה עָלָיו רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל וְעוֹד בְּאִפְּן שְׁפִירֵשׁ דְחֻצֵי הַשְּׁנֵי נוֹתָן לְזֵה, רַק דְהַמְקַשָּׁה ס"ד דְכַוּוֹנָתוֹ בְּכֹלֹוּ, וְלִפִּי שְׁנָתָן אַח"כ גַּם לְשְׁנֵי אֲמָרִינוּ דְלֹא נִתְפַּוּוּן לְהַקְנוֹת לְרֵאשׁוֹן פְּלוּ רַק שְׁיִזְכָּה בְּכָל הַנְּכָסִים, וְאֵהָא מְקַשָּׁה אֵי בְּכֹלֹוּ מְחַלְקַת פְּשִׁיטָא דְקָמָא קִנְיָ וְלֹא מְשַׁגְּיחִינוּן בְּמָה שְׁנָתָן אַח"כ לְשְׁנֵי וְע"כ דְכַוּוֹנָתָם לְחֻלְקָ בְּחֻצֵי חֻצֵי בֵּין בַּת אַחַת לְזֵה אַחַר זֵה, א"כ מִמִּילָא מְחַוּוֹרְתָא פְּדִשְׁנִינוּן מְעִיקְרָא פִּינּוּ דְסִיפָא בַּלֹּא"ה לֹא יִמְלִט מְלֹאקְמָא בְּחֻצֵי חֻצֵי וּפְיִרוּשָׁא קָא מְפָרֵשׁ, א"כ מָה צְוֹרָה עוֹד לְחֻלְקָ בְּבַת אַחַת לְזֵה אַחַר זֵה דְבַלֹּא"ה רִישָׁא בְּכֹלֹוּ מְתוּקְמָא וְלָמָּה לָן לְאֹקְמָא רִישָׁא בְּחֻצֵי חֻצֵי כַּנ"ל: שְׁם וְדִילְמָא עֲבַדִּי שְׁהִי קָבֵר.

הַלְשׁוֹן אִינוּ מְדוּקְדָק דְלֹא הָיִי לִי לֹמַר וְדִלְמָא דְמַהֲתָם מוֹכַח דְנוֹדָאֵי אֲמָרִינוּ עֲבַדִּי שְׁהִי קָבֵר לֹא סָפֵק, וְאוּלַי מְשׁוּם שְׁיֵשׁ לְחֻלְקָ דְהֵכָא בַּע"כ צ"ל שְׁלֹא שְׁיִחְרַר רַק חֻצֵי דְנִין שְׁלֹא שְׁיִחְרַר כְּלוּם, מִשָּׂא"כ הֵתָם שְׁיִחְרַר הַפֶּל לְכָהּ קְאָמַר פִּינּוּ דַּמ"מ חֻזִּינוּן הֵתָם דְמְפָרְשִׁינוּן עֲבַדִּי שְׁהִי קָבֵר דְלְמָא הֵכָא נְמִי פְּהַּ הַפְּוּוֹנָה: בְּתוֹס' בַּד"ה הָא דְאָמַר חֻצֵי חֻצֵי כו' וּקְצַת קֻשָׁה לְפִירוּשׁוֹ וְכו' שְׁנֵי לֹא קִנְיָ כו' דְכָבֵר גְּסַתְלַק הַנוֹתָן.

דְבַרְיָהֶם צ"ע לְכַאוּרָה, חֲדָא דְלָמָּה לְהוּ לְהַקְשׁוֹת מִפְּחַ דְשְׁנֵי לֹא קִנְיָ הָא בַּלֹּא"ה אִין מְקוּם לְחֻלְקָ פְּלָל בֵּין פְּלוּ לְחֻצֵי דַס"ס פֶּל אֲחַד לֹא קִנְיָ רַק הַחֻצֵי וְאוּתָהּ חֻצֵי שְׁהוּא קוּנָה אֵי אֲפִשְׁר לֹו לְקַנּוֹת בְּזֵה אַחַר זֵה וְהִיאָהּ יִקְנָה בְּבַת אַחַת וּמָה בְּכָהּ דְאָמַר פְּלוּ הָא לֹא קִנְיָ רַק חֻצֵי וְהִיאָהּ יִקְנָה גַּם מָה שְׁדַחֵו דְהֵכָא לֹאוּ מְשׁוּם דְלֹא חֻזִי לְקַנּוֹת רַק מְשׁוּם שְׁנִסְתְּלַק הַנוֹתָן וְזֵה לֹא שְׁיִיָהּ רַק בְּכֹלֹוּ אֲבָל בְּחֻצֵי הָרִי לֹא חֻזִי לְקַנּוֹת וְלֹא גְסַתְלַק הַנוֹתָן פְּלָל וְאֲפִי קָמָא לֹא קִנְיָ א"כ יָפָה אָמַר רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל לְחֻלְקָ בֵּין חֻצֵי לְכֹלֹוּ: אֲבָל פְּנוּנַת הַתוֹס' פְּשׁוּט וּמְבוֹאָר דְנוֹדָאֵי בְּכֹלֹוּ הָא דְקִנְיָ פֶּל אֲחַד חֻצֵי לֹאוּ מִפְּחַ דְהַמְקַנָּה הַקִּנְיָ לֹו חֻצֵי דְהָא פְּלוּ קְאָמַר, רַק דְאֲמָרִינוּ פִּינּוּ דְאֵי הַקִּנְיָ לְאֲחַד פְּלוּ גְסַתְלַק בְּשִׁבִיל שְׁהַקְנָה גַּם לְשְׁנֵי פְּלוּ לֹא עֲדִיף פַּחוּ שְׁיִשְׂאָר בִּיד רַבּוּ רַק רַבּוּ וְנוֹדָאֵי מְסַתְלַק רַק אִינְהוּ הוּא דְמַדְיִינִין זֵה עִם זֵה זֵה אוֹמַר לִי נָתַן וְשִׁלְיָהּ אִינוּ כְּלוּם וְזֵה אוֹמַר לְהִיפָהּ וּמְסַפֵּק חוֹלְקִין וּמְשַׁחְרְרִין זֵה לְזֵה וְכָל אֲחַד מְשׁוֹחְרַר לְגַמְרֵי מִפְּחַ חֲבִירוֹ, וְאֲחַד מְשׁוֹחְרַר מִרַבּוּ וְהַשְּׁנֵי מִן הָרֵאשׁוֹן, וְלֹא הָיִי פְּלָל שְׁיִחְרַר חֻצֵי, מִשָּׂא"כ בְּחֻצֵי חֻצֵי דְכָל אֲחַד מְשׁוֹחְרַר חֻצֵי מִפְּחַ רַבּוּ שְׁפִיר לֹא מְהַנִּי, וְהִינּוּ דְקַשְׂיָא לְהוּ דַּמ"מ סוּף סוּף בְּזֵה אַחַר זֵה שְׁנֵי לֹא קִנְיָ א"כ רְאוּי דְבַבַת אַחַת שְׁנֵיָהֶם לֹא יִקְנוּ פְּמוּ בְּמַקְדָּשׁ ב' אֲחֵיּוֹת וְע"כ צְרִיף לְחֻלְקָ דְנוֹקָא הִיכָא דְהָרֵאשׁוֹן מוּנַע הַשְּׁנֵי מְלַחוּל, וְהֵכָא אָף דַּג"כ רֵאשׁוֹן מוּנַע לֹא מִיקְרֵי מְנִיעָה רַק שְׁנִסְתְּלַק הַנוֹתָן, א"כ ה"ה בְּחֻצֵי חֻצֵי דַּג"כ אִין אֲחַד מוּנַע לְחֲבִירוֹ רַק מְצַד עֲצָמוֹ לֹא מְהַנִּי לֹא מִפְּחַ מְנִיעַת חֲבִירוֹ, א"כ אֲפִי בְּזֵה אַח"כ לֹא מְהַנִּי, בְּבַת אַחַת מְהַנִּי, וְז"ב: אָף מָה שְׁפַתְבוּ הַתוֹס' מִיַּד דְהָיִי וְכו' וְאִיתִי לְחֻצָּאִין, לֹא הַבְנִיתִי פְּלָל, דְהֵתָם בְּאָמַת אִיתִי לְחֻצָּאִין וְרְאוּי לְחֻלְקָ, אֲבָל הֵכָא דְמְשַׁחְרַר חֻצֵי עֲבָדוּ לֹא מְהַנִּי לֹא אִיתִי לְחֻצָּאִין פְּלָל רַק עֵיקָר הַחִילּוּק הוּא דְנוֹקָא הִיכָא דְאֲחַד מוּנַע

חִבְרֵי הַבַּיִת אֲחֵרֵי אוֹ לֹא מִהֵנִי בְּבֵת אַחַת אֲבָל כָּאֵין אֶחָד מוֹנֵעַ חִבְרֵי רַק מִצַּד עֲצָמוֹ לֹא מִהֵנִי וְכֵן בְּכֹלֵי לֹא מִיִּקְרֵי מְנִיעָה רַק מִכַּח סִילּוּק הַנּוֹתֵן, כַּנִּלְוֹבְעִיקָר פִּי הַסּוֹגֵי לֹא יִדְעֵתִי מֵהַ צְוֹרֵף לְהֵךְ דְּכָל שְׁאֵינוֹ בְּזֵה אַחֵר זֶה, אֲנִי אוֹמְרָה בְּפִשְׁטוֹת דַּע"כ לֹא קָאָמַר רַבָּה דְּמִכְר חֲצִי מִהֵנִי רַק הֵיכִי דְהַמְכִּירָה וְדַאי מִהֵנִי עַל כָּל פָּנִים א"כ מִמִּילָא מִהֵנִי הַשְׁיִחְרוּר דְהֵנִי מִמָּשׁ עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שְׁוֹתְפִין מִשְׁא"כ הֵתֵם הַמְכִּירָה ג"כ לֹא מִהֵנִי רַק אִי נִימָא דְמִשְׁוֹחְרָר חֲצִי וְאִי אֵינוֹ מִשְׁוֹחְרָר אֵין הַמְכִּירָה כְּלוּם א"כ מִמִּילָא תְּלִי תִּנְיָא בְּלֹא תִּנְיָא דְהֵיאָף נִימָא דְמִשְׁוֹחְרָר חֲצִי לְפִי שְׁמִכְר חֲצִי דְהֵיא אֵינָה מְכִירָה רַק אִי מִשְׁוֹחְרָר חֲצִי כִּיּוֹן דְשְׁנֵיהֶם עֶבְדֵי לְכָף שְׁנֵיהֶם לֹא קִנּוּ, מִשְׁא"כ בְּכֹלֵי לֹא אֶמְרִינּוּ כָּלֵל דְהוּא מִשְׁוֹחְרָר חֲצִי רַק אֶחָד כְּלוּל מִשְׁוֹחְרָר וְהַשְׁנֵי אֵינוֹ מִשְׁוֹחְרָר כְּלוּם וּמִסְפֵּק מִשְׁוֹחְרֵין זֶה אֵת זֶה אֲבָל לְרַבּוֹ לֹא נִשְׁאָר שׁוּם זְכוּת בְּהֶם דְּמִי שְׁזוּכָה בְּכֹלֵי זוּכָה גַם בְּעֶבֶד הַשְׁנֵי רַק אֵינָהוּ מִשְׁוֹחְרֵין זֶה לְזֶה דְלֹא יִדְעִינּוּ מִי זָכָה בְּכֹלֵי וְאֵינוֹ עֵנְוֵן כָּלֵל לְמִשְׁוֹחְרָר חֲצִי עֶבְדוֹ, וּז"ב וְנִכּוּן: וּמ"מ נִרְאָה לִי לִינְיָשׁב דְּבָרֵי רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל ז"ל ג"כ דְּנוּדַאי בְּכֹלֵי לֹא דְּמִי לְשִׁתִּי אֲחִיוֹת דְּהֵתֵם יֵשׁ בְּמִצִּיאוֹת קִידוּשֵׁין בְּזֵה אַחֵר זֶה רַק דִּין הַתּוֹרָה שְׁלֹא יִשְׂא ב' אֲחִיוֹת הוּא הַמוֹנֵעַ הַלְכָף שְׁפִיר אֶמְרִינּוּ כָּל שְׁאֵינוֹ בְּזֵה אַחֵר זֶה גַם בְּבֵת אַחַת אֵינוֹ אֲבָל כָּאֵין בְּכֹלֵי מֵהַ שְׁאֵינוֹ בְּזֵה אַחֵר זֶה אֵינוֹ מִצַּד אִיסוּר וּגְזִירַת הַתּוֹרָה רַק שְׁאֵינוֹ בְּמִצִּיאוֹת כִּי הוּא שְׁנֵי הַפְּכִים שְׁיֵהָא כְּלוּל לְזֵה וִיחָא אַח"כ כְּלוּל לְהַשְׁנֵי מְבִלִי שְׁיִסְתַּלַּק הָרֵאשׁוֹן וְלוֹמַר שְׁיִסְתַּלַּק הָרֵאשׁוֹן אִי אֶפְשָׁר דְּמַאֲיָזָה צַד יִסְתַּלַּק בְּמָה שְׁכַבְרָה נִיִּתְנָן לוֹ הַלְכָף בְּכַה"ג אָף שְׁאֵינוֹ בְּזֵה אַחֵר זֶה בְּבֵת אַחַת יִשְׁנֵן וְחוֹלְקִין וְעוֹד שְׁגַם בְּבֵת אַחַת בְּאַמַּת אֵינוֹ שְׁיֵהָא כְּלוּל לְזֵה וְכֹלֵי לְזֵה רַק לְאַחַד מֵהֶן וּמִסְפֵּק חוֹלְקִין אֲבָל בְּחֲצִי חֲצִי שְׁזֵה אֵינוֹ נוֹגַע בְּמָה שֶׁל זֶה כָּלֵל וּמ"מ אֵינוֹ בְּזֵה אַחֵר זֶה מִצַּד דִּין וּגְזִירַת הַתּוֹרָה שְׁאֵין שְׁיִחְרוּר לְחֲצִי עֶבֶד [וְאֵין מְכִירָה לְעֶבֶד] הַלְכָף גַם בְּבֵת אַחַת לֹא מִהֵנִי שְׁיֵהָא חֲצִי לְזֵה וְחֲצִי לְזֵה כְּמוֹ שְׁאֵינָם בְּזֵה אַחֵר זֶה וְחֲצִי חֲצִי דְּמִי מִמָּשׁ לְשִׁתִּי אֲחִיוֹת וְלֹא כְּלוּל, וְגַם זֶה בְּרוּר לְפַע"ד: בְּגִמְרָא נִגְחָו שׁוּר.

כָּל הַמְּפָרְשִׁים כְּתִבוּ דְהֵךְ מִימְרָא לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה דְּנִקְאָ אֲבָל לְמִשְׁנָה אַחְרוֹנָה אֵין לוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו כְּלוּם וּלְדַעֲתִי הוּא דְּבָר מִתְּמִי דְּמָה בְּכָף דְּב"ד כּוֹפִין, מ"מ כָּל עוֹד שְׁלֹא כְּפָהוּ לְמָה יִפְסִיד רַבּוֹ מַעֲשֵׂה יָדָיו אֵטוּ יֵשׁ בְּזֵה שׁוּם תִּיקוּן לְהַפְקִיעַ מַעֲשֵׂה יָדָיו אִפִּי קוֹדֵם שְׁיִחְרוּר וְהֵרִי כָּל הַתְּקִנָּה דְלֹא תֵהוּ בְּרֵאָה וְכָל שְׁב"ד כּוֹפִין לְשְׁחָרֵר שׁוֹב אֵין חֲשֵׁשׁ לֹא תֵהוּ בְּרֵאָה וּמַאֲיָזָה צַד יִפְסִיד תִּיקָרָה, וְעוֹד אֲבָאָר בְּתוֹס' מֵהַ שְׁיֵשׁ לְתַמּוּנָה בְּזֵה: אֶמְנָם כְּדִי לְבָרֵר דְּבָרִים הַלְלוּ דְּנוּדַאי לְכֹאֲוֹרָה מִשְׁמַע בְּש"ס לְהִדְיָא דְלְמִשְׁנָה אַחְרוֹנָה מַעֲשֵׂה יָדָיו לְעֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' בְּד"ה יוֹם צְרִיף אֲנִי לְבָאָר ג"כ פְּסָקִי הֶרַמְב"ם ז"ל בְּעֵנְוֵן זֶה אֲשֶׁר לְכֹאֲוֹרָה הֵם תְּמוּהִין לְכָל רוֹאֵיהֶם וְכַבֵּר תְּמָהוּ עֲלֵיוּ נוֹשְׂאֵי כְּלָיוּ וְלֹא מִצָּאוּ מַעֲנָה הַמְתִּינִישׁב עַל הַלֵּב: וְהֵנָּה בְּפִי"ב מֵהַלְכוֹת חוֹבֵל וּמִזִּיק כְּתִב הֵךְ מִימְרָא בְּלִשׁוֹן הַזֶּה מִי שְׁחֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי ב"ח שְׁבִינְשׁוֹ אָדָם אוֹ צִעְרוֹ אוֹ שְׁנִגְחוּ שׁוּר וְכִיּוֹצָא בְּאֵלוֹ אִם אֲרַעוּ זֶה בְּיוֹם שֶׁל רַבּוֹ לְרַבּוֹ בְּיוֹם שֶׁל עֲצָמוֹ לְעֲצָמוֹ ע"כ, וְהַדְּבָר תְּמוּהָ מְאֹד מְלַבֵּד דְּבִש"ס מוֹכַח לְהִדְיָא דְהֵךְ מִימְרָא כְּמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה כְּמ"ש הַתּוֹס' אֲבָל בְּלֹא"ה הֵרִי מְפָרְשׁ בְּש"ס בְּסִמּוּף דְלְרַבָּא אֵינוֹ רַק בְּהַפְהוֹ אָדָם וְלֹא שׁוּר וְהוּא פְּסָק בְּפ"ב שְׁם כְּרַבָּא דְּאֵינוֹ נוֹתֵן רַק שְׁבִתוֹ שֶׁל כָּל יוֹם וְיוֹם וְעוֹד שְׁלֹא זָכַר דְהֵךְ נִגְחָו שׁוּר דְּנִקְאָ בְּלֹא כְּלִי קִרְנָא דְהֵכִי אוֹקְמָא בְּגִמְרָא בְּסִמּוּף מִכַּח גְּוִשְׂיָא מְבַרְיָתָא דְהַמִּית מִי שַׁח"ע וְחֲצִי ב"ח וְהוּא כְּתִבָּה בְּפִשְׁטוֹת וְלֹא

מִצְאוּ בִּשְׁׁס גּוֹנוֹא רַק בְּהִפּוּהוּ עַל יָדוֹ וְצִמְתָּה יָדוֹ וְסוֹפוֹ לְחִזּוֹר וְהִיאָה יִכְתּוֹב הָרַב ז"ל לְסִתְמָא וְלֹא בִּינְאָר דִּינְקָא בְּהַד גּוֹנוֹא: וּבְפִרְקָי י"א מֵהַלְכוֹת נ"מ בְּהַלְכָּה א' פֶּתַח דְּכָל הַמְעוֹנְפָב גִּט שִׁיחְרוּר אִין לֹו קִנְס וְתִיפְרָה בְּהַלְכָּה ב' פֶּתַח הַמִּית מִי שַׁח"ע וְחַב"ח נוֹתֵן חֲצֵי קִנְס לְרַבּוֹ וְכוּ' וְהָרִי בִּשְׁׁס מְפֹרֶשׁ לְהִדְיָא דְבַעֲי לְמִיפְשֵׁט מְעוֹנְפָב גִּט שִׁחְרוּר מְהָד בְּרִייתָא דְהַמִּית וְדַחוּ לֹא פְּמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה ש"מ דְּלִמְשַׁנָּה אַחְרוֹנָה לֹא הָנִי חֲצֵי קִנְס לְרַבּוֹ וּמֵאַחַר דְּפִסְק פ"ז מַה"ע פְּמִשְׁנָה אַחְרוֹנָה הִיאָה פִּסְק דְּחֲצֵי קִנְס לְרַבּוֹ וְהָא מְעוֹנְפָב גִּט שִׁיחְרוּר אִין לֹו קִנְס וְאִין צָרִיף לְהֵאַרִיף לְדַחוֹת מַה שְּׁאַמְרוּ עָלָיו לִינְיָשְׁבוּ כִּי הֵם דְּבָרִים דְּחוּיִים מְעַצְמָן כְּמִבְּנֹאֵר לְכָל מַעֲיִן, מְלַבֵּד מַה שְּׁזָכַרְתִּי שְׁיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עָלָיו מַה שְּׁלֹא זָכְרוּ הֵם כָּלֵל וְלֹא פֶּתְבוּ לִינְיָשׁב פְּלוּם: וְכַדִּי לְבָרַר דְּבָרֵי הָרַב ז"ל אֲשִׁיב יָדֵי עַל סוּגֵיַת הַש"ס כְּפֹלָה מַה שְׁיֵשׁ לְתַמְוָה בָּהּ וּמִתּוֹף זֶה יַעֲלֶה לְנוּ אַרְנוּפָה לְכָל דְּבָרֵי הָרַב הַגָּ'ל, חֲדָא מַה שְּׁהַקְשׁוּ עַל הָד מִמְרָא מְהָד בְּרִייתָא דְהַמִּית יֵשׁ לְתַמְוָה מֵאֵי קוּשְׁיָא שְׁאַנִּי הָתָם דְּחֲצֵי קִנְס אִינוּ מַגִּיעַ רַק מְחַלֵּק עֲבָדוֹת וְכוּפֶר מְחַלֵּק חִירוֹת וְהֵם שְׁנֵי מִינֵי תְּשִׁלוּמִין מְחֻלְקִין לְכַף אִין חוֹלְקִין בְּזֵה לְיָמִים אֲבָל נִגְחֹו שׁוֹר דְּאֵי הִי' כְּפֹלוֹ עֲבָד אוֹ כְּפֹלוֹ ב"ח הִי' מִשְׁתַּלֵּם פִּסְפָּה הִזָּה לְכַף חוֹלְקִין בּוֹ לְיָמִים מִשָּׂא"כ קִנְס וְכוּפֶר שְׁאִין עֲנִין הָעֲבָד לְחַלֵּק קִנְס כִּי הוּא בָּא מִפְּחַ שִׁיחְרוּרוֹ וְאִין לְמִשְׁוֹחֲרָר קִנְס וְכוּ לְהִיפָּה הָאֲדוֹן אִין לֹו שְׁיִיכּוֹת לְכוּפֶר וְאֵי הִי' כְּפֹלוֹ עֲבָד לֹא הִי' מִשְׁתַּלֵּם כְּמוֹ כְּפֹלוֹ ב"ח: שְׁנֵי מֵאֵי קוּשְׁיָא מְהָד בְּרִייתָא לֹו קִמָּא פְּמִשְׁנָה אַחְרוֹנָה דְּהָא לְקַמֵּן הַקְשׁוּ לְהִיפָּה וּס"ד פְּמִשְׁנָה אַחְרוֹנָה וְהִיאָה הַקְשׁוּ בְּכָאן לְהִיפָּה מַה דְּאֵי נוֹקְמָא פְּמִשְׁנָה אַחְרוֹנָה לֹא קוּשְׁיָא כָּלֵל וּמ"ש הַתּוֹס' לְקַמֵּן דְּכִי הִיכִי דְּלֹא נִפְשׁוּט בַּעֲיִין דְּמְעוֹנְפָב גִּט שִׁיחְרוּר יֵשׁ לֹו קִנְס הוּא תְּמוּהַ דַּמ"מ מֵאֵי קוּשְׁיָא לְהוּ לְרַבָּא עַד שְׁאַמְרוּ דְּרַבָּא לִית לִי לְהָד מִמְרָא עַכ"פ יֵשׁ לֹו מֵר דְּרַבָּא מוֹקִי לָהּ לְבְּרִייתָא פְּמִשְׁנָה אַחְרוֹנָה: לְכוּ נִרְאָה לִי בְּרוּר דְּנוֹדָאֵי הָד מִמְרָא דְּנִגְחֹו שׁוֹר קָאֵי גַם לְמִשְׁנָה אַחְרוֹנָה רַק בְּאִנְפוֹן הִזָּה דְּנוֹדָאֵי הִיכִי דַּב"ד כּוֹפִין תִּיכְרָף לְשִׁחְרוּרוֹ רַק שְׁאַיִרַע אִיזָה דְּבַר בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׁנַשְׁתַּחֲרַר קוּדָם שִׁיחְרוּרוֹ שְׁנִיגָהם שׁוֹתְפִין בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו וּבְכָל מַה שְׁיִגִיעַ אִיזָה שְׁבַח מְעַבֵּד כִּי לֹא חִילְקוּ בְּזֵה לְיָמִים כִּי עוֹמֵד לְהַשְׁתַּחֲרַר תִּיכְרָף רַק לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה שְׁאִינוּ עוֹמֵד לְהַשְׁתַּחֲרַר כָּלֵל וְלֹא יִתְכּוֹן שְׁיִהְי' בְּשׁוֹתְפוֹת דִּיפְסִיד רַבּוֹ כִּי לֹא יוֹכֵל לְהַכְרִיחוֹ לְעַבְדּוֹ בְּשׁוּם פַּעַם כִּינּוֹן שְׁהַעֲבֵד שׁוֹתְפָה בַּעֲצָמוֹ לְכַף תִּינְקוּ לְחַלּוֹק לְיָמִים, וְכוּן מִשְׁמַע לְשׁוֹן הַמְשַׁנָּה תִּקְנָתָם אֵת רַבּוֹ, וְכִמוֹ כּוּן לְמִשְׁנָה אַחְרוֹנָה הִיכִי דְּהַעֲבֵד קִטָּן וְאִינוּ רָאוּי עֲדִיין לְיִשָּׂא אִשָּׁה אוֹ דְּהָאֲדוֹן קִטָּן אוֹ שְׁיֵשׁ עֵיכּוּב אַחַר כְּגוֹן שְׁנַשְׁתַּטְּהָ הָאֲדוֹן שְׁאִינוּ בְּר שִׁיחְרוּר דְּמִתְיַנֵּין עַד שְׁיִהָא רָאוּי לְשִׁיחְרוּר, אִז אִם יֵשׁ בְּזֵה מְשֻׁף זְמַן מַה דִּינוּ פְּמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה לְחַלּוֹק לְיָמִים עַד שְׁיִגִיעַ הָעַת שְׁיִכְפּוּהוּ לְשִׁחְרַר וְהַשְׁתָּא הָד מִמְרָא נִגְחֹו שׁוֹר בְּיוֹם שְׁל רַבּוֹ מִיִּירִי מִמִּילָא בְּאִנְפוֹן שְׁלֹא הִי' בְּאַפְשָׁר לְשִׁחְרוּרוֹ תִּיכְרָף רַק אַחַר זְמַן אִיזָה יָמִים מִמִּילָא מְתַחַלֵּק לְיָמִים כְּמוֹ לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה: וְהִינּוּ דְּמַקְשָׁה מְבְּרִייתָא דְהַמִּית דְּקָא פְּסִיק וְתַנִּי נוֹתֵן חֲצֵי קִנְס לְרַבּוֹ וְקָשָׁה בֵּין לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה בֵּין לְאַחְרוֹנָה ס"ס אֵי הַמִּית בְּיוֹם שְׁל עֲצָמוֹ שְׁאִין לְרַבּוֹ שׁוּם תְּפִיסָה בּוֹ לֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו וְלֹא בְּחַבְלָתוֹ א"כ מֵאִיזָה צַד יְהָא לֹו קִנְס דְּהָא לֹא אֲדוֹן הוּא כָּלֵל, וְאֵי נִימָא מְשׁוּם דְּמְעוֹנְפָב גִּט שִׁיחְרוּר יֵשׁ לֹו קִנְס דְּאַפִּי אִין לֹו פְּלוּם מ"מ יֵשׁ לֹו קִנְס מִפְּחַ חֲסָרוֹן הַשִּׁיחְרוּר בְּחַלּוֹק א"כ חַבְלָה נְמִי תְּהָא לְאֲדוֹן דְּמַה לִּי קְטָלָה כְּפֹלָה וּמַה לִּי פִּלְגָא כְּדִמְקָשָׁה בְּסִמוּף לְמ"ד דִּישׁ לֹו קִנְס מְהָד דְּהַפִּיל שְׁיָנוּ וְעִינוּ דְּמִשְׁלֵם לֹו דְּמִי עִינוּ הַשְׁתָּא חַבְלוֹ בִּי אַחְרֵינִי וְכוּ' אֲלֵמָא אַף דְּמַעֲשֵׂה יָדָיו לְגַמְרֵי שְׁלוֹ מ"מ כָּל דְּקִנְסָא לְרַבִּי מִמִּילָא חַבְלָתוֹ

לרבי' כמ"ש התוס' בד"ה תבלי' והשתא הכא נמי פיון דקנס לרבו אפי' ביום של עצמו ממילא תבולתו נמי לרבי' ולמה בנגחו שור ביום של עצמו לעצמו מה לי קטלה פולה וכו'.

ובנדאי ליפא למימר דהו' ברייתא למשנה אחרונה ובגוונא שהיו פופין לאלתר רק שאירע שהמית קודם שנשתחרר דהא קתני וחצי פופר ליורשיו והשתא לא ס"ד ראוי ליטול ואין לו דלקמן הוא דמסיק לה הכי רק יורשין ממש שנשא אשה והוליד בנים אחר שנשתחרר תציו א"כ ע"כ הי' מתחלק ליתים, ואם נדחוק ונימא שבא על אשה באותו יום ונהרג וחצי פופר ליורשיו היינו אח"כ נודע שנבערה וילדה, מ"מ מלבד מה דקשה להוציא כה"ג ליתן ליורשיו דכיון דבא עלי' באיסורא דלקא קודם נמי בא עלי' ואינו יורש פלל רק עבד גמור הוא, גם פיון שלא דר עמה פאיש ואשה שמא מעלמא ילדה, אבל בלא"ה אי באופן זה מיירי עכ"פ היאך פסיק ותני חצי קנס לרבו הא בגוונא דמתחלק ליתים פנ"ל ביום של עצמו לא הוי לרבו פלום והא שכח טפי מחצי פופר ליורשיו ומ"מ איירי בה, ואהא משני דשאני היכי דכלי' קרנא אפי' ביום של עצמו הוי לרבו וכמו כן חבלה היכי דכלי' אבר דמה לי קטלה פולה וכו' והו' מימרא בחבלה החוזרת דלא קטלה פלום והוי כמעשה ידיו פגון שהפיהו על ידו וצמתה כו', ותירוצ' זה למשנה ראשונה א"ש בפשיטות דכיון דאמרינו דאפי' ביום של עצמו יש לו חלק בחבלתו ממילא יש לו קנס דאדון קרינו בי', וכמו כן למשנה אחרונה רק למשנה אחרונה הוא ע"כ למ"ד דמעונב גט שחרור יש לו קנס, אבל אי אין לו קנס ממילא אין לו חבלה אפי' כלי' קרנא, ולהו' מ"ד ברייתא כמשנה ראשונה כדמוקמינו לה לקמן להו' מ"ד, ולפי זה לפי האמת דמעונב גט שחרור אין לו קנס כמו שפסק הרמב"ם ז"ל פי"א מהלכות נ"מ, ממילא גם חבלה אין לו אפי' כלי' קרנא, והיינו שפסק הרמב"ם בפשיטות הו' מימרא נגחו שור אפי' בהזיקו שור ולא זכר פלל בהפיהו על ידו וצמתה דבגזק גמור ג"כ אין לו לרבו כמו קנס, ואתי שפיר גם לרבא פיון דלא מיירי פלל בשבת רק הכא מוקמינו לה הכי למשנה ראשונה או לאחרונה, ומעונב גט שחרור יש לו קנס דאז יש לו חבלה נמי משום מה לי קטלה פולה פנ"ל, והיינו שפסק בפשיטות בהמית חציו עבד וחציו ב"ח דנותן חצי קנס לרבו וחצי מפסיד דיורשין לית לי' דפסק רבא דלקמן ראוי ליטול ואין לו ומיירי שהמיתו באופן שאינו מתחלק ליתים פלל דהוי שותף גמור בו ומיקרי אדון גמור אפי' למעשה ידיו או ביום של רבו, ומה שלא זכר ביום של עצמו דאין לו קנס דכבר זכר מעיקרא דמעונב גט שחרור אין לו קנס, א"כ ביום של עצמו למשנה אחרונה דאינו חסר רק שחרור פשיטא דאין לו קנס, ועוד שפכת בנגחו שור דביום של עצמו לעצמו ומה לי קטלה פולה פנ"ל, ואין להקשות פיון דמשמע מדברי הרמב"ם ז"ל פי"ב מהלכות חובל ומזיק דהו' דמעונב גט שחרור בספיקא קאי אי יש לו קנס א"כ למה בחבלה פסק פאן בפשיטות דשייך לעבד ביום של עצמו, לק"מ, דעכ"פ פיון דאין לו קנס מספיקא ממילא חולקין הם במי שחציו עבד וחציו ב"ח ליתים בחבלתו דאז ביום של רבו שלו וביום של עצמו לעצמו, אבל אי לא יחלוק ליתים בזה ממילא פיון דמעשה ידיו שלו לא יוכל לגבות מספק דקנס וחבלה שוין, הלאך דוקא בעבד גמור שיצא לחירות מטעם אחר וחבלו בו אחרים פסק דהוי ספק, אבל בחציו עבד מה צורך לספק ממילא חולקין גם בזה ליתים אבל אי נהרג אי אפשר שיחלקו ליתים פיון דקנס אי אפשר לעצמו שישתלם

דאינו ראוי רק לרבו ורבו אי אפֿשֿר להוציא מספק, ובהכי ניחא טפי שלא זכר בהמית ביום של עצמו דבקה הוי ספק מפח מעונב גט שיחרור, ודוק, ועלו כל פסקי הרמב"ם לנכון: והשתא ניחא מה שהקשו התוס' דלקמן דבעי למיפשוט דמעונב גט שיחרור יש לו קנס מהך ברייתא דהמית ש"מ דמעשה ידיו לגמרי ש"מ דאל"כ הרי אדון גמור הוא, ולפי ה"ל ניחא דעיקר הקושא ביום של עצמו דאין לו חלק כלל למה יהא לו קנס הא אינו חסר רק שיחרור, וליכא למימר דיש לו חלק בחבלה בכלי' קרנא דאבר הא ליחא, דדוקא אי יש לו קנס יש לו חבלה ג"כ בכלי' קרנא משום מה לי קטלה פולה וכו' אבל אי אין לו קנס מאיזה צד יהא לו בחבלה דאי משום דכלי' אבר מה בכה הא עומד הוא להשתחרר בודאי אחר זמן, ואף עכשיו הוי משחררין אותו רק שיש עיכוב מצד אחר אבל פשיטא דאין משגיחין בכלי' אבר בזה פנין דבלא"ה נשחררנו פולו אח"כ, ואהא משגי לא פמשנה ראשונה, וכיין דאינו עומד להשתחרר כלל לא עשו חלוקה כלל בכלי' קרנא רק שנתפין הם היכי בכלי' קרנא, וכיין דיש לו חלק בחבלה אפי' ביום של עצמו ממילא אדון הוא לקנס, וכל זה ברור לפע"ד ועמ"ש עוד בתוס' בזה: שם אלא מעתה וכו'.

נראה לי דהכי מקשה דס"ד דוקא בדבר התלוי בעבודת העבד בגופו חלקוהו לימים שלא יפסיד רבו דכיין שהוא שנתפ כל אימת שירצה רבו בעבודתו לא ירצה הוא, אבל שבח הבא מעלמא מה צורך לחלקו לימים כל אימת שיבוא יחלוקו, אבל השתא דאמרת דאפילו שבח הבא במקרה מעלמא חולקין לימים ש"מ דבאותו יום חשבוהו עבד גמור א"כ ישא שפחה ומשגי דוקא במקמונא לא פלוג דבכל שבח ממון חולקין אבל באיסורא לא: שם נוהג חצי קנס לרבו.

קשיא לי פנין דע"כ דכחנפר שלם חשבין לי' דחצי כנפר אינו משתלם רק דחשבין לי' שהוא שנה כה א"כ חצי קנס מלבד מה דגם ביה נימא שלשים שקלים ולא חצי שקלים, אבל בלא"ה פנין דקנס שלם הוא היאך מצינו קנס פחות משלשים וצ"ע: בתוס' בד"ה יום של עצמו היינו למשנה ראשונה וכו' וקצת תימא וכו'.

המענין לעיל יראה להדיא דמייירי שהקנה אח"כ תדע דאי הקנה קודם לא הי' קונסין אותו דהא לא עשה כלום, וביותר תימא לפי דעתם דמעשה ידיו לעצמו מאי קשיא להו לעיל בד"ה כופין דאין אומרים לאדם חטא דהא פנין דאינו משעבד בו ליכא עשה דלעולם בהם תעבדו כמ"ש להדיא לעיל דף ל"ח בד"ה כל, וכבר כתבתי בש"ס ליישב עיקר קושיתם מהך דלקמן לפי דעת הרמב"ם ז"ל ע"ש: וראיתי להרשב"א ז"ל בחידושו שיהביא ראי' דמעשה ידו לעצמו דהא למשנה אחרונה חייב בראי' פדאמריין בחגיגה ש"מ שאין לו אדון כלל, ובאמת לא מוכח מידי דאפי' שניהם שנתפין במעשה ידיו פנין שאין יכול להכריחו לעבד וכשהוא עובד הוא מקבל חלקו לעצמו הרי חצי ב"ח אין לו אדון כלל משא"כ למשנה ראשונה פנין דביום של רבו הפל לרבו הרי יש גם לחלק ב"ח אדון ביום של רבו, וז"ב: ע"ב בגמרא פשההו אדם.

פירש"י דהך מימרא לאו בנגחו שור רק בהפהו אדם ודבר תימה הוא לתרץ מה דנקט בהדיא נגחו שור דלאו בשור מייירי, ולולא דבריו הי' נראה לי דקאי אפלוגתא דאפיי ורבא דע"כ לא ס"ל לרבא דאין לו רק שבתו של כל יום ויום רק בהפהו אדם דיש לו שבת אין נותנין לו שבת גדולה וקטנה אבל בשור דאין לו רק גזק מודה דנותנין לו שבת

גדולה דהוא נזק, ובהכי הוי ניקח ג"כ מה שפסק הרמב"ם הו מימרא בנגחו שור, אף לפי דבלא"ה קשה דלא זכר בהפהו על ידו וצמתה כמש"ל נראה עיקר בדעתו פנ"ל, ועמ"ש בתוס' בד"ה ושור: שם דלמא כמ"ד אינו צריף.

תמוה לי דמה קמש"ל דנותן דמי עינו פינן דישאל גמור הוא פשיטא דהמזיקו חייב לשלם וליפא למימר דקמש"ל הא גופא דאין צריף גט שיקרוור דאין ענין זה לדמי עין הוי לי' לומר הפיל שינו אינו צריף גט שיקרוור ואטו אין נפקותא לישאל ולעבד רק בהפהו עינו הוי לי' לומר דמותר בישאלית ואסור בשפחה בשלמא אי צריף גט שיקרוור רק מ"מ אין לו קנס קמש"ל הא גופא דאין לו קנס ואפי' הוא עצמו שחבל בו חייב לשלם אבל אי כמ"ד אין צריף הוא תמוה מאד: וביותר יש לתמוה על הכ"מ פ"ה מהלכות עבדים שכתב ליישב סתירת דברי הרמב"ם דשם פסק דנותן דמי עינו, ובהלכות חובל ומזיק דאינו נותן רק בתפס, דבהלכות עבדים מייירי שנתן לו גט שיקרוור, והוא דבר מתמיה דאי בנתן לו גט שיקרוור מה ס"ד שלא ישלם דמי עינו, והרי לא אוקמה ברייתא בהכי שנתן גט שיקרוור בין שן לעין רק כמ"ד אינו צריף והיכן נזכר דין זה דבברייתא לא מייירי פה פלל, אף גם בברייתא קשה פנ"ל: והי' נראה לי לומר דקמש"ל אף שלא עמד בדין עדיין על השן מ"מ פינן שאח"כ עמד בדין ונתחייב על השן לשיקררו הוי כמי שנסתחרר מעיקרא, תדע דכתב הרשב"א ו"ל דיש רוצים לפרש באמת שעמד בדין על השן קודם שהפהו עין רק שיש מפרשים דהעמדה בדין דאח"כ משני לי' משוחרר למפרע, וא"כ לפי תירוץ השני של הרשב"א ו"ל מיושב קושיא הנ"ל, ויש לתמוה על הרשב"א דהוי לי' להכריח תירוץ הב' מפי' קושיא הנ"ל: אמנם נ"ל לומר עוד דבלא"ה יש לדקדק במה שאמר וסימא עינו פינן דעיקר קמש"ל דיצא לחירות בפשת הפאת השן מה נ"מ איזה הפאה שהפהו בו אח"כ הוי לי' לומר הפיל את שינו וחבל בו נותן לו חבלתו גם לישא דיוצא בשינו אינו מדקדק דפשיטא דיוצא לחירות בשן לכן נראה לי דעיקר פנונת התנא פאן אם הפהו שן ועין בבת אחת, ואל תתמה בזה שהרי באומר פל נכסי נתונין לה זכה בשיקרוור ובנכסים בבת אחת והכא נמי זוכה בעצמו ובנזקיו בבת אחת והכי איתא להדיא בב"ק פרק מרובה דס"ד דאי הפיל תרנוניהו ליפוק בתרנוניהו וקאמר עליה אמר קרא תחת שינו ולא תחת עינו ושינו ע"ש, והיינו ממש כמו שכתבתי או בהפהו שניהם תכ"ד דס"ד דניפוק בתרנוניהו קמש"ל דיוצא בשינו ותשלומין עבור העין, והא דאמרינן בירושלמי פרק זה הלכה ה' סימא שתי עיניו פאחת הפיל ב' שיניו פאחת יוצא בקו לחירות וכו' ע"ש, היינו דוקא ב' עיניו או ב' שיניו אבל שן ועין לא פדמוכח שהוא דמרובה להדיא עליה אמר קרא וכו' ועוד דפשיטא דש"ס דילן לית להו הקא וכן הרמב"ם לא זכר הירושלמי הזה, וס"ד דאמר שייצא ב"ח בעינו וישלם לו עבור שינו דדמי שן פחותים מדמי עין, קמ"ל דיוצא בשינו ונותן לו דמי עינו דיד העבד בזה על העליונה, שכל שחבל בו חבלה היוצא לחירות חשבינן לי' חבלה הפחותה הראוי' לצאת בה לחירות והיתר משלם לו: והשתא ניקח ג"כ דברי הרמב"ם ו"ל דבהלכות עבדים לא פא לבאר בענין מחוסר גט שיקרוור רק לאשמועינן הו דינא, וזה שכתב הפיל את שינו וסימא את עינו וכו' וכן פל פיוצא בזה, פנונתו דה"ה בכל ראשי אברים אם הזיקו קטן וגדול בבת אחת יעלה הקטן לחירות והגדול משלם, ונ"מ אם תפס או שרוצה לשלם בעצמו מספק היתר על שיקרוורו אומרינן לו דהחייב עליו בדמי עין: אבל בהלכות חובל

בא לומר לענין הספק אי מעונב גט שיחרור יש לו חבלה ומיירי שהיה העין אח"כ דבקה ג"כ בעיניו תפס, וזה שכתב שם הפיל את שינו ואח"כ סקמא את עינו, כנ"ל ברור, ודברי הרשב"א ז"ל בתירוץ א' תמוהין כנ"ל: בתוס' בד"ה ושור, יש רוצים כו' ור"ח אומר.

ולפעד"נ דשור לאו דוקא אלא אפי' עבד שנגחו שור שבתו בכלל נזק הוא דהא נזקו ממונו הוא פשורו ונחמורו ובנזקי ממונו מודה רבא דלא פטרינו ליה ונחשיב שפיר נזק פיון דאפחתי' מכספי' ושוה פחות ממה שהי' שוה קודם, והא דפריה הכא לרבא בחצי' עבד היינו מיום של עצמו דחשיב אדם ממש דלעצמו הוא ואין לו שבת בנגחו שור, אבל מיום של רבו דנזקי ממונא הוא מודה רבא דמשלם לו שבת גדולה דהיינו נזק, ובהכי ניחא ג"כ דמשני בהכהו אדם והרי מימרא מפורשת בנגחו שור, ולהנ"ל הכוונה נגחו שור יום של רבו לרבו וסיפא דיום של עצמו לעצמו בהכהו אדם, ולא חש לפרש דתליא בפלוגתא דאביי ורבא כנ"ל: והנה בין לפי מה שכתבתי כאן בין לפי מה שכתבתי לעיל בש"ס בדבור המתחיל בשהכהו אדם נוכל ליישב ג"כ כל פסקי הרמב"ם ז"ל הנ"ל התמוהין והוא דנודאי הו' איבעת אימא דקאמר מימרא הוא ומימרא לרבא לא ס"ל אין הכוונה דנגחו שור לא ס"ל מפח דאינו משלם רק נזק דא"כ היינו הו' דתירוץ ראשון דשור לא רק אדם רק הכוונה דנודאי הו' מימרא למשנה אחרונה קאי וס"ל דאפי' למשנה אחרונה עובד רבו יום אחד והיינו דקשיא ליה מהמית חצי' עבד דמשלם חצי' קנס לרבו למה לא יתחלק לימים וע"כ משום דלמשנה אחרונה מעשה ידיו לעצמו לכה חצי נודאי לעצמו וחצי קנס לרבו משום דמעונב גט שיחרור יש לו קנס דכסף שלשים יתן לאדוניו פתיב וכיון דמחוסר גט שיחרור אדון קרינו ביה אפי' אין לו במעשה ידיו פלוס אבל להו' מימרא דלעולם חולקין לימים א"כ ביום של עצמו יהא פולו לעצמו וביום של רבו לרבו ואהא משני דהכי דכלי' קרנא אין חולקין לימים רק שותפין בו והו' דנגחו שור בהכהו על ידו וצמתה ולרבא או בהכהו אדם או דלית ליה להו' מימרא פלל ולמשנה אחרונה מעשה ידו לעצמו והיינו דבעי בתר הכי לתירוץ בתרא דרבא לית ליה הו' מימרא רק למשנה אחרונה מעשה ידיו לעצמו מעונב גט שיחרור אי יש לו קנס ופשיט מהו' ברייתא דהמית דקתני חצי' קנס לרבו וחצי' ליורשיו מאי לאו למשנה אחרונה דמעשה ידיו הפל לעצמו ולמה יהא לו קנס וע"כ משום דמעונב גט שיחרור יש לו קנס ומשני לא למשנה ראשונה וכיון דעובד את רבו יום אחד אדון קרינו ביה ומ"מ אין לו הפל דכלי' קרנא אין חולקין לימים, ולפי זה היינו דוקא לפי מה דמסיק דלמשנה אחרונה מעשה ידיו לעצמו אז אי אפשר לאוקמא ברייתא כמשנה אחרונה רק אי נימא עובד את רבו יום אחד אבל אנו דקי"ל כהו' מימרא דנגחו שור דאפי' למשנה אחרונה עובד את רבו יום אחד ויום של עצמו לעצמו בהכהו אדם או כמו שכתבתי בגמרא דרבא לא פליג רק בהכהו אדם א"כ אפי' למשנה אחרונה אתיא הו' ברייתא דכיון דעובד רבו יום אחד אדון קרינו ביה ומ"מ לא שייך הפל לרבו ביום של עצמו דלא נחלקו בימים בכלי' קרנא כהו' דלעיל ומ"מ אדון הוא פיון דביום של רבו מעשה ידיו לרבו ובחבלה שותף לעולם הוי אדון גמור כמו למשנה ראשונה, והשתא כל פסקי הרמב"ם נכונים דפסק הו' דנגחו שור והביא דהכהו אדם וגם שור והיינו דביום של רבו אפי' שור וביום של עצמו באדם כמ"ש בתוס' או דלא פליג רבא בשור כמ"ש בגמרא ומעונב גט שיחרור אין לו קנס ומ"מ

בהמית פסק תצי קנס לרבו דכיון דעובד רבו יום אחד אדון גמור הוא, ומ"מ אף דלפי' זה עולין דברי הרמב"ם ג"כ יפה לא נתקרה דעתי רק כמו שכתבתי לעיל בש"ס מחמת שלא זכר הרמב"ם כלל דבעינן לא כלי קרנא פגון הפהו על ידו וצמתה ולפי מ"ש בש"ס ניתא הכל: בד"ה מאי לאו כמשנה אחרונה ולעיל לא בעי לאוקמא וכו'.

כל זה לפי שיטתם לעיל דלמשנה אחרונה מעשה ידיו לעצמו, אבל כבר בארנו לעיל שאי אפשר לומר פן וכל הסוגי' מתפרשת שפיר והיינו דלא אידכר לעיל משנה אחרונה וראשונה משום דבכל גוונ' מקשה ובה עלו פסקי הרמב"ם ו"ל לנכון ע"ש בד"ה חבלי בי' אחרני וכו' דמה לי קטלה פולה וכו' באמת שדברים הללו מוכרחין בסוגי' דמיימי סייעתא לקנס מחבלה אבל בענייני לא הבנתים כלל דבשלמא לענין קנס שאינו דבר התלוי בשונו' של עבד ואפי' אינו שנה למעשה ידיו פלום יש לו קנס בהא יש לומר דשייף לאדון מפת מעונב גט שיחרור אבל היא ניימא דיהא שייף לו חבלתו כיון דמעשה ידיו ונדאי אינו שלו ונהרי החבלה משתלמת בשונו' של העבד כפי מה שהוזק ממלאכתו וכיון שאין לו חלק לאדון במעשה ידיו היא יקבל דמי חבלתו וממילא בחבל בו בעצמו למה לא ישלם לו הא אפחתי' ממעשה ידיו דשלו הם ולא נתבאר לי בזה פי' מספיק: בד"ה הואיל אומר ר"ת וכו'.

לפי זה פשיטא דאסור בשפחה וכמו כן למ"ד צריף אסור בשפחה דהא הם מכריעין א"כ עכ"פ בשאר אברים ס"ל ממש כמ"ד צריף דאל"כ לא הוי הכרעה ועמ"ש בסמוך בדברי התוס' בד"ה מעונב: בד"ה מעונב גט שיחרור וכו' והכא איירי כו'.

עיינו מהרש"א מה שתמה על מהרש"ל ודבריו תמוהין אם לא שנדחוק דכוננתו כיון דלא מהני קידושין לחצי ב"ח ומחמת שיחרורו מהני הוי חצי ב"ח ג"כ קנני פספו ויכול לאכול תרומה אבל הוא תמוה דפשיטא דחצי' ב"ח אסור בתרומה לכ"ע ועוד דהיא פשוט מהך דכהנת שנתערב ולדה שאני התם דעכ"פ שניהם מותרין בתרומה, אבל כאן חצי ב"ח אין לו שייכות לתרומה כלל, ואולי פוננת התוס' דהך פולה סוגיא דהכא בח"ע וחצי' ב"ח משתעי דאסור בשפחה ממילא הך אבעיא ג"כ בגוונא דאסור בשפחה כמו חצי עבד דאיירי בי' והיינו ביוצא בשן ועין דאסור בשפחה כמ"ש לעיל, עיינו במשנה למלה פ"ט מהלכות תרומות שהניח דברי הכ"מ בצ"ע ונעלם ממנו סוגיא דכריתות שהביאו התוס' כאן: בד"ה הרי אלו אוכלין בתרומה, והא דאמרינן וכו' הא אמרינן כו'.

דבריהם תמוהין לכאורה, דבהדיא מבואר פרק נושאין כה ומה ס"ד להקשות, ונראה לי דס"ד דוקא בעשרה פהגים הוי רק אסמכתא משום דפשיטי' דקרא פלהו פהגים פחד חשיבי והפוננה שיהא נדאי פהו, אבל בעשרה פהגים כיון דעכ"פ מיוחס אחר פהו מדאורייתא סגי בכה אבל היכי דאינו מיוחס אחר פהו כלל הוי מדאורייתא, ועל זה תירצו דאפי' בכה"ג לא הוי רק אסמכתא מדקאמר התם זרעו מיוחס אחריו דרבנן ש"מ דכולה דרשא דרבנן, ועל זה תירצו עוד דהכא שנולדו ואח"כ נתערבו שאני: אף בעיקר דבריהם [מלבד מה שנתראה לי דהכל באב הדבר תלוי שידע שיש לו בן פהו אף שאינו מפירו, אבל הכא האב יודע רק אינו מפיר, אבל בלא"ה] נראה לי דלא דמי כלל להתם דדוקא אם בא לאכול תרומה מצד פהוננה דוקא בעינן מיוחס אחריו אבל כאן מצד פהוננה מיוחס הוא רק אתה חושש שהוא עבד פהו ומצד עבד לא בעינן מיוחס הלקף אוכל במה

נפֿשֶׁה אַם הוּא פֿהן הָרִי יִדְעֵנוּ שֶׁל מִי הוּא וְאִם אֵינוּ פֿהן רַק עֶבֶד יְכוּל לְאַכּוֹל וְאֵינוּ צָרִיף לְהִיּוֹת מִיִּנְחָס מִשָּׂא"כ בְּעֶשְׂרֵה פְּהָנִים דָּאָפִי' מִצַּד פְּהָנֵה אֵינוּ יְדוּעַ מִי אֲבִיו וְדוּק: בְּגִמְרָא עֶבֶד שְׂמֵכְרוּ רַבּוּ לְקַנְסֵי וְכו' תִּיבְעֵי לַר"מ וְכו' יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּהָא לְעִיל בְּעֵי בְּמַעְנוֹכָב גִּט שְׂיִחְרוּר אִי יֵשׁ לוֹ קַנְס דְּכִינּוּן דְּלִית לִי בְּגוּנֵי' פְּלוּם לְאוּ אֲדוּן הוּא, א"כ הֵכָא נְמִי פִּינּוּ דְּלִית לִי פְּלוּם לְאוּ אֲדוּן הוּא, וְאִי דְּנִימָא דְּהַקְנָס לְרַבּוּ רֵאשׁוֹן וְהוּא מִפְּתַח רַבּוּ רֵאשׁוֹן קֵאָתִי, א"כ פִּינּוּ דְּאִין הַקְנָס לוֹ בְּעֶצְמוֹתוֹ הָרִי לֹא קִנְהָ הָעֶבֶד רַק הַקְנָס וְהַזֵּר לֹא הָוִי רַק פִּירוֹת דְּקָל דְּלִכ"ע לֹא קִנְיָ כַּמ"ש הַתּוֹסֵ', וְעוֹד לְמָה לֹא בְּעֵי בְּנִיזְקִין דְּהָא ד' דְּבָרִים שְׂיִיף לְרַבּוּ, וְעוֹד לְמָה לֹא נִקְטַ צַד הַשְּׂנִי לַר"מ דְּכָאן קִנְהָ אִפִּי' לֹא עֲבִידִי דָּאָתִי, וְכַמוֹ כֵּן לְהִיפּוֹף לְרַבְּנָן הָוִי לִי לֹא מֵרַח הַצַּד דְּלֹא קִנְהָ וְכַמ"ש הַתּוֹסֵ' לְחַלְקֵי דְּשִׂאנֵי פִּירוֹת הַיּוֹצְאִין מִגּוֹפּוֹ: הַלְּפָּה נִרְאָה לִי דְּהָא אֲבַעֲנִי דְּהָא לֹא מְדָבֵר שְׁלֵב"ל מִיָּרִי רַק מְסַפֵּק לִי פְּהָא בְּעֵי דְּלַעֲלֵל אִי נִימָא פִּינּוּ דְּרַבּוּ רֵאשׁוֹן שְׂיֵשׁ לוֹ זְכוּת בְּכָל הָעֶבֶד יֵשׁ לוֹ קַנְס יְכוּל לְמַפְּנֵר זְכוּתוֹ בְּקַנְס לְזָה דְּאוֹתוֹ קִנְיָ שְׂיֵשׁ לוֹ בְּעֶבֶד לְקַנְס הוּא מְכָרוּ לְזָה וְנִכְנַס תַּחֲתָיו וְלֹא דְּמִי לְמַעְנוֹכָב גִּט שְׂיִחְרוּר דְּאִין לְשׁוּם אָדָם זְכוּת בּוֹ אֲבָל הֵכָא דְּרַבּוּ רֵאשׁוֹן יֵשׁ לוֹ זְכוּת בּוֹ יְכוּל לְמַכְרוֹ לְזָה לְקַנְס וּמִיָּקְרִי שְׂנִי אֲדוּנִי בְּמַקּוּמוֹ, אוּ דִּילְמָא פִּינּוּ דְּרַבּוּ שְׂנִי לִית לִי שׁוּם זְכוּת בּוֹ לֹא מִיָּקְרִי אֲדוּן וְאִין לוֹ קַנְס וְגַרְע מְמַעְנוֹכָב גִּט שְׂיִחְרוּר דַּס"ד פִּינּוּ דְּצָרִיף מִיָּנִי' גִּט שְׂיִחְרוּר אֲדוּן מִיָּקְרִי אֲבָל רַבּוּ שְׂנִי פֶּאן דָּאָפִי' גִּט שְׂיִחְרוּר לֹא בְּעֵי מִיָּנִי' לְאוּ אֲדוּן הוּא פְּלִל: וְלִפִּי שְׂהוֹקֶשֶׁה לוֹ דְּמָה נְפִיקָא מִיָּנֵה בְּאַבְעֵי' זוֹ דְּלַר"מ אִפִּי' תִּימָא דְּלֹא קִנְהוּ הַשְּׂנִי מ"מ נוֹטֵל הַקְנָס מִפְּתַח מַה שְׂקִנְהוּ מְרַבּוּ רֵאשׁוֹן וְאַפִּי' אֵינוּ הָאֲדוּן רַק מִפְּתַח רֵאשׁוֹן הוּא בָּא, וְעַל זֶה קֵאָמַר דְּלֹא פְּלִיג ר"מ רַק בְּעֲבִידִי דָּאָתִי אֲבָל בְּלֹא עֲבִידִי דָּאָתִי לֹא, וְהַשְּׂמָא הֵכָא אִי נִימָא דְּלֹא קִנְהָ הָעֶבֶד פְּלִל רַק הַקְנָס נוֹטֵל מִפְּתַח רַבּוּ רֵאשׁוֹן א"כ הָרִי לֹא קִנְהָ רַק קַנְסֵי שֶׁל עֶבֶד וְהָוִי מְמַשׁ פִּירוֹת דְּקָל וּבְעֵינּוּ עֲבִידִי דָּאָתִי אִפִּי' לַר"מ, וְאִין פֶּאן מְקוּם לֹא מֵרַח רַק דְּמִיָּקְרִי אֲדוּן, וְשִׁפִּיר מְבַעֲנִי לָן אִי מִיָּקְרִי אֲדוּן אוּ לֹא פִּינּוּ שְׂאִין לוֹ זְכוּת בְּעֶבֶד פְּנ"ל, וְכַמוֹ כֵּן לְרַבְּנָן ס"ד דְּמָה בְּכָף דְּקִנְהָ הָעֶבֶד מ"מ הַקְנָס הָוִי דְּשֵׁלֵב"ל וְלֹא מְהִי לְרַבְּנָן, וְעַל זֶה קֵאָמַר דְּבִדְקָל וּפִירוֹתָיו מוֹדוּ רַבְּנָן, הַלְּפָּה אִי מִיָּקְרִי אֲדוּן קֵאָי עֶבֶד וְקֵאָי שׁוֹר וְיֵשׁ לוֹ קַנְס, רַק הָא גּוֹפָא מְבַעֲנִי לָן אִי מִיָּקְרִי אֲדוּן כַּה"ג שְׂאִין לוֹ זְכוּת אַחַר אוּ לֹא, וְהַשְּׂמָא אִי מִיָּקְרִי אֲדוּן לִכ"ע קוֹנְהָ וְדָאִי וְאִי לֹא מִיָּקְרִי אֲדוּן לִכ"ע לֹא קִנְיָ, וְהִיָּינוּ דְּלֹא אִיִּדְכֵר צַד הַשְּׂנִי לַר' מֵאִיר וְרַבְּנָן דְּמִיָּלְתָא דְּפִשְׁטָא נִקְטַ אֲלֵיבְיָהוּ וְלֹא סְפִיקָא רַק הַסְּפִיק דְּלֹא קִרְיָנוּ בִּי' פְּסָף שְׁלֵשִׁים שְׁקָלִים יִתָּן לְאֲדוּנָיו פִּינּוּ דְּלִית לִי שׁוּם זְכִי' בִּי' רַק רַבּוּ רֵאשׁוֹן פְּנ"ל, וְכַמְדוּנְמָה לִי שְׁפָרוּ בְּזָה כָּל הַקְּוִשִׁיּוֹת וְכָל מַה שְׂעַמְעָמוּ הַמְּפָרְשִׁים ו"ל בְּזָה: בְּתוֹסֵ' בַּד"ה עֶבֶד שְׂמֵכְרוּ רַבּוּ וְכו' דְּלֹא דְּמִי לְפִירוֹת דְּקָל כו'.

עִמְהָרַש"א מַה שְׂתַּמָּה עַל מְהַרְש"ל וְגַרְיִס לְדְּקָל לְפִירוֹתָיו וּבְאַמַּת דְּבָרֵי מְהַרְש"ל בְּרוּרִים דְּוַדָּאִי יֵשׁ לְתַמּוּהָ דְּלְמָה לְהוּ לְחַלְקֵי בֵּין יוֹצֵא מִן הַגּוֹף הָוִי לְהוּ לְחַלְקֵי בְּעֲבִידִי דָּאָתִי הַמְּנוֹזְפֵר בְּש"ס, וְאִי דְּפִשְׁטָא לְהוּ דְּבִדְקָל לְפִירוֹתָיו לֹא בְּעֵינּוּ עֲבִידִי דָּאָתִי א"כ לְמָה חִיָּלְקוּ בְּהָא בְּש"ס פִּינּוּ דְּכָאן הָוִי דְּקָל לְפִירוֹתָיו, וּבְרוּר דְּכָף פְּנוּנְתָם דְּבָהָא גּוֹפָא מְסַפֵּק לָן אוּ פֶּאן הָוִי דְּקָל לְפִירוֹתָיו אוּ מִשׁוּם דָּאֵינוּ יוֹצֵא מִגּוֹפּוֹ לֹא הָוִי רַק פִּירוֹת דְּקָל דְּלֹא שְׂיִיף לֹא מֵרַח דְּבִכְלָל הָעֶבֶד יֵשׁ הַקְנָס פְּמוֹ הַפִּירוֹת בְּדְקָל בְּכַח וְכִינּוּן שְׂאִין הַקְנָס בְּכַח הָעֶבֶד פְּלִל אִין זֶה רַק מְכִירַת הַקְנָס בְּלִבָּד וְהָוִי פְּמוֹ פִּירוֹת דְּקָל, וּבְהָא שְׁפִיר מְחַלְקִינוּ בֵּין עֲבִידִי דָּאָתִי, וְהִיָּינוּ דְּקֵאָמְרִי דְּלֹא דְּמִי לְפִירוֹת דְּקָל דְּלֹא עֲבִידִי דָּאָתִי רַק לִפִּי שְׂיֵשׁ לֹא מֵרַח דְּכָאן הָוִי דְּקָל

לפירוטיו הנזכרו לומר דאינו יוצא מגופו אבל לא שייך לומר דלכה לא דמי לדקל לפירוטיו משום דלא עבידי דאמי דאי יש לחלק בכה מה צורה לחלק בין צא מגופו, ועוד דבדקל לפירוטיו אין לחלק בכה כלל פניו שאינו קונה רק הדקל והוא ישנו בעולם וז"ב, אבל כבר נתבאר עיקר פי' הסוגיא לעיל בגמרא: דף מ"ג ע"א בגמרא והא חזי למיקם קמי'.

קשה הא בלאו הכי יש להקשות בברייתא גופא הכי ומאי ענין זה להך פישטות דהכא ועוד דהא שום אדם לא יקנה אותו פניו דנהיג פריסי' לא שנה דאל"כ תיקשי בלא"ה הא יכול למכרו לגמרי כמ"ש התוס' והרשב"א: לכו נראה אף שרש"י ז"ל פי' במה דמוקי בעבד טריפה דהנוגח טריפה פטור מן הקנס, ואני לא ראיתי ברמב"ם ז"ל דבר זה כלל שיהא הנוגח טריפה פטור מן הקנס ולא הוזכר זה בשום מקום, לפיכך נ"ל דעיקר הפוננה הכא שפל שאינו ראוי לשום תשמיש כלל לאו אדון הוא ואין לו קנס כמו מעופב גט שיתחורר ואף דמבעי' לן מ"מ ליפא למיפישט הכא דאיפא למימר דאין לו קנס] רק דס"ד שאין לה עבד שאינו ראוי לתשמיש קצת, ואף דבשביל זה לא מיקרי שנה פסא שאין ראוי למכרו דנהיג פריסי' לא שנה מ"מ כל שיש לאדון שום זכות בו לתשמיש יש לו קנס ויכול למכרו לקנס, ואהא משני בעבד טריפה דאין יכול להשתמש בו כלל ואהא קשי' לי' הא חזי למיקם קמי' ונהי דלא חזי בשביל זה למכרו אבל אפתי יש לו קנס דאדון הוא ויכול למכרו לקנס, ומשני במגנול ומנפה שחין דאינו ראוי לשום תשמיש וממילא אין לו קנס דלא מיקרי אדון, כנ"ל: בתוס' בד"ה מי איפא עבדא כו' דלא ימצא קונים וכו'.

קשה מאי קאמר והא חזי למיקם קמי' דהא לא ימצא קונים לזה, וליפא למימר דחזי למיקם קמי' עצמו ומיקרי בזה שנה פסא א"כ תיקשי מאי קאמר מי איפא עבדא וכו' תיקשי לי' לדידי' אפי' אינו יכול למכרו הא שנה לעצמו לקנס ומיקרי שנה פסא.

אבל באמת לק"מ דדוקא לקנס פניו דאין לו עכשיו שום הנאה רק פשינגח לא מיקרי שנה פסא דהא אין לו כלום ומי יימר דמינגח אבל אי יכול למכרו יוכל להשיג עכשיו פסא עבורו מאחר אבל הנאה דלמיקם קמי' חשובה הנאה לדידי' עכשיו והני שנה פסא אף שאינו יכול למכרו אף לפי מה שפתיבתי בש"ס בלא"ה גיחא, והנה הרשב"א בחידושי' הקשה הא יכול למכרו כהך דריש המפקיד שעה אחת סמוך לגיחה, ולפי תירוץ התוס' השני דכל שנראה דעיקר המכירה לקנס אינו מכור גיחא דס"ס עיקר המכירה לקנס הוא, גם לפי מה שפתיבתי לעיל דהאי לאו אדון הוא פניו שאין לו שום זכי' בו רק לקנס א"כ אפי' בכה"ג פניו שלא יהא זכות רק לקנס לאו אדון הוא ולק"מ, ודוק: בגמרא ואת"ל המקדש חצי אשה אינה מקודשת דשייר בקנינו והא עבד לא שייר בקנינו כו'.

משמע דהפוננה לפי שאינו יכול לקדש רק לחצי' ב"ח שלו, וכן מוכח מדברי התו' שפתיבו דהני מצי למימר איפא והינינו דאפי' את"ל התקדשי לחצי' אינה מקודשת דשייר בקנינו אבל עבד לא שייר: איברא דקשיא לי היאך קאמר והאי עבד לא שייר דמשמע דאי הני שייר אינה מקודשת והא השתא נקטינו דהתקדשי לחצי' מקודשת ולא איכפת לן לפי דחזי' לכולה וא"כ אי הי' יכול לקדש לכולו ודאי מקודשת והיאך קאמר לפי דלא שייר.

גם לישנא דשייר בקנינו לא שייה פלל בעבד דהא האשה היא הקנינו וקידשה פולה ואפי' בישראל שקידש לחצ'י לא שייר פלום, תו קשיא לי פיון דבעבד הכא סלקא בתיקו מ"ש דבחצ'י שפחה בסמוך פשיטא לן דהוי קידושין מפח דלא שייר בקנינו, ואי נימא דבאמת היינו הך מ"ש דנקט לה בחצ'י שפחה, ועוד דהוי לי' לומר מה הוי עלה ר"ח אומר מקודשת ומדנקט לה בפני עצמו ש"מ דלא דמי להדדי ולכאורה היינו הך דלא שייר בקנינו וכו' ה"ר"א ש"פסק בעבד ספק ובשפחה ודאי וכו' הרמב"ם, ויש להבין מ"ש, ובאמת שפכר פתבתי בחידושי לא פמה סברות לחלק בזה אבל מ"מ רואה אני עכשיו לפ' עיקר סוגיא זו בפשיטות ויתנישב הפל לנכון: והוא דשם בקידושין קאמר רבא הנה תרתי במקדש לחצ'י מקודשת וחצ'ייה מקודשת לי אינה מקודשת ופריה עלי' אבני מ"ש חצ'י אשה דלא דכתיב אשה ולא חצ'י אשה איש נמי הא כתיב איש ולא חצ'י איש וקאמר עלה הכי השתא איתתא לבי תרי לא חזי' כו', ולכאורה יש להקשות דיש לחלק בפשיטות דבאשה אי נימא דמקודשת חצ'י תרי נשאר בה עוד מקום תפיסת קידושין לאחר נהרי גרע מקידושיו ממה שהי' מקדשה פולה ואיתתא לבי תרי לא חזי' לכה אינה מקודשת שאם תהא מקודשת חצ'י ע"כ תופסין גם קידושין של אחר וזה אי אפשר אבל באיש המקדש לחצ'ו במה נגרעו הקידושין מאם הנה מקדשה לכולו הא ס"ס יכול ליקח הרבה נשים ולא נתקדשה יותר באמרו התקדשי לכולו ממה שהיא מקודשת עכשיו לחצ'ו ואין צורך לומר דדנין דנתפונן לכולו רק שישא אחרת, אבל באמת הפוננה התם משום דלא איתברר לן טעמא דהנה תרי דינים אי מצד הסברא או מקרא, ואי נימא דמקרא דאשה ולא חצ'י אשה ילפינו לה א"כ ממילא ע"כ איש ולא חצ'י איש ולא מהני מה דלא גרע מקידושי' דס"ס חצ'י איש לא, ועל זה אמר אבני דמ"מ מהני באיש דנתפונן באמת לכולו רק שישא אחרת: אבל הכא קא מבצע' לי' בהא גופא, והיינו דקאמר את"ל התקדשי לחצ'י מקודשת ונלמוד מינה דחצ'י איש לא איכפת לן פלל ואהא קאמר דאינה ראי' לעולם דחצ'י איש לא ושאי התם דלא הוי חצ'י איש דכיון דחז'י' לכולה באמת קידש לכולה רק שישא אחרת כמו שפירש"י אבל הכא דהוי חצ'י איש לא ונהדר בעי למקפשט מחצ'יה מקודשת לי להיפה דחזינו דאמרינו אשה ולא חצ'י אשה וה"ה איש ולא חצ'י, וע"כ דלכה התקדשי לחצ'י מקודשת דחז'י' לכולה ש"מ דעבד לא ודחי דדילמא לאו משום דכתיב אשה ולא חצ'י אשה, רק טעמא דבאשה לא מהני דשייר בקנינה ואי נימא דמקודשת יתפסו בה גם קידושין של אחר בחצ'י הנשאר ונהרי גרע בקידושיו ממה שהי' מקדש פולה משא"כ להיפה באיש לא נגרעו הקידושין בחצ'ו מלכולו דלא שייר בקנינו פלום וממילא עבד נמי פיון דלא שייר בקנינו מקודשת דחצ'י אשה וחצ'י איש לא איכפת לן פלל רק הפל בשייר בקנינו תלוי, והך שייר בקנינו לא על חלק העבדות קאי רק פל איש שקידש לחצ'ו לא שייר בקנינו ועבד נמי לא שייר אבל אי נימא באשה משום ולא חצ'י אשה א"כ עבד נמי ולא חצ'י איש ואין לחלק בשייר בקנינו רק איש שאני דמקדש לכולו רק שישא תרי משא"כ עבד, ונשאר הדבר בספק: והיינו דנקט בטר הכי בחצ'יה שפחה דמקודשת דבין אי מקרא דאשה ילפינו לה או מסברא ס"ס אמרינו דוקא בהך גוונא דשייר בקנינו שהניח מקום תפיסת קידושין אבל בחצ'י שפחה שלא הניח מקום תפיסת קידושין לא הקפידה תורה אבל באיש אי מקרא ילפינו ע"כ לא תליא בתפיסת קידושין דהא לעולם לא שייר בקנינו ומ"מ פתיב קרא איש ולא חצ'י איש, ואין ללמוד

בְּזֶה אִשָּׁה מֵאִישׁ וְלֹא אִישׁ מֵאִשָּׁה דְּהָא בְּקִידוּשֵׁין שָׁם מְשַׁמַּע דְּאִי לָאו דְּכִתִּיב אִישׁ וְאִשָּׁה
לֹא הָוֵי יִלְפִינָן אִשָּׁה מֵאִישׁ וְלֹא אִישׁ מֵאִשָּׁה רַק פִּינּוּן שְׂאֵנוּ דּוֹרְשֵׁין אִשָּׁה וְלֹא חֲצִי ע"כ אָנוּ
מְוַכְרְחִין לְדִרְוֵי אִישׁ וְלֹא חֲצִי אֶבֶל כָּל חַד וְחַד פְּדִינָנִי, כֵּן נִרְאֶה לִי: וְדַע שְׂיֵישׁ לְדַקְדָּק
בְּכָאן דְּמֵאִי קָא מִבְּעֵי לִי הָא הָוֵי קִידוּשֵׁין שְׂאֵין מְסוּרִין לְבִיאַה דְּצַד עֲבָדוֹת פּוֹגַע בְּאַשְׁת
אִישׁ וְהָוֵי אֵין מְסוּרִין לְבִיאַה ע"י הַקִּידוּשֵׁין וְגַם מְגַדֵּר עֲרִיוֹת דַּא"א, וְלִיכָא לְמִימַר דְּדוֹקָא
אִם ע"י הַקִּידוּשֵׁין אֵין מְסוּרִין אֶבֶל הֵכָא בְּלִי הַקִּידוּשֵׁין לֹא נִמְסַר לְבִיאַה מִפְּחַ לֹא יְהֵא
קִדְשׁ מ"מ לֹא מִבְּעֵי לְדַעַת הֶרֶמְב"ם דְּלֹאוּ לֹא יְהֵי קִדְשׁ לֹא קָאֵי עַל עֶבֶד וְשִׁפְחָה כְּדַעַת
אוּנְקָלוֹס רַק מְדַרְבְּנָן אֶסוּר פְּשִׁיטָא דְקִשְׁוָה פְּנ"ל, אֲלֵא אִפִּי אִי נִימָא דְלֹאוּ זֶה דְּאוֹרְיָתָא
מ"מ פִּינּוּן דְּבְלִי קִידוּשֵׁין אֵינוּ רַק לָאו וּמַחֲמַת הַקִּידוּשֵׁין נַעֲשִׂית עֲלֵיו עֲרֻנָה דַּא"א בְּנֻדְאֵי
הָוֵי בְּכֻלָּל שְׂאֵין מְסוּרִין לְבִיאַה, תַּדַּע דְּחִיבֵי לְאוּיִן לֹא הָוֵי אֵין מְסוּרִין לְבִיאַה ש"מ דְּעֵיקַר
אֵין מְסוּרִין הוּא מִפְּחַ אֶסוּר עֲרֻנָה וְזֶה נִתְחַדֵּשׁ ע"י קִידוּשֵׁין הִלְלוּ, וְאוּלַי הֵךְ אֲבַעְיָא בְּאַמַּת
לְמ"ד דְּהָוֵי קִידוּשֵׁין אִף דְּרַבָּא מְשַׁנֵּי עֲלֵהּ רָאוּי לִיטְוֹל מְשׁוּם דְּלִדְיָדֵי נֻדְאֵי קִשְׁוָה בְּרִיָּתָא
דְּהַמִּית, וְאֶפְשָׁר דְּמַהֲאֵי טַעְמָא נְקֻט בְּפִשְׁטוֹת רָאוּי לִיטְוֹל וְלֹא דְלִמָּא רָאוּי לִיטְוֹל פִּינּוּן
דְּסִפְיָא הוּא וְלִהַב"ל נִיחָא, וּמַהֲאֵי טַעְמָא נְקֻט אַח"כ בְּשִׁפְחָה דְּאִף דְּהֵתָם לֹא שְׂיֵיף אֵין
מְסוּרִין מ"מ אֵינָה מְקַוְדָּשֶׁת, וְאֶפְשָׁר לִזְמַר עוֹד דְּכַה"ג לֹא הָוֵי אֵין מְסוּרִין לְבִיאַה פִּינּוּן
דְּמַצַּד הַקִּידוּשֵׁין שְׁל צַד חִירוֹת מְסוּרִין הֵן לְבִיאַה רַק מַצַּד עֲבָדוֹת שְׁלֹא חָלָה בְּהֵם קִידוּשֵׁין
אֵין מְסוּרִין בְּכַה"ג לְכ"ע הָוֵי קִידוּשֵׁין, וְצ"ע: שָׁם כּוֹפֵר הוּא וְאֵר"ל כּוֹפֵר אֵינוּ מְשַׁתְּלֵם
אֲלֵא לְאַחַר מִיתָה יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּמְשַׁמַּע דְּמַקְנָס לֹא קִשְׁוָה לִי דְקִנְס מְשַׁתְּלֵם מַחֲזִיִּים וְהָא
אִפִּי אִי קִנְס ג"כ לֹא מְשַׁתְּלֵם רַק אַחַר מִיתָה מ"מ לֹא קִשְׁוָה מְקַנְס דְּבוֹתָן חֲצִי קִנְס לְרַבּוּ
אַחַר מִיתָה שְׁל הָעֶבֶד וּמַה זֶה דְּדִיִּיק וְקָאֵמַר כּוֹפֵר הוּא, וְאֶפְשָׁר דְּאִי קִנְס ג"כ אֵינוּ מְשַׁתְּלֵם
רַק אַחַר מִיתָה קִשְׁוָה מְקַנְס ג"כ דְּכִינּוּן דְּקַתְּנֵי נוֹתָן חֲצִי קִנְס לְרַבּוּ וְחֲצִי כּוֹפֵר לִיּוֹרְשֵׁי
דְּהֵינּוּ נְפִשָׁי מְשַׁמַּע וְדֵאִי דְקִנְס דְּמַעֲיָקְרָא נְמִי מַחֲזִיִּים הוּא דְּאִי אַחַר מִיתָה שׁוֹב לִיכָא
כּוֹפֵר לִיּוֹרְשֵׁי דְמָנָא לִי: אָמְנָם מְלִשׁוֹן רִש"י ז"ל בַּד"ה וְעוֹד כּוֹפֵר הוּא וְכֵן בַּד"ה וְאֵין
לוֹ מְשַׁמַּע דְּמַפְרֵשׁ מִקְלָתָא דַּר"ל דְּכָל שְׁעִשְׂאוֹ טְרִיפָה אִף שְׁמַת אַח"כ לֹא מְשַׁתְּלֵם כּוֹפֵר
וְדוֹקָא וְהַמִּית בְּעֵינָן שְׁמַת תִּיכְף אֶבֶל כָּל שְׁלֹא הַמִּיתוּ תִיכְף רַק עֲשִׂאוֹ טְרִיפָה שׁוֹב לִיכָא
כּוֹפֵר וְלִפִּי זֶה בְּלֹאוּ הֵכִי נִיחָא דְמַקְנָס נְמִי קִשְׁוָה לִי פִינּוּן דְּלֹא הִרְגוּ רַק עֲשִׂאוֹ טְרִיפָה
לוֹלֵא דְקִנְס אִפִּי עֲשִׂאוֹ טְרִיפָה מְשַׁתְּלֵם דְּכִתִּיב בִּי נְגִיחָה וְלֹא מִיתָה כְּמוֹ שְׁפִירש"י: אִיבְרָא
בְּהַד סוּגְיָא דַּב"ק פֶּרֶק שׁוֹר שְׁנַגְזָה ד' וְה' דָּף מ"ב ע"ב מְשַׁמַּע לְהִדְיָא דְאַפִּי עֲשִׂאוֹ טְרִיפָה
מְשַׁתְּלֵם כּוֹפֵר אַחַר מִיתָה דְּהֵתָם קָאֵמַר טַעְמָא דַּר"ע דְּכּוֹפֵר אִשָּׁה לֹא יִרִית בְּעַל דְּהָוֵי לִי
רָאוּי דְּאֵינוּ מְשַׁתְּלֵם רַק אַחַר מִיתָה וְע"ש פִּירש"י דְּמְשַׁמַּע לְהִדְיָא דְּמַחֲזִיִּים אֵינוּ מְשַׁתְּלֵם
וְע"ש פִּירש"י בַּד"ה מ"ט וּבַד"ה וְהַמִּית, וְכֵן מְשַׁמַּע לְהִדְיָא מִתּוֹךְ דְּבְרֵי הֶרֶמְב"ם ז"ל שָׁם
שְׁלֹא זָכַר רַק דְּהַכּוֹפֵר מְשַׁתְּלֵם לִיּוֹרְשֵׁין שְׁל הַנְּהַרְג וְהֵינּוּ מְשׁוּם שְׂאֵין מְשַׁתְּלֵם רַק אַחַר
מִיתָה וְכּוֹפֵר אִשָּׁה לִיּוֹרְשֵׁי וְלֹא לְבַעַל נְאִי ס"ד דַּר"ל מְחַדֵּשׁ עוֹד דִּין אַחַר דְּצָרִיף שְׂיֵמִתָּנוּ
תִּיכְף פְּרָגַע אֶבֶל כָּל שְׁהַנִּיחוּ חֲזִיִּים רַק עֲשִׂאוֹ טְרִיפָה וְכַדּוּמָה אִף שְׁמַת אַח"כ מִהַכָּאָה זֹ
פְּטוֹר פְּשִׁיטָא דְּהָוֵי לִי לְהֶרֶמְב"ם לְהַבִּיאוֹ דְּהָא לִיכָא מֵאֵן דְּפְלִיג עֲלֵי דַּר"ל בְּזֶה וּמְזֶה
מוֹכַח לְהִדְיָא דְאַפִּי עֲשִׂאוֹ טְרִיפָה מְשַׁתְּלֵם כּוֹפֵר וְלֹא חִידֵּשׁ ר"ל רַק שְׂאֵינוּ מְשַׁתְּלֵם אוֹתוֹ רַק
אַח"כ כְּשִׁמַּת, וְלִפִּי זֶה מְלַבֵּד מַה דְּקִשְׁוָה לִיְשָׁנָא דְּכּוֹפֵר הוּא פְּנ"ל אֶבֶל בְּלֵא"ה יֵשׁ לְדַקְדָּק
דְּמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הֶרֶמְב"ם ז"ל דְּבְרוּצָת וְכֵן אִפִּי בְּעֶבֶד בְּדִין יוֹם אוּ יוֹמִים שְׁכָל שְׂאֵמְדוּהוּ

למיתה אפי' מת אחר שנה נהרג עליו א"כ משמע אפי' לא נעשה טריפה אחר הפאה זו כולל דטריפה שנה אינו חי רק כל שהפיהו מפה עד שנחלש מזה ומת אחר ימים רבים מאותה הפאה חייב א"כ פנפר נמי משלם כה"ג א"כ משפחת לה שנשתחרר אחר שהפיהו והוליד יורשין ואח"כ מת דמשלם פנפר ליוורשיו ממש (וכ"ש למ"ד טריפה יולדת וכ"ש אדם דאית לי' מזלא): לפיכך נראה לי דכל שבשעת שהפיהו לא היו לו יורשין ולא הי' ראוי ליוורשין כולל הלפך אם הי' ממית אותו אז לגמרי לא הי' מחוייב בכופר בשביל שלא עשאו רק טריפה אינו מחוייב שוב בכופר ונדוקא אי הנה הדין דהעושה טריפה מחוייב תיכף בכופר א"כ הרי נתחייב לו כופר וממילא יורשיו יורשין אותו אבל עכשיו דאמר ר"ל דאינו מחוייב רק אחר מיתה א"כ המיתה מחייבת אותו ולא מה שעשאו טריפה א"כ אי הנה מת תיכף אין עליו חיוב, בשביל שחי ולא מת רק אח"כ לא הטילה תורה עליו חיוב עוד, ועוד שמה שהוליד אח"כ יורשין הוא מפתח מה שנעשה ברי' חדשה וכקטן שנולד כמו שפירש"י לקמן בד"ה פקעי, א"כ בשעה שנגחו השור לא הוי בר חיובא כולל, דמחיים ליכא תשלומין ואחר מיתה אין לו יורשין, ומה שנעשה אח"כ ברי' חדשה עד שהוליד יורשין בשביל זה אין מחייבין כופר כיון דבשעה שנגחו לאו בר חיובא דכופר הוא כולל פנ"ל, ועמ"ש בסמוך: שם ראוי ליטול ואין לו.

יש לדקדק דבכתובות פירק שני דיני גזירות משני התם הש"ס זה גובה וזה ראוי לגבות ואין לו, ומקשה עלה רבא גופא שתי תשובות נחדא מינייהו דזה גובה וזה גובה קמני והכא משני רבא גופא ראוי ליטול ואין לו אף דנותן חצי פנפר ליוורשיו קמני, ודוחק לחלק בין לישנא דהתם להך דהכא: ואפשר לי לומר דנדאי עיקר קושית המקשן היתה דהוי ס"ל שכל שאין עליו חיוב פנפר בשעת נגיחה בשביל שהוליד יורשין אח"כ לא נתחייב מחדש דברי' חדשה הוא כמש"ל ופריק ראב"א בשעשאו טריפה ומקשה עלי' רבא ופריק הוא דראוי לגבות ואין לו הלפך הוי שפיר בר חיובא אף מעיקרא רק שאין לו הלפך פשהוליד אח"כ חייב בכופר ליוורשיו דחייבי' מיתלא תלי וקאי וכל שהוליד יורשין חייב לשלם להם וא"כ משפחת לה שפיר פנ"ל שאמדוהו למיתה ומת אחר שנה ובתוך כך הוליד יורשין שנשתחרר בינתיים הפל פנ"ל וצ"ע ובהכי ניהא: דמשני ראב"א בשעשאו טריפה ולא קאמר בפשיטות שאמדוהו למיתה ומת אח"כ דבהא ידע דאינו משתלם רק אחר מיתה אבל בעשאו טריפה ס"ד דהוי כמי שמת וחייב כופר תיכף ומקשה עלי' רבא דאפי' טריפה אינו משתלם רק אח"כ רק העיקר דבר חיוב הוא רק שאין לו: בתוס' בד"ה את"ל התקדשי לחציו מקודשת, וגבי אשה וכו' והוי מצוי למימר איפכא.

והקשה מהרש"א דא"א לומר כן לפירש"י דחזני' לכולה היינו אי נסיבנא אחריתי דלא שייך באשה ולק"מ, דנדאי עכשיו דנקט האמת אי אפשר לומר דחזני' לכולה רק כפירש"י דאל"כ רק משום דראוי' לכולו אפי' לא קידש רק חצי' בפ"א א"כ אשה נמי תהא מקודשת דחזני' נמי כולה, אבל לפום מה שבקשו התוס' שיאמר איפכא א"כ בהך את"ל דבאשה מקודשת ע"כ דכ"ש באיש וכן להיפך בהך את"ל באיש אינה מקודשת כ"ש באשה דאשה גריעה לעולם לקידושין מאיש א"כ שפיר יש לומר דחזני' כולה גם באשה ובאיש ג"כ הפנונה כה, ומה שהקשה דהוי להו להקשות שיאמר שני הצדדים בהתקדשי לחצני' ג"כ לק"מ דטפי קשי' להו דהוי לי' לומר את"ל בצד היותר רבותא דאפי' אי באיש אינה מקודשת הלא מקודשת וכו' להיפך דאפי' אי באשה מקודשת הלא, גם מה שפירש

הוא בתוס' הוא תמוה דהתוס' דקדקו בהדנ' וגבי אשה קאמר כו' והוי מצי לומר איפכא ש"מ דקושיתם שיאמר מה שאמר באשה באיש, ומה שאמר באיש יאמר באשה, וזה ברור גם נראה לי דעיקר קושית התוס' באמת לק"מ לפי מה שפירשתי לעיל דגבי עבד לא שיניך כלל שייר בקנינו, וכן באיש דעיקר שיור רק שמשיר באשה אבל כל שנתקדשה האשה לגמרי לא שיניך שיור אם כן ליכא למימר איפכא.

כמש"ל: ודע דמה שכתבו התוס' דהוי מצי לומר איפכא והיינו דבאשה מקודשת דחזי' כולה, כפונתם דחזי' להתקדש כולה אבל מה שמותרת כולה שלא בקידושין זה לא מעלה ולא מוריד כלל דאל"כ היכא פשיט משור שהמית חציו עבד דירושין מנא לי' דלמא התם שישא ממזרת דחזי' לכולו ושפיר תפסו בה קידושין ועוד דהא כתבו התוס' בסמוך דלכך אינו יורשו משום דלית לי' תפיסת קידושין בשום מקום וא"כ הא אית לי' תפיסת קידושין בממזרת וממילא אפי' בעלמא בנו יורשו וע"כ כיון דלא חזי' לכולו בקידושין לא מיקרי חזי' לכולו הן אמת שיש מקום לומר דשאני עבד דלעולם לא חזי' כלל לחצני' השני דאי יקדשה אתי צד עבדות ופוגע באשת איש, אבל בגוונא דאפי' אחר קידושין ג"כ מותר בצד השני.

אף דלא מהני בצד השני קידושין חזי' כולה מיקרי אבל באמת הא ליתא דהא אנו פאביי קי"ל דקידושין שאין מסורין לביאה הוי קידושין א"כ כיון דמעיקרא בלי קידושין חזי' כולה אף דלבתר הקידושין לא חזי' מחמת הקידושין לא גרע מקידושין שאין מסורין לביאה דהוי קידושין לפי מה שפירשו התוס' פ"ק האומר דהפוננה שעל ידי הקידושין לא נמסר לביאה ע"ש, וע"כ דמה דבעינו הכא חזי' לכולה אפי' לפי התוס' היינו דוקא דחזי' בקידושין והנה רואה פי מה שהקשה הרב בעל פ"י לקמן בגמרא דדילמא מאורסת לע"ע שאני דחזי' לכולה, דלק"מ דמ"מ לא חזי' להתקדש כולה, וז"ב: בד"ה ואי אמרת, תימא וכו' בנו מן הפנוי כו' עשרה פהנים ופירש אחד ובעל כו' ואפי' בנו ממזר מערנה כו' לא ידעתי מה בקשו בהך ראי' ראשונה מאחר דאפי' מערנה יורשו ואולי נתפוננו דלא נימא דכל שאין לו בה קידושין ממילא אין תולין הנלד בו לירשו שפא לאו אביו הוא וכשם שזינתה עם זה כך עם אחר והא דבנו מן הערנה יורשו היינו פשניסת לו בטעות וכדומה, אבל לא בזינתה, לזה הביאו מהך דעשרה פהנים דאפי' בפנוי' יורשו ואפי' בזנות והדר הביאו דאפי' היכי דלא תפסי קידושין יורשו פנ"ל בא"ד אין ורעו מתניחס אחריו כו'.

נראה לי דהיינו דוקא כהך דהכא בחצני' עבד הכא על בת ישראל אבל ממזר הכא על חצני' שפחה או ישראל הכא על חצני' שפחה וחסני' ב"ח אף דהיא אין לה תפיסת קידושין בשום מקום מ"מ הא חזינו בישראל הכא על השפחה ולדה כמותה אף דאין לה תפיסת קידושין בשום מקום ש"מ דמה דולדה כמותה לא תליא בתפיסת קידושין שפחה ואינו מטעם יחוס שהוא מתניחס אחר אמו רק מתניחס הוא במינו והוי עבד מכח מינו לא מחמת שמתניחס אחר אמו, א"כ בכה"ג דהיא חצני' ב"ח אי אפשר שיהא נמשך למין העבד בלחוד שהרי נולד מחצני' שפחה וע"כ דחצני' ב"ח וכיון דע"כ אין הנלד כולו עבד ממילא אי אביו ישראל ממזר הוי החצני' שלו ממזר אחר אביו דאביו יש לו תפיסת קידושין בעלמא ודוקא בבא על שפחה גמורה דהנלד נמשך אחר מין הפגום דהיינו עבד גמור אבל היכי דאי

אֶפְשֶׁר לְמִישְׁדֵי לִי בְּתֵר מִיַּן הַפָּגוּם לְגַמְרֵי מִמִּילָא חֲצֵי חִירוֹת שְׂבוּ נְמִשֶׁה אַחַר הָאֵב אֲבָל
בְּחֻצֵי עֶבֶד הַבָּא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּינּוּן דְּהוּא אֵין לוֹ תְּפִיסַת קִידוּשִׁין לֹא שְׂדִינּוּ לִי אֶבְתְּרִין
כָּלֵל וְהוּי הַפֵּל פְּאֵמוּ יִשְׂרָאֵל גְּמוּר כַּנְּל, וְעֵינֵן מ"ש לְעֵיל דָּף מ"א בְּתוֹס' בַּד"ה לִישָׁא
שְׂפָחָה לִישָׁב קוֹנְשֵׁית הַטּוֹרֵי אֲבָן בְּחִגְיָה בְּמִלּוּאִים, וְהִנֵּה תִירוּץ רֵאשׁוֹן בְּשֵׁם יֵשׁ לְפַקְפַק
לְפִי מַה שְׂפָתְבְּתִי לְעֵיל דְּחֻזְנִי לְכַוְלָה דְּנֻקָא עַל יְדֵי קִידוּשִׁין הוּא אֲבָל תִּירוּץ הַשְּׂנִי אֲמַת
לְפִי מַה שְׂפָתְבְּתִי כָּאן.

גַּם נִרְאֶה לִי אִפִּי בְּחֻצֵי עֶבֶד דְּנֻקָא לְעֵנִי יִרְוֶשָׁה לֹא חֲשִׁיב בְּנֻ אֲבָל קִינִים הוּא פְּרִי וְרַבִּי
שְׁהַרֵי הוֹלִיד בֵּן יִשְׂרָאֵל גְּמוּר הַמְּתִינְחָס אַחַר אִמּוֹ וְדֻנְקָא בְּהוֹלִיד עֶבֶד לֹא קִינִים פ"ו ר
דְּעֶבֶד שְׁהוֹלִיד אֵין לוֹ יַחַס וְאִינוּ יִשְׂרָאֵל כָּלֵל, אֲבָל הוֹלִיד יִשְׂרָאֵל אָף שְׂאִינוּ מְתִינְחָס
אַחֲרֵיו לִירְוֶשָׁה אֲבָל ס"ס הוֹלִיד בֵּן הַמְּתִינְחָס אַחַר אִמּוֹ וְהוּא יִשְׂרָאֵל גְּמוּר כַּנְּל, וּמַהֲאֵי
טַעְמָא לֹא הִקְשׁוּ הַתּוֹ לְעֵיל בְּחֻצֵי עֶבֶד עַל מַה שְׂאֲמָרוּ לִישָׁא ב"ח אִינוּ יְכוּל דְּאֶפְּלוּ יְכוּל
הַרֵי לֹא קִינִים פְּר"ו דְּאֵין לוֹ תְּפִיסַת קִידוּשִׁין וְאִינוּ מְתִינְחָס אַחֲרֵיו וְכִמוֹ כֵּן בְּמַה שְׁהִקְשׁוּ
דִישָׁא מְמַזְרֵת וְהָא לֹא קִינִים פְּר"ו וְע"כ כַּנְּל, וְאָף שְׂיֵשׁ לְדַחוּת דְּהַפְּנוּנָה לִישָׁא ב"ח אִינוּ
יְכוּל שְׂאֵי הִי יְכוּל וְהִי לוֹ בְּהַ תְּפִיסַת קִידוּשִׁין הִי מְקִינִים פְּר"ו, וְכֵן מַה שְׁהִקְשׁוּ דִישָׁא
מְמַזְרֵת הַפְּנוּנָה לְקִינִים שְׂבַת כָּל דְּהוּ דְּבָהָא סְגִי לְהוּ שְׂלֵא לְכוּף מ"מ נִרְאֶה לִי עֵיקַר כַּמ"ש:
ע"ב בְּגַמְרָא וְאֵין אֲנִי קוֹרָא בְּהַ אֲשֶׁת שְׂנִי מִתִּים בְּמַה נְפִשָׁה וְכו' וְאֵי קִידוּשֵׁי דְשְׂמַעוֹן כו'.

פִּי רַש"י דְּמִסְפָּקָא לִי אֵי חֲצֵי שְׂפָחָה שְׂנַתְּקַדְשָׁה מְקוֹדְשָׁתָא פְּפִלְוִגְתָּא דְּאִמּוֹרָאֵי דְלְעֵיל
וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק אִפִּי לְמ"ד מְקוֹדְשָׁתָא דְלֹא שְׂיִיר בְּקִנְיָנוּ מ"מ לְשְׂמַעוֹן נְמִי מְקוֹדְשָׁתָא
דְלֹא שְׂיִיר בְּקִנְיָנוּ דְכַבֵּר נְתַקְדְּשָׁה חֲצֵי וּמַה שְׂנַשְׂאָר בְּהַ לְקַדְּשׁ קִידְּשׁ, וְיֵשׁ לוֹמַר דַּס"ל
כַּמ"ש הַר"ן ז"ל פֶּרֶק הָאוֹמֵר דְלֹא אֵהָא סְמִיךְ רַק גְּזִירַת הַכְּתוּב הוּא דְקִרְאָה שְׂפָחָה
נְחַרְפַת לֵאשׁ, וְזֵהוּ דְנֻקָא בְּרֵאשׁוֹן אֲבָל בְּשְׂנִי לֹא שְׂיִיר זֶה וְאִינָה מְקוֹדְשָׁתָא כָּלֵל, וְעוֹד יֵשׁ
לוֹמַר דַּכָּה"ג לֹא מִיקְרֵי לֹא שְׂיִיר כִּינּוּן דְּמְקוֹדְשָׁתָא חֲצֵי לְאַחַר הַרֵי שְׂיִיר בְּקִנְיָנוּ תְּפִיסַת
קִידוּשִׁין לְאַחַר וּמַה נ"מ בְּמַה שְׂתוּכַל לְהַתְּקַדְּשׁ לְאַחַר אַח"כ אוֹ שְׂפָכֵר נְתַקְדְּשָׁה ס"ס כִּינּוּן
שְׂנַתְּפָסוּ בְּהַ קִידוּשִׁין גַּם לְאַחַר חֲשִׁיב שְׂיִיר בְּקִנְיָנוּ: אֲלֵא דְבַעֲיָקַר פִּי הַסּוּגְיָא נִרְאֶה לִי
בְּפִשְׁטוּת דְּנֻדָּאֵי ר"ח לֹא מְסַפָּקָא לִי בְּהָא אֵי חֲצֵי שְׂפָחָה וְחֻצְיָא ב"ח מְקוֹדְשָׁתָא דְהָא פָּסֵק
לְעֵיל הִכֵּי בְּפִירוּשׁ כַּמ"ש הַתּוֹס' וְכִמוֹ כֵּן מַה שְׂפִירְשׁוּ הַתּוֹס' דְּמִסְפָּקָא לִי אֵי גְמַרֵי אֵי
פִקְעֵי ג"כ לֹא נִהִירָא כָּלֵל כִּינּוּן דְּאַכְתִּי לֹא מִיִּתִי פְּלוּגְתִּיָהוּ בְּהָא כָּלֵל וְהוּי לִי לְאַתּוּיֵי הַךָ
פְּלוּגְתָּא מְעִיקְרָא וְהַדְר הַךָ דַּר"ח דְּהָכָא: אֲבָל לְדַעֲתִי הַפְּנוּנָה בְּפִשְׁטוּת שְׂלֵא בָּא ר"ח
בְּכַאֵן לְאַשְׁמוּעֵינּוּ אֲלֵא דְלֹא נִימָא כִּינּוּן דְּמְקוֹדְשָׁתָא חֲצֵי מִמִּילָא תּוֹפְסִין בְּהַ קִידוּשִׁין שְׂל
שְׂמַעוֹן וּמְקוֹדְשָׁתָא לְשְׂנִיָּהֶם וְהוּי אֲשֶׁת ב' מִתִּים קַמ"ל דְּלְשְׂנִיָּהֶם ע"כ אִינָה מְקוֹדְשָׁתָא דְּאֵי
קִידוּשֵׁי רְאוּבֵן קִידוּשִׁין ע"כ דְּקִידוּשֵׁי שְׂמַעוֹן אֵינּוּ קִידוּשִׁין דְּשְׂיִיר בְּקִנְיָנוּ קִידוּשֵׁי רְאוּבֵן
וְאֵי קִידוּשֵׁי שְׂמַעוֹן הוּי קִידוּשִׁין דְלֹא שְׂיִיר בְּקִנְיָנוּ כִּינּוּן שְׂהִיָּתָה מְקוֹדְשָׁתָא לְרְאוּבֵן חֲצֵי
אַ"כ ע"כ קִידוּשֵׁי רְאוּבֵן אֵינָם פְּלוּם דְּהָא שְׂיִיר קִידוּשֵׁי שְׂמַעוֹן וְעַכ"פ אֵי אֶפְשֶׁר שְׂתִּהָא
מְקוֹדְשָׁתָא לְשְׂנִיָּהֶם, וְהַשְׂתָּא שְׂאִינָה מְקוֹדְשָׁתָא לְשְׂנִיָּהֶם פְּלִיגֵי בְּהַ אַח"כ לְמִי מְקוֹדְשָׁתָא אֵי
גְמַרֵי אֵי פִקְעֵי וְר"ח יְדַע שְׂפִיר אֵי גְמַרֵי אֵי פִקְעֵי רַק דַּס"ד דְלֹא גְמַרֵי וְלֹא פִקְעֵי רַק
מְקוֹדְשָׁתָא לְשְׂנִיָּהֶם קַמ"ל דְּאֵי אֶפְשֶׁר שְׂהִיָּתָה לְשְׂנִיָּהֶם דְּאֵי מְקוֹדְשָׁתָא לְזֵה אִינָה מְקוֹדְשָׁתָא לְזֵה
וְכֵן לְהִיפּוֹד: אֵיבְרָא לְכוּלְהוּ פִירוּשֵׁי יֵשׁ לִי לְדַקְדָּק דְּקַאֲמַר אֵי קִידוּשֵׁי רְאוּבֵן וְכו' וְאֵי
קִידוּשֵׁי שְׂמַעוֹן דְּכָף הוּי לִי לוֹמַר אֵי קִידוּשֵׁי רְאוּבֵן הוּי קִידוּשִׁין קִידוּשֵׁי שְׂמַעוֹן לֹא הוּי

קידושין ואי קידושי ראובן לא הוי קידושין בנדאי לא הוי אשת ב' מתים ולמה תלה בקידושי שמעון ומזה מוכח להדיא דאפי' למ"ד פקעי קדושי ראובן אחר שנשתחררה היינו דוקא בנתקדשה לאחר אבל בלא נתקדשה לכ"ע לא פקעי קידושי ראובן הלכך פשבא לומר להיפך הוצרך לומר ואי קידושי שמעון הוי קידושין, אבל לפירש"י אי אפשר להלום לשון זה כלל דלא הוי לי' לומר רק אי קידושי ראובן הוי קידושין או לא ס"ס אשת ב' מתים לא הוי, ודוק, ועמ"ש בסמוך: שם וחוזה ונתקדשה לשמעון כו' עד שחופשה וחוזה ונתקדשה יש לתמוה לפירש"י דעיקר פלוגתיהו דבשיחרור נעשית פקטן שנולד ופקעי קידושין דמעיקרא מה צורך לומר שחוזה ונתקדשה לשמעון הא כל שנשתחררה פליגי למר גמרי ולמר פקעי ומה צורך לקידושין אחרים, ועוד דאי נימא דוקא שחוזה ונתקדשה אבל לא נתקדשה לכ"ע גמרו קידושי ראשון א"כ למה לי' לאוקמא שחופשה וחוזה ונתקדשה תיפוק לי' שלא נתקדשה לאחר דבהא לכ"ע גמרו והא נדאי ליפא למימר דבלי קידושין של אחר לא גמרי ולא פקעי דא"כ קשיא למ"ד גמרי דכי בשביל שננתקדשה לאחר גרע שייגמרו: ומה שנראה לי בזה לפי מה שאמרו בקידושין דף ז' דלכך במקדש חצי אשה אינה מקודשת ולא אמרינו קידושין פושטין בכולה משום דדעת אחרת מעכב, והשתא הכא הנה מהראוי לומר דתיכף שנשתחררה קידושין פושטין בכולה מעצמן דהא נתרצית היא להתקדש כולה רק דחצי שפחה לא הי' בת קידושין אבל בנשתחררה ממילא פושטין בכולה, וגדולה מזו נראה לי כיון דעיקר טעמא בחצי שפחה דלא שייך בקנינו אבל עכ"פ קידושה לאחר שתשתחרר לגמרי דאל"כ הוי חצי אשה כיון דאפי' לאחר השיחרור לא יהא לו רק חצי וע"כ דאח"כ גמרו לגמרי וממילא נראה לי שאין צריך לקדושה מחדש כלל דלא הוי דשלב"ל כיון שאין צריך קנין על חצי הנשאר דמעצמן פושטין בכולה רק שלא יעכב דעת אחרת וכאן שאין דעת אחרת מעכב ממילא פשנשתחררה מקודשת לגמרי: אמנם נראה לי שיכולה לחזור בה כיון שעדיין לא חלו הקידושין יכולה לעכב אף עכשיו רק דבדיבור אינה יכולה לחזור בה דאפי' לר"י דאמר חוזרת וקי"ל פנותי' היינו בקידושה אחר ל' דמעיקרא לא היתה מקודשת כלל רק דיבור בעלמא אתי דיבור ומבטל דיבור אבל פאן דחצי' ב"ח היתה מקודשת מעיקרא ועכשיו שחוזה מתבטל לגמרי דכיון דאי אפשר שיפשוטו בכולה דהיא מעכבת אף הראשונים מופקעין דחצי אשה היא ושייך בקנינו פנ"ל ולא אתי דיבור ומבטל מעשה, לכך בנתקדשה לאחר מעשה מבטל מעשה ופקעי קידושי ראשון לגמרי פנ"ל, ואף דבמקדש לאחר ל' אינה יכולה לחזור רק בתוך ל' לא אח"כ, לא דמי להכא, דהתם כיון שעברו ל' ולא חזרה ממילא נתרצית בקידושין הראשונים אבל פאן כיון דחוזה בדיבור לא מהני רק קידושין לאחר וזה לא הנה באפשר רק אחר השיחרור ועכ"פ כף הדין בשתקה ולא אמרה פלום הקידושין תלוין נתרצית בפירוש גמרו לגמרי לכ"ע ואין צריך קידושין מחדש פנ"ל דפושטין בכולה, נתקדשה לאחר ולא נתרצית קודם פקעי קידושי ראשון לגמרי דכיון שאינה רוצה שתתקדש לגמרי כלל אין פאן רק חצי אשה ולא מהני פלום וזהו למ"ד פקעי, ומ"ד גמרו ס"ל דכל שנשתחררה תיכף פשוטו בכולה כיון שפבר גילתה דעתה שהיא מתרצית לגמרי להתקדש לו רק צד שפחות מעכב וכל שאינו מעכב ממילא בדיבורה הראשון קיימא ופושטין בכולה ואפי' חזרה לא מהני כמו בחזרה אחר ל' דפרק האומר הנ"ל והיינו דקאמר שחופשה וחוזה ונתקדשה דאי

לא גתרצית בקידושין אחר שיקרוך בפירוש אפתי מיתלי תלי וקאי ואינו חייב מיתה ואין להקשות הא גבי בהמה של שני שותפין והקדיש חצי וחזר ולקחה והקדיש חצי לכ"ע בעינן הקדישה מחדש ולא אמרינן דגנפשוט בכולה אף דעכשיו אין דעת אחרת מעכב, הא ליתא, דהתם מעיקרא הנה דעת אחרת מעכב ונשארה מקודשת חצי ולרעות בעדר כמ"ש התוס' לכה גם עכשיו אין פושטין בכולה אבל פאן דלעולם לא הי' דעת אחרת המעכב וכבר גתרצית האשה קודם רק שלא היתה בת קידושין לכה פושטין בכולה בלי קידושין שנית פלל וכמ"ש התוס' בד"ה גמרו, פנ"ל ברור, ובזה עלו פהוגן פסקי הרמב"ם ז"ל בענין זה וכבר מבואר אצלי בקידושין לא"ה ע"ש: בתוס' בד"ה ואין אני קורא בה וא"ת והכא מה נפקא מינה כו' וזה לא שייך הקא.

לכאורה הפונה דהכא ע"כ דליכא רק חדא דאי איכא תרתי תיקשי באמת היא מתניבמת ללוי וכן פי' מהר"ם אלא שפייס דצ"ע דשם פתבו התוס' להדלי' דאפי' בחדא גזרינן אטו תרתי, ובאמת פוננת התוס' פשוט דבמה נפשך אי ס"ל בחדא גזרינן תיקשי באמת אפי' לא הוי אשת ב' מתים יש לגזור דס"ס בתרתי מפח ספק אי אפשר לייבם דמה נ"מ ספק קידושין או מאמר אדרבא מאמר גרע דאינו רק דרבנן וכאן הוי ספקדאורייתא וע"כ דבחדא לא גזרינן והכא בחדא א"כ לא שייך אשת ב' מתים, ולפי האמת דאשת ב' מתים דאורייתא ממילא יש לומר דבחדא נמי גזרינן והכא מדאורייתא מייירי רק בקושני' דאשת ב' מתים גופא דרבנן א"כ ע"כ דאפי' מדרבנן מתניבמת ללוי א"כ ע"כ דמייירי בחדא ולא גזרינן חדא אטו תרתי, וזה ברור: אמנם בעיקר פוננת התוס' נראה לי בפשיטות כה דדוקא התם שייך לגזור שאי אפשר לייבם חדא ואידך תצא בלא כלום דהא באמת הוי אשת ראשון בלבד פי מאמר לא קני דאורייתא פלל, אבל הכא אי מיקרי אשת ב' מתים והיינו דמקודשת לשניהם באמת א"כ אי מייבם חדא אידך יוצאה בלא כלום וכך הדין בכל שני יבמות הבאות מבית אחד דאחת מתניבמת, ושפיר קשיא להו דמה נפקא מינה אי לא הוי אשת ב' מתים, אפי' הוי אשת ב' מתים ולא ספק רק ודאי מקודשת לשניהם מ"מ מדאורייתא מותרת רק מדרבנן משום גזירה והכא לא שייך זה דיכול לייבם חדא ואידך תצא בלא כלום דהא באמת אשתו היא ופותרת חברתה כמו כל שתי יבמות, ואהא תירצו דכה"ג אי הוי אשת ב' מתים דאורייתא אסורה, ואין לומר דמ"מ יש לגזור בב' יבמות שפא מתניבם האחרת וזו תצא ונפיק יבמה דאחיו לשוק בלא כלום דחצני' של אחיו הוא, הא ליתא, דהא לא גזרינן התם רק דילמא חליץ לאידך ומייבם אח"כ אבל אי הנה יכול לייבם חדא ואידך תצא לא הוי גזרינן פלל, וגם זה ברור: בד"ה מה נפשך דמספקא לי' אי גמרי אי פקעי.

כבר פתבתי בש"ס דהעיקר הוא דבא לומר דלא אמרינן לזה פלגא ולזה פלגא וכל שהכריח דזה אי אפשר שתתקדש לשניהם ידע שפיר למי מקודשת לגמרי רק אי הנה מקום שתתקדש לשניהם הוי אמרינן דמקודשת לשניהם, ויתר הדברים בענין זה מבואר אצלי בא"ה ע"ש: בד"ה גמרו קידושין ראשון כו' לא הקדישה לא וכו'.

ולדעתי יש לחלק בפשיטות ג"כ דהתם לא הקדיש רק חצי שהי' שלו ומאיזה צד נימא שאי הנה שלו לגמרי הי' מקדיש כולה שפא לא רצה להקדיש רק דמי שווי' של חצי, הלכך אח"כ דחזר ולקחה צריך להקדיש חצי הנשאר מחדש, אבל הכא קידש כולה

ושנניהם נתרצו בקידושין רק שאין הקידושין חליו על חצי שפחות וכל שנשמתחרה ממילא פושטין בכולה ואין צריף קידושין אחרים פיון ושנניהם כפר נתרצו בכולה פן נראה לי: בגמרא א ואי ס"ד נפקי וכו' קשה הא בלא"ה יהי איה שיהי' תיקשי גימוסו של עבד אנמוסו דשדה, ואם נחלק בין עבד דהוא קנס לשדה דמדינא א"כ מאי מקשה בתר הכי זמן אדמו, ונראה לי דנדאי אין להקשות עבד אשדה דשאני עבד דקנסוהו כדמשני לבסוף כפירש"י רק הקא דמשני גימוסו זמן, קשי' לי' אי מטעם קנס שמה לא יפדנו, בלי זמן נמי נקנס' שמה לא יפדנו פלל, וע"כ דכל כמה שיכול לפדותו לא קנסינו לי' א"כ בזמן נמי, וע"כ דהזמן הוא שאם לא נפדנו יהא מכור מעכשיו לכה חשבינו לי' כמכור מעכשיו דשמה לא יפדנו, א"כ התם נמי יתחייב במעשר דהא ע"כ נמי שתהא שלו למפרע דאי להבא פשיטא דפטורה דעד הזמן אין לו שום חלק בה א"כ עכשיו נמי יתחייב במעשר משום שמה לא יפדנה והוא שלו מעכשיו והינו דמשני הא לגופא הא לפירי, ונדוקא בעבד דיהא הגוף שלו אבל בשדה דהוא קננו פירות לא חשיב קננו רק כל כמה שפותר לאכלם אבל כל כמה שאינם שלו לאכלם לא חשיבי שלו למעשר רק בעת שהם שלו ממש, ועמ"ש בתוס' בד"ה הא עוד בזה: בתוס' בד"ה אבל וכו' וא"ת הא דאמר אממר.

כתב מהרש"א דלכה לא הקשו מעיקרא דיש לומר צריף ואין לו תקנה, ואינו נכון, דאי הפנונה אין לו תקנה לא שיהי' למיתני מרבו ראשון דהינו לאפוקי רבו שני ובאמת אין לו תקנה לא מראשון ולא משני ושניהם שוין שאין יכולין לשחררו ועוד דתיקשי להו לפירש"י לעיל דאין לו תקנה דאסור בשפחה ובבת חורין וזה לא שיהי' הקא דלא יתקנו חכמים לקלל העבד שלא יהא לו תקנה לא בשפחה ולא בבת חורין: אבל פונת התוס' פשוט דמעיקרא לא קשיא להו פלל דשאני מפקיר שזכה העבד בעצמו ושוב אינו חוזר ונמכר לשום אדון אבל מוכר דמתניתין חוזר ונמכר וכיון שהוא חייב לפדותו חזר לו לגמרי וממילא יכול לשחררו אבל מהו דכתב עליו אנו דזהו בעת מכירה או אחר מכירה פותב לו לכשיברח יהא משוחרר, והשתא פיון שפכרו היאך יועיל שיחרורו והוא לא קנהו בחזרה פלל, ועל זה תירצו לחלק דבמוכר נשאר אצלו עוד קצת קננו לקנס וולדות משא"כ מפקיר, ואי קשיא נהי דהוא יש לו קננו קצת מ"מ ב"ד בעצמן היו מפקיעין הפל, ועל זה פתבו דהפקעת ב"ד היתה רק אחר השיחרור והמכירה שפכר בעצמו לא הפקיע הפל כמו מפקיר: והנה מהרש"ל ומהרש"א הקשו מהו דלעיל דמקשה מאממר וקשה הא מוכר שאני דנשאר אצלו לולדות וקנס ומצי מורית לבר' ע"ש, וילדעתי לק"מ שלא פתבו התוס' פה רק לס"ד דלאממר מפקיר וחי אין לו תקנה א"כ ע"כ דהקא לא הפקיעו רק אחר השיחרור אבל לפי האמת דמודה אממר בחי רק במת ס"ל אין לו תקנה א"כ דיוכל לשחרר אפי' אין לו בו רק אסור בלבד א"כ שפיר הפקיעו ממנו קודם השיחרור, ואדרבא אי הפקיעו דוקא אחר השיחרור א"כ במת פיון דלבר' לא קנסו לא היו מפקיעין מירשין וכיון דאמר להם שיקבלו גט שיחרור הירשין ש"מ דמאב הפקיעו הפל ושפיר מקשה הא אסור לבר' לא מורית, פנ"ל: אף הא קשי' לי דמשמע מדבריהם דלא קני לי לולדות רק למעשה ידיו בלבד, ואולם לקמן בעי חוץ ממלאכתו מהו ופירש"י דגופו קנוי לי להשיאו לשפחתו לולדות ש"מ דקונה לולדות והקא וולדות הוא העיקר דקנס

גרידא נראה דתליא אי מענפב גט שיקרור יש לו קנס, ואולי יש לחלק דהכא פוננת התוס' ולדות שיהיו לו משפחתו של רבו ראשון, ולקמן הפוננה דינזה.

מה שתלד לו שפחתו של זה הקונה מעבד הזה ולקא שפיר קונה וצ"ע: ובעיקר קושית התוס' נלפע"ד ליישב בפשיטות, דנדאי יש להבין מה קמש"ל דאינו מהני הא לשון שיקרור הוא בכל עבד, ואי להשמיענו דאין לי עסק ביה הני לשון שיקרור הני לי לאשמועינן בשיקרור דעלמא וברור דקמש"ל דס"ד פיון דעכשיו אינו משקררו רק לכשיברח ושיקרור דעלמא מהני בעבד מפת גיטו וידו באין פאחד וזה שעדיין לא נשתחרר אין לו יד ונד עבד פנד רבו וממילא היתה פוננתו דכשיברח אז ישחררנו קמש"ל דזה בעצמו הני השיקרור דכשיברח משוחרר למפרע והני אז גיטו וידו באין פאחד הלכא פל כמה דלא ברח הנה יכול למכרו לזה פיון דאפתי אינו משוחרר ושמא לא יברח ואם ברח אח"כ משוחרר למפרע, ודוק: בד"ה הא לגופא, פ"א בקונטרס כו' ותימא וכו' ועוד וכו' עיין מהרש"א שהקשה דבלא"ה הני להו לחלק בין הך דהכא דהוא קנס להך דהתם ע"ש, ובאמת גם לפי התוס' יש להקשות כה דמה צורך להו לחלק בין גוף לפירות הא בלאו הכי בעבד קנסו אותו ובמעשר לא שייך קנס, לכן ברור דהא לא קשי' פלל דע"כ עיקר הקוש' הכא דליכא למימר פיון שמסרו לזה לשעבד בו קנסו אותו א"כ בלי זמן פלל בקנס' ג"כ דהא מסרו לשעבד בו וע"כ דשיעבוד לאו פמכירה רק לפי שהתנה שיהא חלוט לו דנין כמי שנמכר עכשיו שהרי גם עכשיו הוא שלו ממש כמו שיהא אח"כ א"כ במעשר ג"כ פיון דאפילו למ"ד אין קנין פירות פקנין הגוף מ"מ חייב בבכורים מדרבנן דהוי כמו מכירה א"כ דהכא גבי עבד יוצא לחירות דהוי מחמת תנאי הזמן פמכירה א"כ ראוי להתחייב במעשר גם פן מדרבנן (ואי נימא דמחמת התנאי הוי פמכירה ממש מעכשיו פשיטא דקשיא ג"כ במעשר רק אפי' אי נימא דהוי רק דרבנן דמיקוזי פמכירה עכ"פ יתחייב במעשר ג"כ מדרבנן ועל זה תירצו התוס' כפי פירושם הא גופא פיון שגוף פנד זה הקונה שייך לקנסו דהוי פמכירה מחמת התנאי אבל במעשר דהגוף לא נשתנה מרשותו של זה לרשותו והוא פבראשונה לא מיקוזי פלל פמכירה מחמת התנאי רק בהגיע זמן דהוי מכירה ממש אבל מעיקרא לא נראה פמכירה, אבל בעבד פיון שנעתק גוף הדבר לרשות זה הקונה לשעבד בו שפיר מיקוזי פמכירה מחמת התנאי שכשיגיע הזמן ויהא חלוט לו יהי נמצא שמסרו לו לחלוטין מעיקרא שלא הי' מקודם נגרע בקנינו ממה שיהא אח"כ, אבל בשדה היתה השדה ברשות זה הקונה מעיקרא, וזה שלא הקשו התוס' על רש"י דהוי לי' לחלק בקנס בלבד דאי אפטר לחלק בזה דא"כ לא הוי מקשה פלל זמן אמן וע"כ משום פיון דבעי זמן ש"מ דבעינו דיהא נראה פמכירה מחמת הזמן דנקא .

פנ"ל: אבל מ"מ בעיקר מה שהקשו על רש"י ז"ל נראה לי ליישב בפשיטות, דנדאי מיירי שהתנאי הנה אם לא יפרע יקח הפירות למפרע רק פל כמה שלא עבר זמן פרעון אינם שלו הלכא שפיר ס"ד דאפי' קודם הזמן אם רוצה לאכול מהם לשלם דמיהם אם ישלם קודם זמן פרעון דשמא לא ישלם ויהיו שלו למפרע, ועל זה קאמר פיון דאפי' גיע הזמן לאו מכירה היא רק קנין פירות נאפי' קנין גמור לא הוי דיכול לעולם לסלקו במעות הלכא נהי דאי הגיע הזמן חייב במעשר מדרבנן מפת קנין פירות שיש לו אבל מ"מ אינו ראוי לחייבו פשלא הגיע הזמן משא"כ בעבד דכשיגיע הזמן יהא מכירה גמורה אף

עכשיו דנין כמכירה ולפי זה גם קושלי' השגנ' לק"מ דמודה רש"י דאי הגיע הזמן ולא פירע חייב במעשר מדרבנן כנ"ל: דף מ"ד ע"א בגמרא בשלמה על מנת למשכנו.

פ"י רש"י דגבי עבד קנסוהו כו'. וגם הכא יש להקשות פ"ן דעיקר החילוק דבעבד קנסוהו א"כ בלא"ה לק"מ מעשר, וע"כ כמש"ל דדוקא אם הגיע זמן דעבר זמן פירעון שייך שפיר לחלק אף דקודם שמשכנו אינו מכור ולא קנאו מלנה זה מ"מ הוא עבר זמן הפירעון והמלנה הזה יכול ליקח אותו ראו לקנסו אבל מעיקרא בלא הגיע הזמן אי נימא דלא חשוב כמכור מעתה ומ"מ קנסוהו דשמא לא יפדנו, קשה חדא מנא לן שלא יפדנו, ועוד אי חיישינן להכי למה לי זמן בלא"ה פ"ן שסרו למלנה זה לשעבד בו ושמא לא יפדנו ראוי לקנסו וע"כ דלא קנסינן לי' רק בזמן דאז חשיב כמכור מעתה וא"כ שפיר קשי' במעשר גם כן, ועמ"ש בתוס' בד"ה בשלמה: שם ורמינהו הרי שאנסו וכו'.

יש לדקדק דתיקשי בברייתא גופא למה בחובו אין בו משום מוכר דמתניתין וע"כ משום דהוא לא מכרו מדעתו לא שייך לקנסו א"כ מה ענין זה למעשר דאינו משום קנס כלל, ונראה לי דהכי מקשה דס"ד דהך גבאוי בחובו הוי כמו סיקרוקין, ואהא קשי' לי דהתם נמי נימא דהוי כמי שלקחה בחנם, ואהא משני התם מ"מ הוא מרויח בזה שהיו גובים חובו ממנו בע"כ, אבל בעבד לא איכפת לן מה שמרויח פ"ן שאינו עושה מדעתו רק על פ"ח: בתוס' בד"ה בשלמה וכו' וקשה וכו' לכה נראה וכו' דבריהם צ"ע פ"ן דמוקמינן עבד בשלמה על מנת למשכנו מה צורך לאוקמא שדה במשכנו ממש ולאוקמא בלא הגיע זמן לוקמא ג"כ פה דעבד ואפי' הגיע זמן כעבד ממש רק שאני עבד דקנסוהו משא"כ שדה פ"ן שלא משכנו אינו שלו, ורחוק מאד לומר דס"ל לתוס' באמת דגם במעשר ראוי להתחייב אפי' לא משכנו פ"ן שהגיע הזמן, דהא לא הקשו זה על רש"י למה לא יתחייב במעשר ואדרבא פ"ן דלא משכנה לא קנאה כלל ואפתי אינה שלו ולמה יתחייב במעשר, ומה שהקשו דהוי לי' לומר אידי ואידי דמט' זימנ', אינה קושיא כלל דפשיטא דלאו בלא מט' זימנ' קאי דכ"ן דבמשכנו ממש לא אתי לי' בלא הגיע זמן כ"ש בלא משכנו כלל ומה צורך לפירש בהגיע זמן, ועוד דעיקר התירוץ באמת בהך דעבד ובהך דשדה בכל גוונא או במשכנו ולא הגיע זמן או בלא משכנו והגיע זמן פהך דעבד, וז"ב: בד"ה המוכר עבדו לפנהגך פי' בקונטרס כו' וקשה וכו'.

דבריהם נראין לי מהופכים. כי לפירושם קשה דכ"ן דנוטל עבדו על פ"ח ונותן דמים ש"מ דלאו לדמים קא בעי רק העבד הוא צריך א"כ בודאי לא הנה מתפייס, אבל לפירוש"י פ"ן שלא רצה רק דמים רק הוא נתן לו העבד בודאי הנה מתפייס בדמים, גם מה שהקשו על מה דמדמה לי' למכרו לשלשים ג"כ אתי שפיר טפי לפירוש"י, דכ"ן דהוא לא רצה בו רק האדון נתנו לו מסתמא כל אימת שירצה יחזיר לו ולא הוי רק כמכרו לזמן משא"כ לפי התוס', גם לישנא דמכירה שייך שפיר לפירוש"י פ"ן דהוא בעצמו נתן לו עבדו בעד מה שתבע ממנו הרי בעצמו מכרו לו משא"כ לפי התוס' לא מכרו לו רק לקחו על פ"ח ואפילו תלנה וזבין לא הוי: אמנם המעיין בפירוש"י יראה דהך מוכר לפנהגך לא הי' ברור פירושו לבעלי הש"ס רק הא ידעו דאי אפ"ש שיהא כמו מוכר דמתניתין א"כ היינו מתניתין, וע"כ דבא לחדש או אף דמכרו ע"כ או דהיתה המכירה לזמן ולכה פ"ן רצו לפשוט מרב דהיתה פוניתו אפי' מכירה ע"כ כמו חוב

וסיקרוקין ובתור הכי דרצה לפשוט מקרו לשלשים ס"ד דרב קמש"ל במקרו לזמן כפירש"י לקמן ודחי לי בפרהנג שאינו חוזר, וקמ"ל אף דהוי ע"כ, לא דמי לגבאוי בחובו וסיקרוקין דהיה לו לפייס פנ"ל: בגמרא דוקא או לאו דוקא.

ע"י פירש"י ותוס', ולדעת נראה לפרש בפשיטות ויתיישב הכל דנדאי יש לומר דעיקר קנס חכמים הקצוב לכל אדם בשנה אינו במאה בדמיו רק ריב"ל קאמר דהי פת לחכמים לקנסו עד מאה בדמיו כפי מה שנראה להם לקנסו, פי בנדאי לאו כל אפין שוין בזה דמי שאינו מוכר מחמת דחקו ראוי לקנסו טפי וכו' הכל לפי הענין לפי פשרותו של העבד רק ריב"ל קאמר דראוי הי' לקנסו עד מאה אם יראה להם לפי תנכן המעשה שעשה במכירתו אבל לאו כל אפין שוין, וזה שאמר דוקא או לאו דוקא, והיינו שפך דין הקצוב ואין לשנות מזה לכל אדם, או שאינו דוקא ופעמים שאין קונסין אותו כ"כ לפי ראות עיניהם, ואהא רוצה לפשוט מר"ל דאמר עשרה ש"מ דריב"ל לאו דוקא והי' דר"ל דוקא ולא פליגי, וקנס הקצוב לכל הוא עשרה ומעשרה עד מאה כפי ראות עיניהם, ודחינו דתרונויהו דוקא ושאני עבד, ובל"ב להיפך עד עשרה אי דוקא או לאו דוקא הפל פנ"ל, ובעי למיפשט מר"ל דאמר מאה ש"מ עשרה דוקא ומאה לאו דוקא ולא פליגי, ודחינו דתרונויהו לאו דוקא ושאני עבד דאפי' לאו דוקא ליכא רק עד עשרה דלא הדר או דלא שכית: שם מהו שיקנסו בנו אחריו.

פירש"י לפדותו, ולא ביאר הרב ז"ל לענין יציאה לחירות ויראה מדלא פ' לפדותו עד עשרה בדמיו ש"מ דאפי' לפדותו בכדי שונו' הי' הספק א"כ מבואר דיצא לחירות דאי להשתעבד בו אינו קנס רק לפדותו ביותר משונו' הוי קנס, אמנם בבכורות פירש"י לפדותו עד עשרה בדמיו, ובסמוך יתבאר מ"ש דהכא לא פ' כן: שם משום דאיסורא דאורייתא הוא.

יש לתמוה בחילוק זה בין שמת האב ואנו דנין על בנו מה הפרש יש בין איסור דאורייתא או דרבנן הא הקנס רק מדרבנן ובנו לא עביד מידי ובשלו מא גבי אב שייך לומר דבדאורייתא קנסין לי' טפי משא"כ גבי בנו וצ"ל דבאיסור דאורייתא ראוי יותר לומר דלא אהני מעשיו פלל משא"כ באיסור דרבנן דיו שלא יהנה הוא ממעשיו אבל מה שנוגע לבנו לא קנסו פלל וצ"ע: בתוס' בד"ה וכותב ומעלה פ' בקונטרס וכו' וקשה וכו'.

ולפעד"נ דגם פנונת רש"י כאן שהוא חשיבות לקונה שקנה בית בא"י ולפיר"ת קשה דאפי' בישראל ס"ד לאסור לפי שמקיים המקח ואולי בלא זה הי' יכול לבטל אח"כ לומר אגוס הייתי או בשביל שנעשה באיסור רק אפי' בערכאות שלא יתבטל לעולם מ"מ מותר: ודע שיש לדקדק לכאורה בהא דבעי הכא בעבד אי מותר ליקח דמי' לפי מה שפירשו התוס' לעיל דמוכר עבדו לפרהנג הפנונה שנוטל ע"כ ונותן דמים ואמרינן טעמא משום דהו"ל לפייס ש"מ דאי לא מצוי מפייס מותר ליקח דמיו דאל"כ אפתי הוי להו למיקנסא דעבד איסורא שנטל דמיו, ואפשר דבאמת מספקא לי' בהא אי אסור ליקח דמיו או משום דהוי לי' לפייס ולעיל מקשה שפיר מהי אפרייתא דגבאוי בחובו לפי האמת דמותר ליקח דמיו והוצרך לפני' דהוי לי' לפייס ודוק: בד"ה או לאו דוקא וכו' וקשה וכו' ונראה לפרש וכו' ובאמת דברי רש"י מוכרחין מתרי תלת טעמא חדא דהיאך

יאמר ר"ל עֲשֶׂרָה מֵה דְּכָבֵד אָמַר רִיב"ל מֵאֵה וְאָפִי' אִי הִי פְּוֹנְתוֹ גַּם יוֹתֵר מִמֵּאָה מ"מ
הִיאָה פִּיחַת ר"ל מִמֵּאָה שְׁאָמַר רִיב"ל וְיֵאמֵר עֲשֶׂרָה.

וְעוֹד פִּינּוֹן דְּמֵאָה וְעוֹד יוֹתֵר קָאָמַר א"כ אֵינן לֹו שְׁיַעוֹר לְמַעְלָה כְּלָל וְלָמָּה לֹו לִיתָן שְׁיַעוֹר
הַנּוֹי לִי' לֹוּמַר דְּקִנְסִינָן כְּפִי אֲשֶׁר יִרְצָה זֶה עֲבוּרוֹ, וְעוֹד דְּהָךְ דִּילְמָא עֶבֶד שְׁאֵנִי מִשְׁמַע
דְּלִהֲתִמִּיר נְאָמַר וְלִפְנֵי הַתּוֹס' לְהַקְל הוּא דִּיּוֹתֵר מִמֵּאָה לֹא, וְעוֹד דְּמָה ס"ד לְמַבְעֵי אִי דְּוִקָא
מֵאִי זֶה צַד בָּא לְהֵם סָפֵק זֶה פִּינּוֹן שְׁאָמַר מֵאָה לָּמָּה לֹא נִימָא דְּוִקָא וּמְזָה הוֹכִיחַ רִש"י
דַּע"כ הָךְ בַּעַל הַאֲבַעְיָ' נִסְתַּפֵּק לֹו מִחֲמַת דְּבָרֵי ר"ל אִי דְּמִי בְּהֵמָה לְאָדָם וַע"כ לֹא דְּוִקָא
דַּא"כ פְּלִיגֵי אִו לֹא דְּמִי אִו דְּבִאָמַת פְּלִיגֵי וְשִׁפִּיר מְפָרֵשׁ דְּהַסְפֵּק אִי פְּחוֹת מְזָה פְּדָבְרֵי
ר"ל, וְר"ל קָאָמַר עֲשֶׂרָה כְּפִי אֲשֶׁר יָדַע מְרִיב"ל דְּכָךְ הוּא דְּוִקָא וְכָבֵד פְּתַבְתִּי בְּפִי' סוּגִית
הַש"ס מֵה שְׁנִירָאָה לִי בְּזָה בְּפִשִּׁיטוֹת: בְּתוֹס' בַּד"ה הָתָם וְכו' מִשּׁוּם דְּמִפְקַע לִי מִמְצוֹת
וְלַדְעָתִי לֹא קָשָׁה מִיַּדִּי דְּוִנְדָאֵי יֵשׁ לְתַמְנוּה דְּהִיאָה שְׁיִיךְ לֹוּמַר מִשּׁוּם דְּמִפְקַע לִי מִמְצוֹת
גְּרַע מְאִיסוֹר דְּאוֹרִייתָא ס"ס לֹא עֶבֶר רַק אִיסוֹר דְּרַבָּנָן, וְעוֹד מֵה עֲנָנָן זֶה לְבָרִי' דִּלָּא עֶבֶיד
אִיסוֹר כְּלָל וְלִיכָא לְמִימַר דְּמִשּׁוּם זֶה רָאוּי לְקִנְסוֹ טְפִי דְּמָה קִנְס הוּא לְאָב מֵה שְׁבָנָו
מִתְחַיִּיב, וְעוֹד דָּאִי לֹא נְקִנְס לְבָנָו אִטּוּ בְּשִׁבִיל זֶה יְמַכְרָנָו דְּהָא מ"מ נְכוּף אוֹתוֹ וְלָמָּה
יִחְשָׁב שְׁיִמּוֹת קִנְדָם שְׁנְכוּף אוֹתוֹ עַד שְׁבִיבִיל זֶה יְמַכְרָנָו עַל סְמָךְ שְׁיִמּוֹת תִּיכְף וְלֹא
נְקִנְס לְבָנָו: אֲבָל בְּאָמַת דְּבָר בְּרוּר הוּא דְּהָתָם הַפְּוֹנָה כְּךָ דְּהָךְ וְאֵת"ל דְּהָתָם הִינְנִי לְעֲנָנָן
שְׁיִצְטָרַךְ לְפָדוֹתוֹ עַד עֲשֶׂרָה בְּדָמִיּוֹ כְּמוֹ שְׁפִירש"י הָתָם וְעַל זֶה ס"ד דְּהָא מִטַּעַם קִנְס
נְאָבִיּוֹ כְּבָר הַפְּקִיעוֹ מְמוֹנָו לְכָךְ כּוּפִין הֲבֵן וְעַל זֶה דְּחִינָן דְּמָה שְׁכוּפִין הֲבֵן אִינוּ מִטַּעַם קִנְס
רַק מִשּׁוּם דְּהַעֲבָד מְוִפְקַע מִמְצוֹת לְכָךְ רָאוּי לְבָן לְפָדוֹתוֹ לְתַמְנָן מֵה שְׁקִילְקַל הָאָב שְׁלֹא
יְהֵא מְוִפְקַע מִמְצוֹת אֲבָל בְּצוּרָם אֲנָן בְּכוּר דִּלָּא נְתַקֵּן הָאִיסוֹר בְּמָה שְׁלֹא יִשְׁחוּט הֲבֵן רַק
לְקִנְסוֹ דְּרָךְ קִנְס לְבָנָו לֹא קִנְסוֹ וְזֶה בְּרוּר וְכָל זֶה הוּא רַק לְפָדוֹתוֹ עַד עֲשֶׂרָה בְּדָמִיּוֹ אֲבָל
אִי נִימָא דְּקִנְסוֹ לְבָן שְׁיִצָא לְחִירוֹת ג"כ לֹא שְׁיִיךְ לְדַחוֹת כֵּן כְּלָל דְּמָה בְּכָךְ דְּמִפְקַע לִי
מִמְצוֹת הָא אֲצַל הָאָדוֹן ג"כ אִינוּ מְוִפְקַע מִמְצוֹת: וְהַשְׁתָּא הֵכָא שְׁפִיר קָאָמַר אַת"ל גְּבִי
בְּכוּר קִנְסוֹ דְּאִיסוֹרָא דְּאוֹרִייתָא אֲבָל הֵכָא אִיסוֹרָא דְּרַבָּנָן, אֲבָל לְהִיפָךְ אִי אֲפִשְׁר לֹוּמַר
דְּהָכָא קִנְסוֹ דְּמִפְקַע לִי מִמְצוֹת דְּהָכָא בְּעֵי שְׁיִצָא לְחִירוֹת ג"כ וּבְזָה לֹא שְׁיִיךְ הָאִי טַעְמָא
דְּגְבִי אָדוֹן ג"כ אִינוּ מְוִפְקַע מִמְצוֹת, וְזֶה שְׁפִירש"י כָּאֵן לְפָדוֹתוֹ דְּפָדִי' גּוּפָא הַנּוֹי קִנְס אִפִּי'
בְּכַדִּי שְׁוֹנִי' פִּינּוֹן שְׁיִצָא לְחִירוֹת, אֲבָל הָתָם קָאָמַר אַת"ל דְּבַעֲבָד צְרִיךְ לְפָדוֹתוֹ עַד עֲשֶׂרָה
בְּדָמִיּוֹ וּבְאָמַת לֹא יִצָא לְחִירוֹת שְׁפִיר קָאָמַר דְּעֶבֶד גְּרַע דְּמִפְקַע לִי מִמְצוֹת וְעַלְיוֹ לְתַמְנָן
מֵה שְׁקִילְקַל הָאָב לְהַחְזִירוֹ לְחַיִּיב מְצוֹת כֵּן נִלְפַע"ד, וּבְהֵכִי נִיחָא מֵה דִּישׁ לְהַבִּין מֵה
קוֹשְׁיָא מְצוּרָם הָתָם כְּבָר נְגַמַר הַקִּנְס בְּחֵיּוֹ שְׁהָרֵי הִי' אִיסוֹר לְאָב לְשַׁחְטוֹ וְאִינוּ מְחֻנְסֵר
כְּלוּם שְׁפָכֵר נְאָסֵר וּבְשִׁבִיל שְׁמַת לֹא חֲזַר לְהִתֵּר אֲבָל הֵכָא דְּמְחֻנְסֵר מַעֲשֶׂה לְקִנְסוֹ לְפָדוֹתוֹ
לֹא קִנְסוֹ לְבָן, וְלִהַנְּ"ל נִיחָא דְּהֵכִי נְמִי כְּבָר יִצָא לְחִירוֹת בְּשַׁעֲה שְׁמָכְרוּ וְאִינוּ מְחֻנְסֵר
מַעֲשֶׂה בְּזָה רַק שְׁלֹא יִשְׁתַּעֲבָד בּוֹ, וְעַמ"ש לְקַמְנָן ע"ב דְּמִיּוֹשֵׁב בְּזָה קוֹשְׁיַת הַתּוֹ' בַּד"ה
נְטִיבָה: ע"ב בְּגַמְרָא אָמַר אֲבִי נְקִטִּינָן טִימָא טְהוֹרוֹת וְכו' לְבָרִי' לֹא קִנְסוֹ.

יֵשׁ לְדַקְדַּק מֵאִי קַמְש"ל אֲבִי פִּינּוֹן דְּאָפִי' צוּרָם אֲנָן בְּכוּר לֹא קִנְסוֹ דְּהַנּוֹי אִיסוֹרָא
דְּאוֹרִייתָא כ"ש הֵכָא, וְאָפִי' תִּימָא דְּהָכָא נְמִי נְהִי דְּהִיזַק שְׁאִינוּ נִיכָר הוּא אֲבָל פְּשִׁיטָא
שְׁאָסוֹר מְדָאוֹרִייתָא לְהִזִּיק חֲבִירוֹ בְּהִיזַק שְׁאִינוּ נִיכָר אֲבָל מ"מ הָא כְּבָר אִיפְשַׁט אִפִּי'
בְּאִיסוֹר דְּאוֹרִייתָ' גְּמוּר, וְנִרְאָה לִי דְּקַמְש"ל דַּס"ד דְּוִקָא בְּקִנְס שְׁאִינוּ בִּין אָדָם לְחֲבִירוֹ

לא אמרינו דנתתיבו נכסיו, אבל פאן דחכמים חייבוהו לשלם לנגזק ס"ד תיכף פשטימא
נתתיבו נכסיו ונתיב הבן לשלם חוב אביו קמש"ל דלנכסיו לא קנסו רק לו ולפי זה אני
מסתפק אם עמד בדין ונתיב ב"ד ומת אי מחויב הבן לשלם ונראה לי דבהא ודאי הוי
פחוב גמור ונתיב הבן: בתוס' בד"ה נטייבה פי' בקונ' נזדבלה וקשה דהא איסורא דרבנן
וכו' ומיהו אפתי קשה כו'.

והנה קושיא השני' לק"מ לפי מה שפירשתי לעיל דהכא האבעי' שיצא לחירות ולא
ישתעבד להבן כמו להאב ולא שיניף טעמא דמפקע לי' ממצות פמו שפכתתי לעיל
באריכות, וזה ברור, ובקושיא ראשונה נראה לי ג"כ דדוקא בדבר דעיקרו דרבנן לגמרי
שיניף לחלק בין היכי דעיקרו דאורייתא אבל התם דעבודת שביעית דאורייתא ואי עבד
עבודה גמורה אין הבן זורעה אחר שביעית פמו כן מה שאסרו חכמים לעבד לא חילקו
בין זה לעבודה גמורה וכשל תורה אסורה משא"כ היכי דליכא בזה משום לתא דאורייתא
פלל: בא"ד ואומר ר"ת וכו'.

נראה לי דלדברי ר"ת שפיר יש לפרש כפירש"י דהוי דרבנן ומ"מ שביעית שאני לפי
שהיו מזלזלין בה החמירו בה, וכן משמע לי להדיא מדברי התוס' בכורות שם למעיין
היטב בדבריהם דלהך תירוץ שפיר י"ל נטייבה דרבנן ע"ש: בא"ד ובשנים שהפקידו
אצל אחד וכו' לא הנה מודה.

לא נתבררו לי דבריהם פלל, פי מה שהקשו לא ידעתי באיזה אופן יחול קושיתם אי
דימותו שניהם יקבל כל אחד מהיורשין מנה ומנה יהא מונח א"כ כמה נפשך אי לא ידעו
היורשין פלל פשיטא שיחלקו בשנה ויתרצו שניהם להוציא פל המעות, ואי ידעו
היורשין א"כ בהו גופא שיניף חשש רמאי, גם מה שתירצו לא הי' מודה הוא תמוה,
דלעולם בידו לקבל מנה ולנותר על הנשאר לגמרי וכן יצוה לבנו, לכן לא נתבררו לי
דבריהם פלל, ואולי ס"ל דלא מהני רצון בעלי דינים פדי לבוא אל הבירור: בד"ה
שנתקנוצה וכו' הך ליכא לאוקמא בהכי לכאורה תמוה דהיאך שיניף לאוקמא בשדה
חבירו דפשיטא אם עשה אחר בשדה חבירו בשביעית דלא נאסר לחבירו לזרוע פינו
שעשה שלא בשליחותו וכ"ש כשלא נתפנון, וברור דכוננת התוס' פה דהא דמוקמינן
התם בשדה חבירו משום פסיק ריש' ולא ימות, אבל בלא"ה הוי מהני מה שלא נתפנון
ליפותה, א"כ בשביעית דלא איכפת לן פסיק ריש' לקונסו א"כ שפיר מצי מיירי בשדה
של עצמו רק לא נתפנון, ועל זה כתבו דדוקא התם לא איכפת לן באינו מתפנון רק לפי
דמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור, רק בשלו הוי פסיק ריש' דע"כ נהנה ממנה אבל
בשל חבירו פטור דאינו צריך למלאכה זו, אבל לענין שביעית פל שעבד עבודה האסורה
אפי' לא נתפנון אף דפסיק ריש' לא איכפת לן מ"מ מלאכה שאינה צריכה לגופה אסורה

בשביעית, הלכך ע"כ הך בתלוש, פנ"ל: בגמרא א הך דאית לי ביתא וכו'. יש לדקדק
פינו דמסקינו למן דקנסו ללוקח ולא למוכר א"כ מה נפקא מינה בכל זה ניחזי באמת
אי להיות שם בא"י קנאו או להולכו לח"ל, ולפי מה שכתבו התוס' דעיקר הקנס בשעת
המכר דמתוך פה ישתדלנו לילה עמו אתי שפיר דאנו דנין על עיקר המכירה אי נתפנון
תיכף ליקח אותו לח"ל ראוי לקנסו אבל אי הי' פנונתו להיות עמו בא"י נאח"פ חזר בו

ולקחו ע"י השתדלות לח"ל לא יצא לחירות כמו רבו ראשון המוליך עבדו לח"ל ברכונו
דאיבד זכותו ולא יצא לחירות, אף מ"מ קשיא לי ניקוזי אנו היכן הוא דר אי בא"י הרי
קנאו לא"י ואי בח"ל הרי קנאו לח"ל ומה נפקא מינה בלשון שאמר המוכר, ונראה לי
דקא דמחלקינן בין בית לאישפיזא הפנונה דעכשיו אנו רואין שיש לו בית בא"י הלכך
פשאמר לאנטוכי דנין דגם אז הי' דר בא"י ולהיות עמו בא"י לקחו, אבל אי אמר לאנטוכי
שבאנטוכי אף דעכשיו יש לו בית בא"י דנין דאז לא הי' לו בית או דמ"מ עיקר דירתו
היתה בח"ל, אבל אי עכשיו אין לו רק אישפיזא בא"י אפי' אמר אנטוכי דנין דנדאי עיקר
דירתו היתה בח"ל רק אי פירש השרוי בלוד אז אין משגיחין על מה שעכשיו אין לו רק
אישפיזא ודר בח"ל, מ"מ אז הי' דר בא"י בעת מכירה ולהיות בא"י לקחו, פנ"ל: שם
בעי ר' ירמיה וכו'.

יש לדקדק קצת לפי מה שכתבו התוס' דעיקר הקנס שקנסו ללוקח משום שפא ישתדלנו
בדברים דבע"כ אינו יכול להוציא, א"כ תינח היכי דהמוכר בעצמו אינו הולך לח"ל
אבל אי המוכר בעצמו הולך ג"כ א"כ מה נפקא מינה אי המוכר בעצמו הי' משתדל עמו
או אחר משתדל עמו, והשתא אשה זו שהולכת עם בעלה לשם דאי אינה רוצה לילך לא
יועיל השתדלות שלו דיתחייב לגרשה וישומו עבדי' לה למ"ד הדין עמה ונאפי' התנה
עמה שתלך אבל עכ"פ האשה מתרצית לילך לשם ובנדאי לא על הנישואין רק על הכנסת
העבדים א"כ כיון שהיא הולכת הרי היא תשתדל שילכו עמה ולמה נקנס מחמת המכירה
וראוי שיהא הדין כמו עבד שיצא אחר רבו דאין קונסין רבו לפי שהשתדל שילך עמו
רק איבד זכותו וצ"ע, ועמ"ש בתוס' בד"ה לח"ל: שם יוצא לא סגי דלא נפיק.

משמע אפי' דעת רבו לחזור אינו יכול לכופו לילך עמו על דעת לחזור, אלא שיש לדקדק
דמוקי שלהי פתובות הך דאין הפל מוציאין בעבד שפירח מס"ל לארץ ותינו דבעבד הדר
בא"י פשיטא לי כיון דאי מקרו לח"ל יצא לחירות פשיטא דאין לכופו לצאת לח"ל והוי
לי לאוקמא אפי' על דעת לחזור דבהא לא יצא לחירות במקרו ללוקח שלקחו להוליכו
על דעת לחזור כמו שפירש"י בד"ה לפלוגי אנטוכי ומ"מ אין מוציאין אפי' על דעת לחזור
ואולי משום דקתני ואם אין דעת רבו לחזור, דמשמע דהך יוצא העבד אהא נמי קאי
וצ"ע: בפירש"י דלא קני לי לגופי' דאי מניית או מגרש הדרי לה.

ר"ל אף דהדין עמו אבל כיון דמצי הדרי לה ממילא הכא לא בעי למיקנני' לגופי' פלל ואי
מניית או מגרש יחזור לה ולא בעי לקנות בהם קנין הגוף פלל, פנ"ל: בד"ה ולא ידענא
וכו' ומעות המטלטלין חוזרין לכאורה קשה כיון דקנה המטלטלין אגב קרקע וכיון דאדם
יודע דקרקע לא קני ה"ה מטלטלין נימא הכי דיודע דלא קני, ונראה דלא שייך אדם יודע
וכו' עד שנמתן למתנה רק בדבר שאינו בגדר קנין פלל או אחרתו שאינה בגדר קידושין
אבל מטלטלין הללו נהי דאגב קרקע לא קני אבל יש להם קנין אחר בפני עצמם וכל
כה"ג לא אמרינן דמתן למתנה: בתוס' בד"ה לח"ל יצא לחירות וא"ת וכו'.

נראה דאברייתא קשיא להו דבמתניתין קתני יצא ב"ח ויש להבין באמת מ"ש דלא הקשו
אמתניתין וכמו כן יש לדקדק למה להו להביא משלהי פתובות דהכא מבואר להדיא
בסמוך דאין מוציאין ונראה לי דבמתניתין איפא למימר שהוציא בע"כ לכה יצא לחירות
אבל בפרייתא כיון דמחלק בין אנטוכי לאנטוכי שבאנטוכי לא שייך למימר הכא ומה

שְׁהִיאוֹ מִשְׁלֵהֵי פְתוּבוֹת דְּבִלֵּא"ה אִיכָּא לְמִימַר נְהִי דְּהוּא אֵינּוּ יָכוֹל לְכוּפּוֹ דְּהוּא מֵא"י אֲבָל הַלּוּקֶחַ שֶׁהוּא דָּר בַּח"ל ס"ד שְׂיִכּוֹל לְכוּפּוֹ לְהוֹצִיאוֹ אֲבָל בְּשִׁלְהֵי פְתוּבוֹת מוֹקְמִינּוּ הֵךְ דְּאִין מוֹצִיאוֹ בְּעֵבֶד שְׁפָרַח מַח"ל לְאַרְצָא א"כ מוֹכַח דְּכ"ש שְׁאַפְּנִי הַלּוּקֶחַ הֵדָּר בַּח"ל אֵינּוּ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מֵא"י, וְהֵינּוּ דְּלֵא תַרְצוּ דְּשִׁאֲנֵי הֵכָא פִּינּוּ דְּהוּא אֵינּוּ הוּלֵךְ בְּעֵצְמוֹ רַק הַלּוּקֶחַ א"כ לֹא הִמְכִירָהּ לֹא הִי יוֹצֵא לְכַה קְנִסוּהוּ אִפִּי הֵלֵךְ מְדַעְתּוֹ וְלִהְנִי"ל גִּיחָא דְּאִי יֵשׁ לְחֵלֶק בְּכַה מְנָא לֹן לְאוּקְמָא הֵךְ מִתְּנִיתִין דְּהֵתֶם בְּעֵבֶד שְׁפָרַח דְּלְמֵאבְּעֵבֶד פְּנֻעֵנִי הֵדָּר בַּח"י אֵין לְהוֹצִיאוֹ, וְאִי מְשׁוּם דְּכָבֵר שְׁמַעְנּוּ הֵכָא דְּיִצְאָ לְחִירוֹת הֵכָא שְׁאֲנֵי לְפִי שְׁאִין רַבּוֹ הוּלֵךְ לְשֵׁם, וְע"כ דְּאִין לְחֵלֶק בְּכַה, וְדוּק: בַּח"ד פִּן יִשְׁתַּדְּלֵנוּ לּוֹקֶחַ בְּדַבְּרִים.

לֹא הִבְנִיתִי לְפִי דְּבְרֵיהֶם לְמָה בְּרַבּוֹ גּוּפָא שְׁהוּלִיכוּ מְדַעְתּוֹ לֹא קְנִסוּהוּ לְפִי שְׁהִשְׁתַּדַּל לִילֵךְ עִמּוֹ גַּם צ"ע בְּהֵךְ מִימְרָא דְּבְסָמוּךְ דְּיִצְאָ לְחִירוֹת בְּדַעְתּוֹ לְחִזּוֹר דְּהָא מ"מ מְכָרוּ בְּהִסְפָּמַת הָעֵבֶד וְלָמָּה לֹא אִיבֵד זְכוּתוֹ, וְצ"ל דְּדוֹקָא בַּח"י יָכוֹל הָעֵבֶד לְעַפֵּב וְלֹא בַּח"ל פִּינּוּ שְׁפָבֵר הוּא בַּח"ל רַק לְפִי שְׁהוֹצִיאוֹ לַח"ל קְנִסוּהוּ, וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ גַּם הִבְרִייתָא דְּלַעֲיִל שְׁמְכָרוּ לַח"ל וְלֹא יָדַע הָעֵבֶד וְשָׁלְחוּ לְשֵׁם עַל דַּעַת לְחִזּוֹר אֲצִלוּ וְכִשְׁפָּא לְשֵׁם הַחֲזִיק בּוֹ הַלּוּקֶחַ שְׁקִנְהוּ וְקְנִסִּינּוּ לִי שְׂיִצְאָ לְחִירוֹת אֲבָל לֹא קְנִס חֲכָמִים פִּינּוּ שְׁפָבֵר הוּא בַּח"ל אֵינּוּ יָכוֹל לְעֻלוֹת לֹא"י, פְּנ"ל: ע"ב בְּתוֹס' בַּח"ד מִידי דְּהֵי לְפִי הָאֲמַת יֵשׁ לְחֵלֶק וְכו' דְּמְכוּרָה וְיוֹצֵאָה עַכ"ל.

לְכָאוּ תְּמוּהָ דְּמָה בְּכַה דְּמְכוּרָה וְיוֹצֵאָה ס"ס אֵין הַמְעוֹת חוֹזְרִין וְנִהְרִי דִּינוֹ מְמַשׁ כְּמוֹ לְשִׁמּוּאֵל א"כ מָה בְּכַה דְּטַעֲנֵי בְּדָרְבַּ הֵרִי נְתוּן הַמְעוֹת שְׁלֵא יִחְזְרוּ וְנִרְאָה לִי פִּינּוּ דְּנ"מ בְּקִנְיָה מְטַלְטְלִין אֲגַב קַרְקַע כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י לְעִיל א"כ י"ל דְּלֹא נִתְפַּנּוּן רַק שְׂיִקְנָה הַמְטַלְטְלִין דְּסִבְרַ מְכוּרָה וְיוֹצֵאָה וּבְהָא גְמַר וּמְקִנָּה הַמְעוֹת שֶׁל הַקַּרְקַע אֲבָל פִּינּוּ דְּאִינָּה מְכוּרָה פֶּלַע יִקְרַר וְלֹא קִנְיָה מְטַלְטְלִין ג"כ אֲדַעְתִּי דְּהֵכָא לֹא קִנְיָה הַקַּרְקַע, פְּנ"ל: בְּגִמְרָא וְאִי לֹא מְפַקְנָא לֵךְ מְדַרְאב"י.

כְּתִב הָרֵא"ש דְּהַפְּנוּנָה לְמְכָרוֹ לְאַחַר אֲבָל לֹא יִשְׁתַּעְבֵּד בּוֹ שְׁמָא יִשְׁתַּדְּלֵנוּ לְהוֹצִיאוֹ, וְדַבְּרִי תְּמוּהִין דְּלָמָּה לּוֹ לְזִמְרַ מְדַרְאב"י הָא מְהֵךְ מִתְּנִיתִין דְּשִׁלְהֵי פְתוּבוֹת דְּקִתְנֵי וְאֵין הַפֶּל מוֹצִיאוֹ מוֹכַח זֶה דְּצָרִיף לְמְכָרוֹ שֵׁם וְאִי מְשׁוּם שְׁלֵא יִשְׁתַּעְבֵּד בּוֹ שְׁמָא יִשְׁתַּדְּלֵנוּ זֶה לֹא מוֹכַח פְּלֵל מְדַרְאב"י דְּקָרָא וְדָאִי לֹא גִזַּר שְׁמָא יִשְׁתַּדְּלֵנוּ וְא"כ אֵין לּוֹ מְדַרְאב"י שׁוּם עֲדִיפוּתָא מִמִּתְּנִיתִין דְּשִׁלְהֵי פְתוּבוֹת וּגְדוּלָּה מְזוּ יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל הָר"ן שְׁכַתְּבֵי דְּיָכוֹל לְשַׁעְבֵּד בּוֹ בַּח"י וְלְמְכָרוֹ ג"כ רַק לֹא לְהוֹצִיאוֹ, וְהָא דְּקָאֵמַר מְפַקְנָא לִי מִינְךָ הֵינּוּ דְּשֵׁם לֹא יִרְצוּ לְקַנּוֹת רַק בְּזוּל לְפִי שְׂיִוְדַעִין שְׁאָסוּר לּוֹ לְהוֹצִיאוֹ, וְהוּא תְּמוּהָ דְּכִינּוּ דְּאִין לְנוּ רַק שְׁאִין מוֹצִיאוֹ הֵרִי מְשַׁנְתִּינּוּ הִיא שְׁלֵהֵי פְתוּבוֹת גַּם הֵתֶם קָאֵמַר זְבָנָא הֵכָא וְהֵכָא קָאֵמַר לְכַתּוּב שְׂיִחְרוּר וְרֵאִיתִי לְהַרְשָׁפ"א ז"ל בְּחִידוּשׁוֹ שְׁנִרְאָה שֶׁהוּא גּוֹרֵס בְּכַתּוּבוֹת בְּעֵבֶד עֲבָרֵי שְׁפָרַח מַח"ל לְאַרְצָא אֲבָל הוּא תְּמוּהָ דְּהָא קָאֵמַר זְבָנָא הֵכָא וְע"ע אֵינּוּ חוֹזֵר וְנִמְכָּר, גַּם לְעִיל מוֹכַח בְּהֵדְאָ דְּבַעְבָּד פְּנֻעֵנִי מִיִּרֵי וְהַרְמַב"ם ז"ל פֶּסֶק כַּר"א ב"י שְׁאִין לְשַׁעְבֵּד בּוֹ וְאֵין לְמְכָרוֹ רַק יִצְאָ לְחִירוֹת רַק צָרִיף לִיתֵּן שְׁטַר עַל דְּמִי, וּבְאַמַּת דְּמַהֵךְ סוּגְיָא דְּכַתּוּבוֹת לֹא מְשַׁמַּע הֵכִי פְּלֵל דְּקָאֵמַר זְבָנָא הֵכָא ש"מ דְּבַר מְכִירָה הוּא דְּלֹא כַּרְאב"י, גַּם יֵשׁ לִי לְדַקְדָּק דְּבְסָמוּךְ בְּעוֹבְדָא דְּרַב חֲסֵדָא דְּשִׁלַּח לְהוֹ כַּרְאב"י פָּרִיף הַש"ס מ"ש דְּשִׁלַּח לְהוֹ כְּרַבִּי אַחָא בַר יֵאֲשִׁי וְקָאֵמַר דְּמְשַׁמַּע לְהוֹ קְרָאִי וּפִירֵשׁ"י פְּשָׁטָא דְּקָרָא מְשַׁמַּע לְהוֹ הֵכִי

טפי והם אינם שומעין לדברי חכמים לכה לא שלח להו: כרבי, והשתא אי הלכה כראב"י מאי קושיא שיאמר כרבי דלא פהלכתא ולא כראב"י דהלכה כהו: הן אמת שיש לי לדקדק בהו דלקמן דקאמר שלח להו בעבד שפירח מח"ל לארץ וכדראב"י לשון זה וכדראב"י מי אמרו אי בעלי הש"ס הרי מפורש לעיל דהו עבד שפירח מח"ל לארץ ראב"י אמרו בלשון הזה ולמה קאמר השתא וכדראב"י ואי ר"ח שלח להו לכותים בלשון זה מה צורך הנה לו להודיעם ליחס הדבר לראב"י לכן נראה דזהו באמת שאלת הש"ס ומ"ש דשלח כדראב"י למה לו להודיעם מבטן מי יצא פי' זה בפתוב ומשני משום דמשמע להו פשטא דקראי שלא להחזיר שום עבד לאדון לכה לא רצה ליחס סברא זו אליו רק הודיעם שהוא סברא של תנא בזמן הקודם שלא יחשבו שהוא מפרש עכשיו כה לטובתו להחזירו לו כנ"ל שם רבי אומר בלוקח עבד על מנת לשחררו וכו' הרי עצמה קנוי לה מעכשיו.

משמע מפירש"י ז"ל דמשוחרר הוא למפרע בשטר זה, וקשיא לי פיון דדייקינו מינה אדם מקנה דבר שלב"ל ש"מ דמדינא הוא משוחרר גמור א"כ תיקשי במה נפשך אי פשיטא לי' לרבי דאדם מקנה דשלב"ל א"כ לוקמא קרא במשוחרר גמור דכופין שלא ישתעבד בו וע"כ דבמשוחרר סתם מאי קמש"ל קרא רק בכה"ג ס"ד פיון דאין אדם מקנה דבר שלב"ל יכול להשתעבד קמש"ל דלא א"כ היאך ילפינו מינה לעלמא דאדם מקנה דשלב"ל.

([ונראה לי דעיקר הפנונה דקרא קאמר לא תסגיר עבד אל אדוניו ואי במשוחרר גמור לאו אדון הוא כלל, ועוד פיון ששחררו והלה ממנו והרי הוא פישראל אחר ואינו עבדו והיאך נחוש שיתפוס ישראל מן השוק לשעבדו עד שתזהיר עליו תורה לזה מפרש בלוקח על מנת לשחררו דהי' השחרור קודם שקנאו וכשקנאו והוא פבוש ת"י מזהיר קרא לכופו שיוציאנו מת"י: ומ"מ לולא פירש"י נראה לי דלישנא דעל מנת לשחררו משמע דצריך לשחררו אח"כ בשחרור רק דקשיא לי' אי הפנונה שפה התנה א"כ פשיטא דצריך לקיים תנאו ואי אינו מקיים תנאו בטלה המכירה לגמרי, לזה מפרש דאין הפנונה שהתנה עליו כה רק דכתב לו לכשאקחה הרי עצמה קנוי לה מעכשיו והיגו קנין דמים שלו דקנין איסור לא מופקע בזה כלל פיון שלא הי' רבו כלל והיאך יתא משוחרר למפרע רק קנין מעשי ידו נפקע וממילא כופין לשחררו כמו מפקיר עבדו ובנדאי דלכלהו פירושי לשון זה מעכשיו אינו מוכן כלל דלדבר שלב"ל למאן דקני אינו צריך מעכשיו כלל, וביותר תימה לפי רש"י דהיאך ישתחרר למפרע שלא הנה עבדו כלל, ולפי מה שפרשתי ניקח טפי דאותן המעות שנתן לחבירו ונחבירו נסתלק ממנו קאמר לכשאקחה הרי עצמה קנוי לה במעות הללו שאתן והיגו מעכשיו מרגע של המכירה רק לא שהוא נותן עבורו עכשיו המעות דא"כ לא הוי שלב"ל כלל רק פשיקחנו אז יהא קנוי לעצמו במעות הללו וכיון דעכ"פ חל מכירה זו צריך לשחררו בשחרור וזהו הפנונה דלקחו על מנת לשחררו וכופין לשחררו כנ"ל: שם אטו פולי חמרי לאו פריסייהו חינורין נינהו נראה לי דאין הפנונה דבאמת פלהו חמרי הכי אית להו פריסייהו חינור דא"כ מה ס"ד דאביי דשלח להו סי' זה רק דסי' אמצעי הוי ומדרבנן סגי בסי' אמצעי ולמ"ד סי' דאורייתא אפילו מדאורייתא רק הפותים שאינם מאמינים בדברי חכמים הם מפרשים סי' מובהק דוקא שלא ימצא אפי' אחד מאלה והפנונה אטו פלהו חמרי לאו פריסייהו חינורין דאז הי' סי'

מובהק גמור אבל עכשיו דלאו פלהו לאו חינורנו רק רובן אינו חינורנו ובסי' כזה אין ראוי להחזיר רק לפי דנתמני הוא שהוא חסיד כמו שפירש"י והא דלא חששו שמא של אחר הוא דלא חשו שאחר ג"כ אבד חמור פזה, וכיון דהוא נדאי אבד שלא ישקר החזירו לו ומה שבקשו סי' הוא שמא יאמר דבר שאין בו ונדעו בבירור שאחר אבדו גם יש לומר דהיו סומכים שיפיר בט"ע לקח החזירו לו: עיין פרא"ש שהביא דברי הגאון שאין דנין בבבל דין עבד ובהמה שמכרם ותמה הרא"ש דהך קנס שהוא מדרבנן משום סניג אפי' בבבל היו דנין, ויש לתמוה דלפי דבריו כל הקנסות שזכרו בתוקע וסוטר הפל היו דנין רק קנס דאורייתא אין דנין אבל באמת לא נתפנון הרא"ש לדבר זה פלל רק פה פנונתו דדוקא קנס שבין אדם לחבירו להוציא מזה וליתן לזה אז אין דנין בבבל, אבל קנס שנקנסו לאיש שעבר על תקנת חכמים לא שיתנונו לאחר רק על שעבר על התקנה קנסוהו בזה לא הי' שייך לחלק בין א"י לבבל וכו' הי' ראוי לקנסו פאן שיפדנו עד מאה בדמיו ואין זה דומה לקנס שבין אדם לחבירו וזה ברור: שם איבעני' להו האי מפני ת"ה וכו'.

הרמב"ם ז"ל פסק משום דלא לגרבי וליתי וכתב הר"ן משום דאיפשיט בעינין פרק נערה ודחה זה דהתם נמי איכא דוחקין דבעל דהא מתייבין לי' לפדותה וזהו אי נימא דרשב"ג פליג ארישא ג"כ, אבל אי נימא דאסיפא פליג לא שייך זה ע"ש] וכתב דדעת הראשונים ז"ל משום דמספיקא ס"ל דאין פודין ושב ואל תעשה עדיף, ועוד דלא שבקינן מה דפשיטנן מלוי בר דרגא משום ספקו דאביי ודבריו תמוהין דמהך דלוי איפכא פשיטנן דהטעם משום דוחקין ומי שרוצה לפדות מכיסו יכול לפדות אם לא שנדחוק דקאי אדמעיקרא לחזק דבריו שלא נפשוט מהך דפרק נערה: ולדעתי דטעמו של הרמב"ם דקשיא לי' בהך דתינוק שפדאו ריב"ח בדמים מרובים ואמר העבודה שיפדנו בכל ממון שיפסקו עליו, והשתא ליכא למימר שהי' פנונתו לפדותו משלו דוקא דא"כ היאך שייך לי' שבע שיפדנו בכל ממון שיפסקו עליו שמא יפסקו מה שאין לו וע"כ שנתפנון לקבץ פדיונו ולפדותו וא"כ היאך יכול לדחוק הצביור, וע"כ דעיקר הטעם פדי דלא לגרבי וליתי ובעת חורבן לא שייך זה כמ"ש התוספת הלכך אף דהכא לא איפשיטא התם איפשיטא, ועוד דהכא דס"ד דמהך דלוי יש לפשוט ע"כ צ"ל דת"ח שאני אבל לפי האמת דמלוי אין ראיה הדרן לפשיטותן מהך דהתם דע"כ משום דלא לגרבי הוא פנ"ל, ועמ"ש בתוס' בזה: שם הא איכא בנתי' דר"ג.

נראה לפרש לפי שדרשו אדם אחד מאלף זה אברהם ואשה בכל אלה זו שרה והפנונה לפי שצדקת הצדיק גורם לו שאין האש שולט בו והנה לא מצינו שניסה הקב"ה באש רק לאברהם ולא לשרה וכן לחננל' מישאל ועזרי' ויהושע בן יהוידק ולא מצינו שניסה לשום אשה באש, והיינו דקשי' לי' פינון שראה שאין האש שולט בבנתי' דר"ג, ומה שאמר ערובא שיקרא אף דבמר הכי ביונה דלאו שיקרא מ"מ קאמר משום דלכנסת ישראל מתילא משמע דבלאו הכי אף ליונה שאינה שקר לא היתה מאמין היינו דבלא זה היתה חושב שיברח וינצל בטבע אבל מחמת דלכנסת ישראל מתילא ידע שיתרחיש לו נס וכן הנה דהא ההוא גברא איקטיל ואיהי פליט, ומה שאמר אהדרינהו היינו שישתדל לפדותם דאי להבריחם הא אין מבריחין השבויים ודלא פמהרש"א בח"א (ומה שפירש"י עדי גוברין היינו אלו אינו מובן דרק תרגום של זאת הוא עזא אבל של אלו הוא אילין ונראה לי דהפנונה מלשון שבי דתרגום של שבי ומלקוח עזאה וכן בפוקר

יאכל עד וְהַפְנוּנָה הַשְּׂבִיבִין גּוֹבְרִין וְכוּ': בְּתוֹס' בּוֹד"ה דְּלֹא לִיגְרָבוּ וְלִיִּיתִי וְהָא דְּתַנְיָא פֶּרֶק נְעֵרָה וְכוּ' שְׂאֵנִי אֲשֵׁתוֹ דְּהוּי פְּגוּפוֹ יוֹתֵר מִבְּתוֹ וְכוּ'.

דְּבִרְיָהֶם צ"ע מָאד דְּהָא הָתָם פְּלִיג רִשְׁבִּי"ג בְּאַמַּת דְּאִין פּוֹדִין מְשׁוּם דְּאִין פּוֹדִין שְׂבִיבִין יָתֵר עַל דְּמִי, וּמַעַתָּה הוּי לְהוּי לְהַקְשׁוֹת דְּהוּי הֵךְ מְשֻׁנָּה כְּתַנְיָא אוּ דְּפְלִיגִי בְּהֵךְ אִי הַטַּעַם מְשׁוּם דְּוָחְקִין אוּ מְשׁוּם דְּלֹא לִיגְרָבוּ וְאִי פְּוֹנָתָם בְּאַמַּת לְהַקְשׁוֹת כְּהַ דְּמַהֲתָם מוּכַח דְּטַעַמָא דַּת"ק מְשׁוּם דְּוָחְקִין דְּצִיבּוּרָא וְהִינּוּ שְׂלֵא הַקְשׁוֹ בְּגוּף מַתְנִיתִין רַק אַהֲרָ טַעַמָא דְּלֹא לִיגְרָבוּ, א"כ מֵאִי הוּעִילוּ בְּתִירוּץ זֶה עכ"פ טַעַמָא דְּרִשְׁבִּי"ג ע"כ מְשׁוּם דְּלֹא לִיגְרָבוּ הוּא וְת"ק לֹא שְׂמַעְנוּ דְּפְלִיג עֲלֵי' בְּהָא רַק מְשׁוּם דְּהוּי פְּגוּפוֹ א"כ נְפִשׁוּט בְּעֵינִין, וְרַחוּק לֹא מְסַפְקָא לָן דְּיִלְמָא טַעַמָא דַּת"ק מְשׁוּם דְּוָחְקִין וְלֹא מְשׁוּם דְּהוּי פְּגוּפוֹ דְּמַאֲיָזָה צַד נַחְלוּק עַל רִשְׁבִּי"ג בְּטַעַמָא כֹּל דְּלֹא יִדְעֵנוּ דַּת"ק חוּלְק בְּנֻדָּאִי: וְנִרְאָה לִי דְּבִלְא"ה הַקְשָׁה הַר"ן דְּאַפִּילוּ לְטַעַמָא דְּוָחְקִין דְּצִיבּוּרָא מִי נִיחָא הָתָם דְּהָא אִיכָּא נְמִי דְּוָחְקִין דְּבַעַל פִּינּוּ שְׂמַחֲיִיבִין אוּתוֹ לְפָדוּתוֹ וְע"כ דְּהָתָם שְׂאֵנִי דְּהוּי פְּגוּפוֹ וּבְאַמַּת לַק"מ דְּלֵהֵךְ טַעַמָא דְּוָחְקִין לַק"מ וְאַדְרַבָּא פִּינּוּ שְׂמַחֲטָל עֲלֵיו בְּחַיִּיב מִפְּחַת תְּנָא פְּתוּבָה לְפָדוּתָה לֹא שְׂיִיךְ דְּוָחְקִין שְׂפָה נְתַחֲיִיב לָהּ וְאִין מְשַׁגְיַחִין עַל דְּוָחְקוֹ לְפָרוּעַ חוּבוֹ, אֲבָל לְהֵךְ טַעַמָא דְּלֹא לִיגְרָבוּ וְלִיִּיתִי וְדָאִי קִשִׁי דַּס"ס מְתוּף כְּהַ יִגְרָבוּ וְיִבִּיאוּ וּבְפַעַם שְׁנֵי דְּרַצָּה פּוֹדָה וְדָאִי דְּלֹא קִשִׁי לְהֵךְ טַעַמָא דְּוָחְקִין פִּינּוּ שְׂאִין מְחַיִּיבִין אוּתוֹ רַק בְּרַצוֹנוֹ אֲבָל לְהֵךְ טַעַמָא דְּלֹא לִיגְרָבוּ וְלִיִּיתִי קִשָּׁה, וְעַל זֶה תִּירָצוּ הַתוֹס' דְּהָתָם שְׂאֵנִי דְּאֲשֵׁתוֹ פְּגוּפוֹ, וּמ"מ אִין לְהוֹכִיחַ לְהִיפּוּף מְרִשְׁבִּי"ג דְּטַעַמָא דְּלֹא לִיגְרָבוּ דִּישׁ לֹא מְדַרְשֵׁי לְטַעַמָא דְּוָחְקִין וְעִיקָר מַחְלָקוֹתָיו מֵה דַּס"ל לַת"ק בְּפַעַם רֵאשׁוֹן מְוָכַרַח לְפָדוּתָה וּבְפַעַם שְׁנֵי רֵשׁוֹת וְהִינּוּ דְּבַפַּעַם רֵאשׁוֹן פִּינּוּ שְׂנַתְחַיִּיב לָהּ לֹא מְשַׁגְיַחִין בְּדַחְקוֹ וְעַל זֶה פְּלִיג רִשְׁבִּי"ג דְּכִינּוּ דְּאִין פּוֹדִין שְׂבִיבִין יָתֵר עַל דְּמִיָּהֶן מְמִילָא לֹא חַיִּיבוּ חֲכָמִים כֹּל לְפָדוּתָה בִּיְתֵר מְדַמִּי וְאַפִּי' בְּפַעַם רֵאשׁוֹן רֵשׁוֹת הוּא, וְיֵשׁ לֹא מְדַרְשֵׁי דְּלֹא לִיגְרָבוּ וּפְלִיג דְּאַפִּי' בְּרַצוֹנוֹ אִינוּ פּוֹדָה וְלִיכָּא לְמִפְשֵׁט מִיָּדִי, כַּנ"ל: בַּא"ד וְרִיב"ח דְּפֶרְקִין לְהָאִי תִּינוּק בְּמִזְמוֹן הַרְבֵּה לְפִי שְׁהִי מוֹפְלָג בְּחֲכָמָה אִי נְמִי בַּעַת חוֹרְבָן לֹא שְׂיִיךְ דְּלֹא לִיגְרָבוּ ע"כ.

דְּבִרְיָהֶם צְרִיכִין בִּיאוּר, חֲדָא דְּלִקְמֵן פֶּרֶק הַנִּיזְקִין כְּתַבוּ לִיִּישׁב דְּסַפְנָה שְׂאֵנִי וְלָמָּה לֹא תִירָצוּ כָּאן כּוּ, גַּם יֵשׁ לְתַמְנָה שְׂלֵא תִירָצוּ לְקַמֵּן תִּירוּץ ב' דְּהֵכָא: אֲבָל בְּאַמַּת פְּוֹנָת הַתוֹס' פְּשׁוּט דְּכָאן קִשִׁי לְהוּי עַל גּוּף הַפְּדִי' שְׂפָדָא בְּמִזְמוֹן הַרְבֵּה, וְקוּשְׁי' זֶה אִין לְהַקְשׁוֹת לְמ"ד מְשׁוּם דְּוָחְקִין צִיבּוּר דִּישׁ לֹא מְדַרְשֵׁי דְּפָדָא מְשֻׁלּוֹ כְּהַ דְּלוּי בַר דְּרָגָא, רַק עִיקָר הַקְשָׁאִי לְהֵךְ לִיִּישׁנָא דְּלֹא לִיגְרָבוּ וְלִיִּיתוּ וּבְהָא לֹא שְׂיִיךְ לִיִּישׁב מְשׁוּם סַפְנָה דְּכִינּוּ דְּהַטַּעַם דְּלֹא לִיגְרָבוּ טְפִי לֹא שְׂיִיךְ לְחַלְק בְּסַפְנָה לְפָדוּתָה זֶה וְלְהַכְשִׁיל אַחֲרֵים לְהַכְנִיִס אוּתָם בְּסַפְנָה תַּדַּע דְּפִשִׁיט הָכָא מְלוּי בַר דְּרָגָא וְלֹא מְשֻׁנֵי דְּסַפְנָה שְׂאֵנִי, וְדוּחְקֵי לֹא מְדַרְשֵׁי דְּלֹא הִי סַפְנָה שְׂהִרִי לֹא יִדַּע אִי נַעֲשֶׂה בְּרַצוֹן חֲכָמִים וְע"כ דְּלֵהֵךְ טַעַם אִין לְחַלְק בְּזָה כֹּל, וְאַהֲא תִירָצוּ חֲדָא דְּהִנֵּה מוֹפְלָג בְּחֲכָמָה וְעוֹד דְּבִשְׁעַת חוֹרְבָן לֹא שְׂיִיךְ דְּלֹא לִיגְרָבוּ אֲבָל הָתָם בְּפֶרֶק הַנִּיזְקִין קִשִׁי לְהוּי עַל מַה שְׂאֵמֵר הָעֵבוּדָה שְׂאֵפְדָנוּ בְּכָל מְמוֹן שְׂיִפְסְקוּ עֲלֵיו וְלֹא יִדַּע כְּמָה יִפְסְקוּ א"כ לְהֵךְ לִיִּישׁנָא דְּלֹא לִיגְרָבוּ לֹא קִשִׁי לְהוּי כֹּל דְּבַעַת חוֹרְבָן לֹא שְׂיִיךְ זֶה, רַק לְהֵךְ לִיִּישׁנָא מְשׁוּם דְּוָחְקִין צִיבּוּר קִשִׁי לְהוּי הִיאֵךְ נְשַׁבַּע שְׂיִפְדָנוּ בְּכָל מְמוֹן שְׂיִפְסְקוּ עֲלֵיו שְׂמָא יִפְסְקוּ מֵה שְׂאִין לוֹ וְאִיכָּא דְּוָחְקִין צִיבּוּר, וְעַל זֶה תִּירָצוּ דְּאִין מְשַׁגְיַחִין בְּדוּחְקֵי צִיבּוּר בְּמִקוּם סַפְנָה כַּנ"ל, אֲבָל הַרְמַב"ם ס"ל בְּאַמַּת דְּנַפְשׁוּט בְּעֵינִין מְהֵךְ דְּרִיב"ח כַּמְש"ל, וְעוֹד אֲבָאָר לְקַמֵּן

ע"ב דמוכח הַתּם דְּהַטְעַם דְּלֵא לִיגְרָבוּ: וּבְעַיְשָׁר קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' מֵהַךְ דְּרִיב"ח נִרְאָה לִי דְּבִלֵא"ה לִק"מ דְּכֵה"ג הָיִי עַד פְּדֵי דְמִי דְּכָל תְּפָצְיָה לֹא יִשְׁוּוּ בְּהַ פְּתִיב וְתִינּוּק זֶה אִי הִי יוֹשֵׁב בְּבֵית הָאֲסוּרִים לֹא הִי ת"ח פְּלָל וְאִי יִפְדְּנוּ יִהְיֵה ת"ח א"כ אִין שְׁיַעוּר לְשׁוֹנְי' שְׁל תִינּוּק זֶה לְפָדוּתוֹ וּמַה שְׁאֲמָרוּ בְּכָאן עַד פְּדֵי דְמִי הִינּוּ בְּאֲדָם דְּעֵלְמָא אוֹ אִפִּי ת"ח שְׁפָכְר הוּא ת"ח וְלֹא יִגְרַע בְּמַה שְׁיִשְׁב בְּבֵית הָאֲסוּרִין אֲבָל בְּכֵה"ג דְּהַתּם פְּשִׁיטָא שְׁפָל מַה שְׁנוֹתָן עֵבּוּרוֹ אִין בְּכַדִי שְׁוֹנְי' פְּלָל שְׁבַפְדִי זֶה מְמַצִיא ת"ח בְּעוֹלָם שְׁאָם לֹא יִפְדְּנוּ לֹא יִהְיֵה ת"ח פְּלָל, וּז"ב: ע"ב בְּגִמְרָא ש"מ ס"ת שְׁנַמְצָא כו' קוֹרִין בּוּ דְלֵמָא לִגְנוּ וכו'.

קְשִׁי לִי הִיכִי מֵיִתִי מִמְתְּנִיתִין דְּקוֹרִין בּוּ דְהָא תַנָּא דְּמַתְּנִיתִין לֹא דִינָא דְּלוֹקְחִין קְתָנִי רַק אִין לּוֹקְחִין וּקְמַש"ל אִפִּי יָדוּע לְנוּ שֶׁהוּא פְּתַב יִשְׂרָאֵל שְׁאֲנוּ מְפִרִין הַפְּתַב שְׁל הַסּוֹפֵר יִשְׂרָאֵל שְׁפְתָבָה מ"מ אִין נוֹתְנִין עֵבּוּרָה יָתֵר עַל פְּדֵי דְמִי: וְנִרְאָה לִי דְכּוֹלָה סוּגְי' דְּהֵכָא לְהַךְ טַעְמָא דְּלֵא לִיגְרָבוּ וְלִיִּיתוּ כְּמוֹ שְׁפָסְקוּ פֶל הַפּוֹסְקִים וְכֵן פִּירֵשׁ"י פֶּאן, וְהַשְׁתָּא אִי ס"ד דְּהֵכָא בְּסִפְר תּוֹרָה שְׁיָדוּע שְׁפְתָבָה יִשְׂרָאֵל א"כ הִיָּה מוֹתֵר לִיתָן עֵבּוּרָה בְּיָתֵר מְכַדִי דְּמִי דְּלֵא שְׁיָיָה לֹא לִיגְרָבוּ וְלִיִּיתוּ פִינּוּ דְכָל ס"ת אִין קוֹרִין בְּהַ וְאִין נוֹתְנִין עֵבּוּרָה אִפִּי בְּכַדִי דְּמִיָּהוּן מִנִּין יָדַע זֶה שְׁיַפִּיר ס"ת זֶה שְׁיַגְנַב וְיַגְזֵל וְנִיָּתֵן לוֹ יוֹתֵר מְכַדִי דְּמִי וּמִיָּלְתָא דְּלֵא שְׁכִיחַ הוּא פְּלָל וְלֹא יִסְמוּךְ עַל זֶה, וְעוֹד דְּלֵא גְזָרוּ בְּהַא פְּלָל, וְהִינּוּ דְּמִשְׁנֵי דְּנִדְּאִי מֵיִרִי בְּסִתָּם ס"ת וּמ"מ פּוֹדִין אוֹתָהּ בְּכַדִי דְּמִי לִגְנוּ אוֹתָהּ, וְעַלָּה אֲמָרִין דְּיָתֵר עַל פְּדֵי דְּמִי אִין פּוֹדִין וּמִמִּילָא אִין חִילּוּק פְּלָל דְּאִפִּי מְפִרִין אוֹתָהּ שְׁפְתָבָה יִשְׂרָאֵל אִין פּוֹדִין בְּיָתֵר מְכַדִי דְּמִיָּה, וּמ"מ בְּפִי גְנִיזָה זֶה פְּתַב הָרֵא"ש דְּצָרִיף לִיתָן עֵבּוּרָה פְּפִי שְׁוֹנְי' שְׁל ס"ת פְּשִׁירָה, וְאֲנוּ עֲתִידִין לְבָרֵר דְּבָר זֶה לְקַמּוֹן בְּפִרְיָתָא דְּמַעְלִין בְּכַדִי טְרַפִּיעַק, ע"ש: שְׁם אֲמַר ר"נ נְקֻטִינּוּ וְכו' כְּתָבוּ ע"ג יַגְנוּ נְמַצָּא בְּיַד עו"ג אֲמָרִי לֵה יַגְנוּ כו' הִיא תַנָּא הוּא וכו'.

רֵאִיתִי לְבָאָר סוּגְי' זֶה וּמִתּוֹךְ הַבִּיאוּר יִתְבָּאָר לֵה פִירֵשׁ"י אֲשֶׁר לְכַאוּרָה דְּבָרִיו תְּמוּהִין מְלַבַּד מַה שְׁהַקְשׁוּ עָלָיו בְּתוֹס' כְּמוֹ שְׁאֲבָאָר וְהוּא שְׁיַשׁ לְתַמּוּנָה בְּמַה שְׁפִירֵשׁ"י ז"ל יַגְנוּ פְּדִלְקַמּוֹן וְכוּנּוֹתוֹ לְפִי שְׁאִינוּ בְּקִשְׁרָה וּבִד"ה וְאֲמָרִי לֵה פְּתַב דַּס"ס הוּא וְאִי אִינוּ בְּקִשְׁרָה אִין פֶּאן רַק סְפֵק אֲחַד, שְׁנִית יֵשׁ לְתַמּוּנָה בְּמַה שְׁפִי דַס"ס הוּא ש"מ דְּבִסְפֵק אֲחַד הָיִי חִיִּישִׁינּוּ לְשֵׁם ע"ג כְּתָבוּ, וְהוּא תְּמוּנָה שְׁהָרִי ע"כ כ"ע דְּלֵא כר"א דלר"א בְּכְתָבוּ ע"ג יִשְׂרָף וְכִינּוּן שְׁכּוֹן פְּשִׁיטָא דְּאִפִּי סְפֵק דְּלִשְׁם ע"ג לֹא הָיִי דְהָא קִי"ל שְׁחִיטָת ע"ג אֲפִילוּ סְפֵק אִיסוּר הַנָּאָה לֹא הָיִי, וְעוֹד אִי ס"ד דְּלִרְבֵּנּוּ סְפִיקָא הָיִי לְמַה לִּי לְאוּקְמָא בְּסִמּוּף מ"ד יַגְנוּ כמ"ד פֶּל שְׁאִינוּ בְּקִשְׁרָה הָא בִּלֵא"ה פִינּוּ דְּלֵא ס"ל כר"א יַגְנוּ מְסַפֵּק וְע"כ דְּבָלִי ר"א אִפִּי סְפֵק לֹא הָיִי א"כ הִיכִי קְאָמַר דְּהָיִי ס"ס, וְאִי מְשׁוּם שְׁאִינוּ בְּקִשְׁרָה לֹא הָיִי רַק סְפֵק אֲחַד: אֲמַנְם פְּדֵי לְבָרֵר דְּבָרִי הָרַב ז"ל אוֹמֵר עוֹד דְּבִלֵא"ה יֵשׁ לְתַמּוּנָה מַה טִּיבּוּ שְׁל גְנִיזָה זֶה בַּס"ת שְׁפְתָבָה ע"ג פֶּל דְּלֵא חִיִּישִׁינּוּ לְשֵׁם ע"ג וּמַה בְּכַף שְׁאִינוּ בְּקִשְׁרָה וּס"ת פְּסוּלָה הִיא לְמַה נְצָרִיף לְגְנִיזָה וְהִינּוּ לְקוּבְרָה אֲצֵל ת"ח וְכִי אֲסוּר לְלַמּוֹד בַּס"ת פְּסוּלָה וְהָרִי אִפִּי לְבָרֵף עַל ס"ת פְּסוּלָה דְּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּתַשׁוּבָה וְהַגְּאוּנִים דְּמוֹתֵר דְּעַיְשָׁר הַבְּרָכָה עַל הַקְרִיאָה וְרֵאִיָּתֵם בְּרוּרָה שְׁהָרִי בְּחוֹמָשׁ לֹא אֲסוּרוּ לְקִרוֹת בְּצִיבּוּר רַק מְפָנִי כְּבוֹד צִיבּוּר וְאִין לֵה פְּסוּל יוֹתֵר מְחוֹמָשׁ וְלֹא אֲמָרוּ בְּמַגִּילָה רַק ס"ת שְׁפָלָה צְרִיכָה גְנִיזָה דְּאִינָה רֵאוּי' פְּלָל לְשׁוּם דְּבָר אֲבָל מֵאִיזָה צַד נְצָרִיף גְנִיזָה לַס"ת פְּסוּלָה, וְאִפִּי תִימָא דַּס"ת שְׁהָיָה בְּהַ קְדוּשָׁה וְנִפְסָלָה טְעִינָה גְנִיזָה לְפִי שְׁבִיזוֹן הוּא לַס"ת שְׁיָרְדָה מְקַדְוֶשְׁתָּה, אֲבָל ס"ת

שְׁהִיְתָה פְּסוּלָה מְעִיקְרָא מְאִיזָה צַד נְצָרִיף אוֹתָה גְּנִיזָה, וְלֹא עוֹד אֵלָא דַּמ"ד יִגְנֹז סוֹבֵר דְּמִסְפֵּק גּוֹנְזִין אוֹתָה וְכִינֵן דְּלִיכָא אִיסוּרָא רַק מְשׁוּם כְּבוֹד צִיבּוּר מְאִיזָה צַד נְחִמִּיר בְּסִפְק וּכ"ש לְגוֹנְזָה הָא רְאוּנִי לְלַמּוּד וּמְשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יִקְרָאוּ בָּהּ בְּצִיבּוּר נְצָרִיף אוֹתָה גְּנִיזָה מִסְפֵּק דְּבָר זֶה תְּמוּהָ מְאֹד הֵן אֲמַת דְּהֶרְמָב"ם וְ"ל כְּתַב כְּף בְּהֶדְנִי דַּס"ת פְּסוּלָה טְעִינָה גְּנִיזָה וְהָרַב בַּכ"מ פְּתַב מְקוּמוּ בְּמַגִּילָה וּבְאַמַּת מְהֶתֶם לֹא מוֹכַח מִיַּדִּי רַק מִכָּאן הוֹצִיא הָרַב וְ"ל דְּבָר זֶה אֲבָל הוּא תְּמוּהָ לַפַּע"ד כְּמוֹ שְׁבָאַרְנוּ: אֲשֶׁר עַל פֶּן אוֹמֵר אֲנִי דְּכַוְלָה סוּגְלִי דְּהִכָּא דְּאַמְרִינֵן יִגְנֹז מִצַּד אִיסוּר ע"ג נִגְעוּ בָּהּ דְּלֹא נְחַלְקוּ ר"א וְרַבְּנָן בְּסַתְּם מִחֻשְׁבַּת ע"ג רַק בְּשַׁחַט בְּהֵמָה בֵּין שְׁשַׁחְטָה לְיִשְׂרָאֵל בֵּין לְעֲצָמוּ לַר"א כֹּל מִחֻשְׁבוֹתֵינוּ לַע"ג וְלַת"ק לֹא חִיּוּשֵׁינוּ לַע"ג אֲבָל בְּכַתִּיבַת ס"ת דְּוָקָא בְּכּוֹתְבָהּ לְיִשְׂרָאֵל ס"ל לַר"א דַּמ"מ סְתָם מִחֻשְׁבַּת ע"ג לַע"ג וְרַבְּנָן ס"ל כִּינֵן דְּלִישְׂרָאֵל כְּתִיבָה סְתָמָא אֵינָה מְכוּוֹן לַע"ג אֲבָל בְּכַתְּבָהּ לְעֲצָמוּ בּוֹדָאֵי רְאוּי לְחוּשׁ לַע"ג כִּינֵן דְּעוֹבְדָה וְכַתְּבָה לּוֹ ס"ת בּוֹדָאֵי מְכוּוֹן בְּכָל הַשְּׁמוֹת לַע"ג, וְדְבָר זֶה מְבוֹאֵר לְהַדְיָא בְּפִירִשׁ"י בַּד"ה וְאַמְרִי לָהּ קוֹרִין שְׁפַתְבּוּ וְ"ל וְאֵת"ל הוּא כְּתִיבָה שְׁמָא לְמַפְּנֵי לְיִשְׂרָאֵל כְּתִיבָה וְלֹא לְשֵׁם ע"ג עַכ"ל, מְבוֹאֵר דְּדוֹקָא אִם כְּתִיבָה לְמַפְּנֵי לְיִשְׂרָאֵל לֹא חִיּוּשֵׁינוּ לַע"ג לַת"ק דְּר"א אֲבָל אִי הוּי יִדְעִינוּ דְּכַתְּבוּ לְעֲצָמוּ לֹא הוּי מִסְפֵּקָא לֵן דְּוֹדָאֵי לְשֵׁם ע"ג כְּתִיבָה, וְכֵן מוֹכַח לְהַדְיָא בְּתוֹס' בַּד"ה אֲמַרִי לָהּ קוֹרִין ע"ש הֵיטֵב, וּמַעֲתָה כֹּל הַדְּבָרִים כְּפִשְׁטָן דַּמ"ד בְּכַתְּבוּ ע"ג יִגְנֹז ס"ל דְּכָל שְׂאִינֵנוּ בְּקַשְׁיָהּ פְּסוּל לְכַתִּיבַת ס"ת הִילְכָף מְמִילָא יֵשׁ לְחוּשׁ דְּכַתְּבוּ לְעֲצָמוּ וְלֹא לְמַפְּנֵי לְיִשְׂרָאֵל כִּינֵן דְּכַתִּיבַתוּ פְּסוּל לְיִשְׂרָאֵל מִצַּד שְׂאִינֵנוּ בְּקַשְׁיָהּ רַק מ"מ לֹא יִשְׂרָף דְּחוּשְׁשֵׁין לְהַחֲמִיר שְׁמָא טְעָה וְכַתְּבוּ לְיִשְׂרָאֵל, וּמ"ד נִמְצָא יִגְנֹז ס"ל דְּלִיכָא רַק סְפֵק אֶחָד שְׁמָא כְּתִיבָה לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל כֹּל שְׁכַתְּבוּ ע"ג אֲפִילוּ סְפֵק לֹא הוּי דְּוֹדָאֵי כְּתִיבָה לְעֲצָמוּ וְלִשְׁמָה ע"ג כִּינֵן שְׁפַתִּיבַתוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּפִירוּשׁ ג"כ פְּסוּל בּוֹדָאֵי לֹא כְּתִיבָה לְמַפְּנֵי לְיִשְׂרָאֵל וּמ"ד קוֹרִין בּוֹ ס"ל דְּהוּי לִי ס"ס סְפֵק כְּתִיבָה לְיִשְׂרָאֵל סְפֵק עו"ג וְאֵת"ל הַעו"ג כְּתִיבָה שְׁמָא לְמַפְּנֵי לְיִשְׂרָאֵל כְּתִיבָה וְאֵין סְבָרָא זֹו לְפִי שְׂאִינֵנוּ בְּקַשְׁיָהּ מוֹצִיא אוֹתָה מִיַּדִּי סְפֵק עַכ"פ דְּשְׁמָא טְעָה וְכַתְּבָה לְיִשְׂרָאֵל, וְהִנְדָּה דְּנַחְלָקוּ בְּכַתְּבוּ עו"ג דַּמ"ד יִשְׂרָף ס"ל סְתָם מִחֻשְׁבַּת עו"ג לַע"ג וְאַפִּי כְּתִיבָה לְיִשְׂרָאֵל יִשְׂרָף וּמ"ד יִגְנֹז ס"ל כְּרַבְּנָן דְּלֹא חִיּוּשֵׁינוּ לַע"ג רַק לְפִי דְּסוֹבֵר דְּכָל שְׂאִינֵנוּ בְּקַשְׁיָהּ פְּסוּל לְכַתִּיבַת ס"ת מְמִילָא יֵשׁ לְחוּשׁ דְּלֹא כְּתִיבָה לְיִשְׂרָאֵל רַק לְעֲצָמוּ וְאֵין וְדָאֵי לַע"ג כְּתִיבָה וּמִסְפֵּק יִגְנֹז, וּמ"ד קוֹרִין בּוֹ סוֹבֵר דְּאַפִּי אֵינֵנוּ בְּקַשְׁיָהּ כְּשֶׁר א"כ לִיכָא לְמִיחֻשׁ לַע"ג מִסְפֵּק כְּמוֹ דְּלֹא חִיּוּשׁ ת"ק דְּר"א בְּשַׁחֲטִית כּוֹתֵיבָה אֲבָל סְפֵר שְׁלֹא כְּתִיבָה עו"ג רַק אֲשֶׁה וְעָבַד דְּלִיכָא רַק מְשׁוּם שְׂאִינֵנוּ בְּקַשְׁיָהּ בְּהָא לֹא שְׁיִיף לּוֹמֵר יִגְנֹז רַק שְׁהוּא פְּסוּלָה וְאֵין קוֹרִין בָּהּ בְּצִיבּוּר וְכָל הֵיכִי דְּאִיכָא סְפִיקָא אֵין לְחוּשׁ כְּלָל דְּלֹא הוּי רַק סְפֵק דְּרַבְּנָן בְּעֵלְמָא כִּינֵן דְּאַפִּי בְּחוּמֵשׁ לִיכָא רַק מְשׁוּם כְּבוֹד צִיבּוּר, וְזֶה שְׁפַתְבּוּ רַש"י דְּהוּי ס"ס הֵינֵנוּ לְהוֹצִיא מִחֻשֵׁשׁ ע"ג אֲבָל מִחֻשֵׁשׁ שְׂאִינֵנוּ בְּקַשְׁיָהּ אֲפִי סְפֵק אֶחָד סְגִי כַּנ"ל, וּמִינְשֵׁב קוֹשִׁית הַתּוֹס' בַּד"ה אֲמַרִי לָהּ כְּמוֹ שְׁבָאַר בְּתוֹס': שֵׁם וְהָא דְּתַנְיָא קוֹרִין בּוֹ הָאֵי תַנָּא הוּא וְכו' אָמַר רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל וְכו'.

בְּסוּגְיָא זֹו גַּם כֵּן יֵשׁ לְתַמוּהָ הַרְבֵּה, דְּוֹדָאֵי ת"ק דְּקָאֵמַר לּוֹקְחִין סְפָרִים וּבְכַרְט מִן הַעו"ג בְּכָל מְקוּם פְּשִׁיטָא דְּאֵין הַפְּוֹנָה כְּאוֹקִימַתָּא דְּרַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל, וְכְמוֹ כֵּן הָדָּ בְּרִייתָא דְּלַעֲלִיל דְּתַנּוּ קוֹרִין בּוֹ בּוֹדָאֵי לֹא בְּהָא דְּוָקָא מִיָּרִי, וְא"כ הִיאָף קָאֵמַר הָאֵי תַנָּא הוּא הָא לְדִידְנִי אֵין קוֹרִין מְשׁוּם לְשַׁמָּה וּבְרִייתָא קְתַנִּי בַּעו"ג גְּמוּר קוֹרִין וְרִאִיתִי לְמַהֲרֵשׁ"א שְׁפִי הָדָּ

בְּרִייתָא דְקוֹרִין בְּכַתְבָּה לְשִׁמָּה בְּהַדְלִי דִּיְדַעְיָנוּ בִּי דְכַתְבָּה לְשִׁמָּה, וְאִינוּ נְכוּן, דַּא"כ לְמָה
לִי לְאוּקְמָא בְּרִייתָא דְרִשְׁבִּי"ג פְּדַרְבָּה בַּר שְׁמוּאֵל לֹוּקְמָא בִּיְדַעְיָנוּ בִּי דְכַתְבָּה לְשִׁמָּה פְּהַד
בְּרִייתָא דְקוֹרִין בּוּ: וּבּוּדַאי נִרְאָה לְכַאוּרָה דְעִיקָר הַפְּנוּנָה הֵכָא דּוּדַאי הֵד בְּרִייתָא דְקוֹרִין
וּת"ק דְרִשְׁבִּי"ג פְּלִיגִי עֲלֵי דְרִשְׁבִּי"ג בְּהָא דְמַצְרִיף לְשִׁמָּה וְלֹא מְכַשִּׁיר רַק פְּדַרְבָּה בַּר
שְׁמוּאֵל מִיְהוּ בְּהָא ס"ל פְּנוּתִי דְלֹא בְּעִינּוּ יִשְׁנּוּ בְּקוּשִׁירָה דְהֵתֵם נְמִי לֹא מִיְקָרִי יִשְׁנּוּ
בְּקוּשִׁירָה כַּנ"ל, אֲבָל תִּימָה הוּא לַפַּע"ד דְּמִנָּא לִי בְּאַמַּת דְּבִינְשֵׁנוּ בְּקוּשִׁירָה פְּלִיגִי דִּילְמָא
בְּלִשְׁמָה פְּלִיגִי דַּמ"ד יִגְנוּ דְבַעֵי לְשִׁמָּה וּמ"ד קוֹרִין לֹא בְּעִי לְשִׁמָּה וְיִשְׁנּוּ בְּקוּשִׁירָה כ"ע לֹא
ס"ל, וְעוּד קִשִׁי לִי דְהָא וּדַאי דְבַעֵי לְאַשְׁכּוּחִי תִּנָּא בְּשִׁמוּ דְאַתְיָא בְּרִייתָא פְּנוּתִי דַּא"כ
מֵאִי אֲוֹלְמָא הֵד בְּרִייתָא מְהֵד דְקַתְנִי בְּהַדְלִי קוֹרִין בּוּ וְהִשְׁתָּא פִּינּוּ דְרִשְׁבִּי"ג לֹא שְׁנָאָה רַק
ת"ק דְרִשְׁבִּי"ג, א"כ אֲפַתִּי לֹא נוֹדַע מִי הוּא וְהִיאָה שְׁיִיף לֹוּמַר הָאִי תִּנָּא הוּא פִּינּוּ דְשִׁנְיָהֶם
בְּרִייתוֹת הֵן: לְכֹן נִרְאָה לִי דְעִיקָר הַפְּנוּנָה הֵכָא לְמִידַק דְהִנְהָ תִּנָּאי פְּלִיגִי בִּישְׁנּוּ בְּקוּשִׁירָה
וְלֹא בְּלִשְׁמָה דְבַלֵּא"ה הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' אֵהָא דְפָרִיף עֵיבּוּד לְשִׁמָּה בְּעִי כַּתִּיבָה לְשִׁמָּה לֹא בְּעִי
דְכַתִּיבָה עֲדִיף דְסַתְמָא לְשִׁמָּה מִשָּׂא"כ סַתְּם עֵיבּוּד עוֹרוֹת לֹאוּ לְשִׁמָּה וְהַנִּיחוּ בְּקוּשִׁיָּא
וּמַעַתָּה אֲנִי אוֹמַר דְזֵהוּ בְּאַמַּת פְּנוּנַת הַש"ס דַּמ"ד יִגְנוּ וּמ"ד קוֹרִין פְּלִיגִי בְּהִנְי תִּנָּאי אִי
בְּעִינּוּ יִשְׁנּוּ בְּקוּשִׁירָה וּמִיִּתִּי הִנְי תִּרְתִּי תִּנָּאי וְקִשָּׁה לְרִשְׁבִּי"ג עֵיבּוּד בְּעִי וְכַתִּיבָה לֹא בְּעִי
וַא"כ דְבָרֵי רִשְׁבִּי"ג סוֹתְרִין זֵה אֵת זֵה וְע"כ דְכַתִּיבַת ס"ת סַתְמָא לְשִׁמָּה כַּמ"ש הַתּוֹס' א"כ
ע"כ דְלֹאוּ בְּלִשְׁמָה פְּלִיגִי דְכִינּוּ דְלֹא אֲמַרִּינוּ סַתְּם מַחְשַׁבַת עו"ג לַע"ג סַתְמָא לְשִׁמָּה הוּא
וְלָמָּה יִגְנוּ וְע"כ מִשּׁוּם שְׂאִינוּ בְּקוּשִׁירָה וְלִיכָּא לְמִימַר מִשּׁוּם עֵיבּוּד הָעוּר דְסַתְמָא לֹאוּ
לְשִׁמָּה דַּא"כ לֹא הֵנִי לְהוּ לְחֻלּוּק בְּכַתְבָּה עו"ג רַק עֵיבּוּד הָעוּר וְאַפִּי כַּתְבָּה יִשְׂרָאֵל וְע"כ
דְּבַכְתִּיבָה נְחֻלְקוּ וּמִשּׁוּם יִשְׁנּוּ בְּקוּשִׁירָה וְקוּשִׁיַת הַש"ס הוּא סִיּוּם בַּעַל הַמְּאָמַר דְּפְלִיגִי
בִּישְׁנּוּ בְּקוּשִׁירָה, וְדַחִינּוּ לָהּ דְלַעוּלָם בְּלִשְׁמָה פְּלִיגִי וְסַתְמָא לֹאוּ לְשִׁמָּה וְרִשְׁבִּי"ג פְּדַרְבָּה
בַּר שְׁמוּאֵל דְּעוּשָׂה לְשִׁמָּה, וְלִפִּי זֵה אִין הִכְרַח פְּלָל דְּפְלִיגִי בִּישְׁנּוּ בְּקוּשִׁירָה דְּשַׁפִּיר יִשׁ
לֹוּמַר דְּפְלִיגִי בְּלִשְׁמָה וּמִיִּנְשָׁב קוּשִׁיַת הַתּוֹס' בַּד"ה הָא דְתִנָּיָא וּבַד"ה עֵיבּוּד לְשִׁמָּה וְע"ש
מ"ש בַּתּוֹס' הַנ"ל: שָׁם מַעֲלִין בְּדַמִּיָּהּ עַד פְּדִי טְרַפְעִיק פִּירִש"י דְזֵה יְכוּל לְהוֹסִיף יִתֵּר עַל
פְּדִי דַּמִּיָּהּ וּמְלַבַּד מַה שְּׁהַקְּשׁוּ עֲלֵיו הַתּוֹס' אֲנִי תִּמָּה מְאֹד עַל שְׁהַשְׁמִיט הַרְמַב"ם ו"ל הֵד
בְּרִייתָא לְגַמְרִי וּפְסַק בְּפִשְׁטוֹת דִּיתֵר עַל פְּדִי דַּמִּיָּהּ אִין לֹוּקְחִין וְהִיאָה לֹא זָכַר בְּרִייתָא
מְפּוֹרֶשֶׁת בְּלִי חוּלְק פְּלָל, לְכֹן בְּרוּר דַּס"ל לְהַרְמַב"ם דְּהֵד בְּרִייתָא כַּמ"ד יִגְנוּ ס"ל וּבָאָה
לֹוּמַר דִּיכּוּל לְהַעֲלוֹת בְּדַמִּיָּהּ לִיתָן עֵבּוּרָם עַד פְּדִי טְרַפְעִיק אִם לֹא יִרְצָה בְּפַחוֹת מְזָה אָף
שְׂאִינּוּ שְׁוִין פְּלוּם פִּינּוּ שְׁפִסּוּלִין וְטַעוֹן קְבוּרָה אֲצֵל ת"ח אֲבָל לַמ"ד דְּקוֹרִין בְּהֵם וְכַשְׂרִים
נוֹתָן עֵבּוּרָם פְּדִי שְׁוִוִּיִּים וְלַכּוּף הַרְמַב"ם דְּפְסַק כַּמ"ד קוֹרִין בְּהֵם הַשְׁמִיט הֵד בְּרִייתָא
לְגַמְרִי, וְהִשְׁתָּא מְמִילָא אִין הַפְּרִשׁ בֵּין ס"ת לְתַפְּלִין וּמְזוּזוֹת פִּינּוּ שְׂאִינּוּ שְׁוִוִּיִּים פְּלוּם רַק
לְגוּנְזָם: אִיבְרָא בְּדַבְרֵי הַרִי"ף קִשְׁיָא דְּפְסַק כַּמ"ד יִגְנוּ וּמ"מ הַשְׁמִיט הֵד בְּרִייתָא לְגַמְרִי,
וְנִרְאָה לִי לְדַעְתּוֹ דְּמַפְרִשׁ כַּפִּי רִשְׁ"י וְס"ל דְּדוּקָא בַּס"ת פְּשָׁרָה יְכוּל לְהַעֲלוֹת יִתֵּר עַל
פְּדִי דַּמִּיָּהּ וְלֹא בַּס"ת פְּסוּלָה, תַּדַּע דְּלַעֲלֵל הֵנִי ס"ד דְּבַפְּסוּלָה אִפִּי עַד פְּדִי דַּמִּיָּהּ אִינוּ נוֹתָן,
וְנִהִי דְּמִשְׁנֵי דִּילְמָא לְגַנּוּז אֲבָל עַכ"פ אִין צְרִיף לְהַעֲלוֹת יִתֵּר וּבְרִייתָא כַּמ"ד קוֹרִין ס"ל
וְהַרִי"ף דְּפְסַק יִגְנוּ הַשְׁמִיטָה אֲבָל מ"מ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם עִיקָר דְּכֹן מִשְׁמַע מַעְנוּבָּדָא דְּאַבְיִ
דְּמִיִּתִּי עֲלָה דְּלִדִּידִי וּדַאי יִגְנוּ ס"ל דְּנִהִי דְּנִימָא דַּאִין דְּרַפְּן לְכַתּוּב ס"ת אֲבָל לְעֵיבּוּד
הָעוּר חִיִּישִׁינוּ דְּלִדִּידִי בְּעִי עֵיבּוּד לְשִׁמָּה פִּינּוּ דְּהַזְמָנָה מְקִלְתָּא הוּא וְלַכּוּף רְצָה לְהַתְחִיל

בְּדָבָר מוֹעֵט פִּינּוֹן דְּבִאָמַת אֵינּוּן שׁוֹיִן פְּלוּם וְאִם לֹא תִרְצֶה יַעֲלֶה עַד כְּדֵי טְרַפְעֵיק רַק פִּינּוֹן שֶׁהַשְּׁלִיכָה לְנֶהָר אָמַר שְׁלֹא הִיא לְהַתְחִיל בְּדָבָר מוֹעֵט כְּזֶה כִּנְ"ל וְעַמ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה מַעֲלִין: בְּתוֹס' בַּד"ה אָמַרִי לֶה קוֹרִין בְּהַ, פִּי בַּקּוֹנָט' וְכו' דַּר"נ וְכו' דְּלִקְמוֹן מְפָרֵשׁ טַעְמָא וְכו'.

דְּבַרֵיהֶם צ"ע לְכַאוּרָה, דָּאִי לֹא סָגִי לְהוּ מְהֵךְ דְּלִקְמוֹן דְּשִׁמְא הֵךְ אָמַרִי לֶה לִית לְהוּ פֶּל שִׁישְׁנוּ בַּקְשִׁירָה א"כ מַדְר"נ נְמִי לֹא מוּכַח מִיַּדִּי וְנִרְאִיתִי לְמַהֲרָשׁ"א בְּזֶה דְּבָרִים שְׁאִינְם נְכוּנִים פְּלִל דְּמָה עֲנִין לְשִׁמְא לְכָאן דְּאָפִי תִימָא טַעְמָא דַּר"נ מְשׁוּם לְשִׁמְא אַפְתִּי דְּבָרִי רַש"י לֹא נִתְיַשְׁבוּ פְּלִל דְּמְפָרֵשׁ מִפְּח ע"ג, גַּם בַּלֹּא"ה פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּסִמּוּךְ דְּהוּי מְצִי לְמִימַר בְּאָמַת דְּפִלְגִי בְּלִשְׁמָה רַק מִיַּתִּי תַנָּא דְּאִירִי בְּהַ בְּהַדְלִי, וְעוֹד דְּאָפִי פְּתָבוּ לְמַפְנֵי לְיִשְׂרָאֵל יֵשׁ לֹמַר אַדְעָתִי דְּנִפְשִׁי עֲבִיד כְּדַלְעִיל סַפ"ב: וְהִיא נִרְאָה לְכַאוּרָה לְפָרֵשׁ כְּוֹנֵת הַתּוֹס' בְּפִשְׁטוֹת לְפִי שְׁרַש"י וְ"ל פִּי בְּעֲצָמוֹ טַעְמוֹ שֶׁל ר"נ בְּכַתְּבוּ עו"ג יִגְנוּ כְּדַלְקָמוֹ, וְעַל זֶה כְּתָבוּ דַּר"נ אִפִּי פְּתָבוּ לְמַפְנֵי לְיִשְׂרָאֵל דְּלִקְמוֹן מְפָרֵשׁ טַעְמָא מְשׁוּם קְשִׁירָה וְרַש"י גּוֹפֵא פִּירֵשׁ טַעְמוֹ שֶׁל ר"נ כְּדַלְקָמוֹ: אִיבְרָא בַּלֹּא"ה דְּבָרִי הַתּוֹס' קָשִׁין לְהוֹלְקוֹן דְּלָמָּה לֹא הִקְשׁוּ בְּפִשְׁטוֹת לְפִירֵשׁ"י דָּאִי ס"ד דְּאָפִי לְמַאן דְּלִית לִי סְתָם מְחַשְׁבַת עו"ג לַע"ג מ"מ יֵשׁ סְפֵק חֲשָׁשׁ לַע"ג א"כ לָמָּה טְרַחוּ לִיתָן טַעַם לְמ"ד יִגְנוּ פִּינּוֹן דְּלִית לִי דַּר"א מְמִילָא יִגְנוּ מְסַפֵּק ע"ג וְע"כ דְּאָפִי סְפֵק לִיכָא דְּמַהֲאִי טַעְמָא שְׁחִיטָת עו"ג אִפִּי סְפֵק אִיסוּר הַנְּאָה לֹא הוּי א"כ הִכָּא פִּינּוֹן דְּלִית לִי סְתָם מְחַשְׁבַת עו"ג לַע"ג דַּל"כ לֹא הוּי ס"ס א"כ אִפִּי כְּתָבוּ עו"ג קוֹרִין בּוּ וְע"כ מְשׁוּם כֹּל שְׁאִינּוּ בַּקְשִׁירָה א"כ לֹא הוּי רַק סְפֵק אֶחָד וְאָמַת דִּישׁ לֹמַר דְּזֶהוּ בְּאָמַת כְּוֹנֵת הַתּוֹס' דְּכִינּוֹן דְּלֹא נִקְט לְקָמוֹן חֲשָׁשׁ סְפֵק ע"ג ש"מ דְּלֹא חִיִּישִׁינּוּ לֶה א"כ ר"נ נְמִי דְּקָאֻמַר יִגְנוּ ע"כ לֹא מְשׁוּם ע"ג דָּאִי כַּר"א יִשְׁרַף וְאִי דְּלֹא כַּר"א קוֹרִין בּוּ אָבֵל אֵינּוּ זֶה בְּמִשְׁמַע בְּתוֹס' דְּהוּי לְהוּ לֹמַר דַּר"נ קָאֻמַר יִגְנוּ ע"כ לֹא מְשׁוּם ע"ג דָּאִי יֵשׁ בְּהַ סְפֵק ע"ג הוּי לִי לֹמַר לְקָמוֹן הָאִי טַעְמָא, וּמְדַכְתְּבוּ אִפִּי כְּתָבוּ לְמַפְנֵי לְיִשְׂרָאֵל ש"מ דַּס"ל דִּישׁ חֲשָׁשׁ ע"ג רַק דְּמִירִי אִפִּי כְּתָבוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְזֶה תְּמוּנָה דְּהָא לֹא מוּכַח מְלַקְמוֹן פְּלִל וְאִי מְשׁוּם דְּלֹא מוּקִי לֶה בְּהַכִּי הַשְׁתָּא נְמִי תִיקְשִׁי לֹוּקְמָא בְּלֹא כְּתָבָה לְמַפְנֵי לְיִשְׂרָאֵל וּמְשׁוּם ע"ג יִגְנוּ, וְאָפִי אִי בְּעִי לְאוּקְמָא בְּרִיִּיתָא בְּכַתְּבָה לְיִשְׂרָאֵל אַפְתִּי לֹא מוּכַח דַּר"נ בְּהַכִּי מִירִי: לְכֹן נִרְאָה לִי דְּכְוֹנֵת הַתּוֹס' כְּךָ דְּנִדְאִי לַת"ק דַּר"א לֹא חִיִּישִׁינּוּ לַע"ג פְּלִל וְאָפִי סְפֵק לֹא הוּי רַק ה"מ בְּכַתְּבָה לְיִשְׂרָאֵל אָבֵל ע"ג שְׁכַתְּב ס"ת לְעֲצָמוֹ פְּשִׁיטָא פִּינּוֹן דְּעוֹבֵד גְּלוּלִים בְּנִדְאִי כְּתָב אוֹתָהּ לַע"ג, וְאִי הִיא יְדוּעַ שְׁכַתְּבָה לְעֲצָמוֹ הִיא בְּיָדוֹן יִשְׁרַף אִפִּילוֹ לַת"ק דַּר"א רַק בְּהָא תִלְיָא דָּאִי עו"ג כְּשֶׁר לְכַתּוֹב ס"ת לְיִשְׂרָאֵל מְמִילָא לֹא חִיִּישִׁינּוּ פְּלִל לַע"ג וְאָמַרִינּוּ מְסַתְּמָא כְּתָבָה שְׁלֹא לְשֵׁם ע"ג, רַק אִי בְּעִינּוּ יִשְׁנוּ בַּקְשִׁירָה וְכַתִּיבְתוּ פְּסוּל לְיִשְׂרָאֵל, בְּנִדְאִי כְּתָבָה לְעֲצָמוֹ וּלְשֵׁם ע"ג, וְזֶה שְׁהוּכִיחוּ מְהֵךְ דְּלִקְמוֹן דְּלֹא מוּקִי לֶה מְשׁוּם חֲשָׁשׁ ע"ג ש"מ דָּאִי הוּי מוּקְמִינּוּכְךָ הִנֵּה בְּהַכְרַח לֹמַר דְּסוּבֵר דְּלֹא אִיכְפַת לֹן יִשְׁנוּ בַּקְשִׁירָה לְכָךְ לֹא הוּי רַק סְפֵק שְׁמָא לְיִשְׂרָאֵל שְׁמָא לְעֲצָמוֹ דָּאִי בְּעִינּוּ יִשְׁנוּ בַּקְשִׁירָה רָאוּי שִׁישְׁרַף דְּנִדְאִי לְעֲצָמוֹ כְּתָבוּ דָּאִין דְּרַף לְכַתּוֹב לְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִיחָא לִי לְאוּקְמָא דְּהַנְּהַ תְּרַתִּי תַנָּאִי דִּיִּגְנוּ וְקוֹרִין בּוּ לִית לְהוּ פֶּל שִׁישְׁנוּ בַּקְשִׁירָה א"כ מְמִילָא ר"נ נְמִי דְּקָאֻמַר כְּתָבָה עו"ג יִגְנוּ אֶלִיבָא דַּכ"ע, א"כ אִי מְשׁוּם סְפֵק ע"ג נִגְעַ בְּהַ א"כ ע"כ הַנְּהַ תְּרַתִּי אָמַרִי לֹא יִסְבְּרוּ דְּלֹא אִיכְפַת לֹן יִשְׁנוּ בַּקְשִׁירָה דַּל"כ הִיא בְּדִין יִשְׁרַף בְּכַתְּבוּ עו"ג דַּע"כ לְעֲצָמוֹ כְּתָבוּ א"כ לָמָּה בְּאָמַת בְּנִמְצָא יִגְנוּ הָא הוּי ס"ס גְּמוּר וּבְמֵאִי פְּלִיגִי,

ועוד כמו דלא גיחא לן לאוקמא הני תרתי ברייתות דלא כר' המנונא כמו כן בנדאי אין סברא דר"נ והני תרתי אמרי לה דלא כר' המנונא, ואי מ"ד בנמצא יגנוז? ספור כר' המנונא ולא הוי רק חד ספק א"כ הי' בדין לדידן' בכתבו ישרף והרי בהא כ"ע מודו דלא ישרף רק יגנוז, והשתא בלי ר"נ הוי מצוי לומר דהני תרתי אמרי לה פליגי בהא דמ"ד יגנוז סובר כר' המנונא והוי חד ספק, ומ"ד קורין דלא כר' המנונא והוי ספק ספיקא אבל השתא פיון דכ"ע בכתבו יגנוז ליפא למימר הכי דאי כר' המנונא בכתבו ישרף דמהאי טעמא לא מוקי לקמן מחשש ע"ג, ודוק היטב, אמנם פבר פתבתי בש"ס ליישב פירש"י על דרף הג"ל: בד"ה וקא דתנן' יגנוז הוי מצוי למימר כו' דאיירי בה בהדל'.

כפונתם דלוקמא תנא דיגנוז פרשב"ג דבעי לשמה ותנא דקורין פאידיה תנא דציפון זכה דלא בעי לשמה או פהה תנא דלוקחין ספרים דנדאי לא מייירי פאוקימתא דרבה בר שמואל דוקא וע"כ לא בעי לשמה ואין צורך לדברי מהר"מ בזה, ומה שפי' הוא תמוה דהיאך שייך הוי מצוי למימר מה דצריך לאוקמא פאוקימתא דרבה בר"ש דוקא, ועוד כמה נפשך אי הפוננה לקמן דמוקי בהא דלא פליגי ויגנוז בעו"ג גמור והתם מיקרי ישנו בקשירה א"כ היינו הך אוקימתא דגמרא ממש במסקנא, ואי הפוננה דהתם לא מיקרי ישנו בקשירה א"כ מנא לן באמת דמ"ד יגנוז חולק דלמא בעו"ג גמור ומשום לשמה, ועוד לדבריו היאך שייך לומר דמיייתי תנא דאיירי בהדנא פיון דאי גימא פה לא פליגי והשתא פליגי פשיטא דלא הוי לי' לאוקמא בפלוגתא, לכן ברור דכוננת התוס' כמ"ש, אף יש לדקדק קצת דהשתא מ"ד קורין לא אתי' פתנא מפנרש בשמו א"כ מאי אולמא הך ברייתא מהך עד שפאמר זו פזו, וצריך לומר דמשמע להו דהשתא גמי ע"כ לאו פרשב"ג אתי' דמ"מ אין קורין משום לשמה רק כת"ק דידן' דלוקחין ספרים ולא מייירי פדרבה בר שמואל א"כ לא אתיא גמי פתנא מפנרש בשמו אבל מ"מ קשה דכתבו דמיייתי תנא דמפנרש בהדנא דמ"מ תיקשי מנא לן דכהאי תנא אתיא דלמא פהה תנא משום לשמה ולפי מה שפתבתי בש"ס דזהו עיקר הוכחה דרק בקשירה פליגי ולא בלשמה דע"כ סתמא לשמה דאל"כ תיקשי דרשב"ג אדרשב"ג א"כ ממילא לק"מ, ודע דלפי מה שפתבתי לעיל דיגנוז רק מחשש ע"ג ומחמת דכתיבת ס"ת בעו"ג פסול לפי שאינו בקשירה א"כ יש לומר בפשיטות דלא מוקי משום לשמה דלמא יגנוז דמשום ע"ג ליפא פיון דכתיבתו פשר לא חיישינן דהוא פתבו לעצמו ולע"ג, ודוק: בד"ה פל שישנו בקשירה מפאן אומר ר"ת דאין אשה אוגדת לולב פיון דלא מיפקדא ואין נראה כו'.

ולפעד"נ דכוננת ר"ת דע"כ לא בעי קרא רק בדבר שאין עשייתו עיקר מצותו פגון תפילין ומזוזות דהנחה המצוה והקבעה בשער היא עיקר המצוה לכה בעי קרא פל שישנו בקשירה וכן ציצית לטוות הציצית דאין זה מצותו אבל להטיל ציצית בכנף פשלבוש בו דעשייה זו היא גמר מצותו בהא לא בעי קרא פלל דכללא הוא פל שאינו בתורת מצוה זו אינו יכול לעשותה כמו עבד דפסול לפי שאינו בני פריטא ובתורת גיטין וקדושין, רק ראית ר"ת הוא דס"ד דאשה חשיב בתורת מצוה פיון שיכולה להכניס עצמה במצוה זו ולברך קמש"ל פיון דלא מיפקדא לא חשיבה בתורת מצוה זו דאל"כ אף לכתיבת תפילין תהא פשרה דהא ישנה במצוה פשתרצה וע"כ דהא לא חשיב בתורת מצוה פיון דלא מיפקדא, פנ"ל: בא"ד מפלל דאשה פשרה.

ואף דבמנחות דף ס"א דרשינו בני ישראל למעט נשים מסמיכה התם פיון דישינו בקרבן ונקט בני ישראל ש"מ למעט סמיכה אבל הכא אין לדייק למעט מעשי דנקט בני ישראל שאין נשים במצות ציצית פלל, ודוק: בד"ה עד שיעבדם לשמן, פרש"ג קי"ל וכו' לא כמו שפירש שם בקונטרס כו' אלא מפרש ר"ת וכו'.

ולדעתי לק"מ דהתם שאני שאינו רק חיפוי התפילין לא עור הפרשיות דעור הפרשיות והס"ת לא הוי הזמנה פיון דבעינו עיבוד דוקא ממילא בעינו לשמה אבל חיפוי העור מיקרי הזמנה, ומה שכתבו התוס' בסנהדרין שם דשי"ן של תפילין הל"מ אבל לא מיקרי פתיכה רק שעושה הקמטין שיהא פשי"ן אבל אין צריך לזה עיבוד דוקא דדוקא לכותבה בדיו בעינו עיבוד הלכך הך עיבוד אינו רק הזמנה, ואדרבא יש להוכיח כפירש"י דלר"ת קשה דילמא הזמנה לאו מילתא, והא דלא בעי עיבוד לאו משום הזמנה שקדם לה רק דלא בעי עיבוד מצד עצמותו, תדע דלמ"ד בכתבו עו"ג פשרים לא בעי שום הזמנה ג"כ רק דס"ל מעיקרא דמילתא לא בעי לשמה, אבל לרש"י נחא דעיבוד זה אינו רק הזמנה ופיר בהא נחלקו, וכן דעת הרמב"ם להדיא דהפרשיות בעי עיבוד לשמה וחיפוי שעליהם לא בעי לשמה והיינו פרבא וכת"ק דרש"ג, וז"ב: עיין פר"ן מה שדחה דברי הרמב"ן בזה, ולא נתבררו לי דבריו, דמה שתיגרז הוא ז"ל תמוה דמ"מ פיון דבסופה ס"ל דלכ"ע טווי' בכלל עשי', א"כ נהי דלרב הוי ס"ד בהתכלת דטווי' אינה בכלל עשי' דס"ל שם לרב דטווי' לא בעי לשמה ועשי' בעי.

אבל מנין להו שם דלשמואל טווי' אינה בכלל עשי' ולמה להו למיתלי בפלוגתא דרש"ג דילמא שאני עיבוד שאינו בכלל עשי' אבל טווי' ס"ל לשמואל דהוי בכלל עשי' כמו דמחלקינן לפום סוגיא דסופה ואדרבא הוי להו לומר דבהא פליגי רב ושמואל, לרב טווי' אינה בכלל עשי' והוי כעיבוד, ולשמואל טווי' בכלל עשי' ולא דמי לעיבוד וכ"ע פרבנו דרש"ג, גם מה שהקשה על הרמב"ן מעשאה פותי אינה קושיא פלל, שהרי כתבו התוס' להדיא לעיל ספ"ב דטעמא דכותי פסול לכתיבת גט דגט סתמא פסול וכותי הוי כמו סתמא והוכיחו זה דאל"כ למה מילה פשירה בכותי לולא קרא א"כ סופה נמי דסתמא לשמה פשירה בכותי גם מה שהקשה לב"ש לא תקשר רק בעי"ט אינה קושיא דלב"ש נמי כל שעשאה בפ"י לשם חג פשרה ודוקא בסתמא פליגי, גם עיקר הקושיא שהקשה על הרמב"ן דלוקמא בהתכלת בפלוגתא דב"ש וב"ה אינה קושיא פלל דהא התם ס"ד דבהזמנה פליגי רב ושמואל דהא תלי לה בפלוגתא דרש"ג ורבנו א"כ לא תליא בפלוגתא דב"ש וב"ה דטעמא דב"ש דיליף מקרא דבעי סופה לשם חג כדמוכח בסופה להדי' דאפי' לס"ד לא פליגי פלל רק בקרא לא בהזמנה, ובסופה דפריף מהו דשמואל לאו דפליגי ב"ש וב"ה בדשמואל רק דאקשינו מדב"ה לשמואל דנהי דלא ס"ל כב"ש מקרא מ"מ מפח הזמנה ליבעי לשמה כמו בדשמואל דס"ד דליכא קרא ולא נחא להו התם לומר דשמואל ס"ל פרש"ג וב"ש וב"ה פרבנו דכינו דרבא ס"ל פרבנו ואנו קי"ל פרבא א"כ ליתא לדשמואל, לזה טרחו להביא הך דשמואל מקרא ולא פליגי בדרש"ג פלל ואי נמיא דעיקר מה שהוקשה לו להר"ן הוא דאף דליכא למיתלי פלוגתיהו לדב"ש וב"ה מ"מ הוי להו להקשות אדשמואל מב"ה דמוכח דס"ל הזמנה לאו מילתא היא, מלבד מה דלא קשי' פלל פיון דאיכא רש"ג דסבר פנותי' וכמו דלא ס"ל פרבנו דרש"ג כמו כן לא ס"ל כב"ה דב"ש וב"ה תרנוייהו פרבנו ושמואל פרש"ג, אבל בלא"ה אינה קושיא

דיש לומר כל שעשאה לסופה חשיב הזמנה מעליא פיון שנעשית עכ"פ לצל סופה לישוב
בה ולא בעינו דוקא לשם מצות סופה משא"כ ציצית לא נעשה לציצית כלל לא הוי
הזמנה מעליא ובסופה נמי הוי מצי ליישב פה אלא משום דלא ניחא להו ליפרושי מילתא
דשמואל מפח הזמנה דא"כ הוי לי דלא פרבנו דרשב"ג ואנו פרבנו וכרבא קי"ל וע"כ
דקרא דגדילים לה מעשה לה משמע לי דבעי טוון' לשמה א"כ סופות תעשה נמי נימא הכי,
והיינו דמשני דבציצית ילפינו מלה לשם חובה ובסופה לא ילפינו דאיצטריה למעוטי
גזולה ע"ש, ודע שיש ט"ס בקצת מקומות בר"ן ורי"ף שנדפס פותי וצ"ל עו"ג וההפך
ביניהם פי פותי דרכו לכתוב ס"ת ועו"ג אין דרכו לכתוב, ומזה תוכל לדע בקל באיזה
מקום צ"ל עו"ג ובאיזה מקום פותי: בד"ה מעלין בדמיהו, מתוך פיה הקונטרס וכו' וקצת
תימה וכו'.

ולדעתי יש ליישב פירש"י דודאי יש להבין במתניתין פיון שמתירין ליתן בעד דבר
השנה הרבה כפי שונו' ולא חיישינו שירבה להביא ספרים יקרים א"כ למה לא נכשיר
ליתן בעד ספר שאינו שנה כ"כ כמו בעד ספר יקר וע"כ דעיקר הפנונה שכל שיראה
שנותנין לו יותר משונו' ממילא יחשוב שאין קצבה לדבר וכמה שירצה יתנו לו ואז
יטריח להשיג ספרים, ולפי זה גם פאן הפנונה דכדי טרפעיך יותר לא יחשוב שנותנין לו
יותר משונו' רק דטרפעיך אינו חשוב אבל דבר חשוב לא יתנו לו, ולפי זה אין חילוק
בין ספרים לתפילין ומזוזות ועמ"ש בש"ס בענין אחר לשיטת הרמב"ם: בד"ה עיבוד
לשמן בעי, קשה וכו' לשיטתם לעיל ספ"ב דכותי פסול בגט דבעינו מפורש לשמה
וסתמא לאו לשמה אבל היכי דסתמא לשמה פותי פשר אבל פבר פתבתי שם לדחות
ראייתם ממילה בכותי ויש לומר דלעולם פותי אדעת' דנפשי' עביד ואפי' אי סתמא
לשמה לא מהני בכותי ע"ש, וכבר פתבתי בגמרא לפרש הסוג' דבלאו הכי לא קשי'
מיד: במשנה לא אסרו זה אלא מפני זה.

פירש"י דבגדר שאינו צריף ראוי לאסור שיכול לומר אילו הייתי יודע שיכולני להפר
לא הייתי מגרשף אבל בצריף אין לאסור מצד עצמו דאין אדם רוצה שתתבזה אשתו
בב"ד, ויש להקשות לפירושו דבגמרא מפרש דפליגי אי אדם רוצה שתתבזה אשתו
בב"ד, והשתא לפירש"י אפתי בהא לא סגי דהא פליגי נמי חוץ מזה באינו צריף לר"מ
אינו יכול לקלקל פיון שיכול להפר ולר"י יכול לקלקל ובמאי פליגי בהא, ואדרבא הא
עיקר פלוגתיהו דבצריף לא פליגי פלל דלתרנויהו לא יחזיר עכ"פ רק באינו צריף
פליגי ולמה יפרש הש"ס פלוגתיהו דצריף דלא פליגי רק בטעמא ולא בדינא ושביק
פלוגתיהו דאינו צריף דפליגי בדינא במאי פליגי, ועמ"ש לקמן בבבאור פסקי הרמב"ם
ז"ל ישוב נכון לזה: אמנם נראה לי לומר עוד דנדאי מה דס"ל לר"מ יחזיר באין צריף
היינו פשיגירש ביום שמעו דיכול להפר אבל אי גירש אח"כ או שקיים לה ביום שמעו
וגירשה אח"כ בהא נדאי הוי כמו נדר הצריף חקירת חכם דהא ס"ס אינו יכול להפר רק
או שתלה לחכם או שישאל הוא על הקמתו א"כ אפתי יכול לומר אי הייתי יודע דחכם
יתיר לא הייתי מגרש, ובנדאי ליכא למימר דס"ס פיון שהי' בידו להפר ביום שמעו קודם
הקמה ולא הפר וכ"ש פשיגירש לה שוב אינו יכול לקלקל, הא נדאי ליתא, דא"כ כל
מוציא אשתו משום נדר כל ששקה עמה יום או יומים קודם שגירשה יתיר יחזיר
דהא חזינו דלא איכפת לי הנדר דהא לא גירשה תיכף וע"כ דהא ליתא דמעיקרא חשב

שיוכל לספול ואח"כ רצה לגרשה מחמת נדרה א"כ ה"ה אפי' קיים לה ביום שמעו ואח"כ גירשה יכול לקלקלה דמעיקרא רצה לספול ואח"כ לא רצה וגירשה מחמת נדרה וכיון שקיים לה ממילא אינו יכול להפר רק שישאל על ההיקם והוי לי צריף חקירת חכם או שגירשה אחר יום שמעו פשיטא דצריף חקירת חכם שפתיר נדרה רק מיירי שגירשה ביום שמעו ולא הקים לה דבעת גירושין הנה יכול להפר שוב אינו יכול לקלקלה: ומעתה אפי' לר"א דס"ל אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד אבל בכה"ג שקיים לה וצריף לשאול על הקמתו לכ"ע מדינא לא יחזיר דיוכל לומר אי הייתי יודע דחכם מבטל הקמה לא הייתי מגרש והיא לא תתבזה בב"ד פלל רק הבעל ישאל על הקמתו ויפר לה, והיינו דפליג עלי' דר"מ דבגדר הצריף חקירת חכם שגוף הגדר צריף לחכם להתירו לא הי' מהראוי לאסור דאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד ולא אסרו רק מפני נדר שאינו צריף לחכם רק הבעל מפר ומ"מ הבעל צריף לחכם להתיר הקמתו וממילא באמת אפי' אין הבעל צריף ג"כ לחכם ג"כ אסרו דכיון שאסרו נדר הצריף לחכם מפני שאינו צריף כ"ש שיש לגזור באינו צריף גופא נדר שאין הבעל צריף לחכם להתיר הקמתו אטו נדר שהבעל צריף לחכם, פנ"ל: אלא שיש לדקדק קצת בהא דבעי רבה בגדרים דף ס"ט אי יש שאלה בהקמה ופשיט מר"י תפשוט ממתני' דיש שאלה בהיקם דאי אין שאלה בהיקם למה באינו צריף לר"א לא יחזיר אי משום שאלה דידן' הא אין שאלה בהיקם ואי משום התרה דידה הא אינו רוצה שתתבזה אשתו בב"ד: הן אמת דבלא"ה יש להבין דהא ריש פרק נערה דייקינו בהא דקאמר ואצ"ל שקיים אחד מהן דקמש"ל היכי דשאל על ההיקם א"כ תפשוט מינה דיש שאלה בהיקם, אבל באמת הא ליתא דהתם ליכא למיפשט מידי דאי אין שאלה בהיקם אתי שפיר מתניתין טפי דס"ד פמו דהפרה דחד מנייהו לא מהני רק בשנותפות כמו כן הקמה דחד מנייהו לא הוי הקמה ואפתי יכול להפר, קמש"ל דהקמה דחד מנייהו הוי הקמה מעלי' רק דקושטא דמילתא מפרש לה פיון דבאמת נשאלין על ההיקם אבל מהו דהכא לכאורה יש לפשוט אבעי' הנ"ל, ומ"מ נראה לי דלק"מ דנדאי במתניתין איכא למימר דלא נחלק ר"א על ר"מ בבזיון ב"ד רק מה דס"ל לר"מ דבאינו צריף יחזיר פליג עלי' ר"א דאף דמן הדין לא יחזיר מ"מ גזרו משום צריף שהרי לא נקט במתניתין רק לא אסרו זה אלא מפני זה רק בגמרא מייתי ברייתא דתנא בהדן' בדברי ר"א לא אסרו צריף אלא מפני שאינו צריף בהא קשי' להו במאי קא מפלגי ונהוצרכו לומר בבזיון בב"ד פליגי הלכך ניחא לי טפי למיפשט מר"י דקאמר בהדן' נשאלין על ההיקם מלמיפשט מבריית' דלא מיירי בהא פלל רק מפח הוכחה, פנ"ל: דף מ"ו ע"א בגמרא קסבר טעמא מאי משום קילקולא.

קשי' לי פיון דלר"מ ע"כ טעמא משום פריצות דמהאי טעמא מחלק בין ידעו בו רבים ללא ידעו א"כ תיקשי חדא דהוי לי למיתני פלוגת' דר"י ורבנן להיפך דלרבנן באמר לה משום שם רע ונדר אני מוציאך ולר"י אפי' לא אמר הכי לא יחזיר ובמתניתין משמע להדיא דר"י להקל בא ולא להחמיר, ועוד היאך ס"ד ליפרושי טעמא דת"ק משום קילקולא פיון דחזינו דר"י ע"כ משום פריצות מפרש לה א"כ מה צורה לחפש לת"ק טעם אחר להקל בלא אמר פיון דלטעמא דפריצות מתוקמא שפיר טפי בכל גונו, ועמ"ש בתו' בד"ה שלא עוד בזה ולקמן בישוב פסקי הרמב"ם ז"ל תמצא ישוב נכון לזה: שם פדי שלא יהיו בנות ישראל פריצות בעריות יש לדקדק להו טעמא הא דקתני פל נדר

שִׁידְעוּ בּוּ רַבִּים לֹא יִחְזִיר פִּינּוֹן דְּטַעַמָּא דַּת"ק מְשׁוּם פְּרִיצוֹת הוּא א"כ לֹא חִידֵשׁ ר"י רַק
נִדְרָ שִׁישׁ לּוֹ הִפְרָה יִחְזִיר וְלֹא הָיָה לִי לֹמַר רַק ר"י אֹמֵר נִדְרָ שְׁלֵא יִדְעוּ בּוּ רַבִּים יִחְזִיר
דְּבָהָ לֹא חִיָּשִׁינּוּ לְפְרִיצוֹת דְּלֹא כַּת"ק דְּחִיָּשׁ, בְּשִׁלְמָא לְהַדְּ טַעַמָּא דְּקִילְקוּל קַמְש"ל
דְּאַף דַּס"ל לר"י בְּרַבִּים אֵין לּוֹ הִפְרָה וְלֹא שְׁיָיָה קִילְקוּל מ"מ מוֹדָה דְּלֹא יִחְזִיר מְשׁוּם
פְּרִיצוֹת וּקְמִש"ל מִקְלֵתָא חֲדָתָא דְּחִשְׁשׁ פְּרִיצוֹת, אֲבָל לְמ"ד מְשׁוּם פְּרִיצוֹת עֵיקַר טַעַמּוֹ
דַּת"ק מְשׁוּם פְּרִיצוֹת רַק שְׁבָא לְחִדֵּשׁ דְּבִלֵּא יִדְעוּ לֹא שְׁיָיָה פְּרִיצוֹת א"כ לֹא הָיָה לִי לְהַזְכִּיר
נִדְרָ שִׁידְעוּ בּוּ רַבִּים כָּלֵל: וְנִרְאֶה לִי דְּהֵינּוּ דְּנִקְט לְהַדְּ הַכִּי מְשׁוּם דְּרַבְּנָן פְּלִיגִי נְמִי עַל ר"י
בְּהָא דְּנִדְרָ שְׁהִנְדֵּר בְּרַבִּים יֵשׁ לּוֹ הִפְרָה, וְהַשְׁתָּא פִּינּוֹן דְּר"י ס"ל דְּבִנְדֵּר שִׁישׁ לּוֹ הֵיִתֵּר לֹא
חִיָּשִׁינּוּ לְפְרִיצוֹת א"כ ס"ד דְּלִדְיָדָן אִפִּי הוֹדֵר בְּרַבִּים יִחְזִיר רַק עַל דְּעַת רַבִּים לֹא יִחְזִיר
קַמְש"ל דְּבַהֲנִדְרָ בְּרַבִּים לֹא יִחְזִיר לְדִידָן מְשׁוּם דְּפְלִיג נְמִי בְּהָא דְּאֵין לּוֹ הִפְרָה וּבְהַכִּי
נִיחָא דְּפְרִיָּה לְקַמְּוּ וְנִרְבְּנּוּ וְהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' דְּמִנָּא לֹן דְּרַבְּנָן פְּלִיגִי, וְלַהֲנָ"ל נִיחָא דַּע"כ דְּפְלִיגִי
דַּאל"כ לֹא חִידֵשׁ ר"י רַק יִחְזִיר וְלָמָּה לּוֹ לְהַזְכִּיר לֹא יִחְזִיר, וְהֵינּוּ דְּמַקְשָׁה בְּפִשְׁיִטוֹת
לְקַמְּוּ מ"ט דְּר"י וְלִכְאוּרָה לֹא חִידֵשׁ ר"י רַק יִחְזִיר וְטַעַמָּא דְּקַאֲמַר עַל לֹא יִחְזִיר הוּא,
וְלַהֲנָ"ל נִיחָא דְּמִדְּזַכֵּר ר"י כֹּל נִדְרָ שִׁידְעוּ בּוּ רַבִּים לֹא יִחְזִיר ש"מ דְּגַם בְּזָה חִידֵשׁ ר"י
מַה דַּת"ק פְּלִיג עֲלֵי וְשִׂאֵל מ"ט דְּר"י וּמְשִׁי דְּדִיָּיק מִגְּבַעוֹנִים, כַּנ"ל: בְּתוֹס' בַּד"ה אֵי
אֲמַר לְהַדְּ הַכִּי נִרְאֶה דְּחִשְׁשָׁה זֹו וְכו' דְּבְרִיָּהֶם צ"ע מִכְּמָה טַעַמִּים, חֲדָא דְּלֹא דְּמִי כָּלֵל
לֹא אֵיִלּוֹנִית דְּהֵתָם פִּינּוֹן דַּע"כ בְּשַׁעַת גִּירוּשִׁין לֹא הֵיִתָּה רַק סְפַק אֵיִלּוֹנִית דְּאֵי הָיָה בְּהָ
סִימְנֵי אֵיִלּוֹנִית וְדֹא לֹא הֵיִתָּה מוֹלִידָה אַח"כ כַּמ"ש הַתּוֹס' לְקַמְּוּ א"כ פִּינּוֹן דִּידַע דְּסְפַק
הוּא בְּעֵי תְּנַאי כְּפוּל, אֲבָל הֵכָּא הָיָה חוֹשֵׁב דְּבִאֲמַת זִינְתָּה אוֹ שְׂאֵין לְהַדְּ הֵיִתֵּר וְהָיָה כְּמוֹ גַּט
מְוִטְעָה וְלֹא בְּעֵי כְּפוּל כָּלֵל, גַּם מַה שְׁכַּתְּבוּ דִּיּוֹצִיא לַעֲזוֹ לְהַחְזִירָה אֵינָה מוּבָן כָּלֵל דְּהָא
אֲסוּר לְהַחְזִיר גְּרוּשְׁתוֹ מְשֻׁנְשֵׁאת, וַע"כ מְשׁוּם דִּיּוֹטְעָה וְיַחְשׁוּב דְּמִתְּרָה לְהַחְזִירָה שְׁהִי גַּט
מְוִטְעָה א"כ לָמָּה נּוֹדִיעַ לּוֹ שְׁלֵא יִחְזִיר לַעֲזוֹלָם מַה שְׂאֵינּוּ מִן הַדִּין דִּיּוֹ שְׁנּוֹדִיעַ לּוֹ הַדִּין
דְּלֹא יִחְזִיר מְשֻׁנְשֵׁאת דְּהַגַּט גַּט גְּמוּר וְשׁוֹב לֹא יוֹצִיא לַעֲזוֹ, גַּם לֹא יִדְעִיתִי מַה שְׁכַּתְּבוּ דִּיּוֹנְתָּה
בְּשׁוּגָ דְּהָא קי"ל דְּאַפִּי הֵיכִי דְּשְׁיָיָה מֵאֵי הָיָה לְהַמְיַעֲבַד אֲסוּרָה וְכו"ש הֵכָּא דְּהָיָה לְהַ
לְהַתִּיר נִדְרָה אוֹ שְׁלֵא תִנְשֵׂא עַד שְׁתַּדַּע שְׂאֵין הֵיִתֵּר לְנִדְרָה וַע"מ"ש לְקַמְּוּ בִּישׁוּב פְּסְקֵי
הַרְמַב"ם בְּזָה: בַּד"ה שְׁלֵא יְהֵא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל כּו' הֵינִי תְּרִי לִישְׁנָא וְכו' פְּנוֹנְתָם דְּקִשְׁנָי לְהוֹ
חֲדָא הָאֵיָּה דִּיָּיק מַר"מ דְּבְרִיָּיתָא דְּמֵאֵי אוּלְמֵי מַר"מ דְּמַתְּנִיתִין, וְעוֹד לָמָּה לְהוֹ מְבַרְיִיתוֹת
מַה דְּמִפְּנִרְשׁ בְּמִשְׁנָה הֵינִי תְּרִי לְר"י פְּרִיצוֹת וְלַר"מ קִילְקוּל [וְאַמַּת דְּלִדְעִיתִי אֵין בְּמִשְׁנָה
שׁוּם הִכְרַח דְּסוֹבֵר ר"מ קִילְקוּל וַיֵּשׁ לֹמַר דְּקֹאֵי עַל מַה שְׁחִילְקָה ר"י בֵּין נִדְרָ שִׁידְעוּ בּוּ
רַבִּים שְׁיָיָה פְּרִיצוֹת וְלֹא יִדְעוּ לֹא, וְעַל זֶה פְּלִיג ר"מ דְּחִילּוּק זֶה יֵשׁ לְחִלְקָה בֵּין צְרִיָּה לְאֵינּוּ
צְרִיָּה דְּנִדְרָ הַצְּרִיָּה חֲקִירַת חֲכָם שְׁיָיָה פְּרִיצוֹת דְּשְׁמָא לֹא יִמְצָא פְּתַח לְנִדְרָה, אֲבָל אֵינּוּ
צְרִיָּה לֹא שְׁיָיָה פְּרִיצוֹת פִּינּוֹן דְּנִיָּתֵר בְּלִי פְּתַח כָּלֵל, וְהָא דְּמִפְּרִישׁ בְּש"ס מְשׁוּם קִילְקוּל
לַר"מ הֵינּוּ לְפִי דְּבְבְרִיָּיתָא מִפְּנִרְשׁ לַר"מ טַעַמָּא דְּקִילְקוּלָא]: אֵיבְרָא יֵשׁ לְתַמּוּהָ דְּמֵאֵי
הוֹעִילוּ בְּמָה שְׁכַתְּבוּ דְּבַמְש"ר לֹא שְׁיָיָה פְּרִיצוֹת דְּאַכְתִּי תִיקְשִׁי הָא פְּשִׁיטָא דְּלֹא פְּלִיג ר"י
רַק בְּנִדְרָ אֲבָל בַּמְש"ר מוֹדָה דַּאל"כ הָיָה לִי לֹמַר מְשׁוּם שְׁם רַע יִחְזִיר מְשׁוּם נִדְרָ יִדְעוּ
בּוּ רַבִּים וְכו', וּמִדְּלֹא פְּלִיגִי רַק בְּנִדְרָ ש"מ דְּבַמְש"ר כ"ע מוֹדֵי לַת"ק דְּלֹא יִחְזִיר א"כ
פִּינּוֹן.

דְּבַעֲנִין לִי לִר"י דְּבַמֶּש"ר אִיכָא פְּרִיצוֹת דְּהָא לִית לִי חֲשֵׁשׁ קַלְקוּל א"כ מְנִין גִּדְע דְּלַת"ק לִיכָא בְּמֶש"ר חֲשֵׁשׁ פְּרִיצוֹת וְאִי גִימָא דְּנִדְנָקָא בְּנִדְרָא לָא ס"ל לִר"י חֲשֵׁשׁא דְּקַלְקוּלָא אָבָל בְּמֶש"ר מוֹדָה לְחֲשֵׁשׁא דְּקַלְקוּל, מְשׁוּם דְּבְנִדְרָא הִפְלִ יוֹדְעִין דְּאִית לִי הֵיתֵר כְּמוֹ דְּס"ל לִר"מ בְּאִינוּ צְרִיף לְפִי שְׁהִפְלִ יוֹדְעִין דִּישׁ לֹו הֶפְרָה אָבָל בְּמֶש"ר מוֹדָה א"כ פִּינֹן דְּס"ל לִר"י דְּטַעֲמָא דְּמֶש"ר אִינוּ פְּטַעֲמָא דְּנִדְרָא מְנִין גִּדְע לַת"ק דְּבְנִדְרָא ג"כ הִטְעֵם מְשׁוּם קַלְקוּל כְּמוֹ בְּמֶש"ר פִּינֹן דְּלִר"י אִינוּ פִּן וְיוֹתֵר הָנִי לְהוּ לְוֹמֵר בְּפִשְׁיטוֹת דְּמִשְׁמַע לִי לְלִישְׁנָא קְמָא דְּמְשׁוּם פְּרִיצוֹת אִין רְאוּי בְּאַמַּת לְחוּשׁ הִיכִי דִישׁ לֹו הֵיתֵר וּמְדָלָא מְחַלְקָא ת"ק ש"מ דְּטַעֲמָא מְשׁוּם קַלְקוּלָא: וְנִרְאָה דְּכַוְנַת הַתּוֹס' דַּת"ק קְאָמֵר מְשׁוּם שְׁם רַע לֹא יַחְזִיר מְשׁוּם נִדְרָא לֹא יַחְזִיר בְּנִדְרָא שְׁוֹוִין הֵן בְּדִין וְכִינֹן דְּבִשְׁם רַע הִטְעֵם מְשׁוּם קַלְקוּל בְּנִדְרָא ג"כ מְהֵאִי טַעֲמָא הוּא דַּא"כ חְלוּקִין בְּדִינֵיהֶם דְּבִשְׁם רַע דְּנִקָּא בְּאַמֵּר לְהָ מְשׁוּם שְׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאֵהּ וּבְנִדְרָא אִפִּי לֹא אָמֵר מְשׁוּם פְּרִיצוֹת, וְזֵה וְדַאי אִי אֶפְשֵׁר שְׁיִהְיִ חְלוּקִין בְּדִינֵיהֶם פִּינֹן שְׁהִתְנָא זְכָרִם בְּהִדְדִי בְּחֵד לִישְׁנָא בְּתַרְנוּנֵיהוּ אָבָל ר"י דְּלֹא זָכַר רַק נִדְרָא בְּלִבְד שְׁפִיר יֵשׁ לְוֹמֵר דְּבִשְׁם רַע מוֹדָה לְגַמְרִי לַת"ק דְּלֹא יַחְזִיר מְשׁוּם קַלְקוּל וְדִנְקָא בְּאַמֵּר וְלֹא פְּלִיג עֲלֵי רַק בְּנִדְרָא דְּהִטְעֵם רַק מְשׁוּם פְּרִיצוֹת וּמְמִילָא אִפִּי לֹא אָמֵר וּפְלִיג עֲלֵי בְּתַרְתִּי בְּנִדְרָא: וּבְהִיכִי נִיחָא מַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' בְּתַר הִכִּי דְּאִי בְּרַבִּים אָסוּר מְשׁוּם פְּרִיצוֹתָא וְכוּ' וְתַמָּה מְהֵרָשׁ"א דְּאִי יֵשׁ מְקוּם לְוֹמֵר דְּר"א סוּבְרָא קַלְקוּל וּפְרִיצוֹת א"כ גַּם לַת"ק גִּימָא פִּן וּמְנָא לֹן לְהָ לִישְׁנָא דְּפְלִיג אִר"י דִּישׁ לֹו הֶפְרָה וּלְפִי הַנְּ"ל לַק"מ דְּלַת"ק אִי אֶפְשֵׁר לְוֹמֵר פִּן פִּינֹן שְׁזָכַר שְׁם רַע וְנִדְרָא בְּהִדְדִי הִדְדִי ע"כ שְׁוֹוִין בְּדִינֵיהֶם וְאִי ס"ל דְּבְנִדְרָא יֵשׁ מְשׁוּם פְּרִיצוֹת ג"כ א"כ חְלוּקִין הֵן דְּבְנִדְרָא אִפִּי לֹא אָמֵר וּבְמֶש"ר דְּלִיכָא רַק חֲשֵׁשׁ קַלְקוּל דְּנִקָּא בְּאַמֵּר אָבָל בְּדַבְרֵי ר"א שְׁלֹא זָכַר רַק נִדְרָא שְׁפִיר יֵשׁ לְוֹמֵר פִּן וּלְחַנְּם גִּדְעָא מְהֵרָשׁ"א לְקַמְּן וְהַנִּיחָא בְּקוֹשְׁיָא ע"ש, וּלְפִי הַנְּ"ל לַק"מ וְזֵה בְּרוּר: בַּא"ד וַא"ת לְלִישְׁנָא בְּתַרָא כו'.

אָבָל לְלִישְׁנָא קְמָא לֹא קוֹשְׁיָא דְּכִינֹן דְּטַעֲמָא דְּמֶש"ר מְשׁוּם קַלְקוּל הוּא וְלֹא מְשׁוּם פְּרִיצוֹת א"כ נִדְרָא נְמִי דְּכוּלְל בֵּין יְדַעוּ בֵּין לֹא יְדַעוּ תַרְנוּנֵיהוּ מְשׁוּם קַלְקוּל הוּא א"כ ע"כ דִּישׁ לֹו הֶפְרָה דַּא"כ לֹא שְׁיִיף קַלְקוּל, וּכְבָר פְּתַבְתִּי לְעִיל יִישׁוּב נְכוּן לְקוֹשְׁיֹות הַתּוֹס' וְעוֹד אֶכְתָּוב יִישׁוּב נְכוּן בְּסִמּוּף בְּבִיאוֹר פְּסְקֵי הַרְמְב"ם ז"ל בְּס"ד: רְאִיתִי לְבָאֵר בְּכָאֵן פְּסְקֵי הַרְמְב"ם ז"ל בְּהַלְכוֹת אֵלוּ פִי תְמוּהִין הֵם לְכַאוּרָה לְכָל מַעֲיִין, וּבְזֵה יִתִּישְׁבוּ ג"כ הַרְבֵּה קוֹשְׁיֹות בְּסוּגִיָא זו, קְצַתֵּן מַמָּה שְׁהַזְכְּרוּ לְעִיל, מְלַבֵּד מַה שְׁאַזְכִּיר בְּסִמּוּף.

וְז"ל פ"י מְהַלְכוֹת גִּירוּשִׁין הִלְכָה י"ב הַמוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ וְכוּ' עַד שְׁמָא תִנְשֵׂא לְאַחַר וְתִלְד הָאִילוּנִית וְתַתְרַפָּא הַנְּדָה וְכוּ' וְהַבְּנִים מְמַזְרִים עַכ"ל, וְהַקוֹשְׁיֹות הַנוֹפְלוֹת בְּדַבְרֵי רַבּוּ לְמַעְלָה, א) פִּינֹן שְׁזָכַר טַעֲם הַקַּלְקוּל כַּל"ק לְמָה לֹא פְּסַק שְׁצַרִיף שְׁיִאמֵר מְשׁוּם שְׁם רַע וּמְשׁוּם נִדְרָא אֲנִי מוֹצִיאֵהּ, ב) שְׁפַתְבּוּ בְּטַעֲם הַקַּלְקוּל שְׁמָא תַעֲשֶׂה תְשׁוּבָה וְתַהֲיָה צְנוּעָה, וּבְבִרְיָתָא דְּר"מ שְׁהִבִּיאוּ מִינָהּ רַאִי לְלִישְׁנָא קְמָא אָמְרוּ שְׁיִמְצָאוּ הַדְּבָרִים בְּדַאִין וְהִינֵנוּ שְׁלֹא חֲטָאָה מְעוּלָם, ג) שְׁזָכַר בְּתַחֲזִילַת דְּבָרֵינוּ שְׁמוּדִיעָה שְׁמִפְנֵי זֵה הוּא מוֹצִיאֵהּ כְּדִי לְיִיסְרָהּ, וְזֵהוּ לְלִישְׁנָא דְּפְרִיצוֹת כַּל"ב וְנָתַן הִטְעֵם דְּלֹא יַחְזִיר מְשׁוּם קַלְקוּל כַּל"ק, וְהִיאֵהּ הַרְפִּיב הַלְשׁוֹנוֹת בְּהִדְדִי: וְהִנֵּה ה"ה פְּתַב שְׁם דְּהָ לִישְׁנָא דְּפְרִיצוֹת סוּבְרָא ג"כ טַעֲם הַקַּלְקוּל וְלְהַחְמִיר אֶפְילוּ לֹא אָמֵר מוֹסִיף פְּרִיצוֹת, וּמִיָּהוּ כַּשֵּׁא"ל אִיכָא ג"כ קַלְקוּל, וְהוּא תְמוּהָ לְפַע"ד, דְּמ"מ הִיאֵהּ זָכַר הַקַּלְקוּל וְלֹא זָכַר דְּנִקָּא כְּשֵׁאמֵר לְהָ וְאִי מְשׁוּם דְּבָלִי אָמֵר לֹא יַחְזִיר מְשׁוּם פְּרִיצוֹת א"כ הָ קַלְקוּל לְמָה לִי וּמַה נְפָקָא מִינָהּ פִּינֹן דְּבַלֵּא"ה לֹא יַחְזִיר

משום פריצות, וביותר אני תמה מה שהביא סמוכין לדבריו ממה שלא אמרו בסוגי דאילונית הניחא ללישנא דפריצות, ואם קושיתו קושיתו אשאלהו לפי תירוצו ס"ס קשה אי סברא תזקה היא מבחוץ לחוש לקלוקול תיקושי להו ביה דאילונית בלבד נחוש לקלוקול וע"כ שעד שלא שמענו במקום אחר דתישנינו לקלוקולא ליכא לאקשוני מידי, א"כ להו לישנא דפריצות מנין גלמוד חשש הקלוקול פניו דבאמת לא יחזיר בלא"ה משום פריצות בין אמר בין לא אמר, וגבי אילונית דלא שייך פריצות יחזיר, וכי בשביל דלישנא דפריצות מודה לחששא דקלוקול נוכל להכריח סברת הקלוקול, בשלמא ללישנא קמא דאית ליה משום פריצות אין ראוי פלל שלא יחזיר יכול להכריח סברת הקלוקול משא"כ ללישנא דפריצות פניו דס"ל דמשום פריצות בלבד ראוי שלא יחזיר ואפי' לא אמר, א"כ ממילא אין להוכיח ממתניתין דנדר סברת הקלוקול פלל, והוא תמוה לפע"ד, ומלבד זה קשה מאד שלא זכר גבי אילונית תנאי כפול ובש"ס מוקמינן לה כר"מ והרמב"ם פוסק כר"מ בכל משפטי התנאי, גם קשה אי סובר פלישנא בתרא הנה לו לבאר אפי' לא אמר דזהו עיקר מחלוקתם לפי פירש"י: ומה שנגרעה לי ליישב דברי הרמב"ם ז"ל בפשיטות הוא בשום לב בסוגית הש"ס, חדא דהיאך קאמר ר"מ כל שצריך חקירת חכם לא יחזיר, במה נפשך אי בכפלי לתנאי אפי' אין צריך היאך יחזיר הא פשיטא דאיכא קלוקול ואי בלא כפלי למה בצריך לא יחזיר ומ"ש מאילונית דסובר יחזיר בלא כפלי פדמוקמינן לה לקמן כר"מ, ועוד קשה ביה דקאמר דאי אינו צריך חקירת חכם יחזיר וקשה מה בכך דכיל להפר הוא רוצה לגרשה מפח שהיא פרוצה בגדרים ואפתי נחוש שפא תתיר נדרה ותעשה תשובה ותחדול לנדר עוד ואפתי יקלקלה כמ"ש הרמב"ם ז"ל באמת בטעם הקלוקול, וזה שייך אף בנדר שיכול להפר גם קשה למה אמר ר"מ שימצאו דברים בדאין ולא שפא תעשה תשובה מכאן ואילך כמ"ש הרמב"ם, גם למה לא הונופר בהו ברייתא דר"מ שצריך שיאמר דוקא משום שם רע ונדר אני מוציאך אבל בלא אמר לא, תו קשי' לי להו לישנא דקלוקול פניו דר"י ע"כ טעמו משום פריצות דהא לית לי קלוקול פלל דאל"כ למה בלא ידעו רבים יחזיר הא איכא משום קלוקולא ובנדעו בו רבים הא לא שייך קלוקול וע"כ דלית לי רק משום פריצות א"כ מאיזה צד נתחדש בדברי ת"ק טעם הקלוקול ולחדש קולא בלא אמר לה מה דבמתניתין מוכח להדי' דר"י להקל בא ולא להחמיר ולהו לישנא קמא איכא פלוגת' להיפך דר"י אפי' לא אמר ולת"ק דוקא באמר לה, גם קשה מה שסיים ללישנא בתרא הלכה צריך למימר לה הכי דהא עיקר המחלוקת דאפי' לא אמר לא יחזיר והוי לי לומר הלכה אפי' לא אמר, ועוד קשה מה שהקשו התוס' דמאי פריה ורבנן הא ללישנא דפריצות אין צורך לומר דרבנן ס"ל יש לו הפרה, ומה שתירצו דללישנא קמא פריה קשה דהוי לי לומר הניחא כמו שהקשה.

ה"ה בהו סוגיא דאילונית פנ"ל, גם קשה באמת קושית ה"ה בהו דלקמן דללישנא דפריצות לא קשי' פלל וה"ל לומר הניחא, ומה שתיירץ ה"ה כפר דחיתי לעיל: ועל כל אלה בירר לו הרמב"ם ז"ל דרף ישרה לעצמו ולא יקשה פלום מפל הקושיות הנ"ל, והוא שפולם באו לנו מהיותנו מבינים דהו מ"ד משום פריצות סובר דמשום זה ראוי לתמן שלא יחזיר עולמית ואפי' תעשה תשובה ותתיר נדרה ותחדל לנדר עוד לא יועיל וזה דבר זר מאד שאי הנה פו לא הנה באפשר לחדש לת"ק טעם הקלוקול פניו דר"י ע"כ

משום פריצות ס"ל וע"כ דלכ"ע אין ראוי שלא יחזיר משום פריצות רק בנדר שידעו בו רבים שאין לו התרה עולמית אבל נדר שישנו בהתרה והתירה מאיזה צד לא יוכל להחזיר אותה, ומדפליגי רבנן דלעולם לא יחזיר ע"כ משום קילקולא הוא ומחלוקתם דללישנא קמא התקנה רק משום קילקול ודוקא באמר לה אבל לא אמר לה לא פי אין צריף שיאמר לה פלל פי מה לנו להודיעה שמפני זה לא יוכל להחזירה רק אי איתרמי ואמר לה לא יחזיר, ומ"ד משום פריצות סובר דחכמים הוצרכו להודיעה משום פריצות כדי לייסרה ואפי' לא אמר הוא אנו מצריכין אותו להודיעה וכיון שהוא מודיע אותה לעולם איכא קילקולא פיון דע"כ צריף שיאמר: וזה שהביאו ראי' ללישנא קמא מדברי ר"מ דברייתא ולכאור' מדברי ר"מ דמתניתין מוכח פן דס"ל טעמא דקילקולא וכן ר"א) וכפי הנראה הרגישו התוס' בזה ורצו לתקן, ודבריהם דחוקין כמ"ש לעיל, אבל להנ"ל ניחא דנדאי כ"ע ס"ל טעם הקילקול אבל אין צריף שיאמר לה פה, ור"מ דמתניתין לא מפרש טעמא דמתניתין פלל רק דינא קאמר, אבל בברייתא דר"מ מפרש טעמא ולא זכר שצריף שיאמר לה משום נדר כדי לייסרה כמו שאמרו בהו' ברייתא שהביאו ללישנא בתרא ש"מ שלא הוצרכו לומר פלל רק הטעם משום קילקול בלבד: ואי קשי"ס היאך לא זכר ר"מ בברייתא דדוקא שאמר לה משום נדר אני מוציאך דבלא זה ליכא קילקול, הא ליתא, דע"כ לא בעינן שיאמר לה רק לת"ק דלא מחלק פלל בין ה לנדר ואפי' נדר שאינו צריף חקירת חכם ד יכול להפר חיישינן ללעז אף דבכה"ג ליכא למיחש רק שיאמר אילו הייתי יודע שתעשה תשובה ותתיר נדרה ותחדל לנדר לא הייתי מגרשה אבל אינו יכול לומר אי הייתי יודע שאני יכול להפר דהכל יודעין זה וא"כ ליכא רק לעז פיון שלא התנה דרו' תנאי גם לא פפל תנאו רק ר"מ לא חייש ללעז הלכך דוקא בצריף חקירת חכם שיכול לומר שהי' חושב שאין לו היתר והוי גט מוטעה ובהא לא בעינן משפטי התנאי בהא לא יחזיר ולא בעינן בזה תנאי פפול פלל ואפילו לא אמר הוי גילווי דעת משא"כ באומר אלו הייתי יודע שתעשה תשובה ותחדל לנדר זה לא הוי גט מוטעה רק על תנאי וכיון שלא התנה תנאי פפול לא חיישינן ללעז פלל לר"מ הלכך ר"מ לא מצריף שיאמר פלל דדוקא בגט מוטעה לא יחזיר לדידן' ובהא לא בעינן אמירה ולא כפילת התנאי רק לרבנן דחיישי ללעז ואפי' אינו גט מוטעה רק מחשש שיאמר אי הייתי יודע שתחדל לנדר, בהא בעינן שיאמר, דאז איכא לעז אבל בלי אמירה פלל אפי' לעז ליכא אבל מ"מ דייק שפיר מר"מ דברייתא דלית לי' משום פריצות, דנהי דאין צריף שיאמר לדידן' לדינא שלא יחזיר אבל מ"מ צריף שיאמר לה כדי לייסרה ומדלא זכר שצריף שיאמר לה כדי לייסרה ש"מ דלית לי' טעמא דפריצות פלל ולכך אין מצריכין פלל שיאמר לה, וז"ב: נמצא דעיקר מחלוקת ר"מ ורבנן במתניתין דנדר דרבנן ס"ל אפי' אינו גט מוטעה רק כמו תנאי חיישינן ללעז אפי' אינו כמשפט התנאי ור"מ ס"ל דוקא היכי שיש חשש גט מוטעה שייך קילקול אבל היכא דליכא חשש טעות לא שייך קילקול ולא לעז פל שאינו כפי משפט התנאי, והיינו דמחלק בין צריף לאינו צריף דבצריף יש חשש גט מוטעה ובאינו צריף אין חשש רק שתעשה תשובה והוי כמו תנאי, וכיון שאינו כפי משפט התנאי ליכא קילקול ולא לעז ור"י סבר כר"מ באין צריף וכו' א בצריף א"כ לעולם ליכא קילקול רק בהא יש הפרש בין ר"מ לר"י דר"י מחלק בין נדר לאילנות דבאילנות חיישינן ללעז טפי כמ"ש ה"ה ור"מ אינו מחלק הלכך חכמים דר"י דהיינו

ר"מ ס"ל יחזיר גם באילנות פיון דידוע לו דספק הוא דנדאי איילונית אינה מולידה א"כ לא הוי גט מוטעה רק כמו תנאי, ועוד דאמרין השתא היא דברית כמ"ש בפאריכות לקמן בסוגיא דאיילונית במשנה שם, וכל דליכא משפט התנאי ליכא קלקול ולא לעז והרמב"ם דפסק כת"ק דנדך פסק אפי' ליכא משפט התנאי חיישינן ללעז, דרבנן דנדך ס"ל דנדך הוי כמו איילונית לר"י ולעז איכא לעולם פיון שהודיעה דמשום נדך מגרשה: ובהכי ניתא מה דלא זכרו במאי פליגי ר"מ ור"א באינו צריה דבהא ס"ל לר"א פרבנן דחיישינן ללעז אפי' בלי טעות רק כמו תנאי והיינו שמה תעשה תשובה ואפי' אינו כמשפט התנאי פיון שאמר לה א"כ מה בכך שיכול להפר הוא לא רצה באשה נדרנית, אבל לא אם תשוב ותתקרט ותחדל לנדך ולא אסרו צריה רק מפני אינו צריה: והשתא מיושבין כל הקושיות הנ"ל דלתרתי לישגי טעמא משום קלקול ולא נחלקו רק דל"ב אפי' לא אמר לה הוא בעצמו אנו מצריכין שיאמר לה פדי שתתיסר וממילא איכא קלקול וזה שפייס בל"ב הלכך צריה למימר לה הכי ולא ברצונו הדבר תלוי וכן פסק הרמב"ם ו"ל בהדיא כל"ב שאנו מצריכין שיאמר לה פדי שתתיסר וממילא לא יחזיר משום קלקול פיון שאמר לה וגבי איילנות דגרע מנדך פסק אפי' לא אמר כלל ופסק דלא כחכמים דאיילנות דהנה חכמים היינו ר"מ דלעיל דלית לי' לעז כל שאינו כפי משפט התנאי והוא פסק פרבנן דנדך דחיישי ללעז ובאיילנות אפי' לא הודיעה כמו דמחלק ר"י בין נדך לאיילנות דבנדך ס"ל כר"מ ובאיילנות פליג עלי', פנ"ל ברור כי הדברים הנ"ל נכונים בעצמותן מלבד הקושיות הגדולות שהוצענו המכריחות להודות לפי' זה כמו שבארנו ודוק היטב: ודע שיש לדקדק לדברי הרמב"ם דשייך קלקול משום שיכול לומר אלו הייתי יודע שתעשה תשובה ותהי' צנועה דהא בכרך הפא על יבמתו גבי נשאת לרביעי והיו לה בנים אמרין דלכך לא שייך קלקול משום דהשתא היא דברית, ולהרמב"ם הנ"ל מה בכך בהא גופא ילקלה שיאמר אי הייתי יודע שתתרפא לא הייתי מגרשה ומה נפקא מינה שתתרפא או תעשה תשובה, וצריה לומר דהתם לענן דינא אפרו דמהאי טעמא באמת ליכא קלקול אבל לענן לעז לא סגי רק בתקנת לא יחזיר ומה שלא תקנו התם לא יחזיר משום לעז משום דבלא"ה אימת יחזירנה שכל שאין לה בנים אסורה לו שמפני כך הי' מוכרח להוציאה וכשתנשא לאחר ויהא לה בנים הרי אסור להחזיר גרושתו ולתמן בכה"ג פשתנה ויהא לה בנים לא תקנו במילתא דלא שכיח ועמ"ש עוד לקמן בסוגיא דאיילנות בזה: בתוס' בד"ה פיון דאמרו מארץ רחוקה וכו', וא"ת בלא"ה מי חיילה שבועה וכו' עד סוף הדיבור תמוה לי דאי לאו דלא הי' מארץ רחוקה הוי חיילה שבועה ולא הוי נשבע לבטל מצנה פלל דעל ארץ רחוקה לא היתה מצנה דלא תחי' פלל ופשיטא דהוי חיילה ומאי דלא חיילה משום דבאמת לא הי' מארץ רחוקה ומאי קשיא להו דנקט האמת דלא חיילה לפי שלא באו מארץ רחוקה ועל זה לא נשבעו פלל, ואולי פנונתם כך דע"כ לא שייך חילול השם רק אי הי' חלה השבועה אף מארץ קרובה הלכך אף עכשיו שבאו מרחוקה פיון שנשבעו סתם נראה כחילול השם שעברו על השבועה, אבל השתא דבלא"ה פי' בלי ארץ רחוקה לא הוי חיילה שבועה פלל דהוי נשבע לבטל מצנה א"כ ע"כ אין שבועה רק על רחוקה ואם פן ליכא חילול השם פלל דהוי כמי שנשבעו בפי' על רחוקה: אמנם בלא"ה פל דבריהם דחוקין דמה שתמצו דע"כ באין רוצין להשלים פדמוכחי קראי אינה ראי' דאיכא למימר דהו קרא רק מערי העמים

האלה קאי אפולקה מלתא דלא מהני בהו השלמה כלל ועוד דאפתי למה הוצרכו להערים, ודחוק מאוד לומר שהם טעו בזה, ועוד פנין דס"ד דלא מהני בהו השלמה תיקשי להו לרבנן היאך עברו משום חילול השם על קרא דלא תחי, גם דחוק מאוד לדעתם דרבנן ור"י פליגי אי יש חילול לאחר הפרה או לא.

גם פנין דס"ד השתא דבאו להתגייר א"כ מנא להו דלא תחי קאי על מי שרוצה להתגייר ונהרי בסמוך הקשו באמת להיפוך דבלי השבועה לא הי' יכולין להורגו, באופן שלא נתבררו לי דבריהם לנכון: ובעיקר ענין זה נראה לי לפרש באופן שלא יקשה פלום והוא בשום לב על מה שאמרו להם אח"כ כשנתברר להם שהם מא"י למה רמיתם אותנו וכו' ועתה ארורים אתם, והדבר תמוה דהא לולא זה היו הורגים אותם דהא כתיב ולא הפם בני ישראל כי נשבעו להם נשיא העדה ש"מ דלולא זה היו הורגים אותם א"כ מוכרחים היו לרמותם, וליכא למימר דבלא"ה לא היו הורגים אפי' היו אומרים האמת רק לפי שרימו רצו להורגם לולא השבועה הא נדאי ליתא פנין דס"ס לא הי' הורגם מה עשו ברמאות שלהם שנתחייבו הריגה לולא השבועה, גם קשה מאוד להבין הירושלמי שהביאו התוס' דקאמר גבעונים השלימו דכתיב וכי השלימו יושבי גבעון וכו' והדבר תמוה דהביאו פסוק מאוחר ששמעו הפנענים מהשלמתם והי' לו להביא עיקר השלמה מעיקרא דבאו הגבעונים וכתיב שם ויעש להם יהושע שלום: לכן נראה ברור דהשלמה זו שהי' שולח יהושע קודם שנכנס לארץ הרוצה לפנות יפנה להשלים ישלים, היתה פוננתו לקבל עליו עול תורה ומצוות ולהעלות מס מהם דכתיב לא לא ישבו בארצה פן יחטיאו אותך לי, אמנם אותן שאינם מא"י ורצו לכרות ברית עם ישראל היו יכולין לכרות עמם בכל אופן שירצו פנין שאינם יושבין בארצם רק בארץ אחרת, וכל זה קודם שנכנסו לארץ אבל משנכנסו לארץ לא היו צריכין עוד לבקש שלום כי כבר בקשו מהם באיגרות ששלח ואפילו יבקשו הם שלום אפשר שלא היו מוכרחין להשלים רק הא נדאי שלא היו צריכין להורגם דכל שמקבלין השלמה מעליא לעבוד ה' ותורתו יכולין להחיותם: והשתא אחי שפיר הפל דיהושע שלח להם שלום היינו באופן הנ"ל לקבל עבדות ה' ותורתו להיות כישאל כמו שהם מצווין לאנשי א"י דכתיב לא ישבו בארצה והגבעונים הללו היו רשעים באמת ולא רצו לקבל אמונת ה' ועבודתו והטעו את יהושע שהם מארץ רחוקה ואינם מא"י ורצו שיכרות להם ברית כפי ברית לאותן שאינם מא"י שאין השלמתם פהשלמת אנשי א"י ונשבעו להם נשיא העדה, ואח"כ כשנתברר להם שהם בא"י אמרו להם שהם ארורים שרימו אותם ולא הכום מחמת השבועה, אבל לולא השבועה לא היו מבקשים מהם שום שלום רק היו הורגים אותם שפכר שלחו להם איגרות ולא השלימו רק מחמת השבועה אמרו להם שיקבלו עליהם אמונת ה' לגמרי ולא יהרגום וזה שאמרו ארורים אתם שעשיתם בערמה כדי שלא לקבל אמונת ה' לכה קנסום ונתנום חוטבי עצים כו' .

והשתא אחי שפיר דלא שייך בכאן נשבע לבטל המצוה כלל כי אפשר יקבלו עליהם אמונת ה' לא הי' חייב להרגם ואפשר שאסור להרגם רק עד עכשיו לא רצו לקבל כלל אמונת ה' לכה לולא השבועה היו הורגים אותם רק מחמת השבועה בקשו מהם שיקבלו עליהם אמונת ה' ולא יהרגו ואזאין להרגם מן הדיו, וזה שהערימו יושבי גבעון שלא רצו להכניע לקבל אמונת ה': ובהא פליגי רבנן ור"י רבנן סברי שהי' בטעות רק משום

חילול השם הנוצרכו להכריחם לד"י שלא יתרגו מן הדין ולולא חילול השם היו הורגין אותם מן הדין פנ"ל, ור"י סבר דהשבועה היתה שבועה מעליא ולא בטעות דהוי להו לאסוקי אדעתהי' שמא במרמה אמרו פן, ומדלא פירשו על תנאי שהם מארץ רחוקה רק פרתו ברית סתם הוכרחו לקיים השבועה להכריחם לאמונת ה' שלא יתרגו ואין זה נשבע לבטל המצנה פלל פיון שיכולין לקיים השבועה בלי ביטול מצנה פלל והיגו להכריחם לאמונת ה' דבזה אין מצנה להרגם, וזה שהביאו בירושלמי קרא דכי השלימו יושבי גבעון ולא עיקר מעשה השלום דזה לא הי' השלמה מעליא פהשלמת ז' אומות רק פרימת ברית פמלכי ארץ אחרת, ובירושלמי רצה להביא מי שהשלים על פוננת יהושע מי שרוצה להשלים וזה שחרה באמת ליושבי פנען פי פרימת ברית סתם שהי' מקודם לא איכפת להו ואף היו רוצים בכך אבל פאשר שמעו שהשלימו עם ישראל ונעשו גוי אחד, היטב חרה להם, וכל זה ברור לדעתהי' פי הפתובים מורים פך: בא"ד היו יכולין לגרשם מעריהו.

עמהרש"א דכתב דהפוננה להכפרים ובחנם דחק, פי פוננת התוס' פשוט דנדאי קרא דלא ישבו דממעטינו פנעני שקיבל שלא לעבוד ע"ג אינו מוכרח רק דכנעני פנה אין איסור שישב בארצו אבל פשיטא שאין איסור לגרשו ונהרי הארץ נתונה לבני ישראל בנחלה ואטו אם יקבלו פולם שלא לעבוד ע"ג ינחלו הם הארץ ומה יעשו ישראל, רק להורגם פשיטא דאסור פיון שאין פנעני פנה בכלל לא תחי' כל נשמה פשיטא דיש איסור להרגו אבל אין איסור לגרשו פיון שקל הנחלה פולה לישראל נתונה, וזה שפתבו דנהי שלא היו יכולין להרגם היו מגרשין אותם: אף עיקר דבריהם צ"ע פיון דכתיב ולא הפום בני ישראל פי נשבעו ש"מ דלולא השבועה היו הורגין אותם, ודוחק לומר מחמת הרמאות דאטו בשביל הרמאות יהא מותר להרוג פשקיבלו עליהם שלא לעבוד ע"ג, והעיקר נראה לי כמ"ש מקודם, פנ"ל: בד"ה רנב"י וכו' ונראה דעל דעת רבים וכו' ונראה דלא אמר משה כו' שלא יערימו כו' וא"ת על דעת יחיד כו'.

מהרש"ל תמה דהא מסיק התם בהדנ' דכי היכי דלא ליהוי הפרה לשבועתם, ומהרש"א כתב דלק"מ דבגדרים מסיק משום קניא דרבא אמר פך, ודבריו תמוהין דהוי להו לתוס' להזכיר דלא קי"ל פהך סוגיא דשבועות רק פהך דגדרים, ועוד שלא זכרו בגדרים הכרח זה דעל דעת המקום למה לי ומהא מוכיח בשבועות דלית להו הפרה, ומאיזה צד נימא דסוגיא דגדרים חולקת דב' לא הוי על דעת רבים, גם מדברי הר"ן שהביא אין הכרח פלל דלא קאמר רק דחשש דקניא דרבא אמת דשבועות הדינין לא שנייה הפרה וע"כ משום קניא דרבא ע"ש: ונראה לי דידעו התוס' דמהתם אין ראי' דיש לומר על דעת הקב"ה שאני כמ"ש בשבועות שם, ולפי זה לא קשי' מחרמות דעל הקב"ה בדבר הרשות לא חשוב כעל דעת רבים רק עיקר קושיתם הוא דע"כ דעל דעת הקב"ה בלבד לא חשוב פריים דאל"כ על דעתהי' למה לי הא סגי בדעת המקום וע"כ דלא חשוב קב"ה לענין זה רק פחד נעם משה הוי תרי ש"מ דבתרי סגי דליהוי על דעת רבים וליכא היתר לחרמות, וע"ז פתבו דלעולם קב"ה שאני דחשיב פתלת, רק מה שאמר על דעתהי' היגו שלא יערימו פקניא דרבא והשתא סוגיא דגדרים ושבועות שוין, דבגדרים מוכיח שפיר ממה שאמר על דעתהי' דהפוננה להערמה ופלא יאריה אמר על דעתהי' אבל על דעת המקום ודאי פי היכי דלא ליהוי הפרה ובחד מנייהו הוי אמרי דלא קבלי רק על הערמה וכיון שאמר על

דעתי ודעת המקום, ש"מ תרתי: אלא דקצת יש לי לדקדק לפי הנ"ל דפתחו לומר ונראה דב' הוי רבים ומיכף חזרו וכתבו ונראה להיפך מזה, וזה קשה ג"כ לדברי מהרש"א, לכן נראה לי לומר דכוננתם פה דנדאי יש להבין מה שאמר להם לא על דעתכם אני משביע אתכם דהוי סגי במה שיאמר שמשביע על דעתו ודעת המקום ולמה כפל לומר שלא על דעתכם וע"כ שלא יערימו לומר דלא קבלו רק שלא יעשו פקניא דרבא אבל לא שלא יהא הפרה, ולכך אמר להם שמשביעם שיבטלו דעתם לגמרי והשם רוצה שלא יערימו ולא יתירו שבועתם, והשתא שפיר יש היתר לחרמות דלא הונוכר שלא על דעתם, וממילא אין הפנונה רק שלא להערים ולא שלא להתיר ושיעור דבריהם דלכך אמר משה בלשון הזה שהביאו קודם שלא על דעתכם שלא יערימו דנשבועין פה משום קניא דרבא לא על הפרה, ולפי זה יש היתר לחרמות דלא זכרו רק על דעת הקהל ומקום לא ששבטלים דעתם לגמרי אפי' להפדה, כנ"ל: בגמרא במאי קא מפלגי ר"מ סבר אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד פירש"י ונ"ל פלומר אינו מקפיד בכך והיינו דהוקשה לו דלאיזה צורך יספור ר"מ שרוצה בבזיונה וכל שאינו מקפיד בכך סגי אבל לי עוד קושיא שלא הי' להם לומר במאי קא מפלגי פי סברת ר"מ נכונה בעצמותה רק סברת ר"א לא נתפרשה ולא הוי לי לומר רק מ"ט דר"א .

אין אדם רוצה וכו': לכן נראה לי דנדאי לר"מ נמי קשה דכללא פניל כל נדר הצריך חקירת חכם לא יחזיר וקשה פשקנים לה או שלא הפך לה ביום שמעו ונהי צריך חקירת חכם ומ"מ ראוי שיחזיר דהיאך יאמר אי הייתי יודע דחכם מתיר דהא היה יכול להפך בעצמו או שלא לקיים לה (הו אמת דלעיל כתבתי דיש לומר דמעיקרא רצה בנדרה ואח"כ נתחרט, אבל לקמן בהך סוגיא דאילונית משמע בהדיא דכל שהפיר בה פשכנסה שוב לא שייך קלקול, ואפי' לפי מה שאבאר לקמן בס"ד מ"מ דוקא איילונית דהפל יודעין דלא ניחא לי' בהא אבל לא בנדר], והיינו דקאמר דטעמא דר"מ דיכול לומר דאינו רוצה בנדרנית ומה יועיל במה שיתיר לה, הוא רצה שתהא מוכרחת לילך לב"ד להתיר פדי שתתבזה ומתוך כך תחדל לנדר עוד, וכיון שלא התירה נדרה חשב דחכם לא מצא היתר לנדרה וגרשה ולכך חיישינו לקולקולא אבל באינו צריך חקירת חכם דגם בעת גירושין היה יכול להפך לא חיישינו לקולקולא דכיון שהי' יכול להפך לא הלכה אצל חכם כלל דמה לה אצל חכם דהא בעל יכול להפך וא"כ היאך יוכל לומר אי הייתי יודע דהי' לו להמתין עד זמן שתצטרך לילך לחכם ולא תלך ואז יגרשה ומה ס"ד דלא מצא פתח לנדרה פיון שלא היתה צריכה לחכם כלל ור"א סבר להיפך אין אדם רוצה שתתבזה לכה בצריך אינו יכול לקלקל רק אטו אינו צריך, כנ"ל: ע"ב בגמרא יאסרו כל פירות שבעולם עלי.

אבל לשון רש"י ז"ל והכי קאמר קונם פירות עלי יראה דלא ניחא לי' להרב ז"ל לגרוס כל פירות דא"כ מוכרח הוא לגרש מחמת נדרו והוי לי' פנשבוע לגרש דהוי פאונס, אבל באמת יש לחלק בין נדר על הגירושין בין תלה בדבר אחר אף שאי אפשר לקיימו, כמבואר כל זה בב"י בא"ה ע"ס' .

קל"ד ע"ש: שם הנודר כאלו בנה במה וכו' יראה לי דהפנונה דכל נודר ומקיימו תיכף בנדרה זהו הוי פמקדיש קדשים בפנים אבל נודר שאפשר לעבור הוי פמקדיש בחוץ

שְׁעֵדִיין אי אָפֿשֿר לױ לקײַמוֹ וְהוּי מִבְּחוּץ, וְכֵן כָּל מִי שְׁמַצְעֵר עֲצָמוֹ מֵאִיזָה דָּבָר לְכַפֵּרָה
כְּקִרְבֵּן כָּל שְׁהוּא מְקַיְיֵמוֹ תִּיכְרָף הָיוּ הַקְּרֵבָה בְּפָנִים אָבֵל כָּל שְׁאִינוֹ מְקַיְיֵמוֹ תִּיכְרָף הָיוּ
כְּמַקְדִּישׁ בְּחוּץ וּמְקַיְיֵמוֹ כְּמַקְרִיב קִרְבֵּן בְּחוּץ כִּי פְּשִׁיעֵבּוֹר אַח־כּ אֵין בְּדַבְּרֵיו פְּלוּם וְהוּי
כְּמַקְרִיב בְּחוּץ לְלֹא צִוְיָה פִּנִּי״ל: בְּמִשְׁנֵה מִשׁוּם אֵיילֹוּנִית פִּירֵשׁ״י שְׁלֹא הִכִּיר בָּהּ פְּשִׁעֵבּוֹרָה,
לְכֹאז׳ נִרְאָה טַעְמוֹ דְּאִי הִכִּיר בָּהּ שׁוּב אֵינוֹ יְכוּל לְקַלְקֵלָה אָבֵל קִשְׁיָה מְאֹד לֹוֹמֵר כּוֹ, דְּאָפִי
תִּימָא כִּמ״שׁ לְעִיל דְּהִיכָא דְקַיְיֵמִים לָהּ הַנְּדָר אוֹ לֹא הִפֵּר בְּיוֹם שְׁמַעוֹ לֹא הָיָה יְכוּל לְקַלְקֵלָה
אֵי לֹאוֹ מִשׁוּם שְׁרוּצָה שְׁתַּבְּזָה בְּב״ד וְתַחֲדַל לְנִדְוֹר, הֵינְנוּ דְוִקָא בְּנִדְוֹר פְּשִׁעֵינִים לָהּ אָבֵל
וְדֹאֵי בְּנִדְוֹרָה נִדְוֹר דְּלֹא מְצִי לְהִפֵּר כָּלֵל וְדָר עֲמָה וְאַח־כּ פִּי גְרָשָׁה, בְּנִדְוֹאֵי בְּשִׁבִיל זֶה אֵין הִדִּין
יַחְזִיר דְּמַעֲקָרָא הִי יְכוּל לְסַבֵּל וְאַח־כּ לֹא וְאֵי מִשׁוּם כְּתוּבָה דְּבַתֵּר הִכִּי לְמָה לִי לְמִינְקֻט
בְּגוּוֹנָא דְלִית לָהּ כְּתוּבָה אִפִּי נְשָׂאָה מַעֲקָרָא אֵיילֹוּנִית מ״מ לֹא יַחְזִיר, תַּדַּע דְּכַפֵּרָה
אַלְמָנָה מְפֻלְגַת תִּנָּא לְהִדְיָא בֵּין נְשָׂאָה לְשֵׁם אֵיילֹוּנִית לְנוּשָׂא סְתָם לְעַנְיָן כְּתוּבָה, וְאֵי הָיָה
כָּאֵן ג״כ נְפָקָא מִינָהּ בֵּין נְשָׂאָה לְשׁוּם אֵיילֹוּנִית לְנוּשָׂא סְתָם לְעַנְיָן לֹא יַחְזִיר הָיוּ לִי לְתַנָּא
לְהַזְכִּיר חִילּוּק זֶה, לְכֵן נִרְאָה לִי דְעֵיקָר הַפְּנוּנָה הִכָּא דְבַעַת פְּנִיסָה לֹא יַדַּע בָּהּ אָבֵל אַח־כּ
יַדַּע בָּהּ לְכַרְפֵּי גֵט דְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילָת זְנוּת פִּינֵן דְּיַדַּע בָּהּ אַח־כּ וּמ״מ
כְּתוּבָה לִיכָא פִּינֵן שְׁלֹא הִכִּיר בָּהּ מִתְחִילָה וּמִשׁוּם חֲזָקָה לֹא מְפָקִינוּ מִינָיָהּ כְּתוּבָה, וְעוֹד
שְׁלֹא תַקְנוּ כְּתוּבָה בְּכֹהֵאי גוּוֹנָא כָּלֵל וּמִינְשֵׁב קוֹשְׁיֹוֹת הַתּוֹס־בְּד״ה הַמוֹצִיא כְּמוֹ שְׁאַבְאָר
בַּתּוֹס־יָם שְׁתִּיקוּתֵיהּ יָפָה מְדִיבּוּרֵיהּ.

פִּי הֵרִי״ף דְּאָמְרִינוּ לָהּ הַשְׁתָּא הוּא דְּבִרְיָאֵת וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק אִפִּי תִימָא כִּמ״שׁ הֶרַמְבֵּ״ן ז״ל
דְּגַם בְּאֵיילֹוּנִית שְׁיָיָה הַשְׁתָּא הוּא דְּבִרְיָאֵת מ״מ הָאֵשְׁמַעְנוּ בְּפִרְק הַבָּא עַל יְבֻמָּתוֹ דְּכָל כִּי
הָאֵי לֹא אָמְרִינוּ לֹא יַחְזִיר וְנִרְאָה לִי דְכַוֵּנַת הֵרִי״ף לֹוֹמֵר דְּוִדָּאֵי יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי קוּלְקוּל
הָאֵתְד מַחְמַת הַכְּתוּבָה שְׁאֵי הִי יוֹדַע שְׁיָתֵן כְּתוּבָה לֹא הִי מְגַרֵשׁ וּבִזָּה לֹא מְהַנִּי מַה שְׁאָמְרוּ
לֹא יַחְזִיר דִּמ״מ לִיתֵן כְּתוּבָה לֹא הִי מְגַרֵשׁ וּבִזָּה מְהַנִּי הֵךְ סְכָרָא דְהַשְׁתָּא הִיא דְּבִרְיָאֵת
וְאֵין לָהּ כְּתוּבָה וּמ״מ אִפִּתִּי שְׁיָיָה קְלַקּוּל שְׁאֵי הִי יוֹדַע שְׁתַּלְד לֹא הִי מְגַרֵשָׁה וּמַה בְּכַרְפֵּי
דְּבִרְיָאֵת הוּא הִי חוֹשֵׁב שְׁלֹא תַתְּרַפָּא וְאֵי הִי יוֹדַע שְׁתַּתְּרַפָּא לֹא הִי מְגַרֵשָׁה וּבִזָּה מְהַנִּי
מַה שְׁתַּקְנוּ לֹא יַחְזִיר, וְהֵתֵם בְּפִי הַבָּא עַל יְבֻמָּתוֹ לֹא קִשִּׁי לְהוּ כָּלֵל דְּנִימָא לֹא יַחְזִיר דְּלָמָּה
לֵן תַּקְנָה זֶה, אֵי לֹא תַנְשָׂא הֵרִי בְּלֹא״ה לֹא יַחְזִיר דְּהָא אָסוּר לְקַיְיֵמָה, וְאֵי שְׁתַּנְשָׂא וְתַלְד
בְּלֹא״ה לֹא יַחְזִיר דְּהוּי מִחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ וְלֹא חֵיִישִׁינוּ לְתַקֵּן שְׁמָא תַזְנָה וְתַלְד דְּלֹא שְׁכִיחַ
כָּלֵל, רַק הַקּוֹשְׁיָא הֵתֵם אָנֹן מִי שְׁתַּקִּינוּ הַשְׁתָּא מַחְמַת גְּבִיית כְּתוּבָה דְּכָל שְׁהוּלִידָה אֵי הָיוּ
גֵט יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָה וְעַל דַּעַת לִיתֵן כְּתוּבָה לֹא גִירֵשׁ, וְעַל זֶה אָמְרִינוּ דְאֵין לָהּ כְּתוּבָה דְּהַשְׁתָּא
הִיא דְּבִרְיָאֵת, וְהָאֵין לְהַקְשׁוֹת מ״מ מִי שְׁתַּקִּינוּ אָנֹן מַחְמַת אֵי הִי יוֹדַע שְׁתַּתְּרַפָּא לֹא הִי
מְגַרֵשׁ, הָאֵין וְדֹאֵי לִיתָא, לֹא מְבַעֲרִי לְפִי מַה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס־יָם לְעִיל דְּמַדִּינָא לֹא מְהַנִּי זֶה רַק
מִשׁוּם לְעֹז א״כ מִשׁוּם זֶה אֵין מוֹצִיאֵין אוֹתָהּ אֲלֵא אִפִּי אֵי נִימָא דְמֵן הִדִּין יְכוּל לְקַלְקֵלָה
הֵינְנוּ דְוִקָא הִיכָא שְׁיִוִּכֵל לֹוֹמֵר שְׁהִי טַעוּת כְּגוֹן נִדְוֹר דְּחַכְּם עוֹקֵר מַעֲקָרוֹ אוֹ מוֹצִיאֵי שֵׁם
רַע, אָבֵל הִיכָא שְׁנוּלֵד הַדְּבָר מִחְדָּשׁ הָיוּ כְּמוֹ תַנְאֵי וְלֹר״מ כָּל שְׁלֹא כְּפֵל לֹא חֵיִישִׁינוּ כָּלֵל
וְאַפִּי לְרַבְּנֵן פְּשִׁיטָא שְׁאִינוּ רַק לְעֹז בְּעֻלְמָא פִּינֵן שְׁלֹא פִירֵשׁ, הַלְכָּהּ פְּשִׁיטָא דְאִינוּ יְכוּל
לְקַלְקֵלָה מֵן הִדִּין לְהוֹצִיאָהּ מִתַּחַת בְּעֻלָּה הַלְכָּהּ כָּאֵן תַּקְנוּ לֹא יַחְזִיר מִשׁוּם לְעֹז, וְשֵׁם דְּלֹא
שְׁיָיָה תַקְנָה כָּלֵל כִּמ״שׁ מְקוֹדָם לֹא תַקְנוּ כָּלֵל רַק מִשׁוּם כְּתוּבָה הֵיָתֵהּ מְקוּלְקֵלָת אָמְרִינוּ
הַשְׁתָּא הִיא דְּבִרְיָאֵת וְאֵין לָהּ כְּתוּבָה, וְכָל זֶה בְּרוּר לְפַע״ד וְכֵן מוּכַח בְּרַמְבֵּ״ם לְהִדְיָיִ

כמ"ש לעיל גבי נדר ע"ש), ועמ"ש עוד בתוס' בד"ה שתיקוטיה ליישב בזה קושית התוס' מנדה, ועמ"ש בסמוך בד"ה מפלל: בגמרא א והא איפכא שמעינן להו תמויה לי לפי מה שפיתבו התוס' לעיל דלישנא קמא ס"ל דמש"ר לא שינה פריצות א"כ ע"כ דמודה ר"י במש"ר משום קלקול אף דבנדר לית לי קלקול דנדאי ליפא למימר דס"ל לר"י מש"ר יחזיר דהא לא פליג ר"י רק בנדר א"כ מאי קושניא מאילנות דדמי ממש למש"ר, ורחוק לומר דעיקר הקושני דאיפכא שמעינן להו ופליגי בסברות הפוכות, דהא אבני לא משני רק דר"י אדר"י: לכן נראה לי ברור דלר"י במש"ר נדאי הטעם משום פריצות לכ"ע, ומ"מ דייק שפיר לישנא קמא דהטעם בנדר משום קלקול דמשום פריצות בנדר שלא הוה ברבים לא שינה פריצות ומדלא מחלק ת"ק פמו ר"י ש"מ דס"ל משום קלקול ומ"ד משום פריצות לא ס"ל דמשום פריצות לא יחזיר אפי' בלא הוה ברבים רק להחמיר בא דבעינן שיאמר לה מן הדין משום נדר אני מוציאך פדי לייסרה וממילא לעולם איפא קלקול לאפוקי מלישנא קמא דההך לא יחזיר דוקא באיתרמי ואמר ומן הדין אינו צריך שיאמר כמ"ש לעיל באריכות: שם סבר לה כר"מ.

יש לדקדק פיון דלא משמע לי דר"י לא מיירי בכל גונוי א"כ תיקשי בקיים לה וגירשה מחמת נדרה דבהא לא שינה שתתבזה דהא הוא יכול לישאל על הקמתו גם צריך לחקירת חכם ולמה יחזיר לר"י הא בזה נדאי איפא קלקול, ונראה לי דמזה ראי' למ"ש לעיל דס"ל לר"מ בצריף חקירת חכם אף שקיים לה או שלא הפר ביום שמעו מ"מ יכול לקלקלה משום דלכף הפר לה פדי שתתבזה בב"ד ותחדל לנדור עוד, והיינו דקאמר לעיל לר"מ אדם רוצה שתתבזה הלכף לר"א דס"ל אין אדם רוצה א"כ נהי דיכול הוא לישאל על הקמתו מ"מ אינו יכול לקלקלה דאי הי' מקפיד בנדר למה קיים לה נדרה כמ"ש לעיל: שם מפלל דר"י חייש לקלקולא.

קשיא לי היאך דייק מסיפא דמיירי דנשאת ויש לה בנים דאיפא קלקול לפנינו אבל לעיל פליגי אי יכול להחזיר קודם שנשאת דליפא קלקול מאן לימא לן דחייש ר"י שפא יארע קלקול באיש אחר כשתנשא ויהיו לה בנים תדע דבהחזיר לכ"ע לא יוציא ולא חיישינן ודלמא ר"י לכתחילה נמי לא חייש בפרט דלא שכיח דאילונית תלד, אבל באירע דנשאת והולידה נדאי איפא קלקול ונראה לי דעיקר הקושני דאף דהיא שותקת אנו מי שתקינן וע"כ משום דכבר תקנו לא יחזיר שוב ליפא קלקול רק מחמת תביעת פתובה לכך אמרינן לה שתשתוק א"כ מוכח עכ"פ דלר"י לא יחזיר, ועמ"ש בתוס' בד"ה אומר לה: ודע דמדברי התוס' פרק הבא על יבמתו משמע לכאורה דרבנן מודו לר"י בקלקול דכתובה ע"ש וצ"ע, דא"כ היאך דייק מר"י דסיפא דלא מפכינן פיון דהשתא נמי גם רבנן מודו, א"כ יש לומר להיפך גם פן דר"י מודה בזה לרבנן: בתוס' בד"ה המוציא וכו' משמע דלא בעי גט תמויה לי דאי לרב אסי דס"ל התם צרת איילונית אסורה, מפורש התם בגמרא דבלא הפיר בה לא בעי גט, ולרבא דקי"ל פנותי' מיירי מתני' בהפיר בה דפשיטא דבעי גט ומ"מ צרתה מותרת דאפי' צרת בתו איילונית מותרת, ואולי ס"ד דלכ"ע בעי גט מדרבנן, לזה פתבו דמשמע אפי' מדרבנן לא בעי גט פיון דצרתה מותרת, ובעיקר דברי התו' נראה לי ליישב בפשיטות, דנדאי יש להבין באמת בהך דפרק אלמנה דקתני הממאנת והשני' והאיילונית אין להם פתובה דמשמע אבל גיטא בעי, ומה שפיתבו התוס' דהא ממאנת נדאי לא בעי גט אינה ראי' פלל דמיוון במקום גט הוא אבל לא שינה לומר

אין לה פתובה פנין שאינה מקודשת כלל, ועוד אי משום מקח טעות הוא לאינה צורך קתני סיפא ואם נשארה לשם איילונית יש לה פתובה פשיטא פנין שאינו מקח טעות ועוד דקתני לה בהדי שני וממאנת דלאו משום מקח טעות הוא, לכן נראה דתלתא גונוי איילונית איפא איילונית שלא הכיר בה ותיכף פשהכיר בה רוצה לגרשה בהא הוי טעות לגמרי אבל בלא הכיר בה או שהי' מסופק בה ונשארה ואח"כ הכיר בה ודר עמה ואח"כ רוצה לגרשה זו צריכה גט משום חזקה דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות פנין שבעל אח"כ או שהיה מסופק אבל מ"מ משום חזקה זו לא מפקינו מינ' פתובה, ועוד פנין דמתחלה לא נתן לה פתובה רק פאשה דעלמא ואח"כ פשהכיר בה לא תקנו לה פתובה שלא תהא א קלה להוציאה פנין דאיילונית היא יוציא ויוציא, וזו משנתנו ומשנת פירק אלמנה, אבל בנשארה לשם איילונית פתובה נמי אית לה פנין שנתחייב לה ונשארה כפי חיוב של כל הנשים, והיינו סיפא דהתם שנשארה לשם איילונית פנ"ל: בא"ד והא דאמרין קטן וקטנה וכו'.

תירוץ דחוק מאד לאוקמא דוקא בקבלה עלי' דמאיזה צד יקבל עליו מה דלא מסקא אדעת' כלל, גם היאך יאמר סתמא קטנה לא חולצת גם דומיא דקטן קתני, וילדעתי דגזרינן קטנה היכא דנפלה לבדה אטו צרתה דבהא יש לחוש דתמצא איילונית וצרתה תפטור לשוק בלא כלום ובאמת היא זקוקה ליבם, וכה"ג מצינו ביבמות בהרבה מקומות: בד"ה אומר לה שתיקוטיה וכו' דהתם נמי לא הוי אלא לעז.

דבריהם צריכין ביאור דבפשיטות הוי להו לתרץ דהתם פנין דדיבורה מהני לבטל הגט ה"ה שתיקתה, משא"כ ה"כ דיבורה מהני דכתובה אינו רוצה ליתן אבל משום הבנים לא חיישינן פנין דלא יחזיר אבל פנונת התוס' כ"ד דהם ס"ל אי מן הדין איפא קלקול לא מהני תקנת לא יחזיר הלכך שפיר קשיא להו דהתם מוכח דאי מן הדין איפא קלקול בלי דיבורה מקולקלת היא מדינא רק דאמרין השתא ברית דאי דליפא רק לעז מאי קושיא התם אנו מי שתקינו אטו משום לעז נוציא אותה מתחת בעלה וע"כ דמדינא מקולקלת, והכא דלא שייך השתא ברית ממילא מקולקלת היא מדינא ולא מהני תקנת לא יחזיר, וע"ז תירצו דהתם לאו מדינא מקולקלת רק לעז בעלמא, ועיקר הקושיא למה לא תיקנו לא יחזיר להוציאו מחשש לעז לכך תירצו משום דהשתא ברית לא צריך תקנה והכא דלא שייך זה הוצרכו לתמן לא יחזיר להוציאו מידי לעז, ומזה הוציאו דהיכי דשייך השתא ברית אין צריך לתמן לא יחזיר, ואהא קשיא להו מנדה למה ס"ל לר"מ באשה שאין לה נוסת שלא יחזיר הא שם שייך השתא ברית.

ולפי זה לפי מה שהוכחתי דהכא נמי ע"כ מדינא היתה מקולקלת דאל"כ מאי קושיא מר"י דסיפא ומאיזה צד מוכח דר"י חייש לקלקול וע"כ דקשיא להו אנו מי שתקינו ש"מ דס"ל לא יחזיר, לכך בשותקת ליפא קלקול ש"מ דתקנת לא יחזיר מועיל אפי' אי מדינא מקולקלת, והשתא שפיר יש לומר דהך דהשתא ברית לא סגי לאפוקי מחשש לעז רק מדינא אבל משום לעז אפתי לא סגי רק בתקנת לא יחזיר והתם ביבמות לא שייך תקנת לא יחזיר כלל כמ"ש לעיל דבלא"ה אסורה לו כל שלא נתברר שתלד ושא לא תהא מקולקלת מדינא מהני השתא ברית, והשתא שפיר ס"ל לר"מ באשה שאין לה נוסת שלא יחזיר ולא מהני השתא ברית לסלק הלעז: ודע דלפי מה שפירש הרי"ף טעמא דר"י

דְּהָקָא ג"כ מְשׁוּם דְּהַשְׁתָּא בְּרִית לַק"מ קְוָשִׁית הַתּוֹס' פְּלֵל דְּהַד דְּהַשְׁתָּא בְּרִית לָא סְגִי רַק לְאַפּוּקֵי מִקְלָקוּל דְּכַתְּנֻבָּה דְּבָהָא פְּטוּר מְלִיתָן כְּתוּבָה, אֲבָל מְחַשֵּׁשׁ קְלָקוּל שְׁל בְּנִים לָא סְגִי בָּהָא דְּבָהָא גּוּפָא אִיפָא קְלָקוּל דְּאִי הִי יוֹדַע שְׁתַּתְּרָפָא לָא הִי מְגַרֵּשׁ רַק בָּהָא פִּינּוּן שְׁלָא הַתְּנָה לַכ"ע לָא הָוִי רַק לַעֲזוּ וּלְכַתְּחִילָה תִּקְנּוּ לָא יַחְזִיר לְסַלְק הַלְעִזוּ אֲבָל לָא סְגִי לָא יַחְזִיר לְקְלָקוּל דְּכַתְּנֻבָּה דַּס"ס לִיתָן כְּתוּבָה לָא הִי מְגַרֵּשׁ וּבָהָא בְּעֵינּוּ הַשְׁתָּא בְּרִית, וְהַשְׁתָּא הַתָּם בִּיבְמוֹת דְּלֵא שְׁיָיְדָה לְתַמְנָן לָא יַחְזִיר כְּנ"ל לָא תִּקְנּוּ פְּלֵל רַק הַקְּוָשִׁיא דְּעַכְשָׁיו אִיפָא קְלָקוּל כְּתוּבָה נֶאֱמַר מִי שְׁתַּקִּינוּ וְאִתָּהּ תִּתְּרָצוּ דְּהַשְׁתָּא בְּרִית אֲבָל בְּגֵדָה וּבְאִיְלוּנֵית דְּהָקָא מְשׁוּם לַעֲזוּ שְׁל בְּנִים לָא מְהַנִּי הַשְׁתָּא בְּרִית דַּס"ס אִי הִי יוֹדַע שְׁתַּתְּרָפָא לָא הִנָּה מְגַרֵּשׁ הַנְּצָרְכוּ לְתַמְנָן לָא יַחְזִיר וְלֵא קְוָשִׁיא מִיָּדִי וְכָל זֶה בְּרוּר לַפַּע"ד: בְּגַמְרָא הָנִי מְרַגִּיל רַגְלֵי דְּעַבְדֵי הָכִי.

נִרְאָה לִי לָאוּ דְּהָיוּ רַגְלֵינוּ לְמַפְּוֹר עֲצָמָם בְּחוּבָם, דְּנִדְּאִי מְדַמְקָשָׁה לִי ר' אֲבָא יָדַע דְּבַפְעָם רֵאשׁוּנָה הִיְתָה רַק דַּס"ד דַּר' אֲבָא כָּל שְׁלָא לְקַחוּהוּ בְּחוּבָן רַק פַּעַם אַחַת חָשִׁיב פַּעַם רֵאשׁוֹן, וְעַל זֶה הַשִּׁיב לּוֹ פִּינּוּן דְּרַגְלֵי לְלוּת מִהֶם אַף שְׁפָרְעוּ אֵיזָה פְּעָמִים הָוִי כְּמַכָּר וְשָׁנָה וְשִׁילֵשׁ וּלְפִי זֶה צ"ע עַל מַה שְׁהַשְׁמִיטוּ הָרִי"ף וְהָרֵא"ש הַדְּ סִנְגִּי לְגַמְרֵי דְּמִשְׁמַע שְׁלָא נִתְחַדַּשׁ בָּהּ דְּבָר וְעוֹד דַּעַכ"פ שְׁמַעְנוּ דְּלוּתָהּ כּו' הָוִי כְּמוֹכָר עֲצָמוֹ לּוֹ, וְאוּלַי מְשׁוּם דְּכַבְּרָ שְׁמַעְנוּ דְּהַמּוֹכָר עַבְדּוֹ כּו' ה"ה לְוָה עָלְיוּ וְה"ה הָכָא וְצ"ע וְעַמ"ש בְּסִמּוּד: דָּף מ"ז ע"א בְּגַמְרָא וְכ"ש הָכָא דְּאִיפָא קְטָלָא.

יֵשׁ לְדַקְדָּק שְׁלָא הַנּוֹכַח בְּכָאן שְׁמַכְר וְשָׁנָה וְשִׁילֵשׁ וְהָוִי לִי לְפָדוּתוֹ מִהָאִי טַעְמָא גַּם לָא יָדַעְתִּי דְּקָאָמַר וְכ"ש הָכָא דְּאִיפָא קְטָלָא דְּמַנִּין לְלַמּוּד בְּנִים מֵאֵב, גַּם יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּקָאָמַר מְשׁוּם קִיְלוּלָא, וְלֵא הַנּוֹכַח בְּמִשְׁנָה פְּלֵל.

וְלוּלֵא דְּמִסְתַּפִּינָא הִיְתִי אֹמֵר דְּהָא דְּבַעֲיָנוּ מַכָּר וְשָׁנָה וְשִׁילֵשׁ רַק לְגַבֵּי הַבְּנִים הוּא דְּכָל שְׁלָא שְׁיִלֵּשׁ פּוֹדִין אוֹתָם בְּחִיּוֹ דְּלֵא חִיּוּשֵׁינוּ שְׁיַחְזוֹר וְיִמְכְּרָם שְׁנִית דְּאִין דְּרָדָה לְמַפְּוֹר בְּנִיו, רַק בְּשִׁילֵשׁ אִין פּוֹדִין רַק לְאַחַר מִיתָה, דְּבַחֲשֵׁי יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיַחְזוֹר וְיִמְכְּרָם, וְהִיְנּוּ דְּקַתְּנֵי בְּמַתְנִיתִין אִין פּוֹדִין אוֹתוֹ וְהָוִי לִי לֹאֲמַר אוֹתוֹ, וְע"כ דְּבְנִים פּוֹדִין, וּמַה שְׁאָמְרוּ אֲבָל פּוֹדִין לְאַחַר מִיתָה הִיְנּוּ בְּמַכָּר וְשָׁנָה וְשִׁילֵשׁ דְּנָקָא וְהָא עֲוֹבָדָא דְּלַעֲלֵל יֵשׁ לֹאֲמַר נְמִי דְּבְבְנִים מִיְּרֵי דְּקָאָמַר בְּנֵי בִי מִיְּכִסֵּי דְּהָיוּ שׁוֹבִין הַבְּנִים לְעַבְדִּים, וְהִיְנּוּ דְּקָאָמַר הָכָא פִּינּוּן דְּבַחֲשֵׁי פּוֹדִין הַבְּנִים פַּעַם רֵאשׁוּנָה וְלֵא חִיּוּשֵׁינוּ שְׁיַחְזוֹר וְיִמְכְּרָם כ"ש הָכָא דְּאִיפָא קְטָלָא דְּנִדְּאִי הָיוּ אוֹכְלִין בְּנֵי אָדָם דְּנִדְּאִי אִין לְחוּשׁ שְׁיַחְזוֹר וְיִמְכְּרוּ עֲצָמוֹ וְיִמְסוֹר עֲצָמוֹ לְמִיתָה, אֲלֵא שְׁלָא נִרְאָה כּוֹן מְדַבְּרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים: בְּתוֹס' בַּד"ה ר"ל זְבִין נְפִשֵׁי, קוֹדֵם שְׁחִזוֹר לְמוּטָב וְכו' דְּבְרִיָּהֶם דְּחֻנְקִין, דְּלֵאִיזָה צוֹרֵף הַבִּיאוּ הַדְּ עֲוֹבָדָא לְהַרְאוֹת גְּנוּתוֹ שְׁל ר"ל קוֹדֵם שְׁחִזוֹר לְמוּטָב וְאִיזָה דְּבָר טוֹב נִלְמַד מִזֶּה וְנִרְאָה לִי דַּר"ל עַבִּיד הָכִי פְּדִי שְׁיִכְלָה הַנָּה לְנִדְּאִי שְׁהָיוּ אוֹכְלִין בְּנֵי אָדָם וְנִסְתַּפְּנוּ כְּמַה אֲנָשִׁים עַל יָדָם וּמְסוֹר נְפִשׁוֹ לְכַלּוֹתָם מִן הָעוֹלָם לְאַבְדָּם וְהַטְעָה אוֹתָם בְּשִׁכְלוֹ פְּדִי לְהַרוֹג אוֹתָם וְהִיְנּוּ דְּמִיְּתֵי בְּתַר הָכִי כִי נָח נְפִשֵׁי דְּהִי' אֲזוּ בְּצַדְקָתוֹ וּמִמִּילָא מְעִיקְרָא נְמִי מְצַדְקָתוֹ שְׁל ר"ל מְדַבְּרָ וְלֵא בְּגִנוּתוֹ ח"ו, כְּנ"ל: בְּמִשְׁנָה לֹקַח וּמְבִיא בִּיפּוּרִים.

עִפְרֵשׁ"י וְתוֹס' וּבְתוֹס' אֲבָאָר דְּבְרִיָּהֶם, אֲבָל לְדַעְתִּי נִרְאָה דְּאִין סְבָרָא פְּלֵל לֹאֲמַר דְּקָנְסוּ חַכְמִים לִיקַח פִּירוֹת מִה שְׁאִין בְּיָדוֹ פְּלֵל וּמִי יִכְרִיחֵנוּ לְזֶה רַק הַכְּפוֹנָה דְּיִכּוֹל לִיקַח וּלְהַבִּיא

ביפורים אף שפכר השדה מפני ת"ה שלא ישמע שם ישראל ממנו ושיעור לשון המשנה יכול ליקח ולהביא ביפורים מפני ת"ה, ובהכי ניחא לי דקאמר לקמן שתי תקנות הוי מעיקרא הוי מייתי מדאורייתא ותקינו רבנן דלא לייתי ותיאף יתקנו רבנן היקף דאורייתא, ועוד היאף קאמר דמייתי דאורייתא דאטו יש חיוב מדאורייתא להביא פשאין לו פירות רק הפוננה דאי היו לוקחין פירות היו מביאין מדאורייתא ותקינו רבנן דלא לייתי ותינו דלא ליקח ולא לייתי, ועמ"ש בתוס': בגמרא לד' הארץ.

לא התבאר לי לימוד זה דהא קרא בכל העולם משתעי והוי לי למידק מקרא פי לי הארץ, דלקדושת הארץ לא מצי אתי פיון דכתיב דגנה ולא דגן פותי גם לא ידעתי מאי אולמי לי הך קרא מקרא דהארץ נתן לבני אדם, ובברכות דרשינו לה פאן קודם ברכה פאן לאחר ברכה ואינו ענין להך דלכאן וצ"ע: שם אלא לאו דכתיב וליקטינהו ישראל וכו' טעמא דהפקיר כו'.

תמוה לי דהא ע"כ אפי' למ"ד דגנה ולא דגן פותי היינו דוקא היכי שגדלה התבואה ביד פותי אבל פשהביאה שלישי ביד הישראל לכ"ע אינו מפקיע פדמוכח להדיא בסמוך דקאמר נתתיבה אין לא נתתיבה לא וכ"כ התוס' בד"ה אמר דהא דאמר פרק ר"י תורמין משל פותי היינו שגדלו ביד ישראל א"כ הך נמי מאי קושיא נימא פשגדלו ביד ישראל ולקט שכחה ופאה בקצירה תליא וכל שקצרוה פותי פטורה מלקט שכחה ופאה פדמוכח להדיא במס' פאה פ"ב ופ"ד והוא מוסכם מפל הפוסקים דדרשינו קצירה ולא קציר פותי והקדש ע"ש: ונראה לי דהכי מקשה דאי נימא לא הי' קנין לכותי, ותינו דלא דרשינו ולא דגן פותי דדגן פותי ג"כ חייב במעשר רק דיגון פותי פטור, א"כ פיון דדגן פותי חייב פדגן ישראל א"כ פמו דמהני הפקר ישראל לפטור ממעשר פמו כן הפקר פותי דדגן פותי ודגן ישראל שווין אבל אי נימא דדגן פותי פטור רק פשנתתיבה ביד ישראל דגן ישראל קרינו בי' לענין מעשר א"כ הי' בדין דאפי' הפקירו הפותי לא מהני להפקיע דגן ישראל ממעשר ולמה הפקר פותי מועיל פאן וע"כ פיון דמועיל הפקר ש"מ.

דבלא הפקיר דגן פותי קרינו בי' ותייב דדגן פותי ג"כ חייב דאי ס"ד דדגן פותי פטור רק הך בידגן ישראל מייירי א"כ אפי' הפקר לא מהני. ובהכי ניחא הא דקאמר טעמא דהפקיר הא לא הפקיר חייב וקשה למה לי דיוקא הא בהדי' קתני חייבין במעשר ואי של פותי פטור למה קתני חייבין, ולהפ"ל ניחא, דנדאי משפחת חיוב מעשר בידגן ישראל פנ"ל רק פיון דקתני הפקר מהני ש"מ דבלא הפקיר אפי' דגן פותי חייב דבדגן ישראל לא הוי מהני הפקר פנ"ל: ובזה תבין לשון הירושלמי הביאו הר"ש פ"ד דפאה ולא פי' בו פלום ולכאו' הוא תמוה, ונ"ל ר' ירמ' בשם ר' יוחנן כמ"ד יש קנין לכותי להפקיע ממעשר ברם פמאן דאמר אין קנין לכותי אפי' הפקירו חייב ר"י בשם ר"י פמאן דאמר אין לכותי קנין בא"י לפטרו מן המעשר ברם כמ"ד יש לכותי קנין בא"י לפטרו מן המעשר קל הקילו חכמים בליקוטים עכ"ל, והדבר תמוה, דהיאף יאמר כמ"ד יש קנין פיון דקתני חייבין במעשר, גם מה זה שאמר למ"ד אין קנין אפי' הפקירו חייב גם דברי ר' יוסי בשם ר"י אין להם פי' פלל: ולפי הפ"ל ניחא דר' ירמ' ס"ל דאתנ' כמ"ד יש קנין ובגדלו ביד ישראל ולא ס"ל דמחלוקת מ"ד יש קנין ואין קנין תליא בידגנה ודיגונה רק מ"ד יש קנין סובר דקנה הפותי לגמרי, ומ"ד אין קנין סובר דלא קנה הפותי פלל

להתחייב במעשר ולעגנו מעשר הוי פדגו ישראל ממש הלפף מוקי לה כמ"ד יש קננו ובגדלו ביד ישראל שליש הלפף פינו שיש לו קננו נהי דלא מהני לפטור מה שפכר נחייב אבל הפקירו מועיל כמו דמהני הפקר ישראל אף אחר שגדלו שליש כמו כן הפקר הכותי פינו דקנה קננו גמור, אבל למ"ד אין קננו פינו דלכף אינו מפקיע דלא קנה כלל הכותי להפקיע ממעשר כמו כן אין הפקר שלו מועיל כמו שאינו מועיל קננו זו היא סברת ר' ירמיה: ור' יוסי ס"ל דפליגי בדגונה ודגונה פש"ס דילן ומ"ד אין קננו לאו למימרא דלא קנה כלל רק שיהא הארץ כמו ח"ל בזה אמרינו דאפתי כא"י הוא נאפני שדה של כותי חייבת דאין כותי מפקיע הקדושה לפטרה ממעשר רק מירוח כותי פוטר, ומ"ד יש קננו ס"ל דדגון כותי פטור, ולפי זה בגדלו ביד ישראל דחייב ע"כ משום דבהא דגון ישראל קרינו בי, וכינו שפן מן הדיו לא הוי מהני בזה הפקר הכותי פינו דהוי פדגון ישראל וע"כ דקל הקילו בליקוטים, וש"ס דילן ס"ל דלא הקילו וע"כ כמ"ד אין קננו או בשדה ישראל ליקט כותי, ודוק: שם ישראל שלקח שדה מכותי.

עמהרש"א שכתב דכה"ג אין איסור למפוך לכותי, ואינו נראה כלל דהא מ"מ שדה זו של ישראל היתה דלא נתחלקה א"י לכותים א"כ פשיטא דאסור למכרה לו שנית רק דעבר ומכרה מיירי ועיקר קושיתו לק"מ דקמש"ל אף שתחילתו וסופו ביד הכותי ולא הביאה השליש ביד הישראל רק נגמר השליש בידו חייבת במעשר וז"ב: בתוס' בד"ה לוקח ומביא ביפורים זו היא גירסת הקונ' וכו' דחייבוהו ליקח וכו' אבל רש"י ז"ל הרגיש לקמן בזה ופ"י דשאני ביפורים דמצוה דרמנ' עלי' היא, וכתב מהרש"א דס"ל לתוס' דהוי כמו מזוזה דמצוה דרמנ' עלי' היא ומ"מ יכול למפוך הבית לכותי, ואין זה מספיק דשאני מזוזה דאפ"י לא מכר הבית כל שאינו דר בו אינו חייב במזוזה משא"כ ביפורים דאי לא מכר חייב בביפורים אפ"י אינו רוצה לאכול אבל פוננת התוס' פשוט דנדאי כ"ע מודו דיש קננו לכותי בגוף הפירות שיהא שלו רק הקונה ממנו חייב לעשר דדגון כותי לא אימעט רק דגון כותי אבל פשיטא דהפירות קנה הכותי ושליו הם ממש דמהאי טעמא במירח כותי פטור אף דמירח בשל ישראל חייב וע"כ דשליו הם לגמרי א"כ לא חלעליו כלל מצות ביפורים פינו שאין לו פירות שמכרם קודם שנתחייבו והם של כותי: בא"ד נאמר ר"ת וכו' ל"ש מוכר ול"ש אחר וכו'.

דבריהם תמוהין לכאן דנהי דת"ה איכא אפ"י באחר הלוקח כדי שלא ישתקע שם ישראל ממנו אבל עכ"פ היאך הקשו מפני ת"ה דאורייתא הוא דפשיטא דאין חייב מדאורייתא אפ"י על הלוקח פירות מישראל להביא ביפורים דאפ"י ליקט הפירות ומכר שדהו אינו מביא ביפורים כ"ש באחר הלוקח פירות אבל באמת פוננת התוס' פשוט דנדאי קשה קושית מהרש"א דלמה קתני המוכר שדהו לכותי הוי לי' לומר הלוקח פירות מן הכותי מביא ביפורים וע"כ דקמש"ל אפ"י מוכר עצמו שלקח אינו מביא רק מפני ת"ה ונשפיר פריה דאורייתא הוא, ואי דקמש"ל רק בלוקח אחר הוי לי' למיתני הלוקח פירות פקונית מהרש"א, וזה שדיקדק ר"ת ל"ש מוכר ול"ש אחר, והינו דכף מוכח במתניתין דמוכר עצמו ג"כ רק מפני ת"ה הוא, לכף לפירושו שפיר מקשה דאורייתא הוא, אבל לפירוש"י

דגם במוכר איפא חידוש דחייב ליקח לא הוי מקשה דאורייתא הוא, ולק"מ קושיות מהרש"א, וז"ב: בד"ה אמר רבה, והא דתנא לעיל איפא לאוקמא בסוריא.

קשיא לי דא"כ למה לי למיפרך מברייתא דלקמן ישראל שלקח וכו' הוי לי להקשות מהו ברייתא דלעיל פיון דס"ס צריך לאוקמא בסוריא ונקא ונתם קתני בהדיא פטורה מן המעשר, לכן נראה דהתם מוקמינן לה בלנה על מנת למשכנו ולא משכנו וקמ"ל דהוי של פותי ומירות הפותי פוטר, אבל אי חשבינן לה כשל ישראל לא הוי מהני מירות הפותי דאפי' קציר פותי עבור ישראל אינו פוטר מלקט שכחה ופאה אף דכתיב קצירך ולא קציר פותי וכ"ש מירות הפותי בשל ישראל רק דאמרינן כל שלא משכנו חשיב של פותי אבל הקונה ממנו עד שלא נמרחו ומורחן ישראל שפיר יש לומר דחייב במעשר: בא"ד מ"מ ראי' גמורה ליפא דברייהם תמוהין לפע"ד, דפשיטא דאפי' דמות ראי' אין פאן ולא נתכוננו התם רק לדחות דלא מוכח דאין קנן אבל פשיטא שכל שנימא מקבל לאו פחוכר ולא הוי פפורע חוב אי לאו במציק פותי לא הוי חייב הוא לעשר רק משלו ולא של הפותי רק ליתן לו שאינו מעןשך חלקו, תדע דהא מעיקרא אפי' אי אין קנן לא אתי לי' שפיר רק אי נימא מקבל פחוכר, וז"ב: בא"ד מזונה חובת הדר היא.

שם דחו זה דשאני מזונה דבשעה שהפותי דר בה ליפא חיוב מזונה פלל משא"כ פירות כל שזרע הפותי ועשתה פירות יש על השדה חיוב מעשר רק שהביאו ראי' ממכורה דהתם דאמרינן דבשדה משום גזירת מכירה ובאמת בשכורה גופא איפא הפקעה, אבל אינו מוכרח דיש לומר דמשום הפקעה פיון שאינה לעולם לא הי' אסרו רק בצירוף מה שיש לגזור אטו מכירה דהוי הפקעה לעולם ע"ש: בד"ה מר סבר, מתוך פיה הקונטרס משמע וכו'.

לכאורה לא מוכח ברש"י מידי נאדרבא מדפי' לקמן בד"ה חייבת במעשר אם בא ישראל ולקח מן הפותי מאותן הפירות ומירחן משמע דלכ"ע מירות פותי פוטר דהא בס"ד הוי ס' דמירי בא"י ונקא נתחייבה והיינו כמ"ד יש קנן ומ"מ פ"י דוקא במירח ישראל אף יש לומר דקשיא לי למה לי להקשות מדיוקא הא בלא"ה מוכח דיש קנן דאי אין קנן אפי' נתחייבה יפטר משום מירות הפותי לזה פ"י דמרחא ישראל לכה מקשה מדיוקא, ולפי זה מוכח לכאורה להיפך פדברי התוס' דאל"כ מאי בעי רש"י בזה הא לכ"ע בעי מירות ישראל וע"כ משום דלמ"ד יש קנן ניחא רק למ"ד אין קנן קשיא ובזה פ"י דמרחא ישראל ולכה לא מקשה רק מדיוק דנתחייבה, אבל מ"מ אינו מוכרח כ"כ גם מדברי התוס' נראה דנתכוננו לפירש"י בד"ה דיגונה, ונראה דכוננתם ממה שפי' נאפי' לקחה מישאל בשניבולין ומה ביקש בזה הא לכ"ע מירות פוטר אפי' לקחה בשניבולין ולא הוי לי' לומר רק דקרא אתי דמירות פוטר, וע"כ דלמ"ד יש קנן אין מירות פוטר פלל דכיון דדריש דגנה כל שהביאה שליש ביד ישראל דמיקרי דגנה שוב אין שום דבר פוטר נאפי' מירות פותי רק למ"ד דלא דריש דגנה רק דיגונה נתחיש הדין נאפי' לקחו בשניבולין דהוי דגן ישראל מ"מ לא בדין תליא רק בדיגון ומירות פותי פוטר, ונראה לי דהוכיח פן דאי נימא לכ"ע מירות פותי מילתא הוא א"כ למה לי לומר דיגונה הוי לי' לומר דגנה פאידה, ומ"מ לא שמענו דדגן פותי פטור דדלמא רק לעגן מירות אתי דדגן ישראל אין מירות פותי פוטר אבל דגן פותי מירות פותי פוטר אבל מירח ישראל לעולם חייבת.

וע"כ דבקהא פליגי דלמ"ד דגגה ממילא אין שום משמעות דמירוח מילתא הוא דדגגה פתיב, ומ"ד דיגונה הוא שמחדש עגן המירוח שיפטור הלכה אם יודה לה מ"ד דדריש דגגה ממילא לעולם דגן פותי פטור דמירוח שיפטור מאן דכר שמי': בא"ד ומ"מ דריש נמי וכו'.

עמהרש"א דלמ"ד מירוח פותי פטר יש לומר בפשיטות חד דגגה ולא דגן פותי וחד למירוח פותי ע"כ וילדעתי דלכ"ע צריה לומר פן דאי ס"ד דחד דגגה לא משמע דיגון פלל וחד דיגון ולא דגן א"כ אפתי לא מוכח פלל דדגן פותי פטר לגמרי במירוח ישראל, רק הפונה דגגה חייב במעשר אף שאינו דיגונה וכן דיגונה חייב במעשר אף שאינו דגגה אבל של פותי בעינן דגן פותי ומירוח פותי ואי לאו הכי חייבת וע"כ דחד קרא מורה על דגן ועל דיגון וש"מ דהה דגגה דהוא דגן ישראל ג"כ בעינן דיגונה דוקא אבל מירוח פותי פטר, ובזה יתיישבו דברי התוס' כמו שאבאר: בא"ד ויש לומר דלא מסתבר לאוקמא מיעוט אחר מיעוט לכל מילי.

תמוה לי פיון דדרשינן דגגה ודיגונה תרנוניהו מסד קרא ותינו דהוי לי למכתב תבואתה או דיגונה א"כ ע"כ בין לעגן דגגה ולא דגן פותי בין לעגן דיגונה ולא דגן פותי הוי מיעוט אחר מיעוט, דאי לא הי' הפונה לרבות רק למירוח הוי לי לומר במקום דגגה השני דיגונה ואז הוי מיעוט אחר מיעוט לדגן פותי ומדכתיב בתרנוניהו דגגה הוי תרנוניהו מיעוט אחר מיעוט, ונראה דכוננת התוס' דלחד מיעוט אחר מיעוט ג"כ הוצרה לכתוב בתרנוניהו דגגה דאי הוי פתיב בחד דיגונה אפי' לעגן דיגון לא הוי מיעוט אחר מיעוט דאי לא הוי פתיב רק תבואתה בחד קרא ובחד דיגונה אפי' חד מיעוט לא הוי דהוי דרשינן תבואתה אף שאינו דיגונה ודיגונה אף שאינו תבואתה בכל חדא מחייב במעשר ורק דגן פותי ודיגון פותי בתרנוניהו הוא דפטור והוצרה לכתוב דגגה בחד ואז ידענן מדגון דאיך קרא דמירוח פותי פטר ולא הוי פלל מיעוט אחר מיעוט רק השתא דכתיב בתרנוניהו דגגה הוי מיעוט אחר מיעוט ולכך לא מרבינן תרנוניהו דגן ודיגון רק חד דתינו מירוח ולא דגן פותי: בד"ה אדעתה דכותים מי מפקרי ונא דפליג וכו' ה"מ פי שקיל ישראל.

תמוה לי פיון דמדמינן הך הפקר דהכא להך דפליגי ר"י ור"ל א"כ תיקשי לר"ל דס"ל דלא הוי הפקר אפי' שקיל ישראל למה פטורה ממעשר והכא דוקא בשקיל פותי פטר ואי משום דהך דהכא אינו מתורת הפקר פלל רק מן הדין כמו שפירש"י א"כ מה עגן להך פלוגתא דהתם: אבל באמת דבריהם ברורים דנדאי הך דהכא לא דמי פלל להפקר רק כף דין התורה ליתן לעני וללוי לקט שכחה ופאה ולא לאחר וכיון שיש ללוי חלק בה פטורה ממעשר, רק הקושיא הכא מעיקרא משום דמסתמא פיון שציוותה התורה להניח לקט שכחה ופאה הוא אסח נמי דעתה מינן ומסתמא מפקירה וא"כ מצידו הוי הפקר ממילא ונא לא משני דהפקר שלו נמי רק אדעתה דעגנים ישראל, ונא לא קשי' להו לר"י דהפקר פנה הוי הפקר א"כ מ"מ מועיל הפקר שלו לפטר ממעשר, ותירצו דדוקא בשקיל ישראל ולא בשקיל פותי לא הוי הפקר פלל, והשתא לר"ל דהפקר דידן לא הוי הפקר בלא"ה לא קשיא פלל דמצידו אינו הפקר פלל ומדין תורה אינו מטעם הפקר רק שיש ללוי חלק בה אבל אדעתה דכותים לא צויתה תורה והדר הוי של בע"ה

והפקר דידין' לאו הפקר הוא פלל ולר"י דהגוי הפקר מ"מ פי שקיל כותי לא הוי הפקר
אבל פי שקיל ישראל לכ"ע פטורה דנהי דלא הופקר מצידו אפי' שקיל ישראל מצד הדין
פטורה דגיש לגוי חלק בה, ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה טבל וחוּליו מעורבין זה בזה, פי'
הקונט' אין לה כל חטה וחטה שאין חצי טבל וכו' וקשה וכו' ולדעתו לק"מ דשאני
בכפורים דקרא פתיב ראשית בכפורי אדמתה תביא ודרשינן מינה בריש מסכת בכפורים
עד שיהיו כל הגידולין מאדמתה, ומעתה אין לה חול דק מן הקרקע שלא יהא בו של
חבירו וא"כ כל פרי ומקצתו אין פאן שיהא מאדמתה פי בכל פרי ופרי ומקצת פרי נתגדל
מן השותפות ולא מאדמתה, וכאן ג"כ לא הי' פנונת רש"י דחצי חטה שלו רק לא ידענן
אינה חציו רק כל משהו חטה שלו ושל כותי פי נתגדל מן האדמה שכל חלק קטן מחלקי
האדמה בשותפות רק דמ"מ חיוב חלקו של ישראל במעשר דהיינו חלק החיוב שבו
ושפיר יכול לתרום מן החיוב על החיוב פי בכל חטה יש פאן חיוב ופטור משא"כ
בבכפורים כל שאינפאן פרי או מקצתו שיתגדל מאדמה שלו אינו חייב, פנ"ל, ועמ"ש
לקמן בגמרא עוד בזה שלא יקשה ממה דקי"ל שותפין חייבין בבכפורים: גם מה שהקשו
מחמש ולא חצי חמש לק"מ לפע"ד, דנדאי פיון דחזינו דלרב אסי דמספקא לי' אי לקוחות
או יורשין נוטל החצי מספק א"כ ע"כ דאי לקוחות אין לו פלוס והיינו דבקנין פירות
נסתלק ירושה לגמרי ואינו רק לוקח והוי פאלו מכרו פולם הירושה לשלשה בני אדם
אחרים והם חלקו ביניהם רק קנין הגוף אי אפשר למכור וב"ח אינו גובה מקנין פירות
ג"כ דהא כל לוקח לא הוי רק קנין פירות ואין ב"ח גובה א"כ ה"ה בייורשין פיון שחלקו
נסתלק תורת ירושה לגמרי אפי' מחלקו דס"ל לר"י דירושה אינה מתחלקת וכיון שחלקו
שיש לזה פירות בפני עצמו מה שאין לחבירו ונחבירו בחלקו וכיון שנסתלקו זה מזה לקוחות
הי' יורש בחלקו הי' יורש גם בחלק חבירו ונחבירו בחלקו וכיון שנסתלקו זה מזה לקוחות
גמורים הם, ודוק, ועוד פיון דאין פדיון בקרקע והתם ע"כ דנשאר קרקע דמשלטלי
דיתמי לא משעבדי פלל, והשתא פיון שבכל חלק מחלקי השדה הוי לוקח שאין ב"ח
גובה אינו יכול להכריחו למכרה וליתן לו שווי' רק שיהא שותף עמו ובזה לא נפדה הבן
פיון דקרקע הוא: בגמרא ר"ל אמר מביא ואינו קורא פירש"י דטעמא דר"ל שאינו יכול
לומר פרי האדמה אשר נתת לי שאינו שלו וקש' לי דא"כ ראשית בכפורי אדמתה נמי
לא הוי א"כ לא יביא ג"כ כדמוכח להדיא ריש מסכת בכפורים דכל היכי דלא מיקרי
אדמתה אפי' יונק משלו ושל אחר ג"כ אינו מביא, ועוד אי ס"ד דמיקרי אדמתה ומביא
מדאוריית' למה לא חשיב לה בהדי הנה דמביאין ולא קורין פ"א דבכפורים ונ"ל דמדינא
באמת אינו מביא ג"כ רק מדרבנן מביא לפי שנראה פשלו ועמ"ש בסמוך: שם שאני
התם דכתיב ולביתה.

קשיא לי פיון דטעמא דאינו יכול לומר האדמה שנתת לי דהוא שקר א"כ קרא גופא
היאך יאמר שיקרא הבעל בשקר פיון דבאמת לאו פקנין הגוף ובנדאי ל"ש לומר דהקא
גזה"כ דהוי פקנין הגוף משא"כ בעלמא: לכן נראה לי דלר"ל לא מייירי פלל דהפירות
לבעל דמדאוריית' אין לבעל פירות פלל רק גזה"כ אף דאשה אינה קוראת וכן שלים אינו
קורא אבל בעל בכפורי אשתו יכול להביא ולקרות דהוא יש לו חלק בארץ ויכול להביא
ולקרות עבור אשתו בתורת שלים דאשתו כגופו והוי פאלו היא קוראת] ואדרבא לדידין'
אתי שפיר לישנא מלמד שאדם מביא בכפורי אשתו ואי לר"י לא הוי בכפורי אשתו רק

שלו וכה הני לי' לומר מלמד שאדם מביא ביפורים מנכסי אשתו, ובזה יתיישב, קושית התוס' בד"ה מטה כמו שאבאר בסמוך: שם מטה אין לא מטה לא.

תמוה לי דר"ל גופא משני לעיל שאני הקא דכתיב לביתה וכאן דייק לא מטה לא, וליפא למימר במטה מוקי לה דאל"כ למה לי לביתה, ועוד אי במטה מיירי למה קורא אותם ביפורי אשתו הא שלו ממש הם ומאי קמש"ל דיכול להביא, לכן נראה לי ברור כמ"ש לעיל דר"ל ס"ל דבעל מביא עבור אשתו בשליחות מגזה"כ ולא מוקי כלל שהפירות שלו דמדאורייתא אין לבעל פירות הלכה שפיר קתני מטה דס"ד פיון דלקיחה היתה עבור אשתו והקריאה עבורו דלא מהני דהוי כריב"ח ממש קמש"ל פיון דמ"מ לקיחה היתה על מנת לקרות ג"כ לא איכפת לן, אבל לר"י דמוקי לה ברייתא הנ"ל שיש לבעל פירות ומביא עבורו לגמרי דהוי פקנן הגוף א"כ מאי קמש"ל מטה דהא לקיחה והבאה היתה עבורו ממש ומשני דקמ"ל לגזור משום דריב"ח, ובהכי ניחא דפסק הרמב"ם כר"ל ופסק לא מטה ג"כ מביא וקורא וקשה הא גופא סבר לא מטה לא, ולהנ"ל ניחא דלר"י מקשה הכי אבל לדידן' אפילו לא מטה, וטובא קמש"ל מטה אף דלקח עבור אשתו מביא וקורא לעצמו, כנ"ל, ועמ"ש בתוס' בזה: בתוס' בד"ה ולביתה וכו' גזה"כ הוא וכו' קשיא לי פיון דיש סברא לומר דאפי' אין לו פירות כלל יביא מגזה"כ א"כ מאי מקשה לי ר"ל לר"י ה"תם הוא דכתיב לביתה אבל בעלמא לא, דלמא קרא קמש"ל אפי' לא זכתה לו פירות כלל לכה בעינו לביתה אבל פקנן פירות בעלמא נמי מביא, וע"כ צ"ל דאין סברא כלל לומר גזה"כ היכי דאין לו פירות כלל, א"כ ממילא לק"מ קושית התוס' דמהא גופא מקשה ר"י דאי אין לו פירות אין סברא שביביא ביפורים ואי שקנה ממנה קרקע ופירות מה צריה קרא וע"כ שקנה הקרקע לפירות וקמש"ל דכקנן הגוף הוא: בא"ד וכגון זה וכו'.

אין מהתם ראיה כלל דמבואר בכתובות דף מ"ג ע"א דאין אדם יכול לומר לבתו עשה עמי ואני זנה, והשתא הפוננה התם דוקא מעשי ידיה זכתה לו תורה דאין זה מתנה גמורה דמיתנא מניהו דאי מקבל מעשה ידי' מוכרח לזונה משא"כ קידושיה, ודוק בד"ה מטה אין וכו' דמה נפשך פליג.

כבר פתבתי בש"ס דלק"מ דדוקא לר"י דייק לא מטה לא אבל לר"ל טובא קמש"ל אף דלקיחה היתה עבור אשתו והבאה עבורו לא הוי דומיא דריב"ח פיון דס"ס לקח על מנת להביא ולקרות משא"כ לר"י קשיא, ומה שתירצו דאיכא לאוקמא במטה תמוה מאד דר"ל גופא משני לעיל שאני הקא דכתיב לביתה, ואולי פוננתם דבעלמא בשליח שמת משלחו והוא יורשו אינו קורא דמעיקרא שליח השתא בעל דבר והוי דריב"ח פמבואר בירושלמי דביפורים הביאו הר"ש פ"א דביפורים, רק קרא דלביתה גזה"כ דבמטה אשתו והוא יורשה מביא פיון שלקח מתחילה לביתו זו אשתו ואפי' למ"ד ברושת בעל דרבנן קמש"ל קרא במקום שהוא יורש שלה באמת שלא מצד אישות דאין דינו בשליח דעלמא שירש אחר שנעשה שליח דאשתו שאני ולא חשיב בשליח דעלמא ובהכי ניחא נמי דאי במטה היא שייך ביפורי אשתו גם למה לי לביתה ומאי קמש"ל דמביא וקורא, ולהנ"ל ניחא דקמ"ל כנ"ל, אף תמוה מאד לפרש הך ברייתא במטה בדרה דלא הוזכר כלל רק סתמא קתני ולביתה מלמד שאדם מביא ביפורי אשתו וקורא והיא נפרשה

שְׁלַח פְּשִׁיטָה ח'י' נאח"כ מְתָה, לְכוּ הַעֲיָקֵר כְּמוֹ שְׁפִירְשִׁי בַש"ס ע"ש: בא"ד כְּשֵׁלָא זְכָתָה הָאִשָּׁה וכו'.

וּלְדַעְתִּי לַק"מ, דְּאִי לֹא זְכָתָה וְהוּא מְבִיא עֲבוּרָה א"כ לֹא הִי' רַק שְׁלִיחַ מִמֶּשׁ וְלַקַּח עַל מְנַת שְׁלֵא לַקְרוֹת, א"כ אַח"כ פְּשִׁמְתָה וְנַעֲשֶׂה בְּעַל דְּבָר אֵינּוּ קוֹרָא דְלֹא הֵוִי לַקִּיחָה וְהִבְאָה בְּאֶחָד דְּמַעֲיָקְרָא שְׁלִיחַ הַשְׁמָא בְּעַל דְּבָר, וְהַשְׁמָא נִתְחַדֵּשׁ לוֹ בְּמִיתָתָה לַקְרוֹת מַה שְׁלֵא הֵיךָ לַקִּיחָה עַל זֶה כְּלָל, וְכִמּוֹ שְׁאִין יוֹרֵשׁ קוֹרָא פְּשִׁלַּח מוֹרִישׁוֹ וְמַת כְּמוֹ כֵּן אִפִּי' לַקַּח הַיּוֹרֵשׁ בְּעַצְמוֹ פִּינּוֹן דְּלַקַּח עֲבוּר מוֹרִישׁוֹ, אֲבָל לר"ל קָרָא דְלִבִּיתָהּ גִּזְה"כ דְּמְבִיא וְקוֹרָא לְכַף אַף בְּמִתָּה מְבִיא וְקוֹרָא, וְמַה שְׁתִּירְצוּ דְּבִרְיָתָא קִתְּנִי בְּתֵר דְּתִיקוֹן פִּירוֹת הוּא תְּמוּזָה דְּאִטּוֹ לֹא מְצִינּוּ לְאוֹקְמָא בְּשִׁסְלֵק עֲצָמוֹ מִן הַפִּירוֹת כְּדִמּוֹקְמִינּוּ מִתְּנִיתִין דְּהַפְּתוּב בְּכִתְּנֻבוֹת שָׁם, גַּם מַה שְׁתִּירְצוּ דְּהֵוִי כְּקוֹנָה פִּירוֹת מִן הַשּׁוּק, לֹא יִדְעָתִי דְּאִי הַפְּנוּנָה שְׁקָנָה אֶת הַפִּירוֹת אַח"כ קוֹנָדִים מִיתְּתָה א"כ בְּכֵהֵי גּוֹנָא אֵינּוּ מְבִיא כְּלָל דְּהַקוֹנָה פִּירוֹת מִן הַשּׁוּק אֵינּוּ מְבִיא וְהִיאָה בְּאֵ בְּדִרְךָ עִם בִּיפּוּרֵי אִשְׁתּוֹ וְע"כ דְּקוֹנְשִׁיתֶם שְׁהִבִּיא עֲבוּר אִשְׁתּוֹ וְמַה זֶה שְׁתִּירְצוּ דְּהֵוִי כְּקוֹנָה מִן הַשּׁוּק וְאִי כְּקוֹנָתֶם דְּבִמָּה שְׁמִתָּה אַח"כ הֵוִי כְּקוֹנָה מִן הַשּׁוּק א"כ אִזְּ קָנָה תְּרַנּוּיָהּ פִּירוֹת וְשָׂדָה, וְעוֹד דְּדוֹקָא בְּקָנָה שְׂדָה אַחֲרַת אֵינּוּ מְבִיא אֲבָל בְּקָנָה אוֹתָהּ שְׂדָה פְּשִׁיטָא דְּמְבִיא כְּמִבְּנָאָר לְהִדְּלִי בְּרַמְבַּ"ם הַלְכוֹת בִּיפּוּרִים, בְּאִנְפִּין שְׁלֵא נִתְּבַרְרוּ לִי כָּל דְּבִרְיָתָהּ בְּזֵה בַד"ה בְּצָרְן וכו' זֶה אִף זֶה קִתְּנִי כו'.

נִרְאָה לִי דְּאִין הַפְּנוּנָה לֹא זֶה אִף זֶה דְּהֵוִי לִי לְמִתְּנִי מַת וְכ"ש לֹא מַת רַק תְּרַנּוּיָהּ אִיֶּצְטְרֵךְ דְּקַמְש"ל בְּצָרְן בְּעֵלִים וְלֹא מַת אִף דְּהַשְׁלִיחַ עֲשֶׂה לַקִּיחָה מִן הַבֵּית וְהִבְאָה לֹא מְהִי דְּבְצִירָה דְּבְעֵלִים הֵוִי לַקִּיחָה וְקַמְש"ל אוֹ מַת הֵינּוּ בְּבְצָרְן שְׁלִיחַ אִף דְּעֲשֶׂה לַקִּיחָה וְהִבְאָה בְּמַקְצַת לֹא מְהִי פִּינּוֹן דְּבַע"ה גְּמַר הִבְאָה, וְכִבְרַת פִּירְשִׁי בְּתוֹס' לְעִיל גְּבִי מַצַּת כּוֹתִי דְּזוֹ אִף זֶה אֵינּוּ כְּמוֹ לֹא זֶה אִף זֶה רַק תְּרַנּוּיָהּ אִיֶּצְטְרֵךְ: בא"ד דְּאִזְּ הוּא רְגִילוֹת שְׁמְבִיאִין אַחַר כו'.

הַלְשׁוֹן מְגוֹמָגָם וְלֹא יִדְעָתִי מַה בְּקִשׁוֹ בְּזֵה דְּפְשִׁיטָא שְׁצָרֵךְ לְהִבְיָאִם אַחַר, וְעוֹד דְּהֵא הַבְּעֵלִים מְבִיאִין דְּהֵם קוֹרָאִין וְאוּלַי סוֹבֵר ר"ת דְּכָל הַנַּעֲשֶׂה ע"י שְׁלִיחַ וְבְעֵלִים חֲשׁוּב כְּחֵד דְּשְׁלוּחֵהוּ כְּמוֹתוֹ רַק בְּמַת בְּדִרְךָ רְגִילוֹת לְהִבְיָאִם אַחַר שְׁאֵינּוּ שְׁלִיחַ הַבְּעַל כְּלָל, וְהִבְאָה לֹא מְהִי פִּינּוֹן שְׁסִייעַ אַחַר בְּהִבְאָה שְׁאֵינּוּ שְׁלִיחַ כְּלָל וְלֹא הֵוִי לַקִּיחָה וְהִבְאָה בְּאֶחָד: בַּד"ה מְבִיא וְאֵינּוּ קוֹרָא, וְא"ת וְנִימָא יִרְקֵבוּ וכו'.

לְכַאוּרָה נִרְאָה דְּלִמ"ד בְּצִירָה אֵינָה לַקִּיחָה אֶפְשָׁר דְּלִק"מ דְּלֹא מְיָקְרִי נִרְאוּ לַקְרִיאָה רַק כְּשֶׁהִתְחִיל מַעֲשֶׂה הַלְקִיחָה וְנִרְאוּ לַקְרִיאָה אֲבָל מַעֲיָקְרָא לֹא, וְכֵן נִרְאָה לְשׁוֹן הַיּוֹרֵשׁ לְמִי שְׁהִבִּיאָו דְּבִלְקִיטָה תְּלִיא מִיְלִתָּא דַּל"כ כָּל שְׁפָרְךָ גְּמִי וְהַפְּרִישׁ לְבִיפּוּרִים הֵוִי נִרְאוּ לַקְרִיאָה, אִף לֹא הֵוִי לְהוֹ לְמִיֶּסְתֶם פִּינּוֹן דְּלר"ת לֹא קִשְׂיָא לְהוֹ כְּלָל: בא"ד וְלִפִּי זֶה וכו'.

וּלְדַעְתִּי פִּנּוֹנַת הַיּוֹרֵשׁ לְמִי דְּוָקָא אִם מְחַמַּת מַעֲשֶׂה הַלְקִיטָה לֹא נִרְאוּ לַקְרִיאָה כְּגוֹן לְיָקִטּוֹן לְשִׁלּוֹחַ בְּיַד אַחַר הֵרִי לַקִּיחָה זֶה גּוֹרְמַת בִּיטוּל הַקְרִיאָה שְׁלֵא יְהֵא לַקִּיחָה וְהִבְאָה בְּאֶחָד מְיָקְרִי שְׁפִיר לֹא נִרְאוּ לַקְרִיאָה אֲבָל בְּמָה שְׁחֹשֵׁב לְשִׁלּוֹחַ בְּיַד שְׁלִיחַ בְּהֵא לֹא נְפִיק מְכָלִל נִרְאוּ לַקְרִיאָה, וְלִפִּי זֶה בְּהַפְּרִישׁ בִּיפּוּרִים קוֹנָדִים הִחָג לְהִבְיָאִן אַחַר הִחָג לֹא נְפִיק בְּמַחְשָׁבָה זֶה מְכָלִל נִרְאוּ לַקְרִיאָה דְּאִין הַפְּרִישָׁה גּוֹרְמַת בִּיטוּל הַקְרִיאָה רַק מַה שְׁלֵא יְבִיאִם קוֹנָדִים הִחָג מִשָּׂא"כ בְּלִיקִטּוֹן לְשִׁלּוֹחַ ע"י שְׁלִיחַ הַהַפְּרִישָׁה גּוֹרְמַת הַבִּיטוּל שְׁאִין הַלְקִיחָה בְּאוֹתוֹ

שְׂיָבִיאָם וְכֵן מוֹכַח לַפַּעַם דְּלִהְיָא בְּמִכּוֹת שְׁם דַּאֲלִ"כ לָא הֵוִי מְקַשָּׁה הֵתָם מִיַּדִּי לַר"א וְר"י ע"ש הֵיטֵב: דָּף מ"ח ע"א בְּגִמְרָא הַקּוּנָה שְׁנֵי אֵילָנוֹת וְכו' תְּמוּהָ מִלְתָּא לְכַאוּרָה דְּבַהֲרָה מִשְׁנָה גּוֹפָא דְקַתְּנֵי בְּהָ קָנָה אֵילָן וְקַרְקָעוּ תְּנִי מְעִיקְרָא בְּקוּנָה ג' אֵילָנוֹת מְבִיא וְקוּרָא וְלָמָּה לֹו לְהִבִּיא מִמִּשְׁנָה אַחְרִיתִי מְדִיוּקָא, וְנ"ל דְּהֵכִי מְקַשָּׁה דְּוִנְדָּאִי פִּינֹן דְּאוּקְמָא הָרָה דְּקָנָה אֵילָן וְקַרְקָעוּ בְּזִמְנֵי שְׁאִין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג יָדַע שְׁפִיר דְּהָרָה דְּקוּנָה שְׁלֵשָׁה אֵילָנוֹת ג"כ מְצִי לְאוּקְמָא בְּהֵכִי רַק מַהֲרָה מִשְׁנָה ס"ד לְהַקְשׁוֹת טְפִי דַע"כ מְדַקְתְּנֵי שְׁנֵי אֵילָנוֹת מְבִיא וְאִינוּ קוּרָא וְהָדָר קְתְּנֵי שְׁלֵשָׁה מְבִיא וְקוּרָא ש"מ דְּבְרִישָׁא קמ"ל דְּבִשְׁנֵים צְרִיָּה לְהִבִּיא עכ"פ בְּשְׁלֵשָׁה דְּקוּרָא ג"כ, וְהִשְׁתָּא פִּינֹן דְּעִיקָר קמ"ל דְּצְרִיָּה לְהִבִּיא מִמִּילָא אֲפִילוּ בְּזִמְנֵי שְׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג דְּבַהֲבָאָה אֵין חֲלוּק פְּלָל א"כ מוֹכַח מִמִּילָא מְדִיוּקָא דְּבַכְהָאִי גְּוִוְנָא בְּשְׁלֵשָׁה מְבִיא וְקוּרָא, וְאַהָא מְשַׁנֵּי דְּהֵכִי קְתְּנֵי בְּשְׁנֵים מְבִיא לְעוֹלָם וּבְשְׁלֵשָׁה אִיפָא גְּוִוְנָא דְּקוּרָא ג"כ פְּגוּן בְּזִמְנֵי שְׁאִין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג: שְׁם מַחְלֻקְתָּ בְּיּוֹבֵל שְׁנֵי וְכו' דְּאַפְתִּי לָא סְמָה דְּעַתְּיָהּוּ.

דְּבָרִים אֵלוּ קָשִׁין לְהוֹלְמֵן דְּכִי בְּשִׁבִיל דְּאִיהוּ לָא אָסִיק אַדְעַתְּנִי שְׁיַחְזוֹר בְּיּוֹבֵל יְבִיא בְּיַפּוּרִים וְיִקְרָא וְיֵאמֵר שְׁקָר עַל הָאֲדָמָה שְׁנַתְּתָ לִי וְאִינוּ שְׁלוֹ רַק כְּפִי מַחְשַׁבְתּוֹ לְפִי טְעוּתוֹ: וְנִרְאֶה לִי דְּוִנְדָּאִי יֵשׁ לְהִבִּין בְּלֵא"ה אִי יוֹבֵל רֵאשׁוֹן הַפְּוִוְנָה בְּשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה שְׁנַכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָא וְאַח"כ נִקְרָא הַפֵּל יוֹבֵל שְׁנֵי, זֶהוּ מִן הַתִּימָה דְּמְעִיקְרָא מוֹקִי בְּזִמְנֵי שְׁאִין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג וְזֶהוּ מִלְתָּא דְּשִׁכְחָא טוֹבָא וּמִיָּרִי בְּרִיָּיתָא בְּזִמְנֵי בֵּית שְׁנֵי וּבְסוּף רֵאשׁוֹן שְׁבִטֵל הַיּוֹבֵל וְהִיאָה יֵאמֵר דְּלַר"ח בְּיּוֹבֵל רֵאשׁוֹן דְּמִשְׁמַע דְּלַר"ח אֲתִי שְׁפִיר טְפִי, וּבְאַמַּת מְעִיקְרָא הֵוִי אֲקִימְתָא רוּיָחָא טְפִי דְּלַר"ח פְּלֵהוּ מִשְׁנֹת בִּימֵי הַוְשִׁיעַ, וְע"כ צְרִיָּה לֹוֹמֵר דְּוִנְדָּאִי בְּבֵית שְׁנֵי הִי' נוֹהֵג יוֹבֵל לְפַעְמִים וְהִי' תְּלוּי אִם רָאוּ חֲכָמִים שְׁנַתְּקַבְּצוּ יִשְׂרָאֵל הִיוּ קוֹבְעִין יוֹבֵל וְכֹאשֶׁר לְפַעְמִים נְתַפְזְרוּ יִשְׂרָאֵל נְתַבְטַל הַיּוֹבֵל וְזֶה הִי' בְּזִמְנֵי הַבֵּית פְּעַמִּים רַבּוֹת וְהִי' הַיּוֹבֵל בְּטַל וְנִתְחַדַּשׁ וּבְכָל פַּעַם שְׁנַתְּחַדַּשׁ הַיּוֹבֵל אַחַר שְׁנַתְּבִטַל נִקְרָא יוֹבֵל רֵאשׁוֹן: וּמַעַתָּה אֲנִי אוֹמֵר הַדְּבָרִים כְּפִשְׁטוֹן דְּכָל שְׁמַכְר הַשְּׁדָה בְּזִמְנֵי שְׁלֵא הִי' הַיּוֹבֵל נוֹהֵג וְאַח"כ קָבְעוּ חֲכָמִים יוֹבֵל וְקוּדָם מְכִירָה זֹו לָא הִי' שוּם יוֹבֵל אֵין הַשְּׁדָה יוֹצֵאת בְּיּוֹבֵל מְדִינָא דְּאָה דְּלֵא מְהֵנִי תְּנֵאִי לְמַפְנֹר שְׁלֵא יֵצֵא בְּיּוֹבֵל הֵינֵנוּ מִשׁוּם דְּכְתִיב וְהָאֲרָץ לֹא תִמְכַר לְצַמִּיתוֹת וְזֶהוּ דוּקָא בְּזִמְנֵי שְׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג אֲבָל כְּשֵׁאִינוּ נוֹהֵג הָרִי נִמְכַרְתָּ הִיא לְצַמִּיתוֹת א"כ כְּשִׁמְכַרְהָ לֹו קוּדָם יוֹבֵל רֵאשׁוֹן הָרִי לֹא יָדַע שְׁיָהָא יוֹבֵל וּמְכַרְהָ לְצַמִּיתוֹת וּמְהֵנִי מְכִירְתּוֹ אָה שֵׁאֲח"כ פָּגַע בּוֹ יוֹבֵל רַק אִי הֵוִי מְסִיק אַדְעַתְּנִי שְׁיָהָא יוֹבֵל הִי' מְקוּם לֹוֹמֵר דְּמְכָרוּ לְצֵאתָ בְּיּוֹבֵל כְּפִי הַדִּין, אֲבָל פִּינֹן דְּלֵא סְמָה דְּעַתְּנִי מִמִּילָא לְחֲלוּטִין מְכָרוּ לֹו וּמְהֵנִי מְכִירְתּוֹ פִּינֹן שְׁלֵא הִי' הַיּוֹבֵל נוֹהֵג אֲזֵן וְכֵן הַפְּתוּב אוֹמֵר כִּי מְסַפֵּר שְׁנֵי תְּבוּאוֹת הוּא מְוַכַּר לָהּ כִּי לְחֲלוּטִין אֲסוּר לְמַפְנֹר וְאִינוּ מוֹכַר רַק שְׁנֵי תְּבוּאוֹת, אֲבָל בְּזִמְנֵי שְׁאִין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג דְּלֵא מְכַר שְׁנֵי תְּבוּאוֹת דְּלֵא סְמָה דְּעַתְּנִי דִּיהָא יוֹבֵל וְאִסוּר לִיכָּא לְמַפְנֹר לְצַמִּיתוֹת אִינוּ יוֹצֵא בְּיּוֹבֵל וְשְׁפִיר מְבִיא וְקוּרָא וְהֵינֵנוּ דְּקֵאֲמֵר דְּלֵא סְמָה דְּעַתְּנִי הוּוּ דְּלֵא כ"ע הִיוּ יוֹדְעִין שְׁנַתְּקַבְּצוּ יִשְׂרָאֵל וְיִקְבְּעוּ ב"ד יוֹבֵל פִּינֹן שְׁהִי נְפִסָּק עֵינֵן וְעֵינֵדְנִים וְהִי' תְּלוּי כְּפִי רֵאוֹת עֵינֵי חֲכָמִים שְׁבַדוֹר כְּנ"ל: שְׁם הַלְכָהּ בְּמִיתָת אָבִיו הוּא דְּלֵא יְרִית וְלֹא מִיַּדִּי קִשְׁיָא לִי הָא קוּ"ל הַמְוַכַּר שְׁדָהוּ לִס' שְׁנֵים אֵינָה יוֹצֵאת בְּיּוֹבֵל, א"כ פְּשִׁטָּא דְּיְרִית טוֹבָא דְּבַתוֹרַת מְכִירָה לֹא הִי' יְכוּל לְמַפְנֹר טְפִי מִמָּה שְׁיֵשׁ לֹו דְּהֵינֵנוּ עַד הַיּוֹבֵל, אֲבָל הַשְׁתָּא שְׁמַת וְנִפְּל לֹו בִּירוּשָׁה יְכוּל לְמַכְרָה לִס' שְׁנֵים פִּינֹן שְׁהִיא שְׁלוֹ וְהֵוִי שְׁפִיר שְׁדָה אַחְוָתוֹ, וְאוּלֵי יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּמָה שְׁאֲמָרוּ שְׁיְכוּל לְמַפְנֹר לִס' הֵינֵנוּ אִי לָאוּ כְּקִנְיֵן הַגּוּף וּלְכָהּ אֲמָרִינֵן דְּלֵא הַקְּפִידָה תוֹרָה רַק שְׁלֵא

יְהֵא לֹו קַנְיָן הַגּוֹף אֲבָל כָּל שְׁמִכְרָה לְזִמְן שְׁלֵא יְהֵא לֹו קַנְיָן הַגּוֹף אִין קַפִּידָא אֲבָל לְמִ"ד
כְּקַנְיָן הַגּוֹף דְּמִי א"כ אפִי' הַמוֹכֵר לְפִירוֹת יֵשׁ לֹו קַנְיָן הַגּוֹף וּמ"מ הַקַּפִּידָה תּוֹרָה שְׁתַּצָּא
בִּיּוֹבֵל א"כ אִינוּ יָכוֹל לְמַפְנֹר לֹס' דְּלָא מְהַנִּי מְכִירָה שְׁלֵא תַצָּא בִּיּוֹבֵל, וּלְפִי זֶה לֹר"מ
דְּסוֹבֵר כְּקַנְיָן הַגּוֹף לָא יֵרִית מִיַּדִּי: וְעוֹד יֵשׁ לֹוּמֵר כִּינֹן דְּהֵדִין דְּיָכוֹל לְמַפְנֹר לֹס' וְאִין זֶה
כְּנִגְדֵי דִין הַיּוֹבֵל א"כ כָּל מַה שְׁאִינוּ כְּנִגְדֵי דִין הַיּוֹבֵל הַפֶּל מְכָר לֹו וּמַה מְכָר רֵאשׁוֹן לְשַׁנִּי
כָּל זְכוֹת שְׁיֵשׁ לֹו א"כ כְּמוֹ שְׁהֵרֵאשׁוֹן הִי' יָכוֹל לְמַפְנֹר לֹס' כְּמוֹ כֵּן הַשְּׁנִי שְׁקֵנָה סְתָם יָכוֹל
לְמַכְרָה לֹס' דְּמַפְתַּח רֵאשׁוֹן הוּא בָּא וְכָל זְכוֹתוֹ מְכָר לֹו חוּץ מַה שְׁכְּנִגְדֵי דִין הַיּוֹבֵל עוֹד קְשִׁיָּא
לִי לְפִי דַעַת הַמ"ל בְּהַלְכוֹת יוֹבֵל דְּהַלּוּקְתָּ שְׂדֵה בְּזִמְן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג אִינוּ יָכוֹל לְחַפְנֹר בְּהַ
בוֹרוֹת כִּינֹן שְׁאִינָה שְׁלֹו רַק לְפִירוֹת א"כ יֵרִית טוֹבָא וְיָכוֹל לְחַפְנֹר בְּהַ בוֹרוֹת וְנָהִי דְהֵא
לָא אֲמַרִינֵן דְּיֵרִית שְׁלֵא תַצָּא בִּיּוֹבֵל דַּמ"מ עַכְשָׁיו אִין לֹו קַנְיָן בְּהַ יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהִי' לֹו אֲבָל
לְהַנ"ל עַכְשָׁיו יֵשׁ לֹו קַנְיָן בְּהַ טְפִי מִמַּה שֶׁהִי' לֹו מְקוֹדָם: שְׁם וְכִי אֵי צְטָרִיף קָרָא לְהַקְדִישָׁה
נֶאח"כ מֵת אָבִיו.

וְיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם מֵת הָאָב אַחֵר הַיּוֹבֵל לֹר"י וּר"ש אִי נִימָא דְכַה"ג לָא מִיְקָרִי שְׂדֵה אֲחֻנָּה
כָּלֵל דְּהֵא בִּיּוֹבֵל הֵנִי שְׂדֵה מְקָנָה אוֹ כִּינֹן דְּאֲמַרִינֵן שְׂדֵה הָרְאוּנִי' לְהִיּוֹת שְׂדֵה אֲחֻנָּה א"כ
בְּשַׁעֲהַ שְׁהַקְדִישׁ הֵיָתֵה רְאוּנִי' לְהִיּוֹת שְׂדֵה אֲחֻנָּה וְכָל זְכוֹת שְׁיֵשׁ לֹו הַקְדִישׁ וּדְשַׁלְב"ל וְנֵדְאִי
לָא הֵנִי דַא"כ אפִי' מֵת קוֹדָם הַיּוֹבֵל לָא מְהַנִּי וְהֵנָּה לֹס"ד דְּטַעַמִּיָּהוּ דְבִלֵּא"ה לָא צְרִיף
קָרָא א"כ מִמִּילָא אִין לְהוֹכִיחַ רַק מֵת אַחֵר שְׁהַקְדִישׁ וְהַגִּיעַ יוֹבֵל וְכָבֵר מֵת, אֲבָל בְּהִי' חֵי
כְּשֶׁהַגִּיעַ הַיּוֹבֵל לָא מוֹכַח מְקָרָא אֲבָל לְמַסְקָנָא דְטַעַמִּי' דְּמַשְׁמַע לְהוּ קָרָא הֵכִי שְׂדֵה הָרְאוּנִי'
לְהִיּוֹת שְׂדֵה אֲחֻנָּה יֵשׁ לֹוּמֵר דְכַה"ג הֵנִי רְאוּנִי' וְכָל זְכוֹת שְׁיֵשׁ לֹו בִּירוּשָׁה הַקְדִישׁ כְּנ"ל:
שְׁם בְּעֵלְמָא קְסָבְרִי ר"י וּר"ש הַלְשׁוֹן תְּמוּהַ דְּהֵנִי לִי לֹוּמֵר דְכ"ע קַנְיָן פִּירוֹת דְּהֵא לָא
מְחַלְקִינֵן בֵּין כְּאֹן לְעֵלְמָא רַק דְּלָא מִיִּירִי הֵכָא מַעֲנֵן זֶה כָּלֵל וּבַתּוֹס' נִרְאֵה שֶׁהִי' גִּירְסָתָם
לָא דְכ"ע קַנְיָן פִּירוֹת וְכו' וְעַמ"ש בַּתּוֹס' בְּד"ה אִי לָאו דְשַׁפִּיר גִּרְסִינֵן בְּעֵלְמָא וּמִן שְׁבַב
קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דְשַׁמְעִינֵן לִי לֹר"י גְּבִי יוֹם אוֹ יוֹמִים דְּלָאו כְּקַנְיָן הַגּוֹף וְהַצְרָכּוּ לֹוּמֵר דְכָאן
דִּיחּוּי בְּעֵלְמָא וְעוֹד קוֹשְׁיֹות רַבּוֹת יִתִּישְׁבוּ בְּזֶה ע"ש: שְׁם לְקוֹחוֹת הֵן וְכו' לָא מַשְׁפַּחַת
דְּמִיָּתִי בִּיְפוּרִים וְכו' תְּמוּהַ לִי דְהֵא קִי"ל חוֹלִין דְקל"ו דְשׁוֹתְפִין מְבִיאִין בִּיְפוּרִים וּפְסָקָה
הַרְמַב"ם ז"ל פ"ב מֵהַלְכוֹת בִּיְפוּרִים וּבְנֵדְאִי דְמְבִיאִין וְקוֹרְאִין דְמְקָרָא יְלַפִּינֵן לָהּ הֵתָם
וְאִי ס"ד דְאִין קוֹרְאִין הֵנִי לִי לְמַחְשָׁבִי בְּהַדִּי הֵנָּה דְמְבִיאִין וְלָא קוֹרְאִין פ"א מִמַּסְכַּת
בִּיְפוּרִים וְגַם הַרְמַב"ם הַרּוֹב פְּשִׁיטָא דְלָא הֵנִי שְׁתִּיק לְבָאֵר דְאִין קוֹרְאִין וְהַשְׁתָּא אפִי'
תִּימָא דְאִין בְּרִירָה מ"מ שְׁוֹתְפִי נִיגְהוּ וְחִיבִין בְּבִיְפוּרִים: הֵן אֲמַת מִפִּירֵש"י מַשְׁמַע
לְכַאוּרָה דְאִי אִין בְּרִירָה אֲמַרִינֵן דְכָל חֶלְקוֹ שְׁיִיף לְחַבְרֹו וְשַׁל חַבְרֹו לֹו דְפִי' בְּד"ה
לְקוֹחוֹת הֵן דְאִין בְּרִירָה וְהֵנִי כְּמִי שְׁהַחֲלִיפוּ חֶלְקֵיהֶן עַכ"ל.

אֲבָל הוּא תְּמוּהַ מְאוֹד דְפְשִׁיטָא דְלִיכָא לְמִימֵר דְהֵנִי שַׁל חַבְרֹו וְנֵדְאִי דְמֵאִיזָה צַד הֵנִי וְנֵדְאִי
אִינוּ שְׁלֹו, וְע"כ דְסַפֵּק הִיא אִי שְׁלֹו אִי שַׁל חַבְרֹו א"כ בְּמֵאִי פְלִיגִי ר' אֲסִי וּר' יוֹחָנָן דְס"ל
לֹר' אֲסִי מְחַצָּה יוֹרְשִׁין וְהִינֵנוּ מְסַפֵּק דְאִין בְּרִירָה וְיֵשׁ בְּרִירָה חוֹלְקִין כְּמוֹ שְׁפִירֵש"י פָּרַק
יֵשׁ בְּכוֹר לְהַדְיָא וְהַשְׁתָּא לֹר"י גְּמִי סַפֵּק הִיא וּמ"ש דִּלְר"י מְלֹנָה ע"פ לָא גְּבִי כְלוּם וּלְר'
אֲסִי גוֹבָה מְחַצָּה, וְעוֹד דְרַשׁ"י גּוּפָא פִי' לְעֵיל גְּבִי טָבֵל וְחוֹלִין מְעוֹרְבִין דְשַׁנִּיָּהֶם שְׁוֹתְפִין
בְּכָל חֲטָה וְחֲטָה ע"ש, וּבְרוּר דְכּוֹנוֹת רַש"י דְלְמ"ד אִין בְּרִירָה אִין הַדְבָר בְּגֵדֵר הַסַּפֵּק
וְאִין בְּמַצִּיאוֹת כָּלֵל לֹוּמֵר שְׁחַלֵּק זֶה שַׁל זֶה וְזֶה שַׁל זֶה רַק כָּל אֶחָד יֵשׁ לֹו תְּפִיסָה בְּכוֹלוֹ

וכן בכל שנותפין כל אחד יש לו תפיסה בכולו ואם חלקו הרי זה מצד שנתרצו שישתלק פחו של זה מחלק זה וכחו של זה מחלק זה, וזהו שפירש דהחליפו חלקיהו והינינו דכחו של זה שיש לו בשדה חבירו מכר לחבירו ונחבירו מכר לו, והשתא לר"י מלנה ע"פ אינו גובה כלל דיש לו תורת לוקח בכל השדה פולה פי חבירו הי' לו פח בה פכולה והוא לקח ממנו ואף שיש לו פח יורש ג"כ מ"מ מצד פח לוקח שבה מעכב עליו שלא יגבה ב"ח ממנה ור"א ס"ל דספק היא שמה יש ברירה ויורש היא בכולה ולא לוקח וספק לוקח לקח חולקין, ומעתה הדרא קושיא לדונקתא דעכ"פ פח יורש וכח לוקח יש פאן וא"כ יביא ביפורים כמו שנותפין.

אבל באמת נראה לי דלק"מ דשנותפין דחייבין היינו דיש לשניהם קנין פירות וקנין גוף דפירות הגדלים חייבין בביפורים משניהם אבל הכא דמצד פח האח השני שיש לו קנין בגופה של קרקע אין פאן חיוב ביפורים כלל פי אין לו פירות פי פבר מכר שדהו לפירות והפירות פולם שייכים לזה בלבד וכיין שהם יונקים מפח השני שאין עליו חיוב ביפורים הוי ממש כמו נוטע בתוף שלו ומבריה לתוף שלו ודרף היחיד באמצע דאינו חייב כלל כיין דיונק משל חבירו שאין לו פירות שיתחייבו על ידו הלכך גם מצידו פטורין דבעינן כל גידולין מאדמתה והאי לאו כל גידולין מאדמתה דיונקין מפח אדמה של חבירו ג"כ מצד פטור כיין שאין לו פירות, והנה לעיל בתוס' בד"ה טבל וחולין כתבתי ליישב פירש"י מקושיות התוס' שם ולא נתבררו שם הדברים לנכון ומפאן תלמוד לשם ודוק: שם לא משפחת דמייתי ביפורים.

פירש"י שיהא מביא וקורא משמע מדבריו דהבאה מחייב מדאורייתא אפי' למאודס"ל לאו קנין הגוף אבל באמת אין זה מוכרח רק לפי דק"ל לעיל דעכ"פ מביא לכ"ע פתב פאן לקרות אבל פבר הוכחתי לעיל דהבאה זו אינה מדאורייתא מדלא חשיב לה בהדי הנה דמביאין ולא קוראין, ועוד כיין דאינו קורא דאינו יכול לומר האדמה אשר נתת לי א"כ ממילא אינו מביא ג"כ דלא קרינן בי' ראשית ביפורי אדמתה דמינה ממעטינן ריש מסכת ביפורים כל הנה דלא מביאין ולא קוראין: בתוס' בד"ה לא דכ"ע כו' דיחוי בעלמא היא.

דבריהם תמוהין דס"ס הוי ר"י ור"ל כתנאי בהה דיום או יומים ולמה לא מייתי לה הכא ועוד דשמעינן לי' לר"י אין ברירה וקסבר אחין שחלקו לקוחות הו, וכבר דחקו התוס' בהרבה מקומות בענין זה, ובדיבור שאחר זה אכתוב מה שנלפע"ד בזה ויתיישב הפל: בד"ה אי לא דאמר ר"י, הקשה ר"ת ואנו היא מצאנו דינו ורגלינו וכו'.

באמת שקושיא זו עצומה מאד לכאורה, ותירוץ התוס' דחוק כמו שאבאר לקמן, אבל לדעתי נראה ליישב הפל בפשיטות גם קושית התוס' בדיבור שלפני זה כמו שאבאר: והוא דנדאי הנה תרתי מחלוקת דר"י ור"ל במוכר שדהו לפירות ובמוכר בזמן היובל הם שני מיני מחלוקת באמת כדעבדינן צריכותא לעיל ואינהו פליגי בתרנוניהו, אבל נדאי הפרש גדול יש ביניהם דלעיל מכר שדהו לפירות ולא מכר גוף פלל ופליגי אי קנינו שיש לו בפירות הוי קנין הגוף אבל בתר הכי פליגי במוכר גוף ופירות רק דדין היובל מפקיע קנין הגוף אבל הוא מכר לגמרי, והינינו דלעיל מקשינן מביפורי אשותו דדמיא להו ולא מייתי פל הנה דמייתי הכא דדמיין לאידך פלוגתא, והינינו דלא משני

לעיל דר"י ס"ל כר"מ משום דמהך דר"מ לא שמענו רק מוכר ביוכל לא במוכר לפירות: והשתא ר"י דקאמר אי לא דאמר ר"י היינו בהך דמוכר ביוכל אי לא דהוי פליג עלי דר"ל דקנני הגוף דמי בנדאי לא מצא ידיו ורגליו אבל לא נתפנון פלל לפלוגתא קמא דבהא אפי' לא קנני הגוף לא קשיא פלל דלא דמי אחין שחלקו למוכר שדהו לפירות דהתם לא קנה גוף פלל והכא קנה הפל רק דין היוכל מגזה"כ שיתזירו זה לזה ובכהאי גוונא לא קי"ל פלל כר"ל רק בהך דפרק החולץ והך דדין יום או יומים דדמיני למוכר שדהו לפירות והיינו דקאמר הכא בעלמא קסברי ר"י ור"ש, ולכאורה לשון זה תמוה דאטו מחלקינו בין הכא לדעלמא, ולהנ"ל ניחא משום דשמעינן לי' לר"י ביום או יומים דלאו קנני הגוף והיינו דקאמר בעלמא היכי שיש לו קנני גוף רק היוכל מפסיקו אבל היכי דלא הוי רק קנני פירות בהא ס"ל דלאו קנני הגוף ובהו נסתלקו פל הקושיות.

ודוק: אמנם דעת הרמב"ם לא ברירא לי דפסק אחין שחלקו לקוחות ומתזירין זה לזה ביוכל ופסק בכל גוונא לאו קנני הגוף וא"כ לדידך ליכא למימר כשני תירוצי התוס' גם לא כמ"ש דהא פסק אפי' מוכר בזמן היוכל מביא ואינו קורא: ומה שנתראה לי לדעתו ז"ל לפי שהוא מפרש מה שחילק ר"ח לעיל בין יוכל ראשון לשני הפנונה דכל שמכרה פעם ראשון לא סמך דעתך רק אי מכרה ונצאה ביוכל ונזר ומכרה אז סמך דעתך ובהא נחלקו, ולפי זה יש לתמוה דמאי קושיא דלא משפחת ביפורים רק חד בר חד דפשיטא פינו שנתרצו מעיקרא פל אחד בחלקו מאיזה צד יעלה על דעתם שלא ישאר חלקו בידו ומאיזה צד יחליפו זה בזה ואם ירצו לקיים מצנת יוכל אבל מ"מ ישאר פל אחד בחלקו כמקדמם הלכך פשיטא דלא סמך דעתיהו ועוד דמשפחת ביפורים אפי' ביוכל ב' פשנשאר פל אחד באמת בחלקו כמקדמם וא"כ עכ"פ לעולם לא סמך דעתיהו רק פשיצאה באמת ביוכל והחליפו פעם אחת בהא אפשר דמי ליוכל שני, אבל פשיטא דלא שייך להקשות דלא מצא ידיו ורגליו בב"ה דהא רובה דעלמא כפי מה שחלקו הו נשארין בחלקו לעולם לכן ס"ל לרמב"ם דר"י לא ס"ל כר"ח לחלק בין יוכל ראשון להשני אבל לדין דקי"ל כר"ח לק"מ נאדרבא מהא גופא יליף לה ר"ח דאל"כ לא מצינו ידיו ורגליו פינו דקי"ל כר"ל אבל ר"י ס"ל פתירוץ ראשון דרק בזמן שאין יוכל נוהג מיימי, אבל פל שיוכל נוהג אפי' לא סמך דעתך אינו מביא, וזה ברור לפע"ד לדעת הרמב"ם: בא"ד דאבא לגבי ברא אחולי אחיל צ"ע דהא קי"ל בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה וטעמא משום דלאו קנני הגוף ש"מ דלאו דוקא אבא לגבי ברא, ודווקא לומר דה"ה בעל מוחל לאשתו דאדרבא פרק החובל משמע להיפוך דאשה מוחלת לבעלה וכ"ש כאן שלא יצטרך הרשאה, ולפי מה שפכתתי מקודם לק"מ דבהא לאו קנני הגוף פינו דאין לו רק פירות משא"כ במוכר קרקע פולה רק יוכל מפסיקו פנ"ל: בא"ד תו לא משפחת שדה אהונה וכו'.

לכאורה לק"מ דדוקא ביפורים קשיא לי דאמרה תורה להביא ביפורים ולא שייך לומר דלא ציונתה תורה רק לחד בר חד אבל הך שדה אהונה לא הנוזפר רק אם יארע שדה אהונה א"כ מה בכך דלא משפחת רק חד בר חד, ועוד דפשיטא דמשפחת ביפורים טובא בזמן שאין היוכל נוהג ובית בבתי ערי חומה רק העיקר שאין סברא שלא ציונתה תורה להביא ביפורים רק חד בר חד דהתורה ציונתה על יוכל שיהא נוהג אבל שדה אהונה אינו ציווי רק דין אם יארע כהא כהא: ונראה לי דכוננת התוס' דמ"מ פינו דנדאי הנה

שכית שהקדישו בני אדם שדה ירושתם שאינו חד בר חד א"כ אי הי' הדין שתהא נפדה בשונו' ולא בית זרע חנומר שעורים ולא נתחלקה לפהגים הי' הדבר ידוע ולא הי' ספק דנדאי לקוחות הן [וכן י"ל הקושיא מבפורים דנדאי הביאו פמה בני אדם בפורים שאינו חד בר חד ואי לא היו קוראין הי' הדבר ידוע], ונה שפתבו ולא תתחלק לפהגים וגם יפדוה בשונו' דלמה להו השתא להזכיר דין שדה אחונה דפשיטא שיש לה דין אחר משדה מקנה רק שנתפוננו לומר פינון שהוא משונה בדינו בפדיון ובחילוק לפהגים א"כ הי' הדבר ידוע היא הו נוהגין בשדה ירושה שאינו חד בר חד: בא"ד וי"ל פינון שתחת זו תחזיר לו האחרת.

ביאור דבריהם דעיקר מה שחילקה תורה בין מקנה לאחונה דאין פח בידו להקדיש של חבירו אבל אחונה שהיא שלו יכול להקדיש לגמרי הלכך גם באחין שחלקו יכול להקדיש כל זכות שיש לו בשדה זו, והיינו החילוף שייגיע לו תמורתה ביוכל: אלא שאני תמה בעיקר דבריהם דהכא גליף מקרא דאשר לו משדה אחונתו דמיותר, דלמא אתי להורות דוקא שדה מקנה בלבד אבל אחין שחלקו אף שהוא שדה מקנה מ"מ פינון שהוא אחונתו ג"כ יש לו דין שדה אחונה כסברת התוס' ודוק.

ולפי מה שפיתתי לעיל לק"מ: ע"ב בגמרא ולא אמרו אלא דלא נחית אפירא וכו' לא נתבאר לי אי גם אי ליכא עכשיו פירי רק כל שיש לו נ"מ לפירי שייגדלו אחר מיכן כף הדין גם לא נתבאר אי דוקא בבעל בנכסי אשתו או בכל לוקח שדה לפירות כף הדין ונראה לי דהו מילתא אין לו ענין להגי תרי אחי ותרי שותפי דפרק מי שהי' נשוי דהכא אפילו תימא דאי אבד הדין יכולה היא לעכב עליו ולחזור לטעון פנגד הבעל דין מ"מ בשביל זה אינו יכול לומר עכשיו לאו בעל דברים דידי את פינון דהפירות שלו הם מחמת הקרקע יכול הוא לדון כמו בעל דבר, ומהאי טעמא נראה לי דהכא מייירי דלית לי לטעון אפירי כלל כגון שהדין היא שמכרה לאחר השדה שישקח אותה לכשתתאלמן או תתגרש דאין נ"מ בדין זה לפירות כלל, אבל כל היכי שיש נ"מ לפירות אפילו ליכא פירי עכשיו אין צריך הרשאה אפי' תימא דהיא תוכל לעכב כשלא יזכה בעלה בדין לחזור ולדון מ"מ הוא עכשיו בעל דבר ויכול לדון.

כן נראה לי ודברי הר"ן ז"ל לא נתבררו לי: סליק בס"ד פרק השולח גטהזקין פרק חמישי במשנה הנזקין שמין להן בעידית. פי' ששמין קרקע מעידית שבנכסיו פמה היא שנה ונותנין ממנה לניזק שיעור נזקו, ורש"י ז"ל פי' שמין להם נזקו וגובין דמי נזקו מן העידית ולא ידעתי מקמש"ל שצריך לשום הנזק פשיטא שלא ישלם רק כמו שהזיק, גם אין זה ענין כלל לדין משנתנו דמייירי בסדר הגב' ממה לגבות ולא בדין שומת הנזק ומה יענה הרב ז"ל לב"ח בבינונית וכתובת אשה בזיבוריות ומה יש לשום בב"ח וכתובה הלא חובו ידוע וכן כתובה, ומדקתני הנזקין שמין בעידית וב"ח בבינונית בנדאי משמע דב"ח שמין בבינונית, וע"כ כמו שפרשתי: שם נאפ' הן זיבורית בב"ח לא שייך עיקר התקנה רק כשהן זיבוריות דאי בינונית בלא"ה לא גבי רק בינונית, וצ"ל דמשום נזקין נקט לה דדינו בעידית ואם הן בינונית ג"כ מן התקנה הוא שלא יפרע רק בינונית קמש"ל דאפ' הן זיבורית לא גבי רק זיבורית, ועמ"ש בתוס' בד"ה אין נפרעין בזה: שם אין מוציאין לאכילת פירות.

פירש"י הגוזל שזדה וכתב לו שטר מכירה וכו' ואף דהמוכר שזדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים היינו דוקא דמי הקרקע אבל הפירות אפי' הנה הדין דגובה פירות לא הי' גובה רק בכתובין בשטר ומפני ת"ה אפי' כתובין הוי כאינו כתוב כמו שפירש"י בגמרא לקמן לכה פ"א פאן דכתב שטר ואפ"ה לא גבי פירות: ואפשר לומר עוד דסובר הרב ז"ל פדעת בעה"ת הביאו הרב ב"י סי' רכ"ה דאפי' למ"ד אחריות ט"ס ה"מ בשטר אבל בעדים אף גובה משועבדים דוקא בפירוש לו אחריות על פה אבל לא פירש אמרינן כמו דלא כתב שטר פן לא רצה לקבל אחריות עיי"ש, ולפי זה יש לומר דאף דקי"ל דמוכר בעדים גובה משועבדים היינו דוקא אחריות דנפשין או דב"ח אבל אחריות דנגזל פיון דשלושה מיני אחריות הם חשבכם הרב הנ"י הביאו הב"י שם ואי פ"י מין אחד או שנים אין אחריות דעלמא בכלל א"כ אף דהלוקח צריך לחקור אחר העדים שמה קיבל עליו אחריות בלי שטר מ"מ פיון שלא כתב שטר חשב דלקח לא כתב שטר שמה לא יכתבו אחריות פלל ויהא ט"ס על פל מיני אחריות לקח מוכר לו בעדים ואז אין לה אלא מה שפ"י, וממילא מוכח דלא פ"י אחריות דעלמא דאי פ"י הי' לו לכתוב שטר הילכך ממילא אפי' אינרע דפ"י פל מיני אחריות ולא כתב שטר אין גובה משועבדים אי פ"א נגזל דלית לה קלא והלוקח לא הי' צריך לחקור על זה פנ"ל, ועי' ברש"י פ"ה חזקת בדין מוכר שזדהו בעדים: בגמרא מפני ת"ה דאורייתא הוא אמר אב"י לא צריכא אלא לר"י וכו'.

יש לדקדק לפי תירוץ אב"י מ"מ היאך פסיק ותני במתניתין שמיין להן בעידית מפני ת"ה ט"ס בין אי בדמזיק בין אי בדניזק מדאורייתא בעידית הוא והוי לי' לאב"י לומר הב"ע פגון שהיתה עידית דניזק דזיבורית דמזיק ור"י הוא פדמוקי ראב"י לקמן, ועוד היאך מקשה בפשיטות דאורייתא הוא דלמה פשיט לו טפי בדמזיק מדניזק פיון דפלוגתא דר"י ור"ע הוא, ועוד אי ידע המקשה מפלוגתא זו ומשמע לי' טפי דמתניתין ר"ע הוי לי' לומר לימא מתניתין דלא כר"ע ואב"י לא הוי משני עלה מידי: ונראה לי משום דבמתניתין לא מייירי פלל דוקא בניזק שאכל שזדהו רק ניזקין דעלמא שאין לו לניזק קרקע פלל או שאין לו רק זיבורית, ובהא לר"י אינו גובה רק מזיבורית דמזיק, וכן מוכח להדיא לקמן דקאמר לר"י אהני ג"ש ואהני קרא היכי דזיבורית דמזיק לא שונו' פעידית דניזק דצריך ליתן לו ממיטב ולמה לא קאמר בפשיטות היכי שאין לו לניזק רק זיבורית צריך ליתן לו מיטב וע"כ דלר"י אפי' אין לו לניזק מיטב פלל אין צריך ליתן לו מיטב רק כשיש לניזק מיטב אז צריך ליתן לו מיטב, ושפיר קאמר אב"י דלר"י מייירי מתניתין שאין לו לניזק מיטב פלל דמ"מ מפני ת"ה צריך ליתן לו מיטב שלו, והיינו דס"ד דמקשה דלא ידע מאוקמתא דראב"י דלקמן דמקשה בפשיטות מפני ת"ה דאורייתא הוא דס"ס צריך ליתן לו מיטב, ומשני אב"י דלא צריכא רק לר"י דכל שאין לניזק מיטב אין צריך ליתן לו מיטב פלל קמש"ל מפני תיקון העולם, ועמ"ש בסמוך עוד בזה ובאוקמתא דראב"י לקמן: שם ולר"י אבל שמנה וכו' עד ראב"י אמר הב"ע וכו' בסוגיא זו יש לדקדק הרבה, וראיתי לבארה על נכון כפי הנלפע"ד, ונדא דהיאך ס"ד דלר"י הפנונה לשלם יותר ממה שהזיק דהא לכ"ע הך ישלם דקרא דהיאך דקא משלם משמע, רק לר"י אהני ג"ש ואהני קרא, א"כ אי ג"ש לשלם יותר ממה שהזיק ממילא ישלם דהיאך דקא משלם כפשטא דישלם פל זה המזיק מעידית שבנכסיו א"כ ת"ה דמתניתין מה תהא עלה הא לכ"ע בעידית שבנכסיו המזיק שמיין, תדע דמהאי טעמא לא

קאָמער אַבײַ על עיקר הקושאָ מַפְנֵי ת"ה דאָרױַטאָ הוא דאַתָּא כר"י דמיטבּ הפּוֹנָה
בַּמְשׁוֹרָר שְׁבוּ כְּדַמוּקֵי לָהּ אִיהוּ גּוֹפֵא בּב"ק א"כ לא הוֹנֵפֵר כָּלל בַּתּוֹרָה מִסְדֵּר הַגְּבִי' פְּלוּם
רַק שְׁצַרְיָה לִיתָן כְּפִי מַה שְׁהִיְתָה מִשְׁבַּחַת אַח"כ אפ"י אַכְּלָה שַׁחַת וּע"כ מִשׁוּם דְּכִיּוֹן
דִּישְׁלָם דְּהִיאָה דְּקָא מִשְׁלָם מִשְׁמַע א"כ מוֹכַח דְּשָׁמִין בְּעִידִית וְהַצָּרָה לֹא מִשׁוּם דְּלר"י
בְּדַנְיָה שְׁיִמִּינוּ וְלֹא קָאמֵר קָרָא דְּהִיאָה דְּקָא מִשְׁלָם רַק אִי לֹא שׁוּוִי זִבּוּרִית דְּמִזִּיק
כְּעִידִית לְדַנְיָה אַכְּל אִי שׁוּוִי מִשְׁלָם מִזִּבּוּרִית דְּמִזִּיק, א"כ לֹא דְּהַפּוֹנָה לְשַׁלָּם יוֹתֵר
מִמַּה שְׁהִיְתָה תִּיקְשִׁי ת"ה דְּמַתְּנִיתִין וּכ"ש דְּקָשָׁה לר"א ב"א דְּמוּקֵי לָהּ בְּאַמַּת הַכָּא רַק
כִּיּוֹן דְּלֹא יְדַעִינוּ מִשְׁלָם יוֹתֵר אַכְּל עכ"פ מִשְׁלָם הַמִּזִּיק מְעִידִית שְׁבַנְכְּסִי וְתִיקוֹן הָעוֹלָם
מַה תְּהֵא עֲלָה, וְעוֹד קָשָׁה דְּהִיאָה ס"ד שְׁיִשְׁלָם יוֹתֵר מִמַּה שְׁהִיְתָה וּמֵאִיזָה צַד עֲלָה עַל
דַּעְתוֹ לְפָרֵשׁ כּוּן, גַּם קָשָׁה קוֹשִׁיּוֹת הַתּוֹס' דְּמַנִּין לוֹ לְאַבְיִי בּב"ק דְּפִלְגִי בַּמְשׁוֹרָר שְׁבוּ כִּיּוֹן
דְּמִפְרֵשׁ הַכָּא דְּפִלְגִי אִי בְּדַנְיָה שְׁיִמִּינוּ אִי בְּדַמִּזִּיק וּבְהַדְיָא מְבֹאָר כּוּן בְּפִרְיָתָא דְּלִקְמוֹן
וּמַה שְׁתַּרְצוּ הַתּוֹס' צ"ע דֹּא"כ לֹא מִשְׁנֵי רֵאב"י פְּלוּם עַל קוֹשִׁיּוֹת הַש"ס דְּמִשְׁמַע דר"ע
מִחְמִיר טְפִי וְעוֹד קָשָׁה כִּיּוֹן דְּעִיקָר פּוֹנוֹת רֵאב"י לְתַרְזֵן מַה דְּאִיכָּא בִּינְיָהוּ אִי בְּדַנְיָה אִי
בְּדַמִּזִּיק הָנִי לִי לֹאמֵר דְּאִיכָּא בִּינְיָהוּ הִיכִי דְּלִית לִי לְמִזִּיק עִידִית כָּלל דְּלר"י אִינוּ מִשְׁלָם
לוֹ מִמִּטְבּ כָּלל וּלר"ע מִשְׁלָם לוֹ מִמִּטְבּ דִּילָן, גַּם קָשָׁה לִישְׁנָא דֵּרֵאב"א דְּמִשְׁלָם לִי
מִמִּטְבּ מִיטְבּ מֵאֵן דְּכַר שְׁמִי הָא הַפּוֹנָה לְשַׁלָּם דְּמִי שְׁמַנָּה וְלֹא מִיָּרִי מִמַּה לְגַבּוֹת וְהָנִי
לִי לֹאמֵר דְּמִשְׁלָם לוֹ דְּמִי שְׁמַנָּה כְּמוֹ שְׁפִירש"י לֹאמֵר: לְכֹן נִרְאָה לִי לִישְׁבּ כָּל הַנְּ"ל דְּאַבְיִי
וּרֵאב"א וּרֵאב"י כְּלָהוּ לִישְׁבּ קוֹשִׁיּוֹת אַחַת בְּאוֹ שְׁהוֹקָשָׁה לָהֶם הָךְ מִיטְבּ שְׁדָהוּ שְׁל גִּינְזָה
דְּקָאמֵר ר"י מַהוּ פּוֹנוֹתוֹ אִי הַפּוֹנָה מִיטְבּ שְׁדָהוּ כְּפִי מַה שְׁאַכְל יִשְׁלָם לוֹ כְּמוֹת שְׁהִיְתָה,
א"כ לֹא הָנִי לִי לֹאמֵר מִיטְבּ כִּיּוֹן דְּאִי לֹא הִיְתָה מִיטְבּ אִינוּ מִשְׁלָם לוֹ מִיטְבּ וּמֵאִי פִּסְקָא
דְּהָנִי מִיטְבּ וְהָנִי לִי לֹאמֵר שְׁדָהוּ וְכִרְמוֹ יִשְׁלָם כְּפִי מַה שְׁהוּא, וּע"כ הַפּוֹנָה מִיטְבּ שְׁדָהוּ
שְׁלֹא אַכְּל וּקמ"ל אפ"י אַכְּל כְּחוּשָׁה מִשְׁלָם מִיטְבּ שְׁיִשׁ לוֹ חוּץ מִזוֹ שְׁאַכְל וְלֹא שְׁיִשְׁלָם
יוֹתֵר מִמַּה שְׁהִיְתָה רַק שְׁיִשְׁלָם מִמִּטְבּ דִּילָן כִּיּוֹן שְׁיִשׁ לְגִינְזָה מִיטְבּ, וְאַהֲא קוֹשִׁיּוֹת לִי הִיאָה
ס"ד דְּכִיּוֹן שְׁיִשׁ לוֹ שְׁמַנָּה וּכְחוּשָׁה אַכְּל שְׁמַנָּה נִחָא דְּמִשְׁלָם שְׁמַנָּה וְלֹא זִבּוּרִיּוֹת אַכְּל
אַכְּל כְּחוּשָׁה לְמַה יִשְׁלָם שְׁמַנָּה שְׁלֹא אַכְּל וּמֵאִיזָה צַד תְּלַתָּה תּוֹרָה הַתְּשְׁלוּמִין בְּשְׁמַנָּה
שְׁלֹא אַכְּל אפ"י אַכְּל כְּחוּשָׁה בְּשִׁלְמָא לְמ"ד בְּדַמִּזִּיק שְׁיִמִּינוּ נִחָא דְּאַמְרָה תּוֹרָה שְׁיִשְׁלָם
הַנְּזָק מְעִידִית שְׁבַנְכְּסִי אַכְּל לר"י כִּיּוֹן דְּאִי לִית לִי שְׁמַנָּה אִינוּ מִשְׁלָם רַק כְּפִי מַה שְׁהִיְתָה
וְאִי אִית לִי לְגִינְזָה שְׁמַנָּה שְׁלֹא אַכְּלָה וְלֹא הִזִּיקָה יִשְׁלָם עֲבוּר הַכְּחוּשָׁה מְעִידִית לְפִי שְׁיִשׁ
לוֹ לְגִינְזָה עוֹד שְׁמַנָּה דְּכַר זֶה אִין לוֹ שְׁחַר כָּלל לְזֶה ס"ל לְאַבְיִי לִישְׁבּ קוֹשִׁיּוֹת זוֹ דְּהָךְ
מִיטְבּ הַפּוֹנָה אפ"י אַכְּלָה שַׁחַת צָרִיף לִיתָן כְּפִי מַה שְׁהִיְתָה מִשְׁוֹבַחַת וְהָךְ ג"ש דְּשְׁדָהוּ שְׁל
גִּינְזָה הַפּוֹנָה עַל אוֹתָהּ שְׁאַכְל שְׁצַרְיָה לִיתָן לוֹ תְּשְׁלוּמִין כְּפִי שְׁדָהוּ שְׁל גִּינְזָה שְׁאַכְל אִי אַכְּל
זִבּוּרִיּוֹת מִשְׁלָם זִבּוּרִיּוֹת וְאִי אַכְּל עִידִית מִשְׁלָם עִידִית וּמַה שְׁאַמְרָה תּוֹרָה מִיטְבּ הִיָּנוּ
כְּפִי מַה שְׁהִיְתָה מִשְׁוֹבַחַת אַח"כ וּר"ע סוֹבֵר דְּהָךְ מִיטְבּ שְׁדָהוּ דְּהִיאָה דְּקָא מִשְׁלָם וְלֹא בָּא
לְהוֹרוֹת עַל מְשׁוֹרָר שְׁבוּ רַק לְגַבּוֹת מִן הָעִידִית שְׁבַנְכְּסִי הַמִּזִּיק, וְהַשְׁתָּא ת"ה דְּמַתְּנִיתִין
אַתָּא כְּפִשְׁטָא אִי אַכְּל זִבּוּרִיּוֹת מִשְׁלָם לר"י זִבּוּרִיּוֹת קמ"ל מַפְנֵי ת"ה דְּמִשְׁלָם עִידִית
וּלְכָהּ לֹא זְכַר אַבְיִי כָּלל כְּגוֹן שְׁהִיְתָה עִידִית דְּנִזִּיק דְּלִידִין בְּלֹא"ה אֲתִי שְׁפִיר ת"ה וְהָךְ
בְּדַנְיָה שְׁיִמִּינוּ דְּקָאמֵר אַבְיִי הַפּוֹנָה דְּשָׁמִין כְּפִי שְׁדָהוּ הַנְּזָק שְׁאַכְל קמ"ל דְּבַמִּזִּיק
שְׁיִמִּינוּ מְעִידִית שְׁבַנְכְּסִי הַמִּזִּיק.

ור"א ב"א מוקי לה כגון שאכל ערוגה בין הערוגות ולא ידעינו אי פחושה אכל לשלם מזיבוריות אי שמנה אכל לשלם מעידיה אכל לא לשלם יותר] וס"ל דהחמירה תורה על המזיק לחיבומון הספק פפי הערוגה היותר טובה לפנינו שבין הערוגות דנין דזו היתה ג"כ פה אכל אין להחמיר יותר בינו שבכל הערוגות לא נמצא יפה יותר אין לנו לדון דזו שאכל היתה יפה ביותר מה שלא נמצא פה בין כל הערוגות דא"כ אין לדבר סוף רק שאמרה תורה דמיטב שבפערות שלפנינו ישלם דדנין דגם זו היתה פה ולא אמרינו דהיתה גרוע בפערות הגרועות דדנין להחמיר, אכל לא שישלם יותר, ואפשר דבהא מדינא משלם פפי מה שטוען הנזק דהוי משיל"מ רק לענין להגבותו ממיטב פפי הערוגה היפה ואהא מקשה דמ"מ אי ידעינו דכחושה אכל לא הוי משלם רק פחושה השתא דלא ידעינו משלם שמנה המע"ה ולא שייך בזה משיל"מ דאין על זה שייכות שבועה פיון דאין דנין על ממון דלפי דברי שניהם משלם בשנה רק לענין אי זיבוריות או עידיה: ואפילו תפרש דברי ראב"א כפשוטא דבא לפרש דישלם יותר ממה שהיזיק ג"כ אתי שפיר כהנ"ל דעכ"פ מהאי טעמא פ"ה פה משום דקשיא לי' היאך ס"ד לתלות תשלומין מן העידיה אי יש לניזק עידיה ואי אין לו משלם מזיבורית דמה ענין שדה האחרת לשדה זו שאכל אכל באמת ממילא אין צורך לפרש כלל דלענין לשלם יותר ממה שהיזיק קאמר רק כמו שפירשתי ודוק: ועל זה בא ראב"י ליישב קושיא זו דכך הפנונה דכך גזרה תורה שישלם לו עבור ההיזק במיטב דהיינו עידיה רק דדי אם יהיו עידיה בערה נכסי הנזק פיון שאצלו הם עידיה כבר יצא ידי תשלומין במיטב ואין צריה ליתן לו מיטב שבנכסים שלו דוקא ונ"מ היכי דעידיה דניזק לא שוי כעידיה דמזיק רק מזיבורית דידן ולר"ע צריה ליתן לו מיטב דמזיק דוקא, ולפי זה אי אין לו לניזק מיטב כלל בנדאי צריה ליתן לו מיטב דילי' רק כל שמשלם לו מיטב בערה נכסי הנזק ג"כ יצא ידי חובת תשלומין במיטב ולדעתו נדאי אין צריה לומר דפליגי במשנור שבו כלל רק אפיי לא ס"ל פה רק כל שאכל זיבורית אינו משלם לר"י רק זיבורית ומיטב פפי מה שהיתה משובחת אח"כ גם לא ס"ל כראב"א רק מפרשה פפי דעתו דבמשנור פליגי ואתי שפיר הפל ואי קשיא פיון דלראב"י לעולם צריה לשלם לו ממיטב א"כ הוי לי' לומר דאהני קרא היכי דלית לי' לניזק מיטב הא ליתא דמ"מ אין צריה ליתן לו מיטב דילי' רק כל שיתן לו שיהא בערה נכסי הנזק מיטב די בכך לכך קאמר כה"ג דיש לו עידיה לניזק טובים מפל נכסי המזיק רק לא במיטב דמזיק דכיון דאין לו ליתן מיטב דניזק צריה ליתן מיטב שלו ממש כנ"ל פי' סוגי' זו, ועמ"ש בתוס' בד"ה אמר אפיי ובתוס' בד"ה כגון: שם המע"ה פירש"י מי בעל דברים יגש אליהם.

מכאן ראי' למה שפכתתי בסת"י סי' כ"ד דהך סוגי' דב"ק אתיא כמ"ד המלוה בעדים צריה לפרעו בעדים משא"כ למ"ד אין צריה לפרעו בעדים לא שייך להקשות פשיטא דקמ"ל על פרעון ג"כ המע"ה אף שהלוה בעדים וכמו כן למ"ד ברי ושמא ברי לא עדיף ג"כ לא קשיא פשיטא וא"כ לדין דקי"ל אין צריה לפרעו בעדים קי"ל כס"ד דש"ס ולכך השמיט הרמב"ם דין נזקין לתובע תחילה וזהו פנונת רש"י שפי' כפי הס"ד התם ולא כמסקנא ע"ש: בתוס' בד"ה הנזקין אין ענין נזקין אצל גיטין וכו', וגט פשוט וכו' הקא במכילתי' וכו' דבריהם צריכין ביאור ונראה לי המשך דבריהם פה דהוי קשיא להו פיון דקתני גט פשוט בב"ב שם ולא תנאה הקא במקומו בדיני גיטין וע"כ משום דקתני

התם דיני תקנת חכמים שם במתנת שכיב מרע הפל מתקוני חכמים שם ובאותו הפרק כגון כותבין שטר ללוה ובלבד שיהא מפירין דכלהו מתקוני חכמים וכן גט ושובר תדע דהיו כותבין בשעת הספנה אף שאין מפירין, וכן מי שנמחק שטר חובו הפל מתקוני חכמים דמהאי טעמא דוקא ב"ד ולא עדים דב"ד היו אלימו להפקיע ממונא כמ"ש התוס' שם וכן המלוה בעדים גובה בנ"ח ובשטר משועבדים דבין למ"ד ש"ד ובין למ"ד לאו דאורייתא יש שם תקוני חכמים משום נ"ד או פסידא דלקוחות ופשוט ומקושר ג"כ מתקוני חכמים הוא בשביל פהגים פדמפרש התם, וא"כ כ"ש דהוי לי למיתני הך הניזקין דהכא שם בב"ב דהוא עכ"פ בסדר ניזקין ולא פאן בגיטין פיון דקתני התם גט פשוט השניף פאן מהאי טעמא כ"ש דהוי לי למתני הניזקין ומזה הי' מוכרח לכאורה לומר דיש שייכות להניזקין לגיטין חוץ ת"ה ועל זה כתבו התו' דאין לו שום שייכות למסכת גיטין רק מפני ת"ה והא דקתני גט פשוט בב"ב לאו משום דהוי תקוני חכמים רק משום שהא בכלל מילי דשטרות לכה הניזקין דהכא אין לו שייכות לשם למילי דשטרות תנאה הכא בכלל ת"ה ושם תנא מילי דשטרות, ובזה תבין דברי התוס' ריש פרק גט פשוט ואין צורך למחוק מה שמחק מהרש"א בתוס' שם ע"ש: בד"ה וכתובת אשה בזיבורית, בגמרא מפרש וכו' וקשה דלמ"ד וכו' וי"ל דטעמא דהפקירו וכו' וטעמא דיותר וכו' דברייהם צריכין ביאור חדא פיון דלא ס"ד דתוס' מתירוצם למה להו להקשות למ"ד פתובה דאורייתא למ"ד דרבנן ג"כ קשה למה לי טעמא למה שלא תגבה רק זיבורית מאיזה צד תגבה יותר פיון דרבנן הוא ואי דס"ד משום חינא תגבה בינונית א"כ היינו הך תירוץ התוס', ועוד קשה בעיקר תירוצם פיון דמעיקרא בב"ב נקט הטעם למה הפקיעו דינו משום שלא יאמר אקפון ואלונו וגבי פתובת אשה שביק עיקר הטעם למה הפקיעו ונתן טעם למה שלא חשו לחינא גם לשונם מגומגם לכאורה במה שכתבו וקשה דלמ"ד והוי להו לומר וקשה למ"ד: וברור דכוננת התוס' כף דהם לא רצו להקשות פלל למ"ד פתובה דאורייתא דיש לומר דהך דקאמר האי טעמא למ"ד פתובה דרבנן הוא רק דהם הכריחו דע"כ פיון דמפרש טעמא למה בזיבורית למ"ד פתובה דאורייתא הוא דאי למ"ד דרבנן למה לי טעמא מאיזה צד תגבה יותר ולא ס"ד משום חינא, ואהא קשיא פיון דלמ"ד דאורייתא הוא א"כ אין טעם זה מספיק להפקיע דינה מדין תורה ונהדר קשיא להו לר"מ דס"ל בבינונית וס"ל להדיא דאורייתא למה הפקיעו דינה דאי משום יותר וכו' אין זה מספיק ואהא תרצו דלמ"ד פתובה דאורייתא ונחכמים הפקיעו הוא משום שלא תקניטנו כדי שתגבה עידיה ותינו ר"מ דלדידיה הפקיעו מדין תורה ס"ל האי טעמא וטעמא דיותר דלא זכר טעם להפקעה פלל ס"ל פתובה דרבנן ולא הפקיעו פלל מדין תורה ולא נקט טעם זה רק ליתן טעם למה לא תקנו לה בבינונית משום חינא וקאמר משום שיותר ממה שהאיש רוצה לישא ואין לחוש לחינא לתמן לה בינונית: ובהכי ניחא מה שיש לתמוה עוד בתוס' בתירוצם דהא שם אמרו בפרייתא תנא הואיל ותקנת חכמים היא לא תגבה אלא מן הזיבורית מוכח להדיא דאי דאורייתא לא גבי זיבורית רק עידיה ועכ"פ בינונית וא"כ אפתי תיקשי למ"ד פתובה דאורייתא היא קתני פתובת אשה בזיבורית ולהג"ל ניחא דודאי מתניתין כמ"ד פתובה דרבנן רק עיקר הקושא פיון דמפרש טעמא יותר ממה שהאיש וכו' מוכח דלמ"ד פתובה דאורייתא הוא ושפיר קשיא להו משם והביאו עוד טפי דעידית גבי דמשום זה קשיא לר"מ ג"כ דשובר בבינונית

וּלְבַתֵּר דְתַרְצוּ דְהַף יוֹתֵר הַפְּנוּנָה וְשֵׁלָא תֵאמֵר מְשׁוּם חִינָא מִמִּילָא מִתְּנִיתָן כַּמ"ד פְּתוּבָה דְרַבְבִּין וּבְהִכִי נִיחָא עוּד וְשֵׁלָא תַרְצוּ דְהַף יוֹתֵר הוּא טַעַם עַל הַהִפְקָעָה ג"כ דְבִשְׁבִיל שְׁהוּא צְרִיכָה לְבַעַל טָפִי מִן הַבַּעַל הַפְּקִיעוּ מְעִידִית לְזַיְבוּרִית פְּדֵי שְׁתוּכַל לְהַשִּׁיג מִי שְׁיִשָּׂא אוֹתָהּ בְּנֶגְלָה, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְלֵא הוֹעִילוּ כְּלוּם בְּזֵה דְהֵתֵם מוּכַח דְלַמ"ד פְּתוּבָה דְאוּרִיִּיתָא לֵא הַפְּקִיעוּ מְעִידִית לְזַיְבוּרִית וְהַנְצָרְכוּ לְהַמְצִיא הַפְּקָעָה לַר"מ מְעִידִית לְבִינוּנִית וְטַעַמָא דִּיּוֹתֵר לֵאוּ לְהַפְּקָעָה הוּא דְלֵא צְרִיף בְּמַשְׁנָה לִיתָן טַעַם לְמָה אֵינָה בְּעִידִית דְכַתּוּבָה דְרַבְבִּין רַק הַטַּעַם שְׁלֵא נִתְקַן לָהּ בִּינוּנִית מְשׁוּם חִינָא: וּבְזֵה יוֹבְנוּ ג"כ דְבָרֵי הַרְמְב"ן ו"ל שְׁהִבִּיא הַרְשָׁפ"א ו"ל שְׁפֶתֶב לִינִישָׁב קִנְשִׁית הַתּוֹס' דְלֵא יִלְפִינוּ מִמְּוֹהַר הַבְּתוּלוֹת רַק פְּתוּבָה מִן הַתּוֹרָה וְלֵא שְׁיַעוֹר פְּתוּבָה וְלֵא מִיטָב רַק בְּבִינוּנִית וְכַתֵּב הַרְשָׁפ"א ו"ל דְלִדְבָרֵיו מַה שְׁאָמְרוּ הוּאִיל וְתַקְנַת חֲכָמִים הִיא לֵא תַגְבָּה אֱלָא זַיְבוּרִית לֵאוּ דְמִדְאוּרִיִּיתָא גַבִּי עִידִית רַק בִּינוּנִית ע"ש, וְהַדְבָר תְּמוּהָ דְמָה הוֹעִיל הַרְמְב"ן ו"ל לְקִנְשִׁית הַתּוֹס' דַּס"ס מְקַתְּנֵי בְּמִתְנֵי פְּתוּבָת אֲשֶׁה בְּזַיְבוּרִית וְע"כ דְהַפְּקִיעוּ חֲכָמִים, וְעוּד דְמָה יַעֲנֶה לְמָה שְׁאָמְרוּ שְׁם הוּאִיל וְתַקְנַת חֲכָמִים לֵא תַגְבָּה רַק זַיְבוּרִית ש"מ דְאֵי מִדְאוּרִיִּיתָא גַבִּי עכ"פ בִּינוּנִית וְהָא קַתְּנֵי בְּזַיְבוּרִית, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְנִדְאֵי עַל הַף קִנְשִׁיא בְּמִתְנֵיתִין וְטַעַמָא דְמִפְּרִשׁ מְשׁוּם יוֹתֵר מִמָּה שְׁהָאִישׁ רוּצָה לִישָׂא קָם תִּירוּץ הַתּוֹס' דְהַפְּנוּנָה לִיתָן טַעַם לְמָה מְשׁוּם חִינָא לֵא תַגְבָּה בִּינוּנִית רַק עַל הַקִּנְשִׁיא לַר"מ דְבָהָא עֵינְקֵר תִּירוּץ הַתּוֹס' דְהַפְּקִיעוּ שְׁמָא תַקְנִיטְנוּ בְּהָא תִּירוּץ הַרְמְב"ן ו"ל שְׁאִין צְנוּרָה לְזֵה רַק מְדִינָא אֵינּוּ רַק בְּבִינוּנִית: וּבְהִכִי נִיחָא דְלֵא תִקְשִׁי לְמָה לַר"מ דֵּי הַף טַעַמָא שְׁמָא תַקְנִיטְנוּ רַק לְהַפְּקִיעַ מְעִידִית לְבִינוּנִית וְלִתְנָא דְמִתְנֵי לְזַיְבוּרִית, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְהָאִי טַעַמָא וְדָאִי לֵא מְהִנֵי רַק לְהַפְּקִיעַ מְעִידִית לְבִינוּנִית רַק מִתְנֵיתִין דְקַתְּנֵי בְּזַיְבוּרִית כַּמ"ד פְּתוּבָה דְרַבְבִּין וְטַעַמָא דִּיּוֹתֵר הוּא דְלֵא נִימָא מְשׁוּם חִינָא בְּבִינוּנִית: בַּא"ד מְשׁוּם חִינָא תְּהָא בְּבִינוּנִית פִּי' פְּדֵי שְׁתַּרְצָה לְהַנְשִׂא לְאִישׁ קַמְש"ל יוֹתֵר מִמָּה שְׁהָאִישׁ וְכו', וְלַכְּף לְקַמְּוֹהַשִּׁיגוּ הַתּו' שְׁפִיר עַל רַש"י בְּפִי חִינָא פִּינוּ דְכָבֵר יַדְעֵנוּ דִּיּוֹתֵר מִמָּה שְׁהָאִישׁ רוּצָה לִישָׂא שׁוֹב לִיכָא לְמִיחֻזֵּשׁ שְׁיִמְצָאוּ הָאֲנָשִׁים חֵן בְּעֵינֵי הַנְּשִׂים: בַּד"ה אֵין נִפְרָעִין, וְאֵע"ג דְלַמ"ד שַׁל"ד וְכו' מ"מ בַּע"ח וְכו' מְשׁוּם ב"ד וְכו'.

דְבַרִּיהֶם מְגוּמְגָמִין דְאֵי לֵא נִיחָא לְהוּ לְאוּקְמָא מִתְּנִיתִין דַּת"ה דְקַתְּנֵי אַנְיָזְקִין קָאִי וְהוּי נִיחָא לַמ"ד ש"ד עכ"פ, דְמִשְׁמַע לְהוּ דְאֶכְוֹלְהוּ דְתַנּוּ בְּרִישָׁא קָאִי א"כ מֵאֵי הוֹעִילוּ בְּתִירוּצֵם מְשׁוּם ב"ד לַמ"ד שַׁל"ד דְתַיְנַח בַּע"ח אֲבָל נִיזְקִין מֵאֵי ת"ה אִיכָא פִּינוּ דְשַׁל"ד וְנ"ד לִיכָא.

גַּם לֵא הַבְּנֵי מַה שְׁאָמְרוּ אֵי לֵאוּ מְשׁוּם ת"ה הִי' גוּבָה, בְּפִשְׁטוֹת הַנּוּי לְהוּ לּוֹמֵר דְהָא חֲזִינוּ בְּמַכְר לְאַחַד כּוֹלֵן וְלֵא נִשְׁאָרוּ בַּנ"ח כְּלוּם גוּבָה בְּאַמַּת מְשַׁעֲבָדֵי בִּינוּנִית מְשׁוּם ב"ד, וְלִפִּי זֶה מִמִּילָא בְּנִיזְקִין נְמִי לֵא קִנְשִׁיא דְאַפִּי לַמ"ד שַׁל"ד מ"מ פְּשִׁיטָא דְאֵי לִיכָא בַּנ"ח כְּלָל דְגוּבָה עִידִית שְׁמַכְר אִפִּי מְכַר עִידִית וְזַיְבוּרִית קַמְש"ל ת"ה דְאֵי אִיכָא בַּנ"ח זַיְבוּרִית גוּבָה בַּנ"ח, וְכָבֵר כְּתַבְתִּי דְעֵינְקֵר דִּינָא דְמִתְנֵיתִין בְּנִיזְקִין הוּא דְבַבַּע"ח לֵא שְׁיָיֵף לְמִתְנֵי אִפִּי הֵן זַיְבוּרִית דְאֵי הֵן בִּינוּנִית מְדִינָא לֵא גַבִּי, וְעֵינְן מ"ש בְּדִיבּוֹר שַׁח"ז: בַּד"ה אֵין נִפְרָעִין מִנְכֶסֶי יְתוּמִים, בַּבַּע"ח נִיחָא לֵא חִינְשִׁינּוּ .

לנ"ד וכו' עד סוף הדיבור. צ"ע דהא בדיבור שלפני זה קשיא להו מאי מפני תיקון העולם
הא אפילו למאן דאמר שיעבודא לאו דאורייתא בע"ח בזבורית מדאורייתא והוי ניחא
להו דמ"מ אי לאו ת"ה הי' גובה משעבדי בינונית משום נ"ד קמש"ל ת"ה, והשתא פיון
דבינתמי ליפא נ"ד מאי מפני ת"ה הא מדאורייתא לא גבי רק זבבורית וכמו כן קשה לקמן
דבעי אי יתומים אפי' גדולים דלאו תקנתא דעביד רבנו ליתמי רק דליפא נ"ד, א"כ מאי
מפני ת"ה פיון דליפא נ"ד, וצריה לומר דאף דת"ה דמתניתין ודאי אכלהו קאי היינו
בעיקר דין הגב' זבבורית ובינונית ועידית, אבל הך דאין נפרעין שפיר מצי קאי מדינא
דקאמר דת"ה לא הוי רק מינ' אבל בינתמי לא וכן בלקוחות היכא דאיפא בנ"ח, וגדולה
מזו פירשו לעיל פרק השולח גבי מוציא משום נדר דקתני בהדיא מפני ת"ה דהפוננה
אין בזו מת"ה וכ"ש דיש לפרש פן פאן, ולפי זה גם בקושית התוס' בדיבור לפני זה יש
לומר פן, גם עיקר קושיתם לא הבנתי מאחר דהספימו רוב המפרשים דהך דאינו גובה
מיתמי בגיזקין רק זבבורית היינו בקטנים דוקא ולא בגדולים א"כ מאי קושיתא פמו דהי'
פח בכמים להעדיף פח הניזק לגבות עידית דמזיק אף דמדאורייתא אין לו רק זבורית
דמזיק כשהם פעידית דניזק והפקיעו דין המזיק להוציא ממנו עידית כ"ש שהי' פח בידם
לגרוע פח הניזק משום תקנתא דיתומים קטנים להפקיע דינו מעידית לזבורית: אמנם
מלבד זה עיקר דבריהם תמוהין לפע"ד בין בתירוץ הראשון בין בשני פי מה שתירצו
דאביי ומר זוטרא סברי של"ד וכן כתבו לקמן דאביי ורבא נחלקו בהא דרבא ס"ל ש"ד
פיון דקאמר מדאורייתא דינו בעידית ואי לאו דאורייתא מדאורייתא לא גבי פלל ואביי
ומר זוטרא סברי של"ד, והוא תמוה לפע"ד דא"כ הך ברייתא דאברם חוואה דמקשה
מינה לרבא ע"כ צ"ל דלאביי ניחא דסבר של"ד ולמה לא הקשו פ' גט פשוט מהך ברייתא
למ"ד ש"ד, ועוד דתיקשי לרב אסי בעירוכין דס"ל אין נזקקין ליתומים קטנים דיתמי
לאו בני מעטבד מצוה וליפא לאוקמא בגדולים דבגיזקין לכ"ע דוקא קטנים פמו שכתבו
הרא"ש והר"ן לקמן, וע"כ דבגיזקין לכ"ע ש"ד ולא משום מצנה ומוקמינן לה פשטיב
מודה, אבל לדברי התוס' קשה: וכמו כן תירוץ השני שתירצו דלא פלוג רבנו, תמוה
לפע"ד דלפי זה צ"ל דטעמא דמר זוטרא ואביי בב"ח שכתוב בו בפירוש שבח דדינו ג"כ
מדאורייתא בעידית למ"ד ש"ד א"כ הטעם משום לא פלוג וכ"כ הרא"ש בהדיא לקמן
וכן משמע לכאורה מדברי התוס' לקמן והוא תמוה דהיאך יאמר אביי על זה תדע דבע"ח
דינו בבינונית, דמה בא אביי להוכיח דאי פוונתו פיון דבע"ח דינו בבינונית ומיתמי
בזבורית ראוי לומר פן בפירוש לו שבח משום לא פלוג א"כ לא שייך בזה תדע, הא זהו
עיקר טעמא דמר זוטרא משום דלא פלוג ואי דבא להוכיח הך סברא דלא פלוג פשיטא
דלא מוכח פלל, מיהו אפשר לומר דס"ל לתוס' בפירוש לו שבח טעמא אחרניא איפא
דאפי' למ"ד ש"ד, מ"מ ב"ח בזבורית רק מינ' פירוש לו בעידית אבל לגבי יתמי אין מה
שפירש פלום כי לא הי' פוונתו במה שפירש להפקיע דין יתומים, תדע דאם פירש שגיבה
מיתמי עידית לכ"ע גובה עידית כמ"ש הרא"ש והר"ן בשם הרמב"ן מוכח מזה דעיקר
הטעם שלא הי' פוונתו להפקיע דין יתומים, ולפי זה לגבי יתמי אפתי בזבורית פדין
תורה רק בגיזקין קשיא להו לתוס' דאין הטעם משום נ"ד רק דאורייתא בעידית ולמה
הפקיעו מיתומים ואהא תירצו דלא פלוג וכן יש לפרש דברי התוס' לקמן דלא הי' פוונתם
רק על גיזקין ע"ש, אף דברי הרא"ש צ"ע דמשמע להדיא לקמן דטעמא שפירש שבח

משום לא פלוג וזה תימא לפע"ד, והעיקר נראה לי כמ"ש לקמן וביארתי דהך פלוגתא דמר זוטרא ורבא לא תליא פלל בש"ד וכן ברייתא דאברם חוזאה, ויתבאר לקמן בס"ד באריכות פי שם מקומו: בד"ה אמר אבבי, הקשה ר"ת כו'.

כבר פתתי ליישב קושלי' זו דעיקר פנונת אבבי דהוא מפרש מיטב שזדהו של נזיק אין הפנונה דנותן לו פפי עידיה דנזיק שיש לו שלא הזיקו פלל רק הפנונה שאותה שדה שהזיק צריך לשלם לו במיטב שלה והיגנו פפי מה שהיתה מושבחת ושמין אותה כמה היתה מושבחת אח"כ ואפי' אכלה השתא שחת אבל יכול לשלם אותה פפי מה שהיא אכל עידיה משלם עידיה ואם אכל זיבורית משלם זיבורית ור"ע סובר דבמזיק שיימינו שצריך ליתן לו מיטב של מזיק ואפי' אכל זיבורית, וביארתי שם פלוגתא דראב"י ואבבי וראב"א ע"ש: בא"ד ולהכי טעי טפי וכו'.

דבריהם תמוהין לכאן' פיון דעיקר הקושלי' דלא בא הפתוב משמע דר"י מחמיר א"כ לא תירץ ראב"י על עיקר הקושלי' פלום דס"ס ר"י להקל ור"ע להחמיר, ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה פגון, ישוב על זה, ומתיר"ש"א הקשה לפי מה שפכתבו התוס' לקמן למ"ד או פספס איפא חומרא לר"י, ולק"מ דאבבי פליג בהדיא אהך מ"ד או פספס או מיטב והקא אליבא דאבבי קיימינו, ועיין מה שאכתוב לקמן: בד"ה ור"י אכל שמנה, פ"א בשלמא כו'.

והוא דחוק דמה צורך לו לומר דאכל שמנה ניחא פשיטא ולא הוי לי' להזכיר רק אכל פחושא משלם שמנה, גם תירוצי השני אינו מספיק דא"כ לא הוי לי' לרבא לסתור תירוצו של ראב"א דמ"מ יש לומר דבספק קנסינו לי' לשלם פפי היותר האפשר שהזיקו דהוי לי' לשמור בעירו שלא יאכלו בשדה של אחר ואיהו דלא ידע אפסיד אנפשי', וכבר פתתי בש"ס לפרש דעיקר הקושלי' שאין לנו לדון לשלם במיטב פפי שדה העומדת שלא הזיקו פלל ואכל שמנה משלם שמנה דכך אמרה תורה שישלם במיטב ולא בזיבורית אבל אכל פחושא ישלם לו פפי מיטב שלא אכל זהו תימא עיי"ש: דף מ"ט ע"א בגמרא ור"ע סבר דהיאך דקא משלם, פירש"י והכי קאמר ר"ע לא בא הפתוב להקל וכו'.

והוא דחוק דלישנא דר"ע לא משמע הכי פלל אבל הפנונה פשוט דכלפי דס"ל לר"י דאהני גזירה שנה ואהני קרא וקא הפתוב לאשמועינן תרתי חדא ג"ש לשום בעידיה דנזיק היכי דשווי פזיבורית דמזיק וחדא היכי דלא שווי פזיבורית דמזיק לשלם לו ממייטב דמזיק ור"ע פליג עלי' דלא בא הפתוב רק לאופן השני לגבות לנזיקין מעידיה של מזיק אבל בהך גוונא היכי דשווי פזיבורית דמזיק לא מייירי קרא בהכי פלל ולעולם גבי מעידיה של מזיק, ובהכי ניחא ג"כ מה שיש לתמוה לפי מה שפכתבו התוס' לעיל בד"ה אמר אבבי דעיקר הקושלי' דהך לא בא הפתוב משמע דלהקל בא א"כ לא תירץ ראב"י על עיקר הקושלי' פלום ולהנ"ל ניחא פיון דר"י תרתי קאמר בדנזיק ובדמזיק שפיר שייך לא בא הפתוב רק לחד לשום בדמזיק: בפירש"י ר"י סבר בדנזיק ומיטב שאמרה וכו' ע"כ יגבהו ממייטב כו' ירצה בזה דקושלי' לי' אי קרא אתי היכי דזיבורית דמזיק פעידיה דנזיק א"כ קרא להקל עליו להגבותו זיבורית וקרא מורה בהדיא דלהחמיר בא להגבותו מיטב לזה פ"א דמייירי שיש לו עוד נכסים זיבורית גרועים מאלו וס"ד שייגבהו מהני זיבורית ואתי קרא להחמיר להגבותו הנה זיבורית שהם מיטב של

ניזק עכ"פ ולא גרועים מהם, ומה שאמר פזיבורית דמזיק לאו למימרא דגרועים של מזיק בעידיית רק שיש לו זיבורית שהם בעידיית של ניזק אבל יש לו גרועים מהם ג"כ והי' יכול לומר עידיית דניזק פבינונית דמזיק והוי אמי שפיר בפשיטות רק דבא לאשמועינן דאפילו זיבורית יכול ליתן: בגמרא וכי תימא קא סבר ר"ע.

תמוה לי למה לי כ"ה תיפוק לי דאקדיש ניזק חוב דילק' דאית לי על המזיק דאמי גזבר ושקיל מעידיית מיהו ביהו אפשר לומר פיון דאפתי לאו ברשותי' הוא לא מצי מקדיש לי אבל אפתי הוי לי לומר דאמר הרי עלי פה נכה להקדש ולית לי לישלומי דאמי גזבר ושקיל ממזיק בעידיית: ומתא שמעינן דהיכי דאמי בע"ח דניזקין לגבות מן המזיק מפח שדר"נ לית לי לאשטלומי רק פבינונית כבע"ח דמצי אמר לי אנא לא אזקך מידי ולא עדיף מאי הי' גובה מן הלנה שלו הי' גובה פינונית וכן נמי אי הי' חייב לו הנזק לנה בעצמו בתורת בע"ח לא הנה גובה רק פינונית, והשתא דאמי עלי מפח לנה שלו לא גרע מאי הי' הוא בעל דבר שלו ממש לא הנה גובה ממנו רק פינונית השתא דאמי מתורת בע"ח מפח שדר"נ נמי לית לי רק פינונית: ואפשר לומר דפשיט' לי דבכה"ג גבי עידיית ומהאי טעמא לא מצי מוקי ק"ו להקדש בהכי דאפלי אי הקדש גרע ג"כ גובה עידיית דהא בע"ח גרע מניזק ומ"מ היכי דאמי עלה מפח שדר"נ גובה פניזק ה"ה הקדש אפלי אי גרע מהדיוט פיון דאמי עלי מפח הדיוט גבי עידיית, מיהו אפתי הוי מצי למימר ק"ו ביהו גופא פיון דהדיוט גובה משדר"נ בעידיית כ"ש הקדש: וחזינו בגמרא דבני מערבא דגרסי הכי ק"ו להקדש מה אנו קיימין אם להכשר ניזקין [פלי שהזיק ממונו להקדש] שור רעהו ולא שור של הקדש אם לנזקי גופו (פלי שהזיק בעצמו להקדש) ניזקין להדיוט ואין ניזקין להקדש אלא פן קיימין באומר הרי עלי מאה מנה להקדש והלה שורו והזיק שלא תאמר יעשה בע"ח ויגבה פבינונית לפום פן צריף מימר הנזקין שמין להן בעידיית וק"ו להקדש ולשון זה תמוה מאד, ומפרש הירושלמי מחק שלשה תיבות הללו והלה שורו והזיק מן הירושלמי אבל לדעתי הפנונה פשוט דעל מה שאמרו ק"ו להקדש והנינו שישלם המזיק להקדש בעידיית וקשיא להו דהא ליכא תשלומי עידיית רק פניזקין ואין ניזקין להקדש ועל זה מוקי לה דאחד אמר הרי עלי מאה מנה להקדש ומחמת שאין לו לשלם בכסף גובה ההקדש מן המזיק בעידיית והה' והלה שורו והנינו שור המזיק דעליו דנין שישלם להקדש בעידיית וזה שאמר שלא תאמר יעשה בע"ח ויגבה פבינונית והנינו דהמזיק לא ישלם רק כמו המקדיש דאינו רק בע"ח ולא משגיחין על הנזק פיון דלא לו דהא קמ"ל דהנזקין שמין להם בעידיית אפלי כה"ג וק"ו להקדש דמשלם עידיית, ופלי זה מוכרח בירושלמי דאי נמחוק ה' והלה שורו והזיק קשה טפי דהוי לי לומר עכ"פ דבע"ח דינ' בעידיית לה' בריתא ה'ה' המשנה שאמרה פבינונית, ועוד שאמר שלא תאמר יעשה ב"ח והרי בע"ח הוא, ועוד שאמר ויגבה פבינונית הרי ס"ל בע"ח פבינונית ואיך נימא ק"ו דהקדש יגבה עידיית, גם מה זה שאמר לפום פן צריף מימר הנזקין שמין להן בעידיית ק"ו להקדש דהא אנו לאו פניזקין קיימינן אבל להנ"ל ניחא, עכ"פ דין הנ"ל צ"ע לפע"ד: בתוס' בד"ה פגון שהיתה עידיית דניזק, ואיפכא לא מצי למימר כו'.

עיינו מהרש"א שפירש פנונת התוס' פיון דמצי לומר איפכא אין פאן ק"ו ולא ת"ה, ואין דבריו ברורים דמ"מ השתא בכה"ג דמוקי לה ראב"י שפיר איכא ת"ה וק"ו ואיפכא דר"ע להקל באמת ליכא ת"ה ואוקמא אדינא וכן ק"ו ליכא ודיו לבא מן הדין להיות

כַּנְיָדוֹן דַּאיִפְכָּא מְקַלְיָן בְּהַקְדָּשׁ ג"כ: אָבֵל פְּנוּנַת הַתּוֹס' פֿשוּט דְּנֻדַּאי בְּלֵא"ה יֵשׁ לַתְּמִנָּה דְקֵאמְרֵי אַח"כ דְּמִיְהוּ לְמ"ד בְּשָׁל כָּל אָדָם מִשְׁפַּחַת אִיפְכָּא וְכֵן לְמ"ד אוּ כְּסָף דְּמָה בְּקִשּׁוֹ שְׁטָרְחוּ לְהַמְצִיא מְצִיאוֹת אִיפְכָּא דְמֵאחַר דְּנִיחָא לְהוּ מְעִיקְרָא לֹאמַר דַּאיִפְכָּא לֹא מְצִי לְמִימַר מְאִיזָה טַעַם שְׁהוּא א"כ אִי מִשְׁפַּחַת אִיפְכָּא בְּאַמַּת קִשִׁי, לְכֵן בְּרוּר דְּנֻדַּאי אִי מְצִי לְמִימַר אִיפְכָּא בְּפִשְׁטוֹת דְּצָרִיף לְקִנּוֹת עֵידִית וְא"כ מְמִילָא בְּצַד זֶה ר"ע לְהַקְל בָּא א"כ מְנַיִן לוֹ לְאַבְיֵי לְמִינְדָק בְּב"ק דְּפְלִיגֵי בְּמִשְׁנֵי שְׁבוּ וְעִיקַר הוֹכְחָה שְׁלוֹ כַּמ"ש לְעִיל בְּהִדְיָא מְשׁוּם דְּלִשׁוֹן לֹא בָּא הַפְּתוּב מוֹרָה דְר"י מִחֲמִיר וְר"ע מִיְקַל וְאִי לֹא פְּלִיגֵי בְּמִשְׁנֵי פְּלִל לֹא יַחֲמִיר ר"י לְעוֹלָם רַק מִיְקַל וְאִי מִשְׁפַּחַת אִיפְכָּא מְמִילָא ר"י יַחֲמִיר וְאִתִּי שְׁפִיר לֹא בָּא הַפְּתוּב וְשׁוּב לֹא מוּכַח דְּפְלִיגֵי בְּמִשְׁנֵי שְׁבוּ, וְעַל זֶה פְּתָבוּ דַּאיִפְכָּא לֹא מְצִי לְמִימַר דְּלְעוֹלָם אֵינּוּ צָרִיף לְקִנּוֹת אָבֵל וְדַאי ע"כ צ"ל דְּיֵשׁ צַד אִיפְכָּא ג"כ דֵּא"כ תִּיקְשִׁי לְרַאב"י הִי לֹא בָּא הַפְּתוּב וְאִיְהוּ לֹא מוּקִי לָהּ כָּלִּל דְּפְלִיגֵי בְּמִשְׁנֵי רַק אִי בְּדִנְיָק אוּ בְּדִמְזִיק, וְעַל זֶה פְּתָבוּ דְלְמ"ד בְּשָׁל כָּל אָדָם אוּ לְמ"ד אוּ כְּסָף אוּ מִיטֵב מִשְׁפַּחַת אִיפְכָּא וְהִשְׁתָּא רַאב"י בְּאַמַּת ס"ל הֵכִי רַק דְּמוּקִי לָהּ הֵכִי מְשׁוּם ת"ה דְּמִתְנִיתִין אָבֵל לְהִיפּוּף ר"י מִחֲמִיר וְאִתִּי שְׁפִיר לֹא בָּא הַפְּתוּב וְאַבְיֵי לִית לִי אוּ כְּסָף אוּ מִיטֵב וְלִית לִי כַּמ"ד בְּשָׁל כָּל אָדָם הֵן שְׁמִין א"כ לֹא מִשְׁפַּחַת אִיפְכָּא וְשְׁפִיר מוּכַח דְּפְלִיגֵי בְּמִשְׁנֵי שְׁבוּ, כַּנ"ל: אֲלֵא דְאַפְתִּי יֵשׁ לְדִקְדָּק בְּמָה שְׁהִבִּיאוּ רַאִי מִפ"ק דְּב"ק דְּקִתְנֵי אֵינּוּ לוֹ אֲלֵא זִיבּוּרִית כְּנֹן גּוּבִין מְזִיבּוּרִית וְהָרִי לְמ"ד בְּדִמְזִיק שְׁיִימִינּוּ פִּשְׁטָא שְׁאִין צָרִיף לְקִנּוֹת רַק לְמ"ד בְּדִנְיָק שְׁיִימִינּוּ יֵשׁ סְבָרָא לֹאמַר שְׁצָרִיף לִיתָן ע"כ כְּעֵידִית דְּנִינְדָק וְא"כ מְאִי רַאִי מְהֵה בְּרִייתָא דְאַתֵּיא כַּמ"ד בְּדִמְזִיק שְׁיִימִינּוּ כְּדִמְזִיק הֵתָם לְהִדְיָא וְצ"ל מְשׁוּם דְּבְעֵי הֵתָם לְמ"ד בְּדִמְזִיק שְׁיִימִינּוּ אִי הַפְּנוּנָה לְאַפּוּקֵי בְּדִנְיָק וְנוֹתָן לוֹ כְּפִי עֵידִית דְּעֵלְמָא אוּ דְהַפְּנוּנָה בְּשָׁלוֹ הֵן שְׁמִין וּמִייתֵי עֲלָה הִי בְּרִייתָא א"כ דְאַפִּי לְמ"ד בְּשָׁל כָּל אָדָם הֵן שְׁמִין אֵינּוּ צָרִיף לְקִנּוֹת א"כ ה"ה אִי בְּדִנְיָק שְׁיִימִינּוּ דַּאי צָרִיף לְקִנּוֹת ג"כ רַאִי שְׁיִקְנָה אוּ לֹא שְׁיִימִינּוּ בְּדִנְיָק רַק מִיטֵב דְּעֵלְמָא ג"כ צָרִיף לְקִנּוֹת וְע"כ דְלֵא חֲזִיבָה תוֹרָה רַק כְּשֵׁיִשׁ לוֹ א"כ ה"ה אִי בְּדִנְיָק שְׁיִימִינּוּ: בְּד"ה שׁוֹר רַעְהוּ, תִּימָא אַמְאִי לֹא מוּקִי לָהּ בְּשׁוֹן וְרַגְל וְכו' שְׁכֵן אֵינְהָ מוּעֲדַת מִתְחִילָתָהּ.

וּלְדַעֲתֵי נִרְאָה דְדוּקָא קָרוּ מְכוּלְהוּ לִיכָּא לְמִילָף שְׁכֵן מוּעֲדִין מִתְחִילָתָן אָבֵל לְהִיפּוּף שְׁפִיר מְצִי לְמִילָף מְקָרוּ מוּעֲדַת וּמָה בְּכָף דְקָרוּ תַּמָּה קִיל קָרוּ מוּעֲדַת חֲזִינוּ דְחֲמִיר כְּשׁוֹן וְרַגְל וּמ"מ בְּהַקְדָּשׁ פֿטוּר ה"ה שׁוֹן וְרַגְל וְכִלְהוּ גְזִיקִין, גַּם מָה שְׁפָתָבוּ דְנִפְטָרוּ כִּלְהוּ בְר"ה וְכִלְיִם וְשׁוֹר פֿסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין וְטָמוֹן, הוּא תְּמוּהָ מְאוּד דְהָא בְּב"ק שָׁם מְסִיק דַּאיִצְטָרִיף כּוּלְהוּ לְהִלְכוּתֵיהֶן שׁוֹן וְרַגְל לְפִנוּטָרוּ בְר"ה וְאִשׁ לְפִטוּר טָמוֹן א"כ ע"כ דְּמִשְׁנֵי בְּדִינֵים אֵלוּ זֶה מְזָה אָבֵל לְעַנְיָן הַקְדָּשׁ אִיפְכָּא לְמִימַר שְׁפִיר דַּאיִתְקַשׁ וְצ"ע: בֵּא"ד אָבֵל מְנִינְקִין אַמְלֹנָה לֹא הָיִי ס"ד וְכו' לְעַנְיָן רִיבִית וְאוֹנָאָה אֲנִינְקִין וְכו'.

דְּבִרְיָהּ צְרִיכִין בִּיאוּר דְתִיקְשִׁי בְּאַמַּת לְמָה לִי לְאוּקְמָא כַּר"ש ב"מ לְאוּקְמָא פְּדִאוּקְמָא מְעִיקְרָא וּמְנִינְקִין אַמְלֹנָה לֹא פְּרַכִּינוּ כְּמוֹ דְלֵא פְּרַכִּינוּ לְרַשְׁב"מ רִיבִית וְאוֹנָאָה אֲנִינְקִין, אָבֵל בְּאַמַּת פְּנוּנַת הַתּוֹס' פֿשוּט דְּנֻדַּאי לְרַשְׁב"מ לְקַמְן פִּינוּ דְחֻמְרָא דְהַקְדָּשׁ הוּא בְּאוֹתָן נִינְקִין דַּאיִרִי בָּהּ לֹא מִשְׁגָּחִינוּ בְּמָה שְׁנִמְצָא קוּלָא בְּהַקְדָּשׁ בְּמָקוֹם אַחַר דְּס"ס כָּאֵן בְּנִינְקִין הַקְדָּשׁ חֲמוּר מִשָּׂא"כ כָּאֵן בְּמִלְוָה דְחֻמְרָא דְהַקְדָּשׁ ג"כ אֵינּוּ בְּהִי מְלוּהָ דַּאיִרִי בָּהּ רַק הַקְדָּשׁ חֲמוּר בְּעֵלְמָא לְעַנְיָן מְעִילָה וְכַדוּמָה שְׁפִיר פְּרַכִּינוּ ג"כ מְמָקוֹם אַחַר דְּמְצִינוּ קוּלָא

בְּהַקְדֵּשׁ רַק דַּס"ד דְּלֹא פְּרָכִינוּ רַק מִקְוֵי דְּמִלּוּה דְּוִקָא פִּינוּ דְּהִלְמוּד עַל מִלּוּה הוּא, וְלִקְמָן בַּד"ה וּר"ע דְּכִבֵּר חֲדָשׁוּ הַתּוֹס' דְּנִזְקֵי אָדָם וּבּוֹר פְּטוּרֵי בְּהַקְדֵּשׁ לָאוּ מִשׁוֹר רַעְהוּ פְּלִל רַק מִקְרָא דְּאִישׁ פִּי יֹאכַל קוֹדֵשׁ קוֹשֵׁי לְהוּ דִּישׁ פִּירְכָא בְּנִזְקֵין גּוֹפִיָּהוּ, וְאֵהָא תִּירְצוּ דַּמ"מ הַק"ו הוּא בְּקָרְן גּוֹפָא דְּבִהָא הַקְדֵּשׁ חֲמוֹר וְלֹא פְּרָכִינוּ בְּעֵלְמָא אִפִּי' מִנִּזְקֵין אָבֵל בְּשׁוֹן וְרָגֵל יָדַע דְּאִיפָא לְמִיפְרָה מִנִּזְקֵין פִּינוּ דְּחוּמְרָא דְּהַקְדֵּשׁ אִינָה בְּשׁוֹן וְרָגֵל רַק בְּמִקּוּם אַחַר פְּשִׁיטָא דְּאִיפָא לְמִיפְרָה מִנִּזְקֵין עַכ"פ, וּז"ב, וְלִק"מ קוֹשֵׁי מְהַרְש"א: בַּא"ד וְהָא דְּמִשְׁמַע פְּרָק הַשּׁוֹאֵל כּו' הִיָּינוּ מְדַרְבְּנוּ.

דְּבִרְיָהֶם צ"ע דְּהֵתָם מְנַח בְּנִדְּאֵי דְּאִפִּי' מְדַאֲוֵרֵי תֵּתָא חֲיִיב לְשַׁלֵּם קָרְן דְּאִיתָא הֵתָם הָאֵי מֵאֵן דְּגִזֵּל חֲבִיצָא דְּתַמְרֵי מִחֲבֵרְתֵי וְכו' לְהַקְדֵּשׁ מְשַׁלֵּם נ' וְחֻמְשֵׁינָהוּ מִשְׁא"כ בְּמִזִּיק דְּלֹא מְשַׁלֵּם חֻמְשָׁא דְּאָמַר מָר אִישׁ פִּי יֹאכַל קוֹדֵשׁ פְּרִט לְמִזִּיק וְהַדְּבָר תְּמוּהָ דְּמֵאֵי עֲנָנוּ הֵךְ דִּינָא דְּמִזִּיק דְּלֹא מְשַׁלֵּם חֻמְשָׁא לְהֵךְ דִּינָא דְּשִׁמּוּאֵל הִיכִי דְּאָגַב הַדְּדֵי מְזַדְּבָנֵי ב"נ גְּכִי חֲדָא וְחֲדָא חֲדָא ב"נ הָא פִּי הַדִּין בְּכָל מִזִּיק הַקְדֵּשׁ, וְהִנֵּה מִפִּירֵש"י ו"ל בַּד"ה מִשְׁא"כ בְּמִזִּיק הַקְדֵּשׁ שְׁפִי' אַחֲוֹמְשִׁין קָאֵי מְשַׁמַּע דְּלֹא הֵוֵי גָרַם דְּלֹא מְשַׁלֵּם חֻמְשָׁא רַק מִשְׁא"כ בְּמִזִּיק דְּאָמַר מָר לְכֹה פִּי' דְּקָאֵי אֵהָא דְּקָאֲמַר וְחֻמְשֵׁינָהוּ דְּבְּמִזִּיק לֹא מְשַׁלֵּם חֻמְשָׁא אָבֵל הוּא תְּמוּהָ דַּס"ס אִין זֶה עֲנָנוּ לְהֵךְ דִּינָא וְכֹה הַדִּין אֵי גִזֵּל דְּבָר הַנְּמַכֵּר בְּשׁוֹנָה לְעוֹלָם דְּלֹא מְשַׁלֵּם חֻמְשָׁא בְּמִזִּיק וּבְרוּר דְּכֹה הַכּוֹנֵנָה דְּוִקָא בְּאָכַל דְּחֻזִּינוּ דְּהַתּוֹרָה הַחֲמִירָה בְּהַקְדֵּשׁ טְפִי מְהֵדִיּוּט לְשַׁלֵּם חֻמְשָׁא כְּמוֹ כֵּן הַחֲמִירוּ חֲכָמִים בְּתַשְׁלוּמֵין לְשַׁלֵּם כְּפִי דְּמִזְדְּמָן חֲדָא חֲדָא מִשְׁא"כ בְּמִזִּיק דְּלֹא מְשַׁלֵּם חֻמְשָׁא דְּהַשְׁוֵה רַחֲמָנָא בְּזֵה הַקְדֵּשׁ כְּהֵדִיּוּט מִמִּילָא לְעֲנָנוּ תַשְׁלוּמֵין שְׁוִי ג"כ דְּלֹא מְשַׁלֵּם רַק נ' גְּכִי חֲדָא וְהִיָּינוּ דְּקָאֲמַר דְּלֹא מְשַׁלֵּם בְּדִלִית דְּלֹא לְעֲנָנוּ חֻמְשָׁא מִיָּרֵי רַק פִּינוּ דְּלֹא מְשַׁלֵּם חֻמְשָׁא לֹא מְשַׁלֵּם רַק מ"ט, וְלִפִּי זֶה מוֹכַח דְּקָרְן מְשַׁלֵּם מְדַאֲוֵרֵי תֵּתָא דְּאֵי קָרְן ג"כ לֹא מְשַׁלֵּם לֹא הֵוֵי לִי' לֹא מְשַׁלֵּם חֻמְשָׁא רַק פִּינוּ דְּלֹא פְּלִל מִמִּילָא אִין לְהַחֲמִיר מְדַרְבְּנוּ שְׁיִשְׁלֵם נ': אָמְנָם נִרְאָה לִי דַּמ"מ אִין לְהוֹכִיחַ מִהֵתָם מְטַעַם אַחַר, לִפִּי שְׁאֲנֵי אֹמַר דְּמָה שְׁאֲמָרוּ פִּי יֹאכַל פְּרִט לְמִזִּיק לֹא קָאֵי פְּלִל לְמִזִּיק הַקְדֵּשׁ רַק כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ פְּרָק י"ה וּמִיָּתֵי לֵה הַרְמַב"ם ו"ל פ"י מִהֵלְכוֹת תְּרוּמוֹת דְּהִיכָא דְּאָכַל וְהִזִּיק עֲצָמוּ בְּאָכִילתוּ כְּגוֹן שְׁפָסַס שְׁעוֹרִין וְכַדוּמָה פְּטוּר מְטַעַם פִּי יֹאכַל וְלֹא שְׁיִזִּיק עֲצָמוּ' וּבִהָא וִוָּקָא חֻמְשָׁא פְּטוּר וְלֹא קָרְן אָבֵל מִזִּיק הַקְדֵּשׁ פְּטוּר מְטַעַם אַחַר דְּאִין נִזְקֵין לְהַקְדֵּשׁ, וְלִפִּי זֶה מִמִּילָא אֲרֻנוּחַ לֵן קוֹשֵׁי תַתּוֹס' בְּתַר הִכִּי דְּהַקְדֵּשׁ יְלִיף מִתְּרוּמָה, וְכְמוֹ כֵּן מָה שְׁהַקְשׁוּ אַחַר כְּהֵךְ דְּרַעְהוּ לְמָה לִי, וְתִירְוּצָם דְּחֻק מְאֹד דַּא"כ אִפְתִּי קֹשֶׁה דְּהֵוֵי לֵן לְדָרוּשׁ פְּרִט לְמִזִּיק רַק לְחֻמְשָׁא וּמְרַעְהוּלִיכָא לְמִילָף שְׁפָן אִינָה מוּעַדַת מִתְּחִילתָן, וְלַהֲנַל הַפִּל גִּיחָא: בַּא"ד לֹא מְהֵאֵי קָרָא מִפִּיק.

כְּוֹנֵנָתָם דְּעִיקַר קוֹשֵׁי תַתּוֹס' דַּס"ד דְּהֵךְ פְּרִשָׁה כְּוִלָּה לְהוֹרוֹת חֲיִיב קָרְן וְחֻמְשָׁא בְּתְרוּמָה וְהֵךְ פִּי יֹאכַל רַק אַחֲוֹמְשָׁא א"כ הַקְדֵּשׁ דְּיִלְפִינוּ מִינָה ג"כ לֹא מְמַעְטִינוּ מִזִּיק רַק מְחֻמְשָׁא, וְעַל זֶה תִּירְצוּ דְּהֵךְ פְּרִשָׁה לֹא אֲתֵי לְחֲיִיב תְּרוּמָה בְּקָרְן פְּלִל דְּהָא יָדְעִינוּ מְצַד אַחַר כְּמוֹ גִזֵּל חֲבִירוֹ דְּמִמוֹן כְּהֵן הוּא וְלֹא אֲתֵי רַק לְחַדֵּשׁ חֲיִיב חֻמְשָׁא וְדְּבָר הַרְאֵוֵי לְהִיּוֹת קוֹדֵשׁ וְגַם לְלַמּוֹד הַקְדֵּשׁ לְכָל הֵן לְקָרְן הֵן לְחֻמְשָׁא הֵן לְדְּבָר הַרְאֵוֵי לְהִיּוֹת קוֹדֵשׁ דְּקָרְן הַקְדֵּשׁ לִיכָא לְמִילָף מְמִקּוּם אַחַר דְּלֹא גִזֵּל לְשׁוּם אָדָם, וּמַעְתָּה כָּל מָה שְׁחִידְשָׁה תּוֹרָה בְּפְרִשָׁה זֶה בָּא הַפְּתוּב פִּי יֹאכַל לְמַעַט מִזִּיק וּבְכָלל זֶה חֻמְשָׁא דְּתְרוּמָה וְקָרְן וְחֻמְשָׁא דְּהַקְדֵּשׁ וְדְּבָר הַרְאֵוֵי

להיות קודש בתרונותיהו אבל קרן דתרומה לא נתחדש בהה פרשה לא בא הכתוב למעט ונה ברור: בד"ה ור"ע סבר לה כרשב"מ וא"ת וכו' ושור דאזיק הקדש.

לכאורה תמוה דהא מסיק התם דכלהו אבות משלמין ממייטב ולכה קרי להו אבות א"כ הך ק"ו דהכא ליכא למילף רק על מועד אבל תם לא אתי מק"ו פלל דנהי דתם של הקדש חמור דמשלם נזק שלם אבל דיו לבא מן הדין להיות פנידון דהדיוט אינו משתלם רק מגופו וא"כ ליכא למיקחשב רק שור מועד דאזיק הקדש ושור מועד בהדיוט ואינהו אינו חלוקין בדיניהם פלל, וצ"ל דס"ל פיון דיליף ק"ו דמועד משלם ממייטב ממילא בתם נמי לא בעי ק"ו פלל דס"ל דרעהו בא להורות רק בהדיוט יש חילוק בין תם למועד ולא בהקדש אין חילוק פלל בשום דבר, ולפי זה קושיתם הוא דהני לי למיתני שור מועד דאזיק הדיוט ושור תם בהקדש ואף דאינהו אינו חלוקין בדיניהם דמועד בהדיוט ותם בהקדש שוין ממש הני לי למיתני תם בהקדש פיון דאי הני תם בהדיוט הנה דינו משונה שיניף למיתני בפני עצמו תדע דפריף התם לר"ע דליתני שור דאזיק אדם ושור דאזיק שור וקשה הא שור דאזיק שור ע"כ במועד דתם אינו משתלם רק מגופו ולא הני פאבות לשלם ממייטב וא"כ מועד שנה בדינו ממש לשור דאזיק אדם וע"כ פיון דהך שור תם דאזיק אדם אי הני אזיק שור הי דינו משונה שיניף למיתני תרי גונוא וה"ה הכא, אמנם בעיקר קושית התוס' נראה דבלא"ה לק"מ דדוקא תרי גונוי שור דאזיק אדם ושור דאזיק שור שיניף למיתני אבל תרתי בשור דאזיק שור לא שיניף למיתני פלל, תדע דלא נקט תרי גונוי בשור קרו ושן ורגל אף דשן ורגל משונה מקרו דאי הי קרו תמה לא הני משלם רק חצי מגופו ושן ורגל מעלי' ומ"מ חשיב פלהו גונוי שור דאזיק שור בחדא וה"ה של הדיוט ושל הקדש, וז"ב: ואפשר לי לומר עוד שלא הקשו התוס' קושיא זו פאן רק לפי דלא ס"ד מתירוץ השני שתימצו דהק"ו מקרו גופא הוא רק ס"ד דהק"ו מחומרא דהקדש בעלמא דמועלין בו וכדומה לכה שפיר ילפינו תם בהקדש ג"כ דישלם ממייטב, אבל לפי מה שתימצו התוס' בתר הכי דהק"ו מקרו גופא הוא שפיר יש לומר דתם בהקדש לא ילפינו שישלם ממייטב דדיו לבא מן הדין להיות פנידון א"כ ממילא לא שיניף שור דאזיק שור בהקדש רק במועד א"כ שנה דינו להדיוט ממש וליכא תרתי פלל פנ"ל: בא"ד ששהורע פחו באדם המזיק דכי יאכל וכו'.

ואף דר"ש ב"מ לא דריש רעהו א"כ לא מוכח מפי יאכל פרט למזיק כמ"ש התוס' לעיל מ"מ לא משמע להו דפליגי רשב"מ ורבנן באכילת קודש אי רק חומש מיעט קרא או אפילו בד"ה ועוד מאי ק"ו להקדש וקשה וכו' ולא מזיבורית דניזק וכו' ולדעתנו יש ליישב פירש"י דקושיא ראשונה היא מאי לא בא הכתוב דמשמע דפליג על ר"י בהא והא לא פליג בהא פלל, ועוד אפי' יאמר ר"ע דבר זה בפני עצמו ובא להורות שלא בא הכתוב רק לשום בדיניזק לא שיניף ק"ו להקדש דמשמע דמחמת זה שלא בא הכתוב וכו' נתחדש לו לדון פה מק"ו להקדש ונהרי קולא הוא ואי בא לומר ק"ו להקדש למייטב לא שיניף זה אחר אמרו לא בא הכתוב וע"כ דהפנונה בהה לא בא הכתוב לחדש חומרא וק"ו שראוי לנהוג חומרא זו בהקדש ונה ברור: בא"ד והר"ר שלמה מרודוש תירץ וכו' פנונתו דלא שיניף ק"ו רק לדון שיהא דינו כמו דבר הנלמד ממנו וכיון דבהדיוט שמיין בדיניזק היאך נימא ק"ו לשום בדיניזק כי בהקדש לא ימלט רק לשום בדיניזק, ולא קשי מידי קושית מהרש"א: ע"ב בגמרא א ור"ש הוא.

הוי מצי למימר דאפי' למ"ד בדמזיק שנימינן מ"מ אינו רק לאפוקי בדניזק אבל בשל כל אדם הן שמין ואי זיבורית דידי' בעידיית דעלמא לא גבי רק זיבורית קמש"ל ת"ה דבשלו הן שמין אלא כי היכי דלא תפשוט הא דבעי ריש ב"ק אי בשלו הן שמין אי בשל עולם הן שמין: שם מפני אמרו הנזקין שמין להן בעידיית וכו' וסומכין על מה שפיתוב בתורה כו'.

לשון זה צריך ביאור דהוי לי' לומר מפני מה אמרה תורה דהא טעמא דקרא דריש, ועוד דלשון וסומכין לא אתי שפיר כלל דנדאי פיון דדינו בעידיית בודאי יפסקו ב"ד כפי הדין, וברי"ף הגירסא מפני מה אמרה תורה וגם לגירסא זו קשה פיון דהחליט דמן התורה בעידיית ות"ה היינו טעמא דקרא א"כ לכ"ע אתיא דאטו רבנו לא מצי ליפרושי טעמא בהכי פיון דליפא נפקותא דס"ס בעידיית גבי, גם יש לדקדק בטר הכי גבי בעל חוב דקאמר מפני מה אמרו ב"ח בבינונית ומאי זו קושני' הא מדאורייתא בזיבורית פדלקמן, ואי הפנונה דמשום נ"ד הוי להו לרבנו לתמן בינונית אבל עכ"פ הוי לי' לומר בהיפך מפני מה תקנו בינונית מפני נ"ד, ומפני מה לא תקנו עידיית שלא יאמר אקפון ואלונו: לכן נראה לי דנדאי הו קרא דמיטב שדהו ישלם אינו מכריח להגבותו מעידיית דמזיק דהא ר"י ור"ע פליגי בהא באמת וכמו כן הו קרא דיוציא אליה העבוט אינו מכריח להגבות לב"ח זיבורית דפחות שבכלים יש לומר דמיטב הוא כמ"ש התוס' לקמן, תדע דהא ס"ד לעיל לר"ע דב"ח דינו בעידיית פניזקין וע"כ דלא חיישינו להו יוציא אליה העבוט, ועל זה בא ר"ש ואמר מפני מה אמרו חכמים ניזקין בעידיית מפני הגזלנין והחמסנין שייאמר למה אני גוזל לשלוחם בעירו בשדה אחר בחנם או בשכר דלמחר ב"ד יורדין ונוטלין שדה נאה שלי ומחמת דדרשו טעמא דקרא למה במיטב חדשו לפרש קרא דהפנונה בעידיית דמזיק אבל לרבנו דלא דרשו טעמא דקרא מקרא גופא אין הכרח פנ"ל, וכמו כן דרשו טעמא דקרא דב"ח דיוציא העבוט שלא יאמר אקפון ואלונו הלכך ממילא אפי' קרקע גמי לא גבי בעידיית מהאי טעמא, והיינו דקשיא לי' דהא בזיבורית מהאי טעמא כמו פחות שבכלים פיון דטעמא שלא יאמר אקפון ואלונו הוא, ומשני א"כ אתה מ מ נועל דלת, ועמ"ש בתוס' בד"ה ור"ש: שם דבר אחר אשה יוצאה לרצונה וכו' וכי תימא כו' אפטר דמשהי לה בגיטא.

עפירש"י ותוס' ודברי שניהם הו דבר אחר אינו נתינת טעם כלל על גביית אשה בזיבורית רק לתרץ קושיא על טעם הראשון, ודבר זה אינו במשמע כלל דדבר אחר ודאי משמע דטעמא אחרניא הוא לכן נראה לי דנדאי טעמא הוא על גביית זיבורית והיינו פיון דעיקר טעמא דהוי ס"ד שיהא בבינונית משום דינדה פדי שתראה להנשא, ואהא אמרינו פיון דהיא יוצאה ע"כ והאיש אינו מוציא אלא לרצונו א"כ כמה נפשך אי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה סגי בזיבורית דבהא ג"כ לא יוציאה ואי היכי שתראה היא לצאת ממנו דהא לה בינונית בהא לא יועיל זה דאינו מוציא רק לרצונו ומשהי לה בגיטא רק הש"ס מקשה מאי דבר אחר למה לא יספיק בטעם הראשון בלבד כדפרכינו בכמה דוכתא מאי ואמר וכו' ואהא קאמר דאיפא לאקשוני לטעם הראשון אי לא איכפת לן כלל להחמיר על האשה ואין חוששין שלא תראה להנשא א"כ נהי דהיו מוכרחין לתמן פתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה אבל עכ"פ היכי דינדה שתצא בגט בלי פתובה ומ"מ נוטלת כל מה שהכניסה לו מה שנמצא בעין הוי לי' לרבנו לתמן שיקח הוא פתובה

ממנה לכה קאמר טעם אחר, וממילא מתוקן גם טעם הראשון דאין צורך לתמן לו פתובה בהנה דיוצאין בגט שלא בכתובה דיוכל להשהותה בגט ולא לגרשה, וראיתי להרשב"א שפכת דמפאן ראיה דבמאס עלי אין כופין להוציא.

ובאמת אינו מוכרח דלשון משהי לה בגיטא משמע דנדאי יהא מוכרח לגרשה אבל יכול להשמט ולהשהותה ומתוך כך תתבאר ליתן לו מעות כדי לגרשה ואין צורך לכתובה, כנ"ל: שם לא אמרן אלא מיתמי.

נראה לי דמה שהכריחו למר זוטרא לומר כן ולדחוקי כל הני קושיות דאקשי עלי בש"ס משום דקשיא לי דקתני פתובה אשה בזיבורית מפני ת"ה משמע דכתובה דאורייתא ס"ל דאי דרבנן מדינא אין לה רק זיבורית, והשתא קשיא לי דהו סברא דיותר ממה שהאיש רוצה לישא לא סגי להפקיע דינה לזיבורית כמ"ש התוס' לעיל במשנה לכה דחיק לאוקמא ביתמי דוקא דחסו על יתמי אבל מיני' דידן' בבינונית.

אבל לקמן אבאר דבלא"ה ניחא: שם משום חזנא אקולי רבנן גבה. פירש"י שימאזא האנשים חזן בעיני הנשים, ותמוה לי דא"כ מאי קשיא לי לרבינא לקמן מעיקרא דתקנתין עד דסליק מר זוטרא בתיובטא הא שפיר קאמר יותר ממה שהאיש רוצה לישא דס"ד משום חזנא כדי שינשא לאנשים תטול בינונית, כמ"ל דלא חיישינן דיותר ממה שהאיש רוצה לישא וכו', וצריך לומר דמ"מ קשיא לי שפיר דהא בב"ח חיישינן לנ"ד שלא ירצה להלות ומ"מ ביתמי לא גבי בינונית ש"מ משום דלא סליק אדעתין דמית עד שינעל דלת וכמו כן באשה אפ"ת דלא אמרינן יותר ממה שאיש רוצה לישא ויש לחוש שלא תנשא מ"מ ביתמי לא חיישינן דלא סליק אדעתיה דמית ותצטרך לגבות מיתומים ולמה לי טעמא דיותר כנ"ל ועמ"ש לקמן בקושא דרבנא ובתוס' בד"ה משום חזנא: שם גיזקין וב"ח דמחיים גבי וכו' פמחיים מגבי לדעת הפוסקים דגיזקין גובין מיתומים גדולים מעידי דא"כ מגיזקין לא קשיא כלל דמצי לאוקמא בגדולים ואפי' לאחר מיתה דינן בעידי דלא משום ב"ח נקט לה דב"ח מגדולים נמי לא גבי רק זיבורית וממילא מזכיר גיזקין ג"כ דאפי' בקטנים ניחא פיון דמחיים גבי, ועמ"ש בתוס' בד"ה ממאן ובד"ה אלא: שם אי לית לי לא.

משמעבד מא"ל פירש"י דאי הוי לי נכסים לא היו פורעים מן הערב וכו' ומוקמינן לא יתבע הערב תחלה, הלשון מגומגם דמאי בעי בזה, ונראה לי דכוננתו דאי ממתניתין דקתני לא יפרע הוי מצינו למימר דנדאי הערב בעל דבר דידן' הוא ויכול לתבעו רק לא יפרע מנכסיו תחלה עד שיגבה הערב מן הלנה ויתן לו, ולפי זה ממילא צריך ליתן לו בינונית אי אין לו ללנה רק זיבורית דהוא לערב קא תבע אבל פיון דמוקמינן לא יתבע הערב תחלה משמע דאין לו שום תביעה על הערב ולא בעל דבר דידן' הוא כל כמה דלא תבע ללנה, ולפי זה ממילא אפי' אין ללנה רק זיבורית אינו יכול ליקח מערב בינונית דכל כמה דמצי לאישתלומי מלנה אין לו תביעה על הערב כלל כנ"ל, ובעיקר פירש"י מה שיש להקשות דהא קבלן הוא יתבאר בתוס' בר"ד: ודע דיש להוכיח מפאן אפי' היכי דהערב גופא יורש של לנה הוא ואין מי שיירשנו רק הערב והלנה מת מ"מ אינו גובה רק זיבורית ולא אמרינן דבהא לא שייך שלא יתבע הערב תחלה דס"ס קא תבע לי לערב דהוא יורש של לנה דמ"מ אין לו לתפוע אותו מצד ערבות רק מצד ירושה ואין לו רק

זיבורית פּינן שְׁנַשְׂאָר בִּירוּשָׁה זיבורית דאל"כ לא הוּי מקִשָּׁה מידי דְּמַצִּינָן לְמִימַר שְׁנַעֲשֵׂה עָרַב וְהוּא עֲצָמוּ הוּא הַיּוֹרֵשׁ וְדוּק, וְאַנִּי תְמוּהָ שְׁלֵא הַנּוֹזֵכַר כְּלָל בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים הֵךְ דִּינָא הֵיכִי דְנַעֲשֵׂה עָרַב לְנִזְקֵי בְּנוֹ וְלִב"ח בְּנוֹ דְהֵיכִי דְמַת לָנָה וּמַזִּיק דְּגוֹבִין מְעָרַב בְּעִידִית וּב"ח בִּינּוּנִית וְאַף דְלֵא קו"ל כְּמַר זוּטְרָא מ"מ הֵךְ דִּינָא אֲמַת הוּא לִכ"ע: בְּתוֹס' בּד"ה וּר"ש הוּא דְדַרְיֵשׁ טַעְמָא דְקָרָא.

לא פְּלִיגֵי אֲלֵא הֵיכִי דְאִיכָּא נְפִקוּתָא. פּוֹנוּתָם דְלְכָאוּרָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְדַרְיֵשׁ טַעְמָא דְקָרָא דִישְׁלַם בְּמִיטְבַּ אֲבָל לֹא מִיִּירֵי אִי בְּדַנְיָזָק אִי בְּדַמְזִיק דִּס"ס צְרִיךְ טַעַם לְמָה יִשְׁלַם בְּמִיטְבַּ רַק פִּינָן דְלֵא פְּלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֵי דַר"ש רַק הֵיכִי דְאִיכָּא נְפִקוּתָא וְאִי לְשַׁלְּמֵי בְּמִיטְבַּ לִיכָּא נְפִקוּתָא וְאַף רַבְּנָן דְרָשִׁי טַעְמָא, וְע"כ דְהֵךְ טַעְמָא הוּא לְשׁוּם בְּדַמְזִיק וּלְכַף ר"ש הוּא דְדַרְיֵשׁ וְרַבְּנָן לֹא דְרָשִׁי פִּינָן שְׁנַתְחַדֵּשׁ ע"י דְרַשׁ זֶה לְשׁוּם בְּדַמְזִיק וְאִי קִשְׂיָא בְּאַמַּת לִימָא דַּכ"ע הוּא וְטַעְמָא עַל מִיטְבַּ הֵא לִיתָא דְכִינּוֹן דַּר"ש תְּלִמוּד ר"ע אֲמַרָה בְּנֻדָּי בְּשִׁיטַת רַבּוֹ קָאִי לְשׁוּם בְּדַמְזִיק וְאַשְׁפָּחוּן נְמִי דְדַרְיֵשׁ בְּעֵלְמָא טַעְמָא דְקָרָא וְהֵכָּא נְמִי לְשִׁיטָתוֹ אֲזִיל דְדַרְיֵשׁ טַעְמָא וְרַבְּנָן לֹא דְרָשִׁי, וְהֵינּוּ דְמַהֲךְ טַעְמָא שְׁיִימִינָן בְּדַמְזִיק לְכּוֹן לֹא דְרָשִׁי רַבְּנָן פִּינָן דְאִיכָּא נְפִקוּתָא, וְעֵינָן מ"ש בְּש"ס בְּזֶה: בּד"ה וְכִי תִימָא פִּי' בְּקוּנְט' וְכו' אִם הִקְנִיטָתוֹ עַד שְׁגִירָשָׁה.

כְּפָר כְּתַבְתִּי דְגַם לְדַבְרֵיהֶם אֵינּוּ מְדוּקְדָק לְשׁוֹן דְבָר אַחַר דַּעַכ"פ מְשַׁמַּע דְטַעְמָא הוּא שְׁלֵא תַגְבָּה רַק זיבורית, גַּם מַה שְׁפַתְבוּ אִם הִקְנִיטָתוֹ אִין צְוֹרָה, דַּבְכָה"ג לֹא הוּי קִשְׂיָא לִי לְמִיטְבַּ לִי כְּתוּבָה רַק הַפּוֹנוּתָה הֵיכִי דְמַדִּינָא יוֹצֵאת בְּלֵא כְּתוּבָה פְּגוֹן רוּאָה מְחַמַּת תְּשַׁמִּישׁ וּמוֹרְדָת וְעוֹבְרָת עַל דָּת אוֹ זִינְתָה דְהֵנָּה כְּלֵהוּ יוֹצֵאתָ בְּגַט מִן הַדִּין וְנוֹטְלָת כָּל מַה שְׁהַכְנִיסָה לוֹ בְּעֵין וּבְהָא קִשְׂיָא לִי לִיתְקִנִי לִי כְּתוּבָה, וּמְלַבֵּד מַה שְׁפַתְבְּתִי בְּגִמְרָא יֵשׁ לְפָרֵשׁ הֵךְ דְבָר אַחַר פִּינָן דְחֻזְנִין דְקַל כַּח הָאִשָּׁה מִן הַדִּין דְהוּא יְכוּל לְגַרְשָׁה ע"כ וְהִיא אֵינָה יְכוּלָה לְהַתְגַּרֵּשׁ ש"מ דָּאִין לְהַשְׁגִּיחַ כ"כ עַל הָאִשָּׁה לְהַעֲדִיף פְּחָה דְגַם הַתּוֹרָה גְרַעָה כַּח הָאִשָּׁה לְגַמְרֵי וְהַעֲדִיפָה כַּח הָאִישׁ: בּד"ה מְשׁוּם חִינָא פִּי' בְּקוּנְט' וְכו' וְלֹא הוּי לִי לְמִימְרֵי פּוֹשֵׁל וְכו' וּבְאַמַּת לִק"מ דְרָשׁ"י פִּי' פּוֹשֵׁל דָּאִין דְרַכְפָּה שְׁל אִשָּׁה לְהִיּוֹת מְחַזְרָת אַחַר נְכָסִים וּמְמִילָא אִיכָּא מְשׁוּם חִינָא שְׁלֵא תַרְצָה לְהַנְשֵׂא לְחַזוֹר אַחַר נְכָסִים וְאִי קִשְׂיָא לְמָה לִי מְשׁוּם חִינָא תִּיפּוּק לִי דְהִיא כּוֹשֵׁל הֵא לִיתָא כּוֹשֵׁל שְׁבִרְאַנִי ג"כ פּוֹשֵׁל רַק דְנוֹתְנִין לְאִשָּׁה מְחַמַּת דִּישׁ לְחוּשׁ לְחִינָא מְחַמַּת זֶה, גַּם מַה שְׁהַקְשׁוּ מִפ"ק דְקִידּוּשִׁין אֵינָה קוֹשְׂיָא כְּלָל דְשֵׁם הַפּוֹנוּתָה דִּירְמִי' צְוָה שְׁיִשְׁתַּדְּלוּ לִיתְּנוּ בְּנוֹתֵיהֶם לְאִנְשִׁים וְדַרְכוּ שְׁל אִישׁ לְחַזוֹר אַחַר אִשָּׁה וְלֹא אִשָּׁה לְחַזוֹר אַחַר אִישׁ, וְהֵינּוּ דְמַקְשָׁה בְּשִׁלְמָא בְּאִישׁ שְׁיִיךְ הַשְׁתַּדְּלוּת שְׁיִחְזְרוּ אַחַר אִשָּׁה אֲבָל אִין דְרַכְפָּה שְׁל אִשָּׁה לְחַזוֹר רַק אִם יְבוֹא אִישׁ וַיִּרְצָה לִישָׂא אוֹתָהּ תַנְשֵׂא וּמַה יַעֲשֵׂה הָאָב וְהַבַּת בְּזֶה, וּמְשַׁנֵּי דִיעֲשֵׂה הָאָב לְהַלְבִּישׁ וּלְכַסּוֹת שְׁיִקְפְּצוּ עֲלֵי וְלֹא מוֹכַח מִהֶתֶם מִידי, גַּם מַה שְׁהַקְשׁוּ מִהֵךְ דִּיּוֹתֵר מִמָּה שְׁהַאִישׁ רוּצָה לִישָׂא אֵינָה קוֹשְׂיָא כְּלָל דְהֵינּוּ דְקָאֵמַר דִּס"ד מְשׁוּם חִינָא תְּהֵא בְּבִינּוּנִית קַמֵּש"ל דְלֵא חִינְשִׁינָן מְשׁוּם יוֹתֵר מִמָּה שְׁהַאִישׁ רוּצָה וְכו', וּר"מ דְסוּבֵר בְּאַמַּת בְּבִינּוּנִית לִית לִי סְבָרָא דִּיּוֹתֵר כְּלָל כְּדַמְשַׁמַּע בְּכַרְיִיתָא לְהַדְיָא וְאַדְרַבָּא לְפִי ר"ח קִשָּׁה טְפִי דְאֵינָה טַעַם הוּא זֶה דִּיּוֹתֵר מִמָּה שְׁהַאִישׁ רוּצָה וְכו' לְסַלֵּק חִינָא דִּימְצָאוּ הַנְּשִׁים חַן וּלְקַמְּן לֹא מַקְשָׁה רַק לְמָה לִי הֵאֵ טַעְמָא תִּיפּוּק לִי דְמְשׁוּם דִּיתְמִי הוּא, וּלְפִיר"ח כְּף הוּי לִי לְהַקְשׁוֹת מַה מוֹעִיל הֵךְ דִּיּוֹתֵר וְכו' לְסַלֵּק חֲשֵׁשׁ חִינָא, וְאַף שְׁאֲפָשֵׁר לְפָרֵשׁ בְּאַמַּת כְּף פּוֹנוּתָ רַבִּינָא אֲבָל עַכ"פ לִק"מ לְפִירֵשׁ"י:

בד"ה מְמָאן אִילִימָא מִיְתָמִי, הֶכָא לֹא שִׁינָה לְשִׁנוּי וְכוּ' נִינְקִין אַמַּאי בְּעֵידִית וְאִית סְפָרִים דְּגָרַס הֶכִי וְכוּ' דְּבַרְיָהֶם צָרִיכִין בְּיָאוּר דְּמָה ס"ד לְתַרְזֵן פְּאָן פְּדִלְעִיל דְּבַהֲדֵיאַ מְקַשָּׁה פֶּל הֶנְה נְמִי וְלְעִיל מְקַשָּׁה פֶּל מִיְלִי נְמִי וְהִינּוּ דְלְעִיל מְקַשָּׁה בְּבַרְיִי דְלֹא קַתְנִי רַק פְּתוּבַת אִשָּׁה אַבְל פְּאָן מְקַשָּׁה מִמְתְּנִיתִין דְּקַתְנִי נִינְקִין וּב"ח וּכְתוּבַת אִשָּׁה וּמְקַשָּׁה פֶּל הֶנְה נְמִי וְהִינּוּ נִינְקִין וּב"ח וְיָמָה מְקוּם יֵשׁ לְתַרְזֵן פְּדִלְעִיל.

גַּם לְשׁוּנָם שְׁפַתְבוּ דְהָא קַתְנִי נִינְקִין בְּעֵידִית אִינוּ מְדוּקְדָק וְכֹף הָוִי לְהוּ לֹוֹמַר דַּא"כ נִינְקִין אַמַּאי בְּעֵידִית וְעוּד דְלֹא ה"ל לְהַזְפִיר נִינְקִין פֶּלְל דְּמָהָא לֹא קַשְׂיָא פֶּלְל דְּאִיפָא לְאוּקְמָא בִּיתוּמִים גְּדוּלִים דְּנִינְקִין גּוֹבִין עֵידִית כְּמוֹ שְׁהַסְפִימוּ פֶּל הַפּוֹסְקִים וְעֵיקַר הַקְּוָשְׂיָא מְב"ח הוּא דְאַפִי בְּגְדוּלִים גּוֹבָה זִיבּוּרִית וַא"כ הָוִי לְהוּ לֹוֹמַר דְּקַתְנִי ב"ח בְּבִינוּנִית, גַּם לְמָה לְאִית סְפָרִים זְכָרוּ ב"ח ג"כ: לְכֹן נִרְאָה לִי דְכּוֹנְנַת הַתּוֹס' פֶּה, דְּנֹדַאי לְפּוּם הָוִי גִיְרָסָא מַאי אִירְיָא פְּתוּבַת אִשָּׁה אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּקוֹשְׂיַת הַש"ס הֵיְתָה דַע"כ נִינְקִין וּב"ח וּכְתוּבָה פּוּלְהוּ בְּחַד גּוֹנוּנָא מִיְרִי דַא"כ לֹא הָוִי לִי לֹוֹמַר מַאי אוּרְיָא פְּתוּבַת אִשָּׁה רַק כֹּף הָוִי לִי לֹוֹמַר אִי בִּיתָמִי נִינְקִין אַמַּאי בְּעֵידִית וּב"ח אַמַּאי בְּבִינוּנִית וּמְדַקְאֵמַר מַאי אִירְיָא פְּתוּבַת אִשָּׁה ע"כ הַכּוֹנְנָה כֹּף דְּנֹדַאי יֵשׁ לְפָרֵשׁ מְתְנִיתִין שְׂאִין עַנְנֵן זֶה לְזֶה פֶּלְל וְכָל חַדָּא חֲשִׁיב לֵה לְאַשְׁמוּעֵינֵן ת"ה וְגַבִי נִינְקִין מְשִׁמֵּעֵנוּ ת"ה לְגַבּוּת עֵידִית בְּדַמְזִיק וְגַבִי ב"ח לְגַבּוּת בִּינוּנִית וְגַבִי אִשָּׁה הִי ת"ה לְגַבּוּת זִיבּוּרִית וְכָל חַד פְּדִינְיָא בַת"ה דִּידְיָא בְּנִינְקִין הִי מִינְיָא לְעֵידִית וּב"ח לְבִינוּנִית וּבְאִשָּׁה הִי לְזִיבּוּרִית לִיתָמִי וּמִינְיָא לִיכָא ת"ה פֶּלְל דְּמַדְיָא בְּבִינוּנִית רַק דְּקוֹשְׂיַת הַש"ס דְּהָוִי ת"ה דִּיתָמִי מַאי אִירְיָא פְּתוּבַת אִשָּׁה בְּכָל הָנִי נְמִי יֵשׁ ת"ה בְּפָנֵי עֲצָמוּ בִּיתָמִי לְגַבּוּת זִיבּוּרִית וְלְמָה זְכָרוּ ת"ה זֶה בְּאִשָּׁה דּוּקָא, וְהִינּוּ דְקַשְׂיָא לְהוּ לְתוֹס' דְּהָוִי לִי לְתַרְזֵן פְּדִלְעִיל דְּכְתוּבַת אִשָּׁה אִשְׁמוּעֵינֵן דְלֹא תִימָא מְשׁוּם חִינָא אִין מְשִׁיחִין עַל יְתָמִי קַמְש"ל דְאַפִי בְּהָוִי ת"ה דְּמִיתָמִי זִיבּוּרִית וְעַל זֶה תִּירְצוּ דְהֶכָא לֹא שִׁינָה לְתַרְזֵן כֹּף דְהָא קַתְנִי נִינְקִין בְּעֵידִית וַא"כ פִּינֵן דְּמַפִּיק פְּתוּבַת אִשָּׁה מִכְּלָלָא דְכְלָהוּ כַ"ש דְּהָוִי לִי לְמִיחְשָׁב ת"ה דְּנִינְקִין דְּהֵם עֲדִיפִי מְכַלְהוּ דְּגוֹבִין עֵידִית דַּמ"מ מִיתָמִי לֹא גַבִי רַק זִיבּוּרִית: תַּדַע דְּבְּבְרִייתָא קַתְנִי לְקַמֵּן וְאַפִי הֵן נִינְקִין ש"מ דְּבְּנִינְקִין הָוִי חִידוּשׁ טְפִי מְכַלְהוּ וְכִינֵן דְּבְּמְתְנִיתִין לֹא קַתְנִי נִינְקִין בְּפָנֵי עֲצָמֵן כְּמוֹ כֹן לֹא הָוִי לִי לְמִיתְנִי פְּתוּבַת אִשָּׁה בְּפָנֵי עֲצָמָה וְאִית סְפָרִים דְּגָרִיס וְהִתְנֵן אִין נִפְרְעִין נִיחָא בְּפִשְׁטוּת דְּמִשְׁמַע לִי לְמַקְשָׁה דְּכּוֹלְהוּ בְּחַד גּוֹנוּנָא מִיְרִי וְקַשְׂיָא לִי בְּפִשְׁטוּת אַנְיָקִין וּב"ח וְזֶה פְּרוּר לְפַע"ד בְּכּוֹנְנַת הַתּוֹס': בַּד"ה בְּקַבְלֵן פִי בְּקוֹנְטְרַס וְכוּ' וְקַשָּׁה אַע"ג דְּמִשְׁמַע הֵתָם וְכוּ' בְּיָאוּר דְּבַרְיָהֶם דְּנֹדַאי לֹא קַשְׂיָא לְהוּ פֶּלְל מְפְתוּבָה אַהֲוִי דְּהֵתָם בְּמַלְנָה דְּהֶכָא לֹא שִׁינָה פֶּלְל שְׁיִסְתַּלַּק הַבְּעַל בְּכְתוּבָה דְּאָסוּר לְשִׁהוּת בְּלִי פְּתוּבָה וְגַם בְּבַעַל הַדְּבָר תְּלוּי אִם יִגְרַשְׁנָה רַק הַפּוֹנוּנָה לְהַקְשׁוּת פִּינֵן דְּבַנו"נ בִּיד מוֹכַח הֵתָם דְּאִין לוֹ עַל הַלְוָה פְּלוּם ש"מ דְּמַעֲיָקְרָא תֵן לוֹ וְאַנִי קַבְלֵן אִין צָרִיף לִישָׂא וְלִיתֵן בִּיד וְלָמָּה לוֹ לְרַש"י לְפָרֵשׁ פְּאָן שְׁמִסְרָה לוֹ הָא בְּאַמִּירָה בְּלַבַד הָוִי קַבְלֵן פְּדַמּוּכַח הֵתָם, וְעַל זֶה תִּירְצוּ דְּבַנו"נ בִּיד הַפּוֹנוּנָה הֵתָם מְעָרַב לְלוּנָה וּמַעֲיָקְרָא נְמִי בְּעֵינֵן קַבְלָנוּת מִפְּשׁ רַק מְמַלְנָה לְעָרַב סְגִי וְהַחֲזִיר לוֹ לִיתָנָם לְלוּנָה עַל קַבְלָנוּתוֹ וְאַהָא קַשְׂיָא פִּינֵן דְּמַחְלִקִין הֵתָם בְּלִישְׁנָא בִּין הַלְוָה לְתֵן מִשְׁמַע דְלֹא מִיְרִי שְׁקִיבֵל בְּאַמִּירָה רַק בְּאַמִּירָה תְּלִיא, וְעַל זֶה פְּתָבוּ דְּתַרְתִּי בְּעֵינֵן דְּקַבְלֵן לֹא הָוִי רַק בְּקִיבֵל, וְלְשׁוֹן נְמִי בְּעֵינֵן: אַמְנָם בְּעֵיקַר דְּבַרְיָהֶם הַתּוֹס' נִרְאָה לִי דְּבַלֵּא"ה לִק"מ דְּדוּקָא בְּמַלְנָה וְלוּנָה הַדְּבָר תְּלוּי בְּלְשׁוֹן דְּבַאֲמָרוֹ וְאַנִי עָרַב ג"כ מִשְׁתַּעֲבַד הַלְכָף בְּאַמְרוֹ תֵן וְאַנִי קַבְלֵן הָוִי קַבְלֵן

אָבֵל בְּכַתְּוֹבָה דְּבִלְשׁוֹן לֹא מִשְׁתַּעֲבֵד בְּאִמְרַי אֲנִי עָרַב כִּינּוּן דְּמַצּוּהָ עֶבֶד וְלֹא חֲסֵרָה אִ"כ מֵהַ
יְתָרוֹן לְבַעַל הַלְשׁוֹן שְׂיֵאמֶר וְאֲנִי קִבְּלוֹן לְכֹה קִבְּלוֹן דִּידָהּ שְׂיִשְׁתַּעֲבֵד בְּעֵינֵי קִבְּלוֹן מִמֶּשׁ
וּמִמִּילָא לֹא שְׂיֵיךְ בְּזֶה דְּאִין לָהּ עַל הַבַּעַל כְּלוּם כִּינּוּן דְּבִלְאִ"ה אִפִּי עָרַב לָא הָוִי, וְעוֹד
דְּאָסוֹר לְשִׁהוּת בְּלִי כְּתוּבָה כְּנ"ל, וּז"ב לִפְעַ"ד: בְּד"ה אֶלָּא לְמ"ד, וְהִכָּא אִיגְרִי בְּדִלִית לִי
וְכו' וְקָשָׁה דְּהִכָּא אִיגְרִי בְּקִבְּלוֹן כו'.

בְּיֵאוֹר דְּבְרִיָּהֶם דִּס"ל פְּדַעַת ה"ה שְׁהֵבִיא ב"י בְּסִי' קכ"ט דְּהִיכִי דְּאִית לִי לְלוּהָ זִיבּוֹרִית
לֹא גָבִי מְעָרַב רַק זִיבּוֹרִית וְהִינּוּ דְּאִי דִּיכּוֹל לִיתְבַּע עָרַב תְּחִלָּה הִינּוּ שְׂאִינּוּ רּוֹצֵה לְדוֹן
עִם הַלּוּהָ כְּלָל רַק הוּא יִשְׁלַם לוֹ אָבֵל וְדִאי דְּאִין לוֹ עָלְיוֹ רַק שְׁהַעֲרַב יוֹצִיא מֵהַלּוּהָ וְיִתֵּן
לוֹ, הַלְפָּה בְּאִין לוֹ כְּלָל מִמִּילָא נוֹתֵן הָעָרַב בִּינּוֹנִית אָבֵל בְּיַשׁ לְלוּהָ אִין לוֹ עָלְיוֹ רַק מֵהַ
שְׂיֵשׁ לְלוּהָ יִתֵּן לוֹ הוּא וְס"ד בְּקִטְנִים דְּלֹא מְצִי עָרַב לְדוֹן עֲמָהֶם הָוִי כְּאִין לְהֶם נְכֻסִים,
לְזֶה כְּתוּבוֹ וְאִפִּילוֹ בְּקִטְנִים [וְעֵינֵי מְהַרְשָׁ"א דִּישׁ לְהוֹכִיחַ דְּנִיזְקִין אִפִּי מִיְתוּמִים גְּדוּלִים
בְּזִיבּוֹרִית וּלְפִי מֵהַ שְׁכַתְּבִי בְּש"ס אִינוּ מְוַכְרֵת, וְדוּק]: אֲמַנְם עֵיקַר קוֹשְׁתֵי הַתּוֹ' לְק"מ
לִפְעַ"ד דְּשְׂאִי קִבְּלוֹן דְּכַתְּוֹבָה מִקִּבְּלוֹן דְּמַלְלוּהָ דְּהִתֵּם כִּינּוּן דְּבִלִי קִבְּלוֹנוֹתוֹ ג"כ הָוִי עָרַב
וּמִשְׁתַּעֲבֵד מִמִּילָא בְּקִבְּלוֹן יְכוֹל לִיתְבַּע מִמֶּנּוּ תְּחִלָּה אָבֵל בְּכַתְּוֹבָה כִּינּוּן דְּעָרַב לֹא מִשְׁתַּעֲבֵד
כְּלָל מִמִּילָא בְּקִבְּלוֹן אִינוּ רַק כְּמוֹ עָרַב דְּעֵלְמָא כִּינּוּן דְּלוּלָא קִבְּלוֹנוֹתוֹ לֹא הִי מִשְׁתַּעֲבֵד כְּלָל,
וְכוֹ הַשּׁוֹי בְּש"ס קִבְּלוֹן דְּכַתְּוֹבָה לְעָרַב דְּב"ח בְּכָל גְּוֹנִי, וּז"ב: דָּף נ' ע"א בְּגִמְרָא ת"ש
מְעִיקְרָא דְּתַקְנָתוֹ וְכו'.

כְּפָר כְּתַבְתִּי שְׂיֵשׁ לְתַמּוּהָ לְכַאוּרָה לְפִי מֵהַ שְׂפִירְשׁוֹ הַתּוֹס' לְעֵיל דְּהָךְ טַעְמָא דִּיּוֹתֵר מִמֵּהַ
שְׁהֵאִישׁ רּוֹצֵה לִישָׂא הַכְּנוּנָה שְׂלֵא תֵאמֶר דְּמִשׁוּם חִינָא שְׂלֵא תִרְצֵה לְהַנְשָׂא תְּהֵא בְּבִינּוֹנִית
קִמְש"ל יוֹתֵר מִמֵּהַ שְׁהֵאִישׁ וְכו' א"כ לְכַאוּרָה לְק"מ מְעִיקְרָא דְּתַקְנָתוֹ וְכו"ש לְפִי מֵהַ
שְׂפִירְש"י לְעֵיל מִשׁוּם חִינָא וְכַתְּבִי לִינִישׁב דְּמ"מ אִין צוּרְךָ לְהָךְ טַעְמָא דֹאִפ"ת דִּישׁ
חֲשַׁשׁ חִינָא מ"מ כְּמוֹ בְּב"ח דְּדִינוֹ בְּבִינּוֹנִית מִשׁוּם נ"ד מ"מ מִיְתַמִּי בְּזִיבּוֹרִית מִשׁוּם דְּלֹא
אִסִּיק אֲדַעְתִּי דְּמִית לּוֹה וְנִפְלוֹ נְכֻסִי קָמִי יְתַמִּי כְּדֹאֲמַרִּינּוּ לְקַמֵּן א"כ ה"ה בְּאִשָּׁה לֹא אִסִּיק
אֲדַעְתִּהּ דְּמִית בְּעֵלָה שְׁתַּצְטַרְךָ לְגַבּוֹת מִיְתוּמִים וּמִשׁוּם זֶה לֹא תַחּוּשׁ שְׂלֵא תִרְצֵה לְהַנְשָׂא,
וּלְפִי זֶה אָף דְּאִיתוּמֵב מֵר זּוּטְרָא הִינּוּ לְפִי דְּקִי"ל לְקַמֵּן הַלְכְּתָא יְתוּמִים שְׂאֲמָרוּ בֵּין
גְּדוּלִים בֵּין קִטְנִים אִפִּילוֹ לְזִיבּוֹרִית אָבֵל מֵר זּוּטְרָא גּוּפָא אֲפִשָׁר דִּס"ל דְּזוֹקָא בְּקִטְנִים
חֲסוֹ רַבָּנָן עַל יְתַמִּי אָבֵל בְּגְדוּלִים גּוּבָה כְּדִינוֹ וְס"ד דְּכַתְּוֹבַת אִשָּׁה נְמִי תַגְבָּה כְּדִינָהּ
בְּבִינּוֹנִית כְּמוֹ גְּרוּשָׁה קִמְש"ל דְּאִפִּילוֹ מְגְדוּלִים אִינָה גּוּבָה רַק זִיבּוֹרִית מִשׁוּם דְּלֹא
חִיִּישִׁינּוּ לְחִינָא כְּלָל רַק מִינִי גְבִי בִינּוֹנִית שְׂלֵא תְּהֵא קֵלָה בְּעֵינֵי לְהוֹצִיאָה דְּזִמְנִין דְּרַתַּח
עֵלָה וּמְגַרְשָׁה וְיִהִיב לָהּ גְּרוּעַ שְׂבִנְכֻסִי אָבֵל בְּמַת כִּינּוּן דְּלֹא חִיִּישִׁינּוּ לְחִינָא לֹא גְבִי רַק
זִיבּוֹרִית דִּיּוֹתֵר מִמֵּהַ שְׁהֵאִישׁ וְכו' וּלְפִי זֶה כָּל מֵהַ דְּאִקְשִׁינּוּ עֲלִי דְּמֵר זּוּטְרָא מְעִיקְרָא ג"כ
לֹא קוֹשְׁיָא רַק לְפִי מֵהַ דְּקִי"ל אִפִּי גְדוּלִים אָבֵל מֵר זּוּטְרָא גּוּפָא אֲפִשָׁר דְּלֹא ס"ל כְּלָל
דְּגְדוּלִים בְּזִיבּוֹרִית וְלֹא קוֹשְׁיָא עֲלִי מִיְדֵי, כְּנ"ל: שְׁם שְׁט"ח הִיּוֹצֵא עַל הִיְתוּמִים אַע"פ
שְׂכַתְּבִי בּוֹ שְׂבַח אִינוּ גּוּבָה רַק זִיבּוֹרִית.

כְּתַב הָרֵא"ש בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן דְּהִינּוּ דְּזוֹקָא בְּלֹא פִירְשׁ בֵּין מְמַנִּי בֵּין מִיּוֹרְשֵׁי אָבֵל פִּי
מִיּוֹרְשֵׁי גּוּבָה עִידִית וְדִיִּיק לָהּ מִהָךְ דְּכַתְּבִי לָהּ נִדָּר וּשְׂבוּעָה דְּפָרַק הַפּוֹתֵב, וּבְכַאֲמַת לֹא
דְּמִי כְּלָל דְּהִתֵּם לְעַנְנֵי פִרְעוֹן בִּיד הָאֵב לְמַחֲוֹל הַפִּרְעוֹן אוֹ לְהוֹדוֹת קוֹדֵם מוֹתוֹ שְׂלֵא נִפְרַע

וכיון שפטררה מיורשין הוי פהודה ומחל אכל לעגנן גביית עידיית לא שמענו: אף בעיקר
הדין ודאי דעיקר פדברי הרמב"ן ז"ל ומקומו הוא מוכרע דנדאי עיקר טעמו דמר זוטרא
משום דלא הנה פוננתו להפקיע פח יתומים דלגבי יתומים הדין כלא פירש דאל"כ מ"ט
דמר זוטרא דליכא למימר משום דס"ל של"ד דא"כ פדפריה לאברם חוזאה לרבא ע"כ
דלאבני נחא דס"ל של"ד ולמה לא הקשו בפרק גט פשוט למ"ד ש"ד מבריייתא דאברם
חוזאה ועוד דעיקר שקלא וטרי דאבני ורבא תליא אי ש"ד ונה העיקר לא הונפר פלל
אלא ודאי דטעמא דמר זוטרא שלא נתפונן זה רק פשיבוא לגבות ממנו ובייתומים פדקאי
קאי רק דס"ד פיון דמצנה לפרוע חוב אביהם א"כ פשנתחייב אביהם עידיית מצנה עליהם
לפרוע בעידיית ולא תקנו חכמים בהא לגבות זיבורית קמ"ל דאינו גובה רק זיבורית
ואהא קאמר אבני תדע, דהא כל ב"ח דינו בבינונית ולמה לא ישלמו יתומים כפי חוב
אביהם ואהא דחה רבא דהתם מדאורייתא זיבורית הלכך משום מצנה סגי לפרוע כפי
מה שהיה אביהם חייב בדין תורה אבל פאן דמדאורייתא הי' חייב אביהם עידיית שפיר
י"ל דמוטל עליהם לפרוע חוב אביהם בעידיית: והשתא ממילא לא תליא פלל פלוגתיהו
אי ש"ד ואבני ומר זוטרא מצי סברי שפיר ש"ד ומ"מ דבר תורה ב"ח בזיבורית ומשום
מצנה לא תקנו בינונית או עידיית ודייק לה מב"ח ורבא מדחה לי דב"ח דינו מדאורייתא
בזיבורית אבל זה דינו עידיית ומשום מצנה צריכין לפרוע כפי מה שהי' האב מחויב
לפרוע מדין תורה והיינו דמקשה מאברם חוזאה ולאבני נחא דאפ"י אי ש"ד מ"מ כמו
דלמ"ד של"ד אמרינו דלא אמרה תורה מיטב רק לאשתלומי מיני' אבל שיעבוד ליכא
פלל כמו כן אי ש"ד מ"מ לא אמרה תורה מיטב רק מיני' אבל שיעבוד ליכא במיטב רק
כמו שיעבוד ב"ח ואינו רק בזיבורית ורבא נמי מצי סבר של"ד ומ"מ פיון דמיני' ודאי
הי' גובה עידיית מן התורה מצנה על היתומים לפרוע חוב אביהם כפי מה שהיה מחויב
בדין תורה, כנ"ל: שם פדעולא וכו' ה"כ פיון דדיני' מדאורייתא בעידיית וכו'.

הרשב"א ז"ל פתב דרבא ס"ל ש"ד או משום דפירש לו השבח לכ"ע ש"ד [פי' אפי'
מייתי דמיני' דידי' פשיטא דמחויב לקיים כפי מה ששיעבוד עצמו], ויש לתמוה פיון
דסבר פדעולא בפ"י אמרו פרק גט פשוט והוכיחו מהו דעולא דהכא דש"ד ולדעתו לק"מ
דנדאי בלא"ה יש להבין היאך הוכיחו פרק גט פשוט מעולא דש"ד הא מני' בנדאי גובה
חובו, וכבר נדחקו התוס' פרק גט פשוט בזה ע"ש, ונראה לי דעיקר הוכחה פיון דקרא
אתי להוציא פחות שבכלים ע"כ דש"ד דאי לאו דאורייתא אין שיעבוד על נכסים רק
אשרקפתא מנחא ומוטל עליו מצנה לפרוע, א"כ ממילא לא צריה קרא דכיון דפורע
זיבורית שוב אין עליו מצנה ושיעבוד ליכא על נכסיו פלל דנימא דיגבה עידיית או בינונית
וע"כ דש"ד וכל נכסיו משועבדים וס"ד דבינונית משועבדים לו קמש"ל דיכול לסלקו
בזיבורית, והשתא שפיר מייתי רבא הו' דעולא דעכ"פ לכ"ע ליכא שיעבוד מיני' רק
זיבורית אבל לעגנן אי ש"ד או לאו דאורייתא לא מיירי רבא פלל דהכא פיון ששיעבוד
לו עידיית מיני' דידי' גובה עידיית ויתמי צריכין לשלם כפי מה שנתחייב אביהם כמש"ל:
שם והא תני אברם חוזאה וכו'.

יש לדקדק למה לא מוקי הו' ברייתא כר"ש דדריש טעמא דקרא מפני הגזלנין והחמסנין
ואפ"י יש נ"מ פליג ר"ש א"כ ביתמי לא שנייה זה דלא יגזול ויחמס על סמך שימות ולא
יגבה מיתומים, ומזה ראי' למה שכתבתי לעיל דעיקר טעמא דרבא דכל שהי' מוטל על

הָאָב לְפָרוּעַ בְּעֵידִית ס"ל לְרַבָּא דְצָרִיכִין הִיתּוּמִים לְפָרוּעַ חוּב אַבִּיהֶם כְּפִי מַה שְׁהָיָה מְחוּבָא וְא"כ בְּנִיזְקִין נְמִי נְהִי דְמַצִּידֶם אִין חַיִּיב רַק זִיבּוּרִית אַבְל מַצַּד חוּב אַבִּיהֶם יִשְׁלְמוּ עֵידִית: שָׁם מַאי עֵידִית שְׁפַאי עֵידִית כְּדָרְבָא.

עפירש"י ותוס' וילדעתי נראה לפרש בפשיטות דהפנונה אפי' אותן הזיבורית שרוצה ליתן לו הו' עידית שנתקלקלו עכשיו ונעשו זיבורית ס"ד שיכול לומר דעידית אינו שיעבודו פלל ואינו יכולין להגבותו מהם קמש"ל דאזלינו בתר השתא פיון דהשתא נעשו זיבורית יכולין ליתן לו ומייתי ראיה מרבא דאזלינו בתר השתא דאמר רבא הזיק זיבורית גובה עידית דבמזיק שיימינו נתקלקלו העידית גובה בינונית ולא אמרינו שיעבודו נתקלקל רק אזלינו בתר השתא דהשתא הבינונית נעשו עידית, וביתמי דאוקמא אדאורייתא ואינו גובה רק זיבורית ממילא יכולין ליתן לו עידית שנתקלקלו בתורת זיבורית פיון דהשתא נעשו זיבורית אזלינו בתר השתא פנ"ל, ועמ"ש בתוס': שם דלא אסיק אדעתיה דמלנה וכו'.

קשאי לי להרשב"א ז"ל דא"כ מאי ת"ה הא מדינא לא גבי רק זיבורית דליכא נ"ד גבי בתמי, ותירץ דת"ה דמתניתין אנזקין קאי ובהא באמת דוקא קטנים דחסו עליהם ולא בגדולים ע"ש: ותמהני עליו דא"כ תיקשי הא דפריה בעירוכין לרב אסי מהו.

משנה דאין נפרעין מנכסי תומים אלא מן הזיבורית ומוקי לה בריבית אוכלת, וקשה הא קתני מפני ת"ה ועל פרוץ על ניזקין קאי ואין ניזקין במקום שריבית אוכלת בהו, ומיהו בהא אפשר לומר דמניזקין לא קשאי פלל דשפיר איכא לאוקמא באין ריבית אוכלת ומ"מ גובה מהם דאי לא יגבה מהם פשיגדלויגבה עידית והשתא גובה זיבורית ומי לא משפחת לה בקטנים דהיום או למחר יהיו גדולים ופשיטא דהחילוק בין זיבורית לעידית הוי כמו ריבית ונוח ליתומים שיגבה ב' או ג' ימים קודם ויגבה זיבורית: אלא דאפתי קשאי לי א"כ למה לי לאוקמא בפשיטא בו ריבית פלל פיון דכולה מתניתין בת"ה משמע ולא מיירי רק בניזקין אבל ב"ח באמת לא גבי מקטנים פלל ומגדולים מדינא לא גבי רק זיבורית ולא מת"ה: אמנם נראה לפע"ד דאדרבא מהו סוגיא דעירוכין יש להוכיח כסברת הרשב"א ז"ל דנדאי יש לתמוה בלא"ה דהיא מקשה מהו משנה לרב אסי פיון דקי"ל דבגדולים ג"כ לא גבי רק מזיבורית, א"כ מאן לימא לן דמתניתין בקטנים דהא לא קתני במתניתין ואצ"ל קטנים ושפיר יש לומר דמקטנים לא גבי פלל: ועוד קשאי לי דמוקי לה התם בב"ח שקיבל לדון בד"ת, והדבר תמוה פיון דדבר תורה ב"ח בזיבורית רק משום נ"ד תקנו בינונית ואטו תקנה זו למלנה בריבית תקנוה ואדרבא פיון שמלנה בריבית פשיטא שלא ינעול דלת בשביל זיבורית פיון דלהרויח ריבית הוא עושה ועוד שיהי יכול ללות כשלא יקבל עליו לדון בד"ת וא"כ היכי קתני מנכסי תומים בזיבורית הא מיני' דידי' ג"כ בזיבורית דבהא ודאי אוקמא אדאורייתא: לכן נראה לי דהא דמוקמינו התם במלנה בריבית לאו למימרא בחוב שמגיע לו מהלואה שהלנהו בריבית דבכה"ג אפי' מיני' בזיבורית רק שמגיע לו חוב מניזקין דמ"מ צריף לשלם מה שנהנה, מדע שהרי שן ורגל שלא ברשות הניזק מ"מ משלם מה שנהנה, והא דלא מוקי לה לעיל בהקדש בשן שאכל מהקדש ומשלם מה שנהנה בעידית מק"ו, דבהא ידע דאיכא למיפרה מה להדיוט שפן משלם יותר ממה שנהנה רק מב"ח לא ס"ד כמ"ש התוס' לעיל

ובכה"ג מייירי הַתָּם וְקָרִי לִי ב"ח פִּינּוֹן שְׁנֵהֲנָה תְּמוֹרְתוֹ דִּינוֹ כב"ח וְאַפִּי לְהַקְדִּישׁ וְכֹה"ג
מְחַנֵּב וְקָרִי לִי פֶה מְשׁוּם דְּבַנְזָקִין פְּטוֹר, וְכֹהֲכִי נִיחָא דְפָרִיף הַתָּם אִי הֲכִי רִיבִית נְמִי לֹא
נְשָׁקוּל וְכו' וְדָבָר תִּימָא הוּא וְכִי בְשָׁבִיל שְׁקִיבֵל עֲלֵיו לְדוֹן בְּדִין תּוֹרָה לֹא יִקַּח רִיבִית דְּהָא
פֶּה הַדִּין דְּמִתְרַל לִיתָן לֹו רִיבִית וְאַף דְּאַשְׁפַּחְסוּ כֹה"ג פֶּרְקָא א"נ דָּף ע"א דְפָרִיף הַתָּם אִי הֲכִי
רִיבִית נְמִי לֹא נְשָׁקוּל, מְשׁוּם הָא לֹא תִבְרָא דְהַתָּם פִּינּוֹן דְּבַתְרָא עָרְבָא אֲזִיל וְאַסּוּר לְיִשְׂרָאֵל
לִיתָן רִיבִית א"כ מִמִּילָא גַם הָעָרֵב אֵינּוּ צָרִיף לִיתָן אֲבָל הַתָּם וְדַאי קִשְׁיָא וְלִהַנְ"ל נִיחָא
פִּינּוֹן דִּינְתָמִי לֹא לֹו בְּרִיבִית מְעוּלָם וְכֵן אֲבִיחָם לֹא נִתְחַנְיֵב רִיבִית פְּלָל רַק הוּא יִתְבַּע
רִיבִית מִחֲמַת הַמִּתְנַת הַזְּמַן עַד שִׁיגְדִלוּ וְכִינּוֹן שְׁקִיבֵל עֲלֵיו לְדוֹן בַּד"ת אֵין לֹו מִן הַדִּין עֲבוּר
הַזְּמַן שֶׁהִמְתִּין פִּינּוֹן דְּלֹא הִלְוָה לְאַבִּיחָם בְּרִיבִית פְּלָל וּמְשַׁנֵּי שְׁקִיבֵל לְזוֹ וְלֹא לְזוֹ, וְדוּק:
וּמַעֲתָה פֶּל הַנְ"ל מְנֻשָּׁב עַל נְכוֹן דְּעֵיקָר הַקְּשׁוּיָא דַע"כ ת"ה אֲנִינְזָקִין קָאִי כַמ"ש הַרְשָׁב"א
ז"ל וְא"כ ע"כ בְּקִטְנִים דְּבַגְדוּלִים גּוֹבָה עֵידִית וְקִשְׁיָא לְרַב אֲסִי, וּמְשַׁנֵּי דְמַגִּיעַ לֹו חוּב מַה
שְׁנֵהֲנָה בְּנִינְזָקִין דְּדִינוֹ בְּעֵידִית וּמִיתָמִי בְּזִיבּוֹרִית גּוֹבָה מִיָּד מְשׁוּם שְׁלֹא יִתְבַּע רִיבִית דְּלֹא
קִיבֵל עֲלֵיו שְׁלֹא לִיקַח רִיבִית, וְעֵינּוֹן מַה שְׁפַתְבְּתִי עוֹד מְזָה ע"ב בְּתוֹס' בַּד"ה יְתוּמִים
בְּאַרְיִכוֹת מְזָה: אֲמַנְם בְּעֵיקָרָא דְמִילְתָא אַף שְׁפָף הוּא דְעֵתָן שְׁל הָרֵאשׁוּנִים ז"ל אֲבָל אֵין
הַדְּבָר מְוַכְרַח לֹא מִבְּעֵי' בַב"ח שְׁפִירֵשׁ לֹו עֵידִית דְּלֹא גְבִי מִיתוּמִים גְּדוּלִים עֵידִית, לְפִי
מַה שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל דְּכָל שְׁלֹא פִירֵשׁ מִיּוֹרְשֵׁיו לֹא נִתְפַּוּוֹן זֶה רַק מִינְיָא אֲבָל בִּיתוּמִים כְּדָקָאִי
קָאִי אֲלֵא אֲפִי' בְּנִינְזָקִין לְפִי מַה דְקִי"ל בְּדַמְזִיק שְׁיִימִינּוֹ וּמִתְנִיתִין ר"ש דְּדָרִישׁ טַעְמָא
דְּקָרָא מִפְּנֵי הַגְּזֻלְנִין וְהַחֲמִסְנִין א"כ בְּגְדוּלִים נְמִי לֹא גְבִי רַק זִיבּוֹרִית כַב"ח דְּלִגְבִי יְתָמִי
לֹא שְׁיִיף הָאִי טַעְמָא דְאַטוּ יִגְזוּל וְיִחֲמָס עַל סְמָף שְׁיִמּוֹת וְכ"ש לְפִי מַה שְׁכַתְבוּ הַתּוֹס'
בְּחַד תִּירוּץ דְּלֹא פְלוּג רַבְּנָן בִּיתָמִי א"כ בְּהָא נְמִי יֵשׁ לֹוּמַר לֹא פְלוּג לְעַנְיָן יְתוּמִים בֵּין
גְּדוּלִים לְקִטְנִים בֵּין גִּינְזָקִין לְב"ח וְצ"ע: בְּתוֹס' בַּד"ה מְצָנָה הוּא דְעַבִּיד וְכו' שְׁנַעֲשֶׂה עָרֵב
אַחַר הַנִּישׁוּאִין.

מְבוֹאֵר מְדַבְרִיחָם דְּעָרֵב דְּלֹא מְשַׁתְּעֵבֵד אֲפִי' בְּקִנְיָן הוּא דַאי בְּלִי קִנְיָן א"כ אַחַר הַנִּישׁוּאִין
בַּלֵּא"ה בְּעֵי קִנְיָן דְּהוּי עָרֵב שְׁלֹא בְשַׁעַת מִתָּן מְעוֹת וּמ"מ דְּנִקָּא הוּאִיל דְּלֹא עֲבִיד מְצָנָה
מְשַׁתְּעֵבֵד אֲבָל בַּלֵּא"ה לֹא מְשַׁתְּעֵבֵד אֲפִי' בְּקִנְיָן: בַּד"ה פְּחוֹת שְׁפַכְלִים, וְה"ה כְּשָׁבָא לִיתָן
לֹו קִרְקַע וְכו' וְאֵין זֶה מְסַפִּיק דַּמ"מ הֵיאָף דִּינִיק דַּד"ת ב"ח בְּזִיבּוֹרִית פִּינּוֹן דְּפָחוֹת שְׁפַכְלִים
מִיטָב הוּא, גַם דְּבָרִי מְהַרְשָׁ"א בְּזָה אֵינָם בְּרוּרִים פִּי לְכַאוּרָה אֵין פֶּאן יִתּוּר בְּקָרָא עַל זֶה,
וְנִרְאָה לִי דְדוּנְקָא בְּעַת גְּבִי' פֶּל מִיָּלִי מִיטָב הוּא אֲבָל לִיקַח לְמִשְׁכּוֹן בְּנִדְאִי אֵינּוּ דוּמָה
לְמִשְׁכּוֹן שְׁל קְדִירוֹת שְׁל חָרָס שְׁצָרִיף לְטָרוֹחַ בְּשִׁמְרִתָּן וּמְקוּם עֲמִידָתָן לְמִשְׁכּוֹן שְׁל אֲבוֹן
טוֹבָה וּמְרַגְלִית, וְכֵהָא שְׁפִיר מִיקָרִי פְּחוֹת שְׁפַכְלִים זִיבּוֹרִית, וְכִינּוֹן שְׁהוֹרַע פְּחוֹ לִיקַח
זִיבּוֹרִית לְמִשְׁכּוֹן כְּמוֹ כֵן לְגַבּוֹת ג"כ לֹא גְבִי רַק זִיבּוֹרִית כַּנְ"ל: בַּד"ה פִּינּוֹן דְּדִינְיָ'
מְדַאוּרִינְיָתָא בְּעֵידִית, נִרְאָה דְסָבֵר ש"ד וְכו' וּמַר זוּטְרָא וְאַבְיִי וְכו'.

כְּפָר פְּתַבְּתִי בְּמִתְנִיתִין בְּתוֹס' שָׁם מַה שְׁיֵשׁ לְתַמּוּהַ בְּזָה בֵּין לְתִירוּץ רֵאשׁוֹן בֵּין לְתִירוּץ
הָאַחֲרוֹן, וְכֵבֵר פְּתַבְּתִי בְּגַמְרָא כְּפֶאן מַה שְׁנַלְפַע"ד דְּלֹא תִלְיָא פְּלָל אִי ש"ד אוֹ לֹא, גַם כְּפָר
פְּתַבְּתִי בְּמִתְנִיתִין דַאי אֲפִשֵׁר לְפָרֵשׁ פְּנוּנַת הַתּוֹ' דְטַעְמָא דְמַר זוּטְרָא מְשׁוּם לֹא פְלוּג הוּא
דַא"כ אֵין מְקוּם לְהַף תַּדַע דְקָאֵמַר אֲבִי, וְעוֹד דַּמ"ש יְתָמִי מִמִּינִי' דְכְּמִינִי' מְחַוְלָקִין גִּינְזָקִין
וְכ"ח וְגַבִּי יְתָמִי לֹא פְלוּג רַק פְּנוּנַת הַתּוֹס' דְהָף בְּרִינְיָתָא דְגִינְזָקִין צָרִיף לֹוּמַר דְּלֹא פְלוּג

מב"ח היכי דפי' לו ש'בח דגובה מינ' עידי' ומי'מי זיבורית, ובהא מדינא פן פיון דלא פירש ממני ומיורשיי לכה לא פלוג גם ב'ניזקין: בד"ה מאי עידי' וכו' ומפרש ר"ת כו'.

הנה אף שיש מקום ליישב פירש"י בפ'רט מה שהקשו עידי' עידי' מאן דכר שמי' אינה קוש'א פ'ל פי אין צרי' לפרש פ'לל בעידי' עידי' פ'מבואר נרש"י לא פ'תבה רק לפי שאמר גובה בינונית ש"מ דיש לו עידי' ג"כ, אבל באמת יש לפרש בפשיטות דגובה בינונית שאחר העידי' שנתקלקלו והי' ראוי לגבות זיבורית רק מפני ת"ה וב'יתמי אוקמא אדאורייתא, אף לשון מאי עידי' שפאי עידי' נדאי משמע דהדר מהו דמעיקרא דכתיב עידי' בשטרא, גם פיר"ת תמוה מאד לפע"ד תדא דלמה קאמר עידי' פ'לל הוי לי' לומר שפאי יהי' איהו שיהי', ועוד וכי לא משפ'ת לה שיש לו בהמות שלו ורוצה לרעות בשדה זו והיא' על הדעת דאחר הרועה לא יהא לו דין מזיק ואטו אם יאכיל לבהמות שפולת שועל של חבירו העומד למאכל בהמה לא יתחייב פ'דין מזיק ישמע הדבר ולא יאמר, וכבר פירשתי בגמרא מה שנלפע"ד בזה, ע"ש: ע"ב בתוס' בד"ה יתומים שאמרו, וא"ת וכו' בשחייב מודה אבל שבועה ליפא וכו' דבריהם צריכין ביאור דהא על זיבורית הקשו בש"ס פ'רק ש"ה ותי'צו במלנה בריבית ואפי' לר"פ ניחא, והתוס' בעצמם כתבו פ' דבתר הכי ליישב גם בשבועה ולמה פ'תבו בזיבורית תירוץ אחר בחייב מודה מה דלא ניחא רק לר"ה וליפא למימר משום דבזיבורית גופא יש להקשות תתי' תדא למה יגבה זיבורית מקטנים ועוד למה לא ישבע ואי במלנה בריבית אפתי קשיא הא צרי' שבועה הא נדאי לי'תא דא"כ הוי לי' לאוקמא התם בחייב מודה ג"כ ומדלא מוקי לה רק במלנה בריבית משמע דבהכי סגי והיינו או דנוטל בשבועה או דנוטל בלא שבועה, פ'מו שאבאר בסמוך דבהכרח ס"ל לר"ת דבא ליפרע מנכסי יתומים פ'שאין מקום לשבועה דגבי בלא שבועה וברור דס"ל לתוס' כמ"ש לעיל בגמרא בד"ה דלא אסיק דהו' דהכא דוקא בב"ח דניזקין גדולים בעידי' ובב"ח לא שיי' לאוקמא במלנה בריבית דלא שיי' גבי' ת'קנא דרבנן ואפי' מינ' לא גבי' רק זיבורית כמ"ש לעיל בפ'ריכות והתם בעירוכין מב"ח לא קשי' לי' פ'לל דמצי לאוקמא ביתומים גדולים רק מניזקין קשיא לי' דת"ה ע"כ עלי' קאי והא נדאי בקטנים דוקא ובהא מוקי לה בתובע אותו לשלם לו מה שנהנה ב'מה שהזיקו דבהא לכ"ע חייב דהוי כב"ח אבל לענין מה דקשיא לי' משבועה שפיר מצי לאוקמא לשיטת ר"ת בב"ח גמור דמינ' לא צרי' שבועה ומי'תמי צרי' שבועה רק לרשפ"ם קשה: אלא שיש לזקוק אי ס"ד דעיקר הקוש'א התם מניזקין א"כ למה לי' לאוקמא במלנה בריבית הא בלא"ה ניחא בפשיטות פיון דאי גדלי גובה עידי' א"כ ממילא גובה זיבורית בקטנותם דאי לא גבי' הוי פ'מו ריבית אוכלת בהם דהיום או למחר יגבה עידי', תדע דמהאי טעמא הקשו התוס' קוש'י' זו פ'אן בתר דמסיק בין לשבועה בין לזיבורית ולא מעיקרא פיון דעיקר קוש'תם בשבועה ובהא לא נסתפק לו פ'לל דבהדי' תני' אפיי' קשיא הכי וע"כ משום דלס"ד דרק לשבועה דינא הכי ולא לזיבורית א"כ ממילא משפ'ת לה בקטנים דהיום או למחר יגדלו ויגבה בינונית משום הכי גובה עכשיו זיבורית רק בתר דמסיק בין לשבועה בין לזיבורית קשיא להו לשבועה היכי משפ'ת לה א"כ מהאי טעמא גופא ליפא לאקשוני' בעירוכין א'ניזקין פיון דגדולים בעידי' ממילא נזקקין לקטנים להגבות זיבורית, אבל באמת לק"מ דא"כ תיקשי בגמרא גופא מאי קוש'א מתניתין ב'ניזקין מיירי דהא מפני ת"ה קתני ובב"ח דינא הוא דליפא

נ"ד ובגניזקין שפיר נזקקין פדי להגבותו זיבורית וע"כ דהא לימא דמ"מ היאך קתני דאין נפרעין מנכסי יתומים רק זיבורית מפני ת"ה דמשמע דבלא"ה הי' בדין לגבות מהם עידיה ונהרי מן הדין אין נזקקין לקטנים פלל והא בהא תליא דאי לא נפרע רק זיבורית נזקקין, ואי הי' בדין לגבות עידיה לא היו נזקקין פלל, ועוד למה לי ת"ה זה יהא הדין כמו מיני' ולא נזקק פלל ואם ירצה המלנה להפסיד מחובו איזה הפסד שיירצה להגבותו מי' ממילא נזקק לו כמו ריבית אוכלת בהן ולא שיני' בהא ת"ה פלל, וז"ב: אמנם עיקר קושית התוס' נראה לי ליישב בפשיטות דלעגון שבועה לא קשיא ולא מידי, דמה דס"ד דגדולים לא משום דס"ד דוקא קטן לא ידע במילי דאפנה אבל גדול אי פרע אביו הנה יודע קמש"ל דגדול במילי דאביו פקטן דמי, ולפי זה עיקר הפנונה לא מבעיא פשמת האב והניח קטנים דלא ידעי נדאי במילי דאפנה אלא אפי' מת והניח גדולים ג"כ צריף שבועה דבמילי דאפנה פקטן דמי, וממילא לא מייירי פלל שבא לגבות פשהם קטנים רק הגב' בגדלות הוא רק שמת והניח קטנים, וז"ב: בא"ד שקיבל עליו וכו'.

תמוה לי דע"כ לא שיני' סברא זו רק באופן דאי לא יקבל יפסיד, אבל פאן דהבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכאן אין מקום לשבועה: ומזה נראה לי ראיה ברורה דס"ל לתוס' פדעת ה"ן סוף פרק פל הנשבעין דחשוד הבא ליפרע מיתומים הי' נוטל בלא שבועה דלא פהרא"ש שם בשם הראשונים ומעתה הכא ג"כ מוכרח הוא פדי שלא יטול בלא שבועה, והטור סי' ק"ח כתב בפשיטות דהי' נוטל בלא שבועה, והוא נגד דברי התוס' פאן ובזה יתבאר דברי התוס' בסמוך ג"כ ואין צורך לדחוק מהרש"א, כמו שאבאר בסמוך: בא"ד תיפתר פשערב לו וכו'.

פי' מהרש"א דהערב צריף לישבע שפא צררי התפיס לו, ואני תמה פיון שהערב לא פא ליפרע מיתומים פלל ונהרי לא אמרו רק הנפרע מיתומים ופלא בפניו נשבע ולא פשלא פא ליפרע פלל, לכן נראה לי ברור דכוננת התוס' דמייירי דהערב פבר פרע ומ"מ נפרע הערב מי' אף דהשתא לא יהא ריבית אוכלת בהן מ"מ פיון שאי לא הי' פורע הנה יכול לדחותו ליתומים והיו צריכין לפרוע מי' משום ריבית א"כ השתא נמי שפרע הערב לא הפסיד ליתומים וצריכין הם לשלם לו מי' אף הא קשיא אי הנה דוחה אותו ליתומים לא הי' נפרע מהם מחמת השבועה וצ"ל כמו שפכתתי מקודם דכל היכי שאין מקום לשבועה נוטל בלא שבועה א"כ לא הפסיד הערב במה שפרע הוא פיון שהי' בי'דו שלא לפרוע רק לדחותו אצל היתומים והי' נפרע מהם מי' מחמת הריבית ובהכי ניחא שהביאו התוס' הך וקיבל עליו להפרע מן החייב דהוא אוקימתא בש"ס פרק א"נ ומה בקשו בזה פאן ולהנ"ל ניחא דעיקר טעמא בהא תליא שאי לא הי' יכול לדחותו לא הי' הערב יכול לגבות מיתומים מי' רק לפי שהי' יכול לדחותו ליתומים והיו צריכין ליפרע תיכף ממילא פשפרע הוא נוטל מהם ג"כ רק בשבועה פיון שבא ליפרע ודוק: בגמרא במתנה היאך הא דלא בעי בלקוחות גופייהו אי דוקא לוקח שלא באחריות דאית לי' פסידא לגמרי אבל לוקח באחריות דמצי הדר עלי' דלוקח לגבות ממנו זיבורית לא חיישינו לי' דכמו כן איכא למיחש לב"ח שלא יגבה זיבורית ולוקח קנה שיעבודו של זה ואיהו דאפסיד אנפשי' וצ"ל משום דפשיטא לי' דאפי' לוקח באחריות עבדי לי' תקנתא דאי דוקא שלא באחריות פיון דאחריות ט"ס הוא מהאי טעמא דלא שדי אינש זויי בכדי א"כ כ"ש דהוי מילתא דלא שכיחא לקנות שלא באחריות ובמילתא דלא שכיחא לא הוי עבדי רבנן

תקנתא וכיון דתקנו רבנן שלא יגבה משועבדים ש"מ דאפי' ללוקח באחריות תקנו, וז"ב:
שם שכיב מרע שאמר וכו'.

קשי' לי לרב דאמר לעיל דף י"ג שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני מנכסי מנה זה נותנין
מנה סתם אין נותנין חיישינן שמא מנה קבור קאמר, והשתא תיקשי לי' הך ברייתא היכי
דמי אי דאמר מנה סתם אין נותנין כלל אי דאמר מנה זה א"כ פאן שצוה לכל אחד וציינו
מקומו ליתן לו מנה א"כ פשיטא דכל אחד זכה בשלו ולא שינה בזה דלא אמרינן כל
הקודם זכה וצ"ל דלאו דוקא מנה זה אלא כל שפירש ואמר דלאו למנה קבור מתכוונין
רק מנכסיו הגלויים והידועים לכל ממילא מהני, ובהכי מייירי ברייתא רק שקצרה בזה
לפי שלא נתכוונו פאן לענין זה: שם ואע"ג דקמא בינונית ש"מ במתנה וכו'.

תמוה לי דאפי' תימא במתנה נמי עביד רבנן תקנתא ה"מ אי נתן הלנה קרע מיוסדת
לאחר שהיתה משועבדת לב"ח אין ב"ח גובה הימנה רק מב"ח ואפי' הן זיבורית, אבל
שכיב מרע זה לא צוה ליתן רק מאתים וזו א"כ מאיזה צד יגבה זה בינונית המשועבדים
לב"ח דהא לא צוה ליתן לו מאתים וזו מן הבינונית שאי הנה אומר פן לא הי' מקום לכל
השקלא וטריא דפשיטא דנותנין לו מה שצוה ואפי' לא אמר ואחריו, וע"כ דלא אמר רק
מאתים וזו סתם א"כ מאיזה צד יהא דינו כמשועבדים שלא יקח הב"ח ממנו הבינונית:
לכן נראה לי דהכא עיקר טעמא פיון דאמר תנו מאתים וזו לפלוני פנונתו שהיורשין יתנו
לו הלכך כל מה שנתנו לו היורשין עבור מתנתו הוי כאלו מכרו לו הבינונית בעד מאתים
וזו המגיע לו, וכמו שאם מכרו היתומים עידיית ובא ניזק לגבות מהם אפי' מיתומים
גדולים דדינו לגבות עידיית מ"מ פשיטא דאינו יכול להוציא מלוקח וגובה מהם זיבורית
וכמו בב"ח אפי' הנה דינו לגבות מיתומים בינונית מ"מ אם מכרו הבינונית ודאי דין
משועבדים יש לו דמה נפקא מינה אם מכר האב או הבן וה"ה הכא פיון שנתנו לו
היתומים בינונית בעד מתנתו הוי משועבדים מפח היתומים ומהאי טעמא נראה לי ג"כ
דאפי' למ"ד ב"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה מ"מ פשיטא אי גבה בינונית
שאין המוקדם מוציא ממנו כל שיש ללנה זיבורית מפח אין נפרעין מנכסים משועבדים
וכו': ובהכי ניחא לי ג"כ מה שהקשה הרשב"א ז"ל בזה ודחק לומר דנתרצו ודחה זה
ופי' דכל אחד נטל בינונית וזיבורית לפי חלקו, ולהנ"ל ניחא בפשיטות דיתומים נתנו לו
עבור מתנתו בינונית ומחמת יתומים הוי משועבדים דמה נפקא מינה שמכרו לו או נתנו
לו או נתנו במתנת אביהם, והא דס"ד דקמא בינונית נראה לי דהכי מקשה פיון דמשמע
לי' דברייתא לאו בהפסד האחרון בלבד מייירי רק דבא לאשמועין דדוחין ב"ח לאחרון,
והשתא ע"כ דקמ"ל אפי' קמא בינונית ובתרא זיבורית דאי להיפך טוב הוא לב"ח
לדחות אצל אחרון והוא רוצה בכך וע"כ פגון דיהבי יתמי בינונית לקמא ולבתרא
זיבורית, ועמ"ש בתוס' בד"ה אע"ג דקמא: בתוס' בד"ה תנו מאתים וכו' מדלא אמר שש
מאות כו'.

וכתב הר"ן ע"ז דלכך לא אמר שש מאות דמעיקרא ביקש ליתן רק לזה ואח"כ נמלך גם
לזה, והוא תמוה לפע"ד דאי נמלך הנה דינו להקדים פיון דבשעה שאמר ליתן לזה לא
הי' בדעתו ליתן לאחר א"כ מאיזה צד נימא דנמלך כ"כ לגרוע פחו של ראשון, תדע
דמשמע דוקא באומר הפל בחד ענין וחד דבור מאתים לפלוני וג' לפלוני אבל אמר

לאחד בפוקר ולאחד בערב משמע דלכ"ע הראשון קודם: ומה שהקשה הר"ן דא"כ ליתני סיפא שנתן בשנה ואפילו לא אמר ואחריו, נראה לי דלא קשיא מידי דקמ"ל מילתא אחריתא דס"ד פיון דאי לא אמר ואחריו ויצא עליהו ב"ח כל אחד נפסד לפי חלקו לכה אמר ואחריו שלא נתן לשני יותר ולרביעי יותר רק פשימאאו נכסים אבל פשלא ימצאו לא יגרע פחו של ראשון מן השני דרף משל דס"ד פשימאאו ששה מאות יחלקו ביניהם כפי ערף הנה הראשון ב' תשיעות ולשני ג' ולשלישי ד' פיון שרצה ליפות פח השני מראשון ושלישי משני לכה אמר ואחריו שאם לא יעלה לא יטול יותר מראשון ושלישי לא יטול יותר משני רק פולם שונון קמ"ל דכינון שאמר ואחריו הראשון זכה לגמרי ואינו נפסד פלום ממאתים שלו והאחרון נפסד פולו וכן שלפניו: תדע דכה"ג צ"ל ברישא ג"כ, דיש להבין למה נקט לה באופן שאמר לראשון ר' ולשני ג' ולשלישי ד' שהוסיף למאונחרין הוי לי' למיתני בכה"ג שפיקחת למאונחרין דאפ"ה לא אמרינו שנתפנונו להקדימו אף דחזינון שהקפיד עליו שיהא פחו חזק בסכום המעות מ"מ לא נתפנונו להקדימו, ובנדאי רחוק לומר דכה"ג באמת אי אמר להיפה כל הקודם זכה, ועוד דליתני בסיפא פשאמר להיפה ואפי' בלי ואחריו ואי נימא דקמ"ל אפי' הוסיף למאונחרין הקודם זכה פשאמר ואחריו, א"כ ממילא ע"כ צ"ל דקמ"ל כמ"ש דאל"כ פשיטא דאי אמר ואחריו דנתפנון להקדימו והוי לי' לאשמועינון טפי פשאמר להיפה אפי' לא אמר ואחריו, אבל באמת בנדאי אפי' אמר בהיפה לא מהני בלי ואחריו, וע"כ דקמ"ל ברישא מילתא אחריתא דס"ד אף דלא אמר ואחריו ולא זכה הקודם לגמרי אבל עכ"פ לאנתפנון להוסיף לשני וכן לשלישי רק פשיהא נכסים תשע מאות אבל כל שייחסר מתשע מאות עולה החסרון מקודם לנוספים שלא יקחו הוספה קמ"ל דאין לראשון דין קדימה פלל וכל מה שייחסר נחסר לכולן לפי ערף, ובסיפא קמ"ל להיפה דאי אמר ואחריו זכה לגמרי ולא נפסד רק האחרון, ולא אמרינו דלא נתפנון רק שלא יקחו הוספה לגרוע פח הראשון לנפות מפולם לפי ערף רק החסרון עולה על הנוספים אבל מ"מ לא זכה לגמרי שלא יקחו המאונחרין פלום קמ"ל דזכה לגמרי: וכל זה ברור לפע"ד, ועיין מ"ש בתוס' בד"ה ואע"ג דקמא: איברא בלא"ה אין דברי התוס' מוכרחין ג"כ מהאי טעמא דקמ"ל בסכום חלוק פנ"ל, דבשש מאות בשנה לא שייף זה אבל בהוסיף למאונחרין קמ"ל דלא זכה פלום וכל אחד משלם לפי חלקו, ועוד דקמ"ל דס"ד פיון שנתן לאחרון יותר א"כ אי לא הנה דעתו להקדים לראשון עכ"פ א"כ הנה האחרון באמת חביב עליו יותר והי' לו להקדימו ומזה נראה שהיו חביבים עליו בשנה ונתן לזה מעלה בקדימה ולזה בסוף הפמון קמשמע לן דמ"מ אין לו דין קדימה: בד"ה גובה מפולו, נראה דכל אחד יתן לפי חלקו וכו'.

ונראה שיש לחלק, פנונתם דהכא דכולם בדבור אחד נחשבין פאיש אחד אבל התם דכל אחת יש לה פתובה בפני עצמה אין נחשבין פאחד, אף בלא"ה לפי מה שפכתבתי לעיל דכולה סוגיא ע"כ משמיענו בענין זה ברישא נקט שהוסיף למאונחרין לאשמועינון דאפילו לענין הוספה לא נגרעו האחרונים ובסיפא קמשמע לן דלא נימא רק להוספה נגרעו האחרונים קמ"ל דלגמרי נפסדין המאונחרין א"כ מוכח דהכא כל אחד נותן לפי חלקו: בד"ה אע"ג דקמא וכו' קשה קצת וכו' דהתם פשיטא דשקיל בינונית כו'.

ביאור דבריהם דס"ד דלא בא לאשמוענו רק לענין הפסד פולן רק בגב' נמי קמש"ל דגובה מפולן חובו מכל אחד לפי חלקו כפשטא דלישנא גובה מפולן וממילא בסיפא נמי פשטא דלישנא הוא דאינו גובה רק מאחרון ואף דקמא בינונית, לזה כתבו דברי שא ע"כ הפנונה רק להפסיד לא לגבות מפולן דפשטא דשקיל מאותו שיש לו בינונית ולמה יצטרף לגבות מפולן וע"כ דרך דנפסדין פולן קאמר א"כ בסיפא נמי רק להפסד אמר ולא שלא יגבה רק מאחרון רק מאותו שיש לו בינונית: איברא עיקר קושיתם לק"מ לפע"ד מתרי תלת טעמא, חדא לפי מה שכתב הרשב"א ו"ל דמדינא הם חולקין לעולם בבינונית וזיבורית לפי חלקם, והפנונה הקא דגובה מאחרון ואינו יכול לקבץ מפולם הבינונית ולפי זה רישא כפשטא דגובה מפולם דמקבץ מפולם מפל אחד חלק הבינונית שלו ובסיפא נמי הפנונה דאינו יכול לקבץ מפולם רק גובה מאחרון בלבד הבינונית וזיבורית שלו אף דיש עוד בינונית לפניו ועוד דאפי' תימא דלא פהרשב"א ו"ל רק דנתרצו שישקח קמא בינונית או כמו שפכתבתי לעיל דמה דיהבי יתמי בינונית לאחד הוי כמשועבדים מ"מ לק"מ דברי שא הפנונה גובה מפולם מפל מי שירצה דהיינו מפל מי שנמצא אצלו הבינונית יכול לגבות ובסיפא ג"כ הפנונה דאינו יכול לגבות רק מאחרון אף דקמא בינונית: ועוד נ"ל לפי מה שפכתבתי לעיל בד"ה תנו דעיקר פנונת המקשן דס"ד דאין ראוי לומר שלא יפסיד רק אחרון דמארריו זה לא מוכח רק שלא יאה לו דין הוספה כל כמה שלא ימצא לראשון חלקו אבל לא שיפסיד לגמרי, ולפי זה ע"כ דמה שאמר גובה מאחרון הפנונה אף דקמא בינונית דאי להפסד אין ראוי שיפסיד האחרון רק הוספה שלו ויהא שנה עם הקודמים ולא שמפסיד לגמרי ומשני דמ"מ פיון שאמר ואחריו יד האחרון על התחונה ונפסד לגמרי: בד"ה ש"מ במתנה, דאע"ג דיש לחלק וכו' לא מסתבר לי' לחלק אי נמי הקא במתנת פרי כו'.

דבריהם צריכין ביאור, חדא אי ס"ד דמקבל מתנת שכיב מרע חשוב פירש א"כ רישא נמי לא יגבה רק זיבורית ואפי' נתן הפל לאחד לא יגבה רק זיבורית פיון דלא שייך גבי נ"ד, ועוד מה זה שתרצו דהקא במתנת פרי מ"מ מאי קושיא דילמא בשכיב מרע ושפיר יש לחלק: וברור דכוננת התוס' פה, דעיקר קושיתם דהוי לי' להש"ס להוכיח דע"כ הפנונה אין נפסד רק אחרון דאי הפנונה לענין בינונית תיפוק לי' בלא"ה ואפי' ברישא פיון דלא שייך נעילת דלת ולא תליא פלל בדין קדימה אי אמר ואחריו רק אפי' הנה נותן לאחד הפל פה הדין, ואהא תירצו דלא יסתבר לי' לחלק והיינו דוקא בבא לגבות מיתומים שייך זה דיגבה פדין תורה פיון דלא שייך נ"ד אבל כאן דלא נתן לזה ג"כ רק מעות א"כ גם לו אין דינו מן התורה בבינונית אם פן בודאי ב"ח עדיף מיני' דבי' לא שייך נעילת דלת פלל ותרצו עוד דלישנא דאינו גובה רק מאחרון לא משמע לי' לפרש אינו נפסד רק אחרון, ואי משום דלא שייך נ"ד ע"כ במתנה במקצת מיירי דהוי פמתנת פרי: ודע דיש עוד לדקדק פיון דס"ל לתוס' בתירוץ ראשון דמיירי במתנת שכיב מרע ומת א"כ פיון שמת הרי בלא"ה הבא ליפרע מיתומים לא יגבה רק זיבורית א"כ למה יפה פחו של ב"ח לפי שנתנו יתומים למקבלי המתנה שייגבו בינונית, וצ"ל דע"כ לא עדיף פח יתומים רק אי יש נ"מ ליתומים מצידם אבל כאן פיון דבלא"ה צריכין לשלם הפל כל אחד גובה פדינו ודוק: בד"ה הב"ע בב"ח, ומהקא משמע וכו'.

אין לשונם מְדוּקְדָק דְהוּי לְהוּי לומר מִפְּאֵן מִשְׁמַע וכו' ולא וּמִהֶכָּא מִשְׁמַע, בּוֹאוּ וְאוּלִי כּוֹנְנָתָם דְקִשׁוּ לְהוּי לְמָה לִי לְתַנָּא דְבְרֵי יִתָּא לְאוּרוּיִי בּב"ח וְלוֹמַר אֵינּוּ גּוֹבָה רַק מֵאַחֲרוֹן הוּי לִי לְאוּרוּיִי בְּמַתְנֵה וְלוֹמַר אֵינּוּ נִפְסַד רַק אַחֲרוֹן, לְזֵה פְתָבוּ דְמִיָּרִי בּב"ח וּמִהֶכָּא מִשְׁמַע וּקְמַש"ל בְּאַמַּת הָהּ מִיְלָתָא דּב"ח מְוֹקְדָם קוּדָם אִפִּי' כְּבָר גְּבַה הִמְאָחֲתָר, אָף יִשׁ לְדַחֲוֹת דְכָאן לֹא מְהַי הוּדְעָתוּ לְחֹב לִב"ח מְוֹקְדָם, וְצ"ל דַּע"כ לֹא מְהַי הוּדְעָה לְחֹב לְאַחֲרִים רַק עַל לְשַׁעֲבֵר וְלֹא לְהַבָּא פִינּוּ דְאִי הִי' הַשְׁתָּא לְוָה מְעוֹת הִי' דִּינּוּ כְּבַעַל חֹב מְאָחֲתָר עַכ"פ מְהַי הוּדְעָה ג"כ, אָף בּלֹא"ה מוֹכַח בְּפִשְׁטוּת פִּינּוּ דְכוּלְהוּ ב"ח גִּינְהוּ לְמָה יִגְרַעוּ הִמְאָחֲתָרִין מִן הֶרְאִשׁוֹן פִּינּוּ דְכְבָר גְּבִי וְהַי כּוּלְהוּ ב"ח גִּינְהוּ מִפְּתַח הוּדְעָה: בּד"ה וְהָא כָּל הַקוּדָם וְכו' דְלִיכָּא לְיִסְפּוֹקִי כו'.

דְבַר יִתָּהּ דְחֻקִּין דְפִשְׁטָא דּבּב"ח ג"כ לִיכָּא לְיִסְפּוֹקִי פִינּוּ דְכַעֲיִנּוּ וְאַחֲרֵי דוּקָא וְנִרְאָה לִי דְהֶכָּא לֹא מִיָּרִי כָּלִל בְּשִׁטְר צְנָאָה רַק כָּל אֶחָד מִמְקַבְּלֵי הַמַּתְנֵה בִּיקְשׁ מְעַדִּים שְׂיִכְתְּבוּ לוֹ בְּשִׁטְר הַמַּתְנֵה, וְכִמוֹ כּוּן ס"ד בּב"ח שְׁהַעֲדִים פְתָבוּ לְכָל אֶחָד הַשְׁתָּא שְׁטָר וּא"כ וְדִאי פְתָבוּ בּו זְמַן אֵימַת לְוָה מְמַנּוּ כְּמוֹ כָּל שְׁטָר שְׁפָתוּב בּו זְמַן וְהוּי שׂוֹאֲלִין לְשָׂכִיב מְרַע אֵימַת הַלְוָה וּא"כ מְמִילָא פִינּוּ שְׁהוּדָה שְׁלֵוָה מְמַנּוּ בְּזְמַן קְדוּם הָיָה דִּינּוּ כְּמִי שְׁאָמַר וְאַחֲרֵי פִינּוּ דְלִפִּי הוּדְעָתוּ קְדָם, וּמִשְׁנֵי שְׁלֹא פְתָבוּ שְׁטָר כָּלִל רַק שְׁטָר פְּקֻדָּתָא וְלֹא הוּנְזַכַּר רַק זְמַן הַצְנָאָה לֹא זְמַן הַהִלְוָאוֹת כּוּן"ל: בּד"ה אֵין מוֹצִיאִין, בְּפִרְק נְעֵרָה תְּנִיָּא וְכו' וְלְדַעֲתִי בּלֹא"ה גִּיחָא דְאֵין עֲנִין הָהּ דְהֶכָּא לְהֶתֶם דְהֶכָּא מְפִנֵי ת"ה נִגְעוּ בָּהּ וְהֶתֶם מְדִינָא מִיָּרִי דְהָא חֲשִׁיב הֶתֶם שְׁטָר שְׁאֵין בּו אַחֲרֵי לִר"מ דְלֹאוּ ט"ס, וּפִירוֹת וְשִׁבְח פִּירוֹת דְקָא חֲשִׁיב מִיָּרִי בְּמוֹכַר שְׁדָהוּ בְּעַדִּים דְמְדִינָא אֵינּוּ גּוֹבָה רַק בּנ"ח, וּמֵהֵאֵי טַעְמָא פִירַשׁ"י בְּמִשְׁנֵה דְכַתְּב שְׁטָר מְכִירָה וְכוּן בַּת אֲשֶׁתוּ וְכוּן אֲשֶׁתוּ דְקָא חֲשִׁיב הֶתֶם הַכָּל בְּלֹא פְתָב וּקְמַש"ל דְהוּי כְּמִלְוָה ע"פ, וְהֶכָּא בְּכַתְּב מִיָּרִי אוּ בְּמִזוֹן אֲשֶׁה וּבְנֹת דְהוּי כְּכַתוּבִין וּקְמַש"ל דְלֹא גְבִי מְשׁוֹעֲבָדִים מְפִנֵי ת"ה, וְעוֹד נִרְאָה דְהֶתֶם ס"ד דְאַפִּי' בּנ"ח לֹא גְבִי דְכוּן אֲשֶׁתוּ וּבַת אֲשֶׁתוּ דְהוּי כְּמִשְׁנֵיב בְּדְבָר שְׁאֵינּוּ חֲזִיב וְכוּן שְׁאֵין בּו אַחֲרֵי לִיכָּא לְמ"ד דְאַפִּילוּ בּנ"ח לֹא גְבִי וְכוּן פִּירוֹת וְשִׁבְח פִּירוֹת פִּינּוּ דְלֹא פְתָב שְׁמָא פְרַעוּ כְּבָר וְהִינּוּ דְנִקְט הֶתֶם גּוֹבִין מִן הַמְשׁוֹחֲרִין דּס"ד דְאַפִּי' בּנ"ח לֹא יִגְבַּהּ וְהֶכָּא קְמַשְׁמַע לֹן לְהִכְפֹּד דְלֹא גְבִי מְשׁוֹעֲבָדִים: בְּגִמְרָא לְפִי שְׁאֵין כְּתוּבִין.

פִירַשׁ"י וְלֹא פְתָב בְּשִׁטְר אֶלָּא פְלוּנֵי מְכַר קַרְקַע וְכו' אֲבָל דְמִי הַפִּירוֹת הוּי כְּמִלְוָה ע"פ וְכו' אֵין קוּל יוֹצֵא עַכ"ל וְדְבָרֵי צְרִיכִין בִּיאוּר כִּי פְתַח לְפִי שְׁאֵין כְּתוּבִין וְסִינִים לְפִי שְׁאֵין קוּל יוֹצֵא אֲבָל כְּתוּבִין הֵן, וְנִרְאָה לִי דְכוּנְוָתוּ לְפִי שְׁלֹא זָכַר בְּעִיקָר הַמְכָּר רַק קַרְקַע וְלֹא פִירוֹת רַק בְּאַחֲרֵי זָכַר פִּירוֹת וְאֵין עֵינֵי הַשְׁטָר מוֹצִיאִין קוּל אַחֲרֵי עַל הַפִּירוֹת פִּינּוּ דְלֹא הוּי אִז, אָף יִשׁ לְדַקְדָּק מֵהַ בְּכָף פִּינּוּ דְעַל מְכִירַת הַקַּרְקַע קוּל יוֹצֵא א"כ מְמִילָא נִפְיָק קָלָא עַל אַחֲרֵי הַפִּירוֹת ג"כ דְאַחֲרֵי ט"ס הוּא וְנִרְאָה לִי דְסוּבֵר רַש"י פְּדַעַת הֶרְאָב"ד פ"ט מֵהִלְכוֹת גְּזִילָה דְבַפִּירוֹת לֹא אֲמַרִינּוּ אַחֲרֵי ט"ס הוּא הִלְכָּף אֵין הֶכְרַח בְּלִי קוּל דְקִיבֵל אַחֲרֵי עַל הַפִּירוֹת דְכֻזָּה לֹא אֲמַרִינּוּ לֹא שְׁדֵי זוּזֵי בְּכַדִּי כְּמוֹ שְׁכַתְּב ב"י ס' ש"ע ג"ג וְכוּן נִרְאָה בְּאַמַּת דַּעַת רַש"י דְפִי' בְּמִשְׁנֵה דְנִגְזַל מוֹצִיא הַפִּירוֹת עִם הַקַּרְקַע מִשְׁמַע דְפִירוֹת שְׁכָבֵר אֲכַל אֵינּוּ מוֹצִיא אִם כּוּן מְמִילָא לֹא שְׁיָיָד בְּזָה ט"ס דְלֹא שְׁדֵי זוּזֵי בְּכַדִּי שְׁיִאֲכַל פִּירוֹת הִלְכָּף לֹלֵא הַקוּל אֵין הִלְקוּחוֹת יוֹדְעִין מֵאַחֲרֵי עַל הַפִּירוֹת, וְזֵה שְׁפִירַשׁ"י בְּתַר הַכִּי דְמִזוֹן אֲשֶׁה וּבְנֹת פִּינּוּ דְתַנָּאֵי ב"ד הוּא אוֹתוּ הַקוּל שְׁיִוְצֵא עַל הַנִּשְׁוֹאִין ע"כ יוֹצֵא

על התנאי ב"ד ג"כ דהא בְּהָא תְּלִיא, משא"כ פְּירוֹת לָא תְּלִיא בְּקַרְקַע וְקוּל הִינְצֵא עַל מְכִירַת הַקְּרַקַע אֵינוֹ מְכָרִיחַ קוּל הַפְּירוֹת וְעַדִּים לָא מְפָקִי לִי פִּינּוֹן דְּלֵא הֵוִי אֵין חוֹשְׁשִׁין לְהוֹצִיא קוּל, וּמִן־נִשְׁבַּח קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בַּד"ה לְפִי שְׂאִין פְּתוּבִין וְעַמ"ש בְּתוֹס': בְּתוֹס' בַּד"ה לְפִי שְׂאִין פְּתוּבִין פִּי בְּקוּנ' וְכו' לָאוּ מִבְּנוֹת פְּרִיָּה וְכו' דְּגִירְשָׁה וְאַהֲדָרָה.

דְּבַרְיָהֶם צְרִיכִין בְּיֵאוּר חֲדָא דְּעֵיקַר קוֹשְׁיָתָם לְכַאוּרָה לַק"מ דְּדוֹקָא פְּירוֹת דְּלֵא הֵוִי אֵין קוּל יוֹצֵא דְּאֵין חֵיּוּב פְּירוֹת תְּלוּי בְּמְכִירַת הַקְּרַקַע בְּהַכְּרַח דְּאַפְשָׁר שְׂיִמְפּוֹר הַקְּרַקַע וְלֵא יִקְבַּל אַחְרֵירוֹת עַל הַפְּירוֹת, וְאַף דְּכַתְּבַת אַחְרֵירוֹת פִּינּוֹן דְּאֵינוֹ בְּעוֹלָם לָא מְפָקִי עַדִּים לְקַלָּא דְּקִיבַל אַחְרֵירוֹת עַל פְּירוֹת אֲבָל תְּנַאי בַּד"ה פִּינּוֹן דְּקוּל יוֹצֵא לְנִשְׂוֵאִין בְּהַכְּרַח תְּנַאי בַּד"ה יוֹצֵא עֲמוֹ דְּזֵה תְּלוּי בְּזֵה, גַּם מַה שְׂתִּירְצוּ דְּגִירְשָׁה וְאַהֲדָרָה תְּמוּזָה לְכַאוּרָה דְּהָא אֵין פֶּאן תְּנַאי בַּד"ה מְחַדְּשׁ לְהִנְדֹּף בְּנוֹת דְּיִשְׁנֹן אוֹ רַק תְּנַאי בַּד"ה הַקּוּדָם שְׁהִיָּה קוּדָם שְׁנוּלְדוֹ: אֲבָל כְּפוּנַת הַתּוֹס' נִרְאָה לִי פְּשוּט דַּס"ל דְּעַל הַפְּירוֹת גַּם כֵּן אַחְרֵירוֹת ט"ס פְּדַבְּרִי רַב הַפּוֹסְקִים בְּטוּר ס'י שַׁע"ג, הַלְּפָדָּה סְתָמָא דְּמִילְתָּא פִּינּוֹן שְׂמַכְרַת קְרַקַע מִמִּילָא אַחְרֵירוֹתוֹ עַל הַפְּירוֹת דְּלֵא שְׂדֵי זוּזֵי בְּכַדִּי וְס"ל דְּצָרִיף לְהַחְזִיר גַּם פְּירוֹת שְׂאָכַל פְּדַכְּתִיב בְּמַלְכִים הֵשֵׁב לָהּ תְּבוּאוֹת הַשְּׂדֵה מִיּוֹם עֲזָבָה אֶת הָאָרֶץ א"כ מִמִּילָא לָא שְׂדֵי זוּזֵי בְּכַדִּי גַּם עַל הַפְּירוֹת, וְא"כ ע"כ צ"ל דַּמ"מ פִּינּוֹן דְּלֵא הֵוִי אֵין עַדִּים מְפָקִי לְקַלָּא וְחוֹשְׁבִין שְׂמָא פִּירֵשׁ בְּפִירוּשׁ שְׂלֵא בְּאַחְרֵירוֹת עַל הַפְּירוֹת וְכָל תְּנַאי שְׂבִמְמוֹן קֵיִים, א"כ בְּתַנַּאי בַּד"ה ג"כ כָּל שְׂאִין עַדִּים מְפָקִי לְקַלָּא חוֹשְׁבִין שְׂמָא פִּירֵשׁ שְׂלֵא יְזוּנוּ הַבְּנוֹת רַק מִנְכְּסֵי מְלוּג שְׂלָהּ אוֹ צֵאן בְּרַזָּל וְלֵא מִנְכְּסֵי א"כ תְּנַאי בַּד"ה דְּמִי מְמַשׁ לְפִירוֹת, וְאַהֲא תִּירְצוּ דְּמַאֲשָׁה פְּרִיָּה אוֹ בְּגִירְשָׁה וְאַהֲדָרָה דְּכִינּוֹן דְּקוּל יוֹצֵא לְנִשְׂוֵאִין מִמִּילָא מְפָקִי לְקַלָּא גַּם תְּנַאי בַּד"ה פִּינּוֹן דְּכָבֵר יֵשׁ לוֹ בְּנוֹת מְמַנָּה וְדוֹקָא תְּנַאי בַּד"ה דְּמַעֲיָקְרָא לָא מְפָקִי דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין כָּלֵל שְׂהִיָּה לוֹ בְּנוֹת אֲבָל בְּגִירְשָׁה וְאַהֲדָרָה מִמִּילָא מוֹצִיאִין קוּל הַנִּשְׂוֵאִין עִם תְּנַאי בַּד"ה בִּיחַד, וְז"ב: בַּד"ה פְּתוּבִין הֵן אֲצֵלוֹ בַּנ"ח, וְא"ת אִמַּאי לָא מְשַׁנֵּי אֵימַר צְרַרִי אַתְּפֹסָה כְּדַאֲמַרִּינוּ לְקַמּוֹ וי"ל דְּהַשְׂתָּא לִית לִי הָאֵי שִׁינּוּי' וְכו'.

דְּבַרְיָהֶם תְּמוּזָהִין מְאֹד לַפַּע"ד חֲדָא דְּהִיאָף אֲפָשָׁר לְשַׁנוּי' הָאֵי טַעְמָא פִּינּוֹן דְּבְּפִירוּשׁ אֲמַר ר"ל לְפִי שְׂאִין פְּתוּבִין וְלְהִיָּפָדָּה הֵוִי לְהוֹ לְהַקְּשׁוֹת דְּהִיאָף מְשַׁנֵּי לְקַמּוֹ לְעוֹלָא מַחְמַת צְרַרִי פִּינּוֹן דְּאֵיהוּ גּוּפָא קְאָמַר טַעְמָא אַחְרֵינָא לְפִי שְׂאִין פְּתוּבִין, וּבִיּוֹתַר תִּימָא שְׂתִּירְצוּ דְּהַשְׂתָּא לִית לִי הָאֵי שִׁינּוּי' דְּהָא עוֹלָא בְּעַצְמוֹ קְאָמַר הָאֵי טַעְמָא פְּתוּבִין הֵן אֲצֵל בַּנ"ח וְלָאוּ סְתָם גְּמָרָא א"כ פִּינּוֹן דְּלְקַמּוֹ מְקַשָּׁה לְעוֹלָא קוֹשְׁי' מְשַׁנָּה וּמְשַׁנֵּי מְשׁוּם צְרַרִי א"כ הֵוִי לִי לְעוֹלָא הָכָא ג"כ לְשַׁנוּיֵי כְּדָּה וּמְדַלָּא מְשַׁנֵּי הָכָא ע"כ דְּלִית לִי הָאֵי שִׁינּוּי' וְתִיקְשִׁי לִי מְשַׁנָּה דְּהַנּוּשָׂא: גַּם בְּעֵיקַר קוֹשְׁיָתָם אֲנִי תְּמַה דְּהָא מְתַנִּי סְתָמָא קְתַנִּי וְאַטוּ אִם הִנֵּיחַ בְּנוֹת קְטַנּוֹת בַּת שְׂנָה אוֹ שְׂתִיִּים אוֹ שְׁהַנִּיחָה מְעוּבָרַת וְיִלְדָה בַּת שְׂאִין לְחוּשׁ לְצְרַרִי מוֹצִיאִין מְשַׁנּוּעַבְדִּים, וְלִיכָּא לְמִימַר דְּחִיִּישִׁינּוּן שְׁזִיכָּה לְהֵם ע"י אַחַר דְּאַטוּ בְּהָא נְפֹטַר מַחִיּוּבוֹ מִבְּנוֹתָיו וְהָא אֲמַר הִילָף מְנָה לְפִלוּנֵי אַף דְּאִם בָּא לְחַזוֹר אֵינוֹ חוֹזַר מ"מ חֵיִיב בְּאַחְרֵירוֹתוֹ וְלֵא יְפֹטַר בְּזֵה מַחִיּוּבוֹ א"כ הֵכִי נְמִי מַה בְּכָדָּה דְּאַתְּפֹסִינָהּ צְרַרִי ע"י אַחְרֵיִים וְעוֹד דְּאֵיָּף ס"ד דְּמַחְשֵׁשׁ צְרַרִי לָא יִגְבָּה כָּלֵל אֲטוּ אִם יִטְעוּן הוּא בְּעַצְמוֹ שְׁהַתְּפִיס צְרַרִי הֵכִי יִאֲמֹן וְלֵא מְצִינּוֹ רַק לְחֵיִיב שְׁבוּעָה אוֹ בְּהִלָּף לְמַדָּה"י מְטַעַם שְׂאִין אֲדָם מְנִיחַ בֵּיתוֹ רִיקוֹן אֲבָל לָא לְפֹטוּר לְגַמְרִי, וּבְרוּר דְּלְקַמּוֹ הַכְּפוּנָה דְּמַחְשֵׁשׁ צְרַרִי אֵין הַלְּקוּחוֹת חוֹשְׁשִׁין לְהַזְהִיר דְּחוֹשְׁשִׁין דְּהַתְּפִיס צְרַרִי וְמַה"ט לָא עֲשָׂאוּ חַכְמִים כְּפְתוּבִין לְמַשְׁוּעַבְדִּים, וְהַשְׂתָּא מִמִּילָא

היינו טעמא דכתובין הו אצל בנ"ח ולא למשועבדים רק בס"ד פירש"י הטעם דאין לה אדם שלוקח שדה כו' ולפי המסקנא באמת הטעם מחשש צררי אין הלקוחות נזקרין הלקף אף דהשתא אין לחוש לצררי דאין מי שיאמר שהתפיס לו צררי אבל הלקוחות אין נזקרין דחושבין שהתפיס צררי ובאמת אותו שהתפיס בידו יגיד האמת פי מסתמא יתן לנאמן ומהאי טעמא לא עשאו כתובין אצל משועבדים, וז"ב לפע"ד, ועמ"ש לקמן בתו' בד"ה אימר צררי ע"ש: בד"ה ר"ח קצובין וכתובין בעי, אר"ל לא מבעיא לי' אי קצובין וכתובין בעי או לאו ע"כ.

ונראה דאין פנונתם לומר דלא מבעיא לן לר"ל אי כתובין לחוד או עם קצובין דהא נדאי ליתא דהא לא משגי על מזון אשה ובנות דהוי כתובין לחודא, ועוד דאי כף פנונתם הוי להו לומר אי כתובין וקצובין בעי, גם מה שפיימו או לאו, אינו מוכן פיון דלא מבעיא לן דבעינן תרנוניהו א"כ כתובין לחודא מהני, רק פנונת התוס' דס"ד דהא אבעי' ממש דבעי לר"ח אי קצובין לחודא מהני או לא איפא למיבעי אר"ל ג"כ דע"כ לא קאמר לפי שאין כתובין רק באינו קצוב אבל בקצוב לא בעי כתובין או דלמא אפי' היכי דקצובין בעי כתובין דוקא, ועל זה כתבו דאר"ל לא מבעי' לי' הך אבעיא מדקאמר אבעיא להו לר"ח והטעם מדקאמר לפי שאין כתובין ולא זכר קצובין כלל ש"מ דרק בכתובין תליא מילתא ועוד דאי ס"ד דלר"ל קצובין לחודא מהני א"כ מאי יספור ר"ח אי קצובין וכתובין היאך יתא דעתו של ר"ח גרוע בקצובין מר"ל וכיון דלר"ל מהני כ"ש לדידן' ואי קצובין לחודא הא גם לר"ל כף ומאי הוסיף עליו, ועיקר פנונתו לחלוק דכתובין לחוד לא מהני ולא זכר זה רק קצובין לחוד מה דמודה ר"ל וע"כ דלר"ל נדאי קצובין לחוד לא, פנ"ל בכוננת התוס': דף ג"ב ע"א בגמרא גדולה מזו אמרו מוציאין לפרנסה.

נראה לי דהפנונה דאיפא למימר טעמא דר"י שלא אמרו לגבות עישור נכסי לבנות רק מירשי האב אבל פשמת הבן ונפלו לפני יורשי הבן שוב לאו נכסי האב נינהו ולא תיקנו בזה עישור נכסים ואהא מקשה לי דגדולה מזו אמרו מוציאין לפרנסה מלקוחות א"כ פיון דבמכר הבן מוציאין כ"ש הוריש דמכר לעולם עדיף מהוריש, ורש"י ז"ל פי' בד"ה שני' דטעמא דהכא איפא טפי, ולדבריו אינו מוכן כלל הך דמוציאין לפרנסה דהתם ליפא טפי ונראה לי שלא בא הרב ז"ל לפרש טעמא דר"י כאן בהך עובדא רק ליתן טעם למה לא התגב עישור נכסים עכשיו כמו אם היתה הירושא נופלת לשתי בנות ואחת כפר נשאת ג"כ הי' מהראוי שתגב הפנוי' עישור נכסי ברישא, ועל זה פירש דעכשיו לא שייך תקנה דיש לה טפי רק כל מה שתטול היא מצד מה שפבר הגיע לה עישור נכסי פיון דחזינו שטורפת משועבדים שקנו קודם ור"י ס"ל דאין חיוב עישור נכסי רק בעת נישואין ועכשיו איפא טפי, פנ"ל: שם מתו בנותיהן נזונות מנכסים בנ"ח כו' בשקנו מידו.

פרש"י לעולא פריף אבל למ"ד שאין קצובין בת אשתו הוי קצוב חמש שנים, והקשו עליו דהא בפ' אעפ"י דנ"ט מבואר דמזונות של זמן קצוב נמי לא קניין דהא קאמר התם דמזונות לא תקנו תחת מעשי ידיה דמזונות לא קנין ומעשי ידי' קנין וע"כ דאפי' מזונות של כל שבוע לא קנין דאי משום דלא קנין פמה זמן יתחייב לה מזונות א"כ מעשי ידי' נמי לא קנין, ובספרי ת"י סי' ס' פתבתי ליישב פירש"י ולפי שלא נתבררו שם הדברים

לנכון אבאר פאן ביותר ביאור: והוא דבלא"ה יש לתמונה לכאורה לפירש"י דקא ע"כ
הך דמזונות לא קניצי משום יקרא וזילא הוא דקא מחלק התם בין מעה פספ למזונות
דמעה פספ קניז ומזונות לא קניז נהרי שניהם קצובים להדיא במשנה במשנה אשתו ע"י
שליש, וברור דס"ל לרש"י דהך דהתם לאו במשנה ע"י שלישי מנירי רק באוכלת על
שלחנו דאז מזונות בלא"ה לא קניז דכל אחד נותן לה כפי מה שהוא נוהג אבל מעה פספ
קני"ל דסתם נשים נוטלין מעה פספ, ואף שאמרו שם בד"א לעני שבישראל לאו למימרא
דכל שהוא יותר מעני שבישראל נותן לה טפי דא"כ היאך קורא מעה פספ קניז נגד מעשי
ידיה דמעשי ידיה שנה בכל הנשים ומעה פספ רק בעני שבישראל וע"כ דמעה פספ הוא
בכל אדם בינוני ואפי' עני שבישראל לא יוכל לפחות ממעה פספ אבל השיעור למעלה
הוא ממעלה מסתם נשים היוצא מגדר הסתם זה צריף ליתן יותר וכיון דסתם נשים
נוטלין כף חשיב שפיר מעה פספ כנגד מעשי ידיה דחכמים תפסו גדר סתם נשים א"כ
ממילא אפי' באוכלת על שלחנו אף דלענין מזונות כל אחד לפי מנהגו וערכו הוא נותן
לה דאין שיעור למזונות לסתם בני אדם בשנה רק כפי דרכו ומנהגו אבל לענין מעה
פספ שויון, וכן מצאתי להדיא בריטב"א ז"ל שם הובא בא"ז שם [פי לשון הריטב"א
בחידושו בעצמו משנפש שם מאד ובא"ז מבואר היטב], ואיכא דקשיא לי הא מזונות
מיקץ קניצי פדתנו במשנה את אשתו על ידי שלישי ואי משום דבמכבד הכל לפי כבודו
גבי מעה פספ נמי הכל לפי כבודו, ומירצו דמזונות יקירו וזולי ותו דבאוכלת על שלחנו
מזונות לא קניצי ואלו מעה פספ מיקץ קניצי שאף באוכלת על שלחנו אינו נותן לה אלא
מעה פספ פסתם נשים עכ"ל הריטב"א ז"ל, והנה תירוץ ראשון פשיטא דלא ס"ל
לרש"י יוע"כ פתירוץ השני, וז"ב: ומעשה ממילא קושית הרמב"ן והרשב"א הנ"ל לק"מ
על פי רש"י דנדאי מזונות לא קניצי אפי' בזמן ידוע לכל בני אדם בשנה רק לכל אחד
כפי ערכו אבל מעשי ידי שנה בכל הנשים, הלכך מזונות תחת מעשי ידי לא אפשר
דמזונות לא קניז, דבאוכלת על שלחנו כל אחד לפי מנהגו ודרכו וערכו הוא מניין אבל
מעשי ידי שנה בכל, משא"כ ה"א לענין משועבדי' כל אחד שהוא מתחייב אצלו הוא
קניז ויודעין הלקוחות שקנו ממנו להזהר בדבר קצוב לפי מה שהוא ואם זה יתחייב יהא
קיצבה שלו כף וכף ואחר שיתחייב באמת יהא קיצבה אחרת משא"כ לתמן בכלל מזונות
של כל הנשים תחת מעשי ידיה זה אי אפשר משא"כ מעה פספ הוא בסתם נשים בשנה
אפילו אוכלת על שלחנו כנ"ל, וז"ב ולק"מ: ועוד נראה לי דאפי' תימא דמזונות דהתם
לא קניצי משום יוקרא וזילי ג"כ לק"מ לפירש"י דהקא לגבי לקוחות לא שייך האי
טעמא פיון דמי שמתחייב לזון בת אשתו צריף ליתן לה כפי ערכו, והשתא אם יתניקרו
המזונות ממילא יתן לה פחות ואם יזלו יתן לה יותר פיון דלפי ערכו מחוייב לזונה
משא"כ התם פיון דמזונות קניצי במשנה דהמשנה אם יתניקרי לא יפחות לה מקיצבה
זו ושפיר הוי לא קניז: ועוד יש לומר דסובר רש"י דמזונות לא קניצי דפעמים עולה
פעמים יורד הלכך הקא לגבי לקוחות לא איכפת לן דאי משום שיתעשר ויעלו המזונות
יותר א"כ פשיטא שלא יגיע הדבר לגבות מהם ואם יעני הרי יעלו בפחות ועכ"פ לא
יעלה יותר ממה שהוא עכשו וגם זה ברור, אבל אין צורך לכל זה כי העיקר פתירוץ
הראשון הנ"ל וכמ"ש בספרי ת"י הנ"ל.

ואדרבא פירש"י מן כרח דאי ס"ד דבת אשתו חשוב אינו קצוב א"כ הקושיא לר"ח א"כ מאי משני בקנו מידו מה בכך? הא מדינא בלא"ה הי' ראוי לגבות מלקוחות רק מפני ת"ה תקנו דאין מוציאין משונעבדים לפי שאינן קצובין א"כ מה בכך דקנו מידו פנין דמחמת שאינו קצוב ראוי להפקיע מדינא א"כ בקנו מידו וכי בשביל זה נעשו קצובין, וע"כ כפירש"י ז"ל דלר"ח נמי לא קשיא דבת אשתו הוי קצובין פנ"ל: איברא שיש לדקדק לפירש"י פנין דלמ"ד לפי שאין פתובין פריה הוי לי' לאוקמא פשפפתב ולמה לי קנו מידו ובהא אתי שפיר טפי דכתיבה דבנות לא מהני דכתובין הו אצל בנ"ח וכו' ואף דהתוס' הקשו אפי' בקנו מידו לפירש"י דסתם קננו לכתיבה עומד, אבל הא לא קשיא פלל כמ"ש בתוס' אבל עכ"פ הוי לי' לאוקמא בכתיב ולמה לי קננו, וכן הקשה הרשב"א ז"ל, ואמת דבש"ס פרך הנושא משמע התם בפירש"י דלא נתנו לכתיב פלל אפי' נתרצה לכתיב רק בקנו מידו נתנו לכתיב, א"כ יש לומר דמהאי טעמא מוקי בקנו מידו דאז נתנו לכתיב, אף קשה מאי קושיא לעולא הא בלא"ה ע"כ בקנו מידו אפי' לר"ח דבלא"ה לא נתנו לכתיב פנין דמחייב בדבר שאינו חייב וצ"ל דהא דקאמר התם דלא נתנו לכתיב היינו דוקא להך מ"ד דגביית משונעבדים תלוי בכתיבה הלכך אמרינן דדברים הללו לא נתנו לכתיב אבל למ"ד דאפי' מלוה ע"פ שהיא קצובה טורפת משעבדי כפירש"י לעיל ממילא לא איכפת לן דלא נתנו לכתיב פנין דאפי' ע"פ גובה פל שהיא קצובה הלכך לדידי' פל שהיא קצוב גובה משונעבדים, אבל למ"ד לפי שאין פתובין קשיא לי' דהתם לא נתנו לכתיב פלל והוצרכו לישני' בשקנו מידו דאז נתנו לכתיב, ודע שיש להקשות לכאורה לפירש"י דבת אשתו חשוב קצוב א"כ בנות נמי מי לא עסקינן דגירשה ואהדרה א"כ הנה הוי קצובין עד דתיבגר, אבל באמת לק"מ דגירשה ואהדרה ליפא תנאי ב"ד מחדש פלל רק תנאי ב"ד של גישואין הראשונים ואז לא הי' קצובין דלא נודע פמה בנות יהיו לו א"כ אפי' אותן שנולדו אינן גובין שלא היו קצובין בשעה שנתחייב, ועמ"ש עוד בתוס' בד"ה בשקנו מידו בענין זה: בתוס' בד"ה או דילמא פלי בקונו' ואין נראה וכו' ומפרש ר"ת וכו'.

באמת דברי התוס' צ"ע דהא היכי דאית לה קלא כ"ע מודי פדאמר לקמן שאני פרנסה דאית לה קלא א"כ ע"כ צ"ל דפליגי ר"ח ור"ל בפתתי חדא אי אית לה קלא להך מילתא או לא גם אי בעינן קצובין אי לא דר"ח ס"ל בהך מילתא דאמר קצובין אף שאין פתובין דכל שאינה מלוה אית לה קלא ור"ל ס"ל דלית לה קלא פל שאינו פתוב רק פרנסה והיכי דאית לה קלא בנדאי רק לא קיץ ס"ל לר"ל דמהני ור"ח ס"ל דבעינן קצובין דוקא, גם לקמן דמקשה ר"ה בר מנוח מהנושא וקשה הא בלא"ה קשה ממשנה דגט פשוט וע"כ דאית לה קלא א"כ מאי קשיא לעולא הא מודה פמו בפרנסה.

לכן נראה לי דר"ח ס"ל דמה דמחלק בגט פשוט בין שטר לעל פה היינו משום דטוענין פרעתי ללוקח ואפי' הודאתו לא מהני משא"כ בשטר אין טוענין פרעתי אבל תרנונייהו הואיל וקצובין ראוי לגבות משונעבדים הלכך היכי דאינו יכול לטעון פרעתי פגון שמת ת"ז וכדומה גם מלוה ע"פ גבי וכן בבת אשתו דלקמן פנין דליפא למטען פרעתי גבי משונעבדים רק לעולא דבעי פתובין קשיא לי': ועוד נראה לי דכוננת רש"י ז"ל דנדאי פל מלוה ע"פ לא מיקרי קצוב דלא ידענו פמה מלוה ע"פ שהיא חייב רק פנונתו מלוה שהיא קצובה והיינו פגון פירות ושבח פירות דחשיב פמלוה ע"פ פמו שפירש"י לעיל

והיכי דקיבל עליו בדבר קצוב גובה משועבדים והא ידעינו כמה קרקעות מכר והוי שפיר קצוב .

כנ"ל: בד"ה אמר ר"א, למאי דמסיק התם ואהא תירצו דהו דהתם אינה מסקנא גמורה רק דחוי' בעלמא ולא תישינו לה הך והתם לא פריה לר"י משום דלמסקנא דהכא ניחא אף מה שכתבו בלשונם השתא דבעי למידק דקצובין לחודא מהני לכאורה מגומגם ובפשיטות הוי להו לומר השתא דס"ד דפרנסה לא פתיבה הוי לי' להקשות אר"י ומה ענין זה לדיוקא דלר"ח בקצובין לחוד סגי, ואולי פוננתם דאי ר"ח פתובין וקצובין בעי הנה מקום לומר דלר"י כל חדא מהני אבל השתא דר"ח בא להורות דקצובין לחוד סגי ש"מ דלר"י לא מהני קצובין לחוד: בד"ה בשקנו מידו, פ"א בקונטרס וכו' וקשה דאם פן אמאי פריה אי הכי וכו' לכה נראה וכו'.

דבריהם צריכין ביאור, חדא בעיקר הקושיא דמאי ענין פתיבה דתנאי ב"ד לכתובה של עצמו דמה בקה דב"ד הכי אתקין. אבל אם הוא עצמו מקבל קנין לכתוב למה יגרע מבת אשתו, גם לישנא אמאי פריה אי הכי אינו מוכן כלל, והוי להו לומר מאי פריה אי הכי: אבל פוננת התוס' פה דליכא לאקשויי בנות נמי בכתב מהני דמה בקה הא עיקר בא לומר דעדף חיובו של בעל לכת אשתו מתנאי ב"ד דבנות אף דבת אשתו מחייב בדבר שאינו חייב מ"מ עדיף פחה מחיוב של תנאי ב"ד ואי דהא גופא קשיא הא תנאי ב"ד פכתוב, פבר אמרו לעיל מעיקרא הכי אתקין, ואי דהקושיא במתניתין דקתני סתמא אין מוציאין לאכילת פירות ומשמע אפי' כתב בעצמו לא הוי לי' לומר אי הכי דהא בלא"ה מעיקרא נמי קשיא דעולא אמר לפי שאין פתובין וקשה הא סתמא קתני אפי' כתב, ואהא תירצו דכאן אזיל בשיטת הש"ס פרק הנושא דלא ניתנו לכתוב כלל ולא מהני פתיבה דבת אשתו ג"כ וע"כ כר"ח הואיל וקצובין ומשני בקנו מידו דאלים טפי, והשתא שפיר פריה דהא אין הפרש בין בנות לכת אשתו כלל דתנאי ב"ד דהוי פכתוב לא מהני וכתובה דבת אשתו ג"כ לא מהני וקנין דמהני מהני בבנות גם פן: איברא דקשה דבתוס' פרק הנושא משמע בהדיא דס"ל דאף דלא ניתנו לכתוב בכתב מהני א"כ מה הועילו פאן בתירוץ זה אפתי תיקשי לוקמא בכתב ולא תיקשי בנות נמי, ואפשר דבתירוץ זה אזלי התוס' בשיטת המפרשים דלר"ח פריה דה' שנים לא חשוב קצוב, ומשני בקנו מידו מהני אפי' לא קצוב דאלים טפי וכהאי לישנא כתב הרשב"א ג"כ לפי פירושו רק לפירש"י דרק לעולא פריה קשיא להו דכתיבה דבנות לא מהני כלל אף לשון ר"ת לעיל לא משמע פן: ודע דהרשב"א הקשה דברי ר"ח אהדדי דכאן פירש משום דקנין אלים טפי ובהנושא פ"א דלכתיבה עומד.

ובאמת לק"מ דהתם הקושיא אהא דקאמר דלא ניתנו לכתוב, ולמ"ד לפי שאין פתובין דכה"ס לר"י ור"ל התם ובהא שפיר הכפונה דקנין לכתובה עומד וכיון דהוי פכתוב מהני אבל הכא דלמ"ד לפי שאין קצובין פריה ע"כ צריה לפירש משום דקנין אלים טפי.

וז"ב ולק"מ: בד"ה אימר צררי אתפסה וכו' צררי לקטנה לא מתפס וכו' וצ"ע וכו'. דבריהם צ"ע דמה שאמרו שם צררי לקטנה לא מתפס היינו בקטנה שנשאת דהיא בת דעת אבל הכא בלא"ה קשיא דאטו בנות בת שנה או שתיים או שנולדה אחר מותו גובין

משועבדים וכה"ג פשיטא דליפא למיחש לצררי ואי ניהוש דהתפיס לאחר לזכות עבורם מ"מ השתא דליפא אחר מה לנו ולצררי שלו וכי בזה נפטר מחיובו והלא הולך מנה לפלוני שאני חייב לו חייב באחריות אף דהולך פזכי, לכן ברור לפע"ד דהפנונה דחסו על לקוחות דהן סומכין שהתפיס צררי לנאמן פיו דתנאי ב"ד הוא ואין נזקרו לכהלא עשאו ככתובין אצל משועבדים כמ"ש לעיל בתוס' בד"ה כתובין, ולפי זה גם מה שהניחו התוס' בצ"ע פאן לא קשי' מידי: בד"ה אלמא משום דלא קדם הוא פי' בקונט' ולא משום דקצובין וכתובין וקשה וכו' ולפעד"נ פשוט ליישב פירש"י והוא דנדאי ר"נ לית לי' לא כתובין ולא קצובין דכתובין נדאי לית לי' דבהא לא מהני קדם כלל וקצובין נמי לית לי' דלא הוי לי' לחלק בקדם רק כל שקיבל עליו שבח ופירות בדבר קצוב אפילו לא קדם גובה משועבדים ומדמחלק בקדם ש"מ דבלא קדם אפי' קיבל עליו בדבר קצוב לא מהני ומ"מ עיקר הקושיא דעכ"פ מוכח דת"ק ס"ל לפי שאין כתובין והשתא שפיר פליג ר"נ דכל שקדם גובה אפילו אינו כתובין, אבל אי ת"ק לפי שאין קצובין ס"ל אי פא ר"נ לחלוק עליו לא הוי לי' לחלוק דקדם גובה דבהא לת"ק נמי גבי פיו דקדם ממילא קצובין הן ועיקר מחלוקתו הוי לי' לומר דבלא קדם אפילו קצובין אינו גובה משועבדים ומדמחידש בקדם ש"מ דבא לחלוק את"ק דס"ל לפי שאין כתובין, והא דקאמר בתר הכי תנאי היא לאו אר"נ קאי רק כתובין וקצובין הוי כתנאי ור"נ אהה תנא דכתובין קאי לחלוק דבקדימה תליא מילתא: נאמת דבלא"ה לא הבנתי עיקר קושית התוס' על רש"י דיש לומר דמודה רש"י לפי התוס' דלר"נ בקצובין תליא רק דס"ל דהה"ת אין הפנונה להקשות למ"ד לפי שאין כתובין דהוא קאי לת"ק וס"ל דר"נ לא לפרש פא רק לחלוק באמת אמתא דמתניתין דלא מחלק בקדימה דס"ל לפי שאין כתובין ומחלק הוא דסובר לפי שאין קצובין רק הפנונה למיפשט הך אבעז' דבעי לעיל ר"ח קצובין וכתובין בעי או דילמא וכו' ופשיט מהכא דקאמר ר"נ דלכה גובה משועבדים הואיל דלא קדם מקחו של שני לשבחו של ראשון ש"מ דלא בעינן קצובין וכתובין רק קצובין לחוד סגי וכן מדיוק לשון רש"י דקאמר וקאו משום קצובין וכתובין וכו"ש לגירסת התוס' וקאו משום דקצובין וכתובין וקשה להיפך הוי לי' לומר וקאו משום שאין קצובין וכתובין, ולהנ"ל ניהא דהפנונה דגובה משועבדים לפי שלא קדם מקחו של שני וקאו משום דקצובין וכתובין רק קצובין לחוד סגי, כנ"ל: בד"ה וכי מה תיקון עולם יש בזה והלא אין קצובין פי' בקונ' וכו' לכה נראה וכו'.

דבריהם דחוקין מאד כמבואר לכל מעינינו, אבל פנונת רש"י פשוט ומבואר דר' יוסי פא לחלוק את"ק דקאמר דת"ה הוא לפי שאין כתובין נחשיב לאכילת פירות ומזון הבנות לאינן כתובין, ואהא פליג ר"י והלא אין קצובין ואי חשבת להו לאינו כתוב ג"כ לא שייך ת"ה דמדינא כל שאינו קצוב וכתוב לא גבי משועבדים דהוי ממש כמו כל מלוה ע"פ וע"כ דהנה חשיבי כתובין דתנאי ב"ד ככתוב דמי ואכילת פירות ושבח קרקעות פיו דמפורש בשטר ושבחהו ופירי דידהו הוי ככתוב ומדינא הוי גובין משועבדים רק לפי שאין קצובין לא גבי מפני ת"ה ושפיר מוכח דר"י ס"ל כר"ח ות"ק כר"ל ור"נ פא לחלוק את"ק ומחדש לחלק בקדימה או כפי' השני שכתבתי לעיל לשיטת רש"י ר"נ נמי כר"י ס"ל לפי שאין קצובין וכל שקדם גובה משועבדים אה דבקדם הוי קצובין: בגמרא אמר ר"י שני פסין.

לפי שְׁנֵרָאָה לי לְבָאָר כָּל כָּל סוּגְיָא זוּ בְּדִרְךָ פְּשׁוּט שְׁלֵא כְּדַבְרֵי הַמְּפָרְשִׁים ו"ל רְאִיתִי
לְהֶאֱרִיךְ בְּזֶה קֶצֶת: וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּסוּגְיָא זוּ חֲדָא הֵיאֵךְ יִשְׁבַּע מִתּוֹרַת מ"מ וְהִיָּנוּ
שְׁיִשְׁלַם הָאֶחָד וְיִשְׁבַּע עַל הַשְּׁנִי, דְּמָה נִכְפְּשָׁךְ אִם אַתָּה תּוֹפֵס טַעֲנָתוֹ שֶׁל זֶה לְבָרִי דְּאִי
אֶפְשָׁר דְּמִנְתַּחֲזִי כִּיסִין מְהֻדְדִי בְּשׁוּם פְּנִים א"כ מִמֵּילָא לְפִי הוּדְאָתוֹ וְיִשְׁבּוּעָתוֹ שֶׁל זֶה לֹא
הוּדָה כְּלוּם דַּע"כ שֶׁל אַחַר הוּא וְאִם אַתָּה אוֹמֵר דְּאֶמְרִינָן דַּמ"מ שְׁלוֹ הוּא דְּנִתְעַכְּל הַקְּשָׁר
א"כ אֵין זֶה טַעֲנַת בְּרִי כְּלָל דְּשָׁמָּא נִתְעַכְּל וְלָמָּה לַעֲנִין הוּדְאָתוֹ שֶׁל זֶה לְהַתְחַיֵּיב בְּמָה
שֶׁהוּדָה אָנוּ תּוֹפְסִין סְבָרָא דְּנִתְעַכְּל הַקְּשָׁר וְלִגְבֵי שְׁבוּעָה חֲשָׁבִינוּ לָהּ לְבָרִי שְׁלֵא נִתְעַכְּל,
וְעוֹד דְּהוּדְאָה קִדְמָה לְתַבִּיעָה דַּס"ס לֹא רָאָה שְׁמָצָא ב' כִּיסִין דַּא"כ אִפִּי אֵינָן קְשׁוּרִין הָוִי
בְּרִי וַע"כ דְּרַק מִתּוֹךְ הוּדְאָתוֹ שֶׁל זֶה הוּא תְּבַעוּ שְׁהִיו ב' קְשׁוּרִין אִם כֵּן הָוִי הוּדְאָה שֶׁל
זֶה קִדְמָה לְתַבִּיעָה גַּם הָוִי מְשִׁיב אֲבִידָה גְּמוּר פִּינוּ שְׁלֵא טַעֲנָנוּ רַק ע"פ הוּדְאָתוֹ וְהָוִי לִי
לְהַקְשׁוֹת וְכִי לִית לִי לִר"י מְשִׁיב אֲבִידָה כְּדַפְרֵיךְ לְקַמְן לְרַאב"י לְפִי פִי הַתּוֹסֵ' לְקַמְן:
וּמְצָאֵתִי לְהֶר"ן ו"ל בְּחִידוּשָׁיו כָּאֵן שְׁהַקְשָׁה עַל רַש"י ו"ל קְנֻשִׁיּוֹת הִלְלוּ דְּהָוִי מְשִׁיב
אֲבִידָה גְּמוּר גַּם הוּדְאָה קִדְמָה לְתַבִּיעָה וְכַתֵּב עַל זֶה וְז"ל אֶלָּא ע"כ הֵכָא בְּטוּעוֹן בְּרִי
עֶסְקִינוּ כְּגוֹן שֶׁהִי מוּצָא מְכַרְיָו וְאוֹמֵר כִּיס מְצָאֵתִי וְזֶה אוֹמֵר סִימְנִיו וְהוּדָה לוֹ וְתַבְּעוּ
שְׁשָׁנִים אַחֲרֵים שְׁהִיו קְשׁוּרִים עִמּוֹ מְצָאֵת וְכַה"ג פִּינוּ דְּכִיסִין לֹא מִנְתַּחֲזִי מְהֻדְדִי הָוִי לִי
טַעֲנַת בְּרִי עַכ"ל [וְגַם לְדַבְרֵי אֲתִי שְׁפִיר מַה שְׁרָצוּנִי לְבָאָר אֶלָּא שְׁדַבְּרִיו צ"ע כְּמוֹ
שְׁיִתְבָּאָר]: וְלֹא נִתְבָּרְרוּ לִי דַבְּרֵי וְלֹא יִדְעָתִי מַה תִּיקְוָן בְּזֶה לַעֲיָקֵר קְנֻשִׁיּוֹתֵינוּ דַּס"ס הָוִי
לִי הוּדְאָה קִדְמָה לְתַבִּיעָה שְׁהִרִי קוֹדֵם שֶׁהוּדָה לוֹ בְּסִימְנִיו הָוִי לִי תַבִּיעָתוֹ שְׁמָא גַּם הָוִי
לִי מְשִׁיב אֲבִידָה גְּמוּר בְּמָה שֶׁהוּדָה לוֹ בְּסִימְנִיו שְׁנָתוֹ, אִם לֹא שְׁנִפְרַשׁ דַּבְּרֵי כְּפִי הַנִּרְאָה
מִתּוֹךְ לְשׁוֹנוֹ דְּהָוִי כְּכָאן שְׁלֵשׁ כִּיסִין הָאֶחָד שֶׁהִכְרִיז מִקּוֹדֵם וְכָאן זֶה וְנָתַן סִימְנִיו וְהוּדָה לוֹ
וְאַח"כ תְּבַעוּ שְׁהִיו שְׁנֵי כִיסִין קְשׁוּרִין בּוֹ וְהוּדָה לוֹ בְּאֶחָד שְׁהִיָּה קְשׁוּר בּוֹ, אֲבָל מִלְבַּד מַה
שְׁלֵא הַזְנוּפֵר בְּדַבְרֵי ר"י רַק ב' כִּיסִין וְלֹא שְׁלֵשׁ בְּלֹא"ה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דַּמ"מ אִי הִיָּה דַּעֲתוֹ
לְהַעֲלִים מִי הַכְרִיחוֹ לְהַכְרִיז כְּלָל, וְאִי הִיָּה אֲזַ נֶאֱמָן רַק אַח"כ רָצָה לְשַׁקֵּר א"כ לָמָּה לֹא
הַכְרִיז אוֹ שְׁמָצָא כִּיסִין שְׁנֵים אוֹ שְׁלֵשׁ: לְכֹן נִרְאָה לִי דְּהֵכָא מֵיִירִי שְׁבָא לְהַכְרִיז שְׁמָצָא
כִּיס וְאֲז אֶפְשָׁר הִיָּה בְּדַעֲתוֹ לְהַחֲזִיר הַכָּל רַק שְׁלֵא הַכְרִיז שֶׁהִיָּה קְשׁוּר בּוֹ עוֹד כִּיס כִּי הִנֵּיחַ
הַדְּבָר לְסִימָן כִּי אוֹלֵי יְבוֹא אֶחָד וְיִתֵּן זֶה לְסִימָן שֶׁהִיָּה קְשׁוּר בּוֹ עוֹד כִּיס, וְכָא אֶחָד וְאוֹמֵר
סִי מְוָבְהָקִין בְּכִיס הַזֶּה וְלֹא הַזְכִּיר עֲדִינָן שֶׁהִיָּה קְשׁוּר בּוֹ עוֹד כִּיס, וְהוּדָה לוֹ זֶה שְׁיִישׁ בְּכִיס
סִימְנִים הִלְלוּ, וְהוּדְאָה זֶה עֲדִינָן אֵינָה הוּדְאָה כְּלָל כִּי חָשַׁב שְׁזָה לֹא אֲבָד רַק כִּיס אֶחָד,
וְכִינוּן שֶׁהוּא יוֹדַע שֶׁהִיָּה קְשׁוּר בּוֹ עוֹד אֶחָד ע"כ אֵינּוּ שְׁלוֹ כְּלָל, רַק תִּיקְרַף כְּשֶׁהוּדָה לוֹ
בְּסִימְנֵי הַכִּיס תְּבַעוּ שְׁהִיָּה קְשׁוּר בּוֹ עוֹד כִּיס, וְאֲז כּוֹפֵר שְׁלֵא הִיָּה קְשׁוּר בּוֹ כְּלוּם וְדַעֲתוֹ
שְׁלֵא לְהַחֲזִיר אֵף זֶה דַּע"כ אַחַר הוּא פִּינוּן שְׁאוֹמֵר שְׁהִיָּה קְשׁוּר בּוֹ עוֹד כִּיס וְהוּא כּוֹפֵר,
וְלִפִּי זֶה לִית לִי הֵכָא בְּהַךְ דַּר"י שׁוּם מִיגוּ כְּלָל דְּמָה שֶׁהוּדָה מְעַיקְרָא לֹא הוּדָה כְּלוּם כִּי
אִי לֹא הִיָּה תְּבַעוּ שְׁהִיָּה עוֹד קְשׁוּר בּוֹ כִּיס הִיָּה אוֹמֵר שְׁאֵינּוּ שְׁלוֹ כְּלָל אֵף שְׁנָתוֹ סִימָן
בְּכִיס פִּינוּן שְׁנִקְשָׁר בּוֹ בְּאֶמֶת עוֹד כִּיס וְיָמֵי קְשָׁרוֹ, רַק אַח"כ שְׁתַּבְּעוּ גַּם כִּיס הַקְּשׁוּר בּוֹ
רָצָה בְּאֶמֶת לְכַפֹּר בּוֹ וְאוֹמֵר שְׁלֵא הִיָּה קְשׁוּר בּוֹ כִּיס, וְלִפִּי זֶה לֹא הָוִי הוּדְאָה קִדְמָה
לְתַבִּיעָה כִּי לֹא הוּדָה כְּלוּם מְעַיקְרָא, רַק אַח"כ כְּשֶׁזָּה אוֹמֵר שְׁהִיָּה קְשׁוּר בּוֹ כִּיס וְזֶה כּוֹפֵר
נַעֲשִׂית הוּדְאָה עַכ"פ עַל אֶחָד, וּמ"מ מְחַיְבִינוּ לִיהָ בְּאֶחָד אֵף דְּלֹא חִיְיָשִׁינוּ לַעֲיָפוּל הַקְּשָׁר
דְּהָא חֲשָׁבִינוּ לִי לְטַעֲנַת בְּרִי מ"מ פִּינוּן שֶׁהַתּוֹבַע אוֹמֵר שְׁזָה הַכִּיס ג"כ שְׁלוֹ בְּשָׁבִיל שְׁתּוֹבַע

עוד אָחד לֹא חָשִׁיב הוֹדָאָה עַל הָרֵאשׁוֹן כְּמוֹ בְּתַבְעוֹ מְנָה וּמוֹדָה בִּנְיָ דְנִשְׁבַּע עַל נ' וְאַמְרִינוּ דְזֵה שְׁקָר טַעַן מְנָה מ"מ לֹא הִפְסִיד הֵנּוּ בְּשִׁבִיל שְׁשִׁיקָר לְתַבְנֹעַ מְנָה אַף פֶּאָן בְּשִׁבִיל שְׁהוּא מְשִׁקָר לְתַבְנֹעַ עוֹד פִּיס לֹא הִפְסִיד הָרֵאשׁוֹן וּשְׁבוּעָה מְחַיִּיבִינוּ לִי שְׁמָא הִנְתַּבַּע מְשִׁקָר דְבִאֲמַת הֵיָה קָשׁוּר בּוֹ עוֹד פִּיס, וּבְזָה נִרְאָה לִי לּוֹמַר דְמַהֲאֵי טַעְמָא לֹא הֵוִי הִילָךְ דְהִילָךְ לֹא הֵוִי רַק כְּשִׁהוּדָה וְרוּצָה בְּאֲמַת לְהַחְזִיר לוֹ תִּיקָף מַה שְׁהוּדָה אֲבָל זֶה לֹא הוֹדָה לְהַחְזִיר לוֹ מַה שְׁהוּדָה רַק שְׁאוּמַר שְׁלֹא הֵיָה קָשׁוּר בּוֹ פִּיס וּלְפִי דְבָרֵינוּ שְׁתַּבְעוּ שְׁהֵיָה קָשׁוּר בּוֹ פִּיס אֵין זֶה שְׁלוֹ פֶּלֶל רַק אֲנִן מְחַיִּיבִינוּ לִי לְהַחְזִיר הִפִּיס אַף אֵי טוֹעֵן הַתּוֹבַע שְׁקָר בְּכִיס הַשְּׁנִי וְלִישְׁבַע עַל הַשְּׁנִי שְׁמָא אוֹמַר אֲמַת, וְכָל כַּה"ג לֹאוּ הִילָךְ הוּא, כַּנ"ל: וּמַעֲתָה פִּינוּ שְׁנֵתְבַרֵר דְהָךְ דַּר"י דְהָכָא לֹא הֵוִי מְשִׁיב אֲבִידָה פֶּלֶל וְלִית לֵיהּ מִיגוּ פֶּלֶל מְמִילָא אוֹמַר אֲנִי דְכּוֹלָה סוּגְיָא דְמַקְשָׁה לַר"י הִכִּי פִירוּשָׁה, דְמַעֲיָקְרָא פְרִיָה וְלִית לֵיהּ מַתְנִיתִין דְקַתְנִי הַמוּצָא מְצִיאָה לֹא יִשְׁבַע מִפְּנֵי ת"ה א"כ ע"כ דְמִיָּירִי בְּהָךְ גְּוֹנָא דַּר"י דְלִית לִי מִיגוּ וְלֹא הֵוִי מְשִׁיב אֲבִידָה דַּל"כ מֵאֵי מִפְּנֵי ת"ה הָא מְדִינָא לִיכָא שְׁבוּעָה וְע"כ כְּהָךְ דַּר"י וּמ"מ מִפְּנֵי ת"ה אֵינוּ נִשְׁבַּע בְּמְצִיאָה שְׁמָא יְפָרוּשׁ שְׁלֹא יְבוּא לְכַלֵּל שְׁבוּעָה וּמִשְׁנֵי דַס"ל כְּרַאב"י דְמְדִינָא אִפִּי הִיכָא דְאִיכָא מִיגוּ נִשְׁבַּע וְלִזְהּ תִּקְנוּ בְּמְצִיאָה שְׁלֹא יִשְׁבַע מִפְּנֵי ת"ה, אֲבָל הִיכָא דְלִיכָא מִיגוּ כְּהָךְ דַּר"י אִפִּי מִפְּנֵי ת"ה לִיכָא, וּפְרִיָה וְרַאב"י הִיאָךְ אֲפִשֵׁר דְלִית לִי דְמְשִׁיב אֲבִידָה פְטוּר מְדִינָא דְהָא הָפָה שְׁאָסַר דְאוֹרִיָּתָא הוּא וּמְסִיק דְמִיָּירִי הַפֶּל בְּתַבְעוֹ בְּרִי גְמוּר וְאֵין לוֹ רַק מִיגוּ לְכַפּוֹר הַפֶּל וְאֵינוּ יְכוֹל לְהַעֲיֹז, וְרַבָּנָן סְבָרִי דְמַעֲיֹז יֵישׁ לוֹ מִיגוּ, וּמַתְנִיתִין גְּמִי בְּהִכִּי מִיָּירִי שְׁתַּבְעוּ בְּרִי שְׁמַצָּא שְׁנִים וְהוֹדָה בְּאֲחַד וְלַרַאב"י מְדִינָא לִית לֵיהּ מִיגוּ דְאֵינוּ יְכוֹל לְהַעֲיֹז בְּמַה שְׁחַבְרִירוּ תַבְעוּ בְּבָרִי אַף דְמְצִיאָה הֵוִי כְּמוֹ בְּנוֹ מ"מ בְּכַנּוּ גְמִי אֵינוּ יְכוֹל לְהַעֲיֹז רַק בְּמְצִיאָה תִּקְנָה תִּקְנָה שְׁלֹא יִשְׁבַע דְשְׁמָא מַחֲמַת טוֹרַח הַשְׁבוּעָה בְּחַנּוּם יַעֲיֹז וְלֹא יוֹדָה לוֹ פְלוּם, אֲבָל כְּהָךְ דַּר"י דְלִיכָא מִיגוּ פֶּלֶל כַּנ"ל אֲפִילוּ מִפְּנֵי ת"ה לִיכָא בְּהָא וְשִׁפִּיר הֵוִי מְסַקְנָא דַּר"י כְּרַאב"י וְלֹא פְלִיג פֶּלֶל אַמְתַּנִּיתִין, כַּנ"ל בְּבִיאוּר סוּגְיָא זוֹ: בְּתוֹס' בַּד"ה פִּיסִין, וְאַפִּי רַבִּי וְכו' דְאִיכָא הוֹכְחָה כּו' וְעַדִּין אֵין זֶה מְסַפִּיק דַּמ"מ הִיאָךְ הֵוִי טַעֲנַת בְּרִי לְחַיִּיבּוֹ שְׁבוּעָה, וְלֹא יַעֲתִי מֵאֵי קָשְׁיָא לְהוּ וּמִנָּא לְהוּ דְהָךְ קָשִׁירָה דְהָכָא הַפְּוֹנָה שְׁהִיוּ קָשׁוּרִים מְזָה לְזֵה רַק הַפְּוֹנָה שְׁהִיוּ קָשׁוּרִים בְּחֻבְל אֲחַד שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד וְהוּא הוֹדָה לוֹ בְּאֲחַד קָשׁוּר וְאֵי הֵוִי מְתַעֲפֵל הַקָּשֶׁר הִי הָאֲחַד ג"כ פְּתוּחַ וְלֹא קָשׁוּר וּבְהִכִּי מְדוּנִיק לְשׁוֹן הַש"ס דְגַבִּי שְׁוֹנִרִים נִקְט לֹא הִי אֲלֵא אֲחַד וּגַבִּי פִיסִין לֹא מְצִאתִי אֲלֵא אֲחַד, וְהֵינּוּ דְבַכִּיסִין לֹא הִכְחִישׁ רַק הַמְנִין אֲבָל הוֹדָה בְּקָשִׁירָה, אֲבָל בְּשְׁוֹנִרִים פִּינוּ שְׁלֹא מְצָא רַק אֲחַד לֹא הִי קָשׁוּר פֶּלֶל דְאֵין קָשִׁירָה בְּשׁוּר רַק בְּשְׁנֵי שְׁוֹנִרִים זֶה לְזֵה, וְזֵה שְׁאָמַר לֹא הֵיָה אֲלֵא אֲחַד פִּי הִכְחִישׁ לְגַמְרֵי הַקָּשִׁירָה וְהַמְנִין, וְאֵין לְדַקְדַּק מ"מ יְהֵא נְאָמֵן בְּמִיגוּ דְלֹא מְצָא רַק אֲחַד פְּתוּחַ וְאֵז לֹא הֵיָה צְרִיָה לִישְׁבַע דְנִתְעַפֵּל הַקָּשֶׁר דְנִיחָא לִי טְפִי לּוֹמַר שְׁמַצָּא אֲחַד קָשׁוּר דְחוּשָׁב שְׁלֹא יַחְזִיר אַף זֶה דְאֵינוּ שְׁלוֹ פֶּלֶל פִּינוּ שְׁתּוֹבַע שְׁנִים קָשׁוּרִים כַּנ"ל, וְעוֹד דְטַעֲנָה גְרוּעָה הוּא לּוֹמַר דְנִתְעַפֵּל הַקָּשֶׁר וְלֹא מְצָא רַק אֲחַד וְרוּצָה לּוֹמַר טְפִי דְמְצָא אֲחַד קָשׁוּר וְאַחַר הוּא, וְעוֹד דְהָא כְּהָךְ דַּר"י דְסִיפָא בְּשְׁוֹנִרִים דְנִשְׁבַּע לְפִירִש"י ג"כ אִיכָא מִיגוּ וּמ"מ נִשְׁבַּע וְהַתּוֹס' הַקָּשׁוּ עָלָיו לְקַמְן וְיִתְבַּאֵר בְּסוּמָךְ: בַּד"ה תְּנִיָא גְמִי הִכִּי וְכו' וְקָשָׁה דְלַהִימְנִי בְּמִיגוּ וְכו'.

וּבְאֲמַת בַּלֵּא"ה יֵישׁ לְתַמּוּהָ מֵאֵי עַגְנִין שְׁוֹנִרִים קָשׁוּרִין דְנִקְט הָכָא פִּינוּ דְבְּהַחְזִירֵתִי מִיָּירִי לְמַה לִּי קָשׁוּרִין פִּינוּ שְׁמוּדָה שְׁמַצָּא ב' לְכֵן בְּרוּר דַּס"ל לְרִש"י דְמִיגוּ לְפְטוּר מְשְׁבוּעָה פֶּל

היכי שאינו מרוויח בטענה השנית כלום לא אמרינו רק מיגו דכופר הפל ס"ד דאמרינו לקמן פיון דמשיב אבידה המקצת שהודה, והשתא ס"ד דה"ה פשטענת המיגו יותר נכונה מטענה דהשתא נימא מיגו, דבטענת לא מצאתי רק אחד יכול לומר דנתעפל הקשר או דאחר מצא או שזה משקר, משא"כ השתא פיון שמצא ב' קשורין למה לא תחזיר לו שניהם, אבל אי לא היו קשורין היה יכול לומר שמצא אחד אחד ותחזיר אחד אבל השתא דהיו קשורין טענתו גרועה מאד שמצא ב' קשורין ותחזיר אחד וס"ד דיהא נאמן במיגו אף שלא ירויח כלום קמש"ל דמ"מ נשבע תדע דלקמן פתבו התוס' דס"ד דנאמן במיגו דהוי טוען טענה מעלייתא והיינו כמו שפירשתי דהשתא הוי טענה גרועה שמצא ב' קשורין ולא תחזיר רק אחד וס"ד דיהא נאמן אף שס"ס היה צריך לישבע א"כ כ"ש פאן דס"ד דמתמת זה נפטר משבוועה קמש"ל דכל דלא הוי משיב אבידה לא אמרינו מיגו לפטור משבוועה וגירסת התוס' צ"ע דמה ס"ד דיאמן במיגו פיון דס"ס נשבע, ומה שהביאו ראי' מפ"ק דב"מ אינה ראיה דהתם ס"ד הכי דירוויח ממון עכ"פ משא"כ ה"כא דלא ירוויח כלום גם מאי פריה לראב"י וכי לית ליה וכו' פיון דגם תנא דברייתא לית לי' והוי לי' להקשות לתנא דברייתא ג"כ ועמהרש"א ודלפי מה שפירשתי לעיל לק"מ דה"כא ליכא מיגו כלל דאי היה מיגו הוי משיב אבידה ומדינא פטור כמ"ש התוס' לקמן, ומה שכתבו עוד ועוד לפי המסקנא וכו' לפי מה שפירשתי לעיל הוי מסקנא דר"י כראב"י ע"ש: ע"ב בגמרא הוא דאמר וכו' פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו וכו'.

תמוה לי דהיכי ס"ד דמיירי בלא תבעו כלל מאי ענין שבוועה לכאן ואטו כל מי שביא אצל אחד ויודה לו במנה יצטרף לישבע שמא חייב לו יותר ונחבירו לא תבעו כלל וכ"ש באביו, וליכא למימר לפי שהודה בהלואה דמה הפרש יש בכופר בהלואה או בפרעון פיון שטוען פרי ואטו אם יאמר אדם לתחבירו מנה שהלוית לי פרעתיך מחצה ונחבירו אינו יודע הכי יצטרף לישבע, ועוד דהא אין נשבעין על טענת שמא, ונראה לי דס"ד דה"כא מיירי שזה אומר לבנו פה ובנו אומר לו אח"כ שיודע בברי שלא תחזיר ומגיע לו כל המנה ומ"מ פיון דהודאתו של זה מקודם משיב אבידה הוא שוב אין לו שבוועה לרבנן בתביעתו אח"כ דהוי הודאה קדמה לתביעה וטעמא דהודאה קדמה לתביעה ג"כ משום הכי הוא דהודאה דמעיקרא כל שלא היתה תביעה חשוב משיב אבידה ושוב לא נתחייב אח"כ, והיינו דפריה פיון דמשיב אבידה הוא בהודאתו למה לחלוק ראב"י דחייב שבוועה, ויתר הדברים בבבאור הסוגיא פבר נתבאר לעיל, גם בבאור דברי רבה יתבאר בכלל דברי התוס' בד"ה ובכנולה בעי דלודי לי' ע"ש: בתוס' בד"ה וראב"י לית לי' וכו' וקשה וכו' ועוד כו' והנה קושיא השני' פשיטא דלא קשה מידי, לפי מה שפירש"י דהפנונה כמו והיינו בה להורות דראב"י בתבעו פה דר"י ומתניתין בלא תבעו [רק שיש להקשות דתבעו דר"י לא דמי לדראב"י פיון דלא קתבע לי' רק מתמת הודאתו משא"כ בדראב"י], גם קושיא הראשונה יש לומר דמקשה טפי מדראב"י גופא דאי פליג בלא תבעו ג"כ הוי ליה לחלוק בגוף דין משיב אבידה, גם פ"ה התוס' דחוק דס"ס הוי לי' להקשות לר"י לעיל מפני משיב אבידה ולא מפני ת"ה, גם לפירש"י קשה דאי מתניתין בלא תבעו למה לי מפני ת"ה הא מדינא משיב אבידה פטור, וכבר פירשתי לעיל בש"ס מה שנלע"ד בזה: בד"ה מאי קטן וכו' דלא תיקשי לרב.

אין זה מספיק דלרב גופא תיקשי למה לא אמר בטענו גדול ועכ"פ לא הוי לי' לומר רק בתבעו דהא במנה לאביה משתעי במילי דאביו, ונראה דתרי מיני גדול הם האחד שתבעו שיודע שהודה לאביו לפני מותו שחייב לו מנה וזהו טענת גדול ממש ויש עוד טענה שיודע מעסקי אביו שמגיע לו עוד מנה ובהו חשוב פקטן במילי דאביו, והיינו דנקט בתבעו קטן דהיינו אנפן השני הנ"ל, ולמסקנא לרש"י בתבעו קטן ממש ודאי אתי שפיר אלא אפי' להתוס' לקמן לא פליגי רבנן רק בתבעו מפח עסקי אביו דיכול להעיו דאינו חושב טענתו לברי אבל בתבעו שהודה בפניו לאביו לפני מותו הוי פרי ממש ולכ"ע חייב, כנ"ל: בד"ה אלא בדרבה פי' בקונ' וכו' ונראה לי להביא ראי' דלא כפירש"י דהא בשבועות מוקי מתניתין דקתני אבל נשבעין לקטן כראב"י, והשתא אי הפוננה כפירש"י בקטן ממש לפי שנתניה היתה בגדלות נשבעין לו א"כ מאי ענין זה לפלוגתא דראב"י ורבנן הוה שפיר מצי לאוקמא היכי דאפקיד לי' בעדים ושטר דלא הוי משיב אבידה פלל, ולפי שהיתה נתינה בגדלות נשבעין לקטן וע"כ דבעינו נתינה ותביעה שוין ונתם בגדול ממש מוקמינן לה, והשתא אי היכי דלא הוי משיב אבידה פלל מקמש"ל דנשבעין לו הוה נתינה ותביעה בגדלות וע"כ דבפלוגתא דראב"י ורבנן תליא וקמש"ל אף דתובע במילי דאפוסה מ"מ נשבעין לו דלא הוי משיב אבידה דבבנו ג"כ אינו מעיז: אף להנהו פוסקים דס"ל דשביעית שומרין וע"א נשבעין לקטן ממש ולדידהו צ"ל דלא מצי מוקי מתניתין בשומרין דמדקתני ואין משביעין את הקטן אבל נשבעין לקטן, א"כ כמו דאין משביעין הפוננה על טענת הקטן כמו כן אבל נשבעין לקטן הפוננה על טענת הקטן לא בשומרין וע"א דאינו תלוי בטענת הקטן, ולפי זה פיון דבשומרין לא מצי מיירי רק במ"מ שפיר יש לומר דבקטן ממש מיירי ובכא בטענת אביו דהוי נתינה בגדלות סגי וממילא אתיא דלא פרבנן דמ"מ הוי משיב אבידה דיכול להעיו ומה שהקשו התוס' מהגוזל אינה קושיא דהתם לא ממעט רק אפי' היתה אח"כ תביעה בגדלות אבל פשהיתה נתינה בגדלות ממילא תביעה נמי מפח האב הוי תביעה בגדלות דבא מפח אביו הוי פאביו: אלא שיש לדקדק דשם בשבועות פירש"י דקטן ילפינן מפי יתן איש וחרש ושוטה דאין בהם דעת פקטנים הו, ויש להבין למה תלה חרש ושוטה בקטן פיון דהם לאו בני דיעה לכל דבר פשיטא דאין נשבעין על טענת שמה ואדרבא בקטן איצטריף קרא דס"ד דאיפא קטנים דחריפי טובי וכן לעיל דכ"ג בד"ה דלאו בני דיעה פירש"י וגבי שליחות איש בעינו ולא קטן משמע דקטן אינו כ"כ לאו בן דיעה כמו שוטה וחרש וצריף קרא למעט אותו א"כ היאך תלה תנאי בלא תנאי ומזה נראה מבואר דסובר רש"י דאין נשבעין אפי' שבועת שומרין על טענת קטן ושפיר צריף ליתן טעם על חרש ושוטה דהוי כמו קטנים ולפי זה מוכח דע"כ בגדול ממש מוקי לה כמו שהוכחתי וצ"ע: בד"ה מפני מה אמרה תורה וכו' דהא בבנו דמעיו וכו'.

ויש לדחות דע"כ לא בעינו לאשפחי טעמא לכופר הפל משום דמסברא יש לחייבו מפח חזקה אין אדם תובע כמו שחייבוהו חכמים היתם מהאי טעמא אבל בבנו דלא שייף כ"כ חזקה אין אדם תובע בלא"ה פטור, ומה שהביאו ראי' מסלעים דנרין לכאורה תמוה דמהאי טעמא גופא פטור דמסייע לי' שטרא אבל פוננתם דאי ס"ד דהמקשה ידע דהו סברא ראוי לפטרו משבועת כופר הפל א"כ מהאי טעמא נמי יש לומר אף דבעלמא הילף חייב הכא פטור דמסייע לי' שטרא כמו דמשני באמת התם וע"כ דבס"ד אף דידע דליפא

חזקה אין אדם מעיז מ"מ לא ס"ד לפטרו משבועה בשביל סנייע זו א"כ תיקשי אפי' כופר הפל יתחייב פנין דליכא הענה וזה שדקדקו התוס' ופרידנמי מינה התם למ"ד הילך חייב והיינו כמו שפתיבתי: בא"ד וכופר הפל דפטור וכו' משמע דוקא מ"מ וכו' לכאורה יש לדקדק אפתי מנא לן דמה דמשמע דוקא מ"מ גזירת הפתוב היא דילמא בהך כופר הפל דאירי קרא דאינו יכול להעזי דמהאי טעמא חייבין רחמנא למ"מ דלית לי' מיגו דאינו יכול להעזי בהא קפיד קרא דכופר הפל לא אכל מנא לן בבגו דיכול להעזי דפטור כמו שהקשו התוס' קודם, אבל באמת פוננת התוס' פשוט דנודאי להנה שרצו לפרש טעמא דכופר הפל פטור לפי שאינו מעיז שפיר דחו התוס' דמה יעשו בבגו אבל אנו באמת לית לן האי סברא דמפח חזקה אין אדם מעיז יפטר משבועה דנהו דלית לי' למ"מ מיגו דכופר הפל לא שייך כ"כ אישתמוטי כמו במ"מ אבל מ"מ ראוי לחייבו דכופר הפל נמי משתמיט ואין פאן ראי' לפטרו דמהאי טעמא מחייבין לי' היסת רק גזירת הפתוב דלא ישבע ולא מחלקינו פלל בין בגו לאחר, והנה רואה פי מה שהקשה מהר"ם שיף בב"מ שם על מה שכתבו התוס' אח"כ ללמוד מע"א דמנא לן בבגו ולפי הנה"ל לק"מ דהשתא לא אזלי התוס' בסברא זו לפטור משבועה משום דאינו מעיז דא"כ גם לפי תירוץם מפי הוא זה קשה פנ"ל: אלא דאפתי קשיא לי בדברי התוס' הללו דלמה להו פל הטורח הנה הא בהדיא ילפינו טענו חזיטין והודה בשעורין לפטור או העדאת עדים לפטור מקרא א"כ ממילא מוכח דכופר הפל פטור דאטו בשביל שהודה בשעורין גרע מכופר הפל על החזיטין וכן העדאת עדים וצ"ל דכוננתם אי לא ילפינו כופר הפל ממקום אחר מנא לן באמת ללמוד טענו חזיטין מקרא דלמא לכופר הפל אתי דפטור אבל טענו חזיטין והודה בשעורין חייב: ובזה תבין מה שכתבו פדאמרינו בפ"ק דב"מ דתרי קראי פתיבי פתיב הוא וכתוב זה והוא תמוה לכאורה ובנודאי אין לפרש דכוננתם פנין דמחזד קרא ילפינו טענו חזיטין התם א"כ מוכח דכופר הפל פטור חזא דבהדיא פתבו מעיקרא דכתיב פי הוא זה משמע דוקא מ"מ ש"מ דמן משמעות ילפי לה ואי מהתם מוכח בהכרח ועוד דאפתי הא גופא קשיא מנא לן דטענו חזיטין וכו' פטור פנין דאיצטריף לכופר הפל וברור דנודאי נתכוננו לומר דמן הפתוב יש משמעות דוקא מ"מ והיינו הך קרא גופא דאתי למ"מ הטענה משמע דוקא מ"מ ומשום דקשיא להו תינח אי מסברא ידעינו כופר הפל שפיר ילפינו מודה ממין הטענה אבל אי גזירת הפתוב היא מקרא פי הוא זה א"כ מנא לן מודה ממין הטענה ועל זה פתבו דתרי קראי פתיבי חזד למ"מ הטענה ומינה ילפינו ממשמעותי דכופר הפל פטור ואידך קרא למודה ממין הטענה ותרונייהו מוכח פנ"ל: בד"ה אין אדם מעיז אין לפרש וכו'.

ובאמת יש ליישב פי' זה אבל אין פאן מקומו פי צריף לבאר גם דברי רש"י פירק הגזול שהקשו עליו התו' שם פמה קושיות, גם בלא"ה למ"ד דלא אמרינו מיגו לפטור משבועה א"כ רבה לא שאל רק על עיקר שבוועת מ"מ כמו שכתב בתנאים א"כ ממילא בפקדון שלא עשה לו טובה ג"כ חייב דהוי מיגו לפטור משבועה ומה שכתבו לחלק במכיר בשקרו לא ידעתי מה יעשו בבגו דפליגי רבנן וצ"ל דבבגו חושב דאינו יודע במילי דאביו או דראב"י ורבנן פליגי בהא גופא אי בטובה תלוי או במכיר בשקרו: בד"ה ובכולל' בעי דלודי לי' וכו', וקשה וכו' ואף דהתם באמת אמרינו טעמא דמישתמיט היינו כדי לדחות ההכרח דלא אמרינו מיגו וכו' דלעולם אמרינו מיגו וכו' והתם שאני דמשתמיט, אבל

למסקנא דלא אמרינן מיגו וכו' אפי' היכי דליכא טעמא פלללא אמרינן וזה שיהביאו מנספא דר"א ולא משבועת ע"א דעלמא דיש לומר דוקא היכי דאיכא טעמא פגון מןשתמיט דבהא לכ"ע לא אמרינן פמו מ"מ דפ"ק דב"מ ונהכא לפירש"י אבל מנספא דר"א דהוי חשיד גמור קשיא להו שפיר: אמנם עיקר קושטת התוס' נראה לי דלק"מ דבלא"ה יש לדקדק במה שפירש"י אממונא לא חשיד ומדלא פפרי' בכולי' ולמה לו ליתן הקרח דלא חשיד מדלא פפרי' בכולי' בלא"ה פינו דמישתמיט לא חשוד פדמשני בב"מ שם, אבל באמת אין ענין הך דהכא להתם פלל דהתם שקלינו וטרינו על מי שמחונייב שבועה דמה תועלת יש בשבועתו אי משקר ישבע לשקר ג"כ ואי אומר אמת מה צורך לשבועה ועל זה אמרו דלא אמרינן מיגו דחשיד דיכול להיות דאממון חשיד ומשבועה פרוש ורצו להקריח סברא זו משבועת מ"מ ודחינו דלמא פדרבה לכך שפיר יש תועלת אבל בעלמא כל דחשוד אממונא בנודאי ישבע לשקר ואין תועלת בשבועתו ומסיק שם דבאמת חשוד אממונא לא חשוד אשבועתה ויכול להיות שמשבועה פרוש אבל נודאי אין הקרח לזה דנודאי פרוש דנודאי פשיטא שיש לומר דלא פרוש רק כל שיש סברא שפרוש משביעינו לי פינו שהוא מחונייב שבועה ויגיע תועלת בשבועתו לכשנגדו: אבל הכא הקושיא באופן אחר דנהו דלית לי' מיגו מ"מ וכי בשביל דלית לי' מיגו מחונייב הוא לישבע והא כופר הפל אין לו מיגו ואינו נשבע בשלמא שומרין וע"א ראוי לחייבו מצד עצמו פי נתן לו לשמור ותובע שלו וזה טוען טענה דלא שכיח נאנסו וכדומה וכן ע"א בא בחונק העד אבל מ"מ מאיזה צד יתחייב שבועה ואיזה פח יש לתובע שנגמר דחייב לו מנה מטענת הנתבע דאינו חייב רק נ' ומאיזה צד נטיל עליו שבועה והא איכא אינשי דאפי' בקושטא לא בעי אישטבועי פמו שפכת הר"ן בסוגי' דשכיר, וע"כ דכל עיקר השבועה במ"מ הוא פדי לברר האמת דאי ישבע נדע בבירור שהאמת אתו וכינון דבידו לברר בשבועה מחונייב לברר והיינו דקשיא לי' איזה בירור יש פאן הא יכול להיות פמו דחשדת לא לממון פן ישבע לשקר וכינון דאין השבועה בירור מאיזה צד נטיל עליו שבועה ועלה אמרינן דבכאן השבועה בירור גמור דכינון דהי' יכול לכפור הפל ולא פפר לפי שאינו יכול להעזי וכדומה א"כ מהאי טעמא גופא ברור שלא ישבע לשקר שאי הי' בגדר להעזי לישבע לשקר כ"ש שהי' מעזי לכפור הפל וא"כ שבועתו של זה בירור גמור הוא לכך מחייבנו לי' לישבע דאי משקר ע"כ משום דמישתמיט היא וע"י שבועה פרוש.

ומעתה שאלת רבה כולל תרתי מפני מה ישבע אפי' לא הי' לו מיגו פלל לא הי' ראוי לחייבו שבועה ועוד דיש לו מיגו ולסלק המיגו קאמר חזקה אינו מעזי ובכעיקר חייב השבועה קאמר והאי בכולה בעי דליכפרי' א"כ חזינו דאינו יכול להעזי לכפור הפל א"כ ממילא מוכרח דמה שכופר הוא מפח משתמיט ומשבועה פרוש ואי ישבע הוי בירור גמור וכדי לברר מה שבידו לברר הטילה התורה עליו שבועה פנ"ל ברור, ולפי זה ממילא לק"מ מה שהקשו התוס' דמנא לן דכופר הפל פטור דכינון שאין שבועתו בירור דהא ליכא הוכחה דפרוש משבועה דהא כופר בכולה ממילא אין מקום לחייבו שבועה וגם זה ברור לפע"ד: בא"ד ואית גזלן וכו', ולפע"ד שלא אמרו דלא אמרינן מיגו דחשוד רק לענין שלא נמסור לו שבועה לפי שאין תועלת בשבועתו דנודאי ישבע לשקר ג"כ ועל זה אמרינן דיש תועלת דיכול להיות שפרוש ומצד שלא נמסור לו שבועה מחשש שישבע לשקר לא שייך התם דמאיזה צד נחוש על איש נאמן שלא איתרע פלל שישבע

לשקר ונהרי הוא בחזקתו וכשר לכל דבר אבל גזלן מה בכך דיכול להיות שישבע באמת אפי' מי שחשוד לישבע בשקר אינו ברור שישבע עוד לשקר ושמא שם בתשובה רק אנו אסור לן למסור שבועה לאיש דרעיה חזקתו וחשוד שישבע לשקר ומחשש שישבע לשקר אין מוסרין לו שבועה אבל מי שנתחייב שבועה והוא פשר גמור פשיטא שאין חשש כלל רק מצד שאין בשבועתו תועלת לבעל דין במה נפשו, אז אמרינו דיש תועלת דאינו ברור דחשוד בממון ישבע לשקר ויכול להיות שיפרוש וזה ברור ולק"מ: דף נ"ב ע"א במשנה יתומים שסמכו וכו', פירש"י אף שלא נתמנה להם לא מאביהם ולא מב"ד אפ"ה פאפטרופוס הוא עכ"ל, משמע מפרושו דדינו לכל דבר פאפטרופוס למפור ולקח בנכסיהם וכו דעת כל הפוסקים וכן משמע לכאורה להדיא בש"ס לקמן בעובדא דסבתא דקאמר להו יתומים שסמכו אצל בע"ה תנו: אלא שאני תמה אי בא התנא לאשמועינו דיתומים שסמכו דינם פאפטרופוס למה תפס דבריו לענין מעשר ולמה לא השנה אותם לכל דיני אפטרופוס בנכסי יתומים, ועוד אי עיקר טעמא דהוי פאפטרופוס א"כ היכי קתני בתר הכי או שמינה להו אביהו אפטרופוס פשיטא דאפטרופוס עצמו חייב לעשר, גם יש לתמונה על הרמב"ם ז"ל שהשמיט דין יתומים שסמכו לגמרי ולא זכרו לא בהלכות תרומות ולא בהלכות גזילות ולא זכר רק דין הבריייתא אפטרופוסין תורמין ומעשרין להאכיל ולא להניח: וראיתי לה"ה סוף הלכות גזילות שהניח דברי הרמב"ם בתימה על השמטה זו וביותר אני תמה דבמתניתין קתני חייב לעשר ויראה דקמש"ל דחייב עליהם לעשר ועיקר דבר זה לא זכר הרמב"ם כלל רק פלשון הבריייתא תורמין ומעשרין ולא שיהא חייב עליהם לעשר ולמה השמיט לשון המשנה, גם יש לדקדק בש"ס דמה דיין ר"נ יתומים שסמכו אצל בע"ה תנו הא לא הוזכר רק לענין מעשר ואינהו נדאי הוי ידעי ג"כ מזה דהא לא זכר ר"נ דין המשנה רק יתומים שסמכו אצל בע"ה תנו ש"מ שהיתה המשנה ידועה להם רק הוא רוצה לדקדק מינה דחשיב פאפטרופוס ואיזה דיוק יש לו בזה, ואף דלקמן בש"ס כתבתי לפרש לפי דרכן של הפוסקים דדינם פאפטרופוס אבל לדעת הרמב"ם ז"ל הנ"ל נראה לי שהוא מפרש הפל באופן אחר כמו שאבאר: אשר על פן נראה לי דהו יתומים שסמכו אין דינו פאפטרופוס כלל דמי עשאו לאפטרופוס ולא מצינו אפטרופוס רק מאבי יתומים או מב"ד אבל כל שאינו כן לא חשיב אפטרופוס כלל, וזה שלא הוזכר בסיפא לענין שבועה דין יתומים שסמכו לא בכלל מינוהו ב"ד ולא בכלל מינוהו האב שאינו אפטרופוס כלל וכלל דיתומים קטנים לאו בני משוי אפטרופוס כלל רק טעמא דמתניתין פיון דס"ס סמכו אצלו ואוכלין אצלו עליו החייב לעשר פירוטיהו שלא יאכלו טבלים והדר קתני או שמינה להו אביהו אפטרופוס דס"ד דאין עליו חייב לעשר, ובשלקמא יתומים שסמכו פיון דאסור לו למפור ולקח בנכסי יתומים א"כ בודאי יאכלו טבלים חייב לעשר, אבל אפטרופוס פיון דבידו למפור ולקח מתוקן אינו מחויב לעשר קמש"ל דאין תיקון ליתומים למפור ולקח וחיוב לעשר דשמא יאכלו טבלים, ומקשינו בש"ס דהא אפטרופוס אין לו רשות לתרום כלל, ובנדאי ביתומים שסמכו לא קשיא לי' כלל פיון דמחויב להפרישם מאיסור טבלים והוא אינו יכול לישא וליתן בשלהם א"כ פשיטא דזכות הוא שיהא להם מה לאכול אבל על אפטרופוס קשי לן דמוכח בבריייתא דאין לו רשות לתרום וס"ד מהאי טעמא דאי לא יעשר יאכיל אותם מתוקן על ידי שימפור ויקח דבר מתוקן ומשני דלהאכיל דהיינו מה שהוא מוכן שיאכלו

היתומים לא לאוצר יכול לתרום דהוי כמו בעל דבר בזה פיון שהוא להאכיל ליתומים: ומעשה ס"ל להרמב"ם דהו תנא ס"ל קטן אוכל איסור.

ב"ד מצווין להפרישו וכ"ש כל מי שהם אצלו ורואה או יודע שיאכלו איסור צריה שלא להניחם אבל לדין דקי"ל אין ב"ד מצווין להפרישם כלל א"כ ממילא אין חיוב על אותו שסמכו אצלו להפרישם מאיסור וממילא אינו בעל דבר כלל לעשר פיון שיקול להניחם לאכול איסור והוא אינו אפטרופוס כלל, אבל אפטרופוס נהי דאינו מחויב לעשר וכל שלא יתן להם בידים אין קפידא אי יאכלו מ"מ כל שהוא להאכיל הוי כבעל דבר ממש ויכול לעשר: וזה ששאלו בש"ס לרב נחמן על ההוא סבתא מאי עבידתא דנבנא פיון שלא נתמנית אפטרופוס לא מב"ד ולא מאבי יתומים, ובמשנה משמע להדיא דיתומים שסמכו אין דינו כאפטרופוס פיון דקתני בתר הכי או שמיה להו אפטרופוס וגם מדקתני לעגנו מעשר דוקא פנ"ל, ועל זה השיב ר"נ דיתומים שסמכו תנו, והיינו דוקא אי אינהו בעצמן סמכו אצלו מדעתם לא חשיב כאפטרופוס, אבל הו סבתא לא סמכו יתומים עצמן אצלה רק אפטרופוס סמכן אצלה ומסר לה קצת דברים שיהא בידה לפרנסתם ואיהי ודאי יכולה למכור כמו אפטרופוס פיון דלאו מכח יתומים הקטנים באה רק מכח מי שסמכן אצלה, והיינו דקאמר יתומים שסמכו תנו: ולפיכך השמיט רבינו הגדול מתניתין לגמרי ולא זכר רק פפי לשון הברייתא אפטרופין תורמין ומעשרין להאכיל ולא להניח, פי חיוב ליכא כלל שאין חיוב להפרישם רק יכול הוא לעשר דחשיב בלהאכיל כשלו, ויתומים שסמכו אין חיוב וגם לא מהני כלל מעשר דידן' פיון שאינו אפטרופוס כלל, רק לפי דעת תנא דמתניתין דהי' צריה להפרישם שלא יאכלו ממילא חייב לעשר ומועיל עישורו פדי שיהא להם מה לאכול פיון שמחויב שלא להניחם שיאכלו טבלים פנ"ל, ולדעת הפוסקים דיתומים שסמכו טעמא דחשיב אפטרופוס גמור צריה לפרש דנקט יתומים שסמכו לאפוקי היכא דאינהו לאו בני דעת כלל רק הוא אספם בעצמו אל ביתו לא חשיב כאפטרופוס והיינו כדעת הרמ"ה שהביא הרא"ש, ולדבריהם אפרש לקמן עובדא דסבתא באופן אחר, גם צ"ל לדעתם הו דקתני חייב לעשר ע"כ בלהאכיל הוא, דכיון דאינו מחויב להפרישם מאיסור למה יתחייב לעשר יניחם לאכול טבלים וע"כ דמייירי שמאכילם בידים,, ואף דאחר ג"כ אסור להאכיל מ"מ אינו יכול לעשר וזה חייב לעשר, או דכיון דהו אפטרופוס חשוב כאב דמצוה עליו שלא להניחם משום חנוף לנער כמ"ש הרמב"ם: שם אפטרופוס שמניהו אבי יתומים ישבע.

מדלא נקט במתניתין דין יתומים שסמכו לעגנו שבועה נראה לי שאין עגנו אפטרופוס הוה לשבועה כלל דדוקא הוה דנשבועין שלא בטענה פגון אפטרופוס שנעשה מגדול ומכר הפל לידו מן הדין הוא שישבע שלא בטענה ולחשוב באחרונה היכן הדברים שנמסרו לידו אבל יתומים שסמכו מסירתם לידו לא חשוב כלל ואפ"י שבועת שומרין ממש אין נשבועין על נתינת קטן דלא חשוב כלל וכ"ש הכא דהו לא רצה לקבל כלל רק מה הוה לו לעשות וכי ישליכם חוצה עם החפצים הלכך אין פאן מקום לשבועה ולפי מה שכתבתי לדעת הרמב"ם בלאו הכי ניחא: בגמרא אתם ולא שותפין קשיא לי היאך מקשה מהו ברייתא דהא בלא"ה משנה שלימה בתרומות דשותפין תורמין זה על זה ופסקה הרמב"ם ז"ל פ"ד מהלכות תרומות וכתב בכ"מ דלא קי"ל כהו ברייתא רק כמתניתין דתרומות, א"כ מאי אולמי הו דאפטרופוס מהו דשותפין להקשות ממנה

למשנה דידן, ויש לי לומר דלא דמי הך שנותפין דהכא לשנותפין דהתם דהכא מיירי שיש לשני בני אדם שדה בשותפות וחולקין בפירות וכו' אין לו לזה שום ענין בחלק חבירו, אבל שנותפין דתרומות הפנונה שהם שנותפין בעסק וכמו דשותף יכול לעשות בעסק בלי דעת שותפו כמו כן יכול לתרום, אף לפי שיש לדקדק בלא"ה בדין אריס שפסק הרמב"ם ז"ל דיכול לתרום רק כשהוא מעפב אינו תורם וכאן אמרו ולא אריסין, ודברי הכ"מ שם צ"ע למעיין בירושלמי פאן כמו שהאריך מפרש הירושלמי בזה, לכן נראה לי דסובר הרמב"ם דש"ס דילן דלא מקשה בכאן רק מאפטרופוס ולא משנותפין ואריסין ס"ל דהכא לא מיירי שהם שנותפין בתבואה זו או שהיא אריס בתבואה זו רק דס"ד דשותף או אריס שלו לא קפיד ומסתמא מסכים על מה שעושה בשלו קמ"ל דהוי כתורם שאינו שלו רק אפטרופוס שפיר קשיא לי ומחלק בין להאכיל ולהניח, והרמב"ם לא חש להזכיר פלהו לאיסור דבכלל תורם שאינו שלו הוא אבל שנותפין ואריסין בתבואה זו לא הוי כאינו שלו כלל דהא שלו הוא ועוסק בהן כנ"ל: שם ועושין להם לולב וערבה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש השמיטו ערבה, ונראה לי טעמם מדגרסינו פרק לולב וערבה ערבה נטלת בפ"ע ואין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב ופריה פיון דאמר ערבה אינה נטלת אלא בפני עצמה פשיטא שאין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב ומשני לא צריכא דאגבה וחדר אגבה, ופירש"י דאגבה לשם לולב וחדר אגבה לערבה מ"מ לא מהני, והשתא מוכח להדיא דאם לקח הערבה מן הלולב ונטלה בפני עצמה מהני דאי ס"ד דגם בזה לא מהני מאי מקשה פשיטא הא טובא קמש"ל דאין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב אפי' ליטלה בפ"ע וע"כ דהא נדאי מהני, ולפ"ז פיון דנקט לולב ע"כ עם ערבה א"כ אין צורך לערבה ולאחר שיצאו בלולב יקחו הערבה מן הלולב לערבה: ובאמת שאני תמה על מה שנהגו ליקח ערבה אחרת לחיבוט ערבה פיון שביארנו דבש"ס מוכח להדיא דאדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב כל שנוטלה בפ"ע, א"כ ממילא יש לנו ליטול הערבה שבלולב דכיון דאתעביד בה חדא מצוה ליתעבד בה מצוה אחריתי, ולמה נהגו ליקח ערבה אחרת: ואפשר לומר דע"כ לא אמרינו פיון דאיתעבד בה חדא מצוה היינו שפבר נגמרה לגמרי מצוה ראשונה אבל כל פמה שלא נגמרה לגמרי שכל זמן שהערבה באגד עם הלולב יכול אדם לצאת בו ידי חובת לולב הלכך אין ראוי לכתחילה ליקח אותה מן האגד דבזה מקלקל מצוה ראשונה שהוא מצוה גדולה יותר מן הערבה אבל מ"מ פיון דיוצא בה אין לאפטרופוס להפסיד ליתומים ליקח להם ערבה אחרת חוץ הלולב וכ"ש בהך לולב של יתומים דלא איתעבד בה מצוה רק לחינוך בנדאי אין קפידא ליקח אותה מן הלולב לערבה, ולכך השמיטו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ערבה.

ומ"מ יש ליישב לשון הברייתא דנקטה ערבה היכי דלית להו לולב וחדא חדא נקט או דאיכא הרבה יתומים וצריכין כל אחד ערבה לחיבוט: ודע דיש להסתפק בלולב כל שבעה אי נימא דוקא ב"ט ראשון דבעינו לכם ואין יוצאין בשאול חייב לקנות להם לולב אבל ביו"ט שני פיון שיוצאין בשאול אינן צריכין לולב ונראה לכאורה דאין חילוק כלל פיון דמיירי בקטנים ואינו רק לחינוך נדאי דאף ב"ט ראשון אין צריך לכם ומ"מ קוהין להם לולב ה"ה ביו"ט שני וכן נראה מדקאמר וכל דבר שיש לו קצבה לאתווי שופר ומ"ש דנקט לשופר בריבוי טפי מלולב, ואינה בשלמא מגילה ס"ד דהוא דרבנן וכן תנחומי אבלים ס"ד להיפך פיון דאמרינו דהוא גלגול החוזה ומאן דספיד יספדוהי

קמש"ל דלא, אַבל שׁוֹפֵר מ"ש מאינא מְצוֹת וע"כ מְשׁוּם דְּדַרְךָ שׁוֹפֵר דְּאֶחָד מוֹצֵיא אֶת פְּנֵלָם ס"ד דְּלֹא בְּעֵי שׁוֹפֵר לְקִנּוּת לָהֶם שׁוֹפֵר קמש"ל לְדִמְשׁוּם חִינּוּף צָרִיף לְקִנּוּת לָהֶם שׁוֹפֵר כְּדֵי שְׁיִלְמָדוּ בוּ, וְכֵן סוֹפָה יוֹצֵאִין בְּשֵׂאוֹל וּמ"מ קוֹנִין לָהֶם: אֲלֵא שְׂאֵנִי תָמָה עַל מַה שְׁחִילְקָה הִבְרִייתָא הַמְצוֹת בְּתַרְתֵּי וּמַעֲיָקְרָא נָקֹט וְעוֹשִׂין לָהֶם לוֹלֵב סוֹפָה צִיצִית וְכָל דְּבַר שְׂיֵישׁ לוֹ קֶצְבָה וְהִדְר נָקֹט וְלוֹקְחִין לָהֶם ס"ת תְּפִילִין וּמְזוּזוֹת וְכָל דְּבַר לְאַתּוּנֵי מְגִילָה וּמ"ש דְּמַעֲיָקְרָא נָקֹט עוֹשִׂין וְהִדְר לוֹקְחִין ועכ"פ לְמָה לִי לְמִיפְלִיגָהוּ בְּתַרְתֵּי, וְרֵאִיתִי לְהַרְמַב"ם ז"ל שְׁפָלַל פְּנֵלָם בְּחֻדָּא אַבְל לְשׁוֹן הִבְרִייתָא כְּמַעַט אִי אֶפְשֵׁר לְפָרֵשׁ כֹּה: לְכֹן נִרְאֵה לִי דְכָל מְצוֹת הִלְלוּ דְקָא חֲשִׁיב אִין הַפְּנוּנָה לְקִנּוּת לָהֶם דְּוַדַּאי פִּינּוּ שְׁיִכּוּלִין לְהַשְׁיֵיג ע"י אַחַר אִין רְאוּי לְהַפְסִיד מְמוֹן יְתוּמִים רַק הַפְּנוּנָה כְּשֵׂישׁ לָהֶם אֵילָנוֹת דְּקֵלִים בְּנִכְסֵיהֶם עוֹשִׂין לָהֶם לוֹלֵב וְכֹן מַעֲצִים שְׁלָהֶם לְעִשׂוֹת לָהֶם סוֹפָה וּמַצְמָרְן לְעִשׂוֹת צִיצִית דְּכִינּוּן שְׂיֵישׁ לָהֶם מְשָׁלָהֶם רְאוּי לְחַנְכֵן שְׁלֵא יִצְטָרְכוּ לְשֵׂאוֹל רַק לְצֵאת בְּשָׁלָהֶם וְכֹן צִיצִית אַף שְׂאִין חֲוִיב לְלַפְנֵשׁ בְּגַד שְׁל ד' בְּנֵפּוֹת א"כ אִי לֹא הִי לָהֶם צִיצִית לֹא הִי רְאוּי לְקִנּוּת צְמָר לְצִיצִית פִּינּוּן שְׂאִין מְוַכְרְחִין לְלַפְנֵשׁ ד' בְּנֵפּוֹת וּמ"מ פִּינּוּן שְׂיֵישׁ לָהֶם צָרִיף לְעִשׂוֹת לָהֶם כְּדֵי לְחַנּוּף, אַבְל בְּסִיפָא ס"ת וּתְפִילִין זֶה קוֹנִין לָהֶם בְּמַעוֹת וְכֹן מְגִילָה אַף דִּיכּוּלִין לְצֵאת בְּשִׁמְיָהּ רְאוּי לְקִנּוּת לָהֶם כְּדֵי לְהַתְלַמֵּד דְּבִכְלָל תּוֹרָה הִיא, אַבְל הֵנּוּ דְקָא חֲשִׁיב בְּרִישָׁא אִינוּ רַק לְעִשׂוֹת מְשָׁלָהֶן לֹא לְקִנּוּת כְּנ"ל אַף שְׁלֵא נִרְאֵה כֵּן מְדַבְרֵי הַרְמַב"ם כְּנ"ל: שְׁם לְחוּב עַל מְנַת לְזַכּוֹת.

פִּירֵשׁ"י דְּחֹק מְאֹד בְּלִשׁוֹן הִבְרִייתָא וּנ"ל פְּשׁוּט דִּישׁ דִּין דְּהַחֹב הוּא עַל מְנַת לְזַכּוֹת, פְּגוֹן שְׁלִקַח שְׁדָה מְאֶחָד בְּאַחְרֵיּוֹת וּבֵא נִגְזַל לְעַרְעַר עֲלֵיהָ וְהוּא דֵּן עֲמוֹ לְחוּב וְיִטְלָנָה הַנְּגַזְלָה וְהוּא יִגְבֶּה אַחְרֵיּוֹתוֹ מִהַמּוֹכֵר, וְשְׁדָה שְׁל הַמּוֹכֵר עֵידִית וְזוֹ זִיבוּרִית, וְאַף דְּבִלֹא"ה אִין לְמַפְנֵן בְּרַעָה וְלִגְאוֹל בִּיפָה מ"מ פִּינּוּן דְּס"ס כְּשִׁיגְדָלוּ יִגְבֶּה הַמַּעֲרַעַר הַשְׁדָּה וְאֵז שְׂמָא לֹא יִהֵא לְמוֹכֵר רַק זִיבוּרִית וְכַדוּמָה, וְעוֹד נ"מ דְּכְשִׁיגְדָלוּ וְיוֹצֵיא הַנְּגַזְלָה פִּירוֹת וְשִׁבַח לֹא יוֹכְלוּ לְגַבּוֹת אַחְרֵיּוֹת פִּירוֹת וְשִׁבַח מְשׁוֹנְעָבְדִים וְטוֹב שְׂיִוְצִיאָנָה עֲכָשְׁוֹ קוֹדֵם שְׁתַּשְׁבַּח וְתַגְדַּל פִּירוֹת וְכֹן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה, מ"מ פִּינּוּן שְׂעַכְשְׁוֹ חוּב הוּא אִין מְשַׁגְיַחִין בְּזָה וְאִין דְּנִין, גַּם מְשַׁכַּחַת לָהּ הִיכָא דְרִיבִית אוֹכְלַת בְּהֵן וּמ"מ אִינוּ דֵּן לְחוּב וְאַף דְּנִזְקִין הִיכָא דְרִיבִית אוֹכְלַת הִינּוּ בְּדָבָר בְּרוּר לֹא הִיכָא שְׂצָרִיף לְדוֹן עֲדִיין: שְׁם וְאִין אֶפְטָרוּפִין רְשָׁאִין לְהוֹצֵיא עֲבָדִים לְחֵירוֹת.

פִּירֵשׁ"י אַף שְׂאִין הִיְתוּמִים נְפֻסְדִין וּבְתַר הֵכִי אַבְל מוֹכְרִין לְאַחְרִים פִּי לְטוֹבַת יְתוּמִים לְהַאֲכִיל אוֹ לְקַח שְׁדוֹת, מְשַׁמַּע מְפִירוּשׁוֹ דְּאִי הִי טוֹבָה לְיְתוּמִים בְּשִׁחְרוּר הִיזָה יְכוּל לְהוֹצֵיא לְחֵירוֹת ג"כ רַק לְפִי שְׂאִין טוֹבָה לָהֶם בְּזָה, וְאַף שְׂאִין נְפֻסְדִין גַּם כֵּן אִינוּ יְכוּל לְהוֹצֵיא, אַבְל צ"ע דְּכְשֵׁישׁ לְעַבְד עֲצָמוֹ לְמָה לֹא יוֹכְלוּ לְמַפְנֵן לוֹ דְּהָא צָרִיף לְמַפְנֵן לְהַאֲכִיל וּמְמִילָא מְשׁוֹחְרָר, וְדוּחַק לומר דִּיכּוּל לְמַפְנֵן לְאַחַר.

לְכֹן נִרְאֵה לִי דְעֵיקַר הַחִילּוּק דְּבְשִׁחְרוּר הוּא עֲצָמוֹ מְפַקִיעַ הָאִסּוּר וְזֶה אִין בְּיָדוֹ, אַבְל לְמַפְנֵן לֹא מְכַר רַק קִנְיָן דְּמִים וְקִנְיָן אִסּוּר מְמִילָא מְנוֹפְקָע לְמִי שְׂיֵישׁ לוֹ קִנְיָן דְּמִים וְהַתּוּס' כְּתוּבוֹ לְעֵיל טַעַם אַחַר בְּזָה, ועמ"ש שְׁם: שְׁם וְצָרִיף לְחֲשֵׁב עֲמָהֶן בְּאַחְרוּנָה.

פִּירֵשׁ"י וְיִשְׁבַּע שְׁלֵא נִשְׂאָר בְּיָדוֹ פְּלוּם. נִרְאֵה טַעַמוֹ דְּאִי בְּלִי שְׁבוּעָה מַה צְרוּךְ לְחֲשֵׁב הָא יְכוּל לומר מַה שְׁיִרְצָה, אַבְל מ"מ אִינוּ מְוַכְרְחִין דְּכִינּוּן שְׁמַחְשֵׁב יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁיִכְלוּ לְבַרֵּר

שִׁיקְרוּ אוּ שִׁיכְחִישׁוּהוּ בְּכָרִי דְבָהּא וְדָאֵי אִיפָא שְׁבוּעָה, וְנִרְאִין דְּכָרִי מִי שְׁאוּמֵר בְּלִי שְׁבוּעָה דָּאֵי בְּשְׁבוּעָה תִּיקְשִׁי לְהִיפָּךְ לְמָה לִי לְחֻשְׁבִּי יִשְׁבַּע בְּסִתְּמָם וְשִׁלָּא עֵינְבִי מִשְׁלַל יְתוּמִים וְדִי בְּכָךְ: שָׁם אֲנִי לְהֶרְוֵס וְאַתָּה לְבָנוֹת.

לְשׁוֹן זֶה תְּמוּהָ מְאֹד, וְנִרְאִיתִי לְמַהֲרָשׁ"ל שְׁפִי דְּהָרָאוּ לוֹ בְּחִלּוּמוֹ דִּירְוֹשָׁה זֹו בְּגִזְלֵי וְאִיסוּר בָּא לְאָב לְכָךְ אֲנִי לְהֶרְוֵס וְאַתָּה לְבָנוֹת אֲבָל מִן הַתִּימָא אֲצָלִי דְּהִיאָה ס"ד לְסִמּוּךְ עַל חִלּוּם לְהַפְסִיד שְׁלָא כְּדִין וְנִרְאָה לִי דְּהַפְּנוּנָה שְׁהָרָאוּ לוֹ בְּחִלּוּמוֹ דְּלָמָה יִרְצָה הוּא לְבַטֵּל מַה שְׁעָשָׂה הָאֲפֵטְרוּפּוֹס מִשׁוּם דְּחֻשְׁשׁ דְּעֵבְדִים יְמוּתוֹ וְשׂוֹדוֹת לְעוֹלָם עוֹמְדִין וְעַל זֶה הָרָאוּ לוֹ בְּחִלּוּם כִּינּוּן דְּאַתָּה חוֹשֵׁשׁ דְּמִן הַשְּׁמַיִם יִהְרָסוּ מַה אַתָּה רוֹצָה לְבָנוֹת קַרְקַע ג"כ תְּשַׁתְּפָדָה, וְהִיא הַפְּנוּנָה כִּינּוּן דְּגַם לְהִיפָּךְ אֲסוּר לְמַכְּוֹר עֵבְדִים וְלִקְנוֹת שְׂדוֹת דָּאִין אֲנִי יוֹדְעִין הִנֵּה יִצְלַח אוּ זֶה, א"כ כִּינּוּן שְׁכָבֵר מְכַר וְקָנָה עֵבְדִים אִין לוֹ לְבַעַל דְּכָרִיו כִּי אִין לְהַתְּחַכֵּם נִגְדָה ה', וְלֹא אֲשַׁגַּח כִּינּוּן דְּמִצַּד הַסְּבָרָא קַרְקַע קִינְיַת טְפִי רְאוּי לְבַטֵּל דְּכָרִי הָאֲפֵטְרוּפּוֹס שִׁישְׁאַרוּ בְּקַרְקַע: שָׁם יְתוּמִים שְׁסֻמְכוּ אֲצָל בַּע"ה תַּנּוּ.

כְּבָר כְּתִבְתִּי בְּמִשְׁנָה שְׁיִישׁ לְדַקְדַּק אִי לֹא יִדְעוּ הֵם מִמִּשְׁנָה הֵי לִי לְהוֹדִיעֵם דִּין הַמִּשְׁנָה וְעַכ"פ כִּי הֵי לִי לֹמֵר תְּנִינָא יְתוּמִים שְׁסֻמְכוּ וְכו' וְעוֹד מִנִּין לוֹ מִמִּשְׁנָה דְּהֵי כְּאֲפֵטְרוּפּוֹס דְּהָא לֹא קִתְּנִי רַק חֵיִיב לְעֵשֶׂר, וְכִבְרַת כְּתִבְתִּי בְּמִשְׁנָה לְפָרֵשׁ סוּגְיָא זֹו לְכָל אֶחָד לְפִי דְּרַכּוּ, לְמ"ד דִּיתוּמִים שְׁסֻמְכוּ חָשׁוּב כְּאֲפֵטְרוּפּוֹס יִפְרֵשׁ דְּעֵיקָר הָרְאָנִי מְדַנְקֵט יְתוּמִים שְׁסֻמְכוּ וְלֹא יְתוּמִים שְׁהִיּוּ סְמוּכִים ש"מ מִשׁוּם דְּחֻשְׁיֵיב כְּאֲפֵטְרוּפּוֹס הוּא, דָּאִי לֹא חֵיִיב לְעֵשֶׂר אִפִּי אֲסֻכְּם בְּעֵצְמוֹ, וְלִשְׁיִטַּת הַרְמַב"ם ז"ל שְׁלָא זָכַר דִּין יְתוּמִים שְׁסֻמְכוּ כְּלָל, כְּתִבְתִּי לְפָרֵשׁ בְּעֵינֵן אַחַר ע"ש בְּאַרְיִכוֹת: שָׁם זִיל לֹא יִהָא פַּח הַדְּיוּט חֲמוּר מְהֻקְדָּשׁ.

פִּירֵשׁ"י כָּל הַדְּיוּט הַמוֹכֵר וְכו', וְדְכָרִיו מְגוּמְגָמִין מְאֹד כְּמַעַט אִי אֲפֻשֶׁר לְהוֹלְמֵן דְּמֵאֵי עֵינֵן מוֹכֵר לְכָאֵן דְּאֵינִן בְּחִזְרַת לִוְקַח מִשְׁתַּעֲיִנוּ, וְנִרְאָה לִי דְּקֻשְׁיָא לִי לְהַרְבִּי ז"ל דְּלְהִיפָּךְ הֵי לִי לִיָּה לֹמֵר לֹא יִהָא פַּח הַקְּדָשׁ גְּרוּעַ מְהֻדְיוּט דְּהֵדְיוּט שְׁאִינֵן חוֹזֵר עַל עֵיקָר הַדִּין הוּא כִּינּוּן שְׁמֻשָׁף רַק לְמָה יִהִי הַיְתוּמִים גְּרוּעִים מֵאֵי הֵי הַדְּיוּטוֹת, לְזֶה סוּבֵר הַרְבִּי דְּבַעֲלָמָא הִיכִי דְּתַקְנוּ מְשִׁיכָה מִשׁוּם שְׁלָא יִאמְרוּ נִשְׁרְפוּ חֵיטְכֵם בְּעֵלִי כָּל שְׁמֻשְׁכֵם הַלּוֹקַח לְבֵיתוֹ אִפִּי בְּלִי יְדִיעַת הַמוֹכֵר כְּלָל קָנָה דְּהָא מְדֹאֹרֵייתָ מְעוֹת קוֹנוֹת רַק לְטוֹבַת לִוְקַח תַּקְנוּ מְשִׁיכָה, וְכִינּוּן שְׁמֻשָׁף אִף דְּמַהֲרָאוּי דְּלֹא יוֹעִיל מְשִׁיכָה זֹו מִן הַדִּין, דָּאִי מְשִׁיכָה קוֹנָה בְּעֵינֵן דַּעַת מְקָנָה שְׁיִיאֵמֵר לוֹ מִשְׁוֹף וְקָנִי אוּ חֲזַק וְקָנִי אוּ שְׁיִקְנָה בְּצוּוֵי הַמוֹכֵר, אֲבָל כָּאֵן שְׁכָבֵר קָנָה בְּמַעוֹת מְדֹאֹרֵייתָ מִמִּילָא מְהֵנִי מְשִׁיכָה מְדַעַת לִוְקַח בְּעֵצְמוֹ, וְזֶה שְׁאֵמֵר לֹא יִהָא פַּח הַדְּיוּט חֲמוּר דְּבַהֲדְיוּט כַּה"ג דְּתַקְנוּ דְּמַעוֹת לֹא יִקְנָה מ"מ הֵינֵנו לְטוֹבַת לִוְקַח אֲבָל כְּשֵׁהֵם בְּרִשׁוֹת לִוְקַח חֲזוּר הַדִּין לְדִין תּוֹרָה דְּמַעוֹת קוֹנוֹת, כ"ש בְּהַקְּדָשׁ אִף דְּתַקְנוּ שְׁלָא יִקְנָה מְשִׁיכָה ה"מ לְטוֹבַתְּם אֲבָל לְחוֹבַתְּם חֲזוּר הַדִּין דְּמְשִׁיכָה קוֹנָה כְּנ"ל בְּכּוֹנוֹת רַש"י: אֲמַנְם לְדַעַתִּי הַפְּנוּנָה כָּאֵן בְּפִשְׁיטוֹת דְּהֵדְיוּט וְהַקְּדָשׁ שְׁנִיָּהֵם כָּאֵן דִּיתוּמִים נִקְרְאוּ הַקְּדָשׁ וְהַלּוֹקַח הַדְּיוּט וְהַשְׁתָּא כִּינּוּן דְּזוּל פְּשִׁיטָא דָּאִין אֲפֵטְרוּפּוֹס יְכוּל לְחַזְרוּר לְחֹבֵב לִיתוּמִים א"כ לֹא יִהָא פַּח הַדְּיוּט חֲמוּר מְהֻקְדָּשׁ דְּהַקְּדָשׁ לֹא יוֹכַל לְחַזְרוּר וְהַדְּיוּט יוֹכַל לְחַזְרוּר, וְאִף דְּבִכְבָּא שְׁלִישִׁית אִי אֲפֻשֶׁר לְפָרֵשׁ כִּינּוּן מ"מ נִקְטַת לָהּ בְּהֵאֵי לִישְׁנָא דְּמַעֲיָקְרָא, וְעוֹד דְּהַתָּם הַפְּנוּנָה ג"כ דָּאִין רְאוּי דְּהֵדְיוּט יְרוּיִם מְחַמַּת תִּיקוּן חֲכָמִים וְהַקְּדָשׁ יִפְסִיד דְּמוֹכֵר הוּא הַדְּיוּט יְרוּיִם מְחַמַּת תִּיקוּן חֲכָמִים דִּיתוּמִים כְּהַקְּדָשׁ, וְהַקְּדָשׁ יִפְסִידוּ כְּנ"ל: .

בתוס' בד"ה יתמי זוני אפירי, וא"ת גבי הקדש כה"ג וכו'. מדבריהם מבואר שאין לחלק בין היכי דהקדש אינו מפסיד רק מניעת רינוח בין היכי דהקדש מפסיד דאי יש מקום לחלק בזה לא ה"ל להקשות מהו דהכא רק מלקמן יתמי זוני אפירות, אבל ה"ה פ"ט מהלכות מכירה כתב לחלק בזה לדעת הרמב"ם שפסק פ"ק ו' מהלכות עירוכין בהקדש שקיבל מעות והוקיר אינו יכול לחזור הואיל ובהדיוט יש מי שפרע, ובהלכות מכירה פסק היכי שנתן גזבר מעות לאחר והוול חוזר בו: אף באמת דברי הרמב"ם ו"ל ברורים ולק"מ גושית הרשב"א וה"ה כמו שאבאר, והוא דנדאי הפרש גדול יש בין אי הגזבר נתן מעות על פירות דעיקר תיקון חכמים בהדיוט הנה שלא יקנה מעות לטובת הלוקח שלא יאמר המוכר נשרפו חיטוי בעלי' א"כ מה בכך דהקדש קונה בכסף מ"מ אטו בהקדש לא שייך הך סברא שייאמר נשרפו חיטוי בעלי' א"כ פשיטא דשייך לומר לא יאה פח הדיוט חמור מהקדש, ואף דהדיוט מקבל מי שפרע היינו דדי במה שיוכל לחזור ע"י קבלת מי שפרע דס"ס כבר יצאנו מידי חשש דליקה דהמוכר טרח ויציל דחושש שמא יחזור בו הלוקח ויקבל מי שפרע א"כ בהקדש דלא שייך מי שפרע ע"כ יכול לחזור בלי מי שפרע דאי לא יוכל לחזור כלל הרי לא תיקנו חכמים להקדש מידי שלא יאמר המוכר נשרפו חיטוי בעלי', ולהדיוט הלוקח תיקנו וחסשו להפסד שלו בדליקה משא"כ להיקף בהקדש שמכר וקיבל מעות מהדיוט פיון דבעלמא מוכר שיוכל לחזור ע"י קבלת מי שפרע הוא והיינו שלא תיקנו רק לטובת לוקח כדי שיהא ברשותו לדליקה או שייציל לפי שישבם שיתייקר.

א"כ בגזבר שמכר דלא תיקנו לטובת לוקח ההדיוט כלל דהא לוקח מהקדש אינו יכול לחזור כלל כל שנתן מעות א"כ ממילא אין הגזבר יכול לחזור בו בהוקר שאין חזרה זו של מוכר לטובת מוכר רק לטובת לוקח דמהאי טעמא צריך מי שפרע דטובת לוקח ניתקן כל שיוכל לחזור בו בקבלת מי שפרע לכה בהקדש אין הגזבר יכול לחזור בו כלל, וז"ב: אמנם ביתומים אין חילוק כלל דמדינא הדיוטות הם רק לטובתם עצמאום פהקדש, וכל לרעתם חזר דינם פהדיוט גמור כמ"ש התוס': ע"ב בתוס' בד"ה דאתי למימר להו הקשה בקונ' וכו' וא"ת לעיל כו'.

וילדעתי נראה ליישב מתרי טעמא חדא דע"כ לא שייך חשש נשרפו חיטוי בעלי' רק אי המקח קיים אז חושב הלוקח פיון דקנה ממנו ומקיים המקח דהמוכר יחוס עליו ויציל וסומך על זה והמוכר באמת לא יציל אבל היכי דהמוכר יחזור בו ויבטל המקח פשיטא שלא יסמוך על הלוקח שייציל דמה לו להציל דכי בשביל שחזר בו המוכר יציל אותו מהפסד וא"כ בנדאי טרח ומציל בעצמו ולא יסמוך על הלוקח, ועוד דנדקא במוכר שייך האי טעמא דהלוקח סומך דהמוכר יציל פיון שלא משו ממנו רק קנה במעות וחושב דאין המקח נגמר עדיין אבל פאן בלוקח שמשו מיתומים בלי מעות דהם חוזרין בהם ויודעין שאינו של לוקח כלל א"כ מאיזה צד יסמוך דהלוקח יציל, וז"ב: ועוד נראה לפע"ד דבלא"ה לא דמי כלל לדלעיל בלוקח שמשו מיתומים והוקר כל פמה שאין המוכר חוזר בו הלוקח בנדאי רוצה בקיום המקח פמקדם רק המוכר הוא שבא ללוקח ויחזור בו א"כ תיכף פשחוזר בו מה לפירותיו בבית לוקח ע"כ צריך הוא להוציא תיכף א"כ לא שייך שייאמר נשרפו חיטוי דקודם שיחזור הלוקח יציל וכשחוזר תיכף מוציא אותם מרשותו, אבל להיקף במוכר שקיבל מעות מיתומים והוקר דמוכר בא אצלם

ושואל מהם שרופצה לחזור בו אם יאמרו שאינם רוצים פבר הם בפרשותם לגמרי ועליהם אין להוציאם תיכף דכה קנו ממנו שיהיו אצלו עד שימשכו שיפנו מקום על הפירות ועכ"פ תיכף פשלא ירצו לחזור ויפול דליקה לא יציל המוכר, וגם זה ברור: ומה שהביאו התוס' ראי' מהאומנין דנעשו ש"ש אין ראיה לפע"ד דהתם הי' לו הנאה גמורה באמת מה ששלח לבית חמיו דהם רואים שהוא משתדל ליקח מתנה להפלה ובהנאה זו הוי ש"ש אבל הקא לא הי' לו שום הנאה רק שהי' יכול להנות ודי שיהא ש"ש קודם חזרה ולא לאחר חזרה דשוב אינו יכול להנות כלל: בגמרא תניא ראב"י אומר וכו'.

דע שאני מסתפק במה שפטרו חכמים לאפטרופוס משבועה לרבנן במינוהו ב"ד ולאפא שאול במינוהו אבי יתומים אי מפל שבועה פטרוהו או דוקא מהד שבועות דנשבועין שלא בטענה פגון שותפין ואריסין דכל השבועה מתקנה הוא ובאפטרופוס פטרוהו מחשש דאתי לאימנועי, אבל אי מחויב שבועה דאורייתא פגון שפאבד ממנו חפץ ידוע לכ"ע צריכין לישבע, ולא מבעיא למאן דאמר דשבועת שומרין נשבועין על טענת קטן כמבואר ברא"ש פ"ק שבועת הדיינין, אלא אפי' למ"ד דכי יתן איש ולא קטן אשבועת שומרין נמי קאי, אבל היינו שהקטן מסר לו, אבל אפטרופוס שגמסר לידו ע"י ב"ד וכדומה הוי פנתנם גדול ומשבועה דאורייתא לא פטרוהו וכן משמע לי מלשון התו' שפכתבו אבל כל כמה דלא ידעינן אי נאבד פלום אין להשביעו על דבר זה בלא טענה.

משמע מלשון זה דאי הוי ידעינן שפאבד משביעין אותו [ועמ"ש בתוס' ביאור דבריהם] אלא דקשיא לי למה ישבע הא בעלמא נמי הקשו שבועת שומרין דחייב רחמנא היכי משכחת לה ומוקמינן לה בעדים ושטר ולידין אפי' בלא עדים ושטר משום דהוי העצה לומר להד"ם והחזרתו כמו שכתב הר"ן פ"ק כל הנשבועין, אבל אפטרופוס פגון דאית לי מיגו דמכר החפץ להאכיל ליתומים ממילא ליכא שבועה מדאורייתא כלל, אלא שיש לומר דמ"מ פגון דהבנים יודעין שלא מכר החפץ אף דהוי קטנים, לא מבעיא לראב"י לעיל דאית לי אפי' בבגו אינו מעיז אלא אפי' לרבנן, מ"מ פגון דעכשיו מפירין בשיקרו אינו מעיז וחיוב לישבע: ואשר הביאני מה הוא שאני תמה שאחר שפסקו הלכה פאפא שאול הביאו ברייתא דראב"י והלכה פמותו היפך הלכה דמקודם וכן ברייתא דר' תחליפא, לכן נראה לי דזה אינו סותר הלכה פאפא שאול דבהא הלכה פנותי' דמינהו אבי יתומים יש לפטור ומינוהו ב"ד לחייב והיינו משבועת תקנה אבל לא משבועת שומרים וראב"י ור' תחליפא לענין שבועת שומרין מייירי, אלא דלישא דברייתא דר' תחליפא נראה לי לכאורה דשבועת שלא פשעתי פטרו לאפטרופוס אפי' משבועה דאורייתא, דכיון דאסור להזיק ולפשע בממון חבירו וכ"ש בשל יתומים לא חשדינן לי לאפטרופוס שפשע הלכה אי הוי פש"ח לא הי' עליו שבועה כלל רק פגון שהוא פנושא שפך חייב לישבע שפאבדו ומזה לא אתי לאימנועי ג"כ דאינו חושב שיגנב ויאבד ממנו דבר, אבל אי חשדת לי שפיר אתי לאימנועי: איכרא מדברי הרשב"א ז"ל בחידושו ומתשובותיו שהביא המחבר סי' ע"ב ס"ה משמע להדיא דאפי' משבועת שומרין דהוא מחויב מדאורייתא פטרוהו לאפטרופוס אלא שיש שם גמגום במה שכתב ליישב למה לא קאמר משום פרוטה דר"י דא"כ אפי' מינוהו אבי יתומים נמי, ובאמת ר' תחליפא במינוהו אבי יתומים מייירי להדיא והדבר צ"ע לפע"ד ועמ"ש בתוס' ועיין בטור סי' ר"צ בשם הרמ"ה מ"ש בזה: בד"ה לכרגא פי' בקונו' וקשה וכו' וילדעתי לק"מ דנדאי כל שאר

צָרְכֵי יְתוּמִים מֵהַיּוֹם לְהוֹצִיא עֲבוּרֵם עַל צְוֹרְכֵם לֹא לְהַרְוִיחַ פְּשִׁיטָא דְהַפְּלֵל בְּכָלֵל מְזוֹנוֹת וּקְמִשׁ"ל הֵנָּה ג' אָף שֶׁהוּא שְׂלֵא לְהַרְוִיחַ דְּאִין מְזַה רִינוּחַ לְיְתוּמִים מ"מ מְזַבְּנִין בְּלֹא אֲכָרְזָתָא פִּינּוּ דְנַחוּץ הוּא, אֲבָל לְצָרְכֵי יְתוּמִים מֵהַ שְׂאֲפִטְרוּפִס מוֹכֵר לְעֶסֶק הַיְתוּמִים לְהַרְוִיחַ פְּשִׁיטָא דִּיכּוֹל לַעֲשׂוֹת פְּעוּשָׁה בְּשִׁלּוֹ וְאִין צָרִיךְ הַכְרֵזָה כָּלֵל וּגְדוּלָה מְזַה נִרְאָה לִי דְכָל הֵנָּה ג' דְקָא חֲשִׁיב הַפְּנוּנָה אִפִּי לְנֹה לְצוֹרְךָ מְזוֹנוֹת וּקְבוּרָה וּכְרָגָא וְצָרִיךְ לְפָרְנֵעַ יְכוֹל לְמַפְנֹר בְּלִי הַכְרֵזָה דְכִינּוּ דְנַחוּץ הוּא צָרִיךְ שְׂיֵהָא לּוּ בְּקַל לְלוֹת וְהָרִי קְבוּרָה פִּירְשׁוּ הַתּוֹס' בְּעֶצְמָם בְּדִיבּוּר שֶׁאֵח"ז לְפָרְנֵעַ מֵהַ שְׂלֵנָה לְקְבוּרָה א"כ ה"ה מְזוּנֵי לְפִירְש"י ע"כ הַפְּנוּנָה כִּי דְקָא פְּשִׁיטָא שְׂלֵא יִמְתִּינוּ דְקָא צָרִיכִין לְאַכְוֹל, אֲבָל אִם לְנֹה לְצוֹרְךָ עֶסֶק הַיְתוּמִים וְהִגִּיעַ הַזְמַן וְאִין לּוּ לְפָרְנֵעַ צָרִיךְ הַכְרֵזָה: בּד"ה וּלְקְבוּרָה וְכו' דָּאֵם לּוּ לְצוֹרְךָ קְבוּרָה וְכו'.

אִין הַדְּבָר מְנוֹכַרְח פִּי יֵשׁ לְפָרֵשׁ דִּיכּוֹל לְמַפְנֹר בְּלֹא הַכְרֵזָה וְאִין צָרִיךְ לְלוֹת לְצוֹרְךָ קְבוּרָה וּלְשִׁלְמֵם אֵח"כ אַחַר הַכְרֵזָה רַק יְכוֹל לְמַפְנֹר מִיָּד אֲבָל לְנֹה לְצוֹרְךָ קְבוּרָה צָרִיךְ הַכְרֵזָה אֲבָל יֵשׁ לְהַכְרִיחַ אִי ס"ד בְּלֹה לְצוֹרְךָ קְבוּרָה צָרִיךְ הַכְרֵזָה תִּיקְשִׁי לּוֹקְמָא מְשֻׁנָה דְשׁוּם הַיְתוּמִים בְּלֹה לְצוֹרְךָ קְבוּרָה וּמְזוּנֵי דְפְּשִׁיטָא דְנַזְקִין וּבְעֵי הַכְרֵזָה וּע"כ דְלֵהֲלֹאָה זֹו לֹא בְּעֵי הַכְרֵזָה, כּנ"ל: בְּתוֹס' בּד"ה הַלְכָה כְּאָבָא שְׂאוּל אֲבָל אֲפּוֹטְרוּפִס שְׁנַתְמַנָּה וְכו' לֹא מִיְמַנַע בְּשָׁבִיל זֶה שְׂמִשְׁלֵם כְּשֶׁפִּשְׁעַ וְכו' דְבְּרִיָּהֶם דְחֻקִּין וְאִין אֲמַרְהַ בְּלִשׁוֹן אַחֲרֵת דְדוֹקָא הַתָּם לֹא שְׂיֵיךְ לּוֹמַר דְנִיחּוּשׁ שְׂיִפְשַׁע פִּינּוּ שְׂיִפְטֹר דְאִין אֲנוּ דוֹרְשִׁין שְׂם לְטוֹבַת יְתוּמִים רַק לְטוֹבַת הַכָּלֵל הַלְכָה חֲשִׁשׁוּ טְפִי שְׂמָא יְפָרוּשׁ אָף דְמְזַה יוֹכַל לְצַמּוֹחַ רַעְיָה לְיְתוּמִים מ"מ לֹא לְטוֹבַת יְתוּמִים מוֹקְמִינּוּ לִי, אֲבָל הֵכָא דְמַמְנִין לְטוֹבַת יְתוּמִים כָּל שְׂיִפְטֹר אִם יְפִשַׁע רַעְיָה הוּא לְדִידְהוּ שְׂלֵא יִשְׁגִּיחַ יָפָה עַל עֶסְקֵיהֶם אֲמַנָּם גַּם הִרְאִי שְׂהִבִּיאוּ מְפָרְק הַמְּפָקִיד אִינָה רֵאִי לְפִי שְׂיֵשׁ לְפָרֵשׁ מֵהַ שְׂאָמַר שְׂם אֲנָא לְבִקְרָא מְסַרְתִּי הִיִּינוּ דָּאִי לֹא"ה הִנּוּ אֲמַרִּינּוּ דְהוּי מְקַח טְעוֹת לְגַמְרִי וְאִין הַשׁוֹר שֶׁל יְתוּמִים כָּלֵל וְהוּא הַיְזִיק בְּיָדִים שְׁנַתְמַנָּה מְעוֹת שֶׁל יְתוּמִים לְאִישׁ אֲשֶׁר אִין לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ, אֲבָל פִּינּוּ שְׂמַסְרוּ לְבִקְרָא הִי הַפְּנוּנָה שְׂאֵם לֹא יִצְלַח לְמַלְאָכָה יִשְׁחַטְנוּ לְצוֹרְךָ יְתוּמִים וְלֹא הִי מְקַח טְעוֹת וּמְמִילָא אִפִּי פִּשְׁעַ פְּטוּר וְאִין לְהֵאָרִיךְ בְּזָה, כִּי נִרְאָה לִי עֵינְךָ דְחִיָּב מֵמַה דְפְּלִיגִי הֵכָא בְּאֲפִיטְרוּפָא דְמַפְסִיד וְאִי בְּאֲוֹנָס לְמַה נְסַלְקִנוּ וְאִי בְּפִשְׁעָה אִי פְטוּר מ"ט דמ"ד לֹא מְסַלְקִינּוּ לִי וּע"כ דְחִיָּב וּמ"מ ס"ל מ"ד דְמַסְלְקִינּוּ לִי דְשְׂמָא לֹא יֵהָא לּוּ לְפָרְנֵעַ וְאֲנִי חֲזִינּוּ דְמַפְסִיד אִין זֶה אֲפּוֹטְרוּפִס כְּרָאוּי כּנ"ל: בּא"ד וּמִיָּהוּ נִרְאָה וְכו' כָּל כְּמָה דְלֹא יְדַעִינּוּ וְכו'.

עֵינּוּ מְהִרְשׁ"א מֵהַ שְׂפִי כְּפִי הַתּוֹס' וּמְלַבֵּד הַדּוֹחַק אִין דְבְּרִיּוּ מוֹכְבִּים דמ"מ הִיאָךְ שְׂיֵיךְ לּוֹמַר בְּעֵי מִיתָן זוּזֵי דְאִינוּ נוֹדַע כְּמָה יִצְטָרַךְ לִיתָן וּע"כ הַפְּנוּנָה דְכִינּוּ דְאָדָם רוֹצֵה לִיתָן מְעוֹת עֲבוּר זֶה א"כ זֶה שְׁנַעֲשֵׂה אֲפּוֹטְרוּפָא בְּלִי מְעוֹת כָּלֵל לֹא אֲתִי לְאִיְמַנּוּעֵי א"כ אִין רֵאִי כָּלֵל: אֲבָל כְּפִי הַתּוֹס' נִרְאָה לִי פְּשׁוּט דס"ד כְּמוֹ דְאֲפּוֹטְרוּפִס חִיָּב כְּשֶׁפִּשְׁעַ וְדָאִי.

כִּן נִשְׁבִּיעֵנוּ עַל פְּשִׁיעָה דְמְזַה לֹא אֲתִי לְאִיְמַנּוּעֵי וְדוֹקָא לִישְׁבַע שְׂלֵא עֵיכֶב כְּגַבְב אֲתִי לְאִיְמַנּוּעֵי, אֲבָל לֹא לִישְׁבַע שְׂלֵא פִּשְׁעַ דְלֹא נִחְשַׁד כְּגַבְב וְעַל זֶה הִבִּיאוּ רֵאִי דְנֵהִי דְפִשְׁעַ חִיָּב אֲבָל אִין לְהַשְׁבִּיעוּ עַל זֶה כְּמוֹ עַל טְעַנְתָּ שְׂלֵא עֵיכֶב דְכִן מְשַׁמַע בִּירוּשְׁלָמִי דְמַחְלַק בֵּין מְמוֹן וּשְׁבוּעָה בְּפִשְׁעָה ש"מ דְשְׁבוּעָה עַל פְּשִׁיעָה ג"כ אִין מְשַׁבִּיעִין לְרַבָּנָן כְּדָאִית לְהוּ וּלְאָבָא שְׂאוּל כְּדָאִית לִי כּנ"ל, וּכְבָר כְּתַבְתִּי דְמַמַּה שְׂכַתְבוּ כָּל כְּמָה דְלֹא יְדַעִינּוּ אוּ

נאבד משמע דאי ידעינן יש לחייבו שבועה שלא פשע ומשמע דכל שבועת שומרין מחייבין לאפטרופס היכי דמחויב בעלמא לישבע ולא פטרוהו רק משבועות תקנה וזהו דלא כנראה מדברי הרשב"א בחידושי פאן וסי' ע"ב ס"ה בשמו, ובטור סי' ר"צ בשם הרמ"ה משמע ג"כ כדברי התוס' ועמ"ש בגמרא בזה: במשנה המטמא וכו' בשוגג פטור במזיד חייב.

כתב הרמב"ם בפ"י המשנה דבמזיד חייב על שני פנים או מערב או מנסף וכגון שהי' שוגג שלא ידע שחייב מיתה והיזד שידע שאוסר הינו, ודבריו תמוהין לכל מעיני דהוא נגד הסוגיא דמפורש טעם אחר דמשעת הגבחה קני לה, ועוד דקי"ל חייבי מיתות שוגגין ג"כ פטורין מן התשלומין: ונראה לי שסובר הרב ז"ל דאפי' לר' ירמיה דס"ל משעת הגבחה קני לה היינו דוקא בשוגג דכיון דילפינו לה מפה אדם ממפה בהמה לא ילפינו רק שלא יתחייב בהפאה כמו מפה בהמה אבל לא שלא יתחייב בהגבחה דקודם הגזק, אבל במזיד פינו דהגבחה צורף גיסוף הוא הרי הגביה על חיוב מיתה לא נתחייב בה כמו על גוף הגיסוף: ויש לי להביא ראיה לזה מתוך דברי התוס' מכות דט"ז ע"א בד"ה אי דקטלה דהקשו דילמא מייירי בשוגג, וקשה הא חייבי מיתות שוגגין פטורין מן המלקות כדמוכח פ"ק אלו נערו דאפי' ממון פטור כ"ש מלקות דתרונייהו בגופו כדמוכח בן חולין דף פ"א דטפי יש לפטרו מלקות ממון, ואף דהרמב"ם ס"ל דחייב מלקות כפר הקשה עליו הלח"מ פט"ז מהלכות סנהדרין הלכה ה', וע"כ פינו דהמלקות על הלאו שגירשה לא נפטר מהם רק במזיד משום דעבירת הלאו והביטול הוי כמו עקירה והנחה אבל בשוגג לא אמרינו עקירה צורף הנחה, וכן צ"ל במהרש"א שם ע"ש דאל"כ אין הבנה לדבריו: הן אמת פי נראה לי ליישב קושית מהרש"א בלא"ה, לפי שנתקשו בעיני דברי התוס' שם דכתבו שם וז"ל, וא"ת דלמא מייירי דקטלה ומ"מ לא הוי קם לי' בדרבה מיני' דמייירי שחרגה בשוגג ע"כ, והדבר תמוה דתתייירי למה לי ויהי להו לומר דלמא מייירי שחרגה בשוגג, וכל רואה יראה שדברי התוס' הללו אין להם הבנה כלל, לכן נראה דבלא"ה יש להקשות בש"ס למה לא מוקי לה דקטלה במזיד שיהי גואל הדם או אחר למ"ד שיהי רשות ביד כל אדם דאינו מחויב מיתה ומ"מ ביטול עשה ובהא אפי' חייבי מיתות שוגגין ליכא דהא אינו בחיוב מיתה כלל, וצ"ל פינו דהתורה פוטרתו משום דיחם לבבו והשיגו ולא נתפנון לבטל כלל רק לנקום נקמתו מה שהוא מצוה או רשות חשיב כהרגה שלא במתפנון דנדאי לא מחייב מלקות על הביטול דהוי כמטה מאליה: ומעתה נ"ל דכך הוא פנונת התו' דלמא מייירי דקטלה והיינו במזיד כהך לישנא דש"ס אי דקטלה [דבמזיד נופל לשון קטלה], ואי קשי' הא קם לי' בדרבה מיני' דמייירי שחרגה האשה בשוגג וקטלה הוא במזיד דמיתה לא נתחייב ומלקות חייב מפת ביטול העשה, ואהא תירצו דזהו כמו מטה מאליה כמי שחרגה שלא במתפנון פינו שלא נתפנון לבטל העשה רק לנקום נקמת הגהרג שחרגה, ובזה אתי שפיר טפי לישנא דכגון שכתבו בתירוץ ובפשיטות אין לו הבנה כלל ולהנ"ל הוי לי' כגון הפנונה כמו שחרגה שלא במתפנון דאז נדאי הוי כמטה מאליה ה"ה נמי בהרגה לנקום נקמת הגהרג פנ"ל, ומ"מ בפנונת הרמב"ם נראה לי עיקר כמש"ל, ומינושב קושית התוס' לרב ור' ירמיה: ובהכי ניחא לי דפריי' ומ"ד מנסף מ"ט לא אמר מערב, ויש להבין פינו דס"ל כר' ירמיה מה צורף לו לומר מערב ולא מנסף כפשוטו תדע דפרכינו לשמואל מ"ט לא אמר מנסף לולא דס"ל קים לי' בדרבה

מיני' וכינון דרב ס"ל פרב ירמ' למה יאמר מערב, ולהנ"ל ניחא פיון דצריף לפרש מזיד דמתני' שהיה שוגג במיתה ניחא לן טפי ליפרושי מערב ומעיקרא דלא ידע דקים לי בדבריה מיני' פריף למ"ד מערב למה לא אמר מנסף ובתר דחזית לן דקים לי בדבריה מיני' רק רב כר' ירמ' ומפרש מזיד דמתניתין שהיה שוגג במיתה פריף מ"ט לא אמר מערב, ולפי זה יש מקום לומר דשמואל מודה לרב ירמ' רק דלא ניחא לי לאוקמא מתניתין שהי' שוגג במיתה ועמ"ש בתוס': בגמרא מערב פירש"י מערב יין נסף פיון פשר ואסרו בהנאה עכ"ל.

ביאור דבריו לפי מה שאמרו פרק בתרא דע"ג דאיכא גונוי פיון נסף שנתערב דאסור בהנאה ואיכא גונוי דמוטר, והיינו בזרק איסור לתוף היתר מותר בהנאה דבטל ברוב ולהיפך או שעירב הרבה ביחד שאינו בטל אסור בהנאה וסובר הרב ז"ל שאם עירב באופן דמותר בהנאה ומותר למכרו חוץ מדמי יין נסף שבו לכ"ע פטור דאף דהיזק שאינו ניכר שמי' היזק או מטעם תקנה היינו דוקא היכי שעשה מעשה בגופו אף שאין ההיזק ניכר בו חייב, אבל היכי שלא עשה מעשה בגופו כלל פגון שלא אסרו בהנאה דגוף היין הכשר לא נאסר כלל רק מה שאסור בשתי' הוא מכח היין הנסף שבו שאי אפשר להסירו בכה"ג לא הוי רק גרמי ובהא בהיזק שאינו ניכר לכ"ע פטור וכן פ"י בהדיא בב"ק דבעינו שיעשה מעשה בגופו, והיינו שיאסרו בהנאה ע"י עירוב או ע"י ניסוף אבל כל שלא אסרו בהנאה פטור, ומה שפירש בב"ק שנסכו ממש דקאי למ"ד מנסף ממש ומעיקרא שם פתב דאי זרק לתוכו יין נסף לא חסרי' מידי דמוזבין לי' חוץ מדמי יין נסף שבו והיינו דבזרק היין מותר בהנאה והי' מותר אף בשתי' רק דנסף שבו מעכב עליו אבל היין בעצמו של היתר לא נאסר כלל משא"כ היכי דעירב אותו באופן שלא נתבטל ואסור בהנאה, גם גוף היין של היתר נהפך להיות איסור והוי כעביד מעשה בידיים כמ"ש הרמב"ן ז"ל פאד"מ לענין דהיינו שהורה בכשיירה שהיא טריפה דהוי כעביד מעשה דמשעה דמסיק עלה שמה דטריפות חסרה וה"ה הקא, אבל כשלא נאסר היין בהנאה וגם היזק שאינו ניכר הוא, בהא לכ"ע פטור פן נ"ל, וכוננת רש"י פאן שעירב באופן שאסרו בהנאה: שם קים לי בדבריה מיני'.

יש לדקדק דלמה לי טעמא משום דמיתה פוטרת משלומין, אפ"י לא היתה פוטרת כלל ס"ס פיון דחייב מיתה יש לפטרו מכח היזק שאינו ניכר דלא שייך שלא יהא כל אחד הולף ומנסף יינו של חבירו פיון דחייב מיתה ורחוק לומר דהך סוגיא למ"ד היזק שאינו ניכר שמי' היזק, ועוד דעכ"פ רב דמפרש מנסף פדרב ירמ' ומשעת הגבהה קני לה, וקשה מה בכך ס"ס לא שייך פאן שלא יהא הולף ומנסף דיתחייב מיתה ובנדאי לא שייך לומר דאוקימתא דרב רק למ"ד שמי' היזק הוא.

ואמת דיש לומר דמפרש לה שהי' שוגג במיתה ושפיר שייך שלא יהא וכו' אבל גם זה רחוק דניחוש לישאל שייך יין לגילולים ולא ידע שהוא איסור ועובד ע"ג, וצ"ל דנדאי כל שתקנו חכמים דהיזק שאינו ניכר שמי' היזק לא חילקו בין העושה דבר השכיח לעשות או לא שכיח, תדע אטו אם יטמא אדם טהרות באופן דלא שכיח יפטר, וכמו כן מנסף פיון דתקנו דשמי' היזק, בשביל שעשה איסור חמור ג"כ לא נפטר בשביל זה ועמ"ש בתוס' בד"ה מנסף: שם ואידך כדר' ירמ' וכו'.

משמע דרב ירמיה לא אהיך דרב אמרה דאי ליישב דברי רב להחזיק פירושו מנסה ממש, הני לי לומר אמר ר' ירמיה, ומדקאמר כדר' ירמיה משמע דר' ירמיה לאו בדבר ושמואל תליא פלל, ונראה לי דר' ירמיה מייירי שהגביה באמת על מנת לגזול ממש ואח"כ נסכו דבהא כ"ע מודו דמשעת הגבהה קני לה רק במתניתין אי אפשר לאוקמא רק שהגביה לנסה דהא לא הוזכר במתניתין רק מנסה ובהא ס"ל לרב דהא הני כמו מגביה על מנת לגזול, ושמואל ס"ל פנין דהגביה על מנת לנסה לא קני לי'.

ונה שפירש"י דאגבהה על מנת לגזול היינו דר' ירמיה בהכי איירי, ובמתני' פליגי בדר' ירמיה אי על מנת לנסה לאסרו חשיב כעל מנת לגזול או לא, וזה שפירש"י בחולין דהגביה על מנת לאסרו דהתם לפרש מתניתין למאן דאמר מנסה ודאי לא מייירי רק במגביה על מנת לנסה דלא קתני רק מנסה, אבל פאן בדר' ירמיה פירש על מנת לגזול, ועמ"ש בתו' בד"ה מנסה דמיינשב בזה קושית התו' שם: אלא דאפתי איפא למידק לרב גופא פנין דהיזק שאינו ניכר הוא ובנסה ממש אומר לו מדאורייתא הרי שלח לפניה א"כ היא נימא דמה שהגביה לנסה קני שלא יוכל לומר לו הרי שלח לפניה דהיא יקנה בהגבהה לנסה טפי מנסה גופא דאומר לו הרי שלח לפניה ולא קני מדאורייתא, וצ"ל דס"ל לרב דמדרבנן קני לה פנין דמדרבנן היזק שאינו ניכר חייב: ובהכי ניחא לי מה שהקשו התוס' על רש"י בחולין שם דפ' במגביה בהמה ושחטה לכ"ע חייב ונהרי הכא במנסה מייירי בהגבהה ומ"מ למ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו לא הני נסה פלל, ולפי הנ"ל לק"מ דהתם מדאורייתא קני בהגבהה דס"ס הגביה על מנת לגזול דלשוחטה הני גזילה גמורה דפשיטא דשוחט בהמת חבירו חייב לשלם לו היזק מחי' לשחיטה מדאורייתא הלכך שפיר קני לה אבל הכא פנין דהכל מדרבנן דמדאורייתא לא קני פלל דלא הגביה רק על מנת לנסה ולא עדיף מניסוח גרידא רק מדרבנן קני לה ואי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו לאיזה צורך תקנו רבנן שיקנה הא אי לא יקנה לא יאסר פלל ולמה יקנה פדי שאסור משא"כ בשוחט דע"כ קני דמגביה ע"מ לשוחטה הני לגזול ממש בלי ע"ג פלל, פנ"ל: שם ולמ"ד מנסה מ"ט לא אמר מערב.

כבר כתבתי שיש להקשות בזה דמאיזה צד יאמר מערב פנין דס"ל כדר' ירמיה פשיטא דמנסה עדיף טפי, ושמואל גופא לולא דקים לי בדרכה מיני' הני מפרש מנסה, ונראה לי דהכי מקשה דהני לי ליפרושי מערב דהני רבותא טפי דלא עביד איסור ע"ג ומ"מ חייב, דליכא למימר דמנסה ממש עדיף דקמש"ל דלא נימא קים לי בדרכה מני' הא זה לא מוכח פלל דאיכא ליפרושי באמת מערב וע"כ דינעינן מסברא כר' ירמיה א"כ יש לנו לומר דמתניתין מערב קתני דהני רבותא אף דלא עבד איסור ורב ודאי לא פליג בגוף דין מערב דאינו חייב, ואהא משני דס"ל לרב דמתניתין מנסה קמש"ל דלא נימא קים לי בדרכה מיני' דליכא למיטעי פלל מערב דהינו מדמע ולכך מפרש רב מנסה ממש דמתניתין גופה דייק לה, וכבר כתבתי לעיל לפרש לדעת הרמב"ם בפשיטות: בתוס' בד"ה מנסה וכו' ומטעם שלא יהא פל אחד הולך וכו' פאלו הוא היזק ניכר.

אף דפשיטא דלא שייך שלא יהא וכו' היכי דקים לי בדרכה מיני' פנין שיתחייב מיתה, מ"מ משמע להו דע"כ מודה שמואל דלא פלוג רבנן אפי' היכי דחייב מיתה דאל"כ למה לי לשמואל משום דמיתה פוטר מתשלוּמין אפי' אינה פוטר מ"מ ס"ס פנין דחייב

מיתה לא שייך שלא יהא וכו' ופטור מטעם הניזק שאינו ניזק וע"כ דלא פלוג, מיהו ביהא
איכא למימר דהש"ס מניישב אפי' למ"ד שמי' הניזק מיהו לרב תיקשי מה בכך דקני'
בהגבהה ס"ס למ"ד לא שמי' הניזק למה יתחייב וע"כ דלא פלוג משום שלא יהא וכו',
ואתא קשיא להו אפי' קים לי' בדבריה מני' ליחייב משום לא פלוג מכח שלא יהא כו'
ותירצו דלא גרע מהניזק ניזק ובניזק פשיטא דלא שייך לא פלוג דבהא לא תקנו פלל
דבלא"ה לעולם חייב ולא משפחת שיפטור רק בקים לי' בדבריה מני' דלא שייך שלא
יהא פלל, והנינו דקשיא להו מגונב חלבו דבלא זה הי' מקום לומר דטעמא דשמואל דלא
שייך שלא יהא בחיוב מיתה משא"כ התם דעשה הניזק ניזק ודוק אף בעיקר הקושיא
כבר פתבתי דהכא עיקר המחלוקת פינון שהגביה על מנת לנסף כמו שפירש"י בחולין
הלכה חייב לי' קים לי' בדבריה מני' משעת הגבהה אבל בגונב חלבו לא הגביה על מנת
לאכול רק לגזול ואח"כ אכל לכלי עלמא חייב: בא"ד וקסבר שמואל דניסוף נמי דומה
לדר' אבין ורב ירמ' ורב דהכא סברי וכו' א"נ קסבר וכו'.

אין לשונם עולה יפה כי מאחר דבתירוצי ראשון כ"ע מודו דניסוף דומה לדר' אבין דאי
אפשר לניסוף בלא הגבהה רק רב ור' ירמ' פלישנא בתרא לא ה"ל לומר וקסבר שמואל
דהא לכ"ע דמי ניסוף לדר' אבין להו לישנא ולשון זה שייך לתירוצי השני, דאינהו
קסברי דאפשר לניסוף בלי הגבהה ושמואל סבר דדמי לדר' אבין, גם לא הבנתי למה
בתירוצי ראשון פתבו רב ור' ירמ' ובתירוצי השני פתבו א"נ קסבר וכן בשלישי זכרו רק
ר' ירמ' בלבד ואולי דלרב אי אפשר לומר רק בתירוצי ראשון דלאינה תירוצים יקשה
דכמו דרב מסייע עצמו מר' ירמ' פן סייע שמואל מר' אבין והני לי' לומר ואידך כדר'
אבין פינון דרב כר' ירמ' ושמואל כר' אבין וכן לתירוצי השני דכינון דשמואל סבירא לי'
אי אפשר לניסוף בלי הגבהה ממילא יש לו סיוע מר' אבין לכה הוצרכו לומר לרב דפליגי
בהני תרי לישני דהתם הלכה פינון דלא נתברר בדברי ר' אבין פחד מהני לישני לא הונזר
ר' אבין פאן פלל, אבל לר' ירמ' י"ל פאינה ב' תירוצים ג"כ, ודוק: אמנם בגוף דבריהם
מה שפתבו ורב ור' ירמ' יש מקום לניישב בלא"ה, לפי מה שפתבתי לעיל דע"כ לא
אמרינו עקירה צורה הנחה רק במזיד אבל בשוגג אף דחייבי מיתות שוגגין פטורין
מתשלומין מ"מ פינון דילפינו מכה אדם ממכה בהמה לא אזלינו בהא רק בטר שעת הניזק
בלבד הלכה רב מוקי לה להו דהכא בשוגג במיתה כמ"ש הרמב"ם בפ"י המשנה הלכה
אזלינו בטר שעת הגבהה, ושמואל לא ניחא לי' לאוקמא בשוגג פינון דקתני שוגגין פטורין
מזידין חייבין משמע דבמזיד לגמרי מיירי וניחא לי' ליפרושי מערב: בא"ד והנינו דלא
כר' אבין.

וילדעתי לא קשה מידי שהרי בפירוש אמרו בשבת ק"ג ע"א התולש עולשין בקרקע
חבירו פטור אף דהוי פסיק רישא ולא ימות פינון דלא ניחא לי' בפי' הקרקע לא איכפת
לן א"כ ה"א פינון דלא נתפנון רק לזרוק לאויר חצירו שיקנה הגניבה אף דנח אח"כ לא
מיחייב פינון דלא ניחא לי' בהא פלל לכה הוצרכו לשנויי דאמר לו שלא יקנה עד דלא
וניחא לי' בהנחה, מדע דכאן בדברי ר' ירמ' אמרו משעת הגבהה קניא מתחייב בנפשו
לא הוי עד דניסוף והתם לא קאמר הכי רק מדמטי' לאויר חצירו קניא לענין שבת לא
מיחייב עד דנח, והנינו דהתם אפי' בטר דנח אינו מתחייב בנפשו פינון דלענין שבת בעינו
הנחה והוא לא נתפנון רק לזרוק לאויר החצר ולא ניחא לי' בהנחה פלל, ותמהני על

התוס' שהעתיקו סוגיא דהתם מתחייב בנפשו לא הוי עד דנח וזה אינו רק כמו שפתיבתי:
בא"ד ועי"ל כמו תרומה ונטמאת וכו'.

דבריהם צריכין ביאור קצת דבמה נפשך אי למ"ד שמי' הוי תירצו תיקושי הא מוכח
בש"ס לקמן דלמ"ד שמי' הוי בתרומה ותמץ ג"כ אינו יכול לומר הרי שלח לפניה ואי
למ"ד לא שמי' הוי מירי) א"כ למה לי דהוי בשעת ניסוף קים לי בדרכה מיניה הא
בלא"ה הוי הוי שאינו ניפר וע"כ דמ"מ חייבוהו מפח שלא יהא כו' א"כ מהאי טעמא
יש לחייבו על הגבהה, וצ"ל דכוננתם דה"מ דחייבו מפח שלא יהא רק בעושה בידיים
אבל בממילא למ"ד לא שמי' הוי לא חייבוהו כלל, תדע דבחקמין ותרומה אומר לו הרי
שלח לפניה אפי' מדרבנן, והשתא ס"ל לשמואל דהכא אף שהויק בידיים מ"מ פיון דבעת
שהויק הוי קים ליה בדרכה מיני' חשבינן לי' פאלו נעשה ממילא וא"כ אומר על הגבהה
הרי שלח לפניה ורב סבר כו': דף נ"ג בד"ה משום הוי סוגיא כר"י וכו' לאצרוכי לפטורא.

הא דלא פתבו פן מעיקרא דקאמר ואידך קנסא וקנסא מקנסא לא ילפינו ש"מ דהפל
לר"י דלחזקת' ממונא הוא וצ"ל דמעיקרא ודאי דמקשה למ"ד מערב היינו מדמע והוצרך
לשנוני דקנסא הוא ולא ילפינו אין ראי' מזה דסוגיא כר"י דע"כ צריף ליישב פה מ"ד
מערב וכן בתר הכי דפריף וילמאן דיליף קנסא מקנסא היינו לא מפעיא אי ס"ל ממונא
דנדאי ילפינו רק אפי' אי ס"ל קנסא מ"מ הא לדידך ע"כ ילפינו מדקאמר היינו מדמע
א"כ פל הני למה לי אבל בתר הכי דעביד צריכותא לחיוב קשיא להו שפיר דהוי לי'
למיעבד צריכותא לפטור בשוגג והוי אחי שפיר בין לר"י בין לחזקת' דאי הוי קתני מטמא
בשוגג פטור דלא שכיח אבל מדמע אפי' בשוגג חייב דחיישינו שידמע ויאמר שוגג אני
ואי אשמועינו מטמא ומדמע הוי אמיןא מטמא פטור דלא שכיח ומדמע דהוי הפסד מועט
אבל מנסף דמפסיד ליה לגמרי לא נאפילו שוגג חייב ומדקאמר צריכותא לחיוב דלא
שייף רק לר' יוחנן ש"מ דסוגיא כר' יוחנן, פנ"ל בכוננת התוס': בגמרא פדי שידיעו
וכו' אי הכי אפי' במזיד.

לכאורה קשה היאך נאמן לומר שטימא בשוגג לאסור של חבירו ובזדו לא הוי פיון דחייב
לשלם במזיד ועל שוגג לא שייף בזדו ועוד קשה מאי פריף אי הכי אפי' מזיד הא יכול
להודיעו ולומר שוגג הייתי ונראה לי דמירי שיש עוד אחר עמו המעיד על הטומאה
ושפיר אמרינו דבשוגג פטור פדי שידיעו דאי מחייבת לי' לא יודיע ולא יאמן השני
לאוסרם כלל, והשתא פריף שפיר מזיד גמי יפטר שלא ירצה להודיע פדי שלא יתחייב
אבל שוגג הייתי לא יוכל לומר דמכחיש ליה השני ויצטרף לישיבע נגדו אבל אי לא יודיע
כלל לא יאמן השני לאסור כלל וליכא שבועה כלל, ובהכי ניחא לר"י ג"כ דקאמר שלא
יהא פל אחד הולף ומטמא, וקשה יטמא ויאמר שוגג אני, ולהנ"ל ניחא, דמעצמו לא
יאמן ואי שטימא בפני אחרים לא יוכל להכחיש ולא חיישינו וז"ב לפע"ד: בתוס' בד"ה
שלא יהא וכו' הקשה הר"ר אפרים וכו' ובנגע בהו שרץ כו' דהתם פשע וכו' פדי להחזיק
וכו'.

דבריהם צ"ע דתינח לפי מה שתירצו פרק הגוזל דבלי נגיעתו בשרץ הנה חוזר כר"ח
דמחלק בסנהדרין פאד"מ לענין חזרה בין נו"ב או לא, אבל לפי מה שכתבו שם דהוי
אגע בהו שרץ אגב אחרוני מפרש לה דבלי נגיעתו קם דינא בש"ה נאפי' לרבנן דלא

דייני גרמי חייב, א"כ מה בכך דפשע אח"כ מעיקרא פבר נעשה טמא בדיבורו ואז הנה הניזק שאינו ניפר ובשוגג, ומה שפשע אח"כ ונגע בשרץ לא עשה פלום דכבר הי טמא בלא"ה, ולפי תירוץ הראשון הנ"ל יש לי לומר בלא"ה דנגיעה בשרץ הניזק ניפר דבשעת ההניזק הנה ניפר לעין פל ומטמא דהכא היינו שהוא הי טמא ונגע בכפר דאין הטומאה ניפרת או שלא ידענו אם הנכשר והתם מיירי שנגע בדבר לח או ענבים לחים בפלי וכל פיצא בזה, ועיין תוס' ב"ק דף ק' ע"ב בד"ה חייב ודוק, אבל בנטל שרץ ונרק לא חשיב פלל הניזק שאינו ניפר דנדאי ניפר הוא, אבל לתירוץ הב' הנ"ל ודאי קשה דס"ס לא עשה פלום רק בדיבורו שטימא והניזק שאינו ניפר ודחוק לומר דלהו סברא דבקם דינא מחייבי רבנן דחשבי לה פמזיק גמור ממילא הדבור שפיצא מפיו הניזק ניפר פיון שושמע לעין פל שהוא מזיק בדיבורו: אבל באמת לא ידעתי מאי קשיא להו מהו דהתם פיון דהו משנה באינו מןמחה מיירי א"כ לא מיקרי שוגג פלל דפשע שלא הי לו להורות ואדרבא פתבו שם הפוסקים דקנסוהו שיתקיים דינו כדי שישלם מביתו שלא הי לו לדון יחידי ולא להורות פיון שאינו ראוי להוראה וזה ברור: בא"ד וא"ת בטיהר את הטמא וכו' ואף דכבר פתבו דהא חשיב מזיד דפשע ובמזיד חייב לחזק' מן הדין מ"מ פיון דבש"ס פריה דגם במזיד ראוי לפטרו כדי שיודיעו רק מטעם פיון דמתכונן להפסיד בנודאי יודיעו וזה לא שייך בדין דאינו מתכונן להזיק ושפיר יש לחוש אפי' במזיד כדי שיודיעו וזה דלא הקשו מעיקרא דלא ס"ד דפשע לר' יוחנן מטיהר את הטמא דבהא פשיטא להו דפשע שלא הי לו שום תועלת בעירוב הזה דלא שייך להחזיק דבריו דאם הוא טמא לא יועיל העירוב לטהרם אבל בטימא הטהור ס"ד דלא הני פשיטות דרצה להחזיק דבריו פפי דעתו שהוא טמא ועל זה תרצו דמ"מ פשע דמה לו להחזיק דבריו.

ובעיקר קושיתם נראה לי דהא דחיישינן הכא שלא יודיעו היינו בשוגג גמור דקשה בעיניו לשלם בזה שלא פשע פלום ולא עשה דבר וכמו כן במזיד פיון דמתכונן להזיק אי הי יכול להזיקו בלי הודעה בנודאי לא הי מודיעו: אבל דייני זה לא נתכונן להזיק וגם לא עשה בשוגג שהרי פשע ויודע שפשע וחייב לשלם ומעשיו גרמו לו א"כ לא חיישינן פלל שלא יודיעו ותדע לה עוד דהא למאן דמוקי לה פ"א ד"מ באין גדול ממנו בתכמה ומנן דבעל דין אומר מי יימר דטעמא קמא עיקר כמו שפירש"י שם והשתא תיקשי למה ישלם הדיין מי יימר דטעה וע"כ דמעצמו אומר דטעה ומודה דסתם דייני יש בו יראת שמים כמ"ש הרמב"ד בספר תמים דעים הבאתיו בספרי ת"י סי' כ"ה א"כ מהאי טעמא לא חיישינן שלא יודיעו פנ"ל: בגמרא הפהנים שפגלו במקדש התוס' פירק הגזיל דף צ"ח הביאו ראי' מכאן דהיכי דבדיבור נגמר ההניזק אפי' לרבנן דלא דייני גרמי חייב, ולכאורה אין זו ראי' דאפשר דמפגל בקדשים לכ"ע חייב מפני ת"ה כמו שפירש"י שלא ירגילו לעשות פן תדע דלר"י דס"ל לא שמי' הניזק אפי' לי' שפיר דמזידין חייבין מפני ת"ה אף דמדינא פטור וצ"ל דכוננת התוס' דאי גרמי הוא ומפני ת"ה מאי קושיא לחזק' לעולם שמי' הניזק ומ"מ אינו חייב רק מפני ת"ה דמדינא הני גרמי והש"י סי' כ"ה תמה על דברי התוס' הנ"ל דהכא שאני שוחט וזורק במחשבה זו ודבריו מבוארים ברשב"א בחידושו פאן שהקשה בשם התוס' מ"ש מפגל מפרה שהכניסה לרבקה דאינו חייב על מחשבה וכתב ליישב דמפגל שוחט וזורק במחשבה זו ע"ש, ולקמן אבאר שאין תירוץ זה עולה יפה פלל והיינו לפי הבנתו דראיית התוס' מגופה דמתניתין דלמה לרבנן חייב,

אָבֵל לְפִי הַנֶּזֶל דְּעִיקָר רְאֵיתָ הַתּוֹסֵס דְּמֵאֵי מְקֻשָּׁה לְחֻזְקָה מְנָא לֵן לְחֻלְקָה בְּהֵכִי נִימָא דַּמ"מ גְּרָמֵי הוּי וְע"כ דְּבַעְלָמָא נְמֵי הֵיכִי דְּבִדְבִיבּוֹר עֲבִיד מַעֲשֵׂה הוּי מְזִיק גְּמוּר וְאַפִּי לְרַבְּנָן חֲזִיב וְעַמ"ש בְּסֻמוּף גַּבִּי פֶּרָה שְׁהַכְּנִיסָה לְרַבְּקָה.

שֵׁם וְאֵי אֲמֶרְתָּ הִיזְק שְׂאִינוּ נִיכָר וְכו', הַאי שׁוּגְגִין פְּטוּרִין וְכו'. בַּסְפִּי הַקְּשָׁה דְּכַה"ג הוּי גּוֹרֵם לְמָמוֹן בְּמָה שְׂחִיבֵיב קָרְבָן אַחַר דְּבִקְרָבָן זֶה הוּי מְזִיק הַקְּדָשׁ ע"ש וְלִק"מ דְּדוֹנָקָא בְּגַנְבֵי קָרְבָן דְּחִבְרִין דְּבַעַת גְּנִיבָה לֹא הֵיטָה מְרֻצָה רַק לְחִיבּוֹ עַל מָה שְׂחִיבֵיב קָרְבָן אַחַר לֹא הוּי רַק גּוֹרֵם לְמָמוֹן, אָבֵל פֶּהוּ שְׁחִיבֵיב בַּעַת הַקְּרָבָה וְהַרְצָאָה אַפִּי בְּקָרְבָן נְדָבָה שְׂאִינוּ צָרִיף כָּלֵל לְהַבִּיא אַחֲרֵת הוּי מְזִיק גְּמוּר שְׁחִיבֵיב וְהַפְּקִיעַ הַרְצָאָת חֲבִירוֹ וְאַפִּי יְבִיא אַחֲרֵת הַפְּסִיד הַרְצָאָת רֵאשׁוּנָה שְׂשֻׁנָה אֲצֵלוֹ דְּמֵי הַבְּהֵמָה בְּמָה שְׁחִיבֵיב לֹא לְכַפֵּר עָלָיו וְזֶה הַפְּסִידוֹ, מִשָּׂא"כ גַּנְבֵי שְׂלֵא הַפְּסִיד גּוּף הַהַרְצָאָה רַק גְּרָם שְׂלֵא יוֹכֵל לְהַקְרִיבֵוּ זֶה הוּי גּוֹרֵם לְמָמוֹן כְּנ"ל: שֵׁם ה"נ קְאָמַר הָא שׁוּגְגִין פְּטוּרִין פִּירֵשׁ"י דְּמַתְּנִיתִין לֹא תִּנּוּ שׁוּגְגִין פְּטוּרִין בְּהִדְיָא בְּרִישָׁא וְאֵי נְמֵי תִּנּוּ ת"ה לֹא אַרְיִשָׁא קְאֵי ע"כ.

וְלֹא נִתְבָּרְרוּ דְּבָרָיו דְּהֵיאָף שְׂחִיבֵיב לֹמַר דְּלֹא קְאֵי ת"ה אֲשׁוּגְגִין דְּמְפֻרָשׁ בְּרִישָׁא רַק לְמַזִּידִין דְּסִיפָא דְּמוֹכַח מִינָהּ שׁוּגְגִין מְדִיּוּקָא, וְעַמ"ש בְּתוֹסֵס' בַּד"ה וְתִנּוּ עָלָה וְתִלְמוּד יִשׁוּב לְדַבְרֵי רִש"י בְּזֶה: שֵׁם הַעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּמֵי חֲטָאָת וּפְרַת חֲטָאָת וְכו'.

בְּאַמְתָּ לֹא נִתְבָּאָר בְּכָאֵן טַעַם נִכּוֹן מְאִיזָה צַד יוֹעִיל מְלָאכְתּוֹ שְׂל זֶה בְּפִרְתּוֹ שְׂל חֲבִירוֹ וְהֵרִי בֵּין לְמָה דְּקָרִינוּ עוֹבֵד בֵּין לְמָה דְּכָתִיב עֶבֶד הַכֹּל בְּבַעְלִים תִּלְיָא מִילְתָּא וְכִיּוֹן דְּלֹא נִיחָא לְהוּ לְבַעְלִים לְמָה יוֹעִיל עֲבוּדְתּוֹ שְׂל חֲבִירוֹ טְפֵי מֵאֵי נַעֲשֵׂה מְמִילָא וְהֵרִי רְצוּנוֹ שְׂל חֲבִירוֹ וְדָאֵי לֹא מְהֵנִי הֵיכִי דְּעֶבְדָּה מְמִילָא מְשׁוּם דְּלֹא נִיחָא לְהוּ לְבַעְלִים וְלְמָה יוֹעִיל כְּשֶׁעֶבֶד בְּהַ חֲבִירוֹ וְלֹאֵא דְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים הִי נִרְאָה לִי דְּלֹא מְבַעֵי לְפִי מָה דְּמוֹקְמִינוּ לָהּ בְּפֶרָה שְׁהַכְּנִיסָה לְרַבְּקָה שְׂחִיבֵיב וְתִדּוּשׁ דְּכַה"ג אָף דְּהַשְׂתָּא לֹא נִיחָא לְהוּ לְבַעְלִים מ"מ אֵי מְכַשְׂרֵת לָהּ נִיחָא לִי דְּנִיחָא לִי בְּהַנְקָה וּמְרֻצָּה בְּמַעֲשֵׂה חֲבִירוֹ מְחַמַּת טוֹבוֹת הַנְקָה פִּינּוֹן דְּלֹא מִיפְסָלָה וְתִדּוּעַ שְׁחִיבֵיב בַּעְלָה עָלֵי זָכַר ג"כ פְּשִׁיטָא דְּלֹא נִיחָא לִי לְפִסְוֹל פְּרִתּוֹ דְּדַמְיָ מְרֻבִּין בְּשָׁבִיל דְּבָר מוֹעֵט שְׂל עֲלִיוֹת הַזָּכַר וְע"כ דְּכִיּוֹן דָּאֵי מְכַשְׂרֵת לָהּ נִיחָא לִי מְמִילָא פְּסוּלָה כַּמ"ש הַתּוֹסֵס' פְּסָחִים כ"ו ע"ב א"כ ה"ה הָכָא אַפִּי לִס"ד דְּעֵשֶׂה מְלָאכָה מְשֵׁ מ"מ מִיָּרִי דְּעֵשֶׂה בְּמְלָאכָת בַּעַל הַפְּרָה דָּאֵי תְּהֵא כְּשֶׁרָה נִיחָא לִי לְבַעַל הַפְּרָה לְפִיכָף פְּסוּלָה וְחִיבֵיב לְשִׁלְמֵם, וְעוֹד דְּנִרְאָה לִי דְּעַכ"פ בְּנִדְאֵי חֲזִיב בְּדַמְיָ מְלָאכָה דְּדוֹנָקָא בְּתוֹקָף עֲבָדוֹ שְׂל חֲבִירוֹ אֵיכָא מ"ד דְּפִטוּר וְלֹא בְּפִרְתּוֹ א"כ אֵי הֵיטָה כְּשֶׁרָה הוּי נִיחָא לִי דְּהוּי מְקַבֵּל דְּמֵי מְלָאכְתָּהּ, וְעַמ"ש בְּתוֹסֵס' בַּד"ה הַעוֹשֶׂה: שֵׁם וְחִיבֵיב בַּד"ש פִּירֵשׁ"י פְּרַעֲנִיּוֹת לְשִׁלְמֵם לְרִשְׁעִים שְׁנִתְּפִינּוּן לְהַפְּסִיד מְמוֹן יִשְׂרָאֵל מְבֻנְאָר מְדַבְּרֵי שְׂבָא הָרַב ז"ל לְשִׁלּוֹל דְּלֹא נִימָא דְּבִדְנִי שְׂמִים חֲזִיב לְשִׁלְמֵם דְּזֶה לֹא שְׂחִיבֵיב רַק הֵיכִי דְּפִטוּר מְטַעַם סָפֵק כְּגוֹן א"י אִם נִתְחַיִּבְתִּי וְכַה"ג אִם מְחַמַּת קִים לִי בְּדַרְבָּה מִינִי שְׂאִין כּוֹפִין בְּדִינֵי אָדָם שְׂנֵי חִיבִים חֲמוּר וְקַל וְכַה"ג אֲמָרִינוּ חֲזִיב לְצָאָת יְדֵי שְׂמִים אָבֵל הָכָא דְּקַתְּנֵי חֲזִיב בְּדִינֵי שְׂמִים אֵין עָלָיו רַק עוֹנֵשׁ מִן הַשְּׂמִים עַל חֲטָאָתוֹ וּמְהֵנִי תְּשׁוּבָה אָבֵל אֵין עָלָיו חִיבֵיב מְמוֹן, וְרֵאֲנִי לְדַבְּרֵי דְּלְמָה לֹא חֲזִיבֵיב בְּמַתְּנִיתִין שׁוּגְגֵי בַּד"ש עַכ"פ וְע"כ דָּאֵין זֶה רַק עוֹנֵשׁ וְאֵין עוֹנֵשׁ בְּשׁוּגְגֵי מִיָּהוּ יֵשׁ לְדַחּוֹת לְמ"ד דְּהֵיכִי דְּמַחֲזִיב לְצִי"ש מְהֵנִי תְּפִיסָה וְאֵי מְחַיִּיבֵת לִי לֹא יוֹדִיעַ שְׂמָא יִתְּפֹסֵם מְפֻנּוּ וְזֶהוּ דְּלֹא כְּשִׁ"ף סִי' ל"ב ס"ק ב', גַּם בְּזֶה נִדְּחוּ דְּבָרֵי מְהַרְשֵׁ"ל

שְׁהֵבִיא רֵאִי מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' פֶּרֶק הַפּוֹנֵס בַּד"ה פִּסּוּי פְּסִיתִי דְּכָל הֵיכִי דְחֵיב לְצִאת יְדֵי שָׁמַיִם לֹא מְהֵי תְּפִיסָה וְלִהְיֵ"ל אֵין רֵאִי דְהָתָם דְקִתְנֵי חֵיב בַּד"ש אֵין פֶּאן חֵיב תְּשְׁלוּמִין פֶּלֶל: שֵׁם בְּדִינֵי אָדָם נְמִי לִחְיִיב, רֵאִיתִי לְבָאָר סוּגְלִי זֹו גַם דְבָרֵי הַרְמַב"ם וְ"ל הַתְּמוּהִין לְכַאוּרָה שְׁפִסֵּק דְחֵיב בְּדִינֵי אָדָם רַק בְּהַכְּנִיסָה לְרַבְּקָה שְׁתַּנְיָק וְתִדּוּשׁ פֶּטוּר מַד"א, וְהָכָא מִשְׁמַע בְּהַדְיָא דְרַק לְחֻזְקִי מוֹקְמִינוּ הֵכִי אֲבָל לַר"י בַּלֵּא"ה פֶּטוּר מַד"א וְכַבֵּר הַשִּׁיגוּ הַרְאָב"ד וְ"ל בְּזָה.

גַּם ה"ה הוֹדָה דְפִשְׁטוּת הַסּוּגְלִי מוֹרָה בְּדַבְּרֵי הַרְאָב"ד: אֲבָל לְדַעְתִּי דְבָרֵי הַרְמַב"ם וְ"ל בְּרוּרִים וְאֵין מְקוּם לְנֻטוּת יָמִין וְשְׂמָאל מְדַבְּרֵיו וְהוּא דְוֹדַאי יֵשׁ לְתַמּוּהַ מְאִי עֲנָנוּ קוֹשְׁיָא זֹו לְחֻזְקִי הָא לַכ"ע קָשָׁה דְבַמְתַּנְיָתִין דִּידָן קִתְנֵי בְּשׁוּגַג פֶּטוּר בְּמַזִּיד חֵיב וְהֵינּוּ אִפִּי בַּד"א וְהָכָא קִתְנֵי דְפֶטוּר מְדִינֵי אָדָם, וְעוֹד קָשָׁה מְאִי קוֹשְׁיָא מְהֵי בְּרִייתָא דְלָמָּא אֲתֵיָא בְּרַבְּנָן דְר"מ דְלָא דִּינֵי גְרָמִי וְהֵי פָּרָה פִּינוּן שְׂאִינָה רַק רֵאִוִּי לְחֻטָּאת וְמִי חֻטָּאת עֲדִינָן לֹא נִתְקַדְּשׁוּ בְּפִלִי דְאִי נִתְקַדְּשׁוּ אֵין הֵיפֵּסח הַדְּעַת פּוֹסֵל בְּהֵם וְאֵינָם רַק רֵאִוִּין לְמִי חֻטָּאת א"כ לֹא הָוִי רַק גּוֹרֵם הַלְפָּה פֶּטוּר מְדִינֵי אָדָם אֲבָל הָכָא דְהָוִי מְזִיק מִמֶּשׁ אִפִּי אֵינּוּ נִיכָר שְׂמִי הַזִּיק, וּבִיּוֹתֵר תִּימָה דְהָא בְּפֶרֶק הַגּוֹזֵל הַקְּשׁוּ לְרַבָּה דַּס"ל צוּרֵם אֲנֹון פָּרָה פֶּטוּר מְהֵי בְּרִייתָא וּמִשְׁנֵי דְנִקְט מְלָאכָה דַּמ"מ חֵיב בַּד"ש א"כ מְאִי קוֹשְׁיָא פֶּאן פִּינוּן דְאַפִּי צוּרֵם אֲנֹנה הִי פֶּטוּר דְהָוִי הֵיזַק נִיכָר כ"ש בְּאֵינוּ נִיכָר [וְהַתּוֹס' תְּרַצוּ בְּזָה פֶּאן מַה שְׁתַּרְצוּ וְדַבְּרִיהֶם צ"ע פֶּמוּ שְׂאֲבָאָר בַּתּוֹס'] וְרֵאִיתִי בַּתּוֹס' ב"ק שֵׁם שְׁתַּרְצוּ דְשְׁפִיר דִּינִיק פֶּאן דְלָא שְׂמִי הֵיזַק דְאִי שְׂמִי הֵיזַק אֵין פֶּאן רְבוּתָא דְחֵיב בַּד"ש פִּינוּן דְבַעֲלָמָּא שְׂמִי הֵיזַק וְדַבְּרִיהֶם צ"ע דְהָא בְּפִי אָמְרוּ פֶּאן בַּד"א נְמִי לִחְיִיב וְלָמָּה יִתְחַיִּיב בַּד"א פִּינוּן דְאַפִּי צוּרֵם פֶּטוּר וּבְרוּר דְעִיָקֵר הַקְּוֹשְׁיָא פֶּאן דַּע"כ לְמ"ד שְׂמִי הֵיזַק הֵי בְּרִייתָא דִּינֵינָת גְרָמִי כַר"מ דַּאֵל"כ לָמָּה לֹא נִקְט צוּרֵם וְלָמ"ד שְׂמִי הֵיזַק אִי אֲפִשֵׁר לוֹמַר דַּקְמַש"ל רְבוּתָא בַּד"ש דְבַעֲלָמָּא נְמִי הָוִי מְזִיק גְּמוּר כַּמ"ש הַתּוֹס' הַנ"ל וְכִינוּן דְדִינֵינָת גְרָמִי קוֹשְׁיָא לִי בַּד"א נְמִי לִחְיִיב פִּינוּן דְשְׂמִי הֵיזַק: וְהַשְׁתָּא מְמִילָא לַר"י לֹא קוֹשְׁיָא פֶּלֶל דְכִינוּן דַּס"ל לֹא שְׂמִי הֵיזַק מְמִילָא בְּרִייתָא כְּפִשְׁטָא דְפֶטוּר מַד"א דְאַפִּי בְּצוּרֵם מִמֶּשׁ פֶּטוּר דְלָא דִּינֵינָן גְרָמִי וְנִקְט מְלָאכָה לְרְבוּתָא דְחֵיב בַּד"ש אֲבָל לְחֻזְקִי דְשְׂמִי הֵיזַק לֹא שְׁיָיָהּ לוֹמַר כֵּן פִּנ"ל: וּמַעֲתָה דְבָרֵי הַרְמַב"ם בְּרוּרִים דְלִדִּין דְקִי"ל כַּר"מ דְדָאֵין גְרָמִי וְצוּרֵם אֲנֹון פָּרָה חֵיב, וְכֵן הַשּׁוֹרֵף שְׁטְרוּתֵיו שְׁל חֲבִירוֹ חֵיב א"כ אִפִּי תִימָא דְלָא שְׂמִי הֵיזַק מ"מ הָרִי מְפּוֹרֵשׁ בְּמִשְׁנֵי דְאַפִּי הֵיזַק שְׂאֵינוּ נִיכָר חֵיב וְאֵינוּ פֶּטוּר רַק בְּהַכְּנִיסָה לְרַבְּקָה וְזָה בְרוּר וְלַק"מ: וְרֵאִיתִי לְהַרְאָב"ד וְ"ל שְׁפֵתֵב דַּלְר"י פֶּטוּר פִּינוּן דְלִהְנָאָתוּ מִתְּכּוּנִין לֹא שְׁיָיָהּ שְׁלֹא הָא, וְקוֹשְׁיָא הַנ"ל הַכְּרִיחוּ לָזָה דַּלְר"י נְמִי תִיָקְשִׁי דַּס"ס חֵיב מְדַרְבְּנָן אֲבָל לְפִי מַה שְׁפֵתֵבִיתִי אֵין צוּרֵף לָזָה וּבַלֵּא"ה לַק"מ, גַּם יֵשׁ לְדַקְדָּק לְתִירוּץ הַרְאָב"ד דַּא"כ לְחֻזְקִי ג"כ הָא לֹא מְחַלְקִינוּ לְעִיל בִּין מַזִּיד לְשׁוּגַג רַק דְבַמַּזִּיד דְמִתְּכּוּנִין לְהַזִּיק ע"כ יוֹדִיעַ אוֹתוֹ וְזָה לֹא שְׁיָיָהּ פֶּאן דְמִתְּכּוּנִין לְהַנָּאָתוּ א"כ אִפִּי בְּמַזִּיד יֵשׁ לְפֶטוּר כְּדִי שְׂיִוְדִיעוּ וְאֲדַרְבָּא בְּהֵכִי נִיחָא טְפִי דְלָא נִקְט צוּרֵם דְבָהָא לֹא שְׁיָיָהּ כְּדִי שְׂיִוְדִיעוּ דְהַפְּסוּל נִיכָר וְשְׁפִיר חֵיב אִפִּי תִימָא דְהָוִי הֵיזַק שְׂאֵינוּ נִיכָר ג"כ מְחַמַּת דְלָא הֵיזִיקָה מִמֶּשׁ רַק פֶּסְלָה לְפָרָה אֲדוּמָה לְפִי סְבַרַת הַתּוֹס' פֶּאן בַּד"ה בְּדִינֵי אָדָם] וַע"כ דְהָכָא מִשְׁמַע אִפִּי עֲשֵׂה מְלָאכָה בְּשֵׁל חֲבִירוֹ דְלָא נִהְנָה פֶּלֶל מ"מ פֶּטוּר וּבָהָא שְׁפִיר שְׁיָיָהּ כְּדִי שְׂיִוְדִיעוּ א"כ לַר"י נְמִי קוֹשְׁיָא וְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם מְוַכְרַחִינוּ, וְהֵינּוּ דְקָאָמַר הוּא מוֹתִיב לֵהּ וְהוּא מְפָרֵק לֵהּ מִשּׁוּם דְהוֹכְרַח לְאוּקְמָא בְּהֵכִי אִפִּי לִית לִי

דחוקי' פנין דקי"ל כר"מ דדאין גרמי וְלא ניחא לי' לאוקמא ברייתא דלא כר"מ דנקא, וכ"ז ברור: שם פרה שהכניסה לרבקה על מנת שתניק ותדוש וכו'.

פי' רש"י דליכא תשלומין על מעשה ידיו דאמר לטובה הכנסתי' רק במחשבה פסלה. ואף דמחשבת אחר פשיטא דלא פסול כל דלא ניחא לי' לבועלים ובאחר בעינן מעשה דנקא וא"כ איזה מעשה יש פאן הא מה שהכניסה לרבקה אינה עבודה כלל רק הדישה ונהרי דשה ממילא, דאי דש בידים הרי עשה מלאכה בידים וְלא הוי גרמא, וצ"ל דמ"מ מצרפינו מעשה דהכנסה לרבקה לדישה דאח"כ מחמת מחשבתו דנתפונן בהכנסה זו שתדוש ומ"מ לא הוי רק גרמא פנין דבלי מחשבתו לא הוי איכפת לן מעשיו כלל, ויותר נראה לי דהכנסה זו לרבקה הי' מעשה הפוסלה כגון ע"י חבל וכדומה רק לצרכה לינק לא איכפת לן, ולפי שחישוב בה לצרכו לדוש פסלה בהכנסה זו, ועכ"פ אני תמה על הרשב"א ז"ל בחדושי' והש"ך סימן ד"ה שכתבו דכהנים שפגלו במקדש פנין ששוחט וזורק במחשבה זו לא הוי גרמי רק מזיק גמור נאפי' לרבנן חייב נהרי פרה דהכא ג"כ פשיטא דלא מהני מחשבתו כל דלא ניחא להו לבועלים ובאחר בעינן מעשה לפסול וְלא שיעשה ממילא דבהא בעינן דניחא להו לבועלים דנקא, וע"כ דמחשבתו הכנסה זו לרבקה לדוש מעשה הפוסל ומהני מחשבה דידי' אפילו לא ניחא להו לבועלים לפוסלה ומ"מ לא הוי רק גרמא בעלמא, ומ"ש פהגים שפגלו, וע"כ כמ"ש התוס' בב"ק דשאני פגול דמזיק הדבר במחשבה זו ובדיבורו ונעשה מכשר פסול ובמחשבתו ובדיבורו עביד מעשה ושינוי בקרבן אכל פאן לא עשה מעשה ושינוי בפרה כלל רק פסלה מלהיות פרה אדומה ובהא לא מיקרי מזיק כלל רק גורם, וזהו אי הי' צורם אונה ממש אכל במחשבה אפי' גרמי לא הוי רק גרמא, פנ"ל: בתוס' בד"ה ותני עלה מפני ת"ה ברוב ספרים גרסינן וכו' וברייתא דהכא וכו' לכאורה יש לתמוה דהוי להו לדחות בפשיטות דע"כ דלא גרסינן לה דאי גרסינן היאך משני עלה ה"נ קתני הא שוגגין פטורין פנין דבהדיא קתני לה למה לי מדיוקא, וצ"ל דדוקא מעיקרא דהוי ס"ד דאמזידין לא קאי ת"ה רק לומר דמפני ת"ה חייב וְלא מדינא א"כ שפיר לא משמע לי' לפרש דקאי אשוגגין דמעיקרא דהוי לי' לומר מעיקרא גבי שוגגין פנין דאמזידין לא קאי כלל היאך נקט לה גבי מילתא דלא קאי עלה ושביק הך מילתא דעלה קאי, אכל השתא דמחדש דמצי קאי גם אמזידין על דיוקא נאפילו לא הוי קתני שוגגין כלל הוי אתי שפיר לישנא דת"ה אמזידין ניחא לי' שפיר דהתנא אסקא לכולה מילתא מעיקרא ונהדר מפרש מפני ת"ה, וזהו ג"כ כפונת רש"י בד"ה הא שוגגין: אמנם בעיקר דברי התוס' אני תמה.

פי' נראה לי לפרש בפשיטות, דנדאי יש להבין הא פשיטא דבברייתא לא קתני מפני ת"ה גרידא, וע"כ דנקט מעיקרא דינא דכהנים שפגלו או מזידין או שוגגין ג"כ א"כ למה לי להקשות ממתני' פנין דהקושיא רק מברייתא ובמשנה לא קשיא כלל דלא קתני ת"ה כלל ובברייתא קשה בלי מתניתין כלל ולמה הרפיב מתני' וברייתא פחדא: לכן ברור דכה פפוננה דמברייתא ליכא לאקשוני דאיכא למימר דקאי אשוגגין דמעיקרא דשם בתוספתא הוזכרו שוגג ומזיד ונהך ברייתא היינו הך תוספתא רק במתניתין לא קתני רק מזידין חייבין בלבד, והשתא דייק דע"כ הך ת"ה דברייתא אמזידין קאי, והשתא ניחא דנקט במתניתין רק מזידין חייבין דבהא הת"ה ובכולה פירקין דיני ת"ה קתני להו, אכל אי ת"ה דברייתא אשוגגין קאי היאך השמיט תנא דמתניתין דין שוגגין דבהא עיקר ת"ה

ונקט מזידין דלאו מת"ה הוא כלל רק מדינא, ועיקר מה שנתפוננו בפרק זה להזכיר כל דיני ת"ה ולא מה שהיא מדינא ואהא משני דכה הפנונה במתניתין מזידין דוקא חייבין אבל שוגגין פטורין וזהו מפני תיקון העולם, וזה ברור לדעתנו: בד"ה העושה מלאכה וכו' מעובד דומיא דעבד וכו' וה"ה דכי עביד חבירו בינדים וכו'.

כבר כתבתי שלא נתבאר לי מנין להו דבר זה ואדרבא בהו סוגיא דפסחים דף ר"ו ע"ב משמע להדיא דמה שמחשב אחר זולת הבעלים לא מעלה ולא מוריד כלל בין לפום מה דקרינו עובד בין למה דכתיב עבד ולמה אי עביד אחר בינדים מועיל מחשבתו, ואולי פוננת התו דאי ס"ד דאפי' במעשה בינדים לא מהני מה דניחא לי לבעל המעשה תיקשי הא גופא מנין לנו לומר עובד דומיא דעבד דניחא לי מנין לנו דלפום מה דכתיב עבד הפנונה שעבדו הבעלים ואין במשמע לשון עבד רק שלא נעשה ממילא אבל עבד בה מי שיהיה ואפי' לא ניחא להו לבעלים, וממילא עובד ג"כ אפילו לא ניחא להו לבעלים, וע"כ צ"ל דעיקר הקפידה דיהא ניחא לי לאותו שעושה המעשה, ושפיר דרשינן מה עבד דניחא לי דאפילו עבד אחר עכ"פ ניחא לי כמו כן בעובד ממילא ג"כ בעינן ניחא לי וממילא לא מהני בעובד ממילא רק דיהא ניחא להו לבעלים דמה ענין אחר לחשוב בשל זה כיון שאינו עושה בה פלום רק מחשב בלבד, כנ"ל: אמנם כבר כתבתי דלכאורה אין צורך לכל זה ויש לפרש בפשיטות שעשה מלאכה בשל בעל הפרה בלי דעתו רק להפסידו והשתא שפיר פסולה, דאי מכשרת לה הרי ניחא לי לבעל הפרה כמו בעלה עליה זכר ואדרבא בהכי ניחא טפי מה שיש לדקדק דמאי פריה לחזקת' נימא דלכה פטור כדי שיודיעו ואפי' במזיד מ"מ אי מחייבת לי לא יודיע כיון שאינו מתפונן להזיק רק להנאתו ולהנ"ל ניחא דהש"ס דייק דע"כ דעשה בשל בעל הפרה ולא נתפונן רק להפסיד דאי בשל להנאתו לא מהני מחשבתו כיון דלא ניחא להו לבעלים כנ"ל, וכ"ש דאתי שפיר למסקנא שהכניסה לרבקה שתניק דנדאי ניחא לי כל שלא תפסל ולכה פסולה, ועמ"ש לעיל בגמרא בד"ה העושה מלאכה: בד"ה בדיני אדם וא"ת ונהרי צורם וכו' פהיזק שאינו ניכר עכ"ל.

דבריהם צ"ע דא"כ היאך קאמר דפטור ס"ס בין לחזקת' בין לר"י היזק שאינו ניכר במזיד חייב והיאך קאמר דצורם פטור כיון דלא קאי למזבח מ"ש מפל היזק שאינו ניכר דלכ"ע חייב מדרבנן, וכבר כתבתי בש"ס דלק"מ עיקר קושית התו' וביארתי בזה דעת הרמב"ם ע"ש: ע"ב בגמרא הא בגופן.

פירש"י פדרה הטבחים וכנגדן היינו בכף מאזנים וכו'. וקשה מאד לפרש כן שהניח שום דבר במים ולא פסלו המים אבל מדברי הרמב"ם ז"ל פרק י' מהלכות פרה משמע לי שהי' מפרש בע"א דבגופן הפנונה ששקל בהם דבר אחר ועשה מגופן משקל לדבר אחר וכנגדן ששקל בהם שפגדו שרצה לידע משקל המים והניח משקל כנגדן לידע משקל המים, ולפי זה בגופן אפי' לא אסח דעת' נפסלו, ואין צורך למה שדחק בכ"מ שם: בתוס' בד"ה הא דאסח דעת' ומלאכה דנקט משום פרה אי נמי וכו'.

והוא דחוק וכ"ש תירוצ' השני דכבר שמענו מפרה דאפי' פשע במלאכה פטור אבל מדברי הרמב"ם ז"ל שם משמע בהדיא דלא מהני היסח הדעת רק פשעוסק במים באיזה דבר ע"ש, ולדעתנו יש לומר בפשיטות ג"כ דהכא מיירי דאחר עשה מלאכה במי חטאת של

חבירו ולא נעשה עליהם שומר כלל ופשיטא דאין היסח הדעת של אחר פוסל במי חטאת של חבירו רק לפי שעשה מלאכה והסיח דעתו על ידי המלאכה נעשה ע"י מלאכה כמו בעלים ופוסל היסח הדעת שלו והוי ממש כמו בפרה שאין מחשבתו פוסל בפרת חבירו כל שלא עשה מלאכה פגון שהכניסה לרבקה ובזה הוי כמו בעלים ופוסל מחשבתו פגון שמתעסק בה וה"ה במים, וכן משמע מפירוש"י דהיסח הדעת אינו פוסל רק ע"י המשקל והיינו כמו שפתיבתי: בד"ה האי גזלן הוא וממונא מעליא בעי לישלומי, תימה דהיכי מדמי וכו' דהא המכחיש וכו'.

דבריהם צריכין ביאור פי לכאורה יש לתמוה במה נפשף אי הוי ס"ל דהכחשה היזק שאינו ניכר הוא, והביאו ראי' דיש חילוק בהיזק שאינו ניכר בין בינדים לממילא א"כ פשיטא דאין פאן ראי' פלל דכמו דהקשו לחזקת' ממשנה דגזל מטבע ונפסל דמפונרש בה דאומר הרי שלף לפניה כמו כן קשיא לדידה מהו דהכחשה ממילא ומאיזה צד פשיטא להו דבהכחשה ממילא מודה חזקת' דאומר לו הרי שלף לפניה ואי משום דלא הקשו בש"ס מהכחשה ממילא לחזקת', דטפי מקשה עלי' ממשנה מפונרשת מטבע ונפסל אבלהכחשה ממילא ופירות והרקיבו מקצתן לא הוזכר במשנה פלל רק מדיוקא דייקין לה התם ועוד אי בכוננה לא הקשו מהכחשה דבהא ניחא לחזקת' ג"כ לפי שהוא ממילא א"כ פשיטא דאין לתמוה פלל דהא ידעו מחילוק זה ומ"מ הקשו ממטבע ונפסל, ואי ס"ל לתוס' דהכחשה הוי היזק ניכר וכוננתם כמו דמחלקין בהיזק ניכר בין ממילא לבידים כמו כן גזלק באינו ניכר, ג"כ יש לתמוה דהוי להקשות בפשיטות דהא אפילו בהיזק ניכר פטור בממילא כ"ש באינו ניכר שאין לחייבו לחזקת' בממילא, גם יש להבין מה ס"ד דתוס' דהא ע"כ הקושא מפח דקנאו בשנינוי דאל"כ מאיזה צד לא יוכל לומר הרי שלף לפניה פגון שלא קנאו שאין זה שנינוי: אבל באמת פוננת התוס' פשוט ומבואר דס"ד נק בקושא דעיקר קושית הש"ס דכיון דהיזק ניכר הוא וסניבין עליו לשלם ממילא חייב הגזלן לשלם ההיזק וממילא לא שנייה שיאמר הרי שלף לפניה כמו מזיק דעלמא דחייב לשלם ואינו יכול לומר הרי שלף לפניה, ואהא קשיא להו מאיזה צד פשיטא להו דממילא יש פאן חיוב כמו בינדים עד שלא יוכל לומר הרי שלף לפניה, והביאו ראי' דהא חזינן בהיזק הנניכר פגון הכחשה דבינדים חייב וממילא פטור, והשתא בפשיטות אין להקשות דלא עדיף אינו ניכר מניכר דיש לומר דשאני הכחשה פגון שנשארו גוף הבהמה שיכול לומר הרי שלף לפניה ממילא פטור על הכחשה שנעשה בה ממילא, אבל פאן שלא נשארו פלום דהפלל ניזוק מחמת שעבר הפסח א"כ יש לומר דבאמת חייב ואינו יכול לומר הרי שלף לפניה, רק הא קשיא להו דמנא לן לדמות מטמא בינדים לממילא שמה באמת ממילא אפי' בניכר פטור ולכה יכול לומר הרי שלף לפניה ופטור, וכמו כן באינו ניכר אפי' ניזוק הפל פל שהוא ממילא פטור, ואהא תירצו דאין פוננת הש"ס להקשות דמחמת דחייב בתשלומין לא יוכל לומר הרי שלף לפניה רק פגון שיש בו דין חיוב תשלומין ע"כ דהוי פניכר א"כ ממילא הוי שנינוי הראוי לקנות בו דהא אינו חוזר ושאני הכחשה דהוי שנינוי החוזר לכה יכול לומר הרי שלף לפניה וממילא פטור מהפל אבל פאן הוי שנינוי גמור שאינו חוזר דאי לא הוי שנינוי לא הוי מחשבינן לי' פניכר לחייב עליו: אמנם בגוף דברי התוס' לא ידעתי מנין להם דבהכחשה ממילא אינו חייב לשלם מה שפיתחשה הבהמה ורק לפי שהוא שנינוי החוזר יכול לומר הרי שלף לפניה ולא אמרינן דקנאה ונ"מ אי מתה

אחר החזרה או נאנסה פטור דהוי חזרה גמורה דהוי שינוי החוזר אבל מה שהפחישו חייב, והשתא אפי' תימא דהכא לא הוי שינוי מ"מ פיון שצריף לשלם ההיזק והכל גיזוק על מה יאמר הרי שלף לפניהו קא ממונא מעלףא בעי שלומי והכל גיזוק ולא נשאר כלום, וכו' נראה בדין פיון דגזולן הוא מה בכף דלא נשתנה מ"מ חייב באחריות ואונסין כל שלא חזירה, א"כ כמו דאחר המזיק היזק שאינו ניכר חייב לשלם כמו כן בנעשה ממילא חייב הגזולן לשלם ההיזק, א"כ ממילא לא שניף הרי שלף לפניהו דכל שיווי החמץ חייב לשלם כמו אם הי' אה גיזוק היזק ניכר: ועכ"פ מוכח מדברי התוס' להדיא דאם עשה בה מלאכה בידיים והכחישו אפילו הכחשה החוזר חייב לשלם הפחת דהא מייירי בהכחשה החוזר דבאינו חוזר הוי שינוי וקנאו ואינו יכול לומר הרי שלף לפניהו מ"מ דוקא ממילא פטור ולא בהכחשה בידיים וזהו דלא כהסמ"ע סי' שס"ג שפכת בפשיטות דוקא בהכחשה שאינו חוזר אבל בחוזר פטור ונעלם ממנו דברי התו' כמו שביארנו: בא"ד כדמוכח הכא וכו' אין פנונתם להוכיח מדמקשה עלי' דחוקי' דמייירי בידיים מחמץ דממילא, דהא ליתא, דנדאי למ"ד שמי' היזק אין חילוק פיון דס"ס הוי שינוי וקונה פיון שאינו חוזר ואינו יכול לומר הרי שלף לפניהו, אבל למ"ד לא שמי' היזק שפיר יש לחלק בין ממילא לבידיים רק פנונתם בפשיטות דהא מתניתין במטמא בידיים מייירי ועלה אמר ר"י דמדאורייתא פטור דלא שמי' היזק רק פדי שלא יהא כל אחד הולף ומטמא, וזה לא שניף בשומר דשור הנסקל דהתם חזא דאין מקום לחוש דיגח אדם וימסרנו לב"ד, ואי משום לא פלוג דיזיק באופן אחר א"כ יתחייב לשלם, ועוד דאפי' נחייבנו ולא ימסור בידיים יקחו ב"ד בעצמם ולא יעכב וממילא יפסיד: ועוד אפי' ימסור לב"ד אי יסקלוהו יתחייב ומאינה צד יחשוב דב"ד יחזירוהו לו להחזיר לבעליו, ועוד דשומר זה שמסר השור פשיטא דלא נתפנון להפסיד לבעליו רק שב"ד בקשו ממנו השור נתן להם דאטו כ"ע ידעי דאין גומרין רק בפניו ולא הוי מזיד כלל א"כ פשיטא דאין לחייבו מפח שלא יהא כו' וזה ברור בעל משל"מ פ"ג מהלכות גזילה לא הבין דברי התוס' הללו ולכן הקשה מה שהקשה, אבל ברור דכוננת התוס' כמ"ש ולק"מ: גם מה שביקש לומר שם דאפי' בשוגג יש לומר דחייב ואינו יכול לומר הרי שלף לפניהו הוא תמוה פיון דלא שמי' היזק פשיטא דלא חייב שינוי ולמה לא יוכל לומר הרי שלף לפניהו ואפילו אי שמי' היזק בקשו התוס' לומר מקודם דיוכל לומר הרי שלף לפניהו רק לפי דהוי שינוי שאינו חוזר פיון דשמין היזק, אבל אי לא שמי' היזק אין זה שינוי כלל ואחר העושה בשוגג פטור על זה דלא הוי שינוי כלל א"כ מ"ש הוא שלא יוכל לומר הרי שלף לפניהו, והא דקתני הכא תרומה ונטמאת אף דמייירי בשוגג אין להוכיח דבידיים אינו יכול לומר הרי שלף לפניהו, דכיון דמייירי בשוגג קאמר ונטמאת לא שהוא טימאם בידיים ולמה לי' לומר שטימא בידיים בשוגג בפרט דחמץ ומטבע לא שניף בידיים כלל: בא"ד חייב היזק ניכר.

ואף דעיקר גמר דין לא הוי היזק ניכר והיאך יהא הגורם לזה היזק ניכר פיון דלאחר גמר דין אין ניכר בו שום היזק, וצ"ל דכמו אם הנה מסרו לגנב ולגזולן שאי אפשר להוציא ממנו אף שהגזולן יתנונו בידו לפי שעה בחזרה מ"מ פיון דלפי אלקמותו חלוטה היא אצל הגזולן והגנב הוי היזק ניכר דמעט מסירתו גנוב וגזול הוא הלכך גם כאן פיון דאין גומרין דינו רק בפניו הוי לי' במסירת השור לב"ד פאלו מסרו לגזולן ולגנב דמאותו שעה גנוב וגזול הוא והוי היזק ניכר מפש שניטל מרשות בעלים ונעשה של אחר

במסירתו של זה, אמנם מה שדחקו בלשון אתפסתין לא ידעתי הא מפנרש פרק שור
שנגח דמוקי התם בקדם ב"ד ותפסין ממילא ופריה עלה נימא לי אתפסין לתנראי וכו',
מבואר דלשון אתפסתין הפנונה שהניח לתפוס ולא נזהר, ע"ש: בד"ה תיובתא, אף
דמיתי אח"כ תנאי קאמר תיובתא משום דכן הלכה דלא שמי הניזק, דבריהם תמוהין
לפע"ד דהא חזקין מפרש מתניתין דידן דשמין הניזק ובשוגג פטור במזיד חייב, א"כ אי
ר"מ ור"י פליגי בהניזק שאינו ניכר מתניתין דלא כמאן, וע"כ דחזקין מוקי פלוגתיהו
דלכ"ע הניזק שאינו ניכר שמי הניזק ופליגי אי חיישינן שלא יודיעו או לא א"כ אפתי
קשיא הך דגזל חמץ דמוכח מנייה דלא שמי הניזק דאל"כ ממונא מעליא בעי לישלומי,
ונה ברור, ועמ"ש בסמוך: בגמרא לימא כתנאי לא נתבאר לי מהו פנונת המקשה הנה
בקושיא זו דהא חזקין ור"י ליפרושי מתני' בעי וכל היכי דנפרשה ע"כ כתנאי אתי דהא
פליגי ר"מ ור"י בהך דמתניתין ממש, ובשלמא אי אינהו הוי פליגי בדינא דהניזק שאינו
ניכר בפני עצמן הוי מקום להקשות כמו בעלמא דלמה יחלקו הם במה דנחלקו תנאי,
אבל השתא דרק בפירושא דמתני' נחלקו וע"כ מתני' כתנאי בכל אופן: ונראה לי דעיקר
הקושיא הכא לר"י דלחזקין דמפרש שוגג משום כדי שידיעו ופליגי אי חיישינן שלא
יודיעו ניחא ודאי מה דפליגי ר"מ ור"י בהך דהכא דעיקר פלוגתיהו בשוגג אבל לר"י
דבהך סברא דשלא יהא וכו' ליכא פלוגתא כלל א"כ למה להו לחלוק בשוגג במקום
דבמזיד לכ"ע חייב שלא יהא וכו' הוי להו ליפלוגי במזיד בממילא דלא שייך שלא יהא
וכו' כלל פהך דחמץ דלעיל למר חייב דשמין הניזק ולמר פטור אפילו במזיד דלא שמי
הניזק, ולמה תפס פלוגתיהו באופן דשייך שלא יהא כו' שלא יחלקו במזיד רק בשוגג,
והיינו דמשני רב"י דלר"י נמי דוקא בשוגג שייך פלוגתיהו דלכ"ע לא שמי הניזק רק
בקנסו שוגג אטו מזיד פליגי, והשתא פשיטא דאתי שפיר דלא משני דפליגי אי חיישינן
שיודיעו דזהו עיקר הקושיא לר"י כמו שבארנו פנ"ל: וכה"ג איתא בב"ק דף צ"ח ע"ב
דס"ד התם דפליגי ר' יעקב ורבנן התם בשור שהמית אדם אי אמרין באיסורי הנאה הרי
שלה לפניה ודחי רבה דכ"ע אמרין וכו' דאל"כ ליפלוגי בחמץ בפסח, והיינו פיו דעיקר
פלוגתיהו אי אמרין הרי שלה לפניה באיסורי הנאה למה להו ליפלוגי בשור שהמית
דהך שומר לא נתפנון להזיק כלל רק ע"י ב"ד שבקשו ממנו למסרו להם לעשות בו דין
סקילה הוי להו לחלוק בגזלן גמור אי יכול לומר הרי שלה לפניה והיינו ממש פהך
דהכא: שם בקנסו שוגג אטו מזיד קא מפליגי.

דברים אלו צריכין ביאור כי אם נפרשם כפשטא אינו מוכן כלל דהיאך נחוש אטו מזיד
פיון דחייב בתשלומין וליכא למימר דינעשה במזיד ויאמר שהי' שוגג הא ודאי ליתא
דא"כ מ"ט דמ"ד לא קנסו הא לא אהני מידי במה שחייבו מזיד שלא יהא הולך ומטמא
דאפתי יטמא פיון שנאמן לומר שהיה שוגג וכיון דלא אהני מידי ממילא הוי להו לאוקמא
אדינא דאורייתא שיפטר לעולם: ובנדאי נראה לי דמה שפטרו במתניתין שוגג לר"י
היינו כשידוע לנו שהי' שוגג אבל כל שלא נודע לנו סיבא וטימא טהרות חבירו כמזיד
דיינינו ליה וחיוב, ואפתי מה יש לחוש לקנס שוגג אטו מזיד, והיינו דלא מוקי לקמן
טעמא דר"י דפוטרי שוגג כדי שידיעו וע"כ דלר' יוחנן לא שייך זה כלל, ודוק: הן אמת
דלחזקין ע"כ במאמר המטמא הדבר תלוי דהא הוא פוטר שוגג כדי שידיעו ש"מ דכל
שאומר שוגג הייתי פטור ונאמן שהי' שוגג, אבל ברור דהיינו דוקא לחזקין דהוא אינו

חושש שילך ויטמא הלכה נמסר הדבר להמזיק לפי מה שאומר שאם נחייבנו יהא מוכרח שלא יודיעו שלא יתחייב אבל לר"י פשיטא דלא מפיו אנו חייבין: והי' אפשר לומר דהפוננה דחיישינן שמה יערים לעשות שיהא נראה פשוט ובאמת יתפנין להזיק, אבל לפי דב"א"ה קשיא לי טובא אהא דמקשה בסמוך ממבשל בשבת כמו שאבאר בסמוך, גם לישנא דקנסו שוגג אטו מזיד לא אתיא לי שפיר דאטו מזיד קנס הוא הא טעמא הוא שלא יהא כ"א הולך ומטמא לא קנס: לכן נראה לי דר"מ דקנס שוגג אטו מזיד לית לי פלל הך טעמא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא רק קנס חכמים על שעשה מעשה רשע לילך להפסיד חבירו וכיון דעבד איסורא קנסין לי, ושוגג נמי שהי' לו להזהר באיסור וכדי שיהא נזהר ור"י ס"ל דלא מחייב במזיד רק שלא יהא הולך ומטמא כר' יוחנן, הלכה לא מחייבין לי רק במזיד דבשוגג לא שייך זה ולא קנסין שוגג אטו מזיד ובזה יתיישב על נכון כל הסוגיא לקמן בסמוך כמו שאבאר לקמן: שם ורמי דר"מ אדר"מ וכו' דתניא המבשל בשבת כו'.

תמוה לי דבין לר"מ בין לר"י לכאורה לא קשיא ולא מידי דלר"י פשיטא דלא קשיא דהתם לא שמענו לר"י דקנס רק שלא יועילו מעשיו ולא יהנה ע"י הבישול בשבת, אבל להפסידו שוגג אטו מזיד מי שמעת לי, והכא להפסידו שישלם לחבירו הרי נפסד הוא בשוגג וזה לא שמענו מר"י דמבשל פלל וכמו כן לר"מ לא קשיא פלל, דדוקא לעיל קאמר שלא יהא כל אחד הולך ומטמא וממילא אפילו בשוגג חששו שלא יאמר שוגג אני כמו שכתב הרשב"א ז"ל אבל התם במבשל ליכא למיחש פלל כדי שלא יבשל דמי שלא יחוש לאיסור שבת ויבשל פשיטא שלא יחוש לאיסור דרבנן שלא יאכל ואין זה רק קנס על מה שעבר ושפיר י"ל דבשוגג לא קנסו, אבל במטמא ומדמע החיוב הוא שלא יהא כל אחד כו', ועוד דהיאך מדמה איסור למזון הא במזון לא חילקה תורה בין שוגג למזיד לכה גם רבנן לא חילקו אבל באיסור דיש חילוק מדאורייתא בין שוגג למזיד גם מדרבנן חילקו בהכי: ועוד קשה דבש"ס חולין גבי השוחט בשבת משמע להדיא כפי מה שפירש"י שם דר"י לא קנס פלל בשוגג רק כדי דלא ליתנהי מאיסור ועכ"פ מנין לנו להקשות פאן לר"י: ועוד קשיא לי דפריה לר"מ והא מנסה דאורייתא וקא קניס, והא הך מנסה דהכא מזיד הוא רק ששגג לענין ההיזק אבל האיסור עביד במזיד והרי במבשל במזיד ג"כ קניס ר"מ רק בשוגג לא קניס: לכן נראה לי ברור כמ"ש לעיל דר"מ הוא דקניס לעיל גבי מטמא ומדמע ומנסה וקניס שוגג אטו מזיד, אבל לר"י ע"כ אפי' במזיד לאו מטעם קנס הוא רק שלא יהא כל אחד הולך ומזיק ומהאי טעמא לא מחייב רק במזיד ועביד ביזים אבל פגון חמץ דממילא וכן היכי דעביד להנאתו לכ"ע פטור דלא שייך שלא יהא, הלכה ממילא אפי' היכי דשייך שלא יהא לא מחייב רק במזיד אבל שוגג אפילו עביד ביזים פטור דכיון דלא שייך שלא יהא לא קנסו אטו מזיד: והשתא שפיר פריה הכא בין לר"מ בין לר"י דמר"מ מוכח הכא דלא קניס פלל רק במזיד לא יאכל דלא ליתנהי מאיסור, דאי משום קנס חדא דהי' לו לקנסו להפסיד לגמרי כמו הכא במטמא ועוד דגם בשוגג הנה לו לקנסו דהא קניס הכא שוגג אטו מזיד והשתא לא שייך לחלק בין מזון לאיסור דבקנס גם מדאורייתא לא קנסה שוגג ומש"ר שפאו עדים מעצמן אינו משלם קנס, ולר"י נמי קשה דלעיל לא קנס פלל דהא לא מחייב אפי' במזיד רק מטעם שלא יהא כו' דאי מטעם קנס אפי' היכי דלא שייך שלא יהא פגון דעביד להנאתו

אוּ בְּמִילָא ג"כ יתחייב, ועוד אי ר"י מטעם קנס קאמר ר"י דלא כמאן וע"כ דלא קניס ר"י פלל רק מחייב מטעם שלא יהא כו', והשתא תיקשי הא גבי מבשל לא שניף שלא יהא ומ"מ קניס ר"י דלא יאכל עולמית ומפסידו הפל, ולפי זה לפי מה דמשני דר"י בדאורייתא קניס שפיר אמרינן דמה דאוסר במזיד עולמית קנס הוא אבל דלא לתהני מאיסור בישויל דיו בכדי שיעשה ושוגג לא קניס פלל רק דלא לתהני מאיסור, והנינו פה סוגיא דחולין כפירש"י שם אבל הכא בס"ד שפיר מקשה פיון דשמעינו לי' במטמא ומדמע דלא קנס פלל רק שלא יהא והכא במבשל דעשה להנאתו דלא שניף זה לא הוי לי' לקנס פלל, וכמו כן לר"מ שפיר פריף מנסף דאורייתא דר"מ באמת לא קניס אפי' מזיד בדאורייתא רק פדי דלא לתהני מבישויל בשבת דאי קניס הנה לו לאסרו עליו עולמית ולהפסידו לגמרי כמו במטמא, ושפיר פריף והא מנסף דאורייתא וקניס פנ"ל, ובזה מיושב קושית תוס' בד"ה בדאורייתא כמ"ש בתוס': שם והא מנסף דאורייתא.

תמוה לי אטו אפי' למ"ד לא שמי' הניק מותר להזיק חבירו מדאורייתא בדבר שאינו ניכר ההניק ואטו גרע ממכשול דעלמא דעבר על לפני עור וכ"ש במזיק בינים ומפסידו, א"כ נהי דפטור אבל איסורא דאורייתא איכא כמו במנסף ואין לי מקום לומר רק פיון דחייבו רבנן בהניק שאינו ניכר ממילא יש עליו חיוב תשלומין וכל היכי דמחויב לשלם שוב אין חיוב דאורייתא דלא מצינו איסור רק לגזול ולגנוב אף שישלם אבל להזיק לא מצינו דאסרה תורה רק אי הנה פטור הני בכלל לפני עור דמפסידו אבל פיון דחייב אין בזה איסור דאורייתא רק דרבנן ולכף לא קנסו שוגג בזה וצ"ע, בפרט שאינו עולה יפה לפי ה"ל: בתוס' בד"ה המבשל, פ"א אפילו עצמו ואפי' בו ביום דמהכא מוכיח וכו'.

לכאורה מבריייתא גופה מוכרח פו, דאי ר"מ דוקא למוצאי שבת מתיר ובמזיד אפילו למוצאי שבת אוסר א"כ הנינו ר"י, וצ"ל דיש לומר דר"מ מתיר למוצאי שבת תיקף ור"י מתיר בכדי שיעשה דוקא רק פיון דדייק הכא דר"מ לא קניס וכיון דאוסר בו ביום אפתי קניס ולפי זה צ"ל דבאמת ההוכחה הוא דאי ר"מ מתיר למוצאי שבת ע"כ ר"י רק בכדי שיעשה א"כ עולמית דסיפא למה לי הוי לי' לומר לא יאכל וממילא הפנונה עולמית פיון דבכדי שיעשה אפי' שוגג אסור ואיזה זמן יש להתיר פיון דאסור אחר כדי שיעשה וע"כ דר"י מתיר מיד לכף צריף עולמית דבמזיד אפי' בכדי שיעשה אסור א"כ מוכח דר"מ מתיר בו ביום, ולפי זה לרש"י דמפרש דלר"י דוקא בכדי שיעשה אפילו שוגג, באמת צ"ע, עולמית למה לי גם היא מוכיח דר' מאיר לא קניס: בא"ד אבל אחרים יאכלו.

אין זה הכרח גמור דאיכא למימר דלר"י ג"כ מדרבנן לא יאכל עולמית לאחרים ג"כ ומ"מ הוי שחיטה ראוי' פיון דמותר מדאורייתא, אבל כר"י הסנדלר מוקי לה שפיר דלדידי' דאורייתא אסור דאי דרבנן אפילו בשוגג אסור לו עולמית ולמה נקט במזיד דאסור לו וע"כ דאורייתא וכמ"ש לעיל בפ"ס: בד"ה בדאורייתא קניס וא"ת וכו' פהנים שפגלו וכו'.

לפי מה שפכתתי לעיל בפ"ס דרק במזיד קניס בדאורייתא לא שוגג דקושית הש"ס היתה על מזיד שוגג דר"י לא קשי' פלל דהא לא קניס להפסידו רק שלא יהנה א"כ ממילא לא קשי' מכהנים שפגלו דמזידין חייבין רק שוגגין פטורין: ויש לומר עוד דנדאי מהו דהכא מקשה שפיר שוגג דהכא הפנונה שהנה חושב שהוא שלו דהא מנסף ע"כ

דעשה במזיד דבשונג לא שייך נסך הלכה דמי למבשל דג"כ אינו מפסיד דלפי מחשבתו חשב ששלו הוא אבל פהנים שפגלו ע"כ לא שגג שהוא שלו דהוי שלא לשם בעלים ואינו פיגול רק שנשחט שלא לשמה: ועוד נראה לי לפע"ד בפשיטות דכמו דאמרין לקמן גבירא לישלומי מיפנון ואנו ניקום ונקנסו' א"כ כ"ש ה"כא דגבירא למצנה נתפנון להקריב קרבן לריח ניחות, ומה התם דבגוף הדבר לא עביד מצנה כלל באכילתו מ"מ פינון דבתשלומין נתפנון לטובה לא קנסונו כ"ש ה"כא דבגוף ההיזק לטובה ולמצנה נתפנון פשיטא דאין לקנסו בשונג, כנ"ל: בגמרא ורמי דר"מ אדר"מ וכו' עד סוף הסוגיא תמירא להו שביעית סוגיא זו צריכה ביאור קצת חזק דמקשה דר"מ אדר"מ ולא דר"י אדר"י ובמסקנא מיישב גם לר"י ומה שפירש"י דנקט ר"מ דהוא ת"ק דחוק דלעיל נמי ר"מ ת"ק דמבשל ומ"מ פריה תיקף לתרנוניהו ועוד קשה דמשני באתרא דר"י תמירא להו שביעית וקשה מה בכך הא שבת ודאי תמיר ומ"מ קניס ר"י, ודוחק לומר דשבת תמיר להו כשביעית ועכ"פ כה הוי להו לומר באתרא דר"י תמירא להו שביעית טפי משבת.

ועוד מה בכך הא מ"מ ראוי לקנסו מצד עצמו בדאורייתא דאיהו עביד איסורא כמו דקנס במבשל מצד עצמו א"כ נהו דהו חששא דר"מ לא שייך בשביעית לר"י דתמירא להו אבל לקנסו מצד עצמו, ועוד יש לדקדק הך מקשה מה ס"ד פינון דר"מ גופא קאמר טעמא לחלק בין שבת לשביעית ולמה לו ולטעמיה: לכן נראה לי דמעיקרא ס"ד דהו דבר אחר דקאמר אינו טעם לחוש לאחרים דבואו להתיר נטיעה רק טעם אחר דחשידי על שביעית, ומעתה לר"י לא קשיא כלל דלעיל לא קנס בדרבנן אפי' מזיד כמו שהוכחתי לעיל דהא לא מחייב רק היכי דשייך שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא ולא בממילא ולא בעושה להנאתו כדמשמע בהדיא דקאמר ויהא מנסה דאורייתא ולא קנס ומשני מיבדל בדילי מיני' ומנסה מזיד הוא אלמא דכה"ג בדרבנן לא קנס אפי' מזיד ובדאורייתא קנס מזיד ולא שונג והיינו בדאורייתא דקיל ובשבת דאמור דאיכא איסור סקילה אפי' שונג קנס, ולא קשיא לר"י מידי רק לר"מ קשיא לי דלטעם השני בברייתא קשיא לי למה לעיל בשבת לא קנס לאסרו עולמית רק שלא יהנה מאיסור וה"כא בשביעית קנס דלגבי עצמו לא שייך לחלק בחשוד דבמזיד ודאי חשוד והוי לן לקנסו ואהא קאמר ולטעמיה מה הפרש בין שביעית לשבת בברייתא גופא וע"כ דגם טעם השני הפנונה דחיישינן לאחרים שיתירו נטיעה לכך בשבת לא חיישינן דלא חשידי אבל בשביעית חיישינן דחשידי והשתא ממילא אין קושיא ממבשל דלעיל דה"כא טעמא דר"מ משום חשש אחרים ובס"ד הוי ס"ל דהו טעם השני הוא ליתן טעם אפי' בנטיעה דלא שייך בה ערלה כלל דבהא ליכא למיחוש מ"מ סבירא לי לר"מ כף משום דנחשדו על השביעית קנסונו לי א"כ קשי' לי שפיר למה במזיד במבשל לא קנס ר"מ דלא יאכל עולמית וכאן בשביעית קנס ומשני דע"כ התם הפנונה אפי' לטעם הב' רק משום לתא דאחרים ולא דמי למבשל: ומעתה פינון דמפרש טעמא דר"מ משום לתא דאחרים שלא יתירו נטיעה בשביעית ולא משום קנס קשיא לי שפיר לר"י ג"כ דהא לעיל דלא קניס בדרבנן אפילו מזיד מ"מ קנס לי היכי דשייך שלא יהא משום תקנתא דאחרים א"כ בשביעית דאורייתא נהו דלא קנס שונג פינון דלא חמור כ"כ מ"מ כמו דקנס שונג בשבת הואיל דחמור כן הי' לו לקנס בשביעית משום חשש מכשול דאחרים דחזינון אפי' היכי דלא קנס בעלמא משום אחרים קנס ומשני דשאני שביעית דחמירי לאינשי וליכא חשש דאחרים כלל

ולדידן לא קנס דלא חמיר איסורא באמת רק בשבת קנס פנ"ל: איברא לכלהו פירושי יש לדקדק דלמה בשבת לעיל מתיר ר"י עכ"פ למוצאי שבת בכדי שיעשה וכאן אמר יעקב דאפי' נמתין עד שיעור שהי' נוטע אחר שביעית לא מהני רק יעקור לגמרי שלא יועיל לעולם (וכמו כן יש לדקדק לפירש"י לר"מ דלעיל בשבת במזיד סבירא לי' דלא יאכל בו ביום וכאן פסק יעקור) וקושיא זו לא מתנישב כלל בתירוץ הש"ס, וצ"ל דדוקא לעיל דמפסיד לגמרי המאכל לא קנסוהו לר"מ אפילו במזיד ולר"י עכ"פ בשוגג אבל כאן דיכול לעקור הנטיעה תיכף ולנטוע שנית ולא יפסיד פלום לא התירו להשהות נטיעתו אפי' בכדי שיעשה כנ"ל: דף נד ע"א בגמרא והוינו בה.

תמוה לי למה להו כל הטורח הזה להביא פל השקלא וטרני' עם מסקנת ר"א בדר"א דמה ענינו זה לכאן? והא הפי' איך שיהי' ס"ס מבואר פאן בדברי ר"מ דלא קניס שוגג אטו מזיד דהא מחלק בין שוגג למזיד ולא חידש ר"א רק דלא פליגי רק בקנס בלבד ולא נשתנו התשלומין כלל מדינא דאורייתא ובס"ד דתקנת חכמים היתה לשנות הדין מדין תורה לגמרי, אבל עכ"פ לא קנסו שוגג אטו מזיד דהא פשיטא דמדאורייתא אין הדין כה רק קנס חכמים ובס"ד הוי ס"ל דיש פח לחכמים לעקור דין תורה ור"א חידש דמודה ר"מ דאין להם פח לזה רק בקנס בלבד פליגי לענין חוזר ומשלם חולין טהורים: וביותר יש לתמוה בדברי התוס' בד"ה הקא, שהביאו הך דהאשה רבה להורות דמאיזה צד אנו מוכרחין לדברי ר"א דבקנס פליגי כמ"ש מהרש"א, והוא תמוה דגם בלי ר"א בקנס פליגי ולא חידש רק דאין יכולין לעקור דבר תורה ולענין מה שהקשו פאן אין נ"מ בהא אי יכולין לעקור או לא דס"ס מוכח דלא קניס שוגג אטו מזיד בדרבנן: והי' אפשר לומר דבלא זה הוי מצינו לומר דלא קנס ר"מ שוגג אטו מזיד לעקור דבר תורה אף דבמזיד עקרו דבר תורה אבל שלא לעקור דבר תורה קנס שפיר וכן מצאתי להרב מהריב"ל ז"ל: אלא שיש לדקדק עדיין במה שהקשו מדם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה, והוי לי' לאתויי נמי מה דמשני עלה ביבמות דבעלים נתכפרו רק הבשר אסור דלס"ד דבעלים לא נתכפרו לא קשיא כלל דלא קנסינו שוגג אטו מזיד לעקור דבר תורה, ומ"מ יש לומר פיון דכבר הביאו דברי ר"א על הך דתרומה ש"מ דלא עקרינו דבר תורה אפילו לקנוס מזיד א"כ ע"כ דהקא נמי בעלים נתכפרו, ונראה לי שזהו פנונת רש"י שהביא הך דבעלים נתכפרו עלה דההוא דדם שנטמא, והיינו כמו שפכתתי אלא דאפתי הך והוינו בה מיותר לגמרי גם בסוגיא דיבמות דס"ס קתני במזיד אין תשלומיו תשלומין והיא עקרו דבר מן התורה וע"כ כר"א: ועוד יש לדקדק דלמה הקשו על ספא דקתני במזיד אין תשלומיו תשלומין הוי להו להקשות ברישא אמאי משלם חולין טהורים ורש"י ז"ל פירש באמת דלקמן פריה אמאי משלם חולין טהורים אבל עינינו רואות שלא הקשו פן בש"ס רק על ספא במזיד אין תשלומיו תשלומין: ועוד יש לתמוה מה שאמרו תבא עליו ברכה פיון שנעשין תרומה טמאה בידי פהו הרי לא חזי לי' כלל, ורש"י ז"ל פתב דהוא לא ידע דנעשין תרומה, ולא ידעתי היכן הוזכר שזה המשלם טעה טעות אחר שאין נעשין תרומה והך שוגג ומזיד הפנונה שוגג שלא ידע שהם טמאים ומזיד דידע אבל מאיזה צד נפרש ברייתא שטעה והי' חושב שאין נעשין תרומה כלל להקשות תבא עליו ברכה, ועוד דמאי ברכה שיהי' לפי שטעה פיון שלא הרויח הפהו פלום, ועוד לישנא דחזי לי' משמע דבאמת חזי לי', ועוד יש לתמוה במה שאמרו שם ביבמות להקשות על

עקירת דָּבָר מִן הַתּוֹרָה מְקִיְדוּשֵׁי אִשָּׁה שְׁקִינְדֵשׁ הַכֹּהֵן וְלֹא הִקְשׁוּ מִתְרוּמָה הַנְּאֻכֶּלֶת לְזָרִים וּמְקִיְדוּשֵׁי כֹהֵן קָרוֹב טָפִי לְהַפְקֵר וּכְבֹד דְּחָקוֹ הַתּוֹ' בִּיבְמוֹת לִינִישׁב זֶה ע"ש: לְכֹן נִרְאָה לִי דְנֹדָאֵי הֵךְ עֵינֵקֵר דִּינָא דְחֻלִּין טְמֵאִים ג"כ מִדְּאֹרְיִיתָא נַעֲשׂוּ תְרוּמָה הוּא מְדַבְרֵי ר' אֲלֵעִי שְׂאֵמֵר שְׂאֵמֵר וְלֹא תִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא בְּהַרְיִמְכֶם אֶת חֻלְבּוֹ מִמֶּנּוּ אִם אֵינּוּ קְדוּשׁ נְשִׂאוֹת חֲטָא לָמָּה לִי וּמִינָה יִלְפִינּוּ דְהוּי קְדוּשׁ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י הֵתֵם וְהִשְׁתָּא מֵהֵךְ דְּמִשְׁלָם חוּלִין טְהוֹרִים לֹא מְצִי לְהַקְשׁוֹת כָּלֵל דְּאִיפָא לְמִימֵר דַּמ"מ אִיסוּרָא דְּאֹרְיִיתָא אִיפָא לִיתֵן טְמֵאִים דְּהָא וְלֹא תִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא כְּתִיב וְאִף דְּהֵתֵם בְּתוֹרָם עַל הִיפָּה עֲסָקִינּוּ מ"מ הִינּוּ דְּנֹקָא בְּתוּרָה פִּינּוּ שְׁמֵן הִיפָּה תוֹרָם בְּפִנֵי עֲצָמוֹ רַק הִרְעָה חֲזִיב בְּתוּרָה שְׁפִיר יְכוּל לְתוֹרָם מִן הִרְעָה עַל הִרְעָה אֲבָל זֶה שְׁכָבֵר אֲכַל מַה שְׂאֲכַל וְהוּא נִתְחַזֵּיב לִיתֵן מִשְׁלוֹ מִמָּה שְׁנִמְצָא אֲצִלוֹ דְּבַר הִרְאוּי לְהִיּוֹת קוֹדֵשׁ צָרִיף לִיתֵן מִן הִיפָּה שְׁלוֹ וְלֹא מִן הִרְעָה וְאִי לֹא אִיפָא נְשִׂאוֹת חֲטָא, וְהִשְׁתָּא מִמִּילָא אִין לְהַקְשׁוֹת ג"כ לָמָּה בְּמִזִּיד אִין תְּשַׁלּוּמִי תְּשַׁלּוּמִין וְיוֹצֵאִין לְחוּלִין דְּשְׁפִיר יֵשׁ לוֹמֵר דְּמִן הַדִּין כֹּף הוּא דְּבִשְׁוֹגֵג דְּלִיפָא נְשִׂאוֹת חֲטָא תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה אֲבָל בְּמִזִּיד דְּאִיפָא נְשִׂאוֹת חֲטָא נְהִי דְּגַלִּי קְרָא דְּתוֹרָם שְׁלוֹ הוּי תְּרוּמָה אִף שְׁחֲטָא, אֲבָל זֶה שְׂצָרִיף לְכַפֵּרָה דְּתוּרָה זֶה לְכַפֵּרָה הוּא צָרִיף אֵינּוּ בְּדִין שְׂחֲטָא בְּמָה שְׁהוֹסִיף לְחֲטוּא לְתוֹרָם מִן הִרְעָה, וְכִינּוּ דְּלְכַפֵּרָה אֲתִיָּא כָּל שְׂעֵבֵר עֲבִירָה לִיתֵן טְמֵאָה אִין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה כָּלֵל, רַק קוֹשִׁית הַש"ס הוּא נְהִי דְּאִין תְּשַׁלּוּמִי תְּשַׁלּוּמִין וְלֹא נַעֲשׂוּ תְּרוּמָה בְּיַד כֹּהֵן אֲבָל מַה לוֹ לְכַהֵן בְּכֹף הָרִי יֵשׁ בְּכָאן עֲנִין אַחַר שְׂצָרִיף לְשַׁלֵּם לְכַהֵן מַה שְׁהִפְסִיד כְּמוֹ אִי הִיָּה אוֹכַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְכִינּוּ שְׁנִתְּנוּ בְּרִצּוֹנוֹ לִיד כֹּהֵן לְתְּשַׁלּוּמִין זָכָה בְּהֵם הַכֹּהֵן לְתְּשַׁלּוּמִי נִזְקוֹ וְהוּא שְׂצָרִיף לְקַיֵּים לִיתֵן דְּבַר הִרְאוּי לְהִיּוֹת קוֹדֵשׁ דְּנֹקָא עַל חֲטָאתוֹ יִחְזוֹר וּיִשְׁלַם חוּלִין טְהוֹרִים אֲבָל לְתְּשַׁלּוּמִי נִזְק הַכֹּהֵן יִזְכָּה בְּהֵם הַכֹּהֵן דְּהָא תְּשַׁלּוּמִין מְעַלְלִי עֲבִיד לִי וְאֲדַרְבָּא דְּבַר הַחֲשׁוֹב יוֹתֵר לְכַהֵן הַחֲזִיר לוֹ פִּינּוּ שְׂבָאָמֵת אֵינּוּ תְּרוּמָה וְיְכוּל לְאֲכָלוֹ בִּימֵי טוֹמְאָתוֹ, וְהִינּוּ דְּמוֹקֵי לָהּ בְּאֲכַל תְּרוּמָה טְהוֹרָה אֲבָל טְמֵאָה מְשַׁלֵּם כָּל דְּהוּ דְּהוּי כְּמוֹ מִן הִרְעָה עַל הִרְעָה פִּינּוּ שְׂאֲכַל טְמֵאִים רַק בְּטְהוֹרָה מְשַׁלֵּם טְהוֹרָה וְהִשְׁתָּא הַפְסִיד אֶת הַכֹּהֵן ג"כ לְכֹף לֹא הוּי תְּשַׁלּוּמִין כָּלֵל, וְהִינּוּ דְּמִקְשָׁה מ"מ הָא חֲזִינּוּ בְּשׁוֹגֵג הוּי תְּשַׁלּוּמִין גַּם לְגַבֵּי כֹהֵן ש"מ שְׂיָצָא יְדֵי חוֹבֵת נִזְק כֹּהֵן ג"כ בְּטְמֵאִים א"כ בְּמִזִּיד הִיאָף עֵקְרוֹ רַבְּנֵן דְּבַר מִן הַתּוֹרָה לְאִפּוֹקֵי מִרְשׁוֹת כֹּהֵן דְּנְהִי דְּלִיָּהוּי תְּרוּמָה לֹא מְהִנֵּי בְּמִזִּיד פִּינּוּ שְׂעֵשָׂה עֲבִירָה שְׁתֵּרֵם מִן הִרְעָה עַל הִיפָּה אֲבָל לְגַבֵּי כֹהֵן הוּי תְּשַׁלּוּמִין עַל נִזְקוֹ וְאִי קוֹדֵשׁ אִשָּׁה מְקוֹדֶשֶׁת, וְאִהָּא מְשַׁנֵּי דְּלֹא פְּלִיגֵי רַק בְּקִנְסוֹ שׁוֹגֵג אִטוּ מִזִּיד וּמִמִּילָא אֲמַרִּינּוּ דְּבָכָל גּוֹנֵי הוּי תְּרוּמָה ג"כ רַק דְּחֻזוֹר וּמְשַׁלֵּם בְּתוֹרַת קִנְס וּבְשׁוֹגֵג לֹא קִנְסוּ.

וְהִשְׁתָּא נִיחָא הַכֹּהֵן דְּהוֹצֵרָה לְהַבִּיא כָּל הַשְּׁקֵלָא וְטָרִיא דִּיבְמוֹת דְּדוֹקָא לְפִי הַמְּסַקְנָא פְּלִיגֵי בְּקִנְס, וְכֹן בִּיבְמוֹת הוֹצֵרָה לְהַבִּיא הֵךְ קוֹשִׁיא דְּהוֹינּוּ בָּהּ, כַּנ"ל: שְׁם דָּם שְׁנִטְמָא וְזָרְקוּ.

פִּירֵשׁ"י דְּהֵךְ זָרִיקַת מִזִּיד אִיסוּרָא דְּרַבְּנֵן דְּמִן הַתּוֹרָה זוֹרֵק לְכַתְּחִילָה דְּהַצִּיץ מְרַצָּה, וְכֹן מוֹכַח מְדַבְרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה דָּם [וְהִרְבַּ בְּעַל נו"ב לְחֻלְק א"ה ע"ס' פ"ב אוֹת ט"ו תְּמָה שְׁם עַל הַגָּאוֹן מו"ה צְבִי הִירֵשׁ ז"ל וְכַתֵּב בְּפִשְׁטוֹת דְּאִיסוּר לְזָרוֹק לְכַתְּחִילָה דָּם שְׁנִטְמָא מִדְּאֹרְיִיתָא וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ כָּל הַסּוּגִיא כָּאן עִם פִּירֵשׁ"י וְתוֹס' דְּמִבְּנֹאֵר לְהִדְיָא דְּמִדְּאֹרְיִיתָא זוֹרֵק לְכַתְּחִילָה]: וְתַמְהִנֵּי מְאֹד דְּהָא קְרָא קְאָמֵר וְנִשְׂא אֲהֵרֹן אֶת עֹון הַקְּדָשִׁים וּמִינָה יִלְפִינּוּ דְּמְרַצָּה עַל הַטּוֹמְאָה א"כ אִי הַדִּין דְּמוֹתֵר לְזָרוֹק בְּטוֹמְאָה לְכַתְּחִילָה אֵינָה עֹון הוּא נוֹשֵׂא הָא לִיפָא עֹון כָּלֵל, וְדוֹחֵק לוֹמֵר עֹון הַטּוֹמְאָה שְׁנִטְמָא וּמִיָּרִי קְרָא שְׁנִטְמָא בְּמִזִּיד וְלֹא

יְדַעְתִּי מִנֵּיִן לָהֶם דָּבָר זֶה, וּמִדְבָּרֵי הַרְמַב"ם ז"ל פ"א מֵהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמְּוֹקְדָּשִׁין מִשְׁמַע ג"כ דְּאִסוּר לְזַרְקוֹן מִדְּאוֹרְיֵיתָא לְכַתְחִילָהּ וְהִצִּיץ מְרַצָּה רַק דִּיעֵבֵד וְאִי קִשְׂיָא פִּינּוּ דִּישׁ פְּאָן אִיסוּר דְּאוֹרְיֵיתָא לֹא קָנִיס ר"מ לָאו קוֹשְׂיָא הוּא, דְּאִיסוּר פְּנֵה דְּאִינוּ רַק לְכַתְחִילָהּ וְדִיעֵבֵד מְרַצָּה לֹא הוּי רַק פְּדֵרְבָּנּוּ, תַּדַּע דְּהָא מְטַמָּא וּמְדַמַּע פְּשִׁיטָא דְּאִיסוּר מִדְּאוֹרְיֵיתָא לְהִזִּיק מִמּוֹן חֲבִירוֹ וּמ"מ פִּינּוּ דְּלֹא שְׁמִי הִזִּיק וְאִי עֵבֵד פְּטוּר לֹא הוּי רַק פְּדֵרְבָּנּוּ, תַּדַּע דְּפִרְכֵּינּוּ לְעִיל לְחִזְקֵי מְהַעוֹשָׂה מְלֹאכָה בְּפֶרֶת חֲטָאת דְּקִתְנֵי פְטוּר מִדִּינֵי אָדָם ש"מ דְּלֹא שְׁמִי הִזִּיק וְקִשְׂיָא וְאִי ל"ש הִזִּיק לְמָה חֵיב בְּדִינֵי שְׁמַיִם וּבְנֻדָּאי לֹא שְׁיִיף לֹמֵר דְּמִדְּרַבָּנּוּ חֵיבֵי בַד"ש, וְע"כ דְּלֹכ"ע יֵשׁ אִיסוּר דְּאוֹרְיֵי לְהִזִּיק חֲבִירוֹ בְּהִזִּיק שְׂאִינוּ נִזְכָּר, וּמ"מ פִּינּוּ דְּאִי עֵבֵד פְּטוּר לֹא הוּי רַק פְּדֵרְבָּנּוּ כ"ש הֵכָא פִּינּוּ דְּאִי זָרַק הִצִּיץ מְרַצָּה הוּי לִי לְקַנְסוּ: וְעוֹד בַּר מִן דִּין תְּמַהֲנֵי מְאֹד הָא מְפֹרֵשׁ בְּש"ס זְבָחִים פָּרַק ב"ש דָּף מ"ו וּבְרַמְב"ם פ"א מֵהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמְּוֹקְדָּשִׁין הִלְכָה ל"ו דָּם קְדָשִׁים אִינוּ מְקַבְּלִין טְוִמָּא מִדְּאוֹרְיֵיתָא כָּלֵל שְׁנַאֲמַר עַל הָאֲרִץ תִּשְׁפָּכְנוּ כְּמִים דָּם שְׁנֹשְׁפָה כְּמִים הוּא דְּמְקַבְּלִין טְוִמָּא, וּבְסוּף פ"ק דְּפִסְחִים דָּף ט"ז ע"ב מְקַשָּׁה עֲלֵהּ מֵהָרָב בְּרֵייתָא דָּם שְׁנֹשְׁפָה וּזְרָקוֹ וּמִשְׁנֵי מִדְּרַבָּנּוּ אֵלְמָא דְּכָל טְוִמָּאת דָּם רַק דְּרַבָּנּוּ אֲבָל הֵיכִי שְׁנֹשְׁפָה הַבְּשָׂר דְּהוּא טְוִמָּא דְּאוֹרְיֵיתָא שְׁפִיר יֵשׁ לֹמֵר דְּאִיסוּר לְזַרְקוֹ מִדְּאוֹרְיֵיתָא אִף שְׁהִצִּיץ מְרַצָּה, וְעַמ' בְּתוֹס' בַּד"ה דָּם: בְּפִירֵשׁ"י בַּד"ה דְּאֵכֵל מִיְנֵי וְכו', דְּהָאוֹכֵל תְּרוּמָה בְּטְוִמָּאת הַגּוֹף בְּמִיתָה וְאֶפִּילוּ הִיא טְוִמָּא וְכֵן פִּי לְהִדְיָא בִּיבְמוֹת.

וְהַדְּבָר תְּמוּהָ, דְּמְפֹרֵשׁ בְּש"ס חֲזוֹלִין פָּרַק ג"ה וּפָרַק כָּל הַבְּשָׂר וּבְסִנְהֵדְרִין פָּרַק הַנְּשָׂרְפִין דְּאוֹכֵל תְּרוּמָה טְוִמָּא בְּטְוִמָּאת הַגּוֹף אִינוּ בְּמִיתָה דְּכִתִּיב וּמָתוּ בּוֹ כִּי יִחַלְלֶנּוּ פָּרַט לְזוֹ שְׁמִחֻלְלָת וְעוֹמֶדֶת, וְח"ו שְׂיֵהָא נְעֵלָם מֵעֵינֵי הָרַב ז"ל ש"ס עֲרוּכָה: וְדָבָר בְּרוּר הוּא דְּטַעְמוֹ שֶׁל הָרַב ז"ל לְפִי שְׁשֵׁנֵינוּ פִּי"ב דְּזְבָחִים פְּלוּגְתָא דְּר"י וּרְבָנּוּ בְּטַמָּא שְׂאֵכֵל בְּשָׂר טְמֵא דְּרַבָּנּוּ מְחִיבֵי וְר"י פּוֹטֵר מִשּׁוּם שְׂאֵל אֲכָל אֵלָא דְּבָר טְמֵא וּרְבָנּוּ אָמְרוּ לוֹ אִף טְמֵא שְׂאֵכֵל טְהוֹר פִּינּוּ שְׁנַגַּע בּוֹ טְמֵאוּהוּ, וְהִשְׁתָּא לְרַבָּנּוּ תִּיקְשִׁי טְמֵא שְׂאֵכֵל תְּרוּמָה טְהוֹרָה הִיאָה מִשְׁכַּחַת לָהּ, וְכֵן הִקְשׁוּ הַתּוֹס' פָּרַק ג"ה וּפָרַק הַנְּשָׂרְפִין, וּמָה שְׁתִּירְצוּ בְּחַד תִּירוּץ דְּמִיְרֵי שְׁתַּחֲב לּוֹ חֲבִירוֹ וְהָרָב דְּר"י יָדְעוּ דְּלֹא מִיְרֵי בְּהָא הוּא דְּחוּק מְאֹד ע"ש וְע"כ דְּלִמְאִי דְּמִסִּיק דְּפִלְגִי בְּנֹשְׂפָה וְאִח"כ נְטֵמָא הַגּוֹף וּבְאִיסוּר כּוֹלֵל פְּלִיגִי אִי חָל עַל אִיסוּר בְּתְרוּמָה נְמִי בְּהִכִּי מִיְרֵי ע"ש בְּתוֹס' וְהִשְׁתָּא תִּיקְשִׁי לְרַבָּנּוּ בְּמָה נְפִשָׁה אִי הָרָב קָרָא וּמָתוּ וְגו' גְּזִירַת הַפְּתוּב וְלֹא מִשּׁוּם דְּאִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר א"כ מְמִילָא תִּיקְשִׁי מֵה נ"מ טְהוֹרָה אוֹ טְמֵאָה ס"ס פִּינּוּ שְׁנַגַּע בָּהּ, טְמֵאָה וּמְחֻלְלָת הִיא, וְאִי טַעְמָא דְּקָרָא דְּאִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר הָא לְרַבָּנּוּ חָל בְּכוֹלֵל דְּטְהוֹרָה כְּמוֹ בְּבָשָׂר, וְע"כ דְּהָרָב קָרָא אִיסוּרָא בְּעֵלְמָא וּשְׁמוּאֵל ס"ל כְּר"י דְּאִינוּ חָל עַל אִיסוּר אִפִּי בְּכוֹלֵל וְשְׁפִיר מְחַלֵּק דְּבָאֵכֵל טְהוֹרָה אֶפִּילוּ טְמֵאָה אִיסוּר טְוִמָּאת הַגּוֹף קָדִים אֲבָל בְּטְמֵאָה אִינוּ חָל עַל אִיסוּר אִפִּי בְּכוֹלֵל, אֲבָל לְרַבָּנּוּ דְּבָאֵכֵל קוֹדֵשׁ חָל בְּכוֹלֵל ה"ה בְּאֵכֵל תְּרוּמָה טְמֵאָה חָל בְּכוֹלֵל, וְהַמְעִיֵּן בְּרִש"י סִנְהֵדְרִין בַּד"ה טְהוֹרָה אִין דְּלֹא גָרִיס בְּבְרֵייתָא טְהוֹרָה רַק טְמֵא שְׂאֵכֵל תְּרוּמָה רַק בְּמִילְתָא דְּשְׁמוּאֵל גָּרִיס לָהּ, וְכֵן מְפֹרֵשׁ בְּתוֹסְפֵת דְּכְרִיתוֹת פְּהֵן טְמֵא שְׂאֵכֵל תְּרוּמָה וְלֹא נִזְכָּר טְהוֹרָה רַק שְׁמוּאֵל כְּר"י ס"ל וּרְבָנּוּ פְּלִיגִי עֲלֵי, כְּנ"ל בְּרוּר לְדַעַת רִש"י: בְּתוֹס' בַּד"ה וְקָא מְשַׁלֵּם מִיְדֵי דְּחֻזֵי לִי, פִּי קוֹדֵם שְׂיִשְׁלֵם אֲבָל אַחַר שְׂיִשְׁלֵם נַעֲשֶׂה תְּרוּמָה וְלֹא חֻזֵי לִי.

פ'י ז'ה צ"ע, דקנודם שישלם דלא נעשו תרומה לא שייך דחזי לי' בימי טומאתו דאפי' בימי טהרתו נמי חזי דאטו חולין שנעשו על טהרת הקודש ונקא בעי גם בלא"ה פתבתי בש"ס מה שיש לתמונה על פי' זה וכבר פתבתי מה שנגראה לי: בד"ה אכל תרומה טהורה, לא כמו שפי' בקונ' וכו'.

ולפע"ד לק"מ, ורש"י בעצמו פי' בפסחים דלהתכפר בנדאי סגי לפי מידה רק לתשלומי נזק הפהו כמו אי הנה אוכל של ישראל בנדאי משלים עד פדי הפסידו הילכה ממילא הוי תשלומין רק שישלים, אבל אי הנה הדין לפי דמים הנה צריך לשלם דבר טוב כמו שאכל ובלא"ה לא נתכפר ע"ש: בד"ה הקא בקנסו שוגג, בהאשה רבה וכו'.

עיין מהרש"א אבל לא הועיל פלוגתא לא איצטריף כלל הך דהכא התם ואפי' הך דר"א לא איצטריף דס"ס קתני לחלק בין שוגג למזיד ש"מ דלא קניס, אבל פוננת התוס' פשוט דאי הוי עוקרין דבר מן התורה לא הוי קשיא דיש לומר דשוגג אטו מזיד לא קנסינו לעקור אבל פינו דאקשי עלה ביבמות ומתוך ר"א דלא עקרו כלל שפיר קשה הא ר"מ קניס, ועמ"ש לעיל בגמרא באריכות מה שנ"ל בזה: בד"ה דם שנטמא, וא"ת והא לאו סתם מתניתין וכו' וי"ל דסמיך אסתם כו'.

דבריהם דחוקין דהוי להו להקשות מהו משנה דכיצד צולין, אבל לדעתה לק"מ דכבר הוכחתי לעיל דע"כ בדרבנן לא קניס ר"י אפי' מזיד רק מטעם שלא יהא הולך ומטמא מחייב לי', תדע דפריף לעיל מנסף דאורי' ולא קניס וקשה הא בלא"ה אפי' דרבנן קשיא דהא מזיד הוא ולא קניס, וע"כ בדרבנן לא קניס כלל ומזיד לא מחייב רק פדי שלא יהא ובמנסף בשוגג אף דהזיד בנסף לא שייך שלא יהא כו' פינו דלא נתפנין להזיק שפיר פטרו, והשתא הקא דקתני במזיד לא הורצה ע"כ דלא כר"י דאיהי לא קניס בדרבנן וע"כ כר"מ, פנ"ל: בא"ד דטומאה דאורי' וכו'.

כבר פתבתי בגמרא דאפילו אי הוי דאורי' מ"מ מטמא ומדמע נמי דאורי' ומ"מ פינו דדיעבד פטור כדרבנן חשבנו להו וה"נ פינו דדיעבד הציץ מרצה הוי כדרבנן ומלבד זה דברי התוס' תמוהין מאד דהא קי"ל דם קדשים אינו מקבל טומאה רק מדרבנן דאינו נשפך פמים א"כ לכ"ע אפי' טומאתו לא הוי רק דרבנן וצ"ע, ועיין בכ"מ פ"א מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ל"ו, ודע שיש לדקדק בתוס' דבלא"ה הוי להו לומר דלרב שילא לא קשי' דלדידן נזרק ואח"כ נודע לאו ונקא ואין פאן סמיכה ממתינתין ומברייתא ליפא לאקשוני לשיטת תוס', וצ"ל דקושטא דמילתא קאמרי דטומאה דאורי' וכו': בד"ה המעשר בשבת, משנה היא וכו' ותימא וכו'.

ולדעתה לק"מ דדוקא לעיל דניק שפיר דכר"י לא מצי אתי' דלא קניס כלל אפי' מזיד כמו שהוכחתי לעיל אבל פאן לא שייך זה דהכא נמי לא קניס רק שלא יהנה ממעשיו אבל לא הפסידו לגמרי, רק עיקר הקושא דהתם קתני במתינתין מעשר ומבשל דמבשל ע"כ ר"מ הוא, והשתא דע"כ עיקר הקושא מרישא דהמעשר והמבשל הקשה מעיקרא מהכא וז"ב: בד"ה נפלו ונתפצעו תימא וכו' כבר נתקלקלו פירותיו, תמוה לי דהיאף שייך כבר קנסו במה שנתקלקלו בשעת פציעה דהא בכוננה פצעם דבלי פציעה היו אסורין לגמרי והוא פצעם פדי להציל פצועים א"כ מה שייך כבר קנסו בידו הא כל אחד יפצע אותם: לכן נ"ל ברור דהך ברייתא לאו היינו הך ברייתא דהכא דקתני נפלו ונתפצעו והתם קתני

נָפְלוּ וְאֵחָ"כ נִתְפָּצְעוּ דְהֶכָא שׁוֹגֵג וּמְזִיד קָאֵי אֶפְצִיעָה וּבְבִרְיִיתָא שׁוֹגֵג וּמְזִיד קָאֵי אֶנְפִּילָה וְנִתְפָּצְעוּ מְאֵלִיהוּ, וְהֵינּוּ טַעְמָא דר"י בְּבִרְיִיתָא שְׂאִין לְאֶנְסֵרָם בְּנִתְפָּצְעוּ לְפִי שְׁהִפִּילָם הוּא בְּמִזִּיד דְכָבֵר קִנְסוּ אוֹתוֹ בְּשַׁעַה שְׁהִפִּילָם שְׁכָבֵר הָיוּ אֶסוּרִים בְּעַת שְׁהִיוּ שְׁלָמִים, וְכִינּוּן שְׂאִירֵע סִיבָה שְׁנִתְפָּצְעוּ מְאֵלִיהוּ חֲזָרוּ לְהִתְרַן כִּינּוּן דְלֹא מַגְיָרֵי דִילָן' נִתְפָּצְעוּ וְעַל מַה שְׁהִפִּיל בְּמִזִּיד כְּבֵר קִנְסוּ אוֹתוֹ דְהָא אֶסוּרִין בְּאַמַּת אֵי לֹא נִתְפָּצְעוּ וְאֶפִּילוּ פָּצְעוּן לֹא יוֹעִיל לְכַף אֵי נִפְצְעוּ מִמִּילָא אֵין לְקִנְסוּ עוֹד, וְנִרְאָה לִי דְהֵינּוּ דְנִקְט הֶכָא נָפְלוּ וְנִתְפָּצְעוּ דְהִפְלֵ הִי בְּבַת אַחַת בְּשׁוֹגֵג שְׁנָפְלוּ בְּשׁוֹגֵג וְנִתְפָּצְעוּ וּבְמִזִּיד שְׁהִפִּילָם הוּא בְּכַח וְנִתְפָּצְעוּ, וּבְבִרְיִיתָא קִתְנֵי נָפְלוּ וְאֵחָ"כ נִתְפָּצְעוּ דְאֶפִּילֵי נָפְלוּ בְּמִזִּיד לֹא נִתְפָּצְעוּ מִפְּחוּ רַק מִעֲצָמָם: וּבִבְהִי נִיחָא דְפְרִיָה לְקַמֵּן דר"י אֲדָר"י מְנַטִיעָה שְׁל עֶרְלָה וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְחִלְק דְשְׂאִנֵי הֶתֶם שְׁלֹא נְאָסֵר לְעוֹלָם רַק מַה שְׁמַחְוֹבֵר לְקַרְקַע אֵינוּ בְּטַל מְדַאוּרִייתָא דְהוּי קְבוּעַ וְאֵחָ"כ כְּשִׁלְיָקֵט נִתְבַּטְלוּ לֹא אָסְרוּ רַבְּנָן אֶפִּילֵי לְיָקֵט בְּמִזִּיד, אֲבָל הֶכָא כְּשִׁהִפִּיל בְּמִזִּיד הָרִי נְאָסְרוּ כְּבֵר כְּשִׁהִיוּ שְׁלִימִים וְלֹא הִתִּירוּ רַבְּנָן לְפָצְעָם רַק אֶסְרוּם הִלְכָה אֵינּוּ חוֹזְרִין לְהִתְרַם ע"י מַה שְׁפָצְעָם מִשָּׂא"כ הֶתֶם שְׁלֹא נְאָסְרוּ לְעוֹלָם מְדַרְבָּנּוּ, וְלִהְיֵ"ל נִיחָא דְבִנְפְלוּ וְנִתְפָּצְעוּ ג"כ לֹא נְאָסְרוּ לְעוֹלָם כִּינּוּן שְׁהִפִּילָם בְּמִזִּיד עַד שְׁנִתְפָּצְעוּ הָרִי עֲכָשְׁיוּ מִתְחִיל הָאִיסוּר וְהוּי כְּמוֹ גְטִיעָה שְׁל עֶרְלָה כְּנ"ל וְעַכ"פ בְּפִי הִירוּשְׁלָמִי נִרְאָה לִי בְּרוּר כַּמ"ש דְהֶתֶם שׁוֹגֵג וּמְזִיד אֶנְפִּילָה קָאֵי וְהֶכָא אֶפְצִיעָה וּלְק"מ: ע"ב בְּמִשְׁנֵה הַפְּהִגִים שְׁפָגְלוּ בְּמִקְדָּשׁ.

לֹא נִתְבָּאֵר לִי יִפֵּה לְשׁוֹן זֶה בְּמִקְדָּשׁ וְאֵטוּ מִי אֵיכָא פְּגוּל בְּמִקּוֹם אַחַר חוּץ לְמִקְדָּשׁ וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמֵר דְבָא לְאֶפּוּקֵי בְּזִמְנֵי הִתְרַם הַבְּמוֹת וְטַעְמָא דְלֹא שְׁיִיָהּ שְׁלֹא יְהֵא וְכו' רַק בְּמִקְדָּשׁ שְׁהִיוּ הַפְּהִגִים חֲלוּקִין בְּמִשְׁמֵרוֹת וּבְתֵי אֲבוֹת וְלֹא הִי' בְּיַד הַבְּעָלִים לְבַחְרוֹר לוֹ פִּהוּ הַיּוֹדְעוּ וּמִפִּירוּ וּמִבְּטָח בּוֹ שְׁלֹא יַעֲשֶׂה לוֹ נִזְק הִלְכָה יֵשׁ לְחִיבּוֹ מְזִידִין מִטַּעַם שְׁלֹא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִפְּגָל קָרְבַּן חֲבִירוֹ אֲבָל בְּבִמָּה דֵהִי הַבְּעָלִים יְכוּלִין לְבַחְרוֹר לָהֶם פִּהוּ כְּרַצוֹנָם לֹא שְׁיִיָהּ זֶה וְכ"ש לְפִי הַתּוֹס' מְנַחוֹת ד"ו ע"ב בְּד"ה וְכִי: דְזָר כְּשֶׁר בְּבִמָּה א"כ הִיוּ יְכוּלִין לְהִקְרִיב בְּעֲצָמָן אֲלֵא שְׂאִנֵי מְסַתְּפָק אֵי זָר כְּשֶׁר בְּבִמָּה אֵי שְׁיִיָהּ בִּי דִין פְּיָגוּל כִּי לֹא נְאָמַר פְּיָגוּל רַק לְפִהִגִים) וְלִמ"ד שְׁמִי הִיזְק יֵשׁ לוֹמֵר דְדוֹקָא בְּמִקְדָּשׁ שׁוֹגֵג פְּטוּר כְּדִי שְׁיִוְדִיעוּ דְשֵׁם לֹא הִיוּ הַבְּעָלִים בְּמִקּוֹם הַמְּזַבֵּחַ אֲבָל בְּבִמָּה דְבְּעָלִים עוֹמְדִין עָלָיו לֹא שְׁיִיָהּ זֶה וְאֶפְשָׁר אֶפִּילוּ בְּשׁוֹגֵג חֲיִיב וְצ"ע: בְּגִמְרָא שׁוֹרֵת הַדִּין אֵינוּ נְאָמֵן.

כֵּן הוּא הַגִּירְסָא בְּרֵא"ש בְּבִרְיִיתָא וְכֵן הִיא גִירְסַת הַר"ן בְּחִידוּשָׁיו וְדִינִיק מִינְהָ הַר"ן ו'ל דְדוֹקָא מִן הַדִּין אֵינוּ נְאָמֵן, אֲבָל לְבַתֵּר דְחִיבִיבוּהוּ חֲכָמִים לְמַטְמָא מִטַּעַם שְׁלֹא יְהֵא כָּל אֶחָד הוֹלֵךְ וּמִטְמָא מִמִּילָא כִּינּוּן שְׁנִתְפָּצְעוּ לְשֵׁלֵם כְּמוֹ כֵּן נְאָמֵן לְהַפְסִיד הַטְּהָרוֹת וְכַתּוּב עוֹד שֵׁם דְמִיָּרִי שְׁעֲשֶׂה עִמּוֹ בְּחִנָּם אוֹ בְּדָבָר מוּעַט כְּעוֹבְדָא דְלִקְמֵן דְטַעָה בְּדָר' יִרְמָן' ע"ש, אֲבָל בְּשֶׁכֶר מִתּוֹךְ שְׁנִתְפָּצְעוּ לְהַפְסִיד שְׁכָרוֹ נְאָמֵן לְהַפְסִיד טְהָרוֹת: וְלֹא נִתְבָּרְרוּ לִי דְבָרִים הַלְלוּ, וְלֹא דְמֵי לְהַךְ ס"ת דְלִקְמֵן כָּלֵל דְהֶתֶם הַפְּסִיד שְׁכָרוֹ כְּכֹל אֲנָפְן אֶפִּילֵי לֹא נְאָמִין לוֹ כָּלֵל דְהָא כְּעוֹבְדָא קְמִייתָא דְאֵינוּ נְאָמֵן ג"כ הַפְּסִיד שְׁכָרוֹ כִּינּוּן שְׁהִשְׁכָּר הוּא עֲבוּר כְּתִיבַת ס"ת וְהָרִי לֹא כְּתוּב ס"ת כָּלֵל הִלְכָה כִּינּוּן דְהַפְּסִיד שְׁכָרוֹ כְּכֹל אֲנָפְן אֶמְרִינּוּ דְקוּשְׁטָא קְאָמַר וּמִמִּילָא נְאָמֵן, אֲבָל הֶכָא אֵי לֹא נְאָמִין לוֹ מִמִּילָא אֵינוּ חֲיִיב כָּלֵל דְהָא לֹא הִיזְקוּ כְּלוּם וּמַכ"ש דְלֹא שְׁיִיָהּ לְחִיבּוֹ מִפְּחַ שְׁלֹא יְהֵא כִּינּוּן שְׂאִינוּ נִיזְק כָּלֵל וְאֵינוּ נְאָמֵן א"כ לֹא שְׁיִיָהּ לוֹמֵר דִּיהָא נְאָמֵן מִתּוֹךְ שְׁמַחְוִיב לְשֵׁלֵם דְכָל עוֹד שְׂאִין אִתָּה מְאָמִינוּ אֵין עָלָיו חִיּוּב לְשֵׁלֵם כָּלֵל וּלְפִי זֶה גַם מַה שְׁכַתְּבֵי דְמִיָּרִי שְׁעֲשֶׂה בְּחִנָּם אֵינוּ מוֹכְרָח כָּלֵל דְדוֹקָא הֶתֶם דְפָּעוּלְתוֹ הוּא לְכַתְּבֵי

ס"ת פְּדִינָה וְכָל שְׁהוּדָה שְׁלֵא כָּתַב לְשִׁמָּה הָרִי לֹא פִּעַל פְּעוּלָתוֹ כְּלָל אֲבָל כָּאֵן בְּוֹדָאֵי אֵי הִי שְׁכָרוֹ לְשִׁמּוֹר שְׁלֵא יִתְטַמָּא וְהִלָּף וְטִימָא הָרִי לְפִי דְבָרָיו לֹא עֲשֵׂה פְּעוּלָתוֹ כְּלָל אֲבָל כָּאֵן מִיָּרִי שְׁשִׁכְרוּ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ מְלֵאכָה וְשִׁכְר פְּעוּלָה מְגִיעַ לוֹ עֲבוּר הַמְּלֵאכָה וְעַנְיָן הַטְּוֹמָא דְבַר אַחַר וְתִלְיָא אֵי חֲזִיב לְשִׁלָּם וְאֵי אֵינּוּ חֲזִיב מִמִּילָא מְגִיעַ לוֹ שְׁכָר פְּעוּלָה בְּעַד מְלֵאכָתוֹ וְלִגְבֵי טְוֹמָא הָרִי כְּאִישׁ אַחַר שֶׁהִי מְטַמָּא דְפְּשִׁיטָא שְׁלֵא אֲבָד הַפּוֹעֵל שְׁכָר פְּעוּלָתוֹ כִּינּוֹן שְׁלֵא שְׁכָרוֹ לְשִׁמּוֹר שְׁלֵא יִתְטַמָּא וְזֶה בְּרוּר וְעַמ"ש לְקַמְן בְּגִמְרָא בְּעוֹבְדָא שְׁנִי דַס"ת בְּיַד מִי דְבָנָה נִרְאָה לִינְשֵׁב לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שֵׁם מִמָּה שְׁהַקְשׁוּ גְדוּלֵי הַמְּפָרְשִׁים שֵׁם: שֵׁם אָמַר אַבְיָי כָּל שְׁבִידוֹ נֶאֱמַן.

הָר"ן בְּחִידוּשָׁיו כָּתַב לִינְשֵׁב קְוֹשִׁית הַתּוֹס' מֵהָד דְּפָרַק הָאוּמַר דְּפוֹעֵל שְׁאֵנִי שְׁהַדְבָר מוּטָל עָלָיו לְהוֹדִיעַ לְבַע"ה מִיָּד, וּמִשׁוּם הֵכִי אָמַר אַבְיָי דְּכָל שְׁלֵא הוֹדִיעַ מִיָּד לֹא מְהִימָן אֲלֵא מִתּוֹךְ שְׁבִידוֹ לְטַמָּא וְלִפְגַּל ע"כ.

וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כָּתַב אַח"כ בְּשֵׁם הָרֵאָב"ד ז"ל, וְדְבָרָיו תְּמוּהִין לְפַע"ד דַּא"כ מֵאֵי אֲקֻשִׁי עֲלֵי דַר' אֲמִי לְקַמְן מִפְּהוּ גְדוּל בִּיּוּה"כ דְּאֲפִי שְׁמַעִינֵי דְּפַגְיֵל אֲמַרִּינּוּ דְּבַתֵּר הֵכִי קֹאמַר מ"מ מַה בְּכָף כִּינּוֹן דְּעוֹמַד בְּפָנִים וּמוֹדִיעַ בְּלָאוּ בְּיָדוֹ נְאֻמָּן לַכ"ע וְאֲפִי אַבְיָי מוֹדָה בְּהָא דְּהָא הוֹדִיעַ תִּיכְף וְאִימַת הָרִי לִי לְהוֹדִיעַ אֲבָל טְהָרוֹת שְׁעֵשִׁיתִי עִמָּךְ בְּיוֹם פְּלוּנֵי נְטַמָּאוּ דְּהָרִי לִי לְהוֹדִיעוֹ תִּיכְף וְלֹא הוֹדִיעוֹ לֹא מְהִימָן כָּל שְׁאֵינּוּ בְּיָדוֹ, וְעַמ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה אָמַר אַבְיָי: וְדַע דְּהָד בְּיָדוֹ דְּהָכָא אֵינּוּ דוּמָה לְהִיכִי דְּמַעִיד לְהַתִּיר דַּלְכ"ע נֶאֱמַן בְּמַה שֶׁהִי בְּיָדוֹ כְּבָר כָּגוֹן עַל שְׁחִיטָה וְטָבַל וְנִיקְוֹר כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' רִישׁ מְכִילְתִּין דְּהַתָּם הַסְּבָרָא כִּינּוֹן דְּבִידוֹ לְשִׁחֻט כְּהוֹנֵן וְלַעֲשׂוֹת בְּהַכְּשֵׁר מְסַתְּמָא עֲשֵׂה בְּהַכְּשֵׁר אֲבָל בְּאוּמַר לְאִיסוּר לֹא שְׁיָיָף לּוֹמַר כִּינּוֹן שֶׁהִי בְּיָדוֹ לְאִיסוּר מְסַתְּמָא אֲסָרוּ דְּמֵאִיזָה צַד יֶאֱסוּר אֶת הַמְּוֹתֵר בְּיָדִים רַק עֲכָשׁוּן חֲשָׁדִינּוּ לִי דַאוּמַר שְׁקַר כִּינּוֹן דְּהוּא נֶגַד חֲזַקת הַיָּתֵר: וְהִנֵּה בְּטַעֲמָא דְּבִידוֹ נֶאֱמַן פִּירֵש"י ז"ל מִשׁוּם דְּבִידוֹ לְטַמָּאוֹתֵן בְּשַׁעֲהָ שְׁמוֹדִיעוֹ וְהָרֵא"ש סִתֵּר פְּרוּשׁוֹ דְּהָא מְחִיב לְשַׁלּוּמֵי וְעוֹד הִבִּיא רַאִי מֵהָד דַּר' אֲמִי דְּלְקַמְן דְּשַׁאֲלַ ס"ת בְּיַד מִי דְּמִשְׁמַע אֵי הִי בְּיַד מוֹכֵר הִי נֶאֱמַן וְהָרִי הַתָּם אֵין בְּיָדוֹ כָּל שְׁנַגְמַר הַסְּפָר, וְרֵאִיתִי לְהַרְשָׁב"א ז"ל שְׁכַתְּבַת דְּבִידוֹ לְקַדוֹר הַאֲזַפְרוֹת וְאֵינּוּ נִרְאָה כְּלָל שְׁיָיָה חָשׁוּב עַל יְדֵי זֶה בְּיָדוֹ דְּמַנִּין לָנוּ שֶׁהוּא רוּצָה לְפָסוּל הַסְּפָר רַק שְׁאֵינּוּ רוּצָה לְמַסְרוֹ לְזֶה אוּמַר כֵּן וְרוּצָה לְמַכְרוֹ לְאַחַר וְעוֹד כִּינּוֹן דְּכָשֵׁר הוּא הֵיאָף שְׁיָיָף בְּיָדוֹ לְקַדוֹר אֶת הַשֵּׁם: אֲמַנְם קְוֹשִׁית הָרֵא"ש ז"ל אֵינֵה קוֹשִׁיא כְּלָל לְפַע"ד דְּמַה שְׁהַקְשָׁה דְּבַעֲי לְשַׁלּוּמֵי יֵשׁ לּוֹמַר דְּבִידוֹ לְטַמָּאוֹתֵם לְפָנָיו וּכְשִׁיתְּבַע מְמַנּוּ לְשִׁלָּם יְכַחֵשׁ שְׁלֵא טִימָאָם כְּלָל אוֹ שְׁטִימָא אוֹתָם בְּשׁוּגַג, וְעוֹד דְּפְּשִׁיטָא שְׁלֵא יִתְחַיִּיב שְׁיָיָה נֶאֱמַן לּוֹמַר שְׁהִיו טַמָּאִים מְכַבֵּר שְׁנַטְמָאוּ בְּשׁוּגַג וּמְחַמַּת שְׁלֵא רָצָה לְהַאֲמִינוּ הַנְּצָרָף לְטַמָּאָם לְפָנָיו וְנִהִי דְּלַעֲנִין שְׁיָיָה נֶאֱמַן לְאִיסוּרֵם אֲנוּ דְּנִין אֲבָל וְדָאֵי לְהוֹצִיא מְמַנּוּ תְּשַׁלּוּמִין אֵי אֲפִשֵׁר כִּינּוֹן דְּלִפִּי דְּבָרָיו דְּבַר טַמָּא טִימָא פְּשִׁיטָא דְּלֹא שְׁיָיָף לְחַיִּיבוּ מִפְּחַ שְׁלֵא יָהָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְכו', בְּפָרְט כְּשִׁיטְמָא בְּלֹא עֲדִים יָהָא נֶאֱמַן בְּמִיגוֹ דְּלֹא טִימָא כְּלָל: וְמַה שֶׁהִבִּיא רַאִי מֵהָד דַּר' אֲמִי דְּלְקַמְן בַּס"ת לֹא מְבַעֲיָא לְפִי פִי הַשְּׁנִי שֶׁל הָרֵא"ש שֵׁם דְּאֵלִיבָא דְּרַבָּא הוּא דְּנֶאֱמַן כָּל דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵי וּכְשִׁאֲמַר שְׁהוּן בְּיַד לּוֹקַח לֹא הִקְמִינֵי מְחַמַּת שֶׁהִי לוֹ לְהוֹדִיעוֹ כְּשֶׁהוֹצִיא הַסְּפָר מִת"י א"כ לְרַבָּא וְדָאֵי אֵי הִיָּה בְּיַד מוֹכֵר הִיָּה נֶאֱמַן אֲפִי אֵין בְּיָדוֹ כִּינּוֹן שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ וְלֹא הוֹצִיאֻ מִת"י וְלֹא אֲשַׁכְּחֵי, אֲלֵא אֲפִי לְפִי רַאשׁוֹן דְּהָד דַּר' אֲמִי אֵלִיבָא דְּאֲבִיָּי הוּא, מ"מ לַק"מ לְפַע"ד, חֲדָא דְּהָכָא שְׁאֵנִי דְּטְהָרוֹת אֵלוּ יֵשׁ לְהֵם חֲזַקת הַיָּתֵר, לְכָף

אין ע"א נאָמן לאַסור רק אי יש בידו לאַסרם, אָבל בס"ת כל שלא יצאה מתחת יד הסופר אין לה חזקת פשרות כלל ועל פי הסופר מתפשטה מתחילתה לקרות בה הלפך דוקא פשיצאה מתחת ידו ולא אמר שהיא פסולה בחזקת פשרות עומדת ואינו נאמן לפוסלה, אָבל פשהיא ביד הסופר אפילו אין בידו לפסלה נאמן כיון דלא איתחזק היתרא כלל ועוד דכל שהס"ת ביד הסופר חשוב בידו דהא יכול לומר שנגנבה ממנו ונשרפה ואינו חייב רק להעמיד לו ספר אחר והשתא נמי שאומר שכתבה שלא לשמה ע"כ צריף לכתוב לו אחרת בפרט דלפי מה דמשמע בש"ס הנה המעשה ששכרו לכתוב לו ס"ת וכתב לו וכל שהס"ת ת"י שלו ממש היא ויכול לכתוב לו אחרת ולא בא לשאול לר' אמי רק שלא הנה יודע אם יש לה תיקון או לא או דס"ד דרב למצוה מן המוכרח בעי לשמה כמ"ש הרשב"א, אָבל לענין הלוקח לא איכפת לי' כלל דשכרו לכתוב לו ספר יכתוב לו אחרת, ואפ"י אי מייבירי דלוקח נתן לו יריעות שלו לכתוב, מה שאינו נראה כלל מדקרי לי' לוקח, רק אפ"י יהא פן אנון קונה בשבח פלי ונחשיב פשלו ממש אָבל היכי דכל הטירות של חבירו לא שייף שיהא נאמן מכח בעלים כיון דלאו דידי' גינהו כלל: ועוד נראה לי דהתם דוקא כשהס"ת ביד לוקח הפסיד שָכרו כיון דלפי דבריו הלוקח צריף לגנוז ואינו שנה פלום אָבל פשהוא ביד סופר אינו יכול להוציא הספר מיד הסופר בע"כ בחנם ולא שייף הודאה בדבר שבידו כיון דבאמת אינו נאמן ואי משום דלפי דבריו פסול הוא א"כ טעון גניזה ואינו צריף ליתנו לו כלל ואם אמה רוצה בו שלם לי שָכרי, ודוקא פשמסרו לידו ואח"כ אומר שהוא פסול אף שאינו נאמן אין לו שָכרו מטעם מחילה אָבל פשהספר בידו לא שייף מחילה וכיון שאין מאמינים לו באותו דבר בעצמו אין הודאתו רק מטעם מחילה, ובהכי גיחא הך עובדא דלקמן דשאל לו ס"ת ביד מי, וקשה כיון דאפ"י ביד לוקח הימני' לאיזה צורף שאלו, וכבר תמהו בזה כל המפרשים, ולהנ"ל גיחא דאי הי' ביד מוכר לא הפסיד שָכרו כלל ואינו נאמן לאַסרה ויכול הלוקח לקבלה וליתן שָכרו ולקרות בה, כנ"ל שם פהן גדול ביום הפורים יוכיח וכו' אָבל משאר פיגול לא קשיא לי' דיש לומר דמפגל בדבור ועוד דאין פיגול רק בדבור רק ביה"כ אינו נשמע.

ומ"מ נראה פשוט דלא מהני פיגול רק בצירוף המחשבה אָבל אי מחשב באמת לאכול בזמנו רק אומר בפיו להיפך בנדאי לא מהני, ולכך מיקרי לאו שאין בו מעשה ולא דמי לעדים זוממין ומוש"ר דבדיבור עביד מעשה היפך מחשבתו דיודע דמשקר אָבל היכי דבלי מחשבתו לא מהני דיבורו הני לאו שאין בו מעשה מכח המחשבה אלא דצ"ע קצת דמאי מקשה הך דשמענו דפיגל הא מ"מ מנא ידעינן דמחשבתו היתה לפגל וקרא לא יחשב פתיב וכמו כן הי' יכול להקשות מפל פיגול דעלמא מנא לן דמחשב כף וע"כ דנאמן ומ"מ יש לומר כיון דחזינו דאומר בפירוש שעושה על דעת פן מסתמא גם מחשבתו כף ואין דנין מחשבתו היפך דבריו שאומר בפירוש כנ"ל, ועיין מה שאכתוב בתוס' בד"ה דכי אמר: שם נאמן אתה להפסיד שָכרף ואין אתה נאמן להפסיד ס"ת.

יש לדקדק הא לכ"ע נדאי ע"א נאמן לאַסור היכי דלא איתחזק היתר כלל וא"כ הך איה חזקה של פשרות יש לס"ת זו כיון שהסופר שכתבה אומר שלא כתבה לשמה ומעולם לא היתה פשרה, ונראה לי דהיינו טעמא דכל שייצא הס"ת מתחת יד הסופר ולא הודיעו חזקה דכשרה הוא שאי היתה פסולה הנה מודיע פשיצאה מתחת ידו, ובהכי גיחא לי מה שהקשו דאי היתה ביד מוכר הי' מאמינו והא לאביי כל שאינו בידו אינו נאמן

והרי הכא פיון שפבר פתבה אין בידו לפסלה ונהרי בהה עובדא דלעיל משמע דס"ל לר' אמי כאבני דאמר שורת הדין אינו נאמן, ומפני קושיא זו הכריח הרא"ש דהה בידו דאבני הפנונה מפת בעלים דלא כפירש"י לעיל בד"ה כל שפידו, ולפי הנ"ל לק"מ דדוקא לעיל דאיסתחוק היתר בעינו לאבני בידו ולרבא שהי' בידו פבר אבל הכא כל שלא יצאתה מתחת יד סופר לכ"ע נאמן דאין לספר זה שום חזקת היתר ולא בעינו בידו פלל: וראיתי להר"ן ז"ל שפתב על זה וז"ל, ומשום דחזקת פועל עשה פהוגן מה שפידו וכו' ומיהו באדם דעלמא כו', והרב מהר"ם בהג"ה הקשה עליו מה שהקשה, וברור דהר"ן נתפונן ליישב קושיא הנ"ל דהא פאן לא איסתחוק היתר פלל לזה פי' דחזקה על פועל שעשה פהוגן וזהו חזקה שלא לכה פל שאין בידו אינו נאמן אבל בעלמא כה"ג דליכא חזקת היתר ע"א נאמן בכל גונוי וז"ב בכוננת הר"ן, אבל מ"מ נ"ל עיקר כמו שפתבתי דלאו משום חזקה שעשה פהוגן אתינו עלה רק לפי שהוציאה ולא הודיע, חזקה דכשרה היא, וכיון שפא להוציאה מחזקתה ואינה בידו אינו נאמן, פנ"ל: שם נהי דהפסיד שזכר אנפרות וכו'.

עמ"ש לקמן דף נ"ה בעובדא אחרונה דר' אבהו כי שם ביארתי הה קושיא דר' ירמ' עמ הסוגיא דשם על נכון: שם וליעבר עליהו קולמס וכו' נימא דלא כר"י. תמוה לי הא בפרק הבונה מוקי ר"ח מתניתין דכתב על גבי פתב פטור במחלוקת ר"י ורבנן דהכא ובפ' אמרו לעיל פ"ב דכל היכי דהוי פתב חייב שמים אחת משום פותב ואחת משום מוחק ולפ"ז צ"ל דע"כ שם שנתב שלא בקדושה מותר למחוקו לכ"ע דאל"כ לר"י היאך יעביר עליו קולמס פיון דהה פתב העליון הוי פתב א"כ מוחק שם הפחתון: והשתא תיקשי הכא במה נפשך אי נימא דדוקא בנתפונן לכתוב יהודה דלא נתפונן לשם פלל מותר למחוקו אבל בכותב שם רק לא לקדושת השם פגון בס"ת דהכא אסור למחוקו א"כ מאי קושיא הכא דיעביר קולמס הא הכא נתפונן לכתוב שם לא יהודה ואי נימא דס"ל דאין חילוק פלל רק כל שלא נכתב בקדושתו מותר למחוקו א"כ פרבנן נמי לא אתיא דכיון דלא ס"ד דהוי מגומר יכול למחוק האנפרות ורבנן ור"י לא פליגי רק בכתב על גבי פתב אבל אי הוי פתב מודו רבנן לר"י ש"מ דמודו דיכול למחוק שם שנתב שלא בקדושה: ונראה לי לפי מה שכתבו התוס' פרק הבונה דלכ"ע פתב על גבי פתב לא הוי פתב היכי שאינו מתקן פלום רק במתקן בפתב העליון טפי פליגי רבנן ור"י, ולפי זה למחוק אי אפשר לפי שאסור לו למחוק שאינו נאמן שהיא שלא לשמה והוי מוחק את השם, אבל להעביר קולמס לר"י יכול במה נפשך אי משקר אינו מתקן פלל בכתב העליון ולא חשוב לא פותב ולא מוחק ואי אינו משקר יכול למחוקו לפי שנתב שלא בקדושה אבל לרבנן אין תועלת בהעברת קולמס פלל דאי משקר לא הועיל דאפילו מתקן לא חשיב פתב פלל ואי אינו משקר מה צורך להעביר בקולמס פנ"ל, ובהכי ניחא מה שכתבו התוס' פרק הבונה דר"ח משמע לי' דמתניתין דשבת פוטרת אפילו במתקן ולמה להו כ"ה לימא בפשיטות דר"ח לית לי' האי סברא לחלק במתקן, ולפי הנ"ל ניחא דמהה סוגיא דהכא מוכח דלכולי עלמא היכי דאינו מתקן לא חשיב פתב פלל, פנ"ל: בתוס' בד"ה כל שפידו נאמן, הקשה ר"ת וכו' שהיה בידו תחילה.

בפרק האומר דקדקו התוס' דע"כ טעמא דרבא שהי' בידו תחילה דהא מודה לאבני דהתם דבעי שותק והכא לא מיירי בשותק דבהא לא הוי בעי אבני בידו דאכלת חלב אינו בידו

ע"ש, והשפא הקא בקושיא לאבני דהוי ס"ד דהקא בשותק מאיזה צד פשיטא להו דרבא בעי שהי בידו, וצ"ל דהקא משמע להו בלא"ה דדוקא משום שהי בידו תחילה מכשיר מדקתני בברייתא טהרות שעשיתי עמה ביום פלוני וכך הוי לי לומר טהרות שלח ביום פלוני נטמאו והוי תליא באשכחי ולא אומר לי נהדר אשכחי אינו נאמן ואי בפעם ראשון אומר לו נאמן, וע"כ דוקא טהרות שעשיתי עמה שהיו בידו, תדע דהתם דקדקו התוס' דאפילו אינו בידו נאמן מאכלת חלב ומשורה נרבע והקא דקדקו גם מנטמאו טהרותיה והיינו דהקא ס"ל לר"ת פיון דלא קתני התם טהרות שעשיתי עמה נטמאו כדקתני הקא רק נטמאו טהרותיה, מהא שמעינן אפי' אינו בידו וממילא שמעינן מרבא דעכ"פ בעי שהיה בידו תחילה, מיהו דברי התוס' דהתם בלאו הכי צ"ע דנהי דלא משמע להו להוכיח מהא לישנא דאינו בידו אבל עכ"פ פיון דמביא התם סייעתא עד אחד אומר נטמאו והוא אומר לא נטמאו פטור טעמא דאמר לא נטמאו הא שותק מחייב אלמא אפילו אין בידו פיון דלעגנו פטור וחייב מייירי דבהא אין בידו לחייבו קרבן ע"ש, ועיין מה שאכתוב בסמוך: בא"ד ואומר ר"ת דהקא במכחישו וכו' אבל התם דשותק הוי כהודאה ע"כ.

תמוה לי פיון דרבא פליג התם באומר אשפיה זינתה ושותק דלא מהני דאין דבר שבערנה, פחות משנים ומ"מ מודה דאי מיהמן לי כבי תרי אסורה עליו אלמא דעדיף לי לרבא מהימן כבי תרי משותק א"כ מאי מקשה בגמרא מכ"ג ביוה"כ דאפי' שמעינן דפיגול לא מהני דדלמא בתר הכי קאמר והיינו כמ"ש התוס' דפשיטא לי דבכל קרבנות שייך פיגול בכל ד' עבודות וקשה הא שייך פיגול דמהימן לן כבי תרי, ובהא אפי' לרבא מהני התם וכ"ש לאבני דלא בעי בהא בידו והיאף הביא ראי' שהתורה האמינתו, ואפשר לומר דלא מהני האי דמהימן לי כבי תרי רק להחמיר לאפוקי אבל הקא להביא קרבן אחר חולין לעזרה לא מהני היכי דמדינא לא מהימן מה דמהימן לן כבי תרי, ולפי מה שתיירץ הר"ן בחידושו דשאני הקא שאין אדם משים עצמו פושע לכה לאבני בעי בידו ולרבא שהיה בידו כבר א"כ איכא למימר דבכה"ג דמשים עצמו פושע אפילו מהימן לי כבי תרי לא מהני היכי דאינו בידו: ובעיקר דברי התוס' במאי דפשיטא להו דאבני ורבא פליגי הקא, אני תמה דמאיזה צד נימא דפליגי הא יש לומר דאבני מפרש לה במכחישו והיינו מדקתני סיפא דאינו נאמן ואי לא מכחיש לי אפי' אינו בידו נאמן דהתורה האמינתו פהו דכהן גדול ביוה"כ דלקמן, ולכה מוקי לה במכחישו ואז כל שאין בידו אינו נאמן ורבא מוקי לה באינו מכחישו רק באומר איני יודע, וסיפא אינו נאמן מייירי דאשכחי ולא אומר לי (וכו') ונהי דהא לא שייך לומר דרבא מוקי לה בשותק ומפח שתיקה כהודאה דא"כ מאי מהני אשכחי ולא אומר לי פיון דמטעם הודאה אתיבן עלה, ועוד אי בשותק הוי לי לומר נטמאו טהרותיה סתם פהו דהאומר, אבל הא ודאי יש לומר דע"כ לא בעי שותק בפרק האומר רק במה שאין בידו פלל ולא הי' בידו אבל היכי דהיה בידו אפילו אומר אינו יודע נאמן רק במכחיש אינו נאמן, ובהא מודו אבני ורבא, ולא פליגי רק בפ' הברייתא בלבד דמר מוקי לה במכחישו ותליא אי עכשיו בידו ומר מוקי לה באיני יודע ואפי' היה בידו כבר רק אי אשכחי ולא אומר לי אינו נאמן ולפי זה הנהו עובדי דלקמן דר' אמי וס"ת אליבא דכ"ע ניהו דכהן גדול ביוה"כ ודאי נאמן פיון שהיה בידו וכן הו' ס"ת אי היתה ביד מוכר פיון דלוקח אינו יודע נאמן לפי שהי' בידו רק ביד לוקח הוי באשכחי ולא אומר לי: ועוד אני תמוה דאפי' אי נימא דפליגי אבני ורבא הקא בדינא מ"מ מנין

להו לחדש דבמכחישו ג"כ מהני בידו ויש לנו לומר דכל שמכחיש הני חד להדי חד פיון דבעלים אומרים פרי שהם טהורים כמו שגאמנים על כל הטהרות ואיסורין הנמצאים אצלו פן נאמנין על אלו, וכיון דעכ"פ עכשיו ביד בעלים הן והוא אומר על שלו שהם טהורים נאמן כמו העד שאומר להקפד לפי שהי' בידו בשעה שאמר וממילא מוקמינן להו בחזקת פשרות, רק הקא בפשטא מייירי שאין יודעין לכה לאבני נאמן מפת בידו ולרבא לפי שהי' בידו, והתם בעי אבני מרבא שותק לפי שלא הי' בידו כלל ומאיזה צד נפרש דברי אבני דאפי' מכחישו יהא נאמן מפת בידו דהא לא הונוכר הכחשה בבביתא כלל, ועמ"ש בסמוך בדבבור זה: בא"ד ונראה דאם שותק מחמת שאינו יודע וכו' נטמאו טהרותיה בפניה וכו'.

דבריהם צ"ע, דאי דוקא כה"ג מהני התם היאך פליג אבני באשתיה זינתה והביא ראי' מהה סמי' דמר שמואל והתם לא קאמר לי' כלל דזינתה בפניו ומוכח להדיא התם דלא ידע האי סמי' כלל, וא"כ פיון דאפי' בטהרות לא מהימן רק באומר לו נטמאו בפניה דאז הני שתיקה פהודאה כ"ש בדבר שבפירוה דאינו נאמן: נאמת שהתוס' פרק האומר הכריחו דמייירי שאומר בפניה מהה דאכלת חלב דהתם בעינן שיהא נודע לו ולא שיודיעוהו אחרים, אבל באמת אין זו ראי' כלל דהא היכי דמהימן לי' פבי תרי לכ"ע מהני ולא באו למעט התם רק היכי דמכחיש דאז אפי' הודיעוהו תרי לא מהני דהא לא נודע לו פיון שאינו מאמין, אבל כל היכי שהוא מאמין על פי אחרים הני פנודע לו: וכמו כן בע"א כל ששותק הרי גילה דעתו שהוא מאמין לו והני פנודע לו והני פהודאה שהוא מאמין לעד והקא לא מייירי בשותק רק שאומר איני יודע דגילה דעתו שאינו מאמין בהא בעינן בידו לאבני ולרבא כל שקהי' בידו פבר גם נראה לי דלרבא לא חשוב שתיקה כלל רק טעמי' דרבא דע"א נאמן לגמרי אפי' לא הי' בידו כלל הלכך באשתיה זינתה פליגי) לאבני מהני דשתיקה פהודאה שהוא מאמין לו, ולרבא לעיל מהני בלי שתיקה כלל פהה דהקא ואפי' אומר איני יודע הלכך בדבר שבפירוה דבעינן ב' לא מהני אפילו שתיקה אמןם אי אומר זינתה בפניה בהא לכ"ע שתיקה פהודאה ושחז"א, פנ"ל בענין זה: בד"ה דכי אמר פיגול מהימן, ותימא וכו' דיליף משלמים וכו'.

וילדעתי אין זה מוכרח דר' יוסי יליף התם מפאשר יורם והתם פפר פהן משיח משתעי ואין הכרח ליו"כ דאין פיגול בפנים דלאו פללה פניל רק קרא קמש"ל דפר זה הני פשלמים לענין פיגול אבל לא פפר יוה"כ דלא פתיב בי' פאשר יורם רק ר' שמעון הוא דכללה פניל דאין פיגול רק בחוץ פשלמים, ועוד נראה לי פיון דהה קרא גזה"כ הוא דאין פיגול בפנים מדכתיב פאשר יורם א"כ אין לה בו רק חידושו דהיינו פר פהן משיח אבל פר יוה"כ דלפני ולפנים הוא יש לומר דאית בי' פיגול מיהו בלא"ה משני התוס' שפיר וכן מוכח התם להדיא דרק על חיוב פרת על האוכל הפיגול הוא דמחלקינן ולא לענין לפסול הגבח: בא"ד ואין לתמוה וכו'.

נראה לי המשך דבריהם בזה דנדאי קשה היאך דייק מיוה"כ מנא לן דשייך בי' פיגול וליכא למימר דפשיטא לן דבכל עבודות שייך פיגול בכל הקרבנות דהא שמעינן עכ"פ פפר פהן משיח דלית בי' פיגול אלמא דלאו פללה היא דבכל עבודות וקרבות שייך פיגול א"כ שפיר יש לומר דביוה"כ נמי לית בי' פיגול מהאי טעמא דאינו נאמן אה לפי

שְׁפָתָבוּ דְבָאָמַת בְּכָל עֲבוּדוֹת יֵשׁ פִּיגוּל לְפִסְוֹל הַזְּבַח א"כ אֵין לְתַמּוּנָה מְנָא לֵן דְּפִשִׁיטָא
לְהוּ דְבְכָל קְרַבְנוֹת שְׁיִיף פִּיגוּל וְדוּק: דָּף נ"ה ע"א בְּגִמְרָא הָתָם אֵיפָא לְמִימַר טְעֵי בְדַר'
יְרַמְיָ וְכו' דְּמַפְסִיד פּוּלִי אַגְרָא וְכו' פִּירֵשׁ"י דְּהָתָם הִי סָבַר שְׁלֵא יַפְסִיד רַק שְׁכַר אֲזַנְפוֹת
אַבְל הֵכָא דְּמַפְסִיד כָּל שְׁכָרוֹ וְכו', וְהִקְשׁוּ עָלָיו דְּמָה נ"מ הֶפְסֵד מוּעֵט אוּ מְרַבֵּה דְּאֵטוּ יֵשׁ
שְׁיַעוּר לְדָבָר וּפִינְרֵשׁוּ הֵם דְּטְעֵי בְדַר' יְרַמְיָ דִּיעֲבִיר עֲלֵי גְוַלְמַס, וְאֵינוּ מְחַנּוּר דְּהָא בְּפִירוּשׁ
אַמְרוּ דְּמַפְסִיד פּוּלִי אַגְרָא ש"מ דְּבָא לְחַלְקָ בֵּין הֶפְסֵד כְּוָלוֹ לְמַקְצָתוֹ, אַבְל לְדַעֲתֵי גִרְאָה
לִי לְפָרֵשׁ בְּפִשִׁיטוֹת דְּנֻדְאֵי מָה שְׁאַמְרוּ מִתּוֹף שְׁאַתָּה נְאֻמֵּן לְהַפְסִיד שְׁכָרָה הַפְּנוּנָה אַף שְׁלֵא
יְהֵא נְאֻמֵּן עַל ס"ת דְּאֵי הֶפְסֵד הַשְׁכָּר תְּלוּי בְּהַפְסֵד ס"ת לֹא שְׁיִיף לֹא מִתּוֹף דְּהָא בְּהָא
תְּלִיא, וְהִשְׁתָּא לְעִיל שְׁפִיר ס"ד דַּר' יְרַמְיָ פִּינוֹן דְּשְׁכָר ס"ת כְּוָלוֹ לֹא הֶפְסִיד אִפִּי לְפִי
דְּבָרָיו דְּלֹא ס"ד דְּכָל הַס"ת נִתְקַלְקְלָה בְּזָה רַק דְּמִיחְסָרָה תִּיקוּן לְשִׁמוּת, וְהִשְׁתָּא פִּינוֹן
דְּאֵינוּ נְאֻמֵּן לְהַפְסִיד ס"ת וְאֵין צְוֹנָה לְמַתְקָנָה כְּלָל לֹא הֶפְסִיד מְשַׁכְּרוּ כְּלוּם דִּיכּוּל לֹא מִר
אַנִּי רוּצָה לְמַתְקָנוּ וְלָמָּה אַפְסִיד וְאֵם שְׁאַיִן אַתָּה מְאֻמֵּן לִי וְאַתָּה אוֹמַר שְׁכָבָר הוּא מְתַנְקַנְתָּ
כְּרֵאוּי לָמָּה אַפְסִיד שְׁכָרִי, וְדוּקָא אֵם לְפִי דְּבָרָיו כְּוָלוֹ מְקוּלְקַלְתָּ א"כ אַף שְׁאַיִנוּ נְאֻמֵּן
הָרִי הוּדָה שְׁלֵא פְּעַל כְּלוּם וְאֵינוּ מְגִיעַ לוֹ שְׁכָר כְּלָל, אַבְל לַס"ד דַּר' יְרַמְיָ לֹא הוּדָה רַק
שְׁצָרִיכָה תִּיקוּן עוֹד לְגוּמְרָה וְרוּצָה לְגוּמְרָה וְכִינוּן שְׁהוּא אֵינוּ מְאֻמֵּן וְאוֹמַר שְׁכָבָר נְגַמְרָה
וְאֵינוּ רוּצָה לְתַת לוֹ לֹא הֶפְסִיד כְּלוּם, וְהִיָּינוּ דְּמַקְשָׁה ר' יְרַמְיָ לְעִיל גְּהוּ דְּהַפְסִיד שְׁכָר
אֲזַנְפוֹת וְכו' וְקִשָּׁה מֵאֵן לִימָא לֵן דְּמָה שְׁאַמְרַנְתָּ לְהַפְסִיד שְׁכָרָה הִיָּינוּ כְּלָל הַשְׁכָּר
שְׁמָא בְּאַמַת כְּוָנְתּוֹ שְׁכָר מָה שְׁלִפִי דְּבָרָיו חֶסֶר, וְלִהַב"ל גִּיחָא דְּקוּשִׁית ר' יְרַמְיָ כְּלָל
שְׁעִדִּין אֵינָה מְקוּלְקַלְתָּ רַק לְפִי דְּבָרָיו צָרִיף לְגוּמְרָה לֹא הֶפְסִיד כְּלוּם אֵם אֵין מְאֻמֵּינִין
לוֹ לִיתֵּן לוֹ לְמַתְקָנָה, וְאַהֵא מְשַׁנֵּי לִי דְּאֵינָה שְׁוָה כְּלוּם וּלְפִי דְּבָרָיו מְקוּלְקַלְתָּ הוּא וְאֵין לוֹ
שׁוּם שְׁכָר וְהִיָּינוּ דְּקֻאֵמַר הָתָם טְעֵי בְדַר' יְרַמְיָ הִילְכָף לֹא שְׁיִיף מִתּוֹף דְּלֹא הֶפְסִיד לְפִי
דְּבָרָיו כְּלוּם וְאַפִּי שְׁכָר הָאֲזַנְפוֹת לֹא הֶפְסִיד רַק אֵי נְאֻמֵּן לוֹ יִצְטָרֵף לְהַעֲבִיר בְּקוּלְמַס
אַבְל הֵכָא לְפִי דְּבָרָיו מַפְסִיד הַכָּל דְּמְקוּלְקַלְתָּ הוּא וְלֹא מְהַנֵּי בְּהַ שׁוּם תִּיקוּן הִלְכָף אִפִּי
אֵינוּ נְאֻמֵּן הֶפְסִיד הַכָּל וּמִמִּילָא אַמְרִינוּן מִתּוֹף כו' לְהַפְסִיד ס"ת וְדוּק: בְּמַשְׁנֵה הַעִיד רִיב"ג
עַל הַחֲרָשֶׁת וְכו' יֵשׁ לְדַקְדָּק מָה בִּיקְשׁ בְּזָה שְׁהַעִיד עַל הַחֲרָשֶׁת בְּגִישׁוּאֵי אַבִּיהָ הָוִי לִי
לְהַעִיד עַל אִשָּׁה שְׁנַתְּחַרְשֶׁשָׁה שְׁיִוצָאָה בְּגִט וּבְהָא פְּלִיגֵי רַבְּנָן וְרִיב"ג פָּרַק חֲרַשׁ, וְגִרְאָה
לִי דְּבִלֵּא"ה יֵשׁ לְהַבִּין דְּמִיָּתִי הָתָם פָּרַק חֲרַשׁ הָף עֲדוֹת דְּרִיב"ג עַל פְּלִגְתָּא דְּרַבְּנָן וְרִיב"ג
הָתָם וְקֻאֵמַר עֲלָה אַמְרוּ לוֹ אַף זֹו פִּיּוּצָא בְּהַ וְלֹא נִתְבָּאָר מְהוּ הַפְּנוּנָה בְּהָף אַמְרוּ לוֹ וְהַתּוּס'
כְּתִבוּ הָתָם דְּרַבְּנָן מִיָּתִי רֵאִי לְדַבְרֵיהֶם מְהַנְּףָ אַמְרוּ לוֹ וּמְלַבֵּד שְׁהַדְּבָר קִשָּׁה דְּמָה צְוֹנָה
לְרֵאִי אֵי דְּפִשִׁיטָא דְּאֵין חִילּוּק בְּזָה כְּלָל בִּלֵּא"ה ג"כ קִשָּׁה פִּינוֹן דְּהַנְּףָ אַמְרוּ לוֹ לֹא רַבְּנָן
דְּרִיב"ג נִינְהוּ הִיאָף שְׁיִיף לֹא מִר אַמְרוּ לוֹ אַף זֹו פִּיּוּצָא בְּהַ פִּינוֹן דְּלֹא מְשַׁתְּעֵי כְּלָל בְּחֲרָשֶׁת
שְׁנַתְּחַרְשָׁה וְאֵינָה הִיא זֹו שְׁהִיא פִּיּוּצָא בְּהַ וְהָרִי לֹא זָכְרוּ כָּאֵן הַנְּףָ אַמְרוּ לוֹ כְּלָל: לְכֹן
כְּרוּר דְּרִיב"ג בָּא בְּעֲדוֹת זֹו לְסִיעַ לְרִיב"ג וְהִיָּינוּ מְדַשְׁמַע בְּחֲרָשֶׁת שְׁהַשִּׁיאָה אִבִּי שְׁיִוצָאָה
בְּגִט ש"מ דְּדוּקָא בְּגִישׁוּאֵי אִבִּי יוּצָאָה בְּגִט אַבְל אִשָּׁה שְׁנַתְּחַרְשָׁה לֹא וְהַטְעַם דְּכִינוּן
שְׁנַכְנְסָה לְרִשׁוּתוֹ בְּרַמִּינָה כְּמוֹ כֵּן סְגִי שְׁתַּצָּא בְּרַמִּינָה דְּאֵף דְּהַקִּידוּשִׁין הָיוּ גְּמוּרִים עַל יְדֵי
הָאֵב, אַבְל הַכְּנִיסָה לְרִשׁוּתוֹ הִי ע"י רַמִּינָה כְּמוֹ כֵּן הִיצִיאָה סְגִי בְּהִכִּי אַבְל כְּשֶׁנִּשְׁאֵת
מְעַצְמָה וְנִתְחַרְשָׁה דְּנַכְנְסָה בְּרִשׁוּתוֹ בְּדַעַת שְׁלֵמָה כְּלָל שְׁאַיִנָּה יוּצָאָת בְּדַעַת שְׁלֵמָה יִצִּיאָה
מְעַלִּי מִיקָרִי מְשַׁלְחָה וְחֻזְרַת שְׁעִדִּין לֹא יִצָּאָת לְגַמְרִי, וְעַל זֶה הַשִּׁיבוּ לוֹ רַבְּנָן דְּאֵף זֹו

שָׁאֵנוּ דָּנִין עָלֵי כִּינּוּצָא בְּהַ וּמַה שְׁשִׁמְעֵת בְּחַרְשֵׁת שְׁהַשִּׁיאָה אַבִּי טַעְמָא אַחֲרֵינָא דְקַמְשׁ"ל
דְּס"ד דְּוִקָא פְּיָקַחַת שְׁהִי לָהּ יָד מְעוּלָם לֹא אֲבָדָה יָד שְׁלָה בְּמַה שְׁנִתְחַרְשָׁה אֲבָל חַרְשֵׁת
מְעִיקְרָא שְׁלֹא הִי לָהּ יָד מְעוּלָם ס"ד דְּבְחַרְשׁוּתָהּ אֵין כּוּחַ בְּהַ לְהַשִּׁיג יָד מְחַדֵּשׁ קַמְשׁ"ל
דְּחַרְשֵׁת יֵשׁ לָהּ יָד וְלֹא דְמִי לְשׁוּטָה כְּנ"ל.

וְאִי נִימָא דְהָאָב יָכוֹל לְקַבֵּל גִּט לְבַתּוֹ קְטַנָּה וּכ"ש חַרְשֵׁת הִי מְקוּם לְפָרֵשׁ הַכֵּל בְּרוּןקָא
טְפִי אֲלֵא שְׁאִין פֶּן דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים וְעַמ"ש בְּגַמְרָא בְּדַבְרֵי רַבָּא: בְּגַמְרָא אָמַר רַבָּא
מְעַדּוּתוֹ שֶׁל רִיב"ג וכו'.

דְּבַרֵי רַבָּא הִלְלוּ צָרִיכִין בִּיאוּר דְּהַ דִּינָא דְבִטּוּל לֹא מוּכַח כְּלָל מִמַּתְנִיתִין מְעַדּוּתוֹ שֶׁל
רִיב"ג: וְנִרְאָה לִי לְפִי מַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' פָּרַק חַרְשׁ שֶׁם דְּמַחְלֻקָת רִיב"ג וְחֻכְמִים הִיא
דְּרִיב"ג סוֹבֵר פִּינּוּ דְבִשְׁעָה שְׁמַגְרִשָּׁה הָנִי מְשַׁלְחָה וְחֻזְרוֹת לֹא מְהַנִּי אַף דְּאִח"כ מְבִינָה
כְּשִׁמוּצִיאִין אוֹתָהּ בַּע"כ וְרַבָּנּוּ סְבָרִי דְבַכָּה"ג הָנִי מְשַׁלְחָה וְאִינָה חֻזְרַת וְהִינּוּ דְפָרִיף
הָכָא לְרַבָּא דְמִיָּרִי בְּפִיקַחִית דְּמַה צִּוְרָף לְלַמּוּד מְרִיב"ג הָא אִפִּי לְרִיב"ג דְּבַעֲזֵי דַּעַתָּה
שְׁתָּהּ תִּיכְרַף מְשַׁלְחָה וְאִינָה חֻזְרַת הָא הָכָא פִּיקַחִית הִיא וְרוּאָה גִט נְתוּן בְּיָדָהּ וּמְשַׁלְחָה
וְאִינָה חֻזְרַת הִיא וְלִיכָא לְמִימַר דְּגִט זֶה פִּינּוּ שְׁאָמַר כְּנִסִּי שְׁטַר חוֹב הָנִי בִּיטּוּל, א"כ
בְּאֵמַת לְמַה תְּהֵא מְגוֹרְשֵׁת וְע"כ דְּלֹא חֲשִׁיב בִּיטּוּל א"כ מְשַׁלְחָה וְאִינָה חֻזְרַת הִיא תִּיכְרַף
וְאֵהָא מְשַׁנֵּי דְקַמְשׁ"ל רַבָּא דְּלֹא הָנִי בִּיטּוּל לְפִי שְׁאָמַר לְעַדִּים וּמ"מ לְדִידָהּ דְּלֹא יָדַעָה
דְּאָמַר לְעַדִּים הָנִי בִּיטּוּל א"כ בְּעַת גִּירוּשִׁין לֹא הָנִי מְשַׁלְחָה וְחֻזְרַת רַק אִח"כ כְּשִׁיּוּדִיעוּ
לָהּ הַעַדִּים וְלר"י בֶּן נוּרִי בְּאֵמַת אִינָה מְגוֹרְשֵׁת אֲבָל מְעַדּוּתוֹ שֶׁל רִיב"ג נִלְמַד דְּמְגוֹרְשֵׁת
דְּלֹא בְּעִינּוּ שְׁתָּהּ מְשַׁלְחַת וְחֻזְרַת תִּיכְרַף רַק אִח"כ כְּשִׁמוּצִיאִין אוֹתָהּ ע"כ סְגִי וְהָכָא נְמִי
פִּינּוּ שְׁאִח"כ מוֹדִיעִין לָהּ הַעַדִּים וּמְשַׁלְחָה וְאִינָה חֻזְרַת הִיא מְהַנִּי כְּנ"ל בְּרוּר בְּפִי סוּגְלִי
זוֹ: וְדַע שֶׁיֵּשׁ עוֹד לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי רַבָּא דְּלָמָּה לִי לְלַמּוּד מְרִיב"ג הָנִי לִי לְלַמּוּד מְרַבָּנּוּ
דְּרִיב"ג דְּמַתְנִיתִין דְּפָרַק חַרְשׁ וְהַתּוֹס' שֶׁם דַּחְקוּ לִינִשְׁב זֶה ע"ש וְאִי נִימָא דְהָאָב יָכוֹל
לְקַבֵּל גִּט לְבַתּוֹ קְטַנָּה מְשַׁנְשָׂאֵת וּכ"ש חַרְשֵׁת קְטַנָּה הִינּוּ יְכוּלִין לְפָרֵשׁ דְּבַרֵי רַבָּא בְּכָאן
דְּדוּקָא מְעַדּוּתוֹ שֶׁל רִיב"ג לְמַד זֶה, אָמַנְם הַתּוֹס' קִידוּשִׁין ד"ו בְּד"ה וּמְקַבֵּל נִסְתַּפְקוּ בְּזֶה
וְהִבִּיאוּ רֵאִי מִירוּשְׁלָמִי דְתַרוּמוֹת שְׁאִינוּ יָכוֹל לְקַבֵּל גִּט מְשַׁנְשָׂאֵת כְּלָל אֲבָל בְּחִידוּשֵׁי
לֹא"ה סִי קַמ"א ס"ק ד' דְּחִיתִי רֵאִיתִי הַתּוֹס' וְהִבֵּאתִי רֵאִי מִירוּשְׁלָמִי דְפָרַק הַתְּקַבֵּל
לְהִיפּוּף אַף לְפִי שְׁהַדְבָר מוֹסְפָם מְכָל הַפּוֹסְקִים דְּאִינוּ יָכוֹל לְקַבֵּל גִּט מְשַׁנְשָׂאֵת כְּלָל לֹא
רְצִיתִי לְהַאֲרִיף בְּזֶה: שֶׁם וְאִילוּ חַרְשֵׁת לֹא אֲכָלָה וְכו' עַד גְּזִירָה דִּילְמָא אֲתִי לְאֲכֹל
בְּתַרוּמָה דְּאוּרֵייתָא סוּגְלִי זֹו קָשָׁה לְהוֹלְמָה דְּהָא הָכָא מִיָּרִי בְּתַרוּמָה דְּרַבָּנּוּ כַּמ"ש הַתּוֹס'
כְּדַמוּקְמִינּוּ לָהּ בִּיבְמוֹת ד"צ וְכַמוּ שְׁפִירש"י א"כ קָשָׁה חֲדָא מֵאִי קְאָמַר גְּזִירָה שְׁמָא יֵאָכִיל
חַרְשׁ בְּחַרְשֵׁת דְּמַה נְּפָקָא מִיָּנָה וְכִי בְּשִׁבִיל דְּבַעֲלָה חַרְשׁ גְּרוּעָה גְּרָעָה ס"ס תְּרוּנוּיָהּ
נִישׁוּאִין דְּרַבָּנּוּ נִינְהוּ, גַּם מַה זֶה שְׁתִּירָץ גְּזִירָה שְׁמָא יֵאָכִיל חַרְשׁ בְּפִיקַחִית וּפְרִיף וְלְאֲכֹל
בְּתַרוּמָה דְּרַבָּנּוּ וְקָשָׁה הָא עַד הַשְׁתָּא בְּתַרוּמָה דְּרַבָּנּוּ אִיָּרִי דְּדְאוּרֵייתָא אִפִּי קְטַנָּה לֹא
אֲכָלָה.

וְעוֹד מֵאִי קוּשְׁיָא וְאִילוּ חַרְשֵׁת לֹא אֲכָלָה דְּלָמָּא קַמְשׁ"ל קְטַנָּה דְּאִפִּי לְכִי גְּדָלָה אֲכָלָה
מִשָּׂא"כ חַרְשֵׁת לְעוּלָם חַרְשֵׁת הִיא וּקַמ"ל דְּאִפִּי לְגְּדוּלָה הַתִּירוּ תַרוּמָה דְּרַבָּנּוּ ע"י
נִישׁוּאִין דְּרַבָּנּוּ: לְפִיכָף נִרְאָה לִי בְּרוּר דְּהַ סוּגְלִי אֲזֵלָא לְפִי מַה דְּמַסִּיק בִּיבְמוֹת דְּבִשְׁב

ואל תעשה לכ"ע יש פח בתכמים לעקור דבר מן התורה, והשתא שפיר מצי מיירי בתרומה דאורייתא שאין מאכילין אותה בינדים ואף דמחויב להפרישה מ"מ הך להפריש שב ואל תעשה הוא והעמידו דבריהם בשב ואל תעשה כמו בדם שנטמא וזרקו דנפסל הבשר אף דכתיב ואכלו אותם אשר פפר בהם: והיינו דמקשה הךא ואלו חרשת לא אכלה דהכא נמי דוקא קטנה אכלה וגדולה לא דלא עקרו בקום עשה ש"מ דחרשת לא ומשני גזירה שמה יאכיל חרש בחרשת דאכילה בינדים לא עקרו ואהא פריה מה בכך הא הוא נמי קטן אוכל גבלות הוא ואין לנו חיוב רק להפרישו והני שב ואל תעשה, והיינו דקאמר שמה יאכיל דעיקר החשש האכילה בינדים וכמו כן בתר הכי בקושיא קאמר וליכול ולא קאמר ותיכול או ותאכל דהא בדידה קא משתעי, אלא עיקר הקושיא דמה בכך דיאכילה בינדים הא מ"מ קטן הוא ואין עלינו רק חיוב להפרישו ושב ואל תעשה לא איכפת לן כמו בקטנה, ואהא משני גזירה שמה יאכיל, חרש בפיקחית והוי איסור הפיקחית בינדים, והדר פריה ולאכול בתרומה דרבנן עכ"פ ומדלא מצינו חרשת דאכלה ש"מ דלא אכלה כלל ומשני גזירה אטו תרומה דאורייתא: וביבמות דמוקמינן לה בתרומה דרבנן היינו דס"ל התם דאין ב"ד מצווין להפרישו כלל הלכך לא מצי לאוקמא שאוכלת בעצמה דא"כ מ"ש קטנה הנשאת לכהן כל קטן וקטנה בכל איסור אין ב"ד מצווין להפרישו, וע"כ דקמש"ל דיכול להאכילה בינדים.

א"כ מוכח דיש פח בתכמים לעקור דבר מן התורה אפי' בקום עשה ולכך מוקי לה בתרומה דרבנן, אבל פאן אזיל בהך סברא דב"ד מצווין להפרישו רק שב ואל תעשה יש פח בתכמים לעקור דבר תורה שפיר מיירי מתניתין בתרומה דאורייתא רק דאוקלת מעצמה ושפיר פריה חרשת נמי תיכול, ועמ"ש בתו' בד"ה ועל הקטנה: בתוס' בד"ה ועל הקטנה, בתרומה דרבנן איירי וכו' וא"ת וכו' דקטן אוכל גבלות היא וכו' בעיא היא וכו' לכי גדלה וכו' עד סוף הדיבור הא קטנה היא דבריהם תמוהין לכאורה דהיכי מצי לאוקמא בתרומה דאורייתא ומטעם קטן אוכל גבלות אין ב"ד מצווין להפרישו וא"כ אוכלת דקתני היינו אוכלת מעצמה לא שיאכילה בינדים א"כ מ"ש דקתני בקטנה הנשאת לכהן אפי' קטן וקטנה דעלמא נמי אין צריה להפריש משום איסור שאוכלין בעצמן, ואין לומר דס"ל לתוס' דלמ"ד אין מפרישין, מדרבנן עכ"פ מפרישין ובגישואי קטנה לא החרירו רבנן, דביבמות שם משמע בהדיא דלמ"ד אין מפרישין אפי' מדרבנן אין מפרישין ע"ש, גם לא נתבאר לי כלל מה שתימצו לכי גדלה דלפום תירוץ זה ס"ל דאין חיוב להפריש רק מ"מ מוקי בתרומה דרבנן משום לכי גדלה, וקשה היאך יאמר ואוקלת בגינו תרומה ומיירי בתרומות חלוקות בקטנותה בדאורייתא ובגדלותה בתרומה דרבנן ואי פנונתם דמחמת דמשמע דלכי גדלה נמי אכלה ממילא ע"כ מיירי להאכילה בינדים ובתרומה דרבנן דאי דאוקלת בעצמה בדאורייתא לכי גדלה היאך אכלה, אבל עכ"פ אינו מוכן מה שהקשו על זה דלגזור אטו דאורייתא אי הפנונה אטו דאורייתא לכי גדלה לא תירצו פלום, ואי הפנונה אטו דאורייתא בקטנותה א"כ אי בינדים לא תירצו פלום ואי מעצמה פשיטא הא אוכלת דאורייתא ואין מצווין להפרישה, גם אי הך קושיא אחרונה קאי לתירוץ ראשון דב"ד מצווין להפרישה, ואהא קשיא להו לגזור אטו דאורייתא א"כ לא תירצו פלום דהא מצווין להפרישה ושפיר שנייה לגזור אטו דאורייתא, והא גופא נמי קשיא מה יעשו לתירוץ ראשון דב"ד מצווין להפרישה ולכך הוכרח לאוקמא

בְּדַרְבָּנָן נִגְזָר אִטו דְּאוֹרֵייתָא, בְּאִנְפֵּן שְׂלֵא נִתְבְּרָרוּ לְכַאוּרָה דְּבְרֵי הַתּוֹס' כְּלָל: לְכוּ נִרְאָה לִי דְּוֹדַי כְּלָלָא הִיא דְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׂאֵנִי וּמַעֲיָקְרָא הֵתָם בִּיבְמוֹת נְמִי יִדַע לָהּ רַק כְּוֹלָהּ דְּמִיִּתִּי הֵתָם הָוֵי בְּקוּם וְעֵשָׂה, וְהִינְנוּ דְּקִשְׂיָא לְהוּ לֹקְמָא בְּתְרוּמָה דְּאוֹרֵייתָא, דַּס"ס אִין זֶה רַק קֶטֶן אוֹכְלֵי אִיסוּרִים וְלֹא הָוֵי עֲקִירָה בְּיָדִים רַק שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְיֵשׁ פֶּח בְּחֻמְמִים לַעֲקוֹר בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, וְכָל זֶה תִּירְצוּ מִשׁוּם דְּבַעֲיָא הִיא בְּפֶרֶק חֲרַשׁ אִי מְצוּוִין לְהַפְרִישׁוּ וְאִי נִימָא דְּאִין מְצוּוִין לְהַפְרִישׁוּ ע"כ מִיִּירֵי מִתְנִיתִין לְהַאֲכִילָהּ בְּיָדִים דְּאִי לְאֹכֹל בְּעֵצְמָה מ"ש קֶטֶן הַנְּשֹׂאת לְכֶהֱן כָּל קֶטֶן וּקְטָנָה אוֹכְלִין כָּל הָאִיסוּרִין וְאִין ב"ד מְצוּוִין וְכִינּוּ דְּמִיִּירֵי לְהַאֲכִילָהּ בְּיָדִים הַנּוֹכְרַח לְאוֹקְמָא בְּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן דְּהָוֵי לַעֲקוֹר בְּקוּם עֵשָׂה, וּלְפִי זֶה הִנְהוּ ב' תִּירוּצִים הָאֲחֵרוֹנִים קָאִי דְּלַעוֹלָם נִימָא דְּב"ד מְצוּוִין לְהַפְרִישׁוּ וּמ"מ לֹא מְצִי לְאוֹקְמָא בְּדְאוֹרֵייתָא וּמִפְּחָ שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, דְּלִשׁוֹן אוֹכְלַת בְּגִינוּ מִשְׁמַע בְּיָדִים וְהָוֵי קוּם עֵשָׂה, וְעוֹד לְכִי גְדֻלָּה הָוֵי עֲקִירָה בְּיָדִים וְהַנּוֹכְרַח לְאוֹקְמָא בְּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן, אֲבָל לְפִי זֶה מִמִּילָא דְּאוֹרֵייתָא לֹא אֲכָלָה אִפִּי מַעֲצָמָה דְּמְצוּוִין לְהַפְרִישׁוּ וְלֹא תִקְנוּ בְּהָא לַעֲקוֹר אֲפִילוּ בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה כִּי לֹא תִקְנוּ רַק בְּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן, וְאִהָא קִשְׂיָא לְהוּ לִגְזוֹר אִטו דְּאוֹרֵייתָא וְהָוֵי דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ בְּפִיקְחָ שְׂיֵאֲכִיל בְּיָדִים אֲבָל שְׂמָא תֹאכַל מַעֲצָמָה וְעֵלִינוּ חַיִּיב לְהַפְרִישׁ, וְעַל זֶה תִּירְצוּ כִּינּוּ דְּקִטְנָה הִיא אִין כָּאֵן רַק חַיִּיב לְהַפְרִישׁ וְכִינּוּ שְׂיֵשׁ פֶּח בְּחֻמְמִים לַעֲקוֹר בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה כ"ש שְׂיֵשׁ פֶּח בְּחֻמְמִים שְׂלֵא לִגְזוֹר אִטו שְׂמָא תֹאכַל דְּאוֹרֵייתָא, וּז"ב לְפַע"ד: בְּגִמְרָא יֵאוּשׁ כְּדִי לֹא קָנִי.

פִּירֵשׁ"י לְעַנְנֵן הַקְּרָבָה וְאֲפִילוּ שְׂמַעִינוּ שְׂנַתְיָאֵשׁוּ הַבְּעָלִים לֹא קָרִינוּ בִּי קָרְבָנוּ ע"כ יִרְאָה מִדְּבָרֵינוּ שְׂבָא לִיִּישׁב קוֹשִׁית ר"ת בַּד"ה מֵאִי טַעְמָא דְּהָא שְׂמַעִינוּ לִי לְעוֹלָא דְּיֵאוּשׁ קוֹנָה לְזֶה פִּי דְּהָא לְעַנְנֵן הַקְּרָבָה לֹא קָרִינוּ בִּי קָרְבָנוּ אִפִּי אַחַר יֵאוּשׁ: וּבְהִכִּי נִיחָא לִי מַה שְׂיֵשׁ לְדַקְדַּק מֵאִי קִשְׂיָא לִי לְרַש"י בְּסִמּוּף דְּהֵיאִף מִתְנִין ב"ד לַעֲקוֹר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה שְׂאֵנִי הָא דְּהַפְקָר סְנֵהֲדִרִין הָוֵי וְשִׁלּוּ הוּא וְחֲזִי לְהַקְרָבָה, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא כִּינּוּ דְּמִדְּאוֹרֵייתָא שְׁלֹו הוּא וּמ"מ פְּסוּל לְהַקְרָבָה מִפְּחָ קָרְבָנוּ וְלֹא הַגְזוּל א"כ מַה יוֹעִיל הַפְקָר כִּינּוּ דְּבִלְא"ה שְׁלֹו הוּא וְע"כ מִשׁוּם דְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה הוּא, וְנִיחָא לִי ג"כ מַה שְׂהַקְשָׁה רַש"י קוֹשְׂיָתוּ בַּד"ה מִזְבַּח בְּטֹל וְלֹא מַעֲיָקְרָא כְּשֹׂאֲמַר דְּמַכְפֶּרֶת מִדְּרַבָּנָן, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְּמַעֲיָקְרָא הִנְהוּ מְקוּם לֹא מֵר דְּטַעְמָא דְּעוֹלָא דְּלֹא קָנִי כְּלָל וְשִׁלּוּ יִהְיוּ כְּהִנּוּם עֲצָבִין שְׂהַאֲכִילוּ לְמִזְבַּח גְּזִילוֹת וְגַם אֲכָלוּ הֵם עֲשָׂאוּהוּ שְׁלֹו מִמֶּשׁ וְאִין כָּאֵן גְּזֹל כְּלָל וְהָוֵי אֲתִי שְׂפִיר תִּיקוּן הַמִּזְבַּח כְּפִשְׁטָא וּמִדְּמַפְרֵשׁ שְׁלֹא יִהְיוּ כְּהִנּוּם עֲצָבִין וְנִמְנָעִין לְעַבּוֹד עֲבֹדָה וְלֹא שְׂיֵאֲכַל הַמִּזְבַּח גְּזִילוֹת ש"מ דְּבִאֲמַת אִין זֶה גְּזֹל כְּלָל דְּאִפִּי לְעוֹלָא קָנִי רַק לְהַקְרָבָה פְּסוּל א"כ קִשְׂיָא לִי הֵיאִף מִתְנִין לַעֲקוֹר דְּבָר תּוֹרָה: אִיבְרָא הָא קִשְׂיָא לִי בְּפִירֵשׁ"י בְּמַה נִּפְשָׁף אִי גוֹף מַה שְׂמַכְפֶּרֶת ג"כ מִיִּקְרִי שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה א"כ מַה שְׂאִינוּ מְבִיא קָרְבָן אַחַר אִפִּי שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה לֹא הָוֵי דְּאִסוּר לְהַבִּיא שְׂכָבָר נִתְכַפֵּר, וְאִי מַה שְׂמַכְפֶּרֶת הָוֵי קוּם וְעֵשָׂה א"כ עֲדִינּוּ לֹא הוֹעִיל דַּס"ס לְמַה מְכַפֶּרֶת וּצ"ע: בְּתוֹס' בַּד"ה מ"ט יֵאוּשׁ כְּדִי לֹא קָנִי וְכו' וְקִשְׂיָא לְר"י וְכו'.

וּלְדַעֲתִי נִרְאָה דְּלִק"מ דְּוֹדַי בְּלֵא"ה יֵשׁ לְתַמּוּנָה דְּקִאֲמַר אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן בְּרִשׁוּתֵי לִיחִיִּיב עֲלֵהּ, וְקִשְׂיָא לְפִיר"ת הָא עַד הַשְׂתָּא נְמִי בְּרִשׁוּתֵי הִיא דְּהָא קָנִי לָהּ רַק לְהַקְרָבָה פְּסִלִי רַחֲמָנָא א"כ מַה בְּכָף דְּאוֹקְמוּהָ בְּרִשׁוּתֵי מַה נ"מ רַבָּנָן אוֹ אִיהוּ קָנִיָא וּמַה הוֹסִיפוּ רַבָּנָן עַל קָנִין שְׁלֹו, וְאִי יֵשׁ פֶּח בְּחֻמְמִים לְהַכְשִׁיר לְפִתְחָ אֹהֶל מוֹעֵד דְּבָר שְׂאִינוּ רְאוּי, מְלַבֵּד

מה שאינו נראה כלל אבל בלא"ה היה לו לומר הכשירו רבנו לפתח אנהל מועד ליחייב
עלה: לכן ברור דלר"ת פה הפנונה דנדאי הפקיעו חכמים קנייתו של זה מה דקני ביאוש
והקנוהו לו מפחם מקדש כדי שיתחייב עלה, והיינו דמחמת קנייתו הוי מצוה הבאה
בעבירה אבל עכשיו דהפקיעו קנינו והקנוהו לו משלהם הוי כמו שהקנוהו לאחר דנדאי
חזי להקרבה, והשתא ממילא שפיר קאמר דלא יהא חוטא נשפר אוקמוה רבנו רק משעת
הקדישה והפקיעו אז קנינו מצד היאוש והקנו לו מפחם וממילא גיזות וולדות לאו דידן:
ובהכי ניחא טפי מה שיש לתמוה לכאורה דמה ס"ד דרבא לקמן דמבעיא לי אי משעת
הקדש אי משעת גניבה היאך יעלה על הדעת שיקנו לו קודם מה שאין צריך כלל כדי
שירויס גיזות וולדות ולהג"ל ניחא דבלי רבנו גיזות וולדות דידן גינהו דהא קניא ביאוש
וס"ד דרבא לחייבו בשחויטי חוץ אוקמה ברשותי' והפקיעו קנין יאוש שלו אבל לא הפקיעו
גיזות וולדות שהיו לו מפח קנין עצמו של יאוש ואוקמוה ברשותי' משעת גניבה כמו
שהי' לו קודם מפח יאוש, ועל זה קאמר פיון דהפקיעו קנין שלו ממילא לא אוקמוה
ברשותי' רק משעת הקדש כדי שלא יהא חוטא נשפר: אמנם עיקר קושית ר"ת מהו
דהגזול נדאי אינה קושיא כלל דלא נחית התם בדין יאוש כדי אי קני או לא דלעיל מינה
אמרו יאוש כדי לא קני וקני והכא דייק יאוש קני ולא כדי והיינו דהתם המחלוקת אי
הוי יאוש מעלי' או לא גמר בלבו להתייאש אפי' אומר בפיו ונ"מ בקנין אחר כגון יאוש
ושנוי השם או שנוי רשות אף הו קושיא שהקשה ר"ת מהו סוגיא דלקמן דלמה לא
מקשה בפשיטות מתשלומי ד' וה' הא נדאי קושיא היא ורש"י ז"ל הקשה אותה ג"כ לקמן
ומתריץ ג"כ דרבא להקרבה פסול, אף אין נראה טעמו משום מצוה הבאה בעבירה רק
דהקפידה תורה כל שפא בגזל לידו לא יקריב דכתיב קרבנו ולא הגזול, אבל לקמן אבאר
בס"ד דבלא"ה לק"מ קושיא זו ע"ש: בא"ד ועוד קשה וכו' ולפעד"נ ליישב קושיא זו
דבלא"ה יש להבין דתיקשי מתניתין מינה ובה אי יאוש קונה למה לי הקדיש ואי אינו
קונה מה מועיל הקדש גם למה פאן מקשה לעולא הוי לי להקשות לר' יהודא להיפך
פדמקשה התם לר"ל וכן התם הוי לי להקשות לר"י להיפך פדמקשה הכא לעולא, לכן
נראה לי דאפי' לר' יהודא דיאוש קני מ"מ כל שישנו בידו צריך לקיים בה מצנת השבה
דכתיב והשיב את הגזילה אם פעין שגזל יחזיר הלכך פששחטה ומכרה חייב ד"וה ותדע
דכל טביחה פששחט בה פורתא קנאה דהא עשאה נבלה ונשתנה ומ"מ פשגמר שחטטה
חייב ד"וה, והיינו דכך חייבה תורה כל שטבחה פשלא נשתנה והיתה ראוי' להחזירה
בעיני' והוא שחטה או מכרה חייב ד"וה רק ר"ל הוא דס"ל דכל היכי דקני שלו הוא
טובח ואהא מקשה לי ר"י, אבל ר' יוחנן דהתם ור' יהודא דהכא ס"ל אף דקני לא נפטר
מד"וה: והשתא ממילא לא קשיא דלא אוקמה הכא בהקדישו בעלים בבית גנב פדאוקמה
התם חזא פיון דהכא לא קשיא כלל ממתינתין לא בעי לאוקמא דלא כר' יוחנן דס"ל
שאינו יכול להקדיש מה שאינו ברשותו: ועוד דלא מצינו לאוקמא בהקדש בעלים רק
בהקדש לב"ה, דאי בהקדש מזבח בטבח מה ס"ד לחייבו דהא מתניתין בטבח בפנים
דבחוז ענוש פרת א"כ בהקדישו בעלים למזבח והוא שחט בפנים מה יתחייב וע"כ
בהקדש ב"ה, א"כ בפרייתא דקתני בחוז ענוש פרת ע"כ לאו בהכי מייירי דעל הקדש
ב"ה ליכא פרת בחוז ואי קשיא מ"מ כמו דמוקינן התם מתניתין בהקדש ב"ה א"כ ע"כ
פרייתא בהקדש מזבח א"כ הכא נמי נוקמא פרייתא בהקדש מזבח, נראה לי דלק"מ

דהתם נמי דוקא בהקדש ב"ה מהני אף שאינו ברשותו פינון דאינו רק קדושת דמים ודמים
איתגיהו ברשותו כמו הך דצנועין דהתם אבל קדושת הגוף לא מהני להקדיש רק כשהוא
ברשותו הלכך ברייתא דע"כ בהקדש קדושת הגוף מיירי ממילא ע"כ בהקדיש הגבב לא
הבעלים רק הטעם דאוקמוה רבנן ברשותי' פנ"ל: בא"ד פדמוכח בסנפך וכו', ופריף
ולקנינהו בשנינוי השם וכו', מעיקרא משנינוי מעשה לא קשיא להו דיש לומר פינון דעיקר
הקנין הוא בשביל שנשתנה ונעשה גוף אחר לא שניף לפסלו משום מצוה הבאה בעבירה
פי לא זו הוא שנעשה בה העבירה, אבל שנינוי השם שלא נשתנה הגוף שפיר שניף לפסול
מפח מצוה הבאה בעבירה: אבל עיקר קושית ר"י אינה קושיא פלל לפענ"ד דס"ל לר"ת
דע"כ הך דאונגפרי לאו משום מצוה הבאה בעבירה נגעו בה פלל דאל"כ למה לי טעמא
דלא לגזוז אינהו דלא מצי נפיק בי' הא בלא"ה אסורין לגזוז משום עבירה דגזול בגזיזה
זו וברור דליכא התם לתא דעבירה פלל ורק הגזול הוא שעבר העבירה שגזול השדה
אבל עכשיו דכבר הם בידו ומשתמש בה פרצונו מה הפרש יש בין אי הגזול יגזוז או
הישראל על פי ציווי ולא מפסיד בגזיזה זו למר' דארעא פלל ואין פאן עבירה פלל,
ולכך לא אתינן עלה רק מפח לכם פינון דקרקע אינה נגזלת לא הוי לכם, אבל אי הוי
יאוש ושנינוי השם או שנינוי רשות דמיקרי לכם שוב לא שניף מצוה הבאה בעבירה
דישראל זה לא עשה שום עבירה פלל וזה ברור: בא"ד כ"ש אי קנו קנין גמור וילדעתי
אין זו קושיא פלל דדוקא היכי דבא מפח יאוש ושנינוי השם או שנינוי רשות שניף מצוה
הבאה בעבירה, אבל מי שקנה מתקנתא דרבנן אין בזה משום מצוה הבאה בעבירה פלל
ונה ברור: בא"ד אין להזכיר שם שמים עליו ולפי זה צריף לומר דבכשורא דמטלתא
ג"כ אין לברך עלי' לישב בסנפך וכן בהדס דהתם אבל הוא תמוה דמאי פריף ולקניי
בשנינוי השם מ"מ שפיר עביד דאמר להו דלא לגזוז הם פדי שיוכלו לברך עליו דאטו
מותר לעשות מצוה לכתחילה באופן שלא יוכל לברך: בא"ד יאוש גרידא לא קני, ולפי
זה לא מתנישב שפיר לשון יאוש פדי קני ונתוס' בב"ק מחקו זה ואולי נתכוננו פאן
לפרש דביאוש פדי אין איסור לקנות אבל בלי יאוש הקנין גופא איסור הוא ודוק: ע"ב
בגמרא ה"נ קאמר וכו' יש לדקדק שלא תירץ פלוס .

על עיקר הקושיא דהוי לי' לומר איפכא ואולי יש לומר דהכוננה דתרתמי קאמר חדא בלא
נודעה וחדא בנודעה דלפי מה שחידש ר"י שלא יאמרו יש מקום לחוש בלא נודעה ג"כ
דאי מכפר יאמרו דאכל גזילות, אבל אי אינו מכפר לא הוי אכילה פלל, והיינו דקאמר
דבלא נודעה מכפרת ונודעה אין מכפרת תרנוייהו מתיקון המזבח נודעה שלא יאמרו וכו'
לא נודעה שלא יהיו פהנים עצבין ומזבח בטל לכך אוקמה אדאורייתא: שם ותנו עלה
כו'.

הקשה רש"י דלמה לא מקשה ממה דפסור מד"וה ותירץ דמוזה עולא דקני רק להקרה
פסול, וכבר פתבתי דקשה מאד לפי זה מאי דקאמר אוקמוה רבנן ברשותי' דהא בלא"ה
שלו הוא רק להקרה פסול, ואולי דמש"ה דיקדק רש"י ז"ל דליכא לאקשוני דאיכא
למימר דרק להקרה פסול אבל לפי האמת דמשני אוקמוה רבנן ברשותי' ס"ל אליכא
דעולא דלא קני פלל רק רבנן אוקמוה ברשותו ומפח הפקר סנהדרין לא שניף קרבנו

ולא הגזול דמן ההפקר וְכִי רַק שֵׁישׁ לְדַקְדָּק דְלַעִיל בְּגוּף דְּבָרֵי עֲוֹלָא פִּי' בְּפִשְׁטוּת דְּלֵא קִנִּי לְהַקְרִיבָה מִשְׁמַע דַּס"ל הָכִי בְּאַמַּת וְהִינּוּ פְּדִי לְיִשְׁבֵי קְוֹשֵׁית ר"ת לַעִיל בְּתוֹס' בַּד"ה מ"ט וְהָא מִשְׁמַע דְּבְאַמַּת יתְפָּרְשׁוּ דְּבָרֵי עֲוֹלָא דְּלֵא קִנִּי כָּלִל: אַמְנָם לְדַעֲתֵי נִרְאָה לְפָרֵשׁ בְּפִשְׁטוּת דַּע"כ לֹא ס"ל לְעֲוֹלָא דְּאִינָה מְכַפֶּרֶת רַק בְּמַתְנִיתִין דְּהַקְדִּישׁ לְחַטָּאת דְּצָרִיף לְהַקְרִיבוּ לְשֵׁם בְּעָלִים לְכַף לֹא הָוֵי הָאֵי הַקְדֵּשׁ לֹא שִׁנּוּי הַשֵּׁם וְלֹא שִׁנּוּי רְשׁוּת דְּאִפְתִּי שֵׁם בְּעָלִים עָלְיוּ דְּצָרִיף לְהַקְרִיבוּ לְשֵׁמוּ דְּוָקָא פְּדָא מְרִינּוּ בְּזַבְחִים לְשֵׁם שְׁשָׁה דְּבָרִים הַזְּבַח נִזְבַּח וְכו' אֲבָל אִם הַקְדִּישׁ בַּעַל מוּם לַב"ה דְּנִסְתַּלַּק שֵׁם הַגִּבּוֹר לְגַמְרֵי הָוֵי כְּמוֹ מְכָרוּ לְאַחַר דְּפִשְׁטָא דְּאוֹתוֹ אַחַר קִנִּי לֵה לְגַמְרֵי דְּהָוֵי גַבִּי' יֵאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת וְה"ה הַקְדֵּשׁ ב"ה, וְהַשְׁתָּא אֲתֵי שְׁפִיר דְּמַהֲרָה דְּאִינוּ מְשַׁלֵּם ד' וְה' לִיכָא לְאַקְשׁוּנֵי דְּאִיכָא לְמִימַר דְּמִיירֵי שְׁהַקְדִּישׁ לַב"ה וּמוֹדָה עֲוֹלָא דְּקִנִּי לֵה הַקְדֵּשׁ דְּהָוֵי יֵאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת וְשִׁנּוּי הַשֵּׁם וּלְכַף מִיִּתֵי הָרָה בְּרִייתָא דְּבַחוּץ עָנוּשׁ פֶּרֶת וְעַל קִדְשֵׁי ב"ה לִיכָא פֶּרֶת בַּחוּץ דְּאִינוּ רְאוּי לְפִתַּח אֹהֶל מוֹעֵד וְע"כ דְּבְרִייתָא מִיירֵי בְּהַקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ וְא"כ קִשָּׁה פֶּרֶת מֵאֵי עֲבִידְתִּי' כְּנ"ל: וּבְהָכִי נִיחָא לִי הָא דְּפִסְק הַרְמַב"ם פֶּרֶק ב' מֵהַלְכוֹת גְּנִיבָה דְּעַל הַקְדֵּשׁ לֹא מִיִּחְיִיב ד"וּה אֲפִילוּ עַל הַקְדֵּשׁ ב"ה, וְהַשֵּׁיג עָלְיוּ הָרַאב"ד דְּמֵאִיזָה צַד נִימָא דְּבְרִייתָא וּמַתְנִיתִין פְּלִיגֵי לִימָא הָא בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ הָא בְּקִדְשֵׁי ב"ה ע"ש, וּמָה שְׁהוֹכִיחַ ה"ה פְּכָר דְּחוּ הַתוֹס' ב"ק דָּף ע"ט בַּד"ה גִּבּוֹר וְהַקְדִּישׁ ע"ש: וּלְפִי הַנְּ"ל נִיחָא דַּע"כ דְּלַתְנָא דִּידָן אִין חִילּוּק פְּלִל דַּאֲל"כ אִפְתִּי הָוֵי לִי לְהַקְשׁוֹת מְרִישָׁא דְּאֵי בְּקִדְשֵׁי ב"ה לִיִּחְיִיב עַל הַקְדֵּשׁ בְּעֲצָמוּ דְּהָוֵי כְּמוֹ מְכִירָה וְע"כ דְּלַעֲנֵן לְחִיבּוּ כְּמוֹ מְכִירָה אִין חִילּוּק פְּלִל אֲבָל לַעֲנֵן קִנְיָן שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר דִּישׁ חִילּוּק וְאִין לְדַמּוּת קִנְיָן לְמְכִירָה דְּהָא חִזְינּוּ לַכ"ע אַף דְּהַקְדֵּשׁ קִנְיָה לֹא מִיִּחְיִיב ד"וּה עַל גּוּף הַהַקְדֵּשׁ, וְכֵן מִשְׁמַע לְהַדְיָא בִּירוּשְׁלַמִּי פֶּרֶק מְרוֹבָה הַלְכָה ד' דְּפִשׁוּט ר"ל בְּפוֹדָה כְּלַפְלָה אֵי טְבִיל לְמַעֲשֵׁר אוֹ פוֹדָה כְּלוּקַם מַהֲרָה מְשֻׁנָּה דְּגִבּוֹר וְהַקְדִּישׁ פְּטוּר ש"מ דְּמַקְדִּישׁ לֹא פְּמוּכָר וְה"ה פוֹדָה לֹא פְּלוּקַם וְאֵי ס"ד פְּדָבְרֵי הַתוֹס' דִּישׁ חִילּוּק בֵּין קִדְשֵׁי ב"ה לְקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ א"כ לֹא מוּכָח פְּלִל בְּעֵי דְּהִתָּם דְּהַפְּלַפְלָה קִדְשֵׁי ב"ה הִיא וּבְהָא מַקְדִּישׁ כְּמוּכָר וְע"כ דְּלַעֲנֵן ד' וְה' אִין חִילּוּק פְּלִל, וּז"ב, וַיֵּשׁ לְתַמּוּה עַל הַתוֹס' מִן הִירוּשְׁלַמִּי הַנְּ"ל: שֵׁם פֶּרֶת מֵאֵי עֲבִידְתִּי' וְכו'.

יֵשׁ לְתַמּוּה הָא מְשַׁנְתִּינוּ הוּא דְּמְכַפֶּרֶת מִפְּנֵי תִיקוּן הַמִּזְבֵּחַ א"כ רְאוּי לְמִזְבֵּחַ וְכָל הָרְאוּי לְמִזְבֵּחַ יֵשׁ בּוֹ מִשׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ וְצ"ל דְּהָא בְּנוֹדְעָה דְּמִי דְּהוּא יוֹדַע וּלְדִידְנִי' אִינוּ רְאוּי לְפִתַּח אֹהֶל מוֹעֵד, אַף יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְהִיפָּה אִפִּי' תִימָא דְּיֵאוּשׁ קִנִּי ס"ס הָרֵי נוֹדְעָה אִינָה מְכַפֶּרֶת וּלְדִידְנִי' נוֹדְעָה הוּא דְּיוֹדַע דְּגִזוּלָה הוּא, וְאַמַּת כִּי לְפִי הַנְּרָאָה מְדָבְרֵי רַש"י וְתוֹס' לַעִיל דְּדִיעֲבַד מְכַפֶּרֶת א"כ יֵשׁ לוֹמַר דְּהָוֵי רְאוּי לְפִתַּח אֹהֶל מוֹעֵד אֲבָל מְלַבַּד מַה דְּקִשָּׁה כְּפִי הַנְּרָאָה מְדָבְרֵי הַרְמַב"ם דְּבְאַמַּת אִינָה מְכַפֶּרֶת אִפִּי' הַקְרִיבָה בְּנוֹדְעָה, אֲבָל בְּלֵא"ה קִשָּׁה דְּלַעִיל אֲמָרוּ שְׁלֹא יִהְיוּ כְּהִנָּם עֲצָבִין וְהָרֵי בְּלֵא"ה אוֹקְמוּהָ בְּרִשׁוּתִי' מְשַׁעֲת הַקְדֵּשׁ כְּדִי לִיִּחְיִיב עֲלָה, גַּם קִשָּׁה שְׁלֹא חִילְקוּ בְּכָאן פְּלִל בֵּין נוֹדְעָה לֹא נוֹדְעָה וּמִשְׁמַע דְּאִפִּי' נוֹדְעָה וּשְׁחָטָה בַּחוּץ חִיב, וְעוֹד אֵי בְּאַמַּת יֵשׁ חִילּוּק בֵּין נוֹדְעָה לֹא נוֹדְעָה לַעֲנֵן שְׁחוּטֵי חוּץ ג"כ א"כ מַה חִידֵּשׁ עַל דִּינָא דְּמַתְנִיתִין וְכָף הָוֵי לִי' לוֹמַר אוֹקְמוּהָ רַבְּנָן בְּרִשׁוּתִי' כְּדִי שְׁלֹא יִהְיוּ כְּהִנָּם עֲצָבִין וּמִמִּילָא חִיב עֲלָה, וְע"כ דְּלֵא שְׁיִיף שְׁיִיף כְּהִנָּם עֲצָבִין רַק אַחַר הַקְרִיבָה אֲבָל כְּאֵן דְּלֵא נְשַׁחֲט בְּכָנִים פְּלִל לֹא שְׁיִיף זֶה א"כ נִסְתַּר הָרָה טַעְמָא דְּלַעִיל לְגַמְרֵי דְּבָלָאוּ הָכִי מוֹקְמִינוּ בְּרִשׁוּתִי' כְּדִי לִיִּחְיִיב עֲלָה אַף דְּלֵא שְׁיִיף כְּהִנָּם עֲצָבִין: לְכֵן נִרְאָה לִי

ברור דהך פרייטא בגנב והקדיש והך דמתני' דחטאת הגזולה לא דמי להדדי פלל דבחטאת הגזולה עביד רבנן תקנתא שלא יהיו פהגים עצבין ודבר זה לא שייך רק בלא נודעה אבל בנודעה לא שייך זה דכל שנודעה לא יקריבו הפהגים וזהו בגזלן פיון דרוב פעמים נודעה היא דהגזל מתזראחר גזילתו ומודיע פדי להוציא ממנו, אבל בגנב דלעולם לא נודעה היא כל שהקדישה למזבח אוקמוה רבנן ברשותי' פדי ליחייב עליה ולא חילקו בזה בין נודעה ללא נודעה פיון דרוב פעמים לא נודעה, והשפא אתי שפיר הפל, דמעיקרא מקשה שפיר דהכא לא שייך פלל שלא יהיו פהגים עצבין פיון שלא הקריב באמת בפנים פלל רק בחוץ ואהא משני דהכא אף דלא שייך הך תקנה דמתניתין מ"מ אוקמוה ברשותי' פדי ליחייב עליה משום שחוטי חוץ והיינו דלא חששו בכאן להקריב גזל למזבח פיון דלעולם לא נודעה הוא ובלא נודעה ע"כ מכפרת שלא יהיו פהגים עצבין וגנב ודאי לא יודיע הלכך לא חילקו פלל ולעולם יאה ברשותו פדי ליחייב עליה משום שחוטי חוץ אבל אי נחלק בו בין נודעה ללא נודעה ממילא לא יתחייב משום שחוטי חוץ דאי ישחוט בחוץ לא שייך פהגים עצבין פנ"ל, אבל במתניתין בגזלן דעל פי רוב נודעה היא לא אוקמוה ברשותו בעת הקדש להקריב גזל ידוע למזבח ובגזל באמת לא מיחייב משום שחוטי חוץ פלל וכן נראה מדברי הרמב"ם להדיא דבגזל חילק בין נודעה ללא נודעה ובגנב לא חילק רק חייבו משום שחוטי חוץ והיינו כמו שפכתתי: אמנם אפתי צריך ליישב דלר' יהודה נמי תקישי פיון דנודעה עכ"פ אינה מכפרת מדרבנן א"כ אינו ראוי למזבח ולמה יתחייב פרת, וצריך לומר דלר"י איפא למימר דבאמת דיעבד מכפרת כמו שפירש"י לעיל ולפי זה לפי מה דמסיק אוקמוה ברשותי' ממילא לר"י נמי יש לומר פן ושפיר אינה מכפרת אפי' דיעבד, ובזה תבין דברי הרמב"ם דפסק כר"י דנודעה אינה מכפרת מתקנה שלא יאמרו מזבח אוכל גזילות ומ"מ פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות זכר בגנב והקדיש דאוקמוה ברשותי' משעת הקדש ותמה הלח"מ דהך תירוץ לעולא הוא אבל לר"י בלא"ה ניחא, ולהנ"ל לק"מ דנדאי לר"י נמי קשיא רק דס"ד דיש לומר אינה מכפרת אינה קריבה, אבל לפי האמת דמשני לעולא דרבנן אוקמוה ברשותי' פדי ליחייב עליה לר"י נמי אמרינו פן, ולכך פסק הרמב"ם באמת דאפי' דיעבד אינה מכפרת בגזלן רק פאן בגנב אוקמוה ברשותי' פדי ליחייב עליה ולא חילקו בין נודעה ללא נודעה גבי גנב פנ"ל, ועוד יש לומר בזה דר"י ס"ל באמת יאוש פדי קני, ולפי זה באמת ע"כ מכפרת דיעבד דכיון דקני אין פח בתכמים לעקור דבר תורה פקושית תוס' בד"ה ה' שלא, ושפיר הוי ראוי למזבח לדודי' אבל אנו קי"ל דיאוש לא קני רק עם שינוי השם וכן דעת הרמב"ם, א"כ ממילא אפי' דיעבד אינה מכפרת דאין בזה עקירה דבר מן התורה דכיון דאינה מכפרת אין פאן שינוי השם ולא קני פלל ולכך מיימי הרמב"ם הך דאוקמוה רבנן ברשותי' דלדין דאינה מכפרת פלל מתקנה ליכא פרת בחוץ לולא דאוקמא ברשותי' ליחייב עליה: שם אמר רבא הא ודאי קא מבעי' לי.

יש לתמוה מה ס"ד דרבא דרבנן אוקמא ברשותי' משעת גניבה ללא צורך פלל ונראה לי דהפנונה דנדאי אי אמרינו דמשעת גניבה אוקמא ברשותי' והיינו בעת שחיטה אוקמא ברשותי' למפרע א"כ ממילא אפי' בעת הקדש אפתי לא נתייאש מ"מ פיון דאח"כ נתייאש אוקמא ברשותי' למפרע אבל אי נימא דלא אוקמא למפרע ברשותי' רק בעת הקדש תיכף אוקמא ברשותי' א"כ בעינו דוקא יאוש קודם הקדש וכל שלא נתייאש קודם

הקדש לא אוקמא ברשותי ואח"כ אף שנתניאש לא חל ההקדש למפרע והיינו דשאל למאי נפקא מינה מסתמא אוקמא ברשותי למפרע להחמיר עליו אפי' בלי יאוש, ועל זה קאמר פיון דמרויח גיזות וולדות לא רצו להקנות לו למפרע פדי שלא ירויח ועל זה אמר מסתברא דלא יהא חוטא נשפר דאף דלעגן פרת קיל גבי מ"מ שלא ירויח גיזות וולדות לא אוקמא ברשותי למפרע: ובהכי ניחא לי דעת הרמב"ם דהביא הו דאוקמוה ברשותי משעת הקדש והוא תמוה דהא לעגן פרת לא נ"מ מידי רק לגיזות וולדות ומה עגן זה למעשה הקרבנות, ולהג"ל ניחא דנ"מ ודאי לעגן פרת דבעינן יאוש קודם וכך פתב שם בהדיא דאוקמוה ברשותי משעת הקדש ואינו חייב רק בנתניאש קודם הקדש ע"ש: בתוס' בד"ה שלא יאמרו, וא"ת וכו' קודם זריקה כו'.

יש לתמוה הרבה, חדא היאך ס"ד לפרש דאחר הקרבה אינה מכפרת הא אחר הקרבה לעולם נודעה היא ומכפרת, ועוד למה לא נתכפר הא ס"ס פבר אכל גזילות, ועוד יש להבין מאי קושיא הא יש פח ביד סנהדרין לעקור דבר התלוי בהפקר סנהדרין ואף פאן הפקיעו ממנו שם בעלים ואינה מכפרת.

גם קשה לתירוץ למה לו לחלק בין נודעה ללא נודעה הרי עיקר החילוק בין הקריב ללא הקריב ואי הקריב אפי' נודע מכפר ובלא נודעה דמכפרת היינו גם פן בהקריב, גם מה שפתבו דוקא נודעה קודם זריקה משמע דאי נודע אחר זריקה אפי' זרק אינה מכפרת ועדיין קשה היא מתנין לעקור גם למה פתבו דבריהם לעגן זריקה הני להו לומר הקרבה דכולל הכל דאי הקריב נתכפר רק בלא הקריב וכן פירש רש"י באמת, אינה מכפרת פלומר אינה קריבה: לכו נראה לי דס"ל לתוס' בקושיא דנדאי הו אינה מכפרת הפנונה אפי' פבר פיפר לא מהני, דלא ניחא להו כפרש"י דאינה מכפרת אינה קריבה, ואהא קשיא להו למה בלא נודעה מכפרת הא ס"ס עכשיו נודעה ושייך שלא יאמרו וע"כ דנודעה הפנונה דנודעה קודם ואח"כ הקריב לא מהני, לא נודע קודם והקריב מהני, דעיקר הנודעה בעינן קודם הקרבה ולפי שהקריב שלא פדין אינה מכפרת, ואהא קשיא להו דקודם שחיטה ודאי לא יפקיעו דמאיזה צד יפקיעו הא יכולין לאסור לשחטו ולהקריבו ואין פאן שום בית מיחוש פיון דעדיין לא עשה בו פלום, א"כ פשהקריב היאך עקרו רבנן בקום ועשה ולא שייך הפקעה אחר הקרבה שפבר נתכפר ומעיקרא לא הפקיעו ועל זה תירצו דהו הנודעה תליא בזריקה דאי נודע קודם זריקה שוב אינה מכפרת אפי' זרק דאז הפקיעו שם בעלים פיון שפבר שחט בפנים אין פח בינדם לתמן שלא לזרוק הדם רק בהפקעת שם בעלים א"כ ממילא אפי' זרק אינה מכפרת ולא הני עקירה אבל אי נודע אחר זריקה פבר נתכפר אבל נודע קודם שחיטה פיון דנאסר לשחוט לא הפקיעו ואי עבר ושחט וזרק נתכפר פיון דלא הפקיעו: ולפי זה לדברי התוס' כל שנודע קודם זריקה באמת אפי' זרק אינה מכפרת וזהו דלא כפירש"י דפי' אינה מכפרת פלומר אינה קריבה ולכאורה נראה פנונתו דדברי התוס' ממש דלא ניחא לי דאינה מכפרת דיעבד דאין פח בתכמים לעקור דבר תורה בקום ועשה, אבל באמת זה אינו דאי פנונתו האומורין וכבר זרק א"כ במה נפשך אי מכפרת ס"ל הא בהדיא קאמר אינה מכפרת ואי אינה מכפרת ס"ל אין פאן פלומר דכך הפנונה פשוטו אינה מכפרת ואי הפנונה אינה קריבה היינו זריקה א"כ מוכח עכ"פ דאי זרק מכפרת דאי בנודעה קודם זריקה אינה מכפרת למה לי פלומר הא פשוטו אינה מכפרת אבל לדברי התוס' כל שנודע קודם

זריקה אפי' זרק אינה מכפרת: אמנם פנונת רש"י דקשיא לי' אי פשכבר הקריב אמרינו דאינה מכפרת שלא יאמרו כו' אף דס"ס פבר אכל גזילות א"כ למה בלא נודעה מכפרת קא ס"ס אח"כ נודעה ויש לחוש שלא יאמרו כו' ואדרבא נודעה עדיף דלמה להו לתקן תקנה מאיזה צד יעברו על הדין להקריב, לזה פי' דהכל לענין לכתחילה בנודעה תקנו שלא להקריב אבל אי לא נודעה והקריבו פשר דיעבד, אבל אין זאת פנונת התוס' כמו שפיארנו, ודוק: בד"ה פי היכי, פי' בקונטרס וכו' וקשה כו' וממילא חייב.

דבריהם צריכין ביאור, דכמו שתירצו הם פה יש ליישב לרש"י דהואיל דאוקמוה ברשותי' ליחייב עלה הלפך אפי' שחטה אחר חייב וצ"ל דקשיא להו דלעיל אמרו שלא יהיו פהנים עצבין ורק אחר הקרבה אוקמוה ברשותי' וכאן אמרו דאוקמוה ברשותי' מעת הקדש, וע"כ דהפנונה דכאן דשחט בחוץ אוקמוה למפרע ברשותי' מעת הקדש כדי ליחייב עלה אבל במתניתין דלא שחט בחוץ לא אוקמוה רק מעת הקרבה ואהא קשיא להו דאחר ששחטה למה יתחייב פינון דהוא לא שחט.

בחוץ לא אוקמוה ברשותי' פינון דהכל בשחטת חוץ תליא פנ"ל, ועל זה תירצו דאין הפנונה מפת שחוטת חוץ רק להיפך דבמתני' כדי שלא יהיו פהנים עצבין אוקמוה ברשותי' משעת הקדש שיחול על זה הקדש והקרבה וממילא חייבין עליה משום שחוטת חוץ: אבל מ"מ דבריהם דחוקין מאד מאחר דבהדי' אמרו אוקמוה רבנן ברשותי' כדי ליחייב עלי', הרי כפי' מבואר דרק כדי ליחייב בשחוטת חוץ אוקמוה ברשותי' לא כדי שלא יהיו פהנים עצבין, ועיקר פי' הסוגיא פבר פתבתי בגמרא דיש חילוק בין גנב לגזלן, ובגנב אוקמוה ברשותי' מעת הקדש תיכף, ובגזלן מחלקינן בין נודעה ללא נודעה כמו שפיארנו לעיל באריכות: בד"ה לגיזותי' ונולדותי' וא"ת וכו' עד סוף הדיבור לפי שלא נזה דעתו בדבריהם ו"ל שיאמרו בכאן בפשיטותנ"מ לגיזות ונולדות מה דלמתניתין דב"ק אין נ"מ פלל וכן לאינה דהתם רק לר"מ, וגם בזה צריף לחלק בין אי שינוי קונה ובין מה דאוקמוה רבנן ברשותי' לא קנסו, לכן שמתי לבי ליישב עיקר קושית התוס' לגמרי ונראה לי דלק"מ כמו שאבאר: והוא דנדאי יש לתמוה למה קאמר נ"מ לגיזות ונולדות הא יש נ"מ בפהמה גופה אם נתניקרה משעת גניבה עד הקדש דקי"ל תברא או שתי' משלם פשעת היקר, א"כ אי אוקמוה רבנן ברשותי' משעת גניבה ברשותו אייקר ואי משעת הקדש ברשותי' דמרי' אייקר, ועוד קשה מה ס"ד דרבא דמספקא לי' דאפי' בלאו סברא דלא יהא חוטא נשפך למה יפסיד הגנב בחנם מה שאין צריף פלל: לכן נראה לי ביישוב קושית ראשונה דהו דהכא פאייתבר ממילא דמי פינון דמדינא אינה הקדש פלל רק רבנן הפסידוהו והוי פנשבר מעצמו, ועוד דמקדיש הוי היזק שאינו ניכר ובהא לא שיניף לחייבו משום שלא יהא כו' פינון דעכ"פ משלם פשעת הגזילה והשתא ממילא מה שאמר לגיזות ונולדות אין הפנונה דנ"מ בכל הגיזה רק בנתניקרו משעת גניבה עד שעת הקדש והוא אכלם או מקרם בינדים קודם הקדש ושפיר יש נ"מ דאי משעת גניבה שלו משלם כמו שהיו שונים אז אבל אי משעת הקדש משלם כמו שהיו שונים בשעה שאכלם ומקרם, רק לפי שלא הנה יכול לומר דבר זה בגוף הבהמה פינון דאוקמוה רבנן ברשותי' הוי פאייתבר ממילא ואינו משלם רק פשעת הגזילה לכך צריף להמציא מציאות הנ"מ בגיזות ונולדות דכיון דאוקמוה רבנן ברשותי' פולה ברשותי' (דנדאי אם הי' מקדיש עם הגיזה הנה הכל הקדש ומועלין בה, וכן משמע מדברי התוס' גופא בקושיתם) ושפיר יש

נ"מ פְּשֵׁה־פְּסִידוֹן בְּיָדִים קוֹדֵם הַקֹּדֶשׁ אִי נַעֲשֶׂה לְמַפְרַע בְּרִשׁוֹתָי אֵינוֹ מְשַׁלֵּם רַק כְּפִי שֶׁהָיוּ שְׂוִיִּן אֲזִי: וְהֵינּוּ דַס"ד דְּרָבָא מְשַׁעַת גְּנֵיבָה מְשׁוּם דִּישׁ נ"מ בֵּין לְהַפְסֵד בֵּין לְשַׁכַּר כְּגוֹן אִי זוּל מִפְּסִיד וְאִי אֵינְיָקָר מְרוּיִחַ, וְלִכְּהָ שְׁפִיר מְסַפְקָא לִי כִּיצַד אוֹקְמוּהָ רַבְּנָן בְּרִשׁוֹתָי דְּלֹא שְׁיִיף לֹאמַר דְּאִי זִיל אוֹקְמוּהָ מְשַׁעַת גְּנֵיבָה וְאִי אֵינְיָקָר מְשַׁעַת הַקֹּדֶשׁ, וְהֵינּוּ דְקֹאֲמַר מְסַתְּבָרָא מְשַׁעַת הַקֹּדֶשׁ דְּאִי מְשַׁעַת גְּנֵיבָה פְּעָמִים שְׁיָרוּיִחַ וְלֹא יְהֵא חוּטָא נְשַׁכַּר אֲבָל אִי מְשַׁעַת הַקֹּדֶשׁ עַכ"פ לְעוֹלָם לֹא יָרוּיִחַ רַק פְּעָמִים שְׁלֹא יִפְסִיד וְזֶה לֹא אֵיכַפְתָּ לָן, אֲבָל אִי מְשַׁעַת גְּנֵיבָה פְּעָמִים שְׁיָרוּיִחַ וְאֵינוֹ בְּדִין דְּחוּטָא יָרוּיִחַ בְּחֻטָּאוֹ וְזֶה בְּרוּר לִפְעַ"ד וְלִק"מ: בְּמִשְׁנֵה לֹא הָיוּ סִיקְרִיקוֹן בִּיהוּדָה.

פִּירִש"י כּוֹתֵי רוּצָח שְׁנוֹתָן לוֹ יִשְׂרָאֵל קִרְקַע בְּפִדְיוֹן נִפְשׁוֹ וְאוֹמַר לוֹ שְׂא קִרְקַע זֹו וְאֵל תְּמִיתְנוּ ע"כ, וְכֵן פִּירִשׁ לְקַמֵּן בַּד"ה לִיקְטִלוּהָ וְז"ל הַלְכָהּ אַגַּב אֲוֹנָסִי כִּי אָמַר לִי שְׂא קִרְקַע זֹו וְהֵנִיחְנִי אֶקְנִי נִיְהִלִּי בְּלֵב שְׁלֵם וְקִי"ל תְּלֹאוּ וְזַבִּינִי וְזַבִּינִי: וְנִרְאֶה לִי שְׂבֹא הָרַב וְז"ל לִיתְנָן טַעַם לָמָּה לֹא הָיוּ הָךְ דְּהִכָּא כְּמוֹ תְּלֹאוּ וְיִהִיב וְכֹא לְחַלְק דְּדוֹקָא תְּלֹאוּ וְיִהִיב שְׂאֲנָסוּ עַל גּוּף הַמַּתְנָה א"כ הִי הַמַּתְנָה בְּכַפִּי וְאוֹנָס לֹא הָיוּ מַתְנָה אֲבָל הִכָּא דְּהַכּוֹתֵי לְהַרְגוּ בָּא דְּהָא כָּל דְּלֹא קִטִּיל לְקִטְלוּהוּ רַק הוּא בָּא לְפִדוֹת נִפְשׁוֹ וְלִיתְנָן הַשְּׂדָה כּוֹפֵר נִפְשׁוֹ הַלְכָהּ הָיוּ כְּמוֹ שְׂמַכְר הַקִּרְקַע לְאַחַר וּפְדָה עֲצָמוֹ מִיַּד הַסִּיקְרִיקוֹן בְּדָמֵי הַקִּרְקַע דְּאָף דְּהָאוֹנָס לְחֻצוֹ לְמַכּוֹר מ"מ כִּינּוֹן שְׂמַכְר הַשְּׂדָה מְדַעְתּוֹ בְּעַד כּוֹפֵר נִפְשׁוֹ דְּכִינּוֹן דְּלֹא נֶאֱנָס עַל הַמַּכִּירָה מְהֵנִי וְהָיוּ כְּמוֹ תְּלֹאוּ וְזַבִּינִי דְּמַהֲנֵנִי, וְהֵינּוּ דְּמַחְלִיקִינוּ בֵּין קְמִיִּתָּא לְבַתְרִיִּתָּא דְּלִכְאוּרָה יֵשׁ לְתַמּוּהָ אִי הָיוּ כְּמוֹ תְּלֹאוּ וְזַבִּינִי בְּעֵלְמָא נְמִי שְׁלֹא בְּשַׁעַת סִיקְרִיקוֹן מְהֵנִי וְאִי תְּלֹאוּ וְיִהִיב הָיוּ קְמִיִּתָּא נְמִי לָמָּה גָּמַר וּמְקַנָּה, וְלִהֲזַ"ל גִּיחָא דְּבַתְרִיִּתָּא לֹא בָּא עַל עֶסְקֵי נִפְשׁוֹת תַּחֲזִילָה דְּהָא כָּל דְּקִטִּיל לְקִטְלוּהוּ רַק שְׂבֹא לִישְׁטוֹל הַקִּרְקַע וּמְפַחְדוֹ נוֹתָן לוֹ הַלְכָהּ הָיוּ שְׁפִיר תְּלֹאוּ וְיִהִיב דְּלֹא מְהֵנִי וְאוֹמַר לְמַחַר תְּבַעֲנָא לִי בְּדִינָא וְלֹא גָּמַר וּמְקַנָּה, אֲבָל קְמִיִּתָּא וּמְצִיעֵתָּא כִּינּוֹן שְׁהִי לוֹ רְשׁוֹת לְהַרְגַּ, עַל עֶסְקֵי נִפְשׁוֹת הוּא בָּא וְהוּא מְצִיל עֲצָמוֹ בְּקִרְקַע הָיוּ תְּלֹאוּ וְזַבִּינִי כַּנ"ל: וְהִרְשַׁב"א וְז"ל בְּחִידוּשֵׁי פְּתַב לְחַלְק דְּבַרְיִשָׁא כִּינּוֹן דְּהַפְקִירָה הַמְּלָכוֹת אֲזִי וְאֵינָם מְקַוִּים לְשׁוּב לְנַחֲלָתָם עוֹד הַלְכָהּ אִפִּי תְּלֹאוּ וְיִהִיב מְהֵנִי, מְשַׁמַּע דְּטַעֲמָא דְּתְּלֹאוּ וְיִהִיב דְּלֹא מְהֵנִי דְּחוּשְׁב דִּיחְזוֹר וְיִקַּח הַשְּׂדָה מִמֶּנּוּ, וְלִפִּי דַעְתּוֹ אִם תְּלֹאוּ בֵּינוּ לְבִין עֲצָמוֹ עַד שְׂמַסֵּר לוֹ הַשְּׂטֵר מַתְנָה וְהוּדָה הַמְּקַבֵּל שְׂאֲנָסוּ מְהֵנִי דְּהָא לֹא חָשַׁב לְקַחְתָּהּ כִּינּוֹן שְׁלֹא רָאוּ בְּאוֹנָסוֹ וְהֵעִיקָר נִרְאֶה לִי כְּפִירִש"י דְּלִכְּהָ לֹא הָיוּ תְּלֹאוּ וְיִהִיב כִּינּוֹן שְׁלֹא נֶאֱנָס עַל זֶה רַק הוּא מְצִיל עֲצָמוֹ בְּזֶה: וְדַע דְּבַתּוֹסְפֵתָא תְּנָא אֲרַץ יְהוּדָה אֵין בָּהּ מְשׁוּם סִיקְרִיקוֹן מְשׁוּם יֵשׁוּב הַמְּדִינָה מְשַׁמַּע לְכְּאוּרָה דְּמַדִּינָא יֵשׁ בָּהּ סִיקְרִיקוֹן דְּלֹא גָּמַר וּמְקַנָּה, וְכַתְּבַתְּ הַרְשַׁב"א וְז"ל שְׁזֵה סוֹתֵר לְגַמְרָא שְׁלָנוּ בְּסַמּוּף דְּמִשְׁמַע לְהַדְנִי דְּמַדִּינָא אֵין בָּהּ סִיקְרִיקוֹן דְּגַמְרֵי וּמְקַנִּי, אֲבָל בְּאַמַּת הַמְּעֵינִין בַּתּוֹסְפֵתָא דְּעֵיקָר מַה שְׂאֲמָרוּ מְשׁוּם יֵשׁוּב הַמְּדִינָה עַל סִיקְרִיקוֹן שְׁלַפְנֵי הַמְּלַחְמָה הוּא דְּהִתָּם נְמִי לֹא גָּמְרֵי וּמְקַנִּי מ"מ מְשׁוּם יֵשׁוּב הַמְּדִינָה אֵין בָּהּ סִיקְרִיקוֹן דְּכִינּוֹן דְּהִי הַמְּלַחְמָה אַח"כ וְהַפְקִירוּ נְכֻסֵיהֶם וּנְפִשׁוֹתֵיהֶם מִמֵּילָא לֹא יוֹצִיאוּ הַבְּעָלִים מִן הַגּוֹזְלָן מַה שְׂפַכְּר נַעֲשֶׂה וּנְמַצָּאת הָאֲרַץ חֲלוּטָה בְּיַד הַסִּיקְרִיקוֹן תְּקַנּוּ שְׂאֵין בָּהּ סִיקְרִיקוֹן, אֲבָל מְהַרְגֵי מְלַחְמָה וְאֵילָף הַבְּעָלִים גּוֹפִיִּיהוּ יַחְזְרוּ וְיִגְבּוּ מִמֶּנּוּ הַקִּרְקַע וְלֹא תִהְיֶה חֲלוּטָה בְּיַד הַסִּיקְרִיקוֹן הַלְכָהּ בְּהָא לְמִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה לֹא תְּקַנּוּ וּב"ד שְׁל אַחֲרֵיהֶם רָאוּ דְּהָיוּ בְּעָלִים מְסַתְּפִין לְתַבְעָה אִפִּילוּ מְהַרְגֵי מְלַחְמָה וְאֵילָף תְּקַנּוּ עוֹד לִיתְנָן לְבַעָלִים רַבִּיעַ,

וכן הוא בתוספתא להדלי' ארץ יהודה אין בה משום סיקריקון משום ישוב המדינה בד"א בהרוגים שנהרגו לפני המלחמה ובשעת מלחמה אבל הרוגים שנהרגו מן המלחמה ואילך יש בו משום סיקריקון וכו' זו משנה ראשונה וכו', והיינו כמו שפכתתי פיון דבשעת מלחמה אין ביכלתם לתבעה עוד ונחלטה ביד הסיקריקון הלכה גם מה שנלקח לפני המלחמה אף דלא קני בגאוש דאח"כ פיון דבשעת מעשה לא קנו מ"מ אין בו משום סיקריקון משום ישוב המדינה: שם לקח מסיקריקון כו' מקחו בטל.

יש להסתפק אי דוקא למשנה ראשונה שהיתה השדה חוזרת לבעלים שיהיה הא מילתא דאין המכירה פלום וחוזרת לבעלים אבל למשנה אחרונה דאין לבעלים רק רביע פל שחזר ולקח מבע"ה אין צריך ליתן רביע או דאפי' לענגו הרביע ג"כ לא מהני מה שחזר ולקח מבע"ה, ומפירש"י לקמן דנ"ח משמע דדינו כמו מעיקרא ויתבאר שם בס"ד: בפירש"י בד"ה מקחו בטל, דאמרין מיראה עבד אי נמי השני נוח לי כו' ובגמרא מוקי לה בדלא כתב לי' שטר: והרשב"א ז"ל בחידושו השיב על זה ארבע תשובות גדולות חדא דע"כ טעמא משום נחת רוח עשיתי לסיקריקון משום איבה ויראה ומש"ה סמכו לו דין לקח מן האיש דג"כ משום נחת רוח הוא, ועוד דהא פריה מינה לר"ה פרק חזקת דקאמר תלאו וזבין זביני' זביני אלמא משום דאנוס הוא ולא משום השני נוח לי, ועוד דבמכר לא שיהיה השני נוח לי ועוד שמואל דאמר עד שיכתוב לו אחריות ע"כ ס"ל דאפי' כתב שטר יכול לומר השני נוח לי וא"כ שמואל דאמר כדמון דאלו לרבנן פיון דעבד מעשה לא מצוי למימר השני נוח לי, אלו דבריו ז"ל: ולברר דברי רש"י ז"ל שלא יקשה עליו מכל זה פלום צריך אני להאריך קצת בבניאור סוגית הש"ס פרק חזקת מ"ח ע"א ומתוך הבניאור יתבאר שם דדברי רש"י ז"ל ברורים כמו שאבאר: והוא דשם פריה ר"ה לר"ה דקאמר תלאו וזבין זביני' זביני מתניתין דקתני לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבע"ה מקחו בטל ואמאי ה"תם נמי אגב אונסו' גמר ומקנה, ומשני הא איתמר עלה אמר רב לא שנו אלא דא"ל חזק וקני אבל בשטר קנה, ותמהו התוס' דהיאך אפשר דר"ה בשטר דוקא פיון דטעמו דאגב אונסו גמר ומקנה מה נ"מ בשטר או בלי שטר, ועוד דקאמר ומודה שמואל היכא דיהיב וזוי משמע דלרב בלי וזוי מהני והא תלאו ויהיב לא מהני, וכוננתם בשלמא אי רב הו"א בעל פה י"ל דיהיב לא מהני בע"פ אבל בשטר מהני, אבל פיון דרב הו"א בשטר ע"כ אפי' בשטר דוקא זבין ולא יהיב ולרב קנה בשטר אפי' בלי דמי, ותימצו דרב ושמואל פליגי בלא ידעין אי יהיב דמי וסובר רב דמדכתב שטר ודאי קיבל מעות ושמואל סובר דמחמת אונס אבד שטר אבל בידוע דיהיב דמי לכ"ע מהני אפי' בע"פ: ודבריהם תמוהין מאד לפע"ד פיון דעיקר התירוץ דר"ה דידוע דיהיב דמי ומתניתין באינו ידוע, א"כ ל"ל להביא לזה פלוגתא דרב ושמואל מה נ"מ אי נימא דבשטר מוכרח דיהיב או לא סוף סוף ממשנה לא קשיא לרב הו"א לכ"ע, דר"ה בידוע דיהיב דמי ומתניתין לא ומה זה דקאמר הא איתמר עלה, ואי מתניתין אפי' בשטר מייירי דהיה אנוס על השטר ג"כ מ"מ לא קשיא לר"ה, ואי נימא דרב למסקנא פה הפוונה דפליגי בהא אבל לס"ד ס"ל לרב בשטר קנה ובע"פ לא אפי' יהיב דמי א"כ הדרא קושית תו' לדוכתא דהא לא משני מידי, ועוד בגוף הסברא פיון דבקושיא החליטו דאין לחלק באונס בין שטר לבלי שטר א"כ מה זה שחילקו לרב בהכי, ואם באנו לחלק בכך דבשטר אין דרוך למכור מחמת אונס לולא דמקבל דמי א"כ יש לומר אפי' בדמי לר"ה הכי דבשטר

אין דרף למפנר לולא דגמר ומקנה באופן שלא נתבררו לי דברי התוס' פלל: ומעתה אני אומר דעיקר קושית הש"ס התם דס"ד דמתניתין בכל גונוי מקחו בטל בין בשטר בין בלי שטר והשתא אי אפשר לומר דהטעם במתניתין מפח השני נוח לי דבהא בשטר בודאי איבד זכותו דקי"ל פתכמים דאדמון, ועוד דע"כ לא פליג אדמון רק בכתום בעד אבל במקר בעצמו מודה פקושית הרשב"א וע"כ משום דהי' אנוס מיראת סיקריקון ש"מ דמחמת אנוס לא גמר ומקנה, ואהא משני דאייתמר עלה בשטר קנה א"כ באמת טעמא דמתניתין שכיכול לומר הנה אנוס פלל ולא הי' ירא מסיקריקון פלל עד שיגמור ויקנה רק לכך מוכר משום השני נוח לי וכלי שטר מהני, ולא קשי' פלל לר"ה דהוא מייירי באנוס תלאו וזבין בודאי גמר והקנה ואין חילוק פלל בין בשטר לכלי שטר לענין אנוס, אבל פאן לא אתינן עלה מטעם אנוס רק מפח השני נוח לי ובשטר באמת קנה פתכמים דאדמון: ולפי זה גם קושני' השגיה של התוס' מיןשבת לנכון, דודאי רב ס"ל דמתניתין לאו משום יראתה הוא דיראה לא שייך פלל בכה"ג שפכר נטלה הסיקריקון ממנו וקיבל מעותיו רק הטעם משום השני נוח לי ולכך בשטר קנה דלא שייך זה בשטר כרבנן דאדמון והא דמקשי עלי' דר"ה ממתיני' דס"ד אפי' בשטר מקחו בטל א"כ ע"כ טעמא דמתניתין משום אנוס סיקריקון, ואהא קשיא לי' משום האי אנוס גופא פיון דהוכרח למפנר בשביל זה גמר ומקנה דהא בכל מכירה דעלמא הוכרח למפנר לאיזה סיבה הדוחקת אותו אבל לרב דמוקי למתניתין בלי שטר דוקא ס"ל דבמתניתין לא שייך יראת אנוס פלל ולא מייירי רק משום השני נוח לי לכך בשטר קנה אפי' לא יהיב דמי, ושמואל ס"ל דטעמא דמתניתין משום אנוס סיקריקון, ולכך אפילו בשטר לא קנה לדידן' פיון דלא יהיב דמי: וזה שפירש"י בכאן שני טעמים חדא לשמואל וחדא לרב ועלה קאמר ובגמרא מוקי לה בלא פתב שטר היינו לטעם השני, וכן פירש בהדיא לקמן במילתא דרב רק הטעם השני בלבד, ומה שהקשו פרק חזקת ולא תירצו בפשיטות דמתני' בלא יהיב דמי היינו דמשמע להו דמתניתין מקחו בטל בכל גונוי אפי' יהיב דמי דסתם מוכר יהיב דמי והיינו דמוקי לה רב בלי שטר דכיון דמקחו בטל אפי' יהיב דמי ע"כ משום השני נוח לי ובשטר לא שייך זה הלכך אין הפרש במתניתין רק בעל פה לשטר דעל פה בכל גונוי לא קני ובשטר בכל גונוי קני דלא אתינן עלה משום אנוס פלל, ושמואל ס"ל דבמתניתין יש משום אנוס הלכך בלי דמי אפילו בשטר לא קנה עד שיכתוב אחריות דבהא נדאי ליכא אנוס פלל דמאיזה צד יתחייב הוא באחריות בשדה של סיקריקון, וז"ב לפע"ד: ומעתה פל מה שהקשה הרשב"א ז"ל על רש"י לק"מ, דמה שסמכו ענין לקח מן האיש לכאן לק"מ דהא בלא"ה לא הוזכר בכאן לענין ת"ה דבהא ליכא ת"ה פלל רק שזכרו פאן לענין הדין דהולכין אחר דברים שבלב כה"ג שיש לנו אומדנא מוכיח לזה אף דבעלמא דברים שבלב לא מהני, ולר"ה פריך שפיר פרק חזקת פיון דס"ד אפי' בשטר ע"כ משום אנוס אתינן עלה, ומתם מוכח נמי דבדבבור שייך השני נוח לי אפילו במקר ושמואל סובר ג"כ כרבנן דאדמון רק הוא מפרש משום אנוס, כך נ"ל בדעת רש"י ז"ל ודברים ברורים הם, ודע דיש לי מקום ליישב עוד קושית התוס' פרק חזקת בדרף אחר אלא שלא ראיתי להאריך פי נראה לי עיקר פמו שכתבתי, ובמהדורא קמא שלי הארכתי עוד בזה: בגמרא השתא בהרוגי מלחמה וכו'.

יש לדקדק מה ס"ד דמתני' בא לומר דלא הי' במציאות סיקריקון בהרוגי מלחמה דמה נפקא לן בהודעה זו פנין שלא אירע כלל סיקריקון, ועוד אי נוכל לפרש פן יש לומר באמת פה הפנונה דכיון דכל דלא קטיל ליקטלוהו לא הי' אז סיקריקון פי לא הנה יכול להניחו בהטילת הקרקע דהנה נרא לנפשו מה שאין פן אח"כ לכן נראה דס"ד דהכא לאו בידוע דשדה זו היתה סיקריקון רק הוא אומר פה וכיון שידוע שהיתה שלו נאמן על פה והא קמ"ל דאם אומר שלקחו ממנו במלחמה אינו נאמן דנדאי לא הנה אז סיקריקון ואח"כ נאמן, והיגו דפריה פנין דבהרוגי מלחמה אינו נאמן על סיקריקון מהרוגי מלחמה ואילך פנין דלא הי' ספנת נפשות פשיטא דאינו נאמן, ואטו בעלמא נאמן לומר שהשדה מקרה על ידי תלאו ונהיב כל כמה שאינו מברר שהוא כדבריו והכא נמי פנין שפסקה הספנה והגזירה היא נאמן שהוא סיקריקון, ואהא משגי דהכא בסיקריקון ידועה מייירי ובהרוגי מלחמה לא דנו דין סיקריקון אף שידוע שנקלח ממנו בסיקריקון ומהרוגי מלחמה ואילך דנו בה דין סיקריקון כשברר שנקלחה ממנו בסיקריקון, פנ"ל: בתוס' בד"ה אשרי אדם מפחד תמיד, בפ"ק ה"א וכו' המתפחד בחנם.

באמת יש לתמוה על קושית הש"ס פ"ק ה"א דמה ענין דברי ר"י דהכא להך דהתם אדרבא ר"י מזהיר להזהר שלא יבוא לידי נזק ואם יזהר לא יפחד כלל ולמה יכניס עצמו לספנה, אבל בנדאי מי שמפחד באמת חטאה הוא, לכן נראה ברור דהך דהכא לא נתפנון ר"י לרישא דקרא דרישא דקרא ונדאי בדברי תורה כתיב דאין הפנונה להזהר מנזק דלא שייך על זה מפחד תמיד דלשון זה משמע דבאמת יתא בפחד רק בדברי תורה ניקח דבזה מותר להיות בפחד שפא לא יצא עדיין ידי חובתו ומחמת זה ישתדל ללמוד יותר, והך דהכא קאי אסיפא דקרא ומקשה לבו יפול ברעה וזהו אקמץא ובר קמץא, פנ"ל: דף נ"ו ע"א בגמרא ענותותו של ר' זכרי' נראה לי דהפנונה דקי"ל דאסור לענות על רב ולקב' בדיני נפשות מתחילין מן הצד כדי שלא יענו על רב לסתור דבריו, ולקב' ר' זכרי' הנה חושב דהוא הקטן ואמר דעתו ראשונה והם קבלו דבריו ולא סתרוהו לפי שאסור לענות על רב פי באמת הי' הגדול בהם, וזה שאמר ענותותו של ר' זכרי' וכו' פי אי הי' מכיר גודל ערכו לא הנה הוא אומר דעתו עד שיאמרו הקטנים והי' מודה להם, פנ"ל בתוס' בד"ה עגלא תילתא וכו' ולא כמו שמפרש וכו'.

ויש לדחות דהפנונה שהי' העגל גדול ביום שביעי וס"ד לסמוך על זה שהוא פן קיימא ויצא מכלל נפל ומ"מ לא אכלוהו: ע"ב בתוס' בד"ה אי לאו דמלכא אתא אע"ג דאכתי לא מימסרא בידו וכו'.

וילדעתי נראה דלפי שהי' נשיא וגדול שבכולם והוא מסר לו העיר כפר מסורה היא בידו פי הלא בהספמת כולם ומיעוט בריוני לא חשיבי ויהרוג אותם וכן נראה לי לפרש מה שאמר אלו חבית של דבש הפנונה כל העיר הטובים הרוצים בשלומו ודרקן הם בריוני וכיון דבריוני לא שבקי ע"כ מוכרח להחריב העיר ור"י הי' לו להשיב דהורגין הבריוני ולא להזיק כל העיר בשביל מיעוט בריוני, פנ"ל: דף נ"ז ע"ב בגמרא זו מילה שנתנה בשמיני.

נראה לי שאי לא הי' עת קבוע למול בשמיני היו מדקדקין על הנולד שיהא בריא אולם בלי שום חשש אהד מן האלף אבל ודאי פנין שנתנה תורה עת קבוע וקשה אצלם לעבור

זמן אין מדקדקין כ"כ ופעמים שפא לידי ספנה: בתוס' בד"ה קפצו, והא דאמר מוטב שיטלנה מי שנתנה וכו'.

וידעתי נראה דאינהו סברי דזהו דוקא לחבול בעצמו אבל לקפוץ לים דיכול להנצל דהא נפל למים שאל"ס אשתו אסורה הלפף אף שלא ינצל פיון דהוא לאו להרוג עצמו מיכוניון רק לנוס לים אולי ינצל ולא יחטא בזה סברו דמותר לעשות, פנ"ל: דף נ"ח עא בתוס' בד"ה פל ממון שפוסקים עליו שיש לדקדק בדבריהם וליישב מה שלא זכרו בכאן דף תירוץ שזכרו פקד השולח וכן בהשולח לא זכרו מה שתימצו פאן, הפל מבואר אצלי באריכות פקד השולח דף מ"ה ע"א בתוס' בד"ה דלא ליגרבו ע"ש: בגמרא חזק וקני.

פירש"י פיון דדיבורא בעלמא הוא איפא למימר השני נוח לי, ולכאורה יש להקשות דמאי פריה לקמן מבריינתא דלקח מן האיש דקתני עד שיכתוב אחריות הא התם לאו מטעמא דהשני נוח לי אתינן עלה ובהא יש לומר דמודה רב דאפ"י שטר לא מהני וצ"ל דהו סברא דנחת רוח עשיתי לבעלי לא דמי לאונס פלל ולא הוי רק פהו סברא דהשני נוח לי וכל שאינו אונס ממילא לא מהני פל ל שכתב שטר, ועמ"ש לעיל במשנה: בתוס' בד"ה אבל כו' אאשה נמי קאי והא דאמר פקד מי שהי' נשוי פתבה לראשון וכו'.

דבריהם דחוקין ולכלהו פירושי לא מתנישב שפיר מה דפריה לקמן מבריינתא וע"ש בתו' פקד מי שהי' נשוי שהרגישו בזה בפרט לדברי מהר"א משטא ודאי קשה דאטו עד השתא לא ידענו דאיפא מ"ד אחריות לאו ט"ס: אבל לדעתי לק"מ בלא"ה דשם פקד מי שהי' נשוי הקשו התו' דמה ס"ד לאוקמא בריינתא פתנאי דלמה קתני פתב לראשון וכו' ותימצו מעיקרא דס"ד דהפוננה להיפף לאחד ודאי איבדה זכותה רק לשני ס"ד פיון דחזינון דלא רצתה לכתוב לראשון ש"מ דאין רצונה בכף וממילא יש לומר דמה שכתבה לשני דלא היתה יכולה לסרב כ"כ נגד בעלה ע"ש, ונתוס' שם דחו דבר זה דא"כ למה נאדי מהו סברא לומר להיפף הא יש לומר כדקס"ד וכולה ר"י הוא ומחלקינו בין ב' לקוחות בין אחד להיפף: אבל באמת דבריהם תמוהין לפע"ד דהיאף אפשר לאוקמא כר"י הא מתניתין דלקח מן האיש ונזר ולקח מן האשה מקחו בטל מיירי בלוקח ראשון וקתני מקחו בטל וע"כ הוצרך לאוקמא כר"מ, ובלוקח ראשון לכ"ע איבדה זכותה: אגמם היינו דוקא לשמואל דע"כ הו סוגיא דהתם כשמואל אזלא דלרב לא הוי מקשי מידי דשאני הו דמי שהי' נשוי דכתבה דין ודברים ובשטר מקחו קיים וע"כ דהקושיא התם לשמואל דלא מחלק בשטר פלל אבל לרב לא קשיא פלל ממתני' דידן, ולפ"ז ממילא מוקמינן פולה כר"י ובשטר איבדה זכותה רק ה"מ בלוקח ראשון אבל בשני פיון דחזינון דלא רצתה לכתוב אמרינן דמה שחתמה לשני הנה מפח נחת רוח לבעלה כמ"ש התוס' ה"ל, וזה ברור לפע"ד, ומלשון התוס' גופה פאן יש לדקדק דהו סוגיא דהתם רק לשמואל, דאל"כ חזא דהוי להו להקשות בפשיטות מעיקרא שם דמאי מקשה ממתני' על משנה דמי שהיה נשוי שאני התם דכתבה שטר, ועוד שכתבו דמשמע דלראשון יכולה לומר נחת רוח עשיתי וברי התם מפוךש להדיא דמחלק ע"כ לא קאמר ר"מ רק בב' לוקחין אבל באחד יכולה לומר וע"כ דיצעו דהו סוגיא דהתם פולה לשמואל כמ"ש ולפי זה ממילא לק"מ כמ"ש: ע"ב בגמרא ת"ר לקח מן הסיקריקון כו' ואכלה ג' שנים היכי דמי אי דקא טעין וכו'.

יש לדקדק דכיון דהוה ברייתא בתר תקנה נשנית כמו שפירש"י דנותן לבועלים רביע א"כ אינו דנין כלל על גוף הקרקע בפרט לאחר תקנת רבי שאם שקהת שנים עשר חודש אין רשות לבועלים ליקח כלל א"כ אין טענתם רק על מעות דאף דהברייה ביז הבועלים ליקח קרקע מ"מ ברשות לוקח קנימא והוא יתן לו חלק רביעית פפי שירצה ודוק, א"כ מאיזה צד נוכל להוציא כל שיש לומר שפבר שיקלם לבועלים מה שמגיע להם, גם למה לי שלש שנים חזקה כיון דעכ"פ מסיקריקון לקחה נהרי חלוטה הוא ביזו רק מעות מגיע ממנו, גם למה קאמר מינה זבנה הא אין צריה ליקח כלל ממנו רק לשלם לו רביע: ונראה לי דהוה תקנה דתקנו ליתן לבועלים רביע היתה שלא יאמן הלוקח לומר שפרע לו כל שלא יברר דא"כ בטלה תקנת חכמים דכל אחד יאמר שפבר פרעו רק הכא הואיל דאכל שלש שנים נהי דמזה אין ראי' שקיבל הרביע מדלא מיתה דכמו דלא מהני לה חזק וקני למשנה ראשונה ולשמואל אפי' שטר כמו כן למשנה אחרונה לא מהני חזקה דמחמת יראת סיקריקון עביד ולא מיחה, אף הא ודאי אם אומר דלקחה ממנו קודם בקנין גמור נאמן ומה שאין ביזו שטר מפר דטפי מתלת שנין לא מזדהר, ונהי דלענין גוף הקרקע לא הוי מהני כיון שאין ראי' ממה שלא מיחה דמיראה עביד, אבל כיון שאין דנין על הקרקע רק על המעות וכיון דאין לו ריעותא במה שאין ביזו שטר דאחר שלש הוא, נאמן דזבנה ממנו שלא יצטרף ליתן לו הרביע, והיינו דקאמר כגון זה טוענין ללוקח דכיון דאין דנין על גוף הקרקע רק על המעות טוענין דזבנה אף דבעלמא פהאי גוונא דלא הוי ראי' משני חזקה אין טוענין הכא טוענין כיון שאין דנין על הקרקע כן נ"ל: שם הבא מחמת חוב וכו' פירש"י אלא יחזיר הקרקע בחנם ולשון אין בו משום סיקריקון לא משמע הכי כלל וכן שנו בתוספתא פלשון הנה ממש ארץ יהודה אין בה משום סיקריקון משום ישוב המדינה וטובא התי, ופשיטא דהכוננה להיפך שאין בו דין סיקריקון להחזירה לבועלים רק חלוטה היא ביזו, גם לא ידעתי טעמו דהא מהרוגי מלחמה ואילך ג"כ לא גמר ומקני ומ"מ מפת תקנת חכמים אינו נותן לבועלים רק רביע ומ"ש הבא מחמת חוב, נאמת דכפי הנראה דמהו דבסמוך אין דין אנפרות בבבל דחקו להרב ז"ל לפרש כן: אבל לדעתי ברור דהכוננה פשוט דכל שפא מחמת חוב ואיזה תביעה גמר ומקנה כיון שלא בא עליו בגזל אבל מ"מ צריה לדון עמו בזה לברר אם באמת הנה חייב לו מעות חוב או נזק, ובבבל כיון שיש שופט ולא קיבל עליו אצל השופט בודאי באמת מגיע לו חוב וגמר ומקני, כנ"ל ברור שוב ראיתי להדיא ברמב"ם ז"ל רפ"י מהלכות גזילה שנתראה להדיא שפי' כמו שפכתתי ע"ש ובדברי הראב"ד וה"ה: שם א"כ עשית סיקריקון.

לא נתבאר יפה מה ענין סיקריקון לכאן כיון דהכל תלוי במה שהקדים מס של שלוש שנים ללא צורך ומה להם לבני באגי בכך, ובאמת כי לכאורה נראה דהכוננה שאם יש לדון דבר זה פלוקח מסיקריקון דבני באגי שמסרו לו הקרקע סיקריקון הם כיון דשל בעלים הראשונים הוא ומן הדין הלוקח מסיקריקון מקחו קיים ויכול גידל לתבוע מבועלים הראשונים כל זה שירצה רק לפי שבאמת אין להם דין סיקריקון כי בדין מקרו לו בכח השר כיון שלא הי' הבועלים לפרוע המס וממילא פשפא והם רוצין ליתן המס מה להם מה שנתן הוא מס של שלש שנים.

, אף תמוה לי מאוד מה ענין סיקריקון לכאן וכי כה"ג היתה תקנת סיקריקון ואם נדון השור לסיקריקון א"כ הרי עכשיו השור מצוה ליתנה לבעלים הראשונים באופן שלא נתבאר לי יפה ענין זה, ולולא פירש"י הי' נראה לי פשוט דהפנונה לפי שהי' רוצה לכתוב לו טורפא אבני באגי שלא פדין והוא ילך ויטרוף מהם בכח הפסק הזה שלא פדין ועל זה אמר לו עשית סיקריקון פי טורפא זו פסיקריקון יחשב פי אין מן הדין לטרוף מהם כלל פנ"ל: שם אמר רב רביע בקרקע או רביע במעות, עיין פירש"י ותוס' ולפעד"נ לפירש בפשיטות דנדאי ע"כ הך רביע שאמרה המשנה הוא חלק רביע מאיזה סכום, והשתא לרב אי הפנונה בקרקע הוי חלק רביעית מקרקע הנשארת לו פיון שנתן לבעלים חומש הוי חלק שנותן לבעלים חלק רביעית מקרקע שלו, וכמו כן אי נותן במעות הוי חלק רביעית מסכום מעות שנתן לסיקריקון הלכך שפיר נקרא רביע בין בקרקע בין במעות אבל לשמואל בשלמא בקרקע נקרא רביע חלק רביעית מקרקע שת"י קודם שנותן לבעלים ויש בה ד' חלקים ונותן חלק אחד לבעלים אבל במעות דרף משל פשנתן ש' זהו והקרקע שנה ת' זהו א"כ צריף ליתן לו מנה א"כ מאיזה סכום נקרא רביעית אי מסכום שנתן הרי הוא שליש בשלמא בקרקע קודם שנתן יש ת"י ד' חלקים ונותן חלק אחד משא"כ במעות לעולם אין פאן סכום של ד' חלקים שיקרא רביע ולכך קאמר שליש במעות ושפיר פריף מברייטא דקתני רביעית בקרקע או רביע במעות ש"מ כרב והיינו דמשני לאחר שפאו מעות לידו דכבר יצא מתחת יד הלוקח ד' חלקים ג' חלקים לסיקריקון וחלק אחד לבעלים ומן אותו הסף שיצא מתחת יד הלוקח יש לבעלים רביע ולסיקריקון ג' חלקים, וז"ב לפע"ד: בתוס' בד"ה אנו יתבינו וכו' והא דאמרינו וכו'.

וידעתי הך דהכא לא דמי להתם כלל פי בני באגי אינו בעלים של הקרקע רק מכח השור שנתנה להם למס עד שיבואו הבעלים הראשונים ואז חוזרת להם ובעלים הראשונים לא הפסידו אף אם לא יבואו רק לזמן רב, אבל אותן שיש ת"י במס כל שלא פרע מס הפסיד ומי שקיבלה מן השור שלו, הוא עד שיבואו בעלים הראשונים, פנ"ל: בד"ה למיכתב לי וכו' לא אבני באגי דקביל מנהון וכו' ולא ידעתי מה נפקא מינה הך דקביל או קמאי ובשניהם יש לשאול מה להם במה שהקדים, אבל לדעתי הפנונה כפשוטו על בני באגי דקביל מנהון דהם מכרו לו שדה שאינה שלהם רק לקחו אותה מסיקריקון לס"ד דכסיקריקון חשוב ולכך תובע אותם מה שהפסיד על ידם אבל עכשיו דרשות השור אינה פסיקריקון וכדין מסרו לו הקרקע בנדאי הניח מעותיו על קרן הצבי מה שהקדים ליתן על שלש שנים: בתוס' בד"ה רביע וכו' ותימא דמאי פריף מברייטא.

ובאמת יש ליישב פירש"י דנדאי אי הנה פנונת התנא מעות וקרקע הנה לו לתפוס הסכום העיקרי במעות הלכך לרב עיקר הסכום במעות ויכול ליתנו בקרקע גם כן, אבל לשמואל ע"כ דהתנא לא מייירי ממעות כלל רק מקרקע דאי ממעות הנה לו לומר שליש, והשתא פריף מברייטא שפיר דקתני מעיקרא רביע ונהדר קתני רביע בקרקע או רביע במעות א"כ הי' לו לתפוס הסכום העיקרי לגבי מעות דהיינו שליש במעות או שליש בקרקע דהיינו רביעית קרקע פנ"ל, אף כבר כתבתי בגמרא דנראה לי לפירש בפשיטות דבלאו הכי לק"מ: דף נ"ט ע"א בגמרא או והא אנו תנו.

יש לדקדק לפימה שפכת הרב בהג"ה בש"ע ריש סי' י"ח דטוב להתחיל מן הקטן גם
בדיני ממונות א"כ מאי קושיא אי מניינא דבי רבי נהגו על צד היותר טוב להתחיל מן
הקטן אפי' בד"מ, וצ"ל לדעתו דכך הוא באמת תירוץ הגמרא שאני מניינא דבי רבי וכו'.

ולפי זה מוכח מפירש"י ותוס' בסמוך דלא ס"ל דברי הרב בהג"ה הנ"ל, ונראה טעמם
דמדקתני במתני' בשאר הדברים שם דיני ממונות מחזירין בין לזכות בין לחובה דיני
נפשות לזכות ולא לחובה ועוד שם, והכא קתני דיני ממונות מן הגדול ודיני נפשות מן
הצד ש"מ דדוקא הוא פאן מן הצד פאן מן הגדול, וכבר כתבתי מזה בספרי ת"י ריש סי'
י"ח, גם מוכח מפירש"י פאן דינא איסור לענות על רב דלא כהסמ"ע שם לדעת רש"י
דאין איסור לענות על רב ע"ש: שם שאני מניינא דבי רבי.

פרש"י דס"ל בד"מ ג"כ אין לענות על רב משמע דמפרש דרבי פליג אמתניתין דסנהדרין
וכן הבינו התוס' פנונתו, והוא תמוה דהיאך קאמר שאני מניינא דבי רבי דמשמע דמחלק
חילוק בין מניינא דרבי למנין אחר והוי לי' לומר בפשיטות דרבי פליג אהך מתניתין, לכן
ברור דכך הפנונה דמניינא דבי רבי אינהו היו נוהגין לעולם להתחיל מן הצד דהוי ס"ל
דקרא בד"מ נמי משמע, הלכך אף כשהיו נמנין עם רבי לא היה חושש לשנות סדרם
דכינן דלעולם נוהגין להתחיל מן הצד אין זה פחיתות כבוד לגדול מה שלא יתחילו בו
הלכך לא חש לסתור מנהגם אבל רבי נדאי סובר פסתם מתניתין דידי' דמתחילין מן
הגדול, והיינו דקאמר שאני מניינא דבי רבי דכלהו מניינהו מן הצד הוי, פ"י מנין שלהם
בפני עצמן הי' כף הלכך לא חש רבי לסתור מנהגם אף שהוא דעתו להתחיל מן הגדול
כנ"ל, ועיין מ"ש בתוס' בד"ה דכלהו: שם לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד וכו'
דכלהו שני קאמרינן וכו' ולא והא הוי הונא בר נתן וכו'.

במאמר זה יש לדקדק הרבה, חדא פפי הנראה מפירש"י דתורה וגדולה היינו תורה
ועשירות ומי שהי' חסר אחת מהנה דהיינו שהיה אחד בדורו באחת מהם כמותו לא קא
חשיב, א"כ גם משה לא הי' פלהו שני דהי' קרח עשיר גדול בימיו, ועוד דהונא בר נתן
הי' לו תורה וגדולה א"כ נהי דכייף לי' לרב אשי אבל עכ"פ היאך חשיב רב אשי פיון
דהי' הונא בר"נ בעשירות כמותו ואי נימא דכל שהי' לו אחת מהנה כל ימיו אף דאיך
לא חשיב לי' א"כ למה לא חשיב דוד דאף דהיה עירא מ"מ לא הי' רק בתורה לא
בעשירות.

גם יש לתמוה בהא דקאמר והא הוי הונא בר נתן ומשני מיקף הוי פייף לי' לרב אשי,
וקשה במה נפשך אי הקושיא אחר מיתת רב אשי הוי הונא בר נתן א"כ מאי משני על
זה דמיכף הוי פייף לי' מ"מ הוי לי' למיחשבין פיון דרב אשי מת, ואי הפנונה בחיי רב
אשי א"כ היאך שנייף למיחשבין פיון דאיכא רב אשי ולהיפך הוי לי' להקשות היאך חשיב
רב אשי הא איכא הונא בר נתן ומה שנראה לי פשוט דהך תורה וגדולה אין הפנונה
עשירות רק מה שהי' גדול הדור בתורה ופרנס בדורו על ישראל כגון נשיא או מלך,
והא דקאמר פולהו שני בעינן לאו למימרא דצריך שיהא לעולם מתחילתו כף דאטו מיום
שנולד היה לו תורה וגדולה לכל הני דקא חשיב ורבי הי' לומד תורה לפני רבותיו אלא
מעט שנעשה פרנס ומלך הי' לו תורה וגדולה, ולכך לא חשיב שאול דהי' שמואל בדורו
בעודו מלך והי' גדול בתורה כמותו וכן דוד, אבל פנחס היה יכול לחשוב דאף דלא היה

בימי אלעזר מה בכך אז לא הי' הוא פרנס על ישראל רק אביו ומיום שנעשה פרנס יש לחשבו לולא דהוי זקנים דהוי גדולים בתורה כמותו: והשתא שפיר מקשה אהא דמחדש רב אהא אף אני אומר משמע דבקימיו לא הי' עוד אחר רב אשי, ואהא מקשה במה נפשך והא איכא הונא בר נתן ואי נימא דלא הנה פלהו שני בימי רב אשי, א"כ ע"כ דהי' פרנס וגדול בימי רב אשי דאל"כ אין זה חסרון פנ"ל, א"כ היאך חשיב רב אשי הא הנה הונא בר נתן בקימיו ואי דלא הנה גדול פלל בימי רב אשי למה לא חשבו להונא בר נתן אחר רב אשי, ואהא משני דבאמת פבר הי' פרנס בימי רב אשי לכך אין לחשבו דלא הנה פלהו שני פיון דרב אשי הנה במקצת ימיו ומ"מ חשיב רב אשי שפיר דהנה פפוף לרב אשי, ומ"מ פיון דהוא הי' פרנס ג"כ בימי רב אשי ואז לא הי' לו תורה וגדולה במקום אחד לא קא חשיב לי' פנ"ל: ואפשר לומר עוד דכל מי שהי' לו תורה וגדולה יכול לחשוב אפילו שנים בדור אחד, והא דקאמר לעיל הוי אידך הפוננה שהי' גדול בתורה מזה וגדולה לא הנה לו לכך אי אפשר לחשוב פלל דזה לא חשיב בשביל שהי' אחר גדול ממנו בתורה ואותו שהי' גדול בתורה אין לחשוב שלא הנה לו גדולה אבל הונא בר נתן ורב אשי ס"ד שיהיו שנים בתורה וגדולה קשיא לי' דליחשב שניהם, ומשני דהונא בר נתן הי' פפוף לרב אשי, פנ"ל: בתוס' בד"ה דכלהו מנייניהו, פי' בקונט' ואין נראה כו'.

פבר פתבתי ליישב פירש"י דמנייני דרבי הם היו סבורין שאין לענות על רב אפי' בד"מ וכשהיו נמנין לעצמן היו מתחילין מן הצד לכך אף פשה' רבי נמנה עמהם לא חש להתחיל בגדול פיון שלא הנה שום פחיתות פבוד לגדול פיון דלעולם מתחילין מן הצד.

גם נראה לי דדוקא ב"ד של ד"מ שלא היו נמנין בד"נ פלל היו חוששין לגדול אבל אותן שהיו רגילין להמנות בד"נ ושם מתחילין מן הצד ממילא אפי' פשנימנין בד"מ אין קפינדא דידוע להם דהתחלה מן הצד אינו מחמת חשיבות אותו שמתחילין ממנו, וזה שאמר שאני מניינא דרבי דכולהו מנייני מן הצד הוי דכולם היו ב"ד של ד"נ ג"כ פנ"ל: במשנה וב"ב אומר קופץ ונקפץ.

פירש"י קפיצה עקימת שפתיים, אבל מדברי הרמב"ם בפי' המשנה משמע דקפיצה עדיף מרמיזה וב"ב מחמיר טפי מת"ק, ונראה שזו היא דעת הרי"ף דפסק כב"ב והביא בנלה שקלא וטרקא דר"נ דכיון דשקיל וטרי בה ר"נ חשש להחמיר כב"ב, והרא"ש הקשה דאין להקל בסברא זו אבל פיון דב"ב מחמיר אין פאן קושיא, ובזה הי' מקום לפרש טפי מה דפליגי אי מטלטלין חמירי מגט או גט חמיר ולא הונפר שום סברא למה ס"ד דגט חמיר ונהדר ס"ד דקיל, ולהפ"ל יש לומר דס"ד דב"ב מיקל, א"כ פיון דגט חמיר ממילא מטלטלין דוקא ולא גט ודחי דב"ב מחמיר א"כ אף במטלטלין תנו: ודע שתמהו על הרא"ש שדחה דברי הרי"ף דדרך אמוראים לפרש המשנה אף שלא פהלכה דלקמן פרק הזורק הוכיח הרא"ש דהלכה כר"א דמחלק בין לאלתר לזמן מרובה מדנחלקו אמוראים בפי' דבריו ע"ש: ובאמת לא קשיא ולא מידי דהתם פשיטא דלת"ק אפילו נשאת אינו גט דאי לשמואל בנשאת גם לת"ק הוי גט א"כ פשיטא דלא מוכח דהלכה כר"א דנ"מ לת"ק וע"כ דלת"ק לכ"ע אפי' נשאת אינו גט דלא מחלק פלל, והשתא אי ס"ד דלהלכה לכ"ע אינו גט אפי' נשאת מה מקום יש לפרש דברי ר"א להרחיק אותו מהלכה דאפי' עמדו יספור דהוי גט ואיזה רמז יש בדברי ר"א בזה אדרבא צריך לפרש זכות הראוי'

לשני נדיו שישבון בנשאת הוי גט לא שישבון אפי' עמדו מה דשמואל גופא דמפרש דברי ר"א פה, סובר להלכה אפי' נשאת אינו גט וע"כ דהלכה כר"א באמת, ומשמע לי לשמואל מצד הסברא דאפי' עמדו ראוי שיהא גט לכה מפרש דברי ר"א פה ודחק לפרש זכות הראוי' לשני וראב"א נראה לו דבעמדו ראוי שלא יהא גט רק בנשאת לכה מפרש דברי ר"א פה לפי סברתו וז"ב: בגמרא א אבל בגיטין ד"ה ברמיזה.

פירש"י דקי"ל חרש שנשא משנתחרש פשם שפנס ברמיזה פה יוציא ברמיזה, ובתר הכי בד"ה מהו דתימא פתב ונ"ל, וכ"ש בגיטין דלא תימא גיטין הוא דקילו משום דבקפיצה פנס בקפיצה יוציא אבל במטלטלין וכו', משמע בהדיא מדבריו דבקידושין לכ"ע בקפיצה היא, דאי דנחלקו בקידושין גופניהו למה נקט גיטין הא עיקר פלוגתניהו בקידושין וגיטין בקידושין תליא, ועוד מאי כ"ש דבהא גופא יש לומר כת"ק דקידושין ברמיזה, וכל זה דלא כב"ש בא"ה ע"ס קכ"א ס"ק ט' שכתב בפשיטות דאי קידש בקפיצה מוציא בקפיצה, ונהו היקף פירש"י ונ"ס פאן דבין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא לת"ק אפי' קידש בקפיצה בגט צריף רמיזה דוקא וללישנא קמא אפילו לכו בתירא ברמיזה דוקא פהש דוקא: אמנם בעיקר פירש"י יש לי לדון דמאיזה צד פשיטא להו דבקידושין לכ"ע סגי בקפיצה וכיון דמטלטלין נחלקו דבעי רמיזה מ"ש קננו קידושין משאר קננו של חרש דבעי רמיזה לת"ק, גם לא הבנתי באמת מה ס"ד דאי קידש בקפיצה ליבעי רמיזה דוקא הא פשם שפנס פה יוציא: לכן לולא דבריו יש לי לומר דהה גיטין דהכא הפנונה פשנשא פשהו פקח ונתחרש ואינו בגדר חרש גמור רק שומע ואינו מדבר, והכא פה הפנונה דהא ודאי עיקר פלוגתניהו דרבנן וב"ב דנהי דקננו חרש תיקון חכמים הוא אבל עכ"פ בעינו בירור גמור על רצונו שהחרש רוצה בכך רק מדאורייתא אין משגיחין על חרש על דעתו וכשוטה חשיב דאפילו יאמר בפירוש שרוצה פה וכו קטן אין שומעין לו אבל בחרש תקנו לו קננו שרוצה בכך אבל עכ"פ בעינו שנדע שהוא לפי דעתו מרוצה בכך וס"ל לת"ק דרק ע"י רמיזה נתגלה דעתו באמת אבל ע"י קפיצה אין לדון דעתו שהוא מתרצה בכך ואולי אנו טועין בכוננתו, וב"ב סובר בקפיצה מתגלה דעתו שפיר ואין לחוש לטעות בדעתו, ועל זה קאמר ר"נ בלישנא קמא דדוקא במטלטלין ס"ל לב"ב דסומכין על קפיצה אבל בגיטין והיינו פגוונא דמטלטלין דבא לעשות עכשיו דבר חדש פינון דחמירי בעינו רמיזה דוקא לכ"ע ופריף פשיטא במטלטלין תנו ומשני ס"ד אף במטלטלין, פ"י לא מבעי' גט דדעתו צלול דסגי בקפיצה על בירור רצונו אלא אפי' מטלטלין דקננו בחרש גמור בהא ס"ד דבעי בירור טפי על רצונו קמ"ל אף במטלטלין ואהא קמש"ל ר"נ דהא ליתא רק בגיטין דחמירי לד"ה בעי רמיזה דוקא, ובזה הנה מקום לקיים פסק הב"ש הנ"ל, אף מפרש"י ודאי מוכח להקפד כמו שבארנו: שם מהו דתימא אף במטלטלין קמש"ל.

פירש"י קמש"ל ר"נ מטלטלין דוקא נקט ב"ב ולא בגיטין, ובקרקעות לא ברמיזה ולא בקפיצה דהכא הוא משום פדי חיי תיקון רבנן פדלקמן ויש לדקדק בדבריו מה ביקש הרב ז"ל פאן לפרש בקרקעות מה דינם וברור דקשיא לי פינון דהה במטלטלין דנקט במתניתין ב"ב קאמר לה דת"ק לא ממעט גיטין דהא ס"ל רמיזה, רק ב"ב ממעט גיטין מקפיצה א"כ אין פאן מיעוט על קרקעות מרמיזה דאיכא למימר מקפיצה הוא דאימעט כמו גיטין ולא מרמיזה, לזה פ"י דמ"מ קרקעות אפי' רמיזה לא מהני מסברא דכיון

דטעמא הוא משום פדי חזיו וְלֹא שִׁינָה בְּקַרְקָעוֹת: אֲלֵא שִׁישׁ לְדַקְדָּק דְּהָא חֲזִינוּ בְּסִיפָא דג"כ הטעם משום פדי חזיו ומ"מ נקט מטלטלין למעוטי קרקעות ומ"ש ברישא שלא הונפר שום מיעוט על קרקעות דלא מהני אפילו ברמיזה: לכן נראה לי דכה הפוננה דפריה פשיטא במטלטלין תנן דודאי ידע דהה מטלטלין את"ק קאי בודאי למעוטי קרקע רק בשלמא בסיפא בפעוטות דליכא בהו רק מטלטלין וקרקע וקתני מקחון מקח וממכרו ממכר נקט מטלטלין למעוטי קרקע, אבל ברישא דקתני רומז ונרמז קופץ ונקפץ פיון דאיכא בהו גיטין ומטלטלין וקרקע מ"ש דלא נקט רק מטלטלין למעוטי קרקע הוי לי' לומר רומז ונרמז חוץ מקרקע או רומז ונרמז בגיטין ומטלטלין ולמעוטי קרקע, ומדלא נקט רק מטלטלין למעוטי קרקע ש"מ משום דלב"ב קופץ ונקפץ דוקא במטלטלין ולא בגיטין לכה לא נקט רק מטלטלין למעוטי קרקע דגיטין נמי אימעט מקפיצה עכ"פ ואהא משני אף במטלטלין, ושפיר קאי רק לת"ק למעוטי קרקע ונקט מטלטלין לרבותא דאפי' בהו בעינו רמיזה דוקא לת"ק ומ"מ אימעט קרקע אפילו מרמיזה דאל"כ הוי לי' לומר במקח וממכר סתם וכ"ש גיטין ומדנקט מטלטלין ש"מ דקרקע לא גיטין מכ"ש דבעי רמיזה דוקא, פנ"ל: ובהכי ניחא מה דקשה לפירש"י היאך לא זכרו בש"ס שום סברא לכאן ולכאן, ומעיקרא קאמר בפשיטות דגיטין חמירי והדר קאמר מהו דתימא דגיטין כ"ש דקילי קמש"ל דחמירי ולא הונפר שום סברא למה חמירי ולמה קילי, והוא מהפך עצמו מקל לחמור ומחמור לקל בלי שום סברא, ולהנ"ל ניחא דגיטין לעולם חמירי ולגבי קפיצה דב"ב הוי מטלטלין דדוקא ולגבי רבנן הוי אף מטלטלין, ודוק: ונע דהרמב"ם ז"ל פתב ככ"ט מה"מ הלכה ב' וז"ל חרש שאינו שומע ולא מדבר או מדבר ואינו שומע פלוג מוכר ולוקח המטלטלין ברמיזה אבל לא בקרקע וכו' אלם ששומע ואינו מדבר או מי שנשפתק מקחו וממכרו ממכר בין במטלטלין בין בקרקע, ותמה הרמב"ם דוה"ה דהא מדבר ואינו שומע ושומע ואינו מדבר הרי הם פפקחין לכל דבריהם, והרב בעל כ"מ פתב שם ליישב, ומלבד הדוחק שיש שם בדבריו חשב מה שאמרו פאן במטלטלין אמרו דבגיטין אפילו רמיזה לא מהני וזהו היפך המבואר בסוגיא דרמיזה ודאי מהני ורק לענין קפיצה נסתפקו בתרי לישני דר"נ, ובאמת דהיכא דהיה פיקח פשפנס ודאי לא מהני רמיזה ומשנתנו היא פרק חרש נתחרש לא יוציא עולמית אבל אין זה ענין למה שאמרו פאן במטלטלין ולא בגיטין דלא נתפוננו רק על קפיצה ולא רמיזה: ומה שנראה לי פשוט וברור בכוננת הרמב"ם ז"ל, והוא בשום לב למה שאמר דמדבר ואינו שומע מוכר ולוקח ברמיזה ומה ענין רמיזה לאדם המדבר, ואם האחר העוסק עמו צריה לרמז פי אי אפשר שיידבר לו פי אינו שומע, אבל פשיטא שאין זה בכלל רמיזה פי אם מבין ומשיב בדבור הרי הוא מעשה ממש ולא רמיזה והוא יכול לדבר דבריו לפני העדים ולרמוז לזה והחרש משיבו בדבור שהוא מבין מה שאומר ומתרגמה ומה ענין רמיזה לכאן: ודבר ברור הוא שאין כוננת הרמב"ם ז"ל לשהוא מדבר פלשון העם ויודע לחתך אותיות דכיון שאינו שומע פלום אי אפשר שיידבר בלשון פי מנין ידע לשון לדבר בו פיון שלא שמע מעולם חיתוף אותיות, רק כוננת הרמב"ם ז"ל לא שהוא אלם שאין לו פח הדבור רק שיש לו פח הדבור ומדבר בלשון בתמשה המוצאות כמו מדבר גמור רק לפי שאינו יודע שום לשון אי אפשר לו לגלות דעתו ע"י דיבור רק ברמיזה, ובזה סובר הרב ז"ל דחשיב כחרש גמור דכיון דקרינו לי' חרש הפוננה אפי' יש לו פח הדבור

שְׁאִינוֹ אֵלֶם בְּפִיו כְּמוֹ חֶרֶשׁ בְּאֶזְנוֹ רַק חֲרָשׁוֹתוֹ גְּרָמָה לוֹ שְׁאִינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר בְּפִיו שְׁלֵא שָׁמַע מְעוּלָם לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם זֶהוּ הַחֲרָשׁ הַגָּמוּר, וּמָה שְׁאָמְרוּ מְדַבֵּר וְאִינוֹ שׁוֹמֵעַ הֵנִי כְּפִקְחַת הֵינִי מְדַבֵּר גָּמוּר שְׁלֵא הִיָּה חֶרֶשׁ מִתּוֹלְדָתוֹ וְיִוְדַע לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן הָעַם רַק נִתְחַרֵּשׁ בְּאֶזְנוֹ כְּמוֹ נִשְׁתַּתֵּק בְּפִיו זֶהוּ כְּפִקְחַת גָּמוּר וְאִין עֲנִינוֹ לְכָאן לְמַפּוֹר בְּרַמְיָה כִּי זֶה מוֹכֵר בְּדִיבּוֹר וּכְבָר זָכַר הַרְמַב"ם ז"ל לְעֲנִין קִידוּשִׁין וְגִיטִין דְּחֻשִׁיב כְּפִקְחַת וּכ"ש לְמַכִּירָה, אָבֵל פֶּאן בְּחֲרָשׁ מְעִיקְרוֹ שְׁלֵא שָׁמַע לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם כָּלֵל וּמַחֲמַת חֲרָשׁוֹתוֹ אִינוֹ מְדַבֵּר אַף שְׁהוּא בְּכַחוֹ מְדַבֵּר בְּלִשׁוֹנוֹ לֹא סֵדֵר לְשׁוֹן רַק שְׁאִינוֹ אֵלֶם חָשׁוּב כְּחֲרָשׁ גָּמוּר, דְּאִי הַפְּנוּנָה חֲרָשׁ דְּנוֹקָא שְׁנִתְאַלֵּם בְּפִיו כְּמוֹ בְּאֶזְנוֹ לְמָה נִקְרָא חֲרָשׁ בְּלִבְד וְהַפְּתוּב אֹמֵר חֲרָשׁ אוֹ אֵלֶם ש"מ דְּחֲרָשׁ אִינוֹ אֵלֶם רַק שְׁאִינוֹ יָכוֹל לְגַלּוֹת דַּעְתּוֹ בְּדִיבּוֹר מַחֲמַת חֲרָשׁוֹתוֹ שְׁלֵא שָׁמַע לְשׁוֹן ב"א מְעוּלָם, וְהֵינִי דְאָמְרִינוּ הֵכָא חֲרָשׁ רוּמְז וְנִרְמְז וְנִכְלָל בּוֹ הֵן חֲרָשׁ שְׁנִתְקַלְקְלוּ הַשְּׁמִיעָה וְהַדִּיבּוֹר אוֹ שְׁנִתְקַלְקַל הַשְּׁמִיעָה וּמַחֲמַת זֶה אִינוֹ יָכוֹל רַק לְרַמּוֹז, וְזֶה שְׁפִתָּב הַרְמַב"ם ז"ל בְּסִיפָא שְׁאִינוֹ שׁוֹמֵעַ כְּלוּם כִּי בְרִישָׁא כְּשֶׁהוּא מְקַוְלְקַל בְּדִיבּוֹר ג"כ אִפִּי שׁוֹמֵעַ מְעַט חֻשִׁיב חֲרָשׁ, אָבֵל בְּסִיפָא דִּישׁ לוֹ פֶּחַ הַדִּיבּוֹר רַק חֲרָשׁוֹתוֹ גְּרָמָה לוֹ מִמִּילָא ע"כ בְּמִי שְׁאִינוֹ שׁוֹמֵעַ כְּלוּם, כִּי אִם הִיָּה שׁוֹמֵעַ קֶצֶת הִיָּה יָכוֹל לְחַתֵּף אוֹתִיוֹת וּלְשׁוֹן, וְלֹא הִיָּה צָרִיף לְמַפּוֹר בְּרַמְיָה רַק לְפִי שְׁאִינוֹ יוֹדַע מָה הוּא עֲנִין הַדִּיבּוֹר שְׁלֵא שָׁמַע דִּיבּוֹר מְעוּלָם אִינוֹ יָכוֹל לְמַפּוֹר רַק בְּרַמְיָה, כַּנ"ל: וּלְפִי שְׁאִינוֹ עָסוּקִין בְּדִין הַחֲרָשׁ רְאִיתִי לְהַעִיר מָה שִׁישׁ לִי לְדַקְדַּק בְּמָה שְׁאָמְרוּ כְּשֵׁם שְׁכַנְס בְּרַמְיָה כִּף מוֹצִיא בְּרַמְיָה דְמָה עֲנִין זֶה לְזֶה וְכִי יֵשׁ לְדַמּוֹת קִידוּשִׁין שְׁהוּא דְבָר קַל לִידַע שְׁהוּא רוּצָה לְקַחְתָּהּ לוֹ לְאַשָׁה אָבֵל בְּנִתְיָנָה גַּט שִׁישׁ בּוֹ כְּמָה עִיקוּלִי וּפְשׁוּרִי וְצָרִיף שִׁידַע שְׁבִזָּה הַסֶּפֶר הוּא מְגַרְשָׁה וַיֵּשׁ בּוֹ עֲנִינִים רַבִּים פְּגוֹן הַקְּנָאָת קֶלֶף וְדִיו וּפְטָרִית שְׂבָקִית תִּירוּכִית וְכָל תִּיבָה מְרַמֵּז עַל עֲנִין אַחַר וְצָרִיף שִׁיאֵמֵר לְסוֹפֵר שִׁיכְתוּב לְשִׁמּוֹ וְלְשִׁמָּה וְלְשֵׁם גִּירוּשִׁין וּלְעֵדִים לְחַתוּם מִנִּין לְנוֹ לְסַמְּוֹ עַל זֶה עַל רַמְיָה, וְדַבֵּר בְּרוּר הוּא דְאִין הַפְּנוּנָה שְׁאִינוֹ סוֹמְכִין עַל הַרְמִיָּה בְּכָל פְּרָטִי דִּינֵי הַגָּט כְּמוֹ כְּפִקְחַת רַק כִּף הַפְּנוּנָה כְּשֵׁם שְׁהַכְּנִיסָה הִיָּתָה ע"י רַמְיָה וְהֵינִי שְׁדַעְתּוֹ לְיִשָּׂא אוֹתָהּ אַף שְׁאִין דַּעְתּוֹ שְׁלִימָה שְׁיִקְנָה רַק רַבְּנָן אֶקְנִי לִי עַל יְדֵי רַמְיָה אַף בְּגַט כָּל שְׁמַרְמֵז שְׁאִינוֹ רוּצָה בָּהּ רַבְּנָן אֶפְקוּהָ מְרָשׁוֹתוֹ וְנוֹתְנִין לָהּ גַּט מַפְתָּח, וְכֵן מִשְׁמַע לְהַדְיָא בְּנוֹסַח גַּט שְׁהַבִּיא ר"י כְּשֵׁם בַּעַל הָעֵיטוֹר שְׁאִין נוֹסְחוֹ בְּנוֹסַח גַּט פִּיקְחַת רַק מַפְתָּח הַב"ד וְהֵם מוֹסְרִין לָהּ גַּט ע"י רַמְיָה הַחֲרָשׁ שְׁאִינוֹ רוּצָה בָּהּ עוֹד: וּמַעֲתָה אֲנִי חוֹכֵף מְאֹד הִיאָף אֲנוֹ סוֹמְכִין בַּז"ה לִיתָן גַּט חֲרָשׁ אִפִּי כְּנֵס כְּשֶׁהוּא חֲרָשׁ דְּתִינַח אִי הִיָּה דְבָר בְּרוּר שְׁהוּא חֲרָשׁ גָּמוּר שְׁאִין קִידוּשִׁיו מְדַאֲוֵרִיתָא כְּלוּם אָבֵל בְּזֶה וְדַאִי אִין אֲנוֹ בְּקִיאִין כִּי יֵשׁ מִי שְׁמַגְמָגֵם קֶצֶת בְּלִשׁוֹנוֹ וּמוֹצִיא מִפִּיו מִינֵי קוֹלוֹת וְאוּלֵי אִין זֶה בְּכָלֵל חֲרָשׁ שְׁאָמְרוּ חֲכָמִים וְיָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁצָרִיף גַּט גָּמוּר, וּלְפִי זֶה אַף שְׁכַנְס בְּרַמְיָה אִין לְסַמְּוֹ לִיתָן גַּט ע"י רַמְיָה דְּדוֹקָא בְּחֲרָשׁ דְאִין קִידוּשִׁיו רַק מְדַבְּרָן וְאִין צָרִיף גַּט גָּמוּר רַק רַמְיָתוֹ סִגִּי וּב"ד מוֹסְרִין גַּט, אָבֵל אִם צָרִיף גַּט גָּמוּר לֹא מְהַנִּי לִיתָן בְּרַמְיָה כִּי אִי אֶפְשָׁר שְׁיִתְגַּלֶּה דַּעְתּוֹ בְּרַמְיָה בְּגַט גָּמוּר הַצָּרִיף כְּמָה וְכְמָה עֲנִינִים וְאוּלֵי אִין זֶה בְּגֵדֵר חֲרָשׁ הַגָּמוּר וּבְקַל יָכוֹלִין לִיגַע בְּסִפָּא א"א וצ"ע: שְׁם אֶפְכוּהָ וְשְׁדוּוּהָ.

פִּירֵשׁ"י בְּנֵי הַיְשִׁיבָה טָעוּ וְהִפְכוּ דְמַר לְדַמַר, וּבְקִידוּשִׁין גַּבִּי קֶרְנָא וּשְׁמוּאֵל פִּי בְּעֲנִין אַחַר, וְהַטָּעַם דְּהִתָּם לֹא הִיָּה רַק קֶרְנָא בְּלִבְד שְׁאָמֵר כִּף לֹא שִׁיף שְׁטָעוּ וְהִפְכוּ דְבָרֵיו, אָבֵל

כאן היו שניהם שם זה אומר כף וזה כף ושפיר הנה מקום לטעות להפוך דבריהם: בתוס' בד"ה אחת מתנת שכיב מרע ומדלא קאמר נמי וכו'.

ענין מהרש"א ולפי פירושו הוילהו להעמיד על עצמם מעיקרא דאיפא מ"ד דאפי' במטלטלין לא מהני ולדעת דברי התוס' קאי על שכיב מרע דס"ד דשכיב מרע אפי' בקרקע מהני דבקה אין הטעם משום פדי חיי רב פדי שלא תטרוף דעתו א"כ אין הפרש בין קרקעות למטלטלין, ולזה דקדקו מדלא קאמר נמי אחת קרקע ש"מ דקרקע לא מהני לעולם אפי' בשכיב מרע והטעם כיון דליפא קנן קרקע בקטן במקרה לא תקנו נמי במתנה, דאין סברא שיהא מתנה יותר במציאות בקטן ממכר דמתנה אגב מכר גריר בקטן, ואהא הביאו להקפיד דחזינו דאינו יכול למכור ומתנה מהני ש"מ דמתנה לא תליא במכר א"כ ה"א נמי כיון דלענין שכיב מרע ראוי שיועיל במתנה גם בקרקע, לא איכפת לן מה דבמכר לא מהני ועל זה דחו דעתם כיון דהוא גדול ומדאוריין מהני אפי' מכר רק רבנן הפקיעו ובמתנה דלא שנייה טעם זה העמידו על דין תורה אבל כאן דמדאורייתא אין מתנתו ומכירתו פלוג.

רק רבנן תקנו, הלכך פל דתקנו במקרה מהני במתנה ומה דלא תקנו במקרה אפילו מתנה לא מהני, פנ"ל: ע"ב בגמרא מה"מ כו'. יש לתמוה היאך ס"ד להקשות מה"מ מה דבמתניתין קתני להדיא מפני דרכי שלום ואטו פלהו דתנו במתניתין.

שמענו להו מקראי, תדע דבתר דמפיק לה מקרא וקדשתו פרייה עלה מפני דרכי שלום דאורייתא הוא א"כ מעיקרא דלא ידע מאי קשיא לי מה"מ, ונראה לי דעיקר הקושיא דלקמן אמרינו דאחריהם ג"כ יש סדר וחשוב חשוב קודם לקרות א"כ מאי איכפת לן אי הי' הפהו ולוי ג"כ בכלל כמו השאר והחשוב חשוב קודם וע"כ שיש לכהן ולוי שום קדימה במקום אחר עד שמפני זה יש לחוש לדרכי שלום אבל אי לא הנה לכהן ולוי שום קדימה במקום אחר הנה מהראוי שיהא נכלל בשאר ישראלים לקרות חשוב קודם ולא חיישינו בהו לדרכי שלום כלל דהא לא חשבינו להו במתניתין וע"כ דכהן ולוי יש להם מעלה במקום אחר עד שתקנו כאן לקרות אותם ראשונים מפני דרכי שלום, ואהא מיייתי כמה קראי ובתר דמיייתי מוקדשתו דמפורש בהדיא לבריה ראשון פרייה דאורייתא הוא ולמה קתני מפני דרכי שלום: שם ואם בא לחלוק פבד לרבו וכו' אבל בבהכנ"ס לא: משמע דאפי' פהו קטן מוחל לת"ח גדול ממנו לא מהני מפני דרכי שלום והדבר תמוה דלמה לו לומר לכדמר ולאתויי ברייתא ומה דאמר מר עלה, הא משנה שלימה בהוריות דממזר ת"ח קודם לכהן גדול ע"ה הרי דמדינא דאורייתא דוקא בשוין אבל אם הישראל גדול מן הפהו אין לו מן הדין וקמש"ל מתני' מפני דרכי שלום יקרא הפהו אפי' קטן אבל מנין לנו לומר דאפי' פהו קטן מוחל לגדול ממנו לא מהני לכן נראה לי דכל היכי דמגיע לישראל מן הדין לית בזה משום דרכי שלום כלל וקורא הישראל תחלה לכך הוצרך לומר לענין מחילה, רק בבוצע דינו לפשוט ידו תחילה אפי' בגדול ממנו ושם אמרו דכיון לחלוק פבד למחול לגדול, ועל זה אמר דכה"ג ה"א בבהכנ"ס לא מהני אבל הא כדאיתא והא כדאיתא בסעודה בגדול ממנו ובקריאה דוקא בשוין דאז מגיע לפהו מן הדין לא מהני מחילה אבל בגדול דאין מגיע לו מן הדין אפי' מחילה אין צריך, ומזה ראי' לדברי הרמב"ם בפ"ה המשנה ע"ש, וכן נראה מדבריו בהלכות שלא זכר רק

מנהג פשוט לקרות פהו אפי' קטן משמע דמדין המשנה אין לקרותו פשהוא קטן ואין בזה משום דרכי שלום רק בשוון אינו יכול למחול פנ"ל ועמ"ש בתוס' בד"ה דאפי': שם איני וקא ר"ה קרי בכהני בשבתות וימים טובים.

לא ידעתי למה שאלו זה בתר מימרא דר' מתנה דמחלק בין שני נחמישי ליו"ט קא מעיקרא בלי ר' מתנה פשיטא דקשיא מר"ה: ונראה לי דמהך דר' מתנה מוכח דאפי' פהו גופא מוחל שנייה דרכי שלום דכל אחד יאמר למה לא מחלת לי והיגו דמחלק בין שני נחמישי דלא שכיחי רבים ליו"ט אבל בלי ר' מתנה הוי ס"ד דבסעודה נמי על בעל הסעודה קאי דאי רצה לחלוק פבוד לרבו הרשות בידו, וכמו כן בבהכנ"ס אי רצה חזן הפנסת לחלוק פבוד לגדול ממנו יש בו משום דרכי שלום והיגו דהפנה אתי לאנצווי' דלא קראהו ראשון, וקא קשי' מר"ה דכהן גופא מחל לו אבל פיון דמחלק ר' מתנה פהו ש"מ דלאו משום מחלוקת פהו הוא א"כ קשיא מר"ה ודוק: ודע שיש להקשות בהך קושיא מר"ה במה נפשך אי ס"ל דהך דרכי שלום אינו רק בשוין אבל בגדול לא, פדעת הרמב"ם בפ"ה המשנה, א"כ מאי קושיא מר"ה שפא הוא הנה גדול מן הפנה ואי אפי' גדול ממנו לא מהני וכהן קורא ראשון למה לן לומר לענין מחילה לימא דאפי' גדול ממנו קורא פהו ומדאורייתא דוקא בשוין וצריך לומר דמשמע לי' דכיון דלעולם הוי קרי בכהני ואפי' בשבת ויו"ט דשכיחי רבים א"כ לא ימלט דלפעמים הנה פהו פמותו או גדול ממנו והוא לא דיקדק אחר זה, וקא משני פיון דר' אמי ורב אסי פהני חשיבי דא"י מיכר הוי פייפי לי' מסתמא לא הנה שום פהו גדול ממנו, ועמ"ש בתו' בד"ה אפי': שם משום פגמו של ראשון.

לא נתבאר לי פי' דבר זה פיון דמדינא יש לכהן קדימה לישראל א"כ פשיש שני פהנים הגדול משניהם קורא ראשון ושני יש לו קדימה לישראל דהא וקדשתו פתיב, וצ"ל שלא אמרה תורה רק ליתן בכל דבר פבוד למעלת הפהונה לפתוח ראשון ולברך ראשון, אבל פל שנתנו פבוד לכהונה שוב אין צריך עוד לחלוק פבוד לפנה השני באותו דבר עצמו פי פבר נתנו פבוד למעלת הפהונה לראשון, אף את זה לא הבנתי פיון דיהא מותר לקרות פהו אחר פהו מאיזה צד יחשבו לפגום בפבוד הראשון ולומר שלא הנה פהו פיון שפך הדיו דמותר לקרות פהו אחר פהו ועמ"ש בתוס' בד"ה באותו פהו] ומאיזה צד יחשבו דיש שם לוי ומפל מקום קורא פהו השני: שם אחריהם מי קורין.

פירש"י פלומר תקנו שום סדר לישראל בשבתות מפני דרכי שלום, ואני תמה חדא מה ס"ד למיבעי פיון דלא ידע דיש סדר ומתניתין לא חשיב רק פהו ולוי מאיזה צד נימא דיש עוד סדר, ועוד לפי האמת דיש סדר למה לא קתני במתניתין דיש בזה מפני דרכי שלום שלא יוכל למחול פמו בכהן דלא ליתי לאנצווי' דכל אחד יאמר למה לא ימחול לי: לכן נראה לי דר"י נפחא לא ס"ל לפרש מתניתין לכדמר לענין מחילה רק דס"ל דמדינא דוקא בשוין ומפני דרכי שלום אפי' קטן קורא ראשון תדע דקאמר אחריהם קוראין ת"ח הממננים פרנסים על הצביור ובנדאי אין הפנה גדול פמותו ומ"מ אחריהם הוא דקרי ומעיקרא לא ואפי' דלעיל אפשר דסובר דבגדול לא אמרו פלל פדברי הרמב"ם בפ"ה המשנה.

וע"כ לענגן מחילה בשונוין איתמר, אכל לר"י נפקא גדול אינו קורא ראשון בלא"ה אתי שפיר ולא מוכח כלל לענגן מחילה, והשתא שפיר קאמר אחריהם מי קוראין לאו מפני דרכי שלום רק מדינא כמו שיש סדר בכהן מדינא בשונוין פה יש סדר בישראל מדינא ומתניתין לא תשיב רק מפני דרכי שלום ועלה קאמר דיש סדר, ובהא לא שייך לתקן מפני דרכי שלום אפילו קטן משל אחריו דעיקר הקדימה לפי שהוא גדול ובלא זה אין פאן קדימה, ודוקא בכהן שייך דרכי שלום אפי' הוא קטן דמ"מ יש לו מעלת פהונה אכל אחריהן אין מקום לדרכי שלום כי אם יש לו מעלת חשיבותו מדינא מגיע לו ואי אין לו מאיזה צד יקרא ראשון, וז"ב: ולפיכך השמיט רבינו הגדול כל סוגית הש"ס דאין פהן יכול למחול רק הביא המשנה בצורתה ומה שאמרו עלה תנא דבי ר"י וקדשתו, וזה פלא דהא בש"ס פריף עלה דאוריין הוא ומשני לכדמר, ולהג"ל ניתא דזהו לאפני אכל לר"י נפקא לא איצטריך לענגן מחילה רק ליתן לכהן פבוד אפי' קטן משל אחריו פנ"ל, אף לא ידעתי למה לא הביא הך דרשות דמעיקרא פהנים בני לוי דמהך דר"י לא מוכח רק פהנים ומאינך מוכח לוי ג"כ: בתוס' בד"ה וליטול מנה יפה ראשון פגון במעשר עני או בצדקה וכו' אינו רואה סימן ברכה לעולם.

ובאמת אין זו קושיא דהתם מיירי דנותן עינו בחלק יפה שהוא חלק יפה לכל העולם וכאן מיירי שחולקין בשנה ממש והוא בורר לו מן השונוין מה שגראה לו וכה"ג לא מיקרי חלק יפה דהא בשנה נתחלק קודם ברירתו וכן דיקדק רש"י בהדיא, גם עיקר פירושם במעשר עני וצדקה אינו נראה כלל דלא הוי לי' לומר וליטול מנה יפה ראשון פי הוא אינו נוטל רק מה שנותנין לו ונהוי לי' לומר ליתן לו מנה יפה ראשון דבע"ה נותן לו המעשר והצדקה ומדקאמר וליטול היינו מה ההיתבם שהוא בורר ונוטל וז"ב: בד"ה אכל בשני ונחמישי ה"מ לדידהו וכו' ולפי מה שפכתתי לעיל לשיטת הרי"ף דלפי המסקנא דחשיב אחריהם ג"כ לא הוי הפונה במתניתין משום דרכי שלום לענגן מחילה רק בגדול ממנו דמדינא שייך לישראל ומפני דרכי שלום לפהן א"כ ממילא אין חילוק בין שבת ויו"ט לשני נחמישי פיון דחיישינן לאנצויי דכהן גופא רק בס"ד דמתניתין דכהן מוחל שפיר שייך לחלק בין שבת לשני נחמישי, פנ"ל ועמ"ש בסמוך: בד"ה דאפי' ר"א ור"א פהני חשיבי משמע דאי לא"ה אסור אפי' גדול מפל בני עירו וכו' וע"כ לאו שונוין ממש וכו'.

יש לדקדק אי אפי' בגדול שייך דרכי שלום א"כ למה לי לכדמר וברוצה לחלוק פבוד הוי לי' לומר בפשיטות דמתני' קתני אפי' בגדול ומדאורייתא דוקא בשונוין פדקתני בהוריות בהדיא, ויש לי לומר דס"ל לתוס' מה שאמרו בהוריות בד"א בשונוין לאו שונוין ממש דהא קתני סיפא אכל ממזר ת"ח קודם לכה"ג ע"ה, משמע דוקא לע"ה הוא דקדים אכל כל שהפנה ג"כ ת"ח אף דהישראל גדול ממנו פהן קודם מדינא ולכך הוצרך לומר לכדמר דהיינו אם הפנה מוחל, ובע"ה ליפא לאוקמא דבהא נענש הקורא אחריו, ובהכי ניתא דברי התוס' שכתבו וע"כ שונוין לאו דוקא וכו' ודבריהם אינם מובנים לכאורה, ולהג"ל ניתא דשיעור דבריהם פה דהא נדאי דשונוין דהתם לאו דוקא דאפי' תימא דליפא עשה רק בשונוין ממש לא בגדול, עכ"פ פיון דר' פרידא שכתב עמו שלא קרא לפני פהן ע"כ במקום שהי' יכול לקרות לפני פהן הן מן הדין הן מפני דרכי שלום ואי שונוין ממש מאי רבותי' אי לא מחל הפנה איפא עשה ואי מחל איפא מפני דרכי שלום, רק אי ניתא

כדמשמע פאן דאפּי' בגדול איפּא עשה ובמחל מפני דרכי שלום צריף לומר נמי דהיו כפופים לר' פרידא כר' הונא דהכא דאז ליפא מפני דרכי שלום אבּל בלי כפופים אפּי' מוקמת לה באינון שוין ג"כ אין רבותא, ולכאורה הני דחיקא להו לומר דאפּי' בגדול אסור דמתוך פה נצטרף לאוקמא דר' פרידא בכפופין דוקא ונתם מוקי בשוין ועל זה כתבו דע"כ שוין לאו דוקא רק בגדול א"כ יש לומר נמי בכפופין אף דמוקי בשוין לאו דוקא רק שאינו ע"ה אבּל כפוף לר' פרידא: אמנם דברי התו' במגילה שם בד"ה כי קאמר לא נתבררו לי פלל דהקשו מאי רבותי' הא כתיב וקידשתו ותירצו דלאו שוין ממש וכתבו אח"כ דצריף לומר דהיו כפופין משמע דמעיקרא מדאורייתא קשיא להו ויש להבין הא במחל ליפא עשה פלל רק דרכי שלום א"כ קושיא ראשונה נמי מפני דרכי שלום הוא ואי דלא מיירי התו' התם פלל ממחילה א"כ קושיא השני' ג"כ דאורייתא היא דהא ס"ל ע"כ בגדול נמי איפּא עשה כמו שכתבתי מקודם מדמוקי לה לענין מחילה דוקא: ולכאורה הנה נראה לי דס"ל לתוס' שם דהיכא דאיפּא עשה דוקידשתו לא מהני מחילה פלל דדוקא ת"ח שמשחל על פבּודו פבּודו מחול פּינן דתורה דילי' היא אבּל פּהו דכהונה לאו דילי' היא אין פּינן למחול על פבּודו ולכּה לא מצי לאוקמא הכא בשוין דבהא לא מהני מחילה רק באינון שוין דבהא ליפּא עשה ומפני דרכי שלום פּהו קורא ראשון אפּי' מוחל דכּינן דחיישינן לאנצויי חיישינן דאחרים אתו לאנצויי עם הפּהו שלא מחל להם, והשתא שפיר הקשו התם דמאי רבותא הא איפּא עשה דוקידשתו ולא מהני מחילה, ותירצו דשוין לאו דוקא רק אינו ע"ה ובהא ליפּא עשה פלל, ואהא כתבו דע"כ דהיו כפופים דאל"כ אפּתי איפּא מפני דרכי שלום כר"ה דהכא דלולא דהיו כפופים לא הנה קורא, ועל דרף זה ג"כ יש לפרש דברי התוס' דהכא דמשמע מפאן דאפּי' גדול אסור מפני דרכי שלום וע"כ משום דבשוין לא מהני מחילה מן הדין, וע"כ בגדול דמדינא מותר רק מפני דרכי שלום אפילו מחילה לא מהני, ואהא כתבו דר' פרידא דלא בירף לפני פּהו ומוקי לה בשוין וע"כ שוין לאו דוקא דבין אי נימא דמדינא אסור בין אי נימא מפני דרכי שלום מאי רבותא וע"כ בגדול, רק אי נימא דבשוין מדינא יכול למחול הנה מקום לומר בגדול אפּי' מחילה אין צריף ולית בזה מפני דרכי שלום פלל, רק לפי מה שהקדימו דאפּי' גדול אסור מפני דרכי שלום צריף לומר דהיו כפופים ג"כ הפל פנ"ל: אף לפי שדבר קשה בעיני לחדש דבר דאין פּהו יכול למחול מן הדין וזהו היפּה המבואר ברמב"ם בפ"ה המשנה, גם נצטרף לומר מה שאמרו בשני וחמישי יכול למחול דוקא בגדול ממנו לא בשוין: לכן נראה לי דכוננת התוס' במגילה דבשוין פּינן דאיפּא עשה אפּי' לא הוי תיקונו מפני דרכי שלום פלל אין רבותא מר' פרידא שלא בירף לפני פּהו דטצדקי למיפטר נפשי' מעשה כדאמר לי' מלאכה לר' קטינא במנחות וכן אמרו לעיל המשחרר עבדו עובר בעשה, ואף דאחר השיחרור ליפּא עשה רק שמפקיע עצמו מעשה שהי' יכול לקיים עשה והוא מפקיע עצמו, ואף זה פּינן שאי לא הי' מקבל מחילתו ולא הנה מוחל והפּהו יקרא ראשון יקיים עשה וע"י מחילה מפקיע עצמו מעשה אין זה רבותא וע"כ דשוין לאו דוקא ואתי שפיר ג"כ דברי התוס' דהכא על דרף הפנ"ל בד"ה נתפרדה התבילה וכו' דקים לי' דלא קרא במקום הראוי דגדול הנה משלפניו או קטן משלאחריו.

דבריהם צ"ע דלתירוץ ראשון קשה למה קאמר שקרא לוי אפי' לא ידע שהוא לוי פיון דהי' גדול משלפניו ע"כ ראשון פהו, גם לתירוץ השני קשה שהי' לו לישאל כמו ששאל על הפהו לכן נראה לי דהי' או קטן משל אחריי אינו תירוץ אחר רק פה הנה המעשה דקים לי שלא קרא במקום הראוי ולא ידע אי מצד שהי' גדול משלפניו או קטן משל אחריי הלכה בכהו שאל שפיר כי ע"כ יודע דבר ברור דאל"כ מנין ידע שקרא פהו, אבל פשאומר לו שקרא אחריי לוי יכול להיות שאינו יודע אי גדול או קטן רק שלא קרא במקום הראוי לו א"כ מצד שהוא לוי קרא א"כ ע"כ הראשון פהו, פנ"ל: בד"ה כי קאמרינו באותו פהו נאפ"ל לפי מה דתנו וכו' צרייך לומר שהולך ויושב וכו'.

ולדעתו אין צרייך לזה, דהי' דינא שלא יקרא פהו אחר פהו לא שיניי רק לפי התקנה שפ"ל אחד יברך לפני' ולאחריי', אבל מעיקרא דלא הי' מברך רק ראשון לפני' ואחרון לאחריי' הנה יכול לקרות פהו אחר פהו דליכא למיחש ליוצאין שלא ימתינו ויצאו דהא מה בכך אי ראשון לאו פהו הוי והשני הנה הפותח הנה לו לברך תחילה לפני' וכיון דלא בירך לפני' הפל יודעין דהראשון הי' הפותח ומפלל הז' קרואים נאפ"ל לא ימתינו ידעו זה, וז"ב: דף ס' ע"א בגמרא ס"ת שחסר יריעה אחת אין קורין בו.

כתב הרשב"א ז"ל דיריעה אחת לאו דוקא נאפ"ל תיבה אחת פוסלת מדפרייך גבי תפילין דקתני אפי' כתב אחד מעכב פשיטא וקאמר לא צריכא אלא לקוצו של יו"ד ש"מ דפשיטא להו דכתב אחד מעכב ואי בס"ת אינו מעכב היאך פשיטא להו דמעכב בתפילין דלא חמירי כס"ת ע"ש, ואין דבריו מוכרחין כלל דהתם כל הד' פרשיות הם התפילין בכלל וכל שחסר מהם תיבה אין פאן תפילין, אבל לקרות בס"ת במקום שהוא קורא אין פאן חסרון כלל רק במקום אחר ועיקרה של ס"ת לקריאה הוא ונהרי ס"ד לקרות בחומש פיון דלא מיחסר במילתו' ואף פאן כל שלא מיחסר בקריאה זו שקורא לא איכפת לן אבל בתפילין כל תיבה ותיבה מפלל התפילין והוי כמי שחסר במקום שקורא דנדאי אפילו תיבה אחת חסירה הוי פקרא על פה, וביותר אני תמה במה שכתב אח"כ שראי' לו להלכה שאם נמצא טעות בס"ת באחד מן החומשין כל שאינו קורא באותו חומש אינו חושש ע"ש, והדבר תמוה שהרי בפירוש אמר ס"ת שחסר יריעה אחת אין קורין בו ובנדאי בכללה ס"ת אין קורין דאי הפנונה דאין קורין באותו חומש מה ס"ד למקפישט האבעי' אי קורין בחומשין דהא לא בעי בחומש פסול וחסר רק בחומש שלם והתם בחומש פסול וע"כ דבכללה ס"ת אין קורין וס"ד דכ"ש בחומש גרידא ומשני לחלק התם מיחסר במילתו', והיינו פיון דיש פאן ס"ת פולה מדובק כל שחסרה יריעה הוי לה ס"ת חסירה ואין קורין בה כלל אבל חומש שלם לא חסר במילתו' כלל רק מיחסר דיבוק דמאיזה צד נימא דאינייך חומשין פסולין פלהו פשרין רק מיחסר דיבוק ומצרפינו לי' פשרים משא"כ מדובקין ואחד חסר הרי פולה ס"ת חסירה היא, וז"ב ואי נימא דס"ל דוקא יריעה אחת פוסל פולה אבל תיבה אחת לא א"כ הרי הוא סותר עצמו למה שאמר מעיקרא דיריעה אחת לאו דוקא, באופן שדברי הרשב"א ז"ל לא נתבררו לי בזה: שם מה טעם לפי שאין כותבין.

נראה לי דהפנונה דבא לומר שאין טעמו לפי שסובר חתומה ניתנה ומן הדין אין לכתוב ואין משגיחין במה דלא אפשר, ועל זה אמר שלא הוסיף פלוס על בעל האבעי' רק

דאליקא דכ"ע פשיט ל"י דאין כותבין דאפילו ל"ד מגילה מגילה פינו דאינדבא אינדבא
כמו שפי' רש"י: שם איתבין' אף היא עשתא טבלא וכו'.

יש לדקדק פינו דל"ד חתומה ניתנה לא איסתפק לו דאסור רק משום דלא אפשר א"כ
התם מאי לא אפשר איפא, ואי יש סברא להתיר ל"ד חתומה ניתנה מן הדין הי' לו
להזכיר זה בכלל הספק לא משום דלא אפשר, ואפשר לומר דשאני פרשת סוטה דלכ"ע
הוי כמו ל"ד מגילה מגילה דבמדבר נתנה פרשה זו לכתבה למחוק ולהשקות סוטה דגם
במדבר היו מקנאין ומשקין כמו שדרשו ויקנא למשה במחנה שכל אחד קינא לאשתו
ממשה, וכינון דנתנה לכתוב חשובה והוי כמו ל"ד מגילה מגילה נתנה ומהאי טעמא
מהני אף דלא הוי רק חצי פרשה חשובה כפרשה רק השתא דפשיט ל"י דאין כותבין לפי
שאין כותבין לא משום דחתימה נתנה רק אפי' אי מגילה מגילה נתנה, א"כ קשיא מפרשת
סוטה ונדע שנראה מכאן דהו' פרשת סוטה לא היתה חקוקה על הטבלא בעצמה או כתובה
עלי' דא"כ פשיטא דגרע ממגילה דהא בס"ת בעינן ספר ודיו ונקא, ועל זה אפילו
כתובה פולה פסולה, רק שהיה כתוב על קלף והקלף הי' מדובק על הטבלא של זהב,
כנ"ל: שם מה היה כתוב בטבלא.

יש לדקדק מה זו שאלה פינו שפבר אמר פרשת סוטה כתוב עליה, ורחוק לומר דהשאלה
היתה אי הי' כתוב א"ב או בשלימות, ונראה לי דס"ד דהי' כתוב על הטבלא כל הפרשה
פולה וממנה היה הפהן כותב מה דבעי לימחק, והינו דאמר דלא הי' כתוב רק הצריף
לענינו של פהן אם שכב אם לא שכב דהינו מה שהיה מדבר עם האשה ומה שהי' צריף
למחוק, ומ"מ מניתי ראי' מברייתא דלא הי' כתוב בא"ב, דאי בא"ב פשיטא שלא הי'
כותב פולה ומאי קמ"ל, כנ"ל: שם הב"ע בסירוגין פירש"י תחלת המקרא הי' כתוב
תיבה שלימה ולכסוף ראשי תיבות ע"כ, ואני תמה אם על הטבלא הוא חוזר היאך שניף
לומר "הכא במאי עסקינן" דזה לא שניף רק על משנה דמוקינן לה באוקימתא או
מימרא דאמורא, אבל אי אנו דנין על הטבלא היאך היתה כתובה לא שניף לשון זה כלל
דאפי' אי נימא דהיא לא חידשה רק של זהב אבל פרשת סוטה היתה לעולם מ"מ לא
שניף שיאמר הו' לישנא והוי לי' לומר דהו' טבלא בסירוגין היתה, ועוד דמאיזה צד היתה
משונה טבלא זו משאר טבלות ומסתמא פלהו היו שוין, וביותר תימה דביומא קאמר
התם בסירוגין ודבר זה תמוה מאד דהא שם בטבלא משתעי והיאך שניף התם, והכא הוי
ניחא טפי אי הוי אמר התם בסירוגין דהכא לאו בטבלא איירי רק בכותבין מגילה לתינוק,
לכן לילא דמסתפינא הייתי מפרש להיפך דמפרש הו' מגילה לתינוק דקאמר אין כותבין
הפנונה שפותר פרשיות שבתורה על מגילה שאין להם חיבור רק פרשה מכאן ופרשה
מכאן וזה אסור לכתוב אבל כסדר שהוא בתורה מותר, והינו דקאמר הכא בלישנא
הב"ע וביומא התם כנ"ל, ובזה ארנוח לן קצת מה שפסק הרי"ף פותבין מגילה לתינוק
היפך המבואר דאין כותבין בלי חולק, ולהנ"ל ניחא דהפנונה כסדרן אז מותר כמו פרשת
סוטה רק שלא ביאר דבריו לחלק דבסירוגין אסור], ומה דפליגי תנאי בתר הכי וס"ל
לת"ק דאסור היינו ג"כ בסירוגין או אין דעתו להשלים אבל כסדרן ודעתו להשלים
מותר, ורבה דהשיב לו אין כותבין כלל היינו בסירוגין דבהא ודאי אין דעתו להשלים
משא"כ כסדרן משפחת לה דמותר בדעתו להשלים ותליא בתנאי דלר"י אפי' אין דעתו
להשלים מותר, והו' ברייתא דפרשת סוטה דלא היתה כתובה בא"ב איתא כר"י דלת"ק

פינו דאין דעתו להשלים אסור אפי' פסדון ומתניתין דטבלא בא"ב כר"ל, ובהכי ניחא דלא קאמר אלא הב"ע, ודוק: שם תורה חתומה נתנה.

קשיא להו לרבנותא ז"ל הא כתיב ויבא ספר הברית וכמה פרשיות נאמרו עד מתן תורה וכולן נכתבו קודם שעלה לחר, ולי אין זו קושיא כלל דהפנונה פאן שלא נתנה לישראל בקדושת ס"ת רק בשלימות בסוף שכתבה פולה מסרה להם ואז הי' לה קדושת ס"ת ומה שנכתב מקודם לא הי' רק לזכרון ולא נתנה לישראל, ומ"מ פריד שפיר מקרא אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר, דאי לא הי' בה קדושה מעיקרא ולא נתנה לישראל בקדושת ס"ת רק פשהיתה פולה למה לו להזכיר מה שהיה כתוב בעודה מגילה ומשני דכל התורה מגילה קרי לה, ולפי זה לא גרסינן א"נ לכדר' לוי רק פגירסת ר"ת אמר ר' לוי ומילתא באפי נפשי' היא: ועוד דאפי' לגירסא דידן אתי שפיר דס"ד דכל התורה פולה פמות שהיא כתובה פה היו הענינים פסדון, והשתא אי לא נתנה פרשיות רק חתומה אין מקום לקרותה מגילה כלל, אבל השתא דמיתי מר' לוי דהתורה אינה פסדון דהא שמונה פרשיות נפרדות במקומות שונים והיו ביום אחד ושפיר שייך פל מקום הנעשה על הסדר מגילה בפני עצמה פינו שאין לה חיבור עם שלפניו ולאחריו והיינו דמיתי מר' לוי שהיה שמונה פרשיות ביום אחד ובתורה נכתבו זו פאן וזו פאן, ולכך ראוי לקרות עגון אחד שאין לו חיבור מלפניו ולאחריו מגילת ספר, פנ"ל, ורש"י ז"ל פי' בד"ה לכדר' לוי דאיתן הפרשיות נאמרו ונכתבו ונמסרו באותו יום וכו', ואני תמה דכי בשביל שהוצרכו ליומן נכתבו תיכף ופשיטא דטובא איפא בקרא דנאמרו במדבר ופרשת מקושש פשיטא דהיתה במדבר ועוד הרבה ומ"מ לא נכתבו תיכף למ"ד חתומה נתנה, והעיקר נראה לי פמו שפירשתי, ועיין מה שאכתוב בתוס' בד"ה תורה: שם ופרשת טמאים.

פירש"י ויהי אנשים וכו' ופירושו באמת תמוה דמשמע להדיא בקרא דביום ההוא לא יכלו לעשות הפסח ויקרבו לפני משה ואמרו למה נגרע ש"מ שלא היו יכולין ליטהר, ואפשר דכוננת רש"י להך מ"ד דמישאל ואלצפן היו ולא קברו אותם בו ביום רק נשאו אותם מאהל מועד חוץ למחנה פאדם האומר העבר המת מלפני הפלה שלא לערבב השמחה ולא היו יודעין מתי יהא קבורתם דמסתמא אחר פלות השמחה שפל ישראל יתעסקו בהספינדם פמו שנאמר וכל בית ישראל יבכו את השריפה, וזה שכתב דיכולין היו ליטהר ולא נזקקו רק אם לא יטהרו והיינו פנ"ל: אף יש לתמוה היאך חשיב פרשת טמאים קודם שילוח טמאים דזה הי' קודם טמאים בקרא וכ"ש למ"ש רש"י דטמאים הוצרכו משום שילוח טמאים, ונראה לי דטמאים הפנונה מה שהוזהרו שלא יקריבו פסח בפנומה וזה לא נזכר כלל בקרא, והיינו דידעו האנשים לומר למה נגרע ש"מ שפבר הזהיר אותם שלא להקריב בפנומה, וזהו הפנונה פרשת טמאים שהיה מזהירם על הפנומה והודיעם פרשת הפנומה מי הוא הטמא ומי לא כדי שידעו שלא יקריבו בפנומה, ויש פמה פרשיות בתורה בפנומה והפל הודיעם, ועמ"ש בתוס' בתוס' בד"ה אם שכתב, אם שכתב לא כתיב כלל וכו' ואת פ שטית.

ולפי זה צריך לומר דאינו מדקדק לומר פמה שכתוב בקרא רק המכונן מן הכתוב ולפי זה יש להבין שמה הי' כתוב בא"ב פינו דהך לישנא לאו דוקא ולפי מה שפירשתי לעיל ניחא דכינון דשואל מה היה כתוב דס"ד שהי' כתוב פל הפרשה א"כ אי בא"ב היתה

פתובה מה ס"ד דהי' פתובה פולה, פנ"ל: בד"ה תורה חתומה נתנה תימה וכו' ונראה לפירוש כו' ור"ת גריס כו'.

דבריהם אינם מובנים, דמה בקשו בדברי ר"ת דפשיטא דקשה לפי גירסתו, מאי מקשה ואידך הא מודה דהוי מגילות, ולרש"י יש לומר דאה"נ דהכי משני כדר' לוי דלא נאמרו פסדר וממילא פליגי אי נכתבו מתחילה פסדר או שלא פסדר אבל לר"ת קשה, גם גוף דבריהם אינו נראה כלל, דהוי לי' לשנווי משום דכתיב ויקח ספר הברית ולמה לי כדר' לוי, וכבר כתבתי בגמרא ליישב עיקר הקושיא דלכ"ע תיכף פשנאמרו נכתבו רק לא הנה בהם קדושת ס"ת ולא נתנו לישראל רק פשהיו פולם אז פתב להם ס"ת שלימה ומסרה להם לקדושת ס"ת ואותן המגילות שנכתבו קודם לזפרון לא נעשה מהם ספר, ואולי נתפוננו התוס' בזה שהביאו גירסת ר"ת אמר ר' לוי דלפי גירסתו יש לפירוש בפשיטות פנ"ל, אבל לפי הגירסא דידן קשה לפירוש פן דמאי מיימי מר' לוי דילמא לא נכתבו השמונה פרשיות לקדושת ס"ת רק לידע הדינים אף פבר פתבתי לפירוש פהנ"ל אפילו לפי גירסא דידן: בד"ה ופרשת טמאים פי' בקונ' וכו' וקשה לפירושו כו' חודש וחצי וכו'.

ויש ליישב פירוש"י דנדאי פליגי התם ת"ק ורשב"ג, ות"ק יליף מפסח שני דשואלין ל' יום ורשב"ג דחי לה דאידי דהודיע דיני פסח אמר להו נמי מפסח שני והוא ס"ל שתי שבתות ומסיק רבה בר שמי דמהך קרא יליף דהי' בר"ח והזהיר על הפסח ואגב על פסח שני ובבביתא דר' לוי פרב"ג ולת"ק דלית להו הך אידי ע"כ צ"ל דלא הי' בר"ח דליכא למ"ד יותר מל' יום וע"כ בפסח הוי קאי אבל לרב"ג דדחי אידי וכו' בר"ח הי' ע"ש.

גם נראה לי שאין כ"כ ראי' דנדאי דבר הנעשה ביומו סגי בל' יום קודם אבל פסח דצריך לטהר קודם ומתחיל עשיית המצוה קודם ממילא חשבין עשייתו מר"ח דאז מתחיל התעסקות בפסח לטהר ולקצור לשם מצוה ממילא שואלין ודורשין שלשים יום קודם לזה: בא"ד דלא יתכן לר"י הגלילי.

דאי משום שהי' יכולין ליטהר לכולם לא יתכן פדמקשה הש"ס גופה שם ור"י הגלילי לא חייש להך קושיא, ומתרש"א פתב דשם לא מקשה רק שהי' לו להקדים להם לומר מקודם זה פדי שיוכלו לטהר והוא דחוק ולא ידעתי מה צורך לזה כי שם אין הקושיא רק שהי' ליטהר פיון שהי' להם שיהות ליטהר ור"י הגלילי ס"ל דהי' סיבה שלא נטהרו, אבל לפירוש"י הי' יכולין ליטהר מכאן ולהבא ומה זה שצעקו למה נגרע הא יש בידם ליטהר עוד ומ"מ לר"ע ניחא כמ"ש בגמרא שלא היו יודעין מתי יהא קבורתם כמ"ש לעיל שהיו מסופקין שמה לא יוכלו לטהר עד אחר פלות שמחת חנופת המזבח שיתעסקו כל ישראל בהספד וזה שכתבו התוס' בסופה דלהך גירסא בדברי ר"ע שחל שביעי שלו בע"פ גם לר"ע לא יתכן והיינו דגם לר"ע היו עומדין בערב פסח לגירסא זו אבל לולא זה לר"ע יתכן והיינו כמו שכתבתי: ובזה נראה לי לפירוש הסוגיא דסופה דיש להבין מה זה ששאלו מי הם אותן האנשים ומאי קשיא לן על אותן האנשים עד שאנו צריכים לחקור אחריהם מי היו שמתו שגדע מי היו יתיישב לנו ועוד שהרי ר' יצחק לא חידש פלום רק מת מצוה סתם ומה זה שהוסיף שחל שביעי שלו בערב פסח שהרי לא הקשה רק

שְׁהִיוּ יְכוּלִין לִיטְהֵר וְהִי לֹו לְפָרֵשׁ שְׁלֵא הָיוּ יְכוּלִין לִיטְהֵר וּמָה נִפְקָא מִינְהּ דְלְמַחְרָתוּ הָיוּ יְכוּלִין לִיטְהֵר: לְכֹן נִרְאָה לִי דְעֵיקָר הַשְּׂאֵלָה הֵיטְהָ שְׂאִי אֶפְשָׁר שְׁהִיוּ טְמֵאִים סְתָם שְׂאִירַע לְהֵם מֵת א"כ מָה זֶה שְׂבָאוּ וְצִעְקוּ לְמָה נִגְרַע לְהַקְרִיב קֶרְבָּן ה' בְּמוֹעֵדוֹ, בְּמָה נִפְשָׁה אִי לֹא יָדְעוּ כָּלֵל דְטְמֵא אִינוּ מִקְרִיב לְמָה צִעְקוּ לְמָה נִגְרַע מִי אָמַר לְהֵם שְׂיִגְרַעוּ וְאִי יָדְעוּ דְטְמֵא אִינוּ מִקְרִיב א"כ זֶהוּ שְׂתִגְרַעוּ שְׂאֵתֵם טְמֵאִים וְכִי בִקְשׁוּ לִידַע טַעְמֵי הַמִּצְוֹת לְמָה לֹא יִקְרִיב טְמֵא קֶרְבָּן פְּסַח, לְזֶה חֲתָרוּ אֲלֵה הַתְּנָאִים לְהַמְצִיא מְקוֹם לְטַעֲנוֹת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וְאָמַר ר"י הַגְּלִילִי נוֹשְׂאֵי אַרְוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף הָיוּ, וְלִזְהָ הֵיטְהָ טַעֲנָתָם חֲזָקָה מְאֹד אִי הֵינּוּ טְמֵאִים בְּמֵת הַשְּׂיִיף לָנוּ בְּלִבְד מִהָרְאוּי שְׁלֵא נִקְרִיב קֶרְבָּן אֲבָל זֶה הֵמֵת יוֹסֵף הִי מוֹטֵל עַל כָּל הַצִּיבּוֹר וְלֹא עָלִינוּ הַחַיּוֹב לְטַמְאֹת בּוֹ בְּלִבְד רַק שְׁלוּחֵי צִיבּוֹר אֲנַחְנוּ א"כ כְּמוֹ דְצִיבּוֹר עוֹשִׂין בְּטַנְמָאָה כְּמוֹ כֹן אֲנַחְנוּ כִּינּוֹן שְׁהֵמֵת הֵזָה הֵיטְהָ מוֹטֵל עַל כָּל הַצִּיבּוֹר בְּשִׁנָּה שְׁהִיוּ כּוֹלָם מוֹשְׁבְעִין לְהַעֲלוֹת אַרְוֹנוֹ א"כ אִין רְאוּי שְׁנִגְרַע אֲנַחְנוּ מִשְׂאָר הַצִּיבּוֹר, וְזֶה שְׂאֵמְרוּ לְהַקְרִיב קֶרְבָּן ה' בְּמוֹעֵדוֹ וְהֵינּוּ אֶפְילוּ בְּטַנְמָאָה וְאֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנִפְשׁ אָדָם זֶה יוֹסֵף, וּר"ע ג"כ חֲתָר לְכַוְנָה זֹו וְאָמַר שְׁהִיוּ מִיִּשְׂאֵל וְאֶלְצָפֹן שֶׁג"כ הֵיטְהָ עֲנִינָם מוֹטֵל עַל כָּל יִשְׂרָאֵל רַק שְׂנַאָמַר לְהֵם שְׂיִוְצִיאֵו אֹתָם וְלְמָה יִגְרַעוּ מִשְׂאָר הַצִּיבּוֹר וְרְאוּי שְׂיִהֵא עַל זֶה דִּין צִיבּוֹר, וְלִזְהָ הַשִּׁיב ר"י עַל דְּבַרְיָהֶם דְּהֵם הָיוּ יְכוּלִין לִיטְהֵר וְלֹא הִי לְהֵם לְצַעֲנוֹק לְמָה נִגְרַע כִּי הֵם גְּרָמוּ לְעַצְמָם שְׁלֵא נִטְהָרוּ, וְאָמַר הוּא שְׁהִיוּ אוֹתָן שְׁחַל שְׁבִיעֵי שְׁלֵהֶם בְּעָרֵב הַפְּסַח וּבָאוּ בְּטַעֲנָה אַחֲרָת כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּ בְּסַפְרֵי וְהוּא מָה שְׁפִירַשׁ"י דִּיזָרַק הַדָּם בְּטְהוּרִים וַיֵּאֱכַל הַבָּשָׂר לְטְהוּרִים דְלַעֲרַב יְהִיו טְהוּרִים וְהַפְּהוּן הַטְּהוּר יִשְׁחַט וַיִּזְרוֹק, כַּנ"ל: בַּד"ה וּפְרַשְׁתָּ אַחֲרֵי מוֹת, בְּבִרְאשִׁית רַבָּה אִיכָּא פְּלוּגְתָּא וְכוּ' וְקָשָׁה מֵאַחֲרֵי מוֹת וְכוּ'.

דְּבַרְיָהֶם תְּמוּהִין דְּמָה יַעֲשׂוּ בְּמָה שְׂכָתוּב אַחֲרֵי שְׂבָא אֲדוּנֵי הַמְּלָךְ בְּשְׁלוּם אֵל בֵּיתוֹ גְּבִי מְפִיבּוֹשָׁת וְאַחֲרֵי רְאוּתֵי אֵת פְּנֵיָהּ כִּי עוֹדָה חֵי דִיעֵקֵב וַיִּוְסֵף וְכַהֲנָה רַבּוֹת שְׂאִין עֲנִינָם לְסַמּוֹךְ וּמְפִלֵּג רַק זֶה סִיבָּה לְזֶה וְאִין עֲנִין לְפְלוּגְתָּא זֹו כָּלֵל וְכֹן בְּאַחֲרֵי מוֹת הַכַּוְנָה לְפִי שְׂמֵתוֹ בְּגִי אַהֲרֹן בְּקֶרְבָּתָם לְפָנֵי ה' הַזֹּהִיר לְאַהֲרֹן שְׁלֵא יָבוֹא וְכֹן פִּירַשׁ"י בְּחֹנְמֵשׁ בְּשֵׁם הַמְּדַרְשׁ וְכֹן פִּי' כָּאֵן דְּמַחְמַת מֵימַת בְּגִי אַהֲרֹן נֶאֱמָרָה פ' זֹו לְאַהֲרֹן, וּז"ב וּלְק"מ: ע"ב בְּגִמְרָא אָמַר ר"א תוֹרָה רֹוב בְּכָתֵב וְכוּ'.

נִרְאָה לִי דְמַחְלֻקָת ר"א וּר"י הוּא דְלִר"א מוֹתָר לְלַמּוֹד מְכָתֵב כָּל מָה שְׁנִדְרַשׁ בִּי"ג מִדּוֹת וְנִרְמָז בְּכָתוּב דְכָל זֶה תוֹרָה שְׁבְכָתֵב הוּא וְאוֹמְרָה בְּכָתֵב וְאִינוּ רִשְׂאֵי לְאוֹמְרָה עַל פָּה רַק הַמִּיעוּט שְׂאִין לֹו רְמָז בְּכָתֵב רַק מָה שְׁחִידְשׁוּ מְסַבְרָא אוּ הִלְכָה לְמִשְׁהָ מְסִינֵי זֶהוּ אֲסוּר לְאוֹמְרָה בְּכָתֵב רַק עַל פָּה (וּלְר"י כָּל זֶה הָיוּ עַל פָּה וְלֹא מִיְקָרֵי כָתֵב רַק הַנְּכָתֵב מְפּוֹרָשׁ בְּלִבְד: שְׁם וּלְכַסּוֹף בִּי ר' יוֹסֵף.

פִּירַשׁ"י כְּשֶׁנִּפְטָר כו', וְלִשׁוֹן לְכַסּוֹף לֹא אֵתִי שְׁפִיר כָּלֵל לְפִירוּשׁוֹ גַם לֹא הַכְּנֵתִי מֵאִי קוּשְׁנֵי הֵתָם בְּנִדְאֵי לֹא שְׂיִיף לְחַוֵּשׁ לְכַבּוֹד כִּינּוֹן שְׂמֵת וְנִתְמַנָּה אַחַר בְּנִדְאֵי רְאוּי לִיתְנּוֹ שְׁם. לְכֹן נִרְאָה לִי דְהַכְּוֹנָה בְּתַחֲלִילֵת יְמֵי נְשִׂאוֹתָו הִי בְּבֵיתוֹ וּלְכַסּוֹף בְּחֵינּוֹ נִתְנוּהוּ בְּבֵית ר' יוֹסֵף וְלֹא הֵיטְהָ ר"י נְשִׂאֵי אֲזַ כָּלֵל, וְהַשְּׂתָא שְׁפִיר יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְכַבּוֹד הַנְּשִׂאֵי וּמ"מ לֹא חִיִּישִׁינּוּ.

וְעַמ"ש בְּתו' בַּד"ה אֵלֶּא: (פִּיִּסְקָא) שְׁם בּוֹר שְׁהוּא קְרוּב לְאַמָּה וְכוּ' עַד סוֹף הַסְּוָגָא יֵשׁ לְהַסְתַּמֵּךְ בְּהַךְ דִּינָא דְמַתְנֵי מַהוּ הַדִּין מִצַּד הַדִּין אִי לְהִיפָּהּ אוּ עֲנִין אַחַר, גַּם בְּהַךְ דְּרַב

ושמואל אי מדינא נחלקו או מפני דרכי שלום נחלקו ואי נימא כפי הנראה דמפני דרכי שלום נחלקו היאך אמר דהשתא דלא איתמר הלכתא כל דאלים גבר הרי כל עיקר דרכי שלום שלא יהא מחלוקת והיאך ניקום אנו ונפסק בהא כל דאלים גבר: אבל באמת הפנונה פשוט דמדינא באמת כל כה"ג אין בזה דין וכל הקודם זכה והיינו כל דאלים גבר וכולם שוין בהא עילאי ומציעאי ותתאי וכדי שלא יהא מחלוקת תקנו דבור הקרוב ימלא קודם, אבל אי הי' בזה שום דין לא היו צריכין לעשות תקנה היפך הדין מפני דרכי שלום, דמאיזה צד יהא מחלוקת פינון שיש דין על זה, רק לפי שאין בזה דין רק כל דאלים גבר, תקנו מפני דרכי שלום סדר דקרוב קודם, ובזה ס"ל לרב דמפני דרכי שלום ראוי שלא יעשה שום אחד מהם שום פעולה רק הנזהר ימשך פדרכו וממילא תתאי שתו ברישא, ושמואל ס"ל דדרכי שלום הוא דקרוב קודם, והיינו דמקשה ממתניתין ומפרשה רב באמה המהלכת על פי בורו שאינו עושה שום פעולה ומעצמו מתמלא ואין צריך לספור, ומהאי טעמא לא נקט להיפך באמה שאינה מהלכת דתתאי שתי ברישא, דעיקר הפלל הוא שלא לעשות פעולה כלל רק הנזהר ימשוך פדרכו, וממילא מי שהאמה מהלכת על פי בורו שותה ברישא וכן להיפך, והיינו דקאמר פינון דלא איתמר הלכתא ממילא חזר הדבר לעיקר הדין וכל דאלים גבר שאין אנו יודעין כיצד לעשות מפני דרכי שלום: אמנם גם בזה יש שני סברות פי יש לומר פינון שאי אפשר לקיים בזה מפני דרכי שלום חזר הדין לגמרי ומציעאי נמי בכלל הדין, וזה הנה מחשבתו של ר' שימי דהשקה מציעאי מקודם דלית בזה משום דרכי שלום, אבל אב"י הנה חושש דמ"מ פינון דכבר תיקנו מפני דרכי שלום רק דלא ידעין אי לעילאי אי לתתאי עכ"פ זכו הנזהר להשקות ביניהם ואף דלא נתקיים השלום ביניהם מ"מ מציעאי לית להו חלק ביניהו ולכך לא טעמינהו לפירי, ומהאי טעמא פסקו כשמואל בדינא דהכא לאו בדינא פליגי דמדינא כל דאלים גבר רק בדרכי שלום פליגי אי כף תקנו מפני דרכי שלום או כף תקנו סתם ואין זה ענין להך פללא דעלמא הלכה כשמואל בדיני הלכה אוקמוה אדינא כל דאלים גבר דכף הדין לולא דרכי שלום, כנ"ל בזה: בתוס' בד"ה שיפורא, לפי מה שפי' בקונ' קשה כו'.

ובאמת אין זו קושיא דרק בליל שבת מחמת איסור שבת שיפנס בתקיעה אחרונה לא הנה יכול לטלטלו לבית שהי' מונח שם והוצרך להניחו בראש הגג עד מוצאי שבת אבל במוצאי שבת הי' נוטלו ומחזירו למקום שהי' מונח, גם קושיא השני' לא קשיא לפי מה שפירשתי דלא הנה אבל רבא אחר מיתת אב"י כשנתמנה הוא רק בסוף ימיו א"כ יש לומר דאז לא הי' במקומו, ומ"מ יותר הי' נראה שופר של דינים פדאמרינו בסנהדרין דר"ה אמר אפיקו לי מאני חנותאי דהיינו שופר וסנדל של חליצה וזהו הי' לשמתא פדאמרינו אפיק ד' מאות שיפורא ושמתי, והיינו דקאמר ההוא שיפורא דמשמע דהיו רבים רק אחד הנה שהי' מונח אצל זה ואצל זה: בד"ה אלא משום חשדא, פי' ר"ת וכו' לחלק לתלמידים לא נתבאר מה נפקא מינה אי משום פבוד או חשד ס"ס הנה צריך להיות שם לחלק לתלמידים, ולפי מה שפתיבתי בש"ס דהפנונה שפימי ר' יהודה בסוף ימיו נתנוהו אצל ר' יוסף שפיר קאמר דמשום חשדא ליכא דהא בלאו הכי הנה המעות המקובל מגיע ליד ראש הישיבה לחלקם לתלמידים אבל משום פבוד שפיר קשיא דנטלוהו מראש הישיבה לבית ר' יוסף, כנ"ל: בד"ה במיזל כ"ע לא פליגי, אפי' נהר קטן שמימיו פוסקים וכו' פוננתם דאל"כ לא הוי לי' לומר במיזל לא פליגי רק במיסר

ואשקוני' דבמיזל נמי נחלקו בנהר קטן שמימיו פוסקים, וע"כ דבמיזל ליכא פלוגתא פלל בכל גוונא: בד"ה והשתא דלא איתמר כו' לית לי' הא דאמר הל' פשמואל בדינא וכו'.

ובאמת קי"ל כל דאלים גבר וקי"ל הלכה פשמואל בדינא וברור פמו שכתבתי בגמרא דהך פלוגתא פיון דברכי שלום נחלקו ולא בדינא ליתא בהאי פלל לא בדיני ולא באיסורי: בד"ה כבי תרי עבדית לי והוא סבר וכו' מיצעי לא שתו הנה לא בארו מה ס"ד דאביי דמיצעי שתו, וכבר פתבתי טעם נכון לאביי פיון דכל עיקר דין זה מפני דרכי שלום ומדינא כל דאלים גבר ואפי' מיצעי בכלל הלכה פיון דלא נתקיים השלום בזה דלא ידעינו אי עילאי או תתאי ממילא חזר הדין לדין תורה לכ"ע כל דאלים גבר בד"ה לא טעמינהו, להודיע וכו' ושמה מכרם.

נראה דקשני' להו למה קאמר דלא טעמינהו הני לי' לומר שהחזיר הפירות לעילאי ותתאי פיון שהיה חושש משום גזל, ועל זה כתבו דלא היה חושש פיון דאינו רק דרכי שלום רק לא טעם להודיע שאסור לעשות פן.

אף לא ידעתי למה כתבו ושמה, דהא פה מוכח בנדאי ואי הי' מחזיר להם הי' לו לטעום, ואולי פנונתם דהם ידעו בבירור דלא טעמינהו אבל לא ידעו אי היה חושש כ"כ עד שהחזיר להם או לפי שאינו רק גזל מפני דרכי שלום הי' מכרם: אלא שיש לדקדק אי בגזל מפני דרכי שלום אין חשש פלל להחזיר למה קאמר לקמן נ"מ להוציא בדינינו הא נ"מ אי מחויב להחזיר, ומלשון להוציא בדינינו משמע דמעצמו מחויב להחזיר, ויש לומר דזהו במה שיש בו מפני דרכי שלום בנדאי, אבל פאן אביי גופא לא ברירא לי' כי אולי מיצעי בכלל כל דאלים גבר כמש"ל לכה לא הי' חושש להחזיר ספק דרכי שלום: בד"ה סליקו נפשייכי, פ"ר"ת וכו' ולא דמי לדרב ופשמואל פנונתם דהתם אינו עושה רק משקה שדהו ואח"כ הנהר הולך פדרכו, אבל פאן לאחר השקאה נתקלקל הנהר ואינו מושף יפה: בד"ה מצודות ולא דמי למרחיקין מצודות הדג דהתם אומנתו בכף.

דבריהם דחוקין דהתם דחי הך דפסקי' לחיותא רק מדינא, ולדעתי דהתם באזילי ואוקרי דכיון דאם יבוא יהא שלו בנדאי ולא יברח הלכה פיון דסייארה הוי פאלו פכר זכה, ועוד דאי לא יזכה פשיטא דהם לא יזכו במצודתם ואי יצא מן החור יבוא אצלו אבל הכא בלחי וקוקרי דאפילו בא יכול לברוח ואינו פלל בחזקתו לכה יכול ליטלו ממש ממנו: דף ס"א ע"א בגמרא אזיל קא מנקיט ואכיל וכו' יש לדקדק דמעיקרא קאמר דהוי שדי אופני' ונתרן תמרי משמע שלא ליקט ביז ונהדר קאמר חזי מר דבידאי שדיתינהו, גם קשה מאד לומר דר"כ אכל באמת גזל ולא שאל לו אי מותר לו לאכול, גם קשה קושית התוס' דעכ"פ מפני דרכי שלום איכא: ונראה לי דכה הפנונה דר"כ חזי' לההוא גברא דהוי שדי אופני' ונתרן תמרי והוי קא מינקט לי' בידי' ואכל מהם הפל עשה ההוא גברא שהי' נוטל אותן התמרים שפלוו בידי' קודם שפלוו לארץ ואח"כ נפלו והי' נרא מר"כ שלא יקח מהם ואמר לו חזו מר דבידאי שדיתינהו ואין לה רשות לאכול מהם כי שלי הם ושוכתי בהם ור"כ ראה באמת ולא אכל פלום: בתוס' בד"ה ליקט ונתן ביז, נראה דאיצטריך לאשמועינו וכו'.

בפשיטות הוי מצי לפרש דקמש"ל אפי' לא נתפנין לזכות בהם רק להפילם לארץ וכ"כ הר"ן, אלא דמהך עובדא דר"כ דקאמר לי' חזו מר דבידאי שדיתינהו משמע שהי' מיפנון

בְּזֶה וּעַ"כ מִשׁוּם שֶׁלֹא נִתְעַכְּבוּ בְּיָדוֹ, כִּנ"ל: בַּד"ה שְׁדֵי אוֹפִי' כו', וְקִשָּׁה דַר"כ הֵיכִי הָיוּ מִיְנֻקֵט וְאָכַל.

כְּבָר כְּתַבְתִּי לְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא דְיֵשׁ לֹמֵר דֶּהֱוּא גְבָרָא עֲשֵׂה פֶה וְלֹא רַב פִּהָנָא אָכַל בְּלֹא"ה נִרְאָה לִי דְלֹא תִקְנוּ מִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם רַק בְּעֵנֵי הַמְּנַקֵּף בְּרֵאשׁ הַזֵּית אָכַל בְּאֵילָן שְׁאִין לוֹ בְּעֵלִים מִיְנֻחָדִים לֹא תִקְנוּ כָּלֵל וְהָכָא בְּהֵכִי מִיְיָרִי, כִּנ"ל: בְּמִשְׁנֵה מִשְׁאַלְת אִשָּׁה לְחַבְרִיתָה כו'.

בְּמִסְכַּת שְׁבִיעִית פֶּרֶק ה' ט' אֵי תֵא ג"כ לְהֵךְ מִשְׁנֵה וּמַעֲיָקְרָא בְּמִשְׁנֵה ח' מִיִּיתִי פְּלוּגְתָא ב"ש וּב"ה אֵי יָכוֹל לְמַפְנֹר לוֹ פֶּרָה חוֹרְשָׁת, וְעוֹד שֵׁם מוֹכֵר לוֹ פִּירוֹת בְּשַׁעַת הַזָּרַע כו' וְסִימָו שֵׁם וְכוּלָן בְּפִירוֹשׁ אֲסוּרִין, וּבְהֵךְ מִשְׁנֵה דְמִשְׁאַלְת לֹא הוֹנֵכֵר לְחֻלְק בֵּין פֶּתֶם לְמַפְרֵשׁ כָּלֵל, וּבִירוֹשְׁלָמִי בְּמַכִּילִתִין בְּעֵי לָהּ וְנ"ל ר' זְעִירָא בְּעֵי קָמִי ר' מְנָא מִתְנִיתִין בְּסֵתֶם הָא בְּפִירוֹשָׁא לֹא א"ל וְסִתְמוּ לָאוּ כְּפִירוֹשׁוֹ הוּא א"ל אֲנִי אוֹמֵר נָפֵה לְסַפְנֹר בְּהַ מְעוֹת כְּכֶרֶה לְכַבּוֹר בְּהַ חוֹל וְכוּ', וְיֵשׁ לְתַמְוָה לְמָה לִי כ"ה הָיוּ לִי לֹמֵר אֲנִי אוֹמֵר לְעֲשׂוֹת בְּהֵם שֶׁל הֵי תֵר וּמִנִּין לְהוּ לְפָרֵשׁ מִתְנִיתִין דִּידוּעַ דָּאִין לָהּ שֶׁל הֵי תֵר עַד שְׁנַצְטֵרֵךְ לְדַחֵק נָפֵה לְסַפְנֹר מְעוֹת וְלִיכָא לְמִימֵר מִשׁוּם דְקִשְׁיָא לְהוּ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' לְמָה לִי מִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם הָא מְדִינָא מוֹתֵר כְּמוֹ פֶּרָה חוֹרְשָׁת דְאֵיכָא לְמִיתְלִי לְשַׁחֲיָטָה, וְע"כ כְּמוֹ שְׁתִּירְצוּ הַתּוֹס' דִּידוּעַ דָּאִין לָהּ שֶׁל הֵי תֵר, הָא נִדְאִי לִיתָא דְהָא בִירוֹשְׁלָמִי מִבְּעֵי לְהוּ בְּתֵר הֵכִי אֵי הֵךְ וְכוּלָן מִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם אֲרִישָׁא נְמִי אֵי תֵמֵר אוֹ אֵהֵךְ מִשְׁנֵה דְמִשְׁאַלְת בְּלַבַּד ש"מ דְמַעֲיָקְרָא לֹא נִחְתִי לְהֵכִי, וְנִרְאָה לִי דַס"ל לִירוֹשְׁלָמִי כִינּוּן דְחֻשְׁיָדָה הִיא עַל הַשְּׁבִיעִית מִמִּילָא כָּל הַפִּירוֹת הַנְּמַצָּאִין לָהּ אַחַר הַבִּיעוּר אֲסוּרִין מְדִאוּרֵי תֵא וְכִינּוּן דְאֲסוּרִין נִיגְהוּ מִמִּילָא כָּל שְׁמִסְיַעַת בְּעַבּוּדְתֶם הָיוּ מְסִיַעַת יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה וְלֹא שְׁיַיָּךְ לְתַלוֹת בְּהֵי תֵר כִּינּוּן דְמִדִּינָא כָּל הַפִּירוֹת שְׁלָהּ אֲסוּרִין מִשָּׂא"כ בְּפֶרָה לֹא שְׁיַיָּךְ זֶה וְכָל שְׁיֵשׁ לְתַלוֹת לְשַׁחוּטָה תוֹלִין אָכַל בְּפִירוֹת הַכָּל אֲסוּר וְכִינּוּן דַס"ד דְנָפֵה וְכִכְרָה לֹא שְׁיַיָּךְ רַק לְתַבּוּאָה א"כ סִתְמָא כְּפִירוֹשׁוֹ וְהוֹצֵרֵךְ לֹמֵר דְבְנָפֵה ג"כ יָכוֹל לְהִיֹּת לְהֵי תֵר כְּגוֹן לְמַעוֹת דְמַעוֹת שְׁלָהּ לֹא נֶאֱסַר וְכוּן כְּלָהּ כִּנ"ל, וְעַמ"ש עוֹד בְּתוֹס' בְּזֶה: בְּתוֹס' בַּד"ה מִשְׁאַלְת וְכוּ' וְקִשָּׁה לַר"ת וְכוּ' וְאוֹמֵר ר"ת וְכוּ'.

דְּבַרֵיהֶם דְחֻקִין מִכְּמָה טְעָמִים, חֻדָא דְבְּמִתְנִיתִין קְתַנִּי הַחֻשְׁוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית, וְאֵי אִין לָהּ שֶׁל הֵי תֵר כָּלֵל לֹא שְׁיַיָּךְ חֻשְׁוּדָה דְנִדְאִי יֵשׁ לָהּ פִירוֹת שְׁבִיעִית, וּמָה שֶׁהִבִּיאוּ רֵאִי מִירוֹשְׁלָמִי ע"כ אֵינָה רֵאִי דְאֲדַרְבָּא מְנָא לְהוּ לִירוֹשְׁלָמִי דְמִתְנִיתִין בְּיָדוּעַ שְׁאִין לָהּ שֶׁל הֵי תֵר דָּאִי מִשׁוּם קוֹשְׁיָא דַר"ת הָא בְּתֵר הָכָא בְּעֵי לָהּ בִירוֹשְׁלָמִי וְס"ד דְדַרְכֵי שְׁלוֹם אֲרִישָׁא דְפֶרָה חוֹרְשָׁת נְמִי קָאִי וְא"כ אִין כָּאֵן הֶכֶרֶס דָּאִין לָהּ תַבּוּאָה שֶׁל הֵי תֵר גַּם קִשָּׁה בְּאַמַּת מָה שֶׁהִקְשׁוּ אַח"כ דְמֵאֵי פֶרִיךְ מ"ש רִישָׁא כִינּוּן דְרִישָׁא בּוֹדָאֵי שְׁבִיעִית מִיְיָרִי, וְתִירוּצֵם דְחוּק: לְכוּן נִרְאָה לִי כְּפִי מָה שֶׁכְּתַבְתִּי לְעֵיל בְּמִשְׁנֵה דְכִינּוּן דְתַבּוּאָתָה אֲסוּרָה לְגַמְרֵי מִן הַדִּין הָרִי מְסִיַעַת הוּא בּוֹדָאֵי לְאִיסוּר וְלֹא שְׁיַיָּךְ לְמִיתְלִי כָּלֵל דַס"ס כָּל פִּירוֹתֵיהָ אֲסוּרִין מִן הַדִּין וּמְסִיַעַת הוּא לְעַבּוּד דְבָר הָאֲסוּר וְכוּן בְּמַעֲשֵׁר דְסִיפָא: וְעוֹד נִרְאָה לִי דְמִשְׁאַלְת שְׁאֵנִי כִינּוּן דְאַח"כ אֵי תַעֲשֵׂה בְּהֵם שֶׁל אִיסוּר הָרִי מְסִיַעַת הוּא בְּכִלּוֹ לְאִיסוּר מִשָּׂא"כ בְּמִכְרָ כָּל שְׁיֵשׁ לוֹ לְתַלוֹת בְּשַׁעַת מְכָר אֶף שֵׁאח"כ עוֹשֵׂה אִיסוּר לֹא סִיַעַת הוּא שְׁאִינוּ שְׁלוֹ כָּלֵל וּמַעֲיָקְרָא הִנֵּה יָכוֹל לְמַפְנֹר דְמְכָר לְהֵי תֵר, מִשָּׂא"כ כָּאֵן נָהִי דְהוּא שׁוֹאֵל

להיתר אח"כ פשיעשה איסור יסייע הוא בכלים ש'לו לאיסור פנ"ל ומ"מ בירושלמי נדאי הפי' כמו שפתיבתי מקודם, דס"ס פיון שאמרו נפה לספור מעות ש"מ דתלני' בשל היתר בלא"ה אינו פלום דכל הפירות שלה אסורין מן הדין, פנ"ל, ובהכי ניחא פיון דחדשו בירושלמי לתלות במעות א"כ למה באמת ברישא בלא"ה מותר ובסיפא רק מפני דרכי שלום, ולהנ"ל ניחא דבשאלה לא מהני לתלות מן הדין פיון דאחר פד יסייע בכלים ש'לו רק במקר מהני לתלות, פנ"ל: ועוד נראה לי בעיקר קושית ר"ת ז"ל דנדאי בלא"ה יש להבין דהא לאינו חשיד מותר למפור הפל פדמוכח בירושלמי וכמבואר ברמב"ם בפ"י המשנה שם והטעם דקונה על אחר: שביעית ולמה לא נתלה בחשוד פד כמו דתולין בכלי דקנה למלאכת היתר וע"כ דהאי לאו תלוני' היא שפול שקנה לחרישה ממילא לא שנייד בחשוד דקנה להיתר דאצלו היתר ואיסור שוין ואין מקום לתלות רק דלא קנה למלאכה זו פלל נאפי' היתר לא יעשה רק למלאכה דאין לה שניכות לשביעית פלל, והינו דהוצרכו בירושלמי נפה לספור בה מעות דלא הני מלאכה השנייד לשביעית פלל, אבל לתלות בתבואה של היתר פיון דס"ס יעשה מלאכה האסורה בשביעית בתבואה של שביעית ממילא לא שנייד לתלות דהיתר ואיסור שוין אצל חשיד, פנ"ל: בד"ה וריחים ומנור, ובאשת ע"ה לא תנא מנור וריחים.

משום נפה וכברה וה"ה ריחים ומנור דיגיד עליו ריעו א"נ וכו' נאידי דלא תנא מנור וכו' דברי התוס' צריכין ביאור חדא דמה זה שחקרו אי ה"ה ריחים ומנור דמאחר שאמרו בוררת וטוחנת בינים כ"ש להשאיל פלי וברישא התירו ריחים ומנור אף שאסרו ברירה וטחינה בינים וכאן דהתירו לברור ולטחון בינים כ"ש להשאיל מנור וריחים, ואם לא בקשו רק ליתן טעם למה נשמט מנור וריחים בסיפא לא הני להו לומר יגיד עליו ריעו פיון דאין צריכין לראי', גם הך יגיד עליו ריעו אין לו הבנה פלל דהא רישא לא הני דומיא דסיפא פלל דהא חזינו דלא דמי פלל דהא בוררת וטוחנת בסיפא, וברישא לא תבור ולא תטחון וברירה וטחינה ריע דנפה וכברה בסיפא ומ"מ ברישא לא, גם לא ידעתי מה שפתיבו דאידי דלא תנא מנור לא תנא ריחים דכי מנור וריחים פי הדדי נינהו טפי מנפה וכברה דהא פולהו ארבעה חשיב פסדרן ומ"ש דלא שביק בסיפא רק ריחים בלבד אידי ולא פולהו או מקצתן: לכו נראה לי בביאור דברי התוס' בשום לב במה שהתחילו בדבריהם ובאשת ע"ה לא תני מנור וריחים ונהלא ברישא נאמר וריחים ומנור ולמה הפכו הדברים לומר מנור וריחים, וכן ציינו הם ריחים ומנור ותיקף בתירוץ פתיבו ג"כ משום דתני נפה וכברה וה"ה ריחים ומנור, וכי בכדי שינו דבריהם פעמים פד ופעמים להיפך: וברור דנתפוננו לפי דבריהם פרק ר' ישמעאל דנחלקו על רש"י דהולכה לתנור אסור כמו הלישה דהני סוף לישא רק הולכה לפלטר למפור מותר ע"ש, ומעתה לדברי רש"י ז"ל שם דהולכה לתנור מותרת שפבר נעשה האיסור א"כ הי' מקום לומר דהא במחוזק לעשר עסקינו רק משום טומאה אמינו עלה ובמנור פלי דרכי שלום מותר דהא מלאכה שאחר הלישה היא ולא הוא ולא פליו מסייעין לאיסור [ואם נפשך לומר דמ"מ אסור להשאיל קודם שפא על ידי זה יש לו סיוע שיודע שיש לו מנור א"כ לא מהני פלל דרכי שלום שישאיל קודם הא יכול להשמט להשאיל אח"כ ואין בזה משום דרכי שלום להשמיט עצמו] אמנם על ריחים לא נסתפקו התוס' פלל דנדאי מותר ומפני דרכי שלום דוקא, וזה שפתיבו ובאשת ע"ה לא תני מנור.

ורִיחִים ג"כ לֹא תִנִּי, הַטַּעַם מִשׁוּם דְּתַנִּי נֶפֶה וּכְבָרָה וְה"ה רִיחִים וְכֵן תַּנּוּר דִּיגִיד עָלָיו רִיעוּ הֵינּוּ רִיחִים, דְּכִמוֹ דְּלֹא תִנִּי רִיחִים דְּנִשְׁמַע מִנֶּפֶה וּכְבָרָה כְּמוֹ כֵן תַּנּוּר נְמִי לֹא נִשְׁתַּנֵּה דִינוֹ פֶּאן פֶּלֶל רַק לֹא תִנִּי לִי כְּמוֹ דְּלֹא נִקַּט רִיחִים, וּלְכַף בְּקוֹשְׁיָא זְכָרוֹ תַּנּוּר קוֹדֵם דְּעֵיקָר כְּוֹנְנָתָם עַל תַּנּוּר דְּבִקָּא הָוִי ס"ד שְׁנִשְׁתַּנֵּה דִינוֹ בְּסִיפָא מְרִישָׁא פְנ"ל קַמְש"ל דְּלֹא נִשְׁתַּנֵּה, וְהָא דְּלֹא תִנִּי לִי כְּמוֹ דְּלֹא נִקַּט רִיחִים דְּנִשְׁמַע מִנֶּפֶה וּכְבָרָה' כְּמוֹ כֵן לֹא תִנִּי תַּנּוּר, וְתִנְרָצוּ עוֹד דְּתַנּוּר אֵין דְּרָף לְהַשְׁאִילוֹ וְאִידִי דְּלֹא תִנִּי תַּנּוּר לֹא תִנִּי רִיחִים כְּדִי שְׁנַדְעָה דְּנִשְׁמַט תַּנּוּר לְפִי שְׁאִין דְּרָף לְהַשְׁאִילוֹ דְּלֹא נִטְעָה דְּכִינוֹ דְּלֹא תִנִּי לִי נִשְׁתַּנֵּה דִינוֹ פְנ"ל לְכַף לֹא נִקַּט רִיחִים ג"כ וְרִיחִים וְדָאִי לֹא נִשְׁתַּנֵּה מִמִּילָא תַּנּוּר ג"כ לֹא נִשְׁתַּנֵּה, וְזֶה בְּרוּר בְּכּוֹנְנַת הַתּוֹס': בַּא"ד וּמִיָּהוּ קִשָּׁה וְכו'.

וּלְפַע"ד נִרְאֵה דְּרִישָׁא לֹא מִפְּחַ ע"ה דְּנִין רַק דִּיּוֹדְעַת וּמִפְּרַת דְּחִשׁוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית וּמִמִּילָא יֵשׁ לוֹמַר דִּיּוֹדְעַת דְּאִינָה חִשׁוּדָה עַל טְוִמָּאָה אֲבָל סִיפָא דְּמִפְּחַ אֲשֶׁת ע"ה דְּנִין דְּחִשׁוּדָה מִמִּילָא חִשׁוּדָה עַל טְוִמָּאָה ג"כ: בְּגִמְרָא וְהָא מְדַקְתְּנִי סִיפָא כּו' מִכְּלָל דְּרִישָׁא וְכו' קִשְׁיָא לִי מֵאִי קוֹשְׁיָא רִישָׁא פִּינוֹ דְּלֹא יִדְעִינוּ אִי הֵוּנְקְשָׁרוּ הָוִי לִי סְפַק טְוִמָּאָה דְּרַבְּנִין וְסִיפָא פִּינוֹ דִּיּוֹדְעִינוּ דְּהֵוּנְקְשָׁרוּ דְּהָוִי וְדָאִי טְוִמָּאָה אָסוּר, וְכֵה"ג מְחַלֵּק ר"ת בְּתוֹס' בַּד"ה בְּרִישָׁא וְכֵן פִּירִש"י לְקַמֵּן דְּלְכַף בְּשִׁלְהֵן אָסוּר לְסִייעָן דְּחִבְרָה לֹא יִדְעָה אִי הֵוּנְקְשָׁרוּ ש"מ דַּע"כ בְּסִתְמָא הָוִי סְפַק א"כ בְּטְוִמָּאָה דְּאִוְרִינִי אָסוּר מְסַפַּק אֲבָל טְוִמָּאָה דְּרַבְּנִין מוֹתֵר וּמֵאִינָה צַד מוֹקִי מִשְׁנָה בְּיָדוּעַ דְּהֵוּנְקְשָׁרוּ לְהַקְשׁוֹת עַל רַבָּא: מִיָּהוּ בְּהָא אֲפִשְׁרַר לוֹמַר דְּעֵיקָר הֵוּנְקְשָׁרוּ פִּינוֹ דְּקַתְּנִי סִיפָא אֲבָל מִשְׁתַּטִּיל אֶת הַמַּיִם לֹא תַגַּע וְהֵתֵם בְּוִדָאִי הֵוּנְקְשָׁרוּ ש"מ דְּאִפִּי הֵוּנְקְשָׁרוּ דְּוִקָּא לִישָׁה אָסוּר אֲבָל בְּרִירָה וְטַחֲיָנָה מוֹתֵר דַּא"כ הָוִי לִי לְאֲשְׁמוּעִינוּ בְּבוֹרְרַת וְטוֹחֲנַת גּוּפָה דְּבִהֵוּנְקְשָׁרוּ אָסוּר, תַּדְעַ דְּבִירוּשְׁלָמִי מוֹקְמִינוּ מִתְּגִיתִין דְּנַחְתוּם הָעוֹשָׂה בְּטְוִמָּאָה דְּקַתְּנִי לֹא בּוֹרְרִין בְּלוֹתַת דְּדְרָף חִטִּין לְלוֹתַתָּם קוֹדֵם טַחֲיָנָה וַא"כ הָוִי לִי לוֹמַר אֲבָל בְּלוֹתַת אָסוּר וּמְדַקְאֵמַר מִשְׁתַּטִּיל אֶת הַמַּיִם ש"מ דְּמַעֲיָקְרָא לִיפָא מִשׁוּם טְוִמָּאָה פֶּלֶל אִפִּי הֵוּנְקְשָׁרוּ.

וְדָאִי: אֲלֵא דְּקִשְׁיָא לִי מֵאִי עַנְיָן קוֹשְׁיָא זֶה לְרַבָּא הָא לְכ"ע יֵשׁ סְתִירָה בְּסִיפָא דְּמִשְׁמַע דְּוִקָּא לִישָׁה אָסוּר אִפִּי הֵוּנְקְשָׁרוּ אֲבָל בְּרִירָה וְטַחֲיָנָה לֹא וּמ"ש, פִּינוֹ דְּס"ד דְּהַפֵּל בְּטְוִמָּאָה דְּרַבְּנִין, וּמַה בְּכַף דְּלֹא בִּי רִישָׁא מִשׁוּם מַעֲשֵׂר ס"ס סִיפָא דְּמִשְׁתַּטִּיל אֶת הַמַּיִם וְדָאִי מִשׁוּם טְוִמָּאָה אֲתִינוּ עֲלָה וְלָמָּה לִישָׁה דְּוִקָּא אָסוּר וְלֹא בְּרִירָה וְטַחֲיָנָה, וְכֵמוֹ כֵן לְרַבָּא לָמָּה לִי לְהַקְשׁוֹת מִכְּלָל דְּבְּסִיפָא גּוּפָה קִשְׁיָא לָמָּה אָסוּר הָא בְּטְוִמָּאָה דְּרַבְּנִין מוֹתֵר לְרַבָּא אִפִּי לְסִייעָה בְּיָדִים: וְהִי נִרְאֵה לְכַאֲוִרָה לוֹמַר דְּלֹא בִּי לֹא חִינִישׁ לְטְוִמָּאָה אִפִּילוֹ הֵוּנְקְשָׁרוּ דְּכִינוֹ דְּכָבֵר הֵוּנְקְשָׁרוּ וְאָסוּר בְּנִגְיָעָה פִּינוֹ דְּהוּא אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִיגַע מִמִּילָא בְּלִי מְלָאכָה זֶה יְטַמְּאֵנוּ בְּנִגְיָעָתוֹ רַק בְּסִיפָא דְּעַכְשָׁיו נְטַמָּא בְּהַטְלַת מַיִם לְכַף אָסוּר לְסִייעָה מִהַתְּחִלַּת הַטְלַת מַיִם אֲבָל לְרַבָּא פִּינוֹ דְּחוֹשֵׁשׁ מַעֲיָקְרָא בְּבִירָה וְטַחֲיָנָה לוֹלֵא דְּרַכִּי שְׁלוֹם קִשְׁיָא לִי שְׁפִיר מ"ש לִישָׁה דְּאָסוּר אִפִּי בְּדְרַבְּנִין וּבְרִירָה וְטַחֲיָנָה מוֹתֵר, אֲבָל אֵין דְּעַתִּי נוֹחָה בְּזָה פִי זֶה סוֹתֵר מֵהַ שְׁאָבָאָר לְקַמֵּן דְּקוֹשְׁיָת וּרְמִינָהוּ קָאִי לְאִבְיִי ג"כ ע"ש: וְנִרְאֵה לִי לוֹמַר דְּלֹא בִּי לֹא חִינִישְׁנוּ בְּטְוִמָּאָת חוֹלִין אִפִּי לְסִייעָה בִּיד וְסִיפָא לְדִידִי לֹא מִשׁוּם טְוִמָּאָה נִגְעוּ בָּהּ פֶּלֶל רַק הָאִסוּר מִשׁוּם מַעֲשֵׂר דְּאִוְרִינִי וְדְוִקָּא בְּמִלְאכּוֹת הַרְחוּקוֹת מִן הָאִסוּר אֲכִילָה שְׁאִינוֹ מַעֲוִשְׁרַר הַתִּירוֹ מִשׁוּם דְּרַכִּי שְׁלוֹם עַל סְמֵךְ הָרוֹב אֲבָל בְּמִלְאכּוֹת הַקְּרוֹבוֹת לְהָאִסוּר פְּגוֹן לִישָׁה וְאִפִּילוֹ אִסוּר מִשׁוּם מַעֲשֵׂר דְּקְרוֹב לְגוּף הָאִסוּר דְּהֵינּוּ אֲכִילָה וְלֹא סְמֵכוּ בְּזָה עַל

הרוב, וכה"ג מחלק הרשב"א ו"ל בין הטלת מים לבוחרות וטוחנת לעגן חלה דהטלת מים מלאכה הקרויה לאיסור טומאת חלה אבל ברירה וטחינה רחוק, ולפי זה יש לומר דה"ה לעגן מעשר, אבל רבא דחייש לטומאה דרבנן א"כ ברירה מטמא ממש כמו לישא ומ"ש דלישא אסור וברירה מותר כנ"ל, ועמ"ש בתו' בד"ה רבא אמר: שם וסיפא בטומאת חלה.

פירש"י דאורייתא שאסור לטמאה ביד, ויש לתמוה פינו דמיירי בהנכשרו דבלא הנכשרו ליפא בברירה וטחינה חשש כלל ואין צורך לדרכי שלום, והשתא פינו דנטמאו מותר לכתחילה לעשותה בטומאה דאפי' נולד לה ספק טומאה מעיקרא תעשה בטומאה והכא משמע דאפי' אחר ברירה וטחינה אסור לסייע בהטלת מים, א"כ במה נפשח אי טמאה היא כבר נטמאה בברירה וטחינה, ואי טהורה היא עכשיו נמי טהורה היא וליפא למימר דמעיקרא מותר שאינו מטמא חלה אבל עכשיו שמפריש חלה יטמא חלה, הא ליתא דכל שנטמאת העיסה אין חשש להפריש חלה בטומאה כדמוכח להדיא בריש גידה ובמתניתין דמסקת חלה: לכן נראה לי דנדאי הו' משתטיל את המים בלא הנכשרו וטוחנת אף שהנכשרו בטחינה דאי הנכשרו בברירה כבר נטמאו ומאי קמש"ל דטוחנת וכמו כן בלישא מיירי שהנכשרו בלישא וכל אחת מיירי שהנכשרו באותה מלאכה לא במלאכה הקודמת לה ובלישא אסור משעת הטלת מים דאז מטמא חלה דאורייתא (ואף דעדיין לא הוטבלה לחלה מ"מ באותה מלאכה אסור, ועיין בחידושי הרשב"א ובתוס' בד"ה רישא), כנ"ל לפירש"י וכן צ"ל לקמן בתוס' סוף ד"ה רישא ע"ש: בתוס' בד"ה רבא אמר כו' אב"י מיקל טפי כו' ורבא איפכא וכו'.

לפי מה שכתבתי לעיל בלא"ה גיחא, דאב"י או דלא חייש לטומאה ברישא פינו דאין המלאכה גורמת הטומאה או משום דבסיפא ג"כ אין הטעם משום טומאה רק דקרוב לאיסור אכילת שאינו מעשר כמש"ל באריכות ע"ש: בא"ד ו"אב"י פ"ק דשבת.

נראה לי טעם מחלוקתם לפי דעת התוס' דאב"י ס"ל דאיסור סיוע קל מאיסור אכילה הלכך באיסור סיוע לא חייש למיעוט ע"ה ובאיסור אכילה חייש ורבא סובר איסור סיוע אינו גזירה רק איסור בעצמותו והתם עיקר איסור האכילה דרבנן ואין לגזור בזה שמה שאכילנו שלא יאכל עמו ביחד: בד"ה אינהו ע"ה בתוספתא מיתנייא וכו' דכיון דמעשר אין להחמיר עליו כו' וא"ת בפרק ה"ה נוטל וכו' שאין מזמנין עליו כדאמרינן פרק שלשה שאכלו, ע"כ.

עיין מהרש"א ודברים הללו צריכין ביאור, והנה פרק שלשה שאכלו תנן כותי מזמנין עליו ופרקי הש"ס לא יהא אלא ע"ה וע"ה אין מזמנין עליו ומשני אב"י בכותי חבר ורבא קאמר בע"ה דרבנן דפליגי אר"מ והני פותאי מעשרין, ומעתה יש לתמוה מאחר שכתבו התוס' דאינהו רק לעגן להשיא בת חבר פליגי וסובר ר"מ פינו דמעשר יש להשיאו בת חבר ומה עגנו הו' פלוגתא לזימון, וביותר תימא דרבא מוקי בפירוש פלוגתיהו לזימון היפך דברי התוס' דלזימון בעי ר"מ שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית, והתם גופא מיימי הו' ברייתא רק שם נזכר ר"א בשיטה זו ובפרק הי' נוטל ר"מ.

לכן נראה לי דודאי עיקר ע"ה הפסול לזימון הוא לר"מ שלא היה אוכל חולין בטרה ורובן שאינו מעשר פירותיו וסובר ר"מ אף שהוא בגדר ע"ה דחוששין למעשר שלו כל שאנו רואין שאינו אוכל חולין בטרה מ"מ מותר להשיאו בת חבר ורובן ס"ל דזה אינו ע"ה כלל רק כל שאינו מעשר פירותיו ודאי ומ"מ מוסרין לו בת חבר וממילא לזימון תליא בהה פלוגתא פינו דקתני ע"ה אין מזמנין עליו ממילא לר"מ כל שאין אוכל חולין בטרה ורובן כל שאינו מעשר, והה דפליגי בתר הכי בזימון בק"ש ותפילין וציצית הפנונה כיצד יתברר לנו שזה ע"ה בסתם אדם ואמרנו דכל שאינו קורא ק"ש בחזקת ע"ה הוא ומסתמא אינו אוכל חולין בטרה ורובן אינו מעשר פירותיו אבל כל שידענו בו דמחזק לעשר ואוכל חולין בטרה לא חשוב ע"ה לזימון ולדמאי והיגו דקאמר רבא בע"ה דרבן דבעינן דוקא שאינו מעשר וכותי זה ודאי מעשר ומצטרף לזימון אבל ישראל שאינו קורא ק"ש בסתמא מחזקינן לי שאינו מעשר, ולר"מ כותי נמי ע"ה חשיב פינו דאינו אוכל חולין בטרה אינו מצטרף לזימון כמו ע"ה ישראל ובה אתי שפיר הפל, ואולי גם התוס' נתפוננו פה ודוק: ודע דבעיקר המחלוקת בק"ש ותפילין וציצית יש ליטן טעם במה נחלקו, ונראה לי דת"ק סובר דוקא ק"ש דחזינן דמבטל מ"ע אבל תפילין יש לומר דחושש להיסח הדעת וגוף נקי ואינו יכול לשמור עצמו לכה אינו מניח ולא הוי ע"ה ומ"ד תפילין סובר דאפ"ה הוי ע"ה, אבל בציצית פינו שאין חייב עליו לעשות ציצית רק כשלושב טלית בת ארבעה פנפות לא חשיב ע"ה, ומ"ד ציצית סובר פינו דמפקיע עצמו ממצנת עשה חשוב ע"ה, פנ"ל: בד"ה רישא בטומאת חולין כו' אע"ג דשרי התם עם אינו ישראל עם ישראל אסור פוננתם דמנה מוכח דבצירה דאסור משום טומאת תרומה היא דאי משום טומאת חולין למה מותר באינו ישראל, וצ"ל דמשום חולין לא הוי קשיא להו למה הכא מותר מפני דרכי שלום והתם אסור דבבצירה ליכא משום דרכי שלום כלל והיגו דלא קשיא ממשנה דהתם דכיון דלא שרי באינו ישראל שפיר יש לפרש בטומאת חולין לכה לקמן הקשו שפיר ממשנה נחתום שעושה בטומאה לרבא דקשיא להו שפיר למה פאן מפני דרכי שלום מותר והתם אסור דהתם נמי קתני לא בוררין והכא מתיר ברירה אבל מבצירה לא ניחא להו להקשות דיש לומר בהא לא שייך דרכי שלום ובסמוך אבאר דבנחתום בבצירה נמי ליכא משום דרכי שלום: אמנם עיקר קושית התוס' נראה לינישב לפי דעתי כי הבוצר דהתם דמי להטלת מים דהכא אף דעדיין אינו מחויב מ"מ באותה מלאכה אף התחלה אסור והתם ג"כ הבצירה ליטן לגת מעין דריכה הוא וכן פירש"י ז"ל התם בהדקא, ע"ש: ע"ב בא"ד ומ"מ אסור וכו'.

פוננתם דודאי ידעו לחלק בין הטלת מים לבצירה דהיא באותה מלאכת הלישה רק פינו דמוכרחין לחלק מפת בצירה דהתם בין אי חל שם חלה או לא קשיא להו גם מהטלת מים וע"ז כתבו דמ"מ בהטלת מים אפי' אינו חל אסור: בא"ד ומיהו קשה וכו'.

ולדעתי לק"מ דלא שייך דרכי שלום רק באשה לחבירתה דמכירה ורגילין לסייע זו לזו בהשאלת פלים ומלאכות ביינות אבל נחתום דהתם באינו מפירו כלל גם אין רגילות לסייע כלל לאמן העובד בכל יום מלאכה לסחורה, ודברי ר"ת ז"ל בתירוצו צ"ע דאי נחלק בין ספק לודאי מאי קושיא הכא לרבא מסיפא לימא רישא בספק אי הוכשרו וסיפא

בְּנֹדָאֵי הַוּכְשָׁרוֹ וְעֵינֵי מַה שְׁכַתְבֹתִי לְעֵיל בְּגִמְרָא: בֵּא"ד וּבֵא"ת דְּבִפ"ק דְּנִדְּהָ אֲמַרִינֵן הֵתָם וְכו'.

לֹא נִתְבָּאָר בְּוֹנֵת קִוְשִׁיתָם בְּזוּה, דְּאֵי הַפְּוֹנָה דְּהֵתָם מִשְׁמַע דְּחֵיב חֶלְה מִשְׁעַת גְּלָגוּל הוּא וְהָכָא מִשְׁמַע מִשְׁעַת הַטְּלָת מִים דְּמַעֲיָקְרָא מְוֹתָר וּבְהַטְּלָת מִים אָסוּר דְּהָא כְּבָר כְּתוּבוֹ לְעֵיל וּמ"מ אָסוּר הָכָא מִשְׁתַּטִּיל לְמִים אַף דְּלֹא מִיחֵיבָא בְּחֶלְה עַד שְׁתַּגְּלָגַל וְאֵי הַפְּוֹנָה דְּהֵתָם מְבֹנָאָר דְּקוֹדֵם חֵיב חֶלְה מְוֹתָר לְעֵשׂוֹת בְּטוּמְאָה וְאֵף פֶּאן לָמָּה לֹא יַעֲשֶׂה בְּטוּמְאָה מִשְׁעַת הַטְּלָת מִים דְּלֹא מִיחֵיב בְּחֶלְה עַדִּין, עַדִּין קָשָׁה מַה ס"ד לְהַקְשׁוֹת דְּבַהֲדִיא קְאָמַר הֵתָם נוֹלַד לָה סְפַק טוּמְאָה, וְאִם פְּוֹנָתָם דְּהָכָא נְמִי כְּבָר נוֹלַד סְפַק טוּמְאָה בְּבִרְיָה וְטַחֲיִנָּה לְרַבָּא פִּינֵן דְּמִיָּרִי בְּהוּכְשָׁרוֹ, א"כ מַה זֶה שְׁתִּירְצוּ דְּהָכָא בְּטַהוּרָה, וְע"כ דְּמַפְרָשִׁים כְּמַש"ל דְּסִיפָא אִפִּי לְרַבָּא רַק בְּהוּכְשָׁרוֹ בְּלִישָׁה: וְנִרְאָה דְּכַוֵּנְתָם לְהַקְשׁוֹת לָמָּה תִּיאָסֵר בְּהַטְּלָת מִים הָא עַכְשָׁיו לֹא הוּי חֵיב חֶלְה וְאֵי מִשׁוּם דְּאָסוּר לְסִייעַ בְּאוֹתָהּ מְלֹאכָה שְׁל עֲבִירָה ה"מ אֵי בְּתֵר הָכִי הוּי בְּאוֹתָהּ מְלֹאכָה עֲבִירָה אֲבָל הָכָא אַחַר הַטְּלָת מִים בְּשַׁעַת חֵיב חֶלְה אֵין פֶּאן עֲבִירָה לְטַמְאוֹת דְּכְבָר נוֹלַד לָה טוּמְאָה בְּהַטְּלָת מִים וּמְוֹתָר לְכַתְחִילָה לְעֵשׂוֹת בְּטוּמְאָה, וְעַל זֶה תִּירְצוּ דְּדוּקָא בְּנֶפֶל טוּמְאָה מְאֵלִיָּה אֲבָל פֶּאן לְסִייעַ בְּיָדִים לְגֵרוּם חֶלְה בְּטוּמְאָה אָסוּר מִשְׁתַּטִּיל לְמִים, אֲמַנְם יֵשׁ לְדַקְדַּק שְׁהַקְשׁוֹ מְנַדָּה וְהוּא מְשַׁנָּה בְּמַסְכַּת חֶלְה וּמַה זֶה שְׁכַתְבּוֹ בִּפ"ק דְּנִדְּהָ אֲמַרִינֵן תְּנֵן הֵתָם וְהֵלֵא קִוְשִׁיתָם רַק מְגוּף הַמְשַׁנָּה בְּלִבְד, וְצ"ל דְּבַמְשַׁנָּה הוּי ס"ד דְּהַפְּוֹנָה נַעֲשִׂית בְּטוּמְאָה אֲבָל מִתְחַלְקַת לְקַבֵּין דְּלִית בֵּי שְׁעִיעוֹר חֶלְה אֲבָל פֶּאן מִיָּרִי דְּלִישָׁה שְׁעִיעוֹר חֶלְה אָסוּר אַף בְּנִדְּהָ דְּיִיק מִיָּנָה חֲוָלִין שְׁאֵין טְבוּלִין מְוֹתָר לְטַמְאוֹתָן ש"מ דְּהוּי ס"ל שְׁאֵינוֹ מִתְחַלֵּק דַּא"כ לֹא מוּכַח רַק הֵתָם דַּע"כ מִתְחַלֵּק מִשׁוּם חֶלְה אֲבָל לְטַמְאוֹת חֲוָלִין שְׁהֵיוּ רְאוּי לְהַפְרִישׁ חֶלְה אִפִּי אֵינֵן טְבוּלִין עַדִּין אָסוּר וְע"כ דְּמִשְׁמַע לְהוּי דְּנַעֲשִׂית בְּטוּמְאָה מְבִלִי שְׁתַּחֲלַק כָּלֵל, וְאֵנִי מְסַתְּפַק לְפִי דְּבִרֵי הַתּוֹס' אַחַר הַטְּלָת מִים שְׁנַטְמָאוֹ אֵי מְוֹתָרֵת לְגַלְגַל אַח"כ פִּינֵן שְׁכְּבָר נְטַמְאָה אוֹ דְּנִימָא דְּוֹקָא הֵתָם דְּכְבָר נְטַמְאָה בְּמַקְרָה אֲבָל הָכָא שְׁטַמְאוּהָ בְּיָדִים אָסוּר לְסִייעַ בְּאוֹתָהּ מְלֹאכָה עַד גְּמָרָה וְכִמוֹ שְׁאָסוּר לְסִייעַ בְּהַתְחַלַּת מְלֹאכָה כְּמוֹ כֵן בְּסוּף מְלֹאכָה וְכֵן מְבֹנָאָר בְּפִירִיש"י וְתוֹס' פְּרַק ר' יִשְׁמַעֵאל שָׁם, וְאִפִּי רִש"י ז"ל לֹא הִתִּיר רַק הוֹלְכָה לְתַנּוּר אֲבָל סוּף לִישָׁה וְדָאֵי אָסוּר, וּמ"ש אֲבָל בְּטַהוּרָה כְּבָר נִתְבָּאָר לְעֵיל בְּפִירִיש"י בַּד"ה בְּטוּמְאָת חֶלְה ע"ש: בַּד"ה אֲמַר אֲבִי כו' אֲלִיבָא דְּרַבָּא מְשַׁנֵּי בְּאַמַּת שְׁכָף פִּירִישׁ רִש"י ז"ל דְּהַקְשִׁיא רַק לְרַבָּא אֲבָל לְדַעֲתֵי הַקְשִׁיא לְכ"ע, וְהֵינֵנו דְּלֹא קְאָמַר מִתְבִּי רַק וּרְמִינָהוּ דְּמַקְשָׁה מִתְנִי אֲהַדְדִי, וְעוֹד לֵר' יְרֵמִי דְּמְשַׁנֵּי פֶּאן בְּהוּכְשָׁרוֹ וּלְפִי פִּירוּשָׁם הָךְ דְּתַנּוּ מְפַקִּידִין בְּלֹא הוּכְשָׁרוֹ א"כ הֵיאָךְ קְתַנֵּי וְלֹא לְאֲכִלֵי בְּטוּמְאָה, וְרִש"י ז"ל כְּתִב פִּינֵן דְּחִבֵּר לֹא יַדַּע עַכ"פ לֹא הוּי לִי לְחַלֵּק בֵּין שְׁלֵקָה לְשֵׁלוֹ רַק הַפֵּל בְּהוּכְשָׁרוֹ תְלוּי, וְעוֹד דְּטוּחְנִין וְדָאֵי בְּהוּכְשָׁרוֹ מִיָּרִי דְּאֵי דְּוֹקָא בְּלֹא הוּכְשָׁרוֹ דַּא"כ חִיִּישִׁין לְנִגְיָעָה, א"כ ר' אֲלַעָאֵי דְּמוּקִי בְּצִמִּיד פְּתִיל טוּחְנִין מֵאֵי אִיכָא לְמִימַר וְע"כ דְּלֹא חִיִּישִׁין בְּזוּה לְנִגְיָעָה כָּלֵל פִּינֵן דְּעוֹמַד אֲצֵלוֹ, א"כ יְהֵא טוּחְנִין בְּהוּכְשָׁרוֹ וּמְפַקִּידִין בְּלֹא הוּכְשָׁרוֹ, לְכֵן נִרְאָה דְּהָךְ קוּשְׁיָא לְכ"ע הוּא דְּרַמִי מִתְנִיתִין דִּידֵן עִם הָךְ מְשַׁנָּה אֲהַדְדִי דַּס"ס קְתַנֵּי בְּמִתְנִי וּבּוֹרְרַת וְטוּחְנַת וְלֹא ס"ד דֵּר' יְרֵמִי לְאוּקְמָא בְּלֹא הוּכְשָׁרוֹ] אֲלַמָּא דְּלֹא חִיִּישִׁין לְטוּמְאָת חֲוָלִין לְרַבָּא מְפַנֵּי דְּרַכִי שְׁלוֹם וְלֹאֲבִי מְדִינָא פִּינֵן דְּרַבְּנֵן הוּא אֵין אִיסוּר לְסִייעַ וְשְׁאֵנִי דְּמֵאֵי, דְּעֵיקַר אִיסוּרוֹ מְדִאוּרִיָּתָא, וְטַעְמָא דְּאָסוּר בְּהַטְּלָת מִים לֹאֲבִי מִשׁוּם דְּקָרוּב לְאִיסוּר אֲכִילָה שְׁאֵינוֹ מְעוּשָׁר וְהַפֵּל מִשׁוּם מְעוּשָׁר נִגְעוּ

בה כמש"ל, והתם קתני דבשלקהו לא טוחנת משום טומאה ופריק אבני דהתם בטומאה דאורייתא ופריק עלי דהא אין מפקידין תרומה אצל פהו ע"ה ואתי ר' ירמ' ופריק פירוקא אחריתי בעיקר הקושיא ולא מוקי לה בכהו ולתרומה רק בחולין ושאי מתני דמירי בלא הנקשרו לכה מותר לברור והו משנה דאין טוחניו בשלקהו בהנקשרו דאז בטחינה ג"כ יש אסור, ואי קשיא מאי קמש"ל מתניתין דמותר ולמה לי דרכי שלום לק"מ, חדא דקמש"ל דלא חיישינו לסייע משום מעשר ועוד דס"ד פניו דיבוא לידי לישא ג"כ אסור לסייע אפי' במלאכות הרחוקות קמש"ל דדוקא בלישא אסור אבל מלאכות דעדין אינו בטומאה פניו דלא הנקשרו מותר, והיינו טעמא דלא תני סיפא בבבירה וטחינה דבהנקשרו אסור דהא קמש"ל אף דבלישא נדאי יש אסור ס"ד לחוש אפי' במלאכות הרחוקות קמש"ל דלא חיישינו רק בעת הטומאה לא מקודם: ובהכי ניחא דפריק בתי הכי ממוליק לטוחן פותי דלכאורה לק"מ דהתם הוא טוחן בעצמו ורואה שלא יגע, תדע דלר"א דמשני בצמיד פתיל טוחניו מא"ל וע"כ דרואה שלא יגע אבל מוליק לטוחן פותי משמע בהדיא ממוליק אותם לכותי ומניחם אצל הפותי שיטחון אז יש לחוש שיגע, אבל להג"ל ניחא דמתניתין דידן פריק דלא חיישינו לסייע דעבירה דטחינה והא אמרינו דחוקתו רק למעשר ולא לטומאה, והיינו דפריק והא אוקימנא בלא הנקשרו, והיינו דמשני דבעי למירמא עלה אחריתי והיינו ממשנה אחרת אבל לפי התוס' קשה ה' לחלופי ג"כ מצי להקשות מהו ברייתא ותירוצ התוס' בד"ה משום דחוק, ולהג"ל ניחא דהכל ממתניתין פריק, פנ"ל: איברא יש להקשות לכאורה פניו דר' ירמ' מוקי לה בטומאת חולין א"כ תיקשי מהו ברייתא מפקידין תרומה אצל ישראל ע"ה ולא אצל פהו ע"ה ופירש"י הטעם דישאל לא גם בתרומה אבל פהו גם בה משמע דחולין דישאל גם בהו אפי' לישאל אסור, והיא קתני לעיל טוחניו ומפקידין פניו דמירי בחולין, אבל באמת ה' ליתא דא"כ מעיקרא דפריק לתירוצ אבני אי הכי תיקשי בלא"ה ה"ד אי בחולין אפי' לישאל אסור אי בתרומה לכהו אסור וע"כ דה' ליתא דחולין מותר לכ"ע ומה דנקט תרומה היינו דחמיר איסורו אבל חולין דלא חמיר לא חיישינו להפקיד אפי' לבו גם בהו רק בתרומה דחמיר מחלקינן בין פהו לישאל, פנ"ל: בד"ה וליחוש וכו' ואין נראה כו' ועוד גבי צדוקי וכו'.

ונראה לפע"ד דהרב ר' משה ס"ל דכיון דאיצטריך לאוקמא בטבל כי הכי דליהוי חשש בועל גדה ס"ס וממילא הוצרך לומר דבטבילה זו נסתלק טומאת ע"ה ג"כ דאל"כ פניו שטבל ועלה מימיו שעליו מטמאין הבגדים והוצרך לומר דהו טבילה מטהרתו מטומאת ע"ה ג"כ, וקושיא השני מצדוקי ג"כ יש לומר דעיקר הוכחה דלמה לי להזכיר דנפל על בגדיו פניו דבגדים בלא הכי טמאים ולא על זה הוריקו פניו ולא הנה צריך לילה לקדם אצל אשתו ולא הוי לי' לומר רק נפל עליו צינורא: בד"ה התם נמי מורי' ואמרה וכו' ומפרש הר"ר מנחם כו'.

ואני תמה על פירושו דהא קאמרה בר בי רב ליכול חמימא ש"מ דלטובתו אומרת דאי לרעתו מחמת שטרחה עבורו לא הוי להו לומר דאמרה בר בי רב וכו' דכי בשביל שהיא בר בי רב ראוי לעשות לו רעה, גם מה שדחו משפנתו תמוה דכיון דדרה שכינים לטרות כ"ש אכסניא בשכר ועכ"פ סגי שיתן לה שכר טירחא ולא לעשר פעמים, ולי הפוננה דדרה תלמידים לאכול פת ישן המשביע, ואתי שפיר דרה תימא לטובתו: בד"ה אשת

חבר וכו' ואסור לרבא ולאבוי דאמר וכו' ולפע"ד לק"מ, דמה שהקשו דלרבא אסור לסייע יש מוקי רבא בטומאה משום דבמעשר חיישינן שתאכל וע"כ במוחזק לעשר אבל משום סיוע מודה דמותר וקא דלא מוקי בטמאה דקא בוררת קתני ונוגעת, ומה שהקשו לאבוי דבוררת קתני יש להבין למה להו כ"ה תיפוק להו דמייירי בלא הונקשו ונאפי בטמאה יש לחוש, וצ"ל דבטמאה אף דנוגעת פיון דבימי טומאתה נזקרת ליגע ולאכול ממילא רגילה היא שלא לאכול ממה שעושית ולא חיישינן דמישתלי, ולפי זה לאקשיא מידי דמייירי בלא הונקשו ובטמאה ושפיר קתני בוררת, אף מה שהקשו דאשת חבר לא גזלה קנשיא הוא ומה שפירש"י דמינשי ואכלה מה דיהיב לה, קשה הא בטורה חיישינן לת"ק דאכלה מעצמה, אף גם פי' התוס' תמוה דאי חברתה הפוננה אשת ע"ה אחרת למה לי טחינת אשת חבר פלל ואין כאן רק משום טחינת אשת ע"ה ודוק, ולדעתי דכנלה בריתא מסיוע איירי ולא אמרו דמשום דרכי שלום מותר רק בסיוע אשת חבר בתבואה של אשת ע"ה אבל בריתא בשניהם טוחנין בשל אחרים והפוננה בפשיטות בזמן דמחזקת אשת ע"ה עצמה בטמאה ולא תיגע בתבואה מותר משום טומאה ומותר משום מעשר דלא תיגע ולא תאכל אבל בטורה אסור לסייעה דמחזקת ידי עוברי עבירה שתאכל ותטמא ורשב"א קאמר דאפי' בזמן שמחזקת עצמה בטמאה חוששין דחברתה אחרת אשת ע"ה תתן לתוף פי' והוי שפיר גזל של אחרים ונהקרח דמייירי בשל אחרים דאל"כ מותר מפני דרכי שלום, והיינו דקתני בדברי רשב"א ואוכלת ומשום טומאה די בגייעה של האחרת וע"כ משום מעשר ג"כ כנ"ל: דף ס"ב ע"א בגמרא אין עושין חלת ע"ה בטורה מלשון זה משמע דבטומאה יכול לעשות ולפי זה ע"כ לא מייירי דהגבל פרוש חלה ממה שיגבל מחדש דבמה נפשך אי ימסור הגבל לכהן פשיטא דמותר אפילו בטורה דקא ליכא למיחש למידי, ואי דהגבל ימסור החלה לע"ה שיתנה לכהן פשיטא דאפי' בטומאה אסור דהיאף ימסור חלה טורה לע"ה דהוא יטמאנה בגייעתו וכ"ש לפי מה שפכתבו התוס' דהיכי דאינו עושה הפל אין לחוש לכדי חיינו א"כ אפי' בטומאה אסור וע"כ דלא מייירי רק שיפריש חלה מעיסתו של ע"ה ובטורה אסור דהפקהו יחשוב שהוא טהור ובאמת טמא אבל בטומאה מותר דהיינו שיודיע שהוא טמא וישרפנה, ולפי זה לא מוכח פלל דס"ל לרש"י דיכול להפריש חלה מביתו דכיון דע"כ מייירי לענין להפריש מעיסת ע"ה א"כ ממילא החפש דהפקהו יחשוב שהוא טהור ובאמת טמא, ועמ"ש בתוס' בד"ה אין עושין: שם דמנח לי' כו' מעיקרא נמי ידע דמנח לי' בכלי שאינו מקבל טומאה רק דס"ד דליכא שינוי והיכר רק מה שהוא בכליו של חבר ועל זה מקשה דאין זה היכר בגוף הפלי שהוא של חבר ואהא משני דיש היכר בפלי ואהא מקשה למה לי עוד היכר אחר שיהא של חבר ומשני דהפוננה הראוי להשתמש בהם חבר דדרכו להשתמש בכלים הללו ואיכא היכרא: שם ואין פופלין שלום כו'.

לכאורה לא הי' צריך לזה פלל, רק דרב אמר שתי אלה ביחד ואגב דבעי להקשות מהו דאין עוודרין מיימי הו אף יותר נראה דיש מקום לומר דהו דאין עוודרין דרב מייירי היכי דלא שייך דרכי שלום פלל שאינו בינדעו ומפירו פלל והוא רוצה להשפיר עצמו לעבוד בשביעית אסור, אבל לסייע לשכינו דדרך שכנים לסייע זל"ז מותר מפני דרכי שלום ואהא מיימי דאמר אין פופלין שלום וע"כ היכי דשייך מפני דרכי שלום דאל"כ אפי' פעם אחת אסור כדקתני ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום אבל בלא"ה אסור

אפילו פעם אחת וע"כ היכי דשייך דרכי שלום ומ"מ אין עודרין, כנ"ל: שם השתא
אחזקי מחזקין וכו'.

פירש"י השתא אחזקי מחזקין ידיהם בדיבורא בדבר האסור לישראל פגון עבודת
שביעית, ולכאורה יש לתמוה במה נפשך אי ס"ל לרש"י ז"ל דהך ושואלין בשלומן קאי
לישראל דזה מותר אף לישראל העובד א"כ לק"מ דקמש"ל שאלת שלום מותר אפי'
לישראל, ואי הך ושואלין קאי על פותים דילמא שאלת שלום נמי בדבר האסור הוא
פגון בעבודת שביעית דעלה קאי מחזקין ידי פותים בשביעית ושואלין בשלומן והוי
שפיר שאלת שלום רבותא, דליכא למימר דשאלת שלום באיסור ג"כ הוי כ"ש מאחזקי
דפשיטא דשאלת שלום חמיר מאחזקי כדמוכח בירושלמי ונראה לי דמה שכתב רש"י
ז"ל בדבר האסור לישראל הפוננה דבעבודת שביעית רק לכותי העובד מותר להחזיק
אבל לישראל העובד אסור להחזיק א"כ שפיר מקשה ומה החזקה דאסור להחזיק
לישראל לפותי מותר שאלת שלום כל ימות השנה דמותר לישראל פשיטא דמותר לכותי
ודייק דמייירי בשאר ימות השנה דאי בשביעית ה"ל למיתני ושואלין קודם אבל לא
לישראל, אבל השתא דנקט אבל לא לישראל קודם והדר ושואלין משמע דלאו בשביעית
קמ"ל רק בזמן דמותר לישראל ואהא משני לא נצרכה כנ"ל: שם שלמא עלייכי כו'
שלמא עלייכי כו'.

הא דלא קאמר שלמא שלמא עלייכי כמו שאמר עמשא לדוד שלום שלום לה דדוד לא
היה רק אחד שאמרו לו אבל כאן אי היה אומר בהדדי היה מקום לומר דאומר שלום
מיוחד לכל אחד לכך קאמר שלמא עלייכי תרי זמני דאז ע"כ כל שלום לשניהם אומר
והוי פפילת שלום לכל אחד: בתוס' בד"ה אין עושין וכו' ולפירושו כו' חלתו טהורה כו'
אלא כדי חזיו וכו'.

אין דבריהם מוכרחין שלא הוצרכו לכדי חזיו רק לענין למפור לע"ה אבל להפריש
ולהניחה בביתו בלא"ה ודאי מותר, ומדקאמר אין עושין חלת ע"ה פלל בטרה הוצרכו
רש"י לפרש בחלת עיסת ע"ה, ואינו אסור רק משום שמא יסמוך הפהן עליו ועוד בחלת
הגבל היאך קאמר בטרה הא פשיטא דבטומאה ודאי אסור אבל בחלת ע"ה עושה
בטומאה להודיעו שהוא טמא לשורפה, ועיקר נראה שהוכיחו התו' מדלא קתני אבל
מפריש הוא בטרה מביתו אבל בהא בלא"ה לא שייך פלל הך דינא דמה לו למסור
לע"ה חלה שלו מביתו וליכא פלל כדי חזיו רק בחלת הע"ה, ולפ"ז י"ל דמודה רש"י
כדברי התו' ומ"מ הוצרכו לפרש כפירושו הך דאין עושין כמו שכתבתי: בד"ה אין עודרין
כו' ונהא דקאמר וכו'.

וילדעתי נראה פשוט דנדאי איסור יש כדבר דהכא אבל התם לענין פסולי עדות לא פסלו
רק אותן העובדין בשביעית בשלמא ור"ל היה רוצה שיכריזו על אותו הפהן שהוא פסול
לעדות, ועל זה השיבו לו דיכול לומר אגיסטון אני, והיינו דאמר ר"ל לר"י בתר הכי
דהי' סניגרון לרשעים, והיינו דעכ"פ עשה מעשה רשע דאפילו בעבודת פותי אסור
לסייע וא"כ ממילא היו הם סניגרון לרשעים כנ"ל, ויש לחלק עוד בין חרישה בעבודת
פירות שביעית עצמה בין לחרוש על אחר שביעית: סליק בס"ד פרק הגזקין האומר פרק
שישי ע"ב במשנה האומר התקבל כו' או הולך כו'.

בירושלמי הביאו הר"ן ו"ל בקל אטר את אמר התקבל פזפה וכאן את אמר התקבל פהולף שניא היא שזכנו לאדם שלא בפניו [והר"ן הביא שאין חבין לאדם אלא בפניו, אבל בירושלמי הוא כמו שפתיבתי] הגע עצמה שהיא צונחת להתגרש אני אומר שמא חזרה בה, ע"כ.

וכתב הר"ן ו"ל דמזפה גט לאשתו במקום יבם וקטטה מבעיא לן פרק האשה שלום ואל איפשטא הלכה חולצת ולא מתניבמת: ויש לתמוה למה התם מבעיא לן ומספיקא חולצת ואולם הכא אפי' צונחת להתגרש ליכא ספיקא כלל ואינה מגורשת כלל ולמה לא נימא דחולצת מספיקא שמא לא חזרה בה, תדע דהא עיקר הוכחת הירושלמי דמתניתין סתמא קתני משמעאפי' מחזרת להתגרש, א"כ אי נימא דבמחזרת הוי ספק א"כ ע"כ לאו במחזרת מיירי, גם יש לדקדק דמשמע בירושלמי דאי ידעינן דהיתה מחזרת בשעת גירושין ממש מגורשת א"כ במתני' סתמא קתני ואפי' היתה מחזרת בעת גירושין להתגרש, תדע דקתני סיפא האשה שאמרה התקבל וכו' ש"מ דלא הוי גט רק שתעשה שליח קבלה בפירוש: לכן נראה לפע"ד דנדאי הכא במחזרת להתגרש אינה מגורשת כלל ואפי' ספק גירושין לא הוי מתרי ותלת טעמי, חדא דזה שאמרו זכין לאדם שלא בפניו היינו דוקא היכי שהדבר בעצמותו זכות גמור אז נעשה השליח מעצמו אבל בדבר שהוא חוב בעצמותו מספיקא לא נעשה שליח כלל כיון שיכול להיות דהוא חוב לה, ועוד שאין עידי הגירושין יודעין שנתגרשה כיון שלא נתברר רצונה לעדים וממילא אין יודעין כלל שמסר הגט לשליחה ואפי' למ"ד ע"ח נמי פתני היינו כיון שהגט יוצא מתחת ידה מיד הבעל בא לה אבל פאן שיודעין שהבעל מסרו לאחר ואין אנו יודעין אם זה האיש שמסר לידו הוא איש אחר לגמרי או שלוחה לא פתני כלל לא עידי חתימה ולא ע"מ ועוד יש לי לומר דכל שהדבר בעצמותו חוב רק מחמת הרצון שהיא מותרצית בחובתה לא מהני רק לעשות שליח בפני שאין אדם נעשה שליח מעצמו בדבר חוב אף שחבירו מתרצה בחוב זה פל שלא נתרצה בשליחותו דאין הרצון משוני לי' זכות שיעשה שליח מעצמו: ומעתה בהך דפרק האשה שלום שפיר מבעי לן דס"ד כיון דסג' לי' הוי זכות בעצמותו ולכל הנשים הוי זכות במקום יבם א"כ לא שייכי פל הני טעמים דלעיל או דלמא דפעמים רחמא לי' ולא הוי זכות בעצמותו, ולפי זה נראה לי דלא פשיט התם דהוי ספק מגורשת רק דפשיט ממתני' דהתם דחולצת ולא מתניבמת ש"מ דאיכא הכי ואיכא הכי א"כ ממילא לגבי גט לא הוי גט כלל דכל שאינו זכות בעצמותו אפי' אי סני' לי' באמת לא מהני כמו שפתיבתי.

רק לפי טעם הג' הנ"ל אפשר לומר דהתם נמי הוי ספק דכיון דסג' לי' בעצמותו זכות הוא ולא מחמת הרצון הוא בפרט דרוכה סני' לי' פדמשמע התם: ובהכי ניחא לי הא דתנן הכא האשה שאמרה התקבל רצה לחזור לא יחזור, ואם בא להשמיענו דין שליח קבלה עכ"פ הוי לי' להזכיר מה שהשיב הבעל על זה וכן בגמרא משמע דקאמר מאי לאו ל"ש אקבלה ל"ש אהולכה משמע דקאי אדמעיקרא וקמש"ל דוקא פשעיתה שליח קבלה מהני התקבל דבעל אבל רצון האשה לא מהני ליחזיר זכות שיעשה שלוחה בלי שתעשה היא שליח קבלה מפורש: והשתא אתי שפיר ג"כ הך לפיכה אם אמר אי אפשי, ופי' רש"י ו"ל תמוה מאד דאי הא קמש"ל היאך מוקי לה בגמרא דאמר הילך ס"ס מה צורך לתקנה זו שייאמר אי אפשי יאמר הולך דלאו פזכי, גם הר"ן ו"ל כתב על דברי רש"י

הָלְלוּ שְׁאִין נוֹחֵין לוֹ וְאוֹלֵי מְטַעְמָא דְאַמְרוּ, גַּם מֵה שְׁכַתְב הָר"ן לְפָרֵשׁ דְקַמְש"ל כֹּל שְׁבִיטֵל
שְׁלִיחוּתָהּ אִפִּי עֲשֵׂה שְׁלִיחַ מְצִידוֹ לְזָפוֹת לֹא מְהִי כְדִבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי הַגָּ'ל, וּמִלְבָּד כִּי
לְשׁוֹן לְפִיכָף לֹא נִתְיָשֵׁב כָּלֵל וּמִכַּח לְשׁוֹן זֶה הִנְכַרְח רַש"י ו"ל לְפִירוּשׁוֹ וְלְדִבְרֵי הָר"ן לֹא
נִתְיָשֵׁב לְשׁוֹן זֶה כָּלֵל: אָבֵל בְּלֹא"ה אֲנִי תַמָּה עַל דְּבָרָיו דְּפָשִׁיטָא דְכַה"ג אִפִּי הָיוּ זְכוֹת
גְּמוּר וְאַפִּי בְּמִקוֹם קְטֻטָּה וְיָבוּם לֹא מְהִי כִּינּוּן שְׁאִינוּ רוּצָה שְׁיִהְיֶה שְׁלִיחוּתָהּ רַק שְׁלִיחוּתָהּ וּמֵה
עֲנִין הַבְּעַל לְשְׁלִיחוּת קַבְּלָה וְהָא הוּא בְּעֲצָמוֹ אִינוּ יָכוֹל לְקַבֵּל גִּט עֲבוּרָה וְאַפִּילוּ שְׁתַּעֲשֻׁנוּ
שְׁלִיחַ וְהִיאָף יוֹכֵל הוּא לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ קַבְּלָה רַק כֹּל שְׁאִינוּ דְנִין בְּכָאן הוּא שְׁאִוְמֵר לוֹ שְׁיִהְיֶה
שְׁלִיחַ שְׁלָה לְקַבְּלָה וְיִזְכֶּה עֲבוּרָה, וּבְזֶה חִקְרוּ בִירוּשְׁלָמִי בְּמַחְזָרֵת לְהַתְּגַרְשׁ וְלֹא בְּמִבְטֵל
שְׁלִיחוּתָהּ, אָבֵל לְפִי הַגָּ'ל נִיחָא דְכִלְפֵי שְׁאִמֵר מְעִיקְרָא דְלֹא מְהִי רַק שְׁיִהְיֶה תַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ
קַבְּלָה בְּפִירוּשׁ וְלֹא מְהִי רְצוּנָה הַלְכָף כֹּל שְׁבִיטֵל שְׁלִיחוּת שְׁלָה עַד עַכְשָׁיו רַק הוּא מְצוּנָה
אוֹתוֹ מְחַדֵּשׁ עַכְשָׁיו שְׁיַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ קַבְּלָה שְׁלָה לְזָפוֹת עֲבוּרָה לֹא מְהִי כִּינּוּן שְׁמָה שְׁעֲשֻׁתָהּ
שְׁלִיחַ נִתְבַּטֵּל וְלֹא נִשְׂאֵר רַק רְצוּנָה לֹא מְהִי שְׁיַעֲשֵׂה שְׁלִיחוּתָהּ בְּלִתִּי שְׁתַּעֲשֵׂה אוֹתוֹ שְׁנִית
דְּהִרְצוֹן לֹא מְשׁוּי לֵה זְכוֹת וְעִדִּין חוֹב הוּא וְלֹא מְהִי לְהִיּוֹת שְׁלִיחוּתָהּ שְׁלֹא בְּפָנָי רַק
שְׁתַּעֲשֵׂה הִיא אוֹתוֹ בְּפִירוּשׁ, כַּנ"ל: גַּם בְּגוֹף דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי מֵה שְׁהוֹכִיחוּ הַפּוֹסְקִים דְּאִי
נִתְבַּרֵר רְצוּנָה שְׁלֹא חֲזָרָה בָּהּ בְּעַת גִּירוּשִׁין מְהִי, נִרְאֶה לִי דְלֹא מוֹכַח מִיַּד וְלֹא נִתְפָּוֶנוּ
לְזֶה כָּלֵל בִּירוּשְׁלָמִי תַדַע דְּעִיקָר הוֹכַחַת הִירוּשְׁלָמִי מְדַקְתָּנִי סְתָמָא א"כ כְּמוֹ כֵּן בְּכֹל אֲרָפֵן
שְׁנִתְגַלָּה רְצוּנָה לֹא מְהִי רַק שְׁתַּעֲשֵׂה שְׁלִיחַ קַבְּלָה מְפֹרֵשׁ, וְקוֹשְׁתֵי הִירוּשְׁלָמִי הִיָּתָה כָּף
דְּמוֹכַח בְּמַתְנִיתִין דַּעכ"פ גִּט הָיוּ רַק שְׁיָכוֹל לְחַזֵּר כְּמוֹ דְּמַסִּיק בִּיש"ס דִּידוֹן, וְהָא בְּכֹל אֲתֵר
הַתְּקַבֵּל כְּזִכִּי וְלָמָּה הֵכָא יִהְיֶה כְּהוֹלָף שְׁיִהְיֶה דִינוֹ כְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה דְכִי מַטִּי גִיטָא לִידָהּ
מִגְרָשָׁא נִימָא דְהָיוּ כְּזִכִּי וְכִינּוּן דְּאִין הַבְּעַל עוֹשֵׂה שְׁלִיחַ קַבְּלָה אִינוּ כְּלוּם וְאַהָא תִּירְצוּ
דְּהִתֵּם שְׁאִי כִינּוּן דְּזָפִין לְאָדָם שְׁלֹא בְּפָנָיו מִמִּילָא פִירוּשָׁא דְהַתְּקַבֵּל זְכִי הוּא אָבֵל כְּאֵן
דְּהָיוּ חוֹב בְּנֻדָּאֵי לֹא הִיָּה כְּוֹנָתוֹ זְכִי וְלֹא שׁוּנִי שְׁלִיחַ קַבְּלָה רַק הוֹלְכָה, וְאַהָא קוֹשְׁתָא לְהוּ
בְּמַחְזָרֵת לְהַתְּגַרְשׁ נִימָא דְעֲשֵׂה שְׁלִיחַ קַבְּלָה וְזִכִּי נִתְפָּוֶנוּ כְּמוֹ בְּעִלְמָא וְכִינּוּן דְלֹא מְהִי
שְׁלִיחַ קַבְּלָה דִּידָן אִינוּ כְּלוּם וְאַפִּי מַטִּי גִיטָא לִידָהּ לֹא תַתְּגַרְשׁ וְקָאֵמֵר אֲנִי אוֹמֵר שְׁמָא
חֲזָרָה בָּהּ וּבְנֻדָּאֵי לֹא לְזִכִּי אִיכְפוּיָן כִּינּוּן דְּאַכְתִּי אִינוּ זְכוֹת דִּיכוֹל לְהִיּוֹת שְׁחֲזָרָה בָּהּ, וְהִיָּנוּ
דְּמִקְשָׁה בִירוּשְׁלָמִי מֵאַשָׁה עֲצָמָה הַמְּבִיאָה גִיטָה דְהוּא עֲשָׂאָה שְׁלִיחַ הוֹלְכָה וְנִיחָוִשׁ שְׁמָא
חֲזָרָה בָּהּ וּמְשֻׁנֵי תַמָּן הִיא חֲבָה לְעֲצָמָה וְאִין אֲנוּ צָרִיכִין לְבוֹא מִכַּח זְכוֹת רַק חוֹב הוּא
וְהִיא עֲצָמָה נַעֲשִׂית שְׁלִיחַ לְחוֹב לֵה וְהָיוּ כְּמוֹ שְׁלִיחַ קַבְּלָה שְׁלָה דְלֹא חִיִּישִׁינּוּ לְבִיטוּל כֹּל
שְׁלֹא בִיטְלָה הַשְׁלִיחוּת בְּפִירוּשׁ וְה"ה בְּהוֹלְכָה כֹּל שְׁקִיבָלָה הַשְׁלִיחוּת עָלֶיהָ לְחוֹב לֵה
נַעֲשִׂית כְּמוֹתוֹ וְאִינָה מְסוֹלְקָת מְזָה רַק בְּבִיטוּל בְּפִירוּשׁ כַּנ"ל, וּבֹא"ה ע"ס ק"מ הָאֵרְכֵתִי
עוֹד בְּעֲנִין זֶה ע"ש: בְּגִמְרָא טַעְמָא דְלֹא שׁוֹיִתִּי כו' הַתְּקַבֵּל אִיִּצְטְרִיף לִי תַמוּהָ לִי דְהָיוּ
לִי לִזְמַר דְּהַתְּקַבֵּל אִיִּצְטְרִיף דְּבַעַל לֹא בֵר שׁוֹי שְׁלִיחַ קַבְּלָה הוּא וְאַפִּי מַחְזָרֵת לְהַתְּגַרְשׁ
וְאִיִּדִי דְתַנָּא הַתְּקַבֵּל תַּנָּא הוֹלָף וְעוֹד דְלִפִּי תִירוּץ זֶה לֹא אֲתִיָּא מִתְנִיתִין כָּלֵל לְהַשְׁמִיעֵנוּ
בְּדִין בִּיטוּל הֵגֵט רַק לְהִיָּפֵף לְהַחְזִיק הֵגֵט עכ"פ כְּשִׁיגִיעַ לִיד הַשְׁלִיחַ וְזֶה תִימָה דְכוּלָּה
מִתְנִיתִין קַתְנִי בְּהִדְיָא לְהִיָּפֵף לְבַטֵּל הֵגֵט מִצַּד הַבְּעַל, וּבִיּוֹתֵר תִּימָה לִס"ד לָמָּה לִי הַתְּקַבֵּל,
וּמֵה שְׁכַתְבוּ הַתּוֹס' לְגִלוֹת אַהוּלָף א"כ כְּוֹלָה רַק לְאַשְׁמוּעִינּוּ הוֹלָף כְּזִכִּי וְלָמָּה לִי כ"ה אֲטו
לֹא הָיוּ מְצִי לְאַשְׁמוּעִינּוּ הוֹלָף כְּזִכִּי בְּפִשְׁטוּת גַּם בְּשְׁלִיחוּת הָאִשָּׁה הָיוּ לִי לְאַשְׁמוּעִינּוּ
דְּכִשְׂאֵמֵר הוֹלָף לִי גִט הָיוּ כְּהַתְּקַבֵּל לִי גִט וְכוּלָּה מִתְנִיתִין מְשַׁמַּע דְּעַסִּיק בְּדִין בִּיטוּל הֵגֵט

מצד שליחות לקבלה של בעל והיאף נימא דהכל לא איצטריף רק לאשמועינו הולף פנכי או דמגורשת מכי מטי גיטא לידה עכ"פ: אבל לדעת פ"י הסוגיא פשוט וברור דנדאי פשיטא דלא בא פאן לאשמועינו דבעל יכול לבטל שלים הולכה שלו דכבר שמענו במתניתין פרק השולח להדיא דכל שלא הגיע לידה יכול לחזור בו ולבטלו רק הך מתניתין אתי לאשמועינו דגט חוב הוא ואין איש עושה שלים לקבלה ואפילו מחזרת להתגרש כמו שאמרנו בירושלמי] והשתא פינו דקתני הכא הולף ג"כ ע"כ דהולף ג"כ לישנא דקבלה הוא וקמש"ל דבעל לאו בר שוי' שלים קבלה הוא אבל או נימא הולף להולכה הוא מה בקשו פאן בהולף ד יכול לחזור בו והיינו דדייק דע"כ דנקא בלא שויתני' דבעל לא מצי משוי' לי' שלים לקבלה אבל בשויתני' איהי מגורשת מיד, ואהא משני דהולף להולכה הוא דלאו פנכי הוא רק דאיצטריף לי' לאשמועינו בהתקבל דעכ"פ שייגיע לידה מגורשת לכה קתני הולף בהדי התקבל ושפיר שמענו כמו בהולף ודאי מגורשת עכ"פ פשיטיע לידה כמו כן התקבל פינו דלאו בר שוי' שלים קבלה הוא הוי בהולף, וליכא למימר דהא מדקתני רצה לחזור ויחזור ש"מ דגיטא מיהא הוי, הא ליתא, דיש לומר דאי חזר בו לא מהני אפי' תעשה האשה את השליח אח"כ לקבלה אבל אי לא יחזור בו גיטא הוי כשתעשה האשה את השליח אח"כ לקבלה כמ"ש הב"ש בא"ה ע"ס ק"מ אבל השתא דקתני הולף והתקבל בחד דיבור דרצה לחזור חזר ש"מ דכשיגיע לידה בתרנוייהו הוי גיטא פנ"ל בזה ועמ"ש בתוס' בד"ה הא: ודע שיש לדקדק פאן היאף דייק דבמתנה הולף פנכי הא י"ל שאני הכא דהאשה שויתני' שלים קבלה יש לומר על דעת פן נתנו כמ"ש התוס' לקמן בד"ה רבי משא"כ בעלמא היכי דאומר מעצמו הולף, מיהו בהא יש לומר דדייק פינו דמתני' באה לאשמועינו דהוא אינו יכול לעשות שלים קבלה משמע בהדי' דבהא לישנא גופא דהוא אינו יכול האשה יכולה והיינו אי אמרה הולף לי גט מבעלי הוי פנכי לי א"כ שפיר מוכח דהולף פנכי, איברא בהא קושיא דבמר הכי דמקשה מאשה שאמרה התקבל מאי לאו אהולכה וקשה מה בכך פינו דהיא אמרה התקבל הולף דידן' ג"כ זכי הוא דמסתמא על דעת פן נתן לו ומכ"ש דקשה מהא דמקשה מאי אפשי דלולא דאמר אי אפשי הוי הולף פנכי דמסתמא על דעת פן נתנו פדברי התוס' הנ"ל: וראיתי להרב בת"ג שהרגיש בזה וכתב לתרץ דדומיא דהתקבל קתני אפי' לא ידע הבעל משליחות הקבלה שלה, ובאמת לא הועיל פלום דתינח בקושני' ראשונה אבל מה יעשה בהא קושיא מאי אפשי דהתם ע"כ ידע משליחות קבלה שלה ומ"מ דייק מינה דהולף פנכי, גם קושיא השני' דמשני לא אקבלה והא אהולכה נמי מצי קאי בינע משליחות קבלה שלה: ונראה לי לפי מה שכתב הב"ש ע"ס ק"מ דאי אמרה היא התקבל אח"כ לכ"ע מהני ואינו יכול לחזור, ומעתה יש לומר דמשמע לי' למקשה דהא האשה שאמרה התקבל אדמעיקרא קאי דהא לא קתני פלל מה השיב הבעל, ועוד מאי קמ"ל דשליח קבלה שלה מהני דהא מקרא ילפינו ושלחה דהיא עושה שלים וע"כ דהפוננה אי אמרה היא התקבל אח"כ אינו יכול לחזור והיינו דס"ד דקאי בין אקבלה בין אהולכה וא"כ הולכה דידן' ע"כ פנכי הוא א"כ מוכח דבעלמא נמי הולף פנכי ומהא דאי אפשי ג"כ שפיר מקשה לפי מה שכתב הר"ן [או כמו שכתבתי לעיל] דהא לפיכך קמש"ל אפי' עשה הבעל מצידו לקבלה פל שביטל שליחות לקבלה שלה יכול לחזור, א"כ מוכח עכ"פ דהולף פנכי דאל"כ פינו שביטל שליחות הקבלה שלה הרי הולף דידן' לאו פנכי ומאי קמש"ל ומאי

לפיכך וע"כ דקמש"ל דשליחות קבלה דידן' לא מהני אף דהיא מתרצית להתגרש דהא
עשיתה שליח קבלה מ"מ כיון שבטל שליחות שליח דידן' לא מהני, עכ"פ ש"מ דהולך
דידן' לקבלה הוא וה"ה בעלמא דהא מוכח אפי' בטל את שליח הגוי לקבלה, וז"ב: שם
שפן בעל מוליד גט לאשתו.

תמוה לי מה צורך ליתן טעם לשליחות האיש ומאיזה צד נימא דאיש לא רק אשה,
ובשלמא להיפך ס"ד דלא מהני כמ"ש התוס' אבל איש להולכה מאיזה צד ס"ד דלא מהני
עד שהוצרך לומר שפן בעל מוליד גט לאשתו, ונראה לי משום דקי"ל כל שאינו בתורת
גיטין לא נעשה שליח בגט וכן בכל מידי שליחות בעיניו שיהא בתורת אותו דבר,
והשתא יש להסתפק הכא אי תורת גירושין גוי שיהא בתורת לגרש או שיהא בתורת
להתגרש ואי נימא דתורת גיטין גוי לגרש ממילא אין אשה בתורת שליחות פי אינה
בתורת לגרש ואי נימא דעיקר תורת גיטין גוי להתגרש אין איש בתורת שליחות שאינו
בתורת להתגרש, ועל זה אמר דהא פשיטא דאיש להולכה ודאי מהני שפן בעל מוליד
גט לאשתו ונהרי אינו בתורת להתגרש רק לגרש וה"ה שליח, וכמו כן אשה לקבלה אף
שאינה בתורת לגרש דאשה מקבלת גיטה ואינה בתורת לגרש.

אבל להיפך אשה להולכה ואיש לקבלה מבעני' לי דיש לומר דוקא איש להולכה כיון
שהוא בתורת גירושין לגרש יכול להיות שליח לגרש אבל לקבלה דאינו בתורת גירושין
להתגרש אינו יכול להיות שליח להתגרש וכן להיפך אשה להולכה כיון דאינה בתורת
גירושין לגרש אינה יכולה להיות להולכה לגרש, והיינו דקאמר בטר הכי דאיש יכול
להיות לקבלה שפן אב מקבל גט לבתו קטנה אבל אשה להולכה מאי, והיינו כמו שפתי
דאיש חשיב שפיר בתורת גירושין בין לגרש בין להתגרש דיכול לקבל גט לבתו קטנה
ומשום הכי חשיב שפיר בתורת גירושין משא"כ אשה להולכה דאין לה שייכות כלל
בתורת גירושין לגרש, ורש"י ז"ל פי' לקמן דס"ד כיון דהוא עצמו לאו בר קבלה שאר
זכרים נמי, ודבר תימא הוא וכי הוא שליח הבעל דנימא כיון דבעל לאו בר קבלה הוא
הא שליח האשה הוא והאשה בת קבלה, ולמה שפתי נחא כנ"ל אמנם ממה שפירש"י
כיון דאי תרבי שליחות מןשליחה וכן באשה פי' כן, ולכאן תמוה מה ביקש בזה ויש לכונן
דבריו עם מה שפתי, ודוק: שם מאי לאו בחד שליח לא בשני שלוחים.

תמוה לי ס"ס מרישא גופא מוכח דקתני התקבל וקמש"ל דלאו בר שוי' שליח קבלה הוא
והני להולכה א"כ מוכח דיכול להיות שליח אחד להולכה וקבלה דאי מיירי באשה היאך
היא באמת שליח הולכה ואי באיש הא בלא"ה אין איש יכול להיות לקבלה אפי' שוי'
אשה שליח, ואולי ע"כ לא נסתפקו דאיש לקבלה לא רק לפי האמת דדוקא אשה יכולה
לעשות שליח קבלה אבל אי נימא דבעל בר שוי' שליח קבלה הוא בודאי אפי' איש
לקבלה מהני כיון דאיש שוי' שליח ושפיר מיירי מתניתי' באיש ולא מהני דבעל לאו בר
שוי' שליח לקבלה הוא והני להולכה וצ"ע: מיהו קשיא לי לפי מה שפתי הב"ש באה"ע
סימן ק"מ דאי אמרה האשה אח"כ ינקה לי מהני אפי' עשה הוא מעיקרא שליח קבלה,
והשתא מאי קושיא אפי' תימא בחד שליח הא יש לומר בשליח אשה מיירי הפל, ורצה
לחזור הפוננה דאי לא חזר ועשיתה היא מהני ויכול לחזור קודם שתתבצע האשה
בקבלתו, ועוד כיון שהגיע לידה וקבלתו בודאי נתרצית ומגורשת מתורת קבלה, ועוד

קשה דקאמר לעיל לא אקבלה הוי לי' לומר ג"כ דלא קאי פלל ארישא רק ענגן בפני עצמו דהא השתא נמי דמוקי בב' שלוחים ענגן בפני עצמו הוא ומ"ש דלעיל משמע דפשיטא לי' דארישא קאי: לכו נראה דעיקר הקושיא דהולך ודאי הפוננה רצה לחזור דהוי שליח הולכה עכ"פ דלאו פנכי הוא ולא מהני מה שתעשה אח"כ אותו לשליח קבלה או שתתברר, רק מתורת הולכה, א"כ משמע דהתקבל והולך בחד שליח והתקבל נמי באיש, ועלה קתני התקבל לי דמהני ש"מ דאיש פשר לקבלה, ואהא משני בב' שלוחים דהולך באיש והתקבל באשה וכשאינו חוזר בהולך מגורשת מתורת הולכה ובהתקבל מתורת קבלה פיון שקיבלה הגט הרי נתרצית להתגרש ומתגרשת מתורת קבלה והתקבל לי דאשה לא קאי רק אהתקבל פדמשני מעיקרא, ודוק: שם והתם הולכה הוא.

פירש"י ז"ל דקתני להביא, ומלבד דאין זו ראי' דאפי' לקבלה פשיטא שצריכין להביא להראות הגט שנגמסר לה אלא בלא"ה למה מסיפא דייק דאוקימנא בהולכה הא בלא"ה הא קתני מביאה ומה נפקא מינה להביא או מביאה, ועוד דלישנא דהתם הולכה הוא לא משמע פלל דמלישנא דלהביא דייק, ועוד קשיא לי דדייק מסיפא וקשה חדא פיון דכבר דיקדק מרישא מה הוסיף רב אשי דמסיפא נמי מוכח ולהיפך פשמוכיח מסיפא יש לומר דמרישא נמי מוכח, ועוד תמוה לי דפשיטא דמסיפא לא מוכח פלל דאינה שליח לגירושין פלל רק אותו שהיא מוסרת לו הגט הוא המגרש ונותן לה אבל שתהא אשה שליח לגרש מי שמעת לי': לכו נראה לי דכך הפוננה דמעיקרא לא ביאר ר' מרי פלל היאך מוכח דהתם הולכה הוא ובא רב אשי ואמר דהך פשיטות מסיפא נמי הוא ולא מרישא גרידא רק פיון דאוקימנא סיפא בהולכה רישא נמי בהולכה וברישא הוי שליח לגירושין ומתרונייהו הוא דנפשט בעינין וכן הוכיח רב אשי לעיל ספ"ב דרישא ג"כ בפ"ל דומיא דסיפא ולכך קאמר רב אשי ולא רב אשי אמר דלא חידש פלום רק לפרושי דברי רב מרי פנ"ל: בתוס' בד"ה הא שויתני שליח, השתא ס"ד וכו'.

עיין מהרש"א דלא ניחא לי' כפירש"י דמשום דומיא פריה ואין צורך לכל דבריו בזה פי דברי התוס' פשוטים דהא ע"כ צריה לומר דלית לי' שום חידוש בהתקבל חוץ מה דמשני בגמרא דאל"כ לימא בפשיטות דקמ"ל התקבל דבעל לאו בר שוי' שליח קבלה הוא ונקט הולך איידי התקבל וקמ"ל בין התקבל בין הולך לא הוי רק להולכה ולא לקבלה דהשתא נמי עיקר התירוץ איידי) וע"כ דס"ד דלא איצטריך התקבל דבעל לאו בר שווי' שליח קבלה דכבר שמענו מהך דלעיל האומר תן גט זה לאשתי דרצה לחזור יחזור א"כ קשיא להו השתא באמת למה קתני התקבל, בשלמא הולך איצטריך דהולך פנכי וטעמא דלא שויתני' וכו' אבל התקבל למאי איצטריך, ועל זה פתבו דס"ד דאיצטריך לגלות אהולך דבלא שויתני' שליח מיירי כמו התקבל, אף פכר פתבתי לפרש בגמרא בפשיטות ואין צורך לכל זה פלל, ועיקר קושית הש"ס פיון דמתניתין אומרת דבעל לאו בר שוי' שליח קבלה הוא ש"מ דהולך לישנא דקבלה הוא, ע"ש: בד"ה דלמא בהולך, אינו מגיה אלא פלומר כו' דקשיא להו אי מגיה הוי לי' לומר תני הילך פדרך הש"ס בכל מקום, אלא שלא הבנתי מה שכתבו דלמא איפא דתני הילך מה בכך אטו עד השתא לא ידענו דאיפא פלוגתא בהולך אי הוי פנכי רק דבא להוכיח מתנא דמתני' דס"ל הולך פנכי א"כ מה בכך דאיפא דתני הילך ס"ס מאותו תנא דמתני' שלפנינו דתני הולך מוכח דכנכי דמי ואי דאיפא דמגיה בו הילך א"כ הדר הוא מגיה ונראה לי דכך פוננת התוס' ונדאי עיקר

הדיוק מדקתני אי אפשי ואי הולך פנכי לא הוי לי למיתני אי אפשי ואהא משני דקתני אי אפשי שהי חושש רבי לפי שאין הפרש כ"כ בין הולך להילך ודילמא איכא דתני הילך ונתשוב דהולך לא מהני אפלי אמרה האשה התקבל לכה תני אי אפשי דאפלי מי שיהא שונה בטעות הילך לא יטעה בדין דמ"מ יכול לחזור בו פיון שאמר אי אפשי אבל הולך באמת בלי אי אפשי בו יכול לחזור, פנ"ל: בד"ה איש לקבלה וכו' משום דבגט אשה בהולכה לא שייכי כו' נראה לי להגיה אשה בהולכה ואיש בקבלה לא שייכי וכן מורה בהדיא לשון לא שייכי] משום הכי קא בעי.

פלי דקשני' להו מה ס"ד לחלק בשליחות בין אשה לאיש ובכל מקום דמהני שליחות לא מספקינן שיהא חלוק אשה מאיש וכל שהוא בתורת הדבר שנשטלח מהני שליחותו בכל מקום, לזה כתבו דלכה נסתפקו משום דבשליחות זה שהם עושין לא שייכי דאיש לא שייך רק לגרש לא להתגרש וכן אשה לא שייכה רק להתגרש לא לגרש והוי כמי שאינו בתורת אותו השליחות שהוא עושה, ודברי מהרש"ל ומהרש"א בזה לא נתבררו לי ולא ידעתי מה בקשו בכל דבריהם בזה: בגמרא איתמר הבא לי גיטי.

בספ"י הקשה למה לא יועיל לקבלה פיון דמיתרצית להתגרש עכ"פ, והוא תמוה דתיקשי לי הבא לי גיטי אוכלת בתרומה במתני' לקמן נישחוש שמא נתן לקבלה וכן במתניתין למה לי התקבל לי גיטי בהבא לי סגי פיון דקאי אקבלה, אבל באמת כל שאומרת לשון להולכה לכ"ע הוי לקבלה חוב ורק פשטתורת להתגרש תיכף נחלקו אי הוי חוב, וז"ב: שם ש"מ אדיבורא דידן סמיה.

פירש"י ותפשוט מינה בעי דאיבעני' לן בבא מציעא בהשוכר את האומנין אדיבורא דשליח סמיה, ע"כ, והנה שם אמרינן מעיקרא דפשיטא באמר שליח ארבעה ובע"ה שלשה דדעתה' על עילוני' ומספקא לן להיפך באמר בע"ה ארבעה ושליח שלשה וכתבו התוס' דהכי נמי אף דלקבלה נחא לי טפי לבעל מ"מ אי אדידן' סמיה אינו גט פלל ועדיף לי להולכה עכ"פ ממה שלא תתגרש פלל אבל אין לפרש דניחא לי באמת הולכה טפי והוי ממש כמו הך דפועלים דא"כ אי איתמר איפכא לא אתי שפיר ע"ש: ותמהני מאד דהא אנו אי אמרינן אדיבורא דידן' סמיה הפנונה שלא עלה על דעתו פלל שיש פאן שינוי והימני' דכה אמרה היא, והשתא אי נימא דעלה על דעתו שיש בזה גריעותא באומר לקבלה דשמא אמרה היא להולכה ואין פאן גט פלל א"כ למה לא יהא גט פשיגוע לידה הא כה נתרצה שיהא לקבלה אבל אם היא אמרה להולכה רוצה להולכה דעדיף לי להולכה ממה שלא יהא גט פלל, וע"כ דאי אמרינן אדיבורא דידן' סמיה אמרינן דלא עלה על דעתו פלל שהשליח שינה אם פן דמי ממש לשליח אמר ארבעה ובע"ה שלשה וצ"ע: ודבר ברור הוא דהפנונה פשוט דדוקא בהך דרישא דהשליח אמר ארבעה והוסיף אמרינן שפיר דלא עלה על דעת הפועלים דהשליח שינה והוסיף מדעתו ואי אמר שכרכם עלי מחוייב הוא לשלם ואי לא אמר עכ"פ יש להם עליו תרעומת ומאיזה צד יחשבו דהשליח שינה והוסיף על דברי בע"ה בדבר שאינו שלו, אבל להיפך דהשליח אמר שלשה יש פאן ספק שקול אי אמרינן דהימנוהו לשליח דכה אמר בע"ה או שרצה לפחות דהי' חושב דיוכל לשפור בפחות והך סברא ממש שייך בגט בכל גונוי דאי שינה השליח מקבלה להולכה ג"כ אמרינן דשינה שהי' חושב דבעל לא ירצה לקבלה משום בגיון

דבעל כדאמרינו לקמן ע"ב דבעל מקפיד מה שהאשה אינה מקבלת הגט מידו או משלווחו דמהאי טעמא אין אשה עושה שליח קבלה לקבל גט מיד שליח בעלה א"כ יש לחוש דשינה להולכה דשמא יקפיד הבעל, ויש לומר ג"כ דהימני דכך אמרה היא ועכ"פ הוי ממש כהך דהפועלים, וז"ב: ודע דיש לדקדק לכאורה לפי דעת הב"ש בא"ה ע"ס ק"מ דאפי' עשה הבעל שליח קבלה כל שנתרצית היא אח"כ ואמרה ינפה לי מהני א"כ כשקבלה הגט אח"כ מיד השליח הרי נתרצית וגיטתה ושליח קבלה באין פאחד דהא נדאי נתרצית, ונראה לי דדוקא אם עשה הבעל בעצמו שליח קבלה אמרינו הכי אבל אי לא עשה רק הספים למה שאמרה היא וכיון דהיא לא אמרה אין שליחותו פלוג וכל מהני אפי' אמרה אח"כ ינפה לי, כנ"ל ברור: דף ס"ג ע"א בגמרא בשלמא אי איתמר איפכא יש לתמוה מה בקשו בזה דאי הוי קתני איפכא הוי מוכח לא הוי רק לדחות דהשתא אינו מוכח ולא מצינו פיוצא בזה שיאמר אי הוי קתני כף הוי נפשוט ללא צורך כלל: ונראה לי דלא רצה לומר בפשיטות שאני הכא דעקרין שליח לשליחותין דהי מקום לומר דלהיפך ג"כ בשינה מקבלה להולכה ג"כ אמרינו עקרין, ולפי זה להיפך גם כן נדאי אינה מגורשת בהגיע רק לידו דבמה נפשוף אי אדיבורא דידין סמיה הרי להולכה אמר ואי אדידה מ"מ הא עקרין א"כ ממילא בהיפך ג"כ ליכא ספיקא כלל דאינה מגורשת רק בהגיע לידה ונראה, ולזה חידש רב אשי דהך סברא דעקרין שייך רק בשינה מהולכה לקבלה דלא ניחא לי בטירחא אבל בשינה מקבלה להולכה לא אמרינו עקרין, ולפי זה להיפך קאי בספיקא כהך דפרק השוכר את האומנין דאי אדידה מגורשת תיכף ואי אדידין רק כשהגיע לידה, והיינו דקאמר דאי הוי שמענו בדברי ר"נ איפכא מה דעתו הוי נפשוט בעיניו דבזה לא שייך עקרין כלל אבל השתא לא נפשוט בעיניו משום דעקרין וא"כ להיפך בספיקא קאי, ולפי זה לק"מ מה שהקשו התוס' דהוי מצי למימר הכי בלי איפכא דהא ליתא דמה נ"מ במה שיאמר אי הוי קתני מגורשת דהוי נפשוט הספק מה שבאמת אינו כן ור"נ לא אמר כף, אבל מה שאמר עכשיו איפכא הוא דבר שיכול להיות לר"נ ותליא אי אדידה אי אדידין דעקרין ליכא בהא, וזה ברור ועמ"ש בתו': שם אלא הכא משום דעקרין.

תמוה לי מה בכך דעקרין מ"מ חזינו דאח"כ נמלך להיות שליח הולכה דהא הביאו לידה א"כ מנין לנו דהיתה החזרה אחר ציווי הבעל שמא בשעה שהשיב לו הבעל הילך כמי שאמרה דרצה שיהא להולכה קיבל ממנו להולכה ולמה לא תהא מגורשת כלל, ומזה נראה לי ראי' לדעת הפוסקים דאשה יכולה לעשות שליח הולכה והשתא הכא לא נעשה שליח הולכה רק מכח האשה דבעל לא עביד פלוג רק מספקינן אי הספים לאשה להולכה או לקבלה הלכך כל שחזר בו השליח משליחות האשה כבר נתבטל ושוב אין כאן שליחות הולכה אבל אי נימא דלא מהני שליחות הולכה רק הבעל הוא דמשנוי לי שליח, א"כ פניו דאדידה סמוך הרי שונו' שליח הולכה והשליח נתנו לה למה לא תהא מגורשת נימא דעל דעת כן קיבלו השליח ג"כ כמו שאומר הבעל, ועמ"ש לקמן דף ס"ה במשנה הבא לי גיטי אוכלת בתרימה בענין זה במחלוקת הרמב"ם והר"ן, ע"ש: ודע דהרי"ף והרמב"ם לא זכרו היכא דשינה מקבלה להולכה דהוי ספק מגורשת קודם שהגיע גט לידה רק כתבו בפשיטות הך דר"נ דאינה מגורשת כלל דעקרין לי לשליחותין ולהיפך כתבו דמגורשת כשיגיע לידה ובסוגיא משמע להדיא דאפי' לידו הוי ספק מגורשת עכ"פ

ואי מת חולצת ולא מתניבמת וכ"כ ה"ר"ן וקרא"ש להדיא, ובתה הכי הביא ה"ר"ף גופא דחולצת ולא מתניבמת בהך דרב דלקמן מפת ספק אי הולך פזכי ולמה לא זכר גם בזה דחולצת ולא מתניבמת.

ומכ"ש שיש לתמוה על הרמב"ם שלא זכר דהוי ספק מגורשת בלא הגיע לידה, וכיון דאמרין דאי הוי קתני איפקא הוי נפשט הספק דפועלים א"כ השתא דלא קתני איפקא ממילא איפקא ופועלים דמי להדיא וכי היכי דגבי פועלים הוי ספיקא דלא איפשטא כמו כן בגט היכי דהוי איפקא ולא הגיע גט לידה הוי ספק מגורשת: ועוד יש לי לתמוה בדברי ה"ר"ף וקרא"ש שכתבו איפקא מגורשת בהגיע גט לידה דלא עקר שליח שליחותי רק מייעט ע"ש, ולשוך זה תמוה דאי הגיע לידה פשיטא דלא עקר דהא רצה בפירוש בהולכה וזה הוי שניף אי הוי אמרי בהגיע לידה הוי ספק והוי קשיא נימא דעקר שליח שליחותי לקבלה ואפ"ל ספק לא הוי ועל זה הוי שניף לומר דלא עקר פיון דקיבל עליו טירחא יתירא טפי אבל השתא שלא זכרו רק בהגיע לידה מגורשת מאי עקירה יש פאן, וקרא"ש וה"ר"ן זכרו גם פן דאיפקא לא שניף עקרין דהם פתבו דהוי ספק מגורשת אבל על ה"ר"ף ורמב"ם קשיא: לכן נראה לי ברור שלא נתפוננו ה"ר"ף ורמב"ם לחלק בין עקרין בהך דר"נ להיכי דאמר איפקא כמו שפירש"י דהתם לא רצה בטירחא משא"כ איפקא, רק פוננתם פיון דהבעל אמר הילך פמה שאמרה אפ"ל אי אדיבור דידן סמיה אבל הוא לא עשה שליח הולכה מחדש רק הסכים לשליחות האשה ונהרי היא לא אמרה להולכה כלל והוא עקר שליחותה ואמר הולכה ממילא אין פאן הולכה ג"כ דבהא לא נעשה שליח מהאשה, ועל זה פתבו ה"ר"ף ורמב"ם דלא נתבטל השליחות לגמרי דהולכה בכלל קבלה הוא ולא עקר שליחות האשה לגמרי רק מייעט בשליחותה שלא תתגרש רק עד שיגיע לידה ועדיין שליח האשה הוא אבל מענין זה דעקר השליח ואינו רוצה לקבלה בהא לא איירי ה"ר"ף דהא להולכה מכשיר לי ולא לקבלה: ומעתה אני אומר דלא ס"ל לה"ר"ף ורמב"ם מה שכתבו קרא"ש וה"ר"ן והוא על פי פירש"י דלהיפך פשיטא לן דלא אמרינו עקרין והיינו ממה דאמרין דאי הוי קתני לידו הוי מוכח דסמיה אדידה ש"מ דלא אמרינו עקרין בהא והא ליתא דפשיטא דיש לומר דעקרין להיפך ג"כ בספיקא קאי דפעמים שאינו רוצה שתתגרש כ"כ מהרה ואולי ב"כ וב"כ יחזור בו הבעל או יתפייסו ביניהם, ובגמרא שפיר קאמר דאי הוי קתני פך שפיר הוי שמעינן ע"כ דלא אמרינו עקרין תדע דהא פתבו התוס' דהי יכול לומר אי הוי קתני מגורשת וקשה היאך יאמר הא אמרינו עקרין וע"כ משום דאי הוי קתני פך הוי שמעינן ע"כ דלא אמרינו עקרין כמו כן השתא קאמר שפיר דאי הוי קתני איפקא הוי שמעינן דלא אמרינו עקרין וכבר הוכחתי דע"כ הך עקרין בדברי ר"נ דהשתא ג"כ בספיקא קאי דאי פשיטא לן דאמרין עקרין א"כ מוכח דסמיה אדידה דאי אדידן למה נקט בגנונא דאיכא תרתין עקרין וסמיכה אדידן ומה דבעי לאשמועינן לא שמענו פיון דאיכא אידך וע"כ דעקרין בספיקא קאי וליכא למיפשט דסמיה אדידן דלמא משום דעקרין וחד מהני ודאי אמרינו או דסמיה אדידן או דעקרין, וכמו כן איפקא לא ידעינן אי סמיה אדידה או אדידן או דעקרין ולא ידעינן הי ניהו וכיון דלא תני איפקא פלהו בספיקא קאי וכן משמע מדברי התוס' דלהיפך נמי יש סברא לומר דעקרין דאל"כ לא הוי קשי' להו מידי דהשתא שפיר קאמר בשלמא לאשמועינן דאיפקא דמי לפועלים דלא שניף עקרין אבל מה צורך לומר דאי הוי קתני הוי נפשט בעינין, וע"כ

דס"ל לתוס' דלהיפך נמי יש לומר דלא דמי לפועלים משום דעקרין רק מ"מ אי הוי קתני איפכא ע"כ הוי נפשט דלא אמרינו עקרין א"כ כמו כן הי' יכול לומר אי הוי קתני מגורשת הוי שמעינו דלא אמרינו עקרין ונפשט בעיניו: ומעתה דברי הרי"ף ורמב"ם ברוורים דדוקא בהך דפועלים קאי בספיקא אי אשליח סמכו או על בע"ה אבל הך איפכא נמי פיון דאיכא תרתי חדא אדידין סמיה ועוד דעקרין ממילא אפילו ספק לא הוי דאי אדידין סמיה בודאי לא הוי גט דהא להולכה אמר ואי אדידה ממילא מוכח מדברי ר"נ דע"כ אמרינו דעקרין שליח לשליחותין, א"כ אפילו אי אדידה סמיה אינה מגורשת עד שגיע לידה ואם הגיע לידה ודאי מגורשת דאף דהיא אמרה לקבלה הולכה בכלל קבלה הוא כמו שפיתבו הרי"ף ורמב"ם הנ"ל, פנ"ל ברור בזה, ועיין מה שאכתוב בתוס' בסמוך ובחידושי לא"הע סימן ק"מ: בתוס' בד"ה בשלמא כו' בלא איפכא כו'.

דבריהם ה' תמוהין מאד לכאורה דהיאך יאמר אי הוי קתני מגורשת פיון דבאמת ס"ל דעקרין שליח לשליחותין א"כ אי אפשר שיאמר מגורשת מפח עקרין דבהא ליכא ספיקא פלל, מיהו בהא אפשר לומר דס"ל לתוס' דעקרין נמי בספיקא קאי ולא קאמר רק דליכא למיפשט דלמא משום דעקרין, והיינו דאל"כ תפשוט להיפך דאדידה סמיה דהיאך יאמר ר"נ דבר שיש בו ב' טעמים וכל חדא מספיק לדינו א"כ לא שמענו שום אחד מהם, וע"כ דחדא מנייהו ס"ל לר"נ רק דלא ידעינו אינה מנייהו ושפיר קשיא להו דהוי לי' לומר אי הוי קתני מגורשת הוי שמעינו שפיר דלא אמרינו עקרין ואדידה סמיה: אף אפתי יש לתמוה בדברי התוס' מאי קשיא להו דלימא בלא איפכא פיון דבאמת קאמר ר"נ אינה מגורשת למה יאמר דבר בטל שיאמר בהיפך, אבל השתא דקאמר אי הוי אמר איפכא זה דבר שיש לו מציאות אפי' לפי האמת דדוקא השתא דעקרין סובר אינה מגורשת, אבל להיפך דלא שייך עקרין שפיר יכול לומר כף או כף אבל למה יאמר אי הוי אמר היפך ממה שאמר פיון דלא ס"ל כף, ומזה נראה לי ראי' דלא ס"ל לתוס' בדברי הרא"ש והר"ן והיא על פי פירש"י דעקרין לא שייך רק מחזור מהולכה לקבלה משום שאינו רוצה לטרוח ולא להיפך אלא דס"ל כמו שהוכחתי לעיל מדברי הרי"ף ורמב"ם דעקרין ודאי בספיקא קאי כמו שהוכחתי.

וכן מהך דלקמן דמשני לפום מה דס"ד מעיקרא ש"מ דלא ברירא לן סברא דעקרין וכמו כן להיפך ג"כ יש סברא דעקרין כמ"ש לעיל, והשתא הך איפכא דקאמר השתא ג"כ אין לו מציאות לפי האמת פלל דס"ס בהגיע לידו ולא לידה בודאי אינה מגורשת לפי האמת במה נפשך אי אדיבור דידין הרי הולכה אמר ואי אדידה א"כ מוכח מר"נ דאמרינו פל ששינה עקרין לשליחותין וא"כ אינה מגורשת עד שגיע לידה ושפיר קשיא להו דלימא אי הוי אמר מגורשת הוי שמעינו ג"כ דלא אמרינו עקרין ואף דהשתא אומר בהיפך מ"מ איפכא נמי ליכא למימר לפום מה דס"ל השתא פנ"ל ואולי לזה נתפוננו ג"כ התוס' במה שתייצו דבאיפכא איכא תרי גוונני נקטה והיינו דאי יאמר בהך גוונא דר"נ דליכא רק חד גוונא והוא דבר שאין לו מציאות לפי האמת דר"נ ודאי לא ס"ל פן דהא אינה מגורשת ס"ל לכה לא נקט לה רק איפכא דאיכא תרי גוונני, ונהי דאנפן ראשון בהגיע לידו מגורשת אין לו מציאות לפי האמת אבל אנפן השני יש לו מציאות אפי' לפי האמת לכה נקט איפכא פנ"ל ובחידושי לא"הע סימן ק"מ הארכתי עוד בדברי התו' ובהך סברא אי עקרין בספיקא קאי או ודאי ונ"מ אי אמר הבעל התקבל לא הילך פמה שאמרה דבהא עקרין

איכא אַבּל אַדידן' סמיה ליכא, נאי הך סברא דעקרון' בספיקא הוי ספק מגורשת נאי נדאי גם בקא אינה מגורשת ע"ש: בגמרא טעמא דרצה וכו' והא לאו בר שוונ' שלים קבלה הוא כו' הכי טעי.

פירש"י ז"ל דהקושיא לר"ג, ויש לתמוה לכאורה מאי קושיא הא אסיק רב אשי טעמא דר"ג דעקרון' שלים לשליחותי' והא במתניתין לא עקר פלום נאי משום דאח"כ הולוכו לה א"כ הא קושיא בגוף דברי ר"ג וע"כ כיון דכבר נתבטל לא מהני מה שנתרצה אח"כ אבּל במתניתין כיון דע"כ אמרינו דנתרצה הבעל תיקף להולכה ג"כ א"כ ממילא לא עקר השלים פלום ואדרבא בהך דר"ג גופא קשה טפי כיון דאדידה סמיה הרי להולכה נתפונן ולמה לא נימא כיון דקיבל מיד הבעל נתרצה להולכה ג"כ דהא הולוכו לידה וע"כ כמו שפכתתי לעיל דהוא רק שלים האשה הוא דאשה עושה שלים הולכה או כמו שפכתתי לקמן דעיקר שליחות הולכה של האשה הפוננה שהוא נעשה רק בדעתה ורצונה וכל שחזרה בה שוב אינו שלים כלל משא"כ שלים הולכה של בעל והכא הכל אדידה סמיה ולא עשה שליחות מצידו כלל ודידה נתבטל בחזרת השלים ושוב לא מהני מה שירצה אח"כ דשמא חזרה בה האשה ועכ"פ אין פאן קושיא ממתניתין דהוא שלים הולכה של בעל ומעולם לא חזר בו ולא עקר שליחותי'. וצריך לומר בכוננת רש"י דס"ד דנדאי התקבל דמתניתין לקבלה הוא ולא הולכה רק הטעם דמהני בהגיע גט לידה דאח"כ דהלך השלים ונתן לה אומדן דעתו דניחא לי לבעל בהא ומאז נעשה שלוחו להולכה א"כ הכא נמי נימא דמאז שחזר בו השלים והולך לה נעשה שלוחו של בעל להולכה ומה בכך דחזר בו מעיקרא הא במתניתין ג"כ מעיקרא ליכא שליחות הולכה דהתקבל קאמר רק דדנין דעת הבעל דנתרצה אח"כ למה שהולך השלים כיון דלקבלה לא הוי מהני וה"ה הכא, וזה שכתב רש"י דלרב אשי לא הוי צריך לשנויי הכי טעי דבלאו הכי ניחא דאנו אמרינו דכל דלא נעשה שלים בעת קבלת הגט לא מהני מה שנתרצה אח"כ ומתניתין התקבל והולך קאמר ועל דעת פן קיבלו השלים אבּל הכא עקרון' שלים לשליחותי' ואינו רוצה להולכה, ועיקר מה שאמרו הכי טעי לפום מה דס"ד מעיקרא דאדיבור דידן' סמיה: אמנם עיקר פירש"י דחוק מאד מלבד מה דקשה מאד לומר דהשתא סליק מהך דרב אשי מסברא דעקרון' ותקף יאמר לפום סברא קמיינתא ועוד דמאי משני הכי טעו מ"מ נפשט בעיני דאדיבור דידן' סמיה דאי אדידה הא נתפונן בעל להולכה א"כ נימא דהשלים נעשה שלוחו של בעל ומה בכך דחזר משליחות האשה דהא חזינו דחזר אח"כ והולוכו לה: לכן נראה לי דעיקר הקושיא לרב אשי דנדאי אי נימא דטעמא דר"ג דסמיה אדידן' פשיטא דלא קושיא לר"ג מידי דאנו אמרינו דהוא הימני' לשלים א"כ לא עשאו להולכה כלל אבּל במתניתין לא שייך זה ושפיר אמרינו דנתפונן שתתגרש פל הכי דמיגרשה אבּל הכא דהימני' לשלים לא שייך פל הכי דמיגרשה דלא עלה על דעתו שתתגרש רק לקבלה כיון דחשב דכך אמרה התקבל, אבּל אי נימא דאדיבור דידן' סמיה א"כ לא ידע הבעל מה אמרה היא א"כ קשי' לי שפיר בשלמא בלי מתני' הי' מקום לומר דשליחות זה אינו כלל מהבעל רק שליחות האשה כהפוסקים דאשה עושה שלים להולכה או כמו שפכתתי לעיל דבשליחות האשה הכל בדעתה והסכמתה תלוי הלכך פל שחזר בו השלים וביטל שליחותה לא מהני מה שירצה אח"כ להיות שלים הולכה בלי שתעשה אותו האשה שנית דגם הבעל לדעתה עשה והוא לא עשה אותו שלים מפחו דהא לא זכר שום שליחות

הולכה, אבל עכשיו דקתני במתניתין דהתקבל דבעל מהני להולכה בלי שום שליחות מהאשה אלמא אף שלא זכר הבעל שליחות הולכה כלל אמרינו דנעשה תיכף שליח הבעל להולכה א"כ ה"נ נימא פיון דאדידה סמיה אפי' לא זכר הבעל הולכה נעשה שליח הולכה מפחו של בעל בלי הספמטה שנית כמו במתניתין דליכא שום שליחות דידה ולא זכר ג"כ הולכה מ"מ נעשה שליח הבעל מפחו ה"ה הכא פיון דסמיה אדידה וביטל השליח שליחות הולכה שלה ממילא נעשה שליח הבעל מפחו פיון דאמרינו דמרוצה בהולכה: והיינו דמשני התם אדם יודע שאין שליח קבלה מפחו ונתן להולכה ושליח נמי נתרצה בזה וקיבל על דעת פן להוליך לה, הכי טעמי דחושב דשליחות הולכה שלה קנימת ולא נתבטל בדברי השליח הלכך אף דסמיה אדידה אין פאן שליחות הולכה רק של אשה וכבר נתבטל בתורת השליח ולא נעשה שליח הולכה מחדש ואפי' חזר עכשיו והוליך לה לא מהני (שמא חזרה בה פיון דהכל לדעתה והספמטה נעשה וכל שחזרה בה צריך שליחות מחדש ואפי' לא חזרה פיון דחוב הוא לה כמו שבארנו לעיל דמידי דחוב בעי שליחות בפירושו וכיון שנתבטל פעם אחת צריך מינוי שליחות מחדש) וצריך מינוי שלה מחדש, אבל במתניתין אי נתרצה להולכה ע"כ דעושה שליח מפחו דהיא לא עשתה מעיקרא שליח כלל וכיון שקיבל השליח ונתרצה הרי נעשה שליח הולכה עכ"פ, פנ"ל ברור: שם ואמאי הא בעל לאו בר שווי שליח קבלה הוא.

לשון זה תמוה לכאורה דמה ענין שליחות קבלה לכאן הא זה עיקר דין המשנה דיכול לחזור דלאו בר שווי שליח קבלה הוא רק דהוי לי להקשות דלאו להולכה שווי כמו דמקשה אח"כ בקטנה ומזה הי' נראה לכאורה להדיא דלא כב"ש א"ה סי' ק"מ דהיכי דאמר התקבל אי אמרה אח"כ יזכה לי מהני, אלא פיון דבעל לאו בר שווי שליח קבלה הוא לא מהני מה שמתעשה אותו האשה אח"כ לקבלה פיון דכבר הגט בידי ואינו שליח הבעל כלל ודוקא מעיקרא יכולה לעשות שליח קבלה והוא ילך ויקבל מן הבעל וכיון שפסד לו הבעל לקבלה מהני אבל לא פשכר ישנו בידי ואינו שליח היא תתגרש בידי מחמת עשיית האשה והיינו דקאמר הכא דס"ד דהפני' במתניתין רצה לחזור יחזור אבל בלא חזר נעשתה אותו האשה שליח קבלה מתגרשת בגט שבדידו אבל שליח הולכה לא הוי כלל ואהא מקשה הא בעל לאו בר שווי שליח קבלה הוא ואינו שליח כלל והיא תוכל להתגרש בעשיית האשה דהא הוי כמו מעל הקרקע וגרע מינה פיון שאינו שליח הבעל כלל וע"כ דהפנונה דלהולכה מתגרשת דאפתי נשאר שליח הולכה וקשיא לר"ג, וליכא למימר דנדאי בס"ד בקושיא דהולכה לא שווי ג"כ פיון דלקבלה לא עביד הוי כמו אינש דעלמא שאינו שליח הבעל כלל והגט מונח בידי דפשיטא שלא יועיל אמירת האשה יזכה לי, אבל לפי האמת דשליח הולכה הוא עכ"פ ממילא אפי' לא הגיע לידה רק אמרה לו יזכה לי מהני פיון שהגט בידי בתורת שליחות לגרש אבל באמת הא ליתא דבהא טעמא אחרניא איכא דלא מהני דלא חזרה שליחות אצל הבעל ומשום בזיון דבעל כדלקמן ע"ב, ובאמת שיש להקשות על הב"ש הנ"ל פיון דבפירושו אמרו בש"ס אדם יודע שאין בעל עושה שליחות לקבלה והתקבל והוליך קאמר א"כ הרי שליח הולכה הוא של בעל א"כ היא יועיל אמירת האשה יזכה לי הא לא חזרה שליחות אצל הבעל וכלל לא הוא שאין אשה יכולה לעשות לשליח הולכה שהגט בידי לשליח קבלה מיהו בהא יש לומר דלאו הולך לגמרי רק התקבל והוליך שאם תתרצה בו האשה לקבלה? הא לקבלה

ועכ"פ יהא הולכה, לכה אי נתרצית בו לקבלה הדר הוי גט מצד הסכמת הבעל לקבלה, אבל מסוגיא זו נדאי קשיא דכיון דדיניק דבעל לאו בר שווי שליח קבלה ש"מ דס"ד דבלא רצה ועשתה אותו האשה לקבלה הוי לקבלה, ואהא מקשה דלא מהני ש"מ דלא כב"ש הנ"ל ועוד דהא גופא קשיא מאי מקשה באמת למינדק דהוי שליח הולכה דילמא שליח הולכה לא הוי פלל כר"נ רק רצה לחזור הפנונה דבלא רצה ועשתה אותו האשה אח"כ פשלא חזר הבעל לשליח קבלה מהני מתורת קבלה וע"כ דבאמת לא מהני: ומ"מ נראה לי ליישב דברי הב"ש הנ"ל דנדאי משמע לי דמהתקבל דאשה לא מיירי ברישא פלל דבתר הכי הוא דקתני האשה שאמרה התקבל וקאי אקבלה דרישא כמ"ש לעיל בגמרא לא אקבלה ואדרבא מדלא זכרו במשנה תשובת הבעל פלל, ש"מ דעל התקבל דבעל דמעיקרא קאי דמהני אי אשה אמרה התקבל: אמנם הכא הפנונה פה דכבר נודע ממה ששאלו בירושלמי על משנה זו הגע עצמה שהיתה צונחת להתגרש אני אומר שמה חזרה בה, ולפי זה הי' נראה לכאן אי היתה מחזרת אח"כ להתגרש דתיכף פשהיתה מחזרת נתגרשה ולא שייך שמה חזרה בה: אבל באמת הא ליתא ודוקא קודם שאמר הבעל התקבל נסתפקו בירושלמי אי מהני מחזרת דאז בעת עשיית הבעל לקבלה הוי זכות ועל זה הוצרכו לדחות שמה חזרה בה, אבל אי מחזרת להתגרש אחר שקיבל השליח מן הבעל בהא בלא"ה לא מהני פינון דאז הוי חוב ולא מהני שליחות לקבלה של בעל א"כ מה בכך דמחזרת להתגרש מי עשאו שליח קבלה מחדש, תדע דמחלקינן בין בעל לאשה בשליחות קבלה ובהרי שניהם שווין דאי עשתה היא לא מהני רק ברצון הבעל אח"כ ואי עשה הבעל גם כן מהני ברצון האשה אח"כ, וע"כ דרצון האשה לא מהני רק שפעשה שליח קבלה מחדש כדברי הב"ש הנ"ל אבל מחזרת להתגרש לא: והשתא אתי שפיר דס"ד דלהולכה נדאי לא הוי פלל רק הפל לקבלה מיירי ואי לא רצה לחזור עד שנתרצית האשה להתגרש מגורשת מתורת קבלה, ואהא מקשה אמאי הא בעל לאו בר שווי שליח קבלה הוא דאז הי' חוב וא"כ היאך תתגרש אח"כ מתורת קבלה ולמה לי דקתני רצה לחזור וע"כ דאמרינן מימר אמר תגרש וכו' ומתגרשת מתורת הולכה פשיגוע לידה וקשי' לר"נ, כנ"ל: שם אדם יודע שאין שליחות לקטן וגמר ונתן לשום הולכה דידן' הכא טעי.

לשון זה תמוה לכאן דכי יש פאן הולכה דידה עד שיאמר הולכה דידן' ולא הוי לי לומר רק גמר ונתן לשם הולכה, ומזה נראה לי ראי' ברורה למ"ש לעיל בגמרא בד"ה טעמא דרצה כו', דכל השקלא וטרקא פאן אי להולכה דידה נתפנוין ובהרי עקר השליח או להולכה דידן' קאמר ולא מצינו דעקר השליח שליחותו של בעל פלל, והיינו דקאמר דאדם יודע שאין שליחות לקטן וגמר ונתן להולכה דידן' דהיא לא אמרה רק קבלה לא הולכה ועוד דאין קטנה עושה שליח הבאה פלל, אבל הכא נתן להולכה דידה דטעי בהא דלא נתבטלו דברי' לגמרי ע"י השליח: שם מאי לאו קבלה אקבלה.

מפאן ראי' ג"כ דהך סברא דעקרין' שחידש רב אשי בספיקא קאי לא דפשיטא לי הך סברא דא"כ היאך ס"ד קבלה אקבלה הא עקרין' שליח לשליחותין' ולא רצה להולכה ולא תתגרש פלל וע"כ דלא בא רב אשי רק לדחות דלא תידוק אדיבור דידן' דאיכא למימר סברא דעקרין' והשתא מקשה על ר"נ דמוכח דלא אמרינן עקרין' וגם לא אדיבור דידן' סמיך: מיהו יש לומר דלפי מה דמשני לחלק בין הילך בפמה שאמרה לאומר התקבל יש

לומר דשפיר מצי מיירי בקבלה אקבלה ג"כ וכיון דאמר התקבל לא הילך כמה שאמרה
לא סמיה לא אדידין ולא אדידה רק הוא עשאון שליח מוכח"ג לא אמרינו עקרין
דלא עקר השליח רק שליחות האשה לא שליחות הבעל שעשאון עכשיו שהרי קיבל מידו
נהלך ומסרו לה פנ"ל, ועמ"ש בסמוך: שם שמעת מינה אדיבור דידין סמיה וכו'.

עפירש"י והוא דחוק מאוד, ולא ידעתי מה צורך לדונק הנה הא שפיר קאי אהה דר"נ
גופא דלעיל דהא דחינו דליכא למיפשט מהה דר"נ משום דעקרין שליח לשליחותין א"כ
מוכח דלולא סברא דעקרין שפיר הני מוכח ע"כ דאדידין סמיה א"כ ה"א דלא שינו
עקרין נפשוט דאדידין סמיה דאי אדידה כיון דלא שינו עקרין תתגרש תיכף כשיגיע לידו
והיינו דקאמר דוקא בהה דר"נ לולא דעקרין שפיר הני מוכח ע"כ אדידין סמיה דאי
אדידה תתגרש כשיגיע לידה עכ"פ אבל ה"א כיון דלא אמר הילך כמה שאמרה שפיר
יש לומר, דבעלמא היכי דאמר הילך כמה שאמרה ולא שינו עקרין אמרינו אדיבור דידה
סמיה, אבל ה"א כיון דלא אמר הילך רק התקבל לא סמיה כלל רק מצידו עשאון שליח
מחדש והוי כמו התקבל דעלמא והוא לא עקר שליחות של בעל כלל והוי שליח הולכה
[עוד דמקבלה להולכה לא אמרינו עקר כפי פירש"י לעיל דעקר מטעם טירחא הוא]
כמו התקבל דעלמא: ודע דיש לדקדק דקאמר שמעת מינה אדיבור דידין וקשה אי נפרש
קבלה אקבלה ג"כ נפשוט האיבעי להיפך דאדידה סמיה ומה קשיא לי טפי דנפשוט
אדידין מאדידה, ובאמת ניחא דלולא ר"נ יש לנו לפרש בשני אופנים קבלה אקבלה
וקבלה אהולכה וליכא למיפשט מידי דאיכא לידיחוי לאידך גיסא אבל לר"נ דע"כ מיירי
בקבלה אהולכה שפיר נפשט בעיני דאדידין סמיה ודוק: בתוס' בד"ה רבי אומר בכולו,
ואע"ג דבספ"ק וכו' סתמא דמילתא וכו'.

דבריהם דחוקין כי הסברא נותנת בהיפך דכיון דהוא אומר לו אשתך אמר התקבל לא
הוי לי לומר כלל רק ליתן סתם ומכ"ש שלא הי' לו לשנות ממה שאמר התקבל לומר
הולך, וטפי יש לנו לומר בזה דלאו פזכי אמנם אני אומר בלשון אחרת דנדאי אפילו
למאן דאמר לעיל פ"ב הולך לאו פזכי לאו פאומר שלא יזכה הוא רק שאינו פאומר זכי
הלכך פשרוזה לשלוח מנה לפלוני בעינין שיאמר בפירוש זכי וכל שלא אמר זכי בפירוש
לא זכה והולך אינו פאומר זכי אבל מאן שמעת לי' דהולך פאומר שלא יזכה הלכך ה"א
ש"היא עשתה שליח קבלה ואם הי' נותן סתם ולא אמר כלל הוי מהני הלכך ס"ל לרבי
דלא אמרינו הולך פאומר שלא יזכה רק שאינו פאומר זכי ולא גרע משתיקה דמהני:
איברא בין לדברי התוס' בין להנ"ל יש לתמוה בהא דאמר אבל אי אמר אי אפשי שתקבל
אלא הולך ותן לה וקשה כיון שביטל שליחות דידה הרי הולך לאו פזכי והוי לי לומר
אפי' אמר התקבל וזכי מ"מ כיון שביטל שליחות דידה לא מהני שליחות לקבלה דידין
כמ"ש הר"ן במשנה: לכן נראה לפע"ד דבר חדש דאף דאמרינו דהתקבל דידין הולך הוא
והוי גט כשיגיע לידה עכ"פ היינו דוקא בהתקבל דידין בלבד בלי הקדמת התקבל דידה
אבל אי הקדימה היא התקבל והוא השיב שאין רצונו בשלה רק בהתקבל דידין ה"א
התקבל ודאי לקבלה הוא דבשלמא בהתקבל גרידא משפחת לה שתתגרש לקבלה כגון
אי עשתה שליח קבלה קודם או אח"כ כפי דעת הב"ש סי' ק"מ, ושפיר יש לומר דקאמר
התקבל ומ"מ מפח אדם יודע וכו' אמרינו דנתפנון שאי לא יהא לקבלה יהא להולכה אבל
כשאמר אי אפשי שתקבל לה דתפס לשון קבלה דידה קבלה ממש והיאף נימא דמקבלה

שְׁלוֹ הוֹלְכָה הוּא וְע"כ דְּבִאֲמַת טְעָה וְחֻשָּׁב דְּהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ קַבְלָה מִפְתּוֹ וְאִינוּ
לֹא שְׁלִיחַ קַבְלָה וְלֹא הוֹלְכָה, וְהִשְׁתָּא בְּרִייתָא דְקַתְנִי בְּאֵי אֶפְשֵׁי דִיכוֹל לְחַזְרוּר אֲבָל גִּיטָא
מִיְהוּ הָוֵי הֵינְנוּ דְנוֹקָא בְּהוֹלְךָ דְכִינּוּ דְאָמַר אֵי אֶפְשֵׁי לָאו פְּנִי הוּא פְּדַבְרֵי הַתּוֹס' הַנ"ל אוּ
כְמוֹ שְׁפַתְבַּתִּי, וְכִינּוּ דְלָאו פְּנִי הוּא הָוֵי שְׁלִיחַ הוֹלְכָה, אֲבָל אֵי יֹאמַר אֵי אֶפְשֵׁי שְׁתַּקְבֵּל
רַק הַתְקַבֵּל אוּ זְכִי בְּנֹדָאֵי לְשְׁלִיחַ קַבְלָה שְׁלוֹ נְתַכְנוּן כְּנ"ל וְלֹא הָוֵי שְׁלִיחַ כָּלֵל, וְהֵינְנוּ
דְקָאֻמַר אֵי אֶפְשֵׁי אֲתֵי לְאַשְׁמוּעֵינוּ דְבָהָא לַת"ק דְּהוֹלְךָ דְעֵלְמָא פְּנִי הָוֵי לְשׁוֹן קַבְלָה מִמֶּשׁ
א"כ אִינוּ שְׁלִיחַ כָּלֵל כְּנ"ל וְלִרְבִּי דְרַק מִפְּחַ הַתְקַבֵּל דִּינְדָה הָוֵי פְּנִי כָּל שְׁאָמַר אֵי אֶפְשֵׁי
לְיִשְׁנָא דְהוֹלְכָה הוּא וְיָכוֹל לְחַזְרוּר אֲבָל גִּיטָא מִיְהוּ הָוֵי וּבְזָה אֲתֵי שְׁפִיר טְפִי הֵךְ אֵיבְעִית
אִימָא דְקַמְש"ל רְבִי הֵינְנוּ ת"ק וְלֹא נְתַבְאָר מִקַּמ"ל רַק הַפְּנוּנָה דְמוֹדָה ת"ק דְּהוֹלְךָ לָאו
פְּנִי מִצַּד עֲצָמוּ רַק מִפְּחַ הַתְקַבֵּל דְאִשְׁהָ וּבְאֵי אֶפְשֵׁי מִמִּילָא הָוֵי גִט רַק יָכוֹל לְחַזְרוּר בּוּ:
וְכָל זֶה הוּא לְכַאוּרָה דְלֹא פְּהָר"ן בְּמִשְׁנָה דְפִי הֵךְ לְפִיכָךְ הֵינְנוּ אַף שְׁחִיזְדֵּשׁ לְקַבְלָה מִצִּידוּ
פִּינּוּן שְׁבִיטֵל שְׁלָה לֹא מְהַנִּי, וּבְמַתְנִיתִין קַתְנִי דִיכוֹל לְחַזְרוּר ש"מ דְּגִיטָא מִיְהוּ הָוֵי אִפִּי
אָמַר בְּלִסוֹן קַבְלָה, אֲבָל בְּאַמַּת אִין צִוְרָךְ לְזָה כָּלֵל וְאֶדְרַבָּא לְפִי דְבְרִיו הָוֵי לְהוּ לְהַקְשׁוֹת
בְּש"ס לְמִידָק מִינָה דְהוֹלְךָ פְּנִי דְהָא אֲתֵי לְאַשְׁמוּעֵינוּ דְלֹא מְהַנִּי שְׁלִיחוֹת קַבְלָה דִּידְנִי
וְלָמָּה לְהוּ לְמִידָק מִדִּיּוֹקָא, וְלִהַנ"ל נִיחָא דְנֹדָאֵי טְעָמָא דְמַתְנִיתִין דְבְּאֵי אֶפְשֵׁי הוֹלְךָ אוּ
הִילְךָ דִּידְנִי לָאו פְּנִי הוּא כָּלֵל וְהֵינְנוּ דְדִיִּיק דְבָלִי אֵי אֶפְשֵׁי הָוֵי הוֹלְךָ פְּנִי וְנְדָחֵי בְּהִילְךָ
וּבָהָא מְחַלְקִינוּ בֵּין אָמַר אֵי אֶפְשֵׁי לֹא אָמַר אֲבָל הוֹלְךָ בְּלִי אֵי אֶפְשֵׁי לָאו הָוֵי פְּנִי כְּנ"ל:
ע"ב בְּגִמְרָא מֵאֵי לָאו בְּהִילְךָ.

הָא דְלֹא מְקַשָּׁה מְרִישָׁא גּוּפָא כְּדִמְקַשָּׁה לְעֵיל טְעָמָא דְלֹא שְׁוִיתִי וְכו' מֵאֵי לָאו בְּהִילְךָ
וּר"נ וְאֵי מְשׁוּם דְאִיפָא לְדַחוּיִי' כְּדִדְחִינוּ לְעֵיל הַתְקַבֵּל אִינְצִטְרִיךְ לִי א"כ בְּהָא נְמִי אִיפָא
לְדַחוּיִי' כְּדִדְחִי לְעֵיל לֹא אֶקְבָּלָה וְלֹא קָאֵי כָּלֵל אֶהוֹלְךָ דְרִישָׁא: וְנִרְאָה דְמְרִישָׁא לֹא מְצִי
לְמִידָק דְע"כ אוּ דְהַתְקַבֵּל אִינְצִטְרִיךְ לִי אוּ הוֹלְךָ וְרַבִּי דְהִילְךָ לֹא שִׁינְךָ רַק כְּשִׁמְשִׁיב עַל
דְבְרֵי הָאִשְׁהָ לֹא שִׁיאָמַר הִילְךָ מְעַצְמוּ וְאִם יֹאמַר כֵּן אִינוּ רַק בְּהוֹלְךָ אֲבָל מְסִיפָא מְקַשָּׁה
שְׁפִיר דְאֵף דְדַחוּיִן לְעֵיל לֹא אֶקְבָּלָה הֵינְנוּ לַס"ד דִּישׁ לֹמַר הוֹלְךָ לָאו פְּנִי אַף דְמִיִּירִי
בְּהוֹלְךָ אֲבָל פִּינּוּ דְמְסַקִּינוּ לְעֵיל דְע"כ בְּמַתְנִיתִין פְּנִי רַק דְתַנּוּ הִילְךָ נִיחָא לִי טְפִי לֹמַר
דְבְהִילְךָ מִיִּירִי וְאֲתֵיָא כְּכ"ע מְדִנְיָא בְּהוֹלְךָ וְרַבִּי דְנוֹקָא, וְעַמ"ש בְּסוּמָה: שְׁם טְעָמָא דְאָמַר
אֵי אֶפְשֵׁי וְכו' מֵאֵי לָאו בְּהִילְךָ וְכו' נִרְאָה לִי דְמְקַשָּׁה הֵכִי אַף דְכִבְרַ דְחִי מְעִיקְרָא לֹא
בְּהוֹלְךָ וְרַבִּי גַם מַה ס"ד לְהַגִּיָּה בְּמִשְׁנָה וְלְמִקְשָׁט בְּעִינּוּ וְאֶדְרַבָּא לְעֵיל דְחִינוּ דִּילְמָא
בְּהִילְךָ: וְנִרְאָה לִי דְהֵכִי מְקַשָּׁה דַס"ד דְהָךְ לְפִיכָךְ דְמַתְנִיתִין הַפְּנוּנָה כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת הַר"ן
בְּמִשְׁנָה דְקַמְש"ל דְלֹא נִימָא דְלֹא רְצָה שְׁיָהָא שְׁלִיחַ קַבְלָה מִצִּידָה רַק מִצִּידוּ וְכִינּוּ דְמַחְזְרַת
לְהַתְגַּרְשׁ שְׁהָרִי עֲשֻׁתָּה שְׁלִיחַ קַבְלָה סְגִי בְּהֵכִי קַמְש"ל פִּינּוּן שְׁבִיטֵל שְׁלִיחוֹת קַבְלָה דִּינְדָה
שְׁמָא חֲזָרָה בָּהּ [וּצ"ל בְּכּוּוּנְתּוֹ דְאֵי לֹא הָוֵי תְנִי כֶּף הָוֵי ס"ד כֶּף אֲבָל הִשְׁתָּא אָמַרִינוּ
דְלִהוֹלְכָה נְתַפְנוּיִן דְאֵי לְקַבְלָה לֹא תָהָא מְגוֹרְשֵׁת כָּלֵל כְּמוֹ לְעֵיל לַס"ד דְאֶדְיַבּוּרָא דִּידְנִי
סְמִיךְ], וְהִשְׁתָּא לְפִי זֶה ע"כ בְּהִילְךָ מִיִּירִי דְהָוֵי פְּנִי דְאֵי בְּהוֹלְךָ הָא הוֹלְךָ לְרַבִּי אִינוּ פְּנִי
רַק מִפְּחַ הַתְקַבֵּל דִּינְדָה אֲבָל בְּעֵלְמָא הָא ס"ל לִי לְרַבִּי סַפ"ק דְלָאו נְזַכִּי כַּמ"ש הַתּוֹס' לְעֵיל
בְּד"ה רְבִי א"כ כְּשִׁיאָמַר אֵי אֶפְשֵׁי הָרִי הוֹלְךָ דִּידְנִי לָאו פְּנִי א"כ הִיאָךְ קָאֻמַר לְפִיכָךְ
לְאַשְׁמוּעֵינוּ דְלֹא מְהַנִּי שְׁלִיחוֹת קַבְלָה דִּידְנִי אֶפִּילוּ מְחַזְרַת לְהַתְגַּרְשׁ דְהָא לִיפָא כְּאִן
שְׁלִיחוֹת קַבְלָה דִּידְנִי כָּלֵל וְע"כ דְבְּהִילְךָ מִיִּירִי וְס"ד דְקָאֻמַר אֵי אֶפְשֵׁי בְּשְׁלִיחוֹת קַבְלָה

שְׁלָה רַק מְצִיּוֹדֵי יְהֵא לְקַבְּלָהּ וְאֲנִי מְסַפֵּים לְמָה שְׁאַמְרָה רַק יְהֵא מְצִיּוֹדֵי וְאֵהָא דְחֵי לֹא בְּהוֹלָהּ וְרַבִּי וְלֹא בָּא הַתַּנָּא לְאַשְׁמוּעֵינָן דְּאַפִּילוּ עֲשֵׂה שְׁלִיחַ קַבְּלָהּ מְצִיּוֹדֵי לֹא מְהֵי רַק הָא קַמְש"ל דְּוָקָא בָּאִי אָפְשֵׁי יְכוּל לְחַזְרוּר אֲבָל בְּלִי אָפְשֵׁי הוֹלָהּ גִּזְפִּי פְּרַבִּי וְכוּן פִּירֵשׁ"י בְּמִשְׁנֵה וְהָר"ן פֶּתַח עָלָיו שְׁאִין הִלְשׁוֹן נוֹחַ בְּכַף וּבִזְהָ מְחַלְקִין הַמְקַשָּׁה וְהַדּוּחָה דְּהַמְקַשָּׁה ס"ד פְּדַבְרֵי הָר"ן וְהַדּוּחָה דְּחָה כְּפִירֵשׁ"י, כַּנ"ל: שֵׁם הַתָּם סָפֵק מְמוּנָא לְקוּלָּא.

תְּמוּהָ לִי דְהָא יָדַע דְּטַעְמָא דְרַב דְּמַסְפ"ל כְּמוֹ שְׁהַקְשָׁה לְמִימְרָא דְּמַסְפָּקָא לִי לְרַב א"כ ע"כ דְּמַשְׁמַע לִי דְהָא אֵינוֹ חוֹזֵר אֵינוֹ מְחַמַּת סָפֵק פְּלָל וּמֵאִי מְשַׁנֵּי סָפֵק מְמוּנָא וּבְמָה גִּחְלָקוּ וְעוֹד לְמָה חָשִׁיב זֶה מוֹצִיא דְהָא הַשְּׁלִיחַ תּוֹפֵס בְּחֻזְקַת שְׁנִיָּהֶם וְאֶדְרַבָּא הִרְאִישׁוֹן מְרָא קָמָא הוּא וּבְפִקְדוֹן גִּיחָא קֶצֶת וְלֹא בְּמִלְנָה: וְנִרְאָה לִי דְהַפְּנוּנָה פִּינוֹן דְּסָפִיקָא הוּא א"כ לֹא יִמְלֹט שְׁיִפְסִיד ע"י מְאִמְרוֹ הוֹלָהּ פִּי לֹא יוּכַל לְהוֹצִיא לְגַמְרֵי פִּינוֹן שְׁאֵינוֹ בְּרִשׁוּתוֹ וְזֶה תּוֹפֵס בְּחֻזְקַת שְׁנִיָּהֶם א"כ מְסַתְּמָא הִיָּתָה פְּנוּנָתוֹ זְכִי פִי אִי הִי' פְּנוּנָתוֹ שְׁלֹא יִזְכָּה הִי' אוֹמֵר בְּלִשׁוֹן וְדָאִי לֹא בְּסָפֵק דְהָא יִפְסִיד ע"י זֶה, אֲבָל בְּגַט פִּינוֹן דְּסָפֵק אִיסוּר הוּא לֹא חָשׁ לְבָאָר דְּמָה נִפְקָא מִיָּנָה אִי תִצְטָרֵף גִּט אַחַר מְסָפֵק אוֹ בְּנֻדָּאִי: וְהִנֵּה הָר"ן פֶּתַח לְחֻלְקַת בֵּין שְׁיִחְרוּר לְגַט וּמִתְנָה מְשׁוּם דְּהִרְבָּה פְּעֻמִּים נוֹתֵן דְּמִי עֲצָמוּ וְיוֹצֵא, ע"כ, וְהוּא תְּמוּהָ דְּמָה בְּכַף דְּאִי פְּנוּנָתוֹ דְּבִשְׁבִיל זֶה הָיָה זְכוּת הָא אִין לָהּ זְכוּת גְּדוּל מְמַתְנָה וְלֹא הָיָה פְּזָכִי וְאִי פְּנוּנָתוֹ דְּבִשְׁבִיל זֶה הָיָה כְּמוֹ מְלִנָּה וּפְקֻדוֹן א"כ תִּינַח בְּנוֹתָן לֹא דְּמִי עֲצָמוּ אֲבָל בְּמִתְנִיתִין בְּנֻדָּאִי אָפִילוּ בְּמִשְׁחָרֵר בְּכַדִּי מִיָּרִי וְאִטוּ בְּשְׁבִיל דְּהִרְבָּה פְּעֻמִּים נוֹתֵן דְּמִים יְהֵא דוּמָה לְחוּב אִפִּי בְּמִשְׁחָרֵר בְּכַדִּי שְׁנֵאמֵר תָּן פְּזָכִי וּלְפִי מָה שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל הִי' מְקוּם לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָר"ן הַנ"ל עַל דְּרָף זֶה אֲמַנָּם הִפִּי הַנְּכוּן הוּא דְּנֻדָּאִי פִּינוֹן דְּחֻזְיָנוּ דְּפִקְדוֹן וּמְלִנָּה הוֹלָהּ גִּזְפִּי מְשׁוּם שְׁכַל שְׁלֹא הִפְסִיד הַדְּבָר מְרִשׁוּתוֹ לְגַמְרֵי רַק מְקַבֵּל תְּמוּרָתוֹ אוֹ שְׁפָכֵר קִיבֵל בְּנֻדָּאִי לֹא אִיכְפַּת לִי בְּמִתְיָנוּת רַק פְּזָכִי קְאָמֵר, וְהַשְׁתָּא גִיחְזִי אִי הִי' מוּכָר לְאַחַר אֵיזָה דְּבָר ע"י שְׁלִיחַ הִי' בְּדִין שְׁלֹא יוּכַל לְחַזְרוּר דְּכּוֹפֵי קְאָמֵר פִּינוֹן דְּקָא שְׁקִיל דְּמִי רַק בְּמִכָּר לֹא שְׁיִיף זֶה דְּכַל שְׁמַבְקֵשׁ תְּמוּרָתוֹ אִין זֶה זְכוּת לְחַבְרִי, וְהַשְׁתָּא זֶהוּ בְּעֵלְמָא דְּבָלִי דְּמִי עֵבִיד בְּמִתְיָנוּת כַּמ"ש הַרְמַב"ן וּבְדָמִי אִין זֶה זְכוּת לְחַבְרִי פְּלָל אֲבָל הָכָא בְּעֵבֶד פִּינוֹן דְּרוּב פְּעֻמִּים נוֹתֵן דְּמִי עֲצָמוּ וְיוֹצֵא אִף בְּדָמִי הָיָה זְכוּת לְעֵבֶד וְכִינוֹן דְּבְדָמִי ג"כ הָיָה זְכוּת א"כ מְמִילָא בְּשְׁשִׁיחְרוּר וְאָמֵר תָּן גִּט זֶה לְעֵבֶדִי גְּהִי דְלֹא פִי' דְּמִי פְּלָל אֲבָל מ"מ הִי' דַּעְתּוֹ שְׁלֹא יִשְׁחָרְרוּ בְּלִי דְּמִי אֲבָל בְּדָמִי בְּנֻדָּאִי לֹא עֵבִיד בְּמִתְיָנוּת הִילְכָף עַכ"פ אֵינוֹ יְכוּל לְחַזְרוּר בּוֹ מִהִשְׁחָרוּר דְּזְכוּת הוּא לְעֵבֶד שְׁיֵצֵא עַכ"פ בְּדָמִים וּבְנֻדָּאִי יֵשׁ לוֹמֵר דְּלֹא אִסִּיק אַדְעָתִי' פְּלָל מְדָמִים וּמְמִילָא לֹא הָיָה שְׁיִחְרוּר פְּלָל רַק פִּינוֹן דְּרוּב פְּעֻמִּים נוֹתֵן דְּמִים וְיוֹצֵא מְמִילָא אִסִּיק אַדְעָתִי' גַּם מְדָמִי וְאִפִּי' אִי עֵבִיד בְּמִתְיָנוּת הִיָּנוּ אִי לְשְׁחָרֵר בְּלִי דְּמִי אוֹ בְּדָמִי אֲבָל לְקַבֵּל דְּמִים לֹא עֵבִיד בְּמִתְיָנוּת וְשִׁפִּיר אֵינוֹ יְכוּל לְחַזְרוּר בּוֹ מִהִשְׁחָרוּר עַכ"פ דְּבְדָמִים מְשׁוּחָרֵר הוּא וְדָאִי, כַּנ"ל: וְלַעֲגֵן עֵיקֵר דְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים מָה שְׁהַקְשׁוּ אֵהָא דְּרַב דְּהָכָא מָמָה דְּאִסִּיק אַבְיִי רִישׁ פְּרָק הַשּׁוֹלַח דְּהוֹלָהּ לָאוּ פְּזָכִי, לְדַעְתִּי דְּבָרֵיהֶם תְּמוּהִין מְאוּד כַּמ"ש לְעֵיל וְהוֹכַחְתִּי דְּעֵיקֵר דְּבָרֵי אַבְיִי רַק לְעֵגֵן בְּיִטוּל הַשְּׁלִיחוֹת הוּא בְּאֵיזָה לְשׁוֹנוֹת מוֹעִיל הַבְּיִטוּל וְקָאמֵר דְּהִנֵּי לִישְׁנֵי דְּבִיטוּל הַמוֹעִילִין לְבַטֵּל הַגִּט מוֹעִילִין לְבַטֵּל הַמִּתְנָה וְאִף דְּמִתְנָה זְכוּת הוּא וְאֵינוֹ יְכוּל לְחַזְרוּר פְּלָל נ"מ לְהוֹלָהּ לָאוּ פְּזָכִי וְזֶה מְבֹאָר וּמְפֹרֵשׁ הַתָּם בְּרֵאוּת בְּרוּרוֹת וְאֵינִי יוֹדַע מָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי אַבְיִי בְּאִוְפֵן אַחַר דְּפִשְׁטָא שְׁלֹא יִתְפָּרְשׁוּ רַק כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי ע"ש, וְנִרְאָה לִי עוֹד דָּאִי הִי' מְפָרֵשׁ בְּשַׁעַת עֲשִׂיַת הַשְּׁלִיחַ שְׁלֹא

תהא מתנה עד שתגיע לידו אפשר שהי' מועיל לשון גריע ג"כ לבטלה כיון שגילה דעתו בפירוש דרוצה לבטלה אבל בהולך כיון דאינו מפנרש רק שלא פירש זכי לקה בעינו לבטול השליחות לשון גמור המועיל בגט, וזה ברור שם משום חהל"מ.

קשיא לי למה לי האי טעמא תיפוק לי' דיש לגזור משום לא חזרה שליחות אצל הבעל ושמא תעשה אותו השליח בעצמו שליח קבלה וליפא למימר דלא גזרינן שני שליחים אטו אחד א"כ גם משום חהל"מ ליפא למיגזור דלא שייך זה רק שתעשה חצר של אחרים שליח קבלה דיתחשבו דהחצר שליח הבעל והיא תקנה אותו ויהא עבודה לקבלה ואי משום דלא ניתא לי' לומר הא משום דלא ברירא להו הא מילתא דלא חזרה דלקמן מספקא לן בהא מ"מ לא מפעיא לפי דעת הרשב"א ז"ל דהיכי דמעיקרא לא הוי שליחות הראוי לחזור לית בה ספיקא א"כ היכי קאמר נ"מ בקדמה ושוני' הא בהא הוי ודאי לא חזרה ואפתי איפא משום לא חזרה בלי ספק כלל, ועוד דאפי' אי נימא דלא כהרשב"א בהא רק לעולם לא חזרה הוי ספק מ"מ אפתי למה לי' לומר נ"מ בקדמה ושוני' דמ"מ אפתי יש ספק לגזור משום לא חזרה עכ"פ הוי לי' לומר נ"מ בלא קפיד דבהא ודאי איפא נפקותא ברירא: גם בעיקר הך גזירה דחל"מ אני תמה דאפי' תימא דחצר דומיא דשליח הוא מ"מ כהך דהכא הוי ממש כמי שקנתה החצר קודם שהגיע הגט לחצר דבשעה שעשתה שליח קבלה שלה לא הי' בידו שום גט ומאיזה צד נימא להכשיר היכי דהגיע הגט לחצר קודם שקנתה החצר, וקשה מאד לומר לגזור בשני שליחים אטו אחד דהיינו שתעשה אותו השליח של הבעל שליח קבלה ובשליח אחד משום חצר כה"ג דהוי גזירה לגזירה, ועוד דבגוף הדבר יש לתמוה מה ענין החצר לשליחות וכי חצר שליח הולכה הוא ונלא אי קיבלה גט מחצר הבעל אינו פלוג דהוי טלי גיטף מעל הקרקע וא"כ נימא שלא יועיל וסש שליחות הולכה שמא יתן לה בחצירו ותקבל מחצירו וע"כ דשאני שליח הולכה שנותן לידה משא"כ חצירו היא מקבלת מחצירו א"כ הכא ג"כ בב' שליחים הרי הראשון נותן לשני ולא דמי לחצר ואם באנו לגזור היכי דעושה מעשה להיכי שאינו עושה א"כ נגזור בכל שליח הולכה אטו חצר שתקבל מחצר של בעל, ועוד דעכ"פ פשיטא שיש לגזור היכי דהוא מקנה לה חצירו ונגט בתוכו דבהא מהני ודאי כדאמר רבא לעיל פ"ב א"כ נגזור משום חצר של אחרים דג"כ נימא דמהני וכללא הוא דלא יועיל חצר דידי' שנעשה דידה משום חהל"מ דכיון דגזרינן בשליחות אטו חצר כ"ש שיש לגזור בחצר בעצמו כה"ג, ויודע אני שיש מקום לדחוק מאד גם בזה וכל זה רחוק בעיני: ומה שנראה לי בכוננת רש"י ז"ל ובפני' הסוגיא, הוא לפי מה שנסתפק הטור ריש סי' ק"מ בשליח קבלה אי מהני נתינה לחצירו כמו לחצר האשה כיון דהוא פמותה, ומעשה כמו כן בשליח הולכה יש ספק אי יכול למסור הגט לאשה באופן שיקנה לה חצירו שהגט מונח בו כיון דהוי כמו בעל כשם שהוא יכול ליתן לה באופן זה כדלעיל פ"ב כמו כן שלוהו: ואומר אני דמאי דמספקא לי' להטור ז"ל ומאי דפשיטא לי' להרב ב"י שם דמהני עד שתמה על הטור מה מקום ספק יש בזה, אבל לדעתי אין ספק דכה"ג ודאי לא מהני בין בשליח קבלה בין בשליח הולכה עד שאני תמה מה מקום ספק יש בזה שיועיל כה"ג כמו שאבאר: והוא דדבר ברור הוא שלא אמרו חצירו כידו או כשלוהו רק כי בעל החצר האמיתי שהוא שלו ממש, אבל בשליח של אחר דמעשיו אינן מועילין רק מצד שהוא פמות משלחו וכל שהוא עושה הוי כאלו המשלח עושה בעצמו, והשתא

אי אפֿשֿר שְׁיַעֲשֶׂה רַק בְּגוּפוֹ דְהַגּוּף נַעֲשֶׂה כְּמוֹת מְשַׁלְּחוֹ לַעֲנִין זֶה אֲבָל לֹא שְׁיִיךְ לִזְמַר דְּהַגּוּף וְחֻצְרוֹתָיו וְנִכְסָיו כּוֹלֵן נַעֲשֶׂה כְּמוֹת הַמְּשַׁלֵּחַ שְׁלֵא שְׁמַעְנֵנוּ שְׁלִיחַ רַק אֲדָם וְלֹא חֻצֵּר שֶׁל אַחֵר, רַק לְבַעַל הַחֻצֵּר עֲצָמוֹ גִּזְה"כ הוּא דְהַחֻצֵּר שְׁלוּחוֹ אוֹ יָדוֹ לַעֲנִין הַנּוֹגֵעַ לְבַעַל הַחֻצֵּר בְּעֲצָמוֹ לְזִכְרוֹתָ לּוֹ, אֲבָל לֹא שְׁיִיךְ שְׁלוּחִים אוֹ יְדוֹת לְאִישׁ אַחֵר, וְהַשְׁתָּא אִי הִי הַמְּשַׁלֵּחַ עֲצָמוֹ נוֹתֵן בְּחֻצֵּר שֶׁל אַחֵר וְהוּא תְּקַנָּה הַחֻצֵּר לֹא יוֹעִיל, וְהִיאָה יוֹעִיל הַקְּנָאָת הַשְּׁלִיחַ טְפִי מִהַמְּשַׁלֵּחַ, וְכִלְלוּ שֶׁל דְּבַר דְּלֹא שְׁיִיךְ שְׁלִיחוֹת רַק לְגוּף הַשְּׁלִיחַ: לֹא לְנִכְסָיו וְאִין הַנִּכְסִים בְּגֵדֵר שְׁלִיחוֹת וְלֹא יְדוֹת לְאִישׁ אַחֵר רַק לְבַעַלְהֶם בְּלִבָּד, וּמַעֲתָה בֵּין שְׁלִיחַ הוֹלְכָה בֵּין שְׁלִיחַ קַבְּלָה לֹא מִהֵנִי לְהַקְנוֹת מִתּוֹרַת חֻצֵּר וְלֹא לְקַנּוֹת וּבְשְׁלִיחַ הוֹלְכָה הֵנִי מִמֶּשׁ חֻצֵּרָה הַבָּא לְאַחֵר מִיָּפוֹ, רַק אִי יַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְהַקְנוֹת חֻצֵּר הַבַּעַל שְׁהֵגֵט בּוֹ מִהֵנִי, וּכ"ז בְּרוּר לַפַּע"ד אִין בְּזֶה סִפְק: וּמַעֲתָה אֲמִי שְׁפִיר הַף גְּזִירָה דְהַכָּא דַּעֲיָקֵר הַחֻצֵּר שְׁלֵא יִטְעוּ לִזְמַר דְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה ג"כ יְכוּל לְגַרֵשׁ ע"י שְׁתַּקְנָה הָאֵשֶׁה הַחֻצֵּר שְׁהֵגֵט מִנְּחָ בּוֹ וְתַתְּגַרֵשׁ מִכַּח גִּיטָה וְחֻצֵּרָה בְּאִין כְּאֶחָד וּכְמוֹ שְׁחֻשְׁבוּ הַטּוֹר וּב"י בְּאֶמְת לִזְמַר כּוֹ, וּבְאֶמְת הֵנִי חֻצֵּרָה הַבָּאָה לְאַחֵר מִיָּפוֹ, וּכְדִי לְהַרְחִיק זֶה הַדַּעַת אֲמָרוּ שְׁאַחֵר שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ הוֹלְכָה לֹא תַפְעוּל הָאֵשֶׁה שׁוּם פְּעוּלָה לְגִירוּשִׁין רַק הַשְּׁלִיחַ יִתֵּן כְּדַרְכּוֹ לִיָּדָה אוֹ לְחֻצֵּרָה וְאִפִּי קַנְתָּה חֻצֵּר אַח"כ לֹא אֵיכְפַת לּוֹ, דְקַנְיִית הַחֻצֵּר אֵינּוּ פְּעוּלָה לְגִירוּשִׁין כִּי בְּלִי הַגִּירוּשִׁין נַעֲשֶׂה הַחֻצֵּר יָדָה מִכַּח שֶׁהוּא שְׁלָה, אֲבָל לַעֲשׂוֹת אֲמָצְעֵי בֵּינָה לְבֵין הַשְּׁלִיחַ בְּגוּף הַגִּירוּשִׁין לֹא מִהֵנִי רַק קוֹדֵם שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ הוֹלְכָה דָּאז הַשְּׁלִיחַ הוֹלְכָה עוֹשֶׂה כְּדַרְכּוֹ בְּלִי שׁוּם פְּעוּלָה שְׁלָה אֲבָל אַחֵר שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לֹא תַעֲשֶׂה הִיא שׁוּם פְּעוּלָה שִׁיָּהָ אֲמָצְעֵי בְּגִירוּשִׁין רַק לְקַבֵּל בְּיָדָה דוֹקָא אוֹ שִׁיָּתֵן לְחֻצֵּרָה מִמֶּשׁ שְׁקַנְתָּה מִקּוֹדֵם וְהוּא יִתְּנוּ לְחֻצֵּרָה אֲבָל כֹּל שְׁתַּעֲשֶׂה אֲמָצְעֵי בְּגוּף הַגִּירוּשִׁין כְּגוֹן שְׁלִיחַ קַבְּלָה דְהוּא אֲמָצְעֵי לְגִירוּשִׁין לֹא מִהֵנִי וּמַעֲתָה מִמִּילָא אִפִּי יִטְעוּ דְחֻצֵּר שֶׁל שְׁלִיחַ הֵנִי ג"כ שְׁלִיחַ הַבַּעַל אוֹ יָד הַבַּעַל כְּמוֹ הַשְּׁלִיחַ בְּעֲצָמוֹ מ"מ כְּלָלָה הוּא שְׁאֵינָה מְקַבֵּלֵת מְשַׁלֵּחַ ע"י אֲמָצְעֵי רַק בְּיָדָה, וְכִינּוֹן דְּשְׁלִיחַ קַבְּלָה שְׁלָה לֹא מִהֵנִי פְּשִׁיטָא שְׁלֵא יִטְעוּ דְהַקְנָאָת חֻצֵּר מִהֵנִי דְהַקְנָאָה זֶה הִיא פְּעוּלָה בְּגוּף הַגִּירוּשִׁין כִּינּוֹן דְּבִזָּה הִיא מִתְּגַרֵשׁת [מִשָּׂא"כ בְּקַנְתָּה מִכְּבָר] וְלֹא מִהֵנִי טְפִי מְשַׁלֵּחַ קַבְּלָה שְׁלָה, אֲבָל אִי יוֹעִיל שְׁלִיחַ קַבְּלָה שְׁלָה מִמִּילָא יִטְעוּ דְמוֹעִיל הַקְנָאָת הַחֻצֵּר שֶׁל שְׁלִיחַ וּבְאֶמְת הָא לֹא מִהֵנִי מִטַעַם דְּאִין חֻצֵּרוֹ שֶׁל שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה חֻצֵּרוֹ שֶׁל בַּעַל, כְּנ"ל: וְהַשְׁתָּא נִיחָא דְלֹא שְׁיִיךְ הַכָּא כְּלָל לְחוּשׁ מִשׁוּם לֹא חוֹזְרָה שְׁלִיחוֹת דְּזֵהוּ בְּשְׁלִיחַ אֶחָד וְלֹא בְּב' שְׁלוּחִים וְלֹא גְזִירִין כְּלָל שְׁלִיחַ אֶחָד אִטּוֹ ב' רַק מִשׁוּם חַה"ל מ' שְׁיִיךְ בְּב' שְׁלוּחִים דְּהֵתֵם ג"כ שְׁלִיחַ הוֹלְכָה הֵנִי שְׁלִיחַ אֶחָד וְהַחֻצֵּר שְׁלִיחַ הַב' אוֹ יָד שְׁלָה וְהַגִּירוּשִׁין נַעֲשִׂים ע"י קַנְיִית הַחֻצֵּר מִמֶּשׁ כִּי בְּקַנְיִית הַחֻצֵּר מִתְּגַרֵשׁת הַיְלָכָה פְּסוּלוֹ כֹּל אֲמָצְעֵי בֵּינָה לְבֵין שְׁלִיחַ הוֹלְכָה כֹּל שְׁתַּעֲשֶׂה הָאֲמָצְעֵי אַחֵר שְׁנַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ אֲבָל קְדָמָה וְשׁוּנִי לֹא אֵיכְפַת לּוֹ דְּאִי קַנְתָּה חֻצֵּר מְשַׁלֵּחַ וְאַח"כ נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ וְנָתַן בְּחֻצֵּר וְדִאִי מִהֵנִי, רַק אַחֵר שְׁלִיחוֹתוֹ לֹא תַעֲשֶׂה הִיא שׁוּם אֲמָצְעֵי לַפְּעוּל בְּגוּף הַגִּירוּשִׁין, וּז"ב לַפַּע"ד וְיִתֵּר הַדְּבָרִים בְּעַנְיָן זֶה בְּדַבְרֵי בַּעַל הַעֵיטוֹר הַתְּמוּהִין בְּזֶה כְּבָר הָאֲרַכְתִּי לַעֲמִיל סַפ"ב וּבִא"ה ע סִימָן ק"מ ע"ש: שָׁם מֵאִי בִּינְיָהוּ כו'.

הַרְשָׁב"א ז"ל נִסְתַּפֵּק אִי בְּזִיוֹן דְּבַעַל מְדַאוּרִיָּתָא הוּא אוֹ דְרַבְּנָן מְדַלָּא קְאָמֵר נ"מ הָא דְאוּרִיָּי הָא דְרַבְּנָן, וְלִדְיָדִי צ"ע דְּאִי נִימָא דְרַבְּנָן הוּא תִּיקְשִׁי לַעֲמִיל דָּף כ"ט ע"א דְבִיקְשׁוּ לְאִשְׁכּוּחֵי נ"מ בֵּין מִילֵי לְבְּזִיוֹן דְּבַעַל וְהֵנִי לִי לִזְמַר מִשׁוּם בְּזִיוֹן דְּרַבְּנָן וּמִילֵי דְאוּרִיָּתָא וְא"כ מִהֵתֵם מוֹכַח דְּבְּזִיוֹן דְּאוּרִיָּתָא וּמֵה נִפְשָׁה קִשְׂיָא, גַּם מֵה שְׁכַתְּב עוֹד דַּה"ה דְּהֵנִי מְצִי

לומר הִכִּי וְחָדָא נְקֻט כְּמוֹ דְהוּי מְצִי לומר נְפֻקוּתָא הִכִּי דְלֵא קְפִיד בְּעֵל, וְכֵל זֶה אֶצְלֵי מִן הַתְּיָמָה דְבִשְׁלָמָא אִי בְּאֵנוּ לְהַקְשׁוֹת דְלִימָא נְפֻקוּתָא בְּמַצִּיאוֹת אֹפְנִים שְׁפִיר י"ל דְחָדָא נְקֻט אֶבְל הֵךְ נְפֻקוּתָא דְדְאֹרְרִימָא וְדִרְבָּנָן אִין אֲנוּ צְרִיכִין לְחַדְשׁ בְּהַ דְבָר רַק בְּכֵל אֲנֹפֵן הוּי הֵךְ נְפֻקוּתָא וְלֵאזֵינָה צֻנְרָךְ מְמַצִּיא מְצִיאוֹת דְקַדְמָה וְשֹׁנְוִי פִינֵן דְאִיכָא נְפֻקוּתָא לְפִנְיָנוּ בְּלֵא קְדָמָה וְשֹׁנְוִי רַק כְּמוֹת שְׁנַחְלָקוּ בְּכֵל אֲנֹפֵן, וְעַמ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה דְקַדְמָה וְשׁוּוִי, לִינִישׁב קְוִשִׁית הֶרְשֵׁב"א ו"ל עִם קְוִשִׁית הַתוֹ: שְׁם א"א לְדִר"ח עֲבֵדִית בְּהַ עֲבָדָא.

פִּירִש"י וְלֵא חִינְשִׁינֵן לְחַהֲל"מ וְלִשׁוֹן זֶה קְשִׁיָּה לְהוֹלְמוֹ וְכִבְרַ גְתַקְשָׁה בּוֹ הֶרְשֵׁב"א ו"ל דְפִשִׁיטָא דְעֵבִיד בְּהַ עֲבָדָא דְהֵא ר"ח ס"ל דִּיכֻלָּה לְעִשׂוֹת שְׁלִיחַ קְבֵלָה וְלֵא חִינְשׁ פְּלֵל וּבְאַמְתָּ פִּירִש"י נְכוֹן מְאֹד דְוִדָּאֵי יֵשׁ מְקוּם לומר דַּע"כ לֵא פְּלִיג ר"ח לְעֵיל רַק לְפִי שְׁהֵם ב' שְׁלוּחִים וְלִכְפֵּךְ לֵא חִינְשׁ דְמַעֲשָׂה שְׁלִיחַ חֲצַר שֶׁל אַחַר שְׁהֵגֵט מְנוּחָ בּוֹ דְכָאן עֲדִינֵן לֵא בְּאֵהֵט לִיד שְׁלִיחַ קְבֵלָה שְׁלָה רַק לְגִזוֹר ב' שְׁלוּחִים אִטוּ אֶחָד [אוּ כְּמוֹ שְׁכַתְבִּיתִי לְעֵיל] הֵא לֵא ס"ל אֶבְל פְּאֵן דְכִבְרַ הִי הֵגֵט בְּיַד הַשְּׁלִיחַ וְהִיא עֲשִׂתָּה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ קְבֵלָה שְׁפִיר יֵשׁ לְחוּשׁ לְחַצִּירָה הֵבֵא לְאַחַר מִיכְּוֹ, וְע"ז קְאָמַר דְאִי אִיתָא לְדִר"ח הוּי עֲבִיד בְּהַ עֲבָדָא וְלֵא הוּי חִינְשׁ לְחַהֲל"מ אִפִּי' כַּה"ג דְהֵכָא דְכִינֵן דְלֵא שְׁמַעְנוּ לִר"ח דְגִזִּיר בְּהַ לֵא חִינְשִׁינֵן פִּינֵן דְאִינוּ רַק גִּזִּירָה, וְז"ב: אֲמַנְם לְדַעֲתִי נִרְאָה לִי לְפָרֵשׁ בְּפִשִׁיטוֹת טְפִי וְהוּא דְוִדָּאֵי הֶנְךָ תִּרְתִּי טְעָמִי דְלְעֵיל וְדָאֵי לֵא פְּלוּגְתָא נִינְהוּ רַק הַש"ס בְּעִצְמוֹ מְסַתְפַּק בְּהוּ, וּבְוִדָּאֵי אִיכָא לְמִימַר דְחִינְשִׁינֵן לְתַרְנוּנִיָּהוּ וּלְתַרְתִּי חִינְשׁ רַב, וְהַשְׁתָּא כְּמוֹ דְלֵהֵךְ טַעַם מְשׁוּם בְּזִיוֹן דְבַעַל ע"כ לֵא בְּכֵל גְּוֹנִי מִיָּרִי רַק הִיכִי.

דְלֵא קְפִיד בְּעֵל כְּמוֹ כֵּן לֵאִידָךְ טַעָמָא דִּישׁ לְחוּשׁ גַּם מְשׁוּם חַהֲל"מ מְמִילָא יֵשׁ לומר דִּר"ח דְפְּלִיג עֵלִי' דְוִקָא הִיכִי דְלֵא קְפִיד בְּעֵל דְלַחְשֵׁשׁ חַהֲל"מ לֵא חִינְשׁ אֶבְל הִיכִי דְקְפִיד בְּעֵל דְאִיכָא מְשׁוּם בְּזִיוֹן מוֹדָה דְחִינְשִׁינֵן לְקְפִידָא דְבַעַל דְלֵא מְשׁוּם גִּזִּירָה הִיא רַק מְדִינָא, וְהִינֵנוּ דְקְאָמַר ר"נ אִם אִיתָא לְדִר"ח הוּי עֲבִיד בְּהַ עֲבָדָא וְקַמְש"ל דְהֵכָא אִין לְחוּשׁ לְבְּזִיוֹן דְבַעַל, וְהַטַּעַם חָדָא פִּינֵן דְהִיא בְּאַמְתָּ רְצָתָה לְקַבְּלוֹ רַק הוּאִיל וְקָא לִישָׁה לֵא הִי לֵה יָדִים לְקַבְּלוֹ בְּכַהֲאֵי גְוֹנָא לִיכָא בְּזִיוֹן בְּפִרְטוּדָהִי בְּבִיתָהּ וּבְפִנְיָ גְתַגְרָשָׁה בְּיַד הַשְּׁלִיחַ, וְעוֹד דְאַפְשָׁר דְאַחַר כְּךָ קְיָבְלָה מְמַנּוּ הֵגֵט רַק אִזֵּל לֵא קְיָבְלָה וְלִיכָא בְּזִיוֹן: וְעוֹד אֲנִי אומר דְהֵךְ בְּזִיוֹן דְבַעַל שְׁאַמְרוּ לְעֵיל אִין הַכְּוֹנָה דְבְּזִיוֹן הוּא שְׁאִינָה מְקַבְּלַת בְּעִצְמָה מְשְׁלוּחָו דְמַה נ"מ ס"ס אִינָה מְקַבְּלַת מִיַּד הַבַּעַל, תַּדַּע דְאִי קְנָתָה חֲצַר שְׁיַתֵּן הֵגֵט בְּתוֹכּוֹ ג"כ נִימָא דְבְּזִיוֹן הוּא שְׁאִינָה מְקַבְּלַת בְּעִצְמָה וְמַה נ"מ חֲצַר אוֹ שְׁלִיחַ אִיכָא מ"ד דְחֲצַר מְהַנִּי אִפִּי' אִינָה עוֹמְדַת פְּלֵל, א"כ הִרִי הַגִּירוּשִׁין בְּלַעֲדֵי הָאִשָּׁה לְגַמְרִי וּמ"ש מְשְׁלִיחַ, אֶלֵא הַכְּוֹנָה דְגִנְאֵי הוּא לְבַעַל שְׁהִיא מְתַגְרָשַׁת ע"י שְׁלִיחַ וְלֵא ע"י עִצְמָהּ, וּבְפִנְיָ זֶה שְׁהוּא שׁוֹלַח עַל יְדוֹ הֵגֵט אִינוּ מְתַבִּינְשׁ אֶבְל מְפִנֵי אַחַר הוּא מְתַבִּינְשׁ וְאִינוּ רוֹצָה שְׁיַדַּע אַחַר חוּץ זֶה מְבִזְיוֹנוֹ וְכַה"ג אֲמָרוּ לְעֵיל פְּרַק פֵּל הֵגֵט בְּאוּמַר כְּתַבּוּ גֵט דְמְתַבִּינְשׁ שְׁיַדַּע אַחַר שְׁאִינוּ יְכוּל לְכַתּוּב וְכְמוֹ שְׁפִירִש"י שְׁם [וכ"ש לְפִי מַה שְׁפִירִשְׁתִּי שְׁם הוּי מְמַשׁ כְּהֵךְ דְהֵכָא ע"ש], וְהַשְׁתָּא הֵכָא דְלֵא הִי' בְּכָאן אֲמַצְעֵי רַק שְׁלִיחַ זֶה ס"ל לִר"נ דְלִיכָא בְּזִיוֹן דְבַעַל וְהִינֵנוּ דְקְאָמַר דְאִי אִיתָא לְדִר"ח דְלֵא חִינְשִׁינֵן לְחַצִּירָה הֵבֵא לְאַחַר מִיכְּוֹ מְמִילָא עֲבִיד בְּהַ עֲבָדָא וְלֵא הוּי חִינְשׁ הֵכָא לְבְּזִיוֹן אַף דְאִיכָא לְמִימַר דִּר"ח מוֹדָה לְבְּזִיוֹן וְלֵא פְּלִיג רַק בְּלֵא קְפִיד דַּס"ל דְהֵכָא לֵא שְׁיָיֵךְ בְּזִיוֹן, כְּנ"ל וְעַמ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה דְקַדְמָה וְשׁוּוִי: וְעוֹד נִרְאָה לִי דְכְּוֹנַת ר"נ דְוִדָּאֵי יֵשׁ לומר דְהֵלְכָה כְּרַב נְגִד ר"ח לְגַמְרִי כְּמוֹ שְׁפַאָמַת דַּעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים וְע"ז אָמַר

אי הי' מקום לדברי ר"ח ג"כ הוי עביד בכאן עובדא דאיכא תרי ספיקא להקל, חדא דילמא הלכה כר"ח ואי הלכה כרב דילמא טעמו משום בזיון והכא לא שנייה בזיון, הפל פנ"ל: והנה הרשב"א ו"ל כתב דלכך לא קאמר אי איתא לדרב הוי עביד בה עובדא שתתייבם משום דתינח משום בזיון דמדאורייתא בטל גיטא אבל משום תצירה הפא לאחר מיפן אינה מתייבמת, ע"כ ולא ידעתי מאיזה צד פשיטא לי' דמשום בזיון לרב בטל גיטא לגמרי, אטו ידעינו בבירור דקפיד בעל ונהרי היכי דלא קפיד לא חיישינו פלל רק היכי דלא ידעינו חיישינו דילמא קפיד אבל מנין לנו לומר דבטל גיטא דנדאי קפיד, וכ"ש לפי מה שכתבתי לעיל דהכא לא שנייה בזיון פלל רק פל השקלא וטריא לחוש לחהל"מ א"כ נדאי דלעולם לא שנייה להתיר להתייבם, מיהו בקושניא ראשונה יש לומר דכינן דיש ספק בגירושין לא מהני פלום דלא עשאו שליח לגרש ספק גירושין, וכמו שאנו עתידין לבאר לקמן פרק המגרש גבי שנים ששלחו ב' גיטין ע"ש: ולענן פסק הלכה הביאו הרשב"א ו"ל מה שכתב הרמב"ן ו"ל לדחות ראית הרי"ף דהך דר' יצחק בקדמה ושווי' ולא קפיד בעל דליכא למיחש לדרב פלל וע"ז השיב הרשב"א ו"ל דכה"ג אין ספק דלא חזרה שליחות כיון דמעולם לא הי' שליחות הראוי לחזור והביא ראי' מהך דלעיל ספ"ב ע"ש, והנה בעיקר דברי הרשב"א יש לתמוה הרבה ולא אאריה בזה כי כבר כתבתי ליישב דעתו לעיל ספ"ב, גם לפי מה שכתבתי לעיל לפרש סברא דתצירה הפא לאחר מיפן מיושבין דבריו ג"כ כמש"ל, אף אני תמה על ראיתו דשם פירש"י להדיא דנעשה בעל דבר וכאן פירש דנעשה שליח לאחרים והתוס' הקשו עליו שם שהוא סותר עצמו, וכאמת לא קשה מידי דהתם כשנעשה בעל דבר נדאי לא חזרה אבל כאן דלא נעשה רק שליח הוי ספק, וכבר כתבתי לעיל פ"ב דלפירש"י הללו מיושבין שם קושיות התוס' א"ס"פ, גם מה שהניחו התוס' אמןם בעיקר דחזית הרמב"ן ו"ל יש לדון דלא הונוכר פלל ברי"ף הך עובדא דר"י ולא מזה הביא ראי' רק ממה שנסתפקו ר"א ורחב"א מוכח זה דלא נסתפקו רק בשליחות החוזרת ואינהו קאי אהך עובדא דשנייה בה לחוש לדרב דהא קאמר אם איתא לדרב חנינא רק הרשב"א ו"ל הוסיף מדיל' הך עובדא בתוך ראית הרי"ף ו"ל ואולי פונונתם דע"כ עיקר ראית הרי"ף מזה דמעיקרא אפשר לומר דבאמת מספקא להו ג"כ בדרב ור"ח רק דס"ד דנדאי לא חזרה, א"כ לכ"ע מתייבמת מכת לא חזרה שליחות וזה שהשיב רחב"א חולצת דלר"א היתה מתייבמת מכת לא חזרה, אם פן אפי' הוי מספקא להו בדרב ור"ח הוצרכו להסתפק גם בזה וע"כ דראיתם מהך דר"י כיון דמייתי עלה דר' יצחק דקאי שליחות החוזרת בספיקא וקשה מנא לו דילמא להא לא חיישינו רק דחייש לדרב, ועל זה השיב הרמב"ן ו"ל דהתם הי' המעשה דלא הי' מקום לחוש לדרב פלל, אבל באמת גם זה לק"מ דאפתי שפיר הביאו ראי' מדהביא הך דר"י דקאי בספיקא ש"מ דלא חיישינו לדרב פלל, דבמה נפשך אי הוי העובדא באופן דאיכא למיחש לדרב מנא לו דחייש לשליחות החוזרת דלמא לדרב חייש ואי באופן דליכא למיחש לדרב קשה דילמא היכי דאיכא למיחש לדרב ג"כ דאיכא תרתי חדא משום בזיון וחדא משום שליחות החוזרת בהא מתייבמת ג"כ כרב אפי' רק ר' יצחק דלא הי' לו לחוש רק לשליחות החוזרת בלבד סובר דחולצת וע"כ דלא חיישינו לדרב פלל.

מיהו לפי מה שפיתתי לעיל דהקא לא שינה בזיון פלל, שפיר יש לומר דהלכה פרה ומשום בזיון חיישינן רק הקא לא שינה בזיון: בתוס' בד"ה דקדמה ושווי', הוי מצי למימר וכו'.

ולדעתיה לק"מ בלא"ה דודאי הך ואיבעית אימא לאו אמוראי גינהו רק הש"ס עצמו ממציא שני הטעמים דיש לומר פה ויש לומר פה ויש לחוש לשניהם ג"כ והשתא ע"כ צריה להמציא בכל טעם מה שיש להקל לפי טעם זה דמהאי טעמא הוצרה לאידך להחמיר פאיך וקא נדאי ידעו הך נפקותא דלא קפיד בעל דבפירוש הונפר לעיל ספ"ב באשה שהביאה גיטא רק דמ"מ הוי סגי בהך טעמא דחהל"מ דהוא להחמיר אפילו לא קפיד ומה צורה לטעם בזיון, ואהא קאמר דקדמה ושווי' דליכא משום חציירה הבא לאחר מין ומ"מ משום בזיון איכא לכה נאמרו שניהם להחמיר בלא קפיד בלי קדמה ושווי' ובקדמה ושווי' בקפיד: ובהכי ניחא מה שהקשה הרשב"א ו"ל דלימא נ"מ הא דאורייתא הא דרבנו, וכבר פיתתי לעיל מה שיש לתמוה עליו במה שתיירז דבזיון ג"כ דרבנו תיקשי לי מה דפרק כל הגט דלימא נ"מ מילי דאורייתא ובזיון דרבנו, [ודוסק לסלק בין בזיון דהתם להקא וכ"ש לפי מה שפיתתי שם], ותירוז השני דה"ה דהוי מצי לומר הך נחדא נקט כמו דלא קאמר דלא קפיד, גם כן תמוה דהך נפקותא הוא בלי מציאות אופנים ולמה לי להמציא מציאות, ולהנ"ל ניחא דהש"ס גילה לו בזה דדעתו להחמיר כב' הטעמים ביחד (ונ"מ דיש לומר דר"ח לא פליג רק היכי דלא קפיד, וכמו דלהך לישנא דבזיון רב לא מייירי בכל גונוי כמו כן להך לישנא דחהל"מ ר"ח לא מייירי בכל גונוי רק כלפי שאמר רב אין אשה עושה פלל, קאמר איהו דעושה כמ"ש לעיל בגמ' בד"ה א"א ע"ש], ודבר זה נשמע ממה שאמר נ"מ בקדמה ושווי' ולא בלא קפיד בעל ש"מ דידע דבלא קפיד לא שינה בזיון רק שרצה להמציא נפקותא דלא סגי בטעמא דחהל"מ בלבד בקדמה ושווי' דבהא בזיון איכא וחהל"מ ליכא, אבל אי הוי אמר הך טעם דאורייתא ודרבנו הוי ס"ד דתרונייהו נדאי לא אמרינן ומה שלא אמר היכא דלא קפיד דלמה לו לומר נפקותא במציאות אופנים פיון דאיכא נפקותא בפשיטות בכל גונוי, אבל השתא דנקט קדמה ושווי' שפיר מוכח מדלא נקט נ"מ בלא קפיד דנתפנון להחמיר בכל גונוי כפי חומרת ב' הטעמים ודוק: בגמרא מי קאמר כתבו ואנחנו בכיסיכו וכו'.

מלשון זה משמע דלאו דוקא שנאבד באונס אלא אפילו אבדוהו בידיים יכולין לכתוב אחר, ולא עוד אפי' ישנו בידם גט פשר והניחוהו בכיסם יכולין לכתוב אחר וליתן לה והראשון? הא מנח אצלם ולא אמרינן דלא עשאן שלוחים רק על דבר המצוי שאי הי נאבד מידו הי פותב אחר כמו כן הרשה לעדים לכתוב אחר אבל פשישונו בידם דאי הי בידי לא הי פותב אחר רק הי נותן זה לא עשאן שלוחים לכתוב אחר, וצ"ל דמ"מ פיון שעשאן שלוחים לכתוב גט וליתן לידה כל כמה שלא נתנו לה לא נגמר שליחותם ויכולין לכתוב אחר אפי' ראשון ישנו בכיסם, אמנם נראה לי דאי איבדוהו בידיים לגט פשר אינן יכולין לכתוב מטעמא אחרניא דעקרוהו לשליחותם כמו בשליח הבאה שאמר לקבלה והא גרע, והא דלא קאמר ר"נ אופן דאין יכולין באיבדו בידיים דהא לאו מטעם עשו שליחותן איתנו עלה רק מפח עקירת שליחות, ועמ"ש בתוס': שם פותבין ונותנין אפי' מאה פעמים.

מלשון זה נראה לי דלרבא דקאמר מי קאמר כתבו חספא ולדידן באבד אין כותבין אחר
כמו כן בכתבו גט פשר ונתנוהו לה והית' הנתנה שלא פדין באופן שצריף לחזור וליתן
לא מהני לרבא דדוקא חספא לא עשו שליחותן אבל בכתבו גט פשר אף שהיתה הנתנה
שלא פדין אין יכולין לחזור וליתן פיון דלאו חספא הוה לה אבל לר"נ אפי' כתבו גט
פשר גמור ונפסל בנתנה באופן שצריף ליתנו שנית ג"כ יכולין ליתנו שנית אף דלא
הניחו בכיסם רק נתנוהו לה מ"מ כל שלא נתגרשה בגט זה עדיין לא עשו שליחותן
והיינו דמסיק כותבין ונותנין אפי' מאה פעמים וקשה נתינה מאי עבידתן ולהנ"ל קמ"ל
דאפי' כתבו גט פשר גמור ונתנו לה כל שלא נתגרשה פדין יכולין לכתוב אחר אי נאבד,
או אותו הגט, וליתן לה, כנ"ל: שם כתבו ותנו לשליח.

הרי"ף פירש לעגנון אי יכולין הם. למסרו לה, והקשו עליו מהו דלעיל דף כ"ט דקאמר
אבא בר מניומי ולא את ולק"מ דהתם דלא ידע לה שפיר קפיד דחייש שפא יטעוהו
כמ"ש התוס' ספ"ב, ואפי' לפי מה שכתבו לחלק דסומא יש לחוש יותר מ"מ פשיטא דיש
לומר דבעל קפיד בהא ושפיר קאמר אבא בר מניומי דוקא משא"כ ה"א הוי ספק: בתוס'
בד"ה כותבין ונותנין אפי' מאה פעמים, נראה לר"י וכו' אם נעשה פתיקון וכו' דבריהם
תמוהין לכאורה דאפילו תימא דס"ל דאין ליתן שני .

גיטין רק מדוחק כמ"ש הב"ש סי' קכ"ב לדעתם, אבל מ"מ לא מבעיא לפי מה שהוכחתי
לעיל פ"ב דמודים התוס' בכה"ג שאין פוונתם לגרש בשניהם רק באחד ומספק מותר
ליתן שני גיטין כמו ב' גיטין שנתערבו דלקמן פרק המגרש אלא דבלא"ה קשיא לי דהא
משמע בהדיא דאפי' כתבו גט פשר גמור והניחו בכיסם יכולין לכתוב אחר, תדע דלא
קאמר ר"נ אלא אי איבדוהו בידיהם עשו שליחותן ש"מ דאפי' איבדוהו יכולין לכתוב
אחר א"כ פאן ג"כ ישרפו הראשון ויכתבו אחר, ונראה לי דכוננת התוס' דס"ל כל שהגט
פשר מדאורייתא אף דמדרבנן או מפח חומרא אינו פשר עשו שליחותם ולא מהני רק
אי ישרפו או יצניעו הראשון, וה"א מייירי דהראשון פשר מדאורייתא ודאי רק הם
מסופקין אי נעשה פתיקון וכך דקדקו התוס' בהדיא, והיינו דאינו ידוע אי כפי שנתב
זה הוי פתיקון או שצריף נוסח אחר שיהא פתיקון כגון דמתקרא או המכונה וכדומה
דשניהם פשרין מדאורייתא רק אינו ידוע כפי הפתיקון איזה מהו הוי פתיקון והשתא אי
ישרפו הראשון ולא יתנהו לא יועילו כלום דשפא זה באמת פתיקון וע"כ ליתן הראשון
וגם השני ושפיר כתבו פיון דמדינא פשר הוי עשו שליחותן ואם אינו פתיקון אין יכולין
לכתוב אחר ונמצא שאין פאן גט פתיקון לכך צריף שיצוה הבעל שיכתבו עד שיהא פשר
גמור בלי שום ספק אפילו ספק פתיקון לא ספק בעיקר הדיו, כנ"ל: אלא שאני תמה
בהו סוגי' דלעיל פ"ק בשליח המביא גט ולא אמר בפ"נ ובפ"נ דייחזור ויטלנו ויאמר
בפ"נ ולרבנן מהני ג"כ לינשא לכתחילה או שלא תצא כמ"ש התו' שם, והשתא תיקשי
פיון דמדאורייתא פשר הוא מה יועיל נתינה שנית הא כבר עשה שליח שליחותו, וצריף
לומר דהתם יש פח בתכמים לפסול נתינה קמיייתא לגמרי, אבל ה"א פיון דמסופקין אי
אפשר לפסול לגמרי דשפא זה אמת ופתיקון, אף לפי שני שכתבו התוס' שם דהו פיצד
יעשה הוא אי נשאת שלא תצא קשה דע"כ דנתינה קמיייתא הוי נתינה דאל"כ למה לא
תצא, וצ"ע ועמ"ש שם: במשנה אפי' הן הראשונים וכו'.

נראה לי דהך אפילו מוסב על מה שאמר דצריכה שתי פיתות שנים שיאמרו בפנינו אמרה ושנים שיאמרו בפנינו קיבל ואם הם באמת שתי פיתות בנדאי צריכין להעיד פל פת מפורש על עדותו אלו על אמירה ואלו על קבלה, אבל אם הביאה פת אחת ואמרה לפני הב"ד דאלו הן עידי אמירה ועידי קבלה ואלו לאין לה אחרים בזה ס"ד דאין צריכין להעיד על אמירה מפורש דכיון דאמרה דאין לה עידי אמירה רק הם, אי לא היו רואין האמירה לא היו מעידין על הקבלה כיון דאין לה עידי אמירה אחרים, קמש"ל דאפי' הן אותן העדים לא סגי רק שיעידו מפורש על האמירה ועל הקבלה, והיינו דקתני עוד רבותא אפילו אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ואחד מצטרף עמהן ס"ד דנדאי סגי שיעיד אותו של אמירה שלפניו ובפני המצטרף אמרה ואותו של קבלה יעיד שבפניו ובפני המצטרף קיבל והמצטרף לא יצטרף להעיד רק על קבלה בלבד דאי לא ראה אמירה פלל לא הי' מעיד על קבלה כיון שיודע שחבירו העיד עליו שקר דאמרה בפניו והוא לא ראה, א"כ ממילא קבלה זו אינה פלום קמש"ל דלא מהני רק צריף שיעידו מפורש שנים על אמירת ושנים על קבלה: ועוד יש לומר דס"ד דאי אינהו עידי אמירה ועידי קבלה פל שמעידין על אמירה אפתי אינו פלום ולא איכפת להו לשקר, דבידם שלא להעיד על קבלה, ונראה לי דיכולין לחזור בהם אחר פדי דיבור פל שלא העידו על קבלה כיון שאין בעדות זו דבר המועיל זולת עדות הקבלה ורק במעידין על הקבלה נעשה עדות למפרע על אמירה וס"ד דכה"ג לא מהני קמש"ל דאפי' מהני, וכמו כן באחד מצטרף קמש"ל דס"ד דזה שמעיד על האמירה בלבד לא מהני דיודע דמשקר ולא יעיד חבירו על קבלה ולא יהא תועלת בעדותו קמש"ל דכל שמעידין על אמירה וקבלה בכל אופן מהני, פנ"ל ועמ"ש בתוס' בסמוך: בתוס' בד"ה אפי' הן, וא"ת מאי אפי' וכו' אפילו לאותו יחידי וכו'.

דבריהם תמוהין דהא בפנינו אמרה ובפנינו קיבל מעידין וכל אחד מעיד על חבירו, א"כ ק"ו הוא ומה ברישא דיש לשניהם ריעותא דהיכי מיתרמי לא חיישינן להו כ"ש בסיפא דאין ריעותא רק לאחד ולמה ניהוש דתרונייהו משקרי [ובספר ת"ג הקשה באופן אחר על דברי התוס' ותירץ, ולפי מה שכתבתי דבריו תמוהין] וכ"ש למ"ד דלא מהני עדות מיוחדת פלל ע"כ דמעיד אחד על חבירו ועכ"פ אי התנא קמ"ל העיקר בעדות מיוחדת היאך קתני בפנינו אמרה בפנינו קיבל דבהא הני סיפא כ"ש מרישא, ועוד ק' לי בדברי התו' דהיכי פתבו לחוש דשכרתם והיינו דבלי שקר היכי מיתרמי וקשה דלמא באמת נטלו שקר לילף לשם נאמת הוא ומאיזה צד נימא דנטלו שקר על שקר וביותר תימא דהתוס' פתבו לקמן דלר"ה מוקמינן מתניתין בשלשתן בעיר אחת א"כ מהו התימא דנטלו שקר לילף למקום הבעל ומעשים בכל יום שנותנין שקר לעדים לחתום על הגט והם באים למקום הבעל, ועוד קשה לי דהביאו ראי' מהך דסוף פרק התקבל דחיישינן שתשפור עדים ובפני אמרו שם דיבורא אמרי מעשה לא עבדי ופירש"י דלהעיד שקר הוי מעשה א"כ פשיטא דליכא למיחש להכי דיעידו שקר בשקר: לכן נראה לי דס"ל לתוס' דאפי' נטלו שקר ומעידין אמת אין להכשיר העדות דנטול שקר להעיד עדותו בטל ולא מפעי לפי דעת הברטנורא דקרא תגר על עדים הנוטלין שקר לחתום גט אלא אפי' לדין דמתירין היינו דהוי רק לראות העדות אבל להעיד בב"ד בנדאי אסור לנטול שקר, והנה עדים עיקר שקר דידהו להעיד בפני ב"ד על אמירה ועל קבלה ולילא שיעידו מה

שָׂרָאוּ לֹא הָיוּ נוֹטְלִין שְׂכָר וּבְנוֹדָאֵי דוֹמָה מִמֶּשׁ לְנוֹטֵל שְׂכָר לְהַעִיד, וְהִלְכָה מִשׁוּם חֲשׂוֹשׁ דְּהִיכִי מִתְרַמֵּי יֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׂקָבְלוּ ע"ז שְׂכָר לְהַעִיד וְעִדּוֹתָן בְּטִיְלָה, וְהִבִּיאוּ רַאֲי' דִּישׁ לְחֹוֹשׁ לְעֵדִים כַּה"ג פֶּל שְׂאִין מְעִידִין שְׂקָר כְּמוֹ דְחִיְשִׁינּוּ לְקַמְן וְשָׂמָא תְּשַׁכְּרוּ וְהִינּוּ לְפִי שְׂאִין מְעִידִין שְׂקָר רַק דִּיבּוֹר וּכ"ש פֶּאן שְׂאִין פֶּאן שְׂקָר רַק אִיסוּרָא בְּעֵלְמָא עֵבְדִי, וּפְשִׁיטָא דְלַקְמֵן נְמִי אִיסוּרָא עֵבְדִי לְהַטְעוֹת לְסוֹפֵר לְכַתּוּב גִּט שְׂלָא כְּדִין וְעַל זֶה פְתָבוּ דְבָאֲחַד מִן הֶרְאִישׁוֹנִים וְכו' קמ"ל דְאֶפִּילוּ לְאֲחַד לֹא חִיְשִׁינּוּ דְשִׁכְרָתוֹ לְהַעִיד וְהַשְׁנִי אִינוּ יוֹדְעַ פְּלִל מְזַה כִּינּוּ דְמְעִידִין אֲמַת קמ"ש"ל דְאֶפִּי לְאוֹתוֹ יְחִידִי לֹא חִיְשִׁינּוּ, כַּנ"ל: אָמְנָם בְּלֹא"ה יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּתוֹס' שְׂפִתְבוּ בְּקוֹשְׁיָתֶם מֵאִי אִפִּי' אֲדַרְבָּא הִכִּי עֲדִיף טְפִי דְלֹא הָוִי חֲצִי דְבָר וְהַדְבָּר תְּמוּהָ בְּשִׁלְמָא אִי לֹא הָוִי קַתְנִי בְּמַתְנִי' בְּשִׁנֵּי כְּתוּת הָוִי שִׁינְהָ דְלִקְתְּנִי רְבוּתָא בְּב' כְּתוּת.

אַבְל מְדַקְתְּנִי ב' כְּתוּת בְּרִישָׁא הֶרִי שְׂמַעְנוּ דְלֹא חִיְשִׁינּוּ לְחֲצִי דְבָר א"כ אִי יֵשׁ מְקוּם לְשׁוּם רְבוּתָא בְּכַת אַחַת פְּשִׁיטָא שְׂאִינְהָ כְּלָל מְסוּג רְבוּתָא דְחֲצִי דְבָר וְאִינְהָ מְעַנְנָן זֶה כְּלָל וּמֵאִי קוֹשְׁיָא דְקַתְנִי אִפִּי' נְאֻם מִשׁוּם דְלֹא יְדַעוּ הַתּוֹס' כְּלָל שׁוּם רְבוּתָא בְּכַת אַחַת הָוִי לְהוּ לְהַקְשׁוֹת בְּפְשִׁיטוֹת מֵאִי אִפִּי' אַבְל בְּמָה תְּתַחַזֵּק הַקּוֹשְׁיָא מַה דְרִישָׁא הָוִי חֲצִי דְבָר כִּינּוּ דְחֲצִי דְבָר כְּשֶׁר פֶּאן וְלֹא אִיכְפַת לָן: וְעוּד דְכַפִּי הַנְרָאָה בְּהָךְ קוֹשְׁיָא לר"ע בְּסִמּוּף חֲדָשׁוּ הַתּוֹס' מְקוּר וְשׁוֹנְרֵשׁ הַמְקוּם שְׁל פְסוּל חֲצִי דְבָר דְכַתִּיב דְבָר וְלֹא חֲצִי דְבָר וְהוּא בְּמַרְוּבָה אֲלִיבָא דר"ע וְלָמָּה לֹא פִינְרֵשׁוּ הַתּוֹס' פֶּאן בְּקוֹשְׁיָא רֵאשׁוֹנָה הִיכֵן נִזְכָּר שִׁישׁ פְּסוּל חֲצִי דְבָר וּמִי הוּא הַפּוֹסֵל וּמֵאִינְהָ צַד ס"ד לְפִסְלוּ עַד דְהָוִי רְבוּתָא שְׂאִינּוּ פְסוּל: לְכֵן נִרְאָה לִי דְלֹא נִתְפָּוּנוּ הַתּוֹס' בְּקוֹשְׁיָתֶם הֶרְאִישׁוֹנָה לְהָךְ פְּסוּל דְפָרַק מְרֻוּבָה מִפְּחַ דְבָר וְלֹא חֲצִי דְבָר דְזֶה חֲדָשׁוּ בְּקוֹשְׁיָתֶם הַשְׁנִי' רַק כְּלָפִי מַה שְׂפִתְבּוּ הַרְמַב"ן ז"ל דְהָךְ אֶפִּילוּ הוּא לְמַעַט בְּעֵדִים וְהִינּוּ דְכָל שִׁישׁ יוֹתֵר עֵדִים הַדְבָּר מִתְפָּרֵר יוֹתֵר וּקמ"ש"ל דִּיכּוּלָּה לְמַעַט בְּעֵדִים וּע"ז פְתָבוּ דְהִכִּי עֲדִיף טְפִי דְטְפִי יֵשׁ לְחֹוֹשׁ לְעַד דְמִשְׁקָר בְּאוּמֵר רַק חֲצִי דְבָר שְׂאִין הַדְבָּר נִגְמַר עַל יְדֵי עִדּוֹתוֹ לְגַמְרִי מֵאֵם מְעִיד עַל דְבָר שְׁלָם שְׁעַל יְדוּ נִגְמַר הָעִדּוֹת בְּהָא מִתְפָּרֵר הָאֲמַת טְפִי דְנוֹדָאֵי אִינוּ מִשְׁקָר וְלֹא שִׁינְהָ אִפִּי' לְמַעַט בְּעֵדִים דְהָךְ מִיעוּט הָוִי בִּירוּר טְפִי מְרִיבּוּי דְרִישָׁא, וּסְבָרָא זֹו פְתָבוּ הַתּוֹס' לְקַמְן ס"פ בְּד"ה דִּיבּוֹרָא ע"ש, וּע"ז תִּירְצוּ הַתּוֹס' דְבַבְת אַחַת יֵשׁ לְחֹוֹשׁ טְפִי דְדוּמָה לְשְׁקָר דְהִיכִי מִיתְרַמֵּי וְיֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׂשִׁכְרָם.

נְאֻף דְבְּמִזוֹן כַּה"ג לֹא חִיְשִׁינּוּ לְשִׁכִּירוֹת בְּגִט יֵשׁ לְהַחְמִיר טְפִי כְּדֹא שְׂכַחֵן ס"פ לְעַנְיָנוּאוּמֵר אֲמָרוּ דְבְּמִזוֹן אִין לְחֹוֹשׁ וּבְגִט חִיְשִׁינּוּ, הֶרִי שְׂאִין לְדַמּוּת גִּט לְמִזוֹן, וּמַה שְׂפִתְבוּ לְחֹוֹשׁ לְשִׁכִּירוֹת וְלֹא דְמִשְׁקָרִי בְּלֹא"ה, דְנוֹדָאֵי לֹא הָוִי מִשְׁקָרִין בְּדְבָר הַדּוּמָה לְשְׁקָר בְּמָה שְׂאִין לְהֵם הַנְּאָה וּכ"ש לְהַעִיד שְׂקָר בְּכוּלֵי' דְבָר שְׁעַל יְדוּ נִגְמַר הַפֶּל, וְעַל זֶה פְתָבוּ דְקמ"ש"ל אַחַד מִן הָאֲחֵרוֹנִים דְרִישָׁא קמ"ש"ל דְבְּשִׁנֵּי עֵדִים לֹא חִיְשִׁינּוּ דְמִשְׁקָר אִפִּי' בְּחֲצִי דְבָר, וּמִצִּיעַתָּא קמ"ל דְלֹא חִיְשִׁינּוּ דְשִׁנֵּי עֵדִים מִשְׁקָרִי עֵבּוֹר שְׁכִירוֹת אִפִּי' הִיכָא דִישׁ רִיעוּתָא דְהִיכִי מִתְרַמֵּי, וְסִיפָא קמ"ש"ל אֵף לְאֲחַד שִׁישׁ עֲלִיו רִיעוּתָא דְהִיכָא מִיתְרַמֵּי לֹא חִיְשִׁינּוּ שְׂהוּא שְׁכִיר נְאִין רַאֲי' מִתְבִּירוּ דְמִשְׁקָר לְפִי שְׂחִבִּירוּ אִינוּ מְעִיד רַק חֲצִי דְבָר וְיֵשׁ פֶּאן שְׁנֵי רִיעוּתוֹת בְּכָל כַּת בְּאֲחַד מִפְּחַ חֲצִי דְבָר וְהַשְׁנִי דְהִיכִי מִיתְרַמֵּי, רַק אִי לֹא הִי' מְקוּם לְחֹוֹשׁ לְאֲחַד ג"כ שְׂשִׁכְרָתוֹ מִמִּילָא הִי' רַאֲי' מֵאוֹתוֹ הַמְצַטְרֵף גַּם עַל אוֹתוֹ הַמְעִיד חֲצִי דְבָר אַבְל ס"ד בְּאֲחַד חִיְשִׁינּוּ שְׂשִׁכְרָתוֹ וּמְעִיד שְׂקָר מִמִּילָא אִין רַאֲי' מְמַנּוּ עַל חִבִּירוּ, וְשִׁפִּיר יֵשׁ לְחֹוֹשׁ דְגַם חִבִּירוּ מִשְׁקָר מִפְּחַ חֲצִי דְבָר דְרַק תְּרִי לֹא יִשְׁקָרוּ בְּחֲצִי דְבָר אַבְל אַחַד יֵשׁ

לחוש קמש"ל דלא תיזשינון פלל, ונהדר הקשו לר"ע למה לא יפסלו באמת מטעם גזירת הפתוב דבר ולא תצי דבר, פן נ"ל: בא"ד וא"ת לר"ע וכו'.

ולדעתו אין פאן קושיא פלל, שלא אמרו רק היכי שפל פת מעידה חלק מחלקי העדות פגון בשגי חזקה ועידי גניבה וטביחה ושתי שערות דקטן, אבל פאן אי היתה האשה מקבלת הגט בעצמה פשיטא דקונדם קבלה אין פאן חלק מחלקי העדות פלל ואפי' אם לא יכירו העדים האשה רק ע"י אחרים פשיטא שלא נחשיב הפרה זו לחצי דבר שאין זה מחלקי העדות פלל א"כ פשיטא דה"ה שליח קבלה שהוא במקום האשה דלא חשיבי עידי אמירה המעידין דשליח זה במקום האשה הוא טפי מעדים המפירין האשה בעצמה וממילא לא הוי חצי דבר ועידי קבלה הוי פול' דבר: בא"ד וי"ל דלמ"ד בגמרא שלישי נאמן וכו' ואפילו למ"ד בעל נאמן כיון דאם אין שלשתן בעיר וכו'.

לא נתבררו לי דבריהם דהא פשיטא דלא פליג ר"ה רק בבעל מכחיש השליש אבל אי אין הבעל מכחיש וכ"ש פשמודה פשיטא דלכ"ע אין צריף עידי קבלה, א"כ מה נפקא מינה בהך פלוגתא אי בעל נאמן או שלישי ס"ס לא צריכי עידי אמירה אי לא יכחיש הבעל פלל שפסר לקבלה רק עידי אמירה בעינן לעולם כמ"ש התוס' בסמוך והוי שפיר עידי אמירה פול' דבר, ואי משום דהיכי דיכחיש הבעל נצטרף עדים הוי חצי דבר א"כ גם למ"ד שלישי נאמן אי לא יאמר השליש אח"כ לגירושין לכ"ע צריכה עידי קבלה, ועוד אי לא יחתמו עליו עדים תצטרף עידי קבלה כיון דע"מ פרת, וע"כ דמ"מ אי יחתמו עליו עדים לא בעי פלל הוי פול' דבר, א"כ לכ"ע יאה פול' דבר, דאי לא יאה הכחשה בין בעל לשליש לא תצטרף יותר הוי פול' דבר: ובגוף דברי התוס' צ"ע דלא דמי לעידי גניבה וטביחה דאין צריכין זה לזה פלל, אבל הכא אף שאין צריכין שיעידו בב"ד אבל צריכין הם להם כיון דע"מ פרת, גם צריף לומר דעיקר קושיתם רק על עידי אמירה אבל עידי קבלה כיון שגומרין הוי פול' דבר, ודוק: בד"ה בעל אומר לפקדון, הא דלא נקט וכו' משום דלא שייך וכו' אלא פשאומר הבעל לפקדון.

דע שרבים נשתמשו בכוננת דברי התוס' והוציאו מפלל דבריהם דס"ל דבבעל אומר להולכה ושליש לקבלה לא פליגי פלל ומודה ר"ה, ודברים אלו בטלים למבין ומדקדק בלשון התוס', חדא מה שכתבו הא דלא נקט וכו' דהא פשיטא דלא מצי למינקט רק אי פליגי בהא ג"כ ונהרי עיקר פלוגתייהו באם איתא וע"כ דס"ד דשייך א"א א"כ באיזה סברא נסתפקו דס"ד דשייך וכתבו דלא שייך, ועוד דלשון משום מורה דלא באו לחדש הך סברא דלא שייך רק שכתבו ליישב מה דלא נקט משום דלא שייך דאי הוי בעי לחדש הא מילתא דלא שייך הוי להו לומר הא דלא נקט וכו' דלא שייך, וכיון דידוע להו דלא שייך היא יאמר בעל אומר להולכה ועוד שכתבו דלא שייך וכו' אלא פשהבעל אומר לפקדון, ונהרי לא על פקדון סובב דבריהם רק על הולכה והוי להו לומר דלא שייך א"א בהולכה ולמה להו להזכיר פקדון דשייך דזה מפורש ומבואר להדיא: ודבר ברור הוא דכוננת התוס' דהא פשיטא להו דע"כ פליגי בלהולכה ג"כ דנאמן הבעל במיגו דלפקדון, ועל זה כתבו הא דלא נקט בלהולכה משום דסברא דא"א לא שייך רק בפקדון ושאר הטענות אינן מועילין מצד עצמן רק במיגו דלפקדון לכה נקט פלוגתייהו בעיקרא דמילתא שהוא נאמן מכח סברת אם איתא ושאר הטענות מפת טענת לפקדון הו באין:

ונדע דלפי מה שאבאר לקמן דהא דבעי ר"ה א"א היינו: להאמין בעל לגמרי שלא תהא מגורשת כלל אבל ודאי אפי' בלי סברת אי איתא פינו דע"כ לית לי סברת ר"ח דהימני' דבאיסור אין בידו להאמין, דאי אית לי דר"ח ממילא לא שייך אי איתא כלל וע"כ דלית לי אם פן ממילא אפילו היכי דלא שייך אי איתא ואפילו בלי מיגו עכ"פ בספיקא קאי ואין השליש נאמן א"כ פשיטא דפליגי בלהולכה גם פן רק דנקט לפקדון דבקה שייך אי איתא ובעל נאמן לגמרי, והי' אפשר לכונן דבר זה בתוס' פאן ג"כ רק דלא אתי שפיר קצת קושיות התו' לקמן, לכן העיקר פנ"ל: בד"ה ושליש אומר לגירושין, פי' שאומר שהי' שליח לקבלה.

פי' דאי בהולכה יכול לבטלו עדיין, ואף דבטענת לפקדון אינו מבטל דהוי לישנא דלשעבר, ומבואר לעיל ריש השולח דלישנא דלהבא דוקא בעינו, גם במיגו דהי' מבטל נראה לי דלא מהני דע"כ שאינו יודע לבטל דאל"כ אף עכשיו שאומר אמת לפקדון למה אינו מבטלו ולמה לו הטענות והסיקסוכים מ"מ לא ניחא להו לפרש דמיירי באיש שוגה ופתי שטוען עם שלוחו קודם שנתנו לאשה ואינו נוטלו ממנו או לומר לו בטל הוא רק אומר לפקדון: אמן מה שלא פירשו דשליש כבר נתנו לאשה ובעל אומר לפקדון, נראה לי פשוט דבכה"ג לא שייך לומר ושליש אומר לגירושין דאפילו ליתא לשליש כלל ואפילו אומר עכשיו לפקדון מ"מ פינו שמסרו לאשה לגירושין הרי כבר אומר לגירושין ומדקאמר שליש אומר לגירושין ש"מ דלקבלה, וכן דקדקו התוס' פי' שאומר שהי' שליח קבלה דלהולכה לא שייך שאומר לגירושין דהא כבר אומר ואפי' ליכא עדים שנתן לה לגירושין האשה נאמנת במיגו שנתן לה ואפי' הי' השליש אומר עכשיו כמו הבעל לא הנה נאמן למ"ד דאין בעל נאמן לפקדון זה נראה לי פשוט, אבל מודים התוס' דכמו כן להולכה שייך הך פלוגתא כמו שכתבו להדי' בדיבור שאחר זה דשליחות הולכה תלי ג"כ בדר"ה ודר"ח, וכן משמע להדי' בתוס' לקמן בד"ה ולהימני' לשליש, דלולא חשש דמצאו באשפה אפילו אין בידו עכשיו הי' נאמן ע"ש, ועמ"ש שם: איברא הרב מהרש"א פירש פונת התוס' דלהולכה לכ"ע בעל נאמן פינו דלא שייך הימני' שפבר מסרו לאשה וכוננתו דלא אמרינו הימני' רק כל אימת שיהא בידו לעשות בו ענין שתתגרש ע"כ של בעל כגון שימסרו לאשה ושמה תתראה, אבל אחר שפבר מסרו לאשה והאשה אינה אומרת דמעצמה קבלתו רק משליח שוב לא הוי בידו דכיון שמסר לה בעידי מסירה אי אפשר עוד שתאמר מבעל קבלתי ויצא הדבר מתחת ידו לעשות בו מה שירצה הלכך אינו נאמן עוד כמו אם הנה קרוע בידי השליח דלא שייך הימני' אף שהנה בידו למסרו לאשה פשהיה שלם בידו דלא הימני' רק באותו זמן שיהא בידו כף הוא דעת הרב ז"ל, ודבריו תמוהין לכאורה דהא בדיבור שאחר זה מבואר בתוס' להדי' דשליחות הולכה תליא בפלוגתא דר"ה ור"ח והוא תמוה לכאורה, וכדי להודיעך שלא שגג הרב ז"ל בדבר הזה כלל, גם פדי לבוא אל ביאור דברי התוס' בדיבור שאחר זה ראיתי להאריף בזה אף דבעיקר פונת התו' נ"ל עיקר כמ"ש מקודם: והוא שיש לתמוה בתוס' בדיבור שאחר זה שהקשו מאי הועילו בתקנתן שתקנו בפ"נ אפתי יערער לפקדון נתיי והוא תמוה דמאי ענין ח"ל היכי דאמר בפ"נ להך דהכא נהרי בגט שאינו מקונים לכ"ע נאמן לומר שהוא מזונף דלא שייך הימני' כלל ובא"י צריך קיום פשהוא מערער ומ"מ בח"ל פינו שכשאינו מערער האמינו לשליח שוב אפילו מערער אינו נאמן, וע"כ צריך לומר דשאני

מְזוּנָיָה דְלִיכָא לְמִימַר דְנִימָא אִי אִיתָא לְהוֹכִיחַ שְׁהוּא מְזוּנָיָה הָא לִיתָא, דְכִינּוּ דְמְדְאוּרִינְיָא אִין צְרִיף קִיּוּם רַק רַבְנָן אֶצְרִיכוּ וּמְמִילָא פְשִׁעָא מִינְהוּן הַשְּׁלִיחַ הָוִי כְּעֵדִים שְׂאִינוּ מְזוּנָיָה וְלֹא מְהַיְ סָבְרַת אִי אִיתָא נְגִד עֵדִים, אֲבָל לְפַקְדוֹן פִּינוּן שְׂיֵישׁ לְבַעַל הוֹכְחָה גְמוּרָה שְׁהוּא לְפַקְדוֹן אִין סָבְרָא שְׁלֵא לְהַשְׁגִּיחַ בּוּ, וְלִפִּי זֶה הֵינּוּ דְנֹקָא לְר"ח אֲבָל לְר"ח דְלִית לִי א"א נְהִי דְלֹא שְׂיֵיף הֵימְנִי מ"מ פִּינוּן דְלִית לִי א"א מְמִילָא לֹא עֲדִיף טַעֲנַת פְּקֻדוֹן מְטַעֲנַת מְזוּנָיָה כְּשִׂאִינוּ מְקוּנִים וּמ"מ פִּינוּן דְהֶאֱמִינוּ לְשְׁלִיחַ אִי אֲתִי בַעַל מְעַרְעַר לֹא מְשַׁחֲחִינוּ בִּי וְהִ"ה לְפַקְדוֹן: וּמַעַתָּה דְבָרֵי מְהַרְשֵׁ"א נְכוּנִים דְהֶכָא דְר"ח נְתָן טַעַם דְהֵימְנִי שְׁפִיר לֹא מְצִי מֵינִירִי לְהוֹלְכָה דְבָהָא לֹא שְׂיֵיף הֵימְנִי אֲבָל וְדָאִי דְגַם בְּלֵהוֹלְכָה תְלִיא בְּפִלוּגְמָא דְר"ה וְר"ח דְלֹא פִינוּן דַּס"ל אִי אִיתָא וְכו' מְמִילָא יָכוֹל לְעַרְעַר לְפַקְדוֹן אֲבָל לְר"ח דְלִית לִי א"א אַף דְלֹא שְׂיֵיף הֵימְנִי מ"מ לֹא עֲדִיף מְמִילָא הֵיכִי דְאִינוּ מְקוּנִים וְכו' בְּרוּר אֲבָל מ"מ עֵיקַר דְבָרֵי מְהַרְשֵׁ"א אִינָם נְכוּנִים בְּכוּנוֹת דְבָרֵי הַתּוֹס' כְּמוֹ שְׂבִיִּאֲרָנוּ מְקוּדָם, וְעוֹד נְדַבֵּר מְזָה בְּתוֹס' בְּד"ה וְלִיהֵמְנִי לְשְׁלִישׁ מְעַנְנִי זֶה ע"ש: בְּא"ד וּמֵינִירִי כְּשִׂישׁ שְׁנַיִם שְׁמַעֲיָדִין בְּפִינוּ אֶמְרָה.

תְּמוּזָה לִי דְהָא פְתַבּוּ לְקַמְן דְלִכְף לִית לִי מִיגוּ דְשְׂמָא לֹא תַתְרַצָּה לְקַבַּל וְהַשְׁתָּא פִינוּן דְאִשָּׁה ג"כ אֹמְרַת דְעֵשְׂתָה אֹתוֹ שְׁלִיחַ קַבְלָה פְּשִׁיטָא דְאִיכָא מִיגוּ דְהָא תַתְרַצָּה לְקַבַּל פִּינוּן דְמַשְׁקֶרַת בְּאֶמִירָה, וְעוֹד דְתִינַח לְר"ה דְאִין שְׁלִישׁ נְאָמָן יְרִיאָה לְקַבַּל אֲבָל לְר"ח דְשְׁלִישׁ נְאָמָן שְׁקִיבַל לְקַבְלָה א"כ אִינָה יְרִיאָה לְקַבַּל, וְאֶדְרַבָּא לֹא הִיָּה מְהַצְנוּרָף לְדַחֲוֹק מַה שְׁדַחֲקוּ לְקַמְן בְּפִי תִינַח אֶמְרָה, רַק בְּפְשִׁיטוֹת דְמַאֲמִירָה ג"כ קִשִׁי לָן לַס"ד דִּישׁ בְּיָדוּ הִגִּט וְכַדְמִשְׁנֵי מִי קָא גְפִיק פְּרִיף תִּינַח אֶמְרָה דְלִיכָא מִיגוּ, אֲבָל קִיבַל בְּהָא לֹא בְעֵינּוּ מִיגוּ דְהֵימְנִי וְאֶדְרַבָּא פִינוּן דְמוּדָה ר"ה בְּמִיגוּ אִין צְרִיף עֵינֵי אֶמִירָה לְכ"ע: אֲבָל בְּאֶמֶת דְבָרֵי הַתּוֹס' נְכוּנִים, דְלִקְמָן דְמֵינִירִי הַתּוֹס' דְאִיכָא עֵינֵי אֶמִירָה שְׁפִיר פְתַבּוּ דְלִכְף לִיכָא מִיגוּ דְלֹא תַתְרַצָּה אֲבָל אִי לִיכָא עֵינֵי אֶמִירָה בְּלֹאוּ הֵכִי יֵישׁ לְחוּשׁ, דְבְּאֶמֶת קִיבַל לְפָנֵי עֵדִים וְיְרִיאָה לְשַׁקֵּר וְלוֹמַר דְקִיבַלָּה מְהַבְעַל דְהַבְעַל יְבִיא עֵדִים דְשְׁלִיחַ קַבְלָה קִיבַל מְהַבְעַל, אֲבָל לְקַמְן דְאִיכָא עֵינֵי אֶמִירָה וְאִין לְחוּשׁ רַק לְעֵינֵי קַבְלָה, א"כ בְּמַה נְפִשָּׁף אִי יְבוֹאוּ עֵינֵי קַבְלָה הָרִי נְתַגְרָשָׁה עַל יְדֵי שְׁלִיחַ קַבְלָה וְאִי לֹא יְבוֹאוּ תֹאמַר שְׁהִיא קִיבַלָּה מְהַבְעַל, וְז"ב, אֲמַנָּם מְפִירִשׁ"י שְׁפִי שְׁהֵינִי שְׁלוּחָה לְקַבְלָה מְשַׁמַּע דְנֶאֱמָן הַשְּׁלִיחַ עַל זֶה שְׁהִי שְׁלוּחָה לְקַבְלָה, וְלִקְמָן אֲבָרָא בְּזָה בַס"ד: דָּף ס"ד ע"א בְּגִמְרָא וְשְׁלִישׁ אֹמַר לְגִירוּשִׁין.

פִי רַש"י שְׁהֵינִי שְׁלוּחָה לְקַבְלָה, קִשִׁי לִי לְפִי מַה שְׁפַתְב הָר"ן לְקַמְן פְּרַק הַזּוֹרֵק דְאִם נְתָן גַּט לְאִשְׁתּוֹ לְפַקְדוֹן וְאַח"כ אֹמַר הָא גִיטָף מְגוֹרְשָׁת וְאִין צְרִיף נְתִינָה מְחַדָּשׁ פְּלָל, א"כ הֶכָא הֵיכִי דִינִיק ר"ה דְלִפְקֻדוֹן נְתָן דְלִדְיָה הָוִי יְהִיב לָה שְׁהָרִי ע"כ גַּט זֶה שְׁפַתְבוּ הַבְעַל לְאִשְׁתּוֹ לְגַרְשׁ פְתַבּוּ וְגַם עֲכָשְׁיוּ לְפִי דְבָרֵי שְׁמֶסְרוּ לְפַקְדוֹן ע"כ שְׁהֵכִינוּ לְגַרְשׁ בּוּ אִם יְרַצָּה דַאל"כ מַה טִיבּוּ שְׁל פְקֻדוֹן זֶה א"כ הַשְׁתָּא נְמִי נִימָא דְבְּאֶמֶת הַפְּקִידוֹ אֶצְלוּ וְאַח"כ אֹמַר לוֹ הָא גִיטָף וְאִין כָּאן רֵאִי דְאִינוּ לְגִירוּשִׁין, וְלִיכָא לְמִימַר פִּינוּן דְשְׁלִיחַ עֲצָמוּ אֹמַר לְגִירוּשִׁין נִיטָן לוֹ מְתַחֲקִלָּה אִינוּ נְאָמָן, דְהָא מוּדָה ר"ה הֵיכִי דְאִיכָא מִיגוּ א"כ אִיכָא מִיגוּ דְלִפְקֻדוֹן נִיטָן לוֹ וְאַח"כ אֹמַר לוֹ הָא גִיטָף וְבוּדָאִי לֹא שְׂיֵיף לּוֹמַר דְאִי אַח"כ הִי בְדַעַתּוֹ לְגַרְשָׁה הִי נוֹטְלוֹ מִמֶּנּוּ וְהִי נוֹתְנוֹ לָה, דְכִינּוּ דְמַתְגַּרְשָׁת בְּיַד הַשְּׁלִיחַ בְּעֲצָמוּ פְמוֹת שְׁהוּא מוֹנַח בְּיָדוּ מַה צְוֹרָף לוֹ לִיקַח אֹתוֹ מְשְׁלִיחַ וְלִיקְנוֹ לָה פִינוּן דְמַתְגַּרְשָׁת תִּיכְף בְּיַד הַשְּׁלִיחַ פְמוֹת שְׁהוּא מוֹנַח בְּיָדוּ: לְכֹן נְרָאָה לִי בְרוּר אַף דְבְּאִשָּׁה מְגוֹרְשָׁת כַּה"ג בְּשְׁלִיחַ קַבְלָה

אינה מגורשת עד שיחזור ויטלנו הימנו ויתגנו לידו שנית, וטעמא רבה איכא ביה דבשלמא באשה עצמה כל שנתנו לידה אפילו לפקדון עכ"פ נתנו לידה ונתקנים ונתן בידה אף שלא היתה נתינה לגירושין היא איפסקא הלכתא פרק המגרש אימר דבעי ר"א כתיבה לשמה נתינה לשמה מי בעי וה"ה נתינה לשם גירושין לא בעי אבל כל שנתנו לשליח קבלה לפקדון שליח זה אינו פמותה רק להתגרש אבל לקבל פקדונות ולעשות קנינים אחרים הרי הוא איש אחר ממש, הלכך קבלה זו שקיבל לפקדון לא נתן בידה כלל דלפקדון אינו פמותה ואחר כך פשרוץה לגרש צריך לחזור וליטלו הימנו ולומר הא גיטא, פנ"ל ברור: אמנם לולא דברי הפוסקים רובם פכולם שפירשו בשליח קבלה הי' נראה דבשליח קבלה לא שייך כלל אי איתא דכיון דהאשה עצמא שליח קבלה והוא בא ואמר אשתא אמרה התקבל לי גיטי מאיזה צד לא ירצה הוא ליתן לו רק לאשה ונא.

, תדע דגם על האשה קשה למה לה לשלוח שליח קבלה תלך בעצמה לקבל או תשלח לו שיתן לה גט וע"כ שהי' לה איזה טעם שלא רצתה לקבל בעצמה א"כ איזה הוכחה יש פאן שהוא הי' לו לעשות נגד רצונה וליתן לה דוקא: ועוד קשה לי מאוד פיון דקי"ל ע"מ פרתי א"כ פשאומר שמסר בינו לבינו לפקדון מאיזה צד יאמן השליח שמסר לו בעדים דבזה לא שייך הימני' כלל דאפי' ירצה הבעל שאם יאמר השליח לגירושין יהא לגירושין לא יועיל פיון שמסר בלי עדים ועוד אפי' אומר שמסר לו בעדים פיון ששמעו לפקדון היאך יהיו עדים על גירושין דהא אי יבואו ויעידו לפקדון פשיטא שלא יהא גט כלל, דאי ס"ד דאפילו יבואו ויעידו לפקדון אמרינו דמגורשת לר"ח א"כ למה נחלקו באופן דבעל טוען עם השליח אפי' עדים טוענין עמו נאמן השליח, וכבר הוספם דאין שליח נאמן נגד עדים, ועוד אפי' יודה השליח דקיבל לפקדון כל שרוצה עכשיו בגירושין תהא מגורשת פיון דכך הימני' כל מה שיאמר הוא מתרצה, וע"כ דאי באמת קיבל לפקדון ויש עדים על זה לא מהני א"כ ממילא פשאומר שנתן בפני עדים לפקדון היאך שייך הימני', דהיכן מצינו עדים שאילו יעידו עדותן לא יועיל וכשלא יעידו יועיל מחמת עדותן שראו המסירה הוא דבר זר מאד: לכן נראה לי דמשום הכי פירש הרי"ף ז"ל בתשובה הך פלוגתא בשליח הולכה ובודאי למ"ד ע"ח פרתי גם בשליח קבלה שייך הך פלוגתא וס"ד דמתניתין כר"מ דע"ח פרתי לכה מקשה ממתניתין ומשגי דאית' כר"א דע"מ פרתי וממילא לא שייך הימני' כלל ובטל נאמנות השליח לגמרי, פנ"ל ועוד אבאר בס"ד לקמן בזה: שם אי איתא דלגירושין יתבה ניהלי' כו'.

כבר נתקשו רבים במה נפשך אי ס"ל לר"ה סברא דהימני' פשיטא דלא שייך אי איתא כלל דבאמת נתן לפקדון רק על דעת פן דאפי' ישקר ויאמר לגירושין יהא לגירושין, ואי לא ס"ל סברא דהימני' דבאיסור אין בידו להאמין, א"כ למה לי אם איתא דהא ר"ח נמי לא האמין לשליח רק מכח הימני': אבל לדעתי לק"מ דפשיטא דאפי' לא נחזיק בסברא דהימני' ג"כ אין הבעל נאמן טפי משליח והדבר בספק פיון שאין לנו שום הוכחה איזה משניהם אמת וחושישין להחמיר, אף ר"ח דמאמין לשליח לגמרי נתן טעם דהימני' ור"ה דרוצה להאמין בעל לגמרי הוצרך ליתן טעם דיש סברא והוכחה דהאמת עם הבעל מלבד דלית לי' הימני', וז"ב ומינושב קושית התוס' כמו שאבאר בתוס': שם מתיב ר' אבא וכו'.

יש לתמונה פניו דמודה ר"ה היכי דאיפא מיגו כמ"ש בסמוך, א"כ נהי דבאשה דהכא ליפא מיגו כמ"ש התוס' דהיא לא תתרא דהגט אכל התם פשיטא דיתרא דהכא לקבל אותו הצד המסייע לשליש ומודה ר"ה דשליש נאמן: ונראה לי דעיקר הקושיא דמשמע להו מדקתני הודאת בעל דין כק' עדים ושלש נאמן משניהם משמע דבא לומר דנאמן פעדים כל כמה דאין עדים מכחישין אותו, ואי מטעם מיגו כל שע"א מעיד שהושלש ביגו שוב ליפא מיגו דס"ס ישבע להכחיש העד גם לישנא דשליש נאמן משניהם משמע אפי' אומר שלא בדברי זה ולא בדברי זה רק דרף ממנוצע והשתא לית לי' מיגו דהי' מחזיר לאחד מ"מ נאמן ועמ"ש בתו' בד"ה מתיב ר' אבא: שם תנן וכו' ונאמאי ליהימני' לשליש.

פירש"י ונאמאי בעי עדים כלל לא בקבלה ולא באמירה אלא באמירתו בלבד ליהימני' דהא הימני' בעל ובנדאי לא נתפנין הרב ז"ל לומר דלא ניבעי עידי אמירה משום דהימני' בעל רק על עידי קבלה קאי ואמירה בלא"ה לא בעי משום מיגו דהיה מסרו לאשה, דע"כ לא כתבו התוס' בד"ה שלישי נאמן דהא לאו מיגו הוא דאשה לא תתרא אכל על עידי אמירה פניו דאשה אומרת שאמרה אי משקרת בנדאי תקבל הגט, וכבר כתבתי דלכאורה יש לתמונה באמת על התוס' בזה דס"ל דעידי אמירה בעי לכ"ע ולכאורה נהפוך הוא דאפילו לר"ה לא בעינן עידי אמירה מפח מיגו אלא דס"ל לתוס' דיריאה דהבעל יביא עידי קבלה דשליש נתן וזה לא ס"ל לרש"י, ולפי זה מה שהוכיחו התוס' מפירש"י דס"ל דשליש נאמן מפח מיגו אינו מוכרח כלל, ומה שפרש"י בסמוך בד"ה מי קא נפיק היינו על עידי אמירה דמהאי טעמא פריף תינח אמרה דבהא לא מהימן רק מפח מיגו אכל קיבל מודה דמפח הימני' הוא וזה שלא פירש לעיל בדברי ר"ח משום מיגו רק אח"כ בד"ה מי קא נפיק, והיינו כמ"ש וז"ב: איברא יש לתמונה אי ס"ד דמאמירה נמי קשיא לן תיקשי מה מקשה לר"ח הא לר"ה נמי קשה אמירה למה לי דנהי דבעי עידי קבלה דלית לי' הימני' ומיגו ליפא בהא דלא תתרא אכל עידי אמירה למה בעי ואדרבא אי משקרת באמירה פשיטא דאיפא מיגו ומודה ר"ה דבמיגו נאמנת: והי' נראה לי לפרש על פי מה שכתב הב"ש באה"ע סי' ק"מ דאם עשה הבעל שליח קבלה ואשה אמרה יזכה לי מהני אפי' לא עשתה אותו האשה כלל, ודבר פשוט הוא דהיינו דוקא אם הבעל עצמו אמר התקבל גט לאשתי אכל אם השליח אמר לו אשתך אמרה התקבל ונתן לו כמה שאמרה לא מהני יזכה לי כי הבעל לא נתן לו לקבלה רק אם היא אמרה וכיון ששקרא בטל שליחות לקבלה והולכה עקרני' שליח לשליחותי, ועוד אפי' נתן להולכה לא מהני יזכה לי דלא חזרה שליחות אצל הבעל: ומעתה פי' הסוגי' פה, דנדאי יש לתמונה להב"ש ה"ל למה לי עידי אמירה פניו דס"ד דהגט ביגו תאמר יזכה לי אח"כ רק פניו דהשליח קיבל בציווי האשה שאמר לו אשתך אמרה פן והוא על דעת פה נתן לו לא מהני יזכה לי, ולפי זה לר"ח דס"ל שלישי נאמן מפח הימני' ואנו אמרינו מפח זה דנתפנין הבעל שיהא לגירושין אם יאמר לגירושין א"כ על אמירה ג"כ הימני' וכך נתפנין שאם יאמר לגירושין יהא לגירושין מפח עשית שליחות לקבלה מצד הבעל בעצמו ויועיל בלי אמירה מפח יזכה לי, א"כ אין צריך לא אמירה ולא קבלה דאמירה נמי בבעל תלוי מפח הימני' ואהא משני מי קא נפיק גיטא מתותי ידי' דליהימני' ואינה יכולה לומר תזכה לי עכשיו ומה יועיל נאמנות הבעל אכל קיבל למה לי דמה בכך דעכשיו נקבע מעיקרא

הימנני ומסר לגירושין, כף הי' נראה לי לכאורה: אמנם אחר העיון נראה לי דרף נכון וברור בכ"י הסוגני ובפירש"י ו"ל אשר אין ספק אצלי שזהו דרף הנכון ואין צורך לדחוק כלל כמה שכתבו התו' גם לא לדעת הב"ש הנ"ל רק בפשיטות כמו שאבאר: והוא דנדי לר"ח אמרינו דכל שמסר הבעל הגט לשליח הימנני וסמוך עליו מחמת שיש בידו למסרו לאשה ותקלקל לכה על דעת כף מסר לו ונתרצה למה שיעשה, ולפי זה גם עידי אמירה תליא בה סברא דהימנני דכל מה שיש בידו לתמן שתהא מגורשת כפי מה שיעשה השליח כף הוא מרנצה רק דהוי קשי' לן דעידי אמירה אין בידו, ועל זה אמרינו דעכ"פ נתרצה אם יתן לה הגט שיהא להולכה ותתגרש בלי עידי אמירה וכל שהדבר ברצון הבעל תלוי הרי הימנני, ומעתה אף עכשיו שאומר לקבלה נאמן השליש והאשה דהיו עידי אמירה במיגו דהי' מסרו לאשה להולכה ופשיטא שתקבלנו ובהא הימנני שתהא מגורשת להולכה א"כ עכשיו נמי דאומר לקבלה נאמן דהיו עידי אמירה במיגו דהיה מסרו לאשה להולכה ותתגרש בלי עידי אמירה מפח הימנני, והשתא אינה יריאה דיביא הבעל עדים שנתן לשליש דמה בכך מ"מ הימנני דיכול ליתן להולכה ג"כ ועדים אין מעידין דלא נתן אח"כ להולכה ג"כ והיא אינה משקרת דשליח נתן לה להולכה, אמנם היינו דוקא לר"ח אבל לר"ה דלית לי' הימנני ה"כא ליכא מיגו דהיה מסרו לאשה דאי תאמר מבעל קיבלה יריאה דיביא עדים דלשליח נתן ואי תאמר משליח קיבלה להולכה פיון דלית לי' הימנני לא מהני: והשתא אתי שפיר דפריה בפשיטות אמאי בעי עדים כלל בין בקבלה בין באמירה דהא הימנני בעל כמו שפי' רש"י, דנאמנות הבעל סגי שלא להצריה עידי אמירה ג"כ, ואהא משני מי קא נפיק גיטא מתותי ידי' ופריה תינח אמרה דבהא העיקר משום מיגו דהיה מסרו להולכה כנ"ל ונהרי קרוע הוא, אבל עידי קבלה אין צריה למיגו כלל רק תיכף פשינצה לגירושין פשיש בידו שלם נתרצה לגירושין ואין צורך למיגו ואתי שפיר הכל, כנ"ל: שם הא מני ר"א הוא דאמר ע"מ פרת.

וצ"ל דמיירי דליכא ע"ח דאל"כ אפתי אין צריה לעידי קבלה דכל גט הנתום בעדים דנין דנמסר לפני עדים, וכיון דלר"ח נאמן השליח דנתן לגירושין מסתמא נמסר בעדים וכ"כ התו' להדי', אבל הוא תמוה מאד דלמה לי לתנא למיתני הא מילתא בגט שאין בו ע"ח היפוך סתם גט שתקנו להתום בו עדים, ונאמת דבזה יש לפרש טפי הך קושיא קרע למה לי דמאי ענינו לכאן, גם מה משני בשעת הגזירה שנו דבשלמא אי הוי מעשה שייך לומר דהיה המעשה אז, אבל תנא דינא קתני ולמה לו להמציא דין זה בעת גזירה דלא צריה הך קריעה לדין זה כלל דאפי' לא נקרע פיון שאין עליו ע"ח בעינו שתי כתי עדים, ולהנ"ל ניחא דאדרבא פיון דקורעין הגט לכה לא חתמו בו עדים דעיקר חתימת עדים כדי שלא תצטרף עידי מסירה, וכיון שקורעין הגט ע"כ תצטרף ע"מ לכה לא חתמו בו עדים רק קושית הש"ס באמת למה לי למיקרעי' עד שמתוך כף תצטרף עידי אמירה וקבלה לא נקרעוהו ונחתום בו עדים ולא תצטרף כלום, ומשני בשעת גזירה שנו דאז אין חותמין עדים דיריאים להתום, גם אין תועלת בחתימתן פיון דע"כ יקרעוהו, ובכה"ג צריכה שתי כתי עדים.

אף מ"מ קשה מאוד דמשמע דהך דינא דוקא בהתקבל לא כשמקבלת בעצמה ואי ליכא עדים חתומים בו אפי' מקבלת בעצמה צריכה עידי מסירה, ואין ענין דין זה לאשה שאמרה התקבל: לכן נראה לי ברור דעיקר התירוץ דלמ"ד ע"מ פרת לכ"ע אין השליש

נאמן כלל כיון דבעינו עידי מסירה לא שייך הימנני דשמא מסר בינו לבינו, ועוד אפי' מסר בפני עדים לפקדון לא מהני כיון שאי יעידו לפנינו כף לא יאמן השליש והיאך יועילו לע"מ במה שאין יכולין להעיד ואי יעידו מה שראו לא יועיל ולא פליג ר"ח על ר"ה רק למ"ד ע"ח פרתתי או בשליח הולכה אבל בשליח קבלה ולמ"ד ע"מ פרתתי לא שייך הימנני כלל: אמנם.

לשיטת הפוסקים דאפי' לר"א ע"ח נמי פרתתי ור"א לא חידש רק אף ע"מ פרתתי בנדאי ע"כ צריף לפרש דליכא ע"ח כמ"ש התו', ואתי שפיר ממילא הקושיא קרע למה לי ושעת הגזירה כמו שכתבתי, אבל לדין דלר"א ע"ח לא פרתתי אתי שפיר בפשיטות אפי' איכא ע"ח דכיון דע"מ דוקא פרתתי לא שייך הימנני כלל, כנ"ל ועמ"ש בתוס' דאפי' להרי"ף יש לפרש בע"ח: שם אמר רבה ומודה ר"ה.

עיינן ברא"ש מה שפתיב על זה ודבריו תמוהין מאוד לכאורה כמעט אי אפשר להולקם, ואני אפרש דמעיקרא פ"י דהגט יוצא מתחת ידה דאל"כ היאך תאמר לדידי יהיב לי נאני מסרתי לשליח דהא אינה יכולה להעזי לומר שנתן לה גט מה שלא היה פו, וליכא למימר דהשתא נמי אומרת גירשתני ומענינה במה שאומרת דקמאי דידי יהיב לגירושין ועל זה דחה דבר זה דהשתא שלישי מסייע לה, ומה שלא הקשה בפשיטות דהיאך אפשר דנאמנת עכשיו מפח גירשתני א"כ מה צורף למיגו דמשום הא לא אירני דמיגו צריף דאל"כ לא הוי מהני גרשתני מפח חזקה דאינה מענינה נגד סברא דאי איתא דג"כ חזקה אלימתא הוא לכוף צריף למיגו לסלק סברת אי איתא ושפיר יכולה להעזי דעכשיו נמי אומרת גירשתני, לכוף הנצרה הרא"ש לדחות דעכשיו השלישי מסייע ואינה יכולה להעזי גרשתני ולדידי יהיב דאז לא יסייע השלישי ונדרבא יכחיש אותה ג"כ, ועל זה תירץ דבשליש בלבד המסייע לא נדחה חזקה דאין אשה מענינה ושפיר נאמנת גרשתני ואי משום אי איתא יש לה מיגו דגירשה בעצמה, וחזר והקשה דלעיל מוכח דלא מהני מיגו נגד אי איתא, ותירץ דלעיל שאני דלא תתרצה וזה ברור בכוננת הרא"ש: אמנם לדעתי אין צריף לכל זה והכא מיירי דשניהם באים ביחד לב"ד ואומרים דלפניהם מסר לו לקבלה ויש להם מיגו דהי' מוסר לה קודם בואם והוא לא יבוא כלל ותהא האשה נאמנת בכל אופן שתאמר או דמיירי כן דבאמת אין השליח פאן כלל רק האשה עצמה אומרת כף ופשיטא דהוי פאומרת גירשתני כיון דליכא מסייע לה כלל, ודע דלא נתבאר בכאן הך מודה ר"ה אי על עידי קבלה ועידי אמירה קאי דבהא נמי איכא מיגו דלדידה הוי יהיב לה, ולפי מה שכתבתי לעיל דיריאה דיביא עדים דנתן לשליח לקבלה א"כ לא מהני מיגו רק לענין עידי קבלה אבל לא לעידי אמירה: והנה לפי מה שכתבתי לעיל דר"ח ור"ה לא פליגי רק בשליח הולכה לדין דע"מ פרתתי דלא שייך הימנני בשליח קבלה כלל, ולפי זה אתי שפיר בפשיטות הך ומודה ר"ה היינו בשליח הולכה דאי היא אומרת דבפניה נתן לשליח להולכה והיא קיבלה ממנו והגט בינה נאמנת במיגו דהיא קיבלה מהבעל: והרי"ף הביא הך ומודה ר"ה אף דפסק כר"ח דבלא"ה שלישי נאמן דנ"מ בשליח קבלה לדין דע"מ פרתתי דלא שייך הימנני ומודה ר"ח ומ"מ במיגו נאמנת כמ"ש לעיל, אף צ"ע לפי מה שפסק בפרק המגרש דלר"א ע"ח נמי פרתתי א"כ במה נפשך אי ליכא ע"ח פשיטא דצריכה ע"מ ואי איכא ע"ח א"כ לר"ח בלא"ה שלישי נאמן דאפתי שייך הימנני כיון דע"ח נמי פרתתי, וצ"ע: שם בעל אומר לגירושין וכו' נתן לי ואבד.

הקנושיות בסוגיא זו רבו למעלה, חדא דמאי פ"ד להקשות וליהימני' לשליש דהא אמונת השליש רק באיזה אופן בא לידו שלישיתו, וכאן אנו דנין רק על מסירתו לאשה ומה ענין אמונת שליש לזה, ועוד מה ס"ד להאמין לבעל דאטו אנו מאמינים לו שנתן לשליש אנו על מסירת השליש לאשה דנין, גם קשה קושית תוס' לר"ש דדנין חזקה אפילו לקולא, ואם נחלק דהכא שאני דאיכא ריעותא דאין פאן גט מ"מ מה אתה דן דנאבד הגט א"כ פמו כן יש לומר דנאבד מאשה ולמה נדון בשליש שקיבל עליו לעשות שליחותו יאבד שליחותו, גם אינו דומה כלל הך חזקה דהכא לחזקה דקידושין, דהכא דנין דנאבד הגט ואין בידו לעשות שליחותו, והעולה על הפל הוא דפריה וליהימני' לדידה מדר"ה דחזקה אין אשה מעיזה, דמה ענין דר"ה לכאן דהא אינה מעיזה כלל דבעל אינו מכיר בשליחה כלל, ולמה לי דקאמר דאיכא דמסייע לה מה צורה לסיוע, וביותר תימה דקאמר מעיזה ומעיזה דבפני מי מעיזה היא אינה מעיזה כלל: לכן נראה לי ביישוב סוגיא זו פאשר נדקדק דבעל נקט לשון עבר בעל אמר לגירושין ובשליש נאשה נקט לשון הנה ושליח אומר ואשה אומרת, ולעיל בפלוגתא דר"ה ור"ח נקט בעל אומר ושליש אומר, ובנדאי לאו בכדי נקט הכא בבעל לשון עבר בעל אמר: ומטעם זה נראה לי דהכא שאין הבעל כלל לפנינו רק שיזענו על פי עדים שפך אמר שפסר לשליש זה גט לגרש אשתו, ובנדאי אין אנו מסופקין שנאבד הגט משליח דמאיזה צד ניהוש דשליח יאבד מה שנותנים לו ובהא גופא איכא חזקה דמסתמא לא אבד מה שנמסר לו לעשות וכ"ש לר"ש דאמרין חזקה אפי' לקולא רק דס"ד דמסופקין אי ישנו בידו או שפך מסרו לאשה, והיינו דמקשה וליהימני' לשליש במה נפשה אי לא מסרו לאשה הרי בידו הוא ונאמן דלקבלה נמסר לו או שיקול למסרו לאשה וממילא נאמן מחמת מיגו דכבר מסרו לאשה, ואהא משני מי קא נפיק גיטא מתותי ידי' אנו חיישינן דאין לו גט כלל ולא קיבל מהבעל כלל גט לגרש, ואהא פריה וליהימני' לבעל כיון דזענו דאמר דמסר לו מהימן דנדאי לא משקר, וממילא נאמן השליח מכח שליש פנ"ל, ומשני אטו אמר גירשתי הרי לא אמר רק שפסרו לשליח להוליך לאשתו וכיון שאין פאן גט חיישינן דחזר בו השליח או הבעל והחזירו לבעל ומכח הוכחה דאין פאן גט, ולכך לר"ש לא קשיא דהכא שאני דיש ריעותא דאין פאן גט יש לחוש דנתבטל שליחותו, והיינו דמקשה מהך דקידושין דנימא דעשה שליחותו תיכף, דליכא למימר דלא הספיק לעשותו עד שחזר בו הבעל אם כן התיב נמי נימא דלא הספיק לקדש עד שמת, ואי משום דהכא יש ריעותא דאין פאן גט התיב גם כן יש ריעותא דלא הודיע מי קידש דנהו עיקר השליחות להודיע למשלח מי קידש, ואי דלא הספיק להודיע עד שמת פמו כן נימא דלא הספיק לקדש עד שמת ומשני דהתיב באמת רק לחומרא חיישינן ולא לקולא: ונהדר פריה וליהימני' לדידה דאי נתבטל שליחותו והחזיר הגט לבעל הרי מעיזה לומר שקיבלה גט מה שהבעל יודע שאינו כן והוי מצי לשנויי דה"מ בפניו רק דטפי משני אפי' למ"ד דאפי' שלא בפניו מעיזה [וכ"ש אי נשאת וכאן עיקר הקושיא על נשאת פמו שכתב הר"ן] ומשני דה"מ היכי דליכא מסייע, אבל פאן כיון דאיכא שליש דמסייע שפיר מעיזה אף שידע הבעל דמשקרת, פנ"ל פי' סוגיא זו ובזה תבין ראית הרי"ף מהך סוגיא דהלקה כר"ח והרא"ש דחה ראיתו ולהנ"ל דברי הרי"ף מוכרחין, ודוק: בתוס' בד"ה בעל נאמן וכו' וא"ת וכו' בפ"ג נאפתי ערער וכו'.

מדבריהם מבואר דהא לא קשיא להו בפשיטות היאך נאמן השליח ליתן גט ושהביא מן הבעל בין בארץ בין בח"ל נחוש דלפקדון מסר לו דס"ל דע"כ לא פליג ר"ה רק בבעל לפנינו ואומר לפקדון אבל אנו לא חיישינו לזה מעצמינו מחמת סברת אי איתא, ולכך לא קשי' להו רק מה הועילו בתקנתן דכל התקנה היתה שלא יוכל לערער ואפתי יערער, ולפי זה יש להקשות מה פריך לר"ח ממתניתין הא לר"ה נמי קשה דקתני צריכה שתי פתי עדים ובעל לא מערער פלל דאי דוקא בבעל מערער לא הוי לי' לומר צריכה שתי פתי עדים רק אם יש עליו עוררין דקתני לעיל ריש מכילתין ושאר מקומות שם, ואולי ס"ל רק בשליח הולכה דלא בא להוציא אשה מחזקה רק שאומר שהוא במקום הבעל נאמן מפתח ע"א באיסורין דהוי כשנים כל שאין מכחישו דלא מיקרי איתחזק איסור ולא דבר שבפערונה, ודוקא פתיבת הגט הוי ס"ד דהוי דבר שבפערונה בריש מכילתין דכתיב וכתב ונתן וכיון דלא בקיאי ס"ד דהוי דבר שבפערונה אבל לומר שהוא שליח הבעל נאמן כמו עד המעיד על מקנה שיש בה מ' סאה ויכול הטמא לטבול רק בבעל דבר מכחיש בודאי לא מהימן, אבל במתניתין דהוא לקבלה מעיד הוא בדבר שבפערונה רק הפל מפתח הגט שבפידו, וכיון דיש סברא דלפקדון מפתח א"א ממילא אפי' אין הבעל מערער יש לנו לחוש דמעיד הוא להוציא מחזקת א"א ובדבר שבפערונה ולפי זה צ"ל דהא דנקט פלוגתניהו דר"ה ור"ח בבעל לפנינו דקמש"ל דאפי' הכי לר"ח שלישי נאמן, ולמ"ד דפלוגתניהו בהולכה אתי שפיר טפי דבהא דוקא במערער לפנינו, ואולי יש לומר עוד דלר"ה ניחא דצריכה שתי פתי עדים מחשש שפא יבוא הבעל ויערער משא"כ לר"ח לא יאמן והראשון עיקר: בא"ד משמע דלר"ה ניחא וכו'.

כבר פתבתי בגמרא דע"כ אפילו הכי דלא שנייה אי איתא פליג ר"ה דעכ"פ אין שלישי נאמן פיון דע"כ לית לי' הימני דאי אית לי' לא שנייה אי איתא רק דעכ"פ בעל נמי אינו נאמן והדבר בספק לכה צריכה לסברת א"א דיהא בעל נאמן לגמרי, אבל במתניתין שפיר קתני צריכה שתי פתי עדים דאפי' לא שנייה אי איתא עכ"פ אין שלישי נאמן דלא אמרינו הימני לר"ה אבל לר"ח דס"ל הימני קשי' שפיר ממתניתין, אבל מה שכתבו בשלשמתן בעיר סותר דבריהם לעיל בד"ה אפילו, דקמש"ל מתני' דהיכי מתרמי וזה לא שנייה בעיר אחת אם לא שגפרש דבריהם לעיל מפתח נוטל שער להעיד כמ"ש שם, והר"ן דיקדק בפירוש במשנה דמסתמא בשני עיירות הן לכה מיתווי פשק דהיכי מתרמי ע"ש: בא"ד ואת' והנהו דמצרכי וכו' והלך לדרכו.

דבריהם לא נתבררו לי דאי יש לו עדים על זה תיקשי עכ"פ מה הועילו באין לו עדים, ואי באין לו באמת אצ"ל היאך שנייה לומר בינן לו יצטרף לומר ומי מכריחו לזה ואי דכה ה' התקנה דיביא עדים עמו א"כ למה לי בפ"נ יביא עדים שניתן לו לגירושין או עידי קיום, ואולי פוננתם פיון דעיקר טעמא דבגני מחזוא ניידי וטרידי לילה תמיד למקום אחר לסחורה לכה לא שנייה אי איתא דדנין דהי' אץ לדרכו ואמר כתבו ותנו: אמנם בעיקר קושיות התוס' מהו דבפ"נ, יש לומר בפשיטות דכמו דנאמן מזוהר בא"י לכ"ע פשאינו מקוים ומ"מ בח"ל כשהשליח מעיד בפ"נ לא מהני ערעור הבעל אח"כ כמו כן יש לומר לענין פקדון אף דאי מערער בא"י בודאי מהימן אבל בח"ל כל שפא השליח ואמר שליח הבעל אני דהאמינו אותו ע"י בפ"נ כמ"ש הרא"ש ריש מכילתין ממילא

לכ"ע הוי פבי תרי ושוב אין הבעל יכול לערער ועמ"ש בתוס' בד"ה ושליש אומר: בד"ה שליש נאמן דהא הימני אפי' אומר הבעל וכו' דאין לפרש וכו'.

דברי התוס' הללו צריכין ביאור. תדא דנראה מדבריהם לא מבעי' באומר שמסרו בלי עדים ושליש נאמן אלא אפי' אומר שמסרו לפני עדים, והוא תמוה, דבאומר שמסר בלי עדים לפקדון גרוע טפי דלא שייך הימני' כלל שסמך עליו דלא מהני נאמנותו כלל ואפי' יתן לו לגירושין מפרש פיון דליפא ע"מ וע"כ צריך לומר דאי אומר פה אמרינן דמשקר ולא משום שסמך עליו, א"כ גם באומר שמסר בפני עדים לפקדון למה לי סמך עליו נימא דמשקר כמו שאתה מוכרח לומר באומר דמסר בלי עדים, גם מה זה שכתבו דאין לפרש מטעם מיגו פיון דלא מיירי הכא דעדים מכחישין דבהא נדאי עדים נאמנין דהא לא נחלקו רק בבעל מכחישו ולא עדים, וכן דקדקו התוס' בהדי' אפי' אומר שמסר לו בפעדים לא שהוא מביאם, ועוד אי אפי' עדים מכחישין לא מהני רק דסמך על רצון השליח, אפי' יודה השליח דקיבל לפקדון רק הוא רצה בגירושין יועיל, וע"כ דאם עדים מכחישין אותו בנדאי אינו נאמן א"כ מה זה שכתבו דאין לפרש משום מיגו דאפי' נפרש משום מיגו ג"כ ע"כ נאמן אפי' אומר שמסר בפעדים פיון שאינו מביאם אפתי יש לו מיגו דהי' מסרו לאשה, גם לא הבנתי פיון דבאומר שמסר בינו לבינו לא שייך הימני' כלל ס"ל לר"ח דבהא אינו נאמן דמשקר א"כ נהי דס"ל לר"ה באיסור אין ביזו להאמין אכל מ"מ באומר שמסר בינו לבינו למה לא נימא דמשקר כדס"ל לר"ח: אבל באמת פוננת התוס' פשוט דעיקר סברא דהימני' הוא דהבעל אינו רוצה שתתקלקל וכל שמוסר גט לאדם אחד מרנצה הוא שתתגרש ולא שתתקלקל בשקר.

שאם לא יתרצה הרי זה גט בלי רצונו ובשקר, ומעתה ממילא יש פאן ב' דרכים אי אומר שנתן בינו לבינו לפקדון דבזה לא שייך הימני' כלל דבעינו ע"מ דוקא בהא אמרינן דבאמת משקר דנדאי לא ימסור גט במה שביד השליח לעשות אותו גט גמור, ובאמת לא זה גט ותתקלקל בשקר, אבל אי אומר שמסר לה בפעדים לפקדון בהא אין להחזיקו למשקר כלל פיון שיש לו עדים, רק עכ"פ כשפסרו לו נתרצה שאפי' יארע בדרך רחוק שימותו העדים ויהא ביד השליח לעשותה מגורשת והוא לא יוכל למחות מתרצה היא לגירושין, ובזה אמרינן דסמך עליו שאם יאמר פה זה פל שלא יוכל להביא עדים להכחישו, ומעתה ר"ה פליג בתרנונייהו דהיכא דאומר דמסר בינו לבינו דסובר ר"ח דמשקר ס"ל לר"ה דהך סברא דאי איתא מכרחת דאינו משקר והאמת אתו, ואי אומר דמסר לפני עדים לפקדון דבזה לא אמרינן דמשקר רק סמך עליו ובהא לא שייך אם איתא בהאלא ס"ל לר"ה הימני' כלל ואין ביזו לגרש באופן הזה רק כפי שאמר בפיו לפני עדים ובהא אין לחוש דמשקר דכיון שמסר בפעדים לא חשש שימותו רק סברת ר"ח דמ"מ נתרצה פשיארע סיבה דימותו דיהא לגירושין וזה לא ס"ל לר"ה, והשתא ניחא דנקט ר"ה אי איתא אף דע"כ לית לי' הימני' דאי אית לי' לא שייך אי איתא א"כ מה צורך לאי איתא, ולהנ"ל ניחא דהך אי איתא איצטריך דלא נימא דמשקר ובנדאי לגירושין מסר ומהני אי איתא דלא מסר לגירושין לחלוטין, ואי דנימא דמסר לפקדון ועל דעת שאם יתרצה שליש לגירושין זה לא לגירושין זה לא ס"ל לר"ה הימני' באיסור: ועל זה כתבו דאין לפרש מטעם מיגו דאי הנה הפוננה מפח מיגו פשיטא שהאשה לא תרצה לקבל דיראה דהבעל יביא עדים דנתן לשליח לפקדון ולמה לה להתגרש בשקר

עכשיו אפילו יבואו עדים לא תהא מוכחשת רק השליח, אבל אי אומר בינו לבינו מסר לו שפיר יש לו מיגו, ואהא פתבו דאפילו הכי ליכא מיגו דשמא אינה רוצה להתגרש בשקר אפילו לא תהא מוכחשת מעדים כלל, וזה ברור בכוננת התוס' ועמ"ש בסמוך ויתר דברי התוס' כבר נתבאר אצלי בספרי ת"י סימן נ"ו ובא"ה ע"י קמ"א באריכות: .

בד"ה מתיב ר' אבא וכו' משמע דנאמן אפילו בולן בעיר אחת וכו'. אין דברייהם נראין דהא לעיל פתבו דלקה לא קשי' לר"ה ממתינתין דמוקנים לה בעיר אחת דוקא כ"ש שאין להקשות מברייתא דמצי לאוקמא בב' עיירות, אבל לדעתיה לק"מ בלא"ה דבלא"ה תיקשי אפילו אי מייירי בעיר אחת הא לא שייך ביה אי איתא דהא זה אומר כה וזה אומר כה והשליש אומר פדברי האחד א"כ פדברי השני ג"כ איכא אי איתא, ומ"ש דלזה יש סברת אי איתא טפי מלזה הא זה אומר כה וזה אומר כה קתני ומשמע בהדיא דמחלקין בתנאי השלישית אבל שניהם מודים דהושלש בידו ומפח שניהם בא לידו והשליש אומר על תנאי כה וכה ולא שייך לומר כלל אי איתא דאין מי שיאמר דלא הושלש בידו והשליש אינו אומר דלא הושלש בידו רק שייך לגמרי לשני והוא תמוה לכאורה, וע"כ כמ"ש לעיל שלא הוצרך ר"ה להא' אי איתא רק להאמין בעל לגמרי אבל שלא להאמין לשליש לגמרי סגי במה דלית לי' הימני, ושפיר קשי' לי' למה שלישי נאמן לגמרי ומשני דבמזון מודה דאמרינו הימני: ועוד לפי מה שכתבתי לעיל בדיבור הקודם דהיכי דאומר דמסר לפקדון אמרינו דמשקר ובהא צריך לר"ה אי איתא דאינו משקר וכדי דלא נימא דאומר אמת ומ"מ נתרצה אי יעשה השליש היפה מאמרו כן יהא והיינו הימני דר"ח, בהא לא ס"ל לר"ה הימני והשתא התם במזון נהי דלא שייך אי איתא מ"מ התם פשיטא דאין לחוש דמשקר כיון דמילתא דמזון הוא מאיזה צד לא נימא דהאמין לו שיעשה כפי מאמרו ודוקא איסור ס"ד דאינו נאמן דמסר לו דבר איסור לעשות כפי מה שירצה ונתגרש בשקר משא"כ במזון ושפיר פריך דהתם בלי א"א אין לחוש לשקר והימני לית לי' ג"כ ומשני דמודה במזון דהימני דבידו להאמין רק באיסור פליג דלא אמרינו הימני ודוק: בד"ה שאני ור"ח סבר וכו'.

כבר כתבתי דלכאורה לא הי' צריך לזה כלל רק כמו באומר דמסר בלי עדים ע"כ צריך לומר דמשקר כמו כן נימא באומר דמסר בעדים דמשקר רק דס"ל לתוס' דכל שאומר שמסר בעדים אין לנו להכריח דמשקר כיון דרחוק הוא שימותו או ילכו רק הא ודאי עכ"פ נתרצה שאם יארע שימותו ויתרצה השליח לגירושין? הא לגירושין ולא תתגרש בשקר ונתקלקל, כנ"ל: בד"ה וליהמני' לשליש, פ"א אמאי וכו' בפנינו אמרה.

כבר כתבתי שיש לתמוה על זה דעל אמירה לא שייך שלא תתרצה כיון דאשה משקרת עמו, ועוד ע"כ לא פתבו לעיל דלא תתרצה רק אי לא נאמין השליש רק מפח מיגו אבל עכשיו דשליש נאמן מפח הימני א"כ למה לא תתרצה, ואי משום דידועת דלא אמרה א"כ עכשיו נמי לא תתגרש והוא תמוה לכאורה, וכתבתי דס"ל לתוס' דלא הוי מיגו דיריאה שמא יביא בעל עידי קבלה ולעיל פתבו שפיר מיגו היכי דאיכא עידי אמירה א"כ אי יביא עידי קבלה בודאי תתגרש, והוצרכו לומר דחוששת שמא לפקדון נתן אבל היכי דליכא עידי אמירה בלא"ה לא תתרצה לקבל, אף בלא"ה הדבר קשה מאוד דאי

גימא מיגו גם לר"ה קשה ונהרי הקושיא רק לר"ח וכבר פתבתי בש"ס לפרש על נכון:
בא"ד שפא מצאו באשפה.

משמע דאי לא הוי חיישינו שמצאו באשפה לא הוי חיישינו דלפקדון קיבלו, ולפי זה יש לתמוה על הרב מהרש"א לעיל בתוס' בד"ה ושליש אומר דבשליח הולכה פל שמסר הגט לאשה שוב לא הוי שליש להאמינו והא הכא מבואר דאפי' בשליח קבלה ונקרע הגט דפשיטא דהוי פאינו בידו, ומ"מ דוקא מחשש שמצאו באשפה בעינו עידי קבלה אבל לילא חשש זה לא חיישינו לפקדון מפח הימני' אף דעכשיו אין בידו רק קרוע דליפא למימר דכוננת התוס' במה שפתבו בסמוך דסגי בעדים שראוהו בידו שלם היינו דאז כבר אמר לגירושין, אבל ראוהו שלם ועכשיו אחר קריעה אומר לגירושין לא מהני פיון שאין בידו דא"כ למה להו לומר פאן מחשש מציאה באשפה תיפוק לי' דלפקדון קיבלו פיון דעכשיו אינו בידו, וע"כ דהימני' שייך אפי' יצא מתחת ידו או נקרע, ומהאי טעמא פירש"י בד"ה תינח אמרה ונ"ל הרי הוא בידו לפנינו ובנדאי קבלו', והינו דלא ס"ל לחוש דמצאו באשפה דהוי נפילה דניחיד, דשליח זה שנעשה שליח קבלה מאשה מצאו באשפה הלכך נדאי קיבלו וכל שקיבלו נדאי לא לפקדון קיבלו רק לגירושין מפח הימני': ומ"מ יש ליישב דברי מהרש"א ולומר דהכא שאני דבמה דקרע הגט בהא גופא גילה דעתו דלגירושין הוא תופס בו דלפקדון מה לו לקרוע מה שנפס בידו לפקדון, וע"כ דלגירושין תפס בו וכבר הסכים הבעל לדעתו מפח הימני' הלכך לא איכפת לן מה שקרעו רק להתוס' חיישינו דמצאו קרוע באשפה, ולרש"י לא חיישינו להכי, פנ"ל: בד"ה תינח בפנינו אמרה, פ"י דמזה לא הוי קשה מעולם.

כמה דחוק פ"י זה דלמה לו להזכיר אמירה שלא הי' קשה מעולם ואינו ענין לכאן וכבר פתבתי בגמרא לפרש הפל לנכון על פי פירש"י ע"ש: בד"ה הא מני ר"א הוא, ומיירי שאין עדים חתומים בו כו' לפי דבריהם ניחא דמוקי לה כר"א אף דלר"מ בעי ג"כ ע"מ לשיתת התוס' בכמה מקומות דאין דבר שבערנה פחות משנים רק לדידיה ע"כ דאיפא ע"ח דאל"כ לא פרתו ואז נדאי אינה צריכה להביא ע"מ פלל, רק לר"א מצי מיירי בלי ע"ח ואז ע"כ צריכה ע"מ לפנינו: אבל רש"י ז"ל פירש אין גט פשר בלי ע"מ משמע דאפילו איפא ע"ח לא ימלט בלי ע"מ לפנינו וכן הבין הר"ן בדעתו, והוא תמוה באמת מהו דהשולח דאין חותמין רק מפני ת"ה דילמא מייתי ע"מ ונראה לי לומר לדעת רש"י ז"ל דס"ל דוקא לענין האשה שבאה וגט בידה מהני ע"ח דאמרינו מסתמא פיון שנסמסר לה גט לגירושין נמסר בידה ומסתמה גיפתו פדין אבל פאן בשליח הרי על זה אנו דנין דיכול להיות דנמסר להולכה ולפקדון, א"כ היאך נכריח מפח ע"ח דנמסר לשליח פדין בע"מ מפח ע"ח שבו, והשתא לא שייך הימני' פלל פיון דמסר להולכה או לפקדון שפא בלי ע"מ מסר לו ואין בידו להאמין ומפח ע"ח אין ראיה פלל, אבל אי לא בעי ע"מ פלל אפי' מסר לפקדון אמרינו דהימני' שיהא לגירושין פיון דיכול לגרש בלי ע"מ משא"כ לר"א, פך נ"ל בדעתו ז"ל: ובזה נתיישב לי היטב מה דהוי קשיא לי לשיטת הרי"ף דמפרש הסוגיא בשליח הולכה והינו דלדין דע"מ פרתו לא שייך הימני' פלל כמו שפתבתי לעיל באריכות והוי ניחא הך סוגיא דהכא ואין צורך לפרש כמו שפתבו התוס' דמיירי בלי ע"ח, והדבר תמוה דהא משמע בהדיא דמתניתין קמש"ל בשליח קבלה צריכה ב' פיתות וקשה הא אפילו מקבלת בעצמה צריכה פך פיון דליפא ע"ח, ולמה לו

לתנא לומר דינו בגט שלא פסדתם גיטין שיש עליהם עדים מפתח ת"ה, ולהג"ל ניתא דמינרי שפיר בע"ח ומ"מ לא שנייה הימני' פיון דע"מ פרתתי והוי קשיא לי לשיטת הרי"ף פ"ק המגרש דלר"א ע"ח נמי פרתתי אפתי שנייה הימני' אפילו לר"א וע"כ בלי ע"ח וקשיא לדידה גם פן מה דקשה על פי התוס', ולהג"ל ניתא דע"כ לא ס"ל להרי"ף דע"ח נמי פרתתי רק ביוצא מתחת יד האשה שקיבלה מעצמה דבהא ע"ח מעידין שנמסר לה מבעל לגירושין פיון שהם אינו חותמין רק ביד הבעל ועשיו הוא ביד האשה הן עדים שמסר לה לגירושין דפשיטא דלא חיישינן שיתן לה לפקדון כמ"ש ה"ר"ן פ"ק המגרש בטעמו של הרי"ף, וזה לא שנייה רק ביד האשה אבל ביד שליח לא שנייה זה, דאין ע"ח עדים כלל שנתן לו לגירושין ויכול להיות לפקדון ולהולכה והא קרוב טפי דמהאי טעמא ס"ל לר"ה בעל נאמן מפתח אי איתא ועכ"פ אין ע"ח מעידין על זה דנמסר לו לקבלה ולא פרתתי בידו רק ע"מ לכ"ע וא"כ לא שנייה הימני' ואתי שפיר הפל ודוק: והנה הרא"ש פי' הך קושיא ממתניתין לר"ה ג"כ והיינו לפי מה שהשיג על הרי"ף ומחלק בין היכא דבעל מכחיש להיכא דלא מכחיש וא"כ במתניתין דלא מכחיש אפי' לר"ה נאמן, ולא נתבררו לי דבריו דאפי' נימא פדברי רבינו אפרים לחלק במכחיש היינו בהך דלקמן פיון דבעל אומר לגירושין ולא נחלקו רק אי מסר לאשה א"כ לא שנייה אי איתא בהא מודה ר"ה אבל במתניתין דלא קא מודה רק שאינו פאן א"כ אפתי שנייה אי איתא ויש לחוש דיבוא ויערער ויהא נאמן מפתח אי איתא משא"כ ה"ת דמודה ולא שנייה אי איתא כלל, ולפי מה שפירשתי לעיל פי' הסוגיא דלקמן ראית הרי"ף נכונה גם מהך דה"ת דע"כ מפתח אמונת השליש אתינו עלה, ע"ש: בתוס' בד"ה אסור בקל הנשים שבעולם כו' לא סמכינן אדיבורא וכו' נראה לי דהיינו דוקא לס"ד דמדינא חיישינן אבל לפי מה דמסקי דהפל משום קנסא נראה שאין לחלק בין נתקדשו ללא נתקדשו ס"ס לעצמם נאמנין דלא קנסו רק לו ואיהו אסור בהם אפי' נתקדשו מטעם קנס פיון דאפי' לא נתקדשו מותר מדינא, וכו' נראה שהבין ה"ר"ן בדעתם ע"ש: בא"ד יתומה קטנה תיאסר.

פ"תבו קטנה ולא נערה דנערה ודאי ידוע לה אי נתקדשה רק קטנה אין ראוי להאמינה ושמא יודעת אף יש להקשות פיון דאסור לקדש בתו קטנה מאיזה צד ניהוש דאב קא עביד איסורא, ואולי משמע להו מדקאמר בגזיר ומודה ר"י באשה שאין לה אם ובת וכו' או אחות שנתקדשה ולמה לא קאמר אפי' יש לה קרובים רק שהם קטנים אין לחוש דנתקדשו דאביהם עבר על איסור וע"כ דחיישינן לזה ושפיר קשיא להו.

אף לא הבנתי מה שהקשו דניחוש דקידש לשליח זה וכן מה שהקשו בקל הנשים הא בני שליח זה ניהוש בכל קטנה שמא קידשה אביה ואטו בלי שליח זה ליכא קידושין בעולם וכן בקל הנשים, וצ"ע ועמ"ש בסמוך: בא"ד ונראה דקנסא בעלמא הוא בחידושי לא"ה ע סימן ל"ה הארכתי להקשות על זה דמה ענין קנס שלא שמר קינו להך דהכא דעשה איסור בידים, ועוד דה"ת לא שנייה לקנסו שאם לא מצא קן מבורר לא יביא קרפן כלל ומצוה רמ"א עלי' משא"כ ה"כא: ובעיקר קושיתם נראה לי בפשיטות דהך חששא דר"י דהכא הוא דחיישינן לכל אשה שקדש שמא קרובתה נתקדשה לשליח ושם באותו מקום שהוא מוחזקת באמת למקודשת רק פאן אין יודעין ואפי' פאו לקאן משם ואומרים שלא נתקדשה אינו נאמנים דמשקרי פיון שלא יועיל דיבורם רק לאסור עצמן על אחרים, אבל ודאי אי נתברר במקום הקרובות שהם בחזקת פנויות באותו מקום ואין עליהם קול

קידושין בנדאי לא נתקדשו והוי כמו אשה שאין לה קרובות או קרובות שנתקדשו ולא בא ר"י לומר רק דאסור לקדש אשה מאשר תמצא ידו דתיישינו שמא יש לה קרובה באיזה מקום ושם מוחזקת למקודשת מחמת שלים זה, אבל אי ידענו מקום הקרובות ונתברר שם שהם בחזקת פנויות ולא יצא עליהן קול קידושין לא תיישינו כלל, דמאיזה צד ניהוש לשלם דאי משום חזקה דעשה שליחותו אנו אמרינו נדאי דעשה, אבל אשה זו שקידש בחזקת מקודשת היא באמת ומאיזה צד נדון דקידש אשה דהיא לפנינו פנויה ואין עליה קול קידושין כלל, וז"ב, ויתר דיגי שלים וביאור דברי הפוסקים הפל מבואר אצלי באריכות בספרי ת"י סי' נ"ו ובא"ה ע"י קמ"א: ע"ב במשנה נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את .

גיטא. יש לחקור במשנה זו אם נתפוננו לומר שיכול לגרש בין להאב בין להבת בעל פרחם כמו כל גירושין שהם בעל פרוה, או דוקא מדעתם קאמר דיכולין לקבל הגט כדקתני מקבלין את גיטא ולשון זה משמע שהם מקבלין הגט לרצונם דאל"כ הוי לי לומר מתגרשת על ידה וע"י אביה: ואשר הביאני להסתפק בזה לא מפעילי באב שיש מקום לומר שאינו יכול לגרש בע"כ שהרי כפי הנראה ממשנה דכתובות פ"ק נערה דזכות הוא שזכותה תורה לאב קידושין וגירושין, א"כ נהי דאדם יכול לגרש אשתו בע"כ אבל אין סברא להכריח האב לקבל גט מה שאותו היד ניתן לו לזכותו ולא לחובתו וכבר הארכתי בזה לעיל דף כ"א בתוס' בד"ה שפן אב, ושם העליתי דנדאי אם אין האב רוצה לסלק עצמו מזכות זה ורוצה לעכב על הגירושין בנדאי יכול ליתן לו בע"כ דבמקום בתו קאי רק אי מסלק עצמו ואינו רוצה לגמרי בזכות זה פאילו אינו אז אינו יכול לגרש אותו בע"כ ויכול לגרש לבתו בע"כ ואינו יכול לעכב, ע"ש: אבל מ"מ נראה לי דהיינו לרבנן דלא ס"ל אין שתי ידיים זוכות פאחת רק הבת ג"כ יש לה במקום האב אם פן ממילא יכול לגרש בע"כ או לאב ואי מסלק עצמו מגרש הבת בע"כ) אבל לר"י דס"ל אין שתי ידיים זוכות פאחת ואף דאי נותן לה היא זוכה ואי נותן לאב האב זוכה מ"מ פיון שיש פח באב ג"כ לקבל גט אין סברא שנתנה תורה רשות לשתי ידות לקבל גט, א"כ פיון שאינו יכול להכריח האב לקבל דמסלק עצמו פנ"ל, ממילא אינו יכול לגרש הבת בע"כ דבמקום אב אין לבת יד פלל פיון שאם היא רוצה האב היא מקבל אף עכשיו שאינו רוצה לא מצי מגרש הבת כי במקום אב אין לבת יד פלל הלכך ממילא לעולם אינו יכול לגרש רק האב ודוקא מדעתו דאינו יכול להכריחו פיון דזכות זכתה לו תורה ולא חוב פנ"ל, והנה סוגיות דמיייתי התו' ראי' דף כ"א הנ"ל דיכול לגרש בע"כ היינו לרבנן ולא לר"י, פנ"ל: וכמו כן נראה לי דהיא המקבלת גיטא ג"כ רק מדעתה היא ולא בע"כ, לא מפעילי לפי סברת הרמב"ן שהביא הר"ן דנערה מקבלת מפח דהוי שלים אביה ואף אי מקפיד פה ירדה תורה לדעת האב שאינו מקפיד ואי מקפיד בטלה דעתו אבל איה יעלה על הדעת שתהא הבת שלים האב ע"כ של הבת במה שהיא חובתה הלכך כל שלא סילק האב עצמו והבת מפח שליחות מקבלת אינה נעשית שלים על פרוה: אלא אפילו לדעת הפוסקים דקטנה מתגרשת פשיש לה אב דע"כ לא ס"ל כדברי הרמב"ן הנ"ל דאין קטן נעשה שלים מ"מ נראה לי פשוט דמה דס"ל לרבנן יד יתירתא זכי לה רחמנא ויש להם שתי ידיים היינו דוקא מצד המקבלין אבל לא שיזכה הבעל בשתי ידיים לגרש בע"כ אינה מהם שיזכה וכן מוכח מה דקאמר יד יתירתא זכה לה רחמנא אבל לבעל לא זכתה תורה שתי ידיים

ואפ"ל לפ"י ריב"ם ד"ד יתירתא היינו יד האב מ"מ פשיטא דהשתא יד האב עיקר ויד הבת מפחו של אב מדבעי לן פ"ק האיש מקדש אי יכולה לעשות שליח כמו שאבאר לקמן בתוס' בד"ה נערה, אמנם אי אין האב רוצה להתגרש כלל ומסלק עצמו לגמרי ב"ה ודאי לרבנן יכול לגרש הבת בע"כ אבל לר"י פ"ק ד"כ"ל האב לקבל פשיטא אין לבת יד כלל במקום אב ואפ"ל מסתלק לגמרי אינו יכול לגרש הבת כלל וזה ברור לפע"ד הרי נתבאר ש"ה שאמרו מקבלין את גיטה הכל מדעתן מ"י"י שהאב רוצה בגירושי ג"כ ואינו מסלק עצמו אז לרבנן יכולה היא ג"כ לקבל מדעתה אבל בע"כ אין לו לגרש לא האב ולא הבת, להאב אינו יכול פי יכול לסלק עצמו ולהב"ת אינו יכול לגרש בע"כ פ"ל שהאב רוצה בגירושי לא זכתה תורה לבעל יד יתירתא לגרש בע"כ רק פשהאב מסלק עצמו ואינו רוצה להתגרש כלל אז לרבנן מגרש הבת בע"כ ולר"י פ"ק ו"ל"י פ"ק שאם ירצה האב יכול לקבל אין לבת יד כלל שלא עשתה תורה שתי ידים לקבל גט הלכ"ה אפילו האב אינו רוצה אינו יכול לגרש הבת כלל לר"י, כב"ל: וז"ה מ"י"י ש"ה מה שתמהו על פירש"י פ"ק האיש מקדש דנערה ה"ה קטנה ותיכף פ"י דוקא נערה אבל קטנה לא, והתוס' כתבו דרש"י חזר בו והוא תמוה פ"ק דדיבור הראשון עיקר כמו שהכריחו התוס' שם, א"כ למה ה"ה לו לכתוב דיבור השני, ועוד דכ"ן גופא קשה דפ"י משום דגדולה היא.

ויש לה יד, ונתן טעם דאי היתה יתומה מקבלת גיטה וזה ש"י"ה גם בקטנה ואי משום דנערה מהנה עצמה הא ב"י"י האב אינה מהנה עצמה ומה הפרש בין קטנה לנערה, וצ"ע לכאורה: ולפי ה"ל ל"ק מ"מ דודאי ה"י מצי למינקט פלוגתייהו בקטנה אבל לא כמו שאומר עכשיו לענן גירושי מדעתם רק בגירושי בע"כ פ"ק שאין האב רוצה לקבל ומסלק עצמו, דב"ה לרבנן מגרש להב"ת בין קטנה בין נערה על פ"ק על פ"ק יד האב, משא"כ לר"י פ"ק שאי ה"ה רוצה האב ה"ה הוא מקבל אין שתי ידים זוכות רק קתני נערה דאפילו נערה פליג ר"י דאין לה יד במקום אב אבל ה"ה פלוגתא דהשתא לענן קבלת הגט מדעתה דוקא נערה אבל קטנה לא, לא מבעיא להרמב"ן ה"ל דאין קטנה נעשה שליח אלא אפילו לא נימא מ"פ שליחות פ"ק דמ"מ אינו יכול לגרש בע"כ דאין שתי ידים זוכות לבעל כנ"ל.

א"כ קטנה שאין לה רצון ודעת לעולם ה"י גירושי בע"כ דפיתוי קטנה אונס הוא, הלכ"ה פ"ל שאין האב מסלק עצמו אינו יכול לגרש קטנה כלל אפילו לרבנן: והנה רואה שלא פ"ק רש"י ה"ה קטנה רק ה"ה לקטנה וכן לא פ"ק והאי דנקט נערה כמו שהעתיקו התוס' רק והאי דנקט פלוגתייהו בנערה לפי שלא נתפנון הרב ז"ל לומר ש"ה הדין דקאמרי חכמים י"ה בקטנה רק ש"ש נ"מ במחלוקת זה ג"כ לקטנה וה"י יכול לומר הפלוגתא באופן אחר לענן גירושי בעל פ"ק והאי דנקט פלוגתייהו בנערה להודיע פ"ק דרבי ה"ה: והשתא ניחא מה שפירש"י פ"ק דאי היתה יתומה פ"ק דמ"י"י בגירושי מדעתה דוקא וב"ה דוקא נערה ש"ש לה דעת ד"ה יכולה להתקדש ולהתגרש גירושי דמדעתה פ"ק אונס ומש"ר משא"כ קטנה מתגרשת היא מ"פ גירושי בע"כ אבל גירושי דב"ע דעתה לא מצינו בקטנה כלל ודוק: בגמרא רבנן סברי דא יתירתא זכה לה רחמנא.

קשה לי לפ"י הריב"ם שהביאו התוס' ד"ד יתירא היינו יד האב משמע ד"ד עצמה עיקר ולא מ"פ האב מתגרשת ואולם ב"ה בע"כ דפ"ק האיש מקדש מוכח דאפ"ל לרבנן אינה

מתגרשת מפת ידה בעצמה בלי האב כלל דא"כ היתה יכולה לעשות שליח ג"כ כמו נערה יתומה רק מה שמתגרשת מפת דיד האב הוא וטפי קס"ד התם דלא הוי רק כחצר אבל עכ"פ הפל מפת האב והיא קאמר הכא יד יתירתא היינו יד האב ויד עצמה עיקר, וצ"ל דהשתא פשניתוסף לה יד האב דזכה לה רחמנא נעשה יד האב עיקר וידה בטל לגבי אב רק מפת האב מתגרשת וקרי ליד האב יתירתא משום דלולא האב היתה מתגרשת מפת ידה בעצמה שיש לה לעולם והתורה זכתה לה יד האב שיהא ידה עיקר כל ימי נערויתה: אלא דקשיא לי מי הכריחם לפרש יד יתירתא יד האב הא הם ס"ל דקטנה שאינה יכולה לשמור גיטת מתגרשת ע"י האב א"כ הוי להו ליפרושי יד יתירתא יד עצמה שניתוסף לה בקטנותה פשיכולה לשמור גיטתה ויד האב עיקר פיון שידה ג"כ מפת האב היא: לכן נראה לי דהא דמיבעי לן התם אי נערה יכולה לעשות שליח לאו למימרא משום דמפת האב מתגרשת אלא הכי קא מבעי ליה פיון דחזונו דס"ל לר"י אין שתי ידים זוכות פאחת אף דפליגי רבנן עלי אב"מ אין שתי ידים זוכות לגמרי בשנה רק חד יד קלוש דלא מצי שונו שליח, וכן נערה פיון דאיכא אב דזכתה לו תורה יד גמור מודו רבנן לר"י דאין שתי ידים גמורות זוכות פאחת.

או דלרבנן שתי ידות גמורות זוכות בנערה ונראה דאפ"י אי נפרש התם בפשיטות דמפת יד אביה מתגרשת ויד יתירא היינו יד עצמה פפי פרש"י: מ"מ הפנונה התם פ"ד דמספקא לן דמודו רבנן שאין שתי ידים גמורות זוכות לה או דפליגי דשתי ידים גמורות זכתה תורה יד האב בעצמו וידה ג"כ תיקוהי יד גמור פיד האב מפת האב, ובזה מיושב היטב קושית ריב"ם לפירש"י כמו שאבאר בתוס' בסמוך: בתוס' בד"ה נערה, פ"א בקונ' ושוב הגיה רש"י וכו' והביא ראי' וכו'.

פ"ד פתבתי במשנה לפרש דברי רש"י בפשיטות וממילא לא קשיא מהו סוגיא דפרק האיש מקדש דהתם פשהאב סילק עצמו ואינו רוצה בגירושו הללו לזכות בהם כלל ואם רצה האב ועשה שליח מתגרשת אבל נערה קשיא לי שפיר דעיקר הספק דמודו רבנן לר"י שאין שתי ידים זוכות זכיות גמורות בשנה רק אחד קלוש א"כ אפ"י סילק עצמו מ"מ פיון שאי רצה הי מקבל גיטת הרי שתי ידים זוכות בשנה אבל בקטנה פשיגיע לידה מגורשת, דלרבנן עכ"פ שתי ידים זוכות חד עיקר וחד קלוש עכ"פ ודוק: אמנם עיקר קושית ריב"ם לק"מ לפע"ד בלא"ה דנהי דלא משמע להו לפרש שנעשית גדולה קודם שהגיע לידה דלשון לידה משמע אותה ה"ד דמעיקרא, אבל פשיטא דיש לומר דידע דמיירי שמת האב אחר שקיבל השליח דמגורשת פשיגיע לידה אבל אם עשה האב שליח מגורשת תיקף אבל בנערה ליכא למימר הכי פיון דעכ"פ הי האב בשעה שעשתה שליח אינה מתגרשת תיקף ואפילו מת אח"כ ונהוצרף לומר שאין ה אב כלל ונשפיר פריף מסיפא דקתני ואי אמר אביה, דישנו לאב בעת עשיית השליח, וז"ב ונהנה הרמב"ן ז"ל פתב ליישב קושית ריב"ם דהא בהא תליא דאי נערה עושה שליח קטנה מקבלת גט ואי אין נערה עושה שליח דשליח אביה היא ולא אלימא לשונו שליח אם פן אין קטנה מקבלת דאין קטן נעשה שליח, וקשה לי על דבריו דלמה לי להקשות מדיוקא הא נערה הרי זה גט הו"ל להקשות בפשיטות פיון דבהגיע לידה מגורשת ש"מ דלאו שליח אביה היא ואי דהא ידע דיש לפרש דבשעה שהגיע לידה עכ"פ פ"ד מת האב א"כ בלא"ה לק"מ: איכרא ודאי מהו סוגיא דהתם גופא מוכח כסברת הרמב"ן ז"ל דקאמר הב"ע פשאין לה אב

וּפְרִיָהּ וְהָא קַתְנֵי סִיפָא וְאִי אָמַר אָבִיָהּ, וַיֵּשׁ לַתְמוּנָה וְכִי אָנּוּ מוֹקְמִינּוּ לָהּ דְנוֹקָא בְּאִין לָהּ אָב בְּכָל גְּוֹנֵי מִיָּרִי בֵּין יֵשׁ לָהּ בֵּין אִין לָהּ אֵינָה יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אָבָל נַעֲרָה מִשְׁפַּחַת שְׁתַּעֲשֶׂה בְּאִין לָהּ אָב, וְשִׁפִּיר קַתְנֵי וְאִי אָמַר אָבִיָהּ בֵּינּוּ דְלָאוּ דְנוֹקָא בְּאִין לָהּ מִיָּרִי, וְע"כ צ"ל דְלַפּוּם מַה דְרוּצָה לְדַחוּת דְאִין נַעֲרָה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ מִמִּילָא אִין קַטְנָה מְקַבְּלַת גֹּט, וְכָאן דְקַתְנֵי הִגִּיעַ לִנְדָה מְגוֹרְשָׁת ע"כ בְּאִין לָהּ אָב דְנוֹקָא מִיָּרִי וְהִיאָהּ קַתְנֵי וְאִי אָמַר אָבִיָהּ וְהוֹצֵרָה לְוֹמֵר חֲסוּרֵי מְחֻסְרָא, וּלְפִי זֶה מוֹכַח מַהֲהוּ סְגִיָּא דְהֵתֵם לְהִקְפֹּה דְלָא כְרִיב"ם דְאִין קַטְנָה מְקַבְּלַת גֹּט, אֲלֵא דְלְפִי מַה שְׁפַתְבְּתִי לְדַעַת רַש"י לְחַלֵּק בֵּין הִיכִי שְׁמַסְלֵק הָאָב עֲצָמוֹ לְהִיכִי שְׁאִינוֹ מְסַלֵּק עֲצָמוֹ לָא מוֹכַח מַהֲהֵם הִיכָא דְמְסַלֵּק עֲצָמוֹ דְאִינוֹ יְכוּל לְגַרְשׁ, וַיִּתֵּר הַדְּבָרִים מְבוֹאָרִין אֲצִלֵי בְּחִידוּשֵׁי לֹא"ה עַל לַעֲנֵן דִּינָא: בְּגַמְרָא כֹּל שְׁמַבְחָנַת בֵּין גִּיטָה לְדָבָר אַחֵר.

לְכַאוּרָה מִשְׁמַע דְלִמְסַקְנָא לָא תְלִיא בְּשִׁמְרִיהָ כְּלָל, וְזֶה תִּימָה שְׂיֵאמְרוּ בְּבְרִייתָא מְעִיקְרָא שְׁמִירָה וְלוֹמֵר עַל זֶה אֵיזָהוּ, עֲנִין אַחֵר לְגַמְרֵי, וְנִרְאָה לִי דְהַפְּנוּנָה שְׁכָל שְׁמַבְחָנַת שְׁזָה הוּא גִיטָה סְגִי בְּכָהּ, דְמִמִּילָא לָא תֵּאבְדְּנוּ בִּיָּדִים וְתַתֵּן לְאַחֵר לְשִׁמְרוֹ אִם הִיא אֵינָה יוֹדַעַת לְשִׁמּוֹר, אָבָל אִי אֵינָה מְבַחֶנַת כְּלָל תִּיכְף תִּשְׁלִיכְנוּ לְאַיְבוּד וְתִשְׁרַפְנוּ, אָבָל לָא בְּעִינּוּ שְׁתַּהֲא הִיא עֲצָמָה רְאוּיָ לְשִׁמְרוֹ שְׁלֹא יֵאבֵד, וְעַמ"ש בְּסִמּוּף בְּתוּס' בְּבִיאוֹר הִירוּשְׁלַמִי דְפָרַק חֲרַשׁ: בְּתוּס' בַּד"ה וְכָל שְׁאֵינָה יְכוּלָה וְכו' דְהָא לֹר' יֵנְאִי דְדָרִישׁ וְכו'.

וּלְפַעַד"נ דִּר' יֵנְאִי וּר' יִשְׁמַעְאֵל לָא פְּלִיגֵי כְּלָל אִפִּי בְּטַעְמָא, דְאִי פְּלִיגֵי הָנִי לִי לְוֹמֵר דְבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל תֵּנָא וּמְדַקְאֵמֵר וְתֵנָא דְבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל ש"מ דְלָא פְּלִיגֵי כְּלָל, וְעוֹזֵד אִי ס"ד דִּר' יֵנְאִי אַהֲהוּ מִתְּנִיתִין דְהֵתֵם נְשִׁתְטִית לָא יוֹצֵא עוֹלָמִית קָאִי א"כ מַה מְשַׁנֵּי לָא צְרִיכָא ס"ס הָא ר' יִצְחָק אֲמַתְנִיתִין דְהֵתֵם קָאִי וְקָאֵמֵר דְאִינוֹ רַק דְרַבְּנָן וּר' יֵנְאִי מְפָרֵשׁ לָהּ בְּדַאוּרֵייתָא דְקָאֵמֵר יִצִּיאַת זֹו וְעוֹזֵד דְתִיקְשֵׁי דִר' יֵנְאִי אֲדֵר' יֵנְאִי בִירוּשְׁלַמִי דְמְפָרֵשׁ לְהֵדְאִי דִר' יֵנְאִי מְפָרֵשׁ כֹּר' יִצְחָק מִכַּח הַפְּקָר: לְכֹן בְּרוּר דְכִלְפִי מַה שְׁשִׂאֵלוּ מְעִיקְרָא אִי בְּאֵינָה יוֹדַעַת לְשִׁמּוֹר גִּיטָה וּלְפִי זֶה נְפָרֵשׁ מַה שְׁאֵמְרוּ כָּאן וְכָל שְׁאֵינָה יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה אֵינָה יְכוּלָה לְהַתְגַּרְשׁ הֵינּוּ מְדַרְבְּנָן עַל זֶה פְּרִיָהּ וְהָא אָמַרֵי דְבִי ר' יֵנְאִי, וְהֵינּוּ דְאֵינָהוּ אֲמַתְנִיתִין דְהֵכָא קָאִי דְקַתְנֵי וְכָל שְׁאֵינָה יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר אֵינָה יְכוּלָה לְהַתְגַּרְשׁ וְאֲפִילוּ ע"י הָאָב וְלִמַּד ר' יֵנְאִי דְבָר זֶה מְקָרָא דְאֵינָה בְּגֵדָר גִּירוּשִׁין כְּלָל אֲפִילוּ ע"י הָאָב דְכְּתִיב וְנָתַן בִּיָּדָהּ הַלְּפָהּ אִף שְׁזַכְתָּה תוֹרָה גִּירוּשִׁין לְאָב הֵינּוּ אִם יֵשׁ לָהּ יָד לְגַרְשׁ עֲצָמָה בְּדִלְכָא אָב אִז הִיכִי דְאִיכָא אָב זָכְתָה תוֹרָה גִּירוּשִׁין לְאָב אָבָל זֹו שְׁאֵינָה יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה דְמַעֲצָמָה אִין לָהּ יָד וּבְלִי הָאָב לָא הֵיִתָהּ יְכוּלָה לְהַתְגַּרְשׁ הַלְּפָהּ אִפִּי אִיכָא אָב אֵינָה מְתַגַּרְשָׁת, וּמִזָּה מְבוֹאָר דְמַה שְׁהִיא אֵינָה מְתַגַּרְשָׁת בְּאֵינָה יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה דְאוּרֵייתָא הוּא וְלֹא דְרַבְּנָן, וּמִיָּתִי עוֹזֵד מִתְּנָא דְבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל דְנָתַן טַעַם עַל מַה שְׁהִיא עֲצָמָה אֵינָה יְכוּלָה לְהַתְגַּרְשׁ מְקָרָא דִישְׁלַחָה מִי שְׁמִשְׁלַחָה וְאֵינָה חוֹזְרָת, אָבָל תְּרַנּוּיָהוּ צְרִיכֵי דִר' יִשְׁמַעְאֵל שְׁלֹא תַתְגַּרְשׁ בְּעֲצָמָה וּדִר' יֵנְאִי שְׁלֹא תַתְגַּרְשׁ עַל יְדֵי הָאָב: תַּדַּע דְאִי ס"ד דִּר' יֵנְאִי עַל גִּירוּשִׁין ע"י עֲצָמָה נָתַן טַעַם זֶה וּפְלִיג עַל ר' יִשְׁמַעְאֵל בְּטַעְמָא, מִי יִתֵּן יַדְעִתִּי הָהוּ דְרָשָׁה מִי שְׂיֵשׁ לָהּ יָד לְגַרְשׁ עֲצָמָה מַהוּ פִּי דְבָר זֶה לְגַרְשׁ עֲצָמָה אִי הַפְּנוּנָה שְׁתַּלְּף מִבֵּיתוֹ הָרִי הֵן דְבָרֵי ר' יִשְׁמַעְאֵל מִמֶּשׁ וְאִי הַפְּנוּנָה מִי שְׂיֵשׁ לָהּ יָד לְזַכּוֹת בְּגֹט לָא הָנִי לִי לְוֹמֵר לְגַרְשׁ עֲצָמָה דְהָא עַל זֶה אָנוּ דְנִין אִי יֵשׁ לָהּ יָד לְגַרְשׁ עֲצָמָה וְע"כ דְלָא בָּא לִיתֵן טַעַם עַל גִּירוּשֵׁי דִינְדָה דְהָא מִדִּר' יִשְׁמַעְאֵל נְפָקָא רַק עַל גִּירוּשִׁין ע"י הָאָב דְמַתְנִיתִין פְּסִיק וְתַנִּי אֵינָה יְכוּלָה

להתגרש משמע אפי' ע"י האב, ועוד דעד השתא מתניתין בקבלת האב מיירי ותיזכר מיירי שמת האב, ומזה באמת דינק רש"י דאפילו האב אינו יכול לקבל ונתנו דבי ר' ינאי טעם על זה דכל שיש לה יד זכתה תורה לאב וכל שאין לה יד בלי האב לא זכתה תורה לאב, ורש"י היה יכול להביא הך דר' ינאי ג"כ רק שהביא העיקר דלמה אינה מתגרשת בעצמה משום דמשלחה וחוזרת וממילא פינון שהיא אין לה יד אף ע"י האב אינה מתגרשת פי לא זכתה תורה לאב רק גירושין דינדה ולא פשאינה יכולה להתגרש, ועמ"ש בסמוך דמינושב בזה דלא תיקשי דר' ינאי אדר' ינאי בירושלמי: בא"ד ועוד דבירושלמי קורא אותה שיש לה אב יכולה לשמור גיטה ע"כ.

לפי שנראה לפע"ד שלא מצאו כל אנשי חיל ידיהם בביתאור הירושלמי הנה צריף אני להציע לשון הירושלמי ומה שיש לתמוה עליו לפי פירושם של המחברים, ואח"כ אומר מה שנראה לי בביתאורו בפשיטות ויתנישבו דברי רש"י שלא יקשה עליו מן הירושלמי הנה, ונ"ל הירושלמי פרק חרש נשתטית לא יוציא דבי ר' ינאי אמרי מפני גרידה ר' זעירא ור' אילא תריהן אמרין שאינה יכולה לשמור את גיטה ר' נחמ' בר מר עוקבן בריה דר' יוסי אמר תלתא (פי' שלש דברים איכא בינייהו) עבר וגירש מאן דאמר מפני גרידה גירש, מ"ד שאינה יכולה לשמור את גיטה אסור, יש לה בן אב ואח מאן דאמר מפני גרידה אסור מ"ד שאינה יכולה לשמור את גיטה יש לה אב ויכולה היא לשמור את גיטה, פעמים שוטה פעמים חלומה מ"ד מפני גרידה אסור מאן דאמר שאינה יכולה לשמור את גיטה יש לה עתים ויכולה היא לשמור את גיטה עד כאן לשון הירושלמי: ומעתה יש לתמוה בדברי הירושלמי הללו חדא פינון דבאו ליפרושי טעמא דמתניתין דהתם תיקשי להו הך משנה דהכא דקתני בהדיא דכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש, ונהי דהתם דקתני נשתטית לא יוציא יש לומר לכתחילה, אבל הכא קתני בהדיא אינה יכולה להתגרש ש"מ שאינה יכולה להיות מגורשת כלל, ועוד הא דקאמר יש לה אב בן אח מיקרי יכולה לשמור גיטה ומתגרשת, וע"כ הפנונה ע"י קבלת עצמה דהא לא זכתה תורה לבן ואח לקבל גט שלה, ועוד דאפילו אב אינו מקבל דהא ע"כ גדולה היא שיש לה בן וגדולה אין שום אדם מקבל גיטה רק בשליחותה וע"כ דמקבלת בעצמה הגט דהוי יכולה לשמור גיטה במה דהאב ויהו והאח ישמרו הגט ונהי מודה ר"ת דאינה מתגרשת רק על ידי האב לא ע"י עצמה, ועוד קשה מה שהקשו התוס' פרק חרש דהתם קאמרי דבי ר' ינאי מפני גרידה ובגמרא דידן פירשו דבי ר' ינאי מדאורייתא, גם קשה פינון דאיכא נפקותא להקפך היכי דאיכא בן אב ואח דיכולה לשמור גיטה מיקרי ומ"מ מפני גרידה אינה מתגרשת והיא קתני וכל שא"י לשמור אינה יכולה להתגרש דהא אפילו יכולה לשמור אינה יכולה להתגרש מפני גרידה וגרידה לא תליא בשמירה, ועוד יש לדקדק בירושלמי דבהך מ"ד דגרידה נקט לעולם מפני גרידה ובהך מ"ד משום שמירה לא נקט מפני שאינה יכולה רק נקט לעולם שאינה יכולה, ולשון זה מורה דחידוש הוא שחידש הך מ"ד דאשה זו אינה יכולה לשמור את גיטה ואיך פליג עלי' בהא דיכולה לשמור ולכך לא קאמר מפני שאינה יכולה רק הך מ"ד סבירא לי שאינה יכולה: לכן נראה לי דנדאי לאו פלגא היא דכל שוטה אינה יודעת לשמור גיטה דהא במתני' דפרק חרש קתני נשתטית לא יוציא ומפרשינן לה דידועת לשמור גיטה, ובנדאי דמתני' דהתם בשוטה גמורה לכל דיני שוטה כמו נשתטה דידי' דהא קתני נשתטה

או נתחַרשׁ שׁ"מ דְּשׁוּטָה גְמוּר הוּא וְה"ה בְּדִידָהּ, וְעוֹד כִּינּוּן שְׂאִינָה יוֹדַעַת לְשִׁמּוֹר עֲצָמָה שׁוּטָה גְמוּרָה הִיא דַּל"כ לֹא הָיָה חִינּוּשֵׁינוּ לָהּ לְגִרְיָהּ כְּמוֹ דְּלֹא חִינּוּשֵׁינוּ בְּחִרְשָׁתָּהּ וְזוֹ עֲדִיפָא מְחִרְשָׁתָּהּ דְּאֵלוֹ חִרְשׁ בְּדִידָהּ לֹא יוֹצִיא עוֹלָמִית וְנִשְׁתַּטָּה וְדַאי כֹּל שְׂלֵא נִשְׁתַּטָּה כְּדִין שׁוּטָה יְכוּל לְגִרְשׁ וְכִינּוּן דְּבְחִרְשָׁתָּהּ לֹא חִינּוּשֵׁינוּ לְגִרְיָהּ כ"ש שׁוּטָה שְׂאִינָה שׁוּטָה גְמוּרָה עַל פִּי הַסִּימָנִים הָאֲמוּרִין בְּחִגְיָהּ דְּלִיפָא לְמִיחַשׁ בְּהַ לְגִרְיָהּ, וּבְרוּר דִּישׁ שׁוּטָה שְׂאִינָה יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה כְּגוֹן זוּרְק אֲבָנִים וּמְשַׁבֵּר כְּלִים וּמְאַבֵּד בְּיָדָיו מַה שְׁנוֹתָנִין לוֹ אֲבָל שְׂאֵר שׁוּטָה בְּסִימָנִים מְסִימְנֵי שׁוּטָה הָאֲמוּרִין בְּחִגְיָהּ אֵינָה בְּגִדָר שְׂאִינָה יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה, וְטַעְמָא דְּאֵנָן קו"ל כְּמִסְקָנָא דְּהִקָּא דְּלֹא עַל שְׁמִירָה גּוּפָה קְפָדִינוּ שְׂיָהָא לָהּ דַּעַת לְשִׁמּוֹר בְּעֲצָמָה שְׂלֵא יֵאבֵד מְמַנָּה רַק כֹּל שְׂמִבְחָנָתָּהּ בֵּין גִּיטָה לְדָבָר אַחֵר וְאֵינָה מְאַבְדָּת וְשׁוֹרְפָת בְּיָדָיו כְּמוֹ דְּבָר אַחֵר יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה מִיְקָרִי וּמִי שְׂיָישׁ לָהּ סִימָן אַחַד מְסִימְנֵי שׁוּטָה כֹּל שְׂאִינָה מְאַבְדָּת בְּיָדָיו מַה שְׁנוֹתָנִין לָהּ אֵינָה בְּגִדָר זֶה שְׂאִינָה יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה: אֲמַנְם אִי נִפְרַשׁ כְּפִשְׁטָא דְּבַעֲיָנוּ שְׂתָהָא רְאוּנֵי לְשִׁמּוֹר גִּיטָה שְׂלֵא יֵאבֵד מְעַצְמוֹ כֹּל שׁוּטָה שְׂיָישׁ לָהּ שְׁטוּת דְּמִיְקָרִי שׁוּטָה לְדִינֵי שׁוּטָה אֵינָה רְאוּנֵי לְשִׁמּוֹר זֶה, וְהִינּוּ דַר' יִנְאִי מְפָרֵשׁ מִתְנִיתִין מְפָנֵי גִרְיָהּ דְּקַתְנֵי נִשְׁתַּטִּית סִתָּם וְאֲפִילוֹ אֵינָה שׁוּטָה כ"כ שְׂלֵא תָהָא מְבַחֲנָתָּהּ בֵּין גִּיטָה לְדָבָר אַחֵר מ"מ לֹא יוֹצִיא לְכַף נִתְּן טַעַם מְפָנֵי גִרְיָהּ וְר' זְעִירָא קְאָמַר שְׂכַל שְׂתָהָא שׁוּטָה בְּסִימְנֵי שׁוּטָה הָאֲמוּרִין בְּחִגְיָהּ יֵהָא אֵינָה שְׂיָהָא שׁוֹב אֵינָה יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה דַּס"ל שְׁמִירָה מְשִׁשׁ בְּעִינוּ וְר' יִנְאִי דִּיבְמוֹת בַּגְמ' דִּידָן לָאו אַהֲרָה מְשַׁנָּה דְּנִשְׁתַּטִּית קֵאִי דְּהִתָּם דְּרַבְּנָן מְפָנֵי גִרְיָהּ כַּר' יִצְחָק דְּהִתָּם רַק אֲמַתְנִיתִין דִּידָן דְּכַל שְׂאִינָה יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה אֵינָה יְכוּלָה לְהַתְּגַרְשׁ כְּלָל וְאֲפִילוֹ דִּיעֲבַד וְהַפְּנוּנָה כֹּל שְׂאִינָה מְבַחֲנָתָּהּ בֵּין גִּיטָה לְדָבָר אַחֵר כְּדִמְפָרְשֵׁינוּ כְּאֵן וּבְהָא פְּשִׁיטָא דְּמִדְּאוּרִייתָא אֵינָה מְתַגְרָשָׁת וְלֹא מְהַנִּי בְּזֵה אָב בֶּן וְאֵחַ דְּכִינוּן שְׂאִינָה מְבַחֲנָתָּהּ כְּלָל תִּיכְרַף תְּשַׁלִּיף אוֹתוֹ לְאִיבּוּד רַק לְהַרְמֵי מ"ד דַּס"ל דְּצָרִיכָה שְׂתָהָא בְּגִדָר שְׂתוּכַל לְשִׁמּוֹר שְׂלֵא יֵאבֵד מְעַצְמוֹ בְּהָא מְהַנִּי בֶּן אָב וְאֵחַ וּמְתַגְרָשָׁת ע"י עֲצָמָה לַר' זְעִירָא וְלַר' יִנְאִי פְּשִׁיטָא דְּמִתְגְרָשָׁת דִּיכּוּלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה מִיְקָרִי כֹּל שְׂמִבְחָנָתָּהּ אַף שְׂאִינָה יְכוּלָה לְשִׁמּוֹר וּלְפִי זֶה הָרַף דִּירוּשְׁלָמִי אֵינּוּ עֲנִין לְכָאן כְּלָל דְּלַר' זְעִירָא דְּמִחְמִיר דְּבַעֲיָנוּ שְׁמִירָה מְשִׁשׁ מוֹדָה הוּא בְּיָישׁ לָהּ אָב דְּמִתְגְרָשָׁת בְּעֲצָמָה אֲבָל הִיכָא דְּאֵינָה יְכוּלָה לְהַתְּגַרְשׁ בְּעֲצָמָה לַכ"ע אֲפִילוֹ ע"י הָאָב אֵינָה מְתַגְרָשָׁת דְּכִינוּן שְׂאִינָה מְבַחֲנָתָּהּ כְּלָל בֵּין גִּיטָה לְדָבָר אַחֵר לֹא מְהַנִּי לָהּ אָב כְּלָל דְּאִי מְהַנִּי הִיָּתָה יְכוּלָה לְהַתְּגַרְשׁ בְּעֲצָמָה וְדָבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּרוּרִים בְּלִי שׁוּם קוּשְׁיָא כְּמוֹ שְׂבִיאָרְנוּ: וּלְפִי הַנְּ"ל נִרְאָה לִי לְפָרֵשׁ עַל נְכוּן הִירוּשְׁלָמִי כְּאֵן פֶּרֶק הַתְּקַבֵּל הִבִּיאוּ הַר"ן הַתְּמוּנָה לְכַאוּרָה דְּשָׁם אָמְרוּ עַל הָרַף מְשַׁנָּה דְּהִקָּא נִשְׂאָת הִיא לֹא אֲבִי קַטְנָה אֲבִיָּהּ לֹא הִיא נִיסַת בֵּין הִיא בֵּין אֲבִיָּהּ אִם יֵישׁ בְּהַ דַּעַת הִיא לֹא אֲבִיָּהּ, וְדָבָר תִּימָה הוּא דְּהִיאָה יֵאמַר בֵּין הִיא בֵּין אֲבִיָּהּ וּמִיְרִי בְּאִין בְּהַ דַּעַת וְתִיקְשִׁי חֲדָא הָא נִשְׂאָת אִין לְאֲבִיָּהּ רְשׁוּת בְּהַ שְׁנִית הִיאָה תְּקַבֵּל הִיא שְׂאִין בְּהַ דַּעַת וְהַר"ן מְפָרֵשׁ בֵּין הִיא בֵּין אֲבִיָּהּ אֵינּוּ יְכוּלִין לְקַבֵּל גִּט וְכַמָּה מִן הַתְּיָמָה בְּדָבָרִים הַלְלוּ דְּבַכְלָהוּ בְּבִי הַפְּנוּנָה דִּיכּוּלִין לְקַבֵּל רַק הִיכָא דְּנִקְטָה לֹא הַפְּנוּנָה אֵינּוּ מְקַבֵּל וְכָאן דְּנִקְטָה בֵּין הִיא בֵּין אֲבִיָּהּ יֵהָא הַפְּנוּנָה דְּשִׁנְיָהֶם אֵינּוּ יְכוּלִין וְהָיָה לִי לֹא הִיא וְלֹא אֲבִיָּהּ: לְכֹן נִרְאָה לִי דְּהַתּוּס' פ"ק דְּקִידוּשֵׁין דְּף י' ע"א בַּד"ה וּמְקַבֵּל אֵת גִּיטָה נִסְתַּפְקוּ אִי יְכוּל הָאָב לְקַבֵּל גִּט לְבַתוֹ קַטְנָה מְשַׁנְשָׂאָת וְהִבִּיאוּ רַאִי מִירוּשְׁלָמִי דְּתַרוּמוֹת דְּמוּקִי לָהּ כְּגוֹן שְׂאֲמָרָה הַתְּקַבֵּל וְכו' וְלֹא מוּקִי לָהּ בְּנִשְׂאָת, וְיֵישׁ לְתַמוּנָה לָמָּה לְהוֹי לְהִבִּיא מִירוּשְׁלָמִי דְּתַרוּמוֹת הָא בְּש"ס

דילו פֿרַק האַישׁ מִקִּדְּשׁ מוֹכַח כּוֹן לְהַדְּיָא דְפֿרִיף לר"נ דְּנַעֲרָה אֵינָה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ מִמִּתְּנִיתִין דְּלִקְמוֹן קִטְנָה שְׁאֲמָרָה הַתְּקַבֵּל הָא נַעֲרָה הָרִי זֶה גִּט וּמִשְׁנֵי בָּאִין לָהּ אָב וּמִקְשָׁה וְהָא תְּנִי סִיפָא וְאִי אָמַר אָבִיָּה וּמִשְׁנֵי חֲסוּרֵי מַחְסָרָא וְאִי ס"ד דְּמִשְׁנֵי שְׂאֵת יָכוֹל אָבִיָּה לְקַבֵּל גִּיטָה לֹוּקְמָא בְּנִיסַת וְהַשְׁתָּא לֹא קִשְׁיָא כָּלֵל מִסִּיפָא וְאִין צִוְרָף לְחֲסוּרֵי מַחְסָרָא וּע"כ דְּנַשְׂאֵת אֵינֹו יָכוֹל לְקַבֵּל גִּיטָה וְתִיקְשִׁי סִיפָא וְאִי אָמַר אָבִיָּה, וְצִרִיף לֹוּמַר דַּס"ל לְתוֹס' שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְחִלְקֵי בֵּין קִטְנָה לְקִטְנָה דְּקִטְנָה שְׁיֵשׁ לָהּ דַּעַת לְשִׁמּוֹר גִּיטָה כְּפַעוּטוֹת כִּינּוּן שְׁנַשְׂאֵת אֵין לֹו רִשׁוּת אָבֵל קִטְנָה שְׁאִין בְּהַ דַּעַת עֲדִינּוּ יֵשׁ לֹוּמַר דִּישׁ לֹו רִשׁוּת לְקַבֵּל גִּיטָה וְהַשְׁתָּא מְהֵף סוּגְיָא דְּפֿרַק הָאִישׁ מִקִּדְּשׁ לֹא מוֹכַח זֶה דְּהָא ע"כ בְּיֵשׁ בְּהַ דַּעַת דְּהָא מְגוֹרְשֵׁת כְּשֶׁהֲגִיעַ לְיָדָהּ לְכָף לֹא מְצִי לֹאוּקְמָא בְּנִיסַת אָבֵל בָּאִין בְּהַ דַּעַת לֹא שְׁמַעְנֹו לְכָף הַנּוֹצְרֵכוֹ לְהִבִּיא מִירוּשְׁלֵמִי דְּתְרוּמוֹת וְשֵׁם מוֹכַח דְּאִפִּי' בְּכַה"ג אֵין לֹו רִשׁוּת דַּאל"כ לֹוּקְמָא בְּקִטְנָה שְׁאִין בְּהַ דַּעַת, וְזֶה בְּרוּר בְּכּוֹנֶנַת הַתּוֹס': וּמַעֲתָה אוֹמַר אֲנִי דְּבִאָמַת יֵשׁ חִילּוּק בֵּין קִטְנָה שְׁיֵשׁ בְּהַ דַּעַת לֹאִין בְּהַ דַּעַת וְהָרֵא' מִירוּשְׁלֵמִי דְּתְרוּמוֹת אֵינָה רֵא'י כָּלֵל לַפַּע"ד כְּמוֹ שְׁאָבֵאָר, וְהַשְׁתָּא בִּיאור הִירוּשְׁלֵמִי דְּהִכָּא בְּפִשְׁיטוֹת נִיסַת בֵּין הִיא בֵּין אָבִיָּה וּבָאִין בְּהַ דַּעַת מִיָּרִי דְּהָא קִתְּנִי בְּתַר הִכִּי אִם יֵשׁ בְּהַ דַּעַת, וּלְכָף הִיא מְקַבֵּלַת דְּמִיקְרֵי יָכוֹלָה לְשִׁמּוֹר גִּיטָה ע"י הָאָב וְכָל שְׁיָכוֹלָה לְשִׁמּוֹר ע"י הָאָב יָכוֹלָה לְקַבֵּל בְּעַצְמָה כְּדַמוּכַח בִּירוּשְׁלֵמִי דְּפֿרַק חֲרַשׁ הַנּוֹ"ל וְהָאָב ג"כ מְקַבֵּל כִּינּוּן שְׁאִין בְּהַ דַּעַת עֲדִינּוּ יֵשׁ לֹו ג"כ רִשׁוּת בְּהַ וּקִטְנָה שְׁנַשְׂאֵת וְאִין בְּהַ דַּעַת דִּינָה כְּאַרוּסָה שְׁיֵשׁ בְּהַ דַּעַת וְאִם יֵשׁ בְּהַ דַּעַת נִסְתַּלַּק רִשׁוּת הָאָב וְהִיא וְלֹא אָבִיָּה: וְמָה שְׁהִבִּיאֹו הַתּוֹס' רֵא'יָה מִירוּשְׁלֵמִי דְּתְרוּמוֹת אֵינָה רֵא'י לַפַּע"ד כָּלֵל, חֲדָא דְּבִקְטָנָה לִיכָּא קָרוֹן וְחוּמָשׁ וְנִצְטָרָף לֹאוּקְמָא דְּקִיבֵל הֲגִט וְהִיא לֹא יָדְעָה עַד שְׁנַעֲשִׂית גְּדוּלָה וְאָכְלָה תְּרוּמָה, וְעוֹד נִרְאָה לִי דְּלִמְשָׁנָה אַחְרוּנָה כְּמוֹ שְׁאִין אַרוּסָה בַת יִשְׂרָאֵל אוּכְלַת בְּתְרוּמָה כ"ש שְׁאִין קִטְנָה כַה"ג אוּכְלַת בְּתְרוּמָה דְּכִינּוּן שְׁאִין אָבִיָּה וּבַעֲלָה בְּכָאן וְיָכוֹל הוּא לְקַבֵּל גִּט עֲבוּרָה אֲסוּרָה לְאַכּוֹל בְּתְרוּמָה עַד שְׁיִודַע לָהּ שְׁלֹא נִתְגַּרְשָׁה.

, דְּהָא הָאִשָּׁה שְׁאֲמָרָה הַתְּקַבֵּל אֲסוּרָה לְאַכּוֹל בְּתְרוּמָה וְלֹא אָמַרִינוּ שְׁמָא לֹא יִרְצָה הַבַּעַל לְגַרְשׁ, הַלְכָף בְּקִטְנָה דְּאָבִיָּה מְקַבֵּל, כָּל שְׁאִין אָבִיָּה וּבַעֲלָה בְּכָאן יֵשׁ לָהּ לְחוּשׁ שְׁמָא יִרְצָה לְגַרְשָׁה וְיִתּוּן גִּט לְאָבִיָּה, כַּנּוֹ"ל: בַּא"ד לַעֲנִין קִידּוּשִׁין נְמִי לֹא תִתְקַדְּשׁ.

עֲמַהֲרַשׁ"א שְׁהַקְשָׁה הָא ע"כ לֹאוּ לְכָל מְלִי אֵימְקַשׁ דַּא"כ כְּפַעוּטוֹת דְּמִתְגַּרְשֵׁת תִּתְקַדְּשׁ ג"כ מִן הַתּוֹרָה וּבִאָמַת אֵינָה מִתְקַדְּשֵׁת רַק לְמִיאֹוֹן וְדְבָרִים תְּמוּהִין הֵם דְּאִפִּילוּ לר"ל פֿרַק הָאִישׁ מִקִּדְּשׁ דְּקִאָמַר וְיִצְאָה וְהִיתָה לַעֲנִין שְׁתָּהָא הַבַּת מְקַבֵּלַת קִידּוּשִׁין בְּנַעֲרוּתָהּ מוֹדָה הוּא דְּבָהָא דְּטַעֲמָא דְּבַעֲיָנָן דַּעֲתָה לֹא שְׁיִיף זֶה דְּקִטְנָה אֵין לָהּ דַּעַת מִשְׂא"כ גִּירוּשִׁין דְּבַע"כ אָבֵל הִכָּא בָּאָב דְּלֹא תִלְיָא בְּדַעַת דְּהָא יֵשׁ לֹו דַּעַת בְּקִידּוּשִׁין וּבְגִירוּשִׁין שְׁפִיר יִלְפִינוּ וְיִצְאָה וְהִיתָה אֲמַנָּם עִיקַר קוֹשְׁיָתָם לַק"מ דְּשִׂאֲנֵי הִכָּא דְּטַעֲמָא דְּבַעֲיָנָן שְׁלֹא תָהָא מְשַׁלְחָה וְחוּזְרַת וְזֶה לֹא שְׁיִיף בְּקִידּוּשִׁין: בַּד"ה כָּל שְׁמִבְחָנָת, הֵינֵנוּ כְּפַעוּטוֹת וְכו' וְהַשְׁתָּא מְקַחַן מְקַח וְכו' מְדַפְרִיף עֲלֵי מְשַׁפְּחָה.

דְּבָרֵי הַתּוֹס' הִלְלוּ צְרִיכִין בִּיאור, חֲדָא דַּאִינְהוּ גּוֹפָא כְּתַבּוּ בְּתַר הִכִּי בַד"ה שְׁאֵנִי דַר"י וַר"ח פְּלִיגִי בְּדַאוּרֵייתָא וּמְקַח וּמְמַכֵּר דְּרַבְּנָן א"כ בְּדַאוּרֵי' אֵין פֿאַן סְבָרוּת הַפּוֹכוֹת כָּלֵל דַּלְר"ח מְקַח וּמְמַכֵּר וְזִכְנִי שְׁוֹוִין דְּבַעֲיָ ב' שְׁעָרוֹת וּמְדַרְבְּנָן תְּרַנוּוֹיָהוּ מְהִנִּי קוֹדֵם שְׁמִי שְׁעָרוֹת וְאִפְשָׁר דְּזִכְנִי עֲדִיפָא דְּמַהֲנִי מְדַרְבְּנָן אִפִּי' קוֹדֵם כְּפַעוּטוֹת, וְעוֹד דְּהוּי לָהּ לְמִיזְק

מגט גופא, וְהָרַב מְהַרְשֵׁ"א כָּתַב מִשׁוּם דְּבַגְט יֵשׁ לֹאמֵר דְּלֵא ס"ל פְּרָבָא רַק מְקַח וּמְמַפְרָא
מִתְנִיתִין הוּא בְּהַנְיָזְקִין, וְדָבָר תִּימָא הוּא דְאֵי יִסְבְּרוּ בְּגֵט בְּעֵינֵן שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת דְּנוֹקָא, זְהוּ
נִגְדַּ פְּמָה מִשְׁנִיּוֹת דְּקִטְנָה מִתְגַּרְשָׁת ג"כ וְלֵא בְּעֵינֵן גְּדוּלָה דְּנוֹקָא, וְאֵי טְפֵי מִפְּעוּטוֹת א"כ
אִפְתִּי הָיִי סְבָרוֹת הַפּוּכוֹת לְמַר זְכִי קוֹדֵם לְגַט וּלְמַר גַּט קוֹדֵם לְזְכִי דְבִזְכִּי בְּעֵינֵן שְׁתֵּי
שְׁעָרוֹת, וְאֵי הַפְּנוּנָה דְּהָיִי מְצִי לֹאמֵר דְּפְלִיגִי דְּגַט הָיִי קוֹדֵם שְׁיַעוּר חֲפָץ וּמִחְזִירוֹ א"כ
הֵינְנוּ הָדָּ דְחִקְרוּ הַתּוֹס' אֵי חֲפָץ וּמִחְזִירוֹ קוֹדֵם לְגַט הָיִי סְבָרוֹת הַפּוּכוֹת וְאֵי אַח"כ נִיחָא
וּמָה יִתֵּן וּמָה יוֹסִיף שְׁם זֶה דְּפְּעוּטוֹת שְׁהָיִי עֲדִינֵן אֲנֹן מְסוּפְקִין אֵי זֶה קוֹדֵם לְחֲפָץ וּמִחְזִירוֹ
אוֹ אַח"כ וְאֵי אַח"כ הָיִי סְבָרוֹת הַפּוּכוֹת א"כ כִּי הָיִי לְהוּי לֹאמֵר בְּגַט וּמָה צְרוּךְ לְמַקְח
וּמְמַפְרָא, גַּם קָשָׁה קוֹשִׁית מְהַרְשֵׁ"א דְמָה עֲנִין זֶה לְהָדָּ דְּמִבְחִנָּת אֵי הָיִי כְּפְּעוּטוֹת אַח"כ
בְּמִלְתָּא דְר"י הָיִי לְהוּי לֹאמֵר דְּבָרֵיהֶם, גַּם קָשָׁה לְמָה לֹא הוֹכִיחוּ מְהָא גּוֹפָא דְחֲפָץ וּמִחְזִירוֹ
אַח"כ דְאֵי קוֹדֵם מְאִי מְקַשָּׁה בְּאַמַּת עַל ר"ח לִימָא בְּשִׁיעוּרָא דְּפְּעוּטוֹת דְּהוּא מְאֹחֵר מוֹדָה
וְכִי מֵינְרִי שְׁפָחָה דְּעִירוּב מִיְהוּ הָא לֹא קָשָׁיָא כְּלָל דְר' חִינְנָא לְר"ח גּוֹפָא מְקַשָּׁה וְר"ח
בְּעֲצָמוֹ מְתַרְץ לוֹ ש"מ דְּלִית לִי זְכִי כְּלָל עַד שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, וְעוֹד אֵי לְכ"ע אֵיפָא זְכִי
לְאַחֲרֵים בְּפְּעוּטוֹת הָיִי לִי לְרָבָא לֹאמֵר בְּפְּעוּטוֹת זוֹכָה לְאַחֲרֵים דְּלֵא יִחְלֹק עַל ר"א
וּשְׁמוּאֵל וְר"ח אֲבָל הַנְּ"ל קָשָׁה, וְהִנֵּה לְעֵנִן הַקּוֹשִׁיָא רֵאשׁוּנָה נִרְאָה לִי דְאֵין פְּנוּנָת הַתּוֹס'
דְּסְבָרְתוּ הַפּוּכָה דְלְמַר זְכִי קוֹדֵם מְמַקְח וּמְמַפְרָא וּלְמַר מְקַח וּמְמַפְרָא קוֹדֵם דְּכִינֵן
דְּבִדְאוּרֵייתָא פְּלִיגִי אֵין מְקַח וּמְמַפְרָא קוֹדֵם כְּלָל, רַק הַפְּנוּנָה דְּרַחוּק דַּעַת ר"י מְר"ח מִן
הַקָּשָׁה אֵל הַקָּשָׁה דְלְר"י כ"כ קִיל זְכִי דְאַפִּי דַּעַתָּא קְלִישְׁתָּא כ"כ דְאַפִּילוּ רַבְּנֵן לֹא תִקְנוּ
בְּמַקְח וּמְמַפְרָא דְמַהֲנֵי מ"מ זְכִי מְהֵנִי אִפִּי מְדְאוּרֵייתָא וְר"ח סוֹבֵר דְאַפִּילוּ יֵשׁ בּוֹ דַּעַת קָצַת
דְּרַבְּנֵן תִּקְנוּ לוֹ מְמַפְרָא מ"מ לֹא מְהֵנִי זְכִי מְדְאוּרֵייתָא וְלְר"ח הָיִי זְכִי כְּמַקְח וּמְמַפְרָא מְמַשׁ
וְלְר"י לֹא מְבַעֲרִי דְגֵרַע דְמָה דְמַקְח וּמְמַפְרָא לֹא מְהֵנִי מְדְאוּרֵייתָא בְּזְכִיָּה מְהֵנִי אֲלֵא אִפִּי הֵיכָא
דְּבְּמַקְח וּמְמַפְרָא אִפִּי מְדְרַבְּנֵן לֹא מְהֵנִי מ"מ מְהֵנִי זְכִי אִפִּי מְדְאוּרֵייתָא, וּלְפִי זֶה מִיּוֹשֵׁב
ג"כ קוֹשִׁיָא הַשְּׁנִי וְהוּא קוֹשִׁית מְהַרְשֵׁ"א דְמַגֵּט לֹא הָיִי מְצִי לְמִימַר דְּלֵא הָיִי סְבָרָא הַפּוּכָה
כְּלָל וְלֹא רַחוּקָה דְהָא לְכ"ע גַּט קִיל מְקַנְנֵן מְמוֹן דְּגַט מִתְגַּרְשָׁת מְדְאוּרֵייתָא בְּפְּעוּטוֹת
וּמְקַח וּמְמַפְרָא אֵינוֹ רַק מְדְרַבְּנֵן אֲבָל מְדְאוּרֵייתָא בְּעֵינֵן שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְהֵינְנוּ דְבַגְט דְּבַע"כ
מִתְגַּרְשָׁת לֹא בְּעֵינֵן דַּעַת וְסָגִי רַק שְׁלֵא תְהֵא מְשַׁלְחָה וְחִזְזֵרְת וּמָה דְּפְּלִיגִי בְּזְכִיָּה הוּא דְר"י
ס"ל דְּזְכִיָּה אֵינָה פְּקַנְנֵן וּמְמִילָא לֹא בְּעֵינֵן אִפִּי גְּדֵר הַגַּט דְּבִזְכִּיָּה לֹא שְׁיִיף מְשַׁלְחָה וְחִזְזֵרְת
וְר"ח ג"כ אֵי הֵי סוֹבֵר דְּזְכִיָּה אֵינָה פְּקַנְנֵן הֵיָה מוֹדָה לְזֶה רַק דְּסוֹבֵר דְּזְכִיָּה הָיִי כְּמַקְח וּמְמַפְרָא
וּמְמִילָא זְמַנֹּן אַחַר הַגַּט דְּבַעֲנֵן בְּקַנְנֵן דַּעַת מִשְׁא"כ בְּגַט לֹא בְּעֵינֵן רַק שְׁלֵא תְהֵא מְשַׁלְחָה
וְחִזְזֵרְת אֲבָל הַשְּׁתָּא לְעֵנִן מְקַח וּמְמַפְרָא שְׁפִיר הָיִי סְבָרוֹת רַחוּקוֹת כְּנ"ל, וּלְעֵנִן מָה
שְׁהַקְדִּימוּ לֹאמֵר דְּמִבְחִנָּת הֵינְנוּ פְּעוּטוֹת נִרְאָה לִי דְבָאוּ לְשַׁלּוֹל שְׁלֵא נִימָא דְחֲפָץ וּמִחְזִירוֹ
הָיִי מְמַשׁ שְׁיַעוּרָא דְּפְּעוּטוֹת אֲבָל הַשְּׁתָּא פִּינֵן דְּמִבְחִנָּת הָיִי שְׁיַעוּרָא דְּפְּעוּטוֹת וְהוּא מְפּוֹרְשׁ
בְּבְּרִייתָא כֹּל שְׁאֵינָה יְכוּלָה לְשַׁמּוֹר וּמְפּוֹרְשֵׁינֵן לָהּ בְּמִבְחִנָּת ש"מ דְּחֲפָץ וּמִחְזִירוֹ אֵינוֹ
שְׁיַעוּר זֶה דְאֵל"כ הָיִי לִי לֹאמֵר בְּמִבְחִינֵן בֵּין חֲפָץ לְדָבָר אַחַר וְלְמָה נִקַּט עֲנִין אַחַר, כְּנ"ל:
בד"ה אֲלֵא לָאו, וְא"ת מ"ש שְׁפָחָה מְבַנּוּ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וְאוּר"ת דְלְר"י וְכוּ' וְצָרִיף לִינְהָר
וְכוּ'.

מְדְבָרֵי הַתּוֹס' הִלְלוּ מְבוֹאֵר דְּעִירוּב דְּמִי לְמִצִּיאָה דְּהֵתֶם לְכָל דְּבָר וְלְר"י גְּדוּל הַסְּמוּף לֹא
מְהֵנִי בְּעִירוּב וְכִמוֹ כֵּן קִטְוֵן שְׁאֵינוֹ סְמוּף מְהֵנִי, אֲבָל מְדְבָרֵי הַרְמַב"ם פ"א מְהִלְכוֹת עִירוּבֵין

מוכח להדיא דלענין עירוב בגדול וקטן ממש תליא מילתא אף דפסק במציאה כר"י דלא גדול גדול ממש רק בסמוך תליא מילתא, ונהי דבגדול בלאו הכי לא הבנתי כלל דברי התוס' דהא טעמא הוה בגדול הסמוך משום איבה, וזה לא שייך רק במציאה אבל בעירוב שהוא עצמו מזכה על ידו לאחרים פשיטא דלא שייך זה כלל ולא ידעתי מאיזה צד פתבו התוס' ליתגר בגדול בעירוב: תדע דבתו פתבו התוס' דאפי' אינה סמוכה מציאתה לאביה ואפי' משום איבה דיכול למסר' למגנול ומנפה שחין והכא קתני בהדיא בנו ובתו הגדולים והיאך יהיו בנו ובתו תואמים במובן בנו היינו סמוך ואפילו קטן ובתו אפי' גדולה ואינה סמוכה לא מהני רק בוגרת, ועוד דמאי קמש"ל דבוגרת יכולה לזכות וע"כ דכיון דהטעם משום איבה ממילא לא שייך זה בעירוב, א"כ גדול נמי למה לא מהני בעירוב ואפילו סמוך כיון דטעמא משום איבה הוא, אמנם מקטן לכאורה קשיא דהתם קטן הוי בגדול כל שאינו סמוך ומ"ש פאן דלא מהני רק גדול דוקא להרמב"ם הג"ל: לכן נראה לי דלא דמי כלל מציאה לעירוב, דהיינו טעמא דמציאה דנדאי אין לקטן יד כלל לזכות במציאה כיון שאין דעת אחרת מקנה אותו, לכה באינו סמוך על שלחן אביו לא שייך דרכי שלום ליתנה לאביו רק לעצמו, ואי משום דידו פיד אביו מה בכך הא הוא לא מצי לזכות כלל והיאך יזכה אביו מפחו, ולא אמרו ידו פיד אביו רק בדבר שמוסר לו אביו לזכות עבור אחר אז אמרינו כיון דאביו גופא לא מצי מזכה פשמוסרם לבנו קטן הוי כאלו עדיין פידו ולא חשוב פיצאו מרשותו, אבל לענין מה שקיבל הקטן מאחר או מעלמא אי הוא אין לו יד לזכות היאך יזכה אביו מפחו, רק מפני דרכי שלום זוכה בה וכשאינו סמוך לא שייך דרכי שלום לאב רק לבנו, משא"כ בעירוב דאביו מוסר לו משלו לזכות שפיר אמרינו כיון שאין לו יד פיד אביו והוי כאלו הוא פיד אביו עדיין וכמו שהאב אינו יכול לזכות בעצמו כמו כן על ידי בנו אינו יכול לזכות, משא"כ שפחה אף דלית לה יד מ"מ אין ידה פיד רבה, ושפיר תקנו רבנן שיועיל זכיותה עכ"פ מדרבנן, אבל גדולים ממש דאית להו יד מדאורייתא לזכות לאחרים לא הוי כלל פיד אביהם ולא דמי כלל למציאה דהתם אמרינו דתיקף זוכה בה לאביו כיון שהוא סמוך אצלו או משום איבה כפירש"י אבל לכ"ע אם יזכה אחד על ידי גדול זה לאחר אפי' יש לו אב פשיטא דמהני ומ"ש אי האב עצמו מזכה לאחר דלא מהני מה סברא יש בזה דלא מהני כיון דמיד זוכה בה לאחרים ברשות אביו: אמנם כל זה אי נפרש דמדאורייתא לכ"ע אינו זוכה לאחרים רק בדרבנן פליגי אבל אי נימא דקטן יש לו יד מדאורייתא לזכות לאחרים א"כ פשיטא דלא הוי פיד אביו כיון שיש לו יד בעצמו ואטו בקטן שיש לו אב לא יספור ר"י שיכולין לזכות על ידו לאחרים, וא"כ בנדאי קשה מ"ש שפחה מבנו ובתו, וגדולה מזו קשה מ"ש גדולים כיון דאפילו קטנים יכול אחר לזכות על ידם לאחרים ומ"ש האב דלא, והתוס' לשיטתם דס"ל לקמן דהוה פלוגתא בדאורייתא הוצרכו לומר דהכא נמי תליא הפל בסמוך, אבל מדברי הרמב"ם נראה דס"ל בדרבנן פליגי ולר"ח אפילו מדרבנן לא מהני רק בדבר דרבנן כגון שיתוף ולפי זה לא דמי כלל למציאה ואתי שפיר בלא"ה ותליא שפיר בקטן וגדול ממש וקטן אפי' אינו סמוך לא מהני וגדול אפילו סמוך מהני: בא"ד ואין לתמונה וכו' ובעירובין שם הביאו התו' פירש"י והקשו עליו מהו דהכא ועוד הקשו עליו דנעשה שותף פלי קנין כלל, אבל באמת כוונת רש"י פשוט דאין הפוננה דהקטן הולך בשליחות אביו ואומר בשמו שהוא שלח הפת או היין דאז לא הוי הקטן רק

מעשה קורבן בעלמא וממילא נעשה שנתפך רק הפנונה דהקטן הולך בשליחות אביו ומביא הפת או היין על שמו, והשתא אף שיש פת בקטן לזכות לאחרים היינו שלא יקנה הוא פלל אבל התם מעיקרא קונה הקטן דהא לא הקנו רק לו ומקני ואקנוני אין ביזו דאין הקטן מקנה מה שקנה רק מזנה מה שאינו שלו פלל פנ"ל, ובאמת מפאן בלא"ה לא קשיא דהתם י"ל בקטן בצרור וזרקו דלכ"ע אינו מזנה וכ"כ בד"ה שאני שיתופי מבואות דרבנן, משמע וכו' דברייהם תמוהין לכאורה, דהיכי משמע הכי ואדרבא אי הפנונה דר"ח פליג דאפילו מדרבנן לא מהני, שפיר שייך טפי מאי דמשני דשאני מילתא דרבנן דכהא לכ"ע מהני מדרבנן פיון דמדאורייתא אין צריך לעירוב פלל אבל לפי התו' דבדאורייתא פליגי הוי לי' לומר בפשיטות דלכ"ע מדרבנן הוי זכוי, ומדקאמר שאני שיתופי מבואות משמע דבדאורייתא אפי' מדרבנן לא מהני והינו דפליגי אפילו מדרבנן וצריך עיון לכאורה: אבל באמת דברי התוס' ברורים דקשיא להו אי ס"ד דבדרבנן פליגי ולר"ח לא מהני זכי' לאחרים אפי' מדרבנן בעלמא א"כ תיקשי מ"ש שיתופי ואי משום דהוי מדרבנן תקנו פאן דמהני מה דבעלמא אפי' מדרבנן לית להו זכי' א"כ הוא עצמו נמי יזכה להם אף דלא מהני בעלמא וכמו כן ע"י בנו ובתו הקטנים יזכה להו, ואי משום דלא מהני בעלמא ולא הוי זכוי פלל הא על ידי שפחתו ג"כ לא מהני בעלמא אפי' מדרבנן וכאן מהני ומ"ש בנו ובתו משפחתו לענין זה פיון דתרונייהו לית להו זכי' בעלמא פלל אפי' מדרבנן ומ"מ מהני פאן בשפחתו וה"ה בנו ובתו או הוא עצמו ומזה הוכיחו התוס' דפליגי בדאורייתא אבל מדרבנן זוכה לכ"ע אף ה"מ בגוף הזכי' שיהא שלו מדרבנן אבל שיועיל זכי' דרבנן למילתא דאיסורא משמע לי' דלא מהני, והינו דדייק דע"כ דמהני זכי' מדאורייתא לכה מהני ג"כ למילתא דאיסורא אבל אי לא מהני מדאורייתא לא הוי מהני להוצאה מרשות לרשות, ואהא משני דנדאי למילתא דאיסורא דאורייתא לא מהני אבל לאיסורא דרבנן מהני זכיה מדרבנן ג"כ לבטל האיסור: ולפי זה מוכח לכאורה מדרבני התוס' דקנין דרבנן לא מהני להתיר ע"י איסור תורה, ובאמת לכאו' לא דמי לקידושין דאפילו למ"ד דבקנין דרבנן אינה מקודשת רק מדרבנן היינו משום דבדרבנן הא דמהני מפח הפקר ולא קיבלה הנאה ממנו ואף דבגמרתו נעשה מ"מ כל המקדש שלא אדעתין דרבנן דהפקיעו קידושיו מפח הפקר לא אמרינן דמפל מקום מקודשת פיון דבגמרתו זכתה מהפקר אבל הכא פיון שזכו מדרבנן למה לא יהיו מותרין להוציא אפי' באיסור דאורייתא ודוחק לומר דהכא טעמא אחריןא דנהי דהוי הפקר אבל היאך זכו בעלי המבוי מן ההפקר הנה פלי קנין]: אבל באמת הא ליתא ואדרבא אפילו למ"ד דבקידושין מהני קנין דרבנן שתהא מקודשת דאורייתא הכא שאני דהתם פיון דקנין זה מהני מדרבנן הרי שלא הוא ממש ומה נ"מ באיזה אופן הוא שלא אבל פאן אין סברא דיתקנו חכמים מתחילה לזכות ע"י קטן להוציא מרשות לרשות דהוא איסור דאורייתא אבל התם לא הי' התיקון שתתקדש רק ממילא מקודשת, משא"כ הכא עיקר הזכוי פדי להוציא הוא ואי היתה איסור דאורייתא לא הוי מתקני רבנן לזכות ע"י קטן פדי להוציא דהוא איסור דאורייתא והוצרך לומר שאני שיתופי מבואות דרבנן: איברא הא קשיא לי מאחר שפל מה שהוכרחו לומר דמדאורייתא פליגי דאי בעלמא לא מהני אפילו מדרבנן והכא מהני לא הי' מקום לחלק בין בנו ובתו לשפחתו א"כ קשה למה פאן סגי בהגבהה טפח ובעלמא לפירש"י בעינו שלשה טפחים ואפי' מדרבנן לא מהני בפחות מזה, ולקמן בד"ה פעין

הקשו התוס' דהו' לא הוי פ'עין דאורייתא ותימצו דחשוב פ'עין דאורייתא אכל מה יעשו פ'עין דהו' ב'אמת לא ב'עינו פ'עין דאורייתא ד'אין לו עיקר בדאורייתא פ'לל, ומ"מ לולא דמהני ב'עלמא מדרבנן עכ"פ לא הוי מהני פ'עין אפילו ב'שיתופי מבואות ומ"ש טפח דמהני מה דלא מהני ב'עלמא אפ'י מדרבנן לפירש"י והתוס' גופייהו דקדקו ב'עירובין דף ע"ט כפירש"י דלא ב'א התם ללמדנו קנן ב'כל מקום רק ב'עירוב בלבד ש"מ דב'עלמא לא סגי ב'הכי: וב'אמת בלא"ה א'ני ת'מה ב'גוף דב'רי התוס' בד"ה פ'עין, דלא הועילו ב'תירוצם פ'לל דמ"מ תיקשי לי' לר"ח ווארדון ש'בא להקשות לר' חסדא מהו מתניתין ד'עירובין, וקשה לדידנ' מי ניחא ה'א ר' יהודה גופא אית לי' ב'עירובין ש'ם דסגי ב'הגב'ה טפח מה דב'עינו ש'לשה טפחים ב'עלמא וע"כ ד'עירוב ש'אני דמהני ב'י' מה דב'עלמא לא מהני ומאי קושיא לר"ח טפ'י מלר' יהודה ו'אדרבא מוכח דמהני ב'עירוב מה דלא מהני ב'עלמא אפילו מדרבנן וצ"ע לכ'אורה: ומה ש'נראה לי ב'עיקר הקושיא מהו ד'עירובין ד'נדאי ה' ד'נא ד'הגב'ה ב'עירוב הוא ש'נתחדש אכל לא מטעם ד'שיתופי מבואות דרבנן רק טעמא אחר'נא לפ'י ש'אותו ה'מקום ש'הינן מ'נח ש'ם ובעל ה'חבית מ'זכה הינן לבני ה'מבוי מלבד ז'ה הוא מ'זכה להם ה'מקום לש'מואל ב'קנן ג'מור ולר'בה לדירה וקי"ל פ'רבה אכל עכ"פ אותו ה'מקום ג"כ ש'י'ף להם לדירה ו'השתא אינו ד'ומה להגב'ה ד'עלמא ד'צריף ג' טפחים ד'שם אין ה'מקום ש'מגביה מ'מנו ש'לו פ'לל רק החפץ ש'מגביה בלבד הלכ'ה פ'ל ש'לא ה'גביה ג' טפחים לא זכה בחפץ ד'הוי פ'לבוד אכל ב'עירוב מה ב'כ'ה ד'הוי פ'לבוד ה'א ה'מקום ג"כ ש'לו רק פ'ל ש'לא ע'שה ש'ום ד'בר ש'ימוש ב'דירה לא ק'נה פ'לום אכל פ'ל ש'הגביה טפח קניית ה'מקום ו'הינן ב'א פ'אחד ולא איכ'פת לן ד'הוי פ'לבוד פ'ינן ד'המקום ג"כ ש'לו לדירה, פנ"ל: בא"ד ואע"ג דמציאת חש"ו וכו'.

פ'וננתם פ'ינן דפ'לוגתייהו ב'זוכה לאחרים מ'דאורייתא הוא א"כ ב'זוכה לעצמו לכ"ע זכה מ'דאורייתא וק'ש'יא להו מ'מציאה ד'אין זוכין אפילו לעצמן רק מדרבנן ותימצו ד'דעת אחרת מ'קנה ש'אני אכל בלא"ה אפ'י לעצמו אינו זוכה ודב'רי מ'הרש"א לא נ'תבררו לי ב'זה כ'י פ'וננת התוס' פ'שוט פ'מו ש'פתבתי: בא"ד ו'הא זכיה מטעם ש'ליחות וכו'.

וילדעתי נ'ראה פ'שוט ש'יש ש'ני מיני ש'ליחות האחד ב'דבר ה'מוטל על ה'משלח לעשותו וה'א עושה ש'ליח לעשות ע'בורו פ'אלו ה'י' הוא ה'עושה מ'מש ב'הא ב'עינו ש'י'הא ש'ליח פ'מותו מ'מש פ'אלו ה'א ע'שה, אכל ש'ליחות ש'ל זכ'י אין ה'דבר מוטל על הזוכה רק מעצמו ה'א זוכה ונ'עשה ש'לו ב'הא לא ב'עינו רק ש'י'הא ש'לוחו ל'נפות ע'בורו פ'מו ח'צר הזוכה וב'נדאי לא א'מרינן ש'י'הא ח'צר פ'מותו מ'מש רק ש'ליח ל'נפות ה'א וב'כהאי ג'וונא אפ'י ק'טן נ'עשה ש'ליח ולא אי'מעט רק ד'ומיא ד'תרומה ש'הדבר ה'וטל על בעל ה'כרי לעשות מעשה ול'תרום ו'אי אפ'שר ש'יעילו מע'שי אחר רק ש'נאמר ד'הוי פ'מותו פ'אלו בעל ה'כרי מ'מש ע'שה ב'נדיו וב'הא לא מהני ק'טן אכל ל'נפות מ'ין ש'ליחות אחרת ה'א לגמרי פ'ינן ש'לא ה'וטל על אותו ש'נעשה ה'דבר ש'לו לעשות ד'בר בפועל רק אם לא י'זכה ב'הם לא י'הא ש'לו וי'כול אחר ל'נפות ע'בורו ת'דע ב'אומר ת'ן ג'ט ז'ה לעבדי דס"ל להרי"ף ד'אינו מ'שוןחרר עד ש'יגיע ל'דו ומ"מ אינו י'כול לחזר בו, ו'השתא ע"כ צ'ריף לומר ש'לא נ'עשה ה'מקבל פ'מותו לגמרי דא"כ ה'יה מ'שוןחרר ת'יקף ומ"מ אינו י'כול לחזר ד'זה מ'שום זכות ה'א וב'נכות לא ב'עינו ש'י'הא פ'מותו מ'מש פ'אלו ה'א קי'בל ו'אדרבא מהאי טעמא נ'ראה לי דסובר ה'רי"ף דלא מהני רק ש'יגיע ל'דו ד'שליחות ז'ה דב'עינו ב'גט ו'ש'חרור וכה"ג ש'י'הא פ'מותו מ'מש

לא מהגני ע"י זכ"ר רק שיעשה שליח בפירושו, וכן נראה מדברי מהרי"ק שורש קמ"א ע"ש, ועכ"פ ברור דשליחות של זכ"ר לא בעינן שיהא כמותו ממש, ומהאי טעמא מהגני שלא בפניו ושללא מדעתו דלא בעינן לבעל דבר כלל לזה רק כל מי שירצה זוכה עבורו, ובהא מהגני כל מי שהוא בר זכ"ר וקטן נמי יכול להיות שליח בזה דלא אימעט רק כמו תרומה פנ"ל, ועמ"ש בתוס' בד"ה צרור ונרקו: בא"ד אלא במילתא דלית'.
הרמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות גירושין נתן טעם שאין קטנה עושה שליח קבלה דשליח קבלה צריך עדים ואין מעידין לקטן ותמה הרמב"ם ז"ל וכתב שאין לטעם זה טעם וריח רק משום אתם בני דעת, ובאמת דברי הרמב"ם מבוארים על פי דברי התוס' הללו דאין לפסול קטן משליחות במילתא דאיתא, ולזה הוצרך לומר טעם אחר שאין מעידין לקטן.

אמנם ביאור דבריו נראה לי דאף שאין קטן בן דעת גמור מ"מ אין זה ברור שלא עשה מעשיו בדעת דהא חזינו דזוכה לעצמו וכמה ענינים מכונן בן דעת, והוי לן למיחש עכ"פ שפא בדעת שלימה עשה, תדע דרש"י פירש לעיל ספ"ב דקאמר בשלמא חש"ו דלאו בני דיעה דקאי רק על ח"ש, אבל קטן משום דכתיב איש ממעטינו לי"ש"מ דלא ניחא לי"ה טעמא דאין בו דעת בקטן דאינו ברור שהוא אינו בדעתו והוה מיעוט משום דכתיב איש לא ס"ל לרמב"ם דלא אימעט רק במידי דלית' ולא במידי דאית', בדברי התוס', לכה נתן טעם פניו שצריך עדים על שליחותו, וכל שלא נתברר שהוא בדיעה גמורה אי אפשר להעיד על מעשיו ומה דקתני במתניתין שאין קטן עושה שליח חזינו לפי שאינו בן דיעה רק דהוי לן למיחש דפעמים שעושה בדעת ובזה הטעם לפי שאין עדים על שליחותו דמי יוכל לידע דעתו אבל גדול הוא בר דעת גמורה ואין בו ספק מה שאין פן קטן פנ"ל: בא"ד וא"ת וכו' איש זוכה וכו' דהתם לא מייירי וכו' אלא לאשמועינו וכו'.

דבריהם תמוהין לכאורה דהא לפי תירוץ דלא מייירי בדעת אחרת מקנה הוקשה להם למה לי קרא בפסח הא בעלמא נמי לא מהגני עד שכתבו שיש סברא לומר דבפסח מהגני, וכן הקשו בקידושין שם דר"ה קוש' למה לי קרא ותיירצו כמו שכתבו פאן, א"כ מאי קשיא להו מעיקרא לר"י, אדרבא פניו דאיצטריך קרא בפסח דאינו זוכהש"מ דבעלמא זוכה דאל"כ למה לי קרא כמו שהוקשה להם אח"כ לפי תירוץ וכו' שהקשו בקידושין ואדרבא לר"ח קשיא טפי למה לי קרא פניו דלא ס"ד דבא לאשמועינו מפח שיה לבית אבות: אבל באמת פונת התוס' פשוט ומבואר, דנדאי לא ס"ל לומר שהתורה חידשה בפסח דין מה שאינו בעלמא גם לא ס"ל דקרא פתיב בפסח דבר דכבר נלמד בעלמא בלא"ה דלמה ישפנה דין פסח עד שיהא צריך קרא מיותר בפסח רק דקרא קמש"ל בפסח ובעלמא נלמוד מפסח, והיינו דקשי' להו לר"י פניו דבפסח שמענו דאין קטן מופה ממילא גילף בעלמא דאינו מופה, ועל זה תירצו דמייירי באין דעת אחרת מקנה ואהא קשיא להו פניו דאין דעת אחרת מקנה ע"כ בלי קרא דפסח דענינו דכיון דאינו זוכה פשיטא דאינו מופה דכבר שמענו מתרומה דבמילתא דלית' לא מצי להיות שליח דאל"כ אלא דמהתם ילפינו לה הא התם לענין מופה מייירי והיאך גילף דאינו זוכה הא טפי מצי לזכות מלכות פדמוכח ה"א ונהרי באין דעת אחרת מקנה אינו זוכה דמהאי טעמא מציאתו אינו רק דרכי שלום, וע"כ דבלי קרא דפסח דענינו שאינו זוכה א"כ למה לי קרא בפסח שאינו מופה

הא כ"ש שאינו מופה וגם הוא מילתא דלית' דשמענו מתרומה דלא מצי להיות שלית, ואתא פתבו דאיצטריף קרא בפסח דס"ד דהא עדיף שיוכל לזפות, והתוס' בקידושין שהקשו למה לי קרא ג"כ נתפוננו לר"י דלדידן באין דעת אחרת מקנה מיירי, אבל לר"ח פשיטא דלא קשיא דנדאי צריף קרא דהא תזינו דר"י פליג דזוכה לאחרים וכן מורה סוף לשון התוס' שפיימו ולא לעצמו, ודוק: אמנם עיקר קושית התוס' נראה לי ליישב בפשיטות דהתם מיירי דהקטן לוקח שיה עבירו ונעבור אחרים והוא שותף עמם כמו שפירש"י שם [והוא מוכרח לפי סוגית הגמרא ע"ש], והשתא בכה"ג דמי למקח וממכר דלכ"ע לא מהני מדאורייתא דכיון שאין חלקו של קטן מובדל ומבונר בפני עצמו והוא זוכה לעצמו חלק בשה ומופה לאחרים והרי מקנה הוא לאחרים גם מחלקו שהרי הפל מעורב ואינו מבונר א"כ לכ"ע אין קטן עושה שנותפות שהוא קנון גמור שהוא מקנה אבל לזפות לאחרים בדבר שאין לקטן שייכות בו שפיר יכול וכן לזפות שיהא שלו אבל לא להשתתף עם אחרים בדבר שאין חלקו מבונר ומפורש בפני עצמו, כנ"ל: בא"ד והוי לענון פסח כמו גדול.

לא נתבאר לי סברא זו, וסבור הייתי לומר דכוננתם דהוי זכות לו במה שיינפו אחרים בפסחו כדי שיוכל לשחוט פסחו עבירו, אבל אין נראה דפשיטא שאין חיוב על קטן לשחוט פסח, גם לא הוי להו לומר דהוי כגדול ויש לי דרכים אחרים בכוננת דבריהם אבל אין נראין לי עיקר, וכבר פתבתי ליישב עיקר הקושיא בלא"ה: דף ס"ה ע"א בגמרא אבל מילתא דלית לה עיקר מן התורה לכאורה קשה דהא הו דמעשר דמקשה מינה אית לי עיקר בדאורייתא ונהי דמה דמשני במעשר בזה"ז יש לומר דלא מיירי אית לי עיקר פינון דליכא מעשר דאורייתא בז"הז כלל, אבל למאי דמוקי לה בעציץ שאינו נקוב קשיא, אבל באמת לק"מ דפשיטא דמה דקאמר דאי אית לה עיקר בדאורייתא מתקני רבנו פעין דאורייתא אין הכונה דכללא היא דהיא דאית לי עיקר אין לחלק בין דרבנו לדאורייתא דהא בכמה מקומות מצינו דהקילו בדרבנו אפילו יש לו עיקר ובשבוי הקילו לפי שהוא דרבנו דלא איתחזק איסורא וכהנה רבות רק ה"א עיקר קושית ר"ח על מה דאישתיק ונארדן שהיה תמה שלא השיבו לו רק שאני שיתופי מבואות דרבנו והוא שתק א"כ לא ימלט או שנעלם ממנו והוי ס"ד דשיתוף דאורייתא זה ודאי מן התימה ואי לא נעלם ממנו רק ס"ד דאפילו בדרבנו ראוי שלא יועיל פעין דאורייתא א"כ מה השיבו לו ולמה שתק הוא, ועל זה אמר דנדאי קושית ווארדן היתה דס"ד פינון דהוצאה מרשות לרשות דאורייתא ראוי לתמן פעין דאורייתא והם השיבו לו דשיתופי מבואות דרבנו פינון דבדאורייתא ליכא דין שיתוף כלל לא שייף לתמן פעין דאורייתא, והשתא זהו בהו דשיתוף פינון דלאו באוקימתא מוקמינן לה א"כ ע"כ הי' דעת המקשה דראוי לתמן פעין דאורייתא ושפיר מקשה עלי' ר"ח, אבל ר' אביא דמקשה ממעשר דמוקמינן לה באוקימתא ואיהו לא ס"ל לאוקמא פה, שפיר יש לומר דמודי דמחלקינן בלא"ה בין דרבנו לדאורייתא אפילו יש לו עיקר: שם אלא בעציץ שאינו נקוב.

לכאורה נראה דהפוננה דוקא בדרבנו מהני הערמה אבל במעשר דאורייתא אסור להערים דאל"כ תיקשי היאך קמני עבדו ושפחתו עבדו בדאורייתא ושפחתו דוקא בדרבנו, וע"כ דלפום הו שנינו' ס"ל דהערמה אינה רק בדרבנו, ובזה הוי ניחא טפי דלא חיישינן פאן לכעין דאורייתא פינון דבדרבנו ליכא דינא דהערמה כלל והוי כמו לעיל בשיתוף,

אָבֵל מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְ"ל פ"ח מֵהַלְכוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי מוֹכַח לְהִדְיָא דְעֵבְדוּ בְּדַאֲרֵיִתָּא מַעְרִימִין וְכֵן בְּגוּ וּבְתוֹ רַק שְׁפַחְתּוּ בְּדַרְבְּנֵן דְּוִקָא, וּצ"ע: בְּתוֹס' בַּד"ה פְּעִין דְּאֲרֵיִתָּא, וְהָא דִּסְגִי בְּהַגְבָּהָה טַפַּח וְכו' פִּינֵן דְּמַגְבִּיָּה בַר זַכִּי הוּא וְיֵישׁ בָּהּ הַגְבָּהָה קֶצֶת.

בִּיאֹר דְּבָרֵיהֶם דְּלִשׁוֹן פְּעִין דְּאֲרֵיִתָּא מִשְׁמַע שְׁאִין צְרִיף שְׂיָהָא מִמֶּשׁ בְּדַאֲרֵיִתָּא רַק פְּעִין דְּאֲרֵיִתָּא וְלֹא שְׂיָחֶסֶר פֶּרֶט אֶחָד לְגַמְרֵי הַלְפָּה הֵכָא בְּקִטְנָה נְתַבְטַל דִּין הַזִּיכּוּי לְגַמְרֵי וְהוּי פְּאֵלוּ לֹא זִיפָּה פְּלִל, אָבֵל פְּאֵן דְּבַר זַכִּי הוּא הָרִי הַמְזוּפָּה זוּכָה פְּדִין רַק הַזוּכָה לֹא עָשָׂה הַזִּיכּוּי פְּדִין וְלֹא הַגְבִּיָּה רַק טַפַּח וְהוּי שְׁפִיר פְּעִין דְּאֲרֵיִתָּא עכ"פ בְּפֶרֶט דְּרֵאוּי לְבִילָה מִשָּׂא"כ קָטָן, וּבְעֵיקָר קוֹשְׁיָתָם פְּכָר פְּתַבְתִּי לְעִיל בְּתוֹס' בַּד"ה שְׂאֵנִי, דְּהָתָם לְפִי שְׂהַמְקוּם שְׁלָהֶם ג"כ לְדִירָה וְכָל שְׁעָשׂוּ שְׂיָמוּשׁ בִּינֵי הַקְּנִין בִּינֵי וּבְמָקוּם שְׂהִיִּין עוֹמֵד בָּא פְּאֶחָד אָבֵל בְּעֵלְמָא עַל מָקוּם אַחַר אוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ לֹא מְהַיִּי רַק ג' טַפְּחִים שְׂלֹא יְהֵא פְּלָבוּד עַל רְשׁוֹת אַחַר מִשָּׂא"כ הָתָם הוּי פְּלָבוּד עַל מָקוּם שְׂהוּא שְׁלוֹ לְדִירָה, פְּנ"ל: [בַּד"ה וּפְדוּ בְּהֵן מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, וַא"ת וְכו' וי"ל וכו' ה"נ מִתְחַלֵּל כו' וַא"ת הֵיאָף פּוֹדָה לְאַחֲרִים וְכו'.

דְּבָרֵיהֶם צ"ע, דְּמָה עֲנִין חִילוּל לְנִדְרִים הָתָם קָרָא פְּתִיב פִּי יְפִלִּיא וְדַרְשִׁין מִינָהּ מוֹפְלָא הַסְּמוּךְ לְאִישׁ אָבֵל פִּינֵן דְּדַרְשִׁין מִקְרָא דּוּאָם גָּאֵל יִגָּאֵל אִישׁ מִמַּעֲשָׂרוֹ אִישׁ וְלֹא קָטָן פְּשִׁיטָא דְּגָדוּל מִמֶּשׁ בְּעִינֵן, וְעוֹד דְּפָדִי זֶה הוּי מִמֶּשׁ מִקְנֵי וְאִיקְנוּיִי וְקָטָן לֹאוּ בַר הֵכִי הוּא: אָמְנָם לְדַעְתִּי שְׂתִי הַקְּוִשְׁיּוֹת הַלְלוּ שְׂהַקְשׁוּ הַתוֹס' לֹא קוֹשִׁיָא וְלֹא מִיִּדִי וְאֶדְרַבָּא הָא גּוּפָא קוֹשִׁיָא לִי לְמַקְשָׁה עַד שְׂמַתוּף זֶה חֲשָׁבוּ לְזוּכָה לְאַחֲרִים] הֵיאָף יְפָדוּ הֵם הָא קִטְנָה לֹאוּ בַת פְּדִיָּה הִיא פְּלִל, אָף ה"מ אִי פּוֹדָה לְעַצְמָהּ וּבְמַעוֹת שְׁלָהּ דְּצְרִיכָה לְהַקְנוֹת הַמַּעוֹת לְבַעַל הַפִּירוֹת וְלַקְנוֹת וּבְנֻדָּי לֹאוּ בַר מִקְנֵי וְאִיקְנוּיִי הוּא אָבֵל אִם אַחַר נוֹתֵן לָהּ מַעוֹת עַל מְנַת לְפָדוֹת לְעַצְמָהּ הַפִּירוֹת פְּשִׁיטָא דְּבָהָא לֹא בְּעִינֵן רַק שְׂתָהָא בַר זַכִּיָּה פִּי אִינָה מִפְּסֻדַת פְּלִל וְאִינָה נוֹתֵנָת מִשְׁלָה פְּלוּם פִּי אִם לֹא תַפְּדָה לֹא יְהֵא הַמַּעוֹת שְׁלָהּ פְּלִל פִּי לֹא נָתַן לָהּ רַק לְפָדוֹת וְכִינֵן דְּקָטָן זוּכָה שְׁפִיר מְהַיִּי פְּדִיָּה שְׁלוֹ וּבַת"כ לֹא מִמַּעַט קָטָן רַק שְׂיָפְדָה מִשְׁלוֹ דְּזָהוּ כְּמַקְחָ וּמְמַכְרָ שְׁנוֹתֵן מַעוֹתָיו וּפּוֹדָה, אָבֵל אִם יִתֵּן לוֹ אַחַר לְפָדוֹת פִּינֵן שְׂאִינוּ מִפְּסִיד אִין זֶה מַקְחָ וּמְמַכְרָ שְׁלוֹ רַק זוּכָה עַל מְנַת לְפָדוֹת רַק דְּמִיקְרֵי בְּכָאן זוּכָה לְאַחֲרִים מִתְרֵי טַעְמֵי חֲדָא דְּמַעוֹת הַלְלוּ שְׂהוּא זוּכָה בְּהֶם עֲבוּר שְׂיָהִיו מַעֲשֵׂר שְׁנֵי הוּא זוּכָה וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׂיָיָה לְאַחֲרִים לְלוּיִם וְאֶלְמָנוֹת דְּמִתְחַלֵּק שָׁם בִּירוּשְׁלַיִם וּמַעֲיָקָרָא הִיוּ שְׂיָיָכִים לְבַעַל הַמַּעוֹת וְעַכְשָׁיו הוּא מְזוּפָּה הַמַּעוֹת שְׂיָהָא עֲלֵיהֶם שָׁם מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהָרִי זוּכָה הוּא לְאַחֲרִים וְגַם דַּעַת אַחֲרַת מְקָנָה פִּי בַעַל הַבַּיִת נוֹתֵן לָהּ הַמַּעוֹת עַל מְנַת שְׂתוּפָה בְּהֶם עֲבוּר מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַפִּירוֹת יְהִיו שְׂיָיָכִים לָהּ עֲבוּר מַעוֹת זֶה, וְעוֹד דְּהַפִּירוֹת שְׂהִיא זוּכָה בְּהֶם לְאַחֲרִים הֵם דְּלֹא לָהּ בְּלָבָד יְהִיו רַק לְכָל בְּנֵי הַבַּיִת וְע"י הַקְּנָאֵת בַּעַל הַבַּיִת נַעֲשֶׂה פִּי לֹא זִיכָּה לָהּ הַמַּעוֹת רַק עַל זֶה הָאֵנְפֵן שְׂתוּפָה בְּפִירוֹת שְׂיָצִאוּ לְחֻלְיִין וְהַמַּעוֹת תְּזוּכָה עֲבוּר הַקְּדָשׁ שְׂיָהִיו מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהוּי מִמֶּשׁ זוּכָה לְאַחֲרִים, וְזֶה בְּרוּר: בַּד"ה וְאָמָה הַעֲבָרִיָּה, ה"נ הוּי מְצִי לְמִפְּרָף לְמָה לוֹ לְהַעֲרִים וְכו'.

יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדְבָרֵיהֶם בְּמָה נִפְשָׁף אִי, ס"ל דְּהָף הָא לְכֶם מַעוֹת הִינְנוּ פֶּל שְׁנוּנִי הוּי לָהּ לְהַקְשׁוֹת בְּפְשִׁיטוֹת מָה צְוֹרָף לוֹ לִיתֵּן פֶּל שְׁנוּנִי דְּהָא אִין צְרִיף רַק חֲמֵשׁ פְּרוּטוֹת וְאִי דְּנִפְרֵשׁ בְּאַמַּת חֲמֵשׁ פְּרוּטוֹת א"כ פֶּל הַכּוֹנֵנָה לְמַעַט בְּחוֹמָשׁ בְּפְרוּטָה א"כ מָה קוֹשִׁיָא לְמָה לוֹ לְהַעֲרִים, וּצ"ל דַּס"ל דְּוִקָא בַּעַל הַפִּירוֹת בְּעַצְמוֹ יְכוֹל לְפָדוֹת שְׁנָה מְנָה עַל פְּרוּטָה,

אבל אחר הפודה לא התירו רק בשווי, הלכך פאן דנותן לאחר לפדות נותן פל שווי, רק דקשיא להו למה לו להערים יפדה בעצמו ונרויח הרבה יותר ממה שהוא מרויח עתה דיפדה בחמש פרוטות הפל ויוסיף חנמש פרוטה: אמנם בעיקר קושיתם מה דפשיטא להו דאפילו לכתחילה יכול לחלל ותינו ממה שאמרו בעירו כיון פרק המקדיש דבו"הו מותר אפי' לכתחילה ולדעתו זה אינו, שלא אמרושם רק לפום מה דהוי ס"ל התם דמעשר בזה"ז ג"כ דאורייתא וכיון שאינו יכול לאכלו בירושלים חששו שלא יבוא לידי מעילה דאורייתא התירו לחלל לכתחילה על שנה פרוטה ולהשליכה, אבל פאן דס"ל דמעשר שני בזה"ז דרבנן.

מלבד דיש לומר דתקנו פעין דאורייתא וכיון דדאורייתא אסור לחלל רק בשווי' בדרבנן ג"כ אסור, אבל אי בזה"ז דאורייתא גם בדאורייתא מותר לכתחילה. גם נראה לי דדוקא מעשר דאורייתא אסור לאכול בזה"ז דילפינו מקרא דוקא בזמן שיש בית אבל מעשר דרבנן יכול לאכול פינון דמדאורייתא לא קדוש כלל, וכיון שיכול לאכול לא התירו לחלל על פרוטה, אף צ"ע מאיזה צד אמרו בפשיטות במעשר בז"הו דרבנן פינון דקי"ל דמעשר שני נוהג בפני הבית ושלא בפני הבית וצ"ע בזה: בגמרא וכנגדן בקטנה מתגרשת.

משמע דשיעורא דמבחנת היינו שיעורא דפעוטות, ויש לדקדק פאן דלעיל קתני במתניתין לענין מקח וממכר הפעוטות ולמה בגט נקט שיעורא דמבחנת פינון דבשנים תליא מילתא וקודם שיעורא דפעוטות לא מהני מבחנת, ועוד למה בקידושין מיקרי יכולה לשמור קידושיה מעיקרא בצרור ונרקו ועיין בעה"מ מ"ש בזה) ואפשר לומר דהוה שיעורא דלעיל היינו דבדקינון לה וידוע לנו בבירור דיכולה לשמור גיטה ומבחנת אבל שיעורא דפעוטות אינה צריכה בדיקה ומן הסתם מתגרשת דודאי מבחנת היא אז: אמנם יען דבלא"ה יש לתמוה בכאן על הרי"ף דגורס היכף מפ"י רש"י בצרור ונרקו וכנגדן בקטנה מתגרשת ובפעוטות כנגדן בקטנה מתקדשת למיאון, וכתב אהא דמתגרשת בקידושין אביה וה"מ דמת האב אבל בחיי האב ובכשות אביה אביה ולא היא עכ"ל: ויש לתמוה על דבריו דהא ע"כ דלא ס"ל כר"ת דע"י האב מתגרשת אפילו אינה יכולה לשמור גיטה דאל"כ פינון דס"ל אביה ולא היא היכא מיירי מתניתין דקתני אינה יכולה להתגרש אי היא הרי בלא"ה אינה יכולה להתגרש ואי האב אפי' אינה יכולה לשמור מתגרשת, ובשולמא לר"ת מיירי מתני' לרבנן ואינה יכולה להתגרש על דהא אבל להרי"ף דהיא אינה מתגרשת רק ע"י האב א"כ ע"כ דלכ"ע באב מת דוקא ונהרי פולה מתניתין באב חי וארישא קאי דקתני נערה המאורסה היא ואביה מקבלין גיטה ותיכף יאמר לכ"ע באב מת דוקא ועוד למה כתב הרי"ף אבי' ולא היא הני לי' לומר אבי' אפי' בת יום אחד וכ"ש דלא הוי לי' למיסתם מתניתין בפשיטות דכל שאינה יכולה לשמור גיטה אינה יכולה להתגרש מה דבמתני' ביש לה אב מיירי ובדאי דס"ל דכל שאינה יכולה לשמור גיטה אינה מתגרשת כלל, והשתא תיקשי למה מוקי באין לה אב הא אפילו ביש לה מתוקמא הוה דרבא דאינה מתגרשת ע"י האב רק בשיעור זה ועוד דמעיקרא דהביא ברייתא לחלק בין יכולה לאינה יכולה הוי לי' לומר הא מילתא דוקא במת האב ולמה נטר עד דברי רבא: לכן נראה לי דמה דס"ל להפוסקים בפשיטות דהוה דרבא היינו הוה שיעורא דמבחנת ולדעתו אין זה שיעור זה כלל, דמתניתין ביש לה אב דהאב זוכה בגט ולא בעינון שתאה בת זכיה רק שלא תהא משלחה וחוזרת, לכך לשיעור דמשלחה וחוזרת

סג' בשמירת גיטת דהיינו מבחנת אבל הך דרבא להתגרש ע"י עצמה במת האב בעינו שפיהא בת זכיה שתוכל לזכות בגט דבעינו שימתן בינה ולחיקה וקלתה ואמרו עוד שפיהא בגט כדי לקנותו ש"מ דבעינו שתזכה בגט לכה בעינו בת זכיה ולכה בעינו שיעורא דצור וזרקו שתוכל לזכות בעצמה בשום דבר וזה שפיהא הר"ן פאן דע"כ בגירוש עצמה משתעי דבגירושין ע"י האב לא בעינו שיעור זה וכל שאינה בגדר משלחה וחזרת סג' בהא פיון שהאב זוכה הגט: ולפי זה יש לומר דאפי' לגירסת רש"י ג"כ יש לומר דפעוטות לאו היינו שיעורא דמבחנת דהאי לאו בשנים תליא וכל שמבחנת סג' אפילו פחות מפעוטות והך שיעור דמבחנת בגירושין ע"י האב אמרו דלא בעינו רק שלא תהא משלחה וחזרת, אבל הך שיעורא דפעוטות היא שתתגרש בעצמה ובהא בעינו דעת טפי שיהא לה יד גמור לקנות הגט משא"כ בקבלת האב, פה נ"ל: ודע דלגירסת הר"ף ה"ל מיןשב הך דרבא בטר הכי דקאמר וינגדו בקטנה חולצת וקשיא לן דרבא פסק הלכתא שתי שערות ותוף זמן פלפני זמן, וביותר תמהו על הר"ף שהעתיק הך דרבא לקמן שלא פהלכה, ולפי גירסת הר"ף ה"ל יש לומר בפשיטות דהך חולצת קאי על הך דמעיקרא בקידושי אמה ואחיה דהם דרבנן לא חיישינן דשומא נינהו ועוד אי קטנה היא הרי סג' במיאון ואפילו חליצה לא בעי רק שיש לחוש לחומרא דלמא גדולה היא ושוב אינה יכולה למאן ובעי חליצה ובהא ודאי תוף זמן ג"כ חולצת, ורבא דפסק תוף זמן פלפני זמן היינו לענין עונשין וחליצה דאורייתא: והנה הרמב"ם ז"ל פסק פ"ח מהלכות זכיה ומתנה דחרש זוכה לעצמו ולא ידעו מנין לו, ובאמת דבריו ברורים פיון דחרשת מתגרשת כ"ש שזוכה דהא חזינו דשיעור זכיה קודם לגירושין, וז"ב: שם ולמפור בגכסי אביו עד שיהא בן עשרים.

והקשו על זה דרבא פסק פירק מי שמת עד י"ח, ונראה לי דהתם לאו לעולם יכול למפור רק פשנתברר לנו שיש לו דעת למפור כדאיתא התם בהאי עובדא דרבא דלפום חורפין תליא נאי אינו חריף אינו יכול למפור ושפיר קאמר פאן דעד עשרים הוי מן הסתם פקטן עד שיתברר לנו שהוא חריף ופקטן אז מהני מין י"ח אבל מעשרים לעולם הוי פגדול, פנ"ל: בתוס' בד"ה צור וזרקו וא"ת והא דתנן וכו' בפחות מכאן א"נ בקנין חליפין כו'.

דבריהם צ"ע דהיאך קאמר ואין זכין לגדול הא אפילו לקטן אין זכין בשיעור צור וזרקו דכחול לזכות בעצמו, ודחוק לומר דקטן בצור וזרקו גדול קרי' לי, גם מה שתיירצו בקנין חליפין צ"ע, דמ"מ מה צורה לתקן זכיה הא יכול לקנות בקנין המועיל בקטן, ודחוק לומר דבשביל שפיהא יארע שלא יהא במציאות קנין אחר רק חליפין תקנו זכיה: ולדעת נראה דבלא"ה יש לתמוה היאך ס"ד דיספור ר"א דאין זכין לאדם שלא בפניו פלל והוא נגד פמה וכמה משניות ור"א גופי' ס"ל במסכת פאה גבי מי שלקט את הפאה זכה לו, לפיכך נראה לי דכמו דמתקנינו בקטן הזוכה דארף שאין לו יד לזכות מ"מ בדעת אחרת מקנה יכול לזכות ש"מ דהפנונה דעיקר הזכיה מצד המזכה רק שאינו יכול בלי שיוציא מרשותו לכה כל שהוציא מרשותו זכה הקטן שאין הקטן עושה עיקר הזכיה כמו כן לענין זוכה לאחרים אפי' תימא שאין אדם יכול לזכות לאחרים ואין לו יד לזה מ"מ היכי דדעת אחרת מקנה מהני דכיון דעיקר הזכיה מצד המזכה, וכיון שהוציא מרשותו שוב אינו יכול לחזור בו ולפי זה הך פלוגתא דר"א ור"י מייירי באופן שאין דעת אחרת מקנה פגון לתפוס חוב מבע"ח במקום שאינו חב לאחרים דלא שייך מיגו דזכי לנפש'.

וגם אין דעת אחרת מקנה בְּהָא זַפִּין לְקִטּוֹן מְדַרְבְּנָן דְּהוּא אִינוּ יָכוֹל לְזַפּוֹת פִּינּוּן דְּאִין דַּעַת אַחֲרַת מְקַנְהָ וְגַם מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּפִאָה בְּבַעַל הַשְּׂדֵה דְּאִינוּ יָכוֹל לְזַפּוֹת לְנַפְשׁוֹ גַּם אִין דַּעַת אַחֲרַת מְקַנְהָ בְּהָא זַפִּין לְקִטּוֹן וְלֹא לְגָדוֹל וְלֹר"י כ"ש לְגָדוֹל, וּבְזֵה נִרְאָה לִי לְחַלְקֵי ג"כ בְּמָה דְּקִטּוֹן זֹכָה לְאַחֲרִים שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּזַכְיָה מִטַּעַם שְׁלִיחוֹת, וְלִהַגְ' לְנִיחָא דְּכִינּוּן דְּדַעַת אַחֲרַת מְקַנְהָ הַעֲיָקֵר מְצַד הַמְזוּפָה הַלְפָּה לֹא בְּעֵינָן שְׁלִיחוֹת גְּמוּר מְצַד הַזֹּכָה, תַּדַּע דְּלִהַרִּי"ף בְּאוּמַר תַּן שְׁיַחְרוּר לְעַבְדֵי בְּנֻדְאֵי לֹא נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ גְּמוּר פִּינּוּן דְּאִינוּ מְשׁוּחָרֵר תִּיכְרָף וּמ"מ מְצַד הַמְזוּפָה אִינוּ יָכוֹל לְחַזְרוּר בּוּ עַכ"פ ש"מ דְּלַעֲנִין זְכִי לֹא בְּעֵינָן שְׁלִיחוֹת גְּמוּר פֶּל שְׂדַעַת אַחֲרַת מְקַנְהָ, וְכֵן נִרְאָה לִי מִלְשׁוֹן הַרְמַב"ם פ"ד מִהֲלֻכוֹת זְכִי שְׁפַתְבַּת הַמְזוּפָה לְשׁוֹטָה עַל יְדֵי אַחַר זָכָה וּבַתֵּר הֵכִי בְּקִטּוֹן פֶּתַב זַפִּין לְקִטּוֹן וְלֹא זָכַר דְּמְזוּפָה לּוֹ ע"י אַחַר ש"מ דְּבִשׁוֹטָה לֹא תִיֻקְנוּ פִּינּוּן דְּאִינוּ רְאוּי לְשְׁלִיחוֹת פֶּלַל וּבְעֵינָן זְכִי מִן הַדִּין לְכַף בְּעֵינָן דַּעַת אַחֲרַת מְקַנְהָ אֲבָל בְּקִטּוֹן אֲפִילוּ אִין דַּעַת אַחֲרַת מְקַנְהָ תִקְנוּ שְׂיִזְכָּה פְּנ"ל וְדַע שְׂעַל דְּרָף זֵה יֵשׁ לְיִישָׁב גַּם מָה שְׁהַקְשׁוּ מִפְּרָק אִיזְהוּ נִשְׁף דְּמִבְּנוֹאֵר דְּזַכְיָה דְּקִטּוֹן רַק מְדַרְבְּנָן לְפִי שְׂאִינוּ בַר שְׁלִיחוֹת וּבְקִידוּשִׁין יִלְפִינּוּ מִנְחָלוֹת דְּהוּי דְּאוּרִייתָא, וְלִהַגְ' לְמִיּוֹשָׁב אֲלֵא שְׂאִין לִי לְהַאֲרִיף פֶּאֵן בְּעֵינָן זֵה: בּד"ה וּכְנַגְדָן בְּקַטְנָה וְכו' וְקִשָּׁה כו'.

וּלְדַעַתִּי נִרְאָה לְיִישָׁב דְּשֵׁם אִיתָא תְּרִי לְיִשְׁנֵי דְּרָבָא בְּחַד לְיִשְׁנָא קְאָמַר הַלְכְּתָא תּוּף זְמַן פְּלַפְנֵי זְמַן וּבְחַד לְיִשְׁנָא קַטְנָה פֶּל י"ב שְׁנָה מְמַאֲנַת וְהוֹלְכַת מְפֹאֵן וְאִילָף אִינְהָ מְמַאֲנַת וְאִינְהָ חוֹלְצַת, וְהִנֵּה לְיִשְׁנָא בְּתָרָא לֹא מִיִּירִי רָבָא פֶּלַל הֵיכָא דִּישׁ לָהּ שְׁעָרוֹת לְחוּשׁ לְשׁוּמָא כַּמ"ש הַתּוֹס' שֵׁם פְּרָק יוֹצֵא דּוֹפֵן בּד"ה קַטְנָה, וְהַשְׁתָּא מִמִּילָא יֵשׁ לֹמַר דְּאֲפִילוּ לְיִשְׁנָא קְמָא לֹא קְאָמַר רָבָא לַעֲנִין חֲלִיצָה לְחוּשׁ לְשׁוּמָא רַק לַעֲנִין עוֹנְשִׁין דְּלֵהָ הָוִי הַסְּפֵק שֵׁם תּוּף זְמַן פְּלַפְנֵי זְמַן אֲבָל לַעֲנִין חֲלִיצָה פִּינּוּן דְּלֹר"י חוֹלְצַת פְּשִׁהֲגִיעָה לַעֲוֹנַת גְּדָרִים אֲפִילוּ לֹא הִבִּיאָה ב' שְׁעָרוֹת פֶּלַל, וְחֲזִינָן הֵתָם פְּרָק מְצֻנַת חֲלִיצָה דְּרַבִּי הָוִי סְמִיף עַל ר"י שְׁלֵאלְבְּדוּק פֶּלַל דְּקְאָמַר פְּכָר הוֹרָה זְקוּ, וְנִהִי דְּמַסִּיק הֵתָם וְהַלְכְּתָא עַד שְׁתַּבִּיא ב' שְׁעָרוֹת אֲבָל הִנֵּה שְׁעָרוֹת פֶּל שְׁהַגִּיעָה לַעֲוֹנַת גְּדָרִים, וּכְדֹאֵי הוּא ר"י עַכ"פ שְׁלֵאל לְחוּשׁ לְשׁוּמָא, וְכֵן מִשְׁמַע הֵתָם דְּקְאָמַר עַד שְׁתַּגִּיעַ לַעֲוֹנַת גְּדָרִים וְהַלְכְּתָא עַד שְׁתַּבִּיא ב' שְׁעָרוֹת, וְכִינּוּן דְּעִיָקֵר בְּגַדְלוֹת תְּלוּי הָוִי לִי לֹמַר ג"כ הַשְּׁעִיעוּר בַּת י"ב אֲלֵא וְדֹאֵי דְּבַעֲוֹנַת גְּדָרִים סְגִי פֶּל שְׁהִבִּיאָה ב' שְׁעָרוֹת וְלֹא חִיָּשִׁין לְשׁוּמָא רַק לַעֲוֹנְשִׁין: וְעוֹד נִרְאָה לִי דְּנֻדְאֵי יֵשׁ לְהִבִּין לְיִשְׁנָא בְּתָרָא דְּרָבָא דְּקְאָמַר מְפֹאֵן וְאִילָף אִינְהָ מְמַאֲנַת וְאִינְהָ חוֹלְצַת, וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ נִרְאָה דְּמִיִּירִי בְּקִידוּשִׁין דְּרַבְּנָן דְּבְּדְאוּרִייתָא לִיפָא מִיָּאוּן וְא"כ לְמָה אִינְהָ חוֹלְצַת, בְּמָה נְפִשָׁף אִי קַטְנָה הִיא סְגִי בְּמִיָּאוּן וְאִי גְדוּלָה הִיא חוֹלְצַת, וְע"כ דְּאִינְהָ חוֹלְצַת בְּקִידוּשִׁין דְּאוּרִייתָא מִיִּירִי אֲבָל בְּקִידוּשִׁין דְּרַבְּנָן מְלַבַּד שְׂאִין סְבָרָא פֶּלַל לְחוּשׁ לְשׁוּמָא בְּהָא ג"כ מְהִי מִפְּחַ מִמָּה נְפִשָׁף פְּנ"ל, וְהַשְׁתָּא הֵכָא פִּינּוּן דְּלֹא קְאָמַר חוֹלְצַת בְּקִידוּשִׁי אֲבִיָה פְּדְקְאָמַר מַעֲיָקֵרָא בְּגִירוּשִׁין ש"מ דְּבְּקִידוּשִׁי אֲפָה וְאֲחִיָה מִיִּירִי דְּבִהָא וְדֹאֵי לֹא חִיָּשִׁין לְשׁוּמָא וְתוּף זְמַן פְּלֵאֲחַר זְמַן פְּנ"ל, וְכ"ש דְּאֵתִי שְׁפִיר לְגִירְסַת הַרִי"ף כַּמ"ש לְעֵיל בַּגְּמ' ע"ש: בְּמִשְׁנָה קַטְנָה שְׂאֲמָרָה הַתְּקַבֵּל לִי גִיטִי אִינוּ גִט עַד שְׁיִגִיעַ גִּט לִידָה וְכו'.

לְעֵיל אֲמַרִינּוּ דְּטַעֲמָא דְּאָדָם יוֹדַע שְׂאִין קִטּוֹן עוֹשֵׂה שְׁלִיחַ וְנָתַן לוֹ לְהוֹלְכָה עֵי"ש, וְאֲנִי מְסַתְּפֵק אִי יָכוֹל הַשְּׁלִיחַ לִיתָן גִּט לִידָה בַּע"כ, דְּנִהִי דְּאֲמַרִינּוּ דְּלֵהוֹלְכָה הָוִי אֲבָל מ"מ פִּינּוּן דְּלַקְבֵּלָה אִינוּ יָכוֹל לִיתָן רַק מִדַּעַת הַשְּׁלִיחַ וְהַמְשַׁלֵּחַ א"כ אִף דְּאָדָם יוֹדַע שְׂאִין שְׁלִיחוֹת לְקַבֵּלָה וְגַמֵּר וְנָתַן לְהוֹלְכָה אֲבָל עַכ"פ לֹא לְגִרְשָׁה בַּע"כ, וּבְאַמַּת דְּגַם בְּשְׁלִיחַ דְּעֻלְמָא

שְׁמֹסֵר לוֹ בְּעַל סֹתָם לְהוֹלִיךָ גַּט לְאִשְׁתּוֹ, אֲנִי מְסַתְּפֵק מְאֹד אִי יָכוֹל לִיתֵן בַּע"כ בְּפֶרֶט דְּבִגְדֵי רֹשִׁי בַּע"כ פְּעָמִים דְּאִיפָּא אִיסוּרָא קִצַּת דְּקִי"ל לֹא יִגְרַשׁ רַק בְּעֶרְוַת דְּבָר אוֹ טַעַם אַחַר אֲבָל מְדַעְתָּה אִין צָרִיךְ טַעַם כְּלָל לִכ"ע פְּמִבְּנָאָר בַּא"ה ע ס' קי"ט א"כ כְּשֶׁנִּתְּנָן לוֹ סֹתָם כֹּל שְׁלֵא פִּירַשׁ שְׁיִתֵּן לָהּ בַּע"כ ג"כ יֵשׁ לְהַסְתְּפֵק אִי יוֹכֵל לִיתֵן בַּע"כ אָךְ פֶּאן דְּלֹא נִתְּפֹנֵן הוּא לְגֵרֵשׁ כְּלָל רַק עַל יְדֵי שְׁלִיחוֹת הָאִשָּׁה נִתְּרַצָּה לְגֵרֵשׁ וְכִינּוּן שְׁיִוְדַע דְּאִינוּ מוֹעִיל לְקַבְּלָהּ נִתְּנָן לְהוֹלְכָה אֲבָל אִי הִיָּתָה יָכוֹלָה לַעֲשׂוֹת לְקַבְּלָהּ הִי נִתְּנָן ש"מ דְּלֹא נִתְּפֹנֵן עַכ"פ לְגִירוּשֵׁין בַּע"כ, וּמֵאִיזָה צַד נִימָא דְנִעְשָׂה שְׁלִיחַ לְגֵרֵשׁ בַּע"כ פִּינּוּן שְׁפִאָמַת לֹא זָכַר בְּדִבְרֵיו רַק לְקַבְּלָהּ: שָׁם שְׁאִין קֶטְן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ.

אִיפָּא לְמִידָק לִס"ד בְּקִידוּשֵׁין דְּרַף מ"ג דְּהִכָּא מִיִּירֵי בְּיֵשׁ לָהּ אָב כְּדִקְתָּנִי סִיפָא וְאִי אָמַר אַבִּיהָ, א"כ לְמ"ד דְּאִין קֶטְנָה מִתְּגַרְשַׁת בְּחַיִּי הָאָב לְמָה לִי טַעְמָא דְּאִין קֶטְן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ וְכִי עָדִיר שְׁלִיחַ מְעַצְמָה וּמִקְלֵתָא דְּאִיהִי לֹא מְצִי עֲבָדָא הִיאָךְ תַּעֲשָׂה שְׁלִיחַ [וְנָהִי דְּבִלְא"ה הַקְּשָׁה רִיב"ם דְּהָא קֶתְנִי עַד שְׁיִגִיעַ לִידָה, מִיָּהוּ בְּהָא אֲפֻשֶׁר לֹאמַר דְּכִשְׁיִגִיעַ לִידָה מִתְּגַרְשַׁת כְּשֶׁנִּעְשִׂית גְּדוּלָה אוֹ שְׁמַת הָאָב אַח"כ רַק דְּלֹא ס"ד בְּקִידוּשֵׁין שְׁמַת בְּעַת עֲשִׂית הַשְּׁלִיחוֹת פִּינּוּן דְּקֶתְנִי סִיפָא וְאִי אָמַר אַבִּיהָ ש"מ דְּאָז הִי חַי וְהוֹצֵרָךְ לֹאמַר חֲסוּרֵי מְחֻסְרָא אֲבָל שְׁמַת אַח"כ יָדַע שְׁפִיר דְּמְצִי מִיִּירֵי], וְהִנֵּה לְפִי מָה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' לַעֲיִל דְּמָה דְּאִין קֶטְן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ וְנִעְשָׂה שְׁלִיחַ הִיָּנּוּ מִשּׁוּם דְּהוּא מִקְלֵתָא דְּלִיתָא בִּי אֲבָל אִי אִיתָא בִּי הוּא בְּתוֹרַת שְׁלִיחוֹת א"כ יֵשׁ לֹאמַר דְּבִאָמַת כְּרַף הַכּוֹנֵנָה שְׁאִין קֶטְן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְפִי שְׁאִינָה בְּתוֹרַת קַבְּלַת גַּט בְּעַצְמָה, וְלִמְסַקְנָא בְּקִידוּשֵׁין דְּמִיִּירֵי בְּמַת הָאָב דִּיכוּלָּה לְקַבְּלַת בְּעַצְמָה, ע"כ צָרִיךְ לֹאמַר כַּמ"ש לַעֲיִל דְּהָךְ אִין קֶטְן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ הוּא מִשּׁוּם שְׁאִין מְעִידִין לְקֶטְן כַּמ"ש הֶרֶמְב"ם וְהִיָּנּוּ עִידֵי אֲמִירָה שְׁעֲשִׂתָה שְׁלִיחַ דְּהוּי עֲדוּת לָהּ וְהִיא קֶטְנָה אֲבָל עִידֵי חֲתִימָה וְעִידֵי מְסִירָה אֵינָם מְעִידִין לְקֶטְן רַק לְבַעַל] אֲבָל לְמ"ד דְּאִפִּילוּ בְּמִקְלֵתָא דְּאִיתָא אֵינּוּ יָכוֹל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ א"כ תִּיקְשִׁי כַּנ"ל, וְרַש"י ז"ל בְּעַצְמוֹ סוֹכֵר קֶטְנָה אֵינָה מְקַבְּלַת וְסוֹכֵר דְּזוֹכָה לְאַחֲרִים רַק מְדַרְבְּנָן אָךְ שְׁזוֹכָה לַעֲצָמוֹ ש"מ אֲפִילוּ בְּמִקְלֵתָא דְּאִיתָא, מִיָּהוּ יֵשׁ לֹאמַר דְּרַש"י ז"ל דְּזוֹכָה לַעֲצָמוֹ גַּם כֵּן מְדַרְבְּנָן הוּא וּמְדַאֲוֵרֵייתָא לֹא זָכִי כְּלָל אָךְ אִין נִרְאָה כֵּן מִהָךְ דְּפָרַק הַשּׁוֹלַח גַּבִּי שְׁמַת וְהַנִּיחַ עֲבָדִים קֶטְנִים ע"ש), וְלְפִי מָה שְׁפִתְבַּר הֶרֶמְב"ם ז"ל לִיִּישׁב דְּבַס"ד דְּנִעְרָה מְקַבְּלַת גַּט מִמִּילָא גַּם קֶטְנָה מִתְּגַרְשַׁת וְהָא בְּהָא תִּלְיָא א"כ שְׁפִיר יֵשׁ לֹאמַר דְּמֵהֵאִי טַעְמָא בְּעִינּוּן שְׁאִין קֶטְן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ, וְלִמְסַקְנָא דְּמוֹקִי לָהּ בְּמַת הָאָב אִזְ וְדִאי קֶטְנָה מְקַבְּלַת גַּט וְצָרִיךְ טַעַם שְׁאִין קֶטְן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ אָךְ כְּבָר כְּתִבְתִּי שְׁיֵשׁ לְדִקְדָּק עַל תִּירוּץ זֶה דְּהוּי לִי לְמִידָק מִגּוֹפָה דְּמִתְּנִי דְּקֶתְנִי עַד שְׁיִגִיעַ גַּט לִידָה ש"מ דְּמְקַבְּלַת גַּט א"כ נִעְרָה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ וְלָמָּה לִי לְמִידָק מְדִיוֹקָא, וְאֲפֻשֶׁר לֹאמַר דְּיָדַע הֶרֶמְב"ם ז"ל דְּיֵשׁ לִיִּישׁב קוֹשִׁית רִיב"ם בְּפִשְׁיטוֹת דְּמַת הָאָב קוֹדֵם שְׁהִגִיעַ גַּט לִידָה אוֹ שְׁנַעֲשִׂית גְּדוּלָה רַק אִין קֶטְן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ קִשְׂיָא לִי דְּבִלְא"ה פִּינּוּן דְּאִיהִי לֹא מְצִי עֲבָדָא הִיאָךְ יַעֲשֶׂה הַשְּׁלִיחַ כַּנ"ל, וְעַל זֶה תִּירֵץ דְּבַס"ד לִכ"ע קֶטְנָה מִתְּגַרְשַׁת וְהַשְׁתָּא לֹא קִשְׂיָא דְּהוּי לִי לְמִידָק מְדִקְתָּנִי אִין קֶטְן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ ש"מ דְּקֶטְנָה מְקַבְּלַת ג"כ דַּא"ל כִּי לָמָּה לִי הֵאִי טַעְמָא וּמִמִּילָא נִשְׁמַע דְּנִעְרָה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ, הָא וְדִאי לֹא קִשְׂיָא מִיָּדִי דְּלָמָּה לוֹ כ"ה הָא שְׁפִיר דְּיִיק בְּפִשְׁיטוֹת קֶטְנָה לֹא מְצִי שְׁוֹוִי שְׁלִיחַ הָא נִעְרָה מְצִי שְׁוֹוִי שְׁלִיחַ כַּנ"ל: שָׁם לְפִיכָךְ אִם רָצָה לְחַזֵּר וְחַזֵּר.

תמוה לי מה קמש"ל דיכול לחזור פנין דבהדיא קאמר דאינו גט עד שגייע לידה א"כ מה ס"ד שלא יוכל לחזור הא בכל שלים הולכה יכול לחזור בו, וכבר שמענו זה לעיל ריש השולח, ויש מקום לומר לפי דעת הר"ף גבי שיחזור דהתורה והגירושין הם שני ענינים ולפי זה הי' מקום לומר דמ"מ לענין זה הוי שלים קבלה שלא יוכל לחזור עכ"פ דלחזרה לא הוי חוב לה וזכין לה שלא בפניה ובשלמא בגדולה שעשה הוא שלים קבלה אמרינו דהא נמי חוב הוא דמתרצית היא שיוכל לחזור ויקבל הגט ויקרענו משא"כ ה"א בקטנה ס"ד טפי פנין דעשתה שלים קבלה הרי מתרצית היא בגירושין, ונהי שאין קטן עושה שלים אבל עכ"פ לא יוכל לחזור בו קמש"ל דכינן שאין קטן עושה שלים אמרינו נמי שפא חזרה בה ואינה רוצה בגירושין כלל, פנ"ל וצ"ע: שם ואם אמר לו אביה.

גם בזה יש לתמוה פנין דהאב מקבל גט לבתו קטנה פשיטא שיכול לעשות שלים, ונראה לי דבלא"ה יש לדקדק דקתני ואם אמר לו אביה והכי הוי לי' לומר האב שאמר התקבל כדקתני בתר הכי לחלק בין אשה לאיש ולעיל ריש פרקין בין בעל לאשה, גם תיבת לו אינו מוכן פלל גם לשון לבתי גיטתה תמוה וכף הוי לי' לומר התקבל לי גט בתי ולשון זה לבתי גיטתה משמע דמסכים הוא לשליחות האשה לא שעושה שלים מצידו: לכן נראה דהיינו דקמש"ל אפילו אמר בלשון הנה דיש לומר דנתפנון להספים לשליחות הבת גם השלים יש לומר דבשליחות הבת עשה לא שליחות האב קמש"ל פנין דאדם יודע שאין שליחות לקטנה מסתמא האב והשלים שניהם נתפנונו לשליחות האב מצידו לא לשליחות הבת, וז"ב: שם ונתנו לה במקום אחר פסול.

משמע בהדיא דאפי' חזר ונתנו לה באותו מקום שצוה הבעל מ"מ אינו גט מדלא קתני אינו גט עד שימתן לה במקום פלוני והיינו פנין דהקפיד שלא ילעזו עליו במקום אחר א"כ אפילו יתן לה את"כ במקום אחר לא הועיל דמ"מ ילעזו עליו שם, אלא שיש לדקדק פנין דאפילו אינו גט לא נסתלק הלעז א"כ נימא דלא הקפיד רק לכתחילה אבל אי עבר ונתן פנין דאפילו לא יהא גט יהא לעז א"כ ממילא מאי איכפת לו שיהא גט פנין שרוצה לגרש, וצ"ל דמ"מ מקפיד הוא אפילו דיעבד דאי יהא גט דיעבד ממילא לא ישמע לו השלים ויעבור על דבריו אבל אי לא יהא גט פלל ישמע לו ולא יעבור על דבריו, ועוד פנין דהו' לישנא עכ"פ קפידא הוא ממילא לא שמענו ממנו שליחות רק על מקום זה ולא מהני במקום אחר רק שיחזור ויעשה אותו שלים בפירוש: שם וקיבלו לה במקום אחר פסול מוכח בהדיא דאפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת מדקתני רישא אינו גט עד שגייע גט לידה ואי רצה לחזור חזר ש"מ דה"א דקתני פסול פסול לגמרי אפילו הגיע לידה: אלא שיש להקשות הא דרצה לפשוט פרוק הפועלים ולעיל ריש פרקין דאדיבורא דידן סמיה מהו דר"נ לעיל דאינה מגורשת כלל ודחי התם דעקרין שלים לשליחותי' א"כ אמאי לא פשיט לי' מהו מתני' דשלים שינה ממאמר האשה וקתני דאינה מגורשת כלל וע"כ ג"כ או משום דאדיבור דידן סמיה והאמין לשלים דהוא שלים קבלה סתם אף על מקום זה או משום דעקרין שלים לשליחותי' ולא רצה בהולכה רק לקבלה דאל"כ נימא פנין שנתן עיניו לגרשה מימר אמר תיגרש כל היכי דאיתה עכ"פ כשגייע גט לידה בתורת הולכה [ומוכח לעיל דאין חילוק בין אמר הילך פמה שאמרה או התקבל דהא פריה התם מבריימא והתם אין חילוק בין הילך להתקבל], ועוד קשה דמקשה לעיל מרישא קטנה שאמרה התקבל ומלעיל ריש פרקין וקשה תיקשי להו מתני' דקטנה אהו מתניתין דמוכח

דאינה מגןרשת כלל וע"כ משום אדם יודע פדמשני התם: ונראה לי דהכא טעמא אחרונה איפא דע"כ לא אמרינו שנתרצה הבעל להולכה עכ"פ רק אי אמרה הבא ליגיטי אבל אי היא התקבל אמרה רק במקום אחר א"כ נדאי אפילו להולכה לא רצתה כל שיקבל במקום שהקפידה לקבלה אפי' בשקר דמ"מ איפא בזיון שקיבל שם לקבלה ממילא הבעל ג"כ לא שונו' שלים הולכה כלל רק לפי מאמרו לקבלה אבל אי מטעה אותו אף הוא אינו נותן אפילו להולכה ואפי' אי נימא דבהולכה אינה מקפדת פדמשמע בסיפא היינו אם יקבל שם להולכה דכיון דאינה מתגרשת שם ליפא פירסום משא"כ אי מקבל לקבלה אפילו בשקר מקפדת והוי בזיון ואף הוא אינו נותן לו אפילו להולכה, כנ"ל: שם הבא לי גיטי ממקום פלוני וכו' פשר.

קשיא לי לא מבעי' לפי מה שכתב הר"ן דהו' שליחות האשה הוא שליחות לקבלה רק על תנאי שיגיע לידה א"כ מ"ש הבא לי מהתקבל דליפא קפידא הא ס"ס לקבלה הוא, תדע דלקמן ע"ב פתבו התוס' דמירי דאמר לו שיהא לקבלה ולא תתגרש עד במקום פלוני ומ"מ לולא דאמרה לו בפירוש כה הוי אמרינו דאפילו גיטא לא הוי ואף שלא נתגרשה רק במקום שאמרה לו האשה מ"מ כיון שנעשה שליח קבלה במקום שהקפידה לא מהני ומ"ש הכא דמהני כיון דשליח קבלה הוא, אלא אפי' אי נימא דאינו שליח מפחה כלל רק הבעל עשאו שליח הולכה מ"מ קשה לי דמאי קמש"ל דלא מהני קפידא דידה כיון דמפח הבעל הוא והרי הבעל אינו מקפיד בזה ומה בכך דהיא מקפדת, ומיהו בהא אפשר לומר דכיון דהבעל עשאו על פי בקשת האשה לא נתפנון לשנות מרצונה רק השליח הטעה אותו ואי הי' יודע דהקפידה האשה על זה לא הי' נותן קמש"ל דלא איכפת לו בהא, ולפי זה נצטרף לומר דהכא מירי שלא הודיע שליח לבעל שהקפידה במקום זה דוקא דאי הודיע פשיטא דלא מהני בשליח שילו קפידת האשה דהא יכול לגרש ע"כ: אמנם לדעת הרמב"ם דס"ל דאשה עושה שליח הולכה ג"כ אתי שפיר טפי דקמש"ל דדוקא בשליחות קבלה אמרינו קפידא הוא אבל בהולכה לכ"ע מראה מקום היא לו דבהא ליפא קפידא, איברא גוף דברי הרמב"ם צריכין ביאור דנהי דהא נדאי דלא ס"ל פהר"ן הנ"ל דהא לא הוצרך עידי אמירה בשליחות הבאה כמו בשליחות קבלה דעלמא וע"כ דלאו לקבלה הוא אבל מ"מ צריך ביאור דמה ענין האשה לעשות שליח הולכה דהא שליח הולכה לגרש ע"כ שליח הבעל הוא: לכן נראה לי דכך הפנונה דשליח הבאה באמת הוא במקום האשה דהא יכול הבעל לעשות האשה שליח הולכה כמבואר לעיל ספ"ב והאשה עושה שליח לדבר זה שיהא הוא במקומה ושליח זה אינו כמו שאר שליח הולכה שהוא ע"כ של האשה רק הוא הפל על דעת האשה והסכמתה כמו שאם הי' עושה את האשה עצמה הנה הפל מדעתה והסכמתה כמו כן שלוחה ונ"מ בשליח זה כל שחזרה בה האשה ובקטלה שליחותו אינו שליח, רק אם פירש הבעל שיהא שליח מפחו בלי הסכמתה והשליח ג"כ נתרצה בכך אבל אי שלחה שליח להביא ומסר לו הבעל בסתם כל שליחותו של זה אף שהוא שליח הבעל הוי כאלו האשה היא השליח בעצמה וכאלו שלח הבעל האשה בתורת הולכה וס"ד דלא מהני בהא שליחות האשה דחיישינו שמא חזרה בה כמו דלא מהני מחזרת להתגרש בשליח קבלה של בעל ונהי דבשליח האשה לקבלה לא חיישינו לחזרה אבל בשליח זה שאינו שליח האשה על גוף המעשה ס"ד דחיישינו לחזרה ובטל שליחותה קמש"ל דשליח זה חשוב שליח ממש והוי כמוהו וכמו

דאי היא עצמה שלים הולכה לא חיישינו שביטלה השליחות כמבואר בירושלמי ריש פ'ק זה דהיא חבה לעצמה במה שקיבלה הגט בשליחות הולכה כמו כן בעשה שלים על זה כל שלא ביטלה השליחות בפירוש הוי פמותה, וכבר הארכתי בזה בחידושי לא"ה, ולפי זה קמ"ל פ'אן דלהולכה ליכא קפידא ומראה מקום היא לו', הלכך אם בפירוש הקפידא והשלים הטעה הבעל אפי' בהבא לי אינו גט דאי לא הטעה א"כ נתרצה שיהא שלים מפחו ולא מהני קפידא כנ"ל, אף למן אבאר בס"ד דמוכח לכאן להדיא דבשליחות הולכה ג"כ איכא קפידא, ועמ"ש בסמוך: בגמרא איהי דבע"כ מתגרשת.

פירש"י והדבר תלוי בו וכו' מנא ידעה דניחא לי לבעל למיתבן התם. וקשה לי על פירושו חדא דהיא קאמר איהי דבע"כ מיגרשה אטו יכול לגרשה בע"כ במקום הזה שהיא מקפדת הא אינו יכול לגרשה בע"כ רק לידה או לרשותה במקום שהיא עומדת בצידו ובכך היא מתרצית אבל במקום שהיא מקפדת לא יוכל לגרשה בע"כ וניחא לה טפי שלא להתגרש כלל מלהתגרש שם, ועוד לפירוש מה זה שתלה הך בגירושין ע"כ אפילו לא היתה מתגרשת ע"כ מ"מ פשיטא דעכ"פ אינה יכולה להכריחו שיתן לה גט במקום שהיא רוצה דוקא: ונראה לי לומר דס"ל לרש"י ו"ל דבהולכה ג"כ איכא קפידא כמו שאבאר למן דכן מוכח בגמרא בסמוך להדיא והא דלא חיישינו בהבא לי גיטי היינו דאין זה שלים האשה כלל רק שלים הבעל ולא חיישינו לקפידת האשה, ולפי זה שפיר קאמר הך דאשה פ'אן דבע"כ מיגרשה אי לא ירצה הבעל לגרש אותה שם ישלח לה במקום אחר שלים הולכה ולא יועיל לה קפידתה כלום הלכך ממילא לא קפדה: ועוד נראה לי דכך הפוננה דחזינו דאשה אינה חפצה בגירושין ולעולם גירושין שלה ע"כ הם דמהאי טעמא אין בעל עושה שלים קבלה דחוב הוא לה דמסתמא אינה מתרצית רק ע"כ מתגרשת והשתא דחזינו דעשה שלים להתגרש ממילא דחיקא לה מילתא עד שהיא מוכרחת להתגרש ולא שייך לומר דאינה רוצה רק באותו מקום ואי לאו לאו לאו תתגרש כלל שאי הנה באפשר לה שלא תתגרש לא היתה עושה שלים להתגרש פי אין אשה חפצה בגירושין ומסתמא פ'אן שהיא רוצה בכך מוכרחת היא בדבר זה ולא שייך שתקפיד דוקא להתגרש פ'אן ואי לא לא תתגרש משא"כ בעל קפיד שפיר, כן נראה לי לדעתו ו"ל: אבל היותר נכון בעיני לפרש בפשיטות דכ'אן דעיקר קפידא הוא דאינו רוצה שילעזו עליו וס"ל לר"א דזה לא שייך רק בבעל דמקפיד דקשין גירושין וכבר אמרו פי שנא שלח שנאווי המשלח והני בזיון לפניו שמגרש אשתו והדבר תלוי בדעתו שאי ה' רוצה לא ה' מגרש אבל אשה אינה בושה בדבר שלא ילעזו עלי' דמה יש בידה לעשות פ'אן דע"כ מיגרשא ולא שייך קפידא גבה, וכן מורה הלשון איהו דמדעתה מגרש קפיד איהו דבע"כ וכו' ש"מ דאיהי לא קפדה כלל והינו כמ"ש, ובאמת נראה דרש"י ו"ל נטה מפ' זה דאיכא למימר דקפדה ג"כ שמא יאמרו דמצא בה ערות דבר אבל מ"מ פשיטא דיש לומר דבהא באמת פליגי רבנן ור"א, ור"א ס"ל פ'אן דהוא חושש ללעז ע"כ ש'אמרו דמגרשה בחנם א"כ ממילא ליכא בדידה לעז, וזה ברור לפע"ד: במשנה הבא לי גיטי אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לידה נראה דקמ"ל דס"ד פ'אן דמתזרת להתגרש יש לחוש שמא הבעל עשאו שלים קבלה וכה"ג הוי זכות לה נאסורה לאכול בתרומה מ'ד קמ"ל דחיישינו שמא חזרה בה וכל שלא עשאה שלים קבלה בפירוש הוי חוב לה: שם אסורה לאכול בתרומה מ'ד.

לקמן בדברי ר"א פירש"י מיד משפירש מאצלה, ולא פירש פן פאן בדברי חכמים, ונראה טעמו דבדברי רבנן פיון דלא ידעינן פלל מקומו של בעל פשיטא דאסורה מיד פשפירש רק בדברי ר"א ס"ד פיון דס"ל מראה מקום היא לו הרי יודעת היא מקומו של בעל וס"ד דעד שיעור שיגיע השליח לאותו מקום אוכלת בתרומה קמש"ל דאפ"ה אוסר מיד פשפירש מאצלה דחיישינן דמיגס גאוס ה בי' כדאמרינן בגמרא: שם עד שיגיע גט לאותו מקום.

מדלא קאמר עד שיגיע שליח לאותו מקום משמע אפילו קיבל הגט במקום אחר אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לאותו מקום, והיינו דפרכינן עלה בגמרא וגויטא מיהא הוי והא קתני רישא פסול ולכאורה לא קשיא מידי רישא שקיבל במקום אחר הכא בהתחלת השליחות אמרינן דאסורה שמה יקבל באותו מקום שאמרה האשה, וע"כ דעיקר הקושיא דא"כ הוי לי' לומר עד שיגיע לאותו מקום דהיינו השליח ומדקאמר עד שיגיע גט לאותו מקום ש"מ דאפי' פבר קיבל הגט במקום אחר אכתי אסורה אחר שיעור שיגיע הגט לאותו מקום: ולפי זה נראה לי להוכיח דהא דאמרינן לעיל קפידא הוא לרבנן אם קיבל במקום אחר אפי' חזר וקיבל שנית באותו מקום שאמרה לו האשה פגון שנטלו ממנו וחזר ונתנו לו מ"מ אינו גט והטעם דכיון שקיבל במקום אחר עקרני' לשליחותי' דמעיקרא כדאמרינן לעיל באשה שאמרה הבא לי ושלח התקבל דעקרני' לשליחותי' נאפי' שליח הולכה לא הוי וה"ה פאן כל שעקר לשליחותי' אפי' שליח לגרש באותו מקום אינו עד שתעשנו מחדש, ועוד דאשה הקפידה שלא יגרש פלל רק באותו מקום וכל שגירש במקום אחר לא מהני מה שקיבל באותו מקום שנית דס"ס ילעיזו עלי' במקום הראשון וכמו שכתבתי לעיל לגבי בעל, וראני' לזה דאל"כ תיקשי מה דקאמר עד שיגיע גט לאותו מקום דהיינו אפי' קיבל במקום אחר פל שעבר שיעור שיגיע לאותו מקום אסורה בתרומה וקשיא לן עלה וגויטא מיהא הוי הא ברישא פסול ומשני דהכי קאמרה וכו' וקשה מאי קושני' אפי' לא אמרה רק בפשיטות פמו ברישא מ"מ אסורה אחר שיעור שיגיע הגט לשם דשמה אחר שנתברר לו שעשה שלא פדין שקיבלו במקום אחר חזר וקיבלו באותו מקום וכי בשביל שקיבל במקום אחר הותרה בתרומה לעולם שמה יקבל שנית במקום הפשר לקבל וע"כ דכל שעבר על דעתה וקיבל במקום שאינו ראוי לקבל לא מהני אפי' קיבל שנית במקום הראוי דכבר ילעיזו עלי' במקום דקפידא והוצרכו לאוקמה דאמרה בפירוש דאינו מקפדת רק שלא יהא חל הגט באותו מקום ולא איכפת לה במה שקיבל במקום אחר וכן משמע לקמן ע"ב בתוס' בד"ה גיטא בתירוץ הב' ע"ש: בגמרא דאמרה לי' וכו' והכי קאמרה לי'.

תמוה לי דמשמע טעמא דאמרה לי' הכי אמרינן דכו' נתפוננה אבל לא בלא אמרה לי' וקשה פיון דע"כ הוי שליח הולכה עד מקום פלוני א"כ עיקר הקושיא לק"מ דלעיל שאני דקיבלו במקום אחר לקבלה אבל פאן דקיבל לקבלה במקום שאמרה לו האשה רק להולכה קיבל במקום אחר כמ"ש התוס' לקמן ע"ב בד"ה גיטא: ומזה מוכח לכאורה להדיא כמ"ש לעיל לדעת רש"י דבהולכה ג"כ איפא קפידא וכל שקיבל הגט במקום אחר אפי' קיבלו להולכה נתבטל שליחותו מחמת קפידא דאשה, והא דתנו לעיל בהבא לי גיטי דלא קפידא הטעם לפי שאין אשה עושה להולכה רק לקבלה וכיון דבעל מסר לו להולכה לא חיישינן לקפידא דידה פלל אבל הכא דמייירי שהיא שליח קבלה פל ששינה וקיבל

במקום אחר אפי' להולכה נתבטל שליחות קבלה של האשה ולא מהני אפי' קיבלו לקבלה כדון במקום שאמרה האשה, והיינו דפליג ר"א לעיל משום דבע"כ מתגרשת ורקח לא קפדה ולא תועיל דיכול ליתן לשליח להולכה בע"כ אבל אי נימא דלהולכה לא קפדה מאי איכפת לה מ"מ לקבלה אינו יכול ליתן שם בע"כ, אף כפר פתבתי לעיל שיש לפרש דגירושין דבע"כ לא שייך קפידא דלא ילעיזו עליה דמה הי' לה לעשות פנין דע"כ נתגרשה אבל רש"י ס"ל דאיכא לעז דיאמרו ערות דבר מצא בה ע"ש, ועכ"פ מסוגיא דהקא ודאי משמע כפירש"י כמו שביארנו: ואין להקשות לפי רש"י מאי פליג ר"א בסיפא דתרומה בשלמא לעיל שפיר קאמר פנין דבע"כ מתגרשת הרי יכול ליתן לה להולכה ואיהי להולכה נמי קפידא ולא הועילה פלום אבל בסיפא פנין דאמרינו דהכי קאמרה ולא איכפת לה רק דלא יהא גט רק בשם א"כ למה יחלוק ר"א דמראה מקום היא לפי שבע"כ מתגרשת ויכול ליתן לה להולכה הא בהא באמת אינה מקפדת אפי' לרבנן רק שלא תתגרש באותו מקום מקפדת ואינו יכול לגרשה בע"כ באותו מקום אבל באמת הא ליתא ונהפוך הוא דמה לעיל דלא ידעינו דלהולכה לא קפידא ס"ל לר"א דמ"מ לא קפידא אפי' לקבלה בסיפא ידעינו דלהולכה לא קפידא פשיטא שיש לנו לומר דגם לקבלה לא קפידא רק מראה מקום דאי מקפדת הי' לה להקפיד על הולכה ג"כ, והיינו דמקשה בסמוך לר"א פשיטא דמראה מקום היא דק"ו מרישא, ומשני דס"ד פנין דלדידן מראה מקום היא א"כ יודעת שהוא שם וכשהלך למקום אחר תאכל בתרומה קמש"ל דחיישינן דגאוס בי, וכוונאי לא פליגי רבנן על ר"א בהא היכא דלא קפדה בפירוש רק לרבנן דלאו מראה מקום היא אינה יודעת פלל היכן הוא רק לר"א שייך לאשמועינו, וגדולה מזו נראה לי דמוכח מפאן דאפי' נתנו לו הבעל שלא בתורת שליחות פלל רק למסרו לאיש מיוחד שעשה במקום שאמרה האשה לשליח הולכה והוא יקבל ממנו שם הגט ג"כ הני קפידא לרבנן פנין שקיבל הגט מיז הבעל במקום אחר אפי' שלא בתורת שליחות פלל שוב נתבטל שליחותו דאל"כ אפתי למה לי לומר דהכי קאמרה בלא"ה אפי' לא אמרה פלום אתי שפיר פגון שפסר לו שלא לשם שליחות פלל דבהא לא קפידא רק שלא יקבל בתורת שליחות קפידא, ועמ"ש לקמן ע"ב בתו' בד"ה גיטא: בתוס' בד"ה התקבל, הוי לן למימר דאוקי אשה בחזקתה שלא נתגרשה וכו' וילדעתי לא דמי הך דהקא לחזקה דעלמא פנין דעכ"פ ספק הוא וקרוב שתתגרש א"כ אימת תפסוק מלאכול ואיזה שיעור יש בזה ואח"כ שיתברר שנתגרשה הרי אכלה איסור למפרע וממילא פוסקת מיז, פנ"ל: ע"ב בתוס' בד"ה גיטא לא הוי וכו' טלי גט מעל גבי קרקע.

אף דלעיל ספ"ב משמע דרק לאוקימתא דר"ה בר מנוח דאמר לה אתנחלי אארעא הקשו אי הכי הוי טלי גיטא מעל גבי קרקע משמע דמעיקרא דלא הניחו לארץ לא הוי מעל הקרקע, הא ליתא דהתם ס"ד דהוי שליח הולכה עד התם לכו' לולא דהניחו לארץ לא הוי מעל הקרקע אבל הכא אי שליח הולכה הוא עד התם לא חזרה שליחות אצל הבעל כמו שהקשו אח"כ וע"כ שאינו שליח פלל א"כ הוי מעל הקרקע, והא דלא הקשו שם מעיקרא דלא חזרה שליחות דעדיפא מקשה הא אין פאן בפ"נ ובתר הכי באמת מקשה הא לא חזרה, ועוד דהוי מצי למימר דהוי שליח קבלה מיז רק לא תתגרש אלא שם רק מפח בפני נכתב הוצרך לאוקמא דהוי להולכה עד התם ומתגרשת בלקיחתה מן הארץ ולכו' מקשה דהוי טלי גיטא מעל הקרקע, ועמ"ש בסמוך מה שיש לתמוה על מהרש"א

בזה: בא"ד וְהָא לֹא חֲזָרָה שְׁלִיחוֹת אֶצֶל הַבַּעַל וַיֵּשׁ לַיִּשָּׁב קוֹשֵׁיָא זֹו בְּפִשְׁטוֹת לְפִי הַנְּרָאָה מְפִירִשׁ"י דְּעֵיקָר לֹא חֲזָרָה שְׁלִיחוֹת דְּפִשְׁטָא לָן דְּלֹא מְהַיְי הֵינּוּ דְּוָקָא בְּאַשְׁה עֲצָמָה דְּנַעֲשִׂית הִיא בַּעַל הַמַּעֲשֵׂה בְּעֲצָמָה וְשְׁלִיחַ אֵינוֹ רַק כְּשֶׁנֶּשְׁתַּלַּח מִזֶּה לְזֶה לֹא בַּעַל דְּבָר בְּעֲצָמוֹ אֲבָל בְּשְׁלִיחַ שְׁאֵינוֹ הָאֲשָׁה בְּעֲצָמָה אֵינוֹ רַק סַפֵּק אִי אֲמַרִינּוּ לֹא חֲזָרָה כְּמִבְּנֹאֵר לְעִיל דָּף ס"ג ע"ב וְלְעִיל ספ"ב [עמ"ש שָׁם] וּלְפִי זֶה יֵשׁ לֹאמַר דְּעֵיקָר הַסַּפֵּק שְׁלֹא עָשָׂאוּ שְׁלִיחַ רַק לְמִסּוֹר לְאַשְׁה לֹא שְׁיִמְסוֹר לְעֲצָמוֹ אֲבָל בְּקִדְמָה אִיהִי וְשׁוּנִי שְׁלִיחַ מְעִיקָרָא דִּינַדַּע דְּהוּא שְׁלִיחַ לְקַבְּלָה וְעַל דַּעַת פֶּן מָסַר לוֹ לְכ"ע לֹא אֲמַרִינּוּ לֹא חֲזָרָה. כַּנ"ל:..

בא"ד דְּמִיָּירִי דְּאָמַר לֵה הֵוֹי שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה וְכוּ' פְּדָאֲמַרִינּוּ פ"ב וכו'. עֵינּוּ מְהַרְשָׁא שְׁהַקְשָׁה דְּלָמָּה לֹא תִיַרְצוּ דְּקָאֲמַר לֵה וְלֹא תַתְּגַרְשִׁי עַד מְתָא מְחַסְיָא פְּדִמוֹקְמִינּוּ לְעִיל פ"ב וְשָׁם דְּחִינּוּ לֵה מִפְּתַח דְּאִין צְרִיף בַּפ"ג וְהָכָא שְׁפִיר יֵשׁ לֹאמַר דְּלֹא קָאֲמַר בַּפ"ג וּדְבָרֵיו תְּמוּהִין דְּאִי הַפְּנוּנָה דִּיהָא שְׁלִיחַ קַבְּלָה פְּאֵן וְלֹא תַתְּגַרְשִׁי רַק שָׁם הֵינּוּ הָף תִּירוּץ ב' שְׁל הַתּוֹס' מִמָּשׁ וְאִי דְּהוּי שְׁלִיחַ הוֹלְכָה הָא לֹא חֲזָרָה שְׁלִיחוֹת אֶצֶל הַבַּעַל וְהָתָם בַּס"ד דְּלֹא יַדַּע מְקוֹשְׁיָא דְּלֹא חֲזָרָה מְקוֹשָׁה מִבַּפ"ג אֲבָל בְּתַר דִּינַדַּע מְקוֹשְׁיָא דְּלֹא חֲזָרָה פְּשִׁטָא דְּהוּי לֹא חֲזָרָה שְׁלִיחוֹת וּמָה יִתְרוֹן יֵשׁ מָה שְׁאָמַר בַּב"ד פְּלוּנִי אוֹ בְּמְתָא מְחַסְיָא, וְעוֹד דְּהָתָם עַדִּיפָא פְּרִיף מִפְּתַח בַּפ"ג וְעוֹד דְּמַצִּי לְאוֹקְמָא דְּהוּי שְׁלִיחַ קַבְּלָה תִּיַכְרָף לְכַף מְקוֹשָׁה דְּלֹא צְרִיכָה לֹאמַר בַּפ"ג, בְּאִנְפֵּן שְׁלֹא נִתְבְּרָו לִי דְּבָרֵי מְהַרְשָׁא ו"ל: אִיבְרָא הָא קוֹשֵׁיָא לִי לָמָּה לִי לֹאמַר דְּהוּי שְׁלִיחַ הוֹלְכָה עַד הָתָם הֵוִי לְהוּ לֹאמַר בְּפִשְׁטוֹת דְּנָתַן לוֹ הֵגַט לְמָסְרוֹ לְשְׁלִיחַ הוֹלְכָה שְׁיֵשׁ לוֹ וְהָתָם לֹא מַצִּי לְאוֹקְמָא בְּהַכִּי דְּשְׁלִיחַ שְׁלֹא נִיתַן לְגִירוּשִׁין אֵינוֹ נֶאֱמָר בַּפ"ג אֲבָל פְּאֵן לֹא מִיָּירִי בְּמָקוֹם שַׁצ"ל בַּפ"ג, וְלִיפָא לְמִימַר דַּכָּה"ג לֹא קַפְדָא פְּלָל וְאִין צְרִיף שְׁתַּאמַר זִימְנִין דְּמִשְׁכַּחַת לֵה דְּבַלֵּא"ה לִיפָא קַפִּידָא, הָא לִיתָא דַּא"כ תִּיַקְשִׁי בְּאֲמַת לָמָּה לִי דְּקָאֲמַר דְּהַכִּי קָאֲמַרָה בַּלֵּא"ה נִיחָא דְּקִיבְלוֹ שָׁם לְמָסְרוֹ בְּמְתָא מְחַסְיָא לְשְׁלִיחַ הוֹלְכָה שְׁל בַּעַל וְלְקַבְּלוֹ מִמֶּנּוּ שָׁם וְאִפִּי לְגִירָסָא וְקִיבְלוֹ לֵה בְּמָקוֹם אַחַר מ"מ כְּמוֹ דְּמִפְּרָשׁ בְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּקִיבְלוֹ לְמָסְרוֹ לְשְׁלִיחַ הוֹלְכָה שְׁל בַּעַל וְע"כ דְּבָהָא נְמִי לֹוּלֵא דְּאֲמַרָה כְּף יֵשׁ קַפִּידָא גַּם לְקַבְּל בְּאִנְפֵּן זֶה דַּס"ס יִלְעִיזוּ עֲלֵי שָׁם: בַּא"ד א"ג וכו' הֵוִי הַפֵּל שְׁלִיחַ קַבְּלָה כו'.

מִדְּבָרֵיהֶם מִבְּנֹאֵר דְּכָל הֵיכִי דְּקַפְדָא וְעַבְר עַל דְּבָרֵי וְקִיבְל בְּמָקוֹם אַחַר אִפִּי חֲזָר וְקִיבְלוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שְׁצִינּוֹתָה לוֹ הָאֲשָׁה לֹא מְהַיְי פִּינּוּן שְׁעַבְר עַל דְּבָרֵי בְּטַל שְׁלִיחוֹתוֹ דַּא"כ לָמָּה לִי דְּאֲמַרָה לִי זִימְנִין וכו' הָא בַּלֵּא"ה יֵשׁ לְחוּשׁ דְּקִיבְלוֹ שְׁנִית בְּמָקוֹם הָרְאוּי לְקַבְּל וְע"כ דְּלֹא הֵוִי גִיטָא בְּהַכִּי, וַיֵּשׁ לְתַמּוּנָה עַל הָר"ן שְׁפִי הָף דְּהָבָא לִי גִיטִי דְּהוּא שְׁלִיחַ קַבְּלָה רַק שְׁלֹא תַתְּגַרְשִׁי עַד שְׁיַגִּיעַ גֵּט לִידָה וְקוֹשָׁה לָמָּה בְּהָבָא לִי לִיפָא קַפִּידָא הָא הֵוִי מִמָּשׁ פְּדָבְרֵי הַתּוֹס' פְּאֵן וּמ"מ לֹוּלֵא דְּכַף אֲמַרָה דְּלֹא אִיכְפַת לֵה הֵוִי קַפִּידָא, וּכְבָר פְּתַבְתִּי מִזֶּה לְעִיל ע"ש: בַּד"ה הָא וְהָא רַבְּנָן וכו' דְּלֹא מִשְׁמַע דְּפִלִּיג ר"י וכו'.

לְכַאוּרָה קוֹשָׁה אִי ס"ד דַּר"י ס"ל פְּרָבָה וְע"כ כְּמוֹ שְׁפִירִשׁ"י דְּבַאֲשָׁה לֹא הֵוִי קַפִּידָא פְּלָל וְהָכָא נְמִי לֹא הֵוִי קַפִּידָא וּמ"מ לְרַבְּנָן לֹא מְהַיְי פִּינּוּן שְׁשִׁינָה וְלַר"א מְהַיְי, א"כ פִּינּוּן דְּלְרַבְּנָן לֹא מְהַיְי אִפִּי לִיפָא קַפִּידָא מָה נ"מ בֵּין שְׁלוֹ לְשֵׁל חֲבִירוֹ הָא בְּתַרְנוּנֵיהוּ אִין פְּאֵן קַפִּידָא וּמ"מ לְרַבְּנָן נִתְבַּטַּל שְׁלִיחוֹתוֹ וּמ"ש שְׁל חֲבִירוֹ מְשִׁלוֹ, וְנִרְאָה לִי דַּע"כ לֹא כְּתַבוּ הַתּוֹס'

רק דר' יוסף לא נחלק על רבה בדינא דלרבה לרבנן הוי שינוי בשל ור"י לא הוי שינוי רק תרנוניהו מודו דלרבנן הוי קפידא אבל מ"מ אין שוין בטעמן דלרבה הוי קפידא אף דליכא מידי למיקפד פלל דס"ל דבאשה נמי ליכא מידי למיקפד ומ"מ הוי קפידא לרבנן אבל ר' יוסף ס"ל דבשלו איכא למיקפד והיננו דס"ל דעיקר טעמא דפליג ר"א באשה דס"ל פיון דמוכרסתהיא לקבל גט שאי לא היתה מוכרסת בנדאי לא היתה מחזרת להתגרש דאין אשה רוצה בגירושין וחוב הוא לה ומדמחזרת להתגרש ש"מ דהכרח היא אצלה וממילא פיון שאין בינה להתגרש פרצונה מימר אמרה אתגרש פל היכי דאיתא ורבנן ס"ל דמ"מ אמרינן דקפידא ובשלו נמי איכא קפידא רק לר"א פיון דאין דרוך אדם להעתיק ממקומו בשבת מסתמא נחוץ הוא לילך ומימר אמר יתא עירוב פל היכא דאיתא ולכו קאמר הא וקא רבנן ובשל חבירו לכ"ע ליכא מידי להקפיד פלל: ובהכי ניחא לי מה שיש לתמוה על התוס' דלכאורה דברי רש"י ז"ל מוכרחין דפריה בסמוך לר' יוסף ממגדל ושוכה מאי שלו ושל חבירו איכא והדבר תמוה דלר"י בשל חבירו ליכא קפידא א"כ פשיטא דהתם נמי איכא בשל חבירו, ובשלו נמי ע"כ איכא קפידא כמו בתמרים וגרוגרת דאי יש לחלק ביניהם גם לרבה קשי' נהי דבתמרים הוי קפידא אבל בשוכה ומגדל לא הוי קפידא וע"כ דשוין הו לענין בשלו דהוי קפידא ומאי קושיא לר"י, ולהג"ל ניחא דנוקא לרבה ניחא דס"ל בלי קפידא פלל לרבנן הוי שינוי ולר"א לא א"כ הו דשוכה ומגדל ג"כ חזא פרבנן וחזא כר"א אבל לר"י דלדידן בעינן לרבנן ג"כ שיהא ראוי להקפיד דהא מחלק בין שלו לשל חבירו א"כ בשוכה ומגדל אין פאן דבר הראוי להקפיד פלל ואין לחלק בין שלו לשל חבירו, פנ"ל: בא"ד הא וקא ככ"ע וכו' כמו בפעל.

ולפעד"נ ליישב דבלא"ה יש לתמוה לפירוש"י דפי' בשל חבירו דאחר נתן לו רשות ליקח מפירותיו ואין לו רשות רק מתמרים א"כ תיקשי למה לי טעמא משום דשינה אפי' לא שינה השליח ועשה כמו שאמר לו בע"ה רק המשלח שינה מדעת חבירו אינו עירוב פיון שאין העירוב שלו ולא קני לי' עירוב ואפי' הניח העירוב בעצמו שלא על ידי שליח כה"ג אינו עירוב וברור דהפנונה לפירוש"י דחבירו אומר עכשיו שאינו מקפיד פלל ולא הקפיד מעולם ואין חילוק אצלו תמרים או גרוגרת רק הוא נטל הרשות על גרוגרת ואי הי' רוצה תמרים ג"כ הי' נותן לו, והשתא טעמא דת"ק דס"ס הוי שינוי בשליחות שלא נתפנון זה רק לתמרים פפי הרשות שנתן לו חבירו ור"א סובר דאינו רק מראה מקום בזה יש לי רשות ואי הי' יודע שיש לו רשות גם בגרוגרת הי' מזכיר גרוגרת ג"כ והוי ממש כמו באשה דלר"א לא הוי רק מראה מקום ולרבנן קפידא והשתא ממילא שפיר קאמר הא וקא רבנן דלר"א פיון דלפי האמת לא הקפיד חבירו פלל אין זה רק מראה מקום פאלו יאמר בזה ידעתי שיש לי רשות טול מזה וה"ה מכל דבר שיש לו רשות אלא שראיה לו ליטול מזה דמזה ידע ולפי זה יש מקום ליישב גם קושיא הראשונה של התוס' דשפיר יש לפרש דברי רבה בשל חבירו, ומ"ש מהרש"א דלא הוי פליג ר"א לק"מ כמ"ש דנדאי ע"כ פליג ר"א לפירוש"י בשל חבירו, אלא דקושית מהרש"א בלא"ה לק"מ לפע"ד דהיאך אפשר לפרש בשל חבירו דא"כ פיון דפשיטא דברייתא אינו בשל חבירו א"כ למה לי לאוקמא ברייתא שני' דעירובו עירוב בשל חבירו ור"א לוקמא כפשיטא בשלו וככ"ע ודברי רש"י נראין בזה.

דלפני התוס' פאן בשלז קאי על ברייתא שניה והני לי' ליפרושי ברייתא ראשונה מעיקרא, ונהי דרבה מפרש שניה מעיקרא דאיתא פרבנו אבל לר"י דתרנוניהו פרבנו הני לי' ליפרושי ראשונה ברישא.

, אלא שיש לומר פיון דבשלז פשטא דברייתא הוא מפרש ברייתא דמירי פפשטא מעיקרא ונהדר הך ברייתא דמירי באוקימתא בא"ד הבא לי מן החלון. מהה משנה יש לתמונה על פירש"י הג"ל דמוכח דבשלז הני קפידא ולפירש"י בשלז ליפא קפידא לכ"ע אבל באמת אין מהה דמעילה ראי' פלל וכלל פיון דאין חיוב מעילה רק בשוגג פמבואר להדיא ברמב"ם בהלכות מעילה ובפני המשנה שם, ובזה ילפינו דיש שליח לדבר עבירה דכתיב ואשמה הנפש ההיא פמבואר ברמב"ם, א"כ פשיטא דהני קפידא דבזה שגג וחשב שהם חולין ובמקום אחר ידע שהוא הקדש ולא דמי להכא פלל לעירוב ונהי ברור: בא"ד ותימא דבסוף המפקיד וכו'.

ולדעתי לא קשה מידי דהתם כל שלא פיל' לו שלא יקח מזה חייב לשלם מפת פושע שהי' לו להודיע שלא יקח מזה אבל הכא לענון שליחות כל שיש קפידא אינו שלוחו והתם ע"כ פשיטא דאיפא קפידא דבאמת לא הי' בדעתו שיקח ממשות של חבירו רק פושע שהי' לו להודיע מפניו לשליח ושליח לא פושע פיון שלא הודיעו בפירוש אבל פשיטא פיון דבאמת קפיד נהי שטעה בשביל שטעה השליח אינו שלוחו וכ"ש פאן פיון דקפיד אינו עירוב שאינו שליח ונהי ברור, ודברי התוס' בתירוץ דחוקין דהה דמעילה משמע שהיא אותו המין ממש ואי דאינו במקום אחד התם בהמפקיד משמע דאפ"ל אינו במקום אחד פה הדין רק לפי שהי' לו לשער שיעור ביאתו משל מי נטל עיי"ש, והעיקר כמ"ש: בד"ה מאי שלז ושל חבירו איפא, לא בעי לשנויי וכו' אפ"ל שובך ושובך נמי.

דבריהם צ"ע דהשתא נמי דמשני איפא פירי דמגדל ופירי דשובך ג"כ קשה אפ"ל שובך ושובך נמי דנדאי ליפא למימר דדוקא מפירי דמגדל לפירי דשובך מקפיד אבל מפירי דשובך זה לשובך זה אינו מקפיד ואדרבא פיון דע"כ אומר משובך זה הרי מקפיד הוא ושמא הפירות שיש לו בשובך האחר צריכין לו לדבר אחר וכבר הכין אותם בשביל אחר וכדומה, ואדרבא מזה יש סיוע לפירש"י הג"ל דלפירושו יש לומר בהיקף דשובך לשובך אפ"ל בשלז הני קפידא פיון שאמר שובך זה, ולכך לא קאמר סמוכין ומרוחקין דבהא נדאי קשיא אפ"ל שובך ושובך נמי דלענון מקום הנחת העירוב פשיטא שאין להקפיד פלל: במשנה האומר כתבו גט ותנו לאשתי וכו' יכתבו ויתנו.

יש לדקדק נתינה מאי בעי הכא הא הפל על פתיבה קפדינו דאי פתבו ולא שמועו מפי הבעל לא מהני אפילו נתרצה בפ"ל ליתן הגט פיון דבשעת פתיבה לא שמועו מפיו, ונראה לי דברי שא קתני רבותא אף דאמר תנו ג"כ דאין אנו שומעין מפיו פלל אח"כ עוד דבר רק מזה הלשון שאמר פותבין ונותנין מ"מ מהני דהני לשון ברור ואין אנו צריכין לשמוע מפיו דבר ובסיפא קמש"ל אפ"ל לא אמר תנו דצריך לצוות על נתינה מחדש לא אמרינו דנתגלה פוננתו למפרע דעל פתיבת גט נתפנין דהא מצוה ליתנו לה כשהוא פתוב וכן נראה לי ברור דאפ"ל לר"נ דס"ל דפטרונה או פיטרונה הני לשון טוב מ"מ פשיטא דאין לשון נתינה בכלל דדוקא גרשוה כולל נתינה ג"כ אבל פטרונה אי הפוננה פטרו אותה הרי לשון פטור וחובה הוא וע"כ דהפוננה עשו לה פיטורין ע"ש גט פיטורין א"כ לא

מוכח רק שִׁיכְתָבו גַט פִּיטוּרִין וְלֹא שְׁיִתְנוּ, וְכֵן פִּרְסוּהָ פְּשִׁיטָא דְאַפִּי הִי לְשׁוֹן טוֹב לָא הוּי מְהֵי עַל גְּתִינָה כְּמוֹ שְׁפִירשׁ"י דְהַסְפֵּק דְצָרְכִי גַט יַעֲשׂוּ לָהּ א"כ לָא עֲדִיף מֵאִי הִי אוֹמֵר כְּתָבו גַט מְפֻרְשׁ דְאִינוּ בְּמִשְׁמַע תְּנוּ וְכֵן עֲשׂוּ לָהּ כְּרָאִי עֲשׂוּ לָהּ פְּנִימוֹס: אָמְנָם בְּהַף בְּעִי דְבַתֵּר הֵכִי הוֹצִיאוּהָ כו' וְדָאִי מִשְׁמַע דְהִי הַסְפֵּק דְכוֹלֵל גְּתִינָה ג"כ, וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם דְכָתַב דְהוּי סְפֵק וְאִין פּוֹתְבִין וְאִם כְּתָבוּ וְנִתְנוּ לָהּ הוּי סְפֵק מְגוֹרְשָׁת מִשְׁמַע דְאִם נִתְנוּ עַל סְמָךְ לְשׁוֹן זֶה בְּלִבְד אִפִּי לָא צְנוּה אַח"כ מְפֻרְשׁ לִיתְנוּ הוּי סְפֵק וּמ"מ נִרְאָה לִי בְּרוּר דְאַפִּי צְנוּה לִיתְנוּ אַח"כ בְּפִירוּשׁ לָא אָמְרִינוּ דְנִתְגַלְגַּל פְּנוּנְתוּ דְלִגְרִוּשִׁין אִיכּוּוּיִן דְכִיּוֹן דְבִשְׁעַת כְּתִיבָה הִי סְפֵק הָרִי לָא שְׁמַעוּ מִפִּי הַבְּעַל וְנִכְתַּב בְּפִסּוּל, וּמ"ש הֶרְמֵב"ם וְנִתְנוּ לָהּ אִפִּי בְּצוּנְוֹת הַבְּעַל שְׁנִית הוּי סְפֵק מִכַּח הַכְּתִיבָה, וּמ"מ הִנְצָרָה לְהַזְכִּיר גְּתִינָה דְלֹא שְׁיִיךְ סְפֵק רַק כְּשִׁנְיָתוּן לָהּ: שֵׁם פְּטָרוּהָ פִירשׁ"י דְלֹא יִדְעִינוּ אִי לְשׁוֹן גְּרִוּשִׁין הוּא אִו לָא וְכֵן פִּי בְּכֻלְהוּ, וּמ"מ בְּרוּר דְלֹא נִתְפָּנוּן הָרַב ז"ל שְׁתַּהֲא סְפֵק מְגוֹרְשָׁת דְהִיא לָא אָמֵר כְּלוּם קְתָנִי רַק פִּיּוֹן דְבְּעִינוּ שְׁיִשְׁמַע הַסּוֹפֵר מִפִּי הַבְּעַל כֹּל שְׁיִשׁ סְפֵק בְּלִשׁוֹנוּ הָרִי לָא שְׁמַע מִמֶּנּוּ שְׁיִכְתּוּב גַט וְלֹא הוּי גַט כְּלָל וּמ"מ נִרְאָה לִי דְאִם אָמֵר בְּפִי לְכַתּוּב גַט וְעַל הַגְּתִינָה אָמֵר לְשׁוֹנוֹת הַלְלוּ נִרְאָה לִי וְדָאִי דְהוּי סְפֵק מְגוֹרְשָׁת פִּיּוֹן דְלִשׁוֹן מְסוּפֵק הוּא: וְדַע שְׁיִשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִי דוֹקָא בְּאִינוּ מְדַבֵּר עֲמָה עַל עֲסָקִי גַט לָא מְהֵי הִנְדָּה לִישְׁנֵי כְּמוֹ בְּרִישָׁא דְמִיָּרִי וְדָאִי בְּאִינוּ מְדַבֵּר פִּיּוֹן דְלִישְׁנֵי מְעַלְיָא נִינְהוּ א"כ סִיפָא נְמִי דוֹקָא בְּאִינוּ מְדַבֵּר אָבֵל בְּמְדַבֵּר וְדָאִי לִגְרִוּשִׁין נִתְפָּנוּן אוּ דְלָמָּא אִפִּי בְּמְדַבֵּר עֲמָה לָא מְהֵי כְּמוֹ בְּקִידוּשִׁין דְאַמְרִינוּ דְלִישְׁנֵי גְרִיעֵי גָרַע מִשְׁתִּיקָה, וּמְסַתְּבָרָא לִי אִפִּילוּ מְדַבֵּר עֲמָה עַל עֲסָקִי גִיטִין לָא מְהֵי הִנְדָּה לִישְׁנֵי לְכַתִּיבַת הַגַּט פִּיּוֹן דְאַפִּי אָמֵר אָמְרוּ לָא מְהֵי ש"מ דְבְּעִינוּ שְׁמִיעָה מִפִּיּוֹן וְכָל שְׁאִינוּ לְשׁוֹן בְּרוּר לָא שְׁמַע מִפִּיּוֹ, וְכֵן נִרְאָה מְסַתִּימַת הַפּוֹסְקִים: בְּגִמְרָא ר"נ דְבִבְלָאָה הוּא.

עִפִירשׁ"י וְהוּא דְחוּק וְתִלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי מוֹכִיחַ דְהוּא מֵא"י וּמְדַבְּרִין לְשׁוֹן אַרְמִי, אָבֵל הַפְּנוּנָה כְּפִי דְבִבְלָאִי מְדַקְדְּקִין בְּלִשׁוֹנָם אָבֵל בֵּא"י לִישְׁנָא קִלְיָא מְדַבְּרִין כְּדְאַמְרִינוּ פ"ק דב"ק הֵאִי תִנָּא יְרוּשְׁלָמִי הוּא וְלִישְׁנָא קִלְיָא גָּט וְאִינוּ מְדַקְדְּקִין בְּלִשׁוֹן וְאִין לְשׁוֹנָם מְבֻנָר וּפְעָמִים דְנִתְפָּנוּן לְפִטוּר וְחִיּוּב וְאוֹמֵר לְשׁוֹן שֶׁל גְּרִוּשִׁין וְכֵן לְהִפְּךָ וְנִרְאָה לִי דְלֹא לְמִמָּרָא דְלֹא פְּלִיגִי כְּלָל דְפְּשִׁיטָא שְׁלֹא יִסְתּוּם הַתַּנָּא דִּין רַק עַל א"י רַק הַפְּנוּנָה דר"נ בְּבִלְאָה הוּא וְשֵׁם מְדַקְדְּקִין חֲשָׁבוּ לְלִשׁוֹן בְּדוּר, אָבֵל תַּנָּא דֵּא"י דִּינְדַע דְבֵּא"י אִין מְדַקְדְּקִין הַלְפָּה מִמִּילָא פִּיּוֹן דְהֶרְבֵּה בְּנֵי אָדָם אִין מְדַקְדְּקִין אִפִּי בְּבִבְלָא לָא הוּי לְשׁוֹן מְבֻנָר דְשְׁמָא גַם זֶה לָא דִּיקְדֵּק וְאִינוּ בְּעִינוּ שְׁיִשְׁמַע מִפִּי הַבְּעַל לְשׁוֹן מְבֻנָר, וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָרִי"ף וְרַמְבַּ"ם שְׁלֹא זָכְרוּ דְבָרֵי ר"נ כְּלָל, כַּנ"ל: בְּמִשְׁנָה בְּרֵאשׁוֹנָה הִיוּ אוֹמְרִים כו' יְכַתְּבוּ וְיִתְנוּ.

יֵשׁ לְחַקוֹר בְּעִנְיָן זֶה פִּיּוֹן דְמִפְּחַ אֲנוּמְדָנָא דְנִין דְנִדְאִי נִתְפָּנוּן שְׁיִתְנוּ אָבֵל מ"מ לָא נִתְפָּנוּן רַק לִיתְנוּ עַל תַּנָּאִי שְׁאִם לָא יִהְרַג לָא יִהְיֵה גַט וּכ"ש בְּקוּלָר שֶׁל מְמוֹן דְנִדְאִי אִינוּ מְחִלְיָטוּ שְׁיָמוֹת וְאָמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי לָא סוּף דְבָר קוּלָר שֶׁל נְפֻשׁוֹת וְכו' וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ עַל מַה שְׁפִירשׁ"י הִיפְּךָ מִהִירוּשְׁלָמִי הַנ"ל] וְלר"ה דְאַמֵּר בְּסוּמָךְ בְּעַמְד חוּזַר אִפִּי נָתַן סְתָם א"כ מִמִּילָא הֵכָא נְמִי נוֹתְנִין סְתָמָא וְאִי לָא נִהְרַג חוּזַר כְּמוֹ בְּמִסּוּפָן אָבֵל לְדִידוֹן דְקִי"ל בְּסְתָמָא אִינוּ חוּזַר מִשׁוּם גְּזִירָה שְׁמָא יִאמְרוּ יֵשׁ גַּט אַחַר מִיתָה כְּמִבְּנֹאֵר לְקַמְן פָּרְקֵי מִי שְׁאַחֲזוּ דָף ע"ב עֲמוּד ב', א"כ הִיָּינוּ דוֹקָא אִי נָתַן בְּעַצְמוֹ מְסַתְּמָא לָא מְהֵי אֲנוּמְדָנָא מִשׁוּם גְּזִירָה אָבֵל

הָכָא פִּינּוּ דְלָא אָמַר תְּנּוּ רַק מִפְּחָדוֹ דְּנִין דְּמִפְחָדוֹ הִי טְרִיד וְלֹא פִּירֵשׁ א"כ מִמִּילָא יֵשׁ לְנוּ לְדוּן דְּעַל תְּנָא בִּיקְשׁ לִיתָן וּמִמִּילָא אַם יִתְּנוּ לָהּ בְּלִי תְּנָא רַק סְתָם הָרִי לֹא נַעֲשֵׂה שְׁלִיחֻתוֹ וְלֹא הָוִי גַּט כְּלָל אִפִּי מֵת וּמ"מ לֹא הָוִי בְּגָדָר תְּנָא לְפָנֵי הַתְּוֹרָף כְּמוֹ לר"ה: וְהִנֵּה בְּהַד רִישָׁא דִּינֻצָּא בְּקוּלָר וּמְסוּפָן דר"ש, יֵשׁ מְקוּם לְפִירֵשׁ דְּבִאֲמַת כְּפֵה נּוֹתְנִין עַל תְּנָא אַם יָמוּת יִהְיֶה גַּט אָבֵל מְפִירֵשׁ וִינֻצָּא בְּשִׁירָא פְּשִׁיטָא שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַתְּנוּת תְּנָא בְּלַעֲדֵי הַמְּגִרֵשׁ בְּלִבְד שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין כְּמָה זְמַן יִשְׁקָה שָׁם וְעַד אֵימַת תְּהֵא בְּסַפֵּק וְכִינּוּ שְׂאִינּוּ יְכוּלִין לְהַתְּנוּת תְּנָא וּכְמוֹ כּוֹ לִיתָן בְּלִי תְּנָא אִי אֶפְשָׁר כְּנ"ל א"כ הִיאָדּוּ יִכְתְּבוּ גַּט וְיִתְּנוּ שְׁהִרֵי הָאֲנֻמְדָּנָא מוֹרָה לְהִיפָדּוּ דְרַק לִיתָן עַל תְּנָא נִתְּפוּיָן דְּמַהֲאֵי טַעְמָא מְדִינָא אִפִּי נִיתָן סְתָמָא ע"י הַמְּגִרֵשׁ בְּעַצְמוֹ הִי חוּזָר בְּעַמְד לִוְלֵא גְזִירָה דִּישׁ גַּט אַחַר מִיתָה: וְאֶפְשָׁר לֹמַר דְּמ"מ פִּינּוּ שְׁהִי טְרִיד מִפְּחָדוֹ וְלֹא פִּירֵשׁ מִמִּילָא דְּנִין דְּעַתּוֹ דְּמִימַר אָמַר תִּיגְרֵשׁ בְּסְתָמָא לְגַמְרֵי פִּינּוּ שְׂאֵי לֹא יִתְרַצָּה בְּכַף לֹא יִהְיֶה גַּט כְּלָל אִפִּי יָמוּת פִּינּוּ שְׁלֵא פִּירֵשׁ, וְיֵשׁ לֹמַר דְּבִזָּה בְּאֲמַת מְחֻנְלִקִין בְּרֵאשׁוֹנָה וְאַחַרְוֹנָה כִּי לֹא נִתְּבָאָר סְבָרְתָם וּגְבִי מְטָמָא וְאַדְמַע דְּחֻזְרוּ לֹמַר מְפִירֵשׁ טַעְמָא מְעִיקְרָא סְבוּר כר' אָבִין וּלְבִסּוּף כר' יִרְמִיָּה וְהָכָא מֵאִי קְסָבֵר, וְלִהְנָ"ל נִיחָא דְּמַעִיקְרָא קְסָבֵר פִּינּוּ דְּאִי אֶפְשָׁר לִיתָן עַל תְּנָא אִי אֶפְשָׁר לִיתָן, וּבְתַר הָכִי קְסָבֵר דְּדִנִין אֲנֻמְדָּנָא דְּנִתְּפוּיָן לְגִירֵשׁ לְחִלוּטִין מְשִׁלָּא יִהְיֶה גַּט כְּלָל כְּנ"ל, אוּ דְּמַעִיקְרָא סְבוּר כר"ה דְּאִי עַמְד חוּזָר, לְכַף בִּינֻצָּא בְּקוּלָר כּוֹתְבִין וּבִינֻצָּא בְּשִׁירָא לֹא פִּינּוּ דְּאִי בָּא חוּזָר לְעוֹלָם תְּהֵא בְּסַפֵּק שְׂמָא יָבוּא וּבְתַר הָכִי ס"ל כְּרַבָּה וּר"י דְּאֶפִּי עַמְד אִינּוּ חוּזָר א"כ שְׁפִיר כְּוָהֲבִין אִפִּי בִּינֻצָּא בְּשִׁירָא בְּסְתָמָא וּמְגוּרֵשׁת לְחִלוּטִין וּמ"מ צ"ל כְּנ"ל דְּדִנִין דְּנִתְּפוּיָן לְגִירֵשׁ לְחִלוּטִין מְשִׁלָּא יִהְיֶה גַּט כְּלָל וְאַנָּא אִפִּי יָמוּת כְּנ"ל: א שָׁם אָף הַמְּסוּפָן.

תְּמוּזָה לִי לְפִי מַה דְּס"ל לר"י לְקַמְן רִישׁ מִי שְׂאֲחֻזּוֹ דְּאִין כּוֹתְבִין עַד שְׂיִשְׁתַּפֵּה, וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹס' דְּלִפִּי זֶה יֵשׁ לִיזְהַר בְּגַט שְׂכִיב מְרַע שְׂיִהֵא שְׁפוּי בְּעַת נְתִינָה א"כ הָכָא מַה צְוֹרָף לִיתָן בְּלִי דְּעַתּוֹ פִּינּוּ דְּע"כ צְוֹרָף לְבָדְקוּ בְּעַת נְתִינָה אִי הוּא שְׁפוּי א"כ גְּבָדוּק אִי דְּעַתּוֹ לִיתָן בְּלַעֲדוֹ אוּ הוּא יִתָּן וְאוּלַי יֵשׁ לֹמַר דְּלֹא כְּתָבוּ הַתּוֹס' רַק לְדִידִן דְּמְסַפְקָא לָן אִי תּוֹנְבָא בְּעֵלְמָא נָקַט וּכְיָשֵׁן דְּמִי אוּ שְׁהוּא מְטוֹרָף אָבֵל תְּנָא דְּמִתְּנִי לֹא חָשׁ לְזֶה כְּלָל דְּאִינְהוּ הָוִי בְּקִיאִין בְּהָא וְשְׁפִיר מְשַׁפְּחַת לָהּ דְּהוּי לִי תּוֹנְבָא בְּעֵלְמָא וּיְכוּלִין לְכָתוּב וְלִיתָן וּמ"מ אִי אֶפְשָׁר לְשַׁאֲלוּ שְׂיִאמַר תְּנּוּ, אוּ אֶפְשָׁר דְּלֹא כְּתָבוּ הַתּוֹס' רַק לְזַהֲרִוּת בְּעֵלְמָא וְלֹא מִן הַדִּין דְּדִנִין בְּחֻזְקָתוֹ שְׂאִינּוּ מְטוֹרָף רַק שְׂיֵשׁ לִיזְהַר, וְעַמ"ש לְקַמְן בְּמַשְׁנָה מִי שְׁהִי מוֹשְׁלָף לְבוּר עוֹד בְּזֶה, אָבֵל הָא לִיכָא לְמִימַר דְּס"ל לר"ש כר"ל לְקַמְן דְּקו"ל כר"י .

וּקו"ל כר"ש שְׁזוּרִי: הָהּ וְדַע דְּרִישׁ"י ז"ל פִּי מְסוּפָן חוּלָה, וְאִין פּוֹנוּת הָרַב ז"ל דְּכָל חוּלָה חָשִׁיב כְּמְסוּפָן דְּהָא בְּהִדְיָא מְחֻלְקִינּוּ בִּירוּשְׁלַמִי בֵּין קַפְצֵי עֲלִיו הַחֻלִי בֵּין חוּלִי סְתָם וּבַחֻלָה סְתָם אִין נּוֹתְנִין, רַק שְׂבָא לֹמַר פִּינּוּ דְּהִנָּף נְמִי מְסוּפָנִים נִינְהוּ מַה בָּא ר"ש לְחַדְשׁ מְסוּפָן לְזֶה פִּי דְּאִינְהוּ מְחַדְשׁ מְסוּפָן מְחַמַת חוּלִי, וְיֵשׁ לֹמַר עוֹד לְפִי דְּבִינֻצָּא בְּקוּלָר אָמְרוּ בִּירוּשְׁלַמִי לֹא סוּף דְּבָר קוּלָר שְׁל נְפִשׁוֹת אֶלָּא אִפִּי קוּלָר שְׁל מְמוֹן דְּכָל קוּלָר בְּחֻזְקַת סְפָנָה, לְזֶה אָמַר ר"ש אָף הַמְּסוּפָן דְּבַחֻלָה בְּעִינּוּ מְסוּפָן דְּנָקָא כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ בִּירוּשְׁלַמִי דְּנָקָא בְּקַפְצֵי עֲלִיו הַחֻלִי, אֶלָּא שְׂיֵשׁ לְדַקְדַּק לְמָה לְקַמְן קְאָמַר הַבְּרִיא שְׂאֲמַר כְּתָבוּ וְכו' אִפִּי חוּלָה נְמִי כָּל שְׂאִינּוּ מְסוּפָן וְיִתְּבָאָר לְקַמְן בְּס"ד: דָּף ס"ו ע"א בְּגַמְרָא א מְתַקִּיף לָהּ ר"א וְכו' עַד סוּף הַסְּוִגָּא.

יש לתמונה דהיאף יתכן דמעיקרא אָמרו דְכָף הקִשָּׁה ר"א וּבְתַר הָכִי כָּף עַד שְׁאָמְרוּ
מִחֲמַרָּא הִקְשָׁה לוֹ שְׂאִין זֶה עֲנִין לְדַרְב הוּנָא וְכִי יֵשׁ בְּיַדְם לומר בְּשֵׁם ר' אָבָא מַה שְׂיִרְצוּ
וּא"כ עכ"פ טְפִי הָנִי לְהוּ לומר דר"א לֹא חָשִׁיב לִי מְצֻנָה מְחַמַּת מִיְתָה דְזֵהוּ עֵיקַר חִידוּשׁוֹ
שֶׁל ר' זִירָא וּמְחַמַּת זֶה צְנוּהוּ לִילָף לר"ה רבִי וְהוּא עֲצָמוּ לֹא הִי' הַדְּבָר בְּרוּר בְּיָדוֹ א"כ
יֵשׁ לומר דר' אָבָא בְּאַמַּת הָנִי ס"ל דְּהָא לֹא חָשִׁיב מְצֻנָה מְחַמַּת מִיְתָה וּבְעֵי קִנְיָן: לְכֹן נִרְאָה
לִי דְנוֹדָי עֵיקַר קְוִשְׁתָּא ר' אָבָא הִיְתָה כְּמוֹ שְׁאָמַר מְעִיקְרָא שְׂאִין לְדַמּוּת גִּט לְמַתְנָה דְּהָרִי
מַתְנָה יִשְׁנָה אַחַר מִיְתָה וְגַט לֹא ש"מ דְּלֹא מְדַמְיָן גִּט לְמַתְנָה בְּדִינִים הַשְּׂיִיכִים לְכָל אֶחָד
בְּדִידָן א"כ מֵאַחַר שְׂדִין הַמָּמוֹן שְׂאִינוּ נִקְנָה רַק בְּקִנְיָן אִין לְדַמּוּתוֹ לְגַט שְׂאִין עֲנִינּוּ בְּקִנְיָן
כָּלֵל כְּמוֹ שְׂאִין מְדַמְיָן גִּט לְמַתְנָה שְׂיִהָא חָל אַחַר מִיְתָה, וְעַל זֶה שְׂאֵלוּ בְּשִׁלְמָא לְעִנְיָן זֶה
אִין לְדַמּוּת אָבֵל מ"מ פִּינּוֹן דְּגַבִּי גִט חָשְׁבִינּוּ יוֹצֵא בְּקוּלָר כְּשֹׁכִיב מְרַע כְּמוֹ כֹּן בְּמַתְנָה
וּמְמִילָא מַתְנַת שְׁכִיב מְרַע לֹא בְּעֵי קִנְיָן, וְעַל זֶה מְשַׁנֵּי דְבְּמַקְצַת הוּא דְּהַשְׁתָּא אִין לְדַמּוּתוֹ
לְגַט דְּאַף דְּגַט אִפִּי' חָשִׁיב כְּמַקְצַת לֹא בְּעֵי תְּנוּ אָבֵל מַתְנָה בְּמַקְצַת לֹא מִיְקִנֵּי בְּלִי קִנְיָן,
וְאַהָא מְקַשָּׁה דְּמְצֻנָה מְחַמַּת מִיְתָה הוּא וְלֹא בְּעֵי קִנְיָן בְּעִלְמָא וְשִׁפִּיר יְלַפִּינּוּ מֵגַט דְּהָנִי
בְּגֵדָר שְׁכִיב מְרַע מְדָלָא בְּעֵי תְּנוּ וְהָנִי כְּמַצְנָה מְחַמַּת מִיְתָה דְּשְׁכִיב מְרַע סְתָם בְּעֵי תְּנוּ רַק
מְסוּפָן לֹא בְּעֵי וְכִינּוֹן דְּיוֹצֵא בְּקוּלָר לֹא בְּעֵי ש"מ דְּחָשִׁיב מְצֻנָה מְחַמַּת מִיְתָה וְה"ה לְמַתְנָה
חָשִׁיב כְּמַצְנָה מְחַמַּת מִיְתָה, וְהִינּוּ דְּמְשַׁנֵּי דְּהָא הִקְשָׁה לוֹ לר' אָבָא פִּינּוֹן דְּמַדְאֹרְיָתָא
ע"כ בְּעֵי קִנְיָן דְּאִין לְדַמּוּת גִּט לְמַתְנָה בְּמִילְתָא דְּשִׁיף בְּכָל חֵדָא בְּעִנְיָנוּ א"כ אִפִּי' תִּימָא
דְּאֶזְלִינּוּ בְּתַר אֲנֻמְדוּ דְּעַתִּי' דְּנִתְפָּנוּן עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב בְּהָךְ דְּיַבּוּר מִחֲמַרָּא מ"מ אִינוּ
מוֹעִיל בְּלִי קִנְיָן מְדִינָא רַק מִתְקַנַּת חֲכָמִים בְּשְׁכִיב מְרַע דְּלֹא בְּעֵי קִנְיָן, וְה"מ אִי אִיְתָא
בְּבָרִי בְּקִנְיָן, תְּקִנּוּ בְּשְׁכִיב מְרַע בְּלִי קִנְיָן אָבֵל מִילְתָא דְּלִיתָא בְּבָרִי אִפִּי' בְּקִנְיָן דְּהָא בְּבָרִי
וְדָאִי הָךְ לִישְׁנָא לְשׁוֹן גְּרוּעַ הוּא כִּי חֲמָרָא לֹא קְאָמַר דְּמִי חֲמָרָא לֹא קְאָמַר וְלֹא מְהֵנִי עַל
זֶה קִנְיָן כָּלֵל א"כ בְּשְׁכִיב מְרַע נְמִי לֹא תְּקִנּוּ בְּלִי קִנְיָן, וּבְשִׁלְמָא בְּקִנְיָן הִי' מוֹעִיל מְטַעַם
אַחַר דְּדִנְיָן דְּעַתוֹ דְּנוֹדָי נִתְפָּנוּן עַל צַד הַיּוֹתֵר מוֹעִיל כְּמוֹ בְּגַט דְּדִנְיָן דְּנִתְפָּנוּן תְּנוּ אָבֵל בְּלִי
קִנְיָן דְּבָהָא אִין לְדַמּוּת לְגַט שְׁלֹא לְהַצְרִיף קִנְיָן רַק כְּמוֹ כָּל שְׁכִיב מְרַע דְּלֹא בְּעֵי קִנְיָן
מִתְקַנַּת חֲכָמִים א"כ פִּינּוֹן דְּבְּבָרִי לִיתָא לֹא מְהֵנִי בְּשְׁכִיב מְרַע, וְהִינּוּ דְּקְאָמַר דְּהָךְ לִישְׁנָא
לֹא לִישְׁנָא גְּרוּעַ הוּא כָּלֵל רַק לִיְפוֹת פָּחוּ כְּמוֹ שְׁפִירש"י וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר מְהֵנִי בְּלִי קִנְיָן
בְּיוֹצֵא בְּקוּלָר כְּמוֹ דְּמְהֵנִי כְּתָבוּ בְּלִי תְּנוּ דְּדִנְיָן כְּמַצְנָה מְחַמַּת מִיְתָה כְּמוֹ כֹּן בְּמַתְנָה, כַּנ"ל
בְּתוּס' בַּד"ה דְּמִי חֲמָרָא לֹא קְאָמַר וּא"ת וְכו' הָנִי דְּשִׁלְב"ל וְכו'.

וּלְדַעֲתִי נִרְאָה פְּשוּט דְּהֵתָם לֹא נִתְחַזְּבִיב לְמַפְנֵי הַשּׁוֹר רַק כְּשִׁימְכָרְנוּ יִהְיוּ דְּמִי קְדוּשִׁים
הַלְכָף הָנִי דְּשִׁלְב"ל אָבֵל כָּאֵן כָּף הִי' חִיּוּבוֹ לְמַפְנֵי הַיּוֹן וְלִיתָן לוֹ אוּ יִין בְּעַד דְּמִי דְּהָנִי
כְּתָרָו לוֹ וְאִין הַיּוֹן דְּשִׁלְב"ל וּמְחַזְּבִיבִים לְמַכְרוֹ וְלִיתָן לוֹ דְּמִי, כַּנ"ל: בַּד"ה כְּדִי לִיְפוֹת
פָּחוּ, פִּי' בְּקוּנְט' וְכו' לְפִי הַחֲשָׁבוֹן וְכו' וּלְדַעֲתִי נִרְאָה עֵיקַר בְּפִשְׁטוּת דְּמַפְסִיד כְּלוּ כְּפִי
הַנִּרְאָה מְפִשְׁטוּת דְּבָרִי רש"י דְּנוֹדָי הִי' מְהָרָאִי דְּאִפִּי' לְפִי חָשְׁבוֹן לֹא יַפְסִיד דְּהָא יִין צְנוּהּ
לוֹ בַּד' מְאוּת וּמַה לוֹ אִי הַחֲמִיץ, וְע"כ פִּינּוֹן דְּלֹא הִי' בְּכָאֵן קִנְיָן וְלֹא מְהֵנִי רַק מְדַרְבָּנּוּ
מְמִילָא יֵשׁ לְנוּ לְדוֹן דְּלְפִי דְּעַתוֹ דְּהִי' יִין בְּאֶלְפָּה נִתָּן לוֹ בַּד' מְאוּת שְׂיִשְׂאָר לִיּוֹרְשִׁין שְׂשָׁה
מְאוּת אָבֵל אִי נַחְסֵר מִן הַיּוֹן וְלֹא יִשְׂאָר לִיּוֹרְשִׁין שְׂיַעוּר שְׂרָצָה לְהַשְׂאִיר לְהֵם יַפְסִיד מְקַבֵּל
הַמַּתְנָה כִּי לֹא רָצָה לְהַפְסִיד לִיּוֹרְשִׁין יוֹתֵר וּלְפִי זֶה הַפְסִיד הַכָּל, וְעֵינּוּ בְּר"ן: בַּא"ד וּא"ת
וּר"ה מָה הַנְּצָרָף לְהַשְׁמִיעֵנוּ וְכו'.

טפי הני להו להקשות דלמה הוצרך ר' זירא שילף לר"ה רבו ולשאת הסל על פתפו דמה
הי' לו ללמוד מר"ה פנין דהה דיןא לית בי' ספק דמצנה מחמת מיתה לא בעי קנין ואין
להסתפק רק דלמא לשון גרוע הוא פנין שאמר מחמרא וזה לא נלמד מדברי ר"ה כלל,
גם מה שתיקרו דר"ה משמענו דיןא בקולר הני כמו שכיב מרע דפשיטא דדברי ר"ה
לאו פיןא בקולר מנירי דעיקר דברי בשכיב מרע הוא פדמוכח פרק מי שאחזו ונראה
לי דעיקר דקמש"ל ר"ה דכל שיש בגדר זה ליתן הגטבלי שיאמר תנו ממילא הוא ג"כ
באותו גדר לענין מתנה שאין צריך קנין דגט ג"כ יש חילוק בין חולה למסוכן וכמו כן
לענין מתנה כל שאר דענין לומר תנו בגט לא הני מצנה מחמת מיתה במתנה וכל שאין
צריך לומר תנו בגט הני בגדר זה במתנה מצנה מחמת מיתה וממילא נלמוד דיןא בקולר
דמהני כתבו בלא תנו הני במצנה מחמת מיתה דאי פחולה לא הי' מועיל כתבו בלא תנו
וא"כ במתנה לא בעי קנין, וז"ב: במשנה פל השומע קולו.

פירש"י שמו ושם עירו, וצ"ל דמנירי שידועין עכ"פ דבעלה של אשה זו שצנה לגרש
שמו ושם עירו פה הוא כמו שאמר דאל"כ מה בכך דשעת סכנה פותבין אף שאין מפירין
מ"מ היינו שלא לחוש לרמאות אבל לא היכי שיש לחוש דבאמת אחר הוא וכן נראה
מדברי הרמב"ם: ודע שאני תמה פנין דקי"ל כר"י לקמן פרק מי שאחזו דבעינו שיהא
שפוי בעת פתיבה ונתינה כמ"ש התוס' שם א"כ נהי דהא לא קשיא היאך יכתבו ויתנו
פנין דלא ראו אותו ולא הפירוהו כלל עד דחיישינו לצרה א"כ נחוש שפא בעת נתינה
כבר מת דמהאי טעמא פותבין בלי שיאמר תנו דמסוכן הוא והולך למות ולמה לא נחוש
שפא מת דבהא יש לומר דבעת נתינה ג"כ שמעו קולו, אבל עכ"פ נחוש שפא מטורף
הוא בעת פתיבה ונתינה ואי נבדוק אותו הרי ידענו הכל ויכול לומר תנו או לרמוז ואין
לחוש לכלום: ונראה לי דאף דקי"ל פרבא לעיל פרק פל הגט דגוסס לא מוקמינו בחזקת
קיים הכא עדיף מגוסס אף דרבא למיתה מ"מ לאו גוסס הוא וכמו כן דוקא שלא בשעת
סכנה בדקינן אם הוא שפוי אבל במקום דלא אפשר מוקמינו אחזקת' דענין חי ושפוי
הוא, וצ"ע בזה: בגמרא וליחוש דלמא שד הוא וכו' ודלמא צרה היא וכו' בשעת הסכנה
כו'.

תמוה לי פנין דלא ס"ד מהה דתנא דבי ר' ישמעאל למה לי להקשות שד וצרה הא
בלא"ה תיקשי להו הך מתניתינן אמתניתינן דפרק גט פשוט דקתני להדיא פותבין גט לאיש
אף שאין אשתו עמו ובלבד שיהא מפירין והיאך יכתבו פאן בלי הפרה פנין דחיישינו
לצרה ושד, ונראה לי דס"ד דמנירי שהעלוהו אח"כ מן הפור וראוהו מת והפירוהו אז
דהשתא לולא דחיישינו לשד וצרה פנין דקאמר דמנשלה לבור ויכתבו גט לאשתו
והפירוהו בפור שנה הוא אף שאז כבר מת או נטרפה דעתו שאינו ראוי לגרש מ"מ פנין
דכבר כתבו ונתנו הרי זה הוא ומוקמינו לי בחזקת חי עד אחר נתינה פנ"ל וכן בחזקת
שפוי, רק דפריה נחוש שפא הוא לא אמר מעולם לכתוב גט, וצרה ושד אמרו בשמו
לרמאות, ואהא משני דבשעת הסכנה פותבין אף שאין מפירין כלל ולא חיישינו לרמאות
ג"כ ולפי זה נראה לי דלמסקנא לא בעינו כלל שראו דמות אדם וכבואה רק כל ששמעו
קול שהוא מושלה לבור ויכתבו גט לאשתו פותבין כל שידועין דבעלה של אשה זו שמו
פה וכן נראה מדברי הרמב"ם שהשמיט כל הסוגיא רק הא דתנא דבי ר"י, פנ"ל: בתוס'

בד"ה פל השומע קולו אע"פ וכו' לא משום דכי אמר הכי וכו' דבתרומה בעינן שליחות וכו' דהקא לא קאמר פל הרוצה לכתוב וכו'.

דבריהם צריכין ביאור, חדא פנין דכפי הנראה פשיטא להו הקא דבתרומה בעינן שליחות א"כ לא ימלט לחלק כפי תירוץ ראשון דמ"מ הנאה לא הוי, א"כ הו תירוץ השני למאי אתיא דכינן דע"כ הוי שליח דבתרומה בעינן שליחות א"כ הכי נמי מהני ושוב לק"מ ומה צורך לחילוק זה, ועוד אי נימא דהפנונה בתירוץ הב' לומר דבתרומה לא בעי שליחות אלמא לא ברירא להו מילתא א"כ מעיקרא למה להו להכריח דאין הפנונה התם דאינו שליח דתרומה בעי שליחות הא טפי מןכרח מהו דהקא דקתני דמהני והקא פשיטא דבעינן שליחות פנין דלא סליק אדעתיהו לחלק בין פל הרוצה לכל השומע א"כ מןכרח מהו דהקא דהתם אף דהוי שליח לא נהנה ואפי' אי תרומה לא בעי שליחות מןכרח סברת התוס' דהתם לאו משום דלא הוי שליח רק דלא חשיב הנאה דאפי' לא בעי שליחות מ"מ מןכרח מהו דהקא דבהאי לישנא שליח הוא: לכן נראה לי ברור דלא נתפנונו התוס' בתחילת דבריהם להקשות מהו דהקא אהו דתרומה דינדעו דינש לחלק בין פל השומע לכל הרוצה כמ"ש הר"ן בשם הרמב"ן באמת לחלק בכך רק עיקר פנונת התוס' לומר דאף דהתם קאמר פל הרוצה לתרום מותר לא תימא משום דבהאי לישנא לא הוי שליח ותידיק מינה דהקא נמי דוקא פל השומע ולא פל הרוצה דהתם ע"כ אין הפי' כן דבתרומה בעינן שליחות דיילפינן מאתם גם אתם כמו שהקשה הר"ן על הרמב"ן רק הפנונה התם דלא הוי הנאה פנין שלא צוה לו לעצמו וכמו שכתב הר"ן דהעיקר בדברי התוס' בזה, ולפי זה הו פל השומע דהקא ה"ה פל הרוצה פנין דהוי שליחות מעליא, ועל זה כתבו דינש לומר דהקא אפי' אי פל הרוצה הוי שליחות גמור מ"מ לא קאמר פל הרוצה דלכתיבת גט בעינן שליחות מיוחדת, תדע דבעלמא מהני שליח שלא בפניו והקא אפי' אמר אמרו לא מהני, והיינו דבעינן שישמע מפי הבעל דוקא הלכך פל שלא ייחד שליחות לכל השומע לא הוי כשמיעה מפי הבעל דבעינן שיאמר לסופר כתוב ולפי זה בשליחות נתינת גט דלא בעינן שישמע מפי הבעל דוקא מהני פל הרוצה פנין דע"כ שליחות מעליא הוא פנ"ל לדעת התוס', וזה שהביא הר"ן לתרץ בשם הרמב"ן והקשה עליו וכתב דהעיקר פתירוץ התוס', ולכאורה תירוץ הרמב"ן הוא תירוץ התוס' השני ולמה לא זכרו ג"כ בשם התו' ואח"כ כתב בשם התוס' הלא שניהם נאמרו בתוס', ולהנ"ל ניחא דנדאי תירוץ הרמב"ן נדחה בתוס' כמו שדחה הר"ן דתרומה בעי שליחות, ותירוץ ב' של התוס' הוא דאפי' אי הוי שליח בלשון זה לא מהני בכתיבת גט דבעינן שישמע מפי הבעל ובכהאי גוונא לא הוי כמו שישמע מפיו שאמר לו כתוב: ודע שאני תמה מאוד על הנהו שתירצו דכל הרוצה לאו שליחות הוא פלל ובתרומה לא בעינן רק גילוי דעת ובגט בעינן שליחות גמור וכ"כ התוס' בנדירים שם והרא"ש שם, והוא תמוה דהא בפרק האינש מקדש פריה דלא לכתוב רחמנא בתרומה וליתי' מהנהו דהיינו מגירושין ולא לכתוב בגירושין ותייתי מהנהו ואי ס"ד דשליחות דתרומה לא בעינן שליחות גמור כשליחות דגט היכי תיתי חדא מאידך, ופשיטא אי הוי ילפינן תרומה מגירושין הוי בעינן בתרומה שליח גמור כמו בגירושין וכן להקפך, ומזה מוכח להדני' שאין חילוק בין שליחות תרומה לגירושין פלל ופלל, וז"ב: נשאר לנו עוד לבאר בדברי התוס' דמאיזה צד הוי ניחא להו אי אמרינן דכל הרוצה לאו שליח הוא לא איקרי מהנהו דמה ענין הנאה לענין אי פל

הרוצה הוי שליח או לא הוי שליח ס"ס הרי נהנה בתרומתו, ובהכרח לחלק פמו שתימצו התוס' דכיון שלא צנה לו בעצמו לא חשיב מהנה, וחילוק זה מוכרח לומר אפי' אי נימא דתרומה לא בעי שליחות וכל הרוצה לא הוי שליח דמ"מ נהנה בתרומה וע"כ משום שלא צנה לו בעצמו, ונראה לי דכוננת התוס' דאי נפרש דלא הוי שליח לא מיקרי נהנה מטעם אחר דדוקא אי עביד שליחותי' דהוי פאלו הוא תרם א"כ מלבד שנפטר הפרי עשה בעצמו מעשה המצוה של הפרשת תרומה לכה הוי שפיר נהנה אבל אי לא הוי שליח ולא הוא תרם לא מיקרי הנאה דאיכא דניחא להו טפי לתרום בעצמו לקיים מצות הפרשת תרומה מלעשות ע"י אחר בלי שליחות דלא עשה מצוה כלל רק תיקון הפרי: ובעיקר קושית התוס' והפוסקים מהו דתרומה נראה לי דלק"מ בלא"ה מתרי טעמי', חדא דהכא שאני דהא חזינו אפי' לא אמר תנו כלל דנין באומדנא דנתפונן שיתנו א"כ פמו כן אף שאמר כל השומע דנין דנתפונן לשליחות גמור משא"כ שם אי לא בעינו שליחות מאיזה צד נתפונן לשליחות גמור פינן דבלא"ה סגי, ועוד דהתם טעמא אחרנא איכא דאפי' אי כל הרוצה חשיב שליח מ"מ נהנה לא הוי רק אי מקפיד על הדבר וחוזר אחריו אבל התם בפירוש אמר שאינו מקפיד על הדבר ואצלו אין הפרש אי יתרום או לא פי אין צורך לו כלל בזה רק אינו מקפיד אם ירצה אחד לתרום ויהא שלוחו מתרצה הוא ואינו מקפיד אבל אין הדבר הכרחי אצלו ולא איצטריך לכה כלל לכה לא חשיב הנאה אבל מ"מ פינן שנתרצה שיהא שלוחו הוי שפיר שליח, פנ"ל: אלא דקשי' לי לתירוץ ראשון הנ"ל מהא דפרי' ריש פרק המדיר מהו דהכא דמוכח דהוי שליח וקשה שאני הכא דדנין אומדנא דעשאו שליח פנ"ל משא"כ התם פינן דשליח אסור לא עשאו שליח, ולפי זה צריך לומר דהקושיא התם מפתיה דבכתיבה לא מהני אומדנא דחוי השליחות בעינו שיענה מפיו לסופר ממש דאי לא"ה לא הוי לשמה וע"כ דלשון זה הוי כמצוה לסופר ממש וה"ה התם אבל לענין תנו שפיר יש לומר סברא הנ"ל, ועוד אפשר לומר דהתם נמי פינן דלילא זה יוציא ויתן כתובה ע"כ נתפונן ממש שיפרנס וע"כ הוי כשלוחו משא"כ בתרומה דאינו הכרח שיתרום ואי לא יתרום יתרום בעצמו לכה כל שלא עשאו בפירוש שליח מותר משא"כ התם: ודע דבגוף דברי התוס' שתימצו לחלק דהכא יחד יחד' למי ששומע אבל כל הרוצה לא מהני, יש להבין תיקושי להו הו דפרק המדיר דמוכח דעיקר החילוק דקאמר יכתוב והתם כל הון ולא יזון ואי פדברי התוס' הוי להו לחלק דהכא יחד' משא"כ התם, ומזה ג"כ נראה לי ראי' דאין פנונת התוס' לחלק בכה לענין שליחות דנדאי יכתוב שליחות גמור הוא רק בכתיבה חילקו בכה פינן דבעינו שישמע מפי הבעל בעינו לייחד לו הדיבור, והתם בהמדיר לא היתה הקושיא מפתיה כלל דבכתיבה לא בעינו שליחות כלל כמו שכתבו התוס' לעיל פ"ב דף כ"ב ע"ב בד"ה והא לאו בני דיעה, רק הקושיא מנתינה דויתנו קתני ובהא בעינו שליחות, ומשני עלה דכתוב הוי שליח אבל לענין שליחות אין לחלק ביחוד כלל, ומה שלא תמצו לחלק על נתינה מכח אומדנא צ"ל דהתם נמי אומדנא הוא פנ"ל ומזה ראי' עכ"פ למה שכתבתי מקודם בפ' דברי התוס' דלאו לענין שליחות חילקו בכה ודוק: והנה הר"ן דחה ראית הרמב"ן מפ"ב דב"מ דהתם בשווי' שליח ואינו נכון דדברי הרמב"ן ברורים דנדאי התם בעינו שווי' שליח דבלאו הכי אפי' גילוי דעת לא הי' מעיקרא פינן שלא ידע כלל שיתרום ואנן בעינו שלוחכם לדעתכם שיהא תורם מדעת בעל הבית לא בלי ידיעתו רק שיתרצה

אח"כ, אבל אי נימא דבעינן שליחות גמור א"כ מה בכך דשנוני' שליח הא פשיטא דלא שנוני' שליח על יפות דמנא ידע השליח מחשבתו של בעל הבית אדרבא סתמא מבינונית רוצה רק אח"כ נתגלה שהי' רצונו בעת העשיית השליח ליפות אבל לא שנוני' שליח רק רצונו הי' אז והוי שפיר לדעתכם פנין שנתגלה למפרע שהי' מרוצה בעת שתתקיים ליפות, אבל אי בעינן שליחות פשיטא שאי אפשר לומר דנתגלה למפרע דשנוני' שליח על יפות דמנא ידע השליח פנין שלא פי' אף יש לחלק דדוקא על עיקר התרומה בעינן שליחות גמור אבל על יפות ובינונית לא בעינן שליחות רק גילוי דעת סגי, וזה מוכרח מהה סוגיא דהאישי מקדש פנ"ל, גם מה שדיקדק הר"ן מדברי הרמב"ן דכל הרוצה לא מהני בגט אינו מוכרח ג"כ דאיכא למימר אף דלאו לשון שליחות הוא מבין מ"מ בגט פנין דאפי' לא אמר תנו דנין דכך נתפנין שיהא שליח ליתן כמו כן בכל הרוצה רק בתרומה פנין דשליחות אסור ממילא לא נתפנין לשליחות, ודע שיש לדקדק הרבה בענין זה בסוגיא דב"מ ובסוגיא דפרק האיש מקדש דף נ"ב ע"ב ובדברי התוס' שם דמוקי בשנוני' שליח, ואין פאן מקומו להאריה וכבר הארכתי בזה בחידושי לאבן העזר בהלכות קידושין סימן ד"ח ע"ש: בד"ה וליחוש, דוקא בבור וכו' בשדה פועין עובדא דיהושע וכו' וחרבו שלושה וכו' ומכירו וכו'.

דבריהם צריכין ביאור ואין משוין למה שפירשו במגילה בשם ריב"א וכאן דעתם דכל שיש איזה שינוי פגון בבור או לילה או שדה וכו' שכל אלה אינו מצוי ראוי לחוש ואי יש שני שינויים לא מהני אפי' בעיר פגון הך דיהושע דהוי כמו בעיר שלא הי' שם במלחמה לבדו מ"מ פנין דהי' שני שינויין לא מהני אבל אי איכא רק חד מנייהו פגון לילה או שדה בהא לילה מהני עיר ומכירו ובשדה יום דוקא דבלילה פנין דאיכא תרתי לא מהני מכירו, פנ"ל ודוק ואין להאריה יותר: במשנה הברייתא שאמר פתבו גט לאשתי רצה לשחק בה יש לתמוה במשנה זו חדא למה נקט הברייתא מאחר שלא התירו רק מסוכן אבל חולה לא א"כ אפילו חולה לא מהני כל שאינו מסוכן, שנית מאחר שפירא אמר לעיל דלא התירו רק יוצא בקולר וחרו לומר אף יוצא בשפירא אם פן ממילא אימעט אחרי שאינו בכלל אלו, ועכ"פ הוי לי' לאשמועינן הך משנה מעיקרא דכתבו בלבד לא מהני בכל אדם ואח"כ לומר דבאלו התירו מחמת טירדא, ועל כולם אני תמה מאד שאמרו בלשון הזה רצה לשחק בה דלמה לי האי טעמא תיפוק לי' דכל שלא עשה שליח ליתן היאך יעלה על הדעת ליתן בלי שליחות ושמא אינו חפץ בשליחות פלל ורוצה ליתן בעצמו ומי יודע על איזה תנאי יתנונו והיאך יעלה על הדעת ליתן בלי דעתו אפי' היינו יודעין דדעתו לגרש באמת, והוא תמוה מאד לכאורה לפע"ד: אשר על פן לבי אומר לי דמתניתין דהכא דבר חדש באה להשמיענו דכלפי שאמרו לעיל במסוכן ויוצא בקולר דאין לו שום קטטה עם אשתו ולא עלה בלבו שום טינא שירצה לגרש רק מחמת שקפץ עליו החולי או ניתן בקולר אומר לכתוב לו גט ומהני דנדאי פונונתו לגרש לטובתה ואפי' ליתו, ולזה אמר פאן דבברי כה"ג שאין לנו שום אומדנא עד הנה שרוצה לגרש והוא דר עמה עד עכשיו בלי קטטה פלל ואמר פתבו גט לאשתי דנין דרצה לשחק ואינו רוצה לגרש פלל וממילא אפי' פתיבה זו לא מהני דלא הוי פתיבה לשם פרייתות פלל ולא מהני עד שיגלה לנו דעתו ורצונו בפירוש שבאמת רוצה לגרש ומצוה לכתוב לו לשם גירושין ממש, וגדולה מזו אי זכר תנאי לפני התורה לא הוי פתיבה לשם פרייתות פמבןאר לקמן

פֶּרֶק הַמְּגֵרֶשׁ כ"ש פֶּאן שְׁיֵשׁ לְנוּ לְדוֹן דְּרָצָה לְשַׁחַק בְּהַ מְמִילָא אִין פְּתִיבַת הַסּוֹפֵר חֲשִׁיב
לְשִׁמָּה פְּלִל וְלֹא לְשֵׁם גִּירוּשִׁין, וְהִינּוּ דְאָמַר הַבְּרִיא שְׁאָמַר דְּאִי חוּלָה אַף שְׁאִינוּ מְסוּכָן
נְהִי דְלֹא יִתְּנוּ אָבֵל עַכ"פ לֹא רָצָה לְשַׁחַק וְהוּי פְּתִיבָה מְעַלְיִיתָא וּמוֹסְרִין לוֹ הֵגֵט אָבֵל בְּרִי
כַה"ג דְּנִין לְשַׁחַק אָמַר וְלֹא הוּי פְּתִיבָה לְשֵׁם גִּירוּשִׁין פְּלִל, פְּלִלוּ שֶׁל דְּבַר דְּבַבְרִיא בְּעִינּוּ
שְׁיִתְּבַר לְנוּ שְׁאִינוּ מְשַׁחַק וְרוּצָה בְּאַמַּת לְגַרְשׁ לְאִיזָה סִיבָה וַיִּצְוֶה לְכַתּוּב בְּפִירוּשׁ לְשֵׁם
גִּירוּשִׁין אֲזַ מְהֵי פְּתִיבַתוֹ לְמָסְרוֹ לוֹ, כַּנ"ל אַף שְׁלֹא נִרְאָה כֵּן מְכַל הַפּוֹסְקִים: שֵׁם אִם
מְעַצְמוּ נִפְל הָרִי זֶה גֵט אִם הָרוּחַ דְּחֻצְתוֹ אִינוּ גֵט לְכַאוּרָה מְשַׁמַּע דְּרִישָׁא וְסִיפָא שְׁוִוִין,
וְאִי מְעַצְמוּ הַכּוֹנֵנָה דִּינְדְּעִינּוּ בְּבִירוֹר דְּנִפְל מְעַצְמוּ א"כ הָרוּחַ דְּחֻצְתוֹ ג"כ הַכּוֹנֵנָה בְּבִירוֹר
א"כ יֵשׁ סְתִירָה מְרִישָׁא לְסִיפָא, וְצ"ל לְפִי שְׁאָמְרוּ בְּתוֹסְפֶתָא וִירוּשְׁלָמִי דְּרַשְׁבִּי"ג מְחַלֵּק
בֵּין נִפְל לְאַלְתֵּר לְנִפְל אַחַר זְמַן, וְלְפִי זֶה יֵשׁ לֹאמַר דְּהָדָּ דְּמַתְּנִיתִין כֹּל שְׁיָדוּעַ בְּבִירוֹר
שְׁנִפְל מְעַצְמוּ אִפִּי אַחַר זְמַן הוּי גֵט וְכֵן בִּינְדְּעִינּוּ דְּרוּחַ דְּחֻצְתוֹ אִפִּי לְאַלְתֵּר לֹא הוּי גֵט
וְהַדְּרָה הַמְּמִינְדָּע בְּלֹא יְדְּעִינּוּ תְּלִיא אִי נִפְל לְאַלְתֵּר דְּנִין דְּנִפְל מְעַצְמוּ וְאִי נִפְל אַחַר זְמַן
דְּנִין דְּהָרוּחַ דְּחֻצְתוֹ כַּנ"ל: אֲלֵא שְׁיֵשׁ לִי לְדַקְדָּק קִצַּת מַה שְׁאָמְרוּ וְעָלָה לְגַג נִפְל וְנִמַּת דְּמַה
בְּקִשׁוֹ בְּזֶה לְהַשְׁמִיעֵנוּ עֲלֵייתוֹ לְגַג וְיָא אִי הוּי סִגִּי לְהוּ לֹאמַר וְנִפְל מִן הֵגֵט וְנִמַּת וּבְוִדְּאִי
עָלָה קוֹדֵם לְגַג, גַּם יֵשׁ לִי לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל פ"ב מַה"ג שְׁאִין דְּבַרְיוֹ עוֹלִין יָפָה
לְפִי הַנ"ל, וְיִכְבֵּר הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה בְּחִידוּשֵׁי לֹא"ה ע"ס קמ"א ע"ש: בְּגַמְרָא מִי מְשׁוּי אִינְשֵׁי
שְׁלוּחָא בְּרָא בְּמָקוּם אָבָא, פִּי רַש"י וְעַכְשָׁיו שְׁמַת הָאָב יִתְּנוּ לָהּ הַבֵּן הַזֶּה וְחִבְרִי שְׁהָרִי
הֵלֶךְ הַבְּעַל לְמַדְה"י ע"כ, מְבַוְּאֵר מְדַבְרֵי הַרְבּ ז"ל שְׁמַפְרֵשׁ הָדָּ עוֹבְדָא לְעַנְיָן שְׁלִיחוֹת
הוֹלְכָה וְנִרְאָה טַעְמוֹ בֵּינּוּ דַר"נ גּוֹפָא ס"ל לְקַמְן אָמַר אָמְרוּ פֶּשֶׁר א"כ ע"כ חֲתַם סוֹפֵר
פְּסוּל כְּמַבְוֹאֵר לְקַמְן דְּהָא בְּהָא תְּלִיא א"כ אִי עַל פְּתִיבָה אָנוּ דְּנִין בֵּינּוּ שְׁמַת הָאָב לֹא
נִשְׁאַרוּ רַק תְּרִי וְהִיאָדָּ יִכְתְּבוּ וְיִחֲתְמוּ גֵט הָא הוּי חֲתַם סוֹפֵר וְעַד וְע"כ דְּלַכְתִּיבָה כְּלֵהוּ
נַעֲשׂוּ שְׁלוּחִין אַחַד לְכַתּוּב וְשֵׁנִים לְחֲתוּם רַק עַל גְּתִיבָה דְּנִין דְּכִינּוּ שְׁהֵלֶךְ לְמַדְה"י אִינוּ
צָרִיף לֹאמַר תְּנוּ [אַף שְׁאִנִּי חוּכָה שְׁלֹא אָמְרוּ רַק בְּמַפְרֵשׁ לִים דְּהַסְפִּינָה מְמַתְּנַת עֲלִיו וְהוּא
אֲזַ לְפָרוּשׁ אָבֵל בְּהוֹלֶךְ לְדַרְכּוֹ אַף שְׁהֵלֶךְ לְמַדְה"י נִרְאָה לִי שְׁאִין זֶה בְּכִלְלָא זֶה מ"מ ע"כ
הָא בְּהָדָּ גּוֹנָא דִּיכּוֹלִין לִיתָן בְּלִי תְּנוּ] וַיֵּשׁ סָפֵק אִי נִתְּפִינּוּ עַל הָאָב דְּוָקָא אוּ גַם עַל הַבֵּן
אֲלֵא שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק הִיכִי קָאָמַר מִי מְשׁוּי אִינְשׁ שְׁלִיחַ בְּרָא בְּמָקוּם אָבָא הָא לְהוֹלְכָה שְׁנִינְהֵם
יְכוֹלִין לְהִיּוֹת שְׁלוּחִים בְּיַחַד, וְצ"ל דְּעֵיקַר הַסְּפֵק הוּא דַּמ"מ בְּהָא קְפִיד שְׁיִהָא הָאָב מְכַלְל
הַתְּרִי לֹא שְׁיִהָיו הַבֵּן וְחִבְרִי וְהָאָב מְבַחוּץ הַלְּפָדָּ אִפִּי מַת אָמְרִינּוּ דְלֹא עָלָה עַל דְּעַתוֹ דְּאִי
יְמוּת יֵהָא הַבֵּן בְּמָקוּמוֹ וּמ"ד מְשׁוּי שְׁלִיחַ סוֹבֵר דַּמ"מ בֵּינּוּ שְׁמַת נַעֲשָׂה הַבֵּן בְּמָקוּמוֹ, וְלְפִי
זֶה אִין הַכְּרַח לֹאמַר רַק דְּפִלְיָגִי בְּמַת הָאָב דְּבְהָא הַלְּכַתָּא דְּמְשׁוּי שְׁלִיחַ שְׁאִי יְמוּת עַכ"פ
יֵהָא הַבֵּן בְּמָקוּמוֹ אָבֵל אִי הָאָב חֵי לַכ"ע אִין הַבֵּן וְחִבְרִי יְכוֹלִין לִיתָן וְלֹא פְּלִיגִי רַק אִי
מְשׁוּי לִי בְּמָקוּם הָאָב כְּשֶׁהָאָב לֹא יוּכַל לְהִיּוֹת וְאֶפְשָׁר לֹאמַר עוֹד דְּפִלְוִגְתִּיּהוּ אִפִּי הָאָב
חֵי וְאֶפִּי לְהוֹלְכָה ג"כ אִין הָאָב וְהַבֵּן יְכוֹלִין לְהִיּוֹת שְׁלוּחִים בְּיַחַד דְּכִינּוּ דְּקָאָמַר תְּרִי
מִינְיָנְכוּ הִיתָה הַכּוֹנֵנָה תְּרִי דְּוָקָא שְׁיִהָיו נִחְשָׁבִין תְּרִי מִשָּׂא"כ אָב וּבֵן אִין נִחְשָׁבִין רַק
כְּאַחַד, דְּתְרִי אִין צָרִיכִין לֹאמַר בַּפ"נ וְאָב וּבֵן צָרִיכִין לֹאמַר וְכִינּוּ שְׁאָמַר תְּרִי מִינְיָנְכוּ הִיתָה
הַכּוֹנֵנָה הִנֵּי דְּנִחְשָׁבִין כְּתְרִי, וְלְפִי זֶה אִין בְּמַצִּיאוֹת רַק שְׁלֹא יֵהָא הָאָב שְׁלִיחַ אוּ שְׁלֹא יֵהָא
הַבֵּן וְשִׁפִּיר מְסַפְקָא לְהוּ אִי מְשׁוּי אִינְשׁ שְׁלִיחַ בֵּן בְּמָקוּם הָאָב אוּ לֹא וְעַכ"פ מְזֶה תְּבִין
כִּי שְׁלֹא כְּדַת הַקְּשָׁה הַרְבּ ב"י בַּא"ה ע"ס קמ"א ע"ש הַטּוֹר בְּעַנְיָן זֶה כִּי דְּבַרְיוֹ הֵם מְמַשׁ

דברי רש"י כמו שביארנו, ועמ"ש בחדושי לא"ה שם עוד בזה: במשנה אמר לשנים תנו וכו'.

פירש"י הרי אלו יחתמו בעצמן וכו' ובגמרא מפרש על כתב הגט אם יכולין לצוות לסופר וכו'. משמע מדבריו דמה דמבעי לן בגמ' האי פתובו אי פתב ידן או פתב הגט אין הפוננה דאי אמרינן פתב הגט פתב ידן לא רק פתב ידן פשיטא לן ולא מבעיא לן רק אי פתב הגט נמי או פתב ידן בלבד וזהו דלא פנראה מדברי התוס' בד"ה פתב ידן הוא דכתב ידן נמי בספיקא קאי כמו פתב הגט ויתבאר בזה בגמרא בס"ד: אמנם בעיקר דבריו אני תמה מאד במה שנראה מדבריו דהו בעי' בהו דמתניתין נמי מספקא לן באמר לשנים תנו, ולכבי לא כן ידמה דבמה נפשף אי לר"מ דס"ל דלא בעינן פתיבה לשמה כלל ואפי' מצאו באשפה פשר, א"כ היאך ס"ד באמר תנו דנימא דנתפונן על פתיבה שיכתבו הם דוקא פינון דלא צריף פתיבה לשמה כלל בעלמא, איזה לימוד יש לנו בדבריו של זה באמרו תנו גט שפא לחדש פתיבת הגט, והם דוקא, משא"כ בעלמא, ואי לר"א דבעי פתיבה לשמה בעלמא, לא ידעתי מה מקום ספק יש בזה פינון שלא זכר במאמרו רק תנו בלבד ואנו אומרים מבחוץ דכל מה שצריף לגט נתפונן שיעשו הם א"כ מאיזה צד נימא פתב ידן דוקא ולא פתב הגט דהא פתב ידן ג"כ לא הזכיר בדבריו כלל רק מבחוץ אמרינן דכינון שצריף חתימה בגט נתפונן שיעתמו הם וה"ה פתיבה פינון דצריף פתיבה בגט לשמה והוא יצוה לכתוב א"כ מאיזה צד נחלק בין פתיבה לחתימה, והא דמבעי' לן בגמרא היינו באמר פתבו ותנו דכינון דפי' פתבו מבעי' לן דהאי פתובו פתב ידן הוא וכינון דפי' חתימה ש"מ דרק על חתימה קפיד שיעתמו הם ולא על פתיבת הגט, אבל אי לא פי' כלום רק אמר תנו פשיטא שאין לחלק ביניהם וליכא למימר דעיקר הספק דרק על חתימה קפיד דאיכא בזיון אבל פתיבה ליכא בזיון א"כ הוי לי' להש"ס לומר דבהא נסתפק אי יש בכתיבה בזיון או לא, ולקמן אבאר פי' הסוגיא ג"כ על דרך זה ויתיישב קושית התו' בד"ה והא אמר שמואל: ע"ב שם הרי אלו יכתבו ויתנו.

עמ"ש לעיל דף כ"ט ע"א בד"ה אינהו אין, שם הוכחתי דהו ויתנו דקתני הכא דוקא הוא דאינהו אין אבל שליח לא למר משום בזיון ולמר משום מילי, והיינו דלא קתני בספיקא רק יכתבו בלבד דכינון דאמר להם תנו הוי להו בנתינה כמו ברישא באמר להם פתבו, ע"ש: שם אמר לעשרה פתבו וכו' אחד פותב ושנים חותמין.

קשיא לי הא דבעי בגמרא פתובו פתב ידן או פתב הגט תפשוט ממתניתין דהכא דקתני אחד פותב ושנים חותמין ש"מ דלכתיבה ונחתימה נתפונן דאל"כ אפי' א' מן השוק יכתוב, ואמת דלפי המסקנא דר"י פליג אפי' באומר אמרו ושמואל פליג עלי' בהא יש לומר דמתניתין ר"י הוא לכהו בעינן אחד פותב משום מילי אבל לס"ד דבעי למיפשט מר"י גופא ודחינון איכא בי דינא חדתא וקשה תפשוט מסיפא דמתניתין דהכא, ואולי יש לומר דלא נסתפק שמואל רק באמר לשנים דחתם סופר פסול א"כ ע"כ פינון לצרף אחד מן השוק כמו שכתבו התוס' בד"ה פתב ידן לכהו מבעי' לן אי פתב ידן אי פתב הגט אבל בעשרה דיש די לכתוב ולחתום בנדאי נתפונן לכתיבה ונחתימה, אף אפתי קשה היאך פשיט מר"י פינון דמירי באמר לג' שפיר יש לומר פתב הגט ג"כ והתוס' לקמן לא פתבו פן רק למסקנא כמו שאבאר בתוס' וצ"ע: בגמרא שלח להו תצא והדבר צריף תלמוד.

פירש"י אם ניסת בגט זה תצא מספק, והדבר תמוה דאי הי' פאן המעשה שניסת היאך לא זכרו בעלי האבע"ל שניסת, גם פיון שהחליט תצא היאך שינה והדבר צריה תלמוד אי יש סברא להכשיר למה תצא קודם שגלמוד מהגדולים אבל בירושלמי הביאו הך עובדא ושם אמרו דהשיב שמואל הרי זה גט והדבר צריה תלמוד, וכמו כן פאן הפנונה דתצא ממנו בגט זה שאם הוא כהן לא יוכל להתזירה וכן אם קידשה אחר מקודשת לשני והדבר צריה תלמוד היינו שראוי להתנישב בדבר אף שפכי הדין הרי זה גט ראוי להתנישב בדבר שתנשא לכתחילה לאחר ואפשר אפי' ניסת צריה תלמוד אם להוציאה או לא פנ"ל, ולקמן בגמרא אבאר שפי' זה מוכרח בסוגיא וזו היתה דעת הרמב"ם ז"ל כמו שאבאר בסמוך: שם ותיפשוט לי' ממתניתין.

יש לתמוה דהאיה ס"ד דפשיטא לן במתניתין דעל פתב הגט קאי א"כ היאך ס"ד לעיל דמספקא לי' לשמואל אי מילי מימסרן לשליח ס"ס בין לר"מ בין לר"י קתני במתניתין דכתבו ויתנו וע"כ דס"ד דהך פתיבה דמתניתין היינו פתב ידן א"כ מאי מקשה הךא תפשוט לי' ממתני': ומזה ראי' למה שפתיבתי לעיל דודאי ממתני' מעיקרא לא קשיא לשמואל פלל דתליא אי מתניתין לסברת ר"מ בעלמא דמצאו באשפה פשר א"כ תנו ע"כ אין הפנונה על פתיבת הגט א"כ ע"כ יכתבו היינו יחתומו א"כ פתבו ויתנו דקתני בג' ג"כ ע"כ פתבו היינו פתב ידן דהא נקט תנו בב' וכתבו ויתנו בג' בחד יכתבו ויתנו, אמנם אי מתניתין לא איירי הךא בהך פלוגתא אי בעינו פתיבה לשמה וקאי הפל אליבא דר"א דבעי פתיבה לשמה כסתמא דכלהו משניות דמסכת גיטין ולא מיירי רבי הךא רק בענין פלוגתא דר"מ ור"י במילי א"כ פשיטא דתנו גרידא אין מקום לומר לחלק בין פתב ידן לכתב הגט דהא הוא לא זכר פלום בדבריו רק אנו מבחין אמרינו דגם הכשר הגט צריכין לעשות הם ומה נפקא מינה פתיבה או חתימה פיון שהוא לא זכר פלל בדבריו מנין נחלק ביניהם כמש"ל והינו דמקשה השתא פיון דשמואל מספקא לי' בהא גופא אי פתב הגט אי פתב ידן א"כ במה נפשך מוכח ממתניתין דאי מפרש מתניתין דר"מ לטעמי' דמצאו באשפה פשר א"כ מוכח דכתבו פתב ידן, ואי מפרש מתני' כר"א ולא זכרו דברי ר"מ רק לענין מילי בלבד ולא במה דס"ל לר"מ לענין לשמה א"כ מוכח להיפך דכתבו פתב הגט דתנו גרידא ע"כ לכ"ע פתיבת הגט ג"כ בכלל, ואהא משני דהא גופא קא מפע"ל לי' במתני' גופא אי כר"מ דלשמה וכתבו פתב ידן או כר"א דלשמה וכתבו פתב הגט פנ"ל, ועמ"ש בסמוך עוד בזה: שם והא אמר שמואל אמר רבי הלכה כר"י דמילי לא מימסרן לשליח.

יש לדקדק דלמה לי' להקשות מכח דפסק שמואל הלכה כר"י אפי' לא יפסוק שמואל כר"י ס"ס הא רצה למיפשט מעיקרא מדברי ר"י דמי איבא בי דינא דלא ידעי למיחתם ודחי דאיבא בי דינא חדתא וקשה אפתי מוכח מדברי ר"י דע"כ הפנונה פתב הגט דהא ר"י ודאי ס"ל מילי לא מימסרן לשליח, ומוכח עכ"פ ספיקו של שמואל בלישנא דכתבו דכתב הגט הוא.

ונראה לי שרש"י ז"ל הרגיש בזה ופי' דבאמת לא זכרו הך דאמר שמואל אמר רבי רק להורות דטעמא דר"י משום מילי הוא ומוכח מר"י דכתבו פתב הגט הוא וממילא זכרו פל דברי שמואל אבל באמת אין אנו צריכין לכל זה דודאי מר"י דמתניתין גופא לא הוי

מְצִי לְהַקְשׁוֹת וְלֹא מוּכַח כָּלֵל דְּכַתּוּבוֹ כְּתֹב יָדוֹ דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּכַוְנָה מִתְּנִיתִין כְּפִי דְעֵתוֹ שֶׁל ר"מ בְּעֵלְמָא דְמַצְאָו בְּאַשְׁפָּה כְּשֶׁר א"כ כְּתִיבָה לֹא הָיָה מִיָּלִי כָּלֵל וְשֶׁפִּיר הָיָה כְּתוּבוֹ כְּתֹב יָדוֹ וְכִמוֹ כֵּן אֵין לְהוֹכִיחַ דְּכַתְּבֵי יָדוֹ הוּא דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּכַר"א הוּא וּמִמִּילָא כְּתִיבָה הָיָה מִיָּלִי וְע"כ כְּתֹב הֵגֵט הוּא וְכִמוֹ דְּמִסְפָּקָא לִי בְּדַבְרֵי ר"מ כְּנ"ל פֶּן מְסַפָּקָא לִי בְּדַבְרֵי ר"י וְלִכְפֹּה הַנְּצָרָה לְהַקְשׁוֹת דְּעַכ"פ שְׁמוּאֵל פֶּסֶק הִלְכְתָּא כַר"י דְּמִיָּלִי לֹא מִימְסָרֵן לְשִׁלִּיחַ וְשְׁמוּאֵל בְּעֵצְמוֹ פּוֹסֵק כַר"א בְּהַמְגֵרֵשׁ א"כ מֵאֵי קָא מְבַעֲרִי לֵיהּ ס"ס הָיָה מִיָּלִי וְאָסוּר לְכַתְּבוֹ רַק הֵן בְּעֵצְמֵן לֹא אַחַר, וְזֶה בְּרוּר: שֶׁם וּמִי מוֹדֶה ר"י בְּאָמַר אָמְרוּ.

עמ"ש בְּתוֹס' בד"ה חֲתָם סוֹפֵר בְּאַרְיִכוֹת בְּעֵנִין זֶה, וְלִפִּי שְׁקוּשִׁית הַתּוֹס' הַזֶּה הוּא עֲמוּד אֲשֶׁר כָּל קוֹטֵב הַסּוּגָיָה נִשְׁעָן עָלָיָה כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵתִי שֶׁם וְיִתְבָּאֲרוּ ג"כ דְּבַרֵּי הַרְמַב"ם ז"ל וְיִשׁוּב לְהַרְבֵּה קוּשְׁיוֹת בְּסוּגָיָה לְכֵן כְּתִבְתִּי הַדְּבָרִים בְּתוֹס' הַנֶּ"ל ע"ש: שֶׁם וְאֵי ס"ד מוֹדֶה ר"י בְּאָמַר אָמְרוּ נִפְיָק מִיְנֵה חֲנוּכָּה כו'.

תְּמוּנָה לִי דְמִשְׁמַע דְּהַמְקַשָּׁה מְחַדָּשׁ הֵךְ חֲנוּכָּה דְּאָמַר אָמְרוּ, וְהָיָה כָּל דְּבַרֵּי ר"ח הֵם מְחַמַּת חֲנוּכָּה זֶה כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ"י דְּמַהֲאֵי טַעְמָא מוֹקִי לָהּ כַר"י וְלֹא כַר"מ מִשׁוּם חֲנוּכָּה דְּאָמַר אָמְרוּ, וְעוֹד קוּשְׁיָא לִי הֵךְ מִתְּנִיתִין דְּהַמְגֵרֵשׁ דְּקַתְּנִי כְּתֹב סוֹפֵר וְעַד כְּשֶׁר וּמְפָרְשִׁינוּ לָהּ חֲתָם סוֹפֵר מֵאֵי קַמְש"ל דְּנֻדָּאֵי לֹא שְׁיִיף לֹמַר דְּקַמְש"ל הִלְכָה כַר"י דְּמִיָּלִי לֹא מִימְסָרֵן מֵאֵי עֵנִין זֶה לְהַתָּם כְּאֵן בְּעֵינֵיךְ פְּלוּגְתִּיָּהוּ דַר"מ וְר"י הָיָה לִי לְאַשְׁמוּעֵינוּ הֵכִי, וְעוֹד וְכִי שְׁיִיף לֹמַר דְּנֻקַּט עֵנִין אַחַר לְגַמְרֵי חֲתָם סוֹפֵר וּמִזֶּה נִדְּעַ דְּמִיָּלִי לֹא מִימְסָרֵן דַּא"כ אִיכָּא כְּסוּפָא וּמֵאֵי אִיכָּפַת לִי אֵי הָיָה נֻקַּט מִיְלֻתָּא דַר"י בְּפִשְׁטוּת וְכִינּוּן דְּמִיָּלִי פְּסוּל מִמִּילָא לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְכִיְסוּפָא וְרַש"י ז"ל פִּי בְּפִרְקֵי הַמְגֵרֵשׁ דְּקַמְש"ל דְּלֹא חִיְיָשִׁינוּ לְכִיְסוּפָא וְזֶהוּ מִן הַתְּמָה פִּינּוּ דְּאֲתִיָּא כַר"י מֵאֵי כְּסוּפָא אִיכָּא וְהָיָה לִי לֹמַר דְּקַמ"ל דִּינוּ שֶׁל ר"י, אֲבָל גַּם זֶה דְּחִוּק מְאֹד כְּנ"ל, וְעוֹד קוּשְׁיָא לִי דְּקַאֲמַר פִּינּוּ דְּאָמַר מֵר כְּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל לֹא חִיְיָשִׁינוּ וְלִקְמָן פְּרִיף מֵאַחַר דְּכָשֶׁר אֲמַאי לֹא תַעֲשֶׂה וְקַאֲמַר שְׁמָא תִשְׁכַּח עֲדִים וּפְרִיף עֲלָהּ וּמִשְׁנֵי, וְקוּשָׁה לְמָה לֹא קַאֲמַר דְּלִכְפֹּה לֹא תַעֲשֶׂה כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל מְחַשֵּׁשׁ חֲתָם סוֹפֵר דְּלֹא תִפּוֹק מִיְנֵה חֲנוּכָּה וְלְמָה לֵן לְאַהֲדוּרֵי בְּתַר טַעְמָא אַחְרֵינָא: וְכִדִּי לְבוֹא אֵל בְּיָאוּר סוּגָיָה זֶה צְרִיף אֲנִי לְבָאֵר דְּבַרֵּי הַרְאָה"ז"ל שֶׁהִבִּיא הַר"ן וְהוּא תַמָּה עָלָיו, וּמְלַבֵּד זֶה דְּבַרֵּי תְּמוּהִין לְכַאוּרָה כְּמוֹ שְׁבַאֲבָר, וְהוּא דְּנֻדָּאֵי יֵשׁ לְתַמּוּהַ עַל מַה שְׁכַתְּבֵי הַרְאָה"ה ז"ל דְּלִיכָּא מִשׁוּם כְּסוּפָא רַק בְּעוֹשִׁין מְדַעַת עֵצְמֵן וְלֹא בְּעוֹשִׁין מְדַעַת הַבְּעַל דְּהַרְמַב"ן ז"ל תְּרַתִּי קָא קוּשְׁיָא לִי, חֲדָא דְּבַהֲדִיָּא אָמְרִינוּ וְלִפְלוּנֵי וּפְלוּנֵי וְיִחְתְּמוּ, וְעוֹד דְּבַהֲא נְמִי אִיכָּא חֲנוּכָּה, א"כ נִהִי דִישׁ לִיִּשְׁבֵי קוּשְׁיָא ב' דְּבַהֲא לִיכָּא חֲנוּכָּה אֲבָל מַה יַעֲשֶׂה בְּקוּשְׁיָא רַאשׁוֹנָה דְּבַהֲדִיָּא נֻקַּט וְלִפְלוּנֵי וּפְלוּנֵי וְיִחְתְּמוּ וְהַרְאָה"ה ז"ל רָאָה דְּבַרֵּי הַרְמַב"ן וְדַחַה דְּבַרֵּי וְהִיאָף לֹא כְּתֹב לִיִּשְׁבֵי קוּשְׁיָא רַאשׁוֹנָה שֶׁל הַרְמַב"ן כָּלֵל, גַּם עַל הַר"ן יֵשׁ לְתַמּוּהַ דְּהַקְשָׁה עָלָיו מֵאַתָּם חֲתוּמוֹ הָא מְעֵיקְרָא קוּשָׁה דְּנֻקַּט בְּהַדְנָה וְלִפְלוּנֵי וּפְלוּנֵי: וְעוֹד יֵשׁ לְתַמּוּהַ הִיאָף אֲפָשֶׁר דְּלִיכָּא כְּסוּפָא רַק בְּאָמַר מְדַעַתְכֶם דְּאִיזָה כְּסוּפָא יֵשׁ בְּזֶה פִינּוּ שְׁבַאֲמַת לֹא הִקְפִיד שְׁיִהִיו אֵלּוֹ חוֹתְמִין רַק מִי שְׁהֵם רוֹצִים א"כ אֵי יִחְתְּמוּ הַסּוֹפֵר מַה בְּכֹף הָא לֹא הִקְפִיד מִי שְׁיִחְתְּמוּ כָּלֵל, וּבְהַכְרַח לֹא מְשַׁפַּחַת כְּסוּפָא רַק בְּאָמַר לְפְלוּנֵי וּפְלוּנֵי, וְלִיכָּא לְמִימַר דַּמ"מ אִיכָּא כְּסוּפָא בְּאָמַר מְדַעַתְכֶם שְׁיִכְתּוּב וְיִחְתְּמוּ מִי שְׁיִרְצֶה אֲבָל מ"מ הִקְפִיד שְׁיִהִי סוֹפֵר וּשְׁנֵי עֲדִים דְּנוֹקָא וְלֹא שְׁיִתְמוּם הַסּוֹפֵר לְעַד א"כ מִמִּילָא אִפִּי מְדַעַתְכֶם לִיכָּא כְּסוּפָא שְׁהָרִי אֵין עוֹשִׁין מְדַעַת עֵצְמֵן דְּכֹף צְנוּהַ הַבְּעַל סוֹפֵר וְעֲדִים דְּנוֹקָא לֹא סוֹפֵר

ועד ואינהו לא עבדי מידי ומ"ש באומר פלוני ופלוני דליכא פיסופא משום דכף צנה הבעל ומ"ש באומר מדעתכם דאיכא פיסופא פנין שפך צנה סופר בפני עצמו ועדים בפני עצמן ובעל הוא דעביד ואי דאמר מדעתכם ולא הקפיד כלל א"כ מה בכף שחתמו הסופר הא לא הקפיד כלל: ודבר ברור הוא דכוננת הר"א ה"ו"ל כף דנדאי כל שידע הסופר שפך אומר הבעל פמו העדים, ליכא משום פיסופא כלל דאינהו לא עבדי מידי, אבל עיקר פיסופא הוא שיחשוב הסופר דהבעל לא הקפיד כלל ומסר הדבר לרצונם ואינהו גופייהו הוא דקפדי שאין רוצים אותו לעד ובעל לא קפיד כלל והיגו דדייקינן דע"כ דאומר אמרו מדעתכם הגט בטל ולא מהני כלל דאי ס"ד דאומר אמרו מדעתכם מהני איכא פיסופא דלמא באמת יאמר לפלוני ופלוני ויחשוב הסופר דלא קפיד כלל ואינהו הוא דקפדי הלכך משום פיסופא יחתמו אותו לעד ובאמת בעל קפיד משא"כ אי אמר אמרו מדעתכם לא מהני כלל ובהכרח צריך לומר אנשים נקובים בשמותם זה סופר וזה עד א"כ מה חשש פיסופא יש פאן מה יחשוב הסופר הא פשיטא שלא מסר הדבר לרצונם לחתום מי שירצה דכה"ג הגט בטל דהוי מילי וע"כ דפירש שם הסופר ועדים א"כ אי פ"א את הסופר לעד פשיטא דלא היו מחתימין אחר לשנות מציווי הבעל ויודע הסופר בהכרח פשאין מחתימין אותו דלא לו צנה הבעל רק לאחר וקא לא יחשוב הסופר דבעל צנה בפירוש לו והם אינם רוצים אותו ויחתמו אחר דקא הגט בטל בזה והסופר אינו חושד רק פשהגט כשר בכל אופן חושב דהם מדעתן אין רוצין אותו ומחתימין אחר אבל פשיטא שלא יחתמו אחר להרבות ממזרים ולא יחתמו הסופר שנצטוו עליו מפי הבעל, וכלל הוא דכל דאומר אמרו מדעתכם פסול רק צריך לפרט פלוני ופלוני ליכא פיסופא לסופר כלל ולק"מ מפל טענת הר"ן עד שאני תמה על הר"ן ו"ל שלא שם לבו לדברי הר"א ה"ו"ל דברור דנתפנין כמ"ש ולק"מ: ומעתה כל הנ"ל מיושב על נכון דקמש"ל מתניתין חתם סופר ועד כשר דלא חיישינן לכיסופא פשעושין מדעת הבעל כסברת הר"א ה"ו"ל, ונפיר קאמר ג"כ דכשר ולא תעשה כו' שפא תשכור עדים, דליכא למימר משום חורבה דחתם סופר דבהא הוי סגי לומר דלא תעשה פן לומר מדעתכם ולא בפורט פלוני ופלוני: והשתא ניחא ג"כ קושץ ראשונה הנ"ל, דנדאי ר"ח אגוף פלוגתא דר"מ ור"י במתניתין קאי דלר"מ יש לחוש לחורבה דיחשוב הסופר דעשאן ב"ד ובידם להחתים מי שירצו רק הם מדעתן אינן רוצין אותו, אבל לר"י דלא מהני עשאן ב"ד אין לחוש כלל דע"כ פרט להם הסופר והעדים, והיגו דקאמר אי ס"ד דמודה ר"י באמר אמרו אפתי איכא למיחש לחורבה שיחשוב הסופר שאמר להם מדעתכם והם אינן רוצין אותו, וכ"ז השה ברור לפע"ד: בתוס' בד"ה אמר לשנים, הוי מצי למיבעי באמר לשנים תנו בלא כתבו וכו' ונשפא נקט כתבו לרבותא.

לא נתבאר לי הך ונשפא שכתבו כי מאחר דפשיטא להו דתנו ככתבו ותנו דמי א"כ ע"כ לרבותא נקט כתבו פנין דבלי כתבו ג"כ מבעי' לו, ונראה לי דלא פשיטא להו דנקט כתבו לרבותא דנהי דתנו נדאי הוי ככתבו ותנו היינו שצריכין לחתום בעצמן אבל לכתיבה איכא למימר דלא הקפיד אבל באמר כתבו ותנו פנין דהוי סגי לי' לומר תנו ואמר כתבו ג"כ נתפנין על כתיבה ג"כ וכן נראה מתוך דברי הרשב"א שהבין כף פוננת התוס', אבל קבר כתבתי דבלא"ה ע"כ בתנו ליכא ספיקא כלל דלמ"ד אפי' מצאו באשפה כשר פשיטא דלא נתפנין על כתיבה, ולמ"ד דבעי כתיבה לשמה פנין שלא זכר כתיבה כלל רק תנו

ואנו דנין מבחיון דהקפיד על פתיבה ובשניהם שינוי בזיון דבעל דאי בכתיבה לא שינוי בזיון הוי לי' לומר דבהא מספקא לי' לשמואל וע"כ דבכתיבה נמי איפא בזיון א"כ מ"ש דנימא רק לחתימה איפיון ולא פתיבה, וכבר פירשתי כל הסוגיא על דרך זה כמ"ש בגמרא ע"ש: בד"ה והא אמר שמואל, וה"ה דהוי מצי למיפרה מדשמואל דפרק פל הגט.

עמ"ש לעיל פרק פל הגט דעיקר דינו של שמואל שם רק לענין נתינה דבהא כ"ע מודים דהוי מילי אבל לענין פתיבה לא מוכח מהתם כלל ע"ש באריכות דמהאי טעמא לא זכרו דברי שמואל דשם, ע"ש בגמרא בד"ה אינהו אין אבל שלים לא: בא"ד אבל ממתניתין כו' וה"א דבכתיבה ליפא בזיון וכו' תמוה לי במה נפשך אי פשיטא לן דליפא בזיון בכתיבה א"כ הוי לי' לומר לעיל דף כ"ט דפליגי אבני ורבא אי טעמא דמתניתין משום מילי או בזיון ושאל מאי ביניהו ולא אשפח רק בשליח מתנה והוי לי' לומר פתיבה איפא ביניהו דמשום מילי איפא ומשום בזיון ליפא וע"כ דלא ברירא לן דליפא בזיון בכתיבה רק פאן לא הקשו ממתני' דאיפא למימר הכי א"כ פיון דהש"ס מספקא להו אי איפא בזיון בכתיבה או לא, הוי לי' לומר דבהא מספקא לי' לשמואל ולמה קאמר משום מילי או בלישנא דכתובו, ועוד קשה לי פיון דידע מעיקרא דע"כ במתני' יכתבו היינו יחתמו משום דליפא בזיון רק בחתימה א"כ מאי קשיא לי' בטר הכי תפשוט ממתני' הא ידע דיש לפרש פתב ידן פיון דבכתיבה ליפא בזיון, אבל לא ידעתי מה צורך להו לכל זה ובפשיטות הוי להו לומר דכיון דלא ס"ד השתא דמבעי לן אי כתובו פתב ידן או פתב הגט א"כ יש לומר דפשיטא לי' דכתב ידן הוא, וממילא אפי' אי בכתיבה שינוי בזיון פיון שלא זכר רק חתימה אין לנו רק מה שזכר ומילי לית לי' לר"מ ושמואל מספקא לי' מפח מילי ואפי' לא זכר בדבריו פתיבת הגט, אף בלא"ה לפי מה שפירשתי בגמרא לק"מ, דלר"מ דאפי' מצאו באשפה פשר לא חיישינו לכתיבה כלל ואי מתני' ר"מ גם בהא, ממילא ע"כ כתובו פתב ידן הוא דלכתיבה לא חיישינו כלל גבי אמר לשנים תנו וממילא בשלשה ג"כ כף הפוננה דלא בא לומר רק פתב ידן דקתני להו בחד יכתבו ויתנו [ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה הא פתב הגט ואי מתניתין לר"א דס"ל דבעי פתיבה לשמה ממילא בתנו ע"כ על הפל קפיד דאין לחלק ביניהם פיון שלא זכר פלום ושמואל דוקא בכתבו ויתנו מבעי' לי' ולדידן דבעינו פתיבה לשמה מפח מילי וממילא ליפא למיפשט ממתניתין דאיפא למימר דאתיא כר"מ דמצאו באשפה פשר וממילא אין לנו לחוש בכתיבה כלל לא משום מילי ולא משום בזיון, כנ"ל: בד"ה פתב ידן הוא או פתב הגט הוא, אע"פ דלא נ"מ מידי דאידי ואידי מילי נינהו וכו' הא מסיק כו'.

דבריהם תמוהין לכאורה דזהו קושית המקשן בסמוך ואי כתובו פתב ידן פתב הגט פשר והא מילי נינהו ומשני דאמר אמרו פשר, גם לשונם מגומגם במה שכתבו אידי ואידי מילי נינהו והוי להו לומר סוף סוף מילי נינהו פיון דהכל על חדא מילתא קאי על פתיבה: אבל פוננת התוס' פשוט ומבואר דמשמע להו מדקאמר כתובו פתב ידן הוא או פתב הגט הוא דעל פתב ידן נמי מבעי' לי' דאי רק על פתב הגט גרידא הוי לי' לומר כתובו פתב הגט נמי או פתב ידן בלבד, ואהא קשיא להו למה לו לומר דנסתפק גם בכתב ידן הא לא איצטריך רק דמספקא לי' על פתב הגט וכן פירש"י באמת במשנה דכתב ידן פשיטא לן רק פתב הגט מספקא לן אבל אינו במשמע בלשון הגמרא כנ"ל, רק שהי' אפשר לומר דלכף זכר פתב ידן ג"כ בספיקא דבכתב הגט ידע דלא נ"מ מידי דהוי מילי לכף זכר פתב

יָדוּן ג"כ דַּאיפּא נַפְקוּתָא בְּסַפְק זֶה כְּשֶׁעָשׂוּ בְּהִיפּוּף דְּכַתְבוּ הֵן וְחַתְמוּ אַחֲרֵיהֶם רַק הַמְקַשָּׁה
מְקַשָּׁה בְּסוּמוֹף דַּמ"מ הֵיכִי קְאָמַר עַל הַף שְׁאֵלָה וְהַדְבָר צָרִיף תְּלִמוּד הָא הֵכָא דְחַתְמוּ הֵן
וְכַתְב אַחַר לִיפּא סְפִיקָא דְהוּי מְיָלִי וְעַל זֶה כְּתוּבוּ דְהָא לֹא נַפְקָא מִינָהּ מִיַּד דְחַתִּימָה ג"כ
הוּי מְיָלִי כְּמוֹ פְתִיבָה א"כ לְהִיפּוּף נְמִי לִיפּא נַפְקוּתָא בְּסַפְק זֶה כְּלָל וְלָמָּה לֹא לְהַזְפִּיר הַסְפֵּק
עַל כְּתוּב יָדוּן ג"כ, וְאֵהָא תִּירְצוּ מְשׁוּם דְמַסִּיק דְאָמַר אֲמָרוּ כְּשֶׁרְוּחַתְמוּ סוּפֵר פְּסוּל א"כ אִי
לֹא הִי סְפֵק רַק עַל פְּתִיבָה אֲבָל חַתִּימָה וְדַאי נִתְפָּוּן א"כ אִין סְפֵק דְרַק חַתִּימָה קְאָמַר
דַּאי פְּתִיבָה ג"כ הָא הוּי חַתְמוּ סוּפֵר וְעַד לְכַף הַנְּצָרָה לֹאמַר דְהַסְפֵּק עַל כְּתוּב יָדוּן ג"כ
וּמְסַפְקָא לָן אִי פְתִיבָה קְאָמַר וְלֹא חַתִּימָה אִי חַתִּימָה קְאָמַר וְלֹא פְתִיבָה, וְלִפִּי זֶה הַמְקַשָּׁה
בְּסוּמוֹף הוּי מְצִי לְהַקְשׁוֹת אִיפְכָא ג"כ אִי כְּתוּבוּ כְּתוּב הֶגֶט וְכוּ': אֲלֵא שְׂיֵשׁ לְדַקְדָּק לְמ"ד
בְּאַתְמוּ חַתְמוּ כְּשֶׁר וְתַעֲשֶׂה א"כ מֵאִי מְבַעֵי לִי הָא וְדַאי עַל חַתִּימָה נִתְפָּוּן דְבָהָא כְּשֶׁר
וְתַעֲשֶׂה אֲבָל לְהִיפּוּף פִּינוּן דְלֹא תַעֲשֶׂה כֹּן בִּישְׁרָאֵל מְסַתְמָא לֹא נִתְפָּוּן עַל זֶה, וְעַמ"ש בְּזֶה
לְקַמֵּן בְּתוּס' בַּד"ה מַתְנִי, וּבְעֵיקָר דְבְרֵיהֶם יִתְבָּאֵר בְּתוּס' בַּד"ה חַתְמוּ סוּפֵר פִּי הַסְוִינָא
עַל נְכוּן בְּזֶה: בַּד"ה הָא כְּתוּב הֶגֶט כְּשֶׁר וְא"ת וּמֵאִי קְשִׁיָא לִי וְכוּ' הָא לַר"מ וְכוּ'.

לֹא נִתְבָּרְרוּ לִי דְבְרֵיהֶם בְּזֶה דְמֵאִיזָה צַד בָּאָה קוּשְׁיָא זֹו מֵאַחַר דְּבִפְרִיּוּשׁ פְּסֵק שְׁמוּאֵל
בְּהַמְגַרְשׁ כַּר"א גַּם בְּכָל מְקוֹם סְתָם תִּנָּא כַּר"א דְהִלְכָה כְּנוּתִי דְבַעֵי פְתִיבָה לְשִׁמָּה, וְאִיזָה
מְשַׁמְעוֹת הִיזָה לְהֵם דְלַר"מ קְאִי עַד שְׁהַקְשׁוּ הָא לַר"מ וְכוּ', גַּם קְשִׁיָא לִי הָא כְּתוּבוּ מְקוּדָם
דַּה"ה אִיפְכָא קְשָׁה א"כ אִי נִימָא ר"מ קְשִׁיָא אִיפְכָא עַכ"פ גַּם לֹא הִבְנִיתִי הַף לִישְׁנָא שְׁכַתְבוּ
בְּתִירוּצָם דְשְׁמוּאֵל פּוֹסֵק הִלְכָה כַּר"א וְלִית לִי דַר"מ דְפִשְׁטָא אִי פּוֹסֵק כַּר"א לִית לִי
דַר"מ דְהֵם שְׁנֵי הַפְּכִים: וְהִי נִרְאָה לִי לֹאמַר דְכְּנוּנַת הַתוּס' פִּינוּן דְחַזִּינוּן הַשְׁתָּא דְבָא
לְהַקְשׁוֹת אֲדַשְׁמוּאֵל מַר"י הַנְּצָרָה לְהַבִּיא הַף דְשְׁמוּאֵל דְפִסֵּק הַלְכָתָא כַּר"י א"כ פִּינוּן דְלֹא
יִמְלִט קוּשְׁיָא זֹו רַק לִפִּי דְשְׁמוּאֵל פּוֹסֵק כַּר"א הוּי לְהוּ לְהַזְפִּיר ג"כ מִימְרָא דְשְׁמוּאֵל פְּרַק
הַמְגַרְשׁ פִּינוּן דְלֹא סְגִי בַלֹּא"ה לְהַקְשׁוֹת עָלָיו וְע"כ דְלַר"מ נְמִי קְשִׁיָא לִי, וְאֵהָא הַקְשׁוּ הָא
לַר"מ לֹא קְשִׁיָא כְּלָל דְאִפִּי בְּאַשְׁפָּה כְּשֶׁר רַק שְׁהִי מְקוֹם לֹאמַר דְלְכַף לֹא הַנְּצָרָה לְהַבִּיא
הַף דְשְׁמוּאֵל דְפִרְק הַמְגַרְשׁ דַּאי נִימָא ר"מ קְשִׁיָא אִיפְכָא כַּמ"ש בְּדִיבּוּר הַקּוּדָם, אֲף הָא
לִיתָא דַּאי דְסְמִיכַת הַמְקַשָּׁן הִי דְלַר"מ קְשִׁיָא אִיפְכָא א"כ הִיזָה לֹא לְהַקְשׁוֹת אִיפְכָא, וְהַשְׁתָּא
ס"ד דְתוּס' בְּקוּשְׁיָא דְאִפִּי אִי הִלְכָה כַּר"א ע"ח נְמִי פְרָתִי א"כ אִיפְכָא הוּי קְשִׁיָא בִּין
לַר"מ בִּין לַר"א א"כ הוּי לִי לֹאמַר אִיפְכָא וְע"כ דְהַשְׁתָּא נְמִי קְשִׁיָא לַר"מ ג"כ וְהָא לִיתָא
דְהַשְׁתָּא לַר"מ לֹא קְשִׁיָא דְמְצָא בְּאַשְׁפָּה כְּשֶׁר, וְאֵהָא תִּירְצוּ דְשְׁמוּאֵל פּוֹסֵק כַּר"א דַּע"מ
פְּרָתִי וְלִית לִי דַר"מ כְּלָל דַּע"ח לֹא פְרָתִי כְּלָל, וְעַמ"ש לְעֵיל דָּף ד' ע"א בְּתוּס' בַּד"ה
דְקו"ל דְלַמ"ד הִלְכָה כַּר"א רַק בְּגִיטִין יֵשׁ לֹאמַר ע"ח נְמִי פְרָתִי אֲבָל לְשְׁמוּאֵל דְסוּבֵר
אֲפִילוּ בְשָׂאֵר שְׁטָרוֹת ע"כ ע"ח לֹא פְרָתִי כְּלָל עֵי"ש, א"כ אִין נ"מ אִי יֵאמַר אִיפְכָא לֹא
תִּיקְשִׁי לַר"א רַק לַר"מ דְחַתִּימָה לֹא הוּי מְיָלִי כְּלָל לַר"א פִּינוּן דְלֹא צָרִיף לֵה כְּלָל וְאִפִּי
אִי הוּי מְזוּנָף מֵתוּכוּ עַכ"פ לֹא תַצָּא אֲבָל אִי כְּתוּב יָדוּן קְאָמַר תַּצָּא א"כ פִּינוּן דַּס"ס לֹא
קְשִׁיָא רַק אִי לַר"מ אוּ לַר"א נְקִט הַף גְּוִוְנָא דְהוּא הָאמַת אֲלִיבָא דַר"א וְאִין צְוֹרָף לְנִכְרוּ
פִּינוּן דְלַר"מ קְשִׁיָא אִיפְכָא כַּנ"ל: אֲף לִפִּי דְעֵדִינָן לֹא נִתְבָּאֵר לִי כְּנוּנַת דְבְרֵיהֶם בְּמָה שְׁכַתְבוּ
אַח"כ וְלִפִּי זֶה ר"י דְמַתְנִיתִין וְכוּ' וְאִין לֹא שְׁיִיכּוֹת לְהַנ"ל כְּלָל הַלְכָה נִרְאָה לִי דְמַשְׁמַע
לְהוּ דַּע"כ לַר"מ קְאִי דְלַר"א פִּינוּן דַּע"מ פְּרָתִי אִי מַחְתִּים עֵדִים וְאִינְהוּ פְרָתִי לְשִׁיטַת
הַר"י צָרִיף שְׁיִפְרֵשׁ שְׁיִחַתְמוּ לְשֵׁם פְרִיתוֹת דַּא"כ יֵשׁ לֹאמַר דְלֹא נִתְפָּוּן רַק לְעֵדִים פִּינוּן

דכריתות נעשה בלעדי העדים החותמים בע"מ בלבד ואי חתמו ולא פ"י הני לי מזונף מתוכו פ"ן דלא פ"תי פ"ל ונאנו נסמוך עליהו דכ"תי ואפ"ש אפי' מדאורייתא פסול כמבואר ברש"ב"א פ"ק לשיטת הרי"ף א"כ אי לר"א קאי אפילו היו פותבין הם ג"כ לא הני מהני פ"ן שלא אמר רק כתבו ותנו לא מהני לר"א פנ"ל, ואהא תירצו דשמואל פוסק כר"א ולית לי דר"מ פ"ל דע"ח לא פ"תי פ"ל ואינן רק עדים בעלמא ושפיר מצי קאי לר"א ולפי זה ר"י נמי כר"א, אבל אי נימא דפוסק כר"א וע"ח נמי פ"תי הנה צריף לומר דר"י נמי כר"מ דלר"א לא מהני לשון זה לע"ח עד שיפרש פ"ן שאין צורף להם לכריתות, פנ"ל: בא"ד א"נ וכו' היכי שצנה לכתוב כו' ואפי' כתב ידן הוא הני פאלו צנה להדיא שיאמר לסופר שיכתוב וכו' דבריהם אינם מוכנים פ"ל דכ"ן דמצד הדין מצאו באשפה פ"ש ולא שייף מילי פ"ל א"כ אם באנו לדון מצידו הרי לא ביקש רק שיכתוב סופר לא שימצא באשפה ונהרי סופר כתבו ואיזה פסול יש פ"ן שנעשה כמאמרו, בשלמא אי בעינו מן הדין שישמע מפי הבעל שיכתוב גט לא שימצא באשפה א"כ ממילא לא מהני משום מילי רק שיצנה לסופר בעצמו, אבל פ"ן דלולא דבריו אפילו מצאו באשפה פ"ש רק מכת קפידא דבעל הרי לא הקפיד רק שלא ימצאנו באשפה רק יאמר לסופר ויכתוב ונהרי פ"ש נעשה: וגדולה מזו נראה לי ברור דאפילו אי כתובו כתב הגט אין פ"ן לר"מ רק משום קפידא אבל משום מילי ליכא דלא שייף מילי רק במקום דבעינו ציווי הבעל דבר דוקא מן הדין וכל שנכתב בלי ציווי לא מהני הלכך ממילא אפילו צנה אין למסור לאחר מה שצנה דהני מילי אבל היכי דלא בעינו ציווי הבעל דבר פ"ל רק מפחו שהוא צנה אין לנו לדון רק מכת קפידא אי קפיד דוקא שמי שצנה יעשה או לא ואי דנין דלא קפיד לא שייף מילי פ"ל, וז"ב, וכבר כתבתי לעיל דמהאי טעמא קאמר דמספקא לי לשמואל אי מילי מימסרו אף דקתני במתניתין יכתבו ויתנו משום דהני ס"ל פ"תובו כתב ידן וליכא במתניתין לא משום קפידא ולא משום מילי דלר"מ מצאו באשפה פ"ש אבל שמואל שפיר מספקא לי פ"ן דכר"א ס"ל אפילו כתובו כתב ידן יש לפסול מכת מילי פ"ן דלא מכשיר מצאו באשפה וז"ב, ולק"מ קושית התו' לעיל בד"ה והא אמר שמואל, ע"ש: בד"ה חתם סופר שנינו, וא"ת הא שמואל גופא קאמר פ"ק בתרא כו' ואתיא מתני' אפי' כר"מ דלא נפיק מינה שום חורפה וכו'.

הרש"ב"א ז"ל הביא בשם הרמב"ן ז"ל ליישב קושיא זו דאפילו לשמואל דכתב סופר שנינו ג"כ נפיק מינה חורפה לר"מ עיי"ש והוא תמוה לפע"ד, והתוס' רמזו בלשונם לדחות דבר זה דליכא למימר דבכתב סופר ג"כ איכא חורפה דהתם מוכח דאי כתב סופר מצי אתיא אפילו כר"מ דאל"כ מה זה שאמר ר"ח הא מני ר"י הוא על דברי ר' ירמ' דאמר חתם סופר שנינו הא במשנה גופא בין אי נפרש חתם סופר אי כתב סופר ע"כ ר"י הוא דלר"מ נפיק חורפה ועוד אי נימא דדברי ר"ח באמת לאו על דברי ר' ירמ' נאמרו רק במשנה גופא א"כ לאיזה צורף הביאו פ"ן דברי ר' ירמ' פ"ן דר"ח לאו אדיד' קאי רק אמתניתין ואפילו אי כתב סופר וע"כ דאי כתב סופר מצי אתיא כר"מ רק על מה שאמר ר' ירמ' חתם סופר קאמר ר"ח הא מני ר"י הוא ש"מ דאי כתב סופר אפילו לרבי מאיר ליכא למיחוש לחורפה פ"ל.

ונה ברור: אמנם גם תירוץ התוס' תמוה מאוד לכאורה שכתבו דעיקר הקושיא דלא אשכחן דפליג שמואל אדר"ח ור' ירמ' אי מודה ר"י באומר אמרו ונהרי לפי מה דמשני

דְּכַשֵּׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה וְלֹא שְׂכִיחַ ג"כ ע"כ לר"ח פְּלִיג ר"י בְּאֵמֶר אָמְרוּ דְּאֵי מוֹדָה רַק מְשׁוּם
דְּכַשֵּׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה כּוּר"מ נְמִי מְצִי אֲתִי כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י לְהִדְיָא בּוּד"ה לֹא שְׂכִיחָא דְלִשְׁמוּאֵל
בֵּין לר"מ בֵּין לר"י פְּשִׁירָה הִתְתִּימָה וּכ"כ הִרְשִׁב"א לְהִדְיָא: הֵן אָמַת דְּהַתּוֹס' בּוּד"ה
מִתְנִיתִין נִרְאָה שְׁהִרְגִישׁוּ בְּזָה וְנִטְרַחוּ לְהַמְצִיא חֲשִׁישָׁא לר"מ בְּאֵמֶר לְשַׁלְשָׁה תְּנוּ וְהִינּוּ
דְּלֹא נִצְטַרְפוּ לֹמֵר דר"ח חוֹלֵק עִם שְׁמוּאֵל אֵי מוֹדָה ר"י בְּאֵמֶר אָמְרוּ, וּלְפִי דְבִרְיָהּ
מִינּוֹשֵׁב מַה שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק דְּקֵאָמֵר וְאֵי ס"ד מוֹדָה ר"י בְּאֵמֶר אָמְרוּ נִפְיָק מִינָה חֲנוּרְבָה
דְּמִשְׁמַע דְּעַד הַשְׁתָּא לֹא נֶאֱמָרוּ דְבָרֵי ר"ח בְּחֲנוּרְבָה מְחַשֵּׁשׁ אָמֵר אָמְרוּ רַק דְּמִקְשָׁה אֵי
אָמֵר אָמְרוּ פֶּשֶׁר אֶפְתִּי אֵיפֹא חֲנוּרְבָה וּבְאָמַת לֵיפֹא חֲנוּרְבָה אֲחֵרִיתִי רַק זֹו, וְעַל זֶה סוֹבְבִים
כָּל דְבָרֵי ר"ח, וְלְדְבָרֵי הַתּוֹס' נִיחָא דְעֵיקָר דְבָרֵי ר"ח נִבְנוּ עַל אוֹמֵר לְשַׁלְשָׁה תְּנוּ שְׁנַחֲלִקוּ
ר"מ וּר"י וְהַחֲנוּרְבָה הוּא שְׂיֵאמְרוּ שְׁנַיִם מִדְּעַת שְׁלִשְׁתָּן מִשָּׂא"כ לר"י דְּלֹא מְהִי אוֹמֵר
לְשַׁלְשָׁה תְּנוּ לֵיפֹא חֲנוּרְבָה וְאֵהָא מִקְשָׁה אֵי ס"ד אָמֵר אָמְרוּ מוֹדָה ר"י אֶפְתִּי אֵיפֹא חֲנוּרְבָה
גַּם לר"י בְּאֵמֶר אָמְרוּ וְזֶה הִי נִכּוֹן בְּאָמַת: אָמַנְם הָא קִשְׂיָא לִי דִּמ"מ גַּם לר"ח יֵשׁ חֲשִׁישׁ
זֶה אֶפִּילוּ תֵאמֵר פֶּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה דְנָהִי דְפְלִיג בְּאֵמֶר לִג' תְּנוּ מ"מ כִּינּוֹן דְּמוֹדָה בְּאֵמֶר
אָמְרוּ יֵשׁ לְחוּשׁ בְּאֵמֶר לְשַׁלְשָׁה אָמְרוּ דְבָהָא מוֹדָה ר"י וְע"כ דְּאֶפִּילוּ בְּהָא פֶּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה
א"כ אֶפְתִּי חוֹלֵק ר"ח עִם שְׁמוּאֵל אֶפִּילוּ בְּמִסְקָנָא אֵי מוֹדָה ר"י בְּאֵמֶר אָמְרוּ גַּם מִפְּחַ
דְּבָרֵי הַתּוֹס' בּוּד"ה מִתְנִיתִין נִתְחַדְּשׁוּ אַח"כ קִנְשִׁית בְּתוֹס' ע"ש: וְהִנֵּה מִפִּירֵשׁ"י בּוּד"ה לֹא
שְׂכִיחַ, יֵשׁ לְלִמּוּד יִשׁוּב לְקִנְשִׁית הַתּוֹס' דְּלְכֹאֲוֹרָה דְבָרֵי תְּמוּהִין דְּאֵי שְׁמוּאֵל פְּלִיג לְגַמְרֵי
אֲדַר"ח וּר' יִרְמִי' וּמוֹקֵי בְּכֶתֶב סוֹפֵר וְדְבָרֵי הַפֶּל אֵין כָּאֵן קִנְשִׁיא כָּלֵל לְשְׁמוּאֵל גַּם לֹא
נִתְבָּרַר מַה בִּיקְשׁ רִש"י בְּכָל דְבָרֵי בְּזָה, וּבְרוּר דְּכּוֹנְנָתוֹ דְּהִי סוֹבֵר בְּעֵיקָר קִנְשִׁית הַתּוֹס'
מְשׁוּם דְנָהִי דְסוֹבֵר כְּתֵב סוֹפֵר מ"מ לֹא מְצִינוּ שְׁיִחְלוּק בְּגוּף הַדִּין דְּחַתְּם סוֹפֵר פְּסוּל רַק
כְּפִי הַנִּרְאָה לֹא כָּא רַק לְהַכְשִׁיר כְּתֵב סוֹפֵר לְאִפּוּקֵי מְדַרְב שֵׁם דְּפוֹסֵל, וְאֵהָא קִשְׂיָא לִי
לְרִש"י דְּהָא עֲכָשְׁיוֹנְמִי ע"כ דְפְלִיג אֲדַר"ח בְּמַה שְׂאָמֵר הָא מְנִי ר"י דְלִר"מ נְמִי לֵיפֹא
חֲנוּרְבָה דְכַשֵּׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה וְלֹא ס"ל כְּדְבָרֵי הַתּוֹס' בּוּד"ה מִתְנִיתִין א"כ מִמִּילָא קִשְׁהָ דְהוּי
לִי לֹמֵר בְּפִשְׁטוּת דְלִית לִיהָ דר"ח דְּמִכְשִׁיר חַתְּם סוֹפֵר רַק לְכ"ע פְּסוּל וְעַל זֶה כְּתֵב
דְּהָא לֹא אֵיכְפַת לָן דְבִלֵּא"ה פְּלִיג שְׁמוּאֵל עַל ר"ח דְּמִפְרֵשׁ בְּכֶתֶב סוֹפֵר וּכְכ"ע וּר"ח מוֹקֵי
בְּחַתְּם סוֹפֵר וּכְר"י הַלְפָּה שְׁפִיר יֵשׁ לֹמֵר דְּחוֹלֵק אֶפִּי אֵי חַתְּם סוֹפֵר הוּי דְבָרֵי הַפֶּל מִפְּחַ
פֶּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה כִּינּוֹן דְּמְצִינוּ דְפְלִיג עֲלֵי דְבָרֵי הַפֶּל הוּא אֲבָל בְּהָא שְׁנֵאמֵר שְׁיִחְלוּק
דְּחַתְּם סוֹפֵר פְּסוּל לֹא מְצִינוּ שְׁיִחְלוּק עַל ר"ח לְכָף הַנְּצַרְפוּ לֹמֵר פֶּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה וּבְאָמַת
חַתְּם סוֹפֵר פֶּשֶׁר לְשְׁמוּאֵל כְּמוֹ לר"ח רַק בְּהָא פְּלִיג בְּמַה שְׂאָמֵר הָא מְנִי ר"י וְלִדְיָדִי דְבָרֵי
הַפֶּל וּבְהָא בְּאָמַת מְצִינוּ דְפְלִיג דְּמִתְנִיתִין דְבָרֵי הַפֶּל דְּהָא לֹא מוֹקֵי לָהּ בְּחַתְּם סוֹפֵר כָּלֵל
אִף כָּל זֶה קִשְׁהָ מְאֹד בְּעֵינֵי שְׂיָהָא עֵיקָר קִנְשִׁית הַגְּמָרָא דְלֹא מְצִינוּ דְפְלִיג נִימָא דְמִכָּאֵן
גּוּפָא מוֹכַח דְּחוֹלֵק דְּהָא מְסַפְקָא לִי בְּאֵמֶר לְסוֹפֵר וְכְתֵב וְחַתְּמוּ הֵן אֵי פֶּשֶׁר: וּמַה שְׁנֵאמֵר
לִי בְּעֵיקָר קִנְשִׁיא זֹו, וְהוּא בְּשׁוּם לֵב בְּמַה דְּמִסִּיק אֶלָּא ר"י תְּרַתִּי אָמֵר וּשְׁמוּאֵל סָבַר לָהּ
כְּנוּתִי בְּחֻדָּא וּפְלִיג עֲלֵי בְּחֻדָּא וּפִירֵשׁ"י דר"י תְּרַתִּי אָמֵר לְפִיְסוּלָא בֵּין שְׂאָמֵר לְשַׁלְשָׁה
תְּנוּ בֵּין שְׂאָמֵר אָמְרוּ וְכוּ' וְהַדְּבָר תְּמוּהָ כִּינּוֹן דְּשְׁמוּאֵל מוֹדָה בְּאֵמֶר לִג' תְּנוּ כּוּר"מ וּפְלִיג
בְּאֵמֶר אָמְרוּ א"כ כִּינּוֹן דְּלֹא נִזְכָּר בְּדְבָרֵי ר"י רַק בְּאֵמֶר לִג' תְּנוּ מִינּוֹן לְנוּ שְׁיִחְלוּק ר"י
בְּאֵמֶר אָמְרוּ ג"כ מַה דְּלֹא נִזְכָּר בְּדְבָרֵי ר"י מִיִּדֵי וּמֵאִינָה צַד יִפְרֵשׁ ר' יִרְמִי' וּר"ח חַתְּם
סוֹפֵר לְהַמְצִיא דר"י פְּלִיג גַּם בְּאֵמֶר אָמְרוּ, וְעוֹד דְּלְפִי מַה שְׁפִירֵשׁ"י דְּסַפְיָקוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל

גם למסקנא הוי אי פתובו פתב ידן או פתב הגט א"כ מה זה שאמר אלא ר"י תרתי אמר
הא לא הדרין ממה דשנינו דשמואל מספקא לי אי פתובו פתב ידן, ועוד קשה לי דהא
בס"ד קאמר דמספקא לי לשמואל אי מילי מימסרן לשליח או לא ודחו לה דמצינו
בפירוש דקאמר שמואל הלכה כר"י מילי לא מימסרן לשליח, והשתא הוי לי לשנויי
דמספקא לי אי מילי מימסרן לשליח.

ומה שאמר בהחלט הלכה כר"י היינו באמר לג' תנו דר"י תרתי אמר אמר לג' תנו ואמר
אמרו ובג' תנו החליט הלכה כר"י ובאמר אמרו מספקא לי ומה צורך לו לחדש ספק אי
פתובו פתב ידן או פתב הגט ולחדש דחולק לגמרי אר"י באומר אמרו נימא דפשיטא לי
דכתב ידן הוא ומספקא לי באומר אמרו ולא החליט הלכה כר"י רק בג' תנו והוא תמוה
לכאורה: וביותר יש לתמוה בדברי הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלכות גירושין הלכה ה' והלכה
ו' דמאחר דמסיק הקא דר"י תרתי קאמר באומר לג' תנו ואמר אמרו, ושמואל סבר
פנותי בחדא ופליג עלי בחדא א"כ באומר לג' תנו ודאי הלכה כר"י והוא לא זכר רק
באומר לג' פתבו דהוי גט בטל והיאך השמיט עיקר מחלוקת ר"י ור"מ באומר לג' תנו
דבהא הלכה כר"י ודאי, גם בהלכה ו' פתב באמר אמרו הגט פסול ומתיישבין בדבר
שקרוב להיות בטל ומה בין פסול לבטל וכו', והשתא במה נפשך אי ס"ל פשמואל
דמכשיר באמר אמרו הוי לי לפסוק פשר ולא תעשה ואי ס"ל כהך סוגי דמי שאחזו
הרי בטל הוא לגמרי ואי מספקא לי הוי לי לפסוק ספק מגורשת: וראיתי לה"ה שם
שפי' מה שאמר שהוא פסול היינו שהוא מפרש הך פשר ולא תעשה שאמרו היינו פשר
מדאורייתא ומדרבנן פסול וכן פי' הלח"מ שם: ותמהני מאוד דא"כ מה פריך הש"ס
דליחוש דלמא אמר אמרו לסופר ויכתוב ואתם חתומי דבהא פשר ותעשה, והשתא
תיקשי מה בכך דבהא פשר ותעשה מ"מ ליכא למיחוש דמשום פיסופא דסופר מחתמי
לי דבהא הגט פסול דהוי לי לפלוני ופלוני ויחתמו וכמו השתא דפסלו חתם סופר ועד
ליכא למיחוש פלל דאי יחתום הסופר הגט פסול מדרבנן ובהא סגי לסלק החשש א"כ
השתא נמי פיון דאומר אמרו לפלוני הגט פסול א"כ אי מחתמי לי משום פיסופא הגט
פסול מפת אומר אמרו פיון דכשר ולא תעשה הפנונה שהוא פסול והוי ממש כמו חתם
סופר שהוא פסול וע"כ דהך פשר ולא תעשה אינו רק שלא לעשות לכתחילה כף וממילא
לא שכיח שיצונה הבעל כף אבל בזה לא יצאנו מידי חשש פיסופא דנדאי אי יצונה כף
יחתום הסופר פיון דהגט פשר ולא יצאנו מידי חשש רק במה שפסלו חתם סופר ועד
לגמרי הלכך פיון דאתם חתומי תעשה פן בישראל שפיר שכיח שיאמר כף ויש לחוש
שיחתמו הסופר משום פיסופא והסופר יחתום פיון דהגט פשר אבל לדידהו דהך פשר
ולא תעשה הפנונה פסול והוי כמו פסול חתם סופר א"כ ליכא למיחש למידי דכשיחתום
הסופר לא הוי אתם חתומי רק פלוני ופלוני, ודוק, והוא תמוה לפע"ד: ועוד דמעיקרא
נמי תיקשי דקאמר פיון דאמר מר פשר ולא תעשה לא שכיח, וקשה למה לי לא שכיח
פיון דפסול פשיטא דליכא למיחש למידי דאל"כ מה הועילו במה שפסלו חתם סופר דהא
ג"כ אינו רק פסול דרבנן שלא תנשא לכתחילה הרי דבמה שאנו פוסלין לינשא לכתחילה
יצאנו מידי חשש חורבה א"כ הרי אמר אמרו פסול מדרבנן, ועוד דהא חזינו לר"ח דפליג
באמת דאפילו פשר ולא תעשה יש לחוש לחורבה כמו שכתב הרשב"א להדני' כדמוכח
מפירש"י שפי' דלשמואל לר"מ ג"כ פשרה החתימה, והשתא אי ר"ח מודה דליכא חורבה

לר"י כלל משום דלא תעשה רק לר"מ יש חורפה כמו שכתבו התוס' בד"ה מתניתין א"כ מנין דלשמואל לר"מ ג"כ פשר חתם סופר הא לר"מ אפתי איכא חורפה וע"כ דס"ל דלר"ח אפילו לא תעשה פן בישראל איכא חורפה ולשמואל פנין דלא תעשה ליכא חורפה, והשתא תיקשי לר"ח פנין דהך לא תעשה היינו שהגט פסול פשיטא דליכא למיחש לחורפה כמו דליכא למיחש כשפסלו חתם סופר ועד אף דאינו רק מדרבנן: ומה שהביא הלח"מ ראיה ממה שהקשו מעדים התתמים על שדה מקח ועל גט אשה לא קשו חכמים לדבר זה והשתא לישגי דהתם שאני דכבר נתן הגט, ודבריו תמוהין דהתם אין הפנונה לחוש לגט ומכירה רק שהעדים רוצין לישא האשה המתגרשת או ליקח השדה כמו שפירשו רש"י ותוס' ביבמות, ופשיטא דלכתחילה גמור הוא ואין ראוי לעשות פן לכתחילה, וברור דהך פשר ולא תעשה לאו היינו פסול המזכיר ברמב"ם תדע דאטו בכל פסולי דרבנן בש"ס אמרו האי לישנא פשר ולא תעשה אלא נדאי דהכא תנשא לכתחילה, ואפילו נכתב הגט נראה שיש לתנו להך דיעה רק לא יעשה כן לכתחילה לצוות פך ולכתוב גט כזה: וכן מוכח להדיא מדברי הר"ן דהך פשר ולא תעשה אינו פסול דרבנן שהרי תמה על הרמב"ם שהכשיר חתם סופר ועד, וכתב דאפשר פנין דפסלינו מספיקא לא גרע מכשר ולא תעשה דלא חיישינו, וחזר והקשה על זה פנין דאנן הוא דמסתפקינן בדינא איכא למיזל בתרנוניהו לחומרא דדילמא איכא דמכשיר אמר אמרו בנדאי עיי"ש, והשתא אי ס"ד דהך פשר ולא תעשה היינו דפסול מדרבנן א"כ בהא לית ספק דפסול נדאי משום שמה תשכור עדים וכל הספק אי בטל או פסול וכיון דפסול הוא נדאי פשיטא דליכא למיחש לחורפה אלא נדאי דס"ל דהך פשר ולא תעשה היינו דאפילו פסול דרבנן ליכא ונפיר קשיא לי פנין דמספקא לן אי פסול אי פשר למה הכשיר חתם סופר ועד וזה ברור, נאמת פי דברי הר"ן ג"כ תמוהין לפע"ד דפשיטא דיש להכשיר חתם סופר שלא הקשו בגמרא רק למ"ד פשר ותעשה, אבל אנן פנין דנחלקו אמוראי בתר הכי אי פשר ותעשה או לא עכ"פ בהא פשיטא לן דלא תעשה אפילו באתם חתומי א"כ אין מקום להחמיר בחתם סופר ועד, ואי פנונת הר"ן פנין דר"ח חולק וסובר אפי' אי פשר ולא תעשה יש לחוש לחורפה ולא מצינו דפליג שמואל עלי' פנין דבמסקנא אמרינן דר"י תרתי קאמר א"כ אפילו אי פשר ולא תעשה יש לחוש לחורפה, אבל מלבד שאין קושיא על הרמב"ם דיש לומר דמפרש כדברי התוס' דמודה ר"ח היכא דכשר ולא תעשה רק לר"מ אפ"ה יש חורפה שיאמרו מדעת שלשתן, א"כ פנין דקי"ל בכל גונוי לא תעשה אין לחוש לחורפה ועוד דהכי דייק מעיקרא דלא גרע מכשר ולא תעשה הא משום הא גמי חיישינו לחורפה לפי האמת ודבריו צ"ע, אבל עכ"פ מוכח מדבריו דכשר ולא תעשה אינו פסול דרבנן כמו שבארנו, ומעתה פנין שנתברר דהך פשר ולא תעשה אינו פסול דרבנן שלא תנשא א"כ הדרא קושיא לדוכתה מהו פי' פסול זה שכתב הרב ז"ל הא לשמואל פשר ולא תעשה הוא ולפום הך סוגי' דמי שאחזו בטל הוא ואי מספקא לי הוי ספק מגורשת, גם קשה מאד לומר דהרמב"ם יאמר ספק מדעתו מה שלא הונוכר בש"ס וכגון זה דרכו לומר נראה לי: לכן נראה לי לפרש כל הסוגיא בדרה אחר ויתיישבו כל הקושיות הנ"ל ויתבארו ג"כ דברי הרמב"ם ז"ל, והוא דהתוס' כתבו לעיל בד"ה פתב ידן הוא דהספק הי' בתרתי אי כתב הגט ולא פתב ידן או כתב ידן ולא פתב הגט והוי מצי להקשות איכא ג"כ ע"ש, אבל רש"י ז"ל פי' במשנה להדיא דכתב ידן פשיטא לן

רק פתב הגט מבעי לי, וכ"כ הר"ן להדיא ונ"ל הכי איתא בגמרא דמספקא לי' אי כתובו דאמר להו היינו בין פתיבת הגט בין חתימתו או דלמא דכתבו לא משמע אלא פתב ידן עכ"ל, ונראה לי עיקר כפירש"י וקה"ן, לא מבעי במתני' לר"מ דודאי אין סברא לומר דרק פתב הגט ולא פתב ידן דכיון דשמואל קאמר הלכה כר"י דאמר מילי לא מימסרן לשליח מוכח בהדיא דלר"מ טעמו משום בזיון דבעל וכ"ש לס"ד דמודה ר"י באומר אמרו א"כ אי ס"ד דר"מ ג"כ סובר מילי לא מימסרן רק פלוגתיהו אי ב"ד הוי פאומר אמרו או לא פשיטא דלא הוי לי לומר הלכה כר"י דאמר מילי לא מימסרן הא לר"מ נמי מילי לא מימסרן ופלוגתיהו אי ב"ד הוי פאמר אמרו, והשתא פיון דטעמא דר"מ משום בזיון לא שייך לומר דנתפגין לקתיבה ולא לחתימה דהא עיקר בזיון הוא בחתימה כמו שכתבו התוס' דס"ד להיפך דבכתיבה ליפא בזיון כלל ואפ"י אי כתבו פתב הגט ג"כ א"כ כ"ש שאין לנו לומר דנתפגין לקתיבה ולא לחתימה.

ועוד דאפ"י לר"א ע"כ פתב ידן הוא נדאי דכיון דע"מ פרתוי ולא בעינן לע"ח כלל רק דרף עצה טובה א"כ אי ס"ד דכתבו פתב הגט בלבד אפילו היו פותבין בעצמן הנה הגט פסול דמנין לנו שרצה להחתים בו עדים פיון דכלי ע"ח כלל הוי גט גמור ופשיטא דלר"א צריף לומר בפירוש לעדים לחתום אבל כל שלא הזכיר רק פתיבה בלבד וחתמו בו עדים הרי שינו מדעת הבעל ועכ"פ אינו עדים כלל והוי לי מזוניף מתוכו וזה ברור לפע"ד, וע"כ דעל פתב ידן לא נסתפק כלל פיון שאמר לשנים כתבו נדאי הנה הפנונה שייחתמו רק הספק אי פתב הגט ג"כ: והשתא ממילא מוכרח דסובר שמואל חתם סופר ועד פשר דאל"כ חזא דמה מקום יש להסתפק דכתבו פתב הגט ג"כ דהא הוי חתם סופר ועד פיון דכתב ידן נדאי הוא וע"כ דס"ל באמת דכשר, ועוד דבמתני' גופא תיקשי דקתני הרי אלו יכתבו ויתנו, וכיון דטעמא דר"מ משום בזיון נדאי אי אפשר לומר דכתב הגט ולא פתב ידן ואי תרנוייהו הוי חתם סופר ועד וע"כ דס"ל חתם סופר ועד פשר ואהא פריף פיון דבהכרח סובר שמואל חתם סופר ועד פשר א"כ איף יספור מודה ר"י באמר אמרו א"כ הוי תרתי דסתרי פדמוכח מר"ח ור' ירמ' דאמר אמרו וחתם סופר אי הא פשר הא פסול דאל"כ נפיק חורפה והשתא לא קשי דשמואל מוקי לה בכתב סופר דמה בכך עכ"פ מוכח דהם שני דברים הסותרים והרי לפי ספיקו של שמואל בהכרח הוא סובר שניהם כמו שהוכחתי דאי חתם סופר פסול ס"ל אין מקום להסתפק דכתבו פתב הגט פיון דבהכרח פתב ידן הוא פנ"ל, ואהא משני דכשר ולא תעשה לא שכיח וליכא חורפה ור"ח פליג באמת דאפ"ה חיישינו לחורפה דהקושא לא היתה דיספור שמואל כר"ח דוקא בענין אומר אמרו וחתם סופר רק דממילתא דשמואל גופא קשי לי שסובר שני דברים הסותרין והוצרף לחדש סברא לשמואל לסלק החורפה דלא כר"ח ולא הוי תרתי דסתרי כלל, והשתא לר"מ ג"כ חתם סופר כשר ואמר אמרו כשר ואין צורך לומר דלר"מ צדיין יש חשש פדברי התוס' בד"ה מתניתין ויהא מוכרח לספור חתם סופר פסול ומכח זה קשה שני הקושיות שהקשו התוס' בטר הכי לר"מ והתו' הוכרחו לנה פיון דלדעתם עיקר הקוש' דלא יחלוק שמואל על ר"ח אי מודה ר"י באמר אמרו א"כ מוכרח לומר דלפי מה דמשני ג"כ אינו חולק ואפ"י לר"ח מודה ר"י באמר אמרו וליכא חורפה דלא תעשה וקשה למה מוקי כר"י דוקא וע"כ דלר"מ איכא חורפא אחריתי אבל להנ"ל לק"מ

דהקונשיא דשמואל בעצמו אומר שגני דברים הסותרין פנ"ל ואהא שקיל וטרי דאפתי לא יצאנו מידי חשש חורפה .

והשתא פשיטא דליפא למימר דמספקא לי' לשמואל אי כתובו פתב ידן או פתב הגט דכינן דאיפא חורפה ע"כ פתב ידן הוא דאי פתב הגט הוי חתם סופר ועד נאפתי סותר עצמו, ואהא קאמר אלא ר"י תרתי קאמר וקדרינן ממה דאמרינן מעיקרא דמספקא לן אי כתובו פתב ידן או פתב הגט דבהא לית ספק פנ"ל, רק הקרינן למה דאמר מעיקרא דמספקא במילי אי מימסרן לשליח ואע"ג דקאמר הלכה כר"י דאמר לא מימסרן לאו באמר אמרו או באומר לב' תנו דהוי פאומר אמרו, רק ר"י תרתי קאמר דר"מ לית לי' מילי פלל רק משום בזיון וממילא במתנה דליפא בזיון אפילו בלי ב"ד ובלי אמר אמרו פשר והכי אמרינן לעיל דף כ"ט דנ"מ בין מילי לבזיון במתנה ור"י פליג דמילי לא מימסרן ונ"מ אפילו במתנה פסול שהוי פגט בזה, רק ר"י מוסיף עוד דאפי' אמר לב"ד או אמר אמרו הוי מילי והגט בטל לגמרי ובהא פליג עלי' שמואל בחדא דאמר אמרו או לב"ד אין הגט בטל לגמרי וס"ל פנותי' בחדא דמילי לא מימסרן ונ"מ דבמתנה פסול ג"כ והיינו דפליגי רב ושמואל במתנה אי הוי פגט ושמואל סובר דהוי פגט מפח מילי ופליג עלי' באידך באמר אמרו דלר"י פשיטא לי' דהוי מילי ולשמואל מספקא לי', והיינו דאמר לעיל בלישנא תצא והדבר צריך תלמוד דכינן דצריך להתיישב למה החליט שתצא מה גם שלא זכרו פלל בשאלה שנסאת, ולקמן פרק המגרש ששאלו ביצא קול קידושין אמרו בהדי' בשאלה ובא אחר וקידשה ומאיזה צד השיב בנשאת אלא כף הכוונה תצא מבעלה בגט זה והיינו להחמיר אי בעלה פהו או להתייבם תצא ממנו בגט זה ומגורשת היא והדבר צריך תלמוד להתירה לאחר בגט זה ופליג על ר"י דאית לי' דאינו גט פלל: ולפי זה מיושב קונשי' ראשונה שהקשינו על הרמב"ם שלא זכר בג' תנו דהגט בטל דלפירוש"י הרי לא פליג רק באמר אמרו ולא בג' תנו ולהנ"ל גיחא דפליג לגמרי אפילו בג' תנו רק ס"ל פנותי' בגוף הדבר דמילי לא מימסרן דלא כר"מ דלית לי' מילי פלל ונ"מ במתנה פנ"ל אבל בגט פליג על ר"י ואינו בטל והוי כמו אמר אמרו דכינן דפליג על ר"י ע"כ דג' תנו ואמר אמרו שוין פנ"ל: אף הו' אפתי קונשי' מה שפסק באמר אמרו פסול ומתיישבין הו' פסול מאי בעי ה"כא.

אבל באמת גם בזה דבריו נכונים על דרך הנ"ל כמו שאבאר והוא דנדאי יש לתמוה לפי מה דמשני השתא, לא מבעי' לפירוש"י דאפתי מספקא לי' לשמואל אי כתובו פתב ידן או פתב הגט וס"ל אומר אמרו פשר ולפי זה ע"כ חתם סופר פסול א"כ תיקשי בתרתי חדא דהא לעיל בקשו למיפשט מר"י דכתובו פתב הגט דמי אפא בי דינא דלא ידעי למיחתם חתימת ידיהו ודחי דלמא בי דינא חדתא והשתא פיון דר"י בעצמו בנדאי פוסל אומר אמרו רק שמואל פליג עלי' בהא.

וכינן דאיהו פוסל אומר אמרו ע"כ יכתבו היינו פתב הגט ג"כ. ועכ"פ נפשוט ספיקו של שמואל דכתובו פתב הגט ג"כ ולא פתב ידן בלבד: גם תיקשי דכתבו דר"י הכוונה פתיבה וחתמה דאיהו פוסל אמר אמרו וחתם סופר ועד פשר ולר"מ דמכשיר אמר אמרו חתם סופר פסול א"כ יכתבו דר"מ היינו יחתמו ואין לה דבר קשה כזה דקתני בתרנוייהו בחד לישנא הרי אלו יכתבו ולא פליגי רק בג' תנו והשתא אפילו בשנים פליגי דלמר יחתמו

בלבד ולמר יכתבו ויחתמו והוא תמוה מאד לפע"ד: ועוד קשה לי דעכ"פ לפי המסקנא
חתם סופר ועד פסול לשמואל פינן דמכשיר אמר אמרו ונהרי בעיקר ספיקו של שמואל
משמע בהדין דלא מספקא להו רק לפי שלא כתבו הן רק חתמו אבל אי עשו כפי מה
שצוה וכתבו הן ג"כ לכ"ע הנה פשר וקשה אפילו כתבו וחתמו הן פסול דחתם סופר ועד
פסול: ועוד דהוי לי למיבעי הך בעי' ממש בכתבו וחתמו הן דאי כתובו כתב הגט אינו
רק פסול מדרבנן מכת חתם סופר ועד ולא תצא אבל אי כתובו כתב ידן מסתמא הקפיד
שלא יכתבו הם פינן דחתם סופר פסול ואי כתבו שינו מדעתו ובטל נמי הוי ועכ"פ בכתבו
וחתמו הן גרע דפסול ודאי הוי ואיפא ליספוקי דבטל הוא והשתא ליפא ספק רק אי פשר
או בטל, ובגמרא משמע להדין דאי הוי כתבו הן ג"כ הוי עדיף, וכל קושיות אלו קשיין
ג"כ לפי מה שפירשתי לעיל דלמסקנא פשיטא לי דכתב ידן הוא רק הספק אי אמר
אמרו פשר וקשה כנ"ל: לכן נראה בישוב כל הנ"ל דבלא"ה יש להבין דפריה לשמואל
וקאמר דמודה ר"י באמר אמרו ומקשה עלי' דנפיק מינה חורפה וקשה לימא דס"ל אמר
אמרו פסול מדרבנן וליפא למיחש לחורפה כמו דפסלו חתם סופר, ולדידן דחתם סופר
פשר ס"ל דאמר אמרו פסול ואף דר"ח ס"ל דיותר יש לפסול חתם סופר משום חורפה
משנפסול אמר אמרו אבל שמואל ס"ל דפסלינן אומר אמרו מהאי טעמא, ונהי דבאתם
חתומי לא שייך שמה תשפור עדים אבל משום חורפה פסול ומ"ד פשר ותעשה משום
דס"ל חתם סופר פסול ומשום שמה תשפור ליפא בהא אבל שמואל דמכשיר חתם סופר
כנ"ל פוסל באמר אמרו משום חורפה, ונהי דהא לא קשי' דנימא דלכך פשר ולא תעשה
משום חורפה דסופר דבהא לא נסתלק חשש חורפה כלל, תדע דאל"כ למה חתם סופר
פסול משום חורפה נימא דכשר ולא תעשה וע"כ דדוקא אי לא תעשה משום שמה
תשפור עדים נסתלק החורפה לשמואל דלא שכיח דעדים אין עושין כן שלא יחשדום
ששכרה אותם אבל אי לא חיישינן שמה תשפור בהא רק לסלק החורפה שפיר יש לחוש
פינן דכשר אפתי איפא למיחש לחורפה ולא יצאנו מידי חשש חורפה רק אי נפסול לגמרי
ולכך הוצרכו לפסול חתם סופר לגמרי אבל ודאי אי נפסול אמר אמרו מדרבנן כמו חתם
סופר אף אם יהא הפסול לסלק החורפה שוב ליפא למיחש לחורפה ומספקא לי אי פסול
דרבנן או דאורייתא, וצריך לומר דאי ס"ד אמר אמרו פסול מדרבנן עכ"פ אפתי מאי
מספקא לי לשמואל איכתובו כתב הגט או לא הא בנדאי לאו כתב הגט הוא ג"כ דה"ל
חתם סופר ועד ופסול ובנדאי לא יצוה הבעל לעשות גט פסול ומאי מספקא לי לשמואל
וע"כ דכשר אפילו מדרבנן ושפיר קשי' לי הא איפא למיחש לחורפה והוצרך לומר
דכשר ולא תעשה מכת שמה תשפור עדים ולא שכיח וקשי' לי דאפתי קשה באתם
חתומי דלא שייך שמה תשפור עדים ואפתי איפא חורפה: והשתא משני שפיר דשמואל
לא מספקא לי אי כתובו כתב ידן או כתב הגט ופשיטא לי דכתב ידן הוא ומ"מ פינן
דחתם סופר פשר אמר אמרו ע"כ פסול מדרבנן א"כ הרי אלו יכתבו ויתנו דנקט ר"מ
לא משום דכתובו דקאמר כתב הגט הוא רק משום דאמר אמרו פסול מדרבנן פינן דחתם
סופר ועד פשר צריכין ע"כ לכתוב ולחתום בעצמן רק באמר לג' תנו פינן דעשאן ב"ד
ליפא למיחש לחורפה כלל דלב"ד לא יצוה לומר פלוני ופלוני יחתמו רק נותן להם
רשות כפי דעתם א"כ מה בכך שייחתמו הסופר ור"י ס"ל אפי' בג' תנו צריך שייכתבו
ויתנו הכל בעצמן דס"ל אמר אמרו בטל לגמרי מדאורייתא הלכך אף שלא הקפיד על

פתיכה פלל ולא על חתימה מ"מ צריכין לעשות הפל ושמואל פליג עלי' ב'הא דאמר
אמרו אינו רק פסול מדרבנן ודאי ומספקא לי' ש'מא בטל דאורייתא, והיינו דקאמר תצא
והדבר צריך תלמוד והפנונה או כמו שפירש"י בניסת תצא רק אינו ברור וצריך ישוב
לזה דש'מא אינו רק פסול ולא תצא או כמו שפירשתי לעיל והוא העיקר לדעתי דהיינו
תצא מבעלה ודאי בגט זה ואי פהו הוא לא תחזור לו וכן אי מת לא תתייבם וצריך ישוב
להתיירה לשוק ואפילו ניסת אפשר דצריך ישוב שלא תצא, והא דהנצרה לומר דלר"י
פסול דאורייתא ליתא דלר"י ג"כ אינו רק דרבנן הא ליתא דס"ל אומר לג' תנו הוי ג"כ
כאמר אמרו פיון שעשאן ב"ד ודאי לא הקפיד שיכתבו הם ומ"מ סובר ר"י דיקתבו הם
דוקא ש"מ דפוסל דאורייתא דאי דרבנן ב'הא ליכא חורבה פלל דכיון שעשאן ב"ד לא
יצוה להם מי יכתוב וע"כ דמדאורייתא פסול וליכא למימר דיש חילוק בין אמר לג' תנו
בין אמר אמרו א"כ מאי מספקא לי' לשמואל באמר אמרו פיון דר"י נמי מודה דאמר
אמרו פשר וע"כ דב"ד הוי ממש כמו אמר אמרו וכ"ש ה' אמר אמרו דשמואל דלא פי'
פלל ומ"מ ס"ל דכשר א"כ ה"ה תנו בב"ד וכיון דפוסל ר"י דאורייתא באומר לג' תנו
כמו כן פוסל באמר אמרו, ושמואל ס"ל פ'רבי ב'הא דהלכה כר"י דמילי לא מימסרן ונ"מ
במתנה פנ"ל, אבל באמר אמרו וכן לג' תנו מספקא ליה, וז"ב, וכ"ש לפי מה שכתב
מהרש"א דע"כ אה' בריתא דלקמן פ'רק מי שאחזו סמ' דמוכח מין'ה דפסול דאורייתא
וע"כ ר"י הוא א"כ פשיטא דלק"מ: ומעתה דברי הרמב"ם ברורים פי פסק בפשיטות
דפסול מדרבנן ודאי ומתיישבין בדבר אפילו ניסת דקרוב להיות בטל ולא מלבד הוציא
הרב ז"ל ספק הנה רק העתיק דברי שמואל ממש והדבר צריך תלמוד דהיינו מתיישבין
בדבר דש'מא בטל הוא ג"כ רק ב'הא פליג על ר"י דלאו בטל הוא ודאי רק צריך ישוב
והשתא ממילא לא קשיא מה שהקשה הר"ן פיון דמספקא לי' באמר אמרו למה הכשיר
חתם סופר ועד, ולפי ה'ל לק"מ דב'הא לא מספקא ליה דפסול הוא ודאי וליכא למיחש
לחורבה כמו למ"ד חתם סופר פסול כמו כן אי אמר אמרו פסול ליכא למיחש לחורבה
וכיון דפסק בשמואל ע"כ חתם סופר פשר כמו שהוכחתי וממילא אמר אמרו פסול
מדרבנן ודאי ומתיישבין דש'מא בטל הוא, וזה ברור: וכן נראה לי להוכיח מתוך דברי
הרי"ף דס"ל דבמסקנא לא נסתפק פלל אי כתובו פתב ידן או כתב הגט רק באמר אמרו
אי פסול אי בטל נסתפק כמ"ש, והוא דאל"כ תיקשי למה השמיט דברי שמואל לגמרי
והדבר צריך תלמוד, ונהי דס"ל דלדין אין נ"מ פיון דפסק הלכתא כה' סוגיא דמי
שאחזו דאמר אמרו בטל לגמרי מ"מ פשיטא דנ"מ להיפך אי כתב הגט הוא הוי כתב ידן
כאומר אמרו ולא הוי רק מזונף מתוכו דחתימה לא בעינן לר"א פלל ואינו רק פסול
דרבנן אבל אי כתב ידן הוא בטל דאורייתא וע"כ דלמסקנא לכ"ע כתב ידן הוא ולא
נסתפק רק באמר אמרו וכיון דפסק הרי"ף כר"י וכה' סוגיא דפ'רק מי שאחזו ממילא
אין נ"מ בספיקו של שמואל, מיהו יש לדחות דס"ל דבכתב ידן לא נסתפק דלא פתוס'
בד"ה כתב ידן רק כפירש"י והר"ן ויש לומר עוד דס"ל מזונף מתוכו פסול דאורייתא
כמו שכתב הרשב"א ריש פ"ק לדעתו: בא"ד ובפ'רק מי שאחזו דייקינו מבריתא וכו'.

דברים הללו אינם מובנים פלל דמה בקשו בזה פאן אי לחזק דבריהם דלכ' לא משמע
לי' דפליג ר"ח דאמר אמרו פשר לר"י משום דבפ'רק מי שאחזו דייקינו מבריתא דר"י
פליג באומר אמרו א"כ מה צורך להקשות מר"ח ור"י הוי לי' להקשות מי מודה ר"י

באומר אמרו והא תניא כו' דמוכח מינה דאינו מודה, ואדרבא פיון דאמר לאפוקי מ"ד ש"מ דאיכא מ"ד הכי א"כ שמואל גמי י"ל דהכי ס"ל: וראיתי להרב מהרש"א שכתב דע"כ אהך ברייתא סמך דאל"כ לקמן דמשגי אלא ר"י תרתי קאמר א"כ ע"כ דהך פלוגתא בכשר ולא תעשה לר"מ הוא א"כ מנין לו דר"י סובר תרתי דלמא באומר אמרו כשר ולא תעשה ולקמן לר"מ פליגי וע"כ דאהך ברייתא סמיה, ודבריו תמוהין מאד דלקמן פליגי אי חיישינו שפא תשפור עדים ואי לר"י לא תעשה דחיישינו שתשפור עדים מאיזה צד נימא דלר"מ לא חיישינו להכי והא דבר זה אינו תלוי כלל בפלוגתא דמילי וא"כ למה קאמר מתניתין דחתם סופר ר"י הוא קא כר"מ מצי אתי ג"כ אבל באמת פנונת מהרש"א כף דנמשך לפי מה שכתבו התו' בסמוך בד"ה מתניתין דלר"מ בלא"ה איכא חורבה באומר לג' תנו שייאמרו שנים מדעת שלשתן, והשתא יש לומר דהנה פליגי לקמן לר"מ דלדידי' פיון דלסלק החורבה לא מהני דיש לחוש לשנים מדעת שלשתן ושפא תשפור לא שייך בזה באתם חתומו, אבל לר"י בלי חשש דשפא תשפור לא תעשה פו בישראל מחמת חשש חורבה דחתם סופר ואפילו באתם חתומי לא תעשה פו בישראל וע"כ דאברייתא דלקמן סמיה, אף כפר כתבתי לעיל ועוד אבאר לקמן בס"ד דבמה דכשר ולא תעשה לא ניתקו החורבה רק אי לא תעשה מחמת חשש שתשפור עדים, אבל אי לא תעשה מחמת כדי לתקו החורבה לא מהני רק אי פסול גמור דאל"כ למה פסלו חתם סופר נימא דלא תעשה פו בישראל וניתקו חשש חורבה, ומ"מ לפי דברי מהרש"א מיושב טפי מה שהקשיתי לעיל בסמוך לפי מה שפירשתי המסקנא דפסול דרבנו לשמואל דדילמא לר"י גמי פסול דרבנו ולדברי מהרש"א ניחא דאברייתא סמך דמוכח דפסול דאורייתא, אף הא נדאי קשיא אי אברייתא סמך הוי לי' להקשות מברייתא ולא מר' ירמיה' ור"ח מה דשמואל גופא פליג עליהו ומפרש כתב סופר, וכבר כתבתי מקודם לפרש בפשיטות דמשמואל גופא מוכח דמכשיר חתם סופר ע"ש, ואולי פנונת התו' דעיקר הקושני' הךא לשמואל מר"ח פיון דמוקי ר"ח סתם מתניתין דלא כר"מ רק כר"י נדאי הי' לו הךרת דר"י אינו מודה באומר אמרו דאי הנה מקום לומר דמודה, בנדאי הוי מוקי מתניתין כר"מ ובכתב סופר ולא לומר דר"י פליג אפילו באמר אמרו ומכשיר חתם סופר מה דלא מצינו לר"י דפליג אר"מ בהא דאמר אמרו כשר ועל זה כתבו דמהך ברייתא דניק לי' ר"ח הכי דאל"כ פמאן אתיא ההסה פנ"ל: בד"ה מתניתין מני ר"י הוא אפילו באומר לשלשה וכו' ולמאי דמסיק וכו'.

פנונתם דליכא למימר דלר"ח אף דלא תעשה חיישינו לחורבה ולשמואל לא חיישינו ואתיא מתניתין אפילו כר"מ דא"כ פליג ר"ח עם שמואל אי מודה ר"י באמר אמרו, ועיקר הקושני' דלא מצינו דפליג בהא אר"ח ואי נימא דפליג בלא"ה לק"מ אפילו אי ספור שמואל דאפילו לא תעשה איכא חורבה דמוקי לה בכתב סופר וחתם סופר לכ"ע פסול, ולזה הוצרכו לומר דלפי תירוץ זה ר"ח גמי מודה דהיכא דלא תעשה ליכא חורבה ומ"מ כר"מ לא אתי דאיכא תקלה אחריתי, ולפי זה לא פליגי כלל ר"ח ושמואל אי מודה ר"י באמר אמרו אבל כפר כתבתי לעיל דאפתי קשי' דמ"מ איכא למיחש לר"י ג"כ כה"ג לחורבה היכא דאמר לג' אמרו מדעתכם והסופר ידע שעשאן שלוחים ולא יחוש שפא שפרתו ויחתום מדעת שלשתן כמ"ש התו' בסמוך דאמר לשלשה אפילו כתבו לא שייך שפא שפרתו ועמ"ש בגמ' בד"ה וליחוש תמיה גדולה על דברי התו' הללו ע"ש שכתבתי

לַיִשָּׁב עֵיקַר קְנוּשֵׁי הַתּוֹ' בַּד"ה חֲתָם סוֹפֵר וּמְמִילָא אֵין צוֹרֵךְ לְמַה שְׁפָתְבוּ כָּאן וְדוּק וְעֵינֵין מְהַרְשֵׁ"א וְלֹא יִדְעָתִי מַה עֲנִין קְנוּשֵׁי' זֶה לְדַבְרֵי הַתּוֹ' דְּהִכָּא לְעֵיל הָיִי לִיָּה לְהַקְשׁוֹת דַּס"ס אָמְרוּ דְכִינּוּן דְכָשֵׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה לֹא שְׂכִיחַ א"כ ע"כ לִיכָּא שׁוּם חֲנוּרְבָה א"כ חֲתָם סוֹפֵר כָּשֵׁר וּבְפִירוּשׁ תִּירְצוּ זֶה בַּגַּמ' לְהַכְשִׁיר חֲתָם סוֹפֵר, אַבְל דְּבַרֵי הַתּוֹ' הֵם דִּישׁ לְחוּשׁ לְאַתָּם חֲתוּמֵי דְכָשֵׁר וְתַעֲשֶׂה וְהוֹכְרָחוּ לְוַמֵּר דַּר"י תַּרְתִּי אָמַר וּשְׂמוּאֵל מְכַשִּׁיר אָמַר אָמְרוּ וּפּוֹסֵל חֲתָם סוֹפֵר, וּז"ב: בַּא"ד וַא"ת פִּינּוּן דַּלְר"מ וכו'.

דְּבַרֵיהֶם תְּמוּהֵין לְכַאוּרָה שְׁהָרִי פָתְבוּ לְעֵיל דְּהָא גּוּפָא הָיִי סְפִיקוּ שֶׁל שְׂמוּאֵל מַה רוּצָה הַבַּעַל שְׂיַעֲשׂוּ הֵם וְאָמַר לְעֵיל בְּגַמְרָא דְּמַמְשִׁנָּה לִיכָּא לְמִיפְשִׁט דְּהָא גּוּפָא קָא מְבַעֲרִי לִיָּה בְּמַשְׁנָה גּוּפָא א"כ מַאי קָשִׁי' לְהוּ הִכָּא, וְנִרְאָה לִי דְכַוּוֹנַת הַתּוֹ' לְהַקְשׁוֹת לְפּוּם סְבָרָא דְּהַשְׁתָּא דְּמַקְשָׁה מַר"ח לְדַחֲוֹת דְּלֹא הָיִה סְפִיקוּ שֶׁל שְׂמוּאֵל אִי פָתוּבוּ פָתַב יָדָן אוֹ פָתַב הַגַּט פִּינּוּן דַּס"ס אָמַר אָמְרוּ פְּסוּל, וַא"כ מְשַׁמַּע לְהוּ דְּמַמְיִלָּא לְפּוּם סְבָרַת ר"ח פָתְבוּ פּוֹלֵל הַפֵּל וּמְמִילָא יְכַתְּבוּ דְקַתְּנֵי הֵינּוּ שְׂיַעֲשׂוּ הַפֵּל וְקָשָׁה הָא חֲתָם סוֹפֵר וְעַד הוּא וְאֵהָא תִּירְצוּ דְכִינּוּן דְחֲתָם סוֹפֵר פְּסוּל מְמִילָא פָתְבוּ רַק פָתַב יָדָן הוּא וְלֹא פָתַב הַגַּט וְהָרִי אֵלּוּ יַחְתְּמוּ, וְעַמ"ש בְּסוּמָה: בַּא"ד וַא"ת אֶפְתִּי הִיכָּא קַתְּנֵי הָרִי אֵלּוּ יְכַתְּבוּ וְיַתְּנוּ לְכַתְּחִילָה לְמַ"ד דְּהָא נְמִי כָּשֵׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה.

לְכַאוּרָה תְּמוּהֵי דָאִי הָא נְמִי כָּשֵׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְחֲנוּרְבָה וְחֲתָם סוֹפֵר כָּשֵׁר א"כ יְכַתְּבוּ וְיַתְּנוּ הֵינּוּ שְׂיַכְתְּבוּ וְיַחְתְּמוּ וְיַתְּנוּ וְצָרִיךְ לְוַמֵּר דְּנִמְשָׁכוּ לְדַבְרֵיהֶם הַקּוֹדְמִים דַּלְר"מ לְעוֹלָם חֵיִישִׁינּוּ לְתַקְלָה בְּאוּמַר לִג' תְּנוּ וְע"כ חֲתָם סוֹפֵר פְּסוּל, וּלְפִי זֶה לְפִי מַה שְׁפָתְבִּיתִי בַתּוֹ' בַּד"ה חֲתָם סוֹפֵר לַיִשָּׁב קְנוּשֵׁי הַתּוֹ' שְׁם מְמִילָא אֵין אָנוּ צָרִיכִין לְדַבְרֵי הַתּוֹ' דַּלְר"מ חֵיִישִׁינּוּ לְעוֹלָם לְתַקְלָה וַא"כ גַּם קְנוּשֵׁי' זֶה לְק"מ: דָּף ס"ז ע"א בְּגַמְרָא פִּינּוּן דְּאָמַר מֵר כָּשֵׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה כֵּן בִּישְׂרָאֵל לֹא שְׂכִיחַ.

כְּפָר פָתְבִּיתִי וְהוֹכַחְתִּי בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת דְּהָךְ כָּשֵׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה אֵין הַכּוּוֹנָה דְּפְסוּל מְדַרְבְּנָן רַק בְּהָא תַנְשֵׂא לְכַתְּחִילָה וְאֶפְשֵׁר אֶפִּילוּ לִיתְנוּ לְאַשָׁה אֵין חוּשִׁישִׁין כֹּל שְׁנִכְתַּב רַק אַזְהָרָה הוּא שְׁלֵא יַעֲשׂוּ כֵּן לְכַתְּחִילָה לְכַתּוּב וְלַחְתּוּם בְּאִנְפּוֹן זֶה וְכֵן מְשַׁמַּע בְּדַבְרֵי הַתּוֹ' סוּף ד"ה בְּמַתְנֵיתִין דְּפִישִׁיטָא דְּפְסוּל דְּרַבְּנָן לֹא מְהַנִּי שְׁעַת הַדְּחַק כְּדָא מְרִינּוּ לְעֵיל דָּף י"ט פְּדָאִי הוּא ר"ש לְסַמְוֵךְ עֲלֵיוּ בְּשַׁעַת הַדְּחַק אַף דְּהִתָּם פְּסוּל דְּרַבְּנָן מ"מ לֹא מְכַשִּׁירִין רַק מְשׁוּם דַּר"ש מְכַשִּׁיר: אֵלָּא שְׂיַשׁ לְדַקְדָּק לְמַה פְּסָלוּ חֲתָם סוֹפֵר וְעַד מְשׁוּם חֲנוּרְבָה דְּאָמַר אָמְרוּ לְמַ"ד אָמַר אָמְרוּ כָּשֵׁר וְתַעֲשֶׂה אוֹ לַר"מ דְּבַלֵּא"ה אִיכָּא לְמִיחַשׁ לְחֲנוּרְבָה, הָא דִּי שְׁנֵאמַר דְּלֹא תַעֲשֶׂה כֵּן בִּישְׂרָאֵל וְלִיכָּא חֲנוּרְבָה, אַבְל בְּאַמַּת לְק"מ דְּוִנְקָא אִם מְצַד אַחַר לֹא תַעֲשֶׂה כֵּן בִּישְׂרָאֵל לִיכָּא חֲנוּרְבָה אַבְל אִי נִימָא לֹא תַעֲשֶׂה מַחְמַת חֲנוּרְבָה לֹא נִיחְתְּנוּ חֲנוּרְבָה דְכִינּוּן דְּחֵיִישִׁינּוּ לְסוֹפֵר דִּיחְתְּנוּ וְלֹא יַחוּשׁ שְׁמָא מְשׁוּם כִּיפּוּפָא מַחְתְּמֵי לִי' ש"מ דְּהוּא לֹא חֵיִישׁ לְהַכִּי א"כ מְמִילָא לֹא יַחוּשׁ לְחֲתוּם אֶפִּי' נִימָא לֹא תַעֲשֶׂה פִּינּוּן דְּלֹא חֵיִישׁ דְּמְשׁוּם כִּיפּוּפָא מַחְתְּמֵי לִי' מַאיִזָּה צַד לֹא יַחְתְּנוּ אַבְל אִי מְצַד אַחַר לֹא תַעֲשֶׂה כֵּן בִּישְׂרָאֵל שְׁפִיר נִיחְתְּנוּ חֲנוּרְבָה, וּז"ב, וְעֵינֵין מ"ש לְקַמּוֹן לַיִשָּׁב בְּזֶה קְנוּשֵׁי מְהַרְשֵׁ"א: שְׁם וְלִיחְוּשׁ דְּלָמָּא אָמַר לְהוּ וְכו' וְאַתָּם חֲתוּמֵי.

תְּמוּהֵי לִי מַה בְּכָךְ דְּאַתָּם חֲתוּמֵי כָּשֵׁר וְתַעֲשֶׂה ס"ס לִיכָּא לְמִיחַשׁ דִּיחְתְּנוּם הַסּוֹפֵר מְשׁוּם כִּיפּוּפָא דְּהָא חֲתִימַת סוֹפֵר הָיִי לְפִלוּנֵי וּפְלוּנֵי דְּהוּא לֹא שְׁמַע מְפִי הַבַּעַל א"כ כָּשֵׁר וְלֹא

תעשה הוא ולא יחתום הסופר כמ"ש התו' לעיל בד"ה מתניתין דלא חיישינן שפא
תשפור עדים פי אמר לג' תנו דכיון דאמר אפרו פשר ולא תעשה לא יחתום הסופר
וא"כ ה"נ ליפא למיחוש למידי: לכן נראה לי ברור דהא דלא חיישינן היכי דכשר ולא
תעשה לאו משום דסופר לא יחתום דא"כ לא הוי לי' למימר לא שכיח רק הסופר לא
יחתום, רק הפוננה דהמעשה לא יהא פלל בעולם פי לא יאמר הבעל והעדים לא יקבלו
שליחות זה כיון דלא תעשה פן בישאל ולא רגילי למיעבד הכי, אבל נדאי כיון דאתם
חתמו רגילי למיעבד דבהא פשר ותעשה שפיר יש לחוש דיתתמו לסופר משום פיסופא,
ולפי זה ע"כ ליתא לדברי התו' דיש לחוש לתקלה לר"מ אפילו אי פשר ולא תעשה
משום דלא יחתום הסופר דמהכא מוכח דהא ליתא פנ"ל: שם אלא ר"י תרתי אמר וכו'.

פירש"י בין שאמר לג' תנו בין שאמר לפלוני ופלוני ושמואל סבר פנותי בג' תנו ופליג
עלי' באומר אמרו ושפיר מספקא לי' אי כתובו פתב ידן או כתב הגט, ככר כתבתי שיש
להקשות על זה כיון דלעיל פשיט מר"י גופא דכתובו פתב הגט רק דדחי דאיפא פי דינא
חדתא א"כ כיון דלר"י אמר אמרו פסול ועכ"פ אמר לג' תנו אפילו לשמואל פסול א"כ
ס"ס תפשוט מר"י דנדאי כתובו פתב הגט כיון דמילי גינהו וע"כ יכתבו ויתתמו ויתנו,
מיהו הא לא קשי' לפי שגראה לי דלאו מיקתבו דנקט ר"י בעי למיפשט דכתבו דקאמר
בעל אין ללמוד מיקתבו דקאמר תנא דמתניתין רק דלמד כיון דיקתבו נדאי פתב הגט
א"כ ע"כ דכתבו דבעל הוי פתב הגט דאל"כ למה יכתבו דוקא כיון דכתבו דבעל פתב
ידן הוא יכולין לצוות לאחרים לכתוב ואהא משגי דיקתבו פתב ידן הוא אבל השתא יש
לומר דכתבו דקאמר הבעל נדאי פתב ידן הוא ולא הקפיד בכתב הגט ומ"מ יכתבו הגט
בעצמן משום דלר"י אמר אמרו פסול אבל שמואל שפיר מספקא לי' דאי כתובו פתב
ידן פתב הגט הוי באומר אמרו ולדידי' פשר, וכן צ"ל גם לפי מה שפירשתי לעיל: והנה
לעיל כתבתי להקשות הרבה על פירש"י ולפי שכתבו שלא במקומן אפרט כאן כל פרטי
הקושיות לפירש"י, (א) כיון דלר"י ע"כ יכתבו היינו יכתבו ויתתמו דהא פוסל אמר אמרו
ומכשיר חתם סופר ולר"מ כיון דמכשיר אמר אמרו חתם סופר פסול ויתתבו דידן היינו
יתתמו א"כ אפילו באמר לשנים תנו פליגי ר"מ ור"י ובמשנה משמע להדיא דרק בג'
תנו פליגי ולא בשנים, גם היאך אפשר דנקט להו בחד לישנא יכתבו ויתנו ולא דמי
להדדי פלל, (ב) ועוד דבדברי ר"מ גופא יש לדון דכלל שנים תנו ושלשה פתבו בחד
יכתבו ויתנו, והשתא שנים תנו ע"כ יכתבו יתתמו דהא חתם סופר ועד פסול לדידיה,
ואולם בג' פתבו אי פתבו פתב הגט ע"כ יכתבו היינו יכתבו ויתתמו וא"כ היאך מספקא
לי' לשמואל אי פתבו פתב הגט תפשוט ממתניתין לר"מ דאי פתב הגט היאך קתני לשנים
ולשלשה בחד יכתבו ויתנו ולא ראי זה כראי זה, ג דמאמר לשנים גופא יש להוכיח
דכתבו לאו פתב הגט הוא דאי פתב הגט הוא כיון דכתב ידן פשיטא לן לפירש"י והר"ן
א"כ פיצד יעשו אי יתתמו בלבד הרי אמר פתב הגט ואי יכתבו ג"כ הוי חתם סופר ועד,
ואי נימא אדרבא כיון דחתם סופר ועד פסול ע"כ פתבו רק פתב ידן א"כ שמואל גופא
היאך מספקא לי' הא ע"כ פתב ידן בלבד הוא דאי פתב הגט הא הוי חתם סופר ועד
ולדידי' ג"כ פסול דמכשיר אמר אמרו, וכבר הוכחתי לעיל בראיות ברורות דהעיקר בזה
כפי' רש"י והר"ן דכתב ידן לא מבעי' לי' רק פתב הגט, (ד) ועוד קשה לי דמשמע בהדיא
דספיקו של שמואל הנה לפי שכתב אחר אבל אי פתבו ויתתמו הו' הנה פשר והרי בהא

ג"כ פסול דהוי חתם סופר ועד, ה) ועוד דאי כתבו וסתמו הן טפי איפא למיבועי אי כתבו כתב ידן פסול מדרבנן מפח חתם סופר ועד, ואי כתבו כתב הגט, בטל נמי הוי דנדאי לא נתפזזן שיתתמו הן דהוי כתב סופר ועד, וכיון שחתמו הן שינו מדעתו ובטל נמי הוי (ו) ועוד דבס"ד קאמר דמספקא לי' במילי א"כ מה צורך לחדש דפליג על ר"י לגמרי ולחדש ספק בכתבו אי כתב הגט או לא הוי לי' לומר דמספקא לי' במילי ואף דהחליט הלכה כר"י היינו באומר לג' תנו אבל באומר אמרו לא החליט ומספקא לי' והקא באומר אמרו דכתבו כתב ידן וכתב הגט באומר אמרו ועוד הארכתי להקשות שם ולא העתקתי רק החמורות, ולפי מה שפכתתי שם לפרש בתוס' בד"ה חתם סופר נסתלקו כל אלה הקושיות.

עיינן שם באריכות: שם וכי מאחר דכשר אמאי לא תעשה. כתב מהרש"א ואין להקשות דלכך לא תעשה דלא תיפוק מינה חנורפה די"ל וכו', ובאמת לק"מ כפי מה שפכתתי לעיל דע"כ דלא ניתקן החנורפה רק אי אמרינן לא תעשה חוץ חשש החנורפה דכיון דתיישינו לחתם סופר משום פיסופא ולא יחוש שפא משום פיסופא מחתמי לי' א"כ גם אי נימא מהאי טעמא לא תעשה שפא משום פיסופא מחתמי לי' מ"מ כיון דכשר הוא יחתום ולא ישמע לנו, תדע דקאמר לעיל כיון דאמר מר וכו' לא שכיח וקשה למה לר"מ חתם סופר פסול משום חשש חנורפה הוי לי' למימר ג"כ פשר ולא תעשה ובאמת חתם סופר פסול לגמרי לר"מ וכשר ולא תעשה אינו פסול כמו שהוכחתי לעיל בראיות ברורות וע"כ דאי נימא לא תעשה מפח הך חששא גופא דחנורפה לא מהני לסלק החנורפה רק בעינו שנספסלו לגמרי אבל אי מצד אחר לא תעשה פן בישאל ממילא ניתקן החנורפה ג"כ בזה, וז"ב, ולפי מה שפכתתי לעיל דהעיקר פהרא"ה ז"ל דאמר אמרו לפלוני ופלוני פשר לכ"ע, וכל השקלא וטריא הוא לפסול אמר אמרו מדעתכם פהך אמר אמרו דשמואל דהוא אמר כתבו ואמרינן דהוא כתב ידן וכתב הגט באומר אמרו, ועכ"פ לא ביאר מי שיהא סופר רק מסר הדבר לרצונם וכן לחתום בהא דנין אי פשר או פסול, והשתא אי כדי לסלק החנורפה אין צריך לומר לא תעשה רק באומר אמרו מדעתכם ושוב ליכא חנורפה כמ"ש לעיל באריכות, אבל מדאמרו לפלוני ופלוני פשר ולא תעשה ע"כ משום שפא תשפור עדים, גם זה ברור אף אין להכריח מכאן שיטת הרא"ה פי בלא"ה לק"מ כמ"ש מקודם: שם ר"ח אמר פשר ולא תעשה.

הקשה מהרש"ל אמאי מוקי ר"ח מתניתין דחתם סופר כר"י כיון דלא תעשה אפילו באתם חתומי הרי ליכא למיחש לתקלה, ותמה מהרש"א הא כתבו התו' לעיל דלר"מ איכא תקלה אחריתי ואני תמה מה בכך הרי רש"י פי' לעיל בד"ה לא שכיח בהדיא דלר"מ ג"כ חתם סופר פשר משום פשר ולא תעשה ש"מ דלא ס"ל פסברת התו' הנ"ל, וכבר הקשיתי לעיל קושיא עצומה על דברי התו' עד שפמעט אי אפשר לאמרו פלל, גם על מה שתיירץ מהרש"ל דלמסקנא שוב לא צריכנא להאי דחיקא, תמה מהרש"א דלמה לן לישנויי דשמואל תרתי אמר נימא דלשמואל לעולם לא תעשה, ומה דפליגי אמוראי דאיכא מ"ד תעשה היינו לר"מ ע"כ.

וגם זה תמוה דמאי ענין ר"מ ור"י להך פלוגתא דכשר ולא תעשה משום שפא תשפור עדים וכי בשביל דפליגי במילי פליגי נמי בהך וכיון דשמענו לר"י ושמואל דלעולם פשר

ולא תעשה מאיזה צד נימא דלר"מ כפשר ותעשה: אמנם דברי מהרש"ל תמוהין לפע"ד בלא"ה.

קדא בעיקר קושיתו דפשיטא דבלא"ה לק"מ דנדאי ר"ח ס"ל אפ"ל לא תעשה איפא למיחש לחורבה רק לשמואל הוא דמשני הכי לעיל ושמואל פליג ביה על ר"ח דנהי דהא לא משמע לו דפליג דחתם סופר פסול אבל ביהא פליג עלי' דכיון דלא שכיחא ליפא חורבה וכ"כ הרשב"א ו"ל בהדיא: מיהו אני מקשה באופן אחר דס"ס פיון דמוקי ר"ת מתניתין כר"י דוקא ש"מ דסובר הלכה כר"י דאי ס"ל כר"מ מאיזה צד מוקי מתניתין בחתם סופר כר"י שלא פהלכה מה דקתני פתב סופר וע"כ דבאמת סובר כר"י וקשה הא קא מכשיר אמר אמרו ולית לי דר"י.

ואי משום דלא שכיחא קדא דלמסקנא לא אמרינן הכי כמ"ש מהרש"ל בתירוצו, ועוד דאי ס"ל הכי פשיטא דאתיא כר"מ ג"כ פקושית מהרש"ל. החת דזוק: לכן נראה לי ברור דמפאן ראיה ברורה לדברי הרא"ה ו"ל דכל השקלא וטרני' רק באומר אמרו מדעתכם דבהא עיקר החורבה, ולר"י דאמר אמרו מדעתכם פסול.

שוב ליפא למיחש לחורבה כלל ופיר יש להכשיר לפלוני ופלוני דשוב לא שייך לחוש לכיסופא פיון שאין הדבר מסור להם והסופר יודע מזה כמ"ש לעיל באריכות והשתא הנה פלהו אמוראי לא פליגי כלל אהו סוגי' דמי שאחזו דקי"ל אפילו אמר אמרו לא מהני דנהו דוקא כשמצוה שהם יעשו מי שירצו אבל לא בממנה שלוחים שיעשו את פלוני ופלוני דהא הוי כממנה שליח שלא בפניו ומהני לכ"ע, וזה ברור ודע דיש להקשות לשיטת הרא"ה ו"ל מהו דפרק מי שאחזו דלקמן דדייק דאמר אמרו לא מהני דאל"כ עד שיאמר אמרו מבעי' לי א"כ מהו גופא מוכח דאפילו ממנה סופר ועדים לא מהני דאל"כ עד שימנה סופר מבעי' לי ויתבאר לקמן פרק מי שאחזו במקומו בס"ד ע"ש: בתוס' בד"ה אמרו לסופר וכו' לא דמי לעד מפי עד כו' דבריהם תמוהין מאד לכאורה והוא דנדאי אם אותן שאמרו לסופר לכתוב בשם הבעל לא אמרו לו בפני החותמים כלל רק אח"כ הלכו אצל אלו ואמרו להם כל הענין שהם אמרו לסופר לכתוב בשם הבעל והם יחתמו פשיטא דהוי עד מפי עד דמה בכך דהבעל צוה שיחתמו הם הא עיקר החתימה שהם מעידין על הכשירו של הגט שנכתב בציווי הבעל לשמו והרי אינם יודעין מזה כלל רק על פי הראשונים וע"כ דמייירי קא דבאמת היו החותמים בשעה שאמרו לסופר שיכתוב גט רק דאף שראו וידעו להעיד אין להם לחתום עדותן רק בציווי הבעל א"כ מה בכך ששמעו הציווי להם מפי הראשונים ס"ס הבעל הרשה להם להעיד עדותן והם מעידין מה שראו בעיניהם, וליפא למימר דמ"מ לא ראו דהבעל עצמו אמר לסופר לכתוב, הא נדאי ליתא, דכל מקדש ע"י שליח וכן מגרש הרי לא ראו דהבעל קידש או גירש וע"כ דכך הוא עדותן דשלוחו קידש או גירש ושלוחו כמותו ואין צריך רק שידעו שהוא שליח א"כ פאן ששנים הן הרי יודעין שהם שלוחי הבעל ומעידין מה שראו בעיניהם דהבעל צוה ע"י שלוחו לסופר לכתוב גט לשמה והוא כתבו בהכשר ומה ענין עד מפי עד לכאן, ונראה לי דס"ל לתו' דאפילו היו עדים החתומים וראו בעצמן בשעה שאמרו לסופר לכתוב על פי ציווי הבעל מ"מ אין אלו עדים, דדוקא עדות הלואה הוי עדות גמור בלי ציווי הבעל דבר שיכולין להעיד בלי דיעת בעל דבר.

אָבֵל עֵידי הַגֵּט כֹּל שְׁלֵא נֶצְטוּוּ עַל רֵאִיִּת הַעֲדוֹת מִפִּי הַבַּעַל אֵין אֵלּוּ עֵדִים רַק הַרְאֻשׁוֹנִים וְהַגֵּי עַד מִפִּי עֵד, וְעַל זֶה תִּירָצוּ הַתּוֹ דְּהֵכָא מַעֲיָקְרָא תִּיְכַרְךָ נִמְסַר הַעֲדוֹת לְהֵם שְׁהֵם יִרְאוּ הַעֲדוֹת וְיַעֲיָדוּ בְּחַתִּימַתְּם עַל מַה שְׁרָאוּ, וְז"ב לַפַּע"ד: בַּד"ה לֹא שְׁכִיחָא, פִּי בַּקּוֹנָט' וְכו' וּמ"מ כו' דְּלֹא מְסַתְּפֵר דְּפִלִּיג שְׁמוּאֵל אֲדַר' יִרְמְל' וּר"ח ע"כ.

וְכַתֵּב מְהֵרָשׁ"א וְז"ל הִיָּנוּ מִמַּה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹ לְעֵיל דְּנָהִי דְּפִלִּיג שְׁמוּאֵל בְּפִי דְּמַתְנִיתִין כּו' עכ"ל ע"ש, וְדַבְרִים הִלְלוּ תְּמוּהִין לַפַּע"ד דַּע"כ לֹא ס"ל לְרֵשׁ"י כַּמ"ש הַתּוֹ לְעֵיל דְּהַקְוִשִׁי הִיָּתָה דְּלֹא מְסַתְּפֵרָא דְּפִלִּיג שְׁמוּאֵל עַל ר"ח אִי מוֹדָה ר"י בְּאוֹמֵר אֲמָרוּ דַּא"כ תִּיקְשִׁי הָא הַשְּׁתָא נְמִי ע"כ בְּהָא פְּלִיגִי דַּר"ח לֹא ס"ל מְשׁוּם דְּלֹא שְׁכִיחַ לֹא חִיָּשִׁינוּ לְחַוְרָבָה דְּהָא מוֹקִי לָהּ כַּר"י דְּוָקָא רַק שְׁהַתּוֹ לְשִׁיטְתָם בַּד"ה מַתְנִיתִין דַּלַּר"מ חִיָּשִׁינוּ לְמַקְלָה אַחֲרִיתִי וְלֹא מְהַי לְדִידִי' כְּשֵׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה לְסַלֵּק הַחַוְרָבָה וְהָא לֹא ס"ל לְרֵשׁ"י דְּכַתֵּב בְּהַדְלָ' פֶּאֶן דְּבִין לַר"י בִּין לַר"מ כְּשֵׁרָה הַחַתִּימָה ש"מ דְּאִי כְּשֵׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה לֹא חִיָּשִׁינוּ לְחַוְרָבָה אֲפִי לַר"מ לִיכָא לְמִיחַש לְמִיָּדִי: וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְתַמּוּהַ בְּאַמַּת עַל פִּירֵשׁ"י לְמָה לִי לֹמֵר כְּשֵׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה וְדַחוּ לָהּ לְמַ"ד כְּשֵׁר וְתַעֲשֶׂה לִימָא לְהִפְקֵד דְּפִלִּיג דַּלְכ"ע חַתֵּם סוֹפֵר פְּסוּל וּמַתְנִיתִין בְּכַתֵּב סוֹפֵר פִּינוּן דַּס"ס לְפִי מַה דְּמַשְׁנִי ע"כ דְּחֹזֵק אַר"ח, אָבֵל בְּאַמַּת דְּבָרֵי רֵשׁ"י נְכוּנִים דְּאִיהוּ לֹא ס"ל לִיָּשֵׁב קְוִשִׁית הַתּוֹ בַּד"ה חַתֵּם סוֹפֵר כְּדַבְרֵי הַתּוֹ לְעֵיל דְּלֹא מְסַתְּפֵר דְּפִלִּיג אִי מוֹדָה ר"י בְּאוֹמֵר אֲמָרוּ דְּכִינוּן דְּמַבְעֵנִי לִיָּה אִי כְּתוּבוּ כְּתִב יָדָן אוֹ כְּתִב הַגֵּט הָרִי חִזִּינוּ דְּפִלִּיג דְּמוֹדָה ר"י בְּאוֹמֵר אֲמָרוּ, רַק הַקְוִשִׁיא הוּא דְּלֹא מְצִינוּ דְּפִלִּיג שְׁמוּאֵל דְּחַתֵּם סוֹפֵר וְעַד נִפְסַל לַכ"ע וְלֹא פְּלִיג אֲדַרְב רַק דְּכַתֵּב סוֹפֵר כְּשֵׁר ג"כ וְלֹא דְּחַתֵּם סוֹפֵר פְּסוּל לַכ"ע, וְאַהָא מְתַרְץ פִּינוּן דְּלֹא תַעֲשֶׂה לֹא שְׁכִיחַ וְשִׁפִּיר כְּשֵׁר חַתֵּם סוֹפֵר וְהָא לֹא אִיכְפַת לָן מַה דְּפִלִּיג אֲדַר"ח דְּלִידִידִי' מַתְנִיתִין ר"י הוּא וְלִשְׁמוּאֵל כַּכ"ע דְּבַהָא ע"כ בַּלֵּא"ה פְּלִיג דְּהָא מוֹקִי לָהּ בְּכַתֵּב סוֹפֵר וְאַתְנִי' כַּכ"ע וְלַר"י בְּחַתֵּם סוֹפֵר וְכַר"י, א"כ שִׁפִּיר לֹא אִיכְפַת לָן אִי נִימָא דְּגַם בְּחַתֵּם סוֹפֵר פְּלִיג עֲלֵי דְּלִשְׁמוּאֵל כְּשֵׁר לַכ"ע וְלַר"ח דְּוָקָא לַר"י, אָבֵל הָא לֹא נִיחָא לִי לֹמֵר דְּלִשְׁמוּאֵל מְפַסֵּל חַתֵּם סוֹפֵר לַכ"ע וְלַר"ח כְּשֵׁר דְּלֹא מְצִינוּ דְּפִלִּיג שְׁמוּאֵל לְפַסּוֹל חַתֵּם סוֹפֵר לְכוּלֵי עֲלִמָא, וְזֶה בְּרוּר בְּכוּנוֹת רֵשׁ"י, וְאִם לֹא נִפְרָשׁ דְּבָרֵינוּ כְּדָ מְלַבֵּד מַה דְּקִשְׁשָׁה עֲלֵינוּ כַּנ"ל לֹא נִתְבָּאָר מַה בִּיקְשָׁה בְּכַל דְּבָרֵינוּ בְּזֶה: בַּד"ה חֲכָם לְכַשְׁיָרְצָה יוֹתֵר מַר"מ וְכו' מְתוּן וּמְסִיק וְכו'.

וְלֹא נִיחָא לָהּ לֹמֵר דְּהַפְּנוּנָה דַּר"מ הִיָּה חֲכָם אָבֵל לֹא כֹּל עַתּוֹת שְׁוֹת אֲצִלוּ וְר"י הִיָּה חֲכָם בְּכַל עַת שְׁהִי רוּצָה דְּהַגֵּי לִי לֹמֵר חֲכָם כְּשֵׁר וְצָה, וְלִשׁוֹן לְכַשְׁיָרְצָה מוֹרָה לְהַרְחִיק הַדְּבָר כְּמוֹ לְקַמֵּן בְּפִלּוּגְתָא דַּר"ה וְר"י לְכַשְׁתַּתֵּן בְּפִרְק מִי שְׁאַחְזוּ: בַּד"ה דִּיבּוּרָא אֲמָרִי מַעֲשֶׂה לֹא עָבָדִי, וְהָא דְּאֲמָרִינוּ סַפ"ב דִּיבְמוֹת וְכו' וּמֵאִי קוּשְׁנִי לִיָּשְׁנִי דִּיבּוּרָא אֲמָרִי וְכו' תְּמוּהַ לִי מְאֹד עַל דְּבָרֵיהֶם דְּאֵטוּ יֵשׁ מְקוּם לְחוּשׁ עַל עֵדִים שְׁהַעֲיָדוּ דְּמַעֲיָדִין שְׁקָר רַק הַתֵּם הַפְּנוּנָה לְפִי שְׁהֵם נוֹשְׂאִין אַח"כ הָאֲשָׁה יֵשׁ מְקוּם לְחוּשׁ לְהֵם לְנִגְיָעָה וְכוּן בְּשַׁדָּה מְקַח כְּשִׁקּוּנִים הַשְּׁדָה, א"כ אִיזָה דִּיבּוּר הוּא זֶה, וְגַם הַחֲכָם שְׁנוּשָׂא הָאֲשָׁה הָרִי עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה גְמוּר שְׁנוּשָׂא יְבָמָה לְשׁוּק פִּינוּן שְׁהוּא מַעֲיָד שְׁקָר הָרִי אִינָה מוֹתֵרַת לְשׁוּק וְהוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה שְׁנוּשָׂא וְהוּי מְמַשׁ כְּמוֹ הַעֲדִים מַה שְׁאִין כּוּן הֵכָא דְּהֵם אֵינָן עוֹשִׂין כְּלוּם: אֲלֹא שְׁיֵשׁ לְדַקְדַּק בַּלֵּא"ה הִיכִי קָאָמַר דִּיבּוּרָא אֲמָרִי אִיזָה דִּיבּוּר הוּא פִּינוּן שְׁמַרְבִּין מְמַזְרִים בְּיִשְׂרָאֵל וּמִי גָרַע מַעֲדוֹת שְׁקָר עַל שְׁדָה שְׁנָאָמַר דְּבַהָא חֲשִׁידִי ס"ס דִּיבּוּר זֶה מַתִּיר הָאֲשָׁה שְׁלֵא כַּדָּת, וְנִרְאָה לִי דְּנֹדָי לֹא חִיָּשִׁינוּ שְׁהַאֲשָׁה תְּקַלְקַל עַצְמָה רַק אִי בַּעֲלָה כַּהֵן תַּעֲשֶׂה

כּוּן פְּדֵי לְהַפְקִיעַ עֲצָמָה מִבְּעֵלָה וּמִמִּילָא יִגְרִשְׁנָה כִּינּוּן שְׁתִּיאָסֵר עָלָיו, וְאַפִּילוּ בְּבֵעֵלָה יִשְׂרָאֵל הִיא חוֹשֶׁבֶת כִּינּוּן שֶׁהַבֵּעַל יִרְאֶה כִּי כָלְתָה אֵלָיו הִרְעָה כִּי אֵינוֹ יָכוֹל לְהַכְחִישׁ שְׁלֵא גִירָשׁ וְהוּא ג"כ אֵינוֹ רוֹצֵה בְּקַלְקוּלָה מִמִּילָא יִתֵּן לָהּ גֵּט גָּמוּר כִּנ"ל: אֲמַנְם הֵא קִשְׂיָא לִי מָה ס"ד לְהַקְשׁוֹת מַעֲדִים הַחֲתוּמִים עַל שְׂדֵה מִקְח תִּיקְשִׁי לִיָּה מִכָּל עֲדוֹת דְּעֵלְמָא דְּפִשְׁיטָא דְּלֹא חִיִּישִׁינוּ דְּמִשְׁקָרִי וְקִבְלוּ שְׂכָר לְהַעֲיִד וְאִי מְשׁוּם דְּהֵתֵם יֵשׁ מְקוּם טְפִי לְחוּשׁ לְפִי שְׁרוּצִין לִישָׂא הָאִשָּׁה אוֹ לְקִנּוּת הַשְּׂדֵה הֵא לִיתָא וְאַדְרַבָּא הֵא חֲזִינוּ הֵכָא דְּחִיִּישִׁינוּ אַף שְׂאִין עֲלֵיהֶם שׁוּם מְקוּם לְחוּשׁ א"כ ע"כ דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּאֵינוֹ רַק דִּיבּוּרָא"כ גַּם מְהַעֲדִים הַחֲתוּמִים עַל שְׂדֵה מִקְח לֹא קִשִׁי: לְכּוּ נִרְאֶה לִי דְּהֵכָא נְמִי מִכָּח רִיעוּתָא יֵשׁ לָנוּ לְחוּשׁ שְׁשִׁפְרֵתוֹן דְּכִינוּן דְּהַבֵּעַל שְׁלַחַם לְמָה צִינָה לְהֶם לְהַחֲתִים אַחֲרֵים הִי' לוֹ לֹמַר אַתֶּם חֲתוּמִי וְאִי לֹא רִצָּה הַבֵּעַל בְּאַמַּת שְׁיַחֲתָמוּ הֵם א"כ כִּינּוּן דְּחִינּוּ דְּחִיִּישִׁינוּ דְּמְשׁוּם כִּיִּסּוּפָא דְּסוּפֵר מִחֲתָמִי לִי אִפִּי' לֹא צִינָה הַבֵּעַל, א"כ כ"ש שֶׁהִי' לְהֶם לְחוּשׁ לְכִיִּסּוּפָא דִּידְהוּ דְּלֹא רִצָּה שְׁיַחֲתָמוּ הֵם רַק אַחֲרֵים גַּם לְמָה יִטְרִיחוּ עֲצָמָן בְּזָה לֹמַר לְאַחֲרֵים וְהֵם לֹא יַחֲתָמוּ בְּדָבָר שֶׁהוּא גִנְאִי וּמִזָּה נִרְאֶה שְׁשִׁכְרָתָם הָאִשָּׁה רַק הֵם לְהַקְלֵל הָאִסּוּר מְעַלְיָהֶם אֲמָרוּ לְאַחֲרֵים וּלְכֹף פְּרִיף דְּחִינּוּן הֵתֵם אַף שְׁיֵשׁ רִיעוּתָא שְׁרוּצִין לִישָׂא הָאִשָּׁה וְיֵשׁ מְקוּם לְחוּשׁ לְשִׁקֵּר מ"מ לֹא חִיִּישִׁינוּ, וְאֵהָא מְשִׁנִּי דְּמַעֲשָׂה גָמוּר לְהַעֲיִד שְׁקֵר לֹא חִשִּׁידִי וְדָאִי, וּבְהִכִּי נִיחָא טְפִי דְּבָרֵי הַתּוֹסֵ' לְעִיל דַּס"ג ע"ב בַּד"ה אִפִּי' דְּכָתְבוּ דַּס"ד לְחוּשׁ לְשִׁכִּירוֹת דְּהִיכִי מִיְתְרָמִי וְהִבִּיאוּ רָאִי מִפְּאֵן וְקִשָּׂה הֵא ע"כ לֹא דְּמִי דְּהֵכָא חִיִּישִׁינוּ בְּלִי רִיעוּתָא, וְלִהַנְּ"ל נִיחָא דְּהֵכָא נְמִי מִכָּח רִיעוּתָא חִיִּישִׁינוּ כִּנ"ל: ע"ב בְּגִמְרָא ת"ר אָמַר לְעִשְׂרָה כְּתוּבוֹ וְתָנוּ גֵּט לְאַשְׁתִּי וְכו'.

הֵרִי"ף וְהָרָא"ש וְהַרְמַב"ם ז"ל פ"ט מֵהַלְכוֹת גִּירוּשִׁין הֵעֲתִיקוּ הֵךְ בְּרִייתָא וְלֹא זָכְרוּ תָנוּ רַק כְּתוּבוֹ בַּלְבַד, וְכֵן נִרְאֶה בְּאַמַּת דְּהָא בְּתֵר הֵכִי מִחֲלָק בֵּין הוֹלִיכּוֹ גֵּט לְאַשְׁתִּי לְאוֹמַר פְּלַכְּם הוֹלִיכּוֹ מְשִׁמַּע דְּמַעֲיָקְרָא לֹא בְּנִתְיָנָה אֵיירִי פְּלַל שְׁהֵרִי לֹא זָכַר דִּין הַנְּתִינָה פְּלַל וְנִחּוּק לֹמַר דְּקַמְש"ל בְּרִישָׂא כִּינּוּן שְׁלֵא אָמַר פְּלַכְּם עַל נְתִינָה בְּפָנֵי עֲצָמָה לֹא אִיכְפַּת לָן דְּהָךְ פְּלַכְּם שְׂאֵמַר אֲמָרִינוּ דְּרַק עַל כְּתִיבָה קַפִּיד וְלֹא עַל נְתִינָה: וְכֵן נִרְאֶה לִי לְהַכְרִיחַ מִגּוּפָא דְּבְרִייתָא דְּהָא בְּמִתְנִיתִין קְתָנִי דִּין הַחֲתִימָה דְּבָאֲמַר לְעִשְׂרָה סֵתֵם אֶחָד כּוֹתֵב וּשְׁנַיִם חוֹתְמִין אָמַר פְּלַכְּם אֶחָד כּוֹתֵב וְכּוֹלֵן חוֹתְמִין וְלֹא הוֹנֵכֵר דִּין הַכְּתִיבָה פְּלַל וְלְמָה בְּבְרִייתָא הוּא לְהִפְסֵף שְׁזָכְרוּ דִּין הַכְּתִיבָה וְלֹא זָכְרוּ דִּין הַחֲתִימָה פְּלַל וְהוּא תְּמוּנָה לְכַאוּרָה: לְכּוּ נִרְאֶה בְּרוּר דְּהִינּוּ טַעְמָא דְּהֵכָא דְּלֹא זָכַר תָּנוּ א"כ ע"כ צְרִיכִין לְהַחֲזִיר לוֹ הַגֵּט כְּתוּב וְהוּא יִתְּנֵנוּ אוֹ יִשְׁלַח שְׁלִיחַ א"כ מָה צְוֹרֵף לְהַזְכִּיר הַחֲתִימָה אֲפִילוּ יַחֲתָמוּ שְׁנַיִם וְיִתְּנוּ לוֹ בְּמָה נִפְשָׁף אִי יִרְצָה לִיתֵן לָהּ כֹּף בְּיָדוֹ לִיתֵן לָהּ וְאַפִּילוּ אָמַר פְּלַכְּם וְאִי לֹא יִרְצָה רַק שְׁיַחֲתָמוּ כּוֹלֵן אֲפִילוּ לֹא אָמַר פְּלַכְּם יָכוֹל לְעַכֵּב כִּינּוּן שְׁעֵדִין לֹא נִתְּנוּ וְאִין לָנוּ לְדוֹן רַק עַל כְּתִיבַת הַגֵּט דְּכָל שְׁלֵא כְּתוּבָהּ בְּמַעֲמַד כּוֹלֵן אֲפִילוּ יִתְרַצָּה עַכְשָׁיו הַבֵּעַל לֹא מְהַנִּי כִּינּוּן שְׁלֵא נִכְתֵּב כְּפִי צִיוּי הַבֵּעַל, מִשָּׂא"כ בְּמִתְנִי' דְּאָמַר תָּנוּ וְלֹא יִתְרַצָּה עוֹד הַגֵּט לְפָנֵי הַבֵּעַל מִמִּילָא בְּעִינוּ שְׁיַחֲתָמוּ כּוֹלֵן וּמִמִּילָא לֹא הוֹצְרָכוּ לֹמַר שְׁיַכְתּוּב בְּמַעֲמַד כּוֹלֵן דְּכִינוּן שְׁצָרִיף שְׁיַחֲתָמוּ כּוֹלֵן ע"כ צְרִיף שְׁיִהְיוּ כּוֹלֵן אֲצֵל הַכְּתִיבָה דַּל"כ הִיאֵף יַחֲתָמוּ כּוֹלֵן דְּאֲפִילוּ לְמִ"ד שְׁנַיִם מְשׁוּם עֲדִים וְכּוֹלֵן מְשׁוּם תָּנָאִי מ"מ צְרִיף שְׁיִרְאוּ הַכְּתִיבָה וְלֹא יַחֲתָמוּ בְּשִׁקֵּר דַּל"כ הֵנִי לִי לֹמַר נ"מ בֵּין ר"י לר"ל דְּלִמְ"ד מְשׁוּם עֲדִים צְרִיף שְׁיִרְאוּ כּוֹלֵם כְּתִיבַת הַגֵּט וְלִמְ"ד מְשׁוּם תָּנָאִי יְכוֹלִין לְחַתּוּם הַנְּשָׂאָרִים בְּלִי רְאוּת הַכְּתִיבָה פְּלַל אֶלָּא וְדָאִי דְּהָא

ליתא דהוי פמעידין שקר ממש, וז"ב, ובאמת דברי"ף ורא"ש לא נמצא במתניתין ג"כ תנו רק פתבו אבל זה אינו והוא טעות דפשיטא דאי לא אמר תנו אין נ"מ בכתומה פלל והפל תלוי בדעת הבעל פשטרו לו הגט, ולעיל דף י"ח ע"ב דהביאו הך משנה בכתבו בלי תנו ג"כ בטעות הוא דודאי ע"כ גם תנו אמר כמפורש במשנה להקני' וכמו שבארנו, ומה שזכר הרמב"ם ז"ל בסיפא פתבו וחתמו ותנו ולא סגי לי' בכתבו בלבד היינו שפא לאשמועינן התם דאותו הסופר יכול להיות אחד מן החותמים וגם השליח, ושפיר קמ"ל אפי' פרט כל מלאכת הגט ס"ד דעכ"פ נתפנין ששאלשה מהן יעשו אותו או ארבעה לכל אחד פעולה אחת קמ"ל דאפ"ה כל מה שאחד יכול לעשות סגי באחד אף שיעשה שלש פעולות, כנ"ל, ועמ"ש בחידושי לא"ה ע סימן ק"ך בזה: והנה הרמב"ם ז"ל פ"ט מה"ג כתב אפילו הנה הסופר אחד מן השנים החותמים והוא השליח פשר.

וכתב הטור סי' ק"ך דיראה מדבריו דמכשיר כתב סופר ועד פי' חתם סופר והדבר תמוה דכתב דיראה מדבריו מה דמפורש להדיא דחתם סופר ועד פשר ונראה לי דס"ל להטור שיש מקום לומר דע"כ לא חששו בכתם סופר ועד לחורבה רק אי הסופר אינו שליח הגט ליתנו אבל אי הסופר הוא שליח הגט מה יש לחוש לכיסופא שאין רוצים לקבלו בעד לפי שאינו פשר לעדות א"כ לשליחות ג"כ פסולי עבירה פסולין לדעת הרמב"ם ז"ל וכינון שהוא שליח הגט ע"כ ליפא למיחש להכי, והשתא הכא דמייירי הרמב"ם שהוא שליח ג"כ הכשיר מכת חתם סופר ועד גם כן דבהא ליפא למיחש ומ"מ יראה מדבריו דבעלמא מכשיר פנין דכתב אפי' הי' הסופר אחד מן החותמים והוא השליח משמע דלא מבעי' כשאינו שליח דכשר רק אפילו הוא השליח, ומ"מ אינו מוכרח דעיקר קמ"ל דכל פמה דיכול למעט באנשים יכול למעט וכשהוא שליח יכול למעט גם בכתומה כנ"ל ומ"מ כבר כתבתי לעיל דהרמב"ם מכשיר חתם סופר ועד פנין דפוסל אמר אפרו וקמאן דפוסל אפילו כשהוא שליח הגט דהא חזינו דלא הכשירו חתם סופר עכ"פ בשמע מפי הבעל והי' די לפסלו בלא שמע מפיו דשוב ליפא למיחש לחורבה ועל פרוח דכל שהוצרכו לפסלו בכל גונוי פסלוהו וה"ה כשהוא שליח, כנ"ל: שם איבעי' להו מנה אותן מהו וכו' הא דמנה פלהו וכו' אמרי לה להאי גיסא וכו'.

פירש"י מנה פלהו אפולהו קפיד וכו' לא קפיד אלא אמנויין וכו' הרב מהרש"א הבין פוננת רש"י דבמנה מקצת אין חילוק בין האי גיסא להאי גיסא פלל רק במנה פלהו, ולזה תמה דאין הלשון מורה כף והוא תמוה דפשיטא דלא נתפנין רש"י ז"ל לומר רק במנה מקצת עכ"פ קפיד שפחתמו שנים מאותן שמנה לא מהשאר אבל פשיטא דיש הפרש בין האי גיסא להאי גיסא דבאידך גיסא צריך שפחתמו כל המנויין ובהאי גיסא רק שנים מן המנויין ומה שהביא מדברי הר"ן נהפוך הוא דמדהקשה הר"ן על הרמב"ם דפסק בתרנוייהו דהוי פכלכם דהא בש"ס מבעי' לן והיינו דמוכח בגמרא דעכ"פ חד מהני נדאי אינו פכלכם ואי מסופק בחד מהני לישנא א"כ תרנוייהו ספיקא, והשתא אי הנה מפרש ברש"י דמנה מקצת אין חילוק בין האי גיסא להאי גיסא רק במנה פלהו יש חילוק ביניהם א"כ לק"מ על הרמב"ם דפסק כהך מ"ד דמנה פלהו פכלכם כמו שאמרו בירושלמי המונה הרי הוא פכלכם ובמנה מקצת לכ"ע פכלכם ושפיר פסק דלעולם הוי פכלכם וברור דהר"ן הבין בפירש"י דמנה מקצת לכ"ע צריך שפחתמו מן המנויין רק בשנים שפחתמו סגי ולא פלהו, ושפיר קשיא לי' על הרמב"ם דפסק בתרנוייהו פכלכם דכלהו

צריכין לחתום, גם בלשון רש"י שלפנינו מוכח להדיא פן שפתיב וז"ל לא קפיד אלא אמנויין השנים מהמנויין חתמו, והר"ן לא נראה לו פירש"י אף בזה אלא דאמרינו דחור בו ולא קפיד כלל דייק תיבת כלל דאפילו האי קפידא שיהתמו שנים מן המנויין לא קפיד, וז"ב: ובעיקר מה שתמה הר"ן על הרמב"ם דפסק בין מנה פלהו בין מנה מקצתו הוי פכלכם ואם מת אחד מהו הגט, בטל והרי בגמרא מוכח להדיא דלכ"ע תרנוייהו אינו פכלכם, נראה לי דלק"מ מתרי טעמי, חדא דכינון שצונה הבעל שיתנו גם הם הגט כמו שפתיב הרמב"ם להדיא שם שאמר תנו והיינו דאי ס"ד דלא אמר תנו וצריף למסור הגט לבעל והוא יתנו פרצונו א"כ מה נפקא מינה אי פלהו אמר או לא אם ירצה ליתנו במקצתו הרי ביזו ליתנו ואי לא ירצה מי ימחה ביזו ויכפנו שיתנו לאשה וע"כ דכבר מסר הדבר להם שהם יתנו הגט לאשתו והוא הלה ואינו א"כ פשיטא דלא נעשו שלוחים רק ליתן גט ברור ולא גט ספק וכל שהם מסופקין כיצד יעשו צריף שיהתמו פולן להוציא מן הספק ואי נתנוהו בספק שינו משליחות הבעל שצונה ליתן גט ודאי ולא גט ספק ועמ"ש לקמן פרק המגרש בשני גיטין שנתערבו דפסק הרמב"ם גם פן באבד אחד השני בטל אף דכלל הרב ז"ל כל היכי דנקט בטל אפי' ספק מפונרשת לא הוי וע"כ כמ"ש דכל שאבד אחד בטל שליחותו שלא נעשה שליח על הספק, ע"ש שהארכת בזה ושם הבאתי דברי הרב בעל מ"ל שנסתפק באחד ששלח שליח לקדש אשה וקודש בספק אם היא מקודשת וכתבתי שם דאפילו.

אי נימא דמקודשת היינו דלקרובה קאתי והרי היא אגידא בי' בספק כמו בנדאי ולגשוואין אפי' בנדאי קידושין אינו יכגל לכופה כמ"ש התו' להדיא ריש פתובות בד"ה נשאת דלקד לא קתני גישואין דהוי אמינא אפי' בע"כ קמ"ש"ל נשאת דבע"כ לא אכל גירושין דלרחוקה קאתי פשיטא דלא נתפנין רק לגרש בנדאי ולא בספק דלא הועיל פלוס דחייב במזונות פמקדם ועוד דאסור לגרש בספק ואנו סהדי אי הנה הבעל בעצמו נותן הגט והי' נולד בו ספק פשיטא שלא הנה נותנו וא"כ היאך יתנו הם בשליחותו ספק גט שלא נצטוו רק על הנדאי וזה ברור ונכון: הו' אמת שיש לדקדק במה שפתיב הרמב"ם ז"ל פרק ג' מה"ג בגט שאבד והוחזקו שני יב"ש אם נתגרשה בו הוי ספק מגורשת וקשה אי בשליח מיירי אפילו ספק לא הוי לפי סברא הנ"ל, אבל באמת לק"מ ואדרבא משם ראי' כי למה באותו הפרק זכר הו' דשני גיטין שנתערבו וכתב בהדיא דאי אבדאחד השני בטל ולמה פאן פתיב ספק מגורשת, וברור דהתם טעמא אחרניא איכא דאי אפשר לומר שיהא אינו גט כלל דהא אי יתנודע ע"י עדים שלא חתמו ליב"ש אחר גט הוי גט גמור כמ"ש הרמב"ם שם אח"כ וכמו כן אי יבוא יב"ש השני לפנינו ויעיד שמעולם לא פתיב לגרש שוב ליכא למיחוש למידי וא"כ יהא גט גמור והיאך נאמר עכשיו שאינו גט כלל וע"כ ספק גט הוא, משא"כ בשני גיטין שנתערבו ואבד אחד וכן הכא שהדבר יהא בספק לעולם דאפי' יבוא הבעל אחר שניתן הגט ויאמר דלא נתפנין לכולם לא יאמן וכן התם פינון ששניהם שוין לעולם הוי ספק גט ופשיטא שלא נעשה שליח על הספק לגרש בספק, ועוד נאריף בזה לקמן פרק המגרש בס"ד מה שיש לחלק עוד בזה, אבל העיקר פנ"ל: אמנם אף דהדברים הנ"ל נראין ברורים ונכונים מ"מ אומר עוד ליישב דבלא"ה תמוה לי במה שאמרו אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא ולפי פירש"י הם חלוקין מן הקצה אל הקצה בסברות הפוכות א"כ איך לא זכרו בגמרא טעם סברת פל אחד שהרי

אי אפֿשר שְׁסַמְכוּ שְׁנַדַּע מַעֲצָמֵנוּ מֵאַחַר שְׁשֵׁנֵי הַסְּבָרוֹת הַפּוֹכוֹת לַגְּמָרִי: לְכֵן נִרְאָה לִי דְהִנְיָה אֲמָרִי לֵהּ לֹא פְּלִיגִי בְּסִבְרָא כְּלָל רַק בְּהָא פְּלִיגִי דְמַר ס"ל דְּזֵה שְׂאוּמַר דִּינוּ בְּמִנְהַה מִקְצָתָן עַל הַשְּׂאָר הוּא דֵּן שְׂלֵא מְנָה דִּישׁ לֹומַר אֲטוּ פִּי רוּכְלָא לִיחְשָׁב וְלִיזִיל וְכָל שְׁהִתְחִיל לְמִנּוֹת גִּילְהַה דַּעְתּוֹ דְּקַפִּיד עַל כּוֹלָם רַק שְׂלֵא חֲשׁ לְסִיָּים מְנִינּוּ רַק לְהוֹרוֹת דְּקַפִּיד וּבְהָא וַדַּאי מְנָה כְּלֵהוּ הָוִי טְפִי כְּכֻלְכֶם מְמַנְהַה מִקְצָת דְּהֵתָם סִיָּים מְנִינּוּ וְהִכָּא לֹא מְנָה כּוֹלָם, אָבֵל אִי נִימָא דְּזֵה שְׂאוּמַר דִּינוּ בְּמִנְהַה מִקְצָת לָאו עַל הַשְּׂאָר הוּא דֵּן דְּהַשְּׂאָר פְּשִׁיטָא לִי דְלֹא הָוִי כְּכֻלְכֶם רַק עַל אוֹתָן שְׁמִנְהַה הוּא דֵּן אִי נִימָא דְלֹא קַפִּיד רַק שְׁיַחְתְּמוּ שְׁנִים מֵאלוֹ אוּ דְקַפִּיד עַל אֵלוּ שְׁמִנְהַה וּבְהָא פְּשִׁיטָא דְמְנָה כְּלֵהוּ גְרַע דְלֹא חֲזִינוּ מִינֵי דְקַפִּיד רַק בְּמִנְהַה מִקְצָת מְדֵלֵא מְנָה הַשְּׂאָר חֲזִינוּ דְקַפִּיד וּבְזֵה מְחֻלְקִין הִנְיָה אֲמָרִי לֵהּ, וּלְפִי זֵה אֲתִי שְׁפִיר פְּסַם הֶרְמַב"ם כְּהָהּ מ"ד דְּמְנָה כְּלֵהוּ עֲדִיף וְאוֹתָן שְׁמִנְהַה בֵּין מִקְצָתָן בֵּין כּוֹלָן צָרִיף שְׁיַחְתְּמוּ כּוֹלָן רַק הַשְּׂאָר שְׂלֵא מְנָה אִין צָרִיף שְׁיַחְתְּמוּ כְּנ"ל, וּמ"מ אָף דְּפִי הַסּוּגְנִי נִרְאָה לִי עֵיקַר כְּנ"ל אָבֵל דְּבָרֵי הֶרְמַב"ם נִרְאִין לִי עֵיקַר כְּתִירוּץ רֵאשׁוֹן הַנְּ"ל וְהִנְהַה הָרִי"ף הַשְּׁמִיט כֹּל הַאֲבַעְיָ דְּמְנָה אוֹתָן מֵהוּ וְתַמָּה הָר"ן לְמָה הַשְּׁמִיטָה וְנִרְאָה לִי לְפִי מַה שְׁפַתְבּ רַבִּינוּ יְרוּחִם הִבִּיאוּ ב"י בְּסִימָן ק"ך דְּאָפִי אָמַר כְּכֻלְכֶם יְכוּלִין לְכַתּוּב כֹּל חַד מִהֵן וְתַמָּה עֲלִיו, לְכֵן נִרְאָה לִי שְׁהוּא דַּעַת הָרִי"ף וּמְפָרֵשׁ מַה שְׂאָמְרוּ אֲתִקִּין ר"י בְּגִיטָא דְכֻלְכֶם הַפְּנוּנָה בְּגִיטָא דְכֻלְכֶם מְמַשׁ, וּלְפִירֵשׁ"י דְּהַפְּנוּנָה בְּגִט סֵתָם הִיאָף יֵאמַר בְּגִיטָא דְכֻלְכֶם, וְע"כ כַּמ"ש הָר"ן דְּטוּבָא אִינְהוּ דְלֹא מְשַׁמַּע לֵהוּ כְּלָל כְּכֻלְכֶם שְׁיַחְתְּמוּ כּוֹלָן וְנִרְאָה ר"י שְׁיַבּוֹא הַדְּבָר לִידֵי תַקְלָה לְבִיטוּל הַגִּט שְׂלֵא כַּדִּין לְכָף תִּיקוֹן שְׁכָל מִי שְׂיֵאמַר כְּכֻלְכֶם יֵהָא הַדִּין כֹּל חַד מִכּוֹן וְכָל מִי שְׂיִרְצָה בְּאַמַּת שְׁכּוֹלָם יַחְתְּמוּ לֹא סָגִי כְּכֻלְכֶם רַק שְׂיֵאמַר בְּפִירוּשׁ שְׁכּוֹלָם יַחְתְּמוּ דוּקָא לֹא מִקְצָתָן אָבֵל כְּכֻלְכֶם בְּלַבַּד כֹּל שְׁנִים יַחְתְּמוּ א"כ מְמִילָא כֹּל מִי שְׂאוּמַר כְּכֻלְכֶם כֹּף כְּפּוֹנָתוֹ דַּל"כ הִנְהַה לוֹ לֹומַר בְּפִירוּשׁ כְּפִי הַתַּקְנָה, וּמַעֲיַקְרָא ס"ד דְּהַתַּקְנָה הִיָּתָה שְׂלֵא יוֹעִיל כְּכֻלְכֶם וּמִן כְּרַח לֹומַר אוּ כְּכֻלְכֶם אוּ כֹּל חַד מִכּוֹן דְּהִיָּינוּ שְׂאָם יוּכְלוּ לְחַתּוּם כּוֹלָן יַעֲשׂוּ כֵּן וְאִם יֵאָרַע שְׂלֵא יַחְתְּמוּ כּוֹלָן ג"כ יֵהָא גִּט לְהַזְהִיר מִחֲשַׁשׁ הַנְּ"ל, וּמִקְשָׁה לִי דְּפַעְמִים גָּאִיז לְדִיבּוּרֵי נְעֻדִין יֵהָא מְכַשׁוּל וְקֵאמַר דְּאָפִי כְּכֻלְכֶם סֵתָם הָוִי כְּכָל חַד מִכּוֹן, וּלְכָף הַשְּׁמִיט הָרִי"ף כֹּל הַאֲבַעְיָ דְּמְנָה כְּכֻלְכֶם דְּכִינוּ דְכֻלְכֶם גּוּפָא הָוִי כְּכָל חַד מִכּוֹן כ"ש מְנָה דְּגְרַע דְּאָפִילוּ קוּדָם תַּקְנָה ס"ד דְּאִינוּ כְּכֻלְכֶם, כְּנ"ל: וְעוּד נִרְאָה לִי לֹומַר בְּטַעְמוֹ שְׁל הָרִי"ף אָפִי לְפִירֵשׁ"י דְּפִי דְּאָפִי אָמַר סֵתָם חֲזִי שִׁינּוּ שְׁיַחְשְׁבוּ דְלְכּוֹלָם נִתְפּוּן וְאִם לֹא יַחְתְּמוּ כְּכֻלְכֶם יְבַטְלוּ הַגִּט שְׂלֵא כַּדִּין לְכָף תַּקְנּוּ שְׂיֵאמַר בְּפִי כֹּל חַד וְחַד מִכּוֹן, וְהַשְּׂתָא מְמִילָא אִין נ"מ לְהַזְכִּיר הָף דִּינָא דְּמְנָה הָרִי הוּא כְּכֻלְכֶם דְּמַה נְּפִשָּׁה אִי יַחְשְׁבוּ דְאִינוּ כְּכֻלְכֶם לֹא גְרַע מֵאִי לֹא אָמַר כְּכֻלְכֶם כְּלָל דְּצָרִיף לֹומַר כֹּל חַד וְחַד מִכּוֹן וְלֹא מִשְׁפַּחַת שְׁיַכְתְּבוּ גִּט לְשׁוּם אָדָם בְּמַעֲמַד רַבִּים רַק אוּ שְׂיֵאמַר כְּכֻלְכֶם אוּ כֹּל חַד וְחַד מִכּוֹן אָבֵל כֹּל שְׂלֵא יֵאמַר כְּכֻלְכֶם לֹא מִשְׁפַּחַת שְׁיַכְתְּבוּ כֹּל אַחַד מֵהֶם, אָף לְפִי תִירוּץ זֵה מוּכַח לְכַאוּרָה דִּישׁ קַפִּידָא אָפִי דִיעֵבַד כֹּל שְׂלֵא אָמַר כֹּל חַד מִכּוֹן דְלֹא כְּטוּר בְּשֵׁם גָּאוֹן דַּל"כ עֲדִין הָוִי לִי לְהִבִּיא הַשְּׁקֵלָא וְטַרְנִי דְּמְנָה לְעַנְן דִּיעֵבַד, וּמ"מ יֵשׁ לְדַחּוֹת דְּכִינוּ דְתִיקְנוּ כֹּף לֹא שְׁכִיחָא דִיעֲשֵׂה שְׂלֵא כְּפִי הַתַּקְנָה וְאִין דְּרַכּוּ שְׁל הָרִי"ף לְהִבִּיא מַה דְלֹא שְׁכִיחַ, וּמ"מ הִרְאִישׁוֹן עֵיקַר: וְדַע דְּמַפְשְׁטוֹת הַסּוּגְיָא נִרְאָה דְהָף בַּעֲיָ לְעַנְן כְּתִיבָה הוּא אִי צָרִיף שְׁיַכְתְּבוּ אַחַד בְּמַעֲמַד כּוֹלָן אוּ בְּלַבְדוֹ דְּהָא בְּבִרְיָתָא לֹא הוּזְכַר מַחְתִּימָה כְּלָל אָבֵל רַש"י ו"ל פִּירֵשׁ הַכֹּל לְעַנְן חֲתִימָה וּלְפִי דְבָרֵי קָאִי הַאֲיַבַּעְיָ עַל הַמְשָׁנָה דְּמִיָּרִי מַחְתִּימָה וְאוּלִי

טעמו דסובר דלענין פתיכה פיון דלא שייך הך דינא רק בלא אמר תנו דאי אמר תנו חתימה בכלל וכיון שצריך שיחתמו פולן ממילא הוי פתיכה במעמד פולן וע"כ בלא אמר תנו פגירסת הרמב"ם א"כ לא שייך למיבעי פיון שמוסרין לו הגט אח"כ במה נפשך אי אומר דרוצה פולם בידו שלא יתנו ואפי' אי מנה אינו פכלכם ואי אינו רוצה פכלם דוקא.

אף שפבר נכתב הגט שלא במעמד פולן נאמן הבעל שנתרצה אז בכה דבעל שאמר גרשתי אשתי נאמן עכ"פ על להבא דבידו לגרשה ומפל מקום צריך עיון בזה דאינו נאמן רק גרשתי וכאן אינו אומר גרשתי רק שצוה לגרש, ודוק: סליק בס"ד פירק האומר מי שאחזו פירק שביעי במשנה פתבו גט לאשתי.

פתבו התוס' אפילו אמר פתבו ותנו, ובאמת יש להבין למה לא קאמר רבותא אפי' אמר תנו, ועוד דבכה"ג בכתבו הוא קשי המציאות דקתני סיפא פחזר ואמר אל תכתבו אין דבריו האחרונים פלום דמה בכה"מ פיון שצריך למסור הגט לבעל הרי בידו שלא ליתנו ואי רוצה הוא ליתנו פיון דלר"י פותבין הגט אחר שישתפה א"כ פיון שרוצה אז פשיטא דכשר, וצריך לומר דמ"מ קמש"ל דס"ד פיון שאמר אל תכתבו פבר ביטל דבריו שאמר פתבו וממילא פל שפתבו הרי פתבו בלי שמיצה מפי הבעל ולא מהני אפי' מתרצה קמש"ל דהך אל תכתבו שאמר אינו פלום וכתובה דאח"כ מהני על סמך שמיצה ששמעו קודם אף אפתי קשיא מה צורך לזה הוי לי' לומר באמר פתבו ותנו וקמש"ל דכותבין ונותנין בלי ידיעתו פלל, גם לא הבנתו לר"י למה לי' למיתני רישא באחזו ואח"כ ואמר הוי לי' לומר פמו בסיפא באמר נאח"כ אחזו דאין פותבין רק פשישתפה ואם אמר אל תכתבו אין בדבריו האחרונים פלום, וממילא פיון דאין פותבין בעודו מטורף אפילו אמר קודם כ"ש שאין פותבין במה שאמר פשהוא מטורף דאי פותבין וחשבינו לי' בדעת כ"ש שיש לכתוב בעודהו קורדייקוס עליו פשאמר קודם לזה פתבו: לכן נראה דרישא פתבו דוקא קתני וקמש"ל רבותא דס"ד פיון דע"כ צריך שיתנו לו הגט פתוב פשהוא שפוי שיתנולאשה פיון שלא אמר תנו א"כ ס"ד דהוכיח סופו על תחילתו דגם מעיקרא בדעת דיבר דאי הנה שלא בדעת לא הנה מתרצה ליתנו עכשיו פשהוא שפוי קמש"ל דמ"מ לא מהני וכ"ש פשאמר פתבו ותנו דשוב אין רואין ממנו גילוי דרוצה לגרש דלא מהני: אלא שיש לדקדק לפי זה דהוי סיפא זו נאח"ל זו דמה פרישא שיש לנו גילוי על דעתו דבדעת רוצה לגרש לא מהני כ"ש סיפא דנהפוך הוא דאח"כ פשרוצה ליתן הגט הרי גילה דעתו שהי' חפץ בגירושין ומה שאמר אל תכתבו בלא דעת דיבר דע"כ מירי שמתרצה ליתן הגט פיון שלא אמר תנו, אבל באמת לק"מ דלר"י קמש"ל סיפא אף דאין פותבין רק פשישתפה א"כ פיון דאיכא לברורי בשאלת פיו לא נכתוב עד ששאל אותו פיון דבעת פתיכה הוא שפוי בפרט דהוא להחמיר קמש"ל דמה שדיבר בעוד הקורדייקוס עליו לא חשיב פלל אפילו לחוש לשאלה פשישתפה ור"ל סובר דקמש"ל פל שאמר פתבו אפי' אמר אח"כ אל תכתבו פותבין תיכף ולא חיישינו להמתין עד שישתפה, או דהא גופא קמש"ל דכותבין בעודו מטורף פיון שפבר אמר פתבו פשהיה פריא, ועכ"פ מה שפתבו התוס' נאפי' אמר תנו אין צורך רק פתבו הוי רבותא, פנ"ל ועמ"ש לקמן בגמרא: שם נשתתק וכו' בודקין אותו.

פירש"י בד"ה נשתתק וז"ל לאו אשאחזו קנרדייקוס קאי אלא אדם שנעשה אלם מחמת חולי עכ"ל, משמע בהדיא מתוך דברי הרב ז"ל דלא מהני בדיקה זו רק למי שאין לנו בו שום חשש טירוף רק שאנו רואין שנתאלם מחמת חולי חוששין שכ"כ גבר עליו החולי עד שהוא מטורף ובי' מהני בדיקה להוכיח שאינו מטורף והוא בחקוקתו הראשונה אבל מי שידענו בו מענינו שהוא מטורף אף שמישיב בהרבה דברים פהגן לא מהני בדיקה כלל ולא מצינו בדיקה לשוטה במי שיש לו מסימני שוטה המפנרשים בתגיגה ולהרמב"ם אפילו בשטותים אחרים כל שהחזק בהם פשיטא דלא מהני: ומעתה לא טוב עושין הרבנים המסדרין גיטין לבעלי מרה שחורה הנזכר שגעונם לעין כל ומחמת זה תפצים ממנו שייגרש, ובהא פשיטא דלא מהני שום בדיקה ואפ"ל ישוב על כל דבר הן הן לאו לאו לא מהני, כי לא נתנה הבדיקה רק על הספק לא על המוחזק ונראה לעין כל שגעונו פאשר ראיתי אני בעצמי מפמה וכמה אנשים פאלו אשר היו מדברים הרבה דברים בדעת גמורה אף כל ענינם בכלל הנה מטורף ובשיגעון ינהגו) וילדעתי אין תרופה לזה, רק אם קידש ג"כ באופן הזה ולא נשתנה אח"כ ממה שהי', בזה יש לצדד דכשם שפנס פה יוציא, ואין להאריך פאן ובא"ה הארכתי בזה בס"ד: בגמרא דלא מעלי עבדי דחשידי אאבר מן הסי.

יש לדקדק למה תפס איסור אבר מן הסי טפי משאר איסורין, ועוד דהא אח"כ דעשאו בעלת שלש הרי חשודין על הטרופה דחסר וניתר ברגל טריפה נמי הני, וליפא למימר דחתה חד פרעא באופן שלא נטרפה עדיין בזה פגון למטה מארפובה א"כ מה הנה צורך להם לחתנה רגל מבהמה אחרת ומה בכך דבעלת שלש הנאי פיון שאינה טריפה וע"כ דבאמת הוי טריפה א"כ הרי חשודין על הטרופה והי' לו לומר דחשודין בהא, ונראה לי דנדאי לא הי' לו לר"ש לחוש לטרופה כלל דכיון דרוב בהמות פשרות לית לי' לחוש שפא תהא טריפה והם לא יחושו ואפ"ל טריפות הריאה דמצוי מ"מ קי"ל נאבדה הריאה פשרה א"כ לא גרע הנה עבדי מנאבדה הריאה, וכמו כן שיהרגו בהמה ולא ישחטו אותה כלל לא הנה לו לחוש דקי"ל עבדים פנענים שאינם משוחררים פשרים לשחיטה והיינו משום דבידו לשחוט לא יאכל נבלה רק פיון דחשודין על אבר מן הסי בזה יש לחוש שאינו רוצה לטרונח לשחוט וחותה מבהמה אבר או שאינו רוצה להרוג הבהמה כלל שצריך לה וחותה אבר ממנה ואוכל ומאכיל לאחרים ואינו חושש, ועכשיו הראה הנסיון שגנב רגל אחד ושחטו טריפה גם חתכו אבר מן הסי רק אי הי' אומר לו שחשודין על הטרופה לא הנה זה טענה נכונה כי למה לו לחוש על טריפות ואפילו הי' מראה לו הנסיון מ"מ לפי שגנב מהם רגל הוכרחו לזה אבל אין לחוש לזה אבל פשהראה לו דחשידי על אבר מן הסי בנדאי יש לחוש דבהמה בחי' בחזקת איסור עומדת, ובנדאי יש לחוש דפעמים שלא ירצו לשחוט כלל ויחתכו אבר ויאכילו אותו איסור, פנ"ל ברור: שם גששה ושקלה פרפה בסודרי'.

מתוך פירש"י משמע דהה ושקלה קאי על כל החתיכה וגריס שקלה, ולפי זה משמע דלא אכל כלל והפל עשה ביחד דאי אכל קודם שגששה פיון דטעים חינוורא למה הוצרך למשמש בה אבל הגירסא שלפנינו ושקלה, ונראה דקאי על העצם פשהרגיש העצם נטל אותו מן החתיכה פדי שלא יזיק לו ולא יחנק וכשאכל וטעים חינוורא פרפה בסודרי' דהיינו החתיכה פנ"ל, ומהרש"א הקשה דלמה גששה הא בלאו הכי לא הנה אוכל מחמת

חינרא, ולק"מ דקודם שאכל גששה שהי' חושש מהם שמה רוצים לספנו וכשהרגיש העצם שוב לא היה ירא לאכול ואכל וטעם חינרא, וכ"ש למה שפירשתי שלקח העצם מן החתיכה קודם שאכל פנ"ל: דף ס"ה ע"א בתוס' בד"ה דאמר ר"ח, הקשה ר"ת וכו' נימא איפכא ולא יקשה פלוגתא אבל רש"י ז"ל פ"י שם בהקדמת דתרונייהו אמר קדא לשור שחור בין לבנים וקדא לטלאי לבן בעור שחור ע"ש, ונראה לי דלק"מ קושית התוס' דהקא דדוקא אי פוננת ר"ח מעיקרא לשור שחור ניחא דקאמר בתר הכי בטלאי לבן על שחור דשחור על לבן פשיטא דהוי לקותא דשחור גרע מלבן וקמ"ל דאפ"י לבן על שחור הוי לקותא אף דלבן עדיף וכיון שפכר זכר גריעותא דשחור אין לו להזכיר רק לבן על שחור כמו שפירש"י התם, אבל אי מעיקרא מיירי מטלאי ובתר הכי משור למה זכר מעיקרא טלאי שחור על לבן הא בלבן על שחור ג"כ הוי לקותא ואפתי לא שמענו גריעותא דלבן דנימא דזה הוי לקותא מכ"ש, ודוק: בד"ה איפא שמיר הקא משמע וכו' בקשו ממנו אבנים לאפוד כו' וא"כ היה שמיר בבית שני.

ואני תמה דפשיטא דאבני אפוד תרתי נינהו קדא אותן שתי אבני שנהם שהיו על כתפות האפוד ובהו לא פתיב במילואותם רק באבני החושן שבו הי' הא"ות פתיב במילואותם ובהקד' תניא בפרייתא בסוטה דף מ"ח דלכך לא היו יכולין לסרט באיזמל משום דכתיב במילואותם א"כ אבני שנהם לא היו צריכין שמיר פלל ושפיר יש לומר דאינהו הוא דהיו צריכין בבית שני וקנו מן דמא בן נתינה דא"ות לא היה בבית שני, ומה שהוצרך משה לשמיר, לאבני החושן שהי' בו הא"ות היה צריך דבהו פתיב במילואותם, ואין תימא דנקט פאן דאייתי משה לאבני אפוד, דחושן גם כן פעמים אפוד קרי לי' דלא יזח החושן מעל האפוד, וכן מצינו באביתר אפוד ירד בידו והי' זה החושן שהרי שאל לו בא"ות לדוד ואמר לו הגישה האפוד, ש"מ שאף שהיה פנונתו על החושן אמר האפוד וכן מצינו בשאול דאחיה בן אחיטוב נושא אפוד אף דהפנונה על א"ות שהוא החושן ומכ"ש פיון שהיה צריך שמיר לחושן ממילא עשה הכל ע"י שמיר אבל בבית שני לא היה שמיר ומעתה ממילא לא קשי' קושית הר"ר אלחנן מאבני מזבח, ומה שהביאו ראיה מדלא קאמר בית המקדש ראשון אינה ראי' פלל דפשיטא דבטל במקדש ראשון דאי במקדש שני מה צורך לומר שבטל פיון שאין צורך לשמיר פלל והכל יודעין שאיננו וע"כ על מקדש ראשון נתכונן, גם מה שהקשו מדלא ערבינהו אין ראי' פלל דפשיטא דמשמתו גביאים ראשונים לאו היינו בית המקדש דא"כ הוי לי' לומר משחרב בית המקדש ראשון, ש"מ דבטלו אות קודם החורבן משמתו גביאים ראשונים וכן מצינו בארון שנגנז קודם החורבן ומשנסעה שכינה מן הבית פסקו א"ות ובזכות גביאים ראשונים שרתה שכינה וכשמתו פסקה ופסקו א"ות אבל שמיר נגנז בזמן החורבן כן נ"ל ברור: בא"ד והו' סוגיא אתיא כמ"ד וכו' באבני ביתו.

גם בזה אני תמה דשם שאלו לר' נחמ' שמיר למה לי ומשני לאבני החושן והשתא תיקשי מאי קושיא לר' נחמ' דהיכן מצינו שמיר בקרא להקשות לר' נחמ' וע"כ כמו שפירש"י שם בד"ה שמיר למאי אתא וז"ל דקאמרינן במסכת גיטין שהביאו שמיר ע"י אשמדאי עכ"ל, והשתא אי הו' סוגיא דהקא דלא כר' נחמ' א"כ מאי קושיא התם לר' נחמ' נאי פנונת התוס' דהו' סוגיא דהקא מורה דלבגנן הבית הי' צריך ולר' נחמ' לאבני אפוד היה צריך אבל לכ"ע היה צריך שלמה לשמיר הא ודאי ליתא דלא מצינו שהוצרך שלמה

לאבני אפוד וחושן, ואותן שעשה משה להיכן הלכו, לכן נראה לי כיון דעכ"פ מפורש
הכא שלא נשמע כלי ברזל בבית בפנים לכ"ע והתם נמי בבגדן הבית פתיב ואת כל קירות
הבית מסב קלע פתוחין מקלעות פרוכים א"כ כמו דפיתוחו חותם לא הנה מועיל רק
חקיקה ממש כמו כן שם ובברזל לא הי' חוקק בבית לכה הנצרה שמיר אפי' לר' נחמני'
כנ"ל: בד"ה זיל אייתי שידה, פי לא רצו לשאול בא"ות פשיכולין לשאול ע"י דבר אחר.

ולפעד"נ שאין ענין שאלהבא"ות כה"ג דלא היו שואלין רק על מלחמה אי ינצחו או לא
או על איש היכן הוא כמו בשאול הכא עוד הלום איש והשיב להם הנה הוא נחפא אל
הפלים אבל כה"ג דהכא לשאול עצה פיצד יוכלו להשיג השמיר אין זה הדרה שאלת
הא"ות כלל ואם ישאלו היכן הוא אין לו מקום ידוע פי בריה הוא והיום פאן ולשעה
במקום אחר, כנ"ל: דף ס"ט ע"א בתוס' בד"ה לברוקתי, הכא משמע דיש לה רפואה
וכו' ולדעתי דלא הי' מעביר החולי לגמרי רק הפחול הנה יפה לו להקל מעליו קצת שלא
יהא סומא לגמרי, כנ"ל: דף ע' ע"ב בגמרא כותבין ונותנין גט לאלתר נראה לי דלאו
אמתניתין קאי דהא לא הוזכר במתני' שאמר תנו וצריה ליתן לו הגט אחר פתיבתו שיתנו
הוא לידה או יצוה ליתנו רק דקמש"ל ר"ל דהיכא דאמר תנו כותבין ונותנין אף שהוא
מטורף כיון שצוה בעת שהי' שפוי ור"י פליג דאפילו פתיבה גרידא נמי לא כל שהוא
מטורף ועמ"ש לעיל במתניתין, מיהו איכא למימר דדנו במתניתין דין מסוכן דכיון
שאמר כתבו ואח"כ אחזו קורדייקוס הוכיח סופו על תחילתו שהי' מרגיש בחולי הכא
עליו ואמר כתבו ואין צורך לומר תנו והוי כמו הך דלעיל הבריא שאמר כתבו ועלה לגג
ונפל ומת דאם מעצמו נפל ה"ז גט, אבל מדברי התוס' במשנה לא משמע כן: שם מ"ט
דר"ל דקתני אין בדבריו האחרונים פלום.

תמוה לי היכא דייק מהכא אטו לר"י דאין כותבין מפת דבריו של זה אין כותבין הא אפי'
לא אמר פלום בעת שאחזו קורדייקוס לר"י אין כותבין א"כ היאך ס"ד שיגלה לנו התנא
בלשון זה אין בדבריו פלום דאין צריה להמתין [ועמ"ש בתוס' בד"ה דקתני שאין
דבריהם ג"כ מכוננים בזה]: אבל לדעתי הדברים ברורים בפשיטות דר"ל דייק מהך
לישנא דקאמר אין בדבריו האחרונים פלום מוכח שיש פאן שלשה דרכים האחד דס"ד
שיועילו דברי מטורף לגמרי, השני שיועילו עכ"פ במקצת, השלישי קמש"ל התנא
שאין בדבריו פלום ואפי' במקצת לא חיישינו, שאי לא הנה בכאן דרה ממנצע כלל רק
או שיועילו לגמרי או לא יועילו פלום לא הוי ליה למיתני אין בדבריו האחרונים פלום
דפשיטא דאי יכתוב גט אין בדבריו פלום, והשתא שפיר מוכח דכותבין בעודו מטורף
כל שאמר פשהי' שפוי והשתא יש פאן מקום לומר דאין משגיחין על דבריו וכותבין
בעודו מטורף אבל אי עדיין לא נכתב עד שנשתפה יש לחוש לשאלו שנית אם מרנצה
לגרש, ודוקא לכתוב בעוד החולי עליו מותר דאי אפשר לנו לשאלו אז ולהמתין אין
צריה אבל אי לא כתבו עד שנשתפה ס"ד לחוש במקצת לשאלו דמאי איכפת לן לשאלו
קמש"ל דכ"כ ברור לנו שלא דיבר בדת עד שאין חוששין לדבריו כלל ואפילו נשתפה
אין שואלין אותו כלל, אבל אי נימא דכל שהוא מטורף בלא"ה אין כותבין אפילו לא
אמר פלום ולעולם ע"כ צריה להמתין עד שישתפה א"כ אין פאן רק דבר אחד או שיועילו
דבריו לשאלו או שאין צריה לשאלו ואין פאן דרה ממנצע כלל ולא אתי שפיר לישנא
אין בדבריו פלום, וזה ברור ור"י ס"ל להקפך דנדאי אי הנה הדין שאין חוששין לכתוב

בעודו מטורף הנה מהראוי עכ"פ להמתין עד שישתפה כל שמיחה מלכתוב וניחזי אי
ימחה ג"כ פשישתפה לא יכתוב ואי נשתפה ולא מיחה אין צורך לשאלו, לזה קמש"ל
שאין בדבריו האחרונים פלום מהאי טעמא גופא דלעולם אין כותבין רק פשישתפה אפי'
לא מיחה ג"כ ובתר הכי אין צריך לשאלו א"כ לא הועילו דבריו פלום, דמה שממתינין
בלי דבריו ג"כ ממתינין עד שישתפה, אבל אי הנה הדין דכותבין בעודו מטורף כל שלא
אמר אל תכתבו ממילא הנה מועיל אל תכתבו במקצת שלא לכתוב עד שישתפה ונראה
אי ימחה או לא, קמש"ל דכל דלכי מיתצל אין צריך לשאלו ממילא לא הועילו דבריו
פלום דלהמתין עד שישתפה זה אינו מחמת מחאתו רק בלא"ה לעולם ממתינין, וזה
שדיקדק ולעולם אין כותבין והיינו אפילו לא מיחה: ובחידושי לא"ה ע סימן קכ"א פתבתי
לפרש דברי ר"י בסניגון אחר דמודה ר"י דמדאורייתא יכולין לכתוב בעודו מטורף רק
מדרבנן אין כותבין כדמוכח מדברי הרמב"ם ומחבר שם, והשתא פינו דמדאורייתא
יכולין לכתוב שפיר קאמר דאין בדבריו פלום דאפילו לשאול אין צריך דהנה מקום
לומר דרק אי כתבו בעודו מטורף מהני ואין חוששין שמהא פשישתפה ימחה ג"כ אבל
כשנשתפה צריך לשאלו קמש"ל שאין בדבריו פלום, ולפי זה אתי שפיר טפי הא דקאמר
בתר הכי במאי קא מפלגי, והיינו דבמתניתין לא מוכח רק דעכ"פ מדאורייתא כותבין
אבל אי מדרבנן כותבין לא מוכח רק ר"ל לא ס"ל כלל לפסול מדרבנן ור"י פוסל מדרבנן
ושואל במאי קא מפלגי וקאמר דר"ל מדמה לי לישן וליפא למיגזר בי' אטו שוטה כמו
דלא גזרינו בישן ור"י ס"ל דלשוטה דמי דישן אינו מחוסר מעשה ושפיר יש לגזור אטו
שוטה ולפי מה שפתבתי מקודם בטעמו של ר"י צריך לפרש הך במאי קא מפלגי כמו
שאבאר בסמוך: שם במאי קא מפלגי.

יש לדקדק מאחר שפבר אמר דנחלקו בפירושא דמתניתין וטעמא דר"ל דקתני אין
בדבריו אחרונים פלום ולמה חזרו ושאלו במאי קא מפלגי גם מה זה ששאלו לעיל מ"ט
דר"ל נימא דמדמה לי לישן דלכ"ע בישן כותבין וצ"ל פינו דהא פשיטא להו דשוטה
גמור ודאי אין כותבין אפי' אמר בעודו שפוי, הלכך אי לא דהוי לי לר"ל דיוקא
ממתניתין לא הנה מקיל לכתוב בעודו מטורף דהא ודאי לא דמי לישן לגמרי דמחוסר
מעשה, רק לפי שיש לו הכרח ממתניתין מדמי לי לישן ובהך הכרח ממתניתין לא סגי
לי דאי לא שיש לחלק בין זה לשוטה דסמי' ביזן ע"כ הנה צריך לפרש מתניתין כר"י
דהא שוטה ודאי אין כותבין ומ"ש זה שנכתוב, ועוד יש לומר דכיון דטעמא דר"ל דקתני
אין בדבריו האחרונים פלום דהיינו שאין אנו חוששין לדבריו כלל אפי' יש לפנינו
לשאלו פנ"ל, א"כ חזינו דכשוטה גמור חשבינו לי דלא חיישינו לדבריו כלל אפי'
במקצת ומ"מ כותבין א"כ יהא פלוגתא דר"ל ור"י בשוטה גמור ועל זה שואל במאי קא
מפלגי אי באחזו קורדייקוס קא מפלגי או בשוטה גמור ג"כ, ואהא קאמר דכשוטה
גמור לא פליגי רק מר מדמי אחזו קורדייקוס לישן ומר לשוטה, פנ"ל: .

שם ומי אמר ר"י הכי. פבר הקשו התוס' בזה בד"ה ומי שתי קושיות עצמות ועמ"ש
בתוס' בישובם, אף הואיל ובלא"ה יש לי לדקדק דמעיקרא מייתי מר"י א"ש והדר מייתי
מברייתא והוי לי להקשות מברייתא דאין הכרח דיספור ר"י כר' יהודה א"ש, לכן נראה
לי דעיקר הקושיא הך דקשיא לי דקתני בברייתא מגוייד וצ'וב ולא קתני שחט בו
שנים דהוי רבותא טפי דלא קא חי' דהא מעדין עליו להתיר אשתו ומגוייד וצ'וב אין

מעידין ובודאי דלא פליג ריא"ש על הברייתא וע"כ דברייתא קמש"ל דמגניד וצ'לוב אפי' ראינו אותו מגניד וצ'לוב ויכול להיות שפבר הוא פה אחר שעה או יותר מ"מ פל כמה שרואין אותו חי פותבין ונותנין דהוא בתוקת דעתא צילותא עד לבסוף אבל שחט בו דוקא ברואין ששחט בו ורמז ואמר מיד אבל בראינו אדם שחוט ב' סימנים אין פותבין דתיישינו שנטרפה דעתו פבר והשתא תיקשי לר"י פיון דס"ס הרי אלו יכתבו ויתנו ונהרי אחר פה תטרף דעתו דמהאי טעמא אין פותבין פשראינו שחוט כמו מגניד דבי' יש לחוש לטריפת דעת אחר עבור זמן לשחיטתו אבל לר"ל לא קשיא כלל דלדידן שפיר יש לומר דלא תיישינו לטריפת דעת כלל בשחט בו רק מגניד וצ'לוב קמש"ל אפי' יהא מטורף אח"כ בודאי לא איכפת לן דסמין בינדן דמגניד יכול לכוות ולחיות או בספין מלנפנת ודברי הכל פדמוקמינן ביבמות וכן צ'לוב סמין בינדן הלכה לא איכפת לן אפי' רואין אותו אח"כ מטורף משא"כ שחט בו דלאו סמין בינדן כל שיודעין בו שהוא מטורף לא מהני לכתוב וליתן אפי' אמר כתבו בעוד שהי' שפוי אבל לר"י דלא מחלק בין סמין בינדן ע"כ ברייתא דראוהו מגניד בלא ראינו טריפת דעת אח"כ ומ"מ דוקא מגניד אבל שחט לא ש"מ דבשחט יש לחוש לטריפת דעת טפי ממגניד א"כ היאך יכתבו ויתנו וע"כ דכל שיהי' שפוי מקודם פותבין אח"כ היכי דסמין בינדן, ואהא משני הכי השתא מי שאחזו דעתא שגישתא הוא ממלוי חדרי המוח כמ"ש הרמב"ם בפ"ה המשנה אבל שחט בו דעתא צילותא רק מחמת פחישות מהדם היוצא ממנו נתחלש ונתקלקל וזה דמי לישן ממש דאין פאן קלקול במוח כלל רק חולשתו גרמה לו וכן אמרו פירק הערל אין לה אדם שלא נעשה סריס חמה שעה אחת קודם למיתתו ואמרינן עלה פחישותא הוא דאתחיל בי' ותיינו אף שאינו מוליד מ"מ לאו משום קלקול אברי הנרע רק חולשתו גרמה לו וה"ה הקא, פנ"ל ועיין מה שאכתוב בתוס' בד"ה ומי: בתוס' בד"ה דקתני וכו' מיתור הלשון דייק וכו' אי נמי כו' דהוי משמע שממתינין מיהא עד שישתפה ע"כ.

דבריהם צריכין ביאור פי לכאורה שני התירוצים אין עולין יפה כלל דלתירוץ ראשון תיקשי ס"ס היכא דייק מהו אין בדבריו אחרונים פיון דלר"י לאו מפח דבריו אנו מצריכין לו להמתין רק אפילו לא דיבר פלום צריף להמתין דהוי פשוטה א"כ איך אפשר דהתנא משמענו דלא כר"י במה דקתני אין בדבריו אחרונים פלום דהא לר"י נמי אינם פלום ואפי' בלי דבריו צריף להמתין, גם תירוץ השני אינו מוכן כלל דהא טעמא דר"ל הוא שואל וקאמר מדלא נקט צריף לבדקו דאז הוי מוכח כר"י אבל עכ"פ השתא לא מוכח כר"ל ג"כ, ועוד דאפי' הוי קתני פה לא הוי מוכח כר"י דשאני הקא דאמר אל תכתבו לכה ממתינין שמה פשישתפה יעמוד בדבריו ויאמר אל תכתבו ואי הנה רוצה התנא להשמיענו כר"י הוי לי' לומר בלא אמר פלום רק אמר כתבו נאחזו קורדניקוס אין פותבין עד שישתפה: לכן נראה לי דכוננת התוס' פה דבתירוץ ראשון נתפוננו לומר דהוכחת ר"ל מדלא קתני הרי אלו יכתבו ויתנו ש"מ שהנה חש התנא דאי יאמר פה הוי ס"ד דעכ"פ הועילו דבריו במקצת, ותיינו דנדאי בעוד שהוא מטורף פותבין פיון שאי אפשר להתברר אבל אי נשתפה דאפשר להתברר על ידי שאלה אי רוצה לכתוב, שפיר תיישינו לכתחילה לדבריו לשאלו היכו דאפשר בשאלה קמש"ל אין בדבריו האחרונים פלום שאין חוששין לדבריו כלל כאלו לא אמר כלל, והשתא ממילא מוכח דלא חשוב פשוטה דאל"כ לעולם אין פותבין אפי' לא דיבר פלום עד שישתפה א"כ הנה יכול לכתוב

הרי אלו יכתבו ויתנו דליפא למיטעי כלל דהועילו דבריו במקצת היכי דאפשר דהא כל עיקר הפתיכה אינה רק אח"כ דכבר נשתפה ומעיקרא אין כותבין כלל אפי' לא דיבר פלום ואם אח"כ לא יכתבו עד שישאלו הרי הועילו דבריו לגמרי ומה קמש"ל דיכתבו על ידי שאלה הא ברי גמור שיאמר אל תכתבו וחדר יאמר שיכתבו ג"כ כותבין, ומשום דהוי קשיא להו קצת לפי' זה אי ס"ד דהתנא בא לאשמעינן דאפי' יכולין לשאלו אין צריף לחוש לשאלו אפתי לא הוי לי' לומר אין בדבריו אחרונים פלום והוי לי' לומר אין צריף לבדקו פעם שנית ושפיר שמעינן שאין צריף לשאלו, ועל זה כתבו אי נמי דמהא גופא דייק ר"ל דינו מדלא קתני אין צריף לבדקו וע"כ משום דהתנא הנה חושש דאי הוי קתני הכא הוי משמע דמתניין מיהא עד שישתפה, והיינו שמא פשישתפה יאמר מעצמו אל תכתבו כמו שאומר עכשיו רק כשנשתפה ושתק ולא אמר פלום לא חיישינן לשאלו קמש"ל אין בדבריו האחרונים פלום דאין צריף להמתין כלל ועכ"פ מוכח דלא חשוב כשופטה דאי חשוב כשופטה בלא"ה צריף להמתין ולא הוי לי' לומר רק אין צריף לבדקו פעם שניה, פן נראה לי ברור בכוננתם ועמ"ש בגמרא בטעמא דר"י בזה: בד"ה ומי אמר ר"י הכי, וא"ת השתא דמדמה לי' וכו' אבל קודם שיכתוב יתחיל לתקלקל כו'.

דבריהם דחוקין דמאי משני התם דעת' צילותא הא מעיקרא נמי ידע מהא והעיקר חסר דהתם לעולם דעת' צילותא, וכבר פתבתי בגמ' ליישב שתי הקושיות הללו: אמנם בלא"ה נראה לי דלק"מ דעיקר הקושיא דהא לא קאמר רק שרמז פתבו ולא תנו ומ"מ יכתבו ויתנו והיינו דדינו כמסופך דאין צריף שיאמר תנו רק פתבו ומ"מ כותבין ונותנין והיינו שאין צריף לשאלו על נתינה כלל א"כ מוכח דאין צריף לבדקו כלל על נתינה וקשה נחוש שמא נטרפה דעתו, ובשלבא מתחילה ניחא דבאמת בודקין אותו אבל על נתינה קשיא לי' נחוש שמא נטרפה דעתו וע"כ דלא איכפת לן פיון שפכר בדקוהו מקודם ונהי דלא דמי לאחזו קורדייקוס נחוש עכ"פ לבדקו, וכיון דס"ס צריף לבדקו על נתינה אם הוא שפוי ממילא אין ליתן בלי שירמז ליתן ונשאל אותו אם ליתן הגט והוא יאמר הן וירמזו וע"כ דלא בעי בדיקה דאפי' מטורף לא איכפת לן, ואהא משני דהתם דעת' צילותא ואין צריף בדיקה כלל פי רק כחישותא אתחיל בי' פנ"ל: בא"ד הקשה הרב ר' אלחנן וכו' והכא דאין סמי' בינן כו' ולדעת' נראה לי דמה שחילק ר"ל בין סמי' בינן עיקר הפוננה דמזה נראה שלא נתקלקלו אברי המוח רק פנישן דמי דאף דאז אינו בדעתו מ"מ אין שם קילקול במוח וכמו כן אחזו קורדייקוס אבל שופטה שאין לו רפואה ממילא נתקלקל בגופו במוח ואינו ראוי לגירושין כלל והשתא שחט בו רוב שנים פשיטא לי' בלא"ה דכישן דמי שאין שם קילקול במוח כלל רק מחמת חולשת הדם שיצא ממנו והוי פנישן משא"כ לר"י דס"ל כל שהוא מטורף לא מהני רק בעינן לא מחוסר מעשה שפיר קשיא לי' ומשני דבהא אפי' ר"י מודה דכישן דמי' פיון שאינו מחמת קילקול במוח כלל רק מחולשת גופו אפי' מחוסר מעשה לא איכפת לן פנ"ל או דמשני דבאמת אינו מטורף כלל, ועיין, מ"ש בסמוך ליישב קושיא זו בפשיטות מלבד מה שפתבתי בגמרא: בא"ד דפריף לתרנוייהו.

הקשה מהרש"א דהוי לי' להקשות אשופטה דעלמא דלכ"ע אין כותבין דאין לומר דינע לחלק בין שופטה לשחט רק בין אחזו קורדייקוס לשחט לא ידע לחלק א"כ הוי לי' לר"ל ליפלוגי בהא בין אחזו קורדייקוס לשופטה ע"כ ולק"מ דהא גופא מקשה לכ"ע דלמה לי'

לר"ל לחלק בין סמי' בידן הא התם מוכח דע"כ בלא"ה יש חילוק בין אַחזו קורדיניקוס לשוטה כמו דיש חילוק בין שחט לשוטה ואַחזו משמע לי' דדמי לשחט ממש: אלא דקשיא לי בגוף דברי התוס' דפשיטא דאפי' לפי הגירסא דהשתא ומי אמר ר"י לק"מ דאטו ר"ל גופא קאמר לחלק בין סמי' בידן הגמרא קאמר הכי אליבא דלא ידע להקשות מר"י א"ש, ולפי מה דמשני שפיר מחלק בהכי א"כ המקשה דבא להקשות מהך דר"י א"ש אין לו להקשות רק לר"י דכיון דמדמה אַחזו קורדיניקוס לשוטה גם שחט בו דמי לשוטה וכיון דחזינו דלא דמי, ע"כ גם אַחזו קורדיניקוס לא דמי, אבל לר"ל לא מצי להקשות דבאמת נימא דמחלק בלא"ה בין אַחזו קורדיניקוס לשוטה ולא יהא הקושיא רק למה צריה לחלק בסמי' בידן הא ע"כ בלא"ה יש חילוק אבל לא על ר"ל הקושיא לכה מקשה לר"י דהא קשי' באמת לר"י גופא וז"ב ולק"מ, ונדחוק לומר דהתוס' נתפוננו לזה בהך אי נמי שפיתבו דלפי מה שפיתבתי פשיטא דלק"מ לר"ל, ודוק: בד"ה ורמז ואמר וכו' פגון שאמרו לו כו' ושמא אין צריה לבדקו וכו'.

דבריהם אינם מובנים לכאורה דכיון דהחליטו בדיבור שאחר זה דבשעת נתינה לא בעי בדיקה א"כ מה ס"ד דבעת אמירתו כתבו ליבעי בדיקה הא פשיטא דמעיקרא הוי לי דעת' צילותא טפי מבעת נתינת הגט, ולפי מה שפיתבתי לעיל דהך יכתבו ויתנו ע"כ הפוננה בלי בדיקה קלל דאי בבדיקה נוכל לבדקו על נתינה ולמה יתנו בלי שיירמזו תנו א"כ ע"כ הפוננה דלא בעי בדיקה א"כ כ"ש מעיקרא דלא בעי בדיקה.

אף אי נפרש הא דמשני דעתא צילותא אין הפוננה שהוא שפוי לגמרי רק שאין דעתו בעצם מטורפת רק מכח חולשה הוא דבאה לו ואפי' מטורף הוי פישן א"כ שפיר י"ל דאח"כ לא בעי בדיקה דהוי פישן.

אבל מעיקרא נהי דהוי פישן מכל מקום אטו ישן שיזכר כתבו יועיל פלום דסוף סוף אינו מדבר בדעת, ועיין מה שאכתוב בדיבור שאחר זה: בד"ה התם דעתא צילותא היא לא ידע וכו' לא הוי פריה מידי וכו' ושמא עד שינדע וכו'.

הרב מהרש"א תמה על זה דהא ס"ד דדמי למי שאַחזו ולא מהני בדיקה, והוא פתב ליישב דכוננת התוס' לפי מה שכתבו בד"ה ומי דמעיקרא נמי ידע דדעתא צילותא הוא רק ס"ד דוקא קודם ולא אח"כ, וקשה עד מתי יחשב דעתא צילותא וע"כ בבדיקה א"כ לא הוי פריה נמי על שעת נתינה דאימא ע"י בדיקה יודעין דדעתא צילותא עכ"ד, וצ"ל לדבריו דליכא למימר דמשמע לי' למקשה דיש זמן דלא מהני בדיקה ומתחילה דוקא מהני בדיקה דא"כ אפתי תיקשי עד מתי יחשב דעתא צילותא דמהני בדיקה ומתי יתחיל הזמן דלא מהני בדיקה וע"כ דלעולם מהני בדיקה א"כ מאי קושיא, זהו תוכן פוננת מהרש"א: אבל יש לתמוה הרבה, חדא כיון דע"כ בשעת נתינה לא בעי בדיקה א"כ היאך ס"ד דמעיקרא בעי בדיקה הא מעיקרא הוי דעתא צילותא טפי א"כ אפתי קשה למה לא מקשה אמתי' ואי ידע דמעיקרא דעתא צילותא א"כ ע"כ דבעי בדיקה דאל"כ עד מתי יחשב א"כ כ"ש אח"כ דבעי בדיקה ומאי קושיא לר"י ואפי' אי נימא בהא דמשמע לי' למקשה הך יכתבו ויתנו בלי בדיקה הוא רק רמז ואמר משמע לי' בבדיקה, והיינו דמקשה לר"י בשלמא בלי ר"י ניחא דמעיקרא דעתא צילותא ע"י בדיקה ובתר הכי לא בעי בדיקה דאפי' מטורף לא איכפת לו כיון שפבר בדקוהו קודם אבל לר"י דבעינו שיהא שפוי גם אח"כ

א"כ כ"ש דבְּעֵי בְּדִיקָה אַח"כ וְהָיָה יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ מִשְׁמַע לִי בְּלִי בְּדִיקָה: אֲבָל מ"מ קִשָּׁה דְּהָא מְעִיקְרָא בַד"ה וְרַמְזוּ נִסְתַּפְקוּ אִי צְרִיף לְבַדְקוּ כְּמוֹ בְּמַתְּנִיתִין אוֹ לֹא דְהָיִי דַעְתָּא צִילוּתָא כְּדַאמְרִינֵן בְּסַמוּף וְהִשְׁתָּא בְּמַאי אֵינְרִי אִי לֹס"ד הָא ע"כ צְרִיף בְּדִיקָה דַעַד מְתִי יַחְשָׁב כַּמ"ש מְהַרְשֵׁ"א וְע"כ דְּלִפִּי הָאָמֵת א"כ פִּינֵן דְּבַתֵּר הָכִי לֹא בְּעֵי בְּדִיקָה כְּמוֹ שְׁהַכְרִיחוּ הַתּוֹ דַּא"כ לֹא הָיִי פְרִיף לַר"י א"כ כ"ש דְּמְעִיקְרָא לֹא בְּעֵי בְּדִיקָה דַּאִית בִּי דַעְתָּא צִילוּתָא טְפִי וּבְמַה נִסְתַּפְקוּ הַתּוֹס' שָׁם: לְכֹן נִרְאָה בְּרוּר דְּזֵה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' וְהַכְרִיחוּ דְּלִיפָא לְמִימַר דְּבַדְקוּהוּ הֵינְנוּ לְפּוּם סְבָרְתָם דַּעַד מְתִי יַחְשָׁב דַּעְתָּא צִילוּתָא אֲבָל לְפִי מַה שְׁכַתְּבוּ דַשְׁמָא עַד שְׁיִנְדַע שְׁנַטְרָפָה דַּעְתּוֹ חָשׁוּב דַּעְתָּא צִילוּתָא שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר דְּצְרִיף בְּדִיקָ' אֲתִי שְׁפִיר לַר"י דְּמִי שְׁאַחְזוּ אִפִּי בְּדִיקָה לֹא מְהִי כְּקוֹשִׁית מְהַרְשֵׁ"א, וְאִי קוֹשִׁיָא אֲמַאי לֹא מְקִשָּׁה מִמַתְּנִיתִין וְע"כ מִשׁוּם דַּדַּעְתָּא צִילוּתָא א"כ ע"כ דְּבַדְדִיקָה מְהִי דַּעַד מְתִי יַחְשָׁב דַּעְתָּא צִילוּתָא, לַק"מ, דִּינְדַע דְּמְעִיקְרָא דַּעְתָּא צִילוּתָא וְעַד שְׁיִנְדַע שְׁנַטְרָפָה דַּעְתּוֹ הָיִי צִילוּתָא רַק לְבַסּוּף מִשְׁמַע לִי דְּוֹדַי מְטוֹרְפַת דַּעְתּוֹ, וְאִהָא מְסִיק דְּלְבַסּוּף נְמִי דַּעְתָּא צִילוּתָא אִית לִי, וְהֵינְנוּ דְּמִסְפָּקָא לְהוּ לְתוֹס' בַּד"ה וְרַמְזוּ אִי גִימָא דְּמְעִיקְרָא בְּעֵי בְּדִיקָה וְעַד שְׁיִנְדַע שְׁנַטְרָפָה דַּעְתּוֹ מְבַדִּיקָה וְאִילָף הָיִי דַּעְתָּא צִילוּתָא אוֹ אֲפִילוּ בְּדִיקָה לֹא בְּעֵי עַד שְׁיִנְדַע שְׁנַטְרָפָה דַּעְתּוֹ, וּלְפִי זֶה אִין הִכְרַח בַּתּוֹס' דְּלֹא בְּעֵי בְּדִיקָה דְּבַאָמֵת יֵשׁ לוֹמַר דְּלַעוֹלָם בְּעֵי בְּדִיקָה וְעַד שְׁיִנְדַע שְׁנַטְרָפָה דַּעְתּוֹ מְהִי בְּדִיקָה זֹו וְס"ד בְּקוֹשִׁי' דְּוֹדַי בְּשַׁעַת גְּתִינָה נְטְרָפָה דַּעְתּוֹ וְלֹא מְהִי בְּדִיקָה רַק בַּס"ד דְּלֹא יִדְעוּ הַתּוֹס' דִּישׁ לוֹמַר עַד שְׁיִנְדַע שְׁפִיר הוֹכִיחוּ דְּבַדִּיקָה לֹא, וּלְפִי זֶה מַה שְׁהַחְלִיטוּ הַפּוֹסְקִים לְדַעַת הַתּוֹס' דְּלֹא בְּעֵי בְּדִיקָה אִין הַדְּבָר כֹּן אֲלֵא הַדְּבָר בְּסַפְקָא וְיֵשׁ לוֹמַר דְּבְּעֵי בְּדִיקָה בֵּין בְּרַמִּיזָה בֵּין בְּגְתִינָה רַק כְּשִׁנְדַע שְׁנַטְרָפָה דַּעְתּוֹ אֲפִילוּ בְּדִיקָה לֹא מְהִי וּלְפִי מַה שְׁפִירִישְׁתִּי בְּגִמְרָא דְּלַר"י נְמִי אִפִּי נְטְרָפָה דַּעְתּוֹ הָיִי כְּיִשָּׁן כִּינֵן דְּמַחְמַת כְּחִישׁוּתָא הוּא וְלֹא מַחְוִלִי שְׁבַמּוֹחַ א"כ פְּשִׁטָא דְּלֹא בְּעֵי בְּדִיקָה בְּסוּף רַק מַתְּחִילָה יֵשׁ לוֹמַר דְּבְּעֵי בְּדִיקָה וְכֹן נִרְאָה עֵיקַר: בַּא"ד אִין מוֹעִיל אִפִּי לַר"ל כו'.

לְכַאוּרָה תְּמוּזָה דְּמַה בְּקִשׁוּ בְּמַה שְׁכַתְּבוּ אִפִּי לַר"ל כִּינֵן דְּהִלְכָה כַּר"י וּמַה בְּכַף דִּיּוֹעִיל לַר"ל, וְנִרְאָה לִי דַס"ל לְתוֹס' כְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם דְּאֲפִילוּ לַר"י אִינוּ רַק מְדַרְבְּנֵן, וְהִשְׁתָּא בְּשִׁכִּיב מְרַע לֹא הִי צְרִיף זְהִירוֹת כ"כ כִּינֵן דַּאִינוּ רַק חָשׁוּשׁ דְּרַבְּנֵן דַּשְׁמָא תּוֹנָבָא בְּעַלְמָא נְקֻטִי וְעַל זֶה כְּתָבוּ דְּהַסְפֵּק הוּא שְׁמָא אִפִּי לַר"ל מוֹזָה בְּהָא וּבְגוֹנוּנָא דְּמוֹזָה ר"ל הָיִי דְּאוּרִייתָא כְּמוֹ שׁוֹטָה וְצְרִיף לִיזְהַר בְּחָשׁוּשׁ דְּאוּרִייתָא כַּנ"ל, וְיִתֵּר הַדְּבָרִים בְּעַנְיָנִים אֵלוּ מְבּוֹנָאִים אֲצִלִי בַּא"ה עַסְמֵן קַכ"א וְדַע שְׁיֵשׁ לְתַמּוּזָה עַל דְּבַרִי הַתּוֹס' הִלְלוּ מְהָא דְּלַעִיל דַּף ד"ח בְּהַמְבִיא גֵט וְהַנִּיחוּ זְקֵן אוֹ חוּלָה דְּאֲמְרִינֵן הֵתָם דְּנוֹתָן לָהּ בְּחֻזְקָתָא שְׁהוּא קִינִים וְקִשָּׁה נְהִי דְּלֹא חִיִּישִׁינֵן דַּמַּת אֲבָל עַכ"פ מֵאֵן לִימָא שְׁלֵא נְטְרָפָה דַּעְתּוֹ וְלֹא מְהִי אִפִּי לַר"ל דַּאִין סְמִי בִידוֹ, וּבִיּוֹתֵר תִּימָה דַּשָּׁם אָמַר רַבָּא דְּנוֹקָא חוּלָה אֲבָל גּוֹסַס לֹא דְרוּב גּוֹסְסִין לְמִיתָה, מִשְׁמַע דְּלוּלָא זֶה הִי נוֹתְנִין אֲפִילוּ הַנִּיחוּ גּוֹסַס וַא"כ תִּיקְשִׁי גִיחוּשׁ שְׁמָא נְטְרָפָה דַּעְתּוֹ עַכ"פ וּבְוֹדַי יֵשׁ לְחוּשׁ בְּגוֹסַס לְטְרִיפַת דַּעְתּוֹ, וְע"כ כָּל שְׁהַנִּיחוּ גּוֹסַס וְלֹא נְטְרָפָה דַּעְתּוֹ אִין לְנוּ לְחוּשׁ שְׁנַשְׁתַּנָּה רַק לְמִיתָה הוּאִיל וְרוּבָא לְמִיתָה חִיִּישִׁינֵן אֲבָל לְטְרִיפַת דַּעַת לֹא, וְדוֹחַק לוֹמַר שְׁלֵא נִתְפְּוֹנוּ הַתּוֹס' רַק כְּשִׁישְׁנוּ לְפִנְיֵנוּ לְבַדְקוּ יֵשׁ לִיזְהַר לְכַתְּחִילָה אֲבָל בְּמַקּוֹם דְּלֹא אֲפִשֵׁר מוֹדוּ דְּלֹא חִיִּישִׁינֵן לְטְרִיפַת דַּעַת, וּלְפִי זֶה מוֹדִים דְּדִיעֵבַד בְּלֹא רָאוּ פְלוּם הַגֵּט כְּשֵׁר, וְכְמוֹ כֹן בְּהַדְּ מְסוּכָן דְּלַעִיל דְּדִינוּ דְּלֹא בְּעִינֵן תְּנוּ רַק

פְּתָבוּ מִשׁוֹם דְּטָרִיד, וְאִי בְּעֵינָיו בְּדִיקָה בְּעֵת נְתִינָה מֵה צִוְרָה לְתַקְנָה דְּלֵא לִיבְעֵי תְּנוּ הָא יֵשׁ לְשִׁאֲלוֹ אִי רוּצָה בְּנְתִינָה בִּינּוֹן דְּס"ס צָרִיף לְבָדְקוֹ עַל דְּעֵתוֹ אִם לֹא נְטָרְפָה, וְאִילֵי אִין פְּנוּנַת הַתּוֹס' לֹמַר רַק דְּצָרִיף לִינְהָר אִם נְתַקְלָקֵל שְׁלֵא לְכַתּוּב וְלִיתָן דְּלֵא יוֹעִיל אִפִּי יִתְפַּקֵּחַ אֲבָל כָּל שְׁאִין אֲנוּ רוֹאִין שְׁיִנּוּי אִין צָרִיף בְּדִיקָה, כֹּן נִרְאָה וְלַעֲנִין מֵה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' בֵּין פְּתִיבָה לְנְתִינָה תְּמָה מְהִרְשָׁ"א דְּבָהָא אִין קְפִידָא כָּלֵל אִפִּי לִר"י, וְהִי נִרְאָה לִי לְכַאוּרָה לְפָרֵשׁ דְּכּוֹנוּנַת הַתּוֹס' מְהִתְחַלַּת פְּתִיבָה עַד גְּמַר נְתִינָה הַכֵּל קָרִי בֵּין פְּתִיבָה לְנְתִינָה אֲבָל בְּאַמַּת בְּרוּר דְּכּוֹנוּנַת הַתּוֹ פְּשׁוּט, דְּנֻדְאֵי בְּלֵא"ה יֵשׁ לְהִבִּין מֵה שְׁיִיף לִינְהָר שְׁלֵא יִתְקַלְקַל אֲטוּ בִּינְדָם הוּא שְׁלֵא יִתְקַלְקַל וְע"כ הַפְּנוּנָה כֶּף שְׁיִנְהָרוּ שְׁלֵא יִשְׁהוּ בֵּין פְּתִיבָה לְנְתִינָה כָּלֵל שְׁמָא יִתְקַלְקַל בִּינְתִינָה וְלֹא יוּכְלוּ לִיתָן דְּאַפִּי יִתְפַּקֵּחַ אַח"כ לֹא יוֹעִיל, דְּנֻדְאֵי בְּעִיקָר הַפְּתִיבָה אִין לְהִזְהִיר לְמַהָר כִּי יוּכַל הַגֵּט לְהִתְקַלְקַל מִתּוֹף מְהִירוּת וְצָרִיף מְתִינּוֹת לְכַתְּבוּ כְּדִין רַק בֵּין פְּתִיבָה לְנְתִינָה יִנְהָרוּ שְׁלֵא לְהִשְׁהוּת כְּנ"ל, וְז"ב: בְּגִמְרָא וְאִי ס"ד חֵי הוּא וְכו' אֲלֵא מְעַתָּה כּו' עַל יְדוֹ כּו' שְׁמָא הָרוּחַ בְּלִבְתּוֹ וְכו'.

כָּל הַסּוּגְיָא הַזֶּה תְּמוּדָה לְכַאוּרָה חֻדָּא דְּמֵאֵי ס"ד לְהַקְשׁוֹת אֲטוּ לֹא יִדַע דְּחֵי הוּא וְסוּפּוֹ לְמוֹת בִּינּוֹן שְׁאַמֵּר כְּתָבוּ, גַּם הָךְ אֲלֵא מְעַתָּה תְּמוּדָה דְּאִי מֵת הוּא פְּשִׁיטָא דְּקַשְׁיָא יְהֵא גּוּלָה, גַּם תְּמוּדָה מֵה דְּקָאֵמֵר חֵיִישִׁינּוֹן וְכו' דְּמָה בְּכָף מ"מ ס"ס הִיָּה מֵת עַל יְדֵי שְׁחִיטָתוֹ שְׁל זֶה דְּהֵא סוּפּוֹ לְמוֹת וּבְשִׁבִיל דְּקִינָרְב מִיתָתוֹ יְפִטֵר וְהָרִי מְזִיד פְּשִׁיטָא דְּחֵיִיב כֵּה"ג וְכֹן מוּכַח בְּפָרְק אֵלוּ נְעֻרוֹת כְּמוֹ שְׁהוּכִיחַ הַתּוֹס' דְּכֵהֵא אֲנוּנָא חֵיִיב, וּמֵה שְׁדַחְקוֹ הַתּוֹס' דְּהֵתָם בְּבִיתָא דְּשִׁישָׁא וְלֹא פִינְרָכְס הוּא תְּמוּדָה לְפַע"ד דְּהֵא הֵתָם בְּאַמַּת הַבְּרִיא וּקְרֵא קְאָמֵר וְנִקְהָה הַמְּכָה דְּאִי הִיָּה מֵת הִיָּה גּוּלָה וְהִיאָף שְׁיִיף לֹמַר בְּבִיתָא דְּשִׁישָׁא, גַּם לְשׁוֹן יְהֵא גּוּלָה עַל יְדוֹ אִינוּ מְדוּקְדָק כָּלֵל וְהָיִי סְגִי לִי לֹמַר יְהֵא גּוּלָה בִּינּוֹן דְּעַל הַשּׁוֹחֵט קָאִי שְׁיֵהָא גּוּלָה גַּם לֹא יִדַעְתִּי הָךְ שְׁחַט בּוֹ שְׁנִים אִו רֹב שְׁנִים בִּינּוֹן דְּאַפִּי שְׁחַט בּוֹ שְׁנִים אִינוּ גּוּלָה כ"ש בְּרוּב שְׁנִים, וּבְשִׁלְמָא לְעִיל בְּמִילְתָא דְּשִׁמּוּאֵל קִמְש"ל דְּאַפִּי בְּרוּב שְׁנִים לֹא מְהִי בְּמִצְאָו אֲדָם שְׁחוּט דְּשְׁמָא כְּבָר נִתְבַּלְבַּל וְלֹא מְהִי רְמִיזָתוֹ כִּמ"ש לְעִיל בְּאַרְיִכוֹת דְּמֵהֵא טַעְמָא קִתְּנִי בְּמִגְוִיִּיד רְאוּהוּ מְגִוִיִּיד וְצָלוּב וְלֹא קִתְּנִי רְאוּהוּ שְׁחוּט שְׁנִים אִו רֹב שְׁנִים אֲבָל הֵכָא הָיִי זֶה וְאַצְ"ל זֶה, מְלַבֵּד מֵה דְּגוּף הַדִּין תְּמוּדָה שְׁאָם שְׁחַט בּוֹ שְׁנִים לֹא יְהֵא גּוּלָה בִּינּוֹן דְּסוּפּוֹ לְמוֹת עַל יְדוֹ, וּבְמִזִּיד פְּשִׁיטָא דְּנִהָרְג: לְכֹן נִרְאָה לִי בְּהַקְדָּמִים שְׁלֵא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוּם לְפִטוֹר הַהוֹרְג אֵת הַטְּרַפָּה בְּשׁוּגְג מַגְלוֹת, גַּם הַרְמַב"ם לֹא זָכַר רַק בְּמִזִּיד שְׁאִינוּ נִהָרְג וְכַתְּב לְהִדְיָא דְּרַק בְּדִינֵי אֲדָם הִי פִטוֹר ש"מ דְּחֵיִיב בְּד"ש א"כ פְּשִׁיטָא דְּכֵה"ג בְּשׁוּגְג בִּינּוֹן דְּגְלוֹת לְכַפְרָה אֲתֵיָא דְּאַפִּי הָרַג טְרִיפָה צָרִיף כְּפָרָה וְחֵיִיב גְלוֹת וְנִקְא מְזִיד אִין מְחֵיִיבִין זֶה מִיַּתַּת עוֹלָם בְּשִׁבִיל חֵיִי שְׁעָה שְׁנַטְל מְזָה מִשָּׂא"כ גְלוֹת: וּמְעַתָּה כָּל הַסּוּגְיָא מְתִישְׁבַת שְׁפִיר כֶּף דְּנֻדְאֵי מְצִינוּ לְעֲנִין אֲבָר מִן הַחֵי דְּכָל שְׁשַׁחַט בְּהָ רֹב שְׁנִים הָיִי כְּמֵתָה וְיָכוּל לְאַכּוֹל אֲבָר מְמַנָּה וּכְמוֹ כֹּן מְצִינוּ דְּקִמְש"ל תְּנָא דְּגוּסָס חֵיִיב כְּחֵי לְעֲנִין יְבוּם וְחִלְצָה ש"מ דְּס"ד דְּאַפִּי גוּסָס חֵיִיב כְּמֵת, וְהִשְׁתָּא הֵכָא ס"ד דְּקָאֵמֵר מְעִידִין עָלְיוּ וְהִינּוּ שְׁמַת דְּאִי שְׁנַשְׁחַט בּוֹ רֹב שְׁנִים פְּשִׁיטָא דְּמְעִידִין דְּכָף רְאוּ שְׁנַשְׁחַט וְע"כ דְּמְעִידִין שְׁמַת ש"מ דְּחֵיִיב כְּמֵת מִיָּד בִּינּוֹן שְׁנַשְׁחַט רֹב שְׁנִים וְלָמָּה לְגַט חֵיִיב כְּחֵי וּמְשַׁנֵּי חֵי הוּא וּמ"מ מְעִידִין עָלְיוּ שְׁמַת בִּינּוֹן דְּסוּפּוֹ לְמוֹת, וְצָרִיף לְחַלֵּק בְּאַמַּת בֵּין אֲדָם לְבִהְמָה כִּי לָמָּה בְּבִהְמָה בְּרוּב שְׁנִים תְּשׁוּבָה כְּמֵתָה וְשׁוּב אִין בְּהָ מִשׁוּם אֲבָר מִן הַחֵי וְלָמָּה בְּאֲדָם חֵיִיב כְּחֵי כָּל עוֹד שְׁנַשְׁמָתוֹ בּוֹ וְדוּק [אוּ שְׁמְעִידִין עָלְיוּ אַחַר שְׁיַעוֹר שְׁיָכוּל לְחִיּוֹת, וְהַתּוֹס' כְּתָבוּ מִשׁוּם דְּבִהְתָּר ב"ד כְּבָר מֵת,

ולא ידעתי הא בלא"ה צריכה להמתין ג' חדשים להבחנה, וצ"ל דמשפחת לה דמעידין על יבם שפכר שקהתה ג' להתניבם והם מעידין שמת דמונתת להנשא תיכף]: ואהא מקשה אלא מעתה דחשבת לי פחי יתה ההורגו גולה על ידו דמה בכך דסופו למות עכשיו חי הוא והוא המיתו אלמה תניא שחט בו שנים או רוב שנים הרי זה אינו גולה, והיינו אדם שנשחט רוב שנים אם הרגו אחר אינו גולה והך ברייתא נשנית לענן חיוב גלות דההורג בשוגג חייב גלות וקאמר דאם נשחט בו רוב שנים הרי זה אינו גולה, וכן הך דלעיל שחט בו רוב שנים ורמז ואמר בנדאי אין הפנונה דהשוחט כותב ונותן הגט רק שחט בו אחד הרי אלו האחרים יכתבו ויתנו ואף פאן הפנונה פך דהרי זה קאי על ההורג בשוגג דמייירי מעיקרא, ושחט בו היינו ששחט בו אחד דעלמא, וע"כ פ"י הברייתא פך דכיון דקתני רוב שנים והוי זו ואצ"ל זו וע"כ דעל אחר ההורגו קאי דאפי' הנה שחוט רוב שנים שוב אין ההורגו גולה ובלא"ה לא ס"ד פלל דהשוחט רוב שנים לא יגלה פיון דסופו למות וע"כ דעל אחר קאי ואי חי הוא למה לא יגלה ההורגו ומשני דחיישינן דהרוח בלבלתו או פירפס ולא מחמת הריגה של זה מת רק מחמת שחיטה דמעיקרא מת תיכף ע"י הרוח או פירפס, והשתא לא קשיא מידי מפל הנ"ל, פנ"ל: בתוס' בד"ה ואי ס"ד חי הוא, דס"ד דמעידין עליו שפכר מת כו'.

משמע מדבריהם דלפי מה דמסיק אין מעידין רק שנשחט רובו או פלו, ולא ידעתי מאי קמש"ל דמעידין פיון שפך ראו שנשחט רובו או פלו פשיטא דמעידין פיון שפכו למות, לכן נראה דאף למסקנא מעידין שמת סתם דכיון שפכו למות יכולין להעיד שמת והא גופא קמש"ל דאף שלא ראו מת יכולין להעיד שמת או דממתינים באמת שיעור שימות וכ"ש אי צריף להמתין ג' חדשים דנדאי יכולין להעיד שמת, ועמ"ש לעיל: בד"ה אלא מעתה, לשמואל פריף כו'.

דבריהם דחוקין מאד, ונדא דאלא מעתה לא משמע הכי פלל, ועוד דכל שמת על ידו ראו לחייבו גלות אפי' מת אח"כ, ועוד דלא שמענו משמואל דמת לאלתר דמ"מ מעידין פיון דצריף הבחנה ג' חדשים ומה שהביאו דמחלקינן בגלות בין דרף ירידה לעלף אינה ראיה דבהא מחלקינן שפיר דכהאי גוונא חשוב שוגג וכהאיגוונא קרוב למזיד דאינו גולה וכבר פתבתי מה שנ"ל בזה, ומה שכתבו ולית לי השתא משום דלפי המסקנא אית לי שפיר כמ"ש בדיבור שאח"ז ועמ"ש בסמוך: בד"ה חיישינן, דוקא בגלות חיישינן וכו' היינו דקרא פתיב אם יקום והתהלך בחוץ וכו'.

מבואר להדיא דאי מת מחמת מכה של זה אפי' אחר זמן הנה חייב מיתה, אף מה שכתבו לפרש הך דאלו נערות בביתא דשישא ולא פירפס לא ידעתי פיון דאקרא דלעיל קאי פשיטא דלא מייירי בהכי דהא הבריא ובאלו נערות פתבו בפשיטות דהפהו מכה דלא שייף בה רוח ופירפוס עיי"ש, ועיין מה שכתבתי לעיל בגמרא: בגמרא דאמרין לי בסירוגיין.

פירש"י ממתינין בין הרפנות לשאלה שעה וכו'. מבואר מדבריו דאינו מפרש בסירוגיין הן ולאן והן ולאן רק ממתינין, ולכאורה נראה טעמו דס"ל דכיון דקאמר אי נמי שיחא דהן ש"מ דלאו ששה בדיקות בדיקין לי רק שלשה או ג' הן או ג' לאו א"כ ע"כ סירוגיין הפנונה להמתין, נאמת שכן נראה לכאורה מדברי הרי"ף דגרס בטר הכי חד הן ותרי

לאו חד לאו ותרי הן ואי ששה קאמר יש פאן ג' לאונן בהדדי וע"כ דרב ג' צריף רק באותן הג' יהיו תרי לאו וחד הן או לאו ותרי הן וכן הוא ברא"ש, אף לשון רש"י בעצמו בסמוך לא משמע פן דכתב ה"ג וכו' והיינו לאפוקי מגירסת הרי"ף ה"ל: וברור דכוננת רש"י דקשיא לי' פיון דצריף ששה בדיקות היכי קאמר אי נמי שיקחא דהן הן הא ע"כ צ"ל דשיקחא דתרונייהו נקטי' וע"כ דהקושיא דאפי' על אחד משיב פהוגן לא מהני פיון דאין ראי' על השני כמ"ש התוס' בד"ה בודקין והשתא מאי משני בסירוגין מה בכה און אמרינו דהנה תלתא לאווי יפה אמר בלי שיקחא כלל רק תלתא הן דקאמר שיקחא דהן נקטי' ומחמת ששאלו לו בנתיים על לאו השיב פהוגן והן השיב מפח שיקחא לזה הוכרח לפרש בסירוגין היינו דממתינין שעה, ופריף מ"מ נימא דכה שיקחא נקטי' להרפין כל שעה, ומשני דשואלין חד לאו ותרי הן תרי לאו וחד הן וממתינין בכל שאלה, והשתא אי שיקחא דלאו נקטי' למה לא נקטי' בהנה תרי הן דהוי להו שיעור שתי שהיות ש"מ דלא נקטי' שיקחא, פנ"ל, ועמ"ש בתוס' בסמוך: בתוס' בד"ה בודקין, פי' שלשה פעמים וכו' דהיינו ששה פעמים כו' אינו בדעתו.

כפר פתבתי דמגירסת הר"ף והרא"ש משמע לכאורה דלא בודקין לי' רק שלשה, גם מה שכתבו דבחד אינו בדעתו לא ידעתי היאך משני עלה בסירוגין מה בכה מ"מ בחד אינו בדעתו ובחד בדעתו ואין ראי' מסירוגין כלל, גם מה שהביאו הירושלמי אינו מוכן כלל דהא בירושלמי מוכח דמהני סירוגין דהיינו לאו והן ונהו דלא פש"ס דילן, ואולי לא נתפוננו רק להביא מירושלמי דששה בעינו וכ"כ הר"ן: בד"ה דבי ר"י תנא, אין נראה לומר דפליגי וכו' סירוגין לא בעי.

תמוה לי דמה בכה פיון דחיישינו דשיקחא דהן נקטי' או שיקחא דלאו א"כ פיון שהוא אינו יכול לדבר רק מרפין לאו א"כ אי לאו בסירוגין דלמא שיקחא נקטי' ואינו מבין כלל בין ימות הסמה לגשמים אבל מפירש"י נראה דר"י לא לחלוק בא רק ליפרושי הנה לאווי דמתניתין היינו ששואלין דברים של ימות הסמה בגשמים דהא לא הונפר במתניתין כלל איזה שאלה שואלין ולאפוקי מה שאמרו בירושלמי דמה ששואלין לאו היינו בענין הגט לאמה ולאחותה ולבתה ודבי ר"י ס"ל דשואלין בדברים של ימות הסמה אבל ודאי סירוגין וכן חד לאו ותרי הן, וז"ב: בד"ה וניחוש שמה קרירות אסדל', ולמה לנו לחושבו פשוטה ונאמר שאינו גט ונעגן אשתו חנם.

והיינו דמשמע דאין בודקין שום בדיקה רק זו דמזה נתברר אי שוטה הוא או פקח ובאמת אינה ראי' דהוא שוטה אף דודאי ראי' הוא שהוא פקח פשמישיב כראוי אבל לשון וליחוש לא אתי שפיר כלל דמשמע דלחומרא יש לחוש שלא יועיל בדיקה זו, ולכן נראה לי דכה הפנונה דמה יועיל בדיקה זו אפי' ישוב פהוגן אין ראיה מזו שהוא פקח דדלמא אסוזו הקור ומבקש הערב לו פי אפילו שוטה גמור מבקש הערב לו לפי טבעו שאם אסוזו קור מבקש להתחמם וכן להיפך ואין זה שהוא מבחין בזמן לידע דהיום ימות הגשמים או ימות הסמה ואהא קאמר אלא בפירי, וכבר פתבתי מזה בחידושי לא"ה ע"כ"א ע"ש: דף עא בתוס' בד"ה אלא בפירי אין לפרש וכו' שילקטו לו מן האילן.

לשיטתם כתבו פן שפירשו דהקושיא היתה מעיקרא דאפתי לא נתברר אם הוא שוטה א"כ לא תירצו פלום בפירי רק כשרוצה שילקטו לו מן האילן אבל לפי מה שפירשתי

מקונדם דהקנשניא היתה דאין זו בדיקה כלל אפלי משיב פהוגן לא ידענו שהיא פקח א"כ שפיר יש לפרש בפשיטות בפירי דאי אינו רוצה ידענו שהיא פקח משא"כ בגלופקרי וסדיני: בגמרא אמר רב פהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב עד שאני אלם וכו' בסוגי' זו יש לדקדק הרבה, חדא דתיקשי לי מתניתין דידן דקתני נשתתק בודקין אמתניתין דפרק חרש דקתני בהדיא נתחרש לא יוצא עולמית ודרי בבדיקה מוציא כמו הקא פניו דלא ס"ד לחלק בין חרש לאלם, שנית דלקמן דף ע"ב א' אמרינו קולו לאפוקי מרב פהנא אמר רב ש"מ דהרפנה עדיף מכתב ידו דהא לא קאמר לאפוקי ממתניתין, ועוד דהא מפרשינו מתניתין דלקמן ע"ב ג"כ פהה ברייתא א"כ קשי' מתניתין דהקא אמתניתין דלקמן דהקא קתני בודקין ותיפר קתני עד שיאמר לסופר דבעינו שמיעת קולו דוקא וע"כ דהרפנה עדיף א"כ היאה קאמר תנינא הא לרב פהנא כתב ידו מועיל ולתנא דמתניתין לא מהני לפי מה דמסיק לקמן פירושא דמתניתין וכן בברייתא ממעט לדבר פהנא ומתניתין לא ממעט, ומלבד זה קשה קושית התו' בד"ה אמר רב יוסף דהוי לי להקשות ארב פהנא דבהרפנה סגי, ועוד למה לא מקשה ארב פהנא מהה' ברייתא דלקמן דקתני בהדיא עד שישמעו קולו, ועוד הא דמיייתי תנאי דרשב"ג ס"ל כר"כ אינו מוכרח כלל דרשב"ג הוא פותב קתני ופירש"י לקמן דהוא פותב גט וא"כ לא בעינו שמיעת קול פניו דכותב בעצמו וע"ח לא איכפת לן ברמיזה פניו דאינו רק מפני ת"ה מדרבנן ואף דבחד לישנא ס"ל לרשב"ג כר"מ בפרק גט פשוט מ"מ לא שמענו התם רק בשטרות ולא בגיטין דהא פמה אמוראי ס"ל הלכה כר"א רק בגיטין ורב גופא ס"ל הקא לקמן פרק המגרש א"כ יש לומר דרשב"ג גמי הכי ס"ל מלבד מה דהה' לישנא לא קאי כלל בפרק גט פשוט ומסיק דפליגי בלבד ע"ש וא"כ רב פהנא אמר רב לא הוי כלל פתנאי רק דלא ככ"ע, גם יש לדקדק בלישנא דרב פהנא דאמר חרש שיכול לדבר מתוך הכתב וכף הוי לי לומר חרש שכתב בכתב ידו פתבו פותבין ונותנין כו' שהרי שיכול לכתוב אינו מספיק רק שכותב ואם פותב הרי יכול לכתוב א"כ כף הוי לי לומר חרש שכתב וכו': לכן נראה ביישוב כל הנ"ל והוא דודאי יש לפנינו בחרש שני דברים האחד שאין בו דעת והשני שאי אפשר שישמעו קולו שיאמר פתוב, והנה בענין שמיעת קול הרפנה עדיף מכתב ידו כמו שאמרו בירושלמי הוא הרפנה הוא שמיעת קול, אמנם לענין דעת פשיטא דאי הוא יכול לכתוב ולדבר דבריו בכתב יותר מורה על דעת שיש בו מהרפנה והה' דרב פהנא דהקא לא בא לומר רק דחרש שיכול לדבר דבריו בכתב דינו כפקח ומצד שמיעת קול או דכותב הגט בעצמו או ע"י הרפנה ולא קאמר רק שכל שיכול לדבר בכתב פותבין לו גט שאם הוא בגדר זה כפקח יחשב והיינו דלא קאמר חרש שכתב וכו' דהא תליא אי בעינו קולו דוקא או לא ולא מייירי בהא כלל ולא בא לאשמענו רק שיש בו דעת ואי היתה פנונת רב פהנא לאשמענו דכותבין גט על פי פתבו אין זה ענין לחרש ובפקח הוי לי לאשמענו זה ג"כ דכתבו מהני [נהוי רבותא טפי אף שיכול לדבר סגי בכתבו] דלמ"ד דבעי שמיעת קול אפלי פיקח לא מהני דהא קאמר לקמן עד שישמעו קולו ש"מ דיש לו קול ומ"מ לא סגי בכתב רק קולו דוקא ומדקאמר רב פהנא חרש ש"מ דלא בא לומר רק לענין דעת דכל שיכול לכתוב בכתב ידו מה שרוצה לדבר חשוב כפקח גמור, והיינו דמקשה עלי' ר"י דלא ס"ד לחלק בין חרש לאלם דתנינא נשתתק בודקין, ואולם ביבמות פרק חרש תנו נתחרש לא יוציא עולמית וסתרי אהדדי וע"כ דהתם בחרש

שאינו יכול לדבר מתוך הפתב והכא שיכול לדבר מתוך הפתב חשוב פפסקת ומנהגי בדיקה, ומשני אלם קאמרת דהך דהכא בלא"ה לא דמי לחרש דיבמות פלל דשאני אלם וכו' אבל חרש גמור שאינו מדבר ואינו שומע שפיר יש לומר דאפי' יכול לכתוב אינו פפסקת קמש"ל רב פהנא דבזה הני פפסקת, והא דקאמר לקמן לאפוקי מרב פהנא אמר רב לאו למימרא דלרב מהני פתב ידו רק לולא רב לא הוי אפשר למעוטי חרש דבלא"ה אין בו דעת פלל וחשוב פשוטה רק לרב דאי יכול לכתוב הני פפסקת קמש"ל לאפוקי שלא יצוה לכתוב גט בכתבו, ומשום שהוא קשה המציאות דעל פי רוב מי שאינו יכול לדבר שהוא חרש או אלם אינו יכול לכתוב ג"כ, ונשתתק פיון שהוא חולה עד שאינו יכול לדבר מסתמא אינו יכול לכתוב וכרי גמור מאיזה צד יכתוב ולא יאמר בפיו, רק רב פהנא מחדש חרש שיכול לכתוב וקאמר לאפוקי מחרש דרב פהנא שיכול לכתוב ס"ד שיכול לצוות על הפתיכה בכתב ידו קמש"ל דלא, והיינו דקאמר לקמן לאפוקי מדרב פהנא אמר רב ולא קאמר מרב פהנא כדקאמר מעיקרא לאפוקי ממ"ד מודה ר"י וכו' וע"כ דאין הפנונה רק לאפוקי מאותו חרש שהמציא רב פהנא דלא נימא שיכול לצוות בכתב ידו וכ"ש דאתי שפיר למ"ד דפסקת מהני פתב ידו רק בחרש לא הוי שמיעת קול א"כ לא משפכת לה לאפוקי רק בחרש דרב פהנא ודוקא לדידן דאל"כ בלא"ה חשוב פשוטה] ומינושב פל הג"ל ועמ"ש ב"תוס' בד"ה אמר ר"י דאפי' אי נימא דרב פהנא באמת ס"ל דמהני שיצוה לכתוב בכתב ג"כ אתי שפיר דס"ס פאן לא על זה אנו דנין רק על מה שחידש רב פהנא דחשוב פסקת ע"ש, ועמ"ש לקמן דף ע"ב בתוס' בד"ה קולו דרף אחר בזה ומינושב הפל בפשיטות: שם אמר ר' זירא אי קשיא וכו' פרט לאלם כו' מתוך הפתב כו' מפיהם ולא מפי כתבם.

גם בזה יש לתמוה מאד חדא דהא באלם ליפא למ"ד דלא מהני פתב כ"ש מהרפנה דהא מקשה לעיל תנינא ומשני שאני אלם, גם קשה קושית התוס' דעכ"פ תיקשי מתניתין דהא יכול להגיד ע"י הרפנה גם מאי משני מפיהם ולא מפי כתבם א"כ הך קרא אם לא יגיד למעט אלם למה לי הא אימעט מקרא מפיהם, גם תיקשי מה אולמי הך קרא דאם לא יגיד מהך קרא מפיהם פיון דאמרינו דגזיה"כ דאימעט פתב א"כ הך קרא נמי גזירת הפתוב דאימעט אלם דבעינו הגדה בפה דאם לא פן מאי אתי למעט: לכן נראה לי ברור דעיקר הקושיא הכא דלרב פהנא דס"ל חרש שיכול לדבר לאו שוטה הוא וחשוב פפסקת א"כ מנין לנו למעט מהך אם לא יגיד אלם הא ראוי להגיד בכתב נהי דמה שראוי להגיד ע"י הרפנה לא מהני פיון שלא ימלט שייאמר בלי שאלת אחרים אי פה הי' או פה והוא מרפין אבל עליו לא שייך חיוב אם לא יגיד פיון שאינו יכול להגיד בעצמו, ועל חבירו השואל ודאי אין חיוב דהא אינו יודע פלל להעיד ואין שום חיוב על שום אדם רק על העד ואותו העד תלוי באחרים ולכך אין פאן קרבן שבועה אבל מה שיכול להגיד בכתב הוי הגדה מעלי' בלי שום אחר רק מעצמו ואי משום דכתיב קרא וע"כ דגזיה"כ רק בפה מנא לן דלמא למעט חרש אתי דחרש אף שיכול לדבר מתוך הפתב אי אפשר לו להעיד עדותו בלי אחרים פיון שאינו שומע היאך יבוא ויעיד שיהי אינו יודע על מה מדגינים ומה ראה אי הלואה או פרעון או שפא אינם מדגינים פלל רק בכותבין לו ראיית מונה ביום זה שני מאות או שלשה וכדומה יכול להשיב אבל לא שייך שיבוא בעצמו ויעיד משא"כ אלם השומע הרי יכול לבוא להעיד פל מה ששמע בכתבו ומנא לן דלמעט אלם

אָתִי קָרָא וְע"כ דְּחַרְשׁ לְעוֹלָם חָשׁוּב כְּשׁוֹטָה א"כ ע"כ דְּלִמְעַט אֲלֵם אָתִי קָרָא דְּבַעֲיִנּוּ דְּוָקָא שְׁיִוְכַל לְהַגִּיד בְּפָה, וְאִתְּהָא מְשַׁנֵּי דְּשַׁאֲנֵי עֲדוּת דְּכַתִּיב מְפִיָּהֶם וְלֹא מְפִי כְּתָבָם א"כ אִפִּי' אֲלֵם אֵינּוּ רְאוּי לְהַגִּיד בְּכַתָּב כְּלָל דְּלֹא מְהַנִּי וְשִׁפִּיר אִימְעַט מְקַרְבֵּן שְׁבוּעָה דְּמָה שְׁיִוְכַל לְהַגִּיד עַל יְדֵי הַרְפָּנָה לֹא הָוֵי הַגָּדָה פִּינּוּן שְׁצַרְיָה אַחֲרֵים לְסִיּוּעוֹ שְׁיִוְכַל לְהַעֲיִד וּמְעַצְמוֹ אֵינּוּ יְכוּל לְהַרְפִּין וּבְכַתָּב שְׁיִוְכַל לְכַתּוּב בְּעַצְמוֹ לֹא מְהַנִּי מְפִי כְּתָבָם, וְעַמ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה קַתְּנֵי מֵיהֵת: שָׁם בְּעֲדוּת אֲשֶׁה.

קִשְׁיָא לִי לְפִי הַנְּרָאָה מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ז"ל סוּף הַלְכוֹת גִּירוּשֵׁין דְּלֹא הִקְפִּידָה תוֹרָה בְּעֲדוּת אֲשֶׁה עַל מְשַׁפְּטֵי הָעֲדוּת פִּינּוּן דְּהָוֵי מִקְלָתָא דְּעֵבִידֵי לְגִלוּנֵי א"כ הִיאָהּ קְאָמַר אִם לֹא יִגִּיד פָּרֵט לְאֵלֶם הָא מְשַׁפְּחַת לָהּ קַרְבָּן שְׁבוּעָה גַם בְּאֵלֶם בְּעֲדוּת אֲשֶׁה דְּהָא הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד מִיתָה שְׁהוּא חֲזִיב וּבִשְׁלָמָא אִי נִימָא דְּמִדְּאוּרִייתָא אֵינּוּ נֶאֱמָן ע"א בְּעֲדוּת אֲשֶׁה אָתִי שִׁפִּיר דְּהִשְׁתָּא דְּהַקְיָלוּ רַבְּנָן חֲזִיב קַרְבָּן שְׁבוּעָה.

אָבַל לְפִי הַנְּרָאָה מְרַמְב"ם הַנ"ל קִשְׁיָה וְצ"ע: שָׁם וְהָא תְּנֵי יְרוּשׁוֹת. נִרְאָה לִי דְּהִכֵּי מִקְשָׁה דְּבַלֵּא"ה מְפָרְשֵׁינּוּ יְרוּשׁוֹת עֲדוּת דְּאוּרִייתָא וְעֲדוּת דְּרַבְּנָן וּקְמַש"ל דְּאַפִּילוּ בְּדְאוּרִייתָא מְהַנִּי בְּדִיקָה וּבְדַרְבָּנּוּ קְמַש"ל דְּבַעֲי בְּדִיקָה, אָבַל הַשְׁתָּא דְּאַמְרַת דְּבְדְאוּרִייתָא לֹא מְהַנִּי כְּלָל קִשְׁיָא יְרוּשׁוֹת וְעַל דְּרָף זֶה יִתְפָּרֵשׁ מְשֻׁאוֹת וּמִתְנֹות, וּמְשַׁנֵּי הָא דִּידִן' וּקְמַש"ל דְּאַפִּי' בְּדִידִן' בְּעֵי בְּדִיקָה וּקְמַש"ל עֲדוּת דְּאַפִּי' לְעֵלְמָא מְהַנִּי בְּדִיקָה פִּינּוּן דְּאֵינּוּ רַק דְּרַבְּנָן שָׁם בַּד"ה בְּחַרְשׁ מְעַקְרוּ.

פִּירֵשׁ"י שְׁאִין לוֹ כְּתָב יָד שֶׁל דַּעַת וְכו', מְבַרְאָר מְדַבְּרֵי דְּאִיכָא לְרִשְׁבֵּ"ג תְּרֵי גִוּוּנֵי חַרְשׁ שְׁיִוְכַל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַכְּתָב, וּבְאַחַד מְהַנִּי וּבְאַחַד לֹא מְהַנִּי, וְתַמּוּהָ לִי דְּמֵאֵי פְּרִיָּה לְקַמְן מִמִּתְנִיתִין דְּקַתְּנֵי עוֹלָמִית וְדִיִּיק מִינָהּ דְּלֹא פְּרִשְׁבֵּ"ג דְּקַמַּש"ל אִפִּי' יְכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַכְּתָב, וְקִשְׁיָה מָנָא לֵן דְּלִמָּא לְמַעוּטֵי חַרְשׁ מְעַקְרוּ דְּבָהָא לֹא מְהַנִּי כְּתָב אָבַל פִּקְחָן וְנִתְחַרְשׁ מָנָא לֵן, וְאַפִּי' נִדְּחוּק וְנִימָא דְּלֹא מְשַׁמַּע לִי לְפָרֵשׁ מִתְנִיתִין דְּנִתְחַרְשׁ לֹא יוֹצֵיא בִּיבְמִתּוֹ מ"מ הָא מְשַׁמַּע מִפִּירֵשׁ"י דְּכָל שְׁלֵא הִזָּה לוֹ כְּתָב יָד שֶׁל דַּעַת לֹא מְהַנִּי.

א"כ אִפִּי' בְּאַשְׁתּוֹ מְשַׁפְּחַת לָהּ שְׁלֵא לְמַד לְכַתּוּב רַק בְּחַרְשׁוֹתוֹ לְכֹן נִרְאָה לִי דְּרִשְׁבֵּ"ג קָאֵי אַעֲיָקְרָא דְּמִקְלָתָא דְּחַרְשׁ אֵינּוּ מוֹצֵיא, וְקְאָמַר הוּא דְּוָקָא בְּחַרְשׁ מִתּוֹלְדָתוֹ אִי אָפְשָׁר שְׁיִוְצֵיא דְּזָה אֵינּוּ יְכוּל לְכַתּוּב פִּי אִי אָפְשָׁר שְׁיִלְמַד לְכַתּוּב פִּינּוּן שְׁאֵינּוּ שׁוּמַע וְאֵינּוּ מְדַבֵּר, אָבַל נִתְחַרְשׁ דְּיְכוּל לְכַתּוּב מִמָּה שְׁלֵמַד בְּפִקְחוֹתוֹ יְכוּל לְגַרְשׁ, וְלֹא בָּא לְחַלֵּק רַק בֵּין יְכוּל לְכַתּוּב לְאֵינּוּ יְכוּל, וְהֵינּוּ דְּמְשַׁמַּע לִי דְּקַמַּש"ל בְּאַחֲיוֹ חַרְשׁ כְּמוֹ שְׁאַבְאָר לְקַמְן: גַּם עֲיָקְר דְּבַרֵי רִש"י בְּזָה אֵינָם מוּבָנִים כְּלָל, וְהַסְבְּרָא מוֹרָה לְהִיפָּהּ דְּכָל שְׁלֵמַד בְּפִקְחוֹתוֹ אֵין רֵאִי כ"כ שְׁהוּא בַר דַּעַת פִּינּוּן שְׁפָבֵר לְמַד יוֹדַע לְכַתּוּב וְאַפִּי' שׁוֹטָה שְׁהִיָּה יְכוּל לְכַתּוּב בַּעַת שְׁהִיָּה שְׁפוּי וְנִשְׁתַּטָּה יְכוּל לְכַתּוּב בְּכַתָּב יָדוֹ, אָבַל חַרְשׁ שְׁלֵמַד לְכַתּוּב בְּחַרְשׁוֹתוֹ נִרְאָה וְדֵאִי שְׁיֵישׁ בּוֹ דַּעַת פִּינּוּן שְׁלֵמַד מְלֵאכֶת הַכְּתִיבָה וּבְנֹדָאֵי אִי הִי' שׁוֹטָה לֹא הִיָּה יְכוּל לְלַמּוֹד, לְכֹן הָעֲיָקְר כַּמ"ש וּז"ב: שָׁם הוּא פּוֹתֵב וְכו'.

פִּירֵשׁ"י הוּא פּוֹתֵב גַּט, וּכְבֵּר כְּתִבְתִּי דְּרִשְׁבֵּ"ג ס"ל דְּבַעֲיִנּוּ בְּכַתִּיבָה שְׁמִיעַת קוֹל דְּוָקָא הַלְפָּה אַף דְּחֻשִׁיב כְּפִקְחָן מ"מ בְּכִפְחָן נְמִי בְּעֵינּוּ קוֹלוֹ דְּוָקָא לְכָף לֹא מְהַנִּי בְּחַרְשׁ רַק שְׁיִכְתּוּב בְּעַצְמוֹ הַגַּט אָבַל בְּחִתִּימָה פִּינּוּן דְּלֹא בְּעֵינּוּ רַק מְדַרְבָּנּוּ לֹא בְּעֵינּוּ שְׁמִיעַת קוֹל דְּוָקָא וְלֹא גִזֵּר חִתִּימָה אִטּוּ כְּתִיבָה: שָׁם בִּיבְמִתּוֹ.

פירש"י והוא אינו יכול לחלוץ לפי שאינו בועמד ואמר וכו'. ולא נתבררו דבריו דמאי ענגו ואמר לכאן הוא בלא"ה אינו בר דעת לחלוץ משום דחשוב פשוטה ומאמר לא ממעטינו רק אלהם ואלמית, ואולי פוננתו דקשיא למה נקט לגיטין הוי לי' לומר לחליצה דאפילו יכול לדבר מתוך הכתב לא מהני לחלוץ.

, ועל זה אמר דלחליצה בלא"ה אינו יכול אפי' הי' בר דעת דקתיב ואמר ואפי' אלהם אימעט לכה נקט לגיטין דבהא רק מפח דעת אתינן עלה, אף מה שפייס לא מפקע זיקא דאורייתא מגומגום קצת דהא פשפנסה לאו זיקא היא רק אשתו גמורה וזיקא לא הוי רק פשפנפלה לפניו ולא פשפנסה: שם אילימא דנפלה לי' מאחיו חרש.

תמוה לי מה ס"ד דאחיו הי' חרש וכי בשביל דהוא חרש יהא אחיו חרש, ולא עוד אלא דדחיקא לי' אוקימתא דאחיו פיקח עד דשקיל וטרי עלה ולא אתיא לי' שפיר רק באחיו פיקח, ומהו הלחץ הזה אשר דחקו לאוקמא בחרש ונקא, ונראה לי לפי מה שפכתתי לעיל דעיקר הפנונה דרשב"ג לחלק בין חרש שיכול לכתוב לחרש שאינו יכול לכתוב, ואהא קשי' לי' למה לי' לומר חרש מעיקרא מה נפקא מינה מאיזה צד אינו יכול לכתוב הוי לי' לומר בד"א פשאינו יכול לכתוב אבל חרש שיכול לדבר מתוך הכתב וכו' פדרב פהנא לעיל והוי שפיר מצי מיירי באשתו ומדנקט חרש מעיקרו ע"כ דקמש"ל דאפי' בחרש מעיקרו משפחת לה שלא יוכל ליתן גט והיינו ביבמתו א"כ משמע לי' ממילא באחיו חרש דאי באחיו פקח הוי באשתו ממש ואפתי מאי קמש"ל במה שאמר חרש מעיקרו ומתוך הדוסק הוצרך לומר דקמש"ל הו' גופא דחרש קונה ע"י יבום באשתו גמורה אף שאין בו דעת, ולפי דדחיקא לי' רבותא זו שקיל וטרי עלה דנימא רבותא טפי אפי' באחיו חרש ולא סליק לי' רק באחיו פיקח, ומ"מ גם לפרש"י יש ליישב דמשמע מדבריו דכל שלמד הפתיכה בחרשותו אפי' הנה פיקח פעם אחת לא מהני פינון שלא הנה לו כתב יד של דעת מעולם, והשתא קשי' לי' למה לי' לומר חרש מעיקרו הוי לי' לומר בד"א שידע לכתוב פשה' פיקח וכו' והוי מצי מיירי באשתו וע"כ דקמש"ל חרש מעיקרו ואתי שפיר ג"כ על דרך הג"ל: בתוס' בד"ה אמר ר"י, תימא לר"י כו' ואמר ר"י כו'.

והנה מלבד מה שדבריהם דחוקין לא יספיקו במה שיש לתמוה דלקמן מוכח להדיא דהרפנה עדיפא מכתב ידו דהא קתני עד שישמענו קולו לאפוקי דרב פהנא והרפנה מהני פמתניתין כמ"ש התוס' בעצמם לקמן דף ע"ב בד"ה קולו ע"ש: אבל באמת עיקר קושיות התוס' לק"מ לא מבעי' לפי מה שפכתתי בגמרא דלא בא רב פהנא לומר בענין שמיעת קול דנה תלוי אי בעינן קולו רק דבא לומר דחרש שיכול לכתוב ולדבר דבריו בכתב חשוב כפיקח, ולענין גט באמת פותבין ע"י הרפנה א"כ לא קשיא ממתניתין פלל רק דמוכח דעכ"פ חשוב פקח ומאי קמש"ל דחשוב פקח, וכמו כן אי נימא דרבפנהנא ס"ל באמת דלא בעינן שמיעת קול אבל ע"כ הו' נמי בא לאשמעינן דחשוב פקח שיש בו דעת דאי לענין שמיעת קול בלבד מ"ש חרש דנקט הו' דינא צריף לאשמעינן בפיקח ג"כ דלא בעינן קולו ומדנקט חרש ש"מ דהו' נמי בא לומר דחשוב בר דעת, ושפיר קשיא לי' דמתניתין מוכח זה אבל אין להקשות למה לי כתב ידו הו' קמש"ל דלא בעי שמיעת קול ג"כ וכתב ידו הוי לענין זה רבותא טפי רק מה דבא להורות דחשוב בר דעת קשיא לי' תנינא ודוק: בד"ה אמר ר' זירא אי קשיא כו' תימה לר"י וכו' ואור"י כו'.

גם בזה דבריהם דחוקין מאד דכיון דבגט אין צריך הגדה בפה רק שמתרצה א"כ מנין לנו דכתיבה דחרש חשוכה הגדה בפה דלמא לא הוי רק פהרפנה באלם, דבאלם דבלא"ה הוי פפקח סגי בהרפנה חרש דחשיב פשוטה בעינו פתב ידו ואז לא הוי רק פהרפנה דאלם, ומירץ השני תמוה יותר מאחר דבפירוש הביאו ברייתא שומע ואינו מדבר זהו אלם והקא קתני פרט לאלם ש"מ דלאו בחרש משתעי, ועוד כיון דלדין חרש מתוך הפתב לאו בר דיעה הוא לא שייך למעוטי פאן דפשיטא דמי שאינו בר דעת דאינו חייב לא קרפן ולא שום עונש בתורה: ובעיקר קושית התוס' נראה לי דבלא"ה לק"מ דשאני הרפנה כיון שצריך לאחרים ובלעדו אחרים אי אפשר לו להעיד אינו בכלל אם לא יגיד רק מפתב קשיא לי דעל ידי פתב יכול להעיד בעצמו בלי שום סיוע ולמה לא יהא בכלל אם לא יגיד: איברא הא קשיא דהא ליפא מאן דפליג באלם דמהני פתב ורק בחרש ס"ד דלא פרב פהנא אבל אלם כיון דהרפנה מהני פשיטא דכתב ידו מהני ומאיזה טעם לא יועיל פתב באלם ומאי קושיא לרב פהנא דוקא, וכבר פתבתי בגמרא דעיקר הקושיא כיון דלרב פהנא חרש מתוך הפתב לא חשוב פשוטה א"כ מנין לנו למעט מקרא אלם דיכול להגיד מתוך הפתב בלי שום סיוע מאחרים דלמא למעט חרש פא דאף דיכול להגיד בכתב אי אפשר שיעיד בלי אחרים דכיון שאינו שומע פלל אי אפשר לו לבוא להעיד כי אינו יודע פלל להעיד רק אם שואלין אותו ראית לזה מונה מעות לזה ביום זה פה וכף יכול להשיב אבל מנין ידע להעיד בעצמו שאינו יודע אם ראה דבר עדות כמ"ש לעיל בגמרא, וכיון שאינו מעיד רק ע"י אחרים ממעט לי קרא אבל מנין למעט אלם, אבל לדין דחרש לעולם חשוב פשוטה ופשיטא דלא פא הפתוב למעט שוטה וע"כ דממעט אלם דאינו בכלל אם לא יגיד על ידי פתב.

ואהא משני שאני עדות דמפיהם ולא מפי פתבם. א"כ אפ"י אי נימא כר"כ ממילא אימעט אלם ג"כ דבין ע"י הרפנה בין ע"י פתב לא הוי בכלל אם לא יגיד כיון דמפי פתב לא מהני עדותו פלל וע"י הרפנה לא הוי בכלל אם לא יגיד כיון שצריך לאחרים, פנ"ל: בד"ה והא יכול לדבר מתוך הפתב וכו' אע"ג דממעט חרש וחרשת כו'.

לא הוי להו להזכיר חרש וחרשת דאינהו מטעם דלאו בני דיעה נינהו אין חולצין רק אלם ואלמית ממעטינו לפי שאינו באמר ואמרה ואדרבא מחרש לא קשיא פלל דאיפא למימר דמירי באינו יכול לדבר מתוך הפתב פדמוקמינו חרש לא יוציא גבי גט דוקא באינו יכול לדבר אבל מאלם ואלמית ודאי קשיא, גם תירוצ השני צ"ע כיון דקאמר לפי שאינו באמר ואמרה משמע דבהכי סגי דלא מהני פתיבה ואי משום דילפינו מלויים הוי להו למימר האי טעמא פמו שאמרו על לשון הקודש, והעיקר ודאי פתרוץ ראשון ואני מוסיף בה שלא אמרו רק בגט דלא בעינו רק רצונו וכן בעדות דלברר קאתי פל שנתברר לנו שראו שזה לזה מזה ס"ד דמהני בכל אופן שנתברר אבל בפליצה דהפתוב הקפיד על הסדר לא על הרצון וכתוב פכה דהפל מעפב, בודאי בעינו פסדר הפתוב דהיינו אמירה ממש: בד"ה קתני מיהת עדיות, ומיהו לר"י נראה וכו' נמשכו בדבריהם לשני הפירושים שכתבו בד"ה אמר ר' זירא וכבר פתבתי לעיל מה שיש לתמוה בהם, ולדעתי הפוננה פשוט דבשלקא אי לאו דרב פהנא דע"כ גזירת הפתוב למעט אלם א"כ שפיר יש לומר דאף דאי מעיד פה מהני מ"מ אם לא יגיד אינו עובר רק על מה שאינו מעיד בפיו ממש אבל השתא דאיפא לאוקמא קרא לדרב פהנא ולחייב אלם רק משום מפיהם ולא מפי

כתבם א"כ הטעם משום דאינו מועיל העדות פלל שפיר קשאי לי' הא שם מוכח דמועיל העדות, פנ"ל: בד"ה והא קתני ירושות, השתא דקסבר וכו' דפרושי קא מפרש ע"כ.

דבריהם צ"ע דכיון דקתני עדיות באמצע היאך שייך לומר דלפניו ולאחריו נקט ליפרושי עדיות ועדיות באמצע, וכבר כתבתי בגמרא דעיקר הפנונה דירושות עדיות דאורייתא ועדיות דרבנן וקמ"ל דמדאורייתא מהני בדיקה ובדרבנן בעי בדיקה: בד"ה ירושת בנו הבכור, פירש"י וכו' שריפה לזה ומיעט לזה וכו'.

ובאמת יש להבין למה לא קאמר באמת שריפה לזה ומיעט לזה ומה צורך לבכור וצ"ל דזהו לא שייך למיקרי ירושות רק מתנות פיון שאינו פדיון הירושה רק מתנה, ולפי זה ממילא יש לפרש כפירש"י פגון שאומר על בנו הבכור שיהיה בכור לפהן ואומר שאינו בכור לנחלה ולא יטול רק פשאר אחיו שהי' לו בן קודם מאשה אחרת ומת והשתא אינו עוקר ירושה של תורה פלל ושפיר קרי לי' ירושות אבל ריפה לזה ומיעט לזה לא נקרא ירושה רק מתנה, פנ"ל: בד"ה תנאי הוא, לא בעי לישנויי דרב מיירי בפסוק מעיקרא וכו'.

כבר כתבתי דאפתי יש לתמוה היאך דייק לקמן ממתניתין דריש פרק חרש דלא פרשב"ג הא איפא למימר דהתם בחרש מעיקרו דמחלק רשב"ג ובהא לא שייך תירוץ התוס' פלל.

וע"כ כמו שפירשתי בגמרא ולא קשאי מידי ע"ש: ע"ב בגמרא א אי נמי לכדר"י. פירש"י מדקתני סיפא עולמית ורישא לא קתני עולמית משום דרישא דרבנן כדר"י וסיפא דאורייתא ונראה לי דמהאי טעמא לא ניחא לי' לאב"י לפרש פן דא"כ תיקשי עכ"פ כמו דנקט בסיפא עולמית דאורייתא כמו כן הוי לי' למיתני ברישא נשתטית דאורייתא דהיינו באינה יודעת לשמור גיטת דבהא אפי' לר"י דאורייתא פדאמרין ביבמות.

ועוד דאי בא להורות דבר זה לא הוי לי' למינקט בסיפא רק ברישא הוי לי' לאשמועינן זה, ועוד דס"ל לאב"י דמדרבנן נמי אפילו עבר וגירש אינו גט פדאמרין בירושלמי פרק חרש להדיא דלמ"ד משום גריה עבר וגירש אסור ע"ש א"כ היאך שייך לחלק בזה בתניבת עולמית פיון דברישא ג"כ אינה מגורשת לעולם אפי' דיעבד וע"כ דהך עולמית הפנונה אפי' יכול לדבר בכתב, ועמ"ש בתוס' ליישב קושיתם בזה: בד"ה אי נמי לכדר"י, אב"י נמי דייק עולמית וכו'.

דבריהם דחוקין אבל עיקר קושיתם לא קשאי ולא מידי דנדאי אב"י לא ניחא לי' לפרש פדרב פפא כמ"ש בגמרא והתם הפנונה פה אדרבא לפי דעתו פאן דעולמית דסיפא להורות אפי' יכול לדבר מתוך הכתב א"כ הוי לי' לומר ברישא ג"כ עולמית לאשמועינן אפי' יודעת לשמור גיטת וע"כ דרק סיפא נקט לאפוקי מדרב"ג אבל ברישא לא נקט לאפוקי דר"י דאית לי' כדר"י באמת, ודוק: במשנה אמרו לו נכתוב וכו' עד שיאמר כו' יש לדקדק מאי בעי הכא בהא מילתא פיון דכבר נכרו לעיל מחלוקת ר"מ ור"י דלר"מ באמר לשלשה תנו יכולין לצוות לאחרים ובלא"ה לא ולר"י לא מהני אלא שילמדו ויכתבו ויתנו ומה נתחדש פאן בהך משנה מה דלא שמענו התם בשלמא לרב אשי דמוקי לה פולה כר"י ולא מבעי קאמר איפא למימר דקמש"ל אמר אמרו פסול לר"י דמהתם

לא שמענו, וכמו כן למאן דמוקי כר"י ואומר אמרו מהני ולית לי לא מבעי קאמר קמש"ל רישא דטעמא דלא אמר אמרו אבל אמר אמרו פשר אפי' לר"י אבל למאי דמוקי רישא ר"מ וסיפא ר"י, א"כ בשלמא סיפא למ"ד דאומר אמרו פסול קמ"ל עד שיאמר דאפי' אמר אמרו לא מהני אבל רישא מאי קמ"ל לר"מ הא פבר שמענו מהו דלעיל טפי דאפילו תנו לא מהני רק בשלשה וכ"ש פתבו, וכמו כן אי מיירי בשלשה פבר שמענו דאפילו פתבו ותנו לא מהני וכ"ש פתבו בלבד ונאפי' אי מיירי שאמר תנו ג"כ עכ"פ לא נתחדש בקאן שום דבר לר"מ, וכמו כן למ"ד דאומר אמרו פשר לר"י גם לר"י לא נתחדש ונראה לי דעיקר הפנונה הכא לאשמועין לר"מ דס"ד הכא איפא פתתי לטיבותא טפי מהתם חדא דדוקא התם לא מהני פתבו לר"מ אפי' בשלשה דמ"מ פיון שאמר להם פתבו הקפיד שהם יכתבו דהוי לי' לומר תנו בלבד אבל הכא שהם הקדימו לומר לו נכתוב גט לאשתך א"כ אין מכתבו זה שום ראיה דרצה שיכתבו הם דוקא קמש"ל דדוקא באמר להם תנו בלבד אז יש הוכחה שלא הקפיד מדלא אמר פתבו אבל כל שאמר פתבו אף שאין לנו הוכחה שהקפיד לא מהני, שנית דדוקא התם דקאמר פתבו ותנו חיישינן שהקפיד אבל הכא פיון שלא אמר רק פתבו בלבד וע"כ צריכין שימסרו לו הגט שהוא תננו והוא נתנו בעצמו הרי הוכיח סופו על תחילתו שלא הקפיד שיכתבו הם ואי הנה מקפיד לא הנה נתנו קמ"ל דלא מהני דמעיקרא הקפיד ועכשיו לא הקפיד, וכמו כן לר"י אפי' למ"ד אומר אמרו פשר קמש"ל הכא דס"ד פיון דחזינו דלא קפיד דהא בעצמו נתן הגט שכתב הסופר ולא הם גם לא הקפיד לומר פתבו רק על שאלתם השיב א"כ ס"ד דהוי כאומר אמרו קמש"ל דלא מהני, כנ"ל ועיין מ"ש בגמרא בזה: בגמרא טעמא דלא אמר תנו וכו' עד סוף הסוגיא הקושיות בסוגיא זו רבו למעלה וכבר הרגישו התוס' בהם ודחקו מאד כמו שאבאר בתוס' ולדעתנו נראה לי לפרשה בפשיטות כמו שאבאר: והוא דס"ד דמקשה דרישא נדאי השתא דקתני פתבו מיירי שאמר תנו ג"כ רק לא חש להזכיר מאחר שלא הנה שינוי רק בפתיכה ועל פתיכה אנו דנין דהא כל שאמר פתבו פשיטא דאפי' אמר תנו לא מהני, ועוד דהוי לי' למיתני פתבו ותנו ומה צורך לסיפא עד שיאמר לסופר פתוב דליפא למימר דקמש"ל דבאמירה לסופר מהני דמה יש עוד לעשות טפי ופשיטא דמהני וע"כ דבא למעט איזה דבר מה דלא שמענו מרישא וא"כ אי בא למעט פתבו ותנו הא מוכח מרישא דנדאי מיירי שאמר תנו, ועוד דהוי לי' לומר פתבו ותנו וע"כ דבא למעט בסיפא אפי' תנו גרידא ומרישא מוכח דתנו גרידא מהני מדנקט פתבו ולא תנו גרידא: אבל לא הנה פנונת המקשן עכשיו להקשות דמוכח מסיפא דאל"כ עד שיאמר תנו מבעי' לי' רק כף הפנונה דס"ס מוכח מסיפא דבא למעט דבר דלא מוכח ברישא דאל"כ מאי קמש"ל דבאמר לסופר פתוב דמהני וע"כ למעט בא וא"כ ליפא למימר דכתבו ותנו ממעט דהא מוכח מרישא דמיירי באמר תנו ועכ"פ ה"ל לומר פתבו ותנו ברישא ומה צורך למעט זה בסיפא בפני עצמו וע"כ דתנו גרידא בא למעט וא"כ מרישא מוכח איפכא א"כ רישא ר"מ וסיפא ר"י: ועל זה בא אפיי ומשני דהשתא נמי דקתני במתניתין פתבו מיירי דלא אמר תנו והיינו כמ"ש לעיל דבא לומר אף דנתן הגט בעצמו לא אמרינן הוכיח סופו על תחילתו דלא.

קפיד ולכך לא מיירי דאמר תנו דאז לא היו מוסרין לו הגט והשתא מרישא הוי ס"ד דכתבו ותנו באמת מהני קמש"ל עד שיאמר דכתבו ותנו לא מהני. והא דלא נקט ברישא

כתבו ותנו והגו שמעינו דאפ"ה לא מהני משום דברינשא לא מיירי בתנו דבא לומר אף דמסרו הגט לו מ"מ לא מהני כנ"ל, הלכך פיון דברינשא לא מצי להשמיענו דכתבו ותנו לא מהני קמש"ל זה בסיפא בעד שיאמר דכתבו ותנו לא מהני אבל תנו גרידא באמת מהני וכולה ר"מ היא ואף דכבר שמענו מהך מתניתין דהתקבל דכתבו ותנו לא מהני קא ס"ד דשאני פיון דשאלו לו מקודם והוא השיב כתבו ס"ד דהך כתבו לא מגרע כלל, ועוד פיון שנתנו בעצמו ולא הקפיד קמש"ל דאפ"ה לא מהני כתבו ותנו ולעולם תנו גרידא מהני וכולה ר"מ היא, ואהא.

מקשה לי עד שיאמר תנו מבע"ל לי דנהי דהא לא קשיא מה שהקשה מעיקרא דשפיר קמש"ל בסיפא מה דלא שמענו ברינשא אבל עכ"פ פיון דבא למעט כתבו ותנו ולא תנו גרידא למה לי לתפוס מדריגה האחרונה הוי לי למעט כתבו ותנו באמרו עד שיאמר תנו: ואהא משני אלא דלא אמר לבי תלתא ומיירי באמת דאמר כתבו ותנו רק לא לבי תלתא דאי אמר לבי תלתא באמת מהני אף דכתבו ותנו לא מהני לר"מ אפילו בשלשה שאני קא דהך כתבו כמאן דליתא שנה הוא תשובה על השאלה שאמרו לו נכתוב גט לאשתך ולא תשובה כלל רק לפי שלא אמר לשלשה לא מהני א"כ קמש"ל סיפא דאפ"ה אמר תנו גרידא לא מהני פיון דלא אמר לשלשה ומרינשא ס"ד דתנו גרידא מהני אפי' לבי תרי אף דבעלמא לא מהני קא פיון שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו וקיבל הגט ונתנו לה חזינו דלא קפיד וכיון דלא אמר כתבו בפ"י רק תנו מהני אפי' בשנים קמש"ל סיפא דאפ"ה תנו גרידא לא מהני ולא מצי למימר עד שיאמר תנו דבאמת הא קמש"ל דלא מהני תנו והשתא ס"ד דלא קשי' שיאמר עד שיאמר לשלשה דכיון דמתניתין לא באה ליתן לו עצה פיצד מהני רק למעט אופן דלא מהני ואין נ"מ שיאמר לסופר כתוב ולא בעי לשלשה או שיאמר לשלשה ובשלמא מעיקרא פריף שפיר דבהך גוונא גופא דרינשא הוי לי לומר באומר תנו אבל להמציא אופן אחר דלא מיירי ברינשא רק באומר לשלשה מה נפקא מינה שאמר עד שיאמר לסופר כתוב ואפ"ה אינו ביחד עם העדים פיון דעיקר קמש"ל דתנו גרידא לא מהני ואהא פריף עלי' דמ"מ הוי לי לומר עד שיאמר לשלשה, דממילא הוי שמעינו דבשלשה אפי' אמר כתבו ותנו מהני בהך גוונא דהקא דס"ד פיון דשמענו פ"ק התקבל דכתבו ותנו אפי' בשלשה לא מהני קא נמי לא מהני והוי לי להשמיענו דהקא מהני: ואהא קאמר אלא כולה ר"י ומיירי רינשא באמר לג' כתבו ותנו ומ"מ לא מהני לפי דלא אמר אמרו דלר"מ מהני אף שאמר כתבו דבהא לא איכפת לן פיון שהשיב על מה ששאלוהו נכתוב גט לאשתך רק לר"י לא מהני לפי דלא אמר אמרו, ומחמת דמרינשא לא מוכח זה דאיכא למימר דאפ"ה בלי אמר אמרו מהני רק שיאמר לג' תנו קמש"ל סיפא עד שיאמר דאפ"ה אמר לג' תנו לא מהני, והשתא לא קשי' לי כמו מעיקרא דדוקא באמר לשלשה קשי' דהוי לי להשמיענו הא גופא דבאמר לשלשה מהני אפי' כתבו ותנו דמהך דלעיל לא שמענו רק דתנו מהני אבל השתא דמוקמינן כר"י כפר שמענו מהך דר"י דפרק התקבל דרק בג' תנו לא מהני ולא באומר אמרו והקא לא בא רק למעט אמר לג' תנו אפי' בהך גוונא דנתן הגט בעצמו דס"ד דהוי באומר אמרו פיון דחזינו דלא קפיד קמש"ל פיון דלא אמר אמרו לא מהני א"כ אין נ"מ אי אמר עד שיאמר כתוב או אומר אמרו פיון דלא בא לאשמיענו אופן דמהני רק למעט דלא מהני דהינו באמר לג' תנו אפי' נתנו הגט בעצמו ואמר אמרו כפר שמענו מהך דהתקבל דמהני, ומ"מ

פְּרִיָּהּ עַל זֶה ג"כ עַד שְׂיֵאמַר אֶמְרוּ מִבְּעֵי לִי דַמ"מ כָּאֵן גָּרַע בְּחַד צַד פִּינּוֹן שְׂאִין צִנְרָה לְחַדְשׁ עֲנִין אַחַר רַק בְּאוֹתוֹ עֲנִין דְּמִינְרִי שְׂאֶמַר כְּתָבוּ הָנִי לִי לֹמַר עַד שְׂיֵאמַר אֶמְרוּ לְסוֹפֵר וְדוֹקָא בְּאֶמַר לְשִׁלְשָׁה שְׁהִי צְרִיָּהּ לְחַדְשׁ עֲנִין אַחַר מַה דְּלֹא מִינְרִי בְּרִישָׁא הֵן צְרִיָּהּ לְהַקְשׁוֹת מְשׁוּם דַּמ"מ הָנִי לִיָּה לְאַשְׁמוּעֵינּוּ חִידוּשָׁא דְּבִשְׁלִישָׁה כָּאֵן אִפִּי כְּתָבוּ וְתָנוּ מְהֵנִי אֲבָל לְעֲנִין אֶמַר אֶמְרוּ דְּלֹא מְחַדְשׁ כְּלוּם רַק בְּאוֹתוֹ עֲנִין דְּמִינְרִי בְּרִישָׁא אֲפִילוּ אִין אָנוּ צְרִיכִין לְחַדְשׁ דְּאוֹמַר אֶמְרוּ מְהֵנִי הָנִי לִיָּה לֹמַר עַד שְׂיֵאמַר אֶמְרוּ כִּי לְמָה לִיָּה לְחַדְשׁ שְׂיֵאמַר לְסוֹפֵר כְּתוּב בְּאוֹתוֹ עֲנִין דְּמִינְרִי בְּרִישָׁא מְשַׁכַּח לָהּ דְּמְהֵנִי וּבְזָה הָנִי גַם פִּן מְמַעַט שְׁפִיר מַה דְּבָא לְמַעַט וְלְמָה לִי לֹמַר עַד שְׂיֵאמַר לְסוֹפֵר כְּתוּב דְּאִיכָא לְמִיטְעִי כַּמ"ד דְּאֶמַר אֶמְרוּ לֹא מְהֵנִי וּמְשׁוּם דְּלֹא קָשִׁי לִי הֵן קוּשְׁנִי כ"כ דְּאִיכָא לְמִימַר דְּאֶמַר אֶמְרוּ וְאֶמְרוּ לְסוֹפֵר שְׁוִין מְמַשׁ וְאִין רְבוּתָא בְּזָה יוֹתֵר מְזָה הַקְשָׁה עוֹד וְעוֹד מִי מוֹדָה ר"י וְכוּ', פְּנ"ל בְּיֵאוּר סוּגְיָא זֹו עַל גְּכוּן וּמִינְשׁבִין כָּל קוּשְׁוֹת הַתּוֹס' בְּזָה, וְעַמ"ש בְּסוּמוּהּ לִינְשׁב דְּבָרֵי הֶרָא"ה ו"ל בְּזָה: שְׁם אִי הָכִי עַד שְׂיֵאמַר אֶמְרוּ מִבְּעֵי לִי.

קָשִׁי לִי לְדַעַת הֶרָא"ה ו"ל לְעֵיל סוּף פֶּרֶק הַתְּקַבֵּל דְּאֲפִילוּ לְמ"ד דְּאִינוּ מוֹדָה ר"י בְּאֶמַר אֶמְרוּ הֵינּוּ דוֹקָא בְּאֶמַר אֶמְרוּ מְדַעַתְכֶם אִיזָה סוֹפֵר שְׁתַּרְצוּ אֲבָל בְּמִמְנָה סוֹפֵר וְעַדִּים בְּעֲצָמוּ רַק שְׁלֹא בְּפִנְיָהֶם לַכ"ע מְהֵנִי א"כ אִפְתִּי תִיקָשִׁי עַד שְׂיִמְנָה סוֹפֵר מִבְּעֵי לִי וְכַמוֹ כֵּן קָשָׁה לְדַעַת הֶרָא"ה ו"ל דְּלִדְיָהּ נְמִי מְשַׁכַּח לָהּ שְׂיִמְנָה שְׁלֹא בְּפִנְיוּ א"כ לְמָה לִי שְׂיֵאמַר לְסוֹפֵר כְּתוּב וצ"ע לְכַאוּרָה אֲבָל בְּאֶמַת נ"ל דְּלִק"מ לְפִי מַה שְׁכַתְּבִתִּי לְעֵיל דְּעִיקַר הַקְשָׁא פִּינּוֹן דְּאִיכָא מ"ד דְּאִינוּ מוֹדָה בְּאֶמַר אֶמְרוּ הָנִי לִי לְתַנָּא לֹמַר עַד שְׂיֵאמַר אֶמְרוּ כִּי הִיכִי דְּלֹא נִטְעָה דְּאוֹמַר אֶמְרוּ ג"כ לֹא מְהֵנִי אֲבָל בְּמִמְנָה סוֹפֵר לְשִׁיטַת הֶרָא"ה ו"ל לִיכָא מֵאֵן דְּפָלִיג בְּהָא וְהָנִי מְמַשׁ כְּמוֹ אוֹמַר לְסוֹפֵר כְּתוּב דְּאָדָם עֲשׂוּי לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ שְׁלֹא בְּפִנְיוּ וּמְתַנִּיתִין לֹא בְּאָה לֹמַר אֲנִפִּין דְּמְהֵנִי רַק לְמַעַט אֶמַר לְשִׁלְשָׁה תָּנוּ אֲפִילוּ בְּהָא גּוֹנָא דְּמַתְנִי שְׁנַתְּנִי הַגַּט' בְּעֲצָמוּ וְדָבָר זֶה שְׁפִיר אִימְעַט בְּמָה דְּקָאֶמַר עַד שְׂיֵאמַר לְסוֹפֵר כְּתוּב וְה"ה מְמַנָּה סוֹפֵר בְּעֲצָמוּ דְּעֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ שְׁלֹא בְּפִנְיוּ, פְּנ"ל: בְּתוֹס' בַּד"ה הָכָא, וַא"ת וְכוּ' וי"ל כו'.

דְּבָרֵיהֶם דְּחֻקִּין מְאֹד. חָדָא דְּמַה בָּא אֲבִי לְחַדְשׁ הַב"ע דְּהָא הַמְקָשָׁה נְמִי יָדַע מְזָה רַק סִיפָא לִיפְרוּשֵׁי אֲתִי, וְעוֹד דְּהִיאָה יְפָרֵשׁ טַעְמָא מְשׁוּם דְּמִלִּי לֹא מִימְסָרֵן פִּינּוֹן דְּאֶתְנָא כַּר"מ וְלִדְיָהּ מִלִּי מִימְסָרֵן לְשִׁלִּיחַ וְאֲבִי בְּעֲצָמוּ מְפָרֵשׁ לְעֵיל דָּף כ"ט טַעְמָא דַּר"מ מְשׁוּם בְּזִיוּן וְלֹא מְשׁוּם מִלִּי מְלַבֵּד מַה דְּמִבְּאוּר הַדּוּחַק לְכָל מְעִינִין וְכִבְרַר כְּתַבְתִּי בְּגַמ' לִפ' בְּפִשְׁטוּת וְלִק"מ: בַּד"ה הָכָא וְכוּ' דְּלֹא אֶמַר לְתַלְתָּא כו' ה"נ תִּימָא כו' וְעוֹד כו' וי"ל כו'.

גַּם בְּזָה דְּבָרֵיהֶם דְּחֻקִּין מְאֹד, דְּלִפִּי דְּבָרֵיהֶם עִיקַר הַתְּרוּץ דְּמִינְרִי בְּרִישָׁא דְּאֶמַר לְתַלְתָּא דְּמְשׁוּם כִּי לֹא קָשִׁי עַד שְׂיֵאמַר לְתַלְתָּא מִבְּעֵי לִי, גַּם עִיקַר חֶסֶר בְּקוּשְׁנִי אַח"כ עַד שְׂיֵאמַר לִג' תָּנוּ מִבְּעֵי וְכִבְרַר כְּתַבְתִּי לְפָרֵשׁ בְּפִשְׁטוּת: בַּד"ה הָכָא וְכוּ' דְּלֹא אֶמַר אֶמְרוּ וְכוּ' דוּמְיָא דְּרִישָׁא.

לֹא יָדַעְתִּי לְמָה לֹא הָנִי אֶמַר אֶמְרוּ דוּמְיָא דְּרִישָׁא שְׁלֹאֲאֶמַר לְסוֹפֵר בְּעֲצָמוּ מִשָּׂא"כ הַשְׁתָּא לֹא הָנִי דוּמְיָא דְּבְרִישָׁא אִינוּ אוֹמַר לְסוֹפֵר וְעַדִּים וּבְסִיפָא אוֹמַר לְהֶם בְּעֲצָמָם וְכִבְרַר כְּתַבְתִּי לִינְשׁב זֶה ג"כ: בַּא"ד וְעוֹד פִּינּוֹן דְּכְתָבוּ לֹא דוֹקָא וְכוּ' דְּמִסִּיפָא שְׁמַעֵינּוּ וְכוּ', הֶרַב מְהַרְשֵׁ"א הַנִּיחַ דְּבָרֵיהֶם בַּצ"ע וּבְאֶמַת לִק"מ כִּי מַה שְׁהַקְשָׁה דְּהִיאָה ס"ד לְמִימַר וְכוּ' לֹא

יְדַענָא מאי קוּשְׁיָא הָא זוּ הִיא קוּשְׁיַת הַתּוֹס' מַעֲיָקְרָא הַשְׁתָּא דְמוּקִי לָהּ כַר"י אַמַּאי נֶקֶט כְּתָבוּ הָוֵי לִי לְמִינְקֻט תְּנוּ, וְהֵינּוּ קוּשְׁיַת הַמַּקְשָׁה מַעֲיָקְרָא דְדִינִיק מִינָה כַר"מ נְעוּד אִי לֹא חֲזִישְׁתָּ לְהֵךְ דִּיּוּקָא א"כ אֲתִי שְׁפִיר הַפֵּל בְּפִשְׁיטוֹת כְּדַקס"ד מַעֲיָקְרָא דְסִיפָא ר"י וְלֹא מְהַנִּי רַק שְׂיֵאמֶר פְּתוּב וּמְרִישָׁא לֹא דִינִיקִינֵן כָּלֵל רַק ה"ה תְּנוּ וְאָמַר אַמְרוּ: גַּם מַה שְׁהַקְשָׁה עַל תִּירוּץ הַתּוֹס' שְׁתִּי קוּשְׁיוֹת תְּדָא דְלֹא הָוֵי אִיזְצֻטְרָךְ לֹמַר דְלֹא אָמַר אַמְרוּ דְבְּפִשְׁיטוֹת אֲתִיָּא רִישָׁא נְמִי כַר"י וְלֹא חָשׁ לֹמַר תְּנוּ דְשְׁמַעְנוּ מְסִיפָא גַם הַמַּקְשָׁה עַד שְׂיֵאמֶר אַמְרוּ מְבַעֵי לִי מַאי קוּשְׁיָא לִי נִיחָא דְפָסוּל וְרִישָׁא לֹא נֶקֶטָה דְמוּכַח מְסִיפָא עֵי"ש שְׁהֶאָרִיךְ וּלְק"מ דְדוּקָא אִי אָמַר אַמְרוּ פֶּשֶׁר שְׂיִיךְ לֹמַר דְלֹא נֶקֶט בְּרִישָׁא תְנוּ דְלֹא חָשׁ דְמוּכַח מְסִיפָא אָבֵל כְּתָבוּ נֶקֶט דְמְסִיפָא הָוֵי ס"ד אִפִּי אָמַר אַמְרוּ פָּסוּל קַמְש"ל דְכָשֶׁר אָבֵל אִי נִימָא דְהַפֵּל פָּסוּל וְסָמִיךְ אֲסִיפָא דְמוּכַח מִינָה דְהַפֵּל פָּסוּל רַק שְׂיֵאמֶר פְּתוּב א"כ הֵאִיךְ שְׂיִיךְ לֹמַר דְתְנוּ לֹא נֶקֶט דְסָמִיךְ אֲסִיפָא וְכְתָבוּ נֶקֶט וּמַה צְוֹרָךְ לְכַוְלָהּ רִישָׁא הָא הַפֵּל פָּסוּל רַק שְׂיֵאמֶר לְסוּפֶר פְּתוּב וּמַה צְוֹרָךְ לְרִישָׁא וְע"כ שְׂיֵשׁ צַד הַכָּשֶׁר בְּלִי שְׂיֵאמֶר לְסוּפֶר פְּתוּב וְאִי לֹא הָוֵי קַתְנֵי רִישָׁא לֹא הָוֵי יְדַעִינֵן זֶה לְכַךְ הַנְּצֻרָךְ לִישְׁנוּנֵי דְלֹא אָמַר אַמְרוּ וְהַשְׁתָּא אִין לְהַקְשׁוֹת דְלֹא קַתְנֵי בְּרִישָׁא דְסָמִיךְ דְמְסִיפָא מוּכַח דְתְנוּ לֹא מְהַנִּי רַק.

הַמַּקְשָׁה מַקְשָׁה עֲלֵי הָא בְּאַמַּת מוּכַח מְסִיפָא דְאַפִּי אָמַר אַמְרוּ לֹא מְהַנִּי דַּל"כ עַד שְׂיֵאמֶר אַמְרוּ מְבַעֵי לִי וְזֶה בְּרוּר וְכָבֵר כְּתָבְתִי בְּגַמְרָא לְפָרֵשׁ הַפֵּל לְנִכּוֹן בְּלֹא"ה ע"ש גַּם מַה שְׁכָּתַב מְהַרְש"א מַעֲיָקְרָא דְאִי הָוֵי נֶקֶט תְּנוּ ג"כ הָוֵי מוּכַח דְאַמְרֵי אַמְרוּ: פֶּשֶׁר תְּמוּ' דְהָא לְעֵיל פֶּרֶק הַתְּקַבֵּל נֶקֶט ר"י תְנוּ וּמ"מ מְסַפְקִינֵן דְאַמְרֵי אַמְרוּ פָּסוּל ג"כ: דָּף ע"ב ע"א בְּגַמְרָא עַד שְׂיִשְׁמַעוּ קוּלוֹ לְאַפּוּקֵי מַר"כ וְכו', יֵשׁ לְדַקְדָּק דְקֶאָמַר קוּלוֹ לְאַפּוּקֵי מַר"כ וְהָא יִשְׁמַעוּ ג"כ לְאַפּוּקֵי מַרְבַּ פְּהֵנָּא הוּא דְבִכְתָּב אִין פָּאן שְׁמִיעָה רַק רַא' וְאוּלַי לְפִי שְׂאֲמָרוּ לְעֵיל אִפִּי לֹא שְׁמַע אֱלָא קוּל קוּלְמָס מְהַנִּי לְעַנְיָן בְּפִנֵּי נִכְתָּב א"כ יֵשׁ לֹמַר דְשְׁמִיעַת קוּל קוּלְמָס בְּכָאן הָוֵי שְׁמִיעָה מְפִיּוּ וְעַל זֶה אָמַר קוּלוֹ לְאַפּוּקֵי מַר"כ דְשְׁמִיעַת קוּל קוּלְמָס לֹא הָוֵי קוּלוֹ רַק קוּל קוּלְמָס הוּא שׁוֹמַע פְּנ"ל: בְּתוֹס' בַּד"ה וּמַשׁוּם פְּיֻסּוּפָא דְסוּפֶר הָוֵי מְצִי לְשַׁנּוּי וְכו', וְלִדְעָתִי לְק"מ דְהֵתֵם דְלִיכָּא רַק הָךְ קוּשְׁיָא דְמִי מוּדָה ר"י הַנְּצֻרָךְ לֹמַר הַנִּיחָא אָבֵל הֵכָּא דְבִלֹּא"ה קוּשְׁיָא לִי עַד שְׂיֵאמֶר אַמְרוּ מְבַעֵי לִי לֹא חָשׁ לְהֶאָרִיךְ לְחֻזַּק קוּשְׁיָא הַשְּׁנִי' בִּינוֹן דְבִלֹּא"ה קוּשָׁה עַכ"פ, וְעוּד נִרְאֶה לִי דְהָךְ נְעוּד שְׁהַקְשׁוּ בְּכָאן הַפְּנוּנָה דַּאֲפ"ת דְאַמְרֵי אַמְרוּ וְאוּמַר לְסוּפֶר שְׁוִינֵן וְלֹא קוּשְׁיָא עַד שְׂיֵאמֶר אַמְרוּ מ"מ קוּשָׁה מִי מוּדָה וְהַשְׁתָּא מְמִילָא ע"כ פֶּשֶׁר וְתַעֲשֶׂה ג"כ דְאִי לֹא תַעֲשֶׂה אֲפִתִּי הָוֵי לִי עַד שְׂיֵאמֶר אַמְרוּ בִּינוֹן דְאַמְרֵי אַמְרוּ: גֶּרַע מְאוּמַר לְסוּפֶר פְּתוּב וְעַמ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה תְּנִיָּא: בַּד"ה לֹא מְבַעֵי קָמָא וְכו' אִפִּי לַר"מ וְכו' וְיֵשׁ סְפָרִים וְכו' לְכַאֲוָרָה תְּמוּהָ דְאַפִּי לְהֶנְךָ יֵשׁ סְפָרִים לֹא יִמְלֹט לֹא מְבַעֵי לַר"מ דְאִי לֹא אָמַר לְבִי תִלְתָּא גַם לַר"מ לֹא מְהַנִּי אָבֵל פְּנוּנַת הַתּוֹס' פֶּשׁוּט דְוּוּדָאִי חַד לֹא מְבַעֵי שְׂיִיךְ לַר"מ, וְהַפְּנוּנָה לֹא מְבַעֵי בְּאוּפֹן זֶה דְאַפִּי לַר"מ לֹא מְהַנִּי אֱלָא אִפִּי בְּאוּפֹן דְלַר"מ מְהַנִּי לַר"י לֹא מְהַנִּי אָבֵל הָא לֹא נִיחָא לְהוּ לֹמַר תְּרִי לֹא מְבַעֵי אֲלִיבָא דַר"מ בִּינוֹן דְאַלִּיבָא דַר"י קְיִימִינֵן מַה צְוֹרָךְ לוֹ לְהוֹדִיעַ דְלֹא מְבַעֵי בְּהָא פּוּסֵל ר"מ אֱלָא אִפִּי בְּהָא א"כ מְמִילָא הָוֵי רִישָׁא ר"מ וְסִיפָא ר"י וְלִהְנֶה דְגֶרְסִי הֵכִי צ"ל בְּאַמַּת דְלֹא לַר"מ נֶקֶט רַק הַפֵּל לַר"י קָאמַר כָּל לֹא מְבַעֵי שְׂיִכּוּל לֹמַר: בַּד"ה תְּנִיָּא פְּנוּתִי, לְכַאֲוָרָה מְשַׁמַּע דְלֹא מִיִּתִי וְכו'.

דְּבָרֵיהֶם תְּמוּהִים דְּאֲדַרְבָּא ע"כ הַפְּנוּנָה לְהִבְיָא רַאִי לְאוּקִימְתָא דְרַב אֲשֵׁי דְאִי דְאוּמַר אֲמָרוּ פְּסוּל מְאִי עֲנִין זֶה לְרַב אֲשֵׁי וְהָרִי בְּלִי רַב אֲשֵׁי פְּבָר הוֹכִיחוּ מִתּוֹךְ שְׁתֵּי קוֹשְׁיוֹת דְּאֲמַר אֲמָרוּ פְּסוּל בְּמִתְנִיתִין לר"י וּמְהַרְשֵׁ"א הֵבִין דְּכַוְּנַת הַתּוֹס' בְּאַמַּת דְּרַף קוֹשְׁיָא אֲבָל לְשׁוֹן הַתּוֹס' לְכַאוּרָה מִשְׁמַע דְּלֹא מִיִּיתִי מִיָּנָה רַאִי מִשְׁמַע פְּלִל כְּדָבְרֵיו.

דְּאֲדַרְבָּא לֹא מִשְׁמַע פֶּן פְּלִל וְכָף הָוִי לְהוּ' לֹמַר לְכַאוּרָה לֹא מוּכַח מִיָּנָה וְכו' גַּם לֹא הָוִי לְהוּ' לֹמַר אֲבָל הָרַב ר' אֶלְחָנָן דְּמִשְׁמַע דְּהָדָּ דְּמַעֲיָקְרָא ג"כ פִּי הוּא אֲבָל ר' אֶלְחָנָן מְפָרֵשׁ כֶּף וְאִי מַה שְׁפָתָבוּ קוֹדֵם קוֹשְׁיָא הוּא הָוִי לְהוּ' לֹמַר וְאוּמַר ר' אֶלְחָנָן וְכו' כְּדַרְפֵּם בְּכָל מְקוֹם וצ"ע, וְאוּלַי פְּנוּנְתָם דְּלֹא הִקְשׁוּ מִקּוֹדֵם עַד שִׁיאֲמַר אֲמָרוּ מִבְּעֵי לִי רַק אִי אֲמָרִינָן כְּוֹלָה ר"י וְרִישָׁא טַעְמָא דְּפְּסוּל דְּלֹא אֲמַר אֲמָרוּ א"כ הָוִי לִי לְמִיתְנִי גַּם בְּסִיפָא עַד שִׁיאֲמַר אֲמָרוּ אֲבָל לִס"ד דְּרִישָׁא ר"מ וְסִיפָא ר"י שְׁפִיר יֵשׁ לֹמַר דְּאֲמַר אֲמָרוּ וְאֲמַר לְסוֹפֵר שְׁוִין מִמֶּשׁ וְאִין פֶּאן קוֹשְׁיָא רַק מִי מוֹדָה ר"י וּבְזָה יֵשׁ לֹמַר פֶּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה וְהִשְׁתָּא לֹא חֵשׁ לְהֶאָרִיף מִכַּח קוֹשְׁיָא רַאשׁוֹנָה מִשָּׂא"כ אִי קוֹשְׁיָא רַאשׁוֹנָה לֹא קִשִׁי מִמִּילָא גַּם הַשְּׁנֵי לֹא קִשִׁי: בַּד"ה קוּלוּ, וַא"ת וְכו' מִמִּתְנִיתִין נְמִי אֲתִי לְאַפּוּקִי.

לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' דִּס"ל דְּלֹא מְהַיָּי פְּתַב יָד בְּפִקְחָא כְּמוֹ בְּחַרְשׁ דַּא"כ לִק"מ מִנְשִׁתְתַּק דְּכָבֵר אֲמָרוּ לְעִיל דְּאַלֵּם חֲשׁוּב כְּפִקְחָא לְכָל דְּבָרֵיו וְנִרְאָה לִי רַאִיִּתָּם מְהֵא דְּאֲמַר עַד שִׁישְׁמַעוּ קוּלוּ ש"מ דְּבִפְקַח מִיָּרִי דְּאִית לִי קוּל וּמ"מ בְּעֵינָן שִׁישְׁמַעוּ קוּלוּ מִיָּהוּ לְפִי מַה שְׁתַּרְצוּ דְּהִרְפְּנָה הָוִי כְּקוּל יֵשׁ לֹמַר דְּבַחְרֵשׁ מִיָּרִי וְעַד שִׁישְׁמַעוּ קוּלוּ הַפְּנוּנָה עַד שִׁירְפִין אֲבָל בְּפִקְחָא מְהַיָּי פְּתַב יָד מִיָּהוּ מ"מ מוּכַח פֶּן דְּאִי בְּחַרְשׁ מִיָּרִי וְעַד שִׁישְׁמַעוּ קוּלוּ הֵינּוּ הִרְפְּנָה א"כ יֵהָא מוּכַח מִבְּרִיית' פְּרַב פְּהֵנָא דְּחַרְשׁ מִתּוֹךְ הַפְּתַב יֵשׁ לֹא דַעַת כְּפִקְחָא וּבְאַמַּת לֹא קִי"ל כְּוֹנְתִי בְּהָא רַק חַרְשׁ אִין לֹא דַעַת כְּלָל, אַף מ"מ אִין מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' הִכְרַח כְּלָל וְאִיפָא לְמִימַר דִּס"ל פִּקְחָא שִׁיכּוּל לְדַבֵּר מְהַיָּי כְּתָבוּ אֲבָל אֵלֵם אַף שְׁהוּא כְּפִקְחָא פִּינּוּ שְׁאִינוּ יְכוּל לְדַבֵּר לֹא מְהַיָּי כְּתָבוּ וְהוֹצֵרְכוּ לֹמַר דְּהִרְפְּנָה דִּילִי מְהַיָּי כְּקוּל: בַּא"ד כְּמוֹ תַן גַּט זֶה לְאַשְׁתִּי, תְּמוּהָ מִיִּלְתָּא מַה עֲנִין נְתִינַת גַּט לְכַתִּיבַת גַּט וְהָרִי שְׁלִיחַ הוֹלְכָה וְנִדְּאִי נַעֲשֶׂה שְׁלֹא בְּפִנּוּי כְּדַאִיפְסִקָא הִלְכְתָא פְּרַק כָּל הַגַּט לְהִדְּאִי וּכְתִיבַת גַּט בְּעֵינָן שִׁישְׁמַע מִפִּי וְאִפִּילוּ אֲמַר אֲמָרוּ לֹא מְהַיָּי אֲבָל כֶּף הָוִי לֹמַר דְּהִרְפְּנָה בְּגוּף הָוִי כְּמוֹ שְׁמִיעַת קוּל וְכֵן אֲמָרוּ בִּירוּשְׁלַמִי וְאַף דְּבַכְתִּיבָה ג"כ הוּא מִתְנוּעָע בְּגוּפוֹ וְכוּתַב לֹא דְּמִי לְהִרְפְּנָה דְּתַנּוּעָתוֹ מוֹרָה הַדְּבָר הֵן וְלֹא אֲבָל תְּנוּעַת הַפּוֹתַב אִינוּ מוֹרָה הַדְּבָר רַק הַפְּתַב הַפְּתוּב הוּא הַמּוֹרָה וְלֹא הָוִי קוּלוּ רַק מִן הַפְּתַב: וַיֵּשׁ לִישָׁב דְּבָרֵי הַתּוֹס' ג"כ דְּוֹנְדָאִי לֹא מְהַיָּי רְצוֹן ע"י אֲמָצְעוֹת אַחַר דְּהָא אֲמַר אֲמָרוּ לֹא מְהַיָּי אֲבָל כָּל שְׁהוֹדִיעָה מִמֶּנּוּ בְּעֲצָמוֹ הָוִי הַרְצוֹן כְּמוֹ שְׁמִיעַת קוּל וּבְתַן גַּט זֶה לְאַשְׁתִּי אִי הָוִי זְכוּת הָוִי הַרְצוֹן מִמֶּנָּה פִּינּוּ דְּבַעֲצָמוֹתוֹ זְכוּת הוּא וּבְזָה רְצוֹן הָוִי כְּשִׁמְיעַת קוּל אֲבָל כָּל שְׁהַרְצוֹן נוֹדַע ע"י אֲמָצְעוֹת אַחַר פְּסוּל מִכַּח מִיָּלִי וְכֵן פִּיקְחָא בְּכַתַּב יָדוֹ לֹא מְהַיָּי דְּלֹא הָוִי הַרְצוֹן מִמֶּנּוּ רַק ע"י כְּתָבוֹ וּכְתָבוֹ לֹא עֲדִיף מִשְׁלוּחוֹ שְׁאֲמַר לוֹ בְּעַל פֶּה וּר"כ ס"ל דְּכַתַּב הָוִי כִּידִיעָה מִמֶּנּוּ בְּעֲצָמוֹ וְאַתִּי בְּרִייתָא לְמַעוּטֵי דַר"כ וְאַתִּי שְׁפִיר הַפְּל: אַף לְכָל הַפְּרוּשִׁים קִשִׁי לִי אִי ס"ד דְּבִפְקַחָא ג"כ לֹא מְהַיָּי פְּתַב מְאִי קְאָמַר אֲבִי לְעִיל עַל ר' יוֹחָנָן דְּקָאֲמַר חֲלוּקִין עֲלִיו חֲבִירֵיו עַל רַשְׁבִּי"ג דְּאָף אֲנִין נְמִי תְּנִינָא נְתַחְרֵשׁ לֹא יוֹצִיא עוֹלָמִית וְקִשְׁיָה הָא מִמִּתְנִיתִין לֹא שְׁמַעְנוּ רַק מִצַּד שְׁמִיעַת קוּל אֲבָל שְׁפִיר יֵשׁ לֹמַר דְּחֲשִׁיב בְּר דַעַת רַק דְּלֹא מְהַיָּי פִּינּוּ שְׁאִינוּ שׁוֹמְעֵי מִפִּי קַמְש"ל דְּחוֹלְקִין עֲלִיו חֲבִירֵיו דְּלֹא חֲשׁוּב בְּר דַעַת כְּלָל וּנ"מ בְּקַרְקָעוֹת דְּלֹא בְּעֵי

שמיצה מפיו ומהני פיון דחשוב כפקס וליכא למימר דע"כ מפח דעת קאמר דאל"כ מקמש"ל עולמית בחרש אפילו פיקס אינו יכול לגרש בכתב ידו א"כ השתא נמי תיקשי מאי קמש"ל הא ס"ס אפי' פיקס אינו יכול לגרש מפח שמיעת קול, ובנודאי ליכא למימר דיודע לו דלא קאמר ר"י רק מצד גט דא"כ נימא באמת דהלכה כר"כ עכ"פ לעגנו דעת ונ"מ בקרקעות: ועוד קשה לי הא מהו ברייתא מוכח עכ"פ דחלוקין עליו חביריו על רשב"ג ודוחק לומר דלעיל לא ידע לה וכן רש"י פ"א לעיל דהכי שמיע לי' לר"י ולמה לא קאמר מהו ברייתא: לכו נראה לי דרף אחר בישוב כל הסוגיות דהכא אין הפוננה פלל לאפוקי מר"כ דאין הלכה כר"כ דפשיטא שיש לומר דשאני חרש דאי אפשר בע"א כמו שחילק הרא"ש בין כתב ידו של פיקס להרפנה דנשתתק רק כף הפוננה דקמ"ל עד שישמעו קולו לאפוקי מר"כ דכתב ידו לא מהני ובפקס מיירי הכא דקתני עד שישמעו והיינו פהו דתוספתא דכתב יד של פיקס לא מהני ומ"מ בנשתתק מהני וה"ה בחרש מהני אף דבפקס לא מהני וקמש"ל הכא לא הא גופא דכתב ידו דפקס לא מהני אבל חרש תליא אי חשוב בר דעת ממילא מהני כמו הרפנה דנשתתק ואי לא חשוב בר דעת לא מהני הלכך מהו ברייתא לא מוכח דחלוקין פלל רק ממתניתין דקתני חרש לא מהני כתב ש"מ דלא חשוב בר דעת דאי משום שמיעת קול הרי הקילו בנשתתק בהרפנה לפי שאינו יכול לדבר ומ"ש חרש פיון דחשוב בר דעת וע"כ דאינו בר דעת והשתא לק"מ קושית התוס' דלמה לא קאמר למעוטי הרפנה פיון דבפקס מיירי הכא לא שייך למעוטירק כתב ידו אף שאינו פאן אבל היאך שייך למעוטי בפקס הרפנה, דכיון דיכול לדבר מאיזה צד ירפין ומיחזי כחוקא ואטלולא, וכן התוספתא לא זכרה הרפנה דפקס רק כתב ידו אבל נשתתק דמתניתין דמהני הרפנה לא אתי למעוטי פלל דהרפנה דנשתתק מועיל לכ"ע וכן כתב ידו רק פקס אימעט מכתב ידו ולא נשתתק וכן חרש אי הוי בר דעת מהני בי' כתב ידו רק בהא יש מחלוקת אי חשוב בר דעת: והשתא ניחא בפשיטות הא דקאמר לעיל מקמש"ל תנינא אף דחזינו הכא דכתב ידו אימעט והרפנה דמתניתין לא אימעט א"כ קמש"ל ר"כ דלא פהו ברייתא, ולפי ה"ל ניחא דתרונויהו לא אימעט רק בפקס אבל בנשתתק לא, וכיון דס"ד דחרש ונשתתק שוין א"כ פיון דנשתתק מהני הרפנה ה"ה בחרש כתב ידו וכ"ש הוא, ומצד שמיעת קול לא איכפת לן פיון שאי אפשר לו לדבר, והוצרו לחלק דנשתתק שאני דחשוב בר דעת משא"כ חרש, וקמש"ל ר"כ דחרש בכתב ג"כ בר דעת הוא, והשתא כל השקלא וטר' דלעיל לר"כ אינו עגנו להו דהכא פלל, פנ"ל ועמ"ש לעיל דרף אחר בזה, ומ"ש פאן נראה עיקר: במשנה זה גיטף אם מתי וכו' זה גיטף לאחר מיתה כו'.

יש לדקדק דהוי לי' למיתני העיקר דאין גט אחר מיתה ואח"כ הנה דמסתעפין ממנו פגון אם מתי או מחולי זה והשתא הוי זו ואצ"ל זו, ונראיתי בתוס' ריש פתובות שכתבו דהוי כמו אתם ולא שנתפין אתם ולא אפוטרופין אתם ולא התורם את שאינו שלו, אבל אין לדמות מה שלמדו מקרא למה שאמר התנא מצד עצמו פשיטא דהוי לי' לאשמועינו העיקר קודם: ומה שהקשו שם התוס' דלמה חזר ושנאה פאן פיון דכבר שמענו מהו דלעיל דף י"ג דלא יתנו לאחר מיתה הא נדאי לא קשיא פלל דהתם פיון דאמר סתם תנו הרי צנה ליתן בחייו רק הם לא נתנו רק אחר מיתה א"כ פשיטא דאין גט אחר מיתה אבל פאן דהוא בעצמו אמר כף ס"ד דאדם יודע שאין גט אחר מיתה ומהיום קאמר קמ"ל

כִּינּוּן דְּלֹא אָמַר מְעַכְשָׁיו אוֹ מֵהַיּוֹם לֹא מְהִינִי, אֲבָל הֵנּוּ"ל וְנֹדָאי קִשְׁיָא: וְנִרְאֶה לִי דַס"ד דְּנֹדָאי עֵיקַר טַעְמָא דְאַמְרִינֵן דְּאַחַר מִיתָה קְאָמַר דְּאוּלַי לֹא נִתְרַצָּה שְׁתָּהּ סַפֵּק מְגִנְרֵשֶׁת קוֹנְדָם שְׁיָמוּת וְהֵדִין שְׁלֵא יִתְיַחַד עִמָּה וְצָרִיךְ לְהוֹצִיאָה מִבֵּיתוֹ כְּדִין סַפֵּק מְגִנְרֵשֶׁת וְהוּא לֹא רָצָה שְׁתָּהּ מְגִנְרֵשֶׁת רַק כְּשִׁימוּת וְקוֹנְדָם תָּהּ מְנַתְרַת לְהֵיוֹת עִמּוֹ, וְהִשְׁתָּא שְׁפִיר קְתָנִי בְּכָל בְּבָא רְבוּתָא דְמַעֲקָרָא אִם מִתִּי מִיָּרִי בְּבָרִי כְּמוֹ שְׁפָתַב הָרַמְבַּ"ם בְּפִי הַמְשַׁנָּה וְהִזְדַּר קְתָנִי מִחוּלֵי זֶה הִיָּינוּ בְּשָׂכִיב מְרַע וּבִי ג"כ יֵשׁ סְבָרָא לֹדְמַר שְׁלֵא רָצָה שְׁתָּהּ סַפֵּק מְגִנְרֵשֶׁת מַעֲקָרָא כְּדִי שְׁתָּהּ עִמּוֹ כִּי אוּלַי יִקַּל חֻלְיוֹ רוּצָה בֵּהּ שְׁתָּהּ אֲצֵלוֹ וְהוּא בְּבָא דְלֹאֲחַר מִיתָה מִיָּרִי שְׁנַטָּה לְמוֹת וּבָהּ ס"ד כִּינּוּן שְׁבִנְדָאי יָמוּת לֹא אֵיכְפַת לִי אִם תָּהּ מְגִנְרֵשֶׁת קוֹנְדָם רַגַע שְׁיָמוּת כִּינּוּן שְׁהוּא הוֹלֵךְ לְמוֹת בְּזִמְן קְצָר וּס"ד דְּבָהּ וְנֹדָאי מֵהַיּוֹם קְאָמַר וּמִיִּקַּל לִישְׁנָא הוּא דְאִתְקַל קַמ"ל דַּמ"מ אֲמַרִינֵן דְּגַט אַחַר מִיתָה הוּא, כַּנ"ל: שְׁם מֵהַיּוֹם אִם מִתִּי מְעַכְשָׁיו אִם מִתִּי.

לֹא נִתְבָּאָר לְפָה לִי תַרְתִּי מֵהַיּוֹם וּמְעַכְשָׁיו וּבְשִׁלְמָא לְרַבִּינוּ אֶלְחָנָן שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' יֵשׁ לֹדְמַר דַּקְמַש"ל דְּמֵהַיּוֹם הָנִי כְּמַעֲכָשָׁיו וְלֹאֲפּוֹקִי דְּלֹא נִימָא מְסוּף הַיּוֹם אֲבָל לַר"ת קִשְׁיָא, דְּנֹדָאי לִיכָא לְמִימַר דְּלִכְךָ קְתָנִי תַרְתִּי מִשּׁוּם דְּאִין דִּינִיָּהֶם שְׁוִין דְּמֵהַיּוֹם לֹא הָנִי גַט רַק מְסוּף הַיּוֹם דְּהִיכֵן נִזְכָּר זֶה בְּמַשְׁנֵה אֲדַרְבָּא הָרִי כְּלָל תַּרְנוּנִיָּהּ בְּחַד הָרִי זֶה גַט מִיָּהוּ יֵשׁ לֹדְמַר דַּקְמַש"ל אִף דְּחִזִּינֵן דְּלֹא חָשׂ בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׁמָא יָמוּת וְהָנִי גַט אַחַר מִיתָה כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ לֹדְמַר דְּאֶפִּילוֹ יָמוּת אַח"כ לֹא יֵהָא גַט רַק אַחַר מִיתָה קַמַש"ל דַּמ"מ הָנִי גַט אֲבָל וְנֹדָאי כִּינּוּן דְּקְתָנִי מֵהַיּוֹם מְעַכְשָׁיו לְפָה לִי וְלְרַבִּינוּ אֶלְחָנָן אֲתִי שְׁפִיר, וְעַמ"ש בְּסִמּוּף וּבְגִמְרָא: שְׁם מֵהַיּוֹם וְלֹאֲחַר מִיתָה גַט וְאִינוּ גַט וְאִם מִת חוֹלְצָת.

פִּי דְּמַחֲיִים בְּלַה"ה הָנִי סַפֵּק מְגִנְרֵשֶׁת שְׁמָא לֹא יָמוּת וְשְׁמָא יָמוּת רַק נ"מ בְּסַפֵּק זֶה אִם מִת, וְיֵשׁ לְדַקְדַּק דְּהָנִי לִי לְמִיתָנִי הֵכָא נָמִי מֵהַיּוֹם וְלֹאֲחַר מִיתָה מְעַכְשָׁיו וְלֹאֲחַר מִיתָה כְּדַקְתָנִי לְהוּ בְּרִישָׁא וְנִרְאֶה לִי דְּמִזָּה רֵאִי לְדַעַת הַרְמ"ה ז"ל שְׁהִבִּיאוּ.

הַטּוֹר סִי קַמ"ה דְּמַעֲכָשָׁיו וְלֹאֲחַר מִיתָה הָנִי גַט, וְהַטַּעַם נ"ל כְּפִשּׁוּט דְּדוֹקָא בְּמֵהַיּוֹם וְלֹאֲחַר מִיתָה אֲמַרִינֵן דְּהִי כִּינּוּנָתוֹ מֵהַיּוֹם יֵהָא גַט רַק אַחַר מִיתָה דְּשְׁנִיָּהֶם יִשְׁנֵן בְּמַצִּיאוֹת דִּיכּוֹל לְהֵיוֹת שְׁיָמוּת הַיּוֹם וְיֵהָא גַט מֵהַיּוֹם וְאַחַר מִיתָה, אֲבָל מְעַכְשָׁיו וְלֹאֲחַר מִיתָה דְּאִינוּ בְּמַצִּיאוֹת דְּאִי אַחַר מִיתָה אִינוּ מְעַכְשָׁיו דְּהָא חֵי עַכְשָׁיו וְע"כ דְּחִזִּר בּוֹ לְגַמְרִי מְמַעֲפָשָׁיו, זֶה לֹא אֲמַרִינֵן, דְּהָא וְלֹאֲחַר מִיתָה קְאָמַר בְּנָא"ו וְזֶה מוֹרָה דְּלֹא חִזִּר מְדַבְּרִי לְגַמְרִי רַק פְּרוּשָׁא מְפָרֵשׁ בְּפִי אַחַר לֹא כְּמוֹ שְׁהִינֵנוּ מְפָרֵשִׁים אִי הִי אֹמֵר אִם מִתּוֹ, וְלִפִּי זֶה פְּשִׁטָּא דְּקִשְׁיָא לְפָה קְתָנִי רִישָׁא מְעַכְשָׁיו אִם מִת הָנִי גַט הָא אִפִּי מְעַכְשָׁיו וְלֹאֲחַר מִיתָה הָנִי גַט וְע"כ דְּרִישָׁא לֹא בָּאָה לֹדְמַר רַק דְּמֵהַיּוֹם דִּינוּ כְּמַעֲכָשָׁיו דְּחָל תִּיכְרָף וְלֹא בְּסוּף יוֹם דְּלֹא כַר"ת רַק כַּר' אֶלְחָנָן וְעַמ"ש בְּגִמְרָא עוֹד בְּזֶה: שְׁם וְלֹא מִתְיַבְּמַת, פִּירֵשׁ"י שְׁמָא גַט הָנִי וְכו' הוֹאִיל וְלֹא הִתְזַרְהָ ע"כ.

וְהַדְּבָר תְּמוּהָ דְּמֵהַיּוֹם עֲנִין חִזְרָה לְכָאן וּמֵאִיזָה צַד ס"ד דְּהִתְזַרְהָ וּפְשִׁטָּא דְּאֲחִיו שְׁגִירֵשׁ וְהִתְזַרְהָ דְּבַת יְבוּם הִיא. וְנִרְאֶה דְּכִינּוּנָתוֹ לִיתָן טַעַם עַל צַד הַסַּפֵּק דְּלֹא מִתְיַבְּמַת כִּינּוּן שְׁאָמַר בְּפִי וְלֹאֲחַר מִיתָה אִפִּי אִי יִחְשׁוּב בְּלַבּוֹ עַל תְּנַאי הָנִי דְּבָרִים שְׁבַלְבַל מֵאַחַר דְּבִפְיָא אָמַר וְלֹאֲחַר מִיתָה לְזֶה פִּי דְּהַכְּנוּנָה דְּלִכְךָ יֵשׁ לְדוֹן דְּתַנַּאי הוּא דְּאָדָם יוֹדַע שְׁאִין גַט אַחַר מִיתָה וְאִי הִי רוּצָה לְחַזֵּר בּוֹ שְׁלֵא לְגַרֵשׁ הִי לוֹ לְהִתְזַרְהָ לְבֵיתוֹ וְלִיקַח הַגַּט ג"כ בְּחִזְרָה

שלא תתגרש ומדלא חזר בו ויצאה מביתו כמו כל גרושה הרי נתפונן באמת לגרשה ואדם יודע שאין גט אחר מיתה ובנודאי יש מקום לומר דתנאי קאמר ומ"מ ספק הוי דלמא טעי דיש גט אחר מיתה כנ"ל בכוננת הרב ו"ל: בגמרא אמר לה מהיום כמ"ד מעכשיו דמי, תמוה לי דמי חילק בין מהיום למעכשיו עד שיאמר מהיום כמעכשיו והא הקושיא היתה ממהיום ומעכשיו ובשניהם צריף לחלק דאם מתי גרידא הוי פלאחר מיתה ואי אמר מהיום או מעכשיו לא הוי פלאחר מיתה רק מהיום או מעכשיו, לכן נראה לי ברור דמעכשיו אם מתי לא קשי' לי' פלל דבהא אפי' אי פלאחר מיתה דמי הוי גט דדוקא מהיום ולאוחר מיתה הוי ספק ולא מעכשיו ולאוחר מיתה כמ"ש במשנה כמ"ש הטור סי' קמ"ה בשם הרמ"ה רק עיקר הקוש'י' הכא דכאן דקתני מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי וע"כ דהך מעכשיו אם מתי להורות דמהיום אם מתי דינו כמעכשיו אם מתי דהוי גט תיקף לא בסוף היום דאי לגופי' למה לי אם מתי אפי' לאחר מיתה הוי גט ואהא קשי' לי' פיון דאם מתי גרידא לאחר מיתה הוא א"כ אפי' אמר מהיום אפתי ניא לאחר מיתה הוא פשימות היום תהא מגורשת לאחר מיתה מהיום ותרונייהו מתקנימין מהיום פשימות אחר זמן ולאחר מיתה פשימות היום ודוקא מעכשיו דאי אפשר לומר דתתגרש מעכשיו ולאחר מיתה דהא עכשיו חי ע"כ תנאי הוא אכל מהיום לא תגרע לישנא אם מתי דלא ניא אחר מיתה ועל זה אמר דאם מתי שתי לשונות במשמע יש לומר תנאי ויש לומר שהוא מגביל זמן אחר מיתה לכך אם מתי גרידא הוי כמגביל זמן פיון שלא הגביל זמן אחר אכל פשהגביל זמן מהיום אז לא אמרינו ששני.

זמנים הגביל רק אם מתי תנאי הוא וכיון דתנאי הוא ממילא הוי כמעכשיו כמו כל גט פיון שנתברר לנו ע"י מהיום דאם מתי אינו הגבלת זמן לחלות הגט רק תנאי בעלמא היא ונחלות הגט הוא ממילא ככל גט וזה ברור ולפי זה מוכח הנה פרת'י דמהיום הוי כמעכשיו כרבינו אלחנן ומוכח ג"כ דמעכשיו ולאחר מיתה הוי גט פשיטת הרמ"ה הנ"ל כנ"ל ועמ"ש בתוס' בד"ה מהיום: בתוס' בד"ה מהיום אם מתי, כתב ר"ת וכו' הרמב"ן ו"ל הקשה על זה מהך דאב"י דלקמן סוף פרקו דקאמר פי פליגי באם תצא והתם מיירי דמגרש בלילה ומת בלילה א"כ אפי' לר"י לא תתגרש והר"ן ו"ל דחה דבריו דהתם שאני דהתנאי מתקנים בבוקר דהא אם תצא קאמר ובאמת יש להפליא אי הפנונה התם דבבוקר מתקנים התנאי בנודאי א"כ היכי מדמינן לה להך דר"י התם שפיר אמרינו דזמנו של שטר מוכיח אכל באם תצא אי הי' פנונתו שתתגרש תיקף מעכשיו מה צורך לתנאי דבהכרח אתא בוקר ומזה מוכח לכאורה דהפנונה שתצא חמה מנרתיקה היינו שיהא אור בהיר והחמה תצא באורה החזק אכל אם יהא יום המעונן לא והשתא דמי ממש להך דהקא אם מתי דיכול להיות שיעמות מחר ועמ"ש לקמן בזה: אלא שאני תמה בלא"ה היכי למדו התם מזמנו של שטר פיון דעל יום א' אנו דנין ואין הזמן מורה פלל אי בלילה או ביום וע"כ דהפנונה שאנו אומרין כמו כל מגרש הפותב זמן דעתו לגרש מייד כמו כן זה הי' דעתו לגרש מייד מאחר שפתב זמן ככל גט ולא פתב בו שעות א"כ הי' דעתו ג"כ שתהא מגורשת מייד רק תנאי הוא דקא מתנה עלה א"כ ממילא לק"מ קושית הרמב"ן ו"ל דדוקא באומר מהיום אליבא דרבנן דר"י נסתפק ר"ת ו"ל דמאמרו מהיום אינו מורה על תחילת היום אכל אי אנו דנין מתוך זמנו של שטר שם לא נכתב מהיום רק שכתוב בגט זמן יום שנתגרשה בו א"כ כמו כל מגרש אין דנין

שְׁמָא גִירָשׁ רַק מְסוּפּוֹ רַק תִּיקָרַף בְּעַת שְׁנִיתָן הַגֵּט מְגוֹרְשָׁת כְּמוֹכֵן זֶה דְּנִין מִתּוֹךְ זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטֵר דְּכַשְׁאָר בְּנֵי אָדָם גִּירָשׁ דָּאֵי הִי דְּעַתּוֹ לְשִׁנּוֹת לֹא הִיָּה כּוֹתֵב גֵּט בְּזִמְנָן כְּכָל גִּיטִין אוֹ הִי מְבָאָר דְּבָרֵיו וְזֶה בְּרוּר, אִף לִפְ"ז רְאֵינִי הַרְמַבְ"ן הַשְּׁנִי רֵאִי נְכוּנָה הוּא מֵהֵךְ דְּתִיקָן רַבָּא מִיּוֹמָא דְּנָן וְלֹא תִיקָן מְעַכְשָׁיו, וּמָה שֶׁהֲשִׁיב עָלָיו הַר"ן דָּאֵי הוּי תִיקָן מְעַכְשָׁיו לֹא הוּי שְׁמַעְנּוּ לְאַפּוֹקֵי מַר"י רַק שְׁתַּתְּגַרְשׁ מְעַכְשָׁיו, הָא לִיתָא דַּע"כ לְאַפּוֹקֵי מַר"י הוּא דַּלְר"י כִּינּוּן דְּדִנִין עַל זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטֵר לֹא בְּעִינָן מְעַכְשָׁיו כְּלָל דְּבָהָא לֹא נִסְתַּפֵּק ר"ת ז"ל כְּלָל כְּנ"ל, וְכִבְרַת כְּתִבְתִּי בַּגְּמָרָא מַה שְׁנִירָאָה לִי בְּזֶה וְעַמ"ש לְקַמְן סוּף פְּרָקִין בְּזֶה: וְהִנֵּה הַב"ש בַּאֲה"ע סִי קַמ"ה הִקְשָׁה עַל ר"ת מֵהֵךְ דְּלֹאֲחַר שְׁבוּעָה דְּכוֹתְבִין מִיָּד וְשְׁמָא כְּוִנְתּוֹ מְסוּף שְׁבוּעָה וּבְאַמַּת לֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה דְּשָׁאֵי הֵתָם שְׁעוֹמֵד בְּתוֹךְ הַשְּׁבוּעָה וְקָאָמַר לְאַחַר שְׁבוּעָה הָרִי תִיקָרַף מִיקָרִי לְאַחַר שְׁבוּעָה וְהָרִי צְנִיָּה לְכַתּוּב לְאַחַר שְׁבוּעָה, אֲבָל כָּאֵן שְׁעוֹמֵד בְּאַמְצַע הַיּוֹם וְאוֹמַר מֵהַיּוֹם א"ב אֵי אֲפָשֵׁר שְׁכָל הַיּוֹם קָאָמַר דְּהָא עוֹמֵד בְּאַמְצַע הַיּוֹם רַק שְׁנִירָאָמַר מְעַכְשָׁיו קָאָמַר וְזֶה אֵינּוּ בְּמִשְׁמַע בְּלִשׁוֹן מֵהַיּוֹם וְהָרִי לִי לֹוֹמַר מְעַכְשָׁיו וְהַלְכָּהּ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק דְּבִסוּף קָאָמַר וְהִינּוּ שְׁהַיּוֹם יִתְחִיל לֹא שְׁיִתְחִיל לְמַחַר מִשָּׂא"כ הֵתָם דְּבַפְלִי אָמַר לְאַחַר שְׁבוּעָה [וְלֹא הִי יָכוֹל לֹוֹמַר שְׁיִכְתְּבוּ תִיקָרַף כִּי הִיָּה עוֹמֵד בְּתוֹךְ שְׁבוּעָה] וְהָרִי נִכְתַּב לְאַחַר שְׁבוּעָה וּפְשִׁיטָא דְּמוֹדָה ר"ת אֵי אָמַר זֶה גִיטָהּ לְמַחַר דְּתִיקָרַף חַל כְּשִׁיגִיעַ מַחַר, וּז"ב: בַּגְּמָרָא מִתְנִיתִין כְּרַבְּנָן וּר"ה כַּר"י.

יֵשׁ לְדַקְדָּק לְפִי מַה שְׁכָתַב ה"ה פ"ט מַה"ג הַלְכָּה כ' דְּהָא דָּאָם מִתִּי כְּלֹאֲחַר מִיָּתָה הִינּוּ בְּלֹא כְּפַל הַתְּנָאֵי אֲבָל בְּכְפַל הַתְּנָאֵי לִכ"ע תְּנָאֵי הוּא, וּלְפִי זֶה יִקְשָׁה לַר' יוֹסִי מַחֲיִים נְמִי אֲפִי עֵמֵד הוּי סְפַק מְגוֹרְשָׁת שְׁמָא תְּנָאֵי הוּא מִכַּח זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטֵר וְכִינּוּן שֶׁלֹּא כְּפַל הַתְּנָאֵי תְּנָאֵי בְּטַל וּמַעֲשָׂה קִיָּים וּמַר"ה מְשַׁמַּע בְּהִדְיָא דְּרַק בְּמַת פְּלִיג ר"י דְּחוֹלְצָת, וְכִמוֹ כֵּן בְּמִשְׁנָה גּוֹפָא יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּקַתְנֵי מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיָּתָה גֵּט וְאֵינּוּ גֵּט וְאֵם מִת חוֹלְצָת וְלֹא מִתְיַבְּמַת מְשַׁמַּע בְּהִדְיָא דְּרַק בְּמַת חוֹלְצָת אֲבָל אֵי חֵי וְלֹא מִת לֹא הוּי סְפַק מְגוֹרְשָׁת דְּאֲפִי תְּנָאָה הוּי הָרִי לֹא מִת דַּל"כ הוּי לִי לֹוֹמַר הָרִי זֶה סְפַק מְגוֹרְשָׁת וּבּוֹדָאֵי יִדְעֵנוּ בְּכָל מְקוֹם מַה דִּינָה שֶׁל סְפַק מְגוֹרְשָׁת אוֹ מְגוֹרְשָׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרְשָׁת וּמִדְּמַכְרָשׁ בְּהִדְיָא וְאֵם מִת ע"כ דְּרַק בְּמַת הוּי סְפַק לְעִנְיָן חֲלִיצָה וְיִבּוּם וְהִשְׁתָּא תִיקָשִׁי כִּינּוּן דְּמִיָּרִי בְּמִתְנִיתִין בְּלֹא כְּפַל הַתְּנָאֵי א"כ אֲפִי לֹא מִת.

הוּי סְפַק שְׁמָא תְּנָאָה הוּי וּמַעֲשָׂה קִיָּים וְתְּנָאֵי בְּטַל כִּינּוּן שֶׁלֹּא כְּפַל תְּנָאוֹ וְשְׁמָא חֲזָרָה הוּא וְאֵינָהּ מְגוֹרְשָׁת, וְצ"ל דְּזוֹקָא הֵנָּה דַּס"ל דְּמֵהַיּוֹם וּמְעַכְשָׁיו לֹא בְּעֵי כְּפּוֹל מְוִכְרָחִין לְסַבּוֹר דְּכְכּוֹל מוֹעִיל אֲפִי בְּלִי מֵהַיּוֹם דַּא"כ תִּיקָשִׁי לְהוּ הֵךְ דְּשְׁמוּאֵל לְקַמְן דְּאֲתָקִין אֵם מִתִּי וְאֵם לֹא מִתִּי בְּמָה נְפָשָׁה אֵי בְּמֵהַיּוֹם אוֹ מְעַכְשָׁיו לֹא בְּעֵי כְּפּוֹל וְאֵי בְּלִי מֵהַיּוֹם וּמְעַכְשָׁיו הָא הוּי גֵּט אַחַר מִיָּתָה וְע"כ כִּינּוּן שְׁכָפַל לֹא הוּי גֵּט אַחַר מִיָּתָה, אֲבָל הֵנָּה דְּאִית לְהוּ אֲפִי בְּמֵהַיּוֹם וּמְעַכְשָׁיו בְּעֵי כְּפּוֹל לִית לְהוּ סְבָרָת ה"ה כְּלָל וְאֲפִילוּ כְּפַל הוּי גֵּט אַחַר מִיָּתָה בְּלִי מֵהַיּוֹם וְהִשְׁתָּא לְדִידְהוּ מִתְנִיתִין בְּכָפַל מִיָּרִי וְשְׁפִיר לֹא הוּי סְפַק רַק כְּשִׁמַּת מִשּׁוּם שְׁמָא חֲזָרָה הוּא וְהוּי גֵּט אַחַר מִיָּתָה, וְכֵן ר"ה אֲלִיבָא דַּר"י לֹא מְחַדֵּשׁ רַק חוֹלְצָת בְּמַת דָּאֵי חֵי לֹא הוּי גֵּט כְּלָל כִּינּוּן שְׁכָפַל תְּנָאוֹ וּבְמָה נְפָשָׁה לֹא הוּי גֵּט וְאִף דְּהֵךְ סְבָרָא אֵי בְּכָפַל הוּי גֵּט אַחַר מִיָּתָה אוֹ לֹא תִלְיָא כְּלָל בְּהֵךְ אֵי בְּמֵהַיּוֹם בְּעֵי כְּפּוֹל מ"מ ע"כ כִּינּוּן דְּנַחְלָקוּ בְּהָא בְּהָא נְמִי נַחְלָקוּ וּלְפִי זֶה בְּאוֹמַר זֶה גִיטָהּ אֵם מִתִּי דְּקִי"ל דְּהוּי סְפַק מְגוֹרְשָׁת דְּשְׁמָא הַלְכָּה כַּר"י מ"מ בְּחֵי לִיכָא סְפַק כְּלָל דָּאֵי כְּפַל תְּנָאוֹ בְּמָה נְפָשָׁה לֹא הוּי גֵּט וְאֵי לֹא כְּפַל תְּנָאוֹ

ג"כ אין ספק דלא הוי גט דאי אחר מיתה קאמר אינו גט ואי מהיום קאמר מנח זמנו של שטר א"כ במהיום לא בעי פפול ובחי אינו גט מנח התנאי רק למ"ד מהיום בעי פפול ג"כ שפיר יש ספק אפילו בחי מנח זמנו של שטר ותנאי בטל ומעשה קיים ולפי זה אפתי יש לדקדק דהוי ל"י למתניתין ור"ה לומר הך ספק בלא פפל התנאי ואפילו חי הוי ספק ולא לענין חליצה דוקא וענין מ"ש בחידושי לא"הע סי' קמ"ה בענין זה: שם זמנו של שטר מוכיח עליו.

תמוה לי מאי ראיה מזמנו של שטר גבי גט פנין דגט צריף זמן מתקנת חכמים א"כ ע"כ הנה צריף לכתוב גט עם זמן דאטו הנה לו לכתוב גט דאינו פשר רק בנשואת, ובאמת כפי הנראה הרגיש רש"י ז"ל ריש פתובות בזה ופירש דהנה לו לכתוב לר"ח פלוני, אבל אין זה מספיק רק לאומר אם לא באתי מפאן ועד יב"ח דיודע עת קיום התנאי הנה לו לכתוב הזמן על אותו יום אבל באם מתי לא שייך זה דאינו יודע מתי ימות, נאמת דבהא יש ליישב גושית התוס' ריש פתובות דמרישא נמי מוכח לאפוקי מרבתינו והם תירצו תדא דליכא זמן ומיירי לענין נשואת.

ועוד תירצו ד יכול לכתוב שנה חודש ע"ש, והנה תירוצן ראשון תמוה דאם פן מה צורך לומר דליכא זמן אפילו איכא פשיטא דאין ראיה מן הזמן דלא רצה לכתוב שלא יהא גט רק בנשואת ואי משום דהנה יכול לכתוב שנה חודש א"כ היינו תירוצן הב' ודברי מהרש"א שם לא נתבררו לי ודוק], גם תירוצן השני תמוה דתינח בהך דאם לא באתי אבל באם מתי לא שייך זה דרצה שתהא מגורשת תיכף פשימות ואי אם פותב שנה גם פן מגורשת תיכף א"כ היינו הך זמן של בו ביום פנין דבכותב שבוע ג"כ הוי זמנו תיכף.

רק ארווח לן גושית התוס' דמרישא ליכא למידק דבאמת אין ראיה מזמנו של שטר פלל רק מסיפא מוכח דהנה לו להעמיד הזמן על אותו יום של סוף י"ב חודש כמו שפירש"י אף ה"כא ודאי קשיא דקאמר להדיא גם באם מתי נחלק ר"י דזמנו של שטר מוכיח: לכן נראה לי דנדאי התם לא מוכח מרישא לאפוקי מרבתינו דגם רבתינו מודו בהא פנין דצריף לכתוב זמן בגט וה"כא דקאמר אפילו באם מתי לר"י הוי גט היינו לפי האמת דהך מתניתין דלא כר"י א"כ מיירי אפילו בגט שאין בו עדים פלל דלר"א דקי"ל פנותי' אין צריף ע"ח פלל ובכהאי גוונא אין צריף זמן פלל דליכא למיחש פלל שפא יחפה דע"כ צריכה ע"מ כמו שהוכחתי פל זה בסוגיא דנכתב ביום באריכות וכיין שכתב זמן לר"י זמנו של שטר שפיר מוכיח דמהיום קאמר, פנ"ל: בתוס' בד"ה הכי אמר רב והא דאמרין וכו' ולאפוקי מדר"י וכו' וכן פירש בקונטרס לקמן.

לפי פירש"י לקמן דהאבעי' היתה אי הלכה כר"י דבעינו ודן או פרבנו א"כ מוכרח מהתם דהך לאפוקי היינו לשופרא בעלמא והלכה כר"י דאי אין הלכה כר"י א"כ אפתי תפשוט מרבא דלא בעינו ודן דאי בעינו כר' יהודה אם פן כמו דקתני מיומא דנו לאפוקי מדר' יוסי כ"ש דהוי ל"י לומר ודן לאפוקי מרבנו דר' יהודה דלא בעונו ודן, ועל פרוה דלא בא לאפוקי מדבר שאינה הלכה רק מדבר שהוא הלכה מ"מ יכתבו לשופרא דשטרא וא"כ מהך דהתם יש הוכחה דהלכה כר"י: אמנם פבר פתבתי לקמן דפירש"י ז"ל שם תמוה בזה והרמב"ם מפרשה בע"א דלא נסתפק לן פלל אי הלכה כר' יהודה או פרבנו רק לרבנו גופייהו בעי לה.

וּלְפִירוּשׁוֹ יֵשׁ לְפָרֵשׁ לְאִפּוּקֵי מִדְר"י כַּפְּשׁוּטָא דְאִין הִלְכָה כַּר"י וּלְכָה פֶּסֶק בְּאַמַּת דְּאִין הִלְכָה כַּר"י וּלְפִירֵשׁ"י הֵתָם יְהֵא מְוֹכְרָח מְרַבָּא דְתִיקוֹן יוֹמָא דְנֹן דִּהְלָכָה כַּר"י, א"כ מָה הוֹעִילוֹ לְקַמְן בְּהַךְ אִיבְעִית אִימָא דְשְׂאֵנִי אַמּוֹת כְּאֵם מַתִּי אִיבְעִינִי לִי דַמ"מ מְהַךְ דְּרַבָּא דְהֵתָם מוֹכַח דִּהְלָכָה כַּר"י אִפִּי בְּהָא וְאַפִּי לְהִנְהֵ דְגֵרְסִי רַב גַּם מְרַב מוֹכַח הֵכִי דְאִי אִין הִלְכָה וּלְאִפּוּקֵי מִינְיָ קְאָמַר הָוִי לִי לְהַזְכִּיר וְדֹן נְמִי לְאִפּוּקֵי מְרַבְּנֹן דַּר' יְהוּדָה וְדוֹחֵק לְוֹמַר דְּהַךְ וְאִי בְּעִית אִימָא ס"ל דְּלֹא בְּעִינוֹ וְדֹן כְּרַבְּנֹן דַּר"י, וְעַמ"ש בְּסֻמוּף: ע"ב בְּגִמְרָא אִי אָמַר ר"י בְּעַל פֶּה אִי לֹא.

פִּירֵשׁ"י כְּגוֹן גַּבִּי גֵט וְכו' הִדְר בִּי כו' הוֹאִיל וְלֹא אָמַר מֵהִיוֹם ע"כ, וּלְפִי דְכָרְיוּ מִשְׁמַע דְּאִפִּי פֶתֶב מֵהִיוֹם בְּגֵט לֹא מְהִינִי דְאִמְרִינוֹן דִּהְדַּר בִּי דְהָא זְמַן כְּמֵהִיוֹם דְּמִי וּמ"מ אִמְרִינוֹן דִּהְדַּר בִּי לַר"י וְה"ה בְּכַתֵּב מֵהִיוֹם, וּלְפִי זֶה רַבְּנֹן.

דְּפִלְגִי אַר"י אִפִּילוֹ אִי ר"י פְּלִיג בְּעַל פֶּה ג"כ אֲבָל לְרַבְּנֹן לֹא מְהִינִי אִפִּילוֹ פֶתֶב מֵהִיוֹם בְּגֵט, וְכֹן נִרְאֵה בְּאַמַּת לְעִיל דְּכִינוֹן דְּקְאָמַר אִם מַתִּי שְׁתִּי לְשׁוֹנוֹת מִשְׁמַע וְכָל הֵיכִי דְאָמַר אִם מַתִּי גְרִידָא הָוִי כְּאִוְמַר לְאַחַר מִיתָה א"כ אִפִּילוֹ פֶתֶב מֵהִיוֹם בְּגֵט לֹא מְהִינִי, אֲמַנְם מְהַךְ דְּלִקְמֹן פֶּרֶק הַמְּגַרֵּשׁ מִשְׁמַע לְהַדְּנִי דְאִי פֶתֶב בְּגֵט מֵהִיוֹם הָוִי גֵט אִפִּי לְרַבְּנֹן דְּהָא אֲתַקִּין רַבָּא מִיּוֹמָא דְנֹן לְאִפּוּקֵי מַר"י ש"מ דְּבְּהָא לַכ"ע מְהִינִי, וְכֹן פִּירֵשׁ"י הֵתָם בְּהַדְּנִי ע"ש: אִיבְרָא יֵשׁ לְתַמּוּהַ דְּהַרְמְב"ם ו"ל בְּנוֹסַח הַגֵּט זֹכֵר מִיּוֹמָא דְנֹן וּלְעַלְמַ פֶּתְקַנַּת רַבָּא וְלָמָּה פֶּסֶק בַּפ"ט מַה"ג דְּאִם מַתִּי לֹא הָוִי גֵט כָּלָל, וְהֵי דְפֶסֶק דְּלֹא כַּר"י מ"מ הָא בְּכַתֵּב מֵהִיוֹם בְּגֵט אִפִּילוֹ לְרַבְּנֹן מְהִינִי, לְכֹן נִרְאֵה לִי דְסוֹבֵר הֵרֵב ו"ל דְּהַךְ דְּרַבָּא דְהֵתָם לֹא בְּגֵט מִשְׁתַּעִי דְהָא בְּגֵט לֹא פֶתִיב אִיךְ פְּלוּנִי פֶטֶר וְתַרְךָ פְּלוּנִי אִינְתַּתִּי רַק הַבְּעַל מְדַבֵּר בְּעַדוֹ פֶּטֶרִית וּשְׁבַקִּית וְכו' לְכֹן נִרְאֵה לִי דְהֵתָם בְּשִׁטְר שְׁנוֹתַיִן הַב"ד לְאַשְׁהָ שְׁנַתְּגַרְשָׁה מִיָּרִי כְּמוֹ שִׁטְר חֲלִיצָה וְכוֹתְבִין בּוֹ שְׁנַתְּנוּהוּ כְּדִין בְּלִי שׁוּם חֲשֵׁשׁ כְּמוֹ בְּגֵט חֲלִיצָה וְכוֹתְבִין אִיךְ פְּלוּנִי פֶטֶר וְתַרְךָ אִינְתַּתִּי מֵהִיוֹם וּלְעוֹלָם וְהִינְנוּ שְׁפָךְ זָכַר בְּעַל פֶּה מֵהִיוֹם וְכָךְ גְּיָרֵשׁ, וּמְדַלָּא זָכַר וְדֹן ש"מ דְּלֹא בְּעִי וְדֹן וְדַחָה דְלֹא הִנְצַרְךָ לְאַשְׁמוּעִינוֹן רַק אֵלּוֹ שְׁיֵשׁ לְטַעוֹת בְּהֵם אֲבָל בְּכַתֵּב בְּגֵט בְּלַבַּד וְלֹא זָכַר בְּעַל פֶּה מֵהִיוֹם הָוִי אִם מַתִּי כְּלֹאחַר מִיתָה וְאַפִּילוֹ סִפֵּק לֹא הָוִי פִּינוֹן שְׁלֹא זָכַר מֵהִיוֹם בְּעַת שְׁאָמַר אִם מַתִּי, וְהֵרָא"ש פֶתֶב בְּשֵׁם ר"ת דְּטוֹב לְכַתּוֹב מְעַכְשָׁיו וְלֹא מֵהִיוֹם אֲבָל לֹא נִזְכַּר זֶה בְּדַבְּרֵי ר"ת רַק שְׁיִאמַר מְעַכְשָׁיו וְעֵינֵי מ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה אִי אָמַר: שְׁם פְּשִׁטָּא מְדִסִּפָּא לְרַבְּנֹן חוֹלְצָת וְכו' אַע"ג דְּאַבְיִי ס"ל לְקַמְן סוּף פֶּרֶקִין דְּמוּדָה ר"י בְּלַפְשִׁתְצָא חֲמָה מְנַרְתִּיקָה כַּפִּירֵשׁ"י הֵתָם, וְהָר"ן ו"ל כְּתַב לְקַמְן דְּהָוִי מְצִי לְשַׁנּוּיֵי כֹן וְהוּא תַּמּוּהַ דַּעכ"פ מַאי פֶּרִיךְ פְּשִׁטָּא מַה דְּאַבְיִי פְּלִיג, אֲבָל בְּאַמַּת לַק"מ דְּוַדָּאִי ר"ה קַמְש"ל חוֹלְצָת וְהִינְנוּ דַס"ד דַּלְר"י הָוִי גֵט גְּמוּר קַמְש"ל דְּחוֹלְצָת, וְאַהָא פֶּרִיךְ פְּשִׁטָּא דְּחוֹלְצָת פִּינוֹן דְּלֹא עֲדִירָה זְמַנּוֹ שֶׁל שִׁטְר לַר"י מְאָמַר בְּפִירוּשׁ מֵהִיוֹם לְרַבְּנֹן וְאִי הִי פְּוֹנַת ר"ה לְאַשְׁמוּעִינוֹן דְּלֹא כְּאַבְיִי אִין הַחֲזִידוּשׁ דְּחוֹלְצָת רַק שְׁאִינָה מְתִיבְמַת: אֲמַנְם בְּעִיקְרָא דְּמִילְתָּא כְּבָר הוֹכַחְתִּי בַּא"ה ע סִימָן קַמ"ד בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת דְּלֹא נִחְלְקוּ רַבּוּתֵינוּן רַק בְּמַת דְּכִינוֹן דְּאִין גֵּט לְאַחַר מִיתָה אֲבָל בְּתַנָּאִי דְּעַלְמָא לַכ"ע בְּתַנָּאִי אִם אִינוּ גֵּט רַק לְכַשְׁיִתְקִינִים הַתַּנָּאִי, אֲמַנְם הִינְנוּ דְּוִקָא בְּתַנָּאִי אִם שְׁאִינוּ יְכוּל לְהַתְקִינִים בְּמִיתָה כְּגוֹן לִתְּמֹן לֹו מְאִתִּים זֹז, אֲבָל אִם לֹא בְּאִתִּי וּמַת בְּהָא מְהִינִי זְמַנּוֹ שֶׁל שִׁטְר שְׁלֹא יְהֵא גֵט אַחַר מִיתָה אֲבָל בְּלֹא מַת אִינָה מְגוֹרֶשֶׁת רַק אַחַר עֲבוּר הַזְּמַן ע"ש, וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְחַלֵּק בְּפְשִׁטוֹת בֵּין הַךְ דְּהֵכָא לְהַךְ דְּאַבְיִי דְּלִקְמֹן דְּהֵתָם דְּאִיכָּא לְקִינִים שְׁתִּיחֵן דְּאִי יִחְיֶה לֹא יְהֵא גֵט רַק אַחַר כְּךָ כְּשִׁתְצָא

שפיר לא אמרינו אפילו לר"י דהוי ספק, אבל הכא פינון דאי לאחר מיתה אמר אין מציאות שיהא גט ונצטרף לומר דחזר בו וגם טעה דיש גט אחר מיתה לכך שפיר הוי ספק עכ"פ, וזה נראה לי ברור.

ובהכי ניחא דקאמר לקמן לכשתצא הכל מודים אם תצא פליגי וקשה פינון דבבוקר הוי גט דהא בנדאי אתא בוקר א"כ אי תנאי הוי ומעכשיו קאמר למה התנה הא ונדאי יבוא בוקר, ולהנ"ל ניחא דע"כ לא הוי תנאי רק אי מת אבל אי יחיה באמת לא הוי גט רק כשביבוא בוקר כנ"ל, ובא"הע סימן קמ"ד וקמ"ה הארכתי בזה: שם קמש"ל דלא רבי סבר כר"י ונ"ל ר"י פ"ב.

יש לדקדק היאך שינוי לומר כזה אתי למעוטי הו מה שאין ענין זה לזה כלל בשלמא רבי אתי למעוטי דר"י דס"ד פינון דסובר רבי דהוי גט דכל מה דאפשר לפרושי מפרשינו דלא נימא חזרה הוא וגט אחר מיתה הוא א"כ ס"ד דאפילו על זמנו של שטר דנין דנדאי מהיום קאמר ולא אחר מיתה קמש"ל דוקא באמר מהיום אבל ר"י דממעט לי דרבי בהו דאם לא באתי מה ענין זה לזה, ונראה לי דהפנונה פינון דס"ל לר"י דהיכי דאמר כתבו ותנו אם לא באתי דמדהוי לי לומר בהיקף ואמר פ"ה ש"מ כתבו מעכשיו ותנו אם לא באתי וקשה הא יש לומר דבאמת נתפנון לומר כתבו ותנו מיד וחזר בו ואמר אם לא באתי ועל הכתיבה ונתנה קאמר וע"כ דכל כמה שיש לפרש דלא חזר לא אמרינו חזרה א"כ במהיום ולאחר מיתה ג"כ יסבור פ"ב דלא אמרינו חזרה קמש"ל כזה גט אבל לאחר מיתה אמרינו חזרה הוא כנ"ל: שם ר"י אומר כזה גט.

תמוה לי לפי מה שפירש"י לקמן סוף פרק מי שאחזו דמעיקרא קס"ד דר"י פליג ארישא ג"כ דס"ל כתב גט על תנאי פשר ודחי לעולם אימא לך דפסול לך אסיפא פליג, והשתא מנין דלמעוטי דרבי אתי הא אתי למעוטי דרישא דמודה בה ר"י ונ"ל פליג רק בסיפא ורחוק לומר דהו סוגיא דהכא למאי דס"ד לקמן דבאמת פליג ארישא ג"כ א"כ ע"כ למעוטי דרבי ולא כן פירש"י ז"ל בד"ה ר"י אומר מדהוי לי למימר, והיינו כמסקנא דלקמן, לכן נראה לי ברור דמפאן ראי' למה שכתבתי לקמן שם לפרש בפשיטות ולא ס"ד כלל דפליג ר"י ברישא וליכא למ"ד דאין צריך לזניח תנאי עוד הקשיתי שם קושיא חזקה על פירש"י ז"ל, ולפי מה שפירשתי שם ניחא פאן ג"כ: בתוס' בד"ה אי אמר וכו' פינון שאין כתוב בו מהיום עכ"ל.

כבר כתבתי דלשון רש"י ז"ל נראה דאפי' כתוב בו מהיום לא מהני דהדר בי' ממה שכתוב בשטר אלא שהוכחת התוס' מהו דאתקין רב דלקמן פרק המגרש דמהתם מוכח דאי כתב בגט מהיום אפי' לרבנן מוכיח על אם מתי דמהיום קאמר אבל כבר הוכחתי מדברי הרמב"ם דהא ליתא, ומהתם אין ראיה כלל כמו שכתבתי בגמרא באריכות: בד"ה לרבא פשיטא לי', מפאן קשה וכו' ואור"י וכו'.

ולדעתי נראה פשוט דהתם או דלא כתב שטר כלל רק הקנה לו בקנין ואמר אחר מיתה ומספקא לן אי קנין כמהיום וכזמן דמי או דדוקא שטר מקנה כגון קרקע הנקנית באותו שטר או גט שהוא הפורת הוי הזמן ראיה אבל אי הקנה בקנין ונכתב שטר ראי' אין הזמן ראי' דהעדים פותבין מתי נעשה, כנ"ל: בגמרא אמר ר"ה וכו' אף גיטו אם עמד חזר.

פירש"י ו"ל לא מפעיל היכי דאמר אם מתי וכו' אלא יהב לה גט סתמא וכו', וקשה לפירושו מהא דקי"ל לקמן פרק המגרש שלא להזכיר שום תנאי קודם התנרף והשתא פיון דגט שכיב מרע אפי' בסתם הוי כעל תנאי א"כ תיכף פשאר פתבו הרי פותב הסופר גט על תנאי ולרבא לקמן אפילו אמר בעל פה פסול לפגי התנרף, ולדעת רש"י לקמן אפי' נתקיים התנאי פסול אפילו בעל מנת עיי"ש, וצ"ל דמ"מ פיון דמדניא בעל מנת לא פסול רק משום גזירה בכה"ג בשכיב מרע לא גזרו כמו שהתירו ליתן הגט בלי שיאמר תנו שאין פן בכרי וצ"ע ודע דהך ואם עמד חוזר אין הפנונה שצריף לחזור בו אבל אי רוצה בגט אח"כ הוי גט, דפשיטא פיון דדנין אומדנא דעל תנאי נתן לא מהני מה שיאמר אח"כ דגירש לחלוטין רק הכנונה דחוזר מעצמו, ולפי זה אין לדקדק מפאן דבתנאי מעכשיו או מהיום אינו יכול לבטל הגט מדקאמר אם עמד חוזר משמע דבלי עמד רק עדיין חולה אינו יכול לחזור בו דיש לומר דמעיקרא נמי פיון שעדיין לא נתקיים התנאי יכול לחזור בו רק אי עמד חוזר מפילא פנ"ל, ועיין מה שאכתוב בסמוך: שם תנו זה גיטף מהיום אם מתי וכו' ואי אמרת אם עמד חוזר למה לי אומדנא הרי עמד.

יש לתמוה מה ענין קושיא זו לר"ה, חדא הא במהיום אם מתי לא חידש ר"ה פלל כמו שפירש"י, ועוד ס"ס תיקשי במתניתין פיון שפירש התנאי א"כ פשיטא דאי עמד חוזר ואי משום דאמר מחולי זה גרע דאפילו עמד כל שמת בסוף מאותו חולי נתקיים התנאי א"כ לר"ה נמי ניחא דלא הוה דברי ר"ה שאמר מחולי זה, ועוד אפי' אי ר"ה מייירי במחולי זה כפי' התוס' מ"מ בעינן הבריא לגמרי והוי' לי' לאוקמא מתניתין שלא הבריא לגמרי רק הלה על משענתו ולמה לי שניפק מחולי לחולי ועוד מה זה דקאמר למה לי אומדנא הא הקושיא דלא מהני אומדנא אפילו אי מחמת חולי הראשון מת לא הוי גט פיון שעמד: לכן נראה לי דעיקר הקושיא לר"ה דבלי ר"ה הוי אמרינן דלא אזלינן בטר אומדנא בשכיב מרע פלל רק תופסין דבריו דברי בריא, ובריא שאמר אם מתי כל אימת שישמח בחי' הוי גט למפרע וכמו כן אי אמר פשאמות מחולי פלוני כל אימת שישמח מחולי זה הוי גט וכמו כן שכיב מרע שאמר כף דינו כף ואין דנין אומדנא דלא נתפנון רק פשלא יעמוד מחוליו רק כל אימת שישמח מאותו חולי אפילו הבריא בינתיים הוי גט פדיו בריא ממש והשתא מייירי מתניתין שהבריא לגמרי ומ"מ אי מת מאותו חולי הוי גט רק דאומדנין שפא חולי אחר הוא והוא אמר מחולי זה, אבל לר"ה דקאמר דאזלינן בשכיב מרע בטר אומדנא דנודאי לא נתפנון לגרש רק פשלא יעמוד מחולי שהוא בה עתה, א"כ קשי' לי' שפיר שפיר במה נפשף אי עמד הפנונה שלא הבריא לגמרי מה צורף לאומדנא הא ודאי מחמת חולי הראשון מת פיון שלא ניפק החולי מפנו לגמרי, ואי הבריא לגמרי הרי עמד ולר"ה חוזר אף שאח"כ חלה מחדש ומת מאותו חולי הראשון דדנין אומדנא דלא רצה לגרש רק אי לא יעמוד מחוליו שהוא חולה כעת והיינו דקאמר למה לי אומדנא הרי עמד, והיינו פיון דבהבריא לגמרי הרי עמד וע"כ דלא הבריא לגמרי א"כ למה לי אומדנא, והיינו דמשני לעולם דלא הבריא לגמרי ומ"מ בעי אומדנא דניפק מחולי הראשון לגמרי ובא לחולי אחר הלקף מטעם עמד לא איכפת לן דאין זו עמידה דהא לא הבריא ומ"מ בעי אומדנא שפא ניפק החולי לגמרי והחולי החדש מעצמו בא עליו שלא מחמת ראשון פלל נהרי לא מת מחולי זה והא דנקט ועמד והלה הוי לי' לומר שניפק לחולי אחר דקמש"ל דוקא הלה בעי אומדנא אבל בלא הלה פלל לא בעי אומדנא דנודאי

מחמת חולי הראשון ניתק לחולי השני רק בקהל על משענתו יש לחוש דהשני לאו מחמת ראשון הוא לכה בעי אומדנא, והשתא אתי שפיר גם כן הו' שמעת מינה דביתר הכי כמו שאבאר לקמן בגמרא דף ע"ג: בתוס' בד"ה אומר ר"ה פירש"י ור"ח ואין להקשות וכו'.

יש לתמונה לכאורה על דבריהם מה ש"ד להקשות הא ברישא קתני אם מתי אינו גט אלמא בקדני דגרע היכא דאמר אם מתי מהיכא דלא אומר פלום רק דנין בתר אומדנא א"כ מאי קושיא אי קתני דהיכא דאמר מהיום אם מתי לאו פלאחר מיתה ואי דלא ס"ד דתוס' פלל דגרע היכא דאמר אם מתי מאומדנא דלא אומר פלום אם פנ הוי להו לומר דאין להקשות למה קתני במתניתין זה גיטף אם מתי לא אומר פלום הא אפי' לא אומר פלום דדנין מאומדנא דאחר מיתה גירש מ"מ אומרינו דמהיום נתכונן דהא רק בעמד חוזר ולא בלא עמד וכ"ש בפירש אם מתי וע"כ דהא ידעו התוס' דאמר אם מתי גרע מבסתם דדנין מעכשיו ומהיום משא"כ באמר א"כ פשיטא דאיצטריך סיפא, ונראה לי דכוננת התוס' כף פיון דעכ"פ בסתם דנין דמהיום על תנאי מיתה גירש א"כ מוכח עכ"פ בהכרח שיש תנאי מיתה במציאות כמו כל תנאי דאי אין תנאי מיתה במציאות פלל היאך נימא בסתמא דיהא גט אם ימות א"כ ממילא מהני מהיום אם מתי ומעכשיו אם מתי דהוא הלשון היותר עדיף מכל הלשונות ואם גם לשון זה לא מהני ע"כ שאין במציאות תנאי על מיתה פלל א"כ פשיטא דלא מהני בסתמא לדון שתהא מגורשת כשימות וכשיעמוד לא יהא גט, ואהא תירצו דמ"מ ס"ד דהני לישני ג"כ לא מהני רק שיאמר בפירוש דאי ימות יהא גט למפרע ואי לא ימות לא יהא גט אבל באומר מהיום אם מתי הוי כמו מהיום ולאחר מיתה, פנ"ל: בא"ד אבל קשה וכו' ומיהו יש לומר וכו'.

דבריהם צ"ע דמ"מ היאך קאמר דרבה ורבא לא ס"ל הא דר"ה הוי לי' לומר דשמואל פליג על ר"ה, אבל נראה לי דבלא"ה לק"מ דנהי דלא ס"ל פרבה ורבא דמחמת גזירה דיש גט אחר מיתה הפקיעו רבנו קידושין אבל מ"מ מחמת האי חששא תיקון שמואל שלא יגרש בסתם רק יאמר בקדניא אם מתי ואם לא מתי, והיינו או דמירי דאמר מהיום ומ"מ, בעי פפול או דכל היכי דכפל הוי פאומר מהיום בפירוש כמ"ש ה"ה הביאו הב"ש ריש סימן קמ"ה, אבל עכ"פ סתמא לא רצה שיתן מחשש שיאמרו יש גט אחר מיתה, פנ"ל: בא"ד ומיהו קשה וכו' ופריף פשיטא ואמאי פשיטא וכו' דבריהם תמוהין מאד דהתם קאמר דמה דאמרה לי אי קנימת דידך אנא פטומי מילי בעלמא הוא א"כ מוכח להדניא דלא ס"ל כר"ה דאי כר"ה מה בכך הא בלא"ה חוזר בעמד, והשתא פיון דלא ס"ל כר"ה שפיר מקשה עלי' מה ס"ד דיועיל דברי האשה הא לאו בדידה קנימא להתנות תנאי ואי דס"ד כר"ה מה יועיל פטומי מילי הא בלא"ה חוזר, וגדולה מזו תמוה מאד דהתוס' גופייהו פתבו שם פרק א"נ דמהתם משמע דאי עמד אינו חוזר בסתם והקשו על פירש"י ור"ח פאן דלר"ה חוזר בסתם ותירצו דשמואל ור' זביד דהתם דלא כר"ה ס"ל רק פרבה ורבא א"כ פאן מאחר שפכר תירצו דשמואל לא ס"ל כר"ה מאי קשיא להו מהתם, והם רצו באמת לתקן הקושיא פאן דעכ"פ מאי פריף פשיטא פיון דר"ה חולק והא לאו קושיא הוא פלל, פנ"ל: ואפשר לי לומר דכוננת התוס' להקשות כף דנהי דהא לא קשי' דמהתם מוכח דלא כר"ה דאיכא למימר פרבה ורבא ס"ל כמ"ש פרק א"נ, אבל הקא קשי' להו להיפך מנין להקשות אטו בדידה קנימא להתנות תנאי דלמא באמת כר"ה ס"ל דבלא"ה אי עמד חוזר רק התם פיון דאינתח ש"מ שהי' חושב דהגט גט גמור ולא

על תנאי מיתה נתן רק פיון דהיא אמרה לי מאי קא מיתנחת אי קנימת דידך אנא והיינו דגט שכיב מרע אינו רק על תנאי מיתה שפיר ס"ד דמהני אי עמד שייחזור בו כמו כל גט שכיב מרע קמש"ל דאמירה דידה פטומי מילי ניהו ולא השגית על דבריי ועל דעת הראשון נתן שהי חושב דהגט גט גמור פיון דאיתנח ומזה דייקו התוס' דאפילו לר"ה אינו חוזר בעמד בסתם אם פן על פרתה דמפח תנאי אתי עלה, ושפיר מקשה אטו בדידה קנימא להתנות תנאי: והכי משמע להדי' בתוס' פרק א"נ שם דכתבו דמשמע מפאן דלא כר"ה וקשה למה פתבו דמשמע מפאן הא בהדיא מוכח פן דהא באמת הני גט התם אפילו עמד ולר"ה לא הני גט וע"כ דאין זה הכרח פיון דקא מיתנח הרי חזינו דהי דעתו שהוא מגרש לחלוטין דאל"כ מאי קא מיתנח רק מ"מ משמע להו דלא כר"ה מדקאמר אטו בדידה קנימא להתנות ש"מ דמפח תנאי אתינן עלה ולא מפח אומדנא פפי סברת ר"ה ועל זה תירצו התם דהו סוגיא דהתם באמת דלא כר"ה, וע"ז באו להקשות פאן באופן אחר דמ"מ קשה מנא לי, למקשה להקשות התם אטו בדידה קנימא דלמא באמת סבר כר"ה ולא אתי עלה מתורת תנאי פלל כמ"ש, וז"ב לפע"ד: אף עם כל זה אפי' יהא פנונת התוס' פה אינה קושיא לפע"ד, חדא דכולהו פטומי מילי שיהון פרו התם הפנונה שלא הי בדעת האומר לאמרם רק דרף פטומי מילי ואי הפנונה כר"ה היא אמרה באמת דברים קנימים רק בעלה לא הי חושש לדבריי וחשבם לפטומי מילי וזה אינו במשמע, וכן פירש"י התם דרק לנחמו אמרה פו, ועוד לר"ה למה באמת לא יועיל פיון דאי לא הי מיתנח הי חוזר רק לפי שלא ידע וחשב דלחלוטין מגרש א"כ פשאמרה לו מאי קא מיתנחת והוא שמתק ונתן לה אדעתה דתנאי מיתה נתן כמו כל שכיב מרע ומאיה צד נימא דחשב דבריי לפטומי מילי להוציא מכלל שאר שכיב מרע המגרש, ועוד פיון דכל שכיב מרע אינו מגרש רק על תנאי רק זה לא ידע ובאמת מיתנח אלמא דרצה באמת שלא תתגרש ממנו א"כ אי הי יודע דגט שכיב מרע אינו רק על תנאי הי מגרש פה דהא באמת איתנח ובשביל שלא ידע תהא מגורשת לחלוטין הא הני גט בטעות פנ"ל: בא"ד על פן נראה לר"ת וכו'.

נראה לי ביאור דבריהם דהא לא אמרינן מחמת אומדנא נדון בדבריי תנאי חדש שלא זכר פלל רק במתנה אין זה תנאי רק פירוש לדבריי שלא נתן רק אחר מיתה דיש מתנה אחר מיתה דהיינו גוף היום ופירי אחר מיתה ואין זה תנאי ואי הי גט אחר מיתה הני ג"כ אזלינן בתר אומדנא דאחר מיתה קאמר דאין זה תנאי רק פירוש דלאחר מיתה הוא נותן אבל פיון דאין גט אחר מיתה צריכין אנו לחדש תנאי גמור בדבריי זה לא אמרינן, אבל באמר תנאי בפירוש אם מתי מחולי זה שפיר מפרשינן דבריי מחמת אומדנא דאם לא אעמוד מחולי זה קאמר כמו דמפרשינן במתנה לפי שאין אנו מחדשין תנאי בדבריי ה"ה בגט פשוט תנאי בפירוש אין אנו מחדשין תנאי בדבריי רק פירוש אם לא אעמוד קאמר וכל שעמד לא הני גט אפילו מת אח"כ מאותו חולי, פנ"ל: בא"ד יאמרו שאין תנאי החולי הזה גורם תמוה לי דלפי זה ממילא אי אמר אם מתי והלך בלא משענת ומת אח"כ ג"כ לרבה ורבא ראוי שיהא גט דיאמרו שאין תנאי מיתה גורם דהא מת אח"כ ומ"מ אינו גט, וגדולה מזו אפילו מת מחולי אחר ראוי שיהא גט פיון דלא אמר מחולי זה רק אם מתי סתם וברי מת ואי לא יהא גט יאמרו שאין תנאי המיתה גורם רק מיתה גורמת ויש גט אחר מיתה א"כ תיקשי לרבה ורבא פיון דבאמת דעת השכיב מרע מחמת

אָנאָמֶדנאַ רק פֿשלאַ יַעמֶוד מאַוּתוֹ חוּלי אַבֿל כֿל שְׁיַעמֶוד וַיִּלֶּה אֵינּוּ רוֹצֶה שְׁיִהְיֶה גַט דְּהַא מוֹדוֹ לְאַנאָמֶדנאַ דר"ה א"כ הָיִי לִי לְשִׁמוּאַל לְתַקֵּן שְׂיֵאמֶר אַם אַעמֶוד לֹא יְהֵא גַט וְאַם לֹא אַעמֶוד יְהֵא גַט וְאַז וַיִּשְׁלַם כְּוֹנֶנֶת הַשְּׂכִיב מֶרַע כְּפִי דַעַתוֹ בְּאַמַּת וְלִמָּה לֹו לְתַקֵּן אַם מִתִּי שְׂאַז אִפִּי יַעמֶוד וַיִּלֶּה יְהֵא גַט וצ"ע: דָּף ע"נ בְּגַמְרָא שְׁמַעַת מִינָה שְׂכִיב מֶרַע.

פִּירש"י וַגְּבִי גַט דְּמִתְנִי הוּא דְבַעֲיֵנּוּ אָנאָמֶדנאַ מִשּׁוּם דְּמַחוּלִי זֶה קֶאָמֶר לֵהּ, מְבֹאֵר מְדַבְּרִי דְהַךְ שְׁמַעַת מִינָה הֵינּוּ בְּלֹא אָמֶר מַחוּלִי זֶה אַבֿל אָמֶר מַחוּלִי זֶה דֵינּוּ כְּמוֹ בְּגַט הֶכָּא לר"ה דְּמַחְלִיקֵינּוּ בֵּין הֶלֶךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ בְּעֵי אָנאָמֶדנאַ וּבְלֹא הֶלֶךְ כִּלְל וְדַאי מַחוּלִי הֶרֶאשׁוֹן הוּא וּבְהֶלֶךְ לְגַמְרֵי בְּלִי מִשְׁעַנַּת ג"כ לֹא בְּעֵי אָנאָמֶדנאַ דְאָמֶר בְּלֹא"ה כִּינּוּ שְׁעַמְד וּבְלֹא אָמֶר מַחוּלִי זֶה וְהֶלֶךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ לֹא בְּעֵי אָנאָמֶדנאַ דְאָפִילוּ מֵת מַחוּלִי אַחַר מ"מ הָרִי לֹא עַמְד, וְלִפִּי זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַךְ שְׁמַעַת מִינָה בְּתַרְתִּי חֲדָא בְּלֹא אָמֶר מַחוּלִי זֶה אִפִּילוּ הֶלֶךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ לֹא בְּעֵי אָנאָמֶדנאַ דְהַא לֹא עַמְד וְכְמוֹ כֵּן בְּאַמֶּר מַחוּלִי זֶה וְלֹא הֶלֶךְ כִּלְל רַק נִיַּתַּק מַחוּלִי לְחוּלִי מִתְנַתּוֹ מִתְנָה דְבָהּא וְדַאי מַחוּלִי הֶרֶאשׁוֹן הוּא וְלֹא עַמְד ג"כ: אַבֿל מְדַבְּרֵי הָרִי"ף וְרַמְבַּ"ם ז"ל פ"ח מֵהִלְכוֹת זְכִי נִרְאֶה לִי שְׁהֵם מְפָרְשִׁים כֹּף דְּכָל שְׁהֶלֶךְ אִפִּי עַל מִשְׁעַנְתּוֹ הָאָנאָמֶדנַא הוּא שְׁפַל שְׁמַחַמַת חוּלִי הֶרֶאשׁוֹן הוּא אֵינּוּ עַמְיֶדְתּוֹ עַמְיֶדְהָ שְׁלֹא עַמְד לְגַמְרֵי אַבֿל אֵי לִפִּי הָאָנאָמֶדנַא נִרְאֶה דְלֹאוּ מַחַמַת חוּלִי הֶרֶאשׁוֹן הוּא הָיִי עַמְיֶדְתּוֹ עַמְיֶדְהָ גְמוּרָה אִפִּי הֶלֶךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ דס"ס כִּינּוּ שְׁנִיַּתַּק חוּלִי הֶרֶאשׁוֹן לְגַמְרֵי לִילֵא דְקַפִּיז עָלָיו חוּלִי אַחַר הִי עוֹמֵד לְגַמְרֵי וְאַף עַמְיֶדְהָ זֹו עַל מִשְׁעַנְתּוֹ חֲשׁוּבָה עַמְיֶדְהָ רַק כֿל שְׂיֵשׁ בּוֹ מַחוּלִי הֶרֶאשׁוֹן לֹא חֲשׁוּבָה עַמְיֶדְהָ, וְאַף דְבְּמִתְנֵינִי מִשְׁמַע דְּנֻקָּא בְּאוֹמֶר מַחוּלִי זֶה, לֹא תִבְרָא דְלִרְבָּה וְרַבָּא לֹא אֲזֵלִינּוּ בְּתַר אָנאָמֶדנַא שֶׁל הַחוּלָה כִּלְל וּמִתְנִי אִפִּילוּ הֶלֶךְ לְגַמְרֵי בְּלִי מִשְׁעַנַּת כִּלְל הֶלֶכְהָ דְנֻקָּא מַחוּלִי זֶה בְּעֵי אָנאָמֶדנַא אַבֿל בְּאַם מִתִּי סָתָם לֹא בְּעֵי אָנאָמֶדנַא דְכִינּוּ דְלֹא אֲזֵלִינּוּ בְּתַר אָנאָמֶדנַא דַעַתוֹ שֶׁל הַחוּלָה כִּלְל א"כ ס"ס הָרִי מֵת וְהוּא לֹא אָמֶר מַחוּלִי זֶה אַבֿל בְּשְׂכִיב מֶרַע בְּמִתְנָה דְאֲזֵלִינּוּ בְּתַר דַעַת הַחוּלָה וְהוּא לֹא נִתְכַּוֵּן רַק כְּשִׁלֵּא יַעמֶוד מַאוּתוֹ חוּלִי הֶלֶכְהָ בְּהֶלֶךְ בְּלִי מִשְׁעַנַּת הָיִי עַמְיֶדְהָ וְאוֹמְדִין דַעַת הַשְּׂכִיב מֶרַע דְבָהּא לֹא נָתַן, וְהֶלֶךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ תִּלְיָא בְּאַנאָמֶדנַא דְרוֹפְאִים אֵי מַחַמַת חוּלִי הֶרֶאשׁוֹן מֵת לֹא הָיִי עַמְיֶדְהָ וְאֵי לֹאוּ מַחַמַת חוּלִי הֶרֶאשׁוֹן הָיִי עַמְיֶדְהָ וְהָרִי דַעַת הַשְּׂכִיב מֶרַע לֹא הִי רַק כְּשִׁלֵּא יַעמֶוד מַאוּתוֹ חוּלִי, וְכֵן כְּתִב הָרִי"ף פָּרַק מִי שְׁמַת לְהַדְיָא וְלֹא קִשְׂיָא מִיָּדִי מַה שְׁתַּמָּה עָלָיו הָר"ן עֵי"ש, וְעֵי"ש מַה שְׁאַכְתָּוּב בְּתוֹס' בּו"ה וְהֵא בְּסוֹפּוֹ מַה שְׂיֵשׁ לְתַמּוּהָ עוֹד עַל הָר"ן בְּזֶה: שֵׁם גְּזִירָה שְׁמָא יֵאמְרוּ יֵשׁ גַּט אַחַר מִיתָה.

הָרִי"ף וְהָרֵא"ש כְּתִבוּ בְּזֶה דְלִית הִלְכְתָא כר"ה רַק כְּדַא תְּקִין שְׁמוּאַל בְּגִיטָא דְשְׂכִיב מֶרַע, וְלְכַאוּרָה לֹא נִתְבָּאֵר מַה בְּקִשּׁוֹ בְּזֶה, וְנִרְאֶה לִי דְקִשְׂיָא לְהוּ דע"כ לֹא שְׂיֵיף שְׁמָא יֵאמְרוּ רַק בְּלֹא פְרִישׁ כִּלְל אַבֿל בְּפְרִישׁ אַם מִתִּי לֹא שְׂיֵיף זֶה א"כ לְמָה לִי לְשִׁמוּאַל לְתַקֵּן מִשְׁפְּטֵי הַתְּנַאי הָא לר"ה לֹא בְּעֵי מִשְׁפְּטֵי הַתְּנַאי רַק מִשּׁוּם גְּזִירָה א"כ כֿל דְּפְרִישׁ דְלֹא שְׂיֵיף גְּזִירָה לְמָה לִי מִשְׁפְּטֵי הַתְּנַאי, לְזֶה כְּתִבוּ דְכִינּוּ דְבַעְלָמָא בְּעֵי מִשְׁפְּטֵי הַתְּנַאי וְזֶה לֹא הַתְּנָה כְּפִי מִשְׁפְּטֵי הַתְּנַאי אִפְתִּי יֵאמְרוּ דְלֹאוּ מַחַמַת תְּנַאי אֲתֵינּוּ עֲלֵהּ רַק אַם מִתִּי כִּלְאֲחַר מִיתָה הוּא וַיֵּשׁ גַּט אַח"מ וְלֹאוּ מִתּוֹרַת תְּנַאי, לְזֶה בְּעֵי מִשְׁפְּטֵי הַתְּנַאי ג"כ מַהֶךְ גְּזִירָה גּוֹפָה כְּנ"ל וְעַמ"ש בּו"ה עֵי"ש מִמֶּנּוּ קמ"ד וְקמ"ה בְּעַנְיָנִים אֵלוּ וְלִקְמָן גְּבִי תְּקַנַּת שְׁמוּאַל שֵׁם: בְּתוֹס' בּו"ה וְהֵא קמ"ש"ל, פִּי בְּשִׁלְמָא וְכו' קמ"ש"ל דְהֶלֶךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ כו'.

דבריהם צריכין ביאור דאי פוננתם כפי הנראה לכאורה דמעיקרא הוי ניקא דקמש"ל
הלך ממש צריף אומדנא אבל אי לא הלך ממש פשיטא דצריף אומדנא ולכך קאמר
דקמש"ל על משענתו הוא דבעי אומדנא אבל הלך ממש לא בעי אומדנא רק חוזר כר"ה
וכ"כ הרשב"א ז"ל בחידושו לפרש ע"ש, אבל הדבר תמוה דהיאך אפשר דבא למעט
הלך בלי משענת דלא בעי אומדנא רק חוזר דאטו משענת הנוצר במתניתין ואטו משום
דאנו מוקמינו לה באוקימתא כדי לתרץ דברי ר"ה נאמר דתנא בא למעט הלך בלי
משענת דכיצד ישמיענו התנא דבר שאינו נשמע כלל דמי שיטעה דהלך בלי משענת ג"כ
בעי אומדנא דלא כר"ה פשיטא דלא משתבש כלל דהא הלך ועמד קתני דפשיטא משמע
בלי משענת כלל והוא תמוה מאד אמנם גם אי נפרש דברי התו' דלא כהרשב"א ז"ל והם
מפרשים דקמש"ל הלך במשענת הוא דבעי אומדנא אבל לא הלך כלל בלי אומדנא הוי
גט דנדאי מחולי הראשון הוא פינון שלא הלך כלל, אלא דגם בזה יש לדקדק דמאחר
דעיקר הקושיא היתה דהלך על משענתו פשיטא דבעי אומדנא ולא אמרינו דחוזר בלי
אומדנא ולא הוי גט א"כ למה לן לומר דקמש"ל דיוקא דלא הלך כלל נימא דקמש"ל הא
גופא דהלך על משענת בעי אומדנא ולא נימא פינון שלא הלך ממש ודאי מחולי הראשון
הוא ובלי אומדנא הוי גט, קמ"ל דהלך על משענתו נהי דאינו חוזר מיד פינון שלא הלך
ממש אבל עכ"פ אין דינו כמי שלא הלך כלל ותליא באומדנא: אבל באמת דברי התוס'
נכונים דאי ס"ד דתנא עיקר קמש"ל דהלך במשענת לא הוי פלא הלך כלל א"כ העיקר
חסר בדברי התנא דהלך במשענת דזהו עיקר חידוש דינו, והיינו דקאמר והא קמש"ל
וכו' אידך לא בעי אומדנא דקשיא לי' אי בא התנא לאשמועינו בגופה דעל משענת לא
הוי פלא הלך כלל א"כ לא הנוצר העיקר בדברי התנא, ועל זה קאמר דהא פשיטא לי'
דבמשענת בעי אומדנא גם פשיטא לי' דבלי משענת חוזר, ולא לזה נתפנין לאשמועינו
רק עיקר משמיענו בלא הלך כלל לא בעי אומדנא רק תיקף הוי גט ולכך לא חש להזכיר
משענת דס"ס מוכח ממשנה הא עכ"פ דבלי הלך כלל לא בעי אומדנא דנדאי מחולי
הראשון הוא וז"ב.

ודברי הרשב"א ז"ל הנ"ל צ"ע בנדאי כמו שבארנו ויתר הדברים בדברי הפוסקים
קצירתי פאן כי הפל מבואר אצלי באריכות בא"הע בסי' קמ"ד קמ"ה: והנה ה"ן הקשה
על הרי"ף דפסק פ"ק מי שמת בהלך במשענת בעי אומדנא דבמתניתין משמע דוקא
מחולי זה בעי אומדנא אבל בלא"ה לא, ולק"מ לפע"ד דאי ס"ד שיש הוכחה במשנה מה
קאמר שמת מינה? הא הפי' במשנה איך שיהי' ס"ס מוכח במתניתין דדוקא מחולי זה
בעי אומדנא אבל בלא"ה לא, א"כ ה"ה שכיב מרע כל שלא אמר מחולי זה, וליכא למימר
משום דס"ד דהלך על משענתו הוי כעמד וחוזר א"כ הוי לי' לומר דהא קמש"ל דהלך
על משענתו לא הוי עמידה שייחזור פינון דזהו עיקר מה דמשמיענו אח"כ בהך שמת
מינה וע"כ כמו שכתבו התוס' דהא פשיטא דהלך על משענתו לא הוי כעמד שייחזור בלי
אומדנא א"כ מאי קאמר שמת מינה וע"כ דליכא למידק ממתניתין מידי ועמ"ש לעיל
בגמרא בישוב דברי הרי"ף הנ"ל: בגמרא מ"ש רישא ומ"ש סיפא וכו'.

עפירש"י, וכתב ה"ן ז"ל דלפי דבריו הוי לי' להרי"ף לכתבה בהלכות עד לפיכך נראה
דדברי הרמב"ן וכו' דג' מיני אונסין הן כו' ע"ש, ואני תמה דלדברי הרמב"ן ז"ל פשיטא
דהיה לו להרי"ף לכתבה בהלכות דמאחר שפסק פ"ק כל הגט דאין אונס בגיטין רק

באונס דלא שכיח פלל אפי' בגיטין יש אונס א"כ הוי לי' להזכיר דבר זה דבכה"ג יש אונס: אמן פירש"י ז"ל צריף ביאור דלקאורה הפירש גדול יש בין רישא לסיפא כמ"ש התוס' מן הירושלמי, אבל באמת לא ידעתי מה מקום יש לחלק שאם אתה אומר דמחולי זה דרישא הפנונה מחמת חולי זה א"כ בסיפא נמי הפנונה שלא יעמוד מחמת חולי זה וכיון שאכלו ארי והפישו נחש הרי מה שלא עמד לא הי' מחמת חולי זה.

תדע דאי ס"ד דברישא טעמא משום הכין למה לי' לומר בנפל הבית והפישו נחש דלא שכיח פלל הוי לי' לומר רבונא טפי אפילו מת מחמת חולי אחר דשכיח לא הוי גט פיון שלא מת מחמת אותו חולי, ובהכרח פיון דקתני בכה"ג פה הפנונה דנדאי אי מת מחולי אחר אינו גט פגון שהלך בשוק ונחלה ואמדהו שלא מחמת ראשון הי' אבל בכה"ג שלא נתברר אם לא היה מת מחולי הראשון בלעדי נפילת הבית ונהרי אם הי' מת מחמת חולי זה אם לא הי' נפל הבית הי' מהראוי שיהא גט שהרי חלה חולי שמימות בו וכך פנונתו אם חולי זה הוא חולי שמימות בו תהא מגורשת ובשביל שנפל הבית ומת לא נתברר שהי' עומד מחוליו בלי נפילת הבית וא"כ ס"ד דלא מחית אינש נפש' לספיקא וממילא היתה פנונתו שפל שלא יעמוד מחוליו יהא גט ולא בא למעט רק כשיבירא מחולי זה ואולי אחר ימיתנו פגון על ידי אומדנא לא יהא גט אבל כל שלא יעמוד מתוך חולי ראשון יהא גט לזה קמש"ל דדבר זה לא עלה על דעתו שמימות על ידי נפילת בית שלא יוכל להתברר מה טיבו של חולי זה אי למיתה או לחיים דאם לא יארע מיתה של נפילת בית רק חולי אם לא ילך בשוק פלל הרי בנדאי מחמת חולי הראשון הוא דניתיק מחולי לחולי בלי עמידה והילוף בינתיים פלל לכ"ע דנין דחולי הראשון הוא ואי יעמוד ויבירא לגמרי הרי אין זה חולי הראשון ואי יעמוד וילך במשענת נתברר ע"י אומדנא והא לא אסיק אדעת' שיפול עליו בית עד שירצה שיהא גט כשלא יוכל להתברר, והיינו דמקשה דבסיפא מוכח איפקא דאמרינו דנדאי לאו מחמת חולי זה קאמר דלא מחית נפש' לספיקא כשלא נוכל לידע אי היתה שלילת עמידתו מחמת חולי זה או שהיה עומד מחולי זה לולא נפילת הבית וממילא היתה פנונתו כל שלא יעמוד יהא גט וקשיא רישא לסיפא: והיינו דלא מקשינו הקא למ"ד אין אונס בגיטין והכי קי"ל מהו בריתא דמוכח ברישא דיש אונס, ועכ"פ קשה קושית התוס' בד"ה איתבלי, אבל להנ"ל לק"מ דהקא לאו מטעם אונס אתינן עלה פלל שהרי אי הי' מת מחמת חולי אחר שאינו אונס פלל בנדאי לא הוי גט דבפירוש אמר מחולי זה ונהרי לא מת מאותו חולי פלל ואדרבא באונס ס"ד דיהא גט פיון שלא יוכל להתברר לא מחית נפש' לספיקא קמש"ל דלא אסיק אדעת' פלל וממילא היתה הפנונה שיהא מבורר דמחולי זה מת פיון דלעולם יוכל להתברר, והיינו דמקשה בסמוך מסיפא דמוכח להיפך דאפילו מילתא דלא שכיח אסיק אדעת' וקאמר אימא מרישא דמוכח דלא אסיק אדעת', ומקשה לי' מה בכך לו יהא דתרי תנאי הוא עכ"פ מאיזה צד נפסוק הלכה כסיפא דלא איתברר הלכה כדברי מי והי' לנו להעמיד הדבר בספק ומשני פיון דקשיא רישא לסיפא משבשתא הוא ואזלינן בתר סברא דמילתא דלא שכיח לא אסיק אדעת', כנ"ל ביאור סוגיא זו לנכון ועמ"ש בתוס' בד"ה מ"ש ובתוס' בד"ה איתבלי עוד בענין זה: בתוס' בד"ה מ"ש רישא, בירושלמי מפרש טעמא רבה איפא וכו' אבל גמרא שלנו אינו סובר חילוק זה וכו'.

כְּבָר פְּתַבְתִּי דַיִש לְתַמּוּהַ מַה מְקוּם יֵשׁ לְחַלֵּק בְּזֶה דְאֵי מַחֻלֵי זֶה מִחֻמַּת חוּלֵי זֶה קְאָמַר
 בְּסִיפָא נְמִי הֵיִתָּהּ הַפְּנוּנָה אִם לֹא אֲעֵמְדִי מִחֻלֵי זֶה וְהָרִי מַה שְּׁלֹא עֵמֵד לֹא הִיא מִחֻמַּת
 חוּלֵי זֶה, אֲבָל הַמְעַיְינ בִּירוּשְׁלַמִי יִרְאֶה שְׂאִין עֲנִין לְהַדְּקָא וּבְרִייתָא אַחֲרַת הִיא וְשֵׁם
 אֲמָרוּ בְּסִיפָא אִם לֹא עֵמְדְתִי מַחֻלֵי זֶה וְלִשׁוֹן זֶה קִשְׁיָה לְהוֹלְמוֹ שְׁהָרִי עֲדִינִין לֹא עֵמֵד וְהִיאֲרָה
 יֹאמַר אִם לֹא עֵמְדְתִי, לְכֹן נִרְאֶה לִי דְכֻף הַפְּנוּנָה שְׁכָל שְׁלֹא יִהְיֶה אִתְּךָ פּ בְּגִדְרָא שְׁעֵמֵד מַחֻלֵי
 זֶה יִהְיֶה גִט וְאִ"כ כָּל שְׁמַת נְתַקְיָיִם הַתְּנָאֵי לְגַמְרִי, דְּהַתְּנָאֵי הִיא כָּל שְׁלֹא יִהְיֶה אִתְּךָ פּ עֵמִידָה
 וְכָל שְׁלֹא נִרְאֶה מְמַנּוּ עֵמִידָה הָרִי זֶה גִט, אֲבָל פָּאן אִם לֹאֲעֵמְדִי קְאָמַר וְשְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר
 אִם לֹא אֲעֵמְדִי מִחֻלֵי זֶה דְּהֵינּוּ שְׁיִהְיֶה יְדוּעַ דְּמִחֻמַּת חוּלֵי הֵזֶה לֹא עֵמֵד כְּנ"ל, וְגִדּוּלָהּ
 מִזֹּו נ"ל מְלִשׁוֹן הַבְּרִייתָא דְּבְרִישָׁא קְתַנִּי וְנִפְל הַבֵּית עֲלֵיו דְּמִשְׁמַע הַבֵּית שְׁשׁוֹכֵב בּוֹ וּבְסִיפָא
 קְתַנִּי וְנִפְל עֲלֵיו בֵּית הָרִי מִשְׁמַע שְׁיִצָּא לְשׁוּק וְנִפְל עֲלֵיו בֵּית דְּעֵלְמָא וְאִ"כ אִפִּי תִימָא
 שְׁלֹא הֵלֶךְ רַק בְּמִשְׁעָנָת אֲבָל עכ"פ אִי לֹא הִיא מִתְּבַנְיָת בֵּית הִיא מִתְּחַזֵּק לְגַמְרִי וְהִיא
 עוֹמֵד וְע"כ דְּאִסִּיק אֲדַעְתִּיהָ מְלֵא שְׁכִיחַ וְלֹא מַחִית נְפִשָׁי לְסִפִּיקָא כְּמ"ש בְּגַמְרָא וְשְׁפִיר
 קְשִׁי רִישָׁא לְסִיפָא כְּנ"ל: בְּד"ה אֵיִתְּבַנְיָ תִימָא וְכו' וְאִי דְּאִיפָא שְׁלֹשָׁה גְּוֹנֵי אֲוֹנֵס וְכו'
 וְכַעֲיִן זֶה פְּתַב הָר"ן בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן, וְכַבָּר פְּתַבְתִּי שְׁיֵשׁ לְתַמּוּהַ לְמַה הַשְׁמִיט הָרִי"ף הָרִי
 בְּרִייתָא עִם מַה שְּׁשִׁלְחוּ מִתָּם אֲכָלוּ אָרִי אִין לְנוּ לֹאֲשִׁמוּעִינִין דְּהִיכִי דְלֹא שְׁכִיחַ כָּלֵל יֵשׁ
 אֲוֹנֵס בְּגִיטִין וְעוֹד קִשְׁיָה לִי נְהִי דְּמִשׁוּם הָרִי דְּאִין אֲוֹנֵס בְּגִיטִין אִיכָּא לְמִימַר דְּכָל דְּלֹא שְׁכִיחַ
 כָּלֵל לִית בֵּי מִשׁוּם צְנִיעוּת מַה שְּׁאִינוּ נִרְאֶה כָּלֵל כְּמוֹ שְׁאֲבָאָר אֲבָל בְּהָרִי דְּאֲמַרִינִין דְּמַת
 נִיחָא לִי שְׁלֹא תִפְּוֹל קְמִי יָבָם הִיאֲרָה שְׁיִיף לֹמַר בְּשִׁבִיל דְּלֹא שְׁכִיחַ כָּלֵל לֹא אִסִּיק
 אֲדַעְתִּי, מַה צְּוֹרֵף שְׁתַּהֲא עַל דְּעַתּוֹ פִּינּוֹן דְּמַת הָרִי אֲוֹנֵס ג"כ וְכ"מ אֲמַרִינִין דְּאִסִּיק אֲדַעְתִּי
 בְּמַת יִהְיֶה גִט כְּדִי שְׁלֹא תִפְּוֹל קְמִי יָבָם א"כ מַה לְנוּ בְּאִינָה אֲנִפִּין שְׁמַת ס"ס פִּינּוֹן דְּכֻף נִיחָא
 לִי שְׁפִשִׁימוֹ יִהְיֶה גִט שְׁלֹא תִפְּוֹל קְמִי יָבָם א"כ הָרִי מִת וּמַה צְּוֹרֵף שְׁיִעֲלָה עַל דְּעַתּוֹ אֲנִפִּין
 הַמִּיתָה דְּהִיא פְּשִׁיטָא דְּוֹנְדָאֵי לֹא עֲלָה עַל דְּעַתּוֹ בְּהִיפּוּף שְׁאִם יֹאכְלִנוּ אָרִי לֹא יִהְיֶה גִט דְּהִיא
 נִיחָא לִי דְּלֹא תִפְּוֹל קְמִי יָבָם וְאִטוּ אִם יֹאמַר מְפֹרֵשׁ אִם לֹא אָבּוּא אוֹ אֲמוֹת יִהְיֶה גִט
 וְיֹאכְלִנוּ אָרִי נֹאמַר דְּלֹא יִהְיֶה גִט פִּינּוֹן דְּיִדְעִינִין דְּנִיחָא לִי שְׁתַּתְּגַרֵּשׁ כְּדִי שְׁלֹא תִזְקַק לִיבָם
 וְהָרִי הִיא זְקוּקָה לִיבָם וְעוֹד דְּהֵם הִכְרִיחוּ סְבָרָא זֹו מִשׁוּם דְּקִשְׁיָא לְהוּ מִהָרִי דְּאֲכָלוּ אָרִי
 וְהֵנָּה לֹא הוֹעִילוּ בְּתִירוּצָם כָּלֵל דְּתִינַח לְרַבָּא בְּאַמַּת יֵשׁ לִיִּשְׁב דְּאֲכָלוּ אָרִי לֹא שְׁכִיחַ כָּלֵל
 אֲבָל אִפְתִּי תִקְשִׁי מֵאִי מְקִשָׁה לִי רְבִינָא לְרַבָּא מְהָרִי דְּנִפְל הַבֵּית וְהוּא רּוֹצֵה לְהוֹכִיחַ אִפִּי
 בְּאֲוֹנֵס דְּלֹא שְׁכִיחַ כָּלֵל אִפִּי בְּעֵלְמָא אִין אֲוֹנֵס א"כ תִּקְשִׁי מְנָא לִיָּה לְהוֹכִיחַ דְּבַעֲלָמָא יֵשׁ
 אֲוֹנֵס בְּאֲוֹנֵס דְּלֹא שְׁכִיחַ כָּלֵל דְּלָמָּא גִט דְּוֹקָא דְּלֹא נִיחָא לִי דְּתִפְּוֹל קְמִי יָבָם, וְאִין לְהִיאֲרִיף
 פָּאן כִּי הִיאֲרַכְתִּי בְּדַבְרֵי הַתּוֹסֵ' הִלְלוּ בְּחִידוּשֵׁי לֹא"ה ס'י קמ"ד ס"ק ד' וס'י קמ"ה ס"ק
 י"ב וְהַעֲלִיתִי שְׂאִין לְסַמּוּף לְהַקֵּל בְּחִילוּקִים הִלְלוּ בְּג' מִינֵי אֲוֹנֵסִין כִּי דְּבְרִיָּהֶם צ"ע מְפַמָּה
 טְעָמִים גַּם פְּתַבְתִּי לְפָרֵשׁ הַסּוּגָי לִיִּשְׁב קוֹשְׁיָתָם אֲבָל פָּאן אִין צְּוֹרֵף לְזֶה כִּי כְּבָר פְּתַבְתִּי
 בְּגַמְרָא לְפָרֵשׁ בְּפִשִׁטוֹת וּלְק"מ וּלְעֲנִין דִּינָא כְּבָר נְתַבָּאָר שָׁם, גַּם מַה שְּׁיֵשׁ לְדַקְדַּק בְּדַבְרֵי
 הָר"ן בְּזֶה ע"ש: בְּמִשְׁנָה לֹא תִתִּיחַד עִמּוֹ אֲלֵא בְּפִנֵי עֲדִים.

(תְּלָה הַתְּנָא הָאִיסוּר בְּהַ וְלֹא נִקַּט לֹא יִתִּיחַד עִמָּה דְּבִשְׁכִיב מְרַע הַמְּגַרֵּשׁ מִיָּרִי וְהוּא
 מוּטָל חוּלָה וְאִין בְּיָדוֹ, רַק עֲלִי הָאִיסוּר שְׁלֹא תְּבּוּא אֲצִלוּ בְּיָחוּד) לְשׁוֹן זֶה קִשְׁיָה לְהוֹלְמוֹ
 כִּי בְּפִנֵי עֲדִים אִין זֶה יָחוּד, וְיֵשׁ לֹמַר דְּאִפִּי יוֹצֵאִין וְנִכְנָסִין מוֹתֵר וְשְׁפִיר שְׁיִיף יָחוּד וּבְזֶה
 יֵשׁ לְדַיִיק קִצַּת דְּעֵבֵד וְשְׁפָחָה לֹא מְהַנִּי רַק בְּפִנֵיָּהֶם דְּוֹקָא וְהֵינּוּ דְּנִקַּט מְעִיקְרָא עֲדִים

ובתור הכי אפי' עבד מבואר דאפי' א' עבד סגי והיאך נקט מעיקרא עדים ולהנ"ל ניקח דבעדים מהני יוצא ונכנס אבל בעבד ושפחה בעינו שיהיו בבית ממש, אף אפתי יש לדקדק תדא למה קורא אותם עדים דהא אינן מעידין פלל רק שלא יהא השכיב מרע ביחוד עמה ולא שיהי' לומר עדים, גם קשה לחלק בין עדים לעבד ושפחה דמשמע דחד דינא אית להו לכו נראה לי דהך אלא בפני עדים הפנונה שיהיו עדי יחוד וקידושין ממש אז מותר דליפא בזה משום ספק קידושין ולא משום יחוד פנוי' פיון דבאמת נתייחד עמה על פי עדים שיהיו עידי קידושין ושיעור לשון המשנה שלא יהא עמה ביחוד רק שיעמיד עדים על זה שיהיו עידי קידושין ולולא זה לא יתייחד עמה ביחוד רק בפני אחר אפי' עבד ושפחה פנ"ל, ולשון הרא"ש ו"ל במשנה לא יתייחד עמה אלא על פי עדים אפי' בפני עבד וכו' ולשון זה מסכים יותר למה שפכתתי פי מעיקרא הפנונה שיעמיד עדים על היחוד והיינו על פי עדים ובתור הכי הפנונה שיהיו בביתו ממש נקט בפני עבד: ודע שיש לתמוה לכאורה לפי מה שפירש"י דהך יחוד אסור משום יחוד פנוי' א"כ למה מהני עבד ושפחה הא בכל יחוד פנוי' לא יתייחד עם כמה נשים וכן אנשים פשרים דוקא ולמה כאן מהני עבד ושפחה להציל מאיסור יחוד, ונ"ל דלק"מ דכמו דהתם מהני אם אשתו עמו דהיא משמרתו וכן להיפך בעלה משמרה ולכך שפחה מצלת דלשפחה עצמה לא חיישינו דכיון דאינו מגרשה רק על תנאי אם מתי ואי לא ימות תשאר אצלו עדיין משמרתו כמו אשתו וכיון דאין לחוש שיעשה איסור בשפחה ממילא השפחה מצלת וכמו כן להיפך הוא משמרה פיון שלא גירשה לחלוטין לכך אין לחוש לעבד וממילא העבד מציל על היחוד פנ"ל: בתוס' בד"ה לא תתייחד עמו וכו' אבל לר"י וכו' נמשכו בזה למה שכתבו לקמן סוף בד"ה תנא דהספק לר"י אי מעת שאני בעולם קאמר או מעכשיו א"כ שפיר יש לחוש לספק קידושין אבל אי נימא דספיקו של ר"י משום דכל שעמא איפא לספוקי שפא ימות תיכף א"כ ליפא חשש קידושין פלל דהא לעולם צריף שיקדים הגירושין לקידושין וכל שלא מת תיכף אין פאן קידושין פיון שלא נתגרשה עדיין, והנה מהרש"א דיקדק דאפתי לר"י יש חשש גט ישן ג"כ ונראה לי דכיון דגט ישן אין איסור רק לכתחילה לספק גט ישן לא חיישינו אבל לספק קידושין ונדאי ראוי לחוש, ויש לי מקום ליישב קושית התוס' דהיכי דנתייחד עמה יש לחוש טפי דמהיום ממש קאמר ולקידושין נתייחד דאי מעת שאני בעולם לא הי' לו להתייחד משום גט ישן אבל אין להאריף פי לקמן אבאר בס"ד שיש לתמוה בלא"ה על דברי ר"ת הללו ע"ש שהארבתי בזה: ע"ב בגמ' ראוה שנתייחדה עמו באפילה וכו' פמאן כר"י ב"י פירש"י דלת"ק לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה דלא שביק ב"ה וסתם כב"ש ע"כ, ותמוה לי דלמה לי לומר פמאן אזלא הא דרבב"ח הוי לי לומר פמאן אזלא מתניתין דלקמן דקתני פלוגתא דב"ש וב"ה אי צריכה גט שני היינו כריב"י דלת"ק אין מציאות לפלוגתא זו פיון דאפי' ראוה שנבעל' אין חוששין לקידושין לדידנ' ומאי ענין רבב"ח לכאן הא בכל אופן שנפרש מחלקותם לא אתיא כת"ק גם תמו' מאוד לומר דהך ת"ק לית לי דפליגי ב"ש וב"ה בדבר זה גם קשה לי לאוקמתא דרבא דאתיא דלא פמאן דהוי לי להקשות מהך ברייתא לרבב"ח דמוכח דבין לת"ק בין לריב"י לא נחלקו כפי דברי רבב"ח מיהו בהא יש לומר דבלא"ה פריף התם ממשנה גופה ומשני דכרשב"א ס"ל א"כ מהכא נמי לא קשי' אבל הנ"ל קשה: לכו נראה לי דוודאי לא על חנם נקטה בברייתא בכאן באפילה והתם קתני

פּוֹנֵדֵק דּוֹנְדַאי יֵשׁ מְקוֹם לְחַלֵּק בֵּין פּוֹנֵדֵק לְאַפִּילָה דְבַעֲיָנוּ שְׂיִרְאוּ הֵם אֶת הָעֵדִים הַלְפֵה לְלִישְׁנָא.

קמא דהיינו לר"נ קמש"ל דאפי' באפילה חוששין לקידושין בראיה שנבעלה והיינו דקאמר כמאן אזלא דהיינו דרבב"ח הוציא דבריו מהך ברייתא דאף דבמתניתין משמע ביהדיא דבלא ראיה שנבעלה פליגי כיון דקתני ומודים בנתגרשה מן האירוסין מ"מ הוציא רבב"ח לומר דדוקא בראיה פליגי מהך ברייתא דהכא דבין לת"ק בין לריב"י מוכח דבלא ראיה לא חיישין ובראיה חיישין ובנדאי כב"ה אתיא ש"מ דרק בראיה פליגי ולא כפי' מת"ק לא מוכח מידי כיון דלא אתיא לא כר"ש ולא כב"ה ע"כ משום דאפילה שאני דאין לחוש לקידושין כלל א"כ ממילא לא אזיל רבב"ח בטר ת"ק דברייתא דמיני' לא מוכח דינו כלל דשפיר יש לומר דבפונדק פליגי אפי' לא ראה שנבעלה רק נמשך לדבר ריב"י דלדידן' צ"ל דפליגי ב"ש וב"ה בראיה שנבעלה דכיון דס"ל דחיישין לקידושין אפי' באפילה ומ"מ בלא ראיה לא ש"מ כרבב"ח ולפירושו של רבא לא אזיל בטר הך ברייתא כלל דכריב"י נודאי לא דקאמר להיפך אפי' באפילה חוששין אפי' לא ראה כ"ש בפונדק ומת"ק נמי לא מוכח מידי דע"כ מחלק בין אפילה לפונדק דהא לא חייש כלל לקידושין וכיון שכן בפונדק שפיר יש לומר אפי' לא ראה חייש ב"ה וע"כ דלאו בטר הך ברייתא גריר רק בברייתא דרשב"א שהביאו לקמן דקאמר דפליגי רק בראיה שנבעלה והך כמאן אזלא הפונה דבטר הך ברייתא אזיל ומכאן הוציא דבריו כנ"ל ועמ"ש בתו' בד"ה ראיה: שם ראה שנבעלה חוששין משום זנות.

פירש"י פלומר תולין ביאה זו בזנות ובטר הכי פי' דהאי חוששין לאו דוקא וכו' אלא אידי דנקט בסיפא אין חוששין וכו' ופירושו תמוה מאוד דלמה לו לומר הך חוששין דרישא לגמרי הוי לי' לומר ראה שנבעלה אין חוששין לקידושין, וביותר תימה דהך רישא דקתני ראה שנתייחדה עמו באפילה אין חוששין שפא נתעסקו בדבר אחר למאי אתא דמה נפקא מינה אי נתעסקו כיון דאין חוששין לקידושין ואי דהא קמש"ל דאין חוששין שפא נתעסקו להצריכה גט הא אפי' ראה שנבעלה אין חוששין לקידושין ולמה לי נתייחדה גם לשון אין חוששין שפא נתעסקו מוכח דבא לומר דאין חוששין לביאה כלל ולמאי נפקא מינה משמענו דאין חוששין לביאה כיון דלזנות אין נ"מ כלל: לכן נראה לי דונדאי יש חשש זנות ג"כ והיינו במגרש את אשתו ונתייחד בין פתיבה לנתינה פסול לגרש בו משום גטישן שלא יאמרו גיטה קודם לבנה וכן באומר מצת שאני בעולם כמ"ש התוס' לעיל בד"ה לא תתייחד ובזה אין כאן חשש קידושין כלל כיון שלא נתגרשה ולהיפך בגירש ואח"כ נתייחד יש לחוש לקידושין דחשש גט ישן לא שייך בזה דהא נודאי גיטה קודם לבנה והיינו דנקט בראיה שנבעלה דחוששין משום זנות היינו אם הי' באופן דיש לחוש לזנות כגון שנתייחד ובעל בין פתיבה לנתינה ואין חוששין משום קידושין היכי דבעל אחר נתינה ומילי מילי קתני והא דפריי' לי' רבא לאכפי' מאי אף בשלומא לפירש"י נחא חשש זנות אינו חשש כלל כמו שפירש"י לקמן בד"ה מאי אף אבל להנ"ל מאי קושני' אבל באמת לק"מ דאי הי' פוננת ריב"י להוסיף חשש קידושין על חשש זנות לא הוי לי' לומר אף חוששין משום קידושין רק אף משום קידושין חוששין ומדקאמר אף חוששין ש"מ שפא לומר אף בכה"ג חוששין ולא אתי שפיר לדברי אכפי'

וע"כ אף לא ראוה ששנבעלה קאמר פנ"ל ועמ"ש בתוס' בד"ה נתן: בתוס' בד"ה וראוה ששנתניחדה בהזרק תנו וכו' ה"ה נתניחדה עמו באפילה כדמשמע הקא.

כבר פתבתי בגמרא דאדרבא מהו דהקא מוכח דלר"נ באמת באפילה הוי כמו פונדק אבל לאפיי ורבא אפילה לא הוי פונדק לת"ק ואין צורך לומר דהו תנא לית לי דפליגי ב"ש וב"ה בלנה פונדק ע"ש: בד"ה נתן לה פירש"י וכו' ומיהו לר"א וכו'.

תמוה לי דאי כר"א היא קתני חוששין הא ראוה ששנבעלה נהרי זונה גמורה היא ועוד אי לר"א מאי פריה מאי אף הא שפיר קאמר דחוששין ג"כ לקידושין ומה שפירשו התוס' בתר הכי דהקושא דהני תרי מילי סתרו אהדדי לר"א לא קשי' כלל דשפיר קאמר דחוששין לתרנוניהו להחמיר וכבר פתבתי בגמרא מה שגראה לי בזה: בד"ה א"כ מאי אף, דהני תרי מילי סתרו אהדדי דאי חוששין לזנות אין חוששין לקידושין.

ולא ניחא להו לפרש כפירש"י משום דחוששין דזנות לאו חוששין אלא קולא דקש' להו מ"מ מאי פריה רבא עלי' דאפיי הא איפא למימר דאתיא כר"א דעשאה זונה ושפיר הוי חוששין דזנות חוששין לזה פירשו דמ"מ הוי תרי מילי דסתרו אהדדי אבל כבר פתבתי דבלא"ה אי אפשר לאוקמא כר"א דלדידן' לאו חוששין הוא דהא ראוה ששנבעלה ועוד מה בקו דסתרו אהדדי ריב"י חושש לתרנוניהו להחמיר: בגמרא תנא ובלבד שימית פירש"י אבל אי לא מת איגלאי מילתא דלאו גיטא הוא ותיב חטאת ולא נתבררו דבריו דמה נפקא מינה מת או לא מת דכמו בלא מת איגלאי דלאו גיטא כמו כן במת איגלאי מילתא דגיטא הוא וכמו כן קשה למאי דמסיק רבה באומר מעת שאני בעולם ופירש"י דמספקא לי' לר"י משעת נתינה ואילך דלמא זו היא שעה הסמוך למיתה ואף דחי' טפי אין ברירה א"כ למה קתני ובלבד שימית דמה נפקא מינה שעות הקודמת דחזינו דלא מת באותן שעות ומ"מ מעיקרא ספיקא הוי ומ"ש לא מת כלל דלא נימא דמ"מ מעיקרא ספיקא הוי שפא ימות ואותן שעות הקודמות הוי ממש בלא מת כלל, והנה עלה על דעתי לפרש דברי רש"י בחילוקים שונים אבל לא אאריה בזה כי גראה לי ברור דכוננת רש"י דונדאי אי נתגרשה לבסוף שיהו לומר דמעיקרא ספק ונהדר ונדאי דכו דרכו של גט דמעיקרא אינו גט ונהדר הוי גט כמו מגרש לאחר ל' וכנסו שט"ח וכדומה ונהדר אמר הא גיטא הוי אח"כ גט מה דמעיקרא לא הי' גט אבל לא מציינו דמעיקרא יהא גט ומאותו זמן ואילך לא יהא גט זה אי אפשר אם לא שנתברר שלא הי' גט מעולם אבל כל שהי' גט רק מכאן ואילך לא יהא גט זה אי אפשר הלכך דוקא במת דלבסוף הוי גט אמרינו דמעיקרא הי' ספק ומכאן ואילך ונדאי אבל בלא מת דעכשוו אינו גט כלל ע"כ דגם למכרע לא הי' גט דאי עד כאן הי' גט היאך יפקע מכאן ואילך וממילא אפי' ספק לא הי' פנ"ל ועמ"ש בתוס' בד"ה תנא: אמנם בעיקר פי' סוג' זו אני תמה דאי כפירש"י מאי ענין הו ברייתא דבלבד שימית להו קושיא דאין גט אחר מיתה הא בלא"ה פיון דס"ד דאמתיים אם מתי קאי וקתני הרי זה גט הוי לי' להקשות פיון דמעיקרא אשת איש לר"י, ולר' יוסי ספק היאך יהא גט אח"כ דאין גט אחר מיתה, ועוד היאך ס"ד לומר דהו מה היא באותן הימים מיידי באומר מעת שאני בעולם שהרי לא הוזכר במתניתין מעיקרא אופן זה כלל רק מהיום אם מתי והיאך יאמר מה היא באותן הימים וקאי על ענין אחר שלא הוזכר כלל ואפי' חסורי מחסרא כה"ג לא מציינו כלל וכ"ש דלא קאמר כלל חסורי מחסרא רק

בפשיטו' באומר מעת שאני בעולם ומה שפירשו התוס' דקאי אמהיום אם מתי והפוננה
נעשה כאומר גם בזה יש לתמונה כמו שאבאר בתוס': לכן נראה לי לפרש דנדאי
במתניתין גופא איפא למימר דבחי מיירי דלר"י הני כא"א לכל דברי' דאיגלאי מילתא
דלא הי' גט מעולם פלל ורב אסי סובר דמ"מ מעיקרא היתה בספק אשת איש, ודוקא
בחתיכה ספק חלב ספק שומן ונתנודע שהי' שומן שפיר ליפא אשם תלוי דהא מעיקרא
שומן הנה ולא הנה באפשר גם אז שיהא חלב שלא ישפנה הדבר ממה שהוא, אבל מנת
וחיים הוא במקרה המתחדש, ומעיקרא הנה הדבר בספק ואח"כ נתחדש שהבריא,
ובשלמא בחלב ושומן נתברר דמעיקרא לא הי' ספק פלל רק חסרון ידיעה שלנו אבל
כאן ספק גמור הנה בעצמותו ולא מחסרון ידיעה כי לא שייך לומר לפי שלא מת, גם
מעיקרא לא הנה ראוי למות פלל, והיינו דקש' להו לפי מה דתנא בברייתא דדוקא במת
ס"ל לר' יוסי דמעיקרא הנה ספק שמא לא ימות אבל בחי לא, אם פן כיון דבמת לא
אמרינו דמגורשת למפרע הרי הני גט אחר מיתה: ואהא משני רבה דהו ברייתא דמחלקה
בין מת לחי מיירי באומר מעת שאני בעולם והפוננה פה דנדאי מי שאומר מהיום אם
מתי פל שהבריא אינו גט, אבל באומר מעת שאני בעולם פל אימת שימות הני גט כיון
דמעיקרא לא תתגרש פלל רק שעה אחת סמוך למיתה א"כ מה נפקא מינה אימת שימות,
דכמו דרוצה לפוטרה עכשיו פן רוצה לפוטרה אח"כ פשימות, רק באומר מהיום אי
יתפונן פל אימת שימות הרי היא מגורשת מעתה לגמרי והוא אינו רוצה לגרש רק
פשימות מחוליו, והשתא שפיר קתני בברייתא דלא נימא דפליג ר' יוסי דכל הימים
שבינתיים דהיינו בין נתינה לשעה קודם מיתה לעולם הני בספק גירושין, רק פשימות
מחוליו אז אמרינו דכל שעתא שהיה חולה קודם מותו איפא לספוקי שמא עכשיו ימות,
אבל אי הבריא בינתיים לא הני ספק פלל דאותן הימים שהבריא אין דנין לספק שמא
פרגע ימות מתוך בורי', ועוד דפשיטא שלא הנה בדעתו שתהא אצלו בספק מגורשת
פשהוא בריא, והיינו דקתני ובלבד שימות אז שעות הקודמות הני ספק ולאפוקי
פשהבריא מחוליו אף שאחר זמן חלה שנית ומת אין הימים שבינתיים ספק, אבל באומר
מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי דאין לנו לדון רק על חולי זה שהוא חולה עכשיו דאי
עמד אינו גט פלל ולא יהא גט לעולם רק ימי חוליו הני ספק לר' יוסי דהי' בספק שמא
ימות, ולר' יהודה כא"א לכל דבריה פנון שעמד למפרע לא הני גט פלל פנ"ל, ועמ"ש
בסמוך בתוס' בד"ה תנא ובד"ה אמר רבה: בתוס' בד"ה תנא ובלבד שימות, פי' בקונטרס
וכו' ואין נראה לר"י וכו'.

וילדעתי לק"מ מפל הקושיות הללו דבנתינת גט לא בעינו בירור פלל כדאמרינו פרק
המגרש אימר דבעי ר"א כתיבה לשמה נתינה לא בעי, ופירש"י התם דלא בעינו נתינה
מבונרת, תדע דאפי' נתן לה לפקדון ואח"כ אמר הא גיטף מהני א"כ ממילא אין צריך
שידע בעת נתינה בבירור אם יתקיים התנאי ותהא מגורשת רק אח"כ נתגלה למפרע
שהי' גט ולא דמי לעירוב דבעינו שיקנה שביטה בין השמשות במקום שצריך לילה וכיון
דלא ידע לא קנה, אבל מה שהביאו לעיל פרק פל הגט הו דהכא לענין ברירה היינו מר'
יהודה דאמר הרי היא כא"א לכל דבריה ואמרינו הוברר דאותן שעות לא היתה מגורשת
וע"כ דיש ברירה כמו שפירש"י כאן, וכבר פתבתי לעיל פרק פל הגט והבאתי ראיה
ברורה לזה מדלא מקשה דר' יוסי אדר' יוסי דבלוקח יין סובר אין ברירה והכא מודה

דלכי מניית מגורשת וע"כ דהך לא תליא בברירה כלל רק להיפך לעגנו שעות הקודמות דאמרינו לא היתה מגורשת תליא בברירה ור"י ס"ל באמת אין ברירה ור' יהודה ס"ל יש ברירה, ועוד הוכחתי שם מהך דהריני בועליה על מנת שירצה אבא, וכל זה ברור ואמת דרש"י גופא פי' לעיל דהוכחת הש"ס מהך דמהיום אם מתי, ומ"מ יש לומר דהיינו דוקא אי לא נתברר כלל אם יהא גט אבל פאן דנדאי יהא גט רק לא נתברר שעת הגירושין יש לומר דס"ל דלא תליא בברירה, אף הא קשי' לרש"י מ"מ פיון דר"י סובר אין ברירה למה לכי מניית הוי גט לפי פירושו לעיל פרוק כל הגט דהא תליא בברירה, אבל יהא איה שיהא פנונת רש"י נראה לי ברור כמש"ל דקיום הגט לא תליא בברירה כלל רק ביטול הגט כמו שבארנו: בא"ד לא תהא מגורשת ונדאי.

לפי דעתם דלקיום הגט בעינן ברירה דוקא עדיפא הוי להו להקשות מה בכך דאין ברירה מ"מ לא הוברר להיפך וכיון שלא נתברר שהוא גט אינו גט כלל ולמה יהא ספק, גם הוי להו להקשות בפשיטות למה לכי מניית הוי גיטא ונדאי אין לפרש דכוננתם באמת אפילו אחר מיתה תהא בספק דמה ספק שייך אז, ואולי כף כוננתם אח"כ במה שהקשו מהך דעירובין דמהתם מוכח דאפי' ספק לא הוי גם אפי' אח"כ פשנתברר לא מהני, א"כ ה"א נמי תיקשי אפי' לכי מית לא יהא גט כלל לפוטרה מחליצה ומכ"ש דמעיקרא אפילו ספק לא הוי: בא"ד ולעיל בריש פרוק כל הגט וכו'.

עמהרש"א, ויש לפרש עוד בפשיטות דכוננתם להביא ראי' דבעינן ברור בעת חלות הגט דהא מדמינן לה לעיל הך דמהיום אם מתי לברירה ש"מ דאי אין ברירה לא מהני לפי שלא הוברר מעיקרא שיהא גט וה"ה פאן לעגנו שעה הסמוך למיתה דמ"מ מעיקרא לא הוברר אף לא ידעתי מאיזה צד פשיטא להו דעל שעה הסמוך למיתה לא הוי ספק לר"י אדרבא משמע מפירש"י לקמן בד"ה ר"י אומר דעל כל ביאות עד שימות מביא אשם תלוי וכן מוכח עוד לקמן כמו שאבאר שם, ולפי מה שכתבתי לעיל לק"מ: בא"ד נאפילו לא מת מאותו חולי.

עמהרש"א דדוקא בלא מת מאותו חולי אבל בלא מת כלל לא קשיא להו דעומד להתברר אי ימות או יחיל ודבריו תמוהין דהא הך דהכא לעגנו שעות הקודמות ג"כ עומד להתברר בנדאי איזה שעה תהא סמוך למיתה ומ"מ תליא בברירה, והעיקר דכוננת התוס' דלא מת כלל ונקטי מאותו חולי לפי שאי הי' אומר אם מתי סתם והוא בריא כל אימת שימות יהא גט וא"כ כל הימים שבינתיים ספק באמת לר"י רק באומר אם מתי מחולי זה דבהא אי עמד מחולי זה נדאי בטל הגט לגמרי, ומ"מ קשיא להו מעיקרא תהא בספק לר"י וכבר כתבתי בגמרא ליישב קושיא זו לפירש"י ע"ש: בא"ד משום דמספקא לן כו' כר"מ.

אין הפנונה דמספקא לי' לר"י אי הלכה כר"מ או כר' יהודה דבכה"ג לא שייך אשם תלוי רק אגון לאו בדינא מספקא לן רק ס"ל לר' יוסי דלשון מספקא הוא אי פנונתו מעת שהוא בעולם או מהיום, ועמ"ש בסמוך: בד"ה אומר רבה וכו' מהיום דקאמר היינו מחיים.

תמוה לי על פי' זה פיון דאפילו באם מתי גרידא ס"ל לר' יוסי זמנו של שטר מוכיח עליו דכוננתו מהיום א"כ היאך ס"ד דנימא מעת שאני בעולם קאמר א"כ הוא סותר זמנו של שטר שאם ימות למחר לא יהא גט היום כלל והיאך יספור ר' יוסי גופא דהוי ספק מגורשת דמעתי שאני בעולם קאמר, ובשלמא לפירש"י ניקח דס"ל מעת שאני בעולם

הוּי פְּפִירוּשׁ בְּפִירוּשׁ שְׁלֵא יְחוּל מֵהַיּוֹם וְלֹא מֵהַיּוֹם זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטֵר וּמֵהַיּוֹם טַעֲמָא פִּי טַעֲמָא דר"י מִכְּחַת בְּרִירָה דְּאֵי מְשׁוּם דְּמִסְפָּקָא לִי הֵךְ לִישְׁנָא אֵי כר"מ או כר' יהודה כמ"ש התוס' מִקְּוֹדֵם א"כ פִּינּוֹן דִּס"ל לר' יוֹסִי זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטֵר מוֹכִיחַ עָלָיו מִמִּילָא יֵשׁ לְדוֹן דְּמֵהַיּוֹם מִמְּשׁ קֶאֱמַר רַב טַעֲמוֹ לְפִי שְׁאִין בְּרִירָה אֲבָל לְפִי הַתּוֹס' קֶשְׁה וצ"ע: בא"ד ופ'י בְּקוֹנְטְרָס וכו' אִם יָמוּת בְּמִלְחָמָה כו'.

דְּבִרְיָהּם צְרִיכִין בִּיאור, וְכוֹנְנָתָם דִּס"ד דְּעֵיקָר הַפְּוֹנָה הֵיטָה לְעַנְיָן לְהַצִּיל מִזִּיקַת הַיָּבָם וּמ"מ מִמִּילָא לֹא חֲטָא דְּוֹד פִּינּוֹן דְּבִאָמַת נְהַרְג אור"י אף ה"מ לְפִירִש"י פֶּאן דְּמִגְּוֹרֶשֶׁת לְמַפְרַע תִּיכְף אֲבָל לְפִיר"ת דְּאֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת רַב שְׁעָה אַחַת סְמוּךְ לְמִיתָה א"כ נְהִי דְמוֹעִיל לְזִיקַת הַיָּבָם אֲבָל לֹא הוֹעִיל פְּלוּם לְהַצִּיל דְּוֹד מְחַטָּא פִּינּוֹן דְּמַעֲקָרָא א"א הִיא לְכָל דְּבָר רַב סְמוּךְ לְמִיתָה מִתְּגַרְשֶׁת, וְעַל זֶה כָּתְבוּ דִּי"ל דְּהֵתָם הָיוּ מְפָרְשִׁים בְּהַדְיָא דְּתַתְּגַרְשׁ תִּיכְף וְהִזְר כָּתְבוּ לְדַחוּת פִּירִש"י דְּהֵתָם לְגַמְרִי, דְּאֶפְי' לְפִי פִירוּשׁוֹ פֶּאן יְקֶשְׁה דִּמ"מ חֲטָא דְּוֹד מַעֲקָרָא דְּלֹא שְׁיִיךְ לֹמַר שְׁסַמְךָ עַל זֶה שְׁיִהְרַגְנוּ דְּפִשְׁיטָא דְּחֲטָא דְּלֹא יָדַע שְׁיִמְרוּד בּוֹ וַיִּתְסַיֵּיב מִיתָה וכו' פנ"ל: בא"ד וְנִרְאֶה לר"ת שְׁהָיוּ כּוֹתְבִין גַּט גְּמוּר וכו' וְלֹא הָיָה יָדוּעַ לְעוֹלָם וכו'.

דְּבִרְיָהּם צ"ע בְּזֶה דְּהִיאָף ס"ד דְּמָה שְׁיִדוּעַ לְבוֹ לֹא הָיָה יָדוּעַ אִזּוֹ לְדוֹד וְסִיעֲתוֹ דְּאִטוּ מִלְחָמָה זֹה הֵיטָה מִלְחָמָה רֵאשׁוֹנָה לּוֹ הָא כְּמָה מִלְחָמוֹת הָיָה לוֹ וְהִיאָף יְקָרָא סְפָק א"א, אֲבָל עֵיקָר קוֹשְׁיָתָם לְפִירִש"י אֵינָה קוֹשְׁיָא לְפַע"ד, דְּוִדְאֵי הֵיטָה הַפְּוֹנָה כָּל שְׁלֵא יָבּוּא מִן הַמִּלְחָמָה אִף שְׁלֵא יְהִי נוֹדַע אִם מֵת אִם חַי, וְאֵי קוֹשְׁיָא הָא חֲטָא דְּוֹד שְׁהִי לוֹ לְחוּשׁ שְׁמָא לֹא יְהַרְג אור"י לִק"מ דַּעַכ"פ בְּיָדוֹ הִי לְעַפְבּוֹ שְׁלֵא יָשׁוּב לְבֵיתוֹ עִם שְׁאָר הַחֹזְרִים מִן הַמִּלְחָמָה בְּאִנְפּוֹן שְׁיָהָא הֶגֶט גַּט גְּמוּר רַב לְפִי שְׁמַרְד בּוֹ בְּאָמַת הַרְגוּ וּמַעֲקָרָא בָּא אֵלֶיהָ עַל סְמוּךְ שְׁיַעֲכָבּוּ אַחַר הַמִּלְחָמָה וְלֹא יָבּוּא לְבֵיתוֹ רַב אַחַר זְמַן בְּאִנְפּוֹן שְׁיָהָא הֶגֶט גַּט: דָּף ע"ד ע"א בְּגַמְרָא אֵיפָא בִּינְיָהוּ דר"ז פִּירִש"י דר' יוֹסִי סְבַר הֵכָא לִית לָהּ מְזוּנִי וכו"ע אֵית לָהּ דר"ז, וּתְמַהֲנִי דְּהִיאָף ס"ד פִּינּוֹן שְׁבִאָמַת נְתַבְרַר דְּאוֹתוֹן שְׁעוֹת הַקּוֹדְמוֹת לֹא הָיוּ סְמוּךְ לְמִיתָה א"כ בְּאָמַת לֹא נְתַבְרַשָׁה אִזּוֹ פְּלִל וְהִיאָף ס"ד דְּלִית לָהּ מְזוּנוֹת, וּבְנִדְאֵי רַחוּק לֹמַר דְּעַל הַרְגַע סְמוּךְ לְמִיתָה דְּנִין דְּבָהָא וְדְאֵי נְרָאָה פְּשׁוּט פִּינּוֹן דְּבִאָמַת ע"כ נְתַבְרַשָׁה אִזּוֹ דְּאֵי אַח"כ אִין גַּט אַחַר מִיתָה א"כ פִּינּוֹן דְּמִגְּוֹרֶשֶׁת אִזּוֹ לְמָה יְהִי לָהּ מְזוּנוֹת, וְלוּלֵא דְּבָרֵיו נְרָאָה לִי דְּפִלְגִי בְּדַר' זִירָא דר"י לִית לִי דר"ז רַב בְּעֵלְמָא אִין לָהּ מְזוּנוֹת כָּל הִיכָא דְּמִגְּוֹרֶשֶׁת וְאֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת לְכָף לֹא נִקְטָא פֶּאן הֵךְ לִישְׁנָא דְּהִכָּא בְּאָמַת יֵשׁ לָהּ פְּנ"ל וְרַבְּנָן ס"ל דר"ז דְּבְעֵלְמָא נְמִי אֵית לָהּ לְכָף נְקִטוּ פֶּאן הֵךְ לִישְׁנָא כְּמוֹ בְּעֵלְמָא, וּלְפִי זֶה הִכָּא בְּאָמַת לִיכָּא נְפִקוּתָא רַב דְּנ"מ בְּעֵלְמָא פְּנ"ל, וְדַע דְּלְפִירִש"י אִין צְרִיךְ לֹמַר תְּרִי תְּנָאֵי לר"י לְפִי מָה שְׁפִירֶשֶׁתִּי לְעִיל דְּמִתְנִיתִין בְּחֵי א"כ יֵשׁ לֹמַר בְּחֵי מוֹדָה ר"י דִּישׁ לָהּ מְזוּנוֹת, וְדוּק: בַּד"ה אֲשֶׁם תְּלוּי וכו' אֲלֵא הַדְּבָר תְּלוּי.

וְלֹא נִיחָא לָהּ לֹמַר דְּטַעֲמָא דר"מ דְּבְעֵי חֲתִיכָה אַחַת מְשִׁתִּי חֲתִיכוֹת דָּא"כ לֹא הָיוּ לִי לֹמַר בְּעִלְתָּה תְּלוּי' דְּמִשְׁמַע דְּטַעֲמוֹ לְפִי שְׁעוּמָד לְהַתְּבַרר אִפְי' סְבוּר כר"י דְּמִסְפָּקָא לָן אִי מַעַת נְתִינָה קֶאֱמַר אוּ מַעַת שְׁהוּא בְּעוֹלָם מ"מ לֹא מִיִּיתִי אֲשֶׁם תְּלוּי וְע"כ מְשׁוּם דְּמוֹדָה דְּלֹא בְּעֵי חֲתִיכָה מְשִׁתִּי חֲתִיכוֹת רַב לְפִי שְׁהַדְּבָר מִתְּבַרר אַח"כ וּמָה שְׁכָתְבוּ וְשְׁמָא אִי הָיוּ מִסְפָּקָא לָן וכו' דְּמֵאִיזָה צַד לֹא יָבּוּא פִּינּוֹן דְּחֲתִיכָה מִב' חֲתִיכוֹת לֹא בְּעֵי וצ"ל מְשׁוּם

דמספקא להו פיון דבעת שחטא הי' עומד להתברר רק אח"כ אינרע קלקול שאי אפשר להתברר בכה"ג לא מיימי, וכן באכל חתיכה ידועה לעדים ומתו העדים אח"כ ג"כ אפשר דלא מיימי אשם תלוי פנ"ל: במשנה הרי זה גיטף על מנת שתתני לי מאתים וזו הרי זו מגורשת ותתן.

יש לחקור אם בא אחר ונתן עבורה מאתים וזו לקיום התנאי אי מהני, אי נימא כמו דלא מהני מחולין לה דאמרינו לצעורא איפיון ולא צערה כמו כן לא מהני רק שתתן היא דאל"כ לא צערה או דנימא דמ"מ פיון דאותו אחר נתן עבורה הוי פאלו היא נתנה אף שלא קנתה המעות קודם שיהיו שלה: ואשר הביאני להסתפק בזה שלא נתבאר לי מה ביקש התנא לאשמועינו בהך דינא דאי פשנתנה מגורשת פשיטא ואם לא נתנה דאינה מגורשת פשיטא, וכן הקשו בגמרא אסיפא פשיטא ואפי' לר"ה דס"ל דמגורשת תיכף מ"מ א"א לומר דמתניתין הא קמ"ל דמ"מ הך ותתן למה לי פשיטא דצריכה ליתן, ובשלמא לר"י י"ל דקמש"ל דמגורשת ותתן אז יחולו הגירושין אבל לר"ה הך ותתן מיותר גם יש לדקדק מה ששאלו בגמרא מאי ותתן אטו לא ידע פירושא דותתן, גם יש לדקדק מאי דקאמר עלה ר"ה והיא תתן אטו נסתפק לן בפירוש ותתן אי הבעל יתן או האשה דהא ותתן אמרו במשנה ובנדאי דהיא תתן ולא הוא, לכן נ"ל דזו הוא ששאלו בגמרא מאי ותתן בנדאי צריכה ליתן לקיים התנאי ואמר עלה ר"ה והיא תתן דקמש"ל דדוקא היא בעצמה צריכה ליתן לא שיתן אחר עבורה ור"י אמר דהפוננה להרחיק הגירושין עד הנתינה ולא קודם: ואע"ג דגבי קידושין נמי אמרינו הכי והתם נדאי מהני מחולין לה דהא לאו לצערו מפוננת א"כ ממילא ראוי דתהני שיתן לה אחר עבורו שלא משל בעל פלל הא ליתא דהתם נמי אף דמחולין לה מהני, נתינת אחר לא מהני, דאמרינו דנתפוננה לראות שהיא חביבה עליו עד שהוא נותן לה מאתים וזו הלכה בנתינת אחר לא נתקיים התנאי אבל מחולין לה פיון שהוא רוצה ליתן רק היא מוסלת הרי נתקיים התנאי פפי מחשבתה, פנ"ל ועמ"ש לקמן בגמרא באפעיא דמחולין שם נתנה לו בתוך שלשים מגורשת.

יש לדקדק מאי קמש"ל דאי נתנה מגורשת ומה יש לה לעשות עוד, ובגמרא שאלו פשיטא ומשני מהו דתימא קפידא לאו קפידא וכו', וזו אינה תשובה רק על מה שאמרו ואם לאו אינה מגורשת אבל בנתנה שתהא מגורשת אפתי קשיא, ורחוק לומר דאידי דבעי למיתני ואם לאו נקט מעיקרא דמגורשת, דמי לא סגי לי' לומר ולא נתנה בתוך ל' אינה מגורשת, ואפשר לי לומר דס"ד דלישנא דקאמר מפאן ועד ל' יום היתה פוננתו לומר דבסוף ל' יום יושלם התנאי ומשך קיום התנאי יהא מפאן ועד ל' יום ואי נתנה בתוך ל' יום לא מהני קמש"ל דהיתה פוננתו להרחיב קיום התנאי עד ל' ובתוך זמן ג"כ מהני, פנ"ל: שם ואם לאו אינה מגורשת.

בגמרא מפעי' לן באומר הרי את מגורשת על מנת שתתני לי מאתים וזו וחזר ואמר מחולין לה מהו ומסיק דלא מהני, ויש להסתפק בקובע זמן פהך דהכא ואמר מחולין לה דהיינו שמחל קביעות הזמן אי נימא דבהא נמי אמרינו לצערה פיון בקביעות זמן זה והרי לא צערה או דמ"מ פיון דנותנת לו מאתים וזו יכול למחול קביעות הזמן: והנה אי עברו שלשים יום ובא למחול לא מפעי' לי דנדאי לא מהני דכבר נתבטל הגט פיון שעבר זמן

קיום התנאי דאל"כ תפשוט בעיני דלקמן ממתניתין דאי מחולין לה מהני ע"כ שאינו רוצה לקבל ונהרי נתינה בע"כ לא שמי' נתינה אלא נדאי דבהא לא מבעיני לן דלא מהני אבל אי מחל לה בתוך ל' יש להסתפק, והשתא ליכא למיפשט ממתניתין דמייירי שנותנת אחר ל' דכבר עבר זמן קיום התנאי דנדאי לא מהני מחילה, ולכאורה יש להוכיח מהא דפריה בגמרא פשיטא ונהי לי' לומר דקמש"ל אפילו מחל לה בתוך ל' לא מהני רק שתתן לו דוקא וכל שלא נתנה אינה מגורשת ומדלא משני הכי ש"מ דבאמת מהני מחילה מיהו יש לדחות דהש"ס לא ניחא להו לומר מה דתפשוט בעיני דבסמוך מדלא פשיטין לה ממתניתין והוצרכו לומר רבותא אחרת כי היכי דלא תפשוט בעינין, ועמ"ש לקמן בגמרא בזה: בגמרא מאי ותתן וכו' מאי בינייהו עד צריכה הימנו גט שני.

ראיתי לכאר סוגיא זו כי יש לתמוה בה הרבה גם דברי הרמב"ם ו"ל תמוהין מאד בזה ולדעתי דבריו מוכרחין בגמרא כמו שאבאר, לכן ראיתי לברר הפל לנכון: (א) יש לתמוה על ר"י דס"ל לכשתתן הא בהדיא קתני במתני' בסיפא באומר על מנת שתתני לי מכאן ועד ל' יום נתנה לו בתוך ל' מגורשת ואם לאו אינה מגורשת, והשתא לר"י ע"כ מייירי שהגט קיים עדיין בידה דהא בשעת קיום התנאי היא מתגרשת וכו' אמרו בהדיא א"ב שנתקרה הגט או שאבד, והשתא תיקשי כמה נפשך מה דעתו של בעל עכשיו אחר ל' אי רוצה שתתגרש הרי הגט קיים ופשיטא דיכול למחול המעות לגמרי לר"י ולגרשה מכאן ואילך דאפילו מסר לה גט לפקדון יכול לגרש בו אח"כ שיאמר הא גיטך וכ"ש פאן דנתן לגירושין פנין שמתרצה אח"כ שתתגרש מי ימחה בידי ואי דאינו רוצה שתתגרש פנין שפבר עברה התנאי אפילו בתוך ל' אי חוזר בו ואינו רוצה לא מהני אפילו תתן לו בתוך ל' דהא בתנאי אם יכול לבטל הגט בינתיים שלא יועיל קיום התנאי כלל והוא תמוה לכאורה: (ב) תמוה לי טובא מה ששאל מאי בינייהו מאחר דלר"ה מגורשת היא תיקף ולר"י א"א היא עד שתקיים התנאי ואטו עד השתא לא ידענו ההפך בין א"א לפנויה ובין מגורשת לאינה מגורשת ובכל מקום שיש פלוגתא דלמר מגורשת ולמר אינה מגורשת הכי שאלו מאי בינייהו ואף פאן בתוך הזמן לר"ה מגורשת ולר"י א"א היא: (ג) יש לתמוה על הרמב"ם ו"ל פ"ח מה"ג ונהביאו ה"ן ו"ל ו"ל ודאמרינו דהיכא שנתקרה הגט או שאבד דמגורשת היינו דוקא בעל מנת משום דכאומר מעכשיו דמי, אבל באם פנין שאין הגט חל אלא בשעה שהתנאי מתקיים משמע שאם נתקרה קודם לכן אינה מגורשת כלל ואפילו נשאת תצא, ויש לתמוה על הרמב"ם ו"ל שכתב בפרק הנזכר שאם נשאר הגט או שאבד קודם שנתקיים התנאי שהוא באם אינה מגורשת ולכתחילה לא תנשא ואם נשאת לא תצא, וכבר השיגו הר"ר משה הפה"ן ו"ל עכ"ל ה"ן: והנה מאי דקשיא לי' ו"ל לא קשיא ולא מידי דמעולם לא עלה על דעת הרמב"ם לומר בנתקרה הגט שלא תצא בנשאת, ומה שאמר ואם נשאת לא תצא היינו בלא נתקרה רק הוא חושב שם כל מה שיש בין תנאי אם לתנאי על מנת דבתנאי אם במת הבעל ונשאר הגט אינה מגורשת כלל וכמו כן לא תנשא קודם קיום התנאי ואם נשאת לא תצא ולהיפך בתנאי על מנת מת הבעל או נשאר מגורשת ומותרת לינשא לכתחילה קודם קיום התנאי ובחלוקה זו של נשואין לא מייירי בנתקרה הגט שהרי פתב בפירוש בנתקרה אינה מגורשת, וכבר זכר בפירוש פ"י מה"ג שפבר כל מקום שזכר אינה מגורשת אפילו ריח גט אין בה, ודבר זה ברור ומבואר לכל מעינין ברמב"ם שדברי ה"ן הללו תמוהין מאד

בזה: איברא הא קשיא מה שתמה ה"ה שם דאפילו בגט קנים מן הדומה שהיא א"א גמורה קודם קיום התנאי כל שהתנאי באם [ומדברי ה"ה הללו ג"כ מבואר דלא פהר"ן הנ"ל אם לא שנדחוק בדברי הר"ן להסב דבריו לדברי ה"ה ואינו במשמע כלל]: הן אמת פי מה שכתב שם ה"ה וז"ל ואת"ל שפשתקנים התנאי נמצא שלא בא על אשת איש ונתגרשה למפרע אפילו הכי ניהוש שמה יבטלנו הבעל קודם קיום התנאי ונמצאת אשת איש למפרע עכ"ל, והא נמי לא קשיא כלל שהוא הבין מה שכתב הרמב"ם לא תצא היינו שיהא מותר לדור עמה קודם קיום התנאי והא נדאי ליתא דכיון דלכתחילה לא תנשא והיינו שמה לא תקנים התנאי או יבטלנו הבעל ה"ה בנשאת שאסורה להיות יושבת תחתיו ומשמשתו רק תקנים התנאי ולא בא לומר רק שאין הדין שתצא בגט כמו כל א"א שזינתה דתצא מזה ומזה אבל מודה שצריכה לקנים התנאי תיכף ואז תשאר תחת בעלה אף הא נדאי קשי' למה לא יהא דינה שתצא מזה ומזה דהא בתנאי אם א"א גמורה היא וראוי שתצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: אבל באמת דברי הרמב"ם ז"ל ברורים ומפח הקושיות הנ"ל הכריח דע"כ לר"י ג"כ הגירושין מתחילין מעת נתינה וגומרין בקיום התנאי והתפרש בין ר"ה לר"י הוא דלר"ה כל הגירושין בעת נתינה ולבסוף אין פאן רק קיום תנאי ולכך אין צריך שיהא הגט קנים אבל לר"י נגמרו הגירושין בעת קיום התנאי לכך צריך אז שיהא הגט קנים שאין גירושין גומרין בלא גט.

אבל כל שהי' הגט קנים ונתקנים התנאי נתגרשה למפרע ולא הוי א"א גמורה שיהא דינה שתצא מזה ומזה בנשאת והכרח זה הוא מפח קושיא הנ"ל דאל"כ מה יענה ר"י להך סיפא דמתני' בקובע זמן כמו שפכתתי מקודם וזה ששואל מה בינייהו ג"כ סמוך עצמו על קושיא זו דע"כ גם לר"ה כשנתקנים התנאי לא היתה א"א גם מעיקרא [ובהכי ניהא דלא הוי בתנאי אם מוקדם בזמן]: והשתא לא קשיא מה שהקשו התוס' והרשב"א דלמה לא קאמר מעיקרא שפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר דמ"מ פיון שנתקנים התנאי אח"כ לא הית' א"א מעיקרא ותפסו בה קידושין שהרי אפילו נשאת לא תצא אפילו לר"י, אמנם בקידושין שפיר קאמר נ"מ שפשטה ידה דכמו שהבעל יכול לבטל הגט קודם קיום התנאי בתנאי אם פיון שלא נגמרו הגירושין עד שיתקנים התנאי כמו כן יכולה היא לבטל הקדושין קודם שיתקנים הבעל התנאי וכיון שפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר הרי ביטלה הקידושין והא דלא קאמר נ"מ שחזרה בה וביטלה הקידושין ולמה לי פשטה ידה קושיא זו קשה בלא"ה ויתבאר לקמן בס"ד ותלמיא בפלוגתא דר"י ור"ל פרק האומר בלא בא אחר וקידשה וחזרה בה ע"ש כמו שאבאר לקמן]: ומהתימה על ה"ה הנ"ל שלא השגיח בדברי הרמב"ם ז"ל פ"ט מה"ג ושם ביאר דבריו בפירוש ושם חילק בין האומר ולא תתגרשי אלא עד שתתני לי מאתי' וזו ובין האומר אם תתני דבזה יש שם גירושין מיד ואינו גומרין עד שיתקנים התנאי ולכך אם נשאת קודם קיום התנאי לא תצא רק שצריך שיהא הגט קנים והיינו ממש כמו שפכתתי והוציא פן מסוגיא זו כמו שביארנו: שם שפשטה ידה וכו' לשון זה קשה מאד אצלי ומי לא הוי סגי להו לומר שקיבלה קידושין מאחר וכן בסוף מכילתין קאמר א"א שפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר, ונראה לי דאף דקי"ל שתיקה בשעת מתן מעות פגון שזרק לה קידושין ושתיקה תיכף הוי פהודאה מ"מ היינו דוקא בקידושין שהם ברורים לכל אבל בכה"ג

דְּהָכָא אוּ בְּמוֹחֲזֵקֵת לֹא"א וְנִרְק לֵה קִידוּשֵׁין בְּכַה"ג לֹא מְהֵי דְסִבְרָא דְכִינּוּן דְּהַפְּל יוֹדְעִין דֹּא"א הִיא מֵאֵי אִיכְפֵּת לֵה וְהָכָא גַּבֵּי אֶפִּילוּ לֹר"י מ"מ לֹאן פְּוֵלְהוּ דִּינָא גְּמִירֵי וְכָל שְׂפִכְרָא נִתְקַדְּשׁ לֹא אִיכְפֵּת לֵה וְכֵן אָמְרוּ גַּבֵּי צִיפְתָּא דְאַסָּא כַה"ג דְּלֹא מְהֵי שְׂתִיקָ' וּלְכַף אָמְרוּ בְּכָל פְּיֻצָּא בְּזֵה שְׂפִשְׁטָה יָדָה לְהוֹרוֹת דְּוָקָא שְׁנַתְּבָרֵר רְצוּנָה בְּקִידוּשֵׁין בְּוֹדָי לֹא עַל יָדֵי שְׂתִיקָה דְּבַכָּה"ג לֹא הָוֵי פְּהוּדָא' וְכִבְרָ פְּתַבְתִּי מְזֵה בֹא"ה עַל הִלְכוֹת קִידוּשֵׁין: שְׁם וְקִיבְלָה קִידוּשֵׁין מֵאַחַר.

יֵשׁ לְתַמּוּהָ פִּינּוּן דְּבְּכָל תְּנָאֵי בְּאֵם יָכוֹל לְבַטֵּל הַגֵּט קוֹדֵם קִיּוּם הַתְּנָאֵי כַּמ"ש הֶרְמֵב"ם בַּפ"ח א"כ לְמָה לֹא קָאָמַר בְּפִשְׁטוֹת שְׁחֻזְרָה בְּהָ וְאִינְהָ רוּצָה בְּקִידוּשֵׁין וְדוֹחֵק לֹמַר דְּלֹא בְּעֵי לֹמַר נ"מ מַה דְּפְּלִיגֵי ר"י וְר"ל פְּרָק הָאוּמַר דְּלֹר"ל לֹא אֲתִי דְּיַבּוּר וּמְבַטֵּל דְּיַבּוּר וְכ"ש נְתִיבַת מְעוֹת לִיד אִשָּׁה דְּחֻשִׁיב מְעַשָּׂה דְּהָא קִי"ל כַּר"י דַּס"ל חוֹזְרֵת אֶפִּילוּ בְּנִתְיַבַת מְעוֹת וְעוֹד דְּאֶפְשֵׁר דְּהָכָא אֶפִּילוּ ר"ל מוֹדָה דְּוָקָא הַתָּם דְּתִלְיָא בְּחֶסְרוֹן זְמַן שְׂאָמַר הַתְּקַדְּשִׁי לִי אַחַר ל' ס"ל לֹר"ל דְּמַחְסוֹר זְמַן לֹאן כְּמַחְסוֹר מְעַשָּׂה דְּמִי אֲבִלְהָכָא דְּמַחְסוֹר מְעַשָּׂה קִיּוּם הַתְּנָאֵי אֶפִּילוּ לֹר"ל יֵשׁ לֹמַר דְּחוֹזְרֵת: לְכֵן נִרְאָה לִי דְּהָכָא הִינּוּ טַעְמָא דְּאִי לֹא קִיבְלָה קִידוּשֵׁין מֵאַחַר רַק שְׁחֻזְרָה בְּהָ א"כ ע"כ שְׂאִינְהָ רוּצָה עַכְשָׁיו לְקַבֵּל לְהַתְּקַדְּשׁ דְּאִי רוּצָה עַכְשָׁיו הָרִי מְקוֹדְשֵׁת הִיא עַכְשָׁיו בְּמְעוֹת הַלְלוּ פִּינּוּן שְׂשֻׁנִיהֶם רוּצִין וְע"כ שְׂאִינְהָ רוּצָה לְקַבֵּל א"כ הָוֵי לֵה נְתִיבָה בַּע"כ וְלֹא נְחִית הַשְׂתָּא בְּהֵי תְּרִי לִישְׁנֵי דְּרָבָא דְּלַקְמָן אִי נְתִיבָה ע"כ הָוֵי נְתִיבָה אוּ לֹא וְכִינּוּן דְּאִי לֹא הָוֵי נְתִיבָה אֶפִּילוּ לֹר"ה לֹא מְהֵי לֹא נְקִט נ"מ בְּהָא רַק בְּקִיבְלָה קִידוּשֵׁין דְּאִזּוּ שְׁפִיר יֵשׁ נ"מ שְׂרוּצָה עַכְשָׁיו לְקַבֵּל וְלְהַתְּקַדְּשׁ לְרֵאשׁוֹן דְּלֹר"ה מְהֵי וְלֹר"י לֹא מְהֵי דְּכִבְרָ נִתְקַדְּשָׁה לְשְׁנֵי קוֹדֵם קִיּוּם הַתְּנָאֵי: וְהִיא אֶפְשֵׁר לֹמַר דְּהָכָא אֶפִּילוּ לְמ"ד נְתִיבָה בַּע"כ הָוֵי נְתִיבָה אֲתִי שְׁפִיר לְפִי מַה שְׂכַתְּבַת הֶרְשֵׁב"א ז"ל לְקַמְן דְּלֹא אָמְרוּ הָוֵי נְתִיבָה רַק שְׂיַפְטוֹר הַנּוֹתָן מְנַתְּיַנְתּוּ אֲבָל בְּקִידוּשֵׁין פִּינּוּן דְּלֹא יִהִיב לֵה אִינְהָ מְקוֹדְשֵׁת, אֲבָל בְּאַמֶּת הָא לִיתָא דַּע"כ לֹא שְׂיַיָּף סְבָרַת הֶרְשֵׁב"א רַק בְּאוּמַרְת לֹא תֵן מְנָה וְאַקְדֵּשׁ אֲנִי לָךְ דְּבִאוּתוֹ הַמְּנָה מְקוֹדְשֵׁת לֹא הִלְכָּה אֶפִּילוּ אִי הָוֵי נְתִיבָה מ"מ פִּינּוּן דְּלֹא יִהִיב לֵה אִינְהָ מְקוֹדְשֵׁת אֲבָל הָכָא דְּבַפְּרוּטָה דְּמַעֲיָקְרָא דְּקִיבְלָה מְדַעְתָּה נִתְקַדְּשָׁה וְהִנְךָ מְאִתִּים לְקִיּוּם הַתְּנָאֵי הֵם כָּל דְּהָוֵי נְתִיבָה מְקוֹדְשֵׁת וְכ"כ הֶר"ן ז"ל לְהַדְּיָ לְקַמְן דְּבְּקִידוּשֵׁין מְקוֹדְשֵׁת וּבְוֹדָי לֹא פְּלִיגֵי הֶר"ן עַל הֶרְשֵׁב"א הַנ"ל שְׁלֹא זָכַר דְּעֵתוֹ פְּלָל רַק הֶר"ן פְּתַב בְּהִדְיָא בְּהָ גְּוֹנָא דְּהָכָא שְׂקִידְשָׁה עַל מְנַת לִיתָן לֵה מְאִתִּים וְהֶרְשֵׁב"א דְּיִיק בְּהִדְיָא שְׂאוּמַרְת תֵּן לִי מְנָה וְאַתְקַדְּשׁ אֲנִי לָךְ וְהִינּוּ דְּבְּמְנָה תִּתְקַדְּשׁ לֹא, וְזֵה בְּרוּר וְעַמ"ש לְקַמְן שְׁם: שְׁם וְאִי אֲשַׁמּוּעִינּוּ גַבֵּי קִידוּשֵׁין וְכו' מִשּׁוּם דְּכִסְיָפָה לְמִיתְבְּעִי' וְכו'.

תְּמוּהָ לִי דַּמ"מ הָא שְׁם בְּקִידוּשֵׁין ג"כ קְתַנִּי בְּסִיפָא בְּקוֹבַע זְמַן עַל מְנַת שְׂאִתָּן לָךְ מְאִתִּים זֹז מְפָאן וְעַד ל' יוֹם וְאִי לֹא נָתַן בְּתוֹף ל' אִינְהָ מְקוֹדְשֵׁת א"כ הָוֵי לִי לֹר"י לֹמַר בְּקִידוּשֵׁין בְּהָ גְּוֹנָא בְּקוֹבַע זְמַן וְשְׂמַעִינּוּ שְׁפִיר אֶפִּילוּ הִיא דְּלֹא כְּסִיפָה לְמִיתְבְּעִי' דַּס"ס צְרִיף שְׂיַתָּן לֵה בְּתוֹף ל' דַּל"כ בְּטֵלוּ הַקִּידוּשֵׁין מִמִּילָא מ"מ מְקוֹדְשֵׁת לְכֻשְׂיַתָּן וְכ"ש גִּירוּשֵׁין דְּלְרַחוּקָה קְאָתִי, וּבִיּוֹתַר תְּיַמָּה דְּכִינּוּן דְּעֵבִיד צְרִיכוּתָא בְּגִיטִין וְקִידוּשֵׁין הָרִי שְׂחֻשְׁשׁוּ שְׁלֹא נְטַעָה לְחַלֵּק בְּסִבְרָא בֵּין גִּירוּשֵׁין לְקִידוּשֵׁין א"כ פִּינּוּן דְּבְּכָל חַד אִיכָּא סְבָרָא שְׂתָהָא מְקוֹדְשֵׁת לְכֻשְׂיַתָּן מִשָּׂא"כ בְּאִידָף דְּבְּגִירוּשֵׁין אִיכָּא סְבָרָא דְּלְרַחוּקָה קְאָתִי וּבְקִידוּשֵׁין אִיכָּא סְבָרָא דְּכִסְיָפָה לְמִיתְבְּעִי' א"כ אֶפְתִּי קֻשָּׁה הִיאָף הַנִּיחוּ מְקוֹם לְטַעוֹת דְּהִיכִי דְּלַקְרוּבָה קְאָתִי וְלֹא שְׂיַיָּף כְּסִיפָה לְמִיתְבְּעִי' בְּהָא יֵשׁ מְקוֹם לֹמַר דְּמוֹדָה ר"י דְּוָהוּא יַתָּן

ולפיא למימר, דבאמת בָּהּ מוֹדָה ר"י דְּהָא ליתא פִּינּוּ דְּטַעְמוּ דְּעַל מְנַת אֵינוּ כְּמַעֲכָשִׁי
בְּוֹדָא אֵינוּ מְחַלֵּק כְּלָל וְא"כ הָיִי לִי לֹמַר בְּקִידוּשִׁין בְּקוֹבַע זְמַן וּלְאַשְׁמוּעֵינּוּ אִפִּי
לְקִרְוָה וְאַפִּילוּ לֹא כְּסִיפָה לְמִיתְבַּעֲנִי מ"מ מְקוֹדֶשֶׁת רַק לְכַשְׁיִתּוֹ דְּהִשְׁתָּא לֹא שְׁמַעְנוּ רַק
הֵיכָא דְלַרְחֻקָה קְאָתִי אוֹ כְּסִיפָה לְמִיתְבַּעֲנִי וְאִי נִימָא דְּבִאֲמַת פְּלוּגְתָּא דְר"ה וְר"י אֲפִילוּ
מִתְנִיתִין קְאִי אֲסִיפָא נְמִי דְּמִיָּרִי בְּקוֹבַע זְמַן אִם כֵּן אֵין צְרִיךְ תּוּ לְאַשְׁמוּעֵינּוּ לְר"י
בְּגִירוּשִׁין: וְמָה שְׁנִירָאָה לִי בְּעֵינֵי זֶה דְּאֵע"ג דְּמַסִּיק לְקַמְן דְּלֹא מְהַנִּי מְחֻלְוִין לֵךְ בְּתַנְאִי
מְאִתִּים זִוּוּ הֵינּוּ דְּנִקָּא בְּגִירוּשִׁין כְּדִקְאָמַר טַעְמָא לְקַמְן דְּלַצְעוּרָא מִיפּוֹיִן אַבְּל בְּקִידוּשִׁין
דְּלַהֲרֻחָה מִיפּוֹוֹנִית וְלֹא לַצְעֵרוּ יְכוּלָה לְמַחְלוּ לוּ, וְהִשְׁתָּא מְמִילָא בְּקִידוּשִׁין אֲפִילוּ בְּקוֹבַע
זְמַן שְׁיָיִךְ כְּסִיפָה לְמִיתְבַּעֲנִי דְּאִי תַתְּקַדָּשׁ לְמַפְרַע תִּיכְרַף הָרִי הֵיא אֲשֶׁתּוּ גְמוּרָה וְכִבְרָ אָמְרוּ
כָּל לְגַבֵּי בַעֲלָה וְדָאִי מְחַלָּה וְנִירָאָה שְׁמָא יְבַקֵּשׁ מְמַנָּה שְׁתַּמְחֻלוּ לוּ וְכְסִיפָה מִיָּנִי שְׁלֹא
תַמְחֻלוּ אַבְּל אִי לֹא תִהֵא מְקוֹדֶשֶׁת רַק אַח"כ לֹא כְּסִיפָה מְנִי שְׁלֹא תִרְצָה לְמַחְלוּ דְּאַפְתִּי
לְאוּ בַעֲלָה הוּא כְּלָל.

כֵּן שָׁם וּלְאַחַר לֹא תִנְשָׂא עַד שְׁתַּתּוּ. ה"ה פ"ח מה"ג הַלְכָה א' וְהָר"ן פֶּאן פְּתַבוּ דַס"ל
לְהַרְמַב"ם דְּהָיִי בְּרִייתָא גְדַחִית הֵיא מִפְּחַ הָיִי סוּגְיָא דְּעַל מְנַת שְׁתַּנְשָׂאִי לְפִלוּנִי דְּהִיכִי
דְּקִינְיָא בְּדִידָה לֹא חִינְיָשִׁין שְׁתַּעְבֹּר וְלֹא תִקְיִים וְכֵן מְהָיִי סוּגְיָא דְּהַמְגַרְשׁ דְּמַקְשָׁה אִי הִכִּי
בְּכֻלְהוּ תַנְאִי דְּעַלְמָא נְמִי לֹא תִנְסִיב ע"ש, וְאַנִּי תַמְהָ מְאֹד דְּמַהָיִי סוּגְיָא דְּעַל מְנַת שְׁתַּנְשָׂאִי
לְפִלוּנִי לְהִיפּוֹף מְבֹנָר דְּמוּכַח הָתָם דְּזֵהוּ דְּנִקָּא לְר"נ דַס"ל בְּקוֹנָם עֵינִי בְּשִׁנְיָה הַיּוֹם דְּלֹא
חִינְיָשִׁין שְׁיָשִׁין לְמַחַר מְשׁוּם דְּבְדִידָי קִינְיָא אַבְּל לְר"י הָתָם דְּלֹא קִי"ל כְּוֹנְתִי מוּכַח בְּהִדְיָא
דְּאַפִּי כַה"ג חִינְיָשִׁין שְׁמָא לֹא יִקְיִים וְעוֹד דְּהָא קִי"ל הָרִי זֵה גִיטָה שְׁעָה אַחַת קוֹדָם לְמִיתְתִּי
אַסוּרָה לְאַכְלוּ בְּתַרוּמָה מִיָּד וּפְסָקָה הַרְמַב"ם ז"ל פ"ט מְהַלְכוֹת תְּרוּמוֹת דְּחִינְיָשִׁין שְׁמָא
יְמוֹת א"כ הֵכָא נְמִי פִינּוּ דְּאִי מַת אָמְרִינּוּ לִי וְלֹא לְיוֹרְשֵׁי הָרִי לֹא מִיָּקְרִי דְּכָר שְׁבִידָה
לְקִינְיָם דְּשְׁמָא יְמוֹת וְלֹא תוּכַל לְקִינְיָם וְעוֹד שְׁמָא לֹא יִרְצָה לְקַבֵּל, וְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל
דְּנִתְיָהּ בַע"כ הֵגַט פְּסוּל א"כ אֵין בְּיָדָה לְקִינְיָם פִּינּוּ דְּבַעֲיָנּוּ דְּעַתּוּ דְּנִקָּא, וּבִיּוֹתֵר אֲנִי תַמְהָ
שְׁהָרִי דַעַת ה"ה ז"ל לְהַרְמַב"ם דְּהָא דְקִי"ל בְּאֹמַר אִם לֹא בְּאַתִּי עַד י"ב חוֹדֶשׁ וְיַת דַמ"מ
אַסוּרָה לְהַנְשָׂא עַד תַּשְׁלוּם י"ב חוֹדֶשׁ דְּבַעֲיָנּוּ שְׁיִתְקִינְיָם הַתַּנְאִי בְּפוּעַל א"כ כ"ש הֵכָא
דְּבַעֲיָנּוּ שְׁיִתְקִינְיָם בְּפוּעַל וְהֵיאָה תַנְשָׂא קוֹדָם קִינְיָם הַתַּנְאִי, וְעוֹד הֵיאָה אֲפִשְׁר דְּהַרְמַב"ם
מִיָּרִי בְּתַנְאִי בְּהָיִי בְּרִייתָא דְּהָא בְּהִדְיָא קְאָמַר ג"כ וּמְקִינְיָת הַתַּנְאִי אַחַר מוֹתוּ וּבְהָיִי תַנְאִי
קִי"ל לִי וְלֹא לְיוֹרְשֵׁי וְעוֹד פִּינּוּ שְׁלֹא שְׁמַעְנוּ בְּשׁוּם מְקוֹם דְּמִתְרַת לִינְשָׂא לְכַתְחִילָה
וְאַדְרַבָּא בְּהָיִי בְּרִייתָא מְבֹנָר הַהִיפּוֹף תִּיקְשִׁי בְּגִמְרָא גּוּפָא הִיכִי פְרִיף לְר"ע אִי הִכִּי
בְּכֻלְהוּ תַנְאִי נְמִי פִינּוּ דְּמַהָיִי בְּרִייתָא מוּכַח בְּאַמַת דְּאַסוּרָה לִינְשָׂא: וְדְכָר בְּרוּר הוּא
דְּמוֹדָה הַרְמַב"ם בְּהָיִי תַנְאִי שְׁתַּתּוּ מְאִתִּים זִוּוּ פִינּוּ דְּאִי מַת אוֹ שְׁאֵינוּ רוּצָה לְקַבֵּל לְאוּ
בְּדִידָה קִינְיָא לְקִינְיָם הַתַּנְאִי ע"כ פְּשִׁטָּא דְּאַסוּרָה לִינְשָׂא וְלֹא מִיָּרִי רַק בְּתַנְאִי שְׁיִכּוּלָה
לְקִינְיָמוּ בְּלִי שׁוּם עֵיכּוּב אוֹ בְּשִׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה דְּבִהָא אָמְרִינּוּ פִינּוּ דְּכָל אִימַת שְׁתַּקִּינְיָמוּ
מִתְגַרְשֶׁת לְמַפְרַע לֹא חִינְיָשִׁין שְׁלֹא תִקְיָיִמוּ כָּל יְמֵי וּמְסַתְמָא פְּשִׁנְשָׂאִת יוֹדַעַת בְּעַצְמָהּ
שְׁתַּקִּינְיָמוּ, אַבְּל בְּאִם פִּינּוּ שְׁלֹא נְגַמְרוּ הַגִּירוּשִׁין עַד קִינְיָם הַתַּנְאִי אֵינָה יְכוּלָה לִינְשָׂא
לְכַתְחִילָה אַבְּל בְּהָיִי תַנְאִי דְּהֵכָא דְּאֵין הַדְּכָר תְּלוּי בְּיָדָה כְּלָל רַק בְּיָד הַבַּעַל ג"כ מוֹדָה
שְׁלֹא תַנְשָׂא, וְכִבְרָ בְּיָאָר פ"ט מְהַלְכוֹת תְּרוּמוֹת דְּחִינְיָשִׁין כַה"ג שְׁמָא יְמוֹת, וְכֵן ה"ה גּוּפָא
כְּתַב בְּדְכָר שְׁהוּא בְּיָד אַחֲרִים מוֹדָה הַרְמַב"ם.

והיה דהכא כביד אחרים הוא כמו שביארנו פנ"ל: תדע דאי הי' מקום לומר דהכא מותרת להנשא לכתחילה מה צורך לו להמציא נפקותא בין ר"ה לר"י בנקרע ונאבד הוי לי לומר בפשיטות לר"ה מגורשת ומותרת להנשא תיכף ולר"י לכשתמן דוקא והוא נפקותא פשוטה ומבוארת דלמר מגורשת תיכף ומותרת לינשא תיכף ולמר אינה מותרת רק לכשתמן וע"כ דלכ"ע הך תנאי דהכא פתנאי התלוי ביד אחרים דמי, כמו שביארנו: שם נתנה אינה זקוקה ליבם לא נתנה זקוקה ליבם.

יש לדקדק בהאי לישנא אטו ליפא נפקותא בין המגורשת ואינה מגורשת רק ליבם והוי לי לומר נתנה מגורשת לא נתנה אינה מגורשת ואנו יודעין שהמגורשת אינה זקוקה ואסורה לכהן ואינה מגורשת זקוקה ליבם ואי יש לה בנים ממנו מותרת לכהן: והנה לפי מה שכתב ה"ה פ"ח מהל' גירושין לדעת הרמב"ם דכמו דבעינן שיתקיים התנאי בפועל גבי הרי זה גיטף אם לא באתי עד יב"ח כמו כן.

בעינן שיתבטל בפועל דוקא ואסורה להתניבם רק תחלוץ, והשתא שפיר קאמר נתנה אינה זקוקה ליבם לא נתנה זקוקה ליבם אבל מ"מ אינה מתניבמת פינון שלא נתבטל בפועל, והיגו דקאמר בתר הכי ע"כ לא פליגי אלא בלי ולא לירשיי דליפא למימר דטעמא דת"ק דס"ל דאינה מגורשת רק לכשתמן והוי גט אחר מיתה דא"כ הוי לי לומר לא נתנה אינה מגורשת כלל כמו פל תנאי אם דאי מת הבעל קודם קיום התנאי אינה מגורשת כלל דאין גט אחר מיתה: אבל דברי ה"ה הללו תמוהין לפע"ד מכמה טעמים אף שכתב שנה דקדוק נפלא מורה על שכל רבינו, חדא פינון דלא מתניבמת אף שאין פאן צד ספק דהא בנדאי לא יתקיים התנאי א"כ פינון דאינה מתניבמת הרי כל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה ודוקא היכא דאיפא ספק חולצת ולא מתניבמת מספק אבל פאן לא משום ספק הוא ולמה יועיל חליצה במקום שאסור לניבם ועוד הרי בקובע זמן ל' יום ס"ל לרמב"ם דאי לא נתנה בטל הגט ומתניבמת והא ע"כ אינה מתניבמת רק אחר עבור ל' יום אפילו מת בתוך ל' דהא לא נתבטל בפועל עד עבור ל' וא"כ הרי כל שאין אני קורא בשעת נפילה יבמה יבא עלי' הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ושוב אינה מתניבמת ולא חולצת, ועוד היאך אפשר דבהך דאם לא באתי הטעם דלא נתקיים בפועל הא פל תנאי מותרת לינשא לכתחילה להרמב"ם כמ"ש להדני' בהלכה א' ויש לה להנשא לכתחילה, והשתא תיקשי מה בכך דלא חיישינן שלא תקיים מ"מ הרי לא נתקיים בפועל והרי באם לא באתי ע"כ יתקיים וליפא למיחש שלא יתקיים בשום פנים שהרי מת ומ"מ בעינן שיתקיים בפועל וכ"ש בתנאי שצריכה לקיימו שכל זמן שלא נתקיים אין ראוי שתנשא לכתחילה ועוד אדרבה פינון דבעינן התם שיתקיים בפועל א"כ ממילא אי נתבטל התנאי נהי שלא נתבטל בפועל עכ"פ פינון שלא נתקיים בפועל ולא יתקיים לעולם ממילא בטל הוא, באופן שדברי ה"ה הללו תמוהין לפע"ד: לכן ברור דכוננת הרמב"ם פדעת הטור דמסקא לן אי לי ואפילו לירשיי או ולא לירשיי, והיגו פינון שלא זכר יורשין כלל יש לומר דממילא לא נתפנון רק לצערה ואף לירשין או פינון שלא זכר יורשין כלל לא מהני לירשין, ורשב"ג סובר דנדאי אפילו לירשין קאמר, והיגו דקאמר שאין הגט בטל פינון שלא קבע זמן והיגו אף שלא תמן לירשין דלמה לה ליתן שלא יועיל לפטרה מיבם א"כ ממילא בטל התנאי שהרי אינה נותנת, ועל זה קאמר דבזה אינו בטל פינון שלא קבע זמן, והיגו דדייק דלא פליגי רק בהא דאי לכשתמן ס"ל לת"ק

א"כ הוי גט לאחר מיתה ואינה מגורשת פלל: ובהכי ניחא מה שתמה המ"ל על לשון הרמב"ם שכתב הלפך אף שנתקרה הגט או אבד קודם שמת הרי זו אסורה לזר עד שתחלוץ ולשון זה תמויה מאד דאטו בקריעת הגט תהא טפי מגורשת מאי הוי קיים, ולהנ"ל ניחא דאי הגט קיים איפא למיחש טפי שלא נתפונן ליורשין מדלא זכר בשעת מיתה שתפן ליורשין פינן שהי' הגט קיים הוי מהני אבל בנקרע קודם שימות אין ראי' שלא זכר ליורשין קודם מותו שהרי אם לא נדון דבריו שבתחילה ליורשין לא יועילו דבריו אס"פ פינן שאין הגט או בעולם ואין דבריו מעלין ומורידין פלל מ"מ חוששין שמא לא נתפונן ליורשין וזקוקה ליבם לכה לא תנשא עד שתחלוץ פנ"ל ועיין מ"ש בסמוך בד"ה ע"כ לא פליגי: שם נותנת לאביו או לאחיו או לאחד מן הקרובים.

יש להסתפק לת"ק בפירוש ליורשין ג"כ אי בעינן שיפן זקא ליורש הראוי לירש מן הדין או לכל הראוי לירשו אף שעכשיו אינו יורש דיש יורש הקודם לו: ולכאורה יש להוכיח מדברי רשב"ג דקאמר נותנת לאביו או לאחיו או לאחד מן הקרובים, והשתא הא אי זקוקה ליבם קא מיפליגי וא"כ ע"כ איפא אח וא"כ היא תפן לאחד מן הקרובים בשלמא לאביו לא קשיא דהוא קודם בנחלה ליוצאי יריכו ואף דיבם יורש מ"מ אי נותנת לאביו אין פאן יבם פלל אבל פשיטא דאח לעולם קודם לשאר קרובים, אבל באמת הא ליחא ואדרבא מדלא קאמר רשב"ג נותנת ליורשין רק אמר נותנת לאביו או לאחיו או לאחד מן הקרובים ש"מ דכל הקודם בנחלה קודם לנתינה זו, רק פוננת רשב"ג אם אין האב רוצה נותנת לאחיו ואי הוא אינו רוצה לקבל נותנת ליורשין אחריו, ואף דס"ל פל עפכה שאינה הימנה אינה עפכה מ"מ פינן שיכולה ליתן לשאר יורשין צריכה ליתן ועוד דלא הוי עפכה שאינו הימנה שהיתה יכולה ליתן בחייו וכל שלא נתנה היא עינכה, ולפי זה אי פולם אין רוצין לא קיימה תנאה אפי' למ"ד עפכה שאינה הימנה לא הוי עפכה רק אי נתינה בע"כ מהני יכולה ליתן להם בע"כ, פנ"ל: שם ע"כ לא פליגי פבר פתבתי ליישב דלא קאמר דת"ק ס"ל לכשתתן דלשון זקוקה ליבם דקאמר ולא קאמר אינה מגורשת ומגורשת משמע לי' דבלי ולא ליורשין פליגי דלת"ק פינן שלא התנה על זה אינה יכולה ליתן ליורשין שמא לא נתפונן פד ומ"מ לא אמרינן דתתייבם שמא נתפונן ליורשין וכדברי הרמב"ם או כסברת ה"ה הנ"ל דלא נתבטל בפועל: אמנם לדעת התוס' דר"י נמי מספקא לי' אי על מנת הוי כמעכשיו א"כ אפתי הוי לי' לומר דלת"ק מספקא לי' אי על מנת כמעכשיו ולכה נקט זקוקה ואינה זקוקה: לכן נראה לי לומר עוד דקשי' לי' במה שאמר נתנה אינה זקוקה ליבם ומאי קמש"ל פשיטא דאי קיימה תנאה בחיים מגורשת גמורה היא ולא הוי לי' לומר רק ומת זקוקה ליבם רשב"ג אומר נותנת לאביו וכו', ומדקאמר נתנה אינה זקוקה ע"כ דקמש"ל דבכל גוונני אינה זקוקה אפי' פבר נקרע הגט בעת נתינה פל שהי' הבעל חי או אינה זקוקה ליבם ולהיפך בלא נתנה בכל גוונני זקוקה, ושפיר דייק דרק בלי .

ולא ליורשי פליגי, פנ"ל: שם אמר לך ר"י הא מני רבי הוא. יש לתמוה מאיזה צד פירש ר"י מתני' לכשתתן פינן דרבי בעצמו סובר להלכה על מנת כמעכשיו היא יסתום מתני' למ"ד אינו כמעכשיו מה שאינו הלכה לפי דעתו, ונראה לי דהך רבי לאו היינו רבי שפיידר המשנה רק רבי שהתיר השמן המזוןכר בע"ז והוא נכדו של רבי בעל מסדר המשנה, פנ"ל: בתוס' בד"ה ר"ה אמר וכו' פסקינן הלקתא כר"א כו'.

דברים הללו צריכין ביאור דהא שם בדברי ר"א לא זכר על מנת ללל רק אנו מכריחין מדבריו שנתפוגין למדשה תיכף אם פן אי על מנת אינו כמעכשיו דנין פוננתו דנתפוגין מעכשיו פיון דכה אנו מכריחין פוננתו: נאמת דבגמרא גופא התם יש לתמוה מאי ענין הך דר"ה אמר רבי לדר"א סוף סוף יש להוכיח מדבריו דנתפוגין מעכשיו כמו שאנו מכריחין על מנת מדבריו: ונראה לי דנדאי יש להבין מה ענין זה על מנת כמעכשיו, ומאיה צד נכלל מעכשיו במאמרו על מנת, לכו ברור דכה הפוננה דנדאי פל מי שיאמר הרי את מקודשת או מגורשת בנדאי דנין פוננתו תיכף הלכה אם אמר על מנת אין דנין שהרחיק הגירושין ונשאר מאמרו הרי זה גיטף ממילא מעכשיו פי בעל מנת בנדאי לא נרמז הרחקת הגירושין אבל אי אמר הרי זה גיטף אם תתני לי כו' האי אם פלאחר והוי כאומר אחר שתתני לי מאתים וזו, אבל על מנת פיון דלאו לאחר הוא ממילא הוי כמעכשיו, והשתא הך דר"א דהתם הי' מקום לפרשו דמקדשה במנה שלם ואפילו תנאי אם לא הוי רק במנה זו מקדשה וכיון שנתן לה דינר אינו פלום ועל זה אמרו פיון דאמר מנה ונתן דינר ע"כ לא הי' פוננתו למקדשה במנה דלמה לו ליתן דינר דכיון דאין לו עכשיו אז כשיתן לה מנה יקדשה דהשתא נמי אינו פלום, וע"כ דהוא מקדשה בדינר רק בתנאי שישלים עד מנה, והיינו דאמרינן דממילא הוי כמעכשיו כמו על מנת פיון שלא זכר אם והוא קודשה עכשיו ואמר לה הרי את מקודשת, א"כ פל שלא זכר בדבריו להרחיק הגירושין ממילא דנין כמעכשיו כמו בעל מנת, אבל אי על מנת אינו כמעכשיו והיינו דבעינו דיפרש מעכשיו פל שהטיל תנאי בקודשין א"כ הך דר"א נמי אינו מוכרח רק שהטיל תנאי לא שקודשה במנה שלם אבל עכ"פ פיון שהטיל תנאי בעינו שזכיר מעכשיו בפירוש ושפיר קאמר דר"א כדר"ה אמר רבי וממילא מוכח דכה הלכה פיון דהלכה כר"א, ודוק: בד"ה איכא בינייהו ולעיל גבי גט הוי מצי למימר נמי כו' והכא נמי הוי מצי למימר כו' אבל לא מצי למימר שנתאפלו וכו'.

עמהרש"ל ומהרש"א מה שתמהו בזה דדברי התוס' סותרין עצמן למה שכתבו בדיבור שאחר זה דלר"י ג"כ צריכה גט מספק וכן תירצו בעצמם פירק האומר ע"ש: והרב מהרש"א כתב דכוננת התוס' בקיבלה משלישי עוד קידושין והיינו שקיימה התנאי בין שני לשלישי ע"ש, אבל לדעתי אי אפשר לומר פן דהא הר"ן פירק האומר הקשה דהכי קאמר הך נפקותא שפשטה ידה הא קי"ל א"א שפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר מקודשת דהוי פאומרת גירשתני, ותירץ דהתם שאני שלא הי' שום ספק בקידושי בעלה אבל הכא אין ראי' מה שקיבלה קידושין דחשבה דאינה מקודשת כר"י לכשיתן, והשתא ממילא ליכא נפקותא בקיבלה משלישי דלר"ה נמי צריכה גט משלישי דאיהי ס"ל א"א שפשטה ידה וקיבלה קידושין צריכה גט דהשתא ליכא למימר דלכה קיבלה דחשבה דקידושי שני אינו קידושין א"כ למה קיבלה משני הא היתה א"א מראשון וע"כ דחשבה דכבר נתגרשה מראשון א"כ כשקיבלה משלישי הוי פאומרת גירשתני: אבל לדעתי נראה לי לפרש דברי התוס' ולא יקשה פלום, והוא בשום לב שפתחו לומר הוי מצי למימר נמי ובתר הכי כתבו הכא נמי מצי למימר, ובנדאי לא על חנם הפכו דברייהם, גם יש לתמוה על מה שכתבו אבל לא מצי למימר בנתאפלו, דמה בקשו בזה אי פאו לחדש דין דנתאפלו לא מהני מה ענין זה לכאן הא מבואר הוא להדיא בש"ס פירק האומר, ואי פאו ליישב מה דלא קאמר בנתאפלו הא כמו דהוי מצי למימר בפשטה ובנקרע ולא קאמר פן

יש לומר בנתאפלו ולא קאמר ומאי קשי' להו טפי נתאפלו מפשטה ונקרע: לכן נראה לי דודאי הא אין להקשות דלימא בתרונניהו בפשטה וכן תרונניהו בנקרע, דלא מפעיא בפשטה דליפא למימר פינן דלר"י ג"כ ספק הוא, ונהי דודאי יש חילוק בין מקודשת ודאי למקודשת ספק מלבד מה שכתב מהרש"א אלא בפשיטות דיכול לדור עמה ובספק צריכה קידושין אחרים אבל אין זו קושני' כלל דפשיטא דניחא טפי לומר נ"מ בנקרע דהוי נפקותא גמורה לר"ה אינה צריכה גט ולר"י צריכה גט כמ"ש התוס' בקידושין אבל בלא"ה אי אפשר להקשות שיאמר חדא נפקותא בתרונניהו בין פשטה בין נקרע, והטעם פינן דעביד צריכותא לר"ה ולר"י דבקידושין בלבד יש לומר דכסיפה למיתבעי', ודבר זה אי אפשר רק בשתי הנפקותות האלו פשטה ונקרע דאי לא גידע רק פשטה בלבד לא נקרע יקשה מה בכך דכסיפה למיתבעי' מ"מ מאי איכפת לה שתהא מקודשת תיקף האיכולה לקרוע שטר הקדושין וא"כ לא צריכה לתבוע דהוא תובע עצמו דחושש שתקרע השטר ובדודאי אי אפשר לומר דרק בקידושי כסף ס"ל לר"י לכשימתן ולא בשטר וכמו כן להיפך אי לא גידע רק נקרע ולא פשטה אפתי יקשה מה בכך דכסיפה למיתבעי' מ"מ בקידושי כסף לא תועיל פלום במה שלא תתקדש רק אח"כ דמה יש לה לעשות פינן דפשטה לא מהני ונתאפלו ודאי לא מהני אפי' בתנאי אם א"כ אין הפרש אי תתקדש תיקף או אח"כ דס"ס לא ימהר ליתן לה דכל אימת שימתן תהא מקודשת וע"כ משום דנקרע מועיל לר"י וגם פשטה מועיל לר"י, והשתא פינן דהכל תלוי בהנהך תרתי שפיר קאמר הני תרי נפקותא, רק שיש להקשות דהוי לי' לומר נמי פשטה דאף דלר"י הוי ספק מ"מ איכא נמי נפקותא בין ספק לדודאי וכמו כן אי הוי אמר ג"כ פשטה שפיר הוי מצי לומר אח"כ נקרע בלבד פינן דכבר ידענו פשטה ג"כ מגירושו, רק בהא יש לומר דהוי מצי לומר ולא אמר דאטו כי רוכלא ליחשיב וליזיל וכל זה אי בנתאפלו לכ"ע לא מהני אבל אי נתאפלו ג"כ לר"י מהני יש להקשות דהוי מצי לומר תרונניהו בנקרע גרידא ואי קשיא קידושי כסף בהא נמי מהני נתאפלו, והשתא לא שייך לתרץ דהוי מצי למימר ולא אמר דלמה לו לשנות הנפיקותא פינן דמצי לומר בקידושין הך גופא דבגירושו: והשתא שיעור דברי התוס' דמעיקרא הוי מצי לומר ג"כ בפשטה רק לא אמר רק חד נ"מ ובתר הכי ג"כ הוי מצי לומר בנקרע פהך דמעיקרא רק פינן דסגי לי' לעיל בחדא נפקותא הוצרך לומר בתר הכי פשטה דע"כ צריך לידע תרונניהו אבל לא מצי למימר בנתאפלו דאי הוי מצי לומר הוי קשה באופן אחר דלמא תרונניהו בנקרע ובהא לא שייך הוי מצי למימר, כנ"ל: והשתא בקידושין קשי' להו דלימא תרונניהו בפשטה שפיר כתבו דהוי ספק ולמה לו למינקט נ"מ בספק או ודאי וניחא טפי נפקותא דנקרע וממילא הוצרך לומר למטה פשטה אבל פאן כתבו דהוי מצי לומר הא נמי בפשטה ג"כ כתבו דהוי מצי למימר דודאי נפקותא איכא גם בהא בספק או ודאי, ודוק היטב כי דברי התוס' מדוקדקין מאד וניחא הכל: ע"ב בתוס' בד"ה אדמיפלגי, תימא וכו' ועוד וכו'.

וידעתי נראה לפרש סוגיא זו בפשיטות לפי מה שהוכחתי לעיל דף ע"ב במשנה זה גיטף אם מתי דע"כ לא פליגי רק במהיום ולאחר מיתה אבל במעכשיו ולאחר מיתה לכ"ע תנאה הוי כדעת הרמ"ה סימן קמ"ה וכן מוכח באמת במשנה שם דכיון דקתני מעיקרא מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי ונהדר בספיקא לא קאמר רק מהיום ש"מ דבמעכשיו ליכא ספיקא, והא דקתני מעיקרא מעכשיו אם מתי היינו להורות דמהיום פמעכשיו וכן

מוכח בגמרא שם כמו שהארבתי שם, והשתא הקא הפנונה פיון דחזינון לר"י דס"ל על מנת פמעכשיו ומהיום הוי ספק ש"מ דמהיום גרע מעל מנת דהא פמעכשיו ליפא ספיקא ועל מנת פמעכשיו ובמהיום יש ספק, והשתא לר"י דס"ל על מנת בעלמא אינו פמעכשיו הוי להו ליפלוגי בעל מנת שאמות דודאי ליפא למימר דלדידן' לרבנן לא הוי גט פלל פיון דבמהיום הוי ספק לרבנן כ"ש בעל מנת דחזינון לר' יוחנן על מנת עדיף דהוי פמעכשיו ודאי ובמהיום ספק לרבנן וע"כ דה"מ דעל מנת אינו פמעכשיו בעלמא היכי דהוי גט אח"כ ג"כ אבל במיתה דאי אינו פמעכשיו אין גט אחר מיתה ספיקא הוי עכ"פ דאדם יודע שאין גט אחר מיתה ותנאה הוי פדאמרין פרק האומר בקידושין וכמו כן ליפא למימר דבעל מנת הוי גט גמור לרבנן מכח אין גט אחר מיתה הא ליתא דכיון דמהיום אם מתי הוי גט גמור ומ"מ לאחר מיתה מספקא לן שפא חזרה היא אף דאין גט אחר מיתה, א"כ על מנת נמי פיון דאינו פמעכשיו יש להסתפק שפא אינו תנאי דאי הו סברא דאדם יודע משוי לי' ודאי גט במהיום נמי הוי לן למימר הכי, והשתא קושיות התוס' מן שבין חזא בתברתה דבע"מ במיתה ודאי ספק הוא דאל"כ הוי סברות הפוכות מר' יוחנן ושפיר הוי להו לחלוק בעל מנת שאמות ושפיר הוי שמעינן מהיום מכ"ש דעל מנת דלא הוי גט גמור לרבנן ומשני דקמש"ל רבוחא לרבי דאפי' מהיום הוי גט גמור לרבי, פנ"ל בזה ועיין מה שאכתוב בסמוך: בא"ד ונראה לר"י וכו' אבל עד שימתן הוי ספק כו' דמספקא לי' כו' ואין סברא לומר פלל וכו'.

פנונתם דקשיא להו מנא לי' למקשה דלר"י ספק להקשות עליו אדמיפלגי, ואהא פתבו דאין סברא לומר, אבל כפר כתבתי מה שנוראה לי דבמיתה באמת ס"ל ספק אבל בעל מנת שתתני מאתים וזו שפיר יש לומר דהוי ודאי, תדע דלא קתני בהו משנה דבאותן הימים גט ואינו גט פדקתני לעיל במתני' דזה גיטא אם מתי ובמתני' דלא תתניחוד ע"ש גם יש להוכיח מהא דקאמר לעיל גבי קידושין לר"י מפי יחיב לה הוא דהוי קידושין השתא לא הוי קידושין משמע דלא הוי קידושין פלל: הו אמת שיש לדקדק למה גבי גט קאמר נפקותא בין ר"ה לר"י בנקרע ולא קאמר טעמא פלל רק לר"ה אינה צריכה גט שני ולר"י צריכה גט שני ובקידושין קאמר טעמא לר"ה תנאה בעלמא הוי וכו' ולר"י לכי יחיב הוי קידושין כו', ולשיטת התוס' יש לומר דגבי גט לר"י נמי הוי ספק לקח לא מצי לומר לא הוי גט רק צריכה גט שני דגט ראשון נמי גט ספק הוי עכ"פ אבל בקידושין פיון דמספקא לן אי על מנת פמעכשיו והיא פשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר ממילא לא הי' פנונתה רק שיחולו אח"כ פיון שהיא מעיזה לקבל קידושין מאחר דמהאי טעמא א"א שפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר מקודשת דהוי כאומרת גרשתי מפח חזקה אין אשה מעיזה פני' בפני בעלה א"כ פאן ג"כ פיון שלא נתברר לשון זה מה הוא אין פאן קידושין פלל דלא נודע אם נתרצית להתקדש תקיף וקבלת קידושין שלה מורה להיפך וכיון שלא נתברר לעדים דנתקדשה תקיף ממילא אין חלין רק אח"כ, וננינו דקאמר בקידושין לא הוי קידושין פלל: ועוד יש להביא ראי' לדברי ר"י דאי ס"ל לר"י דמעיקרא לא הוי קידושין פלל תקישי סיפא בקבע זמן אי מרוצה הבעל לקבל אחר ל' הרי הגט ע"כ קיים ומגורשת עכשיו ואפילו לדעת מי שאומר דצריך ליטול הגט ולחזור וליתן ולומר הא גיטא היינו לר"ה דכבר נתקדשה מעיקרא וקנאתו וגרע ממגרש חוץ מפלוני דבשביל דקנאתו ליפסל לכהונה צריך לחזור וליטול הימנה אבל לר"י פיון

דלעולם לא נתגרשה רק בעת קיום התנאי ממילא כל ששהו מרוצה בגירושין אח"כ והגט קיים בינה לא גרע מנתן לה לפקדון והכא עדיף דאפילו הא גיטף נראה דאין צריף פיון דבלא"ה אינה מגורשת כלל רק אחר קיום התנאי ואז מתחילין הגירושין ואי דאינו רוצה באמת שתתגרש הואיל ולא קיימה התנאי מעיקרא א"כ אפי' בתוך ל' יכול לבטל הגט לגמרי ולחזור בו לר"י וכבר כתבתי להוכיח מזה פדברי הרמב"ם, אבל לשיטת ר"י ניקא דנ"מ בקיבלה קידושין מאחר דאי נתנה בתוך ל' חלין הקידושין מספק דעל מנת פמעכשיו ואי נתנה אחר ל' אין חלין בנדאי רק מעכשיו וקידושין דמעיקרא לאו פלום גינהו ובעיקר ביאור דברי התוס' אין להאריך פי פבר ביאר הרב מהרש"א בזה לנכון ע"ש בגמרא פשיטא מהו דתימא קפידין' לאו קפידא וכו' יש לדקדק דהוי לי' לומר דקמש"ל אפי' נתרצה ליתן לו אחר ל' לא מהני כדקי"ל מחולין לה לא מהני והנה אם נתרצה אחר ל' לא קשיא דנדאי בהא לא מהני מחילה דכבר עבר התנאי ונתבטל רק דהוי לי' לומר אפילו נתרצה מעיקרא ומחל לה הזמן שתתן אח"כ: והנה לפי דעת הרא"ש לקמן בהך דאיצטלית דאי נתנה לו דמים מדעתו מהני אפי' לרבנן ולא דמי למחולין לה דמוחל לגמרי אבל על גוף האיצטלית יכול למחול א"כ יש לומר דה"ה נמי על הרנוחת הזמן יכול למחול לכ"ע וע"כ דלא מחל רק עד אחר ל' ואז פבר נתבטל, ומ"מ יש לומר דדוקא באיצטלית יכול למחול דמקבל כל שיווי האיצטלית ואין הפרש בין דבר עצמו או שווי אבל בהרנוחת הזמן פיון דנדאי לכ"ע אין הפרש בין אי אמר מחולין לה כל המאמים או שאמר מחול לה וזו אחד דנדאי לעולם לא מהני ה"ה בהרנוחת הזמן פיון דזמן יש בו שיווי ממון הוי פמוחל מן המאמים וזו דלכ"ע לא מהני: ויש לי לומר עוד להיפך דאפי' אי מחולין לה מהני הכא לא מהני מחילה, והטעם דבמאמים וזו והוא אומר מחולין לה הטעם דהוי פאלו אומר התקבלתי פהך דקונם דבסמוך וכמו כן באיצטלית פשוטותת לו המעות והוא מתרצה הוי פאומר התקבלתי האיצטלית אבל פאן אימת יאמר התקבלתי אי אחר ל' פבר נתבטל הגט שפבר עבר התנאי ואי בתוך ל' אי יאמר התקבלתי מאמים למה יקבל אחר ל' הא פבר קיבל ולא שייך שיאמר פאם שאקבל אחר ל' הריני פאלו התקבלתי עכשיו כה"ג לא מצינו פלל התקבלתי, והשתא ממילא ניקא דלא בעי לומר דקמש"ל אפי' נתרצה בתוך ל' להרויח הזמן לא מהני דא"כ יהא מוכח דברישא מהני מחולין לה דהוי פאומר התקבלתי דאל"כ הוי לי' לתנא לאשמועינן רבותא דאפילו ברישא לא מהני מחולין ובאמת קי"ל דמחולין לה לא מהני אפי' ברישא לכהןצרה לומר דקמש"ל דלא נימא ליזרוזי אמר הכי: שם חסורי מחסרה והכי קתני וכו' איצטליתא דוקא קאמר לה.

יש לתמוה לר"י דס"ל לעיל לכשתתן ולכי יתבה הוא דמתגרשת א"כ היכי דמי אי דאינו רוצה רק איצטליתו הרי בינדו לבטל הגט לגמרי ואפי' תתן לו איצטליתו ולא ירצה לא מהני ואי דהוא רוצה לקבל א"כ פיון דלדידן' ע"כ הגט קיים דאי נקרע אינה מגורשת פדאמרינו לעיל א"כ פיון שרוצה תתגרש, בשלמא לר"ה לא קשיא דמייירי בנקרע הגט ועוד לדידן' פיון דכבר נתגרשה מעכשיו אי תקיים התנאי לא גרע מהרי את מותרת חוץ מפלוני דהואיל דקנאתו ליפסל לכהונה צריף לחזור וליטלו הימנה וליתן לה אבל לר"י דלא נתן לה הגט שתתגרש רק אחר קיום התנאי פשיטא שאין צריף ליטלו הימנה ואדרבא נראה לי דאפי' הא גיטף אינו צריף ואפילו רשב"א דפליג לקמן גבי פנסי שט"ח

הָכָא מוֹדָה דְהָתָם לֹא הָיְתָה הַנְּתִיבָה לְגִירוּשֵׁין אֲבָל הָכָא פִּינּוּ דְנָתַן לָהּ לְגִירוּשֵׁין שְׁתַּתְּגַרְשׁ אַחַר שְׁתַּתְּנָן א"כ כָּל שְׁמוּחַל הַתְּנָאי מִפִּילָא מִתְּגַרְשֵׁת בְּנִתְיָה קַמְיִיתָא וּמָה שְׁהִיא מִתְּרַצָּה עַכְשָׁיו בְּגִירוּשֵׁין סְגִי לַכ"ע דְּאֶפִּילוּ הָיְתָה מְקַיֶּמֶת הַתְּנָאי מִמָּשׁ לֹא הָיְתָה מְגוֹרְשֵׁת רַק עַכְשָׁיו לֹא מַעֲיָקְרָא א"כ מָה נִפְקָא מִיָּנָה אִי נִתְרַצָּה עַכְשָׁיו שְׁתַּתְּגַרְשׁ בְּלִי קִיּוּם הַתְּנָאי שְׁלֵא יוּעִיל.

וְרֵאִיתִי לְהַרְשָׁב"א ז"ל שֶׁהַקְּשָׁה בְּפִשִּׁיטוֹת אַהֲרָה דְּאִיצְטְלֵתָא דְּוֹקָא בְּמָה נִפְשָׁה אִי אִינוּ רוֹצֵה תְּפִשׁוּט נְתִיב' בַּע"כ דְּהוּי נְתִיבָה וְאִי רוֹצֵה תְּפִשׁוּט מְחֻלְיִן לָהּ דְּלֹא מְהַנִּי וְתִירְצֵן דְּהָרָה מְחֻלְיִן לָהּ לְבַטֵּל הַתְּנָאי בָּא וְהָכָא לֹא קָאָמַר מְחֻלְיִן רַק לְמַיִם הַתְּנָאי וּבְדָמִים אִינוּ מְתַקְּיִים, וְאִין זֶה נְכוּן דְּמִשְׁמַע בְּגַמְרָא לְהַדְיָא דְּמְחֻלְיִן לָהּ הוּי כְּמוֹ הַתְּקַבְּלֵתִי ש"מ דְּבִכְרָה מְתַקְּיִים הוּא הַתְּנָאי, וְעוֹד הַקְּשָׁה יְהֵא גִט עַכְשָׁיו ע"ש שְׁהַאֲרִיָּה, וּלְק"מ דְּמַיִרִי בְּנִקְרַע וְנֶאֱבָד הַגִּט אוֹ שְׁפִשְׁטָה יְדָה וְקִיבְּלָה קִידוּשֵׁין מֵאַחַר דְּלֹא מְהַנִּי מָה שְׁתַּתְּגַרְשׁ מִעַכְשָׁיו שְׁתַּהֲא מְקוֹדֶשֶׁת לְמַפְרַע אֲבָל לר"י וְדָאי קִשְׁיָא.

וּבְהָא נִרְאָה דְּאֶפִּי הָא גִּיטָה לֹא בְּעֵינָן רַק גִּילוּי דַּעַת שְׁהוּא רוֹצֵה בְּגִירוּשֵׁין סְגִי כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ וּמִזָּה נִרְאָה לִי רֵאִי' ג"כ לְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם דְּבַתְּנָאי אִם ג"כ כָּל שְׁנִתְקַיִים הַתְּנָאי וְהַגִּט קִיִּים מִתְּחִילִין הַגִּירוּשֵׁין לְמַפְרַע וְנִגְמְרוּ בְּקִיּוּם הַתְּנָאי אוֹ פְּשִׁיטת הַתּוֹס' דְּלר"י גַּם כֵּן סַפְקָא אִי עַל מְנַת כְּמַעֲכָשֵׁיו כַּנ"ל: שֵׁם תַּבְּעִי לְרַבְּנָן תַּבְּעִי לְרֵשָׁב"ג וְכו' דְּלֹא אֶחָלָה גְּבַהּ.

יֵשׁ לְדַקְדָּק פִּינּוּ דַּס"ל דְּהָרָה מְחֻלְיִן וּמְחֻלְיִן דְּאִיצְטְלֵתָא חֲדָא מִקְּלֵתָא הוּא א"כ הוּי לִי לְמִיבְעִי בְּהָרָה דְּאִיצְטְלֵתָא גּוּפָא לְרַבְּנָן אִי דְּוֹקָא בְּלֹא מְחַל אֲבָל בְּמוּחַל מְהַנִּי אוֹ דְּלָמָא אֶפִּילוּ מְחַל, וְעוֹד דְּהוּי לִי לֹוֹמַר אוֹ דְּלָמָא אֶפִּילוּ אֶחָלָה פְּלִיגִי כְּדָרָה הַש"ס בְּכָל מְקוּם דְּמַפְרָשׁ צַד הַב' ג"כ, וּמִזָּה הִי נִרְאָה לְכָאו' רֵאִי' לְהָרָא"ש דְּגַבִּי אִיצְטְלֵתָא לַכ"ע מְהַנִּי מְחִילָה, וְהֵינּוּ דְּקָאָמַר ע"כ לֹא קָאָמְרִי רַבְּנָן אֶלָּא דְּלֹא אֶחָלָה אֲבָל בְּאֶחָלָה מוֹדִי וְהָכָא נְמִי הָא אָמַר מְחֻלְיִן לָהּ.

וְצַד הַשְּׁנִי הוּא מָה שְׁמַחֲלַק הָרָא"ש שְׁיֵשׁ חִילּוּק בֵּין מוּחַל הַכָּל לְמוּחַל אִיצְטְלֵתָא בְּעַד דְּמִים וְלֹא הוֹצֵרָה לְהַזְכִּירוֹ דְּזָהוּ מָה שְׁזָכַר לְרֵשָׁב"ג: אָמְנָם יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל הָרָא"ש דְּאִי הָרָה דְּאִיצְטְלֵתָא שְׁלֵא מִדְּעַתוֹ א"כ מוֹכַח דְּאִי הָיְתָה נוֹתְנָת לּוֹ הַאִיצְטְלֵתָא בְּעַצְמוֹ שְׁלֵא מִדְּעַתוֹ לַכ"ע הָיְתָה מְגוֹרְשֵׁת א"כ מוֹכַח דְּנִתְיָה בַּע"כ הוּי נְתִיבָה לַכ"ע: מִיָּהוּ יֵשׁ לֹוֹמַר לְפִי מָה שְׁהַקְּשׁוּ הַתּוֹס' לְמָה נְתִיבָה בַּע"כ לֹא הוּי נְתִיבָה הָא הוּי עַפְבָּה שְׁאִינָה מְמַנָּה וְהַלְכָה כְּרֵשָׁב"ג בְּמִשְׁנֵתֵינוּ, וְלִי אִין זֶה קוּשְׁיָא כָּלָל דְּאֶפְתִּי יְכוּלָה לְקַיִים הַתְּנָאי אַח"כ דְּאִטוּ בְּעַפְבָּה שְׁאִינָה מְמַנָּה כְּבָר קִיִּימָה הַתְּנָאי רַק שְׁאִינָה צְרִיכָה לְקַיִימוֹ וְזָהוּ בְּמַת הַבֵּן וְאָב שְׁכָבַר נִתְבַּטֵּל וְהוּאִיל וְלֹא הִי מְמַנָּה מְגוֹרְשֵׁת אֲבָל בְּמֵאֲתִים זִוּוּ הָרִי יֵשׁ לָהּ זְמַן לִיתָן כָּל אִימַת שְׁתַּרְצָה וְאֶפְתִּי חָל עָלֵי קִיּוּם הַתְּנָאי פִּינּוּ דְּאֶפְתִּי לֹא נִתְנָה דְּבַע"כ לֹא הוּי נְתִיבָה, וְלִפִּי זֶה בְּאִיצְטְלֵתָא דְּהָכָא אִי הָיְתָה נוֹתְנָת לּוֹ הַאִיצְטְלֵתָא אֶפִּילוּ ע"כ הָרִי אִין הַעַפְבָּה מְמַנָּה וְכָל אִימַת שְׁתַּרְצָה תְּהֵא מְגוֹרְשֵׁת וְאִי לֹא יִתְרַצָּה לְעוֹלָם הָרִי אִין הַעַפְבָּה מְמַנָּה אֲבָל דְּמִים לֹא הוּי כָּלָל קִיּוּם הַתְּנָאי וְהוּי הַעַפְבָּה מְמַנָּה וְלְרֵשָׁב"ג דְּמִים נְמִי הוּי קִיּוּם הַתְּנָאי וְאֶפִּי אִי נִימָא דְּרַבְּנָן דְּהָכָא יְסַבְּרוּ דְּעַפְבָּה שְׁאִינָה מְמַנָּה לֹא מְהַנִּי כְּרַבְּנָן דְּלִקְמוֹן, מ"מ נִרְאָה לִי דְּהֵינּוּ דְּוֹקָא בְּעַפְבָּה שְׁאִינָה מְמַנָּה ג"כ אֲבָל בְּעַפְבָּה מְמַנָּה וְלֹא מְמַנָּה בְּהָא אֶפְשָׁר דְּכוּלֵי עֲלָמָא מוֹדוּ כַּנ"ל: אַךְ בְּעִיקָר פִּי' הַסּוּגִיָּא נִרְאָה לִי כְּדָרָה אַחַר, דְּוִדָּאי הָרָה דְּאִיצְטְלֵתָא

ג"כ מדעתו מייירי וְהָא דְקָאָמַר ע"כ לָא קָאָמַרִי רַבְּנָן אֵלָא דְלָא אַחֲלָה פֶּה הַפְּנוּנָה דְכָל פְּמָה דְהִי' הַאִיצְטִלְתָּ קִיָּים לָא מְחַל לָהּ רַק עַכְשָׁיו שְׂאָבֵד מְרוּצָה בְּדַמִּים וְלֹא שְׂיִיף לֹא מְרַחֵם הַתְּקַבְּלִיתִי רַק בְּדָבָר שְׂיִישׁ בְּמַצִּיאוֹת לְקַבֵּל יְכוּל לֹא מְרַחֵם הַתְּקַבְּלִיתִי אֲבָל פִּינּוּן שְׂנֵאָבֵד וְאִינּוּן פְּבָר בְּטַל הַתְּנָאִי וּבְטַל הַגִּט וְלֹא שְׂיִיף שְׂיִיאֵמַר הַתְּקַבְּלִיתִי אַח"כ פְּמֹו לְעִיל לְאַחַר ל' דְּנִדְאִי לַכ"ע אִינּוּ יְכוּל לֹא מְרַחֵם מְחֹולִים לָהּ דְכִינּוּן שְׂאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְקִיָּים הַתְּנָאִי פְּלָל לָא שְׂיִיף הַתְּקַבְּלִיתִי רַק בְּמַקּוֹם דְּאֶפְשָׁר לָהּ לְקִיָּים וְלִיתָן שְׂיִיף שְׂיִיאֵמַר הַתְּקַבְּלִיתִי פְּאֵלוּ נְתִיבָה, וְלִפִּי זֶה פֶּה הַדִּין דְּאִי אִיצְטִלְתָּ קִיָּים יְכוּל לְמַחֹול אֲבָל אִי לָא מְחַל רַק פְּשָׂאָבֵד רוּצָה בְּדַמִּים לָא שְׂיִיף הַתְּקַבְּלִיתִי: שָׁם א"ל אִינָה מְגֹוֹרֶשֶׁת.

לֹא נְתִיבָר לִי לְשׁוֹן זֶה, דְּהָא בְּמִשְׁנָה אָמְרוּ הֲרִי זֹו מְגֹוֹרֶשֶׁת וְתָתֵן הֲרִי דְקוֹדֵם קִיָּים הַתְּנָאִי קִרְאָה מְגֹוֹרֶשֶׁת, וְהַשְׁתָּא בְּשָׁבִיל דְלָא מְהַיְ מְחֹולִין לָהּ קִרְאָה אִינָה מְגֹוֹרֶשֶׁת הָא אַפְתִּי מְגֹוֹרֶשֶׁת הוּא רַק שְׂתַתָּן, וְאֶפְשָׁר לֹא מְרַחֵם לֹא מְרַחֵם לָהּ הַפְּנוּנָה אוֹתָן מְעוֹת שְׂתַתָּנִי לִי לְקִיָּים הַתְּנָאִי מְחֹולִים לָהּ א"כ פֶּל מַה שְׂתַתָּן לֹא לְקִיָּים הַתְּנָאִי פְּבָר הֵם שְׂלָה וְאִינָם שְׂלוּ א"כ לָא קִיָּיְמָה הַתְּנָאִי פְּלָל וְא"כ הָיִי נְמִי שְׂמַת הַבְּעַל וְאִינָה מְגֹוֹרֶשֶׁת וְצ"ע וְעַמ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה מְפָלָל: שָׁם הֵכִי הַשְׁתָּא הֵתָם לְצַעוּרָא כו', הַרְשָׁב"א ו"ל דִּיקְדָּק מְפָאן דְּאֶפְי' לְרִשְׁב"ג אָמְרִינּוּ לְצַעוּרָא דַּלְכ"ע פְּשׁוּט לֹא דְאִינָה מְגֹוֹרֶשֶׁת וְהַקְּשָׁה עַל זֶה מַהֲדָּ דְהַנְקָה לְקַמּוּ דְלְרִשְׁב"ג לָא אָמְרִינּוּ לְצַעוּרָא, וְע"ש מַה שְׂדַחַק לִינִישׁב דְלְרִשְׁב"ג עֵינְקָר לְהַרְנוּחָה וְלְצַעוּרָא ג"כ וְלְרַבְּנָן רַק לְצַעוּרָא, וּמְלַבֵּד הַדּוּחַק צ"ע פְּמֹו דְלְרִשְׁב"ג פִּינּוּן דְלְהַרְנוּחָה עֵינְקָר אָמְרִינּוּ יב"ח לְהַחְמִיר כ"ש דְאִין לְהוֹכִיחַ מְרַבְּנָן דְמַחְמִיר דְלִית לְהוּ הַרְנוּחָה פְּלָל דְלִמָּא מְשׁוּם דְלְצַעוּרָא מְחֹמְרִי אֲבָל הַרְנוּחָה ג"כ ס"ל: אֲבָל עֵינְקָר קוֹשִׁית הַרְשָׁב"א ו"ל לְק"מ לְפַע"ד, דְּנִדְאִי לְרִשְׁב"ג ג"כ אִינָה מְגֹוֹרֶשֶׁת, אֲבָל טַעְמוּ פְּמֹו שְׂאָמְרוּ לְעִיל דְדוּקָא בְּאִיצְטִלְתָּ דְמַפְיִיסָא לִי בְּדַמִּי אֲבָל לְגַמְרִי לָא דַּס"ל דְאִינּוּ יְכוּל לֹא מְרַחֵם הַתְּקַבְּלִיתִי כַּדַּס"ל לר"מ גְּבִי נָדָר דְאָסוּר עַד שְׂתַתָּן רַק דְרַבְּנָן אֲדַרְבְּנָן קוֹשִׁיָא לִי דְאִינָהוּ אָמְרִי גְּבִי נָדָר דִּיכּוּל לֹא מְרַחֵם הַתְּקַבְּלִיתִי וְלָמָּה מְחֹולִין לָהּ לָא מְהַיְ וְהַנְצָרָה לְחַלְקָה דְהַתָּם לְהַרְנוּחָה הֵכָא לְצַעוּרָא אֲבָל רִשְׁב"ג דַּס"ל בְּאִיצְטִלְתָּ תַתָּן דַּמִּים לִית לִי לְצַעוּרָא וְהַתְּקַבְּלִיתִי נְמִי לִית לִי כַּר"מ רַק תְּלִיא דְדַמִּים מְהַיְ דְלֹא נְתִיבָן דוּקָא אִיצְטִלְתָּ אֲבָל לְגַמְרִי לָא דְלֹא מְהַיְ הַתְּקַבְּלִיתִי פְּנ"ל: שָׁם לְסוּף אֶתָּא מִיטְרָא.

פִּירִש"י בְּזִמְן הַשְׁקָאָה רְבִיעִית, טַעְמוּ דְאִי אֶתָּא בְּשַׁנִּי אוּ בְּשַׁלִּישִׁי דְאָרִיס דְעֵלְמָא לָא הִי מְשַׁקָּה רַק ב' א"כ ס"ס הוֹסִיף הוּא הַשְׁקָאָה אַחַת עַל אָרִיס דְעֵלְמָא אֲבָל בְּהַשְׁקָאָה רְבִיעִית לָא הוֹסִיף כְּלוּם עַל אָרִיס דְעֵלְמָא.

אַף קָצַת צ"ע דְנִרְאָה דְהַתְּנָה עַמּוּ לְפִי עַרְףְּ הַעֲבוּדָה דְאָרִיס דְעֵלְמָא מְשַׁקִּין תְּלַת נוּטְלִין רְבִיעַ וְהוּא יִשְׁקָה ד' וְיַקְבֵּל שְׁלִישׁ דְלְכָל הַשְׁקָאָה חֲלֵק מִי"ב, וְהַשְׁתָּא בְּשַׁלְמָא אִי הַשְׁקָאָה לָאוּ דוּקָא הָיִי שְׁפִיר אוֹתוּ עַרְףְּ אֲבָל אִי הַשְׁקָאָה הַד' דוּקָא וְאוֹתוּן ג' לָאוּ דוּקָא א"כ בְּשַׁאָר אָרִיסִין פְּשִׁיבּוּא מְטָר יְקַבְּלוּ רְבִיעַ בְּעַד שְׁנֵי הַשְׁקָאוֹת אוּ אַחַת וְהוּא עַל פְּרָחוּ צָרִיף לְהַשְׁקוֹת אוֹתָהּ הַשְׁקָאָה אֲשֶׁר בְּעַבּוּרָה מְקַבֵּל חֲלֵק אַחַד מִי"ב יוֹתֵר: שָׁם לִימָא ר"י דְאָמַר פְּרַבְּנָן.

לֹא נְתִיבָר מַה עֲנִין זֶה לְהַף פְּלוּגְתָּא דְרַבְּנָן וְרִשְׁב"ג, וְנִרְאָה לִי דַּס"ד דְעֵינְקָר הַפְּנוּנָה בְּהַף דְאִיצְטִלְתָּ דְרַבְּנָן ס"ל פִּינּוּן שְׂאָמַר אִיצְטִלְתָּ דוּקָא קָאָמַר וְרִשְׁב"ג ס"ל דְהַפְּנוּנָה אַחְרִיתוֹת

איצטלטל שױהא פאלו חייבת לו איצטלטל וא"כ ממילא כמו אחר שהי' חייב מחזיר דמים ה"ה היא באבד מחזרת דמים ואף פאן פה הפוננה ר"י ס"ל פיון דאמר את דלי ארבעה דוקא הוא ורבה ס"ל דהוא ביקוש ממנו שיקבל עליו אחריות של ד' השקאות כמו באריס דעלמא, וכו' בהך דלעיל אחריות של איצטלטל כמו באחר אי הנה חייב לו איצטלטל, פנ"ל ועיין מה שאכתוב בתוס' בד"ה רבה: שם שױהא חולש מעותיו ללשפה.

פירש"י זורק מלשון חולש על גוים מטיל גורל, ודבר זה אצלי מן התקמה שױאמר התנא בלשון זר ומי סני לי' לומר מניח מעותיו בלשפה או זורק ללשפה ועוד דחולש הוא לשון גורל ולא לשון זריקה, ולולא פירושו הי' נראה לי דאף שתיקן הלל תקנה שלא יוחלט הבית, אכל ודאי כל זמן שלא קיבל הלוקח המעות אחריות המעות על המוכר פיון שלא זכה בהם הלוקח בפרט שלא בפניו, ועוד דפעמים שלא נטמין רק ילף לאיזה סיבה לתמו' א"כ מה לו ללוקח במה שהטיל מעותיו ללשפה ולא היתה תקנת הלל רק להציל המוכר שלא יוחלט הבית, והיינו דקאמר חולש מעותיו ללשפה דמחליש מעותיו כי לא נפטר עדיין מן הלוקח וגם גיזבר הממונה על הלשפה אינו רוצה לקבל אחריות והוציא מעותיו מרשותו ואחריותו עליהן אכל אי הי' נותן ללוקח בעצמוהי' נפטר לגמרי מחיובו פנ"ל: שם מתקנתו של הלל נשמע.

דיקדק הרשב"א ז"ל מה ס"ד דרבא להוכיח מהלל נתינה בע"כ בפניו דלא הוי נתינה וע"ש מה שדחק בזה, ולדעת נראה דבלא"ה יש להבין לולא תקנת הלל אי בא זה לב"ד ומעותיו בידו ואומר שױהא אנוס שאין בעל דינו פאן היאך יעלה על הדעת שױהא הבית חלוט פיון שאין העיכוב מצידו פלל, לכו נראה דמן הדין ג"כ לא הי' הבית חלוט אכל פל במה שבא הלוקח לביתו צריף לפדותו ממנו תיכף ואי לא פדה כשבא הרי חלוט הוא ביז הלוקח, ולזה הי' חושש הלל פיון דנתינה בע"כ לא הוי נתינה שױא פשיבוא לא ירצה לקבל ממנו ובין פה ובין פה יוציא מעותיו ולא יהא לו לפדות לכך תיקן הלל שיתן המעות ללשפה ושוב אין הבית חלוט דהוי נתינה ושפיר דייק רבא דנתינה בע"כ אפילו בפניו לא הוי נתינה ור' שימי דוחה דלא הוצרך ליתקוני רק שלא בפניו אכל בפניו לא צריף ומ"מ הוצרך לתקן שיוציא מעותיו מתחת ידו ללשפה דשױא בין פה ובין פה יוציא מעותיו וכשיבוא לא יהא לו ויוחלט הבית לכך תיקן שיוציא מעותיו מתחת ידו ואחריותו עליהן ואינו יכול להוציאם עוד, פנ"ל: שם על פרחו אינה מגורשת.

נראה לי דהיינו דוקא שלא קיבל המעות אכל אם קיבל המעות אפילו על פרחו לכ"ע הוי נתינה דאי ס"ד דרבא בעי למידק אפילו קיבל היכא מוכח זה מתקנת הלל הא התם לא קיבל וע"כ דלא בא להוכיח רק בלא קיבל א"כ מאיזה צד נימא דאפי' קיבל לא הוי נתינה: ובהכי ניחא מה שיש לתמוה על הרא"ש דפסק בהך דאיצטלטל דלא פליגי רבנן רק כשאינו רוצה אכל מדעתו מודו רבנן, וקשה אי בע"כ יהא מוכח דבע"כ הוי נתינה דהא לא נחלקו רק אי איצטלטל דוקא או אפי' דמים אכל בלא"ה הוי נתינה לכ"ע או כשתמן לו האיצטלטל ודאי הוי נתינה לכ"ע, ולהנ"ל ניחא דמייירי שנתנה לו ע"כ וקיבל דבהא לכ"ע הוי נתינה, ושפיר פליגי אי דמים הוי קיום התנאי או לא: ובהכי ניחא ג"כ מה שהקשו התוס' דלמה הי' נטמן מעיקרא פיון דאפי' בפניו נתינה בע"כ לא הוי נתינה, ולהנ"ל ניחא דהי' נטמן שהי' ירא שיתן לו בע"כ ויכריחונו לקבל ואז הוי נתינה: ודע

שֵׁשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי רַבָּא דְקָאָמַר אֵינָהּ מְגוֹרְשָׁת וְהָרִי אַף קוֹדֵם קִיּוֹם הַתְּנַאי מְגוֹרְשָׁת
גְּמוּרָה הִיא בְּדַקְדָּגֵי בְּמַתְנִיתֵין הָרִי זֶה מְגוֹרְשָׁת וְתַתָּן וְכִי בְּשִׁבְלֵי דְנִתְיָנָה זֶה לֹא הָוֵי נִתְיָנָה
קִרְאָה אֵינָה מְגוֹרְשָׁת, וְעַמ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה מְפָלֵל וּבְתוֹס' לְקַמֵּן דָּף ע"ה ע"ב בַּד"ה פְּלָל:
בְּתוֹס' בַּד"ה רַבָּה אָמַר הָא לֹא אֵינְצִטְרִיף וְא"ת דְּבִפְרָק הָאָנְמִינִין וְכו' עַד סוּף הַדִּיבּוּר.

וְנִשׁ לְדַקְדָּק פִּינּוּ דְפְּלוּגְתִּיהוּ אִי פִּינּוּ שְׁשִׁינָה הָוֵי כְּפוּעֵל אוּ פִּינּוּ דְשָׂאָר אָרִיסִין אֵינּוּ
צָרִיכִין לְהַשְׁקוֹת דְּנֻקָּא הָוֵי פְּאָרִיס א"כ מַה ס"ד דְּפְּלִיגֵי בְּפְּלוּגְתָּא דְרִשְׁבִּי"ג וְרַבְּנָן וְצ"ל
דְּלִפִּי שֵׁשׁ פֶּאֶן ב' סְבָרוֹת לְהִיּוֹת כְּשָׂאָר אָרִיסִין וְכִינּוּ שְׁשִׁינָה לְהִיּוֹת כְּפוּעֵל הֵלְכָה מֵר
סָבַר פִּינּוּ דְאָמַר בְּפִירוּשׁ אֶת דְּלִי אַרְבַּעַה חֲזִינּוּ דְכְּפוּעֵל הִיְתָה פְּנוּנְתוֹ, וְיֵמַר סָבַר אַף שְׂאָמַר
כֶּה הִיְתָה פְּנוּנְתוֹ אַחֲרֵי שֶׁל הַשְׁקָאָה כְּמוֹ בְּאֵינְצִטְלָת: וְעוֹד אֶפְשָׁר לִימַר דְּהָדָּ עוֹבְדָא
דְּאֵינְצִטְלָת הִיְתָה שֶׁהִי שְׁלוֹ כְּדִמְשַׁמַּע הִלְשׁוֹן אֵינְצִטְלָתִי וְלִכְּהָ ס"ל לְרַבְּנָן פִּינּוּ שְׁשִׁינָה
מְשָׂאָר מְגַרְשִׁין לִימַר עַל מְנַת שְׁתַּתָּן לִי אֵינְצִטְלָתִי ש"מ דְּאֵינְצִטְלָת דְּנֻקָּא קָאָמַר דָּאֵי דְמִים
הִי לֹא לְגַרְשׁ סְתָם דְּבִלֵּא"ה צָרִיכָה לְהַחֲזִיר לֹא הָאֵינְצִטְלָת אוּ דְמִי כְּשִׂיאָבָד, וְרִשְׁבִּי"ג סוֹבַר
דְּמ"מ לֹא הִי הַפְּנוּנָה אֵינְצִטְלָת דְּנֻקָּא רַק הִי רוּצָה לְעַכְבָּה בְּגִירוּשִׁין בְּזָה אֲבָל לֹא אֵינְצִטְלָת
דְּנֻקָּא, וְהַשְׁתָּא הָכָא גְּמִי ס"ל לִר"י פִּינּוּ שְׁשִׁינָה לִימַר אֶת דְּלִי אַרְבַּעַה וְלֹא כְּשָׂאָר אָרִיסִין,
הִיְתָה פְּנוּנְתוֹ הַשְׁקָאָה דְּנֻקָּא וְרַבָּה פְּרִשְׁבִּי"ג דְּמ"מ לֹא נִתְפְּוִין הַשְׁקָאָה דְּנֻקָּא רַק לְקַבֵּל
עָלָיו לְהַשְׁקוֹת כְּשִׂיאָבָד: וְהִנֵּה הָר"ן הִבִּיא בְּשֵׁם הָרַבָּב"ד וְצ"ל דְּאֶפְיֵי פּוּעֵל דְּנֻקָּא כְּשִׂיאָ
הַתְּחִיל בְּמִלְאָכָה אֲבָל הַתְּחִיל בְּמִלְאָכָה לֹא הִפְסִיד הַפּוּעֵל, וְהַרְמַב"ן הִבִּיא רֵאִי לְהִיפּוּף
מִהָדָּ דְּהַגּוּזֵל וּמֵאֲכִיל דָּף קט"ז בְּשׁוֹכֵר פּוּעֵל לְהִבִּיא דּוּרְמִסְקִין לְחוּלָה דְּאָמְרִינּוּ הֵתָם
טַעְמָא דְּעֵבִיד שְׁלִיחוּתֵי אַף שֶׁהַתְּחִיל בְּמִלְאָכָה הִפְסִיד הַפּוּעֵל ע"ש: וְדְּכָרִיו תְּמוּהִין לְפַע"ד
דְּמִהֵתָם מוֹכַח לְהִיפּוּף דְּהָא רַבִּי הַשֵּׁיב לְרַב אֵין לֹא אֵלָא שְׁכָרוֹ וְהִינּוּ שְׁכָר כְּשָׂאָר פּוּעֵל לֹא
דְּמִי חֲמוּרוֹ וְרַב מְקַשָּׁה לִי דְּגַבִּי דּוּרְמִסְקִין לְחוּלָה קַתְּנֵי נוֹתָן לֹא שְׁכָרוֹ מְשַׁלֵּם וְהִינּוּ
שְׁשִׁינָה הֵתָם לִיתָן לֹא שְׁכָר הַרְבֵּה יוֹתֵר מְשַׁכֵּר פּוּעֵל דְּעֵלְמָא כַּה"ג, וְדִיִּיק פֶּן מְדַקְאָמַר
נוֹתָן לֹא שְׁכָרוֹ מְשַׁלֵּם כְּמוֹ שְׁפִירְשׁוֹ הַתּוֹס' שָׁם, וְהַשְׁתָּא מוֹכַח דְּדוּקָּא לִיתָן לֹא שְׁכָר יִתֵּר
עַל פּוּעֵל דְּעֵלְמָא כְּמוֹ שְׁפִסְק עֲמוֹ לֹא הִי צָרִיף לִיתָן לֹא אֲבָל כְּשִׁיבֵר פּוּעֵל דְּעֵלְמָא הִי צָרִיף
לִיתָן אַף דְּלֹא אֵינְצִטְרִיף פְּלָל וְהִינּוּ כְּדַעַת הָרַבָּב"ד, וְז"ב וְלִק"מ: בַּד"ה הָא קִי"ל הֵלְכָתָא
כְּרַבָּה, מְפֶאֶן מְשַׁמַּע וְכו' בְּהָא קִי"ל כְּרַבָּה כְּדָאָמַר וּבְהָא לֹא קִי"ל פְּרִשְׁבִּי"ג וְכו'.

אֵין זֶה הַכְּרַח פְּלָל דְּהָא דְקָאָמַר וּבְהָא אֵין הֵלְכָה הִינּוּ לְפִי דְכִלְלָא הוּא בְּעֵלְמָא הֵלְכָה
כְּרִשְׁבִּי"ג בְּמִשְׁנֵתֵינוּ רַק הָדָּ דְּהָכָא נְפִיק מֵהָא פְּלָלָא דְּחוּץ מְעַרְב וְצִידָן אָמְרוּ, אֲבָל בְּהָדָּ
דְּרַבָּה לְבַר מְפָלֵל דְּב"ב פְּעָמִים הֵלְכָה כְּרַבָּה פְּעָמִים כַּר"י וְלִיכָא פְּלָלָא עַל זֶה פְּלָל רַק
דְּקִי"ל בְּאַמַּת כְּרַבָּה, וְכִינּוּ דְעַל הָדָּ דְּרַבָּה דְּהָכָא קָאֵי לֹא שְׁיִיף לִימַר בְּהָא, וְדוּקָּ: דָּף עַה
ע"א בְּתוֹס' בַּד"ה מְפָלֵל וְכו' וְא"ת לְמָה הִי גִטְמָן וְכו'.

כְּפָר כְּתַבְתִּי דְלִדְעַת הַר"י בִּי רַב שְׁהִבִּיא הַב"י סִימָן קמ"ג דְּאָם קִיבֵל אֶפְיֵי עַל כְּרַחוּ לִכ"ע
הָוֵי נִתְיָנָה וּכְבָר הוֹכַחְתִּי פֶּן לְעֵיל מִן הַגַּמ' א"כ לִק"מ דְּהִי גִטְמָן שְׁמָא יְמִסוֹר לֹא ע"כ וְיֵהָא
מְוֹכַח לְקַבֵּל וְאֵז הָוֵי נִתְיָנָה, וּבְהִכִּי נִיחָא הָדָּ אֵיכָא דְאָמְרֵי דְמַה ס"ד לְהוֹכִיחַ דְּכַפְּנוּ הָוֵי
נִתְיָנָה נְהִי דְלִיכָא לְמִידָק דְּלֹא הָוֵי נִתְיָנָה כְּדִדְחֵי בְּלִישְׁנָא קָמָא אֲבָל לְהִיפּוּף גְּמִי הִיאָדָּ
מוֹכַח, וְלִהַנְּז"ל נִיחָא דַס"ד דַּאֲל"כ לְמָה הִי גִטְמָן וְר"פ לֹא נִיחָא לִי בְּהָא פְּנ"ל: בַּא"ד
וְא"ת וְכו' הִלְוָהוּ בְּיָשׁוּב וְכו'.

וילדעתי לק"מ ד דווקא הָתָם דעל הַלְוָה חַיִּיב לַפְרוּע לַמְלוּנָה וְהוּא מְשׁוּעָבֵד וּמְוַכְרָח לַפְרוּע לֹו חֹבֵו הַלְפָּה שְׁפִיר יְכוּל לֹומר מַה לָּהּ לְהִיּוֹת לָהּ עָלֵי שְׂעֵבֹוד וְחֹב אַנִּי רוּצָה לַפְרוּע (וְסִלַּק מְעָלֵי שְׂעֵבֹודָה) אָבֵל בְּמָקוֹם שְׂאִין לְנוֹתֵן שׁוּם שְׂעֵבֹוד לִיתֵן דוּקָא וְאִין הַמְקַבֵּל יְכוּל לְהַכְרִיחַ אוֹתוֹ לְעוֹלָם רַק הוּא רוּצָה לִיתֵן שְׁפִיר לָא הָוֵי גְתִינָה ע"כ שָׁל מְקַבֵּל, וז"ב: בּא"ד וּא"ת גְּבִי גִט וְכו' וְכִי אִם יִתֵּן מִתְּנָה כּו' וְאוֹר"י כּו' וְעָלִיו לְקַבֵּל מְכו'.

דע שׂיש להסתפק בהך דינא דלעיל באמר מחולין לה אי יכולה עוד לקיים התנאי אח"כ או דכבר נתבטל, והנה לפי דברי התוס' הללו יש מקום לומר דתליא בהך אי נימא דהך על מנת שתתני לי הוי מתנה א"כ מה בכך דלא מהני מחולין פאלו התקבלתי מ"מ יכולה ליתן לו אח"כ מתנה ממש, אמנם אי נימא דהך הוי פפרעון חוב ועליו לקבלם א"כ כל ששמח אותם ואין לו עלי' פלום אי אפשר רק שתתן לו מתנה מחדש ולא פה הי' התנאי רק על מנת שתתחייב לו מאתים וזו ותשלם לו א"כ פשמחל לה הרי אין עלי' שום חיוב וכל מה שתתן אח"כ הוי מתנה ולא מהני, וכן פירשו פוליהו רבנוטא ז"ל דהנהך לישני דרבא תליא אי הוי כמתנה או פפרעון חוב: ולפי זה נראה לי ליישב מה שיש לתמוה על הרי"ף שלא זכר פלל הך דגתינה בע"כ לא לישנא קמא ולא בתרא, ולהנ"ל ניחא דס"ל דזה תלוי אי הוי פפרעון חוב או כמתנה ואי הוי פחוב ודאי הוי גתינה ואי כמתנה ודאי לא הוי גתינה, והשתא פיון שפכת מעיקרא הך דמחולין לה דאינה מגורשת ובמתניתין קתני קודם קיום התנאי הרי זו מגורשת ולמה נעשית עכשיו אינה מגורשת הא אפתי יכולה לקיים תנאה וע"כ משום דהוי פפרעון חוב ולא מתנה שלא התנה עלי' שתתן לו מתנה רק שתאה מחוייבת לו מאתים ומתזון לו בתורת חוב וכיון ששמחל לה ולא קיבל ומחילה זו לא מהני ממילא לא שייך שתקיים עוד התנאי פיון שפכר נתחייבה ומחל לה החוב ובין שתתזון ותתחייב בין שתתן לו מתנה שוב לא הי' קיום התנאי וכאלו נתבטל לגמרי ואינה מגורשת פלל, וכן משמע באמת לישנא דלעיל דפשיט לי ר"י אינה מגורשת כמש"ל, ומעתה ממילא פיון דלאו מתנה הוא רק פפרעון חוב גתינה בע"כ הוי גתינה ודאי פמו בכל חוב: ודעת הרמב"ם ז"ל בדבר זה לא נתברר לי והנה הרא"ש פכת בשמו דהוי ספק מגורשת והוא תמוה דבפירוש פכת דהוא פסול ואין זה ספק מגורשת כמש"ל ה"ר"ן וה"ה לדעתו, אמנם גם מה שהחליטו ה"ר"ן וה"ה דפסול דרבנן משוי לי מפח חומרא בעלמא דלישנא קמא אבל להלקה נראה לו כל"ב אינו נראה לי פלל, דבלא"ה יש להבין שזכר הרב ז"ל הך דינא דרבא פקובע זמן ובהא חילק בין מדעתו לבע"כ וכתב על זה גתנה לו ע"כ הרי זה גט פסול עד שתתן מדעתו וכבר זכר מעיקרא שתתן מדעתו: לכן רפן נראה לי לפי שהוקשה לו על מה דאמר רבא אינה מגורשת וכי בשביל דלא הוי גתינה פכר נתבטל הגט ולא גרע מלא גתנה פלל דאמרינו דמגורשת תיקר רק שתתן, ומזה דייק דרבא מיירי פקובע זמן ואי גתנה בע"כ ועבר הזמן אינה מגורשת דאי אפשר עוד לקיים התנאי, וגתינה דבע"כ דמעיקרא לא מהני, וכך מפרש בהך דמחולין לה דכיון דנקט אינה מגורשת מיירי ע"כ שאי אפשר עוד לקיים התנאי עכשיו וע"כ פקובע זמן, והשתא שפיר פכת דאי גתנה בתוך זמן ע"כ הרי זה גט פסול שלא תנשא לכתחילה עד שתתן מדעתו, אבל אי נשאת כל פמה שייכולה ליתן מדעתו אין מוציאין אותה מפנו דהא יכולה לקיים עוד התנאי ואדרבא פיון שהי' פופין במקום דמן הדין עליו לקבל פמו שפכתו התוס' כ"ש דאי נשאת דהיו פופין לקבל בע"כ שלא יתבטל הגט ובניה ממזרים.

אָבֵל אִי עֵבֶר הַזְּמַן וְאִי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם עוֹד אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת דְּלֹא הָיָה נְתִיבָה כְּדִמְשָׁמַע פְּשָׁטָא דְלִישְׁנָא מְעִיקְרָא נְתִיבָה לּוּ בְּתוּף ל' מְדַעְתּוּ מְגֹרֶשֶׁת מְשָׁמַע דְּבַע"כ לֹא , וְהַפְּנוּנָה הָרִי זֶה גִּט פְּסוּל שְׁלֹא תִנְשָׂא עַד שֶׁתִּתֵּן מְדַעְתּוּ אָבֵל אִי נִשְׂאֵת אִין מוֹצִיאִין, אָבֵל בְּעֵבֶר הַזְּמַן שְׁפִיר יֵשׁ לֹאמֵר דַּס"ל דְּאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת כְּלָל אוֹ סִפְק מִפְּחֵ תְּרִי לִישְׁנָא דְרַבָּא, כְּנ"ל: בְּגִמְרָא הָרִי זֶה גִּיטָה וְהַנְּיִיר שְׁלִי אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת עַל מְנַת שְׁתַּחֲזִירִי לִי וְכוּ'.

דַּע שְׂיֵשׁ לְהַעִיר בְּכָל תְּנָאי בְּגִיטִין אִי צְרִיךְ לְהַתְּנוּת קוֹדֵם נְתִיבָה לִיְדָה דְּאִי אַחַר נְתִיבָה כָּל שְׂאֵמֵר הָרִי זֶה גִּיטָה מְגֹרֶשֶׁת דְּלֹא מְהַנִּי תַכ"ד בְּגִיטִין אוֹ דְּנִימָא דְתְּנָאי לֹא חֲזָרָה הוּא כְּלָל, וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן דְּחֲזָרָה הוּא דַּל"כ יוֹעִיל אִפִּי אַחַר כְּדִי דִּיבּוּר, וּפְשִׁיטָא דְּאִי יֹאמֵר הָרִי זֶה גִּיטָה וְאַח"כ לְאַחַר כְּדִי דִּיבּוּר יֹאמֵר תְּנָאי וְדֹאִי לֹא מְהַנִּי, אָבֵל בְּאַמַּת הָא לִיתָא דְּנֹדָאִי מוֹעִיל תְּנָאי תַכ"ד דְּכָל תְּנָאי פִּירוּשָׁא הוּא דְּקָא מְפָרֵשׁ רַק לְאַחַר כְּדִי דִּיבּוּר אֲמַרִּינּוּ דְּחֲזָר בּוּ וְכַבֵּר בִּיקָשׁ לִיתֵּן בְּלִי תְּנָאי וְחֲזָר בּוּ לֹאמֵר תְּנָאי וְאַפִּי תוּף כְּדִי דִּיבּוּר לֹא הִי מוֹעִיל בְּאַמַּת רַק תַכ"ד אֲמַרִּינּוּ דְּלֹא חֲזָרָה הוּא כְּלָל רַק מְעִיקְרָא פְּשָׁמֵר הָרִי זֶה גִּיטָה כִּף הִי דַּעְתּוּ לִיתֵּן עַל תְּנָאי, וְדוּקָא פְּשַׁחוּזָר מְמַשׁ לֹא מְהַנִּי אִפִּי תַכ"ד בְּגִיטִין אָבֵל תְּנָאי אֲמַרִּינּוּ תַכ"ד דְּלֹא חֲזָר בּוּ כְּלָל רַק אַחַר כְּדִי דִּיבּוּר חֲזִינּוּ דְּחֲזָרָה הִיא, וְלִפִּי זֶה יֵשׁ לְהַסְתַּמֵּק פְּשָׁאוֹמֵר הָרִי זֶה גִּיטָה וְהַנְּיִיר שְׁלִי כִּינּוּ דְּבְדִיבּוּרוֹ וְהַנְּיִיר שְׁלִי מְבַטֵּל הַגִּט לְגַמְרִי א"כ לֹא מְהַנִּי אִפִּי תַכ"ד רַק שְׂיֹאמֵר כִּף קוֹדֵם שְׁנַתֵּן לִיְדָה אָבֵל אַחַר שְׁנַתֵּן בִּיְדָה וְאֹמֵר הָרִי זֶה גִּיטָה כְּבָר נִתְּגַרְשָׁה וְהִיאָה יַחֲזוּר בּוּ תַכ"ד שְׁלֹא תִתְּגַרֵּשׁ, אֲלֵא דְקָשְׁנִי לִפִּי זֶה דְּרִישָׁא מִיְיָרִי דְּוִקָא קוֹדֵם נְתִיבָה לִיְדָה וְסִיפָא אִפִּי אַחַר נְתִיבָה כִּינּוּ דְּלֹא עָקֵר הַגִּירוּשִׁין רַק מִתְּנָה תְּנָאי, לְפִיכִף נִרְאָה לִי דְּהָא דְּלֹא מְהַנִּי תַכ"ד הִינּוּ דְּוִקָא מִהֵן לְלֹא מְמַשׁ, אָבֵל כַּה"ג אִף דְּלִפִּי הַדִּין אֵינּוּ גִּט כִּינּוּ שְׁלֹא חֲזָר בּוּ מִהֵן לְלֹא מְהַנִּי תַכ"ד אִפִּי בְּרִישָׁא כְּנ"ל: שֵׁם הָא מְנִי רַשְׁבֵּ"ג הוּא.

תְּמוּנָה לִי הָא כְּתִב הָרָא"ש לְעִיל דְּהִיכָא דְּמְדַעְתּוּ קִיבֵל הַאיצְטֵלֶת מוֹדוּ רַבְּנָן דְּאַף דְּלֹא מְהַנִּי מְחֻלִּין לָהּ הִינּוּ לְגַמְרִי אָבֵל עַל גּוּף הַאיצְטֵלֶת יְכוּל לְמַחֲוֹל, וְהַשְׁתָּא הָכָא שְׁפִיר מְצִי אַתְיָא כְּרַבְּנָן ג"כ וּמְדַעְתּוּ וְעוֹד דַּע"כ מְדַעְתּוּ מִיְיָרִי הָכָא דְּאִי עַל כְּרַחוּ כִּינּוּ דְּהַשְׁתָּא סְבִירָא לָן דְּעַל מְנַת אֵינּוּ כְּמַכְעָפְשִׁיו א"כ אִי אֵינּוּ רוֹצֵה הָרִי יְכוּל לְבַטֵּל הַגִּט לְגַמְרִי וְהִיאָה תִתֵּן לּוּ בַע"כ וְכֵן אֲמַר בְּהַדְלִי אֶפְשָׁר דְּמַפְיִסָא לִי בְּדַמִּי וְלְהָרָא"ש הַנְּ"ל לְרַשְׁבֵּ"ג אִפִּי ע"כ מְהַנִּי, וְעַל כְּרַחֲמֵי דְּהָכָא לֹא שְׂיִיף ע"כ כִּינּוּ דַּס"ד הַשְׁתָּא דְּעַל מְנַת אֵינּוּ כְּמַכְעָפְשִׁיו [וְעוֹד לִפִּי מַה שְׁפַתְּבִתִּי לְעִיל דְּלִכְף מְהַנִּי נְתִיבָה בַע"כ לְרַשְׁבֵּ"ג דְּהָיָה עַכְבָּה שְׂאֵינָהּ הִימְנָה כִּינּוּ דְּלִיתָא לְאַיְצְטֵלֶת אָבֵל הָכָא לֹא שְׂיִיף זֶה וְע"כ מְדַעְתּוּ]: וְנִרְאָה לִי דַּע"כ לֹא ס"ל לְהָרָא"ש דְּמְדַעְתּוּ מְהַנִּי לְרַבְּנָן מִתּוֹרַת מְחֻלִּין לָהּ הִינּוּ דְּוִקָא בְּאַיְצְטֵלֶת דְּבִזְזָה יְכוּל לֹאמֵר שְׁפִיר הָרִינִי כְּאֵלּוּ הַתְּקַבְּלִיתִי כִּינּוּ דְּאִי הִיְתָה נוֹתְנָת לּוּ הַאיצְטֵלֶת הִיְתָה מְגֹרֶשֶׁת מְהַנִּי דְּבָר אַחַר בְּמַקּוֹם אֵיצְטֵלֶת אָבֵל הָכָא כִּינּוּ דְּנִיִּיר גּוּפָא לֹא מְהַנִּי שְׁתַּחֲזוּר לּוּ הִיאָה יוֹעִיל דְּמִים לְרַבְּנָן שְׂיֹאמֵר הָרִינִי כְּאֵלּוּ הַתְּקַבְּלִיתִי הַנְּיִיר דְּהָא בְּקַבְּלֶת הַנְּיִיר אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת וְהִיאָה תִתְּגַרֵּשׁ בְּדְבָר אַחַר כְּאֵלּוּ קִיבֵל הַנְּיִיר, וְהִינּוּ דְּקָאמֵר לְרַשְׁבֵּ"ג ה"מ הִיכָא דְּאִיתָא בְּעִינֵי, וְלִכְאוּרָה מַה נְּפָקָא מִיְנָה אָבֵד אוֹ שְׂאֵינָהּ יְכוּלָה לִיתֵּן לּוּ מְטַעַם אַחַר שְׁלֹא תִתְּגַרֵּשׁ, וְלַהַנְּ"ל נִיחָא דְּנֹדָאִי מִתּוֹרַת מְחֻלָּה כְּאֵלּוּ הַתְּקַבְּלִיתִי לֹא שְׂיִיף הָכָא רַק לְרַשְׁבֵּ"ג דְּכִף הִי דַּעְתּוּ מִתְּחִילָה אֵיצְטֵלֶת לֹא דְּוִקָא וְאַפִּילוּ דְּמִים אָבֵל הָכָא לֹא שְׂיִיף שְׂיֹאמֵר דְּנִיִּיר כְּלָל כְּלָל לֹא רַק דְּבָר אַחַר וְהֵתֵם נְמִי אִי לֹא הִיְתָה מִתְּגַרְשָׁת בְּאַיְצְטֵלֶת לֹא הָיָה ס"ל לְרַשְׁבֵּ"ג

דאיצטלת פלל פלל לא רק דמים נתפונן, ועינין מה שאכתוב לקמן ע"ב בתוס' בד"ה פלל עוד בזה: ודע שיש לדקדק מה קשיא להו רישא לסיפא מ"ש מפל תנאי שאי אפשר לקיימו דאמרינו להפליגה בדברים נתפונן, והיינו פינו דנתן לה גט ואמר הרי זה גיטף בודאי רצה שתתגרש וא"כ פל שאמר דבר שאי אפשר להפליג בדברים אמר ואף פאן פינו שאי אפשר שתחזיר הנגיר ותתגרש הוי כמפליג בדברים, וצ"ל דדוקא בדבר הנראה לפל שאי אפשר הוי כמפליג בדברים אבל כה"ג דהקא לאו כ"ע דיני גמירי והוא חשב שלא יתבטלו הגירושים ע"י קיום התנאי פנ"ל: שם מתקייף לה רבא וכו' עד סוף הסוגיא.

באמת שסוגיא זו צריכה ביאור דמאי אקשי לי רבא לאבני ומה הועיל הוא בתירוץ שלו הא פלהו טעמי איתניהו הקא, ונהי דלרבא יש לומר דהקושל' היתה היאך אפשר דברייתא ר"מ וקמש"ל דבעינו פפול הא אפי' לא בעי פפול ג"כ הוי גט דבעינו תנאי קודם למעשה וממילא לא שמענו דבעי פפול לקף משני הוא באמת דברייתא ככ"ע וקמש"ל דבעינו תנאי קודם למעשה אבל פפול לא בעינו לרבנן וקמש"ל הא גופא דכה"ג אפי' לרבנן לא הוי גט וכן נראה מפירש"י, אבל קושית ר"א ב"א אינו מוכן פלל גם מה הועיל בתירוץ: ונראה לי דקושית ר"א ב"א ג"כ על דרף זה דהיאך אפשר דקמש"ל פפול ותנאי קודם למעשה דהא תרונניהו לא שמענו דהוי תנאי ומעשה בדבר אחד, ואהא קאמר דעיקר קמש"ל דהוי תנאי ומעשה בדבר אחד אבל הנה פלהו מיירי דהוי פפי משפטי התנאי דסתמא קתני אפי' הי' משפטי התנאי כמו פל הני דמתני' דלא הונפר משפטי התנאי אבל תנאי ומעשה בדבר אחד ע"כ הוי דכל שהתנה בהחזרת הנגיר שוב לא משפחת שיהא תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר דלא ס"ד על מנת כמעכשיו: ולפי זה מוכח ע"כ דלרב אשי דמשני על מנת כמעכשיו ע"כ ס"ל דבהא לא בעינו תנאי ומעשה בדבר אחד דאפילו תימא דבעל מנת ג"כ בעינו משפטי התנאי אבל תנאי ומעשה בדבר אחד ע"כ לא בעינו לכ"ע דא"כ תיקשי מאי חידוש רב אשי הא בלא"ה הוי גט מפח משפטי התנאי ואפי' על מנת אינו כמעכשיו וע"כ דלשיטה זו רב אשי מוקי ברייתא דהיו משפטי התנאי ומ"מ מגורשת מפח מעכשיו, ומעתה תינח בכפול ותנאי קודם למעשה אבל בדבר אחד ע"כ הוי א"כ למה לי מעכשיו בלא"ה הוי גט דחסר משפט תנאי זה עכ"פ וע"כ דלכ"ע משפט תנאי זה לא בעינו בעל מנת פינו שאינו סותר וזהו דלא כב"ש א"הע סימן קמ"ג שכתב דלמ"ד תנאי ומעשה בדבר אחד אפילו אינו סותר לא מהני אין צריך שתקיים התנאי פי בלא"ה התנאי בטל והא ליתא דלשיטה זו ע"כ בעל מנת לא בעינו משפטי התנאי כמו שביארנו ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה דתנאי עוד בזה: בתוס' בד"ה לאפוקי פ"י בקוטרס וכו' וקשה וכו' ונבר כתבתי בגמרא דדברי רש"י מוכרחים בזה דאי דהנה משפטי התנאי דוקא לר"מ מאי מקשה לי רבא לאבני ומה הועיל בתירוץ דס"ס פלהו איתניהו הקא ומה נ"מ תירוץ אבני או שלו ויקשה עליו להיפך טעמא דמעשה קודם הא אי תנאי קודם לא הוי גט והא בעינו פפול פינו דהפל לר"מ וע"כ דלרבא אתי שפיר דברייתא פרבנן, ולכף לא מצינו להקשות לרבא להיפך דלא בעינו פפול לרבנן, ומה שהקשו מפרק הפועלים אינה קושיא פלל לפע"ד דודאי גם בפילות התנאי נהי דר"מ הוא שחידוש דבר זה פל כמה דלא הוי מצינו בפ"י דפליגי רבנן עלי' לא הוי אמרינו דפליגי רק בפילות מצינו בפ"י דפליגי ר"ח בקידושין עלי' וטעמא דס"ד אפי' בארץ ישראל לא ינחלו ע"ש אבל פלהו משפטי התנאי נהי דר"מ הוא דחזית לן פינו דלא מצינו דפליגי

רַבָּנָן עָלֵי מַמְיָלָא מוּדוּ לִי בְּהָא, וְהִינּוּ דְלֹא מְצִינּוּ לְאוּקְמָא מִשְׁנָה דְהַפּוֹעֲלִים כּר"י מִשּׁוּם דְקַתְנֵי בְּהָא כּל תְּנָאֵי שְׂיֵישׁ מַעֲשָׂה בְתַחֲזִילָתוֹ וְלֹא מְצִינּוּ לְשׁוּם תְּנָא שְׂיֵיאֲמַר דְּבַר זֶה רַק ר"מ וְאִיהוּ דְחֻדְיָת לֵהּ כְּמוֹ שְׂשֻׁנֵינוּ בְּשֵׁם ר"מ א"כ אִי מִתְנִיתִין ר"י הוּא הָרִי גַם ר"י אֲמָרָה כְּמוֹ ר"מ וְלָמָּה נִקְטָה הַבְּרִיָּיתָא דְּבַר זֶה רַק בְּשֵׁם ר"מ ש"מ דְּלֹא אֲמָרָה רַק ר"מ א"כ פִּינּוּ דְסִתְמָא נִקְטָה מִתְנִיתִין ש"מ ר"מ הוּא, כְּנ"ל: בּא"ד וּא"ת בְּשִׁלְמָא תְּנָאֵי כְּפוּל וְכו' הִיכָא יִלְפִינּוּ.

כְּתַב מְהֵרָש"ל דְלִכְפֹּד לֹא זָכְרוּ הַתּוֹס' תְּנָאֵי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד דְזֶה מְסַבְּרָא יִדְעִינּוּ דְסוּתָר לְמַעֲשָׂה, וּמְהֵרָש"א פָּתַב דְּהוּא דְחוּק רַק דְבִקְאָמַת עַל מְנַת כְּמַעֲכָשׁוֹ, וּדְבָרָיו תְּמוּהִין דַּע"כ פְּבֵאֵם דַּלכ"ע אִינוּ כְּמַעֲכָשׁוֹ לָמָּה בְּעִינּוּ תְּנָאֵי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד, וּבְגַמְרָא מוּכַח לְהִדְיָא דְאֶפִּילוּ בְּאֵם מִתְנָאֵי ב"ג וּב"ר יִלְפִינּוּ לֵהּ דְהָא לֹס"ד אִינוּ כְּמַעֲכָשׁוֹ וְקֹאֲמַר מְכַדִּי כָּל תְּנָאֵי מְהִיכִי גְמָרִינּוּ וְכו' וְע"כ מִשּׁוּם דְלֹס"י נִקְטָה אֲבָל מְסַבְּרָא הוּא דְסוּתָר הַמַּעֲשָׂה וּבַעַל מְנַת לְפִי הַמְּסַבְּרָא דְאִינוּ סוּתָר בְּאֶמְתָּלָא בְּעִינּוּ בְּדָבָר אֶחָד: וַיֵּשׁ לִי לֹאמַר עוֹד בְּעֵינְקָר כְּוֹנֵנַת הַתּוֹס' דְּנֹדָאֵי לֹאֵל דְשִׁמְעֵנוּ מְקָרָא דְיֵישׁ מִשְׁפָּטֵי הַתְּנָאֵי וְלֹאֵו כְּלֵהוּ תְּנָאֵי מְהֵי וְאִף שְׁהַתְּנָה אִין צָרִיף שְׂיִתְקִינּוּ הַתְּנָאֵי כָּלֵל כָּל שְׂאִינוּ כְּפִי מִשְׁפָּט הַתְּנָאֵי הַלְכָּהּ מַמְיָלָא כָּל מְקוּם שְׂיֵישׁ סְבָרָא שְׂלֹא יוֹעִיל תְּנָאֵי זֶה לֹא מְהֵי מִצַּד הַסְּבָרָא מֵאֲחַר דְמְצִינּוּ שְׂיֵישׁ מִשְׁפָּטֵים לְתְּנָאֵי וְלֹא מְפִיו אָנוּ חֵיִין לְקִינִים כָּל מַה שְׂיֵיאֲמַר, וְהַשְׁתָּא הֵךְ תְּנָאֵי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד פִּינּוּ שְׂיֵישׁ סְבָרָא שְׂלֹא יוֹעִיל כָּל שְׂלֹא מְצִינּוּ תְּנָאֵי כְּזֶה שְׂיִוְעִיל לֹא מְהֵי, וּמ"מ מִתְנָאֵי ב"ג וּב"ר יִלְפִינּוּ לֵהּ דְלֹאֵל דְאֲמָרָה תּוֹרָה מִשְׁפָּטֵי הַתְּנָאֵי לֹא הִי' בְּאֶפְשָׁר לְחַדֵּשׁ שְׂלֹא לְקִינִים דְבָרָיו כְּפִי מַה שְׂאֲמַר פִּינּוּ שְׁהַתְּנָה כְּפֵי רַק כְּמוֹ דְלֹא מְהֵי שְׂאָר תְּנָאֵים שְׂאִינוּ כְּפִי תְּנָאֵי ב"ג וּב"ר כְּמוֹ כֵּן כָּל תְּנָאֵי שְׂאִינוּ כְּמוֹ תְּנָאֵי ב"ג וּב"ר וַיֵּישׁ סְבָרָא לְבַטְלוֹ מְבַטְלִינּוּ לִי, וְהִינּוּ דְקִשְׂיָא לֵהּ בְּמַתְנָה עַל מַה שְׂכַתּוּב בְּתוֹרָה שְׂאִין שׁוּם סְבָרָא דְבְּדָבָר שְׂבִמְמוֹן יְכוּל לְמַחֲוֹל וּכְמוֹ כֵּן אֶפְשָׁר לְקִינֵימוּ ע"י שְׂלִיחַ אִין שׁוּם סְבָרָא וּמב"ג וּב"ר לִיכָא לְמִילָף רַק אוֹ דְבַר מוּכְרַח דְלֹא הִי' צָרִיף לְאֲמָרוֹ אוֹ דְבַר שְׂמַסְבְּרָא אֲבָל הֵךְ דְאִינוּ מוּכְרַחִין וְאִינוּ מְסַבְּרָא מְנָא לָן, וְזֶהוּ שְׂלֹא זָכְרוּ מַעֲיָקְרָא כְּשִׁפְתָּבוּ בְּשִׁלְמָא וְכו' הֵךְ דְתְּנָאֵי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד לְפִי שְׂאִינוּ מוּכַח בְּהַכְרַח רַק מְסַבְּרָא וּמ"מ בְּלִי הֵךְ דב"ג וּב"ר לֹא הִי' אֶפְשָׁר לְבַטְל דְבָרָיו מְסַבְּרָא וּבְתַר הֵכִי נְמִי לֹא זָכְרוּ הֵךְ.

דְאִין צָרִיף לְלַמּוּד מְהַכְרַח רַק מְסַבְּרָא רַק הֵךְ קִשְׂיָא דְלִיכָא לֹא סְבָרָא וְלֹא הַכְרַח כְּנ"ל: וּמ"מ בְּעֵינְקָר קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' נִרְאָה לִי דְמַהֵךְ דְאֶפְשָׁר לְקִינִים ע"י שְׂלִיחַ נְמִי לֹא קִשְׂיָא כָּלֵל דְהָא נְמִי מְסַבְּרָא אֲמָרִינּוּ לֵהּ וְהִינּוּ טַעְמָא דְכָל דְבַר שְׂאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ ע"י שְׂלִיחַ וְהִינּוּ שְׂצָרִיף שְׂיֵהָא בְּגוּפּוֹ בְּלַבַּד לֹא סוֹיֵיעַ שְׁל אַחַר כָּלֵל כְּגוֹן חֲלִיצָה וְכַדוּמָה א"כ לֹא מְהֵי תְּנָאֵי בְּזֶה שְׂאִי אֶפְשָׁר שְׂיִסְיֵיעַ קִיּוּם הַתְּנָאֵי לְקִיּוּם הַמַּעֲשָׂה כִּי הַמַּעֲשָׂה צָרִיף לְהִיּוֹת ע"י גוּפּוֹ לֹא מְסוֹיֵיעַ אַחַר כָּלֵל וְהָרִי קִיּוּם הַתְּנָאֵי שְׁל אַחַר אוֹ שְׁל מַעֲשָׂה אַחֲרַת מְסִיֵיעַ לְתַשְׁלוּם קִיּוּם הַמַּעֲשָׂה וּמַמְיָלָא פִּינּוּ דְמְבַטְל הַמַּעֲשָׂה הָנוּ כְּתְּנָאֵי הַסּוּתָר לְמַעֲשָׂה דְלֹא מְהֵי וְכֵן נְמִי בְּמַתְנָה עַל מַה שְׂכַתּוּב בְּתוֹרָה נְהִי דְבְּדָבָר שְׂבִמְמוֹן מְהֵי מְחִילָה אֲבָל זֶה שְׂלֹא בָּא מִתּוֹרַת מְחִילָה רַק מִתּוֹרַת תְּנָאֵי הָרִי מַתְנָה הוּא לְבַטְל דְבַר תּוֹרָה וּבְנֹדָאֵי יֵישׁ סְבָרָא שְׂלֹא יוֹעִיל כְּנ"ל: בּא"ד דְרֹב מְצוֹת ע"י שְׂלִיחַ.

דבִּרְיָהֶם תְּמוּהֵינן לְכַאוּרָה דְאֶפְשָׁר לְקַיְיֵמוֹ ע"י שְׁלִיחַ הַיְיָנוּ הַמַּעֲשֶׂה אֶפְשָׁר לְקַיְיֵם כְּמוֹ שִׁפְרֵשׁ"י פֶּרֶק הַמְדִיר וְכֵן מְוכַרֵחַ הֶתֶם גַּבִּי חֲלִיצָה דְלֹא אֶפְשָׁר ע"י שְׁלִיחַ אֲבָל קִיּוֹם הַתְּנַאי יָכוֹל לִהְיוֹת ע"י שְׁלִיחַ וְהֵכָא הַמַּצּוֹת הֵם הַתְּנַאי, תַּדַּע דְּבִתְנַאי ב"ג וּב"ר ג"כ אִי אֶפְשָׁר לְקַיְיֵם הַתְּנַאי ע"י שְׁלִיחַ דְּפִשְׁיטָא שְׁהִיּוּ צְרִיכִין בְּעֶצְמָם לְעַבְדָּר חֲלוּצִים וְלֹא לְשַׁלְּחָן שְׁלִיחַ וּמ"מ מְהֵנִי דְהַמַּעֲשֶׂה הִי ע"י שְׁלִיחַ דְּהַיְיָנוּ נְתִיבַת הַנְּחֻלָּה: וּמַה שְׁנִרְאָה לִי עַל שְׁנֵי פָּנִים הוּא כְּפֶה דְּנִדְאִי הֵיכָא שְׁיֵישׁ מַעֲשֶׂה וְתַנַּאי בֵּין אָדָם לְחִבְרֵי פְּגוֹן קִידּוּשִׁין וְתַנַּאי מַעוֹת דְּלִשְׁנֵיהֶם הֵי קִידּוּשִׁין מַעֲשֶׂה וְנִתְּיבַת הַמַּעוֹת תְּנַאי הַלְּפָּה בְּעֵינֵינוּ בִּתְנַאי קִידּוּשִׁין ע"י שְׁלִיחַ וְלֹא בִּיאָה לִלְוֹא דְאִיִּתְקַשׁ הַנְּוִיּוֹת לְהַדְדִי וְכֵן כֹּה"ג אֲבָל הֵךְ תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה שְׁבִין ה' וְבִין יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי יִשְׂרָאֵל נִדְאִי עֵיִקֵר הַתְּכֻלִית לְעַבְדָּר אֵת ה' וְלְקַיְיֵם מַצּוֹתֵינוּ רַק בִּתְנַאי שְׁיֵיִהֵא לְנוּ מִמַּה לְהַתְּפָרְנֵס וְלְגַבִּי הַקַּב"ה עֵיִקֵר תְּכֻלִית הַבְּרִיאָה לְהַטִּיב לְבְרִיּוֹתֵינוּ רַק בִּתְנַאי שְׁיִקְיָמוּ מַצּוֹתֵינוּ הַלְּפָּה פִּינּוֹן דְּמַצַּד יִשְׂרָאֵל הֵי קִיּוֹם הַמַּצּוֹת מַעֲשֶׂה וְכִינּוֹן דְּרֹב מַצּוֹת ע"י שְׁלִיחַ מְהֵנִי פִּינּוֹן שְׁמַצַּד אֲחָד הֵם מַעֲשֶׂה: וְעוֹד נִרְאָה לִי לְפִי מַה שְׁאֲמָרוּ בְּמַדְרָשׁ גַּבִּי אֲבָרְהָם אַע"ה דְּכָל מַה שְׁטָרַח בְּשִׁבִיל הַמַּלְאָכִים בְּעֶצְמוֹ פָּרַע הַקַּב"ה לְבָנָיו בְּעֶצְמוֹ וּמַה שְׁעֲשֶׂה ע"י שְׁלִיחַ פָּרַע לְבָנָיו ע"י שְׁלִיחַ, וְהַשְׁתָּא כְּפֶה פְּנוּנַת הַתּוֹס' דְּכִינּוֹן דְּרֹב מַצּוֹת ע"י שְׁלִיחַ פּוֹרַע הַקַּב"ה ע"י שְׁלִיחַ, וְהַשְׁתָּא הֵי הַמַּעֲשֶׂה דְּהַיְיָנוּ וְנִתְּיבַת גִּשְׁמִיכָם ע"י שְׁלִיחַ, אֲבָל אִי לֹא הִיּוּ הַמַּצּוֹת ע"י שְׁלִיחַ הִי פּוֹרַע בְּעֶצְמוֹ וְלֹא ע"י שְׁלִיחַ, וְאַף שְׁאֲמָרוּ שְׁאִין הַקַּב"ה מוֹסֵר מִפְּתַח שְׁלֵ גִשְׁמִים כו' כְּבָר כְּתוּבוֹ הַתּוֹס' רִישׁ תַּעֲנִית דְּהַיְיָנוּ דְּנוֹקָא לְמִסְוֵר לְעוֹלָם, ע"ש: בַּא"ד דְּגָרְסִינּוּ בְּכָל אֲמַר לִית לִי.

וְלֹא נִיחָא לְהוּ לּוֹמֵר דְּשִׁפְרֵי גָרְסִינּוּ בְּכָל אֲמַר אִית לִי וְהַיְיָנוּ בְּאִיסוּר, וְגִיטִין וְקִידּוּשִׁין נְמִי אִיסוּר הוּא וְלָמָּה בְּהוּ לִית לִי, מִשּׁוּם דְּכְבָר כְּתוּבוֹ פֶּרֶק שְׁבוּעוֹת הַעֲדוֹת שְׁם דְּקִידּוּשִׁין נְמִי מְמוֹן הוּא ע"ש: בַּא"ד וְאֲמַאי הָא לֹא פְּלִג' לְתַנְאָה.

וְלִדְעֵתִי לְק"מ דְּהָא טַעְמָא דְר"מ דְּבַעֲי פְּפוֹל דְּלִית לִי מְכָלָל לָאו אֲתָה שׁוֹמֵעַ הֵן, וְהַשְׁתָּא תִּינַח מַה שְׁפָא בְּמִכְלָל לִית לִי אֲבָל הֶתֶם דְּקָאֵמֵר בְּפִירוּשׁ אִי קִיְיַמַת דִּידָךְ אֲנָא הָרִי פִּירֵשׁ דְּאִי לֹא יְמוֹת לֹא יְהֵא גִט וְא"כ אִי לֹא יְמוֹת פִּשְׁיטָא דְאֶפְי' לְר"מ לֹא יְהֵא גִט, וְעֵינֵינוּ מַה שְׁאֲכַתּוּב לְקַמֵּן בְּתַקְנַת שְׁמוּאֵל בְּגִט שְׁכִיב מִרַע בְּזָה: בַּד"ה אֲלֵא אֲמַר רַבָּא וְכו' הִיכִי יִצָּא.

הַקְּשָׁה מְהֵרָשׁ"א דְּהוּי לְהוּ לְהַקְשׁוֹת לְהִיפּוֹף לֹא הִתְחַזְרוּ אֲמַאי לֹא יִצָּא הָא הֵי תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֲחָד וְע"כ דְּעַל מְנַת כְּמַעֲשִׂיו וְאִינוּ סוּתֵר הַמַּעֲשֶׂה, וְלֹא יִדְעָנָא מַאי קָאֵמֵר דְּהָא בְּקִידּוּשִׁין תִּירְצוּ בְּזָה ב' תִּירְצִים.

חֲדָא דְּלִית לָן הָא דְר"א ב"א פְּלָל וְעוֹד לְחַלְקָא בֵּין תְּנַאי סוּתֵר לְמַעֲשֶׂה, וְשְׁם כְּתוּבוֹ לְפִי מַה שְׁהוֹכִיחוּ כְּבָר פֶּאֶן דְּעַל מְנַת כְּמַעֲשִׂיו דַּא"כ הִתְחַזְרוּ אֲמַאי יִצָּא, וּמ"מ קִשְׁיָא לְהוּ דְּהוּי בְּדָבָר אֲחָד, וְתִירְצוּ אוֹ דְּלִית לָן דְּרַאב"א אוֹ דְּאִינוּ סוּתֵר וְא"כ הִיאָךְ יִכְרִיחוּ פֶּאֶן דְּעַל מְנַת כְּמַעֲשִׂיו מְלֵא הִתְחַזְרוּ מִכַּח תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֲחָד, וְאֲדָרְבָּא מִשְׁמַע בְּהָךְ סוּגִי' דְּהֵכָא דְּרַבָּא לִית לִי דְרַאב"א דַּא"כ תִּיקְשִׁי לִי עַל פִּירוּשׁוֹ כְּמוֹ שְׁהַקְשָׁה עַל אַבְיִי, וְכֵן כְּתוּבוֹ הַתּוֹס' לְעִיל דָּף כ"ב לְהַדְדִי דְּרַבָּא לִית לִי דְרַאב"א, וְעַמ"ש לְקַמֵּן עוֹד רְאִיוֹת בְּרוּרוֹת לְזָה, וְלֹא כְּתוּבוֹ הַתּוֹס' לְחַלְקָא רַק לְקַיְיֵם דְּבְרֵי רַאב"א וְדְבְרֵי רַבָּא בְּאֲתְרוּג שְׁנֵיהֶם לְהַלְכָה אֲבָל רַבָּא בְּעֶצְמוֹ בְּנִדְאִי חוֹלְקָא וְכֵאֵן דְּאֲזִיל בְּשִׁטַּת רַבָּא בְּעֶצְמוֹ הוֹצֵרוּ לְהַכְרִיחַ מַהֵךְ דְּהִתְחַזְרוּ יִצָּא, תַּדַּע דְּכֵאֵן נְמִי ע"כ הֵיכִי ס"ל דַּא"כ מַאי קִשְׁיָא לְהוּ הִתְחַזְרוּ אֲמַאי

יָצָא הָא שְׁפִיר יָצָא פִּינּוֹן דְּעַל מְנַת אִינוּ פְּמַעְכְּשִׁיו הָרִי סוֹתֵר הַמַּעֲשָׂה וְע"כ דְּרָבָא וְדָאִי לִית לִי דְרָאב"א, וְעַמ"ש לְקַמְן בְּתוֹס' בְּד"ה דְּתַנָּאִי בְּזָה, וְשֵׁם פְּתַבְתִּי לִינְשֵׁב עֵינֵיךָ קְוֹשְׁנִי הַתּוֹס' בְּפִשְׁיטוֹת: וְעוֹד נִרְאָה לִי דְאָפִי לְמ"ד דְּבַעֲיָנּוּ תַנָּאִי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד וְהַתַּנָּאִי בְּטַל וּמַעֲשָׂה קִינִים הִינְנוּ בְּלֹא הַחֲזִיר פְּלִל אֲבָל בְּהַחֲזִירוּ בְּקִידוּשֵׁין וּבְאַתְרוּג בְּנֻדָּאִי לֹא יָצָא דְכִינּוֹן דְּקִיבֵל עַל סְמָךְ קִינִים הַתַּנָּאִי הָרִי לֹא רָצָה לְנִפּוֹת בּוּ רַק פְּפִי הַתַּנָּאִי שְׁהָרִי הַחֲזִיר לּוֹ לְקִינִים הַתַּנָּאִי א"כ לֹא יָצָא פְּלִל דְּכָפִי הַתַּנָּאִי לֹא יִזְכָּה רַק לְכַשְׁיחֲזִיר וְאִז אִינוּ בְּיָדוֹ א"כ שְׁפִיר קָשְׁיָא לְהוּ מְהֵךְ דְּהַחֲזִירוּ יָצָא לְכ"ע וּלְק"מ: וּמ"מ בְּגֹט וְכַה"ג דְּאִין הַזּוֹכָה זּוֹכָה פְּלִל רַק נּוֹתֵן לּוֹ בַּע"כ א"כ פְּשֵׁהַתַּנָּאִי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד אֲפִילוּ הַחֲזִירָה מְגִנְרֶשֶׁת דְּמ"מ מַה בְּכַף דְּהָא לֹא רָצָתָה לְזַכּוֹת הִיא מְתַגְרֶשֶׁת בְּלִי רְצוּנָה פְּלִל רַק בְּאַתְרוּג וּמִתְנָה בְּנֻדָּאִי כֹל שְׁהַחֲזִיר לֹא יָצָא כְּנ"ל: בְּא"ד וּמִיָּהוּ אִין מְשֵׁם רֵאִי דְלֹא מְצִי לְמִימֵר אִיפְכָא וְכו' דְּבָרֵיהֶם תְּמוּהִין מְאֹד כְּמַעֲט אִי אֲפֹשֶׁר לְהוֹלְמֵם גַּם דְּבָרֵי מְהַרְשָׁ"א אִינֵם בְּרוּרִים בְּזָה פְּלִל לְמַעֲיָין בְּלִשׁוֹן הַתּוֹס': אֲבָל הַנִּרְאָה בְּזָה דְּנֻדָּאִי אֲבִי דְּהַתָּם בְּיָקֵשׁ לֹא אֶפְסֵן דְּהַפֵּל מוֹדִים דְּהָרִי גֹט וְהַפֵּל מוֹדִים דְּאִינוּ גֹט וּבְמַה דְּפִלְגִי א"כ יֵשׁ לֹא מְרָא דְּאֶלִּיבָא דְּרַבִּי קְאָמֵר דְּהַפֵּל מוֹדִים דְּהָרִי גֹט אֲבָל לְרַבְּנָן דְּרַבִּי בְּאַמֶּת אִינוּ כֵּן וְאִיָּהוּ גּוֹפָא כְּרַבְּנָן וְאִי קָשְׁיָא לְמַה לִּי לֹא מְרָא בְּעַל מְנַת לְרַבִּי לִימָא בְּמַעֲכָשִׁיו מְשֵׁם וְרַבְּנָן, דְּהָא לִיתָא דְּאִיָּהוּ לֹא בְּיָקֵשׁ לֹא מְרָא רַק דְּבָר הַתְּלוּי בְּזַמְנֹו שֶׁל שְׁטֵר אֲבָל מַעֲכָשִׁיו אִינוּ תְּלוּי בְּזַמְנֹו שֶׁל שְׁטֵר פְּלִל אֲבָל עַל מְנַת יֵשׁ לֹא מְרָא דְּלִכְךָ הָרִי פְּמַעְכְּשִׁיו מִכַּח זַמְנֹו שֶׁל שְׁטֵר וְדוֹקָא בְּאֵם דְּהָרִי כְּפִי לְאַחֵר לֹא מְהַיֵּי זַמְנֹו שֶׁל שְׁטֵר מִשָּׂא"כ בְּעַל מְנַת וְאִי קָשְׁיָא דְּהָרִי לִי לְאַבְיִי לֹא מְרָא אֶפְסֵן דְּאִינוּ גֹט דְּהַפֵּל מוֹדִים אֶלִּיבָא דְּרַבְּנָן בְּעַל מְנַת דְּלִדִּידְהוּ אִינוּ פְּמַעְכְּשִׁיו וְאַלִּיבָא דְּרַבִּי הַפֵּל מוֹדִים דְּהָרִי גֹט, וְאִיָּהוּ פְּתַבוּ דְּאִין הַפֵּל מוֹדִים אֶפִּי לְרַבְּנָן דְּאָפִי בְּאֵם פְּלִיגִי דְּזַמְנֹו שֶׁל שְׁטֵר מוֹכִיחַ כ"ש בְּעַל מְנַת כְּנ"ל: ע"ב בְּתוֹס' בְּד"ה דְּתַנָּאִי וּמַעֲשָׂה וְכו' פִּי שְׁהַתַּנָּאִי סוֹתֵר הַמַּעֲשָׂה וְכו' אֲבָל הִילָךְ אֲתַרוּג זֶה וְכו'.

אֲבָל הָרֵא"ש פֶּרֶק יֵשׁ נּוֹחֲלִין כְּתַב בְּפִשְׁיטוֹת דְּרָבָא לִית לִי תַנָּאִי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד, וּלְפִי זֶה פִּינּוֹן דְּקִי"ל כְּרַבָּא לֹא בְּעִינָן תַּנָּאִי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד וְזֶהוּ הִיפּוֹךְ דְּבָרֵינוּ כְּאִן שְׁפַתְבּ בְּפִשְׁיטוֹת לְקַמְן דְּבַעֲיָנּוּ תַנָּאִי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד, וּכְבָר תְּמַה עַל זֶה הַב"ש סִי' ל"ח ע"ש:.

אֲבָל בְּאַמֶּת לְק"מ דְּשֵׁם פֶּרֶק יֵשׁ נּוֹחֲלִין קְאָמֵר דְּקַמְש"ל רַבָּא מִתְנָה עַל מְנַת לְהַחֲזִיר שְׁמָה מִתְנָה וְהַשְׁתָּא תִּיקְשִׁי הָא אֶפִּי אִי אִינָה מִתְנָה ג"כ יָצָא דְּהָרִי תַנָּאִי סוֹתֵר לְמַעֲשָׂה אֲפִילוּ בְּמַעֲכָשִׁיו דְּס"ס ע"י תַּנָּאִי אִינוּ יוֹצֵא בּוּ וְלֹא קָנָה וְהָרִי מְשֵׁם כְּמוֹ בְּאֵם וּמִנָּה דְּיִיק הָרֵא"ש דְּרָבָא לִית לִי דְרָאב"א דְּאֶפִּילוּ הִיכִי שְׁסוֹתֵר הַמַּעֲשָׂה לֹא בְּעִינָן תַּנָּאִי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד אֲבָל אֲנִי וְדָאִי כְּרָאב"א ס"ל וּכְרַבָּא נְמִי קִי"ל פִּינּוֹן דְּבְּאַמֶּת מִתְנָה עַל מְנַת לְהַחֲזִיר שְׁמָה מִתְנָה אִין הַתַּנָּאִי סוֹתֵר הַמַּעֲשָׂה: וְכֵן מוֹכַח בְּקִידוּשֵׁין שֵׁם דְּקְאָמֵר מֵאִי קְסָבֵר אִי מִתְנָה עַל מְנַת לְהַחֲזִיר לֹא שְׁמָה מִתְנָה תְּרוּמָה נְמִי מְשֵׁם דְּקִידוּשֵׁין נִיחָא לִי דְּאִינָה מְקַוְדָּשֶׁת מְשׁוּם דְּלֹא שְׁמָה מִתְנָה וְקָשָׁה הָא אִי לֹא שְׁמָה מִתְנָה הָרִי סוֹתֵר הַמַּעֲשָׂה וְלָמָּה לֹא תִהֵא מְקַוְדָּשֶׁת הָא בְּטַל הַתַּנָּאִי וְע"כ דְּרָבָא בְּעַצְמוֹ ס"ד בְּאַמֶּת דְּלִית לִי דְרָאב"א וְכֵן מוֹכַח הָרֵא"ש דְּלֹא חָזַל לְאַתְקַפְתָּא דִּידְנִי אֶף דְּאִיָּהוּ גּוֹפָא אֲתַקִּיף לְאַבְיִי כַה"ג, וּלְפִי זֶה יֵשׁ לֹא מְרָא דְּמַהֲאִי טַעְמָא לֹא פְּתַבוּ הַתּוֹס' כְּאִן רַק לְרָאב"א דְּמוֹדָה לְהַךְ דְּרָבָא אֲבָל רַבָּא גּוֹפָא יֵשׁ לֹא מְרָא בְּפִשְׁיטוֹת דְּפִלְגִי אֶפִּי סוֹתֵר הַמַּעֲשָׂה וְלִכְךָ לֹא הוֹכִיחוּ לְעֵיל מְדָבְרֵי רַבָּא דְּעַל מְנַת פְּמַעְכְּשִׁיו דְּאֵל"כ סוֹתֵר הַמַּעֲשָׂה כְּמ"ש מְהַרְשָׁ"א, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְּכֹל מַה שְׁכַתְּבוּ כְּאִן הוּא לְרָאב"א לְקִינִים

דְּבָרָיו וְדַבְרֵי רַבָּא לְהַלְכָהּ וְכוּן בְּקַדְוִישׁוֹן שְׁהַקְשׁוּ פֶן לְכֹף נִתְפָּוּנוּ אֲבָל רַבָּא בְּעֶצְמוֹ לִית לִי דְרַאב"א לְגַמְרֵי כְּדַמְשַׁמַּע מְדַבְרֵי פֶאן, וּבְזֶה עָלוּ דְבָרֵי הָרַא"ש ג"כ פְּהַנְגֵן: אֲמַנְם רַב אֲשִׁי וְדַאי אִית לִי דְרַאב"א רַק מְחַלְקֵן בֵּין הֵיכִי דְסוּתֵר הִתְנַאי דַּא"ל"כ תִּיקְשִׁי לְתִירוּצוֹ בֵּינוּן דְּבִסְיָפָא הִטְעַם מְשׁוּם דְּעַל מְנַת הָוֵי כְּמַעַכְשֵׁי הָוֵי לִי לְתַנָּא דְבְרֵי תַא לְמִינְקֵט רִישָׁא בְּאֵם דְּאִינוּ כְּמַעַכְשֵׁי אִינְה מְגוֹרְשָׁת, וְלִיפָא לְמִימֵר דְּבָאֵם ע"כ מְגוֹרְשָׁת לְפִי שְׁחֶסְרוּ לְהוּ מְשַׁפְטֵי הִתְנַאי וְתַנַּאי בְּטַל דְּהָא ע"כ רַב אֲשִׁי מוֹקִי לְהָ שְׁלֵא חֶסְרוּ מְשַׁפְטֵי הִתְנַאי דַּא"ל"כ לְמָה לִי עַל מְנַת בְּסִיפָא פֵינוּן דְּבַלֵּא"ה מְגוֹרְשָׁת מִכַּח חֶסְרוֹן מְשַׁפְטֵי הִתְנַאי, וְהַשְׁתָּא הָוֵי לִי לְמִינְקֵט רִישָׁא בְּאֵם וְע"כ דְּאִית לִי דְרַאב"א א"כ בְּאֵם ע"כ מְגוֹרְשָׁת מִכַּח דְּתַנַּאי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד דְּבָהָא אִי אֲפָשֵׁר לְהַמְצִיא מְצִיאוֹת שְׁלֵא יְהָא תַנַּאי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד רַק כְּמַעַכְשֵׁי וְא"כ מְגוֹרְשָׁת דְּאִינוּ סוּתֵר הַמַּעֲשָׂה, וּז"ב: וּבְהֵיכִי מִינְשַׁב לְנִכּוֹן קוֹשְׁיַת הַתּוֹסֵף לְעִיל בְּד"ה אֲלָא דְלָא קְאָמֵר רַבָּא מִכַּח עַל מְנַת וּכְרַבִּי וְלַהֲנַ"ל לִק"מ דְּכִינוּן דְּרַבָּא לָא אֲסִיק אֲדַעְתָּי תַנַּאי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד אִי אֲפָשֵׁר לְאֻקְמָא בְּרִייתָא מִכַּח עַל מְנַת פְּרַבִּי דַּא"כ תִּיקְשִׁי לִימָא רִישָׁא בְּאֵם דַּע"כ דְּהִיוּ מְשַׁפְטֵי הִתְנַאי פֵינוּן דְּאִינְה מְגוֹרְשָׁת רַק מִכַּח עַל מְנַת דְּאִי לָא הִי לְמָה לִי עַל מְנַת הָא בְּלֵא"ה מְגוֹרְשָׁת א"כ שְׁפִיר הָוֵי מְצִי לְמִתְנֵי רִישָׁא בְּאֵם דְּכִינוּן דְּהִי מְשַׁפְטֵי הִתְנַאי תַנַּאי קִיִּים וְאִינְה מְגוֹרְשָׁת, וְלִיפָא לְמִימֵר מִכַּח תַנַּאי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד דְּאֶכְתִּי לָא אֲסִיק אֲדַעְתָּי הָא דְּהָא אֲתַקִּיף לִי רַאב"א בְּהָא מִשָּׂא"כ רַב אֲשִׁי דִינְדַע מִתַּנַּאי וּמַעֲשָׂה בְּדָבָר אֶחָד מְצִי לְאֻקְמָא שְׁפִיר מִכַּח עַל מְנַת וּכְרַבִּי.

פְּנ"ל וּז"ב: וְהִנֵּה הָרַא"ש וְהָר"ן הֶאָרִיכוּ מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה בְּמַשְׁפְּטֵי הִתְנַאי, וּלְפִי שְׁנַרְאָה לְפַע"ד שְׁדַבְרֵיהֶם צ"ע, רְאִיתִי לְהַעֲתִיק הַיּוֹצֵא מְדַבְרֵיהֶם וְלִכְתּוֹב עֲלֵיהֶם מַה שְׁנַרְאָה לִי בְּזֶה: וְהִנֵּה רֵאשִׁית דְּבָרָיו הִשְׁיֵג עַל הָרַב בְּעַל הָעֵיטוֹר שְׁפַתְב דַּע"כ לָא פְּלִיגִי רַבְּנָן אַרְשָׁב"ג רַק בְּאִיצְטַלַּת דְּהוּא דְּבָר חֲשׁוּב אֲבָל בְּדָבָר שְׁאִינוּ חֲשׁוּב מוֹדוּ רַבְּנָן דְּלָאוּ דְּוִקָא, וְעַל זֶה תַמָּה הָר"ן דְּהָא הָכָא קְאָמֵר רִשָׁב"ג הוּא אֲבָל לְרַבְּנָן אֲפִי בְּנִייר אֲמַרִינוּ נִייר דְּוִקָא וְלֹא דְמִים ע"ש: וְלִדְעָתִי לִק"מ דְּטַעְמוֹ שְׁל בְּעַל הָעֵיטוֹר פֵינוּן דְּטַעְמֵיהוּ דְּרַבְּנָן דְּאֲמַרִינוּ לְצַעוֹרָא קָא מִיפְּנוּן וְזֶה לֹא שְׁיִיף רַק כְּשִׁמְתָנְהָ עֲלֵיהָ שְׁתַּתְּנוּ לוֹ דְּבָר חֲשׁוּב אֲצִלְהָ דְּבִזָּה מְצַעְרָה אֲבָל אִי מִתְנָה עֲלֵיהָ לִתְּנוּ לוֹ דְּבָר שְׁאִינוּ חֲשׁוּב אֲצִלְהָ וְדַאי לָאו לְצַעוֹרָא קָא מִיפְּנוּן דְּאִינְה מְצַעְרָה בְּזֶה פְּלוּם, וְזֶהוּ דְּוִקָא בְּמִתְנָה עֲלֵיהָ דְּבָר שְׁאִינוּ עוֹקֵר הֶגֶט לְגַמְרֵי אֲבָל כְּפֶאן לִס"ד דְּעַל מְנַת אִינוּ כְּמַעַכְשֵׁי וְהַחֲזַרְתָּ הַנִּייר עוֹקֵר הַגִּירוּשִׁין פְּשִׁטָא דְּהַנִּייר חֲשׁוּב אֲצִלְהָ טְפִי מְאִיצְטַלַּת וְשְׁפִיר יֵשׁ לוֹמֵר לְצַעוֹרָא קָא מִיפְּנוּן וּבְאֶמְתָּ לֹא יְהָא גִט הַלְכָף לִיפָא לְאֻקְמָא רַק פְּרִשָׁב"ג פְּנ"ל: עוֹד פֶּתַח הָר"ן וְז"ל וְא"ת וְהָא תַנּוּן בְּפֶרְקִין וְכו' וְהָא הָכָא דְּמַעֲשָׂה קוֹדֵם לְתַנַּאי וְאֲפ"ה תַנַּאי קִיִּים אִיפָא לְמִימֵר דְּמִתְנֵי בְּהַדִּי שְׁלִיחַ שְׁאִנִּי דְּכָל תַנַּאי מְהַנִּי בִי לְפִי שְׁאִינוּ נַעֲשָׂה שְׁלוּחֵהוּ אֲלָא בְּמַה שְׁנַרְאָה מִתּוֹף גִּילוּי דְּבָרָיו וּמ"מ צָרִיף לוֹמֵר וְכו' שְׁנוּי' שְׁלֵא בְּדַקְדוּק עַכ"ל, וְכַוּוֹנְתוֹ דְּהָא ע"כ בְּדַקְדוּק שְׁנוּי' דְּמִדְּמַפְּלִיג בֵּין אִם לֹא בְּאִתִּי וְכו' אוֹ שְׁאָמֵר לְהִיפָף ע"ש: וְיֵשׁ לִי לְהַסְתַּפֵּק בְּדַבְרֵי הָרַב וְז"ל אִי פְּנוּנְתוֹ דְּוִקָא פְּהָא שְׁלִיחוֹת דְּהֵתֵם שְׁהוּא מִתְנָה עִם הַשְׁלִיחַ אִם כֹּף יַעֲשָׂה הַשְׁלִיחוֹת וְאִם לָאו לֹא יַעֲשָׂה בְּהָא לֹא בְּעִינוּ מְשַׁפְטֵי הִתְנַאי דְּלֹא שְׁיִיף לוֹמֵר בְּזֶה תַנַּאי בְּטַל וּמַעֲשָׂה קִיִּים שְׁהָרִי לֹא נַעֲשָׂה מַעֲשָׂה כְּלָל וְהַשְׁלִיחַ אִין לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּלָל שְׁלֵא נִתְקַיֵּים הִתְנַאי פֵינוּן שְׁעַל עוֹקֵר עֲשִׂיית הַמַּעֲשָׂה הַתְּנָה עִמוּ דְּבַלֵּא זֶה לֹא יַעֲשָׂה וְאִינוּ שְׁלִיחַ כְּלָל אֲבָל אִם צְנוּה לְשְׁלִיחַ לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂה בְּלִי תַנַּאי כְּלָל רַק לְהַתְּנוֹת בְּעַת עֲשִׂייתוֹ הַמַּעֲשָׂה תַנַּאי כֹּף וְכו', שְׁלִיחַ זֶה

במקום משלחו עומד ועושה וכל שלא נצטווה לכפול התנאי ועשה המעשה והתנה בלי כפילות דינו כמו אי הי' המשלח בעצמו עושה ומתנה כה דתנאי בטל ומעשה קיים, או דכוננתו דכל שלים אסור לו לשנות מפני הנראה מדעת משלחו וצריך להתנות באופן שיהא התנאי קיים פיון דעכ"פ ראה דעת משלחו שלא יתקיים המעשה רק על תנאי כה וכך: וכתבתי זה לפי שראיתי בסדר הגט בשכיב מרע השולח גט יאמר לשליח כפי תקנת שמואל, ולכאורה לפי דעת הר"ן הנ"ל אין צריך לזה כלל דמיתני בהדי שלים שאני והשלים צריך שיעשה כפי רצון המשלח אפילו לא כפל המשלח באמירתו לשליח: אבל לפי הנ"ל יש לומר דדוקא בהדי דכתבו ותנו דהי' הכוונה שלא יכתבו ויתנו רק עד יום פלוני אם לא יבוא א"כ התנה עם השליח על שליחותו שלא יעשה מעשה השליחות כלל רק אם יהא כה אבל בגט שכיב מרע שהוא מצוה ליתנו בכל אופן רק בעת נתינתו יתנונו על תנאי כה וכך אז כל שלא כפל התנאי באמירתו לשליח יעשה השליח כמו שאמר לו ויתנה ג"כ בלי כפילות וממילא תנאו בטל: ומ"מ נראה לי ברור אם צוה לשליח שיתן הגט על תנאי כפי משפט התנאי אף שלא זכרם בלשונו בנדאי מהני לכ"ע ואף דאם הוא עצמו נותן הגט ומתנה ואומר שנותן כפי משפט התנאי מסתפק בהגהת מיימוני אי מהני אבל על ידי שלים ליכא ספק כלל דהא השליח הוא שמתנה התנאי בעת נתינה ולא עכשיו נגמר בעת אמירתו לשליח הלכך כל שאמר לו שיתן כפי משפט התנאי אין ספק שצריך לקיים דבריו ליתן כפי המשפט ואם לא נתן כפי המשפט בטל המעשה ששינה שליחותו, וז"ב: אמנם יהא איה שיהא פוננת הר"ן ז"ל אני תמה מאד חדא דהה תנאי קודם למעשה נלמד מב"ג וב"ר והתם גופא מיתני בהדי שלים הוא שמשה צוה ליהושע וראשי האבות אם יעברו ונתתם ואם לא יעברו לא יתנו וא"כ לפי דעת הר"ן הנ"ל אין צריך למשפטי התנאים, תדע דמהאי טעמא צריך שיהא אפשר לקיימו על ידי שלים כהה תנאי דמשה שהי' ע"י יהושע שהי' שלוחו כמו שכתב ב"י סי' ל"ח להדי' א"כ תיקשי הא מיתני בהדי שלים אין צריך משפטי התנאי: הו' אמת דבהא אפשר לומר דיהושע לא הי' שלים על המעשה להנחיל הארץ דכבר נחלו ב"ג וב"ר והחזיקו בארץ רק משה צוה אם יעברו יניחו אותם בנחלתם ואם לא יעברו יקחו מהם, א"כ לא נצטוו יהושע לעשות מעשה כלל והכל נגמר ע"י משה בלבד וכיון שבדיבורו של משה נגמר הכל הנה צריך משפטי התנאים, ומה שלמדו אפשר לקיימו ע"י שלים היינו שהי' אפשר לקיימו ע"י יהושע אבל באמת נתקיים ע"י משה בלבד ויהושע נצטווה אם יעברו יניח אותם בנחלתם: ובהכי ניחא מה שיש לתמוה על הרמב"ם ז"ל פ"ט מהלכות גירושין שפכת לחלק בין קובע זמן לתנאי אם דבקובע זמן אין הגט מתחיל רק אח"כ פגון הרי זה גיטא ולא תתגרשי אלא אחר שתתני לי מאתיים וזו אבל באם הגירושין הם מיד ונגמר בקיום התנאי ולכך אם נשאת בנתיים לא תצא ע"ש, והשתא תיקשי הא בהה תנאי דמשה הוי ממש פלאחר דהא אם יעברו ונתתם קאמר א"כ הוי כמו לאחר ולמה בעי משפטי התנאי בשלמא לדידן דס"ל כל תנאי אם אינה מתגרשת כלל רק אח"כ ומ"מ בעינו משפטי התנאי פיון שהתנה דרף תנאי אבל להרמב"ם דס"ל דלכך אם אינו פלאחר דהגירושין הם מיד וא"כ תיקשי מב"ג וב"ר ולהנ"ל ניחא דהתם נמי לאו פלאחר הוא דכבר אחזו בנחלתם ומשה התנה שלא יטלו מהם, וניחא ג"כ שאין הגירושין שיהביא הר"ן פרק האומר סותר גמרא שלנו דהתם אמרו להדי' והקשו והא הו' אם פלאחר הוא ומירצו שניה היא שהיתה הארץ בידם

ע"ש, משמע דבכל אם הוי פלאחר ולא בעי משפטי התנאי וזה סותר לגמרא דידן כמ"ש הר"ן, ולהג"ל ניחא דכל תנאי אם כן הוא דמתחיל מיד רק נגמר אח"כ ולא פלאחר הוא רק דס"ד דירושלמי דהתם לאחר ממש הוא ומשני דהארץ בידם, ומזה ראי' לדעת הרמב"ם דכל תנאי אם הגירושין מיד, וזה ברור: ובהכי ניחא גם כן מה שהקשה הראב"ד ז"ל על הרמב"ם שכתב בתנאי קודם למעשה היינו המעשה בפועל לא באמירה דהא בההו דמשה ה' באמירה, ולהג"ל ניחא דשאני אמירה דמשה דבאמירתו נגמר הדבר שהחזיקו בנחלתו ולא ה' צריך שום מעשה אחר א"כ אמירה זו הוי מעשה וצריך תנאי קודם לה [אף לקמן אבאר שלא ה' פוננת הרמב"ם ז"ל כמו שהבינו הראב"ד והר"ן וה"ה].

לדעתו]: ועוד קשי' לי בעיקר הוכחת הר"ן ז"ל מהו משנה דהא פשיטא דלא קשי' ולא מידי דכבר נתבאר ומנספם מפל הפוסקים דכל קובע זמן אין צריך למשפטי התנאים כלל וא"כ התם שאמר כתבו ותנו אם לא באתי מפאן ועד יב"ח א"כ בין אם יבוא בין אם לא יבוא קבע להם זמן הכתיבה אחר יב"ח א"כ אם כתבו תוך יב"ח אינו גט דבזה אין צריך משפטי התנאי כלל שהרי אפ"ל לא בא בתוך יב"ח וכתבוהו קודם אינו גט, ונהי דאם בא בתוך יב"ח ולא מיחה בפירוש אפ"ל דאם כתבוהו אחר יב"ח מהני דאף שהתנה אם לא יבא יכתבו בהא תנאי בטל כיון שהקדים המעשה אבל אם כתבו תוך יב"ח פשיטא דאפ"ל לא בא אינו גט ולא תנאי הוא רק קביעת זמן והא דנקט אם לא באתי ולא נקט לאחר יב"ח דקמ"ל התם פלוגתא דר"י ורבנן דלא נימא דהפוננה כתבו מעכשיו עיי"ש: ועוד אפ"ל בא בתוך יב"ח וכתבוהו אחר יב"ח ג"כ נראה לי שיש לומר דהתנאי קיים ואינו גט אף שאינו כפי משפט התנאי שהרי הראב"ד ז"ל נתן טעם לדעת הפוסקים דמעכשיו לא בעי משפטי התנאי דדוקא באם דתנאי עוקר המעשה על לאחר כן בעינו משפטי התנאי אבל במעכשיו שאין התנאי עוקר המעשה על לאחר כן לא בעי משפטי התנאי, והשתא התם כיון דאפ"ל לא יבוא אין להם לכתוב רק אחר יב"ח א"כ תנאי זה אינו עוקר המעשה על לאח"כ א"כ לא בעי כלל משפטי התנאי ואם כתבוהו בתוך יב"ח זה אינו תנאי רק קביעת זמן כמו שבארנו: וכתב עוד הר"ן ז"ל וז"ל אבל יש דעת אחרת לרמב"ם ז"ל במעשה קודם לתנאי כמו שכתבתי בפרק האומר בקידושין בס"ד ע"כ.

ודבר זה צריך ביאור כי הרמב"ם פ"א שצריך להיות המעשה בפועל אחר התנאי כגון בגט שצריך שיהא נתינת הגט אחר התנאי וכן בקידושין אבל הקדים: מעשה הקידושין או הגירושין לתנאי אינו פלוגתא אפילו אמר כפי משפט התנאי לגמרי לא מהני, והטור סימן ל"ח תמה עליו ע"ש דנראה דמודה לו בעיקר הדין דאחר המעשה בפועל לא מהני תנאי אפ"ל תכ"ד ומילתא דפשיטא הוא ולא על זה אמרו תנאי קודם למעשה והב"י השיג עליו דאין זה פשוט כיון שלא חזר בו רק מתנה תנאי ס"ד דמהני קמ"ל דהוי מעשה קודם לתנאי: ובאמת עדיין דברי הרב ב"י אינו מספיקין כלל לדברי הרמב"ם תיקשי הו' ברייתא דהקא דמפרשה רבא דהוי מעשה קודם לתנאי א"כ מייירי דהתנה עמה אחר נתינת הגט לידה א"כ תיקשי רישא באמר והנניר שלי דאחר נתינה לידה אמר הרי זה גיטיה היאך יוכל לחזור בו לגמרי ולבטל הגט דהא והנניר שלי חזרה גמורה הוא ובנדאי ליכא למימר דרישא מייירי שאמר קודם נתינה לידה א"כ לא הוי לי' לחלק בין נניר שלי לעל מנת שתחזירי רק בין קודם נתינה לאחר נתינה ומדמפליג בין על מנת להנניר שלי

ש"מ דבהך גוונא גופא דמהני בסיפא לא מהני ברישא וקשה הא הוי חזרה תכ"ד ולא מהני בקידושין וגירושין, ורחוק לומר דדוקא אם בפירוש חוזר בו לא הוי חזרה אבל אם לא חזר רק אמר מה שאינו יש לומר דדרך טעות אמר ומעיקרא ג"כ פה הי' דעתו הא ודאי ליתא דהיאך נסמוך עליו בזה וכל שינצח לחזור תכ"ד יאמר פה ניתבטל הגט תכ"ד לנתניתו ועכ"פ ראוי להסתפק בו שמה חזרה הוא וע"כ דרישא מיירי שאמר קודם נתינה לידה א"כ סיפא נמי ומ"מ מפרשה רבא דמעשה קודם לתנאי, גם קשה קושית הרב בעל לח"מ שם מהא דפריה רבא לאבני והא הוי מעשה קודם לתנאי, בשלמא אי באמירה קאמר שפיר מקשה דהא קתני הרי זה גיטף הרי הקדים המעשה באמירה ואי דהוא שלא בדקדוק א"כ גם בכפילות נימא שלא בדקדוק וכיון דלאבני בדקדוק שנוני קשי' נמי הוה, אבל להרב"ב"ם דהפנונה מעשה בפועל היכן נזכר בפרייתא דהקדים המעשה בפועל שהרי לא הוזכר רק במאמר בלבד לא במעשה עוד הקשה מהו דשמואל והוא קושית הר"ן פ"ק האומר דפריה ולימא לא יהא גט אם לא מתי ומשני דהוי מעשה קודם לתנאי ש"מ דבדיבור הוא לא בפועל: והנה אי משום הא לא איירי' פלל ולא קשי' ולא מידי דע"כ לא בעינן מעשה בפועל רק בצד ההו שזהו עיקר המעשה לא האמירה דבאמירה עדיין לא נעשה מעשה אבל בצד הלאו דהמעשה הוא שלא יהא גט והתנאי אם לא מתי א"כ אמירה זו הוי המעשה לגמרי ששלילת הגט אינו צריף מעשה בפועל פלל הלכך בהא לכ"ע באמירה הוי מעשה קודם לתנאי, וז"ב ולק"מ, אף קושית הלח"מ הנ"ל ומה שהקשינו ודאי קשי': והראב"ד ז"ל הקשה מתנאי ב"ג וב"ר דמוכח דבאמירה בעינן תנאי קודם למעשה, וגם זה לק"מ דהתם אמירה הוי מעשה שפכר אחזו בנחלתו בעבר הירדן ובאמירה זו נשאר בנחלתו כמבואר להדי' בירושלמי פ"ק האומר הביאו הר"ן ז"ל: אמנם בעיקר דברי הרב"ב"ם ז"ל מה שהבינו לדעתו דלא בעי תנאי קודם רק למעשה בפועל הוא תמוה, דהא בפירוש פתב הרב ז"ל בחלוקה ראשונה דאמר לה אם תתני הרי את מקודשת לי ואם לא תתני וכו' ואח"כ נתן הדינר, והשתא פיון דהמעשה הי' אחר שהשלים התנאי למה הקפיד להקדים אמירת התנאי קודם לאמירת המעשה ודבר ברור הוא דסובר הרב ז"ל דבעינן תנאי קודם למעשה בכל צד הו באמירה הו בפועל ולכך בחלוקה הראשונה זכר שאמר תנאי קודם למעשה וגם הקדים כל התנאי למעשה בפועל.

ומה שאמר אח"כ אבל אם אמר לה הרי את מקודשת לי ונתן הדינר והשלים התנאי דמשמע טעמא דנתן הא נתן אח"כ הוי מהני והרי הקדים המעשה באמירה, הא ליתא דכיון שאמר אח"כ אם תתני תהי' מקודשת הוי לי' כמי שאמר מעשה ותנאי ומעשה דמהני כמו לאו והו ולא, והא דלא קאמר בפשיטות שנתן קודם בלי אמירה פלל דהא לאו מעשה הוא פיון דלילא דבריו אח"כ לא היו קידושין פלל, ועיקר הקידושין מפת אמירה דאח"כ והרי אח"כ הקדים באמירה תנאי למעשה לכך הוצרך לומר שאמר לה הרי את מקודשת לי והוי שפיר מעשה קודם אף דבאמירה הקדים התנאי לא מהני פיון שקדם מעשה בפועל לתנאי וזה ברור ולק"מ: אלא דאפתי יש לי לדקדק בדברי הרב ז"ל שיש להקשות מדיד' אדיד' דברי שא משמע בהדי' דוקא שהקדים התנאי פולו למעשה הוא דמהני הא עשה המעשה בין הו ללאו לא מהני פיון שקדם המעשה ללאו עכ"פ ואולם בסיפא משמע להדי' דוקא שהקדים המעשה להו ולאו הוא דתנאו בטל אבל

בהקדים ההו עכ"פ למעשה תנאי קנים דאל"כ הוי לי למימר אפילו אמר אם תתני לי מאתים זוז תהא מקודשת ונתן לה ואח"כ השלים ואם לא תתני תנאי בטל ומעשה קנים וע"כ דהעיקר לא קפדינו רק על ההו אבל על הלאו שבא לכפל לא קפדינו שיהא קודם למעשה, ונראה לי דלא ברירא לי להרב ז"ל דבר זה אי בעינו תנאי קודם בכפל ולכך מעיקרא בתלוקה ראשונה שבא לומר הצד דהוי תנאי קנים זכר שהי' המעשה אחר גמר התנאי לגמרי דבהא מהני ודאי, ובתלוקה השנית דתנאי בטל זכר שהקדים המעשה לגמרי דבהא ודאי תנאו בטל ונתלוקה זו האמצעית שזכר הו קודם למעשה ולאו אח"כ פינו דלא נתבאר זה בש"ס לא זכרו כלל וכמו כן לפמ"ש דס"ל להרמב"ם דבאמירה ג"כ בעינו תנאי קודם, צ"ל ג"כ דלא ברירא לי בצד הלאו ומעיקרא בצד שבא לומר דתנאי קנים כתב שזכר ההו והלאו באמירה תנאי קודם למעשה, ובמ"ל שם נסתפק באמירה אי בעינו בכפל תנאי קודם, וספק הזה נסתפק להרמב"ם ג"כ במעשה בפועל כמו שביארנו: ולענין על מנת אי בעינו משפטי התנאי האריז הר"ן ז"ל להקשות מהו דקי"ל אין תנאי בתליצה ונתם על מנת הוא.

והנה בראשית דבריו אני תמה מאד על הר"ן ז"ל שהוא ז"ל הכריח קושיתו דר' יוחנן ס"ל דברי הפל על מנת כמעכשיו ונתם בתליצה איהו גופי' ס"ל אין תנאי בתליצה בעל מנת שתתני מאתים זוז, ודברים הללו תמוהין מאד דאפי' למ"ד על מנת אינו כמעכשיו פשיטא דקש' ג"כ דהא תליצה ע"כ מעכשיו הוא שהרי בגט בתנאי אם או בעל מנת לר"י דס"ל לכשתתן בנתקרע הגט ואבד אינו גט אלמא בעינו שיהא הגט קנים בשעה שתתגרש א"כ בתליצה דכל שחולץ עכשיו שוב אין כאן תליצה אח"כ והיא תהא נתלצת אח"כ וע"כ כל תליצה מעכשיו הוא והוי לי להקשות בפשיטות דהא כל תליצה עכשיו הוא ולא אח"כ שאי אפשר לתליצה שתחול אחר כך ומ"מ לא מהני בה תנאי לפי שאי אפשר לקנים ע"י שליח: אמנם עיקר קושיתו אינה קוש' לפע"ד חזא לפי מה שכתבתי לעיל דעיקר טעמא דבעינו שיהא המעשה ע"י שליח פי דבר הנעשה בגופו דוקא ולא סייענו אחר בקיום המעשה א"כ אי אפשר שיסייענו קיום התנאי לגמר המעשה דבעינו שיתקיים המעשה בגופו של זה דוקא וכלשמתנה תנאי הרי קיום התנאי מסייע לקיום המעשה וא"כ ממילא אין הפרש בין דבר הנעשה מעכשיו או אח"כ דס"ס צריף שיגמור לגמרי ע"י גופו של זה מצד מעשיו לא סניע אחר, ועוד דמהאי טעמא פינו שהענין מעצמו מעכשיו לא על ידי דיבורו של זה כלל ואין החסרון מצד התנאי מכח מאמרו שיועיל מה שיתקן דבריו לומר מעכשיו רק החסרון מצד המעשה שאינה ע"י שליח וכי בשביל שיאמר מעכשיו נעשה ע"י שליח ולענין שאר משפטי התנאי דהחסרון מכח מאמרו שקולקל בתנאי יכול לתקן באמרו מעכשיו ולא בזה דהקלוקל אינו מכח מאמרו רק בעצמותו כך הוא ולא אמרו רק דכל היכי דאמר מעכשיו לא בעינו משפטי התנאי דהינו היכי דתנאי שייך בי' רק בעינו משפטי תנאי אבל היכי דלא מהני בי' תנאי כלל לא מהני מעכשיו שיועיל תנאי, ודוק: גם מה שהקשה מהו דשמואל דאתקין בשכיב מרע פפול, מלבד דבהא נמי יש לומר דלא מהני מעכשיו רק בדבר שהיה יכול להתנות באם והתנה במעכשיו אבל בתנאי מיתה שלא היה יכול להתנות באם דאין גט אחר מיתה ואי אפשר שיגרש באופן אחר לא מהני מעכשיו כלל, ולפי זה גם הראי' שהביא מן הירושלמי נראה לי דלק"מ דאדרבא דוקא לר"מ דאם כלאחר וליכא תנאי רק במעכשיו בעי בהא פפול,

אָבֵל לְדִידוֹן דָּאָם אֵינוֹ פֿלאַחֵר כּמ"ש הָרַמְבַּ"ם לְהַדְיָ' דָּאָפִי בָּאָם נַעֲשֶׂה הַדְּבָר מִיַּד וְנִגְמַר בְּסוּף וּבְעֵינֵינוּ בִּי מִשְׁפָּטֵי הַתְּנַאי הַלְּפָהּ בְּמַעֲכָשָׁיו פִּינּוֹן שֶׁהִי יָכוֹל לְהַתְּנוֹת בָּאָם וְהַתְּנָה בְּמַעֲכָשָׁיו לֹא בְּעֵינֵינוּ בְּזֶה פְּפוּל מִשָּׂא"כ בְּהַךְ דְּשִׁמוּאֵל דְּהוּי גֵּט אַחֵר מִיְתָה וְאִי אָפְשָׁר לְהַתְּנוֹת רַק בְּמַעֲכָשָׁיו בְּעֵינֵינוּ פְּפוּל כְּמוֹ לר"מ בְּכָל מַעֲכָשָׁיו וּלְפִי זֶה כָּל הַנִּי קוֹשֵׁי' דָּאָקוּשִׁינוּ עֲלֵייהוּ מר"מ דְּלִקְמָן אִם תְּשַׁמְשִׁי וְאִם לֹא תְשַׁמְשִׁי דְּמוּכַח מִיְנָה דְּבַעַל מְנַת בְּעֵי פְּפוּל לִק"מ לְפִי הַנִּי דְּלר"מ מַעֲכָשָׁיו לֹא מְהַנִּי מִיַּדִּי כְּמוֹ שְׂבִיִּאֲרֵנוּ: אָמְנָם בְּעֵיקָר הַקּוֹשֵׁי' מְהַךְ דְּשִׁמוּאֵל נִרְאָה לִי לִינִישָׁב בְּפִשְׁיטוֹת ג"כ דְּבִלֵּא"ה יֵשׁ לְהַבִּין לְמָה לֹא זָכַר שְׁמוּאֵל מֵהַיּוֹם אוֹ מַעֲכָשָׁיו, וְעוֹד פִּינּוֹן דְּאָמְרִינוּ לְעֵיל אִם מַתִּי שְׁתִּי לְשׁוֹנוֹת בְּמַשְׁמַע מַשְׁמַע מֵהַיּוֹם וּמַשְׁמַע אַחֵר מִיְתָה וְאִי פְּפִלְי' לְתַנְאָה הַיֵּאָדָּה שְׂיִיָּדָּה אַחֵר מִיְתָה דֵּא"כ הוּי לִי פְּקוּבַע זְמַן וְלֹא בְּעֵי פְּפוּל וּמְדַכְכְּלִי לְתַנְאָה ע"כ מֵהַיּוֹם קְאָמַר , וְעוֹד לִימָא מַעַת שְׂאֲנִי בְּעוֹלָם דְּהֵאִי לָאוּ תְּנַאי הוּא וְלֹא בְּעֵי פְּפוּל: לְכֹן נִרְאָה לִי דְּעֵיקָר תְּקַנַּת שְׁמוּאֵל הִיְתָה שְׁלֵא הִי נִרְאָה לוֹ שְׂיִגְרֵשׁ הַשְּׂכִיב מֵרַע מַעֲכָשָׁיו אוֹ מֵהַיּוֹם דֵּא"כ תִּיְכַף הִיא אֲצֵלוֹ פְּפִנוּי' וְאָסוּר בְּיַחְוֹד וְהִיא רוּצָה שְׁתֵּהָא אֲשֵׁתוֹ עַד עַת מִיְתָה שְׁתוּכַל לְהִיּוֹת אֲצֵלוֹ וּתְשַׁמְשֵׁנוּ וְכַדוּמָה, אָמְנָם אִם יֹאמַר אִם מַתִּי בְּלִי מֵהַיּוֹם יֵשׁ בּוֹ תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא, חֲדָא דְּמַשְׁמַע אַחֵר מִיְתָה ג"כ וְעוֹד שְׂאֲנִי פְּפוּל, לְזֶה תִּיקֵן שְׂיֹאמַר אִם מַתִּי בְּכַפִּילוֹת וּבְזֶה נִדְּאִי לָאוּ אַחֵר מִיְתָה קְאָמַר דְּבִהָא לֹא הִי פּוֹפֵל, וּמ"מ אֵין הַפְּנוּנָה מֵהַיּוֹם רַק סְמוּךְ לְמִיְתָה, וּמ"מ לֹא תִיקֵן שְׂיֹאמַר מַעַת שְׂאֲנִי בְּעוֹלָם סְתָם דְּחֻשׁ לְדַבְרֵי ר' יוֹסִי דְּמִשְׁוִי לָהּ סְפִק מְגוֹרְשֵׁת דְּכָל שְׁעָה אִיכָּא לְסַפּוּקִי שְׂמָא יְמוֹת עֲכָשָׁיו אָבֵל אִי אוּמַר בְּפִירוּשׁ אִם לֹא מַתִּי לֹא יֵהָא גֵּט הָרִי בְּיֵאָר בְּפִירוּשׁ דְּבִשְׁעוֹת שְׁלֵא יְמוֹת בָּהֶם לֹא יֵהָא גֵּט כָּלֵל אִפִּי בְּסַפֵּק וְכִינּוֹן שְׂבִפִירוּשׁ הַתְּנָה שְׁלֵא תֵהָא מְגוֹרְשֵׁת בְּסַפֵּק מִמִּילָא אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת כָּלֵל רַק בְּשְׁעָה הַסְּמוּכָה לְמִיְתָה אִזּוּ הִיא מְגוֹרְשֵׁת וּמַעֲיָקְרָא לֹא וְכִמוֹ כֹּן שְׂאָר מִשְׁפָּטֵי הַתְּנַאי בְּעֵי פִינּוֹן דְּהַתְּנַאי עָקַר הַגִּירוּשִׁין עַד סְמוּךְ לְמִיְתָה וְלֹא הוּי בְּמַעֲכָשָׁיו, עוֹד הִבִּיא הַר"ן רֵא"י דְּאֵין הַלְּכָה כּר"מ מֵהַךְ דְּבְּעֵי לְמִיְסַק לְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל, וְנִרְאָה לִי שְׂאֵינָה רֵא"י דְּהֵתָם שְׂאֲנִי שְׂמַכְר תִּיְכַף וְכַתֵּב לוֹ שְׁטַר מְכָר פְּדִרְכּוֹ וְהוּא רוּצָה לְבַטֵּל הַמְּכִירָה בְּמָה שְׂאֵינוֹ עוֹלָה, וְעַל זֶה אָמְרִינוּ פִּינּוֹן שְׂאֵינוֹ יָכוֹל לְעֵלוֹת לֹא נִתְבַּטַּל הַמְּכִירָה דְּהֵא לְעוֹלָם יָכוֹל לְקַיֵּים תְּנָאוֹ, וְחֲדַע שְׁהוּא כֹן דְּתִיקְשִׁי לִי לְהַר"ן ג"כ אִי לֹא בְּעֵי פְּפוּל ג"כ קוֹשֶׁה לְמָה יִתְחַיֵּיב לְקַיֵּים תְּנָאוֹ וְכִי בַתְּנַאי אִם מְחַוֵּיב לְקַיֵּימוֹ, גַּם מַה שְׁחִילֵק דְּהֵתָם מִכַּח אֲנוּמְדָנָא אֲתִינוּ עֲלָה אֲמַת הוּא וְלֹא דְּמִי לְהַךְ דְּאֵיִלוּנִית, לֹא מְבַעֲי' לְפִי מַה שְׂפַתְבוּ הַתּוֹס' דְּהֵתָם בְּסַפֵּק אֵיִלוּנִית א"כ שְׂפִיר בְּעֵי פְּפוּל דְּהֵא יַדַּע שְׁהוּא סַפֵּק וּמ"מ לֹא רָצָה לְדוּר עֲמָה בְּסַפֵּק פִּינּוֹן שְׁלֵא הִי יָכוֹל לְבַרֵּר וְכִינּוֹן שְׁלֵא כְּפֵל לִיכָּא אֲנוּמְדָנָא כָּלֵל דְּהֵא עכ"פ סַפֵּק הִיְתָה וּמֵהָא יַדַּע וּגְיִרְשָׁה, וְעוֹד אֲפִילוֹ חֲשַׁב דְּנִדְּאִי אֵיִלוּנִית הִיא מ"מ פִּינּוֹן שְׂטַעָה שְׁהִיא אֵיִלוּנִית וְנִדְּאִי גְיִרְשָׁה לְחִלוּטִין וְלֹא עֲלָה עַל מַחְשַׁבְתּוֹ צַד הַלְּאוּ כָּלֵל, וְהֵא דְּאָמְרִינוּ דְּאֲנוּמְדָנָא הוּי כְּכַפִּילוֹת הֵינּוּ דְּדַנִּין נְהִי שְׁלֵא זָכַר בְּפִירוּשׁ אָבֵל בְּלַבּוֹ הִי כֹף, מִשָּׂא"כ הֵתָם לֹא עֲלָה עַל לְבוֹ שׁוּם צַד סַפֵּק דְּאֵיִלוּנִית וְנִדְּאִי אֵינָה יָכוֹלָה לְהוֹלִיד לְכֹף בְּעֵי פְּפוּל דּוּקָא, וְעַמ"ש בְּגַמְרָא בְּסְמוּךְ: בְּגַמְרָא אַתְקִין שְׁמוּאֵל וְכו' עַד סוּף הַסּוּגָ' אִיכָּא לְמִידָק פִּינּוֹן דְּכָל כְּפִילוֹת הַתְּנַאי הוּא מִשׁוּם דְּלִית לִי לר"מ מְכָלֵל לָאוּ אַתָּה שׁוּמַע הֵן וְכֹן לְהִיָּפֵךְ א"כ לִימָא בְּפִשְׁיטוֹת הָרִי זֶה גִּיטָדָּה וְאִם לֹא מַתִּי לֹא יֵהָא גֵּט, וְהַשְׁתָּא פִּינּוֹן שְׂאָמַר בְּפִירוּשׁ שְׂאִי לֹא יְמוֹת לֹא יֵהָא גֵּט הַיֵּאָדָּה ס"ד שְׂיֵהָא גֵּט דְּהֵא לֹא שְׂיִיָּדָּה בְּזֶה מְכָלֵל רַק בְּפִירוּשׁ אָמַר שְׁלֵא יֵהָא גֵּט אִי לֹא יְמוֹת, וְנִרְאָה לִי דְּאִי אָמַר כּה"ג הַגֵּט בְּטַל לְגַמְרֵי פִינּוֹן שְׁלֵא זָכַר הֵן

בדבריו לא אמרנו מפלל לאו אתה שומע הן ואף שאמר הרי זה גיטף זה נתבטל כמה שאמר אח"כ לא יהא גט ואף שאמר אם לא מתי לא אמרנו מפלל וכו', וכללו של דבר כמו בהן אמרנו תנאי בטל ומעשה קיים כמו כן בלאו אמרנו מעשה קיים, ומעשה הלאו היינו שלא יהא גט, ותנאי אם לא מתי בטל דאפילו מת אינו גט, כן נ"ל: והנה רש"י ז"ל פ"י דתקנת שמואל היתה משום פהו והוא תמוה דאפי' בישראל ג"כ הרי אין רצונו לגרשה לחלוטין רק על תנאי ושמה לא תתראה לחזור לו, ונראה לי שהקשה לו להרב ז"ל מה דאתקין שמואל אטו משפטי התנאי שמואל אתקין להו והא מדאורייתא ילפינן להו, לזה סובר הרב ז"ל דר"מ דבעי משפטי התנאי רק לחומרא אמר כמ"ש התוס' לעיל מן הירושלמי והשתא לא הי' מהצורך לשכיב מרע שיכפול תנאו דס"ס אגידא בי' ואינה יכולה להנשא לאחר כשלא ימות, לזה בא שמואל ותקין שיכפול תנאו משום דפעמים שיהוא פהו ונאסורה עליו לפי שלא כפל תנאו או אפשר דס"ל לרש"י דשמואל גופא לא סבר לה כר"מ רק לחומרא דלמא איכא דסבר כר"מ הלכך בישראל ליכא חשש דס"ס לא תוכל להנשא לאחר הלכך לא שינוי תקנה רק בכהן ומיפסלה עלי': שם ולימא אם מתי.

נראה לי דהפנונה כף משום דמסברא ראוי להיות הלאו באחרונה כמ"ש הר"ן דבגמר דבריו אדם גומר בדעתו, ואהא משני דשאני הכא דמה שאמר הלאו קודם משום דלא מקדים ולא משום דגמר בלבד הוה יותר, ואהא מקשה לי' רבא דמ"מ פ"ין דגה"כ מתנאי ב"ג וב"ר דבעינן הן קודם לא מהני רק שיאמר כף: שם ולימא לא יהא גט וכו' בעינן תנאי קודם למעשה.

נראה דהקושיא דמשמע לי' למקשה דמצד הסברא ראוי להקדים הדבר שעליו מתנה כי לא שינוי שיאמר תנאי בלי שידע מעיקרא על מה רוצה להתנות ומתאי טעמא בכל המשניות נקט כף הרי זה גיטף על מנת או אם ומשני דמשפט התנאי אינו כן, וכבר כתבתי לעיל דלמ"ד דתנאי קודם למעשה היינו מעשה בפועל עיקר הפנונה הכא על הלאו דבהא דיקבור כמעשה פ"ין שאינו צריך שוב שום מעשה רק בדבורו נגמר שלילת הגט אבל בצד הוה פ"ין דבעי מעשה בפועל כל שהתנאי קודם למעשה בפועל הוי תנאי קודם למעשה, אף כבר כתבתי דיש לומר דגם הרמב"ם מודה דבעינן תנאי קודם למעשה באמירה גם כן, עיי"ש: במשנה הרי זה גיטף על מנת שתשמישי את אבא וכו' מת ה"בן או שמת האב.

יש לדקדק דלא קתני ברישא בעל מנת שתשמישי את אבא כמה שתשמונו כמו דנקט כמה היא מניקתו, ומזה נראה לי ראי' לפירש"י דפי' דבעינן שתניק ותשמש קודם מיתה אבל לא שמשה והניקה כלל לא הוי גט, והשתא ה"ה מת ה"בן והאב הוא הזמן שתשמש כאלו אמר שתשמש עד יום מותו רק לפי דבתיבוק יש עוד זמן מוגבל חוץ מיתתו שתי שנים נקט גבי' כמה היא מניקתו אבל באב מיתתו הוא הזמן דעד יום מותו שתשמונו ומינושב קושית התוס' בד"ה מת האב ועיין מה שאכתוב בתוס' בד"ה מת האב: שם או שמת האב.

מדלא קתני ברישא או שאמר אי אפשי שתשמונו כמו דקתני בסיפא, נראה לי דברישא ודאי לא מהני אי אפשי דכ"ן דכל מי חיינו קאמר כל אימת שירצה האב צריכה לשמשו ונדאי ליכא למימר דכל שאמר אי אפשי מחל השימוש דהא מחולין לך לכ"ע לא מהני

אפילו מחל הבעל גופא וא"כ מה בכך דעכשיו אינו רוצה בשביל זה לא נתקיים התנאי עד שלא תהא צריכה לשמשו עוד אפי' ירצה אח"כ שתשמשנו, ונראה עוד דאפי' לרשב"ג דפליג בסיפא דעפכה שאינה הימנה אינו מעכב בתנאי היינו דוקא בקובע זמן לשימוש אבל ברישא בלא קבע זמן כלל היאך יעלה על הדעת דבשביל שאמר פעם אחת אי אפשי נפטרה מלשמשו עוד, ובזה תינישבו דברי רש"י ממה שהקשו עליו התוס' בד"ה בשלמא, ועמ"ש לקמן דף ע"ו בד"ה מת האב דינש לומר דוקא בעל מנת הוי גט ברישא אבל באם יש לומר דלעולם לא הוי גט: שם על מנת שתניקי את בני ב' שנים וכו' מת הדין או שאמר האב אי אפשי יש לחקור הדין ב' שנים אי צריכה לקיים בב' שנים הראשונים דוקא או כל שתי שנים בחייו שתשמשנו סגי וכן בבן, ובנדאי נראה דשתי שנים הראשונים דוקא הוא דאל"כ מה ס"ד דרשב"ג דמהני אי אפשי פנין דאפתי יכולה לקיים התנאי אח"כ ולא שייך בכהאי גוונא עפכה שאינה הימנה ושמא ירצה אחר כך שתשמשנו: ולפי זה יש מקום לומר דאי אמר ביום ראשון אי אפשי לרשב"ג כבר נתבטל התנאי דאי אפשר שתקיים עוד שתי שנים פנין דהי' פנונתו הראשונים רק דלא איכפת לן פנין דעפכה אינה ממנה, ולרבנן באמת נתבטל, ומ"מ נראה לי דהא לייתא דאפי' לרשב"ג מ"מ לא עדיף אי אפשי מאי שימשה באותו יום דהיתה צריכה להשלים שתי שנים ובשביל שאמר ביום ראשון אי אפשי תפטור מלשמשו עוד אפילו ירצה הא נדאי לייתא, דנהי דלא שייך לומר דעפכה שאינה ממנה הוי כמי שתשמשו ממשי אבל מ"מ כל יומא בפני עצמו ולא נפטרה למחר מחמת שלא רצה היום: ולפי זה נראה לי פשוט דברי שאבאמר סתם ודאי למ"ד כל ימי חייו מודה רשב"ג דלא מהני אי אפשי כלל דמה בכך דאמר היום אי אפשי פנין דכל ימי חייו צריכה לשמשו וכל אימת שירצה צריכה לשמשו, אבל למ"ד סתם יום אחד אי נימא דבהא נמי הפנונה יום ראשון דוקא ודאי מהני אי אפשי לרשב"ג דכיון דלא רצה ביום ראשון הוי כמו לא רצה בסיפא כל שתי שנים, אבל אי נימא דשימוש בהנקה שוין בזה וכמו בהנקה הפנונה יום אחד משתי שנים וכן יום אחד מי"ח חודש כמו כן שימוש פנין דסתם יום אחד הפנונה יום א' מפל ימי חייו א"כ לא שייך לומר דפליג רשב"ג באי אפשי דהא אפתי יכולה לקיים תנאה אח"כ ושמא ירצה אח"כ, ואפילו נימא דס"ל לרשב"ג דעפכה שאינה ממנה הוי כאלו קיימה ממשי מ"מ היינו דוקא בסיפא פנין דשתי שנים הראשונים היתה פנונתו הוי עפכה ממשי שאינה יכולה לקיים כל יום רק באותו יום אבל ברישא פנין דיכולה לקיים אח"כ כל ימי חייו לא שייך עפכה שאינה ממנה דנימא דהוי כאלו כבר קיימה באותו יום שלא רצה: אלא שיש לדקדק דבתוספתא תניא בהדני' על מנת שתשמישי את אבא ואמר אי אפשי שתשמשני פנין שלא נתקיים התנאי אינו גט רשב"ג אומר אם בהקפדה וכו' נהרי מבואר הוא דברי שאבא נמי פליג רשב"ג דהוי גט.

והנה הא נדאי דהתוספת' לטעמה דסתם יום אחד הוא כמבואר התם והיינו הך ברייתא דמקשה מינה הך בגמרא [ומה שאמרו שם פלוגתא למר ב' שנים ולמר י"ח חודש היינו יום אחד מב' שנים כדאוקמה רב אשי הךא] דאי כל ימי חייו ודאי ליכא למ"ד דמהני אי אפשי, אמנם עכ"פ מוכח דאי יום אחד פליג רשב"ג ברישא ג"כ, ומזה נראה לי דס"ל להתוספתא דארף דבהנקה יום אחד משמנה עשר חודש או ב' שנים אבל בשימוש יום ראשון נתפנון דאין סברא שיתן לה זמן כל ימי חייו לקיים אותו השימוש, וכמו בסיפא

ב' שנים אמרינו הראשונים כמו כן ברישא אי הפנונה יום אחד הלפך כל שאמר אי אפשי ס"ל לרשב"ג דמהני פיון דעפכה אינה הימנה ומגורשת דכבר עבר זמן התנאי כמו בב' שנים דסיפא: ודע שיש להסתפק עוד אי הוה שתי שנים להנקה דוקא קאמר אבל אמר ו' חדשים דבא להקל עלי' לכ"ע במת הוי גט למ"ד סתם כל ימי חייו או דילמא ל"ש, ונראה לי להביא ראיה מדלא קתני מת האב כמו מת הבן רק באב נקט אי אפשי וע"כ דהיינו טעמא דנדאי באב לעולם להקל בא פיון דסתם כל ימי חייו הרי בא להקל עליה, רק באי אפשי היינו טעמא לפי דברי שא נמי לא מהני אי אפשי כמו שביארנו לעיל ואפילו לרשב"ג כ"ש לרבנן א"כ ס"ל לרבנן דלא אמרינו בסיפא דפירש יועיל אי אפשי אבל במת דברי שא מהני מת לרבנן, וע"כ נצטרף לומר פיון דפירש לא יועיל ואהא אמרינו דפירש להקל, ועמ"ש לקמן בישוב פירש"י מקושטת התוס' בד"ה וראיתי להטור סי' קמ"ג שכתב בפשיטות גבי הנקה דוקא כשפא להחמיר עליה אבל כשפא להקל מהני מת וגבי שימוש פסק אפי' מת האב, והוא תמוה לפי הנ"ל דגבי שימוש כל קביעות זמן הוי להקל פיון דצריכה לשמש כל ימי חייו בסתם וא"כ כל מת האב דומה להנקה היכי דבא להקל, ואף דלקמן בבריית' מבואר פלוגתא דר"מ ורבנן במת האב בפירש שתי שנים היינו דברייתא סוכרת סתם יום אחד כמבואר הוה בריית' בתוספתא הנ"ל הלפך לא בא להקל רק להחמיר אבל למ"ד סתם כל ימי חייו דלהקל בא נדאי יש לומר דלא פליגי רבנן במת האב, ועוד אבאר לקמן בברייתא טעמא דלא מהני מת האב לר"מ ע"ש, ויש לי עוד ספק באומר אי אפשי שתניקי את בני דלא הוזכר במשנה רק מת הבן דהוי עפכה שאינה ממנו אבל ממנו ג"כ אין עפכה אבל כה"ג דהוי עפכה ממנו ולא ממנה אפשר דמודה ת"ק לרשב"ג והפלל מבואר אצלי בחידושי לא"ה ע"ש קמ"ג ע"ש, ועיין מ"ש בגמ' בד"ה מיתבי דבזה מיושב פירש"י ממה שהקשו עליו התוס': בגמרא אלא בריית' רשב"ג היא דמיקל בתנאי.

יש לדקדק פיון דבתרוץ קמא ס"ל דלרבנן דס"ל לצעורא קא מיפוין ראוי שיהא הדין במשנה יום אחד א"כ אינה סבא הוא סובר בתרוץ ב' עד שנשתנה הדין לרבנן מהיפך להיפך, בשלמא לרשב"ג יש לומר פיון דחזינו דמיקל בתנאי הולכין בכל מקום להקל אבל לרבנן דס"ל לצעורא קא מיפוין מ"ש דהשתא ס"ל דלדידהו צריף שתי שנים דהיינו להרווחא, וצ"ל דכמו דקאמר דרשב"ג הוא דמיקל בתנאי כמו כן מתניתין רבנן דמחמיר בתנאי, ולעולם אמרינו דהולכין להחמיר והיכי דאי נימא לצעורא הוי להחמיר אמרינו לצעורא ואי להרווחא הוי להחמיר אמרינו להרווחא, והשתא במתניתין אמרינו להחמיר שתי שנים: ומזה ראוי לפירש"י במתניתין דמת האב והבן ברישא מיירי ששימשו והניקה קודם מיתה דאי לא שימשו פלל הוי אמרינו להחמיר דלצעורא מיפוין ולא מהני מת אבל בהניקה ושימשו קצת במה נפשו מהני אי לצעורא סגי בהכי ואפילו חי ואי להרווחא הוי לא איצטרף והבט נראה דלעיל דף ע"ד ע"ב בד"ה לצעורא פירש"י וז"ל הלפך מספיקא אמרי לצעורא איפוין ולא תלינו למימר להרווחא לקולא, והדבר תמוה לכאורה מי הכריחו להרב ז"ל לומר דספיקא הוא לרבנן, ולפי הנ"ל ניחא דכאן מוכח להדיא דלחומרא אמרי להרווחא בלא מת דבעינו שתי שנים וע"כ דרק שלא להקל אמרי לצעורא אבל להחמיר אמרי להרווחא: ובהכי ניחא מה שהקשה הר"ן ז"ל לפירש"י דהא רבנן לית להו להרווחא ולמה פי' טעמייהו דרבנן בד"ה הרי זה גט משום הרנווחא, ולהנ"ל

ניחא דהכא מהני במה נפשך אי לצעורא סגי בהנקה ושימוש במקצת ואי להרנוחה הא לא איצטריו ומתא גופא דניק רש"י דבמת בהניקה ושימשה, כנ"ל אף אמנם נראה לי דהיינו דוקא לת"ק דמתמיר בתנאי אבל לרשב"ג דמיקל בתנאי וס"ל להרנוחה אפילו לקולא א"כ ה"ה פאן במת דלדעתו אין צריה שימוש ונהנקה פלל דהא סובר להרנוחה אפילו לקולא, וכן מוכח להדי' בתוספתא שפך שנינו שם על מנת שתשמישי את אבא על מנת שתניקי את בני ומת האב או הפן פיון שלא נתקנים התנאי אין זה גט דר"מ וחקמים אומרים יכולה היא שתאמר תן בנה ואתנינו תן אביה ואשמשנו ע"כ והשתא הו' תוספת' ע"כ שלא הניקה ולא שמשוה פלל דאל"כ היאך פליג ר"ת נהי דבמת הפן יכול לחלוק אבל במת האב הרי שמשוה כל ימי חייו, ומה יש לה עוד לעשות הא נתקנים התנאי לגמרי ובפירוש אמר ר"מ הואיל ולא נתקנים התנאי הרי בהדי' שלא הניקה פלל וא"כ חקמים דס"ל דמהני מאן נינהו אי חקמים דמתניתין א"כ מוכח להדיא דלא כפירש"י רק דמהני ברישא אפילו לא הניקה פלל וע"כ דחקמים היינו רשב"ג ומודה רש"י דלדידי' מהני בלי שימוש ונהנקה פלל דאיהו אית לי להרנוחה אפילו לקולא: אמנם יש לתמוה על הטור סימן קמ"ג דמשמע מדבריו דלכ"ע בעינו שימוש ונהנקה יום אחד דהא אח"כ בפירוש שתי שנים הביא מחלוקת ר"י ור"י דהלכה פרשב"ג ומעיקרא פתב בפשיטות דלא מהני וכ"כ הב"ש בא"הע ס"ק י"ז לדעתו דהו' וי"א שזכר המחבר שם לא קאי אשולפניו ע"ש והוכיח מדברי הטור ולא ידעתי מה יעשו בתוספת' הנ"ל דאי אפשר לפרשה רק פרשב"ג עכ"פ וא"כ פליג רשב"ג בהא ג"כ דלא בעינו שימוש ונהנקה פלל ור"י הלכה פרשב"ג לדעת ר"י, גם מדברי התוס' שהקשו לרשב"ג מנתינה בע"כ משמע דהוי ס"ל פמו שפתבתי דאל"כ תיקשי הא התם לא נתקנים התנאי פלל והוי פמו הכא לא הניקה פלל:

אבל באמת נראה לי דלק"מ, דנהי דרשב"ג ס"ל הכי מ"מ פיון דדבר זה לדעתו הוא מפח מה דס"ל בהו' דאיצטלת להרנוחה א"כ בהא ליכא למ"ד דיהא הלכה פרשב"ג דנהי דנימא פללא דר"י פל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה פמותו הא בפירוש אמר חוץ מערב וציזן והיינו הו' דאיצטלת א"כ ממילא הכא נמי לית הלכת' פנותי' בהו' דבעינו עכ"פ שימוש ונהנקה יום אחד, תדע דמהאי טעמא ס"ל להרי"ף דאין הלכה פרשב"ג משום דלפי תירוץ ר' חסדא פלהו חד טעמא נינהו דמיקל בתנאי א"כ פיון דלית הלכת' פרשב"ג בהו' דציזן בכלהו שהוא מיקל לית הלכתא פנותי' דאי נימא דר' יוחנן בציזן דוקא קאמר א"כ יחלוק ר"ח על ר"י בהא דאל"כ היאך מפרש דכלהו חד טעמא נינהו, ומהאי טעמא העתיק הרי"ף תירוץ ר"ח אף שאינו לדינא דהא פסק פרבא ורב אשי כדי להוכיח דלית הלכתא פרשב"ג וכן מבואר ברי"ף אחר שהביא דברי ר"ח פתב דלית הלכתא פרשב"ג והיינו כמ"ש, ולפי זה נהי דחולק ר"י על הרי"ף דהלכה פרשב"ג בעפכה שאינה ממנה מפח הו' פללא דר"י דלא מפיק רק ציזן אבל בהא דלא בעינו שימוש ונהנקה פלל דלא נזכר בדברי רשב"ג רק מהו' דציזן מוכח פן פשיטא דליכא למ"ד דיהא הלכה בזה פרשב"ג, וצדקו דברי הטור הנ"ל שלא זכר מחלוקת רק בהו' דעפכה שאינה ממנה אבל מעיקרא בלא שימשה פלל נהי דפליג רשב"ג דמהני אבל בהא לכ"ע לית הלכת' פנותי' ועמ"ש בתוס' בד"ה ורמינהו ובד"ה מתניתין ולקמן בפירוש"י ותוס' בד"ה בשלמא ובחידושי לא"הע סימן קמ"ג: שם מיתבתי וכו' בשלמא לרבא כו'.

פירש"י רישא דקאמר מת הבן הרי זה גט דלא פריש סיפא דפריש ע"כ דוקא קאמר דהא לא איצטרף לפרושי, והקשו עליו בתוס' דהא גבי בן איצטרף לפרושי לר"י דאמר י"ח חודש וגבי אב ודאי איצטרף לפרושי: והנה מה שהקשו ממת האב פבר פתבתי דרש"י לא גריס פלל מת האב בסיפא והיננו דבהא באמת מהני כמו ברישא ומאי אפשי שתשמעונו לא קשי פיון דבלי פריש פלל לא מהני אי אפשי לכ"ע כמש"ל באריכות, א"כ נהי דאין פריש זה ראוי להחמיר על ידו אבל עכ"פ לא מקילינו בפריש טפי מלא פריש דלא מהני אי אפשי, גם מה שהקשו מר"י אינה קושל' פלל דמתניתין נקט שיעורא דת"ק ולר"י באמת הפנונה דאמר י"ח חודש: אמנם בלא"ה יש להקשות לפירש"י דאטו מתניתין מייירי דוקא בתינוק שנולד עכשיו וא"כ תינוק שפבר יש לו ו' חודשים וכדומה מלידתו דבסתם לכ"ע מונין לתינוק משעת לידה כמו שפירש"י במשנה להדני' שיהא לולד שתי שנים א"כ בכה"ג ודאי דאיצטרף לפרושי אפתי תיקשי מ"ש מרישא ואפי' לרבא הא צריך לפרש שתניק מהיום שתי שנים: אבל באמת נראה לי ליישב שיטת רש"י ז"ל בפשיטות דבלא"ה יש לתמוה בדבריו דפי' לרב אשי דהקושל' פיון דלא נתקיים פלום מן התנאי, ויש לתמוה מה צריך לזה אפי' יוכל רב אשי לפרש רישא שנתקיים מקצת מן התנאי מ"מ כמו דפי' דלרבא נחא משום דסיפא לא איצטרף כמו כן הוי לי' לפרש דלרב אשי קשי' דלדידני' איצטרף סיפא ומה צורך לו להקשות משום דלדידני' רישא בלא הניקה פלל, ועוד דאפילו אי נוכל לומר דס"ל לרש"י דרק מפח סיפא הוא דמוכח דבעינו שיתקיים מקצת מן התנאי אבל לולא סיפא הי' באפשר לומר דלא בעינו אפי' מקצת א"כ לרבא דלא קשי' מסיפא פיון דאיצטרף מי הכריחו לפרש דלדידני' רישא בהתחילה להניק דוקא וע"כ דמצד הסברא הוא דבעינו ברישא לקיים מקצת מן התנאי א"כ תיקשי לרב אשי רישא גופא הא לדידני' על פרוח לא נתקיים מקצת ולמה מהני ומה צורך להקשות מסיפא: לכן ברור דכוננת רש"י שיש לפנינו ב' דרכים לחלק בין רישא לסיפא, חדא היכי דלא איצטרף לפרושי ופריש בודאי דוקא קאמר, ועוד שנית היכא דמה דפירש הנה להחמיר עלי' אפילו איצטרף לפרושי מ"מ פיון דלהחמיר עלי' פירש מחמירנו בכל צד חומר שיש בו ולפי זה לרב אשי ג"כ הי' מקום ליישב דשאני סיפא פיון שהחמיר עליה שתי שנים דבלא זה יום אחד אנו מחמירין בב' שנים אלו בכל צד חומר אפי' מת, אף לפ"ז ברישא נמי נהי דלא פריש זמן אבל עכ"פ פריש שתניק והחמיר עלי' בזה שתניק עכ"פ ועיקר תנאו להחמיר עלי' ולמה מהני מת בלא הניקה פלל דרב אשי ע"כ בלא הניקה דאי הניקה ושמשיה למה לי מת אפילו חי סגי בהכי, ושפיר קשי' לי' רישא לסיפא, אבל לולא סיפא הוי אמרינו דרק בחי החמיר ולא במת אבל מסיפא מוכח דכל שהחמיר עליה מחמירין בכל צד חומר, ולפי זה לרבא אתי שפיר במה נפשף אי בגוונא דלא החמיר פלל כגון שיש שתי שנים מהיום א"כ בלא"ה לא קשי' דלא איצטרף לפרושי דהא סתם ב' שנים ומדפירש ע"כ אפילו ימות קאמר ואי בגוונא דהתינוק עכשיו בן ו' חודשים או לר"י דס"ל שמנה עשר חודש א"כ איצטרף לפרושי א"כ להחמיר עליה בא ומחמירין בכל צד חומר אפילו מת ואי קשי' רישא הא בעיקר התנאי להחמיר בא א"כ באמת מפרשינו רישא בהתחילה להניק דוקא ולא שניי' לומר להחמיר דוקא שתי שנים דהא לא פירש להחמיר שתי שנים, רק שתניק, ומה דצריך שתי שנים הוא דאולי להרנוחה איפיון א"כ מת לא איצטרף, אבל לפי הסברא

דלהחמיר אמר ולצעורא א"כ סגי ביום אחד וא"כ כל שהניקה שעה אחת סגי במה נפשו, וזה שהוכרח רש"י לפרש לרבא ג"כ רישא בהניקה דאל"כ אפתי תיקשי לי סיפא היכא דאיצטריה פגון לר"י דס"ל י"ח חודש פקונשית התוס' או שהתינוק בן ו' חדשים וכדומה א"כ מוכרחין לומר הואיל דהחמיר עליה א"כ רישא נמי הרי החמיר עכ"פ עליה שתניק הלפך מחמירינן בכל צד חומר דאפילו מת בעינן שתניק דוקא קודם אבל לרב אשי דרישא ע"כ שלא הניקה כלל א"כ אין לתרץ כלל, דבסיפא איצטריה כמו ברישא ואי דלהחמיר אמר הא ברישא נמי להחמיר אמר שתניק עכ"פ ונהרי לדידן' מהני מת בלא הניקה כלל, וכל זה ברור ודברי רש"י במשנה ברורין דבין לר"ח בין לרבא רישא ע"כ בהתחילה להניק רק לרב אשי אי אפשר לפרש פן ובאמת נשאר בקושן' לכה פ' במשנה שהתחילה להניק על כל פנים, ועמ"ש בתוס' בד"ה ורמינהו דע"כ גם התוס' פירשו פה בכוננת רש"י עיי"ש: בתוס' בד"ה מת הבן, פ' בקונטרס וכו' ואין נראה וכו' דבריהם תמוהין מאד דלקמן דמוקי ברייתא במפרש יום אחד קשי' להו מאי קמש"ל דסגי ביום אחד וכתבו דהפנונה דקמש"ל דוקא הניקתו ושמשותו הוי גט אבל מת ולא הניקה ושמשותו לא הוי גט וא"כ מאי קשי' להו השתא לפירש"י הא שפיר יש לומר דקמש"ל מת האב הוא דהוי גט אבל שימשותו ונהניקתו ולא מת לא מהני רק שתמש' כל ימי חייו ואדרבא פינו דלא קתני כלל במתניתין גבול לשימוש האב א"כ שיעור המשנה על מנת שתמש' את אבא מת הרי זה גט דהגבול הוא המיתה לא קודם, ועוד דקמש"ל דוקא מת אבל אי אפשר לא מהני כמו שביארנו לעיל דלמ"ד סתם כל ימי חייו לא מהני אי אפשר ברישא כמו בסיפא: ובהכי ניחא דפריה מבריית' שמשותו יום אחד ולא מוקי לה פשמת האב והתוס' דחקו בזה בד"ה ורמינהו, ולהנ"ל לק"מ דבשלמא במתניתין דקתני מת יש לומר דקמ"ל דוקא מת מהני ולא שימוש ונהניקה בלבד אבל בברייתא דלא קתני מת רק דנוקמא באוקמת' פשמת א"כ תיקשי קונשית התוס' גופא מאי קמש"ל דמת סגי בשמשותו קודם מה תמש' יותר ובבריית' ליכא למימר דקמש"ל דוקא מת אבל לא מת לא דהיאך אפשר דקמש"ל דוקא מת דלא קתני מת כלל וזה ברור, ועמ"ש בתוס' בד"ה ורמינהו, גם פכר ביארנו דדברי רש"י מוכרחים בין לר"ח בין לרבא כמ"ש בגמרא בד"ה אלא בריית' ובד"ה מיתבי: בא"ד דאין זה פרייתות.

הרב מהרש"א קשי' לי דנימא דקמש"ל הא גופא דהוי פרייתות דלא בעינן כל ימי חייו ע"כ, ודברי תימה הם דפשיט' דברי שא בחי מוכח זה ג"כ דאי הפנונה כל ימי חייו אפילו לא מת כלל והיא מקיימת התנאי אין זה פרייתות, וז"ב: בא"ד דלא נתפנון אלא להרנוחה ולא לצעורא נמשכו למה שכתבו לקמן בד"ה מתניתין דאפילו לרבנן דס"ל באיצטלת לצעורא מ"מ היינו דוקא לצורף בנו ולא פשמת אבל פכר הוכחתי בגמ' העיקר כפירש"י גם לקמן הקשיתי על דבריהם בזה ע"ש בד"ה מתניתין: בד"ה כלל אמר רשב"ג, הקשה הר"ר אלחנן וכו' דנתנה בע"כ וכו'.

בפשיטות הוי להו להקשות מהו בריית' דרשב"ג דלעיל דפליגי אי לי ולא ליורשי או לי ואפי' ליורשי והשתא תיקשי אפילו אי לי ולא ליורשי מ"מ הא הוי עפכה שאינה ממנה ואפילו פירש בפרוש ולא ליורשי הוי לי לרשב"ג לחלוק דהוי עפכה שאינה ממנה, מיהו יש לומר דהיכי דהית' יכולה למיזם בחייו ולא קיימה מודה רשב"ג, ומ"מ משמע דאין חילוק דאפילו מת תיקף או שהגביל זמן שלא תתן רק אחר זמן זה ומת בתוך הזמן

ג"כ לא פליג רש"ב"ג רק משום לי נאפ"י ל'יורש'י: אמנם בעיקר קושית התוס' אני תמה מאד דהא פשיטא דלק"מ דמודה רש"ב"ג בדבר שאין זמנו קבוע דלא שייך לומר בשביל שעכשיו אינו רוצה כבר נתקנים התנאי ולא אמר רש"ב"ג רק דבזה לא נתבטל התנאי פיון שלא שימשה הואיל ועכבה אינה ממנה אבל ודאי מחייבת לשמשו עד תשלום ב' שנים כל אימת שרוצה דכי בשביל שאמר אינו רוצה מחל לה השימוש דהא מחולין לא מהני אפילו בבעל כ"ש באב וא"כ ה"מ דלא קבע זמן לקיום התנאי אי הוי נתינה הרי קיימה התנאי אבל אי לא הוי נתינה עדיין לא קיימה וצריכה לקיים עדיין כל אימת שירצה, גם למ"ד דאי קיבל ע"כ לכ"ע מהני א"כ אפתי יכולה לקיים שתתן ע"כ שיקבל, אף בזה לא נתיישב ב'יורש'ין הנ"ל דאינה יכולה לקיים עוד פיון שמת: אבל באמת נראה לי ליישב ולא יקשה גם מ'יורש'ין הנ"ל ג"כ והוא שלא אמרו עכבה שאינה ממנה רק בתנאי שהיא נתלית בקיומו בהתחלת הקיום באחר כגון לשמש האב ואי אפשר שתתחיל בקיומו רק שיירוש האב ממנה עשי לי כף וכף וכן שהתינוק יצטרף להניק או שתבין מעצמה שהיא צריף לכף ותשמשו הלכך אין הדבר מוטל עלי' רק שתעמוד מוכן לקיים כל מה שיצוה עליה האב ולהניק הבן מה שיצטרף להניק הלכך כל שאין עכבה ממנה ס"ל לרש"ב"ג דלא איכפת לן, אבל בתנאי דהתחלת קיומו ממנה הוא בעצמה לא על ידי הצטרפות אחר כגון ליתן מאתים וזו שעיקר הנתינה מוטל עליה לא שתהא מוכן לקיים הלכך כל שלא נתנה לא מהני דעל הנתינה קפיד נהרי לא נתנה, וז"ב: בא"ד ועוד מ"ש מת האב או הבן ממחולין לה וכו'.

דברים אלו תמוהין מאד מה ענין זה למחולין לה אטו במחולין לה אינה יכולה לקיים התנאי הא על זה אנו דנין דלא מהני מחולין וצריכה לקיים ליתן ואי שאינו רוצה לקבל היינו הך קוש'י מנתינה בע"כ ובאמת מחולין לה רוצה לקבל אם לא יועיל רק דמצידו אינו מקפיד אם לא תתן והיא מיקרי עכבה שאינה ממנה הא אינה מעופכת כלל, ואולי ס"ל כמ"ש לעיל דכל שאמר מחולין לה שוב לא מהני שתקיים התנאי ע"ש וצ"ע: בד"ה ורמינהו, אין להקשות לפי הקונטרס וכו'.

כבר כתבתי ליישב קוש'יא זו בפשיטות בתוס' בד"ה מת הבן ובלא"ה נראה לי דלק"מ דכיון דמהני יום אחד משתי שנים ולא בעינן יום ראשון ואי ס"ד דס"ל סתם שתי שנים רק לפי שמת א"כ בעינן הנקה יום ראשון דוקא ויום אחד משמע כל יום שהוא, ועמ"ש בתוס' בד"ה פאן במפרש ליישב בזה קושית תוס' שם: בא"ד אבל אין לתרץ דא"כ מאי איר' יום אחד אפי' שעה אחת נמי וכו' לא הוי פריף מידי.

עיינן מהרש"א, ולא ניחא לי' לפרש בפשיטות דכוננתם שיש לתרץ דאי ס"ל סתם שתי שנים ובמת אפילו שעה סגי דלהרנוחה נתפונן אבל אי סתם יום אחד בעינן יום אחד ואפילו מת ולא סגי בשעה, דא"כ מה זה שכתבו דלא פריף מידי הא שפיר פריף פיון דלרב אשי סתם יום אחד א"כ בעינן יום שלם ואפילו מת, ואי מתניתין בשימשה יום אפילו חי מהני וע"כ דלא שימשה יום וקשה למה יהא גט, ומזה דייק מהרש"א דכוננת התוס' לומר דלעולם יש לחלק בין מת ללא מת דבמת בשעה סגי ובחי ביום שלם וכיון דקתני יום ע"כ בחי.

והשתא שפיר כתבו דליכא למימר הכי דלא הוי פריד מידי דמתניתין מיירי שהניקה
שעה לכה אי הוי חי לא מהני ומת מהני: איברא אפתי לא הבנתי דבריהם דמ"מ קשי'
מסיפא דהא בסיפא לא מהני הניקה שעה נאפילו יום אחד לא מהני ולמה ברישא מהני,
ובנדאי ליכא לאוקמא סיפא בלא הניקה פלל דא"כ למה לי פירש הא רישא נמי דוקא
כשהניקה וצ"ל דכוננתם דמסיפא לא קשי' דיש לומר הואיל דהחמיר עליה שתי שנים
צריד לקיים דבריו בכל צד חומר נאפילו מת לא מהני דבדוקא קאמר משא"כ ברישא
נהי דבדוקא אמר שתניק אבל כיון שלא פירש נאמרין דבעינו יום אחד משום הרנוחה
כמ"ש מהרש"א א"כ במת דלא איצטריד לא נשאר רק מה שפא להחמיר אם פן אין לנו
רק שתניק שעה אחת ובסיפא דהחמיר שתי שנים בעינו שתי שנים דוקא נאפילו מת
ולק"מ לרב אשי, ומזה הוכיחו התוס' דרש"י לא מחלק בין יום אחד לשעה אחת, ועמ"ש
בתוס' בד"ה בשלמא: ודע שתמהו על הרמב"ם דפסק פרב אשי ופסק בלא הניקה פלל
לא הוי גט אפילו מת והוא תמוה מאד דלרב אשי ע"כ מתניתין בלא הניקה דאי בהניקה
מאי איירי' מת אפילו חי אינו צריד יותר, ודברי הר"ן וה"ה צ"ע שלא כתבו לישב קוש'י'
זו פלל, ונראה לי פשוט דס"ל להרמב"ם פדברי האין לפרש שהביאו התוס' דכיון דלא
סליק רב אשי בתויבתא באמת ס"ל לרב אשי לחלק בהכי וממילא לא פריד מידי ולכה
פסק הרמב"ם יום אחד בתי ובמת כל שלא הניקה פלל לא הוי גט אבל כל שהניקה מקצת
אפילו שעה אחת הוי גט, פנ"ל ברור ולק"מ: והרב ב"י בסימן קמ"ג פתב דלכ"ע בשעה
אחת סגי והרמ"ה שהביא הטור לא מיירי רק בפריש יום אחד כיון דפריש, והוא תמוה
דתינח להך מ"ד דסובר סתם יום אחד אתי שפיר דאמרין כיון דפריש יום אחד דוקא
קאמר, אבל הרמ"ה סובר בסתם ב' שנים א"כ מה בכה דפריש הא איצטריד לפרושי
להקל עליה דאפילו חי לא תשמש רק יום אחד ועוד דהא לרבא דמחלק בין סתם למפרש
א"כ נצטרד לומר דמפרש לרבא היינו יום אחד דוקא א"כ רב אשי דקאמר סתם כמפרש
יום אחד דמי ג"כ יום אחד דוקא דהא משוי סתם למפרש, וברור דכוננת הרמ"ה דלעולם
בעינו יום אחד ומה שכתב במפרש משום דלדעתו בסתם בעינו ב' שנים אבל למ"ד סתם
יום אחד לפי שיטת הרמ"ה בעינו יום אחד דוקא גם הב"י גופא בש"ע נראה שחזר בו
שהביא דיעות בזה והיינו כמו שכתבתי, ולפי הנ"ל גם דעת הרמב"ם יום אחד דוקא:
בד"ה מתניתין רשפ"ג וכו' ולפי זה וכו'.

ואף דלעיל הקשו על רש"י וס"ל אפילו לא הניקה נשימשה מהני, היינו משום דבמתניתין
קתני מת האב, אבל בבבבית' דלא קתני הכי שפיר יש לומר פרש"י, ולפי זה בלישנא
בתרא מוכרח פתירוי ב' דהא מתניתין רבנן וקתני מת האב, ולפי זה יש להבין מה צורד
לתירוי א' כיון דתירוי ב' מוכרח בש"ס בתירוי בתרא א"כ מה צורד לומר דמעיקרא
בלא הניקה אינו גט: ונראה משום דלתירוי בתרא ג"כ אינו מוכרח דנימא הך סברא
דנתפנין לצעורא רק לצורד בנו לנדאי רק לספק ולכה מגורשת אפי' לא הניקה מספק
להרנוחה ספק לצעורה ואת"ל לצעורה שפא לא נתפנין רק לצורד בנו ואי נימא פן יהא
מוכרח לתירוי קמא דבלא הניקה לא דבתירוי קמא אין הדבר בספק רק נדאי לצעורא
ואין פאן רק ספק אחד שפא לצורד בנו דוקא אבל לתירוי בתרא הדבר בספק רק רבנן
מחמיר בתנאי ורשפ"ג מיקל, פנ"ל בכוננתם ומ"מ מלבד הדוחק שיש בדבריהם לחלק
בין הך דהכא לאיצטלת אבל בלאו הכי כיון דס"ל לרבנן לצעורא ומ"מ במת פשיטא

להו דלא נתפנין לצערה רק לצורף בנו ואפילו ספיקא לא הוי א"כ פשיטא דבסיפא נמי
פל שאין הכרח בדבריו שנתפנין אפילו שלא לצורף נימא ג"כ נהי דנתפנין לצערה אבל
לצורף בנו ואי משום דלא איצטרף ליפרושי הא להתוס' בסיפא נמי איצטרף כמו
שכתבו בד"ה בשלמא א"כ מאיזה צד נימא בסיפא דנתפנין לצערה אפילו שלא לצורף
בנו וע"כ דכיון דנתפנין להחמיר מחמירין בכל צד חומר אפילו מת א"כ ברישא נמי פיון
דהחמיר עלי' בהנקה מחמירין בכל צד חומר אפילו מת דצריכה להניק עכ"פ, ועיין מה
שאכתוב בסמוך בדיבור שאח"ז: בד"ה פאן במפרש וכו'.

דבריהם אינם רק לשיטתם דבסתם מהני מת אפילו לא הניקה כלל א"כ ס"ד במפרש
ג"כ קמש"ל במפרש בעינין יום אחד דוקא אבל לפירש"י דבסתם נמי בעינין יום אחד
דוקא ולא מהני מת א"כ היאך קמש"ל זה במפרש הוי לי' לאשמועינן בסתם דהא פשיטא
דבסתם הוי רבותא טפי דהא באמת דעת התוס' בסתם לא בעינין כלל ובמפרש בעינין גם
יש לתמוה לפי מה שכתבו מקודם דארף דרבנן ס"ל לצעורא מ"מ מהני מת אפילו לא
שימשוה כלל דלא נתפנין לצערה רק לצורף בנו א"כ ע"כ דזה פשיטא להו לרבנן דלא
נתפנין לצער שלא לצורף א"כ מאיזה צד נימא במפרש דנתפנין אפילו שלא לצורף בנו
הא פירש להקל עלי' ולמה יגרע מסתם, והוא תמוה לפע"ד, לכן נראה לפע"ד דעיקר
הקושץ' ליתא דקמש"ל מפרש דכל שהניקה יום אחד משמנה עשר חודש סגי אפילו לא
הניקה מעיקרא ולא אמרינן דצריכה להניק תיכף דוקא וכן ס"ל לרב אשי דסובר סתם
כמפרש יום אחד דיום אחד משמנה עשר חודש סגי וה"ה מפרש לרבא: בא"ד דס"ד פיון
שהקל עלי'.

פוננתם דקשץ' להו דהוי לי' לאשמועינן רבותא טפי בפירש שתי שנים ואפילו חסרה יום
אחד ומת לא מהני, תדע דהשתא דעת רש"י אפילו בסתם בעינין שימוש והנקה דוקא
והוי לי' לאשמועינן בגוונא דאפילו הנקה לא מהני רק שתשלים ב' שנים דוקא, ולחנם
נדחק מהרש"א בזה: דף ע"ו ע"א בתוס' בד"ה בשלמא לרבא, פי' בקונטרס וכו' ואין
נראה לר"י וכו' ונראה לר"י כו'.

כפר פתבתי ליישב דברי רש"י על נכון ודברי התוס' בד"ה מת הבן צ"ע ע"ש, אמנם
דברי ר"י בכאן צריכין ביאור ואני אפרש דס"ל לר"י דכללוא הוא פל מה שיאמר צריכה
לקיים דהפל דוקא הוא אפילו אין לנו הוכחה דלא איצטרף רק היכא דיש הוכחה
דלהרנוחה איפיון אז מהני מת, והשתא ברישא בסתם יש הוכחה דלהרנוחה לכה סתם
שתניק פל זמן שצריף אבל אי לא נתפנין להרנוחה כלל וכן אפי' שלא לצורף בנו [כמ"ש
התוס' לעיל] רק לצערה בלבד הוי לי' להגביל זמן ומדלא הגביל להרנוחה איפיון פל
זמן שצריף אבל בסיפא דליכא הוכחה אמרינן לצעורא וכמו כן להף סברא דכתבו לעיל
דאפילו לצעורה דוקא לצורף בנו מ"מ בעינין הוכחה לזה דאל"כ הוי לי' להגביל זמן אבל
בהגביל זמן דליכא הוכחה אמרינן לצעורא: והנה הרב מהרש"א הקשה דנימא לחלק
לרב אשי דסיפא להחמיר רישא להקל בא כמ"ש התוס' לעיל, והוא תמוה דע"כ לא
כתבו התוס' לעיל רק אי סתם ב' שנים הרי במאמרו זה יום אחד בא להקל עליה א"כ
ס"ד אפילו מת אבל בלא פירש כלל רק סתם יום אחד א"כ וכי בשביל שלא החמיר רק
יום אחד נימא אפילו מת ואיזה שיעור יש בדבר כמה הוא צריף להחמיר ונהרי פל דבריו

להקמיר רק שלא הקמיר יותר מיום אחד אבל לעיל היכי דסתם שתי שנים והוא פירש
יום אחד הרי בא בדיבור זה להקל עליה מה שבלא זה היתה צריכה יותר, וזה ברור ולא
קשי' מידי, ויתר הדברים בענינים הללו מבואר אצלי בחידושי לא"ה ע"ס קמ"ג: בגמרא
א איכא דאמרי לר"מ קאמר לי' פירש"י פדמתרצינו .

להו בקודשין, ולדעת נראה דס"ל בהך לישנא שלא אמרו שני פתובין אין מלמדוין רק
בגונא שהביאו התוס' ריש קידושין דשנה פספס הלכך אף דכתיב בגיןקין וע"ע
שני פתובין אין למידוין בשאר מקום פגון קידושין אבל פאן פיון דמצינו בתנאים פכול
אינה תנאי לא נלמוד ואינה נלמוד וע"כ אנו צריכין ללמוד דבכל תנאי בעי פכול, ועמ"ש
בתוס' בד"ה וקוי להו:.

שם מת האב או מת הבן אינו גט דברי ר"מ. פבר פתבתי שיש לדקדק מת האב למה לא
יהא גט מ"ש ממת הבן דרישא דלכ"ע מהני במתניתין ומ"ש מת האב בסיפא דמה בכך
דפירש הא איצטריף לפרושי להקל עליה תדע דאם התנה שתניק ו' חדשים דעת הטור
סימן קמ"ג דמת הבן לא איכפת לן אפילו בסיפא פיון שפא להקל דסתם ב' שנים וא"כ
מת האב לעולם להקל בא פיון דכל ימי חייו הוא בסתם ולעיל פתבתי דר"מ ס"ל סתם
יום אחד, וכן הוא באמת בתוספת' אלא דמ"מ עדיין יש לדקדק לרבא דמוקי ברייתא
במפרש יום אחד א"כ לדידן' ליכא למ"ד דסתם יום אחד דאל"כ למה לי' לאוקמא
במפרש יום אחד וע"כ דמוקי להך תוספת' ג"כ בפריש יום אחד אבל בסתם הוי פל ימי
חייו א"כ בפ' שתי שנים הרי בא להקל עליה ולמה פליג ר"מ במת האב מ"ש ממת הבן
ופירש ו' חדשים דהוי גט להטור הנ"ל: לכן נראה לי דטעמא דר"מ דאזיל לטעמין דס"ל
על מנת אינו כמעשיו דהא פליג לעיל בעל מנת דבעי פכול דוקא הלכך פיון שלא אמר
שיהא גט רק כשיתקיים א"כ היאך יועיל מת פיון שאי אפשר שיהא גט רק כשמשמש
שתי שנים ותניק ב' שנים אבל פל שלא נתקיים אינו גט פלל, אבל לדידן דס"ל על מנת
פאומר מעשיו ועכשיו הוי גט רק שהתנה שתעשה כך הלכך פיון שמת אינה צריכה
לקיים והוי גט מעשיו, אבל פל שאמר שהגט יהא אחר קיומו של תנאי אי אפשר שיהא
גט רק כשיתקיים ולא מהני מת ומהאי טעמא פליג ר"מ ברישא אפילו במת הבן פדמוכח
בתוספתא להדן' דאפילו בסתם פליג ר"מ דכיון שתלה הגט אחר שתניק א"כ אי אפשר
שיהא גט רק שתניק או תמשש ובסיפא ב' שנים אבל לדידן לא פליגי רבנן במתניתין
רק במת הבן פיון דבא להקמיר אבל במת האב דבא להקל לא פליגי רבנן וכן ברישא
לא פליגי רבנן ורשב"ג פליג לעולם דהוי עפכה שאינה הימנה, פנ"ל: ולפי זה אני חוכך
מאד בהך רישא דמתניתין דקתני מת האב והבן הרי זה גט דהיינו דוקא בעל מנת דכיון
דהגט חל מיד שיהו לומר דמת מהני דלא איצטריף אבל אי התנה עלי' באם דלא הוי
מעשיו רק הגט יהא חל אחר קיום התנאי א"כ היאך יועיל מת האב והבן דכיון שלא
נתקיים התנאי היאך יחול הגט דאטו בשביל שלא נתקיים יחול מיד מה שלא אמר רק
שיחול אחר קיום התנאי ואי אפשר לגט שיחול רק אחר קיום התנאי כי אז קבע זמן
לחלות הגט פן נ"ל, וצ"ע בזה כי לא ראיתי מי שפכת כף: בתוס' בד"ה וקוי להו, וי"ל
דהתם פאיכא דאמרי וכו' ועוד דשפיר מצריף להו כו' דברייהם צריכין ביאור דתרוץ
ראשון ותרוץ ג' חדא הוא, דכיון דכאיכא דאמרי הוא ממילא מצרכינן להו פמו
שפירש"י דאל"כ הוי להו ב' פתובים באמת ורחב"ג התם דמצריף להו ממילא הוי פאיכא

דאָמרי הָכָא, ונ"ל דְּהֵם לָא ס"ל לְפָרֵשׁ כפירש"י בד"ה וְאִיפָא דאָמרי מְשׁוּם דְּמַצְרֵינֵן לְהוּ רַק כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתֵי בְּגִמְרָא דְּהֵךְ אִיפָא דאָמרי ס"ל דְּהֵנָּה שְׁנֵי פְתוּבִים לָא דְּמִי פְּלֵל לְדַעְלָמָא כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתֵי מִקְלָתָא בְּטַעְמָא, וּכְבָר הַקְּשָׁה הַר"ר אֶלְחָנָן בְּלֵא"ה לְפִירֵשׁ"י הַלְלוּ, וּבְזֵה דְּבָרֵי הַתּוֹס' מְבוֹאָרִין: בד"ה וְגִמְרִינֵן מִינְיָהּ, פִּי' בְּקוּנְטָרְס וְכוּ' וְאִין נִרְאָה לְהַרְבּ ר' אֶלְחָנָן וְכוּ'.

אַבְל בְּאַמַּת פְּנוּנַת רַש"י פְּשוּט דְּכִינֵן דְּבַפְרָק הָאוּמֵר כְּלֵהוּ מַצְרֵינֵן לְהוּ, א"כ נְהִי דְּמֵאן דְּבַעֲי כְּפוּל לָא צְרִיךְ כּוּלְהוּ אַבְל מ"מ שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמֵר דְּלֵא הָוִי ב' פְּתוּבִים דְּכְלֵהוּ צְרִיכֵי לְבַר מַחֲד דְּגִמְרִינֵן מִינְיָ, וּמ"ש דִּישׁ בְּהֵן שׁוּם צְרִיכוּתָא פְּנוּנְתָם לָא הֵךְ צְרִיכוּתָא דְּהֵתָם דֵּא"כ כְּלֵהוּ צְרִיכֵי רַק שְׁיֵשׁ שׁוּם צְרִיכוּתָא דְּלִפִּי צְרִיכוּת זֶה אַפְתִּי חֲד מְיוֹתֵר וְנִילֵף מִינְיָ: בְּגִמְרָא ת"ר אָמַר לֵה בְּפִנֵי שְׁנַיִם וְכוּ' ב' שְׁנַיִם וְכוּ' מְאַתִּים זִוּו וְכוּ'.

יֵשׁ לְחַקוֹר בְּעֵנֵין זֶה אִי אָמַר עַל מְנַת שְׁתַּשְׁמִשֵּׁי סְתָם וְחִזְר וְאָמַר ב' שְׁנַיִם אִי הָוִי כְּמוֹ סִיפָא מְאַתִּים וּג' מְאוּת אוֹ לֵא, וְנִרְאָה לִי דְּתַלְיָ בְּמַחְלֻקַּת רַבָּא וְרַב אֲשִׁי לְעֵיל דְּלִרְבָּא דַּס"ל סְתָם כָּל יְמֵי חַיָּו א"כ שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמֵר דְּבָהָא נְמִי לָא בְּיִטְל אַחְרוֹן לְרֵאשׁוֹן דְּרֵאשׁוֹן לְהַחְמִיר מַצַּד אַחַד אִי הָאָב חֵי דְּצְרִיכָה לְשִׁמּוּשׁ כָּל יְמֵי חַיָּו וּמַצַּד אַחַד לְהַקְל אִי מַת הָאָב אִינְה צְרִיכָה כְּלוּם וְהָוִי גִּט אֶפִּילוּ לָא שְׁיִמְשָׁה רַק יוֹם אַחַד אוֹ לְמ"ד דְּלֵא בְּעֵינֵן הַנְּקָה בְּמַת כְּלָל אֶפִּילוּ לָא הַנְּיָקָה כְּלוּם וְסִיפָא הָוִי לְהַחְמִיר בְּמַת דְּאִינוּ גִּט כָּל שְׁלֵא הַשְּׁלִימָה שְׁתֵּי שְׁנַיִם וְלְהַקְל בְּחֵי שְׁאִינְה צְרִיכָה רַק שְׁתֵּי שְׁנַיִם, וְשְׁפִיר אָמְרִינֵן רְצָתָה מְקַבְּלַת עֲלֵיהָ תְּנַאי רֵאשׁוֹן רְצָתָה תְּנַאי הַשְּׁנַיִ, אַבְל לְרַב אֲשִׁי דַּס"ל סְתָם יוֹם אַחַד א"כ לְעוֹלָם הָוִי תְּנַאי הַשְּׁנַיִ לְהַחְמִיר מְרֵאשׁוֹן א"כ וְדֵאִי בְּטָלוּ דְּבָרֵיו הָאֲחֵרוֹנִים לְרֵאשׁוֹנִים וְהָוִי מְמֵשׁ כְּמוֹ ב' מְאוּת וּג' מְאוּת: עוֹד אָנִי מְסַתְּפֵק הַשְּׁתָּא דְּנִקְט תְּנַאי הַשְּׁנַיִ בְּמְאַתִּים זִוּו לְמָה לִי דְּנִקְט תְּנַאי רֵאשׁוֹן ב' שְׁנַיִם הָוִי לִי לוֹמֵר בְּשִׁימוּשׁ סְתָם דְּשִׁימוּשׁ וּמְאַתִּים זִוּו וְדֵאִי שְׁנֵי עֵנִינִים הֵם, וְיֵשׁ לִי לוֹמֵר דְּדוֹנְקָא כַּה"ג הוּא דְּאָמְרִינֵן לָא בְּיִטְל דְּהֵם דְּבָר שְׁיֵשׁ לוֹ קַצְבָּה וְלֵא מְהֵנִי בְּהוּ מַת אַבְל בְּאַמֵּר עַל מְנַת שְׁתַּשְׁמִשֵּׁי סְתָם לָא מְבַעֲיָ לְמ"ד יוֹם אַחַד וְאֶפִּילוּ שְׁעָה אַחַת א"כ וְדֵאִי תְּנַאי הַשְּׁנַיִ לְהַחְמִיר הוּא אֶלֵא אִפִּי' לְמ"ד כָּל יְמֵי חַיָּו מ"מ פִּינֵן דְּבָהָא אִי מַת הָוִי גִּט וּבָהָא לָא הָוִי גִּט וְדֵאִי חִזְרָה הוּא פִּינֵן שְׁאִין עֵנִינֵם שְׁוָה בְּדִינֵיהֶם אַבְל הַשְּׁתָּא תְּרַוּוּיָהּ שְׁוִין בְּדִינֵיהֶם רַק זֶה בְּשִׁימוּשׁ וְזֶה בְּמַעוֹת וְנִרְאָה דְּאֶפִּילוּ לְרַשְׁבֵּי"ג דַּס"ל אֶפִּילוּ בְּב' שְׁנַיִם מְהֵנִי מַת הֵינֵנוּ דוֹקָא בְּמַתְנִיתִין דְּהָוִי עַפְכָּה שְׁאִינְה מְמַנָּה אַבְל כָּאן פִּינֵן שְׁיִכוּלָה לְקֵינִים הַתְּנַאי בְּמְאַתִּים זִוּו לָא הָוִי עַפְכָּה שְׁאִינְה הֵימְנָה וְאִי מַת צְרִיכָה לִיתֵן מְאַתִּים זִוּו לְקֵינִים תְּנַאָה: וְעַל דְּרַךְ זֶה מְמִילָא יֵשׁ לוֹמֵר גַּם בְּסַפְק הֵרֵאשׁוֹן דְּאֶפִּילוּ לְרַבָּא דַּס"ל סְתָם כָּל יְמֵי חַיָּו מ"מ אִי אָמַר מְעִיקְרָא סְתָם וְנִהְדַר שְׁתֵּי שְׁנַיִם בְּיִטְל אַחְרוֹן לְרֵאשׁוֹן דְּכִינֵן שְׁחִידֵשׁ בְּתַנַּי הַשְּׁנַיִ דְּבַר מַה שְׁאִינוּ בְּתַנַּי הֵרֵאשׁוֹן דְּהָא בְּמַת בְּרֵאשׁוֹן הָוִי גִּט וּבְשְׁנֵי לָא מְמִילָא חִידוּשׁ הוּא שְׁחִידֵשׁ עֲלֵיהָ וּבְיִטְל לְרֵאשׁוֹן לְגִמְרִי: וְהֵנָּה בְּעִיקְרָא פִּי' הַבְּרִייתָא פִּירֵשׁ"י שְׁלֵא מְסַר הֵגֵט בְּתַנַּי הֵרֵאשׁוֹן רַק בְּשְׁנֵי וְהַר"ן וְהַרְמַב"ן הַקְּשׁוּ עֲלֵיו דֵּאִי מְסַר בְּשְׁנֵי רֵאוּי שְׁיִתְבַּטֵּל רֵאשׁוֹן לְגִמְרִי פִּינֵן שְׁמֵסַר לֵה עַל תְּנַאי זֶה וּמְלַבַּד שְׁאִין סְבָרָא זִוּו מְוַכְרַחְתָּ אִין הַכְּרַח בְּרַש"י דְּמְסַר לֵה בְּעַת אַמִּירַת הַתְּנַאי רַק כְּלָפִי מַה שְׁאַמֵּר קוּדָם שְׁלֵא מְסַר דֵּאִי מְסַר לָא הָוִי מְהֵנִי כְּלָל תְּנַאי, עַל זֶה אָמַר דְּאַחַר תְּנַאי הַשְּׁנַיִ מְסַרוּ לֵה דֵּאִי לָא מְסַרוּ לֵה עֲדִינֵן יְכוּל לְשַׁנוּתוֹ לְכָל מַה שְׁיִרְצָה: אָמְנָם הַר"ן הִבִּיא יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּמִיִּירֵי שְׁמֵסַר לֵה הֵגֵט וּמ"מ מְהֵנִי אִם שְׁנֵינֵהֶם נְתַרְצוּ לְבַטְלוֹ לְהוֹסִיף.

על שלש מאות ונהר"ן הקשה עליהם דכיון דעל מנת פאומר מעכשין לא מהני ריזוי שניהם לשנות התנאי, וזה דעת הרב בהג"ה בא"ה סימן קמ"ג והב"ש ס"ק י"ט הקשה על הרב ממה דפסק בסימן ל"ח דיכול להוסיף ולגרוע התנאי אפילו בעל מנת, ולי אין זו קושלי' שגראה לי שלא אמרו שם רק היכי דההוספה או הגרועון הווי חזיק לקידושין כגון שאמר על מנת שאתן לה מאתים וחרו על מנת שיתן ק' או נ' דבזה נתחזקו הקדושין יותר והיינו לגרוע ולהוסיף כגון שאמר אם אבוא אחר יב"ח וחרו שביבוא אחר שתי שנים דבזה נתחזקו הקדושין אבל לשנות תנאי שגורם ביטול הגט או הקידושין מה שלא הי' זה קודם בנדאי לא מהני פלום לבטל הגט, ועוד פתבתי בא"ה ע"ד ע"א דע"א בזה: אמנם בעיקרא דמילתא לולא דמסתפינא הוי אמינא דבר חדש דמשונה תנאי זה שיתן לו מאתים מפל תנאי כמו שאבאר והוא בשום לב למה שאמרו לעיל דף ע"ד ע"א דאי אשמועינן גבי גירושין משום דלא פסיף למיתבעי' וכו', והדבר תמוה מאי ענין תביעה לכאן וכי יכול לתבוע אותה הלא זמנה פל אימת שתראה שיהי' לא ניתן גבול לנתינת המאיתים וזו וכיצד יוכל לתבוע אותה שיתן: ועוד קשי' לי דבעי לעיל מחולין לה מהו ומה ענין מחולין לכאן וכי מגיע לו ממנה שום דבר עד שיהא חל עליו מחילה ונהי אינה חייבת לו פלום גם היאך פשיט לו אינה מגורשת ונהי במשנה אמרו הרי זו מגורשת ותתן הרי אף שלא נתנה עדיין נקראת מגורשת ובשביל דלא מהני מחולין קראה אינה מגורשת הא לא גרע מלא מחל פלל ולא נתנה דמ"מ מגורשת היא רק שיתן גם היאך מספקא לו בנתינה בע"כ וכי יכול אדם ליתן מתנה לחבירו בע"כ, גם תמוה מאד על מה שהקשו התוס' לעיל דף ע"ה ע"ב בד"ה פלל דמ"ש מת הבן ואב לרשב"ג ממחולין לה.

והדבר תמוה מה ענין עפכה שאינה הימנה למחולין לה דבמת האב והבן שוב אינה יכולה לקיים התנאי אבל במחולין הרי יכולה לקיים וכי בשביל שאנו אומרים דמחילה לא הוי קיום התנאי שוב אינה יכולה לקיימו עד שפחשוב אותה למעופכת בעפכה שאינה הימנה והוא תמוה מאד לכאורה: לכן נראה לי דהו' תנאי על מנת שיתני לי מאתים וזו דאמרינן הרי זו מגורשת ותתן דעל מנת כמעכשיו דמגורשת מיד היינו שהוא מתנה עליה על מנת שתהא חייבת לו מאתים וזו ותפרע אותם לו ותיקף צריכה לקבל עליה חיוב מאתים וזו ואז מגורשת מיד רק צריכה לקיים להחזיר לו, הלכך פל שלא קיבלה עליה חיוב מאתים ואמרה שאינה רוצה להתחייב בזה פלל תיקף אינו גט ולכ"ע אינו גט רק כשקבלת על עצמה חיוב מאתים וזו אז מגורשת תיקף וקיום התנאי להחזיר יכולה לקיים אח"כ והיינו דאמרינן דלא פסיף למיתבעי' דכיון דחייבת לו מאתים וזו צריכה לשלם לו תיקף פדין פל מחייב עצמו לחבירו, ואפילו אי הוי פסתם הלואה זמנה ל' יום רק פל אימת שתפרע קיימה תנאה לענין הגט אבל הוא יכול לתבוע אותה בדין פל אימת שירצה פיון שנתחייבה לו ונתגרשה חייבת לו המעות, והיינו דבעי באמר מחולין לה שמחל לה החוב אי מחילה זו כנתינה או לא וכפשט לו אינה מגורשת דלא הוי כנתינה ומ"מ החוב בנדאי נמחל א"כ שוב אי אפשר לקיים תנאה שלא התנה עליה שיתן לו מתנה והחוב פבר נמחל, והיינו דמספקא לי' אי מהני נתינה בעל פרוחו דכיון דחוב הוא מהני כמו פל בעל חוב, או אפשר פיון דלא הלנה לה מעות לא מהני בעל פרוחו, והשתא שפיר הקשו התוס' לעיל דהוי עפכה שאינה ממנה דכיון שאינה יכולה שוב לקיים הוי כמו מת הבן והאב:

והשתא הכא נמי יש לפרש בפשיטות דאמר לה הרי זה גיטף על מנת שתתני לי מאתים ולא רצתה לקבל עליה חיוב מאתים והתזירה לו הגט וקור ואמר על מנת שתתן לו ג' מאות דכיון דלא רצתה מעיקרא ולא נתחייבה לא חלו הגירושים פלל ואי הי' כה"ג דרישא הוי מהני דמ"מ היא לא עקר תנאי הראשון רק נתרצה או זה או זה ויכולה לקיים אח"כ איזה שתרצה אבל עכשיו דביטל הראשון שוב צריכה ליתן שלש מאות דגט ראשון נתבטל כנ"ל וכן מורה לשון הרי זה גיטף דבכל תנאי מסר לה הגט והיינו כמו שפתיבתי: ודע שיש לדקדק במה שאמרו ביטל אחרון את הראשון דמקמ"ל הא פשיטא שאין לומר דהי' פוננתו איזה שתרצה או שתתן מאתים או שתתן שלש מאות, ונראה לי דמכאן ראה דכל המתנה על מנת שתתן לו מאתים וזו צריכה ליתן נתינה של מאתים אבל אי נתנה לו מקצת ולאחר זמן מקצת אין מצטרפין, תדע דלרבנן לא מהני באיצטלת אפילו ליתן לו אלה פעמים שונות דאמרין לצעורה קא מיכונין וצריכה לקיים דוקא כמו שאמר ובודאי לא נתפנין שתתן לו פרוטה בכל שבוע עד שיצטרפו למאתים כיון דלצעורה מיכונין ביקש שתתן לו מאתים בשלימות הלכך הכא ס"ד דלא ביטל הראשון שתתן מאתים רק שהוסיף שתתן עוד מנה ויכולה ליתן מאתים ולאחר זמן מנה רק דאמרין דביטל לראשון לגמרי ונתבטל נתינה של מאתים רק נתינה של שלש מאות, כנ"ל: ם שם הרי בטל, אלא ארישא פשיטא פי' דבעלמא בע"א אומר מנה בניסן ואחד באייר דמצטרפין לחד מנה, היינו כיון דאי היו שנים על כל מנה הי' מחויב ב' עכשיו דאין פאן רק אחד על כל מנה חייב לשלם מנה אבל פאן אפילו יש ב' עדים על כל תנאי אינה מחוייבת רק תנאי אחד א"כ אי אפשר לחייב על פי אחד מה שעל פי שנים לא הי' מחויב יותר והא דמקשה מעיקרא הרי בטל ובתר הכי מקשה פשיטא דברישא אי היו שנים על כל תנאי בטל ראשון לגמרי וא"כ תנאי ראשון אינו פלל א"כ אין לדון רק על הב' בלבד ואין פאן רק אחד אבל בסיפא ס"ד טפי דהא רצתה מקיימת ראשון רצתה מקיימת שני רק דמ"מ מקשה פשיטא דאין מצטרפין ומשני דבאמת ס"ד לקיומה תנאי מצטרפין ועמ"ש בא"ה ע"י קמ"ג בזה: במשנה הרי זה גיטף וכו' הגיע לאנטפרס וכו'.

יש לתמונה לפי מה שפירש"י בגמ' דבהד"ל קאמר תרי תנאי אי מטינא לגליל לאלתר יהא גט ואי ישקה שלשים יום אפילו לא גייע לגליל לא יהא גט א"כ אין לומר דעיקר דקמש"ל מתניתין דרק על מהלך הראשון היתה פוננתו דזה הי' יכול להשמיענו בתנאי אחד בלבד, גם למה לי תלתא בבי ואי דקמש"ל גבולות של א"י יהודה וגליל ומדה"י לא הוי לי' לומר רק הך תנאי דגליל וכפר עותנאי בלבד ולמה לו שיהוי שלשים יום: לכן נראה לי דוקא אם התנה תרי תנאי גליל וגם שלשים יום אז אמרינן דנתפנין בתנאי גליל בפעם הראשון וכל שלא הגיע לגליל במהלך ראשון ביטל תנאו והיינו כיון שהתנה תנאי של ל' יום ג"כ, וכמו דבהך תנאי נתפנין בודאי דכל שיבוא בטל כמו כן הך תנאי דגליל אבל במתנה תנאי של גליל ויהודה בלבד אפילו בפעם ראשון לא הגיע לגליל כל שיגיע לגליל אח"כ נתקיים התנאי שלא נתבטל במה שלא בא בפעם ראשון, אבל זה שפלל ביאתו של שלשים והגיעתו לגליל בשני תנאים אמרינן דבתרנונייהו נתפנין שפלל שלא יתקיים בפעם ראשון יתבטל הגט, וקמש"ל שפיר הנה שלש גבולות לענין זה ודוקא במתנה שני תנאים כנ"ל, והפוסקים השמיטו כל הנה בבי ולא ידעתי למה, בפרט לפי מה שביארנו איפא נפקותא לדינא לדין ג"כ: ע"ב בגמרא והא לא עבר וכו' עד סוף

הסנג'ל ראיתי לבאר באריכות סוג'ל זו כי יש לדקדק בה הרבה כמו שיתבאר, ראשונה יש לדקדק לר"ה הא ודאי דאינו מפרש שהפעל אמר בלשון זה מפניגד פנייה ואמרין דנתפונן לישנא מעל'ל הוא דבר שאינו עולה על הדעת פלל דמנין לנו לפרש דבריו פה להקל שיהא גט שמא פנייה ממש קאמר ואינו גט דהא לא עבר וע"כ דמוקמינן דאמר בפירוש תשמיש רק תנא נקט לישנא מעל'ל א"כ מקמש"ל מתניתין דבהוליה וקא הוי גט הא נתקיים התנאי ועוד לר"י דמוקי לה פנייה ממש והפוננה הרי זה גט דלא הוי גט ישן וקשה הא גט ישן נתגרשה תנשא לכתחילה ונהרי פאן פבר מסר הגט לידה ועכ"פ היכי קאמר הואיל ולא נתניחזד עמה דמה בכך דנתניחזד מ"מ לכי מלו תלתין הוי גט ובשביל דנתניחזד ונהוי גט ישן לא נתבטל מלהיות גט לכימלו תלתין, גם הך תני' פנות'ל אינו מוכן פלל ומ"ש התוס' דלר"ה בטל לגמרי, צ"ע דמאיזה צד נחזש מחלוקת חדשה בין ר"י לר"ל דלא פליגי רק למר פנייה תשמיש ונהוי גט מיד ולמר פנייה ממש ולכי מלו, אבל מנין לנו לומר דלר"ה בטל לגמרי בנתניחזד עכ"פ לכי מלו תלתין הוי גט) דכמו לר"י אף דבשלשים הראשונים לא קיים התנאי מ"מ יכול לקיים אח"כ ולא נתבטל הגט כמו כן לר"ה לענין פנייה תשמיש גם הך וליחוש שמא פייס אינו מוכן פלל דמאחר שאמר ולגט ישן אין חוששין שהרי לא נתניחזד הרי דלא חיישינן שנתניחזד ומה זה דמקשה דניחוש להכי כפי פ' רש"י: לכן נראה לי אף דבעלמא גט ישן אינו רק לכתחילה אבל אי נתגרשה מותרת לינשא לכתחילה הלא גט ישן גורם ביטול הגט שאי הי' מקום לחוש לגט ישן ממילא גם לר"י לא הי' מועיל לכי מלו תלתין דאנן אמרינן ודאי לשלשים יום הראשונים נתפונן דאי לאחרונים פינן דפסול מפח גט ישן בודאי לא נתפונן לגרש בגט ישן שפסלו חכמים לגרש בו רק לפי שלא נתניחזד אין חוששין לגט ישן לכך הוי גט לכי מלו תלתין דלאו לשלשים יום הראשונים נתפונן, ולפי זה בין לר"ה בין לר"י פל שנתניחזד עמה דיש חשש גט ישן ממילא בטל התנאי לגמרי כי לא נתפונן מתחילה לגרש בגט ישן, והיינו דקמש"ל מתניתין לר"ה דהואיל ולא נתניחזד הוי גט אבל בנתניחזד בטל הגט לגמרי ולא מהני לכי מלו תלתין ולר"י קמש"ל דלכי מלו הוי גט דלא חיישינן לגט ישן הואיל ולא נתניחזד, ומייתי ראי' מבבבית' דקתני ולגט ישן אין חוששין דמשמע לולא פסול דגט ישן אין נ"מ פלל במה שניחוש לנתניחזד ולר"ה אפילו אי לא הוי פסולי רבנן גט ישן אי הי' מקום לחוש שנתניחזד לא הוי גט דהא לא קיים התנאי משא"כ לר"י דלא הוי גט רק לכי מלו אין נ"מ ביחוד רק לפי שפסלו רבנן גט ישן אבל אי לא הוי פסולי רבנן גט ישן לא הוי איכפת לן אפילו נתניחזד דסוף סוף לכי מלו הוי גט: והיינו דמקשה בתר הכי וליחוש שמא פייס דנהי דלענין גט ישן לא חששו רבנן לגיטה קודם לבנה רק בידיענו דנתניחזד אבל הלא פל שלא ידענו שנתניחזד לא חיישינן לזה פינן דאינו רק פסול לכתחילה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה אבל אנו ניחוש שמא נתניחזד וביטל התנאי לגמרי שלא יועיל ביאתו עוד ואפילו לכי מלו לא להוי גט לר"י אף דליכא חשש גט ישן ומעיקרא נתפונן אפילו לשלשים אחרים מ"מ אח"כ ביטל דבריו שלא יועילו עוד ל' אחרים ויש בינדם לבטל בתנאי אם או בעל מנת בריצוי שניהם כמ"ש הפוסקים, ומשני באומר נאמנת דלענין זה מהני נאמנות, אבל לענין חשש גט ישן אי הי' ראוי לחוש שמא יאמרו גיטה קודם לבנה לא הוי מהני נאמנות פנ"ל ומ"מ יש ליישב פירש"י ג"כ דכל שלא נתקיים התנאי הנה בדין לבטל הגט שלא תתגרש בגט ישן שפסלו רבנן לגרש בו

לכתחילה, והאי נמי פיון שלא נתקנים עדיין הוי לכתחילה ויש לו לבטל הגט או שלא לקיים עוד התנאי כדי שלא תתגרש בגט ישן: בתוס' בד"ה תני' וכו' מיתי ראי' וכו' בטל הגט לגמרי.

כבר פתבתי בגמ' דדבריהם צ"ע ומנין להו לחלק בהא בין ר"ה לר"י, ועיקר הראי' בלא"ה ניחא דלר"ה פלי חשש גט ישן אי הו' ראוי לחוש ליחוד לא ה' הגט רק לכי מלו ועכשיו הוי גט מיד משא"כ לר"י, ע"ש: בד"ה וניחוש שמה פנים, מפורש לעיל.

וכבר פתבתי לעיל בבבאור סוגי' זו וישם מפורש טעם למה בקצת מקומות נחלקו אי חיישינו לשמה פנים ובקצת מקומות לכ"ע חיישינו ובקצתן לכ"ע לא חיישינו גם בבאור הסוגי' דשם עם פירש"י פאן גם מה שיש לתמוה בהך סוגי' דהכא לפי פיר"י שם הפל נתבאר שם באריכות: וראיתי להר"ן ו"ל שהביא פירש"י ו"ל דהקושני' וליחוש שמה פנים והוי גט ישן ואף דקי"ל נתגרשה תנשא לכתחילה ה"ק דהרי זה גט משמע שראוי להתגרש בו לכתחילה ליחוש שמה יבוא בעל ויערער ע"כ, והוא תמוה לפע"ד דהיאך יעלה על הדעת להקשות ליחוש לערער הבעל בדבר שאפילו נתייחד נדאי אין פאן שום פיסול ומותרת לינש' לכתחילה ולעולם לא יבוא לידי זה שיאמרו גיטה קודם לבנה פיון שפאמת לא בא עלי': אבל באמת מעולם לא פירש"י הך קושני' דוליחוש שמה פנים מפת ערער הבעל על גט ישן, ודבר זה פי' מעיקרא בד"ה גט ישן והוא על מה שאמרו בפרייטא ולר"י לגט ישן אין חוששין והיינו דאנו נחוש שמה באמת בא עלי', ועל זה פי' מהו חשש דגט ישן, ועל זה אמרינו דלא חיישינו לגט ישן רק בידיענו שנתייחד לא מספק.

ובתר הכי מקשה וליחוש שמה פנים הפנונה שביטל הגט והיינו שיערער שביטלו במה שנתייחד עמה ולא משום חשש גט ישן אתינו עלה, ואף דלעיל דף י"ח פי' שמה פנים משום חשש גט ישן, היינו דהתם לא חיישינו לערער הבעל כלל דמעצמו נתן לה אח"כ והיאך יערער כדאמרינו לעיל פ"ק השתא מינקט נקט בידו' וערעורי מערער עלי' והתם נמי דכונתה, ומ"מ התם חיישינו טפי לגט ישן מה דלא חיישינו הכא פיון שלא החתים עליו עדים וראוי להקפיד שלא יגרש לכתחילה בו משא"כ הכא שפבר גירש ואין לנו מקום ליחוש שמה נתייחד ולא ידענו, לא חיישינו לגט ישן כלל רק לערער הבעל מן הדין שביטל הגט במה שנתייחד עמה פנ"ל: עוד כתב הר"ן ו"ל דהרי"ף מפרש שמה פייסה ומחלה התנאי ועל זה הביא דברי הרמב"ן ו"ל דלמי שגורס ע"מ למדנו דהאומר לאשה על מנת שתתני לי מאתים אם רצו שניהם ובטלו התנאי הגט בטל ואפילו נתנה לו אח"כ, ולפעד"נ דלא דמי כלל דהכא שאני שלא התנה עמה כלל וקיום התנאי תלה בו הלכך פיון שאמר הרי זה גיטה ונשאר הדבר בידי או שלא לילה ממילא יכול לבטל כל מאמר הרי זה גיטה דמעיקרא פיון שהניח עדיין הדבר בידי ולא נסתלק עדיין מן הגירושין משא"כ באומר על מנת שתתני לי מאתים וזו כבר נסתלק הבעל לגמרי שאין אנו צריכין עוד למעשיו בגירושין הללו רק היא תקיים התנאי ולא מבעי' אי נתנה בע"כ מהני אלא אפילו לא מהני היינו מצד האשה שלא עשתה עדיין מה שמוטל עלי' לעשות כי לא נתנה אבל אין מעשי הבעל מצטרפין לגירושין האשה רק קיום התנאי של האשה הלכך בהא אין פח ביד הבעל לבטל מאמר הרי זה גיטה שפבר גירש ונסתלק והלך לו והאשה ג"כ נראה שאין פח בידיה לבטל כי היא אין לה שום יד בגירושין שהרי

אפילו תשבע ותדור שלא תקנים לעולם אין בינדה לבטל הגירושין שהרי יכול לגרשה
תיקרף בלי תנאי ואין ענין הגירושין תלוי בה ככל משא"כ הכא שפיר יש לומר דהוא
עצמו יכול לבטל דבריו דמעיקר' פיון שהניח הדבר מסור בידו עוד, והשתא לא קשי'
מנקרע הגט ואבד דהך ביטול אין הפוננה ביטול הגט שאין הגט מתבטל כלל לדעת הרבה
פוסקים לפי מה דקי"ל כר"נ ריש פרק השולח רק הביטול הוא שהוא מבטל מאמרו הרי
זה גיטף דמעיקרא פיון שתלה מאמרו בתנאי שבידו עדיין הדבר מסור וכה"ג אתי דיבור
ומבטל דיבור פיון דמעשה חלושה היא שלא גמר המעשה רק הניח הדבר על צד שיעשה
עוד מעשה שיעבור מפני פנ"ל: גם מה שהקשה עוד הר"ן ממחולין לה איני יודע
מאיזה צד באה קושני' זו דדוקא לבטל הגט שיקף לומר דבידם לבטל אותו הדיבור
דמעיקרא לגמרי פיון שלא נגמר עדיין המעשה אבל להיקף לבטל התנאי שיהא גט בלי
תנאי צריף לומר מחדש הא גיטף דהרי זה גיטף דמעיקרא בפירוש על תנאי הזכיר ולא
נתקנים גם הרשב"א בחידושו פתב לעיל בהך דמחולין לה דנדאי אם אמר שיהא גט
בלי תנאי מהני אבל התם לא לבטל התנאי בא רק לקיימו וחושב שבכך הוא מתקנים
ועל זה אמרינו דאין זה קיום התנאי, אבל פאן לבטל הפל פאן שלא יהא גט כלל והא
שפיר מהני:.

עוד כתב הר"ן ז"ל דהרי"ף פסק כל"ב דלעולם חיישינו שפא פייס ואני תמה אם פן למה
הביא הך דמסיק עלה מאן דמיתני אברייתא וכו' הא דיו במה שהביא דאיפא דמיתני לה
אמתניתין, ודבר ברור הוא דפסק פמסקנא דגמרא הא לא אתא, ואין לדון בזה דהלכה
כל"ב דהא פלישנא קמא ע"כ איצטריו למיתני מעיקרא דהא מיתני הך פרייתא לסניע
לר"י ועלה מקשה וליחוש שפא פייס וע"כ הוצרך למיתני לישנא בתרא פאחרונה, אבל
מדמפרש מעיקרא מאן דמיתני אמתני' כ"ש אבריית' נהדר קאמר מאן דמיתני אברייתא
אבל אמתני' לא דהא לא אתא, ש"מ דדעת הש"ס לפסוק פהך לישנא דלא אתא, ועלו
דברי הרי"ף ורמב"ם פאחד, וז"ב: בפשנה הרי זה גיטף אם לא באתי וכו' ומת.

בפ"ק דכתובות מיתני הך משנה אהא דרבא דאמר אין אונס בגיטין דדוקא מת אבל חלה
הוי גט נדחי דלמא קמ"ל אין גט אחר מיתה, ויש להבין פיון דיש אונס בגיטין היכי קמ"ל
דאין גט אחר מיתה פיון דבלא"ה אינו גט דיש אונס ואפתי לא ס"ד דמת שאני דלא ניחא
לי דתפול קמי יבם, ונראה לי דאפילו אי נימא יש אונס היינו דלא אמרינו דמחמת אונס
הוי פנתקנים התנאי פיון שלא בא אבל פשיטא דאי אפשר לומר דנתבטל התנאי דהא
מ"מ יכול להיות שאפילו לא היה נאנס לא הי' בא, ופשיטא דכה"ג ספק מגורשת היא
שלא נתברר לנו אי לא הי' נאנס אי לא הי' בא או שפא הי' בא, והשתא פרישא שפיר
קמש"ל אין גט אחר מיתה, ואי דבלא"ה יש אונס משום הא לא הוי גט בטל רק ספק
אבל מפח אין גט אחר מיתה אינו גט כלל אבל מסיפא דייק שפיר בס"ד מת וה"ה חלה
ודחה דחלה לא דיש אונס, והיינו דמת הרי זה גט נדאי אבל חלה הוי גט ספק מפח אונס:
ודע שיש לומר דהא דקמש"ל פמתנה אם לא באתי וכו' דמ"מ אין גט אחר מיתה דס"ד
דוקא באמר אם מתי כל שלא אמר מעכשיו יש לנו לומר דהי' פנונתו אחר מיתה פדי
שלא תיאסר עליו בספק פאותן הימים ואסורה להתייחד עמו בינתיים אבל בהלף לדרכו
ומתנה אם לא באתי בהא ס"ד דלכ"ע מעכשיו נתפון דמה נפקא מינה פיון דס"ס לא
יהא פאן קמש"ל דמ"מ אין גט אחר מיתה, אבל פריש פתובות הקשו בגמ' הא תנא לי'

רישא ומשני לאפוקי מדרבותינו ולמה לא משני פנ"ל, ואפשר לומר דבאמת כה הכוונה דמעיקרא ס"ד דקמש"ל גוף הדין שאין גט אחר מיתה ומקשה הא תנא לי רישא ומשני לאפוקי מרבותינו והקשו התוס' שם הא מרישא נמי מוכח לאפוקי מרבותינו, ולהנ"ל יש לומר דמרישא הוי ס"ד דלקח לית להו דרבותינו מטעם הנ"ל דיש לומר דנתפנין שלא תהא אסורה עליו קמש"ל דאפילו כה"ג דהקא לית להו דרבותינו, ועל דרף זה יש לפרש דברי הר"ן התמוהין בזה דהתם ס"ד דקמש"ל גוף הדין אין גט.

אחר מיתה ואהא מקשה הא תנא לי רישא ומשני דקמש"ל דכה"ג הוי גט אחר מיתה דהא לרבותינו לא הוי כלל גט אחר מיתה ואהא קשי' לי להר"ן דמה נפקא מינה בין רישא לסיפא סוף סוף מוכח דכה"ג הוי גט אחר מיתה דלא פרבותינו ואהא תירץ הר"ן מה שפירץ, וקושית הר"ן הוא קושית התוס' ריש פתובות: שם אם הגט קודם למיתה וכו'.

תמוה לי מאי קמש"ל פאן בזה פנין דכבר שמענו דאפי' נתן ביזה קודם מיתה רק שיהגט חל אח"כ אינו גט כ"ש בנתן גט אחר מיתה דלא מהני וכמו פן מאי קמש"ל דבנתנו קודם מיתה דהוי גט, מיהו בהא אפשר לומר דקמש"ל כל שנתברר לנו שהיתה הנתנה קודם מותו אף שהי' סמוך למיתה אין לחוש שמהי' מטורף אז וקי"ל דאין כותבין עד שישתפה קמש"ל דלא חיישינן לזה, אף אפתי קשה לר"ל דכותבין ונותנין אפילו בעודו מטורף, ורחוק לומר דהא גופא קמש"ל אפילו מטורף כותבין דכבר הוכיח ר"ל דבריו לעיל בריש פרקין גם לר"י פתבו התוס' לעיל ריש פרקין דצריף ליהדר באמת בגט שכיב מרע שיהא שפוי בעת נתינה ש"מ שיש לחוש באמת שהוא מטורף.

מיהו י"ל דלזהירות בעלמא פתבו פן אף סיפא קשה לכ"ע פשיטא דאי נתנו אחר מיתה דאינו גט: לכן נראה לי דקי"ל דאדם עשוי לטעות בשעה או שמים זולת בחמש ושבע דחמה במערב הלכך ס"ד דכל כה"ג דהבעל במדה"י אף שנתברר לנו משם שהי' הגט פאן קודם מותו שם וכן להיפך ס"ד דהוי ספק שמה טעו בשעה או שמים קמש"ל דכל שידענו שהי' קודם מיתה הוי גט ואח"כ אינו גט וטעמא דמילתא דדוקא בעדות אחרת שאין נ"מ אם לנה או הרג בשעה זו או אח"כ רק אנו חוקרין על זה כדי לברר אמיתת הענין וכל שהם מכחישין עצמם דנין הדבר שאין מכחישין דטעו בזה דלא רמי' עליהו כ"כ אבל הקא דעל זה אנו דנין על הרגע אי הי' קודם מיתה מגורשת ואי אח"כ אינה מגורשת פשיטא דהעדים מדקדקין ולא חיישינן לטעות פנ"ל בזה: בגמרא תנא רבותינו התירוה לינשא וכו' סברי לה כר' יוסי.

ברייטא זו היא בתוספתא פ"ה אהף משנה דהקא, ונראה לי מדלא זכרו הך אהף מתניתין דלעיל זה גיטף אם מתי דרבותינו התירוה לינשא, וכמו כן קשה בריש פתובות דקאמר דקמש"ל לאפוקי מרבותינו ולמה לא קאמר לאפוקי מר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו, הלכך נראה דרבותינו דוקא בהך דהקא סברי לה כר"י פנין שהגביל זמן י"ב חודש הי' לו לכתוב זמן הגט לר"ח פלוני כמו שפי' רש"י ריש פתובות (רק מה שפי' שיקתוב בגט אם לא באתי לר"ח פלוני הוא מגומגם אצלי דאין כותבין תנאי בגט קודם התורף וזמן תורף הוא ונזכר בהתחלת הגט) אבל בתנאי אם מתי דלא ידע מתי ימות לא ס"ל זמנו של שטר מוכיח עליו והיינו דלא הוזכרו רבותינו רק אהף משנה דהקא, ובהקא

גיחא לי מה שיקשו התוס' ריש פתובות דהא מרישא נמי מוכח לאפוקי מרבתינו, ולהנ"ל לק"מ דברי שא גם רבתינו מודו ולא סבירא להו כר"י רק בסיפא דאם לא באתי, כן נ"ל: שם לאלתר שריתיה וכו' דהא איקניי לי תנאה.

כבר נתחבטו בזה כל המפרשים דמאינה צד לא תנשא לאלתר פיון דנדאי מת ולא יבוא ורובם כתבו דגזרינו אטו לא מת, והוא תמוה לפע"ד דמאינה צד נחוש בכאן טפי מאשה שפאו עדים שמת בעלה במדה"י ולא חיישינו לגזור אטו לא מת וכיון שהתנה בפירוש אם לא באתי וכו' למה נחשבו דמותרת בלא מת, וה"ה פ"ק ח' מהלכות גירושין הלכה כ"ב כתב דהטעם דבעינו שיתקניי התנאי בפועל, וכבר הקשיתי עליו קושיות חזקות עד שנדחה פירושו אי אפשר לאמרו כלל ועל מנת שלא תשתי יין וכה"ג יוכיח דמותרת אף שלא נתקניי בפועל רק כשלא קבע זמן אין זה פריית דאגיד' בי' אבל לקיום בפועל לא חיישינו וכ"ש שאין ענין חליצה לכאן דהא אינו עולה ליבום כמו שכתבתי מזה באריכות לעיל דף ע"ד ובא"הע סימן קמ"ג ע"ש: והי' נראה לי לפרש דהחשש שמה פייס ונאמר נאמנת עלי לא האמין רק אחר עבור יב"ח דלא סליק אדעתה' שימות א"כ קודם יב"ח חיישינו שמה פייס אבל אין כל זה נוח לי בפרט ללישנא בתרא דלעיל דבהא לא חיישינו שמה פייס דהא לא אתא: ומה שנראה לי עיקר בענין זה הוא מה שיש להסתפק בהך דינא דרבתינו אי בכל תנאי באם כגון אם תתני לי מאתים וזו וכיוצא בזה ג"כ ס"ל זמנו של שטר מוכיח עליו ומגורשת מעכשיו ואפילו נקרע ונאבד בינתיים הוי גט או דוקא בהך תנאי פליגי כמו שאבאר: ונראה לי ברור דדוקא בהך דהכא דמת בהא פליגי רבתינו כמו דס"ל לר"י ה"ה דאמרינו גופא מהיום ופירי אחר מיתה הכא נמי אמרינו דהזמן מוכיח רק שלא יהא גט אחר מיתה אבל כל כמה שיכול להיות גט אח"כ כגון בחי הוי כמו כל תנאי דעלמא ולא מהני רק אח"כ רק באומר בפ"י מעכשיו לכל דבר, והיינו דלא הווןכרו דברי רבתינו לעיל במתנה על מנת שתתני מאתים דלא פליגי רק אי על מנת מעכשיו אבל באם כ"ע מודו דלא הוי מעכשיו.

ויש בידי עוד ראיות רבות על זה אלא שאין רצוני להאריך בזה לפי שמצאתי בתוספת' דמכילתין פ"ה להדני' כדברי הרי זה גיטא אם לא באתי תוך יב"ח ומת בתוך יב"ח לא תנשא ורבתינו התירו לינשא ואם נתקרע הגט או אבד בתוך יב"ח אינו גט לא אחר יב"ח הרי זה גט מבואר להדיא דרק.

במת נחלקו רבתינו מפת זמנו של שטר ולא בחי רק שנקרע הגט: אמנם מה שאני מסתפק עוד אם מת ונקרע הגט תוך יב"ח אי נימא פיון דמת הוי גט או דלמא פיון שנקרע הגט ונאבד לא מהני מת טפי מאי לא הי' מת דלא היתה מגורשת אפילו לא בא וה"ה במת דלא מהני זמנו של שטר רק שלא יתבטל ע"י מיתתו אבל פיון דבלי מיתתו מתבטל בשביל שמת ג"כ לא עדיף שיהא גט, והך נתקרע הגט או אבד שישנו בתוספתא קאי על מת ג"כ או דענין בפ"ע הוא בלא מת אבל במת לא איכפת לן נקרע ג"כ: והיינו דמבעי' לן הכא לאלתר שריתיה או לא אחר יב"ח אי נימא פיון שמת ממילא מתגרשת היא מעכשיו או דלמא פיון דהדבר מתחלק לענין מיתה מעכשיו ואי חי אח"כ, ממילא אמרינו דאף לענין מיתה אינו מעכשיו רק באופן דבלי מיתתו היתה מתגרשת שנתקניי התנאי אז אפילו מת אין מיתתו מעכב ומתגרשת מעכשיו אבל כל כמה דלא נתקניי התנאי שלא

נתברר דבלי מיתתו היתה מתגורשת אפתי אינו חל מעכשיו ונשוא יקרע הגט ויאבד ואז בלי מיתתו לא היתה מגורשת ממילא לא מהני מה שמת שיהא גט, והיינו דקאמר דהא איקיים תנאה, והדבר תמוה למה לו ליתן טעם על לאחור יב"ח וכי על זה צריך טעם שתתגרש אז ואימת תתגרש, ולהנ"ל ניחא דבא לומר דלא נימא דע"כ לאלתר מגורשת כיון שמת, דאי עדיין הדבר תלוי עד אחר יב"ח שהיתה מתגורשת בלי מיתה א"כ פשמת היאך תתגרש אז הא הוי גט אחר מיתה, ועל זה קאמר דמ"מ כיון דאיקיים תנאה אז ממילא מתגורשת מעכשיו מחמת מיתתו, אבל אי נקרע הגט קודם דבלי מיתתו לא היתה מגורשת אין מיתתו עושה מעכשיו שפתיא מגורשת, כנ"ל: אלא שיש להקשות עדיין לפי זה מה דמקשה דהוי לי' להסתפק במתניתין מעכשיו אם לא באתי, ולהנ"ל במתניתין אין להסתפק כלל דבפירוש קאמר מעכשיו, אבל באמת נראה לי דלק"מ לפי מה שפתיא לעיל בתוס' בד"ה וניחויש בבבאור דברי הר"ן בשם הרמב"ן שם דכל תנאי שהוא מתנה והתנאי תלוי בו ע"כ לא נגמרו הגירושין לגמרי עד שישתלק פחו של בעל לגמרי ואז מגורשת אבל כל כמה דביד הבעל הוא, יכול לבטל הגט כמו שבדו שלא יקיים התנאי כדפרכינו לעיל וליחויש נשוא פייס אף דקאמר מעכשיו וכיון שבדו לבטלו ממילא צריך שיהא הגט קיים כמו שפתיא הרמב"ן לעיל שם דכ"ש הוא רק פשנתקיים התנאי דשוב אין בדו לבטל הגט אז מגורשת אפילו פשאר מעכשיו ולא מצינו בנתקרע הגט ויאבד שיהא גט רק בעל מנת שתתני לי מאתים וזו דבכר נסתלק פח הבעל מן הגט לגמרי רק היא צריכה לקיים התנאי הלכך אפילו נקרע מגורשת משא"כ בתנאי התלוי בו כיון שיכול לבטלו כ"ש נקרע דאינה מגורשת, והיינו דלא נקט נ"מ בקידושין בנקרע שטר הקידושין דהתם כיון דהתנאי תלוי בו שיתן לה והוא המקודש, כמו שיכול לבטל הקידושין כמו כן צריך שיהא השטר קידושין קיים כל עוד שהדבר בדו לבטלם וכ"כ הר"ן להדני' לעיל בשם י"מ רק הוא השיג עליהם דכיון דנתקרע לא מהני כ"ש ביטול ומלבד מה שפתיא לעיל לדחות דבריו אבל בלא"ה אי הא קושלי' גם בהסקמת שניהם לא יועיל כיון דנתקרע לא מהני כ"ש שלא יועיל ביטול שניהם ומאיזה צד הוי כ"ש טפי בביטול הבעל בלבד מביטול של שניהם אבל באמת לא הוזכר בשום מקום שאם נתקרע הגט ונאבד מהני בתנאי כזה ונהרי רבותינו ס"ל באם נמי הוי פמעכשיו, ומ"מ מפורש בתוספת' דבנתקרע הגט ויאבד לא מהני לרבותינו והיינו מהאי טעמא כיון שפלה הגט בתנאי התלוי בו כל כמה שלא נתקיים התנאי צריך שיהא הגט קיים כיון שבדו לבטלו נקרע הוי פנתבטל, ולפי זה גם במעכשיו הוי הספק אי מת מותרת לאלתר או דוקא לאחר יב"ח שאי הנה חי היתה מתגורשת אז למפרע במת ג"כ מתגורשת למפרע לפי שאמר מעכשיו אבל בנקרע הגט שאי הנה חי לא היתה מתגורשת למפרע דכיון דנקרע הוי פנתבטל הגט וכיון שבדו לבטלו בעינו שיהא קיים עד שישתלק א"כ ממילא אפילו מת לא מהני דכיון שנקרע הגט קודם קיום התנאי הוי פנתבטל ולא מהני מעכשיו על זה כמו לרבותינו דלא נתפנון במעכשיו רק שלא יהא גט אחר מיתה כנ"ל, וכ"ש כאן כיון שהלך לדרך והיא אסורה לינשא בלא"ה שוא יבא א"כ מה צורך שתתגרש מעכשיו רק לענין מיתה גירשה מעכשיו הלכך כל דבלי מיתה לא היתה מגורשת לא מהני מיתה: והנה הרי"ף והרא"ש כתבו כאן דבתוך יב"ח לא מיפטרך בלא חליצה אבל הרמב"ם פ"ט לא זכר חליצה כלל, ובאמת כפי מה שפירשו התוס' גזירה אטו לא מת יש לומר אף

דחליצה זו אינה פלום פנין דגרושה גמורה היא ואינה בתורת יבום פלל מ"מ חולצת פדי שידעו העולם שמת, אבל לפי דברי ה"ה הנ"ל דצריך שיתקיים התנאי בפועל לא ידעתי מקום לחליצה פנין שאינה מתייבמת דהא ע"כ תהא גרושה גמורה אח"כ פשייתקיים לאחר יב"ח, א"כ כל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה, וכמו כן לפי מה שפכתתי דהספק הוא דמעכשיו זה שתלה התנאי בו אינה מגורשת למפרע רק אח"כ פשהגיע הזמן ונתקיים התנאי אז היא מגורשת למפרע הלכך לא תנשא קודם שמה יתקרה הגט ויאבד בינתיים דאז לא מהני מעכשיו פי אינו מועיל מעכשיו בתנאי שתלה בו רק לענין מיתה בלבד שלא יתבטל מפח אין גט אחר מיתה אבל מה שנתבטל בלאו הכי לא מהני מת שיהא גט או דנימא דכל שמת מהני מעכשיו אפילו נתבטל אח"כ פגון שנקרע ונאבד שאי הנה חי לא היתה מגורשת אבל במת מהני מעכשיו, ולפי זה לא מהני בכאן שום חליצה רק שתמתין עד אחר י"ב חודש, כנ"ל ועיין מה שאכתוב בסמוך בתוס' בד"ה דהא לפרש דבריהם על דרך זה: בתוס' בד"ה ולא הודו, אין להוכיח וכו' דבעל פה וכו'.

עמהרש"א שהקשה דמרבא דהוא בתרא מוכח אפילו בעל פה הלכה כר"י, ואינה קוש' דהא אין הכרח מדברי רבא דלעיל לפום הך ואיבעית אימא שאמרו .

שם דהני לישנא איצטריכו לי' ע"ש: בד"ה דהא אקנים לי' תנאה, וא"ת וכו' אטו לא מת וכו' ויתמהו על שמתירין לינשא וכו'. לא נתבררו לי דבריהם בזה חדא היא שייך לגזור אטו לא מת ולמה בכל אשה שבאו ואמרו מת בעליך יכולה להנשא ולא חיישינן שיאמרו לא מת ומ"ש פאן דיתקשו שמתירין א"א פנין שבפירוש התנה אם לא באתי, גם לא הבנתי פלל הך ויתמהו שכתבו שאין לו שחר פלל דהא החשש הוא דאינו יודעין שמת ויבואו להתיר בלא מת ג"כ ומאי ענין תמוה זו לכאן, ואי הי' פנונתם שאין ראוי להתיר דבר התמוה לרבים א"כ אין זה גזירה אטו לא מת, והר"ן השמיט באמת הך ויתמהו לגמרי ולא זכר רק דגזרינו אטו לא מת: ונראה לי דכוננת התוס' דס"ל כמו שפכתתי לעיל דלא התירו רבותינו רק במת דאז זמנו של שטר מוכיח עליו אבל בלא מת אין הגט חל רק אח"כ ואם נשאת קודם לזה אפילו נתקיים התנאי אח"כ תצא מזה ומזה דכיון שהיא חי הני א"א גמורה עד שיתקיים התנאי ואי נקרע הגט אינה מגורשת לעולם ואינו מועיל לרבותינו זמנו של שטר רק לענין מיתה בלבד, וזה שכתבו דכיון שאין העולם יודעין שמת יחשבו דלעולם אמרינו זמנו של שטר מוכיח עליו אפילו לא מת ואי נשאת ויתקיים התנאי תשאר תחת בעלה, ואהא קשי' להו אפי' יחשבו דאפילו לא מת מועיל זמנו של שטר ומגורשת מעכשיו מ"מ היא היתירו לינשא לכתחילה שמה לא יתקיים, ועל זה כתבו דבאמת יתמהו על היתר זה לכתחילה אבל מ"מ יטעו עכ"פ בהא דבלא מת מהני זמנו של שטר דאל"כ עכשיו א"א גמורה היא ואפילו יתקיים תצא מזה ומזה אבל אי מהני זמנו של שטר בלא מת אין פאן רק תימה על שהתירו לכתחילה, כנ"ל בכוננת התוס', מיהו לעיל דף ע"ד בד"ה איכא משמע מדבריהם דבכל תנאי מעכשיו מהני למפרע אפילו לא מת ואפילו בתנאי התלוי בו, א"כ מאי מקשה הכא ותיקשי לי' מתניתין דבמתניתין אפילו לא מת מגורשת למפרע: בגמרא אמר אבני הפל מודים וכו'.

מפל המפרשים משמע דהך שתצא חמה מנרתיקה היינו שיאיר היום, ולפי זה בהכרח יתקיים התנאי, וא"כ יש לתמוה למה לו תנאי זה אם נתכוין לגרש מעכשיו יגרש סתם

דְּהָא אִי אֶפְשָׁר שְׂיִתְבַּטַּל: וְנִרְאָה לִי לֹמֵר דַּס"ל לְאַבְיֵי דְאַפִּילוּ בַּעַל מְנַת דְּהוּי כְּמַעֲכָשִׁי וּמ"מ בְּתַנְאֵי פְּזָה שְׂבִהֲכֶרַח יְבוּא וְהוּא מִתְנָה בְּדִרְךָ תְּנַאי ע"כ הֵיטָה פְּנוּנְתוֹ שְׁנַשְׂאָר הַדְּבָר בְּיָדוֹ שְׂיִיכַל לְבַטְלוֹ שְׂאִי הֵיטָה פְּנוּנְתוֹ לְגֵרֵשׁ לְגַמְרֵי מַעֲכָשִׁי לְמָה לֹו תְּנַאי זֶה פִּינּוֹן שְׂבִהֲכֶרַח יְבוּא הֵיטָה לֹו לְגֵרֵשׁ תִּיקָף בְּלִי שׁוּם תְּנַאי וְע"כ שְׁנַשְׂאָר בְּיָדוֹ לְבַטְלוֹ וְיֵהָא הַפְּנוּנָה עַל מְנַת שְׂתַצָּא חֲמָה וְאַנִּי עוֹמֵד בְּדַעְתִּי וְרִצּוֹנִי לְגֵרֵשׁ אֲבָל אִם יְבַטְלוּנוּ קוֹנְדָם לֹא יֵהָא גִט וְה"ה נִקְרַע קוֹנְדָם וּמ"מ פִּינּוֹן שְׂאָמֵר מַעֲכָשִׁי לֹא מְהַנִּי מֵת שְׂלֹא יֵהָא גִט פִּינּוֹן שְׂלֹא בִיטְלוֹ וְלֹא נִקְרַע פְּנ"ל אֲבָל מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְ"ל פ"ט מ"ה ג' מְשַׁמַּע לִי דְהָדָּה עַל מְנַת שְׂתַצָּא חֲמָה הֵינּוּ שְׂתַזְרַח הַחֲמָה שְׂלֹא יֵהָא יוֹם מְעוּנּוֹן אֲבָל פְּשִׁלָּא זְרַחָה חֲמָה אִינוּ גִט, וְלִפִּי זֶה הוּי כְּמוֹ כָּל תְּנַאי בְּמַעֲכָשִׁי דְאִינוּ יְכוּל לְבַטְלוֹ וְאַפִּילוּ נִקְרַע הוּי גִט כִּינּוֹן שְׂאִינוּ בְּיָדוֹ שְׂלֹא לְקַיָּיִם הַתְּנַאי רַק מַעֲצָמוֹ יְבוּא: בְּתוּס' בּוּד"ה הַפֵּל מוֹדִים, וְלר"י גִט וְאִינוּ גִט כְּדָאָמֵר לְעִיל בְּאַחַר מֵיטָה ע"כ.

אֲבָל מִדְּבָרֵי רַש"י וְ"ל נִרְאָה דְאַפִּילוּ לר"י לֹא הוּי גִט כָּלְל, וְנִרְאָה לִי טַעְמוֹ דְסוּבֵר דְּוָקָא בְּאוּמֵר אַחַר מֵיטָה ס"ל לר"י דְמְהַנִּי זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטֵר שְׂיֵהָא סַפֵּק עכ"פ לִפִּי שְׂאָדָם יוֹדַע שְׂאִין גִּט אַחַר מֵיטָה וְיֵשׁ לֹמֵר דְּתַנְאָה הוּי, אֲבָל פָּאן שְׂלֹא אָמֵר אַחַר מֵיטָה וְאִי הֵיטָה חֵי הוּי גִט לְכַשְׂתַּצָּא שְׂפִיר יֵשׁ לֹמֵר דְּבִמַּת הוּי גִט אַחַר מֵיטָה וְהוּא לֹא רָצָה שְׂתַתְּגַרְשׁ רַק אַח"כ וְלֹא אֶסִיק אֲדַעְתִּי' כָּלְל מִמֵּיטָה שְׂלֹא זָכַר מֵיטָה כָּלְל שְׁנַצָּאָמֵר אָדָם יוֹדַע וְכו' פְּנ"ל, וְמָה שְׂהַקְשָׁה הַר"ן דַּע"כ פ' הִכִּי פְּרִיף לְעִיל פְּשִׁטָּא לִק"מ דְּוָדָאֵי ר"ה דְאָמֵר חוֹלְצָת הַפְּנוּנָה לְאַשְׁמוּעֵינוּ דְּבַעֲי חֲלִיצָה, וְאַהָא מִקְשָׁה חוֹלְצָת פְּשִׁטָּא וְאִי לְאַשְׁמוּעֵינוּ דְאִינָה מִתְיַבְמַת כְּפֹה הוּי לִי לֹמֵר דְּלר"י אִינָה מִתְיַבְמַת אֲבָל חוֹלְצָת פְּשִׁטָּא: וְאַדְרַבָּא לִפִּי הַתּוּס' יֵשׁ לְדַקְדָּק הִכִּי קָאָמֵר הַפֵּל מוֹדִים כְּמוֹ שְׂהַקְשָׁה הַר"ן עַל פִּירַש"י בַּע"ג דְאִי לְאַשְׁמוּעֵינוּ דְלְכַשְׂתַּצָּא הוּי לִי לר"י כְּמוֹ מְהִיּוּם וְלֹא אַחַר מֵיטָה לְרַבְּנָן פְּשִׁטָּא דְמַאֲיִזָּה צַד נִימָא דְּלר"י לְכַשְׂתַּצָּא הוּי גִט גְּמוּר וּמ"מ נִרְאָה לִי לְיִישׁב גַּם בְּזָה דַּס"ד דְּוָקָא בְּמְהִיּוּם וְלֹא אַחַר מֵיטָה מְסַפְקָא לְהוּי לְרַבְּנָן אִי תְּנַאָה אוֹ חֲזָרָה דְמָה שְׂאָמֵר מְהִיּוּם כְּבָר נִסְתַּלַּק וְחֲזוּר וְאָמֵר אַחַר מֵיטָה אֲבָל לר"י דְהַזְמַן מוֹכִיחַ לֹא שְׂיִיף לֹמֵר חֲזָרָה דְהַרִי גָתוּן הַגִּט בְּיָדָה עִם הַזְמַן כְּתוּב אַחַר שְׂאָמֵר אַחַר מֵיטָה וְהַרִי הֵן תְּרַחֲמֵי דְסַתְרֵי בַּעַת אַחַת וְע"כ תְּנַאָה הַנִּיקְמַש"ל דְלֹא עֲדִיף זְמַן לר"י מֵאָמֵר מְהִיּוּם מְפִנְרֵשׁ לְרַבְּנָן וְלֹא הוּי רַק סַפֵּק כְּמוֹ לְרַבְּנָן מְהִיּוּם פְּנ"ל, וְיִתֵּר הַדְּבָרִים בְּעֵנָן זֶה וּבְדְבָרֵי הַר"ן הַפֵּל נִתְבָּאָר אֲצִלִּי בַּא"ה ע"ס קמ"ד וְקמ"ה וְלְעִיל דָּף ע"ב ע"ש: דָּף ע"ז ע"א בְּגַמְרָא לִימָא קְסָבֵר ר"י כְּתַב גִּט עַל תְּנַאי כְּפִשָׁר וְכו'.

פִּירַש"י וְאַפִּילוּ לֹא נִתְקַיָּיִם הַתְּנַאי וְכו' וְנִימָא נְמִי דְאַרִישָׁא פְּלִיג עכ"ל. וְדָבָר תִּיקְמָה פִּירוּשׁוֹ דְהִיאָף יַעֲלָה עַל הַדַּעַת שְׂיִסְבּוֹר ר"י שְׂאִין צְרִיף לְקַיָּיִם שׁוּם תְּנַאי וְלְמָה לֹא חֲלַק בַּעַל מְנַת שְׂתַתְּנֵי מְאִתִּים זִוּוּ וְעַל מְנַת שְׂתַשְׁמְשִׁי אֵת אֲבָא דְלְעִיל, וְעוֹד דַּע"כ צ"ל שְׂלֹא יָדַע הַמְקַשָּׁה שׁוּם הַפְּרֵשׁ בֵּין רִישָׁא לְסִיפָא עַד שְׂהוֹכְרַח לֹמֵר דְּפִלִּיג ר"י בְּרִישָׁא ג"כ א"כ הַנְּהָר תְּרִי בְּבִי אִם לֹא בְּאִתִּי כְּתָבוּ וְתָנוּ וְכְתָבוּ וְתָנוּ אִם לֹא בְּאִתִּי בְּדְבָרֵי ת"ק לְמָה לִי דְהָא הֵינּוּ הָדָּה וְע"כ שְׂיֵשׁ שׁוּם רְבוּתָא בְּסִיפָא א"כ מִנִּין שְׂיִתְחַלּוֹק ר"י גַּם בְּרִישָׁא: וְדָבָר בְּרוּר הוּא לִפְע"ד דַּס"ד דְּטַעְמָא דר"י דְכִינּוֹן שְׂאָמֵר כְּתָבוּ וְתָנוּ אִם לֹא בְּאִתִּי הֵיטָה הַפְּנוּנָה שְׂיִכְתָּבוּ וְיִתְנּוּ תִיקָף רַק עַל תְּנַאי אִם לֹא בְּאִתִּי וְאָף שְׂזָכַר תְּנַאי לְפָנֵי הַתְּנַרְף לֹא אִיכְפַת לֹו, וְזֶה שְׂאָמֵר לִימָא קְסָבֵר ר"י כְּתַב גִּט עַל תְּנַאי וְהֵינּוּ שְׂהַסוּפֵר כְּתָבוּ לְגֵרֵשׁ עַל תְּנַאי וְכֵן הוּא מְשִׁשׁ זֶה הַלְשׁוֹן לְקַמְּן פִּרְק הַמְגַרְשׁ דָּף פ"ה תְּנִי תְּנָא כְּתַב גִּט עַל תְּנַאי כְּפִשָׁר

ומסיק פסול אתגנייא והיינו ממש פהך דהכא שזכר תנאי לפני התנרף וס"ד דפליג ר"י דכשר בהא ומשגי דכה הפוננה לר"י כתבו מעכשיו ותנו אח"כ, א"כ אין זו כתיבה ליתנו על תנאי רק קביעת זמן שייתנו אחר כך אבל ינתן בלי תנאי כלל אבל כשמצוה לכתוב גט ולייתנו על תנאי מודה דפסול, כנ"ל: ולפי זה נראה לי להוכיח כמה שנוח לקו המבי"ט והב"י והרדב"ז הובא בתשו' מבי"ט ח"ב סי' קל"א באחד ששלח גט ביד שליח לגרש על תנאי אם לא יבוא אחר שתי שנים ונשתקה שליח בדרך שתי שנים דדעת המבי"ט שלא ליתנו כלל כי ליתן סתם אינו יכול שנוצטוה ליתן על תנאי ולגרש על תנאי אינו יכול כי כבר פלה הזמן והב"י והרדב"ז חולקין עליו, ולפי הנ"ל מוכח מפאן דלא כהמבי"ט דהא קתני במתניתין כתבו בתוך יב"ח ונתנו אחר יב"ח, ונהי דלת"ק שפיר קאמר דקמש"ל אפילו נתנו פהוגן כיון שכתבו קודם לא מהני אבל לר"י לס"ד דהפוננה היתה לכתוב וליתן מיד רק על תנאי אם לא באתי עד אחר יב"ח א"כ כיון שלא נתנו רק אחר יב"ח אי אפשר ליתנו לדעת המבי"ט הנ"ל דעל תנאי אין ליתן שפכר פלה הזמן ובלי תנאי הרי צוה ליתן על תנאי, וע"כ דהא ליתא רק או שייתנו אחר כך בלי תנאי או שייתנו על תנאי יב"ח אחרים כדברי הב"י והרדב"ז הנ"ל, ועיין מ"ש עוד בחידושי לא"הע סימן קמ"ד עוד בזה: ודע שיש להסתפק אי כתבו מקצת הגט תוך יב"ח ומקצתו אחר יב"ח אי נימא דמקצתו כמאן דליתא דמי ולא הקפיד על זה כלל או דלמא אפי' על מקצתו קפיד, והנה ברישא אם לא באתי כתבו ותנו בודאי נראה לי שאין לכתוב כלל כיון שלא צוה רק אח"כ, ולפי זה ממילא נראה לי דגם בסיפא כך הדין והטעם דעיקר הקפידא דלא מקדים אינש פורענות לנפש'י וכל כמה שאינו רוצה לגרש אינו רוצה שיכתבו לו גט הלכך ממילא אפילו מקצתו אין לכתוב דבהא נמי הוי הקדמת פורענות דהא עיקר הגט הוא הנתנה ומ"מ הוי הקדמת פורענות בכתיבה ה"ה במקצת הכתיבה, כנ"ל: סליק בס"ד פירק מי שאחזו הזורק פירק שמיני בגמרא גגה חצירה וקרפיפה מנין וכו'.

יש לדקדק כמה שזכרו רשויות חלוקות גג ונחצר וקרפף ומי לא סגי להו לומר רשותה מנין, בשלמא למ"ד בגמרא דבעינן עומדת בצידו יש לומר דרשויות הללו פל אחד גדול מחבירו וס"ד דוקא רשות קטן מהני עומדת בצידו אבל חצר לא רק אי נפל סמוך למקום שעומדת וכן קרפף דהוא רשות היותר גדול קמש"ל דבכל מקום שנפל אפילו היא בקצה השני רחוק מן הגט מהני, אבל למ"ד אפילו היא בצפירי ונחצירה בעכו קשה לכאורה, ואפשר לומר דרשויות חלוקות הן לגיטין ואי זריק לה ברשות זה ולא נח רק ברשות השני לא נתגרשה רק ברשות הב' לא משעה שעבר ברשות הראשון וכ"כ הב"ש בא"הע סי' קל"ט ס"ק ז' בגג ונחצר דידה וזרק הגט מחצר לגג ונח בגג לא נתגרשה רק משעה שנח בגג או שבא לאויר גג ולא מאויר חצר ע"ש שם ת"ל ונתן מ"מ.

פירש"י ודרשי לי באנפי נפש'י מדלא כתב ובגידה יתנו וכו' דמשתמרת לדעת וכו' (ולא ידעתי למה פי' שלא כהלכה דאנן קי"ל כמ"ד דבעינן ידה בסמוכה), וקש' לי על פירושו דהא במרובה למדו גבי גנב מהמצא תמצא דמודה בקנס פטור ופריה והאי להכי הוא דאתי הא מבעיא לי לגגו חצירו וקרפפו ומשגי דהוי לי לומר המצא או תמצא תמצא מדשני קרא ש"מ תרתי, והשתא לפירש"י ז"ל לק"מ דשפיר נלמד רשותו מדלא קאמר ואם בידו תמצא מדקאמר תמצא בידו ש"מ רשותו כמו שלמדו פאן בגט ומכפל

הדברים נלמוד למודה בקנס, ודונק לסלק בין הך דהכא להתם, ואולי מודה רש"י דעיקר הלימוד מדכתיב שני פעמים ונתן בידה כמ"ש הר"ן רק דס"ד לומר דמינה אהך הוי אמרינו רק סמוכה פינה קמש"ל תרתי דבינה דוקא, ועל זה אמר אי בא הכתוב להורות בידה דוקא הוי ל"י לומר ובינה יתנו דאז ודאי הוי משמע בידה דוקא ומדכתיב עוד ונתן בידה הוי מיעוט אחר מיעוט דבנתנה כל דהו סגי, ועמ"ש ב"תוס': והנה הטור ריש סימן קל"ח פתב דהלימוד הוא מדלא פתיב ונתן לה רק ונתן בידה ש"מ אפי' לרשותה והוא תמוה לכאורה וכבר תמה עליו הב"י שם, ונראה לי דס"ל לפרש כמו שכתב הר"ן דעיקר הלימוד מדכתיב תרי בידה אין מיעוט אחר מיעוט רק לרבות וזה שכתב הטור מדכתיב בקרא בתרא בידה דכבר שמענו בידה דוקא מעיקרא והוי סגי לומר ונתן לה ומדשני קרא בידה ש"מ למעט אפי' לרשותה: שם ואי אשמעינו גנב וכו'.

הוי מצי למימר דאי אשמעינו גנב הוי אמינא דוקא גנב דחצר דידי' הוא אבל באשה לומר חצירה וגיטה באין כאחד לא אמרינו, ואולי משום דאפתי לא אסיק אדעתיה הא ובתר הכי הוא דמסיק שם חצירה מה שקנתה אשה קנה בעלה.

יש לתמוה הא קרא קאמר וכוונאי שאין להקשות על הכתוב דהא חזינו בעלמא דאין קנו בע"כ ובגט קנתה ע"כ א"כ יש לומר נמי דחצר פנה ג"כ קונה דהא פשיטא דמיקרי חצירה ג"כ רק דבעל נמי יש לו פח בו אבל פינו שאין לו לחפור בהם בורות א"כ שלה ג"כ הם וכן נראה מלשון רש"י ז"ל שפי' דאפתי לא נפק גט מינדא דבעל והינו דאפתי יש לו לבעל ג"כ תפיסה בו א"כ אין קושני' אם מתגרשת בחצירה פנה דהא לולא דכתב קרא בידה הוי סגי אפילו שלא לחצירה: לכן נראה לי דלקמן יליף רבא מהך ונתן בידה דטלי מעל הקרקע לא מהני, ולפי זה יש לומר דקרא קמש"ל לחצירה הוי בידה ולא הוי פטלי מעל הקרקע אבל מ"מ פינו דיש לו יד בחצר לפירות אינה יכולה לקנות הגט בחצירה וצריף שתטלבו אח"כ ולא הוי פטלי מעל הקרקע פינו שנתן בחצירה והוי פנתו בידה וישנה דלא קנתה הגט ומ"מ טלי מעל הקרקע לא הוי והוי שפיר נתינה מעלני' לידה וה"ה בחצירה שיש לבעל תפיסה בו אינה יכולה לקנות הגט ומ"מ ונתן בידה הוי אבל במתינתין דקתני בהדי' הזורק גט לאשתו בחצירה הרי זו מגורשת הרי מבואר דבזריקה זו מגורש' ושפיר פריף הא מה שקנתה אשה קנה בעלה ואי אפשר לה שתקנה בחצר פנה שיש לבעל תפיסה בו פנ"ל, ועמ"ש לעיל דף כ"א ע"א בענין זה: שם וכדבר קהא.

הא דלא מוקי לה באמת שהיא ארוסה עדיין ושפיר יש לה חצר פנה דהכותב וצ"ל דהתם נקט שפיר לאשתו אף דעכשיו היא ארוסה פינו דישאנה אחר פנה ותהא אשתו או שאנו דנין עכשיו פשהיא נשואה על מה שכתב לה קודם ושפיר שייף הכותב לאשתו היינו דהיא עכשיו בעת שאנו דנין עלה פירות אשתו, אבל הכא פינו שמגרשה בעודה ארוסה לא תהא אשתו ולא היתה אשתו מעולם לא שייף הכותב לאשתו: בתוס' בד"ה הזורק וא"ת ונימא ונתן פלל וכו'.

לא ידעתי מה דעתם בהך ת"ל ונתן אי כפירש"י מאי קושני' הא אפתי תיקשי דהוי לי למכתב ובינה יתנו ואי כפי' המפרשים דתרי ונתן בידה פתיב ג"כ לק"מ, ועוד דבאמת דרשינו בידה ברשותה רק לולא ונתן הוי אמרינו בידה ממש, אבל עכשיו דכתיב ונתן,

בַּיָּדָה לְאוֹ פֶּרֶט הוּא פֶּלֶל רַק בְּרִשׁוּתָהּ, גַּם מֵה שֶׁפִּתְּבוּ דְּוִשְׁלֶחָה חֲזוֹר וְכֻלָּל אֵינִי יוֹדֵעַ מֵה עֲנִין וְשִׁלְחָה דְּלֵא מִיִּירִי פֶּלֶל מֵעֲנִין זֶה לְדוֹנוּ בְּפֶרֶט וְכֻלָּל, וְאוֹלֵי מִשׁוּם דְּהִיא עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ יִלְפִינוּ מְוִשְׁלֶחָה כָּל דְּבָר שֶׁהִיא שְׁלֵה נַעֲשֶׂה שְׁלוּחָה לְקַבֵּלֵת הַגֵּט וְצ"ע, גַּם הֵךְ הַמְצָא תַמְצָא דְהֵכָא אֵין הַפְּנוּנָה מִפֶּחַ פֶּלֶל וּפֶרֶט רַק פִּינוּ דְכִתִּיב פֶּלֶל לְשׁוֹן ש"מ דִּידוֹ רִשׁוּתוֹ הוּא וְלֵא פֶּרֶט וְהִשְׁתָּא שְׁפִיר מְקֻשָּׁה בְּפֶרֶק מְרֻבָּה דְקֶאֱמַר שְׂדֵי חֲמוֹר פִּינוּ דְאִיֶּצְטְרִיךְ פֶּלֶל לְשׁוֹן לְהוֹרוֹת דִּידוֹ בְּרִשׁוּתוֹ וְלִיכָא פֶּלֶל וּפֶרֶט וְכֻלָּל: בַּד"ה בְּכוּתָב, וְא"ת וְכו' וְלִדְעָתִי נִרְאָה פְּשׁוּט דְדוּקָא הָתָם שְׁכֻתָב לְאִשְׁתּוֹ וְהוּא דַּר עֲמָה שְׁפִיר לֵא אֲמַרִינוּ מְפֶל מִיִּלִּי סִילֵק נִפְשֵׁי' רַק יָד בַּעַל הַשְּׁטֵר עַל הַתַּחֲתוּנָה אֲבָל הֵכָא דְקֶאֱמַר בְּכוּתָב לְהַ שְׁכוּתָב לְהַ עֲכָשְׁיוּ בַּעַת גִּירוּשִׁין א"כ פִּינוּ שֶׁהוּא מְגַרְשָׁה עֲכָשְׁיוּ בְּנֻדָּי מְפֶל מִיִּלִּי סִילֵק נִפְשֵׁי' דְאַחַר גִּירוּשִׁין לֵא יְהֵא לּוֹ פְלוּם וְלִכְפֵּה לֵא זְכַר וּבְפִירוּמִתִּיחֵן פִּנ"ל: בַּד"ה וְהַתְּנִיא הָיוּ מְצִי לְשִׁנּוּי פְּשׁוּתָב לְהַ בְּלִשׁוֹן טוֹב הַמוֹעִיל אוֹ שְׁנָתָן לְהַ הַבַּעַל בְּמַתְּנָה כּו' מִשׁוּם דְבִפְרָק הַכּוּתָב וְכו'.

דְּבַרִיָּהֶם צ"ע לְכַאוּרָה, חֲדָא דַּר"א גּוּפָא דְלֵא קָאֵי רַק עַל מִשְׁנָה זֹו לְמָה לֵא קֶאֱמַר דְּנָתָן לְהַ מַתְּנָה אוֹ לְשׁוֹן טוֹב, בְּשִׁלְמָא. לַר' יֵנְאִי דְכִבְרַר אוּקְמָא ר"א בְּכוּתָב לְהַ דִּין וּדְבָרִים נִקְט פְּהַךְ דְהַכּוּתָב אֲבָל ר"א לְמָה לּוֹ לְאוּקְמָא הֵךְ מִשְׁנָה פְּהַךְ דְהַכּוּתָב, וְעוֹד לְמָה לֵא פִתְּבוּ בְּפִשְׁטוּת דְהַנְּצִירָךְ לֹומַר כְּךָ לַר"א דְמוּקִי לְהַ בְּכוּתָב לְהַ דִּין וּדְבָרִים, וְעוֹד לְמָה לֵא הַקְּשׁוּ מַעֲיָקְרָא פְּשִׁהֲקִשׁוּ חֲצִירָה מֵה שְׁקִנְתָּה אִשָּׁה קְנָה בַּעֲלָה דְמֵאֵי קוּשְׁי' נִימָא שְׁנָתָן לְהַ מַתְּנָה, גַּם קִשָּׁה קוּשְׁי' מְהַרְשֵׁי' אֵי דְאֵי שְׁנָתָן מַתְּנָה חֲצִירוֹ נְמִי מְהַנִּי: וְנִרְאָה לִי דְכּוּנּוּת הַתּוֹס' דְּנֻדָּי לֵא ס"ד שְׁנָתָתְדֵשׁ בְּכָאֵן קוּדָם הַגִּירוּשִׁין מְצִיאוֹת אַחַר שְׁנָתָן לְהַ מַתְּנָה וְכַדוּמָה דְמַתְּנִי סְתָמָא קְתַנִּי שְׁזַרְק לְחֲצִירָה וְלֵא הִי' כָּאֵן שׁוּם דְּבָר חֲדָשׁ מֵה שְׁאִינוּ בְּשִׁאָר נִכְסֵי מְלוּג שֶׁל כָּל הַנְּשִׁים וּבָא ר"א וּמְתַרְץ שְׁכוּתָב עֲכָשְׁיוּ בַּעַת גִּירוּשִׁין וְזֶה דְבָר קְרוּב שְׁפִינוּ שְׁמַגְרִשָּׁה מְסֻלֵק עֲצָמוּ מְנִכְסִים שְׁלֵה פְּדֵי שְׁתַּתְּגַרְשׁ וְאִפִּי' אַחַר זְרִיקָה מוֹעִיל כְּמוֹ שְׁאֲמַר רַבָּא לְעִיל דַּף כ"א ע"א רַק שְׁטֵר מַתְּנָה אֵינוּ מוֹעִיל רַק מְדַעְתָּה אֲבָל סִילוּק מְנִכְסֵי מְלוּג פִּינוּ דַּס"ד דְמַהֲנִי מוֹעִיל אִפִּילוּ ע"כ אֲבָל בְּחֲצִירָה לֵא מְהַנִּי רַק בְּמַתְּנָה וְהֵכָא בַּע"כ מִיִּירִי וְעוֹד שְׁאִינוּ רוּצָה לִיתָן לְהַ חֲצִירוֹ רַק קוּשְׁי' הַתּוֹס' עַל הַש"ס דְמִשְׁנֵי בְּכוּתָב וְעוֹדָה אַרוּסָה א"כ לֵא כְּתָב פֶּלֶל מַחֲמַת גִּירוּשִׁין רַק מַעֲיָקְרָא וְאִתְּ"פ נִשְׁאָה וְכִינוּ דְמוּקְמַת לְהַ בְּאוּקְמַתָּא נּוּקְמָא בְּלִשׁוֹן טוֹב אוֹ מַתְּנָה וְחֲצִירָה שְׁנָתָן לְהַ חֲצִירוֹ וְחֲצִירוֹ שְׁלֵא נָתָן לְהַ חֲצִירוֹ, אֲבָל לַר"א לֵא קִשִׁי' פֶּלֶל דְמְפַרְשׁ שְׁכוּתָב לְהַ עֲכָשְׁיוּ פְּדֵי שְׁתַּתְּגַרְשׁ בַּע"כ וְלֵא שְׁיִיךְ בְּזֶה מַתְּנָה פֶּלֶל וּבְתַר דְּפִרְיָךְ דְלִשׁוֹן גְּרוּעַ לֵא מְהַנִּי מִיִּירִי בְּאֲמַת בְּלִשׁוֹן טוֹב אֲבָל לְהַש"ס דְמוּקִי כַּדַּר' יֵנְאִי קִשְׁיָא, וְאִהָא תִּירְצוּ כְּמוֹ דְשָׁם פְּשִׁהֲקִשׁוּ וְכִי כְּתָב מֵאֵי הָיוּ מִשְׁנֵי ר' יֵנְאִי בְּכוּתָב וְעוֹדָה אַרוּסָה מִשְׁנֵי הֵכָא נְמִי כְּךָ, פִּנ"ל: אֲמַנָּם בְּעִיקַר דְּבַרִיָּהֶם מֵה שְׁנִרְאָה דְמַהֲנִי בְּנִכְסֵי מְלוּג לְשׁוֹן טוֹב הַמוֹעִיל צ"ע לְדַעְתִּי דְדוּקָא לְעֲנִין שְׁיָהָא הַפְּקַר מְהַנִּי שֶׁהוּא מְסוּלֵק אֲבָל שְׁתַּקְנָה הִיא הַקְּרָקַע נִרְאָה לִי דְלֵא מְהַנִּי רַק לְשׁוֹן מַתְּנָה וְכֵן נִרְאָה מִפִּירִש"י: בַּד"ה וְכַדְרַב פְּהַנָּא כּו' אֵלָא מִיִּיתִי וְכו' שְׁלֵא יִרְשְׁנָה כּו' פִּנוּנְתָם דְשָׁם בְּהַכּוּתָב פִּתְּבוּ לְתַרְץ דְּפּוֹשֵׁט מַר"כ דְלִשׁוֹן גְּרוּעַ מְהַנִּי דַּע"כ דְמִיִּירִי בְּגְרוּעַ דְלִשׁוֹן טוֹב אִפִּילוּ כְּבָר בָּאָה מְהַנִּי, אִיךְ בְּאֲמַת הוּא תְּמוּהַ דְהָא מִיִּיתִי רְאִיָה מְרַבָּא וַע"כ לְאוֹ לְלִשׁוֹן גְּרוּעַ מִיִּיתִי דְהַךְ דְרַבָּא לֵא מִיִּירִי בְּהִכִּי פֶּלֶל, וְאִי דְהַךְ דְרַבָּא לְדְבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם א"כ הִיכִי דִיִּיק מְרַב פְּהַנָּא דְלִמָּא בְּלִשׁוֹן טוֹב וּקְמַש"ל אִפִּילוּ שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם מְהַנִּי, וְכַדִּי לְשִׁלְוֵל תִּירוּצָם שְׁבִפְרָק הַכּוּתָב פִּתְּבוּ דְמִיִּיתִי רְאִיָה דְלֵא תִיקְשִׁי לְמָה יוּכַל לְהַתְּנוּת עַל נַחֲלָה שְׁלֵא יִרְשְׁנָה מ"ש מְנַחֲלַת

אביו ומייתי דמהני על ירושה הבאה ממקום אחר פדרבא כמו כן מהני פאן לפירות ויהי שלא ירשנה דנקטו לאו להי דהכא קאי רק לשלא יירשנה דרב פהנא דעיקר הוכחה שלקחם מהי דרבא דהוא ראי' לירושא דרב פהנא, ודוק, ולא קשי' מידי קושני' מהרש"א ונה פרוור: בד"ה דין ודברים וכו' דא"כ היכי מייתי ראי' וכו' ונה לא שיני' בשנה.

תמוה לי דלפי זה מהני באשה ג"כ אין לי עסק בה דבה מהני הרי את לעצמה ובגמרא לקמן משמע בהדני דלא מהני אין לי עסק בה רק בעבד לא באשה מדבעי מעיקרא באשה והדר בעבד וכ"כ הר"ן להדני שם, לכן נראה פדברי ר"ת ז"ל ושאני הרי את לעצמה שאינו לשון סילוק כלל ועיקר הספק אי נתפנון שתהא לעצמה מצד עצמה לא שהיא מתירה בגט זה שתהא לעצמה א"כ ממילא לא שיני' זה רק למלאכה אבל להתירה לעלמא צרי' שיתירה הוא, והנינו דמייתי משיחרור עבד דנדאי אי לא מהני הרי את לעצמה מטעם שיחרור שהיא משחררו פשיטא דמטעם סילוק לא מהני שאין הרי את לעצמה לשון סילוק כלל וגרע מאין לי עסק בה דהני לשון סילוק ומן שמים זוכין לו אבל באומר הרי את לעצמה נתפנון שהיא ינקה בעצמו לא שינפו לו משמים והשתא היא ינקה הוא דגופו קנוי וע"כ דלשון זה הוא דהוא מזכה לו גופו שיהא לעצמו וכ"ש באשה דהפנונה שהיא מתירה שתהא לעצמה, כנ"ל: ע"ב בגמרא רבא אמר אטו ידה וכו'.

בסוגי' זו יש לתמוה הרבה וראיתי לכתוב הנלע"ד בבבאורא, ומה שיש להקשות בה הוא כה נדא היא דקאמר רבא בהדני אטו ידה מי לא קני' לי' לבעל הרי בהדני דיד אשה מבעלה קשי' לי' ומסקנא דיד עבד קשי' לי', ועוד קשה בהי עובדא דבטר הכי דהקשו לרבא דמה שקנתה אשה קנה בעלה דלמה לא הקשו כה אהי מימרא דרבא לעיל דף כ"א ע"א כתב לה גט ונתנו בתצירו וכתב לה שטר מתנה עליו קנאתו ומתגרשת בו דמה שקנתה אשה קנה בעלה, וע"כ משום דגיטה ונחצירה באין פאחד, וכן פירש"י התם בהדני ע"ש, ונאמת דלפיר"י בתוס' יש לומר דהתם שנתן לה מתנה גמורה לא שיני' להקשות כן רק פאן לא רצה רק להשאיל לה מקום, אבל מ"מ לא הבנתי אי נימא דלא רצה ליתן לה שיהא שלה לגמרי א"כ מה יועיל גיטה ונחצירה באין פאחד, בשלקמא לעיל דהחצר שלה מנכסי מלוג כל שנתגרשה נעשה שלה לגמרי אבל פאן דהחצר שלו ולא נתנו לה רק להתגרש אי אין זה מספיק שתתגרש מה יועיל מה שפאין פאחד הא על ידי גיטה ג"כ לא נעשה שלה טפי ממה שנתן לה ואי שאלה זו מספקת להתגרש מה צורה לבאין פאחד, ורחוק לומר דאי אפשר להשאיל לאשתו כלל שתקנה בשאלה אבל כל שנתגרשה קנתה בשאלה: וביותר יש לתמוה לפיר"ת ז"ל דעיקר הקושני' דאי מכרה בטל אף שאינו אוכל פירות לא הוי חצירה אם כן הא עיקר טעמא דלא מהני מכירה מכרש ר"ת בחזקת הבתים דאדעת' דהכי דתמפור לא יחייב לה, והשתא הכא שנתן לה שתתגרש באותה מתנה א"כ אי אחר הגירושין יכולה למפור א"כ ע"כ דלאו אדעתא שלא תמפור יחייב לה דהא יחייב לה שתתגרש תיקף וע"כ דלעולם לא תוכל למפור א"כ מה יועיל מה שפאין פאחד, וכן מה נ"מ בין ארוסה לנשואה פינון שע"י הגט ג"כ אין החצר שלה והוא תמוה לפע"ד, ומכ"ש דלא הני לי' להקשות והא אמרה רבא, דחידוש גדול משמיענו פאן מה דלא שמעינו מהי דלעיל כלל: לכן נראה לי דעיקר הקושני' דקושני' לי' לרבא הוא דס"ל דידה ג"כ רשותו היא פינון דמשועבד' לי' למעשה ידיה, ונהי דאי אקני לה אחר מתנה קנתה ביד' משום דרשותה ג"כ הוא ואינו דומה לחצר שאין לה בו פלוס בפני בעלה אבל

מעשה ידיה כל שעשתה מה שצריכה לעשות שולטת בידיה כרצונה, אבל לקנות דבר מבעלה בידו לא מהני שלא יצא הדבר מרשותו של בעל כי ידים שלה רשותו ג"כ הם כמו חצר השותפין, ואהא קשי' לי' היאך תקבל גיטתה בידה דהא לא יצא הגט לגמרי מרשותו של בעל דינדים שלה רשות הבעל הן ומקשה רבינא דמשום הא לא אירי' דאיפא למימר פנין דגופה לא קנוי לא מיקרי רשותו כלל והשיב לו רב אשי דרבא דייק מיד העבד דמהני על ידי עצמו ועיקר שיקרוור ילפינו לה לה מאשה, והשתא אי לא מצינו באשה רק שמוציא הגט מרשותו לגמרי לרשותה א"כ עבד נמי הי' לנו לומר שלא יועיל רק שיוציא הגט שיקרוור לגמרי מרשותו לא שיימסרנו לעבד שהיא רשותו דידו פיד רבו וכה"ג אמרינו לעיל פ"ק השולח דף ל"ט ע"ב ע"ש וע"כ פנין דמהני בעבד ע"כ משום דיד אשה ג"כ רשות הבעל הוא ומ"מ מהני משום דגיטתה וידה באין פאחד ולכך מהני ג"כ בעבד, והשתא מהו דעבד מוכיח רבא דע"כ טעמא דידה משום דבאין פאחד דידה קני' לי' לבעל והני פרשותו ושפיר קאמר אטו ידה רק הוכחתו מיד העבד ודוק ועיקר חידושו של רבא דכמו דאמרינו גיטתה וידה באין פאחד כמו כן גיטתה ונחצירה דס"ד פולי האי לא אמרינו דאנו צריכין לומר גיטתה וידה ונחצירה באין פאחד קמ"ל רבא דכלהו כהדדי אהני: והנינו דמקשה עלי' דרבא בעובדא דידו' דקאמר תיזיל איהי ותיחוד ותפתח ותחזיק דבעצמה תלך ותנעול ותחזיק דכיון דמה שקנתה אשה קנה בעלה ש"מ דיד האשה פרשותו ונחצירו היא דהא קנה בעלה בקנייתה בידה והשתא מה יועיל מה שתחזיק בעצמה בידה פנין דידה גופא דידו' היא והיאך תוכל לקנות מדידו' ביד דידו' ונהי דאי מקבלת גט מתגרשת משום דגיטתה וידה באין פאחד אבל לא ס"ד דגיטתה ונחצירה באין פאחד וכאן שלא קיבלה בידה אנו צריכין לומר גיטתה וידה ונחצירה באין פאחד, והשתא לא ס"ד הו' כדמסיק דבהו' עובדא חידוש רבא גיטתה ונחצירה באין פאחד והשתא ממילא לא קשי' מהו דחזקת הכותם דהתם שנתן לה מתנה וניקה לה ע"י אחר או בשטר מתנה לא שתקנה בחזקה בידה דבידה אינה יכולה לקנות מדידו' דרשות דידו' גינהו, והנינו דלא מקשה הכי בהו' דרבא לעיל דף כ"א דהתם שכתב לה שטר מתנה לא שתחזיק בחזקה בידה דינדים שלה רשות שלו ואין רשות שלו מוציא מרשות שלו, ואהא מסיק גיטתה ונחצירה באין פאחד דמאחר שמתגרשת ג"כ בחזקה זו יש לה יד גמור לקנות בו והכל בא פאחד, כן נראה לי ביאור סוגי' זו: שם ותיחוד ותפתח.

הרא"ש תמה על הרשב"ם דפי' נעל תיקון המנעול דזה אי אפשר לעשות בשבת, ולדעתו נראה דדוקא נעל בלבד לית לי' לרשב"ם דהני חזקה דאינו נראה דעושה לקנין כמ"ש הרא"ש גופו' אח"כ אבל נעל ופתח מודה דהני חזקה ורבא הכא לא מייתי ראי' רק שאין צריף שיתחזק בכולו רק כל שהוא דאל"כ הי' צריף שתחזיק במקום הנחת הגט וזה אי אפשר, כנ"ל: שם מה שקנתה אשה קנה בעלה.

יש לדקדק פנין דלא ס"ד דגיטתה ונחצירה באין פאחד אפילו תימא דקנתה החצר לגמרי מ"מ אי לא מתגרשת תיכף בקניית החצר רק אחר כך הני לי' חצירה הבא לאחר מכן ומה נפקא מינה אי הי' הגט מונח בחצר של אחרים וקנתה החצר שהגט בו ואח"כ אמר הא גיטתה לא מהני ומ"ש בקנתה חצר מבעל שהגט בו ואח"כ אמר הא גיטתה שמועיל ובשלמא אי בקנייתה מתגרשת תיכף פנין דקניה זו ע"י הבעל היא הני העתקה זו ששעמק מרשותו לרשותה כנתינה לידה כמ"ש התוס', אבל אי לא נתגרשה בהקנאה זו רק אח"כ

אין פֿאן נתינה אח"כ וְהוּי כְּמוֹ טְלֵי גִיטָהּ מֵעַל גַּבֵּי קַרְקַע: וְאַפְּשֶׁר לֹאמַר דְּבִאֲמַת כַּה"ג כְּשֶׁהִקְנָה לָהּ חֶצֶר שֶׁהִגֵּט בּוֹ וְלֹא גִירָשָׁה תִּיכַף רַק אַח"כ ג"כ מִתְגַּרְשֵׁת בְּאֲמָרוֹ הָא גִּיטָהּ דְּאֲמָרִינּוּ דִּהִקְנָאָה זֹו שְׁנַעְתַּק מְרֻשּׁוֹתוֹ לְרֻשּׁוֹתָהּ הָוּי פְּנִיתִינָה וְאַף שְׁלֹא הִיְתָה נְתִינָה לְגִירוּשֵׁינּוּ הָוּי כְּמוֹ שְׁנִתְּנָה לְפִקְדוֹן דִּמ"מ נְתִינָה הָוּי וְיָכוֹל לֹאמַר אַח"כ הָא גִּיטָהּ מִשָּׂא"כ בְּקִנְתָּהּ מֵאַחַר לְעוֹלָם לֹא הִיְתָה נְתִינָה מִבְּעַל לְרֻשּׁוֹתָהּ דִּהִקְנָאָה זֹו לֹא עָשָׂה הַבְּעַל רַק אַחַר, וְלִפִּי זֶה מוּכַח דְּנִתְּנָה לְחֻצְיָהּ לְפִקְדוֹן וְאַח"כ אֹמַר הָא גִּיטָהּ מִהֵנִי כְּמוֹ בְּנִתְּנָה לְפִקְדוֹן: וְיֵשׁ לִי לֹאמַר עוֹד דְּהָא וְדָאִי יָדַע דְּבָאִין פְּאָחַד דִּהִקְנָה לָהּ הַחֶצֶר וְהִגֵּט בְּיַחַד כְּמוֹ שְׂאָר מְטֻלְטְלִין הַנִּקְנִין בְּיַחַד בְּקִנְיַת הַקַּרְקַע כְּמוֹ שְׂפִירֶש"י רַק בְּעֵלְמָא לֹא בְּעֵי צִיבּוּרִין הִכָּא בְּעֵי דַאל"כ לֹא הָוּי וְנִתְּנָה בְּיָדָהּ אֲבָל וְדָאִי בְּהִקְנָאָה זֹו קִנְתָּהּ הַחֶצֶר וְהִגֵּט בְּיַחַד רַק הָא לֹא ס"ד דְּכִינּוּן דְּלִית לָהּ חֶצֶר רַק ע"י קִנְיָהּ הִגֵּט דַאל"כ מַה שְׁקִנְתָּה אִשָּׁה קִנְתָּה בְּעֵלְהָ א"כ כִּינּוּן שְׂאִינָה מִתְגַּרְשֵׁת רַק בְּחֻצְיָהּ וְהִיא אִין לָהּ חֶצֶר רַק מִפְּחַ הַגִּירוּשֵׁינּוּ א"כ אִינָה יָכוֹלָה לְהַתְגַּרֵּשׁ קַמְש"ל דְּאָף דְּהָא בְּהָא תְּלִי דְּרַק אִי מִתְגַּרְשֵׁת יֵשׁ לָהּ חֶצֶר וְאִי אִינָה מִתְגַּרְשֵׁת אִין לָהּ חֶצֶר מ"מ בְּאִין פְּאָחַד וּמִתְגַּרְשֵׁת וּמִמִּילָא יֵשׁ לָהּ חֶצֶר, וְנִרְאָה לִי שְׁזָה שְׂפִירֶש"י בַס"ד מִפְּחַ נְכֻסִים שְׂיֵשׁ לָהֶם אַחֲרֵי וְהִינּוּ דְּכִינּוּן דְּלֹא נִתְּנָה לְחֻצְיָהּ רַק הִי' מוֹנַח שָׁם קוֹדֵם רַק ע"י הַקְּנָאָה הַחֶצֶר קִנְתָּהּ הִגֵּט ג"כ א"כ הָוּי מִמֶּשׁ כְּמוֹ אֲגַב דַאל"כ הִיאָהּ תִּקְנָהּ הִגֵּט, בְּשֵׁלְמָא בְּזוּרַק לְחֻצְיָהּ הָרִי נִתְּנָה לְחֻצְיָהּ אֲבָל בְּהִי' מוֹנַח שָׁם לֹא נִתְּנָה כְּלוּם וְע"כ דִּהִקְנָאָה זֹו הָוּי פְּנִיתִינָה וְהָרִי לֹא הִקְנָה הִגֵּט וְע"כ דְּבִהִקְנָאָה הַקַּרְקַע נִקְנָה הִגֵּט וְהָוּי פְּנִיתִינָה רַק צִיבּוּרִין בְּעֵי דַאל"כ לֹא הָוּי נְתִינָה לְחֻצְיָהּ כֹּן נ"ל בְּרוּר: שָׁם אִם אֲמָרוּ בְּנִשְׂוָאָה יֵאמְרוּ בְּאַרוּסָה.

פִירֶש"י שֶׁהַבְּעַל יִזְכֶּה בְּנְכֻסִים וְזֶה אֲצִלִי מִן הַתְּקִימָה שְׂיֵאמַר רַבָּא לְשׁוֹן זֶה דְּאִטּוּ עַד הַשְּׂתָא לֹא יִדְעוּנּוּ דְּאַרוּסָה אִין לְבַעַל פִּירוֹת, וְכ"ש לְפִיר"ת מְפֻרְשׁ בְּרִישׁ הָאִשָּׁה שְׁנַפְלוּ דְּאַרוּסָה מְכָרָה קִיָּים וְמַה מְסַפְקָא לִי אִם אֲמָרוּ בְּאַרוּסָה, וְאוּלַי הַכְּנוּנָה דַס"ד דְּגִזְרִינּוּ אַרוּסָה אִטּוּ נִשְׂוָאָה וְכְמוֹ בְּאַרוּסָה לֹא מִהֵנִי שְׂיֵתָן לְחֻצְיָהּ שְׁל נְכֻסֵי מְלוּג כְּמוֹ כֹּן בְּאַרוּסָה לֹא מִהֵנִי וְאִהָא קְאָמַר דְּאִין זֹו סְבָרָא דְּאִי אֲמָרוּ בְּנִשְׂוָאָה יֵאמְרוּ בְּאַרוּסָה, וְהִינּוּ דְּקָאמַר הַדָּר אֲמַר רַבָּא ל"ש אַרוּסָה וְכו' דְּבַתְרַנּוּיָיהוּ מִשּׁוּם דְּבָאִין פְּאָחַד וְאִי לֹא"ה הָוּי גִּזְרִינּוּ: בְּתוּס' בַד"ה יָדָהּ וְא"ת וְכו' מְעֵלְמָא קְאָתִי פְּוֹנְתָם דְּבַחֲצָר פִּינּוּ שְׂיָכוֹל לְהַשְׂתַּמֵּשׁ בְּחֶצֶר לְפִירוֹת לְבָנוֹת וְלִזְרוּעַ דְּהוּא בְּגוּף הַקַּרְקַע הָוּי חֻצְיָרוֹ אֲבָל בְּיָדָהּ אִינוּ יָכוֹל רַק שְׂיִמּוּשׁ דְּמְעֵלְמָא לֹא בְּגוּף הַיָּד, אֲמַנָּם בְּעִיקַר גּוֹשְׂיָתָם נִרְאָה לִי דְּלִק"מ דְּשָׂאֲנִי יָדָהּ שְׂאִינָה מְשׁוּעָבְדָת רַק לְעֵשׂוֹת מְשַׁקֵּל חֲמֵשׁ סְלָעִים וְלִשְׂאָר דְּבָרִים שׁוֹלְטָת בְּיָדָהּ כְּמוֹ שְׂתַרְצָה מִשָּׂא"כ חֶצֶר יָכוֹל לְהַשְׂתַּמֵּשׁ לְעוֹלָם בְּלִי הַפְּסָק.

לְכַף הָוּי פְּחֻצְיָרוֹ, וְהַרְשָׁב"א ז"ל כָּתַב לִינְשַׁב דְּשָׂאֲנִי יָדָהּ כְּמוֹ שְׂיָכוֹלָה לְקַנּוֹת מֵאַחַר בְּיָדָהּ עַל מְנַת שְׂאִין לְבַעַלָּהּ רֻשּׁוֹת בּוֹ' כְּמוֹ כֹּן מְקַבְּלָת גֵּט מִבְּעַלָּהּ וְהִינּוּ דְּבַעַלָּהּ ג"כ גּוֹתָן לָהּ הִגֵּט שְׂיָהָא שְׁלָהּ לְגַמְרִי לְכַף קִנְתָּהּ אוֹתוֹ בְּיָדָהּ מִשָּׂא"כ בְּחֻצְיָהּ אִינָה מְקַבְּלָת מֵאַחַר מִתְּנָה עַל מְנַת שְׂאִין לְבַעַלָּהּ רֻשּׁוֹת בּוֹ, וְדְּכָרִיו צ"ע דְּתִינַח הִכָּא דְּנוֹתָן גֵּט בְּחֶצֶר נְכֻסֵי מְלוּג אֲבָל לְקַמּוֹ דְּמִקְנָה לָהּ חֶצֶר שְׂתַתְּגַרֵּשׁ מֵאִי פְּרִיָהּ מַה שְׁקִנְתָּה אִשָּׁה דְּכְמוֹ שְׁנוֹתָן לָהּ הִגֵּט שְׂיָהָא שְׁלָהּ לְגַמְרִי כְּמוֹ כֹּן הַחֶצֶר דְּהָא מְקַנָּה לָהּ שְׂתַתְּגַרֵּשׁ וְאִי נִימָא דְּבִאֲמַת אִינוּ רּוֹצֵה לְהַקְנּוֹת לָהּ הַחֶצֶר לְגַמְרִי אִף שְׂתַתְּגַרֵּשׁ א"כ מַה מִּהֵנִי אַרוּסָה וְכוֹן מַה שְׂבָאִין פְּאָחַד ס"ס לֹא נִתְּנָה לָהּ לְגַמְרִי וְלֹא מִיקְרִי חֻצְיָהּ: בַד"ה וְתִיזִיל, פִירֶש"י כּו' אַע"ג וְכו'.

פּוֹנוֹנְתָם דְּבָלִי פִירֵשׁ"י הָיִי מְפָרְשִׁינָן שְׁלֵא הִי בְּאַפְשָׁר לְגַרְשׁ מִחֲמַת שֶׁהִי אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא כְּמוֹ שְׁפִי בְּעַל הַעֵיטוּר הִבִּיאוּ הָר"ן אֲבָל אִיסוּר דְּרַבְּנָן לֹא אֶסְרוּ כְּאֵן כְּלָל אֲבָל רִש"י דְּפִי דְּאֶסְרוּ לְטַלְטֵל הָרִי שְׁלֵא רְצוּ לְהַתִּיר בְּכֹאֵן אִיסוּר דְּרַבְּנָן א"כ ע"כ דְּמוֹתֵר לְגַרְשׁ בְּשִׁבְתָּ וְקִשְׁנִי לְהוּ מִתּוֹסְפָתָא, וְעַל זֶה פְּתַבּוּ דְּשִׁאֲנִי עֵיקַר הַגְּיּוּשִׁין הַקְּלוּ שְׁלֵא תְּפוּל קָמִי יָבֵם אֲבָל טַלְטוּל לֹא הַתִּירוּ חֲדָא דְּאַפְשָׁר בְּלֹא"ה וְעוֹד דְּהוּא אִיסוּר כּוֹלָל בְּכָל מְקוֹם מִשְׁא"כ גְּיּוּשִׁין בְּשִׁבְתָּ דְּאִינוּ רַק כְּאֵן, וְעוֹד דְּבִשְׁעָה שְׁמַטְלֵטֵל וְעוֹבֵר עַדִּין לֹא גְּיַרְשׁ וְיִכּוֹל לְהִיּוֹת שְׁיִמּוֹת אוֹ שְׁיַחְזוֹר בּוּ וְלֹא יְגַרְשׁ, פּנ"ל: בֵּא"ד וְלִהְיִי בְּפִרְקֵי מְשִׁילִין קְתָנִי אִין מְקַדְשִׁין וְלֹא קְתָנִי אִין מְגַרְשִׁין וְכו'.

קִשְׁנִי לִי לְדַעַת ר"ת פִּרְקֵי מְשִׁילִין דְּהָךְ דְּלֹא מְקַדְשִׁין הִיכִי דְּלִית לִי אִשָּׁה וּבְנִים מוֹתֵר וְכּוֹ דְּנִין הִיכָא דְּלִיכָא דְּעַדִּיף מְנִי א"כ הוּי' לִי לְמִתְנִי אִין מְגַרְשִׁין וּמָה בְּכֹךְ דְּבִשְׁכִּיב מְרַע מוֹתֵר, וְכ"ש לְפִי מָה שְׁכַתְּבִתִּי בְּסִפְרֵי ת"י ס' ה' וְהוֹכַחְתִּי דְּגַם רִש"י מוֹדֵה לִר"ת בְּזֵה.

וְנִרְאֵה דְּמַהֲאִי טַעְמָא זְכָרוּ הַתּוֹס' מְקַדְשִׁין דְּעֵיקַר הַקְּנוֹשְׁנִי כִּיּוֹן דְּקְתָנִי קִידוּשִׁין הָיִי לִי לְמִתְנִי גְּיּוּשִׁין ג"כ אֲבָל וְדֹאִי דְּאִיכָא טוּבָא שְׁבוּת דְּלֹא קָא חֲשִׁיב וְשְׁפִיר פְּתַבּוּ כִּיּוֹן דְּבִשְׁכִּיב מְרַע מוֹתֵר וּבְכָרִי אִינוּ עֵנִין לְהָךְ בְּכֹאֵן דְּקִידוּשִׁין דְּהָיִי קִצַּת מְצוּהָ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י הַתָּם אֲבָל גְּיּוּשִׁין שְׁבוּת הוּא בְּכָרִיא וְגַבִּי הָךְ דְּשְׁבוּת לֹא קִשְׁנִי לְהוּ כְּלָל דְּלִיחֲשִׁב גְּיּוּשִׁין אֲבָל אִם בְּשְׁכִיב מְרַע ג"כ אֶסְרוּ הָיִי לִי לְמִיחֲשִׁב בְּהָדִי קִידוּשִׁין בְּשְׁכִיב מְרַע דְּהָיִי ג"כ קִצַּת מְצוּהָ, וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר דְּהַתָּם לֹא חֲשִׁיב רַק מָה דְּאֶסְרוּ לְגַמְרִי לְצוֹרְךָ אֶפְיִלוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק רַק לְעַסְק מְצוּהָ אֲבָל גְּיּוּשִׁין כִּיּוֹן דְּהַתִּירוּ בְּשְׁכִיב מְרַע ש"מ דִּישׁ הַתִּיר בְּשַׁעַת הַדְּחָק לְצוֹרְךָ הָאֵדָם לֹא קָא חֲשִׁיב לִי, פּנ"ל, וּבַתּוֹסְפָתָא שְׁלַפְנִינּוּ לִיתָא כְּלָל גְּיּוּשִׁין: בֵּא"ד וְלֹא הָיִי כְּמוֹ טְלִי גִיטָה מְעַל גַּבִּי קַרְקַע וְכו'.

דְּבַרְיָהֶם צ"ע דְּהַתָּם בָּא הַגֵּט מְרִשׁוּתוֹ לִיָּדָה לֹא מְהַנִּי וּמ"ש מְרִשׁוּתוֹ לְרִשׁוּתָהּ מְהַנִּי נְאִי מְשׁוּם דְּהַתָּם נְטִלָה הִיא מְרִשׁוּתוֹ הִכָּא נְמִי נְטִלָה הִיא מְרִשׁוּתוֹ עַל יְדֵי נְעִילְתָהּ נְאִי מְשׁוּם דְּעַשְׂתָּה עַל פִּי צִוּוִי הַבְּעַל הַתָּם נְמִי אוֹמֵר לָהּ טְלִי גִיטָה וּצ"ל דְּדוֹקָא הַתָּם הִיא עוֹשָׂה הַהֲעַתְקָה בְּיָדָה שְׁאֶפְיִלוּ לֹא הִי אוֹמֵר לָהּ טְלִי וְנְטִלָה נְעַתְקָה הַגֵּט מְרִשׁוּתוֹ לִיָּדָה עַל יְדֵי נְטִילְתָהּ מִן הַקַּרְקַע אֲבָל כְּאֵן לֹאֵל אֶמִירְתוֹ לָהּ חֲזַק וְקִנִּי אֶפְיִלוּ תְּנַעֲוֹל וְתַפְתַּח כָּל הַיּוֹם לֹא נְעַתְקָה הַגֵּט מְרִשׁוּתוֹ כְּלָל רַק ע"י אֶמִירְתוֹ קִנְיָהּ הַחֲצָר וְעַל יְדֵי הַבְּעַל נְעַשָּׂה הַעַתְקָת הַגֵּט לְכֹךְ מִיְקָרִי שְׁפִיר וְנָתַן כֵּן הוּא כְּפּוֹנוֹנְתָם אֶף שְׁקִצְרוּ בְּמוּבָן: וְדַע שְׁהַטוּר סִימֵן קל"ח כְּתַב שְׁאִינוּ דוֹמָה נְתִינַת הַבְּעַל לְקַבְּלַת הָאִשָּׁה דְּבִאִשָּׁה מְהַנִּי רִשׁוּתָהּ וּבְבַעַל בְּעֵינֵי שְׁיִצָּא מִיָּדוֹ אוֹ מְשִׁלוּחוֹ לֹא מְרִשׁוּתוֹ, וְהַדְּבָר תְּמוּהָ מְהַנִּי דְּהִכָּא דְּמִבְּנָאָר דִּיצָא הַגֵּט מְרִשׁוּתוֹ לְרִשׁוּתָהּ וּמְהַנִּי, וּצ"ל דְּלֹא הַקִּפִּיד עַל נְתִינַת הַבְּעַל רַק שְׁיִצָּא מִתְּחִילָה מִיָּדוֹ אֲבָל כָּל שְׁיִצָּא מִתְּחִילָה מִיָּדוֹ אֶף שְׁלֵא בָּא תִּיקָף לְרִשׁוּתָהּ רַק אַחַר שְׁהַקְנָה לָהּ הַחֲצָר הָיִי כְּנִתְנָה אֶרִיכְתָא, וּכְבָר כְּתַבְתִּי מְזָה לְעִיל פ"ב גַּבִּי מְחַוְּבָר לְקַרְקַע בְּאֶרִיכוּת עוֹד לְחַלֵּק בְּזֵה ע"ש: וְהִנֵּה בְּהַמְשָׁךְ דְּבָרֵי הַתּוֹס' לְדְּבַרְיָהֶם הַקּוֹדְמִים יֵשׁ לוֹמֵר דְּכִיּוֹן דְּלֹא הַתִּירוּ בְּכֹאֵן אִיסוּר דְּרַבְּנָן א"כ יֵשׁ לוֹמֵר כְּמוֹ דְּאֶסְרוּ מְדְּרַבְּנָן לְעַשׂוֹת שְׁלִיחַ לְקַבֵּל מְשִׁלִּים בְּעִלְיָה דְּגְזָרִינָן מְשׁוּם חַה"ל מ' דְּהָיִי כְּמוֹ טְלִי גִיטָה מְעַל הַקַּרְקַע א"כ כְּאֵן ג"כ יֵשׁ לְגְזוֹר מְדְּרַבְּנָן דְּהָיִי כְּמוֹ טְלִי גִיטָה, וְעַל זֶה פְּתַבּוּ וְלֹא הָיִי כְּמוֹ וְכו': בֵּד"ה מָה שְׁקַנְתָּה כו'.

הַרְ"ן וְהַרְשָׁב־א פְּתָבוּ לַיִּשָׁב בְּחָצֵר שֶׁל שְׁלִיחַ אֲבָל הַטּוֹר א"ה ע ס"י ק"מ גִּסְתַּפֵּק אִי מְהַנִּי חֲצִירוֹ שֶׁל שְׁלִיחַ קִבְלָה וְה"ה שֶׁל שְׁלִיחַ הוֹלֵכָה כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי בְּכִמְהָ מְקוֹמוֹת שָׂאִין נְכֹסֵי הַשְּׁלִיחַ נַעֲשִׂין שְׁלִיחַ לְמַשְׁלַח רַק הַשְּׁלִיחַ בְּעֶצְמוֹ וְנִכְסָיו הֵנּוּ כְּמוֹ נְכֹסִים שֶׁל אַחֲרִים, וְכִבְרַ פְּתַבְתִּי בְּגִמְרָא דְנִרְאָה לִי דְעֵיקַר הַקְּנוֹשָׁא עַל מַה שֶׁקְּנִיתָ בְּיַדִּי בְּחִזְקָה דְכִינוּן דְּמִשְׁוֹעַבְדוֹת לֹא אֵינִן מוֹצִיאִין מִרְשׁוֹת שְׁלוֹ: בַּא"ד וְאוֹר"י וְכו' וְר"ת וְכו'.

כְּבָר פְּתַבְתִּי מַה שֵׁישׁ לְתַמּוּהָ לְדַבְרֵי ר"י וְר"ת הִלְלוּ, מִיְהוּ דְבָרֵי ר"י יֵשׁ לַיִּשָׁב דַּס"ל שָׂאִי אֲפָשֶׁר לְבַעַל לְהַקְנוֹת לְאַשְׁתּוֹ בְּשִׂאלָה קִנְיָן גָּמוּר שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ פְּירוֹת, וְאַף דְלֹאֲחֵר הִי יָכוֹל לְאַשְׁתּוֹ לֹא, הִלְכָּהּ פִּינוּן דְּגִיטָה וְיָדָה בְּאִין פְּאָחַד מִמִּילָא ע"י הַגִּט קְנִיתָ בְּשִׂאלָה קִנְיָן גָּמוּר כְּמוֹ אַחֵר, גַּם פִּיר"ת יֵשׁ לַיִּשָׁב דְּהָכָא מִיִּירֵי שֶׁגִּירֵשׁ עַל תְּנַאי אִי יָמוּת כְּמוֹ כֹּל גִּט שְׂכִיב מְרַע הִלְכָּהּ אִי גִיטָה וְיָדָה בְּאִין פְּאָחַד כְּשִׁמְתַּת מִתְּגַרְשָׁת לְמַפְרַע לְגַמְרֵי דְחֲצִירוֹ ג"כ הַקְנָה לָהּ לְגַמְרֵי כַּנ"ל, וּמ"מ דְּבִרְיָהֶם צ"ע וְהֵעֵיקַר כְּמוֹ שֶׁפִּירְשָׁתִּי בְּגִמְרָא: בַּא"ד וְתַדַּע דְּהָא שְׁנֵי לְעֵיל: כְּבָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל דְּלִק"מ דְּמִיִּירֵי דְכּוֹתֵב לָהּ בְּעַת גִּירוּשִׁין וְכִינוּן שֶׁמְגַרְשָׁה וְדַאי מִכְּלִי סְלִיק נִפְשָׁי דְּלֹא שֵׁינָהּ בְּזָה בּוֹצִינָא טָב מִקְרָא דְּהָא כְּשִׁתְּגַרְשׁ וְדַאי אֵין לוֹ כְּלוּם: בַּא"ד וְאֵע"ג דְּלֹא קָאָמַר גִּמְרָא כו'.

אֵין זֹו רֵאִי דְּהֵתֶם הַדִּין אֲמַת רַק דְּמִקְשָׁה פְּשִׁיטָא שְׁפִיר לֹא הִנְצָרָה לְהַאֲרִיף בְּפִירוֹתֶיהֶן רַק לְחֻדְשׁ דְּקַמְש"ל בְּמַסְלַק עֶצְמוֹ אֲבָל כְּאֵן דְּבַכָּה"ג אֵינָה מְגוֹרְשָׁת הֵנּוּ לִי לֹוֹמַר בְּגוֹנוּנָא דְּמַהַנִּי, וְהַרְאָי שֶׁהִבִּיאוּ מִן הַיְרוּשְׁלַמִּי מְלַבַּד דְּמִשְׁמַע מַר"ת פְּרַק חֲזַקַת דְּרַק לְמ"ד לֹאוּ פְּקִנְיָן הַגּוֹף קָאָמַר לָהּ, אֲבָל לַר"י דַּס"ל פְּקִנְיָן הַגּוֹף שְׁפִיר בְּעֵינֵי וּבְפִירוֹתֶיהֶן אֲבָל בְּלֹא"ה נִרְאָה לִי פְּשׁוּט דְּטַעֲמָא דַּר"י דְּוִדַּאי אַף דְּהֵתֶם אֲמַרִּינוּ מִכַּח סְבָרָא דְּבוֹצִינָא טָב מִקְרָא דְּלֹא סִילַק מִפִּירֵי רַק מִמְּכִירָה אֲבָל הָכָא לְגַבֵּי אִיסוּרָא דְּגִט בְּעֵינֵי שֶׁיִּכְתּוּב בְּפִירוּשׁ וּבְפִירוֹתֶיהֶן פְּדִי שְׁנַדַּע שֶׁסִּילַק מִמְּכִירָה דְּאִי בְּנִכְסֵיהֶן בְּלַבַּד אִוְלֵי מִפִּירֵי סְלִיק שֶׁהִי רוֹאָה שְׁרוּצָה לְמַפְּוֹר וְלֹא יִהְיֶה לוֹ כְּלוּם, וְזֶה שֶׁאָמַר עַד שֶׁיִּכְתּוּב דְּמִיִּדִי סְפֵק לֹא נִפְיַק עַד שֶׁיִּכְתּוּב כֹּף: בְּגִמְרָא אָמַר עוֹלָא וְהוּא שְׁעוּמַדַּת בְּצַד בֵּיתָה וְכו' פְּתָבוּ הַרְשָׁב־א וְהַרְ"ן וְ"ל דְּאִי לֹא עֲמָדָה בְּצַד בֵּיתָה רַק אַח"כ אֲמָרָה יִזְכָּה לִי חֲצִירֵי מְגוֹרְשָׁת רַק הַרְ"ן כְּתַב דְּצָרִיף שִׁיאֲמַר אַח"כ הָא גִיטָה וּבְסוּמָה אֲבָר מַה שֵׁישׁ לְדוֹן בְּדַבְרֵי הַרְ"ן בְּזָה]: וְהַדְּבָר תְּמוּהָ מְאֹד דְּכִינוּן שֶׁלֹּא נָתַן מַעֲיַקְרָא לְחֲצִירָה שֶׁהִיא סְמוּכָה לֹא נָתַן בְּיָדָה כְּלָל וְאַח"כ ג"כ אֵינֹו נֹוֹתֵן וּמַה בְּכֹף שִׁיאֲמַר הָא גִיטָה וְהוּי מִמָּשׁ כְּמוֹ חֲצִירָה הַבָּא לְאַחֵר מִיְכּוֹן דְּלֹא מְהַנִּי וְאַמַּת כִּי לְפִי לְשׁוֹן הַרְשָׁב־א שֶׁהִבִּיא הַרְ"ן מִשְׁמַע דְּמַעֲיַקְרָא שֶׁשָׁנַתָּן בְּחֲצִירָה הֵיטָה שֶׁם רַק לֹא נָתַן לְגִירוּשִׁין וְאַח"כ כְּשֶׁרְצָה לְגַרְשׁ לֹא הֵיטָה שֶׁם וּבְהָא אֲפָשֶׁר דְּמַהַנִּי פִּינוּן דְּמַעֲיַקְרָא נָתַן בְּחֲצִירָה בְּסוּמָכָה דְּהוּי כְּיָדָה וְהוּי כְּמִי שָׁנַתָּן לְפַקְדוֹן דְּמַהַנִּי אַח"כ שִׁיאֲמַר הָא גִיטָה.

אֲבָל מְלַבַּד מַה דְּגַם בְּזָה יֵשׁ לְדוֹן דְּאִפִּי נָתַן בְּיָדָה לְפַקְדוֹן וְאַח"כ אָמַר הָא גִיטָה נִרְאָה לִי שֶׁצָרִיף שִׁיְהֵא הַגִּט בְּיָדָה אוּ בְּחֲצִירָה בְּסוּמָכָה בְּשַׁעָה שֶׁהִיא מִתְּגַרְשָׁת אֲבָל בְּלֹא"ה לְשׁוֹן הַרְשָׁב־א בְּעֶצְמוֹ אֵינֹו כֵּן אֵלָא שָׁנַתָּן לְחֲצִירָה וְלֹא הֵיטָה שֶׁם כְּלָל וְאַח"כ אָמַר לָהּ הָא גִיטָה מְהַנִּי וְהָא וְדַאי קָשִׁי דְּמַה בְּכֹף דְּאָמַר יִזְכָּה לִי חֲצִירֵי וְהוּי חֲצִירֵי שְׁלִיחַ לְזַכּוֹת מ"מ הַרִי לֹא נָתַן לְשְׁלוּחָה כְּלָל וְהוּי חֲצִירָה הַבָּא לְאַחֵר מִיְכּוֹן: הֵן אֲמַת שֵׁישׁ לְהַסְתַּפֵּק ג"כ בְּנָתַן גִּט לְאֲדָם לְפַקְדוֹן וְאַח"כ עֲשִׂתָה הָאֲשָׁה אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁלִיחַ קִבְלָה שְׁלָה וְהַבַּעַל נִתְרַצָּה שִׁתְּגַרְשׁ אִי מְהַנִּי דְּכְמוֹ דְּלֹא מְהַנִּי חֲצִירָה הַבָּא לְאַחֵר מִיְכּוֹן כֵּן רֵאִוִי שֶׁלֹּא יוֹעִיל שְׁלוּחָה

הבא לאחר מיכן, ודוקא בנתן בינדה לפקדון מעיקרא נמי ידה הייתה אבל חצר ושליח כל שלא נתן בעת נתינה לחצירה או לשלוחה ודאי ראוי שלא יועיל: אלא שיש לתמונה בהך סוגיא דלעיל דף ס"ג ע"ב בההיא איתתא דהו"י יתבא וקא לישא ואמרה ליהוה בינדה ולא מספקינן התם רק משום שלא חזרה שליחות אצל הבעל וקשה תיפוק לי' דהוי שלוחה הבא לאחר מיכן ואין פאן נתינה לינדה ולא לשלוחה דבעת נתינה לא הי' שלוחה כלל ומ"ש חצירה דלא מהני כה"ג אי קנתה החצר אחר שהי' הגט מונח בו לא מהני ומ"ש אי עשתה שליח קבלה אחר שהי' הגט כבר בינדה מהני: וחוורתי על כל הצדדים למצוא פשר דבר זה ונראה בעיני דבר ברור להישייר כל אלה הדברים על מכוונם באופן זה והוא דחזינו לעיל דף כ"א דקאמר רבא בנתן גט בחצירו וכתב לה שטר מתנה עליו קנתה ומתגרש' בו וכן בהך עובדא דשכיב מרע דלעיל, ויש להבין הא הוי חצירה הבא לאחר מיכן דמעיקרא פשהונח שם לא הי' חצירה רק חצירו ואחר כך קנתה החצר ומאי נפקא מינה אי קנתה מאחר או מבעלה הא כמו שאינה מתגרש' בחצר של אחרים כן אינה מתגרש' בחצר של בעלה: לכן ברור דעיקר החילוק בזה על פי מה שפכתבו התוס' לעיל בד"ה ותיזיל דלכף לא הוי טלי גיטף מעל גבי קרקע דבמה שנסתנה הגט מרשות הבעל לרשותה חשוב פאלו נתן בינדה, והשתא זהו בחצר של בעל ונתן לה מתנה דהבעל מקנה לה חצירו שהגט בו הרי הקנאה זו הוא פאלו נתנו לינדה והוי נתינה ממש, אבל בחצר של אחרים והיא קנתה החצר הרי לא עשה הבעל שום דבר שהוא לא הקנה לה כלל רק היא קנתה מאחר ולא עשה הבעל הנתינה לינדה לכך לא מהני, ולפי זה נראה לי פשוט דהיינו טעמא דמהני שלוחה הבא לאחר מיכן דכיון ששלח הוא שליח ליתן לה הגט הוי במקום בעל ומה שהוא עושה בהסקמת הבעל עושה פאלו נתרצה הבעל בזה שאי לא הי' הבעל מתרצה בלא"ה לא הוי מהני שתעשה שליח קבלה פי הוא לא רצה רק שיתן לה וע"כ ש מסר הדבר לשליח שיעשה הוא בהסקמתו מה שיעשה אם כן שליח זה שהוא מעתיק עצמו משליחותו של הבעל לשליחות שלה הרי נעתק הגט ע"י השליח מיד שלוחו של בעל ליד שליח האשה וכל זה נעשה ע"י השליח כי אי לא ירצה להיות שלוחה.

עדיין הי' הגט ביד שליח הבעל ומחמת הסקמתו שקיבל עליו שליחותה נעתק הגט מיד שלוחו של בעל ליד שליח האשה והרי זה פאלו נתן שלוחו של בעל לשלוחה כמו אי הי' נעתק מרשות הבעל לרשות האשה דמהני אף שלא נעתק בהעתקה ממש רק יצא מרשות זה לרשות זה ה"ה בשליח, וז"ב לפע"ד: ומעתה אומר אני בפשיטות דהך דינא דהרשב"א הוא בחצר נכסי מלוג שלה דבהכי מייירי מתני' ואנו אמינן עלה מצד גיטף וחצירה באין פאחד אם כן מעיקרא פשהונח הגט בחצר והיא לא הייתה שם ולא נתגרשה או הרי מונח הוא עדיין בחצר הבעל ואם"כ באמרו הא גיטף והיא אמרה ינקה לי גיטף וחצירה באין פאחד ונעתק הגט מרשות שלו לרשות שלה הוי ממש כמי שנתן אז לחצירה כמו בשכ"מ דלעיל ומה בכך דמעיקרא לא הייתה סמוכה מ"מ הי' מונח בחצירו עכ"פ ואם"כ פשאמרה ינקה לי חצירי והוא מסכים אז שתתגרש הרי יצא הגט על ידי הבעל מחצירו לחצירה והא הוי כמי שנתן בינדה, אבל אי נתן בחצירה ממש שסילק עצמו ממנו מעיקרא או שנתן לה מתנה על מנת שאין לבעלה רשות בו בכה"ג ודאי לא מהני כיון דמעיקרא בעת נתינה לא נתן לינדה דלא הייתה סמוכה ואם"כ באמרה ינקה לי חצירי והוא אמר הא גיטף לא נעתק הגט מרשות שלו לשלה דנימא דהוי פאלו נתן בינדה א"כ בכה"ג

נדאי לא מהני, ומזה תבין דמה שכתב הב"י סי' קל"ט דהרמ"ה שהביא הטור ריש סימן
הנ"ל חולק על הרשב"א ונהר"ן, ולהנ"ל אינו מוכרח דהרמ"ה מייירי בתצירה ממש דבהא
נדאי לא מהני פיון שלא היתה סמוכה אז ואם"כ אין כאן נתינה, פנ"ל: וילענו מה שהקשה
הר"ן על הרשב"א דצריך שיאמר הא גיטף ואי אמר כף היינו הך גוונא בתרא דאמרה
תזכה לי ואם"כ זרקו לה ע"כ, אבל באמת פונת הרשב"א ו"ל פשוט דבהך גוונא בתרא
בשעה שאמרה תזכה לי אפתי לא הי' הגט בתצירה ונהי"ס"ד לומר דחיישינו שמה חזרה
בה כמו מחזרת להתגרש קמש"ל דוקא במחזרת ולא בעשיתה שלים בפירוש אבל בהך
גוונא קמא דכבר מונח בחצר פשיטא לי דאי נתרצי להתגרש דתיכף מגורשת פיון
שכבר הגט מונח שם וז"ב: אמנם בעיקר דברי הרשב"א ו"ל אני דן בין בגוונא קמא בין
בגוונא בתרא דבגוונא קמא אני אומר דחצר זה אינו שלים רק לזכות במידי זכות אבל
גירושין דחוב הוא אין חצר בגדר שלים כלל דאין מינוי שליחות לחצר רק כל שהוא
מעצמו שלים הוי שלים כגון בזכות אבל כל שאינו בעצמותו שלים אינו בגדר למנותו
לשליח כלל הלכך בעינו בגט לעולם סמוכה לתצירה דהוי פיגה אבל משום שליחות לא
שייך פאן כלל רק לס"ד דחצר משום שליחות איתרבי אמרינו דהתורה ריבתה שליחות
לתצירה אפילו ע"כ כמו שריבתה ידה ע"כ משא"כ בעלמא דפשיטא דאין חצר יד לזכות
בע"כ ומ"מ בגט הוי יד ה"ה משום שליחות ולמאי דמסיק לכולי עלמא אין שליחות
לחצר בגט כלל פיון דחוב הוא וממילא אפי' נתרצי לא מהני שאין חצר בגדר מינוי
למנותו שלים: והרא"ל שהביאו הרשב"א ונהר"ן מן הגירושלמי ריש גיטין אני תמה היכי
קאמר אלא א"כ תדחה דר"ח כר"א ס"ל דהיכי ס"ד דס"ל כר"א א"כ למה לי תזכה לי
תצירי הא לר"א מהני אפי' תצירה בצפורי ואפי' בע"כ, אלא דגם להיכף אני תמה היכי
אפשר דכעולא ס"ל מה זה שאמר נעשה כמי שהיתה ידה ארוכה הא מטעם יד ארוכה
לא היתה מתגרש' דבעינו סמוכה דוקא ומה שהיא מתגרש' היא בתורת שליחות לפי
שאמרה תזכה לי ולא מתורת יד כלל גם מה ס"ד להסתפק שם לענון אי צריך לומר
בפני נכתב פשיטא פיון דחצר שלים הוא אילו היתה מקבלת ע"י שלים בנדאי צריך לומר
בפ"נ ומ"ש תצירה פשהו שלוחה ודבר ברור הוא דעיקר הגירסא דהוא אמר לה תזכה
לה תצירי שבעכו והינו שנותן לה תצירו שבעכו שהגט מונח שם שתתגרש או שמונח
בתצירה ואומר לה שחצר שלה יזכה לה הגט ואלו דר"א הוא ומבעי' לי אי נימא פיון
דחצר ידה הוא והיא זכתה בכאן בגט הוי לי כמו שנתגרשה בא"י דאצ"ל או דלמא פיון
שמונח בח"ל צ"ל בפ"נ וקאמר דנעשה פיגה ארוכה וכאלו הושיטה ידה לח"ל ומקבלת
הגט משם דצריכה לומר אבל אי הוי ס"ל לגירושלמי דהחצר שלים הוא לא הי' מקום
להסתפק כלל לענון בפ"נ: הן אמת שאני תמה בעיקר דברי הגירושלמי הללו דכיצד אנו
דנין על בפני נכתב אי אחר שנתגרש' לא שייך בפני נכתב כלל שלא אמרו רק בשליח
המביא גט שיאמר קודם שמתגרשה ואי דקודם שמתגרשה דנין שיאמר בפ"נ א"כ מאי
מספקא לן הא נכתב בח"ל והוא מתגרשה פאן בגט הנכתב שם, ואי משום דבעל עצמו
ישנו פאן ומגרש א"כ מאי מספקא לן הא בעל אין צריך לומר, וע"כ דע"י שליח מייירי
אם כן הרי מתגרשה בגט שנתכתב בחוץ לארץ וצ"ל דמכל מקום מספקא להו אי נימא פיון
שמתגרשת והגט מונח שם הוי כמו שמתגרש במקומו בחוץ לארץ ואין צריך לומר רק
המביא מקום למקום לא במגרש במקום שנתכתב או פיון דהאשה זכתה בגט פאן הרי

הוא פאלו הובא משם לכאן ומשני דהוי פאלו הושיטה ידה וקיבלה משם ואפילו בבעל עצמו יש לומר פיון דלא נקט לי' בידלי' ולא הביאו לכאן צ"ל בפ"ג ודוק ואין להאריך בזה, אבל עכ"פ בירושלמי לאו משום שליחות נגועו בה רק משום ידה וכו"א כמו שבארנו: והדין השני שפתב הרשב"א ו"ל באמרה מעיקרא תזכה לי חצירי ואח"כ נתן הגט בתוכו ואינה עומדת בתוכו מגורשת הוא אצלי יותר מן התקמה דאפילו תימא דכל שהיא עושה שליח בפירוש הוי חצירה שליח אפילו אינה בתוכו מ"מ ע"כ לא איתרבי חצר לשליח רק פשמונח דבר בחצר אז הוי שליח אבל לעשות חצר שליח כל עוד שאינו מונח בו שום דבר אי אפשר, שאין חצר בגדר לעשות אותו שליח על להבא דלא איתרבי חצר רק לזכות מה שבתוכו לא שיאמר לעץ הוי שלוחי, ואין כאן מינוי שליחות שתצטרף לבטל השליחות בפירוש רק רצון בעלמא שהיא מתרצי' להתגרש וממילא אמרינן שפא חזרה בה, וז"ב לפע"ד: עוד פתב הרשב"א ו"ל אי נתן בחצירה והיא ישינה פיון שאין לה יד אין לה חצר, ולכאורה בהך דשכיב מרע דלעיל דאין לה יד דהוי טלי מעל הקרקע ומ"מ יש לה חצר, וצ"ל דהתם עכ"פ יש לה יד לקבל ממנו בעצמו אבל ישינה אין לה יד פלל, ולפי זה אי אמרה מעיקרא יזכה לי חצירי דמהני להרשב"א ה"ל מתורת שליחות ממילא אפילו ישינה מהני דפשיטא דאי עשתה שליח לקבל דיכול לקבל אפי' היא ישינה וכמו כן למאן דאמר חצר משום שליחות איתרביא מהני אפי' ישינה ובגמרא משמע בהדי' דלא פליגי עולא ור"א רק למר אפילו עומדת בצירפורי ולמר דוקא בעומדת בצידו אבל אי בעינן שתהא נעורה או אפילו ישינה לא משמע פלל דפליגי בהא וכמו כן למסקנא דלכ"ע משום יד איתרביא ואפילו היא בצפורי ודאי משמע דלא בעינן שידע שהיא נעורה בצירפורי ומה נפקא מינה אם היא נעורה בצירפורי או ישינה, וא"כ ודאי משמע דכמו כן למ"ד ידה בסמוכה אבל בהא לא פליגי שתהא נעורה דוקא: ועוד דעיקר טעמא דלא מהני ישינה לאו משום דלא הוי יד פלל דא"כ לא נתן בידה פלל ואח"כ פשמונערה הוי טלי מעל הקרקע רק עיקר הטעם דאף דנדאי נתן בידה אבל היא לא קיבלה עדיין דישנה לאו בת קבלה רק פשמונערה היא מקבלת הגט ונהרי נתן בידה והיא קיבלה, תדע דבמצאתו מאחוריו מקשה הא הוי טלי מעל הקרקע ומשני ששלקפתו מאחוריו ופריף והא בעינן ונתן בידה ש"מ דתיתי מילי ניגהו קבלת האשה מבעלה ונתנית הבעל לידה ובישינה נתינה לידה איכא וקבלה ליכא רק משמונערה הלכך דוקא בנתן בידה דיד של ישינה לאו בת קבלה היא דלא מינטר אבל חצר דבר קבלה הוא דמה נפקא מינה בקבלת החצר אי היא נעורה או ישינה רק דבעינן שיהא סמוכה פי' וכל שישנה שם אפילו ישינה מהני, ועיין מה שאכתוב לקמן במשנה אמר לה פנסי שט"ח: שם מה ידה בסמוכה.

הא דלא קאמר טעמא פדאמר רב אשי בב"מ דגט חוב הוא ואין חבין לאדם רק בפניו לכה בעינן סמוכה לחצר ונראה דכ"ע אית להו דרב אשי דחצר אינו משום שליחות דאין שליחות בדבר שהוא חוב אבל מטעם יד לולא דאמרינן מה ידה בסמוכה הוי מהני אפילו אינה כאן דיד מהני בע"כ ורב אשי לא נתן טעם רק למה לא מהני מתורת שליחות ולמ"ד דלא דריש סמוכה ממילא מהני מתורת יד אפילו בע"כ ואפילו אינה שם אבל משום שליחות מודה דלא מהני פיון דבע"כ הוא ואפי' מתרצית שפא חזרה בה: שם מה ידה משתמרת לדעתה פבר פתבתי לעיל דלהך מ"ד יש לדקדק דקא חשיב גג וחצר וקורפף ומי לא סגי להו לומר רשותה מנין בשלמא למ"ד בסמוכה קמש"ל דאפילו רשות גדול

מהני כל שעומדת שם אבל למ"ד אפילו היא בצירפורי מקמ"ל, ונ"ל דקמש"ל דלא בעינו
שיהא הגט משומר בתוך הקצר רק הקצר יהא משתמר לדעתה או לדעת שלוחה אבל
אפילו הוא רחב עד שאין הגט משומר בתוכו לא לדעתה ולא לדעת שלוחה מהני פינו
דהקצר משתמר ולאפוקי עבד נעור שאינו משומר לדעתו רק משמר עצמו, וזהו דלא
כב"י בא"ה ע"ס קל"ט דבעינו שיהא הגט משתמר ולדעתו נראה כמ"ש: שם שהוא גברא
עד תרי מקומות לא מושלי אינשי ראיתי לבאר סוגיא זו כי לכאורה יש לדון בה כמה
שאמרו חד מקום מושלי כמה נפשף אי נכלל בדבריו בשעת שאלה דמקום פיסלא לא
השאיל לה א"כ אפי' אינו ארבע אמות הא לא השאיל לה מקום זה, ואי לא ייחד לה
מקום רק השאיל לה חד מקום א"כ נימא דמקום פיסלא הוא המושאל ואפי' יש בו ארבע
אמות מתגרש דהא עומדת בצד חצירה עכ"פ ואי נימא דבעינו דוקא שפעמך בתוך ביתה
לא מן הצד א"כ מאי מקשה אי חצר דידיה פי הוי ארבע אמות מאי הוי וקשה מה בכך
פינו דמקום נפילת הגט רשות בפני עצמו הוא ואינה עומדת באותו רשות הרי אינה עומדת
בתוכו רק בצידו ולא מהני: לכן נראה לי בבבאור סוגיא זו על פי סוגית הש"ס בעירובין
דף צ"ב ע"ב אשה בגדולה וגט בקטנה מתגרשת ולהיפך אינה מגורשת, והנה רש"י ז"ל
פי' ששניהם של האשה ומשום דבעינו עומדת בתוך הרשות שהגט מונח שם הלכך אשה
בגדולה בטל קטנה לגדולה והוי עומדת בתוכה ולהיפך אשה בתר גט לא גרירא וגדולה
לגבי קטנה לא בטל ואינה מתגרשת שאינה עומדת בתוכו, ולפי זה הפנונה הכא בפשיטות
אי בחצר דידיה פי הוי ארבע אמות מאי הוי הא בטל לגבי חצר והוי גט בקטנה ואשה
בגדולה דמתגרשת, ואי בחצר דידי' פי הוי ארבע אמות מאי הוי והשתא ניחא הא דס"ד
לומר חצר דידי' מה דמפורש במשנה בחצירו אינה מגורשת, ולהנ"ל יש לומר דאפילו
הקנה לה מקום פיסלא או דפיסלא דידיה הוא מ"מ חצר דידי' נדאי דלא בטל קטנה לגדולה
בשתי רשויות ועוד דהא אשה לא גרירא למקום הגט רק גט גרור למקום האשה ולא
מהני רק בתרנוייהו שלא אבל בחצר שלו אפילו פיסלא דידיה לא מהני ומשני דאושלי
מקום ותרי לא לא מושלי, והשתא כמה נפשף אי מקום פיסלא המושאל הרי החצר דידי'
ואינה עומדת בתוך חצירה ולא שייך ביטול פנ"ל, ואי מקום חצר המושאל הרי לא נפל
בחצירה פל אבל אי אינו ד' אמות הפל שאיל לה דחד מקום הוא, וזה ברור: ולפיר"י
שם בעירובין דס"ל דלא בעינו בתוך ביתה רק בצד ביתה והתם הפנונה בהשאיל לה
גדולה גם הקטנה שאיל היא, ולפי זה צריך לומר דהיכי דהקטנה היא ד' על ד' ע"כ לא
אמרינו דגם הקטנה שאיל' היא דאל"כ תיקשי הא הכא אמרינו חד מקום מושלי אפילו
פל החצר פולו ואי יש מקום חשוב כגון פיסלא לא השאיל מקום פיסלא אף דקטנה היא
לגבי חצר פולו, והשתא הכא הפנונה בפשיטות אי חצר דידיה פשיטא דמתגרשת דהא
עומדת בצד ביתה עכ"פ ומשני דאושלה מקום והינו דאושלה פל החצר ואי פיסלא
חשוב לא שאל גם הפיסלא ואי פיסלא לא חשוב הפל שאיל לה, והינו דהא חזינו דנרק
לחצר רק נתגלגל לפיסלא ש"מ דמקום חצר שאל לה ואי פיסלא מקום בפני עצמו לא
השאיל הפיסלא א"כ הרי נפל שלא לחצירה ואינה מגורשת, ובזה יש מקום ליישב
שהשמיטו הפוסקים הך סוגיא דעירובין הנ"ל דלא ס"ל לחלק בין מקום חשוב לאינו
חשוב ולעולם בטל קטנה לגדולה לפי סוגיא דעירובין והכא מוכח להיפך לפי פיר"י כמו
שביארנו, ועמש"ל דע"ט בתוס' סד"ה כגון: והנה הר"ן תמה על הרמב"ם שפסק דתוך

ד' מהני דמנין לו לרמב"ם דבר זה ולדידי קשי' טפי דפסק בלא הי' שם פניסלא כלל מ"מ בעינן תוה ד' ובש"ס משמע דחד מקום מושלי אינשי וכל היכי שפפל מגורשת, ובחידושי לא"הע פתבתי ליישב דברי הרמב"ם באריכות וכעת נראה לי לפרשו בפשיטות טפי, דודאי ס"ל דלא בעינן בתוה תצירה רק בצד תצירה פמבאר בדבריו רפ"ה מה"ג ע"ש, והשתא קשי' לי' פינו דהשאל לה מקום ולא ייחד דאי ייחד אין הפניסלא תצירה כלל א"כ נימא דמקום הפניסלא הוא המושאל והיא עומדת בצד תצירה ומגורשת פינו דלא בעינן בתוה תצירה, ומזה דייק הרמב"ם דלא מיקרי בצד תצירה רק אם אינה עומדת ארבע אמות רחוק מן הגט אבל אם הגט רחוק ארבע אמות מעמידתה לא מיקרי בצד תצירה דהא לא פל התצר השאל דאי השאל פל התצר הני גט בקטנה ואשה בגדולה ומתגרשת אפילו הי' הפניסלא מקום חשוב וע"כ שלא השאל רק מקום שפול הגט בלבד הלכך פל תוה ד' חשוב עומדת בצידו משא"כ אחר ד'.

ומעתה פל דברי הרמב"ם מבוארים, דמעיקרא כתב בהשאל לה מקום בתצירו ולא ייחד המקום נפל בתוה ד' מגורשת רחוק ד' אינה מגורשת דמקום נפילת הגט בלבד השאל לה ונהרי אינה עומדת בצידו שהוא רחוק ד' א"כ פתב בנתגלגל על סלע או קורה אז תלוי אם אין הקורה חשובה להיות רשות בפני עצמה א"כ הני פל אותו מקום שפפל הגט עד מקום שנתגלגל מקום אחד שעל פל אותו המקום נפל והפל קנוי לה ונהרי עומדת תוה ד' למקום הקנוי לה ונהרי עומדת בצד תצירה אבל אם הפניסלא מקום חשוב בפני עצמו הני פנפל בב' מקומות וב' מקומות לא מושלי אינשי וכיון שהיא רחוקה ארבע אמות מן הקורה הרי אינה עומדת בצד תצירה אבל אם הקורה אינה רחוקה ד' אומרינן דמקום הקורה קנוי לה פינו שלא ייחד מקום ונהרי עומדת בצד תצירה, פנ"ל: בתוס' בד"ה והיא שעומדת בצד ביתה, בפ"ק דמציעא וכו'.

לא נתבאר מה בקשו התוס' בזה שלא חדשו רק העתקת הסוגיא דב"מ לענין מציאה מה שאינו ענין לכאן כלל, ואולי נתפוננו לומר למה שאמר בצד ביתה ולא בתוה ביתה, דכיון דעיקר הטעם דחוב הוא לה ואין חבין רק בפניו ממילא פל שהיא עומדת שנעשה בפני' מהני אבל אינו מוכרח דכ"ע אית להו דמטעם שליחות לא מהני בחוב, ומטעם יד נדאי מועיל אפילו ע"כ מה דבחוב לא מהני ע"כ, וא"כ ממילא הי' מועיל מטעם יד אפילו שלא בפני' כלל רק מ"ד דבעי סמוך משום דבעינן ידה בסמוכה א"כ שפיר יש לומר דוקא בעומדת בתוכו ורב אשי לא בא רק ליתן טעם למה לא מהני משום שליחות דבשליחות לא בעינן בפניו כלל ונתן טעם משום דחוב הוא וזה ברור, ואולי נתפוננו לדעת הרשב"א ז"ל דס"ל באמרה יזכה לי תצירי מהני אפילו בגט פינו דמתרצית זכות הוא ועל זה הביאו דבזכות לא בעינן עומדת וה"ה בגט פשאמרה יזכה לי או במקום יבם, ויש לומר עוד דקשי' להו מאי קמש"ל עולא הא בעלמא נמי בעינן עומדת בצידו, וע"ז קאמרי דרב אשי מסיק דוקא בגט בעינן כף ולא במציאה ודכונותי, פנ"ל: בד"ה פליג רשותא, וקשה לר"י וכו' דלא גבוה עצרה וכו' וגם מסתמא רחב ארבעה דבריהם מגומגמין לכאורה ומלבד זה לא ידעתי למה לא הקשו לרבא פינו דס"ל רשות שבת פגיטין ולדידי' פרמלית מפסיק והקא לא מהני להיות רשות לגט רק ביש בו ד' על ד' ושם מפסיק פרמלית דאינו גבוה י' ואינו רחב רק ד' טפחים: לכן נראה לי דכוננת התוס' כף דודאי פמו דהקא ביש לו שם לנוי הני חשוב בפחות מזה ה"ה בשבת לעולם ניכר הוא לרשות בפני עצמו שהמוציא

לרשות זה פטור ולרשות הרבים שפצידו חייב ואין לה הקפר גדול מזה וחשוב רשות בפני עצמו רק לאפיי קשיא להו פיון דכרמלית בעלמא אינו גבוה עשרה ורחב ד' טפחים ומפסיק לאפיי וקרי פיסלא דהכא ג"כ פה הוא גבוה ג' ורחב ד' טפחים ומ"ש מפרמלית דקרי פרמלית גמורה היא אבל אי הי' פרמלית גבוה י' לא הני קשי' דכרמלית עדיף אבל פיון דכרמלית אינו גבוה י' ופיסלא דהכא גבוה ג' ורחב ד' קרי פרמלית ממש היא ואפי' אי אין למידיו שבת מגט אבל פיון דכרמלית מפסיק לדידן' ג"כ מ"ש פיסלא הא התם גופא פרמלית ופיסלא שוין, וזה ברור: דף ע"ח ע"א בגמרא תנא נמי הכי ר' אליעזר אומר וכו'.

לא נתבאר לי סייעתא זו דאדרבא משמע להדי' דת"ק פליג דאין חילוק בין מיטה שלו למיטה שלה מדקאמר ר' אליעזר אומר וא"כ מנין לו לרבא דמתני' ר' אליעזר ולא שנו רק בשלו דילמא כת"ק נאפילו בשלה, ואולי דניק רבא דלא קתני בפשיטות לתוף מיטתה ש"מ דבמטה שלו מייירי ולכך קתני אפי' היא עמו במטה ומייתי סייעתא דכיון דאיכא ר' אליעזר דמחלק בין מיטה שלו לשלה ואי הי' פנונת התנא דמתני' שלא לחלק בנדאי הני לי' למיתני לתוף מיטתה לאפוקי מר' אליעזר אלא נדאי דכר"א באמת אתי, ועמ"ש בסמוך: שם דגבוה עשרה.

עפירש"י ובמה שפירש"י אח"כ בד"ה והא איכא, ודבריו צריכין ביאור, וכוננתו דעיקר הספק אי פליו של לוקח קונה משום דמקום שהפלי עומד עליו רשות מוכר, ואהא משני דגבוה עשרה מן הארץ וחשוב רשות לעצמו לא פנונח על הארץ ואויר רשות מוכר אינו חשוב לבטל רשות הפלי רק בעומד סמוך לארץ אז קרקע הארץ מבטל רשות הפלי פיון שאין רשות חשוב לפלי בפני עצמו הני פנונח על הארץ ממש משא"כ בגבוה עשרה אויר רשות מוכר אינו מבטל לרשות הפלי ומקשה והא פרעי המטה על הארץ עומדין וא"כ רשות קרקע המוכר מבטל לי' לרשות הפלי דהא עומדת על קרקע שלו, ואהא משני דוקא אם פולה עומדת על הקרקע אז מקפיד הוא על מקומו שמשלקת תשמישו ולא מקני לה אבל פאן דגבוה עשרה ויכול להשתמש תחתיה על הקרקע באויר שפחת המיטה ממילא על מקום פרעי בלבד לא קפיד וזהו פנונת רש"י בזה: שם לתוף חיקה וכו' אמאי.

הא דמקשה הכא אמאי אף דמהו דמעיקרא לא איפשט והני לי' לומר שמעת מינה משום דהשתא קשי' לי' פיון דקתני במתניתין לתוף חיקה ומעיקרא במטה מייירי במיטה שלו הני לי' ליפלוגי בדידה בד"א במיטה שלו אבל במטה שלה מגורשת ומ"ש דנקט חיקה וקלתה ור"א נמי מחלק בין מטה שלו לשלה וע"כ דמטה באמת דוקא בגבוה עשרה ומשום דמקום פרעי לא קפדי וקמ"ל: חיקה וקלתה דאפ"ה מגורשת נאפילו אינה חולקת רשות לעצמה כמיטה ואהא קשי' לי' מ"ש באמת חיקה וקלתה דמהני אפילו אינה רשות לעצמה הא הני פליו של לוקח ברשות מוכר ולמה מגורשת טפי במיטה שאינה גבוה עשרה, והא דלא פשט מגט להיפך דלא קנה דשאני גט דחוב הוא ואינה מגורשת רק מטעם ידה ומה ידה אין רשות אחר מפסיק כמו כן תצירה דוקא פשאינו ברשות הבעל אבל במקח וממכר דזכות הוא תצר משליחות איתרבי נאפילו ברשות תבירו יש לומר דקונה, רק מעיקרא דלא ידע לחלק במיטה גבוה עשרה פושט להיפך מק"ו פיון

דבגט קננה כ"ש בַמקח וממפר אַבל השפּא דבריפּא נקט מיטתּה וסיפּא חיקה וקלּתה ש"מ דמיטתּה דוקא בגבוה עפּרה דבלא"ה לא קנה וקמש"ל חיקה דאפ"ה קננה, ונפּיר פּריפּי אפּאי: וּבזוּה מְיֻנָּשׁב מַה דבְּפִרְק הַמוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה פְּדַבְעֵי הֵתָם הֵךְ בַּעֲלֵי רוּצָה לְיַפְשׁוּט מַהֵךְ דְּהָכָא לַתּוּף חִיקָה וּא"ל אַפּאי פִּשְׁטָת מֵהֵתָם הָא טַחוּ לָהּ מֵאָה עוּכְלָא וכו' וְהֵינּוּ פְּדַמְשֵׁי הֵנִי אַמּוֹרָאֵי הָכָא, וַיֵּשׁ לְהַבִּין הָא הֵנִי אַמּוֹרָאֵי נָמִי לְדַחוּת הַפְּשִׁיטוּת מַהֵךְ דְּהָכָא מְשֵׁנִי לָהּ פֶּךָ א"כ מַהוּ הַתִּימָה שְׁתַּמָּה עֲלֵיו שְׁרוּצָה לְפִשְׁוּט מַהֵךְ דְּהָכָא, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְכַלְהוּ אַמּוֹרָאֵי הָכָא לָאו לְדַחוּת הַפְּשִׁיטוּת בָּאוּ רַק לְיִינָשׁב מַה דְקִשְׁי' לַהּוּ דְבַהֲכַרְח מוּכָח דְבַגְט עכ"פ לא קננה, וְהֵינּוּ דַמְתַּמָּה לְמַה רוּצָה לְמַפְשֵׁט מַהֵךְ דְּהָכָא פִּינּוּ דְכַלְאוּ הֵכִי עַל פְּרַחֵךְ צְרִיף לומר פְּדַמוּקֵי לַהּוּ כֹּל הֵנִי אַמּוֹרָאֵי הָכָא וּמִינָשׁב קוֹשֵׁיַת הַתּוֹס' בַּד"ה פְּגוֹן: בַּתּוֹס' בַּד"ה אַפְקוּם פְּרַעֵי וכו' לְכַל הַפְּחוּת בְּאַשְׁתּוּ וְכֵן בְּאוּר הַמִּיטָה.

נראה לי פּוֹנוֹתָם דְקִשְׁי' לַהּוּ דַמְשַׁמַּע דַּפְּשִׁיטָא לַהּוּ מְסַבְרָא דַמְקוּם פְּרַעֵי לָא קַפְדֵי אֵינְשֵׁי לְוִקְמָא מַתְנִי' בְּאֵינָה גְבוּהָ עֲשָׂרָה וְאַפְּיִלוּ בַּמִּיטָה שְׁלָהּ, וְאֵי דְדִינִיק מַמְתְּנִי' דְקַתְנִי עֲמָה בַּמִּטָּה וְלֹא לַתּוּף מְטַתָּה, בַּמְשַׁנָּה גּוּפָא תִיקְשֵׁי לִיתְנִי לַתּוּף מִיטַתָּה דַמְאֵי קַמְש"ל פִּינּוּ דְבַעֲלָמָא קְנָה מ"ש גַּט שְׁלֹא תַתְגַּרֵּשׁ וּמְאֵי קַמְש"ל חִידוּשׁ דִּין זֶה גְבִי גַט וְדוּקָא אֵי קַמְש"ל פְּלִיו שְׁל לֹקַח קְנָה נִיחָא דְכִינּוּ דַמְסַפְקָא לֵן קַמְש"ל דְקְנָה אַבְל בַּהֵךְ דַּפְּשִׁיטָא לֵן דְלֹא קַפִּיד מְאֵי קַמְש"ל בְּגַט וְהֵנִי לִי לומר בְּאֵינָה גְבוּהָ עֲשָׂרָה וּבַמִּטָּה שְׁלָהּ ג"כ, וְע"ז פְּתַבוּ דְלֹאוּ בְּעֵלְמָא פֶּךָ הַדִּין רַק בְּאַשְׁתּוּ וְכֵן בְּאוּר הַמִּטָּה הַכֹּל בְּגַט דוּקָא וּלְפִי שְׁהוּקֶשָׁה לְהֵם דְלָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי בַּפְּשִׁיטוּת דְגְבִי גַט קְנָה דוּקָא דְאֵינוּ מְקַפִּיד עַל מְקוּם הַפְּלִי בְּאַשְׁתּוּ מַשְׂא"כ בְּעֵלְמָא, וְע"ז פְּתַבוּ מִשׁוּם דְבְּאַמְתָּ לֹא נִשְׁמַע אֲפִילוּ בְּגַט דְקַנְתָּה רַק לְכַל הַפְּחוּת שְׁמַעְנּוּ דַאֲמַקוּם פְּרַעֵי לָא קַפִּיד וְכֵן אֲוִיר הַמִּיטָה לֹא חֲשִׁיב גְבִי גַט אַבְל לְקַנּוּת לְגַמְרֵי לֹא שְׁמַעְנּוּ אֲפִילוּ בְּגַט דְאֵיפָא לְאוּקְמָא בְּגְבוּהָ י' לְכֶךָ נַקַּט בְּאַמְתָּ בְּגְבוּהָ י': בַּד"ה פְּגוֹן, וְא"ת וכו' כְּבָר פְּתַבְתִּי דַלְק"מ דְּהָכָא לֹא בַעֲלֵי לְמִפְשֵׁט רַק פִּשְׁטָא לַהּוּ דְבַגְט לֹא קַנְתָּה מְדַנְקַט חִיקָה וְלֹא מִיטַתָּה, וּמַה שְׁתִּירְצוּ הֵם דְלַכְלָהּוּ מְסַפְקָא לַהּוּ תְמוּהָ הוּא, דְהָא מִיִּיתֵי סִינְעֵתָא לַר"י מְפַרְיִיתָא דְמוּכָח בְּהַדְנָ' טַעְמָא לְפִי שְׁאֵינוּ מְקַפִּיד ש"מ דְבַלֵּא"ה לֹא קַנְתָּה, גַּם מַה שְׁתִּירְצוּ לְחַלְק בְּגַט דְלַרְחוּקָה אֵינוּ מוּכָן פְּלַל פִּינּוּ שְׁרוּאִין דְנוּתָן לָהּ גַּט מַה נִּפְקָא מִינָהּ לַרְחוּקָה, גַּם לְעִיל פְּתַבוּ בַּפְּשִׁיטוּת דְבְּאַשְׁתּוּ אֵינוּ מְקַפִּיד טְפִי, וְהַעֲיָקֵר כַּמְש"ל דְמַתְגַּרְשֵׁת מִפְּחַ יָדָה בְּעֵינֵי שְׁיָהָא בְּרִשׁוּתָהּ לְגַמְרֵי דְאָז הוּי פִּינְדָה אַבְל בְּעֵלְמָא מִפְּחַ שְׁלִיחוּת מְהֵנִי טְפִי פְּלִיו שְׁל לֹקַח בְּרִשׁוּת מוּכָר: בַּד"ה מְקוּם חִיקָה, וְא"ת פִּשְׁטָא דְהָא חִיקָה הוּי מְמַשׁ פִּינְדָה וכו' אֵי לָאו טַעְמָא דַמְקוּם חִיקָה וכו'.

לשונם מְגוּמָגָם לְכַאוּרָה דְבַקוּשֵׁי מְשַׁמַּע דְנַתְפּוֹנוּ לְהַקְשׁוּת דְהָךְ טַעְמָא דַמְקוּם חִיקָה קְנוֹי, הוּא מִילְתָּא דַּפְּשִׁיטָא מְטַעַם דְחִיקָה פִּינְדָה וּבַתִּירוּצָם מְשַׁמַּע דְקוֹשְׁיָתָם הִי' לְמַה לִי הָאֵי טַעְמָא תִיפּוּק לִי דְהוּי פִּינְדָה: וְנִרְאָה לִי דְכּוֹנְנַת הַתּוֹס' דְוַדַּאי אֵי הִי' זְרָקוּ עַל גּוּפָה מְמַשׁ בְּחִיקָה כְּמוֹ עַל יָדָה הוּי מְהֵנִי דַאֲטוּ גִינְדַמִּית לִית לָהּ יָד וְכַל גּוּפָה פִּינְדָה רַק הָכָא דְזָרַק בְּבַגְדֵי' בְּחִיקָה וְאֵתִינוּ עֲלָהּ דַמְקוּם חִיקָה הֵינּוּ בְּגַדֵי' שְׁעַל חִיקָה ג"כ קְנוֹי לָהּ, וְאֵהָא קִשִׁי' לַהּוּ דְהוּא מִילְתָּא דַּפְּשִׁיטָא פִּינּוּ דְחִיקָה הוּי יָדָה מְמַשׁ בְּוַדַּאי גַּם בְּגַדֵי' שְׁעַל חִיקָה ג"כ קְנוֹי לָהּ, וְאֵהָא תִירְצוּ דְמִיִּירֵי בְּבַגְדִים נְגַרְרִים הַלְכֶךָ לֹא דְמִי לִיָּד דְאֵי מְלוּבְשֵׁת בְּבַתִּי יָדִים מְהֵנִי דְהֵתָם קְשׁוּר וְתַלּוּי עַל הַיָּד אַבְל הָכָא לֹא לֹא דַאֲשַׁמוּעֵינוּ ר"י דַמְקוּם חִיקָה אֲפִי' נְגַרְרֵי קְנוֹי לָהּ לֹא הוּי מְהֵנִי פִּינּוּ שְׁאֵינוּ קְשׁוּר וְתַלּוּי ור"י גּוּפָא מוּקֵי לָהּ בְּהֵכִי דְאֵי בְּאִין

נגררין פשיטא דהוי ממש פינדה וע"כ פמו קלתה כל מקום שהו מונח קנוי לה ומנהי
בזרק לתוכה פמו כן חיקה הפנונה אפי' נגרר לארץ עכשיו וזרק לה במקום חיקה מהני,
פנ"ל: במשנה אומר לה פנסי שט"ח.

לכאורה נראה דכל הני דיני דמתני' שוין הו ובכולן צריף שיהא הגט בינדה בשעה שאומר
הא גיטף ואי נפל לארץ קודם לא מהני פמו נמן והיא ישינה כמ"ש הרא"ש בשם הרמ"ה
וא"כ ה"ה בכנסי שט"ח פיון דעיקר הגירושין בשעה שאומר הא גיטף: אמנם פד מעינין
בי' הא לימא, דנדאי יש לתמוה למה ביישינה הוי גט פשיאמר הא גיטף פיון דמעיקרא
אינו גט א"כ לא הוי נתינה כלל והיא תתגרש אח"פ הא בתר הכי לא הוי נתינה וע"כ
צ"ל דמעיקרא הוי נתינה מעלי' רק קבלה לא הוי דלא מינטר כמ"ש הר"ן וכל שניעורה
הוי קבלה ע"י נתינתו של בעל, והיינו דנקט מתני' גיעורה קוראה להורות דתיקף
פשינערה קוראה לאפוקי בנפל בעודה ישינה דכשנערה צריכה לבקשו וליטלו מהארץ,
אבל אי נערה והגט בינדה אפילו נפל קודם פשיאמר הא גיטף ודאי מהני דגיה דאפתי לא
הוי גט עד פשיאמר הא גיטף אבל קבלה ונתינה פבר הי' דאל"כ היא תתגרש פשיאמר
הא גיטף, וכן משמע להדי' בדברי הרמ"ה דדוקא נפל בעודה ישינה צריף לחזור וליטלו
הימנה ולינתו לה והשתא בכנסי שט"ח ושלפתו מאחוריו דהוי קבלה ונתינה מעלי' רק
שנחסר הא גיטף פשיטא דאפילו נפל מינדה מהני דאי נימא דאפתי לא הוי נתינה מעלי'
היא מהני אח"פ הא בתר הכי לא נמן פלום וע"כ דבנתינה קמיימא מתגרשת א"כ מה
בכה שפול, וכן משמע להדי' פרא"ש שלא זכר הו דינא דהרמ"ה רק בנפל והיא ישינה
לא ביה דמעיקרא: ועיין פר"ן ומשמע מדבריו דאי נמן בפחצירה לפקדון לא מהני הא
גיטף אח"פ רק לינדה דוקא ולעיל בפלוגתא דעולא ור"א משמע שם מדבריו דאפילו נמן
בפחצירה לפקדון מהני ועמ"ש שם, גם מה שפכת עוד בנמן בפחצירה וישינה אינו גט עד
שנערה ויאמר הא גיטף, וכבר פתבתי לעיל מה שיש לדון בזה, ונראה לי דע"כ עיקר
טעמא דיישינה דלאו בת קבלה היא וכל שנערה הוי קבלה מיד הבעל דהוא נמן נתינה
מעלי' דאל"כ אפילו שלחה שליח קבלה לא תתגרש פשינה פמו נשפטיה ועל
פרקה דבת איגרושי היא רק פשנמן לינדה לא הוי קבלה עד שנערה, והשתא פשנמן
בפחצירה פיון דקבלה מעלי' היא דמינטר בפחצירה דהא חזינו דלמ"ד דלא בעינן רק
משפמר לדעתה מהני אפילו היא בצפורי ש"מ דבכה חשוב משפמר לדעתה א"כ עד
פאן לא פליג עולא רק דבעינן סמוכה פינדה אבל כל שהיא סמוכה ומשפמר הוי מאיזה
צד לא תתגרש דהא לא נחלקו פנ"ל בגמרא הא בעינן ונמן פינדה.

מלשון זה משמע דהו טעמא דטלי מעל גבי קרקע פסול לאו מטעמא דלא הוי ונמן פינדה
רק בלא"ה פסול שלא קיבלה מיד הבעל דבעינן שתטול הגט מבעלה ובשלפתו מאחוריו
דלקחה מבעלה פריף דלא נמן בעלה רק היא לקחה, ובנה תבין לשון הרא"ש ביה דערק
לה חרצין ודבריו אינם מובנים וכבר נתחבטו בפ"י דבריו, ולהפ"ל פנונתו פשוט דהו
דקירב ידו והגט פינדה מהני דהוי נתינת בעל ונתינת האשה מבעלה אמנם בהושיט לה
הגט ואינו אוחו רק פראש אחד וראש השני אוחות האשה ס"ד דלא מהני פיון שאין
הראש שאוחות האשה בינ הבעל לא הוי קבלה מבעלה קמש"ל פיון דעל קושני'
הראשונה משני ששלפתו מאחוריו ש"מ דנה הוי קבלה מבעלה אף שאין הגט פינדה ממש
ולא הקשו על זה רק דהוא לא נמן אבל בהושיט דנמן הוא מהני ונהדר הביא דעת ר"ח

שְׁצַרִיף שִׁיקָרֵב וְיִסְיַע בְּעֵת לְקִיחָה וְלִדְבָרָיו בְּקִירֵב יָדוֹ לֹא מְהִי אֲבָל בְּאוֹחוֹ צַד אֶחָד וְצַד הַשְּׁנַי סָגוֹר בְּיָדוֹ וְהוֹשִׁיט לָהּ הַגֵּט וְאַחֲזָה צַד הָאֶחָד שְׁאִינוֹ בְּיָדוֹ וְהוּא פֶתַח יָדוֹ וְשִׁלְפָתוֹ אֲפִילוֹ לִר"ח מְהִי רַק בְּהִי בְּיָדוֹ רְפוּי וְאַחֲזָה וְשִׁלְפָתוֹ אֲפִילוֹ הוֹשִׁיט לֹא מְהִי לִר"ח וְלִהְרָא"ש מְהִי, וְדוּק: שָׁם דְּעָרַק לָהּ חֲרָצִי'.

מִפִּירֵשׁ"י נִרְאָה דְקִירֵב יָדוֹ כְּדִי שְׁתַּקְבֵּל הַגֵּט וְתִתְגַּרֵּשׁ, וְלֹא יִדְעָתִי בְּמֵאֵי מִיָּרִי אֵי בְּמִדְבָּר עֲמָה עַל עֶסְקֵי גִיטִין לֹא בְּעֵינֵי פְלוֹם וְנִתְיָנָה אִיכָּא לְמָה צָרִיף שְׁנִית הָא גִיטָה וְאֵי בְּאִינוֹ מְדַבֵּר בְּלֹא"ה בְּעֵינֵי הָא גִיטָה, וְנִרְאִיתִי לְהֶר"ן שֶׁפֶתַח דְּהוּי נִתְיָנָה גְרוּעָה, וְלֹא הִבְנִיתִי פִּינּוֹ דְּהוּי נִתְיָנָה לְעֵנֵן שְׁלֹא יְהִי כְּמוֹ טְלִי מַעַל הַקַּרְקַע מִמִּילָא סְגִי בְּשִׁתְיָקָה, לְכֵן נִרְאָה לִי דְמִיָּרִי שְׁלֹא נִתְפָּנִין הַבַּעַל לָזָה רַק דְּעָרַק לָהּ חֲרָצִי' לְעֵנֵן אַחַר וְשִׁלְפָתוֹ לַגֵּט דְכִינּוֹ דְלֹא נָתַן לְגִירוּשִׁין בְּעֵינֵי הָא גִיטָה, וְהִינּוֹ דְנִקְטַט מֵאַחֲזָרָיו דְמִלְפְּנֵי הוּי נִתְיָנָה לְגִירוּשִׁין רַק מֵאַחֲזָרָיו דְלֹא יָדַע אַף דְנִתְיָנָה הוּי לֹא מְהִי פִּינּוֹ שְׁלֹא נִתְפָּנִין לְנִתְיָנָה לְגִירוּשִׁין וְלֹא הוּי רַק כְּמוֹ לְפָקְדוֹן וְכִנְסֵי שֵׁט"ח דְבְּעֵינֵי הָא גִיטָה, כַּנ"ל: שָׁם וְהִלְכְתָּא בְּכַפּוֹת.

כְּבָר כְּתִבְתִּי לְעִיל וְהַעֲלִיתִי דְדוֹקָא בְּנִתְנוֹ בְּיַד עַבְדָּהּ דְכִינּוֹ דְחוּב הוּא וְאִינוֹ מְטַעַם שְׁלִיחוֹת רַק מִפְּחַ דְּוָמִיא דִּינָה לְכַף בְּעֵינֵי שְׁיָהָא מְשַׁתְּמַר לְדַעְתָּהּ כִּינָה אֲבָל בְּנִתְנוֹ בְּיַד עַבְדָּהּ וְכַתְּבָה לָהּ שְׁטַר מִתְּנָה עָלֶיהָ דְהַגִּירוּשִׁין הִלְלוּ מְדַעְתָּהּ הֵן דְאִין מִתְּנָה בַע"כ וְבִקְבֻלַת הַמִּתְּנָה מִתְּגַרְשֵׁת הַלְכָּהּ לֹא בְּעֵינֵי שְׁיָהָא מְשַׁתְּמַר לְדַעְתָּהּ, לֹא מִבְּעִי' לְמֵאֵן דְאָמַר דְבְּמִתְּנָה לֹא בְּעֵינֵי מְשַׁתְּמַר לְדַעְתָּהּ אֲלֵא אֲפִילוֹ לְמ"ד דְבְּעֵינֵי ה"מ בְּמִתְּנָה דְהַעֲיָקָר הוּא זְכִיית הַמִּתְּנָה שְׁיָהָא שְׁלֹו לְכַף רוּצָה שְׁיָהָא שְׁמוֹר לְדַעְתּוֹ אֲבָל בְּגֵט אִין הַמְכַנּוֹן לְעִיָקָר הַגֵּט רַק שְׁתִּתְגַּרֵּשׁ וְכָל שְׁאִינוֹ חוּב לֹא בְּעֵינֵי מְשַׁתְּמַר כָּלֵל לְדַעְתָּהּ וְלְכַף שָׁם לֹא הִנְזַכַּר יִשְׁן רַק כְּפּוֹת שְׁלֹא יְהִי מְהִלָּה אֲבָל כְּאֵן זְכָרוֹ כְּפּוֹת וְיִשְׁן, וְעַל דָּרָף זֶה יִשְׁבְּתִי שָׁם דְבָרֵי הַרְמַב"ם מִמָּה שְׁתַּמָּה עָלֶיהָ הֶר"ן כְּאֵן, גַּם בְּעֵינֵי מַה שְׁנִסְתַּפֵּק הַרְשָׁב"א ז"ל אִם נִטְלָה מִחֲצָר אֵי מְגַרְשֵׁת הַכֵּל נִתְבָּאָר שָׁם: וְעֵינֵי בְּרֵא"ש בְּמָה שְׁחָלַק עִם הַרִיב"א בְּכַפּוֹת יָדָיו וְנִגְלִי וְכַתְּבֵי אַח"כ וּמַהֲאֵי טַעְמָא כו', וְכָל דְבָרֵי תְמוּהִין לְכְאוּרָה, וּמִלְבַד שְׁאִין לָהֶם שְׁיִיכוֹת לְמַחְלֻקַת זֹו דְבָרָיו הַפּוֹכִין לְכְאוּ' דְהַעֲלָה דְמְשַׁתְּמַר מִפְּחַ סְבָרָא וּמְהִלָּה מִפְּחַ גְזִירָה לְכַף יִשְׁן הוּי מְהִלָּה וּמְשַׁתְּמַר הוּי לְדַעְתּוֹ וּמְעִיָקָרָא כְּתִב לְהִיפָּהּ בְּכַפּוֹת יָדָיו וְנִגְלִי דְמְשַׁתְּמַר לֹא הוּי וּמְהִלָּה לֹא הוּי דְהָא אוֹקְמָה בְּכַפּוֹת, אֲבָל בְּאַמַת פּוֹנוֹתוֹ פְּשוּט דְוִדָאֵי ס"ל דְמַצִּד הַסְבָּרָא אִין אָדָם רוּצָה שְׁיָהָא מְשַׁתְּמַר רַק לְדַעְתּוֹ לֹא שְׁיָהָא בְּיַד בַּר דַּעַת אַחַר אֲפִילוֹ כְּפּוֹת יָדָיו וְנִגְלִי אֲבָל מְהִלָּה לֹא הוּי בְּהָא פִּינּוֹ דְאִינוֹ יְכוּל לִילָף מַעֲצָמוֹ פְלוֹם רַק עַל יָדֵי שְׁיָתִיר אוֹתוֹ אַחַר מִמְאַסְרוֹ הוּי כִּינּוֹ דְמִינַח נִיָּחָא רַק אִיהִי מְמַטִּי לָהּ רַק בְּהָא תִלִּי' אֵי נִימָא דְמְשַׁתְּמַר מְסָבָרָא דְאִין אָדָם רוּצָה א"כ אֲפִילוֹ כְּפּוֹת יָדָיו וְנִגְלִי אִינוֹ רוּצָה כָּל שְׁיִישׁ בּוֹ דַּעַת אֲבָל אֵי נִימָא מַצִּד גְזִירַת הַכְּתוּב דְּוָמִי' דִּינָה כָּל שְׁכַפּוֹת יָדָיו וְנִגְלִי הוּי דְּוָמִי' דִּינָה וְלְכַף לְדַעְתּוֹ דְמְשַׁתְּמַר מַצִּד הַסְבָּרָא לֹא מְגִזִּירַת הַכְּתוּב אֲתִי שְׁפִיר לְחָלַק בִּישְׁן בֵּין מְהִלָּה לְמְשַׁתְּמַר אֲבָל לְרִיב"א דְמְהִי כְּפּוֹת יָדָיו וְנִגְלִי ש"מ דְמְשַׁתְּמַר נְמִי גְזִירַת הַכְּתוּב הוּא אִם כֵּן קָשָׁה מ"ש מִיִּשְׁן דְמִיָקָרֵי מְשַׁתְּמַר וְאִינוֹ מְהִלָּה לֹא הוּי: וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' לְעִיל דָּף כ"א מְשַׁמַּע דְכַפּוֹת יָדָיו וְנִגְלִי וְדָאֵי מְהִי, וְלֹא יִדְעָתִי לְמָה כְּתִבוּ מְעִיָקָרָא דְכַפּוֹת וְיִשְׁן בְּעֵינֵי הָא יִשׁ לְוֹמַר שָׁם בְּכַפּוֹת יָדָיו וְנִגְלִי וְכְאֵן כְּפּוֹת רִגְלָיו בְּלְבַד סְגִי וְיִשְׁן בְּעֵינֵי שְׁיָהָא מְשַׁתְּמַר לְדַעְתָּהּ וְעַמ"ש לְעִיל שָׁם בְּזָה: בְּתוֹס' בַּד"ה אִינוֹ גֵּט, ר"י הִי' מְצָרִיף וְכו' עַד סוֹף הַדִּיבּוּר.

דברי ר"י הללו תמוהין לכאן אי במדבר עמה על עסקי גיטין מבואר להדי' ריש קידושין דלא בעינו אמירה פלל ואי אינו מדבר פשיטא דבעינו אמירה ואי לא בא ר"י לומר רק דס"ד דלא בעינו אמירה רק לידע דהוא נותן לגירושין אבל אין צריף להודיע לאשה קמש"ל ר"י דצריף להודיע לאשה א"כ פינו דמודה ר"י דכל שנתברר אח"כ מהני, א"כ פשיטא דמוכח פן להדי' לעיל פירק הניזקין דרבא מייתי סייעתא מעדותו של ריב"ג דלא בעינו דעתה, ויש לתמוה במה נפשף אי חרשת אין לה ידיעה פלל שנתגרשה א"כ הא משלחה וחזרת היא ואי יש לה ידיעה ולא הוי פשוטה א"כ מאי ראי' לכנסי שט"ח דאפילו פקחית אין לה ידיעה פלל בעת גירושין וע"כ דס"ל לרבא דטעמא דחרשת מהני כמ"ש התוס' ביבמות דנהי דבעת גירושין אין לה ידיעה אבל אח"כ תבין ע"י רמיזה פשיציאה בע"כ ע"ש, ומזה למד רבא דלא בעינו ידיעה בעת גירושין רק אח"כ סגי ועכ"פ ידיעה אח"כ בעינו ונהי מבוארין דברי ר"י ולא די לו לר"י שלא סייע לעצמו מהו דהניזקין אבל ס"ד להקשות משם להוכיח להיפוך והוא תמוה לכאורה: ומה שנתראה לי בכוננת ר"י דנדאי ידע ר"י דבעינו ידיעה לאשה אח"כ אבל ס"ד דזה חשוב הודעה שרואה שהוא גט וקוראת אותו יודעת שנתגרשה ובעלה מוציאה ומתגרשת תיכף מחמת דראוי' להיות משלחה ואינה חוזרת דאח"כ יתברר לה וכן בחרשת הטעם דראוי' לידע אח"כ ע"י רמיזה והוצאה ע"כ לכך תיכף מגורשת, וזה שחידש ר"י דבעינו שתדע האשה שהיא מגורשת וקודם הודעה באמת אין הגט חל רק אחר ההודעה חלין הגירושין, ואהא קשי' לי דהו דרבא מורה דסגי במה שיודיע לה אח"כ שתראה דהוא גט ומוציאה מביתו, ועל זה דחה ר"י דהתם נמי אח"כ גידו לה העדים ואז חלין הגירושין אבל מעיקרא אפתי אינה מגורשת וכן בחרשת לכך פשרוזה לגרש אשתו שתהא מגורשת תיכף בנתינה זו צריף שיאמר לה הא גיטף ונהי את מותרת שפל שלא הודיעה משלחה וחזרת קרינו בה רק בעת ההודעה נגמרו הגירושין: אמנם בעיקר דברי ר"י אני תמה דאי ס"ד דאינה מגורשת רק בהודעה שתדע שנתגרשה ואי לאו משלחה וחזרת קרינו בה כמו שוטה א"כ תיקשי בעשתה שליח קבלה והיא במקום אחר למה תהא מגורשת תיכף בעת קבלת השליח הא מ"מ קודם שנתודע לה הגירושין בכלל משלחה וחזרת היא, ופשיטא דליכא למימר דכיון דשליח יודע סגי בהכי דהא בנשמתית אח"כ בעת גירושין אינה מגורשת ואפי' היתה שפוי' בעת שעשתה השליח וליכא למימר דבאמת אין הגירושין חלין רק אח"כ פשהשליח מודיע לה שנתגרשה דהא אסורה לאכול בתרומה מיד ואי מודה ר"י דאי נתודע לה אח"כ מגורשת למפרע תיקשי חדא מה חידש ר"י הא פשיטא שלא תנשא עד שנתודע לה הגירושין ומה צורך לאמירת הא גיטף בעת נתינה, ועוד דזה מוכח להדיא מפירק הניזקין דלמד רבא מחרשת וכיון דחרשת אינה מגורשת רק מפח הודעה דאח"כ כמו כן פקחית דרבא וע"כ דעיקר פנונת ר"י דהגירושין אין חלין רק בעת הודעה א"כ קשה פנ"ל: ועוד תמוה לי דהא אפי' למ"ד דלא בעינו עומדת בצד חצירה מודה דמתגרשת מטעם יד ולא משליחות פמבואר להדי' לעיל א"כ היא יעלה על הדעת דאינה מתגרשת רק אחר שיודיע לה לציפורי שנתגרשה וע"כ דכל שגילה לעדים שמתגרשה מגורשת תיכף פל שיתודע לה אח"כ או ראו' שיתודע לה גם לפי מה שפירשתי הסוג' פירק הניזקין שם מוכח ג"כ שלא כדברי ר"י ע"ש, ויתר הדברים בענין זה ובבבאור דברי הר"ן והרמב"ן והר"ן הפל מבואר אצלי בחידושי לא"ה ע"ה סי' קל"ו ע"ש: במשנה וכן

לעננו החוב וכו' מחצה על מחצה יחלקו נראה לי דהך מחצה על מחצה דחוב לכ"ע מייירי בפשיטות שיוצא מתוך ד' אמות של מלנה לשל לנה ובהא לא קשי' והא אגיד גבי' לכה יחלקו וכן לר"י יוצא מתוך מקום שמירתו של לנה לשל מלנה ושניהם יכולין לשמרו שמקצתו משומר אצל זה ומקצתו אצל זה ולכה יחלקו שאין פאן שום ספק רק כה הוא מונח לפנינו ושניהם יש להם פח בממון זה ואי הי' כה"ג בדבר אחר היו זוכין שניהם לכה גם פאן זכו שניהם ויחלקו אבל אי הי' פאן ספק מי בא תחילה או בשני פתי עדים יש לתמוה אי בשטר מייירי הרי מבואר בסי' נ"ט בפ"ה ס"ק א' בשם מהרשד"ם בתשובה דאפי' שניהם היו טוענין שמא לא נתבטל השטר א"כ הכא למה יחלקו פיון דשניהם טוענין ספק בפרעון ואי טוענין ברי פשיטא דהי' חייב לשלם פמו כל הטוען על השטר פרוע ומלנה מכחישו ואי במלנה על פה מייירי או ששניהם טוענין שמא חייב בבא לצאת ידי שמים וחיוב הפל ולא החצי ועכ"פ אין פאן מקום לדון בזה יחלקו לכן ברור דלאוקימתא דרב דקרוב לו ונה בד' אמות תלי' מייירי הכא ביוצא מתוך של מלנה לשל לנה ולא קשי' הא אגיד גבי', לכן פיון שזרקו ברשות שניהם יחלקו ואין פאן ספק וכן לאוקימתא דר"י מייירי דחצי מונח ברשות מלנה דמלנה יכול לשמרו וחצי ברשות לנה דלנה יכול לשמרו או דמונח באופן דשניהם יכולין לשמרו ביחד אבל ספק אין פאן, רק בגט אבאר לקמן דלר"י חוששין שמא אין פח שניהם שוין בשמירתו דאל"כ לא שייך לומר בגט שאין בו ספק מגורשת ואינה מגורשת אבל בחוב אתי שפיר בפשיטות דאפי' שניהם שוין יחלקו ונ"ל שזאת היתה פנונת התוס' לקמן בד"ה מחצה על מחצה ע"ש: בגמרא ד' אמות שלו זהו קרוב לו.

קשה הך קרוב לו למה לי כל שאינה קרוב לה אינה מגורשת, וראיתי להרבשב"א ו"ל שפי' דאין ביניהם רק ארבע אמות וקרוב לה שהארבע אמות שלה שבאה היא תחילה וקרוב לו שהארבע אמות שלו שבא הבעל תחילה, והוא תמוה לפע"ד מפמה טעמים חדא דקאמר מחצה על מחצה ה"ד אמר רשב"י פגון שהיו שניהם עומדין בד' אמות וקשה הא מעיקרא ג"כ כה הי' הפנונה ששניהם עומדין בד' אמות וקרוב לה שהיא באה תחילה וקרוב לו שהוא בא תחילה ולא הל"ל רק דאתי פנונייהו בהדי הדדי ומדקאמר פגון שהיו שניהם עומדין וכו' ועלה פריה וליחזי הי מינייהו קדים ש"מ דמעיקרא לא ס"ד דעומדין בד' אמות ותליא בקדימה וז"ב: ועוד לפי דבריו אין החילוק במתניתין בקרוב לו ונה בזריקהפלל רק בביאה תחילה דכל שבא הוא תחילה אפילו זרק קרוב לה אינה מגורשת וכן להיפך ובמתני' משמע להדיא דבזריקה תלי' אי זרק קרוב לה או לו: ועוד תמוה לי מאד דפריה בתר הכי והא אי אפשר לצמצם וקשה אם אפשר לצמצם גיחא והוא תמוה דאם אפשר לצמצם היאך שייך מגורשת ואינה מגורשת אינה ספק יש פאן שתהא מגורשת בספק והא באמת רשות של שניהם הוא ואי יכולה אשה להתגרש ברשות של שניהם הרי מגורשת גמורה היא ואי אינה יכולה להתגרש רק ברשותה לגמרי אינה מגורשת פלל והיכן מצינו שתהא אשה מגורשת לחצאין בדבר שאין בו ספק פלל ודוקא בחוב שייך לומר דברשות שניהם שייך לשניהם ויחלקו משא"כ בגט: לכן נראה לי ברור דנדאי לא בא רב לאפוקי מתניתין מפשטה שזרק לה קרוב לה ממש וכן קרוב לו וכן מחצה על מחצה רק דס"ל דלא מהני קורבה זו רק בד' אמות שלו לאפוקי מר"י דאפילו מאה אמה פל שיכולה לשמרו הוי קרוב לה ומגורשת והא דקתני קרוב לו קמש"ל

דלא תימא פֿינן דד' אמות שְׁלוֹ הוּן אִי בָּאָהּ הִיא אַח"כּ וְעַמְדָּה שָׁם וְהוּא הֵלֶךְ מִשָּׁם הָיִי כְּמִי שְׁנָתוֹ בְּחֻצְרוֹ וְהִקְנֶה לָּהּ הַחֲצָר עִם הַגֵּט דְּמַגְנֵרְשֵׁת קַמְש"ל דְּאִפ"ה אֵינָה מַגְנֵרְשֵׁת דְּכָל שְׁלֵא זָכָה הוּא בַּד' אַמּוֹת שְׁלוֹ הַפֶּקֶר הוּן וְהָיִי פְּחֻצְרָה הַבָּא לְאַחַר מִיפֵּן וְלֹא דְּמִי ד' אַמּוֹת שְׁלוֹ לְחֻצְרוֹ מִמֶּשׁ דְּמַגְנֵרְשֵׁת כַּה"ג פְּדֻלְעִיל בְּעֹבְדָא דְּשָׁכִיב מְרַע קַמְש"ל דְּבַד' אַמּוֹת לֹא אֶמְרִינּוּ הָכִי וּבְעֵינָן קְרוּב לָּהּ דְּוָקֵא דְּהֵינּוּ ד' אַמּוֹת שְׁלָהּ: וְאַהֲא פְּרִיָּהּ מְחַצָּה עַל מְחַצָּה ה"ד דְּכֵינּוּ דְּלֹא ס"ד בְּשִׁמוּנָה אַמּוֹת א"כ ע"כ שְׁמֻנָּה שְׁלֵא בַּד' אַמּוֹת שְׁלֵא שְׁנֵינְהֶם א"כ אֵינָה מַגְנֵרְשֵׁת כָּלֵל וּבָא רִשְׁב"י וְחִידוּשׁ דְּכַוְלָה מִתְּנִיתִין שְׁשֵׁנִינְהֶם עוֹמְדִין בַּד' אַמּוֹת וְהִשְׁתָּא פֿינן דד' אַמּוֹת שְׁנֵינְכִים לְשֵׁנִינְהֶם שׁוּב תְּלוּי הַדְּבָר בְּקוֹרְבָּה וְאִי נָפֵל קְרוּב לָּהּ מַגְנֵרְשֵׁת קְרוּב לֹו אֵינָה מַגְנֵרְשֵׁת וְאִי נָפֵל בְּאַמְצַע הָיִי סְפֵק שְׁמָא הִי קְרוּב לָּהּ מִשְׁהוּ אוֹ לֹו, וְאַהֲא מִקְשָׁה הִיכִי מִשְׁפַּחְתָּ לָּהּ ד' אַמּוֹת שְׁלֵא שְׁנֵינְהֶם הָא בְּקַדִּימָה תְּלוּי וְמִי שְׁבָא תְּחִילָה לֹו שְׁנֵינְכִים וְאִי דְּלֹא יִדְעִינּוּ מִי בָּא תְּחִילָה א"כ שׁוּב אֵין הַדְּבָר תְּלוּי בְּקוֹרְבָּה כָּלֵל רַק בְּמִי שְׁבָא תְּחִילָה וְאַפְּי' קְרוּב לָּהּ אֵינָה מַגְנֵרְשֵׁת כָּל שְׁבָא הוּא תְּחִילָה וְכֹן לְהִיפּוֹף וּמִתְּנִי קַתְּנִי לְהִדְּנִי לְחֻלְק בְּקוֹרְבָּה אִי נָפֵל קְרוּב לֹו אוֹ לָּהּ: וְהִשְׁתָּא נִיחָא שְׁפִיר הָא דְּפְרִיָּהּ וְהָא אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצַם וְתַמָּה הַרְשָׁב"א ו"ל דְּהִיא הַנּוֹתְנָת דְּלִכְּוָה הָיִי סְפֵק, וְלִפִּי הַנְּ"ל לִק"מ דְּאִי יֵשׁ סְפֵק מִי בָּא תְּחִילָה א"כ שׁוּב אֵין הַדְּבָר תְּלוּי בְּזִירְקָה כָּלֵל אִי נָפֵל קְרוּב לֹו אוֹ לָּהּ לְעוֹלָם הָיִי סְפֵק מִכַּח הַבֵּיאַה מִי בָּא תְּחִילָה וְע"כ דְּמֵינְרִי בַּד' אַמּוֹת הַשְּׁנֵינְיָהּ לְשֵׁנִינְהֶם בְּוֹדָאִי בְּלִי שׁוּם סְפֵק א"כ קְשָׁה הָא אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצַם, וְהֵינּוּ דְּמִשְׁנֵי בַח' אַמּוֹת מְצוּמְצָמוֹת דְּקְרוּב לָּהּ שְׁנָפֵל בַּד' אַמּוֹת שְׁלָהּ קְרוּב לֹו שְׁנָפֵל בַּד' אַמּוֹת שְׁלֹו מְחַצָּה לְמְחַצָּה שְׁנָפֵל בְּשְׁלֹו וּבְשְׁלָהּ וּמְחַמַּת דְּלֹא יִדְעִינּוּ אוֹלִי נָפֵל מִשְׁהוּ יוֹתֵר בְּשְׁלָהּ אוֹ בְּשְׁלֹו לְכָוָה הוּו סְפֵק מַגְנֵרְשֵׁת, וְאַהֲא פְּרִיָּהּ אֶפִּילוּ רְוּבּוֹ בְּשְׁלָהּ כָּל שְׁנָפֵל מְקַצְתוּ בְּשְׁלֹו הָרִי אֶגִּיד גְּבִיל וְלֹא מְהַנִּי וְאֵינָה מַגְנֵרְשֵׁת כָּלֵל, כֹּן נִרְאָה לִי בְּרוּר, וְעוֹד אֶבְאֵר לְקַמֵּן בְּתוֹס' בַּד"ה וְהָא אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצַם עוֹד בְּזָה כִּי בְּזָה יִתְבְּאָרוּ דְּבָרֵי הַתּוֹס' עַל נְכוֹן אֲשֶׁר לְכַאוּרָה הֵם תְּמוּהִים ע"ש: שָׁם וְהָא אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצַם.

הָא דְּלֹא קְאָמַר דְּאַחַר הִי עוֹמֵד שָׁם וְאַחַר שְׁבָאוּ שְׁנֵינְהֶם הֵלֶךְ לֹו וְנִשְׁאַרוּ שְׁנֵינְהֶם בְּשִׁנְיָהּ שָׁם דְּאוֹתוֹ אַחַר פֿינן שְׁאִין לֹו שְׁנֵינְכֹות לְעַנְיָן זֶה לְגֵט אֵינּוּ מְבַטֵּל רְשׁוּת הַד' אַמּוֹת לְעַנְיָן הַגֵּט כִּי אֵין הַד' אַמּוֹת קְנוּיָן רַק לְכָל אָדָם מִה שְׁצָרִיָּהּ לֹו לֹא לְבַטֵּל רְשׁוּת לְאָדָם אַחַר שְׁאִין לֹו לְזָה שׁוּם עֶסֶק בְּגֵט כָּלֵל, וְעַמ"ש לְעִיל לִינִישׁב דְּלֹא תִיקְשִׁי הָא לְפִי שְׁאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצַם הָיִי סְפֵק, וְעוֹד אֶפִּי אֶפְשָׁר לְצַמְצַם לְמָה תְּהָא סְפֵק מַגְנֵרְשֵׁת ע"ש: שָׁם הָכָא בְּשִׁמוּנָה אַמּוֹת מְצוּמְצָמוֹת עֶסְקִינּוּ וְכו'.

קְשִׁיָּא לִי פֿינן דד' אַמּוֹת בְּקַדִּימָה תְּלוּי כְּפְרִיָּהּ וְלִיחְזִי הִי קָדִים וְאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצַם א"כ לְמָה לִי שְׁמוּנָה אַמּוֹת בְּחֻמְשָׁה אוֹ שְׁשָׁה סְגִי דְּאַחַד מֵהֶם בָּא תְּחִילָה וְזָכָה בַּד' אַמּוֹת וּבָא חֲבִירוֹ וְעַמְד פְּנִגְדוֹ רְחוּק חֲמֵשׁ אַמּוֹת אוֹ שְׁשָׁה דְּאוֹתָהּ אֶמָּה אוֹ שְׁתֵּים הַנִּשְׁאַר שְׁנֵינְיָהּ לְכַשְׁפְּנִגְדוֹ שְׁבָא אַח"כּ וְהַגֵּט יוֹצֵא מִתּוֹךְ ד' אַמּוֹת שְׁלֵא זֶה לְתוֹךְ שְׁנֵי אַמּוֹת שְׁלֵא זֶה, וְאַמַּת דְּרַב קְאָמַר קְרוּב לֹו אַרְבַּע אַמּוֹת שְׁלֹו קְרוּב לָּהּ ד"א שְׁלָהּ, אֲבָל הָא גּוֹפֵא קִשִׁי מִה צְוֹרָךְ לְזָה לְאוֹקְמָא בַח' מְצוּמְצָמוֹת, וְרִשְׁ"י ו"ל פִּי' בְּהִדְּנָא בַּד"ה מְצוּמְצָמוֹת לֹא פְּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר יֵשׁ בֵּינֵיהֶם וְהוּא תְּמוּהָ לְכַאוּרָה וּמָה שְׁנִרְאָה לִי לּוֹמֵר דד' אַמּוֹת תְּקַנּוּ חֲכָמִים דְּזָהוּ מְקוּם חֲשׁוּב לְקַנּוֹת בּוֹ וְכָל שְׁאִין לֹו אַרְבַּע אַמּוֹת לֹא הָיִי מְקוּם חֲשׁוּב לְקַנּוֹת בּוֹ וְלֹא חֲשׁוּב מְקוּמוֹ וּבְטִיל לְגַבִּי ר"ה, וְהִשְׁתָּא הָכָא אִי הִי הַגֵּט יוֹצֵא מְקַצְתוֹ לְרְשׁוּת הַרְבִּים לֹא הִי

איכפת לן דהגוי כמי שאחזה מקצתו בידה רק לפי שמונח בראשיתו גם כן לכה בעינו לשניהם ד' אמות, כנ"ל: ע"ב בגמרא ה"ד מחצה על מחצה.

משמע דהקושני דאי יוצא משלו לשלה קשיא והא אגיד גבי, אף יש לתמוה לפי מה דמפרש רב שמן דתלמי בשמירה ג"כ קשה קושני זו, ונראה לי דלק"מ דדוקא לס"ד דר' יוחנן קאמר דכל היכי שהם עומדים אפי' כמה מאות אמות נקנה המקום שביניהם לשניהם ולכה קרוב לה מגורשת קרוב לו אינה מגורשת שפיר קשי' לי מחצה למחצה הא אגיד גבי פיון שמקצתו בראשיתו ומקומו אבל רב שמן חידש שלא אמר ר"י דמאה אמה קנוי דלא מצינו קנין מקום רק לד' אמות לא יותר רק כפונת ר"י דכל שהוציא הבעל הגט למקום שהאשה שולטת בו יותר ממנו הרי זו כפתינה לידה ומתגרשת כמה שהסיר שליטתו וכחו מן הגט ונתנו לאשה ובנריקתו שולטת בו האשה יותר ממנו ולא המקום גורם כלל שהרי אי הי' שולט בו לא הוי מהני אפי' הי' קרוב לאשה יותר בקורבת מקום הלכא במחצה למחצה דהיינו שניהם יכולין לשמרו הוי ספק שמא נשמר ע"י האשה יותר מעט ונהרי פחה חזק מפחו וכן להיפך וכמו כן באין שניהם יכולין לשמרו והיינו ששמר ע"י שניהם חיישינן שמא נשמר ע"י האשה יותר והוי ספק ודוקא בקניית מקום הוי אגיד גבי דמקצת הגט המונח במקומו קנוי לו אבל אי פחה של האשה חזק בשמירה יותר ממנו בטל אותו מקצת המשממר ע"י הבעל לגבי שימור דאשה והוי כמי שאין לו שום שליטה בו פיון שמעיקרא הי' ביזו ותחת שמירתו ועכשיו סילק שמירתו שאינו יכול לשמרו בעצמו והיא יכולה לשמרו אף שצריכה סניע מעט ממנו לשמירה בטל לגבי דידה פיון שפחה חזק טפי בשמירה ואף דבעינן בגט משממר לדעתה היינו לאפוקי עבד געור שמשממר על ידי העבד בעצמו כמו שפי' רש"י לעיל אבל כל שאינו משממר העיקר רק על ידה אף שהעבד מסייע קצת לא איכפת לן, ועוד דהא כתבו התוס' לקמן בד"ה ותתגרש דעשאו לא מינטר כמינטר רק העיקר תלוי כאן כמה שהסיר פחו שהי' לו בגט ומסרו לאשה שהיא שולטת בו יותר ממנו, כנ"ל ועמ"ש בזה בתוס' בד"ה שניהם: שם שינא כדי שתשוח ותטלנו.

עמ"ש בסמוך וביארתי דלא פליג שמואל על ר"י כלל ולא בא לפרש המשנה דקרוב לו וקרוב לה כלל דבהא הכפונה כר"י רק שחידש דכה"ג כדי שתשוח הוי כאלו הגיע לידה ולא תלי' בשמירה ובהא החמיר למעשה עד שגייע לידה ע"ש: שם לגיטין אמרו ולא לדבר אחר איתב' ר' אבא וכו' שאני התם דכתיב ויצאה והיתה.

סוגי' זו צריכה ביאור ויש לתמוה בה הרבה, גם דברי הרמב"ם ו"ל פ'ק ה' מהלכות גירשין תמוהין מאד בזה וכבר נתחבטו בו ה"ה והרשב"א והר"ן ו"ל, ונראה לי ליישב הפל לנכון כמו הפ' שאבאר: והוא דודאי יש לתמוה פיון דמילתא דר"י אהו קרוב לה דקתני במתניתין איתמר דקתני בה להדני' וכן לקדושין והיאף יאמר לגיטין אמרו ולא לדבר אחר והוי לי' לומר לגיטין וקידושין אמרו ולא לדבר אחר, וליכא למימר דסמיך אהא דקתני במתניתין להדני' וכן לענין קידושין דהא וכן לענין החוב נמי קתני ובע"כ ממעט לה א"כ פשיטא דאיכא למימר דה"ה קידושין ממעט כמו חוב והיאף יאמר לגיטין אמרו ושביק קידושין וממעט חוב מאחר דכולהו נשנו במשנה גיטין וקידושין וחוב, ועוד קשה אי ר"י אהו מתניתין אמר למילתה' היאף שייך לומר איתב' ר' אבא דזה לא שייך

רק פּשָׁאֵמוֹרָא מְקֻשָּׁה קוֹשְׁיָא מִמִּתְנִיתִין אַחֲרַת אַבְל בְּהָא פִּינּוּ דְאַהֲרָה מְשֻׁנָּה קֵיא הֵנּוּ לְהוּ
לְסַתְמָא דְשׁ"ס לְיַפְרוּשֵׁי מִלְתִּי וְהָא וְכוּ לְקִידוּשֵׁין קִתְנֵי כְּדַפְרִיָּה לְעִיל לְר' אוֹשְׁעֵי' וְהָא
הִיא בְּתוֹף בֵּיתָה קִתְנֵי וְלֹא שְׁיָיָה בְּזָה לֹמֵר דִּר' אַבְא הַקֻּשָּׁה וְלֹא אַחַר פִּינּוּ דְהוּא מְקֻשָּׁה
וְעוֹמֵד לְכָל.

וּבְיוֹתֵר יֵשׁ לְתַמּוּנָה דְקֶאֱמֵר שְׁאֵנִי הֵתֵם וּמֵאֵי הֵתֵם וְהֵכָא אֵיכָא הֵכָא הָא הַכָּל הֵכָא הוּא בְּהָרָה
מְשֻׁנָּה וְכָף הֵנּוּ לִי לֹמֵר שְׁאֵנִי קִידוּשֵׁין וְכוּ' פִּינּוּ דְהָרָה וְכוּ' לְקִידוּשֵׁין נְאֻמֵר בְּמִקּוּמוֹ עִם
הַגִּירוּשֵׁין, גַּם יֵשׁ לְתַמּוּנָה פִּינּוּ דְמִשְׁמַע דְהָרָה קִנְיָן הַשְּׁמִירָה שְׁחִידָשׁ ר"י הוּא מְדַרְבְּנָן
כְּדִמְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן לְגִיטִין אָמְרוּ וְכוּן פְּתִיבוּ ו"ל אִם פִּן מֵאֵי מְשֻׁנֵי עַל זֶה וְיִצְאָה וְהִיתָה אֵי
אֵין מְקוּם לְחַוֵּשׁ בְּקִידוּשֵׁין לְתַמְנָן תְּקִנָּה זֹו מֵאֵי אֵיכְפַת לָן וְיִצְאָה וְהִיתָ' אִטּוּ פְּלוּהוּ תְּקִנּוֹת
שְׁתַּקְנּוּ בְּגַט הַנְּכַרְחוּלְתַמְנָן בְּקִידוּשֵׁין ג"כ וְהִיקְשׁ זֶה לֹא שְׁיָיָה רַק בְּמִלְתָּא דְאִוְרִייתָא וְלֹא
בְּדַרְבְּנָן, וְחוּץ מִזֶּה מִה שְׁיֵשׁ לְתַמּוּנָה בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל אֵין צִוְרָה לְהֶאֱרִיָּה פִי הַכָּל
מְבִנְאָר בְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א וְה"ה וְה"ו בְּאַרְיִכוֹת רַק אֲנִי מוֹסִיף דְבָר אֶחָד לְהַקְשׁוֹת פִּינּוּ
דְבַגְמָרָא אָמְרוּ דְוִיִצְאָה וְהִיתָ' כְּתִיב א"כ פִּינּוּ שְׁפַתְבִּי הַרְמַב"ם ו"ל בְּגִיטִין דִּין הֶאֱרַבַּע
אַמּוֹת וְכַדִּי שְׁתָּשׁוּחַ כְּמוֹ כֵּן הִי לֹו לְהַזְכִּיר בְּקִידוּשֵׁין קִנְיָנִים הַלְלוּ, וּבְאַמַּת גְּבִי קִידוּשֵׁין
לֹא זָכַר רַק קִנְיָן הַשְּׁמִירָה שֶׁל ר"י בְּלִבְד וְהוּא תְּמוּנָה מְאֹד לַפַּע"ד: לְכֹן נ"ל דְהַתּוֹס' הַקְשׁוֹ
דְבַפ"ק דְמְצִיעָא מוֹכַח דְר"י אֵית לִי רַק ד' אַמּוֹת וְתִירְצוּ דד' אַמּוֹת אֶפְיָלוּ יְכוּל לְשַׁמּוֹר
כְּמוּנָה וְחוּץ לד' אַמּוֹת דְנוֹקָא בְּהִיא יְכוּלָה לְשַׁמּוֹר וְלֹא הוּא, וּלְפִי זֶה נִרְאָה לִי פְּשוֹט אַף
דְמוּדָה ר' יוֹחָנָן דִּישׁ תְּנוּקָף לד' אַמּוֹת אֶפְיָלוּ שְׁנֵינְהֶם יְכוּלִין לְשַׁמּוֹר הִינּוּ דְנוֹקָא כְּשֶׁבָּאָה
הִיא תְּחִלָּה לְקַבֵּל הַגַּט וְאַח"כּ עֹמֵד הוּא כְּנִגְדָה דְאִזּוּ זְכָתָה הִיא בַד' אַמּוֹת שְׁלָה קוֹדֵם בּוֹאוּ
כְּנִגְדָה אַבְל כָּל שְׁבָא הוּא מִתְחִילָה וְאַח"כּ בְּאָה הָאִשָּׁה וְעֹמֵדָה כְּנִגְדוֹ לְקַבֵּל גִּיטָה אֶפְיָ הוּא
רְחוּק מִמָּנָה מְאֹה מ"מ לֹא זְכָתָה הִיא בַד' אַמּוֹת שְׁלָה כָּל שְׁהוּא יְכוּל לְשַׁמּוֹר ג"כ
כְּמוּנָה דְכִינּוּ דְסוּבֵר ר"י דְכָל שְׁיָיָה לְשַׁמּוֹר קוֹנָה אֶפְיָלוּ מְאֹה אִמָּה וְיוֹתֵר א"כ כָּל שְׁעֵמֵד
הוּא קוֹדֵם הָרִי קִנְיָה כָּל שְׁיָעוֹר שְׁיָיָה לְשַׁמּוֹר וְא"כ אִם עֹמֵדָה הִיא בְּתוֹף שְׁיָעוֹר זֶה אֶפְיָלוּ
מְאֹה אִמָּה רְחוּק לֹא זְכָתָה בַד' אַמּוֹת שְׁלָה שְׁפָכֵר קִדֵּם הוּא וְזָכָה בְּהֵן עַד שְׁתַּכְלָה שְׁמִירָתוֹ
מִשָּׂא"כ לְרַב דְלֹא ס"ל מְאֹה אִמָּה כָּל שְׁנֵינְהֶם יְכוּלִין לְשַׁמּוֹר בַד' אַמּוֹת שְׁלָה הֵנּוּ קְרוּב לָהּ וְכוּן לְהִיפּוֹף
מִשָּׂא"כ לְר"י נְהִי דְלֹא פְּלִיג עַל ד' אַמּוֹת אַבְל לֹא מִשְׁפַּחַת לְדִידָן ד' אַמּוֹת רַק בְּעֵמֵד
תְּחִילָה דְאֵי תְּבִירוּ עֹמֵד תְּחִילָה כְּבָר נִמְשָׁף קִנְיָן שְׁלוֹ עַד פְּלוֹת הַשְּׁמִירָה וְאֵי אֶפְשָׁר שְׁיָיָה
תְּבִירוּ בַד' אַמּוֹת אֶפְיָלוּ רְחוּק הַרְבֵּה כַּנ"ל: וּלְפִי זֶה שְׁמוּאֵל שְׁחִידָשׁ כְּדִי שְׁתָּשׁוּחַ לֹא פְּלִיג
אֲדַר"י כָּל הֵן בְּקִנְיָן הַשְּׁמִירָה הֵן בְּקִנְיָן ד' אַמּוֹת [וְהִינּוּ דְלֹא קֶאֱמֵר וְשְׁמוּאֵל אָמַר גַּם
אֵינוּ מְפָרֵשׁ קְרוּב לֹו וּמְחַצָּה עַל מְחַצָּה] רַק דְבָר חֲדָשׁ הוּא שְׁחִידָשׁ דְבַכְדִּי שְׁתָּשׁוּחַ הֵנּוּ
קְרוּב לָהּ כְּמוֹ שְׁפִי ה"ה בְּפִי ב' וְאֵי קִשִׁי לְמָה לִי בְּכַדִּי שְׁתָּשׁוּחַ הָא ד' אַמּוֹת מְהֵנִי לְר"י
אֶפְיָלוּ שְׁנֵינְהֶם יְכוּלִין לְשַׁמּוֹר כַּמ"ש הַתּוֹס' הַנ"ל, הָא לִיתָא דְכְּבָר נִתְבָּאָר דְלְר"י הִינּוּ
דְנוֹקָא כְּשֶׁעֹמֵדָה הִיא תְּחִילָה אַבְל בְּעֵמֵד הוּא תְּחִילָה אֶפְיָ נָפַל בְּתוֹף ד' אַמּוֹת שְׁלָה רְחוּק
הַרְבֵּה מִן הַבַּעַל לֹא זְכָתָה בַד' אַמּוֹת שְׁלָה וְנִהֵי דְגַם הוּא לֹא זְכָה בְּהֵן דְהָא רְחוּק הַרְבֵּה
וּמִצַּד הַשְּׁמִירָה שְׁנֵינְהֶם יְכוּלִין לְשַׁמּוֹר מ"מ גַּם הִיא לֹא זְכָתָה בְּהֵן שְׁשִׁמִּירָתוֹ כְּבָר נִמְשָׁכָה
גַּם לְגַבּוּל שְׁלָה וְשׁוֹב אֵינָה יְכוּלָה לְזַכּוֹת בַד' אַמּוֹת לְבַטֵּל קִנְיָן הַשְּׁמִירָה, וּבְזָה חִידָשׁ
שְׁמוּאֵל כְּשֶׁשְׁנֵינְהֶם יְכוּלִין לְשַׁמּוֹר דְבַכְדִּי שְׁתָּשׁוּחַ הֵנּוּ כְּהִינּוּ וְכַחַה עֲדִיף מִפְּחוּ וְלֹא
בָּא לְפָרֵשׁ הַמְשֻׁנָּה, פִי קְרוּב לֹו לֹא שְׁיָיָה כָּל כַּה"ג רַק בְּפִנֵי עֲצוּמוֹ מְחִידָשׁ דְבָר זֶה אַבְל

פ"ה המשנה כר"י: וְהָא דְאָמַר ר"י לְגִיטִין אָמְרוּ וְלֹא לְדַבָּר אַחַר לְאוּ אַהֲרָה מְשֻׁנָּה דְהִכָּא אָמְרָה ר"י רַק בְּעֵלְמָא אָמְרָה וּמִסְדְּרֵי הַש"ס הַעֲמִידוּהָ פֶּאן עַל הַדָּ פִּיסקָא וְכֹן לְקִידוּשִׁין לְפִי שֶׁר' אַבָּא, הַקְּשָׁה עַל דְּבָרֵי ר"י מִהֲדָּ מְשֻׁנָּה דְקִתְנֵי וְכֹן לְקִידוּשִׁין אַבָּל ר"י בְּעֵלְמָא אָמַר דְּכָל הַקְּנִינִים חֲדָשִׁים שְׁחֻדְשׁוּ גַבֵּי גִט חוּץ יָדָהּ וְחֻצְיָהּ דְמִן זְכָר מְפֻרָשׁ בְּתוֹרָה רַק בְּגִיטִין אָמְרוּ וְלֹא לְדַבָּר אַחַר וּבְנֻדָּי מֵאָמַר זֶה כּוֹלֵל גַּם קִידוּשִׁין דְּהָא בְּפִי אָמַר לְגִיטִין אָמְרוּ וּבְכָלֵל מֵאָמַר זֶה יֵשׁ קְרוֹב לָהּ מִצַּד הַשְּׁמִירָה הַנִּזְכָּר בְּמִשְׁנֵינֵנוּ לְפִי פִירוּשׁוֹ שֶׁל ר"י גַּם ד' אֲמוֹת הַנִּזְכָּר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּגִט דְּלֹא פְּלִיג ר"י בְּזֶה וְכֹן לְקַמְן אָמְרוּ בְּפִשְׁיטוֹת וְהָא פִּי נִפְלַב בְּד' אֲמוֹת נִפְלַב וְכֹן עַל הַדָּ כְּדֵי שְׁתַּשּׁוּחַ שְׁחֻדְשׁוּ שְׁמוּאֵל עַל הַפֶּל קֵאָמַר ר"י דְּלְגִיטִין דְּנֻקָּא אָמְרוּ וְהִטְעַם כְּמוֹ שְׁפִירְשׁוּ רִש"י וְתוֹס', וְאִהָּא מְקַשָּׁה לִי ר' אַבָּא דְּמַצִּינוּ קִנְיָן שְׁמִירָה בְּגִט דְּקִתְנֵי לְהַדִּי' וְכֹן לְקִידוּשִׁין, וְעַל זֶה מְשַׁנֵּי שְׁאֵנִי הֵתֵם דְּקִנְיָן זֶה אֵינוֹ בְּכָלֵל דְּבָרֵי ר"י פֶּלַל דְּזֵהוּ קִנְיָן דְּאוֹרֵי יִתָּא וּבְהִכְרַח גַּם בְּקִידוּשִׁין כֹּן דְּוִיָּצְאָה וְהֵי'ת' פְּתִיב אַבָּל ר"י עַל מָה שְׁחֻדְשׁוּ חֲכָמִים אָמַר שְׁפָהּ הוּא לְשׁוֹנוֹ לְגִיטִין אָמְרוּ דְּבָזָה לֹא שְׁיִיף וְיָצְאָה וְהֵי'ת' וְרַק בְּגִט סְמָכוּ חֲכָמִים דְּנִתְיָנָה בְּעַל פְּרָחָה הָנִי נִתְיָנָה וְלֹא בְּדַבָּר אַחַר כְּמוֹ שְׁפִירְש"י, וְהֵי'נוּ דְּמַקְשָׁה בְּתַר הָכִי וְהָא וְכֹן לְעִנְיָן הַחֹב קִתְנֵי דְלִית בִּי וְיָצְאָה וְהֵי'ת' אֵלְמָא דְאִין לְחֻלְקָא בְּזֵה דְאִי יֵשׁ לְחֻלְקָא גַּם בְּמִתְנֵי תִין נְחֻלְקָא כֹּף דְלִית בִּי וְיָצְאָה וְהֵי'ת', וּמְשַׁנֵּי דְהַפְּנוּנָה זְרוּק לִי חוּבֵי בְּתוֹרַת גִּיטִין, וּלְפִי"ז הַדָּ קִנְיָן הַשְּׁמִירָה שְׁיִיף גַּם בְּקִידוּשִׁין אַבָּל קִנְיָן ד' אֲמוֹת וְכְדֵי שְׁתַּשּׁוּחַ אֵינָם בְּקִידוּשִׁין דְּכָלְלָא הוּא לְגִיטִין אָמְרוּ וְלֹא לְדַבָּר אַחַר רַק שְׁאֵנִי הַדָּ מִתְנֵי תִין שְׁאֵינָה בְּכָלֵל דְּבָרֵי ר"י וְלִכְפֹּף לֹא קֵאָמַר שְׁאֵנִי קִידוּשִׁין דְּגַם קִידוּשִׁין בְּכָלֵל דְּבָרֵיו רַק אוֹתוֹ הַקְּנִינֵן אֵינוֹ בְּכָלֵל דְּבָרֵיו: וּמַעֲתָהּ בָּאוּ פֶּל דְּבָרֵי הַרְמַב"ם עַל מְכוּנָם בֵּין לְגִירְסַת הַרְשֵׁב"א בֵּין לְגִירְסַת ה"ה דְּמַעֲיָקְרָא זְכָר דְּבָרֵי ר"י בְּקִנְיָן הַשְּׁמִירָה הֵיכָא דְּלֹא נִפְלַב בְּד' אֲמוֹת פֶּלַל אוֹ שְׁנַפְלַב וְלֹא קָדַם אוֹתוֹ שְׁנַפְלַב בְּד' אֲמוֹת שְׁלוֹ רַק חֲבִירוֹ דְּאָז אֵינָן מוֹעִילִין אֲפִילוּ רְחוּקִין מֵאָה אֵמָה זֶה מְזָה כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ וְעַל זֶה אָמַר קְרוֹב לוֹ אֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת וְהֵי'נוּ כְּמוֹ שְׁמִפְרָשׁ אַח"כּ בְּיָכוֹל לְשִׁמּוֹר וְלֹא הֵיכָא, מְחַצָּה לְמְחַצָּה וּמְחַצָּה עַד קְרוֹב לָהּ וְלֹא עַד בְּכָלֵל וְהֵי'נוּ לוֹמַר אֲפִילוּ גְדֻלָּה שְׁמִירְתָּהּ מְשִׁמְרָתוֹ כֹּל שְׁצָרִיכָה לְסִיוֵעַ שְׁלוֹ הָנִי מְחַצָּה לְמְחַצָּה עַד שְׁיֵהָא קְרוֹב לָהּ הָנִי סָפֵק מְגוֹרֶשֶׁת וּמְמִילָא נְלִמוּד דְּקְרוֹב לָהּ שְׁיָכוּלָה לְשִׁמּוֹר בְּלַעֲדוֹ מְגוֹרֶשֶׁת וְדָאִי וּלְגִירְסַת הַרְשֵׁב"א נִזְכָּר בְּרַמְב"ם בְּפִי כְּמוֹ קְרוֹב לוֹ וְהִזְדַּר מֵיִתֵּי מִילְתָּא דְּשְׁמוּאֵל מָה דְּמַחְדָּשׁ כְּפִי פִי ה"ה בְּפִי ב' וְהִזְדַּר מְפָרֵשׁ מָהוּ קְרוֹב לוֹ כְּפִי דְּבָרֵי ר"י וּלְגִירְסַת הַרְשֵׁב"א מְפָרֵשׁ גַּם קְרוֹב לָהּ וּלְגִירְסַתִּינוּ אֵינוֹ מְפָרֵשׁ קְרוֹב לָהּ דְּמִמִּילָא נְשַׁמְעַ, גַּם לֹא חָשׁ לְהַזְכִּיר הַמְּגוֹרֶשֶׁת וְדָאִי פִי יֵשׁ לוֹמַר לְגִירְסַתִּינוּ גַּם בְּזֵה עַכ"פּ פְּסוּל כְּמוֹ בְּכְדֵי שְׁתַּשּׁוּחַ רַק הֵאֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת וְהַסְפֵּק זְכָר כַּמ"ש הַרְאָב"ד, אַבָּל לְגִירְסַת הַרְשֵׁב"א יֵשׁ לוֹמַר דְּבָזָה מוֹדָה שְׁמוּאֵל דְּאֲפִילוּ פְּסוּל לֹא הָנִי, וְנֻקָּא בְּדַבָּר הַתְּלוּי בְּרִיחוּק מְקוֹם חָשׁ שְׁמוּאֵל כְּמוֹ שְׁפִירְש"י לֹא בְּדַבָּר הַתְּלוּי בְּשְׁמִירָה, וְאַח"כּ זְכָר קִנְיָן ד' אֲמוֹת דְּמוֹדָה בִּי ר"י כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתוֹס' דְּזֵה מְהַנֵּי אֲפִילוּ שְׁנִיָּהֶם יְכוּלִין לְשַׁמְרוּ דְּהָנִי מְחַצָּה לְמְחַצָּה וְלֹא מְשַׁפְּחַת לָהּ רַק בְּעַמְדָּה הֵיכָא תְּחִילָה וְנִפְלַב בְּד' אֲמוֹת שְׁלָהּ אוֹ עַמְדָּה הוּא תְּחִילָה וְנִפְלַב בְּשְׁלוֹ אַבָּל לְהִיפָּהּ אֲפִילוּ רְחוּקִים הַרְבֵּה לֹא מְהַנֵּי ד' אֲמוֹת כְּמוֹ שְׁבִיאֲרָנוּ וּבְזֵה עֲדִינֵן תְּלוּי בְּשְׁמִירָה וּבְכְדֵי שְׁתַּשּׁוּחַ וְזֵהוּ דְּנֻקָּא בְּגִיטִין אַבָּל בְּקִידוּשִׁין לִיכָּא רַק קִנְיָן הַשְּׁמִירָה בְּלַבַּד וְלֹא קִנְיָן ד' אֲמוֹת וְלֹא בְּכְדֵי שְׁתַּשּׁוּחַ כְּמוֹ שְׁבִיאֲרָנוּ וְיָצְאוּ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם

ברורים ועוד יתבארו פרטי דבריו בחידושי לא"ה ע"ס קל"ט ע"ש: בתוס' בד"ה ר' וקשה וכו'.

' דבריהם תמוהין מאד לכאן' שלא אמרו שם דיליף מציאה מגט לד' אמות רק דפליגי התם אי יש חצר לקטנה וממילא ד' אמות דמטעם חצר הוא תלי' אי חצר שלים אינו לקטנה ואי יד ישנו לקטנה, ועלה קאמר דיליף מציאה מגט כמו בגט ע"כ יד הוא דאין שליחות בע"כ כמו כן במציאה יד הוא ומר סבר דלא ילפינן ובגט משום יד ובמציאה אינו רק שליח וקטנה לא, אבל זהו לקנני חצירה דבהדי' פתיב בקרא לרבות חצר מאם המצא תמצא בידו הגניבה רק דלא ידענו אי שליח או יד ופליגי אי ילפינן מגט אבל קנני מאה אמה מפח שמירה לא הונפר רק בגט ולא במציאה כלל ואפילו בגדול אינו במציאה רק חצר דישנו בגדול ילפינן מגט דיד הוא וממילא אפילו קטנה יש לה חצר וד' אמות כמו גדול דד' אמות משום חצר הוא אבל מאה אמה אפילו גדול אין לו במציאה וכ"ש קטנה וקטן, גם תמוה לי דלפי תירוץ משמע לכאן' דגם במציאה מהני מאה אמה כל שישכולה לשמור וזהו מן התקנה דבפני' אמר ר"י לקמן לגיטין אמרו ולא דבר אחר ש"מ דלא מהני ק' אמה רק בגט ולא במקום אחר, וצ"ע: בא"ד ועוד קשה דרב אשי כו'.

נ"ל דלכך הקשו קוש' זו פאן דבלא"ה לעיל לרב לא קשי' להו דיש לומר דשאני גט מציאה ורב אשי בעלמא קאמר ולא בגט, דלקמן נמי אמרו לגיטין אמרו ולא לדבר אחר ש"מ דחלוק גט מדבר אחר רק אהו דר"י קשי' להו פינן דקי"ל כר"י דקטנה יש לה חצר וד"א משום דילפינן מציאה מגט ונהרי ד"א בגט בר"ה אינן במקום אחר א"כ ע"כ לא דמי מציאה לגט והיאך יליף מינה ר"י לקטנה וע"ז תירצו דשנין הו לענן ד' אמות בר"ה דביכול לשמרו מהני ובאין יכול לא מהני, אבל מ"מ לפי מה שביארנו לעיל דבאמת דברי ר"י דלקמן שאמר לגיטין אמרו קאי על ד' אמות בר"ה וכן בכדי שתשוט א"כ ממילא לא קשיא מידי מרב אשי ואין צורך לאוקמא בסומטא: בד"ה והא אי אפשר לצמצם, וא"ת ולשני וכו' ולכך מוקי לה כו'.

דברי התוס' הללו צריכין ביאור חדא מה ענין קוש' זו לכאן בטר דמשגי בשתי פתי עדים שהרי כתבו ולכך מוקי לה וכו' והקשו תיכף קוש' איפא תרי להדי תרי ש"מ דאהא קאי ולמה לא הקשו קוש' זו לעיל בגמ', גם אינו מוכן כלל קושיתם דלישני כף הא לפום מה דמשגי השתא דאתי תרנוייהו בהדי הדדו ניחא שפיר דהויספק מחמת שאינו ידוע מי קודם דאי אפשר לצמצם וכן הקשה הרשב"א ז"ל, גם אינו מוכן תירוץ לחלק בין הך לשתי פתי עדים: אבל פוננת התוס' פשוט ומבואר דנדאי ע"כ אין הפוננה השתא דהספק בביאה תליא מי קדם דא"כ אם אפשר לצמצם קשה טפי דאיזה ספק יש פאן שתהא ספק מגורשת, ואי אפשר לדון בספק מגורשת רק פשיש איזה ספק כמ"ש לעיל באריכות, וע"כ דנדאי במתניתין העיקר בזריקה תלי' לא בביאה דאל"כ לא שייך זרקו לה קרוב לו ולה דהא בכל פעם זרק בשונה רק בקדימה לד"א תלי' מילתא, רק הפוננה דמתניתין מירי בחצר של שניהם ושניהם זכו בד' אמות בשונה וכיון ששניהם שוין בו חזר הדבר לקורבה ממש דאי קרוב לו אינה מגורשת ולה מגורשת מחצה למחצה הוי ספק שמה מונח קרוב לה משהו וכן להיפך, ועלה מקשה שפיר והא אי אפשר לצמצם בביאה שביאו שניהם בשונה א"כ לעולם הוי ספק מפח הביאה ואפילו קרוב לו או לה,

והיינו דקשיא להו לתוס' בטר דמשני בשתי פתי עדים א"כ אין הספק מחמת שינוי
הזריקה דהא זרק כמו קודם או לו או לה א"כ לישני דלא ידעינן הי קדם וליכא שינוי
בזריקה בעצמותו רק אנו הוא דלא ידעינן מי בא תחילה ומעיקרא מיירי דידעינן מי בא
תחילה ואי משום שאין שינוי בזריקה רק בביאה תחילה הא השתא נמי דמשני בשתי
פיתות אין שינוי בסיפא בעצם הזריקה רק או קרוב לו או לה לא צד שלישי, ועל זה
תימצו דעל קדימה לא שייך לישנא דמחצה על מחצה דהא לו הכוונה שפא תחילה ולה
שפאה תחילה והיא שייך מחצה למחצה דהא אחד קדם לגמרי כמו קודם רק אנו לא
ידעינן משא"כ בשני פיתות אתי שפיר דקרוב לו כ"ע אומרין קרוב לו וקרוב לה כ"ע
אומרין קרוב לה מחצה למחצה דחצי אומרין קרוב לה וחצי קרוב לו כנ"ל: בא"ד וא"ת
נגימא אוקי תרי להדי תרי וכו'.

ולדעתנו לא קשי' מידי דס"ס פלהו בזריקת גט קא מסהדי והוי כאלו ידעינן שזרק לה גט
לפני עדים ומתו אח"כ הכי יעלה על הדעת שנאמר אוקמא אחזקה ולא נפל הגט קרוב
לה ואדרבא פיון שזרק לה להתגרש מסתמא זרק לה באופן שנתגרש' ועכ"פ פשיטא
דלא שייך בזה לאוקמא אחזקה: בד"ה שניהם אין יכולין, פ"י אין יכולין לשמרו כל אחד
לבדו אלא שניהם יחד אבל אם אין יכולין לשמרו כלל פשיטא דאינה מגורשת כלל כל
עיקר, עכ"ל: לכאורה נראה דכוונתם להקשות דבעינן שיהא הגט משתמר לדעתה וכיון
שאינה יכולה לשמרו אינו גט כלל, אבל יש לתמוה אם פן מה הועילו בתירוץ ס"ס הא
אינו נשמר על ידה רק בצירוף הבעל ואפתי אגיד גבי' וכבר כתב ה"ה פ"ק ה' מהל'
גירושין שלא העלו הרשב"א והרמב"ן תירוץ אר ש בזה: אבל לדעתנו לא הי' פוננת
התוס' להקשות פ"ד דס"ל דנדאי יש לומר דלא בעינן בכאן מינטר דכמו בד' אמות עשו
לא מינטר כמינטר כמו שכתבו התוס' בד"ה ותגרש כמו כן במאה אמה יש לומר דעשו
לא מינטר כמינטר, וכן משמע מדברי התוס' לעיל דהקשו דר"י אית לי' ד"א דוקא ותימצו
דד' אמות אפי' יכול לשמור פמוה ולמה לא תירצו דדוקא ד' אמות עשו לא מינטר כמינטר
אבל ק' אמה בעינן יכולה לשמרו דוקא וע"כ דיש לומר דמאה אמה נמי עשו לא מינטר
כמינטר רק דענין מאה אמה אי אפשר רק שיהא פח אחד מהם חזק בענין השמירה, ואין
ענין השמירה דלולא זה חשוב לא משתמר לדעתה רק דעל ידי זה פחה חזק מפחו וכשאינן
שניהם שומרין או כששניהם שומרין שניהם שוין בו: אמנם הם ז"ל קושיא אחרת
הוקשה להם דנדאי הו' מחצה על מחצה דדיינינן לי' פספק מגורשת אי אפשר רק שפול
צד ספק בדבר כמו שביארנו לעיל.

דבלי שום ספק אי אפשר שתהא האשה מגורשת ואינה מגורשת רק או אינה מגורשת
כלל או מגורשת לגמרי ואהא קשיא להו תינח בשניהם יכולין לשמרו חיישינן שמא פח
שמירתו של אחד גדול מהשני והוי ספק שאי אפשר שיהיו בשנה ממש אבל באין שניהם
יכולין לשמרו והגט אינו נשמר כלל לא מאיש ולא מאשה אם פן אינה ספק יש בזה ומה
פח יש לזה יותר מחבירו פיון שאינו נשמר כלל וא"כ אינה מגורשת כלל, ועל זה תירצו
דהכוונה דנשמר ע"י שניהם ושפיר הוי ספק ע"י מי נשמר יותר שאי אפשר שיהא נשמר
בשנה בצמצום ע"י שניהם ואי נשמר על ידה יותר מגורשת דלא חשוב כלל אינו משתמר
לדעתה כמ"ש לעיל באריכות בגמרא דרק אי משתמר ע"י עבדה געור חשוב משתמר
שלא לדעתה אבל כשמסייע הבעל במקצת פיון שאינו משתמר על ידו בלבד רק עיקר

השימור על ידה חשוב שפיר ומשתמר לדעתה ועוד דעשאו אינו מינטר פמינטר בזה: והבט וראה דהם הקשו בשם התוס' פיון דהיא אינה יכולה לשמור ועל זה תירצו דמשתמר ע"י שניהם ואהא קושיא להו הא אגיד גבי, אבל לא כן קושיא להו לתוס' דהא לא איכפת לן רק הקושיא פיון דאינו נשמר כלל הרי פח שניהם שוין בו ואינה ספק יש שתהא מגורשת ואינה מגורשת.

ועל זה תירצו דכך הפנונה דמשתמר ע"י שניהם ושפיר הוי ספק שפא נשמר ע"י האשה יותר, פנ"ל: בד"ה לא תעביד עובדא, והיינו דוקא וכו' פדאמר לעיל כו'. ולדעתי נראה פשוט דמה שהחמירו בכאן הוא דוקא בזריקת גט ע"כ דחצירה מטעם ידה הוא דאין שליח בע"כ ובזה משונה גט מפל מקום דבהא מהני בע"כ משא"כ בעלמא אין חצר רק מתורת שליחות ומדעתה לכך כל דמטעם ידה החמירו בה פיון דבעינו עומדת בצידו ושפא יתירו אפי' אינה עומדת אבל בגט המתגרשת ברצונה ודעת' גגון הך דרבא בשכ"מ וכו' הך דרבא לעיל דכ"א דפשיטא דאינו יכול להקנות לה חצר ע"כ וע"כ דהיא מתרצית לקנות החצר ולהתגרש בהא לא החמירו כלל, וכמו בעלמא חצר הוי שליח וכו' ד"א פמו כן בגט ולא נשתנה הגט להחמיר בו רק במקום שהוא מגרשה בע"כ דבהא נשתנה דין הגט מבעלמא החמירו גם בגט רק לידה דוקא פנ"ל, ומה שהקשו הרא"ש והר"ן מר"י דלקמן תמוה לי דהתם אינה מגורשת קאמר ושפיר פריה למה אינה מגורשת כלל: בד"ה לגיטין אמרו, פי' בקונטרס וכו'.

ובאמת לא נזכר כף ברש"י רק לגיטין אמרו כן לפי שקנין המקום בע"כ הוא שאינה רוצה לקנות וכיון דבע"כ הוא ע"כ שאינו צריך קנין גמור דהיא אפשר להקנות לאדם דבר בע"כ לכך מועילים קנינים פאלה דהיינו קורבה אבל בעלמא דבעינו קנין גמור ממש שיקנה אותו הדבר לא מהני קורבה לקנות, רק בגט אינו קנין גמור דהא מהני בע"כ משא"כ פרעון ובית בערי חומה דאינו חייב רק חוב ועליו לפטור עצמו ולא שייך קנין בזה רק לפטור עצמו מחיובו וכל שהראה לו מקום לקבל מעותיו אפילו לא קנה יצא ידי חיובו, וז"ב: בד"ה אי הכי מאי למימרא, וא"ת אדרבא תיקשי לי וכו' דמייירי מסתמא וכו'.

יש לתמוה למה לא הקשו קוש' זו מעיקרא דמשני זרוק לי חובי ותפטר דקרוב ללנה למה חייב גם הוי להו לתרץ דמייירי במפרש פיון דאי לא מייירי כף קושיא, ומה זה שכתבו דמסתמא מייירי: ונראה לי דידעו דיש מקום לומר כמ"ש הרשב"א ז"ל בחידושו דזרוק לי חובי היינו במקום שאוכל לשמרו, תדע דבלא"ה יש להבין מאי קוש' ממתניתין דהא חזינו דבגט ובקידושין לא קתני שאמרה לו האשה זרוק לי רק הוא זרק אבל בחוב פיון שאמר זרוק לי הרי סבר וקיבל שזרוק לו, וע"כ צריך לומר דזרוק לי היינו באופן שיקנה מן הדין דהיינו לידו, ואהא משני דקאמר זרוק לי חובי ותפטר א"כ ע"כ נתפנון באופן דבלי אמירתו לא הי' פטור רק הוא מסכים שפטר והשתא ממילא יש לומר דעכ"פ נתפנון שיהא קרוב לו דבהא נמי מן הדין לא נפטר רק מתמת אמירתו נפטר אבל בקרוב ללנה שאינו מוכרח מתוך דבריו לא נפטר הלנה, רק דקוש' להו על המקשה אי הכי דתיקשי לי קרוב ללנה וע"כ צריך לחדש אינה סברא לחייבו א"כ עכ"פ הא קמש"ל ומאי קוש' מאי למימרא דלמא קמש"ל דקרוב ללנה הלנה חייב, ואהא תירצו דמשמע

לי למקשה דמסתמא מיירי במפרש פה מדלא פ' טעם למה חייב הלנה וכיון דמיירי במפרש קשיא מאי למימרא דשוב אין צריף לאשמועינן מידי פנ"ל: בד"ה מחצה למחצה, הקא לא שיניף לומר המע"ה דאין פאן ספק.

כתב מהרש"א דלא ניחא רק לאינה אוקימתות אבל לרבה ור"י דמוקי בב' פיתות עדים הוי ספק ומפני פה כתב פדברי המרדכי דלא מיירי באבד רק ישנו בעין, ובאמת מדברי המרדכי משמע דגם לשאר אוקימתות צריף לפרש פן דאל"כ המע"ה, ונראה טעמו פיון דדנין למגורשת ואינה מגורשת ע"כ שיש צד ספק דאל"כ לא שיניף בגט גירושין לחצאין כמש"ל ולכף הוקשה לו דהוי ספק והמע"ה והוצרף לומר דהם בעין, אמנם לשון המשנה שניהם יחלקו ולא קתני יחלקו משמע לי דקמש"ל בין אי הלנה רוצה בחזרה מעותיו מן המלנה פדברי המרדכי יחלקו בין להיפך איהמלנה רוצה מעותיו מן הלנה פשנאבדו יחלקו דאל"כ תיבת שניהם אין לו שחר פלל: לכן נראה לי דהו אוקימתא דר"י רק בגט הוא אבל במעות דלא שיניף אגיד גבי' לכ"ע מיירי בפשיטות דיוצא מרשות לנה למלנה ויחלקו דאין פאן ספק, גם נראה דאפילו פהאי ספק דיש גבי גט פכי מה שפירשתי לעיל לא שיניף בחוב דאין המועט נמשך אחר הרוב דכל מקצת מעות בפני עצמו הוא וז"ב: בגמרא אם יכול לנתקו.

מפאן משמע בהדיא דדוקא במשיחה ביזו לא הוי גט אבל הניח גט בינה פתוחה בלא משיחה ונשאר בינה מגורשת אפילו לא קפצה ידה פלל דהא הקא ביכול לנתקו הרי אין ידי קפוצות ומ"מ דוקא מחמת דמשיחה ביזו אינו גט ולא ידעתי למה הוצרכו בש"ע בכל גט שתקפוז ידי, גם נראה לי פשוט דבהו דהקא ג"כ אי עזב המשיחה ונשאר בינה מגורשת דבמה נפשך אי מעיקרא לא הוי נתינה דאגינה בי' מכח המשיחה א"כ עזיבת המשיחה גומרת הנתינה אף אם קפצה ידי אח"כ מעצמה דלא מהני כמ"ש התוס' אז אפילו עזב המשיחה לא מהני דכבר עשתה היא המעשה בקפיצתה ואין עזיבת המשיחה פלום דכבר נטלה מעל גבי קרקע, ועיין מה שאכתוב בתוס': בתוס' בד"ה אם יכול לנתקו, נראה דלא מיירי וכו' שפבר היתה ידה קפוצה כו' ור"ת מפרש כו' וצריף ליזהר כו' ונראה דכשר וכו'.

דברי התוס' הללו צריכין ביאור פי לא נתבאר יפה מחלוקת ר"י ור"ת בזה וראיתי להרשב"א ז"ל בחידושו שהעתיק דבריהם בסגנון אחר ונראה ש בסגנון אחר, ולפע"ד דברי התוס' פשוטים וברורים פמו שאבאר, והוא פיון דלא ס"ל לר"י לפרש אינו יכול לנתקו בגט פבד א"כ ע"כ מצד קפיצת היד של האשה אינו יכול לנתקו ואי אפשר לפרש שנתן בינה פתוחה ואח"כ קפצה דהא הוי טלי מעל גבי קרקע וע"כ שהי' ידה קפוצה מכבר ואפילו קפצה בעת נתינה לא מהני אפילו לר"י בגט בינה ומשיחה ביזו דכיון דלא עשה הבעל שום נתינה פיון דהי' המשיחה ביזו ונתן לתוף יד פתוחה וקפצה רק פשהיתה ידה קפוצה ונתן ליד קפוצה הרי נתן בחוזק לידה וסייע בכריתות] ונתן לידה בחוזק וסייע בכריתות שלה לכו' מגורשת ור"ת נראה לו באמת כמ"ש התוס' אח"כ דבכל גט בעינו שיהא ידה פתוחה עד שיגמור הנתינה שלא תסייע האשה פלל א"כ פשיטא שאין לפרש פאן ביז קפוצה דאימת קפצה, אח"כ ודאי לא מהני דהוי פמו מעל הקרקע, ומעיקרא וכן בעת נתינה ודאי לא מהני ג"כ דעכ"פ מסייעת האשה לנתינתו במה שידי'

קפוצות ושניהם עושין הכריתות, לזה פ"א ר"ת דהך אינו יכול לנתקו דהקא בגט כבד אכל מיירי שפיר בידי פתוחה אבל קפוצה לא מ וזה שפתב וצריף ליתוהר, והך ונראה דכשר הם דברי התוס' כפי דעת ר"י הנ"ל דלא איכפת לן סיוע האשה רק שיהא פת הבעל ג"כ כמו ערק לה חרצין דפשיטא דאין פאן רק סיוע הבעל, וכל זה ברור לפע"ד ודברי הרשב"א והרא"ש לא נתבררו לי בזה.

ומ"ש אע"פ שביד הבעל להדק מתניו היינו משום שסברתו של ר"ת הוא דלא מהני קפוצה ידה פניו שעדיין לא נגמרה הנתינה כל שאוחז ראש הגט דבידו שלא לעזוב ידו וכל שאוחז ראשו אגידא בי"א"כ עם עזיבת ידו כפר סייעה האשה בקפיצת ידי ועל זה הביאו רא"י דהתם נמי במה שערק לה חרצין לא נגמר נתינת הבעל דבידו להדק עדיין רק עם קבלת האשה מתרצין נגמר הנתינה של הבעל ומהני וה"ה בגט בקפיצת ידי וזה ברור אבל בגט בידה ומשיחה בידי ונתן לתוף ידה פתוחה וקפוצה ידה לכ"ע לא הוי גט ואפי' עזב המשיחה דבהא לא נחלקו כלל, דבעל לא עשה כלום רק האשה בקפיצתה, רק לפעושים שניהם כהך דהקא בגט בידה ומשיחה בידה והיתה ידה קפוצה וכן בכל גט שקפוצה ידה והוא אוחז עדיין בראש הגט בהא נחלקו פנ"ל: בד"ה והא בארבע אמות, הוי מצי לשנויי וכו'.

דבריהם צ"ע דהיאך אפשר דהוי מצי לשנויי כה ומשני בדרף רחוק דעומדת על הנהר, ובאמת לק"מ דהא קאמר אע"פ שהגיע גט לידה אינה מגורשת א"כ מוכח להדיא דיש לה מקום להתגרש חוץ ידה וקאמר לא מבועי' לא הגיע לידה דאינה מגורשת אלא אפי' הגיע לידה וע"כ דיש לה מקום להתגרש חוץ ידה והיינו דמשני בלא נח ונשפיר קאמר לא מבועי' באויר ד' אמות דלא מיגרשה פניו דלא נח אלא אפי' הגיע לידה לא מהני בלא נח, וז"ב: בד"ה ותתגרש מאוירא דד"א, וא"ת לא מינטר וכו'.

דבריהם צ"ע לכאורה דשאני לקמן דבאמת לא מינטר אבל פניו שבשעה שהגיע לידה היתה יכולה לקבלו ולשמו חשיב מינטר ואטו בד' אמות אי בעינן מינטר עד כמה תנטרי ותיזיל כמו שהקשו לעיל רק כל שהיתה יכולה לשמו רגע אחת מגורשת תדע דלפי מה שתיגרצו דאויר ד' חשיב מינטר אף דבאמת לא נח וע"כ משום שהי' אפשר לשמו א"כ כ"ש תוף ידה דאפי' לא נח כל שהיתה יכולה לקבלו בידה ולשמו מגורשת, ואולי קשי' להו הא גופא למה לי להקשות מאויר ד' אמות הוי לי להקשות מאויר ידה דהוי כחצירה כמו מקום חיקה וקלטה וכ"ש מקום ידה דקנוי לה וכיון דחשיב משתמר למה לא תתגרש ובה לא יועיל על גב הנהר ג"כ ומזה הוכיחו דמיירי שהיתה ידה עשוי' מתולדתה כה כמו שהוכחתי בא"ה ע"ס קל"ט שכן מפרש הר"ף וליכא השמיט מימרא דר"י לגמרי דלא שכיח פניו שהיתה ידה עשוי' מתולדתה כה קטפרס שאינה יכולה לקפוץ ידי לקבל דבר בידי'.

והשתא שפיר הקשו והא לא מינטר. פנ"ל: בא"ד ור"י אומר כו' ואע"פ שאינו רשותו כו' כ' מהרש"א ונ"ל ולקמן דפריף והא לא מינטר היינו ותפשוט בעי' דר"א עכ"ל.

ודבריו תמוהין דונקא באויר ד' אמות פניו שעשו אינו רשותו עשו לא מינטר כמינטר אבל רשותה פשיטא דבעינן מינטר וכן עיקר איבעי' דר"א לא היתה רק בד' אמות, ולדבריו הוי לי למיבעי באויר חצר דידי' ממש, גם נראה לפע"ד דלא נתפוננו

התוס' לומר דמספקא לי' לר"א אי עשו לא מינטר פמינטר דהא ע"כ ביהא גם פן מספקא לי' אי תקנו אור או לא דהא בעי' דר"א לאו בלא נח דוקא מיירי וא"כ למה לי' לר"י לומר דתתי מספקא לי' הא כל עיקר הקושיא היתה מהו דהית' עומדת על הגג והוי לי' לר"י לומר דהא לא בעינו מינטר דעשאו פמינטר וספיקו של ר"א כדקס"ד קודם אי תקנו אור בד"א או לא וע"כ דכה הוא באמת פוננת ר"י דר"א לא נסתפק רק אי תקנו ד' אמות באור וממילא אפי' לא מינטר עשאו פמינטר, ולפי זה פשיטא דבעי' דר"א רק באור ד' אמות לא ברשות היחיד וכ"כ הר"ן להדיא, ועוד אי פדברי מהרש"א הוי להו לתוס' לתרץ בעיקר הקושיא מהו דלקמן דהתם נמי הפוננה תפשוט בעי' דר"א וע"כ דהא ליתא, וז"ב: דף ע"ט ע"א במשנה כיון שהגיע לאור הגג הרי זו מגורשת.

פי' אפילו נמחק ונשרף קודם שנח וכן פירש"י להדיא בד"ה והא לא מינטר, אלא שיש לדקדק מ"ש דבסיפא קתני נמחק ונשרף להדי' וברישא לא דג"כ עיקר חידושא אפילו נשרף דאי בנח פשיטא דמגורשת ואי נימא בנח וקמש"ל דמגורשת למפרע ונ"מ במת הבעל או שחזר בו או קיבלה קידושין מאחר א"כ סיפא נמי הוי לי' למימר הכי: ונראה לי להוכיח מזה דהא דמחלקינו בגמרא בסיפא בין נמחק דרף ירידה לדרף עלי' היינו דוקא בנמחק ונשרף הגט דמעיקרא לאו למינח קאי וזריקה כזו דלא קאי למינח לא הוי נתינה כלל אבל כל שהית' הזריקה למינח מגורשת אפילו משעת דרף עלי' נאפילו מת בניתיים מגורשת ואין חילוק בין דרף ירידה לעלי' רק בנמחק ונשרף וכן משמע באמת בגמרא לקמן דקאמר לא שנו אלא שנמחק דרף ירידה וכו' משמע דכל שנמחק דרף ירידה מגורשת תיקף אפילו משעת דרף עלי' (ועוד אבאר לקמן בזה) ה בסיפא קתני נמחק ונשרף להורות דמגורשת משעת דרף עלי' אפי' נמחק ונשרף אח"כ כיון שלא נמחק רק דרף ירידה אף דאי הי' נמחק בדרף עלי' לא היתה מגורשת אבל אם מת הבעל או ביטל הגט אפי' ביטלו ומת בדרף עלי' מגורשת דנתינה.

מעלי' הוי כיון דמעיקרא למינח קאי דהא נח אבל ברישא אין הפרש בין מת וביטל הגט לנמחק ונשרף דקודם מחיצות המעקה בלא"ה לא מינטר רק כשהגיע לתוף המעקה אם פן דרף ירידה הוא ובין נמחק ונשרף בין מת וביטל הגט הפל שנה בזה ואין הבדל ביניהם כלל אבל בסיפא דביקש להשמיענו דבדרף עלי' מגורשת כל שלא נשרף בדרף עלי' רק אח"כ ושפיר קמש"ל בנמחק ונשרף דבהא אי נמחק דרף עלי' לא מהני מ"מ בדרף יריד' מגורשת למפרע אבל מת וביטל הגט אפי' מת דרף עלי' מגורשת, פנ"ל אף של' רש"י ז"ל לקמן משמע לכאן דלעולם אינה מגורשת רק משעת דרף ירידה, הנלע"ד פתבתי ועמ"ש לקמן בזה: בגמרא והא לא מינטר פירש"י ואתי זיקא וכו' ואירעלו דבר אחר וכו'.

הא דלא פי' דבאמת אתי זיקא ונשדי לי' דא"כ מה יועיל מעקה ס"ס הרי אתי זיקא ונשדי לי' ולא משתמר ואי בנח באמת א"כ הרי משתמר הוא דהא נח לכה פי' דלא נח רק אירע לו סיבה אחרת קלטו פלב או מחקו גשמים הלכה בלי מחיצות אמרינו לולא דאירע סיבה ג"כ הי' הרוח דחהו אבל במחיצות לא הי' הרוח דחהו ומחמת סיבה לא חשוב לא מינטר: איברא שיש לתמוה מאי קשיא להו והא לא מינטר מי יימר דמתניתין דאירע סיבה דילמא באמת בנח וקמש"ל דמגורשת למפרע ונ"מ במת הבעל או חזר בו וביטל הגט וע"כ

דאפילו נח בלי מחיצות אינה מגורשת למפרע דאז לא הי' חשוב מינטר שהי' יכול הרוח לדחותו א"כ מה צורך לו לרש"י לפרש דאירע סיבה יפרש בנח ואדרבא פיון דלא קתני נמחק ונשרף ברישא כמו בסיפא מיירי באמת בנח ומ"מ מקשה שפיר למה תתגרש למפרע משעה שהגיע לאויר הגג דאז לא הי' מינטר שהי' יכול הרוח לדחותו: וצריך לומר דנדאי מדקתני פיון שהגיע לאויר הגג מגורשת משמע לי' למקשה דלא בעינו לגט פלל דמה צורך לגט אחר הגירושין והא דלא קתני נמחק ונשרף כמו בסיפא דבסיפא קמש"ל דמגורשת בנמחק דרף ירידה אפי' משעת דרף עלי' אבל ברישא בזרק מלמטה למעלה הכל דרף הנחתו הוא פיון שהיא למעלה ואין הפרש ברישא בין נמחק ונשרף למת בשום דבר אבל הא משמע לי' למקשה דלא מיירי רישא דוקא בנח, והיינו דפריך אי קלטו פלב הא לא מינטר ומשני במחיצות ואז דרף עלי' בלא"ה לא מהני מידי, דהוי חוץ למחיצות ולעולם דרף ירידה הוא ונשרף לא קתני נמחק ונשרף ברישא כמו שכתבתי במשנה: ויש לומר עוד דסובר רש"י דאפילו נח אינה מגורשת למפרע פיון דמעיקרא לא הי' עומד לנוח בלי מחיצות, והא דפי' בקלטו פלב משום דבנח מאי נפקא מינה ס"ס מגורשת משעה שנח ואי משום דאיכא נפקותא במת הבעל וחזר בו וקיבלה קידושין מאחר בינתיים מ"מ בהא נמי איכא נפקותא בנקרע הגט ונאבד ונדא מינייהו נקט ולא בא רק לפרש דיש נ"מ אי קלטו פלב לאפוקי אם נדחה ברוח באמת לא הוי מהני מחיצות, ולענן מה שפירש"י משום אויר שאין סופו לנוח עיין מ"ש בזה בתוס' בד"ה פגון באריכות: שם אמר ר"י א"ש בגג שיש לו מעקה.

יש לתמוה לפי מה שכתב מהרש"א בתוס' בד"ה היתה דבמחיצות החיצונות עודפות לא בעינו מעקה רק עומדת בחצירה סגי כמ"ש התוס' לקמן גבי שתי חצירות א"כ פיון דר"י א"ש גופא מוקי סיפא דמתניתין במחיצות עודפות לוקמא רישא נמי בהכי ומנהי מפח שעומדת בצד חצירה, ועוד דהא בגמרא לקמן בעי להוכיח מפח זה דמסתמא בחד גוונא מיירי דרשיות חלוקות לגיטין רק דדחי מידי אורי' וכו' והיינו למי שייך הגג והחצר אבל לא באיכות החצר והגג פשיטא דמסתמא בחד גוונא מיירי ועכ"פ מה צורך לאוקמא במעקה, ונהי דעל המקשה והא לא מינטר לא קשיא דלא ידע מאוקממא זו דמחיצות עודפות דהא בסמוך בסיפא נמי מקשה והא לא מינטר אבל על ר"י א"ש גופא קשיא: ואפשר לומר דר"י א"ש קשיא לי' דקתני פיון שהגיע לאויר הגג נהרי דרף עלי' הוא דהא זורק מלמטה למעלה והיאך קתני דתיכף מגורשת ואפילו נשרף מידי, בשלומא בסיפא יש לפרש דהי' הפל דרף ירידה דזרק מלמעלה למטה ולא זרק פלל כלפי מעלה אבל ברישא בלי מעקה ע"כ הי' דרף עלי' ולכך מוקי לה בגג שיש לו מעקה ולאויר הגג הפנונה לאויר מעקה א"כ הוי דרף ירידה, ועמ"ש בתוס' בד"ה היתה: שם פמאן פרבי.

הקשה מהרש"ל דהא פרבון נמי מצי אתי דשאני התם דאין סופו לנוח, ולק"מ דע"כ לא בעינו הכא סופו לנוח רק משום דבגט בעינו משתמר דוקא פינה א"כ גבי שבת דלא בעינו משתמר, אין סופו לנוח ראוי דתהני דליכא למימר דאפילו היכי דלא בעינו משתמר בעינו סופו לנוח דוקא א"כ היינו הך בעי' דרבא דבעי פ"ק דמציעא אי אויר שאין סופו לנוח פמונח במתנה וע"כ דאפילו תימא במתנה בעינו משתמר ג"כ ובעינו סופו לנוח אבל גבי שבת נדאי לא בעינו סופו לנוח רק המחלוקת אפי' הוי כמו נח קלוטה לאו כמי שהונחה דמיא נאנן הנחה דוקא בעינו וס"ד דגבי גט ג"כ בעינו הנחה דוקא ואהא משני

דגבי שבת דוקא בעינו הנחה גמורה לא קלוטה אבל גבי גט במשתמר סגי וקלוטה ג"כ הוי נתינה גבי' כל משתמר, ודוק: אף הא קשי' לי מעיקרא כדאוקמא רישא פגג שיש לו מעקה ג"כ הוי לי' לומר פמאן פרבי קלוטה פמי שהנחה דמי' ולתרי' ג"כ דגט שאני דמשום אינטורי הוא וקא מינטר, ועמ"ש בתוס' בד"ה פמאן פרבי: שם לא שנו אלא שגמחק דרף ירידה וכו'.

פירש"י דדרף סילוקו לא מיקרי נתינה אלא דרף הנחתו לבוא לרשותה, משמע לכאורה דאפילו נמחק דרף ירידה אינה מגורשת רק משעת דרף ירידה לא משעת דרף עלי' דדרף סילוקו לא מיקרי נתינה, ולפי דבריו לא הוצרכו ר"נ לחדש דינו בנמחק ונשרף דוקא רק לומר דלעולם אינה מגורשת רק משעת דרף ירידה וכמו כן קשה דהוי לי' לומר פרישא חילוק זה ג"כ דאינה מגורשת רק משעת דרף ירידה [מיהו בהא יש לומר דברישא הוא דרף נתינתו בדרף עלי' כמו שפכתתי לעיל]: גם אני תמה במה שאמרו בסמוך ל"ש אלא שקדם גט לדליקה, ולשון זה מורה להדיא דבזריקת הגט תליא מילתא מי קדם אי דליקה קדמה אי גט קדם, וקשה אפי' קדם גט כל שקדמה דליקה לירידה אפילו נשרף דרף ירידה אינה מגורשת פניו דעיקר נתינה בירידה הוא ונהרי קדמה דליקה לירידה: לכן נראה לי דהר"ף דרף ירידה ועלי' לא מייירי שיש בזריקה זו עלי' וירידה רק כף הפוננה דאם המעקה דקה והוא עומד ברוב גופו למעלה מן המעקה ופושט ידו וזרקו לחצר ואין צורך להעביר המעקה בכח עד שיעלה הגט למעלה או בנמחק ונשרף מגורשת אבל אם המעקה עבה והוצרכו לזרוק בכח להעביר המעקה עד שיעלה הגט למעלה ונשרף בדרף עלי' אינה מגורשת, והיינו דקתני במתניתין פניו שיצא מרשות הגג נמחק ונשרף והדבר תמוה דביציאתו מרשות הגג דרף עלי' הוא לפי פירש"י ואפתי אינה מגורשת רק אח"כ משהתחיל לירד ולהג' ל ניחא דמתניתין שלא עלה למעלה כלל רק תיכף ירד וכשיצא מרשות הגג תיכף מגורשת, אבל אי הי' באופן שעלה למעלה אינה מתגרשת משיצא מרשות הגג רק משעה שהתחיל לירד: והשתא ניחא דקאמר בתר הכי לא שניא אלא שקדם גט לדליקה דכיון דמתניתין קתני פניו שיצא מרשות הגג ש"מ דמייירי דתיכף ירד ולא עלה כלל וא"כ כל שקדם גט לדליקה מגורשת, ויש לי עוד דרף אחר בענין זה ויתבאר בחידושי לא"ה ע"י קל"ט: שם למה לי אומר הגג.

יש לתמוה לדעת הפוסקים דבעינו עומדת בתוך ביתה דוקא והוא דעת רש"י בעירובין גבי אשה בגדולה וגט בקטנה א"כ ה"כ בעומדת על הגג וגט בחצר למה התגרש, ונראה לי דה"כ שאני פניו דלמעלה ממחיצות הגג הוא הוי שם רשות אהד ונתם בעירובין מייירי בשני בתים או בשני חצירות בתוך המחיצות: ועוד נראה לי דדוקא נתם שאין הקטנה בתוך הגדולה לא חשוב עומדת בתוכו אבל פאן הגג בתוך החצר באמצע כמ"ש התוס' לעיל הלכך פניו שכל המקום שהאשה בתוכו הוא בתוך החצר שמתגרשת בו הוי שפיר עומדת בתוכו פניו דהאשה וקטנה בתוך גדולה: ועוד נראה לי ליישב בפשיטות דודאי יש להבין בגופא דמתניתין דקתני היתה עומדת וכו' פניו שהגיע לאויר הגג וכו' דמה פא לאשמועינן אי דקמש"ל דאויר חצר פחצר דמי הוי לי' לומר הא מילתא לעיל ריש פרקין הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או חצירה פניו שהגיע לאויר חצירה מגורשת ומאי קמש"ל דבר זה בעומדת על הגג וזרק לגג, ובהכרח דקמש"ל רבוחא באויר הגג אף דתשמישו קל ס"ד דאויר דידי' לא חשוב רשות להתגרש בו, מדע דלא

אמרין בגג רשיות חלוקות לגבי גט דלא קפדי כה"ג א"כ פיון דחצר שלו ס"ד דאור
הגג פאור חצר הוא ולא חשוב רשות שלה בפני עצמו כמו על הגג ממש וכמו כן בסיפא
קמש"ל אף דמחיצות הגג נמוכות ואפי' יצא מרשות הגג לחצר לא מינטר דאמי זיקא
ושדנ' לי על הגג קמש"ל דמ"מ מגורשת, והיינו דמקשה דאי בחצר דינדה ג"כ א"כ
מגורשת היא מפח אור חצר דחצר נמי שלה וא"כ למה לי אור הגג הוי לי לאשמעין
באור חצר פיון דליפא בהא שום רבותא דדל מפאן רשות הגג הוי גט מפח אור חצר,
ובהכי ניקא ג"כ מה שתמה הרשב"א ז"ל דהא קודם שהגיע לאור הגג הוי דרף עלי',
ולחנ"ל ניקא דעכ"פ למה לי אור הגג דל גג מהכא מגורשת מפח אור חצר דכל שפא
לאור הגג דרף ורידה הוא ומהביקש להשמיענו דאור הגג מהני, אכל בחצר דינדי'
משמענו שפיר דגם בגג מגורשת באור כמו באור חצר, ויש ליישב קושית הרשב"א
ז"ל לפי מה שפתי לעיל דבזרק מלמטה למעלה הוי דרף עלי' ג"כ דרף הנחתו, והיינו
דלא מחלקין ברישא בין דרף עלי' לירידה: שם ונח על גביו.

למ"ד קלוטה לאו פמי שהנחה היא דלמ"ד קלוטה פמי שהנחה אין צורף לנוח פלל
כמ"ש התוס' בד"ה פגון, אמנם מה שאינו מועיל בגט אף דהוי הנחה מעל' נראה לי
פשוט דהיינו טעמא פיון שע"כ צריף שתתגרש מפח החצר שהאשה עומדת בתוכו או
בצידו הלכך כל שאין משתמר בחצר לא שייף שיתבטל קטנה לגדולה, ודוקא גט בקטנה
ואשה בגדולה הטעם דבטל קטנה לגדולה ומתגרשת בגדולה, אכל כל שאין גדולה ראוי'
להתגרש בה רק בקטנה וכיון שאינה עומדת לא בתוכה ולא בצידה אינה מגורשת והיינו
דנקט טרסקל דאפ"ה אינה מגורשת פיון דבחצר לא מינטר אף דבראש הטרסקל מינטר
הרי אינה עומדת שם בתוכו או בצידו אכל אי הי' מינטר בחצר פגון שאינו עולה חוץ
למחיצות החצר אז בטל קטנה לגדולה ומתגרשת כל שעומדת בחצר, פנ"ל: בתוס' בד"ה
היתה עומדת וכו' פמי שעומדת וכו' בגג דינדה וכו'.

דבריהם צריכין עיון פי תירוץ השני מלבד מה דהוי לי לומר זרקו לה על ראש גגה אכל
בלא"ה לפי דבריהם ע"כ סיפא דקתני הוא מלמעלה והיא מלמטה היינו לאשמעין
בחצר דינדה א"כ מאי מקשה בסמוך רישא לסיפא פיון דבהדיא קתני רישא בגג דינדה
וסיפא בחצר דינדה, גם למסקנא דמוקי לה דאושלה מקום תיקשי לה מ"ד עומדת למה
לי, ותירוץ הראשון ג"כ צ"ע חזא דאטו צריף לאשמעין בכל מקום דבעינו משתמר
פיון דכבר שמענו בריש פרקין, ועוד פיון דפריף והא לא מינטר והוצרף לאוקמא במעקה
א"כ ממילא משתמר הוא ואי דבא לאשמעין משתמר לדעתה לאפוקי עבד נעור, דכיון
דמירי בגג דינדה ובמעקה הרי ממילא משתמר לדעתה הוא, ואי דהא משמענו דבגג
דינדה מירי היינו תירוץ הב': מיהו בהא אפשר לומר דס"ל לתוס' דמשתמר תרתי בעינו
חזא שיהא משומר מרוח וגם בעינו שיהא משומר מבני אדם, ולהיך משתמר מרוח סגי
במעקה אמנם מבני אדם בעינו שיהא משתמר לדעתה דהיינו היא עצמה או על פי ציווי'
והיינו דכתבו התוס' לקמן בשתי חצירות דאי מחיצות החיצונות עומדות דמשתמר מרוח
מ"מ בעינו עומדות שיהא משתמר מבני חיצונה, והיינו דבעינו הכא גם כן עומדת מפח
בני החצר ובהא לא בעינו עומדת ממש רק על פי ציווי': ומעתה ממילא לא הועיל הרב
מהרש"א פלל במה שכתב דכיון דמירי במחיצות עומדות בעינו עומדת מפח בני החצר
דכוננת התוס' ג"כ כף רק בזה לא בעינו עומדת ממש רק פמי שעומדת דהיינו על פי

ציווי' דבֿהֿכי הוי שפיר משתמר לדעתה מבני החצר, ולפ"ז מוכח מדבֿרי התוס' דלא כמ"ש הט"ז סי' קל"ט דמשתמר לדעתה היינו רק לאפוקי עבד נעור ולהג"ל מוכח להדיא דאפי' זרק על גגה ויש לו מעקה בעיני חוץ מזה משתמר לדעתה ש"מ דבעיני שתשמרנו באמת בעצמה או ע"פ פנ"ל: אמנם בגוף דבֿרי מהרש"א מה שחידש דבמחיצות עורפות לא בעיני גג שיש לו מעקה אינו נראה לי כלל דלפי דבֿריו תיקשי לקמן בשתי תצורות למה לי מחיצות החיצונות עורפות דמשמע דעכ"פ גם בפנימית בעיני מחיצות רק של חיצונה עורפות ותפוק לי' פינו דיש מחיצות לחיצונה אפי' אין לחצירה הפנימית שום מחיצה מתגדרש באויר חיצונה דחצירה חשוב מינטר במחיצות חיצונה, וע"כ צ"ל דאפילו חשוב מינטר מפני ר"ה וכן מבני חיצונה מפח עמידתה מ"מ כל שאין לחצירה מחיצות אף דרשות היחיד עולה עד לרקיע מ"מ היינו דוקא ברשות היחיד שיש לו מחיצות ואפילו לגבי שבת לא מיקרי רשות היחיד רק כשיש לו מחיצות אז עולה הרשות עד לרקיע אפילו מה שחוץ למחיצות אבל בלי מחיצות כלל נהי דודאי אויר חצירה ג"כ שלה אבל אין האויר מתאחד עם קרקע החצר שיהא רשות אחד עם קרקע החצר וכל שבה לאויר? הא כבא על הקרקע רק האויר בפני עצמו הוא ואי אפשר שתתגדרש מאויר דרשות כזה פינו דבפני עצמו הוא אינה מגורשת בתוכו דאי אפשר שתנוח בו רק יפול לארץ והארץ רשות אחר ואינה מתגדרשת רק בנח על הארץ ולכך בעיני שיהא לפנימית ג"כ מחיצות אז האויר והקרקע הכל אחד ומה שיפול לארץ לא איכפת לן פינו דאויר והקרקע דבר אחד הוא נאפי' מה שחוץ למחיצות נעשה אחד עם האויר שבתוכו רק ה"מ אי לא יפול לר"ה אבל בלא"ה לא חשוב מינטר מפני ר"ה ואינה מגורשת למעלה ממחיצה פנימית לכך בעיני חיצונה עורפות דמינטר מפני ר"ה ומפח עמידתה מינטר מפני בני חיצונה ולכך מגורשת באויר למעלה ממחיצה פנימית כל שהגיע באויר חיצונה, והשתא הכא ג"כ אפילו מחיצות חיצונות עורפות בעיני מעקה ג"כ דבלי מעקה אפילו עומדת לא מהני פינו דגג שלה בלי מחיצות אין האויר והגג מתאחדים שיהא הכל רשות אחד שתתגדרש באויר כמו בקרקע, והיינו דמשני ר"י א"ש גופא במעקה אף דאיהו גופא מוקי לה לקמן במחיצות החצר עורפות מ"מ בעיני מעקה: ולפי זה אתי שפיר הא דמוקי בגג שיש לו מעקה וקשה היכי קתני במתניתין פינו שהגיע לאויר הגג דכיון שזרק למעלה הרי הגיע לאויר הגג למעלה מן המעקה ולמה תתגדרש אז והוי לי' לומר פינו שהגיע לאויר המעקה ולהג"ל ניחא דכיון דר"י א"ש גופא מוקי סיפא כגון דמחיצות החצר עורפות א"כ ממילא אפילו הגיע למעלה מן המעקה מגורשת פינו דעומדת בחצירה ומשתמר מבני החצר ומר"ה מפח מחיצות החצר והאויר שלמעלה מן המעקה מתאחד עם האויר שבתוך החצר והוי הכל ברשות אחד ומתגדרשת אפילו למעלה מן המעקה: ובהכי ניחא לי מה שפירש"י בד"ה בפחות מג' דהוי כמאן דנח משמע דמתורת לבוד אתי עלה והדר כתב דהוי חצר המשתמרת וקשה במה נפשך אי משתמר מה צורך ללבוד ואי אינו משתמר מה יועיל לבוד, ועוד דמעיקרא פירש"י עיקר הקושיא משום דאין סופו לנוח א"כ ע"כ דבפחות מג' סופו לנוח, ולמה לי לבוד, ואי פנונתו דדוקא למעלה מג' בעיני סופו לנוח דאפתי לא נח אבל פחות מג' לא בעיני סופו לנוח דכבר נח א"כ למה כתב דהוי חצר משתמרת דמבואר אי לא הי' חשוב משתמרת אפילו נח לא מהני א"כ בפחות מג' מה בכך דנח הרי אינו משתמר דיפול חוץ לגג וע"כ דבאמת פחות מג' לא

יפול חוץ לגג דמשתמר א"כ למה לי דכבר נח תיפוק לי' דסופו לנוח ולא יפול חוץ לגג: ולפי ה"ל ניקח דנדאי אפילו סופו לנוח לא מהני רק בסופו לנוח ברשות שמתגרשת בו אבל אי סופו לנוח ברשות אחר אף דהוא גם כן רשותה אינה מתגרשת ברשות זה לפי שסופו לנוח ברשות אחר, הלכך משני ר"י א"ש בגג שיש לו מעקה ואז האויר והשרקע רשות אחד הוא ונהרי סופו לנוח באותו הרשות וכמו כן הך תירוץ בפחות מג' סמוך.

לגג ג"כ הפונה דפחות מג' חשוב כמו על השרקע ורשות אחד הוא עם השרקע אבל אי אין סופו לנוח על השרקע לא חשוב רשות אחד הלכך בעמינן תרנונייהו דהוי כמאן דנח דרשות אחד הוא ובעינן משתמרת גם כן שלא יפול לרוח אבל למעלה מג' אפי' לא יפול לרוח מ"מ אינו מתאחד עם רשות השרקע בלי מחיצות רק בפחות מג' ויש לפרש דברי רש"י באופן אחר ולפי' זה לא בעינן מעקה במחיצות עוזפות אבל ה"ל נראה לי עיקר: אמנם בעיקר קושית התוס' דקתני במתניתין עומדת על הגג נראה לי ליישב בפשיטות, והוא שאני אומר דאפילו למ"ד דלא בעינן ידה בסמוכה ה"מ בנותן לחצירה מכבר דע"כ חצר זה שלה וכל שנמן לחצר אפילו אינה עומדת הרי נמן לידה ואשה מתגרשת ע"כ, אבל אם משאיל לה מקום להתגרש בו פשיטא דבעינן עומדת דאין חבין לאדם רק בפניו ושמה אינה רוצה בשאילה זו ואפילו קנתה החצר בקנין להתגרש בו מה בכך פינן דדרה שאילה הוא כל שחזרה מן הגירושין שוב אין החצר שלה פינן שלא השאיל רק להתגרש דאי לשאר שימושים מה ס"ד דתרי מקומות השאיל וע"כ רק להתגרש כמו שפירש"י להדי' לעיל א"כ פשיטא דתיכף פשוטות חזר החצר להיות שלו ואינה מתגרשת בו ובכה"ג בעינן עומדת בתוכו, לכ"ע.

שיהא לדעתה ורצונה בעת גירושין ממש ואדרבא נראה לי שצריכה להחזיק בו בעת גירושין ממש כהך דרבא דלעיל דאמר תיזיל ותיחוד ותפתח ומיירי בשאילה כמ"ש התוס' שם אבל חזקה דמעיקרא לא ידעתי מה יועיל פינן שאינו שלה רק להתגרש בו בלבד כמו שאבאר בסמוך א"כ עיקר הקנין הוא בעת הגירושין ועכ"פ צריכה שתעמוד שם אז שידע רצונה אז לקנות להתגרש, והשתא ממילא לא קשי' מידי דהוא מפרש מתניתין כדמוקמינן לה לקמן דאושלה מקום דחד מקום מושלי תרי מקומות לא מושלי, ולקמן דייקנן לה בהכרח מגופא דמתני' רק דדחינן שאינו מוכרח מידי אורי' הא פדאימא אבל פשיטא דאין קוש' לר' אושע' דמוקי למתניתין הכי ולכ"ע בעינן עומדת ואדרבא מסתמא בעת גירושין משאיל לה המקום להתגרש, וכינן דאמרינן תרי מקומות לא מושלי א"כ ע"כ צריכה שתחזיק באותו מקום שהגט שם ואז אמרינן דלא קנתה רק מקום זה בלבד לא גם מקום השני ואם כן שפיר קתני ברישא דהיתה עומדת על הגג דעשתה חזקה בגג ובסיפא להיפך ואפילו אי יכולה להחזיק קודם מכל מקום מלבד מה דמסתמא פינן שאינו משאיל רק להתגרש אם כן בעת גירושין משאיל לה אבל בלא"ה כל שלא עמדה שם ונראה שהיא מרצונה אמרינן שמה חזרה בה ושוב אין הגג או החצר שלה כלל פי אפשר להשאיל לה ע"כ, וז"ב לפע"ד: ולענין דינא נראה לפע"ד ברור דהפרש גדול יש בין זורק לחצירה ממש של נכסי מלוג ובין משאיל לה מקום וזורק לחצירה, והוא דבחצר של נכסי מלוג דמהני סילוקו של בעל לא שיתן לה מתנה דוקא רק שיסלק עצמו סגי ובהא אמרינן גיטה נחצירה באין כאחד דהיינו סילוקו של בעל מן החצר והגירושין באין כאחד דכיון שהוא נותן גט ממילא מסלק עצמו מן נכסי מלוג שלה ונשאר חצירה ממש

ומתגורשת אבל במשאיל לה מקום להתגורש בו ואפתי מה שקנתה אשה קנה בעלה כמו שהקשו לעיל א"כ אי עשתה קנין מעיקרא בתצר לשאלה להתגורש ואח"כ נתן גט בתוכו לא מהני מידי דלא שינוי בזה גיטתה ונחצירה באין פאחד דסילוק דידן לא מהני בהא מידי דהא שלו הוא רק בעינו שתקנה היא התצר להתגורש וקנין דמעיקרא אינו פלום דאפתי שלו הוא לכל דבר וצריכה שתקנה בעת גירושין ממש ואז גיטתה ונחצירה בשאלה באין פאחד והיינו פה דרבא הנ"ל דקאמר תיזיל ותיחוד ותפתח דברגע שעשתה חזקה בתצר בשאלה להתגורש מגורשת אבל לא מפח סילוק רק מפח קניית האשה, ולפי זה פשיטא דבעינו עומדת בעת גירושין שתחזיק בתצר בעת גירושין ממש שיהא גיטתה ונחצירה באין פאחד והי עומדת דמתניתין לפום מה דמפרשינו באושלה מקום הפנונה שעומדת ומשתמשת בגג וכן להיפך בסיפא בתצר.

והשתא פשיטא דלק"מ קושית התוס' פנ"ל: ובהכי ניחא מה שיש לתמוה לעיל בהי מקלמא דרבא בשכיב מרע שהקשו מה שקנתה אשה קנה בעלה ופיר"י דמייירי בשאלה דבמתנה גמורה קנתה ואין הבעל אוכל פירות, והשתא קשה במה נפשך אם מספיק מה ששואל לה חצר להתגורש בו אף דכל התצר שלו ממש הוא לכל דבר א"כ מה צורך לגיטתה ונחצירה באין פאחד ואי אינו מספיק זה שתתגורש מה יועיל מה שבאין פאחד הא לא נעשה שלה טפי רק בשאלה להתגורש, ולהנ"ל ניחא דנדאי בשאלה מספיק שתתגורש רק קודם הגירושין היא תקנה בשאלה פנין דהפל שלו א"כ מה שקנתה אשה קנה בעלה ולא קנתה כלל אפילו בשאלה ואהא משני דגיטתה ונחצירה באין פאחד והיינו פנין שהיא עושה הקנין ברגע של הגירושין א"כ מתגורשת וקונה בשאלה פאחד וזהו ההפך בין חצירה של נכסי מלוג או חצר של שאלה דבתצירה ממש הפנונה גיטתה ונחצירה היינו סילוקו של בעל מנכסי מלוג שלה ע"י הגט שנותן והגט עצמו באין פאחד והרי נתגורשה בתצירה לגמרי אבל בשאלה כה הפנונה קנין האשה את החצר בשאלה והגט באין פאחד דבהא בעינו קנין האשה ובהא בעינו סילוקו של בעל וזה ברור, והיינו דאמרינו ג"כ בהי פוסלא דלעיל חד מקום מושלי וכו' ויש להבין פל היכא שנפל הגט נימא דמקום זה השאיל, ולהנ"ל ניחא דע"כ צריך שתקנה המקום בעת גירושין ממש שיבוא הפל פאחד א"כ פל שקנתה מקום זה לא קנתה מקום השני אבל אי הוי אמרינו דתרי מקומות מושלי הי' מועיל קנין זה גם למקום השני פנ"ל: בד"ה כגון שהיו מחיצות חיצונות עזרפות, וא"ת דאמרינו במרובה וכו'.

דבריהם תמוהין מאד דהא עיקר הקושיא הכא דלא מינטר כמו שפירש"י דאין סופו לנוח דאתי זיקא ושידי לי' א"כ התם דאין ד' וה' נוהג רק בשור ושה בלבד א"כ פשיטא דלא אתי זיקא ושידי לי' וכן פירש"י התם בהדנ' דהתם הוי סופו לנוח ע"ש: ונראה לי דלא ס"ל לתוס' לפרש כפירש"י דעיקר קושית הש"ס משום דאין סופו לנוח חזא דתפשוט בעי' דרבא אי אור שסופו לנוח מהני או לא ומדלא קאמר תפשוט ש"מ דאפילו אי נימא אין סופו לנוח פמונח מקשה שפיר וכן אפילו באמת סופו לנוח, ועוד דמשני בפחות מג' סמוך לגג וכל פחות מג' סמוך לגג כג דמי וקשה במה נפשך אי סופו לנוח למה לי דכג דמי ואי אין סופו לנוח מאי מהני פחות מג', וליכא למימר דפחות מג' הוי כפר נח כמו שפי' רש"י דהא בפ"ק דב"מ בבבלי' דרבא באור שאין סופו לנוח רוצה למקפישט ממתניתין דראה אותן רצין ודחה מתגלגל שאני, משמע דוקא מתגלגל הוי כנח ולא

איכפת לן אין סופו לנות: אַבְל פְּחוֹת מַג' אַפְתִּי בְּסוּפּוֹ לְנוֹחַ תְּלִיא, וְעוֹד דְּמַאי קְוֹשְׁיָא לֹקְמָא בְּגַט כְּבֵד שְׁלֵא יְפוּל חוּץ לַגַּג רַק עַל הַגַּג, וְעוֹד דְּתִינַח בְּרִישָׁא דְזוּרְק מְלֻמְטָה לְמַעְלָה הִלְכָּה כָּל שְׁכֵלָה פַּחוּ שֶׁל זוּרְק וְיִוֵּרֵד לְמַטָּה מִמִּילָא אֲתִי זִיקָא וְשָׂדִי לִי אַבְל לְהִנְפִיף בְּזוּרְק לְמַטָּה פִּינּוּ שְׁזוּרְק בְּכַח וְהִגֵּט יוֹרֵד מִפַּחוּ בְּנוֹדָי יְכוּל לְהִיּוֹת דְּלֵא יְפוּל לְחוּץ רַק תּוּף הֶחָצֵר וְאַפִּילוּ אִין הַמְּחִיצוֹת עוֹדְפוֹת.

וְעוֹד דְּקָאָמַר כְּמַאן כְּרַבִּי וְהֵתָם אִין סוּפּוֹ לְנוֹחַ, לְזַה ס"ל לְתוּס' דְּעֵיקַר הַקְּוֹשְׁיָא הֵכָא דְכָל לְמַעְלָה מַג' טְפָחִים מִן הַקְּרַקַּע הָאֵוִיר בְּפִנֵּי עֲצָמוּ הוּא וְאִינוּ שְׁיִיף לְקְרַקַּע שְׁיִהֵא רְשׁוּת אַחַד עִם הַקְּרַקַּע, הִלְכָּה פִּינּוּ דַעַכ"פּ בְּאֵוִיר לֹא מִיְנִטֵּר שְׁלֵא יִשְׁאַר בְּאֵוִיר אַפִּילוּ יְפוּל עַל הַקְּרַקַּע לֹא מִתְגַּרְשָׁה מְאֵוִיר רַק כְּשֶׁנֶּחַ עַל הַקְּרַקַּע מִתְגַּרְשָׁת מְרְשׁוּת הַקְּרַקַּע וְלֹא מְאֵוִיר אַף שְׁהָאֵוִיר שְׁלֵה וְאִי יְזוּרְק גַּט לְרְשׁוּתָהּ בְּאֵוִיר שְׁלֵא יְנוּחַ שֵׁם כָּלֵל רַק יְפוּל לְרְשׁוּת אַחַר שְׁלֵה לֹא מִתְגַּרְשָׁה רַק בְּרְשׁוּת הָאֵחָר וְאַפִּילוּ סוּפּוֹ לְנוֹחַ לֹא מְהַנִּי רַק כְּשֶׁיְנוּחַ בְּאוֹתוֹ הַרְשׁוּת כַּמ"ש לְעִיל וְהִינּוּ דְּמִשְׁנֵי בְּמַעְקָה דְּכָל תּוּף מְחִיצוֹת אַפִּי לְמַעְלָה מַג' חֲשׁוּב כְּקְרַקַּע דְּהַמְּחִיצוֹת מְאֵחָדִים הָאֵוִיר עִם הַקְּרַקַּע הִלְכָּה מִתְגַּרְשָׁת בְּאֵוִיר וְכֵן בְּפָחוֹת מַג' חֲשׁוּב כְּקְרַקַּע מְמֵשׁ וְכִינּוּ דְּחֲשׁוּב כְּקְרַקַּע מִתְגַּרְשָׁת בְּאֵוִיר, וּבְעִי' דְּרַבָּא עֲנִין אַחַר אַפִּילוּ בְּאֵוִיר שְׁכַתוּף מְחִיצוֹת אִי אִין סוּפּוֹ לְנוֹחַ לֹא מְהַנִּי וְכִינּוּ דְּלֵא פְּשָׁטִינוּ לֵה מַהֵף דְּרַבִּי וְרַבְּנָן ש"מ דְּהֵתָם אֲתִי שְׁפִיר פְּלוּגְתִּיָּהוּ אַפִּילוּ נִימָא דְּאֵוִיר שְׁאִין סוּפּוֹ לְנוֹחַ בְּתוּף מְחִיצוֹת לֹא אִיכְפַת לָן רַק קְלוּטָה לֹא כְּמִי שְׁהוֹנְחָה דְּמֵיא וְאַנּוּ הַנְּחָה דְּוָקָא בְּעִינוּ וּס"ד דְּבַגְט ג"כ בְּעִינוּ הַנְּחָה דְּוָקָא אַבְל בְּעֵלְמָא בְּקִנְיָן וְדָאי לֹא בְּעִינוּ הַנְּחָה וְכָל שְׁהִיא תּוּף מְחִיצוֹת דְּאֵוִיר וְהַקְּרַקַּע חָדָא הוּא מִתְגַּרְשָׁת בְּאֵוִיר כְּמוֹ עַל הַקְּרַקַּע, וּמִשְׁנֵי דְּבַגְט ג"כ לֹא בְּעִינוּ הַנְּחָה רַק מִיְנִטֵּר הִלְכָּה דְּוָקָא בְּאֵוִיר בְּלִי מְחִיצוֹת דְּרְשׁוּת בְּפִנֵּי עֲצָמוּ הוּא כָּל דְּלֵא מִיְנִטֵּר בְּאוֹתוֹ הַרְשׁוּת לֹא מְהַנִּי אַבְל בְּמְחִיצוֹת דְּרְשׁוּת אַחַד הוּא הָרִי מִיְנִטֵּר בְּאוֹתוֹ הַרְשׁוּת בְּעֲצָמוּ וְהַנְּחָה לֹא בְּעִינוּ רַק מִיְנִטֵּר, וְהִשְׁתָּא שְׁפִיר הַקְּשׁוּ הַתּוּס' מַהֵף דְּמְרוּבָה דְּהֵתָם נְמִי ס"ס חוּץ לְמְחִיצוֹת הָאֵוִיר אִינוּ שְׁיִיף לְקְרַקַּע הֶחָצֵר וּבְפִנֵּי עֲצָמוּ הוּא וְכִינּוּ שְׁאִין סוּפּוֹ לְנוֹחַ בְּאוֹתוֹ הַרְשׁוּת דְּהִינּוּ בְּאֵוִיר לֹא קִנְיָה בְּאֵוִיר רַק בְּנַח עַל הַקְּרַקַּע כֵּן נִרְאָה לִי בְּכּוּנּוּת הַתּוּס' אַף מ"מ כְּבָר כְּתַבְתִּי לְעִיל וְהוֹכַחְתִּי מַהֵף שְׁתִּי חֲצִירוֹת דְּלִקְמָן דְּאַפִּילוּ הָאֵוִיר שְׁלֻמְעָלָה מִן הַמְּחִיצוֹת מִתְאַחַד עִם הָאֵוִיר שְׁכַתוּף הַמְּחִיצָה הִלְכָּה בְּמְרוּבָה כָּל שְׁלֵא יְפוּל לְחוּץ קִנְיָה אַפִּילוּ, בְּאֵוִיר שְׁלֻמְעָלָה מִן הַמְּחִיצָה ע"ש: וּבְגוּף דְּבָרֵי הַתּוּס' יֵשׁ לְדַקְדַּק לְמָה לֹא הַקְּשׁוּ קְוֹשְׁיָא זֹו מַעֲיָקְרָא בְּקוֹשְׁיַת הַש"ס בְּרִישָׁא וּמוֹקְמִינוּ בְּמַעְקָה, וְנִרְאָה לְפִי מַה שְׁכַתְבְּתִי דְּלֵא נִיחָא לְהוּ לְתוּס' לְפָרֵשׁ הַקְּוֹשְׁיָא מִשּׁוּם אִין סוּפּוֹ לְנוֹחַ פִּינּוּ דְּזוּרְק מְלֻמְעָלָה לְמַטָּה לֹא שְׁיִיף זֶה וּלְכָף מַעֲיָקְרָא הִי' מְקוּם לְפָרֵשׁ מִפַּח אִין סוּפּוֹ לְנוֹחַ וְהֵתָם סוּפּוֹ לְנוֹחַ דְּמִיְרִי בְּשׁוּר וְשָׁה מִשָּׂא"כ בְּסִיפָא וּמַהֵאִי טַעְמָא קָאָמַר כְּמַאן כְּרַבִּי ג"כ בְּסִיפָא דַע"כ אִין הַטַּעַם מִשּׁוּם אִין סוּפּוֹ לְנוֹחַ אַבְל בְּרִישָׁא יֵשׁ לִזְמַר מִשּׁוּם אִין סוּפּוֹ לְנוֹחַ וְהֵתָם גַּם כֵּן אִין סוּפּוֹ לְנוֹחַ כְּמוֹ שְׁהַקְּשָׁה מְהַרְש"ל כַּנ"ל: בַּד"ה כְּמַאן כְּרַבִּי תִּימָה וְכו'.

כְּוִנּוּתָם בְּקוֹשְׁיָא אַף דְּבִין כְּרַבִּי בִּין כַּר"ע לֹא אֲתֵיא מ"מ נוֹחַ טְפִי לִזְמַר ר"ע דַעַכ"פּ מוֹכַח מִיְנִי' קְלוּטָה כְּמִי שְׁהוֹנְחָה מִק"ו מִשָּׂא"כ מְרַבִּי לֹא מוֹכַח כָּלֵל, וְאַהֵא תִּירְצוּ דַס"ד טַעְמָא דְּרַבִּי לֹא מִשּׁוּם קִירוּי וְהִינּוּ דְּרַב וּשְׁמוּאֵל דְּמוֹקִי לֵה בְּמִקְוֵה הִינּוּ לְפִי הַמְּסַקְנָא דְּהָכָא דְּבַגְט הַטַּעַם מִשּׁוּם אִינְטוּרִי אַבְל לַס"ד פִּינּוּ דְּמַהֵף מִתְנִיתִין מוֹכַח אַפִּילוּ בְּלִי מְקוּרָה מְאִינָה צַד יַחְלוּק, עַל רַבִּי וְיִסְבּוּר בְּמִקְוֵה דְּוָקָא דְּהָא לֹא הוֹזְכַר מְקוּרָה בְּדְבָרֵי רַבִּי כָּלֵל

רק רב ושמואל מסברא קאמרי לה אבלי אי הוי מוכח ממתינתין בלי מקורה פשיטא שלא נפרש דברי רבי במקורה דוקא] לכה נוח טפי רבי דכרבי אתיא ממש משא"כ כר"ע לא אתיא ממש דהכא בעינו מחיצות מיהו פבר כתבתי לעיל דכר"ע נמי אתיא ושאני התם דלא בעינו משתמר: בד"ה דרף עלי' וכו' ולא דמי וכו'.

לפירש"י דרף סילוקו לא מיקרי נתינה בלא"ה לא דמי דפשיטא דדוקא בגט דכתיב ונתן בעינו נתינה ולא מהני מעל הסרקע אבל בעלמא לא בעינו ונתן הלכה אפילו אי אור ש אין סופו לנוחפמנח הכא אינה מגורשת דכל שלא ירד לא הוי נתינה, אבל פבר כתבתי לעיל מה שיש להקשות על פירושו ולדבריו הוי לי' לומר הך לא שנה מעיקרא כדקתני פיון שיעצא מרשות הגג דלא תיכף פשיטא רק פשיטא ומדקאמר עלה דנמחק ונשרף ש"מ דוקא בנמחק אבל כל שלא נמחק מגורשת משעת דרף עלי' ש"מ דמיקרי נתינה אף מדלא זכרו התוס' לחלק בהך דלקמן לענון קדם גט לדליקה דלא דמי להך בעי' דרבא ש"מ דבהא ס"ל הטעם דלא הוי נתינה פיון שזרק לאש, וכבר כתבתי לעיל ליתן טעם שלא כתבו דבר זה לעיל דפריה והא לא מינטר דהוי פבעי' דרבא, דלעיל אינם מפרשים כפי' רש"י משום שאין סופו לנוח רק כמו שפירשתי שם, ועמ"ש לעיל לפרש ריזדה ועליה באופן אחר ולפי זה בלא"ה לא דמי פלל, ודוק: ע"ב בגמרא לא יעמוד אדם בגג זה וכו' לפי פירש"י ותוס' בזה אינו מוכן מאי ענון שיעמוד על גג זה הוי לי' לומר לא יקלנט אדם מי גשמים מגגו של חבירו לרשותו.

לכן נראה לי לפרש דהיכא דצריף לילה על גגו של חבירו ולקבל בנדאי אפילו בגט לא מהני רק הכא פיון שהיא עומדת על גגה ויכולה לפשוט ידה לקבל הגט מגגו וכ"ה לא קפדי אינשי, וכל שנפל בשיעור שיכולה לקבלו משם חשוב פרשיתה, וענין ברמב"ם פ"ה מה"ג וענין מ"ש בזה בתוס' בד"ה והא, ועוד נראה לי לפרש דהכא בשני גגות שלה מיירי רק לפי דבעינו שתהא עומדת בחצירה ואפי' שני רשויות שלה לא מהני כל שאינה עומדת בתוכו או בצידו כמבואר בעירובין גבי אשה בקטנה וגט בגדולה, ולפי זה פיון דלגבי שבת שני רשויות הן ס"ד דלא מהני בזרק על גגה והיא עומדת בגג הסמוך לגג זה פיון שאינה עומדת על אותו הגג קמש"ל דגבי גט בקפידא תליא ודוקא בדבר חשוב קפדי אינשי להחשיבו כרשות בפני עצמו אבל גגות שאינן מקום חשוב לגבי גט פחדא רשותא דמי ומתגרשת אפילו עומדת על הגג הסמוך לו: בתוס' בד"ה והא וכו' וא"ת והא שמואל פסק כר"ש וכו' להוליה מגג לבית כו'.

תמוה לי דלפי זה היא קאמר ה"מ לענון שבת דהא לעיל גבי גט ג"כ בגג ונצור אמרו תרי מקומות לא מושלי ואי השאיל חצר לא השאיל הגג אלמא דגבי גט ג"כ יש קפידא, ובשלמא אי נימא דגגין דוקא קאמר ואי השאיל לה גג גם גג הסמוך השאיל דרשות אחד הן לגבי גט ניהא, אבל פיון דמודה שמואל דרשות אחד הן אפילו לשבת רק מגג לבית א"כ גבי גט גם כן גג ובית קפדי ושתי רשויות ניהו, ולדעתו לק"מ בלא"ה דהא דאמר ר"ש ופסק שמואל פנותי' היינו בכלים ששבתו בגג קודם השבת אבל בכלים שפאו לשם שבת אין לטלטלם מן הגג לגג כמבואר להדיא במשנה ריש פרק כל גגות ע"ש פירש"י, והשתא הכא שפיר קאמר שלא יקלנט מי גשמים מגגו של חבירו והיינו שלא שבתו שם

מבעוד יום, פן נ"ל: בא"ד וא"ת מקמש"ל שמואל מתניתין היא וכו' והכא הוי מצי לאתווי מתניתין וכו'.

ולדעתו יש לומר דנדאי עיקר חידוש שמואל שלא יקלנט מאויר דאפילו באויר חלוקין הו, ומה דמחלק הכא דגבי גט אינו חלוקין היינו באמת באויר דוקא דאי זרק לה באויר גג זה ועומדת על גג זה פמי שעומדת בתוך ביתה היא דאויר גגות לא חשיבי לאינשי ולא חשיבי רשויות חלוקין: בגמרא מאי טעמא פנימית גופה במחיצות חיצונה קא מינטרה.

קשיא לי מה בכך הא מ"מ אתי זיקא ושדי לי לרשות חיצונה ולא מינטר וכוונאי אינה מתגרשת ברשות הבעל ואפילו עומדת פשיטא דלא מהני רק לענון בני אדם אבל לא לרוח דהא לעיל קתני היתה עומדת ומ"מ פריה וקא לא מינטר ומה נ"מ אי אתא זיקא ושדי לי לר"ה או למחיצות חיצונה דס"ס לא מיגרשה רק בפנימית ואולי יש לומר דבמחיצות חיצונה נשמר מרוח שאין הרוח שולט שם וממילא מינטר לגמרי שיפול לפנימית, אמנם יש לדקדק למה לי מחיצות לפנימית כלל ומדקתני עונפות משמע דעכ"פ בעינו מחיצות, וכבר כתבתי לעיל ליתן טעם למחיצות פנימית הללו: ונראה לי לומר עוד באשר נדקדק כמה שאמרו פנימית גופה, לשון זה קשה להולמו דהא על פנימית אנו דנין והוי לי לומר מ"ט במחיצות חיצונה קא מינטרה, ועוד למה יועיל באמת מינטר מחמת חיצונה ולמה נימא משועבדות לה, לכן נראה לי דהכא מייירי דחיצונה יש לה מחיצות סביב הפנימית ומחיצות פנימית הן מחיצות החיצונה ואין לפנימית מחיצות אחרות כלל ויש מחיצות לחיצונה מפני ר"ה גם פן ואותן המחיצות שהן לפני ר"ה גבוהות ממחיצות חיצונה המקיפים פנימית והיינו דקאמר פיון דפנימית גופה היינו בתוך חלל פנימית במחיצות חיצונה קא מינטרה דמחיצות שלה מחיצות חיצונה הן הלכך אפי' למעלה מן המחיצות מצטרפין מחיצות של ר"ה לשמור גם פנימית פיון דס"ס במחיצות חיצונה קא מינטרה, ולפי שאנו דנין להצטרף מחיצות העונפות קרי למה שבתוך המחיצות פנימית גופה, כנ"ל ברור: שם דהא לא נח.

נראה לי לפרש אף דאויר כלי קונה היינו דוקא ברשות לוקח אבל ברשות מוכר לא, והיינו דמחלק בין חצירות לקנפות דבחצירות קונה היינו דוקא ברשות מוכר, והיינו דמקשה בפשיטות פי נח מאי הוי הא מ"מ ברשות מוכר הוא ומה בכך דנח, ומשני בקנופה שאין לה שוליים דאין לחיצונה שוליים ולא קאי ברשות מוכר אבל באויר ממילא קאי באויר כלי החיצונה פיון דפנימית בחיצונה קאי, ועוד יש לפרש דאויר כלי באמת אינו קונה רק ביש לה שוליים אבל כלי שוליים אין אויר כלי קונה, ובאמת לס"ד דיש לה שוליים הוי מצי להקשות למה לא יקנה אויר כלי אבל לא הי' יכול להקשות זה לפי שהוקשה לו להיפך אפילו נח לא תתגרש מכח דהוי ברשות מוכר וממילא כדמשני שאין לה שוליים ניחא שפיר דבאויר לא קנה דכלי שאין לה שוליים אין אוירה קונה, ועיין מ"ש בא"ה בזה: בתוס' בד"ה פנימית גופה וכו' לאו דוקא משועבדות וכו'.

אָבֵל פִּנּוֹנַת רִשׁוֹי פִּשׁוּט פִּינּוֹן דִּלְא מִינְטֵר מַחְמַתָּה רַק מַחְמַת מַחֲצוֹת לֹא מְהַי רַק לְפִי שְׁקִבּוּעַ שָׁם וּרְגִילָה לְהַשְׁתַּמֵּר מִשְׁוֹעֲבָדוֹת הֵן לָהּ לְדַבֵּר זֶה וְהוּי כְּמִינְטֵר מַחְמַתָּה: בֵּא"ד מִפְּסִיקוֹת כּו'.

עִמְהֵרֶשׁ"א בְּצִיּוֹר רֵאשׁוֹן וְהֵם שְׁלֵשָׁה מַחֲצוֹת זֹו בְּתוֹךְ זֹו, וְלֹא יִדְעָתִי לָמָּה לִי מַחֲצוֹת הַחֲצוֹנָה הֵרֵאשׁוֹנָה כָּלֵל דְּבֵאוֹתֵן הַמִּפְּסִיקוֹת דִּיּו, וְהַעֲיָקֵר נִרְאָה לִי כִּמ"ש לְעֵיל בְּגִמְרָא מִדְּקֵאֵמֶר פְּנִימִית גּוּפָה דְּהַפְּנּוֹנָה שְׁיִישׁ פֶּאֶן ב' מַחֲצוֹת עֲגוּלוֹת בְּאִנְפּוֹן שְׁכָל שְׁטַח הַחֲצָר הַחֲצוֹן מְקַרְף מַחֲצוֹת וּמְמִילָא הַעֲיָגוּל הַפְּנִימִי הוּי מַחֲצָה לְחֲצָר הֵרֵאשׁוֹן וּמְשַׁמֵּר גַּם לְפְנִימִי.

וּמָה שְׁהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' דִּלְא הוּי מְשַׁתַּמֵּר מְבִנֵי חֲצוֹנָה נִרְאָה לִי עֵיָקֵר כִּמ"ש מְהֵרֶשׁ"א דְּלִמְעַלָּה בְּאִוִיר הוּי מִינְטֵר מְבִנֵי חֲצוֹנָה רַק מְרוּחַ לֹא מִינְטֵר וּמוֹעִיל מַחֲצוֹת חֲצוֹנוֹת לְרוּחַ וְאִי מִשׁוּם דִּלְא הוּי מְשׁוֹמֵר מְרוּחַ שְׁיִפּוֹל לְחֲצוֹנָה הָא קָשָׁה גַּם לְתִירוּץ הַתּוֹס' בְּעוֹמְדַת דְּמָה בְּכַף דְּעוֹמְדַת מ"מ לֹא מִינְטֵר מְרוּחַ כְּמוֹ שְׁהַקְשׁוֹ לְעֵיל בְּמִשְׁנָה דְּקַתְנֵי עוֹמְדַת וְהָא לֹא מִינְטֵר וְהַצְרֵף לְשׁוֹנֵי בְּמַעְקָה וצ"ל כִּמ"ש לְעֵיל דְּהַמַּחֲצוֹת מְעַכְבוֹת הַרוּחַ שְׁלֹא לִיף אָנָּה וְאָנָּה וְיִפּוֹל לְחַלְל פְּנִימִית לְמַטָּה: בֵּד"ה דְּהָא לֹא נַח וְכו' מְטִי לְאִוִירָא דְּמָנָא וְכו'.

שָׁם פִּי' רִשׁוֹי דְּקַנְיָא בְּהַגְבָּהָה אָף לְמַסְקָנָא שָׁם דְּמַנַּח אַאֲרַעָא אַכְתִּי קָשָׁה הָא אִוִיר כְּלִי הוּא, וּבְחִידוּשֵׁי לֹא"ה ע סִי' קל"ט הָאֲרַכְתִּי בְּזָה ע"ש: בֵּא"ד וּלְפִי גִיְרָסָא זֹו מְשַׁמֵּעַ וְכו'.

עִמְהֵרֶשׁ"א וְלֹא יִדְעָתִי מָה צְוֹרֵף לָזָה כִּי דְּבִרֵי הַתּוֹס' פִּשׁוּטִים פִּינּוֹן דְּמַעֲיָקֵרָא נִקְטַת חֲצוֹנָה וּבְתֵר הֵכִי פְּנִימִית ש"מ דְּבַחְלָל מִיִּירֵי דְּאִי כְּנֻגַד וּלְמַעְלָה מְחַלְל לָמָּה מַעֲיָקֵרָא קוֹרָא לָזָה אִוִיר חֲצוֹנָה וְכָאֵן אִוִיר פְּנִימִית, וּבְחִידוּשֵׁי לֹא סִי' קל"ט כְּתַבְתִּי לִיִּישׁב דְּבִרֵי, ע"ש: בְּמִשְׁנָה כָּל שְׁנַתִּיחַד עֲמָה.

מְשַׁמֵּעַ אֲפִילוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם אֲסוּר לְגֵרֶשׁ מִשׁוּם שְׁמָא יִשְׁהָה יוֹתֵר כְּמוֹ שְׁפִי' רִשׁוֹי בְּסִמּוּף, וְאָף דְּכוֹתְבִין גִּט לֹא שְׁתוֹ אָף שְׁאִין אֲשַׁתּוֹ עִמּוֹ וְלֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁיִשְׁהָה הַגִּט בְּיָדוֹ הֵכָא שְׁאִנִי פִינּוֹן שְׁנַתִּיחַד חִיִּישִׁינּוּ שְׁיִשְׁהָה יוֹתֵר וְאִי קָשָׁא אִי יִשְׁהָה יוֹתֵר בִּלֹא"ה יִפְסֵל דְּהוּי מְקַדֵּם מ"מ יוֹכֵל לִתְנּוֹ עַל יְדֵי שְׁלִיחַ דְּאִית לִי קָלָא מִשָּׂא"כ בְּנַתִּיחַד פְּסוּל, וְכ"ש לְפִי מָה שְׁהוֹכַחְתִּי לְעֵיל דְּכָל שְׁנַכְתַּב וְנַחְתֵּם כְּדִין בְּמָה שְׁאִירַע שְׁשְׁהָה יוֹתֵר לֹא מִיִּפְסֵל כָּלֵל, וְכֵן נִרְאָה לִי בְּאַמַּת מְקַרְח בְּכָאֵן דְּאִי ע"י שְׁלִיחַ דְּאִית לִי קָלָא אִם כֵּן מִשׁוּם גִּיטָה קוֹדֵם לְבִנְיָה ג"כ לִיכָא דְּהַקּוֹל יוֹצֵא מְתִי נַתְּגַרְשָׁה כְּנ"ל: בְּגִמְרָא אִם נַתְּגַרְשָׁה תִּנְשָׂא לְכַתְחִילָה.

וְהַקְשׁוֹ עַל זֶה מַהֵף דְּהַמְשַׁלִּישׁ גִּט לֹא שְׁתוֹ וְאָמַר לוֹ אַל תִּתְּנָהּ וְאֵלָא לְאַחַר ג' יָמִים נִתְּנָו לָהּ מְוִתֵּרַת לִינְשָׂא מִיָּד וּלְגִט יִשָּׁן אִין חוֹשְׁשִׁין שְׁהֵרִי לֹא נַתִּיחַד עֲמָה מְשַׁמֵּעַ הָא אִי הוּי חִיִּישִׁינּוּ לְגִט יִשָּׁן אֲסוּרָה לִינְשָׂא: וְאִנִי תְּמָה דְּמַהֲתֵם פְּשִׁיטָא דִּלְא קָשָׁא דְּעַלָּה דְּקַתְנֵי דְּמְוִתֵּרַת לִינְשָׂא מִיָּד וְהִינּוּ בְּלִי הַמְתַּנָּה שְׁלֵשָׁה חֲדָשִׁים וּבּוֹדָאִי דְּאִי נַתִּיחַד עֲמָה וְהוּי גִט יִשָּׁן נְהִי דְּמְוִתֵּרַת לִינְשָׂא אֲבָל פְּשִׁיטָא דְּצָרִיכָה לְהַמְתִּין ג' חֲדָשִׁים לְהַבְּחָנָה, וְהִינּוּ דְּקַתְנֵי דְּלַכְּף מְוִתֵּרַת מִיָּד וְאִין חוֹשְׁשִׁין לְגִט יִשָּׁן הוּאִיל וְלֹא נַתִּיחַד עֲמָה: אֲמַנְם יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּאִידָף בְּרִיָּתָא שָׁם דְּקַתְנֵי דְּצָרִיכָה לְהַמְתִּין ג' חֲדָשִׁים וּלְגִט יִשָּׁן אִין חוֹשְׁשִׁין וְקָשָׁה מָה יֵשׁ לְחוּשׁ פִּינּוֹן דְּמַמְתַּנַּת ג' מְשַׁעַת הַגִּט, אָף בְּאַמַּת לֹא יִדְעָתִי מִנֵּין לְהוּ דְּהוּ וּלְגִט יִשָּׁן לְהַנְשָׂא קָאִי אֲדַרְבָּא הָא גּוּפָא קִמְש"ל דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְעַכְבַּ הַגִּירוּשִׁין רַק מְוִתֵּרַת לְהַתְּגַרְשׁ לְכַתְחִילָה וְעַד הַשְׁתָּא בְּדִין הַבְּחָנָה ג' מִיִּירֵי נַהֲדַר קְאָמַר דְּאִין לְחוּשׁ לְגִט יִשָּׁן שְׁלֹא תִתְּגַרְשׁ

כָּלֵל לְפִי שְׁלֵא נְתַיְיחַד עִמָּה, אִף מַהֵף דְּפָרְק מִי שְׁאַחֲזוּ שְׁהַקְשָׁה הָרֵא"ש לְכַאוּרָה קַשְׂיָא, וּמַה שְׁתַּיְרֵץ הֵרֵמ"ה תְּמוּהָ דִּמ"מ כְּדַפְרֵיהּ לְקַמְּן וְהָא אֵיכָא גִט יִשְׁן וּמִשְׁנֵי הֵתָם תַּנְשְׂא לְכַתְחִילָה אִפְתִּי הָוִי לִי לְמִיחְשָׁב גִּט יִשְׁן דְּהַמְשְׁלִישׁ דְּלֵא תַנְשְׂא מִיָּהוּ יֵשׁ לְוֹמֵר דְּהֵתָם ג' גִּיטִין פְּסוּלִין קָא חֲשִׁיב וְהָף גִּט יִשְׁן פִּינּוּ דָּאִי הוּא לְפִנְיֵנוּ וּמִתְרַצָּה לִיתְנּוּ פֶּשֶׁר לִינְשְׂא לְכַתְחִילָה אִף דָּאִי אֵינּוּ לְפִנְיֵנוּ לֵא תַנְשְׂא לְכַתְחִילָה לֵא קָא חֲשִׁיב לִי, וְהֵנָּה רִש"י פִּי דְתַנְשְׂא לְכַתְחִילָה פֶּשְׁהֵלֶף לְמַד"הִי, וְאוּלַי נְתַפְנּוּן לִינְשָׁב קַוְשְׂיָא הַנ"ל דְּהֵתָם פֶּשְׁהוּא בְּעִיר לְכַף לְוֵלֵא דְלֵא חֲיִישְׁנֵי לְגִט יִשְׁן לֵא הֵיטָה מְוִתֵּרֵת לִינְשְׂא וְכָאן פֶּשְׁהֵלֶף לְמַדְה"י וְאִף דְלַעִיל גַּבִּי הַמְשְׁלִישׁ פִּי דְהֵלֶף לְדַרְכּוֹ, מַהֵף בְּרִיָּתָא בְּלֵא"ה לֵא קַשְׂיָא כָּלֵל דְלַעֲנֵנוּ הַמְתַּנָּה ג' חֲדָשִׁים קָאֵמֵר כִּמ"ש מְקוּדָם, וּבְבִרְיָתָא קַמְיָתָא דְקַתְנֵי צְרִיכָה לְהַמְתִּין ג' חֲדָשִׁים לֵא פִירֵשׁ רִש"י שְׁם דְּהֵלֶף לְדַרְכּוֹ (ע"ש: מִיָּהוּ נִרְאָה לִי דְעֵיקַר הַקְּוִשְׂיָא לִק"מ.

דְּהָף גִּט יִשְׁן דְּהֵתָם אֵינּוּ דוּמָה לְהָף דְּהֵכָא דְּוֹדָאִי יֵשׁ חֲשִׁשׁ בְּגִט יִשְׁן שְׁמָא חֲזוּר בּוּ מְלַגְרֵשׁ פִּינּוּ שְׁנַתְיַיְחַד עִמָּה וְחֲשִׁשׁ זֶה הוּא חֲשִׁשׁ גְּמוּר וְאֵין מִשְׁגִּיחִין עַל נְשֵׂאֵת ג"כ אֲבָל כְּשֶׁהוּא עֲצָמוּ חֲזוּר וּמְגַרֵשׁ בּוּ אֵין חֲשִׁשׁ רַק גִּיטָה קוּדָם לְבָנָה וּבְחֲשִׁשׁ זֶה אֲמָרוּ תַנְשְׂא לְכַתְחִילָה דְלִיכָא לְמִיחְשׁ שְׁמָא בִּיטֹל גּוּף הַגִּט חֲדָא דְמֵאִיזָה צַד נְחוּשׁ לְזָה וְעוֹד דְּבֵלֵא"ה קִי"ל חֲזוּר וּמְגַרֵשׁ בּוּ, וְעוֹד דָּאִי בִּיטֹל לֵא חֲשִׁיד לְקַלְקֵלָה לְגַרֵשׁ בְּגִט בְּטֹל וְאֵין חֲשִׁשׁ רַק מִשּׁוּם גִּיטָה קוּדָם לְבָנָה, אֲבָל בְּכָל הַמְקוּמוֹת שְׁחֲשִׁשׁוּ לְגִט יִשְׁן אֲפִילוּ נְתַגְרֵשׁהּ הֵינּוּ בְּמְקוּם שְׁיֵשׁ חֲשִׁשׁ בִּיטוּל הַגִּט וְחֲזוּרָה וּבָזָה יֵשׁ לִינְשָׁב ג"כ פִּירֵשׁ"י מַה שְׁפִירֵשׁ לַעִיל בְּהַמְשְׁלִישׁ דְּהֵלֶף לְדַרְכּוֹ, וְהֵינּוּ דָּאִי יִשְׁנּוּ בְּכָאן וּמִתְרַצָּה אֲפִילוּ נְתַיְיחַד לִיכָא לְמִיחְשׁ לְגִט יִשְׁן פִּינּוּ שְׁמֵרֻנְצָה לִיתְנּוּ לָהּ אֲבָל מְעִיקָרָא בְּשׁוּלַח שְׁלִיחַ לֵא פִי דְהֵלֶף לְדַרְכּוֹ דְשֵׁם אֵי נְתַיְיחַד הֵיטָה צְרִיכָה לְהַמְתִּין, וְעַמ"ש שְׁם וּבְחִידוּשֵׁי לֵא"ה ע"ס קמ"ח, וְלַעֲנֵן מַה שְׁפִירֵשׁ"י דְהֵלֶף לְמַד"הִי אֵינּוּ נִרְאָה כֵּן בְּגַמְרָא דְהָא בְּלִישְׁנָא קָמָא ס"ל דָּאִי נְשֵׂאֵת לֵא תַצָּא וּבְוֹדָאִי אֲפִילוּ הוּא בְּעִיר לֵא תַצָּא א"כ מְמִילָא לְלִישְׁנָא בְּתָרָא אֲפִילוּ הוּא בְּעִיר תַנְשְׂא לְכַתְחִילָה דֵאל"כ הָוִי לִי לְוֹמֵר וְלֵא פְּלִיגִי הָא דָּאִיתָא לְבַעַל בְּעִיר הָא דְלִיתִי לְבַעַל, וְכִינּוּ דְמִיָּתִי לָהּ בְּפִלוּגְתָּא ש"מ בְּכָל גְּוֹנָא מְוִתֵּרֵת לִינְשְׂא לְכַתְחִילָה: בְּתוֹס' בַּד"ה ב"ש סְבָרִי בִירוּשְׁלַמִי מְפָרֵשׁ וְכו'.

אֵין פְּוֹנְתָם דְּמוֹדוֹ ב"ה בְּעֵרְנֵת דְּבָר וְכֵן לְהִקְפָּה מוֹדוֹ ב"ש דֵאל"כ בְּמֵאִי פְּלִיגִי הֵכָא בְּמַה נְפִשְׁהּ אֵי בְּעֵרְוָה מוֹדוֹ ב"ה וְאֵי בְּלִי עֵרְוָה הָרִי אֲסוּר לְגַרֵשׁ לְב"ש מִכְּחַ דְלִיכָא עֵרְנֵת דְּבָר וְגַם מִשּׁוּם גִּט יִשְׁן דָּאִינָה מְזוּנְהָת וְאֲפִי בְּשִׁשְׁנֵיהֶם רוּצִים עַכ"פ גַּם לְב"ש אֲסוּר מִכְּחַ גִּט יִשְׁן, רַק כְּף פְּוֹנָת הַתוֹס' דְּב"ש דְּסְבָרִי דְּאֲסוּר לְגַרֵשׁ בְּלִי עֵרְנֵת דְּבָר הַלְכָּהּ לֵא שְׁכִיחַ הַיְחוּד כָּלֵל הַלְכָּהּ אֲפִילוּ אֵירַע דְּנַתְיַיְחַד לֵא גְזָרוּ רַבָּנַן פִּינּוּ דְלֵא שְׁכִיחַ וְלֵא גְזָרוּ לְפִסְוֹל גִּט יִשְׁן וְכִמוּ כֵן אֵי אֵירַע דְּמְגַרֵשׁ בְּלִי עֵרְנֵת דְּבָר כְּגוֹן שְׁשִׁנְיָהֶם רוּצִים עַכ"פ לֵא שְׁכִיחַ הוּא וְלֵא גְזָרוּ רַבָּנַן בְּזָה מִשָּׂא"כ לְב"ה שְׁכִיחַ גִּירוּשִׁין בְּלִי עֵרְנֵת דְּבָר וְשְׁכִיחַ יְחוּד וְחֲשׂוּ רַבָּנַן וְגְזָרוּ מִשּׁוּם גִּיטָה קוּדָם לְבָנָה וְז"ב, וְדֵלֵא כְּב"ש אֵת שְׁחֲשָׁב לְוֹמֵר דְּבַעֲרֵנֵת דְּבָר מוֹדָה ב"ה לְב"ש ע"פִי הִירוּשְׁלַמִי: בְּמִשְׁנָה הִי בְּמִזְרַח וְכַתְבַּב בְּמַעֲרָב.

בְּגַמְרָא מוֹקִי לָהּ וּבְסוֹפֵר. וְאֵנִי מְסַתְפֵק לְמ"ד דְּסוֹפֵר צְרִיף לְהֵיּוֹת שְׁלִיחַ הַבְּעַל א"כ בְּכַה"ג בְּמַה נְפִשְׁהּ אֵי צוּהָ הַבְּעַל לְכַתּוּב בְּמַעֲרָב א"כ אֲפִילוּ כְּתַב בְּמִזְרַח אֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת דְּהָא לֵא כְּף צִינְהוּ וְאֵי אֲמַר לוֹ לְכַתּוּב גִּט סָתָם עַכ"פ בְּוֹדָאִי לֵא צִינְהוּ לְכַתּוּב גִּט שְׁהוּא פְּסוּל א"כ אִם מְסוּרָהוּ לְאִשְׁתּוֹ אֵינּוּ גִט כָּלֵל וְאֲפִילוּ לְרַבָּנַן דְּר"מ שְׁזָה שִׁנּוּי בְּשְׁלִיחוֹת, וְעוֹד אֲפִילוּ

נתנו הבעל אח"כ בעצמו וקראו דחונינו דלא קפיד היינו דחושב דכשר הוא דיעבד אבל מעיקרא לא נעשה שליח לכתוב גט פסול האסור לגרש בו ודינו שתצא לכ"ע, אף אי אפשר לומר פן דהא בוליה מתניתין מפח כל המשנה ורבנן פליגי עלי' ולהג"ל לא הוי פליגי רבנן הלכה בנתנו הבעל בעצמו בודאי לא הוי שינוי כיון דלא קפיד אבל באמר כתבו ותנו גט לאשתי וכתב סופר גט כזה ונתנוהו לה נראה לי שאינו מגורשת כלל אפילו לרבנן דר"מ דלא נעשו שלוחים ליתן גט פסול שדינו שתצא מזה ומזה עכ"פ לכ"ע א"כ ממילא אינו גט כלל, כנ"ל: שם ולא זה וזה מיטמאין.

נקט לה משום אינה דקתני בתר הכי וכל הדרכים הללו בה וחשב בקמייתא כל הדרכים מפורשים ואחר כך בקיצור כל הדרכים הללו בה הלכה נקט הכא ולא זה וזה מיטמאין אף דהכא שני לאו פהו הוא מ"מ פלהו דבתר הכי אהא סמיה: בתוס' בד"ה ולא בלאות וכו' ואין נראה כו'.

ולדעתנו נראה פשוט דדוקא אם גירשה חייב ליתן בלאות קיימים אבל בלא גירשה אינו מחויב לגרשה וליתן לה וכ"כ התוס' להדיא ריש זבחים דזיננה אינו מחויב לגרשה א"כ הכא ס"ד דמפח גט ראשון צריף לחזור לה בלאות קמש"ל דלא הוי גט וכן מזונות דקתני ע"כ קודם גירושין קאי דמה טיבן של מזונות אחר גירושין וה"ה בלאות, ולא ניחא לי' לרש"י לפרש באינו קיימין דלישנא ולא בלאות משמע דיש לה בלאות, ועוד כמו דקתני מזונות ופירות דקודם גירושין כמו כן הוי לי' לומר בלאות דקודם גירושין לכה מפרש לה קודם גירושין ובקיימין ועוד דלאחר גירושין אפי' אין קיימין יש לה דלא דמי לזונה דהפסידה דזיננה ולא כאן דלא זיננה במזיד, ובגירושין רבה פירש"י בלאות היינו שחקי בגדים שלה, ונראה דהוא מן הבגדים שמחויב בכלל מזונות וכסותה מתנאי פתובה, והיינו דהתם לא הי' יכול לפרש בלאות שהכניסה דקודם גירושין הרי סי היא ולא גירש וכי בשביל שהעידו עליו בשקר שמת יתחייב ליתן לה בלאות אבל כאן קמשמ"ל דלא מהני גט ראשון, כנ"ל: בד"ה וצריכה, פי' בקונטרס וכו' ואין נראה להר"ר יוסף וכו'.

ולכאורה מהו סוגי' דלקמן דקאמר דשינה שמו מודו רבנן מדלא ערבינהו וקשה אי הכא דרבנן והתם דאורייתא מאי קושיא דלא ערבינהו, אף יש לומר דבהא תלמי אי לא מודו רבנן א"כ הטעם מפח כל המשנה דלא פליגי רק בהא א"כ התם נמי דרבנן ולמה לא ערבינהו וע"כ דשינה אינו מפח כל המשנה ואפילו לרבנן בטל א"כ שפיר לא ערבינהו, אף קשה לפי מה שכתבו התוס' לעיל פ"ב דלא כתב שמו לר"מ ודאי מדאורייתא פסול דאינו מוכח מתוכו א"כ שינה פשיטא דפסול דאורייתא א"כ אי מעיקרא דרבנן לא הוי לי' לערבינהו אפי' לר"מ דשינה הוי כלא כתב ופסול דאורייתא, ואמת דהתוס' לשיטתם דהם מפרשים שינה שכתב שם דיהודה בגליל א"כ יש לומר הך שינה דרבנן ולא כתב כלל דאורייתא אבל לפי המבואר בפוסקים דהך שינה ודאי דאורייתא בטל, וכן לא כתב אפילו לרבנן פסול דאורייתא א"כ בודאי מוכח כפירש"י דמעיקרא נמי דאורייתא לר"מ דאי דרבנן לא אפשר לערבינהו דאפשר לומר דלר"מ פסול דאורייתא בשינה דהוי כלא כתב ולרבנן לא ולא ערבינהו דמעיקרא דרבנן וגם לישנא דמודים רבנן לר"מ משמע דמודו לר"מ מעיקרא א"כ מוכח דר"מ פוסל דאורייתא ואף דגט גמור הוא כיון דשינה

ממטבע פסלו דבר תורה פי מטבע הגט כפי תיקון חכמים הוא: דף פ' ע"א במשנה פתב סופר וכו'.

עמ"ש לעיל דף י"ט ע"ב לנישב קושית התוס' שם דהא צריף לקרות הגט דהכא מיירי דעידי מסירה אינם פאן ואי לא הוי תנישין דהוחלף מסתמא עשו כדין אבל השתא מחמת ריעותא דהגט יוצא מיד הבעל ושובר מאשה אמרינו דהוחלף ולא קראוהו דכל היכא דאיכא ריעותא תנישין שטעו עדים ועשו שלא כדין כמו בשטר שנפל וכדומה ומהאי טעמא לא תניש ר"א לאחר זמן ואמר דקנוניא עשו דמסתמא עדים קראוהו, ע"ש שהקשיתי שם על תירוצי התוס' קושיות חזקות בגמרא מלכות הפרסים שאין להם לא כתב ולא לשון.

יש לדקדק לפי מה שפירש"י וכפי הנראה לשון הגמרא בסמוך דעיקר הטעם דלא כתב מלכות א"כ מה בכך דלא היו מתקנאין ס"ס לא כתב מלכות וצ"ל פיון דבלא כתב זמן כלל הולד פשר אפילו לר"מ כדמוכח לקמן גבי ג' גיטין וע"כ דדוקא בלא כתב זמן כלל לא היו מקפידין אבל כל שכתב זמן ולא תלה הזמן במלכות היו מקפידין הלכך ס"ד פיון שתלה הזמן בפרסיים לא היו מתקנאין בהו והוי פלא כתב זמן כלל, ומה שפירש"י במשנה דלא כתב מלכות היינו בכתב זמן וכן מה שאמר עולא מפני מה תיקנו מלכות הפוננה שיהא הזמן דבק במלכות לא בדבר אחר, ועיין מה שאכתוב לקמן בתוס' בד"ה מפני מה ולקמן ע"ב בגמרא בד"ה זו דברי ר"מ עוד בזה: בתוס' בד"ה שינה שמו, לא שינה ממש כדאמר פירק שני וכו' פוננתם דאי שינה ממש למה לי שינה הא בפ"ב מוכח דבלא כתב כלל ג"כ אין בו ריח גט כלל ולמה לי שינה והיינו מדפריף התם והא בעינו שמו ושמה, וכ"כ התוס' לעיל פ"ב שם דהכא מיירי שכתב שם דיהודה בגליל והיינו מפח קושיא הנ"ל והמגייה פירק רביעי דף ל"ד טעה בזה ואדרבא נראה לי דבהא אפשר דאין הולד ממזר פיון דאינו רק ת"ה בלבד שכתב שם של נתינה או כתיבה אבל פוננת התוס' דגירש בגליל בשם דיהודה וקמש"ל דאפילו שינוי פזה פסול, ועיין מ"ש בחידושי לא"הע סימן קכ"ט בזה: בד"ה ושם עירו ושם עירה, אומר ר"י וכו' פיון שאין צריף לכתבו כלל וכו'.

משמע מדבריהם דשם עירו דהיינו מקום דירה צריף לכתבו והא דקתני שינה דמיירי בב' שמות בב' מקומות כמ"ש התוס' בדיבור הקודם אלא שיש לדקדק דפריף לקמן בהי' במזרח אילימא בעל וכו' וקשה היאך ס"ד בעל למה לי שינה תיפוק לי' דלא כתב שם עירו כמו שהקשו התוס' בשמו ושמה, ובמזרח ומערב אין לפרש בב' שמות בב' מקומות: ונראה לי דנדאי מזרח ומערב אין לפרש מזרח העולם ומערב העולם דאיזה גבול יש בעולם שיתחיל מזרח או מערב ואין כותבין כלל שזה האיש ממזרח העולם או ממערבו רק הפוננה שציין העיר למזרח המדינה או למערבה, והשתא מצד לא כתב לא איכפת לן דהא כתב שם העיר רק לפי ששינה גבולה פסול ושפיר פריף דמ"מ היינו שינה שם עירו פיון דאפילו שינה בב' שמות פסול כ"ש בהך אמנם בדברי הרא"ש מבואר דאפילו שם דירה אין צריף לכתבו כלל ומ"מ בשינה פסול דהשינוי גורם הפסול דניכר מחמת זה לאיש אחר רק בלידה אינו ניכר לאיש אחר וכיון שאין צריף לכתבו פשר ונראה דלא פליג ר"י על ר"ת דכל היכי דהשינוי גורם הפסול דניכר מחמת השינוי לאחר דפסול

אפילו אין צריך לכתבו רק בשינה שם דירה לר"י בלא"ה פסול מחמת לא כתב, ועמ"ש
בחידושי לא"ה ע"י קכ"ח בענינים הללו נכאן קצרותי: בא"ד ור"ת הביא ראי' וכו'.

לכאורה מוכח מפאן דאי כתב בגט פהו על שאינו פהו פשר אבל באמת הא ליתא דגט
שאני דכל שניכר מחמת זה לאחר לא מיקרי סיפור דברים ובשם פהו הוא נראה פאחר
ונאנן ספר פרישות בעינן סיפור דברים של פרישות משא"כ בשטר דלא בעינן סיפור
דברים רק העדים יוציאו קול ומאחר שהו יודעין מי הוא לא איכפת לן במה שלא ידעו
שאינו פהו פהו פהו שאינו גוף העדות רק ר"ת מדמה פהו בשטר להו דהכא לשינה מקום
לידה דמשום סיפור דברים לא איכפת לן בלידה בגט פהו התיס בכהו בשטר דאינו ניכר
בזה לאחר רק שנסל דחתמו שקר וזה מוכח דכל שאינו צריך לא איכפת לן: בא"ד
ומקום עמידה נמי כו' ולהכי לא מוקי בבבלי וכו' תמוה לי דהא כל עיקר ספיקא דצריך
לכתוב עמידה דזה בכלל שם עירו א"כ שפיר פריך דכל שנספר בעל בכלל שם עירו
הוא נאי אינו בכלל שם עירו בודאי אין לנו להצריכו פהו דלא תנו רק שם עירו לא
מקום עמידתו וע"כ דס"ד שהוא בכלל א"כ למה קתני מזרח ומערב בפני עצמו ואפילו
אי נפרש פנונת התוס' דמ"מ מנא להו להקשות דלמא לכה קתני מזרח ומערב דשם עירו
הוי ס"ד דירה בלבד קמש"ל אפילו עמידה, אבל מ"מ יש לתמוה אי נימא דבעינן עמידה
א"כ דינו ממש פהו שם עירו דהיינו דירה א"כ אמאי לא ערבינהו מזרח ומערב בהדי
שינה שם עירו פהו דתרנוניהו שוין וכמו דמודו דרבנן לר"מ בשינה שם עירו דהיינו דירה
ה"ה בשינה מקום עמידה, ובגמרא דייק לקמן דרבנן מודו מדלא ערבינהו, ועמ"ש לקמן
בגמ' בד"ה אילימא בעל ליישב דברי התוס' בזה: ודע דבעיקר מה שכתבו התוס' דלא
בעינן עמידה ובשינה פשר נראה לי דהיינו דוקא בכתב שם עירו דהיינו מקום דירה אבל
בלא כתב שם עירו רק מקום עמידה פשיטא דמקום עמידה הוי במקום שם עירו וממילא
בשינה פסול כמו שינה שם עירו ממש, ולפי זה יש להקשות לוקמא הי' במזרח בעל ולא
כתב רק עמידה בלבד, ולקמן בגמרא בד"ה אילימא בעל אכתוב ליישב גם בזה ויתיישבו
גם דברי ריב"ן שהניחו התוס' ביבמות דף צ"א בתימה ע"ש: בד"ה מפני מה, וא"ת וכו'
שפרידין איש מאשתו.

לכאורה לא היו צריכין לכל זה ויש לחלק בפשיטות דדוקא זמן של גט דאי לא כתבו
הגט פסול היו מקפידין אבל זמן של שטר שאינו תיקון חכמים רק המלנה מעצמו פותב
זמן שיטרוף מזמן השטר נאי לא יכתוב זמן יתא ידו על התחונה ולא יטרוף רק מעת
שיראהו לפני עדים וכיון שאינו תיקון חכמים ואין הכשר השטר תלוי בו לא היו מקפידין
ומזה נראה דס"ל לתוס' דלא פרבינו ירוחם שהביא הב"י סי' מ"ג דשטר שאין בו זמן
פשר לגבות בו משעה שהראהו לפני עדים, ועמ"ש בספרי ת"י שם: בגמרא אילימא בעל
היינו שינה שם עירו וכו'.

כפר כתבתי שיש לתמוה על ראית ר"י בד"ה ושם עירו מדלא מוקי פאן בשינה מקום
עמידה דמה בכך דאפתי הוי לי לערבינהו פהו דרבנן מודו לר"מ בשינה שם עירו וה"ה
מקום עמידה, ועוד דמקום עמידה נמי שינה שם עירו הוא ושפיר פריך היינו שינה שם
עירו והכי דייק ר"י דמקום עמידה לא איכפת לן, ועוד דהוי לי לאוקמא פשלא כתב
רק עמידה בלבד דאז הוי בשינה שם עירו דמקום עמידה מהני לשם עירו לכ"ע אפילו

למאן דפוסל בלא פתב שם עירו אם פן בשנינה פסול, וכמו שהוכחתי בא"הע סימן קכ"ח באריכות: אמנם יש ליישב דברי ר"י דודאי ידע ר"י בלי ראיה דשם עירו אינו רק מקום דירה דזהו לשון שם עירו רק דס"ד דשם עירו מודו רבנו דהגוי ממזר אבל עכ"פ עמידה צריכה לכתחילה אבל שיהא בעמידה ממזר אין צריכה לראיה דהא שם עירו תנן לא עמידה רק דס"ד דלכתחילה צריכה לכתבו, וזה שהביאו ראי' דאי ס"ד דלרבנו ג"כ צריכה לכתבו לכתחילה א"כ לוקמא הי' במזרח בעמידה וכיון דצריכה לכתבו ושנינה לר"מ הוי ממזר ורבנו פליגי עלי' ולא מודו רק בשנינה מקום דירה ומזה הוכיחו בעמידה אין צריכה לכתבו כלל וממילא לא קשיא דלוקמא בלא פתב רק עמידה בלבד ושנינה דבהא שפיר קשיא היינו שנינה שם עירה ורבנו ג"כ מודו בהא, פנ"ל: ונראה לי שזאת היתה פוננת ריב"ן שהביאו התוס' ביבמות דף צ"א שפי' הי' במזרח בעל וכתבו התוס' דליתא דהוא נגד הש"ס פאן דפירשו להדיא סופר.

ויש לתמוה שיהא נעלם מעיני ריב"ן גמרא ערוכה, ולהנ"ל ניחא דס"ל לריב"ן דאין הפנונה לפרש סופר דשנינה מקום הסופר והעדים בשעת פתיבתו ונתימתו, רק דמעיקרא ס"ד דהבעל פתב הגט בעצמו באיזה מקום ושנינה מקום שפתב בו א"כ היינו שנינה שם עירו ואין נ"מ בין אי שנינה מקום דירתו או עמידתו דהכל נכלל בשם עירו ועל זה משני דסופר פתב הגט במקום אחר והבעל עומד במקום אחר או פסול אף דלא שנינה מקום עמידת הבעל ואדרבא פתב בגט מקום עמידת הבעל שהוא שם פסול מפח הד דאמר רב לספרי, וכוננת ריב"ן דהי' במזרח אפילו לפי המסקנא על הבעל קאי רק פתב במערב מפרשינו לסופר לא שהבעל פתבו ושנינה מקומו דהיינו שנינה שם עירו רק הבעל הי' במזרח וכתב הסופר הגט במערב פסול במה נפשך אי פתב מקום עמידת הבעל במזרח פסול מפח דאמר רב לספרי ואי פתב עמידתו במערב פשיטא דפסול דהרי שנינה שם עירו וכל שפתבו הסופר במערב פסול: ואף דביבמות דף קט"ז מוכח דאם פתבו במקום שהסופר והעדים שם פשר אפילו הבעל במקום אחר היינו דשם מבואר דכתב שם הדירה של הבעל אנא ענן בר חי' מן גהרדעי וזהו מקום דירתו האמיתית הלכך אף שפתב בסורא מתא ולא הי' הבעל שם לא איכפת לן אבל בלא פתב מקום דירה כלל רק מקום עמידה כל שנינה פסול וכוננת ריב"ן דאי נפרש הי' במזרח הסופר א"כ ע"כ דנכתב במערב הפנונה שפתב בגט מקום מערב אבל כל שכתב בגט מקום עמידת סופר פשר ובאמת הפל תלוי בעמידת הבעל שאם הי' הבעל במקום אחר פסול לזה פ"י הי' במזרח על הבעל: ומה שהקריחו לריב"ן לפרש פן הוא דקשיא לי דע"כ בלאכתב מקום פסול דאי פשר מאי קפידא יש בסופר בשנינה כמו שהקשו התוס' גופא אחר שהשיגו על ריב"ן דמאי קפידא יש בסופר, ועוד כיון דגט מאוחר פשר אפילו בעדים אין קפידא וע"כ דכלא פתב מקום פסול א"כ למה לי שנינה תיפוק לי' דלא פתב מקום, לזה הוכרח לפרש הי' במזרח בעל וקמ"ל אף שכתב מקום מסירת מילי הוי פלא פתב, רק התוס' הי' גירסתם הי' במזרח מאן וכו' מוכח בהדיא דהי' במזרח מוקמינו בסופר, ומהאי טעמא קשיא להו מאי קפידא יש בסופר, אבל כפי הגירסא שלפנינו הי' במזרח וכתב במערב מאן וכו' שפיר יש לפרש כריב"ן דעל וכתב במערב שאלו מאן אילימא בעל הרי שנינה מקום עמידתו והוי שנינה שם עירו ואי דכתב מקום דירה חוץ עמידתו באמת לן איכפת לן כיון שאין צריכה לכתוב עמידה חוץ דירה אין קפידה בשנינה ומשני דסופר פתב במערב והבעל הי'

במזרח, והשתא אמרינו פיון דצריף לכתוב מקום בלא כתב פסול וס"ד פיון שפסור מילי באותו מקום שכתב בגט הוי ככותב מקום עמידה קמש"ל דמקום מסירת מילי לא הוי כמקום עמידה ואי כתב מערב פסול דהבעל לא הי' שם והרי שינה מקום עמידתו של בעל ודוק ועמ"ש בחידושי לא"ה ע"י קכ"ח בזה ושם העליתי דכל שלא כתב רק מקום עמידה או לידה ושינה בהם פסול כמו שינה שם עירו אבל אי כתב מקום דירה חוץ מזה אז אין שינוי בלידה ועמידה פוסל ע"ש: שם אלא סופר פדאמר להו רב לספרי'.

יש לדקדק למה לי לומר פדאמר להו רב לספרי' הוי לי לומר בפשיטות ששינה מקום עמידת סופר ועדים ומה צורך לפרש דנמסר להם מילי במקום הנכתב בגט רק כתבוהו במקום אחר ורב דקאמר לספרי' דביקש להודיעם דאפילו בכה"ג לא יחשבו שיכולין לכתוב אותו עיר שנמסר להם מילי רק מ"מ יכתבו מקום הפתיכה אבל במתניתין יש לומר בפשיטות ששינוי וכתבו עיר אחרת, וצ"ל דקשיא לי במה נפשך אי בלא כתב מקום פסול למה לי שינה תיפוק לי דלא כתב מקום הפתיכה ואי בלא כתב פשר למה בשינה פסול, וכמו שהקשו התוס' לעיל דף ד' בשינה שמו ושמה ומתוך קושיא זו פירשו שם וכאן בד"ה שינה דאין הפנונה שינה ממש רק שיש לו ב' שמות בב' מקומות ולכך תירצו גם כאן פדאמר רב לספרי' שכתב מקום שנמסר לו מילי וס"ד דסגי בהכי, והוי ככתב מקום ויצא ידי תקנת חכמים לכתוב מקום קמש"ל דבהא לא סגי רק צריף שיכתוב מקום פתיכה ממש וכיון ששינה פסול: אף לפי זה יש לתמוה בתוס' בד"ה כי יתביתו פיון דהוכחנו דבלא כתב פלל פסול א"כ כל מה שכתבו ושקלי וטרי לענין מאן אחר אין לו מקום פלל דמ"מ פסול מטעם דעכ"פ לא כתב המקום וע"כ דס"ל לתוס' דאף דבלא כתב פשר יש טעם לפסול בשינוי א"כ למה לי לאוקמא משנה במסירת מילי לוקמא בשינה סתם: אמנם דברי התוס' ברורים דנדאי לר"מ דסובר כל המשנה הולד ממזר אין מקום לכל דבריהם, והסוגיא דהקא דאזלא אליבא דר' מאיר בנדאי אפילו לא כתב פלל הולד ממזר וכ"ש בשינה ולכך הוצרך לאוקמא במילי פנ"ל, רק פנונת התוס' דהא גם רבנן מודו לר"מ בהי' במזרח וכו' דלא תנשא עכ"פ ואפילו נשאת איכא מ"ד דתצא לרבנן רק הולד אינו ממזר ולדידהו בנדאי צריף טעמא לפסול בשינה שלא יאמרו מזוהר הוא דבלא כתבו פלל בנדאי פשר כמו בשלום מלכות דמכשרי רבנן לגמרי לקמן פיון דלית להו כל המשנה רק בג' גיטין מודו דלכתחילה לא תנשא דאל"כ לא הועילו מחשש בת אחותו ופירי אבל כאן בשינה שם המקום למה פסלו רבנן הא לא גרע מלא כתב וע"כ משום שיאמרו מזוהר הוא וכיון דמאן אחר פשר אין חשש ועל זה סובב כל דבריהם, והשתא לק"מ דבגמרא דאזיל לר"מ הוצרך לומר במסירת מילי משום דלדידן בלא כתב ג"כ פסול ומקמש"ל שינה וע"כ דקמש"ל אפילו כהאי גוונא הוי שינוי, ובתוס' דאזלי אליבא דרבנן הרי יש טעם לפסול בשינה אף דבלא כתב פשר: ובזה מיושב היטב מה שיש לתמוה בדברי הרמב"ם ז"ל פ"א מה"ג הלכה כ"ד שכתב שם וכן התקינו חכמים שיכתוב זמן בגט ומקום פתיכתו פשאר שטרות שמה אשתו קרובתו וכו' ולפיכך תקינו זמן בגיטין, גט שיש עליו עדים ואין או שהוא מוקדם או מאן אחר או שנכתב ביום ונחתם בלילה שלאחריו וכו' או שכתב הגט בירושלים וטעה וכתב בלוד כל אלו פסולין עד שיחתמו בו בזמן פתיכתו ובמקום פתיכתו עכ"ל, ושם בהלכה כ"ח כתב האומר לשנים כתבו וחתמו ותנו גט לאשתי ונתאחר הדבר ימים או שנים או שנמצא הגט בטל

הרי אלו כותבין זמן הפתיחה ומקום הפתיחה לא הזמן שאמר להם הבעל בו כתבו ולא אותו המקום כיצד וכו' ששם נכתב הגט בשאר שטרות עכ"ל: ויש לתמונה בדברי הרב ז"ל טובא, חדא דהא נדאי מה שכתב הרב ז"ל הי' בירושלים וטעה וכתב בלוד אסופר ועדים קאי דאי הבעל היינו שינה שם עירו כדמקשינן בש"ס, ובפירוש פתב הרב ז"ל לקמן שם דבהא אינו גט כלל ולא שהוא פסול דכללה כגיל הרב ז"ל דאינו גט ופסול תרי מיילי נינהו וא"כ היאך לא זכר מה דאוקמא בש"ס דמסר להו מיילי בלוד ומ"מ פסול, והו דמסירת מיילי פתב אח"כ סוף הפירק ולא זכר שם דפסול אפילו דייעבד רק דיכתבו כה פמו בשאר שטרות, ומשמע לכאורה פמו בשאר שטרות אין קפידא דייעבד ה"ה בגט ועכ"פ הי' לו לכלול בהדי פסולי דקא חשיב פאן פיון דכה אוקמה בש"ס להו דהי' במזרח, ועוד דראשית דברי הרב ז"ל דהתקינו לכתוב בגט זמן ומקום ובתר הכי פתב גבי זמן שהקדים או אחר או שלא פתב ובמקום לא זכר רק שינוי המקום בלבד לא שלא פתב המקום כלל, ובנדאי אי הי' פנונתו לפסול גם במקום בנדאי הי' פתבו פמו זמן: ולהנ"ל דברי הרמב"ם ברורים דנדאי לר"מ כל שלא עשה פתיקון הן בלא פתב המקום או שינה או נמסר להם מיילי באותו מקום אף דבשטר אין פאן רק משום מיחזי כשיקרא ודייעבד אין קפידא מ"מ בגט פסול והולד ממזר אבל לרבנן בלא פתב המקום אפילו לכתחילה תנשא ולא דמי לזמן דיש בו משום בת אחותו ואי לאו דמיפסל לא הועילו חכמים בתקנתו כמבואר בגיטין דף י"ח (ויכפי פ"י הרמב"ם שם בגזי' לזמן) משא"כ בלא פתב המקום אפילו לכתחילה תנשא: אמנם בשינה המקום בזה לרבנן ג"כ פסול משום הזמה דעדים יהיו גיזומים וגט מאןחר פסול ג"כ להרמב"ם ולא נוכל ליישב דמאןחר הוא אבל בנמסר להם מיילי באותו מקום לא יהיו גיזומים דבאמת נמסר להם שם מיילי וכתבו מקום מסירת מיילי ואף דמשום מיחזי כשיקרא איפא מ"מ לא נפסל בכה פמו כל שטר כה"ג פיון דמשום כל המשנה וכו' ליפא לרבנן ולכה פתבו הרמב"ם הו דמסירת מיילי בפני עצמו והיינו דלכתחילה לא יעשו פן אבל מעיקרא בדיני גט פסול זכר שינה סתם דרק בהא פסול דכיון דמאןחר פסול ממילא יהיו גיזומים פיון שלא היו שם כלל באותו יום וגם מיילי לא נמסר להם כלל שם בנדאי הגט פסול לגמרי לכה בשינה פסול גם לרבנן, ובגמרא דמוקמינן מזרח ומערב במסירת מיילי היינו לר"מ דלדידי' גם בלא פתב פסול הנצרה לאוקמא במיילי דיהא עדיף מלא פתב דאל"כ יקשה למה לי הי' במזרח וכו' תיפוק לי' דבלא פתב מקום פסול ולר"מ גם במסירת מיילי הני ממזר דס"ס שינה ממטבע שטבעו חכמים, ועמ"ש בהידושי לא"ה הע סי' קכ"ח ס"ק א' ולקמן בתוס' בסמוך: בתוס' בד"ה פי יתביתו, ואור"י וכו' עד סוף הדיבור לפי שגראא לפע"ד שלא עמדו המפרשים על תוכן פנונת התוס' בדיבור זה, גם לבאר דבריהם שלא יסתרו לדברי התוס' יבמות דף צ"א והוא דבר הנוגע לדינא ראיתי להאריף בזה ולברר הפל על נכון: הנה הרב רמ"א בהגהת ש"ע סי' קכ"ח הביא דעת הרב בעל ספר התרומה שגם על מקום עמידת הסופר יש להקפיד והמרדכי נסתפק בזה וכתב הב"י שם דמדברי התוס' פאן נראה פדעת סה"ת שכתבו להדיא דשמא גט מאןחר אינו פשר אלא בהיו שם הסופר והעדים ביום הפתוב בגט מבואר דגם בסופר יש קפידא: אמנם בתוס' יבמות דף צ"א בד"ה הי' יש תימה רבה דמעיקרא פתבו בהדיא דסופר אין קפידא כלל ומיד פתבו דבגט מאןחר צריף שהיו סופר ועדים ביום הפתוב בשטר באותו מקום, ולא עוד שהקשו קוש'י

מהו דמציאו באשפה פשר דניחוש דהסופר לא הי' שם ונתם ליכא רק סופר והנה הרב מהרש"ל ומהרש"א כתבו שם דמעיקרא דרף אפשר פתבו ואת"כ אזלי בתר סברתם דסופר דוקא, והוא תמוה לכל מעיין שם בתוס' דעכ"פ היאך הקשו קושיא תיכף ממציאו באשפה דהא יש לומר סופר לאו דוקא גם בלאו הכי קשה מה זה שכתבו בקושיתם ממציאו באשפה דניחוש שמה איתרו ותיפוק להו בפשיטות דניחוש דלא הנה שם, ולפי דעת הפוסקים דסופר דוקא אינו ענין למאן דוקא ובכל גט בעינן סופר בעיר דוקא אפילו אינו מאן דוקא: אף באמת דברי התוס' ברורים דבלא"ה יש להבין שהביאו ראיה דבשטר פשר בשינה מקום העדים מהו דפרק אחד ד"מ, והוא תמוה דתינח לפירש"י שם אבל לפי מה שפירשו התוס' פרק אד"מ ליכא התיב שינוי מקום פלל, וכבר תמה הר"ן על דברי התוס' הללו וביותר תימה שכתבו בהדיא פאד"מ שם דלחנם דחק רש"י רק הפי' כמו שפירש הר"ן פאן, ועוד דמתוך דבריהם פאן גופא מוכח שלא היו מפרשים כפירש"י שהרי פתבו אלמא אע"פ שלא היו בעיר ביום הכתוב בשטר ואי אזלי בתר פירש"י הוי להו לומר אע"פ שלא היו שם בעת כתיבתו ומדכתבו ביום הכתוב בו ש"מ דביום כתיבתו היו שם רק ביום הכתוב בשטר לא היו ונהרי זה כפי פיר"י שם פרק אד"מ וא"כ אינה ראי' הביאו משם להכשיר שינה מקום דשם לא הי' שום שינוי שהרי נכתב באמת באותו מקום ככתוב בשטר וברור דכוננת התוס' פה דנדאי ע"כ ס"ל דבלא כתב מקום פלל נדאי פשר דייעבד רק בשינה פסול והטעם דאף דאם נשתנה דבר שאינו צריך לא איכפת לן היינו דוקא בשינה מקום לידה או כהן אבל פאן בשינה מקום עמידת העדים יוכל לבוא לידי הזמה ויאמרו שהוא שקר וכן כתבו התוס' בהדיא ביבמות שם דזהו הטעם דבעינן מקום עמידת העדים משום שאם יכתוב מקום עמידת הבעל והעדים במקום אחר יוכל לבוא לידי הזמה, ועל זה כתבו דבשטר פשר דייעבד אפילו שינה מקום העדים דהא חזינן פרק אד"מ דאם הוזמו אנו מתרצין לומר מאן דוקא הוא ומכשירין השטר א"כ ממילא יש להכשיר שינוי מקום העדים בשטר דאי משום שיכולין לבוא לידי הזמה הא אם יוזמו לא נפסל דנאמר מאן דוקא הוא ועל זה קשיא להו בתר הכי דהא גט מאן דוקא נמי פשר ועל זה כתבו דגט אינו פשר מאן דוקא רק אם ביום שאיחרוהו עליו היו פולם שם והיינו שלא בא לידי הזמה פלל ואי אפשר להזימו פלל שהיו פולם באותו מקום ביום הכתוב בו אבל גט שהוא מאן דוקא ולא הי' שם ביום שאיחרו עליו פסול א"כ ממילא פסול בשינה שיבוא לידי הזמה ולא נאמר מאן דוקא הוא פינון שלא הי' שם פלל ביום הכתוב בשטר, ולכך דקדקו התוס' פשהביאו ראי' דבשטר שינה פשר דמהו דפרק אחד ד"מ מוכח עכ"פ דמאן דוקא פשר בכל גונוי אפילו לא הי' במקום זה ביום הכתוב בשטר דהא באמת הוזמו שהיו בבבל באותו יום ומ"מ פשר דאמרינן מאן דוקא הוא ש"מ דמאן דוקא פשר אפילו לא הי' שם א"כ ממילא פשר בשינה דאי אפשר לבוא לידי הזמה שנאמר מאן דוקא הוא ואף דבשינה לא הי' שם הא מפל מקום נאמר מאן דוקא פשר מאן דוקא אפילו לא הי' שם ביום הכתוב בשטר וז"ב בכוננת התוס': ולפי זה דבר ברור דבגט מאן דוקא דבעינן שיהיו שם ביום הכתוב בשטר ואי לאו פסול א"כ אין נ"מ סופר או עדים דהא אם יוזם הסופר ממילא הוי כמו הזמת העדים דמ"מ פינון שיתברר שהסופר לא הנה שם באותו יום שנכתב השטר רק במקום אחר א"כ על כרחך שלא נכתב באותו יום במקום זה פלל והיאך חתמוהו באותו יום במקום זה והוי משם כמו הזמת העדים דאם באנו

לַיִשָּׁב וְלוֹמַר שְׁחַתְמוּהוּ קוֹדֵם לְאוֹתוֹ יוֹם וּנְתַאֲחַר לְאוֹתוֹ יוֹם א"כ אֶפְיָלוּ אֵין הָעֵדִים ג"כ
שֵׁם נִיִּישָׁב פָּה וְע"כ דְּכָל שְׁיֵישׁ סְתִירָה בְּגוֹפוֹ שֶׁל גֵּט פְּסוּל בְּגֵט רַק בְּשֵׁטֶר כְּשֶׁר] א"כ
מְוַכָּח שֶׁגַם הַסּוֹפֵר יֵהָא שָׁם: וּמָה שֶׁפְּתָבוּ הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת דְּסוֹפֵר אֵין קַפִּידָא הֵיִינוּ בְּהַ
דְּהִינֵי וְשִׁילֵי שְׁאֵין שָׁם אֵיחּוּר כְּלָל רַק נִכְתָּב וְנִחְתַּם בְּיוֹמוֹ, וְהִשְׁתָּא שְׁפִיר פְּתָבוּ דְּסוֹפֵר
לְאוּ דְּוָקָא דְּכָל שְׁהָעֵדִים הַחֲתוּמִים הָיוּ שָׁם אֵיזָה הַזְמָה יֵשׁ פָּאן, וְאֵי שְׁיִתְפַּרֵּר שְׁהַסּוֹפֵר
לֹא הָיָה שָׁם וְכִי בְּשִׁבִיל זֶה לֹא נִחְתַּם בְּיוֹם הַכְּתוּב בּוּ דְּהָא בְּאַמַּת נִכְתָּב וְנִחְתַּם בְּאוֹתוֹ יוֹם
וּמָה עֲנִין הַסּוֹפֵר לְהֵיּוֹת אֲצֵל הַחֲתִימוֹת וְכִינּוּ דְּלִיפָא צַד הַזְמָה כְּשֶׁר, אֲבָל אִם בְּאַמַּת הָיָה
הַסּוֹפֵר כ"כ רְחוּק עַד שְׁהוֹצֵרָה לְאַחַר הַזְמַן לְמִקּוֹם הָעֵדִים אֲזַ בְּנִדְאֵי פְּסוּל דְּהָא אִם יִבְרְרוּ
שְׁלֹא הָיָה הַסּוֹפֵר שָׁם בְּאוֹתוֹ יוֹם רַק בְּמִקּוֹם שְׁהָיָה בְּאַמַּת הָרִי בְּהִכְרַח לֹא נִכְתָּב בְּיוֹמוֹ
וְכָל שְׁנִתְפַּרֵּר מִתּוֹךְ הַגֵּט סְתִירָתוֹ פְּסוּל וְאֵין מִיִּישָׁבִין לוֹמַר מְאֻחָר הוּא כְּמוֹ בְּשֵׁטֶר לְפִי
שָׁגַם בְּמְאֻחָר אֵין מְכַשִּׁירִין רַק בְּאַנְפֵּן שְׁהָיוּ שָׁם בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׁאֵיחְרוּ עָלָיו שְׁלֹא יֵהָא שׁוּם
סְתִירָה בְּגוֹף הַגֵּט אִם כֵּן מְמִילָא יֵשׁ קַפִּידָא בְּסוֹפֵר כְּמוֹ בְּעֵדִים וְזֶה בְּרוּר: וְזֶה שְׁהַקְשׁוּ
הַתּוֹס' אַח"כ מְמַצְאוּ בְּאַשְׁפָּה דְּשְׁמָא אֵיחְרוּ וְלֹא הָיָה שָׁם, דְּיִיקוּ בְּהִדְיָא שְׁמָא אֵיחְרוּ דְּבָהָא
יֵשׁ קַפִּידָא אֲבָל בְּלֵי אֵיחּוּר אֵין קַפִּידָא כְּלָל, וְכֵן מְעִיִּקְרָא פְּתָבוּ בְּהִדְיָא דְּבָגַט מְאֻחָר צְרִיף
עֵדִים וְסוֹפֵר, וְזֶהוּ כְּוִנְחָתָם פָּאן ג"כ הַכֵּל בְּגֵט מְאֻחָר אֲבָל בְּגֵט הַנִּכְתָּב וְנִחְתַּם בְּיוֹמוֹ בְּהָא
לֹא אֵיכְפַת לָן סוֹפֵר כְּלָל רַק עֵדִים כְּמוֹ שְׁבִיִּאֲרָנוּ וּלְפִי זֶה מָה שְׁהוֹכִיחַ הַב"י הַנ"ל מִדְּבַרֵי
הַתּוֹס' פָּאן כְּדְבַרֵי סֵפֶר הַתְּרוּמָה לִיתָא, דְּלֹא כְּתָבוּ רַק בְּגֵט מְאֻחָר אֲבָל בְּגֵט הַנִּכְתָּב
וְנִחְתַּם בְּיוֹמוֹ דְּעֵתָם לְהִיפֵף דְּאֵין קַפִּידָא בְּסוֹפֵר כְּלָל: וּלְפִי זֶה מִיִּישָׁב גַּם כֵּן מָה שֶׁפְּתָבוּ
הַתּוֹס' פָּאן דְּלֹא יָפָה עוֹשִׂין אוֹתָן שְׁרָגִילִין לְכַתּוֹב הַכְּתוּבָה בְּעִיר זֶה וּלְשַׁלְּחוֹ לְמִקּוֹם
הַחֲנוּפָה אִף שְׁלֹא יֵהָא הַסּוֹפֵר שָׁם בְּיוֹם הַחֲנוּפָה, וְהֵיִינוּ מְשׁוּם דְּלְכַתְּחִילָה יֵשׁ לְהַקְפִיד גַּם
בְּשֵׁאֵר שְׁטָרוֹת וּבִיבְמוֹת דָּף צ"א ע"ב בַּד"ה הָיָה כְּתָבוּ בְּהִיפֵף וְהִבִּיאוּ רֵאִי מִמָּה שְׁנִהְגוּ
לְכַתְּחִילָה לְעֵשׂוֹת כֵּן דְּסוֹפֵר אֵין קַפִּידָא, וְאַנִּי תָמָה עַל הַב"י שְׁהִי' לוֹ לְהִבִּיא מִדְּבַרֵי הַתּוֹס'
הִלְלוּ פָּאן דְּמוֹכַח דְּסוֹפֵר דְּוָקָא דַּא"כ לְמָה אֵין עוֹשִׂין יָפָה, וּלְפִי הַנ"ל נִרְאָה דְּלֹא פְּלִיגִי
כְּלָל דְּכָאן גְּתַפְוִנוּ לוֹמַר דְּאוֹתָן אֵין עוֹשִׂין יָפָה שְׁכּוֹתְבִין כְּתוּבָה בְּעִיר אַחֲרָת וְהַחֲנוּפָה
תָּהָא אַחַר זְמַן בְּמִקּוֹם אַחַר וְהַסּוֹפֵר לֹא יֵהָא שָׁם בְּיוֹם הַחֲנוּפָה אִם כֵּן בְּהָא וְדֵאֵי יֵשׁ קַפִּידָא
בְּסוֹפֵר בְּגֵט דִּיעֵבַד וּבְשְׁטָרוֹת לְכַתְּחִילָה, וּמָה שֶׁפְּתָבוּ בִּיבְמוֹת דְּנִהְגוּ לְכַתְּחִילָה הֵיִינוּ
בְּאוֹתוֹ יוֹם גּוֹפָא נִהְגוּ לְכַתּוֹב בְּמִקּוֹם אַחַר וְהָעֵדִים חוֹתְמִין בְּמִקּוֹם חֲנוּפָה וּבְהָא לֹא אֵיכְפַת
לָן סוֹפֵר כִּינּוּ שְׁנִכְתָּב וְנִחְתַּם בְּיוֹמוֹ כְּנ"ל, וְהַבֵּט נִרְאָה דְּכָאן כְּתָבוּ אִף שְׁלֹא יֵהָא הַסּוֹפֵר
שָׁם בְּיוֹם הַחֲנוּפָה אֲבָל בִּיבְמוֹת לֹא זָכְרוּ יוֹם רַק מְקוֹם חֲנוּפָה וְהֵיִינוּ דְּכָאן כְּוִנְחָתָם שְׁתָּהָא
הַחֲנוּפָה בְּיוֹם אַחַר וּבְאוֹתוֹ יוֹם לֹא יֵהָא הַסּוֹפֵר שָׁם וְהַזְמַן בְּנִדְאֵי נִכְתָּב עַל יוֹם הַחֲנוּפָה
דַּא"כ הָיוּ מְוַכָּדִים, אֲבָל בִּיבְמוֹת לֹא מִיִּירִי רַק בְּאוֹתוֹ יוֹם וְזֶה מוֹתֵר, וְאַל תְּשִׁיבֵינוּ מִמָּה
שֶׁפְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּהִינֵי וְשִׁילֵי דְּסְמוּכִין הֵן, אִף שְׁיִכּוּל לְבוֹא מִזֶּה לְזֶה בְּיוֹם אַחַד מִשְׁמַע דְּלִית
לְהוּ לְחַלֵּק כְּנ"ל, הָא לִיתָא, דְּכְוִנְחָתָם אִם בְּאַמַּת לֹא הָיוּ הָעֵדִים שָׁם כָּל הַיּוֹם וְכֵן הַסּוֹפֵר
הִי' בְּמִקּוֹם אַחַר כָּל הַיּוֹם אִף דְּיִכּוּל לְבוֹא ס"ד דְּקָשָׁה לְהַזְיָמָם כִּינּוּ שְׁהָיוּ יְכוּלִין לְבוֹא
קְמַשְׁמַע לָן כִּינּוּ שְׁלֹא בָּאוּ חִיִּישִׁינּוּ שְׁיִזְמוּם שְׁהָיוּ שָׁם כָּל הַיּוֹם וְרָאוּ דְּלֹא בָּאוּ לְמִקּוֹם
הַנִּכְתָּב בְּגֵט וְאֵין זֶה עֲנִין לְהַנ"ל: וְנִרְאָה לִי דְּגַם הָרֵא"ש מוֹדֵה דְּסוֹפֵר דְּוָקָא בְּכֵהָא גּוֹנָא
הָרִי דְּמִבִּיא רֵאִי לְהַכְשִׁיר בְּסוֹפֵר מִהַךְ דְּמַצְאוּ בְּאַשְׁפָּה וְנִיחּוּשׁ שְׁמָא לֹא נִכְתָּב מְקוֹם
הַכְּתִיבָה וְלֹא זָכַר שְׁמָא אֵיחְרוּ כְּמוֹ שְׁזָכְרוּ הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת, וְהֵיִינוּ דְּהוּא מְבִיא רֵאִי

להכשיר בגט הנכתב ונחתם ביומו אבל ממאןחר לא קשׁיא ליה פמו שתירצו התוס' דמסתמא נכתב ביומו ואז אין חשש לסופר, ומה שלא הביאו התוס' ראי' מזה ביבמות מעיקרא להכשיר בסופר בגט הנכתב ביומו משום דיש לדחות דתלינן דהסופר הי' שם או בידוע דהי' שם פמו שפתיבו התוס' בתירוץ הב' ועל פל פנים יצא לנו מפל הנ"ל דבגט ששינה עמידת הסופר והיה רחוק מן המקום עד שאיחר הזמן לאותו יום שחתמו בו העדים במקום הפתוב בגט בקא ודאי הגט פסול פמו שביארנו [ומטעם מאןחר לא נפסל בקא פינון שלא חתמו רק אז פמבואר בש"ע אבו העזר סימן קכ"ז] אבל בגט הנכתב ונחתם ביומו ושינה מקום עמידת סופר למקום חתימת העדים בקא לדעת הרבה פוסקים אין קפידא ואין טעם באמת לפסלו פמו שפתיבו התוס' ביבמות הנ"ל, ואפשר דגם בעל ס"ה מודה ולא פליגי פלל, ויתר הדברים פבר נתבאר אצלי בחדושי לא"הע סי' קכ"ח ס"ק ג' ע"ש: בא"ד אף קשה לר"י דבפרק גט פשוט וכו'.

פבר פתבתי לעיל פסוג' דנכתב ביום ונחתם בלילה ובחדושי לא"הע סימן קכ"ז דאין מהו סוגיא דפרק גט פשוט שום ראיה להכשיר גט מאןחר, ודברי התוס' דלעיל וכאן צ"ע לפע"ד ואין צורך לכפול הדברים, גם מה שהקשו מהו סוגיא דיבמות היינו לפי פירושים לחלק בין הו דכל הגט להו דיבמות דהתם בכתב זמן של נישואין ובפרק פל הגט בכתב זמן אירוסין אבל לפי רש"י ביבמות לא קשׁיא מידי דהו אינו גט היינו דהוי גט ישן וכלישנא קמא דלעיל דלא תנשא לכתחילה והו דיבמות פלישנא בתרא דתנשאלכתחילה או בנשאת דלכ"ע הוי גט, ע"ש ובחדושי לא"הע סימן קל"ב: ע"ב בגמרא זו דברי ר"מ וכו' התם זילא להו מילתא וכו'.

סוגיא זו תמוה מאד לכאורה, פי מאחר שלא הוזכר בדברי ר"מ במתניתין לפסול באותה מלכות מפח דזילא, ומה שאמר מלכות הפרסיים קמש"ל להיפך אף שלא היו מתקנאין מ"מ פסול אבל שיפסול ר"מ משום זילא לא שמענו פלל והיאך יאמר זו דברי ר"מ וכו' אבל חכמים וכו' אפילו לשם סגטר והיכן נזכר בדברי ר"מ שיפסול לשם סגטר פינון דהוא מאותה מלכות, גם מה ס"ד שישאל לשם איסטנדרא שלא יועיל לרבנן ואי לר"מ שאל מה נפקא מינה פינון דהלכה פרבנן וכן ממה שהשיב לו בקא אפילו ר"מ מודה משמע דשאלתו אפי' לרבנן, ועוד שלשון אפילו לשם סגטר מורה בהדיא דלא מפעיא בהנהו דמתניתין דפוסל ר"מ דמקשרי רבנן רק אפילו לשם סגטר, ומאי ענגן זה לזה התם בכתב למלכות אחרת ומטעם קנאה וכאן באותה מלכות ומפח זילא ועוד דבתר הכי קאמר זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים הנלד פשר ומשמע דלא פליגי מדלא קאמר ר' אבא אמר והקא משמע בהדיא דבהו דמתניתין פשיטא דפליגי רבנן דמגורשת ותנשא לכתחילה ועוד דרש"י פי' במשנה דר"מ בעי שיקתוב מלכות פמו שפי' בגמרא לעיל פדי להראות חשיבותם א"כ פל שלא כתב מלכות הרי שינה בתקנה א"כ מה קמש"ל בקה למלכות הפרסיים ס"ס לא כתב מלכות ולא הורה חשיבותם: לכן נראה לי ברור דנדאי עיקר טעמא דחכמים שתקנו מלכות להורות חשיבותם דהא חזינו לחרבן הבית ליפא קנאה ומ"מ פסול, ומה שאמר למלכות הפרסיים הפוננה אף דאז היתה מלכות פרס תחת ממשלת הרומיים שפשטו בכל העולם מ"מ פינון שאנו מקפידין להראות חשיבותם פל שכתב למלכות פרס לא הי' בזה הראות חשיבות לרומיים וזהו טעמו של ר"מ באמת, רק דלעיל קאמר דאי לא הוי קתני רק מלכות הפרסיים הוי ס"ד לפי שמולכת אף שהו

פנועין ת"י ה'רומיים הי' מתקנאין ב'ה ש'נרא'ה ש'אנו מחשיבין אותם למלכות בפני עצמן פינון ש'מונין להם, קמש"ל לחורבן הבית ד'העיקר הטעם ד'בעינו להראות חשיבותם וכל ש'פתב למלכות פ'רס אף ש'הם פנועין ת"י ה'רומיים אין ב'זה ה'ראות חשיבות פינון ש'לא ה'ה להם פ'תב ולשון ו'הינו ד'קאמר מעיקרא זו ד'ברי ר"מ ד'בעי חשיבות ולא מלכות פ'רס ו'חכמים פ'ליגי ד'אפילו לשם ס'נטר ד'ממשלתו ק'טנ'ה מאד מ"מ פינון ש'הוא ב'א מ'פח מ'משלת המלכות הי' די ב'זה ה'ראות חשיבות וכ"ש למלכות פ'רס, ו'הינו ד'קאמר ב'תר ה'כי ה'נלד פ'שר ה'ינו ב'אינ'ה ד'מתניתין ד'לא פ'תב פ'לל ד'ב'הא מ'ודו ר'ב'נו ד'נהי ד'הנלד פ'שר א'בל ת'צא, ו'פ'ליגי ר' מאיר ו'ר'ב'נו ב'ת'רתי, ח'דא ד'לר'ב'נו פ'ל ש'פתב א'פילו לש'לטון ש'תחת י'דם ס'גי, ו'ר' מאיר ס"ל א'פילו למלכות ש'תחת י'דם פ'ל ש'הוא ש'פ'לה כ'גון מלכות הפ'רסיים ל'א מ'הני ולא ה'ה ב'זה ה'ראות חשיבות, וע'וד פ'ליגי ב'לא פ'תב פ'לל ל'ר"מ מ'מזר ול'ר'ב'נו ה'נלד פ'שר: ו'הינו ד'שלח לש'אול על א'יסט'נדרא ד'ב'ש'כר א'פילו ל'ר'ב'נו ד'ס"ד נ'הי ד'ס'נטר ש'אינו ח'שיב ל'א א'יכ'פת להו ל'ר'ב'נו ה'ינו לפי ש'אין בו מ'שום ק'נא'ה א'בל א'יסט'נדרא ד'ה'ה בו מ'שום ק'נא'ה ס"ד ד'גרע מ'מלכות פ'רסיים ד'אין להם פ'תב ול'שון ו'ליפ'א ק'נא'ה מ'שא"כ א'יסט'נדרא ו'השיב לו ד'ב'הא א'פילו ר"מ מ'ודה ד'עיקר ה'תק'נה להראות חשיבות ש'תולין ה'זמן ב'הם א'בל אי ת'ולה ב'אינו ה'גון א'פי' פ'נוע ת'חת י'דם ל'א הי' ב'זה ה'ראות חשיבות ל'ר"מ, ו'ב'זה י'ת'נישב ק'וש'ית ר"ת ב'ת'וס' כ'מו ש'אב'אר ב'ת'וס': ו'אי ק'ש'יא לפי מ'ה ש'פתבתי ד'העיקר הוא ד'בעינו מלכות ד'וקא להראות חשיבות א"כ ת'יק'שי ב'הא ג"כ ל'מ'ה לי ש'ינ'ה ת'יפ'וק לי ד'לא פ'תב כ'מו ש'הק'שו ה'ת'וס' ב'ש'ינ'ה ש'מו, א'בל ב'אמ'ת ל'ק"מ ד'ד'וקא ב'ש'ינ'ה ה'שם ש'ינ'ה להק'שות כ'ן א'בל ב'זמן ל'א ש'ינ'ה ז'ה ד'כל ש'הוא פ'ותב זמן ע"כ צ'רי'ה ל'ד'ב'קו ל'אינ'ה ד'בר ו'קמש"ל מ'תניתין ד'א'פי' ד'ב'קו ל'ב'נו הבית לחורבן הבית ד'ליפ'א ק'נא'ה פ'סול ד'עיקר ה'קפיד'א ל'ד'ב'קו ב'מלכות להראות חשיבות ש'הג'ט הפ'ורת כ'ורת על י'דם ו'אי ד'ב'קו ב'אינו ה'גון ס"ל ל'ר' מאיר ד'אין ב'זה ה'ראות חשיבות כ'נ"ל: ב'פירש"י ה'נלד פ'שר, א'ש'לום מלכות ק'אי ו'בד"ה ל'יע'רבינ'הו פ'ירש ב'הדי מ'ש'נה ש'ם מלכות ד'חד פ'סול'א הוא.

ול'א נ'תב'אר פ'נונת רש"י ז"ל ב'זה ש'הרי ע"כ ב'א ה'רב ז"ל ל'מעט ד'לא ק'אי א'הי ב'מז'רח ו'כו' ו'מ'ה הי' ד'עתו ב'הי ב'מז'רח אי ס"ל ל'ר'ב'נו ב'הא ד'כ'שר ל'גמ'רי מ'נ'א לי' ה'א ו'ל'מ'ה ל'א א'מרו ב'גמ'רא על ה'ך פ'יסק'א ד'הי ב'מז'רח זו ד'ברי ר"מ א'בל ח'כמים מ'פ'ש'רי ל'גמ'רי א'פילו ל'כת'חיל'ה כ'מו ד'נק'ט ב'ה'ך ד'ש'לום מלכות ד'לר'ב'נו ה'נלד פ'שר ו'ר'ח'וק ל'ומר ד'נתפ'ונין לש'ל'ול פ'יר"ת ד'לא ק'אי ר'ק א'הי ב'מז'רח ו'לא א'ש'לום מלכות קמש"ל ד'ק'אי א'ש'לום מלכות ו'לא א'הי ב'מז'רח ד'ס'ליק מ'ינ'ה ד'א"כ ה'וי לי' ל'ומר א'כ'נ'לה מ'תניתין ק'אי או א'ש'לום מלכות נ'מי ק'אי ו'מ'ד'ק'אמר א'ש'לום מלכות ק'אי מ'שמע ו'דאי ד'למעט הי' ב'מז'רח נ'תפ'ונין: ל'כן נ'ר'אה לי ב'רו'ר ד'דעת רש"י ב'זה כ'דעת ר"ח ש'הבי'א ה'רא"ש ד'ב'ה'י ב'מז'רח ל'כ"ע ה'נלד מ'מזר, ו'טעם ה'ד'בר נ'ר'אה לי פ'שוט ד'ודאי מ'ד'לא א'מרו ב'גמ'רא מ'פ'ני מ'ה ת'ק'נו מ'קום ס'ופר ב'ג'ט כ'מו ש'ש'אלו לעיל מ'פ'ני מ'ה ת'ק'נו מלכות מ'שמע ב'ה'די'א ד'ד'וקא לעיל ד'ב'לא פ'תב מלכות פ'סול נ'תנו טעם על מ'ה ש'תק'נו ל'כת'וב מלכות א'בל אם ל'א פ'תב מ'קום ס'ופר ל'כ"ע פ'שר ו'לא הי' ת'ק'נת ח'כמים פ'לל ל'כת'וב מ'קום ר'ק ב'ש'ינ'ה פ'סול וע"כ ל'או מ'שום פ'ל ה'מ'ש'נ'ה ו'כו' פ'סול ד'אינו מ'מט'בע ח'כמים פ'לל ר'ק מ'צד ע'צמותו ש'יש ק'פיד'א ב'ש'ינ'ה ה'מ'קום ש'פתב ב'ג'ט ש'ג'ירש ב'מ'קום ז'ה מ'ה ש'לא הי' כ'ן ו'נפ'סל ה'ג'ט ב'זה ו'כ'עין ש'פתבו ה'ת'וס' ב'יב'מות ד'ף צ"א מ'פ'ח ה'זמ'ה, ו'הש'ת'א פינון ש'לא ש'מע'נו מ'חל'וקת ר"מ ו'ח'כמים ר'ק ב'כל ה'מ'ש'נ'ה מ'תק'נה אי

הוּי מְזוּר אוּ לֹא אָבֵל כֹּל שְׂאִינוּ מִכַּח כֹּל הַמְשָׁנָה רַק שְׂיֵשׁ בּוֹ טַעַם בְּעֲצָמוֹתוֹ לְפָסְלוֹ לֹא נִחְלָקוּ כָּלֵל לְכֹף בַּהִי' בְּמִזְרַח אִין פֶּאן מַחְלֻקָּת כָּלֵל רַק בְּשִׁינָה שְׂמוֹ ס"ד דְּפְלִיגֵי דְדוּקָא לר"מ בְּעֵינֵי שְׂיִפְרֵט כֹּל הַשְּׂמוֹת מִכַּח תִּיקוּן חֲכָמִים פֶּרַק הַשׁוֹלֵחַ לְפָרֵט כֹּל הַשְּׂמוֹת בְּיֵשׁ לוֹ ב' שְׂמוֹת וּמִכַּח כֹּל הַמְשָׁנָה מְשׁוּי לִי מְזוּר, וּמִמִּילָא פְּלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֵי' אוּ דְנִימָא דְבְּעֲצָמוֹתוֹ יֵשׁ קְפִידָא בְּזָה דְּכָל שְׂלֵא כְּתַב הַשֵּׁם שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם הַוּי פְּלֵא פְּתַב שְׂמוֹ כָּלֵל אוּ מְשׁוּם דְּנִרְאָה דְּאַחַר הוּא הַמְּגֵרֵשׁ וּמִזְדוּי רַבְּנָן בְּזָה וְדִיִּיק דַּע"כ דְּמִזְדוּי רַבְּנָן גַּם בְּשִׁינָה שְׂמוֹ דַּאֲל"כ לִיעֲרַבִּינָהוּ שִׁינָה שְׂמוֹ בַּהֲדִי לְשֵׁם מַלְכוּת דְּחַד פְּסוּלָא הוּא מִכַּח כֹּל הַמְשָׁנָה וַע"כ דְּגַם שִׁינָה שְׂמוֹ הַוּי מִכַּח קְפִידָא בְּעֲצָמוֹתוֹ, אִיךָ קֶצֶת קֶשֶׁה לְמָה לֹא עֵיֶרֶב לְרַבְּנָן שִׁינָה שְׂמוֹ בַּהֲדִי הִי' בְּמִזְרַח פִּינּוֹן דְּלִפִּי הָאֵמֶת בְּתַרְנוּנֵיהוּ לֹאֵו מִכַּח כֹּל הַמְשָׁנָה וּמִזְדוּי רַבְּנָן וְהָא קִשִׁי' גַּם לְדַעַת ר"ח שְׂהֵבִיא הֶרָא"ש, וְצָרִיךְ לִזְמַר דְּדוּקָא בְּשִׁינָה שְׂמוֹ חֵשׁ הַתַּנָּא דְּלֵא נְטֻעָה דְּמִכַּח כֹּל הַמְשָׁנָה הוּא כְּנ"ל פִּינּוֹן שְׂכַתְב עַכ"פ שְׂמוֹ שְׂיֵשׁ לוֹ בְּמַקּוּם אַחַר וּס"ד דְּרַק מִכַּח תַּקְנַת ר"ג פֶּרַק הַשׁוֹלֵחַ הוּא לְפָרֵט כֹּל שְׂמוֹתָיו וַא"כ לְרַבְּנָן הַנִּלְד כְּפֶשֶׁר קַמְש"ל דְּבַהֲא מִזְדוּי, אָבֵל בַּהִי' בְּמִזְרַח לִיכָא לְמִטְעֵי דְּפְלִיגֵי רַבְּנָן דְּלֵאוּ בְּכָל הַמְשָׁנָה תַּלְיָא כָּלֵל לְכֹף כָּלֵלוֹ בַּהֲדִי מַלְכוּת אָבֵל מְדַנְקֵט שִׁינָה בְּפִנֵי עֲצָמוֹ וְלֹא עֵיֶרֶב בַּהֲדִי מַלְכוּת ע"כ לְהוֹרוֹת דְּמִזְדוּי רַבְּנָן דְּאִי פְּלִיגֵי פְּשִׁיטָא דְּהוּי לִי' לְעֲרַבִּינָהוּ וַע"מ"ש בְּתוֹס' בַּד"ה זֹו לְפָרֵשׁ בְּזָה דְּבַרִי ר"ת הַתְּמוּהִין לְכַאוּרָה ע"ש: בְּתוֹס' בַּד"ה זֹו דְּבַרִי ר"מ וְקֶשֶׁה לְר"ת דַּא"כ פְּלִיגֵי וְכו'.

כְּבָר הָאָרִיךְ מְהֵרָשׁ"א לְדַקְדַּק בְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' וַע"ש מַה שְׂכַתְב לְפָרֵשׁ וַעֲדִינּוּ אִינוּ מְסַפִּיק דַּמ"מ ס"ס הַוּי לְהוּי לְהַקְשׁוֹת אַדְשָׁמוּאֵל גּוּפָא הָא אָסוּר לְכַתְחִילָה וְהִיאָךְ כּוֹתְבִין לְבְרִיאַת עוֹלָם וּמַה עֵינֵי קְוֹשִׁיא זֹו לְפִירֵשׁ"י דְּהַנִּלְד כְּפֶשֶׁר אֲשֵׁלוּם מַלְכוּת קָאִי, וְעוֹד פִּינּוֹן דְּאַפִּילוּ לְפִיר"ת לְקַמֵּן ע"כ צ"ל דְּמַגְוֹרֶשֶׁת הֵיִינוּ דְּמוֹתֵר לְכַתְחִילָה כְּמוֹ שְׂכַתְב ר"ת לְקַמֵּן א"כ הַשְּׂתָא נְמִי יֵשׁ לְפָרֵשׁ כֹּן לְכֹן נִרְאָה לִי דְּכּוֹנוֹת הַתּוֹס' דְּנִדְאִי מֵהָךְ דְּרַבִּי בְּלַבַּד לֹא יִסְפִּיק לְהַקְשׁוֹת דְּאִיכָא לְמִימַר דּוּקָא בְּשִׁינָה לְדַבְּרֵי אַחַר ס"ל לְחֲכָמִים הַנִּלְד כְּפֶשֶׁר וְלֹא תַנְשֵׂא אָבֵל לְבְרִיאַת עוֹלָם דְּהוּי פְּלֵא כְּתַב מַלְכוּת כָּלֵל דְּזַמֵּן זֶה כּוֹלֵל לְכָל וְאִינוּ לְדַבְּרֵי פֶרְטִי שְׂנַאֲמַר דְּשִׁינָה אִפִּי' לְכַתְחִילָה ס"ל לְרַבְּנָן דִּיכּוֹל לְגֵרֵשׁ בּוֹ אָבֵל פִּינּוֹן דְּמוּכַח מֵהָךְ דְּשְׂמוּאֵל דְּבֵלֵא כְּתַב מַלְכוּת כָּלֵל גֵּרַע מֵהָנֶךְ דְּמַתְנִיתִין שְׂהַרִי אָמַר אֲפִילוּ לֹא כְּתַב רַק לְשֵׁם סְנֶטֶר שְׂבַעִיר מְגוֹרֶשֶׁת וְהַרִי סְנֶטֶר שְׂבַעִיר לֹא שִׁינָה כָּלֵל דְּהָא הוּא מְאוּתוֹ מַלְכוּת רַק דְּחֻשׁוֹב כָּלֵל כְּתַב מַלְכוּת, וּמְדַקְאֵמַר אֲפִילוּ ש"מ לֹא מְבַעֲרֵי בְּהֵנָּה דְּמַתְנִיתִין דְּמַגְוֹרֶשֶׁת לְרַבְּנָן אֵלֵא אִפִּי' לֹא כְּתַבְנָן כָּלֵל ש"מ דְּלֵא כְּתַב כָּלֵל גֵּרַע מֵהָנֶךְ דְּמַתְנִיתִין א"כ לְרַב דְּפְלִיג עֲלֵי' דְּבַהֲנֶךְ דְּמַתְנִיתִין ס"ל לְרַבְּנָן רַק הַנִּלְד כְּפֶשֶׁר א"כ כ"ש בְּלֵא כְּתַב כָּלֵל אוּ לְבְרִיאַת עוֹלָם דְּלֵא מְכַשְׂרֵי רַבְּנָן רַק הַנִּלְד א"כ הִיאָךְ כּוֹתְבִין לְכַתְחִילָה לְבְרִיאַת עוֹלָם וְהָא לִיכָא לְמִימַר דְּפְלִיגֵי רַב וּשְׂמוּאֵל בְּסִבְרוֹת הַפּוּכּוֹת דְּלְשָׁמוּאֵל בְּלֵא כְּתַב כָּלֵל גֵּרַע וְלְרַב בְּהֵנָּה דְּמַתְנִיתִין לְרַבְּנָן הַנִּלְד כְּפֶשֶׁר וּבֵלֵא כְּתַבְכָּלֵל מוֹתֵר לְכַתְחִילָה אָבֵל מֵהָךְ דְּשְׂמוּאֵל בְּלַבַּד לֹא קִשִׁיא לְהוּי כָּלֵל כְּמוֹ שְׂכַתְבּוֹ בְּתַר הַכִּי דְּמַגְוֹרֶשֶׁת הֵיִינוּ אֲפִילוּ לְכַתְחִילָה וּלְפִי דַר"מ אָמַר דְּאִינָה מְגוֹרֶשֶׁת נִקֵּט לְרַבְּנָן מְגוֹרֶשֶׁת, רַק לְפִירֵשׁ"י דְּרַב וּשְׂמוּאֵל תַּרְנוּנֵיהוּ אֲשֵׁלוּם מַלְכוּת קָאִי וְדִאִי קִשִׁי' כְּנ"ל: וְדַבְּרֵי הַר"ר אֶלְחָנָן שְׂהֵבִיאֵו הַתּוֹס' לֹא נִתְבָּרְרוּ לִי כָּלֵל דְּרֵאֲנִית ר"ת חֲזַקָה מְדַקְאֵמַר אֲפִילוּ וְכו' ש"מ דְּהֵנָּךְ דְּמַתְנִיתִין עֲדִיפִי מֵהָךְ דְּלְשֵׁם סְנֶטֶר א"כ כ"ש דְּבַהֲנֶךְ דְּמַתְנִי' דְּמַגְוֹרֶשֶׁת לְרַבְּנָן דְּאִי סְנֶטֶר עֲדִיף מֵאִי אֲפִילוּ וּמִנָּא לֵן דַּר"מ פְּלִיג בְּסְנֶטֶר

וע"כ דמשמע לי בפשיטות דהנה דמתניתין עדיפי מסנטר, וכיון דבסנטר מגורשת כ"ש בהנה דמתניתין אם פו למה סבירא לי לרב בהנה דמתניתין לרבנן רק הולד פשר אף לפי מה שפכתתי לעיל בגמרא יש ליישב קושית ר"ת בפשיטות דהה דשמואל רק ארישא קאי למלכות הפרסיים דהוי כמו סנטר ועדיף מינן' פיון דקאי תחת ממשלת רומיים, והה דרב אכלהו אחרני דקתני במתניתין קאי דלא הוי למלכות רומיים פלל, פנ"ל ואולי גם הר"ר אלחנן נתפנין לזה במה שכתב דר"מ בעי מלכות חשובה וצ"ע בזה: בא"ד והשתא אתי שפיר דקאמר דיקא נמי וכו' ונדמיא לי וכו'.

דבריהם תמוהין לכאורה דאי פנונתו דלשלו מלכות לא דמיא א"כ היאך עירב הי במזרח עם שלום מלכות, ועוד דס"ס הקושיא למה לא עירב פלהו בחד תצא ומ"ש דנקט שינה בפני עצמו, ונראה לי דכוננת ר"ת ז"ל דמשמע לי מפירש"י דפי' דאשלו מלכות קאי דאהי במזרח לא קאי, והיינו כמו שפכתתי לעיל דס"ל פדעת ר"ח דבהני במזרח הולד ממזר לרבנן ג"כ ואהא קשיא לי לר"ת דמה צורף להוכיח דשינה מזדו רבנן מדלא ערבינהו הא בלא"ה פיון דבהני במזרח מזדו רבנן, ממילא גם בשינה שמו נמי דשינה שמו דמי להי במזרח, אבל לפי ר"ת דאהי במזרח קאי שפיר הוצרך להוכיח מדלא ערבינהו דבלא"ה הי מקום לומר דפליגי גם בשינה שמו כמו דפליגי בהי במזרח פיון דשינה שמו דמי להי במזרח וה"ה דהנה יכול ר"ת להביא רא' מדהוצרך לומר ומודים חכמים בשינה שמו.

דפשיטא פיון דמודים בהי במזרח כמו כן מודים בשינה שמו דכיון דלא שמענו לחכמים שפחלקו רק בשלו מלכות ובהי במזרח מזדו מאיזה צד נימא דפליגי בשינה שמו רק דטפי הוכיח ר"ת מדאיצטרף עוד למיזק בהוכחה מדלא ערבינהו ומה צורף להוכחה פיון דהי במזרח מזדו מהיכי תיתי דנימא דשינה שמו דמי למלכות ופליגי, ואדרבא טפי דמיא להי במזרח ומדהוצרכו להוכחה מדלא ערבינהו ש"מ דבהני במזרח פליגי ומחמת דשינה שמו דמיא להי במזרח הוצרך להוכיח מדלא ערבינהו, והרא"ש באמת הביא בפשיטות מדהוצרך לומר ומודים: ובהכי ניחא מה שיש לדקדק בלשון התוס' דקאמרי והשתא אתי שפיר דקאמר דיקא נמי דמודים חכמים לר"מ בשינה שמו ושמה מדלא ערבינהו, ולפום ריהטא נראה שזהו לשון הגמרא דיקא נמי דמודים וכו' וליתא ולא הנוכר לשון זה בגמרא פלל רק כף פנונת התוס' דהשתא אתי שפיר דקאמר דיוק ג"כ דמודים חכמים לר"מ מדלא ערבינהו, וקשה מה צורף להוכחה פיון דבהני במזרח דדמיא לי מודים, ה"ה בשינה שמו פיון דלא שמענו מחלוקת בשינה שמו מה ס"ד דשינה שמו דמי למלכות ולא להי במזרח וע"כ משום דבהני במזרח פליגי ושינה שמו דדמיא לי ס"ד ג"כ דפליגי, לזה הוצרך להוכחה מדלא ערבינהו דאף דבהני במזרח פליגי אבל בשינה שמו לא פליגי: בא"ד וזה איכא שלום מלכות וכו'.

דבריהם צ"ע, דאי ס"ד דעיקר הקושיא מהי במזרח רק הגמרא תפס תחילת המשנה וסמך על וכו', א"כ הא במשנה לא הנוכר שלום מלכות פלל וזהו טעמו של עולא בגמרא וכיון דלא נחית להקשות מזה פלל רק מהי במזרח למה לו למינקט טעמו של עולא וצ"ע: בגמרא נשאו אין זינו לא לימא תיהוי תיובתא וכו' א"ד נשאו וה"ה זינו וכו' לימא מסייע לי'.

יש לתמונה לפי מה שפירש"י במשנה דהך משנה כר"ע דכיון דקתני פל הדרכים הללו ביה והיינו נולד ממזר מזה ומזה א"כ לר"ע פשיטא דאסורה ליבמה דמשוי לה פערונה, וליפא למימר דלעגנו לאנסרה לבעל מודה דהא לא תליא אי הנולד ממזר דהא באונס הנולד ממזר ומותרת לבעלה, דהא בסוטה דף י"ח מוכח להדיא דלר"ע ודאי אסורה ליבמה ובאמת נראה הוכחת רש"י במשנה ממה דמוקמינן ביבמות דף צ"ב משנה דהתם כר"ע דוקא ש"מ דלרבנן אין ממזר מיבמה פלל, אבל באמת אין זו הוכחה פלל דהא פתבו התוס' ריש האשה רבה דהנולד ממזר מזה ומזה הפנונה אפי' אחר שגירשה ראשון או מת וכן אפילו גירשה שני הוי מראשון ממזר, והשתא תיקשי מאי פריה התם דף צ"ב מאי ראשון ואחרון אי ראשון לפני שמיעה וכו' ומאי קושיא הא קמש"ל אחרון ממזר אפילו מת היבם או חלץ לה, ועוד קשה דקתני סיפא אחרון אינו ממזר, וקשה האי אחרון ה"ד אי שניסת לו עכשיו ולא היתה נשואה לו מעיקרא פלל פשיטא איזה ממזר יש פאן פיון שנשאת לו אחר מות בעלה ועד אימת לא תנשא וע"כ דנולד לה נולד אח"כ מאותו בעל שנשאת לו מעיקרא וקמש"ל דאין הנולד הנולד אח"כ ממזר והשתא לדברי התוס' ריש האשה רבה הנ"ל באמת גם אח"כ הנולד ממזר פיון דדינה שתצא מזה ומזה מפח גישואין דמעיקרא, ואף שאפשר לחלק קצת בין הך דריש האשה רבה שפא הבעל בינתיים להך דהתם שלא פא הבעל בעצמו ולא היתה שעה אחת באיסור לפנינו דבכל פעם הי' בחזקת מת, ועיין ב"ש סי' י"ז, אבל בש"ע סי' י"ז מבואר להדיא דבהא ג"כ ס"ל לכמה פוסקים דהוי ממזר גם חילוקו של הב"ש הנ"ל קשה ההבנה מאד ואין טעם לחלק בכך: לכן ברור דהך מתניתין דהתם מדין ממזר דאורייתא מיירי דמותר בממזרת, ונשפיר פריה מעיקרא האי אחרון ה"ד אי לאחר שמיעה וכו' דליפא למימר דקמש"ל אפילו מת או חלץ לה היבם מ"מ הוי ממזר א"כ מיירי בממזר דרבנן דאסור בממזרת א"כ סיפא נמי למה אין אחרון ממזר דבהא נמי הוי ממזר מדרבנן וע"כ דכר"ע אתיא ובממזר דאורייתא מיירי ולידיד' אפשר דכל היכי דלא הוי ממזר אפילו דרבנן לא הוי ממזר ודוק], ונשפיר קשה דהוי לי' לומר בפשיטות הנולד ממזר, ולפי זה הך מתניתין דהכא שפיר מצי אתיא פרבנן דמודו רבנן דהוי ממזר מדרבנן, וכ"כ התוס' ביבמות להדיא ע"ש, אבל לפירש"י קשה: ומה שנראה לי בשוב דברי רש"י ז"ל דבלא"ה יש לתמונה דקאמר בל"ב לימא מסייע לי' וקשה מה זה סיוע דמי מכריחו לומר נשאו וה"ה לזינו ומעיקרא מקשה קושיא על ר"ה ובתר הכי מסייע כמה דדחי מעיקרא דרף דחי' וע"כ צ"ל דהני לישני בהא פליגי דלישנא קמא ס"ל דבנשאו הכא שייך לגזור שפא יאמרו חלץ לה ונשאת משא"כ זינו ולכך מדייק מדנקט נשאו א"כ ע"כ דלא כר"ע אתיא דלר"ע באמת אין חילוק בין נשאו לזינו ומדנקט נשאו ע"כ פרבנן ושומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה לרבנן דלא כר"ה, אבל לישנא בתרא ס"ל דהכא לא שייך למיגזר פלל אפילו נשאו דדוקא באשה שהלך בעלה למדה"י פיון שיראו בעלה בכאן והיא נשואה לאחר אי אפשר רק שגירשה ולא היא ידוע לכל דבאו עדים שקרים ונשאת על פיהם, אבל פאן מה שנשואה לאחר לא יקשה עליהם פלל דהא עריות פוטרת רק לפי שידעו שנמצאו איילונות א"כ ע"כ ידעו שהי' בכאן טעות באותן עריות שלא נודע שהם איילונות ונמצאו איילונות א"כ מאיזה צד יחשבו שנתברר טעות זה מקודם וע"י חליצה נשאו וזה מחזיר חליצתו מסתמא עכשיו נודע הטעות וכדיו נשאה היבם וע"כ דמפח מה דאסורה מדינא על היבם אתינן עלה ולא

מפח גזירה א"כ מסייע לי לר"ה דלדידי' אתיא מתניתין פרבנו ומ"מ אסורה מדינא ליבם, והשתא פיון דאנו קי"ל באמת דלא כר"ה היינו משום דמתני' כר"ע ולדידי' נדאי אסורה ליבמה אבל לרבנו לא והגמרא הוי מצי למידחי באמת דאתיא כר"ע רק דדחי לה דאפילו לרבנו אין ראי' דנהי דהכא לא שייך למיגור איפא למיגור משום דמיחלפא באשה שקלה בעלה למדה", אבל נדאי פיון דלא קי"ל כר"ה נדאי לאו אהי דחי סמכינו דהוי פיון גזירה לגזירה רק דסמכינו דמתניתין כר"ע אתיא דלדידי' נדאי אסורה ליבמה וכמו שפירש"י במשנה, ומהאי טעמא מוקמינו לה ביבמות כר"ע משום דלא ס"ל פהי דחי' דהכא דלחלופי לא חיישינו רק מדינא אסורה ליבמה כר"ע, ומינושב קושית התוס' על רש"י בד"ה נשאו כמו שאבאר בסמוך: אלא שיש לתמוה לכאורה בעיקר קושית הגמרא נשאו אין זינו לא דכיון דקתני וכל הדרכים הללו בה ובכלל הי"ג דרכים שצריכה גט מזה ומזה, וזה לא שייך רק בנשאו דזינו איזה גט תצטרך פיון שלא נשאת לשני פלל רק זינתה וכן לא זה נזה מטמאין וכן פלהו לא שייכי רקבנשאת לשני לא בזנות ומאי קושיא לר"ה: ונראה לי דנדאי עיקר הרבותא דנקט במתניתין ב"ג דרכים לגבי שני בכתב לשם מלכות פרסיים היינו דצריכה גט משני אף שאין נישואי שני פלוס וכן אם מת שני שתחלוץ, דבכלהו פשיטא פיון שאין נישואי שני פלוס מאיזה צד יטמא לה וכן פלהו, ונהו ברישא אבל בעריות שנמצאו איילונות בלא"ה פל יבמה תופסין בה קידושין ואין חידוש פלל דצריכה גט משני וחליצה אי מת א"כ שפיר הוי לי' למיתני זינו לאשמועינו דאפ"ה אסורה ליבמה, וכל הנה דרכים באמת שייכי לראשון בלבד פיון דהשתא נמי אין שום חידוש לגבי שני דלא גרועה מכל יבמה שנתקדשה לאחר דצריכה גט וחליצה משני אי מת, מיהו אפתי קשיא דקמש"ל דלא נימא דוקא יבמה שנתקדשה צריכה גט דמדעתה ורצונה נתקדשה אבל פאן ס"ד פיון שהי' בטעות אין פאן קידושין פלל ולא תצטרך גט קמש"ל דמ"מ צריכה גט.

ומ"מ יש לומר דמשום הך לא איצטריך לומר נשאו דכיון דכבר שמענו דאפילו בהי דכתב לשם מלכות פרסיים דהגט בטל צריכה גט משני והתם לא שייך תפיסת קידושין פלל בא"א וכ"ש פאן ביבמה שיש בה תפיסת קידושין ואף דאיפא פלוגתא אי קידושין תופסין ביבמה מ"מ חדא דתפשוט מהכא דאין תופסין ועוד עכ"פ לא גרע מרישא בנשאת בגט בטל, והוי לי' לאשמועינו זינו דאפ"ה אסורה ליבמה וי"ג דרכים לגבי ראשון, פנ"ל: בתוס' בד"ה נשאו אין, וקשה לר"י וכו' דאמאי לא דייק.

הנה שתי הקושיות הראשונות בנדאי מינושב לפי מה שפכתתי לעיל דבסמוך קאמר דמיחלפא דלישנא בתרא לית לי' גזירה אפילו בנשאו אבל מעיקרא לאו משום מיחלפא הוא כמו שפירש"י מעיקרא ולא זכר חליפין פלל וכמו כן קושיא השני' לק"מ דהא גופא קשיא להו לאיפא דאמרי דלא ס"ל גזירה בגופי' פלל ולא ס"ד לגזור משום דמיחלפא והגמרא דחי לי' דמיחלפא מה דלא סליק אדעתין מעיקרא פלל, והא נמי דרף דחי' הוא דהוי גזירה לגזירה, ומתניתין באמת או כר"ה או כר"ע כמו שפירש"י במשנה: אמנם בקושיא השלישית נראה לי ליישב דבלא"ה יש להבין דהא במתניתין קתני הולד ממזר מזה ומזה, והשתא דוקא בנשאו דאיפא גזירה א"כ אם ישאנה הראשון קודם גירושין של שני הוי ממזר וכמו כן אחר גירושין כמ"ש התוס' ריש האשה רבה אבל בזינתה נהי דאסורה ליבמה אבל עכ"פ ממזר מאי עבידתי' פיון שלא נתקדשה לאחר פלל וכמו כן

בא"א גמורה שזינתה והחזירה בעלה אטו הוי ממזר, ודוקא בניסת לא חילקו בין קודם גירושין של שני לאחר גירושין פיון שיש פאן צד ממזר מדרבנן לא חילקו, אכל היכא דליפא שום צד ממזר מדרבנן כגון בזנות פשיטא דלא גרעה זו מאי זינתה במזיד גמור, ובהכרח צ"ל דלר"ה דס"ל אסורה ליבמה ממילא הוי עלי דייבם פאשת אה שיש לה בנים והוי ממזר ממנו דטומאת סוטה עריות פתיב בה פדמוכח ריש יבמות דסוטה שמת בעלה יוצאה בלי חליצה ויבום כלל פערנה, וכינון שפן הכא נמי הוי עלי פאשת אה שיש לה בנים וכן משני הוי ממזר או דהוי ממזר דאורייתא לר"ה פיון דחשיב לה פאשתו וכן משמע בתוס' בסוטה שם או דהוי ממזר דרבנן, והשתא לא קשיא דלא קאמר פאשה שהלכה ניסת אין זינתה לא, דזינתה פשיטא דלא הוי ממזר מראשון כלל והתם קתני הולד ממזר ודוקא הכא ביבמה דהוי אשת אה הוי ממזר לר"ה ולא התם פנ"ל: בא"ד ואור"י וכו' בנשא נמי גזרינן בה וכו'.

דבריהם צ"ע, דמשמע בהדיא בהאשה רבה דמה דאסורה לבעלה ולבועל לאו משום גזירה הוא כלל רק משום דקנסוה דהוי לה למידק ונחשבוה פאשה שזינתה רק מה דצריכה משניהם גט הוא משום גזירה והשתא פיון זינתה אסורה אין צורך בנשא לגזירה רק דהוי לה לאמתיני הוי פזינתה, ועוד לדבריהם הו זינתה דהכא ג"כ שוגג הוא דחשבה דהיא פנויה והו מזיד דהתם הפנונה דידעה דהוא חי ונשאת ע"ש: בגמרא כתב הסופר וטעה וכו': הר"ן הקשה דהא צריך למיקריא לגט והוא קושית התוס' לעיל פ"ב ותיירץ דמירי דקראוהו והוחלף וכן תירצו בתוס' שם, וצ"ע דעכ"פ למה הקשו בגמרא לעיל משטר פסים בבביתא ותיירצו דע"ל לבי ידי והוי להו להקשות ממתינתין דהכא לתירץ פה, גם תירוצ השני שתיירצו התוס' דאי ניסת בלא קראוהו לא תצא וקאן תצא הוא תמוה ג"כ, דא"כ מאי מקשה עלה ביבמות מאי הוי לי למיעבד דהא היתה אסורה לינשא מחמת שלא קראוהו ונשאת אם פן לא היתה שוגגת כלל וכבר כתבתי במתינתין ליישב קושיא זו בפשיטות: שם עמדו זהו לאחר זמן.

תמוה מילתא טובא דעל מה אנו דנין אי להתיירא לינשא לאחר הא שווי' אנפשה חתיכה דאיסורא שהרי היא אומרת שלא עשתה שום קנוניא א"כ לפי דבריה אשת איש גמורה היא, ואי לענן שתשב תחת בעלה פיון ששניהם רוצים מי ימחה בידם ואטו פל הספק לענן זנות פנויה הוא ובהא נדאי נאמנין פיון דבידו לקדשה, ואי מירי בבעלה פהו א"כ שני מאי עבידת' הא לשני בודאי אסורה דשווי' חד"א רק מחמת שהיא פהו אין אנו מאמינים להם להכשירה לכהונה: לכן נראה לי ברור דנדאי אף דלאחר זמן הפנונה כל שעמדו אכל אין נ"מ בהו דינא דמתינתין רק בנתקדשה לאחר או בבעלה פהו ואי נתקדשה לאחר אף שלא נשאת לו עדיין אינה נאמנת לאבד זכות הראוי לשני ור"א ב"א ס"ל דוקא בנשאת אז הוי לאחר זמן דהוא זכותו של שני ממש אכל בלא נשאת לא ושמואל סובר דלא בנשאת תליא רק מעיקרא נמי הוי אחר זמן רק דאין נ"מ וכל שיש נ"מ הו בכהו הו בנתקדשה שוב אינה נאמנת ובזה מבוארין דברי התוס' בד"ה לא כל הימנו כמו שאבאר בסמוך: דף פ"א ע"א בתוס' בד"ה לא כל הימנו וא"ת וכו'.

דבריהם תמוהין לכאורה לכל מעיין דלשמואל פשיטא דלא שייך קנוניא פיון דלא ניסת עדיין, ולפי מה שכתבתי מקודם גיחא דפשיטא דאין נ"מ לשמואל רק לענן אי נתקדשה

לאחר אז אמרינו כיון שפבר עמדו אינה נאמנת דהוי לאחר זמן ולא אמרינו הא שונוי אנפשה חתיכה דאסורא דאינה נאמנת מחמת זה לאבד זכותו של שני דהיינו זכות הראוי' לשני דאמרינו קנוניא עשו דנתקדשה מותרת לחזור לו משא"כ לר"א ב"א מאי קנוניא שינוי: אמנם עיקר קושית התוס' נראה לי דלק"מ, דנדאי עיקר הדין שתצא מזה ומזה לרבנן אינו מן הדין דהא נשאת בטעות והוי כמו אונס דמותרת לבעלה וברי שאלו על זה ביבמות דלמה קנסוה רבנן מאי הוי לה למיעבד ואמרינו דהוי לה לאקרוני לגיטא, והשתא ממילא פליג ר"א ארבנן דלא תקנו רבנן בהא שום דבר והניחו על הדין.

: וממילא אין מציאות לדין זה כלל דאי קודם שנשאת הוי לאלתר ואינו גט ומה יש לקנוס ואי נשאת אח"כ הרי אסורה מן הדין כפאשה שזינתה תחת בעלה ואי נשאת קודם ממילא אינה נאמנת כלל דקנוניא עשתה לאבד זכותו של שני וא"כ מה להם לרבנן לחדש בזה לקנוס לאוסרה שמחמת זה תהא נאמנת לאבד זכות של שני כיון דמצד עצמנו לא חיישינו דהוחלף כלל דקנוניא עשו רק מחמת קנס חכמים, והא מקום להאמינה הלכך ממילא אוקמוה אדינא ואינה נאמנת כלל: ובעיקר מה שפירש"י במשנה משום קנוניא יש לדון דתיפוק.

לי הרי אשה שאמרה טמאה אני לה אינה נאמנת להפקיע עצמה מבעלה דשמא עיניה נתנה באחר א"כ מה צורך פאן לקנוניא, ונראה טעמו או דניחא לי לפרש מתניתין אפילו למשנה ראשונה מ"מ פאן אינה נאמנת, או דדוקא בטמאה אני לה דליכא דמסייע לה אבל פאן דשובר שפידה וגט שפיד בעלה מסייעין לה לילא חשש קנוניא היתה נאמנת: אלא שיש לדקדק להיפך למשנה ראשונה למה לא תהא נאמנת פאן מק"ו דמסייע לה שובר שפידה ומה נפקא מינה לחוש שמא משקרת לחזור לראשון או עיניה נתנה באחר כמו דלא חיישינו למשנה ראשונה שמא עיני' נתנה באחר פן לא נחוש פאן, וצ"ל דדוקא התם דאמרת דהשתא נטמאה ואינה מקלקלת חזקתה דמעיקרא אבל פאן כיון שצאה בחזקת גרושה אין מאמינים אותה לומר שלא נתגרשה כלל מעולם ולפי זה יש לומר דהו קנוניא שכתב רש"י לאו דוקא שתחזור לראשון אלא שמא עיניה נתנה באחר ועשתה קנוניא עם בעלה הראשון להחליף כדי שתצא משני ותנשא לאחר, ולק"מ קושית הש"ה התוס' בלא"ה: ודע דמהו סוגיא מוכח דהלכה כר"א דאי הלכה כרבנן א"כ לדידהו נדאי אפילו נשאת נאמנת שתצא מזה ומזה דהא בהדיא קאמרי תצא מזה ומזה דליכא למימר שנשאת אחר שנתברר שהוחלף א"כ זונה היא ומדינא אסורה לבעלדכתיבה א"כ חתימה זו דנדאי הוי דומיא דכתיבה למה לא תחשב חתימתן של עידי התנאי למחוסר מעשה, ואפשר לומר דכיון שאין חותמין רק על גליון הנזיר של הגט לא חשוב מעשה בגופו של גט, ואף דקציצה ג"כ אינו קוצץ בגוף הגט לא דמי דהתם הגט עצמו מחובר הוא לקרקע או לבעלי חיים או בקוצץ הגליון לדעת הפוסלים קציצה בתלוש הרי עשה מעשה בגופו של גט שהי' מחובר וחתכו אבל חתימת עדים לא חשוב מעשה בגופו, ואף דמעיקרא לא הי' הגט חתום ועכשיו חתמו העדים על עיקר הגט מ"מ לא חשוב מעשה בגופו, מדע דתיקשי להפוסקים דע"ח לא פרתיה כלל לר"א רק ע"מ, א"כ נהי דחתימת עדים בכל גט לא חשוב מחוסר מעשה כיון דבלי חתימתן הגט פשר לר"א בע"מ ולר"מ חתימתן מכלל גוף הגט הוא, אבל באומר פלכם משום עדים הרי ע"כ צריך שיחתמו קודם נתינה ואינהו לא פרתיה כלל ואינו מעיקר הגט א"כ הרי חתימתן מחוסר מעשה

דמעיקרא לא הי' הגט חתום ועכשיו הוא חתום וע"כ דהא לא חשוב מעשה בגופו של גט, פנ"ל: והנה רש"י ז"ל פי' דעל כל קשר חותם ע"א וחוזר וכותב וקושר עד שגומר הגט והוא תמוה לכאורה, דפשיטא שאין לעד לחתום על הגט כל עוד שלא נגמר פתיבת הגט לגמרי כדמוכח להדיא לעיל דף ד' בתוס' בד"ה מודה ר"א וצ"ל דלא נתפונן הרב ז"ל לומר רק שעל כל קשר חתום ע"א אבל מודה דאין חותמין עד שיגמר כל הפתיכה של הגט: שם גט קרח הפל משלימין עליו.

משמע אפילו לכתחילה יכול לעשות לכו ננס וכן משמע במסקנא לקמן בדברי ר' אמי שאמר צא והשלם עליו עבד מן השוק ואיפא למידק דבברייתא דלקמן מיייתי פלוגתא דבן ננס ור"ע וס"ל לכו ננס הגלד פשר ולר"ע הגלד ממזר משמע דאפילו לכו ננס רק הגלד פשר אבל תצא או עכ"פ לכתחילה אין לעשות פן ונראה לי דבמתניתין מייירי בגט קרח הנעשה לפנינו ונדענו שלא הזמין עדיו למנין קשריו רק להשלים החסרון שמה יבוא לפני ב"ד שלא ידעו ויפסלוהו כמו שפירש"י ובהא מותר להשלים לכתחילה שלא נעשה בו שום פסול, אבל גט קרח שפבר ניתן ליד האשה כיון שניתן בפסול אין להשלים עליו כלל רק כשפנסה פבר הגלד ממזר, אבל בלא נשאת כיון שלא נשאת בפסול והשלים עליו קודם ואח"כ נשאת הגלד פשר.

פנ"ל ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה גזירה ובפירש"י לקמן בד"ה פי אתו לקמי' דרב אמי ע"ש: בגמרא דלמא אתי לקיומא בתרי קרובים וחד פשר. פירש"י בד"ה דלמא היום ולמחר וכו' ויקיימוהו בעדות פסולה, ואע"ג דאנו יודעין עכשיו לפנינו שנעשה בהכשר ולמה לא נוכל להחתיים בו שני קרובים וצ"ל על פי מה שפכתבו התוס' לעיל דף ד' בד"ה מודה שאע"פ שהדבר אמת אין לעשות אלא בעדות פשר דס"ס ב"ד שיקיימוהו בתרי קרובים יעשו שלא כדון מחסרון ידיעה שאי היו יודעין שהם קרובים הנה פסול בקיום זה והם יקיימוהו בפסול, פנ"ל: בתוס' בד"ה בגט קרח, הא דלא תנא וכו' דאידי.

דתנא לעיל וכו' תנא פתב לגרש וכו' והדר תנא גט קרח. לא נתבררו דבריהם דהוי לי' למיתני גט קרח מעיקרא קודם פתב סופר.

ונראה לי דבלא"ה יש להבין דנקט הך דכתב סופר בסוף אחר שזכר דין צרת ערוה ולמה לא נקט פתב סופר דהוא פסול של גיטין בהדי פסולי גיטין דמעיקרא, וצ"ל משום דבכל הני דמעיקרא ליכא פלוגתא נקט להו בהדדי אבל בהך דכתב סופר דפליגי בהא ר"א ורבנן נקט לה לבסוף והשתא ממילא לא הוי מצי למינקט גט קרח מעיקרא דאי אחר שינה שמו קודם פתב סופר לא מצי למינקט דכל הני מודו רבנן לר"מ ובגט קרח פליגי רבנן ואתיא כר"מ ואי בהדי הך דמעיקרא דאתיא כר"מ לא מצי למינקט כיון דאיכא פה פלוגתא דבן ננס ור"ע כמו דלא קתני פתב סופר בהדי שינה שמו מהאי טעמא רק דהוי מצי למינקט קודם פתב סופר דבתרונתו איכא פלוגתא והתם לא מצי למינקט דכתב סופר והך דמעיקרא בצרת ערוה ושינה שמו מודו רבנן לר"מ ובגט קרח פליגי: ונראה שלזה נתפוננו התוס' בתר הכי בד"ה וכל הדרכים.

שְׁפָתָבו דְלִקְמוֹן פָּרַק בְּתָרָא מוֹקִי לָהּ כַּר' מֵאִיר אֲבָל לְרַבְּנָן תַּצָּא וְהוֹלֵד פֶּשֶׁר, וְלֹא נִתְבָּאָר כְּוָנוֹתָם מַה בְּקִשְׁוּ בְּזָה, וְלִהְנִי"ל נִיחָא דְבִהְכִי נִיחָא דְנִקְטָט גִּט קֶרַח הֵכָא וְלֹא מְעִיקְרָא קוֹדֵם כְּתִב סוֹפֵר דְהִנְיָה פְּלֵהוּ בְּהִדְדֵי מוֹדוּ רַבְּנָן וּבְגִט קֶרַח נְחָלְקוּ, כְּנִי"ל: אֲמַנְם בְּעִיקְרָא דְבָרֵי הַתּוֹסֵף יֵשׁ לְדִקְדָּק מַה עֲנִין כְּתִב לְגֵרֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ וְנִמְלָה לְהֵךְ דְּכִתְבֵי סוֹפֵר וְטַעְמָה עַד שְׁפָמְכוּ עֲנִין לוֹ, וְנִרְאָה לִי מִשּׁוּם דְּקִתְנֵי בְּהֵךְ דְּכִתְבֵי סוֹפֵר פְּלוּגְתָא דַּר"א וְרַבְּנָן דְּלֹא כָּל הַיָּמָנוּ לְאַבְד זְכוּתוֹ שֶׁל שְׁנֵי וְלַר"א ב"א פְּשָׁנִיסְתָּ, וּבּוֹדָאֵי אֵין הַכְּוָנוֹה נִשְׂאֵת דְּנִקְא דְמָה עֲנִין נִישׁוּאֵין דְּנִקְא לְמִיקְרֵי אַחַר זְמַן וּפְעָמִים שְׁנִישְׂאֵת מִיָּד וּפְעָמִים אַחַר זְמַן אֲרוּךְ רַק עִיקְרָא הַכְּוָנוֹה כֹּל שְׁיֵשׁ נ"מ בְּאִנְפֵּן שְׁיֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְקוּוּנְיָה הֵוִי לְאַחַר זְמַן וְלִשְׁמוּאֵל אֲפִילוּ לֹא נִשְׂאֵת רַק נִתְאַרְסָה דְהֵוִי זְכוּת הֶרְאוּיָהּ לְשְׁנֵי לֹא מְהִימְנִין לָהּ, וְיֵשׁ לְהִבִּין לְמָה נִקְטָ לְמִילְתֵּי לְעֲנִין זְכוּת שְׁנֵי בְּנִשְׂאֵת אוֹ נִתְאַרְסָה (דְּאֵי לֹא נִתְאַרְסָה בְּלֹא"ה אֲסוּרָה לְשְׁנֵי דִשְׁחַד"א כְּמ"ש לְעִיל) הֵוִי לִי לְמִיתְנֵי בְּכֵהֵן שְׁגִירֵשׁ דְהֵוִי לְאַחַר זְמַן דְּרוּצָה לְהַחְזִירָה וְלְמָה נִקְטָ זְכוּתוֹ שֶׁל שְׁנֵי בְּנִשְׂאֵת אוֹ נִתְאַרְסָה דְנִקְא, וְצ"ל דְּלֹא מְעִיֵּל נְפִשְׁיָהּ בְּפִלְגְתָא דְב"ש וּב"ה דְּלִב"ש בְּלֹא"ה כֹּל שְׁפָתָבו לְגֵרֵשׁ נְפִסְלָה לְכַהֲנוּהָ וְלִכְךָ לֹא פְּלִיגֵי רַק לְעֲנִין זְכוּתוֹ שֶׁל שְׁנֵי וּמֵהֵאֵי טַעְמָא סְמָכוּ עֲנִין לוֹ הֵךְ פְּלוּגְתָא דְב"ש וּב"ה בְּכִתְבֵי לְגֵרֵשׁ וְנִמְלָה גַם מַה שְׁפָתָבו דְהִדְרַתָּ תִּנְא הֵךְ דְּהִמְגֵרֵשׁ דְהֵוִי נְמִי פְּלוּגְתָא דְב"ש וּב"ה וְהֵרִי בְּגִט יֵשׁוּן ג"כ נְחָלְקוּ וְלֹא קִתְנֵי לָהּ הֵכָא וְנִרְאָה לִי מִשּׁוּם דְּקִאָמַר ר"י בַּר אֵילְעִי בֵּא וְרָאָה שְׁלֹא כְּדוּרוֹת הֶרְאוּשׁוּנִים דוּרוֹת אַחֲרוֹנִים דְב"ש מִחֲמַרִּי בְּקִדְוִשׁת יוֹחֲסִין לְחַוֵּשׁ לְקוּל גִּירוּשִׁין שְׁלֹא יְבוֹאוּ לְהַקְל בְּיוֹחֲסִין וּקְמִש"ל אַף דְּלְעֲנִין יוֹחֲסִין חִיִּישֵׁי ב"ש כ"כ לְהַחְמִיר אֲבָל לְעֲנִין עִיקְרָא אִיסוּר א"א לֹא חִיִּישֵׁי ב"ש לְחַוֵּשׁ לְחִשְׁשׁ קִידוּשִׁין לְהַצְרִיף גִּט שְׁנֵי כְּנִי"ל: בַּד"ה גְּזִירָה מִשּׁוּם כְּלָמֵם, פִּי בְּקוּוּנְטֵרֵס וְכו' וְתִימָא מֵאַחַר דְּפִסְלִין וְכו' מֵאוּתוֹ טַעַם נְפִסְלָ קְרוּב וְכו'.

דְּבִרְיָהֵם תְּמוּהֵין מֵאֵד לְפַע"ד דְּהִיכִי ס"ד כְּשָׁבָא לְפָנֵינוּ גִּט קֶרַח וְאֵנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא אָמַר כְּלָמֵם לְהַכְשִׁיר קְרוּב אוֹ אֲפִילוּ כְּשֶׁר דְּכִינּוּ דְחִיִּישִׁין דְּמִסְתְּמָא לְמִנְיָן קִשְׁרֵי הֵוִי עֲדִין וְהוּא הַזְמִין אוֹתָם א"כ וְכִי בְּיָדֵינוּ לְהַשְׁלִים אַחַר מַה שְׁלֹא הַזְמִין הַבְּעַל, וְאֵי בְּאֵנוּ לְהַשְׁלִים אַחַר מִן הַשּׁוּק ע"כ שְׂאִין אֵנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁמָמַר כְּלָמֵם, וּמַה שְׁאָמְרוּ בְּמִתְנִיתִין הַכֹּל מִשְׁלִימִין עָלֵינוּ הֵינּוּ בְּגִט קֶרַח הַנְּעֻשָׂה לְפָנֵינוּ וְעֻשָׂה הַסּוֹפֵר קִשְׁרֵי וְאֵין כָּאֵן עַד לְהַחְתִּים עָלֵינוּ מִשְׁלִימִין עָלֵינוּ קְרוּב וּפְסוּל כִּינּוּ דְּבַעַל לֹא הַזְמִין לְמִנְיָן קִשְׁרֵי כֹּל וְאֲפִילוּ בְּלִי הַשְׁלָמָה כֹּל כְּשֶׁר הוּא לְפָנֵינוּ וְאֵין צוּרָה לְהַשְׁלִים רַק מְפָנֵי חִשְׁשׁ שְׁמָא כְּשִׁיבָא אַח"כ בְּב"ד יְפִסְלוּהוּ שְׁיִהִיו סְבוּרִין שְׁהַזְמִין הַבְּעַל עֲדִין לְמִנְיָן קִשְׁרֵי כְּמוֹ שְׁפִירֵש"י בְּמִתְנִיתִין בַּד"ה הַכֹּל מִשְׁלִימִין, אֲבָל גִּט קֶרַח הֵבֵא לְפָנֵינוּ וְלֹא נוֹדַע מַה טִּיבוּ בְּהָא לֹא מְהִנֵּי שׁוּם הַשְׁלָמָה אֲפִילוּ כְּשֶׁר גְּמוּר מֵאַחַר שְׁאֵנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁהַבְּעַל הַזְמִין עֲדִים לְמִנְיָן קִשְׁרֵי וְאַחַד מֵהֵם לֹא חָתַם עַל הַקִּשְׁרֵי וְנִשְׂאֵר חֵלֶק א"כ לֹא מְהִנֵּי שׁוּם הַשְׁלָמָה, וּז"ב וְלִק"מ: דָּף פ"ב ע"א בְּגִמְרָא לְקַבַּע לִי מְקוּם וְכו'.

יֵשׁ לְדִקְדָּק כְּמוֹ שְׁמוּכִיחַ מְדָלָא תְּקֵנוּ לוֹ קְבִיעַת מְקוּם כְּדֵי לְהַכְשִׁיר שְׁנֵי קְרוּבִים א"כ הַשְׁתָּא נְמִי תִּיקְשִׁי לְמָה לֹא תְּקֵנוּ דְּבַעֲיָנוּ רְצוּפִין כְּדֵי לְהַכְשִׁיר שְׁנֵי קְרוּבִים וְצ"ל דְּדוּקָא לְתַמְנָן בְּעַת פְּתִיבַת הַגִּט וְחִתִּימָתוֹ שְׁפִיר קִשְׁיָא לִי דְהִי לְהֵם לְתַמְנָן בְּאִנְפֵּן שְׁנוּכַל לְהַשְׁלִים שְׁנֵי קְרוּבִים אֲבָל לְתַמְנָן לְהַחְמִיר בְּקִיּוּמוֹ בְּרְצוּפִין דְּנִקְא זֹו אֵינָה קוּשְׁיָה דְּפְעָמִים שְׁלֹא יִמְצָא לְקִיּוּמֵי בְּרְצוּפִין וְנִצְטָרָה לְפִסְלוֹ הַגִּט שְׁלֹא כְּדֵין מִשְׂא"כ לְתַמְנָן בְּעַת פְּתִיבַתוֹ מִמִּילָא

יכתבו ויחתמו רק בקביעת מקום כפי התקנה: שם פי אתי לקמי' דר' אמי אמר לי' צא והשלם עליו עבד מן השוק.

פירש"י בד"ה פי אתי גט מקנשר שלא הזמין לו עדים למנן קשריו והסופר והעדים בפנינו ועדיין לא נמסר לה, ולא נתבררו דבריו מה ביקש בזה שהעדים בפנינו ורחוק מאד שנתפנין הרב ז"ל לומר מפח דבעינו זה בפני זה פי מנן לו להרב ז"ל דבעינו בקא זה בפני זה ועוד דהוי לי לפרש במתניתין כן דאין משלימין רק זה בפני זה, גם מאי ענין הסופר לקאן: והנה לכאורה הנה נראה לי לומר דנדאי מה שפי' שעדיין לא נמסר לה הגט הוא דבר מוכרח חדא דמקנשר דינו כפשוט כמו בפשוט צריף שיחתמו העדים קודם נתינת הגט כמו כן מקנשר צריף שיחתמו קודם נתינת הגט, ועוד פיון שפסול חכמים גט קרח שהרי אי נשאת בו הולד ממזר א"כ כל שנמתן והוא קרח הרי ניתן בפסול, ומהאי טעמא ס"ל לכו ננס לעיל בפרייתא דהולד פשר ורש"י ז"ל גריס הכי לעיל בד"ה הולד פשר ע"ש, והיינו אף דבמתניתין קתני הפל משלימין עליו משמע לכתחילה היינו קודם נתינה אבל אחרנתינה נהי דאי השלים אין הולד ממזר פיון שלא נשאת בגט קרח אבל מ"מ גט פסול הוא שהרי ניתן בפסול רק הולד פשר ולכך פירש"י פאן דעדיין לא נמסר לה והשתא קשיא לי לרש"י ז"ל פיון דע"כ צריף למסרו בע"מ דאינהו פרת' א"כ ע"כ צריף עוד עדים פשרים שימסור בפניהם א"כ למה לו להשלים עבד מן השוק ישלימו הע"מ, ועל זה אמר דהסופר ועדים בפנינו ויכולין הם להיות ע"מ ולחתימה אי אפשר דעדים פבר חתמו על הגט והסופר אין לו לחתום דחתם סופר פסול בגט: אמןם באמת דברי הרב ז"ל ברורים בפשיטות פי אין זה ברור אצלי אם חתם סופר פסול במקנשר פיון דפסול יכול לחתום לא גרע חתם סופר מפסול גמור רק פוננת רש"י ז"ל דמשמע לי דקאמר פי אתי לקמי' דר' אמי שפא לפניו גט קרח לשאול עליו מה לעשות בו, ואהא קשיא לי דלא מהני השלמה בגט קרח רק אי ידענו שלא הזמין עדים למנן קשריו אבל בגט קרח הבא לפנינו פשיטא דלא מהני שום השלמה אפי' פשר גמור פיון דחיישינו דהזמין עדים למנן קשריו והיכי אפשר לקבל עד מן השוק שלא הזמין הבעל דהא באמר פלכם ומת אחד הגט בטל, לכך פירש"י דהסופר ועדים לפנינו ואומרים שלא הזמין יותר מהם באופן שאין לנו לחוש לכלכם פלל לכך הכשיר להשלים עבד מן השוק ולכך זכר גם הסופר פי שפא הזמין לסופר ג"כ שיחתום בגט או צוה לסופר להחתים עוד אחד שפאמר לו, ולכך בעינו סופר ועדים שנדע שלא הזמין הבעל עדים למנן קשריו וזה ברור ודברי התוס' בד"ה צא לדעת רש"י בזה לא נתבררו לי, ועיין מ"ש בסמוך בתוס': בתוס' בד"ה צא והשלם עליו עבד מן השוק וכו' ומעשה בא לפני רבינו משולם וכו' ור"ת הביא ראי' מכאן דקשר וכו'.

לא נתבררו לי דבריהם דהיכי מייתי ראי' מפאן דע"כ מיירי דידענו שלא אמר הבעל פולכם ולא הזמין עדים למנן קשריו דאל"כ פיון דחיישינו לכלכם פשיטא דלא מהני השלמה אפילו פשר גמור דהא לא זה הוא שהזמין הבעל והלכך פיון דבלי השלמה ג"כ פשר גמור הוא, רק דחיישינו לב"ד שיבוא הגט לפניהם שלא ידעו אח"כ אם לא אמר פלכם ויחושו לזה דמסתמא למנן קשריו הזמין עדין ויפסלוהו לכך צריף להשלים עליו לכך סגי ממילא בקרוב ופסול וזה שלא בפני זה, אבל בהו עובדא דרבינו משולם שהבעל עצמו הזמין שלישי שפיר בעינו זה בפני זה רק רבינו משולם מסברתו הכשיר

כִּינּוֹן דְּמַעֲיָקְרָא לֹא הִזְמִין רַק שְׁנַיִם וּנְגַמֵּר הֵגֵט בְּכֹף מַמְיָלָא לֹא נִתְפָּוּן בְּמַה שְׁהִתְחַתִּים שְׁלִישִׁי לְבַטֵּל חֲתִימַת הַשְּׁנַיִם רַק לְהוֹסִיף שְׁלִישִׁי לְכַבּוֹד אוֹ לְמִילּוּי וּמַמְיָלָא אֵין צָרִיךְ זֶה בְּפָנֵי זֶה וְסִבָּרָא זֶה אֵינָה מְוַכְרַחַת כָּלֵל מַהֵךְ דְּהִכָּא דְּמִיָּירִי שְׁלֹא הִזְמִין הַבַּעַל עֲדִים לְמַנְוֹן קִשְׁרִיו גַּם לְפִי מַה שְׁהִבִּינוּ הַתּוֹסֵ' דַּעַת רַש"י דְּהִכָּא בְּעֵינּוּ זֶה בְּפָנֵי זֶה מ"מ אֵין הִכְרַח שְׁיִתְלֹךְ עַל רַבִּינוּ מְשׁוֹלֵם דְּדוֹקָא הִכָּא דְּבַעֲיֵנוּ ע"כ שְׁיָהִי הַקְּשָׁרִים לְמַנְוֹן הָעֲדִים וְקַרַח פְּסוּל מַמְיָלָא בְּעֵינּוּ שְׁיָהִי זֶה בְּפָנֵי זֶה אֲבָל בְּעוֹבְדָא דְּרַבִּינוּ מְשׁוֹלֵם לֹא בְּעֵינּוּ שְׁלִישִׁי כָּלֵל רַק הַבַּעַל הִתְחַתִּים וְכִינּוֹן דְּמַעֲיָקְרָא הִתְחַתִּים ב' מַמְיָלָא לֹא נִתְפָּוּן בְּאוֹתוֹ שְׁלִישִׁי לְבַטֵּל חֲתִימַת הַשְּׁנַיִם שְׁלֹא הָיָו בְּפָנָיו שֶׁל הַשְּׁלִישִׁי וּבִקְפִידָא דְּבַעַל הַדְּבָר תְּלוּי כִּינּוֹן דְּלוּלָא הַבַּעַל לֹא הָיָו בְּעֵינּוּ לִי כָּלֵל אֲבָל הִכָּא דְּאֵנּוּ מְצָרְכִינוּ לִי וְאִי לֹא"ה נְפֹסֵל שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמֵר דְּבַעֲיֵנוּ זֶה בְּפָנֵי זֶה, גַּם לְהִיפּוֹף מִדְּבָרֵי הַר"ר אֶלְחָנָן הַפּוֹסֵל בְּעוֹבְדָא דְּרַבִּינוּ מְשׁוֹלֵם אֵין הִכְרַח שְׁיִפְסוֹל כָּאֵן דְּהִתָּם כִּינּוֹן שְׁצִנָּה לְהִתְחַתִּים שְׁלִישִׁי נִתְפָּוּן שְׁיָהִי עַד גְּמוּר וְלֹא מְהַיִּי שְׁלֹא בְּפָנֵיהֶם אֲבָל הִכָּא לֹא בְּעֵינּוּ לִי רַק לְהַשְׁלֵמָה מְחַשֵּׁשׁ ב"ד טוֹעִין שְׁיִתְשַׁבּוּ דְּאָמַר כָּלְכֶם הַלְּפָף סְגִי אֶפִּילוֹ זֶה שְׁלֹא בְּפָנֵי זֶה וְכִבָּר כְּתִבְתִּי דְּאֵין מִדְּבָרֵי רַש"י הִכְרַח דְּבַעֲיֵי כָּאֵן זֶה בְּפָנֵי זֶה וְלֹא נִתְפָּוּן כָּלֵל לְדְבָר זֶה כַּמ"ש לְעֵיל בְּגַמְרָא בְּאַרְיִכוֹת ע"ש: סְלִיק בַּס"ד פָּרַק הַזּוֹרֵק הַמְּגַרֵּשׁ פָּרַק תְּשִׁיעֵי בְּמִשְׁנֵה הַמְּגַרֵּשׁ וְכו' ר"א מִתִּיר כו' כִּי צִדָּד יַעֲשֶׂה וְכו' בְּגַמְרָא אֵיכָא מ"ד דְּבַחּוּץ פְּלִיגִי וְאֵיכָא מ"ד בַּעַל מְנַת פְּלִיגִי, וְאֵיכָא לְמִיָּדָה הֵיכִי אֶפְשָׁר דְּבַעַל מְנַת פְּלִיגִי כִּינּוֹן דְּקִי"ל דְּבַעֲיֵנוּ בְּמִשְׁפָּטֵי הַתְּנָאִי שְׁלֹא יְהִי הַתְּנָאִי סוֹתֵר לְמַעֲשֶׂה א"כ הֵיכִי פְּלִיגִי רַבְּנָן בַּעַל מְנַת דְּלֹא הָיָו גֵּט וְיִתְחַזֵּר וְיִטְלָנוּ הַיְמָנָה דְּכִינּוֹן דְּהָיָו שְׁיִיר הָרִי הַתְּנָאִי סוֹתֵר הַמַּעֲשֶׂה לְגַמְרֵי א"כ תְּנָאִי כְּטֵל וּמַעֲשֶׂה קִיָּים וְלִיָּהִי גִיטָא לְגַמְרֵי כְּלִי תְּנָאִי: הֵן אָמַת דְּאֵיכָא לְמִיָּר דְּדוֹקָא בַּעַל מְנַת שְׁתַּחֲזִירִי לִי הַנְּיָיר אֵי עַל מְנַת אֵינוֹ כְּמַעֲכָשִׁי וְאֵין הֵגֵט חָל רַק אַחַר שְׁתַּחֲזִיר לוֹ וְהָרִי סוֹתֵר הַמַּעֲשֶׂה דְּהֵינּוּ עֵיקַר הַנְּתִיבָה שְׁהָרִי הוּא נוֹתֵן לָהּ וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֲבָל כָּאֵן אֵף שֶׁהוּא סוֹתֵר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהוּא מְגַרֵּשׁ וְאֵינוֹ גֵּט מ"מ לֹא הָיָו בְּכָלֵל תְּנָאִי וּמַעֲשֶׂה בְּדְבָר אַחַד אֵף דְּהִכָּא נְמִי הַמַּעֲשֶׂה שְׁתֵּהֵא מוֹתֵרַת וְהַתְּנָאִי עוֹקֵר הַמַּעֲשֶׂה שְׁלֹא תֵּהֵא מוֹתֵרַת לְשׁוּם אָדָם מ"מ כִּינּוֹן דַּס"ס הֵגֵט בְּיָדָה לֹא מִיָּקְרִי תְּנָאִי סוֹתֵר הַמַּעֲשֶׂה: אֵף אֶפְתִּי יֵשׁ לְדוֹן בְּמַה שְׁפִירֵשׁ"י ז"ל דְּכֹף אָמַר לָהּ בְּשַׁעַת מְסִירָה בֵּין אֵי גִימָא חוּץ הוּא אֵי לַר"א מְהַיִּי חוּץ בַּעַת מְסִירָה תַּכ"ד, דְּכִינּוֹן דְּאָמַר לָהּ בַּעַת מְסִירָה הָרִי אֶת מוֹתֵרַת לְכָל אָדָם שׁוֹב לֹא מְהַיִּי שְׁיִאמַר תַּכ"ד חוּץ מְפִלוֹנִי דְּבַגִּיטִין לֹא אָמְרִינוּ תַּכ"ד כְּדִיבּוֹר אוֹ דְּנִימָא דוֹקָא לְבַטֵּל הֵגֵט לְגַמְרֵי אֲבָל כָּאֵן דַּלַּר"א הֵגֵט גֵּט גְּמוּר רַק חוּץ מְפִלוֹנִי קְאָמַר מְהַיִּי תַּכ"ד, וְכֵן מִשְׁמַע מִתּוֹף פִּירֵשׁ"י הַנְּ"ל אָמְנָם לְרַבְּנָן כִּינּוֹן דְּהֵגֵט יִתְבַטֵּל בְּכֹף לְגַמְרֵי בְּנֹדָאֵי לֹא מְהַיִּי שְׁיִאמַר תַּכ"ד חוּץ מְפִלוֹנִי לְבַטֵּל הֵגֵט וְא"כ קִשָּׂה מְאֹד לוֹמֵר דַּלַּר"א מִיָּירִי שְׁאָמַר תַּכ"ד בַּעַת מְסִירָה אַחַר גְּמַר הַמְּסִירָה כִּינּוֹן שְׁאָמַר מַעֲיָקְרָא הָרִי אֶת מוֹתֵרַת לְכָל אָדָם, וְלְרַבְּנָן דוֹקָא קוֹדֵם גְּמַר הַמְּסִירָה, וּמִזֵּה נִרְאֶה דְּאֶפִּילוֹ לַר"א ג"כ דוֹקָא קוֹדֵם גְּמַר הַמְּסִירָה דְּלַגְבֵי פְּלוֹנִי מִתְבַטֵּל הֵגֵט וְלֹא מְהַיִּי תַּכ"ד לְבַטֵּל דְּבָרֵיו הַקּוֹדֵמִין, וְכַמוֹ כֵּן בַּעַל מְנַת יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק דַּלַּר"א כִּינּוֹן דְּהֵגֵט גֵּט גְּמוּר הָיָו כְּמוֹ כָּל תְּנָאִי דְּמְהַיִּי לְהַתְּנוּת תַּכ"ד דְּתְּנָאִי לֹא חֲזָרָה הוּא אֲבָל לְרַבְּנָן כִּינּוֹן שְׁבַתְּנָאִי זֶה מְבַטֵּל הֵגֵט לְגַמְרֵי אֵין סִבָּרָא שְׁיִזְעִיל אֶפִּילוֹ תַּכ"ד רַק קוֹדֵם הַמְּסִירָה וְלִקְמָן גַּבֵּי בַעֲי' דְּלַרְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן פִּירֵשׁ"י קוֹדֵם מְסִירָה וְכַאֵן פִּירֵשׁ בַּעַת מְסִירָה וְאֵף שְׁפִירֵשׁ אֵלִיבָא דַּר"א מ"מ קִשָּׂה מְאֹד לוֹמֵר דְּלֹא מִיָּירִי לַר"א וְלְרַבְּנָן בְּחַד גּוֹנוּא, וְצ"ע בְּכָל זֶה: עוֹד אֲנִי מְסַתַּפֵּק וְשׁוֹאֵל בְּהַךְ תַּקְנָתָא דְּרַבְּנָן שְׁיִטְלָנוּ הַיְמָנָה

וניתן וניתנו לה אי דוקא אחר פדי דיבור לנתינה צריה שיטלנו הימנה אבל תוך פדי דיבור לנתינה אין צריה לחזור ולקטלו רק שיאמר הרי את מותרת לכל אדם, ואף דבגיטין תכ"ד לאו פדיבור ה"מ לבטל הגט אינו יכול אפילו תכ"ד אבל להיפך להחזיק הגט שיהא גט מועיל תכ"ד, או דלמא אפילו תכ"ד לא מהני דכיון שפבר קנאתו ליפסל לכהונה צריה נתינה מחדש, ואי שיחזור בו מדבריו לגמרי ויגרשה תכ"ד לגמרי שוב לא מהני תכ"ד לבטל מה שפבר נתגרשה בנתינה קמייטא ליפסל לכהונה וע"כ פבר נפסלה לכהונה וקנתה הגט א"כ ע"כ צריה נתינה שנית ואפשר לומר דדוקא בגיטין גמורין וקידושין דחמירי לא מהני תכ"ד אבל בגט פזה לרבנן דאינו רק ריח הגט לכהונה אפשר דמועיל גבי חזרה תכ"ד ואין לו דין גט גמור שלא יועיל תכ"ד לחזור בו, וא"כ שפיר יכול לחזור בו מה דמעיקרא לגמרי ולגרשה לחלוטין לכל אדם ואין צריה ליטלו הימנה ועוד יש מקום לומר שלא אמרו שאינו יכול לחזור בו בגיטין היינו אי פא בחזרתו לבטל הגט אבל אי פא להחזיקו יותר אף דמבטל דבריו הראשונים לגמרי ולבטלם אינו יכול אבל אי פא לחזק דבריו יותר בהא אפילו תכ"ד יכול לחזור בו וגם זה צ"ע ומה דקתני במתניתין פיצד יעשה יטלנו הימנה אין ראי' דבא לומר תקנתא אפילו אחר פדי דיבור אבל אי חוזר בו בפירוש תכ"ד אפילו אינו מגרש פלל יש לדון בו כמו שביארנו: שם פיצד יעשה יטלנו הימנה וכו'.

מפרש בגמרא טעמא דבעינן שיטלנו הימנה משום דקנאתו ליפסל לכהונה ואיפא למידק דהא באומר הרי זה גיטך והננייר שלי אינה מגורשת ומשמע בהדיא מפל הפוסקים דאפ"י ריח הגט אין בו והשתא הכא כיון שנתן לה הגט ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני הרי לא נתפגין זה רק לגרשה שתהא מותרת לכל ונפרדת ממנו, אבל השתא דאינה מגורשת פלל ממנו ואינה מותרת לשום אדם הרי הננייר שלו א"כ למה תפסל לכהונה מ"ש מהרי זה גיטך והננייר שלי, בשלמא בקרא דכתיב ואשה גרושה מאשה שאמר בפירוש שלא תהא מותרת לכל אדם א"כ לכך מסר לה הגט אבל פאן שגירשה שתהא מגורשת גמורה ומאחר דאינה מגורשת נימא דהגט לפקדון דאדעתא דהכי לא יחייב לה הגט רק פדי שתתגרש: ועוד קשיא לי אפילו אי נימא דמ"מ הקנה לה הננייר אף שלא תתגרש א"כ היכי אמרו בפשיטות יטלנו הימנה וניתן וניתנו לה הוי לי' לומר שתקנה לו להבעל בקנין קודם כיון דכבר נעשה שלה לאו מידי יחייב לה ולא זכרו מזה בשום מקום שתקנה לו הגט שנית, וכ"ש לפי מה שהוכחתי לעיל בהך בעי' דכתב על טבלא שהוא שלה דהקנאה פוסל בין פתיבה לנתינה כמו קציצה והאשה כותבת את גיטתה היינו שהקנתה לו קודם פתיבה א"כ הכא הוי מחוסר מעשה, ובשלמא להפוסקים דאין מחוסר מעשה פוסל רק אי הוה מחוסר בעת פתיבה אבל אם בעת פתיבה לא הי' מחוסר מעשה רק אח"כ נעשה מחוסר לא איכפת לן שפיר.

אבל להפוסקים דאפילו חיברו אחר הפתיבה ותלשו הוי מחוסר מעשה א"כ הכא נמי הוא פסול: ונראה לי לומר דזה שאמרה תורה ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאשה היינו בדיבורו של בעל הדבר תלוי פל שהיא גירשה באופן זה ואמר בלשונו פה שהיא מגרשה רק אינו מתירה לכל הוי ריח הגט ופוסל לכהונה, וריח הגט זה אינו צריה קנין גמור לקנות הננייר דלא בעינן זה רק להתגרש גירושין גמורין הלכך הכא נמי כיון שאמר שאינו מתירה לכל ושייר אהד הוי ריח הגט ופוסל לכהונה.

אָבֵל בְּאוֹמֵר הָרִי זֶה גִּיטָה וְהַגִּיטָה שְׁלִי דְהַתִּירָה לְכָל בְּדִיבּוּרוֹ רַק מֵצַד אַחַר יֵשׁ חֶסֶד וְשֵׁלָא נָתַן הַגִּיטָה שׁוּב אִי אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּהוּי רִיחַ הַגִּטָה שְׁהָרִי לֹא גִירָשׁ פְּלִל בְּאִפְסָן שְׁיִהֵא רִיחַ גִּטָה רַק הַתִּיר לְכָל וְכִינֵן שְׁאִין הַגִּטָה מוֹעִיל מֵצַד שְׁלֵא הַקְנָה הַגִּיטָה אִי אֶפְשָׁר שְׁיִתְחַלַּק שְׁיִהֵא גִטָה לְכַהֲנָה דְּמִי מְחַלְקוּ פִּינֵן שְׁגִירָשׁ לְגַמְרִי וְלֹא מִיקְרִי פְּלִל גְּרוּשָׁה מְאִישָׁה רַק גְּרוּשָׁה לְפִל, וְכִינֵן שְׁאִינוּ מוֹעִיל אִינוּ מוֹעִיל פְּלוּם, וּז"ב: אֶלָּא שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק בְּשִׁלְמָא אִי נִפְרָשׁ בְּפִשְׁטוּת דְּקַנְתָּה הַגִּיטָה לְגַמְרִי, וְכִפִּי הַנְרָאָה מִפִּירָשׁ"י לְקַמְן דָּף פ"ד ע"ב בד"ה שְׁאִנִּי הָכָא א"כ נִחָא שְׁפִיר מַה שְׁצָרִיף לְחִזּוּר וְלִיטְלוּ דְבִשְׁלְמָא בְּנָתַן לָהּ לְפַקְדוֹן אִין הַגִּיטָה שְׁלָהּ רַק שְׁלוּ וְכָל שְׁאוּמֵר אַח"כ הָא גִּיטָה מִתְגַּרְשָׁת בְּנִתְיָנָה קְמִיָּתָא אָבֵל פְּאֵן דְּכָבֵר נַעֲשֶׂה הַגִּטָה שְׁלָהּ מִחֲמַת שְׁנַפְסָלָהּ לְכַהֲנָה לְכָף צָרִיף לְחִזּוּר וְלִיטְלוּ אָבֵל לְפִי מַה שְׁפִתְבַּתִּי דְּלַפְסוּל לְכַהֲנָה אִין צָרִיף שְׁתַּקְנָה הַגִּיטָה לְגַמְרִי כְּמוֹ בְּגִירוּשִׁין גְּמוּרִין וְאִינָה צָרִיכָה לְהַקְנוֹת הַגִּיטָה לְבַעַל שְׁנִית א"כ לְמַה לֹּא יוֹעִיל הָא גִּיטָה כְּמוֹ בְּנָתַן בִּידָה לְפַקְדוֹן, וְנִרְאָה דְּדוֹקָא בְּנָתַן לְפַקְדוֹן דְּלֹא הִי מְעִיקָרָא שׁוּם נְתִינָה לְגִירוּשִׁין רַק הַפִּל מוֹעִיל עַל לְאַחַר כְּפִי שְׁיִיאֵמֵר הָא גִּיטָה אִז מִתְגַּרְשָׁת ע"י נְתִינָה קְמִיָּתָא אָבֵל אִי כְּבָר הוֹעִילָה נְתִינָה קְמִיָּתָא לְרִיחַ הַגִּטָה לְכַהֲנָה שׁוּב אִין אוֹתָהּ הַנְתִּינָה יְכוּלָה לְפַעֵן לְמַה שְׁיִיאֵמֵר אַח"כ הָא גִּיטָה וְצָרִיף נְתִינָה מְחַדָּשׁ, כְּנ"ל: וְדַע שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק לְפִי הַנְּ"ל בְּשִׁלְיַח הַמְבִיא גִטָה וְלֹא אָמַר בְּכַפֵּי נִכְתָּב וְכו' דְּלִרְבָּנָן אִין הַנְּלָד מְמוּזָר רַק יִטְלִנוּ מִמֶּנָּה וְיִחִזּוּר וְיִתְנִינוּ לָהּ וְיֵאמֵר בְּכ"נ, וְהַשְׁתָּא הָתָם ע"כ צָרִיף לֹאמַר שְׁקַנְתָּה הַגִּיטָה לְגַמְרִי בְּנִתְיָנָה רֵאשׁוּנָה דֵאל"כ הָרִי זֶה גִּיטָה וְהַגִּיטָה שְׁלִי פְּשִׁיטָא דְהַנְּלָד מְמוּזָר וְאִינוּ גִטָה פְּלִל, וְהַשְׁתָּא לֹא מְבַעֲיָא שְׁלֵא הַנְּזַכֵּר בְּשׁוּם מְקוֹם שְׁצָרִיכָה הָאֲשָׁה לְהַקְנוֹת שְׁנִית הַגִּטָה לְבַעַלָּהּ גַּם יֵשׁ לְדוֹן בּוֹ מֵצַד מְחֻסָּר הַקְנָאָה.

אָבֵל בְּלֵא"ה פִּינֵן שְׁאִין הַבַּעַל פְּאֵן הֵיאָה תּוּכַל לְהַקְנוֹת הַגִּיטָה לְבַעַל, וְאִף דְּזַכִּין לְאָדָם שְׁלֵא בְּכַפֵּי אִינִי יוֹדַע אִם זֶה מְקַרִי זְכוּת כַּה"ג פִּי אוֹלִי אִין רְצוֹנוֹ לְגַרְשׁ עוֹד, וְנִרְאָה לִי דְאִף דְּבַעֲיָנוּ שְׁיִהֵא הַגִּיטָה שְׁלֵא בַעַל דָּאִי לֵא"ה לֹא מִיקְרִי וְנָתַן דְּלֹא מִיָּדִי יִהִיב לָהּ פִּינֵן דְּשִׁלּוֹ הוּא אָבֵל זְהוּ לְעֵנֵן גּוּף הַגִּירוּשִׁין אָבֵל לְעֵנֵן תְּקַנְתָּ חֲכָמִים שְׁיִיאֵמֵר בְּכַפֵּי נִכְתָּב בַּעַת נְתִינָה סְגִי בְּנִתְיָנָה כְּזוֹ אִף שְׁהַגִּטָה שְׁלֵא הָאֲשָׁה כְּנ"ל, וְעַמ"ש לְקַמְן דָּף פ"ד ע"ב בְּתוּס' בד"ה אָמַר חִזְקִי: בְּגַמְרָא הֵאִי אֶלָּא חוּץ הוּא.

נִרְאָה לִי דְּדוֹקָא הָכָא קָא מְבַעֲיָא לִי דְהָא אֶלָּא לְפִלוּנִי ע"כ חֶסֶד פְּאֵן שְׁלֵא תַנְשָׂא לְפִלוּנִי לְכָף מְסַפְקָא לָן אִי עַל מְנַת שְׁלֵא תַנְשָׂא קְאָמֵר אוֹ לְפִלוּנִי לֹא תַהֵא מְוַתְרַת דְּהִינְנוּ חוּץ אָבֵל אִי הָיָה שׁוֹנָה הַתַּנָּא אֶלָּא לְפִלוּנִי לֹא תַהֵא מְוַתְרַת לֹא הָיָה מְקוֹם לְהַסְתַּפֵּק שְׁהוּא לְשׁוֹן רַק, וְלִפִּי שְׁנַחֲסֵר בְּכָאן עֵיקַר הַדְּבָר אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ שְׁתַּהֵא מְוַתְרַת לְכָל אָדָם רַק לְפִלוּנִי לְכָף מְבַעֲיָ לָן הָכָא, וְהִינְנוּ דְּפִשְׁטִינוּ לָהּ מַהָּ דְּנִגְעִים דְּהָתָם קַתְנִי מִמֶּשׁ כִּי הָכָא פִּל הַבְּתִים מְטַמְאִין בְּנִגְעִים אֶלָּא שְׁלֵא פוֹתִים וּג"כ נַחֲסֵר דְּשִׁל פוֹתִים לֹא מְטַמְאִי לְכָף אִין לְפָרֵשׁ רַק וְיֵשׁ לְסַפֵּק בּוֹ ג"כ אִי עַל מְנַת אוֹ חוּץ וְלְכָף מְכָל הַנִּי אֶלָּא דְּמַצִּינוּ בְּש"ס אִין מְסַפֵּר לֹא מְבַעֲיָ לָן וְלֹא פְּשִׁיט מִינְיָהּ וְזֶה בְּרוּר לְפַע"ד, וּמִינְשֵׁב קוּשְׁיַת הַתוּס' בד"ה אָמַר רַבִּינָא מַהָּ דְּזַבְּחִים ע"ש: שָׁם אָבֵל בַּעַל מְנַת מוֹדוֹ לִי אוֹ דְּלָמָּא בַּעַל מְנַת פְּלִיגִי וְכו'.

קשי' לי היכי אֶפְשָׁר דְרַבְנָן מודו בעל מְנַת או דְפְלִיגִי בעל מְנַת הָא על מְנַת גְרַע מחוץ דְלָא הָוִי פְרִיתוֹת דְאֶגִידָא בִי מִפְּחֵ הַתְּנָאִי כְּמוֹ עַל מְנַת שְׁלֵא תִשְׁתִּי יִין פֶּל יְמֵי חֲזִיכִי, וְכ"כ הֶרְמֵב"ם ו"ל לְהֶדְיָא פ"ח מה"ג דְבַעַל מְנַת שְׁלֵא תִנְשְׂאִי לְפִלוֹנֵי אֵינּוּ פְרִיתוֹת וְאֶפְרִי רִיחַ גִּט לִיכָא, וְרֵאִיתִי לְהֶרְשֵׁב"א ו"ל בְּחִידוּשֵׁי לְקַמְן דָּף פ"ב ע"ב בְּפִרְיָתָא דְהָרִי זֶה גִּיטָף עַל מְנַת שְׁלֵא תִשְׁתִּי יִין שְׁהֶקְשָׁה קְוִשְׁנִי זֶה עַל הֶרְמֵב"ם וּמִתּוֹף כָּף חֶלֶק עֲלִיו דְכִינּוֹן שְׁכַשְׂמוֹת אוֹתוֹ פְלוֹנֵי נִתְבַטַּל הַתְּנָאִי הָוִי פְרִיתוֹת כְּמוֹ פֶּל יְמֵי חֲזִי פְלוֹנֵי ע"ש, אֲבָל בְּאַמַּת לִק"מ לִפְע"ד דְהָף עַל מְנַת דְהֶכָא דְוּמְנִי דְחוּץ הוּא כְּמוֹ בְחוּץ אֵין הַפְנוּנָה רַק גִּישׁוּאִין הֶרְאִישׁוּנִים אַחַר הַגְּיּוּשִׁין דְאִי נִשְׂאָת מְעִיקְרָא לְאַחַר פִּקְעֵ אִישׁוֹת רֵאשׁוֹן לְגַמְרִי וְכַשְׂמַת אוֹתוֹ אַחַר מְוִתְרַת לוֹ כְּמוֹ שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' לְקַמְן דָּף פ"ג בד"ה אֵילִימָא כְּמוֹ כּוֹ עַל מְנַת דְהֶכָא ג"כ הַפְנוּנָה שְׁלֵא תִנְשְׂא בְרֵאשׁוּנָה לְאוֹתוֹ פְלוֹנֵי אֲבָל כָּל שְׁתַּנְשְׂא לְאַחַר נִתְבַטַּל הַתְּנָאִי, הֵלְכָף בְּכַה"ג שְׁפִיר מְסַפְקָא לָן אִי מוֹדוּ רַבְנָן בְּהָא כְּמוֹ פֶּל תְּנָאִי דְעֶלְמָא אוּ דְלִמָּא בְּהָא פְלִיגִי וּבְחוּץ מוֹדָה ר"א אֲבָל אִי אָמַר עַל מְנַת שְׁלֵא תִנְשְׂאִי לְפִלוֹנֵי לְעוֹלָם בְּהָא לִכ"ע לָא הָוִי פְרִיתוֹת כָּלֵל שְׁלֵא תִהֵא מְוִתְרַת בְּמַה שְׁנֶאֱסְרָה כְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם הַנ"ל, וְעַמ"ש לְקַמְן דָּף פ"ג ע"ב עוֹד בְּזֶה וּבְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם הַנ"ל: וְנִרְאֶה לִי דְמַכָּאן יֵשׁ רֵאזִיָּה לְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם כִּינּוֹן דְחוּזִין דְמוֹדָה ר"א דְמְוִתְרַת לְזֶה אַחַר שְׁתַּתְגַּרְשׁ אוּ תַתְאֲלִמְן מֵאַחַר וּלְמַה לָּא נִימָא דְחוּץ מְפִלוֹנֵי הַפְנוּנָה שְׂאִינָה מִתִּירָה כָּלֵל לְזֶה לְעוֹלָם וְע"כ שְׂאִי אֶפְשָׁר שְׁיִתְפְּסוּ בְּהָ קִידוּשִׁין שֶׁל אַחַר כָּל עוֹד שְׁלֵא נִפְקַע אִישׁוֹת שֶׁל רֵאשׁוֹן לְגַמְרִי, הֵלְכָף אִם אָמַר בְּפִירוּשׁ חוּץ מְפִלוֹנֵי לָא תִהֵא מְוִתְרַת לְעוֹלָם מִמִּילָא אֲסוּרָה לְכָל אָדָם כִּינּוֹן שְׁעִדִּין אִישׁוֹתוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן חָל עֲלֵיהָ, לְכָף אִי אָמַר סֵתָם חוּץ מְפִלוֹנֵי מִמִּילָא דְנִין בְּאִוְפֹן שְׁיִהֵא גִט, וְרַק קוֹדָם גִּישׁוּאִי אַחַר אֵינּוּ מִתִּיר לְפִלוֹנֵי אֲבָל כָּל לְאַחַר חוּץ מְפִלוֹנֵי הוּא מְפִקִיעַ אִישׁוֹתוֹ לְגַמְרִי הֵלְכָף מִמִּילָא גַם בַּעַל מְנַת כָּל שְׂאֵמֵר סֵתָם ע"מ שְׁלֵא תִנְשְׂאִי לְפִלוֹנֵי דְנִין דְכָל לְאַחַר הַפְקִיעַ אִישׁוֹתוֹ לְגַמְרִי דֵאל"כ לְעוֹלָם אֶגִידָא בִי וְאִי אֶפְשָׁר שְׁתַּנְשְׂא לְאַחַר, וְעַמ"ש"ל דָּף פ"ג ע"ב בְּתוֹס' בד"ה מוֹדָה: שָׁם עַל מְנַת דְלָא מִיטְמְאִי בְּתִי כּוֹתִים וְכו' וְעוֹד בְּתִי כּוֹתִים מִי מִיטְמְאִין קִשְׂיָא לִי הִיכִי פְשִׁיט מְהֶכָא דְלִיכָא לְמִיטְעֵי כָּלֵל דְעַל מְנַת הוּא דְמֵאִי עַל מְנַת שְׁיִיף כָּאן וְכַה"ג כְּתַבוּ הַתּוֹס' רִישׁ חֻלִּין וְסוּף הַמְנִיחַ דְהִיכָא דְלִיכָא לְמִיטְעֵי לָא חֵשׁ לְמִיתְנֵי לְשׁוֹן שְׂאִינּוּ כְּגוֹן עֲבָרִים מְצָרִים וְלֵא פִי אֶפִילוּ בְשִׂמָּא וְא"כ הִיכִי פְשִׁיט דְאֵלָא חוּץ הוּא מְהָף דְהֶתָם, גַּם לָא יִדְעָתִי לְמַה לִי כְּוִלִי הָאִי עַל מְנַת דְלָא מְטְמְאִי וְכו' וְלֵא עוֹד אֵלָא דְלָא סְגִי לִי בְּהָא אֵלָא שְׁהוֹסִיף לְהַקְשׁוֹת וְעוֹד בְּתִי כּוֹתִים וְכו' כִּינּוֹן דְלֵא שְׁיִיף הֶתָם עַל מְנַת כָּלֵל ע"כ חוּץ הוּא: וְנִרְאֶה לִי דְכָף הַפְנוּנָה לְפִי מַה שְׁשִׁנִּינוּ פִי"ג דְנִגְעִים מְשֻׁנָּה ד' דְבִית הַמְנוּגָע הַמְנוּחֶלֶט מְטְמָא מִתּוֹכוֹ וּמֵאַחוּרָיו וְאֶפִילוּ בְּמִסְגַּר הָאֲבָנִים הַמְנוּגָעִים עֲצָמֵן מְטְמְאִין מֵאַחוּרֵיהֶם כַּמ"ש הַר"ש שָׁם מִן הַתּוֹסְפֵתָא, וּמַעֲתָה אִי יֵשׁ לְאַחַר בֵּית מֵאַחוּרָיו מִמִּילָא הַנּוֹגַע בְּבִיתוֹ שֶׁל הָאֲחַר ג"כ טְמָא, וְאִף דְבַמְשֻׁנָּה ב' שָׁם אָמְרוּ דְבִנְיָן שְׁהוּא נוֹתֵץ נוֹתֵץ אֶת שְׁלוֹ וּמְנִיחַ שֶׁל חֲבִירוֹ מְשׁוּם דְגַבִּי נִתְיָצָה כְּתִיב אֲבָנֵי וְאֶת עֲצָיו וְלֵא שֶׁל חֲבִירוֹ מ"מ הֵינּוּ דְנוֹקָא כְּשֶׁהוּא נוֹתֵץ אֲבָל כָּל זְמַן שְׁהַנְּגַע בּוֹ מְטְמָא מֵאַחוּרָיו, וְהַשְׁתָּא ס"ד אִף דְבְּתִי כּוֹתִים מִיטְמְאִין בְּנִגְעִים הֵינּוּ בְּיֵשׁ נִגְעַת בְּבִיתוֹ אֲבָל בְּכַה"ג שְׁיֵשׁ לְכּוֹתֵי בֵּית מֵאַחוּרֵי הַכּוֹתֵל שְׁשָׁם הַנְּגַע בְּכַה"ג כִּינּוֹן דְאִי מְטְמְאִין לָה מִיטְמְאִי נְמִי בְּתִי כּוֹתִים לָא מְטְמְאִין לָה כָּלֵל וְלֵא מִיטְמְאִי בְּתִי יִשְׂרָאֵל רַק בְּאִוְפֹן שַׁע"י טוֹנְמָאָה זֶה לָא יִתְטְמְאוּ בְּתִי כּוֹתִים אֲבָל בְּאִוְפֹן דְאִי מְטְמְאִין לָה יִתְטְמְאוּ בְּתִי כּוֹתִים לָא מִיטְמְאִי אִפִּי

בְּתֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְאַמַּת לֹא נִיחָא לְהוּ לֹמַר פֶּן דְּמַפְנֵי טַןמַאָת בְּתֵי כּוּתִים לֹא יִתְטַמְּאוּ בְּתֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַהָּא מְקַשָּׁה עוֹד דְּבְתֵיהֶם אֵינֶן מְטַמְּאִין פְּלִל וְנֹאפִילוּ מְטַמְּאִין לְבְתֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְטַמְּאוּ בֵּיתוֹ שֶׁל כּוּתֵי פְּלִל א"כ פְּשִׁיטָא דְּבֵית יִשְׂרָאֵל טַמְּא, וְאֵע"ג דְּתַנְיָא בְּתוֹסְפָתָא וּמִיָּתִי לֵה הֶרְמֵב"ם ו"ל בְּהִלְכוֹת טַןמַאָת צְרַעַת הֶלְכָּה י"ב בֵּית שְׂצִידוֹ אֶחָד כּוּתֵי וְצִידוֹ אֶחָד יִשְׂרָאֵל אֵינֶנּוּ מְטַמְּא בְּנִגְעִים אֵין הַפְּנוּנָה דְּאַחוּרֵי הַפּוֹתֵל דֶּר שֵׁם כּוּתֵי רַק: בְּבֵית גּוֹפָא שְׂשֵׁם הַנֶּגַע צַד אֶחָד שְׂיִיף לֹא אִז אֵינֶנּוּ מְטַמְּא פִּינֹן שְׂאִין בְּתֵי כּוּתִים מְטַמְּאִין מִמִּילָא פֶּל שְׂיִישׁ לְכוּתֵי חֶלֶק בּוֹ אֵינֶנּוּ מְטַמְּא, אֲבָל כַּה"ג וְכַגּוֹן אֲבָן שְׂבִזִּינֹת דְּבִזְמַן שֶׁהוּא חוֹלֵץ חוֹלֵץ אֵת פְּלוֹל מְשׁוּם דְּכְתִיב וְחִלְצוּ אֲבָל אֵי צַד הַשְּׂנֵי שְׂיִיף לְכוּתֵי וְדַאי אֵינֶנּוּ חוֹלֵץ רַק שְׁלוֹ וְכַמוֹ כֵּן אֵינֶנּוּ טַמְּא רַק שְׁלוֹ וְלֹא שֶׁל כּוּתֵי וְהוּא אֵינֶנּוּ פּוֹטֵר אֵת שֶׁל יִשְׂרָאֵל פִּינֹן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל בְּפִנֵי עֲצָמוֹ הוּא, וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ עוֹד דַּס"ד דְּמַרְאֹת חֲלוּקוֹת הֵן וּמַרְאֵה הַטַּמְּא בְּיִשְׂרָאֵל טַהוֹר בְּכוּתֵי וְכֵן לְהִיפּוֹף הַטַּמְּא בְּכוּתֵי טַהוֹר בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל הֶרְאֵשׁוֹן עֵיקַר לַפַּע"ד: בְּתוֹס' בַּד"ה אֲבָל בְּעַל מְנַת לְכַאוּרָה הִי נִרְאָה וְכו'.

דְּבְרֵיהֶם צְרִיכִין בְּיִאוּר כִּי לֹא נִתְבָּאָר דְּעַתָּם בְּחוּץ אֵי גַם בְּהָא נִסְתַּפְקוּ דְּדוֹקָא בְּאֵמֵר חוּץ מְפִלוֹנֵי לֹא תִּהְיֶה מְוֹתֶרֶת לוֹ פְּלִל בְּהָא פְּלִיגֵי רַבְּנֵן אֲבָל בְּאֹמֵר חוּץ מְנִישׁוּאֵי פְּלוֹנֵי וְלֹא שְׂיִיר בְּזִנּוֹת מוֹדוֹ רַבְּנֵן אוֹ דוֹקָא בְּעַל מְנַת מְסַפְקָא לְהוּ אֲבָל בְּחוּץ פְּשִׁיטָא לְהוּ דְּאַפִּי חוּץ מְנִישׁוּאֵי פְּלוֹנֵי פְּלִיגֵי רַבְּנֵן וְהִנֵּה מְהָא דְּאַמְרִינֵן לְקַמֵּן לר"י הַגְּלִילִי אֵלָא בְּחוּץ מְשַׁמַּע לְכַאוּרָה דְּבְחוּץ נְמִי בְּלֹא תַנְשְׂאֵי מוֹדוֹ רַבְּנֵן, דְּאֵי פְּלִיגֵי בְּלֹא תַנְשְׂאֵי אַכְתִּי קִשְׂיָא הָא הַוְתֵּרָה אֲצִלוּ בְּזִנּוֹת מִיְהוּ יֵשׁ לֹמַר דַּמ"מ קִשְׂיָא לִי לר"א דְּאֵיְהוּ מְתִיר אֲפִילוּ בְּלֹא תַנְשְׂאֵי וְלֹא תַבְעֵלִי וּס"ל לְתוֹס' דְּבְחוּץ בְּכָל גְּוּוֹנֵי פְּלִיגֵי רַק בְּעַל מְנַת נִסְתַּפְקוּ אֵי בְּלֹא תַנְשְׂאֵי מוֹדוֹ אוֹ אֲפִילוּ בְּלֹא תַבְעֵלִי: וְתַדַּע לֵה שֶׁהוּא כֵּן דְּאֵי ס"ד דְּבְחוּץ נְמִי נִסְתַּפְקוּ הַתוֹס' א"כ מַה נִּפְקָא מִיְנֵה בֵּין עַל מְנַת לְחוּץ פִּינֹן דְּלֹא פְּלִיגֵי רַבְּנֵן בְּחוּץ רַק כְּשֶׁאַסֵּר לְגַמְרֵי וּבְהָא גַם בְּעַל מְנַת פְּלִיגֵי וְהִיכִי קְאָמֵר בְּחוּץ הוּא דְּפְלִיגֵי אֲבָל בְּעַל מְנַת מוֹדוֹ הָא אֵין הַפְּרֵשׁ בֵּין זֶה לְזֶה פְּלִל: אֵלָא שְׂיִישׁ לְדַקְדָּק אֵי ס"ד דְּבְחוּץ וְדַאי פְּלִיגֵי רַבְּנֵן בְּכָל גְּוּוֹנֵי אֵלָמָא אַף דְּהוֹתֶרָה בְּזִנּוֹת לֹא אֵיכְפַת לְהוּ לְרַבְּנֵן א"כ מ"ש עַל מְנַת דְּמוֹדוֹ בְּהוֹתֶרָה בְּזִנּוֹת וּפְלִיגֵי בְּאַסֵּר לְגַמְרֵי דְּאֵי לְשׁוֹן עַל מְנַת גּוֹרֵם פִּינֹן שְׂאֵמֵר דְּרַף תַּנְאֵי א"כ ה"ה בְּאַסֵּר לְגַמְרֵי וְאֵי דְּלֹא מְהַנִּי לְשׁוֹן תַּנְאֵי א"כ בְּלֹא תַנְשְׂאֵי ג"כ הָא בְּחוּץ פְּלִיגֵי אֲפִי הַוְתֵּרָה בְּזִנּוֹת: לְכֵן נִרְאָה לִי בְּרוּר דְּכּוֹנוֹנַת הַתוֹס' כֶּף דְּבְחוּץ טַעְמָא אַחְרִינָא אֵיכָּא נְהִי דַּס"ל לר"א דְּלֹא אֵיכְפַת לָן שְׂיוּר שֶׁל פְּלוֹנֵי לְגַבֵּי אֵינְהוּ שְׂלֵא שְׂיִיר אֲצִלֵּם כְּלוּם כְּדִדְרִישׁ מְקַרָּא וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁה אֲפִילוּ לֹא נִתְגַּרְשָׁה רַק מֵאִישָׁה פְּסוּלָה לְכַהֲנָה אֵלָמָא הֵוֵי גִיטָא אֲבָל מ"מ פְּשִׁיטָא דְּמוֹדָה ר"א דְּלֹאוֹתוֹ שְׂשִׁיר אֲצִלוּ וְדַאי אֲסוּרָה לְגַמְרֵי, וְנְהִי דְּלֹא אָסֵר רַק נִישׁוּאֵין מ"מ פִּינֹן שְׂשִׁיר נִישׁוּאֵין הֵרִי שְׂשִׁיר בְּגִט אֲצִל זֶה עַכ"פ וְאֲצִל זֶה שְׂשִׁיר וְדַאי לֹא הֵוֵי גִיטָא וְאַסוּרָה לוֹ לְגַמְרֵי רַק דְּלֹא אֵיכְפַת לָן מַה שְׂשִׁיר אֲצִל זֶה לְגַבֵּי אֵינְהוּ הַלְכָּה מְמִילָא אֵין הַפְּרֵשׁ בְּחוּץ פְּלִל בֵּין שְׂאָסֵר הַפֶּל אוֹ נִישׁוּאֵין גְּרִידָא דַּס"ס אֲסוּרָה לוֹ לְגַמְרֵי וְשְׂפִיר פְּלִיגֵי רַבְּנֵן דְּשְׂיוּר שֶׁל זֶה הֵוֵי שְׂיוּר גַּם לֵאנְהוּ, וְהֵינֵנוּ דְּקָאָמֵר לְקַמֵּן בְּפְשִׁיטוֹת אֵלָא בְּחוּץ דְּבְחוּץ לֹא הַוְתֵּרָה פְּלִל אֲפִי אֵמֵר חוּץ נִישׁוּאֵי פְּלוֹנֵי) מִשָּׂא"כ בְּעַל מְנַת שְׂפִיר יֵשׁ לֹמַר דְּדוֹקָא בְּעַל מְנַת שְׂלֵא תַנְשְׂאֵי פִּינֹן שֶׁהוֹתֶרָה אֲצִלוּ בְּזִנּוֹת לֹא הֵוֵי שְׂיוּר פְּלִל.

אֲבָל בְּעַל מְנַת שְׂלֵא תַנְשְׂאֵי וְלֹא תַבְעֵלִי שְׂלֵא הַוְתֵּרָה פְּלִל לְזֶה, לְרַבְּנֵן הֵוֵי שְׂיוּר גַּם לְאַחְרֵינֵי וּלְר"א לֹא אֵיכְפַת לָן פִּינֹן דְּלֹאֲחֵרִינֵי לֹא שְׂשִׁיר מִיָּדֵי: אֲמַנְם בְּעֵיקַר דְּבְרֵי הַתוֹס'

יש לדון דכיון דחויז אסר לגמרי פמו שבארנו א"כ ממילא על מנת דמודו רבנן דומיא דחויז הוא אפילו התנה על הכל גם יש להביא ראיה מהה דלקמן דמבעי לן חויז מונותה מאי נפשוט מאבא ואביה ויש להבין דלמא שאני אבא ואביה שלא התיר פלום דנישואין בלא"ה ליפא בהו ולא שייך בהו פלל וזנות לא התיר לקה הוי שיוור אבל באחר פיון שיהתיר נישואין לא הוי זנות גרידא שיוור וצ"ל דעכ"פ פשיט כה"ג דאבא ואביה באחר שיהתנה על נישואין דרף תנאי א"כ לא שייך בה נישואין מפח התנאי דהוי א"א רק תנאי לא הוי שיוור וממילא חויז מונותה הוי ממש פמו אבא ואביה דהא נישואין לא שייך וזנות לא התיר ש"מ דוקא אבא ואביה דהוי על זנות ערוה בלא"ה אבל באינש אחריןא דלא הוי ערוה הוי שיוור אף דנישואין הוי תנאי ולא שיוור רק זנות.

והשתא אי נימא דבעל מנת שלא תנשאי ולא תבעלי לכ"ע הוי שיוור א"כ כ"ש בעל מנת שלא תנשאי וחויז מונותה דהוי שיוור וליפא ספיקא פלל וע"כ דבעל מנת לא הוי שיוור אפילו התנה על הכל, ומה שדקדקו מבנייתא דלקמן לק"מ דבעי לאשמועינן דאפ"ה פליגי רבנן, גם מה שהקשו מר"י הגלילי דלקמן אינה קוש' פלל, דאנן אמרינן דבעל מנת אין הפרש פלל ופליגי בכל גונוי ולמ"ד בחויז פליגי בעל מנת לא פליגי בכל גונוי הלכך שפיר קאמר אי בעל מנת היכי פליגי רבנן עכ"פ בלא תנשאי הרי הותרה בזנות ובנדאי אין דעת ר"י הגלילי דעת שלישיית לא כר"א ולא פרבנן, גם מה שכתבו מדלא פריה לרבנן בעל מנת שלא תנשאי ולא תבעלי היכא מצינו אסור לזה ומותר לזה לק"מ לפע"ד דנדאי לס"ד ע"כ קושית ר"י הגלילי בעל מנת ג"כ היכן מצינו וכו' ועל זה מקשה הרי הותרה בזנות אבל למאי דמסיק דבחויז פריה ס"ל דבעל מנת דרף תנאי הוא לא שייך להקשות פלל היכי מצינו דמ"ש מפל תנאי דעלמא, פנ"ל: בא"ד דאל"כ אדמפליג בסמוך וכו' עמהרש"א, ולחנם הביא ממרחק לחמו פי פוננת התוס' פשוט בהה פרייתא דבסמוך דמפליג בין חויז לעל מנת הוי לי' לחלק בעל מנת גופא בין על מנת שלא תנשאי ולא תבעלי לעל מנת שלא תנשאי גרידא דבהא לא נחלקו ובהא נחלקו, בא"ד אע"ג דבאלא אסור נישואין ובעילה.

דבריהם מגומגמין קצת דמעיקרא בריש דבריהם משמע דהא בהא תליא דאי מודו רבנן בעל מנת שלא תנשאי ולא תבעלי ממילא אי בעל מנת פליגי לא פליג ר"א רק בלא תנשאי ש'הרי הביאו ראיה מבנייתא דבסמוך דלא נקט במילתא דר"א רק לא תנשאי וכאן משמע דהא פשיטא דאי על מנת הוא פליג ר"א אפי' בלא תנשאי ולא תבעלי, ונראה לי דעיקר פוננתם דכיון דבעי על לשון אלא חויז הוא או על מנת הוא א"כ הך לשון אלא דדנין על מנת מאיזה צד נימא דרק על נישואין על מנת הוא ולא על ביאה, ובשלמא אי הוי מספקינן אי אמר פה או פה א"כ יש לומר דהספק דמירי דאמר פה אבל אנן בלישנא דאלא מספקינן אי חויז או על מנת א"כ ודאי היתה הפנונה נישואין ובעילה ומ"מ חלוק על מנת מחויז, פנ"ל: בד"ה אמר רבינא, ומדתנן ריש זבחים וכו'.

פבר פתבתי דלק"מ דשאני התם דקתני בהדי' אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה ורק הךא קא מבעי לי' דלא קתני אלא לפלוגי לא תהא מותרת וכן בהה דנגעים אלא של פותים אין מיטמאין וכמו כן לפי מה שפתבתי דמהיכא דליפא למיטעי פלל אין להביא ראיה פלל פשיטא דלא קשי' מידי: ע"ב בגמרא שר"א מתיר לכל אדם חויז מאותו האיש.

קשי' לפי מה שכתבו התוס' לקמן בד"ה עמדה ונשאת דנישואין הללו אין מבטלין הגט דאינו נישואין כלל רק אחר מיתת המגרש הוא דמבטלין הגט למפרע דאז חלין הנישואין א"כ בחיי המגרש הרי מותרת הוא לכל אדם אפילו לאותו האישה דלא עבר על התנאי כלל ולאחר מיתת המגרש הרי מותרת היא באמת לאותו איש ואין כאן איסור לאותו איש כלל רק אי תנשא מתחילה לאחר אז אסורה לאותו איש אחר מיתת המגרש כדי שלא יהא איסור אשת איש לאחר למפרע אבל לא איסור לאותו אחר כלל, ודוקא אי אמר שלא תנשאי ולא תבעלי אז שייך איסור לאותו איש, אבל בכה"ג הרי אסורה לאחר ג"כ כמו שכתבו התוס' שמה תבעל באונס, ועוד דבהדיא קתני שלא תנשא ובכה"ג ליפא איסורא כלל אפילו לאותו פלוני לא בחייו של המגרש ולא אחר מיתתו, והוא תמוה מאד לכאורה: ומזה ה' נראה לכאורה ראי' ברורה דלא דמי על מנת שלא תנשאי לפלוני לאבא ואביה דהתם ליפא נישואין כלל בלעדי תנאי של זה, אבל לפלוני פיון דלולא תנאו יש לו נישואין ועל זה התנה שלא תנשא לו, הלכך אפילו אינו חלין עברה על התנאי שפך התנה שלא תנשא לו ולולא דבריו היתה יכולה להנשא לו: אמנם אני אומר באופן אחר דאף דפליג ר"א דעל מנת לא הוי שיעור כמו כל תנאי דעלמא היינו דוקא לגבי אחרים דמותרת מחמת זה לעלמא ולא ס"ל כרבנן דעל מנת הוי שיעור לאחרני גבי לאותו האישה בלבד שהתנה עמו על מנת שלא תנשאי וממילא לא משפכת לה גבי נישואין כלל הרי שיעור בנישואין לאותו האישה והוי כמי שאמר חוץ מנישואי פלוני, דאף דמבעי' לן לקמן חוץ מזנותה אבל חוץ מנישואין לא קא מבעי' לן דהוי שיעור ואפי' בעל מנת מודה ר"א לרבנן לגבי אותו האישה עכ"פ פיון שבתנאי זה אסור עליו הנישואין, ובשלמא אי מתנה תנאי אחר כגון יין הרי לא נאסר עלי' שתיית יין רק אי תשתה יתבטל הגט אבל כאן ביטל הנישואין לגמרי ממנו ואין לו ביה שום נישואין והוי כמו חוץ לגבי אותו פלוני עכ"פ הלכך ממילא לאותו האישה אסורה לגמרי אפילו בזנות פיון דשייר גבי בנישואין ומהאי טעמא ס"ל לרבנן אפילו לגבי אחר הוי שיעור פיון שנאסרה לגמרי לפלוני, ור"א פליג דלאחרני הוי לי' בתנאי דעלמא פיון שדרה תנאי אמר אבל לגבי אותו פלוני מודה דהוי שיעור, כנ"ל: שם אפילו לא נתגרשה אלא מאשה פסולה לכהונה.

יש לדקדק הא קי"ל בעל מנת שלא תשתי יין כל ימי חייכי אין זה פרייתות ומוכח להדיא לקמן דאפילו למ"ד דלא חייש הכא בחוץ מפלוני לדבר הכורת בינה לבינו מ"מ מודה דכל ימי חייכי אינו גט ומוכח להדיא ברמב"ם דבהא אפי' ריח הגט ליפא, אלמא דאפי' לכהונה בעינן שלא תהא אגידא בי' כל ימי חי' והשתא היכא דלא התירה לעלמא כלל פשיטא דהיא אגידא בי' דהא אפי' בעל מנת שלא תנשאי לפלוני חשובה אגידא גבי' ואי לא הגביל זמן אינו גט ואפי' ריח גט ליפא כמבואר כל זה בדברי הרמב"ם פ"ח מה"ג, א"כ כ"ש כשלא התירה לעלמא כלל דפשיטא דאגידא בי' בנישואי כל אדם ולמה תפסל לכהונה, ובדאי ליפא למימר פיון שאם ימות הבעל תהא מותרת, לא הוי אגידא בי' לעולם והוי כמו שלא תשתי יין כל ימי חיי.

הא ודאי ליתא, דבשלמא ביין תהא מותרת ביין פשימות והגט יהא גט ממש, אבל כאן מה שתהא מותרת פשימות הוא משום דמיתה מתרת לגמרי ואפילו לא נתגרשה כלל מותרת כשמת אבל לא מחמת שפלה תנאי הבעל, תדע דביין ג"כ פשיאין לו יבם הרי תהא מותרת ביין פשימות הבעל דמה איכפת לה פיון שמת מה נפקא מינה במה שלא

תשפּה וע"כ דמ"מ הגט אינו גט פּלל לא מהני, א"כ פּאן ג"כ הרי הגט לא פּרת פּלל ועדיין אגידא בי' שלא להנשא לאחר פּלל מחמת הבעל: וצריך לומר דנדאי בגירושין יש ב' ענינים, הרי את מגורשת ממני ומותרת לכל אדם, ובאותו הצד שהיא מגורשת ממנו נפסלה לכהונה ובהיתר לכל אדם מותרת לעלמא, והשתא בעל מנת שלא תשתי יין אותו התנאי חוזר גם על מה שהיא מגורשת ממנו לכה גם בגירושין ממנו אגידא בי' לכה אם תשפּה יין אפילו ממנו לא תהא מגורשת, אבל באומר הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם הרי בגירושין ממנו אינה אגידה בי' פּלל רק האגד בהיתר לעלמא, ואין פסול כהונה תלוי בהיתר לעלמא, ואין להקשות לר"א בחוץ מפלוני דצד היתר לעלמא אגידא בי' ומ"ש מעל מנת שלא תנשאי לפלוני לעולם דלא הוי פּריתות לכ"ע, לכ"ע לק"מ, דדוקא בעל מנת פּל היתר לעלמא אגיד גבי' פי התנאי סותר הפל אבל בחוץ אינה אגידא רק לענין פּלוני אבל לשאר בני אדם אינה אגידא פּלל, וסובר ר"א דאין שיוור של פּלוני מגרע הגט לגבי אחרוני דלדידהו ליפא אגד פּלל, ועוד פּיון דמודה ר"א דאחר שנשאת לאחר ומת מותרת לזה שנאסרה עליו א"כ לא נאסרה עליו לעולם פּלל והוי פּריתות כמו פּל על מנת שהגביל זמן רק באסרה לכל אדם דלא תוכל להנשא פּלל בהא צ"ל פּנ"ל: שם אלמא הוי גיטא ורבנן איסור כהונה שאני.

פירש"י שריפה בהן מצות יתירות, והוא דחוק מאד, גם לשון איסור כהונה שאני לא משמע הכי והוי לי' לומר כהונה שאני, אבל הרמב"ם ז"ל פ"י מה"ג פּתב דריח הגט הפוסל לכהונה מדרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא, ונראה דקש"י לי' קושית התוס' דמה ס"ד דר"א הא לדידנ' נמי ע"כ כהונה שאני דהא מותרת להתניבם, לכן ס"ל להרמב"ם דנדאי בבבביתא לא הונוכר רק כהונה וסובר ר"א דהוי גט גמור ממנו עכ"פ דאי אפי' לדידנ' לא הוי גט היאך ס"ד שתפסול לכהונה מדאורייתא פּיון שלא נתקיימו דבריו פּלל דהוא גירשה עכ"פ ממנו ואפי' ממנו אינה מגורשת והיאך נימא שחלק דבריו לענין כהונה ותגרשה ולענין יבם לא תתגרש וע"כ דבאמת מגורשת לגמרי ממנו ולא איכפת לו במה ששייר לבטל הגט לגמרי וה"ה בחוץ מפלוני למה שגירש מגורשת ולפלוני שלא גירש לא ולא ס"ל לומר דבאמת אינה מגורשת רק רבנן חששו שלא יאמרו גרושה מותרת לכהן ומחמת קול גירושין פסולה לכהן א"כ ליבם נמי ה"ה להם לחוש שלא תתניבם וע"כ דמדאורייתא הוא ובאמת הגט גט גמור ממנו עכ"פ אפילו לענין יבם, ובקרא אין להקשות דנקט כהונה דהא בדיני כהונה משמע להורות דאפילו גרושה פּזו שאינה מותרת לעלמא אסורה לכהן, אבל אי רבנן רצו לחדש דבר זה הי' להם לומר לענין יבם גם פּו להחמיר מדרבנן ורבנן פּליגי עלי' דלעולם גט פּזו אינו פּלום רק רבנן פּסולה מחמת קול גירושין ולא חששו רק לענין כהונה פּדחזינן לב"ש לעיל דפוסל לכהונה בכח לגרש ונמלה ולגבי אשת איש לא חששו לקול בהך משנה דלעיל בנתייחד לפני עדים ש"מ דחמירי לרבנן פּיסול יוחסין א"כ פּל שיש ריח גט חששו לפיסול יוחסין משא"כ לענין יבם, פּו נראה לי לדעת הרמב"ם ועיין מה שאכתוב בתוס' בד"ה אפילו: בתוס' בד"ה שר' אליעזר, והקשה רבינו שמואל וכו' שפא יבוא עלי' באונס וכו'.

ולדעתי צ"ע בזה אי כה"ג עברה על התנאי פּיון שלא היתה הביאה ברצונה רק באונס, ובמה נפשך אי יש בידה להנצל ממילא ליפא למיחש שתעבור ואי אין בידה שתנצל הרי התנה עליה בדבר שאי אפשר לקיומו, ועוד מאיזה צד נימא דשלא תבעלי הכהונה באונס

מסתמא הפנונה שלא תפעל לו מרצונה דמהיכי תימי נימא שהתנה עליה בדבר שאין בינדה גם לא הבנתי לפי זה מה שרצו להוכיח לעיל מדברי ר"א בברייתא דקתני שלא תנשאי דלא תנשאי ולא תפעלי הוי כמו חוץ וקשה הא ע"כ נקט שלא תנשאי משום דבלא תפעלי לא התיר ר"א לכל מחשש שמא תפעל לו באונס משא"כ נישואין ליפא למיחש, ומ"מ אפשר לומר דאם אמר לה על מנת שלא יבעול אותה פלוני דבכהאי גוונא ודאי אפ"י נבעלה באונס לא הוי גט ואף שאין בינדה, כמו על מנת שתצא חמה מנרתיקה דאין בינדה ומ"מ הוי תנאי, ודוקא אי התנה שתעשה דבר שאין בינדה לא הוי תנאי, הלכך הך ברייתא הוי אפשר למיתני שאמר לה על מנת שלא תפעלי ובהא באונס לא נתבטל הגט או שפי' מרצונה וגבי לא תפעלי לאחר דחיישינן היינו באמר שלא יבעול אותה אחר: אמנם בעיקר קושית התוס' נראה לי עיקר כפי דעת הרמב"ם ז"ל פרק ח' מה"ג דדוקא בהגביל זמן הוי גט אבל בלא הגביל זמן הוי כמו שלא תשתי יין ולא תלכי לבית אביה לעולם וכן פירש"י לקמן להדיא דשלא תפעלי לאחר לא הוי גט דהוי כמו שלא תלכי לבית אביה לעולם ש"מ דבזמן מוגבל לא חיישינן שתעבור רק באינו מוגבל וכן מפניך בתוספתא להדי' דהטעם שלא תלכי לבית אביה לעולם דלא הוי גט שמא תלך ושמא תשטה, והיינו כמו שפיתתי, ועוד נדבר מזה לקמן בס"ד: בד"ה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה, וא"ת וכו' פשיטא וכו' מותרת להתניבם.

לא נתבאר מאיזה צד פשיטא להו דלר"א מותרת להתניבם ואדרבא מדקאמר אלמא הוי גיטא ש"מ דחוץ כהונה הוי גט והיינו ליבום ונראה שדקדקו כן מדקאמר לרבנן איסור כהונה שאני ש"מ דרק לענין כהונה הוי גט דאי לר"א הוי גט למילי אחרוני ג"כ א"כ יתחדש מחלוקת חדשה בין ר"א לרבנן בלא התיר כלל לשום אדם דלרבנן מותרת להתניבם ולר"א אסורה, ומדלא מצינו שייחלקו ר"א ורבנן בהא ש"מ דלכ"ע בכה"ג שלא התיר כלל אינו גט רק לכהונה והו' אלמא הוי גיטא קאי אההדמתניתין ששייר פלוני וכמו דהתם הוי גט לכהונה כמו כן הכא לכ"ע חוץ פלוני, אף מ"מ אין קושיתם עולה יפה כי אם לר"א מותרת להתניבם היינו טעמא דעיקר היבום תלוי בהיתר לכל אדם דאי היתה מותרת לכל אדם בלי מיתת הבעל אינה מתניבמת אבל אם מעיקרא לא היתה מותרת ועכשיו מחמת מיתת הבעל היא רוצה להנשא לשוק בהא אמרה תורה שאין מיתת הבעל מתיר רק ביש לו בנים אבל בלי בנים לא תהיה אשת המת החוצה הרי בפירוש אמרה תורה שאין מיתה זו בלי בנים מותרת לשוק רק יבמה יבוא עליה הלכך פינון שאמר ואי את מותרת לכל אדם כבר נכלל בזה ממילא שתניבם ג"כ, ושפיר דנייק ר"א דחזינו דיש גט לחצאין לכהונה בלבד ולשאר דברים לא, כמו כן באמר הרי את מותרת לכל חוץ מפלוני מתחלק הגט, לזה מגורשת ולזה לא: ואדרבא בהכי ניחא לי טפי ראיתי ר"א מדקאמר אפ"י לא נתגרשה אלא מאישה, דמשמע לא מבצי' בנתגרשה טפי מאישה דפסולה אלא אפילו לא נתגרשה רק מאישה פסולה, וקשה מאיזה צד הוי מאישה רבوتא טפי אדרבא הא יש מקום לומר להיפך דדוקא בנתגרשה רק מאישה פסולה דנתקיימו דבריו כפי מה שגירש אבל בגירש לכל חוץ מפלוני פינון דאינו גט ולא נתקיימו דבריו כלל שאינה מותרת לשום אדם אינו גט כלל אפילו לכהונה ומדקאמר אפילו לא נתגרשה אלא מאשה, ש"מ דבגירש טפי מאישה באמת הוי גט לכל מי שהתיר ושפיר קאמר לא מבצי' בגירש טפי פינון דהגט מועיל למי שהתיר דפסולה לכהונה אלא

אפי' לא גירש רק ממנו שאין הגט פועל פלום מפל מקום פסולה לכהונה, משא"כ לרבנן
נהפוך הוא דטפי יש לפסול לכהונה בגירש ממנו ולא התיר פלום מאי התיר לכל אדם
חוץ מפלוני פינון שלא נתקיימו דבריו, ואהא קאמר ורבנן איסור כהונה שאני פינון דאין
פסול כהונה תלוי בחלות הגט רק כל שגירש בלשונו ומסר לה הגט אף שאינו מועיל
פסולה לכהונה הלכה פל שהוציא בלשונו ומיעט בגירושין ס"ד טפי שלא לפסול פינון
דאפילו בלשונו לא הוציא בגירושין פלל אדברא אמר שלא תהא מותרת, אפ"ה פסולה
לכהונה: ודע שגמץא להרב בעל הלבושים ז"ל בתשובת מהר"ם סי' קכ"ג בד"ה אף
אקדים להם שאלה גדולה עד סוף סי' קכ"ד דברים תמוהין לכל רואיהם אין צורך
להאריך בסתירתם, פי חשב לומר דכל גט הניתן מאהבה אינו פורת להתיירה לעלמא ופי'
פה הו' בריתא דבהכי מיירי, והקשו עליו מדברי התוס' דמבואר להדי' דגט זה מותרת
להתייבם ש"מ דלא מיירי בגט מאהבה כזה, והשיב שלא ירדו לעומק דברי התוס' דיש
גט הניתן מאהבה לטעם אחר ואז אפילו לזיקת היבם אינו מועיל ויש גט שניתן מאהבה
להציל מזיקת היבם ע"ש, וכל דבריו תמוהין פי אם באמת יועיל הגט מאהבה לענין זיקת
היבם עכ"פ מה קשיא להו לתוס' הו' שפיר קאמר ר"א דעכ"פ מוכח דהוי גט אפילו לא
התיר לכל אדם שהרי אם עשה להציל מזיקת היבם מועיל אף שאינה מותרת לשום
אדם, גם עיקר דבריו תמוהין מאוד ונהרי פל היוצא למלחמת בית דוד גט פרייתות פותב
לאשתו ופיר"ת שכותב גט גמור בלי שום תנאי ולכה היתה מותרת לדוד והשתא תיקשי
היא היתה מותרת לדוד אפי' בלי תנאי הו' מ"מ הוי גט מאהבה ואינו פורת שתהא
מותרת לכל אדם, וגט שכיב מרע לר"ה דאמר גיטו כמתנתו ונחלקו עליו ונהרי בלא"ה
הוי גט מאהבה ואינה מותרת לשום אדם זולתי לחזור לראשון: ועל עיקר הקושני' שלו
מנין לנו שגט כזה יכרות שמא דוקא המגרש מחמת טעם אבל מ"מ רוצה בגירושין אבל
מגרש מאהבה שמא אינו פורת פלל, ואם קושנייתו קושני' בואו ונצווה על פל מה שאמרו
חולצת ולא מתניבמת במקום דאסרו רבנן היבום או בז"הז מחמת חומרת הגאונים או
רבינו גרשון ועכ"פ מאיזה צד פשיטא לן דחליצה פזו מתרת לשוק שהרי בפירוש אמרה
תורה וירקה בפניו ואמרה פכה יעשה לאיש אשר לא יבנה וגו' ונהרי אמרה תורה לבזותו
על שאינו רוצה לייבם וא"כ זה שרוצה לייבם רק אנו מעכבינו לי' מלייבם נאמר שאין
לזה דין חליצה פלל שהרי מחמת גזירת חכמים אינו מייבם ואי ירצה לא שבקינן לי'
ומאיזה צד יגיע לו הבזיון הזה וע"כ צ"ל דנדאי מה שאמרה תורה לא תהנה אשת המת
החוצה יש לו ענין וטעם בפני עצמו שאין אשה זו ניתרת לשוק באין לו פנים רק באחת
משתי אלה והן הפורתין ביבמה שאי הו' הדברים מפני בזיון בלבד חרש ושוטה שאינן
בני דיעה למה לא תנשא לשוק דהו' אין צריכין בזיון ואינן בני חליצה ויבום פלל, וע"כ
שדבר זה ענין בפני עצמו להתיירה לשוק ע"י חליצה דוקא, וכמו כן גט פרייתות הוא דבר
הפורת שהספר פרייתות הוא המפריד וכורת בגזירת התורה רק שאמרה תורה שמי
שירצה לגרש ימסור ספר זה לאשתו ותהא מותרת לאיש אחר וזה ברור, וכל דבריו שם
אינם נכונים פלל, ותמוה מאד על הרב הנ"ל שהכניס עצמו בדבר חמור כזה בדברים
שאינם ברורים פלל וכלל במחילה מכבודו: ובעיקר קושנית התוס' נראה לי ליישב
בלא"ה לפי שיש לדקדק דקאמר ורבנן דהוי לי' לומר דרבנן כר"א בן מתנא ס"ל דדריש
הו' גרושה מאישה ולא מאיש שאינו אישה ולאפוקי אשה שהלה בעלה למד"הי ובאו

עדים שמת ונתקדשה לאחר גירושיה שלא נפסלה לכהונה ואמת דרבא קאמר התם דהוי ליה למידרש מרגניתא ודריש חספא, והיינו דהוי ליה לדרוש אפילו לא נתגרשה אלא מאשה פהו דהכא אבל מ"מ אין קושיא לרבנן אי לא דרשי באמת הו דגט פנה אינו פלוג.

ורבא גופא מנא ליה דהו מרגניתא הוא פניו דתליא בפלוגתא דר"א ורבנן, ומנא לן למידרש דאיסור פהונה שאני: וברור דהפוננה התם דנדאי הו קרא לא פא להורות בגוף הגט דגט של אחר אינו מתיר דמה ענין זה לכהן לענין גרושה הוי ליה לאשמעינן בפרשת גירושין וממילא לא נפסלה לכהונה ועוד דאטו בהא פעי קרא דגט של אחר אינו גט דבפירוש פתיב בפרשת גירושין דבעלה יתן לה ספר פריתות ובעינן שיהא נכתב לשמו דוקא רק קרא קמש"ל דס"ד כל שגירשה בעלה אפילו בטעות עכ"פ נתגרשה זו מבית בעלה קפיד קרא לכהן קמש"ל דוקא בגירשה בעלה ולא מאיש שאינו אישה, והשתא ממילא מוכח ע"כ דכה"ג גבי בעלה שנתן לה גט אף שאין גט זה מועיל באמת מ"מ פוסל לכהונה דדוקא באחר שאינו מתיר מותרת לכהן אבל בעל כה"ג אף שאינה מותרת לעלמא בגט זה פוסל לכהונה והיינו דקאמר רבא פניו דע"כ מודה ר"א בן מתנא דגט שאינו מתיר לכל אדם פוסל לכהונה כל שגירשה בעלה א"כ הוי ליה למידרש הא מילתא מהו קרא אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה וממילא מוכח דדוקא מאישה ולא מאחר: והשתא אתי שפיר דדייק ר"א הו קא מהו ברייתא דקתני אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולא דרשינן ולא מאיש שאינו אישה וממילא יהא מוכח דבאישה אפ"י אינה מותרת לכל אדם דפסולה לכהונה היינו באופן שאמר שתהא מותרת לכל רק חוץ פלוני דהוא התיר עכ"פ בדיבורו כמו אותו האחר רק שאין דבריו מועילין דבאחר פשרה לכהונה ובאישה פסולה אבל מנא לן להחמיר אפ"י לא נתגרשה רק מאישה שאמר בפירוש שאינה מתירה לשום אדם בהא אפילו באישה לא הוי ריח גט לפסול לכהונה וע"כ דגט פנה שהוא מתירה בפירוש לכל אדם הוי גט גמור באמת ומקרא מוכח דגט שאינה מותרת פוסל לכהונה באישה הלכך ע"כ אפילו לא נתגרשה רק מאישה פסולה לכהונה והיינו דקאמר ר"א אלמא הוי גיטא, ודבריה התוס' יקשה פניו דמותרת להתניבם הרי אינה גרושה כלל רק לכהונה ואינו גט רק לזה בלבד והיאך קאמר אלמא הוי גיטא, ולהנ"ל ניחא דהו אלמא קאי אהו גט דמתניתין דמהתם מוכח דגט זה שאנו דנין עליו הוי גט גמור מדמרבין גט שלא התיר בפירוש לשום אדם ש"מ דאי התיר ליכא לרבויי דהא הוי גט גמור ורבנן ס"ל דבאיסור פהונה אפילו לא התיר בפירוש לשום אדם אסר קרא פניו דריבא בהו מצות תירות כפירש"י הלכך דרשינן לפסול לכהונה כל מה דאיכא למידרש, ועוד פניו דחזינן עכ"פ דבאיסור פהונה החמירה תורה לפסלה לכהן אף שאין הגט מועיל ממילא בכל גונוי פסלינן לה אפילו לא התיר כלל פנ"ל: בא"ד פגון שגירשה בעל מנת וכו'.

ביבמות כתבו התוס' הקוש' ללוי דקתני דאי, דלתנא דמתניתין דלא תני דאי, לא קשיא כלל דהיתה אסורה להנשא לאחיו שמה תבעל אח"כ לפלוני, ויש לתמוה נהי דללוי קתני דאי אבל היאך פטורה צרתה להנשא בלי חליצה שמה תעבור ותבעל לפלוני ולא הוי אשת אחיו וצרתה בת יבום היא ובזה לא שנייך למינקט דאי דזה לא שנייך רק למינקט המציאות דהי מעיקרא באיסור אבל עכשיו שרוצה לומר פוטר צרתה ונהרי אינה

פוטרת כלל, ואפילו אם נדחוק דהפנונה לאחר מיתת הערוה, מלבד דבמתניתין קמגי פוטרת צרתה והיינו בחיים דוכילן שמתו אינן פוטרות ובהה אינה פוטרת אחר מיתת הבעל בעודה בחיים רק לאחר מיתת הערוה, ועוד דערוה גופא אינה פטורה להנשא לאחר שמה תעבור כיון דהמגרש חי דאי מת אינה א"א ליבם כלל.

אבל בלא"ה לא קשה מידי לכאורה דערוה אינה פוטרת רק ערוה שתהא אסורה עליו לעולם כגון אחות אשה וכדומה דאפילו תמות אחותה לא תהא מותרת לזה ואפתי ערוה עליו מפח אשת אחיו כיון שלא היתה בת יבום בשעת נפילה, אבל זו פשימות המגרש תהא מותרת לפלוני היתר גמור דכיון שיתבטל הגט ע"י הנישואין שלו הרי אינה אשת אחיו רק מפותת אחיו ומותרת לו וכה"ג אינה ערוה כלל לפטור צרתה, לכן נראה לי דכוננת התוס' בעל מנת שלא תנשא לפלוני כל ימי חייה והשתא מותרת היתה להנשא לאחיו דבחי המגרש לא חיישינן שתעבור כמ"ש התוס' לקמן להדיא בד"ה ועמדה ולאחר מיתה הותר התנאי לכה לא זכרו בכאן הקושני' ללוי דוקא, והשתא ניחא דצרתה ג"כ מותרת להנשא דלא חיישינן כלל שתעבור וכמו כן הוי ערוה גמורה דאפילו אחר מיתת המגרש תהא אסורה עליו מפח אשת אחיו שלא יתבטל הגט כלל, וביבמות דכתבו ללוי צ"ל דהוי ס"ל דגם בחיי המגרש חיישינן שתעבור על התנאי, וצרתה מותרת אחר מיתת המגרש והתם ג"כ פונונתם שלא אמר רק על זמן מוגבל כל ימי חייו: אמנם בעיקר קושני' התוס' נראה לי דלק"מ דודאי הא דערוה פוטרת צרתה היינו בהנהח חמש עשרה נשים דוקא דהא ערוה אשת אחיו ממש היא ומ"מ אסורה לו מצד אחר שהיא ערוה עליו בהא פוטרת צרתה אבל זו שאנו דנין עליה מה שאסורה עליו הוא מצד מה שהיא אצל אחיו בגדר אשת איש דהיינו אשת המגרש הראשון ובגדר זה אינה אשת אחיו כלל רק אשת פלוני ומצד זה אין לפטור צרתה ומצד אשת אחיו הרי היא מותרת לו שאי היתה אשת אחיו לגמרי היתה מותרת לו רק לפי שאינה אשת אחיו לגמרי אצלו רק אשת פלוני ומצד זה אין זו צרתה.

ונראה לי שזהו פנונת הירושלמי שהביאו התוס' אע"פ שהתוס' לא פירשו כה: ודע דבעיקר קושני' התוס' יש לדון לפי מה שפכתתי לעיל דאי בא עלי פלוני באונס לא נתבטל הגט כלל כי לא התנה עליה רק שלא תבעל לו והיינו ברצונה ואפ' התנה עליה שלא יבעול אותה פלוני מ"מ אם בעל בשוגג נראה דלא נתבטל הגט בזה, והשתא כיון דהבא על יבמתו בין באונס בין בשוגג קנאה א"כ שוב אין זו יכולה לפטור צרתה כיון דהיא ג"כ בת יבום היא וצריה לומר לפי זה דעיקר הקושני' היכי דאמר בפירוש שאפילו תבעל באונס ובשוגג לא יהא גט ולא מיקרי מתנה בדבר שאינה יכולה לקיימו דכמו במתנה על מנת שיירדו גשמים ועל מנת שתצא חמה מנרתיקה הוי תנאי ה"ה תנאי זה כנ"ל: בא"ד ובא ראובן וקידשה חוץ משמעון אחיו וכו'.

פנונתם דאז מותרת לשמעון כפנוניה דעלמא ואינה אשת אחיו כלל אבל אי קידשה ראובן סתם דאסורה לשמעון מפח אשת אח רק לייבמה בתורת יבום ולא שייך יבום רק באשת אחיו שהיא רק אשת אחיו בלבד לא זו שהיא אשת הראשון שקידש קודם ראובן ג"כ וכיון דהיא לאו בת יבום גם צרתה אינה מתקבצת, ולפי שרצו בכאן לפרש צרת צרתה ג"כ הוצרכו לומר באופן שהיא לשמעון פנוני' לא אשת אחיו כלל אבל ביבמות לא רצו

להמציא רק פוטר צרת בלבד לא הוצרכו למציאות זה רק בפשיטות, ועמ"ש בסמוך ולקמן בבע"ד דר' אבא: בא"ד ובא שמעון וקידושה חוץ מלוי.

עמהרש"א ומהרש"ל, ודבריהם תמוהין לפע"ד דפשיטא דכל יבמה שהיא זקוקה מפת שני מתים שוב אינה מתניבמת אפילו לאותו האח שאינה אצלו רק מפת מת אחד דמה בקד דאצלו אינה אסורה רק מפת מת אחד ס"ס היא זקוקה להתניבם מפת שני מתים לשאר האחים, וכך דרשו ומת אחד מהם יבמה יבוא עליה מי שאין עלי' זיקת יבם אחד ולא זיקת שני יבמין ונהרי אם לא תתניבם לזה האח כגון שימות וכדומה הרי זקוקה היא מפת שני מתים לשאר האחים ושוב אינה מתניבמת לשום אח וממילא גם צרתה לאו בת יבום היא ולא משפחת צרת צרה, לזה הוצרכו לומר באופן דללוי מותרת לאו מפת יבום רק מפת פנוי' ואינה אשת אחיו כלל וכיון דמותרת לו לגמרי פשיטא שאינה פוטרת צרתה ומשפחת לה צרת צרה, ומה שהביא מהרש"א מדברי התוס' ביבמות הוא תמוה, דשם מבואר להדי' שלא רצו רק להמציא צרה בלבד ואח"כ הוא דכתבו דמשפחת נמי צרת צרתה א"כ מעיקרא בצרה בלבד לא הוצרכו לומר כמו פאן וכו' מבואר לכל מעיין שם, אבל פאן דרצו להמציא תיקף צרת צרה הוצרכו לומר כמ"ש פאן וז"ב: בגמרא אמר אביי את"ל איתא לדר' אבא.

פירש"י אליבא דר"א, ותמוה הוא דמה לו לאביי לומר אליבא דר"א ושקיל וטרי בי' מה דלא נ"מ לדינא לרבנן מידי ונראה לי דאביי הכי קאמר את"ל איתא לדר' אבא דבקידושין יכול להיות דמהני לכ"ע דקנן כל דהו סגי.

לא כפי מה שחזר בו ר' אבא ופשיטא לי' דבקידושין נמי פליגי רבנן והו' איתא לדר' אבא היינו בעי' דר' אבא אם יש לה מקום וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל דפסק בקידושין ספק והיינו משום דלאביי לא איפשט בעי' דר' אבא.

ובקידושי לא"ה ע"ס ל"ח הארכתי בזה ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה ואלא: שם קידושי דראובן אהני קידושי דשמעון לא אהני כתב הרשב"א ז"ל לאו דלא אהני כלל דנדאי אסורה לראובן פינון דתפסי קידושי שמעון לגבי עלמא דאי מת ראובן ויש לו בנים מ"מ אסורה מפת קידושי שמעון לעלמא א"כ אפילו ראובן אסור מפת צד המקודש שבה לשמעון אלא הכי קאמר וכו' ע"ש: ולא ידעתי מי הכניסו לכל הלחץ הזה, כי דבר פשוט הוא דמותרת לראובן פינון דשמעון קידושה בתי ראובן חוץ מראובן ולא אהני קידושיו אז כלל לגבי עלמא הוי כמקודש א"א לאחר שימות בעלה דלא תפסי בה קידושין כלל אפילו אחר שמת בעלה וא"כ מותרת היא לראובן.

וכן נראה מדברי התוס' בד"ה אפי' דאין קידושי שמעון חלין כלל, ממילא לא קשי' מה שהקשה עוד היאך משתרי ללוי דכי מית ראובן אפתי אסורה ללוי מפת קידושי שמעון ולהב"ל הא ליתא דמותרת היא ללוי דאין קידושי שמעון חלין כלל ואפילו קידושה שמעון סתם פינון דלגבי לוי היתה בלא"ה א"א מפת ראובן אין קידושי שמעון חלין לגבי לוי כלל והוי ליה קידושי שמעון לגבי לוי כאלו קידושה חוץ מלוי דאין קידושין חלין על קידושין וכשמת ראובן הרי לא קידושה שמעון שנית וקידושין ראשונים לא חלו רק לגבי ראובן בלבד הלכך פשמת שמעון ג"כ לא אסרינו לה ללוי רק שאי אפשר לייבם אשת שני מתים וכיון שהיה לו לשמעון תפיסת קידושין לגבי ראובן מי שיש עלי' זיקת שני

בְּמִין קָרִינוּ בַּהּ שְׁהָרִי אִי הִיא רְאוּבֵן חַי כְּשֶׁמֶת שְׁמַעוֹן הִיְתָה זְקוּקָה לֹו מִפֶּת שְׁמַעוֹן הַלְּפָה אַף לְלוֹי אִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים קָרִינוּ בַּהּ וְאִי הִיָּה יָכוֹל לֹו לְקַדְּשָׁה פְּאָדָם דְּעֵלְמָא לֹא הָיוּ מְעַפְבִּין קִידוּשֵׁי שְׁמַעוֹן כְּלָל שְׁלֹא חָלוּ עָלָיו דְּבִשְׁעָה שְׁקִידוּשׁ שְׁמַעוֹן הִיְתָה אֲסוּרָה לְלוֹי מִפֶּת רְאוּבֵן וְאִין קִידוּשֵׁין חָלִין עַל קִידוּשֵׁין וְאִפְּלִי מֵת רְאוּבֵן אִין קִידוּשֵׁין חָלִין בְּדָבָר שֶׁלֹב"ל רַק לְפִי שְׁאִין לְלוֹי הִיְתָר בַּהּ רַק לְיִבְמָה מִפֶּת רְאוּבֵן דְּהִיא אִשֶׁת אַחִיו וְאִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים אִינָה מִתְיַבְמַת אֶפְּלוֹ אִינָה זְקוּקָה לֹו מִפֶּת שְׁמַעוֹן הִיא דְּהָא תְּפָסִי בַּהּ קִידוּשֵׁי שְׁמַעוֹן לְגַבֵּי רְאוּבֵן וְכַמ"ש לְעֵיל בְּתוּס' בַּד"ה אֶפְּלוֹ דְּכָל שְׁהִיא זְקוּקָה לְשָׂאָר הָאֲחִין מִפֶּת אִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים שׁוֹב אִינָה מִתְיַבְמַת אֶפְּלוֹ לְאוּתוֹ הָאֲחַ שְׁאִינָה זְקוּקָה לֹו רַק מִפֶּת מֵת אֶחָד גַּם מֵה שְׁהַקְּשָׁה עוֹד מִירוּשְׁלָמִי דְּקִידוּשֵׁין פֶּרֶק הָאוּמֵר אִינָה קוֹשֵׁי לְפַע"ד דְּהֵתָם פִּינֹן שְׁקִידוּשׁוֹ שְׁנֵי אֲחִין הָרִי לֹא נִפְלָה רַק פִּלְגָא דְּפִלְגָא מְשׁוּיָרְתָ לֹו מִפֶּת קִידוּשֵׁיו אֶבֶל כָּאֵן לְגַבֵּי לֹו אִין פָּאן שְׁיֹור כְּלָל דְּהָא הִיְתָה עָלָיו אִשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה דְּקִידוּשֵׁי רְאוּבֵן לְגַבֵּי לֹו גְּמוּרִין הֵן וְלֹא שְׁיֹור אֶצְלוֹ פְּלוּם רַק לְגַבֵּי שְׁמַעוֹן לֹא הִיְתָה מְקוּדְּשֶׁת כְּלָל אֶבֶל לְעֵלְמָא חוּץ שְׁמַעוֹן מְקוּדְּשֶׁת לְגַמְרֵי הִיְתָה וְהָיוּ לָהּ יְבָמָה גְּמוּרָה וְלֹא פִלְגָא, כְּנ"ל: בְּתוּס' בַּד"ה וְאֶלָּא אִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים וְכוּ' הִכָּא מְשַׁמַּע וְכוּ' מְדַבְּרֵיהֶם נִרְאָה דְּהֵם מְפָרְשִׁים דְּכִינֹן דְּאִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים דְּאוּרֵייתָא ע"כ צָרִיךְ לְאֲשַׁכּוּחֵי אִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים דַּע"י מְאָמֵר אִינוּ רַק דְּרַבְּנֵן אֶבֶל תְּמוּהָ הוּא לְפָרֵשׁ כֹּן דְּהָא לְרַבְּנֵן ע"כ לֹא מְשַׁכַּחַת אִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים, וְעוֹד הִיאָה בְּעֵי ר' אֲבָא וְס"ד דְּבְקִידוּשֵׁין לְכ"ע לֹא מְהַיְי חוּץ אִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים הִיכִי מְשַׁכַּחַת לָהּ, אֶבֶל רַש"י ז"ל פִּי בְּפִשְׁטוּת דְּאֲבֵי קַמְש"ל דְּבַהֲאֵי עֲנִינָא דַר' אֲבָא בְּהָא לֹא הָיוּ אִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים רַק בְּכַה"ג הָיוּ אִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים אֶבֶל לֹא נִתְּפָנוּנוּ כָּאֵן לְהַקְּשׁוֹת מִפֶּת הַכְּרַח וְאֶדְרַבָּא אִי אִשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים דְּאוּרֵייתָא תְּפִשׁוּט מִינָה דְּחוּץ מְהַיְי בְּקִידוּשֵׁין דַּא"ל כְּ לָמָּה לִי קָרָא פִּינֹן דְּלֹא מְשַׁכַּחַת לָהּ: בַּד"ה כְּגוֹן תִּימָה לַר"י וְכוּ'.

וְאִנִּי תְּמַה דְּמָה עֲנִין זֶה לְזֶה, חֲדָא דְּבַגְט מַה שְׁהֵתִיר לְכָל אָדָם הוּא הִגֵּט וְחוּץ מְפִלוּנֵי שְׁיֹור בַּגֵּט וְאֶמְרִינוּ דְּאִי נִתְּקִימוּ דְּבְרֵי בְּמָה שְׁגִירֵשׁ וְנִשְׂאָת שְׁלֹא לְפִלוּנֵי הִגֵּט גֵּט גְּמוּר לְגַמְרֵי וְנִפְקַע אִישׁוֹת רַאשׁוֹן לְגַמְרֵי, אֶבֶל בְּקִידוּשֵׁין נִהְפֹּךְ הוּא דְּחוּץ מְפִלוּנֵי הוּא הַשְׁיֹור, וְמֵאִיזָה צַד נִימָא דְּאִי נִתְּקִדְּשָׁה לְפִלוּנֵי נִפְקַע אִישׁוֹת רַאשׁוֹן וְלֹא שְׁמַעְנוּ לְקִידוּשֵׁין דִּיפְקַעוּ רַק בַּגֵּט לֹא שְׁקִידוּשֵׁין יִפְקִיעוּ קִידוּשֵׁין פִּינֹן דְּלֹא הָיוּ עַל תְּנַאי רַק קִידוּשֵׁין גְּמוּרִין, וְעוֹד דְּדוּקָא בַּגֵּט יֵשׁ לְוֹמֵר דְּמוּדָה ר"א דְּאִי אֶסְרָה לְגַמְרֵי עַל אוּתוֹ פְּלוּנֵי לְעוֹלָם הָרִי אֶגִּידָא בִּי כְּמוֹ אֵל תִּשְׁתִּי יֵין כָּל יְמֵי חַיִּיכִי וְה"ה חוּץ דַּמ"מ פִּינֹן דְּאֶגִּידָא בִּי לֹא הָיוּ גֵּט, וְע"כ מוּדָה ר"א דְּאִי נִשְׂאָת לְאַחַר נִפְקַעוּ לְגַמְרֵי וְשׁוֹב לֹא הִיְתָה אֶגִּידָא בִּי לְעוֹלָם רַק כָּל עוֹד שְׁלֹא תִנְשָׂא לְאַחַר לְכַף הָיוּ גֵּט אֶבֶל בְּקִידוּשֵׁין לֹא שְׁיֹור לְפִסְנֹל מְשׁוּם דְּאֶגִּידָא בִּי, כְּנ"ל בְּרוּר: בַּד"ה וְחֹזֵר וְאָמֵר לָהּ לְרְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן, כָּל הָהּ בַּעֲיָ מִתּוֹקְמָא שְׁפִיר אַף כְּרַבְּנֵן.

הִנֵּה רַש"י ז"ל פִּי דְּהָהּ בַּעֲיָ שְׁאָמֵר לָהּ כְּהָ קוּדָם מְסִירָה, וְלִפְּנֵי זֶה בִּין לַר"א בִּין לְרַבְּנֵן קָא מְבַעֲרֵי לֹן, אֶבֶל צָרִיךְ בִּיאֹור לָמָּה לֹא נִפְרֵשׁ דְּאָמֵר כְּהָ אַחַר מְסִירָה וְלְרַבְּנֵן מְבַעֲרֵי לֹן כְּשְׁאָמֵר לָהּ תַּכ"ד לְרְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן וְאֶפְּלִי לֹא חֹזֵר וְנִטְלוּ מִמֶּנָּה, דְּאֶף דְּבַגִּיטִין לֹא מְהַיְי תַּכ"ד הִיְיִנוּ לְבַטֵּל הִגֵּט אֶבֶל לֹא כְּשֶׁלֹא הִיָּה גֵּט לְחֹזֵר בּוֹ שְׁיָהָא גֵּט, וְהָא דְּבַעֲיִנֹן בְּמִתְנִיתִין שְׁיִחְזוֹר וְנִטְלוּ מִיָּדָה הִיְיִנוּ לְאַחַר כְּדִי דִּיבּוּר אֶבֶל תּוֹף כְּדִי דִּיבּוּר וְדַאִי לֹא בַּעֲיִנֹן זֶה וְעַכ"פּ אִי נִטְלוּ מִמֶּנּוּ וְחֹזֵר וְנִתְּנֹו לָהּ וְאָמֵר לָהּ כְּהָ אִיכָּא לְמִיבְעֵי וְלַר"א לִיכָּא סְפִיקָא בְּהָא כְּלָל דְּכִינֹן דְּלִדִּידֵי הָיוּ גֵּט לֹא מְהַיְי שְׁיִאמֵר אֶפְּלוֹ תַּכ"ד שְׁלֹא יְהָא גֵּט רַק לְרְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן

פינו דכבר הוי גט גם לאחריני מעיקרא: אמנם דברי רש"י ו"ל ברורים דע"כ קונדם
מסירה מיירי דאי אחר מסירת הגט או תוה פדי דיבור למסירתו ליכא ספיקא פלל אפילו
לרבנן דבמה נפשך אי חשב דמה שאמר מעיקרא מועיל א"כ היאך יאמר אח"כ דרק
לראובן ושמעון דכבר הותרה לכל אדם מעיקרא ולא מהני תכ"ד בגט ואי דידע דאינו
גט פינו דש"ר א"כ כ"ש דרק לראובן אינו גט פלל ואי רצה באמת שלא יהא גט מה
צורה הנה לו לחזור שנית ולומר לראובן ושמעון הא בלא"ה אינו גט פלל וע"כ דקונדם
מסירה אמר וכל עוד שלא מסר לה הגט יכול לשנות דבריו כפי מה שיצאה וישפיר מבע"ל
לן ולפי זה גם לר"א מבע"ל לן, ודוק: דף פ"ג ע"א בגמרא אף לשמעון מהו.

לכאורה יש לדקדק לפי מה שפירש"י לעיל דלכך אמרינן מאי דאסר שרא דהה לראובן
ושמעון דקאמר אף לראובן ושמעון ומ"מ אמרינן דאי אמר לשמעון לחוד ראובן לא א"כ
מה נפקא מינה דקאמר אף לשמעון הא לשמעון גרידא ג"כ הפנונה אף לשמעון דמהאי
טעמא שרי' לעלמא ומ"מ לראובן לא, א"כ וכי בשביל דקאמר לשון מבורר להתיר
לעלמא נימא דלראובן ג"כ נתפנון, לפיכך נראה לי דלעיל לאו מפח אף דנין דהתיר
לעלמא רק דאמרינן דמעלמא לא דיבר פלל שפבר התיר רק לראובן ושמעון דאסר בא
להתיר עכשיו ומבע"ל לן בראובן גרידא ג"כ לאו מפח אף רק פינו דזכר לאסור תרנונייהו
ונזכר עכשיו ראובן להיתר ה"ה שמעון התיר רק חד מינייהו נקט דהיינו קמא אבל לא
הי' הספק דאף לראובן קאמר דפשיטא שלא הנה כולל שמעון באף דהוא מאוחר רק
ממילא שמעון גם כן מותר, והיינו דבעי הכא באף לשמעון דיש לומר דאף כולל כל מה
שקדם דהיינו לעלמא וראובן או רק עלמא בלבד, ולפי זה באף לראובן יש לומר דפשיטא
לי' פינו דלעלמא ודאי נתפנון דהא לראובן גרידא גם כן מותרת לעלמא בנדאי רק
לשמעון מספקא לן א"כ מה יתן ומה יוסיף אף להורות גם על שמעון ודוקא בשמעון
אמרינן דאף קונדם כל מה שקדם לו אבל בשמעון גרידא מה דמותרת לעלמא לאו מפח
אף הוא רק דאמרינן שלא דיבר במה שפבר התיר ונשאר בהתירו, ועיין מה שאכתוב
בתוס' בד"ה בסמוך: בתוס' בד"ה אף לשמעון מהו, נראה דאף לראובן נמי מספקא לי'.

הנה הא נדאי פשיטא שלא באו התוס' לשלול בדבריהם שלא נטעה לומר דאף לראובן
לא מספקא לי' רק בנדאי כולל שמעון ג"כ, דהא פשיטא כמו דלשמעון עדיף מלראובן
כמו כן אף לשמעון עדיף מאף לראובן רק פנונת התוס' דלא נימא אף לראובן בנדאי לא
נכלל שמעון ואין פאן ספק קמש"ל דהא נמי בספיקא קאי: ולפי זה מוכח מדברי התוס'
דלראובן לא נשאר בספק רק איפשט כאת"ל דדוקא דאל"כ פינו דלראובן הוי ספק כ"ש
אף לראובן דאינו נדאי רק ספק רק אי לראובן דוקא שפיר יש להסתפק דאף לראובן
נמי דוקא רק אף לשמעון מבע"ל לן או אף לראובן נמי הוי ספק, ועל זה כתבו דנראה
דאף לראובן נמי הוי ספק ולפי זה לפי מה שפסקו הפוסקים דלראובן הוי ספק פשיטא
דבאף לראובן הוי ספק דאי אפשר לומר דוקא דלא גרע מלראובן ואי אפשר לומר דכולל
שמעון בנדאי דלא עדיף מאף לשמעון דהוי ספק אי נכלל ראובן כ"ש אף לראובן ולכך
המחבר בש"ע דפסק פלהו ספק לא זכר הך אף לראובן פלל, ולא יפה עשה הב"ש שם
שהעתיק דברי התוס' על דברי המחבר ואין להם שייכות רק להפוסקים כאת"ל דלראובן
דוקא ולכך בב"י העתיק דברי התוס' על דברי הרמב"ם דפסק כאת"ל, אבל בש"ע דפסק
פלהו ספק פשיטא דאף לראובן הוי ספק, וז"ב: אמנם בעיקר דבריהם פבר פתבתי דיש

מקום לומר דבר אף לשמעון מספקא לן ולא באר לראובן דלפי שהיה אחרון עדיף לו טפי שיהא הארץ פולל כל מה שקדם לו משא"כ ארץ לראובן דהא חזינו דלשמעון עדיף לו ג"כ מלראובן דאפילו את"ל לראובן דוקא מ"מ לשמעון ס"ד דלאו דוקא וה"ה בארץ לשמעון עדיף לו מארץ לראובן, פנ"ל: בגמרא גורם אלא מעתה בת אחיו לא ישא.

הא דקשני' לי דוקא בגורם אלא מעתה בת אחיו לא ישא ולא מעיקרא דקרי לי עוקר דבר מן התורה. ג"כ קשה קושני' זו, וליכא למימר דמעיקרא עדיפא מקשני דלאו איהו קא עקר, דמ"מ לא הוי לי לומר גורם אלא מעתה כו' פיון דלאו בגורם דוקא קשי' לי: ונראה לי דמעיקרא הוי מצי לחלק כמו שחילקו בירושלמי שהביאו התוס' לעיל דלא חשיב א"א דפוטרת צרתה דעצמות התורה אסרה ברם הכא הוא אסרה עליו הלכך בבת אחיו לאו איהו קא עקר דהתורה אסרה אכל בא"א איהו קא עקר, אבל השתא דבהא נמי לא עקר כלל רק גרם לעקור, א"כ התם נמי בקידושין שקידוש בת אחיו גרם לעקור ואז לא שנייה התורה אסרה דאיהו קא גרם שתהא אסרה עליו מן התורה ולא תתניבם: אלא דאפתי קשי' לי פיון דר"ט בעל מנת קאי ובעל מנת שלא תנשא הרי אינו עוקר כלל מצות יבום דהא מותרת לו בביאה, מיהו בהא איכא למימר פיון דביאה של יבם קונה כמו נישואין באשה דעלמא דיבם קונה בין במזיד בין בשוגג בלי מתכוון כלל וצריכה ממנו גט א"כ אפילו בעל מנת שלא תנשא אסרה ליבם אפילו בביאה: אמנם מדברי התוס' דלעיל בד"ה אפילו שהקשו ולתני א"א דפוטרת צרתה וכתבו דמעל מנת שלא תנשא גרידא לא קשי' דלא דמי לאחות אשה דאסורה לגמרי אפי' בביאה משא"כ כאן מותרת בביאה ולהנ"ל אי אפשר לומר פן דליבם אפילו שלא בכונה אסורה דלדידן ביאה שלא בכונה בנישואין דעלמא דמי לפי שצריכה ממנו גט וקנאה פאשתו לכל דבר, ואמת פי בגוף דברי התוס' הנ"ל יש לדון במה שכתבו דלא דמי לאחות אשה וכו' דמשמע דעיקר החילוק לענין לפטור צרתה וכיון דס"ל דמותרת בביאה שלא בכונה א"כ איהי גופה לא מיפטרה לשוק בלי חליצה פיון דבת יבום היא ע"י ביאה שלא בכונה דפשיטא דהוי יבום גמור דתנו ריש פרק הבא על יבמתו להדיל' אם פן למה להו למיתלי טעמא בצרתה, לכן נראה דס"ל לתוס' שלא אמרו ריש הבא על יבמתו דיבם קונה אפילו שלא במתכוון למצנת יבום כלל רק לביאה בעלמא היינו דוקא היכי דאיכא גבי מצנת יבום במתכוון או אפילו שלא במתכוון קנאה אבל אי במתכוון ליכא מצנת יבום כלל לאשנייה לומר דאי יתכוון לא יקנה ואי לא יתכוון יקנה אותה וממילא אפילו שלא במתכוון ליכא מצנת יבום כלל, ולזה הוצרכו התוס' לומר דעכ"פ אינה פוטרת צרתה פיון דלא דמי לאחות אשה דמ"מ מותרת לו בביאה ואינה ערוה, ונהי דאין זה בתורת יבום אבל מ"מ אינה אסורה לו לגמרי פאחות אשה ואינה פוטרת צרתה, ולפי זה ממילא יש לומר דהכא נמי עוקר מצנת יבום דכיון דאינה מתניבמת אם מתכוון לייבם אפי' שלא בכונה לא נתקיים מצנת יבום כלל ועמ"ש בסמוך: שם ובמאי אילימא בחוץ וכו' אלא בעל מנת.

קשי' לי פיון דבעל מנת פליגי מאי קושני' בת אחיו לא ישא שאני התם דלא מיקרי עקירה למצנת יבום שאינה זקוקה לו כלל אבל הכא בעל מנת הרי זקוקה לו שכל כמה שלא נשאה לא עברה על התנאי ולא נתבטל הגט ונהי זקוקה היא ליבם רק שאי אפשר לייבמה ונהי עוקר הוא מצנת יבום, ועוד לפי מה שכתבו התוס' בסוף ד"ה אפילו בפ"ה הירושלמי ד יכול לבטל התנאי קודם שימות להתירה לגמרי א"כ הכא הוא עקר במה שלא ביטל

התנאי לפני מות אחיו אבל בת אחיו אין בידו כלל לבטל לקיים מצות יבום, גם לא הבנתו כלל מה שאמרו אילימא בחוץ דכיון דבחוץ פליגי מודו רבנן בעל מנת א"כ תיקשי לי לרבנן בעל מנת הא גורם לעקור דבר מן התורה מיהו בקא אפשר לומר דס"ד דבעל מנת לא קשי לי כיון דדרך תנאי הוא מ"ש מפל תנאי דעלמא פמו שיכול להתנות שאר תנאי ה"ה תנאי זה רק בחוץ קשי לי ומסיק דע"כ בעל מנת קשי לי דבחוץ מןשרי שרי ר"א אבל הג"ל צ"ע לפע"ד: שם נענה ר"י הגלילי וכו' הרי אשת איש היינו פירכא.

לכאורה תמוה דמאי פירכא היא זו דאשת איש הרי האיסור הוא לפי שהיא אשתו של זה ולכ"ע אסורה מפח זה אבל שתהא אסורה לזה ומותרת לזה ואינה אשת שניהם לא מצינו כלל: ונראה לי לפי מה דבעי ר' אבא לעיל בקידושין אי דוקא בגט לא מהני דבעינו פרישות וליכא אבל קידושין בקננו כל דהו סגי או דלמא ויצאה והיתה, והשתא שפיר קאמר הרי אשת איש דהיינו שנתקדשה חוץ מפלוני וקרי לה אשת איש דלגבי גירושין נתקדשה חוץ מפלוני והיא פנויה, וגבי קידושין הוא להקפד דאשת איש היא חוץ לפלוני דאסורה לזה ומותרת לזה ואינה אשת שניהם רק אשת המקדש ואפילו תימא ויצאה והיתה היינו דוקא אי פבר שמענו בגירושין ע"כ גם בקידושין מפח ויצאה והיתה אבל לומר דלכך בגירושין לא מהני דהיכן מצינו, זו אינה קוש' דמצינו בקידושין דבהא ליכא טעמא דבעינו פרישות וע"כ מהני פנ"ל: שם נענה ר"ע וכו' ובמאי אילימא בחוץ משרי שרי מהרש"ל תמה אי בחוץ למה גט בטל ובניה ממזרים הא לא נתבטל הגט כלל כיון שלא התנה דרך תנאי ונראה לי דמהא ראי' דעל מנת שלא תנשא ולא תבעלי בחוץ דמי והשתא ס"ד דס"ל לר"ע דבחוץ פליגי וממילא בעל מנת שלא תנשא ולא תבעלי ג"כ פליגי דפשיטא דליכא למימר דבעל מנת מודה ר"א דלא מהני דא"כ פדבעי לעיל אי בחוץ פליגי אי בעל מנת הוי לי לומר דיש ספק אי בחוץ פליגי אבל בעל מנת לכ"ע לא מהני, והשתא קשי לי בעל מנת שלא תנשא ולא תבעלי דנמצא גט בטל וע"כ דכה"ג אין זה פרישות וכ"ש חוץ ואהא מקשה דבחוץ משרי שרי ר"א והיינו דס"ל דלא מהני חוץ רק אי לא אגידא בי לעולם אבל אי פלי חוץ לעולם מודה ר"א דלא מהני דאגידא בי כל ימי חייו וא"כ ממילא על מנת שלא תנשא ולא תבעלי ג"כ דוקא בהו גוונא דלא התנה רק קודם שתנשא לאחר אבל אח"כ פקע אישות של זה דאל"כ כיון דבחוץ הוא מודה בה ר"א דלא מהני פמו חוץ לעולם דלא מהני ומשני אלא בעל מנת היינו בלא תנשאי, ובהכי ניהא למאי דס"ד בחוץ פריה תיקשי לרבנן בעל מנת, ולהנ"ל ניהא דס"ד בחוץ פריה וכולל חוץ ועל מנת שלא תנשא ולא תבעלי אבל בעל מנת שלא תנשא מודו רבנן ובהא ס"ד דלא קשיא כלל דלא חיישינן שתעבור על תנאה כיון שיכולה ליבעל לו בזנות ומשחדא לי בממונא ומסיק דבעל מנת קשי לי ובאמת אית לי פירכא דאי דמ"מ ניהוש שתעבור כל תנאי ניהוש להכי פנ"ל ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה רבא כר' ינאי עוד ישוב נכון לקושית מהרש"ל הג"ל: בתוס' בד"ה ועמדה ונשאת, וא"ת וכו' ומ"ש מהא דתנן בתוספתא וכו'.

פבר פתבתי דלא דמי אבא ואביו להו דהכא דהתם חוץ לא איכפת לן פדתנו לקמן הלכך שפיר אמרינן דהו על מנת חוץ הוא דלא משכחת לה נישואין כלל אבל בעל מנת שלא תנשא לפלוני אי נישואין ממש קאמר הרי חוץ הוא דלא התיר לפלוני נישואין כלל, והשתא אמרינן דחוץ לכ"ע הוי שיור רק בעל מנת פליגי וע"כ דרך נישואין קאמר דאז

הגוי תנאי לא חוץ וכן מוכח בברייתא דלעיל שר"א מתיר לכל אדם חוץ מאותו האיש וקשה אי בתיי המגרש אין זה נישואין רק זנות ואי אחר מותר לו וע"כ דרף נישואין קאמר: וראיתי להרמב"ן ז"ל שכתב בפשיטות בלי טעמא פלל דכתם על מנת שלא תנשאי דרף נישואין קאמר, ומתוך כך כתב דמפאן מוכח דאי נתן לחבירו מתנה על מנת שלא יתנה לאחר ונתנה לאחר נתבטלה מתנתו דרף מתנה קאמר, ע"כ: ואני תמה על דברים הללו מתרי טעמי חדא דלא דמי מתנה לגט פלל דבמתנה בהא תלי דאי ישנה בעיו והדרא למרה א"כ אין זו מתנה פלל אבל אי נתן לחבירו מתנה דבר מאכל וכיוצא בו וזה נתנה לאחר לאכלה ואכלה א"כ פשיטא דאפי' אי נתבטלה מתנתו אין לו לראשון רק על המקבל מתנה הראשון דכיון שנתבטלה חייב לשלם לו דמיה אבל המקבל הראשון אין לו על האחרון פלום כיון שבעצמו נתנה לו לאכלה וכיצד יתבע ממנו דמים א"כ שפיר יש לומר דמתנה ממש קאמר דהיינו אי יתנה לפלוני ולא תשוב עוד לו יתחייב לשלם לו דמיה, אבל כל עוד שתוכל לחזור לו בעיו אין זו מתנה פלל ולא עבר על התנאי, ודוק: ועוד קשי' לי על דברי הרמב"ן ז"ל דלקמן בעי חוץ מזנותה מהו, והשתא יש להבין אי אמר חוץ מנישואיה מה ס"ל להרמב"ן אי ס"ל דבהא ודאי הגוי שיור א"כ היכי מביא ראיה מפאן למתנה שאני הכא דע"כ דרף נישואין קאמר דאי נישואין ממש קאמר א"כ הגוי ממש כמו חוץ דהא מנע ממנה נישואי פלוני לגמרי ולא דמי לתנאי דעלמא דיכולה לעשות התנאי רק הגט מתבטל אבל פאן אינה יכולה להנשא פלל שאין לה נישואין אצלו פלל והוי ממש חוץ הלכה ע"כ דרף נישואין קאמר אבל במתנה שפיר יש לומר שלא בא רק לעכב עליו שלא יוכל ליתנה לאחר וממילא תשאר שלו ואי לא התנה הנה יכול ליתנו לאחר לכה התנה שלא יוכל ליתנה לאחר אבל לא דרף מתנה קאמר ואי ס"ל להרמב"ן דדוקא בחוץ מזנותה מבעי' לן אבל חוץ מנישואיה לא הגוי שיור כיון דהותרה בזנות, א"כ אפתי מאי ראי' מיייתי דלמא הכא דוקא אמרינו דרף נישואין קאמר דאי נישואין ממש א"כ הגוי כמו חוץ א"כ למה לו לומר בעל מנת דהא לעולם לא יתבטל הגט רק שלא תוכל להנשא א"כ הי' לו לומר הרי את מותרת לכל אדם חוץ מנישואי פלוני ומדקאמר על מנת ש"מ שרצה שאם תעבור יתבטל הגט א"כ ע"כ דרף נישואין קאמר אבל במתנה שפיר יש לומר דרצה שלא תתבטל המתנה פלל רק שלא יוכל ליתנה לאחר והתם לא שייך להתנות חוץ רק בתנאי ואולי פוננת הרמב"ן ז"ל דהכא נמי יש לומר דלכה לא אמר חוץ כדי שיתבטל עכ"פ אחר מיתתו כל הגט לגמרי משא"כ בחוץ לא יתבטל לעולם, אף נצטרף לומר דסובר הרמב"ן ז"ל דחוץ מנישואי פלוני עדיף מחוץ מזנותה דבהא לא הגוי שיור, ואין זה במשמע לקמן רק נישואין הגוי שיור טפי מזנות ע"ש: וראיתי להר"ן ז"ל שכתב דהכא היינו טעמא דבשעת נישואין חל הגט ומעיקרא ואח"כ לא נשאני בהיום אי את אשתי דפסקה היום לגמרי ומלבד דדבריו דחוקין לחלק בין פסקה ליום לפסקה לשעה אבל בלא"ה אני תמה דהא הספק בהיום אי את אשתי הנה דלר"א תהא מגורשת היום ולא למחר ולרבנן לא תהא מגורשת פלל כמו חוץ דעלמא דשייר בגט והשתא במה נפשף אי שייך בזה פסקה מגורשת לגמרי ואי לא שייך ממילא שייך בפלוגתא דר"א ורבנן ולרבנן אינה מגורשת פלל ואפילו לר"א אינה מגורשת דמודה בחוץ לפום סבא דהשתא דבעל מנת פליגי ולכ"ע אין גירושין לתצאין, לכן ברור דהעיקר כמ"ש דעיקר טעמא דע"כ דרף נישואין קאמר דאל"כ הגוי

ממש כמו חוץ כמו שבארנו, ומה שתירצו התוס' דבחי המגרש לא חיישינן שתבעל כלל אפילו אמר שלא תבעלי רק אחר מותו ולפי זה בקצב זמן כל ימיחיו ליכא למיחש כלל ומותרת לינשא לאחר, וכבר כתבתי דלא משמע פן מדברי התוס' ביבמות: ודע דבעיקר דברי התוס' יש לדון במה דמשמע מתוספתא דעכ"פ חיישינן שתנשא לאחר ונהרי הכא פריד עלה אי הכי פלהו תנאי וקשה הא באמת חיישינן הכא שתעבור על תנאה ואסורה לינשא שמא תבעל לפלוני, ונראה לי דעיקר סברת ר"ע הוא דכל שיש במציאות שיתבטל הגט אחר שניתן שוב אינו כורת דאין זה פרישות וזה שאמר פיון דאי נשאת לפלוני נתבטל הגט למפרע שוב אין זה פרישות, והיינו דמקשה אי הכי פלהו תנאי דעלמא נמי לא תינסב עד שתקנים התנאי פי עיקר הפרישות בעת קיום התנאי ומעיקרא כל שאפשר שיתבטל אין זה פרישות ובאמת קי"ל דכל על מנת מגורשת למפרע קודם קיום התנאי, ואף דבאמת חוששין שלא תנשא שמא תעבור אבל לא בשביל זה אין זה פרישות רק פרישות גמור הוא למפרע, ובהכי נראה לי ליישב התוספתא שלא תסתור ברייתא דלקמן דבתוספתא נקט אינו גט, והיינו דאתיא כר"ע דכל שיש לחוש לביטול הגט למפרע אין זה פרישות רק בעל מנת שלא תנשא אין זה ביטול דנישואין ליכא באבא ואביד כלל, אבל ברייתא שלנו דלקמן לא ס"ל כר"ע מפח פירכא דכלהו תנאי נמי ונפיר הוי גט רק דחיישינן לכתחילה שתנשא שמא תעבור על התנאי, גם במה שכתבו התוס' דלאחר לא חיישינן ג"כ רק אחר מיתת המגרש, אינו נראה כלל דבמה נפשך אי לא חיישינן שתבעל לפי שהיא אשת איש א"כ אחר מיתת המגרש ג"כ לא תבעל שתהא א"א למפרע, ואי תבעל באונס נראה לי שאין זה מן התנאי שלא התנה עליה בכך, אלא נראה לי דכיון שנתגרשה ומותרת לכ"ע לא מזדהרת כ"כ אפי' באותו פלוני דחושבת דגרופה היא פיון שאינה אסורה רק מפח התנאי אבל באבא ואביד פיון דבלא"ה אסורה להם מכבר מאיזה צד נחיוש שתבעל להם, פנ"ל: בד"ה אילימא בחוץ וטעמא וכו'.

ולא ביארו התוס' למה נימא פן דנתרוקן כל פחו ופקע אישות ראשון, נראה הטעם פיון שהתירה לכל אדם ע"כ לגמרי התירה שנתרוקן כל פחו דאל"כ אפתי אגידא בי ולא היתה מותרת וממילא מה שאמר חוץ מפלוני היינו שלא תהא מותרת מפחו, אבל לאחרים שהתירה ע"כ התירה לגמרי ומפחם שפיר מותרת לפלוני והיינו דהשיב רשב"א לקמן היכן מצינו שזה אוסר וזה מתיר דמ"מ בעל זה לא התירה בגט זה לפלוני והיאך יתיר בעלה השני מה שאסר הראשון, ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה מודה: ע"ב בגמרא ור"ע אי חוץ הוא וכו'.

משמע בהדי' זה דבהא ליכא למ"ד דבתרנוייהו ודאי לא פליגי, מיהו הא קשי' קצת היכי בעי לעיל אי בחוץ פליגי אבל בעל מנת מודו רבנן או להיפך בעל מנת פליגי ובחוץ מודה ר"א, וקשה הא הנה זקנים פלהו על על מנת השיבו ואפי' ר"ע השיב בעל מנת מה דלא שייך תשובתו על חוץ כלל.

א"כ יש להסתפק בהיפך אי בחוץ פליגי אבל בעל מנת מודה ר"א מפח תשובת זקנים הללו או בעל מנת פליגי רבנן מפח תשובת ד' זקנים אבל בחוץ מודו רבנן ומזה ראיה דלא חששו בגמרא לעיל לתשובת ד' זקנים הללו דאית להו פירכא וכ"ש לר"ע כל תנאי דעלמא נמי, והיינו דקאמר בפשיטות אבל בעל מנת מודו מידי דהוי אכל תנאי דעלמא:

ובהכי ניתא לי מה שיש להקשות לר"ע היכי מותיב להך מ"ד דבחוץ פליגי א"כ תיקשי לי עכ"פ גם לרבנן דמודו בעל מנת הך תשובה שהשיב בעל מנת ולמה השיב על דברי ר"א בלבד, ולהג"ל ניתא דלר"ע דמותיב תשובה בעל מנת באמת ס"ל דלמ"ד בחוץ פליגי דוקא בחוץ פליגי אבל בעל מנת לכ"ע לא הוי גט מפח תשובת ר"ע בעל מנת רק בחוץ דלא שייך תשובה זו פליג ר"א ור"ע השיב עלי' אפי' בחוץ מפח תשובה אחרת, פנ"ל ועמ"ש בתוס' בד"ה רבא כר' ינאי: שם למימרא דר"י פנותי' ס"ל וקא איהו נמי מיפרך קפריה וכו'.

יש לדקדק למה לי לומר למימרא דפנותי' ס"ל קא בלא"ה קשה דקאמר אין משיבין את הארי כו' והוא עצמו השיב עליו תשובה ונראה לי דעיקר השקלא וטרי' סובב והולך דס"ד דמפאן יש להוכיח דר"י כר"א ס"ל מדקאמר אין משיבין את הארי, ואקא דחי דבלא"ה קשה קא הוא עצמו השיב עליו תשובה וע"כ דהפוננה דאינהו נתאספו להשיב עליו תשובה והיינו לדחות דבריו מפח קושני' אבל הוא לא נתאסף לדחות דבריו בקושני' אבל הם נתאספו ונכנסו להשיב דהיינו לולא זה היו פוסקין כמותו רק מחמת תשובתם לקח אמר להם אין משיבין את הארי, אבל הוא הקשה עליו לא לדחות דבריו מחמת קושני' רק מצד שאין הלכה כמותו לא ס"ל פנותי' פנ"ל: שם נענה ראב"ע פרייתות דבר הפורת וכו' כל הסוגי' עד בעא מיני'.

לפי שפירא לפע"ד שלא עמדו המפרשים ז"ל על בירור הדברים בענין זה והוא דבר הנוגע לדינא ראיתי להארי' בסוגי' זו לברר ענין זה לנכון ומתוך הביאור יתבאר פסקי הרמב"ם ז"ל בזה: והנה מה שיש לתמוה בסוגי' זו הוא פ"א (א) מה שהקשו כל הפוסקים דלבית אביה מ"ש מחיי פלוני קא במת האב מותרת ליכנס בו ואי משום דאז לא יהא בית אביה מ"ש מהא דתנן בתוספתא על מנת שלא תעלי באילן זה ובנותל זה נקצץ האילן ונסתר הפותל הרי זה גט אלמא אף שלא הותרה לעלות באילן כלל רק לפי שנקצץ ואיננו נפסק האיסור מ"מ הרי זה גט, ובזה תמהו על הרמב"ם ז"ל שפסק בעל מנת שלא תנשא לפלוני דבעינן זמן קצוב וקשה מחיי פלוני דהא אם ימות יפסק האיסור כמו פותל ואילן דתוספתא הג"ל.

(ב) קשי' לי מה שהקשו מ"ש חיי פלוני מכל ימי חיי וקא שני וקא שניא דכל ימי חיי הרי הגט לא התיר כלל דכל ימי חיי אגידא בי' וכשמת שהותרה הרי מיטה מתרת ואין צורך לגט משא"כ חיי פלוני הגט מתיר אחר מיתת פלוני.

גם לא הבנתי כלל מה שאמרו דלמא מאית ומקימא לי' לתנאה איזה קיום הוא אחר שמת האז נתבטל התנאי ומותרת לעבור עליו גם קשה קושנית התוס' מהך דיומא דהתם דתלה בבחייתה פחיי פלוני דמי ונש"ס מדמה לה התם לכל ימי חייכי.

גם יש לתמוה קא משמע בגמרא להדי' דראב"ע בין בחוץ בין בעל מנת פריה דהא לא קאמר עלי' במאי אילמא וכו' כמו שאמר בשאר זקנים ועוד דר"י קאמר רואה אני דברי ראב"ע מדברי פולן ואינהו בעל מנת אמרי א"כ אי ראב"ע רק בחוץ קאמר מאי אולמין דראב"ע מדברי פולן קא טעמו ג"כ לא שייך בעל מנת כמו טעמייהו דשאר זקנים, והשתא למה לית לי' פירכא כמו דפריה על ר"ע מ"ש מכל תנאי דעלמא כמו כן קשה לראב"ע, וליכא למימר דס"ל לראב"ע דוקא היכי דאגידא בי' בתנאי אישות לא הוי

פְּרִיטוֹת אֲבָל תְּנָאֵי אַחַר לֹא דְהָא פְּשִׁיטָא דְמוֹדָה רַאב"ע לְהַף בְּרִינְיָתָא דְעַל מְנַת שְׁלֵא תִשְׁתִּי יַיִן כֹּל יְמֵי חַיֵּיכִי אִין זֶה פְּרִיטוֹת אֲלֵמָא דְאַפִּי שְׁתַּיִת יַיִן מְעַכְב פְּרִיטוֹת וְע"כ דְּהַפְל תְּלוֹי אִי לְעוֹלָם לֹא הָוֵי פְּרִיטוֹת וְאִי בְּזִמְן מְוַגְבֵּל הָוֵי פְּרִיטוֹת א"כ הֵף דְּרַאב"ע אִי לְעוֹלָם קְאָמַר מ"ש דְּפְלִיגֵי רַבְּנָן דְּלֹא גָרַע מִשְׁתַּיִת יַיִן לְעוֹלָם וְאִי בְּזִמְן קְצוּב אוֹ לְפִי דְיִכּוֹל לְהִיּוֹת שְׁיִמוֹת פְּלוּנֵי הָוֵי בְּזִמְן קְצוּב א"כ שְׁפִיר קִשָּׁה מ"ש מִפְּל תְּנָאֵי דְעֵלְמָא כְּגוֹן אֵל תִּשְׁתִּי יַיִן כֹּל יְמֵי חַיֵּי פְּלוּנֵי דְוּדָאֵי מוֹדָה רַאב"ע דְּהָוֵי פְּרִיטוֹת: וְעַל כֹּל אֵלֶּה הֵט אֲזַנְדָּה וּשְׁמַע דְּבַר חֲדָשׁ בְּדַבְּרָה הַזֶּה, וְהוּא שְׁאַנֵּי אוֹמַר שְׁאִין עֵיפּוּב מְצַד פְּרִיטוֹת רַק דְּבַר הַשְּׁנִיָּה לְאִישׁוֹת וּמְעַכְב בְּאִישׁוֹת אֲבָל לֹא יַיִן וּשְׁאַר תְּנָאֵי דְעֵלְמָא, תַּדַּע שְׁהָרִי חוּץ מְזוּנְתָה גְּסַתְפָּקוּ לְקַמֵּן אִי הָוֵי שִׁיּוֹר דַּס"ד דְּוִקָא נְיִשׁוּאִין הוּא דְלֹא הָוֵי פְּרִיטוֹת וְכ"ש דְּבָרִים אַחֲרִים שְׁאִינָן מִמֵּינָן הָאִישׁוֹת כֹּלל וְהַפְּרִישׁ שְׁיִשׁ בֵּין שְׁלֵא תִשְׁתִּי יַיִן לְעוֹלָם בֵּין בְּזִמְן מְוַגְבֵּל וְכֹן בְּהִלְכָה לְבֵית אֲבִיהָ הוּא מְטַעַם אַחַר, וְדַבְּרָה זֶה מְפִרְשׁ בְּתוֹסְפָתָא לְהַדְלִי ה"ז גְּיִטָּה עַל מְנַת שְׁלֵא תִלְכִי לְבֵית אֲבִיךָ לְעוֹלָם שְׁלֵא תִשְׁתִּי יַיִן לְעוֹלָם אִין זֶה פְּרִיטוֹת שְׁמָא תְּלָה וְשְׁמָא תִשְׁתִּי שְׁלֵשִׁים יוֹם הָרִי זֶה פְּרִיטוֹת וְאִין חוּשְׁשִׁין שְׁמָא תְּלָה וְשְׁמָא תִשְׁתִּי, הָרִי מְבֹנָאֵר הוּא דְעִיָּקָר הַטַּעַם שְׁכָל שְׁאַסֵּר עֲלֵי הַדְּבַר לְעוֹלָם שְׁאִין לֵה בּוּ הִיתֵר כֹּלל חוּשְׁשִׁין שְׁתַּעֲבֹר עַל הַתְּנָאֵי וְא"כ אֲסוּרָה לִינְשָׂא וְא"כ אֲגִידָא בִּי בְּאִישׁוֹת, אֲבָל בְּזִמְן קְצוּב שְׁיִשׁ לֵה הִיתֵר לֹא חֻשְׁשָׁה תוֹרָה שְׁתַּעֲבֹר וְא"כ מְוַתַּר לִינְשָׂא וְאִינָה אֲגִידָא בִּי בְּאִישׁוֹת רַק בְּשְׁתַּיִת יַיִן וְאִין זֶה מְעַכְב בְּגִט וּלְכָה בְּהַתְּנָה עֲלֵי עַל מְנַת שְׁלֵא תִלְכִי לְבֵית אֲבִיךָ הָרִי אֲסֵר עֲלֵי הִלְכָה לְבֵית אֲבִי לְעוֹלָם וְאִין לֵה הִיתֵר בּוּ כֹלל וּמַה בְּכָה שְׁיִמוֹת הָאֵב מ"מ יֵשׁ לְחוּשׁ כֵּינֵן שְׁלֵא יֵהָא לֵה הִיתֵר לִילָה אֲצֵלוּ תַעֲבֹר עַל הַתְּנָאֵי וְאֲגִידָא בִּי בְּאִישׁוֹת: אֲמַנְם מַה שְׁאַמְרוּ בְּתוֹסְפָתָא עַל מְנַת שְׁלֵא תַעֲלֵי בְּאִילָן זֶה נְהִי דְכָל זִמְן שְׁהֵאִילָן עוֹמֵד חִיִּישִׁינָן שְׁתַּעֲבֹר וְתַעֲלָה בּוּ שְׁהָרִי אִין לֵה הִיתֵר לְעוֹלָם בּוּ אֲבָל מ"מ אִין תְּנָאֵי זֶה מְעַכְב הַנְּיִשׁוּאִין שְׁהָרִי יְכוּלָה הִיא לִינְשָׂא תִיָּקָר בְּאִין שְׁתַּסְתַּר הַכּוֹתֵל וְתַקְצֵץ הָאִילָן וְאִפִּילוּ הֵם שֶׁל אַחַר מִשְׁחָדָא לִי בְּמִמוּנָא כְּדַמּוּכַח לְקַמֵּן א"כ אִין הַתְּנָאֵי מְעַכְב הַנְּיִשׁוּאִין מִשָּׂא"כ בְּאֲבִיהָ אִי אֲפִשֵׁר שְׁתַּנְשָׂא שְׁהָרִי אִין בִּינְדָה לְהַמִּית אֲבִיהָ אוֹ לְכַלּוֹת כֹּל הַיַּיִנוֹת שְׁבַע עוֹלָם, וְאִפִּילוּ אֲמַר לֵה שְׁלֵא תִשְׁתִּי יַיִן זֶה אוֹ שְׁלֵא תֵאכֵל בְּשָׂר זֶה כְּגוֹן מִינ יַיִן פְּלוּנֵי אוֹ מִינ בְּשָׂר פְּלוּנֵי מ"מ אִין בִּינְדָה לְכַלּוֹת אוֹתוֹ הַמִּין הַלְּכָה מְעוֹכְבַת הִיא בְּנִישׁוּאִין מְחַשֵּׁשׁ שְׁתַּעֲבֹר כֵּינֵן שְׁאִין לֵה הִיתֵר עוֹלָמִית, וְכֹל זֶה הֵיכִי דְאַגִּידָא בִּי בְּכָל הָאִישׁוֹת בְּהָא לְכ"ע לֹא הָוֵי גִט אֲבָל אִי לֹא אֲגִידָא רַק בְּפְלוּנֵי כְּגוֹן עַל מְנַת שְׁלֵא תַנְשָׂאֵי לְפְלוּנֵי לְזִמְן קְצוּב דְלֹא חִיִּישִׁינָן שְׁתַּעֲבֹר שְׁיִשׁ לֵה הִיתֵר אַחַר הַזִּמְן וּמְוַתַּר לִינְשָׂא לְכָל הָעוֹלָם רַק לְאוֹתוֹ פְּלוּנֵי עַכ"פ אֲסוּרָה בְּאִישׁוֹת בְּהָא פְּלִיגֵי רַאב"ע וְרַבְּנָן דְּלַרַאב"ע בְּהָא נְמִי לֹא הָוֵי גִט כֵּינֵן דְאַגִּידָא בְּאִישׁוֹת בְּאִישׁ אֲחַד עַכ"פ לֹא הָוֵי פְּרִיטוֹת וּלְרַבְּנָן בְּהָא הָוֵי פְּרִיטוֹת רַק הֵיכִי דְהַתְּנָאֵי מְעַכְב כֹּל הַנְּיִשׁוּאִין לְגַמְרֵי אֲזִי לֹא הָוֵי פְּרִיטוֹת וְהַשְׁתָּא מְמִילָא לֹא קִשִּׁי כֹּל הַקְּוִשׁוֹת הַנְּיִל, דְמַה שְׁהַקְּשׁוּ הַתּוֹסֵף מִיּוֹמָא לְק"מ דְמַה בְּכָה דְתְּלָה בְּחִבְרַתָּה ס"ס הָרִי הַתְּנָאֵי מְעַכְב כֹּל הַנְּיִשׁוּאִין וְאִין הַפְּרִישׁ בֵּין אִי מְעַכְב לְעוֹלָם אוֹ לְזִמְן כֹּל שְׁמַעַכְב הַנְּיִשׁוּאִין לְכ"ע אִפִּי לְרַבְּנָן דְּרַאב"ע אִינּוּ גִט וְלֹא הָוֵי פְּרִיטוֹת וְהָרִי הַתְּנָאֵי אֲסוּרָה לִינְשָׂא עַד שְׁתַּמוֹת חִבְרַתָּה: וְהַשְׁתָּא נִיחָא דְקָאמַר דְלֵמָּא מְאִית וּמְקַיָּמָא לִי לְתַנְּאָה, וְהַיַּיִנוּ שְׁאִין אִיסוּר זֶה עֲלֵיהָ אִיסוּר לְעוֹלָם דְשְׁמָא יָמוֹת וְתוֹכֵל לְעֲשׂוֹת בְּהִיתֵר וּמְמִילָא מְקַיָּמָא לִי לְתַנְּאָה וְלֹא תַעֲבֹר עֲלֵיו וְתוֹכֵל לִינְשָׂא תִיָּקָר וְהָוֵי שְׁפִיר פְּרִיטוֹת כֵּינֵן דְלֹא אֲגִידָא בְּאִישׁוֹת א"כ ה"ה כֹּל יְמֵי

חיי, והמדקדק בפירש"י לקמן גבי אבא ואביו דפי' להדני' דלאחר לא שמה תבעל לו והוי כמו על מנת שלא תלכי לבית אביו לעולם, ולפום ריהטא תמויה דמה ענגן זה לזה, ולהתוספתא הנ"ל ניקח דלעולם הטעם שמה תעבור על התנאי ואגידא בי' באישות, וכך זה ברור לפע"ד: בתוס' בד"ה רבא כר' ינאי, וא"ת א"כ ר"י וכו' לא משום הני פרכי קאמר וכו'.

ולדעתי לא קשי' ולא מידי דנדאי מפח הני פירכי קאמר דאל"כ הוי לה להגמרא ליפרושי מילתא דר"י למה רואה דברי ראב"ע מדברי פולן, אבל הפוננה דע"כ ראב"ע נתן טעם בין בעל מנת בין בחוץ דאי לא שנייה טעמו רק בחוץ בלבד ולא בעל מנת היכי קאמר ר"י רואה אני דבריו מדברי פולן הא ראב"ע נמי לא פריה מידי בעל מנת כמו אינה זקנים וע"כ דטעמא דראב"ע שנייה בעל מנת ג"כ א"כ פשיטא דר"י ביקש לדחות דברי ר"א בעל מנת דהא פלהו זקנים פה בעל מנת הקשו א"כ שפיר קאמר דרואה דברי ראב"ע משא"כ פלהו תשובתם אינה תשובה בעל מנת מפח פירכי דרבא ור"ע נמי נדחה תשובתו בעל מנת, ונהי דבחוץ השיב יפה לטעמא דר' יוחנן דר"א מאיסור פהוננה יליף אבל בעל מנת לא השיב ור' יוסי ביקש להשיב בעל מנת גם כן, וזה ברור: בא"ד וא"ת פנין דר"א וכו' הנהו זקנים כו'.

הרב מהרש"א ז"ל פתב דעל הנה דמקשי בחוץ קשי' להו דבעל מנת לא יליף ר"א מקרא פלל ואין זה במשמע בלשון התוס' הנהו זקנים ולדעתי פוננת התוס' בפשיטות דנדאי מוכח להדני' לעיל דלא ס"ד דעל מנת יאה גרע מחוץ וכיון דהנהו זקנים למדו דעל מנת לא הוי פרייתות א"כ כ"ש דבחוץ לא הוי פרייתות דלא שנייה לומר על מנת לא הוי פרייתות וחוץ הוי פרייתות והשתא שפיר קשי' להו פנין דהני זקנים ס"ל דבעל מנת פליגי קשה מנין להם דבחוץ מודה ר"א דלמא בחוץ יליף מקראי דהוי פרייתות מגזירת הפתוב א"כ ממילא גזירת הפתוב דבעל מנת הוי פרייתות, וכן משמע לעיל מלשון הזקנים דלאו מהאי טעמא לא הוי גט רק מפח סברא זו הכריחו דאין זה פרייתות, וכיון שפאמר ספר פרייתות ממילא איממעט זה דלא הוי פרייתות רק בלי סברא הוי אמרינו דהוי פרייתות ומפח סברתם למדו דכה"ג לא הוי פרייתות כמו שפיימו בהדני' פל אחד הא למדת שאין זה פרייתות, והשתא פנין דמצינו גזירת הפתוב דאפילו בחוץ הוי פרייתות כ"ש בעל מנת דשנייה גזירה זו, תדע דאי ס"ד דהנהו זקנים פוסלין הגט מפח טעם זה ממש א"כ מה ס"ד דר"ע באמת והי' לו לפסול פל תנאי בגט וע"כ דאי אפשר לפסולו רק דלמדנו שאין זה פרייתות אבל פל תנאי דעלמא ע"כ פשר הוא דליכא למימר בתנאי דעלמא שאין זה פרייתות פנין שפכרתה ממנו באישות לגמרי וע"כ הוי גט רק תנאי באישות יש לפסולו מפח שאין זה פרייתות, ורבא השיב עליו דמ"מ פנין דבתנאי דעלמא ע"כ הוי גט דהוי פרייתות ממילא אין ללמוד דתנאי אישות לא הוי פרייתות, אבל הא נדאי אי אפשר לומר דמן השם הנהו פסול, וזה ברור ונשפיר קשי' להו לתוס' דכיון דגזירת הפתוב הוא דאפילו בחוץ מהני ש"מ דהוי פרייתות וכ"ש בעל מנת שא"א לומר דלא הוי פרייתות, והא דפליגי בעל מנת דקמש"ל אף דבהא איכא תשובת זקנים מפל מקום פליג ר"א או להודיע פחם דרבנן: אמנם עיקר קושית התוס' נראה לי ליישב דבלא"ה תמה מהרש"ל לעיל בהא דמקשה אילמא בחוץ דהיא ס"ד בחוץ למה גט בטל ואפילו הי' ר"א אוסר לפלוני אפילו אח"כ א"א להקשות עליו בחוץ: ולדעתי לק"מ לפי הנ"ל דאי בחוץ ס"ל לר"א דמהני שפיר

קש' לי' לר"ע עליו דהא חזינן בעל מנת לא הוי פרייתות א"כ כ"ש בחוץ דלא הוי פרייתות דאי אפ"ש לומר דבחוץ הוי פרייתות טפי מעל מנת, וזה הטעם דהגט בטל אינו טעם לפיכך הגט רק דמפ"ח זה שמענו דאין זה פרייתות אבל פיון דשמענו דלא הוי פרייתות כ"ש חוץ דלא הוי פרייתות, ועל זה קאמר דמודה ר"א דחוץ לא מהני רק קודם שתנשא לאחר אבל פשתנשא לאחר מותרת אח"כ לפל, א"כ ממילא אין להקשות עליו מעל מנת דעל מנת נמי כה"ג שלא תנשאו לפלוני מעיקרא הוי שפיר פרייתות ובהא לא יהא גט בטל ולא שמענו דבכהאי גוונא לא הוי פרייתות אבל היכי שאסרה לעולם באמת בין בעל מנת בין בחוץ לא הוי פרייתות: והשתא ממילא לק"מ קושית התוס' ג"כ דנהי דאית לי' גזירת הכתוב בחוץ מ"מ מודה הוא דרק קודם שתנשא לאחר מהני אבל אח"כ מותרת לכל א"כ על מנת נמי דוקא בכה"ג הוי פרייתות אבל פיון דלהני זקנים פליגי בעל מנת אפי' שלא תנשאי אחר שתתאלמן מאחר, ובהא דלא שמענו מגזירת הכתוב דבחוץ כה"ג הוי פרייתות ממילא בעל מנת נמי לא הוי פרייתות: אמנם אחר העיון היטב פל דברי התוס' ברורים והוא בשום לב מה ענין דברי התוס' בקושני' זו פאן הלא פכר הונפרו לעיל הנהו טעמי דר"א מקראי לר' ינאי ור' יוחנן ולעיל הוי להו להקשות מה השיבו ד' זקנים ומאי ענין זה לכאן בטר דמפרש פירכי דרבא ולקושני' הקודמת לר' יוחנן והוא תמוה לכאורה: לכן ברור דכך פוננת התוס' דנדאי עיקר הקושני' כמש"ל דכיון דס"ל לר"א גזירת הכתוב בחוץ פשיטא דעל מנת הוי פרייתות.

אף יש מקום לומר דע"כ ס"ל לר"א בחוץ רק בזמן מוגבל שלא תהא אסורה לעולם דאח"כ תהא מותרת כהו' ברייתא דמודה ר"א אבל אי אסרה לעולם שלא יהא לה היתר באמת אין זה פרייתות ושפיר קשי' להו לד' זקנים נהי דבעל מנת לזמן מוגבל דהיינו קודם שתנשא לאחר הוי שפיר פרייתות אבל בעל מנת לעולם דג"כ ס"ל לר"א דמהני למאן דאמר בעל מנת פליגי בהא שפיר השיבו ד' זקנים פיון דאסורה אפילו אחר שתנשא לאחר: אמנם להו טעמא דר"א יליף מאשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לפהונה ע"כ צריף לומר דס"ל לר"א אפי' אסרה לפלוני לעולם ג"כ הוי גט דהתוס' לעיל בד"ה אפי' הקשו הא ע"כ מודה ר"א דאסור פהונה שאני דהא מותרת להתניבם כשלא נתגרשה רק מאישה ולא התיירה לשום אדם, ומירצו דע"כ דבחוץ מפלוני הוי גט גמור דאי לא הוי גט סב"א הוא דבלא התיירה לשום אדם אפי' ריח גט לא הוי, והשתא ע"כ מוכח דאפילו אמר חוץ מפלוני תהא אסורה לעולם ג"כ הוי גט דאל"כ פיון שאי אסרה לאחד לעולם לא הוי גט סב"א היא דאי אסרה לכ"ע לעולם דאפילו ריח גט לא הוי וע"כ דאפילו אסרה לפלוני לעולם הוי גט לר"א ומוכרח מקרא דנאשה גרושה מאישה דכיון דלכ"ע הוי ריח גט לאחד הוי גט גמור, והשתא פיון דגוה"כ היא דבחוץ אפילו לא התיירה פלל הוי גט כ"ש בעל מנת דאפילו התנה עלי' לעולם הוי גט ומה השיבו ד' זקנים, ואי קשי' להו טעמא דר"א יליף מכהונה היכי תנו ומודה ר"א וכו' לא קשה מידי, דאי אמר סתם אמרינן דרק קודם נישואי אחר אסרה לפלוני אבל אי פירש דאסרה אח"כ ג"כ אסורה אח"כ ג"כ ומ"מ הוי גט (ואי קשי' למאן מודה ר"א באמת הניחו התוס' לקמן בתימא דלמאן מודה ועמ"ש לקמן שם), אבל להו טעמא דר"א יליף מויצאהוהיתה לאיש אחר אפילו לא התיירה רק לאיש אחר ממילא לא מוכח רק בהתיירה לכל חוץ מזה שלא תנשא לו אחר הגירושין אבל אח"כ תהא מותרת אבל הא לא מוכח

אם אסרה לעולם אפי' אחר שתנשא לאחר ותתאלמן ממנו שיהא גט וא"כ שפיר השיבו ד' זקנים על ר"א, דאי משום דגזה"כ הוא לא מוכח רק אי יתא לה היתר אחר שתנשא לאחר אבל לא היכי שתתא אסרה גם את"כ וכיון דפליגי בעל מנת אפילו אסרה לנשא אחר שתתאלמן מאחר שפיר השיבו ד' זקנים דהא אין ללמוד מכ"ש מחוץ מגזה"כ דחויז נמי לא מוכח כה"ג פלל: ומעתה דברי התוס' ברורים על אופניהם לפי שהקשו מתחילה לר"י דיליף מאיסור פהונה הא ר"י אמר רואה אני דברי ר"א ע' והיינו מפח פירכי דרבא א"כ ע"כ כר' ינאי משום זמן אחד ס"ל, ותירצו דהו' ברייתא אתי' נמי אליבא דר"י ור' יוסי לאו מפח הגי' פירכי קאמר רואה אני ואהא קשי' להו' לר' יוחנן דיליף מאיסור פהונה מה השיבו הג' זקנים הא בחוץ גזה"כ הוא ואפילו לא התירה לעולם דאל"כ אפילו ריח גט לא הוי פשלא התירה לשום אדם לעולם א"כ כ"ש על מנת דהוי פרייתו וע"כ דהנהו זקנים כר' ינאי משום זמן אחד מתני' לה, והשתא לא קשי' פלל דמקרא לא מוכח פשלא התירה לעולם פנ"ל ואפתי קשי' לר' יוחנן היכי פליג על הג' זקנים ואהא תירצו דמ"מ קשיא להו' דנימא פדדחי רבנן מפח תשובה זו, פנ"ל ברור בכוננת התוס' ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה מודה ר"א דבזה מין שבין דברי התוס' ג"כ מה שיש לתמונה לכאורה על תמיהתם ע"ש: בד"ה מה קודמי הוי' ראשונה וכו' לקרובי בעלה הראשון וכו'.

פתיב מהרש"א דה"ה דהוי מצי לומר דאסורה לכהן ע"כ, ודבריו תמוהין דפסול פהונה אינו מחמת האגד אדרבא הפירוד גורם האיסור לכהונה פי אשה שנפרדה ע"י גט פסולה לכהונה ומעיקרא לא הי' עלי' פסול פהונה פלל אף שהיתה אגידא בי' רק הפירוד והגירושין גורמין לפסול לכהונה ואי אפשר שנאמר כמו מעיקרא לא היתה גרושה פן בשני' לא תהא גרושה דגרושה היא לפנינו ומחמת גירושין שלה נפסלה לכהונה וז"ב: בד"ה מודה ר"א, תימה למאן מודה וכו'.

באמת יש לתמונה לכאורה על תמיהתם דנדאי משמע בפשיטות דע"כ לא התיר ר"א חוץ רק לפי שהיא מותרת אחר שתתאלמן מאחר ונתרוקן כל פחו של ראשון בנישואין שנשאת לאחר אבל אי אינה מותרת לפלוני לעולם שלא נתרוקן כל פחו לאחרים חוץ פלוני עכ"פ בהא מודה ר"א דלא מהני ואינו גט פלל: וברור דכוננת התוס' דנתפוננו למה שכתבו לעיל בד"ה אפילו דעיקר הוכחת ר"א מןאשה גרושה מאישה דאי בחוץ מפלוני לא הוי גט סבא היא היכי שלא התיר לשום אדם דאפילו ריח גט לא הוי, ולפי זה מוכח ע"כ דאפילו לא התירה לפלוני פלל הוי גט דאי היכי שלא התירה לפלוני פלל אפי' אחר מיתת השני לא הוי גט א"כ סבא היא היכי שלא התיר לשום אדם לעולם דאפי' ריח גט לא הוי נהרי הכתוב אומר אפילו לא נתגרשה אלא מאישה שלא התירה לשום אדם הוי ריח גט וע"כ דהו' מודה הכוננה דאי אמר סתם אמרינן דלא אסרה לעולם א"כ שפיר קשי' להו' למאן מודה, אף לפי מה שכתבתי לעיל בתוס' בד"ה אפילו ליישב קושיות התוס' שם בלא"ה א"כ ממילא גם קושני' זו לק"מ, וכן מוכח לכאורה מהנהו זקנים דלעיל דקאמר ובמאי אילמא בחוץ משרי שרי ואי ס"ד דהיכי דאסרה בפירוש לפלוני לעולם ג"כ הוי גט לר"א א"כ אפתי יש לומר דבחוץ קשי' להו' היכי דאסרה בפירוש לעולם אפילו אחר מיתת השני שנשאת לו וע"כ דלר"א לא הוי גט רק היכי שהתירה עכ"פ אחר מיתת המגרש והוריק כל פחו עכ"פ לאותו שהתיר שתנשא לו, וליכא למימר דמשמע להו' דד' זקנים לגמרי השיבו על דברי ר"א לא בחד צד דהא רשב"א השיב על דבריו

היכן מצינו שזה אוסר וכו' וקשה עכ"פ צדקו דברי ר"א היכי דאסרה לגמרי שאין השני מתיר, ואולי יש לומר דס"ל לתוס' שאי אפשר לו לאסרה לעולם פלל דכל שהתירה לאחרים ע"כ נתרוקן פל פחו לאותן שהתירה להם ואף שאמר בפירוש שאינו מתיר לפלוני פלל אין לו פח לאסרה אחר שנתרוקן פחו, ואי נימא שלא נתרוקן פחו פלל לגמרי זה אי אפשר שהרי התיר לכל אדם ואי אפשר להתיר רק בנתרוקן פל פחו למי שהתיר עכ"פ ונהרי לא התנה דרוך תנאי שנאמר דאי תנשא לפלוני יתבטל הגט לאחרים ומ"מ צ"ע בזה ודעיקר נ"ל פשוט כמו שכתבתי ולק"מ ועמ"ש לקמן בגמ' בד"ה אב"ל: בד"ה ואידך, וקא דר"י הגלילי.

כבר כתבתי לעיל בפ"ב שם דלק"מ דפשיטא דלר"י הגלילי לא קאי הכא דלדידן' מבעי' לי פרישות דספר פורתה ואין דבר אחר פורתה פדאיתא לעיל רק לרבנן דהתם דילפי מוכתב בכתיבה מתגרשת לא איצטריך להכי ואיצטריך להרי זה גיטא שלא תשתי יין, ולא משמע לי הכא דכלהו זקנים כר' יוסי הגלילי ס"ל דאין פותבין על דבר שיש בו רוח חיים: בד"ה פל ימי חייכי וכו' ומיהו קשה לר"י.

כבר כתבתי לעיל ליישב קושני' זו בפשיטות ולא דמי להו דהכא פלל דהתם אגידא בי באישות שאי אפשר לה להנשא בגט זה עד שתמות אחת אבל הכא בחיי פלוני נהי דאסורה לשתות יין אבל מותרת היא להנשא שאין חוששין שתעבור פיון שיש לה צד היתר פיון פשימות פלוני כמ"ש לעיל באריכות: אמנם בלא"ה המעיין היטב התם יראה בלא"ה דגירסא זו.

בש"ס שם אי אפשר להולמה פלל מפמה טעמים חזא דלא מקשה מעיקרא בהו דרבא בתירוץ ראשון, ועוד דעיקר הקושני' דמקשה לא תירץ פלל ומה דמקשה בש"ס לאוקימתא קמייתא וכן לשני' קושני' תרנונייהו גם לאוקימתא שלישיית והוא תמוה מאד ע"ש היטב פי קצרותי, וברור דעיקר הגירסא מעיקרא על מנת שלא תמותי ומקשה עלה ומשני על מנת שתמותי ועלה מקשה מהו דרבא, וזה ברור ולק"מ: בגמרא אבל הכא פיון דפסקה פסקה.

פירש"י פסקה לכל אדם לעולם, ויש לתמוה על פירושו דלמה לא זכר בדברי ר"א צד ספק שלישי דמגורשת לגמרי פיון דפסקה, ונראה לי דדבר זה תלוי במה שאמרו לעיל ומודה ר"א בנשאת לאחר ונתארמלה דמותרת לזה שנאסרה עליו והתוס' לעיל תמהו בזה דלמאן מודה, ויש ליישב קושני' זו על ב' פנים חזא דכל שאסרה בפירוש לפלוני לעולם באמת אינו גט דלא פליג ר"א רק משום דס"ל דזה לא הוי שיור פיון דאי תנשא לאחר נפקע פחו לגמרי אבל באסרה לעולם דלא פקע פחו לעולם באמת אינו גט פלל וזיינו דנקט ומודה ר"א, ולפי שיטה זו הי' מהראוי פאן ג"כ שלא יהא גט פלל פיון דבאמת תהא אסורה אח"כ הרי לא פקע פחו רק שיש לחלק דהיום מותרת לגמרי לכל אדם ועדיף מחוץ, ויש לומר להיפך דגרע לפי שלא התירה לשום אדם לעולם ועל דרוך זה מה שאמרו פיון דפסקה פסקה הפנונה דהיום מגורשת ולמחר לא ומ"מ מגורשת לכ"ע דעדיף מחוץ מפלוני פיון דהיום יש לה היתר לגמרי: אמנם יש פנים אחרים דאפילו אסרה לעולם לפלוני הוי גט לר"א ונהו מודה ר"א זיינו בסתמא אבל בפירוש אסורה לפלוני ומותרת לפל, וזו היא שיטת התוס' לעיל בד"ה מודה שהקשו תימה למאן מודה

עיי"ש, אבל באמת יש לומר דלק"מ אפילו תימא דלר"א אפילו אסרה לעולם הוי גט היינו טעמא שאין בדבריו הללו ממש דכיון שהתיר לכל אדם ע"כ פקע פחו לגמרי ומותרת לפלוני ואין משגיחין על דבריו במה שאסרה לעולם שאין פח בידו לזה פלל ולא שינה לומר שלא נתרצה להתיר לעולם רק אי תהא אסורה פיון שלא אמר דבריו דרף תנאי, ועוד דתנאי כה"ג לא מהני פיון שעוקר גוף המעשה והוי תנאי ומעשה בדבר אחד שהרי אומר שמתיר לכל אדם על תנאי שלא תהא מותרת, והשתא שפיר קאמר ומודה ר"א דלא מהני חוץ רק לפי שהוריק פל פחו עכ"פ לאותן שהתירה להם אבל מודה שאי אפשר שיהא גט דאפילו תנשא לאחר עדיין לא יפקע פחו לגמרי בהא ודאי הוי שיוור הלכה ממילא מותרת לכל אח"כ אפילו לזה שנאסרה עליו, ולפי זה ה"ה הכא באמר לה היום מותרת ולמחר לא ע"כ מותרת לעולם דאי לא תהא מותרת לעולם לא פקע פחו ואינה מגורשת כלל והשתא שפיר קאמר אי נימא ע"כ לא פליג ר"א אלא דלמאן דקא שרי קא שרי לעולם אבל הכא לא ואינה מגורשת כלל דהוי כמי שלא התיר לשום אדם או דנימא דדמי ממש חוץ מפלוני כהך דהכא חוץ למחר וכמו דהתם אמרינן אף שפירש חוץ מפלוני אין דבריו פלום דכיון שהתיר לאחר ע"כ פקע פחו לאחר ושוב מותרת לכל רק שימותהאחר כמו כן פאן פיון שהיום התירה לגמרי פקע פחו היום וע"כ מותרת לעולם והדר בעי לרבנן דוקא התם פליגי רבנן פיון דעכ"פ קודם שתנשא לאחר הועילו דבריו שלא תנשא לפלוני תחילה ס"ל דהוי שיוור אבל הכא פיון דפסקה היום לא הועילו דבריו כלל דהא תהא מותרת לעולם ולא הוי שיוור כלל.

פנ"ל ועיין מ"ש בתוס' בד"ה מסתברא: בתוס' בד"ה פיון דפסקה, הכא לא קאמר או דלמא לא שנא וכו'. ולדעתנו לק"מ דכיון דצד הראשון הי' לר"א דהכא גרע דלא שרי לשום אדם לעולם ואפילו לר"א אינה מגורשת א"כ כ"ש לרבנן דאינה מגורשת ואין צורך שוב להסתפק לרבנן בצד זה רק צד השני קמשמע לן דהכא יש לומר דעדיף וזה ברור: דף פ"ד ע"א בתוס' בד"ה מסתברא, פ"י וכו' לא שנא וכו'.

וכבר כתבתי דלק"מ דלפ"י זה הך לא שנא הפנונה ג"כ לעולם כמו בחוץ מפלוני מותרת אפילו לפלוני כל שנשאת לאחר אף דהוא אסרה והיינו דע"כ פקע פחו למי שהתיר א"כ בהרי את מותרת היום ג"כ ע"כ פקע פחו היום וממילא ע"כ מותרת למחר פנ"ל: בגמרא אלא אמר ר"נ.

יש לדקדק פיון דמעיקרא מקשה עלי' דאפי' נשאת תצא לפי שלא קיימה התנאי והדר משני דאפילו לכתחילה תנשא דהא רבא מקשה עלי' דדייק מדבריו דלכתחילה תנשא לאחר, ואמת דיש לומר דלכתחילה עדיף טפי על סמך גירושין תיכף אבל אי נשאת תצא פדי לקיים התנאי לא שתהא תחתיו לעולם, ורבא מקשה עלי' דלכתחילה ג"כ אסורה אפי' על סמך קיום התנאי דלאו בדידה קיימא, אבל קושית הש"ס מעיקרא משמע דבא להקשות בפשיטות דכל דלא קיימא התנאי הוי עלי' באיסור אשת איש וא"כ היאך תנשא לכתחילה: ונראה לפי מה דמשמע מפירש"י לקמן דאפילו איסור דרבנן הוי תנאי שאי אפשר לקיימו כל שאינו תלוי בדידה שפירש בעל מנת שתבעלי לפלוני דאפילו לא ירצה לבעול באיסור ישאנה ויבעול בהיתר דמשחזא לי' בממונא א"כ הכא ס"ד דר"נ פיון שאסרו חכמים לינשא לפלוני שלא יאמרו וכו', א"כ אפילו בנישואין הוי באיסור וישפיר

הוּי תְּנַאי שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְקַיְמוֹ וּתְנַאי בְּטֵל וּמַעֲשֵׂה קַיִים רַק דְּדַנִּיק מְדַבְּרֵי ר"נ דְּקָאָמַר וְאִי נִשְׂאֵת לְאַחַר לֹא תִצָּא אֲבָל לְכַתְחִילָה לֹא תִנְשָׂא וְאִי הוּי בְּגֵדֵר תְּנַאי שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְקַיְמוֹ אֶפְיֵלוּ לְכַתְחִילָה מִוְתַּרְתָּ לְאַחַר וְע"כ שְׂאֵין זֶה בְּגֵדֵר תְּנַאי שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְקַיְמוֹ א"כ אֶפְיֵלוּ דִיעֲבַד הוּי עֲלֵי בְּאִיסוֹר א"א פֶּל שְׂלֵא קַיְימָה תְּנַאָה וְאֶהָא מְשַׁנֵּי דְהָד וְאִם נִשְׂאֵת עַל אוֹתוֹ פְּלוֹנֵי קָאֵי אֲבָל לְאַחַר אֶפְיֵלוּ לְכַתְחִילָה מִוְתַּרְתָּ מִפּוֹחַ דְּהוּי תְּנַאי שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְקַיְמוֹ דְּלֹאוּ בְּדִידָה תְּלוּי וְאֶהָא מְקַשָּׁה עֲלֵי רְבָא דְאִי מִוְתַּרְתָּ לִּינְשָׂא לְאַחַר א"כ שׁוּב אֶפְשָׁר לְקַיְמוֹ דְּכָל שְׂהַפְסִיקָה בְּנִישׁוּאֵי אַחַר שׁוּב לֹא שְׂיֵיף שְׂלֵא יֹאמְרוּ א"כ צְרִיכָה לְקַיִים תְּנַאָה דְּוָקָא וְשְׂמָא לֹא יִרְצָה לְגַרְשׁ וּמַחֲמַת זֶה לֹא חֲשׁוּב אִי אֶפְשָׁר לְקַיְמוֹ דְּבָהָא פִּינּוֹן דְּלִפְאֵי אִיסוֹר לְגַרְשׁ מִשְׁחָדָא לִי בְּמִמוֹנָא אֲבָל פְּשִׁיטָא דְאִינָה יְכוּלָה לְהִנְשָׂא עַל סְמָךְ זֶה דְאַטוּ עַל מְנַת שְׂתֵאכֵל חֲזִיר מִוְתַּרְתָּ לִינְשָׂא עַל סְמָךְ שְׂתֵאכֵל אֶלְמָא אַף דְּהוּי אֶפְשָׁר לְקַיְמוֹ אֲבָל לֹא בְּשִׁבִיל זֶה אִינָה צְרִיכָה לְחוּשׁ שְׂמָא לֹא תְקַיִים וְכֵן פְּאֵן שְׂמָא לֹא תוּכַל לְשַׁחְדוּ בְּמִמוֹן רַק אֶפְשָׁר לְקַיְמוֹ מִקְרֵי.

וְזֶה בְּרוּר וְעֵינּוֹן מַה שְׂאֶכְתּוּב בְּסִמּוּף: בְּתוֹס' בַּד"ה אֶלָּא אָמַר ר"נ, וְא"ת דְּמַעֲיָקְרָא לֹא אָמַר כֶּף וְכו'. וְלִפִּי מַה שְׂכַתְבְּתִי מַעֲיָקְרָא לְק"מ דְּלֹא חֲזַר בּוֹ ר"נ פְּלָל מַמַּה דְּקָאָמַר מַעֲיָקְרָא דְּבִאָמַת כֶּף דְּעַתּוֹ דְּלֹא תִצָּא רַק שְׂהוּסִיף בְּלִשׁוֹן שְׁנֵי דְאַפִּילוּ לְכַתְחִילָה תְּנַשָּׂא, וְאֶהָא מְקַשָּׁה עֲלֵי רְבָא דְכֵינּוֹן דְּמַתִּירִין לָהּ לִינְשָׂא הֲרֵי אֶפְשָׁר לְקַיִים הַתְּנַאי וְהִיא צְרִיכָה לְחוּשׁ דְּלֹאוּ בְּדִידָה קַיְימָא פְּנ"ל: בַּד"ה וּמִיגְרָשָׁה לְמַחַר וְכו' דְּהַשְׁתָּא לֹא שְׂיֵיף וְכו'.

נִרְאָה לִי דְּהֵינּוּ דְּוָקָא לְפּוּם סְבָרָא דְּהַשְׁתָּא דְּלֹא פְּיִיפִינּוּ לָהּ לְהַתְּגַרְשׁ מִשׁוּם דִּיכוּלָהּ לְקַיִים הַתְּנַאי כְּשִׁתְּרָצָה וְתִתְּגַרְשׁ א"כ פִּינּוֹן דְּהִגְרוּשִׁין בְּרִצּוֹנָה תְּלוּי וְכֵן בְּרִצּוֹן הַמְּגַרְשׁ מִמִּילָא לֹא שְׂיֵיף נִשְׁוֹתִיהֶן נּוֹתֵנִין זֶה לְזֶה בְּמַתְּנָה, אֲבָל לִפִּי מַה דְּמַסִּיק רְבָא דְּנִשְׂאֵת לְאַחַר תִּצָּא וְכֵיפִינּוֹן לִי לְגַרְשָׁה מִשׁוּם דְּלֹא קַיְימָה הַתְּנַאי א"כ אִי תְּנַשָּׂא פְּלוֹנֵי הֲרֵי נִרְאָה לְכָל דְּהִנְיָשׁוּאִין לְקִיּוּם הַתְּנַאי שְׂהֲרֵי כְּפוּהוּ ב"ד לְגַרְשׁ כְּדֵי לְקַיִים תְּנַאָה א"כ אֶפְתִּי שְׂיֵיף שְׂמָא יֹאמְרוּ, וְלִפִּי זֶה לְרְבָא דְּלֹאחַר תִּצָּא מִמִּילָא לֹא שְׂבָקִינּוּ לָהּ לְהִנְשָׂא פְּלוֹנֵי כְּדֵי שְׂלֵא יֹאמְרוּ וְכו' אַף שְׂנִשְׂאֵת בֵּינֵתִים פִּינּוֹן שְׂנִשְׂאָה בְּאִיסוֹר וְכֵיפִינּוֹן לִי לְגַרְשׁ: וּבְזֶה נִרְאָה לִי לִיִּישׁב מַה שְׂתַּמְהוּ עַל הַרְמַב"ם ז"ל פ"ח מ"ג שְׂפִסְק בְּנִשְׂאֵת לְאַחַר תִּצָּא וְהוֹלֵד מְמִזֵּר דְּלָמָּה יֵהָא מְמִזֵּר הָא יְכוּלָה לְקַיִים הַתְּנַאי, וְה"ה תִּרְצָן שָׁם דַּס"ל לְהַרְמַב"ם שְׂתַּנְשָׂאֵי לְפְלוֹנֵי תַחֲחִילָה קָאָמַר, וְהוּא תְּמוּהָ דְּמוּכַח לְהַדְּלָא פְּאֵן דְּאִי הִי בְּדִידָה תְּלוּי לְהַתְּגַרְשׁ הֵיטָה מִוְתַּרְתָּ לְהִנְשָׂא לְכַתְחִילָה וְקַשָּׁה הָא לֹא קַיְימָה הַתְּנַאי דְּלְפְלוֹנֵי תַחֲחִילָה קָאָמַר, וְלְהַנְּלִי גִיחָא דְּלִפִּי הַמְּסַקְנָא לְרְבָא אִין מְנִיחִין אוֹתָהּ לְקַיִים הַתְּנַאי מְחַשֵּׁשׁ שְׂלֵא יֹאמְרוּ אֶפְיֵלָּא נִשְׂאֵת בֵּינֵתִים א"כ מִמִּילָא הוֹלֵד מְמִזֵּר פִּינּוֹן שְׂלֵא תְקַיִים הַתְּנַאי שְׂאֵין אָנוּ מְנִיחִין אוֹתָהּ לְקַיִים וְזֶה בְּרוּר לְפַע"ד, וּבְחִידוּשֵׁי לֹא"ה ע סִימָן קמ"ג כְּתַבְּתִי לִיִּישׁב דְּבָרֵי בְּדִרְףֵי אַחַר ע"ש וּמ"ש נִרְאָה לִי עֵינּוֹן: בַּד"ה הֵכָא בְּדִידָה קַיְימָא, אַע"ג וְכו'.

עֲמַהֲרַש"א, וּפִי' הַאֲחֲרוֹן שְׁלוֹ ג"כ תְּמוּהָ מְאֹד דַּמ"מ מֵאִי קִשִּׁי לְהוּ הָא ס"ס אֶסוּרָה לִינְשָׂא לְאַחַר דְּבִין תְּנַשָּׂא לְפְלוֹנֵי בֵּין לֹא תִנְשָׂא תְּהָא א"א אִם לֹא יִגְרַשׁ א"כ מִשׁוּם הָא גּוּפָא אֶסוּרָה לִינְשָׂא לְאַחַר, וּבְרוּר דְּכּוֹנוֹת הַתּוֹס' בְּפִשִּׁיטוֹת דַּס"ד פִּינּוֹן שְׂאֵי אֶפְשָׁר שְׂיִתְקַיִים הַתְּנַאי רַק שְׂלֵא יַחּוּלוּ הַקִּידוּשִׁין שְׁלֵי הַאֲמָצְעֵי שְׂאֵי יַחּוּלוּ אִי אֶפְשָׁר שְׂיִתְקַיִים הַתְּנַאי א"כ מִמִּילָא אִין חֲלִין פְּלָל וְאִין צְרִיף לְגַט מְפִנּוֹן פִּינּוֹן שְׂאֵין לְהֵם מְקוּם לְחוּל רַק ע"י קִיּוּם

התנאי והתנאי אי אפשר שיתקיים כל שיחולו א"כ מהאי טעמא אינו חלין פלל, ועל זה כתבו פנין שיש במציאות שיחולו אם יגרש או ימות ממילא חלין על הספק כמו פל קידושין על תנאי וכינון שחלין אי אפשר שתנשא לאחר בלי גט ממנו, וז"ב: בא"ד וקשה לר"י וכו' ועוד קשי' וכו'.

לא ידעתי מאי קשי' להו עוד דאי משום איסור אשת איש פייפינו לי לגרש א"כ פשיטא דמהאי טעמא אין מניחין לו שישאנה ועד אימת זה השיעור בזה ואם אנו מתירין לו לישא פשיטא שאין כופין לגרש ועוד נראה לי דכל פי האי גוונא שפופין לגרש מפח איסור א"א ממילא שייך שפא יאמרו פנין שאין מתירין לנשא רק שיגרש תיכף כדי לקיים התנאי הוי ממש נשותיהן נותנין זה לזה במתנה וא"כ כמו שאין מניחין לישא פלוני כמו כן לאחר וכמו שפכתתי לעיל בתוס' בד"ה ומיגרשה למחר: בא"ד דנדאי אין בידה שישאנה.

הקשה מהרש"א דהא לקמן אמרו דמשחדא לי בממונא, ולק"מ דהתם לענון שלא יהא בגדר אי אפשר לקיימו אמרינו הכי אבל לא שיתסמוך על זה, תדע דהא לעולם תיקשי דא בדידה לאיגרושי ג"כ דמשחדא לי בממונא וע"כ שאין לסמוך על זה כמ"ש הרשב"א להדיא וה"ה לאינסובי וזה ברור ובחידושי לא"הע הארכתי הרבה בדינים אלו לענון דינא עיי"ש בסמ"ג: בגמרא פלל אמר ר"י בן תימא פל תנאי שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו בטל לשון זה קשה להולמו דמה סופו ומה תחילתו שייך פאן ומה הוא הפנונה שהתנה מתחילתו פשיטא שהתנה דאי לא התנה על מה אנו דנין: ונראה לי דנדאי יש שני מינים באי אפשר לקיימו, האחד שאינו בטבע המציאות פלל ובהא נדאי יש לומר שאינו פלום דהמתנה תיכף בשעה שהתנה ידע שלא יהי ולא הי' בדעתו שיתקיימו דבריו ובהא נדאי להפליג בדברים אמר, והשני היינו כמו אבא ואביה דלקמן דישנו במציאות שיתקיים התנאי והמתנה התנה עליו שיתקיים ואעפ"כ לפי שאין הקיום בידה אמרינו דלא נתפנון רק להפליג בדברים וכן אמרו לקמן פלל לאתויי אבא ואביה וזה שחידש ר"י בן תימא פל תנאי שאי אפשר לו לקיימו בסופו אף שהיה מתחילתו בגדר המציאות רק שלא נעשה מצד עיכוב האחר מ"מ אמרינו להפליג בדברים אמר ולא לעפב, והיינו דמיתי ר"נ בר יצחק ראי' ממתני' דהפועלים דקתני הך דינא בקיום התנאי לא בביטול התנאי פאינך דקתני התם וע"כ דהפנונה להורות דבעינו שניהם לקיום התנאי שיהא בדעת המתנה להתנות באמת ויהא אפשר להתקיים בסופו ג"כ אז קיים אבל אם אי אפשר להתקיים בסופו אפילו התנה מתחילתו כמו אבא ואביה מ"מ תנאו בטל ומינושב פל קושיות התוס' פרק הפועלים בזה ע"ש היטב: שם בשר איסור מהו וכו' אפשר דאכלה ולקיא.

נראה דלאו דוקא בשר איסור דליכא רק מלקות אלא אפי' התנה עלי' שתעשה איסור שהיתה חייבת עליו פרת או מיתה פל שבדידה אינו גט עד שתקיים התנאי תדע דמקשה פתר הכי לרבא מאבא ואביה ולא מחלק בין חזיר דליכא רק מלקות בין הנה דאית בהו מיתה ש"מ דאין לחלק בכה פלל, ומ"מ נראה לי דהיינו דוקא במתנה עלי' שתעשה דבר שלא תמות באותו דבר ממש רק שתהא חייבת מיתה אבל אמר לה שתשמה סם המנות או שתבלע קנה קטן שיכולה לבלוע בטבע המציאות רק שתחנק בו בהא נמי לכ"ע הוי

תנאי שאי אפשר לקיימו, ואע"ג דבברייתא קתני על מנת שתכלעי קנה של ארבע אמות וכו' פלהו שאין בטבע המציאות כלל משמע דבכה"ג שישנו בטבע אף שתמות בו תנאי קיים, מ"מ יש לומר דלרבותא דת"ק קאמר דאפ"ה הוי תנאי אף שאינו בטבע אבל נדאי לר"י ב"ת כל שתמות תיכף בעת קיום התנאי לא מיקרי אפשר לקיימו, כנ"ל: שם אין חוששין שמה נבעלה להם.

פירש"י אבל לפלוגי אינו גט שמה תבעל לו דומיא דעל מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם ע"כ, ודבריו תמוהין לכאורה דמה עגנו שלא תלכי לבית אביך להך דהכא דהתם הטעם שאין זה פרייתות, ומזה ראי' ברורה למה שפכתתי לעיל, ורש"י ז"ל הוציא דבריו מן התוספתא דמפניך בה טעמא דעל מנת שלא תלכי לבית אביך משום שמה תלך ושמה תשפה, והיינו לפי שאסורה לינשא מחשש שתעבור על התנאי לפי שנסארה בו לעולם ואין לה היתר לכך אגידא בי' באישות ואינו גט כלל ולא דמי למתנה על מנת שתתני לי מאתים וזו דלא תנשא עד שתתן ומ"מ הוי פרייתות, שאני התם דאין תנאי זה מעכב הנישואין אפילו רגע דיכולה ליתן מאתים וזו ולהנשא אבל הכא התנאי מעכב הנישואין שאין בינה להמית אותו פלוגי, וכבר הארכתי בזה לעיל בגמרא: והנה ה"ר"ן בשם הרמב"ן פתב דבעל מנת שלא תבעלי לפלוגי ג"כ לא חיישינן רק דס"ל להאי תנא דהא הוי שיור דאפילו בעל מנת פליגי, וקש"י לי דלקמן בעי חוץ מזנותה מהו אי הוי שיור וקשה תפשוט מהך ברייתא דשמעינן דזנות הוי שיור אפילו בעל מנת כ"ש בחוץ וצ"ע: שם אמר להך רבא.

פירש"י לא דמאי וכו' ואם אינו רוצה לבועלה באיסור ישאנה ויבעול בהיתר וכו' ויש לתמוה הא כבר אמרו בברייתא דלעיל דאסורה לפלוגי שלא יאמרו דנשותיהן נותנין זה לזה במתנה א"כ לעולם באיסור קיימא וכמו כן לינשא לאחר קודם אסורה ולא בדידה קיימא, ואמת פי דברי רש"י מוכרחין לכאורה דאי ס"ד לחלק בין איסור, קל לאיסור חמור א"כ בין אבא ואביך לבשר חזיר נמי נחלק בכה"ע"כ דכל שיש איסור ולא בדידה תלוי מיקרי אינו יכול לקיימו א"כ הוכרח רש"י לומר דיש היתר גמור אבל קשה כנ"ל, ואפשר לומר דע"כ לא אמרו דאסורה משום דנשותיהן נותנין במתנה היינו דוקא אי התנאי קיים אבל אם תאמר דהתנאי בטל משום שאי אפשר ממילא הגט קיים בלי תנאי ומותרת לינשא לכל מי שתראה א"כ כה"ג לא מיקרי אי אפשר לקיימו רק באי אפשר מצד עצמו אפילו הנה נותן סתם בלי תנאי אבל כאן בלי תנאי אפשר הוי רק מחמת דהוי תנאי אינו באפשר, א"כ ממילא הוי תנאי שאי לא הנה בגדר תנאי ממילא לא הנה במציאות דין זה שלא תנשא מכח שלא יאמרו כו' וכל תיקון זה אינו רק מכח דהוי תנאי א"כ ממילא אסורה כנ"ל: ובהכי ניחא ג"כ מה שאמרו בירושלמי דאסורה מתחילה כערוה לאותו פלוגי פיון שעדיין לא נתקיים וא"כ תיקשי הא הוי כמו אבא ואביך דאי אפשר לקיימו, ולפי הנ"ל ניחא דדוקא אבא ואביך אפילו הי' גט גמור אין הדבר במציאות לעשותו אבל כאן אי הנה מגרש בלי תנאי הנה אפשר רק מחמת דהוי תנאי אינו באפשר א"כ הוי תנאי עכ"פ ובחידושי לאבן העזר הארכתי בבבאור הירושלמי הנה: שם אלא אבא ואביך בדידה קיימא וכו'.

דע שײַש להעיר בענין זה בהך מתני' דלעיל פּרק מי שאַחזו על מנת שתשמישי את אבא
שתי שנים על מנת שתניקי את בני שתי שנים ומת הבן או שאמר האב אי אפשי לרבנן
אינו גט ולרשב"ג פּיון שהעפכה אינה ממנה הרי זה גט ומעתה תיקשי הכא לרבנן מ"ש
מהא דאמר האב אי אפשי דאף דלאו בדידה תלוי וכן מת האב או הבן דנדאי לא שניך
משחדא לי' בממונא ומ"מ אינו גט ולמה הכא הוי גט, ואי נימא דדוקא במילתא דאיסורא
ואין בידה תנאי בטל אבל בדבר היתר אף שאין בידה אין התנאי בטל א"כ בפלוני למה
לי טעמא דמשחדא לי' בממונא פּיון דתנאי של היתר הוא כמו שפירש"י א"כ אפילו לא
תוכל לשחדו בממון נאפּי' ימות אותו פּלוני מ"מ כמו בהנקה ושימוש ומת הבן או האב
דאינו גט שלא נתקיים התנאי, וצריך לומר דוקא התם שמתנה עליה שהיא תעשה דבר
לא שתשתדל שאחר יעשה דבר לקד אפילו מת פּלוני אינו גט ולא מהני מה שאין עיכוב
ממנה לרבנן אבל במתנה עליה שהדבר תלוי בפּלוני שהוא יעשה דבר אז בדבר איסור
מיקרי אי אפשי לקיימו דתיכף ידע שדבר זה אין בידה ולהפליג בדברים אמר אבל
בדבר היתר משחדא לי' בממונא והוי אפשי לקיימו אבל בהך דהתם בהנקה ושימוש
דהוא מתנה עמה שהיא תשמש והיא תניק הבן בהא אף שאין בידה לא מהני דומה למתנה
על מנת שיירדו גשמים או על מנת שתצא חמה דנדאי אין בידה וכיון שלא תלה הדבר
באחר חוץ ממנה הוי תנאי, אבל היכי שהתנה עליה שתעשה דבר מה שאי אפשי רק
שירצה אחר לעשותו אז תלי' אי מילתא דאיסורא הוא או ממונא אבל בהנקה ושימוש
לא ביקש ממנה דבר שיצטרף אחר לעשותו רק היא תעשה וזה בידה רק אי יחיה פּלוני
או ימות או ירצה בשימושה או לא ירצה אבל אין צריך לקיום התנאי מעשה של אחר
אז אפילו מת האחר לא הוי גט, כנ"ל לחלק בדברים הללו, ולפי זה נראה לי דאפּי'
לרשב"ג דס"ל לעיל עפכה שאינה הימנה הוי גט בלי קיום התנאי מ"מ הכא מודה דאי
מת פּלוני לא הוי גט דהכא הוי כמו על מנת שיירדו גשמים אף דמה שלא ירדו הוי עפכה
שאינה ממנה לא מהני דדוקא התם לא נתפּוין זה רק שתשמש ותניק למה שצריך ולא
במת ואינו רוצה אבל בלא התנה עליה פּלל רק שתבעל לפּלוני והיינו שאותו פּלוני ירצה
לבועלה ואי אפשי לא הוי דמשחדא לי' בממונא א"כ אי יחי' פּלוני או ימות ולא ירצה
זה הוי כמו ירידת גשמים ועל כף התנה שאם לא יתקיימו דבריה שתבעל לפּלוני לא יהא
גט, ודוק היטב: בתוס' בד"ה על מנת שתעלי וכו' ע"י שם ואף דבתגיגה פּתבו התוס'
דנכנסו לפרדס ע"י שם ומ"מ לא עלו ממש רק נראו כמי שעלו, ופשיטא דהכא לא הוי
קיום התנאי במה שיהא נראה לה כמי שעלתה ועוד דמי יאמין לדברים שבלב שנגראה
לה שעלתה, ובאמת לק"מ דפשיטא דאין פּוונת התוס' התם דע"י שם לא עלו פּלל רק
נראה להם דלזה לא הי' צריך שם דוקא, ועוד דמשמע בהדנ' בגמרא שם שהי' עלי' ממש
רק דכּוונת התוס' דהתם משמע שעלו למרפכה מקום השכינה ומלאכים ובנדאי אפילו
ע"י שם אי אפשי דמעולם לא ירדה שכינה למטה ולא עלה משה ואלהו למרום, וזה
שדקדקו התוס' ולא עלו ממש למעלה דהיינו ממש למעלה למקום המרפכה לא עלו אלא
הי' נראה להם אבל ע"י שם עלו לרקיע פחות מעשרה וכאן פשיטא דאפילו סמוך לרקיע
קיימה התנאי דהא כתיב ויעל אלי' בסערה השמים ומפל מקום הויה פחות מעשרה
טפחים: ונראה לי דקוּשית התוס' דבתר הכי ג"כ נמשך לדבריהם הקודמים, דלפי גירסא
דהכא לא קשי' פּלל דיש לומר דטעמא דת"ק פּיון דחזינו דדיבר דברים שאינם אף הוא

לא נתפונן לגרש רק דרף שחוק אמר כמו פריא שאמר כתבו רצה לשחק בה וזה ג"כ פינו שאומר דברים שאינם לא נתפונן פלל לגרש רק לפי שאמרו התם אם נתקנים התנאי הרי זה גט והינינו ע"י שם, והשתא אי הטעם שלא נתפונן לגרש אפילו נתקנים התנאי לא יועיל וע"כ דבאמת רצה לגרש רק על תנאי ושפיר קשי' לי לרבינו אלקנן דגילף מתנאי ב"ג וב"ר דכה"ג תנאו בטל ומעשה קיים, ועמ"ש בסמוך: בא"ד קשה להרב ר' אלקנן וכו' עד סוף הדיבור.

דבריהם צריכין ביאור חדא דהוי להו להקשות בפשיטות תיפוק לי דאינו יכול לקיים ע"י שליח ולמה להו למיזק פי היכי דילפינו וכו' דכיון דע"י עצמו אי אפשר לקיימו כ"ש ע"י שליח גם לישנא שפתבו דאע"ג דתנאי בטל מגומגם והוי להו לומר בפשיטות דכיון שלא יוכל לקיימו תנאי בטל ומעשה קיים, גם למה תפסו פאן פרט זה דע"י שליח משאר משפטי התנאי דילפינו מב"ג וב"ר, בשלמא אי הוי מקשה לר"י בן תימה למה לו טעמא להפליג תיפוק לי דלא דמי לתנאי ב"ג וב"ר הנה אפשר לומר דמפלהו משפטי התנאי לא מקשה דאולי לית לי פלל רק הך קי"ל להלכה ונהלכה כריב"ת ג"כ אבל השתא דמקשה לרבנן מ"ש משפט תנאי זה מכלהו משפטי התנאי: ונראה לי דכוננת התוס' פ' דנדאי מכלהו משפטי התנאי דהוא מילתא דתלמי' בסברא ג"כ וכפול מוכרח מלשון התנאי של ב"ג וב"ר דלא הי' צריף לכפול אבל פלהו משפטי התנאי הוא התנה באמת שיתקיים רק אנו מבטלינו לי הלכך מעשה קיים אבל פאן התנאי בטל מעצמו בדבריו ממילא אין פאן מעשה שהרי התנה על המעשה דבר, שאי אפשר הרי לא רצה בקיום המעשה פלל אז המעשה בטל ג"כ ולכך קשי' להו מהך ע"י שליח וס"ד דבין מעשה בין תנאי ילפינו מב"ג וב"ר ובהא ליכא לא סברא ולא הכרח וע"כ דגזירת הפתוב הוא דלא מהני רק באפשר ע"י שליח א"כ כמו כן גילף רק באפשר לקיימו, ואף דבזה יש לחלק דהתנאי בטל לגמרי תיכף מ"מ ע"י שליח ג"כ יש לחלק מפל משפטי התנאי דאין בו סברא והכרח פלל ומ"מ ילפינו וה"ה הך אע"ג דתנאי בטל מעשה קיים, ואהא תירצו דלא ילפינו התם רק המעשה ולא התנאי ובהא שפיר יש סברא כמו פל משפטי התנאי כמו שפתבתי לעיל פרק מי שאחזו שפל דבר שאינו נעשה רק בגופו ולא מהני סיוע אחר כמו כן לא מהני תנאי שהתנאי מסייע לקיום המעשה והתנאי אין הוא עושה ואנו בעינו שיהא קיום המעשה בגופו בלבד ולכך מהני תנאי בביאה לפי שאפשר לקדש בכסף ודוק] ושפיר אין ללמוד אי אפשר לקיימו מהך דע"י שליח פנ"ל: בד"ה על מנת שתבעלי יש מפרשים וכו' מיהו משום פן אין צורך להגיה וכו'.

דבריהם צ"ע, דאי מרישא גופה קשי' לי הוי לי להקשות דמוכח דבשר איסור גופה דפליגי בי' הוי אי אפשר לקיימו מדנקט פלוני דלא חשוב הפלגה דליכא רק איסור פנויה ולפירש"י ליכא איסורא פלל אבל בשר דאיסורא לא ובהא לא הוי משני מדי, ואמת דיש לומר דבהא נמי יש לתרץ דרבותא קמש"ל פלוני דס"ד דמ"מ אין בידה שמה לא ירצה לעבור אפילו באיסור פנויה ואפילו בהיתר לא ירצה קמש"ל דמשחזא לי בממונא אבל דבר התלוי בדידה גרידא אף דהוי איסורא פשיטא לי טפי דהוי תנאי גמור אבל מ"מ לס"ד דלא ידע לחלק בין דבר התלוי בדידה לאינו תלוי בדידה הוי לי להוכיח בשר איסור גופה דנחלקו בה אבני נרבא וע"כ דמרישא בעצמותה לא קשי' לי פלל דנקט מה שדרף להתנות ואין דרף להתנות אפא ואביו, גם לא שייף למיתני נתקנים התנאי בזה

כִּינּוֹן דְּבַעֲיָנוּ שְׂיִתְקַיָּיִם בְּעַדִּים כְּמוֹ שְׂפֹתַי הָרִ"ן בְּשֵׁם הַרְמַב"ן רַק כִּינּוֹן דְּנֻקְט בְּתַבְעֵלִי לְפָלוּגִי וּבְסִיפָא נֻקְט אַבָּא וְאַבִּיָּה וְאִילּוּ שְׂתַבְעֵלִי לְאַבָּא וְאַבִּיָּה לֹא קִתְּנִי ש"מ דְּהָא הָוִי תְּנַאי שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְקַיָּיְמוּ, וְעַמ"ש עוֹד בְּעַנְיָנִים אֵלּוּ בַּא"ה עֵי סִימָן קַמ"ג בְּאַרְיִכוֹת: ע"ב בְּגֻמְרָא הָא מַנִּי רַבְּנָן הוּא.

קָשִׁי לִי אִי ס"ד רַבְּנָן לָמָּה לִי דְקִתְּנִי הֲנֵךְ מִשּׁוּם אִיסוּרָא תִּפְּוֹק לִי אֶפִּילּוּ הֲתַנָּה בְּדָבָר שְׂאִינוּ בְּמַצִּיאוֹת פֻּלְל בְּעִינוּ שְׂיִתְקַיָּיִם הֲתַנַּאי כְּמוֹ שְׂתַבְעֵלִי לְרַקִּיעַ וְכַדוּמָה וְרַחוּק לְוֹמֵר דְּקַמְש"ל דְּלֹא הָוִי מִתְּנָה עַל מַה שְׂפֹתוֹב בְּתוֹרָה דְּלֹא תִיכּוֹל וְלֹא תִיגְרַשׁ כְּדַמְסִיק דְּהִשְׁתָּא לֹא ס"ד הָא וּבִתֵּר הָכִי הוּא דְמַסִּיק לָהּ: וְנִרְאָה לִי דְבִלֵּא"ה יֵשׁ לְהַבִּין דְּקִתְּנִי בְּפִרְיָתָא וְתַרוּמָה וְנִזְיָרָה וּמַה בְּקִשּׁוֹ בְּזָה וְכִי לֹא הִיָּה יָכוֹל לְהַמְצִיא אִיסוּרִין הִנְהוּגִין בְּכָל וְהוֹצֵרָה לְהַמְצִיא שְׂהִיָּתָה זָרָה וְנִזְיָרָה וּמַה צְנוּרָה לְזָה וּמַה רְבוּתָא יֵשׁ בְּהֵנָּה טְפִי, וְצ"ל דְּקַמְש"ל דְּכָל שְׂנִתְקַיָּיִם הֲתַנַּאי מְהֵנִי, וְלֹא מְבַעֲנִי חִזִּיר דְּנֻדָּי נִתְקַיָּיִם בְּאִיסוּר כְּמוֹ שְׂהִתְנָה אֶלְא אֶפִּילּוּ תַרוּמָה דְּפַעְמִים דְּאַכְלָה תַרוּמָה בְּשׁוּגַג בְּתוֹרַת חוֹלִין דְּדַמְיָן לְהַדְדִי וְלֹא מְבַעֲנִי הָא דַעכ"פ אֶכְלָה אִיסוּר בְּשׁוּגַג אֶלְא אֶפִּילּוּ נִזְיָרָה דְּמִשְׁכַּחַת לָהּ שְׂשִׁתְתָּה יֵין ע"י שְׂשִׁאָלָה עַל נִזְיָרוּתָה וְהָוִי הִיָּתֵר גְּמוּר מ"מ כָּל שְׂשִׁתְתָּה יֵין קִיָּמָה הֲתַנַּאי, וְהִשְׁתָּא נִיָּחָא אֶפִּי אִי אֲתִי כְּרַבְּנָן מ"מ לֹא קִתְּנִי הֲנֵךְ דְּלַעִיל דְּרוּצָה לְאֶשְׁמוּעֵינוּ דְּכָל שְׂנִתְקַיָּיִם הֲתַנַּאי מְהֵנִי: בְּתוּס' בַּד"ה וְתִפְּוֹק לִי, אֹמֵר הַר"ר אֶלְחָנָן וְכו'] וְלִדְעִיתִי לֹא דָמִי פֻּלְל דְּכַמוֹ דְּאַמְרִינוּ הֵכָּא לֹא תִיכּוֹל וְלֹא תִיגְרַשׁ כְּמוֹ כֵּן הֵתָם נָמִי וְלֹא אִיהוּ קָא עָקֵר פֻּלְל דְּלֹא סָגִי דְּלֹא לִיקְרַע לֹא לִקְרַע וְלֹא לִיעָקֵר מִשָּׂא"כ בְּאוּנָאָה כָּל שְׂאִתָּה מְקַיָּיִם דְּבָרֵינוּ הָרִי הוּא עוֹקֵר בְּעַצְמוֹ דְּבָר מִן הַתּוֹרָה כִּינּוֹן שְׂהַמְקַח קַיָּיִם וְאִין לוֹ אוּנָאָה מִשָּׂא"כ בְּקַרְעַ עַל מְנַת שְׂלֵא יֵהָא לוֹ דִּין נִזְק דָּאִי בְּעֵי לֹא קַרְעַ וְלֹא עָקֵר, וּז"ב: בְּגֻמְרָא כִּיצַד יַעֲשֶׂה יִטְלָנוּ הִימְנָה וְכו'.

כְּבָר כְּתַבְתִּי לַעִיל בְּמִשְׁנָה שְׂיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק כָּאֵן אִם אָמַר לָהּ תַכ"ד שְׂתָהָא מְגוֹרְשֵׁת לְגַמְרִי אִי יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ מְגִירוּשֵׁין דְּמַעֲיָקֵרָא כִּינּוֹן שְׂלֵא הִיָּה רַק לְכַהֲנֹנָה וּמִמִּילָא לֹא קִנְאָתוֹ וְיָכוֹל לְוֹמֵר הָא גִּיטָה בְּלִי שְׂיִתְחַזֵּר וְיִטְלָנוּ אוֹ דְּאַפִּילּוּ בְּרִיחַ הֲגַט תַכ"ד לֹא פְדִיבּוֹר וְלַר"א בְּנֻדָּאִי לֹא מְהֵנִי רַק שְׂיִתְחַזֵּר וְיִטְלָנוּ דְּאַפִּי תַכ"ד לֹא מְהֵנִי דְּכָבֵר קִנְאָתוֹ וְאִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ כִּינּוֹן שְׂהִיָּתָה מְגוֹרְשֵׁת גְּמוּרָה מַעֲיָקֵרָא: אֲמַנָּם נִרְאָה לִי דְלַר"א אֶפְשָׁר דְּלֹא מְהֵנִי כָּל שְׂיִתְחַזֵּר וְיִטְלָנוּ הִימְנָה, וְהוּא דְּכָבֵר כְּתַבְתִּי לַעִיל רִישׁ פֶּרֶק כָּל הֲגַט בְּמַה שְׂאַמְרוּ שָׂם כְּתַב לְגִרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלָה מְצָאוּ בֵּן עִירוֹ כּו' וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק לָמָּה לִי נִמְלָה כִּינּוֹן דְּעִיקֵר מִשְׁמִיעֵנוּ דְּבַעֲיָנוּ לְשֵׁם גִּירוּשֵׁין דִּידִי א"כ הָוִי לִי לְוֹמֵר יָתֵר עַל כֵּן אֶפִּילּוּ גִירְשׁ בְּגִיטוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ פְּסוּל לְפִי שְׂלֵא נִכְתַּב לְשֵׁמָה וּמַה נ"מ אִי לֹא גִירְשׁ בּוֹ חֲבִירוֹ עֲדִיין אוֹ גִירְשׁ וּמַזָּה מוֹכַח דְּכִינּוֹן דְּכָבֵר שְׂמַעְנוּ דְּבַעֲיָנוּ עַכ"פ שְׂיָהָא נִכְתַּב לְשֵׁם כְּרִיתוֹת אָף דְּלֹא בְּעִינוּ לְגִירוּשֵׁין דִּידִי מ"מ כָּל שְׂפָכֵר גִּירְשׁ בּוֹ פִּקַּע כַּח כְּרִיתוֹת שָׁבוּ וְהָוִי כְּאִילוּ אִינוּ לְגִירוּשֵׁין כָּלֵל לְכָהֵן קַמְש"ל אֶפִּי נִמְלָה וְלֹא גִירְשׁ עֲדִיין דְּנִכְתַּב לְשֵׁם גִּירוּשֵׁין וְעֲדִיין לֹא פִקַּע מ"מ כִּינּוֹן שְׂלֵא נִכְתַּב לְשֵׁם גִּירוּשֵׁין דִּידִי פְּסוּל, וּמַעֲתָה הֵכָּא לַר"א לֹא מְהֵנִי שְׂיִתְחַזֵּר וְיִטְלָנוּ כִּינּוֹן שְׂפָכֵר הוֹעִיל שְׂתַתְּגַרְשׁ לְכָל אָדָם פִּקַּע כַּח לְשֵׁמָה שָׁבוּ וְהָוִי כְּאִילוּ לֹא נִכְתַּב לְגִירוּשֵׁין כָּלֵל רַק לְרַבְּנָן מְהֵנִי עֲדִיין לֹא גִירְשׁ רַק לְכַהֲנֹנָה פְּסוּלָה מִכַּח רִיחַ גַּט: וְלְפִי זֶה יֵשׁ מְקוֹם לְוֹמֵר בְּהָא דְּמַבְעֵנִי לֵן לְקַמֵּן לְרַבְּנָן כְּשִׂאֵמֵר חוּץ מִזְנוּתָהּ אִי הָוִי שְׂיִוִּיר וְסָלְקָא בְּתִיקוֹ לֹא מְהֵנִי שְׂיִתְחַזֵּר וְיִטְלָנוּ הִימְנָה וַיֵּאמֵר שְׂהִיא מְוַתֵּרַת לְגַמְרִי כִּינּוֹן שְׂפָכֵר נִתְּגַרְשָׁה לְנִישׁוּאִין

שוב פקע פחו של גט ואינו יכול לפעול עוד בגירושין וצ"ע בזה: שם שאני הכא הואיל וקנאתו לפסול מן הטהונה.

משמע בהדני דאפי' בהו דמתני' שגירש להתיר לכ"ע חוץ פלוני ודבריו נתבטלו שאינה מותרת כלל מ"מ קנאתו ליפסול לטהונה וכמו כן להנה דפסקו דאפי' בעל מנת פליגי רבנן דלא הוי גט מ"מ נפסלה לטהונה רק לדעת הזאת אי נשאת לפלוני אחר מות בעלה ומת פלוני מותרת לכהן בנדאי דמה בכך דהוי ריח גט ה"מ אי נתקיים התנאי עכ"פ אבל בעברה על התנאי לא עדיף מתנאי דעלמא דבטל למפרע ואפי' ריח גט לא הוי וה"ה תנאי זה, וז"ב: איברא בדברי הרמב"ם ז"ל פ"י מהלכות גירושין יש מקום דקדוק שכתב דבכל מקום שזכר בחיבור אינו גט פשרה לטהונה וזולתי המגרש ולא התיר לכל שאף שאינו גט כלל פסולה לטהונה, והנה הו' ולא התיר לכל הכוונה שלא התיר כלום כמו שכתב בפירושו אח"כ דאמרו חכמים ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולא התירה לכל פסולה לטהונה מבואר להדני דהו' ולא התיר לכל היינו שלא התיר לשום אדם, ולמה לא זכר הו' דחוץ מפלוני דהוי ריח גט ופסולה לטהונה ורחוק בעיני לומר דהו' כ"ש מלא התיר כלל דהו' ליתא דבלא התיר כלל הרי כו' גירש אבל בהתיר לעלמא ובאמת אינה מותרת לעלמא כלל יש מקום לומר דאינו גט כלל והרי הרמב"ם קורא לחוץ ג"כ תנאי כמבואר התם רק ההפך בין על מנת לחוץ הוא דעל מנת לא התנה שתהא אסורה לפלוני רק כמו שתית ינו וחוץ היינו שהתנה שתהא אסורה לפלוני ע"ש פ"ח מהלכות גירושין א"כ פשיטא שיש מקום לומר כיון שנתבטלו דבריו אין פאן גירושין כלל ולא קנאה הגט כלל, ובאומר הרי זה גיטא והגייר שלי אפילו ריח גט ליכא: והי' נראה לי לומר דבאמת בהו פליגי חזקת' ור"י דחזקת' סובר כמ"ש דדוקא בלא נתגרשה רק מאשה פסולה לטהונה כיון שלא התיר לשום אדם כלל אבל בהתיר לעלמא חוץ מפלוני כל שאינה מותרת לשום אדם נתבטלו דבריו ואינה מגורשת כלל ואין מקיימין דבריו לחצאין לכך לא בעינן לרבי שיחזור ויטלנו דהוי כמו לפקדון ונתן בידה והיא שניה אבל ר"י ור"כ ס"ל דאפילו בהיתר לכל אדם נהי שנתבטלו דבריו כיון ששייר חוץ מפלוני אבל ריח גט התלוי בהרי את מגורשת ממנו בלבד בהו דבריו קיימין וקנאתו ליפסול לטהונה, ומשום דחזקת' רבי דר"י פסק כחזקת' לכך כתב דבכל מקום שזכר בחיבור אינו גט פשרה לטהונה וזולתי בלא התיר לשום אדם ואפי' יהא ספק אי הלכה כחזקת' או כר"י כיון דלהרמב"ם ריח גט דרבנן פסק בדברי המיקל ובטעמו של הרמב"ם דפסק דהוי דרבנן נראה משום דקש' לי היכי דחינו דאיסור פהונה שאני דכיון שהתורה אמרה גרושה אסורה לפהן אם כן בהכרח צריך שתהא גרושה ואחר כך תיאסר לכהן אבל היא שייך לומר דאינה גרושה רק בדבר הזה שהיא פסולה לטהונה ומזה דייק ר"א באמת דע"כ יש פאן גירושין חוץ פהונה דאי אין פאן גירושין כלל לא קנתה הגייר כלל לשום דבר וע"כ דקנתה שתהא מגורשת ממנו עכ"פ לכך פסולה לטהונה וע"כ דרבנן דפליגי עלי' ס"ל דהוי רק דרבנן ובאמת אינה גרושה כלל רק רבנן חששו לריח גט ואסמכיה אקרא אבל מדינא אין פאן גירושין כלל: איברא שיש לתמוה לפי זה למה פסק פרק ח' מה"ג שצריך לחזור וליטלו הימנה דהו' קי"ל כרבי ולא פרשב"א וכיון דפוסק כחזקת' ולא כר"י הו' לו לפסוק דבהו גיטא סגי כיון דקי"ל כרבי ולא פרשב"א: אמנם נראה לי דלק"מ, והו' דבלא"ה יש להקשות בדברי הרמב"ם שם פי כפי הנראה

שם לאו בחוץ פסק הכי שיחזור ויטלנו רק בכל תנאי המבטל הגט כגון אל תשתי יין כל ימי חייכי או שזכרו לפני התורה דבקה לא קנאתו ליפסל לכהונה כלל, וכמו כן קשי' לי דבתוספתא גבי תנאי של מאתים וזו אמרו שאם ביטל התנאי צריף לחזור וליטלו הימנה ולא זכרו שם מחלוקת רבי ורשב"א כלל וגבי פנסי שט"ח וישינה זכרו מחלוקת רבי ורשב"א, גם תמוה לי שלא זכר הרמב"ם ז"ל שתקנה האשה לבעלה הגט בקנין פיון שקנאתו ליפסל לכהונה היאך יגרש בגט שאינו שלו כלל רק שלא ואשה הכותבת גיטה צריף שתקנהו לבעל: וכמו כן קשי' לי פיון דר"י קאמר הך דקנאתו ליפסל לכהונה א"כ מה הוא זה דקאמר לעיל טעמין דר"א מהכא ואשה גרושה מאישה וכו' ורבנן וכו' והשתא פיון דבמתני' גופה ס"ל לרבנן דפסולה לכהונה א"כ הוי לי' לומר בפשיטות דטעמו דר"א פיון דפסולה לכהונה ורבנן ע"כ ס"ל איסור פהונה שאני דהא פסולי לכהונה ואינה מגורשת כלל, ומדקא תלי טעמא דר"א בהך ברייתא ואשה גרושה מאישה ושואל ורבנן ש"מ דהך איסור פהונה רק בהך ברייתא הוא ולא במתני' דידן באותו דבר עצמו שזחלקו בו ר"א ורבנן: גם יש לי לדקדק ששאל מאן תנא וע"כ על הך מתני' דפרק הזורק סמך דאי לא ידע כלל תפלוגתא דרבי ורשב"א מה שייך להקשות מאן תנא, וכי חובה עלינו לידע מה שמו של התנא האומר כיצד יעשה ומה נפקא מינה וע"כ דמצד מתני' דהזורק דמתני' בה לרבי בהך גיטה סגי אחינו עליה, א"כ פיון דלא ס"ד מפסול פהונה פשיטא דרשב"א הוא ואי ידע מפסול פהונה א"כ פשיטא דמצי אתי' פרבי דהכא שאני שיש בו ריח גט משא"כ התם דלא הוי גט כלל, ועוד יש לי לדקדק דקאמר ר"י אמר אפילו תימא רבי דילכון אמר שאני הקא ויש להבין מאחר דהך אפי' תימא רבי ג"כ דברי רב פהנא הם שאמר כה לפני ר"י א"כ כה הי' לו לומר ר"י אמר דילכון אמר אפי' תימא רבי שאני הקא וכו' ולמה הפך דבריו ר"י אמר אפי' תימא רבי דילכון אמר וכו': לכן נראה לי שזה שאמר מאן תנא נסתפק תיכף בהך מתני' דהזורק דפליגי רבי ורשב"א אי נימא דדמי להך דהכא וממילא רשב"א הוא או דלא דמי כלל ומצי אתי' אפי' פרבי דהתם לא נתן לגירושין כלל עכשיו דלפקדון וישינה ממילא לא נתן רק שיהא גט פשיטא לגרש או שתבער ועכ"פ לא נשתנה דעתו אח"כ ממה שהי' מקודם דלפקדון הרי מעיקרא נתפנין שאינו נותן לגירושין עכשיו רק פשיטא לגרש תהא מגורשת בגט זה וכן ישינה מעיקרא רצה לגרשה ואח"כ לא נשתנה דעתו ממה שהי' ועל אותו אופן שנתן מעיקרא הוא רוצה עכשיו לגרש לכה מתגרשת שפיר לרבי בנתינה קמיינתא אבל פאן דמעיקרא רצה שתתגרש תיכף באופן שלא תהא מותרת לפלוני וגמר בלבו הנתינה על אופן זה, הלכך אח"כ שרוצה לחזור בו ולגרש בכוננה אחרת להתיר לכל נתבטלה הנתינה דמעיקרא וצריף ליתן לה שנית ולא שייך לומר דנתינה זו יועיל כל אימת שתתגרש פיון דהוא לא רצה לגרשה כלל רק באופן זה לא להתיר לכל וכשרוצה אח"כ לגרשה שנית להתירה לכל פנים חדשות באו לכאן וצריף נתינה מחדש, והיינו דתנן בתוספתא בכלהו תנאי דעלמא דאי חוזר בו ורוצה לבטל התנאי לגרש בלי תנאי צריף נתינה שנית לכ"ע: ובהך פליגי חזקין ור"י דחזקין ס"ל שאין לחלק בהנ"ל רק בכל גוונא פליגי רבי ורשב"א ומתני' רשב"א, ור"י קאמר אפי' תימא רבי דמחלק בהנ"ל ולא חש לפרש למה פי גם השואל מאן תנא ידע שיש לחלק ביניהם דמפני כה שאל מאן תנא ולא הביא רק פלוגתא דחזקין ור"י דלחזקין פרשב"א ולר"י אפילו פרבי ויהו דלכון אמר הוא

שאמר ר"י משמו של רב פהנא דהוא אמר שאני הקא הואיל וקנאתו ליפסל מן הפהונה ואין זה דעתו של ר"י בעצמו וחסוקי רבו דשניהם לא ס"ל פה, ולכך פסק הרמב"ם דלא פרב פהנא בזה ופסק ג"כ דיתחזר ויטלנו כר"י דקאמר אפי' תימא רבי ופסק פן בכל מגרש על תנאי כפי החילוק הנ"ל פן נראה לי בזה: בתוס' בד"ה אמר חזקני, הא דתניא כפ"ק וכו'.

לכאורה אפילו הנה הדין לכ"ע שצריך לחזור ולקטלו קשה התם דליסגי בגירושין הראשונים ובאמירתו כפ"נ אח"כ בלי גירושין וע"כ כמו שתיקרו בתירוץ ב', וצ"ל דהא ידעו דבעינן שיאמר בעת גירושין דוקא רק דקשני' להו נתינה למה לי בהא גיטף סגי שמתגרש ויאמר כפ"נ ועל זה תיקרו בתרתי תדא דהתם כ"ע מודו דקנאתו לגמרי מן התורה ועוד דלא סגי לומר כפ"נ בעת גירושין בלבד רק בעת נתינה לגירושין: איברא דברי התוס' צ"ע לפע"ד דאי ס"ד דלקף צריך נתינה מחדש משום דקנאתו מדאורייתא א"כ הו' נתינה אחריתי למה לי הא לא הוי נתינה פלל דהא הנגיר שלח וקבר זכותה בו דאי לא קנתה הנגיר בנדאי לא ה' צריך נתינה מחדש ואפילו תקנה לשליח הנגיר שיזכה בו עבור בעלה היאך יעשה שליח על נגיר שהוא זוכה בו עכשיו מחדש ומי עשאו על זה שליח, ועוד מאיזה צד נימא דזכי' זו זכות היא לבעל אטו לגרש אשתו הוא דבר זכות ושמא אין רצונו פלל בזה, ונהי דלא חיישינן בשליח לנמלה כל שלא שמענו ביטול בפירוש היינו דוקא בדבר שפכר נעשה שליח בפירוש ממשלחו אבל לזכות בדבר חדש עבור חבירו מה שאין זה זכות פלל לחבירו בנדאי אין זכי' זו פלום ואי נימא דמ"מ במה נפשך נתגרשה אי מדאורייתא הרי כבר נתגרשה ואי מדרבנן הרי לא נתגרשה ונותן לה עתה א"כ לסגי בהא גיטף בהו מה נפשך גופה אי מדאורייתא הרי נתגרשה ואי מדרבנן סגי בהא גיטף: לכן נראה לי אף דנתן בידה לפקדון או כנסי שט"ח מהני הא גיטף אח"כ אבל שליח הולכה שנתן לאשה.

לפקדון לא מהני שיאמר הא גיטף לכ"ע דנתינה ראשונה שנתן לפקדון אינו בזה פמות משלחו כי לא נעשה שליח רק לגירושין וכל שלא נתן לגירושין הוי כאילו הפקיד בידה מצד עצמו ונהרי לא הגיע הגט לידה משלוחו של בעל ולא מהני רק שיתלנו הימנה ויתן לה שנית לגירושין ומעתה יש לומר דהקא נמי פיון דמדרבנן לא נתגרשה הוי מדרבנן פאלו נתן לפקדון ולכך לא מהני הא גיטף רק שיתחזר ויטלנו הימנה ויתן לגירושין והשתא שפיר מתגרשה במה נפשך מיהו תירוץ השני שתיקרו התוס' יש לומר אף דבאמת מתגרשה בנתינה קמיינתא מ"מ פיון שלא אמר כפ"נ וצריך עדיין לומר ולא הימנהו חכמים רק שיאמר בעת נתינה דוקא דאז דייק א"כ ממילא פשחוזר ונותן לה אף שאינה מתגרשת בנתינה זו מ"מ לא איכפת לן דנתקיימה תקנת חכמים פיון דאמר כפ"נ בעת שנתן לידה אף שאין נתינה זו לגירושין פלל מ"מ השליח דייק אפילו בנתינה זו ונתקיימה תקנת חכמים, פנ"ל: בד"ה ר"י אומר וכו' ואע"ג וכו'.

פוננתם דלכאורה יש לסתור כל הראיות שהביאו נגד פירש"י. דהא חזינו דרשב"ר הי' קיים ומ"מ למד לפני ר"י וכמו כן ר"י למד מר"כ והניח רשב"ר ולזה פתבו דאין נראה באמת לומר כן רק תרי פעמים עלה ושפיר נדחו דברי רש"י אף באמת המעיין בפירש"י נראה שאין שום משמעות מדבריו דהוא מפרש דר"י לחזקני' הי' אומר כן ואדרבא משמע

דלתלמודיו שְאָמְרוּ לוֹ מִשְׁמוֹ שֶׁל חֲזַקְיָא לְתַרְזֵי דְאַתְנָי פְּרִשְׁבָּא לְהֵם אָמַר דִּילְכוּן אָמַר וכו': בְּגַמְרָא מַהוּ דְתִימָא ה"מ לְאַחַר הַתּוֹרָה כו'.

פִּירֵשׁ"י שְאָמַר לְאַחַר פְּתִיבַת הַתּוֹרָה עַל מְנַת שְׁלֵא תִנְשְׂאֵי לְפָלוּנֵי וכו', וְדַבְּרֵי צ"ע דְכִינּוֹן דַּר"ז פְּרַב סְפָרָא ס"ל וּלְדִידֵינִי אַחַר הַתּוֹרָה אֵין שׁוּם פְּסוּל בְּעַל מְנַת רַק בְּחוּץ וְאַפְּי' פְּתִיבּוּ בְּתוֹכוֹ וְאַפְּי' לְפָנֵי הַתּוֹרָה רַק לְרַבֵּי גְזַרְיֵינוּ וְלֹא לְרַבָּנוּ, וּמַה צְוִינָה לּוֹ לְהַרְבּוֹ ז"ל לְפָרֵשׁ בְּעַל מְנַת הָא מְתַנֵּי בְּחוּץ מִיְיָרֵי לַכ"ע דְּהָא פְּבָר אִיפְשֵׁט דְּהָא אֵלָא חוּץ הוּא וְאֵין עַל מְנַת פּוֹסֵל אַחַר הַתּוֹרָה אִפְי' בְּכַתָּב וצ"ע: בְּתוֹס' בַּד"ה ה"מ לְאַחַר הַתּוֹרָה, פִּי' פְּשָׁאֲמַר הַבְּעַל וכו'.

ר"ל דְּקִשְׁנָי לְהוּ לִישְׁנָא דְמִשְׁמַע דְּלְאַחַר הַתּוֹרָה צְרִיךְ שְׂיִכְתְּבֵנוּ א"כ לְפָנֵי הַתּוֹרָה דְסָגִי עַל פֶּה הֵיכִי מִשְׁכַּחַת לְהָא אֵי לֹא פְּתִיבּוּ לְתוֹרָה פְּשִׁיטָא דְכָשֵׁר אֵי חוּזַר בּוֹ וְאֵי פְּתִיבּוּ לְתוֹרָה הַרִי אַחַר הַתּוֹרָה הוּא וְצְרִיךְ שְׂיִכְתְּבֵנוּ בְּתוֹכוֹ, וְעַל זֶה פְּתִיבּוּ דְכָף הַכּוֹנֵנָה ה"מ דְּצְרִיךְ לְכַתּוֹב פְּשָׁאֲמַר הַתְּנָאֵי אַחַר פְּתִיבַת הַתּוֹרָה אֲבָל אִם גִּילְהָ הַתְּנָאֵי קוּדָם פְּתִיבַת הַתּוֹרָה אֵין צְרִיךְ שְׂיִכְתְּבוּ כָּלָל בְּתוֹכוֹ: בַּא"ד ור"ז סְבַר פְּרַב סְפָרָא דְהֵקָא.

עֵינֵן מְהַרְשֵׁ"ל וּמְהַרְשֵׁ"א וְדַבְּרֵיהֶם תְּמוּהֵין לַפַּע"ד דְּכּוֹנֵנַת הַתּוֹס' פְּשׁוּט וּמְבֹאֵר דְכִינּוֹן דְּמוֹקֵי ר"ז פְּלֹגְסִינֵיהוּ בְּלִפְנֵי הַתּוֹרָה וְחֻזְיָנוּ דְּלֹא פְּסֵל רַבֵּי רַק בְּכַתָּב אֲבָל בַּע"פ כ"ע מוֹדוֹ דְּעַל מְנַת לֹא פְּסוּל וְאֵי ס"ד דְּחוּץ פּוֹסֵל ע"פ לְפָנֵי הַתּוֹרָה א"כ לְגִזְוֹר רַבֵּי עַל מְנַת אֲטוּ חוּץ אֲפִילוּ עַל פֶּה לְפָנֵי הַתּוֹרָה, וְעוֹד דְּמוֹקֵי מְתַנֵּי בְּסֻמוּף לר' זִירָא לְפָנֵי הַתּוֹרָה וְקַתְּנֵי פְּתִיבּוּ אֲבָל עַל פֶּה לֹא פְּסוּל מוּכַח בְּהַדְּנָי דְּרַק בְּכַתָּב פְּסוּל לְפָנֵי הַתּוֹרָה אֲבָל עַל פֶּה לֹא וְהֵינּוּ פְּרַב סְפָרָא, וז"ב: בַּד"ה פֶּל הַתְּנָאֵים פּוֹסְלִין בְּגַט, פִּי' בְּקוּנְטָרְס וכו' וְאֵין גְּרָאָה לר"י כו'.

לְפִי שְׁנַרְאָה לַפַּע"ד דְּדַבְּרֵי רִש"י ז"ל בְּרוּרִים וּמְוַכְרַחִין וְקוֹשְׁיּוֹת הַתּוֹס' לַק"מ לַפַּע"ד מְוַכְרַח אֲנִי לְהַאֲרִיךְ קֶצֶת, חָדָא דְמִשְׁמַע בְּמַתְנֵי דְקַתְּנֵי אַעפ"י שְׁחֻזַר וּמְחַקוּ פְּסוּל מוּכַח בְּהַדְּנָי דְחֻזַר וּמְחַקוּ רָאוּי יוֹתֵר שְׂיִהָא גַט מְלֵא מְחַק, וּמַעֲתָה הָא חֻזְיָנוּ לְרַבֵּי בְּעַל מְנַת גְּהַפּוּף הוּא דְחֻזַר וּמְחַקוּ גְרַע מְלֵא מְחַק וּמ"ש חוּץ דַּס"ד לְהִיפּוּף דְּבִשְׁבִיל שְׁחֻזַר וּמְחַקוּ יוֹכָשֵׁר עַד שְׂיִאֲמַר אֲפִילוּ חֻזַר וּמְחַקוּ אַדְרַבָּא חֻזְיָנוּ בְּתַנָּאֵי דְעַלְמָא דְכַתְּבוּ בְּתוֹכוֹ כְּשֵׁר וּמְחַקוּ פְּסוּל, וְאַמַּת דְּבִזָּה יֵשׁ לוֹמַר דְאַפִּילוּ לְרַבֵּי פְּשִׁיטָא לִי דְמַה שְׁנַכְתְּבַת לְדַעַת הַתְּנָאֵי לֹא אֵיכְפַת לָן כִּינּוֹן דְתַנָּאֵי זֶה אֵינוֹ פּוֹסֵל הֵגַט אֲפִילוּ נְתַקְיִים רַק דְגְזַרְיָנוּ בְּמְחַק אֲטוּ חוּץ בְּמְחַק דְכִינּוֹן דְשְׁמַעְנוּ בְּמַתְנֵי דְאַפִּילוּ חֻזַר וּמְחַקוּ פְּסוּל בְּחוּץ א"כ יֵשׁ לְגִזְוֹר מְחִיקַת עַל מְנַת אֲטוּ מְחִיקַת חוּץ אֲבָל נְתַקְיִים דְעַל מְנַת אֲטוּ קִיּוּם חוּץ לֹא שְׂיִיךְ לְגִזְוֹר כָּלָל דְחוּץ הָיִי שִׁיּוּר וְעַל מְנַת לֹא הָיִי שִׁיּוּר רַק מְחִיקָה דְעַל מְנַת יֵשׁ לְגִזְוֹר אֲטוּ מְחִיקַת חוּץ שְׂיִחְשְׁבוּ כִּינּוֹן דְנַכְתְּבַת הֵגַט עַל דַּעַת הַתְּנָאֵי וְלֹא נְתַקְיִים וּמ"מ לֹא אֵיכְפַת לָן ה"ה בְּנַכְתְּבַת עַל דַּעַת לְשִׁיּוּר וְלֹא נְתַקְיִים כְּשֵׁר: אֲבָל הָא קִשִּׁי לִי כִינּוֹן דַּר"ז ע"כ פְּרַב סְפָרָא ס"ל כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּעַצְמָם וּכְמוֹ שְׁהוּכַחְתִּי לְעֵיל א"כ הָךְ חוּץ שְׁפּוֹסֵל עַל פֶּה דְקַאֲמְרֵי חֲכָמִים הֵינּוּ בְּנַתְקִימּוּ דְבְּרֵי וְלֹא בִיטֵל דְאֵי בִיטֵל אֲפִילוּ חוּץ אֵינוֹ פּוֹסֵל ע"פ.

א"כ בְּעַל מְנַת כִּינּוֹן דְאֵי נְתַקְיִים לִיכָא לְמַ"ד שְׂיִפְסֵל וּלכ"ע כְּשֵׁר רַק בְּבִיטֵל נְחַלְקוּ א"כ הֵיאָךְ יֵאֲמַר עַל מְנַת שְׂאֵינוֹ פּוֹסֵל ע"פ הָא בְּבִיטֵל שְׂאֵינוֹ דְנִינּוּ עֲלֵיו גַם חוּץ אֵינוֹ פּוֹסֵל ע"פ וְאֵי הַכּוֹנֵנָה דְשְׂאֵנֵי עַל מְנַת דְאֵי נְתַקְיִים אֵינוֹ פּוֹסֵל ע"פ אֲבָל חוּץ פּוֹסֵל א"כ לְמַה לּוֹ לְדוֹן

מעל פה הא עיקר הדייק מנתקנים וכו' הוי ליי' לומר חוץ שפוסל בנתקנים פוסל בחזקתו ומחקו על מנת דכשר בנתקנים כשר במחקו ומכתב גופא הוי להו לדון ומה ענין על פה לכאן דהא בלא נתקנים חוץ ועל מנת בעל פה שוין והוא תמוה לפע"ד: ועוד תימה גדולה לפע"ד לדברי רבא דמוקי לה לאחר התנרף ופליגי אי גזרינו אטו לפני התנרף אבל לפני התנרף דברי הפל פסול דגזרינו על מנת אטו חוץ, והשתא תיקשי פיון דהך חוץ ועל מנת ע"פ דמייירי בהו רבנן ע"כ לאחר התנרף דבהא פליגי דלפני התנרף לכ"ע אפי' על מנת פוסל באפילו על פה דלרבא חוץ אפילו על פה פוסל מדאורייתא ולכ"ע גזרינו על מנת אטו חוץ, והשתא הך חוץ על פה לאחר התנרף פשיטא דדוקא בנתקנים דבלא נתקנים לכ"ע כשר א"כ אי ס"ד דעל מנת דפליגי בלא נתקנים דוקא א"כ היאך קאמר על מנת שאינו פוסל על פה אינו פוסל בכתב הך חוץ כמו על מנת על פה לאחר התנרף בלא נתקנים ג"כ אינו פוסל ואי משום דפוסל לפני התנרף גם על מנת פוסל ואי משום דעל מנת בנתקנים אינו פוסל א"כ למה לו לדון מעל פה הא עיקר הדין מנתקנים דחוץ דפוסל בנתקנים פוסל אם מחקו על מנת דאינו פוסל בנתקנים אינו פוסל במחקו: והראי' שהביא הר"ן"ה מהך דלעיל ס"פ מי שאחזו דקאמר התם כתב גט על תנאי והפנונה בלא נתקנים, כפר כתבתי לעיל ס"פ מי שאחזו דאדרבא מהתם מוכח להדי' דבנתקנים מייירי והתם נמי הפנונה שהתנה תנאי לפני התנרף וס"ד דס"ל לר"י כרבנן דהכא אליבא דר"ז דלא גזרינו על מנת אטו חוץ ומסיק לעולם פסול, ע"ש שהוכחתי פן בראיות ברורות: עוד הביא הר"ן"ה ראי' לדעת ר"י מן הירושלמי והרמב"ן ז"ל פי' בו מה שפי' אבל הוא תמוה ולא כתב לפרש כלל מה שאמר אף רבי מודה ולפי' הרמב"ן נהפוך הוא דאפי' על פה פליגי עיי"ש היטב: והפ"י הברור בירושלמי דבהא נחלקו ר' יודן ור' חיינא דר' יודן הביא ראי' דע"כ שביטל תנאו אבל לא ביטל תנאו לא פליגי רבי ולא תלי' בכרירה כלל, רק בלא ביטל נחלקו פיון שלא נתקנים התנאי הוי כמו חוץ שאי הי' עומד הי' מבטל הגט והביא ר' יודן ראי' לדבריו דאל"כ כל תנאי לרבי לא משפחת בגט דהוי ברירה וע"כ דתנאי לא הוי ברירה ואתי ר' חיינא ודחה דבריו שאין ענין תנאי על פה בשעת נתינה שנותן על תנאי לכותב על תנאי ושפיר פליגי אפי' לא ביטל, ולפי מה שאכתוב לקמן דלרבא על מנת מדינא פסול שאין זה פרייתות א"כ פליגי ממש בהך פלוגתא דרבא ור"ז דהכא דרבא כר' חיינא דמדינא פסול אפילו על מנת דאין זה פרייתות פיון שנקתב על תנאי ור"ז סבירא ליי' דמדינא אין לפסלו רק מפח גזירה דחוץ ונה ברור לפע"ד: ומעתה אבוא ליישב קושיות התוס' מה שהקשו דמה שייך לגזור על מנת שתתני מאתים זו אטו חוץ, לא ידעתי הא רבא דקאמר שתוקי שתקי לבעל בשאר תנאים מייירי כמו שפי' התוס' בעצמם בד"ה שתוקי וכו' אפילו יתקנים קאמר דאל"כ היאך ס"ד לחוש שמה לא יתקנים להשתיקו דאז ג"כ לא הוי רק גזירה אטו חוץ לשיטת התוס' לקמן, ועוד אי לא יתקנים לא יתנוהו ולמה להו להשתיקו וע"כ דאפי' יתקנים לא יועיל הגט פיון שנקתב על תנאי, והטעם לא מבעי' לרבא לפי מה שאבאר לקמן דלאו משום גזירת חוץ פוסל רק כל שנקתב על תנאי לא הוי פרייתות א"כ פשיטא דה"ה נתקנים אלא אפילו לר"ז דפוסל רק משום גזירה דחוץ מ"מ לא מבעי' אם נימא דרק על נתקנים נתן טעם זה אבל בלא נתקנים מודה דפסול מדינא כחוץ פיון שנקתב על תנאי זה ולא ניתן כף והשתא פיון דבלא נתקנים מדינא פסול ממילא גזרינו על מנת אטו חוץ כמו בחוץ אין לחלק בין

נתקנים ללא נתקנים ה"ה על מנת לא חילקו בין נתקנים ללא נתקנים פיון דבלא נתקנים הוי פחויז ממש ואף דבכל תנאי דעלמא לא גזרינו נתקנים אטו לא נתקנים הקא דבחויז בכל גונוני אסור גזרו בעל מנת בכל גונוני אטו חויז: אלא אפילו אי נימא דלר"ז פל על מנת רק משום גזירה.

דחויז הוא ואפילו לא נתקנים מ"מ לא קשי מידי דאי נכשיר בנתקנים ממילא נכשיר גם בלא נתקנים דכיון דבחויז נתקנים גרע טפי מלא נתקנים ובעל מנת נימא להיפך ואי נחלק בין חויז דהוי שיור לעל מנת דלא הוי שיור גם בלא נתקנים נחלק פן וממילא אמי להכשיר גם בלא נתקנים וע"כ אנו צריכין להשוות על מנת לחויז לפסול לגמרי: ומה שיקשו עוד דא"כ אפי' על פה נגזור על מנת אטו חויז לק"מ לפע"ד דהא חויז גופא על פה בלא נתקנים אינו פוסל כלל [רק לרבא לפני התנאי ולידידן' אפי' על מנת פסול] אלמא שאין הגט נפסל בכך א"כ לא שייך לגזור בעל מנת כלל לפסול על פה דכיון שלא נפסל הגט בכתיבתו למה יפסל מחמת התנאי ודוקא בכתיב דבחויז נפסל הגט לגמרי אפילו ביטל משום שלא נכתב כהלכתו גזרו בעל מנת ג"כ דגם זה פוסל הגט אבל כל שאי אפשר לפסול בלא נתקנים ממילא אי אפשר לפסול בעל מנת בנתקנים טפי מלא נתקנים דלא נתקנים דעל מנת גרע טפי מנתקנים וזה ברור ועוד דכל הגזירה דגזרינו על מנת אטו חויז היינו שלא יכתוב הסופר בעל מנת שמה יכתוב בחויז ג"כ אבל כל שאין הסופר בכלל שהוא לא יכתבנו כלל על שום תנאי רק אח"כ בעת נתינה לא שייך לגזור כלל פיון שפבר נסתלק הסופר והוא עצמו נתנו על תנאי, ותדע לה שהוא פן שהרי דעת התוס' לקמן בד"ה אבל דלרבא על פה לפני התנאי פסול מדאוריין' אפילו לא נתקנים א"כ נגזור אחר התנאי על פה כשחזר בואטו לפני התנאי ואפילו לדעת הר"ן שהוא מדרבנן מ"מ תיקשי לרבי פיון דגזור אטו לפני התנאי אפי' בעל מנת דהוי דרבנן אטו חויז א"כ לגזור חויז על פה אחר התנאי אטו לפני התנאי דפסול מדרבנן אטו פתב וע"כ דדוקא בכתב שייך לגזור שלא יכתוב הסופר הגט על שום תנאי אבל כל שהסופר כתבו בלי שום תנאי כלל בתנאי בעת נתינה לא גזרו כלל, ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה אבל ובד"ה רבא ובד"ה מתניתין עוד בזה: בא"ד ובסמוך מכשיר ר"ז וכו'.

הרב מהרש"א הניח דברי התוס' בצ"ע, ודבריו תמוהין פי פנונת התוס' פשוט דר"ז מכשיר אפילו בכתב אחר התנאי וכ"ש על פה ואי ס"ד דבנתקנים התנאי גזרינו ג"כ א"כ אפי' על פה נגזור אפילו אחר התנאי אטו חויז דפסול מדאורייתא בנתקנים אפי' אחר התנאי והיאך מכשיר ר"ז אפי' בכתב אחר התנאי ומזה הוכיחו דאין לגזור בע"מ כלל כל שנתקנים וז"ב: בד"ה אבל אחר התנאי נראה לרבינו יהודא וכו' ותדע וכו'.

דבריהם צ"ע לכאורה פיון דכל הספק לרב ספרא דלעיל ובפירוש אמר דעל פה כשר לפני התנאי וע"כ דיש מקום לומר דלפי שכתב גרע דיש לחוש דגם מעיקרא על דעת כך פתבו א"כ ממילא ליפא הוכחה כלל ומה זה שכתבו ותדע ונראה לי דכוננתם דאי ס"ד דכל שכתב אח"כ דנין דגם מעיקרא על דעת כך נכתב א"כ הנה מהראוי לחוש בלא כתב כלל עכ"פ לדונן בספק דשמה נכתב תנאי על דעת כך ומחמת שחזר בו לא פתבו בתוכו ואי לא הנה חוזר הנה פתבו בתוכו וע"כ דלא חיישינו לאמירה בעל פה כלל א"כ מאי איכפת לן במה שכתב אחר התנאי פיון דכתיבה אחר התנאי לא פסלה, ומ"ש ומיהו

לרְבָא כו' אפי' נכתב אח"כ דלרְבָא פסול וכו' עיין מהרש"א, ואין לשון התוס' סובל פירושו פלל במה שכתבו דלרְבָא וזהו מורה שזהו סיוע להך דמעיקרא, רק פנונת התוס' דס"ד נכתב עדיף פיון שכתבו אח"כ ולא מעיקרא זהו ראי' דמעיקרא לא על דעת כף פתבו רק אח"כ שרואה שעומד בדבריו פתבו בתוכו, ואהא פתבו דלרְבָא פסול אפי' על מנת ואפילו לא כתב פלל לא בתחילה ולא בסוף אם כן אין סבא להכשיר בנכתב טפי מלא נכתב פלל: דף פ"ה ע"א בגמרא ומתני' דקתני פתבו ואוקימנא בחוץ אבל על מנת לא פסיל וכו'.

תמוה לי מה ענין הך דהכא להך אוקימתא דלעיל דמוקימין מתני' בחוץ הא לא נסתפקו לעיל רק אי האי אלא חוץ או על מנת והיינו דיש מקום לומר דאפי' על מנת הוי שיוור לרבנן פיון שמתנה שלא תנשאי לפלוני אבל שאר תנאים כגון שתתן לו מאתים וזו וכדומה פשיטא דלכ"ע לא פסיל וא"כ אפי' יהא הפנונה במתני' אלא על מנת, ג"כ מוכח דוקא בהך גונא דפסלי רבנן על פה פתבו בתוכו פסול אפי' מחקו אבל שאר תנאי דלא פסלי רבנן על פה לא פסיל בכתב: ונראה לי דבלא"ה יש להבין היכי פשיטא לן לעיל דאי אלא חוץ הוא על מנת לא פסיל דלמא חוץ פסול דאורייתא אבל על מנת עכ"פ פסול דרבנן גזירה אטו חוץ, ובהך על מנת שלא תנשאי אפי' התוס' מודים דיש לגזור אפי' נתקיים אטו חוץ וצ"ל דמשמע להו דאי אלא חוץ הוא ולא קתני מתני' בעל מנת פלל ממילא לכ"ע לא פסיל דאי גם בעל מנת פסלי מדרבנן לא הוי שתיק התנא מעל מנת לגמרי, ולפי זה מיושב קוש' הנ"ל ג"כ דבלא זה אי הוי אמרינן דאף דקתני מתני' חוץ מ"מ על מנת נמי פסול עכ"פ מדרבנן א"כ הך פתבו בתוכו דקתני היינו ג"כ מדאורייתא אבל מדרבנן אפי' על מנת דעלמא פסול, רק מדאורייתא לא פסול רק חוץ אבל פיון דאוקימנא בחוץ אבל על מנת לא פסול ש"מ דלא דייקין להחמיר מדברי חכמים רק מה דמפורש במשנה דהיינו חוץ אבל על מנת לגמרי מכשירי א"כ ה"ה הך פתבו בתוכו דקאי על חוץ ג"כ מוכח דעל מנת לא פסול בכתבו בתוכו פלל אפילו מדרבנן: בתוס' בד"ה דברי הפל, אע"ג וכו' גזירה אטו לפני תורף.

לפי מה שאבאר לקמן בס"ד אין צורך לזה ואדרבא פיון דפליגי רבנן דלא גזרינן על מנת אטו חוץ אפי' חדא גזירה ה"ה אחר התורף אטו לפני תורף רק הפנונה דגזרינן באחר התורף גופי' שפא לא מחוק ויתגנו לה כף בלי מחיקה פלל, ועמ"ש בסמוך: בד"ה רבא אמר וכו' דרבי גזר וכו' כוללה חדא גזירה היא.

דבריהם תמוהין לפע"ד פיון דעיקר פלוגתא דר"ז ורבא דר"ז פליגי בחדא גזירה ולרבא חדא גזירה לכ"ע גזרינן רק בגזירה לגזירה פליגי א"כ למה שינה רבא מר"ז והוי לי' לומר דבלאחר התורף פליגי אי גזרינן על מנת אטו חוץ דרבי סובר גזרינן אף דחוץ גופה גזירה אטו לפני התורף ורבנן סברי לא גזרינן אבל לפני התורף מודו רבנן דגזרינן על מנת אטו חוץ פיון דלא הוי רק חדא גזירה ולמה שינה רבא דבריו לומר דפליגי אחר התורף אטו לפני התורף דהא ר"ז ג"כ ס"ל האי גזירה כמ"ש התוס' בדיבור הקודם ואפילו רבנן מודו בה ולא חידש רבא פלוגתא פלוגתא פליגי רבנן רק בגזירה לגזירה ובנדאי משמע להדי' דר"ז לא מייירי פלל בהך גזירה דאטו לפני התורף וכן רבא לא מייירי בהך גזירה דעל מנת אטו חוץ וכל אחד מפרש בענין אחר ועוד אי לרבא ג"כ על

מְנַת לִפְנֵי הַתּוֹרָה אֲטוּ חוּץ הוּא מְאִי קָשִׁי לִי מֵהָא דְקָתְנִי כְּתָבוּ בְּתוֹכוֹ בְּחוּץ וְלֹא עַל מְנַת דְּבַחוּץ הָיִי פְּסוּל דְּאוֹרֵייתָא אֲבָל עַל מְנַת רַק דְּרַבְּנָן אֲטוּ חוּץ וּבֵין לִפְנֵי הַתּוֹרָה בֵּין אַחַר הַתּוֹרָה אֲתִי וְכַ"ע, וּבִשְׁלֵמָא לַר"ז בְּלֹא הָא אֲתִי לִי שְׁפִיר כַּכ"ע נִיחָא לִי לְאוֹקְמָא אֲפִי מְדַרְבְּנָן אֲבָל לְרַבָּא הָיִי לִי לֹמַר אִיבְעִית אִימָא דְּאוֹרֵייתָא וְדַבְּרִי הַפֵּל, מִיְהוּ לִפְנֵי מַה שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל בְּגַמְרָא בַד"ה וּמִתְנִיתִין מְיוֹשֵׁב קְוֹשֵׁי זֹו ג"כ ע"ש, אֲבָל הַנ"ל וְדַאי קָשִׁי: לְכֹן נִרְאֵה בְּרוּר דְּרַבָּא פּוֹסֵל עַל מְנַת לִפְנֵי הַתּוֹרָה מְדִינָא וְלֹא גְזַרִינָן גְּזַרְיָה לְגַזְרָה לַכ"ע רַק הַטַּעַם דְּפְסוּל פִּינּוֹן שְׁנַכְתַּב הַגֵּט עַל תְּנַאי אִין זֶה פְּרִיתוֹת וְכֹן אָמְרוּ בִירוּשְׁלַמִי לְהַדְנָי וּבָהָא פְּלִיגִי לַר"ז רַק בְּגַזְרָה פְּלִיגִי אֲבָל מְדִינָא עַל מְנַת לֹא פְּסוּל פְּלָל וְלְרַבָּא בְּעַל מְנַת אֲטוּ חוּץ לֹא פְּלִיגִי פְּלָל רַק לַכ"ע עַל מְנַת מְדִינָא פְּסוּל לִפְנֵי הַתּוֹרָה דְּאִין זֶה פְּרִיתוֹת רַק פְּלֹגְמִינִי הוּא אִי גְזַרִינָן אַחַר הַתּוֹרָה אֲטוּ לִפְנֵי תּוֹרָה, וּמִתְנִיתִין דְּפּוֹסֵל חוּץ אַחַר הַתּוֹרָה לֹא מִשּׁוּם אֲטוּ לִפְנֵי תּוֹרָה דְּלַרְבָּנָן לֹא גְזַרִינָן בְּהָא פְּלָל רַק אַחַר הַתּוֹרָה גּוֹפִיל גְזַרִינָן אֲטוּ שְׁמָא לֹא יִמְחֹק וְיִתְנַנוּ כֹּה כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל לַר"ז דְּלֹא ס"ל גְּזַרְיָה דְּלִפְנֵי תּוֹרָה כֹּן סְבִירָא לִי לְרַבָּא אֲלִיבָא דְּרַבְּנָן דְּלֹא גְזַרִי לְדִידְנָי אֲטוּ לִפְנֵי תּוֹרָה: וְעוֹד רֵאִי אִי ס"ד דְּרַבִּי גִזּוּר גְּזַרְיָה לְגַזְרָה בְּהָא אִם כֹּן לְרַבָּא דְּפּוֹסֵל ע"פ לִפְנֵי הַתּוֹרָה לְגִזּוּר חוּץ עַל פֶּה אַחַר הַתּוֹרָה אֲטוּ לִפְנֵי הַתּוֹרָה וְע"כ מִשּׁוּם דְּחוּץ ע"פ אֲפִי לִפְנֵי הַתּוֹרָה אִינוּ רַק דְּרַבְּנָן אֲטוּ פְּתַב וְלֹא גְזַרִינָן גְּזַרְיָה לְגַזְרָה וְהַתּוֹס' דַּס"ל עַל פֶּה דְּאוֹרֵייתָא בְּאַמַּת הַקֶּשֶׁה הַר"ן לְגִזּוּר אַחַר הַתּוֹרָה אֲטוּ לִפְנֵי הַתּוֹרָה וּמִזֶּה הוֹכִיחַ דְּהוּי דְּרַבְּנָן, אִם כֹּן אִי ס"ד דְּטַעְמָא דְּרַבִּי דְּגִזּוּר גְּזַרְיָה לְגַזְרָה אֲפִתִי תִיקְשִׁי וְעַל פְּרַחֵךְ דְּרַבִּי לֹא גִזּוּר גְּזַרְיָה לְגַזְרָה פְּלָל: וּבְאַמַּת נִרְאֵה שְׁהַתּוֹס' הוֹכְרַחוּ לְפָרֵשׁ כֹּן מִשּׁוּם דְּאֲזִלִי לְשִׁיטְתָם דְּכָל הַמַּחְלֻקָת בְּלֹא נִתְקַיֵּים הַתְּנַאי כַּמ"ש לְעִיל בְּהַדְנָי וְהַשְׁתָּא מַה שְׁאָמְרוּ לְעִיל כָּל שְׁפּוֹסֵל ע"פ אִין לְפָרֵשׁ אַחַר הַתּוֹרָה דְּהוּא חוּץ נְמִי בְּלֹא נִתְקַיֵּים אִינוּ פּוֹסֵל וְהוּ עַל מְנַת בְּלֹא נִתְקַיֵּים הוּא דְּעַל זֶה אָנוּ דְּנִין וְע"כ דְּהַפְּוֹנָה דְּחוּץ פּוֹסֵל לִפְנֵי הַתּוֹרָה לְרַבָּא אֲפִילוּ לֹא נִתְקַיֵּים א"כ תִּיקְשִׁי הָא עַל מְנַת נְמִי פּוֹסֵל דְּאִין זֶה פְּרִיתוֹת וְע"כ דְּעַל מְנַת אִינוּ פּוֹסֵל מְדִינָא פְּלָל רַק חוּץ וְשְׁפִיר קְאָמַר חוּץ שְׁפּוֹסֵל ע"פ מְדִינָא לִפְנֵי הַתּוֹרָה פּוֹסֵל בְּכַתְבֵּי אֲפִילוּ אַחַר הַתּוֹרָה עַל מְנַת שְׁאִינוּ פּוֹסֵל ע"פ מְדִינָא לִפְנֵי הַתּוֹרָה אִינוּ פּוֹסֵל בְּכַתְבֵּי אַחַר הַתּוֹרָה דְּהוּי גְּזַרְיָה לְגַזְרָה.

אֲבָל כְּבָר כְּתַבְתִּי לְעִיל דְּהַעֲיָקָר כַּפִּירֵש"י דְּאֲפִילוּ נִתְקַיֵּים נִחְלָקוּ וְהַפִּיל בְּפִשְׁטוֹת חוּץ שְׁפּוֹסֵל ע"פ בְּעַת נְתִינָה בְּנִתְקַיֵּים פּוֹסֵל בְּכַתְבֵּי אֲפִילוּ מְחָקוּ עַל מְנַת דְּלֹא פְּסוּל ע"פ בְּשַׁעַת נְתִינָה אִינוּ פּוֹסֵל בְּכַתְבֵּי אֲבָל לִפְנֵי הַתּוֹרָה כָּל הַתְּנַאִים פּוֹסְלִין מְדִינָא שְׁאִין זֶה פְּרִיתוֹת כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ, וְעַיִן בְּסַמוּךְ: בַּד"ה אֲבָל לִפְנֵי הַתּוֹרָה כו' דְּגְזַרִינָן אֲטוּ חוּץ וּבְחוּץ הוּא פְּסוּל גְּמוּר אֲפִילוּ עַל פֶּה דְּקַסְבֵּר רַבָּא דְּלֹא נִכְתַּב לְשֵׁם פְּרִיתוֹת פְּלָל.

הַר"ן תָּמַה עַל זֶה דַּא"כ נִגְזָר אַחַר הַתּוֹרָה עַל פֶּה אֲטוּ לִפְנֵי הַתּוֹרָה וְע"כ דְּאֲפִילוּ לִפְנֵי הַתּוֹרָה אֲפִילוּ חוּץ אִינוּ פְּסוּל רַק דְּרַבְּנָן אֲטוּ כְּתַב, וְהוּא תְּמוּהַ דַּמ"מ פִּינּוֹן דְּהוּא מְפָרֵשׁ כְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּלְרַבָּא בְּגַזְרָה לְגַזְרָה פְּלִיגִי וְהוּא מְוַכְרַח לְפָרֵשׁ כֹּן לִפְנֵי דְּעַתוֹ לְעִיל דְּלֹא כַּפִּירֵש"י רַק בְּלֹא נִתְקַיֵּים פְּלִיגִי א"כ הוּ חוּץ שְׁפּוֹסֵל ע"פ הִינּוּ לִפְנֵי תּוֹרָה דְּלֹא אַחַר תּוֹרָה בְּלֹא נִתְקַיֵּים פְּשִׁטָא דְּאֲפִילוּ חוּץ לֹא פְּסוּל א"כ מוֹכַח דְּעַל מְנַת לִפְנֵי תּוֹרָה ע"פ אִינוּ פְּסוּל מְדִאוֹרֵייתָא רַק גְּזַרְיָה אֲטוּ חוּץ א"כ תִּיקְשִׁי לְרַבִּי עַכ"פ דְּגִזּוּר גְּזַרְיָה לְגַזְרָה לְגִזּוּר חוּץ עַל פֶּה אַחַר הַתּוֹרָה אֲטוּ לִפְנֵי תּוֹרָה וְלִפְנֵי תּוֹרָה אֲטוּ כְּתַב וְעוֹד דְּרַבְּנָן מְחַלְקִי בֵּין

על מנת לחוץ ע"פ וקשה הא לרבי תרנוניהו שוין דחוץ אינו פוסל רק דרבנן ע"פ ועל מנת ג"כ פוסל מדרבנן ע"פ לפני תורף.

ואין הפרשביניהם כלל, ומזה הוכיחו התוס' דע"כ ע"פ פסול דאורייתא לפני תורף בחוץ משא"כ על מנת ומחלקי רבנן שפיר, אף לפי מה שפירשתי לעיל והוכחתי העיקר כפירש"י דבנתקניןם פליגי נדחו כל אלה הדברים: בד"ה ומתניתין דקתני פתבו וכו' וה"ה דבלאו האי טעמא כו'.

נראה דהוא לשיטתם דעל פה פסול דאורייתא אבל להר"ן הנ"ל דעל פה אפילו חוץ רק דרבנן ליכא למיזק מהא כ"כ דיש לומר דנקט פתבו דפסול דאורייתא משא"כ על פה דרבנן אבל השתא דייק שפיר דעל מנת פסול דאורייתא לפני התורף רק התוס' בכול זה אזלי לשיטתם דעל מנת דרבנן וחוץ על פה פסול דאורייתא אבל לפי מה שפכתבתי לעיל לק"מ, כללו של דבר שכל דיבורי התוס' הלו קשורין ותלויין זה בזה והפל לפי דבריהם לעיל בד"ה כל התנאים, ולפי מה שפכתבתי שם והוכחתי כפירש"י נדחה הפל, ודוק היטב בכל הנ"ל: ובגוף דברי התוס' הלו צ"ע, דמה דדייק השתא היינו דלפום אוקימתא דר"ז מצי אתיא פרבנן בלבד ומצי אתיא ככ"ע אבל לפום אוקימתא דרבא צריף לאוקמא פרבנן דוקא לא ככ"ע אבל ממה דנקט פתבו ולא על פה ליכא למיזק פרבנן רק אחר התורף וז"ב: במשנה הרי את וכו' לעבד ולכל מי שאין לה עליו קידושין וכו' עד סוף הסוגיא דע שיש להעיר בסוגיא זו כמה ספיקות וקושיות אשר מתוך כך נראה לי שלא יצאו המפרשים גם הפוסקים ידי חובתם בבואור סוגיא זו, לכן ראיתי להאריך ולברר הפל לנכון: ראשונה יש לחקור בהך לפותי ולעבד אי הפוננה שאמר בלשון הזה הרי את מותרת לכל אדם חוץ לפותי ולעבד, ולפי זה אי נשתחרר העבד מותרת לו ככל אדם, או שאמר חוץ מפלוני ואותו פלוני עבד הוא, ולפי זה אפילו נשתחרר לא מהני: שנית כל הני שאין לה עליו קידושין שאנו מכשירין הגט אי הגט פשר לגמרי ככל גיטין ומותרת לכל רק להנה באיסור עונה דמעיקרא בלבד קיימה עליהו, או פיון דאסרה עליהם ולא התירה נהי דלא מיקרי שיור לפסול הגט לכ"ע אבל עליהו שלא התירה קיימה נמי באיסור א"א כמו לר"א בחוץ מפלוני דהוי גט ואסורה ואי זנתה עמהם חייבת משום א"א וכ"ש פותי ועבד דבלא"ה אפילו חייבי פרישות לא הוי אבל מכח א"א חייבת דלא קי"ל כר"ת שהביאו התוס' ריש פתובות כמו שהוכיחו כל הפוסקים שם בראיות ברורות או דלמא פיון דלא הני שיור והגט פשר ומותרת לכל פשר לגמרי הוא ואפי' להנה רק באיסורא קמייתא קאי עליהו אבל לא באיסור א"א: שלישית קשה לי הך לאחי ואחיה לכותי ולעבד למה הגט פשר נהי דלא תפסי בהו קידושין מ"מ פיון דלא קי"ל כר"ת הנ"ל וכ"ש באחי ואחיה דלכ"ע חייבין על ביאתם משום א"א א"כ הרי מבעי' לן בגמרא חוץ מזנותה מיירי דאף דלא שייר בקידושין שייר בזנות א"כ הך נמי נהי דבקידושין לא שייר דבלא"ה לא תפסי מ"מ הא שייר בביאה דאפתי שייר עליהו איסור א"א: וביותר אני תמה בהך בעי' בגמרא חוץ מקידושי קטן מהו דמה בכך דקטן לא תפסי בי קידושין מ"מ כל שהוא בן תשע שנים ויום אחד היא חייבת עליו א"כ הרי שייר בביאה, וגדולה מזו נראה לי דבכה"ג אפי' ספיקא לא הוי דע"כ לא מבעי' לן רק בחוץ מזנותה דעכ"פ התיר גישואין הלכה פיון דעכ"פ התירה לכל אדם בהיתר גישואין לא איכפת לן בשיור זנות אבל פאן לא התיר פלום רק כל מה שהיה אסור מפחו להם נשארה באיסור,

ואפילו נדחוק ונימא דבקה נמי מבעי לן אכל עכ"פ היאך לא פשיט ממתני' דשייר ביאה ולא הוי שיור, ועוד היאך פשיט מאבא ואביה דלמא דנקא התם משום דלא התיר פלוגתא הלכה כה"ג באחר שלא התיר פלוגתא לא נאסרה מפחו רק בזנות הוי שיור אכל היכי שהתיר נישואין אף דשייר זנות יש לומר דלא הוי שיור פיון שהתירה לכל בנישואין על כל פנים: נאמת דלילא פירש"י ביה דקידושי קטן הי' מקום לפרש בפשיטות שאמר בפירוש חוץ מקידושי קטן ולא אסר רק קידושין אכל ביאה לא אסר כלל ונפיר מבעי לן מפח קידושין אי הוי שיור אכל אי אסר הפל הוי שיור מפח ביאה אכל רש"י ז"ל פי בהדיא חוץ מפלוני וקטן הוא, והיינו שלא אמר בהאי לישנא רק חוץ מפלוני והוא קטן א"כ בחוץ מפלוני הרי שייר ביאה והיינו חוץ מזנותה וגרע מיני' דלא התיר כלל וכל שהיה אסור מפחו הפל שייר: הן אמת שהוכרח רש"י ז"ל לפרש פן מטעם אחר דאי ס"ד שאמר פה בלשון הזה א"כ הרי לא אסרה עליו לכשיגדיל כלל רק קידושי קטנות א"כ מה ס"ד למיבעי משום דאיתי לכלל הוי' הא אי אתי לכלל הוי' לא אסרה כלל ופשיטא דלא הוי שיור לזה הנצרך לפרש שאמר חוץ מפלוני רק שהוא קטן אכל הוא אסרה לעולם, אכל מ"מ מדלא פי' שאמר חוץ מקידושי פלוני והוא קטן רק חוץ מפלוני והוא קטן ש"מ דס"ל דלא מיירי דנקא שזכר קידושין בדבריו ולא נקט קידושין רק דהספק מחמת הקידושין ולפי זה נדאי קשי' הא שייר בביאה דהיא חייבת על ידו, ועוד קשי' לי היכי בעי בסמוך כל הני בעי' הא ד' זקנים הקשו על ר"א היכן מצינו וכו' א"כ כל הני קושיות שייכי בקטן ועבד וכ"ש קושיות ר"י הגלילי היכן מצינו אסורה לזה וכו' דקשה ג"כ בכל הני וכן בנולדים וע"כ דלדידהו כל הני הוי שיור: לכן נראה לי דבר חדש בענין זה דנדאי אף שחייבת על ביאת עבד וחיובי פרייתות אף דלא תפסי קידושין היינו משום דא"א היא מפח קידושי הבעל שאסר עליה קידושין דאחרים אכל אי לא נשאר לבעל שום תפיסה בה שיעכב קידושין דאחרים רק ביאת העבד וחיובי פרייתות על זה אין אישות חל כלל וכל שגירש לכ"ע ולא נשאר רק אלו פקעי קידושי ראשון לגמרי ושוב אינה חייבת מצד א"א כלל שאין א"א רק אי הוא מעכב עלי' תפיסת קידושין של אחרים, ועל דרך זה בעי' כל הנה בעיות חוץ מקידושי קטן ונולדים ובעל אחותה דכיון דלא תפסי השתא פקעי קידושי ראשון לגמרי או דלמא פיון דלכי יגדל וינלדו מעכב תפיסת קידושין הוי שיור ונדר בעי' חוץ מזנותה מהו ג"כ על דרך זה אי נימא פיון שלא נשאר רק ביאה לא חל אישות לגבי ביאה בלבד בלי קידושין או פיון דבר תפיסת קידושין הוא חל לגבי אישותו של זה אפילו לגבי ביאה, וכמו כן הנה בעי' דחוץ מהפרת נדרים ותרומתה וקידושי שטר הפל ג"כ על דרך זה וס"ד דזה בכלל אישות הוא פדדיקי קראי משכבי אשה וקנין כספו הלכה כשייר בהא פמי ששייר בקידושין דמי או דלמא פיון דלא שייר בקידושין לא הוי שיור וממילא מגורשת לגמרי פנ"ל וכל זה ברור לפע"ד: ובהכי ניחא לי מה שהקשו הר"ן והרשב"א אהא דקתני אלמנה לכה"ג גרושה ונחליצה לכהן הדייט דהא בלא"ה גרושה היא מפח גירושיו של זה עכשיו, ולהנ"ל ניחא פיון דבעי למימר טעמא משום דקידושין תופסין בחייבי לאוין הלכה הנצרך לומר מצד שהיתה אלמנה מכבר וגרושה מכבר או חלוצה אכל מצד גירושין עכשיו אפי' אין קידושין תופסין בחייבי לאוין הוי שיור דמ"מ שייר בביאה דכיון דביאה זו מפח קידושין של עצמו נאסרה עליו דקודם גירושין היה מעכב עליו תפיסת קידושין מפח קידושיו של זה הלכה אף

דעכשין אַזיל העפּכה של תּפּיסת קידושין מּפּח אַיסור גרוּשה מ"מ נשאר עליו אַיסור ביאָה אַבל ברישאַ פּינן דאַיסור ביאָה לאַ הָיָה רק מּפּח עכבּת תּפּיסת קידושין של אַחרים מּמילא פּינן דהשטא תּפּסי בַּה קידושין של אַחרים שוב פּקעי קידושין לגמרי וּלא חל עליוּהו אַיסור ביאָה פּלל משא"כ פּהן דאַיסור ביאָה בַּא מּפּח אישות של עצמוּ שְׁהִיתָה מְעוּפּוּת לוּ בְּקִדּוּשֵׁי וּבִיאָה וּלְכָה הוּצְרָה לוּמַר מַה שְׁהִיתָה אַלמָנָה וּגְרוּשָׁה מְפָרַךְ דלעולם לא הָיָה חל אַיסור ביאָה מּפּח עצמוּ רק מּפּח אַחרים וּכָל שְׁנִסְתְּלוּ אַחרים מּמילא לא חל ביאָה לדידן' פּלל רק זֶהוּ לר"ע דאַין תּוּפְסִין בְּחֵיבֵי לְאוּוִין אַבל לדידן דתּוּפְסִין הָיָה שִׁיור, וְדוּק, וְעֵינֵינוּ מ"ש בְּסִמוּךְ וּבְגִמְרָא לְקַמּוּ: שֶׁם אַלָּא אַלמָנָה לכה"ג וכו'.

פּר כּתבתי מעיקרא ליישב קושית הרשב"א והר"ן, ומ"מ לא פשיט בגמרא חוץ מַזְנוּתָהּ מַהֵךְ לִישָׁנָא דַּמְתַּנִּי, חָדָא דַּאִיפָא לְמִימַר דְּשִׁאנֵי מַתְנִיתִין דְּלֵא הַתִּיר פּלל אַבל חוץ מַזְנוּתָהּ הָרִי הַתִּיר נִישׁוּאִין, וְעוּד דְּבַלֵּא"ה אֵין לְהוֹכִיחַ מַתְנִיתִין דַּאִיפָא לְמִימַר דְּלֵא מִיָּרִי שִׁאמַר חוץ מַפְלוּנִי וְהוּא פּהן רק בְּפִירוּשׁ אַמַר דַּמְתִּירָה לְכָל לְכָל דְּבַר רק על אַיסור אַלמָנָה לכה"ג וְחִלְצָה לְכַהֵן הַדְּיוּט יְהֵא חל ג"כ אישות שְׁלוּ וּלְזָה אֵינוּ מַתִּיר אוּתָהּ אַבל מַצַּד שְׁהִיא גְרוּשָׁה עַכְשָׁיו הוּא מַתִּירָה: בְּגִמְרָא חוץ מְקִדּוּשֵׁי קָטָן.

פירש"י חוץ מַפְלוּנִי וְקָטָן הוּא, פּר כּתבתי לפרש פּוּנוּת רש"י בְּזָה בְּמָה שְׁהִשְׁמִיט קידושין דקמש"ל אַפּילוּ אַמַר סָתָם דְּשִׁייר בְּבִיאָה דְּחֵיבָת עַליוּ מ"מ מְבַעֲנִי לָן אֵי הָיָה שִׁיור. אַבל לִיפָא לְמִימַר דְּסוּבַר הָרַב ו"ל אֵי אַמַר קידושין לא מַהֵנִי פּינן דַּהַתִּיר בִּיאָה לֵא הָיָה שִׁיור דְּהָא נוֹלְדִים לִיפָא עַכְשָׁיו לֵא בִיאָה וּלֵא קידושין ומ"מ מְבַעֲנִי לָן וְע"כ כְּמוֹ שְׁפַתְבַּתִּי: שֶׁם חוץ מַזְנוּתָהּ מַהוּ.

[יש להסתפק בַּה צַד דְּחוּץ מַזְנוּתָהּ לֵא הָיָה שִׁיור אֵי הוּתְרָה בְּזוּת אַחַר שְׁנִשְׁאֵת וְנִתְאַלמָנָה כְּמוֹ לר"א בְּחוּץ מַפְלוּנִי וְעַמ"ש לְעֵיל בְּזָה בְּדַבְרֵי ר"א], הָא דְּלֵא בְּעֵי חוּץ מַזְנוּתָהּ מַהוּ אֵי נִימָא פּינן דְּלֵא שִׁייר בִּיאָה לֵא הָיָה שִׁיור אוּ פּינן דְּאַסַר נִישׁוּאִין הָיָה שִׁיור וצ"ל דְּבַהּא פְּשִׁטָא לָן פּינן דְּאַסַר קידושין בְּנִדְאֵי הָיָה שִׁיור רק בְּבִיאָה מְסַפְקָא לָן אֵי נִימָא פּינן דְּבַר תּפּיסת קידושין הִיא חל אישות על זְנוּת גְּרִידָא אוּ דִילְמָא פּינן דַּהַתִּיר קידושין שׁוּב הָיָה כְּמוֹ חֵיבֵי פְּרִיתוּת וְעַבְד דַּאֵין אישות חל על זְנוּת גְּרִידָא כְּנ"ל וְעַמ"ש לְעֵיל: בְּתוּס' בַּד"ה תְּנִיתוּהָ, וַא"ת וכו'.

קושיתם לפי דעתם דקטנה מתגרשת בַּיֵשׁ לָהּ אַב אַבְל לְדַעַת רש"י דַּאֵין קְטַנָּה מַתְגַּרְשָׁת פּל שִׁישׁ לָהּ אַב לְק"מ: אַמְנָם בַּלֵּא"ה נְרָאָה לִי דְּלִק"מ דְּהָךְ וְנִצְאָה וְהִיתָה דְּאַמְרִינוּ הֵכָא הֵינּוּ פּהן דר"ל פּרַק הָאֵישׁ מְקַדֵּשׁ דַּס"ל כְּמַחְלוּקַת לְגִירוּשֵׁי פּהן מַחְלוּקַת לְקִדּוּשֵׁי וְהֵינּוּ מְפָח וְנִצְאָה וְהִיתָה דְּכְמוּ בְּגִירוּשֵׁי מְקַבְּלַת בְּעַצְמָהּ כְּמוּ כֵן קִדּוּשֵׁי מְפָח וְנִצְאָה וְהִיתָה וְהִתָּם לֵא אֲשַׁנְחִי בֵּי הֵינּוּ נְמִי מַהֵךְ טַעְמָא דְּהֵכָא פּינן דַּאֲתִיָּא לְכָלֵל קְבֵלָה וְנִצְאָה וְהִיתָה קְרִינוּ בַּה וְהִכִּי נְמִי דֵּינִיק הִכִּי וְכְמוּ כֵן הָךְ וְנִצְאָה וְהִיתָה דְּלְקַמּוּ עַל דְּרָךְ זֶה, וְלֵא קְשִׁי מִיָּדִי: אַךְ לְפִי זֶה קָמָה וְגַם נִצְבָה קוּשִׁית הַתּוּס' הַשְּׁנִי' דְּלִיפָא לְשׁוּנֵי דְּמִיָּרִי שִׁישׁ לָהּ אַב דְּמָה בְּכָךְ פּינן דַּאֵינָה יְכוּלָה לְקַבֵּל בְּעַצְמָהּ קִדּוּשֵׁי אֵינָה יְכוּלָה לְקַבֵּל גַּט מְפָח וְנִצְאָה וְהִיתָה וְע"כ מְשׁוּם דַּאֲתִי לְכָלֵל הוּי' וְה"ה הֵכָא: אַבְל בְּאַמַּת הָא נְמִי לֵא קְשִׁי דְּעִיָּקַר דְּקַתְנֵי הִתָּם דַּאֵין קְטַנָּה עוֹשָׂה שְׁלִיחַ לְקַבְּלָה וְאֵינָה מַתְגַּרְשָׁת בְּקַבְּלָתוּ אַבְל בְּהַגִּיעַ לְיָדָהּ מַתְגַּרְשָׁת כְּגוֹן שְׁנַעֲשִׂית גְּדוּלָה בֵּינְתֵינִים וְקַמְש"ל דְּלֵא נִימָא פּינן דְּשְׁלִיחַ זֶה לְקַבְּלָה

הוא וקטנה לאו בת שונו' שלים קבלה אפילו הגיע לידה פשהיא גדולה לא מהני קמש"ל דאדם יודע שאין קטנה עושה שלים קבלה וגמר ונתן להולכה כדאמרין לעיל ריש פ'רמ האומר ע"ש, ועוד נראה לי דבאמת ליכא הך פרייתא פלל רק הך פנייתיה מהך משנה דיניק לה כמו הך פנייתיה דבסמוך דכלהו איתניהו במשנה וקא נמי נקט פללא מהך מתני' דקטנה מתגרשת בקידושי אביה ואינה פרייתא פלל בשום מקום רק לפי שהי' הדבר ברור דקטנה מתגרשת קאמר פנייתיה קטנה מתגרשת וכו' והיכן פנייתיה פאמת בהך משנה: בד"ה חוץ מתרומתה פ'י בקונטרס וכו' ואין נראה לר"י וכו' ונראה לפ'רש וכו' ולדעתו נראה דלכך לא פירש"י פ' דכה"ג לא הוי אגד פלל שפרי אינה מוכרחת בשום דבר רק שהיא מותרת בתרומה מפחו וכה"ג לא אגידא בי' פלל, ומה שיקשו התוס' דבלא"ה אסורה בתרומה לק"מ לפע"ד דהא אלמנה לכה"ג פשיטא דאסורה בלא"ה ומ"מ פנין שאסרה מצד אישות הוי שיוור וה"ה תרומה פנין דס"ד דבכלל אישות הוא אפילו אסורה בלא"ה פנין שאסרה באישות הוי שיוור פנ"ל: במשנה גופו של גט וכו' ר"י אומר וכו' אף דלעיל פ'רמ כל הגט תנו הכותב טופסי גיטין צריף שנייני מקום האיש והאשה וכו' ש"מ דהנה נמי עיקר הגט גינהו ותורפו מ"מ הך לא מייירי רק בעיקר פרייתות שפגט ונהרי אתה הדבר הכורת אבל השמות אינן כורתין רק שפגט מי המגרש ומי המתגרשת אבל הגירושין הוא הרי אתה וכו', ובהכי ניחא ג"כ שלא זכרו התם שנייני מקום הרי אתה, ולהנ"ל ניחא דהא קתני הכותב טופסי גיטין וכל הגט פולו נקרא טופס זולתי עצם הפרייתות וקמש"ל דאף שאינו כותב רק טופס צריף שנייני השמות דהא נמי פתורף חשוב אבל מעיקר הגט לא מייירי דהא טופסי גיטין קתני ונהרי אתה עיקר הגט הוא לא טופס: אמנם נראה לפע"ד דהיינו דוקא הרי אתה מותרת אבל ודן אפי' לר"י דמצריף ודן פנין דלא בעי לי' רק שיהא יד מוכיח דבספר מגרשה ומודה הוא דהרי אתה עיקר הגט רק בעי ודן ליד מוכיח דבהרי אתה הכותב בגט מגרש לה א"כ אפילו לא הניח מקום ודן רק פתבו בכלל התופס לא איכפת לן דס"ס פשהבעל מגרש בגט הרי פתוב בו ודן ועדים חתומים עליו הרי יד מוכיח הוא דבעיקר הגט דהיינו הרי אתה הכותב בו מגרש לה: הן אמת אי לא כתב הרי אתה וכו' רק ודן וכו' למהך להתנסבא דהך למהך הוי במקום הרי אתה וכו' א"כ פנין שפ'ל עיקר הפרייתות עם ודן פתודא בודאי בעינו שיכתוב לשמה ממש אבל התם בכותב טופסי גיטין דדעתו לכתוב כל מה דאפשר א"כ דיו שנייני רק הרי אתה מותרת וסגי בכה, והיינו דקאמר ר"י א"ש התם וצריף שנייני הרי אתה ואלו ודן לא קאמר אף דס"ל כר"י פ"ק דגדרים וכו' פ"ק דקידושין, ולהנ"ל ניחא דנהי דבעינו ודן ליד מוכיח אבל עיקר הגט הרי אתה הוא וכל שנכתב בגט וחתומים עדים דבגט זה מגרש לה הרי יש פאן יד מוכיח וכ"ש התם דנכתב לשם גירושין רק סתמא דודאי בודן סגי בהכי, פנ"ל: ע"ב שם ספר תירוכין וכו'.

יש לתמוה הא מבואר בגמרא דעיקר פלוגתיהו בידיים שאינן מוכיחות דאיכא למימר בדבור מגרש לה ושטרא ראיה בעלמא ורבנן ס"ל הוויין ידיים והשתא הרי גם מחלוקת אחרת יש פאן דלרבנן לא הוי עיקר הגט רק מה שמתיירת לכל אדם אבל מה שאומר פטריית שבקית יתיכי לכי אינו מעיקר הגט פלל ואילו לר"י פיטורין שבוקין תירוכין מעיקר הגט הוא דאל"כ הוי סגי ודן די יגהוי לכי למהך להתנסבא וכו' פנין דעיקר הגט הרי אתה מותרת הוא ואין צריף רק להוכיח דבספר מתירה לכל אדם ומה זה שזכר ר"י

ספר תירוכין שבוקין פיטורין דמוכח דס"ל דהא נמי מעיקר הגט הוא ובעינן הוכחה דבספר פטרה ושבה, ואי נימא דבהא באמת פליגי ג"כ למה לא מפרש פלוגתניהו בהא במאי פליגי כמו דמפרש פלוגתניהו בודן: ונראה לי דבהא נמי בידיה שאינן מוכיחות נחלקו דרבנן סברי פיון שמתיירה לכל אדם מוכחא מילתא דפטרה ושבה ממנו שאי היתה אגידא בי' אסורה היא ור"י סובר אינן ידיים ובעינן שיגלה בפירוש שהוא שבה ופטרה ממנו ואינה אגידא בי' בשום דבר וממילא צריף להוכיח דבספר הזה פטרה ושבה, ואל תתמה על מה שלא זכרו בכאן בפירוש פלוגתניהו בהא, דהא גם במינאי נחלקו לפי דעת הפוסקים ולא הוזכר פלוגתניהו כאן רק ידיים שאינן מוכיחות כולל הכל ונקט תדא וה"ה לאינה, ועמ"ש בסמוך: שם למקה להתנסבא לכל גבר דיתצביין.

תמוה לי מאד מה ענין הך למקה וכו' למילתא דר"י דבעינן ודן ואי דפליגי בהא נמי דר"י ס"ל למקה וכו' עיקר הגט ורבנן ס"ל הרי את וכו' עיקר הגט א"כ אמאי לא מפרש פלוגתניהו במאי פליגי בהא דהא לאו בידיה שאינן מוכיחות תליא, ועוד הא למקה להתנסבא מוזכר בגט קודם ודן והוי לי' לומר בהיפך למקה וכו' ודן: ודבר ברור הוא לפע"ד דר"י ס"ל דבעינן שיהא מוזכר בגט דבספר זה מתיירה לכל אדם פיון דמודה לרבנן דהרי את מותרת עיקר הגט הוא כמו שכתב הרמב"ם בפ"ה המשנה להד"א"כ פיון דחושש ר"י להזכיר בגט דבספר מגרש לה צריף להזכיר ממילא דבספר זה הוא מתיירה לכל אדם, וזה שאמר ודן וכו' למקה להתנסבא דהך למקה במקום הרי את מותרת הוא ומגלה בפירוש דבזה הספר הוא מתיירה לכל אדם: אשר על כן תמהני מאד על כל גוססי גיטין ראשונים ואחרונים מאחר דקי"ל כר"י דצריף לכתוב ודן מה זה ועל מה זה שינוי מנוסחת ר"י השנוי במשנה דכתב למקה להתנסבא בתר ודן להורות דבספר מתיירה ואי אפשר לטות מזה ימין ושמאל דדבר זה לכוננה וקפידה הוזכר כף במילתא דר"י דאל"כ מאי ענין למקה להתנסבא במילתא דר"י ובתר ודן, וכן הדעת נותנת לר"י דכל שלא גילה על עיקר הכריתות שהוא בספר לא מהני לר"י.

ולכא למימר דבמה שהוזכר מעיקרא למקה להתנסבא סגי בכך, מלבד מה דבפירוש זכרו ר"י א"ח פ' אבל בלא"ה הא הרי את מותרת ג"כ פתיב קודם וכן פטריית שבקינת ולמה לו לר"י לומר ספר תירוכין וכו' למקה להתנסבא ואי לחלוק בא על רבנן דלא סגי בהרי את רק בעינן למקה וכו' למה לא הוזכר פלוגתניהו בהא במאי פליגי ועכ"פ למה לא חששו כל הפוסקים לחשש איסור דאורייתא וביטול הגט לדעת ר"י ומאי איכפת להו אי היה כתבו פנוסח דר"י במתני': ובאמת היה בדעתי שלא לעורר בדבר הזה כלל מחשש הוצאת לעז על גיטין הראשונים פי לא יכולתי לעמוד על סוף דעתם ליישב הפנוסח הנהוג אצלנו לשיטת ר' יהודה בודן, אף לפי שגראה לפע"ד דגם במה שפסקו כר"י בודן אינו עולה פפי סוגית הגמרא כמו שאבאר בגמרא בס"ד דמוכח להד"ל להיפך דהלכה פרבנן ושפן דעת הרמב"ם ז"ל והקושף הנ"ל הוא רק לדעת ר"י דמצריף ודן, לכן לא מנעתי לגלות דעתי דלר"י צריף שיקתוב למקה להתנסבא בתר ודן כמו שהוא במשנתנו ובדוקא הוא ולקפידא כמו שביארנו וצע"ג: ומעתה גם מה שכתבו קצת פוסקים דלמקה להתנסבא אינו כולל רק נישואין ולא זנות לפי הנ"ל הא ליתא דא"כ מה הועיל ר"י בהך למקה להתנסבא דהא עדיין לא גילה דבספר הוא מתיירה לכל אפילו שלא בנשואין וע"כ דהך להתנסבא כולל זנות ג"כ והשתא פיון שנהגו כר"י בודן וכותבין למקה להתנסבא

ממילא אין צריף להרי את מותרת דלר"י פולל הפל וז"ב לפע"ד ועמ"ש עוד לקמן
בגמרא בענין זה: בגמרא ת"ש דתנן וכו'.

יש לדקדק דהא גם בעל האבע"י ידע דבעבד מהני הרי את לעצמה דליכא למימר דבהא
נמי בעי הוי לי' למיבעי בתרנוניהו באשה ועבד, וליכא למימר דס"ד דבעבד נדאי לא
מהני ובאשה מבע"י לי' דלא הוי לי' רק לאתווי ממתני' דמהני, ועוד דהוי לי' לומר פשיטא
אמר לעבדו ושפחתו הרי את לעצמה לא מהני באשה מבע"י, ומדקאמר באשה הרי את
מותרת מהני ובעבד לא מהני ש"מ דהרי את לעצמה פשיטא לי' דמהני בעבד וע"כ דס"ד
דאשה גרע מעבד א"כ מאי פשיט לו ממתניתין מה דהוא ידע לה ומ"מ מבע"י לי', ועוד
דהא חזינו הרי את בת חורין בעבד לא מהני ובאשה מהני: לכן נראה לי לולא פירש"י
דפ"י דהפל באמר לכתוב מיירי הי' נראה לי דהכא לא מיירי כלל לכתוב רק אמר בעת
גירושין דהא בעינן שיאמר בעת גירושין בפירוש שהוא מגרשה וכן בקידושין וכל שלא
דיבר עמה מעסקי גיטין וקידושין ונתן ולא פירש לא מהני וכמו כן מוכח דאי אמר לשון
גרוע אפילו מדבר עמה לא מהני כדמוכח בריש קידושין שם, והשתא שפיר ס"ד דבעבד
מהני דכיון דעבד למלאכה נמי קאי והוא משחררו ממלאכה ג"כ הלכך לא גרע הרי את
לעצמה ממדבר על עסקי שיקרור דאפ"י נתן בשתיקה דיו א"כ כיון דבגט פתוב הרי את
בת חורין אף דלא זכר באמירה רק הרי את לעצמה דיו, אבל גט אשה דאינו למלאכה
כלל שפיר מבע"י לי' אי לשון זה פולל הפל או רק למלאכה ולא מהני דאין הגט למלאכה
כלל ולא הוי כמדבר מענין הגט כלל, והיינו דפשיט כיון דמוכח במתניתין דאי פתב
בשיקרור רק הרי את לעצמה מהני, והשתא אי רק מלאכה הוא נהי דבאמירה מהני אבל
בתוך השיקרור פשיטא שיהא צריף להזכיר ההיתר בבת חורין ג"כ לא מלאכה בלבד
וע"כ דלגמרי קאמר א"כ ממילא מהני באשה ג"כ דק"ו הוא ומה שיקרור דכולל גופו
ג"כ אמרינן דלשון זה פולל הפל כ"ש באשה דלא קני גופה כלל דהרי את לעצמה כולל
הפל ולא זכרו פאן הנה מימרי רק לפי דפשיט לי' ממתני' אבל הכא הפל באמר בעת
גירושין משתעי, כנ"ל ועמ"ש לעיל פרק הזורק עוד בענין זה: שם במאי קא מפלגי וכו'
ושטר ראי' בעלמא הוא.

בפ"ק דנדרים פליגי אב"י ורבא בידיים שאינן מוכיחות וקאמר ה"תם דפליגי בפלוגתא
דר"י ורבנן ומשני ע"כ לא קאמרי רבנן אלא משום דאין אדם מגרש אשת חבירו משמע
ה"תם דבמינאי פליגי והכא משמע דפליגי בודן.

והשתא תיקשי נהי דבהא דפליגי במינאי לא הוי אב"י ורבא פתנאי אבל אפתי הוי להו
פתנאי בהו פלוגתא בודן, ועוד דע"כ טעמייהו דרבנן לאו משום הכין הוא דאפתי למה
לא בעי ודן דבהא לא לא שייף אין אדם מגרש אשת חבירו: לכן נראה לי דכולה נדא
הוא וה"תם נמי לענין ודן קאמר לה דנדאי יש להבין מהו לשון זה אין אדם מגרש אשת
חבירו כיון דבמינאי פליגי הרי החשש שאינו מגרשה ממנו אבל לא שיקרש אשת חבירו
ובהכרח שנאמר דהפנונה במינאי שאין הגט מוכיח שבעלה מסר לה הגט לכה צריף
לכתוב בו מינאי שזה המגרש הפנונך בתוכו גירשה ולא אחר, ועל זה אמר שאין אדם
מגרש אשת חבירו והשתא אני אומר בפשיטות דבודן פליגי ועיקר טעמייהו דרבנן כיון
דהגט בינדה והוא מסר לה הגט פתוב הרי מוכיח הוא שבספר מגרשה כמ"ש הר"ן פאן

רק לפי שאין הגט מוכיח שהוא מסר לה צריף לומר משום דאין אדם מגרש אשת חבירו וע"כ הוא מסר לה הגט וכיון שסמך לה הגט בנדאי בגט מגרשה כמ"ש הר"ן וקו"י הפל יד מוכיח: ובהכי ניחא לי דרבא מוקי מילתא דשמואל התם דקאמר שאיני אוכל שאיני טועם כר"י וקאמר מתני' קשיתי' וקשה הא איהו קאמר דטעמייהו דרבנן דאין אדם מגרש אשת חבירו וא"כ למה מוקי דשמואל כר"י הא כרבנן נמי מצי אתיא והוא תמוה לכאורה ולהנ"ל ניחא דפלוגמיהו דאב"י ורבא פגון מודרני ממה דלא משתעינא בהדף משמע והא לא תליא בהו דהכא דאין אדם מגרש אשת חבירו ובנדאי הוא פתב לה גט ומסר לה א"כ מוכחא מילתא דבגיטא מגרש לה משא"כ התם אבל הוה דשמואל פנין דאפי' אמר מודרני ממה שאיני אוכל כל שלא אמר לה הוי לי' לדידנ' יד שאינו מוכיח, והשתא הוה דהתם נמי פנין דקאמר מודרני ממה בנדאי שאיני אוכל נמי משלה קאמר ומ"מ משוי לי' יד שאינו מוכיח א"כ ה"ה הכא ולכף הנכרח לאוקמא כר"י דוקא, ולפי זה יש לומר דשמואל גופא א"כ לא סבר כר"י רק דמוקי מתני' כר"י מפח החרט דלה למה לי אבל מודה דהלכה כרבנן ומה דפסק שמואל בעלמא ידים שאינן מוכיחות לא הניין ידים הנינו כהו פלוגמא דאב"י ורבא, ולפי זה אתי שפיר בפשיטות דלא נקט שמואל גבי הכותב טופסי גיטין רק הרי את מותרת ולא ודן משום דבהא כרבנן סבירא לי' ולא כר"י פנ"ל, ועיין מ"ש עוד בסמוך ובתוס' בד"ה אע"ג: שם אמר אב"י האי מאן דכתב גיטא וכו'.

יש לדקדק בסדר דברי אב"י בדקדוק לשון הגט שהוא שלא כסדר נוסח הגט פלל ופתח בודן וחוזר למעלה ואח"כ חוזר למטה ואח"כ למעלה, ונראה לי דמזה ראי' דהוה למיהו להתנסבא צריף להיות בתר ודן כמפורש במשנה להדנ', ולפי שכל אלה הדקדוקים רובן מן ודן עד סופו ויש ג"כ הפרש בין הנה לאריכות הנוין דיש קפידא בהו דיעבד כדמשמע מדברי התוס' בד"ה ולורכי דרק באריכות הנוין פתבו דאין קפידא ולא בהנה דמעיקרא והטעם דבהו אין הקפידא רק אם לא יצריף שמה קצור אבל לא בעצמותו וכן לאתנסבא שמה ירחיק לא מן תנסבא אבל בלא הרחיק אין קפידא משא"כ כל הני דמעיקרא יש בהו קפידא בעצמותו לכף מעיקרא פתח בודן וכשהגיע לג' יודין דיתיצבין פלל גם דיתיהויין דשניהם פיסול אהד, אח"כ פתח באריכות הווי"ן וכלל נא"ו דנכדו ואח"כ לאתנסבא דג"כ הקפידא באריכות הווי"ן לא כהו דלעיל, וכך זה ברור, אבל לפי הנוסח הנהוג אצלנו דכותבין למיהו להתנסבא קודם ודן אי אפשר לכונן סדרו של אב"י פלל, ועמ"ש בחידושי בא"ה ע"י קכ"ו: שם אבעז' להו בעינן ודן וכו' הכא נמי בעינן מיומא דנן לאפוקי מדר"י וכו'.

פירש"י ז"ל וז"ל מי בעינן פלוזמר הלכה כר"י או כרבנן, ולפי שהוקשה לו לפי זה היאך קאמר לאפוקי מר"י ורבא אמר ר"נ מ"מ פנין דקאמר רבא לאפוקי מר"י פשיטא דהוי לי' להזכיר ודן לאפוקי מרבנן לזה פי' לקמן דאין הפנונה לאפוקי מר"י ורבא אמר ר"נ דאין הלכה כהו רק להיפך פנין דהלכה פנותייהו הוצרכו לתמן דמ"מ לא יעשו פן שלא להוציא לעז אבל הוה ודן דהכא דהלכה דבעינן ודן לא איצטריו להזכיר ולפי זה להנהו פוסקים והרמב"ם מפללם דפסקו דלא כר' יוסי ולא כרבא אמר ר"נ דס"ל דהו לאפוקי דהכא היינו דלית הלכתא פנותייהו א"כ פשיטא דקשי' לדידהו דהוי לי' לומר ודן ג"כ לאפוקי מרבנן וכ"ש הוא פנין דמשמענו שלא נטעה דהלכה כר' יוסי נגד חכמים כ"ש שנטעה דהלכה כרבנן נגד ר' יהודה: לכן ברור דהכא פשיטא להו דהלכה כרבנן רק פנין

דקאמרי רבנן גופו של גט הרי את מותרת ופשיטא דאיפא טובא בגט חוץ הרי את מותרת רק שאינו גופו של גט, ואהא מבעי לן פיון דלרבנן הוויין ידים לא בעינן ודן כלל או דלמא רק דאינו גופו של גט נחלקו אבל מודו דבעינן ודן כשאר נוסח הגט, והיינו דמסיק דבעי ודן לכ"ע וזו הוא דעתו של הרמב"ם דפסק גופו של גט הרי את וכו' ומ"מ בגנוסח הגט זכר ודן כמו שבארנו: בתוס' בד"ה ואע"ג וכו' אור"י וכו' ולא תיקשי לאבני ושמא וכו'.

מדבריהם מבואר דלא נתפוננו בהך ולא תיקשי לומר דלכך לא קשי' דנקט לשופרא דשטר, דלא הוי להו לומר ושמא חדא פיון שפתבו בפשיטות דלא תיקשי א"כ ע"כ לשופרא נקט ועכ"פ הוי להו לומר דשמא, והי' נראה לכאורה לומר דכוננתם פיון דבתרנוייהו פליגי במינאי ובדן יש לומר מה דמליא בידיים שאינן מוכיחות הוא רק במינאי ובהא ס"ל לאבני פרבנן אבל ודן ס"ל לאבני כר"י בהא דבעינן ודן וכו' הביא הר"ן בשם איפא מ"ד דמינאילא בעינן ודן בעינן ועל זה פתבו עוד ושמא לשופרא דשטרי נקט ואין צורך לחלק בין ודן למינאי: אלא שיש לי לדקדק היאך ס"ד להוכיח מדברי אבני דבעינן ודן א"כ היאך בעי פתר הכי תיכף אי בעינן ודן ופשיט מרבא ולא סליק פשיטותי' עכ"פ נפשוט מאבני דכיון דלדידן דס"ל הוויין ידים בעינן ודן כ"ש לרבא דסובר לא הוויין ידים ומדלא פשיט מאבני ע"כ דליכא למיפשט מינאי לכן נ"ל דנודאי מאבני ליכא למיפשט דבעינן ודן דלא בא לומר רק דלא לכתוב ודין דהא גרע טפי מלא פתב כלל וכן פלהו רק פוננת התוס' להוכיח דס"ד פיון דס"ל שלא לכתוב ודין דמשמע דין ש"מ מהא גופא דידיים שאינו מוכיחות לא הוויין ידים דודין ביד לא גרע מיז שאינו מוכיח דכוננתו לגרשה בגט זה לא דין ומדמקפיד לכתוב ודין ש"מ דבעי יד מוכיח דוקא ועל זה פתבו דלא תיקשי על מה שאוסר לכתוב ביד שאין זה ענין ליד שאינו מוכיח דהא גרע מיז שאינו מוכיח ואין לדמות זה לזה להקשות ועל זה פתבו עוד ושמא לשופרא דשטרי מקפיד על ודין אבל באמת אי פתב ודין ביד ג"כ פשר ואף דלקמן בד"ה ולורכני משמע דבהא פסיל היינו לדידן דק"ל פרבא דלא הוויין ידם אבל לאבני יש לומר דודין נמי לשופרא דשטרי הוא אבל דיעבד לא איכפת לן דלא גרע מיז שאינו מוכיח פנ"ל: בד"ה ולא לכתוב איגרת וכו' אע"ג דבאגרת מן הדין וכו'.

פוננתם דמה צורך לאבני להזהיר שלא לכתוב איגרת ביד דמהיכי תיתי לכתוב כה ועל זה פתבו משום דאיגרת שהוא לשון גג לפי שאינו פתוב בעברי רגילות לכתבו ביד לכך הזהיר שלא יטעו לכתוב גם כאן כה אבל באגרת דגט אין מקום לטעות שכה פתוב בעברי בלא יוד ואף שיש לפרש בע"א כה נראה לי עיקר: בד"ה דתהניין, בתלתא יודין ואומר ר"י דתמשה יודין וכו' ודי תהניין שתי תיבות ודי במקום אשר וכו' לכאורה נראה דעתם לכתוב די תהניין בשתי תיבות וזה היפוך המבואר בש"ע ובגנוסחי גיטין תיבה אחת אבל המענין היטב יראה שלא נתפוננו לזה כלל דאי נכתב בשתי תיבות פשיטא דצריה יוד ראשונה דאי אפשר לכתוב ד' בלבד בלא יוד ועוד שפתבו מקודם דצריה תמשה יודין וכיון שהם שתי תיבות אין ענין יוד ראשונה להנה רק פוננתם דתמכנון מן דיתהויין הם שתי תיבות די תהניין אבל המכנון מן דיתבא היושבת תיבה אחת והטעם בזה כי לא שנייה לכתוב די במקום אשר רק בדבר המתחלה פעם כה ופעם כה אבל על עיר לא שנייה אשר רק היושבת פיון שאינו מתחלה ישיבתה רק כה יושבת לעולם והטעם

דאין כותבין ב'שתי תיבות נפרדות כדי שיהא נקרא פ'אחת כמו שאין כותבין הרי את' ב'שתי שיטות רק סמוכין שיהא נקרא פ'אחד כנ"ל וכן משמע ברא"ש ע"ש: בד"ה ול'ורכ'ן ומיהו ונדאי דאין הגט פסול וכו' ומעשה.

בגט וכו'. לא נתבאר פ'וננתם אי רצו להכשיר אפי' פ'תב ויו קצרה עד שנסתפק לנו שיהו יוד ומכשירין ב'תינוק דלא חכים א"כ למה פ'תבו דאין הגט פסול בלא האריכו יותר מדאי ועוד דבהגהת מיימוני מבואר דהמעשה לא הי' פ'לל באותו ווין דמקפיד בהו אבני רק בכדת משה וישאל לכו.

נ"ל שפאו לומר דהכשיר בלא האריכו הרבה רק כמו ווין דעלמא דאנו קרינו ויו והינינו דאפי' תימא דהי' פ'וננת אבני להאריכו יותר מעלמא עכ"פ פ'יין דבעלמא פ'שר אפי' נסתפק לנו צורתה א"כ ד'יו לפסול בהנה ב'תינוק דלא חכים אכל לא בנקרא יפה ויו בלי תינוק וכבר פ'תבתי דמוכח מדברי התוס' דבאינה דקדוקים יש לפסול דיעבד וכו' משמע מסדר דברי אבני כמ"ש בגמרא: דף פ"ו ע"א בפירש"י ומן ערורי שלא חטא להיות מוכתב כו' שאם הי' מוכתב כו' מקחו בטל.

יש לדקדק דמעיקרא פ'תב שלא חטא להיות מוכתב כו' והוי לי' לומר ג"כ שאינו מוכתב כו' שאי הי', מקחו בטל, לכו ברור דכוננת רש"י ליישב קושית התוס' פ'רק המוכר פירות וכאן בד"ה מן עלולי דכיון דמדינא מקחו בטל מה צורף להתנות על זה ולא ניחא לי' לפרש לשופרי דשטרא כמו ש'נראה מפירש"י בד"ה עד טצהר דבדוקא תיקון פ'ה גם קשיא לי' לשון מן ערורי שאין זה נקרא עירער פ'יין ש'כבר נגמר דינו: לכו ס"ל דהי' תקנה הוא לבטל המקח אפי' לא נגמר דינו עדיין רק שיערערו עליו על חטא שחטא שעל ידי זה יוכל להיות מוכתב כו' ובכה"ג אין מקחו בטל אי לאו דאתני דטעמא התם מפרש רש"י דגברא קטילה הוא וזהו דוקא אי פ'כר נגמר דינו אכל לא בחטא שחטא ולא פסיקא מלתא פ'לל וזה ש'דקדק רש"י שלא חטא להיות מוכתב כו' שאם הי' מוכתב כו' מקחו בטל בלא"ה ואין צורף להתנות ע"ז, ומה ש'פירש ב'תר הכי מ'נוקה מכל מום היינו כמו ליסטים מ'זויין הפ'נונה שהוא מ'נוקה מן מום זה ואין עליו ש'מץ מ'נהו שאם הי' ליסטים מ'זויין גמור בלא"ה בטל כנ"ל, א'מנם מה ש'פירש מ'לה ומלפה לא ידעתי מה צורף להזכיר דבר זה ומה נ"מ מי המ'לה אי מ'לה או מלפה ונראה לי דהפ'נונה ש'יש חטא נגד המ'לה ש'חשב למרוד וכדומה ויש חטא נגד חוקי המלוכה ואינו נוגע למ'לה בעצמו על הפל התנה שלא יהא עליו שום חטא כנ"ל: בד"ה עד טצהר וכו' אכל הכא פ'יין דאתני וכו'.

והא אין להקשות דאפתי איכא סמפון בעבדים היכי דאתני דבהא ב'אמת אינו אוכל בתרומה תדע דאל"כ תיקשי הא אי מתנה אפי' ב'מום דעלמא מ'נאי ונדאי חוזר וע"כ דכה"ג ב'אמת אינו אוכל בתרומה, איכרא יש להקשות מה צורף לו להתנות על זה פ'יין דאינו בכלל גנאי פ'יין דלאחר זמן יצאו לבראי ועכשיו אינו רואה אותם וצ"ל פ'יין דאית להו רפואה ש'ילכו פ'דברי אבני ג'ינברא ומרתכא אף ש'עדיין לא נרפא לגמרי דאח"כ יבואו עליו מ"מ פ'יין דבכל פעם יכול לדחותם מעליו הוי לי' כ'מום ד'גנאי ולא איכפת לי' וצריף להתנות והינינו דקשיא לי' דאי ס"ד דכה"ג אפי' לא התנה חוזר א"כ משכחת סמפון בעבדים בלי תנאי פ'לל ולא ניחא לי' לומר דלא שכיח כמ"ש התוס' דמה צורף לתקן על לא שכיח ועמ"ש בתוס': בתו' ד"ה ר'ושם פ'י בקונ' ר'ושם וסי' וכו' רשו דאינשי לפירש"י

קִשָּׁה ג"כ דְּלֵא הָוֵי לִי לְהַזְכִּיר רִוְשָׁם בֵּין עֲרוּרֵי וּמְנִיקָה מִפֶּל מוּם דְּמוֹכְתָב לְמַלְכוּת וְלִסְטִים מְזוּנִין עֲנֵן אֶחָד הוּא אָבֵל הָא אֲתִי שְׁפִיר טְפִי לְפִירֵשׁ"י לְיִשְׁנָא דְרוּשָׁם דְּאִינְשֵׁי דְלִפְנֵי הַתּוֹס' הֵךְ תִּיבַת דְּאִינְשֵׁי מִיּוֹתֵר דְּפִשִׁיטָא דְמַלְוָה מְאָדָם הוּא אָבֵל רִוְשָׁם יֵשׁ לוֹמֵר מִמָּקוֹם אַחֵר לֹא מְאָדָם: בַּד"ה מִן עֲלוּלֵי פִן הוּא וְכו' קִלָּא אִית לְהוּ וְסִבֵּר וְקִבִּיל וְכו'.

וּבְאַמְת יֵשׁ לְתַמּוּה דְמַעֲיָקְרָא בְּגַנְבֵי אוּ קוּבִיוֹסְטוּס מְבִיא רִשׁ"י בְּעַצְמוּ בְּרִיּוּתָא דְהַמוֹכֵר פִּירוּת וְהִיאָהּ יְהֵא נְעֵלָם מִמְּנוּ סִפָּא דְבְּרִיּוּתָא: לְכֵן נִרְאָה לִי דְמוּדָה רִשׁ"י שְׂאָם נִמְצָא מְנוֹכְתָב כּו' וְהוּא אוֹמֵר שְׂלֵא יְדַע מְזָה נְאֻמָּן לְבַטֵּל הַמְּקַח דְמִסְתַּמָּא לֹא קִנְה מְנוֹכְתָב כּו' רַק לְפִי שְׁהוֹקְשָׁה לוֹ מַה בְּכֶךְ דְּאִית לְהוּ קִלָּא מ"מ ה"מ אִי בְּאַמְת אִינוּ יוֹדַע לֹא שְׂכִיחַ שְׂיָהָא וְלֹא יְדַע דְּאִית לְהוּ קִלָּא אָבֵל נִיחּוּשׁ שְׂמָא בְּאַמְת יוֹדַע וַיְבַטֵּל הַמְּקַח וְעַל זֶה פְּתַב אִם בְּאַמְת יוֹדַע סִבֵּר וְקִבִּיל וְאַפִּי' יְבַטֵּל אַח"כּ בְּשִׁקֵּר שְׂיֵאמֵר שְׂלֵא יְדַע הָרִי בְּשִׁקֵּר בִּיטֵל אָבֵל בְּאַמְת קִנְאוּ וְשָׁלוּ הוּא וְאִין פֶּאן חֲשַׁשׁ אֲכִילַת תְּרוּמָה: וְעוּד נ"ל דְּהָא דְאַמְרִינוּ הֵתָם דְמַקְחוּ בְטֵל הִיָּינוּ בְּעַבְד שְׁקִנְאוּ יִשְׂרָאֵל אוּ פִּהֵן וְאִינוּ מְאַכִּילוּ בְּתְרוּמָה אָבֵל פִּהֵן שְׁקִנְהָ עַבְד וּמְאַכִּילוּ בְּתְרוּמָה בְּנוֹדָאֵי סִבֵּר וְקִבִּיל דְכִינוּ דְּאִית לִי קִלָּא בְּקַל יוֹכֵל לְחַקֵּר עֲלֵיו אִם הוּא מְנוֹכְתָב כּו' וְלֹא הִי' לוֹ לְהַאֲכִילוּ בְּתְרוּמָה וְכִינוּ דְּהַאֲכִילוּ תְרוּמָה סִבֵּר וְקִבִּיל וּמ"ש עוּד וּמַה דְּאַתְקִין כְּבָר פְּתַבְתִּי דְרִשׁ"י נִזְהַר מְזָה וְלִק"מ: בַּד"ה עַד טַצְהַר וְהָא דְאַמְרִינוּ וְכו' אַע"ג וְכו'.

דְּבְרֵיהֶם מְגוּמְגָמִין לְכַאוּרָה וְשִׁיעוּר דְּבְרֵיהֶם פֶּךְ דְּלֵא נִיחָא לְהוּ לוֹמֵר כְּפִירֵשׁ"י דְדוֹקָא הֵכָא דְאַתְנִי אָבֵל בְּלֵא"ה הָוֵי כְּגוֹנָאֵי מְשׁוּם דְּאִית לִי רְפוּאָה פְּנ"ל דְמ"מ פִּינוּ כְּשִׁיבּוֹאוּ עֲלֵיו לֹא יְהֵא רְאוּי לְמִיקָם קַמִּי אִף שְׂיִדְחָה אוֹתָם ע"י רְפוּאָה מ"מ קוֹדָם שְׂיִתְרַפָּא לֹא חֲזִי וְהוּי כְּבָרָאֵי וְאַף דְלִפִּי זֶה יְקִשָּׁה הָא מְשַׁפְּחַת סְמִפּוֹן בְּעַבְדִּים בְּלִי תְנָאֵי דְכִינוּ דְלֵא שְׂכִיחַ לֹא חִיָּיִשִּׁינוּ לְזֶה פְּנ"ל, וַיֵּשׁ לִי עוּד דְּבָרִים לְדַקְדָּק בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' הִלְלוּ עִם מַה שְׁפַתְבוּ בְּדִבּוּר הַקּוֹדָם וְאִין לְהַאֲרִיף בְּזֶה: בְּמִשְׁנֵה שְׁלִשָּׁה גִיטִין פְּסוּלִין וְכו' פְּתַב בְּכַתְב יָדוּ וְכו' פִּי רִשׁ"י דְּהָאֵי תְנָא אוּ דְלֵא ס"ל כַּר"מ וְלֹא כַּר"א דְלִדְיָדָהוּ עֲדִים דְּוֹקָא בְּעִינוּ וְהֵאֵי תְנָא ס"ל פְּתַב יָדוּ פְּעֲדִים אוּ דַס"ל כַּר"מ וְר"מ ג"כ מוּדָה דְכַתְב יָדוּ פְּעֲדִים אָבֵל כַּר"א וְנָדָא לֹא ס"ל דְּפִלְגִי בְּסִפָּא, וְכ"כ הַתּוֹס' פֶּרְק קַמָּא ד"ג ע"ב בַּד"ה שְׁלִשָּׁה דְּהָא תְנָא ס"ל וְכַתְב וְחַתָּם כַּר"מ רַק פְּתַב יָדוּ הָוֵי פְּעֲדִים, וְתַמְהֵנִי מְאוּד דְּהָא קְתַנִּי יֵשׁ בּוּ זְמַן וְאִין בּוּ אֵלָא ע"א וּמְפָרֵשׁ שְׁמוּאֵל פְּתַב סוֹפֵר וְעַד וְהַשְׁתָּא פִּינוּ דְּהֵאֵי תְנָא כַּר"מ ס"ל וְאַפִּי' מְצָאוּ בְּאַשְׁפָּה פֶּשֶׁר וְכ"ש בְּלֵא פְּתַבוּ לְשִׁמוּ א"כ הִיאָהּ יְהֵא הַסּוֹפֵר זֶה פְּעַד הַחֲתוּם הָא אִי הִי חֲתוּם מְמַשׁ עַל הַגֵּט לֹא הָוֵי כַּע"א כֹּל שְׁלֵא חֲתָם לְשִׁמוּ כ"ש בְּכַתְב סוֹפֵר וְהַתּוֹס' לְעֵיל דָּרָה ג' בַּד"ה שְׁלִשָּׁה הַקְּשׁוּ דְנִיחּוּשׁ דְּסוֹפֵר פְּתַבוּ לְהַתְלַמֵּד וְזָרְקוּ לְאַשְׁפָּה, וְהֵאֵשָׁה מְצָאָתוּ וְתִרְצוּ דְהַסּוֹפְרִים נִזְהָרִין בְּזֶה שְׁלֵא יְבוֹא מְכָשׁוּל, וְדְבָרֵי תִימָה הֵן דְּהָא לַר"מ כֹּל סוֹפֵר יְכוּל לְכַתּוֹב כֹּל הַגֵּט שְׁלֵא לְשִׁמוּ כֹּל וּבְלֵא שְׁמִיעָה מִפִּי הַבַּעַל וְהִיאָהּ יַחֲשֵׁב כַּע"א דְּאִי הִיָּה חוֹתָם וְלֹא שְׁמַע מִפִּי לֹא מְהַנִּי לַר"מ וְלָמָּה יוֹעִיל פְּתַבוּ מַה שְׁפַתְב בְּלִי שְׁמִיעָה מִפִּי הַבַּעַל וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי שְׁם לְתַמּוּהָ עַל הַתּוֹס' בְּזֶה, גַּם בְּלֵא"ה לֹא יְדַעְתִּי דְּהֵם הַקְּשׁוּ וְהַמְצִיאוּ דְבָר זֶה לְחִוּשׁ לְשִׁמָּא פְּתַבוּ לְהַתְלַמֵּד וְהָרִי דְבָרִים הִלְלוּ מְבוֹאָרִין בְּמִשְׁנֵה דְּהָא קְתַנִּי דְּפִסּוּל וְהַנְּלֵד פֶּשֶׁר וְהֵם ס"ל דְּהָא פְּתַב בְּכַתְב יָדוּ דְּפִסּוּל דְּהָנִי פֶּאִין בּוּ זְמַן, וְהַשְׁתָּא בְּכַתְב סוֹפֵר וְע"א פִּינוּ דְּחֻשְׁבִּינוּ לְהוּ כַּב' עֲדִים חֲתוּמִים הָרִי חֲתוּמִים הֵם עַל הַזְּמַן ג"כ וְהָרִי יֵשׁ בּוּ זְמַן גְּמוּר וְלָמָּה יְפִסֵּל לְכַתְחִילָה וּבְהִכְרַח דְּלְכַתְחִילָה חוֹשְׁשִׁין לְהַתְלַמֵּד וְדִיעְבַד לֹא חִיָּיִשִּׁינוּ

והרי כל דבריהם מבוארין במשנה להדל, אף הא ודאי קשי' דניחויש באמת דכתבו שלא לשמה ולא שמע מפי הבעל דכשר לר"מ ולעד חתימה פסול, לכן נראה לי דהך תנא דהקא לא ס"ל כר"מ בהא דנכתב היינו וחתם רק סובר כר"י דס"ל לעיל פ"ק ב' דבעינו פתיבה ונחתימה בתלוש ש"מ דס"ל דתרונויהו בעינו לשמה אף דסובר דבעינו חתימה לשמה מ"מ בעינו פתיבה ג"כ, והשתא שפיר לא חיישינו דכתבו להתלמד או שלא שמע מפי הבעל דמסתמא הסופר עשה כדיו, וכן נראה מפירש"י לקמן דפי' בסופר מןבהק שלא יכתוב אלא א"כ שמע מפי הבעל אלא אף דס"ל כר"מ מ"מ בהא לא ס"ל פונותי' דלא בעינו פתיבה לשמה ושמיעה מפי הבעל, והיינו דאמרין בגמ' מוקים לה כדר"מ ולא אמר כר"מ דלא מוקמינו לה רק לענין מה דס"ל לר"מ כל המשנה וכו' אבל לא ר"מ ממש, פנ"ל, ועמ"ש בסמוך ליישב עוד בדרך אחר: והנה בעיקר טעמא דכתב בכתב ידו דפסול פירש"י ז"ל דגזרינו אטו כתב סופר, והתוס' פ"ק דף ג' ע"ב פירשו דהוי פאין בו זמן ע"ש, ודברים הללו צריכין ביאור פי לפירש"י יש לתמוה כתב בכתב ידו וע"א למה נפסל דהא בכתב סופר ועד ג"כ מכשיר ת"ק לשמואל וא"כ אפילו תימא דכתב סופר ועד יש לחוש לכתחילה להתלמד וזרקו לאשפה שלא היה נזהר כמ"ש התוס' בפ"ק דף ג' ע"ב בד"ה שלשה, אבל עכ"פ היאך נגזור בזה בכתב ידו דליכא למיחש להכי כמ"ש התוס' גופא שם, תדע דהא בסופר מןבהק דליכא למיחש, אפילו לכתחילה מכשיר שמואל דמוקי למתניתין כתב סופר ועד פשר בסופר מןבהק ומ"ש כתב ידו דנגזור אטו סופר שאינו מןבהק ובסופר מןבהק לא גזרינו אטו אינו מןבהק: אמנם גם לשיטת התוס' דהטעם דפסול דהוי פאין בו זמן ג"כ יש לתמוה פיון דלא פליג ר"א על גט שאין בו זמן שלא יפסל דהא קי"ל כר"א וקי"ל גט שאין בו זמן פסול הרי דלא פליג ר"א רק על גט שאין עליו עדים דבע"מ פשר אבל לא על אין בו זמן והשתא פיון דכתב ידו הוי פאין בו זמן היאך מכשירו ר"א בע"מ, ואפילו תימא דלא מצריף ר"א זמן רק בגט שחתומים בו עדים דבהא יש לחוש שישפיה דכיון שיהא תחת ידה גט חתום בעדים נדון דמסתמא הוי ע"מ ואי לא נצרך זמן יחפה עליה בגט פזה משא"כ בגט בלי עדים פלל מה צורך לזמן הא בלא"ה לא תוכל להוציא הגט להראות שהיא גרושה דכיון שאין עליו עדים צריכה להביא ע"מ וממילא ידעי שלא נתגרשה קודם הזנות אבל מ"מ קשה תינח בכתב סופר אבל כתב ידו דהוי פעדים דמהאי טעמא מכשיר ת"ק דיעבד א"כ פשיהא תחת ידה גט פזה נדון דהנה ע"מ ג"כ כמו שאנו דנין בגט בכתומות עדים דליכא למימר דכיון שפידו למסור לה כתב ידו לא נדון דהי' ע"מ עד שתביאם לפנינו א"כ בגט בכתומות עדים ג"כ לא נצטרף זמן פלל דכיון שיכול למסור לה גט פזה בינו לבין עצמה לא נדון דנמסר לפני עדים דכיון דאין צריף זמן יכול להחתים לו גט פזה ולמסור לה וע"כ דכל דבלי עידי זנות היתה מגורשת בגט שבידה ממילא לא נוכל להרוג אותה מספק מחמת עידי זנות א"כ בין פשחתומים בו עדים בין בכתב ידו נפסול פשאין בו זמן וכתב ידו לעולם הוי פאין בו זמן ולכאורה לשיטת הרי"ף דע"ח נמי פרתו לר"א הנה מקום לומר דדוקא בגט בע"ח צריף זמן דכיון שימסור לה גט בע"ח תהא מגורשת וגרושה היא לפנינו אבל בגט בלי ע"ח לא תהא גרושה לפנינו פלל ונוקמא בחזקת א"א כמ"ש התוס' בסוגי' דנכתב ביום, אבל באמת הא נמי ליתא דכיון דכתב ידו לת"ק פמאה עדים דמי ור"א לא פליג בהא את"ק לדברי הרי"ף רק מוסיף ע"מ ג"כ א"כ אפתי תהא גרושה לפנינו ע"י כתב

ידו ואי משום דאנן ניהוש דלחפות מסר לה א"כ בע"ח נמי ניהוש דלחפות מסר לה באופן דהקושא במקומה למה מכשיר ר"א כתב ידו לכתחילה הא הוי פאין בו זמן, אמנם גם לשיטת רש"י לא נמלטנו מקושא' זו דהא לכאורה באמת צדקו דברי התוס' דהוי פאין בו זמן ממש, וקשה לרש"י בתרתי חדא למה לא פירש ברישא משום זמן ועוד למה מכשיר ר"א הא מודה פאין בו זמן: לכן נראה לי ליישב על פי שיטת רש"י ו"ל, והוא דודאי קשה לשמואל דחשיב פתב סופר כע"א ממש למה לא ניהוש דכתבו להתלמד, ומה שפתבו התוס' לעיל דסופרים נזקרים לא ס"ל דכיון דבסופר שאינו מובהק מייירי למה לא ניהוש להכי גם יש להבין דר"א פליג בסיפא ונהרי לא הונוכר העיקר פלל בדברי ת"ק דאפילו נמסר לפני עדים פוסל ת"ק רק כתב ידו בלבד ובהא גם לר"א פסול: ועל פל אלה אני אומר דכולה מתני' מייירי שנתברר לנו אמיתת הענין על פי עדים כגון פתב בכתב ידו שיש עדים שנמסר לידה לגירושין ואי לא"ה פתב ידו לא מהני מידי דשמא פתבו הבעל להתלמד ולא נתפונן פלל לגרש רק שיש עדים שמסרו לידה לגירושין ולא מתורת ע"מ דכרתי דהא לא ס"ל לת"ק פלל רק מפח פתב ידו דכורת פעדים רק שלא ניהוש להתלמד וכדומה בענין שנדע אמיתת הענין על פי עדים ואף דבעל שאמר גרשתי נאמן לא מהימן למפרע רק מכאן ולהבא וכיון דגט זה פתב בו זמן למפרע אינו נאמן, ומהאי טעמא לא פירש"י מטעם שאין בו זמן דפשיטא דאינו יכול לחפות בגט כזה דאפי' לת"ק אינה מגורשת בגט זה רק שנדע שניתן לה לגירושין ולא מצאתו באשפה דכתב ידו גרע מפתב סופר שאינו מובהק דחיישינן להתלמד פתבו כ"ש בכתב יד אדם דעלמא שיש לחוש פן, ומהאי טעמא ר"א דמכשיר מפח ע"מ דכרתי מכשיר לכתחילה דמפח זמן אין לפסלו דבלי ע"מ אי אפשר לחפות פלל דחיישינן להתלמד פנ"ל, ומשום גזירה דכתב סופר לא איכפת לי דאפילו פתב סופר פשר אבל ת"ק נהי דמייירי שיש עדים שנמסר לידה לגירושין אבל לא פרתה הלכה דוקא בכתב ידו פשר דהוי פעדים חתומים אבל בכתב סופר אינו גט פלל אפי' נתברר שנמסר לה לגירושין וגזרינן לכתחילה פתב ידו אטו פתב סופר משא"כ לר"א לא גזרינן פלל דלעולם פשר: ובהכי ניחא מה שיש לתמונה לשמואל דמפרש פתב סופר למה נפסול פתב ידו ועד הא ליפא למיגזר אטו פתב סופר דגם הא פשר, גם פתב סופר ועד גופא למה יפסול הא אפי' זמן יש בו דשני עדים מעידין עליו סופר ועד, ולהנ"ל ניחא דכולה מתני' ע"כ שנתברר לנו אמיתת הענין שהבעל מסר לה הגט וכן בכתב סופר ועד צריף שיעיד הסופר לפנינו שכתבו מפי הבעל דאל"כ פיון דאתנא כר"מ ולדידנא אין צריף לשמוע מפי הבעל יש לחוש שכתבו בלי שמיעה מפיו ולחתימה פסול ואי אפשר לחשבו פעד חתימה, והשתא שפיר גזרינן פתב סופר המעיד לפנינו אטו פתב סופר שאין הסופר לפנינו פלל וכן פתב ידו גזרינן אטו פתב סופר שאינו לפנינו, ואין להקשות פיון דסופר צריף שיעיד על פה היאך הוי עד החתום לק"מ דלא הוי רק פמקיים חתימתו שזה שכתב פתבו מפי הבעל והוי פמי שמקיים חתימות העדים: בגמרא מנינא דסיפא למעוטי הא דתנא' וכו'.

פירש"י ואשמענין מתני' דברייטא מתרצתא היא וכו', ויש לתמונה תינח ברישא קמש"ל מנינא להורות דס"ל כר"מ דבגט קרח ושלום מלכות הוגלד ממזר דאי לא הוי תנא מנינא הוי ס"ד דתנא ושייר אבל בגט קרח ושלום מלכות ג"כ ס"ל הוגלד פשר קמש"ל מנינא להורות דבאינך ס"ל כר"מ אבל הך מנינא דסיפא מנינא לגמרי דאי ס"ד דלא ס"ל כר"מ

בְּהָא לְמָה לֹא קְחִישִׁיב לְהַ בְּמַתְנִי וּבִדְאִי לִיכָא לְמִימַר דְּלֹא תִשְׁיב רַק מַה שְׁהוֹזְפֵר בְּמִשְׁנָה דְּהָא הִךָ ג"כ הוֹזְפֵר בְּמִשְׁנָה רַפ"ב לְעֵיל דְּאִי לֹא אָמַר פְּסוּל וְע"כ מְדַלָּא קָא תִשְׁיב ש"מ דס"ל הוֹלֵד מְזוּר וְלְמָה לִי מְנִינָא דְסִיפָא וְצ"ל דְּאִי לֹא הוּי קְתָנִי מְנִינָא בְּפָנִי עֲצָמוּ הוּי ס"ד דְּבָהָא לִכ"ע אִין הוֹלֵד מְזוּר וּמ"מ לֹא קָא תִשְׁיב לְהַ בְּמַתְנִי דְּלֹא תִשְׁיב רַק הִנְדָּה דְּפִסוּלִינְהוּ בְּגוּפּוֹ שְׁל גֵט פְּהִינְדָּה דְּמַתְנִיתִין וְלֹא הָא דְּפִסוּלוֹ מִבְּחוּץ כְּמוֹ דְּלֹא תִשְׁיב מְקוּשָׁר דְּלֹא מִיָּרִי בִי רַק בְּפִשׁוּט וְהָא נְמִי לֹא מִיָּרִי רַק בְּגֵט פְּסוּל וְלֹא זֶה שְׁהֵגֵט פֶּשֶׁר רַק מִבְּחוּץ יֵשׁ רִיעוּתָא שְׁלֹא אָמַר בְּפָנִי נְכַתֵּב, וְעוֹד דְּלֹא תִשְׁיבֵרַק מְקִלְתָּא דְּלִית לִי תִיקוּן שְׁגוּף הֵגֵט פְּסוּל אֲבָל זֶה אַחַר פְּיִסוּלוֹ יֵשׁ לוֹ תִיקוּן שְׁיֵאמַר בְּפָנִי נְכַתֵּב וְיִחְזוֹר וְיִתֵּן לְהַ קַמְש"ל מְנִינָא דְסִיפָא לְהוֹרוֹת דְּבְפָנִי נְכַתֵּב גַם כֵּן הִנֵּה רְאוּי לְחִשְׁבוּ כָּאן וּמִמַּעַט לִי שְׁאִין דִּינוֹ כִּינְצָא בְּאֵלוֹ דְּבָהָא הוֹלֵד מְזוּר פְּהִי בְּרִינְתָא וְעִינִין מ"ש בְּתוֹס' בְּד"ה מְנִינָא: בְּתוֹס' בְּד"ה שְׁלֵשָׁה וְכו' דְּאִיכָּא בְּגִמְרָא דְּמוּקִי לְהַ כַּר"מ ע"כ.

וְלֹא יִדְעָתִי הָא רַש"י פְּתַב לְהַדְנִי דְּלִמְאֵן דְּמוּקִי לְהַ כַּר"מ צְרִיף לֹאמַר דְּמוּדָה ר"מ בְּכַתֵּב יָדוֹ דְּהוּי פְּחַתִּימָה אֲבָל לְמֵאן דְּלֹא מוּקִי לְהַ כַּר"מ שְׁפִיר יֵשׁ לֹאמַר דְּהָא תִנָּא לֹא ס"ל כְּוִנְתִּי כְּלָל רַק מְפָרֵשׁ וְכַתֵּב וְנָתַן כְּפִשְׁטִי שְׁפָל שְׁכַתֵּב הַבְּעַל וְנָתַן הוּי גֵט גְּמוּר.

וְעוֹד דְּגַם לְהַתוֹס' תִּיקְשִׁי לִס"ד דְּלֹא אֵתִי כַּר"מ הָא ע"כ כַּר"מ אֵתִי דְּלִר"א ע"ח פְּרָתִי וְע"כ צְרִיף לֹאמַר נְהִי דְּבָהָא ס"ל כַּר"מ דַּע"ח פְּרָתִי אֲבָל בְּהָא דְּכָל הַמִּשְׁנָה לִית לִי כַּר"מ א"כ הַשְׁתָּא נְמִי נְהִי דְּמוּקְמִינֵן לְהַ כְּדַר"מ דְּכָל הַמִּשְׁנָה אֲבָל אִין צוּרְדָּה לֹאמַר דַּס"ל כַּר"מ דְּעִידִי חַתִּימָה פְּרָתִי, וְכֵן מִשְׁמַע לִישְׁנָא מוּקִים לְהַ כְּדַר"מ וְלֹא קָאמַר כַּר"מ וְעַל פְּרָתִי כְּדַאמְרוּ: בְּד"ה מוּקִי לְהַהוּא כַּר' מְאִיר, נִרְאָה דְּלֹא גְרַסִּינֵן לְהַהוּא דְּאֵמַתְנִיתִין קָאִי.

דְּבַרִּיהֶם צְרִיכִין בְּיָאוּר דְּמַה ס"ד לְגְרוּס לְהַהוּא דְּפִשְׁטָא דְּמוּקִי לְמַתְנִיתִין כַּר"מ, וְנִרְאָה לִי לְפִי מַה שְׁפִירִש"י לְעֵיל פְּרַק הַזּוּרְק דְּלַחַד מ"ד כָּל פְּיִסוּלָא דְּשְׁלוּם מְלָכוֹת רַק לִר"מ אֲבָל לְרַבְּנָן אִין גֵּט נְפִסָּל כְּלָל בְּהָא וְלִשְׁטָה זֹו לֹא הוּי מְצִי לְהַקְשׁוֹת כְּלָל לְרַבְּנָן דְּלִיחְשׁוּב גַם זֶה דְּלִדְיָדָהוּ אִינוּ פּוֹסֵל כְּלָל וְר"מ הוּא דְּחִדְיָדָת לְהַ לְפִסּוּל זֶה וּמִשְׁוִי לִי מְזוּר כְּפִי דְּעָתוֹ דְּכָל הַמִּשְׁנָה וְכו' וְע"כ צ"ל דְּקוֹנְשִׁית הַש"ס כָּאן לְמֵאן דַּס"ל דְּרַבְּנָן נְמִי פְּסִילִי מְשׁוּם שְׁלוּם מְלָכוֹת רַק הוֹלֵד כְּפֶשֶׁר לְדִידָהוּ.

וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר הוּי מְצִינֵנוּ לֹאמַר דְּמוּקִי לְהַ דְּשְׁלוּם מְלָכוֹת כַּר"מ אֲבָל לְרַבְּנָן אִינוּ פּוֹסֵל כְּלָל פְּהִי מ"ד דַּס"ל פְּרַק הַזּוּרְק הַכִּי, אֲבָל הַתוֹס' הַקְשׁוּ שָׁם עַל פִּירִש"י וְהוֹכִיחוּ דְּלִיכָּא לְמ"ד דְּרַבְּנָן ג"כ פְּסִילִי בְּשְׁלוּם מְלָכוֹת רַק הוֹלֵד אִינוּ מְזוּר, וְזֶה שְׁכַתְּבוּ דְּנִרְאָה דְּלֹא גְרַסִּינֵן לְהַהוּא מְשׁוּם דְּלִכ"ע הֵגֵט פְּסוּל אִפִּי לְרַבְּנָן כְּפִי דְּעָתָם פְּרַק הַזּוּרְק שָׁם.

כַּנ"ל: בְּד"ה מְנִינָא דְסִיפָא כָּל מִשְׁנִיּוֹת מְפִיק וְכו' וְאִשְׁמוּעִינֵן דְּמַתְרַצְתָּא הִיא וְרַבִּינוּ יִצְחָק אֹמַר וְכו'. כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּפִירִש"י דַּע"כ צְרִיף לֹאמַר לְדְבָרִיו ג"כ דַּס"ד דְּלִר"מ ג"כ אִינוּ מְזוּר וּמ"מ לֹא קְתָנִי לְהַ מְשׁוּם דִּישׁ לוֹ תִיקוּן אוֹ שְׁאִין פְּיִסוּלוֹ בְּגוּפוֹ וְהִינְנוּ פְּדַבְרִי ר"י וּמֵאִי חִידְשׁ ר"י בְּזֶה, וְנִרְאָה לִי שְׁבָא ר"י לִיתֵן טַעַם נְכוּן עַל מַה דַּס"ד דְּבָהָא אִין הוֹלֵד מְזוּר לִר"ע אַף דְּכְלָלָא כְּיִיל כָּל הַמִּשְׁנָה וְכו' מְשׁוּם דְּלֹא מִיקְרִי שִׁנּוּי רַק מַה שְׁשִׁינְיָה וְאִי אִפְשָׁר לְתַקְּנוּ זֶהוּ מִיקְרִי שִׁנְיָה אֲבָל כָּאן כְּיִין דְּאִפִּי שִׁנְיָה יְכוּל לְתַקְּנוּ בְּאִנְפוֹן שְׁיִנְכֹשֶׁר אִפִּי לְכַתְּחִילָה אִפִּי לִר"מ א"כ אִפִּי לֹא תִיקוּן לֹא תִשְׁיב שִׁנְיָה מִמְטַבְּעַ חַכְמִים כְּיִין שְׁהוּא

שינוי החזר ונאפילו נשאת קודם שתיקן אין הנלד ממזר לכה צריה מיעוט להורות דאפי' בכה לר"מ ממזר: בד"ה אמר רב, דוקא כתב ידו וכו' ור"ח גרים וכו' ועוד יש לומר וכו'.

נראה לי שהוקשה להם לפי מה שכתבו מתחילה דהוי להו רב ושמואל סברות הפוכות מן הקצה אל הקצה דלרב כתב ידו עדיף מכתב סופר אפי' מובהק ולשמואל בסופר מובהק אפי' לכתחילה תנשא בכתב ידו דהוי ג"כ כמובהק דליפא למיחש שלא שמע מפי הבעל דהוא עצמו כתבו ומ"מ דוקא בנשאת אבל לכתחילה לא תנשא ש"מ דעדיף סופר מובהק מכתב ידו ולרב להיפך ממש ולזה הביאו דעת ר"ח דגריס בע"א, ועל זה כתבו ועוד יש לומר דלרב במובהק פשר לכתחילה רק באינו מובהק אפילו דיעבד לא: אף באמת גם פי' זה תמוה מאד דא"כ מאי ראי' מייתי שמואל מהו דכתב סופר ועד דהא בין לרב בין לשמואל בסופר מובהק פשר לכתחילה רק באינו מובהק נחלקו ורב גם פן יכול לאוקמא הו דכתב סופר ועד בסופר מובהק ואין צריה לאוקמא כלל בתם סופר, ועוד אבאר בסמוך בגמרא מה שיש לדקדק בזה ומה שנגרעה לי לפרש בזה ע"ש: ע"ב בגמרא ורב מי דמי התיקן לכתחילה פירש"י דחתם סופר שנינו, ופירושו דחוק מאד דלא הונוכר עיקר התירוץ דהתיקן בתם סופר ומלבד זה קשה מה שהקשיתי לעיל בתוס' בד"ה אמר רב ע"ש: לכן נראה לי דהפנונה כה דרב קאמר דוקא כתב ידו הוא דהוי גט פסול אבל כתב סופר ועד לא הוי גט פסול ופליגי עלי' שמואל ומייתי ראי' דקתני התיקן בתם סופר ועד פשר משמע דיעבד פשר אבל לכתחילה לא, והיינו דקאמר ורב מי דמי התיקן פשר ותנשא לכתחילה אבל הנה גיטין פסולין דהכא הפנונה דוקא דיעבד לא תצא א"כ ע"כ כתב ידו דוקא דאי כתב סופר לכתחילה תנשא, וזה שחזר והקשה לשמואל דהיאך מביא ראי' מהתיקן הוא להיפך מוכח דכשר שתנשא לכתחילה והיאך מפרש פאן כתב סופר ועד דהוי גט פסול שלא תנשא, ועל זה קאמר התיקן בסופר מובהק פשר להנשא לכתחילה וכאן באינו מובהק רק בנשאת לא תצא אבל לכתחילה לא תנשא ושפיר מייתי ראי' מהתיקן דאי ס"ד דגם באינו מובהק תנשא לכתחילה הנה מהראוי בסופר מובהק להיות פשר לעשות פן לכתחילה לא דיעבד דוקא כשנעשה כה ומדקתני כתב סופר ועד פשר דמשמע רק בנעשה כה פשר אבל לכתחילה לא יתנו גט פנה ש"מ דבסופר שאינו מובהק יש בו פיסול גמור דאפי' נתגרשה לא תנשא לכה גם במובהק גזרו עכ"פ שלא יעשו פן לכתחילה פנ"ל והוא מסכים לפיר"ח שהביאו התוס' הנ"ל: שם הא בספרא דמובהק פירש"י ובקי בתורת גיטין ולא יכתבנו אלא אם שמע מפי הבעל ע"כ, ודבריו צ"ע לכאורה דהא מתניתין כר"מ מוקמינן לה דע"מ לא פרתיה א"כ וכתב דקרא לא קאי על פתיכה רק על חתימה וא"כ לא בעינן כלל שישמע מפי הבעל, ונהי דנזקה שלא יכתוב להתלמד לזרוק לאשפה אבל בהא לא נזקה שלא יכתוב בלי שמיעה מפי הבעל פיון שאין צריה לזה כלל וא"כ ממילא פסול להצטרף לע"א על החתימה דבהא לא מהני רק שישמע מפיו דחתימה עיקר לר"מ: והנה לפי השני שפירש"י במשנה דהאי תנא לא כר"מ ס"ל ולא כר"א א"כ יש לומר אף דלא ס"ל ע"מ פרתיה מ"מ ס"ל דבעינן פתיכה לשמה ושמיעה מפי הבעל ואדרבא פיון דכתב ידו מהני דוקא ונתן קרינו בי' א"כ ממילא מפרש וכתב כפשוטא א"כ פשיטא דאי כתבו הסופר דבעינן שישמע מפיו דאל"כ לא מקרי וכתב אבל להו פי' דפי' דס"ל כר"מ רק כתב ידו כעדים דמי א"כ ודאי לא בעי שמיעה מפי הבעל כלל ואין לי מקום לומר רק או דס"ל דהאי תנא ס"ל דבעי פתיכה ונחתימה לשמה כר"י

דפוסל עד שפתיחה פתיחה בתלויש או דס"ל פהה מ"ד דמוקי לעיל פרק פל הגט משנת הכותב טופסי גיטין כר"מ ומשום קטטה או תקנת עגונות אסור לסופר שיכתוב תורף הגט עד שישמע מפי הבעל הלכה בסופר מובהק אין לחוש דלא שמע מפיו וכתב דבקי בתורת גיטין שלא יכתבנו רק מפי הבעל אפי' לר"מ ולכה ממילא פשר בתורת חתימה ג"כ דהוי כע"א פנ"ל בזה: שם זמנין אמר רב וכו'.

פירש"י בהני שלשה גיטין דמתני' אם ניסת תצא ואני תמה על דבריו דתינוח לשיטת הרי"ף דס"ל ע"ח נמי פתתי לר"א הלכה אף דפסקו פולם כר"א מ"מ נ"מ בהנה ג' גיטין במתניתין גם לר"א היכי דליכא ע"מ דאז פתתי ע"ח וישפיר פליגי רב ולוי אי תצא או לא בהנה ג' גיטין, אבל להפוסקים דע"ח לא פתתי כלל א"כ לא קאי הך פלוגתא דרב ולוי רק אהך פסול דגט שאין בו זמן דבהא מודה ר"א דפסול אפי' איכא ע"מ.

אבל באינה פסולין פיון דכר"א קי"ל אין מקום למחלוקת זה ובשלמא בהך פלוגתא דמעיקרא אי כתב ידו או כתב סופר יש לומר כמ"ש הרא"ש דנ"מ לענין לסמוך על עידי חתימה דמסתמא הוי ע"מ אבל לא שייך לחלק בין יש לה בנים לאין לה בנים בענין לסמוך על ע"ח דהוי ע"מ, דאי ראוי גט כזה לסמוך עליו דהוי ע"מ א"כ אפילו לכתחילה פשר ואי אין גט זה ראוי לכה מה יועיל מה שיש לה בנים ומי מדד בשעלו לסמוך לר"א שיהיו ע"מ כפי ערך פשרות ע"ח אליבא דר"מ ודוק, וברור דלשיטה זו לא פליגי רב ולוי רק בגט שאין בו זמן בלבד פנ"ל: שם תתייבם ואין בכה פלום.

פירש"י פלומר אי אתי ליבומי לא איכפת לן פולי האי דנגזור הא אטו הא וכו' משמע מפירושו דבאמת אסורה להתייבם לכתחילה רק שאין חוששין לזה לאפוקי ערוה מבעלה פשניסת פיון דאינו רק חששא דרבנן דמדאורייתא לאו צרת ערוה היא: ודברים הללו מן התימה לפע"ד דהא ע"כ נישואין הללו היו קודם שמת אחיו דאחר מיתת אחיו הערוה מותרת לינשא בלי הגט כלל דאי נתגרשה מותרת ואי לא נתגרשה הרי ערוה היא ופטורה בלא חליצה ויבום, וע"כ שנשאת קודם שמת אחיו א"כ היא יעלה על הדעת שאם נשאת זמן רב קודם מיתת אחיו והי' לה בנים וכבר נעשה הגט גמור וא"כ פשמת לא תתייבם צרתה, פיון שזו כבר נשאת והי' לה בנים ויושבת תחת בעלה זה זמן רב וזו תקרא צרת ערוה שלא תתייבם: ובנדאי נראה לכאורה דס"ל לרש"י ז"ל דלא היתה הפנונה פאן אם נשאת הערוה רק כף הפנונה כל שיהא הדין בעלמא דאי נשאת בגט זה לא תצא ממילא יש לחוש שיחשבו דגט זה גט גמור הוא ותתייבם צרתה, ואהא משני פיון דיבום זה חשש דרבנן הוא לא חיישינן לגזור באם נשאת שתצא משום שמת תתייבם צרתה אבל בהא מודה רש"י דאי נשאת קודם שמת מותרת צרתה להתייבם דשוב אין פיסולו של גט זה חוזר וניעור אחר מיתתו לשוויי לצרתה צרת ערוה: אלא שאני תמה על זה מה ס"ד להקשות לחוש שמת תתייבם צרתה כמו דלא חיישינן בגרושה גופה לומר שתצא דאי אמרת לא תצא אתיא להנשא לכתחילה ומ"ש דס"ד לחוש דצרתה אתיא ליבומי לכתחילה פיון דאפתי לא נשאת הגרושה ואסורה להנשא ואי אמרת שיש לחוש פיון דבגרושה אחרת פיונא בה שנשאת לא מפקינו לה תתייבם צרתה אפילו לא נשאת א"כ כ"ש שיש לנו לחוש בכל גרושה שלא נשאת פיון דאחרת שנשאת לא תצא תנשא זו לכתחילה: אבל לדעתי פי' סוגי' זו כף דנדאי עיקר הקושיא רק בנשאת צרתה ויש לה

בָּנִים דְּבָהָא קְאָמַר רַב לֹא תִצָּא, וְאֵהָא קִשִׁי לָן צְרִתָּהּ אֲתִי לִיבּוּמֵי וְאִי קִשִׁי מֵה בְּכַף פִּינּוֹן שְׂכַבְרָא נִשְׂאֵת וְלֹא תִצָּא לֹא צְרִתָּהּ עֲרֻנָּה הִיא לִק"מ, דְּכִינּוֹן דְּבִשְׁעָה שְׂמֵת אַחֵיו אֲפִתִי לֹא הָיוּ לָהּ בָּנִים אִף דְּאִח"כ הָיוּ לָהּ בָּנִים וְלֹא תִצָּא ס"ד דְּצְרִתָּהּ אֲסוּרָה לְהִתְיַבֵּם לְעוֹלָם דְּכָל שְׂאִין אֲנִי קוֹרָא בִּשְׁעַת נְפִילָה יְבָמָה יָבוֹא עָלֶיהָ הָרִי הִיא פְּאֻשֵׁת אַח שְׂיֵשׁ לָהּ בָּנִים וְהֵם יִחְשְׁבוּ דְלְעוֹלָם הָיָה גָּט גָּמוּר פִּינּוֹן דְּלֹא תִצָּא וְאֲתִנִּי צְרִתָּהּ לִיבּוּמֵי פְּשִׁיחָא לָהּ בָּנִים וְאֵהָא מְשִׁנֵי תִתְיַבֵּם וְאִין בְּכַף פְּלוּם פִּינּוֹן דְּמָה שְׂלֵא הִיָּתָה מִתְיַבְּמָת תִּיְכַרְפָּ לֹא הִי רַק חֲשִׁשָׁא דְרַבְּנָן וּמִדְּאוּרִיָּתָא הִיָּתָה מְוַתְרַת תִּיְכַרְפָּ לְהִתְיַבֵּם לֹא הָיוּ פְּאֻשֵׁת אַח שְׂיֵשׁ לָהּ בָּנִים לְעוֹלָם אֲבָל וְדַאי אִי נִשְׂאֵת הָעֲרֻנָּה בְּחַיֵּי אַחֵיו דְּהִדִּין לֹא תִצָּא מְוַתְרַת צְרִתָּהּ לְהִתְיַבֵּם לְכַתְחִילָהּ וּלְפִי הַמַּסְקָנָא אֲפִילוּ הָיוּ לָהּ בָּנִים אַחַר כֶּף וְכ"ש לְדִידִין דְּקו"ל לֹא תִצָּא אֲפִי אִין לָהּ בָּנִים כָּלֵל: וּמ"מ מוֹדִינָא בְּחֻמְשָׁה שְׂפַתְבוּ פְּלֵל בְּתוֹךְ הַגָּט וְהִי הַגָּט מַג' גִּיטִין הַפְּסוּלִין וְנִשְׂאֵת אַחַת מֵהוֹן אִף שְׂפוֹלָן נִתְגַּרְשׁוּ בְּגָט זֶה לֹא הִוְתֵּרוּ פּוֹלָן לִינְשָׂא לְכַתְחִילָהּ הוֹאִיל וְנִשְׂאֵת אַחַת וְהִדִּין לֹא תִצָּא דְלָקֵל אַחַת חֲשִׁיב בְּגָט בְּפִנֵי עֲצָמוֹ, וְזֶה בְּרוּר לְפַע"ד: שְׁם לְעוֹלָם לֹא תִצָּא.

יֵשׁ לְתַמְנָה לְלוֹי הִיאִף יִפְרֹשׁ מְשַׁנְתֵּינוּ דְקִתְנֵי הַנֹּלֵד כְּשֶׁר וְאִי ס"ד דְּאֲפִילוּ בְּלֵי בָּנִים לֹא תִצָּא הִיאִף קִתְנֵי הַנֹּלֵד כְּשֶׁר וְהָיוּ לִי לְמִיתְנֵי לֹא תִצָּא וּמֵאִי עֲנִין וְלָד לְכָאוּ: וְנִרְאָה לִי לְפִי מֵה שְׂכַתְבַּת בְּתִשׁוּבַת מְהֵר"ם הוּבָא בְּהַגְהָת מְרַדְכֵי סוּף יְבָמוֹת לְעַנְיָן נְפֵל לְמִים שְׂאִין לְהֵם סוּף דְּדוֹקָא הִיכִי שְׁנִשְׂאֵת בְּטָעוֹת הוֹרָאֵת חֲכָם לֹא תִצָּא אֲבָל נִשְׂאֵת בְּעִבְרִיָּנוֹת תִצָּא וְכֹן פָּסֵק בַּש"ע א סִימָן ר"ז וְכַתְבַּת בַּח"מ וְכ"ש שְׁם דִּישׁ לֹמַר דַּה"ה בְּכָל מְקוֹם שְׂאִמְרוּ לֹא תִצָּא רַק שְׂכַתְבַּת שְׂיֵשׁ לְחַלְקַת וּבְאֲמַת הַמְעִיִן בְּתִשׁוּבָה שְׁם יִרְאָה שְׂאִין לְחַלְקַת כָּלֵל וְכ"ש כָּאוּ שְׂלֵא זְכָרוֹ בְּמִתְנִיתִין לֹא תִצָּא בְּנִדְאֵי מִשׁוּם דְּלֹא פְּסִיקָא לִי דִישׁ חִילּוּק בֵּין נִשְׂאֵת בְּטָעוֹת לְנִשְׂאֵת בְּעִבְרִיָּנוֹת אֲבָל הַנֹּלֵד כְּשֶׁר לְעוֹלָם אֲפִילוּ נִשְׂאֵת בְּעִבְרִיָּנוֹת וּמִיָּלְתָא דְלֹא פְּסִיקָא לִי לֹא קִתְנֵי וְזֶה בְּרוּר: וּבְהִכֵי נִיחָא לִי מֵה שְׂאִמְרֵי ר"י הִכֵי אָמַר אֲבִיכוֹן לֹא תִצָּא וְקִרְצִית שְׂבַעֲמִיר אֵינָה פּוֹסְלַת בְּמֵי חֲטָאֵת, וְהַדְּבָר תְּמוּדָה דְּמָה עֲנִין זֶה לְזֶה, וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְהִכָּא וְהִכָּא קִשְׂיָא דְקִתְנֵי חוּץ מִן הַיּוֹנָה וְהָיוּ לִי לְמִיתְנֵי חוּץ מִיּוֹנָה וְקִרְצִית וְהִכָּא נְמִי קִשְׂיָה דְהָיוּ לִי לְמִיתְנֵי לֹא תִצָּא, וּבְתַרְנוּנֵיהוּ מִיּוֹשֵׁב בְּחַד תִּירוּץ דְהִתְם קִרְצִית לֹא פְּסִיקָא לִי דְאִיכָּא גְדוּלָה דְלֹא פְּסִלָה וְאִיכָּא קִטְנָה דְפְּסִלָה וְהִכָּא נְמִי לֹא תִצָּא לֹא פְּסִיקָא לִי דְאִיכָּא נִשְׂאֵת בְּעִבְרִיָּנוֹת דְתִצָּא לְכַף נְקִט הִתְם יוֹנָה דְפְּסִיקָא לִי וְהִכָּא נְמִי נְקִט הַנֹּלֵד כְּשֶׁר דְפְּסִיקָא לִי דְאֲפִילוּ נִשְׂאֵת בְּעִבְרִיָּנוֹת אִין הַנֹּלֵד מְזוּר לְכַף חִידוּשׁ ר' חֲלַפְתָּא הִנְדֵּי שְׁנֵי דִינִים בְּיַחַד לֹא תִצָּא וְקִרְצִית שְׂבַעֲמִיר אֵינָה פּוֹסְלַת בְּמֵי חֲטָאֵת, כְּנ"ל: בְּתוֹס' בַּד"ה יֵשׁ לָהּ בָּנִים וְא"ת מֵאִי פְּרִיָּף לְעִיל וְכו'.

יֵשׁ לְדַקְדָּק הָא ע"כ מְסַבְרָא פְּשִׁיטָא לִי לְרַב דְּבִישׁ לָהּ בָּנִים אִי אֲפִשְׁרֵי שְׂתִצָּא דַאל"כ מְנָא לִי לְרַב בְּאֲמַת דְּלֹא תִצָּא דְכִינּוֹן דְּבִאִין לָהּ בָּנִים תִצָּא וּבְמִתְנִיתִין לֹא הַנּוֹכַח רַק הַנֹּלֵד כְּשֶׁר וְע"כ דְּפְּשִׁיטָא לִי שְׂכַל שְׂמִכְשִׁירִין הַנֹּלֵד אִי אֲפִשְׁרֵי לְהוֹצִיאָהּ מִבְּעֻלָּה מִחֻמַּת פְּגָם הַנֹּלֵד א"כ ה"ה שְׁלוּם מַלְכוּת, וְנִרְאָה לִי דְהִכֵי קִשְׂיָא לְהוּ דַמ"מ מֵאִי פְּרִיָּף לְעִיל לְרַב דְּלִמָּא מֵהָא גּוּפָא דִיִּיק רַב דַּע"כ הִכָּא לֹא תִצָּא בִישׁ לָהּ בָּנִים דְאִי תִצָּא לְמָה לֹא נְקִט הַתְנָא שְׁלוּם מַלְכוּת וּמִדְּלָא נְקִט שְׁלוּם מַלְכוּת ש"מ מִשׁוּם דְהִתְם תִצָּא בִישׁ לָהּ בָּנִים הִכָּא לֹא תִצָּא, וּבְהִכֵי נִיחָא שְׂלֵא הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' מִמְקוֹנְשֶׁר דְּפְּרִיָּף מְעִיקְרָא דְהָיוּ לִי לְשִׁנּוּיֵי כֶּף וְלַהֲנַ"ל נִיחָא דְמִמְקוֹנְשֶׁר ע"כ לֹא דִיִּיק רַב דִּינוּ דִישׁ לֹמַר בְּמִקוֹנְשֶׁר לֹא קָא מִיָּירֵי א"כ ע"כ מְסַבְרָא

קאָמער לה, וא"כ ממילא בכל מקום דהנלד פֿשר פֿך הדין אַבל מַשְׁלוּם מלכות קשׂיא להו שפיר ואהא תירצו דסבֿרא פֿשוטה היא לכ"ע דכל שֶהנלד פֿשר ראוי שְׁלֵא תצא: ומ"מ בעיקר קושׂית התוס' נראה לי לנישב בפשיטות דנדאי יש להבין בלא"ה דקאמר לעיל מנינא דרישא למעוטי הני דאמרן ולרבנן התם תצא הקא לא תצא וכן להיפך, והשתא תיקשי היאך שיניך למעוטי מה דלא הונוכר במשנה פֿלל העיקר דלא תצא וע"כ דכך הפנונה דמאן דממעט דהתם הנלד ממזר הקא הנלד פֿשר ממעט מדקתני הנלד פֿשר ובעלמא ממזר ומאן דממעט דהקא לא תצא ממעט לה מואם נשאת דאי הפנונה דתצא לעולם רק ביש לה בנים מה זה דקאמר אם נשאת הני לי לומר שְׁלֵשָׁה גיטין פֿסולין והנלד פֿשר דכינן דאפי' נשאת פֿסולין לא שיניך לומר פֿסולין ואם נשאת, ואין הפֿרש דדין הנלד אי נשאת או נתעבֿרה בזנות בלא נישואין וע"כ דפֿיסול זה אינו רק קודם נישואין וכל שנשאת שוב אין פֿאן פֿיסול ולא תצא משא"כ בעלמא תצא, אַבל הך חילוק דמחלק רב בין יש לה בנים לאין לה בנים היאך אפֿשר לומר דמנינא פֿא למעט דבעלמא אפי' יש לה בנים תצא הקא לא תצא דהיכן נזכר דבעלמא תצא ביש לה בנים והקא לא תצא דכינן דס"ל לרבנן בעלמא הנלד פֿשר ממילא י"ל ג"כ דלא תצא כמו הקא, ולמ"ד לא תצא ניחא דהתם ר"מ קאמר תצא והנלד ממזר ולא פֿליגי רבנן רק על הנלד ש"מ דמודו דתצא אַבל ביש לה בנים לא שמענו, פֿנ"ל בד"ה זרק לה כו' בפ' ארבעה אחין וכו'.

אולי נתפנונו לומר דלכאורה ע"כ בדיעבד אי נתיבמה לא איכפת לן דאי דנין פֿספק גמור הוי לי לכלול גם ספק קרוב לו בהדי הנך וע"כ שאין דינו שוה דבהני רק לכתחילה אין מתייבמת ובספק קרוב לו אפי' דיעבד תצא והיאך ס"ד דאפי' דיעבד תצא, ואהא פֿתבו דבפֿרק ד' אחין מקשה לה ומפֿרש לה דבלא"ה לא קשי דלא קתני לה בהדי הנך ושפיר ס"ד דמעפב אפֿילו דיעבד: בד"ה פֿל העופות פֿוסלין, טעמא משום שְׁתֵּהא חיותו בכלי אַבל משום מלאכה אינו נפֿסל אחר קידוש וכו'.

דבריהם צ"ע דהיכי משמע להו דאחר קידוש מיירי דאי משום דמי חטאת משמע שנתקדשו באפֿר א"כ העושה מלאכה במי חטאת ע"כ אחר קידוש ונהרי אין מלאכה פֿוסלת ועיין מהרש"א, ונראה לי דאין פֿנונת התוס' רק לומר האמת דהטעם משום חיותו בפֿלי ואז פֿסול לעולם אַבל משום מלאכה לא הי' פֿסול אחר קידוש אַבל להך טעמא פֿסול לעולם: ועוד נראה לי דקשׂיא להו דלהך טעם משום מלאכה הי' ראוי לפֿסול אפי' ביונה דס"ס מים אלו ששֶׁתֵּתָה היונה מהם והכניסה פֿיה למים ושֶׁתֵּתָה נעשה בהם מלאכה, ועל זה פֿתבו דהטעם משום דחיותו בכלי אַבל משום מלאכה לא נפֿסל אחר קידוש ומיירי באמת אחר קידוש לכה פֿל העופות פֿוסלין חוץ מן היונה אף לפי זה קודם קידוש אפי' יונה פֿוסלת, והראשון עיקר: בגמרא הא קתני וגובה מנכסים משועבדים.

פירש"י אם שֶׁטֶר הוא או גט זה גובה פֿתובה מנכסים משועבדים דתנן בכתובות הוציאה גט ואין עמו פֿתובה גובה פֿתובה ע"כ, ודבריו צריכין ביאור חדא מה ענין הוציאה גט לכאן הא אנו דנין פֿאן אם גט זה מועיל גם לענין גבנית פֿתובה וכן שֶׁטֶר לגבות בו אַבל אין אנו מסופקין בדבר אחר ואפי' תביא הפֿתובה לפנינו ג"כ לא הנה מהראוי לגבות פֿה פֿינון שאנו דנין דלענין ממון לא נתגרשה ואי דע"כ פֿינון שנתגרשה מגיע לה פֿתובה

דמספר פתונבתה נלמוד א"כ היכי מייתי ראיה דבשטרות הלכה כר' אליעזר פיון דמיירי
בכתובה: ונראה לי דכוננת רש"י דודאי עיקר החילוק בין גט לשטר דלענין איסור מהני
ע"מ דס"ס ידעינן בבירור על פי עדים שנתגרשה ואינהו משוי לה פרישות ונהרי הן
מעידין שמסר לה גט גמור בלי ע"ח אבל לא שאנו דנין על הגט שיש בידה וזהו הגט
שנמסר לה מבעלה דגט כזה הוי כמו יכול לזייף פיון שאין עליו עדים חתומים רק לו
יהא דזה מזויף ס"ס נתגרשה מבעלה בגט הלכה לענין ממון הוי פשטר שיכול לזייף
ופסול לגבות בו, והשתא בגט ג"כ אי הוציאה פתובה פשיטא דגובה פתובה כמו פל
גרושה דבכתובה בלבד גובה בעידי גירושין רק באין לה פתובה ובאה לגבות בגט זה
ומפל מקום גובה פתובה ש"מ דלא חשבין לי פשטר שיכול לזייף אם פן ממילא
בשטרות נמי פשר: ובהכי ניחא לי מה דמקשה לרב הא קתני וגובה וכו' פיון דבפירוש
אמר רב הלכה כר"א בגיטין הרי מפורש דר"א גם בשטרות אמר רק לא פסק פנותי רק
בגיטין, ולהג"ל ניחא דס"ד דלר"א הא ביהא תליא דאי היה שטר פסול לגבות בו אפי'
בע"מ גם לגט הי' פסול וכן אמרו לעיל דאין כותבין על שטר שיכול לזייף וחקמים
מכשירין והיינו בע"מ אבל אי הי' באמת יכול לזייף לא הוי מהני א"כ לכה נקט ר"א
וגובה מנכסים משועבדים דהוי שטר גמור לכה פשר לגרש בו וא"כ היאך יספור רב רק
בגט ולא בשטרות פיון דר"א מתלי תלי הא ביהא ואהא משני דר"א לא תלי הא ביהא רק
תרי מילי אמר לענין גט פשר ולענין ממון גובה ורב פליג עלי' ביהא דלממון לא: שם
הכי קאמר לרבנן אפי' ריח הגט אין בו יש לתמוה למה לי לדחוק הכי דר' ינאי לרבנן
קאמר מה דאין נ"מ פלל הכי הוי לי לומר דכ"כ הלכה כר"א דע"מ עיקר עד דבלי ע"מ
אפי' ריח הגט אין בו, ומזה ראיה לדעת הפוסקים דע"ח נמי פרתו לר"א וכן נראה באמת
להדיא במשנה דקאמר אע"פ שאין עליו עדים דמשמע דמודה לת"ק עכ"פ להנהיג ג' גיטין
רק דס"ל דכל שמסרו בעדים פשר לכתחילה ולדברי הפוסקים דע"מ דוקא בענין א"כ
הא ת"ק לא מיירי בע"מ פלל א"כ הוי לי לחלוק בהיקף דהנהיג גיטין דתנא קמא אפילו
ריח גט לית בהו פיון דליכא ע"מ ואי איכא גט גמור הוא ומדקאמר אע"פ שאין עליו
אלא שמסרו ש"מ דעכ"פ מודה לת"ק דבלי ע"מ הוי מג' גיטין פסולין וע"כ דע"ח נמי
פרתי אף לפי מה שכתבתי במתניתין דלת"ק נמי ע"כ מיירי בעידי מסירה רק דלא פרתי
לדידי' דבלי ע"מ כתב ידו לא מהני מידי דשמא כתבו להתלמד וזרקו לאשפה א"כ שפיר
פליג ר"א דכשר לגמרי פיון דמיירי בע"מ, ולענין הקושיא הראשונה ג"כ אפשר ליישב
לדעתם דהם מפרשים באמת כה הפוננה דר' ינאי קאמר דהכי קאמר ר"א לרבנן הנהיג ג'
גיטין אפילו ריח גט ליכא בהו פיון דליכא ע"מ ואי איכא גט גמור הוא ונדבר זה יש
במשמע במה שאמר שאין העדים חותמין על הגט רק מפני תיקון העולם ש"מ דע"ח בלי
ע"מ לאו כלום גינהו, אף בעיקר מחלוקת זו כפר הבאתי בהרבה מקומות ראיות ברורות
לשיטת הרי"ף דע"ח נמי פרתי, ובחידושי לא"ה ע"ס קל"ג הארכתי בזה ע"ש: במשנה
שנים ששלחו ב' גיטין שוין ונתערבו.

פירש"י ז"ל שוין בשמותיהן, ונראה דבא לאפוקי ממה שפירשו התוס' לעיל ריש פל
הגט שהיו משולשין או סי' או כהן דאל"כ אפי' לר"מ לא מהני דבעינן מוכח מתוכו, ופי'
זה תמוה באמת דהיאך קאמר ונתערבו דהא הגיטין לא נתערבו כלל ואי אפשר שיתערבו
והשליש יודע יפה מי נתן לו גט זה ומי גט זה רק הנשים בכאן אינן יודעין שמות בעליהן

לזה פ'י שְׁהוּ שְׁוִין בְּשִׁמוֹת לְכָף נִתְעַרְבוּ ב' הַגִּיטִין, וז"ב: שֵׁם נוֹתֵן שְׁנִיָּהֶם לְזוֹ כו' הִנֵּה לְמַ"ד לְעֵיל פ' הָאוֹמֵר דְּאִשָּׁה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ קַבְלָה לְשְׁלִיחַ הוֹלְכָה שָׁל בְּעֵלָה ור"נ קֶאֱמֵר לְעֵיל דְּאִי אִיתָא לְדַר"ח עֶבֶיד בָּהּ עֲנֻבָּדָא א"כ אִין צְנִירָה בְּכָאן לִיתָן שְׁנֵי הַגִּיטִין לְכָל אַחַת רַק הַשְּׁלִיחַ יְהִי שְׁלִיחַ קַבְלָה שָׁל ב' הַנְּשִׂים וְיִתְגַּרְשׁוּ שְׁנִיָּהֶם בְּעוֹדֵן בְּיָדוֹ בְּתוֹרַת שְׁלִיחַ קַבְלָה כָּל אַחַת בְּגִט הַשְּׁנִיָּה לָהּ: אָף לְפִי דְבִלְא"ה יֵשׁ לְדַקְדָּק הַיָּאָף יוֹעִיל מַה שְׁיִתָּן לְכָל אַחַת שְׁנִיָּהֶם הָא בְּעֵינֵן וְנָתַן בְּיָדָהּ שְׁיִהָא הַגִּט הַנִּיתָן שְׁלָהּ וְתִקְנָה אוֹתוֹ א"כ פִּינֵן שְׁאִינָה יוֹדַעַת אִיזָה מִהֵן שְׁלָהּ הַיָּאָף תִּקְנָה אֶת הַגִּט שְׁלָהּ שְׁיִהָא שְׁלָהּ פִּינֵן דַּע"כ אִינָה קוֹנָה רַק אֶחָד וְאִינָה יוֹדַעַת אִיזָהוּ וְשְׁנִיָּהֶם אִי אֶפְשָׁר לָהּ לְקַנּוֹת, לְכֹן נִרְאָה דְּאִינוּ דְּנִין דַּעַת הַבְּעֵלִים דְּמִסְתַּמָּא מְתַרְצִין לְכָל מַה שְׁיַעֲשֶׂה הַשְּׁלִיחַ בְּאִוְפֵן שְׁיִתְגַּרְשׁוּ הַנְּשִׂים הַלְּכָף נוֹתֵן שְׁנִיָּהֶם לְכָל אַחַת בּוֹזְכִיָה גְּמוּרָה שְׁתַּזְכָּה שְׁנִיָּהֶם שְׁיִהָיו שְׁלָהּ עַל מְנַת לְהַחְזִירָם אַח"כ דְּבַהֲכִי מַהֲנִי כְּמִבּוֹאָר לְעֵיל פֶּרֶק מִי שְׁאֶחְזוּ וְאַח"כ נוֹתֵן שְׁנִיָּהֶם לְשְׁנֵי וְהַשְּׁתָא מִמִּילָא אִי אֶפְשָׁר רַק שְׁיִתָּן לְיָדָהּ שְׁנִיָּהֶם לְזַכּוֹת בָּהֶם דְּאִי יַעֲשֶׂה הוּא שְׁלִיחַ קַבְלָה שְׁלָהּ אִיזָה מִהֵן יוֹזְפָה עֲבוּרָה וְשְׁנִיָּהֶם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְזַכּוֹת בְּעַצְמוֹ עֲבוּרָה רַק ע"י אַחַר א"כ ע"כ צְרִיף שְׁיִמְסוֹר לָהּ שְׁנִיָּהֶם וְכֹן לְשְׁנֵי, כַּנ"ל: שֵׁם לְפִיכָף אֶבֶד אֶחָד מִהֵן הָרִי הַשְּׁנֵי בְּטַל.

כְּתַב הָר"ן ו"ל בְּטַל לָאו דְּוָקָא דְּהוּי סְפֵק מְגוֹרְשָׁת וְכ"כ ה"ה פֶּרֶק ב' מִהִלְכוֹ גִּירוּשִׁין. לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם, וְדַבְרֵיהֶם תְּמוּהִין לְפַע"ד דְּכִלְלָא כְּיִיל הָרַמְבַּ"ם ו"ל פ"י מִהִלְכוֹת גִּירוּשִׁין דְּבָכָל מְקוּם שְׁכַתְּבָ בְּטַל אוֹ אִינוּ גִּט אִפִּי רִיחַ גִּט לִיכָא א"כ הַיָּאָף כְּתַב כָּאן בְּטַל: וְנִרְאָה לִי בְּרוּר דְּכָאן אֶפִּילוּ סְפֵק לָא הוּי כִּי שְׁלִיחַ זֶה שְׁאֶבֶד אֶחָד נִתְבַּטַּל שְׁלִיחוֹתוֹ תִּיכָף לְגַמְרֵי שְׁלָא נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְמִסוֹר גִּט סְפֵק וְאִי הִנֵּה הַבְּעַל בְּעַצְמוֹ בּוֹדָאִי לָא הִי נוֹתֵנוּ דְּאִסוּר לִיתָן גִּט סְפֵק וְאִיף יוֹעִיל בְּזֶה נְתִינַת הַשְּׁלִיחַ וְאִי דְּמוּדִינָא בְּזַרְק לָהּ קְרוּב לוֹ אוֹ לָהּ שְׁנוּלִיד סְפֵק בְּנִתְיָנָה דְּהוּי מִמִּילָא סְפֵק בְּנִתְיָנָה דְּהוּי סְפֵק מְגוֹרְשָׁת אֶבֶל לָא בָּהּ שְׁנוּלִיד הַסְּפֵק בְּיַד הַשְּׁלִיחַ קוֹדֵם שְׁנִתְנוּ וְהַיָּאָף יִתָּן גִּט שְׁתַּתְּגַרְשׁ בְּסְפֵק, וְאִי דְּבַמְבִּיא גִט וְאֶבֶד מִשְׁמַע דְּאִי מְצָאוּ וְעַבְר וְנִתְנוּ הוּי סְפֵק הֵינֵנוּ דְּוָקָא הֵתֵם דְּבַעַל גּוֹפָא חוֹשֵׁב דְּהוּא הוּא וְאִינוּ נִרְאָה לוֹ לְחוֹשׁ דְּשָׁל אַחַר הוּא כַּמ"ש הַתּוֹס' פֶּרֶק כָּל הַגִּט שֵׁם אֶבֶל כָּאן דְּהִי בְּיָדוֹ שְׁנִיָּים וְאֶבֶד אֶחָד הָרִי סְפֵק גְּמוּר הוּא וְנִתְבַּטַּל שְׁלִיחוֹתוֹ, וְלִכְף הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ב' שֵׁם בְּגִט שְׁאֶבֶד וּמְצָאוּ כְּתַב דְּאִי עֶבֶר וְנִתְנוּ הוּי סְפֵק מְגוֹרְשָׁת וְכָאן כְּתַב דְּהַגִּט בְּטַל לְגַמְרֵי ש"מ כְּמוֹ שְׁכַתְּבִתִּי: וּבְזֶה נִרְאָה לִי לִיִּישֵׁב לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה לְפִיכָף אִם אֶבֶד אֶחָד מֵאִי לְפִיכָף וְכִי אֶפְשָׁר שְׁיִתְגַּרְשׁוּ שְׁנִיָּהֶם אוֹ אַחַת מִהֵן בְּגִט הַנְּשָׂאָר שְׁאִינוּ יְדוּעַ לְמִי הוּא.

וְלִהַנ"ל נִיחָא לִי שְׁאִנִּי אוֹמֵר דְּבְּדוֹקָא אֶמְרוּ נוֹתֵן שְׁנִיָּהֶם לְזוֹ לָא שְׁיִתָּן אֶחָד לְזוֹ וְאֶחָד לְזוֹ וְאַח"כ יַחְלִיף שָׁל זֶה לְזוֹ דְּכָל נְתִינָה בְּסְפֵק הוּא וְאִין לוֹ לְשְׁלִיחַ לִיתָן גִּט סְפֵק כָּלֵל רַק צְרִיף לִיתָן שְׁנִיָּהֶם לְזוֹ דְּאִזְתַּתְּגַרְשׁ זֶה בּוֹדָאִי וְאַח"כ שְׁנִיָּהֶם לְזוֹ שְׁתַּתְּגַרְשׁ הַשְּׁנֵי וְדָאִי, וְזֶה שְׁאֶמְרוּ לְפִיכָף אִם אֶבֶד אֶחָד הָרִי הַשְּׁנֵי בְּטַל לְגַמְרֵי דְּאֶפִּילוּ סְפֵק לָא הוּי שְׁאִין לוֹ לִיתָן גִּט סְפֵק כָּלֵל וְאֶפִּילוּ נִתְנוּ אִינוּ כְּלוּם כַּנ"ל: וְיֵשׁ לִי מְקוּם לוֹמַר עוֹד דְּלִכְף הַגִּט בְּטַל לְגַמְרֵי מִשׁוּם דְּאִין ע"מ יוֹדְעִין אִי מְסַר לָהּ גִּט דְּגִט שְׁלָא לְשִׁמָּה הוּי כְּאִינוּ גִּט כָּלֵל רַק נִיִּיר בְּעֵלְמָא וּגְדוּלָה מְזוּ כְּתַבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל דָּף ב' ע"א דְּלַר"א צְרִיף שְׁיִדְעֵי ע"מ שְׁהַבְּעַל עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ הוֹלְכָה א"כ כָּאן שְׁנַאֲבֵד אֶחָד שׁוּב אִינוּ שְׁלִיחוֹ שָׁל זֶה א"כ אִינֵן יוֹדְעִין אִם הוּא שְׁלִיחַ הַבְּעַל אֶבֶל אִין דְּבָרִים הִלְלוּ בְּרוּרִים אֶצְלֵי כְּמוֹ שְׁאֶבֶדָר בְּגַמְרָא לְקַמֵּן אֶבֶל הַנ"ל עֵינְקָר וְכַבֵּר הָאֶרְכְּתִי בְּזֶה בַּא"ה סִי קַל"ב ע"ש: שֵׁם וְנִתָּן לְכָל אַחַת וְאַחַת לְשׁוֹן זֶה

קִשָּׁה לְהוֹלִמוֹ דְמִקְלֵתָא דְפְּשִׁיטָא דְאִין פְּלוֹן מִתְּגַרְשׁוֹת בְּנִתְיָנָה לְאַחַת מֵהוּן דְּהָא וְכַתְּבֵי וְנָתַן בְּיָדָהּ פְּתִיב וּנ"ל דְּקַמְש"ל פְּאֵן שְׂאִין אַחַת מֵהוּן נְעֻשִׁית שְׁלִיחַ לְקַבֵּל עֲבוּר פְּלוֹן וְכַמוֹ כֵּן אִין פְּלוֹן עוֹשִׁין שְׁלִיחַ קַבְּלָה לְקַבֵּל עֲבוּר פְּלוֹן דְּכִינּוּן שְׁהוּ נְכַלְלִין בְּגִט אַחַד וּבְעֵינּוּן הַקְּנָאָה בְּנִתְיָנִים לְכָל אַחַד וְאַחַד א"כ אִי אֶפְשָׁר שְׂתִּתְגַרְשׁוּ רַק בְּחִמְשָׁה נְתִיבוֹת פְּנ"ל, וְלַעֲגִין מַה שְׂיֵשׁ לְדוּן פְּאֵן בְּעֵגְנֵן מְחֻסְרַת הַקְּנָאָה כְּבָר נִתְבָּאָר בְּאַרְיִכוֹת לְעִיל פ"ב ע"ש: שְׁם אֶת שְׂהֵעֵדִים נְקָרִין עֲמוֹ פְּשָׁר יֵשׁ לְדַקְדָּק לְמ"ד דְּלִר"א ע"מ דְּוִקָא בְּעֵינּוּן א"כ בְּמַה נְפִשָׁה אִי יֵשׁ ע"מ לְכָל אַחַת לְמַה בְּכוֹתֵב טוֹפֵס לֹא יִתְגַרְשׁוּ פְּלוֹן וְאִי לִיפָא ע"מ לְכָל אַחַת אִפִּי פְּתִיב פְּלָל הִיאָהּ יִתְגַרְשׁוּ בְּלִי ע"מ אֶמְנָם גַּם לְשִׁיטַת הַרִי"ף דְּע"ח נְמִי פְּרִתִי קִשָּׁה שְׂהֵרִי הַר"ן נָתַן טַעַם לְזֶה דְּע"ח גּוֹפִיָּהּ הֵן ע"מ פִּינּוּן שְׁהֵם מְסֻרוּהוּ לִיד הַבְּעַל וְיוֹצֵא מִתַּחַת יַד הָאִשָּׁה א"כ הֵכָא בְּחִמְשָׁה נְשִׁים לֹא שְׂיִיָּהּ הָא מִקְלֵתָא פְּלָל וְלֹא פְּרִתִי ע"ח פְּלָל, וּנ"ל דְּאַפִּי בְּכַהֲאִי גִוְוָנָא פְּמוֹ בַּע"ח דְּעֵלְמָא אֶמְרִינּוּ דְּהֵן ע"מ וְלֹא חִיָּיִשִׁינּוּ דְּהַבְּעַל מְסֻרוֹ לְאַחַר לְפִקְדוֹן וְכַדוּמָה דְּמִסְתַּמָּא מְזַהֵר זַהִיר בִּי שְׁלֹא יִגִיעַ לִיד אִשְׁתּוֹ רַק לְגִירוּשִׁין א"כ הֵכָא נְמִי פִינּוּן שְׁהוּ חֲתָמוּ לְחִמְשָׁה מִמִּילָא פְּלֵהוּ מְזַהֵר זַהִירִי בִּי שְׂאֵם יִתְּנוּ לְאַחַת מֵהוּן תַּחְזוֹר תִּיכְרַף הִגִּט לְנִשְׂאָרִים וְלֹא יִשְׂאָר תַּחַת יָדָהּ אוֹ שְׁנוֹתָן לָהּ עַל מְנַת לְהַחְזִיר וְכֵן פְּוֹלָם וְלִפִּי זֶה אִפִּי לְמ"ד ע"ח לֹא פְּרִתִי פְּלָל לִר"א אֶתִּי שְׂפִיר ג"כ דְּכָל שְׂיוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ גִּט זֶה אֶמְרִינּוּ מִסְתַּמָּא נְמֻסֵר לָהּ בַּע"מ כִּי בְּוִוְדָאִי בְּדַעַת בַּעֲלָהּ בָּא לִיָּדָהּ וּמִסְתַּמָּא נְמֻסֵר כְּדִין אֲבָל אִי לֹא חֲתָמוּ הָעֵדִים רַק עַל הָאֶחָרוֹן אִין דְּנִין דְּנִמְסֵר בַּע"מ רַק אֶחָרוֹן בְּלִבְד פְּנ"ל וְעַמ"ש בְּחִדּוּשֵׁי לֹא ה"ס ק"ל: בְּגִמְרָא מֵאֵן תְּנָא וְכוּ', דְּלֹא כִר"א וְכוּ' נְתִיבָה לְשִׁמָּה מִי בְּעֵי סוּגְלִי זֶה תְּמוּהָ מְאוּד לְכַאוּרָה וְצָרִיף אֲנִי לְבִאָרָה לְנִכּוֹן הַנְּהָה מִפְּשֻׁטוֹת הַסּוּגְלִי יִרְאֶה דְּבִאָמַת לֹא בְּעֵינּוּן פְּלָל נְתִיבָה לְשִׁמָּה וְהוּא דְּבָר מִתְּמִי מְאוּד דְּפְּשִׁיטָא דְּבְּעֵינּוּן שְׂיִתְּנוּ לָהּ הִגִּט שְׂתִּתְגַרְשׁוּ בּוֹ וְאִי טַעַם וְנָתַן לְאִשְׁתּוֹ וְהִי סָבַר שְׂאֶחָרַת הִיא פְּשִׁיטָא שְׂאִינוּ גִט דְּבְּעֵינּוּן שְׂיִתְּנוּ לְשֵׁם גִּירוּשִׁין שְׂתִּתְגַרְשׁוּ אִשְׁתּוֹ וְאַפִּי לִר"מ פְּשִׁיטָא דְּבְּעֵינּוּן נְתִיבָה לְשֵׁם גִּירוּשִׁין דְּיָדָהּ וְעוּד אִינוּ מוּבָן פְּלָל מַה שְׂאֶמְרוּ וְהָא לֹא יִדְעִי ע"מ בְּהִי מְנִיָּהּ מִיָּגְרָשָׁה וְאִי בְּעֵינּוּן נְתִיבָה לְשִׁמָּה וְכַה"ג לֹא הָוִי נְתִיבָה לְשִׁמָּה מֵאִי עֲגִין ע"מ דְּוִקָא הָא לֹא נָתַן לָהּ לְשִׁמָּה פִינּוּן שְׁלֹא נִתְבָּרַר בְּהִי מְנִיָּהּ מִיָּגְרָשָׁה גַם מַה עֲגִין יִדְעִיהּ זֶה לְנְתִיבָה לְשִׁמָּה: לְכֵן נ"ל דְּכָף הַפְּוִוְנָה דַּס"ד דְּלִמ"ד דְּוִקְתָּב דְּקָרָא כְּתִיבָה מִמֶּשׁ הוּא וְע"מ כּוֹרְתִין בְּשַׁעַת נְתִיבָה בְּמַה שְׁהֵם רוֹאִין שְׂמֻסֵר לָהּ גִּט פְּתוּב לְשִׁמָּה וְא"כ בְּעֵינּוּן שְׂיִדְעִי ע"מ הָרוֹאִין הַנְּתִיבָה שְׂגִט זֶה שְׁהוּא מוֹסֵר לָהּ לְפִנֵּיהֶם וּמִתְּגַרְשִׁת בּוֹ נְכַתֵּב לְשִׁמָּה דָּאִי לֹא יִדְעִי מְזַהֵר אִין כּוֹרְתִין פְּלָל וְהוּי כְּמִי שְׁלֹא רָאוּ הַנְּתִיבָה דְּגִט שְׁלֹא לְשִׁמָּה אִינוּ כְּלוּם וְכַמוֹ ע"ח פְּשִׁיטָא דְּבְּעֵינּוּן שְׂיִתְּנוּ לְשִׁמָּה פְּמוֹ כֵּן ע"מ שְׁהֵם כּוֹרְתִין בְּרֵאִיָּתָם מְסִירַת הִגִּט צָרִיף שְׂיִדְעוּ בְּבִירוֹר שְׂגִט זֶה שְׁהִיא מִתְּגַרְשִׁת בּוֹ בְּמִסִּירָתוֹ לִיָּדָהּ לְפִנֵּיהֶם נְכַתֵּב לְשִׁמָּה וְאַפִּי נִתְבָּרַר לָנוּ מִבְּחוּץ שְׂנְכַתֵּב לְשִׁמָּה מ"מ לֹא פְּרִתִי ע"מ פִּינּוּן שְׁלֹא נִתְבָּרַר לָהֶם שְׂנְכַתֵּב לְשִׁמָּה בְּעַת מְסִירַת הִגִּט וְהַשְׂתָּא מְצַד הַבְּעַל וְוְדָאִי לֹא אִיכְפַת לָן דְּאִין אֲנוּ צָרִיכִין רַק שְׂיִתְּנוּ לְשֵׁם גִּירוּשִׁי אִשְׁתּוֹ וְהָרִי נָתַן לָהּ הִגִּט לְשֵׁם גִּירוּשִׁי אִשְׁתּוֹ אֲבָל אֲנִן מְצַד דְּע"מ הַכּוֹרְתִין אִתִּינּוּ עֲלֵה דְּכִינּוּן דַּס"ד דְּבְּעֵינּוּן שְׂיִדְעוּ שְׂזֶה הִגִּט שְׂרוֹאִין שְׂמִתְגַרְשִׁת בּוֹ נְכַתֵּב לְשִׁמָּה א"כ כְּשְׁהוּא נוֹתֵן לְפִנֵּיהֶם שְׂנִי הַגִּיטִין וְהִיא מִתְּגַרְשִׁת בְּגִט הָאֶמִיתִי וְהֵם רוֹאִין שְׂמוֹסֵר לָהּ בְּאַמְתָּה זֶה הִגִּט אֲבָל אִינּוּ יוֹדְעִין אִם נְכַתֵּב לְשִׁמָּה כִּי יְכוּל לְהִיֹּת שְׂמָא הַשְּׂנִי הוּא א"כ הִגִּט הָאֶמִיתִי שְׁהֵם רוֹאִין שְׂמוֹסֵר לָהּ וְהִיא מִתְּגַרְשִׁת בּוֹ אִף שְׂנְכַתֵּב בְּאַמְתָּה לְשִׁמָּה אֲבָל לְעֵדִים אִינוּ יְדוּעַ כְּתִיבָתוֹ לְשִׁמָּה דְּשְׂמָא הַשְּׂנִי

הוא כפי מחשבתם א"כ אין להם ידיעה ברורה על הגט האמיתי שרואין מוסר לה שנכתב לשמה וממילא אף שפאמת נכתב לשמה לא מהני, ואהא משני אימר דבעי ר"א פתיבה לשמה אבל בנתינה שוב לא בעינן לשמה רק כל שרואין מוסר לה גט ואנן ידעינן מבחוץ דמעיקרא נכתב לשמה אף דהשתא לא נודע לע"מ שנכתב לשמה לא איכפת לן פי עיקר פרישות ע"מ הוא שיראו מוסר לה גט שתתגרש בו וזה הגט צריך שיהא פתוב מפבר לשמה לא שידעו מזה ע"מ דוקא כנ"ל ביאור סוג' זו: שם זמן אחד לכולן זהו פלל, זמן לכל או"א זהו טופס.

נ"ל דאין הפנונה לפרש טופס דמתניתין זמן בלבד דכי זמן נקרא טופס ואף דאין פאן הפנונה טופס ותורף אבל עכ"פ לא שייך לקרות הזמן טופס אבל ונדאי הפי' במשנה גט שלם דכיון שיש זמן לכל אחד בנדאי יש נוסח שלם לכל אחד ולא בא ר"י לומר רק דעיקר המפסיק והמחלק הוא הזמן וברישא זמן אחד לכולן וממילא השלמה אחת לכולן דהשלמה בלי זמן הוי גט שאין בו זמן דיכול לחתוך העליונים ובסיפא פיון שפותב לכל אחד גט שלם ע"כ יש זמן לכל אחד דבלי זמן אין אחרון פלוס וכיון דע"כ יש בו זמן הוא המפסיק וברישא נוסח אחד לכולן וממילא הזמן על פולם קאי ומצרפן וכו' מיושבין דברי הרמב"ם בפ"ה המשנה שלא יסתרו דבריו, ועמ"ש בסמוך: דף פ"ז ע"א בגמרא אפי' זמן אחד לכולן נמי הוי טופס.

פירש"י לפסול העליונים, משמע אבל תחתון פשר ואף דאין בו זמן הזמן דלמעלה קאי אלמטה ולפי זה יש להקשות מאי פריה לר"י משאילת שלום שאני הכא פיון דע"כ הזמן דלמעלה קאי אלמטה והעדים על הזמן שלמעלה חתמו א"כ ממילא על כל הגיטין שבנתיים חתמו משא"כ בשאילת שלום, ומזה הי' נראה דלר"ל פולן פסולים ולא בא רק לחלוק אר"י דזהו פלל וקאמר איהו דזהו ג"כ טופס אבל אין דינו פטופס דסיפא להכשיר האחרון רק בהא פולן פסולים והשתא שפיר מקשה לר"י דנימא על האחרון חתמו וכולם פסולים, ומ"מ אפשר לומר דמשמע לי' פיון דהתם אף שאין תועלת בחתימתם פלל רק שאילת שלום מ"מ אין דנין דחתמו למעלה כ"ש פאן שיש תועלת לגט אחד אפי' נצרף הזמן דלמעלה משום דע"כ על למטה קאי שאין נוסח גט אחר רק השלמה דלמטה אבל מ"מ רק על אחרון חתמו: .

שם ותפוק לי' דהוי לי' נכתב ביום. תמוה מילתא טובא דהא פיון שהזמנים משוננים לפנינו הרי אנו רואין נכתב ביום ונחתם בלילה וכל שניכר הקדימה מתוכו אפי' מוקדם פשר דאין חשש פלל, מיהו בהא יש לומר דאין הקדימה ניכרת דכולן ביום הראשון נכתבו רק האחרונים מאחרין, אף הא גופא קשי' נימא דמייירי דבאמת מאחרין הו' ולא הוי נכתב ביום וצ"ל דאי באמת פולן ביום זמנו של ראשון נכתבו רק נתאחרו א"כ לס"ד דזמן לכל אחד ואחד היינו שיהא פל אחד פתוב בזמן אחר א"כ פיון שנכתבו ביחד ונתאחרו הוי פזמן אחד לכולן פיון שפאמת נכתבו ביחד ואהא משני דאין הפנונה בזמנים שונים רק שיהא מונכר זמן בכל גט בפני עצמו כנ"ל: שם וכתב לה ולא לה ולחבירתה.

ואפי' לר"מ דדריש וכתב על חתימה מ"מ לאו מהאי וכתב לה ממעטינן לה רק מןכתב אחריתי פמו שפכתבו התוס' להדיא לעיל דף פ"א ע"ב דמחז וכתב לה ילפינן לשמה ומאידך ילפינן מןכתב בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ומלה ילפינן ולא לה

ולחברתה ופשיטא דמודה ר"מ דאינה מתגרשת בכסף ודברי בעל פ"י תמוהין בזה: שם
דהדר פתב.

לא נתבאר לי פיון דזמן הראשון הפולל לכל הגיטין אינו מועיל לר"ל לפי שפרט אח"כ
פלוני לפלונית א"כ מה יועיל מה שכתב פלולני ופלוני פיון דבתר הכי פרט שנית
פלוני לפלונית והפרט דבתר הכי הוא עיקר הגט דמעיקרא הוי לה ולחברתה וצ"ע: שם
אמר לי רבינא לרב אשי ומ"ש.

הקשה מהריב"ל דמעיקרא מקשה לי דאפי' באשה לא יועיל פלום ודהדר מקשה להיפך
והי' נ"ל לומר דהך קושיא אינה קושיא לר"ל פלל רק לרב אשי דמשני לי דהדר פתב
ובאמת דבריו נכונים בזה אבל למה בכותב נכסיו לשני עבדים אוקימנא בשני שטרות
דבשטר אחד ג"כ מהני בהדר פתב ולמה שם מוקמינן בב' שטרות והרי פאן ע"כ דהדר
פתב ג"כ מועיל דמיירי בשטר אחד ורב אשי לא חש ליישב קושיתו דהתם נוח לאוקמא
בב' שטרות משום דהדר פתב לא שייך התם כ"כ פי אם פתב לזה חצי ולזה חצי שניהם
לא קנו ואי לזה פולו ולזה פולו מי שנמסר לידו קנה או מי שנכתב ראשון בשטר: שם
תניא פנותי דר"י וכו'.

הקשה מהריב"ל דמאי אולמא ברייתא ממתניתין דקתני ג"כ בהדיא איש פלוני מגרש
פלונית ומ"מ מוקי ר"ל דמעיקרא ערבינהו א"כ ה"ה בברייתא אבל באמת לק"מ
דבמתניתין קתני חמשה שכתבו פלל בתוך הגט ומגרש ר"ל דהך פלל היינו אנו גרשנו
נשותינו ובתר הכי קתני פרט פלוני מגרש פלונית אבל בברייתא דלא קתני שכתבו פלל
רק שכתבו איש פלוני מגרש פלונית ש"מ דזהו פלל המועיל ואין צורך יותר וזה ברור:
שם ור"ל מאי אורי' זמן לכל אחד ואחד וכו'.

יש לתמוה פיון דבפ"י אמר ר"ל מעיקרא דהדר פתב פלוני מגרש פלונית וזהו אינו פלל
לר"ל ומ"מ לא איכפת לן משום דמעיקרא ערבינהו ומה ס"ד להקשות פאן, לכן נ"ל
דנונדי פיון שפתב זמן לכל אחד ואחד ורינוח בניהם ע"כ יש לכל גט נוסח אחד והשלמה
בפני עצמו פמו שכתבתי לעיל דטופס דמתני' אף דלר"י עיקר המחלק הוא הזמן מ"מ
נקט טופס דממילא פותב פל נוסח הגט שלא יכתוב זמן בלבד בפני עצמו והשתא בהך
דר"י דלעיל דמיירי בכתב נוסח אחד והשלמה אחת לכולן ועלה פליג ר"ל דמ"מ פיון
שכתב ופלוני פלונית לא הוי פלל רק אי ערבינהו מעיקרא אנו פלוני ופלוני גרשנו אבל
אי פתב גט שלם לכל אחד אפי' זמן אחד לכולן לא מהני מה דערבינהו מעיקרא קמ"ל
דכל היכי דערבינהו לא איכפת לן רק אי פתב גט שלם עם זמן לכל אחד אז הוי הפסק
אבל בזמן אחד לא הוי הפסק אפילו פתב גט שלם משום דמעיקרא ערבינהו פנ"ל, ויתר
הדברים בענינים הללו מבואר אצלי באריכות בא"ה ע"ס ק"ל ע"ש: בתוס' בד"ה
וליתכשר וכו' תימא לר"י וכו'.

במתני' גופא לא קשי' להו היכי מתכשר אף שהעדים הראשונים נקראין עמו הא לא
פתב עד, דבהא פשיטא להו היכי דהשני פסול ולא הוי חתימה פלל ודאי עד דכתב אבתרא
אראובן דקמא קאי רק השתא דפריף דשני נמי ליתכשר דהוי חתימה בפני עצמה קשי'
להו שפיר הא לא פתב עד אקמא, ואהא תירצו דאפ"ה קאי גם אראובן דקמא: אף לפי
דבריהם צ"ל דהנהך תרי שינויי דלא פתב ודידעו דהאי חתימה לאו דייעקב היא פליגי

לדינא דלתירוץ קמא מייגרי מתני' בכל גוונא בין אי כתב ראוּבן אקמא בין אי כתב ראוּבן בן אקמא דס"ס בתרא פסול וקמא פשר אפי' לא כתב רק ראוּבן בלבד דנמשך לכן יעקב דבתרא והוי כמי שכתב ראוּבן בן יעקב אקמא דלא בעי עד פלל ואפילו חתם יונית דס"ס נמשך ליעקב דבתרא והוי כמי שחתם יעקב בן ראוּבן אבל לתירוץ בתרא דוקא בכתב ראוּבן בן אקמא בתרא פסול דלאו דיעקב הוא וקמא פשר דנמשך ליעקב עד דבתרא אבל בכתב ראוּבן אקמא תרונזיהו פשיריו, קמא דנמשך לכן יעקב עד דבתרא ובתרא פשר בן יעקב עד, דאף דבתרא חתימה היא מ"מ מועלת להצטרף לקמא כפי דברי התוס' הג"ל, ועמ"ש בסמוך: בד"ה וליתכשר האי פי' בקונטרס וכו' בחנם פי' וכו' ונראה לקרש וכו'.

תמהני מאד בין על פירוש"י בין על פי' התוס' דלפי פירושים ע"כ דהכתב של יעקב עד אינו אותו כתב של ראוּבן בן. א"כ תיקשי חדא היא מתכשר הראשון לתירוץ קמא בלא כתב עד דהא עד בעינן והו' יעקב דבתרא לאו חתימתו פלל רק של אחר או אביו לפי' התוס' והיאף יצטרף חתימת אחר או אביו לפי' התוס' להכשיר חתימה דקמא בלי עד, ועוד היאף פריף בפשיטות ליתכשר האי בראובן בן והיאף יתכשר בלי עד פיון שנה חתם יונית ויעקב עד אחר הוא הרי נחסר עד בחתימתו, ועוד דמשני דידעין בהא חתימה דלאו דיעקב הוא ומה בכך וכי יעקב אחד יש בעולם, ובשלמא לתוס' אפשר לומר דאבני של זה מכירין חתימתו דאינו שלו אבל לרש"י קשה, ועוד מה זה שאמר דלאו דיעקב הוא הוי לי' לומר בפשיטות דאנו רואין דחדא חתימה וחד כתב הוא מאיש אחד, ועוד דהא ע"כ בחד כתב מייגרי דאל"כ היאף קאמר דמתכשר בראובן אקמא וכן יעקב עד אבתרא דמ"מ פיון דכן יעקב עד כתב אחר הוא א"כ הו' ראוּבן בלבד פשיטא דפסול וע"כ לא כתבו התוס' לעיל דכשר בלי עד לפי שהוא נמשך לחתימה שלו השני' אבל אם השני' של איש אחר היאף מתכשר קמא בראובן בלבד: לכן נראה לי ברור דהפוננה כף דאנו רואין דהפל כתב אחד מאיש אחד ומעיקרא מקשה דליתכשר בראובן אקמא פיון שהוא עצמו חתם בשני' כמו שכתבו התוס' לעיל ונהדר פריף ליתכשר קמא בראובן בן והיינו דנימא דזה האיש אינו שמו כמו שאנו חושבין ראוּבן בן יעקב רק אחר הוא ששמו יעקב בן ראוּבן וחתם יונית, ויש לנו לומר כן שלא נצטרף לומר דחלק חתימתו לחצאין חצי' על גט זה ונחצי' על השני' והוי לי' לחתום פולו על הראשון וע"כ דינית חתם בן ראוּבן יעקב עד והו' עד נמשך גם לקמא פיון שהוא חדא חתימה של איש אחד והיינו דמשני דלא כתב עד א"כ השני' פסולה דאי יעקב הוא הרי לא כתב עד וגם ראוּבן בן פסול רק אמרינן דחתם כסדר וקמא פשר ושני' פסול, ואהא משני' עוד דידעין דהו' חתימה לאו דיעקב בן ראוּבן הוא וע"כ דעברית חתם ושמו ראוּבן בן יעקב א"כ השני' פסול פיון דלא כתב בשני' רק יעקב עד, ונראה לי דגם רש"י ז"ל לא נתפנין לומר דהאי אחר לגמרי הוא דלמה לו לקרש כן רק פוננתו שאינו כמו שאנו חושבין שהוא ראוּבן בן יעקב רק אחר הוא שהוא יעקב בן ראוּבן וחתם על השני' יעקב עד והוא בן ראוּבן דקמא פנ"ל ועמ"ש בחידושי לא"ה ע"ס"ק"ל ס"ק"י ועמ"ש בסמוך: בא"ד בחנם פירש כו' שיוכל לקרש הוא יעקב הוא עצמו בן ראוּבן.

לכאורה יש לתמוה דא"כ מאי משני דלא כתב עד מה בכך כמו בחתם עברית וכתב ראוּבן אקמא וכן יעקב עד אבתרא אמרינן דמתכשרי תרונזיהו דהו' בן יעקב עד מכשיר

עצמו וגם ראובן דקמא א"כ ה"ה בפתם יננית נימא דתרנונייהו פשרין קמא דנמשך לייעקב דבתרא בנו של ראובן יעקב ובתרא דנמשך לכו ראובן דקמא דמה נ"מ יננית או עברית וצ"ל דע"כ לא פתבו התוס' לעיל דמצטרפין עד דבתרא רק בפתם שמו ונחסר רק עד או שם אביו שהם טפילים לשמו אבל בלא פתם שמו רק בן ראובן שהוא טפל לשמו אין מצטרפין שמו העיקר דבתרא רק אי כתב עד גם פן דעד הוי טפל לשם אביו גם פן ומצטרפין גם לקמא אבל אין מצטרפין עיקר דבתרא לטפל דקמא, פנ"ל: בד"ה דינדעונו, משמע דבסתמא וכו' אע"ג דבעי קיום חותמיו וכו' מפיר חתימת ידו וכו'.

לא.

נתבררו לי דבריהם שאם נתפוננו לומר דהשליח אומר בפני נחתם על כל גט בפ"ע א"כ הרי מעיד הוא שחתמו על גט זה בפני עצמו וא"כ תיקשי ליתפשרי שניהם בעברים ויונים ולמה ניהוש לגונדלית הא השליח מעיד שכל גט נחתם בעדים וע"כ דאמרין דהשליח לא ראה רק שחתמו אבל לא נתברר לו אם חתם חתימה היא או פתתי א"כ ה"ה בהך יעקב למה לא ניהוש דאין זה חתימת יעקב כלל רק של ראובן דקמא ועוד אי בשליח מייירי תיקשי למ"ד משום לשמה ואפילו לרבא צריך שיעיד לשמה משום איחלופי כדאיתא לעיל רפ"ק א"כ פיון שנתמן שחתמו לשמה הרי הוא מעיד בפירוש שעל גט זה ועל גט זה חתמו והיאך ניהוש לגונדלית ואי נימא דע"כ לא האמינו לשליח רק פשהביא גט חתום בעדים אבל כל שלא נתברר לנו שחתמו בכאן עדים לא האמינו לשליח להעיד שיש כאן חתימה וכן הוכחתי באמת ריש מכילתין שאין השליח נתמן בפני נכתב רק בהביא גט חתום בעדים ואפי' לר"א ע"ש, א"כ בהך דייעקב נמי למה נתמן לו כל שלא נודע שהוא חתימה חוץ ממנו וצ"ע: ע"ב בתוס' בד"ה ודלמא סי' שונו' וכו' פיון ששמו חתום תחת גט הראשון.

לפי מה שפכתתי לעיל דמייירי שאנו רואין דכולה חתימה חד כתב היא ואדם אחד פתבה אתי שפיר בפשיטות דהא מופקע ועומד הוא בצידו אבל לפי התוס' לעיל דכתב אחר הוא היאך שנייה שמופקע מחמת שמו פיון דאין זה כתב של זה בד"ה דהא תנו וכו' דאיפא לדחויי דבכתבו שנה לעדיו מייירי ע"כ.

דבריהם צ"ע לכאורה דס"ס מוכח מגופה דמתני' דהיכי מייירי אי באחד יננית ואחד עברית א"כ יתפשרו שניהם ואי בשניהם יננית למה יוכשר בעברים ראשונים ואי שניהם עברית למה יוכשר ביונים ראשונים: וכדי להבין דברי התוס' הללו הי' נראה לי לומר דנדאי איפא למימר דמתני' שהימיני פתוב עברית והשמאלי יננית, והשתא אם הראשונים עברים הימיני פשר דע"כ על העברי חתמו דעל גט הפתוב עברי צריך שיהתמו עברית וכן להיפך אם היונים ראשונים ע"כ על השמאלי חתמו דנכתב יננית אבל הא אין לומר דתרנונייהו פשרין דכיון דעברים ראשונים על העברי יש לומר דהיונים ג"כ על הראשון חתמו והפוננה בנו של ראובן יעקב דבתרא נמשך לכו ראובן דלקמא וכו' ראובן הוא החתימה, ואף דאין לחתום יננית גט עברי היינו להכשיר על ידו אבל פאן פבר נתפשר בראשונים עברים שוב אין לחוש, וכמו כן להיפך ביונים ראשונים אין להכשיר הימיני דיש לומר דעברים דאח"כ ג"כ על השמאלי חתמו בן יעקב ונמשך לראובן דלקמא אבל ראשונים אין לחוש דגט שכתבו יננית צריך ע"ח יונים וכן עברית צריך עברית והיינו

דמקשה דתנו גט שפכתו עברית ועדיו יונים וכו' פשר א"כ אי נחויש פן גם על הראשונים יש לחוש דחתמו על השני ועיקר חתימת העברים הוא פן יעקב שעל השני בצירוף ראובן דלקמא ועיקר חתימת היונים בנו של ראובן דקמא בצירוף יעקב דבתרא כמו שמצטרפין יעקב עד לראובן דלקמא להכשיר הראשונים וע"כ דלא חיישינן לזה ומסתמא פסדר שיהא חותם ראשון פך חתם א"כ ליתפשוו שניהם, ואהא משני דלמא גונדלית חתמו וחתמו היונים כמו העברים וכן להיפך, ובראשונים אין לחוש פיון שלא קדם לו אחר למה שינה מדרך: אף אפתי יש להקשות למה לעיל פשהקשו ולתכשר האי בראובן והאי בכו יעקב עד, לא הביאו הך משנה דגט שפכתו עברית דאי בעינו פתבו שנה לעדיו אין להכשירה שמאלי בעדות העברים וע"כ דמשמע לי למקשה דסתמא קתני אפי' שניהם עברים ושניהם יונים ומ"ש פאן דלא סגי לי בלי הך משנה: ויש לי לומר עוד בפשיטות טפי בכוננת התוס' דיש לפרש מה שאמרו במתני' את שהעדים ראשונים נקראין עמו תרתי קאמר דבעינו ראשונים דוקא ויהיו נקראין עמו שיהא חתימת העדים מתפרשת כמו פתב הגט שאם עברי עברי יוני יוני לא שיהא הגט פתוב עברית ועדים יונית או להיפך וזהו הפי' נקראין עמו, ולכך מיייתי ראיה דגט שפכתו עברית ועדיו יונים לא איכפת לן א"כ ע"כ דהפנונה נקראין עמו רק דאי עברים ראשונים הימיני פשר וכן להיפך, אף עדיין לא נמלטנו מקושא הנ"ל דאי ס"ד דיש מקום לומר במתניתין דבעינו פתבו שנה לעדיו א"כ הוי לי לאתויי לעיל פדמקשה דליתכשר האי בראובן פן והאי בייעקב עד הך מתני' דגט שפכתו עברית ועדיו יונית ולהיפך פשר דאל"כ אי אפשר להכשיר ב' גיטין בחד חתימה פיון דאחד פתוב יוני ואחד עברי מיהו השתא איכא למימר דלעיל לא הוצרך להביא מתני' דגט שפכתו עברית דבלא"ה משמע לי דמתניתין סתמא קתני ואפי' שניהם פתובין בלשון עברי וא"כ כה"ג יתפשוו שניהם בראובן וביעקב עד, אבל הך דמקשה דיתפשוו אחד ביונית ואחד בעברית, א"כ לולא הך משנה לא מתפשרי תרונניהו אי שניהם בכתב אחד, וז"ב: בפירש"י דלמא גונדלית וכו' דא"כ לא משפחת עברי חתום על השני.

הקשה מהרש"א דהוי לי לומר דלא משפחת יוני על הראשון ולק"מ דנקט עברי לפי שהוא ראשון במשנה נקט החסרון בעברי, גם מה שהקשה דמשפחת פלהו אחד לק"מ דהא בעי ליתן טעם דשניהם פסולין א"כ הוצרך לומר משום דיש לחוש לתלתא אחד וחד אחד דאי משום פלהו אחד הוי הראשון לעולם פשר דכלהו אשני ליכא למימר דראשון לא חתם גונדלית, ועמ"ש בתוס' בסמוך: בתוס' בד"ה ע"א וכו' ור"ת מפירש וכו'.

ולדעתי פירושו דחוק מאד נדא דלמה לו להביא ראי' ממשנה ע"א עברי וע"א יוני פיון דמצי להקשות משני עברים בלי ראי' פלל ועוד היאך קאמר ולתכשר האי פיון דאין להקשות רק אקמא הוי לי לומר ולתכשר קמא [וטפי הוי לי לגרוס כפירש"י ומהפנונה אי עברי קמא לתכשר קמא ואי יוני קמא לתכשר בתרא ודוק], אמנם גם פירש"י דחוק מאד דמשמע בהד"ל דסיפא דע"א עברי מתפרש כמו הרישא, ועוד מנא לן להקשות דלמא פך הפי' במשנה דכולם חתמו פסדרן מתחת זה לתחת זה ורש"י לא גריס במשנה שני פעמים מתחת זה לתחת זה: לכן נראה לי דנדאי הפנונה במתניתין בפשיטות שחתמו פסדר כמו ברישא, וכוננת הגמרא להקשות שיש לנו להכשיר שניהם פיון שיש פאן שני

עבריים ושני יונים ואין העדים חותמין זה בלא זה א"כ הנה להם לחתום עברי לעברי ויוני ליוני ומדלא חתמו פה ש"מ דעל גט ראשון חתם עברי ויוני וכן על השני ואין שייכות ליוני ראשון לשני פלל וכן עברי לעברי אבל אי היו חתומים פולם על הראשון או על השני הי' להם לחתום מין אצל מינו עברי לעברי ויוני ליוני, ואהא משני דיש לומר תלתא אחד אחד וחד אחד א"כ היוני שחתם על הראשון לא הנה לו בן זוג פלל פי היוני השני על השני חתם ואין לו שייכות עמו הלכה ממילא אין קפידא אי חתם בין העבריים פנין שאין לו עוד יוני שני וכן להיפך בעברי, ומעיקרא ס"ד דלא חיישינן דחד חתם גונדלית וחד לא רק או גונדלית או פסדרן ומשני דיש לחוש לזה גם כן, פנ"ל: והנה הר"ן פתב דבסיפא קמש"ל דאפילו לעברי חיישינן לגונדלית ודבריו תמוהין דמרישא מוכח זה דאל"כ ביונים ראשונים לתכשרי שניהם דראשונים לא חתמו גונדלית ועבריים אינם חותמין גונדלית וע"כ דחיישינן לעבריים לגונדלית אבל אין צורך לזה פלל דעיקר קמש"ל דחיישינן חד גונדלית וחד לא, פנ"ל: במשנה חתמו עדים בראש הדף וכו'.

הר"ן בשם הרמב"ן הביא ראיה מהנה משניות הללו לדעת הרי"ף דע"ח נמי פרתי לר"א דאל"כ אי איכא ע"מ פלהו פשרין ואי ליכא ע"מ פלהו פסולין בלא"ה וע"כ דע"ח נמי פרתי, והנה לכאן אין זו ראי' פלל דהא מ"מ נ"מ בע"ח היכי דליכא ע"מ דהה גט דכשר והוי חתימה נכונה דנין דהי' מן הסתם ע"מ אבל הה גט שאינו חתום פדין אין דנין ממנו דהוי ע"מ, אף לכאורה דברי הרמב"ן מוכרחין דמ"מ היא קתני את שהעדים נקריין עמו פשר וע"כ שהגט יוצא מתחת ידה דכיון דליכא ע"מ אי אפשר לדון דהוי ע"מ רק בגט יוצא מתחת ידה א"כ אפילו הי' השני ג"כ פתוב וחתום פהלכתו לא היתה השנית מגורשת פנין שאין הגט בינדה ואין לה ע"מ דאי יש לה גם עכשיו מגורשת: אלא שיש להקשות בזה גם לשיטת הרי"ף דס"ל ע"ח פרתי בלי ע"מ מ"מ פשיטא דהיינו דוקא פשהגט יוצא מתחת ידה אבל פשאין הגט יוצא מתחת ידה פשיטא דלא מהני בלי ע"מ שנמסר לה הגט כמו שכתב הר"ן להדני' מילתא בטעמא וכן מבואר להדני' בדברי הרמב"ם א"כ לדידני' נמי תיקשי אי איכא ע"מ פלהו פשרין ואי ליכא ע"מ א"כ את שהעדים נקריין עמה שאנו מכשירין ע"כ שהגט בינדה א"כ בלא"ה אפי' היו שני הגיטין פהוגן לא מתגרשת רק זו שהגט בינדה ואי נמסר לחבירתה בע"מ השתא נמי מגורשת גם חבירתה: לכן נראה לי כמו דאמרין פל שהגט בינדה האשה דנין דנמסר לינדה מיד הפעל ולא מיד אחר בא לינדה א"כ כמו כן בב' גיטין פשרין פל שישנו בינדה אחת מהן פולן מגורשות דודאי פבר נתגרשו פולן ונשאר בינדה זו, דשני הפעלים פחד גברא הן וכל אחד לא יניח רק שייגיע לאשתו פדין לא על ידי אחרת שלא פדין, תדע דאל"כ ניהוש גם לאותה שהגט בינדה פנין שאין לה ע"מ שפא בינדה חבירתה ניהן וחבירתה מסרו לה, וע"כ דלא חיישינן שלא ינתן לשום אחת מהן רק בידיעת הפעלים וכשינתן לאחת תיכף יטלנו ממנה וינתן לבעל השני הרוצה לגרש ואי לא ירצה לגרש לא יניחנו בינדה זו שייכול לבוא לאשתו שלא פדין, והשתא שפיר קאמר דזו שהעדים נקריין עמו מתגרשת אבל השנית אינה מגורשת פנין שאין לה ע"ח ומה פכה דנינתן לה ג"כ אפילו הי' יוצא מתחת ידה לא היתה מגורשת אבל אי הנה נחתם ג"כ פהוגן היתה מתגרשת אפי' אינו ת"י דודאי נמסר לה ג"כ פנ"ל, ולפי זה גם לשיטת התוס' יש לומר פן דאי הי' עליו ע"ח אנו דנין דנינתן לחבירתה ג"כ ומסתמא ניהן פדין בע"מ אבל פנין דליכא ע"ח נהי דנינתן לה ג"כ אבל אין לדון דנינתן בע"מ פנין שאין

עָלְיוֹ ע"ח כְּהוֹנֵן וְעוֹד דְּהַבְעֵל אֵינוֹ מְדַקְדָּק בְּגִט זֶה כָּלֵל כִּינּוֹן שְׂאִין עָלְיוֹ עֲדִים וְיִכּוֹל לִהְיוֹת דְּלֹא נִיטְוֹן לֵה כָּלֵל, וְזֶה בְּרוּר: אֲמַנְם בֵּין לְהַרְי"ף בֵּין לְהַתּוֹס' אֲנִי תַמָּה בְּלֹא"ה הִיאָף אָמְרוּ בְּכֹאן שְׁנִיָּהֶם פְּסוּלִין וְהָרִי לְעֵיל בְּגִט שְׂאִין עָלְיוֹ עֲדִים דַּת"ק קִרְאוּ פְּסוּל פְּלִיג ר"א דְּכָשֶׁר רַק שְׂיַנְתָּן בַּע"מ וְלָמָּה פֶּאן קוֹרֵא לְגִט זֶה פְּסוּל מֵאַחַר דְּבַע"מ פֶּשֶׁר וְכִי בְּשִׁבִיל שְׂיַשׁ מְצִיאוֹת דְּאֵינָה יְכוּלָּה לְהִבִּיא ע"מ קוֹרֵא לְגִט זֶה גִט פְּסוּל וְאַפְּי' בְּלִי ע"ח כָּלֵל אֵינוֹ פְּסוּל רַק שְׂצָרִיף ע"מ: לְכֹן נ"ל דְּהִכָּא מֵיִירִי בְּגִט שְׁהִבִּיא הַשְּׁלִיחַ מִמָּה"י אוֹ בַּא"י דְּאַף דְּהֶאֱמִינוּ לְשִׁלִּיחַ דְּהוּא שְׁלִיחַ הַבְּעֵל וְלוֹמֵר בְּפָנֵי נִכְתָּב וּבְפָנֵי נְחֻתָם הֵינּוּ דְּוָקָא הִיכִי שְׁהִגִּט חֲתוּם יָפָה בְּעֲדִים דְּמִדְּאוּרֵייתָא פְּכָר הַעֲיָדוֹ הַעֲדִים עַל כָּל הַכָּשֶׁר הִגִּט רַק מְדַרְבְּנָן אֲצָרְפוּ קוּיִם וּמִשׁוּם עֵיגוּנָא הֶאֱמִינוּ לְשִׁלִּיחַ וְהַמְנִיָּהוּ רַבְּנָן אֲבָל כָּל שְׂאִין הִגִּט חֲתוּם בְּעֲדִים כְּדִינוּ אֵין הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָן כָּלֵל וְכָלֵל וְלֹא מְהֵנִי כָּלֵל לִיְתָנוּ בַּע"מ וְאַף דְּאַמְרִינוּ לְעֵיל דְּוָקָא הִיכִי דְּאִיכָּא עֲדִים בְּעִי ר"א חֲתִימָה לְשִׁמָּה לָּאוּ לְמִימְרָא דְּבָלִי עֲדִים אֵין צָרִיף שְׂיֵאמֵר רַק בְּפָנֵי נִכְתָּב וּמְהִימָן דְּהָא לִיתָא כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ כָּל זֶה בְּאַרְיִכוֹת רַפ"ק דְּמְכִילְתִּין הִלְכָּהּ שְׁפִיר קֶאֱמֵר דְּגִט כְּזֶה הָאֶחָד פֶּשֶׁר וְנִיטְוֹן בַּע"מ וְהַשְּׁנִי פְּסוּל וְלֹא מְהֵנִי ע"מ כָּלֵל וְכ"כ הַתּוֹס' לְעֵיל בְּמִשְׁנָה דְּשִׁנִּי גִיטִין שְׁפִתְבּוֹן זֶה בְּצַד זֶה דְּמֵיִירִי ע"י שְׁלִיחַ וְה"ה הָף מְשֻׁנָּה וּלְפִי זֶה פְּשִׁיטָא דְּאֵין רֵאִייתָ הַרְמַב"ן מְוָכַרְחַת כָּלֵל כַּנ"ל: בְּתוֹס' בַּד"ה חֲתָמוּ עֲדִים בְּרֵאשׁ הַדָּף וְכו' דְּכִי הִיכִי דְּלֹא קִיִּימוּ אַהֲאִי וְסִיפָא דְּסִיפָא וְכו'.

לְכֹאֹרָה קִשָּׁה כִּינּוֹן דְּמוּכָח מְסִיפָא דְּסִיפָא דְּלֹא אָמְרִינוּ כִּי הִיכִי א"כ אֶפְתִּי לֹא אִיְצְטָרִף רִישָׁא כָּלֵל דְּהַכֵּל מוּכָח מְסִיפָא דְּקַתְנֵי שְׁנִיָּהֶם פְּסוּלִים. ש"מ דְּבֵין רִגְלִיו בֵּין גִּגּוּ כְּלָפִי כְּתָב לֹא מְהֵנִי דְּאִי בְּגִגּוּ כְּלָפִי כְּתָב פֶּשֶׁר לָמָּה שְׁנִיָּהֶם פְּסוּלִים וְלִיכָּא לְמִימֵר מִשׁוּם דְּכִי הִיכִי דַּא"כ בְּסִיפָא דְּסִיפָא נְמִי יִפְסְלוּ שְׁנִיָּהֶם מִכַּח כִּי הִיכִי וְכו', וְצ"ל דְּשִׁאֲנִי סִיפָא דְּסִיפָא דְּלֹא אָמְרִינוּ כִּי הִיכִי כִּינּוֹן דְּהִגִּט הַכָּשֶׁר הוּא כְּכָל גִּיטִין בְּלִי שְׁיַנּוּי כָּלֵל לְכָף דְּנִינִן דְּעָלְיוֹ חֲתָמוּ אֲבָל בְּסִיפָא דְּשְׁנִיָּהֶם לֹא נְחֻתָמוּ כְּסֻדָּר כָּל גִּיטִין הִלְכָּהּ אַף דְּבְּפָנֵי עֲצָמוּ גִּגּוּ כְּלָפִי כְּתָב פֶּשֶׁר אֲבָל בְּשִׁנִּי גִיטִין פְּסוּלִין תְּרוּנוּיָהוּ מִכַּח כִּי הִיכִי לְכָף אִיְצְטָרִף רִישָׁא דְּאַפְי' גִּגּוּ כְּלָפִי כְּתָב פְּסוּל דְּאִי דְּוָקָא רִגְלִיו כְּלָפִי כְּתָב מַה צִּוְרָף לְרִישָׁא הָא מְסִיפָא מוּכָח דַּע"כ פ' רִגְלִיו כְּלָפִי כְּתָב פְּסוּל: אֲלָא דְּאַכְתִּי קִשְׂיָא לִי גִּגּוּ כְּלָפִי כְּתָב מְנָא לָן דְּפְסוּל דְּאִי מִשׁוּם דְּתִיקְשִׁי רִישָׁא לָמָּה לִי הָא בְּלִי רִישָׁא יֵשׁ לוֹמֵר דְּבֵין רִגְלִיו כְּלָפִי כְּתָב בֵּין גִּגּוּ כְּלָפִי כְּתָב פֶּשֶׁר וּמ"מ בְּסִיפָא שְׁנִיָּהֶם פְּסוּלִין דְּכִינּוֹן דְּבְּפָנֵי עֲצָמָן תְּרוּנוּיָהוּ כְּשִׁירִין מְמִילָא כְּפֶאן שְׁנִיָּהֶם פְּסוּלִין כִּינּוֹן דְּלֹא נוֹדַע אַהֲי קֶאֱי כְּמוֹ דְּפְסְלִינוּ לְעֵיל בַּב' גִּיטִין עֲבָרִי וְיוֹנִי דְּדִלְמָא גּוּנְדָּלִית חֲתָם וְכִלְהוּ אֶחָד ש"מ אַף דְּאַחַד וְדֹאִי פֶּשֶׁר מ"מ שְׁנִיָּהֶם פְּסוּלִין דְּלֹא יְדַעִינוּ אֵיזָהוּ וְה"ה כְּפֶאן כִּינּוֹן דִּישׁ לוֹמֵר דְּקֶאֱי אַהֲאִי וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּקֶאֱי אַהֲאִי שְׁנִיָּהֶם פְּסוּלִין וּמְסִיפָא דְּסִיפָא לֹא קִשְׂיָא דְּהֶתֶם שְׂאֲנִי דְּנִינִן דְּנֹדַי אַאוֹתוֹ שְׁהוּא חֲתוּם כְּסֻדָּר כָּל גִּט עָלְיוֹ חֲתָמוּ כִּינּוֹן דַּע"כ צָרִיף לְחֻלְקָן כּוּ, כַּנ"ל: גַּם בְּגִמְרָא לְקַמְן יֵשׁ לְדִקְדָּק דְּפָרִיף לְרַב אִי ס"ד דְּגִגּוּ כְּלָפִי כְּתָב פֶּשֶׁר לָמָּה בְּהַקִּיף רֵאשׁוֹ שֶׁל זֶה וְכו' שְׁנִיָּהֶם פְּסוּלִים לִיחְזִי הִי מֵיִנְיָהוּ כְּלָפִי כְּתָב וְלִקְתָּשֶׁר, וְלָמָּה לֹא מְשֻׁנִּי שְׂאֲנִי סִיפָא דְּכִי הִיכִי דְּלֹא קִיִּימִי אַהֲאִי לֹא קִיִּימוּ אַהֲאִי וּמ"מ בְּסִיפָא דְּסִיפָא חַד פֶּשֶׁר דְּכִינּוֹן דְּחֻתִּימוּ כְּסֻדָּר כְּכָל גִּט עָלְיוֹ חֲתָמוּ, וְלְדַבְּרֵי הַתּוֹס' הִכִּי הָנִי לִי לְהַקְשׁוֹת אִי ס"ד בְּגִגּוּ כְּלָפִי כְּתָב פֶּשֶׁר לָמָּה לִי רִישָׁא אֲבָל מִמָּה דְּשְׁנִיָּהֶם פְּסוּלִים לֹא קִשִׁי כָּלֵל, וְלַעֲנִין הַקּוֹשֵׁי הֵרֵאשׁוּנָה יֵשׁ לוֹמֵר כִּינּוֹן דְּחֻזִּינוּ בְּגִמְרָא לְקַמְן דְּפָרְכִינוּ לְרַב דְּחֲתָם מִן הַצַּד מְסִיפָא דְּהַקִּיף רֵאשׁוֹ שֶׁל זֶה וְכו' ש"מ דְּאֵין לְחֻלְקָן בֵּין מִן הַצַּד לְרֵאשׁוֹ כָּלֵל

א"כ אפתי מוכח דגגו כלפי כתב פסול דאל"כ רישא למה לי הא מסיפא מוכח עכ"פ דרגליו כלפי כתב פסול, והא ליכא למימר דתרונוניהו פשרין דהא קתני מן הצד פסול ועכ"פ ברגליו כלפי כתב ודאי פסול ולמה לי רישא וע"כ להורות דאפי' גגו כלפי כתב פסול פנ"ל, אבל סוגית הש"ס לקמן קשה לפרשה לפי התוס' פנ"ל ולולא דברי התוס' יש לנו לומר דלא אמרינו פי היכי רק אי שניהם פשרין וממילא שניהם פסולין דהי מינוניהו מכשרת אבל אי אחד פשר בפני עצמו ואחד פסול אין לפסול תרונוניהו רק אותו שהוא פסול ונפיר פריה לקמן וסיפא דסיפא דנקט הוא להורות בכל אופן דפעמים שניהם פסולין ופעמים אחד פשר ורישא נמי פיון דבא לומר מן הצד ומאחוריו נקט נמי מראשו וסיפא איצטרך להורות דשניהם פסולין אפילו גגו כלפי כתב.

פנ"ל: בגמרא וליחוש דלמא הני תרי גיטי הוי וכו' אבל להא לא חיישינן שלא הי' רק גט אחד השמאלי וחתכו למעלה וכתב הימיני בצידו, לפי שאין לעדים לחתום כל שיש גליון לפני חתימתם לא מפע' זה אצל זה שייכול לעשות שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת אלא אפי' זה תחת זה יעשה שני שטרות כל אחד בע"א ויצטרפו ואפי' למ"ד אין מצטרפין בכה"ג ליכא לאקשוניי הכי דאיכא לאוקמא שהם חתומים זה אצל זה, ועוד נראה לי פשוט דלא חיישינן פלל שזייה בכתובה של הגט דאנו רואין שני הגיטין של סופר מובהק ולא חיישינן שהסופר עשה זיוף ואם הוא עצמו זייה הנה נזכר הפירוש בין כתיבתו לכתובת הסופר ואנו רואין כתב שני הגיטין שנה של סופר אחד לכך לא חששו כאן רק לשני גיטין והוא זייה ע"י חתיכה של הקלף לא ע"י כתיבה ועמ"ש לקמן: דף פ"ח ע"א בגמרא הכי נמי שיש רינח למעלה.

משמע להדיא דבעינו ג"כ רינח למטה, ועוד הך דר' אבא ליתא פלל דאי אין רינח למעלה אינו מועיל מה שיש רינח למטה ואי יש רינח למעלה שוב אין צורך למטה והוי לי' לומר אלא שיש רינח למעלה פיון דהדרינו מדר' אבא לגמרי וכן מבואר להדי' בפירוש"י בד"ה ודלמא דרינח למטה ג"כ בעינו, אבל לא נתבאר למה לי רינח למטה ומה יש לחוש דליכא למיחש דחתך לעדים דקמא דמה טיבן של עדים למעלה על חצי גט, ונראה לי הטעם דבעינו רינח למטה דחיישינן שהיה הגט כתוב יותר איזה תנאי והי' נמשך באמת למעלה והוא חתך התנאי וכיונו לאותו שלמעלה בלי תנאי, והיינו דקאמר הכי נמי שיש רינח למעלה אבל למטה ג"כ יש רינח, ולפי מה שאבאר לקמן בפי' הסוגיא ודלמא אימלוכי אתי שפיר טפי כמו שאבאר בסמוך: שם ודלמא אמלוכי אימלוך.

בפי' סוגי' זו נבוכו המפרשים, פי ז"ל פי' דהחשש שנמלך ונתבטל הגט ולפירושו הוי לי' לומר הניחא לר"נ לר"ש מא"ל וכבר השיגו התוס' על פירושו ע"ש, גם תמוה לי על מה שכתב דהוא איל דיש רינח למטה נראין פן הדברים דבמה נפשך אי בעינו דוקא רינח למטה ובלא"ה אפתי יש חשש כמש"ל א"כ אין מזה ראיה לחוש לנמלך פיון דע"כ הנה צריך להניח רינח למטה דאל"כ יפסל ואי לא בעינו רינח מלמטה א"כ דלמא דליכא פלל רינח למטה, גם קשה קושית מהרש"א דלמה לא משני מעיקרא דכתב הרי את מלמטה ומותרת למעלה ומה שתירץ דלעיל הואיל דלא נתברר דגט אחד הוא חיישינן דנמלך קודם הרי את וחתך גט השמאלי למעלה וכתב הרי את בימינו לכונו לשמאלו, א"כ תיקשי השתא נמי נחוש דלא נמלך רק קודם לפי' התוס' דחיישינן דנמלך קודם השמות

וְכַתַּב הַשְּׂמוֹת אֶת־כֹּפֶר, וְעַמ־שׁ בְּתוֹס' בַּד"ה וְדַלְמָא: לְכֹן נִרְאָה לִי בְּרוּר דְּעֵיקָר הַקְּוֹשִׁי הַכָּא דְּמַה בְּכֹף דְּיִשׁ רִינוּחַ לְמַטָּה דְּיִדְעִינָן דְּגַט הַיְמִינִי וְהַשְּׂמָאֵלִי אֶחָד הוּא מ"מ נִיחּוּשׁ שְׁלֵא נִכְתַּב הֵגַט בְּפַעַם אַחַת רַק מְעִיקָרָא הַתַּחֲתִיל לְכַתְּוֹב מִצַּד יָמִין וְנִמְלָךְ וְאַחַר זְמַן הַתַּחֲתִיל לְכַתְּוֹב גַּט אַחַר עַל אוֹתוֹ הִצַּד מִלְמַטָּה וְנִגְמְרוּ עַל דְּף הַשְּׂנִי וְאַח"כּ חֲתַם גַּט הַחֲדָשׁ וְנִשְׂאָר אוֹתוֹ שְׁנִמְלָךְ וְעַלּוֹ לֹא חֲתַמוּ הָעֵדִים כְּלָל וְהִינּוּ דְקָאֵמַר אִימְלוּכִי אִימְלָךְ וְכַתַּב דְּמְעִיקָרָא לֹא ס"ד לְחֹשׁ לְנִמְלָךְ וְכַתַּב אֶת־כֹּפֶר גַּט רַק נִמְלָךְ וְחֲתַם תְּנַאֲי, וְהַשְּׂתָא מְקַשָּׁה לְחֹשׁ לְנִמְלָךְ וְכַתַּב גַּט אַחַר וְחֲתַם הַחֲדָשׁ וְנִשְׂאָר אוֹתוֹ שְׁנִמְלָךְ עִם הַרִינוּחַ וְנִתְכַּוֵּן לְשְׂמָאֵלִי, וְאַהָא מְשַׁנֵּי דְכַתַּב הָרִי אֶת מִלְמַטָּה וּמִתְּרַת לְמַעְלָה, וְהַשְּׂתָא אִי נִיחּוּשׁ דְּנִמְלָךְ וְכַתַּב גַּט אַחַר ע"כ דְּאוֹתוֹ גַּט הַחֲדָשׁ נִסְתַּיִם בְּהָרִי אֶת־א"כ כְּפֹלִי הָאִי לֹא חִיִּישִׁינּוּ דְּאִיִּתְרַמֵּי דְּנִמְלָךְ בְּרֵאשׁוֹן בְּאוֹתָהּ תִּיבָה מְמַשׁ שְׁנִסְתַּיִם בְּגַט הַחֲדָשׁ אֲבָל אִי נִסְתַּיִם בְּמָקוֹם אַחַר יְכוּל שְׁיִתְכַּוֵּן הֵגַט שְׁלִמְעָלָה לְגַט הַחֲדָשׁ וּלְאוֹתוֹ שְׁנִמְלָךְ אַף שְׂאִין נִסְתַּיִם בְּשׂוּהָ כִּינּוּן שְׁהַשְּׂמָאֵלִי מִתַּחֲתִיל בְּעַנְיָן חֲדָשׁ אֲבָל אִי מִתַּחֲתִיל בְּאֶמְצַע הַדְּיָבוּר כְּגֹוֹן בְּמִתְּרַת ע"כ כְּתַב בְּיַמֵּינוּ הָרִי אֶת־כֹּפֶר שְׁנִמְלָךְ בְּגַט הַיְשָׁן בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִסְתַּיִם הַחֲדָשׁ וּלְזָה לֹא חִיִּישִׁינּוּ וּלְהָא לֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁלֵא נִמְלָךְ כְּלָל בְּהָרִי אֶת־רַק קוֹדֵם, וְכַתַּב גַּט חֲדָשׁ וְאַח"כּ חֲתַכוּ וְהִדְרַר כְּתַב הָרִי אֶת־הַשְּׂלִים אוֹתוֹ שְׁנִמְלָךְ לְכוֹנוֹ לְשְׂמָאֵלִי, דְּכִבְרַר כְּתַבְתִּי דְּלֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁזַיִיף בְּכַתְּוֹבָה דְּמַפְרִיין דְּהַפְּלַ כְּתַב סוֹפֵר מְוַבְהַק אֶחָד וְסוֹפֵר לֹא זַיִיף.

וְעוֹד דְּאִין הָעֵדִים חוֹתְמִין כְּלָל שְׂיֵשׁ גְּלִיזוֹן לְפָנֵי חֲתִימָתָם וּמִיָּרִי דְּהָרִי אֶת מְכוּוֹן לְחֲתִימָתָם עֵדִים שְׁלֵי הַשְּׂמָאֵלִי דַע"כ בְּשַׁעָה שְׁחֲתַמוּ כְּבָר הִיָּה כְּתוּב א"כ לִיכָא לְמִיחּוּשׁ רַק שְׁנִמְלָךְ בְּהָרִי אֶת־בְּאוֹתוֹ מְקוֹם מְמַשׁ שְׁנִסְתַּיִם הַחֲדָשׁ שְׁכַתַּב אֶת־כֹּפֶר וְלְזָה לֹא חִיִּישִׁינּוּ: וּבְהִכִּי נִיחּוּשׁ דְּמְשַׁנֵּי רַב אֲשֵׁי דִידוּעַ מִתַּחַתָּא דְּמַגִּילָה וּלְפִירֵשׁ"י ע"כ צְרִיף לְפָרֵשׁ דְּאִין רִינוּחַ לְמַטָּה דְּאִי יֵשׁ רִינוּחַ מַה יוֹעִיל מִתִּיחַת הַמַּגִּילָה נִיחּוּשׁ לְנִמְלָךְ כְּפִי פִירֵשׁ"י וּבְאֶמְתָּת תְּמוּהָ מְאֹד לוֹמַר דְּרַב אֲשֵׁי יְפָרֵשׁ לְהִיכָף מַר' אֲבָא דְּנִקְא בְּשְׂאִין רִינוּחַ לְמַטָּה דְּאִל"כ חִיִּישִׁינּוּ לְנִמְלָךְ, וְכֹן הַפּוֹסְקִים לֹא זְכָרוּ מְזָה דְּלַרְב אֲשֵׁי צְרִיף שְׁלֵא יְהֵא רִינוּחַ לְמַטָּה, וְלְהַבְּנֵ"ל נִיחּוּשׁ דְּלִיכָא לְמִיחּוּשׁ כְּלָל לְנִמְלָךְ רַק שְׁכַתַּב אֶת־כֹּפֶר גַּט חֲדָשׁ תַּחְתִּיו וְכִינּוּן דִּידוּעַ מִתִּיחַת הַקְּלָף לִיכָא לְמִיחּוּשׁ לְהִכִּי וּבִין שְׂיֵשׁ רִינוּחַ בִּין שְׂאִין רִינוּחַ לְרַב אֲשֵׁי כְּשֵׁר, וְעַמ־שׁ בְּתוֹס' בְּסִמּוּף וּבְתוֹס' בַּד"ה כְּפֹלִי הָאִי: בְּתוֹס' בַּד"ה וְדַלְמָא וְכו' וְאִין נִרְאָה וְכו' מַא"ל.

כְּוֹנְנָתָם דְּהָרִי לִי לוֹמַר הַנִּיחָא לַר"נ לַר"ש מַא"ל אַף לְפִי הַנִּרְאָה מִדְּבַרִי הַתּו' פְּרַק הַשְּׁוֹלֵחַ דְּאִי בְּיִטְלוּ בְּפִירוּשׁ מְבֹטָל א"כ יֵשׁ לוֹמַר דְּהַקְּוֹשִׁיָא לְחֹשׁ דְּבִיטְלוּ בְּפִירוּשׁ, וְדוּחַק לוֹמַר דְּמִשׁוּם דְּעַדִּיין לֹא נִגְמַר הֵגַט לְמָה לּוֹ לְבִטְלוּ בְּפִירוּשׁ הָא בְּלֵא"ה אִינוּ כְּלוּם כִּינּוּן שְׁלֵא נִגְמַר: אֲבָל בְּאֶמְתָּת דְּבַרִי הַתּוֹס' נְכוּנִים שְׁהָרִי כְּלָל עֵיקָר מַה דְּחִיִּישִׁינּוּ לְנִמְלָךְ לְפִירֵשׁ"י מְשׁוּם רִיעוּתָא דְּאִיכָא רִינוּחַ לְמַטָּה דְּאִל"כ אִפִּי בְּהָרִי אֶת־נִיחּוּשׁ לְנִמְלָךְ קוֹדֵם הָרִי אֶת־כֹּפֶר, וְעוֹד מֵאִי מְשַׁנֵּי רַב אֲשֵׁי אֶכְתִּי נִיחּוּשׁ וְע"כ דְּכָל דְּלִיכָא רִינוּחַ לֹא חִיִּישִׁינּוּ א"כ מִכַּחַת הַרִינוּחַ אִין לְדוּן רַק דְּנִמְלָךְ אֲבָל מֵאִיזָה צַד נִיחּוּשׁ, דְּבִיטְלוּ בְּפִירוּשׁ דְּעַל זָה אִינוּ מוֹרָה הַרִינוּחַ כְּלָל א"כ מְמִילָא לֹא חִיִּישִׁינּוּ לְזָה: בַּא"ד וְאוּר"י וְכו' וְסִימּוּ לְשֵׁם זָה וְכו'.

דְּבַרִיָּהֶם תְּמוּהִין לְפַע"ד דְּעֵדִים חוֹתְמִין עַל הֵגַט פְּשִׁיטָא שְׂאִין לְהֵם לְחַתְּוֹם רַק שְׂיִדְעוּ שְׁנִכְתַּב לְשְׂמָה לְמ"ד דְּכַעֵי כְּתִיבָה לְשְׂמָה שְׁהָרִי לֹא הָאֵמִינוּ לְשַׁלִּיחַ לוֹמַר בְּפָנֵי נִכְתַּב לְרַבָּה רַק אִי חֲתוּמִים בּוֹ עֵדִים אֲבָל כְּלָל עֵדִים פְּשִׁיטָא שְׂאִינוּ נֶאֱמָן לִיתְנוּ בַע"מ אִפִּי

לר"א וע"כ דעל חתימת העדים אנו סומכין דכל הגט נעשה בהכשר בלי שום פסול וכן הוא בסדר הגט להדיא דע"ח צריף שיידעו שונכתב הגט לשמה א"כ היא ס"ד לחוש דסיימו לשם אחר דהא העדים ע"כ ידעו שכל הגט נכתב לשמה, גם מה שכתבו דאפילו לר"מ יש לחוש דנמלה קודם שם האיש ואשה תמוה לי דלישני דנסתיים אחרשם האיש והאשה, ואי דניחוש דנמלה קודם שם איש ואשה וכתב שם האיש והאשה אח"כ א"כ אפילו בהרי את ניהוש להכי דלא נמלה כלל פאן רק מעיקרא וכתב הרי את אח"כ, וכבר פתבתי לעיל מה שנראה לי ברור בפ"ה הסוגיא: בד"ה פולי האי לא חיישינו וכו' רינח למעלה ולמטה וכו' עמהרש"א דלקה צריף למטה רינח דלמא הי' פתוב בו כפול הרי את מותרת ולכאורה עדיין לא הועיל דס"ס רינח למעלה למה לי כל שיש רינח למטה ונסתיים בהרי את הרי ע"כ אי ניהוש לנמלה צ"ל דנמלה בהרי את ולזה לא חיישינו וליכא למימר דחיישינו דהיה כפול בשמאלי וחתף למעלה עד מותרת השני והיה בו תנאי דמאיזה צד ניהוש להכי פיון שיידענו דע"כ גט זה של ימין נמשך לשמאלי וחד גט הוא למה ניהוש דהי' באותו גט תנאי וחתכו וצ"ל דכוננתו כל דליכא רינח למעלה שיש לחוש לב' גיטין חיישינו בלי ריעותא כלל דנמלה וא"כ יש לחוש דנמלה קודם הרי את וחתף השמאלי שהיה גט אחר לגמרי עד מותרת וכתב הרי את ביימינו רק כל שנתברר לנו שהם גט אחד אז לא חיישינו לנמלה רק מחמת ריעותא דרינח למטה וממילא אין לנו לחוש רק שנמלה במקום שסיים הואיל ויש רינח אבל אין לחוש דנמלה מעיקרא הלכך בסיים בהרי את דליכא למיחוש בהא לנמלה שוב לא חיישינו כלל דנמלה מעיקרא אין מורה הריעותא דרינח, ודוק: אף לפי מה שפתבתי לעיל בפ"ה הסוגיא ניהא הכל, דעל פתף שיש רינח למעלה ולמטה דאי ליכא רינח למטה אף שיש רינח למעלה חיישינו דלא נסתיים כלל בהרי את רק אח"כ נמלה וכתב גט אחר שנסתיים בהרי את וחתכו עד הרי את הראשון, ועיקר עדיפותא דהרי את שאין חוששין דנסתיים בשני במקום שנמלה בראשון אבל כל שאין רינח למטה לא שמענו שנמלה בהרי את בראשון, וכמו כן ביש רינח למטה ולא למעלה יש לחוש דלמעלה הי' פתוב גט שלם ולמטה נמלה בהרי את וחתף למעלה עד מותרת וכל שלא שמענו דהגט האמיתי שחתמו עליו העדים נסתיים ביימינו בהרי את לא מהני הרי את מידי, ודוק, ועמ"ש בזה בחידושי לא"ה ע"ס ק"ל בענין זה: בגמרא התם בשגגו כלפי כתב.

פירש"י דמתני' ברגליו כלפי כתב דאיכא למימר שמא למעלה מאותה חתימה היה פתוב עליו שטר וחתכו וכו', ותמוה לי דהא אסקא רב אשי רישא דמתניתין דשייר מקצת הגט דידוע מתיחת הקלף שלא חתף ממנו פלום, א"כ פיון דעלה קתני סיפא חתמו מן הצד פסול ודאי מוכח להדי' דבכה"ג דמכשירין ברישא הקא פסול ועוד דע"כ צ"ל דלא חיישינו ג"כ שמא הוסיפה על הגט כגון שכתב שריר וקיים וכדומה כמו שכתבו התוס' ריש פ'ק גט פשוט דף ק"ס ע"א ע"ש א"כ מאי פריף מסיפא הקיף ראשו של זה פיון דמתניתין מייירי בגוונא דאיכא למיחש לזיוף א"כ לוקמא בלא כתב שריר וקיים וכדומה דיש חשש זיוף אפילו גגו כלפי כתב וע"כ דמשמע לי' למקשה דמתניתין בכל גוונא מייירי אפילו היכי דליכא למיחש לזיוף ואפ"ה פסול, ועוד תיקשי לי' במתניתין גופא אי ליכא למיחש לזיוף למה יפסול ואי דיש לחוש לזיוף א"כ מה ס"ד לולא מתניתין להכשיר גגו כלפי כתב לכן ברור דלאו מחשש זיוף פסול רק כמו שכתבו התוס' פ'ק גט פשוט הנ"ל

שָׁאִין נִרְאֶה פְּחִתִּימָה עַל הַגֵּט וּבִגְגוֹ כָּלפִי כָּתַב ס"ד דְּנִרְאֶה יוֹתֵר פְּחִתִּימָה עַל הַגֵּט שְׁפָל
הַחֲתִימוֹת גְּגִיָּהּ כָּלפִי כָּתַב אֲבָל רִגְלֵיו כָּלפִי כָּתַב לֹא נִרְאֶה פְּחִתִּימָה עַל הַגֵּט כָּלל וְאִין זוֹ
חֲתִימָה [וְיֵשׁ לְכוּן דְּבַר זֶה בְּרִשׁ"י ג"כ דְּאֵף דִּידוּעַ מְתִיחַת הַקֶּלֶף אֲבָל אִינוּ נִיכָר לְעֵינָיו,
וְזֶה שְׁפָתַב דְּאִיפָּא לְמִימֵר וְלֹא כָּתַב דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ], כִּנ"ל בְּרוּר וְעֵינָיו מ"ש בְּסִפְרֵי ת"י
בש"ע סִימָן מ"ה: שֵׁם כָּתַב סוֹפֵר וְעַד פֶּשֶׁר אָמַר ר"י חֲתָם סוֹפֵר שְׁנִינוּ אָמַר ר"ח הָא מְנִי
ר"י הוּא.

פִּירִשׁ"י בּד"ה שְׁנִינוּ דְּקַמְש"ל מִתְּנִיתִין דְּלֹא חִיְיִשִּׁין דְּחֲתָמוּ לְסוֹפֵר מְשׁוּם כִּיִּסּוּפָא
כְּדֹאוּקְמָנָא בְּמִי שְׁאַחְזוּ ע"כ וְדְבָרֵי תִימָא הֵם דְּבִהֲדִיא מְבוֹנָאֵר הֵתָם דְּבִאֲמַת חִיְיִשִּׁין לְהִכִּי
רַק הֵטַעַם דְּכָשֶׁר לְפִי דְּאָמַר אֲמָרוּ פְּסוּל וְאִי אֲפֹשֶׁר שְׂיִצְוָה כָּלל ע"י שְׁלִיחַ רַק בְּעֲצָמוּ
וְהִכִּי נָמִי אָמַר ר"ח בְּהֲדִיא הָא מְנִי ר"י הוּא וְהֵינּוּ דְּלִרְבִּנָּן בְּאֲמַת חִיְיִשִּׁין לְכִיִּסּוּפָא וְהִי
לוֹ לְהֵרֵב ז"ל לְפִרְשׁ דְּקַמְש"ל דְּמִילֵי לֹא מִימְסָרְוֹן לְשְׁלִיחַ: הֵן אֲמַת כִּי קָשָׁה מְאוֹד לוֹמֵר
דְּמִשְׁמִיעֵנוּ הַתְּנָא דְּמִילֵי לֹא מִימְסָרְוֹן לְשְׁלִיחַ וְיֵאמֵר חֲתָם סוֹפֵר כָּשֶׁר וְעֵנָן מִילֵי הָיוּ לִי
לְאֲשׁוּמֵעֵינוּ בְּכָל חֲתִימוֹת גַּם תְּמוּהַ מְאוֹד לוֹמֵר כִּן דְּלַעִיל מִיְיָתִי הַתְּנָא פְּלוּגְתָּא דְּר"מ וְר"י
בְּמִילֵי גּוּפָה וְכֹאֵן יִשְׁמִיעֵנוּ זֶה מְכָלל הַדְּבָרִים שֶׁל חֲתָם סוֹפֵר מִמָּה דְּלֹא חִיְיִשִּׁין לְכִיִּסּוּפָא
מִזֶּה יֵהָא מוֹכַח דְּמִילֵי לֹא מִימְסָרְוֹן לְשְׁלִיחַ, אֲבָל מ"מ בְּגִמְרָא גּוּפָא מוֹכַח לְהֲדִיא פֶּרַק
הַתְּקַבֵּל וּפֶרַק מִי שְׁאַחְזוּ וְכֹאֵן דְּחִיְיִשִּׁין בְּאֲמַת לְכִיִּסּוּפָא רַק כָּשֶׁר מְכַח מִילֵי לֹא מִימְסָרְוֹן
לְשְׁלִיחַ: לְכִן נ"ל בְּרוּר דְּס"ל לְרִשׁ"י ז"ל כְּדַעַת הֲרָא"ה פֶּרַק הַתְּקַבֵּל דְּאֹמֵר אֲמָרוּ לְפִלוּנִי
וּפִלוּנִי לֹא הָיוּ מִילֵי כָּלל רַק אֹמֵר אֲמָרוּ מְדַעְתְּכֶם לְמִי שְׂתִרְצוּ הָיוּ מִילֵי וְדוּקָא אִי
מְדַעְתְּכֶם כָּשֶׁר אִיפָּא לְמִיחּוּשׁ לְכִיִּסּוּפָא שְׁמָא יֵאמֵר פִּלוּנִי וּפִלוּנִי וְהַסּוֹפֵר יִחְשׁוּב דְּאָמַר
מְדַעְתְּכֶם וְהֵם אִינָן רוּצִין אוֹתוֹ וְאִיפָּא כִּיִּסּוּפָא אֲבָל אִי מְדַעְתְּכֶם פְּסוּל וְיוֹדַע הַסּוֹפֵר דְּהִבְעֵל
אָמַר פִּלוּנִי וּפִלוּנִי לִיפָּא כִּיִּסּוּפָא אִם לֹא חֲתָמוּ אוֹתוֹ שְׁאִינָן יְכוּלִין לְשַׁנוּת מְדַבְּרֵי הִבְעֵל
וְאִי שְׁפִי הִבְעֵל שְׂיִחְתָּמוּ לוֹ לֹא הָיוּ מְשַׁנִּין דְּבָרֵיו לְחֲתוּם אַחֵר וְע"כ דְּכָד צִינָה הִבְעֵל
וְלִיפָּא כִּיִּסּוּפָא וְהָא קַמְש"ל כֹּאֵן דְּכִינּוּן דְּאֹמֵר אֲמָרוּ מְדַעְתְּכֶם הָיוּ מִילֵי וְלֹא מִימְסָרְוֹן
לְשְׁלִיחַ שׁוּב לִיפָּא לְמִיחּוּשׁ לְכִיִּסּוּפָא דְּסוֹפֵר וְיְכוּל לְחֲתוּם הַסּוֹפֵר בְּגֵט וְלֹא חִיְיִשִּׁין
לְחֻזְרָבָה וְלֵאפּוּקִי מְדַבְּרֵי הֲר"ן וְהֲרַמְב"ן ז"ל פֶּרַק מִי שְׁאַחְזוּ שְׂהַשִּׁיגוּ שֵׁם עַל הֲרָא"ה
וְלַדְעָתָם אִפִּי אִם אָמַר לְפִלוּנִי וּפִלוּנִי אִיפָּא כִּיִּסּוּפָא וְכִבֵּר הִבְאֵתִי רְאִיוֹת בְּרוּרוֹת לְשִׁיטַת
הֲרָא"ה ז"ל לַעִיל פֶּרַק הַתְּקַבֵּל וְקוֹשְׁיַת הֲר"ן וְרַמְב"ן לְק"מ לַפַּע"ד כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ זֹז הִיא
דַּעַת רִשׁ"י בְּנוּדָאִי כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ וְעַמ"ש בְּסִמוּף: בְּתוּס' בּד"ה אָמַר ר"י מְשַׁמַּע דְּהִלְכָה
כַּר' יִרְמִי', וּמ"מ אִין לְהַכְשִׁיר חֲתָם סוֹפֵר דְּהָא לְכָל אֲמוּרָאִי וְכו'.

וּלְפִי מַה שְׁכַתְּבִיתִי לַעִיל לְשִׁיטַת רִשׁ"י לְק"מ דְּכָל הָנִי אֲמוּרָאִי דְּמַכְשָׁרִי לַעִיל פֶּרַק הַתְּקַבֵּל
הֵינּוּ דוּקָא בְּאֹמֵר אֲמָרוּ לְפִלוּנִי וּפִלוּנִי דְּלִיפָּא בְּהָא מְשׁוּם מִילֵי כָּלל רַק כָּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה
שְׁמָא תִשְׁכַּח עֲדִים וּבְהָא לִיפָּא כִּיִּסּוּפָא לְסוֹפֵר כָּלל כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ כִּינּוּן דְּמְדַעְתְּכֶם בְּאֲמַת
פְּסוּל מְשׁוּם מִילֵי א"כ ע"כ יִיחַד הַחֻזְתִּימִים א"כ אִינָן יְכוּלִין לְשַׁנוּת מִמָּה שְׂצִינָה הִבְעֵל
וְלִיפָּא כִּיִּסּוּפָא וְהֵינּוּ דְּהִכָּא מְשַׁמַּע דְּר"ח סְבַר כַּר' יִרְמִי' דְּהִכָּא דְּקֹאֵמֵר הָא מְנִי ר"י הוּא
וּבְסוּף הַתְּקַבֵּל פֶּסֶק כָּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה וְלַהַנְּז"ל גִּיחָא הַפֵּל וְכָל זֶה בְּרוּר לַפַּע"ד וְעַמ"ש בְּזֶה
בְּאֲרִיכוֹת ס"פ הַתְּקַבֵּל: בְּגַמ' אָמַר ר' אֲמִי מֵאִי קִרְאָה כִּי תוֹלִיד בְּנִים וְכו'.

יש לתמונה דמעיקרא מיייתי ר"ה הך קרא לסייצתא לרשב"א ג' דורות וכן מיייתי לה לשבעה ואפי' נדחוק פדברי גליון תוס' דחשיב שבעה אבל עכ"פ הני לי' לומר ופליגא דר' אמי פדרף הש"ס בכל מקום וביותר תמוה לי דמה עגנו בתי דינין לדורות דהא בז' בתי דינין הללו היו כמה דורות ונהרי ליהוא בן נמשי ישבו בני רבעים על פסא ישראל: לכן נ"ל דהנה ג' דורות דלעיל חוץ האב הראשון שהי' לו הפינוי ודרשינו מפי תוליד ג' חוץ הראשון דהינו בני וקהם בני וקהם הראשון הך דר' אמי ור"ה חדא הוא דר' אמי נמי קשי' לי' דחשיב ז' בתי דינין והא טובא איכא בניהם שמלכו הבן אחר האב ובין יהוא לפקח הני ג' דורות דזכרין לא חשיב שלא מלך שנה כמו שפירש"י ולמה לא חשיב להו לבתי דינין ועל זה קאמר דג' דורות אח"כ נמשכין אחר האב הראשון והפל על שמו של ראשון ולא הני רק חד דור אבל הנה ז' בתי דינין דקא חשיב לא הי' בהו שום מלך בן מלך אבל אותן שמלכו דור אחר דור חשיב להו על שם האב הראשון כי יותר מג' דורות לא הי' בהם ואין צורך לדברי הגליון והילקוט פנ"ל: בתוס' בד"ה וכה היו נקני הדעת וחנוכת אבות וכו' ביאור דבריהם עיין במהרש"א, אבל מה שכתב דהוא רק לחד תירוץ דהפנינו דומה לשם נאמת שכן נראה מדברי הטור סי' קכ"ט שכתב בפשיטות דכל חנוכות כותבין לכתחילה ופי' ב"י משום דלא פליגי הנה דמפרשי בחנוכות עצמו והנה דמפרשי באבות והוא תמוה לכאורה דהא מוכח מדברי התוס' דהכא דפליגי כמ"ש מהרש"א דחנוכות אבות רק דיעביד ואי נימא דרק להך תירוץ דהפנינו דומה לשם מחלקינן בכה וכבר כתב ב"י דלא ישר בעיני הטור תירוץ זה ולכה לא זכרו א"כ אין חילוק כלל אבל באמת אפי' להך תירוץ דנקני הדעת היו שמותיקו ידועים אי חניכה דמתנייתן חנוכת אבות ליכא למימר הכי כלל פינן דחנוכה של ראש המשפחה היא הרי אין ידוע שמו של זה המגרש דהא אין כל המשפחה שמותיקו שוין רק פינוי אחת להם ועוד דהא עיקר החילוק בין ג' דורות ליותר דאז שוב אינו נקרא בשם האבות ואם ידוע בחניכה זו מה הפרש יש: ובזה נראה לפע"ד ליישב מה שהשמיט הרמב"ם ז"ל חנוכתאבות הנזכר בפרייטא וילחלק בין ג' דורות או יותר והינו דהוא דעתו אם כתב שם אחד בלבד אפי' דיעביד פסול כמו שבארנו דעתו בא"ה סי' קכ"ט ולפי זה אפי' יגרס כפירש"י קשיא דיעביד אדיעביד וע"כ או כפי תירוץ התוס' הנ"ל א"כ באבות דלא שייך זה אפי' דיעביד פסול או כפי מה שכתבתי שם לדעת הרמב"ם דחנוכה עדיף משם אחד דידוע שהיא חניכה ולא שם ויודעין דע"כ יש לו שם אמיתי אבל בשם אחד יש לומר דאחר היא דאין לו רק שם אחד דאי זה הרי יש לו עוד שם משא"כ בחניכה ידוע לכל שיש לו שם חוץ החניכה ומהיכי תייתי נימא דאחר הוא והשתא בחנוכת אבות לא שייך זה פינן שהוא שם של ראש המשפחה והוא הי' לו שם זה באמת א"כ יש לטעות דזה שם גמור ושייך בי' תקנת ר"ג לכתוב כל השמות והך פרייטא ע"כ קודם תקנה נשנית לכה זכרו חנוכת אבות אבל מתניתין דנשנית בתר תקנה לא זכרו רק חנוכתו ולא חנוכת אבות דחנוכתו אפילו בתר תקנה אין לחוש דהפל יודעין שיש לו עוד שם והא חניכה הוא, פנ"ל: ע"ב בתוס' בד"ה שמע מינה וא"ת וכו' ועוד הקשה וכו' ואור"י וכו'.

לפיר"י מיושב גם קושית הר"ר אלחנן דכיון דבאמת עבדו מיד ע"ג ליכא למימר דאחר ונושנתם קאמר דא"כ והשחתם ועשיתם ג"כ אח"כ ובאמת עבדו מיד וע"כ דוהשחתם על מתחלה קאי וקאמר תאבדון מהר ונהרי ישבו כמנן ונושנתם וע"כ דמהר כה הוא:

אָבֵל לְדַעַתִּי בְּלֹא הַלֵּק"מ שְׁלֹא נִתְפָּנֵן ר' אב"י לְהַרְתָּאבְדוֹן מְהֵרָה דְּכַתִּיב בְּהַרְתָּאבְדוֹן מְהֵרָה דְּקָרָא דְּוִנְשָׁנְתָם דְּהָא קְאָמַר בְּהַרְתָּא מְהֵרָה דְּמָרְיָן עֲלָמָא וּבְקָרָא לֹא כְּתִיב מְהֵרָה רַק מְהֵרָה רַק נִתְפָּנֵן לְקָרָא דְּוִנְשָׁנְתָם מְהֵרָה בְּפָרְשַׁת וְהִי אִם שְׁמוּעָה וְהִינּוּ דְּקִשְׁנָן לִי פִּינּוֹן דְּאָמַר עֲוֹלָא שְׁעֵשֶׂה צְדָקָה לְהַקְדִּים שְׁתֵּי שָׁנִים ש"מ דְּזָה הֵיזָה הַבְּטָחָה שְׁיִשְׁבּוּ שָׁם כְּמִנְיָן וְנִוְשָׁנְתָם וּבְפָרְשַׁת וְהִי אִם שְׁמוּעָה כְּתִיב פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְכוּ' וְאָבְדְתֶם מְהֵרָה הֲרִי שְׁתִּיקְךָ שְׁיַעֲבֹדוּ יֵאָבְדוּ וְהֲרִי הַבְּטִיחַ כְּמִנְיָן וְנִוְשָׁנְתָם שְׁהֲרִי הֲנִצְרָךְ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה לְהַקְדִּים שְׁתֵּי שָׁנִים וּמִזָּה דְּנִיִּיק דְּמְהֵרָה דְּמָרְיָן עֲלָמָא כִּי הוּא כְּמִנְיָן הֵזָה, וְהַשְׁתָּא לֵק"מ דְּלֹא עֲבָדוּ דְּהָא עכ"פ אִי הָיוּ עוֹבְדִים הִזְהִיר שְׁיֵאָבְדוּ תִּיקְךָ וּכְבָר הַבְּטִיחַ כְּמִנְיָן וְנִוְשָׁנְתָם וְע"כ דְּמְהֵרָה כִּי הוּא: בְּמִשְׁנָה גֹט מְעוֹשָׂה כו'.

פְּשוּט הוּא דְּבִין אִי כְּפָהוּ עַל הַכְּתִיבָה שְׁיֵאָמַר לְסוֹפֵר כְּתוּב אִף שְׁנָתָן אַח"כ בְּרָצוֹן בִּין שְׁכַפְּהוּ עַל הַנְּתִינָה מִיקְרִי גֹט מְעוֹשָׂה אֲלֵא דְּהָרְדֵּךְ דְּשְׁמוּאֵל דְּבַסְמוּךְ ע"כ מִיִּירִי שְׁכַפְּהוּ עַל הַנְּתִינָה דְּאִי רַק עַל הַכְּתִיבָה בְּלִבְד וּנְתָנוּ בְּרָצוֹנוּ לְמָה אֲפִילוּ רִיחַ גֹּט אִין בּוּ הָא שְׁמוּאֵל ס"ל לְעֵיל רִישׁ כֹּל הַגֹּט דְּכֻלְהוּ בְּבִי דְּהָתָם פְּסָלִי לְכַהֲנָה א"כ לֹא גָרַע כְּפִיָּה זֹו עַל הַכְּתִיבָה מְנַכְתָּב שְׁלֹא לְשִׁמָּה וּמִצָּאוּ בְּאַשְׁפָּה דְּמ"מ פּוֹסֵל לְכַהֲנָה לְשְׁמוּאֵל וְע"כ דְּמִיִּירִי שְׁכַפְּהוּ גַם עַל הַנְּתִינָה אוּ עַל הַנְּתִינָה בְּלִבְד.

אָבֵל לְדִידָן דְּס"ל שְׁלֹא לְשִׁמָּה בְּטַל לְגַמְרִי א"כ הוּא הַדִּין בְּכַפֵּיָּה עַל כְּתִיבָה בְּטַל לְגַמְרִי: אֲמַנָּם יֵשׁ פְּנִים אַחֲרִים לְחֻלְק בִּין כְּתִיבָה לְנְתִינָה שְׁאֵע"פ שְׁאִין אָדָם מְגַרְשׁ רַק לְרָצוֹנוּ הִינּוּ עַל עֵיקַר הַגִּירוּשִׁין דְּהִינּוּ הַנְּתִינָה אָבֵל כְּתִיבַת הַגֹּט כֹּל שְׁשִׁמְעַת הַסּוֹפֵר מִפִּי הַבַּעַל כְּתוּב גֹּט לְאִשְׁתִּי הֲרִי כְּתַב הַסּוֹפֵר לְשִׁמָּה וְכ"ש כְּשִׁלָּא יָדַע הַסּוֹפֵר כֹּלֵל שְׁהוּא ע"י כְּפִיָּה הֲרִי הוּא כְּתַב לְשִׁמָּה, וּבְשִׁלָּמָא לְמ"ד דְּהַסּוֹפֵר צָרִיךְ לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ הַבַּעַל א"כ יֵשׁ לוֹמַר כֹּל שְׁהַבַּעַל עוֹשֶׂה בְּכַפֵּיָּה לֹא נַעֲשֶׂה שְׁלוּחוֹ דְּאִי הִי הוּא פּוֹתֵב לֹא הֵיזָה מוֹעִיל פִּינּוֹן שְׁהוּא בְּכַפֵּיָּה א"כ שְׁלוּחוֹ נָמִי לֹא מְהַנִּי, אָבֵל לְמ"ד דְּסוֹפֵר אִין צָרִיךְ לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ הַבַּעַל רַק דְּמ"מ צָרִיךְ שְׁיִשְׁמַע מִפִּי דְּכֹל שְׁלֹא שְׁמַע מִפִּי לֹא מִיקְרִי כְּתִיבָה לְשִׁמָּה כְּמ"ש הַרְמַב"ן ס"פ הַתְּקַבֵּל א"כ כַּה"ג דְּהַקָּא פִּינּוֹן שְׁשִׁמְעַת מִפִּי הַבַּעַל הֲרִי כְּתַב הַסּוֹפֵר לְשִׁמָּה וְשׁוּב כְּשֵׁר לִתְנֹו כְּשֵׁר לִתְנֹו בְּלִי כְּפִיָּה אָבֵל מְדַבְּרִי הַרְמַב"ם ז"ל סוֹף פֶּרֶק ב' מֵהַלְכוֹת גִּירוּשִׁין מְשִׁמַע לְהַדְרָא דְּגַם בְּכְתִיבָה שְׁיִיךְ דִּין גֹּט מְעוֹשָׂה ע"ש: שֵׁם פְּסוּל כו'.

יֵשׁ לְתַמּוּנָה לְאַבְיִי דְּלִקְמָן דְּס"ד שְׁאִינוּ סְמוּךְ אִינוּ יְכוּל לְכוּף עַל הַגֹּט א"כ אֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל כַּה"ג שְׁאִינוּ סְמוּךְ פְּסוּל, וּבְשִׁלָּמָא לְהַנָּךְ דְּמְפָרְשִׁי דְּאַפִּילוּ הִי אֹמַר לוֹ עֲשֵׂה מֵה שְׁיִשְׂרָאֵל אֹמַר לָךְ לֹא הֲוִי מְהַנִּי א"כ יֵשׁ לוֹמַר דְּבִישְׂרָאֵל שְׁאִינוּ סְמוּךְ כַּה"ג אֲפִשְׁרֵה הִי כְּשֵׁר אָבֵל לְפִי מֵה שְׁהַסְפִּימוּ דְּכְשֵׁר אֲפִי שְׁלֹא בִישְׂרָאֵל כַּה"ג קָשָׁה כְּנ"ל: וְנִרְאֶה לִי לוֹמַר דְּע"כ לֹא קָשִׁי לִי לְאַבְיִי עַל ר' יוֹסֵף רַק לְפִי דְּהֲוִי יְתִיב וּמְעֵשֶׂה אֲגִיטִי שְׁלֹא נִיתָן רְשׁוּת לְזָה רַק לְמִנְחִין וְסְמוּכִין, אָבֵל מוֹדָה שְׁע"י יִשְׂרָאֵל אִינוּ בְּכֻלֵּל גֹּט מְעוֹשָׂה לְפְסוּלוֹ, הַלְּכָךְ בְּמִתְנִיתִין דְּקִתְנִי גֹט מְעוֹשָׂה כְּשֵׁר הִינּוּ בִישְׂרָאֵל וְדִיעֲבַד וְלֹא דוּקָא בְּסְמוּכִים: וְאֲדַרְבָּא קָשִׁי לִי לְהַיְכָף לְמַסְקָנָא הִיכִי קִתְנִי גֹט מְעוֹשָׂה כְּשֵׁר וּמֵאִי קִמְש"ל הָא מְשָׁנָה שְׁלִמָּה אֵלוּ שְׁהִיו כּוֹפִין לְהוֹצִיא וְהִיאָה ס"ד שְׁיִפְסֵל, וְהִיכִי מְשַׁכַּחַת לֵה שְׁיִכְפּוּהוּ לְהוֹצִיא וְע"כ הַקָּא מִיִּירִי דְּכְפּוּהוּ כְּדִין דְּשְׁלֹא כְּדִין פְּסוּל וּפּוֹסֵל כְּדִשְׁמוּאֵל בְּגַמְרָא, לְכֹן נ"ל דְּדוּדֵאִי יֵשׁ שְׁלִשָּׁה מִינִים בְּזָה הַעֲנָן הָאֲחָד הוּא אוֹתָן שְׁהִיו כּוֹפִין לְהוֹצִיא כְּהִנֵּי דְּחָשִׁיב פֶּרֶק הַמְדִיר וְהַשְׁנִי

אותן שדינו יוצוא ויתן פתובה נהרי דינו חרוץ להוציא אבל מ"מ אין כופין להוציא רק פוסקין לו שפך הדין, ויש שאין דינו כלל להוציא, והך פדין שאמרו בגמרא הוא מצד מין השני שדינו שיוציא אבל מ"מ אין דינו לכוף אותו להוציא, מ"מ פיון שדינו חרוץ להוציא והוא אינו רוצה אם פפוהו לקיים הדין להוציא הוי לי גט מעושה פדין ובהא דוקא פשר דיעבד אבל לכתחילה אין דינו לכופו רק מודיעין לו הדין שפך דינו שיוציא, ושלא פדין היינו ממין השלישי הנ"ל שאין דינו להוציא כלל, פנ"ל וכו משמע לי מתוך לשון רש"י ז"ל בגמרא בד"ה פדין שפי' פגון הנה דאמרו בהו יוציא ויתן פתובה או שהיתה אסורה לו, ולשון זה קשה מאד שהיה לו לומר פגון הנה שהיו כופין להוציא, ומה זה שאמר יוציא ויתן פתובה דהא איפסקא הלכתא אין מעשין אלא לפסולות פגון אלמנה לכה"ג אבל הנה שאמרו בהו יוציא ויתן פתובה אין דינו לכוף כלל, ובשעה עשר שנים ולא ילדה פליגי בה נהלכה דאין כופין, ולהנ"ל ניחא דכל שהדין שיוציא שוב לא מיפסל אפי' פפיהו פיון שהיא לקיים הדין הראוי לו והוי גט מעושה פדין ודיעבד פשר, פנ"ל: שם עשה מה שישאל אומר לה.

נראה לי דלאו דוקא שישאל אלא בקשו זאת מהם שיכפוהו ובשלוחתם עושים כה אלא כל שע"פ דין תורה נפסק עליו הדין שהוא מן אלו שכופין להוציא רק שלא פפוהו לפי שאין לאל ידם וכדומה וכפוהו הם ואמרו שהם כופין אותו לקיים פסק מורי התורה דמחויב לגרש הוי גט מעושה ע"י ישראל פיון שזכר בכפיייתו שכופהו רק לקיים מה שפסקו עליו בישאל, ובזה יש לפרש לשון המשנה דלכאורה יש להבין לפיר"ת דכשר בהא ומפח הקרח דאטו מןמחין עצמן יחבטו אותו א"כ מאי קמש"ל מתני' דמהני פיון דאין צריף שיחבטו בעצמן פשיטא דמהני ולהנ"ל ניחא לי דקמש"ל דכל שאומר לו עשה מה שישאל אומר לה אף שלא ביקשוהו על זה רק מעצמו עושה כן.

מ"מ פשר. פנ"ל ועמ"ש בתוס': בגמרא אומר שמואל וכו' שלא פדין פסול ופוסל.

פירש"י ז"ל ופוסל מן הכהונה משום ריח הגט. משמע מדבריו דהך פסול היינו מדאורייתא דגט מעושה שלא פדין מדאורייתא לא מהני אפילו בישאל רק פוסל משום ריח הגט דאי מדאורייתא פשר רק מדרבנן פסול א"כ פוסל לכהונה מדאורייתא כמו גרושה גמורה, ולפירושו אתי שפיר מה דפשיטא לי' לשמואל דפוסל משום ריח הגט דאזיל לטעמין דס"ל לעיל ריש פל הגט דכל מקום שישנו חכמים גט פסול ופוסל ופירש"י ז"ל משום ריח הגט א"כ הכא נמי דקתני פסול היינו פסול ופוסל א"כ משמע דשלא פדין דישאל ופדין ופוסל ופוסל נמי פסול ופוסל או פיון דשמענו דפוסל זה של גט מעושה יש בו ריח גט לפסול לכהונה א"כ ה"ה בישאל שלא פדין: אלא שאני תמה על זה למה לא מקשה הך במה נפשך דבסמוך אשאל פדין דישאל פדמקשה אפדין שלא בישאל פיון דבהא נמי פסול מדאורייתא דשלא פדין לאו בני עשוויי נינהו א"כ למה פוסל לכהונה, ועוד דהיכי מקשה במה נפשך דאטו חידוש הוא לנו דריח גט פוסל לכהונה אף שאין הגט פלוס ומ"ש מהך פסולי דריש פל הגט דכלהו פסולין דבעינו לשמה ומ"מ פסולי לכהונה לשמואל נהרי הרמב"ם ז"ל זכר עשרה דברים המעכבין הגירושין ולמדום מקרא ובכללם לשמה ושיגרש מרצונו א"כ כמו דבלשמה יש בו ריח גט לפסול לכהונה ה"ה במגרש שלא ברצונו: ועוד קשי' היכי אפשר דס"ל

לשמואל ה' פלגא דכל היכי דקתני פסול פוסל לכהונה משום ריח הגט וקא ביה ברייתא דלעיל מפורש ביבמות דף צ"ד והיינו ריח הגט הפוסל לכהונה משמע דוקא הא הוי ריח הגט ולא בכל גט פסול, וכה"ג דייקינון ברחוקין דף מ"ח דקתני וזהו פסול החוזר להכשירו דלמעוטי קרום שעלה מחמת מפה דאינו קרום וליכא למימר דאדרבא מהתם מוכח איכא פיון דס"ד דממעטריאה שניקבה ודופן סותמה ודחינו דקרום שעלה מחמת מפה ממעט אבל דופן סותם פשר ש"מ דאף דנקט זהו לא ממעט בכל מקום, הא ליתא דנדיאי אי אפשר לומר דקתני זהו ולא ממעט שאר מילי רק דמשני דה' נסתם לאו סתימה יפה היא ומ"מ פשר בכרות שפכה דלא בעינון רק שישתם לשעתו וכשהוא סתום יכול להוליד וכשר וכה"ג בעלמא היכי דלא נסתם יפה לא מתפשטה אפילו עכשיו סתום ולמעוטי קרום שעלה בריאה אבל דופן סותם סתימה יפה היא, והשתא הכא נמי דקתני והיינו ריח הגט נדיאי משמע דבעלמא ליכא ריח גט לפסול, וכן משמע בפירוש"י ברחוקין שם בד"ה דאינו קרום שפי' אבל סתימת דופן סתימה מעליותא היא ואין ענינה לה' סתימה דהתם, וכן הרמב"ם ז"ל לא זכר שום ריח גט לפסול רק ביה בלבד דהיינו ה' ברייתא דיבמות הנ"ל, ועוד קשיא לי פיון דמפרש דה' פוסל לכהונה היינו ריח הגט משמע דלכל דבר אינה מגורשת כלל כמו בלא נתגרשה רק מאישה דהא למאי דמסיק דכדין בכדין מיחלף א"כ ע"כ כל חומר מגורשת שדינו עלה דהא מיחלף בכדין דישאל: לכו נראה לי דטעמא דשמואל דקאמר דכל מקום ששנינו פסול ופוסל היינו משום דלא בריא לי לתנא לבטל הגט לגמרי אפילו להחמיר והיינו כה' דלשמה דהתם דפליג ר"מ דלא בעינון לשמה כלל ואפי' מצאו באשפה פשר לכו נקט התנא פסול ולא בטל דחושש להחמיר כר"מ וכן בכל מקום ששנו פסול ולא בטל אינו רק פסול להחמיר ולא להקל לכהונה והכא נמי דעתו של שמואל דמדרבנן חששו שיהא גט פיון שעשו על פי טעות וחשבו שהוא פדיו חששו לגזור שלא פדיו אטו פדיו והיינו דמקשה שלא בישאל פיון דשלא פדיו אפי' ריח גט אין בו מ"ש פדיו במה נפשך לתכשר, ואי לא אפילו ריח גט לא יהא בו ואיזה חשש היה להם לפסלה לכהונה ואהא משני כדר' משרשי' הלכך פוסל לכהונה דמן הדין גט גמור הוא רק שחששו שלא תהא כו' [וחיישינו שתעשה שלא פדיו נאח"כ יחשבו דכדין הי'] והיינו דמקשה עלה שלא פדיו נמי ניהוי כשלא פדיו דישאל פיון שאינו פסול מן התורה, ומשני פדיו בכדין מיחלף שלא פדיו בכדין לא מיחלף ודלא כר' משרשי': .

ואין לדקדק פירוש"י ממה שאמרו אפילו ריח גט אין בו משמע דמעיקרא משום ריח גט איתנו עלה הא ליתא דהא לפי מה דמוקמינו לה כר' משרשי' ע"כ ה' פוסל לאו משום ריח גט רק גט גמור הוא רק פסול מדרבנן שלא תהא וכו' וכן לפי מה דמסיק ג"כ ע"כ לאו משום ריח גט אלא משום דמיחלף בכדין ומגורשת להחמיר לכל דבר: אלא שיש לדקדק דלפי מה דמוקי לה כר' משרשי' ה' פסול ופוסל דשלא פדיו דישאל מתפרש להיפך מה' פסול ופוסל דכדין שלא בישאל, דבישראל הפנונה פסול מדאורייתא ופוסל לכהונה מדרבנן אטו פדיו ושלא בישאל נהפוך הוא דפסול מדרבנן ופוסל מדאורייתא, וכמו כן בפירוש"י ה' פסול דישאל היינו מדאורייתא ופוסל משום ריח גט ופסול דשלא בישאל היינו מדרבנן ופוסל לכהונה מדאורייתא וכן לכל דבר כמו גרושה גמורה.

ומזה נראה לי דטעמא דר' משרשי' דאגב אונסי' גמר ומקנה פדאמרינו פרק חזקת דף מ"ח ע"א והתוס' כתבו שם דדוקא פדין מייירי דלא עדיף משלא פדין דישאלא פמו שאמר שמואל פאן, ולפי הנ"ל מהו דשמואל דהכא לפי דברי ר' משרשי' מוכח דאפי' שלא פדין גמר ומקנה בין בישאלא בין בישאלא ויהינו דקאמר בתרנוניהו פסול ופוסל פסול מדרבנן ופוסל לכהונה מדאורייתא דגמר ומקנה, והינו דמקשה שלא פדין דשאל בישאלא נמי יפסל לכהונה פמו שלא פדין דישאלא וז"ב לפע"ד: שם פדין בכדין דישאלא מיחלף.

הקשה הר"ן ז"ל למה לא פסלו גט מעושה בישאלא פדין דאי פשר נכשרי ג"כ בכדין שלא בישאלא פדין בכדין מיחלף, ולי אין זו קושני' כלל דהיאך אפשר לפסול גט מעושה בישאלא פדין דא' כ בטלת כל דיני יוציא ויתן פתובה ושהיו כופין להוציא פיון דהגט פסול ואי אפשר לגזור בזה שום גזירה אבל להיפך גזרו שלא יאמרו גט מעושה בישאלא אינו פלום לכך פוסל לכהונה גם שלא בישאלא ואי יטעו דבישאלא ג"כ פסול ופוסל לא נפיק חורבה שהרי גם עכשיו אתה רוצה שיהא הדין כה משום גזירה ובאמת אין פאן גזירה פי זה א"א שיטעו יותר ממה שאתה רוצה לעשותו עכשיו אבל להיפך לתקן בישאלא פסול ופוסל וישאלא בישאלא יתא פסול גמור זה נדאי אי אפשר, גם מה מה צורך לזה לבטל הדין דהיו כופין להוציא פיון דעכשיו דתקנו דשאלא בישאלא פסול ופוסל שוב אין חשש כלל ועוד יש ליישב אבל אין צורך פי הנ"ל עיקר: בתו"ד"ה לפניהם פי' בקונ' וכו', ור"י אומר וכו' ואיצטריך קרא דלפניהם דלענן עישוי בעינו מומחין.

בב"ק דף ט"ו ע"א דברייהם מבוארין יותר וז"ל דלענן עישוי וכפי' אף שאינו דין בעינו מומחין פדאמרינו אשר תשים אלו פלי הדיינים ע"כ דמאלקים לא נפקא לן רק דכל דבר שהוא דין בעינו מומחין אבל לא מילי דכפי' שאינו דין כלל קמש"ל לפניהם דאפי' בהא בעינו מומחין ודלא כב"ח ריש סי' א' שהבין דברי התוס' דהכא דדוקא במילי דכפי' בענו מומחין ונעלם ממנו דברי התוס' ב"ק הנ"ל: ובעיקר קושית התוס' לפירש"י נראה לי דלק"מ ונהרי ביאר רש"י ז"ל דאין מוקדם ומאחר בתורה והשתא אי קאי על ע' זקנים שייך שפיר לפניהם דמעשה דע' זקנים כבר הי' קודם אבל לפני אלקים הפתובין בפירשה פשיטא שלא הונכרו קודם דהא עכשיו מתחיל לומר לו המשפטים והיאך נאמרו המשפטים קודם שאמר לו ואלה המשפטים ומה שהקשו דבהחובל משמע דמאלקים ילפינו מומחין דלדידהו לא קשי' פיון דלענן עישוי בעינו מומחין כ"ש דין דמ"מ אי לאו אלקים לא שמענו עישוי מלפניהם דעל מה קאי אבל לפירש"י פיון דקאי על ע' זקנים למה לי אלקים ונראה לי דלק"מ דס"ל לרש"י דס"ד דוקא לכופו על הדין בעינו מומחין אבל לדין בלי כפי' דינו דין אפי' אינו מומחין קמש"ל אלקים דדין בלי כפי' בעינו מומחין ואף דמדברי התוס' נראה פדין דעלמא יותר ראוי שידינו מומחין דוקא ממילי דכפי' היינו דכוונתם מילי דכפי' שאינו דין כלל אבל רש"י מפרש דין שהוא בכפי' דהא ואלה המשפטים אשר תשים פתיב דהינו דין בכפי' ובזה דין בלי כפי' גרע וס"ד דלא בעי מומחין ועמ"ש בספרי ת"י בש"ע סי' ס"ק א': בד"ה ולא לפני הדיינות תימא וכו' ואשה פסולה לדין וכו' דאי פשרה לדין לא קשי' להו ס"ס מוכח דקרא בגידונים מייירי לא בדיינים דידעו דיש לומר דקרא בין בדיינים בין בגידונים רק דקשני' להו פמו בדיינים

אין איש ואשה שוין כמו כן בנידונים אלא שיש לתמוה מה זה שתמצו דקרא בכל ענין בין בדיינים בין בנידונים דהא בקושא ג"כ ידעו מנה, ועמהרש"א מה שדחק בזה כמעט אי אפשר להלום דבריו: ומה שגרא לי בכוננת התוס' בפשיטות דהך בכל ענין שפתבו אין פונתם בין בדיינים בין בנידונים דלא שייך על זה לשון בכל ענין שיהא הפונה על הדין ועל הנידון רק כה פונתם דונדאי לא איצטרך ללמוד נשים רק לנידון דבשאר דיני ממונות לא מספקא לן דנשים בכלל דאטו אי אשה לונה לא תשלם רק בדיני נזקין למדו דאשה בכלל פדעביד צריכותא התם ע"ש וזה שפתבו דמשמע להו דבין בדיינים בין בנידונים מיירי בכל ענין דכמו בדיינים בכל ענין בעינו מומחין בין בדיני ממונות בין בנידונים ועונשין כמו כן בנידונים מיירי בכל ענין והשתא ממילא מוכח ע"כ דאשה בכלל נזקין דאי אמרת אין אשה בכלל נזקין א"כ במה נפשך לא אתי שפיר דאי לפניהם אכלהו קאי אפי' אנשים נצטרך לומר קרא דוקא בשאר דינים מיירי לא בנידון ואי אנשים דוקא קאי לא בנשים מיירי בנידון לא בדיני ממונות ולא משמע הכי רק בכל ענין מיירי א"כ איש ואשה שוין לכל עונשין וזה ברור: בד"ה אי הכי גזילות וסבלות נמי וא"ת וכו' ולדעת נראה דונדאי גזילות כהה גנוא שיגזול אחד מחבירו בחזקה לא שכיח אבל כהה דהוא רעיא ונדאי שכיח פיון שפא לידו בהיתר וכמו דשכיח הלואה פן שכיח פקדון וכופר בפקדון ונדאי דנין וכל שפא לידו בהיתר שכיח אף דא"כ נעשה גזילה והוא דגזול פדנא דתורא גזלנא עתיקה הוא וגזילה דידך שכיח ועוד פיון דבעי התם למיקנס' א"כ הי' פח בידם לדון למיגדר מילתא בד"ה במילתא דשכיחא וכו' דחשיב כשכיחא הר"ן תמה על זה מה דלעיל דפ"ה ע"א דקאמר בהדיא דלא שכיחא ע"ש והוא תמוה דלעיל דנין על איש מיןחד דאל"כ אפי' אח"כ לא הוי שויר פלל ומותרת לו כמ"ש שם ואיש מיןחד לא שכיח אבל כאן דעל הפלל דנין ודאי שכיח אף יש לדון בזה"ז דלא שכיח א"כ בעינו סמוכין ולשון התוס' דחשוב כשכיחא מורה דאמת לא שכיח ודוק: במשנה יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת.

פירש"י ולא תנשא לאחר בלא גט ודבר פשוט הוא דהך רישא מיירי שהאשה אומרת שלא נתקדשה דאי אומרת שנתקדשה מה צורך לקול בלא"ה שונו' חתיכה דאיסורא כמו היא אומרת קדשתני דאסורה בקרוביו ומ"מ אין להקשות במה נפשך מה יאמר הבעל אי אומר לא קידש מה צורך לגט הא נאמן מכם דבידו לגרשה כמו גרשתי אשתי אף דהוא נגד חזקת א"א כ"ש כאן שראוי שיאמן נגד הקול מכם בידו לגרשה, ואי הוא אומר שקידש למה לא נאמן לה כמו האשה האומרת גרשתי מכם חזקה דאינה מעיזה נאמנת נגד חזקת א"א כ"ש כנגד הקול ואין לה העיזה גדולה מזו לומר לבעלה לא קדשתני וכ"ש למ"ד דאיתמר דר"ה אפי' שלא בפניו, אבל באמת הא ליתא דונדאי מצד הדין נאמנים אבל מ"מ אין זה מספיק להסיר חשש לעז של הקול ומחמת לעז הקול צריכה גט: אמנם בקול גירושין לס"ד יש לדון קצת דנהי דאי אומרת שלא נתגרשה אינה נאמנת ואפי' הוא אומר ג"כ שלא גירש אבל באומרת נתגרשה שלא בפניו דנהי דאינה נאמנת להנשא אבל ודאי שונו' חד"א ואסורה לישב עמו אפי' בלי קול פלל רק דקי"ל כמשנה אחרונה דסוף גדרים דחיישינן שמא עיני' נתנה באחר והכא נמי אינה יכולה להפקיע עצמה מבעלה פהו באמירתה שנתגרשה אבל מ"מ פיון דמדינא אסורה רק חכמים חשו אבל בכה"ג דאיכא נמי קול גירושין אוקמה אדינא וא"כ מאי קושיא בגמרא לרב אשי

שְׂאֵנֵי הַכָּא דְמִיִּירֵי דְאוּמְרַת שְׁנַתְגְּרִשָּׁה וּמְחַמַת הַקּוּל נְאֻמְנַת לְאֶסְוֹר עַל עֲצָמָה אַבְל בְּאַמַת
לְק"מ דְכָמוּ דְמְקַנְדָּשָׁת מִיִּירֵי דְהוּא מְכַחֲשִׁישָׁה כְּנ"ל מְגֻנְרִשָׁת נְמִי אִפִּי אוּמְרַת שְׁלֵא
נְתַגְרִשָׁה וּמ"מ אֶסְוִרָה מְחַמַת הַקּוּל: שֵׁם מְגֻנְרִשָׁת הָרִי זֶה מְגֻנְרִשָׁת פִּירִש"י אֲשֶׁת פֶּהוּ
שְׂיִצָּא עֲלֵי קוּל פְּלוֹנִית נְתַגְרִשָׁה הַיּוֹם, וְלֹא נְתַבָּאָר טַעְמֹו לְמָה לֹא פִי פֶהוּ דְרַב אֲשִׁי
דְבָסְמוּף שְׂיִצָּא עֲלֵי קוּל שְׁהִיא גְרוּשָׁה מְכַבֵּר וְכֵן פִּי הָר"ן וּבְרוּר דְטַעְמֹו לְפִי שְׁלִשׁוֹן
הַמְשָׁנָה מְגֻנְרִשָׁת הָרִי זֶה מְגֻנְרִשָׁת וְאִי כִפִּי הָר"ן אֵין זֶה מְגֻנְרִשָׁת כְּלָל דְהָא א"א הִיא דְאִפִּי
נְתַגְרִשָׁה כְּבָר קִידוּשִׁין תּוּפְסִין בְּפֶהוּ וּא"א גְמוּרָה הִיא וְהִיאָה יֹאמְרוּ עַל א"א שְׁהִיא
מְגֻנְרִשָׁת: וְנִרְאָה לִי לֹמַר עוֹד דְהָהּ דְרַב אֲשִׁי דְלִקְמָן מְוֹכְרַח לְפָרֵשׁ דְהִיתָה גְרוּשָׁה מְכַבֵּר
דְאִי שְׁפֶהוּ זֶה גְיִרְשָׁה הִיאָה יֹאמַר רַב אֲשִׁי בְּפִשִׁיטוֹת לֹא חִיִּישִׁינָן לִי דְנָהִי דְמַפְהֵן זֶה לֹא
מְפָקִינָן לָהּ אַבְל אֶסְוִרָה לְכַהֵן כָּל יְמֵי פְשִׁימוֹת זֶה הַפְּהֵן פֶּהוּ דְלַעֲיִל פֶּרַק הַזּוֹרֵק דְפ"א,
לְכֵן נ"ל דְדוּקָא בְּהָהּ דְלַעֲיִל דְהַקּוּל דְהַפְּהֵן עֲצָמוּ גְיִרְשָׁה שְׁפִיר לֹא חִיִּישִׁינָן לְאֶסְרָה עַל
הַשְּׂנֵי שְׁלֵא יוֹצִיאֵו לַעֲזוּ בְּזָה עַל הָרֵאשׁוֹן דִּיאֲמָרוּ סְמוּף לְמִיתָה גְיִרְשָׁה דְהָא יוֹדְעִין דְהִנּוּ
מִהֲדַר לְגְרִשָׁה רַק דְאִז חֲזַר בּוּ בִינָן שְׁלֵא הִפְקִיעוּ חֲכָמִים מְמַנּוּ אַבְל אַח"כ סְמוּף לְמִיתָה
גְיִרְשָׁה, אַבְל בְּיִצָּא עֲלֵי קוּל גְרוּשָׁה מְכַבֵּר וְכַהֵן הָרֵאשׁוֹן לֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ לְגְרִשָׁה מְעוֹלָם
מֵאִיזָה צַד יֹאמְרוּ דְגְיִרְשָׁה סְמוּף לְמִיתָה הַלְפָהּ כָּל שְׁהוֹתְרָה לְרֵאשׁוֹן מְוֹתֵרַת לַעוֹלָם לְכַהֵן
וְכִינָן דְאֲמַר רַב אֲשִׁי לֹא חִיִּישִׁינָן לִי הַוָּצְרָה לְפָרֵשׁ בְּקוּל גְיִרוּשִׁין מְכַבֵּר אַבְל בְּמַשְׁנָה
הַוָּצְרָה לְפָרֵשׁ דְעַכְשָׁיו גְיִרְשָׁה פֶהוּ זֶה כְּנ"ל: שֵׁם גְיִרִשׁ אִישׁ פְּלוֹנִי אֶת אֲשֶׁתּוֹ עַל תְּנֵאִי
נְחַלְקוּ בְּזָה הַרְשָׁב"א וְהָרֵאב"ד פִּי דַעַת הַרְשָׁב"א דְקֵאִי בְּפִנֵּי עֲצָמָה לַעֲנִין שְׁלֵא תֵאָסֵר
לְכַהֵן וְדַעַת הָרֵאב"ד דְלֹא מְהַנִּי קוּל גְיִרוּשִׁין עַל תְּנֵאִי לְבַטֵּל הַקִּידוּשִׁין וְאִפִּי לְיִשְׂרָאֵל
אֶסְוִרָה וְלִי יֵשׁ רֵאִיָה קֶצֶת לְדַבְרֵי הָרֵאב"ד מְדַקְתְּנִי בְּגִירוּשִׁין עַל תְּנֵאִי וּבְקִידוּשִׁין סְפֵק
קְרוּב לוֹ וְרִש"י ז"ל פִּי דַה"ה אִיפְכָא אַבְל מְדָלָא שְׁאֵלוּ כָּאֵן וְאֵילוּ בְּגִירוּשִׁין לֹא קְתַנִּי
כָּמוּ שְׁשָׂאֵלוּ בִּיבְמוֹת פ' ד"א מְשַׁמַע דְהָכָא דוּקָא קְתַנִּי וְהִינּוּ דוּקָא גְיִרִשׁ עַל תְּנֵאִי דְחִזִּינוּ
דְלֹא רָצָה לְגַרֵשׁ רַק דוּקָא עַל תְּנֵאִי זֶה וְכִינָן שְׂאֵין הַקּוּל יוֹצֵא שְׁנַתְגְּרִשָׁה לְגַמְרֵי וְנִתְקַנְיִים
הַתְּנֵאִי מְמִילָא חוֹשְׁשִׁין שְׁלֵא נִתְקַנְיִים וְאִיפָא לַעֲזוּ אַבְל בְּזַרְק לָהּ גִּט אָף שְׁהֵם אֵין יוֹדְעִין
אִי נָפַל קְרוּב לָהּ מ"מ בִּינָן דְרוֹאִין שְׁרָצָה לְגְרִשָׁה מְסַתְמָא גְיִרְשָׁה וְהָא דְנִקְטַבְּ קִידוּשִׁין
סְפֵק קְרוּב לוֹ וְלֹא עַל תְּנֵאִי מְשׁוּם דְבָא לֹמַר אֲנָפֵן אַחַר שְׁלֵא אֲמַתְלָא וְעוֹד דְנִרְאָה לִי
דְבְקִידוּשִׁין לֹא מְהַנִּי תְנֵאִי דְכִינָן שְׁשִׁנְיָהֶם רוֹצִין בְּקִידוּשִׁין דְאֵין קִידוּשִׁין רַק מְדַעַת שְׁנִיָהֶם
א"כ בִּינָן שְׁנַתְרַצּוּ מְסַתְמָא יָדְעוּ שְׂיִקְיָמוּ הַתְּנֵאִי וּבְנוּדָאִי נִתְקַנְיִים: וְהִנּוּ בְּגוּף דְבָרֵי
הָרֵאב"ד ז"ל הַקְשָׁה הַרְשָׁב"א מִהָהּ דְקִידוּשִׁי קָטָן דְלִקְמָן וּפְחוֹת מְשׁוּנָה פְרוּטָה וְאֵנִי לֹא
יָדַעְתִּי מֵאִי קָשִׁי לִי דַע"כ לֹא אֲמַר הָרֵאב"ד רַק הָכָא דְקִידוּשִׁין גּוּפִיָהוּ אֵין לְהֵם אֲמַתְלָא
כְּלָל רַק הַקּוּל שְׁנַתְמַדְשָׁה לְגַמְרֵי וְאֵין קוּל הַגְיִרוּשִׁין שׁוֹבֵר הַקִּידוּשִׁין אַדְרַבָּא מְחֻזְקָם
שְׁכִינָן שְׁגִירִשׁ ע"כ נִתְמַדְשָׁה רַק הַהִיתֵר בָּא מְצַד מַה שְׁנַתְחַדֵּשׁ אַח"כ גְיִרוּשִׁין בְּהָא ס"ל
לְרֵאב"ד דְלֹא מְהַנִּי רַק בְּקוּל גְיִרוּשִׁין גְמוּרִין לֹא עַל תְּנֵאִי אַבְל הֵיכִי שְׂיֵשׁ שׁוֹבֵר לְגוּף
הַקִּידוּשִׁין מוֹדָה דְאִפִּי בְּסִפְקָ מְבַטְלִינָן קְלָא וְהִינּוּ טַעְמָא דְקִידוּשִׁי קָטָן דְלִקְמָן וְכֵן פְּחוֹת
מְשׁוּנָה פְרוּטָה, תַּדַּע דְהָא קְתַנִּי גְבִי קִידוּשִׁין סְפֵק קְרוּב לוֹ וּבְהָא ע"כ מוֹדָה הָרֵאב"ד
דְמְבַטְלִין הַקּוּל דַּע"כ אֲרִישָׁא דְמְקַנְדָּשָׁת קֵאִי וְהִינּוּ לְפִי שְׂיֵשׁ סְפֵק בְּגוּף הַקִּידוּשִׁין לִיפָא
לַעֲזוּ, וְדַבְרֵי הָרְשָׁב"א צ"ע לַפַּע"ד וּמ"מ נ"ל דְהָהּ סְפֵק קְרוּב לוֹ דְקְתַנִּי לָאו לְמִימְרָא שְׁכָּהּ
יוֹצֵא הַקּוּל שְׁקִידִשׁ קִידוּשִׁי סְפֵק בְּזִרְיָקָה שְׁנַפְּלָ בְּמָקוּם שְׁהוּא סְפֵק דְבַכָּה"ג אֵין זֶה אֲמַתְלָא

דמ"מ לדעתם נתקדשה בספק קידושין ואפתי יש חשש לחוש לקול רק שניצא קול שזרם
לה קידושין ואין יודעין אי קרוב לה נפלו או לו וממילא תולין פניו דשרינן לה בלי גט
דמסתמא קרוב לו נפלו פנ"ל: בגמרא ואסרינן לה אגבא וכו'.

הקשה הרשב"א ז"ל לוקמא דהוא בחזקת אלמנה שמונתרת לכהו וניצא עליה קול שהיא
גרושה ומירץ דא"כ היינו רישא, ולכאורה קשה הא יש לומר דקמש"ל אפי' היא בעלה
ראשון פהו לא תישינן להוצאת לעז על הראשון פדאמרינן לעיל דף פ"א, ובאמת לק"מ
שלא הקשו לעיל לחוש ללעז רק בניצא הקול בעוד שהיתה יושבת תחת הראשון דכיון
דלא אפקוה מראשון והתירו לו להיות עמה איך יעשו אח"כ דבר להוציא לעז על בניו
פניו דאינהו התירו לו אבל בניצא הקול אחר מותו דמעיקרא לא היה קול בהא לא ס"ד
פלל לחוש ללעז לבעל הקודם, תדע דאי יצא קול על אשה אלמנה שהיא שפחה או זונה
לא נוכל לאסור אותה קודם נישואין אם כבר היה לה פעם אחת בעל פהו שלא להוציא
לעז על הבנים ולא הוי לי' לרב אשי לומר קלא דביתר נישואין רק אפי' מקמא נישואין
פל שפבר היה לה בעל פהו שיש לחוש ללעז בניו וע"כ דלא ס"ד לעיל לחוש רק במה
שהתירו הם פבר והם עצמם סותרין דבריהם ניחזיקו הקול הלכך פאן פניו דאלמנה היא
עכשיו פשיטא דלא שבקינן לה להנשא לכהו מכ"ש מרישא דמפקינן לה מחזקת פנויה
לא"א כ"ש מאלמנה לגרושה: ועוד דבלא"ה פשיטא דלק"מ שלא הקשו לעיל לחוש
ללעז רק לאפוקי משני פניו דמפקיעין אותה מבעלה בנדאי יש חשש לעז אבל קודם
נישואין לאסור אותה לכהו ליכא בזה לעז דאטו פל אשה נשאת לכהו דוקא הלכך הכא
דקתני מגורשת הרי זו מגורשת א"כ אי בעלה הראשון הכהו חי ויושבת תחתיו היכי
קאמר הרי זו מגורשת הא אין חוששין לו פלל בעודה תחתיו ואי שמת וניצא עלי' קול
פשיטא כ"ש מרישא דאסורה לכהו דליכא בזה שום לעז לראשון מה שתנשא לישראל,
ועוד דלישנא דמגורשת הרי זו מגורשת משמע בהדי' דעכשיו א"א היא ואמרינן דהרי
זו מגורשת אבל על פנוי' לא שייך לומר מגורשת הרי זו מגורשת, וז"ב לפע"ד ומיושב
קושית מהרש"א: שם והאמר רב אשי פל קלא דביתר נישואין וכו'.

פירש"י פגון אם ניסת לכהו וכו', אבל לקמן בעיקר דברי רב אשי פי' ניסת היום ואח"כ
יצא קול דהיום נתקדשה לאחר קודם נישואין, ונראה לי טעמו דלעיל דנקט פלוגתא דרב
אשי ורב חביבא בביתר אירוסין הוצרך ליפרושי בישראל דבכהו אפי' באירוסין אסורה
לו ולא פליג רב אשי ומשום דקשני' לי' קושית התוס' דלוקמא באירוסין מפרש פאן
מקלמא דרב אשי באירוסין והיינו דכללא פניל רב אשי פל קלא בין קול גירושין בין קול
קידושין לביתר נישואין לא תישינן לה אבל ביתר אירוסין יש חילוק בין קול קידושין
לגירושין ולכך פאן דמייירי בכהו פי' דברי ר"א בכהו דלא פא פאן לחלק בין ביתר נישואין
לביתר אירוסין ובמקומו דפליג עם ר' חביבא פי' בישראל בקול קידושין וזה ברור ועיין
מ"ש בתוס': שם מקודשת ומגורשת.

מלשון זה משמע דבעינן קול הקידושין והגירושין בחדא זימנא דאל"כ לא הוי לי' לומר
רק מגורשת ומדחזר ואמר מקודשת ש"מ דבעינן לה בחדא קול ושוברו עמו,
ולענין פי' המשנה באמתלא לפי המסקנא פבר נתבאר במשנה: בתוס' בד"ה והא אמר
רב אשי וא"ת ולוקמא ביתר אירוסין וכו'.

טעמם דמ'מפליג ר' חביבא לקמן דגם בתר א'רוסין לא חיישינו ע"כ דלא מיירי ב'ישראל דבהא אין טעם שלא לחוש דהא לא נאסרה עליו, ומה שפרש"י לקמן שלא תתגנה לא ס"ל לתוס' דלא שייך בזה שלא תתגנה כלל כי לא נעשה עמה דבר וע"כ דבכהן נחלתו דלרב חביבא פ'ון דנאסרה עליו לא חיישינו לי' ולרב אשי פ'ון דליכא לעז על הבנים ועל הביאות שקודם שהיו באיסור חיישינו לי', אבל רש"י מפרש לקמן דברי רב אשי ב'ישראל ומ"מ פליג רב חביבא ולפי זה יש לומר בכהן מודה רב אשי אפי' בא'רוסין כנ"ל, ואף דמתניתין בכהן מ"מ הוצרה לפרש דברי רב אשי פ'ון בכהן דלא נימא רק ב'ישראל סובר דלא חיישינו דיש חשש לעז של א"א וממזרים ולא בכהן דליכא רק לאו לקה פ'י מדקאמר כל קלא ש"מ בין קול קידושין בין קול ג'רושין: בא"ד דמשמע לי' מתניתין אף בתר ג'שוואין.

היינו מדקתני סיפא ג'ירש איש פלוני את אשתו על תנאי ומדקרי לה אשתו ש"מ ג'שוואה היא, ואף דברישי הכותב קתני הכותב לאשתו ומיירי בא'רוסה היינו דעכשיו ג'שוואה היא רק שפכת לה בעודה א'רוסה, תדע דלא מוקמינו לעיל ריש פרק הזורק מתניתין פ'דמקשה חצינה מה שקנתה אשה קנה בעלה דמיירי בגט א'רוסה דבלא"ה מוקי לה שפכת לה דין ודברים בא'רוסין ולוקמא דא'רוסה היא עכשיו וע"כ פ'ון דקתני הזורק גט לאשתו לאו א'רוסה היא וה"ה הכא, ואף דלפי המסקנא הפונה מקודשת ומגורשת ועלה קתני ג'ירש על תנאי ש"מ דלא'רוסה קרי לה אשתו לק"מ דאחר כך יצא הקול שג'שוואה ג"כ וג'ירשה אבל לא שג'פרש אשתו א'רוסה דוקא: דף פ"ט ע"א בגמרא יצא עליה שם מונה בעיר אין חוששין לה.

פירש"י פנויה ש'יצא עליה שם מונה לפסול לה פגון לעבד וכו', ויש לתמוה על דברי מאחר שפ'א לפרש דליהוי קלא דקודם ג'שוואין א"כ הנה תנאי דבתר הכי ג"כ בקלא דקודם ג'שוואין מיירי.

א"כ נהי דדברי ריב"נ יש לפרש פ'ו שפכתו התוס', אבל מה נעשה בדברי ר"מ שאמר תצא ואי אפשר לומר רק שתצא אם ניסת אח"כ לכהן, ולדברי רש"י ז"ל מה בכך אפי' נחשוב אכלה בשוק הניקה בשוק לקול ס"ס הרי לא יצא שג'בעלה לפסול לה וע"כ דכל ש'יצא עליה שם מונה לולא דאמרין פריצותא בעלמא היתה נפסלה לכהונה אפי' לא יצא הקול שג'בעלה לפסול לה: וביותר אני תמה דלעיל פירש"י בד"ה לא חיישינו לי' פ'ון שניסת לכהן יצא עליה קול שהיתה זונה או ג'רושה והשתא למה פ'י שהיתה זונה פ'ון דלשם מונה לא חיישינו, פ'לל אפי' קודם ג'שוואין פ'ו שפירש פ'ון להדיא: לכו נראה לי ברור דס"ל לרש"י בעיקר הברייתא דתנאי דלא כפיר"י דמיירי קודם ג'שוואין רק אפילו אחר ג'שוואין, והיינו דקול מונה אי הני חיישינו לי' פ'ו שאר קולות פשיטא שלא הנה מקום לחלק בין קודם ג'שוואין לאחר ג'שוואין דהיא ס"ד לחוס על אשה שאנו חוששין שהיא מונה תחת בעלה שלא להפקיע מבעלה ונהי פ'ל כה"ג מצנה לגרשה פ'דלקמן סוף מכילתין והיא נניח אותה לישב תחתיו ואנו חוששין לה שהיא מונה תחתיו שהרי אנו אוסרין אותה לכהן מחשש זונה ורב אשי דקאמר פ'ל קלא דבתר ג'שוואין ולא מחלק בין קול זונה לשאר קולות דס"ל באמת פ'רבא דקול זנות לאו קול הוא פ'לל והיינו דנקט רב אשי פ'ל קלא דמשמע שיש הפרש בין הקולות קודם ג'שוואין רק אחר ג'שוואין

פְּלֵאָה הוּא דְלִשּׁוּם קוּל לָא חֵינְשִׁינּוּ וְהֵינּוּ דְקוּדָם גִּישׁוּאִין יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין קוּל שְׁל זְנוּת
לְשָׂאָר קוּלוֹת דְלִזְנוּת לָא חֵינְשִׁינּוּ פְּלֵל פְּדֻבְרֵי רַבָּא פְּאָן וְלְשָׂאָר קוּלוֹת חֵינְשִׁינּוּ אַבְל אַחַר
גִּישׁוּאִין לְשׁוּם קוּל לָא חֵינְשִׁינּוּ וְזֵה שְׁפִירֵשׁ"י לְעֵיל בְּדֻבְרֵי רַב אֲשֵׁי זוּנָה וּגְרוּשָׁה דְאִינְהוּ
מְחֻלְקִין לְפָנֵי גִישׁוּאִין וְלְאַחַר גִּישׁוּאִין שׁוּין וְכֵאֵן פִּי בְּדֻבְרֵי רַבָּא בְּאַמַּת דְאַפִּי קוּדָם
גִּישׁוּאִין אֵין לְחוּשׁ דְלֵאוּ קְלָא הוּא פְּלֵל אַבְל אֵי הִי לֹו דִין קוּל פְּשָׂאָר קוּלוֹת אֶפְּלִי לְאַחַר
גִּישׁוּאִין הֵיָה רְאוּי לְחוּשׁ, וְהֵינּוּ דְמֵינְתֵי תַנְאֵי דְפְּלִיגֵי בְּאַחַר גִּישׁוּאִין וְרַבָּא כְרִיב"נ וְזֵה
בְּרוּר לִפְעֵ"ד וְאֵין צְנֻרָה לְדַחֵק בְּדֻבְרֵי רִיב"נ פְּדֻבְרֵי הַתּוֹסֵ' וְעֵינּוּ מ"ש בְּתוֹסֵ' בְּזֵה: בְּתוֹסֵ'
בד"ה אַכְלָה בְּשׁוּק, אֹמֵר ר"י וכו' יוֹשְׁבַת תַּחַת .

בְּעֵלָה פֶּהֶן וכו'. וְאַף דְמְדֻבְרֵי הַתּוֹסֵ' דְלְעֵיל בד"ה וְהָאֵמֵר רַב אֲשֵׁי מִשְׁמַע דְבַתֵּר אֲיִרוּסִין
חֵינְשִׁינּוּ אֶפְּי אֵי מְפַקִיעִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ כֹּל שְׂאִין חֲשִׁשׁ עַל הַבְּנִים א"כ הוּי מְצִי לְיִפְרוּשֵׁי
בַתֵּר אֲיִרוּסִין מ"מ לָא מִשְׁמַע לְהוּ דְלָא ס"ל לְרַבָּא פְּרַב חֲבִיבָא דְלִמְּוּ דְהִכִּי קוּ"ל: אֶמְנָם
יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְדֻבְרֵיהֶם הִכִּי מֵינְתֵי רִיב"נ רְאֵיהּ מְהָא דַּא"כ קוּל גִּירוּשִׁין וְקִידוּשִׁין גְּמִי
לָא גִירוּשִׁין מְהָא טַעְמָא דְלָא הִנְחַת בַּת וכו' מִיְהוּ בְּהָא אִיכָּא לְמִימַר דְאֵין הַנְּשִׁים מְדַבְּרוֹת
רַק בְּחֻשׁוֹדוֹת שְׁבַעִיר לָא בְּקִידוּשִׁין וְגִירוּשִׁין, וְעוּד דְבָהּא דְרַכּוּ שְׁל פֶּהֶן לְחַקֵּר אִם הִיא
גִירוּשָׁה אוּ פְּנוּיָה אַבְל אֵינוּ עוֹלָה עַל דְעַתּוֹ לְחַקֵּר אִם הִיא זוּנָה: אַף הָא קִשְׂיָא לְדֻבְרֵיהֶם
הִכִּי מֵינְתֵי רִיב"נ מְקַרָּא דְהָא קְרָא בַתֵּר גִּישׁוּאִין קָא מִשְׁתַּעִי וּבְהָא לִיכָּא לְמֵ"ד דְלָא
חֵינְשִׁינּוּ דְמְהָא טַעְמָא מְהַדְרֵר ר"י לְאוּקְמָא בְּרֵינְתָא קוּדָם גִּישׁוּאִין וְאֵי גִימָא דְמְדַאֲוֵרֵינְתָא
אֵין לְחַלֵּק בֵּין קוּדָם גִּישׁוּאִין לְאַחַר גִּישׁוּאִין רַק מְדַרְבְּנֵן מְחַלְקִין בְּהִכִּי א"כ הָא גּוּפָא
קִשְׂיָא בֵּינֵן דְאִינְהוּ רַק קוּדָם גִּישׁוּאִין מֵינְתֵי ש"מ דְמְדַרְבְּנֵן אֲתִי עֲלֵהּ וּמֵאֵי קִשְׂיָא לִי מְקַרָּא
דְלִדִּידְהוּ גְּמִי מְדַאֲוֵרֵינְתָא לָא חֵינְשִׁינּוּ לְקָלָא פְּלֵל וכו"ש אַחַר גִּישׁוּאִין: וְאַפְּשָׁר לֹוּמַר
דְכּוּנְנַת רִיב"נ לֹוּמַר דְכֵינֵן דְמְדַאֲוֵרֵינְתָא לִית לֹן לְמִיחּוּשׁ לְקָלָא פְּלֵל רַק מְדַרְבְּנֵן חוּשְׁשִׁין
לְקוּל א"כ מְמִילָא לָא תִקְנוּ רַבְּנֵן בְּדֻבְרֵי שְׂאֵי אֶפְּשָׁר לְקַיִים גְּזִירְתָם דַּא"כ לָא הִנְחַת בַּת
וְכִיּוּצָא בְּזֵה לָא תִקְנוּ רַבְּנֵן, וְהֵנָּה כְּכַר פְּתַבְתִּי לְעֵיל בְּפִירֵשׁ"י מַה שְׁנִרְאָה לִי בְּזֵה: וְנִרְאָה
לִי לֹוּמַר עוּד דְנוֹדָאֵי אַף דְלִקְלָא דְבַתֵּר גִּישׁוּאִין לָא חֵינְשִׁינּוּ אַבְל מ"מ אֵי יֵצֵא עֲלִי קוּל
שְׁזִינְתָה אֲסוּרָה לְכַהֵן כְּשִׁימּוֹת בְּעֵלָה דְלַגְבֵי פֶּהֶן הוּי לְהַ קוּדָם גִּישׁוּאִין כְּהָא דְלְעֵיל דָּף
פ"א רַק הֵתָם אֶמְרִינֵן טַעְמָא דְסְמוּךְ לְמִיתָה גִירוּשָׁה וְהִכָּא גְּמִי מְצִינֵן לֹוּמַר סְמוּךְ לְמִיתָה
זִינְתָה אוּ גִירוּשָׁה, וְעוּד דְבִזְנוּת אֵין אַתָּה מוֹצִיא לְעַז עַל בְּנֵיו פְּלֵל אַבְל בְּכַהֵן דְלְעֵיל הוּי
לְהוּ חֲלָלִים וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר מְצִי מֵינְתֵי בְּנִיסַת, וְכֵינֵן שְׂאֵתָה אוֹסְרָה לְכַהֵן לְעוֹלָם הוּא עֲצָמוּ
מְגַרְשׁ לְהַ דְלָא מְעִיִל נְפִשְׁי' בְּסַפִּיקָא וְהוּי לִי מְצָא בְּהַ עֲרוֹת דְבַר בֵּינֵן שְׂאֵנוּ חוּשְׁשִׁין לְהַ
פְּזוּנָה לְאוֹסְרָה לְכַהֵן וּבְאַמַּת הַתּוֹרָה אֶמְרָה דְבַר בְּרוּר וְלָא שְׁיִגְרֵשׁ בְּקוּל זֵה וְאִם אַתָּה
אוֹסְרָה לְכַהֵן לָא הִנְחַת בַּת כִּי מְמִילָא יִגְרֵשְׁנָה בְּעֵלָה בְּעֲצָמוּ מְחַמַּת חֲשִׁשׁ זֵה כְּנ"ל, אַבְל
מ"ש לְעֵיל בְּגְמָרָא הוּא הַעֵינְקֵר וּפְשׁוּט לִפְעֵ"ד: בד"ה בְּעוֹלָה אֵין חוּשְׁשִׁין לְהַ, פִּי בְּקוּנְטְרָס
וכו'.

וּלְדַעֲתֵי לְק"מ דְחֻזִּין לְקַמֵּן דְאַמְרִינֵן גְּבִי קְלָא מִימַר אֶמְרֵי עֵינֵינוּ רַבְּנֵן בְּקִידוּשִׁין וְלָא הוּי
בְּהוּ שְׁוֵה פְּרוּטָה, וְכִמוּ כֵן בְּזִרְק לְהַ סְפַק קְרוּב לֹו מְפֻרְשׁ בְּמִשְׁנָה דְלָא הוּי קוּל א"כ הִכָּא
דְבַעִי לְאַשְׁמוּעִינֵן דְקוּל מְזוּנָה לָא חֲשׁוּב פְּלֵל קוּל דְאַמְרִינֵן פְּרִיצוּתָא בְּעֵלְמָא א"כ ע"כ
לְכַהֵן גְּדוּל מֵינְתֵי דְאֵי לְפִסְלָה לְכַהֵן אֶפְּלִי הִי קוּל זֵה קוּל גְּמוּר אֵין לְחוּשׁ דְמִימַר אֶמְרֵי
דְאַמְרָה לְכֻשֵׁר נְבַעֲלֵתִי וְנֶאֱמַנְתָּ אוּ שְׁהִבִּיאָה רְאֵיהּ דְלְכֻשֵׁר נְבַעֲלָה וְהוּי מִשְׁשׁ כְּמוּ קִידוּשִׁין

ספק קרוב לו אף דאי נתקדשה באמת כה מקודשת מספק לגבי קול לא חיישינן תו ללעז
א"כ כ"ש הכא פנין דלא ידעי אי לכשר נבעלה אי לפסול בנדאי לא חיישינן לקול דמימר
אמרי מסתמא נתברר דלכשר נבעלה וכ"ש לר"ג דנאמנת בעצמה, ודע דמה שפיתבו
התוס' חייבי פרישות והיגו פפי שיטתם פרק הבא על יבמתו דחייבי לאוין דתפסי
קידושין לא פסלי לכהונה ואף דהביאו בעצמם דברי ר"י דפסולה משום דהיא בחזקת
בעולה לנתין וממזר ונהרי ממזר תפסי בי קידושין, ועוד דדברי ר"ג מוקמינן ברישא
להכשיר בה וסיפא בבתה ש"מ דלהכשיר בה ג"כ פוסל ביאת ממזר, ונראה לי דלא באו
התוס' פרק הבא על יבמתו להשיג על רש"י רק במה שפי' לפסול לה אבל במי שפסול
לכל העולם מודים דפוסל לכהונה אפי' בחייבי לאוין, כנ"ל: ודע דבעיקר פירש"י יש
לדקדק דקצת לשונות בברייתא מייירי שהיו פפי משפט הקול רק חסרון אחר וקצתן
שלא היו פפי משפט הקול וקצתן שלא היו באותו יום והכל לא נזכר בברייתא כלל,
ולולי פירש"י היה נ"ל דהכל ענין אחד בעולה אין חוששין שפא לקידושין נבעלה וכן
לא חיישינן דלפסול נבעלה ואתי' כר"ע דלעיל דחיישינן לקול מזנה רק פאן שלא זכרו
לפסול לא חיישינן, וכן נשואה אינו קול לחוש לקידושין כי אולי נשאת בלי קידושין
לפילגש וכדומה ונשאת דרף נישואין וכן ארוסה רבא דאינשי למשנדכת ארוסה קרי
לה כמו שפיתבו הפוסקים ואין פאן קול של קידושין, וכן שלא לפלוני אין אוסרין אותה
לכל העולם לעולם והוי כמו קלא דבתר נישואין בעיר אחרת אין חוששין דס"ד אף שלא
היה פאן פפי משפט הקול שם באמת הי', קמש"ל כל שלא יצא הקול פאן בנרות דולקות
ונשים שמחות לא הוי קול, וכן ממזרת ושפחה אין אוסרין על פי הקול לגמרי כמו קלא
דבתר נישואין, וכן הקדיש הפקיר אין חוששין לקול לאסור נכסיו על זה כנ"ל, ובחידושי
לא"ה ע סימן מ"ו הארכתי בזה שפן נראה מדברי הרמב"ם כמ"ש עיי"ש: בד"ה ארוסה
אין חוששין לה, לא מבעי' וכו'.

ולפי מה שפירשתי מקודם אתי שפיר בפשיטות טפי דנשואה לאו לשון קידושין הוא
שהרי אם אמר הרי את נשואתי אינו פלום כמ"ש הרב בהג"ה בא"ה ע סי' כ"ז ס"ג אבל
ארוסתי הוי לשון קידושין מ"מ פנין דאיפא דקרי למשנדכת ארוסה לא חיישינן
לקול: בגמרא פלונית נתקדשה היום.

משמע דהיום קאי על אמירת הנשים ואף שיצא הקול על אחד שקידש זה ימים כל שיצא
הקול דבאותו יום אמרו הנשים פלונית נתקדשה היום הוי קול וכן משמע ברמב"ם
ובפירש"י לעיל בד"ה לא חיישינן לי' ע"ש: שם אמר ר' אבא אמר ר"ה אמר רב וכו'
והלכו למדה"י נראה לי דהך דר' אבא ודעולא דלעיל אין ענין זה לזה פלל רק עולא
מפרש מהו הקול היצא לא שיצא קול סתם רק שיצא קול דהוי גרות דולקות ונשים
שמחות וכו' ואמרים נתקדשה פלונית היום כה יצא הקול ואתי ר' אבא ואמר דלא סגי
בקול הברה שיצא קול סתם שפך הי' רק שיאמר שמעתי מפלוני שפך הי' ופלוני מפלוני
עד מפלוני ופלוני והלכו דהם ראו בעצמם שהי' כה ובנדאי אי באו פלוני ופלוני ואמרו
שהיו שם שהי' גרות דולקות ונשים שמחות ובני אדם נכנסין ויוצאין ואמרים פלונית
נתקדשה היום בנדאי זו היא עדות מעליותא בדבר הנעשה בפרסום וראו לפניהם הכל
ואהא משני דהלכו האחרונים למדה"י ולא נתברר מפני אמת האנשים שראו שפך
הי' ואין פאן רק קול בלבד שהי' כה: ובכהי' ניחא הך דאמר ר"ח עד שישמעו מפי

הפְּשָׁרִים דְּלִכְאוּרָה סוֹתֵר לְהַךְ דְּלַעִיל דְּקֶאֱמֵר וְנָשִׁים אוֹמְרַת, וְלַהֲנַ"ל גִּיחָא דְּנוֹדָאֵי סְגִי בְּאוֹתָן הֵרֹאֵין הַשְּׁמִחָה שֶׁל אִירוּסִין מִמָּשׁ וְהַגְּרוֹת דּוֹלְקוֹת וְנָשִׁים שְׂמֵחוֹת וְאוֹמְרַת פְּלוֹנֵית נִתְקַדְּשָׁה סְגִי בְּהֵכִי אִפִּי' לְדַבֵּר בְּרוּר פִּינּוֹן שֶׁהוּא מְפֹרָסִים כ"כ רַק אֵין אִישׁ פֶּה שְׂיֵאֱמֵר שֶׁהוּא רָאָה כָּל אֵלֶּה בְּעֶצְמוֹ רַק שָׁמַע שְׁהִיּוּ כֶּה וס"ל לר"ח שְׁצַרְיָה לְהִיּוֹת שְׂמִיעָה זֹו מִפִּי כְּשָׁרִים עכ"פ דָּאָז יֵשׁ לְחוּשׁ לְקוֹל אֲבָל שְׂמִיעָה מִפִּי פְּסוּלִים לֹא הָוִי קוֹל וּבְזֵה מְיוֹשֵׁב קוֹנְשֵׁית הַתּוֹס' בּד"ה עַד שְׂמַגִּיעַ וְקוֹנְשֵׁית הַתּוֹס' בּד"ה עַד שְׂיֵשְׁמַעוּ וְעַמ"ש בַּתּוֹס': שָׁם א"ל מְדַאֲמֵר ר"ח עַד שְׂיֵשְׁמַעוּ מִפִּי הַכְּשָׁרִים ש"מ לֹא מְבַטְלִינּוּ קָלָא.

פִּירֵשׁ"י אֶלְמָא אֶקוּלֵי רַבְנָן בְּמִילְתָּא וְכו', וּלְפִי דְּבָרֵי הִי' לֹו לְהִבִּיא מְרַבָּה בַר ר"ה דְּקֶאֱמֵר אֲמַתְלָא אִפִּי' אַחַר י' יָמִים וְכוּן פְּלֵהוּ דְּהִקְלוּ אַחַר גִּישׁוּאֵין וְאַחַר אִירוּסִין וְלֹא אִיתְחַזַּק בּב"ד, לְכוּ נ"ל דְּהַכְּנוּנָה כֶּה דְּנוֹדָאֵי יֵשׁ לְהִבִּין לר"ח דְּהָא כָּל קוֹל מְדִינָא אֵין לְחוּשׁ לֹו רַק לְלַעַז א"כ מַה בְּכֶה דְּלֹא שְׂמַעוּ מִפִּי כְּשָׁרִים מ"מ הָרִי קוֹל גְּמוּר וַיֵּשׁ חֲשַׁשׁ לַעַז וְע"כ דִּישׁ פֶּח בְּיַד ב"ד לְבַטֵּל הַקּוֹל רַק שְׂאִין מְבַטְלִין רַק בְּאֹפֶן שְׁנִרְאָה לְהֵם שְׂאִינוּ כְּלוּם פִּינּוֹן שְׂלֵא שְׂמַעוּ מִפִּי כְּשָׁרִים אוֹ שְׂהַעֲמִידוּ הַדְּבָר עַל בְּנֵרִי' כְּדִלְקָמֵן אֲבָל אֵי גִימָא דְּאִפִּי' בְּאוּ מִמַּה"י וְאִישְׁתַּכַּח שְׂיִקְרָא אֵין מְבַטְלִין הַקּוֹל א"כ מַה עֲדִיפּוּתָא דְּכְשָׁרִים דְּנִקָּא שְׁהָרִי אִם נִתְבָּרַר שֶׁהוּא שְׂקֵר כְּנֵלֵם אֲמָרוּ שְׂקֵר וּמ"מ חִיִּישֵׁינּוּ לְלַעַז א"כ בְּפְסוּלִים נְמִי גִיחֻשׁ לְלַעַז וּמַר"ש דְּקֶאֱמֵר אִפִּי' מִפִּי נָשִׁים מוֹכַח מִמִּילָא דְּלֹא מְבַטְלִין קָלָא דְּאָרְף שְׂיַדְעֵנוּ שְׂאִין בּוּ מִמָּשׁ חִיִּישֵׁינּוּ לְלַעַז כְּמוֹ מִפִּי נָשִׁים: בַּתּוֹס' בּד"ה עַד שְׂמַגִּיעִין לְדַבֵּר הַבְּרוּר, מִסְתַּמָּא לֹא פְּלִיג ר' אֲבָא וְכו' לְכְאוּרָה תְּמוּהָ דְּמַה בְּקִשּׁוֹ כְּאֵן בְּהַךְ לִישְׁנָא דְּאִידְחֵי בְּגִמְרָא דְּדַבֵּר בְּרוּר עֲדוּת מְעַלְיֵיתָא הוּא וּבְאִידְךָ לִישְׁנָא הָוִי לְהוּ לְפָרֵשׁ כּוּ, וצ"ל דְּבְאִידְךָ לִישְׁנָא לֹא קִשִּׁי' לְהוּ כְּלָל דְּמַר אֲמַר חֲדָא וּמַר אֲמַר חֲדָא וְלֹא פְּלִיגֵי שְׂאִין שׁוּם עֲדִיפּוּתָא מְזַה לְזַה אֲבָל כְּאֵן לַס"ד דְּבַעֲי דְּבָר בְּרוּר בְּנוֹדָאֵי הִי' מְקוּם לֹוּמַר דְּפְלִיג אֲדַעְנוּלָא דְּהַךְ דְּעוּלָא אֵינוּ דְּבָר בְּרוּר וְעַל זֵה מְחַלְקוּ דְּבַהַךְ דְּלַעִיל לֹא בְּעֵינּוּ דְּבָר בְּרוּר וְעוֹד דְּלַעִיל רַק בְּקִידוּשֵׁין וְכְאֵן בְּתַרְנוּוּיָהוּ בְּקִידוּשֵׁין וְגִירוּשֵׁין, וְהָא לֹא קִשִּׁי' לְמַה לִּי לְעוּלָא לֹוּמַר גְּנוּנָא דְּלֹא שְׂיִיךָ רַק בְּקִידוּשֵׁין דִּישׁ לֹוּמַר דְּקַמְש"ל אִפִּי' אֵינוּ דְּבָר בְּרוּר.

אָרְף לְאִידְךָ לִישְׁנָא יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת פִּינּוֹן דְּלֹא פְּלִיגֵי לְמַה לֹא קֶאֱמֵר הַךְ דַּר' אֲבָא דְּשְׂיִיךָ בְּתַרְנוּוּיָהוּ לְכוּ נ"ל דְּלִישְׁנָא בְּתַרָּא ג"כ רַק בְּקִידוּשֵׁין הוּא דְּאָרְף דַּר' אֲבָא לֹא בְּעֵי שְׂמַחַת אִירוּסִין מִמָּשׁ מ"מ כְּמוֹ שְׂמַחַת אִירוּסִין בְּעֵי אֲבָל בְּלִי שְׂמַחַת אִירוּסִין כְּלָל לֹא הָוִי קוֹל וְכוּן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם לְהַדְּיָא שְׂפַתְבַּר הַךְ דְּעוּלָא וְהַךְ דַּר' אֲבָא וְזַכַּר בְּעוּלָא שְׂמַחַת אִירוּסִין בְּכָל פְּרָטִיו וּבְדַר' אֲבָא כְּמוֹ שְׂמַחַת אִירוּסִין סְתָם וְהֵינּוּ כְּמוֹ שְׂפַתְבַּתִּי וְזַהוּ שְׂלֵא כְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּהַךְ דַּר' אֲבָא קֶאֱמֵר עַל גִּירוּשֵׁין ג"כ, וּכְבָר פְּתַבְתִּי בְּגִמְרָא מַה שֶׁנ"ל לְפָרֵשׁ וּבִלְא"ה לַק"מ: בּד"ה מְבַטְלִינּוּ קָלָא נִרְאָה כְּפִי' שְׁנֵי שְׂפַקוּנָו וְכו' בְּאַמַּת יֵשׁ לְתַמּוּהָ לְפִי רֵאשׁוֹן שֶׁל רַש"י דְּאֵי שְׂמַעֲנוּ קוֹל יוֹצֵא מִפִּי נָשִׁים וְתִינּוּקַת מְשַׁתְּקִינּוּ לְהוּ דְּהִיאָרְף ס"ד דְּמְשַׁתְּקִינּוּ דַּא"כ יֹצֵא שְׂמַה בְּעֵיר מְקוֹדְשֵׁת מְקוֹדְשֵׁת לְמַה תְּהֵא מְקוֹדְשֵׁת נְשִׁתִּיק אוֹתָם וְאֵי נִתְפַּנּוֹן רַש"י לֹוּמַר דְּנִקָּא בְּקוֹל מִפִּי כְּשָׁרִים הָוִי קוֹל אֲבָל מִפִּי נָשִׁים וְתִינּוּקוֹת לֹא הָוִי קוֹל וּלְפִי' זֵה הָוִי אֲתִי שְׂפִיר טְפִי הַרְאָל' מַר"ח דְּלַדְעַת ר"ח אֵי שְׂמַעֲנוּ מִפִּי נָשִׁים וְתִינּוּקוֹת מְבַטְלִינּוּ לִי' דְּנוֹדָאֵי הַךְ לִישְׁנָא מְבַטְלִינּוּ קָלָא מְשַׁמַּע לְהַדְּיָא דְּעַל אוֹתוֹ הַקּוֹל שְׂאֵנוּ דְּנִין עַד עַכְשָׁיו וְהוֹנְכַר בְּמַתְּנִיתִין שְׂאֵלוֹ אֵי מְבַטְלִינּוּ לִי', וְעוֹד דְּקֶאֱמֵר מְדַקְאֲמֵר ר"ש וְכו' ש"מ כו' וְהָרִי ר"ש ור"ח פְּלִיגֵי מִמָּשׁ בְּהָא דַּלְר"ש מִפִּי נָשִׁים לֹא הָוִי קוֹל וְאִפִּי' לְבַטֵּל אֲפָשֵׁר

דאין צריף ולר"ח הוי קול, וצ"ל דכוננת רש"י דקול דמתני' היינו שעשו פל יכולתם להשתיק הקול ולא הועילו פי עומד במקומו ואינו פוסק ואז חיישינן אבל מתחילה ראוי לעשות טעדיקי פל מה דאפשר להשתיק לבטל הקול, אף גם זה רחוק מאד דהא קלא דלא איתחזק בבי דינא לא הוי קול ואי נשאת קודם הוי הקול דאח"כ פקלא דבתר גישואין א"כ מה צורף לבטל הא אי לא יתחזק בב"ד תוכל להנשא ואח"כ אפי' יתחזק לא איכפת לן, וזה שכתבו ופי' ראשון אין נראה ומייתי ראי' משום דלכאורה לפי' ראשון הוי הרא' מר"ח יותר נכונה מלפי' שני, פנ"ל: בד"ה עד שישמעו מפי הפשרים, אע"ג דאמר לעיל ונשים אומרות וכו'.

וכבר כתבתי בגמרא דעיקר פוננת ר"ח לומר דסיפור זה בכללו שהיו גרות דולקות ונשים שמחות ואמרו צריף שיהא נשמע מפי פשרים שהם שמעו מפי פשרים עד מלונני ופלונני והלכו שאי היו פלונני ופלונני פאן פשרים וראו בעצמם פסדר הזה הוי עדות מעלייתא שאין לה דבר ברור מזה שהי' פרסום בגרות ושמחת אירוסין והפל אמרו פלונני נתקדשה וכיון שפשרים מעידין שראו זה בעיניהם היה דבר ברור ואפי' נשאת היו מוציאין אותה רק לפי שאינם פאן לא הוי רק קול ע"ש: בד"ה פיון דבעידנא דהוי קלא, לישנא משמע דסבר כר"י ופליג אדברה בר ר"ה וכו'.

ולפע"ד נראה שאין ענין זה לזה ולפי דבריהם הוי להו להביא הך עובדא לקמן בפלוגתא דרבה בר ר"ה ור"ז והך דרבה בר ר"ה מייירי שזו האמתלא שנתן אח"כ היתה ידועה בבירור רק לפי שפבר יצא הקול אין מבטלין אותו מחמת האמתלא אבל פאן קאמר לאו פל פמינני' וכו' משמע שלא האמין לו פלל האמתלא מאחר שיצא הקול שקידש לא על תנאי פלל רק הוא פא לומר שהי' על תנאי להחזיק אמתלא אינו נאמן אבל לקמן לאו מפח אמונה נגעו בה רק לפי שפבר הוחזק הקול, פנ"ל: ע"ב בגמרא במקום אמתלא חוששין לאמתלא.

פירש"י אפילו אין אמתלא אלא מקום ופתח יש לדבר וכו' ולפי דבריו פליג ממילא על רבה בר ר"ה דלדידן אפי' אין פתח פלל בשעת מעשה רק יצא אח"כ מהני ולר"ז הפל תלוי ביש פתח לא בעינן שתצא האמתלא להדיא לעולם ואי אין פתח לא מהני פלל ויש לומר ג"כ דלא פליג עלי' רק הוסיף להקל דכל שיש פתח תיקף לא בעינן אמתלא להדי' פלל ואמתלא להדיא מהני ג"כ אפי' אחר י' ימים, גם הרמב"ן והר"ן פירשו בענין זה פפי פירש"י אף שהוא בסגנון אחר אבל עכ"פ במקום ופתח סגי, והך חוששין קשי הבנה מאד, ולפי' רש"י צריף לפרשו לקולא וכו פתח הר"ן"ה בספר הצבא במידה תשיעית ואף שהרמב"ן ז"ל נדחק מאד לפרשו לפי דרכו לחומרא והוא דחוק גדול ע"ש, גם הך לישנא דמשני במקום אמתלא קאמר הוא מגומגם מאד והוי לי' לומר מקום אמתלא קאמר, ואמת דהגירסא ברי"ף מקום אמתלא קאמר אבל רש"י ז"ל פתח ה"ג במקום אמתלא קאמר ועוד אני תמה אי ס"ד דלא בעינן אמתלא להדיא ונהרי על תנאי קדיש הוי פתח ומקום פמו שהקשו מהך דנתקדשה ופא בעלה א"כ ומה התם דהוי קדושין גמורין הם נשברים בפתח זה כ"ש בקול קדושין דמתניתין והיאך משפחת לה לחוש לקול קדושין שאם תנשא יאמרו על תנאי קדיש ונהרי יש פתח לקול לבטלו, ועוד קשיא לי מאי מקשה מהך דהאשה רבה הא התם לענין שתתזור לבעלה איירינן ונהרי פל קלא דבתר גישואין

לא חיישינו ל"י והיאף מדמה להף דהכא: לכו נראה לי דהכא כף הפנונה דנדאי יש במתניתין קול קידושין בלבד ויש ג"כ קידושין וגירושין והגירושין הן אמתלא לקידושין ועלה אמרינו ובלבד שלא תהא שם אמתלא ומתפרש בין על קול קידושין ואז האמתלא להקל באה ומתפרש ג"כ על קול גירושין שהוא אמתלא לקידושין שלא יהא אמתלא ששוכרת האמתלא והאמתלא זו היא להחמיר לשפור האמתלא להחזיק הקידושין ורבה בר ר"ה אמר דאמתלא שאמרו אפילו מפאן ועד י' ימים ואפילו להקל דהיינו במקום קול, ועלה פליג ר"ז דדוקא במקום אמתלא חוששין לאמתלא השוכרת אותה כדי להחמיר לחוש לקידושין אבל במקום קול לאמהני אמתלא אחר י' ימים רק בעינו שתצא תיכף והיינו דפריף ל"י ר"פ ממתניתין דקתני ובלבד שלא תהא שם אמתלא דמשמע כל שתהא אמתלא מועלת והשיב לו ר"ז דזה לא קאי רק במקום אמתלא שלא תהא אמתלא לשפור האמתלא דהאמתלא להחמיר באה אבל במקום קול לא מהני אמתלא רק תיכף ור"פ קיבל תשובתו דרק במקום אמתלא חוששין לאמתלא אפי' אח"כ אבל במקום קול לא מהני אמתלא אח"כ לשפור הקול להקל ואמר ל"י רב פהנא ואת לא תסברא דאמתלא מהני אפי' במקום קול אפי' אח"כ וזה תנו נתקדשה מותרת לחזור והא התם הנה קידושין היו קידושין גמורים באמת ולא הי' או שום אמתלא ומ"מ מהני אמתלא אח"כ לשפור הקידושין כ"ש פאן דאינם רק קול דמהני אמתלא אח"כ לשוכרם (והא דמהני התם אמתלא שאינה יוצאה כלל משום דכל החשש דיאמרו ראשון גירש וזה ג"כ אינו רק מה שיחשבו ואפי' קול ליכא בזה כמו כן מהני להיכף שיאמרו קידש על תנאי משא"כ פאן דהחשש מחמת הקול בעינו אמתלא להדיא אבל לפירש"י קשה ודוק] ואף דהתם הוי קול דבטר גישואין לק"מ דה"מ דמהני בטר גישואין היינו שלא לחוש לקול אבל שם היו קידושין באמת לא קול בנדאי יש לחוש אפי' בטר גישואין רק דדנין מפח האמתלא דהיינו דקידש על תנאי אף דמעיקרא היו קידושין גמורין ולא על דעת שום אמתלא כלל מ"מ מהני א"כ מוכח דמהני אמתלא להקל ג"כ אפי' אחר זמן, ואהא משני שאני התם דאתי בעל ומערער, ודוק היטב בהנ"ל פי נראה נכון מאד, ובענין מה שפחלקו רב אשי ורב חביבא בקול בטר אירוסין כבר נתבאר על נכון לעיל בתו' ד"ה אמר רב אשי: שם כל קלא דבטר גישואין לא חיישינו ל"י.

פירש"י ניסת היום והיום יצא קול שהיום היא נתקדשה לאחר וכו', ואיני יודע למה פי' שהיום היא נתקדשה לאחר, ומה שאמרו לעיל היום נתקדשה פלונית אין הפנונה שבאותו יום. שיצא הקול צריף להיות שיצא שנתקדשה באותו יום רק שצריף להיות ממילא שנתקדשה ביום שהיו הנרות דולקות ומטות מוצעות, וברי רש"י ז"ל גופא פי' לעיל דף פ"ח ע"ב בד"ה לא חיישינו ל"י כגון אם ניסת לכהן ויצא עליה קול שהיתה זונה או גרושה וכו' הרי בהדי' שאין צריף שיהא הקול דהיום נתקדשה דוקא דאל"כ כה"ג אפילו קודם גישואין לא איכפת לן, מיהו בהא יש לומר דנדאי יש שני מיני קול גמור שלא יהא קול הברה, האחד מה שאמר עולא ולוי ור"י לעיל בנרות דולקות ומטות מוצעות, והשני הוא מה שאמר ר' אבא אמר רב לעיל פלוני שמע מפלוני, וכתבו התוס' לעיל בד"ה עד שמגיעין דהו דעולא שניף בקידושין בלבד והו דר' אבא שניף בגירושין כמו בקידושין, והשתא של קידושין דלא שניף רק פעולא ור"י דלעיל ס"ל לרש"י דבעינו היום שזהו מתנאי קול קידושין ואי לא"ה פקול הברה דיינינו ל"י, אבל בקול גירושין

פְּלוּנֵי שְׁמַע מִפְּלוּנֵי בְּהָא לֹא הֵנוּפֵר הַיּוֹם וְנוֹקָא, לְכֹה לְעֵיל דְּפִי דְּבָרֵי רַב אַשֵּׁי לְעַנְנֵי זוּנָה וְגִירוּשָׁה לֹא זָכַר הַיּוֹם דְּבָהָא לֹא בְּעֵינֵי הַיּוֹם וְכֹאן דְּפִי לְעַנְנֵי קִידוּשֵׁינֵי זָכַר הַיּוֹם, (וּכְבָּר פְּתַבְתִּי לְעֵיל לְמָה שְׁיִנְיָה פִּירוּשׁוֹ פֶּאן בְּקִידוּשֵׁינֵי וּלְעֵיל בְּגִירוּשֵׁינֵי אַף יֵשׁ לְתַמּוּהָ מַה שְׁפִי בְּמִשְׁנֵה בַד"ה מְגִנְרֶשֶׁת ס"ד אֲשֶׁת פֶּהֵן שְׁיִצְאָ עֲלֵי קוּל פְּלוּנֵי נִתְגַּרְשָׁה הַיּוֹם הָרִי דְּגַבֵּי קוּל גִּירוּשֵׁינֵי בְּעֵי ג"כ הַיּוֹם וְהָרִי הוּא סוֹמֵר דְּבָרֵי מַה שְׁפִי בְּדְבָרֵי רַב אַשֵּׁי, וְנָהִי דְּמַה שְׁפִי שְׁיִצְאָ קוּל שְׁנִתְגַּרְשָׁה תַּחְתֵּי וְלֹא שְׁהִיְתָה גִירוּשָׁה אֲתִי שְׁפִיר דְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנֵה הָרִי זֹו מְגִנְרֶשֶׁת מִשְׁמַע וְדַאי דְּעַד עֲכָשְׁוֹ א"א הִיא וְנַעֲשִׂית ע"י הַקּוּל מְגִנְרֶשֶׁת כַּמ"ש לְעֵיל אֲבָל נִתְגַּרְשָׁה הַיּוֹם לְמָה לִי, וְאוּלֵי בָּא הָרַב לְהוֹרוֹת דְּלֹא גִימָא שְׁיֵשׁ לְחֻלְקָא בֵּין יִצְאָ הַקּוּל שְׁנִתְגַּרְשָׁה מְעַיְקָרָא דְּאָז יוֹצִיאֵו לְעַז עַל בְּנֵי וְעַל בִּיאוֹת דְּמַעַיְקָרָא שְׁהִיּוּ בְּאִיסוּר אֲבָל אִי יִצְאָ קוּל הַיּוֹם נִתְגַּרְשָׁה דְּלִיכָא לְעַז פְּלָל בְּמָה שְׁיִוְצִיא ס"ד אִפִּי בְּתַר גִּישׁוּאִינֵי מְפָקִינֵי לָהּ קַמְש"ל דְּאִפִּי בְּכַה"ג מְקַשִּׁינֵי מְדַרְב אַשֵּׁי דְּלֹא מְפָקִינֵי לָהּ וְדִיִּיק פֶּן דַּל"כ מַה קָשִׁי לִי מְרַב אַשֵּׁי לֹוקְמָא מִתְנִי בְּקוּל שְׁנִתְגַּרְשָׁה הַיּוֹם וְהָד דְּרַב אַשֵּׁי בְּקוּל גִּירוּשֵׁינֵי דְּמַעַיְקָרָא כַּנ"ל, אָמְנָם מְדַבְרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה וְהִלְכְתָא מִשְׁמַע ג"כ דְּאִפִּילוּ בְּקִידוּשֵׁינֵי לֹא בְּעֵינֵי הַיּוֹם וְכֹן נִרְאָה מְדַבְרֵי הָרַמְב"ם כַּמ"ש לְעֵיל: בְּתוֹס' בַּד"ה וְהִלְכְתָא לֹא חִיִּישֵׁינֵי וּמַעֲשֵׂה בָּא לְפָנֵי ר"ת וְכו' דְּקִלָּא דְּבַתֵּר גִּישׁוּאִינֵי לֹא חִיִּישֵׁינֵי וְעוֹד פִּינֵן שְׁנִתְקַדְּשָׁה לְזָה בְּפָנֵי שְׁרִי וְכו'.

דְּבָרֵי הַתּוֹס' הִלְלוּ תְּמוּהֵינֵי מְאֹד לְכַאוּרָה וְצָרִיכֵינֵי בִּיאוּר וְהוּא שְׁיֵשׁ לְתַמּוּהָ בְּמַה שְׁתִּינְרָצוּ עוֹד מִפְּחַ חֻזְקָה אִין אֲשֶׁה מְעִיזָה, וְהוּא דְּבָר מִתְמִי דַּל"כ פֶּל שְׁיִצְאָ קוּל מְקוּדְשֶׁת וְהִיא ע"כ אוֹמֶרֶת שְׁלֹא נִתְקַדְּשָׁה כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל בְּמִשְׁנֵה וְאָנוּ אוֹסְרִין אוֹתָהּ לְהַנְשֵׂא בְּלִי גִט הָרִי יְכוּלָה לְקַבֵּל קִידוּשֵׁינֵי בְּפָנֵי וְכ"ש בְּמִקּוּם שְׂרָאוּי לְבַטֵּל הַקּוּל רַק דְּלֹא מְבַטְלִינֵן קִלָּא וְלָמָה לֹא תִקְבֵּל קִידוּשֵׁינֵי בְּפָנֵי וְעוֹד דְּמִילְתָא דְּפִשִּׁיטָא הוּא דְּאִפִּי שְׁנִיָּהֵם לְפָנֵינוּ וְאוֹמְרִים שְׁלֹא נִתְקַדְּשָׁה חִיִּישֵׁינֵי לְקִלָּא וְאִסוּרָה א"כ הִיאֵף יַעֲלָה עַל הַדְּעַת לְהַתִּיר לְפִי שְׁקִיבְלָה קִידוּשֵׁינֵי בְּפָנֵינוּ, וְכֹן מִשְׁמַע בְּבַעֲנֵי דְּבַעֲנֵי מִינֵי בִי רַב מִשְׁמוּאֵל בְּסוּגִיא דְּבַסְמוּף דְּלֹא מְהַי קַבְּלַת קִידוּשֵׁינֵי מְאֹחַר פְּגִידָה הַקּוּל דַּל"כ לר"ה דס"ל אפ"י שְׁלֹא בְּפָנֵינוּ אִינְיָה מְעִיזָה לֹא מִשְׁפַּחַת לְחַוֵּשׁ בְּקוּל קִידוּשֵׁינֵי אִפִּי קוֹדֵם גִּישׁוּאִינֵי, וְעוֹד יֵשׁ לְתַמּוּהָ בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' כִּי מְאֹחַר דְּהִי הַמַּעֲשֵׂה בְּאִמְתָּ שְׁיִצְאָ הַקּוּל אַחַר הַגִּישׁוּאִינֵי וּבְפִי אָמְרוּ פֶּל קִלָּא דְּבַתֵּר גִּישׁוּאִינֵי לֹא חִיִּישֵׁינֵי, וְלָמָה לוֹ עוֹד רְאִיָּה וְיָמָה ס"ד לְחַוֵּשׁ, וְעוֹד רְאוּי לְשׁוּם לַב בְּמָה שְׁהַעֲמִידוּ דְּבַרֵּיהֶם עַל מַה דְּמַסִּיק וְהִלְכְתָא לֹא חִיִּישֵׁינֵי, דְּזָה נְאֻמָּר עַל מַחְלוּקַת רַב אַשֵּׁי וְר"ח לְעַנְנֵי קוּל בְּתַר אִירוּסִין אֲבָל בְּתַר גִּישׁוּאִינֵי לִיכָא מַחְלוּקַת פְּלָל וְהָרִי הָד עוֹבְדָא דַּר"ת בְּתַר גִּישׁוּאִינֵי הָנִי וְיָמָה עַנְנֵי זָה לְהָד הִלְכְתָא דְּמִינֵי בְּתַר אִירוּסִין: אֲבָל דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּרוּרִים וּפְשוּטִים, דְּוַדַּאי יֵשׁ מְקוּם לְפָרֵשׁ מַה שְׁאָמְרוּ פֶּל קִלָּא דְּבַתֵּר גִּישׁוּאִינֵי לֹא חִיִּישֵׁינֵי הִינֵנוּ שְׁאִין מוֹצִיאִין אֲשֶׁה מִבְּעֻלָּה עַל פִּי קוּל אֲבָל מַה שְׁאִפְשֵׁר לְתַקּוּן לְהַצִּיל מִחֲשַׁשׁ א"א מְתַקְנִינֵנוּ וְהִינֵנוּ שְׁיִתְנוּ גִט וְתַשְׁבַּ תַּחְתֵּי, וְנָהִי דְּאִפִּתִּי לֹא גִיְתַקֵּן הָאִיסוּר שֶׁל וְנִטְמָאָה אַחַד לְבוּעֵל דְּאִסוּרָה לוֹ מ"מ מַה דְּאִפְשֵׁר לְתַקּוּן מְתַקְנִינוּ, וְנְאֻמָּת דְּרַש"י פִּי דְּבִזָּה יַחְזִיקוּ הַקּוּל, וְאִינוּ מוֹכְרֵחַ דְּהָרִי לר' שְׁיִנְנָא בְּרִי דְּרַב אִידי דְּלַקְמֵן דס"ל מְגִרָשׁ שְׁנֵי וְנוֹשֵׂא רַאשׁוֹן שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׁגִירֶשֶׁה תַּחֲקִלָּה שְׁהַפֵּל לֹא יִדְעוּ בְּגִט שְׁהוֹצְרָפְנוּהָ מִשְׁנֵי אֲלִמָּא דְּמְגִרָשׁ רַאשׁוֹן בְּחֻשָּׁי וְלֹא חִיִּישֵׁינֵי לְעַז א"כ כָּאן ג"כ יְכוּל לְגַרֵשׁ בְּחֻשָּׁי כְּדִי לְהוֹצִיא מִחֲשַׁשׁ א"א עַכ"פ וְיָמָה יִתְרוֹן יֵשׁ לוֹ לְהַנִּיחָה אֲצֻלוּ כְּפִי בְּלִי גִט ג"כ, אַף פִּינֵן דְּמִינֵי לֹן הִלְכְתָא אִפִּילוּ

בְּתֵר אֵירוֹסִין לֹא תִיַּשְׁיֵנוּ ש"מ דְּכָל פֶּה לֹא תִיַּשְׁיֵנוּ לְקוֹל דְּאֶפִּילוּ גַט אֵין מְצָרִיכִין מְרֵאשׁוֹן דְּאֵי מְצָרִיכִין גַּט מָה הוּא הַדְּבָר דְּלֹא תִיַּשְׁיֵנוּ בְּאֵירוֹסִין דְּהָא אֵין פֶּאן יוֹתֵר לְחוּשׁ רַק לְהַצְרִיכָה גַט אֶפִּי, קוֹנְדֵם אֵירוֹסִין וְע"כ דְּאֶפִּי גַט לֹא בְּעֵינֵינוּ וְזֵה שְׁהַעֲמִידוּ הַתּוֹס' דְּבְרִיָּהֶם עַל מָה דְּמָסִיק וְהִלְכְתָא לֹא תִיַּשְׁיֵנוּ אֶפִּי בְּאֵירוֹסִין דְּמָהָא מוּכָח דְּאֶפִּי גַט לֹא צָרִיד: וְלִפִּי שְׂיֵשׁ מְקוֹם לְבַע"ד לְחֵלּוֹק דְּאֶפְתִּי יֵשׁ לוֹמֵר דְּכָל מָה דְּמַצִּינֵנוּ לְתַקּוּנֵינוּ מְתַקְנִינוּ דְּהֵינּוּ לִיתָנוּ גַט בְּחֻשָּׁאֵי לְהוֹצִיא מִן הַלֵּב חֻשׁ א"א מְפֹאֵן וְלִהָבָא וְהָד פְּלוּגְתָא דְּרַב אֲשִׁי וְר' חֲבִיבָא מִיְיָרִי בְּכֵהֵן שְׂיַצָּא עֲלֵי קוֹל גְּרוּשָׁה דְּבָהָא לֹא קִי"ל פְּרַב אֲשִׁי רַק אֶפִּי בְּאֵירוֹסִין לֹא תִיַּשְׁיֵנוּ דִּמ"מ אֵין רָאוּי לְאֶפְרָקִי מִמֶּנּוּ מִחֻמַּת הַקּוֹל וְרַב אֲשִׁי סוֹבֵר כָּל שְׂאִין פֶּאן חֻשׁ הוֹצֵאת לְעַז עַל הַבְּנִים אוֹ עַל הַבִּיאוֹת שְׁקַדְמוּ שְׁהִיוּ בְּאֵיסוּר לֹא תִיַּשְׁיֵנוּ וְלֹא קִי"ל כִּר' אֲשִׁי רַק כִּר' חֲבִיבָא דְּלֹא מְפָקִינוּ לָהּ מִחֻמַּת הַקּוֹל אֲבָל בְּקוֹל קִידוּשִׁין וּבִישְׁרָאֵל כָּל פְּמָה דְּמַצִּינֵנוּ לִיתְקוּנֵינוּ בְּגַט מְתַקְנִינוּ לְהוֹצִיא מִלְּבָנוּ חֻשׁ א"א מְפֹאֵן וְלִהָבָא וְעַל זֵה פְּתַב ר"ת עוֹד טַעַם דְּחֻזְקָה אֵין אֲשֶׁה מְעִינָה דְּנָהִי דְּלִבְטַל הַקּוֹל לֹא מְהִי חֻזְקָה זוּ פְּנ"ל אֲבָל הָכָא הַקּוֹל מְמִילָא אֵין לְחוּשׁ לוֹ בְּתֵר נִישְׁוֹאִין וְהַגַּט שְׁנַצְרִיד אוֹתָהּ לֹא יְהֵא לְהַשְׁתִּיק הַקּוֹל אֲדַרְבָּא יֵשׁ לְעַז יוֹתֵר דְּבָזָה נְחוּזִיק הַקּוֹל רַק שְׂיַתָּנוּ גַט בְּחֻשָּׁאֵי לְהוֹצִיא מִלְּבָנוּ הַחֻשׁ שֶׁל קִידוּשִׁין מְלַבֵּד הַקּוֹל, וּבָזָה פְּשִׁיטָא דְּמְהִי חֻזְקָה דְּאֵין אֲשֶׁה מְעִינָה דְּלֹא נִישְׁוֹשׁ אֲנִי לְקִידוּשִׁין דְּמַעֲיָקְרָא וְזֵה בְּרוּר בְּכוּנוֹת הַתּוֹס', וְלִפִּי זֵה פְּשׁוּט הוּא דְּמוּדָה ר"ת בְּקוֹל קִידוּשִׁין קוֹנְדֵם נִישְׁוֹאִין וְהִלְכָה וְקוּבְלָה קִידוּשִׁין בְּפָנֵי הַמְּקַדָּשׁ הֵרֵאשׁוֹן בְּחֻזְקַת פְּנוּי' לֹא שְׁנַתְּגַרְשָׁה מִן הֵרֵאשׁוֹן דְּנוּדָאֵי תַצָּא מִשְׁנֵי וְזֵה בְּרוּר אֵין סְפַק לְפַע"ד: בְּגַמְרָא וְאֵיזָדָּה כִּי אֵיתָמַר דִּר"ה בְּפָנָיו.

קִשִׁי לִי לִפִּי מָה שְׁתִּירֵץ הִר"ר אֲלִיעֶזֶר בְּתוֹס' סוּף גְּדָרִים דְּלַכְּהָ טְמֵאָה אֲנִי לָהּ מוֹתֵרָת לְמִשְׁנָה אַחְרוּנָה וְלֹא אֲמָרִינוּ שְׁחַד"א דְּהִיא לֹא מוֹנְהֵרַת עֵי"ש וְהַתּוֹס' הַקְּשׁוּ עָלָיו דְּכָל הִכִּי דְּהוּא מוֹנְהֵר הִיא מוֹנְהֵרַת עָלָיו, אֲבָל בְּאַמַּת פְּנוּת הִר"ר אֲלִיעֶזֶר דְּכִינֵן דְּהוּא אֵין לוֹ לְהַאֲמִין וּמוֹתֵר בָּהּ מְמִילָא הִיא מוֹתֵרַת בּוֹ וְהַשְׁתָּא הָכָא לְעַנְיֵן א"א אֶפְתִּי קָשָׁה הִיאָדָּה לֹא צָרִיכָה גַט מִשְׁנֵי נְהִי דְּשְׁלֵא בְּפָנָיו לֹא מִיְהֵמָנָא אֲבָל עכ"פ שְׁחַד"א דְּהִיא א"א וְהִיאָדָּה תַצָּא מִמֶּנּוּ בְּלִי גַט וּבְאַמַּת כִּי בִלֵּא"ה הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' שְׁם דְּלָמָּה אוֹכְלַת בְּתֵרוּמָה הָא שְׁחַד"א, וּבִיּוֹתֵר תִּימָא דְּבְמַתְנִיתֵן גּוּפָה בִלֵּא"ה לֹא קִשִׁי כָּל דְּהִיכִין מְצִינוּ בְּמִשְׁנָה דְּהוֹתֵרָה לוֹ בְּמִשְׁנָה אַחְרוּנָה שְׁלֵא אֲמָרוּ רַק תְּבִיא רֵאִי לְדַבְרֵי וְאֵי לֹא תְּבִיא רֵאִי אוֹן הַדִּין יוֹצִיא וְיִתֵּן פְּתוּבָה פְּמוֹ לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה אֲבָל מִנִּין לָנוּ דְּהוֹתֵרָה לוֹ רַק עֵיקַר הוֹכְחָה מִמָּה דְּפִלְגִי אֵי אוֹכְלַת בְּתֵרוּמָה ש"מ דְּלִבְעֵלָה כ"ע מוֹדוּ דְּמוֹתֵרַת וְהַשְׁתָּא אֶפְתִּי קִשִׁי בְּתֵרוּמָה דְּשְׁחַד"א.

אֲבָל בְּאַמַּת יֵשׁ לִיַּשְׁב ג"כ שְׁלֵא נְאֻסְרָה אֲשֶׁה בְּתֵרוּמָה רַק אֵי נְבַעְלָה בְּאִנְפֵּן שְׁנַפְסָלָה לְכַהֲנָה אֲבָל זוּ פִּינוּן שְׁבְאַמַּת לֹא נְבַעְלָה וּמוֹתֵרַת לְכַהֵן אֵינָה נְפֻסְלַת לְתֵרוּמָה אֲבָל הַנְּ"ל נוּדָאֵי קִשִׁי וְעכ"פ נ"ל דְּכִמוּ דְּהֵתֵם לְכ"ע אֵי נְתַאֲלָמְנָה אֵינָה אוֹכְלַת בְּתֵרוּמָה וְכֵן לְרַבָּא הֵתֵם אֶפִּי מְעִיָקְרָא לֹא אֲכָלָה א"כ הָכָא נְמִי נְהִי דְּלֵהִיוֹת עִם בְּעֵלָה הֵרֵאשׁוֹן זֵה לֹא צָרִיכָה גַט אֲבָל אֶפְתִּי כְּשִׁימּוֹת אֲסוּרָה לְאַחַר בְּלִי גַט וְאֵי מִשְׁוֹם שְׁלֵא נוֹצִיא לְעַז עַל הֵרֵאשׁוֹן יֵאֲמָרוּ דְּעַכְשָׁיו קוּבְלָה קִידוּשִׁין מִמֶּנּוּ אָדָּה לְשׁוֹן לֹא צָרִיכָה גַט מִשְׁנֵי מִשְׁמַע דְּלֹא צָרִיכָה כָּל וְאֶפְשֵׁר לוֹמֵר דַּע"כ לֹא אֲמָרִינוּ דְּקַבְלַת קִידוּשִׁין הָנִי כְּאוֹמְרַת גְּרַשְׁתָּנִי רַק בְּמְקוֹם

שהיא אינה יכולה להעזיז אבל במקום שיכולה להעזיז לא הוי כלל פאומרת גרשתני ולא שחד"א כלל פנ"ל: בד"ה ובנהרדעי לא מבטלי קלא.

אע"ג דהני בי רב וכו' לא הוי מורה להו דלא פנפשי הרא"ש הביא לעיל בשם ר"ח לפרש מה שאמרו אתרי גינהו דבסורא הי' דרפן להוציא קול שאינו ממש לכך שם מבטלינו אבל בנהרדעי אותן האנשים בשם לא הי' דרפן לומר רק דבר שיש בו ממש לכך לא מבטלינו קלא א"כ אפתי תיקשי לימא דלכה שלח להו ליבטילו קלא פיון דהתם מודה שמואל דמבטלינו, ונ"ל דע"כ לא הי' המעשה כלל בסורא דאל"כ מה זה ששלח להו והודיעוני דאי מיגליא מילתא דקידושי דקמא לאו קידושי גינהו מבטלינו קלא דמה צורך לו שידיעו אותו דהא בסורא מבטלי קלא וע"כ דהי' המעשה בנהרדעא ושלח להם שיעמידו הדבר על בורני וידיעו אותו דאי יתברר דלא הוי קידושין יבטל הקול ואהא מקשה דנהרדעא אתרא דשמואל ושם אין מבטלינו פנ"ל: בד"ה ואידך פי איתמר דר"ה ה"מ בקניו.

וא"ת וכו' גרושה אני ולדעתי נראה ליישב בפשיטות דונדאי הך דהכא מיירי שהי' המעשה לפנינו שיצא קול מאחד ואח"כ קיבלה מאחר ונהרי הקול ע"כ אומר ממי קיבלה דשלא לפלוגי אין חוששין לו כדלעיל בבב"יתא א"כ בהא נודאי ס"ד דאיתמר אפי' שלא בפניו שהרי ע"כ יתגלה הדבר לפנינו דהא ישנו פאן ואנו דנין עליו ליקח גט ממנו א"כ שפיר יש לומר דאינה מעיזה פיון שהוא עמה בעיר אבל בהך דהתם דבאה אשה לפנינו ואין אנו מפירין אותה כלל אי פנוי' או א"א ומי הוא הבעל שהי' לה בהא נודאי ליכא למ"ד דשלא בפניו מעיזה דיודעת דבעלה הלה למדה"י ואיננו משא"כ הכא שפיר מהני אפי' שלא בפניו פיון דונדאי יכחיש אותה אח"כ וזה ברור לפע"ד: בד"ה אמר ר"ה וכו' אבל במצאו וכו' וכיון דונדאי וכו' א"כ חיישינו וכו'.

דבריהם מגומגמים לכאורה וזה וכיון אין לו שחר כלל, ונ"ל דעיקר פנונת התוס' דלפי פירש"י בד"ה עייני בי ע"כ ר' שינא לא סבר כר"ה בהא דאשת איש שפשטה ידה וכו' דלר"ה מה בכך דראשונים היו קידושין הא א"א גמורה שפשטה ידה וכו' צריכה גט וא"כ נודאי אין חילוק כלל בין מצאו דבר על בורני' ללא מצאו ובתרונייהו תליא בהך אי אשת איש שפשטה ידה וקיבלה קידושין צריכה גט מגרש ראשון ונושא שני דוקא אבל להיפך לא ואי ליתא לדר"ה בתרונייהו אף מגרש שני ונושא ראשון ואהא קשי' להו מ"ש דנקט בלא מצאו ואהא כתבו דבמצאו פשיטא לי' ומחמת דאיכא תרתי תדא דקידושי ראשון נדאי וקידושי שני גמי מכח אשת איש שפשטה לכך חיישינו שגירשה ראשון אבל בלא מצאו אין פאן פשיטות דליכא רק תדא דאשת איש שפשטה ידה צריכה גט אבל קידושי ראשון אינו נודאין רק קול וטעמא דר' שינא באמת מהאי טעמא דאף מגרש שני ונושא ראשון דמקמר אמרי קידושי ראשון אינו כלום לכך קמש"ל דאפ"ה פליג ר"ה כללו של דבר שראש דברי התוס' מן תיבת וכיון נמשך לסופו אבל בלא העמידו, ור"ל דכיון דאיכא תרתי פשיטא אבל בלא מצאו אין פאן פשיטות ודוק: ובגוף דברי רש"י בד"ה עיינו צ"ע דלשון עייני בי רבנו בקידושי לא משמע כלל דקאי על שני דהא בראשון עייני שהם קידושין גמורים וממילא של שני אינם כלום גם לשון קידושי טעות אינו מוכן לפירושו כלל דהא כפי מה שהיו גמורים אינם כלום מכח קידושי של ראשון.

אמנם מה דקש' לי להרב ז"ל לפרש דקאי על קידושי ראשון שקיו בטעות וע"כ משום שרואין דשני מגרש ש"מ דקידושי שני היו קידושי א"כ ע"כ של ראשון בטעות א"כ אפי' מגרש שני ונושא שני דכיון שגירש מימר אמרי עייני רבנו בקידושי ראשון שלא היו פלום ועוד דהא חזינו דמפקינו לה משני ולא אמרינו כינו דיושבת תחתיו ולא מפקינו לה עייני רבנו בקידושי ראשון שאינו פלום וע"כ דמתמת זה אין מבטלין הקול לקד הנכרח לפרש דיתחזיקו הקול רק של שני אינם פלום מתמת קידושי ראשון: בד"ה אף בזה מגרש אליבא דר"ה קאמר וכן אממר וכו' פנונתם דר"פ ודאי לר"ה קאמר דלר' שיננא כ"ש דבהא אף מגרש שני ונושא ראשון וא"כ אממר נמי לר"ה קאמר דאי לר' שיננא א"כ כ"ש בהא ומאי קמש"ל פיון דפליג לעיל כ"ש פאן, אף בטעמא דאממר אליבא דר"ה למה פאן מותרת לשניהם? תבאר לקמן בתוס' בסמוך: דף צ' ע"א בתוס' בד"ה והלקתא מותרת לשניהם, ומעשה בא לפני ר"ת וכו' ואומר ר"י דאין ראי' וכו'.

ולדעתי פנונת ר"ת ז"ל דנודאי יש להבין טעמא דאממר פיון דלר"ה קאי כמ"ש התוס' לעיל מ"ש מהו דמעיקרא בלא מצאו דבר על בורי' דפליג ר"ה וצריף לומר דלא חיישינו ללעז הקול רק בקול אחד שייחשבו דהי' אמת גמור אבל בשני קולות שייטעו בשני חששות לשניהם אמיתים כ"ה לא חיישינו לכך ביצא קול מזה ומזה אין חשש לעז רק שייטעו בשני הקולות היו אמת גמור לכך לא חיישינו הלכך ממילא בהו גט ג"כ פיון דהגט הראשון הי' באמת גט פשר רק יצא עליו קול שהוא פסול וכמו כן יחושו שפין גט ראשון לשני בא עלי' דאל"כ ליכא למיחש להבחנה וא"כ יצטרכו לטעות בשני חששות שהי' פה מה שבאמת לא הי' לזה לא חיישינו כמו הכא לאממר פנ"ל: במשנה ב"ש אומר לא יגרש אדם וכו'.

הרשב"א ז"ל בחידושי הביא ירושלמי שבהבאו התוס' בד"ה מה להלן והקשה הוא ז"ל דהא איצטרף בעבר וגירש ותירץ דבהאי לא משמע קרא, והרב בעל פ"י ובעל קרבן עדה מפרש הירושלמי הקשו עליו דאמרינו ביבמות דאי לאיסורא פתיב קרא, ודבריהם תמוהין ואגב שייטפיהו העתיקו לשון הרשב"א ז"ל דכל דאי לא פתיב קרא אבל לשון הרשב"א ז"ל הוא כמו שכתבתי, וכוננתו פשוט פיון דקרא משמע בגירש בערות דבר והלכה והיתה לאיש אחר ועלה פתיב לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה ש"מ דבהא דמשמע קרא עלה פתיב לא יוכל, ושפיר קשי' להו הא בלא"ה אסורה, ודברי הרשב"א הם ממש תירוצו של הפ"י בעצמו, ואני תמה על שני הגאונים הנ"ל איך נתפנונו לטעות אחד, וזה ברור ועמ"ש בתוס' בד"ה מה להלן: אמנם בעיקר קושית הרשב"א ז"ל יש לי מקום לפרש הירושלמי בפשיטות דבלא"ה יש לתמוה שם מעיקרא דמקשה מברייטא דתני בש"א אין לי אלא ערוה מנין יוצאה וראשה פרוע וכו' ת"ל ערות דבר ומשני שלא תאמר משום ערוה אסורה משום דבר אחר מותרת ע"כ, ודברים אלו קשין להבין מאד והמפרש בעל קרבן עדה פי' מה שפי' וכל רואה יראה כמה רב מהדחוק יש בדבריו: לכן נראה לי דהכוננה פשוט דמשני הירושלמי דהא דקתני דבר אף דלכתחילה לא יגרש רק בערוה אלא משום דאי לא הוי פתיב דבר הוי ס"ד דוקא משום ערוה לא יוכל בעלה לשוב לקחתה אבל משום דבר יכול לחזור ולישא אותה קמש"ל דאפי' גירש משום דבר אסורה ואהא מקשה רב שילא אפתי למה לי דבר דליכא למיטעי פלל דקרא דלא יוכל דוקא בערוה דבערוה בלא"ה אסורה לו אפי' לא היתה לאיש אחר פלל ואפתי דבר למה

לי ומשגני לעבור עליו בלאו וּשְׁפִיר ס"ד דְּוִקָא בְּעֵרְנָה אֲסוּרָה לְחַזוֹר לוֹ אֲבָל בְּדָבָר מְוֹתֵר
וְאִף דְּבַעְרָנָה בְּלֹא ה"ה אֲסוּרָה אֵינּוּ רַק אֲיֹסוּר וְאִי הֵיטָה לְאִישׁ אַחַר אֵיכָא לְאוּ גְמוּר פְּנ"ל:
עוֹד הֵבִיא הַרְשָׁב"א ז"ל יְרוּשְׁלָמִי זְקֵנִים הֵרָאשׁוּנִים הָיוּ אוֹמְרִים וְכוּ' וְתִיבָא דְזְקֵנִים כַּב"ש
וְדַר"ע כַּב"ה וְתַמָּה הַרְשָׁב"א ז"ל דְּהָא ר"ע פְּדִידִי אֲתִיב וְלֹא כַּב"ה דְּלִידִיהוּ דְּוִקָא
בְּהַקְדִּיחָה תְּבַשְׁלִי לֹא בְּמַצָּא נָאָה הֵימְנָה וְלִדְעֵתִי לֵק"מ דְּמִילְתָא דְּפְשִׁיטָא הִיא דְּעִיקָר
פְּלֹגְתִינָהוּ דַּב"ש ס"ל דְּוִקָא בְּדָבָר עֵרְנָה דְּפְשִׁעָה תַּחֲתִי בְּעֵרְנָה וּב"ה ס"ל אִפִּי פְשִׁעָה
בְּדָבָר אַחַר וְר"ע ס"ל אֲפִילוּ לֹא פְשִׁעָה כְּלוּם רַק לֹא מַצָּאָה חֵן בְּעֵינָיו וְלֹא עֲשָׂתָה דְּבָר
אֲבָל מִילְתָא דְּפְשִׁיטָא דָּאָם מַהֲשִׁילָא מַצָּאָה חֵן מִעֲשִׂיָה גְרָמוּ לָהּ שְׁהִיטָה מְנַוְלַת עֲצָמָה עַד
דְּמַחֲמַת הַנְּיוּוֹל לֹא מַצָּאָה חֵן פְּשִׁיטָא דְּגֵרַע מִהַקְדִּיחָה תְּבַשְׁלִי שְׁהִרִי פְשִׁעָה בְּעֵינָיו הָאִישׁוּת
בְּעֲצָמוּ בְּמָה שְׁגָרְמָה לְהֵבִיא עֲצָמָה לִידֵי נְיוּוֹל וְהִשְׁתָּא שְׁפִיר קְאָמְרִי בְּיְרוּשְׁלָמִי דְּכִינּוּן
דְּקָאָמַר ר"ע בְּלִשׁוֹנוֹ אִף הִיא עֲצָמָה מְבִיאָה לִידֵי פְעִירוֹת וּמַתְגַּנֶּת עַל בְּעֵלָה ש"מ דַּכַּב"ה
אֲתִי דְּלִידִידִי אִפִּי לֹא גְרָמָה הִיא בְּמַעֲשֵׂי כָּלֵל רַק לֹא מַצָּאָה חֵן בְּשִׁבִיל שְׂמַצָּא אַחֲרָת
נָאָה הֵימְנָה יְכוּל לְגַרְשָׁה, וז"ב: בְּגִמְרָא וְאִילוּ נְאָמַר דְּבָר וְלֹא נְאָמַר עֵרְנָה.

הַרְבֵּי מְהִרִּיב"ל הַקְּשָׁה הָאֵי אֵיזְטְרִיף עֵרְנָה לַב"ה ג"כ לְהוֹרוֹת דָּאִין כּוֹפִין רַק בְּעֵדִים
בְּרוּרִים כַּפִּירִש"י לְמַסְקָנָא, וְהַרְבֵּי מְהִר"ם בְּן חֲבִיב בְּסִפְרוֹ גִט פְּשוּט הֵבִיא בְּשֵׁם בְּנוֹ
לְיִישׁב דַּלס"ד דְּלֹא יָדַע לְעֵדִים בְּרוּרִים הַנּוֹצְרִף לֹאמַר דְּעֵרְנָה לְהוֹרוֹת דְּתַנְשָׂא לְאַחַר אֲבָל
לְמַסְקָנָא בְּאַמַּת אֲתִי דָּאִין כּוֹפִין רַק בְּעֵדִים בְּרוּרִים ע"כ, וְדַכְרִי תְּמוּדֵיהִן כִּי הָיָה אֵילוּ
נְאָמַר הַמְּוֹזְפֵר בְּבִרְיִיתָא הוּא לִשׁוֹן ב"ה בְּעֲצָמוּ וְהָיָה דְּבַתֵּר הֵכִי הוּא שְׁקֵלָא וְטַרְנִי דְּגִמְרָא
אֲלִיבֵינָהוּ וְאִי אֲפִשֵׁר לְפָרֵשׁ בְּדַבְרֵי ב"ה הֵיכָּף מַה שְׁהֵם אָמְרוּ בְּעֲצָמָם בְּבִרְיִיתָא וְזֵה בְּרוּר,
גַּם מַה שְׁתִּירֵץ הַרְבֵּי מְהִר"ם בְּן חֲבִיב בְּעֲצָמוּ שֵׁם דְּחֻק וְרַחוּק ע"ש: אֲבָל לְדַעֲתִי נ"ל
מַחֲמַת קִוְשֵׁי זֶה לְפָרֵשׁ הַכֹּל בְּאִנְפֵּן אַחַר כְּמוֹ שְׂאָבָאָר.

, וְהוּא דַּס"ל לְש"ס דִּילָן דְּוִדָּאִי אֵין הַפְּוֹנָה בְּמַתְנִיתִין לַב"ש שְׂמַצָּא בְּהַ דְּבָר עֵרְנָה הֵינּוּ
שְׁזִינְתָה דְּוִקָא וּבְעֵדִים בְּרוּרִים כְּדַמְסִיק, דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּמוֹדִים ב"ש דְּיְכוּל לְגַרְשָׁה אֲפִילוּ
בְּמָקוֹם שְׂאִין עָלָיו חַיִּיב לְגַרְשָׁה רַק מַצָּנָה כְּהָדָא בְּרִיית' דַּר"מ דְּלִקְמוֹ, וְאִפִּי לְמָה שְׁכַתְּבוּ
הַתּוֹס' ע"ב בַּד"ה עִם בְּנֵי אָדָם דְּהֵינִי גְמִי חוֹבָה אֲבָל עַכ"פ אֵינּוּ רַק מְדַרְבְּנָן וְלֹא
מְדַאֲוֵרִיתָא וְלֹא יִחְלְקוּ ב"ש עַל כָּל הֵנִי דְּיוֹצְאוֹת שְׁלֵא בְּכַתְּוָבָה וְאֵיכָא מ"ד בְּסוּטָה דְּרִשְׁאִי
לְקִיָּמָה, וְעוֹד לֹא שְׁיָיָה לֹאמַר מַצָּא בְּהַ דְּבָר עֵרְנָה אִם זִינְתָה מְשִׁשׁ דְּוִקָא בְּעֵדִים, וְעוֹד
דְּפְשִׁיטָא דְּקָרָא דְּכַתִּיב וְהִי אִם לֹא תַמְצָא חֵן בְּעֵינָיו וְנָהִי דַּב"ש מְפָרְשִׁי לִי מַחֲמַת שְׂמַצָּא
בְּהַ עֵרְנוֹת דְּבָר אֲבָל עַכ"פ בְּדִידִי הַדְּבָר תְּלוּי לֹא שְׁיָהָא מְוֹכְרָח לְגַרְשָׁה אִף אִי מוֹצְאָת חֵן
בְּעֵינָיו, רַק דַּס"ל לַב"ש דְּאֲסוּר לְגַרְשָׁה בְּלִי עֵרְנוֹת דְּבָר וְעֵרְנוֹת דְּבָר הֵינּוּ שְׁנַרְאָה בְּהַ
פְּרִיצוֹת יְתִירָה בְּזֵה מְוֹתֵר לְגַרְשָׁה וּס"ד אִפִּי אֵין עֵדִים בְּרוּרִים עַל זֵה קַמְש"ל דְּבָר רַק
בְּדָבָר בְּרוּר, וְהִשְׁתָּא מְמִילָא לֵק"מ קִוְשֵׁי מְהִרִּיב"ל הַנְּ"ל דְּלִיכָא לְמִימַר דְּאֵיזְטְרִיף עֵרְנָה
דְּבַעֲיָנָן עֵדִים בְּרוּרִים דְּוִקָא הִשְׁתָּא דְּכַתִּיב עֵרְנָה לְהוֹרוֹת דְּרַק בְּעֵרְנָה מְגַרְשָׁה לָהּ ס"ד
אִפִּי אֵינּוּ דְּבָר בְּרוּר קַמְש"ל דְּאֵינּוּ יְכוּל לְגַרְשָׁה לְכַתְּחִילָה רַק בְּדָבָר בְּרוּר אֲבָל לַב"ה
דְּלַעוֹלָם יְכוּל לְגַרְשָׁה בְּלִי עֵרְנָה כָּלֵל וְאִפִּי הַקְדִּיחָה תְּבַשְׁלִי א"כ לְמָה לִי עֵרְנָה דָּאִי לֹא
הָיָה כְּתִיב עֵרְנָה מְהִיכִי תִסַּק אֲדַעֲתִין דְּלֹא בְּעֵי דְּבָר בְּרוּר פִּינּוּ שְׂאִין מַעֲלָה כָּלֵל לְעֵרְנָה
לְגַרְשָׁה טְפִי מְדָבָר: וַיֵּשׁ לֹאמַר עוֹד בְּאִנְפֵּן אַחַר עַל פִּי פִירִש"י ז"ל ג"כ וְהוּא דְּוִדָּאִי קָרָא
בְּעֵרְנָה גְמוּרָה מְיִירִי לַב"ש וְכִינּוּן דְּכַתִּיב עֵרְנָה לְהוֹרוֹת דְּוִקָא עֵרְנָה יְכוּל לְגַרְשָׁה א"כ ס"ד

אפי' בלי עדים ברורים קמש"ל דוקא עדים ברורים אכל לב"ה דקרא אפי' בדבר בעלמא מגרש ולא מיירי פלל קרא לענגן דמחויב לגרש א"כ אי לא פתיב ערוה מהיכי תיתי לכוף לגרש אפילו בלי דבר ברור רק דאיצטריף ערוה דמופתרת לאחר והשתא פינו דכתיב ערוה הוי ס"ד להורות אפי' בלי עדות ברורה היו פופין דאי דיכול לגרש אפי' בדבר יכול לגרש קמש"ל ערות דבר שאין פופין רק בעדות ברורה ועיקר ערוה קמש"ל דמופתרת לאחר, פנ"ל, ודע דדברי רש"י ז"ל בד"ה וב"ש מגומגמין מאד וכפי הנראה הי' לו גירסא אחרת או שיש שיבוש בציונים ברש"י ואין להאריף: שם אמר לי ר"פ לרבא לא מצא בה לא ערוה ולא דבר מהו א"ל מדגלי רחמנא וכו'.

פירש"י דאי כל מגרשי נשותיהן בעמוד והחזיר קאי למה לי לגלויי בהאי, ויש לפרש דבר זה על שני פנים האחד דהפוננה פינו דחזינו דבכל מקום שהדין שלא יגרש פגון באשה דעלמא בלי ערות דבר לב"ש ובלי דבר לב"ה בעמוד והחזיר קאי א"כ למה לי לגלויי באונס קרא מיוחד דהא בכל מקום שהדין שלא יגרש פה הדין, ואי דבאמת ילפינו מאונס לכל מקום הא ליתא, חדא דגבי מוציא ש"ר ג"כ פתיב קרא ש"מ דאין למידן חדא מאידך ועוד דשאני אונס שיש בו לאו ולא פאן שאין פאן רק איסור בלבד, ויש לפרש עוד באופן אחר דהא אונס גופא ע"כ שגירש בלי ערות דבר דאי בערוה הרי אינה אשה הראויה לו ואסור לקיימה וע"כ בלי ערות דבר א"כ תיפוק לי' בלא"ה אפילו לא היה אונס פלל הוי בעמוד והחזיר וכיון דשמענו לב"ש ה"ה לב"ה לענגן דבר דבהא לא נחלקו פלל: אמנם לפי זה האחרון יש להקשות לפי דעת הפוסקים דפלוגמיהו דב"ש וב"ה בזיווג ראשון אבל בשני מודים ב"ש דיכול לגרשה א"כ איצטריף קרא דגבי אונס דאפי' זיווג שני בעמוד והחזיר: וכיומר יש לתמוה על הב"ש בא"הע שהקשה דלב"ש דכופין שלא לגרש בלי ערות דבר קרא דלא יוכל לשלחה למה לי וכתב דלמ"ד בזיווג ראשון פליגי ב"ש מוקי קרא דאונס בזיווג שני, והוא תמוה דא"כ היכי דייקינו מינה בגמרא דאי עבר וגירשה לא פייפינו לי' להחזירה דהתם בזיווג שני, גם עיקר קושיתו לא ידעתי דכמו דמשני בירושלמי אהא דלא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה לעבד בלאו ה"ה הכא ואי משום דלא לקי איצטריף לאשת פהו דלוקה ואינו מחזיר: אף לפי שזה הפי' האחרון הוא העיקר לפע"ד כמו שאבאר לקמן נראה לי דעיקר קושיא זו מעיקרא ליתא דעיקר הקפידא בזיווג ראשון הוא לטובת האשה דהא חזינו כל שמגרשה מדעתה אין קפידא פלל והיינו דבזיווג ראשון אגידא בי' טובא וקשה לה מאד הגירושין דאין אשה פורתת ברית כו' א"כ נראה פשוט דכל שנשארה כשהיתה בתולה זיווג ראשון מיקרי אף שהוא פבר היה לו אשה בלעדה וכל פי האי אסור לגרשה בלי ערות דבר וא"כ התם באונס דבבתולה משמע קרא והוי לי' זיווג ראשון ואסור לגרשה לב"ש, ונראה דמהאי טעמא דיקדק רש"י ז"ל לפרש גבי אונס ז"ל האונס את הנערה בתולה, ובודאי לאו בכדי נקטה הרב ז"ל אלא לפרש דעיקר הוכחה לפי שנערה בתולה היא והוי לה זיווג ראשון ואסור לגרש בלי ערות דבר: ולפי זה יש להוכיח מכאן דלא כמהרשד"ם בתשובה הובא במ"ל פ"י מה"ג דדוקא נשואה קאמרי ב"ש ולא ארוסה דלפי דבריו אפתי איכא לאקשוני דלמא קרא בארוסה דאז יכול לגרש בלי ערות דבר ומ"מ גבי אונס פייפינו לי' וע"כ דאין חילוק פלל, ונהי דאיכא למידק מכל ימיו דכתיב גבי מש"ר דהתם ודאי נשואה היא דאי שקידשה בביאה אינה נסקלת דהא לא זינתה תחתיו מיהו מדקא

נקט גבי אונס משמע נדאי דלא כמהרשד"ם הנ"ל ובאמת צריך טעם למה נקטו בש"ס אונס ושבו מש"ר דקודם בקרא לאונס: אמנם אי נפרש כפי ראשון הנ"ל אין ראי' מפל הנ"ל ושפיר יש לומר דקרא בזיווג שני או באירוסין ומ"מ דניק שפיר דעכ"פ בעלמא היכי דאסור לגרש אינו בעמוד והתזיר מדגלי קרא פאן ש"מ דהיכי דלא גלי אף שאסור אינו בעמוד והתזיר: אלא שיש להקשות על זה.

דקא איצטריף כל ימיו דליהוי ניתק לעשה כמ"ש בספ"י, ובאמת לק"מ דה"מ דאמרין הכי היינו שלא היו פוטרין אותו מן המלקות כל שהפטור בא מחמת דלא אהני מעשיו דקא קא דלא אהני משום דעבר אמיקרא דנתמנא א"כ ממילא הוי לקי והא בהא תליא אבל אם לולא הלאו הזה שעבר עכשיו לא אהני מעשיו בכי הא פשיטא דלולא קרא דנתקו לעשה ג"כ לא הוי לקי דפטור זה מן המלקות אינו מפח הלאו רק מצד אחר לא עשה כלום הלכך שפיר מקשה הקא אי ס"ד דבעלמא פייפינו לי ג"כ להתזיר, א"כ פשיטא דאפי' באונס בלי קרא דכל ימיו לא הוי לקי פיון דבלי הלאו דלא יוכל לשלחה לא אהני מעשיו כלל ולאו משום דעבד לא מהני הוא מחויב להתזירה והשתא אי נימא דבארוסה מודים ב"ש וכן מצי מיירי בזיווג שני רק ההוכחה כפי פ"א ראשון הנ"ל אפתי לא מוכח מידי דאיצטריף כל ימיו דליהוי ניתק לעשה ומיירי בזיווג שני או בארוסה דלולא הלאו אהני מעשיו רק מחמת הלאו לא אהני א"כ לולא קרא כל ימיו ראוי הי' שילקה קמש"ל דלא לקי דהוי ניתק לעשה ואין פאן הוכחה כלל וע"כ כמ"ש דכיון דבתולה היא ע"כ זיווג ראשון היא, וכן בארוסה נמי פליג ב"ש דלא כמהרשד"ם הנ"ל, פנ"ל: והנה רש"י ז"ל פ"א בעיקר האיבעלי מי פייפינו לי לאהדורה משמע דבהא לית ספק דאפי' למ"ד אי עביד לא מהני מ"מ פשיטא דהגט גט גמור כמ"ש התוס' בתמורה בפלוגתא דאפיי ורבא דלכ"ע הגט גט גמור דאימתקש גירושין למיתה, והנה רואה פי דברי הרב בעל הלבושים הובאו בתשובת מהר"ם סי' קכ"ב שכתב בגט שכיב מרע אפי' גירש סתם ועמד אסורה לינשא לאחר ואפי' בגט שני וכל יסודו מסוגית הש"ס פאן, והשתא ומה אונס שאסרה תורה בפי לגרש מ"מ כל שגירש הוי גט גמור אפי' למ"ד אי עביד לא מהני ואפי' בלי קרא דכל ימיו א"כ כ"ש פשגירש בלי טעם כלל דעיקר הלימוד מקרא דכי מצא בה ערות דבר דלכ"ע הגט גט גמור הוא וכבר השגתי עליו לעיל ריש פרק זה ע"ש: שם אם לבו לגרשה ויושבת תחתיו ומשמשתו מהו וכו' נ"ל דלאו דוקא שאסור לו לבוא אלי' רק אפי' יושבת אצלו ומשמשתו כדרך כל הנשים המשמשות את בעליהן אף שאינו בא אצלה מקרי אל תחרוש פי היא יושבת לבטח אצלו והוא חורש עלי' רעה ובהכי ניחא דקא בפי תניא בבבביתא פרק החולץ לא ישא אדם אשה ונדעתו לגרשה ומאי קא מפעי לי ולהנ"ל ניחא דמהתם ס"ד דוקא לישא אותה אסור אבל פשתשב תחתיו לשמשו בשאר שימושים שרי קמש"ל פיון דהיא אינה יודעת מזה ויושבת לבטח עמו קרינון בי' אל תחרוש פנ"ל ועיין היטב בענין זה מ"ש בחידושי לא"ה סי' קי"ט ולפי שהם דברים הנוגעים לדינא לא פתבתיים פה: שם תניא הי' ר"מ אומר וכו' זו היא מידת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה וראשה פרוע וטוה בשוק ופרומה משני צדדי' ורוחצת עם בני אדם רוחצת ס"ד אלא במקום שפני אדם רוחצין זו מצנה מן התורה לגרשה שצאמר פי מצא בה ערות דבר.

הנה לפי פשטות הענין יראה דכל שעשיתה פה מצוה לגרשה אבל באמת נ"ל שאין הדבר פן דאי הכי הוא הגוי לי' לומר שרואה את אשתו וכו' ואינו מגרשה אלא פה הפנונה דאדם רע הוא שרואה את אשתו עושה פה ומניחה ואינו מוחה בידה וזהו היפוך ממה דאמר מעיקרא שמניחה לדבר עם קרובי' ואינו חושש אבל ברואה ממנה פריצות כזה אין ראוי לו להניחה בכה רק למחות בידה ומה שאמר אח"כ זו מצוה מן התורה לגרשה לאו אדלעיל קאי דונדאי סגי לי' למחות בידה רק מילתא באפני' נפש' קאמר שזו מצוה לגרשה מחמת דברים הללו והיינו אם אינה שומעת לו ועושה פה אבל דברי ר"מ בדיעות ב"א לא הי' פנונתו לגרשה מיד בשביל זה רק דבא לומר דמידה רעה היא לראות באשתו דברים פאילו ולשתוק ומניחה בפריצות: וכן מוכח להדיא מדברי הרא"ש שכתב ונ"ל וזו הוא מידת אדם רע שרואה את אשתו יוצאת וראשה פרוע ופרומה משני צדדי' ורוחצת עם בני אדם עם בני אדם ס"ד זו מצוה מן התורה לגרשה וכו' אלא במקום שבני אדם רוחצין ואינו חושש עכ"ל הרי להדיא דסובר דדוקא ברוחצת מצוה לגרשה ולא בהנהגה דמעיקרא רק אדם רע הוא שאינו חושש והיינו שאינו מוחה בידה דבהא מייירי ר"מ וכן מוכח בקיצור פסקי הרא"ש ע"ש.

וואמת פי כפי הנראה הי' לו להרא"ש גירסא אחרת ולפי גירסתו מיושב קושית התוס' לפירש"י דעיקר הקושית דמשמע מדברי ר"מ דלא נקרא רק אדם רע שמניחה לעשות פה ואי ברוחצת מצוה לגרשה תיכף, אמנם אפ"ל לפי הגירסא שלפנינו פה הפנונה דונדאי אם לא מיתה ביה כלל והיא עושה פן אינו רק מידת אדם רע שאינו חושש אבל אם התרה ביה ואינה שומעת לו עוברת על דת יהודית היא וכל שהתרה ביה מצוה לגרשה אבל לא התרה לא דעוברת על דת צריכה התראה פדאית' בסוטה דף כ"ה: ונראה לי דהיינו דקאמר שרואה את אשתו ומעיקרא לא אמר שרואה אלא דבא לומר דפריצות יתירתא אית ביה שעושה בפני בעלה, דבכהאי גוונא ס"ד בסוטה שם הואיל דלית לה אימת' כלל לא צריכה התראה כלל א"כ נהי דאיפסקה הלכה דאפ"י בהא צריכה התראה מ"מ מידה רעה היא לשתוק בפריצות יתירתא כ"כ, ובהכי ניחא מה שיש לדקדק בתוס' שהקשו לפירש"י מהא דמבעי' לן בסוטה עוברת על דת יהודית אי מותר לקיימה וקשה הא התם צריכה התראה והכא מייירי בלי התראה כדמוכח בלישנא דר"מ.

ולחנ"ל ניחא דהתוס' הוכיחו דבכה"ג דליכא התראה אפ"י מצוה לגרשה ליכא רק אדם רע מיקרי שאינו חושש ואינו מוחה בידה וא"כ מה שאמר אח"כ זו מצוה לגרשה ע"כ בהתראה מייירי ונשפיר הקשו הא מבעי' לן התם דאפ"י חובה איכא לגרשה, פנ"ל ועמ"ש ע"ב בתוס' בד"ה עם בני אדם, ויש פאן שיבוש בלשון רש"י ז"ל בתחילת דבריו פי מאי קמש"ל הא בפירוש אמר שהי' נועל בפני אשתו וק"ל ועיין בח"א מהרש"א: בתוס' בד"ה מה להלן, בירושלמי מקשה עלה וכו'.

ויכבר כתבתי בגמ' מה שגראה לי ברור לפי ש"ס דילן דלא בעי ב"ש כלל שזינתה ממש רק פריצות יתירתא רק דבהא בעינן דבר ברור שהיא פרוצה לא בקול בלבד ע"ש שהבאתי ראיות ברורות לזה וכן מוכח מהה' ברייתא דמיייתי בירושלמי שם מעיקרא דתני ב"ש גופייהו דלא בעינן שזינתה ממש רק אפ"י יוצאת וראשה פרוע יכול לגרשה,

עיי"ש: בד"ה פי משמש בד' לשונות, מה שפי' בקונטרס כו' דהא נדאי הביאם וכו' ונראה לר"ת דבחנם דחק דהרבה אם וכו'.

ולדעתי דברי רש"י ז"ל נכונים שלא יתכן אם בדבר שהוא נדאי ויהא רק בזמן אחד אבל דבר התלוי בשינוי הזמן כמו מנחת ביכורים בכל שנה פי לא יתכן רק בזמן הבאת ביכורים שייך אם וכן אם פסח תלנה פי לא יתכן רק פשיבא העני ללות והוא יהא לו להלות וגם שלא יהא עוסק במצנה אחרת ויהא יום שמתר להלות מעות והדבר יכול להיות גם אח"כ לזמן אחר ובכל אימת שתלנה לא תהא לו פנושה ולא תשים עליו נשך וכן בכל עת שתקריב ביכורים יהיו באופן הזה אבל פי בא סוס פרעה וכן והי' פי יביאך שיהדבר יהא נדאי ולא יהא רק פעם אחת לא שייך בזה כלל לשון אם, ואם פלו לשמות ג"כ היינו שתשקה אותם אם פלו תיכף תפסוק תיכף ואם פלו אח"כ תפסוק מלהשקות אח"כ ותהא ההשקה בתנאי אם תגמור השתף בשאיבה אחת תפסוק אחר שאיבה הראשונה ואם לאו תצטרף להשקות עוד לכה שייך אם משא"כ בהך שזכר רש"י, וכן אם יהא היובל שייך אם פי תלוי בזמן בכל חמשים בכל עת שיהא היובל פנ"ל: בד"ה ב"ש סברי וכו' נאית דגרסי ב"ש וב"ה וכו' ואומר"י דר"ע סבר כב"ש וכו'.

איכא למידק מה בקשו התוס' בהא לחקור אי ר"ע סבר כב"ש או כב"ה בחילוף משמעות הלשון פיון דבעיקרא דדינא סובר בנודאי כב"ה דהא אפי' מצא אחרת יכול לגרשה וכ"ש הקדיחה תבשילו א"כ מה נ"מ אי בלישנא דקרא דערות דבר כב"ש ס"ל או כב"ה פיון שלא ישתנה דינו של ר"ע בשביל זה כלל: ונראה דאיכא נפקותא טובא לדינא והוא דאי גימא דבהכרח סובר ר"ע כב"ש א"כ פיון דעיקר מחלוקת ב"ש וב"ה בפ"ה הפתוב תלוי הוי להו ר"ע וב"ש תרי לגבי ב"ה לית הלכתא כב"ה בהא וכמו כן לית הלכתא כר"ע דבהא ב"ש וב"ה הוי להו תרי לגבי ר"ע רק הלכה כב"ש דמודה לו ר"ע בפ"ה הפתוב וכה"ג פתב הכ"מ פ"ה מהלכות סנהדרין על מה שפסק הרמב"ם שם כר"ע בנחש ואף דבעלמא הלכה כב"ה פיון דנחלקו עליו ב"ש ור"ע בפ"ה הפתוב לית הלכתא פנותייהו רק כב"ש וכן נראה מדברי הרמב"ם דפסק כב"ש שפכת בפ"ה שלא יגרש אדם את אשתו רק בערות דבר ובחידושי לא"ה הארכתי בביאור דבריו בכללם בזה: אמנם בעיקרא דמילתא אף שדברי הר"ר אלחנן שהביאו התו' לדחות דברי ר"י אינו מספיקין לפע"ד דמ"מ תיקשי בקרא גופא האיך ס"ד דקתני דבר להקדיחה תבשילו מה דלא צריך כלל רק אפי' מצא נאה המינה יכול לגרש ולא שייך שיאמר הפתוב דבר שאינו בשביל לאשמועינן דהך פי אי גמי הוא הוי לי' למיכתב לישנא ברירא ולא אצטריך דבר, אבל מ"מ נראה לי בעיקר הכרח ר"י שאין להכריח דהקדיחה תבשילו הוא כ"ש מלא תמצא חזן בעיניו דנודאי אי לא קרא דדבר איכא למימר דוקא אם אין האשה מוצאת חזן של גוי בעיניו יכול לגרשה פי אינה מקובלת לו אבל משום דבר שאין בה בעצמותה שום דבר פיעור והיא מוצאת חזן בעיניו רק שרוצה אחרת לצרכי הבית שזו אינה ראוי' לכה בהא אינו יכול לגרשה קמש"ל דבר והא דקאמר ר"ע אפי' מצא אחרת נאה הימנה משום דכתיב באמת דבר א"כ ס"ד דוקא דבר שיש גרעיותא מצד מעשי' אבל לא בלא מצאה חזן דלא פשעה כלל קמ"ל אפי' מצא אחרת וכו' שלא פשעה כלל, אבל לולא קרא ליכא למילף חזן מחברי' כלל ולפי זה מצי לסבור שפיר כב"ה אבל מ"מ דעת הרמב"ם נראה לי כדברי ר"י וכמו שהארכתי בחידושי לא"ה סי' קי"ט ע"ש: ע"ב בגמרא עם

בני אדם ט נראה לי דהפנונה בפשיטות דמקמש"ל ר"מ פשיטא פיון דיוצאת וראשה פרוע דמעיקרא הוי מידת אדם רע כ"ש רוחצתוהיניו דקאמר ס"ד דהיאף יעלה על הדעת שזו לא תהא ממידת אדם רע ונהנה דמעיקרא הוי מידת אדם רע ומשני במקום שבני אדם עומדין והוי פהה פריצות דמעיקרא פנ"ל, וארנוח לן קושנית התוס' בד"ה עם: שם זכה שני שלחה וכו' ואם לאו קוברתו.

הנה אי האי מימרא קאי לב"ה הוי לי' לומר בפשיטות פיון דמעיקרא פתיב ערות דבר דהיינו או ערוה או דבר לדברי ב"ה, ועלה קתני ג"כ תרתי דבדבר ושנאה האישי האחרון ובפרוה או כי ימות האישי האחרון וצ"ל משום דמעיקרא פתיב לאיש אחר דהפתיב קראו אחר ש"מ דהכניס רשעה לביתו א"כ על פרחף ושנאה היינו אם זכה, ועיין מ"ש בתוס' בד"ה הפתיב: שם הא בזיווג ראשון הא בזיווג שני דאמר ר"א כל המגרש אשתו ראשונה וכו'.

במ"ל מפי"א מה"ג הקשה אהא דאמרינו בסנהדרין בא וראה כמה קשין גירושין שיהי דוד התירו לו לניחוד ולא התירו לו לגרש וקשה הא לגרש אסור דבר תורה רק במקצא ביה דבר עכ"פ וניחוד אינו רק דרבנן, ובאמת בלא"ה יש להקשות דהיאף למד דקשין גירושין דלמא שאני גירושין דדוד דאסורה לכ"ע ותצטרף לישב אלמנות חיות משא"כ גירושין דהדיוט מי שמעת לי' וע"כ דעיקר הוכחה מהנה פלגשים דהיו אסורות לדוד בלא"ה ומ"מ לא התירו לגרש ש"מ דקשין גירושין ונתם גופא מוכח דס"ל דהנה פלגשים אסורות היו לדוד דהא מביא עלה הך דר' אלעזר דכל המגרש אשתו ראשונה וקשה מנא לן דהך דדוד בזיווג ראשון מייירי עד דמייתי עלה הך דר"א וע"כ משום דעיקר הוכחה מהנה פלגשים דשאך נשי דוד בנדאי הי' אסור לגרש בלי טעם פלל והנה פלגשים זיווג ראשון הוי שיהי נשאם אחר שנעשה מלך שאמר לו הנביא ואם מעט ואוספה לה כהנה וכהנה וע"כ בתולות היו דאל"כ הוי אסירי משום פלי שנשתמש בו הדיוט כו' כמו שאמרו בירושלמי פרק פהן גדול וממילא ניחא הפל: איברא דקשין' לי בעיקר דברי הירושלמי פרק פהן גדול דהכי דייק מהך דאינו מייבם דכ"ש פלי מלך שנשתמש בו הדיוט דאסור, דנהי דמשמע דע"כ משום פבודו אסרו לייבם דליכא למימר משום פל שאינו עולה לחליצה כדעת הרמב"ם ז"ל פ"ג מהלכות מלכים דכיון דבחליצה גופא רק משום פבודו הוא לא שייך בזה פל שאינו עולה ליבום ודמי לחרש אף דאינו חולץ מייבם פיון דרק פנמייהו הוא דכאיב להו כמ"ש התוס' ביבמות: אבל הא קשי' לי דהא ע"כ דיבום שאני משום שאינו עולה לחליצה דהא פלי הדיוט דעלמא ע"כ הי' יכול להשתמש דאל"כ היאף נשא אביגיל אשת נבל וכת שבע אשת אורי', ובשלמא אשת אורי' איכא מ"ד שלא בא עליה מעולם אבל אביגיל קשה וע"כ או משום דאינה עולה לחליצה או משום דהיבום בעצמו פגם הוא להקים לאחיו שם ולא לו יהא הנרע, א"כ אין ראי' שנאסרו עליו הפלגשים: ונראה לי לומר דאביגיל מותרת היתה לדוד אף שפבר נמשח למלך פיון דמוניטא של שאול קיים דמהאי טעמא הצילה אותו אביגיל מלהרוג נבל וביתו נאף לענן זה לא הי' חשוב מלך עדיין ואח"כ כשנעשה מלך שוב לא שקמש ביה הדיוט וממילא אין לגרשה פיון שנשאה בהיתר, ועוד אפי' לישא אותה אח"כ אפשר דהי' מותר פיון שלא נשתמש ביה הדיוט רק כשהי' הוא ג"כ הדיוט: ונראה לי שזה שרמזה לו אביגיל והיטב ד' לאדוני וזכרת את אמתך ואמרו במגילה שפיל ואזיל בר אוןזא ועיני'

מְטִיפִין וְהִינּוּ שְׂרָמְזָה לוֹ שִׁישְׁאָנָה, וְהַפְּנוּנָה שָׁאם לֹא יַחְזִיק עֲצָמוֹ עֲכָשׁוֹ לְמַלְךְ וְלֹא יִהְיֶה אֲנָשִׁי נָבֵל מִמִּילָא יוּכַל לִישָׂא אוֹתָהּ כִּי נִתְּנָבְאָה שְׁיָמוֹת נָבֵל וְיִשְׁאָנָה מִשָּׂא"כ אִי יַחְזִיק עֲצָמוֹ לְמַלְךְ מִמִּילָא אֲסוּרָה לוֹ וְאִי נִימָא דִּיכּוּל הִי לִישָׂא אוֹתָהּ אִפִּי בְּעַת שְׁמַלְךְ פִּינּוֹן שְׂלֵא שְׁיָמֵשׁ בָּהּ הַדְּיוּט רַק קוֹנְדָם שְׁמַלְךְ וְדָאִי נִיחָא וְאִי נִימָא דְבַכָּה"ג הִי אֲסוּר אָבֵל עַכ"פ אִם נִשְׂאָה כְּשֶׁהוּא הַדְּיוּט פְּשִׁיטָא שְׁאִין צְרִיךְ לְגַרְשָׁה א"כ הֵךְ וְהִיטֵב ד' לְאֲדוּנִי הִינּוּ בְּמִיתַת נָבֵל שְׁפָךְ נִתְּנָבְאָה עֲלֵיו שְׁיָמוֹת כַּנ"ל, בְּזָה: בְּתוֹס' בַּד"ה עִם בְּנֵי אָדָם פִּי בְּקוֹנ' וְכו' וְקִשָּׁה וְכו' וְלֹא אִיפְשָׁטָא וְאִמָּאִי לֹא פְרִיךְ נְמִי עֲלָה דְבַרִּי הַתּוֹס' צְרִיכִין בְּיֵאוּר דְכִי בְשָׁבִיל דְּמַבְעֵי לֵן בְּסוּטָה אִיפְּא לְמִיפְרָךְ הֵכָא וְאִי הִי פְּוֹנְתָם דְלָמָּה לֹא פְּשִׁיט מְהֵכָא לֹא הֵוִי לְהוּ לֹמַר וְאִמָּאִי לֹא פְרִיךְ נְמִי עֲלָה, הַלְכָּךְ נִרְאָה כְּפִי גִירְסַת הַתּוֹס' בְּסוּטָה עוֹבְרַת עַל דַּת יְהוּדִית מְוֹתֵר לְקִיּוּמָה מְשַׁמַּע בְּהַדְנָי דְּוֹקָא דַּת יְהוּדִית אָבֵל בְּדַת מְשָׁה דְהוּא דְאוֹרֵיית' פְּשִׁיטָא לְהוּ דְאֲסוּר לְקִיּוּמָה וְאִפִּי דַּת יְהוּדִית נְמִי לֹא אִיפְשָׁטָא הֵתָם א"כ רֵאשָׁה פְּרוּעַ דְהֵכָא דְאוֹרֵיית' דְּכַתִּיב וּפְרַע אֶת רֵאשׁ הָאִשָּׁה אֲזַנְהָרָה לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׂלֵא יִצְאוּ פְּרוּעֵי רֵאשׁ, וְנָהִי דְהוּי מְצִי לְשַׁנּוּי כְּדַמְשַׁנִּי בְּכַתְּוֹבוֹת דְרַךְ קַלְתָּה מ"מ אִמָּאִי לֹא פְרִיךְ נְמִי עֲלָה כְּדְפְרִיךְ אֲרוּחְצַת וְלִישַׁנִּי בְּאַמַּת דְרַךְ קַלְתָּה, וְיִמָּה שְׁזַכְרוּ הַתּוֹס' טְוָה בְּשׁוּק הוּא בְּטַעוֹת שְׁהָרִי הַר"ן הַעֲתִיק דְבַרִּי הַתּוֹס' וְלֹא זָכַר טְוָה בְּשׁוּק כְּלָל וְכֵן הֵרָא"ש וְרִי"ף לֹא זָכְרוּ בְּדְבַרִּי ר"מ טְוָה בְּשׁוּק וְהָרִי בְּשׁוּם מְקוּם לֹא הִנּוּכַר טְוָה בְּשׁוּק קוֹנְדָם רֵאשָׁה פְּרוּעַ, וְאִפִּי לְגִירְסַת הַתּוֹס' שְׁלִפְנֵינוּ ע"כ דְלָאו דְּוֹקָא נְקֻטִי רַק הַעֲיָקֵר רֵאשָׁה פְּרוּעַ, אוֹ דְכַוְנַת הַתּוֹס' כִּף דְנִתְּפֹנוֹנוּ לְסַתוֹר דְבַרִּי רַש"י דְהַש"ס מְקַשָּׁה בְּפִשְׁטוֹת ס"ד, מְשַׁמַּע דְפְּשִׁיטָא לֵן דְרַק מְצָנָה הִיא וְלֹא חוּבָה וְרַצוֹ לְהוֹכִיחַ דַּע"כ הֵנִי נְמִי י"ל חוּבָה נִינְהוּ מְדַבְעֵי לֵן וְלֹא אִיפְשָׁטָא וְהֵךְ וְאִמָּאִי לֹא פְרִיךְ הוּא קוֹנְשֵׁי, אַחֲרַת דְהוּי לִי לְהַקְשׁוֹת אֲרֵאשָׁה פְּרוּעַ דְהֵכָא דְאוֹרֵיית' הוּא דְבְדְאוֹרֵיית' לֹא מַבְעֵי לֵן וְלִישַׁנּוּי דְרַךְ קַלְתָּה כַּנ"ל, אָבֵל הַעֲיָקֵר כְּפִי גִירְסַת הַר"ן בְּתוֹס' דְלֹא גִרְסִינוּ טְוָה בְּשׁוּק וְאִתִּי שְׁפִיר בְּפִשְׁטוֹת כְּפִי הַנ"ל: בַּד"ה הַכְּתוּב קִרְאוּ אַחַר, מִיתוֹקְמָא אִפִּילוּ כַּב"ה וְאַעֲרֹנַת קֹאִי ע"כ.

יֵשׁ לְדַקְדָּק דְמָאִי קִשְׂיָא לֵן לַב"ה עֲרוּנָה לְמָה לִי הֵוִי לִי לֹמַר דְקַמְש"ל עֲרוּנָה דְבַהָּא הַכְּתוּב קִרְאוּ אַחַר וְאִי לֹא זָכָה קְבַרְתוֹ דְזָה הוֹצִיא רְשָׁעָה מִבֵּיתוֹ כו', וְאַפְשָׁר דָּאִי לֹא הֵוִי כְּתִיב עֲרוּנָה כְּלָל פְּשִׁיטָא לֵן דְשַׁנִּי לָאו שְׁפִיר עֲבִיד רַק פִּינּוֹן דְכַתִּיב בְּקִרְאָה עֲרוּנָה לְאִשְׁמוּעִינּוּ דִיכּוּלָּה לְהַנְשָׂא לְאַחַר לְכַתְּחִילָה ס"ד דְאִסּוּרָא נְמִי לֹא עֲבִיד הַשַּׁנִּי כְּלָל קַמְש"ל הַכְּתוּב בְּתִיבַת אַחַר לֹמַר דַּמ"מ לָאו שְׁפִיר עֲבִיד שְׁנִשְׂאָה.

כַּנ"ל: בְּגַמְרָא אִפִּילוּ מְזַבַּח מוֹרִיד עֲלֵיו דְמַעוֹת. נִרְאָה לִי לְפִי דְהַמְזַבַּח הוּא לְעִשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לְמְקוּם ב"ה וְכִשְׂאִישׁ וְאִשְׁתוֹ בְּשְׁלוֹם שְׁכִינָה שׁוֹרָה וְח"ו לְהִיפָךְ גּוֹרָם סִילּוּק שְׁכִינָה לְזָה ס"ד דְמְזַבַּח לֹא אִיכְפַת לִי שְׁהוּא מְחִזֵּר הַשְׁלוֹם וְהַשְׁרָאָה הַשְׁכִּינָה בְּקַרְבָּנוֹת שְׁמַקְרִיבִין עֲלֵיו קַמְש"ל דְאִפִּילוּ מְזַבַּח מוֹרִיד עֲלֵיו דְמַעוֹת, הַלְכָּךְ אִין רָאוּי לְגַרְשׁ אִשְׁתוֹ הֵרָאשׁוּנָה רַק לְהִיּוֹת עִמָּה בְּשְׁלוֹם וְלֹא מְצָא הַקַּב"ה כְּלִי מְחִזִּיק בְּרַכָּה אֲלָא הַשְׁלוֹם שְׁנַאֲמַר ה' עֲזוֹ לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם: סְלִיק בַּס"ד פְּרַק הַמְּגַרְשׁ וְסְלִיקָא לְהַ מְסַכַּת גִּיטִין